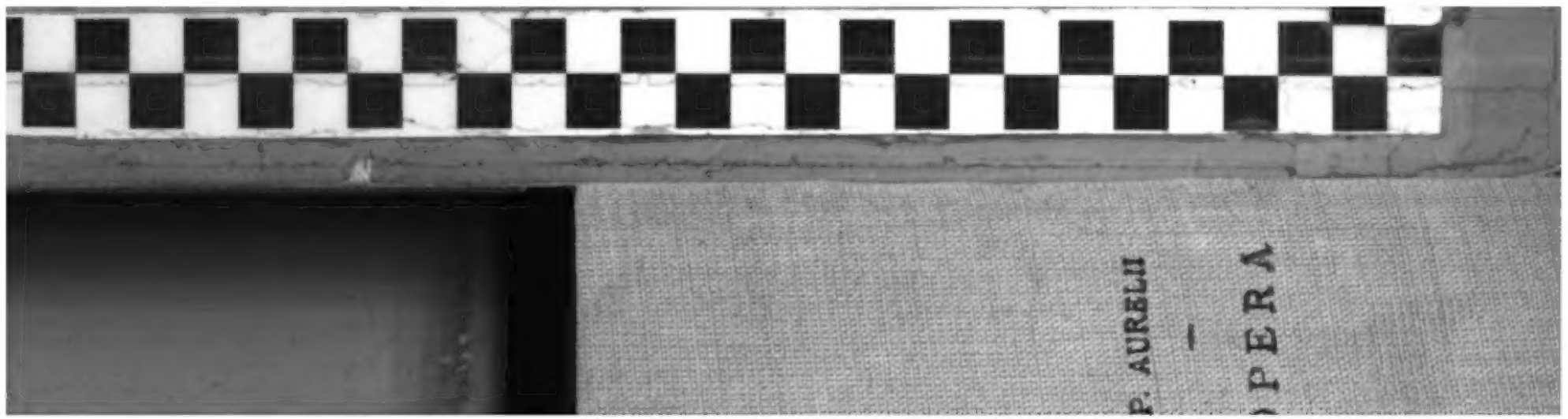

Digitized by Google

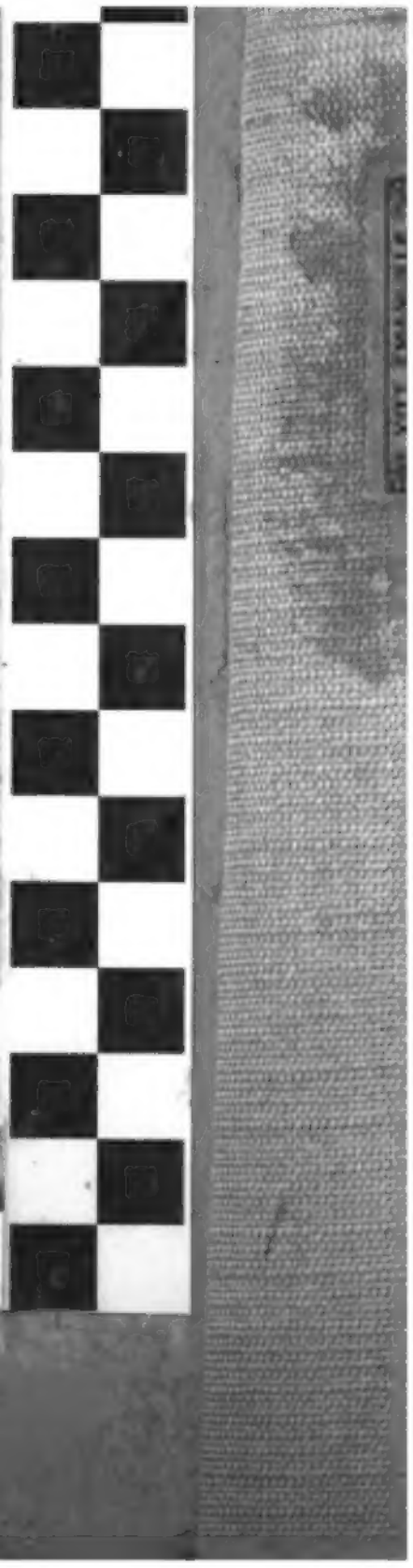

Digitized by Google

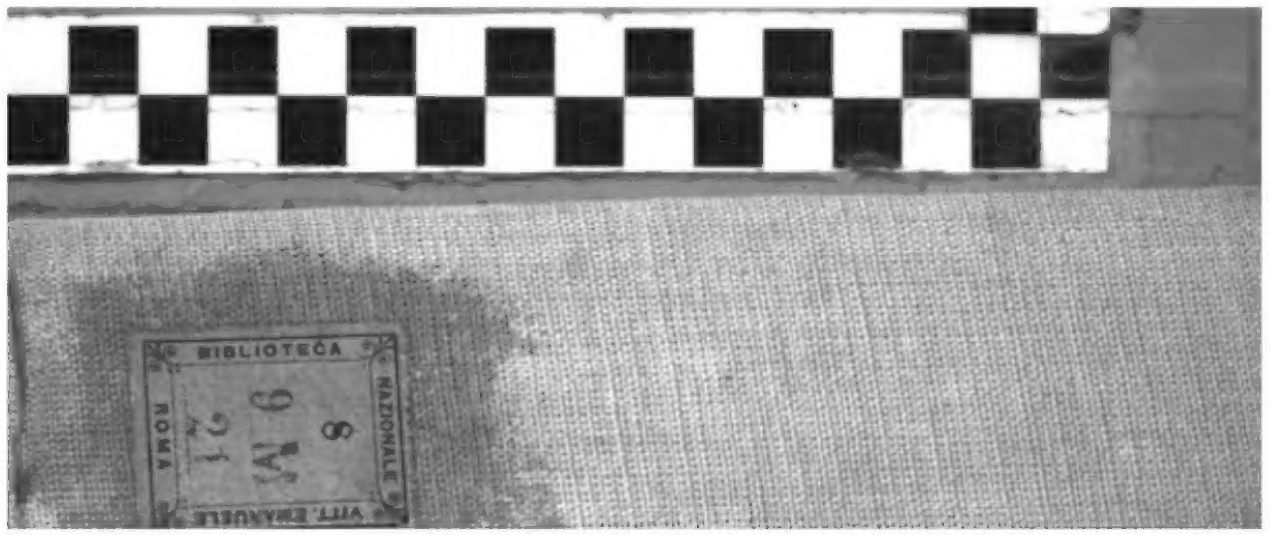
BIBLIOTECA NAZIONALE ROMA VITT. EMANUELE
A 6 8
21

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8
9 M
21

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

PETRI AVRELII
THEOLOGI
OPERA,

IVSSV ET IMPENSIS CLERI GALLICANI
denuò in lucem edita.

IN TRES TOMOS DISTRIBVTA.

TOMVS PRIMVS.

COMPLECTENS ASSERTIONEM EPISTOLAE Illuſtriſſimorum ac Reuerendiſſimorum Galliæ Antiſtitum, qua libros Nicolai Smithæi & Danielis à Ieſu damnarunt.

ET RESPONSIONEM AD OCTO CAVSAS
Spongiæ præambulas.

Hic liber est fontis Fratrum Czemierz Ordinis S. Augustini

Sanctæ Mariæ de Pace Discalceatorum Congregationis Zelus

HIC LIBER EST CONTUS [illegible] MARIAE FF. EREM. EXCAL. S. AUG.

PARISIIS,
Excudebat ANTONIVS VITRAY, Regis, & Cleri Gallicani Typographus,

M. DC. XLII.

Digitized by Google

SERIES ET ORDO EORVM, QVÆ IN HOC volumine continentur.

Argumentum Operum Petri Aurelij.
Illustria de Petro Aurelio testimonia.
Epistola Illustrissimorum Galliæ Antistitum, quâ libros Nicolai Smithæi, & Danielis à Iesu damnarunt.
Assertio eiusdem Epistolæ, Authore Petro Aurelio Theologo. page 1
In octo causas Spongiæ præambulas. pag. 109
Vindiciæ Censuræ Facultatis Theologiæ Parisiensis. pag. 1
In appendicem ad Censuram Illustrissimi ac Reuerendissimi Archiepiscopi Parisiensis, pag. 355
Responsio ad Sirmondum de Canone Arausicano. pag. 275
Anereticus aduersus Iacobi Sirmondi Antirrheticum primum. pag. 312
Orthodoxus aduersus Iacobi Sirmondi Antirrheticum secundum. pag. 483
Confutatio collectionis locorum, quos Iesuitæ compilarunt tanquam sibi contumeliosos & iniurios. pag. 1

Digitized by Google

ARGVMENTVM

OPERVM PETRI AVRELII,

siue

CONTROVERSIA INTER REVERENDISSIMVM Episcopum Chalcedonensem, à summo Pontifice in Britanniam Scotiámque delegatum, & Jesuitas Anglos, breuiter ac fideliter exposita.

CONSILIVM mihi est, hìc quasi in breui tabella delineare seriem eorum, quæ tum in Reuerendissimi Chalcedonensis Episcopi contentione cum Iesuitis Anglis, tum in Petri Aurelij cum iisdem Iesuitis disceptatione versata sunt, vt in hac narratione vno obtutu subiiciantur oculis, quæ in Aurelij voluminibus hinc inde sparguntur, & leuiter tantùm perstringuntur. Ita fiet vt hoc præuio lumine imbutus Lector habeat vnde miretur magis ac prædicet & Illustrissimorum Galliæ Antistitum in illis librorum Anglicorum extinguendis erroribus verè pastoralem, Apostolicámque prouidentiam ; & nobilissimæ Facultatis Theologicæ Parisiensis in iisdem confodiendis insignem pietatem ac sapientiam; & Petri Aurelij in iisdem debellandis atque exterminandis inuictum zelum, moderatissimámque constantiam.

Cùm Ecclesia Anglicana, mortuo Illustrissimo Antistite Guillelmo Bishopio Sacræ Facultatis Parisiensis Doctore Sorbonico, in eam à Gregorio XV. delegato, Pastore orbata fuisset, Sanctissimus Vrbanus VIII. hanc illius orbationem ac viduitatem *non sine viscerum suorum*, vt ipse scribit, *commotione considerans*, ad eam Reuerendissimum Richardum Smithæum Episcopum Chalcedonensem, instructum Ordinarij potestate delegauit, iis rationibus adductus, quas ipse in diplomate suo 4. Februarij 1625. edito, declarauit. Illustrissimus igitur Antistes in Insulam delatus, ab omni populo Catholico cum debita reuerentia & obsequentissimis animis initio susceptus est. Iesuitæ autem, qui anteà per triginta annos fictis causis & variis præstigiis obstiterant, ne Cleri & populi Anglicani votis diu optatus, & in afflicta Prouincia necessarius Episcopus à Romano Pontifice concederetur, vbi Illustrissimum Chalcedonensem in Anglia viderunt, adiunctis sibi Regularibus aliquot, cœperunt ea mouere, quæ posteà etiam consecuti sunt; vt ille multis turbis vexatus, tandem à grege sibi commisso exulare cogeretur. Accessit quod tum Reuerendissimus Antistes suorum securitati consulens, de approbandis, iuxta motum Pij V. Regularibus, qui fidelis populi confessiones audirent, agere cœpit. Quo facto cùm Iesuitæ libertatem suam stringi, potentiam obscurari, auctoritatem in Catholicorum animos infringi, munera etiam, quæ à nonnullis sibi conferri solebant, inde minui viderent (vt testatur ipse Prouincialis illorum Epistolâ scriptâ ad Reuerendissimum Chalcedonensem) omni ope conniti cœperunt, vt famam & commoda sua ab illis difficultatibus expedirent. Hinc illi sollicitare Catholicos, admouere literis Pontificiis captiones, sug-

Digitized by Google

gerere laïcis & rudioribus hominibus ratiunculas, quibus debitam Pontifici Epiſcopum deleganti obedientiam eluderent, vt illa coitio, quæ ducibus Ieſuitis coaluerat, comitibus laïcis inualeſceret. Hæc cùm animaduerteret Doctor Kelliſonus, Duacenſis Anglorum Collegij Rector, ſcripſit Anglicè *tractatum de Hierarchia Eccleſiaſtica*, commendans ibi auctoritatem Epiſcopalem, ne ea quæ tot oraculis Scripturæ, tot ſæculorum antiquitate firmata eſt, iniquorum hominum voculis & malignis artibus, in populi alioquin fideliſſimi deluſa mente vileſceret. Qui libellus vbi primum in lucem editus eſt, confeſtim Eduardus Knottus, Ieſuitarum Angliæ Viceprouincialis, altero libello, cui titulus erat, *Modeſta & breuis diſcuſſio*, &c. Anglicè itidem conſcripto, ei reſpondit. Atque vt Illuſtriſſimo Antiſtiti maiorem contumeliam inferret, Nicolai Smithæi hominis tum mortui, Ieſuitæ quondam, & cum ipſo Antiſtite, vt propinquitatis ita & vnius nominis ſocietate coniuncti, nomen huic libello adſcripſit. Sed cùm diſcuſſio illa duorum Religioſorum Doctorum Facultatis Pariſienſis alterius Reuerdi nomine Auguſtiniani, alterius Deuaux Carmelitæ, approbationes à Ieſuitis emendicatas præferret; Clerus Anglicanus propoſitiones quaſdam ab eodem libro excerptas, atque in latinum conuerſas, ad eandem Facultatem miſit, vt reſciret quàm pernicioſam doctrinam duo ex ipſius Doctoribus approbaſſent, viderétque quid de eorum ſuffragiis ſibi ſtatuendum cenſeret. Cùm igitur Sacra Facultas Pariſienſis, iam per aliquot dies congregata de hoc negotio deliberaret, editus eſt eodem tempore libellus alter Anglicè etiam ſcriptus, cui titulus erat *Apologia pro modo procedendi ſanctæ ſedis Apoſtolicæ*, &c. *auctore Daniele à Ieſu.* Huius autem libelli verus auctor eſt Ioannes Floidus Ieſuita Anglus, Profeſſor Audomari in Belgio. Quod quidem declaratur ipſo titulo *Daniel Of. Ieſu*, quod eſt anagramma Anglicum ductum à vero nomine Anglico *Ioannes Fluide.* Cùm igitur hi duo libelli longo tempore diſcuſſi fuiſſent, tandem in generalibus comitiis apud Sorbonam habitis 15. Februarij 1631. vtérque poſt maturam ſolemnémque deliberationem à Facultate proſcriptus eſt. Antequam autem hæc Sacræ Facultis Cenſura prodiret, Illuſtriſſimus Archiepiſcopus Pariſienſis omnes illos Anglicanorum libellorum errores generali cenſura, & iuridica ſanctione damnauerat. Hæc inſcripta erat *Cenſura Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi in Chriſto Patris & Domini D. Pariſienſis Archiepiſcopi, die trigeſimo menſis Ianuarij præſentis anni* 1631. *lata in quaſdam propoſitiones Hybernicas, & duos libellos Anglicanos, quorum prioris titulus eſt.* Modeſta & breuis diſcuſſio aliquarum aſſertionum Doctoris Kelliſoni in Tractatu de Eccleſiaſtica Hierarchia, auctore Nicolao Smithæo, *poſterioris verò*; Apologia pro modo procedendi ſanctæ Sedis Apoſtolicæ in regendis Angliæ Catholicis tempore perſecutionis, Auctore Daniele à Ieſu, *Pariſiis ex Officina Roberti Stephani.* M. DC. XXXI.

Sub idem tempus Illuſtriſſimi Galliarum Antiſtites, qui tum Pariſiis agebant, pro ſua in vniuerſum gregem Chriſti prouidentia duos illos libellos Anglicanos latinè redditos diligenter explorarunt. Et quamuis libros illos à Ieſuitis manaſſe certis indiciis comperiſſent, ne quid tamen conſuetæ prudentiæ & moderationis omitterent, quid de illis Ieſuitæ pronuntiarent coram inquirere voluerunt. Itaque perlatis ad eos libellis, cùm Prouincialem eorum de ijs audiendum dicerent, euocato illo, adfuit domus Profeſſæ

Digitized by Google

Rector, Prouincialémque domesticis, quæ vocant, exercitiis distineri præfatus, de libris miram ignorationem, solam auditionem tenuem *præ se tulit, vltrò etiam Episcopos de ijs scisciians.* At Illustrissimis Patribus sui confessus amplitudinem, grauissimamque Ecclesiæ causam facilè tanti esse monentibus, vt Prouincialis exercitia tantisper dirimerentur, stitit se tandem Prouincialis, Smithęíque librum à sua societate natum agnoscens, Apologiam detrectans, tantùm orat ne quid in eos statuatur. Nam & esse extraneorum hominum, de quibus ad se ac suos non ita facilè perscribi omnia potuerint, & expectari celerem super iis sententiam summi Pontificis. Quam orationem, cùm Episcopi minus probarent, ille digrediens vt abiret, mussitare ausus est, si quid in ea re progrederentur, visuros alia, & fore nouissimum errorem (his enim verbis vsus est) priore peiorem. Hanc Iesuitarum partim confessionem, partim fidentiam, cùm non aliorum sermonibus, sed suis oculis vidisset Illustrissimus Antistitum Cœtus, eâ tamen moderatione vsi sunt, vt tacitis atque intactis auctoribus, quos certis indiciis compererant, solos errores iugulasse satis habuerint. Vnde magis mirari subit Prouincialis illorum audaciam, qui Illustrissimis Præsulibus coram exprobare ausus est, eorum Censuram ferro armatam pro maleuolorum placito applicatam, non contra vulnera, sed contra homines districtam, salutaria Ecclesiæ membra infami vulnere lanciasse. Tum igitur Illustrissimi Galliarum Antistites Epistolâ suâ Encyclica librum vtrúmque proscripserunt, cui Titulus erat. *Epistola Archiepiscoporum, & Episcoporum Parisiis nunc agentium ad Archiepiscopos & Episcopos regni Galliæ, super animaduersione duorum librorum, quorum tituli sunt: Prioris quidem*, Modesta & breuis discussio, &c. *Posterioris verò*, Apologia pro modo procedendi, &c. *Parisiis iussu Cleri excudebat Antonius Vitray* M. DC. XXXI. Titulus autem Censuræ Sacræ Facultatis Parisiensis quæ post duas istas prodiit hic erat. *Censura Propositionum quarumdam, tum ex Hibernia delatarum, cùm exduobus libris Anglico sermone conscriptis, in latinum bona fide conuersis excerptarum, per Sacram Facultatem Thelogiæ Parisiensis facta. Parisiis apud Carolum Morellum* 1631.

His peractis, cùm Iesuitæ tantis auctoritatibus aut persuasi aut fracti saltem & conterriti quiescere debuissent, nihil tamen de incepta molitione remittentes, illos ipsos libellos censoriis stigmatis inustos, quos, si fieri posset, æternâ obliuione delere debuerant, in latinum conuerterunt. Cùm autem alterum ex ijs fictitio Smithæi nomine instructum, reuerà autem à Knotto Viceprouinciali suo compositum, propter auctoris inter suos dignitatem maiori in pretio haberent, vt ei vim eam adderent, quæ & Illustrissimorum Antistitum, & celeberrimæ Facultatis Censuris infringendis par esse posset, multis approbationibus munitum prodire voluerunt, qui, duobus exceptis, omnes regulares erant, & plerique Iesuitæ, vnà cum Floydo ipso Apologiæ auctore. Duo autem illi Doctores sęculares erant, alter Parochus quidam Antuerpiensis, alter verò Boucherus ille famosissimus, cuius approbatio pluribus sanè approbationibus, quam vel iste libellus, indiguisset, cùm iam pridem furialibus illis in Gallia bacchationibus, id assecutus sit, vt nec eius nomen sine horrore audiri, nec facta sine execratione cogitari possint. Sub idem tempus, cùm Iesuitæ metuerent ne quid in hoc negotio cupidè atque ambitiosè agere viderentur, vt probarent se turbarum illarum Auctores non esse, declarationem

quandam aduersus Illustrissimum Chalcedonensem, nomine Catholicorum Angliæ laïcorum emiserunt. Quæ quidem ab Ecclesiæ Anglicanæ Catholicis exautorata, nulli penè eorum, nec antequam ederetur nota, nec postquàm edita fuit, probata est, imò quam fictitiam esse publica declaratione Anglicâ testati sunt in hunc modum. *Ea*, inquiunt, *declaratio, sine nostro prorsus consensu, nedum notitia, in lucem prodiit, adeovt vix vlli reperiantur qui palam agnoscant se aliquid de præfata declaratione intellexisse ante eius publicationem; rarissimi verò qui postquam excussa fuerit eam approbarent. Hinc est quod nos Catholici laïci Angliæ dictam declarationem pœnitùs abnegamus & reiicimus, tanquam indignam probis Catholicis, vel etiam bonis subditis.* Totum verò fabulæ inuentum Iesuitis palam imputarunt. *Iam semel*, inquiebant, *operâ Iesuitarum effectum est vt Epistola scriberetur vniuersorum Angliæ Catholicorum nomine, vniuersalem nostrum consensum ferens, in Schisma & factionem ab ipsis in primis contra Episcopum Chalcedonensem excitatam. Cui fraudi vt obuiàm iretur, tum nostram improbationem publicauimus. Qua non obstante Iesuitarum causa facta nunc deteriore & pœne hæretica, iudicio & opinione eminentis partis Ecclesiæ Catholicæ, non erubescunt eandem causam scandali plenam & infamiæ nobis imponere per quandam declarationem nostro nomine in eum finem editam. Ad cuius fraudem detegendam, nos (qui particulari nominum nostrorum subscriptione, si id postuletur, parati sumus, vt liquido constet efficere, nos octo partibus Catholicorum laïcorum ipsos superare, & si qualitas & capacitas consideretur, sine exceptione aut comparatione eminentiorem esse portionem) hic ideò publica hac nostra fraudulentorum istorum artificiorum & dolorum improbatione, famam nostram & honorem ab ignominiosa labe infamis ipsorum causæ vindicamus, protestantes contra fraudem & falsitatem dictæ declarationis, &c.* Huic autem veræ Catholicorum Anglicorum Declarationi titulus erat *Manifestatio circa declarationem Iesuitarum Angliorum, falsò editam sub nomine laicorum Catholicorum Angliæ aduersus auctoritatem, quam Reuerendissimus D. Episcopus Chalcedonensis in eosdem sibi vendicat, auctore Guillelmo Pricæo Coloniæ 1631.*

Clerus igitur Anglicanus conspirante secum fidelis populi multitudine eiusmodi ludificationes indignè ferens, omni ope ac studio contendit vt Antistitis sui toties à Deo expetiti, ac tandem ab Apostolica sede concessi famam ac dignitatem illæsam inuiolatamque tueretur. Itaque libellos istos in illius defensionem emiserunt.

Deprauationes deprehensæ in latina versione duorum librorum, qui nuper à Sacra Facultate Parisiensi damnati sunt, facta à Iesuitis Anglis ex Anglico idiomate, nimirum Nicolai Smithæi, cui titulus est Modesta & breuis Discussio, &c. *Et libri Danielis à Iesu, qui inscribitur* Apologia sedis Apostolicæ, &c. 1631.

Breuis & necessaria Declaratio iuris Episcopalis, quod Reuerendissimus Episcopus Chalcedonensis habet super Catholicos in Anglia. Coloniæ 1631.

Apologia Iesuitarum Anglorum pro Reuerendissimo Episcopo Chalcedonensi, eiusque auctoritate Episcopali super Catholicos laïcos in Anglia tempore persecutionis. Quæ poterit esse loco responsionis ad Declarationem ipsorum (Iesuitarum) *falsò editam sub nomine laïcorum Catholicorum Angliæ.* 1631.

Qui Liber ideò Apologia Iesuitarum pro Reuerendissimo Chalcedonensi inscriptus est, quod ex ipsis illorum verbis & rationibus aduersus illos retortis compositus, *Iesuitas eo modo pro Episcopo loquentes inducat.*

Atque hæc Cleri Anglicani pro Pastore suo sollicitudo sicut sua coram

Deo mercede non caruit, ita eo quem ſpectabat fine fruſtrata eſt. Illuſtriſſimus enim Antiſtes tot inſidiis petitus, tot turbis ac præſtigiis vexatus tandem ex Anglia, ad quam à Pontifice delegatus fuerat, in Galliam ſe recipere coactus eſt. In qua etiam ab Eminentiſſimo Cardinali Richelio honorificè ac benigniſſimè acceptus, habuit vnde conſolaretur honeſtiſſimam calamitatem, ſi aut Chriſtiano iniuriam ferre, aut Epiſcopo perſecutionem propter iuſtitiam pati, calamitas eſt.

Sed cùm Ieſuitas malè haberet duos illos libellos Anglicos ab Illuſtriſſimis Antiſtitibus, & à Pariſienſi Facultate fuiſſe damnatos, duobus libellis editis, altero in celeberrimam Facultatem, altero in Illuſtriſſimos Antiſtites magno conatu inuecti ſunt. Horum libellorum auctor Ieſuita Floydus, ſociis pro more ſuppetias ferentibus (facile enim in Spongia & querimoniâ ſtyli diuerſitatem internoſcas) ſub fictitio Hermanni Loemelij nomine latuit.

Priori libello quo in Sacram Facultatem Pariſienſem inuehebantur titulus erat. *Hermanni Loemelij Antuerpienſis Sacræ Theologiæ Licentiati & Canonici Lectoralis Eccleſiæ Cathedralis Audomarenſis Spongia, qua diluuntur Calumniæ, nomine Facultatis Pariſienſis impoſitæ libro qui inſcribitur* Apologia ſanctæ Sedis Apoſtolicæ, &c. *Audomaropoli* 1631. Et in fine libri. *Appendix circa Cenſuram Illuſtriſſimi ac Reuerendiſſimi Domini Pariſienſis Archiepiſcopi. Paratheſis circa duo Breuia Apoſtolica ad Reuerendiſſimum Epiſcopum Chalcedonenſem, cum reſponſiuncula ad libellum, qui putatur eiuſdem Reuerendiſſimi Anglicè ſine nomine auctoris editum, cui titulus*; Breuis & neceſſaria inſtructio pro Catholicis Angliæ, quoad ſuum Paſtorem, *ex Anglico in latinum fideliter verſum.*

Libellus autem quo Epiſtolam Illuſtriſſimorum Galliæ Antiſtitum inſectabantur inſcriptus erat. *Eccleſiæ Anglicanæ querimonia apologetica*, &c. *auctore Hermanno Loemelio Antuerpienſi Sacræ Theologiæ Licentiato & Canonico Lectorali Eccleſiæ Cathedralis Audomarenſis. Audomari* 1631.

His autem duobus libellis in lucem editis mirati ſunt ſani omnes homines, & quieto ac ſincero iudicio rem tantam ad veritatis normam expendentes, Ieſuitas acutos in primis & ſolertes non vidiſſe hoc pacto grauius ſe malum periclitanti exiſtimationi accerſere, quam illud ipſum quod propulſare voluerant. Si enim durum illis erat, exiſtimari manaſſe ab aliquot è ſuis errores qui in damnationem incurriſſent, quanto durius errores damnatos tueri, cenſoreſque damnare, cùm illud ſit nonnumquam humanæ infirmitatis, hoc autem obſtinati animi & præcipitis cuiuſdam audaciæ? Et certe aſſerentibus aliis Ieſuitas præ ſuis commodis & ſocietatis exiſtimatione omnia patrui ducere, & ne illa læderetur, vel Epiſcopos eſſe contempturos, ſanctiſſimamque Eccleſiæ dignitatem violaturos, nemo credidiſſet. Cùm verò iam id ipſi in libellis iſtis luce palam præ ſe ferunt, quomodo recuſare poterunt quin eam de illis exiſtimationem habeant homines, quam ijs ipſi ingenerant, aut quibus nunc verbis ſua illa facta & verba ex animis omnium deleri poſſe confidunt. Ita enim contexti ſunt duo illi libelli, vt ad eorum horrorem incutiendum non exaggerari ſermonibus, ſed oculis afferri debeant, cùm ea vbique ſpiret in illis inſulſitas, ea procacitas, vt nec ab ipſis nunc, opinor, Ieſuitis ſine rubore, nec ab intimis eorum ſine dolore, nec à pio quo-

Digitized by Google

uis & Christianæ veritatis amante, sine ira & indignatione legi possint.

Sed cùm libri illi non contenti Ecclesiæ, doctrinæque & authoritatis illius populatione, abrepti essent eodem impetu in regiæ dignitatis ministrorumque illius honorem, sapientissime supremus Senatus Rhotomagensis libellorum istorum vim apud Bibliopolam quemdam Audomarensem deprehensam senatusconsulto lacerari carnificis manu, & incendi iussit, quod scripti essent contra regni leges & placita status. Ita authores libellorum istorum diuinæ simul & humanæ maiestatis reos, nec regali imperio, nec regali sacerdotio parcentes, ita se gesserunt quasi id agerent nequid in petulantibus illis scriptis inausum, ne quid intactum inuiolatumque relinquerunt.

Libellos illos statim subsecutus est alter eodem genio compositus, cui titulus erat. *Vindiciæ pro Nicolao Smithæo, contra Censuram nomine Facultatis Parisiensis editam in eiusdem librum, cui nomen*; Modesta & breuis discussio, &c. *In quibus & doctrina Smithæi vera & orthodoxa esse ostenditur, & Censuræ ipsius iniquitas, errores contra fidem, iniuriæ cum in sacrosanctam Sedem Apostolicam, tum in Religiosos ordines vniuersos deteguntur, auctore R. D. Antonio Goffar S. Theologiæ Doctore, & Protonotario Apostolico.* Leodij. Anno 1631.

In hoc autem posteriori libello multæ approbationes subscriptæ erant, quas & illi cum magna ostentatione recensentes in monito quodam ad Lectorem, Episcoporum, Vniuersitatum insigniorum, priuatorum denique Doctorum esse prædicabant. Episcopi autem illi erant Suffraganei nonnulli Germaniæ, quorum iudicium, præsertim emendicatum à Iesuitis, quanti faciendum sit nemo non videt. Vniuersitates, Pragensis, Ingolstadiensis, Paderbonensis, in quibus Iesuitæ dominantur. Priuati autem illi Doctores, Regulares plerique Iesuitæ, vt nihil iniquius dici potuerit, quam eos qui Illustrissimorum Galliæ Antistitum, & Celeberrimæ Facultatis Parisiensis iudicia tam superbè respuebant, Suffraganeorum pauculorum, Vniuersitatum sibi mancipatarum, Regularium aliquot, ac suorum denique in sua causa iudicia audiri, ac tantis auctoritatibus præponderari voluisse.

Sed cùm Iesuitæ primo Reuerendissimum Episcopum Chalcedonensem insectati essent, hinc libellis istis vniuersæ Facultatis Parisiensis famam laceràssent, Illustrissimorum denique Episcoporum dignitatem contumeliis violàssent, ad extremum, à violatione dignitatis Episcoporum Deo simillimorum, ad Dei ipsius mysteria violanda, contaminato stupendum in modum fidei eius diuinissimo symbolo, proruperunt. Tunc enim schedam emiserunt, quam & Londini excudi, & per Librarios hæreticos in vulgus spargi curarunt (donec Episcopus illius loci, qui erat Protestanicarum partium, impiæ scriptionis horrore perculsus, vetuit ne in posterum diuenderetur) cui titulus erat. *Censura symboli Apostolorum, ad instar nuperrimę Censurę quarundam propositionum, ex duobus libris Anglicano idiomate conscriptis excerptarum, Parisiis latæ.*

In illo autem libello ea maledicendi licentia feruntur in Episcopos errorum suorum damnatores, vt qui eum legunt, vix oculis suis fidem habeant. Ita enim loquuntur; *id facere coacti sumus propter plurimorum huius tempestatis hominum ingenium versipelle & subdolum, qui sub prætextu Apostolicæ auctoritatis antiquas hæreses ac nouas, magno rei fideique Christianæ detrimento primum occultè spargere,*

Digitized by Google

ſpargere, ac deinde apertè propugnare moliuntur. Et paulò pòſt: *Vidimus enim quantâ biſce diebus ſemeritate Pariſijs damnatæ ac prohibitæ ſunt propoſitiones pleraque, quamuis illæ hactenus indubitatæ, & communi Eccleſiæ ſenſu ſanæ, Catholicaque haberentur, non quod genuino ſenſu intellectæ quicquam falſi continerent; ſed quod à peruerſis quibuſdam veritatis & ſanæ pietatis hoſtibus, ad alios ſenſus mira prauitate detorquearentur. Ob eam cauſam merito ac prudenter timuimus, ne qui in minoru momenti, & ex qua non adeo magna inferre poſsint Eccleſiæ incommoda, nudam atque apertam veritatem tam fœdè traducere conati ſunt, ipſam fidei Chriſtianæ ſymbolum, quod nullo facilius & maiori Eccleſiæ Catholicæ detrimento ad impios atque hæreticos ſenſus detorqueri poteſt, pari licentiâ & temeritate prophanarent.* Animaduertat æquus Lector quid de libello tam impio, tam contumelioſo in Epiſcopos, in Dei myſteria tam iniurioſo ſibi iudicandum cenſeat, quidque de iis exiſtimandum ſit, qui omnem erroris ſuſpicionem à ſe, quàm à Spiritu Sancto ſymboli huius authore longiùs amandandam putant, quique inaudito defenſionis genere, intentatos libellis ſuis cenſurarum mucrones, in ipſa Catholicæ matris viſcera detorquere non verentur.

Sed quoniam Illuſtriſſimus Archiepiſcopus Pariſienſis, & cum eo Doctores Pariſienſes damnauerant propoſitiones nonnullas, quas Regulares quidam Hiberniæ publicè prædicarant atque docuerant, ſub idem ferè tempus aduerſus Cenſuras illas editus eſt liber inſcriptus.

Examen iuridicum Cenſuræ Facultatis Theologiæ Pariſienſis, & eiuſdem ciuitatis Archiepiſcopi latæ circa quaſdam propoſitiones Regularibus regni Hiberniæ falſo impoſitas. In quo per exceptiones iuris, & facti, mala accuſatoris & teſtium fides, propoſitionum impoſtura, & præpropera Cenſuræ diuulgatio oſtenditur. Authore Edmundo Vrſulano Hiberno. Francofurti 1631.

In quo mirari eſt impudentiam authoris, qui quidem Monachulus vnus è multis tot Doctorum, tot Epiſcoporum iudicem, cenſorumque cenſorem agere audeat. Qui quamuis ſe tegere voluerit, facilè tamen proditur ex eò quod Edmundi Vrſulani aſſumpſerit nomen, cùm antequam Franciſcanis ſe adiunxiſſet, vocaretur Edmundus Mac Mahone, id eſt ſi Latinè vertas, Edmundus filius Vrſi. Cùm autem ad religioſam vitam ſe contulit, Franciſcus Mathæus appellari voluit, nomen mutans non indolem. Siquidem illum ipſum procacem libellum compoſuit cùm eſſet præfectus Conuentus ſiue Collegij quod Franciſcani Hiberni Louanij habent, dictum Franciſci de Paula. Quo ex munere fœdè abdicatus, ob concitatam inter Regulares ſeditionem, in Hiberniam reuerſus eſt, in qua, vt eſt turbido ſemper ac præcipiti ingenio, pergit miſcere non ſuam modò ſed Chriſti familiam, hac maledicendi rabie factiſque à nomine ſuo non abludentibus, vrſum ſe magis quàm hominem probans.

Interim Ieſuitæ ſparſis vbique libellis ſuis, Spongiâ in primis & querimoniâ, quaſi victores triumphabant. Oſtentabant eos in Belgio, ſecurâ lætitiâ & publicâ gloriatione geſtientes. Lutetiæ autem palam exultabant inter ſuos, quaſi de proſtrata Facultate iam ſpolia legerent, veteresque ac præſentes iniurias præclarè vlti eſſent. Imò tum etiam coram nonnullis Epiſcopis confidenter iactarunt libros iſtos eſſe eiuſmodi, vt eos nemo refellere poſſet. Sed Eccleſiæ contumelias numquam inultas ſinit Deus, & omnino

Digitized by Google

periculoſum eſt lædere eam, quæ ſponſum & amantiſſimũ & inuictiſſimum habet. Primus in hoc ſalutis ac veræ gloriæ certamen prodiit Franciſcus Hallier Doctor Sorbonicus, eximiæ vir eruditionis, cui in hoc negotio ſingularis ea laus debetur, quod ad Dei cauſam propugnandam primus ille quaſi vexillum extulerit, ac tam illuſtri exemplo cæteros etiam ad Eccleſiæ defenſionem incitarit. Hic tum igitur librum edidit qui inſcribitur.

Defenſio Eccleſiaſtica Hierarchiæ, ſeu Vindiciæ Cenſuræ Facultatis Theologiæ Pariſienſis, aduerſus Hermanni *Leomelij Spongiam, quo libro perſpicuè & copioſè explicantur quæſtiones præcipuæ*; De ſtatu Eccleſiæ perfectæ; De ſacramento Confirmationis, De Epiſcopis & Curatis; De Hierarchiæ Eccleſiaſticæ membris omnibus; De regularium ſtatu, gradu & loco, priuilegiis, exemptionibus, & cooptatione in Clerum; De ſtatu perfectionis; De duplici honore delegatis Apoſtolicis debito. *Auctore Franciſco Hallier Presbytero, Sacræ Theologiæ Pariſienſis Doctore, Socio Sorbonico. Pariſiis 1632.*

Paucis poſt menſibus Petrus Aurelius Theologus, vir quo non alius hoc tempore, nec minùs notus, nec magis nobilis, ſuas Cenſuræ Facultatis Pariſienſis vindicias emiſit. De cuius ingenij, orationis, doctrinæ ſublimitate attingendi aliquid hîc fortaſſe locus eſſet, niſi metuerem ne ſuperbè facere viderer, ſi illum poſt tam illuſtria congregatorum Eccleſiæ Gallicanæ Patrum de eo teſtimonia, mea aut cuiuſquam alterius priuati laude, ad immortalem nominis commendationem indigere arbitrarer. Libri illius titulus erat.

Vindiciæ Cenſuræ Facultatis Theologiæ Pariſienſis, ſeu Reſponſio diſpunctatoria ad libellũ cui titulus, Hermanni Leomelij Antuerpienſis &c. Spõgia, *cuius mendacia, contumeliæ, ignorãtia, & hæreſes nouiſſimæ in Cenſuram Sacræ Facultatis Theologiæ Pariſienſis, aduerſus librum Pſeudonymũ Danielis à Ieſu, de Regimine Eccleſiæ Anglicanæ, eruuntur & refellantur ad verbum, inſerto ipſo textu Auctoris.* Auctore Petro Aurelio Theologo. *Pariſiis apud Carolum Morellum, via Iacobæa, ad inſigne Fontis.* M. DC. XXXII. *Cum Priuilegio Regis, & Approbatione Doctorum.*

Cùm igitur volumine illo Spongiá refutaſſet, interiecto tempore emiſit alterũ volumen, quod quidẽ ex ſententia ipſius prius ordine eſſe debuerat, quod ſic inſcripſit: *Aſſertio Epiſtolæ Illuſtriſs. & Reuerendiſs. Galliæ Antiſtium, quâ libros Nicolai Smithæi & Danielis à Jeſu damnarunt, aduerſus libellũ, cui titulus,* Querimonia Eccleſiæ Anglicanæ, &c. *In octo cauſas quibus Ieſuita quaſi præuijs exceptionibus Cenſurarũ Pariſienſ. auctoritatem eludere conatur. Reſponſio ad Sirmondum de Canone Arauſicano. In Appendicem ad Cenſurã Illuſtriſs. ac Reuerendiſs. Archiepiſc. Pariſienſis.*

Tum etiam Nicolaus le Maiſtre è familia Sorbonica Socius & Sacrę Theologiæ Licentiatus, breui & diſertâ reſponſione Spongiæ argumenta çonfutauit, edito libro quem inſcripſit: *Inſtauratio antiqui Epiſcoporum principatus, & religioſæ erga eoſdem Monachorum & Clericorũ omnium obſeruantiæ; cui præmiſſa eſt confutatio rationum, quas Sorbonicæ Cenſuræ obijcit Spongia. Per N. le Maiſtre, è Familia Sorbonica Sociũ, & Sacræ Theologiæ Licentiatum. Pariſiis apud Guillelmum Pelé, via Iacobæa, ſub ſigno Crucis aureæ,* 1633. *Cum Priuilegio Regis, & Approbatione Doctorum.*

Aduerſus autem libellum illum Edmundi Vrſulani, de quo iam locuti ſumus, editus eſt tum liber inſcriptus: ΑΡΚΤΟΜΑΣΤΙΞ, *ſiue Edmundus Vrſulanus propter vſurpatum iudicium de tribunali deiectus, & propter libellum famoſum in iudicium vocatus. Per Paulum Hariſium Presb. An.* 1632.

Digitized by Google

Argumentum operum Petri Aurelij.

His autem libris in lucem editis, cùm omnes boni gauderent extitiſſe tandem homines, qui veritatem ab errotibus, & dignitatem Epiſcopalem à contumelijs vindicarent, Ieſuitæ aduerſus Aurelium, quem in ore & in admiratione omniũ eſſe videbant, præcipuè exarſerunt. Itaque cùm illius aut ſublimitatẽ aſſequi, aut vim infringere, aut argumẽta refellere ſe poſſe deſperarẽt, ſuggeſſerunt Regi per Confeſſariũ ipſius, qui ex illorum familia erat, librum illum multis contumeliis, ipſorũ dedecorare ſocietatem, vt quem rationibus impugnare non poterant, regia auctoritate ſupprimerent. Nec euentus conſilio defuiſſet niſi Illuſtriſſimi Pręſules his artibus magno animo obſtitiſſent, vt videre eſt ex actis conſeſſuum illorum, quos in eam rem tum habuerunt. His factionibus & inuidioſâ potentiâ Ieſuitarum factum eſt ; vt volumen Aurelij poſterius editum, quod ordine tamen prius eſſe voluerat, & Epiſtolâ dedicatoriâ, & Præfatione careat. Quarum iacturam numquam certè non dolebunt viri ſacræ eruditionis amantes, numquã non ſuccenſebunt ijs, qui iniquis machinationibus tam ſpecioſi corporis ſpecioſius Caput orbi Catholico inuiderunt. Igitur Ieſuitę ab hac ſpe deiecti, vt Aurelium in inuidiam vocarent, nonnullos ex eius voluminibus locos collegerunt, quos ſibi contumelioſos putabant, eoſque ſparſerunt in ſcheda cui titulus erat, *Calumniæ, mẽdacia, & conuitia Petri Aurelij in Ieſuitas ex Tom. 1. & 2.* Quæ Collectio locorũ vt fallax & iniqua ſtatim confutata eſt libello inſcripto. *Confutatio collectionis locorum, quos Ieſuitæ compilarunt, tanquam ſibi contumelioſos & iniurios ex Defenſione Epiſtolæ Illuſtriſſimorum & Reuerendiſſimorum Galliæ Epiſcoporum, & Cenſuræ ſacræ Theologiæ Facultatis Pariſienſis, à Petro Aurelio edita. M. DC. XXXIII.*

Cui adiuncta eſt etiam Collectio conuitiorum quæ in Anglorum Ieſuitarum libris continentur, inſcripta *Conuitia, Petulantiæ, & Mendacia à Jeſuitis Anglis in Jlluſtriſſimos ac Reuerendiſſimos Galliæ Anſtitites & in ſacræ Theologiæ Facultatem Pariſienſem effuſa, nomine Hermani Loëmelij in Spongia & Querimonia, ac nomine Antonij Goffar in Vindicijs Nicolaj Smithæj.*

Ex qua quidem collectione patet ad oculum Ieſuitas illos Anglos multo atrociùs inſurrexiſſe in Epiſcopos errorum ſuorum æquiſſimos & mitiſſimos damnatores, quàm Aurelius Eccleſiæ cauſam agens inſurrexerit in maledicentiſſimos illos & iniquiſſimos Epiſcoporum conuitiatores. Ideo illi nunc dum Aurelium in ſe atrocem fingunt, ſimiliter faciunt ac ſubditus aliquis qui Regem omni contumelia inquinaſſet, cum poſtmodum à Rege ipſo aut ab alio Regis nomine compeſceretur, ſibique maledicta ſua regeri audiret, ſe ab illo Regis defenſore contumelioſè habitum quereretur? Regulares enim ſubditi ſunt & Epiſcopi principes; cauſamque Illuſtriſſimorum Antiſtitum ab Aurelio fuiſſe propugnatam, non ſolùm voce, ſed & publicâ gratulatione vniuerſa Eccleſia Gallicana præ ſe tulit.

Itaque hoc omne Ieſuitarum commentum in ventum & in riſum abiit, conſentientibus omnibus illa quę ſibi contumelioſa clamitabant cùm in factis conſiſterent, non fuiſſe exponenda ſed refellenda. Aurelius enim ſe & vera dixiſſe, & cum cauſa dixiſſe contendebat ; Illorum erat eum falſi conuincere. Quod quandiu non facient, non Aurelium, ſed ſeipſos accuſare debebunt.

Argumentum operum Petri Aurelij.

Cùm ergo Ieſuitæ Spongiæ & Querimoniæ inuidiam nullo pacto ſe declinare poſſe viderent, mutatâ pugnæ ratione, eos à quoquam è ſocietate ſua manaſſe negarunt. Quod & hâc declaratione emiſſâ, & Illuſtriſſimis Antiſtitibus traditâ confirmarunt.

NOus ſoubſignez Religieux de la Compagnie de Ieſus en France, declarons que les liures intitulez, Nicolaus Smithæus; & Danielis à Ieſu Apologia, Hermanni Loëmelii Spongia; Querimonia Eccleſiæ Anglicanæ, & Appendix ad Illuſtriſſimum Archiepiſcopum Pariſienſem, *n'ont pas eſté compoſez par aucuns Religieux de noſtre Compagnie. Ce qui fait que nous les deſaduoüons pour tels. Et à raiſon des diſſenſions qui en ſont arriuées, voudrions de bon cœur que les Autheurs deſdits Liures n'euſſent iamais penſé à propoſer telles queſtions. Faict à Paris le 23. Mars 1633.*

LOVIS DE LA SALLE. ESTIENNE BINET.
IVLIEN HAYNEVFVE. C. MAILLAN.

Quæ declaratio latinè ſic reddi poteſt.

NOs *infraſcripti Religioſi ſocietatis Ieſu in Gallia. Declaramus libros inſcriptos*, Nicolaus Smithæus; Danielis à Ieſu Apologia; Hermanni Loëmelij Spongia; Querimonia Eccleſiæ Anglicanæ, & Appendix ad Illuſtriſſimum Archiepiſcopum Pariſienſem, *à nemine è ſocietatis noſtræ Religioſis fuiſſe compoſitos. Quos ideo vt tales detrectamus. Atque adeo propter diſſenſiones quæ ex illis exortæ ſunt, ex animo vellemus authores librorum illorum de proponendis eiuſmodi quæſtionibus numquam cogitaſſe. Datum Pariſijs 23. Martij 1633.*

LVDOVICVS DE LA SALLE. STEPHANVS BINET.
IVLIANVS HAYNEVFVE. C. MAILLAN.

Quâ in declaratione, quis non videat præmiſiſſe illos hæc verba. Nos infraſcripti Religioſi ſocietatis Ieſu, cum hac clauſula; *in Gallia*, quæ alioquin ſuperflua videbatur, vt cùm negarent libros illos à quoquam è ſocietate ſua manaſſe, intelligerent etiam, in Gallia, quoniam à Ieſuitis Anglis prodierunt. Et ſi quid eſt etiam occultius in ea Declaratione, quod nobis fortaſſe obtuſioribus inueſtigare difficile eſt, apertè tamen patet eſſe fallacem, Primò quod polliciti erant Illuſtriſſimis Antiſtitibus, ſe doctrinam ab ipſis & à ſacra Facultate damnatam, eſſe damnaturos, quam tamen potiùs ſilentio ſuo approbauerunt, vnum id profeſſi, ſe libros illos infectos cupere, non propter peſtilentem doctrinam, quam continerent, ſed tantùm propter diſſentiones, quæ ab illis exortæ ſunt. Deinde quod libros illos à ſocietate ſua editos inficiati ſunt, ſolâ illâ, quam aperuimus, aut ſimili quapiam mentali reſtrictione, à mendacio poteſt excuſari. Nam primò Smithæi librum, præterquàm quòd hominis Ieſuitæ, ſed mortui ad viuum contegendum, nomen præfert, ipſi Ieſuitæ apud Illuſtriſſimos Galliæ Antiſtites ſuum agnouerunt, vt ex eorum actis liquet & ſupra notauimus. De Apologia verò Danielis à Ieſu, id manifeſtum eſt nomine ipſo, cùm nomen Anglicum authoris Daniel of Ieſu ſit Anagramma nominis Anglici Ioanes Fluide, qui quidem Ieſuita eſt Anglus, Profeſſor Audomari in Belgio. Cùm igitur librorum illorum, vnde omnis contentio exorta eſt, conſtet

Digitized by Google

Ieſuitas eſſe authores, quis dubitet, qui ſint eorũ defenſores? Nam querimonia & Spongia editæ fuerunt Audomari, vbi degit Ieſuita Floydus Apologiæ damnatæ âuctor. Eædem præferunt titulum Canonici cuiuſdam Audomarenſis, quem conſtat mancipium eſſe Ieſuitarum Eædem iactatæ ſunt ab illis ouantibus in Belgio. Quin & Doctoribus Louanienſibus minati ſunt, ſi tales vnquam Cenſuras in ſe ederent, vel ſibi moleſti pergerent eſſe, eos à ſe tractatum iri quemadmodum Doctores Pariſienſes, & his ipſis verbis vſi ſunt, *ſentient aculeos noſtros*, vt conſtat authoritate viri ætate & ſanctitate venerabilis, tum ab vniuerſitate Louanienſi, tum à Ieſuitis ſeiuncti, cuius teſtimonium Lutetiæ habetur. Propugnarunt & laudarunt eas in cœtibus honeſtiſſimis, & coram hominibus digniſſimis fide, qui id teſtantur. Impleuerunt eas laudibus Ieſuitarum. Ipſa ſpongia nihil aliud eſt, quàm tranſcriptio Apologiæ Danielis. A Theologis diuerſiſſimarum gentium, & ab integris Vniuerſitatibus approbari curarunt. Imò, quod magis mirere, Ipſe Cellotius in libro ſuo nuper edito, non negat Spongiæ authorem eſſe Ieſuitam: ſed ſi Ieſuita eſt, inquit pag. 605. in eo ſuis gratificari voluit. Nemo autẽ non videt hominem Ieſuitam, conſpirante ſecum ſuorum manu ſcribentem, hoc ipſo quod de eo dubitat, dubitationem omnem adimere, & Spongiæ auctorem Ieſuitam eſſe fateri. Quomodo ergo hæc inter ſe ſine Dei qui veritas eſt, & ſine Epiſcoporum, qui Dei vicarij ſunt ludificatione congruant, libros illos primo coram Epiſcopis oſtentare vt ſuos, deinde coram jiſdem Epiſcopis ſuos negare, denique coram omnibus ſuos iterum confiteri, ipſi viderint. Id ipſum enim hoc in negotio contigit ijs, quod olim Patri Cotonio Ieſuitæ, qui cùm negaret coram Rege Henrico IV. librum in Reges impium, inſcriptum *Amphitheatrum honoris*, à quoquam è ſua ſocietate manaſſe, vir illuſtris qui aderat, ipſum mendacij coram tanto Principe redarguit, afferens libellum ſibi ab eo ipſo traditum, commendatumque vt à ſocietate ſua manantem, & filio ſuo erudiendo vtilem, quod puro ſermone conſcriptus eſſet. Quod quidem manifeſtè poſtea comprobatum eſt, cùm Ribadeneira in Catalogo ſcriptorum ſocietatis, Amphitheatrum illud honoris Carolo Scribanio attribuerit, qui è nomine ſuo, *Carolus Scribanius*, anagramma fecerat, *Clarus Bonarſcius*, vt ſupra Ioannem Floydum feciſſe vidimus, ſicut ergo tum Ribadeneira Cotonio, ita nunc Cellotius vniuerſis Ieſuitis Gallis mendacium impingit. Ideo Ieſuitæ in Belgio ſæpe conqueſti ſunt de Gallis, quod ab ijs fœdè derelicti eſſent. Et vnus ex primarjis Ieſuitis Antuerpiæ, nomine Roſmar, cum Canonicum ſanctę Gudulę ægrum conueniret, his ipſis verbis vſus eſt, Numquam arbitrati eſſemus fore vt cum tanto applauſu Spongiæ noſtrę reſponderetur, vt ex Epiſtola Bruxellę ſcripta, Lutetiæ compertum eſt.

Denique Ieſuitas approbaſſe doctrinam iam ante tres menſes ab Illuſtriſſ. Galliæ Epiſcopis & celeberrima Facultate Theologiæ damnatam clariſſime patet ex approbatione, quam libro Smithæi iam cenſuris inuſto dedit Ludouicus de Valdauia, nobilis apud illos Theologiæ Profeſſor; in qua ait: *non poſſe ſe non mirari fuiſſe aliquos* (intelligit Epiſcopos Galliæ & Facultatem Theologię Pariſienſem) *qui cum iniuria Authoris ac veritatis auſi fuerint librũ hunc falſæ doctrinæ labe maculare, ex inuidiæ conflãde cupiditate, minùs candidè ac minutè libri*

Digitized by Google

ſententias transferentes atque exponentes. Et infrà; *Si attente ac ſincerè legatur* (liber Smithæi) *has omnes calumnias ſuâ luce quaſi denſas tenebras fugat diſſipatque.* Cum nihilominus Ieſuitæ aduerſus tam publicum lucem contendere, & librorum illorum inuidiam à ſe remouere vellent, precibus egerunt cum aliquot Epiſcopis, declaratione, quam ſupra retulimus, ipſis oblata, vt epiſtolam ederent, quæ ruenti illorum famæ aliquo modo ſuccurreret. Illuſtriſſimi igitur Antiſtites, vt importuniſſimos illorum ambitus à ſe quoquomodo excuterent, approbata primùm & laudata Aurelij doctrinâ, addiderunt ſe in eo tantùm inuectiuas aliquas non probare, quatenus ſcilicet illæ ſupponerent authores librorum illorum eſſe Ieſuitas. Quibus verbis abundè declararunt ſibi eas probari, ſi modò Ieſuitas illorum eſſe conſtaret authores. Quod cùm omnibus conſtet, & clariſſimis indiciis iam ſupra probatum ſit, manifeſtum eſt eos Aurelij, cuius zelum in propugnandâ Eccleſiæ cauſâ in eadem Epiſtola prędicabant, exiſtimationem nulla in re imminuere voluiſſe, atque adeo inuectiuas illas (quod nomen penes ſcriptores Eccleſiaſticos non modò non in vitio, ſed etiam in laude eſſe nemo neſcit) ipſorum authoritate probatas & confirmatas eſſe. Cauſam enim propter quam ſibi inuectiuas illas non probari dixerunt, ipſi remouerunt. Neque enim negarunt Ieſuitas authores eſſe librorum illorum, ſed id tantùm ab ijs negari dixerunt. Sicut ergo Ieſuitæ declarationem nullius ponderis ac firmitatis emiſerunt, vt ſupra vidimus, ita Illuſtriſſimi Antiſtites epiſtolam ediderunt, non innocentiæ ſed dedecoris illorum teſtem, qua tantùm moleſtiam, quam ipſis exhibebant, à ſe abigere voluerunt, quod in proximis Cleri Gallicani comitiis multo etiam magis declaratum eſt.

Anno enim 1635. cùm Illuſtriſſimi ac Reuerendiſſimi Galliarum Antiſtites in ſacro cœtu congregati, profeſſi eſſent velle ſe publico aliquo teſtimonio declarare quàm magnificè de P. Aurelij doctrina ſentirent, quamq; illuſtria eius in Eccleſiam merita grato animo proſequerentur, Reuerend. Abbates Vallenſem & Marchierium ad Ioannem Filleſacium, ampliſſimum ſacræ Facultatis Decanum miſerũt, qui dicerent ſacrum conuentum eximiè laudare zelum illum quem in Eccleſiaſtici ordinis propugnatione, excellentemque doctrinam quam in libris ſuis pro Eccleſia conſcriptis exhibuit Aurelius; Quàm maximè cupere publicam aliquam ſui erga illum memoris & grati animi ſignificationem edere, vel annuâ ei penſione exhibitâ, vel aliquo alio honorarij aut beneficij genere, quod quidem illi iucundum foret, in eum collato. Quod cùm Reuerend. Abbates Ioanni Filleſacio retuliſſent, ille interpoſita ſacerdotalis iuriſiurandi fide affirmauit ignorare ſe quis eſſet Aurelius, nec quicquam aliud de eo exploratum habere, quàm quod ſchedas aliquas per manus certorum hominum, ac ferè ſibi ignotorum, ab eo accepiſſet. Exiſtimare autem cùm vir ille honoribus inſigni zelo ſuo atque eximiis operibus debitis, ſe ipſe latendo ſubduxiſſet, iam propoſiti præmij ſpe oblatâ, è ſecreto ſuo non proditurum. Nec verò P. Aurelium laborum ſuorum vberiorem fructum capere poſſe, quàm eum quem ex tam illuſtris cœtus ac tantorum virorum honorificentiſſimâ de ſe opinione & teſtimonio perciperet.

Quo quidem in loco facere non poſſum, quin Illuſtriſſimorum Antiſti-

Digitized by Google

tum insignem gratitudinem, ac verè Episcopalem sapientiam debita veneratione prosequar, qui cùm hoc facto P. Aurelij zelum omnibus commendare vellent, suum tam splendidè commendarunt. Quod enim hoc tempore Ecclesiæ vtilius exemplum edere poterant, quàm significare palam nihil magis sibi cordi & curæ esse, quàm defensionem veritatis, ac se illorum qui eius causam tuerentur, non laudatores tantùm esse, sed protectores: nec protectores tantũ, sed remuneratores? Ita pro sua erga Dei Ecclesiã charitate, omnes ad eandem illam, quam in Aurelio ita prædicabant virtutem, ardoremq, fidei accendere voluerũt, vt deinceps eruditus quisq; sacrę eruditionis quasi diuinæ lucis armis instructus, bellum indicat erroribus, nec patiatur esse qui veritatem oppugnent, non esse qui defendant. Hoc verò Illustrissimorum ac sapientissimorum Antistitum de P. Aurelio testimonium tantæ dignitatis est, tantæ grauitatis, vt hoc ad illorum honorem verè dici queat, Aurelij famam post tantorum virorum tam illustre de eo iudicium iam nec cuiusquam alterius laude crescere, nec cuiusquam vituperatione minui posse. Quantumlibet enim virtus & nomen eius æmulos vrat, viuet tamen hæc totius Ecclesiæ Gallicanæ, ipsi, Patrum ac Principum suorum defensionem congratulantis oraculum, nec vllius vnquam vllis artibus, aut illius authoritatem infringere, aut venerationem labefactare, aut splendorem in animis hominum obscurare poterit.

Cui quidem Illustrissimorum Præsulum eximio facto aliud longè dissimile Iesuitarum subnectere operæ-pretium est. Qui cum immani quodam & cæco odio Aurelium obscurissimi simul & clarissimi nominis virum insectarentur, nec haberent quidquam quod ad eius librum verè atque appositè responderent, tam illustri Episcoporum de eo iudicio accensi magis quàm retardati, Ecclesiæ defensorem sub Aurelij nomine latentem omni studio inuestigare conati sunt, certi si hominem pulcherrimi facti reum deprehendissent, non defutura sibi crimina, quibus illam scriptis eius vndique emicantem virtutem ac generosissimam pietatem aut obscurarent, aut certè sollicitarent, atque incesserent. Itaque cùm vnum hominem tum haberent, in quem hęc illis suspicio cadere videretur, curauerunt per vnum è primariis vrbis illius, in qua natus est, magistratibus, quo in eius genus, vitam, atque mores accuratissimè inquireretur, vt quãuis nullâ explorata ratione Aurelium eum esse ipsis constaret, tamen incertam iniuriam certis odijs vlciscerentur. Quod quidem ipsis negotium tam infeliciter cessit, vt in illa inquisitione nihil aliud deprehenderint, nisi id quo ad eius, quem persequebantur, honorẽ, & cõmendationem noua accessio fieret. Ita nihil eo conatu assecuti sunt, nisi vt mirarentur homines eorum confidentiam, qui Aurelij latebras, quas Illustrissimi Antistites ad præmium & gloriam scrutati sunt, ipsi scrutantur ad pœnam; atque animi sui æstum ad Aurelij, si nunc innotesceret deiectionem magis valere posse sperant, quam ipsius Ecclesię vocem, & Gallicani Concilij publicam gratulationem, ad illius virtutis memoriam existimationemque sempiternam.

Cùm verò Iesuitæ his omnibus aduersus Aurelium artificijs & molitionibus nihil promouerent & iam per octo & ampliùs annos siluissent, tandem anno 1641. prodiit liber Ludouici Cellotij inscriptus *De Hierarchia & Hierar-*

Digitized by Google

chis libri IX. In quibus pulcherrima diſpoſitione omnes Hierarchici gradus & ordines, Epiſcopalis principatus, Clericalis dignitas, Religioſa ſanctitas, ſecundùm Patrum doctrinam, decreta Conciliorum, Eccleſiæ ritus & mores, ſine iuſta cuiuſquam offenſione explicantur. Vrbano VIII. Hierarcharum Principi. Auctore T. Ludouico Cellotio Pariſino, ſocietatis Jeſu Theologo. Ordinauit in me charitatem Cant. V. Rothomagi 1641.

Cúmque ſcire auerent omnes quid tanto tempore montes illi parturiſſent, non murem quod vulgo dicitur, ſed monſtrum ab iis natum viderunt, quod ſtatim elidi oportuit. Cum enim ſacra Facultas librum ſelectis Doctoribus diſcutiendum dediſſet, iamque ipſis referentibus, propoſitiones quædam Cenſoriis notis inuſtæ eſſent, Ieſuitæ veriti ne (quod manifeſtè futurum erat) totus liber cenſurâ publicâ proſcriberetur, ſuis artibus & potentiâ totum illud negotium abruperunt, ſpondentes, ſi quid in eo ſecus ſcriptum eſſet, Cellotium id retractaturum. Itaque Cellotius adiunctis aliquot è ſuis, cum certis Doctoribus congreſſus, cùm non modo argumentis eorum reſpondere non poſſet, ſed nequidem librum ſuum ſatis intelligere videretur, tandem multis in locis damnare opus ſuum, ac ſibi ipſi, furioſorum more, manus afferre coactus eſt.

Quia verò duo è Regularibus Doctores tam pudendo operi approbationem ſuam inſcripſerant, alter eorum (iam enim vnus è viuis exceſſerat) à ſacra Facultate citatus, in Sorbonæ comitiis prima die Iulij 1641. approbationem ſuam reſcindere coactus eſt, his verbis. *Ego infra ſcriptus Conuentus Auguſtinenſium Baiocenſis Prior, auditâ querelâ ſuper approbatione facta à me libri P. Cellotij de Hierarchia, maximè etiam verborum in forma approbationis poſitorum* SINE FORMIDINE CENSVRÆ, *& auditâ declaratione nonnullorum ex illo libro excerptorum, quæ improbantur ſine aliorum approbatione, ea omnia quæ Facultas improbanda cenſuit, & quæ condemnat, ego etiam lubens improbo & condemno: & ſubſcripſiſſe nollem approbationi, quam adhibui eidem libro; pœnitetque me approbaſſe; in quorum fidem ſubſcripſi in comitijs Facultatis, Die 1. Iulij 1641. ſignatum* FRANCISCVS L'ABBE' cum ſyngrapha.

Illuſtriſſimi autem Antiſtites tum temporis in ſacro cœtu congregati, cum errores Cellotij toto pectore auerſarentur, publicum dánationis eius, & ſuæ honorificentiſſimæ de P. Aurelio opinionis teſtimonium edere voluerunt. Intellexerunt enim pro ſingulari ſuâ ſapientiâ non tantum veritatem, ſed & ſeipſos in Aurelio peti, cuius exiſtimatio & doctrina poſt tam ſolemne de illo iudicium, ſine manifeſto Epiſcopalis dignitatis contemptu in diſcrimen adduci non poſſet, cùm præſertim multos ex Anglicanis illis erroribus, ab ipſis iuſtiſſimè damnatos, & ab Aurelio veritatis gladio confoſſos, Cellotius, quaſi in illorum ludibrium, denuo ſpargere, & velut ab inferis reuocare videretur. Itaque ſublimem illam Dei prouidentiam æmulati, qui ſuos eo magis erigere ſolet, quo ab hominibus magis deprimuntur, ſtatuerunt Aurelij opera typis de integro mandata orbi Catholico proponere, vt ita ſui de illo iudicij maturitas illius doctrinæ præſtantiâ ac ſoliditate comprobaretur, atque vnde nonnulli famam illius obſcurare voluerant, inde clarior factus, in oculis omnium, atque in ſplendidiori Eccleſiæ luce collocaretur. Igitur P. Aurelij volumina quatuor, denuo in lucem edenda in ſacro con-

Digitized by Google

uentu coram omnibus, in manus Antonij Vitray Cleri Gallicani Typographi data ſunt, neceſſariis ad eam rem ſumptibus è Cleri pecunia ſuppeditatis; cuius etiam exemplaria duo Epiſcopo cuique, alterum quod ſibi haberet, alterum quod Eccleſiæ ſuę traderet, mittenda curauerunt, vt videre eſt ex Actis Cleri. In quibus addunt Illuſtriſſimi Antiſtites rationem qua ad id decernendum impulſi ſunt, quod ſcilicet animaduerterent nouam illam Aurelij operum editionem, inſtar egregiæ libri Cellotij confutationis eſſe poſſe. In quo quidem eximiam Patrum illorum prudentiam nemo mirari ſatis poteſt, qui hoc vno verbulo totam libri Cellotij molem deiecerunt, Aureliumque ab eius conatibus non tam inuictum quàm intactum eſſe demonſtrarunt. Quantis enim calumnijs, quantis ineptijs librum illum refertum eſſe oportet, qui illius, in quem inuehitur, authoris ſola lectione refellatur? Qualem illum athletam eſſe putabimus, qui ſolo Aduerſarij vultu oſtentato, in fugam conuertatur? Hinc patet quàm verè à ſanis hominibus, atque omni partium ſtudio vacuis, edito illo volumine iactatum ſit, Cellotium in Ieſuitas contumelioſiorem eſſe quàm Aurelium, librumque illius, Aurelij non confutationem eſſe, ſed confirmationem. Tam miſerè enim ex arreptis vndecumque variorum authorum laciniis contextus eſt, tam ridiculis ac futilibus inſtructus argumentis, tam puerili & grammatical ſtylo confectus, vt facilè ibi agnoſcas hominem qui ex malo Rhetore, & Poëta non bono peſſimus Theologus effectus ſit; qui non alienum nomen, vt Aurelius, ſed alienam prorſus perſonam induerit, qui in his rerum altiorum ſtudiis magnâ confidentia ſe oſtentet, in quibus (vt ipſe pag. 479. confitetur) hoſpes ſit & peregrinus; qui denique ea peccet, ea deliret, vt veritati multis in locis, ſenſui communi in toto pene libro bellum indixiſſe videatur. Hæc ſi cuiquam, poſt Epiſcoporum de illo iudicium minùs credibilia ſunt, legat librum eius, & intelliget ineptias illius vt mitiſſimè dicam, non ſolùm audientibus incredibiles videri, ſed etiam legentibus. Ideo Ieſuitæ operis huius inſulſitatis ſibi conſcij, ipſum multos annos etiam in illo dolore atque vltionis impatientia compreſſerunt, & ſeniores ſemper comprimendum cenſuerunt, prouidentes, id quod contigit, ſubitarium illum Theologum, & in Theologicis rebus, ſi quid ipſi credimus, planè rudem & peregrinum non curaturum vulnera ſocietatis, ſed ei noua nouis erroribus inflicturum.

Nec verò minùs attendenda eſt vox illa Epiſcoporum, quâ nominatim Aurelij volumina quatuor excudi voluerunt. Quartum enim illorum eſt confutatio locorum excerptorum ex Aurelij libris, quos ſibi Ieſuitæ iniurios & contumelioſos prædicabant. Ideoq; dum probant librum illum Antiſtites dignumque cenſent, qui Cleri authoritate commendatus in lucem edatur, apertiſſimè declarant nihil eſſe in Aurelio, quod merito à quoquam reprehendi poſſit, firmioreſque illas eius interdum increpationes, eſſe, non tela iracundi aut maledici accuſatoris, vt Ieſuitæ dictitabant, ſed vim temperatiſſimam, & præſidia prorſus neceſſaria violatæ veritatis.

Hactenus Aurelij cum Ieſuitis contentionem perſequuti ſumus, nunc paucis exponenda eſt priuata illa eiuſdem cum Iacobo Sirmondo diſceptatio, quæ huic ſe publico certamini iam ab ipſis eius initiis interpoſuit. Oc-

Digitized by Google

casio nata est, quod cùm damnatam à Facultate Parisiensi doctrinam Spongia Concilij Arausicani primi canone primo tueri conaretur, respondit Aurelius, canonis huius editionem ita obscuram esse, vt ad disputationem dogmaticam adhiberi sine temeritate non posset. Quod vt probaret, varias huius canonis editiones recensens, eius etiam meminit, quæ negationem in fine haberet. *Sic*, inquit, *antiqua editio Colonienſis, quam neſcio cur* P. *Sirmondus ſine cauſa ſequi maluerit contra* P. *Frontonem Ducæum, qui exploratis diligenter vetuſtis manuſcriptis, vltimæ illi parti negationem non adiecit.* Hæc cùm obiter dixisset Aurelius, de Sirmondo lædendo, vt verba ipsa præ se ferunt, nequidem cogitans, Sirmondus tamen sic ea accepit, quasi sibi de vitiato Canone Arausicano dicam scripsisset. Itaque ea de re epistolam scripsit ad Aurelium, quam ad eum misit, quem sub Aurelij nomine latere arbitrabatur. Is autem cùm epistolam Sirmondi Aurelio reddendam curasset, sic ad eum rescripsit Aurelius.

MONSIEVR,

Ie ne me ſuis pas eſtonné de voir l'eſcrit volant du Pere Sirmond. Ie m'eſtois deſia imaginé qu'il en pourroit paroiſtre beaucoup de ſemblables, ſi ie diſputois ma cauſe particuliere, ie ſerois plus libre en telle rencontre. Mais s'agiſſant de la cauſe de l'Egliſe, & de ſa doctrine ie ne croy pas la deuoir affoiblir en deſmembrant le corps de ma defence, pour diuertir ailleurs les eſprits, & changer vne affaire ſi importante en vne querelle de peu de conſideration. Ce n'eſt pas qu'il n'y ait beaucoup de choſe à dire ſur la replique de ce bon Pere, qui pour ſe donner quelque contentement, a changé vne queſtion de fait en celle de droit, ma reſponce à L'Eſponge n'ayant dit ſi non qu'il a adiouſté vne negation à la derniere partie de ce Canon contre les editions de pluſieurs autres ſans en auoir allegué aucune raiſon, la verité dequoy appert par la ſeule lecture du texte & de ſes notes. Mais mon deſſein n'eſt pas de luy reſpondre icy, mais à vous ſeulement, en la meſme langue qu'il vous a pleu meſcrire. S'il croit ſes excuſes ſi bonnes, il peut enuoyer ſon memoire a celuy des ſiens, qui pourra entreprendre de reſpondre à mon liure, & i'eſpere luy donner, auec la grace de Dieu, toute la ſatisfaction qu'il ſçauroit deſirer ſur ce point; comme ie luy en pourois demander ſur d'autres bien plus importans de ſes Conciles, leſquels ſi i'auois voulu propoſer, ie m'aſſeure qu'il reconnoiſtroit encore mieux la modeſtie, dont i'ay vſe maintenant en ſon endroit. Mais ie ſerois conſcience de trauailler ſa vieilleſſe, laquelle ie ſeray bien aiſe de luy laiſſer paſſer en repos; car il ſemble aſſez ſenſible. Ie vous prie d'excuſer les importunitez que ie vous donne, & de croire qu'encore que ie ſois inuiſible, ie tâcheray toûiours, à l'imitation de Dieu, de paroiſtre par des effets viſibles. Voſtre treshumble, &c.

Quæ epistola sic latinè reddi potest.

Schedam Sirmondi quam ad me mittis, ab hominibus istis prodiisse non sum miratus. Videram iampridē plura eiusmodi à nobis expectari debere; si priuatam causam agerem, essem in eo genere liberior: sed cùm Ecclesię & doctrinę ipsius defensionē susceperim, non videor mihi eam infirmare debere, ac meæ responsionis quasi corpore distracto, alio auocare animos, & tam grandem controuersiam, in disputationem parui momenti conuertere. Neque id eò scribo, quin multa sese vltro offerant, quę ad boni illius Patris epistolium regeri possint, qui vt animo suo aliquantulum indulgeret,

facti quæſtionem in quæſtionem iuris cõmutauit. Cùm in mea ad Spongiã reſponſione nihil dixerim, niſi eum vltimę huius canonis parti negationem adieciſſe, nulla huius rei cauſa aut ratione allata, quod quidem ſola textus Canonis & notarum ipſius lectione manifeſtum eſt. Verùm non hîc mihi Sirmondo, ſed tibi reſpondere conſilium eſt, & eâ quidem linguâ, qua ipſe ſcripſiſti. Si ſua aduerſum me argumenta ita valida exiſtimat, poterit ſchedam ſuam committere illi è ſuis, qui libro meo reſpondere paratus erit. Tumque Deo fauente nos illi ſuper hac materia ſcrupulum omnem exempturos ſperamus. Quod beneficij genus nobis ab ipſo repoſcere liceret in multis conciliorum eius longè grauioribus locis, quos ſi proponerem, magis etiam profectò intelligeret quàm liberalem me aduerſus illum moderatumque prębuerim. Verùm ſenectuti eius moleſtiam exhibere religio mihi eſt, quam vt quietam tranquillamque exigat libentiſſimè ſiuerim. Videtur enim animus eius ad commotiunculas eſſe facilior. Laborem, quem tibi iam dudum impono, boni conſulas velim, ſimulque tibi perſuadeas me, quanquam ſim inuiſibilis, nihilominus ad imitationem Dei, vt viſibili aliquo opere meum erga te ſtudium demonſtrem, perficere conaturum.

Sed cùm Sirmondus ſchedam illam obuiis quibuſque oſtentaret, atq; ex hoc ſpecimine de tota Aurelij in Spongiã diſputatione iudicium fieri vellet, coactus Aurelius ſilentium tandem abrupit, quod iam multos menſes tenuerat, ne qui tanto tempore maturitati ac moderationi animi fecerat ſatis, poſtquam cunctationem illam non modeſtiæ ſed infirmitati à Ieſuitis ouantibus attribui videret, iam veritatis, quam defendendam ſuſceperat, patrocinio, diutius ſilendo deeſſe videretur. Itaque ſecundo ſuo volumini, quod tum editum eſt, reſponſionem ad Epiſtolam illam Sirmondi annectendam curauit. Non multum tempus interceſſerat, cùm aduerſus hanc Aurelij reſponſionem Antirrheticum primum edidit Sirmondus nulla Doctoris cuiuſlibet, ne quidem è ſuis approbatione munitum. Titulus erat. *Iacobi Sirmondi ſocietatis Ieſu Preſbyteri Antirrheticus de Canone Arauſicano, aduerſus Petri Aurelij Theologi reſponſionem, quâ eius epiſtolam infirmare conatus eſt. Pariſius apud Sebaſtianum Cramoiſy.* 1633.

Nihil cunctatus Aurelius aduerſus hunc Sirmondi libellum emiſit Anæreticũ ſuum, quem & duo Doctores ſapientiſſimi Mag. Antonius de Breda & Valerianus de Flauigny approbarunt. Inſcribitur autem *Petri Aurelij Theologi Anæreticus, aduerſus errores & hæreſes quibus canonem Arauſicanũ & ſacramentum confirmationis aſperſit Iacobi Sirmondi ſocietatis Ieſu Preſbyteri Antirrheticus &c.*

Hunc Aurelij librum, iam per ſex menſes in omnium manibus ſumma cum laude verſatum, cùm vſitatis eruditorum armis, hoc eſt rationibus & argumentis impugnare debuiſſet, vi opprimere Sirmondus inſtituit. Conqueritur apud Illuſtriſſimum Galliæ Cancellarium ſe ab Aurelio contumelioſè habitum. Poſtulat vt Doctores approbationem reſcindere cogantur. Quod cùm reſciſcet Facultas, primarios è ſuo cœtu Doctores mittit, qui de re tota Illuſtriſſimum Cancellarium certiorem faciant, exponantque ei, nihil ab ijs Doctoribus, qui quaſi rei citabantur, commiſſum, quod in minimam reprehenſionem incurreret, librum approbaſſe, in quo nihil eſſet improbandum, quique nec fidei Catholicæ, nec bonis moribus vlla in re aduerſaretur. Imò libellum ipſum Sirmondi, cõtra quem hic editus eſſet, erroribus ſcatere.

Digitized by Google

Argumentum operum Petri Aurelij.

Rogant igitur Illuſtriſſimum Cancellarium, vt diſcutiatur vterq; liber priusquàm ea de re quicquam ſtatuatur. Annuente Illuſtriſſimo Cancellario, id negotij à ſacrâ Facultate datur ſelectis Doctoribus; voluunt libros, explorant, iamque aliquot propoſitiones in Antirrhetico Sirmondi notauerant quæ hæreſim ſapere viderentur. Quod cum ad Sirmondum perlatum eſſet, vt famæ periclitanti ſuccurreret, precibus egit apud Illuſtriſſ. Cancellarium, vt totum illud negotium regiâ authoritate comprimeretur. Quod etiam ſacræ Facultati in Comitijs ſuis congregatę ſignificatum eſt, anno 1634. 2. Ianuar. vt liquet ex Actis Facultatis. Cùm ſopita hoc modo controuerſia videretur, Sirmondus occaſione arrepta, cùm Gallia hoſtili bello vexaretur, iamque facet Illuſtriſſ. Antiſtitum Conuentus dimiſſus eſſet (metuebat enim ne liber ſuus in eorum iudicia incurreret) libellum emiſit alterum, quem inſcripſit: *Iacobi Sirmondi Societatis Ieſu Presbyteri, Antirrheticus* II. *de Canone Arauſicano, aduerſus Petri Aurelij Theologi Anæreticum, quo priorem eius Antirrheticum impugnare conatus eſt.* Cuius quidem editione primus Regium illud edictum, quod tanto ſtudio & contentione obtinuerat (quo is qui controuerſiam illam redintegraret, quietis publicæ perturbator habebatur) eodem quo illud appetiuerat tuendæ exiſtimationis amore violauit.

Denique Aurelius aduerſus Antirrheticum II. Sirmondi ſcripſit *Orthodoxum* ſuum, qui cùm à nonnullis Antiſtitibus viſus eſſet, ac ſummo in pretio habitus, tandem in hac poſtrema Aurelij operum editione, iuſſu & ſumptibus Cleri Gallicani procurata, publici iuris factus eſt. Cæterùm de hac tota inter Aurelium & Sirmondum diſceptatione, ex eorum libris pronuntiet eruditus iudex, nec Sirmondi, nec Aurelij amicus, ſed Eccleſiæ & veritatis.

Habes, Catholice Lector, ſummam controuerſiæ Reuerendiſſ. Chalcedonenſis cum Ieſuitis Anglis, & Petri Aurelij cõtentionis publicæ cum Ieſuitis, ac priuatæ cum Sirmondo. Cuius quidem opera per ſe nimium nota & probata exiſtimo, vt eorum commendationem à me deſideres. Vt enim taceam hic orbis totius in vnius ignoti hominis admiratione ac prædicatione conſenſum, nunc certè, poſtquam Illuſtriſſ. Antiſtitum ſacer Cõuentus libros illius denuò excudi, & per vniuerſas Galliæ Eccleſias, velut diuinæ veritatis depoſitũ aſſeruari iuſſit, ea illius exiſtimationi acceſſio facta eſt, vt iam Epiſcopali quaſi purpura exornatus, vere in nouã lucem & in ſplendorem inuſitatũ prodire videatur. Declararunt enim hoc illuſtri facto ſapientiſſ. Antiſtites, ſe gratiam illã, quam Aurelio propter ſumma illius in Eccleſiam merita rependere voluerant, cùm ipſi, vt pote ignoto, minimè potuiſſent, eius operibus rependere voluiſſe; rati cum eius librũ auctoritate ſua munitum, & quaſi conſecratũ in Eccleſiæ penetralibus recondi, & quantũ in ipſis eſt, in omniũ animis ac mentibus inſcribi curaſſent, ſe Aurelio ipſi eam relaturos gratiam, quam ipſe optauerat, hoc eſt procuratam Eccleſiaſticæ traditionis venerationem, ſolidæ pietatis cultum, & amorem defenſionémq; veritatis. Qui enim tã laborioſum opus ita edidit, vt vni Deo innoteſcere vellet, manifeſtè declarat ſe vnius Dei laudem quæſiiſſe, & illius gloriam ſuam ducere. Itaq; iam liber hic non tantùm Aurelij, ſed & Cleri Gallicani liber dici poteſt, ille compoſuit, hic obſignauit, ille rationibus ſtabiliuit, hic auctoritate armauit, vt quemadmodum Aurelius Illuſtriſſimorum Antiſtitum, ita nunc Illuſtriſſimi Antiſtites Aurelij cauſam ac defenſionem in ſe ſuſcipiant.

FINIS.

Digitized by Google

CONFVTATIO
COLLECTIONIS LOCORVM,
quos Ieſuitæ compilarunt, tanquam ſibi contumelioſos & iniurios,

EX DEFENSIONE EPISTOLÆ
Illuſtriſſimorum & Reuerendiſſimorum Galliæ Epiſcoporum,
& Cenſuræ Sacræ Theologiæ Facultatis Pariſienſis,
à Petro Aurelio edita.

Digitized by Google

CATHOLICO

LECTORI.

VENIT in manus meas hesterno die collectio quædam locorum Petri Aurelij, quibus Iesuitæ se ab eo nimis acerbè acceptos queruntur. Eam cùm ad ipsum absentem statim transmittere non possem, cuperem autem breuiter ei responderi, vt omnium oculis probaretur, quàm iniquè & sine causa Iesuitæ se tam grauiter & contumeliosè læsos clament, statui ei rei manum quamprimum ipse adhibere, ratus nec ei ingratam fore hanc operam pro communi Dei & Ecclesiæ causa, cui soli ipse suum laborem dicauit, & Deo, cui soli à me quoque offertur, eam approbatum iri, cùm non liceat in præsentia tantæ & tam illustri causæ aduersatiorum importunitate laboranti aliud subsidium afferre. Id autem eò magis statui percursis semel singulis illius collectionis capitibus, quod vidi ea esse inanissima & plenissima ineptiarum & malignitatis, vt iustissima indignatio subiens animum calamum continuò arripere compulerit, quo indignissimas nebulas clarissimæ & solidissimæ veritati obiectas, vt fraus fieret iis quos vel rerum suarum rationes, vel inscitia, vel imbecillitas obnoxios fallaciæ faceret, disjicerem, & eorum animis puram æquitatis & veritatis vim offerrem.

Primum omnium indignum est visum Iesuitam excerptorem locorum Aurelij, tanta fiducia hoc negotium egisse, vt satis habuerit proponere singula dicta eius, nulla addita causa cur contumelioſa aut falsa dicenda essent. Admiratus sum eum illud sibi autoritatis apud omnes homines assumere, vt crederet nulla alia re sibi opus esse ad probandum iis falsa & contumelioſa esse Aurelij verba, quàm sola sua affirmatione, imò sola propositione verborum illius. Quæ insipientia vel superbia magna visa est.

Nec verò illa minor, quod tam eximiam de sodalibus suis & de tota Societate opinionem ipse habuit, vt, quasi illi omnium culparum omniumque reprehensionum essent incapaces, sufficeret Aurelij obiectiones in medium proferre, vt inanes & iniuriæ haberentur. Eoque maior est insulsitas, quod non ipse solùm tam excellentem & incomparabilem opinionem susceperit de sodalibus, sed eam ab omnibus mortalibus suscipiendam putauit, vt illorum innocentiam & Aurelij falsitatem nullo argumento declarari oporteret. Grandis hic typhus & admodum consentaneus iis quæ ab Aurelio aliis sodalibus & genio Societatis tribuuntur. Nam eo indi-

Digitized by Google

De Apologia Danielis à Iesu id æquè clarum est, scriptam nimirum fuisse à *Ioanne Floydo* Iesuita Anglo, Professore Audomari in Belgio. Declaratur ipso titulo, *Danielis à Iesu*, qui contextus est Anagrammate Anglico ex nomine Anglico ipsius in hunc modum. Anglicum nomen eius est *Ioanes Fluide*, quod Latinè vertit *Ioannes Floydus*, mutato *u* in *o*, ne se Fluidum diceret. Ex hoc ergo nomine Anglico, *Ioanes Fluide*, fecit Anagramma quoque Anglicum, *Daniel of Iesu*, vt Apologiæ scriptæ Anglicè præponeretur. Qua in re imitatus est *Carolum Scribanium*, olim in Belgio Prouincialem, qui libro in Reges impio *Amphitheatro honoris*, similiter Anagramma inscripsit ex nomine suo, *Clarus Bonarscius*.

Itaque librum vtrumque damnatum ab Illustrissimis Episcopis, & à Facultate Parisiensi clarissimè patet esse Iesuitarum, & errores ac hæreses in iis contentas ab eorum Societate manasse, nec id tergiuersatione vlla obscurari posse.

Quod si eorum librorum autores verè sint Iesuitæ, constat quinam sint eorum defensores, præcipuè defensores tam impotentes & rabidi, quos patet ferre non potuisse suam Societatisque gloriam minimum infringi Censuris Illustrissimorum Antistitum, & Theologicæ Facultatis, in eosque indomito iracundiæ & vltionis impetu irruisse. Nam *Querimonia & Spongia* editæ fuerunt Audomari, vbi degit Iesuita Floydus Apologiæ damnatæ autor, homo audaci & præcipiti ingenio, testibus omnibus qui eum norunt. Eædem Querimonia & Spongia præferunt titulum Canonici cuiusdam Audomarensis, quem constat esse mancipium Iesuitarum, & hominem nullius pretij. Eædem ab illis quantibus iactatæ sunt in Belgio, & cum apertissima gloriatione coram omnibus exosculatæ. Minati sunt Doctoribus Louanensibus, si tales vnquam Censuras in se ederent, vel sibi molesti pergerent esse, eos à se tractatum iri quemadmodum Doctores Parisienses, & his ipsis verbis vsi sunt, *sentient aculeos nostros*, vt constat autoritate viri ætate & sanctitate venerabilis, tum ab Vniuersitate Louanensi, tum à Iesuitis sejuncti, cuius testimonium Lutetiæ habemus. Distribuerunt eas in Gallia viris quibusdam primariis, & nominatim Prælatis, vt fidem faciunt testes irrefragabiles. Propugnarunt & laudarunt eas in cœtibus honestissimis, & coram hominibus dignissimis fide, qui id testantur. Impleuerunt eas laudibus Iesuitarum, & eorum Societatis, & præcipuorum illius autorum ex quibus fundamenta errorum suorum traxerunt, & hominum Societati deditorum. Ipsa Spongia nihil aliud est quàm transcriptio Apologiæ Danielis. Eadem vbique argumenta, eædem rationes, eadem mens & spiritus, ita vt eiusdem autoris manus oculis cernatur. Iam ante Censuras emissas minati erant librorum suorum defensionem in fine Appendicis ad Nicolaum Smithæum, quem ediderunt Antuerpiæ. Spongia ipsa passim indicat se esse fœtum Angli hominis & *Molossi* (ita enim loquitur) *remordentis* & vlciscentis eos à quibus fuerit læsus; quod quidem Iesuitas & Floydum nominatim designat, autorem Apologiæ, quam solam Spongia tuetur, remordentem, videlicet Censores à quibus se morsum putauit. Denique frontem æneam & conscientiam emortuam habere oportet ad inficiandam & tergiuersandam rem tam manifestam & om-

In præfat. Spong. pag. 12. edit. 2.

Digitized by Google

nium per omnes regiones hominum conſenſu teſtatam, quod ſanè ab iſtis fieri non poteſt niſi illa arte qua putant ſe negare poſſe quicquid propriis oculis non viderunt.

Societatem autem aſſentiri & conſpirare cum iſtorum librorum autoribus, nec facinora iſta eſſe tantum priuatorum aliquorum, vt vulgò reſpondere ſolent ad ſuorum maleficia, patet ex eo quod libros curarunt approbari à Profeſſoribus variis Societatis, & à Theologis diuerſiſſimarum gentium, Hiſpanis, Belgis, Germanis, Britannis, & ab iis Vniuerſitatibus in quibus prorſus dominantur, vt à Pragenſi, Ingolſtadienſi, Paderbornenſi, quæ nominatim Querimoniam in Epiſtolam Illuſtriſſimorum Antiſtitum approbauit, & cum ea Suffraganeus Paderbornenſis. Hæc autem manifeſta ſunt indicia conſpirantis, & tota factione ſua connitentis Societatis, cùm tales per tot gentes motus facere, & tantum autoritatis adſequi, præcipuè tam celeriter & ad nutum, nemo priuatus potuerit.

Præterea librorum publicorum autores tot erroribus & hæreſibus ſcatentium, eoque nomine ſolenniter damnatorum vnanimi ſententia à tanto Epiſcoporum cœtu, & à tota Pariſienſi Facultate, tamen in Societate nihil reprehenſionis, quod conſtet, habuerunt; nec Societas oſtendit eos libros ſibi non probari, ſed tam illos quàm illorum autores fouit & tutata eſt. Ex quo nihil clarius quàm eam conſciam eſſe & approbatricem nefariæ illius doctrinæ & intolerandæ eius defenſionis.

Idem patet de Ieſuitis Gallis nominatim, tum quia Smithæi librum, qui eandem doctrinam continet quàm Apologia Danielis, ſatis approbarunt coram Illuſtriſſimis Epiſcopis, vt ex actis conſtat; tum quia Querimoniam, & Spongiam ſparſerunt paſſim, & obtulerunt amicis & neceſſariis ſuis, earumque doctrinam propugnarunt apud homines clariſſimos, & omni fide digniſſimos; tum quia cæteris Religioſis Pariſienſibus improbantibus publicè libros Ieſuitarum Anglorum, ipſi eos ita damnare videri voluerunt vt nullum eorum exprimerent, ne quidem Spongiam, quam cæteri Religioſi nominatim damnarunt. Eadem enim opera voluerunt aliquid ſpecie tenus indulgere & ſatisfacere Illuſtriſſimis Epiſcopis, ſimulando ſe iis aſſentiri; & ſimul Sociis ſuis, nihil eorum verè improbando quæ illi ſcripſerunt. Qua in re planiſſimè confirmarunt vulgare illud, *in generalibus ſemper ſubeſt dolus*. Denique primus liber qui ab iis prodiit Lutetiæ, à ſodalibus Pariſienſibus antè diſcuſſus & recognitus, eorum hac in re ſenſum apertè patefecit. Non enim puduit illos nouitatis eos arguere qui nouiſſimam ſuorum doctrinam antiqua ſanctorum Patrum traditione, quam ipſi prorſus ignorant, iugularunt; & ſchiſmatis crimen iis imponere qui hæretica ipſorum dogmata & ſchiſmatum viam ambabus quaſi manibus aperientia damnarunt. Quæ impudentia tanto magis in Illuſtriſſimos Antiſtites cadit, quanto eorum maiori & valentiori autoritate erronea iſta doctrina proſtrata eſt.

Theoph. Raynaud. lib. de liberate, pag. 186.

Liquet igitur clariſſimè errores & hæreſes iſtas eſſe Ieſuitarum, & manaſſe non à priuatis aliquibus, ſed à conſenſu & conſpiratione ipſius per varias prouincias Societatis, & maximæ eſſe audaciæ in re tam ſplendida ſergiuerſari.

Digitized by Google

Nec ſpectandæ ſunt neſcio quæ declarationes, quæ à quibuſdam Ieſuitis obtruduntur, quia fallaces ſunt & illuſoriæ. Certum enim eſt eos nunquam nominatim damnaturos Nicolaum Smithæum, Danielem à Ieſu, eorumque Spongias & Querimonias, nec diſertè ſubſcripturos Cenſuræ Illuſtriſſimorum Antiſtitum & Theologicæ Facultatis; nec denique paſſuros vt ea ſubſcriptio publicetur: Quo tamen modo, nec vllo prorſus alio, conſueuit ſemper ab antiquis temporibus Eccleſia declarationes eorum, qui erroris & hæreſeos vel rei vel ſuſpecti fuiſſent, accipere, nec aliud grauitatem eius & integritatem & honorem decet. Et quamvis aliqui priuatim Ieſuitæ id facerent, quod nunquam facient, tamen eorum factum ab aliis irritari poſſet, qui deinde ridiculo haberent eos qui fidem ipſis tam facile habuiſſent. Oporteret, ſi ſeriò & non fallaciter ageretur, eiuſmodi declarationes fieri à Superiorib. ipſis & Prouincialibus Ieſuitarum nomine fratrum ſuorum. Nec tamen hoc ipſum magnam firmitudinem haberet; quia poſſet paulo poſt reſcindi à Generali, cuius verbo ipſi ſe ab omni ſponſione & vinculo liberos putarent, præcipuè ſuis caſuum conſcientiæ legibus nixi. Quare omnes eiuſmodi profeſſiones, vt captioſæ & inſidioſæ & ſolius temporis cauſa ad aliquid extorquendum confictæ repudiari debent ab omnibus qui fideí aliquid & ſinceri affectus erga Deum & eius Eccleſiam ac fidem habebunt.

Summoperè autem obſeruanda eſt præcipua huius cauſæ iniquitas. Duo enim ordines hîc confligunt; ordo Epiſcoporum, & ordo Ieſuitarum; priuata Societas, & Eccleſiæ Catholicæ Societas vniuerſa, de cuius fide agitur. Videndum eſt vtra vtri cedere debeat, Societas Ieſuitarum ſocietati Epiſcoporum & Eccleſiæ Catholicæ, an Epiſcoporum & Eccleſiæ ſocietas Societati Ieſuitarum. Vtrum Eccleſiæ Catholicæ cauſa, quæ maiorem plagam iſtorum bacchationibus quàm erroribus accepit, præferri debeat priuatæ ſocietati ex qua illa calamitas erupit. Errores eorum Eccleſiæ Catholicæ autoritatem & ſtatum dejecerunt; bacchationes eam protriuerunt & conculcarunt, & impiorum omnium quibus in eam laſciuire libuerit, contemptui & ludibriis objecerunt. Videndum num Eccleſiâ ita proculcatâ, tanti facinoris autores, queri poſſint ſe infamari: & cùm gloriæ ſuæ tuendæ gratia ipſi eam ita acceperint, num iure poſtulare queant vt ab ea legitimam defenſionem ſuam proferente mollius & parcius attingantur.

Quod eò maius videri debet, quia res agitur inter partes prorſus inæquales. Alij enim magiſtri ſunt, alij diſcipuli; alij principes, alij priuati; alij per ſe ſubditi, alij per ſe ſuperiores. Quæ ratio tanti ponderis eſt, vt etiam infirmiſſimis omnem dubitationem euellere debeat; planiſſimeque oſtendit Ieſuitas, etiamſi nihil aliud auſi eſſent niſi Epiſcopale decretum, tantum præcipuè & tam ſolemne publicè refellere & oppugnare, potuiſſe iure repelli, non ſolum argumentorum vi, quaſi aduerſarios æquales, ſed etiam increpationum & iuſtæ indignationis, velut inferiores & priuatos homines ſuæ conditionis immemores. Cum verò eorum reſponſiones tanta intemperantia & maledicentia ſint deformes, intolerabile prorſus eſt, audaciæq; priori maioris, eos queri audere ſe læſos, detractumque de fama ſuæ Socie-

Digitized by Google

tatis, quæ longè amplius ſuorum flagitiis amiſit probæ exiſtimationis; quàm ei cuiuſquam oratione adimi poſſit. Nam tam enormes iſtorum, qui ſe Moloſſos vocant, latratus validiori oratione compreſſos eſſe, nihil mirum eſt; ſed eos à tali ſocietate prodire potuiſſe incredibile fuiſſet, niſi omnium ſenſibus palam eſſet perceptum.

Mirum illud etiam & ſanè indignum, poſtquam emiſſis Cenſuris in libros Ieſuitarum, moderatis ſanè ac lenibus, quippe tacitis eorum nominibus, etſi perſpicuè notis, Ieſuitæ tam furenter in eas ſunt inuecti, & Illuſtriſſimos Antiſtites ampliſſimamque Theologiæ Facultatem tanta conuitiorum atrocitate vlti ſunt, nullas auditas eſſe ea de re publicè querimonias, nec à Facultate, nec ab Illuſtriſſimis Epiſcopis; vtroſque humaniter & patienter tantas, tam voluntarias, tam ſine cauſa ſuſceptas à malè ſanis hominibus declamationes tuliſſe, donec iis pro ſua dignitate reſponderetur. Simul atque verò tanta inſolentia compeſci, & neceſſariis ad Eccleſiæ, Antiſtitum eius, & Theologorum honorem reſtituendum, & in poſterum aſſerendum reſponſionibus contundi cœpit, exurgunt illicò Ieſuitæ, & omnia queſtibus implent; ſibique iniuriam & contumeliam irrogari, quaſi inſontibus & immeritis, vociferantur. Quis tantam indignitatem ferat? Quis non miretur elationem & ſuperbiam, quæ idem ſaltem iuris Epiſcopali ordini aduerſum ſe concedi non vult, quod ipſa in eum arripuit? Imò quis non miretur, Ieſuitas velle ſibi licere Epiſcopalem ordinem, & Theologiæ Facultatem ſuo officio ſine vlla ipſorum iniuria fungentes, temerè & ſine cauſa maledictis obruere; nec tamen velle vt Epiſcopis, & Theologiæ Facultati tam nefariè & petulanter conſciſſis, liceat allatratoribus ſuis ora obſtruere?

Quod ſanè eo iniquius & intolerabilius eſt, quia reſponſiones pro Illuſtriſſimis Epiſcopis & Theologiæ Facultate editæ nihil vſquam tam atrox habent, quàm Ieſuitarum in eos ſcriptiones, vt tum ex refutatione collectionis, quam ipſi fecerunt ex Aurelio, tum ex collectione eorum, quæ ipſi antea ſcripſerant, infra poſita, patebit ad oculum. Nam præcipuæ ipſorum in illos contumeliæ ſuperant quicquid ab Aurelio pro illis non primò & ſine cauſa ſcriptum, vt ipſi fecerunt, ſed reſponſum & relatum eſt, ad neceſſariam eorum compreſſionem. Quo ex ſolo capite immenſum inter Aurelij reſponſiones & eorum ſcripta diſcrimen eſſet, quamvis Aurelius multò acerbiora, quàm ipſi, ſcripſiſſet. Nunc verò non ſolum ipſi in eo ſuperant, quod ſine cauſa nouo, & in Eccleſia minimè tolerando exemplo, tot Epiſcopos & Theologos aggreſſi ſunt, vt eorum infamatione peſſimis in fidem erroribus autoritatem adiungerent; ſed etiam quod longè tetriora & immaniora priores in illos coniecerunt, quàm in ipſos pro illis ſit reſponſum. Et tamen illis immenſam iſtam ipſorum audaciam quietè perpeſſis, donec ei viciſſim priuatorum inſtar reſponderent, non autoritate ſed argumentis, non ea poteſtate quam à Deo in Eccleſia acceperunt, ſed ea ratione quæ nulli homini in æquales aduerſarios negari poteſt; iſti moderatiorem pro illis reſpondendi firmitatem pati non poſſunt, ſed eam quaſi ſuperiores aliqui & inuiolabiles ac ſacroſancti homines, quibus omnia in quoſcumque liceat, illis nihil in ipſos, ambitu & potentia non à Deo

Digitized by Google

ſibi data, ſed ab ipſis per notiſſimas artes occupata, opprimere conantur.

Inuerſa profecto in hac re eſt omnis ratio, in magnum iſtorum iniquitatis & præſumptionis argumentum. Cum enim Illuſtriſſimi Epiſcopi, & Theologiæ Facultas, poſt tam indignam ſui nominis & honoris labem, ſatisfactionem à notiſſimis eius autoribus poſtulare debuiſſent, quod nimia quadam humanitate & indulgentia non fecerunt; illi qui in eos tam petulantes fuerunt, vbi eorum famam ſubleuari vident, immanibus calumniis, orationis robore earum temeritati pari, disjectis, iniuriam exclamant, & reſtitutionem poſcunt velut innoxij homines, qui nihil reprehenſione dignum fecerint; abiectaque ſui facinoris memoria, id vnum quod in ipſos reponitur ſpectant, id vnum intuentur, id vnum accuſant, quaſi Ieſuitarum in tot Epiſcopos maledicta nullius momenti eſſe, nec ſatisfactionem vllam mereri poſſent, ſed eæ tantum reſponſiones, quæ in Ieſuitas ad iuſtiſſimam Epiſcoporum & Eccleſiæ defenſionem ſcribuntur.

Audiendum verò nullo modo eſt quod paſſim dicunt, ſi veræ eſſent criminationes, quas ipſis Aurelius intendit, ſi ab iis tam impuræ doctrinæ, tantæ bacchationes & procacitates manaſſent, quantas ille inſectatur, ipſos dignos fore omnium odiis, exiliis, pœnis, & indignos qui vllibi tolerentur. Imò hæc ſolet eſſe omnium peruicacium oratio, cùm facinora quorum conuincuntur, depellere aliter à ſe non poſſunt, exclamant, mirantur, deteſtantur, & ſe quolibet malo dignos deputant ſi illa feciſſent, vt audaci proteſtatione vim ac fidem argumentorum obſcurent. Non ergo audiri debent talia, ſed ſpectari ipſæ res, & videndum num verè rei ſint eorum quæ Aurelius dicit; num probetur eos talia patraſſe, num vera ei fuerit causa eos ita increpandi. Quod vbi planiſſimè conſtiterit, abjiciendæ ſunt vociferationes illæ fallaces, quæ crimen exaggerant vt extinguant, ipſum in ſe augentes vt minuant illud in reo, & incredibile faciant. Objici poteſt ſimiliter multo fortius, nihil fore malorum quod non mereatur Theologiæ Facultas Pariſienſis ſi talis ſit qualis ab eis eſt depicta: nihil quo digni non ſint Galliæ Antiſtites, ſi vera ſint quæ in eos ſcripſerunt. Fatendum vtramque Theologorum & Epiſcoporum ſocietatem eſſe perfidam, impiam, flagitiis & criminibus coopertam. Sicut ergo Illuſtriſſimi Antiſtites & Theologiæ Facultas non vtuntur huiuſmodi quiritationibus ad innocentiam ſuam aſtruendam, ſed eam veris rationibus & ſolidiſſimis probationibus demonſtrant; ita explodendæ eædem ſunt cum adhibentur à Ieſuitis, & pro iis, quę illis cum nocentiſſimis quibuſque hominibus communes eſſe poſſunt, petendæ ab illis defenſiones legitimæ in planis rebus & argumentis ſitæ, quę ſolis inſontibus competunt. Si illas adferant apud ęquos iudices, & eæ legitimæ cenſeantur, fatebitur Aurelius culpam, & eos à ſe iniquè appellaros agnoſcet. Sin autem eas adferre non poſſint, fateantur ipſi ſe iniquè de illo conqueri, & innocentiam quam ſuorum factis amiſerint, vaniſſimis pręſtigiis fingere, & defenſæ ab eo veritati & Eccleſiæ doctrinæ fraudem moliri.

Nam illud certum eſt, eos, quicquid ſimulent, non minus odiſſe doctrinam quam Aurelius tuetur, & Illuſtriſſimorum Antiſtitum & Theologicæ Facultatis Cenſuras, quàm modum eas tuendi. Quod ex eo perſpi-

Digitized by Google

cuè patet, quia nulla ratione adduci vnquam potuerunt, nec adduci poterunt, quicquid verbis dicant, vt eis ſubſcribant planè & apertè, & ſcriptos & à ſociis ſuis libros eorumque improbas defenſiones expreſsè & nominatim damnent. Tales ergo homines quis non videt doctrinam & cenſuras quas directè & in ſeipſis aggredi non audent, in earum defenſione inuadere, & in eas agere cuniculos, quas aperto marte impugnare non poſſint? Hæc fuit ars omnium penè hęreticorum & hęreſum defenſorum, innumeris exemplis & teſtimoniis probata, vt poſtquam ab Eccleſia per Epiſcopos damnati & contriti, omnes ſibi directas & apertas euadendi vias præcluſas vidiſſent, obliquas & occultas molirentur, quibus aliquem exitum & effugium reperirent. Notiſſimæ ſunt hac in re ſuſceptæ à ſanctiſſimis Epiſcopis aduerſus eiuſmodi fraudulentas dimicationes, quæ plus Eccleſiæ moleſtiarum & laborum dederunt, quàm apertæ vllæ hoſtilitates. Nec aliud præſidij aduerſus eas repererunt, ſancti Patres, quàm vt immobiles & inconcuſſi manerent in veritate, & omnes aduerſariorum ſuorum temperationes & conditiones repudiarent, nec aliam ab iis errorum, quorum rei vel ſuſpecti fuiſſent, abdicationem admitterent, niſi puram, ſimplicem, & ab omni conditione abſoluram. Hæc enim eſt ſancta Eccleſiæ gubernatio longè diuerſa à politica & humana, quæ cùm à temporum & hominum varietate pendeat, in eaque tota ſit ſita, varias eiuſmodi viciſſitudines & laxationes & mitigationes ſuſcipit, quas Eccleſia ſupra petram in veritate & in verbo Domini, quod manet in æternum, fundata ſemper reſpuit & auerſata eſt, quoties de doctrina ſua & de aduerſariorum illius erroribus certamen fuit. Profeſſio igitur veræ doctrinæ, & Illuſtriſſimorum Antiſtitum Cenſuræ diſerta ſubſcriptio, & ſcriptionum ſociorum ſuorum planiſſima damnatio, legitima ſuperiorum poteſtate ad excludendas fallacias munita, petenda eſt à Ieſuitis antequam vlla ſatisfactio vel ab ipſis peti, vel concedi eis poſsit; nec committendum vt ab aliis purgentur & abſoluantur antequam ſeipſi legitimè purgarint, nec vt eis ſatisfactiones tribuantur antequam ipſi eas veritati tribuerint. Alioquin manifeſtè patet eos veritati, cui gloriam dare nolunt, inſidiari, vt eius defenſione oppreſsâ ea in vulgus infametur, non de innocentia ſua legitimè ac ſincerè tuenda ſollicitos eſſe. Hæc aduertant quicumque honoris Dei & Eccleſiæ & veritatis ac fidei eius maiorem curam gerunt, quàm priuatorum hominum Ieſuitarum & Societatis illius, ex qua in eas tot errores & hæreſes pullularunt.

Hæc ratio eo firmior eſt, quod collectio quam ediderunt locorum Aurelij, quibus ſe violatos aiunt, non minus in doctrinam ipſam & Cenſuras, quàm in vim, qua ipſe illas defendit, dirigitur. Paſſim enim ea trahit in ſuorum contumeliam, quæ ad doctrinam pertinent, & quæ in Illuſtriſſimorum Antiſtitum & Facultatis Cenſuris continentur, vt reſponſionibus noſtris infrà ſingulatim declaratur. Qua re manifeſtum faciunt, ſe doctrinam ſubruere huiuſmodi querimoniis; & quia illam ita defenſam vident, vt nulla ſociis ſuis ſpes ſuperſit aliquid in eam honeſtè opponendi, nec proficiendi quicquam conuitiationibus & latratibus horrendis, quibus orbem impleuiſſe ipſos haud dubiè iam pœniter, adeo vt ita compreſſi mo-

Digitized by Google

deſtiores in poſterum & ſaniores eſſe cogantur; ſubſidium iis aliquod præbere, & animos exſuſcitare cupiunt, oppreſſis vi atque ambitu veritatis præſidiis & petulantiæ caſtigationibus, quas argumentis & veritate perrumpere ſe non poſſe vident. Nempe vt errorum & hæreſum illi propugnatores omni metu ſoluti, & neminem fore ſperantes qui ipſorum amentiæ obſiſtere audeat, confidentius & effrænatius ad veritatis & Eccleſiaſticæ doctrinæ perniciem, per Epiſcoporum eam ſolemniter vindicantium, & quorumcumque eam tuentium contumelias, inuehantur.

Equidem ſi quid à Ieſuitis conſuetum, vel in Eccleſia inter Catholicos vnquam auditum ſcriptum eſſet in Illuſtriſſimos Antiſtites & in Theologicam Facultatem, facile pati poſſet Aurelius id quod ipſe in eos reſcripſit, nimium & contumelioſum haberi. Si verò nihil tale à Catholicis & priuatis hominibus antehac vſquam extitit, aduerſus tot Epiſcoporum conſilium & tantam Theologorum Facultatem, ſi tam petulans oratio nunquam in Eccleſia aduerſus Epiſcopos audita eſt, & quidem aduerſus Epiſcopos officio ſuo fungentes, & grauiſſimos errores vnanimi & ſolemni iudicio damnantes; fatendum eſt tam extraordinarium malum extraordinario remedio potuiſſe compeſci.

Quod eo magis fatendum eſt, quia conſtat Eccleſiam ſolitam quidem eſſe reprehendere nimiam eorum vim, qui erroris aut hæreſeos alicuius profligandæ ſtudio vltra metas veritatis exceſſerunt; ſed nunquam eos qui quantacumque acrimonia & indignatione in illos vſi ſunt, qui hæreſes ab ipſa per Epiſcopos ſuos publicè damnatas publicè tueri auſi ſunt, ne dum tam proteruè & petulanter tueri. Sanctus Hieronymus reprehenſus fuit quod erroris Iouiniani oppugnandi impetu contrariam veritatem nonnihil infregiſſet, ſed nunquam eſt reprehenſus quod hæreſeos illius defenſorem acerbius depreſſiſſet, quamvis notiſſima ſit vis ſtyli Hieronymiani, qua ille non in ſingulos tantum homines, ſed in religioſos & religioſorum integros cœtus, cùm hæreſes defendere auſi ſunt, pari ſemper feruore vſus eſt. Nec dicere attinet Ieſuitas non eſſe hæreticos, quia cùm hæreſes tueantur à tanto Epiſcoporum cœtu ſolemniter vnanimiterque damnatas (cuiuſmodi iudiciis ſummus ſemper in Eccleſia fuit honos, iiſq; permultæ hæreſes extinctæ fuerunt) hæreſum ſunt defenſores, & vt tales intuendi, præcipuè cùm eas eadem qua hæretici inſolentia tueantur, ac plus nocumenti pleriſque afferre poſſint quàm ſi eſſent prorſus hæretici, & per hoc autoritate illa vacui, quam nunc habent ad probandos imperitis errores ſuos, & nefarias in Eccleſiæ fidem & Epiſcopos graſſationes.

Atque vt Aurelij hac in re æquitas amplius pateſcat, conſiderandum eſt illud: Si quis priuatus ſcriptor, qui de nullo cœtu eſſet, non dico tot conuitia & tantam maledicentiam in Epiſcopos & nobiliſsimos Theologos, ſed tantum errorum & hæreſum edidiſſet, nihil futurum fuiſſe non modò obiurgationum, ſed execrationum & anathematum quod non meruiſſe diceretur, niſi ſeriò reſipiſceret. Quàm ergo iniquum, vt quia Societas vna hoc opus fecit, vtendum ſit perſonarum acceptione, diſſimulatione, indulgentia, cùm culpa eo grauior & periculoſior ſit habenda, eoque acrius & accuratius coërcenda, quo à pluribus Societatis eiuſdem animis in id

Digitized by Google

ipſum conſpirantibus orta eſt? Non enim habenda eſt ratio priuatæ ſocietatis, cùm res generalis ſocietatis agitur, & ordinis Epiſcoporum & Eccleſiæ, cui alia quæcumque Societas honorem & ſubmiſsionem debet, nec recuſare poteſt quin damni aliquid ſubeat, quod præcipuè ſibi ipſa quæſierit, cùm Eccleſiæ fides & honor publicè violatus integer & incolumis retineri aliter non poteſt, & in poſterum vindicari.

Agitur quoque reipublicæ quies, ne audaciſsimi quique homines audeant proborum & illuſtrium virorum famam petulanter adoriri, & ciuilis ipſius ordinis confuſionem inducere. Ac magnoperè publicè intereſt extare exempla, quibus petulantes eiuſmodi animi ſpem amittant calamorum licentia impunè graſſandi, cum videant paratam ſibi eadem quoque ab aliis audiendi viciſsitudinem, nec ademptum iri iis quos inuaſerint naturalis ipſius legis beneficium, quo perinde ac meriti fuerint repellantur. Sic temperata erit reſpublica, ſic omnes æquabili tranquillitate continebuntur, nec exiſtent improbiſsimæ iſtiuſmodi declamationes, quibus ex aliquo iam tempore exttanei quidam rabulæ primores Galliæ viros, ipſo Principe non excepto, penè quotannis furialiter inuadunt, nec ferè quicquam in ea dignitatis vllius ſanctiſsimæ & maximę reliquerunt, quod non horrendum in modum fœdarint.

Accedit quod libri nominatim in quos agimus, non contenti Eccleſiæ doctrinæque & autoritatis illius populatione, abrepti ſunt eodem impetu in regiæ maieſtatis miniſtrorumque illius honorem. Nam in Querimonia improperant Illuſtriſſ. Epiſcopis *regiæ vulnera*, & fictis nominibus Reginæ Olympiadis & Principis Alexandri filij eius, eorumq; à Macedonia exilij, Regem conſiliumq; eius in inuidiam adducere nitũtur. Quod eadem fraude conati ſunt in Spongia, vbi ſub eiuſmodi ſimulachris multa effuderunt acerba & virulenta in Antiſtites qui bellis interſunt: Quod in eum ſolum cadere poteſt, cui Gallia idem honoris debet quod ab eo accipit, in tanta regiæ maieſtatis & Gallici nominis intus & foris amplificatione & gloria. Quare ſapientiſſimè ſupremus Senatus Rhotomagenſis libellorum iſtorum vim apud Bibliopolam quemdam Audomarenſem deprehenſam Senatuſconſulto lacerari carnificis manu & incendi iuſſit, *quod ſcripti eſſent contra regni leges & placita ſtatus.* Quis iam iure conqueratur libros diuinæ humanæque maieſtatis reos, ampliſſimi in primis Galliæ Senatus iudicio conſciſſos & combuſtos, nimia ſeueritate in Gallia refelli?

Patet ergo vndique iuſtiſſima ratio qua Aurelius vſus eſt in confutandis libris Ieſuitarum: qua tamen ille nunquam vſus eſſet ſi quam aliam eſſe putaſſet, qua tam proterui & ferocientes vltra modum, omnem animi, vel in præſens, vel in poſterum frænarentur. Sed cùm eos temperatiſsimis Illuſtriſsimorum Antiſtitum & ſacræ Facultatis Cenſuris deprauatos & audaciores factos, perpetuoque illo, qui in eorum ſocietatis hominibus animaduerti ſolet, genio elatos, orationis inaudita petulantia ad Eccleſiaſticæ doctrinæ & autoritatis perniciem ſine fræno graſſari vidiſſet, nulla eos alia re niſi magnitudine animi, & pari eorum dementiæ fortitudine Dei & Eccleſiæ amore ſuſcepta, in ordinem redigi & ſiſti poſſe arbitratus eſt, vt iis depreſsis, Eccleſiæ pax, honor, & veritas eadem opera illuſtri exemplo

aduerſus

Digitized by Google

aduerſus eiuſmodi latrocinia incolumis nunc & in futurum eſſet. Qua ratione non ille Ieſuitarum inimicum agere ſibi viſus eſt, ſed amicum miſericordiſsimè ſæuientem, ad parandam eis ſanitatem, & deterrimi morbi liberationem, quæ alia via ſperari non poſſe videbatur. Nam in eiuſmodi cauſas *mordacitatem charitatis* adhibendam docuerunt ſancti Patres, *cuius vulnera tum demum amantiſſima* eſſe dixerunt, *cum amariſſimè inferuntur.*

Denique in hoc negotio nulla iam res Aurelij agitur, non ſolum quia latet, & quodammodo nullus eſt, ſed etiam quia defenſiones eius ita iam ſpectatæ & probatæ fuerunt, tum à Sorbona, quæ eas non modò priuatis Theologorum ſuorum approbationibus, ſed & publica protectione decorauit quam eis apud ſe dat, vbi tanquam in azylo latent, & principis ipſius Sorbonæ Decanique ampliſsimi non librarij alicuius manu diſtrahuntur, eo honore qui nulli vnquam libro fortaſsis habitus eſt vel habebitur; tum denique ita ſuffultæ & vindicatæ fuerunt ab Illuſtriſsimis Galliæ Præſulibus aduerſus conatus Ieſuitarum, perfectumque vt illis fruſtra obnitentibus iam in publicum & in externas regiones maxima ex parte peruenerint, vt ſi quid deinceps in eas ſecus fiat, id iam non tam ad auctorem ignotum, & proprij negotij nihil agentem in labore quem ſuſcepit, ſed ad Sorbonam & ad Illuſtriſsimos Galliæ Antiſtites, de quorum fidei & famæ integritate agitur, totum rediturum ſit.

Plura dicere hoc loco nihil intereſt ad Aurelij & conſilij eius probationem. Cui enim hæc non ſufficient, nulla erunt ſatis in re tam aperta, in cauſa tam illuſtri, non ſolum propter res ipſas quæ ſunt Catholicæ Eccleſiæ dogmata & myſteria grauiſsima, ſed etiam propter perſonas, Eccleſiæ nimirum Catholicæ tot Illuſtriſsimos Antiſtites, & eiuſdem Theologicarum Facultatum primariam & antiquiſsimam Pariſienſem. Quo ex vtrouis capite ſummum ius & ſumma poteſtas cuiuis fuit, non ſolum Ieſuitas, ſed quoſcumque priuatos alios, etiam minus laſciuientes, multò vehementius vrgere, quàm Ieſuitas vrſit Aurelius.

Ac ſanè eius hac in re contentionem nihil magis purgat, quàm iſta ipſa collectio eorum, quæ Ieſuitæ tanquam in ſe iniquiora ab eo ſcripta eſſe volunt. Ex hac enim collectione, ex hac ipſa aduerſariorum accuſatione ille optare in primis poteſt de ſe & de illis ſententiam ferri. Neminem enim fore puto æquioris animi iudicem, nullo ſtudio in alteram partem propenſiorem, nullo præiudicio occupatum, qui perſpecta Ieſuitarum in hac collectione inanitate, maleuolentia, malignitate, non illos ſuperbos criminatores, illum iuſtiſsimum & candidiſsimum reprehenſorem fateatur. Tota enim collectio ad hæc vitia redigi poteſt.

I. Reprehenſiones Aurelij, quas contumelioſas dicit, ſolas & nudas refert, tacitis rebus in quas ab eo collatæ fuerunt, ſine quibus vera an contumelioſa fuerit reprehenſio ridiculè poſtulat iudicari, cùm id nullo modo fieri poſsit. Imò malignè id facit, vt verba Aurelij quæ cauſis coniuncta ob quas ab eo ſcripta ſunt, iuſtiſsima & infra earum magnitudinem poſita ſemper viderentur, ſeorſum propoſita contumelioſa videri poſsint Quæ ſumma malignitas & proteruia eſt, qua iuſtiſsimæ quęuis indignationes eo modo propoſitæ iniquiſsimæ apparebunt, vt iam ſuprà dictum eſt.

Digitized by Google

II. Pleraſque res facti, totas in probationibus & argumenti ſitas, quas Aurelius paſſim in aduerſarios ſcripſit, ſolas etiam profert, eadem fallacia & malignitate.

III. Pleraque argumentis ſolidiſſimis in eos probata colligit & expoſtulat nullis allatis rationibus in aduerſum, ex quibus iudicetur num Aurelius ea verius dicat, an ipſe iniquius reprehendit. Quod in primis ſtolidum eſt.

IV. Aurelij verbis paſſim addit & detrahit perfidiosè, vt eius orationem exacerbet, quod in illa, vt ab eo ſcripta eſt, nihil arrodendum reperiret.

V. Dicta generalia Aurelij, in nullum hominem aut familiam nominatim coniecta, trahit in contumeliam ſuæ Societatis.

VI. Senſum Aurelij paſſim non aſſequitur, & ignorantiam ſuam illi in crimen vertit.

VII. Fingit verba & propoſitiones, quæ apud Aurelium non habentur.

VIII. Impudenter queritur ea in ſuos dicta eſſe quæ apertiſſimè vera & omnium conſenſu teſtata ſunt.

IX. Ea imputat Aurelio, quæ ad doctrinam ab Illuſtriſſimis Epiſcopis & Theologiæ Facultate damnatam pertinent, & eorum Cenſuris continentur, vt doceat ſe illorum etiam doctrinam & Cenſuras verè odiſſe, nec minus Aurelij librum auerſari.

X. Ea quæ Aurelius in Ieſuitas librorum Anglicanorum ſcriptores & defenſores ſcribit, paſſim tranſvertit in totam ſuam Societatem, vt crimina, quæ in Aurelio non reperit, faciat.

Multa alia ſimilia peccat Ieſuita collectionis iſtius ineptiſſimæ textor, quæ ex ſequentibus reſponſionibus planè patebunt, vt nullum quæſtio ſit ab Aurelio aptius & manifeſtius argumentum aduerſariorum iniquitatis, & ſinceritatis ſuæ, quàm hæc ipſa collectio, in quam cùm illi omnia quæ non ſolùm apud eum reperire, ſed ipſi fingere potuerunt, inuidioſiſſima & criminoſiſſima congeſſerint, iis planè, candidè, & ſumma fide ad inanitatem & maleuolentiam ſummam apud idoneum quemvis iudicem redactis, nihil ſupererit niſi vt eius defenſio ſicut ſolidiſſima & aduerſariis metuenda, ita fideliſſima & eorundem morſibus imperuia iudicetur. Hanc quippe ob vnam cauſam, quod illius pondere & ſoliditate oppreſſi non habeant quo ſe vertant, eam vi & impetu facto contrà opprimere ſtudent, & perſpicuæ imbecillitati ſubſidium à violentia ſua mutuantur.

Sed fruſtra ſperant his artibus ſubuerti poſſe Eccleſiæ Catholicæ veritatem, & Illuſtriſſimorum Epiſcoporum grauiſſimum iudicium, ſibique liberiorem ad eius inſultationem patere campum. Sicut vnius loci finibus non eſt concluſa Eccleſia Catholica eiuſque doctrina, ſic nec illius defenſores. Si ipſi errorum ſuorum approbatores per varias regiones factione & ambitu repererunt, reperiet Dei amor & Eccleſiæ charitas propugnatores, & pro vno Aurelio plures ipſis nec minus firmi exiſtent; nec falſa eſſe poterit Chriſti vox: *Si hi tacuerint, lapides clamabunt:* Neque vnquam fiet vt Eccleſia toto orbe longè latéq; fuſa, & vaſto corpore propagata, tantis plagis

Digitized by Google

afficiatur, nec tamen ſentiat vſquam aut clamet, cùm vel tacentibus vniuerſis hominibus, ſi fieri poſſet vt tacerent, clamaret ille ſpiritus qui gemitibus inenarrabilibus poſtulat pro ea, & cuius voces ſolus nouit Deus, & quem errores Ieſuitarum non contriſtarunt tantum, vt plerique, ſed, vt pauci, adorti ſunt. Equidem Eccleſiam premi nemini bono eſſe poteſt; nemini, inquam, vtilis eſſe poteſt ſponſæ Chriſti & Spiritus eius exulceratio, cùm ſponſum habeat æmulatorem & zelotem, qui eam ſtudioſius quàm viſcera intima fouet, quàm pupillam oculi cuſtodit; & vbi hominum ei præſidia, vel deeſſe, vel eripi videt, tum demum ipſemet ſine interm̃ediis hominibus brachio illo præpotenti, præ quo omnis humana fortitudo vitrea & fumea eſt, ad eius, quam ex æterna lege deſerere non poteſt, ſubſidium accingitur, & ad ipſius ſolatium potentia & ira ſua omni armatus decurrit. Quam eum in neceſſitatem conieciſſe, nunquam optandum fuit humano orbi. Nec verò credi debet has Ieſuitarum machinationes non in primis improbatum iri ſummo Pontifici vbi eas reſciuerit, peritiſſimo nimirum tum literarum aliarum, tum Eccleſiaſticæ doctrinæ, & errorum à Ieſuitis ſparſorum intelligentiſsimo; nec ferendum viſum iri æquiſsimo Pontifici, vt errorum tantorum, quibus Apoſtolica ſedes in primis percellitur, non ſolum publicatio, ſed petulantiſsima & inauditæ in Eccleſiæ Epiſcopos peruicaciæ defenſio adhuc impunita & libera fuerit in Eccleſia Ieſuitis; doctrinæ verò antiquæ & ſolidæ fidei ſolenni Epiſcoporum iudicio ſancitæ propugnatio conatibus eorum frangendis neceſſaria, ſimul atque extiterit, ac penè priuſquam extiterit, opprimatur. Accendet ſine dubio hæc Ieſuitarum importunitas illius odium in peſtilentem eorum doctrinam, ſupremamque damnationem illam, quam à ſacro eius ore, & prouidentia, & ſumma in rebus maximis opinione iampridem Catholicus orbis expectat, maturare compellet, cùm vel hoc ipſo, in quo nunc verſamur, experimento didicerit, quàm ſeriò proſpiciendæ, & in poſterum auertendæ ſint, metuendæ Eccleſiæ Catholicæ tranquillitati, hominum errores & hæreſes ſuas iſto modo protegentium, molitiones, quæ ſanè Ieſuitas vt Eccleſiæ periculoſiores, ita bonis omnibus ſuſpectiores & odioſiores efficient. Ipſi verò fruſtra in ſtimulum calcitrare, & in Deum p[illegible]alere conabuntur: Et ſi aduerſus Eccleſiæ Catholicæ fidem & honorem oſtendere velle pergant quàm ſint potentes, potentiam ſuam ad eius petram allident, non illam aduerſus quam portæ inferi non præualebunt. *Dominus enim conteret oſſa peccatorum. Eccleſia autem Dei*, ſicut ipſe Chriſtus, à quo diuelli non poteſt, *heri, & hodie, & vſque in ſæcula.*

Digitized by Googl

CALVMNIAE,
MENDACIA ET CONVITIA
Petri Aurelij in Ieſuitas.

EX TOMO I.

RESPONSIO.

HVIC titulo opponere licet veriorem titulum, *Calumniæ, mendacia, & conuitia Ieſuitarum in Petrum Aurelium. Calumnia* ſunt, quod fingatur inuadere per iniuriam Ieſuitas, cùm eis contumelioſiſſimè calumniantibus Epiſcopos & Theologiæ Facultatem tantum reſiſtat æquiſſimo iure, nihil in eos reſponturus, niſi illi priores tam horrendè ſcripſiſſent, vt ſine ſummo Eccleſiæ dedecore tollerari non potuerint. *Mendacia* ſunt, quod eius verba referantur plerumque aliter quàm ab eo ſunt ſcripta, mutilentur, peruertantur, & fraudulenter ab occaſione contumeliarum, quarum retundendarum gratia ab eo neceſſariè ſcripta ſunt, auellantur, vt videantur odioſiora. *Conuitia* ſunt, quod ea conuitia illi in Ieſuitas imponantur, quibus ipſe conuitiari nunquam voluit, vt videatur maledicus, cùm nihil ſit niſi maledicorum caſtigator veridicus.

PAGINA PRIMA.

Facit Ieſuitas ſtridentes, furenteſque conuitiis vel in priuatos Sacerdotes, vel in Theologorum Facultatem, in ordinem Epiſcopalem ferocius inſurgentes, in ampliſſimum Epiſcoporum conſeſſum latrantes, &c.

RESPONSIO.

Calumniaris. Simulas enim iſta ab Aurelio generatim in Ieſuitas dici, cum non dicantur niſi in Ieſuitas autores Spongiæ & Querimoniæ, in quos ſolos ibi ſcribit. Qui cum ſe canibus contulerint, & *Moloſſos remordentes* dixerint eſſe, nihil mirum ſi ab Aurelio latrare & furere in Epiſcopos & Sacerdotes, & in Theologorum ampliſſimam Facultatem dicantur. Quàm enim in Epiſcopos latrent ita probat Querimonia, quàm verò in Sacerdotes & Theologos eadem & Spongia, vt magnæ impudentiæ ſit Ieſuitas contumeliarum loco ponere ea illis imputari, quæ ante omnium oculos apertiſſimè faciunt.

Vide Spong. fol. 2. edit. 2. & fol. 12.

IBIDEM.

Quod ſilentium indixerint Doctoribus & Eccleſiæ Paſtoribus, quod magiſtri eſſe velint Epiſcoporum, iiſdem eſſe aliquid maius videri exoptent, & quod facem præferre errabundis & ab antiqua norma euagantibus ſuo ſenſu & priuata autoritate audeant.

Digitized by Google

RESPONSIO.

Quid ergò aliud faciunt pugiles iſti veſtri, cùm Epiſcopos & Doctores tam proteruè inſectantur, quòd in eorum errores & hæreſes auſi ſint vocem mittere? Quid inſulſius & inſolentius his querelis & compilationibus? Eadem opera exſcribi potuit totus Aurelij liber, cum nihil ſit aliud quàm perpetua exprobratio eorum audaciæ & contumaciæ, qua ita fax præfertur erronibus, vt errantes hæretici non alia ſoleant iactare in Epiſcopos à quibus ſunt damnati, quàm iſti Ieſuitæ.

IBIDEM.

Facit eos auctores ſchiſmatis & hæreſeos; additque eum eſſe ſpiritum atque ſenſum peruicaciæ Ieſuiticæ, vt in ſuorum cauſa, in errorum hæreſumque maximarum ſuarum ortu, mutas eſſe cupiant omnes omnium linguas.

RESPONSIO.

Non ipſe eos facit auctores ſchiſmatis & hæreſeos, ſed Epiſcopi & Theologiæ Facultas, quibus iſti reprehenſores obſtrepere ſe demonſtrant, dum Aurelium iis obtemperantem potius redarguunt, quàm ſodales ſuos illis inſultantes. Qui quod in ſuorum errorum ortu mutas eſſe cupiant omnes omnium linguas, ipſi, non Petrus Aurelius, teſtantur & clamant bacchationibus tantis in eos qui hiſcere in eas audent.

PAG. 2.

Ieſuitas ſubdolorum operariorum numero inſerendos, quorum artes & verſutias æmulari volunt.

RESPONSIO.

Eadem inſulſitas huius querelæ quæ ſuperiorum, cùm totæ Ieſuitarum Anglorum reſponſiones ex huiuſmodi fraudibus & fallaciis ſint contextæ.

PAG. 6.

Vocat Ieſuitas improuidos & ignariſſimos, ait eos ſubuertere Eccleſiæ ordinem, Anglicanam Eccleſiam conturbare, Epiſcopos & Romanum Pontificem contemnere.

RESPONSIO.

Si prouidi fuiſſent, non ſuam Societatem in tantum infamiæ conieciſſent. Ignariſſimos autem, & Eccleſiaſtici ordinis ſubuerſores, & Eccleſiæ Anglicanæ turbatores, & Epiſcoporum Romanique Pontificis contemptores, non Aurelius, ſed Cenſores, & omnes, quibus hæc negotia ſunt nota, faciunt.

PAG. 8.

Ieſuitas vel ob ignorantiam, vel ab enormi ſui amore omnia Religionis myſteria dilapidare, multaque alia acerba in ſequentibus.

RESPONSIO.

Omnia hæc Cenſuræ longè ante Aurelium ſtatuerunt, quas ipſe ſequutus

Digitized by Google

PAG. 25.

Contumelioſus eſt in Prouincialem Galliæ.

RESPONSIO.

Fraudulenter dicitur calumnioſus Prouinciali, ſuppreſſa re in qua fuerit calumniatus. Vidit enim inſulſus iſte excerptor vera eſſe quæ de eo ſcripſit Aurelius, neque auſus eſt apertè negare. Nihil enim dixit aliud, niſi retulit ſimpliciter quid ab eo factum & dictum ſit, in conſeſſu Illuſtriſſimorum Antiſtitum. Væ hominibus qui conqueri audent, & querelarum ſuarum cauſas prodere non audent.

IBIDEM.

Deſcribit Ieſuitarum genium eſſe increpationibus & flagellis frænari, manſuetudine inſoleſcere, lenitate deteriores fieri, prodigioſæ doctrinæ inuentores, proteruè tueri hæreſes, Cenſuras perſonaſque Epiſcopales indignius lacerare.

RESPONSIO.

Hoc ipſa experientia, & Illuſtriſſimorum Epiſcoporum Cenſuræ & peritorum conſenſus ita manifeſtè docent, vt ſummam Aurelij ſinceritatem, & ſummam excerptoris iſtius ineptiam probent.

PAG. 26.

Agit in Ieſuitas quaſi à Deo obcæcatos. In eorum doctrinam acerbè & petulanter inſurgit.

RESPONSIO.

Quid ergo ſunt niſi cæci qui tam enormiter ceciderint? Et quid petulanter dici poteſt in eorum doctrinam, quam tot Antiſtites & Theologi erroneam, hæreticam & blaſphemam iudicarint? Qui ita queruntur, mentis fatentur arcanum, & proſcriptos Illuſtriſſimorum Antiſtitum iudicio errores quos amant, inſanabili dolore teſtantur.

PAG. 29.

Vocat Ieſuitas viliſſimos, ſemidoctos, gerrones, regularem perfectionem crepantes verbis, ſeculares affectuum animorumque prauitates ſuperantes factis.

RESPONSIO.

Inſulſa annotatio, cùm toti eorum libri, & doctiſſimæ ad illos reſponſiones, & ipſorum artes & conſpirationes luce meridiana clarius hæc demonſtrent.

PAG. 31.

Auſos eſſe edere dogmata noua, improba, tetra, &c. fraudulentos homines, & intolerandos errores obuoluere conari.

RESPONSIO.

Patent ad oculum. Impudens eſt conqueſtio. Plenæ ſunt cenſuræ notis in iſtiuſmodi fraudes, præcipuè diſcuſſionis.

PAG. 32.

Velare hæreſes ſuas exemplo antiquorum hæreticorum, Arrianorum ſcilicet, Eutychianorum, Pelagianorum, Neſtorianorum, Lutheranorum, quod argumentum fusè proſequitur.

RESPONSIO.

Et quidem clariſſimè probat, & Illuſtriſſimi Antiſtites & Theologi clariſſimè docuerunt, quos hic excerptor iamdudum in Aurelio flagellat.

Digitized by Google

PAG. 34.

Ieſuitas ait cauillari magis quàm hæreticos, poſtquam omnis Eccleſiaſticæ diſciplinæ cognitio & vſus, ſacrarum poteſtatum reuerentia, Catholica humanitas & pudor ab illis diſceſſit. Imperitos eſſe litigatores, ſe id genus defenſionis vrgere, quo nemo mentis compos in ſæcularem etiam iudicem vtatur.

RESPONSIO.

Si rem de qua agitur retuliſſes, oſtendiſſes omnibus clariſſimam eſſe demonſtrationem, quam ibi inſtituit Aurelius. Nam aſpernari Epiſcoporum iudicia eo quod non ſint infallibilia, ne quidem antiquiores hæreticos conſueuiſſe dicit, quod eſt veriſſimum. Hoc autem cùm faciant Ieſuitæ illi quos ibi refellit, rectè concludit eos in hoc antiquis illis hæreticis, non autem omnibus hæreticis, vt hic excerptor fraudulenter ſimulat, fallaciores eſſe. In ſæcularem ſanè iudicem nemo vnquam iſta cauillatione vtitur, eum falli poſſe; & ſi quis id faceret, imperitus & demens litigator haberetur: Quod tamen in Epiſcopos fecerunt Ieſuitæ Spongiæ & Querimoniæ autores.

PAG. 42

Ieſuitarum Societatem appellat Synagogam, factionem malè natam, malè contextam, nihil ante Ieſuitas natos magis inexpertum, quàm Ieſuiticæ Querimoniæ audaciam, ingratitudinem, ignorantiam.

RESPONSIO.

Mendacium eſt. Non loquitur de Societate Ieſuitarum, nec eam Synagogam vocat, ſed loquitur de fictitia Eccleſia Anglicana, cuius prolopopœam inductam à Loëmelio ibi refellit, vt patet ex toto contextu. Vocat autem falſam illam Eccleſiam Anglicanam *Synagogam*, ſicut falſæ omnes Eccleſiæ vocari ſolent; malè contextam, quod eam Ieſuita Pſeudo-Ioëmelius malè contexuerit; malè natam, quod eam malè effuderit ac pepererit; in Eccleſiæ Gallicanæ Antiſtites ingratam, quia eos ibi petulantiſſimè inſectatur, immemor beneficiorum iam olim ab iis acceptorum; non ſolitam denique tali in eos & tam ingrata exprobratione vti ante Ieſuitas natos, quia re vera ante illos nihil ex ea tale auditum eſt. Imperita ergo & craſſa eſt calumnia in Aurelium iuſtiſſimè increpantem; inſolens orationis genus quo Querimoniæ autor in Eccleſiam Gallicanam vtitur.

PAG. 44.

Ieſuitas in ſanctam Sedem procaces, ab iis debitam illi reuerentiam violari, inobedientiæ ſchiſmatiſque fomitem in Catholicorum mentibus præſtruere.

RESPONSIO.

Hoc iam antè illis exprobrarunt Cenſuræ. Quid enim clarius, quàm quod ibi ait autor, eos contemptores eſſe ſedis Apoſtolicæ, & ſchiſmatum ſemina præparare in rudium Catholicorum animis, cùm declarationes eorum nomine ediderint, quibus certò iis perſuaſum eſſe dicunt, nulla lege aut poteſtate poſſe ſibi imponi autoritatem Epiſcopalem in Anglia, ſeque ab hac opinione dimoueri nolle? Vnde ſequitur eos præſentiſſimum inferre periculum ſchiſmatis, ſi Pontifex pro Epiſcopo Chalcedonenſi ſententiam proferat. Illas autem declarationes à Ieſuitis manaſſe, & aliunde certiſſimum eſt, vel ex hoc ſolo quod eas in errorum ſuorum

Digitized

damnatorum subsidium emiserint,& id testati sunt Catholici Angliæ vniuersi in improbatione illarum generali.

PAG. 58. & 59.

Non solum in Iesuitas iniuriosus, sed etiam in Eminentissimum Cardinalem de la Rochefoucault contumeliosus est, quem ait non esse Galliæ Episcopum, nec Episcopi locum iam in Ecclesia habere, nec Episcopum censeri. Nec verò (subdit autor) si esset Episcopus, iudicium eius magnopere spectandum erat, &c. Multa alia ibidem tanto viro indignissima, vt cùm dicit priuatis studiis & vnico in vnitam familiam ream & nocentem amore negligi atque abiici ab eo communis fidei doctrinæque Catholicæ periculum. Eum multa rectè facere, sed non ex habitu operari, eum esse tenacissimum, sed non semper æquitatis.

RESPONSIO.

Nihil magis cauit Aurelius quàm ne quicquam contumeliæ inferret Eminentissimo illi Cardinali, quem se colere & venerari profitetur. Ea tantum dicere voluit quæ tuendæ veritati, quam illius autoritate Iesuitæ obscurare conati sunt, necessaria sunt visa. Quod ergo negauit eum esse Galliæ Episcopum, non ad contumeliam dixit, nec ad offensionem illius, sed ad veritatem, quam eo planiorem putauit, quòd videat ipsum nullius Episcopatus in Gallia Episcopum se dicere, nec re vera vllum habere, nec talem à quoquam vocari. Hoc ergo scripsit, non vt infrà Episcopos dejiceret, sed vt vltra illos attolleret eum, & ita negaret Episcopum esse, vt diceret esse plusquam Episcopum, nempe Presbyterum Cardinalem Romanæ Ecclesiæ. Quem honorem malignè dissimulat excerptor ab eo illi tributum esse. Atque hoc ipsum dictum est non temerè ac sine causa, sed ad refellendum ineptum argumentum autoris Querimoniæ dicentis tres Episcopos defuisse conuentui Illustrissimorum Antistitum, vt eos tres illis omnibus præponeret, & Sanctissimæ ipsi Trinitati conferret. Quam audaciam simul & impietatem, vt confutaret, negauit Eminentissimum Cardinalem de la Rochefoucaut haberi Galliæ Episcopum, vel in Ecclesia Episcopi locum amplius tenere, sed esse in altiori honoris gradu, nempe Cardinalis; tantum vt impium illud Trinitatis ludibrium dissolueret. Similiter calumnia & mendacium est, in eo quod additur Aurelium adiecisse Cardinalis illius iudicium, *etiamsi esset Episcopus magnoperè spectandum non esse;* cùm impudenter resecentur sequentia verba, *in causa duntaxat Iesuitarum,* quæ ab Aurelio addita sunt, vt declaretur iudicium eius, non vbique, non spectandum esse, sed duntaxat in causa Iesuitarum, quod illis, vt ibidem additur, manifestè nimis sit addictus, vt legitimus eorum iudex esse possit. Quod ad eius contemptum non magis pertinere potest, quàm ad iudicum etiam integerrimorum & præstantissimorum contemptum pertineat, quod ab affinium, & sodalium, familiariumque suorum iudiciis vulgò rejiciuntur. Nulla ergo sunt ibi *viro illo indignissima*, vt ait stolidè excerptor, sed hæc omnia ab eo excerpta indignissima sunt probo homine, & eo cui fides sit aut timor aliquis Dei. Quod autem additur eum dici neglexisse periculum communis fidei doctrinæque Catholicæ ob priuatum vnius familiæ amorem, id necessariò ab omnibus etiam Iesuitis dicendum est, qui Illustrissimorum Antistitum Censuram non contemnere, & improbam ha-

Digitized by Google

bere volent. Nam si Illustrissimi Antistites doctrinam erroneam schismaticam & hæreticam verè damnarunt, quisquis ei damnationi adesse noluit cùm posset, doctrinæ Catholicæ, fideique communis periculum neglexit. Nec tamen hoc factum tribuendum dixit Aurelius ipsi Eminentissimo Cardinali, sed solis Iesuitis, qui eum suis consiliis ita gubernent, *vt si quid rectè faciat natiuæ eius bonitati; si quid secus, eorum potestati tribui debeat.*

Cæterum eum *multa rectè facere, sed non ex habitu operari*, non dixit Aurelius suis verbis, sed manifestè testatus est fuisse iudicium de illo Reuerendissimi Domini Coëffeteau, quondam Episcopi Massilienſem designati, cuius rei testes plurimi Antistites, & viri omni exceptione majores. Nec rursus dixit, *eum esse tenacissimum, sed non semper æquitatis*, sed retulit id de eo dictum esse olim à P. Sirmondo Iesuita Cardinali Ossato Romæ, vt habetur in eius Cardinalis Epistola ab eo citata. Quæ omnia ad eum tantum finem dicere se professus est Aurelius, non vt Cardinalem illum deprimeret, sed ne exaggerata à Iesuitis ad grauissimorum errorum suorum præsidium eius autoritas, Ecclesiæ doctrinæ ac veritati officeret. Calumniæ ergo sunt in Aurelium meræ quicquid excerptum est quasi ab eo dictum in Eminentissimum Cardinalem de la Rochefoucaut, cuius contrà veras laudes multas ipse ibi fatetur se agnoscere, easque obrui dolet stultissimis laudationibus Iesuitarum.

IBIDEM.

In Reuerendissimum Dominum Syluanectensem proteruè debacchatur, quem ait Iesuitis seruiliter se obnoxium esse profiteri. Nam ita loquitur. Scito non ignotum esse ac ipsummet palam agnosse se nimium debere Iesuitis, vt liberum in eos iudicium habeat, &c. Ibid. Illustrissimorum Antistitum iudicio Iesuitarum libros hæreticos habendos esse.

RESPONSIO.

Quid dicere oporteat hunc excerptorem de scriptis sodalium suorum in Illustrissimos Antistites, cùm dicat Aurelium in Reuerendissimum Dominum Syluanectensem *proteruè debacchari*, quem ille nulla verborum contumelia, sed contrà laudibus affecit? Nam quod ait scriptum esse *eum Iesuitis seruiliter se obnoxium esse profiteri*, impudentissima calumnia est, cuius nec verbum, nec vestigium vllum est in oratione Aurelij. Verba eius sunt, *ipsummet palam agnosse se nimium debere Iesuitis, vt liberum in eos iudicium habeat*, id est, omnium latinè loquentium sensu, eum illis valde obligatum esse, & propterea minus ei liberum esse de illis seuerè iudicare.

Quod addit denique excerptor scribi ab Aurelio *Illustrissimorum Antistitum iudicio Iesuitarum libros hæreticos habendos esse*, ostendit magis ac magis se agnoscere eos qui Querimoniam scripserunt esse Iesuitas, cùm ibi Aurelius neminem nominet, sed indefinitè loquatur *Illustrissimorum Antistitum iudicio vestri libri hæretici habendi sunt*, nec Iesuitarum nomen ante toto paragrapho posuerit.

PAG. 65.

Docet Iesuitas hæreticos ad extremum vsque imitari, priuatum spiritum & genium Caluinianum, & hunc solum partium studio defæcatum, succo loliginis purum, oculis sanum, æquum iudicem agnoscere.

Digitized

RESPONSIO.

Malignè imponis Aurelio, qui hoc de Iesuitis ibi non asserit, sed argumentando solum ita loquitur: *hanc igitur audaciam* (Querimoniæ scriptoris) *ab hæreticis hauſtam, Catholicis inauditam vel execrentur Iesuitæ, vel deletis per Ecclesiam Episcoporum iudiciis quibus autoritas Christi mandata est, appellent strenuè, vt hæreticos ad extremum vsque imitentur, priuatum spiritum & genium Caluinianum, quem illi solum partium studio defœcatum, succo loliginis purum, oculis sanum, æquum iudicem agnoscunt.* Quæ postrema verba ab autore Querimoniæ in Illustrissimos Antistites scripta erant, negante eos *partium studio defœcatos, succo loliginis puros, &c.* Vnde patet manifesta calumnia & perfidia excerptoris. Agebatur enim eo loco in Iesuitam Querimoniæ autorem aspernantem iudicium Illustrissimorum Antistitum, quod eos diceret partibus addictos, & errori obnoxios, & nigræ succo loliginis infectos; & respondebatur hæc esse perpetua hæreticorum conuitia & effugia in Ecclesiæ Episcopos, à quibus essent damnati. Vnde vel ea repudianda esse à Iesuitis, vel sequendos iis ad extremum vsque hæreticos, & ab hominum omnium iudiciis ad priuatum spiritum cum illis appellandum. Quod quàm verè ab Aurelio & sine cuiusquam contumelia scriptum sit, & quàm peruersè ab excerptore arrosum, omnes vident.

IBIDEM.

Iesuitas sub Catholico velamine erronea dogmata dispergere, pedetentim nimirum, timidè, fallaciter, vera obscuris implicantes, vt rudiores trahant in fraudem, licet peritiores, Antistites, Episcopos non fallant, eorumque oculis non obscuri lupi sint.

RESPONSIO.

Hæc omnia de iis ante iudicarunt Illustrissimi Antistites & sacra Theologiæ Facultas, nec repetuntur ab Aurelio nisi in eorum defensionem. Impudentia est obluctari, & quasi de iniuria expostulare: nec id facere potest, nisi qui Censuras ipsas iniurias & contumelioſas putet. Quod cùm iste excerptor dissimulare cupiat, clarius tamen singulis propemodum expostulationibus suis aperit.

PAG. 67.

Eosdem vocat malè domitos lasciuosque tenebriones.

RESPONSIO.

Mendacium & calumnia est. Non enim Iesuitas ibi nominat Aurelius, nec de iis agit, sed de ignotis quibusdam scriptoribus, qui Reuerendissimum Episcopum Bellicensem indignissimè lacerarunt, quos ideo malè domitos, lasciuosque tenebriones vocat. Declarat excerptor illos quoque fuisse Iesuitas, dum quæ in illos scribuntur, Iesuitis adiudicat.

PAG. 69.

Agit in Floydum Iesuitam quasi autorem libri, & tamen subdit, aut quisquis sociorum Ecclesiæ Anglicanæ nomine laruatus es. *Quibus verbis ostendit, non sibi constare Floydum Spongiæ autorem. Nihilominus audet certam Iesuitis infamiam imponere. Idem vocat inexplebilem Iesuiticam inanitatem.*

RESPONSIO.

Non ostendit verbis illis Aurelius non sibi constare Floydum Spongiæ

Digitized by Google

esse autorem. Verba enim illa in Spongiam non scribuntur; sed ostendit sibi non constare eum esse autorem Querimoniæ (de hac enim agebatur) quam stylo & genio diuersam animaduertit à Spongia. Quia tamen Spongiam constat à Floydo Iesuita scriptam, (quod satis fatetur hic exscriptor dum id negare non audet) & Querimoniæ simul ac Spongiæ idem Loëmelij falsum nomen est inscriptum, eadem opera vtramque Floydo tribuendam putauit, cum Querimoniam à Iesuita eius Sodali scriptam satis constaret, & nomen duntaxat nesciretur. Quia ergo sodalium omnia communia sunt, multò magis Iesuitarum, quod ab vno factum est, alteri tribui potuit, cum vtriusque operi idem nomen præfixum esset. Candoris ergo Aurelij, non malæ mentis aut temeritatis illius, signum erat hoc loco.

PAG. 71.

Cum de hyperbolis differit sic habet. Iesuiticæ insaniæ (ita dicere iubet rei grauitas, & prophanatæ fidei Catholicæ impietas) cumulus & fastigium.

RESPONSIO.

Fallaciter hoc dicitur scripsisse de hyperbolis; in quas tamen & hoc, & quidvis aliud æquissimè potuit scribi, cùm intolerandum sit tam illustrem consessum Episcoporum dici ab homine Iesuita edidisse Epistolam solennem de grauissimis fidei capitibus, cuius omnes periodi, omnes sententiæ, omnes particulæ meræ sint hyperbolæ; quod planè nihil est aliud quàm tot Illustrissimos Antistites iudicio ac mente spoliare. Etsi ergo in hoc flagitium dici potuerit rectissimè id quod notat excerptor, non est tamen scriptum in illud, sed in longè atrocius & intolerabilius (quod ab eo fallaciter & nequiter subticetur, ne autoris iustissima indignatio appareat) quo diuinissimum Symbolum Apostolorum, & singuli eius articuli inaudita impietate ventilantur, & in hæreses ac blasphemias nefandas distrahuntur ab autore Querimoniæ ad præbendum impietatum & Atheismi exemplum improbis hominibus & Atheis, quibus Iesuitæ orbem scatere queri solent, vt in ipsis fidei penetralibus impietates scrutentur, & sanctissima Ecclesiæ & Apostolorum decreta in Satanæ cloacam vertant. Quod exemplum à nulla vnquam hæresi, à nulla quantumvis nefanda secta editum erat, & cuius compescendi causa nihil erat, non solum verborum, sed pœnarum & anathematum, quod Querimoniæ autor non commeruerit. Nouimus Præsules summæ eruditionis & virtutis extra Gallias, qui protestati sunt, se ob hanc solam blasphemiam eius autores & conscios, si suæ potestatis essent, execratione & anathemate deuoturos fuisse.

PAG. 72.

Postquam initio paginæ Societatem Iesu irrisit more suo, scribit non deesse qui execrandam artem illi Societati gratulentur, & in vniuersam fidelium Ecclesiam, in diuinum Apostolorum chorum, impios videri malle, quàm in istam Societatem suorum, quo iure quaque iniuria superbam propugnatricem, iniucundos.

RESPONSIO.

Hæc scribuntur in eos qui approbarunt flagitium supradictum, & in Querimonia nihil à fide Catholica, aut bonis moribus alienum esse testati sunt; Qualis Archidiaconus quidam nescio quis Audomarensis, vbi edita est Querimonia, & vbi degebat Floydus, & Facultas Paderbornensis in Germania,

Digitized by Google

Germania, in qua Iesuitas dominari constat, eamque totam suo nutui habere subditam. Quibus quàm verè exprobret Aurelius eos Societatis vnius obsequium prætulisse vniuersæ Ecclesiæ, & toti choro Apostolorum, cuius symboli tam nefariam euisceration em approbarunt, ipsa rei euidentia demonstrat, vt & quàm iustè improperetur Societati tanta suorum hominum insolentia, quantam non solum patitur exire in lucem, sed approbandam curat etiam à longissimè dissitis Germaniæ Theologis, & ab iis Facultatibus in quibus ipsa regnat. Quod est manifestum indicium non priuati aliquorum consilij, sed conspirationis Societatis.

IBIDEM.

Inuehitur in martyres Societatis, cui infrenatam obiicit audaciam, quæ ipsum propemodum Euangelium symbolúmque fidei erubescere coëgerit.

RESPONSIO.

Eiusdem illius criminis causa hæc sunt dicta in Iesuitas Anglos, qui dum tam nefariè non solum fidem Ecclesiæ, sed primum fidei symbolum violant, gloriantur totis libellis suis se martyria pro fide subire, & ea re inustam ab Illustrissimis Episcopis & Censoribus impiæ doctrinæ suæ notam excutere nituntur. His ergo eripitur iniqua ista martyrij venditatio ex occasione summi in ipsum fidei caput sacrilegij, & monentur qui hæc faciunt, aut probant, ne martyres tantopere se audeant dicere, cùm suæ gloriæ causa potius erubescere cogant Euangelium, quàm ipsi illius gratia agnitis erroribus, quos in ipsum sparserunt, erubescere velint. Non ergo vniuersim in martyres Societatis, id est, scriptum, sed ad hominem, in hos Anglicanorum suorum martyrium ostentatores præposteros. Patent hæc manifestè ex toto loco, quem pudendum in modum detruncat & deprauat Excerptor.

PAG. 74.

Iesuitas appellat frontosos, qui insana gloriæ suæ retinendæ cupidine, priorum omnium audacias superarunt.

RESPONSIO.

Hoc cùm illius eiusdem piaculi causa sit scriptũ, patet longè infra illius meritũ esse. Non enim scribitur nisi in Iesuitas illius autores & defensores.

PAG. 75.

Tantam esse Iesuiticarum mentium peruersitatem, vt immaniter prodigioseq; delirent.

RESPONSIO.

Non in Iesuitas generatim hoc scribitur, vt fallacissimè semper simulas, sed in Iesuitas autores Querimoniæ, eo quod ex his verbis epistolæ Illustrissimorum Antistitum, *in priore quidem libello falsæ, presumptuosæ, temerariæ, antiquissimo Parochorum instituto contrariæ, Christianæ plebis ac simpliciorum hominum saluti perniciosæ leguntur innumeræ*, hunc sensum absurdissimum eliciant, *innumere in eo libello sunt falsæ, innumeræ presumptuosæ, innumeræ temerariæ, innumere parochorum instituto contrarie, innumere Christiane plebis saluti pernicioſe, &c.* repetita disjunctim ad singulas particulas voce, *innumeræ*, quæ conjunctim omnes complectitur. Quæ ludificatio cùm sit in Illustrissimos Antistites insolens, & per se delirij plena, non est mirandum illius absurditatem vehementiùs improperari autoribus.

Digitized by Google

PAG. 80.

Facit Ieſuitas procaciſſimos in Catholicos homines, in Sorbonam, in Epiſcopos & Archiepiſcopos; blaſphemorum illorum ſocios, qui Iuda teſte majeſtatem blaſphemant.

RESPONSIO.

Indignitas ſumma eſt te toties ad hoc genus fallaciæ reuolui, vt ea quæ Aurelius in Ieſuitas impiorum librorum ſcriptores autoreſque coniecit, in omnes generatim Ieſuitas, & in totam Societatem collata eſſe fingas, & ex eo quod iſtos nominatim procaciſſimos blaſphemoſque dixerit, vniuerſos ab eo Ieſuitas eodem crimine aſperſos eſſe ſimules. Quæ ratiocinatio ſi valeat, & non modò per Logicæ leges, ſed per Ethicæ, imò per Theologiæ ac pietatis, denique per naturalis luminis admitti poſſit, facilè videlicet efficietur ſtultos eſſe omnes Ieſuitas, quia aliqui ſunt, vitioſos, criminoſos, ignaros, quia ne ipſi quidem negauerint tales aliquos in vaſto Societatis corpore ineſſe. Quid ergo ſibi vult toties inſulſiſſima & indigniſſima cauillatio, qua tum hanc notam, tum ſuperiores pleraſque, ac proximè antecedentem, tum plures deinceps conſequentes fœdaſti ad apertam lectoris illuſionem, Aurelij circumuentionem, audaciæ & malignitatis tuæ fidem; vt quia Aurelij objurgationes in improbiſſimos autores collatas iuſtiſſimas & veriſſimas videri neceſſe eſt, eæ in Societatem vniuerſam tranſlatæ iniquiores videantur, non Aurelij ſenſu, ſed tua fraude. Huius iniquitatis frequentia, ex qua notarum tuarum maximam conflaſti partem, ſtomachari me in te vehementiùs compellit, & in eos ſocios qui tam pudendæ collectionis autores tibi fuere, vt cùm alienam calumniam demonſtrandam ſuſceperis, tuam longè maximam, quod turpiſſimum eſt, prodas.

PAG. 82.

Societatis homines deſcribit ingenij, præſtantiæque omnis opinione tumidos.

RESPONSIO.

Mirum, ſatiari non poſſe ridiculum maſtigem impuriſſima fraude. Hoc enim ipſum non in Societatis homines vniuersè, vt ſimulas, ſed in horum tantum libellorum autores Ieſuitas ſcriptum eſt. Quam rem locus ipſe ita planam legenti cuivis facit, vt ſine ſumma perfidia, vel maleuolentiæ cæcitate aliò transferri non potuerit. Nempe impudentiſſimorum hominum iuſtiſſimus reprehenſor ab aliis ſine impudentia non potuit reprehendi; & eius ſeueritas inter duas impudentias, reprehenſorum ab eo, & reprehendentium ipſum, conſtituta, vtraſque ſua luce diſpellere, ſua ſoliditate confringere debuit.

PAG. 83.

Inſimulat illos Eccleſiæ particularis, quam vocat Eccleſiam Ieſuiticam.

RESPONSIO.

Neſcit quid dicat Excerptor. Nemo enim inſimulari ſolet Eccleſiæ particularis. Inaudita eſt apud Catholicos iſta inſimulatio; niſi velit omnes prorſus fideles ſub ea includi, cùm omnes ad Eccleſiam aliquam particularem pertineant. Nec ergo intelligit quid dicat, nec quid dixerit eo loco Aurelius vbi loquutus eſt *de Ieſuitica Eccleſia*. Quo nomine nihil aliud ſignificare voluit, niſi figmentum illud Eccleſiæ Anglicanæ à Ieſuita autore

Digitized by

Querimoniæ conflatum. Cùm enim probauerit Ecclesiam, quam ille inducit loquentem, non esse veram Ecclesiam, nec esse posse, ex ipsiusmet Floydi principiis; sequitur eam esse fictitiam. Et quia sit ficta à Iesuitis, dici posse non Ecclesiam Anglicanam, sed Ecclesiam Iesuiticam, ea consuetudine qua opera suorum artificum nomine appellantur.

PAG. 85.

Benedictinos (quos per irrisionem monachulos vocat) & Iesuitas ait in Britannia esse factiosissimos, &c.

RESPONSIO.

Catholici Angliæ in suis declarationibus, & ipsi tum Iesuitæ, tum Benedictini Angli, suis scriptis abundè testantur totum hunc Anglicanum tumultum à Iesuitis & Benedictinis coniunctim excitatum esse, quamvis Iesuitis ducibus & longè principibus factionis; cùm Iesuitas libellos, quibus ille tumultus & doctrina ei consentanea defenditur, edidisse, & ipsum Benedictinorum congregationis præsidem Rudesindum scripsisse constet librum in Reuerendissimum Episcopum Chalcedonensem. Vocari autem Benedictinos tumultuantes *monachulos*, non putem esse magis intolerandum, quàm celeberrimæ Theologicæ Facultatis Theologos *Doctorum vulgus*, quod à Floydo in Spongia toties declamatum est. Nec Monachorum status contemnitur eiusmodi loquutione, sed eorum qui degeneres se Monachos præbent, adeoque Monachorum nomine non satis dignos, inordinatio indicatur; eo prorsus modo quo istiusmodi Monachos suæ conditionis immemores Gregorius VII. Papa *Monachos sæculares* vocauit. *Greg. VII. lib. 9. Ep. 6.*

PAG. 85.

Iesuitas nouissimos hominum facit, Christianæ antiquæ pietatis rudes.

RESPONSIO.

Oberras iterum in eadem chorda, in eadem fraude superius exprobrata, referens quasi in Iesuitas generatim dictum, quod in nefariorum libellorum autores priuatim dictum est. Non enim nominat ibi Iesuitas Aurelius, sed autorem Querimoniæ, & illius comilitones reprehendit: imò nullo certo nomine eos afficit; nec vllam penitus familiam memorat. Quare hæres in eodem calumniæ luto, adeò ridiculus & inops, vt etiam calumniarum penuria labores, & cùm eas quæras toto nisu mentis, fingere vix vllas possis, eandemque sine fine reuoluere cogaris, in magnum non Aurelij tantum innocentiæ, nec tuæ malæuolentiæ tantum, sed etiam ineptiæ & ariditatis argumentum.

PAG. 90.

Ridet Societatem, aiens; actum de gloria, de superbo illo literarum scientiarumque principatu, quem sibi iampridem verecunda Societas opinionis errore confinxit.

RESPONSIO.

Mutilat malignè Aurelij verba improbus Excerptor. Non enim dicit absolutè actum esse de gloria Societatis; sed tantum, *nisi alia dicantur* quàm quæ à Floydo in Spongia, & ab autore Querimoniæ inanissimè & imperitissimè sunt dicta. Quod certè verum & perspicuum est. Nam si Societas Iesuitarum alios Athletas non habeat nisi istos futiles & omnibus, tum naturæ, tum eruditionis, tum virtutis subsidiis imparatissimos, actum est

Digitized by Google

profecto de illa fama & gloria ſcientiæ & præſtantiæ quam adeò perſequi ſolet. Nam ſcientiarum principatum ambire atque appetere Ieſuitarum Societatem ita hominum conſenſus, & ipſorum libri & gloriationes paſſim declarant, vt ſi quis eum illis adimeret, non minori ſe damno affici iniuriaque violari ducerent, quàm ſi Principum capitibus parta & poſſeſſa diu diademata decuterentur.

PAG. 97.

Vocat Floydum Ieſuiticæ ſuperbiæ vappam.

RESPONSIO.

Quo ergo alio nomine repelleret ſuperbiſſimam eius vocem in ampliſſimum Epiſcoporum cœtum, cui dicere audet; *ſi ſuperbum eſt reſpondiſſe, multo ſit ſuperbius accuſaſſe*, vt ſi Epiſcopi vllam in eius reſponſione ſuperbiam redarguant, ipſi in ſua Epiſtola maiorem agnoſcant. Quæ inſolentia quid non meretur? Audet enim abſurdiſſimus homuncio æquare ſe Epiſcopis, vt idem in eos ſibi liceat, quod illis in ſe, & eorum Epiſcopale decretum non verum iudicium, ſed *accuſationem* vocare, quaſi par ſit contentio ipſi cum tot Epiſcopis, nec hi aliud quàm accuſatores ſuæ doctrinæ, non autem iudices ſint habendi. Imò audet eos infra ſe dejicere, nec ſatis habere ſi in eorum Epiſtola tanta ſuperbia, quanta in ſua reſponſione iudicetur, ſed eos ſuperbiores in damnanda ſua doctrina, quàm ſe in ea ſpreto eorum iudicio peruicaciſſimè defendenda cenſeri vult. Qua ſuperbia, vel impudentia potius, quid indignius fingi à Ieſuita, vel quid acerbius ad eam in poſterum obruendam dici potuit?

PAG. 99.

Scommatis & ludibriis illudit Societatem, tanquam ea proferret quæ à furentibus aniculis effutirentur.

RESPONSIO.

Redis denuò ad fallaciam toties exploſam, & iam infamem. Non enim arguit ibi Societatem Aurelius ea proferre quæ à furentibus aniculis effutiantur; ſed arguit ea protuliſſe autorem Querimoniæ, ridicula prorſus, & abſurdiſſima, & furentibus aniculis ſimillima. Societatem verò arguit quod ea à ſe manare ſit paſſa, à ſodali nimirum ſuo, ab homine Ieſuita; cuius delirium non dedecori ipſi eſſe non poteſt, dum illud patitur, etiamſi ipſa illud non faciat. Non enim ſatis eam non facere, ſed impedire debet, & ſuos in officio continere.

PAG. 100.

Appellat Ieſuitas Nouatores.

RESPONSIO.

Tu certè nouator non es, ſed veterator; & ita quidem vt ſine ſolertia veteres tantum fraudes tuas interpoles; & quod toties labefecimus & exſibilauimus, ea quæ in impiorum libellorum autores ſunt directa, in Ieſuitas vniuersè trajicias, vt quorum nomen eo modo non violauit Aurelius, eorum nomine ipſum violes & infames. Ipſius verò expurgatio eo acceptior eſſe debet omnibus Ieſuitis; & tibi ipſi, ſi quid ſapias, quod ea non ipſe ſolus, ſed illi ſimul omnes iis criminationibus liberentur, quas tu ipſi & illis eadem opera falsò & fallaciter intexuiſti.

Digitized by Google

PAG. 102.

Societatem describit Galliæ timendam, à libris conscriptis, à turbis commotis, à consiliis, à studiis, &c. vt non iam nebulas, sed planè hostiles acies, tempestatem, noctem prospicere cogatur, & vehementius extimescere; iamque libros Iesuitarum arma parasse, & causam hostili factioni.

RESPONSIO.

Tu ab instituta fallacia te non discessurum haud dubiè vouisti. Non enim scribit verbum vllum de Societate illo loco Aurelius; multò minus de seditionibus, aut militaribus castris, aut factionibus bellicis, quibus Galliæ status à vobis tentetur, vt ridiculè & improbissimè simulare audes; sed in autores impiorum librorum, in eorum errores, & in eorum defensores loquitur; dicens illos libros in Galliam irrupisse, & ita Episcopos Galliæ non vidisse tantum *nebulam aliquam in aduersa Galliæ Insula Anglia*, nec fanatico aliquo metu eam nebulam *quasi irrumpentium hostium classem timuisse*, vt insolenter in tot Antistites effutiit Querimoniæ autor; sed Anglicanæ tumultuationis flammam, nempe libros, qui eam in Anglia accendebant & alebant, in ipsam Galliam penetrasse, & à variis Iesuitarum fautoribus sparsos esse, imò oblatos Theologis, etiam Parisiensis Facultatis, vt ab iis approbarentur. Hoc ergo scriptum est ab Aurelio in turbationem Anglicanam, & in libellos ad eam fouendam conscriptos; idque ad refellendam intolerabilem Illustrissimorum Episcoporum derisionem, qui nebulas inanes pro irrumpente hostium classe temerè ac ridiculè timuisse arguebantur. Itaque non nebulam, sed ipsam aciem hostium, id est, libros Iesuitarum erroribus & hæresibus plenos, irruisse dixit in ipsam Galliam, & ei metuendos fuisse; & ob eam rem rectè ac prudentissimè ab Illustrissimis Episcopis oppressos. Eos enim arma & causam parasse hostili factioni, id est, omnia præparasse quæ ad conflandam nouam hæreticorum sectam requiri possunt, videlicet errores & hæreses plurimas, ex quibus sectæ alicuius corpus conflari posset, si modò ab aliquibus animo & pertinacia prorsus hæretica susciperetur; cùm fuerint sectæ quæ tantam errorum multitudinem non habuerint. Malignè ergo, vt semper, Excerptor, quod in libros damnatos, & in tumultus Anglicanos scriptum fuit, id dicit scriptum esse in Societatem, de qua nulla mentio erat; & bellum metaphoricum, factionemque, arma, hostilitatem in solis erroribus & libris sitam, de qua Aurelius post Querimoniæ autorem, responsionis tantum causa, loquutus est, simulat intelligenda de factione, hostilitate, armis, & bello ciuili quopiam; quasi Iesuitarum Societas argueretur factionem & bellum externum aliquod in regnum Galliæ moliri.

IBIDEM.

Eadem prosequitur autor, dicitque solos Iesuitis animos deesse qui arma ista factionemque istam hostiliter induant, vt apertum in Ecclesiam bellum hostilemque exercitum videamus; iamque libros ipsos planum bellum hostilemque aciem mouere, quam, inquit, non timemus aut prospicimus; sed videmus, sentimus, experimur infestiùs obluctantem communi fidei doctrinæque Catholicæ, quàm ipsammet hæresim.

Digitized by Google

RESPONSIO.

Hæc pertinent ad ſuperiorem cauillationem Excerptoris, & ex iam dictis ruunt. Nam quod Aurelius ait, *ſolos animos Ieſuitis deeſſe qui arma factionemque* eorum libris conflatam *hoſtiliter induant, vt apertum bellum in Eccleſiam habeamus*, id in omnes omnino Catholicos homines qui doctrinas hæreticas docuerunt poteſt dici ſimiliter, & ſæpè dicitur, cùm certum ſit eos hoc ſolo non eſſe hæreticos, quod etiamſi tenuerint hæreſes, eas tamen hæretico animo, ſeu hoſtili in Eccleſiam mente, non ſint amplexi. Quare cùm libri Ieſuitarum tot errores & hæreſes contineant, eoſque Illuſtriſſimi Antiſtites ſolemni iudicio damnarint vt hæreticos, nihil aliud ab Aurelio dici potuit quàm eorum autoribus & defenſoribus ſolos animos hoſtiles & hæreticos deeſſe, vt planè hæretici ſint, & apertum Eccleſiæ bellum inferant. Quod ab eo ſcriptum eſt vt refelleretur petulantiſſima inſultatio Ieſuitæ Querimoniæ autoris, qua exprobrabatur Illuſtriſſimis Epiſcopis eos ſine cauſa timuiſſe inanem nebulam quaſi irrumpentium hoſtium claſſem.

Libros autem ita hæreticos *planum bellum hoſtilemque aciem mouere, quam non timeamus aut proſpiciamus tantum*, vt aiebat Querimoniæ autor, *ſed videamus, ſentiamus, experiamur*; cur miratur Excerptor dictum eſſe ab Aurelio? An libros hæreticos, fidei hoſtes & Eccleſiæ non putat eſſe? Et cùm ij libri ſint in omnium manibus, legantur, rudioribus obtrudantur, hoſtilitatem eorum cerni & ſentiri non arbitratur?

Nam quod addit libros illos dici *infeſtiùs obluctari communi fidei doctrinæque Catholicæ quàm ipſammet hæreſim*, ridicula criminatio eſt & inſulſa. Quo enim ſenſu dici poſſunt hæretici libri infeſtiùs obluctari fidei doctrinæque Catholicæ quàm ipſa hæreſis, cùm ipſam hæreſim in ſe habeant fidei Catholicæ obluctantem? Stolidè ergo nugatur. Nec hoc ſcripſit Aurelius; ſed dixit, *libros defenſoreſque eorum communi fidei doctrinæque Catholicæ infeſtiùs obluctari*, id eſt, illam valde oppugnare. Illam autem particulam, *quàm ipſammet hæreſim*, de ſuo addidit Excerptor ad mendaciorum & fallaciarum ſuarum cumulum, cùm æſtuanti maleuolentia oculos obtuſos haberet.

PAG. 103.

Ait ſe neſcire quid ipſi Ieſuitæ in animis coquant, quæve monſtra alant, &c. Pontifici nullam rationem, nullam viam, nullam poteſtatem ſupereſſe qua motus Angliæ manantiumque hæreſum impetus, niſi ex Ieſuitarum voluntate compeſcat.

RESPONSIO.

Longum eiuſdem ſemper fallaciæ funem nectit Excerptor. Non enim ſimpliciter de Ieſuitis loquitur Aurelius, ſed de iis tantum qui *declarationes* nomine Catholicorum Angliæ laïcorum ſpargunt, in quibus profitentur ſe nulla ratione aut lege cogi poſſe, vt autoritatem Epiſcopalem in Anglia ſuſcipiant. *Quare validiſſimis rationibus nixos certò ſecum ſtatuiſſe, quicquid contrà afferatur, ſummi Pontificis nunquam fuiſſe mentem vt tam importuno onere premantur, neque vnquam in poſterum fore, ſi modò rerum ipſarum ſtatus ei verè exponatur. Impoſſibile eſſe ipſis perſuaderi ſe ad agnoſcendam talem autoritatem vlla lege adigi poſſe, neque ab hac mente velle deduci.*

Qui hæc dicunt, quæ Catholici Angliæ conqueſti ſunt publica proteſtatione à Ieſuitis Anglis ſuo nomine falsò emiſſa eſſe, quid aliud injiciunt in rudium laïcorum animos quàm ſchiſmatum ſemina? Quid aliud quàm ſchiſmata minantur ſummo Pontifici, niſi controuerſias Angliæ definiat ex eorum voluntate? Quam denique poteſtatem ei relinquunt, niſi id ſolum ſtatuendi quod ipſi velint? Profecto tam manifeſta eſt audacia iſtius declarationis autorum, & tam iuſta & moderata Aurelij in eos reprehenſio, vt eum qui de illa conqueri auſit, oporteat eſſe valde perfrictæ frontis.

PAG. 103.

Patrem Binetum Ieſuitam fabulonem merum appellat, qui ad plures annos diſcipulus eſſe deberet. Nugarum ducem & mimum indigetat.

RESPONSIO.

Multum calumniæ admiſcet, & exaſperat locum Aurelij, qui Binetum ibi non vocat *mimum*, ſed arguit autorem Querimoniæ, quod futilem fabellam *de ruſtico aceruos tritici cribrante in inſula aduerſa Villafrancæ Sabaudiæ portui*, vt ridiculam efficeret Illuſtriſſimorum Antiſtitum manſuetudinem, qui ſe cum gemitu damnaſſe dixerant Ieſuitarum libros, contulerat in finem fictitiæ ſuæ Querimoniæ, *quaſi mimum in vltimum Scenæ actum*, id eſt, eo modo quo à Scenicis fabulatoribus poſt peractam grauiorem fabulam exhiberi ſolet ad vltimum actum fabulæ mimus ad recreandos ſpectatorum animos, vt exponit ſequentibus verbis, *vt peracta Eccleſiæ Anglicanæ fabula lectoris animum hoc Epiſodio referret*. Malitiâ igitur & inſcitiâ peccauit hîc Excerptor; malitiâ, quod ad Binetum retulerit ea quæ oratio Aurelij nullo modo ad eum refert; inſcitiâ, quod neſcierit *mimum* Latinè de ipſa fabula dici, non de actore tantum.

Quod verò ait Binetum dici ab eo, *nugarum ducem*, iterum calumniatur. Non enim ita abſolutè vocatur, ſed dicit eum aſſumptum eſſe à Querimoniæ autore in nugarum ſuarum ducem, quod ſimillimam prorſus fabellam ab eo relatam in libello quem inſcripſit, *Franciſcus Fontanus*, de multitudine iuncorum quæ à Gallis quondam habita eſſet pro hoſtium haſtatorum exercitu, imitatus ſit in iſta fabulatione de ruſtico Sabaudiæ, & in eundem prorſus finem, vt Illuſtriſſimos Epiſcopos ridiculos faceret, quod ſimiliter intenderat illic Binetus. Quod ergo hanc & pleraſque alias nugationes libellorum improborum autores mutuati ſint ex Bineti libro, quem ad nauſeam vſque omnibus locis inculcarunt, meritò iis exprobratum eſt, aſſumptum ab ipſis Binetum in nugarum ſuarum ducem: non autem Aurelius ipſe nugarum ducem eum fecit, nec ducem nugarum ſimpliciter vocauit, vt ſimulat Excerptor.

Fabulonem autem *merum* eum dixit, tum quod varias fabellas ſuis paſſim libellis, vt *ægrorum conſolationi*, & aliis eiuſmodi, inſerere ſoleat ad hilarandos lectores; tum præcipuè quod illam fabellam quam retulit de multitudine arundinum, quæ, cùm vento mouerentur, habitæ ſint à Gallis pro haſtatorum acie, ex quo grauis trepidatio ſequuta ſit in caſtris, eaque deinde in riſum ſoluta, à ſeipſo attuliſſe videretur & finxiſſe, cùm eius nullum

Digitized by Google

autorem dederit, & hiſtoricum neſcio quem innominatum citarit. Nam in hiſtoria Gallicana nihil tale meminimus haberi. Binetum autem toties ad ludibrium opponi à Ieſuitis non ſolum toti Theologicæ Facultati, ſed toti Illuſtriſſimorum Antiſtitum corpori, non immeritò indignationem mouit Aurelio, eumque impulit ad repellendum paulò fortius eam abſurditatem, & excutiendum ſcriptoribus Ieſuitis tam ridiculum indignumque munimentum.

Quod denique additur dici de Bineto, *qui ad plures annos diſcipulus eſſe deberet*, iterum calumnia eſt Excerptoris. Non enim dixit Aurelius eum cuiuis diſcipulum eſſe debere, quod meritò iniurium ſibi duceret doctiſſima Societas, ſi nempe alumni eius aliorum diſciplinæ tradendi eſſe dicerentur, quæ omnes alios in ſuam diſciplinam tradi vult, & magiſtra orbis haberi; ſed dixit Binetum ſodalibus duntaxat ſuis diſcipulum eſſe debere. *Qui vobis*, inquit, *ad plures annos diſcipulus eſſe debuerat*. Itaque *vobis*, id eſt, Ieſuitis, non autem aliis, eum dixit debere eſſe diſcipulum. Quod ita non iniurium videri debet aliis Ieſuitis, vt iis perquam honorificum ſit, quod nimirum digni habeantur qui ſint Bineti magiſtri; nec ipſi Bineto valde ingratum eſſe debet, cùm multò contumelioſiùs eſſet ſi diceretur tanta ſcientia eſſe præditus, vt nullius in Societate diſcipulus eſſe mereretur, & totius Societatis ſtatueretur doctiſſimus. Quod ille, qua modeſtia eſt, haud dubiè in ſuam contumeliam interpretaretur. Nec verò idipſum ſine cauſa ſcriptum eſt ab Aurelio, ſed vt auerteret in poſterum Ieſuitas iſtos à mutuando quicquam ab illo eius libello quem videntur ſibi ducem delegiſſe, cùm ſit multa futilitate & inſcitia refertus, vt Aurelius in ſua Spongiæ diſpunctione partim apertè oſtendit, partim ipſe liber prodit cuiuis paulò eruditiori legenti. Hæc fuit cauſa Aurelio expoſtulandi cum Ieſuitis Anglis, quod non doctiorem ſaltem aliquem hominem Societatis & rerum Theologicarum peritiorem ſibi imitandum & ſequendum deſtinaſſent. Quare toto hoc loco Aurelij æquitas, & Excerptoris maleuolentia æquè patent.

PAG 109.

Ait ſe tandem peruenisſe ad ipſam Ieſuiticarum impuritatum ſentinam, in quam quicquid æſtus & rabies læſæ ſuperbiæ excogitare & corradere vndequaque potuit, collatum eſt. Eadem pagina ait ſcriptionem Ieſuiticam doctrinæ eſſe impiæ & inexcuſabilis.

RESPONSIO.

Profecto hîc prodit iſte Excerptor ſe aſſentiri Spongiæ & eam probare, cùm non patiatur dici ſcriptionem illam eſſe doctrinæ impiæ & inexcuſabilis, vt nimirum declaret excuſabilem eſſe ac piam. Quomodo autem aliter vocaret Aurelius defenſionem tot errorum, blaſphemiarum, hæreſum, vnanimi Illuſtriſſimorum Antiſtitum & Theologorum conſenſu damnatarum? Quid deinde aliud diceret octo cauſas præfixas Spongiæ niſi impuritatum Ieſuitæ ſcriptoris illius ſentinam, qui in eam, quicquid furor & rabies læſæ eius ſuperbiæ excogitare potuit, congeſſerit? Quis ferat talia dici contumelioſa eſſe, aut maledica in Ieſuitas autores tam prodigioſæ ſcriptionis? Non enim putandum eas ſolùm eſſe ſentinas, quę ſenſus

feriunt, & fœtore inquinant. Sunt aliæ putidiores, virulentiores, viroſiores, quæ, quanto animus corpus ſentiendi vigore ſuperat, tanto corporearum ſentinarum ſuperant ſordes, quod non corpora, ſed animos inficiant, & odores ſint, vt cum Apoſtolo loquar, mortis in mortem.

PAG. 112.

Felicitatem Sorbonæ eſſe magnumque gloriæ decus quod hæreſes Ieſuiticas extirpet. Vbi etiam Ieſuitas facit Caluinianorum & Lutheranorum affines.

RESPONSIO.

Quamvis nihil æquius dici potuerit in Ieſuitas errorum ab Illuſtriſſimis Epiſcopis & Theologiæ Facultate damnatorum defenſores tam proteruos, tamen calumniatur Excerptor. Non enim ibi vocat Aurelius Ieſuitas, *Lutheranorum & Caluinianorum affines*, ſed dicit Sorbonam ab iis Ieſuitis, qui eam oppugnant, aliter oppugnari non potuiſſe, quàm oppugnari ſoleat Eccleſia vniuerſa *perſequens Caluinianos*, *Lutheranos*, *eorumque affines*. Vbi manifeſtè loquitur de hæreticis, qui Caluinianis & Lutheranis ſunt affines, non de Ieſuitis, quos apertè ab illis ſecernit, dicens Ieſuitas eodem modo oppugnare Sorbonam, quo illi Eccleſiam oppugnant: quia videlicet retundit ibi impudentiſſimum conuitium quo Sorbona à Spongiæ autore Floydo conferebatur cum *veteri ſcorto*, ſicut Eccleſia Catholica ab hæreticis conferri ſolet. Quid verò contumeliæ eſſet in Ieſuitas, eos dici Caluinianorum & Lutheranorum affines, cùm ipſi eo nomine quotidie afficiant autores Catholicos à ſe diſſentientes, & totam familiam Dominicanorum?

PAG. 114.

Hæreticorum in Catholicos cenſores iracundiam Ieſuitica maleuolentia ſuperatam ait.

RESPONSIO.

Meritò dicit hæreticorum iracundiam, tum cùm à Sorbona eorum doctrinæ damnatæ fuerunt, minorem in eam fuiſſe quàm iracundiam Ieſuitarum Anglorum, poſt ſuas hæreſes ab eadem proſcriptas. Nam clariſſimum eſt nihil extare ſimile Spongiæ maledicentiæ in reſponſionibus Caluini, & aliorum hæreticorum ad hanc Facultatem. Nunquam eam illi vocarunt hæreticam, ſchiſmaticam, ſedis Apoſtolicæ hoſtem; nunquam ſcorto veteri, ſpurio, ſterquilinio ſimilem fecerunt. Nunquam Theologos eius fœcem, doctorum vulgus, ignaros, ſtipites, cuculos, bubones, feles, tygres, cerberos, & alia eiuſmodi innumera, quæ tota Spongia horrendè vomit, dixerunt. Non ergo quicquam non conſentientiſſimum veritati ſcripſit Aurelius, vt patebit cuiuis Spongiam cum ſcriptis hæreticorum illorum in Sorbonam conferenti: ſed hæc Ieſuitæ Floydi procacitas, & Societatis in ea ferenda & per orbem ſpargenda animoſitas, omne ius ei adimit conquerendi quicquam in ſe nimis acerbè dictum eſſe in Sorbonæ, ab iis propter veritatis & fidei præſidium tam immaniter laniatæ, defenſionem: Et qui ea de re queruntur, oſtendunt ſe pudorem omnem exuiſſe, non ſolum apud Deum, ſed etiam apud homines, nec plus frontis in ſe tuendis habere, quàm in aliis inuadendis.

PAG. 105.

Omnium hominum primos Jeſuitas fateri neceſſe eſt, qui quamcumque ſe dent in partem, omnibus in omni genere ſupereminere ambiant, & in omni choro eſſe præſultores.

RESPONSIO.

Non in omnes Ieſuitas hoc dictum, vt malè ſemper ſimulas, ſed in Facultatis Pariſienſis maſtiges. Nihil autem verius dici potuit in audaciſſimos tantæ Facultatis allatrores, ſupra omnium in eam hæreticorum maledicentiam, qua illos videntur ſuperare voluiſſe, ſicut ſtudio in religionem ſuperare volunt omnes Catholicos. Ideo omnibus hominibus ſupereminere velle dicuntur, & in omni choro eſſe præſultores, id eſt, tam in noſtro, quàm in aduerſariorum. In iſtos ergo ſcriptores hæc dicuntur, non in Societatem, niſi quatenus eorum facinus in eam redundat, quæ illud debuerat vel impedire antequam fieret, vel poſtquam factum eſt emendare: nec tamen fecit. Imo alios de ſe & de illis queri vetat, etſi tam horrendis contumeliis pulſatos, vt nihil ſimile in eam retorquere inducere animum potuerint.

IBIDEM.

Stultiſſimorum librorum furfures ſuperbiæ ventulo volitantes.

RESPONSIO.

Prodit rurſus Excerptor ſe librorum damnatorum & Spongiæ probatorem, cùm eos queratur vocari ſtultiſſimorum librorum furfures ſuperbiæ ventulo volitantes, vt vocat eo loco Aurelius. Declarat magis ac magis id quod ſæpè dictum eſt, ſe non tam Aurelij ſeueritatem quàm doctrinam odiſſe, & Spongiæ ſociiſque ſuis Anglicanis lenocinari.

PAG. 116.

Jeſuitas appellat limphatos & infrunitos, eorum verba reſque portenta eſſe.

RESPONSIO.

Refricas ſuperiorum fraudium & mendaciorum tuorum toties exſibilatorum memoriam, ſed ita vt illa ipſa referas. Non enim Ieſuitas generatim iſtis nominibus inurit Aurelius, ſed Ieſuitas conuitiorum & impudentiæ tantæ autores; quos qui ita vocari dolet, ſimilis eorum eſt. Quod aliud nomen meriti ſunt, qui Facultatem Pariſienſem, Eccleſiam Gallicanam, Clerum & Epiſcopum Angliæ, ſcortis & amatoribus reliquias meretricias magni ementibus ſimiles fecerunt, vt eo loco fecit Spongia? Quid moderatius in tantam impudentiam dici potuit? Rurſus dico, conferantur omnia, quæ Ieſuitæ in ſe dicta expoſtulant, cum petulantiis, quarum refellendarum cauſa ſcripta ſunt ab Aurelio; reperientur omnia non modò non acerba, ſed admodum temperata collatione intemperantiæ aduerſariorum; vt facile pateat non libidine animi, ſed iudicio expreſſa eſſe.

PAG 118.

Jeſuitarum in Sorbonam odia & maleuolentiam & audaciam maiorem quàm hæreticorum, & , vt autor loquitur, longo interuallo ſuperare.

Digitized by Google

RESPONSIO.

Eandem cantilenam cantas, eandem fraudem modularis. Non de Iesuitis per se agitur ab Aurelio hoc loco, sed de Iesuitis Anglis Facultatis insultatoribus. Quos hæreticorum maleuolentiam in eam audaciamque superasse iam ostendi quo sensu verè dictum sit ab Aurelio; & ita ex Spongia id patet, vt mirum sit hunc Excerptorem toties tam perspicuam veritatem objicere Aurelio pro contumelia in suos sodales, cùm ab Aurelio in ipsum retorqueri possit, pro magna ipsius & sodalium illius in se accusando inuerecundia.

IBIDEM.

Jesuitæ ne sinceri quidem errorum doctores dici possunt, quos tot fallaciis & strophis & simulationum mendaciorumque perplexitatibus inuoluere studuerunt, vt hoc vnum timuisse videantur ne Nouatorum geniis, & veritatem cauponantibus, & subdolis operariis, ipsos, quos prædicant, errores erubescentibus, minus similes apparerent.

RESPONSIO.

Odiosus es in obtrudenda putidissima iam tua fraude, transferendoque in omnes Iesuitas, quod in improborum libellorum autores scriptum est. In quos hæc quæ refers non tam Aurelius dixit quàm retulit post iudicium Illustrissimorum Antistitum & sacræ Facultatis in librum Smithæi, quem Iesuitam esse nemo negare potest, vt nec eius approbatores. Censuras ista manifestè petunt & Illustrissimorum Antistitum ac Sorbonæ iudicia, in quæ stomachi sui vim ita premere non potest Excerptor, quin ea incogitanti identidem excidat & erumpat.

PAG. 121.

Suborti Iesuitæ pleraſque, inquit, orbis Academias, non scientiæ, sed ambitionis præposteræ magnitudine subruere cœperunt.

RESPONSIO.

Hoc quàm verè dictum sit ab Aurelio, & quàm nequiter ab Excerptore expostulatum, testes sunt omnes orbis Academiæ, adeoque omnis orbis, qui eorum tantas, tam pertinaces, & tam frequentes oppugnationes Academiarum per totam Europam vidit, & penè quotidie videt, sola potentiorum hominum, quos notis artibus aucupantur, contentione nixas, vt clarissimè liqueat eas non Iesuitarum scientiæ, sed illorum potentiæ acceptas referendas esse. Tantam verò collegiorum & gymnasiorum multitudinem ista ratione excitarunt, vt plerarumque Academiarum detrimenta inde consequuta ambitioni eorum perspicuè tribuenda sint, non scientiæ, quam illa ipsa præposteræ ambitione minuerunt, cùm nihil difficilius iis esse constet, quàm tot collegiis, & scholis, & classibus idoneos sufficere magistros. Quo fit vt rudiores plerumque & sciolos adhibere cogantur, qui eorum scholas ad magnam plerisque locis inertiam redegerunt, vt publicè notum est.

PAG. 124.

Iesuitas aduersus Academias, alios ordines, Episcopos, & Hierarchiam turbas excitasse, & in Reges atroces fuisse. Tota pagina iniuriosus.

Digitized by Google

RESPONSIO.

Ridiculè proteruus est qui hæc proponere audeat quasi contumelioſa in Ieſuitas, cùm tanta tot euentuum, tot iudiciorum publicorum, omniumque teſtimoniorum genere pateant. Quas turbas excitarint in Academias, ſenſerunt penè omnes Academiæ, &in primis hæc ipſa Pariſienſis, cùm ſæpe aliàs, tum mirum in modum nouiſſimè; quas in alios ordines, ſenſerunt nuper in Germania Mendicantes, in aliis regionibus alij. In Epiſcopos & in Hierarchiam quàm contumelioſi fuerint, tum innumeta exempla, tum nouiſſimè Illuſtriſſimorum Galliæ Antiſtitum iudicia oſtenderunt. Quàm atroces in Reges, tum Senatuſconſulta, tum eorum tot libri etiam à ſummo Pontifice eam ob cauſam damnati, vt liber Becani in Regem Angliæ. Impudentiſſimum eſt Ieſuitas tantarum veritatum lucem contumelioſam ſibi dicere, quaſi alia ratione fama eorum ſalua eſſe non poſſit, niſi omnes homines cœcos faciant, & vel mente, vel memoria ſpolient. Quàm vera eſſe confirmat Aurelij ſcripta, qui talia ei objicere cogitur.

PAG. 128.

Nihil eſt quod Ieſuitarum animos comprimere poſſit, niſi vel ipſe Deus exerto ore fundens oracula, vel Beati eadem ipſius æternitate & immobilitate fruentes, non mortalis vllus homo, nequidem ſummus Pontifex, quem plerique ipſorum labilem etiam errorique obnoxium faciunt.

RESPONSIO.

Quid ergo aliud reſponderi debuit iis qui tam ſæpè reſponderunt, *Cenſores ſuos errare poſſe, & eam ob cauſam non plus eorum Cenſuris ineſſe autoritatis, quàm quantum conſtet Cenſoribus ineſſe doctrinæ fideique puritatis?* Quod reſponſum ab iis oppoſitum eſt, tum Cenſuræ Theologicæ Facultatis, tum Cenſuræ Illuſtriſſimorum Epiſcoporum. Nonne hinc ſequitur, neminem eſſe qui eos comprimere poſſit, & ab errore deducere, niſi vel ipſe Deus palàm loquens, vel Beati, qui ſoli errare non poſſe dicendi erunt, cùm etiam plerique Ieſuitæ Pontificem errare poſſe dicant, vt probat auctor ex P. Gabriele à Porta ipſorum antiquiſſimo Profeſſore, eiuſque diſcipulis?

PAG. 129.

In ſcholis Ieſuitarum Eccleſiaſticarum ciuiliumque poteſtatum deſpectionem, & animorum elationem aduerſus eas maiorem & inſolentiorem quàm vſquam alibi, enituiſſe.

RESPONSIO.

Ipſorum libri ea de cauſa toties damnati, tum ab Eccleſiaſticis, tum à ſæcularibus iudicibus, quod tum in Eccleſiaſticas, tum in ſæculares poteſtates iniurij eſſent ac proterui, facile probant in nulla Catholicorum Theologorum ſchola tantum errorum in poteſtates illas natum eſſe, quantum in ſchola Ieſuitarum. Veritate oſtendunt lædi oculos ſuos, non contumeliis vllis Aurelij, cùm tam clara & omnibus nota dici non patiuntur aduerſus errorum, & hæreſum damnatorum defenſores.

PAG. 130.

Ieſuitas facit hoſtes Catholicarum Academiarum.

RESPON-

Digitized by Google

RESPONSIO.

Non facit, sed Iesuitæ seipsos iampridem fecerunt, & Catholicæ Academiæ iampridem experiuntur, & Aurelio testimonium amplissimum dant. Quid audacius quàm hoc contumelioſum dicere in oculis vrbis & Academiæ Parisiensis, quam nuper, imò nunc cùm maximè prædari conantur, & insigni collegio nudare, non solitis duntaxat armis, sed nouo genere machinationis, contractu Simoniaco, quem Theologiæ Facultas talem censuit, vt similem Simoniam taceam, quam in vrbe Engolismensi nuper concinnarunt ad Academiarum conuulsionem.

PAG. 146.

Tota est contumelioſis verbis referta. Ait enim Iesuitas superbiæ tumore inflari, diuina iudicia non horrere, sibi omnia sumere, & humanis præsidiis fidenti & minimè Christiana securitate superbire. Eorum scientiam totam opinabilem & volaticam esse, parum Scripturæ, parum traditionis antiquæ solicitam, suis inuentis & nouitatibus indulgentem: Et hinc illorum hæreses.

RESPONSIO.

Ita non est contumelia in Iesuitas dicere eos parum Scripturæ & Patrum & Traditionis antiquæ solicitos, vt etiam liber ab iis nuper editus in lucem reprehendat Spongiæ confutatores quod antiquitatis sententias *refodiant*, & ex iis doctrinam ipsis ignotam & inauditam proferant. Quæ reprehensio ab hæreticis fieri solet in defensores Ecclesiæ Catholicæ, cùm eorum argumenta ex maiorum traditione petita non possunt sustinere. Ac certè quanta traditionis Ecclesiasticæ & solidæ maiorum Theologiæ insciti⁊ laborent, declarat eorum confutatio, declarant eorum errores, quos passim Illustrissimi Antistites, & sacra Facultas nouitatis damnarunt. *Theophilus Raynaudus lib. anticat.*

Ex hoc autem antiquitatis neglectu natas esse eorum hæreses perspicuum & necessarium est, cùm hæreses non nisi ex contemptu maiorum, & propriorum inuentorum amore nascantur. Quare aptius hæc omnia conquereretur Excerptor in Illustrissimos Antistites, & in Theologiæ Facultatem, quàm in Aurelium, qui eos duces sequutus est. Et hinc magna significatio est, Excerptorem & socios eius non minus infensos esse Illustrissimorum Antistitum & Facultatis Censuris, quàm defensioni Aurelij, cùm ea illi toties objiciant quasi in se contumelioſa, quæ multò solemnius & splendidiusantè dixerunt Censores.

Quod autem dicit ibidem Aurelius, Iesuitas Spongiæ autores & propugnatores superbiæ tumori inflari, & diuina iudicia non satis horrere, dicit ad refellendam ingentem eorum superbiam, qua dicunt malè à Theologiæ Facultate, & ab Illustrissimis Episcopis tribui ipsis errores manifestos & apertas hæreses, eo quod Theologiæ Professores, quales ipsi sunt, non ita potuerint incidere in manifestos errores. Quæ magna superbia est & ignoratio sui, & iudiciorum Dei in homines scientiæ præsumptores, & philosophicæ, vt sic dicam, Theologiæ amatores, neglectus. Nam pleriq; ipsis doctiores, & celebriores, & fidei tuendæ studioſiores, in hæreses & blasphemias apertissimas sæpè corruerunt; nec vlli sunt quibus id magis timendum sit à Deo, quàm qui docti sibi videntur, & doctrinæ inhiant, nisi humillimi & moderatissimi simul esse conentur, & virtutis tantum à

Digitized by Google

Deo quantum doctrinæ quærant, vt ibidem monet eos Aurelius. Addè quod Barnesium Professorem Anglicanæ missionis, & primum Congregationis Hispaniæ assessorem ipsi dicant in hac Spongia librum edidisse *conuitiis, calumniis, mendaciis, hæresibus, blasphemiis scatentem.* Imò dicunt *nullam Catholicam Vniuersitatem priuilegium habere vt in fide fœdè errare non possit.* Quæ iis objiciens Aurelius iure eorum superbiam arguit, quod propter Theologiæ professionem id sibi autoritatis & priuilegij assumant, ne scilicet fœdè in fide errare possint, & apertos errores & hæreses facere, quod non solùm viris ab omni æuo doctissimis & celeberrimis, sed nec aliis Professoribus similiter Anglis & Religiosis, vt ipsi sunt, imò nec vllis Theologicis Facultatibus, & Catholicis Academiis concedunt. Nonne hæc absurditas meruit vt modestiæ admonerentur & iudiciorum Dei in superbos, & sibi omnia sumentes, & nimium sui securos? Non ergo contumelia est hæc, sed necessaria admonitio in homines tam miserè sui oblitos, & aliis omnibus se præferentes. Nec in hoc contumeliam vllam cogitasset Excerptor, nisi ante omnia suppositisset nihil à sodalibus suis peccatum esse, nec Societatem capacem esse superbiæ ac præsumptionis. Quare confirmat magis Aurelij admonitionem quam refellit, & eâ suos socios valde indignisse probat.

PAG. 149.

Jesuitas scientiam suam ad locupletum obsequelam componere, captandis procerum studere, omnia omnibus fieri, vt omnia ex omnibus assequantur.

RESPONSIO.

Calumniatur. Nam eo loco & totâ eâ paginâ Iesuitas non nominat Aurelius, sed Sorbonæ veriſſimas laudes exponens, dicit eam à vitiis quibusdam ibi memoratis alienam. Ea verò vitia nemini tribuit nominatim. Quare cùm Excerptor ea videatur accipere quasi in Iesuitas dicta, magis ipse confitetur, quàm Aurelius accuset.

PAG. 151. 152.

Cauillatur quod sanctitatis opinio Iesuitis quibusdam defunctis tribuatur. Deinde subjicit, Iesuitas spiritus suos grandes, typhumque ad cœlum vsque & ad paradisum protendere; superbire pro sanctis suis, quos ascriptitios & voluntarios testimonio vitiositatis Societatis factos dicit.

RESPONSIO.

Arguit quod sanctos quosdam ipsi sua sponte obtrudere videantur, quos Ecclesia non agnoscit: & hoc ait esse superbiæ & præsumptionis; quam ideò vsque ad cælum & paradisum videantur protendere, non tantum pro se, sed etiam pro sanctis illis voluntariis superbientes. Citat ad hoc locum Spongiæ autoris ita gloriantis pro Sanchez, & P. Binetum in libro illo toties à pugilibus Anglicanis versato, vbi Bellarminum sic appellare ausus est, *sanctæ memoriæ Cardinalem Bellarminum.* Hanc ergo præsumptionem exprobrat Iesuitis, quod nimium extollant & venditent suos, qui aliquam virtutis opinionem morientes habuerunt, non illis suam famam eripiens, sed æmulationem aliorum pro ipsis retudnens. Et hoc dicit

Digitized by

ab aliis Religioſis interdum rideri, quia non ſolum ipſe, ſed & ego id ſæpius expertus ſum, & ſciunt plerique Religioſi me vera dicere. Quis enim iſtam pro aliis, vt cum Apoſtolo loquar, inflationem non rideret, alienæ ſanctitatis exaggerandæ magis ſolicitam, quàm ſuæ parandæ?

PAG 158.

Neglecto paternarum traditionum diuinæque antiquitatis clauo in errores fœdiſſimos delapſos eſſe.

RESPONSIO.

Hoc vel ipſe fateatur neceſſe eſt, vel Illuſtriſſimorum Antiſtitum & Theologicæ Facultatis Cenſuras refellat, quas videri vult probare. Quàm ſtultum talia excerpere ex Aurelio quaſi contumelioſa? Nam Ieſuitas librorum damnatorum autores & approbatores eſſe manifeſtiſſimos vel inuitus fateri debet; quod tamen perpetuò diſſimulat; imò non eſſe ſupponit, tam indignâ confidentiâ, vt eam profiteri nunquam audeat. Nunquam enim apertè queri auſus eſt, impuriſſimorum iſtorum librorum autores dici Ieſuitas; quod tamen ab Aurelio nuſquam non aſſertum eſt.

PAG. 168.

Catholica per orbem Lycea Ieſuitas experiri æmulos ſuos non eruditione, ſed potentia & aſtu, inſidiatores perpetuos, & ſi votis potiri liceat, extinctores.

RESPONSIO.

Iam ſæpè idem queſtus eſt, & eadem vbique patet Aurelij ſinceritas, omnium Academiarum aſſenſu & quotidiana experientia probata. Pudeat rerum tam manifeſtarum tam audacem reprehenſorem, qui tam ſtolidè querelas ſuas, & ſuæ Societatis defenſionem inſtituit, vt illius innocentiam ſine apertiſſimæ lucis extinctione declarare non poſſit. Meminiſſe debuit vel celeberrimi illius ſaltem Senatuſconſulti à ſupremo Senatu Tholoſano nuper editi, in plerarumque omnium Galliæ Academiarum cauſa, pernicioſos aduerſum ſe Ieſuitarum conatus coniunctis ſtudiis repellentium.

IBIDEM.

Deinde Germaniæ Academias poſtquam ſuo arbitrio ita ſubegerunt & fregerunt, vt captiuas quolibet trahant, & iis ad libitum abutantur.

RESPONSIO.

Nonne hoc manifeſtum & luce meridiana clarius, cùm nuper admodum ab Imperatore impetrarint ſibi condonari Vniuerſitatem Pragenſem Pariſienſis filiam, cuius ita ſubactæ teſtimonium pro libris ſuis hæreticis aduerſus matrem protulerunt? Nam in Paderbornenſi noua Vniuerſitate Germaniæ, quis neſcit eos ab ipſis eius incunabulis dominatos? In Ingolſtadienſi ſimiliter rerum potiuntur. Denique apertè oſtendit Spongiæ opifex has Academias eſſe in Ieſuitarum poteſtate, cùm earum teſtimonia iactarit in Spongia, antequam ab illis data eſſent, declarans ſe illa iam tum habuiſſe pro ſuis, eo quod non eſſent in illarum arbitrio, ſed in dominorum Ieſuitarum nutu. Poſtremò res eſt ita teſtata & omnium conſenſu ita nota, Germaniæ Academiarum maximam partem ſub imperio eſſe Ieſuitarum, vt qui hoc neget perfricuiſſe frontem oporteat.

Digitized by Google

PAG 169.

Academiam Parisiensem atrocissimis calumnijs & mendaciis à Iesuitis supra hæreticorum omnium rabiem discerpi.

RESPONSIO.

Iam antè ostensum est esse verissimæ rei simplicem expositionem, non contumeliam in Iesuitas. Eorum contumelia est, ipsos talia fecisse in Academiam Parisiensem; veritas autem est, ea ab illis facta narrari. Contrà, contumelias suas nolunt haberi contumelias ab iis in quos inferuntur, sed ab illis eas narrari tantum ac repelli, hoc nimirum contumeliosum sibi putant.

PAG. 172.

Societatem omnia occupare, omnia ambire, omnibus blandiri, &c.

RESPONSIO.

Pudeat peruicacitatis, dum hæc dici quereris quæ tuos sodales facere non pudet. Nam Aurelij dictum hoc ita verum esse constat omnium iudicio, non calumniosum aut fictum, vt paucos reperias homines, qui non ei vel vocibus, vel animis suffragentur. Nimis multa huius rei exempla, cùm aliæ quotidie regiones, tum Gallia & Lutetia præbent. Aurelio summè fauere est ista ei exprobrare, quæ sine illius oratione publico consensu approbantur. Nihil optatius accidere potuit à præuaricatore. Necesse est magnam in illius increpationibus fidem perspexerint, qui alia non repererunt quæ reprehenderent, nisi hæc quæ sola vitia reprehensorum ostendunt.

PAG. 178.

Impugnat Monarchicam gubernationem Societatis.

RESPONSIO.

Calumniaris. Non Monarchicam gubernationem impugnat, sed Monarchiam illam absolutam ab omnibus legibus & consiliis Societatis, quæ omnia Generalis Iesuitarum respuere potest. Talem Monarchiam, quam nec sæculari Dominationi satis quadrare consentiunt sapientes, multò minus religioso statui conuenire dixit Aurelius; & habet testes turbarum & malorum, quæ nimia ista imperiositas Societati peperit, Marianam & alios plerosque Iesuitas.

PAG. 180.

Cathedras tum Theologicas, tum concionales per Iesuitas impleri sæpissimè recentibus è ludo puerili magistellis.

RESPONSIO.

Experientia docet huius dicti veritatem; & testes sunt passim ipsi Iesuitarum discipuli, qui suos paulò ante in Rhetorica magistros concionantes agnoscunt. Idem Theologiæ Professoribus, præcipuè Scripturæ sacræ, apud ipsos contingere passim videmus. Magna audacia est hæc quasi falsa expostulare, quæ omnibus notissima sunt. Hæ sunt Excerptoris Iesuitæ calumniæ in Aurelium, non Aurelij in Iesuitas.

PAG. 183.

Quid turbarum, quid furorum & improbitatum in miserrima Gallia Iesuitæ

Digitized by Google

miſcuerint & propinarint, nunquam obliuiſci potuiſſet (inquit) Gallia, niſi clementiſſimorum Principum humanitate & amneſtiæ lege ſepultum eſſet; & alia eiuſmodi non minus atrocia.

RESPONSIO.

Si quid iudicij habuiſſet Excerptor, tranſiliiſſet hæc quoque, vt multa alia paſſim non parui momenti, quæ attingere erubuit, ne magis ſuorum confuſionem promulgare videretur, quàm Aurelij contumelias queri. Nam hæc quidem quæ nunc notat, ita teſtata & confirmata ſunt non ſolùm penè omnium in Gallia hominum ſcientia, plerorumque etiam recordatione, ſed ipſis Senatuſconſultis, vt non ſine inſigni impudentia, & regiæ clementiæ ingratitudine & contemptu negari poſſint. Qui non alias habent contumelias Aurelij quas objiciant, magis illum purgant & abſoluunt accuſationibus huiuſmodi, quàm ipſe vllis defenſionibus aſſequi poſſet.

PAG. 416.

Societatem approbare mendacia, nihilque non auſuram in occultis, cùm mala fide quæ ſunt notiſſima tractet.

RESPONSIO.

Non dicit Aurelius Societatem approbare mendacia; ſed ego ſplendidum te dico mendacium effutire. Equidem quàm verè mendaciorum artem æquiuocam probet Societas Ieſuitarum, nimis eſt notum. Sed tamen hoc loco nihil ei tale tribuit Aurelius; ſed exprobrans Floydo, quod auſus ſit palàm ſæpius aſſerere Cenſuram Facultatis in libros ſuos latam eſſe *variantibus ſuffragiis*, imò *propè paribus*, contra manifeſtam veritatem, & publicam profeſſionem Facultatis; hoc tam ſplendidum mendacium improperans Floydo, miratur Societatem non ſolùm paſſam eſſe illud in lucem emitti, ſed etiam omnibus tam deliro applauſiſſe, vt verè fecit tum in Belgio publicè ac ſine metu, tum in Gallia latis apertè, in Anglia verò apertiſſimè. Non ergo Societatem accuſat, quod probet mendacia, ſed quod homini ad mentiendum tam proiecto temerè plaudat, non diſcuſſa rerum, de quibus loquitur, veritate. Temerarij ergo applauſus, & nimij ſuorum amoris, non mendacij, hoc loco arguitur.

Denique addit Aurelius eos qui tali fide res perſpicuas & publicas tractant, nihil non auſuros in occultis. Quid enim æquius diceretur in tantum & tam abſurdum mendacium, toties in Spongia repetitum, plaudente vbique Societate? Hoc iterum ſubticuiſſe præſtabat Excerptorem, quàm id exprobrare Aurelio, quem tales accuſationes inuictum probant apud quoſvis æquos iudices, & aduerſariorum in eum inanitatem ipſa maleuolentia ieiunam & iniquiſſimam demonſtrant.

PAG. 219.

Turpi maledicto Thomam Sanchez configit, quem inuentorem facit nouæ hæreſeos, & Ieſuitas omnes eius eſſe ſuſceptores & tutores.

RESPONSIO.

Hoc iterum reprehendere non poteſ niſi Illuſtriſſimorum Antiſtitum & Theologiæ Facultatis Cenſuras & doctrinam damnes, quam tamen vi-

Theologiæ Facultatem, quia in ipsorum impios aliquot libros iustissimas Censuras ediderit. Nihil aliud tota pagina dicit, nec durius quicquam in eos loquitur quàm eos velle, vt qui ipsis dediti sunt omnia sua probent, siue bona, siue mala videantur; nec ferre posse vt quicquam arguant. Qua in re, amœnitatis causa, dicit eos videri reuocare idololatriæ tempora, quibus non solum virtutes, sed & vitia consecrabantur. Nihil durius inest tota pagina, quàm miser iste Excerptor dicit *totam scatere calumniis & iniuriis grauibus & apertis*, nihil conqueri audens de aliis verè grauissimis Aurelij obiurgationibus, quas cùm veras agnoscat, & ab omnibus agnosci sentiat, foucarum instar passim transilit, & in iis solis hærere cogitur, quæ multò leuiora sunt; ne nihil ex voluminibus Aurelij satis magnis proferendo, sodalium suorum clamores, qui tot in se immeritos conuitia scripta esse questi sunt, fraudulentos, & inanes, & ridiculos, & longè aliò quàm quò simulant spectantes, videri faciat.

Eadem pagina apparet cumulus iniuriarum, videlicet, quod Ecclesiam Iesuitæ conturbent & scindant: Diplomata Pontificia ludibriis euacuent: Iudicia Episcoporum quasi baiulorum somnia excipiant: Omnia denique conuitiis, mendaciis, & inusitato maledicentiæ fragore proterant.

RESPONSIO.

Iam fessus sum rancidam fallaciam respuendo, quam tu ad nauseam obtrudis. Non enim hoc loco in Iesuitas vniuersè agit Aurelius, sed in libros tantum Iesuitas, quos verissimæ illius reprehensioni subtrahere nulla arte vnquam poteris. Nam si libros Anglicos damnatos, eorumque petulantissimas defensiones constet esse Iesuitarum fœtus, nihil esse potest querela pro iis suscepta impudentius, cùm illorum libris ista omnia fieri pateat, & multò acerbiùs quàm ab Aurelio narrantur. Libros autem illos esse Iesuitarum apertè constat ex antè dictis. Nihil ergo insolentius Excerptore.

PAG. 229.

Videre est quantum imponat Societati, cùm ait eam docere Pontificem sine eius consilio nihil quod ad fidem pertineat statuere posse; aut si statuat falli posse.

RESPONSIO.

Estne impostura, Societatis scriptores docere Pontificem vt certò definiat debere consulere priuatos Theologos, quales vos estis? Profectò dicere non audebis, ne tuorum testimoniis obruaris. Nihil ergo vobis imponit Aurelius. Non enim dicit vos dicere Pontificem nihil definire posse sine Iesuitis; sed *sine vobis*, inquit, id est, sine vestri similibus priuatis Theologis. Nam ad Iesuitas, quà priuati Theologi sunt, hoc referri patet ex sequentibus verbis, vbi apertè habet illas ipsas voces, *sine priuatorum Theologorum argutiis*, quorum consilio vestri scriptores infallibilitatem Pontificis alligant. Nec dubium quin si Pontifex quippiam definiret, non vocaris vllis priuatis Theologis qui sunt Romæ, vos iudicaretis ipsum non rectè, aut prudenter definiisse. In illo autem priuatorum Theologorum numero, non mirum Iesuitas præcipuè nominatos esse, quasi omnium instar, cùm ipsi longè in illis supereminere velint, & sibi potissimum in eiusmodi rebus deferri à Pontifice & Eminentissimis Cardinalibus; quibus Aurelius

dignitatem ſuam aſſerere voluit, & ab argutiarum veſtrarum iugo eam liberare.

PAG. 231.

Auditores tam Philoſophiæ quàm humaniorum literarum in noſtris Collegiis damnat, & raros eſſe dicit qui in illis ſolidæ virtutis ſemina concipiunt.

RESPONSIO.

Calumniaris. Non damnat; ſed multos ex veſtris Collegiis imperitos & vitioſos prodire dicit; quod quotidiana experientia probatur. Nec dicit, *raros eſſe qui in illis ſolidæ virtutis ſemina concipiant*; ſed addit, *ſelectiora ſolidæ virtutis ſemina*, quod verbum fide ſolita truncaſti, vt doceat vel vulgarem ſolùm aliquam pietatem concipi ſolere in veſtris Scholis, vel nullam: rarò autem aliquam non vulgarem. Cui rei adſtipulantes habet quotidianos euentus. Nec deeſt ratio, quia nimirum iuuentuti nullam, ferè aliam viam tradunt ad virtutem, niſi vſum Sacramentorum & rerum externarum religionis, & humanorum cònatuum. Solidæ autem pietatis & veræ humilitatis & gratiæ vim non tradunt. Nam Moliniſtica ſcientia ipſos eam ſcire vix patitur.

PAG. 244.

Grauiſſimam infert Ieſuitis iniuriam, dum vult eos quaſi hoſtilem animum in Pontificem, in religionem, in Deum gerere; & his non abſimilia eadem pagina debacchatur.

RESPONSIO.

Nunquam ne candidè loqueris? Semper ne hærebis in illa iam infami fraude traducendi in vniuerſam Societatem quod in ſcriptores autoreſque Anglos expreſſum eſt? De quibus ipſis non ſatis eſt nuda iſta proferre quæ refers. Dicendum fuit quo fundamento ſcriberentur ab Aurelio; quo à te refellerentur. Cùm enim ſint res facti, à probatione inartificiali pendent, quàm ſubdolè ſemper omittis, vt obiurgatio eius ſola propoſita ſine re in quam fertur, videatur eſſe contumelia; quæ, ſi res & cauſa eius propoſita ſimul eſſet, iuſtiſſima reprehenſio ſtatim videretur. Hac fraude totam penè collectionem iſtam malignè impleuiſti, vt initio conqueſti ſumus. Qui mos ſi admittatur, nulla erit increpatio, nec vlla pœna, quæ non in ſummam iniuriam traduci poſſit, ſi nimirum ſine addita vlla cauſa proponatur; quo modo eas proponere ſolent proterui homines, vt Iudices, Superiores, eoſque omnes à quibus pro meritis excepti ſunt, in inuidiam adducunt. Fraus ergo tua hæc ſumma eſt in Aurelium, ob quam ille non minori iure multa dicere poſſet in te & in ſocios tuos, qui te hoc abſurdiſſimo conſilio publicum ludificari iuſſerunt, quàm dixit in Anglicanos Moloſſos & latratores.

Nam ſi expoſuiſſes iſta quæ refers dicta eſſe ab Aurelio in ſcriptorum illorum audaciam, qui dummodo libellis ſuis præponerent titulum, *Apologiæ pro S. Sede Apoſtolica*, putarunt ſe impunè poſſe illudere Pontifici, eius autoritatem violare Breuibus eius inſultando, regimen eius impugnando, ſtatum illius euertendo, ſchiſmatum ſemina in rudium Angliæ laïcorum animis injiciendo, hæreſes denique & blaſphemias, quibus religionem & Eccleſias labefactari iudicarunt Illuſtriſſimi Antiſtites, ſpar-

Digitized by Google

gendo, nemini mirum visum esset eos qui talia tam fallaciter facerent, dici esse hostilibus animis in sedem Apostolicam & religionem. Si denique addidisses hoc ipsum dictum esse ad refutandam dementissimam calumniam impositam totius Facultatis Parisiensis Theologis, qui à Floydo dicti erant, *Censores hæresi infecti, sedis Apostolicæ hostes*, & Censuras emisisse *hæreseos perfidiæque plenas*, vt hæreses, & perfidias, & hostilitates in sedem Apostolicam imponeret non tantum Thelogicæ Facultati, sed toti Illustrissimorum Antistitum cœtui, quorum Epistolam vocauit, *Censuræ Richeristicæ Echo*, imò dixit ab ea Censuram Facultatis *longè acerbitate superatam:* Ista ergo si exposuisses, quæ eo loco refellebat Aurelius, omnes continuò vidissent tam effrænem calumniandi & bacchandi atrocitatem nullis verbis satis castigari potuisse, nec fuisse quicquam æquius quàm vt ad insanum hominem compescendum exprobrarentur ei suæ illæ fraudes & illusiones in sedem Apostolicam, quarum velamento sedem illam ipsam subruere, & religionis sanctissima mysteria demoliri cœpit. Quam ob rem iure dixit Aurelius ipsum & eius ea in re commilitones veriores se probare hostes sedis Apostolicæ, Ecclesiæ, religionis, adeóque Dei, quàm illud crimen Facultati Parisiensi, & Illustrissimis Antistitibus inesse ostenderetur. In tales igitur Iesuitas retorsit grauissimam iniuriam ab iis immeritissimò illatam viris tantis, & duabus tantis societatibus Episcoporum & Theologorum; & retorsit ea solùm illis obiectando in Pontificem, in religionem, in Ecclesiam, & in Deum crimina, quæ Censuris ipsis continebantur, nihil addens sui priuati iudicij.

Iudicet æquus lector, num hæc *grauissima iniuria* & debacchatio in Iesuitas dici debeat, vt eam nominas, fraududente Excerptor, an iustissima reprehensio, & multò minor quàm culpa cui inflicta est. Multò enim minus est ludificationem & fallacem hostilitatem in sedem Apostolicam, & in religionem objicere Iesuitis Anglis Apologiæ, Spongiæ, similiumque librorum autoribus, quod fecit Aurelius; quàm Facultati Parisiensi, & per eam Illustrissimis Galliæ Episcopis apertam in eandem sedem hostilitatem, & Censuras hæreseos perfidiæque plenas imponere, quod illi fecerunt. Appello iudicium Christiani Lectoris, & Iesuitarum ipsorum non iniquissimorum.

PAG. 245.

Eorundem doctrinam magis perniciosam & infestam summo Pontifici quàm doctrinam Richerij.

RESPONSIO.

Non satis est hoc à te expostulari: respondendum fuit argumentis Aurelij, quibus id probat. Cùm enim sit res in probationibus sita, ab iis spectandum est iure an iniuria hoc ab illo dicatur. Argumenta autem quibus hoc probat Aurelius sunt planissima & solidissima: quibus si respondere non possis, frustra reprehendis eius conclusionem.

PAG. 246.

Asserit eos denegare infallibilitatem summo Pontifici sine consensu Theologorum, & tamen tribuere infallibilitatem Theologis sine Pontifice.

Digitized by Google

RESPONSIO.

Non dicit eos negare infallibilitatem Pontifici ſine conſenſu Theologorum, quaſi omnes Theologos conſentire neceſſe ſit; ſed ſine illorum aſſenſu, id eſt, ſine illorum conſilio & nutu. Paſſim enim docent Pontificem, non aliter eſſe infallibilem, niſi adhibeat in conſilium priuatos Theologos, quales nimirum ipſi ſunt; qui ideo ſe Romæ ad talia conſilia neceſſariò adhibendos prætendunt. Pleni ſunt eorum libri eiuſmodi doctrina. At infallibilitatem Theologis omnibus ſine Pontifice concedi ab illis probauit Aurelius ex ipſo Floydo Spongiæ autore, citatis duobus locis, quibus à ſententia ab omnibus Theologis Scholaſticis vnanimiter accepta diſcedere, *inſolentiſſimæ inſaniæ eſſe* dixit Auguſtini verbis abuſus; quòd nimirum Eccleſiam in iis ſitam exiſtimet, & eorum conſenſum infallibilem: Idem alij paſſim docent. Quare nihil falsò impoſuit Aurelius, ſed Ieſuita Excerptor falsò & malignè Aurelium criminatus eſt.

IBIDEM.

Falsò item aſſerit eorundem operâ fieri vt poteſtas ſummi Pontificis Democratico Theologorum conſilio ligetur.

RESPONSIO.

Quàm verè hoc ab Aurelio ſit eis obiectum, patet ex iam dictis. Si enim Pontifex eorum ſententia nihil ſine priuatorum Theologorum conſilio ſtatuere legitimè poteſt, patet eum Democratico Theologorum conſilio ab iis alligari. Ineptè ſemper & malignè nuda Aurelij dicta, quæ in facto ſita ſunt, profert Excerptor; cùm eorum tota veritas aut calumnia pendeat ex adiecta probatione, quam iſte ſemper reſecat, cùm tamen ſine ea nec veritas dictorum Aurelij, nec criminationum eius falſitas intelligi poſſit.

PAG. 427.

Calumniam imponit P. Gabrieli à Porta Ieſuitæ quaſi docuerit magnum numerum ſummorum Pontificum incidiſſe in hæreſes, & hæreſes definiiſſe.

RESPONSIO.

Imò tu calumniator magnus es, qui negare audes id ab illo Patre dici quod ab eo fuſiſſimè docetur. Nam Pontifices quibus vulgò objici ſolet quod hæreſes confirmarint & docuerint, vt Pontifices, quoſque Cardinalis Bellarminus tuetur, eos ipſe omnes erraſſe, & hæreſes verè docuiſſe; & ſua ſententia Pontificali approbaſſe docet, Liberium, Honorium, & alios, omneſque Bellarmini reſponſiones ordine refellit. Qui alia non habet quæ in Aurelium objiciat, animo ſe illi infeſtum probat, verbis ſibi ipſi.

PAG. 258.

Ieſuitas ſapientia & candore ab hæreticis ſuperari affirmat.

RESPONSIO.

Calumniaris. Non dicit hoc generatim & abſolutè; ſed, *in hoc genere*, inquit; id eſt, in materia de æquiuocationibus; quas cùm hæretici rejiciant, Ieſuitæ autem mordicus tueantur, patet in hoc genere Ieſuitas ab hæreticis ſapientiâ & candore ſuperari. Maleuolentia te tranſuerſum rapit, & tibi ipſi vulnera infligere cogit, vt te ab Aurelio læſum exclamare poſſis. Hæc eſt proteruorum conſuetudo.

Digitized by Google

PAG. 260.

Societatem in inuidiam vocat, cùm ait, cauendos esse Iesuitas à Laicis, ab Episcopis, à Pontificibus, & etiam ab Ecclesia Catholica, tanquam à fallacissimo & infidissimo hominum genere.

RESPONSIO.

Calumniaris apertissimè, imo solæcizas, nec quid dicas vides. Nihil tale habetur tota pagina, in qua nullum prorsus verbum de Laicis, de Episcopis, de Pontificibus, de Ecclesia Catholica. Lege & oculos aperi.

PAG. 359.

Iesuitarum esse scribit in Episcopos sicut in Reges furere.

RESPONSIO.

Quid ergo aliud faciunt, dum tam furibundè Episcopos lacerant, quàm in Reges atrociter scripserunt? Hæc Aurelij candorem demonstrant; tuarum verò criminationum miseriam non iam demonstrant, sed confirmant.

PAG. 372.

Iesuitas denique esse hominum genus ferum ac pertinax, quod faciliùs firmitudine domatur, quàm mansuetudine delinitur, nec cedit nisi fortiori, nec remittit quicquam nisi cùm validiore manu & pleno robore prematur.

RESPONSIO.

Profectò si hac de re vnquam dubitatum est, tollere debet dubitationem petulantissima eorum in tot Illustrissimos Præsules & Episcopos insultatio; in quos tam audaces non alia magis de causa fuerunt, quàm quia illi in ipsos mitissimi & mansuetissimi fuerant, Censuram in errores eorum improbos ita edentes, vt quamvis libros ipsorum esse constaret, tamen eorum nominibus & famæ pepercerint, eosque habuerint velut insontes. Qua illi humanitate deprauati ausi sunt attollere cornua, Censorum mansuetudinem timori tribuentes, quasi Illustrissimi Antistites metuissent attingere alumnos præclaræ illius Societatis, quæ omnia se posse cupit, & omnibus esse honori. Hoc supercilio elati irruerunt atrociores in Episcopos, quàm si Episcopi priuati homines, ipsi verò Episcopi fuissent, & à priuatis hominibus irritati. Nos verò istam procacitatem aduertentes intelleximus non esse amplius in eos vtendum humanitate, qui illa tanta & à talibus viris contineri non potuissent, contraque euasissent deteriores. Ideoque Ecclesiæ & veritatis causa, à qua illorum impetus depellendos suscepimus, vidimus necessario ineundam aliam esse viam, & pleno vigore Ecclesiastico, quo in eiusmodi bacchatores & proteruos homines, Ecclesia & Apostoli vti consueuerunt, agendum; vt qui mansuetudine abusi essent, seueritate [illegible]ngerentur & sanarentur. Vel enim in huiusmodi homines, vel in nullos verum est verbum Apostoli, *Increpa illos durè vt sani sint in fide*; & vel tot Illustrissimorum Antistitum nomine ac in tanta eorum causa, hoc verbum in illos obseruari debet, vel nusquam debebit.

Digitized by Google

CONFVTATIO SECVNDÆ COLLECTIONIS *Jesuitarum ex altero Tomo Petri Aurelij.*

POSTERIVS ad hanc respondeo, quia posterior in manus meas venit: etsi video ita institutam à P. Aurelio operis sui rationem, vt priorem partem statuat eam quæ posterior prodiit, posteriorem quæ prior: eamque rationem ipse rerum contextus,& operis aduersariorum series confirmat. Cæterùm nihil noui præfandum est in hanc collectionem, cùm nihil nisi eadem prioris vitia, easdem fraudes & simulachra refingat,ex quibus eadem magis eminet Petri Aurelij veritas & integritas. Diceres eum sibi prævaricatores apposuisse, qui ineptissimis & inanissimis criminationibus tantam ei illustrandæ innocentiæ suæ opportunitatem offerant, vt summam aduersariorum iniquitatem, & maleficentiam simul illustrent. Sic, Deo iudice,qui superbia incitati in eos vindictam quærunt, à quibus commoniti, suorum potius erratorum pœnitentiam cogitare debuissent, quò proteruius purgare se nituntur, eo fœdius se inquinant, & omnium odiis objiciunt; Sagittæ eorum fiunt plagæ eorum, & infirmantur contra eos linguæ eorum. Nisi enim huiusmodi collectiones ipsi in medium protulissent, non alia facilè ratione Petri Aurelij candor,& sinceritas,& solidissima veritas quibusdam hominibus tantopere probari potuisset, sicut nec Iesuitarum,in proferendis aduersus eum querimoniis, indignitas & iniquitas. Quarum neutram veriori paulò iudici obscuram fore putamus, vbi conquisitas studiosissimè ab iis criminationes,& in lucem publicam emissas, tam facilè, tam candidè, tam apertè dilui posse, & ex rebus ipsis inter se collatis ruere confestim ac labi funditùs perspexerit.

Cæterùm mirum videri potest, cur tam serò venerit iis in mentem huiusmodi collectiones fingere, aut querelas omnino edere in librum priori anno vulgatum, qui iam per orbem, ipsis silentibus, peruagatus est, non solùm impunè, sed cum amplissima approbatione regiæ autoritatis, Parisiensium Theologorum,& virorum variis prouinciis eruditione ac pietate præstantium,qui eum non solùm Ecclesiæ vtilem,sed Iesuitis in primis necessarium censuerunt, vt modestiæ admonerentur, & ab indomita & inusitata ista ferocia in posterum arcerentur, qua orbem turbant, seipsos infamant, Ecclesiæ offensiones & scandala tum apud hæreticos, tum apud Catholicos imbecilliores pariunt. Missa est nuper Lutetiam Bruxella, ab Amplissimo viro in Aula Belgica eruditionis & pietatis laude præclaro, ad Petrum Aurelium Epistola, qua ei vim illam, qua in Iesuitas vsus est, gratulatur, sine qua eorum conatus non satis refutatum iri, & quam iis compescendis penitus necessariam fuisse asserit, comprobatamque antiquo S. Hildegardis vaticinio, quo præsens eorum casus & tumultus sit prædictus, vt fusè legitur in ea Epistola postea Lutetiæ edita. Subjicit denique hæc; *Admiratur simul & laudat totus vniuersus tuum institutum non minus quàm si in apertos, &c. scripsisses. Ecclesiam Dei tales decet habere strenuos Athletas.*

Postremò

Poſtremò iudicium ſuum confirmat teſtimonio R. Patris Valeriani Capucini in Italia & Germania celeberrimi, cuius Epiſtolam Vienna Auſtriæ ad Eminentiſſimos Cardinales ſcriptam ſuæ annexuit, qui in negotio Academiæ Pragenſis, aliiſque ingenia Ieſuitarum expertus, iudicauit eos egere aliquo qui *faciem haberet valentiorem faciebus eorum, & frontem duriorem frontibus eorum*, vtens illo ipſo loco Scripturæ quem Aurelius ad neceſſariam ſeueritatem, qua eos excepit, comprobandam iam adhibuerat. Librum ergo tamdiu per orbem ſparſum, probatum, laudatum; alia enim teſtimonia commemorare nihil attinet, vt primarij Theologiæ Doctoris & Profeſſoris Germaniæ in Epiſtola ad Clariſſimum virum Lutetiam ſcripta, aliaque ex Anglia aliiſque oris ac gentibus, quibus Aurelij diſpunctio ſummis afficitur laudibus, & laudibus non factione collectis, vt Ieſuitis moris eſt, ſed voluntario iudicio oblatis, & ſponte conceptis ex ipſa rerum luce & amore veritatis; talem ergo librum, qui vel tam longa & quieta præſcriptione petitiones aduerſariorum elidere poſſet, mirum eſt nunc primum à Ieſuitis iniuriarum peragi reum, & cùm tanto poſt tempore ſuas ad eum reſponſiones proferre, earumque ſolidioribus argumentis, tum doctrinæ ſuæ hæreſes, tum facinorum ſuorum maculas eluere deberent, reſponſionibus omiſſis ad querelas verti, & collectionibus inuidioſis ac fallacibus indignè & muliebriter quiritari. Quid hoc aliud videri poſſit quàm imbecillitatis ſuffugium, labes cauſæ, inopiæ profeſſio, deſperatio reorum, pertinaciæ & ſuperbiæ ſubſidium? Non ſcriptum in eos, ſed reſponſum eſt: Ipſi hæreſes, ipſi contumelias ſoli ſparſerunt; Eæ reprehenſionibus tantum & increpationibus, quales in publicam maledicentiam & impudentiam adhiberi ſolent, repulſæ ſunt. Interim cuius reſponſionum firmitatem propulſati non poſſe vident conſerta manu, eius ſeſe reprehenſores querulos & flebiles conſtituunt. Aurelij ſoliditatem, quam ipſa reſpondendi impotentia confitentur, lamentis & queſtibus obruere cupiunt: quaſi qui eos exultantes & triumphantes comprimere potuit, abigere non poſſit lamentantes, & ad extrema iam ita redactos, vt caſum ſuum flere, & aliorum opem poſcere, & hominum fidem fallaciter implorare tantum poſſint. Illius ergo vice, quoad ipſe horum conatuum certior factus validior inſurgat, collectionis huius nænias, quemadmodum in priorem egi, & veteratorios queſtus, & indigniſſimas criminationes obtundere aggrediar; vt videant qui Aurelij ſe accuſatores inuerſa iuris ratione profitentur, de tuenda magis innocentia ſua quàm de illo arguendo ſibi laborandum, qui non accuſator eſt, ſed aduerſus ipſorum accuſationes defenſor; & fruſtra ſperari Aurelij defenſionem, quæ aperta vi ſit inuicta, & reſponſionibus legitimis labefactari nequeat, inſidioſis eiulationibus & clamoribus fictitiis ſubrui poſſe; nec ſupereſſe Ieſuitis quicquam effugij, quominus vel directè ac ſincerè, quemadmodum ab illo repulſi ſunt, ipſum refellant; vel ſi minus id poſſint, veritatem eius & integritatem non ſolùm tacito conſcientiæ ſenſu, ſed etiam aperta ſignificatione fateantur. Nam criminoſarum iſtarum collectionum inania eſſe præſidia; & Aurelij candori ac fidei quàm Ieſuitarum innocentiæ demonſtrandæ aptiora, cùm illorum perpetuas fraudes & ſtolidiores dolos vbique ante

Digitized by Google

oculos conſtituant, ſicut antè docuimus, ita hoc loco nullo negotio confirmabimus, cùm eadem penitus, quæ in priori collectione peccata ſunt, & in hac peccentur, vt eadem propemodum oratione in vtraſque ſit vtendum, quemadmodum ex ſubiectis reſponſionibus planum erit. Ac iam in ipſum titulum ordiamur.

CALVMNIÆ, MENDACIA, ET CONVITIA Petri Aurelij in Jeſuitàs. Ex Tom. I.

RESPONSIO.

HVNC titulum aptiùs ſummutandum eſſe hunc in modum, *Calumniæ, mendacia, & conuitia Ieſuitarum in Petrum Aurelium*, ita oſtendimus ad ſuperiorem collectionem, vt facilè fidem nobis eſſe apud idoneum quemuis iudicem ſperemus, etiam priuſquam ad argumenta venerimus, id ipſum hoc loco fieri ius eſſe. Ac ne Lectoris fide in hoc abuſi videamur, efficient clariſſima argumenta, & Ieſuiticarum notarum ſequentes expunctiones.

PAG. 20.

Dicit Ieſuitas, quos Moliniſtas paſſim vocat, imitari hæreticos hæreſis ſuæ venena diffundentes; ſub propoſitionibus externa ſpecie & reuera falſis veros ſenſus includentes, & concludit: Adeò non errores ſolùm cum omnibus hæreticis, ſed eodem etiam cum ipſis ſpiritu pepererunt.

RESPONSIO.

Non poſſum non agnoſcere in hoc limine fallaciam iam infamem, qua priorem collectionem adeò refertam & fœdam oſtendi, vt ea tota quodammodo vna fallacia videretur. Tam crebrò in eundem lapidem impingere & fœdè hallucinari potuiſſe Ieſuitas, credere vetat eorum prudentia; tam nequiter fallere & imponere voluiſſe, eorum religio, & ipſa Chriſtiani ſenſus lux. Certè enim hoc etiam loco transfertur in Ieſuitas abſolutè quod in priuatos Ieſuitas ſcriptum eſt, in libellorum Anglicanorum autores & propugnatores, quos eo loci Aurelius increpat, quod propoſitionem quandam ipſo verborum ſono falſam & improbam, doloſis interpretationibus ad inopinatos quoſdam ſenſus deducerent, & ita non errores ſolùm cum omnibus hæreticis communes, ſed hæretici quoque genij fallacias referrent. Huiuſmodi quippe verſutias hæreticis ita inſitas & quodammodo natiuas eſſe, vt ab iis nunquam abſint, norunt quicumque norunt hæreticos, eorumque genium ſpectarunt. Hoc egit eo loco Aurelius, non aliud quicquam. Nec ferendum eſt Ieſuitam ſodalium ſuorum innocentiam, & Aurelij crimina in hac vna captiuncula aſſiduè & iniquiſſimè rimari, vt Aurelius ideo tandem maledicus videatur, quod Ieſuitæ maleuoli & malefidi ſint. Hac enim impuritate ſcatent etiam ſequentes notæ, & pars multò maxima huius collectionis. Nec relinquitur commodior vlla purgatio fallaciæ tam frequentis huic Excerptori, quàm vt quemadmodum ipſe omnes Ieſuitas in vno Floydo & commilitonibus eius con-

Digitized by Google

tineri vult, ita in eorum libris Iesuitarum omnium sententias contineri, illosque omnium nomine scriptos esse fateatur. Cuius quidem rei significationem non paruam facit toties iterata & eiusdem modi criminatio.

Quod verò addit Iesuitas dici Molinistas, in ea appellatione quidnam Aurelius sit sequutus, antè ostendimus. Nec video cur Iesuitæ Molinistas se haberi aut dici iniquiùs ferant, quàm Franciscani Scotistas, aliique eorum nominibus quorum placita sectantur, vt Iesuitæ propria & nouissima commenta Molinæ. A quo etsi aliquatenus discessisse eorum nonnulli videantur, tamen ita discesserunt, vt solent ab errorum & nouitatum magistris discedere discipuli, dum natum à parente errorem, rudiorem adhuc & informem, suis quique ingeniis, quasi vrsi linguis, fingunt; nec ideo tamen non discipuli & re & nomine audiunt illius, à quo primùm placitorum suorum materias traxerunt.

PAG. 26.

Vehementissimè insectatur Societatis homines, quos dicit pro Catholica doctrina tradere nugas, deliria, intemperies æstuantium animorum, nunquam ad hoc ævum in Ecclesia auditas, & mysteriorum Ecclesiæ sanctissimorum impiè irrisorias.

RESPONSIO.

Turpissimè hîc quoque cauillaris, vt priùs ac semper; maximéque admodum mirum est fallaciarum fontem tam apud te vberem simul ac sterilem esse; vberem, quia fallaciam vbique profundit; sterilem, quia semper vnam. Ista enim quæ refers scribuntur ab Aurelio, in ridiculam & chimœricam Apologiæ Danielis ac Spongiæ doctrinam de Sacramento Confirmationis, de supplemento effectus illius per chrismationem baptismalem; de perfectione Christiani nominis in externa vnctione corporis sita. Hæc figmenta exagitat Aurelius, & cum iis illorum inuentores & defensores Iesuitas Anglos, qui nihil eo nomine non in se dici meruerunt; Societatis autem generatim homines ibi non attingit, nedum vehementissimè insectatur, vt tu vehementissimè cauillaris. Neque verò existimare debes hoc genus responsionis tibi toties illidi, & pleraſque notas tuas illo eneruari, quod Societatem tuam ab hac causa alienam dicere, eamque ad priuatos autores redigere velimus. Non est hæc mens nostra, nec conuenit candori nostro: qui sicut profiteri nos iubet Societatem in hac re ita se gessisse vt alumnorum suorum erroribus ac flagitiis vel assentiatur planè, vel meritò censenda sit assentiri, cùm ad eorum præsidium & protectionem studium, potentiam, factionemque omnem suam commodarit, ne illis vbique proscriptis de sua gloria quicquam decessisse videretur; Ita idem candor monere te debuit vt attenderes non quid illi ascribi posset, sed quid reipsa ascriptum esset ab Aurelio, nec alia eum argueres in illam scripsisse, nisi quæ ipsius oratio, & locorum singulorum series ad eam manifestè referret. Quod quoniam à te non est factum; sed omnes Aurelij reprehensiones ita excerpsisti quasi in ipsum verticem Societatis immissæ forent; Ego istam potissimùm tuam fallaciam exagitandam putaui, quò magis tua in Aurelium iniquitas, & illius in vos soliditas & humanitas eniteat; cùm illo Societatem vestram minus vrgente quàm per veritatem liceret, &

ea in ſolos aduerſarios exprobrante quæ in totam illam exprobrari poterant; tu contrà & ſodales tui eum vltra veritatem & vltra fas omne vrgeatis, conuerſis in vniuerſam Societatem omnibus quæ ab eo ſcriptâ ſunt in ſingulos illius homines, & in hæreſum iſtarum parentes.

PAG. 27.

Sic de Ieſuitis loquitur: Vereor ne tandem iſti homines tantum abſurditatum effundant, vt Moliniſtarum nomen iis demi oporteat, & aliud irrogari.

RESPONSIO.

At ego vereor ne tu toties eandem fallaciam afferas, vt Ieſuitæ nomen prudentiæ & ingenij plenum amittere merearis, & aliud longè diuerſum ſubire. Quid enim tibi mentis eſt, proprias ſcriptorum & propugnatorum Anglicanorum, in quos ibi agit Aurelius, & quorum dogmatica flagitia infectatur, obiurgationes ita referre, quaſi infinitè in Ieſuitas & in omnes Societatis alumnos coniectæ eſſent.

IBIDEM.

Dicit eos inuentores opinionis, qua Chriſtiana dignitas dedecoratur, Chriſtiana Eccleſia ſcandalizatur, hæreſi atque adeò Atheiſmo via ſternitur.

RESPONSIO.

Eadem hîc labes & ineptia; nec exoletæ iam abſurditati noua reſponſio adhibenda eſt, ne laterem lauemus.

PAG. 36.

Sub Ieſuitæ titulo deriuat in ordinem, quod ſenſim in animis fidelium fidem Sacramenti Confirmationis labefactent.

RESPONSIO.

Hîc tantùm odioſam fallaciam nouo condimento aſpergis, ſed condimento mendacij & ſtoliditatis. Nam quod ais, *ſub Ieſuitæ titulo deriuari in ordinem*, ibi nec tituli Ieſuitæ, nec ordinis Ieſuitarum verbum vllum habet Aurelius, nec Ieſuitam, nec ordinem vllum nominat. Agit illic tantùm in autorem Apologiæ & Spongiæ, quem candidè Ieſuitam fateris, & in Anglos ſodales eius & commilitones; & eorum doctrinam ſenſim ferri ait ad labem Sacramenti Confirmationis, & argumentis planiſſimis probat. Quæ tu ſi ſoluere non poteras, nulla te res ſaltem cogebat, temerè in Aurelium incurrendo, fallaciam mendaciis intermixtam, quaſi carioſum iaculum, vibrare.

PAG. 40.

Dicit Ieſuitas nec pudorem habere nec conſcientiam.

RESPONSIO.

Eandem fallaciam refers, ſed jejunam, & ſine condimento. Ideo nihil ad eam amplius habebis.

PAG. 45.

Dicit communi hominum voce, proteruiam, dominatum, & ſuperbiam tribui Ieſuitis.

RESPONSIO.

Hîc denique à fallacia iſta perpetua diſcedis, ſed non niſi ad fallaciam. Aſperas enim & inficis Aurelij verba, qui primùm non ſcribit, *communi*

Digitized by Google

hominum voce superbiam tribui vllis Iesuitis, sed *à plerisque hominibus vna voce tribui*, quod multò mitiùs & tenuiùs est quàm quod tu refers. Deinde non dicit id tribui omnibus prorsus Iesuitis; nec negat inesse in eis ab eiusmodi reprehensione alienos,& contrariis laudibus dignissimos plures; sed tantum pleroſque homines, quibus negotium fuit cum Iesuitis, eos quibus cum egerunt expertos esse tumidiores,& potentiæ gloriæque suæ plus satis studioſos, idque vna voce testari. Viros enim præstantes non paucos id testimonij Iesuitis illis, quorum in maximis rebus vsum habuerant,dedisse scimus ipsi & audiuimus, nec dubitamus quin plures eorum qui hoc legent idipsum suo assensu comprobaturi sint.

PAG. 47.

Sub Molinistæ nomine dicit illos non minus gratiæ Dei quàm Sacramentis gratiæ Dei fontibus deprimendis assuetos.

RESPONSIO.

Redis ad fraudem quam paululum intermisisti. Ab ea enim diutius abesse non potes, cùm eam totius collectionis cynosuram videaris elegisse. In Iesuitas aduersarios suos ibi loquitur Aurelius, in dogmatum Anglicanorum propugnatores, in libellos eorum impios,& in autores illorum; non in totam Societatem, vt fraudulenter semper simulas. Non enim totam Societatem Sacramenta deprimere arguit, sed solos Iesuitas Anglos; quos tam deprimendis Sacramentis gratiæ fontibus esse assuetos affirmat quàm gratiæ ipsi per se; cuius deprimendæ opinione quàm laborent Iesuitæ omnes,& quicumque Molinam ducem sequuntur, vt illi faciunt, ita eruditis omnibus est notum, vt qui id nesciat in eruditorum choro peregrinari videatur. Cur verò contumelioſius putant Iesuitæ hoc sibi objici, quàm quod ipsi aduersariis suis objiciunt, eos natiuam hominis libertatem infringere? Sicut quod tibi fieri non vis, alteri facere non debes: ita periniquum est vt quod alteri facias, id tibi fieri stomacheris.

PAG. 49.

Dicit illos ruditatem & incuriam fouere intrinsecus in animis illorum pœnitentium, eos agglutinando Sacramentis & præsidiis exterioribus, de interioribus affectionibus parum solliciti. Multaque alia acerba.

RESPONSIO.

Nihil acerbum est toto loco, nisi quod tu acerbasti animi & maleuolentiæ virulentia. Nam Aurelius non contumeliam inferre, sed admonitionem necessariam præbere voluit Iesuitis, ex occasione absurdissimæ responsionis autoris Spongiæ, qui Sacramentum Confirmationis à summis Pontificibus tamdiu ademptum scribebat Angliæ Catholicis, quod nescio qui abusus ex illius concessione timeri possent. Quam rationem Aurelius, cùm aliis de causis absurdam & toti religioni exitiosam, tum ab hominibus Iesuitis minimè proferendam fuisse respondit, eo quod Iesuitæ alumnos suos Sacramentis & præsidiis aliis exterioribus nimis addicentes, nec pari cura de præsidiis interioribus, de componendo ad diuinos nutus internæ mentis habitu, & subeundo diuinæ gratiæ imperio ac ductu, laborantes, multum in iis insciticæ rerum maximarum, & incuriæ erga præcipua Christianæ solidæque virtutis munia, relinquere soleant; vnde varij in

Digitized by Google

vulgus Sacramentorum abuſus conſequantur, & paucos admodum, prò tanta eorum qui Sacramenta aſſiduè vſurpant multitudine, verè probos ſolidoſque videamus. Quæ res cùm partim publicè conſtent, partim quotidiana experientia cernantur, & eiuſmodi hominum vitam non magnoperè à vulgari aliorum conſuetudine, ſi Sacramentorum crebberrimum vſum excipias, diſcrepare ſolere pateat; vtiliſſimam admonitionem adhibere ſtuduit Aurelius tum vulgò Ieſuitis, vt paulò ſtudioſiores ſint interioris cultus eorum animorum qui ſe ad ipſorum ductum applicant, & diuinæ gratiæ excelſitatem ac reuerentiam accuratiùs iis inculcent; tum libellorum Anglicanorum autoribus & defenſoribus, ne argumentis in poſterum vtantur, quibus omnis propemodum religio, & Sacramentorum vſus, non ex vna Anglia, ſed ex omnibus ferè Chriſtiani orbis regionibus exturbetur. Pro huiuſmodi oratione gratiam Aurelio tribuiſſet fortaſſis alia Societas; at Ieſuitæ nihil niſi iniuriam expoſtulare potuerunt.

PAG. 57.

Verſare ac fingere omnia proprium eſſe Ieſuitarum. Vbi iterum de dominatu & iniuria in Epiſcopos.

RESPONSIO.

Calumniaris planiſſimè, tanto iniquiùs, quanto graues Aurelij eo loco increpationes in ſodales tuos Eccleſiæ Anglicanæ turbines queri non auſus es, quia veras & meritiſſimas ſenſiſti. Ac nihil ſanè tota ea pagina conquerendum tibi eſſe confeſſus es, dum, vt querendi cauſam haberes, coactus es locum peruertere. Nuſquam enim ibi ſcripſit Aurelius, *verſare ac fingere omnia proprium eſſe Ieſuitarum.* Non fuit rerum tam inſcius vt ſtudio accuſandi Ieſuitas, cæteros homines abſoluere vellet, & Ieſuitis fingendi ac peruertendi artem propriam facere, quam nimium multis hominibus communem & notiſſimam eſſe norat. Arguit tantùm Ieſuitas illos qui falſam Catholicorum Angliæ nomine declarationem ediderunt mendaciis & erroribus inſignem, vt declaratum eſt generali eorundem Catholicorum improbatione aduerſus eam ſcripta, qua etiam illud figmentum Ieſuitis ſuis tribuerunt. Nec rurſus quicquam vniuersè à Ieſuitis in Epiſcopos factum eo loco accuſat, ſed Ieſuitas Anglos arguit fæuiſſimæ oppugnationis Epiſcopi Chalcedonenſis, quem ab iis acerrimè oppugnatum eſſe & oppugnari quotidiè, non adeo amiſerit frontem hic Excerptor vt negare velit. Mendacia igitur & flagitia illius ſunt iſtæ notæ, non Aurelij crimina.

PAG. 57.

Dicit Ieſuitas eluſiſſe Summos Pontifices, & ſedem Apoſtolicam figmentis & nebulu circumfudiſſe.

RESPONSIO.

Generatim iſta refers more tuo, vt criminoſior Aurelij oratio videatur quàm ſit, & eius quod ſcripſit veritas lateat. Sed fruſtra iacitur rete ante oculos pennatorum. Fruſtra fraudes tuas toties expertis venditas. De illa ſola eluſione Pontificum, & de ſolis illis in ſedem Apoſtolicam figmentis Ieſuitarum agit Aurelius, quibus ne Catholicus Epiſcopus in Angliam mitteretur tamdiu interceſſerunt & obſtiterunt. Quæ res ita omnibus qui

Digitized by Google

Romæ fuerunt, quoties de mittendis in Angliam Episcopis actum est, præcipuè sub postremis Pontificibus, nota est, & eam ita est expertus sanctissimus ipse Vrbanus VIII. vt mirum sit Iesuitas sub illius oculis tam proteruè tergiuersari, & audaciæ suæ tantos testes non vereri.

PAG. 70.

Dicit Societatem se literarum & doctrinarum principem quoquo iure facere & credere. Item debilitate quidem catulos, sed mordacitate Molossos.

RESPONSIO.

Primùm debilitate catulos, mordacitate Molossos dicit Aurelius, non passim Iesuitas, vt obsoletissima iam tua fraude iterum simulas, sed Anglicanos disputatores, & conuitiosissimos Theologastros, quos *omnibus ad hanc palæstram præsidiis imparatissimos* ibidem ait. Molossos autem seipsos dixisse addit, nempe in præfatione Spongiæ, vbi Facultati Parisiensi minantur, *superesse Molossos qui remordeant.* Itaque Aurelius ipse eorum vsus verbo, mordacitate quidem Molossos, sed debilitate catulos vocauit. Quæ tu dissimulans & inficiens, vt soles, ea omnia non solùm Aurelio ascripsisti, sed etiam tanquam in Iesuitas generatim scripta, bis fallax, vel potius mendax, quandoquidem ea ementiaris, quibus cordatum neminem fallere potes.

Societatem verò literarum & doctrinarum principem quoquo iure se facere & credere, cur quereris ab Aurelio scriptum, cùm ei eruditi omnes toto orbe assentiantur, & tuam fiduciam respuant? Certè enim ea Societas quæ se magistrum orbis genuisse profitetur, scientiarum se principem & dominam facit. Hoc autem publicè de Francisco Suares professus est Collegij Conimbricensis Rector sodalium omnium suorum nomine operi eius præfatus, vbi eum *communem orbis magistrum* appellare non veretur, subscribentibus Lugdunensibus Iesuitis operis editoribus. Spongia autem, *doctissimum huius ævi Theologum* vocat, quemadmodum ab Aurelio iam antè obseruatum est. Ac ne plura eiusmodi colligam in rem notissimam & testatissimam, satis erit commemorare huic Excerptori sodalis sui vocem, qui aduersus *Anticetonem* publicè in Gallia scribens sociorum omnium assensu, retulit hoc elogium, quasi ab alio dictum in honorem Societatis, *Imperium literarum est penes Iesuitas.* Demittant animos, humiles se quàm famosos malint, nec postquam se intolerabili typho extulerint, multò intolerabiliori eum sibi attribui indignentur.

Præfat. in to. 3. de Relig.

Respons. ad Anticet. pag. 247.

PAG. 86.

Dicit illos perditæ fraudis, perfidi consilij, flagitia splendida enormibus præstigiis inuoluere. Item illos monstri aliquid alere, & dirum quid contra Episcopalem ordinem & Ecclesiam moliri.

RESPONSIO.

In Iesuitas istos Anglos loquitur, hæresum non solùm præcones, sed etiam inuolutores & tergiuersatores improbos, quorum & ab erroribus, & à præstigiis ac fraudibus magnum Ecclesiæ malum metuendum meritò

Digitized by Google

dicit, niſi maturè occurratur. Idipſum ante illum monuerant Illuſtriſſimi Antiſtites & Cenſores, quorum iudicium in hac Aurelij reprehenſione impetitur. Atque hoc eo magis dicendum putauit Aurelius, quia vidit Societatem non modò non obſiſtere nefarijs alumnorum ſuorum conatibus, & pro eo ac debuit illos comprimere; ſed conniuere, imò purgare, imò variarum iis regionum teſtimonia potentia ſua conquirere, vanamque ſui ordinis gloriam fidei & Eccleſiæ gloriæ præferre, dum errorum & flagitiorum tantorum damnationem elidere & eleuare nititur, ne quid à ſuis hominibus nefarium manaſſe videatur. Qua de cauſa nihil minus potuit Aurelius, quàm Eccleſiam Eccleſiæque Præſules commonere vt maturè ſibi conſulant, & communium rerum ſtatum, quem Ieſuitarum Societas negligere videretur & minoris facere quàm ſuum, ſeriò ac ſtudiosè tueri aduerſus imminentem tantorum errorum molem, quæ quoquo modo hoc tempore compreſſa, niſi radicitus extirpetur, & ſuprema autoritate deleatur, reuiuiſcet aliquando, & captatis idoneis temporibus, Eccleſiam vehementius infeſtabit.

PAG. 92.

Miratur impune illis licere hæreſes in Eccleſia tueri.

RESPONSIO.

Quis ergo non miretur, in Eccleſia, quæ columna eſt & fundamentum veritatis, errores & hæreſes à tot Eccleſiæ Epiſcopis damnatas tueri eos audere, qui fidei & Eccleſiæ primarij defenſores haberi volunt? Imò quis non miretur tam ſtolidam accuſationem à te Aurelio intendi, non in Eccleſia tantum, ſed in Gallia, ante oculos eorum ipſorum Illuſtriſſimorum Antiſtitum & Theologorum qui hæreſes illas damnarunt, & à ſodalibus tuis ortas vident? Hæ tuæ ſunt criminationes Aurelij, an Illuſtriſſimorum Cenſorum deriſiones.

PAG. 101.

Vocat Ieſuitas bilingues & verſipelles.

RESPONSIO.

Iterum trahis ad Ieſuitas omnes quod in ſolos Anglos horum librorum & commentorum autores ſcriptum eſt, vt perſpicuè probant ſequentia verba quæ recidiſti. Hæc enim eſt illic Aurelij oratio: *Ieſuitæ bilingues & Regis ſui, ſæuitiæ inuidioſi præcones;* vt pateat ſermonem eſſe de Ieſuitis Anglis qui regiam perſecutionem exaggerant depellendi ex Anglia Epiſcopi cauſa, vt totus locus planiùs docet; non de Ieſuitis omnibus, de quibus eo loco verbum nullum. Ita non Aurelius eos dedecorat, ſed tu ipſum & illos.

PAG. 113.

Dicit Ieſuitas varias & inutiles quæſtiones, quæ proficiunt ad impietatem, & ſerpunt vt cancer, excitare, ſapere docentes pluſquam oportet ſapere, non ſapere ad ſobrietatem.

RESPONSIO.

Eadem fraude hîc vteris, ſed multò ſtupidius. Nam in Ieſuitam vnicum, Spongiæ nimirum Scriptorem Floydum, agit eo loco Aurelius; cuius hypotheſin illam impiam, ſi Sacerdotes nulli Eccleſiæ neceſſarij eſſent,

Digitized by Google

nullos in Eccleſia neceſſarios fore Epiſcopos, percutit Apoſtoli voce, monens hominem, nempe illum vnum Ieſuitam, ne vanas & inutiles quæſtiones amet, ſed ſapiat ad ſobrietatem. *Tum Ieſuitæ*, inquit, *vanas & inutiles quæſtiones repudiabimus*, id eſt, Floydi quæſtiones & hypotheſes illas inanes & impias. Situ ſaltem loquereris ad ſobrietatem, non iſta objiceres Aurelio, quæ vel refellere tædioſum & indignum eſt erudito homine. Serpunt reuera vt cancer tuæ ineptiæ, & magis ac magis gliſcentes nullam ſobrietatem norunt. Nam Aurelij orationem ne quidem intellexiſti, ſed ex imperitia tua crimina ei ridicula finxiſti, quæ in ipſa tua oratione ſolæciſmis & abſurditatibus grammaticis paſſim horrenti, ſua ſponte eminent; vt mirum ſit Ieſuitas tam hebetem & inſulſum Excerptorem Aurelio oppoſuiſſe, qui Societatis magis penuriam proderet, quàm eius famam tueri poſſet.

PAG. 116.

Dicit nos (quos Moliniſtas vocat) plus hominibus ſtudere quàm Deo, plus hominum quàm Dei gratiæ ſeruire.

RESPONSIO.

Iterum in idem diuerticulum fugis. Non enim in Ieſuitas communiter ibi ſcribit Aurelius, ſed in Spongiæ autorem & commilitones eius, quod propoſitionem in Spiritum ſanctum contumelioſiſſimam hoc ſolùm reſponſo tuerentur, quòd ea nulli Epiſcopo iniuria eſſet. Meritò ergo eos arguit magis honoris hominum, id eſt Epiſcoporum, ſolicitos eſſe, quàm honoris Spiritus ſancti, cùm contumeliam in eum illatam purgare non laborent, ſed eam tantum quam Epiſcopis intulerunt. Deſine tandem, ſi potes, indigniſſima eadem fallacia tead maiorem hebetudinem, nos ad maius tædium obtundere. Quamquam concedere tibi hoc per gratiam poſſumus, potuiſſe non minus dici de omnibus prorſus Ieſuitis doctrinæ Moliniſticæ ſequacibus, eos plus hominibus ſtudere quàm Deo, & hominum gratiæ quàm diuinæ ſeruire, cùm in re omnium maxima, & in negotio Imperij Chriſti grauiſſimo, in gratiæ operibus & hominum ſalute, priores longè partes, & abſolutam inuictamque efficacitatem hominibus tribuere malint, quàm Deo, & gratiæ eius. Ex quo fluxit, vt in rebus aliis, & in humana paſſim conſuetudine ferè toti hominum gratiæ & potentiæ innitantur, humanæque prudentiæ multo magis ſtudeant, quàm alij vulgò religioſi & Chriſtiani homines

PAG. 118.

Ieſuitas faciliorem ſalutis finxiſſe viam, in quadam externi rerum ſtatus imagine & humanæ prouidentiæ proportione conſtitutam.

RESPONSIO.

Ad ingenium redire videris, & Aurelij locum non intelligere. Nam in aduerſarios ſuos ita agit Aurelius, vt in omnes vniuersè Ieſuitas oratio eius torqueri non debuerit. Quamquam ſi planè contendas ab eo dici omnes Ieſuitas ſuſcepta doctrinæ Moliniſticæ nouitate faciliorem quandam ſalutis viam induxiſſe, quàm quæ antea in Eccleſia Dei nota eſſet, nihil in eo

Digitized by Google

dixerit non doctrinæ illi & eruditorum virorum de ea iudiciis ſumtnè conſentaneum.

Aurelij autem locum te non intelligere dico, quia non ait ibi Aurelius aduerſarios ſuos ſalutis viam conſtituere in quadam externi rerum ſtatus imagine & humanæ prouidentiæ proportione; ſed arguit illos quod Eccleſiæ propagationem in externo illo ſtatu & in proportione humanæ prouidentiæ ponerent, & tum demum Eccleſiam locupletiſſimam eſſe cùm externa quiete & gloria frueretur, & eandem facillimè propagari cùm fauentia hominum ſtudia haberet, viderentur exiſtimare; & ideo Epiſcopum tantoperè ab Anglia arcerent, ne ſcilicet eius cauſa perſequutio augeſceret. Cùm tamen cogitare debuiſſent, Eccleſiam eo maximè tempore ampliſſimam ſolere eſſe, & vberrimam apud Deum meſſem effere, cùm vigente perſequutione arctior & anguſtior apparet; & eandem non humanæ prouidentiæ proportione, ſed contrariis ei rationibus, odiis, aduerſationibus, & perſequutionibus hominum creſcere & perennare; ideoque non debilitandos & terrificandos eſſe tantoperè perſequutionis commemoratione Catholicorum animos, quo magis illius augendæ metu, vano præcipuè, & inani, & nulla experientia comprobato, ab Epiſcopi Catholici deſiderio ac ſuſceptione auerterentur. Nec talibus argumentis metiendum Eccleſiæ Catholicæ ſtatum, & manantem à perpetua maiorum traditione diuinarum rerum conſtitutionem. Hæc fuit eo loco Aurelij mens & oratio: quam ſi cœpiſſes, dedecoris, quod ex imperitiſſima collectione aſſequutus es, compendium feciſſes.

PAG 120.

Malitiosè exprobrat à Societatis (vt vocat) Anteſignano ſanctos Patres, non ſingulos, ſed vniuerſos, animo Caluiniano laceratos eſſe & diffamatos.

RESPONSIO.

Malitiam Aurelio exprobrare non eſt tuum, qui malitioſiſſimam hanc ipſam exprobrationem imperitè contexis. Adeo enim falsò & improbè quereris exprobratum Ieſuitis vllis eos Caluiniano animo diffamaſſe vllos Patres, vt contrà planè ibi ab Aurelio negetur id ab eis Caluiniano animo factum: *Diffamarunt*, inquit, *ſi non Caluiniano animo, eo certè qui Caluinianis animos faciat.* Nam etſi Caluiniano animo id eos feciſſe dicere nolit, Caluinianis tamen eo facto auctos ab iis animos, datamque fiduciam Eccleſiæ Catholicæ inſultandi aſſeuerat. Vides malitioſam exprobrationem tuam. Audi ſinceram & ſimplicem Aurelij. Societatis Anteſignanum non negabis Maldonatum: Is tam ſæpè ſanctos Patres, non ſingulos, ſed coniunctos repudiat & aſpernatur, vt commentarios eius in Euangelia legenti Catholico & modeſtiori paulò homini facile ſtomachum faciat. Extant paſſim ſupercilioſæ Patrum Cenſuræ. Extant huiuſmodi in illos frequentiſſimæ propoſitiones: *Horum verborum ſenſus non mihi videtur eſſe quem omnes, præter Hilarium, quos legiſſe memini, auctores putant.* Item: *Omnes, quos equidem viderim, veteres interpretes ita exponunt, &c. At huic ſententiæ multa repugnant.* Item: *Sunt inter veteres autores qui interpretentur, Super hanc petram,*

Vide Molin. in reſp. ad Card. Perronium lib. 1. cap. 48.

Aubertin. l. de Euchariſt. in præf.

Maldon. in c. 16. Matth. v. 18.

Idem in c. 21. Matth. v. 9.

Idem Matt. c. 16. v. 18.

Digitized by Google

id eſt, ſuper hanc fidem, &c. vt Hilarius, Nyſſenus, Chryſoſtomus, Cyrillus, Author commentariorum in Paulum qui Ambroſio tribuitur. Longius etiam à ſenſu recedens D. Auguſtinus interpretatur, &c. Nihil magis alienum à ſenſu Chriſti cogitari potuit. Leguntur talia paſſim apud illum: quæ tamen non ita accipienda ſunt quaſi ab illo tantum ſcripta, ſed etiam quaſi comprobata ſodalium aliorum aſſenſu; qui non modò illud opus probarunt, ſed etiam ab illo nondum editum, poſt eius mortem vltrò ediderunt multis, de more Societatis, cumulatum præconiis, & Lotharingiæ Duci communi ſuorum nomine inſcripſerunt. Quare quæ ſit ſanctorum Patrum autoritas in ſocietate Ieſuitarum, ex illo opere facile intelligi poteſt. Vnde nihil mirum Ieſuitam Sabaudum in libro Lutetiæ nuper edito, à ſociis Pariſienſibus recenſito, Aurelio & aliis Cenſurarum Pariſienſium defenſoribus, quod naturam Eccleſiæ, Hierarchiæ, Ordiniſque Eccleſiaſtici formam ex perpetua ſanctorum Patrum doctrina exquirerent & tuerentur aduerſus illius euerſores, obieciſſe, *eos ſententias nouas cudere, aut defoſſas educere in apertum, nimirum vt ſpecie tuendi hierarchiam, Pontificis poteſtatem minuerent.* Hoc enim impudenter & ridiculè edere auſi ſunt, in ipſa Pariſienſi luce, in contemptum Pariſienſis Facultatis, & Illuſtriſſimorum Galliæ Epiſcoporum. Similia in ſanctos Patres reperiuntur apud Bellarminum & alios, quæ Eccleſiæ ab hæreticis objectantur quotidie turpiſſimè; nec ſolùm ſanctos Patres apud eos infamant, ſed etiam Eccleſiam, quaſi illa ſanctorum Patrum vel doctrinam conſenſionemque aſpernetur vbi lubet, vel eam impunè contemni patiatur. Sicut ergo antea exprobrationis tuæ malitiam vidiſti, ſic nunc eiuſdem imperitiam, Aurelij verò ſinceritatem videre potes.

Theoph. Rayn. in lib. de libert. pag. 286.

PAG.

Ait ſummos Pontifices à Societate in fraudem ſæpe inductos.

RESPONSIO.

Cùm hæc nota numerum nullum exhibeat, nulla reſponſione eluenda eſt. Quod ſi pag. 123. notatam volueris, vbi agitur de fraudibus quibus Ieſuitæ Epiſcopi in Angliam miſſionem apud ſummos Pontifices ſemper diſturbarunt; primùm mendacium ſcripſiſti, quod *ſæpe* dicas inductos à Societate in fraudem ſummos Pontifices, aſſeuerari. Abeſt enim vox, *ſæpe*, ab Aurelij oratione; nec commodè addi potuit, cùm de ſola Epiſcoporum in Anglia ordinatione ageretur. Quàm verè autem objectæ ſint in hoc negotio Societati fraudulentæ illæ molitiones & Strophæ, iam ſæpius expoſitum eſt.

PAG. 125.

Dicit ſe fuſius tractaſſe hiſtoriam quandam, vt Ieſuiticæ mentis in hiſtoriæ huius productione præpoſtera & veternoſa temeritas clareſceret.

RESPONSIO.

Abſurdiſſimè querularis, quaſi totius Societatis causâ. Non enim in eam velitabatur ibi Aurelius, ſed in autorem Spongiæ Floydum, cuius ſtuporem ac ſupinitatem in hiſtoriæ illius productione perſpicuam effecerat. Summa impudentia eſt te criminandi ſtudio ita feruere, vt cùm eius rei

Digitized by Google

anſas nuſquam reperias, tam alienas & pudendas arripere velis. Quod ſi pro ipſo Floydo queri te dicas, abſurdiſſimè facies; cùm quæ propriè in ipſum ab Aurelio ſcripta ſunt ſemper omiſeris, & ea tantum ſelegiſſe videaris, quæ in ipſam Societatem putares coniecta.

PAG. 129.

Multa acerbè de hæreſibus Ieſuiticis, vt vocat..

RESPONSIO.

Quo ergo alio nomine afficeret hæreſes à Ieſuitis autoribus natas, à Ieſuitis approbatas, eorum factione defenſas, niſi Ieſuiticas appellando? Atqui eo loco Aurelius de ſolo Spongiæ autore loquitur, deque doctrina eius impia, quam *hæreſim Ieſuitæ & Ieſuiticam* vocat, non *hæreſes Ieſuiticas*, quemadmodum exaggerando refers, vt irreuocabilem ab eadem ſemper fallacia tuam mentem ipſe mireris.

PAG. 130.

Ait Moliniſtas (Ieſuitas) ceruicoſos, abuti exiſtimatione Pontificia ad ſua commoda.

RESPONSIO.

Agit ſimiliter in ſolos librorum Anglicanorum autores & propugnatores, & in ridiculam & illuſoriam conſilij ſummi Pontificis de mittendo in Angliam Epiſcopo expoſitionem ab iis allatam; in qua refellenda ibi verſatur. Tu certè ceruicoſiorem iam diu te præbes, cùm ab vnius fallaciæ odioſiſſima ingeminatione depelli non poſſis, ne ipſa quidem fatigatione. Cæterùm hæc quæ reſpondemus non ita accipi debent, quaſi Ieſuitarum Societatem liberatam velimus vituperationibus iſtis, quas illi ab Aurelio obiectas toties fallaciter ais. Non enim agitur quidverè fecerit vel faciat Ieſuitarum Societas, quod vituperium vel quam laudem mereatur, ſed quid de illa Aurelius ſcripſerit iis locis, quibus eam ab illo inſimulatam perfidiosè ſimulaſti. De Aurelij enim dictis quærimus & de tua in illis carpendis fide, non de rebus aliis ab hac contentione alienis.

PAG. 134.

Dicit peruagatam eſſe opinionem, Moliniſtas (ſcilicet Ieſuitas) eſſe ſobolem è ſucciſo antiquiùs Pelagij ſtipite fruticantem.

RESPONSIO.

Calumniaris quantum potes. Non enim de Ieſuitis ipſis, ſeu de eorum perſonis, ſed de opinione eorum Moliniſtica loquitur Aurelius, nec de propagatione hæreſeos, ſed de imitatione doctrinæ. Quam dicere à Pelagianis ductam cur vobis contumelioſius eſt, quàm aduerſariis veſtris eorum ſententiam eſſe Caluinianam, quod quotidie iactatis? Sæpè futilem illam ſuperbiam retudimus, & pudendum eſt prudentiſſimam Societatem criminoſiſſimarum ſuarum in Aurelium querimoniarum ſpecioſiores ſaltem cauſas proferre non poſſe.

PAG. 142.

Aſſerit Societatem hoc vnum in vita ſua moliri, vt Parochos deiiciant, ſeque ſupra eos extollant.

RESPON-

Digitized by Google

RESPONSIO.

Nihil eiusmodi est tota pagina. Tuum an typographi vitium fuerit; problema esto. Cæterùm quàm studiosè sodales tui Parochis dejiciendis, seque supra eos extollendis totis libris Anglicanis eorumque defensionibus incubuerint, dissimulari à te non potest, nisi ore durissimo, quod insigni conuitio frangi mereatur.

PAG. 144.

Jesuitas vocat hominum iniquissimos, qui diuitiarum & paupertatis possessionem & excellentiam præ cæteris omnibus ad se trahant.

RESPONSIO.

Iniustissimos ob eam rem vocari nihil mirum est; cùm nihil sit iniquius, quàm diuites simul & pauperes expilare; quod ab iis fit qui diuitias sibi simul & paupertatem eximiam arrogant. Diuitias autem egregiè quæri & trahi à Ieluitis supra cæteros Religiosorum ordines si negasset Aurelius, probabilius à te in crimen vocaretur, & omnium consensu exsibilaretur. Paupertatẽ verò ab iisdem supra cæteros ordines assumi, probat eorum doctrina, & Spongia nominatim; quæ illis hoc præ cæteris eximium tribuit, quòd ipsis nihil accipere liceat, quo eorum labores compensari videantur; quod cæteris Mendicantibus licet. Præstaret Iesuitas Aurelij monitis ad suam vtilitatem proficere, quàm ad vanitatem proteruiamque maiorem, illum ob eas res criminando, quibus ad maiorem intra se humilitatem dejici, ad singularem autem in ipsum gratiam excitari deberent.

PAG. 144. 145.

Multa petulantiâ contra Societatem scribit & contra veritatem. Queritur quod in agros & rura excurrere non soleant: nullam in colendis rusticorum animis operam ponant: multa malitiosè iactat de stipendiis ipsorum prædicatorum, quos verbis ridiculis subsannat; tanquam Rhetorculos ridiculè gestientes, toti spumis feruidi & pingue sonantes.

RESPONSIO.

Iesuitæ Floydi audaciam, qui Societatis suæ homines vltra aliorum omnium ordinum Religiosos à quęstu & mercedibus terrenis alienos in Spongia describit, quanto iure deprimendam & obterendam putarit Aurelius, nemo, opinor, non videt, cum ea re omnium penitus Ecclesiasticorum hominum & ordinum honori consuluerit, quem ferendum non fuit à Iesuita vno, reliquis plaudentibus & gratulantibus, inanissima Societatis suæ gloria offundi. Deprimendo autem illi fastui nihil aptius fuit, quàm vt exponeretur quàm stolidæ illi iactationi dissentanea sit sodalium Iesuitarum consuetudo.

Quàm verè sinceréque id sit factum, hoc loco videndum est. Certè enim nihil dixit Aurelius, nihil reprehendit in eo Excerptor, nisi res notas, & hominum fide dignissimorum, & testium oculatorum indiciis compertas. Nam in ruta primùm non excurrere solere Iesuitas, nec rusticis labores suos magnoperè adhibere, ita notum & perspicuum est, vt frontem amisisse necesse sit qui hoc neget Lutetiæ, vbi primariorum & spectatissimorum hominum ea de re sermones & querimoniæ quotidie audiuntur.

Quibuſnam quæſo ruſticis operam ſuam impendere dici poſſunt, cùm eos quorum in vicis beneficia opimiora poſſident, & quibus animarum ſubſidia, non iam gratuita illa quæ iactitant, ſed iuſta & neceſſaria debent, tamen paſſim deſertos à ſe eſſe patiantur, eoſque totis plerumque annis non ſemel adeant, niſi fortè reddituum explorandorum gratia? Quod quidem ſi negare auſint, ipſa rei euidentia & innumerorum mortalium teſtimoniis conuincentur.

Quod verò de concionatorum ipſorum ſtipendiis malitiosè iactari dicis ab Aurelio, ſtipendia quidem ea ille non vocauit; cùm hoc nomen adeo exoſum eſſe ſciret Societati, quamvis Scripturæ probatum; ſed quæ illos eleemoſynæ nomine percipere dixit ab Eccleſiis, in quibus conciones habuerunt, ea non à ſe, ſed ab ædilium, locupletiſſimorum in hac re teſtium, ſermonibus & narrationibus familiaribus & minimè ſuſpectis protulit, quas eorum paſſim teſtimoniis, quibus res eiuſmodi notæ eſſe poſſunt, confirmari audimus.

Concionatores denique eorum quàm verè dixerit plerumque recentes è ſchola Rhetorices emergere, tam probat hominum conſenſus quàm huius Excerptoris conſcientia, quam ille ad hoc Aurelio pro contumelia exprobrandum inuitam ſine dubio adegit, cùm rem ita omnibus, multo magis domeſticis Societatis, compertam, ex animo inficiari non poſſit. Quàm verò iidem ridiculè geſtiant & exultent puerilis Rhetoricæ ſchematibus & apophthegmatum ſæcularium pompa, audiuimus ſæpè ipſimet, & nobiſcum plurimi homines. Quàm denique peregrino neſcio quo ore abſoni & pingue ſonantes videantur, probat hic ipſe Excerptor, qui ne hoc quidem ſine ſolœciſmo queri potuit. Si enim linga Latina, in qua non ſolùm diſcenda, ſed etiam docenda vitam conterunt, tam abſurdè is vtitur quem ex ſuis omnibus ad has collectiones conflandas potiſſimum elegerunt, quanto abſurdiores ſint eorum gregales in Gallica, quam in puerilibus ſcholis quodammodo dedidicerunt?

PAG. 145. 146.

Exagitat auaritiam Societatis in occupatione beneficiorum, & penſionum Parochorum. Aſſeritque domum profeſſam Pariſius tantam eleemosynam contrahere, quantum aliæ omnes Religioſorum familiæ, qui Lutetiæ degunt: multaque alia exaggerando congerit, & puerilia profert contra ædificia Societatis, vt ei inuidiam co: flet.

RESPONSIO.

Malè ea expoſtulas quæ vera negare non potes, & vel exaggerando congeſta, vel puerilitèr prolata, vel ad conflandam inuidiam quæſita, dicere cogeris. Hæc omnia Aurelij ſinceritatem demonſtrant, quam tu niſi petitionibus obliquis adoriri non valeas, aperta verò fronte ſubmouere non auſis. Ac ſanè quæ de beneficiorum poſſeſſionibus, de penſionibus Parochorum iis beneficiis ſubiectorum, de ædificationibus & coemptionibus, de eleemoſynis denique ſcripſit Aurelius, ea ſunt in Gallia ita illuſtria, vt omnium quodammodo oculis cernantur. Nam domum profeſſam tantum ſtipis colligere, quantum alias ſimul Religioſorum Pariſienſium familias, ipſorum Religioſorum, & quidem ſeuerioris inſtituti, & ſumma apud ſuos exiſtimatione præditorum, teſtimoniis dixit Aurelius. Ea verò

Digitized by Google

non ad inuidiam, ſed ad ſubleuationem inuidiæ, quæ Eccleſiaſticis ordinibus vniuerſis à libellorum Anglicanorum Spongiarumque autoribus admouebatur, ex eo quod præ Ieſuitarum Societate terrenis ſtipendiis & temporalibus lucris affixi dicerentur, ab Aurelio prolata eſſe res ipſa probat. Nunquam enim iſta, quæ ex omnium memoria, & ex Ieſuitarum ipſorum animis, deleta cuperet, in medium protuliſſet Aurelius, niſi ad audaciſſimorum Cleri & Eccleſiaſtici omnis ordinis inſultatorum ſuperbiam in ordinem redigendam id neceſſarium viſum eſſet.

PAG 147.

Ait Societatem mercimonia inſtituere, in oras Indicas nauigia deſtinantes: quibus ait proſcindi Bullas Pontificias quibus Ordinum Mendicantium & pauperum claſſibus adſcribuntur. Ibidem eos ignominiosè comparat cum fœmina comedente, & tergens os ſuum dicit non ſum operata malum. *Et iterum*; ei hominum generi, qui excolabant culicem, camelum autem glutiebant.

RESPONSIO.

Nihil minus dici debuit in præpoſteram eorum iactationem qui cùm opibus circumfluant, Parochis tenuia quædam ſtipendia, & cum ipſorum diuitiis nihil conferenda, exprobrabant; & quod exiguas mercedulas, quæ Parochorum functionibus tribui ſolent, non capiant, iis ſe longè puriores, defœcaciores, charitate pleniores gloriantur, etſi alias norint vias, quibus plus compendiorum die vno percipiant, quàm Parochorum locupletiſſimus pluribus annis parochiale miniſterium obeundo. In gloriationis iſtius indignitatem ſcripturas illas, quibus eam inuiſiſſimam eſſe videbat, meritò vibrari poſſe putauit Aurelius, cùm ſi quid grauius in eam proferri potuiſſet, eo æquè digna videretur.

Mercimonia verò & nauigia in oras Indicas miſſa à Ieſuitis, Hiſpania & aliæ regiones norunt & prædicant. Ac Ieſuitas ipſos Anglos, libellorum impiorum autores ac defenſores, conſtat & palam eſt panni Anglici vim magnam in Belgium, Galliam, vicinaſque alias oras deuehendam & diſtrahendam curare, vnde magnam pecuniam redigunt. Nauigationibus etiam in nouam Franciam finitimaſque regiones vt ſe admiſceant, & quid lucri faciant Ieſuitæ Galli, Galliæ non eſt ignotum. Atque ita patet & mercimonia verè iis obiecta, & Bullarum Pontificiarum, quibus Mendicantium ordinibus inſeruntur, eluſionem.

PAG. 148.

Ait Societatem nimio ſuorum amore captam, in eorundem cultum per idololatriam ferri: deinde multis Societatem arrogantiæ arguit.

RESPONSIO.

Calumniaris ſimul & inani proteruia efferris. Calumnia eſt, quod queris ſcriptum eſſe ab Aurelio Societatem *nimio ſuorum amore captam, in eorumdem cultum per idololatriam ferri*. Figmenta hæc tua eſſe, & tam nihil eſſe, quàm idolum nihil eſt. Aurelij oratio tibi demonſtrabat, ſi per animi quietem legere potuiſſes. Non enim *in ſuorum cultum per idololatriam ferri* Societatem dixit Aurelius, ſed ita eos amare, & ſupra cæteros homines efferre, vt ſimile quiddam habeat cum parentibus illis, qui nimio libe-

rorum ſuorum amore idololatriæ initia, Scriptura teſte, pepererunt. Similitudinem ergo cum Idololatris ei aliquam objicere voluit, non planam idololatriam, vt tu malignè ſimulas; ideoque verbis ſimilitudinem tantum illam exprimentibus dixit, eam ſuorum hominum *quandam velut idololatriam fingere* videri. Idololatriæ autem ſimilitudinem iis objicere, qui nimio in aliquem amore feruntur, etiam in quotidiano ſermone ſitum eſt. Quare finge aliàs cautius criminationes tuas; nec pro illis tua crimina & mendacia planiſſima exhibe. Nam Societati quidem arrogantiam eo loco exprobratam ab Aurelio queri non debuiſti, ſed eius rei clariſſimis argumentis ab eo illic propoſitis reſpondere. Superbiæ magnæ eſt, veritatis vim, quam nulla veritate effugere poſſis, fallacibus conqueſtionibus excutere.

PAG. 151.

Societatem ſuperbiæ reprehendit, vocans eum ordinem inordinatiſſimæ elationis, amare primos recubitus & cętera Phariſaïca: imitari Luciferum, &c.

RESPONSIO.

An igitur Societatis illius modeſtiam prædicari voluiſſes, quæ alumnum ſuum, *magnum Soarium, alterum Alexandrum magnum, communem magiſtrum orbis*, publica Collegiorum ſuorum profeſſione prædicaſſe probabatur? Quæ eundem à ſuis Facultati Pariſienſi ad inuidiam ſine cauſa opponi, & impudentiſſimis vocibus venditari pateretur? Quæ de illo atque aliis Theologis ſuis & Profeſſoribus eas ipſa emitteret laudes, quas ne alienis quidem hominibus vllus pudor tribueret; ſicut multis eo loco Aurelius exponebat? Horum omnium cauſa reprehenſam Societatis veſtræ arrogantiam, & inordinatiſſimam elationem queri audes, cùm eam iſta ipſa expoſtulatione teſtatiorem & confirmatiorem efficias? Quamquam hæc, etſi veriſſima & planiſſima, nunquam tamen Aurelius dixiſſet, niſi talem increpationem meruiſſet inſolentiſſima Floydi inſultatio in totam Pariſienſem Facultatem, cui intentare auſus eſt iſtas voces: *Hoc aſſerit doctiſſimus huius ævi Theologus Franciſcus Suarez, cuius (rumpatur licet inuidia) memoria viuet, cùm fuerimne hi cenſores, niſi fortaſſis ad infamiam, poſteritas ignorabit.* Quam dementiſſimi hominis procacitatem, cui Socij palàm applauſere, ante hoc tempus inauditam, & incredibilem, inſigni aliqua obiurgatione tum in ipſum, tum in Societatem, quæ illum ferret, imò foueret & gratularetur, contundere Aurelius debuit, nec Ieſuitæ ſine ſumma iniuria & ſuperbia queri potuerunt, maximè cùm ea, quæ ab ipſo veriſſimè prolata ſunt, non poſſint refellere. Quid mirum eiuſmodi hominibus obiectam eſſe inordinatiſſimam elationem, vel arrogantiam Phariſaïcam, vel primi Angeli genium, cùm tali ſuperbia præditos Scriptura dicat *incidere in iudicium diaboli*, & hunc *patrem eſſe ſuper omnes filios ſuperbiæ?* Laborent potius de abjiciendo hoc vitio, quàm de fugienda illius fama, quam, niſi illud ejiciant, fruſtra fugere volunt. Nihil enim minus abſcondi poteſt, quàm ſuperbia.

IBIDEM.

Ait Moliniſtarum (quo nomine Ieſuitas intelligit) hæreſes, & in iis improbè tuendis pertinacia & imperitia & præſumptio eſſe culpabilem.

Digitized by Google

RESPONSIO.

Non ait esse culpabilem, sed ait esse *in confusione ipsorum.* Quod verbum videris de industria fugere, ne commemorando augeas illam ipsam confusionem, in quam Aurelius Societatem vestram, tantis alumnorum suorum erroribus & flagitiis, eorumque audacibus & imperitis defensionibus, incidisse ait, & tu tacito dolore agnoscis. Hæreses enim illas, & in illis tuendis peruicaciam, & imperitiam solis earum defensoribus tribuit, non omnibus generatim Iesuitis, vt semper nequissimè simulas; at confusionem & infamiam ex iis susceptam, toti Societati; quæ, vt eam effugeret, illas publico testimonio & publica noxiorum pœna à se amouere debuisset.

PAG. 157.

Ait Societatis homines abusibus publicis vti ad delendam Ecclesiæ disciplinam.

RESPONSIO.

Hoc scripsit in Soarium, & in Floydum, vanissimosque illos eius laudatores. Quàm verè, exprobrationibus ibi propositis spectandum est: quas tu, nisi fugeres lucem, non subticuisses, cum sine iis iure an iniuria queraris, discerni non possit. Quid autem æquius dici poterat in Suarem, qui ex eo quod Curatos diceret vulgò non assumere sua beneficia *animo permanendi in illis perpetuò*, sed *vel ad alia pinguiora ascendendi, vel renuntiandi cum aliquo emolumento, vel simplici pensione*, colligebat id *communi vsu receptum esse*, & Parochis verè licere; & ideo *parochiale munus non rerum statum, sed ministerium esse;* quamvis illum, vt vocat, communem vsum canonibus Ecclesiæ aduersari fateretur? Quid hoc aliud est, quàm abusibus publicis, vt tua verba referamus, ad delendam Ecclesiæ disciplinam abuti? Si rem hoc pacto exposuisses, qua fronte Aurelij dictum reprehendere potuisses? Qua autem fronte illam aliter proponere potuisti?

PAG. 166. 167.

Malitiosè Societatem vocat in odium Benedictinorum & Franciscanorum & omnium aliorum Ordinum; cum ex doctrina falsa infert eos illi perfectioni & præstantiæ cedere.

RESPONSIO.

Verba tua ita misces, vt vix intelligi possint; ineptiam verò & malitiam manifestissimam facis. Nam in aduersarios suos eo loco disserit Aurelius; ex quorum doctrina clarissimè infert, ordinem Iesuitarum Benedictinis, Franciscanis, & aliis ordinibus longè supereminere. Quod tu dum nec refellere potes, nec propositis vtriusque partis argumentis in medium proferre audes, ne Aurelij liquidissima veritas statim eluceat, fraudulentiam & imperitiam tuam eadem opera indicasti.

IBIDEM.

Calumniatur, dum ait doctrinam Societatis religiosis ordinibus & Ecclesiæ refractariam esse.

RESPONSIO.

Ad eandem fallaciam hæc pertinent; eoque magis, quod in solius Iesuitæ Floydi argumentationem eo loco disputat Aurelius, non in plures Ie-

ſuitas, vel in totam Societatem; quam ille quidem hoc vitio non abſoluit, ſed tamen nec damnat eo loco: quod nobis ſatis eſt ad fraudulentiæ tuæ conuictionem.

PAG 169.

Iniurioſus eſt Societati, cùm eos memorat pernicaces, inuerecundos, in rebus apertiſſimis tenebras ſpargentes.

RESPONSIO.

In eandem fraudem includenda hæc nota. Penitus intolerabile eſt Ieſuitas tam fœdè, tam confidenter, tam diu publicum ludificari.

PAG. 174.

Tota eſt in ſcommatis, iocis, & ſannis contra Societatem, vocans eos inaniſſimos homines, tanto contemptu & odio dignos, quantum inauditæ arrogantiæ profitentur. Deinde ait illos haberi velle pro legatis Papæ per totum orbem, Epiſcoporum non adiutores, ſed collaterales.

RESPONSIO.

Ne hoc quidem loco à rancida fallacia diſcedere potes. Adeo innoxiæ ſunt & inuiolabiles Aurelij paginæ, vt ſine abſurdiſſimo figmento vix in iis perfidioſarum querelarum veſtrarum cauſam vllam probabilem, quam edere auderetis, inuenire potuiſſetis. Vnde patet non ex cauſis veris natas eſſe querimonias veſtras, ſed ex fictis querimoniis falſas eorum cauſas natas eſſe. Ne enim improbè conqueri videremini, cauſarum aliquid comminiſci coacti eſtis, & verarum Aurelij increpationum ſinceritatem malignitate veſtra conſpergere. Nam certè hoc loco non niſi in aduerſarios ſuos Ieſuitas Anglos, & in eorum doctrinam Aurelius velitatur, & illius abſurditatem exponit. In Societatem autem verbum nullum facit; nedum totam paginam conſumit in ſcommatis, iocis, & ſannis contra eam, vt audaciſſimè querularis. Adeo ſplendidum mendacium edis, vt tota pagina nihil ſcommatum aut iocorum habeatur, niſi quod tu hoc loco profers, vt ipſis oculis patet. Quàm autem à ſcommatis, & iocis, & ſannis abſint ea quæ protuliſti, quiſquis ſapit, profecto videt. Quis enim dicat eum, qui ex doctrina Ieſuitarum ſcribentium religioſos cœtus ſuo ſimiles deſtinari ex ſuo inſtituto ad iuuandum ſummum Pontificem, eique inſeruiendum in regimine vniuerſalis Eccleſiæ, (quod eo loco ſcripſerat Spongia) non autem ad ſubſeruiendum Epiſcopis, à quorum iugo ſe ſuopte inſtituto immunes volunt, inferat Ieſuitas eſſe *ad regimen vniuerſalis Eccleſiæ deſtinatos, vniuerſali quadam poteſtate præditos, Legatos quodammodo per totum orbem Pontificios, Epiſcoporum non iam adiutores, ſed collaterales, imò, vt prædicant, quodammodo præſtantiores & eminentiores*; quæ ſunt Aurelij eo loco ipſiſſima verba; Quis, inquam, hominem ita argumentantem ſcommatis, iocis, & ſannis vti dicat in Ieſuitarum Societatem, ac non potius aduerſariorum ſuorum vaniſſimum dogma deducere ad abſurditatem? Quisverò eos Ieſuitas, qui talia dogmata pepererint ac defenderint, neget iure dictos vaniſſimos homines tanto contemptu & odio dignos, quantum arrogantiæ profiteantur? Exhibe vendibiliores Strophas, ſi quid iis aſſequi velis: & plauſibiliora crimina, ſi Aurelium in inuidiam trahere, non te eius loco ſupponere, decreueris.

Digitized by Google

IBIDEM.

Ait Ecclesiam Dei, ordinem, & legem à Iesuitis calcari.

RESPONSIO.

Hæc notula appendix est superioris ineptiæ. Quare idem expurgationis sibi habeat.

PAG. 175.

Multis iniuriosus in Societatem, quam ait fallacias ieiunas, olidas, informes orbi objicere; quam etiam indicat datam in reprobum sensum in pœnam criminum suorum.

RESPONSIO.

Tu verò in pœnam iniquissimæ Aurelij criminationis videris in hanc fallaciam velut in ergastulum coniectus; vnde fiat, vt ex ea te extricare non possis. Alioquin, nisi Deus te cæcasset, incredibile videretur hominem Iesuitam à sociis ex tanto numero selectum, non tam ridiculè ineptire, sed tamdiu in tam ridicula ineptia implicari. Iterum enim traducis in Societatem quod dictum est in Spongiam illiusque commilitones. Inuehitur enim ibi Aurelius in fœdam loci D. Thomæ corruptelam, qua Spongia doctrinæ suæ subsidium elicere conabatur contra vim ac sententiam perspicuam verborum. Ideo cæcam vocat eam & illius adiutores, quod tam olidis jejunisque fallaciis doctrinam inauditam in totius orbis luce tueantur. Profectò si vniuersa Iesuitarum Societas Floydi erroribus assentiatur, sicut eos protegit, & à Censorum reprehensorumque oppugnationibus potentia sua subleuat, eorumque infamiam ita auertit, quasi in Floydi fautorumque illius & propugnatorum defensione Societatis totius honor ageretur; quæcumque in Floydum & illius commilitones scripta sunt, in ipsam quoque scribi meruerunt.

PAG. 181. 182.

Inuehitur multis in Patrem Binet Societatis Iesu Religiosum, quem vocat hominem scenicis schematibus & fabellis natum, non tolerabilem testem rerum Theologicarum, habiliorem scribendis histrionicis quàm ad alia, spiritualem scurram, mendacem, ineptum ad res Theologicas tractandum, contumeliosiorem in Clerum quem hæreticorum more impugnat, exhibentem denique conciones mimicas, & plura alia atrocia.

RESPONSIO.

Tam ineptè & indignè oppositus fuit à Iesuitis damnatæ doctrinæ propugnatoribus Pater Binet, toti Parisiensi Facultati & Illustrissimorum Galliæ Episcoporum confessui, non semel, sed sæpius & ad nauseam, in Spongia, in Querimonia, in Appendice ad Censuram Illustrissimi Archiepiscopi Parisiensis, & tam ferociter illius nomine tantis autoribus insultatum est, & insultatum à scriptoribus Iesuitis, vt minimè mirandum sit Aurelium nimia indignitate commotum eripuisse illis & confregisse tam imbellem errorum tantorum clypeum, ne quis deinceps Iesuita aduersus sanctissimas Ecclesiæ autoritates illo abutereretur. Auxit stomachationem libelli quem objecerunt inanitas, ne quid amplius hoc loco dicam, perito certè homine minus digna, & pluribus absurditatibus & erratis, quorum partem in Spongiæ dispunctione Aurelius demonstrauit, inquinata. Vt si

indignum videretur obtendi aduerſus antiquiſſimam & celeberrimam Theologorum Facultatem, atque adeò aduerſus totius Eccleſiæ Gallicanæ Epiſcopos, Ieſuitam vnum à Ieſuita; multò indignius appareret toties ei opponi contemptiſſimum Ieſuitæ vnius opuſculum, in contemptiſſimo Ieſuitæ alterius opuſculo, & in proterua ſummorum errorum à tot Epiſcopis ſolemni damnatione percuſſorum defenſione; & exemplum, ne quid eiuſmodi vel in hac deinceps cauſa, vel in alia in poſterum fieret, ſtatuendum videretur, ex quo Ieſuitæ diſcerent ſumma Eccleſiaſticæ doctrinæ & fidei capita grauiùs, reuerentiùs, pudentiùs tractanda eſſe. His de cauſis, ſpectata, inquam, hinc rerum ipſarum grauitate, illinc autoritatem amplitudine, tum proteruia & petulantia defenſionis, denique indignitate aduerſarij, qua ſodalis ipſius viliſſimum ſcriptum non ſolùm ad rerum tantarum perniciem, ſed etiam ad tantarum autoritatum ludificationem, inuſitato in Eccleſia more, objiciebatur, facilè quiuis æquus iudex Aurelio conceſſerit, vt in indigniſſimam & inopinatam nouitatem, maiore animi motu ſit inuectus. Quamquam in Binetum nihil ab eo ſcriptum video, quod non communi hominum fama comprobetur, & omnibus paſſim ſit in ore. Nam Bineti libellos rerum Theologicarum inaniores, fabellis & feſtiuis acroamatibus fartos, natumque ad ea ingenium Bineti quis neſcit, quis non dicit? Conciones autem eius pleraſque ioculares, & hilarandis auditorum animis appoſitas quis non audiuit? Hæc ſumma & vis eſt eorum, quæ de illo ſcripta ſunt ab Aurelio, quæ totidem in Gallia confirmantur teſtibus ac iudicibus, quot ſint, qui vel eius libellos legerint, vel audierint conciones. Nam quod addit eum dictum eſſe *ſpiritualem ſcurram à quibuſdam minimè malis hominibus*; id verò non ille ſolum, ſed & ego homines illi vel amiciſſimos audiui dicentes, non in contumeliam, ſed in commendationem feſtiuitatis. Et omnino ſi rem attendat, non adeò durum, vel iniurium ſibi putabit hoc verbum Pater Binetus, præcipuè ad normam piorum & deuotorum quorundam hominum, qui cum *ſpiritualem audaciam* inter viri boni dotes numerarint, dabunt in eis fortaſſe aliquid loci & ſpirituali ſcurrilitati. Non enim niſi eam ſcurrilitatem, *quæ ad rem non pertinet*, Apoſtolus excludit; qualis cenſeri non debet ea quæ eſt ſpiritualis. Cùm verò Euangelium, Chriſtianos omnes *ſpirituales ſtultos* eſſe voluerit & fecerit, minimè criminoſum videri debet apud Chriſtianos quempiam ſpiritualem ſcurram dictum eſſe, præcipuè non iniquo animo, & in defenſionem honoremque veritatis indigniſſimè oppugnatæ. Non enim de induſtria locus ab Aurelio quæſitus eſt in Binetum inuehendi, ſed iniecta ei neceſſitas ab improuido & inconſultiſſimo ſcriptore Spongiæ Floydo, dum tam petulanter ſummis in Gallia Illuſtriſſimorum Epiſcoporum, & ſacræ Theologiæ Facultatis autoritatibus concionatorem regium Fontanum, & in eius libro loquentem beatæ memoriæ Reuerendiſſimum Epiſcopum Geneuenſem opponit, vt tuendæ veritati, & amoliendis ab ea tantis obicibus, neceſſariò exponendum fuerit quid de Bineto, déque libello illo eius, quem Spongia obtrudebat, ſentiendum eſſet. Nec verò magnam ſibi, opinor, contumeliam illatam putauit Binetus, quicquid aiat Excerptor, eo quod ad res Theologicas enodandas dictus ſit non admo-

Digitized by Google

dum idoneus esse; cùm eiusmodi gloriam ille non magnopere ambire, sed relicta sodalibus ad scholas tantum natis Theologicarum rerum scrutatione, maiora spectare, & scientiam amplificandæ Societati aptiorem profiteri videatur. Quam cùm minus nosset iste Excerptor, scholis & ludo innutritus, nec augustius quicquam quàm regnum scholarum concipere posset, maximam P. Bineto contumeliam fieri arbitratus est, si Theologicarum rerum ventilandarum & accuratiùs exponendarum non ita peritus diceretur. Quam ineptiam Pater ipse Binetus haud dubiè ante omnes ridet, maiorumque sibi conscius, facilè minora ista dimittit.

PAG. 183.

Ait, si omnibus Iesuitarum erratis & mendaciis Censuræ adhiberentur, non fore Censurarum modum, & citius Censores defatigandos quàm illi corrigendos.

RESPONSIO.

Quàm verè hoc ab Aurelio dici potuerit probat in primis ille ipse, de quo ibi agitur, Bineti liber, probant tot libri Iesuitarum paucis annis damnati, tum Parisiis, tum Romæ, tum alibi, & nouissimè opera omnia Pozæ Iesuitæ in nouo Collegio Imperiali Madriti Professoris, à sede Apostolica proscripta; probant denique passim libri ab eorum Societate manantes, & illi quidem præcipuorum Societatis Antesignanorum, quorum errores, qui à peritis clarissimè perspiciuntur, grauiores plerumque & fœdi, aliàs minores & imperitiæ tamen non paruæ, si ab vllis Censoribus scrutandi, & sigillatim inurendi essent, nullius certè Censoris sedulitas tanto labori sufficeret. Si enim in Suario, quem magistrum orbis fecerunt, tot næui & maculæ vbique se offerant, vt Aurelius professus est & argumentis ostendit, quid de cæteris censendum, quos longè illi subjiciunt?

PAG. 191.

Dicit Iesuitas nomen Monachi respuere & dedignari, ne quis eos pro hominibus silentio & solitudini deditis acciperet, sed pro nouo quodam hominum genere ad regendum orbem anhelante; multaque alia contra Societatem effundit.

RESPONSIO.

Nihil effundit contra Societatem, cùm de ea hoc vnum queratur, quod iam pridem conquesti sunt plerique pij homines, eam, contra superiorum societatum ipsi similium consuetudinem, nomen, mores, ritusque ipsos Monachorum auersatam esse. Cuius rei cùm nullam fuisse idoneam causam probet eo loco Aurelius, colligit nihil aliud videri fuisse, cur nomen similibus omnibus religiosis semper familiare & charum Iesuitæ primi omnium respuerint, nisi quod à solitudine & silentio alieniores, ad maiorem quandam aliis potentiam, & rerum humanarum implicationem anhelarent. Cui coniecturæ ita suffragatur rerum euentus, & quotidiana per omnes regiones, vbi Iesuitæ versantur, experientia, hominumque fama, vt vix coniectura dicenda videatur, nec nisi ridiculè reprehendi possit ab Excerptore, cùm sola illius prolatio hominum fidem Aurelio conciliet, testimonium intus perhibente conscientia ipsorum.

PAG. 195.

Calumniatur Societatem quod cùm alij ad functiones Ecclesiasticas admittantur

precariò, illi prætendant ius; alij petunt admitti vt infamiam vitent, Iesuitæ laudem, palmam, eamque eximiam volunt; alij petunt admitti vt serui, Iesuitæ ad sustinendum vniuersalis Ecclesiæ regimen simul cum Pontifice.

RESPONSIO.

Tædet me futilitatis tuæ, cuius te ipsum non pudet. Cur fimulas in Societatem dici, quæ scribuntur ab Aurelio in aduersarios eius Iesuitas Anglos, quorum sunt illa capita quæ ibi refellit comparatione doctrinæ sanctorum Bonauenturæ & Thomæ, à noua ista longè diuersissima? Profectò videris illis inuidisse nobilitatem palmæ, & dedisse operam, vt sicut ille aduersarium insulsissimum oppugnauit, ita ab insulsissimo oppugnaretur. Viderit Iesuitarum Societas num hæ reprehensiones in ipsam cadant. Cadunt enim certè, si Floydo assentiatur, eosque sicut adiuuat, ita probet.

PAG. 199.

Insimulat illos imperitissimæ & stolidissimæ arrogantiæ.

RESPONSIO.

Hæres in eodem luto, è quo frustrà te eripere laborem, cùm quoties eripui, toties eodem subitò sis relapsus.

PAG. 200.

Ait illos ad Iudaismum & Pharisaismum transfugere.

RESPONSIO.

Probas quod dixi. Iam enim eodem es relapsus, & ea Societati generatim affingis, quæ in certos Iesuitas, quos ibi Aurelius refellit, sunt scripta. *Si lauerim te nitro, & multiplicauerim tibi herbam borith, non auferetur macula præuaricationis tuæ.*

PAG. 201.

Dicit eos fratres & coniuratos, & coniurasse non solum in eandem arrogantiam, sed etiam in eandem ignorantiam.

RESPONSIO.

Hæccine credibilis est, non iam fallacia, sed stupiditas? Quod enim ab Aurelio de Floydo autore Spongiæ in eandem arrogantiam & insciticm consPirante cum sociis, qui Nicolai Smithæi libellum eiusque appendicem ediderunt, scriptum est, iste, vt sui similis ad extremum vsque esse pergat, transcribit in totam Societatem, magis illius criminum cupidus quàm Aurelius, qui tot locis eam non attigit, vbi iste illius crimina rimatur.

PAG. 216.

Odiosam reddit aliis ordinibus Societatem, eius typhum & superbiam, ventosas inanitates, animosissima studia, & subdola consilia cum Luciferi superbia comparans, quasi vt ille singulos, sic ista ordines alios peruertere studeat.

RESPONSIO.

Tu verò omnem dictorum Aurelij ordinem peruertere decreuisti. Adeò nihil quomodo ab eo scriptum est accipere potes. Disputat enim illic Aurelius in autores librorum damnatorum & eorum defensores, in quibus Iesuitæ omnes Angli & Belgicorum Iesuitarum pars maxima, quorum omnes professores, Nicolai Smithæi doctrinam, quæ eadem est cum illa Apologiæ Danielis, approbarunt. In illos omnes & in eorum typhum agit, quo potiùs quàm tot Ecclesiæ Episcoporum vnanimi iudicio quic-

Digitized by Google

quam concederent, varios variorum ordinum approbatores & fautores doctrinæ impiæ collegerunt. In quo primi Angeli, alios Angelos ad suas trahentis partes, factionem eos dicit æmulari: quia notissimum est religiosos in Ecclesia conferri Angelis, eorum virtutes & vitia, vitiis ac virtutibus Angelorum, vt passim Theologi & Patres docent. Nihil ergo hac comparatione infertur contumeliæ Iesuitis, aut vlli ordini religioso, sed vsitatissima in Ecclesia doctrina exponitur tam probis religiosis honorifica, quàm malis horrenda. Nec hoc in totam Iesuitarum Societatem collatum est ab Aurelio, nec in eam conferri potest, nisi quatenus ipsa dogmata & flagitia eiusmodi saltem dissimulat & fouet, illorumque autores & adiutores sua potentia & factione ad eorum defensionem abuti permittit, qua ad illorum compressionem & publicam famæ suæ expurgationem ipsa potiùs vti deberet. In quo etsi culpâ non vacet, nec parum infamiæ sibi colligat, & domestici typhi plurimum ostendat, & gloriæ suæ præposterum studium declaret, præcipua tamen & prima eorum est culpa, qui tantarum nouitatum & enormitatum inuentores & incentores fuerunt, earumque propagatores hodiéque se præbent.

PAG. 231.

Dicit Iesuitas nullum alium habere locum posse in Hierarchia nisi dominantium, quia proprium illud insigne quocumque se conferant secum trahant, Cæsares aut nulli sint necesse est.

RESPONSIO.

Si saperes non exhiberes hoc acroama ab Aurelio ad calcem disputationis cuiusdam ad reficiendos lectorum animos amœnitatis causa iniectum. Nam Iesuitas principem vbique locum ac præcipuam potentiam autoritatemque exquirere, ita omnibus exploratum & expertum est, vt paucos esse putem, qui hanc tuam notam legere possint sine imprudentiæ tuæ irrisione.

PAG. 236.

Ait illos literarum & scientiarum imperium sibi struere.

RESPONSIO.

Truncas eius orationem. Non enim ita loquitur, sed in hunc modum; *Eos sibi literarum & scientiarum imperium iampridem sublimium cogitationum vacuitate struere, & abiectissimæ ignorationis plenitudine confirmare.* Cuius orationis priorem partem, *Iesuitas sibi literarum imperium asciscere*, antè probauimus ad similem hac eadem de re querimoniam tuam, eamque probatione non egere ostendimus. Posteriorem, eos *abiectæ ignorationis plenitudine confirmare* sibi videri, probant dispunctiones Aurelij, & in eis abiectissimi Spongiæ & præcipuorum Societatis scriptorum errores, à tot Societatis professoribus pertinaciter probati, ab aliis non reprobati, sed foti & adiuti, si non propter eorum assensum, certè propter honorem Societatis, quem honori Ecclesiæ & veritatis anteponere videntur.

PAG. 241.

Acerbissimè debacchatur & declamat per folia quinque contra scriptores Societatis, quos vocat odiosas vesparum aut tabanorum acies. Dicit, antea aliquis pudor erat, nunc Iesuiticæ ambitionis aura & falsæ gloriæ æmulatio pestilenti con- *Secundùm priorem edit.*

Digitized by Google

tagione omnia corrupit : pergit deinde acerbiſſimis conuitiis, quales ſunt, illos vilissima imperitiæ mercimonia proponere auſos.

RESPONSIO.

Calumniaris ſemper, qua mente cœpiſti. Nam nec *per quinque folia*, vt ais, imo vix per quinque pagellas agit illic Aurelius in ſcriptorum huius ſæculi intemperantiam; nec ea quæ dicit, in ſcriptores Societatis debacchatur, vt narras, tanto Societatis tuæ amore obſeſſus, vt quicquid increpuerit, in eam impetum fieri ridiculè ſuſpiceris; ſed diſputat generatim de immenſa, & in dies exuberante ſcriptorum huius æui multitudine ac luxurie, qua magna literarum meliorum pars oppreſſa contabuit, quaſi veſparum aut tabanorum acie in puriſſima mella irruente. Nec propria eſt Aurelij huiuſmodi querimonia, ſed peritiorum & accuratiorum quorumque; quorum ſermones & libri pleni ſunt dolore & luctu literarum compilatorum iſtorum, vel expilatorum, audacia & præcoci temeritate laborantium. Non ergo hoc vitium Ieſuitis proprium Aurelius fecit; quamuis eos illud in primis auxiſſe, & ſuo exemplo vulgaſſe affirmarit, præpoſtero quodam celebrandi ſui nominis amore, & amplificandæ gloriæ Societatis. Quo fit, vt nemo penè apud eos ſcribendi facilitatem vllam ſit nactus, quin ad ſcribendum de rebus plerumque grauiſſimis admoueatur, dum ſtyli procliuitate ſcientiam metiuntur, & quicumque facilibus verbis implere pagellas poſſunt, neceſſaria ad maximas res pertractandas peritia inſtructi cenſentur. Hinc tanta apud eos ſcribentium effuſio, & in eorum pleriſque libris nihil niſi popularis quædam loquacitas & mobilitas ſtyli, denſi errores ac næui, ſciolorum temeritas ea, quæ nunquam conceperunt, egerentium. Si hæc contumelioſa Societati putantur, contumelioſiores in eam ſunt qui faciunt, quàm qui dicunt, & ideò dicunt vt fieri deſinant, & Societatis honori ſcientiarumque integritati maiori ſcriptorum maturitate conſulatur. Tu ſaltem qui ſine ſolœciſmis non modò tua ſcribere, ſed ne aliena quidem excerpere potes, ante omnes coercendus es, ne tuo exemplo alij non iam calami volubilitate pro peritia abuti incipiant, ſed ſolœca ipſa, & ne quidem Grammatica oratione Societatis gloriam attollere aggrediantur.

PAG. 242.

Hoc habet infrænium ingeniorum intemperantia, vel, vt dixerim, furor.

RESPONSIO.

Hæc pertinent ad ſuperiora, & dicuntur, non de Ieſuitis nominatim ſed de hominum quorumuis libidine ad ſcribendum promiſcuè de rebus, quas non capiunt, irruentium. Qui cùm ab eo æſtu continere ſe non poſſint, nec vlla, quæ ſanis hominibus in mentem venire ſolet, ratione reuocari; meritò is morbus furori cuidam comparatur, & acrioribus Dei, aut poteſtatum Deo minorum remediis egere dicitur.

PAG. 242.

Nihil habent (Societatis ſcriptores) niſi meros fucos, vulgatiſſima cantica, elementa quotidiana ſcholarum.

RESPONSIO.

Eodem referenda hæc ineptiæ & fallaciæ tuæ lacinia. Non enim de ſcriptoribus

ptoribus Societatis, sed de quibusuis vniuersè qui necessariis ad res summas indagandas adiumentis inopes sola versatilis styli fiducia & garrulitate ad scribendum se conferunt. Quorum etsi plerosque Iesuitas esse dicat, non tamen eos propriè reprehendit. Verè autem an falsò reprehendat, stultè iudicari vult Excerptor ex sola sua conquestione, quasi eam protulisse sit probasse; cùm contrà Aurelij dictum eruditis hominibus, & ad eiusmodi iudicia idoneis, vel sine probationibus probetur & sua sponte luceat, & illud ipsum sit, quo ipsi quotidie vtuntur.

PAG. 243.

Portenta ista sunt, non scripta, animorum insidiæ, non mentium subsidia; & alia quàmplurima de libris Societatis.

RESPONSIO.

Non loquitur eo loco de libris Societatis, sed de solo libro Thomæ Sanchez de Matrimonio, ita pernicioſa & infami curiositate horrendo, vt paucorum vtilitati, plurimorum exitio sit aptissimum, & ab impuris hominibus studiosè versetur ad scelerum disciplinam, quam nusquam alibi talem reperiunt, vt exemplis illustribus nobis constat. Quare nihil ea de re scribit Aurelius quod non per se liquidum, & piorum piæque eruditionis amantium hominum suffragiis iam pridem sit firmatum.

PAG. 244.

Dicit se tam acerbè scribere ad necessariam enormis arrogantiæ & stultissimæ ambitionis compressionem, & multa alia atrocia.

RESPONSIO.

Si locum exposuisses, non haberes quiritandi locum. Increpat enim Aurelius Spongiæ superbiam; quòd tot & tantis Illustrissimorum Galliæ Episcoporum & totius Parisiensis Facultatis autoritatibus opponere ac præponere ausa sit Iesuitæ vnius Thomæ Sanchez nouæ hæreseos, quam ab eo acceperat, inuentoris autoritatem, eamque nescio quibus doctrinæ & sanctitatis elogiis exaggerare. Hoc intolerandum fuisse dicit & grauius obiurgandum, ad arrogantiæ enormis & stolidæ compressionem, ne quis aliorum in posterum istud delirium imitetur. Quæ hîc contumelia? Quæ iniuria in Societatem tuam, cui beneficium potiùs datur, dum eius homines publicè lasciuientes ad modestiam & temperantiam rediguntur? Ipsa Aurelio in hoc facto obsecundare deberet, non te insulsum aduersarium illi obiicere, quasi minus horreret grauissimas suorum culpas, quàm earum verissimas reprehensiones.

PAG. 248.

Dicit perfidias hæreticorum patienter in posterum tolerandas, cùm à Iesuita omnium Sociorum studiis subnixo, vel superari, vel exæquari videamus.

RESPONSIO.

Iterum locum exponere debuisti, vt pateret vtrum iure Aurelius Iesuitam Floydum arguat, an tu iniuriâ ipsum. Sed fugere vim veritatis, & soli tuo dicto fidem haberi velle dum alterum reprehendis, prudentia & modestia tua est iam notissima & frequentissima. Nam Aurelius refellit eo loco fraudes & mendacia Spongiæ tam multa in vnum locum congesta, & tam fœda ac plana, vt Catholico homine prorsus indigna sint, nec ab hæreti-

cisindigniora obtrudi ſoleant. Tueri ea debueras, ſi falsò ab Aurelio reprehenſa videri volebas. Nunc ei non verecundiâ, ſed ſilentio & conſcientiæ tuæ iudicio ſuffragaris. Nam Ieſuitam Floydum Spongiæ autorem, non ſolum in hoc ſtadio verſari, ſed Sociorum omnium ſtudiis opibuſque ſuffultum in Anglia & in Belgio, apertiſſimè ſuprà oſtenſum eſt, nec licet tibi amplius in re teſtatiſſima caliginem offundere & tergiuerſari. Belgæ enim & Angli ſodales aſſenſi ſunt ſuffragiis Nicolai Smithæi Diſcuſſioni, id eſt, Apologiæ & Spongiæ Floydi, quarum nomina plura ſunt, res autem vna. Procaciſſimis verò doctrinæ illius defenſionibus non iam ſuffragiis adſtipulati ſunt, ſed triumphis & gratulationibus in Anglia & in Belgio minimè obſcuris ac ſolennibus, vt regionum illarum homines fide digniſſimi teſtantur. Aliarum gentium ſodales ſi minus fortè aſſenſu ſuffragentur doctrinis & defenſionibus iſtis, quod de Ieſuitis Gallis dici non poſſe oſtendimus, tamen adulantur & conniuent, earumque damnationibus & confutationibus omni ope aduerſantur propter honorem Societatis, quo nihil maius & antiquius habent, ne quidem Eccleſiæ honorem. Ita eorum partim ſuffragantium, partim adulantium ſtudiis atque opibus ſubnixum Floydum in ſcripta illa prorupiſſe Aurelius dixit, & audaciam eam concepiſſe, quam ſi quid ſeueritatis & diſciplinæ in Societate eſſe putaſſet, nunquam ſuſcipere auſus eſſet.

PAG. 251. 252. 253.

Vehementer agit in P. Binetum Societatis Ieſu Religioſum, quem ita ait prophanare & detruncare Scripturas, & eas ita corrumpere, vt ab homine, ipſa ſtoliditate ſuperbiente, ſluere videantur. Deinde dicit dictum quoddam improbè falſum fictumque à Bineto. Et interpretationem quandam ab eo illatam ſacrilegè aduerſus Euangelium concinnatam. Sed condonandum ait ſacrilegium Binetiano Patri, cui talia multa condonari debent, &c. Et tandem dicit ſe neſcire, an in Bineto plus ſacrilegiorum & corruptionum Euangelij, an leuitatis & abſurditatis ingenij inſit.

RESPONSIO.

Malignè iterum obiurgationes Aurelij refers ſine earum cauſis, vt quia cum illis æquiſſimas & ſanè moderatas videri neceſſe eſt, ſine illis iniquæ & acerbæ videantur. Nam quæ hoc loco narras in P. Bineti librum dicta, ſi per ſe ſpectentur, dura & vehementia ſunt; ſi conferas cum mendis & ſupinis erroribus P. Bineti eo loco à Spongia oppoſiti, nihil habent quod cum eorum indignitate conferatur. Tot enim Euangelici textus adulterationes & corruptelas intra pauca verba concluſit illic P. Binetus, tam manifeſtas & pingues, & rationibus tam inſulſis contexuit locum à Spongia obiectum, vt id manifeſtas Aurelij confutationes non legenti incredibile videatur. Quod ſi vnicum in Euangelij oracula ſacrilegium quauis non reprehenſione, ſed pœna dignum eſt; ſi Deus iis qui ad legem ſuam quicquam adiecerint, vel ademerint, tot acerba minatus eſt; quid tot & talia in locum exiguum coaceruata à Bineto in Euangelium ipſum piacula increpationis non meruerunt? Quid verò indignationis concipere non debuit Aurelius, cum hominis Theologiæ non peritiſſimi tam futile opuſculum, toties tantis tot Epiſcoporum & Theologorum autoritatibus tanta fiducia obiectari videret?

Digitized by Goo

PAG. 259.

Dicit sodalitatem Iesuitarum (vt vocat) mundo implicatiorem, vulgari vitæ propiorem, &c.

RESPONSIO.

Nihil ne te pudet? Quid obsecro criminis est, si Iesuitarum sodalitas dicatur mundo implicatior, vulgari vitæ propior, à solitudine alienior quàm vita Eremitarum; quod eo loco dixit Aurelius? Hæc illius vitia, an tuæ stoliditates vel fallaciæ haberi debent? Qui comparationem ab eo ibi allatam dissimulasti, illiusque vnicam partem mutuatus es ad ineptissimæ reprehensionis figmentum.

PAG. 262.

Dicit illos conniti superbo spiritu, dominatus & excellentiæ cupiditate, deiicere diuinissimam Episcoporum dignitatem.

RESPONSIO.

Obliuisci non potes superiores calumnias. Nam ista quæ carpis scribuntur ab Aurelio in aduersarios cum quibus certat, & quorum scripta oppugnat, non in omnes Iesuitas.

PAG. 269.

Ait infrænes rebellium animos & populares impetus bellè hactenus Iesuitas in Ecclesia referre, nullamque vereri potestatem, neminem suspicere maiorem.

RESPONSIO.

Eadē hæc ineptia est. Differitur enim ibi ab Aurelio in aduersarium duntaxat, & in eius commilitones, vt ex ipso loco patet; Societatem autem per se Iesuitarum non attingit. Quamquam videt eam passim ab eruditis reprehendi, quod humanam libertatem exaggerando eam ita inflet & attollat, vt à moderatione libertatis ad licentiam transferat, & ita in idem vitium quod aduersariis suis obiicere solet, ipsa incidat, veramque hominis libertatem expolict. Quam in partem si trahere velis Aurelij verba, vt ad totam Societatem pertineant, nihil quidem à veritate alienum feceris, quod attinet ad famam Societatis; licet Aurelij orationem eò, quò minimè necesse est, adduxeris.

PAG. 275.

Insolens dictum in Societatem: Quænam, ait, ista est Iesuitica proteruia, vt se reliqua omni Ecclesia maiores, sacris omnibus diuinisque rebus excelsiores existiment?

RESPONSIO.

Iam patet te non maleuolentiæ impetu, sed naturæ vitio ruere toties in eandem fraudem, cùm ab ea nusquam deflectas. Quod enim hîc vocas *insolens dictum in Societatem*, insolens tuum est in eam commentum ab Aurelij mente eo loco remotissimum. Manifestè enim loquitur aduersus Iesuitas Anglos aduersarios suos, qui cùm Episcopos, qui Regulares non fuerint, idoneos esse non posse dicerent Regularibus dirigendis, apertissimè seipsos Ecclesia omni & sacris diuinisque rebus, quibus administrandis Episcopi idonei esse debent, maiores & excelsiores fecerunt, cùm eos, qui illis pares sunt, ipsis tamen dirigendis pares non esse affirmarent. Resipisce saltem in posterum, & si quid in Aurelium manus tibi prurierint, vide ne

Digitized by Google

insolentia in eum & Societatem dicta tua ex verissimis illius dictis à te vel non intellectis vel distortis, elicias.

PAG. 281.

Contumeliosus est in Societatem, dicens eam omnia priùs verti ac ruere pati, quàm quidpiam à se secus dictum ac factum agnoscat. Hoc est (inquit) Molinistica factionis genium, &c.

RESPONSIO.

Si malè reprehensam putabas Societatis tuæ hac in re consuetudinem, docere debebas quemnam ex tot libris ab ea profectis, qui variis locis damnati fuerunt, ea vnquam à se reprobari sit professa publico & dilucido documento. Quod si facere non poteras impotenter arguisti Aurelium id quod refelli non potest arguentem, maximè cùm idem libris Iesuitarum Anglorum tot Episcoporum & Theologorum vnanimi autoritate damnatorum, tot erroribus & flagitiis scatentium, vt eos vos ipsi simulare verbis cogamini vobis improbari, clarissimè confirmetur; cùm eorum librorum errores non solùm nondum agnouerit Societas, sed eos sua omni factione & potentia tegere & subleuare conetur.

PAG. 287.

Concludit paragraphum improbè hisce verbis; sed in his verè & sine fallacia diximus cæcutire Molinistas (vt vocat Iesuitas) gratia Dei & status Euangelici ignarissimos, penè dixerim inimicos.

RESPONSIO.

Hæc verba improba vocas, quibus multò acerbiora in eos, qui à vestris opinionibus Molinisticis dissentiunt, vos quotidie coniicitis, eos humanæ libertatis infractores, & Caluini asseclas vocitantes? Quamquam illo loco in aduersariorum suorum cæcitatem, & inscitiam, & grauissimam status Euangelici & Episcopatus dedecorationem loquitur Aurelius, ne tua in hac reprehensione ineptia simplex & vnica videatur.

PAG. 292.

Improbum est quod dicit, sed hæc à Molinistis ignota sunt, quibus diuinæ gratiæ scientiam ignorare ludus est.

RESPONSIO.

Quis ergo Theologorum qui Molinæ Molinistarumque errata videat, quæ vident omnes qui ab ipsis dissentiunt, non passim testatur eos diuinæ gratiæ vim nolle agnoscere, illiusque esse ignarissimos? Non reprehenderes hæc in Aurelio si quicquam saperes; nec improba diceres, nisi in eos qui contrà sentiunt, multo plura dicere paratus esses.

PAG. 297.

Ait Iesuitas nihil magis habere quàm arrogantiam Theologicam, nihil minus possidere quàm scientiam Theologicam.

RESPONSIO.

Quid minus obsecro commeruit Iesuitarum Spongiæ autorum impudentia, qui post absurdissimam doctrinam suam propositam ita insultarunt Parisiensi Facultati: *Sed hæc subtiliora sunt, & ad hanc Episcopalis fastigij lucem Censores nostri bubonum instar, sat scio, cæcutiunt.* Et deinceps petulantissimè. Quam eorum doctrinam cùm Aurelius summæ imperitiæ, summo-

Digitized by Google

rumque errorum Christianæ religionis principiis aduersantium conuicisset, quid conuenientius dicere potuit in fiduciam, qua illam asseruerant, quàm eos nihil magis habere quàm arrogantiam Theologicam, nihil minus quàm Theologicam scientiam?

PAG. 304.

Diuius hîc de Societate ait; Si quid in tua Societate disciplinæ, si quid modestiæ supereſſet.

RESPONSIO.

Cedo qua de causa hoc scriptum, ne toties ineptissima increpationum Aurelij mutilatione lectoribus illudas. Obiurgat enim eo loco miram ferociam & impotentiam Floydi, pro qua eum dicit graui iampridem pœnæ subiiciendum fuisse, si quid in ipsius Societate disciplinæ, aut modestiæ supereſſet. Nec enim tales æstus ferre posset familiæ vllius religiosæ seuera disciplina, nec tantam impudentiam vlla modestia tegere & dissimulare vellet, sed merita stomachatione ad eam expiandam incumberet. Quæ Aurelij oratio ita æqua & perspicuè vera est, vt nullum mentis compotem ei aduersari posse putem.

PAG. 313.

Infelices imperitique Iesuitæ &c. Et iterum; Sola errabundi arbitrij temeritate in summa Christianæ rei mysteria alliduntur. Domine ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.

RESPONSIO.

Eà erant eo loco aduersariorum errata & imperitiæ prodigia, vt precibus potiùs quam argumentis sananda viderentur. In solos enim illos hæc scripsit Aurelius, non in quosuis promiscuè Iesuitas & in totam Societatem, vt absurdissimè semper simulas.

PAG. 314.

Vocat illos nouatores.

RESPONSIO.

In eosdem rem inauditam inuehentes hanc vocem confert; quam tu sæpiùs iam audita & exoleta tua fallacia in vniuersam Societatem transfers.

PAG. 322.

Agit de castitate Societatis, dicens quod nulli sint Regulares tenuiori castitate, nulli remissius ei hærent, nulli facilius ab ea discedunt, vtcumque Superior innuit, penè ipsi volunt & volatica lenitate nupturiunt, aliaque habet atrocia.

RESPONSIO.

Dicere ista coactus fuit ad deiiciendum eorum Iesuitarum fastum, qui regularis suæ castitatis amplificatione sacerdotalis & Episcopalis status castitatem extenuare conabantur. Verè autem an falsò dixerit, ipsa res indicat; cùm manifestum sit nullos esse Religiosos, qui facilius voto castitatis soluantur, atque ita tenuiùs ei hæreant, quàm Iesuitæ; qui ad nutum Superioris eo liberari, & ad nuptias transilire posse dicuntur. Et quamuis solo Superioris imperio discedere possint, tamen illud imperium facilè ipsis est elicere & extorquere, vbi eos discedendi cupido ceperit, ea nimirum facta eosque mores Superioribus exhibendo, quibus eos continuò dimittere cogantur. Hæc si atrocia sint in Iesuitas, vt ait Excerptor, atrociſſimi ipsi in se iunt, qui tali lege quotidie vtuntur.

Digitized by Google

PAG. 342.

Ieſuitas in fœdo errore verſari.

RESPONSIO.

Nonne ridiculum eſt te ferre non poſſe Ieſuitas illos qui damnatas hæreſcos à tot Epiſcopis doctrinas ferociter propugnent, dici *in fœdo errore verſari?* In eos enim ſolos iſtud ſcripſit Aurelius. Ac nonne æquè abſurdum eſt id quod in eos ſcriptum eſt, toties iam in totam Societatem à te traduci?

PAG. 343.

In illa (inquit) tantæ perfectionis arrogatricæ Societate.

RESPONSIO.

Ad hominem hoc dicit in Floydum & ſocios eius, ſodalitatemque eorum Anglicanam, Belgicam, & aliarum regionum, in quibus eorum doctrina probata eſt, nimium ſibi perfectionis etiam ſuper ſtatum Epiſcopalem arrogantes. Quam eorum arrogantiam quamdiu non improbat palàm Societas, probare cenſetur, quicquid apud ſe ſentiat; & tam improbæ ſolenniterque damnatæ doctrinæ dedecus in ſe quoque redundare pati debet, & ſibi exprobrari etiamſi à paucis tantum priuatis Theologis ſuis profecta eſſet. Si enim Apoſtolica quæ à ſingulis fidelibus admittuntur, totis ipſis Eccleſiis aſcribere ſolent, & eorum cauſa illas carpunt & obiurgant præcipuè vbi illæ Eccleſiaſticam in eos diſciplinam expromere non laborant; quanto magis imputanda eſt Societati Ieſuitarum impia doctrina publicè effuſa, ſolenniter ab Eccleſia per tot Epiſcopos damnata, niſi eam illiuſque autores improbare & compeſcere ſe demonſtret pro ea qua in illos pollet poteſtate, præcipuè cùm eam doctrinam coniunctis ſodalitiorum ſuorum per tot regiones opibus ac ſtudiis propugnari videat? *Duobus modis non te maculat malus, ſinon conſentias, & ſi redarguas.*

Auguſt. de verb. Dom. ſerm. 18

PAG. 346.

Illos vocat malignos & miſeros ſtultiſſima ignoratione laborantes. Addit illos auerſari Epiſcopos, quibus in ſpecie ſubſunt.

RESPONSIO.

Imperitiſſimè refers Aurelij locum, quem non intelligis. Sed tamen quid dignius ſcribi potuit in Ieſuitas illos qui libris ſuis tantum ignorantiæ & fraudis & contemptus in Epiſcopos effuderunt? Suadeo ſodalibus tuis vt homines in poſterum deligant, qui ſi cauſam tueri non poſſint, eam ſaltem tam ſtolidè non prodant, & miſeriam eius oſtentent.

PAG. 349.

Grauiſſimam calumniam habet dum ait Ieſuitas, nec ipſi quidem Deo diuiniſque legibus parere.

RESPONSIO.

Hæc calumnia tua eſt, non tam grauiſſima quàm vſitatiſſima & inepta. Non enim Societatem vniuerſam, vt fingis, ſed aduerſarios illos ſuos oppugnat Aurelius negantes id in Anglia licere, quia per Angliæ leges ſit capitale, quod diuinæ leges præcipiunt. Qua re ab Aurelio clariſſimè demonſtrata, nonne ſequitur Ieſuitas illos ne Deo quidem diuiniſque legibus obtemperare? Quid ais acutiſſime Excerptor?

PAG. 353.

Mira verborum petulantia per totam paginam in illos inuehitur, arguens eos hæreſeos, perſequentes ait Eccleſiam Dei volentes & ſcientes, infidi Deo, ſui immemores, prævaricatores Religionis effecti, factioſi, ſcandaloſi, & ſimilia multa.

RESPONSIO.

Si intelligeres Aurelium, grauiùs te hoc etiam loco increpatem. Sed quia te non intelligere toties probaſti, idque oratio tua paſſim ſœleciſmis fœda facile confirmat, religio eſſet hominem ſola inſcitia peccantem durius inſectari. Temeritatis tamen culpam effugere non potes, qui te, ne quidem excerpendis Aurelij locis idoneum ei opponere ſis auſus, nec reprehenſionem multò maiorem euadere poterunt tui ſodales, qui potiſſimum te ad hoc opus ex tanta ingeniorum vbertate delegerunt. Certè enim laberis hîc quoque in fallaciam tuam illam putidam & infamem, qua quod in Ieſuitas libellorum Anglicanorum autores & defenſores eſt ſcriptum ab Aurelio, deriuas in totam Societatem. Eos enim ille hæreſeos arguit; Eos Eccleſiam Dei perſequi, volentes & ſcientes, mirabilibus nimirum fraudibus & fallaciis; Eos infidos eſſe Deo; Chriſtianæ religionis prævaricatores, cuius myſteria euertunt; ſui immemores; factioſos; ſcandaloſos; contumelioſos; & eiuſmodi alia, quæ toto Epilogo in eos dicuntur, affirmat. Neque dum id facit, contumeliarum vel iniuriarum argui poteſt, niſi ab iis qui etiam Illuſtriſſimorum Antiſtitum & ſacræ Theologiæ Facultatis in eorum libros Cenſuras contumelioſas & iniurias dicere velint vnà cum illis qui eas petulantiſſimè oppugnarunt. Hæc enim omnia nomina in libros, quorum iſti autores ſunt & defenſores, collata ſunt à Cenſoribus, nec ab Aurelio, cùm in eorum indigniſſima reſponſa ſcriberet, diſſimulari potuerunt, ſed repræſentari & ingeri audaciſſimis hominibus, vt eorum commemoratione depreſſi, in poſterum ſaniores & quietiores exiſterent, qui alia nulla ratione frænari potuerunt. Te quoque ob tam inſulſam & malignam errorum Aurelij collectionem pro meritis accipi oportebat. Sed quia id minimè iam neceſſarium eſt huic cauſæ, quæ magis Eccleſiæ quàm Aurelij eſt, cuius in hoc negotio nulla res agitur, ſed ſola Eccleſiæ veritas & autoritas & honor; nihil aliud pœnæ vel tibi vel ſociis qui te adoperam, etſi leuem, tamen viribus tuis imparem, admouerunt, imponere opus eſt, quàm ad oculum patefeciſſe tantam eſſe Societatis veſtræ interiorem labem, vt in cauſa, quam vobis exploratiſsimam aduerſus Aurelium iactabatis, debiliſsimi fueritis & ſummè ridiculi, atque inſuper ita maligni, vt Aurelio à vobis ſatisfactio, non vobis ab Aurelio debeatur.

Atque hæc de iis quæ ab illo in vniuerſam veſtram Societatem arbitratus es iniuriâ ſcripta eſſe. Supereſt dicendum de querelis quas affers pro Societatis Coryphæis; quos neſcio cur ad calcem rejeceris poſt ea omnia quæ non ſolùm de ipſa generatim Societate, ſed de pleriſque eius Theologis expoſtulaſti; quibus ridiculè poſtponere eos videris, quos omnium non modò Societatis veſtræ, ſed aliarum omnium primos & maximos habere vultis. Sed tu proprium illis fortaſſe ordinem ſegregaſti, ne eximij & incomparabiles homines, quibus ſimile nihil orbis habet, in turba & in pro-

Digitized by Google

miſcuo grege nominatim obſoleſcerent, & quippiam cum aliis communè habere viderentur. Audiamus igitur incomparabilium hominum nouam & extraordinariam defenſionem.

De P. Franciſco Suarez. Pag. 149. & ſequentibus.

Mirè inuehitur in P. Suarez, & contra tantum virum indigniſſima habet: Inter cætera, fol. 150. paucas eſſe Suarij paginas in quibus mox aperto libro non ſe offerant legentis oculis errata & hallucinationes, modò ridiculæ & leues, modò maioris momenti, & quæ inſigniter vapulare mereantur apud Eccleſiaſticæ doctrinæ, & eruditionis, & ſcientiæ verè Theologicæ conſcios: quæ ſi Theologi Pariſienſes, vlla inuidia ſtimulante, colligere voluiſſent & in volumina redigere, non pauciores quàm ille Tomos de hoc ſolo argumento contexere potuiſſent.

RESPONSIO.

Quonam ergo modo hæc refellis? quomodo doces falſa eſſe, contumelioſa, *contra tantum virum*, vt loqueris, *indigniſſima?* Video quid egeris: Soarium *doctiſſimum huius æui Theologum eſſe*, cum Spongia; *communem magiſtrum orbis, Alexandrum magnum, oraculorum Delphicis certiorum promptuarium*, cum Rectore & Collegio Conimbricenſi; *ſanctis Auguſtino, Thomæ, Patribuſque vniuerſis vel ſuperiorem, vel parem*, cum aliis tuis ſodalibus cogitaſti; Et quia excellentiſſimas quaſque res ſilentio potius laudandas eſſe quàm verbis audieras, Soarium excellentiſſimum Theologiæ apicem ſilentio potius quàm verbis à te defendendum collegiſti; nec *communem magiſtrum orbis* apud cæteros homines, id eſt, apud eius diſcipulos, argumentis vindicandum, ſed ſola magiſtrali autoritate, arbitratus es; qua fieret vt omnes Soarij communis ſui magiſtri reprehenſiones, ſolo eius nomine propoſito, quaſi ſuas reſpuere deberent. Sic enim magiſtros à diſcipulis coli decet. Hæc fuit tua mens de Soario; hæc pro illo æmulatio veſtra eſt; hæc ridicula oſtentatio, qua omnia, quæ de vobis & de illo ab Aurelio ſcripta ſunt, confirmatis, tum cùm maximè ea falſa videri vultis. Nam quaſi diſcipulo quopiam in magiſtrum inſurgente, Aurelium eius reprehenſorem ſola illius autoritate refellitis; & quod ſodales veſtri ne Illuſtriſſimis quidem Epiſcopis concedere voluerunt, vt tetros in fidem, & in Eccleſiæ honorem errores ſuos ſine appoſitione argumentorum ea auctoritate compeſcerent, quam à Deo acceperunt; id vos in Suarij cauſa vobis aſſumitis, vt quæcumque in eo Aurelius arguit, ſola eius commemoratione ac fama obruiſſe videamini. Deus vobis hunc tumorem auferre voluit miſericordiſſima ſeueritate, & tum iis quos tam elata fortaſſis imbuiſtis opinione, tum vobis, qui in ea Societatis veſtræ gloriam & decus ponitis, demere immeritam præſumptionem, propoſitis in publicum perſpicuis illius imperitiæ erroribus, quem vltra omnes homines extuliſtis. Eò enim Aurelium neceſſariò impulit immenſa & inaudita Floydi inſultatio in ampliſſimam Theologiæ Facultatem, quam ſcribere non erubuit *rumpi inuidia in Soarium, & ita victuram Suarii doctiſſimi huius æui Theologi memoriam, vt vtrum Theologi Pariſienſes fuerint, niſi fortaſſis ad infamiam, poſteritas ignoratura ſit.* Cui refellendæ impudentiæ, qua non ſolùm Pariſienſi Facultati, ſed omnibus

Digitized by Google

Catholicis stultissimè obtrectabatur, meritò visum est Aurelio exprimendam esse in vulgus Suarij imaginem, qualem in eius scriptis perspexerat; nec oportuniorem fore vnquam locum vt vulgaribus hominibus eriperetur vanissima opinio, quæ illis de Suarij præstantia Theologica immissa esset, & ea ipsis errorum humanæque ipsius imbecillitatis cognitio immitteretur, quam mysteriorum plerorumque ab eo læsorum, & sanctissimæ Dei scientiæ multis locis violatæ honor postularet. Quàm enim sincerè & sine vlla animi in Suarium stimulatione Aurelius scripserit, paucas esse illius paginas, in quibus mox aperto libro non se offerant legentis oculis errata, modò leuia, modò grauiora, & quæ magnoperè reprehendi mereantur, ipse declarauit proposito statim eius rei experimento, & prolatis, tum ex loco quem Spongia obiecerat, tum ex certo illius capite ad rem de qua agebatur pertinente, erroribus ita grauibus, vt tum perpetuæ Ecclesiæ traditionis soliditatem, tum ipsa Christianæ Religionis principia infringerent. Quæ refellere debuit hic Excerptor, si prudenter à quoquam credi voluit eum falsò ab Aurelio insimulatum fuisse. Sicut enim Aurelius illo specimine dicti sui fidem fecit, quoad plura proferendi occasio incidisset; ita specimine illo confutato, fidem ei meritò abstuliisset Excerptor; quo nunc inconcusso & intacto, eam validius confirmauit. Hoc perpendant eruditi homines, & æquo animo ac neutram in partem procliuiore præditi. Intueantur rerum ipsarum argumenta, non inanes illas & sublimes Iesuitarum pro sociis suis cogitationes, quibus occupati quicquid secus dici audiunt, quantalibet soliditate comprobetur, pro contumeliis & criminationibus accipiunt, quas ex ipsa statim auditione, sine vlteriore indagine, vel argumento auersari oporteat.

PAG. 150.

Ait eum nihil magnum habere quàm suorum voluminum molem, quam verè dixeris ex variis priorum Scholasticorum scriptis collatitiam farraginem, nullis propemodum Theologicis fundamentis exstructam, sed errabundæ sine duce humanæ rationis excursionibus compilatam.

RESPONSIO.

Hæc eodem pertinent quo superiora, & eandem opinionis tuæ vanitatem demonstrant. Patere dici quæ probantur, dum tu ea ita refellis vt nihil probes.

PAG. 155.

Dicit Suarium Ecclesiasticorum ordinum graduumque naturam, officia, dignitatem, & sanctitatem violasse.

RESPONSIO.

Clarissimè id probat ibidem; & cùm ipse id sibi credi noluerit nisi probanti, tu contrarium tibi credi sine probationibus absurdissimè postulas.

PAG. 156.

Referens quasdam opiniones P. Suarez subdit; Quæ propositiones ita nouæ & inauditæ, & Ecclesia indigna, & tam nouis quàm veteribus Theologis, & Scripturæ

ſacræ contrariæ ſunt, vt non Theologo huius æui doctiſſimo, aut communi magiſtrò orbis, ſed homini doctrinæ Eccleſiaſticæ, & veræ Theologiæ rudi, & diuiniſſima myſteria humanarum opinationum libidine & ſui ſenſus alea ventilanti conueniant.

RESPONSIO.

Probat idem clarè eodem loco: nec ferendæ ſunt diutius tuæ næniæ.

PAG 192.

Dicit ſe doctrinam quandam declaraturum ſuo loco, vbi, inquit, multæ Suarij ineptiæ pateſient. Et ibidem mirè eum contemnit.

RESPONSIO.

Iure an iniuria id dicat, tu non doces; ipſe iure à ſe dictum apertè docuit, adeoque à te ridiculè reprehenſum. Malè errata illius tuâ pro illo ſuperbiâ & inflatione tueris.

PAG. 289.

De eodem indignè loquitur, & ait Societatem eum ſequi, quaſi cæcutientes catelli matrem errantem ſequuntur.

RESPONSIO.

Ita perſpicuè id ibi probat, & ita non ſolùm ipſum matrem errantem, ſed Ieſuitas Anglos, in quos ſolos agit, cæcutientes eius catellos demonſtrat, vt id neque tu, neque ſociorum quiſquam vnquam infirmaturus ſit, quia erratum eius in clariſsimam Eccleſiæ veritatem incurrit, & in Dei verbum quod manebit in æternum.

PAG. 226.

Dicit eum cupere ſolum Ieſuiticum ordinem ab ipſo inſtitutum.

RESPONSIO.

Rectè dicit eum velle illam ſpeciem religioſi ordinis ad quam pertinere dicit ordinem Ieſuitarum, ſolam eſſe inſtitutam à Chriſto, non autem alias, vt Mendicantium. Eſt enim apertiſsimè Soarij doctrina.

De P. Thoma Sanchez. Pag. 243.

In Sanchez contumelioſiſsimis verbis inuehitur. Quod ediderit Tomum de Matrimonio, quod dicit pudendum opus, tam immani curioſitate, tam inuiſa in rebus ſpurciſſimis & nefandis, & monſtruoſis, & diabolicis perſcrutandis ſagacitate horrendum, vt mirum ſit pudoris alicuius hominem ea ſine rubore ſcripſiſſe, quæ quiuis modeſtioris ingenii vix ſine rubore legat. Portenta iſta ſunt, non ſcripta; animorum inſidiæ, non mentium ſubſidia; incentiua libidinum, ſchola flagitiorum, non honeſtæ diſciplinæ, non ſcientiæ Chriſtianæ inſtrumenta. Infelix ſcientia quæ multos perdere, paucos iuuare nata eſt. Quæ circa ſordes & ſterquilinia voluenda & reuoluenda volutatur, vt eius Doctorem iure cum ſcarabæo conferas, vel cum iis qui latrinariam factitant, vel qui eius artis fuſiſſima & minutiſſima volumina graphicè conſcribenda ſuſcipiant. Quod argumentum proſequitur auctor pag. ſeq.

Digitized by

RESPONSIO.

Eadem huc reuocanda ſunt & ad Sanchez adhibenda, quæ ſuprà de Soario dicta ſunt. Eadem enim vanitate & ineptia pro hoc expoſtulas, ac pro illo. Sanè quidem in Sanchium nihil habuiſſet cur ſcriberet Aurelius, niſi à Floydo tot tantiſque Epiſcoporum & Theologorum autoritatibus magno verborum æſtu inſultanter objectus eſſet, quamvis hæreſeos tam ſolenniter ab iis damnatæ eſſet auctor. Nec tamen in eius de Matrimonio volumen quicquam Aurelius ſcripſit, niſi quod ab eruditis & piis hominibus ſæpè reprehenſum ac deploratum quiſque audiuit, & quod ipſi hæretici in Theologiæ Catholicæ, religioſorum ordinum, & Eccleſiæ totius ludibrium apud ſuos & publicè in ſcriptis ſuis diffamarunt; vt magni Eccleſiæ Catholicorumque omnium interſit palam hæreticis oſtendi, tam enormem in fœdiſſimis rebus curioſitatem, quam illi in ſacramentorum Matrimonij & Pœnitentiæ contumeliam rudioribus illaqueandis exprobrare ſolent, Catholicis aliis Theologis & Eccleſiæ non probari, cùm reuera ſit inaudita, & quicquid in eo genere vnquam in Eccleſia ſcriptum eſſe conſtet, longo interuallo ſuperet, & multis hodie improbioribus hominibus libidinum diſciplinam & oblectamenta præbeat, vt antè diximus, & exemplis minimè vulgaribus compertum eſt.

IBIDEM.

Vocat eius librum noxium.

RESPONSIO.

Refer ad ſuperiora. Sanctitatis verò laude illum non obſcurum fuiſſe non negat, vt malè narras: Sed Floydo id dicenti, nec probanti, non credendum ait; cùm eius de alterius ſanctitate teſtimonium, præcipuè de ſocij, & illius ſocij quem ipſius intereſſet quammaximum & pręſtantiſſimum haberi, & quem Pariſienſi Facultati & Illuſtriſſimis Galliæ Epiſcopis opponeret ad præſidium hæreſeos quam ab eo accepiſſet, non magni ponderis habendum videretur. Cæterum de Sanchij ſanctitate iudicium ſuum nullam in partem interpoſuit. Doctrinam tantum eius aſſeruit non eſſe ſanctam, nec ſubſidium quod à Floydi peritia non accepiſſet, à Sanchij quacumque ſanctitate haberi poſſe.

IBIDEM.

Dicit ipſum prodigioſo volumine velut cloaca ingenti fanda infandaque conuoluiſſe, vt ſi priorum omnium Theologorum verecundiam pudoremque ſoluiſſet, eorum ſcientiam ſuperaſſe diceretur à ſocijs, à Ieſuitis.

RESPONSIO.

Hoc ſcripſit in præſumptionem eorum Ieſuitarum qui in Sanchij librum præfari non dubitarunt, eum ſuperiores omnes, qui de Matrimonio ſcripſiſſent, longè multumque ſuperaſſe; & id quidem Clementis VIII. Pontificis nomine ſpargere auſi ſunt. Quorum vanitatem nimiam explodens, dixit nihil ſibi videri cur tam amplè de Sanchio ſentirent & prædicarent, niſi fortè quod priorum omnium Theologorum in tractando ſacramento Matrimonij pudorem & verecundiam ſoluiſſet, & eò progreſſus eſſet quò antea nemo illorum. Solent enim præclari illi iudices eos ſum-

Digitized by Google

mos Theologos habere, quos ſolutiſſima & infræni imaginatione quàm latiſſimè vagari, & vltra priorum metas ad noua & nemini vnquam cogitata commenta prouehi vident; vnde exiſtunt magnæ illæ commentariorum commentis iſtis refertorum moles, quas quotidie cernimus & ſtupemus. Magis quippe imaginatione quàm ingenio philoſophantur; & dummodo vulgata fidei dogmata palam non euertant, quidlibet audendi & fingendi poteſtatem ſibi Theologis, quaſi Poëtis, conceſſam putant. Quo in genere cùm Sanchius ventilandis & imaginandis coniugiorum ſpurcitiis ſuperiores omnes longè anteceſſiſſet, non immeritò Aurelio viſus eſt omnibus omnium ætatum Theologis ob eam rem abiſtis præponi.

Habes, Catholice Lector, ad omnes criminationes Ieſuitarum: quas vides ita facili negotio obtritas, vt magis calumniæ & mendacia Ieſuitarum in Aurelium, quàm Aurelij in Ieſuitas dici debeant, quemadmodum initio ſcripſimus. Pudendum eſt religioſos homines tantum clamorum & querelarum tantâ confidentiâ miſcere, ſummaſque & intolerabiles in Societatem ſuam contumelias vociferari, quarum vbi ad demonſtrationem, imò ad indicationem ſolam deducti ſunt, nihil niſi fraudulentias, mendacia, & ea ipſa, quæ expoſtulant, crimina, in eum ipſum, in quem illa expoſtulant, proferre poſſunt; vt tum maximè, cùm iniuriam queruntur, eam inferre, & cùm famam ſuam læſam dicunt, alienam inuadere videantur. Sed tamen de Aurelij fama, quæ eorum petitionibus obnoxia non eſt, & de induſtria illis eſt ſubtracta, vt à perſonarum contentionibus, ad quas ſtudioſè diuertere ſolent, vbi alia ſuffragia non ſupperunt, in ipſam rerum & veritatis ab iis violatæ diſputationem concluderentur, nec quoquam ab ea euagari poſſent. De Aurelij igitur fama, ignoti hominis, & obſcuritate ipſa inuulnerabilis, minor aduerſus eos eſt querela. Propugnatam nimirum ab eo doctrinam petunt, in eam collimant, in eam quaſi nautæ tum maximè inuehentes in portum cùm ab eo recedere viderentur, illis ipſis eam probandi & illæſam intactamque cupiendi ſimulationibus feruntur, vt iis defenſionem illi eripiant, inuidiamq; in vulgus parent, qua primùm defenſio, deinde Cenſura, denique doctrina, quam aduerſus impetus ſuos ita munitam vident, vt nihil in eam honeſtè conari poſſint, eâdem operâ conuulſa & labefactata videantur. Ereptis ſibi legitimis doctrinæ & veritatis ſubſidiis, ad potentiæ ſuæ & fraudulentiæ auxilia ſe conuertunt, doctrinæ ſuæ nouitatem eo more, quem nouatoribus toties ipſi exprobrarunt, tuentes ac fulcientes, vi & factione ſua, non diuinæ lucis armis, quibus iſta ratione ſe vacuos eſſe demonſtrant. Si enim his inſtructi eſſent, non ad artes inuidioſas ſe conferrent, à religioſis & quietis hominibus alienas, quibus plus odij ſibi apud bonos & cordatos homines conflabunt, quàm prioribus conatibus; & quàm verè Eccleſiæ metuendi & auerſandi ſint, & quanto iure ab Aurelio vehementius fuerint increpati, quaſi homines quos coërcendi nulla alia ratio ſupereſſet, magis comprobabunt. Ac ſanè ſi antehac dubitatum eſt num fictæ ab iis in Aurelij acerbitatem querimoniæ ad doctrinæ & Illuſtriſſimarum Cenſurarum euerſionem ſpectarent, id iam dubium eſſe non poteſt, querimoniarum illarum patefacta tanta malignitate, & ineptia, & abſurditate, vt non ex rei veritate natæ, ſed ex

sed ex malarum mentium artibus depromptæ, & dolis confictæ, & longè aliò quàm quo videantur destinatæ appareant idoneis quibusq; iudicibus, qui de illis nostrisq; ad ea responsionibus iudicium ex rebus ipsis, non præiudicium ex aliis studiis facere volent. Equidem si quidad querimonias illas satisfactionis dandum esse videbatur, nihil iam amplius iure exigi potest præter hasce responsiones, quibus illarum iniquitatem ita demonstratam æqui hominibus speramus, vt non modò iure requiri nihil vltra possit, sed neque concedi sine summa iniuria veritatis Ecclesiæ, Antistitum, & legitimæ eorum defensionis. Hac satisfactione contentos esse Iesuitas decet, nec fictis vltra quiritationib. veritati fraudem facere, nec de Societatis suæ honore tum demum esse solicitos, cùm Ecclesiæ honorem magis sodalium suorum conuitiis quàm erroribus violatum, restitui vident. Tum potius de fama Societatis laborare debuerunt, cùm nefarij in ea libelli, doctrinæ & audacię inusitatæ pleniſſimi, cuderentur. Illis extinctis & prefocatis Societatis suę honori consulere oportuit, cùm prudentiâ illâ suâ facile perspicere possent, non defore idoneos eorum reprehensores, qui Dei & Ecclesiæ honorem non minus charum haberent, quàm ipsi suam Societatem. Nunc verò postquam ipsi famam suam prodegerunt, postquam perturbationis magnitudine impulsi eam in certamen coniecerunt voluntarium & insolens, quo cùm Ecclesiæ & Antistitum honorem iniquè peterēt, sibi honor omnis æquissimè eripi posset, quatenus legitima Ecclesiæ defensio postularet; postquā vt animis suis indulgerent nihil pensi habuerunt; postquam omnia proturbantes, ne suam quidem respexerunt Societatem, postulare vt illius ratio ab aliis habeatur, vt illi parcatur, vt illi indulgeatur, ab illis etiam Episcopis & Præsulibus, quos tam procaciter sunt adorti, tantæ non solùm iniquitatis est, sed impudētiæ & absurditatis, vt mirum sit vel ab vllo homine id proferri, vel ab vllo audiri posse. Si quid ergo infamiæ suscipiāt, sibi ac suis sodalibus ascribere debent, qui quicquid veri dedecoris & scandali ex his contentionibus Societati oritur, ei pepererunt heresibus & flagitiis suis; non Ecclesiasticæ veritatis & autoritatis defensoribus, qui hæreses & facinora huiusmodi tollere, adeoq; natam ex illis veram infamiam extinguere voluerunt. Quod nisi ab ipsis esset factum, non solùm Societati Iesuitarum, sed toti Ecclesiæ Catholicæ summa apud aduersarios infamia & scandalum adhæsisset, dum talia intra Ecclesiam non fieri tantū, sed etiam tolerari viderent. Nunc vbi ea compesci & pro meritis accipi videbunt, Ecclesiæ integritatem & vigorem fatebuntur, quæ si pro humanæ imbecillitatis conditione effugere nequeat quo minus atrociora interdum in ea facinora à religiosissimis etiam cœtibus existant, ea tamen impunè existere non patiatur, sed execratione publica auersetur & compescat: Ipsi ergo Iesuitæ scandala Ecclesiæ pepererunt; castigatores illa extingunt. Malis enim conatibus gignuntur scandala, reprehensionibus meritis, pœnisque tolluntur. Quantò verò Ecclesiæ turpius, & ad hostium suorum existimationem contumeliosius & scandalosius erit, si non modò talia intra eam maleficia concipi & ferri, sed etiam castigationes iam illis admotas non ferri, sed auerti, & comprimi intelligent, & quod in illa maleficia fieri debuerat, id in eorum reprehensiones constitui? Auertant tantum dedecus, quibus

Ecclesia, quibus Dei honor, quibus diuinæ veritatis & fidei glória curæ est, nec priuatæ vni Societati vnde labes tantas manasse vident, Ecclesiam Catholicam, rerum diuinissimarum sanctitatem, officia omnium maxima postponant. Nam quo minus incredibiles rudioribus viderentur damnatæ ab Illustrissimis Episcopis Iesuitarum hæreses & impietates, dedit operam Deus vt proscriberentur eodem tempore & damnarentur sedis Apostolicæ autoritate opera omnia Pozæ Iesuitę Hispani, primarij Theologiæ Professoris olim Compluti, nunc Madriti in nouo ab ipsis mirabili gloria extructo, frustra aduersantibus Hispaniæ Academiis, Collegio Imperiali, interpositâ in eam rem Imperatoris gratiâ, cùm Regiâ minus valerent. E tali Collegio tanta vanitate conflato, & à primario illius Professore prodierunt illæ primitiæ, quas Ecclesia repudiare & auersari coacta est, & quarum nos Tomum vnum vidimus tot deliriis & insaniis falsis scatentem, vt vix credibiles legentibus videantur. Quem tamen Tomum varij Prouinciales tum Hispaniæ tum Galliæ probarunt, & Iesuitæ Lugdunenses pompatico præconio, vsitatis Societati laudibus referto, cumulatum Carthusiani ordinis Præposito generali honoris causâ dicarunt. Hoc exemplo Censuræ errorú maximorum, Ecclesiæ religioni exitialium, ab Illustriss. Galliæ Episcopis ac Theologis vnanimi iudicio damnatorum, autoritatem apud quosvis adjicere voluit Deus, & vel ignarissimis hominibus, & rerum de quibus agitur magnitudini perspiciendæ imparibus, documentum exhibere, quid à Iesuitis aliis fieri possit, cùm eorú primarius & selectissimus Professor, tanto aliorum assensu & probationibus subnixus, sedis Apostolicæ iudicio tam fœdè prolapsus sit. Quare desinant aliquando religiosæ Societatis, scientiæ, zeli, fidei propugnationis, & eiusmodi rerum inania nomina, obscurandæ apud imperitos manifestæ luci obtendere, & cùm hæreses libros que ab Illustriss Episcopis damnatos, eorumq; defensiones nefarias à Societate sua ortas esse negare non possint, cùm libri Iesuitarum nomina præferant; defensiones propulsandarum, quasi iure naturæ, iniuriarum, & repellendorum à se hæreseos & impietatis criminum conatus prætendant, vt eosdem illorum autores & propugnatores esse pateat; patiantur Ecclesiam iure suo vti, in comprimendis ad cæterorum exemplum publicis grassatoribus. Imitentur moderationem Illustriss. Antistitum & Theologiæ Facultatis, qui tam infandè prosciſſi, & obiecta impiorum ludibriis vnà cum ipsorum nomine antiqua Ecclesiæ fide & veritate, quieuerunt tamen, nec solùm famæ suæ, sed etiam autoritatis iniurias inauditas humaniter perpessi sunt, quoad innocentiæ suæ & veritatis soliditate, non factione & ambitu, refellerentur. Eant & faciant similiter. Tot saltem Episcoporum, & tantæ Facultatis humilitatem obseruent. Ne elatiores & suæ famæ tuendæ impatientiores videri velint, quàm illi suæ autoritatis, quæ maior, quæ Ecclesiæ capitalior, quæ magis necessaria multò est, quàm honor & fama Societatis Iesuitarum. Si quid esse confidant quo falsa sibi crimina ab Aurelio imposita demonstrent, si quam innocentiæ suæ palam sinceréq; comprobandæ spem habeant, ingrediantur stadium quod aperuerunt, & à publico hominum iudicio, proposita rerum liquidissimarum veritate, restitutionem famæ suæ, & contumeliarum Aurelij damnationem petant, quemadmodum

ab eodem Illuſtriſſimorum Epiſcoporum & Theologorum Pariſienſium publicè violatorum expurgationem Aurelius petiit. Alioquin, ſi conditionem tam æquam repudient, ſi eam defendendi ſeſe viam fugiant quam oppugnandi inierunt, ſi tam in reſpondendo imbelles quàm in laceſſendo procaces videri velint, ſi rerum denique & veritatum contentionem in factionis impetum vertant, declarant ea ab Aurelio ſcripta eſſe quę infirmari non poſſint, nec infamiam, quam fugere volunt, effugient, ſed augebunt.

Neque ſanè mirum eos æquabilem cum Aurelio certationem declinare, ſubſidioq; aduerſus eum violentiam ſuam accerſere, cùm tantum inter veriſſimas illius increpationes & ſodalium ipſorum laſciuias interſit, quantum inter doctrinæ ipſius ſoliditatem, & illorum hæreſes. Ipſi enim vltrò, deditâ operâ, nullâ idoneâ causâ impulſi, in Illuſtriſſ. Antiſtitum & Theologorum dignitatem, qui ipſorum tantum errores damnarant, ipſos non attigerant, ac ne nominarant quidem, ruptis quodammodo inuerecundiæ fontibus effuſi, ea ſcripſerunt, quę nulla ſanorum hominum, modò Catholicorum, rabies in Eccleſia aduerſus publicum Epiſcoporum & Theologorum conſeſſum vnquam protulerat. Aurelius contrà, non ſua ſponte, vel animi cauſa, ſed ad tantam maledicentiam publica objurgatione expiandam, ne tale in Eccleſia dedecus aut in præſentia non repreſſum, aut in futurum atrocius erumpere poſſe, aut deniq; grauiſſimarum Cenſurarum & ſolennis ſummorum errorum damnationis autoritatem eleuaſſe videretur, ea tantum ſcripſit quæ in homines effusè proteruientes, & in manifeſto ſcelere deprehenſos dici ſolent. Superbiam, inſolentiam, impudentiam, aliaque perſpicua vitia exprobrauit: Nihil extra propoſitum aliunde quæſiit, quo vberius conuitiandi argumentũ haberet: Multa notiſſima & grauiſſima ſiluit, quæ quiuis maledicendi cupidus in Ieſuitarũ infamiam ventilaſſet: Ea ſola objecit, quæ præſens aduerſariorũ audacia flagitauit: Nihil fortiùs inſectatus eſt, niſi vbi atrocior aliqua occurrit & intolerabilior eorum procacitas: Eos denique preſſo ſequens pede, pro petulantiæ & facinorum modo virgam increpationis inflixit. Quare non magis contumelię haberi poſſunt eiuſmodi objurgationes, quàm eæ quæ in hominem palàm graſſantem & latrocinantem conferuntur, quarum vis non ad objurgantis animum, ſed ad magnitudinem & euidentiam ſceleris referri debet. Quod eo magis dicendum eſt, quia quiſquis Aurelij reprehenſiones quietius expendet, & cum aduerſarij peccatis, quibus intenduntur, comparabit, reperiet longè ſemper infra illorum atrocitatem ſubſidere, quantumcumque per ſe ſpectatæ acerbitatis & contumeliæ præferant. Nihil in iis virulentæ ſordidæq; illius maledicentiæ, nihil abjectæ obſcœnæq; procacitatis, qua Ieſuitarum libelli fœtent: Nulla triuiorum dicteria: Nulla ſatyricorum ſcommata: Nullæ cauponarum ſannæ: Nullæ veterum ſcortorum, ſpuriorum, ſterquiliniorum ſimilitudines: Nullæ hæreticorum & ſchiſmaticorum appellationes: Nullæ ranæ, feles, tygres, lupi, hydræ, bubones, cuculi, cerberi, aliæque abjectiſſimæ fœces, ac mentium exulceratarum purulentiæ totis pagellis horrere cernentur. Hæc imbecillitatis Ieſuitarum ſunt tela: In Aurelio ſana omnia, ideoque pura, honeſta, valida; ex aduerſariorum factis, non ex affectu ipſius nata; iudicio concepta, non impetu;

tam digna quæ à quouis inferantur, quàm iis sunt digni in quos illata sunt; tam generosæ seueritatis quàm iustæ pleniſſima.

Atque adeo vt liquidius intelligi possit, quid sit discriminis inter Iesuitarum bacchationes & Aurelij responsa, & quanta inuerecundia se læsos ab eo querantur, qui Illustrissimos & Reuerendissimos Galliæ Antistites, & sacræ Theologiæ Facultatem tanto insanioribus suorum conuitiis, vel potius blasphemiis confixos vident, exponemus & nos vicissim mendaciorum, calumniarum, & conuitiorum ab illis congestorum molem, vt mutuo illorum impudentiæ & Aurelij firmitudinis conflictu superioribus responsionibus imponatur cumulus, toti huic causæ lux vberior accedat, & debilissimis quibusvis animis omnis dubitatio tollatur. Neminem enim fore puto, qui inita vtriusque partis collatione, de æquissimo Aurelij consilio, & aduersariorum indignitate ambigere possit. Hanc verò collectionem longè veriùs ac sincerius nobis edere licet, quàm ipsi suas excerpserint. Non enim imitabimur eorum superbiam & absurditatem, qua sibi quidvis expostulantibus solo verbo, solo nutu, sola fama, & quasi diuino splendore Societatis, sine vlla rationum adjunctione, sine vlla argumentorum ab Aurelio prolatorum confutatione, fidem toto orbe habendam putarunt, quasi nulla proferrent nisi (vt cum Logicis loquar) primo-falsa, id est, ita perspicuæ falsitatis vt eius nulla causa dari posset, & quasi ea esset Iesuitarum diuinitas, vt in iis nulla reprehensionis suspicio quicquam loci haberet. Effugiemus absurditatem & superbiam hanc, quia ea colligemus quæ iam ab Aurelio planissimè & solidissimè confutata sunt, ipsis aduersariis responsionem ad ea legitimam horrescentibus, nec sine aliis præsidiis, quàm quæ eruditis & innocentibus conueniant, sperantibus se ei pares esse posse. Et quamvis eorum petulantiam nemo retudisset, tanta est illius ab Aurelij reprehensionibus diuersitas, vt cùm ipsi voluntaria conuitia in Illustriss. Episcopos & Theologiæ Facultatem summa temeritate profuderint, ea colligi liceat, & nuda in hominum aspectũ educi summa fide & integritate, cùm per se quodãmodo stent, nec ab alia oratione & causa quàm à maledicorum & impotentium libidine manarint. Cùm verò Aurelij increpationes in ipsorum flagitiis, vt in argumentis vnicis totæ sint infixæ, in illis hæreant, in illis nitantur, nec ex eius arbitrio vnquam prodierint; & in hoc potissimum capite sita sit earum æquitas, quod ad necessariam enormis impotentiæ compressionem susceptæ sint, sine qua iniquissimæ nostro quoque iudicio viderentur; fatendum est earum naturam peruerti, & in aliud longè transferri genus, cùm solæ ac per se, tacitis causis ex quibus natæ sunt, exhibentur; cùm contrà Iesuitarum petulantiæ natura, tota voluntaria, & causæ omnis expers, tum maximè eluceat, & suæ indoli aptissimè ob omnium ponatur oculos, cùm sine vllius causæ adjectione, sola, & nuda profertur.

Digitized by Google

CONVITIA,

PETVLANTIÆ,

ET

MENDACIA

A JESVITIS ANGLIS,

IN ILLVSTRISSIMOS ET

REVERENDISSIMOS GALLIÆ ANTISTITES,
ET IN SACRÆ THEOLOGIÆ FACVLTATEM
Parisiensem effusa, nomine HERMANI LOEMELII in
Spongia & Querimonia, ac nomine ANTONII GOFFAR
in Vindiciis NICOLAI SMITHÆI.

Digitized by Google

EX SPONGIA

ſecundæ editionis.

IN *Epiſtola Nuncupatoria*, Cenſuras Facultatis Pariſienſis iam inde à viginti annis ruſticas & ineruditas eſſe, *dicit:* Mineruæ Catholicæ odioſas, quibus clariſſimis huiuſ æui Theologis obſtrepunt,& Lemanici lacus ranunculis acclamant. Cenſuram autem in ſuos libros vociferationem potius quàm Cenſuram, qua coaxant quaſi ranæ in libros Anglicanos. Facultatem autem clamoſiſſimam paludem eſſe; denique eam falſitatis & arrogantiæ conuictam.

Ibidem. Mendaciter ait, Facultatem ſex ſeptemve propoſitionibus, quas S. Thomas tradit in terminis, temeritatis, præſumptionis, blaſphemiæ, hæreſes notas inuſiſſe.

Ibid. Richerium fuiſſe noui ſchiſmatis in Gallia nouum autorem. *Addit*, Cenſuræ autores ſub nomine Richerij militare; *tum Richerium, qui à nemine vnquam ſchiſmaticus, nedum ſchiſmatis vllius autor dictus eſt; tum Facultatem, quæ Richerij librum nunquam probauit, nedum ſub eius nomine militat, & tamen Cenſuram vnanimi omnium Doctorum conſenſu tulit, nequiſſimè proſcindens.*

Ibid. Cenſuram, *vocat*, inſolens facinus, *nouum iniuriæ genus ante hoc tempus inauditum. Queritur* ſe & ſuos iudicatos eſſe à Facultate hæreticos. Denique, quod vel barbaria non ſolet facere, damnatos inauditos, pro ſe reſpondendi copia adempta, non alio quàm maleuolorum teſtimonio conuictos, interpretantibus inimicis, qui, vt damnarentur, odioſis criminationibus, mendaciis, periuriis cœlum terræ miſcebant. *Quæ inſanæ calumniæ abundè contritæ fuerunt.*

Ibid. Cenſuram eſſe pernicioſi exempli, prodigium improbitatis in Eccleſiæ interitum graſſaturum, monſtrum inſcitiæ à cæca in Regulares maleuolentia turbulentis efferata affectibus, ratione iudicioque deſtituta, pronuntiatum, brutum temeritate, & inſcitia plenum.

Pagina 2. Cenſuras actas eſſe in turbulento conſeſſu, à quo ſe nonnulli ſubduxerint, multoque plures cùm vellent adeſſe, nec veritas & iuſtitia ſuffragiorum numero vinceret, excluſi ſunt. *Mendacium hoc ſæpè retuſum eſt.*

Ibid. Cenſuram eſſe inſcitam, ineptam, fœdam, informem.

Pag. 3. Cenſores *depingit* quaſi Lupercos,& eorum decreta Lupercalia.

Ibid. Refert quaſi ſcriptum à Cardinali Perronio in oratione ad tertium regni ordinem: Reperiri in Gallia Eccleſiaſticos, qui votis hæreticorum perficiendis optimam operam nauent, cenſuriſque temerariis viam ſchiſmati

Digitized by Google

aperiant. *Quod in illa oratione nuſquam habetur, & inſigni mendacio fictum eſt, vt & alia quædam, quæ ibidem proſequitur, ſtultè etiam abutens ſcriptorum neſcio quorum vocibus quaſi in Faculiatem dictis.*

Pag. 6. dicit, Cenſores eſſe Pontificiæ poteſtatis hoſtes, libros impios in Regum coronas & ſanguinem colere & adorare, modò aliquid contineant, quod perſtringat ſummi Pontificis poteſtatem. *Et poſt tam virulenta Elogia ſubiicit dementer*, Cenſorum animos Deo iudicandos relinquo; nihil ipſis lupinum imputo.

Ibid. addit, Cenſuram qua Regularium famam immolarunt, Lupercale ſacrum fuiſſe, & ſacrificium, quo nullum Lupisiſtis, hæreticis ſcilicet, gratius hactenus oblatum.

Pag. 7. dicit, Sorbonicos Cenſura edita, hæreticorum qui pro ipſis publicè orant, non modò ſpem, ſed etiam propemodum vota ſuperaſſe. *Impudens & inſana calumnia.*

Pag. 10. *Sic exclamat in Cenſuram*: O Pariſienſe tonitru, animarum ſaluti funeſtum, Chriſti ſanguini inimicum, quot conchis vt abortiant in cauſa eris? Eandem, *addit*, eſſe brutum fulmen, nec niſi inane murmur. *Deinde proſequitur*; ô ſæua fulmina, non in homines miſſa, ſed Chriſtum.

Pag. 11. Sic loquitur. Qui nos aggreditur vltro ac prouocat, eum repercutere legem eſſe non ſcriptam ſed natam Romanus dixit Orator. Et Hieronymus; Nolo in accuſatione hæreſeos quemquam eſſe patientem, ne ſi taceat, diſſimulatio conſcientia iudicetur. *Subdit* ſupereſſe Moloſſos, qui remordeant eos à quibus ſunt morſi. *Quæ omnes non Loëmely ſed Floydi claræ ſunt voces Apologiam ſuam defendentis, quæ hæreſeos damnata fuit.*

Pag. 12. *De Cenſoribus ita ſcribit*; Cenſores depoſita verecundiæ veſte fœdam Academiæ, qua parte ex iis conſtat, rerum Theologicarum inſcitiam orbi Catholico oſtentant; *multaque alia petulantiſſima.*

Pag. 13. Auſim dicere, *inquit*, nullam eſſe Catholici orbis Vniuerſitatem, in quam non incurrerint, imò vix vllum reperiri Theologum, cuius aliquam ſententiam hæreſeos non damnarint.

Ibid. ait, Eos eſſe genio Iſmaëlitico, manuſque ſuas in omnes extendere, &c. artificium Regularibus infamiam creandi, quo nullum malicioſius, nullum impudentius, orbi Catholico prodere.

Pag 14. Facultatem impudenter & obſcœnè comparat cum veteri ſcorto, quod fœcem ſuam propter nobilitatem priſtinam pluris vendat. *Addit* Cenſuram eruditione deſtitui, ſcatere calumniis, in ea Patrum dicta, Theologorum ſententias temerè damnari. Eam denique eſſe fœcem celebris Academiæ.

Ibid. *Mendaciter & dementer aſſerit*, præſtantiſſimos huius ævi ſcriptores de Catholica Eccleſia benemeritos conſtare damnatos eſſe à Facultate, vel inuidiæ flamma ambuſtos, Pontificia Regiaque poteſtate ægrè furentibus ereptos, non ſolum Cardinalem Bellarminum, ſed & Rochefoucaut, vnaque quadraginta duos Galliæ Epiſcopos & Archiepiſcopos, quos damnaſſent, niſi pietas & autoritas Regis perniciosi facinoris violentum impetum fregiſſet. *Non calumniatorem, ſed delirum effrontem eſſe oportet qui hæc ſcribat, qualem Floydum eſſe ſcimus.*

Digitized by Goo

Pag. 16. Nunc dicetur, *inquit*, autorem à Sorbona reliqua Eccleſia repugnante, vel tacente damnari, non ignominiæ ſed gloriæ ducimus, illiuſmodique Cenſuras prudentibus credimus non ſolum non probari, ſed etiam de falſitate in Fide, vel iniuria in Catholicos multum eſſe ſuſpectas.

Ibid. Inuehitur in omnes omnino Catholicas Vniuerſitates hoc pacto ; Nulla Catholica Vniuerſitas, nedum Pariſienſis priuilegium habet ſibi à veritatis fonte conceſſum, vt in fide errare fœdè non poſſit. Vnde non plus earum Cenſuris ineſt autoritatis, quàm quantum conſtat Cenſoribus ineſſe doctrinæ fideique puritatis, prudentiæque in iudicando.

Pag. 17. Scribit, Facultatem in Cenſuris ferendis à grauitate maiorum deſciuiſſe, Cenſuramque abiiſſe in contemptum. *In cuius rei teſtimonium citat ſcriptorem quendam anonymum qui de Facultate Pariſienſi nihil loquitur.*

Pag. 18. Aſſerit, Sorbonæ facilitatem in condendis articulis ferendiſque Cenſuris ioculari prouerbio Scholæ trito locum feciſſe; Articulos Pariſienſes non tranſire Sequanam, *contumeliosè ac ſtupidè abutens modeſtia Facultatis, quæ ſuis tantum alumnis placita ſua præſcribit, ad conflandum ei crimen temeritatis, eumque contemptum qui nunquam fuit in capite ſani hominis. Quem ad locum fusè reſponſum eſt ab Aurelio.*

Pag. 19. Ait ; Facultatem intra ſpatium duorum plus minus menſium Cenſuram in duos libros effudiſſe lingua ſcriptos ipſi ignota : propoſitiones numero octoginta damnatas eſſe, vt illo temporis interuallo, quantum inter initam abſolutamque Cenſuram intercurrit, ſi nihil aliud egerint, tamen ſingulis propoſitionibus examinandis ſingulos dies non impenderint. *In quibus quot verba, totidem ferè mendacia, vt oſtenſum eſt.*

Pag. 21. Sic loquitur de Cenſura quam celerius confectam fuiſſe contendit ; Tam difficili venatione defungi quî tam citò & celeriter potuiſſent, niſi quia illius, qui eſt mendacij Pater, voluntas fuit, vt ipſis citò occurrerent calumniæ quas volebant.

Pag. 22. Tota petulantiæ & inſultationis maledicæ plena, vbi ſcribitur ; Nunquam Vniuerſitas Pariſienſis ita gloria floruit, quàm dum reliquas modeſtia ſuperauit, quando cæterarum gentium Theologos Regulares præſertim in pretio habuit; quando ſub ſancto Rege Doctores ſancti Thomas & Bonauentura, aliique ex orbis flore Pariſiis prælegebant. Poſtea ſibi ſapere cœpit, Magiſterium aſſumere, Cenſuram in alios Theologos arroganter ferre, impletumque quod Propheta prædixit, *Væ qui ſpernis, nonne & ipſe ſperneris ? cùm fatigatus fueris contemnere, contemneris.* In grauiſſimorum enim Theologorum ſententias Cenſuras tulerunt quæ hodieque contemnuntur, doctrinaque quam damnant ita liberè vbique ac paſſim propugnatur, vt ſi quis Pariſienſem Cenſuram objiciat, irrideatur.

Pag. 23. Mendaciter ait, Facultatem definiuiſſe errorem eſſe in fide dicere Curatos non eſſe Prælatos hierarchicos, hoc eſt, principantes & dominantes, per primam Chriſti inſtitutionem. *Quod mendacium clarè refellit Aurelius, & docuit qua ratione Facultas conſtituat Parochos eſſe Prælatos.* Cui doctrinæ, *non falsò tantum, ſed etiam imperitè aſſeuerat Spongia*, omnes propè reliquos Theologos aduerſari, *cùm ſit perſpicuè doctrina S. Thomæ ſchola principis, vt Aurelius probauit.*

Ibidem imponit Ioanni Maiori, quaſi dixerit, Facultatem cenſuiſſe in fide hæreſin dicere Parochos non eſſe diuinæ inſtitutionis, & Epiſcopos non habere iuriſdictionem immediatè à Deo. *Deinceps petulantiſſimè inuehitur in Facultatem totâ paginâ & ſequenti.*

Pag. 25. Ridiculè & ſtultè ait; Facultatem, eo quod damnarit doctrinam à viginti approbatoribus, *tumultu & factione Ieſuitarum collectis*, ſubſcriptam, ſtatuiſſe ſe ſolam ſapientem, cum ipſa Theologiæ ſcientiam viuere & mori. *Addit*, viginti illos approbatores Cenſoribus longè præferri oportere, *id eſt, toti Facultati, & Illuſtriſſimorum Galliæ Epiſcoporum conſeſſui*; nec ea de re dubitari poſſe, eo quod vniuerſum parti, docti indoctis, ſapientes credulis, accurati negligentibus ſint præferendi. Denique approbatores iſtos ſenſum Catholici orbis quodammodo exprimere.

Pag. 26. Fingit improbè dictum quoddam; Nec omnis Pariſienſis Magiſter eſt doctus: *illudque mendaciter tribuit Ioanni Maiori, apud quem nihil eiuſmodi vſquam eſt. Abutitur deinde loco Gerſonis, ad ſummam iniuriam Facultatis.*

Pag. 27. Ita ſcribit de Facultate; Hanc Sorbonicam turbam, in qua vel ipſis fatentibus indocti, ignari, ſtipites, peruerſi moribus (quot numero quis nouit?) coronæ theologorum ex flore orbis collectæ, in quibus omnes ſapientia illuſtres (*in horum numero ſunt Boucherus, & ipſe Floydus*) quis mentis compos anteponat? *Ac deinde*; Cenſores, Magiſtrorum Pariſienſium vulgus, à ſuo Decano Regularibus infenſo ducebantur in partes, temeréque creduli præeuntem, velut pecora muta, ducem gregis arietem ſequuti ſunt. *Multa alia contumelioſiſſima & inſana, per totam paginam & ſeq.*

Pag. 28. Cenſores, *inquit*, muneri Cenſorio præclarè ſatisfaçere ſibi videbantur, ſi Decano præcinente repeterent, cuculorum more, idem perpetuò carmen. *Et mox*; Iure igitur approbatio Cenſuram, hoc eſt, vniuerſitas particulam, doctrina ignorantiam, ſapientia credulitatem, perſpicax cura ſupinam in rebus maximis incuriam obruit. *Denique de iiſdem*; Cenſores orbis qui ſe faciunt, domum repellendi ſunt, monendique de prouerbio; *Intra ſuum Gallus ſterquilinium dominetur.*

Pag. 29. Sorbonicam legem eſſe, *affirmat*, vt quæ ſit hæretica propoſitio doctorum vulgus numero ſuffragiorum decidat, nullo diſcrimine docti & indocti, æqui & iniqui, integri & ſuſpecti, veterani & tyronis, canitie venerandi & adoleſcentuli magiſtri, peruerſi, partibus addicti, ignari, cuius ſententia non pluris fieri quàm ſtipitis debeat.

Pag. 30. Ridiculè D. Arnaldum, *notiſſimum olim Senatus Pariſienſis Aduocatum*, Doctorem Sorbonicum *facit, eiuſque ſcriptum Sorbonæ aſcribit.*

Pag. 31. Inter plura mendacia & contumelias hoc palmarium habet; In Cenſura ferenda ſententiis certatum eſt pari propemodum vtrimque ſuffragiorum numero, cùm Cenſuræ viginti nouem acclamarent, ſeptem ſupra viginti reſiſterent. *Subdit*; Quæ ſi vera ſunt, ſi vel vnus ex viginti nouem damnatoribus in alteram tranſiiſſet partem, æquato ſuffragiorum numero libri damnari non potuiſſent, *Et multa ſimilia deinceps ſtultiſſimo mendacio ſcatentia.*

Pag. 32. Falſiſſimam narrationem pertexit de Conuentu Academiæ Pariſienſis, in quo actum eſt de cauſa F. Ioannis Teſtefort Dominicani, vt ab Aurelio

Digitized by Google

oſtenſum eſt, multaque petulantia inſilit ex ea cauſa in Facultatem Theologicam.

Pag 33. Stultè aſſerit, Conuentum illum Academiæ vſurpaſſe nomen Theologicæ Vniuerſitatis, *quod nomen nuſquam antehac in vlla Academia auditum eſt. Eo tamen iterum vtitur pag. 38.*

Ibid. In Sorbona dominantibus Richeriſtis iam fit quod apud Athenienſes fieri Anacharſis indignabatur, docti cauſas dicunt, ſtulti iudicant. *Petulanter prorſus ac mendaciter. Paulò poſt*, comparat Facultatem cum bubulco iudice, *multaque alia ſatyricè & procaciſſimè blaterat.*

Pag. 36. Proteruè iactat, librum Nicolai Smithæi non potuiſſe à Prælatis ſummo inferioribus, *id eſt, ab Illuſtriſſimis Galliæ Epiſcopis*, damnari: & illius cauſæ cognitionem fuiſſe ſedi Apoſtolicæ reſeruandam; & eos dum illum damnarunt præbuiſſe cauſam, & periculum ſcandali & ſchiſmatis. *Idem dicit de Cenſura Facultatis.*

Pag. 37. Addit; eos damnando libros ſuos, damnaſſe propoſitiones, quæ à Theologis omnium gentium diſputantur in vtramque partem.

Pag. 38. Poſt multa mendaciter effuſa; Eos, quantum in ſe eſt, ſchiſma conflaſſe, Cenſuram edidiſſe non modò contemnendam, ſed etiam execrandam. *Nec mirum hoc dici ab iſto extraneo & deliro, cùm idem vulgò iactarint in ipſa vrbe Pariſienſi Ieſuitæ Galli, nimirum*, totam hanc doctrinæ ſodalium ſuorum oppugnationem ad ſchiſma ſpectare; *& id ſcribere etiam auſi ſunt in libro, quem primum poſtea Lutetiæ ediderunt.* *Theoph. Rayn. de libert. pag. 286.*

Pag. 39. Multa mendacia congerit in Facultatem, & quidem ſtupida, ex hiſtoria Galliæ quam peruertit & fœdat, vt Aurelius demonſtrauit.

Pag. 40. Arguit Academiam Pariſienſem concitatam odio, neque legem diuinam, neque legem Salicam penſi habuiſſe: *& ſtultè probat, vt oſtenſum eſt.*

Pag. 41. Deprauat Gerſonis locum, vt eum in ſummam Catholicarum omnium Facultatum ignominiam conuertat.

Ibidem ridiculè inſimulat Pariſienſem Facultatem Regularium, *id eſt, Ieſuitarum*, pulpita & gymnaſia præ ſuis frequentari indignè ferre, & Ieſuitis inuidere.

Pag. 42. Fatuè obiicit Facultati inanem verboſitatem, *dum in media ſua in illam vacua & inſulſa debacchatione verſatur.*

Ibidem, Addit; Facultatem falli, vel malitia, vel ignorantia facillimè poſſe.

Pag. 43. Cenſuram comparat magico carmini.

Pag. 44. Cenſores ſuos *dicit* hæreſi infectos, ſedis Apoſtolicæ hoſtes; emanaſſe ab iis Cenſuras hæreſeos perfidiæque plenas, quibus libri proſcribantur, in quibus ſedis Apoſtolicæ procedendi modus defenditur. *Qua amentia complectitur tam Illuſtriſſimorum Antiſtitum epiſtolam, quàm Cenſuram Facultatis, cùm eadem dogmata vtrobique damnentur, & in Querimonia aſſerat Illuſtriſſimorum Antiſtitum Epiſtolâ longè ſuperatam eſſe acerbitate Cenſuram Facultatis.*

Pag. 45. Multa malignè effutit de Richerij libello. Notat & deſignat propoſitiones quæ in eo hæreticæ dici debeant, quod antea nemo fecerat. Qua de re tota fusè dictum eſt ab Aurelio, & vindicata Facultatis integritas.

Digitized by Google

Pag. 46. *Multa calumniatus in Censuram libri Santarelli Iesuitæ, libellum nescio quem Gallicum imputat* Facultati, *ex eoque propositiones impias & ineptissimas profert, quasi ab ipsa profectas.*

Pag. 48. *Impudenter accusat* Facultatem sedis Apostolicæ potestatem angustis finibus circumscribere, nempe intra Romanam diœcesim. *Addit multa falsa, tum de illa, tum de libris suis, vt Aurelius probauit.*

Pag. 50. *Multa mentitur & furit in Doctorem Eliam Mincium, iampridem Iesuitis, licet immeritò, inuisum.*

Ibid. Hæreses & blasphemias, quas Barnesio Benedictino Anglo ascribit, imputat Facultati Parisiensi, & in eam sic latrat; Si feles vnguentorum fragrantia, tygres pulsu tympanorum in rabiem aguntur; quid mirum si Censores Barnesianæ fidei homines librorum ipsius approbatores (*falsò dixit paulò antè approbatos à Facultate*) aduersus librum Discussionis & Apologiæ insanierint?

Pag. 51. Nemo verè Catholicus qui sapit, alia Censuram luce dignam quàm Barnesiani carceris existimabit.

Pag. 52. *Petulanter adoritur Reuerendissimum Episcopum Chalcedonensem,* quod confugerit ad Facultatem Parisiensem, id est, *inquit*, ad Censores, quos Richeriana & Barnesiana labe infectos esse nouerat, vel scire debebat. *Et deinceps;* Quid potest esse à Pastoris charitate magis alienum, quàm sedis Apostolicæ hostium ouina pelle tectorum, imò vix tectorum, sed suum odium nimium quàm palam ostentantium, doctrinâ imbuendos tradere Catholicos, qui pro summi Pontificis autoritate patiuntur? Prudentes certè iudicabunt hoc facto eum suæ causæ tetram labem intulisse, iustamque causam Laïco Catholicis præbuisse ab eo sibi cauendi, etiamsi constaret esse legitimè constitutum. *Et multa impudenter per totam paginam.*

Pag. 53. Censuram *dicit* esse crasso errorem notabilem, in propositiones latam Anglico sermone scriptas, ab inimicis collectas & in Latinum versas. *Cùm tamen in hac versione ipse nihil nisi duo loca, eaque perspicuè innocentissima carpere potuerit. Hæc autem versio ita consensu eius tacito confirmata, versionem à sociis ipsis editam plurimis & grauissimis locis summæ perfidiæ coarguat; vt clare demonstrant responsiones.*

Pag. 54. *De Censoribus;* Cæcos cæco impetu sequuti, in foueam inciderunt. *Deinde ita insultat Facultati, postquam eam tot conuitiis fœdauit;* His igitur interpretibus, his collectoribus indignare, nobilissima Facultas, qui te nescientem quæ damnares, ridiculam præstiterunt. *Addit*, eam ex collectoris mendacio concepisse ardorem, & stipulas peperisse. *Imprudentiá lapsam facit, quam tot declamationibus impurissimis summæ malignitatis & nequitiæ accusauit.*

Pag. 55. *Dicit*, Facultatem magno conatu non nisi magnas nugas egisse. *Et toti nationi Gallicanæ insultans addit*, eam in portenta à malenolis ipsi obiecta tanquam in Danielis à Iesu copias, & in monstra, pro genio gentis, feruenter inuectam esse.

Pag 59. Facultatem confert cùm spurio petulanti, lapides in Patrem ignotum iactante. Idque eo quod Facultas, *inquit*, proprio ac cæteris non communi Patre glorietur, Ioanne Gersone, quem tanti faciat, vt eum

Digitized b

cum ſummo omnium Patri vel præponat, vel opponat.

Pag. 62. *Dicit*, vnionem Eccleſiæ ad ſummum Pontificem eſſe accidentalem; *& ad hoc abutitur loco Gerſonis. Addit*, habere ſemper Epiſcopum viſibilem non eſſe perfectionem Eccleſiæ debitam in hac vita: Et ideo quando Eccleſia vacat Epiſcopo ſine ſua culpa, non eſſe imperfectam, quia non caret complemento, quod illi in hac miſeriarum valle congruit; ac ſufficere talem præparationem animi qualem ſufficere vult Eccleſiæ Anglicanæ ad habendum proprium Epiſcopum. *Vnde patet doctrinam eius tam deſtruere ſtatum ſummi Pontificis, quàm aliorum Epiſcoporum.*

Pag. 63. *In ipſum illud Gerſonis teſtimonium, quo paulò antè vſus eſt, malignè cauillatur & calumniatur, vt & in alios quos Richeriſtas vocat.*

Pag. 67. *Sic maledicit Facultati*; In hanc propoſitionem cùm Richeriſtæ latrent, nimium quàm ſimiles illi cani videntur, qui gutture trifauci inanes territat vmbras.

Pag. 69. Cenſores vocat ſtupidos.

Pag. 74. *Dicit*, eos cuculinam cantilenam ſuam nimis ingeminare; & eſſe eiuſdem cum Caluino palati.

Pag. 78. *Ait*, illos in Patribus & Theologis non eſſe verſatos, iuuenili audacia in Cenſuras ruere, propoſitionem, quam damnant, nihil habere quod non Geneuæ diſpliceat, non minus quàm Sorbonæ.

Pag. 85. Eos nugari, & extra chorum ſaltitare.

Pag. 88. *Dicit*, eos obducta lanterna, mente in Regulares perturbata, Cenſuram tuliſſe; vix credi poſſe quàm fœdè errarint. *Deinde multa calumniatus addit*; Id quod apud ipſos ſapere eſt, apud Auguſtinum eſſe inolentiſſimè inſanire.

Pag. 98. Incubare autorum libris, quod Pariſienſes faciunt, euulſaſque ſententiarum particulas orbi velut monſtra oſtentare, crimen eſſe generis humani odio dignum.

Pag. 99. *Sic exardeſcit in Cenſores*; Inuidia feracior eſt calumniarum quàm hydra capitum: vno demeſſo calumniæ capite, ſtatim noua ſuccreſcunt. Vnde Herculeum laborem ſuſcepiſſe mihi videor; quo minus mireris ſi inſurgam in hæc monſtra commotiùs. Dico igitur impudentiæ eſſe extremæ ita autori imponere.

Pag. 104. *Dicit*, propoſitionem damnatam ita perſpicuè veram eſſe, vt nemo qui verba ſingula, ſeu, vt loquuntur, terminos intelligat, & mentis compos ſit, de ea dubitare poſſit.

Ibid. Cenſores qui Magiſtri non Iſraël, ſed orbis haberi cupiunt, hærere in principiis Logicæ, quæ pueri norunt, &c. *Cùm tamen ipſi Suarem ſuum non ſolum haberi cupierint, ſed etiam vltrò vocarint*, communem magiſtrum orbis.

Pag. 108. Cenſuræ non plus ſapidi liquotis quàm lapidi ineſſe. Cenſoribus autem Caluinianum ineſſe animum in ſanctos Patres. Eos lanternas non habere apertas, oculos intelligentiæ perſpicaces. Cenſuram verbis contumelioſiſſimis concepiſſe.

Pag. 111. Illudit ſummis Pontificibus, quaſi Epiſcopos Eccleſiæ Anglicanæ tum demum conceſſerint, cùm perſecutionem penitùs ceſſaturam

Digitized by Google

putarent, & tempus pacis & quietis certiſſima ſpe viderent. *Cùm tamen ſciant fide digniſſimi viri atque Antiſtites, & ſciat ſummus Pontifex, Ieſuitas non minùs pertinaciter eſſe obluctatos vtriuſque Epiſcopi Chalcedonenſis, tum huius, tum deceſſoris ipſius ordinationi, ne quis Epiſcopus in Angliam mitteretur, quàm nunc de illo inde amouendo decertant, & iiſdem cauſationibus ſemper ac præſtigiis Epiſcopos Angliæ non neceſſarios, imò noxios eſſe contendiſſe. Impudentia inſignis eſt, eos ne memoriam quidem ſummi Pontificis extimeſcere, & illum videntem, & inſpectantem ludificari.*

Pag. 113. Cenſores comparat cum claudis oratoribus, qui ad vociferationem tanquam claudi ad equum confugiant. Cenſuræ ineſſe plurimum vocis elatæ & turbidæ, ſolidæ ſinceræque veritatis ac ſapientiæ nihil. Cùm ſe acutos putent, eſſe obtuſos.

Pag 115. Cenſuram non poſſe à crimine excuſari.

Pag. 116. *Poſtquam imperitè dixit*, Cenſuram aduerſari S. Thomæ, *addit;* A tenebrionibus iſtis hunc non ſolùm contemni, ſed etiam fallæ, temeratiæ, præſumptuoſæ doctrinæ notari: *quis æquo animo ferat?*

Pag. 118. *In laudes ſtolidas Franciſci Suarez ſine cauſa effuſus, dicit*, eum doctiſſimum huius æui Theologum, cuius (rumpatur licet inuidia) memoria viuet, cùm fuerintne hi Cenſores, niſi fortaſſis ad inuidiam, poſteritas ignorabit.

Ibidem contumelioſiſſima comparatione vſus, Cenſuram dicit nihil eſſe niſi vocem, & vocem ſemper eiuſdem ſoni, triſtem & funeſtam; ſtrepitat, *inquit*, ferali carmine bubo.

Pag 124. Stolido apophtegmate & verſu ſatyrico amare illudit.

Pag. 126. Doctorem Pariſienſem Anglum petulanter inſectatur, periurij & leuitatis accuſat, inſulſo item apophtegmate.

Pag. 127. *Dicit*, damnare ſuam propoſitionem prope eſſe blaſphemiam.

Pag. 131. *&* 132. Multa petulanter effundit in Facultatem; vocat eam Scholam Richeriſticam, mutiorem piſce, &c.

Pag. 147. Impingit ei illud; Quæ ignorant blaſphemant.

Pag. 150. *Dicit*, Collectori & Cenſoribus nimios impetus & ardores mentem eripuiſſe; *multaque alia ſimilia.*

Pag. 154. Improperat eos cuculinum ſuum carmen ingeminare.

Pag. 156. Cenſuram vocat temerariam & Theologis indignam.

Pag. 160. Arguit Theologos Pariſienſes lamiarum inſtar cæcutire.

Pag. 161. Sine cauſa, & prorſus extra propoſitum inſerit longam inuectiuam in Epiſcopos ex opere quodam ſubdititio Gerſoni falsò aſcripto, vbi multa in eos præcipuè Prælatos qui res bellicas curant. *Quæ omnia patet ſtudioſè quæſita in contumeliam Illuſtriſſimorum Galliæ Antiſtitum, præcipuè illius, quem omnium celeberrimum & maximum Gallia habet. Nec contentus improbus homo talium virorum fraudulenta laceratione, conuertitur ad eorum ludibrium, & ita planiùs inſultat;* Abſit vt hæc regeram in Galliæ Epiſcopos. Nec enim rumuſculis de Epiſcoporum moribus fidem habeo: neque ſi mihi conſtaret de eorum moribus euerſis, propterea illos venerari deſiſterem. *Ac deinde acerbiſſimè in ipſum Gerſonem.*

Pag. 164. *Dicit*, Cenſores non ex malitia, ſed ex mera ignorantia, craſſa

rimen, impingere. *Et paulò poſt*; Audacter dico, neſciunt quid loquantur.

Pag. 167. Sic concludit; Sed hæc ſubtiliora ſunt, & ad hanc lucem Cenſores noſtri bubonum inſtar, ſat ſcio, cæcutiunt. Et quoniam quicquid ignorant, ſtatim Cenſurâ notant, ex tenebris ſuis audio iam canentes ferale carmen.

Pag. 168. Neſciunt de quibus affirmant; & ideo nihil mirum ſi ipſorum inſipientia pateat omnibus.

Pag. 172. Cenſuram odij & ferociæ, non fidei & iudicij partum eſſe.

Pag. 180. Dicit, Cenſores in ſe inuehi quatuor rotundis mendaciis.

Ibid. Primum illorum vocat Gigantæum mendacium & monſtrum, in quo debellando Richeriſtæ heroes triumphent.

Pag 185. Sic inſurgit in Cenſores; Vtinam in hos qui quouis verbo falſitatis, errores, ſcandala, hæreſes crepant, non poſſet verè dici illud S. Auguſtini in Phariſæos; Quid aliud eructarent quàm quo pleni erant?

Pag. 187. Facultatem vocat Schelam Richeriſticam. Eam arguit mirabilis cæcitatis.

Pag. 188. Iuris gentium ignaram dicit.

Pag. 189. Cenſuram eſſe maximè indoctam, & ineptam, & indignitate plenam. Se Spongiam non aqua ſimplici, ſed aceto mixta impleuiſſe, quò intimius penetraret.

Pag. 192. Amariſſimè ſubſannat Illuſtriſſimum Archiepiſcopum Pariſienſem. Fraudis eum accuſat. Diligentiam eius, *in damnandis erroribus ſuis*, nouam, inuſitatam, exoticam dicit, qua ille non occaſionem repellendæ hæreſeos inuenerit, ſed infamiæ Regularibus inurendæ quæſierit.

Pag. 193. Multa mendaciter & procaciter; ac demum maledictum horrendum adiicit, quod ne referri quidem poſſit à prudenti reprehenſore.

Pag. 194. Subditicia diplomata quædam profert, *quibus ſummas contumelias Epiſcopis iniiciat. Deinde illudit Archiepiſcopo Illuſtriſſimo proteſtans*, ſe nullam ei labem inutere velle.

Pag. 195. Inſolenter eum irridet, & mendaciis inſectatur.

Pag. 196. Animum ei exulceratum, ægritudinis ſenſu à recto & vero auocatum, inimicum, nodum in ſcirpo quærentem *affingit.*

Ibidem mendaciter ait, eum damnaſſe librum Danielis à Ieſu, antequam eum ex Anglico integrè verſum vidiſſet.

Pag. 197. Totâ, acerbè & impudenter mendacia contumelioſiſſima ingerit & Archiepiſcopum Catholicum verbis, quibus ſanctus Hieronymus in Ioannem Hieroſolymitanum hæreticum Epiſcopum vſus eſt, inſequitur, ipſe tot hæreſum reus.

Pag. 199. Inuehitur in eundem verbis, quibus Auguſtinus Petilianum Epiſcopum Donatiſtam increpauit, eo quod ſcilicet, Illuſtriſſimus Pariſienſis temerè crediderit, nec conſuluerit librum qui carpebatur.

Pag. 200. Totâ, petulanter eum deridet, orans ne in malam partem accipiat, quæ in eum ſcribit. *Quod ludibrium ad finem vſque proſequitur, vbi tandem dicit*, ſe ad illius genua ſupplicem accidere; proſtratumque pacem & veniam humillimè orare.

Digitized by Google

Pag. 210. Dicit, Regem Angliæ meritò offensum iri, si Pontifex mitteret in Angliam Episcopum cum tota autoritate & iurisdictione Episcopali, qualem cæteri Episcopi in suis diœcesibus habent: Nec hoc aliam vtilitatem habere posse quàm vt Regem exacerbet.

& Pag. 220. Hoc fore contra omnem prudentiam Regem irritare: *Quem tamen multo magis irritari constat præsentia Iesuitarum, quàm Episcopi vllius.*

Pag. 212. Fallaciter perstringit Pontificem, quasi Episcopum in Angliam miserit, non rogato prius consensu Catholicorum Anglorum: quod ius eos dicit habuisse, ne scilicet aliter mitteretur. *At in Archipresbyteri constitutione longè aliter philosophabantur, quod ille totus esset in eorum potestate.*

Pag. 216. Iurisdictionem Episcopalem dicit nihil esse nisi carceres, carnifices, furcas: nec eam esse institutam pro solatio subditorum; & id dicere, videri paradoxum.

EX QVERIMONIA.

IN approbatione Querimoniæ Illustrissimi & Reuerendissimi Gallia Episcopi sic vocantur; Catholici quidam indiscreto zelo agitati illos doctissimos viros (*nempe Iesuitas*) quorum sudore, doctrina, & sanguinis effusione Ecclesia Anglicana hactenus suffulta fuit, sæuissimè oppugnant. *Additur*, Nihil in Querimonia contineri, quod Catholicæ veritati contrarium sit, aut non iuris naturæ, & iustissimæ defensionis dictamine prolatum, aut quod aliquem meritò offendat. *Quasi iuris naturæ, & iustissimæ defensionis dictamen ferat, vt priuati homines nulla autoritate præditi in solenne Episcoporum decretum publicè insurgant, & illud procaciter dilacerent, vt videtur stolidissimo approbatori, non solum iuris naturæ, sed iuris diuini & Ecclesiastici ignaro. Subscribitur autem hæc approbatio nomine Francisci de Latre Canonici Audomarensis; quo in oppido degebat Iesuita Floydus, & alij horum libellorum autores. Additur simile testimonium Facultatis nescio cuius in Germania Paderbornensis, cui Iesuitas dominari constat.*

Paragr. 1. Petulanter ridet Illustrissimos Episcopos, quos vocat, Sapientiæ & sanctimoniæ lumina; *cùm tamen eos totâ Querimoniâ oppugnet*, quasi summa temeritate & odio lapsos, *& atrocibus conuitiis oneret.*

Pag. 16. Sedis Apostolicæ Præsulibus, & Religiosæ vitæ professoribus Ecclesiam Anglicanam totam deberi *ait*; *quasi ea nihil debeat Episcopis, Sacerdotibus, Ecclesiasticis, & toti Clero.*

Pag. 17. Ecclesiam Anglicanam sic alloquentem Galliæ Episcopos inducit; Cùm Gentilium errorum demersa tenebris in vitiorum omnium cœno volutarer, à vobis qui loco proximi eratis, nihil mihi ad salutem opis allatum est. *Quæ non solum maxima est ingratitudo, sed etiam supina insciția.*

Pag 19. Sic insultat Episcopis; Regulares verbo vitæ lingua à Deo benedicta Christo me genuerunt, vt si decem millia pædagogos habeam, non

Digitized by Google

tamen alios Patres. *Epiſcopos & quoſcumque alios Eccleſiæ illius pædagogos faciens, ſolos Regulares Patres. Et tamen paſsim ipſam inducit vocantem* Galliæ Epiſcopos Patres. *Quod fortè ludibrij cauſa, vel conſuetudinis & honoris externi gratia facit, quo modo Ieſuitas cum Epiſcopis agere ſolere conſtat.*

Pag. 20. Reuerendiſſimi Patres, cùm Regularibus pro mea ſalute vitam oppignerantibus, libris ipſorum damnatis, ſtigmata inuratis, vultus vt non ſentiam? Mihi qua parte non modò viua, ſed etiam ſaniſſima ſum, ſectiones, viſtioneſque adhibetis, nec mihi fas erit commoueri? *Addit multa ſimili petulantia.*

Pag. eadem. Exoſculari ſe dicit charitatem eorum epiſtolâ expreſſam. Mox inſultat, Gratulor ſorori meæ Galliæ tot Paulos obtigiſſe, quibus licet iuriſdictionis limites definiti ſint, tamen ita dilatantur ſpatia charitatis. *Ac deinde apertius*; Poſſem hîc objicere dictum illud S. Bernardi vulgo notum, ſæpè ſub pallio charitatis negotium vanitatis, imò & iniquitatis actitari. *Addit*, ſe poſſe in eius rei confirmationem adducere exempla antiqua, recentia, ſummorum Pontificum teſtimoniis adfirmata, per quæ conſtat non defuiſſe aliquos, qui quæſitis occaſionibus prætextu charitatis, aduerſus Regularium quietem & famam, dura & grauia ſæpè moliti ſunt.

Pag. 21. Dicit Galliæ vulnera non eſſe perſanata; & nomine Philippi Regis Macedonum regiam factionibus, diſſidiis, exiliis, tum Reginæ Olympiadis, tum Alexandri principis, deformatam habentis, *Regis conſilia exprobrat Epiſcopis, ipſumque in odium rapit.*

Pag. 22. Sarcaſmo eos petens; Abſit, ampliſſimi Patres, *inquit*, vt hoc vobis applicem; Abſit, vt de veſtro ſinceriſſimo affectu in miſerandam noſtram Eccleſiam (*Anglum hominem loqui indicat, non Loëmelium Belgam*) charitatis prudentiæque pleniſſimo dubitem. *Et in maiorem inſultationem ſubiicit*; Chriſtianum curandi modum in eorum epiſtola non eſſe ſeruatum, quod ex alto deſpexerint, quod pro ſui ſeueritate officij ſtatim ferramenta expediuerint & ignes, quod vſſerint & lancinarint, igne armati & ferro.

Totâ paginâ 23. Petulanter inuehitur in Illuſtriſſimum Antiſtitem Epiſtolæ ſcriptorem.

Item totâ pag. 24. Vbi de eo dicit; Veſtræ ſcriptorem Epiſtolæ credimus veſtri chori non eſſe: *vt nimirum licentiam ſibi aperiat procacius in eum & in epiſtolam, eoque pacto in totum Antiſtitum cœtum inuehendi. Addit*, non alia de cauſa ſe negare ſcriptorem Epiſtolæ eſſe Epiſcopum, niſi quia de ſacrarum literarum notitia, prudentia, charitate Epiſcoporum, quæ epiſtolę & ſcriptori eius deſint, altè ſentiat. *Quæ petulantia fertur non tantum in Antiſtitem ſcriptorem Epiſtolæ, ſed multo magis in omnes, qui eam ſubſcribendo ſuam fecerunt.*

Pag. 26. Fusè in epiſtolæ ſcriptorem.

Ibid. Epiſtolam *dicit* ſuperlatiuis, hyperbolis, amplificationibus exundantem, nullam ſcripturæ autoritatem, nullam erroris conuictionem in ſpiritu lenitatis, tantùm ſpiritum grandem, commotionem ignis. Epiſtolam protuliſſe veteres pannos, rigidiores, pingues lacernas, duri craſſique coloris, & malè percuſſas textoris pectine Galli. *Aliaque Satyrica.*

Pag. 29. Dicit, ſe Epiſcoporum decretum impugnare poſſe & nihili facere, quia non efficiat certum fidei dogma, nec litem fini imponat.

Pag. 30. In Anglos Catholicos vobis iurisdictio non competit, qua silentium ipsis imperetis, nec vestri decreti robur est tantum, vt non possit, velut inualidum, deceptioni obnoxium, à veritate alienum, repelli.

Pag. 31. Accusat eos nouo vulnere percussisse Ecclesiam Anglicanam: *Eorum Censuram esse tanquam vnguem in vlcere, discordiamque augere.*

Ibid. Illustrissimorum Episcoporum dignitati illudit; Vocem extorquet, *inquit*, nec capit frænos dolor. Non ignoro dignitatem vestram, Ego dixi Dij estis, & filij excelsi omnes. Sed dolor vehementior amoris igne succensus non terræ, non cœlo parcit, in homines, in superos, querelis indulget. Complexa sui corpus venerabile nati, atque Deos, atque astra vocat crudelia mater. *Addit*, se Iob imitari velle, qui cum Deo disputare cupiebat. *Aliaque fanatica.*

Pag. 32. Dicit, eos iniecta vi ad sua iudicia traxisse Ecclesiam Anglicanam, in vulnera eius inquisisse, suæ curæ subeundæ necessitatem illi imposuisse inuitæ, renitenti, horrentique vestram mihi inexpertam, *inquit*, neque semper dexteram, sed errori obnoxiam manum.

Ibid. Accusat medicos curationis incertæ, qui vrant, qui secent vulnera.

Pag. 34. Mendaciter queritur, Illustrissimos Antistites non euocasse vllos suorum sodalium, vt, si quid videretur, responderent ac dicerent ad errores tantos. *Cùm vocatus fuerit Prouincialis ipsorum, qui primò tergiuersatus, vbi tandem prodiit, non responsionibus, sed dilationibus librorum damnationem redimere voluit. Petulantibus verbis super ea re incessit tot Episcopos, addens*, eorum Censuram ferro armatam, pro maleuolorum placito applicatam, non contra vulnera, sed contra homines districtam esse, salutaria Ecclesiæ membra infami vulnere lancinasse, *Improbè, cum Illustrissimi Antistites, autores, quos probè norant, ne nominarint quidem.*

Pag 35. Insultat, dicens se animum amoris & reuerentiæ in ipsos eorumque ordinem plenum habere; sed cum iis expostulare, sicut Iob cum Deo.. *Quasi Iob tot contumelijs & sarcasmis Deum inuaserit.*

Pag. 36. Mendaciter asserit, persuasum esse Illustrissimis Episcopis, vt Censura ab iis impetraretur, Tomum tertium Suarez de Religione, & librum Bonacinæ, Romæ esse damnatos.

Pag. 37. Sic scribit de Illustrissimorum Antistitum epistola; Incredibile videtur quod dicturus sum; tamen illud clarissimè demonstrabo; Censuram perpetuam hyperbolem esse; nullam sententiam in ea reperiri quæ sit rigidè exactéque vera; nullam quæ non sit clarè apertéque falsa, nisi beneficio hyperboles excusetur. *Addit*; Hæc peccata in eorum contumeliam redundare. *Aliaque multa insolenter.*

Pag. 38. Ad locum epistolæ qua Illustrissimi Antistites dicunt se, quotquot Parisiis versabantur, concurrisse velut ad sedandum domesticum incendium; Respondet; Se huius Epistolæ autoritate non adduci vt id credat.

Pag. 41. Certum sibi esse dicit eos neutrum librum integrè perlegisse.

Pag. 40. Tres Antistites, quos ait non adfuisse, & cum tribus personis sanctissimæ Trinitatis confert *stolidis verbis atque impijs*, dicit non libris notam erroris, sed Censuræ potius notam iniquitatis inusisse.

Pag. 41. Censuram vocat insignem calumniam.

Digitized by Google

Ibid. Libros ſuos Epiſcopis oblatos eſſe, ſicut Iudæi Chriſtum Dominum de Cæſaris maieſtate imminuta reum apud Pilatum accuſarunt.

Pag. 42. Illuſtriſſimos Epiſcopos librorum odio incenſos, quaſi ſuæ dignitati aduerſantium, & ſæpiarum atramento nigræque ſucco loliginis aſperſos animos habentes, faciem librorum tetram & horridam, ſcopum deformem & impium, tot terribiles impietatum formas, tot blaſphemiarum laruas, tot hæreſum monſtra vidiſſe. *Tota pagina conuitiis ſcatet.*

Pag. 45. Nihil potuiſſe dici acrius in hæreticos, qui ſacramentum Confirmationis negant, quàm Cenſura dicat in libros Ieſuitarum.

Pag. 47. Epiſcoporum Epiſtolam intrepidè & hyperbolicè gladium Cenſuræ circumferre in Angliæ Regulares, *ſeu Ieſuitas.*

Pag. 48. Illuſtriſsimos Epiſcopos ſimiles eſſe ſerpentibus Meſopotamiæ, qui nunquam indigenas mordent, quamvis in exteros magnoperè ſæuiant; *quaſi nimirum libros Gallicos non damnent eadem docentes quæ in libris Ieſuitarum Anglorum habentur. Multis proſequitur hoc conuitium.*

Pag. 49. Cenſuram eſſe hyperbolem Epiſcopali grauitate indignam, & maleuolentiorem Cenſurâ Pariſienſis Facultatis. *Quod & dixit antè, paginâ 45.*

Pag. 51. Antiſtitum Epiſtolam Richeriſticas ineptias, *id eſt, notas Cenſuræ ſacræ Facultatis Pariſienſis*, collegiſſe vt gemmas, eaſque oratoriarum hyperbolarum magnificentia tanquam auro ornando, rem feciſſe ab Epiſcoporum grauitate & dignitate alienam.

Ibid. Epiſtolam oratoriè factam eſſe, quaſi Inuectiua, non Cenſura, ſcriberetur aptiſsimè ad innocentiam denigrandam. *Deinceps totâ paginâ petulantiſſimè exagitat Illuſtriſſimos Antiſtites, nomine epiſtolæ ſcriptoris.*

Pag. 54. *Et per duas ſequentes, blaſphemus & impiis manibus diſſecat & dilaniat Symbolum Apoſtolorum, in eoque hæreſes & atheïſmos indagat, tam inuſitata ipſis hæreticis & Ethnicis, atque antehac inaudita licentia, vt ſolis Atheis diſciplinam tradere velle videatur. Edit autem tantum flagitium, vt probet Facultatem Pariſienſem non debuiſſe exponere varios ſenſus, quos ambiguæ & fallaces, ac de induſtria inuolutæ Nicolai Smithæi propoſitiones rudibus & ſimplicioribus offerre poterant. Argumentatio ergo primùm inſulſa & demens erat; deinde temeraria & alieniſſima ab Epiſtola Illuſtriſſimorum Antiſtitum, de qua ſola agebatur.*

Pag. 56. *Dicit*, Cenſuram perpetuò hyperbolizare; *obiici ei poſſe Sayricum carmen*; Cernitis vt variet rem prodigialiter vnam.

Pag. 57. Eam ampullari magna verborum pompa, res per ſe humiles attollere; Spumæque rigentis erigere ingentes cumulos; *mutuata iterum Satyrici autoritate.*

Pag. 58. Epiſtolam Epiſcopalem magis falſam & contumelioſam eſſe, quàm Cenſuram Richeriſtarum, *id eſt, ſacræ Facultatis Pariſienſis.*

Pag. 59. *&* 60. Eam multò acerbiſſimam eſſe, ſic vt Richeriſtas longo interuallo ſuperarit; & Cenſura Illuſtriſſimi Pariſienſis præ ea mitis videri poſſit. Non eſſe ſcriptam ſermone Epiſcopali, Angelico idiomate, hoc eſt, puro & caſto. Sæpius blaſphemiæ nomen ingeminare in Danielem, quàm Angeli verecundia vel in diabolum conferre auſa ſit.

Pag. 61. *Prouerbium in Epiſcopos torquet:* Tu curru vtere, de aſinis ne la-

bora. Dolet neminem fuisse qui illius eos moneret. *Denique in illos subiicit;* Qui sermonem ab aliorum iniuriis intra æqui verique cancellos non refrænat, huius vana est religio. *Ac deinde,* Censuram esse nimis crassam.

Pag. 63. Censuram esse exorbitantem & nimium quàm hyperbolicam inuectiuam.

Pag. 64. *Impudenter eos ridens;* Absit, *inquit*, à tot sanctis Galliæ Episcopis istiusmodi præceps existimatio, non solum à sanctimonia Christianæ legis, sed etiam à candore Gallicæ genti innato aliena. *Eosdem sanctos, & præcipites ac temerarios vocat, nec solum à sanctitate, sed etiam à natura degeneres. Addit,* credibilius esse eos fuisse decepros, quàm Regulares Angliæ in errorem incidisse.

Pag. 65. Illos non benè quieti suæ, dignitati, honori, conscientiæ consuluisse.

Ibid. Omnes Parisiensis Censuræ in Danielem notas, in Epistolam eorum, velut in Epitomen conferri. Imò Epistolam ignominiolæ Censuræ notas à Richeristis decantatas, ita numero multiplicatas reddere, vt meritò Heptaphonos Echo dici possit.

Pag. 66. Epistolam notam, *seditiosæ*, non solum malitiosè & falsò inurere propositioni vlli Danielis, sed etiam ineptissimè.

Pag. 67. *Ferat illud suum;* Quot sententiæ, tot hyperbolæ.

Pag. 68. Epistolam esse Censuræ Richeristicæ facundam, & fœcundam Echo.

Pag. 70. Episcopos vocat Aristarchos; *& totâ paginâ Epistolarij nomine eos fœdè proscindit.*

Pag. 72. In Episcoporum Epistola Richeristicæ maledicentiæ grana, quæ singula cadunt, multiplicata nasci.

Pag. 73. & 74. Væcordiam in ea esse; & quisquis Richeristarum Censuram probet (*cuius epitomen & amplificationem in Episcopali Epistola inesse dixit*) Labeone insaniorem inter sanos dicendum esse. Nihil horridius in Lutherum, vel Caluinum dici potuisse, quàm Epistola dicat in Danielem.

Pag. 75. Epistolam nihil discernere inter festucam & trabem, inter næuum & tuber, atomum & montem, murem & elephantem. *Quare Satyrico flagello eam insectatur.*

Pag. 76. & 77. Propositiones aliquas Danielis dicere impias (*vt dicunt Episcopi*) esse penè blasphemum. Magnam esse hyperbolem, & multum iniuriosam. *Subdit:* Ego prorsus mihi persuadeo Reuerendissimos Dominos vel non aduertisse quàm hyperbolicè loquerentur, vel certè libro non diligenter excusso, maleuolis de libro horrenda iactantibus leuiter credidisse. Nimirum nemo sapit omnibus horis, & viros etiam præstantissimos nonnumquam Momus exagitat. Denique tantam esse Censuræ acerbitatem, vt eam ne quidem Richeristæ vel semel vsurparint, ita eam videbant à veritate alienam.

Pag. 78. Episcopos non pro causæ merito, sed priuato aliquo occultoque dolore in Danielem tam infestè incurrere.

Pag. 79. & 80. *Petulanter irridet quod Episcopi dixerint*, se Danielis hæreses non sine gemitu referre. Eorum enim Epistolam in recensendis illis hyper-

Digitized by G

bolico tripudio perpetua leuitate exultare. *Tota pagina impudentiſſimis conuitiis & ſatyricis ſcommatis eſt referta.* Epiſcopos deinde comparat cum Achab flente mortem Naboth, quem interfici iuſſerat. *Addit:* Eos ſic erga Religioſos animo comparatos eſſe, vt ab ipſis tetra fieri, apertè hæretica & blaſphema dici magnoperè cupiant, quò populis exoſi reddantur, tantum abeſt vt ea cum gemitu vel referant, vel audiant. *Loco deinde Epiſcopi Bellicenſis abutitur, vt eis acerbè maledicat.*

Pag. 81. Dicit, eos eſſe ex Præpoſitorum illorum numero qui domi ſuæ domeſticos percutiunt. *Deinde repetens ſummatim ſuperiorem hyperbolarum ſuarum & contumeliarum ſeriem, impudenter illudit:* A verbis, *inquit*, quæ contumelias continent, abſtinui, & quantum res patiebatur, ſtylum, pro mea in veſtrum ordinem reuerentia, temperaui. *Addit multò inſolentiorem excuſationem:* Si tamen vobis liberiùs veſtrum ſcriptorem notaſſe videar, S. Hieronymi ſe de confutata Ioannis Epiſcopi Hieroſolymitani Epiſtola excuſantis verbis vtar: Quæſo ignoſcite dolori meo: Nam ſi ſuperbum eſt reſpondiſſe, multò ſit ſuperbius accuſaſſe.

Pag. 82. Calumniatur; quaſi Illuſtriſsimi Antiſtites vniuerſos totius Eccleſiæ Epiſcopos, qui libros iſtos non damnarunt, canes mutos non valentes latrare & dormientes dixerint.

Pag. 83. Contumelioſe in ſummum Pontificem gloriatur, Librorum damnatorum alterum ab eo Romæ tolerari.

Pag. 84. Illuſtriſſimum Archiepiſcopum Pariſienſem impudenter ſine cauſa inuadit, cœlitem vocat & ridet, ſatyrico verſu lacerat. Et tamen mox addit; Se & ſocios ſuos eſſe amicos, filios, veneratores Epiſcoporum Galliæ; *& quò magis illudat, vocat* ſapientiſsimos Præſules. *Quo in ſarcaſmo progreditur tota pagina & ſequenti*, nimiam cautelam, leuitatem, Gallicam promptitudinem iis exprobrans. *Idemque petulanter perſequitur per tres paginas. Obſcœnum illud apophthegma iis impingit:* Non omnibus dormio. *Addit per ludibrium:* Eos in ſpecula paſtorali à Chriſto poſitos eſſe. *Si hæretici calamum arripiant, non impudentiùs Catholicos Epiſcopos, eorumque ordinem exagitare poſſint. Tot ludibria quaſvis contumeliarum atrocitates ſuperant.*

Pag. 92. Tota petulantiſſima eſt, & ſatyrico verſu concluditur, cum eaque ipſa Querimonia.

ALIAS procacitates non attingo, pluribus libellis, quos ne quidem commemorare dignabor, à Ieſuitis coaceruatas. Hæ ſolę intemperiæ, quas ex Spongia & Querimonia duntaxat (quod eas ſolas Aurelius refellerit) excerpere voluimus ad expreſſius iniquitatis querimoniarum quas finxerunt argumentum, eorum, quæ ab ipſis ex Aurelio ſunt collecta, tum neceſſitatem, tum moderationem, cuiuis æquo iudici ponunt ob oculos. Quid enim non meruit in ſe dici tam inuſitata petulantiæ vis? Aut cui tandem videtur coërceri potuiſſe ſine inuſitata quadam validitate orationis? Non neceſſe eſſe, opinor, fieri pluribus verbis collationem vllam inter reprehenſiones, quas ipſi proferunt, & contumeliarum ſeriem, quam nos iis oppoſuimus ex ſcriptis ipſorum, cùm earum diſcrimen clarius emineat ex ipſis per ſe locis inter ſe objectis, quàm vlla poſſit oratione effingi. Nam multitudo conuitiorum qua longè ſuperant in libris admodum exiguis, & eorumdem præterea magnitudo & atrocitas planiſſimè declarant petulantiæ abundantiam, & plenitudinem fellis penes eos eſſe, quæ ad ſolam Illuſtriſſimorum Antiſtitum, & Theologorum proſciſſionem ſeſe in chartas effuderit; Aurelium verò exuberanti eorum proteruiæ cauterium adhibuiſſe temperatarum, ſobriarumque increpationum, quæ quicquid acerbitatis per ſe habere videantur, tamen collatæ cum morbo, cui mederi debuerunt, mites videri debeant, & ipſa grauitate ſua ſanitatem vigoremque merum præ ſe ferant, ſicut eorum procacitas ignobilitate ſua & fœce, vitioſitatem & imbecillitatem ſuam prodit. Debuiſſe porrò compeſci non ſolam doctrinæ impuritatem, ſed maximè proteruiæ inſolentiam inde patet, quia illi defenſionis ſuæ ſpem ac firmamentum non tam in rationibus collocarunt, quàm in bacchationibus illis horrendis. In doctrina enim defendenda ignauiſſimè & abſurdiſſimè ſunt verſati; in latrando & furendo ſtudioſè, accuratè, continenter, vt pateat eos perfunctoriæ attigiſſe doctrinam, cuius defenſionem deſperaſſent; de induſtria verò & toto animorum niſu ad latrandum eſſe conuerſos, & hinc tantam è tantulis libris conuitiorum proluuiem fluxiſſe. Ipſa enim maledicentiæ inuſitatæ magnitudine veritatem infamia obruere voluerunt apud imperitos, quorum pars multò maxima, & immani graſſandi & vociferandi fremitu deterritis aduerſariis omnibus, impunitam errorum ſuorum licentiam non ſolum in præſens, ſed etiam in poſterum obtinere. Hæc ergo vis, hæc fraus, hæc machina potiſſimum effringi debuit, ne ſolam doctrinam lentè exponendo, veritatis labes præcipua non propulſaretur. Hæreret enim in rudiorum animis de re ipſa iudicare non valentium infamia Cenſurarum tot immanibus maledictis impreſſa, qua vehementiùs auerterentur à veritate, quàm ad eam vllis argumentis adduci poſſent. Vinceretur violentiâ Eccleſiæ fides, quantumuis interno robore inuicta, & ipſa ei ſua firmitas aduerſariorum fraudulentiâ apud homines longè plurimos inutilis efficeretur. Relinqueretur præterea in Eccleſia fœdiſſimum exemplum antehac inauditum, quo tum Ieſuitis, tum audaciſſimo cuique & impio ſolennia Epiſcopalium Conciliorum decreta impunè calcari poſſe viderentur: & quod nos facinus à ſuperioribus ſæculis nunquam accepimus, id à nobis non ſolùm acciperet

Digitized b

Eccleſiæ poſteritas, ſed etiam impunitum & intactum acciperet, in magnum huius ætatis dedecus, & ſequentium perniciem. Eccleſiæ denique ac Epiſcopis perpetuò eriperetur facultas ſecurè vtendi mandata ſibi poteſtate tuendi depoſitum fidei, vindicandæ doctrinæ Catholicæ ne circumferamur omni vento erroris; & in media pace à Chriſtianis, à Catholicis, à Religioſis, ab iis qui Eccleſiæ primarij defenſores haberi volunt, eadem vis, idem contemptus, eadem inſultatio eis aſſiduè immineret, quæ ab hæreticis, vel infidelibus Eccleſiam diripientibus metui poſſet. Quare cùm Aurelius non ſolum grauiſſimarum fidei rerum, ſed in primis Eccleſiaſticæ poteſtatis defenſionem ſuſcepiſſet, auertere debuit hæc probra, amoliri hanc ignominiam, ne argumentis ea fruſtra tueretur, quæ pernicioſius & ad rudiorum exitium accommodatius, audacia & impetu aduerſariorum euerterentur. Danda fuit opera vt occurreretur eorum nequitiæ; & ſicut illorum erroribus veritas, ita procacitati conſtantia, fraudulentiæ vigor & prudentia ſpiritus opponeretur. Vt quemadmodum illi incomparabili orationis atrocitate, ſolutiſſimam ſibi & infrænem, nunc & in omne tempus, audendi omnia licentiam parare voluerũt, & Epiſcopos poteſtatis illius poſſeſſione deturbare, cuius eos iure exuere conati erant improbitate doctrinæ: Ita contrà iuſtiſſimæ increpationis fortitudine amoueretur ab Eccleſia illa macula, & eiuſmodi latratoribus præcluderentur in perpetuum fauces, ſacratiſſima denique Epiſcopalis dignitas & diuinæ hierarchiæ amplitudo in illius autoritatis poſſeſſione aſſereretur orationis robore, in cuius ſolidiſſimo iure confirmata eſſet orationis veritate. Hæc fuit Aurelij mens, hoc votum, hæc contentio: quam neſcio quis in tanta talium aduerſariorum peruicacia, in tanta Epiſcopalis ordinis & hierarchiæ violatione, in tanto Eccleſiæ apud extraneos ſcandalo niſi publica ſeueritate ſublatum eſſet, improbare poſſit, ſi minus poſſit imitari. Sola enim Eccleſiæ neceſſitudine eum ad hoc ſcribendi genus deſcendiſſe cùm illius oratio præ ſe ferat, tum manifeſtius declarauit velitatio ei enata cum primario Theologo Societatis Sirmondo. Qui cùm ſeuerius agendi cauſas ei dediſſet non paucas, ita tamen acceptus eſt quaſi nullas dediſſet, profitente palam Aurelio indulgendum affectui nihil eſſe in priuata contentione, maioreſque illos motus ſoli Deo & Eccleſiæ, id eſt, ſolis rebus omnium maximis, non priuatis aut propriis, quas minimi facere quiſque debet, concedi poſſe. Quæ omnia quiſquis attendere voluerit æquo animo & neutram in partem propenſiori, intelliget Aurelij exprobrationes in Ieſuitas non tantum iure fieri potuiſſe, ſed etiam factas eſſe citra vllam acerbitatem, aut maleuolentiam animi, ſolo amore & miſeratione Eccleſiæ, quæ tanta indignitate afficeretur. Quod clarius fiet comparatis ſingulatim eorum compilationibus cum audacia & improbitate, quæ de illorum libris ex aduerſo prolata eſt; vt Aurelio referre liceat ad Excerptorem id quod à ſanctiſſimo Epiſcopo Paciano in ſimilem olim vehementiæ ipſius accuſatorem ſcriptum eſt: *Fraſci me ais, abſit: ſtimulare vt apem credo, quæ interdum aculeo mella defendit. Verùm recole vtrimque literas: Iam videbis ſpiculiſne an floribus paginam conſeramus. Nos tecum, quaſi columbæ, ore potius quàm dente congemus.* Intuenti enim collectiones Ieſuitarum & noſtras, Aurelij dicta præ

eorum ſpiculis flores eſſe videbuntur, & columbarum innoxij gemitus præ *Moloſſorum remordentium* latratu. Denique ſuffragantur ei omnia quæ prudenti cuiuis in mentem venire poſſint in hac cauſa, quorum longiorem explanationem non fert hic locus: in quam tamen tam multa depromi poſſunt ex Scripturis, ex ſanctis Patribús, ex religionis & virtutis Chriſtianæ principiis, ex omnibus denique huic cauſæ adiunctis, vt egregiam præclari operis materiam obtuliſſe videantur iſti criminatores, ſi quis ſit cui exponere vacet ex Eccleſiæ traditione quid agere, & quò progredi liceat in caſtigandis maledicis, & coërcendis præcipuè procacibus Eccleſiæ oppugnatoribus, quoſque in ea re fines præſcripſerit Eccleſiæ diſciplina, & mores Patrum. Quod quò accuratius erit factum, eò præclarius apparebit Aurelij conſilium, ſolidius, munitius omni autoritate ac ſanctitate maiorum, cui refragari nemo pius poſſit, & id, quod à Chriſtiano ignorari turpe eſt, perſpicuè agnoſcetur, qualibet increpatione ferire poſſe quicumque non ſolum iſta petulantia; ſed quocumque modo refellere publicè auſit publicum de rebus fidei Epiſcoporum decretum, cùm qui eos ſpernit, Deum ſpernat, & argui ſicut Ethnicus & Publicanus mereatur. Non enim ferendum eſt effugium quo elabi conantur, dum ſe ſummi Pontificis iudicio ſtare paratos aiunt; quia niſi ſimul Epiſcoporum iudiciis ſe ſubmittant, & in legitima eorum obſeruantia ſupremam ſummi Pontificis ſententiam expectent, rei ſunt Eccleſiaſticæ maieſtatis, & minimè tolerandi. Nam Epiſcoporum decreta ſunt Eccleſiæ vox, per quos Eccleſia vt per caput ſuum loqui cenſenda eſt, donec eos ſuperiori autoritate palam improbarit. Vnde quoad ita non reclamat, ſtandum eſt illorum iudiciis vt Eccleſiæ voci, nec iis publicè refragari, vel obſequium palam detrectare licet, aut licuit vnquam in Eccleſia Catholica, in qua irrefragabilis ſemper fuit eorum autoritas, vt Eccleſiæ doctorum & magiſtrorum, qui coli vt tales debent, non per certam gentem, ſed per vniuerſas; quia Eccleſia non alia atque alia eſt, ſed vna per omnes gentes, & vnus Epiſcopatus, in quo neque Gentilis eſt, neque Iudæus, neque Scytha, neque Barbarus, ſed vnus vbique Chriſtus, vna fides, vna mens, vnum magiſterium, quod in quocumque orbis angulo contemnatur, idem contemnitur, idem non auditur, adeoque nec Chriſtus. *Qui enim vos audit*, inquit, *me audit*: quæcumque obſtrepant priuatorum opiniones, quorum in Eccleſia ſilere eſt loquentibus Epiſcopis, nec diſcipulorum voculas Magiſtrorum autoritati opponere. Quare Illuſtriſſimorum Galliæ Antiſtitum vox, tacentibus aliis Epiſcopis, tacente in primis ſummo Pontifice, quaſi Eccleſiæ vox colenda & audienda eſt Catholicis omnibus, potiſſimum Ieſuitis, nec vlla aduerſus eam refragatio aut tergiuerſatio publicè ab iis afferri poteſt ſine crimine; petulantia verò & impudentia tot enormibus ſcriptis in eam impacta frangi poteſt & conteri ſumma vi animi & orationis non ſolum ſine contumelia, ſed etiam ſumma virtute in Deum, & in eos ipſos qui ſe immeritiſſimè, ne ſuperbiſſimè dicam, queruntur læſos eſſe. Aperta enim in Eccleſiam crimina, apertam in Eccleſiæ Epiſcopos contumaciam, planiſſima denique tot flagitia ſuis nominibus inſectari non contumelia eſt, ſed iuſtitia

ſtitia & veritas, imò miſericordia & charitas, cùm reorum compreſſio id neceſſariò expoſcit, nec aliter ſperari poteſt.

EX VINDICIIS SMITHÆI.

EX *Titulo.* Cenſuræ nomine Facultatis Pariſienſis editæ iniquitas, errores contra fidem, iniuriæ cum in ſacroſanctam ſedem Apoſtolicam, tum in Religioſos ordines vniuerſos.

Ex Epiſtola ad D. Guillelmum à Bauaria.

Pag. 2. Sententia omnium fortè ab hominum memoria latarum iniquiſſima, quam pronuntiauit non legitimus Iudex aliquis, aut Arbiter, ſed pars ipſa aduerſa turbulentis odij inuidiæque affectibus efferata.

Pag. 3. Irrequieti ſpiritus homines, & contentioni nati.

Ibid. Richeriſtarum Cenſura iniuſtiſſima.

Ibid. Sycophantæ ac Proſelini Cenſores.

Pag. 4. Odium pluſquam Vatinianum, quo in Regulare inſtitutum feruntur.

Pag. 5. In illos ſtringendus calamus.

Pag. 6. Iſmaëlitici genij homines.

Pag. 7. Damnentur potius ij qui aliud agunt nihil, quàm in domo iuſti iniquitatem ſcrutari.

Ibid. Proſcribantur noui ſchiſmatis in Gallia noui authores.

Ibid. Contra horum audaciam & temeritatem contendendum.

Pag. 8. Inſolens facinus. *Et poſtea*, iniqui Anathematiſmi & Cenſuræ.

Pag. 9. Richeriſticum tonitru animarum ſaluti funeſtiſſimum.

Ibid. Brutum Cenſurarum fulmen.

Ex Præfatione ad Lectorem.

Pag. 2. Cenſores diſcordiarum in Eccleſia Dei architecti.

Ibid. Neſcio quâ petulantiâ debacchantes Anathematiſmos, Cenſuras pronuntiant non modò contemnendas, ſed etiam execrandas.

Pag. 3. Iniquæ Cenſuræ Doctorum Richeriſtico fermento infectorum.

Ibid. Cenſura quæ non aliunde proficiſcitur quàm ex præcipiti quadam maleuolentia, & immani odio, quo in Religioſos homines ducuntur.

Pag. 9. Chimærica illa, aërea illa, Vtopiana illa Pſeudohierarchia, quam ex ſolo ſuo cerebro prognatam tanquam Palladem ſuam adeo deoſculantur.

Pag. 17. Impiè & ex malitia errarunt.

Ibid. Non eſt difficile inſcitiam, perfidiam, impietatem, iniuſtitiam, errores huius Cenſuræ patefacere.

Pag. 18. In promptu erit Doctores Doctoribus conferre; & vni iam caduco & à ſchiſmate diu malè olenti hominum gregi (*ſcilicet Facultati*

Digitized by Google

Parisienſi) Vniuerſitates complures, in ſapientiæ incorruptæ flore agentes ex diametro opponere.

Ibid. Tota Cenſura innumeris ſcatet erroribus contra fidem, contra mores, contra humanitatem omnem.

Pag. 22. Quid putidius, quàm fidei & autoritatis ſedis Apoſtolicæ zelum prætexere, cùm ex omnibus Catholicarum Academiarum Doctoribus ſoli Richeriſtæ *(id eſt Doctores Pariſienſes)* ſint, in quorum ſinu foueantur ſchiſmata, apud quos ſolos etiamnum vigeat Cathedra peſtilentiæ, & contra veram ſedis Apoſtolicæ autoritatem perpes errorum ſeminarium?

EX REFVTATIONE CENSVRÆ.

Pag. 4. Cenſorum leuitas & impudentia.

Pag. 14. Cenſura iniuſta, & in ſupremo gradu temeraria.

Pag. 20. Dicere quod affirmant Cenſores impium eſt, blaſphemum, & hæreticum.

Pag. 24. Cenſura fallax, ſophiſtica, æquiuoca, & abſurda.

Pag. 38. Cenſura leuis, iniuſta, & ex ignorantia propriæ ſacramentorum naturæ profecta.

Pag. 41. Chriſtiani in ſchola Richeriſtarum enutriti.

Pag. 45. Profani & carnales homines.

Pag. 48. Cenſura contraria verbo Dei, Religioſo ſtatui iniuria, præſumptuoſa, Caluiniſmum redolens, & ſimpliciter in fide erronea.

Pag. 49. Cenſura hæretica.

Pag. 53. Verſipelles ſophiſtæ. *Paulò poſt;* proprij cerebri figmenta, & vmbras meras, tanto verborum ſtrepitu laceſſentes.

Pag. 54. Cenſura otioſa, iniuſta, & ſolâ calumniandi cupiditate excogitata interpretatio.

Pag. 56. Cenſores ſpermologi.

Pag. 58. Cenſura iniuſta, & imperita prorſus cauillatio.

Pag. 60. Cenſura vanorum hominum imaginatio.

Pag. 62. Homines ad miræculum maleuoli.

Pag. 64. Cenſura ex mendaciis, impoſturis, & corruptelis tota conſarcinata.

Pag. 68. Cenſores falſarij.

Pag. 73. Qui temerè pro libito quod volunt dicunt, & pro oraculis Delphicis ſine probatione vlla ſimplicioribus venditant.

Pag. 75. Nugatores & falſarij.

Ibid. Cenſura impia, temeraria, & ſcandaloſa.

Pag. 78. Sententia Cenſuræ temeraria, & erronea.

Pag. 80. Cenſura falſa, & temeraria, de qua dici poſſit, Mentita eſt iniquitas ſibi.

Pag. 85. & 86. Tota Cenſura in eo verſatur vt authoris mentem & verba per ſe ſanè optima & veriſſima, in ſenſus trahat & torqueat incommodos, alienos, & nunquam ab eo cogitatos, modo Chriſtianis animis indigno: vt religioſum ſtatum & Chriſti conſilia in contemptionem adducat.

Et paulò poſt pag. 87. Quo ſanè nihil hominum ſaluti perniciofius, nihil

Digitized by Goo

ad morum corruptelas potentius, nihil quo verius Caluiniſmo adhinniatur.

Ibid. Cenſores iniqui Iudices.

Pag. 95. Cenſura impia, mendax, & inſulſa.

Pag. 97. *&* 98. Sententia hæc Cenſorum hæreſim ſapit: apertè enim pugnat cum Dei verbo, & receptâ omnium ſanctorum Patrum authoritate.

Pag. 110. Cenſores omnem fidem & frontem exuerunt.

Pag. 112. Cenſura ex parte falſa, iniuria, & Religioſis ordinibus derogans.

Pag. 131. Hoc in errore fundatum, & plus nimio redolere damnatam hæreſim Ioannis à Poliaco.

Pag. 136. Cenſura falſa, iniuſta, imò & ſtatui Epiſcopali derogans.

Ibid. Laxat ambitioni viam.

Pag. 137. Cauillatio imperitiſſima.

Pag. 139. Impudens planè & periculoſa doctrina.

Pag. 143. Hoc nouum, abſurdum, & periculoſum.

Pag. 145. Calumnioſa Cenſura.

Pag. 153. Cenſura falſa, erronea, & ſaluti animarum grauiter perniciosa.

Pag. 155. Cenſuræ falſitas intolerabilis.

Pag. 157. Cenſura falſa, Patrum doctrinæ contraria, & ambitioni viam ſternens.

Pag. 159. Cenſura affectatâ laborans æquiuocatione, vel potius deceptione.

Pag. 162. Cenſura falſa, iuri communi, & Patribus contraria, Religioſo ſtatui, & Euangelicæ paupertati iniuria, atque in fide erronea.

Pag. 164. Cenſores falſarios agunt more ſuo.

Pag. 171. Cenſura maligna, contumelioſa, carnalis, auaritiam fouens, & ambitionem.

Pag. 175. Cenſores ſophiſmatis & logomachiis ſimplicem veritatem obſcurare ſatagunt.

Pag. 187. Propoſitio Cenſuræ, vt iacet, eſt erronea, & Wicleffianam apertè ſapit hæreſim.

Pag. 181. Cenſores veteratores agunt.

Pag. 184. Cenſuræ doctrina falſa, ſcandaloſa, Dei verbo, & rationis lumini euidenter contraria, & manifeſtè aſtipulatur hæreticis.

Pag. 186. Quod hic docent Cenſores, ineptum eſt, temerarium, verbo Dei contrarium, & erroneum.

Pag. 196. Tota Cenſura fraudulenta eſt, mendax, falſa, in oppreſſionem Catholicorum in Anglia vergens, auaritiæ ſordibus, & ſcandalis, prout nunc ſunt tempora, viam manifeſtè aperiens.

Pag. 201. Cenſura quæ imponit toti mundo.

Pag. 202. Ad populum Phaleræ.

Pag. 203. Eorum quæ in Cenſura continentur petulantia & falſitas.

Ibid. & ſequenti pag. Cenſura huius quæſtionis mendax, perfida, Religioſo ſtatui, & Conſiliis Euangelicis ſummè iniuria, Epiſcopis ſordidè

adulans, ambitioni & auaritiæ viam ſternens, erroribus contra fidem ſcatens: Et ſicut Caluinus per fatale illud ſuum æternæ prædeſtinationis decretum omnem ſolicitudinem abnegationis propriæ, carnis caſtigandæ, ſeculi fugiendi, hominibus aufert; ita iſti per dulces neſcio quos ſermones, per gratias ſtatuum proprias, ſophiſticè & fraudulenter exaggeratas, & quaſi ſingulorum etiam ſtertentium manicis aſſutas, in idem ſocordiæ barathrum mortales præcipitatum eunt.

Pag. 205. Figmentis & erroribus quibus hierarchiam contaminare & euertere conantur Richerij aſſeclæ, nihil abſurdius.

Pag. 206. Cenſores ad nouitates, Patriarchas ſibi proprios, diſceſſionem à vera Eccleſia, & horrenda ſchiſmata leui quauis de cauſa non leuiter pruriunt.

Ibid. Cenſuram vocat deforme mònſtrum, idolum ſolâ malè ſani cerebri negotiatione formatum; quo Cenſores ſibi adeo petulcè blandiuntur, vt nuſquam melius illud Sapientis quadret: *Expedit magis vrcæ occurrere, raptis fœtibus, quàm ſatuo confidenti in ſtultitia ſua.*

Pag. 211. Inſolens Cenſura.

Pag. 216. Contrarium, quòd apertè videtur Cenſura docere, eſt hæreticum.

Pag. 253. Quod affirmant Cenſores, impium eſt, & hæreſim ſapit Vigilantianam.

Ibid. Cenſura falſa, temeraria, contra S. Thomam, & omnes Theologos, & plurimis ex Clero iniurioſa.

Pag. 254. Cenſura falſa, Religioſis iniuria, iuri communi, & definitionibus Eccleſiæ contraria, atque adeo in fide erronea.

Ibid. Cenſura in Chriſtum & Sanctos omnes blaſphema, & hæretica.

Pag. 255. Cenſura præter maledicentiam, redolet etiam errorem in fide.

Pag. 259. Cenſura hæretica.

Pag. 260. Contradicere definitioni Bonifacij I. *C. Sunt nonnulli. 16. q. 1.* eſt hæreticum, & in Sanctos blaſphemum. *Et paulò poſt:* Abſurdum, temerarium, & damnatum ſub anathemate latæ ſententiæ.

Pag. 261. Audiant Cenſores qua ex ſentina hanc fæcem hauriant; Calvinus hanc ipſiſſimam habet doctrinam.

Pag. 262. Cenſura manifeſtè falſa, abſurda, & Ordinariis omnibus Paſtoribus iniurioſa, imò ſapit hæreſim.

Pag. 266. Cenſura eſt contra definitiones iuris communis, & erronea.

Pag. 267. Cenſores ſenſum planè hæreticum habent.

Pag. 268. Conſores tricatores.

Ibid. Erroneum, & hæreſim ſapiens Vigilantianam.

Pag. 269. Hæreſim ſapit.

Pag. 270. Cenſura ſimpliciter hæretica.

Pag. 271. *&* 272. Cenſorum intoleranda petulantia & iniuſtitia.

Pag. 273. Cenſura hæretica.

Pag. 274. Hoc hæreticum eſt.

Pag. 278. Cenſores pro libito ſuo Conciliis quidlibet imponendi arroganter vſurpant poteſtatem.

Digitized by Google

Pag. 279. Cenſura hæretica, omnibus Chriſtianis iniurioſa.

Pag. 286. Putida cauillatio.

Pag 288. Cenſura contra Concilium Tridentinum, & euidenter hæretica. Tota verò hæc Cenſura Religioſis omnibus ſummè eſt iniuria, & contumelioſa, in Chriſtum & Sanctos blaſphema, poteſtatis ſummi Pontificis ſubdolè deſtructiua, temeraria, & hæretica.

Pag. 292. Cenſores vnico complexu multa conglobant approbantque impia, & abſurdiſſima.

Ibid. Quod dicunt Cenſores, eſt blaſphemum, & erroneum.

Pag. 293. Hæc doctrina ſine dubio Pontificis poteſtatem deſtruit, eſtque in ſe hæretica.

Pag. 294. Cenſura contumelioſa in Concilium Florentinum & erronea.

Pag. 300. Facultatem Pariſienſem vocat Facultatem Richeriſticam.

Ibid. Temerè iudicant Cenſores, & peccatum vſurpati iudicij committunt.

Pag. 301. Cenſores nimis petulanter agunt.

Ibid. Non dubito quibus laboret vitiis, quot fraudibus & mendaciis, quàm fœdis ſcateat erroribus Richeriſtarum (*Doctorum ſcilicet Pariſienſium*) in Nicolaum Smithæum Cenſura.

Ibid. Leuiculos homines vocat Cenſores.

Pag. 302. Cenſura iniuſta, & omnium fortè ab hominum memoriâ iniuſtiſſima.

Pag. 303. Facultatem Pariſienſem nominat Synagogam Richeriſticam, quæ plagiariæ illius meretriculæ Hebrææ inſtar alienos fœtus ſui iuris eſſe mentitur, vt per pietatis ſpeciem parricidium conficiat.

Ibid. & pag. ſeq. Cenſorum inanes iras, & diras fulminationes caſſas, & aſininam quam ſolam ſapiunt næniam, &c. deſpicere cuiuis cordato in promptu erit.

Pag. 305. Cenſura, quâ poſt homines natos nihil indignius, nihil in innumerabiles Doctores Catholicos iniuſtius, ab huiuſmodi ſchola aliquando profectum.

Ibid. Cenſores ait contra omnia iura diuina & humana, autoritatem alienam vſurpare, libros alienos deprauare, probatiſſimas Doctorum ſententias damnare, errores effutire.

INTER MVLTAS APPROBATIONES LIBRI SMITHÆI quæ ſunt ad calcem Vindiciarum pro eodem Smithæo, inuenitur pag. 330. hæc quæ ſequitur, quam hîc poſuimus, vt vel hinc pateat Ieſuitas approbaſſe doctrinam iam ante tres menſes damnatam ab Illuſtriſſimis Galliæ Epiſcopis, & celeberrima Facultate Theologiæ Pariſienſi.

MAGNA ſanè animi voluptate, & qua potui mentis attentione, ſemel ac iterum perlegi librum, cuius inſcriptio eſt, Modeſta ac breuis Diſcuſſio, &c. Authore Domino Nicolao Smithæo Anglo. *Cenſeoque primùm meritiſſimè fuiſſe à tot tantiſque viris Religione ac literis illuſtribus approbatum, vt doctrina integrum ſana ac pia, & ne in minimo apice fidei orthodoxæ, boniſve moribus diſſonum. Laudoque Authoris animum, modeſtiam Chriſtianam ſemper oſtendentem, zeloque veritatis & charitatis flagrantem.* Deinde non poſſum non mirari fuiſſe aliquos (*intelligit Epiſcopos Galliæ, & Facultatem Theologiæ Pariſienſem*) qui cum iniuria Authoris ac veritatis auſi fuerint librum hunc falſæ doctrinæ labe maculare, ex inuidiæ conflandæ cupiditate minùs candidè ac minutè libri ſententias transferentes, vel exponentes. *Non enim* (vt falsò innuunt) *ſummi Pontificis conſilium in Angliam mittendi Titularem Chalcedonenſem exagitat, neque Epiſcopalem dignitatem ſub Regularem deprimit Author, neque Sacramenti Confirmationis efficaciam, vel neceſſitatem communi Theologorum ore adſtructam amolitur. Quin potius de ſancta Sede Apoſtolica, de dignitate Epiſcoporum, de ſeculari Clero, de Regularibus ac horum inſtitutis mira cum veneratione loquitur*, & ſi attentè ac ſincerè legatur, has omnes calumnias ſua luce quaſi denſas tenebras fugat diſſipatque. *Præterea cuncta quæ aſſerit, clarè probat, ſolidè confirmat, doctè ac eruditè propugnat. Oppoſita verò neruosè oppugnat impugnatque, validis rationibus refutat, mitiſſimè reprehendit, atque minari, quàm par eſt, percutit Cenſurâ. Quæ tandem ego cùm æqua lance perpendo; quædam inter ea, quæ parum aut nihil ſunt probabilia, enumero. Quædam verò parum ſecura, & niſi explicentur aliter quàm proferuntur (quarum difficile eſt aliam inuenire declarationem) in periculoſis dogmatibus ponenda iudico, quæ tanto acriorem deſiderant Cenſuram, quanto magis inauditam præ ſe ferunt nouitatem.* Datum ſub meliori arbitrio Vallifoleti in Domo profeſſa Societatis Ieſu die 13. Maij anno Domini 1631.

LVDOVICVS DE VALDIVIA olim Theologiæ Profeſſor, ac ſtudiorum maiorum Præfectus in Collegio ſancti Ambroſij Valliſoletano, ac ſanctæ Inquiſitionis ex munere Qualificator.

Digitized by Google

Digitized by Google

ILLVSTRIA
DE PETRO AVRELIO
TESTIMONIA.

EXTRAICT DV PROCEZ VERBAL de l'Aſſemblée generale du Clergé de France, tenuë à Paris au Conuent des Auguſtins en l'année 1635.

Page 343.

Du Mardy deuxiéme Octobre, de releuée, Monſeigneur l'Archeueſque de Bordeaux Preſident.

LA deſpence du compte de l'année 1633. a eſté examinée, & ſur l'article de cinq cens liures ordonnez par Meſſeigneurs les Prel[illegible]s aſſemblez à Paris, au ſieur Morel Marchand Libraire & Imprimeur, pour l'indemniſer des frais de l'impreſſion du dernier volume du Liure mis en lumiere ſous le nom de Petrus Aurelius: La Compagnie attendu le aduantages, que l'Egliſe a receu des liures imprimez ſous le nom de Petrus Aurelius, & du merite ſingulier de celuy, qui les a compoſez, qu'elle deſireroit connoiſtre, & luy rendre les teſmoignages de l'eſtime qu'elle fait de ſa doctrine, a alloüé ladite partie.

Page. 404

Du Jeudy huictieſme Nouembre, du matin, Monſeigneur l'Archeueſque de Bordeaux Preſident.

Sur ce qui a eſté propoſé par Monſeigneur de Chaalons, que Petrus Aurelius qui a trauaillé ſi doctement & auec tant de zele pour la defenſe de la Hierarchie de l'Egliſe, & de la dignité Epiſcopale, ſe trouue traicté ſi indignement dans vn Sermon imprimé en l'honneur de S. Ignace, qu'encores que ſa doctrine ſoit approuuée, meſme par ſes aduerſaires, neantmoins il y eſt nommé en ſuite de quelques Heretiques, de ſorte que ceux qui n'auront pas la connoiſſance de ſes liures pourroient eſtre ſurpris par la lecture de ce Sermon, & croire qu'il aye eſcrit contre la Doctrine de l'Egliſe. Qu'il ſeroit de la prudence de l'aſſemblée d'vſer de quelque animaduerſion contre ledit Sermon, & de donner quelque teſmoignage, non ſeulement de l'eſtime qu'elle fait des œuures dudit Petrus Aurelius, mais encore des reſſentimens, qu'elle a du ſeruice, qu'il a rendu à l'Egliſe. Surquoy la Compagnie apres auoir fait faire lecture dudit Sermon, n'auroit pas trouué que la doctrine dudit Petrus Aurelius y fuſt blaſmée, quoy qu'il y ſoit nommé en ſuite de quelques Heretiques; c'eſt pourquoy elle s'eſt abſtenuë de condamner ledit Sermon : Mais voulant teſmoigner l'eſtime qu'elle fait de la

Digitized by Google

doctrine de P. Aurelius, du ſeruice qu'il a rendu à l'Egliſe, & la gratitude qu'elle en a, elle a deputé Meſſieurs l'Abbé de Vaux & Marchier vers Monſieur de Fileſac Doyen de la Faculté de Theologie, croyant qu'eſtant tres-affectionné à la dignité de l'Egliſe, & à l'Epiſcopat, pour l'authorité duquel il s'eſt touſiours monſtré zelé, & en a dignement & doctement eſcrit, il pourra auoir quelque correſpondance auec vne perſonne, qui eſt animée d'vn ſemblable zele, & doüée d'vn excellent ſçauoir; & la Compagnie leur a donnée charge de luy dire, qu'elle eſtime extraordinairement le zele que Petrus Aurelius a teſmoigné à la defenſe de l'Ordre de l'Egliſe, & la rare doctrine qu'il a faict paroiſtre dans les Liures qu'il a faits pour ce ſubiet. Qu'elle deſireroit bien de luy pouuoir teſmoigner ſa reconnoiſſance; ſoit en luy donnant vne penſion annuelle, ou en vſant de quelque autre gratification en ſon endroit, s'il l'auoit agreable, & qu'elle euſt addreſſe pour la luy faire tenir; & de prier ledit Sieur de Fileſac de le luy faire ſçauoir, s'il auoit quelque correſpondance auec luy.

Page. 406.

Du Vendredy neufieſme Nouembre du matin, Monſeigneur l'Archeueſque de Bordeaux Preſident.

MEſſieurs l'Abbé de Vaux & Marchier ont rapporté; Que ſuiuant le commandement qu'ils auoient eu de la Compagnie, ils ont viſité Monſieur de Fileſac Doyen de la Faculté de Theologie, & luy ont fait entendre les reſſentimens que l'Aſſemblée auoit des trauaux de Petrus Aurelius, l'eſtime qu'elle faiſoit de ſa doctrine, & des Liures qu'il a fait pour la deffenſe de l'Egliſe, & l'ont prié de ſçauoir, ſi pour teſmoignage de reconnoiſſance, il auroit agreable de receuoir vne penſion du Clergé, ou quelqu'autre gratification. Que ledit ſieur de Fileſac leur a proteſté en foy de Preſtre, qu'il ne ſçait qui eſt Petrus Aurelius: Qu'il auoit receu quelque fois des fueilles pour l'impreſſion de ſes œuures par diuerſes perſonnes, qui la pluſpart luy eſtoient inconnuës, & qu'il croit, que puis que ſe cachant, il s'eſtoit priué de l'honneur qu'il meritoit par ſon zele & par ſes eſcrits, il ne ſe deſcouuriroit pas pour en auoir recompenſe: & qu'il ne penſe pas, qu'il peuſt deſirer vne plus grande ſatisfaction de ſon trauail, que d'apprendre les ſentimens qu'vne Aſſemblée ſi celebre, & de tant de grands Perſonnages, que celle-cy, en teſmoigne.

Digitized by Google

EXTRAICT DV PROCEZ VERBAL de l'Aſſemblée generale du Clergé de France, tenuë en la ville de Mante en l'année 1641.

Du Samedy vingt-ſeptiéme Auril, du matin, Monſeigneur l'Archeueſque de Sens Preſident.

MONSEIGNEVR l'Eueſque de Baſas a dict, qu'il auoit receu vne Lettre de Monſeigneur l'Eueſque d'Orleans, qui le prioit de ſaluer l'aſſemblée de ſa part, & luy repreſenter qu'il ſeroit a deſirer qu'elle fiſt reimprimer les œuures de Petrus Aurelius, deſquels il n'eſt trouué plus d'exemplaires, auſquels on pourroit adiouſter la preface & le traicté de la confirmation. Surquoy ayant eſté remarqué que l'edition de ces œuures ſeruiroit d'vne bonne reſponſe au liure de Cellot, outre les autres que l'on pourra faire. Deliberation priſe par prouince; a eſté reſolu que les œuures dudit Petrus Aurelius qui ſont en quatre volumes ſerõt reimprimés par le ſieur Vitré Imprimeur du Clergé, & que la preface & le traitté de la confirmation y ſeront adiouſtés, & le tout mis in folio en belle lettre; Qu'il en ſera enuoyé a chaque Archeueſque & Eueſque deux exemplaires, l'vn pour eux, l'autre pour leur Dioceſe, vn à chacun de Meſſieurs les Deputez du ſecond ordre, & ſeront tous proprement reliez en veau, & qu'il en ſera diſtribué aux perſonnes de lettres vne cinquantaine d'exemplaires reliés par l'ordre de Meſſeigneurs les Preſidens, & Meſſeigneurs les Eueſques de Chartres & de Baſas: & de tous les frais leſdits ſeigneurs Preſidens arreſteront la ſomme & donneront ordonnance qui ſera auquittée par le ſieur Receueur general, & alloüée dans ſon compte en rapportant quittance dudit ſieur Vitré.

Depuis par la meſme Aſſemblée generalle du Ieudy treziéme iour de Iuin enſuiuant, Monſeigneur l'Eueſque de Ciſteron Preſidant, a eſté ordonné, qu'en execution de la reſolution precedente, ſeroit deliurée au ſieur Vitré certaine ſomme de deniers pour les frais de l'impreſſion deſdits liures de Petrus Aurelius; Enioint audit ſieur Vitré de remettre les cinquante exemplaires deſdits œuures, qui ont eſté deſtinés par la ſuſdite deliberation pour perſonnes de lettres, entre les mains de Monſeigneur l'Eueſque de Chartres, qui a eſté prié d'en faire la diſtribution, & de prendre ſoin de l'execution de tout ce que deſſus.

Digitized by Google

QVÆ EXSCRIPTA LATINE SIC REDDI POSSVNT.

EX ACTIS CONVENTVS CLERI GALlicani habiti Lutetiæ Parisiorum apud Augustinenses, anno 1635.

Pag. 343.

Die Martis, secunda Octobris post Meridiem, Illustrissimo Archiepiscopo Burdigalensi Præside.

ANNI 1633. putata fuit impensi ratio, atque super capite summæ quingentarum libellarum ab Illustrissimis Antistitibus Lutetiæ congregatis Carolo Morello Bibliopolæ, & & Typographo constitutæ pro compensatione sumptuum, quos expenderat, in excudendo typis volumine, quod sub nomine Petri Aurelij postremum editum est. Conuentus habitâ ratione fructuum, quos ex libris sub illo nomine publicatis, Ecclesia cepit vberrimos, meritique singularis Authoris, quem sibi cognitum maximè vellet, eique ex animo testificari quantùm sibi probetur ipsius Doctrina; illud impensæ nomen admisit, & ratum habuit.

Pag. 404.

Die Iouis octaua Nouembris ante meridiem, Illustrissimo Archiepiscopo Burdigalensi Præside.

QVòd retulit Illustrissimus Catalaunensis Episcopus Petri Aurelij, qui tanta eruditione animique studio pro defensione Hierarchici ordinis, & dignitatis Episcopalis elaborauit, adeò contumelioſam fieri mentionem in quadá concione, quæ de laudibus B. Ignatij prælo excusa prodiit in vulgus, vt licèt ipsius doctrina, vel ipsis aduersariis probetur, quibusdam hæreticis accensetur, ita, vt rudes & in illius libris minimè versati illius concionis lectione in errorem inducti suspicari possent ab Ecclesiæ doctrina eius lucubrationes abhorrere: è fide ac prudentia sacri Conuentus videri, vti concionem illam aliqua censura notaret, adeóque significaret, non solùm quanti scripta illius authoris æstimet, verùm etiam quàm ipsius meritò gratiam habeat ob egregiè nauatam operam Ecclesiæ defensioni. Lecta concione Conuentus Patrum minimè damnatam, aut notatam comperit Aurelij doctrinam, licèt eodem orationis tenore post quosdam hæreticos nominetur, quare seueriore quidem censura illius concionis abstinuit. Sed vt profiteretur quo in pretio habeat Petri Aurelij doctrinam, & quam ipse toti Ecclesiæ peropportunè nauauit operam, adeóque quàm grato animo ipsius merita prosequatur; Reuerendos viros Abbatem Vallensem & Marchierium ad clarissimũ virum Ioannem Fillesacium Facultatis Theologiæ Decanum allegauit; cùm vero simile crederet ipsum Fillesacium, qua semper fuit in ordinis Ecclesiastici, ipsiusque adeò Sacerdotalis fastigij dignitatem fide ac studio, cuius authoritatis luculentissimis scriptis, & doctissimis lucubrationibus sese defensorem acerrimum

Digitized by Google

præstitit cum eo viro fortè communicare consilia, quem & idem spiritus animaret, & non dissimilis excellentis cuiusdam eruditionis ratio præstaret eximium: iis quoque sacer idem Conuentus dedit in mandatis, vti suis verbis eidem Fillesacio nuntiarent, se mirum in modum æstimare Petri Aurelij studium, quo sacri ordinis & Ecclesiæ totius authoritatem defendit, & mirabilem, prorsusque singularem scientiam cuius pleni sunt, quos ea de re libros elucubrauit, auere se maximè aliquam ipsius merito rependere gratiam, siue annuâ certæ summæ pensione, siue alio quopiam beneficij genere, id si gratum ei fore sciret, & esset cuius opera suum munus ei repræsentari posset, ipsum Fillesacum rogarent hoc vt illi renuntiaret, si inter eos aliquid commercij intercederet.

Pag. 406.

Die Veneris, nona mensis Nouembris, ante meridiem, Illustrissimo Burdigalensi Archiepiscopo Præside.

REtulerunt Reuerendi viri Abbas Vallēsis & Marchierius se ex mandato Patrum conuenisse clarissimū virum Ioannem Fillesacium Facultatis Theologię, Decanum, eique significasse quā Petri Aurelij laboribus gratiam habeat ordinis sacri Conuentus, & quanti faciat eximiā illius doctrinam, libros que, quos ille pro Ecclesiæ defensione scripsit, & publicauit, se cum eodem Fillesacio egisse, vti ex ipso rescirent an gratam habere vellet honorarij nomine, annuam certę summæ pensionem, aut aliud beneficij genus, quo sacer ordo egregia ipsius merita prosequeretur. Eundem Fillesacium interpositâ sacerdotali fide persanctè contestatum sibi prorsus incognitum esse Petrum Aurelium, ad se quidem allatas quasdam paginas quæ typis excuderentur, sed à diuersis hominibus & ijs vtplurimum ignotis: se verò persuasum habere, quoniam Aurelius egregiè factum intra conscientiā tegens, honorem & gloriam repudiauit, quæ vt iustissima merces ipsius & studium & doctrinam manebat, eum minimè proposito præmio adductum iri, vt benè dissimulatum secretum aperiat, eumque sibi videri ampliorem optare non posse laboris sui fructum, quàm vt intelligat quàm honorificè de se celeberrimus hic tantorum virorum Confessus sentiat & iudicet.

EX ACTIS CONVENTVS CLERI GALLICANI habiti in vrbe Manta, anno Christi 1641.

Die Sabbati, vigesima septima Aprilis, ante meridiem, Illustrissimo Senonensi Archiepiscopo Præside.

EXPOSVIT Illustrissimus Vasatensis Episcopus missas ad se ab Illustrissimo Aurelianensi Præsule litteras, quibus rogatur sacro Conuentui eius nomine salutem dicat, moneatque vtile & optabile videri Petri Aurelij opera, quorum exempla vix occurrunt, curaret

Digitized by Google

facer ordo in lucem iterum emitti; iis vero posse præfationem & tractatum de confirmatione accedere. Hic cùm animaduertissent Patres nouam illam Petri Aurelij operum editionem instar egregiæ confutationis libri Cellotij esse posse, donec aliis etiam responsionibus refellatur: rogatis per prouincias sententijs, placuit Petri Aurelij opera, quæ quatuor voluminibus continentur, typis iterum mandentur ab Antonio Vitray Cleri Gallicani Typographo ; quibus accedet præfatio , & tractatus de confirmatione; Ea verò maiori volumine luculento charactere excudantur , singulis quidem cum Archipræsulibus tum Præsulibus exempla mittantur duo, alterum quod sibi habeant, alterum quod suæ sit diœcesis , singula verò singulis secundi ordinis Deputatis; concinne omnia alutâ vitulinâ operiantur; eorum distribuantur eruditis viris exempla quinquaginta, compacta ex voluntate Illustrissimorum Præsidum, & Illustrissimorum Antistitum Carnotensis & Vasatensis. Impendiorum omnium summam probent ac definiant dicti Illustrissimi Præsides, quæ persoluatur à Quæstore generali, & in audiendis eius rationibus rata habeatur, dum illi acceptam ferat Antonius Vitray.

Deinde ab eodem sacro conuentu die iouis decimâ tertia Iunij sequentis Illustrissimo Sistaricensi Episcopo Præsidente decretum est, vt, iuxta id quod prius constitutum fuerat, certa pecuniæ summa ad necessarios illius Petri Aurelij editionis sumptus Antonio Vitray numeraretur; mandatum insuper eidem Antonio Vitray dictorum operum exemplaria quinquaginta, litteratis hominibus ex superiori decreto diuidunda, deponat apud Illustrissimum Carnotensem Episcopum, qui rogatus ipse illa eadem diuidere, & inuigilare, vt quæcunque statuta sunt diligenter executioni mandentur.

EPISTOLA ECCLESIÆ ANGLICANÆ ad Petrum Aurelium.

Doctissimo & de omnibus Ecclesiis meritissimo viro Petro Aurelio, Parisiis.

VOLVMINA tua magne Aureli Petre, tot gaudiis affecere hanc Ecclesiam, vt catenarum suarum pene oblita sacros tecum iniuisset triumphos, & de tuis laureis decerpsisset sibi laureolam, sed sortis suæ pullatæ memor te triumphantem suspicit, antéque tuos diducta currus vincula quædam ostendit sua, tuâ victrici soluta manu. Etenim captiuitate bifaria premebatur Anglicana Ecclesia; externâ, quam à legibus (quæ clementissimi Regis gratiâ leuior in dies est) & internâ, quam à domesticis fidei longè grauissimam latitantem in sinu tulit, dum intestinis discordiis intra gremium afflictæ huius Ecclesiæ disseminabantur hæresum dogmata, quæ tu, Aureli magne, dum fortissimè debellas, te velut in theatro orbis positum omnes

Digitized by Google

intuentur Eccleſiæ, plauſuque coronant ſuo. Itaque captiua licèt hæc Eccleſia, Tu tamen grauiſſima eius dirupiſti vincula, captiuamque duxiſti captiuitatem omnium acerbiſſimam. Gratulatur ergo tibi, magne Aureli, inter cæteras hæc noſtra præſertim Eccleſia de Vindiciis tuis adeò periclitanti allatis, optatque par munus meritis offerre tuis; non quidem palmatam tibi triumphanti clamydem, non lemniſcatam lauream, ſed ipſos offerret animos, cuius ſacris laboribus vindicatas agnoſcit animas. Nec tantùm in Cleri manibus fulgent hæc tua opera, qui in hoc puluere, deſudans per te nouit hæreditarios ſuos ſplendores; verùm ipſimet nobiliſſimi laici pleni Aurelio argumenta aduerſariorum nunc paſſim frangunt, ſoluunt verſutias, rident ineptias, contemnuntque manes illos inſultus, quibus in omnes Eccleſias conabantur inuehi noui homines: ſuſpiciunt omnes puritatem tui elati ſtyli, orationis claritudinem, argumentorum ſoliditatem, ſanctorum Patrum poſſeſſionem, Conciliorum præſentiam, veterum recentiorumque doctrinam. Enimverò dum explicas, quid lucidius? dum refellis, quid neruoſius? dum doces, quid magis orthodoxum? Infelices Eccleſiæ hi hoſtes dicendi ſunt an potiùs felices, tuis deuicti armis? ſanè felices ni illi ipſi eſſent, qui non tantùm errare norunt, ſed & in erroribus perſeuerare, adeo abhorrent à typho ſuo ingenito deſcendere. Quis tamen feliciſſimo Te Aurelio, peruerſiſſimos illorum mores, & peruicacia ingenia ad viuum magis potuit depingere? nil ſanè à Te prolatum, quod à nobis quotidianis pene experientiis non ſit comprobatum; adeò premitur & opprimitur hæc Eccleſia ſubdolis horum aduerſariorum artibus. Viue Aureli magne, & intellige nihil huic Eccleſiæ charius æternis hiſce tuis laboribus, quibus non Anglicanam modò, ſed vniuerſalem deuinxiſti tibi Eccleſiam; Etenim quod hierarchia à Chriſto inſtituta floreat, quod à Nouatoribus iſtis non conculcetur penitus ſacra Epiſcoporum dignitas, Tibi ſimilibuſque Eccleſiæ athletis debetur gratia. Vale de Eccleſiis omnibus, meritiſſime Aureli, atque Anglicanam particulari quodam fauore à tua manu vindicatam agnoſce, namque hoc conceptis ſolemnibus verbis lubens agnoſcit Anglia. Londini pridie Eidus April. anno ſalutis 1633.

Tuis meritis gratiſſimiſque quos ſanctæ Matri Romanæ Eccleſiæ impendiſti laboribus deuotiſſimus
Ioannes Colletonus Decanus Capituli nomine Cleri ſecularis Angliæ,
Edmondus Dutton Secret. Cap.

Digitized by Google

DOCTISSIMO VIRO ET DE ECCLESIIS omnibus meritissimo, Petro Aurelio.

DOctissime Domine. Visis Vindicijs tuis, benedico imprimis Dominum Deum nostrum, qui docuit manus tuas ad prælium, digitosq; tuos ad bellum, quique te super inimicos tuos tam prudentem fecit, vt in laqueo, quem alijs absconderunt, pedes eorum comprehenderis, ac labore labiorum eorum eos ita operueris, vt ipsamet via illorum sit scandalum ipsis, & (vt auditione accipimus) incipiant apud vos in ore suo complacere. Nec dubium quin humilitas etiam alibi sequeretur humiliationem, si Aurelios alios haberemus ad humiliandum eos, quos Tu, Aureliorum maxime, ad terram vsque humiliasti, & duplici contritione quodammodo contriuisti. Bonum certè iis quia humiliasti eos, vt discant iustificationes meliores: Bonum Sorbonæ, vt virtus eius vulnere virescat, & tanquam palma floreat: Bonum demum vniuersæ Ecclesiæ, vt caueat à fermento Phariſæorum, quod est hypocrysis; nostris enim malis edocta est, cur circumspiciat. Quæ regio in terris magni non plena laboris, quem toto ferè sæculo sustinuit Anglicana Ecclesia, Episcopis viduata, sacramentis orbata, regimine destituta, hæresibus funestata, schismate discerpta, malis moribus deprauata, persecutionibus aggrauata, falsis fratribus obsessa, falsioribusque magistris non tam instructa quàm seducta, qui veniunt ad nos in vestimentis ouium, intrinsecùs autem tales sunt, quales, Aureli magne, penicillo tuo ad vivum depinxisti, & in apricum protulisti? Vsque modo, cùm alios irriserunt, à nemine plenè confutabantur, spinis suis pupugere plurimos, nec rhamnum intellexerunt alicubi esse, donec Tu tandem eos ita pupugeris, vt disruperis inflatos sua voce reddidisti retributionem superbis, qui de postfætantes accepti, & à stiua ac stimulo abrepti Dictaturam *nescio qualem dormitantibus Præsulibus, & ambierunt, & propemodum obtinuerunt. Non dormitauit tamen Dominus qui custodit Israël, sed Judam alterũ Machabæum, Te suscitato, suscitauit, in cuius manu directa est salus, qui ad nihilum ferè redegit Nouatores nostros laruatos (ex semine licèt Aaron) qui magnam fecere in Anglia deceptionem. Quiescent igitur, vt speramus, agere peruersè metuentes ne fortè iterato eos aggrediaris, non in virtutibus nostris sed tuis, iterumque eos contundas & compescas. Multus mihi videor, & ne habear etiam ab alijs, finem faciam. Vale, Virorum Optime, deque omnibus Ecclesijs meritißime Aureli, manuque tua vindicatam agnosce Angliam. Ex Comitatu Sussexiæ pridie nonas Iunij 1633.*

Tuis meritis virtutibusque addictissimus.

BENIAMIN NORTONVS.

AL MOLTO

Digitized by Google

AL MOLTO MAGNIFICO SIGNORE,
il Signor Pietro Aurelio Dottore Theologo della Sorbona, &c. In Parigi.

Bruxella 21. huius anni 1633.

Eximie atque amplissime Domine Doctor.

LEGI tam tuum, quàm Domini consocij Doctoris Hallier in Zoophyton monstrum ac portentum Spongiam Alexiterium, quod certè etsi ab alterutro sufficiéter propinatum sit, debuit tamen non ab vno, sed ab vtroque dari. Sic namque Spiritus, qui per vates loquutus est, olim prædixit per S. Hildegardem his verbis; *Insurgent gentes, quæ comedent peccata populi, tenentes ordinem mendicum, ambulantes sine rubore, inuenientes noua mala, vt à sapientibus & Christi fidelibus ordo peruersus maledicatur. Sed diabolus radicabit in eis quatuor vitia, scilicet; Adulationem, vt eis largiùs detur; Inuidiam, quando datur alijs & non sibi; Hypocrisim, vt placeant per simulationem, & Detractionem, vt seipsos commendent, & alios vituperent: propter laudes hominum & seductiones simplicium, sine deuotione, sine exemplo Martyrij, prædicabunt incessanter, principibus Ecclesiarum, abstrahentes sacramenta à veris pastoribus, rapientes eleemosynas pauperum miserorum & infirmorum, trahentes se in multitudinem populi, contrahentes familiaritatem mulierum, instruentes qualiter blandè maritos & amicos decipiant, & res proprias eis furtiné tribuant: tollens enim res iniustas & male acquisitas, & dicent, Date nobis, & nos orabimus pro vobis, vt aliorum vitia cernantur, & suorum obliuiscantur. Heu & res miseras à raptoribus, spoliatoribus, prædonibus, latronibus, vsurarijs, fœneratoribus, fornicatoribus, adulteris, hæreticis, schismaticis, apostaticis, à militibus linguosis, & luxuriosis, à periuris mercatoribus, à filijs viduarũ, à militibus tyrannis, à principibus contra legẽ viuentibus, & à multis peruersis, propter persuasionem diaboli, & dulcedinẽ peccati, vitam delicatam, breuẽ & transitoriam facientia dãnationem æternam; omnia erunt eis apta. Populus verò de die in diem durior erit, & expertus erit seductiones eorum, & cessabunt dare, & cùm cessauerint dare, ibunt circa domos famelici sicut canes rabidi, submissis oculis, contrahentes cervices, vt velut vultures pane satientur, quibus clamabit populus super eos: dicens; Væ vobis, filij mœroris, vos mundus seduxit, diabolus infrænauit ora vestra, & corda vestra, sine sapore mens vestra vaga fuit, oculi vestri delectabantur in vanitatibus, pedes vestri veloces ad currendum in malum, memento re quod eratis non boni æmulatores, pauperes diuites, simplices potentes, deuoti adulatores, sancti hypocritæ, mendici superbi, petitores effrontes, doctores instabiles, humiles elati, pij duri, dulces calumniatores, pacifici persecutores, amatores mundi, desideratores honoris, venditores indulgentiarum, seminatores discordiarum, Martyres delicati, confessores lucri, ordinatores commodi, suspiratores crapularum, mercatores domorum, ædificatores in altum, & quod altius ascendere non potestis,*

* * *

Digitized by Google

tunc cecidistis sicut Simon Magus, cuius per orationem Apostolorum Dominus ossa contriuit, & plaga crudeli percussit. Sic ordo vester contritus est propter seductiones & iniquitates vestras. Ite Doctores peruersitatis, Patres prauitatis, filij iniquitatis, scientiam viarum vestrarum scire nolumus.

Tom. XV. Annalium Eccles. an. Chr. 1413. §. 39. sub Ioan. XXIII. vbi scriptũ est in margine, *Prophetia quadam S. Hildegardis quæ ad hæc tempora referri potest.*

Hæc illa. Locus est à Bzouio ad longum relatus, sed præpostero ordine: nam iuxta D. Bernardum S. Hildegardis floruit vaticiniis tempore suo, cui consonat Martyrologium Romanum, Baronius, & Ioannes Trithemius de personis Illustribus Ordinis S. Benedicti. Saltem iste locus Iesuitas omnibus coloribus distinguit, omen & casum eorum prędicit. Cæterum Alexiterium vocaui; nam etsi Spongia formaliter non sit venenum, hoc tamen implicitè cõtinet; & quidem primitiua institutione nonnisi ad occidendos Glires, nociua ac rodentia animalcula instituebatur: scilicet frustulatim sumini vel butyro frixabatur: hæc fragmenta vbi Glires ac mures comedissent (vt pote durioris digestionis) ac superbibissent, intus intra præcordia inflabatur Spongia adeo vt rumperet ilia. Arrisit venatio; ac deinceps etiam canes generosi hoc medio sublati sunt. Glires comparo hæreticis; canes verò ceu gregis custodes vobis Doctoribus. Glires verò quos cicurare debebant toxico attentarunt Iesuitæ; idest, suis Spongiis, non quidem aperto sed latente deleterio. Tandem etiam canes enecare ausi, si cessisset pro voto. Postremò & ipsos Pastores appeterent vt oppeterent nisi decipulosum venenum non quidem gustu, sed artificiosa coniectura enotuisset. Admiratur simul & laudat totus vniuersus tuum institutum non minùs quàm si in apertos veneficos & hęreticos scripsisses, Ecclesiam Dei tales decet habere strenuos Athletas. Gaude. Conatum eorum dudum præuidit Frater Valerianus Capuccinorum Pragæ non ita pridem Guardianus, cuius Epistolam non piguit hîc describere.

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO

Signore & Patrone mio colendissimo, &c.

Carolina est Vniuersitas Pragensis à Carolo IV. instituta, filia Parisiẽsis, habẽs fundationem quadraginta sex millia Talerorum, quam Iesuitæ sibi vsurparunt ex dono Cæsaris.

DA piu persone intendo che gl' Illustrissimi Signori Cardinali della sacra Congregatione de propaganda fide risentono l'attioni & scritture mie fatte per rimettere in libertà la Carolina. La onde credo esser parte della humilissima & deuotissima osseruanza mia verso gli sudetti il dargli à parte tal discarico, ch' insieme io & isgraui la conscienza di qualche obligo che mi resta in questo caso, & mi mantenga in possesso della loro buona gratia: il che facio con la presente, quale (in simili) scriuo a ciascuno di suddetti mi ei Signori.

Se queste mie attioni implicano qualche errore, sara, o perche eccedano gli limiti del Decreto, in virtu del quale io tratto questo negotio, o pure perche la loro instanza discordi dalle leggi della giusticia & charità.

Il Decreto commanda ch' io procuri la libertà della Carolina, il che si douea fare conquelle ragioni che inferiscono non conuenire che sia estinta o mancipata à i Giesuiti. Le piu graui delle quali ho scielto da quelle che da essa sacra Congregatione all' istesso effetto furono prodotte, & à me datte in scritto per mia instruttione.

Digitized by Google

Non ho disputato questo negotio ciuilmente, ma con il decoro della Maestà Pontificia significato gli sensi de nostro Signore & sacra Congregatione afine che questo * * Cesare. *Principe non si riscaldi in pretentioni che possin difficoltarsi.*

Fui persuaso a non parlarne, io me ne risentij con molta ragione, che per cio fui benissime vdito. Anchora non ho risposta, mà l'hauero: & quando non sia à proposito: potra questo Nuncio, conforme al Decreto accennato, prosequir il resto, & * *finalmente vedrassi qualche buon effetto dal mio ben regolato zelo. Jo speraua ottener l'intento alsicuro, ma hora ch'in Vienna s'essagerara l'esserme io in Roma stato ripreso, cio sarà à questi ministri d'ammiratione, & à i Padri Giesuiti riparo: & s'io lascio la persona de Missionario, & ripiglio quella de Frà Valeriano scorro pericolo di non vincerla totalmente. S'io poi (pro re nata) hauessi per necessit à preterito qualche cosa, sapeua molto bene che la colpha saria mia, & non d'altri.* Oriundus ex valle Tellina.

Resto di vedere, s'ho violato le leggi della charità & giustitia. Qui conuiene ch'io m'alarghi vn poco oltre gli termini della Carolina, per meglio spiegar il mio senso.

Confesso a vostra Signoria Illustrissima & no'l nego, ch'io giudico chela compagnia de Giesuiti per maggior gloria d'Iddio procuri d'accrescere le facoltà, riputatione, autorità & potenza sua con alcune Massime, lequali contengono vna dottrina tanto erronea, che maisia vero ch' essa Societa osi di confessarla, & professarla publicamente, se ben per secreta traditione à gli piu prouetti sia da loro acconsentita per buona. Quindi n'auuiene ch' il mondo si chiama aggrauato & scandalizato, anchor che pochi habbian penetrato la radice di questo male.

Questo mio giudicio non è temerario: mà ha fondamento di verita, & è regolato dalla charità. La verità s'argomenta da innumerabili loro attioni, lequali vniformiter cifanno sentire in ogni luoco & in ogni tempo: & queste si veggono in fatti non corrette, ma approuate in tutti gli loro tribunali; l'ingiustitia delle quali attioni implica con la purità della commune dottrina de' Catholici. La charità poi mi persuade ad imputar queste attioni malfatte ad errore d'intelleto, per non arguir tanta malitia di volonta, laquale non potria in questo caso facilmente scostarsi da vn Atheismo. Et Iddio mi sia testimonio ch' io riconosco in questa Società zelo d'honor d'Iddio, ancorche per errore d'intelletto faccino in piu casi male, persuasi de fare bene. Concludo, che per non discostarmi dalla purità della dottrina, & per non douer ne poter con raggione imputargli l'accennata malitia, sono necessitato (lodando il resto) biasimare quelle tali massime, radici dallequali auuerrano gran mali. Ma non per questo aborrisco questa Compagnia, anzi la stimo infinitamente, & compatisco insieme, scusando il tutto con l'eccesso di scienza & prouidenza humana.

Questi miei sensi in Corte Cesarea piu volte ho significato ad alcuno della Societa, & con l'istessa confidente charità n'ho dato (ma indarno) auuiso in scriptis al loro Padre Generale in Roma, non stimando io per suasione il credere per vna parte agli occhi miei, per l'altra il codannar qual si voglia essempio & dottrina, per tenermi à quella che ci propone la sede Apostolica.

Hora ritorno alla Carolina, & dico, che nelle mie scritture ho accennato questo mio senso, & posto in luce con la consideratione di questa loro vnica attione, che concerne la sudetta vniuersità, lequali Scritture mi parueno che non fossero

Digitized by Google

risentite acri ne contumelioſe, ſi come non ſi puo dire ch'vna querela criminale, ancor che foſſe de delitto enorme, ſia riſentita acre o contumelioſa: Anzi le mie „ *Scritture ſono condite con euidente charita & diſcretione. Deuo percio dir il vero:* „ *che quelle furon da me formate, più per dar motiuo in Roma di remedio à coſi gran* „ *male, che per redimer in libertà la Carolina. Coſi incitato da grauiſſimo ſtimolo di* „ *conſcienza, che piu volte (indarno) mi prouoco ad hauer formato ricorſo al ſanto officio, tanto piu ch' io non trouo ch' oſi, ma benſi, chi fuor di luoco & tempo dice* „ *molto peggio con publico ſcandalo, adulandoli in faccia. Et mi pare à punto, che* „ *queſti Padri con il loro molto ſapere & puotere ſperino d'inſtupidire & quaſi di-* „ *mentare il mondo. Ci vorria propriamente uno al quale Iddio diceſſe*; Ecce dedi faciem tuam valentiorem faciebus eorum, & frontem tuam duriorem frontibus eorum: vt adamantem & silicem dedi faciem tuam, ne timeas.

Sorbona. Ezech. cap. 3.

Concludo, Illuſtriſſimo Signore, ſperando (laſcio la Carolina) ch' in Roma ſacra gradito queſto mio humilliſſimo ricorſo per rimedio à tanto male. Almeno io n'hauero queſto beneficio, che con cio ſodisfacio à coſi gagliardo ſtimolo di conſcienza: Ne à me ſara difficile il fare conſtare la molta probabilità del giudicio fatto. Ma dubito „ *ch' in queſto negotio finalmente hauero per Theatro Roma, & la corte Ceſarea, &* „ *per ſpettatori il mondo. E dal canto mio altro non temo, che vna da me deſiderata con-* „ *fuſione mia, cioè d'hauer errato nel giudicio ſudetto, nel quale errore n'hauero per cõ-* „ *pagno il mondo, il quale vno ore da quella Cõpagnia va ominando turbidi euenti alla* „ *Chieſa ſanta. Altra confuſione non temo, anzi la repararo: perche ſaria di gran* Omen. Hierem. cap. 17. *ſcandalo, & à Dio gridarò con Hieremia*; Confundantur qui me perſequuntur, & non confundar ego. *Queſto ſi, vorrei che quel errore ſia corretto prima* „ *ch'il mondo ſe n'anegga totalmente. Coſi richiedendo gli talento, valore, & merito di queſta Società, mi perſuado poi d'eſſer regolato da buonzelo, non ſolo per quello ch'o detto, ma anche per ch'io inſiſto ch'altro ch' Iddio, o per Iddio, non mi piaccia. Et quando riſento moti in contrario ne reſto afrontatiſſimo, & par me che* II. Cor. c. 12. à ſiniſtris *m'aſſiſta* Angelus Satanæ qui mè colaphizat, *temerando con moti d'infinita vilità la diuinità dell' anima mia capace d'Iddio ſua vera vita, quale à V. S. Illuſtriſſima deſidero di cuore, & le faccio humilliſſima riuerenza. Di Vienna à 3. d'Ottobre 1629. Di V. S. Illuſtriſſima & Reuerendiſſima, &c. Fra Valeriano Capuccino.*

Amplitudinis veſtræ obſequioſus, I. H. M. D.

MONITVM AD LECTOREM.

CHRISTIANE Lector, cùm ſequenti aſſertioni maximam lucem allatura ſit Epiſtola Illuſtriſſimorum, ac Reuerendiſſimorum Galliæ Antiſtitum, qua libros Nicolai Smithæi, & Danielis à Ieſu damnarunt; viſum eſt hic eam tibi repræſentare, ne quid in hoc opere iure deſiderare poſſes.

Digitized

EPISTOLA ARCHIEPISCOPORVM ET EPISCOPORVM PARISIIS NVNC AGENTIVM,

ad Archiepiſcopos & Epiſcopos Regni Galliæ ſuper animaduerſione duorum libellorum, quorum tituli ſunt: prioris quidem, *Modeſta & breuis diſcuſsio aliquarum aſſertionum doctoris Kelliſoni in tractatu de Eccleſiaſtica Hierarchia, authore Nicolao Smitheo.* Poſterioris verò, *Apologia pro modo procedendi ſanctæ ſedis Apoſtolicæ in regendis Angliæ Catholicis tempore perſecutionis, Authore Daniele à Ieſu.*

VNIVERSIS PER GALLIAM CONSTITV-tis Reuerendiſsimis Patribus, Archiepiſcopis & Epiſcopis Dominis & Fratribus noſtris religioſiſsimis, Archiepiſcopi & Epiſcopi Pariſijs variis de cauſis agentes, Salutem in Domino.

LIMITES habet iuriſdictio Epiſcoporum, non habet Charitas: omnes illud Apoſtoli vſurpare & poſſumus, & debemus, *Inſtantia mea quotidiana ſollicitudo omnium Eccleſiarum quis infirmatur & ego non infirmor? quis ſcandaliſatur, & ego non vror?* Itaque veteri atque Apoſtolico inſtituto ſi qua in noſtris Parœciis ſchiſmata oriuntur aut hæreſes, auctoritate compeſcimus; ſi alibi, medemur amore, qui tum demum Chriſto dignus eſt animarum noſtrarum Epiſcopo, cùm omnes complectitur, ſicut pro omnibus ille mortuus eſt. Huc accedit quòd vbi de errore agitur, qui ſpectat Eccleſiam, ſibi proſpicit, qui aliena curat: ſerpit enim vt cancer error iſtiuſmodi, & meritò, cùm vnum inficit, omnes terret. His de cauſis factum eſt, Fratres Reuerendiſſimi, vt noſtra fuerimus arbitrati, quæ eſſent Anglorum, nec minus miſerandæ iſtius Eccleſiæ vulnera ſenſerimus, quàm ſi nobis ipſis eſſent inflicta. Cùm enim accepiſſemus allatos ex ea Inſula libellos duos, quos linguæ periti dicerent peſtilentis doctrinæ eſſe pleniſſimos, concurrimus velut ad ſedandum domeſticum incendiũ quotquot in hoc orbis theatro verſabamur Epiſcopi, & donatos Latinitate excuſſimus diligentiſſimè, ac recenſuimus, iiſque tandem inuſſimus ſtigmatis, quibus facilè à ſcriptis probæ ac ſanæ doctrinæ diſcernerentur. Atque hoc iudicium noſtrum ad vos mittere viſum eſt, Fratres Reuerendiſſimi, vt quorum vna eſt cauſa, vnus ſpiritus, vna charitas, vnus quoque ſermo ſit ac ſententia. Neque enim vllo modo dubitamus, quin ea quæ damnanda cenſuimus, ſitis damnaturi, & eandem fidem, eâdem doctrinâ totis animis profeſſuri.

Primùm in ijs libellis finis ipſe ac ſcopus ſumniopere diſplicuit: Id

Digitized by Google

enim agunt potiſſimùm, eóque collimant, vt quam Dominus auctoritatem Epiſcopis attribuit, eleuent quàm maximè, ac deprimant. Tum verò per Epiſcoporum latus, non diuinum tantummodò Confirmationis Sacramentum, ſed & Eccleſiæ Hierarchiam, quâ nihil ſub cœlo eſt auguſtius, & ipſum Petri ſucceſſorem Apoſtolorum coryphæi, ſupremumque Chriſti in terris Vicarium non obſcurè petunt. Innumeris denique propoſitionibus ſcatent, quæ infelici illi ſcopo aptiſſimè, nimiúmque reſpondeant. Nam in priore quidem libro falſæ, præſumptuoſæ, temerariæ, antiquiſſimo Parochorum inſtituto contrariæ, Chriſtianæ plebis ac ſimpliciorum hominum ſaluti perniciosæ leguntur innumeræ. Non paucæ autem erroneæ, in ſacrum Epiſcoporum ordinem contumelioſæ, & quæ in hoc videantur ſcriptę, vt inſtitutam à Chriſto Eccleſię Hierarchiam aut euertant funditùs, aut certè perturbent. Quædam etiam deprehenduntur quæ Sacro-ſancto Dei verbo, ac Oecumenicorum Conciliorum auctoritati ſunt contrariæ, imò quæ hæreſim ſi non apertè exponant legentium oculis, certè innuant.

Poſterior verò libellus craſſiora habet omnia & blaſphemat ſimpliciùs. Nam præterquàm quod eadem penitus in eo peccantur, quæ in ſuperiore reprehendimus, propoſitiones prętereа eius longè plurimas periculoſas, ſeditioſas, impias, & quę in anarchiam atque ordinis confuſionem maximè propendeant, vel fautor auctoris atque amicus dixerit, ſi modò honoris Chriſti, ac Catholicæ veritatis fuerit ſtudioſus. Ad hęc non paucæ leguntur ſchiſmaticæ, blaſphemæ, in ſacramentum Confirmationis contumelioſiſſimę, ac ſummi ipſius Pontificis ſupremi ſecundum Chriſtum, fidelium Patris auctoritatem conuellentes. Nonnullas etiam eſt animaduertere quæ verbo Dei abutantur, idque ad impios ſenſus detorqueant, imò quæ apertè (quod non ſine gemitu referimus) ſint hæreticæ.

Atque hæc hactenus, Patres Reuerendiſſimi, à nobis fuerint animaduerſa id cogitantibus, quo facti noſtri rationem ipſe Dei ſpiritus videtur reddere, *Super muros tuos Ieruſalem conſtitui cuſtodes, tota die & tota nocte in perpetuum non tacebunt.* Ab ijs enim quidem certè cuſtodibus abſunt quàm longiſſimè, *Canes muti non valentes latrare,* atque hoſte in Dei domum irrumpente dormientes. Iam verò ſi (quod optandum quidem ſit) erronei iſti libelli ad vos non peruenerint, quæ potiſſimùm damnanda iudicauimus, in ijs, cùm videbitur, legetis, quæ nobis iubentibus Eccleſiaſticarum noſtrarum rerum Agentes huic iunxerunt epiſtolæ. Incolumes feliceſque vos Dei miſericordia tueatur: Fratres Religioſiſſimi, meritóque honorandi ac ſuſpiciendi Domini. Datum Lutetiæ decimo Februarij, anno Incarnationis Domini milleſimo ſexcenteſimo trigeſimo primo.

✠ ANDREAS, Antiq. Archiepiſc. Bituricenſis.
✠ CLAVDIVS, Arch. Narbonnenſis.
✠ OCTAVIVS, Arch. Senonenſis.

✝ DOMINICVS, Arch. Auxitanenſis.
✝ IOANNES, Ep. Vaſatenſis, & nominatus Arch. Arelatenſis.
✝ PHILIPPVS, Epiſc. Nannetenſis.
✝ ALPHONSVS, Epiſc. Albienſis.
✝ IACOBVS, Epiſc. Sagienſis.
✝ SEBASTIANVS, Epiſc. Lingonenſis.
✝ GVILLELMVS, Epiſc. Lexouienſis.
✝ IOACHIMVS, Epiſc. Claromontanus.
✝ ÆGIDIVS, Epiſc. Altiſſiodorenſis.
✝ AVGVSTINVS, Epiſc. & Comes Bellouacenſis.
✝ RAPHAEL, Epiſc. Dignienſis.
✝ HENRICVS, Epiſ. Tarſenſis, Coadiutor Abrincenſis.
✝ FRANCISCVS, Epiſc. Ambianenſis.
✝ LEONORIVS, Epiſc. Carnotenſis.
✝ RENATVS, Epiſc. Leonenſis.
✝ STEPHANVS, Epiſc. Dardanienſis.
✝ EMERICVS, Epiſc. Lucionenſis.
✝ SIMON, Epiſc. Sueſſionenſis.
✝ HENRICVS, Epiſc. Nouiomenſis.
✝ ÆGIDIVS, Epiſc. Adurenſis.
✝ FRANCISCVS, Epiſc. Lemouicenſis.
✝ SILVESTER, Epiſc. Mimatenſis.
✝ MARTINVS, Epiſ. Madaurenſis. Suffrag. Metenſis.
✝ F. LVDOVICVS, Epiſc. Regienſis.
✝ IOANNES, Epiſc. Gracenſis.
✝ LEONORIVS, nom. Epiſc. Conſtantienſis.
✝ NICOLAVS, nom. Epiſc. Aurelianenſis.
✝ NICOLAVS, nom. Epiſc. Vaſatenſis.
✝ GASPARDVS, nom. Epiſc. Agennenſis.
✝ DOMINICVS, nom. Epiſc. Bononienſis.
✝ IACOBVS, nom. Epiſc. Xanctonenſis.

De Mandato Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. D. Antiſtitum.

DE SARIAC, Abbas de Paimpon & de Leſcal-Dieu

DE HERTET, Iuris vtriuſque Doctor, Proto. S. Apoſt. Sedis, Prior Moſterienſis, & S. Saturnini,

Agentes in rebus vniuerſis Cleri Gallicani.

ASSERTIO EPISTOLÆ

ILLVSTRISSIMORVM AC REVERENDISS. GALLIÆ ANTISTITVM,

Qua libros Nicolai Smithæi & Danielis à Ieſu damnarunt, aduerſus libellum cui titulus,

Querimonia Eccleſiæ Anglicanæ, &c.

ILLVSTRISSIMORVM Antiſtitum dignitas, tot Dei & Eccleſiæ oraculis communita, Ieſuiticæque in eos Querimoniæ indignitas ante omnia iubent oppoſitam ſolenni eorum decreto audaciæ molem dejicere, perfugiumque aduerſariorum longè omnium fœdiſſimum amoliri. Nam quid miremur ſtridentes furenteſque conuiciis vel in priuatos ſacerdotes, vel in venerabilem totoque orbe clariſſimam Theologorum facultatem, quos in ordinem Epiſcopalem ferociùs inſurgentes, in ampliſſimum Epiſcoporum conſeſſum latrantes audimus? Quid magnum antiquiſſimis Academiis, cunctiſque Catholicarum Vniuerſitarum ſocietatibus occludi ab iis ora, qui ipſis gentium Doctoribus, Eccleſiæ Patribus, *quos qui audit, Deum audit*, à quibus pleræque iam ab Eccleſiæ naſcentis initio hæreſes feliciter extinctæ ſunt, ſilentium indicere, facem præferre velut errabundis, & ab antiqua norma Patrum, cujus ipſi ſunt vindices, euagantibus, priuato ſenſu ſuaque autoritate audeant? Is quippe eſt ſpiritus atque is ſenſus peruicaciæ Ieſuiticæ, vt in ſuorum cauſa, in errorum hæreſumque maximarum ſuarum ortu mutas eſſe cupiant omnes omnium linguas, conticeſcere iudicia, iacere tota Eccleſia poteſtates, relictoque ſolo & vnico Eccleſiæ ſummo apice, cui honoris cauſa parcunt, vniuerſam ſecundarum per Chriſtianum orbem majeſtatum autoritatem euaneſcere, fractamque hærere & clinguem Epiſcoporum diſcipuli eſſe recuſant, magiſtri eſſe volunt; arguentibus iis non ſolùm non parent, non credunt, non remittunt quicquam de genio Societatis, ſed ab iis reprehenſi vltrò eos reprehendunt, petulanter vrgent, imperitiæ criminumque accuſant, iudicia ſua reſcindere iubent, omnia faciunt ne non victi, ſed viciſſe appareant, vt iam Ieſuitæ ſodales qui Epiſcopi eſſe non poſſunt, aliquid maius Epiſcopis eſſe velle videantur, & Epiſcopali ordini non quaſi per modeſtiam reuerentiamque declinato, ſed quaſi per contemptum abjecto inſultent. Hæc ſchiſmaticorum, hæc hæreticorum non iam omnia, ſed planè initia ſunt, quibus intra Eccleſiæ Catholicæ fines nihil ſimile aut par eſt; extra eam demùm in ſolis rebellium hoſtiumque caſtris talium animorum, talium

Luc. 10.

Digitized by Google

facinorum exempla cernuntur. Atque his Iesuitæ quo similiores essent,
2. Cor. 11. *subdolorumque operariorum* numero clarius insererentur, non eorum solùm
Rom. 16. fines, sed artes etiam & versutias æmulari voluerunt. Cumque isti *se ducendis innocentium cordibus* in *Apostolos Christi*, *ministrosque iustitiæ transfigurari* soleant, hi nouum aliquid ausi, non in ministros, sed in sponsam Christi, in Ecclesiam, nobilissimam, sanctissimamque *transfigurantur*, iis similes de
Mat. 24. quibus in Euangelio scriptum est, *Venient in nomine meo dicentes, Ego sum*
1. Cor. 12. *Christus*. Ecclesia enim Christus est autore Apostolo, vnumque cum
1. Cor. 6. Christo, vnum corpus, vnus spiritus; multo magis Ecclesia ærumnosa, laborans, patiens, Christo patienti non corpore solùm ac spiritu, sed affe-
1. Pet. 2. ctu ipso specieque externa congener, *vestigia* eius *insequens*, *passiones* eius
Coloss. 1. *adimplens*, verè de mortui cruento latere manans, qualis Anglicana, cuius similitudine errores flagitiaque sua, seque ipsos isti obuelant. Quanta in Ecclesiam, pietate in Deum, constantia in aduersis, humilitate in omnibus eximiam, contumelia, nomen eius, inuitæ ac reluctantis, arripere, vt sub eius quasi vexillo Episcopi diuinæ doctrinæ puritati ex suo munere consulentes impetantur, priuatorum instar hominum fugillentur, constitutum diuinitùs in Ecclesia Catholica magisterium à primordio Catholici nominis aduersus infestissimas hæreses semper inconcussum cuertatur? Non conuenit personæ hoc figmentum prosopopœe Iesuita, non recipit hanc laruam Ecclesiæ Anglicanæ puritas, tranquillitas intima, candor perpetuus, simplicitas patiente digna. Ne prosopopœis quidem instruendis natus es, ad quas à Theologi professione, quasi citharœdus ad tibias deuolasti. Nec vera dicere, nec falsa simulare potes, verè homo nihili, in quo neque boni soliditas, neque mali solertia inest, sed iners duntaxat, & supina, & aspernabilis mentiendi audacia.

Ecclesia certè Anglicana Querimoniæ tuæ apertè obstrepit, nec tuæ solùm prosopopœæ inertia, sed expressa sua testificatione se eripit com-
Querim. p. 11. edit. 2. mentis tuis, te arguit, te conuincit. Nam tu *vt Ecclesiam Anglicanam querentem induceres*, adductum te ais, *Nobilium Catholicorum declaratione aduersus prætensam Chalcedonensis Episcopi autoritatem*. Eos nobiles asseris fuisse maxi-
Ibid. mam & nobilissimam partem Ecclesiæ Anglicanæ: *Nimirum*, inquis, *Ecclesiæ illius longè maximam & nobilissimam partem Ecclesiæ nomine insignire me posse existimaui*. Taceo te Iesuitica gloria elatum, incredibilem Ecclesiam fingere, in qua soli nobiles, velut ideam Platonicam, in qua soli sapientes; vel quasi Militarem ordinem, Melitensem aliquem, aut quoniam de Anglia sermo est, Garterium, solis nobilibus constantem, exclusa fœce vulgi, è qua tamen non Iesuitica Ecclesia, sed Ecclesia Christi potissimùm constare solet ex-
1. Cor. 1. perientia & scriptura teste, *Videte, fratres, vocationem vestram, quia non multi sapientes secundùm carnem, non multi potentes, non multi nobiles, &c. sed ignobilia mundi & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non sunt, vt ea quæ sunt destrueret*. Cui Ecclesiæ quasi contrariam de industria quæreres, & à vera longissimè
Rom. 11. abhorrentem, Ecclesiam inducis solis nobilibus instructam, vt Iesuiticam potentiam vendites, alta sapientem, non humilibus consentientem, Optimatum amatricem, plebis fastidiosam, qua omissa, nobilium domos frequentiùs ambitis & obsidetis. Quis porrò credat, si isti nobiles Ecclesiam

tuam conflent, in iis conſtare, vt ais, *longè maximam & nobiliſſimam partem* Eccleſiæ Anglicanæ? De *nobiliſſima*, concedatur interim; de *longè maxima*, quis concedat, qui vniuerſas Eccleſiæ regiones, ſeu florentes pace, ſeu hæreſi preſſas, circumſpectet? Niſi forte Ieſuiticæ in Anglia conciones illecebræ quippiam ſpargunt, quo nobilium citiùs animi, quàm plebeij capiantur. Quomodo denique declarationem iſtam *Nobilium* Angliæ vocas, quæ prodiit nomine *Catholicorum Angliæ laicorum?* Vel titulum illi ampliorem, & vt tua voce vtar, hyperbolicum ibi dediſtis, vel hic anguſtiorem facis; vtrumque fallacem, ambitioſum, ſuperbum. Sed de verborum tuorum mentiſque ipſius tuæ inteſtinis diſcordiis, totiuſque proſopopœæ vanitate, deinceps plura dicentur. Quæ nunc vt miſſa faciam, & ad id quod cœperam reuertar, *declarationem* iſtam, cuius tu in ſede ac baſi *Querimoniam Eccleſiæque Anglicanæ* ſimulacrum conſtituis, à vobis fabrefactum, ab Eccleſiæ Anglicanæ Catholicis exautoratam, nulli penè eorum nec antequam ederetur notam, nec poſtquam edita fuit probatam, teſtati ſunt contrà publica declaratione Anglica Catholici Angliæ in hunc modum: *Ea*, inquiunt, *declaratio ſiue noſtro prorſus conſenſu, nedum notitia, in lucem prodiit, adeo vt vix vlli inueniantur qui palam agnoſcant ſe aliquid de præfata declaratione intellexiſſe ante eius publicationem, rariſſimi verò qui poſtquam excuſa fuerit, eam approbent. Hinc eſt quod nos Catholici laici Angliæ dictam declarationem penitus abnegamus ac rejicimus, tamquam indignam probis Catholicis, vel etiam bonis ſubditis.* Totius verò fabulæ inuentum Ieſuitis palam imputant: *Iam ſemel antea, inquiunt, opera Ieſuitarum effectum eſt vt epiſtola ſcriberetur vniuerſorum Angliæ Catholicorum nomine, vniuerſalem noſtrum conſenſum ferens in ſchiſma & factionem ab ipſis in primis contra Epiſcopum Chalcedonenſem excitatam. Cui fraudi vt obuiam iretur, tum noſtram improbationem publicauimus. Qua non obſtante, Ieſuitarum cauſa facta nunc deteriore & penè hæretica iudicio & opinione eminentis partis Eccleſiæ Catholicæ, non erubeſcunt eandem cauſam ſcandali plenam & infamiæ nobis imponere per quandam declarationem noſtro nomini in eum finem editam. Ad cuius fraudem detegendam, Nos (qui particulari nominum noſtrorum ſubſcriptione, ſi id poſtuletur, parati ſumus vt liquidò conſtet efficere nos octo partibus Catholicorum laicorum ipſos ſuperare, & ſi qualitas & capacitas conſideretur, ſine exceptione aut comparatione eminentiorem eſſe portionem) hic ideo publica hac noſtra fraudulentorum iſtorum artificiorum & dolorum improbatione famam noſtram & honorem ab ignominioſa labe infamis ipſorum cauſæ vindicamus, poteſtantes contra fraudem & falſitatem dictæ declarationis, &c.* Quare fallacia fallaciam aggerantes, fictitiam iſtam declarationem Hiſpaniæ in Anglia Legato, D. Carolo Colomæ, à quibuſdam ſocialibus laicis, in ipſo diſceſſus eius articulo, vt inibi [a] confitentur, curarunt offerendam, ne ſpatium ſupereſſet, quo fraus Catholicis, per eoſque Legato, proderetur. Nec hac eluſione contenti, auſi etiam ſunt ab eo in Belgium delato publicum oblatæ in Anglia declarationis teſtimonium exprimere, & ſuperſtructam ſpuriæ declarationi ſpuriam Querimoniam cum ſtolidiſſimis ei laudibus, & viliſſima vereque Ieſuitica palpatione nuncupare.

Pag 16.

Pag 23.

Ita patet declarationem, Querimoniam, Eccleſiam, quam ſimulas, mera

[a] *Le partemẽt duquel eſtant aduancé, & eſtant preſt d'heure en heure de ſortir de ce Royaume, nous auõs eſté obligez de luy faire prõptemẽt & ſans delay ceſte noſtre declaration.* Pag. 14. declarationis Gallicè editæ.

Digitized by Google

eſſe ſpectra, meras poëticæ licentiæ imagines, fabuloſas inanitates. Nec minus declaratio quàm Querimonia proſopopœa eſt, ludibrium, fucus, quem Eccleſiæ Anglicanæ fideles ſolenniter aſpernati, vt infamis cauſæ ſubſidium vltimum, deploratæ ſuperbiæ ſolatium, veram de Querimonia veſtra querimoniam, vt de declaratione declarationem, emiſiſſe dici poſſunt. Nec minus nobis fas eſt, imò longè æquius, Querimoniam Eccleſiæ Anglicanæ aduerſum vos, quàm vobis aduerſus Galliæ Epiſcopos, meditari. Vobis enim pauci quidam, iampridem vobis dediti, variè allecti & aſtricti, numero ordineque inferiores, aliis non comparandi, obſequuntur. Ac mirabili Dei iudicio, & in Eccleſiam Anglicanam benignitate factum eſt, vt quamvis notiſſima ſit & famoſa veſtra illa captandi homines, præcipuè imperitiores aut ſimplices, induſtria tamen è celeberrimo fidelium grege pauculos admodum contentioni ſtudiiſque veſtris aggregare potueritis. Nam Catholici Angliæ declarationis veſtræ improbatores palam edicunt, *ſe particulari nominum ſuorum ſubſcriptione, ſi id poſtuletur, paratos efficere vt liquidò conſtet ſe octo partibus Catholicorum Angliæ ipſos ſuperare, & ſi qualitas & capacitas conſideretur, ſine exceptione & comparatione eminentiorem eſſe portionem.* Quin eorum ipſorum quos vobis alligaſtis, plerique non conſilia, non cauſam probant veſtram, ſed captionibus inſidioſiſque fabulationibus exterriti, quibus Epiſcopum terrifica quædam exigere ſimulatis, ab eius obſeruantia diuulſi ſunt.

vbi ſupra.

Quænam verò eſt tibi mens, vt tanta fidelium Angliæ multitudine contempta, Eccleſiæ Anglicanæ nomen ad veſtros aſſeclas coarctes? Nouumne ſchiſma meditaris, vt poſtquam Angliæ Catholici conqueſti ſunt concitatum à vobis ſchiſma aduerſus Reuerendiſſimum Epiſcopum Chalcedonenſem, quo ſpirituale Eccleſiæ Anglicanæ caput repellitis, tu corpus etiam miſerandæ illius Eccleſiæ lanies, membra diſcerptas, ne à planta ad verticem ſit in ea ſanitas, vt in cruenta vndique ac lacera Eccleſia vos illius malis paſti vigeatis, ac triumphetis? Quis enim non ſentit quanta ad ſchiſma ianua panditur, cùm ante omnium oculos, edito palam ſcripto, Eccleſia Anglicana in ſolis ſuffragatoribus veſtris conſtituitur, vt rudiores quique aut tumultuoſiores, ab iis qui vos non probant, quorum pars longè maxima, ſenſim recedere doceantur, vt à deciduis Eccleſiæ Anglicanæ ramis, eamque in ſe ſolis ac vobis reponant, puſilloque ſibi grege blandiantur? Quod fecerunt olim Donatiſtæ; quod ætatis huius hæretici ne quidem faciunt, ſed plerique Eccleſiam extra ſua conuenticula alicubi conſiſtere patiuntur. Dijunctio ac ſecretio iſta arrogans eſt, pernicioſa, omninoſa, ſchiſmatum factionumque turbulentis præit viam.

vbi ſupra.

Imò verò, quo magis etiam Eccleſiæ quam ſimulas informitatem videas, etiamſi omnes non Nobiles tantùm, vt ais, ſed & plebeij, & omnis vnà laicorum Angliæ multitudo veſtra eſſet, non poſſes ſine noxa graui Eccleſiam iis Anglicanam, vel eorum Querimoniæ Eccleſiæ Anglicanæ nomen adſcribere. Non enim quemadmodum Eccleſiam ſoli Paſtores, ita ſoli laici referunt. Grex quamlibet magnus, quamlibet connexus, ſine paſtore non eſt grex, ſed diſperſæ oues. Schola ſine magiſtro, multitudo ſine capite, non eſt ſchola, aut ciuitas, ſed ignorantium Synagoga, turba

conuenarum. Ita nec ſoli laici, quantumuis nobiles, multi, conjuncti, vno ore atque ſententia conſpirantes, Eccleſiam Anglicanam conficere potuerunt. Nec ſeditioſum facinus tuum ſacrilegiumque minuit quod fateris vos iis *conſilio conſenſuque adfuiſſe*; quod etiam falsò & improbè *Cleri ſæcularis maximam partem* adjicis, *Non ignoro*, inquis; *Eccleſiæ nomine Clerum præcipuè intelligi oportere, ſed Nobilibus Catholicis illius propè omnibus, quin Cleri tum ſæcularis, tum regularis maxima pars conſilio conſenſuque adfuerit, dubitare non debui.* Nam neque vos paſtores eſtis Eccleſiæ Anglicanæ, nec iuxta vos Angli ſacerdotes, vt ais tu ipſe in Querimonia, *Sacerdotes Angliæ non habent curam animarum.* Non ergo ſunt paſtores, nec item ſodales tui, qui cura animarum non ſe implicant. Aliàs vel parochi eſſent, vel certè Prælati Majores, certæ plebi, loco, diœceſi alligati; quod illi vehementer aſpernantur, & vbi viſum eſt, commigrant huc illuc, relictaque ipſa Anglia in alias regiones tranſuolant. Sicut ego in aliis gentibus paſtores non eſtis, ſic nec in Anglia; nec vobis annexi laici, ſunt per vos grex junctus paſtori, aut corpus capiti, aut ciuitas duci. Vaga & promiſcua multitudo ſimul eſtis, neque iſti turbæ Eccleſiæ nomen ſine ſcelere aut dari à quoquam, aut aſſumi poteſt. Nec porrò quærere attinet an ſitis Clerus Angliæ, necne; de quo alibi dicetur. Quicquid enim cenſeas Cleri nomine, Clerus cum populo non continet Eccleſiam, ſi deſint paſtores, quicumque de Clero adſint, Diaconi, Sacerdotes, Sæculares, Regulares. Eccleſia enim eſt grex junctus paſtori, corpus hærens capiti. Vnde vbi nullus paſtor, nullum caput, nulla Eccleſia reperitur.

Querim. pag. 11.

Querim. pag. 88.

Denique vt telo vltimo prodigiale Eccleſiæ commentum abigam, licet eſſetis paſtores, licet vera Eccleſiæ Anglicanæ capita, non tamen vos ſoli cum quantavis fidelium aut Nobilium, vt gloriamini, copia, Eccleſiam Anglicanam efficere, nec veſtris ac eorum Querimoniis Eccleſiæ Anglicanæ nomen ſine piaculo præſcribere poſſetis. Non enim Paſtores quivis cum populo Eccleſiam conflant, ſed ſummi Paſtores; vt Rex cum ſubditis Regnum, Monarcha Monarchiam facit, non Præfecti, non Prætores, non Iudices. Ac ne generalem de Eccleſia quæſtionem loco alieno delibemus; Certe conſtat, vbi proprius Epiſcopus Eccleſiæ præeſt, penes ipſum eſſe Eccleſiam, ipſo vigere, agere, loqui, vt capite corpus. *Eccleſia* enim *in Epiſcopo, & Epiſcopus in Eccleſia*, vt recte Cyprianus. Eccleſia porrò Anglicana Epiſcopum, & proprium habet, etiam iuxta vos; non jam Epiſcopum Chalcedonenſem, quem renuitis; ſed Romanum Pontificem, quem *proprium & immediatum Angliæ Epiſcopum* prædicatis, quemadmodum ſuæ quemque diœceſeos Epiſcopum, vt paſſim in libris veſtris eſt, & in hac Querimonia expreſſius. Qua igitur dementia, ſine Romano Pontifice, proprio Angliæ Epiſcopo, Eccleſiam Anglicanam in vobis laiciſque nobilibus, aut omninò laicis hominibus collocas? Quo ore, proprij Epiſcopi iniuſſu, Eccleſiæ Anglicanæ ſententiam & Querimoniam edis? Vbi venia, vbi diploma ſummi Pontificis, quo tibi eius autoritate, Eccleſiæ cujus eum Paſtorem & proprium Epiſcopum fateris, nomine publicè in re tanta loqui conceſſum eſt? Videsne proſopopœæ ſtultitiam, fictitiæ Eccleſiæ ſcelus? Quis enim fas putet inferiores paſtores, parochos, regulares, ſine

Cypr. ep. 69. ad Florentium.

Querim. §. 1. n. 2.

Epiſcoporum propriorum conſenſu ac poteſtate Eccleſiæ cujuſque nomine quicquam in re graui, aſſentientibus etiam laicis, ſolenniùs euulgare? Nam quid ſeditio eſt, quid coïtio, quid legitimæ autoritatis dejectio, ſi ea non eſt cùm laicorum caterua à priuatis hominibus priuato auſu, inſcio principe, trahitur in partes, eoque neglecto Eccleſiæ nomen & poteſtatem aſſumit? Quò euadent illi canones, illæ antiquiſſimæ creberrimæque leges Conciliorum ac Patrum, quibus non ſolùm laicos, ſed quoſlibet ſacerdotes ſine nutu Epiſcopi quicquam agere vetitum eſt, tantum præcipuè, tam inſuetum, tam nouum, tam nouandis rebus obnoxium? Subuertunt improuidi, ignariſſimi ſodales Eccleſiæ ordinem, Anglicanam Eccleſiam conturbant, Romanum Pontificem contemnunt, quem alternantibus animi motibus modò Epiſcopum Angliæ proprium faciunt, modò abdicant, quemque ei dederunt locum, ipſi inuadunt. O ludibria, ſtupores, cœcitates! Hæc via eſt compendiumque ſchiſmatum. Hoc facinus omni ratione Eccleſiæ vindicandum, nuſquam auditum, vt Ieſuitæ cum laica quam concitarunt multitudine, Eccleſiam facere, Eccleſiam repræſentare ſe dicant, ſpretis Epiſcopis, neglecto eo ipſo quem proprium Epiſcopum confeſſi ſunt. Talia ſoli hæretici garriunt, & ab Eccleſia Catholica percelluntur.

Vanam igitur Eccleſiam, proſopopœe Ieſuita, fictitiam, Ieſuiticam, peneque ſchiſmaticam inducis; non Anglicanam illam tanta fidei gloria fulgentem, tot victoriis nobilem, tanta per omnia tempora ſanctitatis Chriſtianarumque laudum omnium ſegete fœcundam. Iocularem Eccleſiam fingis, & quia Epiſcopos, qui *ſal terræ* ſunt, aſpernatur, meritò fatuam & inſulſam, tantiſque ineptiis ridiculam, vt ſi cætera flagitia abeſſent, ingens tamen in Eccleſiam Anglicanam contumelia futura ſit, tam informem ei laruam induiſſe. Nam immemor qualem Eccleſiam adumbrandam ſuſceperis, mœrentem, afflictam, perſecutione, vt dicitis, grauiſſimâ, & cui ſimilem nulla ſæcula viderint, quaſſatam; otioſam exprimis, geſtientem poëticis deliciis laſciuientem, Satyricis ſannis petulcam, poëticam, ſatyri-
Pag. 79. cam Eccleſiam, & quaſi in Satyros inciderit, ſatyricis carminibus ad ſingula inſultantem. Eſtne, ſi tuis verbis vti licet, *conueniens luctibus ille color*, ille ſonus, illa leuitas? Malè ſeruis ſcenæ tuæ, malè tuorum artificia retexis, verè doces vos plus otio in Anglia deſipere, quàm perſecutione caſtigari, plus deliciis & amœnitatibus, quàm luctui, gemitibus, lachrymis ſtudere. Verè comprobas Catholicorum Angliæ declarationem qui aduerſus ma-
Manifeſtationis pag. 31. lignas veſtras perſecutionis buccinationes profeſſi ſunt, *Suæ maieſtatis clementiam talem eſſe (Deo gratias agimus*, inquiunt,) *vt non minorem cauſam nobis præbeat, gratorum animorum affectum ipſi ob miſericordiam exprimendi, quàm olim ſereniſſimo regi ipſius patri.* Nam fidelibus ſub vero perſecutionis pondere depreſſis caſtior tribuenda oratio, grauitas, humilitas, verecundia, modeſtiaque ſanctior, præcipuè in Eccleſiæ, pro cuius honore certant, Epiſcopos & parentes. Sic enim athletas ſuos in ſæuis illis veterum perſecutionum procellis, quæ tanto poſteriorum temporum perſecutiones ſuperarunt, quanto primæ illius Eccleſiæ virtus poſterorum virtuti præluxit, inſtruebant ad certamen SS. Patres. *Imitentur Dominum*, inquiebat Cyprianus,
Cypr. ep. 6.

qui ſub ipſo tempore paſſionis non ſuperbior, ſed humilior fuit. Tunc enim Apoſtolorum ſuorum pedes lauit, dicens: ſi ego laui pedes veſtros magiſter & dominus, &c. Quando enim magis opus quiete, humilitate, modeſtia, quàm cùm fremente aduerſario de vita, de ſalute ſempiterna periclitandum eſt, timendumque ne qui ſe ſtare exiſtimat cadat, qui ſe exaltat humilietur? Ac ne quis præteritis fortè victoriis & ſpectata dudum conſtantia ſuperbiat; *Pauli Apoſtoli documenta ſectentur*, inquit idem Martyr, *qui poſt carcerem ſæpe repetitum, poſt flagella, poſt beſtias, circa omnia mitis & humilis perſeuerarit, nec poſt tertium cælum & paradiſum quicquam ſibi inſolenter aſſumpſit, dicens, Neque gratis panem manducauimus ab aliquo, ſed in labore & fatigatione nocte & die operantes, ne quem veſtrum grauaremus. Hæc ſingula oro vos inſinuare fratribus noſtris: Et quia is exaltabitur qui ſe humiliauerit, nunc eſt vt magis inſidiantem aduerſarium metuant, qui fortiorem quemque magis aggreditur, & acrior factus hoc ipſo quod victus eſt, ſuperantem ſuperare conatur.* Et alibi. *Adhuc in ſæculo ſumus, adhuc in acie conſtituti de vita noſtra quotidie dimicamus. Danda opera eſt, vt poſt hæc initia, ad incrementa quoque veniatur, & conſummetur in vobis quod rudimentis felicibus eſſe cœpiſtis. Parum eſt àdipiſci aliquid potuiſſe, plus eſt quod adeptus es poſſe ſeruare. Sicut & fides ipſa & natiuitas ſalutaris non accepta, ſed cuſtodita viuificat, &c. Perſeuerandum nobis eſt in arcto & in anguſto itinere laudis & gloriæ, & cùm quies & humilitas & bonorum morum tranquillitas Chriſtianis omnibus congruat ſecundum Domini vocem, qui neminem alium reſpicit niſi humilem & quietum, & trementem ſermones ſuos, tum magis hoc obſeruare & implere Confeſſores oportet, qui exemplum facti eſtis cæteris fratribus, ad quorum mores omnium vita & actus debeat prouocari.* Ibid. Idem, ep. 7.

Hæc Eccleſiæ perſecutionem gementis oratio eſſe debuerat, hæc cogitatio, hic ſenſus, vt ſe alioſque ad conſtantiam, ad ſalutem, ad gloriam incenderet. Deique ſibi & Eccleſiæ totius ad ſtrenuè decertandum auxilia non verſibus ſatyricis, non tumultuationibus, non in Epiſcopos declamationibus, ſed humili manſuetudine, veraque patientium Chriſtianorum virtute eliceret. Nunc inſolentis Querimoniæ ſuperbia, tot plena nugis, tot farta ludibriis, vel Eccleſiam otioſam nimiumque ſolutam indicat, cui tam effusè ludere vacet, vel ſi tanta perſecutione premeretur, iure potius exercitam & Deo vindice percuſſam doceret, Epiſcoporum & Eccleſiæ contumeliis cœleſtes in contumaces ac maledicos iras deuocantibus. Nullos enim tam acerbè inſequitur Deus quàm ſacerdotum ſuorum contemptores, vt crebris ſcripturarum comminationibus, ſanctorum Patrum teſtimoniis, euentuum prodigiis declaratum eſt.

At etiam audet fictitiæ Eccleſiæ opifex, cognitam de induſtria veritatem oppugnare, vt blaſphemam in Spiritum ſanctum Eccleſiam depingat. *Non ignorare* ſe ait *dignitatem Epiſcoporum*; terribilemque illam Scripturæ vocem, *Ego dixi dij eſtis, & filij excelſi omnes*, qua eam à Deo deſcriptam fatetur, ſpernere non horret. Spernere inquam, & illudere, & explodere: quia *dolor vehementior*, inquit, *amoris igne ſuccenſus, non terræ, non cælo parcit, in homines, in ſuperos querelis indulget:* ait enim Virgilius, § 3. n. 15. Ibid.

——— *complexa ſui corpus miſerabile nati*
Atque Deos atque aſtra vocat crudelia mater.

O fatuam, vt verè iam dixi, & impiam, & atheam, quod nec dixi, nec putaui

Digitized by Google

adhuc, Eccleſiam! Non ſolùm inuſitata hæreticis ipſis impudentia Pontifices ſacros, quorum dignitatem agnoſcit, conſultò aggreditur, ſed cœlum quoque ac Deum more Gigantum inuaſuram ſe clamat, ſi quid moleſtiæ ſibi faceſſant. Idque auctore Virgilio, nouo in Eccleſia Anglicana, per hypodidaſcalos Ieſuitas, morum magiſtro & religionis doctore. Quid verbis vtare in hanc blaſphemiam, vel potius incredibilem ſtupiditatem (aliter enim dici non poteſt) quæ omnem cujusvis aduerſarij orationem & cogitationem ſuperat, magiſque Ieſuitam præuaricationem exhibere videtur ſuorumque proditorem, quàm reprehenſorem vllum deſideret?

Ne tamen temerè tantum nefas imprudenti excidiſſe putetur, atque vt cogitatò, ſtudiosè, accuratè ab eo ſuſceptum pateat, proferre audet exemplum beati Iob, *qui totius*, inquit, *patientiæ ſpecimen cum Deo diſputare cupiebat.* Iam iam adeſte vndique ſuperbi, procaces, impij, Athei, veſtrarumque in Deum blaſphemiarum iacula innocentiſſimi, humillimi, patientiſſimi hominis imitatione armate. Tantane Ieſuitarum vel ab ignorantia, vel ab enormi ſui amore cœcitas eſt, vt potiuſquam Illuſtriſſimo Epiſcoporum cœtui dent manus, ſibique veræ defenſionis præſidia deeſſe fateantur, ſanctiſſima ſcripturarum religioniſque myſteria dilapident? Sic ſymbolum Apoſtolorum, quo ſimul omnia continentur, infra polluerunt; ſic myſterium Trinitatis per impiam ridiculamque ad tres Epiſcopos accommodationem; ſic hoc loco myſterium Incarnationis & Chriſti in nobiliſſima eius imagine beato Iob contaminant, vt cætera ſileam quæ in reſponſionis proceſſu patefient. Eaque ſacrilegia Eccleſiæ Anglicanæ nomine effundunt, vt Eccleſiam Chriſtianæ fidei myſteriorum profanatricem efforment, immiſſumque hæreſibus ſuis abolendis incendium, religionis fideique ruina, quando aliter non poſſunt, extinguant. Nam ſermo ille confidentior beati Iob, & acriores cum Deo expoſtulationes, myſteriis pleniſſimæ, ſingulares, eximiæ, minimè ad vulgarium hominum exemplum transferendæ ſunt. Ideò enim ſingulari diuinæ gratiæ motu à Spiritu ſancto expreſſæ fuerunt, vt illuſtri & inuſitata quadam imagine innocentiam Chriſti paſſuri præmonſtrarent, eumque ſine vlla ſua culpa noſtris tantùm ſceleribus, à patre percuſſum iri docerent. Hoc in illis querimoniis, in illa aduerſus Deum ſanctiſſimi viri fiducia Spiritus ſanctus ſpectabat, inſueta illa orationis licentia, inſuetam innocentiam & conſcientiæ Chriſti firmitudinem exprimens, eorumque multa magis in Chriſtum propheticè ex ore Iob, quàm in ipſam perſonam Iob deſtinabat. Quod & aliis Prophetis non ſemel contigiſſe videmus, maximè iis qui præcipuum quendam Chriſti typum habuerunt, vt Dauid, cuius Pſalmus nullus eſt, Tertulliano teſte, qui de Chriſto non agat, multaque paſſim dicuntur quæ propriè Dauidi aptari non poſſunt, & in ſolum Chriſtum diriguntur. Quare doceat primò Ieſuita, poëticaque eius Eccleſia, ſe eſſe Prophetam, Spiritu ſancto agi, ſanctitate & innocentia æquare ſanctum Iob, vel potius Chriſtum ipſum, cuius ex perſona, Spiritu ſancto inſtigante, illa à Iob fundebantur. Tum licebit ei arripere inuſitata illa & prophetica eloquia Iob, quereliſque & *inuidia*, vt cum Tertulliano loquar, *cœlum* ac Deum *tundere*. Quamquam Iob contumeliis in Deum quamuis hortante vxore, non vſus eſt, quibus Ieſuitica

Quæſtion. §. 3. n. 15.

§. 5. n. 31. & ſeq. §. 4. n. 21.

Vid. Ambr. lib. 4. in Luc. cap. 4. Gregor. lib. 1. Moral. cap. 5. & l. 2. cap. 16. &c.

Tertull. in Prax. c. 11.

Tertull. Apol. c. 40.

Digitized by Google

Ecclesiæ, vt & Iob, & Prophetarum omnium, & Christi ipsius sanctitatem exuperet, in Deos *Deique vicem* gerentes Episcopos non pepercit, *mulieri stultæ*, vxori Iob simillima, non virili sapientissimi Iob patientiæ, modestiæ, pietati. Alioquin si sine singulari Dei motu, sine prophetica impulsione, sine heroica magnitudine virtutis & sanctitatis, ea quæ Spiritus sanctus per Prophetas summosque viros extraordinaria miniméque vulgari via operatus est, cuiuis imitanda, & in omnium libidinum animi velamen rapienda censeat, vescatur fimo bubulo cum Ezechiele, circumdet vincula & catenas collo suo cum Ieremia, iubeat se dejici in mare cum Iona, tueatur fornicarios exemplo Oseæ, homicidas exemplo Samsonis, regicidas exemplo Aod, fures exemplo Mosis, summa denique scelera singularibus & inusitatis propheticorum hominum operibus vindicet, quemadmodum superbiam & impietatem Atheam exemplo sanctissimi Prophetæ Iob propugnare non timet. Infœlicem Ecclesiam! cui Iesuitici ingenij copia querimoniam reperire non potest, nisi in intoleranda scripturarum, mysteriorumque maximorum abusione, & in ipsa arce impietatis.

Iob 2. *Cypri. ep. 55. ad Cornel.* *Ezech. 4.* *Ierem. 27. & 28.* *Ion. 1.* *Osiæ 1. & 3.* *Iud. 14.* *Iud. 3.* *Exod. 12.*

Quænam verò fabulosæ Ecclesiæ causa est querimoniæ tam enormis, & à perpetua Ecclesiæ Anglicanæ pietate degeneris? Videte Iesuiticarum mentium labes, arrogantiæque vanitatem. *In libros*, inquit, *sententiam fulminarunt Episcopi Galliæ, quos tamquam meos complexa fueram, & esse multis nominibus meos negare non possum.* Quare tuos? quia *lingua tantùm meæ gentis, quos ipsa sola legerem, sola intelligerem, cùm in ipsos censura sæuiuit, scripti extabant.* Mitto quærere num multo antea Latinè versi non essent, ex tua ipsa, Pseudo-Lœmeli assertione, qui infra in spongia disertè affirmas, *libros à singulis approbatorum à capite ad calcem accuratè perlectos esse.* Ideoque Latinè verti debuerant, cùm approbatorum plerique Anglicè nescirent. Ac tu ipse de libro Smithæi nominatim ais *eum in Latinum fideliter versum theologis exhibitum à magistris Angliæ, Hiberniæ, Belgij, Germaniæ, Galliæ, Hispaniæ, numero qui supra vigesimum trigesimo accedit, testimonium meruisse orthodoxæ vndequaque sententiæ.* Iam approbatorum testimonia multis mensibus ante censuram Illustrissimorum Antistitum data notantur, quædam mense Iulio anni 1630. vt Iesuitarum Duacensium, pleraque Augusto, omnia intra Octobrem eiusdem anni. Apologiæ quoque approbationes illæ pauculæ editæ scribuntur iisdem mensibus Iulio, Augusto, Octobri. At Illustrissimorum Galliæ Episcoporum, & Facultatis Parisiensis Censuræ, mense demùm Februario sequentis anni prodierunt; vt impudens mendacium sit, tuo ipso ore confutatum, *libros lingua solùm tuæ gentis, quos sola legeres, sola intelligeres, cum in ipsos censura sæuiit, scriptos extitisse.* Sed omissa mendaci Ecclesia, vel saltem æquiuoca, & Iesuitica; quænam ista ratio est, tuos esse libros, hoc est Ecclesiæ Anglicanæ, quia sola lingua Anglica scripti extarent? dormis, an vigilas, Ecclesia Lœmeliana? Sapis apud Deum, sicut apud homines desipis? Ego verò tam hebetem non putabo, quamdiu Iesuitica solertia mouebere, & Iesuitico energemate animabere, vt tuos habere velis libros omnes qui Anglicè excudantur. Alioquin habe tibi quoque librum Lelliſoni qui Anglicè scriptus est, eaque sola lingua ad hanc diem extat (nemo enim nostrum Latinè vidit) vt & pleroſque alios pro Episcopo

Querim. pag. 14. *In Spong. pag. 27. edit. 2. caus. 2.* *Ibid.*

Digitized by Google

Chalcedonensi aduersus Iesuitas editos, quos tu tamen, non particularis, sed partialis & factiosa Ecclesia, tuos negas.

At Iesuitæ, inquit, *mei honoris defendendi causa arenam non detrectarunt cum doctore prouocante certamen inituri, qui me non semel iteratis vocibus incusat tamquam meo sacerdoti non adunatam, sine pastore gregem, &c. perinde ac si dixisset vagam, ἀχήραλον, perditam, profligatam, &c.* Maligna es Ecclesia, & vt te violatam esse queri possis, te ipsa violas, & furentium, vel paganorum more conscindis. Non accusauit Ecclesiam Anglicanam Kellisonus, quantum ex verbis quæ Iesuitæ ipsi citant, intelligere possumus. Doluit, gemuit, tanto temporum interuallo, malorum hominum, maxime Iesuitarum artibus, fictisque susurris, eam Episcopis caruisse, adeoque fuisse *gregem sine pastore, nauem sine gubernatore, corpus capiti, Ecclesiam sacerdoti non adunatam.* Ita enim locuti sunt sancti Patres, etiam Romani Pontifices de Ecclesiis Episcopo viduatis: [a] Cœlestinus vocat *propriis destitutas rectoribus ciuitates.* Leo Magnus quàm mox iis subrogari jubet Episcopos, *Ne gregibus Domini diu desit cura Pastorum.* [b] Gregorius Magnus Ecclesiam Ariminensem, Episcopo quidem præditam, sed absente, & valetudine impedito, tamen dicit, [c] *Ecclesiam pastorali hactenus & sacerdotali regimine destitutam*, aliumque præcipit ordinari, *Ne diutius gregi fidelium desit custodia pastoralis.* Idem sublato Ecclesiæ Cornelienſis Episcopo, alium maturè vult eligi, [d] *Ne cadente pastore, dominicum gregem antiquus hostis dilaniet; quia Ecclesia Dei diu viduata proprio Episcopo remanere non debet.* Scatent eius epistolæ huiusmodi locutionibus, quibus tales Ecclesias [e] *destitutas* vocare solet, quas alij *viduatas* sæpius vocant, necnon & ipse interdum. Hadrianus quoque primus Ecclesiam Rauennatem mortuo Episcopo, [f] *proprio rectore destitutam ac viduatam* appellat. Et Constantinopolitani ac Hierosolymitani, vniuersique Orientales Monachi in epistola ad Agapetum Papam contra Anthimum Trapezuntium Episcopum Constantinopolitanæ sedis inuasorem, eum arguunt [g] Ecclesiam suam Trapezuntiam χήραν καὶ ἄνανδρον, *viduam & sine viro* reliquisse dum Constantinopoli hærens Epiphanij Episcopi obitum præstolaretur. Ac ne plura ex immensa talium apud Patres Pontificesque sententiarum segete colligamus, omnium instar esse potest insignis illa Cypriani ad Pupianum obtrectatorem expostulatio, qua objecta sibi ab eo crimina, superbiamque retundens obtrectantis, [h] *Nisi apud te purgati fuerimus*, inquit, *& sententia tua absoluti, ecce iam sex annis nec fraternitas habuerit Episcopum, nec plebs præpositum, nec grex pastorem, nec Ecclesia gubernatorem, nec Christus antistitem, nec Deus sacerdotem.* Quia nimirum si vera fuissent objecta à Pupiano crimina, Cyprianus non legitimus pastor, non Episcopus, sed inuasor & adulter Ecclesiæ fuisset, quippe contra canones solemnemque ac perpetuam illius temporis multarumque deinceps Ecclesiæ ætatum disciplinam, quæ facinorosos & criminosos non ab Episcopatu tantùm, sed ab omni Cleri gradu repellebat, ordinatus. Atque ita tot annis quot & ab eius ordinatione excurrerant, Ecclesia Carthaginensis caruisset vero Episcopo, adeoque *nec Grex pastorem habuisset, nec Ecclesia gubernatorem, &c.* Denique vt proprium & domesticum Ecclesiæ Anglicanæ exemplum proferamus, ipse primus Anglorum Episcopus Augustinus successorem sibi Lauren-

a *Coelest. 1. ep. 3. ad Episc. Apulia, c. 2.*
b *S. Leo, ep. 84. ad Anastas. Thessalon. c. 6.*
c *Greg. l. 7 ep. 5. ad Maximianum Rauen. & ep. 51. & 52. eod. indict. 2.*
d *Idem l. 6. ep. 39. ad eundem.*
e *Vid. eúdem lib. 2. ep. 25. lib. 4. ep. 13. 14. & lib. 9. ep. 74. &c.*
f *Hadrian. 1. ep. 10 ad Carolum Mag. tom. 2. Concil. Gall.*
g *Epi. Monachorum Constant. ad Agap. act. 1. Concil. Constantinop. sub Agapeto & Menna.*
h *Cyprian. ep. 69 ad Pupianum.*

1. *Tim. 3. v. 2.* *Vid. Canones passim, quorū multi insita citantur in Resp. ad Spong.*

tium adhuc viuens ordinauit, *ne se defuncto status Ecclesiæ tam rudis vel ad horam pastore destitutus vacillare inciperet.* *Beda hist. Anglic. lib. 2. cap. 4.*

Nec per hoc sancti Patres Ecclesias viduatas accusare, aut conuitiari, aut perditas profligatasque dicere voluerunt, si nimirum sine sua culpa Episcopo essent orbatæ. Calamitatem solùm & jacturam quam in Episcopo fecissent, imperfectionemque & pericula earum quamdiu Episcopi præsidio carerent, declararunt. At Ecclesiam quæ amisso Episcopo alium non requireret, imo respueret, non accusarunt tantùm, & perditam profligatamque censuerunt, sed eos quorum operâ id fieret, variis increpationibus & pœnis passim[a] affecerunt. Istam verò quam Iesuita fingit Ecclesiam Episcopi recusatricem, contemptricem, infestam, horrendis quibusdam fulminibus ex isto superbiæ fastigio dejecissent. Nihil enim simile in omni eorum antiquitate, nisi penes hæreticos forte aut schismaticos, proditum est.

[a] Cõcil. Chalced. c. 25. Cõcil. Vernen. c. 17. c. postquam dist. 50. c. ne pro defectu. de electione & electi potestate. Et c. quam sit. eod. tit. in 6. Vid. Concil. Carth. 5. c. 8. & Capitul. Carol. Mag. lib. 1. c. 136. & Addit. 4. c. 90. Querim. §. n. 2.

Neque quicquam ei profuissent fallaces isti questus, *Cur enim hæc in me nomina statuuntur, cùm summo Pontifici semper constantissimè adunata perstiterim, &c. quem meum esse & fuisse pastorem propriumque Episcopum, negare sine nota non possunt.* Non enim plus deerant olim summi Pontifices quàm nunc Ecclesiis vacantibus, & tamen eas ipsimet, etiam tum cùm illis ita derelictis consulerent prospicerentque impensiùs, pastore destitutas, sponso viduatas, gubernatore carentes, ideoque periculose affectas dixerunt. Vbi tunc doctrina, vbi adulatio Iesuitica, plus scilicet Romanorum Pontificum potestatis studiosa quàm ipsi Romani Pontifices, Ecclesiam sine proprio Episcopo satis esse adunatam suo sacerdoti, satis pastore instructam, gubernatore munitam, dum summo Pontifici adhæret, ab eoque pascitur & regitur? Non tali præsidio nititur fundatissima Petri soliditas, nec figmenti admistione infirmari se patitur. Si tecum exemplo illo Iob vti liceat, sicut ille Deum vanis defensionibus ab iniquis hominibus propugnari noluit, ita nos summi Pontificis Deo simillimi, Deique vicem agentis dignitatem fallacibus blanditiis in rem tuam compositis prodi à te veriùs quàm attolli vetabimus. *Nec enim indiget vestro mendacio, vt pro illo loquamini dolos.* *Querim. ibid. n. 3.* *Iob 13.*

Pergit porrò Iesuitica Ecclesia, vel Ecclesiastes Iesuita, & à propria Ecclesiæ Anglicanæ ratione ad Romanos Pontifices tota delabitur, ac *Mei sunt*, inquit (libri damnati) *qui sedis Apostolicæ præsules tuentur & ornant. Nam summos Pontifices longa serie inuicem succedentes perstringit violatæ diuinæ legis, quod mihi Episcopum tot per annos non dedisset, quem mihi diuino iure deberi rigidè, sed minus verè contendit.* Iesuiticam prorsus Ecclesiam profers. Hæc enim ratio ita Iesuitica est, ita judicio Floydi consona, ita eius palato suauis, vt eâ omnia sua scripta, apologiam, spongiam, ipsumque testimonium quod Smithæi libro apposuit, sincerus iudex, grauis censor, verus Iesuita referserit. Nec meminisse potuit, inuentionis propriæ amore perfusus, triti illius scholæ verbi, *Præcepta affirmatiua*, quale est præceptum de habendo proprio Episcopo, *obligare semper, sed non pro semper*, id est, tunc solùm omissionem eorum esse vitiosam, per eamque illa violari, cùm impleri possunt, non autem si non possint. Vnde si vera esse posset assertio Iesuitarum, qua dicunt grauissimas esse causas, & ad salutem totius Ecclesiæ Anglicanæ

pertinentes, ne Episcopus Catholicis Angliæ præficiatur, Pontifices satis purgarentur à crimine violatæ diuinæ legis ex omnium consensu, etiamsi Episcopus Ecclesiæ Anglicanæ iure diuino debeatur. Sic licet sit diuini Iuris suscipere baptismum, non tamen adulti omnes qui sine baptismo moriuntur, diuini juris violatores sunt, etiamsi non penitùs impossibilis eis fuerit ejus susceptio. Nam Valentinianum Augustum multis laudibus exornat, & in cœlo locat Ambrosius, licet sine baptismo mortuum, quem tamen omninò suscipere potuit, & ex solo in Ambrosium amore distulit, vt illius manu Mediolani baptisaretur. Sic licet sit diuini juris virum adesse vxori, cum eaque habitare, *Relinquet enim homo patrem & matrem suam, & adhærebit vxori suæ, &c.* Tamen postulantibus negotiis, aut idoneis de causis quibuscumque fas est viro discedere ab vxore non ad breue modò tempus, sed interdum ad plures annos. Innumera istiusmodi colligi possunt, quæ Iesuiticæ rationis toties inculcatæ, & pro septemplici clypeo objectæ, leuitatem aperiunt. Ipsos enim, ipsos inquam Iesuitas solita vafritie concinnatisque dolis ac delationibus Romanos Pontifices deterruisse ne Episcopos in Angliam tamdiu mitterent, provt etiam nunc palam persuadere conantur, propositis periculis terroribusque immanibus, vt vnicum iam eò missum reuocent, grauissimorum virorum non solùm Anglorum, sed aliorum non paucorum oculatis testimoniis compertum est, vt antea monuimus. Hac igitur ratione de Romano Pontifice conuulsa, aliam porrò affert Ecclesia Iesuitica, cur Querimoniam in Illustrissimos Antistites inuadat: *Mei sunt*, inquit (libri damnati) *quia religiosæ vitæ professores, quibus ego meipsam totam debeo, tuentur & ornant, quos labe aliqua doctor præfatus asperserat.* Atquè hæc præcipua ratio, hæc meta, hic scopus est; quò tota Iesuitæ oratio incumbit. Aliæ quas dissoluimus, honoris causa & specie tenus opponuntur, ne inuidiosum & ridiculum videatur Ecclesiam Anglicanam ob solam errorum Iesuiticorum damnationem in Ecclesiæ Gallicanæ Antistites concitare.

Ambros. orat. funeb. in obitu Valentin. to. 3.

Genes. 2. Matth. 19.

Vid. Aug. de bono viduit. cap. 20.

Querim. n. 3.

Quare hic pandit tela & exultat, & vltra metas longè prouehitur domestici affectus lenocinio Vtopianæ Ecclesiæ pronubus, eaque de Iesuitis, sub generali regularium nomine, decantat, quæ nemo sobrius cogitasse velit. Quo enim ore, quæso te, Iesuita fictor, dicis hoc loco Ecclesiam Anglicanam totam se debere religiosæ vitæ professoribus? Video latebram tuam, teneo quà sis euasurus, & mihi calumniæ scripturus dicam. Ne enim solis regularibus Ecclesiam Anglicanam deberi affirmare videreris, subdolè præposuisti nomen Romani Pontificis in hunc modum, *tum sedis Apostolicæ præsules, tum religiosæ vitæ professores quibus ego meipsam totam debeo*, vt ambigua sententia existeret religiosæ vitæ professoribus, an iis simul & summis Pontificibus Ecclesiam Anglicanam totam deberi dixisses. Cæterùm mens tua, fallacia, inquam, arrogans, ex hoc ipso æquiuoco satis perspicitur.

Qua verò etiam conscientia prædicare potes Ecclesiam Anglicanam totam Romanis Pontificibus & religiosis deberi, cùm in epistola nuncupatoria ad D. Carolum Colomam scribas, *innumerabilia esse, ac propemodum infinita Catholici regis & Hispanæ gentis in hanc Ecclesiam beneficia. Vestræ enim*, inquis,

In ep. dedic. pag. 4.

inquis, *pietati fideique zelo poſt Chriſtum quidem ; Chriſtique ſupremum in terris vicarium ſalutem ſuam vnicè debet*. Si Hiſpanæ genti poſt Romanum Pontificem *ſalutem ſuam vnicè debet*, quo modo eam Romano Pōtifici & religioſis *totam deberi* ais? Agnoſce vertigines tuas, & mendacia, & improuidas adulationes. Difficile eſt adulationem ſimul ac typhum in vno capite pacificè conſiſtere, nec fœdis identidem pugnis conflictari. Adulatio enim omnia alteri defert, typhus omnia ſibi rapit. Quantum illa dejicit, tantum hic attollit & inflat. Memorem ſaltem mendacem eſſe debere, ſcire debueras, nec ſolùm quid diceres, ſed etiam quid dixiſſes, præcipuè in exiguo opuſculo perpendere. Quis enim ferat te more militum qui Chriſti veſtem diuiſerant; Eccleſiam Anglicanam, provt tibi commodum, modò inter Pontifices & Hiſpanos, modò inter Pontifices & regulares, excluſis Hiſpanis, quibus tamen prioribus ius dediſti, ex æquo partiri? Injuriam facis Hiſpanis: iniquè regularibus *totam deberi* contendis Eccleſiam, quam illis antea *vnicè deberi* confeſſus es.

Sed omiſſo compendio exceptionis quam tua natiua leuitas, & inconſulta temeritas tibi vltrò opponit, videnda ſunt propria argumenta, quibus Eccleſiam Anglicanam totam addicis regularibus in contemptum Epiſcoporum generatim omnium, & nominatim Gallicanorum. *Eorum ope* (regularium) inquit, te interprete Eccleſia Anglicana, *Deum & Chriſtum ſcire & colere didici, &c. Nam cum gentilium errorum demerſa tenebris in vitiorum omnium cœno voluarer à vobis* (Epiſcopis Gallicanis) *qui loco proximi eratis, nihil mihi ad ſalutem opis allatum eſt*. De religioſis quod ais, diſcutiemus paulo poſt. Interim in Epiſcopos Galliæ, & Eccleſiam Gallicanam, ingratam & immemorem Eccleſiam fingis, verè Moliniſticam, verè ſuperbam, quæ ingentia perpetuaque beneficia, longéque priora, quàm quæ à religioſis ei allata gloriaris, noua ingratitudine redigit in nihilum, & extinguit. Nam pluribus ſæculis antequam religioſi, quos narras, in Angliam cogitaſſent, iam Gallicani Epiſcopi in ſynodo congregati, ad Britannicæ Eccleſiæ præſidium rogantibus fidelibus Britannis, miſerant primùm ſanctos Germanum Altiſiodorenſem, & Lupum Trecenſem, Epiſcopos; iterum eundem Germanum, & Seuerum Treuirenſem Epiſcopum, ſancti Lupi diſcipulum, qui Pelagianos Britannicam Eccleſiam, eorum viribus imparem, ſubigentes, virtutibus, miraculis, diſputationibus fregerunt, labentemq. Britanniæ fidem, victis pulſiſque aduerſariis, conſtituerunt. Quo ſolo exemplo vides quanto ante vos natos, & ante regulares quos oſtentas in Anglia natos, tradita ſit ab Eccleſia Britannica poſteris conſuetudo ad Galliæ Epiſcopos in fidei periculis confugiendi, & ab Eccleſia item Gallicana eorum pericula non aſpernandi: fruſtraque vos, nouitios homines, tantam vtriuſque Eccleſiæ charitatem & fœdus à majoribus vtrique ante tot ſæcula ſancitum, toties vſurpatum, nunc denique improbare & diſcindere conari. Vt tunc id Pelagianis diſplicebat, ita nunc diſplicet Moliniſtis; vt tunc Eccleſia Britannica auxilium à Gallica expetiit aduerſus Pelagianos, ita nunc aduerſus Moliniſtas, Pelagianorum ſi non gentilitios, certè affines. Atque vt intelligas quàm omnia quæ à regularibus illi Eccleſiæ data eſſe ais, longè ante habuerit à Galliæ Epiſcopis, à quibus *nihil ei ad ſalutem opis allatũ eſſe* dixiſti; ſi

Ibid. n. 4.

Beda hiſt. Angl. lib. 1. cap. 17.
Idem ib. cap. 21.

Digitized by Google

S. Greg. lib. 27. Moral. c.8 Ioannes Diaconus in vita S. Greg. lib.2.c.39.

monachi à diuo Gregorio miſſi *iacentem erexerunt, ſordidam lauacro vitæ abluerunt, barbarum frendere aſſuetam, melliſluum alleluia reſonare docuerunt,* (quas poſtremas voces à D. Gregorio piè ſcriptas, à te malè mutuatas, ad ſuperbiæ & æmulationis ſtudium præpoſterè more tuo trahis) non minus S. Germanus cum collegis Epiſcopis, poſt domitos Pelagianos, irruentibus in Britanniam Saxonum Pictorumque copiis, Britannicum exercitum per quadrageſimæ tempus in hoſtem ducentes, *Populis certatim,* inquit Beda, *ad gratiam baptiſmatis conuolantibus maxima exercitus multitudine vndam lauacri ſalutaris expetente, madidum baptiſmate exercitum & de lauacro recentem in aciem produxerunt;* Germanoque duce prælij, aciem inſtruente, *alleluia* tertiò exclamantibus Epiſcopis, repetentibus militibus, conterritum perculſumque hoſtem paſchali tempore profligarunt. Vides quale baptiſma, quale *alleluia*, Britannicis populis Gallicani Epiſcopi tradiderint? non vulgare, non molle & vmbraticum, ſed generoſum, militare, triumphale, miraculis & diuina gratia nobile, non ſolùm internis, ſed etiam externis hoſtibus terrificum, integros baptiſatorum, neophytorum exercitus, quaſi cœleſtes acies, Angelorumque turmas, modò genitos infantes ſola voce *alleluia* armatos, qualem Chriſtianorum exercitum S. Auguſtinus inuictum fore dicebat, in barbaras hoſtium phalanges, cum ingenti victoria & diuina ſtrage immittentes. Quid illuſtrius? quid diuinius? quid indignius Eccleſiæ tuæ iſtius ingratitudinis & obliuionis?

Beda hiſt. lib. 1. cap. 20.

S. Aug. ep. 5. ad Marcellinum.

Sub idem tempus Eccleſia Gallicana Hyberniæ dedit ſanctum Patricium, ſancti Martini affinem, ſancti Germani diſcipulum, cuius inſtitutionibus per annos octodecim excultus, & ab eodem Cœleſtino Papæ oblatus, per Hybernorum Scotorumque ſalutem deſtinatus, Hyberniæ Apoſtolus euaſit. A quo deinde non fides ſolùm & ſalus Hyberniæ, Britannicarumque inſularum longè plurium, ſed etiam illuſtres Britannicarum Eccleſiarum aliarumque Epiſcopi, & celeberrima Cœnobiorum & Cœnobiarcharum ſanctiſſimorum per multas non Britanniæ ſolùm, ſed Septentrionum latè regiones, examina fluxerunt.

Henricus Antiſiodorenſis in lib. de S. Germani miraculis. Sigeb. in Chron.

Atque vt ad tempus illud accedamus, cùm beatus Auguſtinus, aliique monachi à diuo Gregorio Papa ad fidem Britanniæ nouis incolis promulgandam miſſi ſunt, mirum eſt hominem Ieſuitam in monachorum factis tantopere exultare, & *in immenſum*, contra Apoſtoli *regulam, in alienis laboribus, & in iis quæ præparata ſunt, gloriari.* Præcipuè cùm Ieſuitæ & nomen, & mores, & ſpeciem ipſam Monachorum longiſſimè fugiant & aſpernentur, ipſo Mariana teſte, qui hanc grauium in ſua ſocietate malorum & aberrationum cauſam agnoſcit. *Qui per arenarias,* inquit, *& deſerta loca peregrinantur, vbi nec veſtigium, nec ſemita vſquam apparet, in magno euagandi periculo verſantur, nec propoſitum itineris finem aſſequendi. Hæc, opinor, fuit cauſa cur pleræque omnes aliæ religiones initio ad aliquam ſe antiquiorum regularum applicuerint, ſancti Auguſtini, ſancti Benedicti, &c. quæ difficultas multò grauioris momenti eſt in noſtra ſocietate, quia multi ex noſtris, de induſtria, ne monachi viderentur, dimouerunt ſe penitùs à moribus, regulis, ceremoniis, atque adeo ab ipſis vocibus quibus cæteræ religiones vtuntur, quæ tamen fortaſſis (ſaluo ſuo inſtituto) ad fructum & opem ſuam humiliter transferre potuerant.* Cur ergo monachorum

1. Cor. 10.

Mariana lib. de regim. ſociet. cap. 1.

facta in laudem conuertunt ſuam, monachos ipſos exoſi & dedignantes? cur vbi commodum eſt, monachos amant; vbi incommodum, oderunt? Cur ad gloriam monachi eſſe volunt, ad humilitatem horrent? Ridiculum verò in primis quod ſe eorum numero furtim inſerant quibus Anglia omnia debeat, cùm contrà Ieſuitis omnia penè Eccleſiæ Anglicanæ inteſtina mala, diſſidia, ſcandala debeantur, ex quo primùm ad eam acceſſerunt. Ac verè ei licet, ſi querimoniis ac proſopopœis more tuo vtendum eſt, notam illam proſopopœam, in tuam ſocietatem reponere, *Nullum iam tot annos facinus extitit niſi per te; nullum flagitium ſine te. Tibi vni vexatio fidelium, ſacerdotum, paſtorum, impunita fuit ac libera. Superiora illa, quamquam ferenda non fuerunt, tamen vt potui, tuli. Nunc verò me totam eſſe in metu propter te vnam; quicquid increpuerit, Ieſuitas timeri, non eſt ferendum. Quamobrem diſcede, atque hunc mihi timorem eripe.* Hoc enim eſt Catholicorum Angliæ votum, tot tumultibus, fraudibus, turbis Ieſuiticis feſſorum, quod in publica illa aduerſus fictam à Ieſuitis declarationem declaratione profeſſi ſunt hoc pacto: *Vniuerſi vno corde & voce Deum precamur, vt diuinæ ſuæ Maieſtati placeat ſummum Pontificem mouere vt Ieſuitas ex Anglia euocet, experimentis deplorabilibus docti nunquam aliter futuram inter nos pacem & concordiam.* Pag. 34. Eant nunc, & ſe iis comparent quibus Anglia ſe totam debet, quorum opera carere non poteſt. Plus habent vnde lugeant propter illatas ei labes, quàm vnde glorientur propter impenſa ei officia, quæ tanti non ſunt, vt tot calamitatibus redimantur.

Cur porrò Monachos à D. Gregorio in Angliam miſſos, Epiſcopis Galliæ opponunt, quaſi Eccleſia Gallicana tum temporis *nihil opis ad ſalutem attulerit* Anglicanæ, hæcque tota monachorum ordini debeatur? Non obtrectamus laboribus inſignium illorum monachorum quibus nihil ſimile Ieſuitæ exhibent, nec debitas illis laudes more Ieſuitico deterimus; ſed maxima Eccleſiæ Gallicanæ in Anglicam eo ipſo tempore beneficia volatico inſulſi Ieſuitæ auſu opprimi, imò ἀσυγίαν Eccleſiæ Gallicanæ impudenter exprobrari, ferre non debemus. Nam antequam Auguſtinus & ſocij in Angliam accederent, iam illic aderat Gallicanus Epiſcopus *Luidhardus* cum regina *Bertha* Catholica, è Regia Francorum gente Clotarij I. Regis filia, miſſus; Iam regis regiæque animos Catholicæ religionis odore ſpargebat; iam religionis ritus & cultum in publica æde diuo Martino ſacra reginæ peragebat, quo deinde primo templo Auguſtinus & ſocij vſi ſunt; iam denique Auguſtino religioniq. Catholicæ viam in regis & Anglorum mentes ipſe & regina muniebant. Quo factum eſt vt primùm accedentes, Rex humaniter accipiens, benignè audierit, rebus omnibus iuuerit, facile Euangelio toto regno ſuo, & paulo poſt ad ſeipſum aditum præbuerit. *Rex hæc audiens*, inquit Beda, *manere illos* (Auguſtinum & ſocios) *in ea quam adierant inſula, & eis neceſſaria miniſtrari, donec videret quid eis faceret, iuſſit. Nam & antea fama ad eum Chriſtianæ religionis peruenerat, vipote qui & vxorem habebat Chriſtianam de gente Francorum regia, nomine Bertham. Quam ea conditione à parentibus acceperat, vt ritum fidei ac religionis ſuæ cum Epiſcopo, quem ei adiutorem fidei dederant, nomine Luidhardo, inuiolatam ſeruare licentiam haberet.* Ac ne natiuo amore propenſiores in Epiſcopum Gallicanum Reginamque videamur,

Beda hiſt. Aug. lib. 1. cap. 26.

Beda hiſt. Aug. lib. 1. cap. 25.

Digitized by Google

eosque temerè in debitæ Auguſtino & ſociis laudis partem vocare, facimus hoc autoribus omni exceptione majoribus, ipſo in primis Gregorio qui Renæ ſcribens, (cui nomen paulo aliud tribuit, quàm quod à Beda proditur,[a] quod & in aliquot aliis nominibus obſeruauimus, in quibus non prorſus cum Beda conſentit) *Omnipotens* [b] *Deus*, inquit, *conuerſionem gentis Anglorum mercedi veſtræ dignatus eſt propitius reſeruare.* Eam deinde Helenæ Conſtantini matri confert, *fide munitam, & literis doctam* prædicat, hortatur vt diligentius etiam quàm antea regij conjugis animum *aſſidua adhortatione corroboret*, eumque *pro ſubiectæ ipſi gentis pleniſſima conuerſione ſuccendat.* Vnde addit *Romanos pro vita ipſius fortiùs orauiſſe.* In eandem ſententiam plerique Angliæ ſcriptores conſentiunt, & Luidhardum Epiſcopum *præcurſorem* [c] *& ianitorem venturi Auguſtini* vocant, *paraſſeque ipſi viam & ingreſſum*, [d] ab eoque & Regina effectum vt *Ethelberti Regis animus iam emollitus, B. Auguſtino prædicanti facilè cederet, conteſtantur.*

a *Vid. Card. Baron. ad an. 597.*
b *S. Gregor. lib 9. ep. 59. Indict 4.*
c *Ioannes Capgranius Auguſtinianus, in vita S. Auguſt.*
d *Guil. Malmesburienſis lib. 1. de Regib. Angl. Polydorus Virgil. hiſt. Angl. lib. 4*

Nec ſolùm apud Regem & Anglos parauit religioni viam Eccleſia Gallicana, ſed etiam apud ipſum Auguſtinum & ſocios, quos Arelatenſi Epiſcopo, vt Galliæ tum temporis Primati, ac pleriſque nominatim Galliæ Epiſcopis, Regibuſque Francorum, à D. Gregorio commendatos, omni humanitate adjutos, nec Gallicanis ſolùm Interpretibus, ſed etiam Gallicanis ſacerdotibus laborum ſociis inſtructos, in Angliam tranſmiſit. Vnde quod D. Gregorius ad Theodoricum & Theodebertum Francorum Reges, & ad Reginam Brunichildam ſcribens, arguere videtur Galliæ ſacerdotes quaſi *paſtoralem* erga Anglos *ſolicitudinem non haberent*, eo quod *eorum deſideria ad fidem Chriſtianam conuerti* cupientium, *ceſſarent ſua adhortatione ſuccendere*, non tam ad deprimendam Gallorum eius temporis ſacerdotum Chriſtianam in Anglos charitatem valere voluit, quàm ad factum ſuum Regibus Reginæque probandum, ne fortè mirarentur eum omiſſis Galliæ ſacerdotibus, longinquiores alios ad Anglorum conuerſionem quæſiſſe. Quare quò facilius eis conſilium ſuum probet, addit ſe Auguſtino & ſociis *iniunxiſſe vt ad agenda hæc è vicino ſecum deberent presbyteros ducere.* Vel ſi quam in Galliæ Epiſcopis cunctationem, ſeu, vt ipſe loquitur, *ceſſationem*, fuiſſe dicendum eſt, nihil erit mirum eos aliquantiſper ab adeunda, & à ferinis moribus traducenda barbara gente refugiſſe, cùm Auguſtinus ipſe & ſocij iam à D. Gregorio in id opus ſelecti, iam monitis eius roborati, iam iter ipſum ingreſſi, *perculſi timore*, inquit Beda, *Auguſtinum domum remiſerint, qui à B. Gregorio humili ſupplicatu obtineret, ne tam periculoſam, tam laborioſam, tam incertam peregrinationem adire deberent.* Sicut autem iteratis D. Gregorij adhortationibus incitati, & quo alacriùs pergerent, tot Galliarum Epiſcopis, & Regibus ab eo commendati, fortiores extiterunt. Sic Eccleſiæ Gallicanæ Antiſtites D. Gregorij literis permoti, tantum ſtudij & charitatis ad opus illud Anglicanum Auguſtino & ſociis præbuerunt, vt D. ipſe Gregorius eos laboris illius adjutores eximios, mercedíſque ſocios fateatur, ac nominatim Siagrio Epiſcopo Auguſtodunenſi ob præſtitum in eo zelum tantum, *vt magnum me ſibi*, inquit, *fraternitas tua hac de re fecerit debitorem*, pallij honorem conceſſerit. Reginæ verò Brunichildæ id teſtimonium præbet, vt *eius poſt Deum auxilio verbum in Anglia*

S. Greg. lib. 5. ep. 58 59. &c. ind. 11. 14. Beda ſupra cap. 24.

Bed. l. 1. c. 23 Ioannes Diacon. l. 2. vitæ S. Greg. c. 33. 34. & 35.

Vid. D. Greg. li. 9 ep. 50. 51. &c. & l. 7. ep. 30. indict. 1. Vid. eundem l. 7. ep. 114. & 115. ind. 2.

prædicationis innotuiſſe confirmet. Quæ verba plus paulo ponderis habent à D. Gregorio præſcripta ad perpetuam beneficiorum Gallicanæ Eccleſiæ ac gentis in Eccleſiam Anglicanam laudem & memoriam, quàm quæ Ieſuita in epiſtola nuncupatoria adulatoriè poſuit, *Eccleſia Anglicana Hiſpanæ gentis pietati fideique zelo poſt Chriſtum quidem, Chriſtique ſupremum in terris vicarium ſalutem ſuam vnicè debet.* *Item lib. 5. ep. 56. ind. 4.*

Quinetiam Anglorum animis prima Euangelij prædicatione imbutis, & ad pleniorem fidei Eccleſiæque ſuſceptionem paratis, nihil Chriſtianorum myſteriorum in eos antè auſpicatus eſt Auguſtinus, quàm in Galliam properans ab Arelatenſi Archiepiſcopo Epiſcopus, ex D. Gregorij monito, ordinatus eſt. Ex quo patet totam Eccleſiæ Anglicanæ ſobolem, & ipſam patrum illius originem, ipſum Epiſcopatum, ipſam hierarchiam Anglicanam, fœtum eſſe ac germen Eccleſiæ Gallicanæ Epiſcoporumque Gallicanorum; Nec mirum videri oportere ſi illa ad hanc, quaſi proles ad parentem, vbi duriora tempora euenere, perpetuo confugerit; & hæc illam, quaſi prolem parens, ſemper amantiſſimè ſit complexa, nec ei vmquam, eiuſque in primis Epiſcopis, quos genuiſſet & fudiſſet ex ſe, paternum animum negari poſſe judicarit. Non enim radix ſolùm & caput Epiſcopus, hierarchiæque Anglicanæ, Auguſtino à Galliæ Epiſcopis ordinato, ab Eccleſia Gallicana duxit initium, ſed & incrementa & propagationem diuturniorem ab ea identidem repetiit. Nihil in hiſtoria Anglicana crebrius quàm Epiſcopos Anglicanos, præcipuè inſigniores, in Gallias miſſos vt à Gallicanis præſulibus conſecrationem ſuſciperent. Non paucos videas vel in Galliæ Epiſcoporum diſciplina ab adoleſcentia verſatos, vt illuſtrem illum in primis Wilfridum Epiſcopum, Auſtralium Anglorum Apoſtolum, à Delphino Lugdunenſi Epiſcopo diu inſtitutum, Clericum factum, ab Agilberto Epiſcopo Pariſienſi cum aliis vndecim Galliæ Epiſcopis conſecratum; alioſque, de quibus paſſim hiſtorici, nec hîc commemorare attinet; vel ex Eccleſia Gallicana, vbi adoleuerant, vltrò aſcitos, vt Lanfrancum, vt Anſelmum, Cantuarienſes Archiepiſcopos; vel vbi ex Anglia temporum iniquitate dejecti eſſent, ab Eccleſia Gallicana benignè ſuſceptos, vt primos illos Auguſtini collegas, Mellitum & Iuſtum, hunc primum Roffenſem, illum primum Londinenſem, Epiſcopos, alioſque deinceps complures, Anſelmum, Thomam, Edmundum, Cantuarienſes, quibus nullum vmquam præſentius domeſticorum turbinum perfugium fuit quàm Eccleſiæ Gallicanæ ſinus; vel denique vltrò ex Gallia ad regiones Anglorum varias Chriſtiana religione illuſtrandas conuolantes, vt Agilbertum occidentalium Saxonum primum Epiſcopum & Apoſtolum; vt Felicem Orientalium etiam Apoſtolum Anglorum; vt immanis quædam ſit Eccleſiæ Ieſuiticæ Pſeudo-Anglicanæ non ſolùm ingratitudo, ſed etiam hebetudo conquerentis *nihil opis* ab Epiſcopis Galliæ *ad ſalutem* Eccleſiæ Anglicanæ allatum eſſe.

Beda lib. 3. hiſt. Angl. c. 28. & l. 5. cap. 20. *Vide eũdem l. 3. c. 7. & l. 5. c. 9.* *Vide eũdem Bed. l. 2. c. 5.* *Vide eũdem lib. 3. c. 7.*

Omitto quod celebres hiſtorici, etiam Anglicani ſcriptores literis prodiderunt totos ipſos Britanniæ incolas ab antiquis Galliæ populis ortos, eorumque colonias fuiſſe. Quod certè manifeſtè conſtat de poſtrema Anglorum gente, è Gallia profecta, è qua jam à pluribus ſæculis regiam *Vide Camdenum latè in Angliæ Chorographia.*

Digitized by Google

ſtirpem hodieque in Anglia dominantem, & præcipuæ nobilitatis genus; & mores, ac leges habet Anglia. Ex quo fit, vt non ſolùm Eccleſia Anglicana Gallicanæ, ſed ipſa quodammodo Anglia Galliæ, ipſa Anglicanæ tum ſacræ, tum ciuilis rei conſtitutio, Gallicanæ origini debeatur, nec in vllam gentem infœliciùs conjici potuerit Ieſuitica inſultatio, & monachalium beneficiorum exprobratio, quàm in Gallicanam.

Nam quòd Auguſtinus Anglorum Apoſtolus dicitur, non ſic accipi debet quaſi nulla vel ante ipſum, vel eius tempore in Britannia eſſet Chriſtiana religio, aut tota deinceps Eccleſia Anglicana ipſi & ſociis eius, ſeu vt Ieſuita ait, *religioſæ vitæ profeſſoribus, tota debeatur.* Siquidem & iam diximus magnas, imo multo maximas Anglorum regiones Epiſcoporum Gallicanorum opera primum ad fidem adductas, & cùm Auguſtinus in inſulam appulit, iam erat in ea magna Chriſtianorum frequentia, non Anglorum quidem, ſed Britannorum indigenarum, quibus aſſiduæ bellorum odiorumque Britannicæ gentis cum Anglis aduenis contentiones, nec prædicandi Euangelij locum, nec fidem apud hoſtes, & barbaros, & æmulos, ita dabant. Quare aliunde adferenda fuit fides à gratioribus, aut minus ſuſpectis authoribus, ex Italia, Gallia, Hybernia delatis, ab Auguſtino & ſociis, aliiſque: quos ideo Anglorum quidem, id eſt externi populi in Britanniam nuper inuecti, Apoſtolos dicere licet, non tamen totius Eccleſiæ Anglicanæ & Britannicæ fundatores; eo prorſus modo quo ſanctum Remigium Francorum Apoſtolum dicimus, hoc eſt colonorum ex Germania aduenarùm, non tamen Eccleſiæ in Francia, ſeu Gallia, multo ante conſtitutæ. Nam ſicut diu ante Remigium floruerat Eccleſia Gallicana, ſic & ante Auguſtinum Britannica, quam primam omnium publicum & quietum religionis Catholicæ vſum habuiſſe ferunt, & habebat aduenientibus Auguſtino & ſociis multos in populis Britannis, in Scotis & Hybernis Epiſcopos, vt ex Beda, & ex ipſo Gregorio liquet, multa & illuſtria monaſteria, multos, & frequentiſſimos monachorum greges, ceremoniis tantùm & ritibus à reliqua Eccleſia Catholica diſcrepantes, quorum omnium Archiepiſcopum & Primatem Auguſtinum Gregorius conſtituit. Multis ergo lenimentis vaniſſimam gloriationem temperare potuit Ieſuita proſopopœus, ne vulgo fumum ſpargeret, audacibuſque figmentis Eccleſiæ nobiliſſimæ & in Angliam beneficentiſſimæ præſulibus illuderet.

Vide Bedam l.2.c.2.& 4. hiſt. Angl. Et D. Greg. l.12.ep.15 & 31. Ind 7.

Nam & illi *Reges, illa Reginæ*, quos jactat, *monachorum ordini velut ad ſuum reuerſos ſanctitatis fontem riuulos ſe conſecraſſe*, ad Eccleſiam Gallicanam primi plerique, vt ad veriorem ſuæ gratiæ fontem redierunt, *Nam eo tempore*, inquit Beda, *nec dum multis in regione Anglorum monaſteriis conſtructis, multi è Britannia monaſticæ conuerſationis gratia Francorum vel Galliarum monaſteria adire ſolebant, & filias ſuas eiſdem erudiendas, ac ſponſo cœleſti copulandas mittebant.* Sic Cantuariorum Regis filia Eartongatha ad Galliæ monaſteria ſe contulit; ſic Sedrido filia Regis Orientalium Anglorum; ſic alia eiuſdem Regis filia Edelburga; ſic Hilda propinqua eius, ſic mater eiuſdem, aliæque. Et ſanctiſſimus ille Sigbertus Orientalium Anglorum Rex, qui dimiſſo regno monachalem vitam in monaſterio à ſe condito ingreſſus eſt, *dudum in Gallia lauacrum baptiſmi ſuſceperat, & in patriam reuerſus, vbi regno potitus*

Lib.3.c.8.

Idem ib.

Idem lib.3. cap.18.

eſt, mox ea quæ in Galliis bene diſpoſita vidit, imitari cœpit.

Hæc ad tuam in Eccleſiæ Gallicanæ Epiſcopos ferociam commemorare volui, ingratæ Eccleſiæ mendax Orator; quibus quantum vniuerſa Eccleſia Britannica, Anglicana, illæque Reginæ, illi Reges, quos ad monaſticum ordinem traductos gloriaris, debeant, iam profecto vel tu ipſe vides; antiquamque illam & perpetuam Eccleſiæ Anglicanæ cum Gallica tot tantiſque nominibus fœderationem ac neceſſitudinem, fruſtra hoc tempore nouiſſima Ieſuiticæ audaciæ temeritate dirumpere laboras.

Quod ad generalem Epiſcopalis ordinis cauſam attinet, eum tu inſolenter, vel, dixerim, imperitè dedecoras, & diuini miniſterij majeſtatem peſſundas, dum probare audes Eccleſiam Anglicanam monaſticum ſtatum *in Hierarchia collocaſſe*, quia monachis *olim Eccleſiarum Cathedralium longè plurimas & nobiliſſimas regendas ordinandaſque commiſit:* multo impudentius, dum ais, *Regulares verbo vitæ, lingua à Deo benedicta Chriſto Angliam genuiſſe, vt ſi decem millia pædagogorum habeat, non tamen alios patres, à quibus Chriſti ſpiritum primitùs hauſit.* Negas enim planiſſimè Epiſcopos Anglicanos eſſe ſeu fuiſſe Patres Eccleſiæ Anglicanæ, pædagogos ſolùm facis; Regulares autem ſolos eius patres, quod ab iis *Chriſti ſpiritum primitùs hauſerit.* Quæ vox pædagogum potiùs aliquem in puerili ludo contritum, puerilibus ſatyris obtuſum, ſapit, quàm theologum Ieſuitam, Epiſcoporum reprehenſorem, Eccleſiæ Anglicanæ Legatum. Dic enim ſodes, putasne ſeriò cuicumque regioni Euangelij auram quis primus omnium attulerit, hunc vnum eſſe illius patrem, omnes qui deinceps adueniant, pædagogos, & patris illius ſecundarios famulatores? Vide, vide quò ruas ambitionis & æmulationis turbine gyratus. Sic enim Philippus Diaconus, vt alios omittam, qui Samaritanos fide primus baptiſmoque imbuit, ſolus eorum fuerit pater, Ioannes autem, & Petrus ipſe, qui poſtmodum ab Apoſtolis miſſi venerunt, & Spiritum ſanctum attulerunt, tantùm pædagogi, & Philippi adjutores, duces nempe militis, patres filij, Epiſcopi Diaconi, & miniſtri miniſtratores. Placetne hæc doctrina Ieſuitæ Theologaſtro, falſo falſæ Eccleſiæ interpreti? Vultne primarios Apoſtolos, *qui videbantur eſſe columnæ*, fuiſſe miniſtros miniſtri, Diaconos Diaconi, pædagogos tantùm, non patres? ſi hoc horret, agnoſcat non omnes qui primi Euangelium quopiam perferant, eſſe patres; non omnes qui poſtmodum adueniant, pædagogos. Qui enim vicaria ſolùm, ac precaria, non propria auctoritate prædicant, baptiſant, abſoluunt, non ipſi ſunt patres, ſed ij à quibus miſſi ſunt, quorum vi & patria poteſtate, non ipſi ſua operantur. Sic ſanctus Gregorius, etſi in Angliam numquam acceſſerit, dicitur tamen Anglorum Apoſtolus, hoc eſt primus pater, qua videlicet qui primi in ea prædicarunt, ſola ipſius poteſtate, nulla ſua & propria agebant, per eoſque Gregorius, vt per vicarios, vt per animata inſtrumenta, hoc eſt per miniſtros, operabatur. Inſtrumenti autem actio non inſtrumento tribuitur, ſed cauſæ principali, à qua tota vis & efficacitas in inſtrumentum fluit, nulla ab inſtrumento ſcaturit, quæcumque in illo diſpoſitio præjaceat. Prima illa ergo Auguſtini & ſociorum prædicatione, non ipſe aut illi Anglicanæ Eccleſiæ patres, aut Apoſtoli, ſed ſolus Gregorius fuit; & ſi in eo ſtatu manſiſſent, nulli

Querim. §. 1. n. 6. & 6.

Act. 8.

Gal. 2.

Digitized by Google

eorum dicti essent Apostoli eius aut patres, solus Gregorius fuisset. Vbi autem Augustinus à Galliæ Episcopis consecratus Anglorum Episcopus, non iam vicaria & fluxa, sed propria principalique auctoritate prædicare cœpit, baptizare, constituere, regere Ecclesiam, iam pater & Apostolus Ecclesiæ Anglicanæ effectus est, primus scilicet structor & fundator eius. Ideoque soli ei hæc tributa dignitas & hoc nomen, non aliis monachis qui simul cum eo in eodem cum ipso opere desudarunt. hi enim propriè adiutores, & pædagogi, ille vnus pater & princeps. atque idem de omnibus Episcopis, seu primis & capitalibus, seu eorum successoribus, dicendum est, quia his solis & omnibus, principalis & propria potestas, monachis & regularibus aliena & precaria solùm est. Proindeque quicquid isti agant, moliantur, efficiant, quascumque ad fidem trahant gentes, non nisi instrumenta sunt, & vicarij ministri: & à quibus Episcopis missi sunt, & quicumque Episcopi in iisdem locis postea constituantur, hi soli patres, principales causæ, principes ac duces sunt Ecclesiarum. Neque Apostolus vocem illam, *Si decem millia pædagogorum habueritis in Christo Iesu, sed non multos patres,* Corinthiis edidit comparatione Apostolorum, quibuscum vna ipsi fides, vna potestas & auctoritas, vnum ministerium, & vnus Apostolatus; sed comparatione Pseudoprophetarum, longè ipso Apostoliscque inferiorum, ab ipsis missorum & constitutorum, quos apud populum cui se venditabant, ratione potissimum perspicua & planiore deprimere, iisque se super extollere contendit ad fidelium salutem. Quin enim ante eos fidem Corinthiis prædicasset, ideoque maiorem fidem auctoritatemque mereretur, cùm *etsi aliis non esset Apostolus, ipsis tamen esset,* nemo in controuersiam trahere poterat. Sic alibi non semel aduersus eos gloriam gratuitæ prædicationis venatur, qua tamen in alios Apostolos de Euangelio ex Christi lege viuentes, nec vtitur ipse, nec alios pro se vti vult. Non enim vlli Apostoli, vt Pseudoprophetæ, *quæstum existimabant esse pietatem.*

Vid. Concil. Chalced. act. 1. vbi monachi Constantinopolitani dicunt: Nos Ecclesiæ filij sumus, & vnũ patrem post Deum habemus, Archiepiscopum. *& P. P. passim.*

1. *Cor.* 4.

1. *Cor.* 9.

Ibid. & 2. *Cor.* 11.

1. *Tom.* 6.

Discuss q. 5. *n.* 12. Abuteris itaque grauiter, Iesuita querule, Apostoli dicto, (quo similiter abusus est Smitheus ille tuus, ne tu te solum beatum putes) ad vniuersam Hierarchici ordinis peruersionem, ausus Episcopos in classes pædagogorum detrudere, regulares ad Patrum Doctorumque culmen attollere, vt iudicio vestro quotquot Episcopi Catholici in Anglia ad hanc ætatem fuerunt, tot sanctitate insignes viri, pædagogi fuerint, soli monachi patres.

In spong. p. 5. edit. 2. Hybern. propos 6. Nonne hæc ipsa est illa propositio Hybernica, quam tu ipse insulsam fassus es, & à sana mente alienam, *Solis regularibus propriè conuenit vocari Patres*, in Anglia nimirum, vel Hybernia?

Desine tuo iudicio, tuaque imperitia, Ecclesiastici ministerij vim, dignitatem, sublimitatem metiri, & quauis specciosa apud indoctos blasphemia ambitionem tuam exstruere, sacrum Episcoporum ordinem, Apostolicum Ecclesiæ Patrum Doctorumque Collegium demoliri. Sicut enim soli ipsi diuinitùs instituti Ecclesiæ doctores; ita soli Ecclesiæ patres, cùm gignendo doceant, & dicendo *gignant in Christo per Euangelium, verbo veritatis.*

1. *Cor.* 4. *Iacob.* 1. *August. in Psal.* 44. Neque qui ab ipsis ad docendum adhibentur, hanc sibi sumere, aut iis eripere laudem possunt, quia sola eorum potestate vtuntur, vt dictum est.

Genuerunt Quare sicut ipsi Episcopi respectu Christi patres non sunt, sed *ministri Chri-*

sti & dispensatores mysteriorum Dei; sic alij respectu ipsorum. Nam sicut ipsi à Christo habent omnia, nihil à se, sicut *eorum sufficientia ex Deo est, non ex ipsis*; sic ab iis quicumque delegati, quacumque sanctitate, aut monasticæ exercitationis laude, aut operibus miraculisque clareant, omnem Ecclesiastici muneris vim trahunt; ideoque eorum respectu in eo genere nihil habent, nihil sunt. Nec refert quod affers de quadam Insula Pictorum, cuius Rector, in memoriam primi eorum prædicatoris, Columbani Abbatis, Abbas esset ac Presbyter, *cuius iuri & omnis prouincia & ipsi etiam Episcopi ordine inusitato subiecti essent.* Nam hoc ad *ordinem inusitatum* rejicit ipse Beda, & ad priuilegia, vel Episcoporum prouincialium, vel sedis Apostolicæ manifestè referendum est, vt sicut multis locis non solùm Abbates, sed etiam Abbatissæ, iurisdictionem, gratiæ causa, quasi Episcopalem impetrarunt; sic eius Insulæ rector quasi Archiepiscopalem nactus esset. Quod ita inusitatum, perspicuéque gratiosum est, vt nihil Episcopalis ordinis autoritati, diuinæque Hierarchiæ stabilitati officiat, non magis quàm omnia regularium priuilegia, si castè ab iis, & humiliter & quietè, sicut regulares decet, eoque animo quo iis concessa fuerunt, obseruarentur. De ordine enim rerum agimus, non de extraordinariis gratuitisque factis, quorum ratio nulla habenda est, non magis quàm pietatis illius singularis qua plures olim Episcopi Anachoretarum quorundam sanctissimorum ore ac manibus benedici se, *Sacerdotali autoritate deposita*, postulabant, vt est apud Seuerum, itemque apud Theodoretum. Vnde si efficere velis Monasticum aut Anachoreticum ordinem vlla parte superiorem esse Episcopali, etsi autore Apostolo, *quod minus est à meliori benedicitur*, ridiculè more tuo argumentaberis.

te Apostoli, ipsi prædicauerunt, ipsi patres, &c.

Pro Apostolis constituti sunt Episcopi. *Vide integrum locum.* 1. Cor. 4. 2. Cor. 5. *Quærimo.* n. 5. *Beda 5. c. 41*

Vide Seuer. Sulp. lib. 1. dialog. c. 13.

Heb. 7.

Quod si quia primus Anglorum Ecclesiæque Anglicanæ Episcopus & pater, ex ordine monastico assumptus est, inflaris in Episcopos, & Monachos iis in Anglia potiores facere, & ad inuidiam opponere audes, dico tibi, Iesuita amens es ex Monachorum, ex regularium tuorum amore, amoremque istum quo tibi potiùs Iesuitisque tuis, quàm Monachis, quos verè non amas, lenocinaris, veri piique Monachi oderunt ac rident. Isto enim pacto beneuolentiam & laudem quam monasticus ordo ob tales tantosque viros meruerat, corrumpis ac deles, dum eam in superbiam æmulationémque impiam commutas, cui odium & exsecratio, non laus, non amor debetur. Non vides, quòd tales viri Ecclesiæ Anglicanæ pastores patresque primi fuerint, non magis ad laudem monastici status, quàm ad ordinis Episcopalis pertinere? Vt enim monachi, sic & Episcopi fuerunt, Episcopi prædicarunt, genuerunt, pauerunt Anglicanam Ecclesiam; Nec nisi fuissent Episcopi, hanc laudem & felicitatem assequi, nec Apostoli & patres primi Angliæ esse poterant. Cur Episcoporum ordinem expertem esse vis eius laudis quam ab eo habuerunt? cur illam monachatui addicis, à quo eam habere non potuerunt? Cur totam ei das, vt totam amittat, & parte sibi debita per tuam iniquitatem spolietur? Superbus es & insulsus. Malè diuidis quæ coniungere debueras. Plus ei obes, cui plus fauere voluisti; plus faues, cui plus obesse conatus es.

Nam Monachatus non tantam quantam tu censes laudem inde habet,

Digitized by Google

quòd egregij interdum ex eo Episcopi existant. Non ideo Episcopalis status laudi sanctitatique, omnium statuum maximæ, maximéque venerandæ, vel præferri vsquam, vel æquari, vel conferri debet. Non enim ex solo monachali statu, sed ex coniugali efflorucrunt non pauci virtute ac præstantia insignes Episcopi, nullis ex ordine monachali oriundis inferiores. Quem enim tu Dionysio, Cypriano, Hilario, Paulino, Gregorio Nysseno, tot Romanis Pontificibus, vt atauo S. Gregorij, Felici quarto, aliisque tot Episcopis sanctissimis præferas? Nec solùm ex coniugali statu, sed generatim ex laicali innumeri prodierunt Ecclesiæ Catholicæ Episcopi, multóque præclariores ac plures quàm ex Monachali aut quouis alio. Quis tamen ideo coniugalem aut laicalem ordinem ambitiosè prædicet, Episcopali præferat, aut componat? Imò quis eum præponat Monachali, licet ex eo pauciores, minusque nobiles, aut certè non nobiliores (ne de sanctis temerè iudicemus) exorti sunt Episcopi, Patres Ecclesiæ, Doctores, Apostoli? Censésne in Italia, in Germania, in Gallia, in Hispania, in Africa, laicos anteferendos esse monachis, quia earum gentium Apostoli, primique fidei præcones, non ex monastico statu, sed ex communi laicorum, ad Apostolatum & Episcopatum earum Ecclesiarum peruenerunt; quemadmodum in Anglia monachos cæteris omnibus, etiam Clericis & Episcopis potiores efficere laboras, quòd primi Angliæ Apostoli fuerint Monachi? Agnosce, obsecro, ambitionis tuæ leuitatem. Si enim coniugalis status, pius & sanctus, singulari & *magno*, vt loquitur Apostolus, *sacramento* consecratus; *Ephes. 5.* si etiam laicalis, seu communis fidelium, præclarus & diuinus, tot à sanctis Patribus, & à Scriptura encomiis exornatus, tantæ denique perfectionis quantam huius loci non est exponere, & alibi commodius edisseremus, non tamen supra modum aggerari, nec cum Episcopali committi debet, licet innumeros Episcopos sanctissimos, Ecclesiæ propagatores, effuderit; cur tu ob eandem vel minorem causam, monachalem statum superbè erigas, atque vltra modestiæ, vltra humilitatis religiosæ, vltra reuerentiæ Apostolorum successoribus, Ecclesiæ patribus, debitæ, metas amplifices? Hæc est simulatæ tuæ Ecclesiæ vera insulsitas, prosopopœe Iesuita, quò eam tuæ mentis infirmior acies & male-suada vanitas, quasi nouitij rectoris improuida exultatio coniecit, sine metu, sine sensu non latentium, sed eminentium; & oculos habentibus conspicuorum vndique scopulorum. Hæc sola tam inania, & infirma, tam non solùm Ecclesiæ integræ voce, sed cuiusvis hominis qui de rebus theologicis palam agere, qui Episcoporum iudicia recensere ausit, cogitatione indigna, quæ tu Illustrissimorum Antistitum Epistolæ reprehensioni præfatus es, sat argumenti afferunt ad totius interioris sermonis ineptiam, nostrumque in ea vlteriùs persequenda laborem meritò subleuare possent.

Quia tamen sic constituimus, & quia tua eorumque qui tibi adsunt, non solùm procacitas, sed etiam absurditas, semel orbi aperienda est, pergamus Episcopalis ordinis, & Ecclesiæ in eo totius honorem aduersus Iesuiticæ inordinationis & Ecclesiæ vmbraticæ insolentem querimoniam, tueri.

Primùm omnium prima illa Illustrissimorum Antistitum verba impe-

tis, *Limites habet Episcopalis auctoritas, non habet charitas*; eaque deliras, quæ in certissimam & apertissimam lucem disputantes delirare necesse est. Nempe, *non adeo te inhumanum, vt eorum charitatem non exosculeris, cuius nullus sit limes, qua omnes complectantur; venerari te hunc sanctæ charitatis zelum*; & post longam honoris ac reuerentiæ præfationem, *posse tamen te obiicere illud sancti Bernardi vulgò notum, sæpe sub pallio charitatis, negotium vanitatis, imò & iniquitatis actitari: Galliæ vulnera non videri sic feliciter esse persanata, vt aliis gentibus medicos se offerre debeant*, adducto etiam, ne desit autoritas, *Demarati Corinthij* testimonio, qui Philippo Macedoni *Regiam factionibus dissidiisque & exiliis, tum Reginæ Olympiadis, tum Alexandri Principis deformatam habenti, percunctanti autem qua ratione posset in Græcia pacem stabilire,* responderit, *Minimum eius interesse Græciæ curam suscipere, qui tot discordiis & calamitatibus propriam regiam cumulasset.* Quæ ergo tua verba totamque orationis seriem, exscribenda putaui, quia insulsitatem temeritatemque statim initio exhiberent, si vsquam alibi, insignem, & omnium oculis, omnium censuris notandam. *Galliæ vulnera feliciter persanata non videri* ais; eaque vulnera ostendis, *Regiam factionibus dissidiisque & exiliis, tum Reginæ Olympiadis, tum Alexandri Principis deformatam.* Mauis Plutarchum legisse videri, quàm sapere, quàm sanorum hominum iudicia vereri, quàm periculosam etiam frænare dicacitatemque. Quid enim tibi necesse est, leuissimum caput, arcana regum, regnorumque calamitates vrgere, vt in Ecclesia Gallicana vulnera demonstres? quid hoc àliud est quàm Iesuitarum vulnera patefacere, veteremque illum morbum toties exprobratum, toties deprehensum cognitumque, orbi comprobare, Iesuitica ingenia teneri non posse quin in pūblica negotia inuolent, quin respublicas fatigent, & in adyta viscera que ipsa regum per fas & nefas irrumpant? Ridiculi ludimagistri! qui postquam puerili imperio in classium inferiorum puluere tenebrisque assueuerunt, vmbratilis regni dulcedine illecti, vera imperia ambiunt, regum curas affectant, illo tyranno cupidiores qui post longam veri regni consuetudinem in ficta puerilis ludi imagine acquieuit. Miram equidem sensuum tuorum impotentiam prodis, seu vnus, seu plures (quod verius est) stolidis istis scriptionibus manus admouistis; quamquam nos quasi in vnum agimus, vno Pseudo-Loëmelij nomine, & vno certè sociorum consensu scribentem; Miram ergo animi tui non solùm in Ecclesiæ Gallicanæ Principes, sed in regni quoque Gallicani proceres intemperantiam declaras, qui cohiberi non potes quin ex occasione qualibet grauissimis eorum rebus mentis hebetudinem, petulantiæque aculeos inseras. Sic enim infra in spongia Eminentissimum virum Concilij Regij Principem insectaris, & quæ in eo ipsi aduersarij collaudant, tu pro tui iudicij admirabilitate improbas, carpis, lancinas, sub alieno semper nomine, & mutuatis aliorum vocibus, vt eo nocentior & criminosior nequitia videatur, quo sui sceleris conscia sic ferire audet, vt latere gestiat. Quibus ex locis maleuolentiæ tuæ ac tuorum non repentinum impetum aliquem, sed constantem insitamque acerbitatem perspicimus, miramque pro locis ac temporibus (quod in rebus quoque aliis sæpe sæpius animaduersum est) varietatem & fallaciam, & æquiuocam malignitatem. Quod enim in Gallia pro-

Querim. § 2. n. 1.

Digitized by Google

batis& tuemini, hoc in Belgio mutatis cum loco animis reprehenditis & exprobratis, leuiſſimi ingenioli aucupes, tam in laudibus, quàm in vituperationibus indigni fide, infidi, verſipelles, & ad omnes ventulorum auras expanſi. Nos modeſtiam vobis opponimus, pudoreque ac ſilentio de iis quæ ſupra nos ſunt, ridiculam temeritatem ſcholaremque garrulitatem
Tob. 12. oppilantes, quæ cauſam quàm dicterium perdere maluit, Monemus *ſacramentum Regis abſcondere bonum eſſe*, nobis præcipuè Theologis, quibus cùm arcana Regis regum intueri ſit conceſſum, terrenorum regum conſilia rimari vetitum eſt; & qui ſumma illa ſecuris animis iure noſtro perſequi
Proverb. 12. poſſumus, in his minoribus meminiſſe cogimur, quoniam, *qui ſcrutator eſt maieſtatis, opprimetur à gloria.*

Hæc enim nihil ad me, nihil ad theologorum diſputationem, nihil ad Eccleſiam Anglicanam, cuius perſonam agis, nihil ad Galliæ Antiſtites quos inuadis, quibus aulæ negotia non commiſſa ſunt, quibus non datum eſt negotium ne quid Reſpublica detrimenti capiat. Quæ tanta tua eſt væcordia, vt quæ vocas *Regia vulnera*, medicus ſcilicet horum morborum experiens, hæc iis objicias, hæc eos curare, his mederi iubeas, neglecta Eccleſiæ doctrina & fide, cuius cuſtodes & vindices à Deo conſtituti ſunt, neglectis hæreſibus, quibus tecum ſodales tui, non Anglicanam ſolùm Eccleſiam, ſed etiam Gallicanam inficere parabant? Magnum teſtimonium tanta ineptia præbes Eccleſiæ Gallicanæ, cui mala exprobras non ſua, non ad eam ſpectantia, ſæcularis, non Eccleſiaſtica, æmuli illius inſtar qui cùm tabulam carpere non poſſet, velum culpauit. Omitto quòd vt ad hanc ineptiam tibi viam præſtrueres, illam ipſam Plutarchi fabellam vitiaſti, Phi-
Plutarch. in Alexandro. lippum percunctantem fingens, *Qua ratione poſſet in Græcia pacem ſtabilire.* Quæ cura Philippum nunquam tetigit, Græciæ potiùs diſſidiorum captatorem, quàm ſequeſtrum pacis. Nam Plutarchus percunctantem refert, quænam eſſet conſenſio Græcorum. Tu verò in rem tuam bellum emblema, vel inuitum, pertrahendum cenſuiſti, potiuſque omnia ruere paſſus eſſes, quàm vt tanta tibi elegantia è manibus efflueret, magiſtelle iners, ne pueris quidem niſi infatuandis idonee. Quis crederet eò malorum venturum eſſe humanum genus, vt angulares illos ſcholarum puerilium ſuſurrones, Epiſcopalium Cenſurarum Cenſores publicos haberemus?

Nam quod poſt iſtam feſtiui acroamatis alluſionem etiam ſubjicis, *Ab-*
Ibid. n. 8. *ſit, ampliſſimi Patres, vt hoc vobis ego applicem*, ſcenam quam cœpiſti, agis, eam Querimoniæ fatuitatem allinens qua totam Spongiam infrà impleuiſti. Tu vel ſtupore nimio teneris, ſi tuas artes putaſti concinnas eſſe, aut cuiquam latere poſſe; vel ſi perſpicuas, & craſſas, & quorumuis oculis etiam odioſas agnoſti, indignè nimium atque inſolenter quod omnibus expoſitum & promptum eſt, apud tot tantoſque Præſules inſipidis vocibus prætexere & obſcurare niteris. Enimverò multum habuiſti cauſæ, vt iſta in eos non conjiceres, non *applicares*, eorumque charitatis magnitudinem, non in Eccleſiam ſolùm Anglicanam, ſed in te ac tuos, tentatores eius, venerarere. Etſi enim Illuſtriſſimi Præſules pro ſua modeſtia non dixerint charitati ſuæ *nullum eſſe limitem*, aut ſe illa pares Apoſtolo, alteroſque Paulos, vt æquè cum eo dicant, *Inſtantia mea quotidiana ſolicitudo omnium Eccleſiarum*,

rum, &c. Sed præceptam ſolùm Epiſcopali ſtatui charitatem, ſeu *charitatem*, vt aiunt, *Epiſcopalem*, expreſſerint, ſuo nimirum numeri à ſe debitum, non ſuis perſonis iam partam, vt tu conſueta prauitate irreuerentiaque interpretaris; tamen ea in vos moderatione vſi ſunt, quam tu ſine ſuperbia maxima diffiteri, & lamentis mendacibus excipere non potuiſti. Nam quæ maior moderatio, quàm tot errores, tot hæreſes, non generali ſolùm Eccleſiæ fidei, ſed traditæ potiſſimùm ipſis à Deo & Eccleſia dignitati infeſtas, iugulaſſe tacitis autoribus & intactis, niſi quatenus ipſa eorum damnatio obliquo in eos ictu ſua ſponte recidebat, quemadmodum ſceleſti filij ſupplicium ad aliquam parentum notam, etiam iudice id non agente, redundat? Nominare verò poterant Illuſtriſſimi Præſules, Societatem veſtram, è qua libros manaſſe norant; Vice-prouincialem Angliæ, quem Diſcuſſionis verum patrem, *Floydum* Ieſuitam Audomarenſem, quem Apologiæ fabrum certis indiciis compererant. Edere poterant cœtus ſui Cenſuræque Acta; quæ ſi edidiſſent, maiore tuos dolore quàm ipſa Cenſuræ editione inuſiſſent, inexcuſabilem eorum tumorem; ſuam æquitatem; meritam in hominum hæreſes, maius aliquid ſpirantium, animaduerſionem illuſtriùs comprobaſſent. Perlatis enim primùm libellis, cùm ſodalium tuorum Prouincialem de iis audiendum dicerent, euocato illo, adfuit domus Profeſſæ Rector, Prouincialemque domeſticis, quæ vocant, exercitiis deſtinari præfatus, de libris miram ignorationem, ſolam auditionem tenuem præ ſe tulit, vltrò etiam Epiſcopos de iis ſciſcitans. At illuſtriſſimis Patribus ſui confeſſus amplitudinem, grauiſſimamque Eccleſiæ cauſam facile tanti eſſe monentibus, vt Prouincialis exercitia tantiſper dirimerentur, ſiſtit ſe tandem Prouincialis, Smithæique librum à ſua Societate natum agnoſcens, Apologiam detrectans, tantùm orat ne quid in eos ſtatuatur. Nam & eſſe extrancorum hominum, de quibus ad ſe ac ſuos non ita facile perſcribi omnia potuerint, & exſpectari celerem ſuper iis ſententiam ſummi Pontificis. Quam orationem cùm Epiſcopi minus probarent, ille digrediens vt abiret, muſſitare auſus eſt, ſi quid in ea re progrederentur, viſuros alia, & fore nouiſſimum errorem (his enim verbis vſus eſt) priore peiorem.

Hanc Sodalium tuorum, partim confeſſionem, partim fidentiam, cùm non aliorum ſermonibus, ſed ſuis oculis vidiſſet Illuſtriſſimus Antiſtitum cœtus, & hinc de tuis aliorumque remotiorum ſenſibus facilè conjiceret, quis eorum manſuetudinem non miretur, qui eam nec querimonia, aut mentione publica, nec vlla eiuſmodi ſocietatis autorum commemoratione affecerint; cenſuram edentes ita pacatam, ita tranquillam, velut in ignotorum hominum, ignorantiaque & infirmitate lapſorum errores?

Aduerte, Ieſuita, ex merita ſaltem noſtra increpatione nimiam, paternamque in tuos Epiſcoporum lenitatem, ſi eam nec ex immerita Cenſuræ moderatione, nec ex vera tuorum nuntiatione agnoſti. Is enim genius veſter eſt, vt increpationibus magis iuſtiſque flagellis, quàm moderatione & manſuetudine, qua ſemper abutimini, vel ſanandi, vel ſaltem frænandi ſitis. Eccleſiæ lenitas deteriores ſemper vos fecit, nec vnquam ex ea

Digitized by Google

aliud conſequutum eſt, niſi quod vos innoxios gloriantes, eos ipſos qui ſua vos indulgentia meliores facere & quietiores ſtuduerant, fidentiùs aſpernari vltróque inceſſere cœperitis. Si Illuſtriſſimi Antiſtites Acta præfixiſſent Epiſtolæ, ſi ſocietatis veſtræ factionem, tam prodigioſæ doctrinæ originem non ſolùm edixiſſent, ſed exteriore aliqua pœna, in ſua quiſque diœceſi, ad tantæ culpæ notationem illuſtremque memoriam perſtrinxiſſent; vel mitiores nunc deiectioreſque animos gereretis, vel maiori certè cauſa, minoréque petulantia quereremini. Nunc quia nihil horum actum, quia vobis parcitum & indultum eſt, quia errores ira confoſſi, quaſi veſtri non eſſent, verſa in fiduciam impunitate, vociferamini vos inſontes, acerbè habitos, nec ſolùm perſonas hæreſeſque veſtras proteruiùs tuemini, ſed cenſuras perſonaſque Epiſcopales indigniùs laceratis.

Quantæ enim indignitatis quod vt inuehendi in Epiſcopos planiorem tibi campum aperias, apertè ad eos profiteris *veſtræ ſcriptorem epiſtolæ credimus veſtri chori non eſſe*, epiſtolamque ab ipſis editam, in eorum conſeſſu publicè ſæpiùs vna voce probatam & conſtitutam, eorum denique nominibus ſolemniùs obſignatam, eorum eſſe inficiaris, exhauſti pudoris ac iudicij nugator, dignè bubalis auditoribus, non Theologis reprehenſoribus? Quid porrò tua intereſt fuerit *Epiſcopali chori*, nène epiſtolæ ſcriptor, dummodo ipſa epiſtola ſit chori Epiſcopalis, à toto Epiſcoporum choro edita, epiſtola Epiſcoporum, vt tuis ipſe verbis, dum negare conaris, imprudens fateris, *Veſtræ*, inquis, *ſcriptorem epiſtolæ*, *Veſtræ epiſtolæ*, quid eſt niſi Epiſcopalis chori, Epiſcopalis epiſtolæ? quamuis ſtupore conſueto paulò poſt tibi ipſe infeſtus & hoſtis exclames, *Non credimus epiſtolam veſtram eſſe*. Cur non credis, qui faſſus es, & non vno loco faſſus, nè ſi illos non metuis, te ſaltem ancipiti contumelia ferias? Quicumque ſcripſerit Epiſcopi ſuam eſſe voluerunt, ſuam fecerunt, approbatione, autoritate, ſubſcriptione nominum; vt iam non eius qui ſcripſit, ſed Epiſcoporum omnium habeatur, & ſit epiſtola. An tu Pontificium decretum non habebis, niſi quod ipſe Pontifex ſcripſerit? Nec Regium niſi quod Rex? nec Diuinum, niſi quod ipſe Deus? Et quia qui regium, pontificium, diuinum ſcriptum exararit, nec Rex, nec Pontifex, nec Deus fuerit, Regis eſſe negabis, Pontificis, Dei? Refelles, contemnes, indignum eorum autoritate, alienum eorum prudentia & charitate aſſeres, & in ſcriptorem te agere dictitans, in illud impius blaſphemabis? Quæ, malum, intemperiæ iſtæ ſunt, à prudentiſſima Ieſuitarum ſocietate quaſi monſtra pullulantes? *Nunquid colligunt de ſpinis vuas, aut de tribulis ficus?* Nunquid ab ipſa ſtirpe aſtutiæ tantum inſipidæ frugis ſcatere potuit? O iudicium! ô manum Dei! verè hîc *digitus Dei* eſt.

Querim. pag. 11.

Ibid. n. 12. Querim. pag. 13. 14. 20. &c.

Matt. 7.

Quamquam ſcriptorem epiſtolæ, & tu & tui ſatis noſtis, & ſi neſciatis, nouit Gallia, Anglia, Belgium, nouit Eccleſia Catholica, nouit Roma, nouit Pontifex Maximus, Romanique patres, non ſolùm Epiſcopalis chori virum, ſed Epiſcopalis chori decus, non vna laude inſignem, non vna in re ſpectatum, & illis maximè nominibus quæ tu in epiſtola requiris, ſpectatiſſimum. Nemo illo benignior, fœuitiæ immunior, doctrina clarior, non plebeia illa & ludicra qua vos in ſcholarum gurguſtiis muliebriter

litigantes, pectora mentesque frangitis; infrænemque illam ferociam, omniaque blaterandi audaciam, cum summa imperitia condiscitis; sed Theologiæ patritiæ cognitione, Episcopali doctrina, Scripturis sacris, Apostolicis doctoribus, sanctis Patribus manante, verè scientia Sanctorum. Qua si tu vnquam imbutus esses, sanctorumque illorum Theologorum vocem vel nosses, vel audisses modò, nunquam epistolam eorum spiritu conscriptam, eorum sermone conceptam, eorum in simili genere scriptis germanam, paterna grauitate, Episcopali autoritate dignissimam, plenam prudentiæ, fucorum & ineptiarum inanem, stultissimo iudicio polluisses. Verùm, quod de *hyperbolis, amplificationibus, exundanti elaquentia* deliras in breuissimam epistolam, qua res grauissimæ, & duorum libellorum erroribus maximis maximéque variis redundantium damnationes paucis verbis perstringuntur, infrà suo loco agemus. Hic tantùm de acerbitate vehementiaque epistolæ, quam modò arguis, dicendum est. Quam dum ex eo probas quod *nulla scripturæ autoritas, nulla erroris conuictio, nulla instructio* afferatur, non Illustrissimos quarum hæresum iudices, aut eorum Censuræ scriptorem, sed plurima decreta patrum, concilia, Pontifices, Apostolos, in crimen vocas. Quam enim *scripturæ autoritatem, erroris conuictionem, instructionem*, adhibuit prima Synodus Apostolorum in epistola Synodali ad fideles ex gentibus, hoc solùm edicens, *visum est Spiritui sancto, & nobis?* Quam tamen *epistolam, cùm legissent*, fideles *gauisi sunt super consolatione?* Quibus argumentis vsus est Stephanus Pontifex, cùm aduersus tot Africæ & Orientis Episcopos, his solis verbis vsus est, *Quod traditum est, non innouetur?* Quas autoritates explicuit antea Zephyrinus etiam Pontifex, cùm communionem mœchia lapsis restituendam primùm decernens, frementibus licet Montanistis, tantùm ait, *Ego & mœchiæ & fornicationis delicta pœnitentia functis dimitto?* Quid rationum denique, vt innumera intersecem, quæsiit Concilium Arausicanum, cùm lacinioſæ & tortuosissimæ hæreseos Pelagianæ plurima magni ponderis capita singulis penè verbis proscripsit; vt iam antè Nestorianorum labes singulis Anathematismis Cyrillus Alexandrinus expunxerat? Vt denique, omissis in re perspicua testimoniis, nostra ipsa tempora attingam, qua tandem disputatione, quibus scripturarum telis confixit Leo Pontifex latissimam, pérque longè plurima fidei mysteria palantem Lutheri hæresim, cùm eius singula placita dinumerans, iis omnibus, ipsique Luthero, nisi ante diem certam resipisceret, Anathema intentauit? Postremò, quibusnam Scripturæ, Patrumve testimoniis instruxit Concilium Tridentinum doctrinam quam definiit, hæreses quas abdicauit de sacramentis in genere, de baptismo, de scripturis Canonicis, de matrimonio, de indulgentiis, aliisque? An ista tibi videntur *Spiritus grandis, commotio ignis, rigidi panni, pingues lacernæ*, vt loqueris, mutuato etiam Satyrici poëtæ mysteriſmo, quia *nulla* inest *scripturæ autoritas, nulla erroris conuictio?* Sed quid ego hæc ad te, qui Ecclesiastici moris, disciplinæ Canonicæ hospes, angustiarum solùm puerilis scholæ inquilinus, nihil nosti nisi vmbraticos magistrorum cum discipulis, discipulorum cum magistris conflictus, vbi nullus ordo, sed sempiternus clamor inhabitat; vbi, quasi in populari turba,

Ibid. n. 22.

Act. 15.

Ibid. vers. 31.

Apud Cypr. epist. 74 ad Pompeium.

Apud Tertull. lib. de pudicit. c. 1.

Cõcil. Arausic. 2 to. 2. Concil. gener. part. 1.

Cyrill. Alex. Anathem. in Nestorium.

Cõcil. Ephes. part. 3.

Leo X. in Bulla, Exurge contra Lutherum, tom. 4 Concil. general. par. 2. Concil. Trid. ſſ 4 7. 24. 25. &c.

omnes pares, infimi quique ferociores; latera pulmonesque non capita, discrimen faciunt; vilissimæ altercationes, implacabiles nugæ, & sicut apud Apostolum fabulæ genealogiæ interminatæ, ita digladiationes
1. Tim. 1. interminatæ vigent. Hasce Iesuiticas delicias, scholarum vestrarum amœnitates, ridicule Theologe, Episcopalibus iudiciis abesse mirabis, & voluticæ vehendi licentiæ male assuetus, Episcopos non agnoscis, disputationes requiris, autoritatem contemnis, obseruantiam despuis, nisi scripturarum rationumque pondere depressus, penitusque conuictus hæreas, nisi videris, tetigeris, palparis, hoc est, nisi ipse iudex sias, auditurum negas, iniuriam quereris, violentam acerbitatem exclamas. Quis te audiat? quis non explodat? quis non execretur diuini ordinis euersorem, diuinæ potestatis inimicum, Ecclesiasticæ traditionis ignarum, eorum iudicij con-
1. Tim. 6. temptorem, quibus dicere licet; *Si quis aliter docet, & non acquiescit sanis sermonibus Domini nostri Iesu Christi, & ei quæ secundum pietatem est doctrinæ, superbus est, nihil sciens, sed languens circa quæstiones & pugnas verborum?* Adhibent semper Episcopi, fateor, autoritates quibus probent, argumenta, quibus suadeant, ea intuentur, ea conferunt, ex iis sua iudicia expendunt, interdum etiam simul euulgant, vt malis exemplis declaratur Sed hanc iis legem perpetuam dicere, vt nisi edita causa nihil statuant, nec eorum iudicia plus fidei mereantur, quàm quantum rationibus apud pertinaces quosque, vel indoctos euicerint, quid aliud est quàm eorum autoritatem extinguere, & priuato cuiuis exæquare, imò priuati cuiusvis iudicio subjicere? Hanc tu ab Episcopis mansuetudinem postulas, nouæ charitatis author, vt se in publicis hæresibus extirpandis Episcopos obliuiscantur, priuatos agant, deposita ducum autoritate, deuolent in militum gregem, nihil imperent, omnia sine fræno, contentionum æstu misceri patiantur, nemini contumaci potestatis suæ aciem opponant? Hæc est, non dico hæreticorum, sed rebellium omnium consueta quiritatio. Neminem se maiorem ferunt; Æqualitatem promiscuam postulant; hanc demùm felicitatem, hanc suauem vitam putant, iura auersantur, potestates, ceu Tyrannides oderunt: nulli magis humilitatem à maioribus exigunt, quàm qui ea carent.

Frustra ergo charitatem, confusionem æstimas, & superiorum benignitatem, inferiorum superbij meraris. Malum tibi humilitatis & mansuetudinis, sine eo quod malè postulas, impensum est, si tibi humilitatis essent oculi, quibus id intuerere. Errorum se tuorum hostes, Illustrissimi præbuerunt Episcopi, non hominum, in quos nihil statuerunt, quos nec perstrinxerunt voce, nec nominarunt, nec innuerunt, cùm meritò facere potuissent. Planè *Samaritanum*, quem petis, præstiterunt tibi, *oleum & vinum infuderunt*, oleum mansuetudinis personis, vini vim, Censuræ vi-
In spongiæ Epilogo. gorem, doctrinæ; multo quàm tu æquiùs, qui postquam *Spongiam aceto & aquâ* te *implesse* gloriatus es, Christi tortorum æmulus, *oleum tamen & vinum* postulas, *pondus & pondus* exhibes, *statêram dolosam* non *bonam*, *abominationem apud Deum*, quasi tibi soli concessa acerbitas, aliis sola mansuetudo relinqueretur.
Prouerb. 20.

Quamquam, si saperes, Pseudo-Loëmeli Iesuita, non afferres Sama-

ritani exemplum, nec pleraque alia quæ indoctè conglomeras. Nam Samaritani parabolam quis non videt personas spectare, qua ratione illæ curandæ, fouendæ, sanandæ, præcipere? Illustrissimorum verò Antistitum epistola personas non spectat, vt dictum toties, solam doctrinam ferit. Apostoli quoque, Nazianzeni, Hieronymi dicta, quæ stolidè inferfisti, de personis agunt, hominibus cauent, hos *instrui in spiritu lenitatis*, hos *cum modestia corripi*, hos *leniter humanéque corrigi* iubent. Ecclesia enim, vt hæresum, errorumque inexorabilis vindex est, sic hæreticorum, errantiumque omnium pia mater, prona ad veniam, tarda ad pœnam, eliciens, trahens ad pœnitentiam suauitate, non ad contumaciam præmatura seueritate compellens. Quamquam vbi contumaciam deprehendit, vbi mala mente, non humano errore peccari, fremi, insultari videt, nouit autoritatem exercere, quam charitate tegebat, nouit tum *consolari pusillanimes*, tum corripere inquietos; nouit increpare dûrè, vt sani sint in fide; *tradere satanæ*, *vt discant non blasphemare*, *virgæ* denique; *aut charitatis & spiritus mansuetudinis* optionem peccantibus offerre. Ex quo vide quid tu, quid tui commeriti, qua non solùm increpatione, sed etiam pœna digni, Ecclesiæ Catholicæ tot Episcopis, vestri erroris iudicibus, spretis & calcatis. Vide, inquam, odiosam tuam iniquitatem, qui post talia tantaque tuorum in Ecclesiæ doctrinam, in Ecclesiæ Doctores ac Patres, in Episcopos amplissimos, flagitia, audaciam, proteruitatem; mansuetudinem requiris, patientiam flagitas, & hoc autore Apostolo, iudicibus SS. Patribus, vobis deberi contendis.

Querim. n. 10. & 11.

1. Thessal. 5.

Tit. 1.
1. Tim. 1.
1. Cor. 4.

Nam Hieronymi in primis ad Theophilum Alexandrinum epistola de Ioannis Hierosolymitani Episcopi, cum Hieronymo & Monachis Palæstinæ controuersia, quam tu in Spongia, in Querimonia sursum vorsum trahere non cessas, Theologiæ suppellectilis & rerum bonarum inanissimus, quamque hoc loco Illustrissimis Episcopis præcipuè opponis, te potissimum iugulat, & tuam perpetuam futilitatem exponit. Ioannes enim Hierosolymitanus non paucas coquebat hæreses, Origeni fauebat, eo nomine ab Epiphanio aliisque notabatur, eoque ipse nomine Hieronymum, & Monachos Palæstinæ Origenis hostes premebat, vexabat vltra fas. Hos tamen, licet iniuriâ oppressos, licet fidei sinceritatis assertores, Theophilus ad tranquillitatem, ad patientiam, ad pacem cum Episcopo & Pastore suo, quamuis minus probato, quamuis in fide vacillante, quia tamen Episcopo, quamdiu ab Ecclesia ferretur, excitabat. Tot Monachos, Hieronymum virum tantum, vnius Episcopi iniquioris, de fide malè sani, honori, paci, quieti cedere iubebat, nec bonitate causæ in eum abuti, nec superbire, nec ferocire patiebatur. Nunc tot Episcopis, tot viris doctrinæ, virtute summis, diras, apertasque hæreses vna voce damnantibus, exurgunt non Hieronymi, non monachi mundo extorres, sed vilissimi Iesuitarum semidocti gerrones, regularem perfe[illegible]nem crepantes verbis, sæculares affectuum animorumque prauitates superantes factis, & quod Theophilus illos in causa optima aduersus vnum Episcopum audere noluit, isti in pessima aduersus amplissimum Episcoporum consessum ausi sunt.

Hieron. ep. 61. ad Pammachium. Vid. eundem ep. 60. & 62.

Sic tu infœlix ſemper & præpoſterus, nec ſat humilis vt fileas, nec ſat prudens vt loquare, ea moues quæ in te duriùs cadunt, ea teſtimonia congeris, vt humanitatem indulgentiamque tibi deberi euincas, ex quibus omni acrimonia cenſuræque auſteritate dignus es. Quo maior Illuſtriſſimorum Antiſtitum clementiæ laus, qui tantùm de iure ſuo in vos immeritos remiſerunt, ita vim lenitatemque temperantes, vt neque fidei integritati defuerint, nec in vos à conſueta ſua paternaque receſſerint benignitate. Quod ſæpè itero, ſæpiúſque iterandum eſt, quia tu tantæ moderationi ingratus, quidquid in errores veſtros actum eſt, in vos ipſos intortum ſimulas, vos ſchiſmaticos, vos hæreticos denotatos eſſe, cenſuram doctrinæ cum cenſura perſonæ confundens, falſaque querimonia totas pagellas obturpans, vt tanto inflatiùs mugias, & proſopopœis exclamationibus, tragœdiis exoticis materiam fictitiam pares.

Ita ridiculè lamentaris ereptum tibi *pallium*, neſcio quod, quo ſcilicet tu ac tui cum Epiſcopo Chalcedonenſi, Cleroque Anglicano concertantes, Catholici videremini, *concertationemque inter Catholicos de rebus necdum clarè perſpicuéque diſcuſſis, ſalua fidei compage*, ſuſcepiſſe; allatis etiam in huius pallij ornatum exemplis contentionum inter Apoſtolorum principes, Petrum & Paulum, Hieronymum & Auguſtinum, Epiphanium & Chryſoſtomum, quibus *fulgurantem iracundiam* tribuere non dubitas, inter Epiſcopos Orientales & Occidentales de Paſchate, &, ne quid ad pallij magnificentiam reliquum facias, *inter beatos Angelos cùm diuina voluntas neutri adhuc parti liqueret*. Hoc tu tam ſplendidum pallium, tam diuinis emblematis pictum, tibi ab Illuſtriſſimis Epiſcopis eripi eiulas, *dum partem alteram*, inquis, *velut erroneam, blaſphemam, ſchiſmaticam, hæreticam proſcribunt*. Non facilè dixerim, inſcitiùs texas hoc pallium, an retexas. Si enim haberes, non tibi auferrent Illuſtriſſimi Præſules, quos diximus non te, non tuos, non veſtræ partis adiutores, ſed doctrinam veſtram proſcripſiſſe. Vt ſi ante eorum cenſuram non eratis erronei, ſchiſmatici, hæretici, per eam facti non ſitis. Aliud enim eſt damnare doctrinam, aliud hominem. Nec quælibet damnata hæreſis hæreticum facit, præcipuè ſi nihil ſtatuatur in autores, ſi ſententia non ſit vltima & ſuprema, ſi appellationis beneficium ſuperſit, ſi abſit pertinacia. Quibus de cauſis ſæpè fit, vt indocti doctique homines res falſas & hæreticas ſine hæreſi tueantur. Non ergo vos proſcripſerunt Illuſtriſſimi Præſules, vt hæreticos aut ſchiſmaticos, nec vos vlla nota, quantum in ſe eſſet, inurere voluerunt. Vos videte ne vos hæreticorum germanos, tam moribus quàm doctrina faciatis. Quæ grauior in vos damnatio à vobis ipſis eſt, quàm ab Illuſtriſſimorum Epiſcoporum iudiciis. Si ergo pallium quod tibi ereptum ais, erat opinio & exiſtimatio Catholica tuorum, habes illud integrum per decretum Epiſcoporum Galliæ, nec niſi nequiter quereris tibi ereptum. Sin illud *pallium* vocas, opinionem de libris doctrinaque veſtra commodam & plauſibilem, iam illudque pallium ante Epiſcoporum epiſtolam, non ſolùm Cleri Anglicani, Catholicorumque Angliæ longè plurimorum iudicio, ſed ipſorum Proteſtantium opinione amiſeratis. Hi enim vos Epiſcopi veſtri, & dignitatis Epiſcopalis oſores, *Puritanos* in Anglia vocitabant, ob ſimilem

Querim. § 3. n. 3.

Puritanorum ab Episcopis Protestantibus, & ab omni Hierarchiæ imagine auersionem. Nec liberum fuit Episcopis Gallicanis publicè grassantem, & in vicina insula, & in ipsa iam Gallia, doctrinam, traditioni, & toti penè disciplinæ Ecclesiasticæ pestilentem, non abominari, non repellere, non percellere censura. Quod vos si iniquè fertis, non eorum iustissimo iudicio, sed vestrorum temeritati audacique imperitiæ succensere debuistis, qui dogmata edere ausi sunt, ita noua, ita improba, ita tetra, vt omnium factioni vestræ non studentium admirationes, odia, in Anglia, in Gallia, in aliis vbi audita sunt regionibus, sua sponte concitarint, etiam sine Illustrissimorum Præsulum decreto, vt multis virorum maximorum quæstibus, qui è variis gentibus iam ante allati sunt, declaratum est. Quare non tam causæ vestræ infamiam creauit Episcopalis censura, quàm probauit, & communi præeunte iudicio confirmauit.

Imò verò licet nihil eiusmodi præiudicij fuisset, tamen eorum Christianæ prudentiæ, & in Ecclesiam prouidentiæ fuit, eripere fraudulentis hominibus quòdcumque pallium, quo tam intolerandos errores, & tantam Ecclesiæ Catholicæ labem obuoluere conarentur. *Arma enim eorum militiæ non carnalia sunt, sed potentia Deo ad destructionem munitionum, vt consilia destruant, & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei.* Induere debuerunt *pallium zeli*, vt diriperent pallium erroris, diploïdem confusionis, perizoma verecundiæ, quo se malæ mentes, non ad pudorem, sed ad impudentiam, non ad pœnitentiam, sed ad obdurationem contegere solent, vt palliata prauitate audaciùs fallant, pernicioſiùs dejiciant. Confidenter enim in hanc causam adeò perditam & infamem, & in quæuis consilia pessima se demittunt, hac sola spe freti, quod coalita factione, vbi plures ipsi, & aliquot hinc inde prensati suffragatores, consenserint, non iniquorum, non erronum, non perduellium crimen, sed Catholicorum piorumque hominum *de rebus necdum clarè perspicuéque discussis, salua fidei compage, dissensionem* visum iri sperant, Sanctorum, Apostolorum, Angelorum denique contentionibus simillimam. Quo pallio, qua fraude Illustrissimi Præsules subrui Ecclesiæ ordinem, prodi fidem, ludi simplicitatem, Schismatibus muniri viam, contumaciæ præferri facem pati noluerunt, non potuerunt pro sui muneris officio; & in Ecclesiam cura & amore. Talia enim nunquam tulit Ecclesia, quascunque isti sanctorum concertationes commententur, vt dum ipsis sanctis pares esse nolunt, sanctos sibi faciant pares. Nam Petri & Pauli contentionem, vel non [a] veram, vel de [b] *conuersatione*, non *de prædicatione*, eamque breuiculam, & minimè pugnacem, adeóque non contentionem, sed reprehensionem. Paulo enim arguenti non restitit Petrus, docet Scriptura, tradunt veteres, nemo iam nescit post tot cum huius temporis hæreticis pugnas. Hieronymi autem, & Augustini de hac ipsa. Apostolorum dissensione dissensio, & dimicatio epistolaris, adeò à fidei capitibus vtrimque fuit semota, vt eam Ecclesia nunquam definiendam putarit, & ad hoc vsque tempus in cuiusvis arbitrio reliquerit. Nam Epiphanij & Chrysostomi dissidium, non *de libris Origenis*, vt tu ais, sed de personis Origenistarum Monachorum Alexandriâ exulum ortum esse, Chrysostomo eorum artibus, hypocrisi, mendaciis fallaciter occupato;

Isa. 58. 17.

[a] *Vide Hieron. in cap. 2. ep. ad Galat.*

[b] *Tertull. de præscr. c. 23. & 24. & lib. 1. in Marcion. c. 20. & lib. 4. c. 3. & lib. 5. c. 3. Gal. 2. Vid. Hieron. ep. 89. ad Aegust. & Augustin. ad Hier. epist. 86. 87. 95. & inter epistolas Hieron. & Hier. ipsum epist. 96. ad Augustin. Querim. pag. 28 Vid. Cardin. Baron. Anno 402.*

Digitized by Google

istiusque dissidij historiam variis historicorum, præcipuè Socratis, Sozomeni, Palladij, Origenistis fauentium studij vitiatam, ex ipsa rerum serie clarescit. Nec tu in iis *fulgurantem iracundiam* fingere, Chrysostomum Origenis librorum defensorem simulare nisi vitiis tuis blandiendo potuisti. Nam Palladius Episcopus Chrysostomi discipulus, vita eius latè perscripta; injectaque de Epiphanio Theophilo fauente [a] mentione, nihil tale de eo aduersus Chrysostomum commemorat, nec Monachos Ægyptios ab eo susceptos ait quasi Origenis defensores, sed quasi eos qui dicerent, [b] *se nihil peccasse, neque in Dei leges, neque in Theophilum*, sed illius odio circumuentos esse. Imò addit eos libellum Constantinopoli edidisse, [c] *omnesque hæresim anathematizasse*. Nam Origenistas illos Monachos hæreses Origenicas non in seipsis solùm, sed in ipso Origene studiosè dissimulasse, cùm illius libros ab hæreticis corruptos esse dicerent, omnium [d] eius ætatis scriptorum, atque in primis [e] Hieronymi testimonio manifestum est. Frustra quoque Episcoporum Orientalium aduersus Occidentales de Paschate certantium *sanctitatem* extollis. Mirum cur nec Cyprianum adjeceris, tanta quoque sanctitate virum, nec totius Africæ Episcopos de baptismo altercantes. Nimirum sensisti non omnia quæ sancti facere imitanda, nonnulla purganda, nonnulla culpanda, ipsis etiam authoribus patribus, quorum primarium Augustinum iurgium Cypriani improbantem, [f] & ipsius martyrij sanguine diluentem legere poteras. Sicut enim Cyprianus Stephano Romano Pontifici malè de baptismo repugnauit, sic malè Victori, aliisque Pontificibus, de Paschate Orientales; ideoque tandem & Anathemate [g] percussi, & à Conciliis [h] damnati fuerunt.

a *Palladius dialog. de vita Chrys. c. 16.*
b *Idem ca. 7*
c *Idem ibid.*
d *Seuerus Sulp. dial. 1.*
e *Hieron ep. 71. & 78. &c.*
f *Aug. epist. 48. ad Vincentium. Et lib. 1. de Baptismo contra Donat. ca. 18. & 19.*
g *Vide Euseb. lib. 5 hist. cap. 22. 23. & 24. Epiphan. hæres. 50. August. hær. 29.*
h *In Concilio Nicæno, & alibi.*

Angelos verò quàm putidè in medium affers, imbellis pugil, quasi Angeli de doctrina fidei, de obedientia, de schismate disputarint. Nemo Angelus hisce de rebus contendit, qui non ex Angelo dæmon euaserit. Tu verò tantum Angelici acuminis habes, vt quicquid vlli Angelorum, vlli sanctorum, vlli Theologorum, quacunque de rè certarint, ex eo vestras in Anglia aduersus Hierarchiæ ordines, Ecclesiam, Sacramenta, Decreta Pontificia, machinationes ac turbas excudi putes. Hoc glorioſum pallium quo tecta veneranda societas magno sonitu, magna diuinæ traditionis strage Angliam sine scandalo perambulasse dicitur. Hoc velamen non ridiculum solùm, sed improbum, & tritum, & solenne hæreticis, quorum notissimum artificium est, nouitates suas pro rebus quàm leuissimis paruique momenti obtrudere, quæ nec fidem nec salutem spectent, sed in medio positæ, Catholicorum hominum, & opinionibus & disputationibus liberæ sint. Sic enim Ecclesiæ animaduersionem à se auertunt, suspicioneque ac diffidentia hominum mentibus erepta, faciliores ad eos aditus & tutam errori viam parant, *vt dormientibus hominibus in medio tritici lolia superseminent*. Talia initio Lutherus sua dogmata dictitabat, antequam à Leone damnarentur. Tales in plerisque capitibus errores suos posteri eius hæretici faciunt. Imò & salutem in Ecclesia Romana esse posse confessi sunt, donec langueſcenti iam hæresi hoc telum lethale sentientes, contrarium non ita pridem prædicare cœperunt. Sic Ariani, Nestoriani, Pelagiani, Eutychiani, aliique cauillati sunt, vt ante dictum est. Laniarunt, diffarunt

Matth. 13. In epistol. provocationis à Legato Caietano ad Pontificem apud Sleidan. l. 1. an. 1518. Vid. Plessæum de Eccles. &

iure merito hanc laruam, hunc aëreum centonem, hoc fraudis hæreticæ pallium, Illustrissimi Præsules, quo vetustas, & nuditas, & fœditas inclusi figmenti velabatur. Non quò velaretur prudentioribus, quietis, verè simplicibus Catholicis, quibus Iesuiticæ contentionis iniquitas summo semper odio fuit; sed vt incautioribus, rudibus, circumuentis patefceret, inquietos verò, cupidos, sui amantes, maligni dissidij autores ipsa suæ turpitudinis nudatione concuteret. Vt qui tantos in Anglica Ecclesia, quamdiu ipsi non turbarunt, pacatissima, conscisscere tumultus, fouere, libris editis tueri, profanas vocum nouitates, inauditas blasphemias per Ecclesiam spargere ausi sunt, si non schismatici, si non hæretici, saltem schismaticæ hæreticæque doctrinæ defensores habeantur, iureque in posterum dicantur, quoad Ecclesiæ plenum iudicium supremumque accesserit.

latiùs librum qui inscribitur, Apologia Protestatium pro Rom. Ecclesia, Tract. 2. c. 2. sect 14. Vid. suprà in Præfat.

Sed objicit fictitia Ecclesia, *decretum* Illustrissimorum Antistitum *non esse certum fidei dogma, non esse infallibile.* Ideóne non colendum, non verendum, non audiendum est? An infallibiles solùm Episcopos audiri vult Christus? An infallibiles solùm Episcopos Ecclesiæ Pastores Doctoresque posuit *in consummationem Sanctorum, in ædificationem corporis Christi, vt non simus fluctuantes omni vento doctrinæ?* Exceptio inepta est, noua, Iesuitica à nullo, quod constet, hæreticorum aduersus Episcoporum Concilia, non generalia tantùm, sed particularia quoque, quibus tot hæreses deletæ sunt, ad hoc vsque tempus opposita. Quis enim vnquam hæreticorum concilia Episcopalia hoc solo nomine eluſit, quod diceret non esse infallibilis autoritatis? Quando ita argumentati sunt Nouatus, Pelagius, Arius, tot alij hæretici quos Episcopi in Prouinciis primùm damnarunt? Nemo hoc effugio vsus est. Omnes vel obreptum Episcopis, vel sibi calumnias inflictas, vel alias causationes, quas etiam mutuati sunt Iesuitæ, quibusque non particulares solùm, sed generales etiam Synodos ludificari solebant, protulerunt, vel exerto ore, & hæretica petulantia reclamarunt. Etsi enim quantum inter generales Synodos & particulares interfit, nunquam nescierit Ecclesia superiorumque temporum Christiani, eas tamen summo semper, indiscreto, tantumque non pari honore habitas fuisse, quamdiu Ecclesia palam non intercederet, ex perpetua Ecclesiæ obseruatione manifestum est. Non enim quærebatur illis temporibus, quænam Episcoporum Concilia errori obnoxia, quænam certæ veritatis essent. Omnes omnia colebant, omnia venerabantur, vt Pastorum vocem, vt magistrorum Ecclesiæ doctrinam, vt eorum quibus dictum esset, *qui vos audit, me audit.* Non perscrutabantur, non dijudicabant, sed piè, humiliter, quietè suscipientes, eorum iudicium Deo, Ecclesiæ, relictum esse, non priuatis, non outbus, non iis qui nulla inquirendi potestate præditi essent, arbitrabantur. Itaque Priscillianam doctrinam, postquam à Synodo [a] Cæsaraugustana damnata est, Origenisticam, postquam [b] ab Alexandrina, Eutychianam postquam à Constantinopolitana sub Flauiano [c] habita, Arianam denique postquam ab [d] Alexandrina, vt alias præteream, nemo Catholicus hæreses esse negauit, eorumve susceptores hæreticos, etiamsi solis Episcoporum [e] prouincialium iudiciis damnati essent. *B. Alexandro Arium repudiante, qui mansere cum Alexandro, mansere Christiani; qui verò cum Ario*

Querim. §. 3. n. 14.

Ephes. 4.

Vide Aug. l. 2. de Bapt. contra Donat. c. 1. & alibi. Concil. 5. Constantinop. in ep. Vigilij ad Aurelianum Epise. Arelatensem, Collat. 7. & Collat. 2. &c.

Luc. 10.

a *Seuerus Sulp. hist. l. 2. Vid. tom. 1. Concil. gener.*

b *Hier. epist. 70 71. Epiphanius ep 73 apud eundem.*

c *Vid. Cicil. Chalc. act. 1. & epist. Flauiani apud S. Leo. ep. 10.*

d *Socrat. l. 1. hist. c. 3. Epiphan. hær. 69.*

e *Vid. Cicil. Mileuit. 1. & Carthagin. contr. Pelag.*

Digitized by Google

receſſerunt, Saluatoris noſtri nomen Alexandro cum ſuis reliquerunt, atque ipſi deinceps Ariani vocati ſunt, inquit Athanaſius. Ac ſi quis eo tempore Ieſuita vel Origeniſtis, vel Priſcillianiſtis, vel Eutychianis ſuggeſſiſſet Epiſcopos falli poſſe, vniuerſi cum Bernardo reſpondiſſent: *Quid hoc refert tua, qui conſcius non es; præſertim cùm teneas de ſcripturis, quia labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem ex ore eius requirunt, quia Angelus Domini exercituum eſt? Requirunt dixerim legem, non quam vel authentica vlla ſcriptura tradiderit, vel ratio manifeſta probauerit. De huiuſmodi quippe nec præceptor expectandus, nec prohibitor auſcultandus eſt; ſed quod ita latere aut obſcurum eſſe recognoſcitur, vt in dubium venire poſſit, vtrumnam Deus hoc aut aliter forte velit, ſi non de labiis cuſtodientibus ſcientiam, & ex ore Angeli Domini exercituum certum reddatur. A quo denique potius diuina conſilia requirentur quàm ab illo cui credita eſt diſpenſatio myſteriorum Dei? ipſum proinde quem pro Deo debemus tanquam Deum in his quæ apertè non ſunt contra Deum, audire debemus.* Hi fuere ſenſus, hæc pietas, hic in Deum & Dei præſules honor meliorum Chriſtianorum, & ipſorum quidem, vt vidimus, hæreticorum. Tanta enim per omnem Eccleſiam, tam humilis, tam caſta in Epiſcopos Eccleſiæ patres obſeruantia percrebuerat, vt eius etiam veſtigia in transfugis hæreticis remanerent.

Athanaſ. orat. 2. contra Arianos.
S. Bern. de præcepto, & diſpenſ. c. 12.
Malach. 2.

Hæc igitur cauillatio, quam nec Catholici, nec hæretici antiquiorum temporum agnorunt, à Ieſuiticis ſcholis oritur, poſtquam penè omnis Eccleſiaſticæ diſciplinæ cognitio & vſus, ſacrarum poteſtatum reuerentia, Catholica humilitas & pudor ab illis exceſſit. Non enim aduertunt imperiti litigatores, ſe id genus defenſionis vrgere, quo nemo mentis compos in ſæcularem etiam iudicem vtatur. Quis enim ita inſaniat, vt iudicis ſententiam repudiet, quod ſit ab homine lata, infirmo nimirum ac labili? Quis legitimè excipi putet iudicem falli poſſe, dum reipſa deceptum eſſe non patet? Quis hoc effugium aliud cenſeat quàm pertinacis animi, & ipſo lumine communi carentis obſtinationem? Imò nec aduertunt refractarioli tricones ſe id aduerſus venerandum Epiſcoporum conſeſſum effutire, quod aduerſus infimum ſui ordinis præfectum nemo pius religioſus audeat. Quis enim Regularis ſtatuenti quippiam præpoſito, aut certam opinionem certum dogma præſinienti, obiectet eum eſſe hominem, falli poſſe, non facere fidei dogma, ideoque obedientiam detrectet? Quanto minus id liceat Ieſuitæ, ſingularis illius, cæcæque obedientiæ profeſſori? Quid ergo? pluris faciunt religionis ſuæ, quàm religionis Catholicæ Magiſtros? religiones priuatas, quàm religionem vniuerſalem? Priuilegiatos, quàm natiuos patres? eos quibus humanæ leges, quàm quibus diuinæ conſtitutiones honorem ſanxerunt?

Querim. §. 3. n. 14.

At Galliæ Epiſcopis *in Anglos Catholicos iuriſdictio non competit.* Hoc enim eſt contumaciæ caput: Huc ſemper Ieſuitæ reuoluuntur; hoc vnum peſſimi Theologi, pejores Chriſtiani, magnum momentum putant. Itaque & initio Querimoniæ, & in Epiſtola ad Galliæ Epiſcopos, & in Spongia, & antè in ficta declaratione, vehementer ante omnia queſti ſunt, *Eos qui nullam in Catholicos Angliæ authoritatem habeant, de cauſa tamen ipſorum iudicandi prouinciam ſibi ſumere.* Quibus illud vnum ſat eſſe poterat, ſi quid Chriſtianæ mentis, ſeu, vt ait Auguſtinus, *Chriſtianum ſenſum* haberent,

Epiſt. ad Epiſcopos Galliæ ante Apolog. Declarat. p. 1. Spong. c. 1. & cauſ. 6. Querim. p. 11.

honorem saltem & reuerentiam quibuscumque Ecclesiæ Catholicæ Episcopis, ab omnibus illius Ecclesiæ filiis, cujus illi sunt patres, præstari debere; eorumque de fide, cuius doctores & iudices à Deo dati sunt, iudicia, si non pœnæ & anathematis metu, saltem institutæ à Deo potestatis, Ecclesiæ vnitatis, *Collegij Episcopalis* respectu, obseruantia cultuque dignanda esse, non spernenda, non vexanda, non scriptis & virulentia publica insectanda. Quæ enim iurisdictionis exceptio hoc officium excludit? hoc crimen purgat? Quis terribilem Christi vocem, *qui vos spernit, me spernit*, in solos eos quibus Episcopi iurisdictione ordinaria præsunt, valere dixit? Quis Iesuitas, Regularium penè nouissimos, Episcopis pares, ab eorum reuerentia liberos fecit? Silere debuerant, quiescere, temperare superbiæ, contundere tumentes animos, *cum pace ac silentio* superius Ecclesiæ iudicium præstolari, nec antequam hoc editum esset, in solenne tot Catholicorum præsulum decretum atrocibus libris insurgere, & inusitatum audaciæ genus Catholicæ Ecclesiæ exhibere?

Aug. lib. 1. operis imperf. contr. Iulian. cap. 10.

Anguil. epist. 162. contra Donatistas. Cœlestin. ep. ad Synod. Ephes. Concil Ephesin. par. 2. Vide Cypri. passim. Luc. 10. Thren 3. 2. Thess 3.

Quid quod Catholicis Episcopis non solas quibus præfecti sunt Ecclesias suopte munere curare iussum est, nec eas duntaxat curantibus debitus honor, debita obseruantia, sed & alias passim, vbi hæreseos præcipuè labes & fidei periculum imminet? Quod patrum consensu & totius Ecclesiæ adeò confirmatum & declaratum est, vt nemini rei Theologicæ peritiori possit ignotum esse. Ex multis illustriora aliquot testimonia dabimus, vt discant Iesuitæ, quod ne quidem cogitasse vnquam videntur.

Nam cùm Cyprianus priuato Lambesitano in Africa Episcopo Nouatiano obsisteret, deque eo Clerum Romanum sede vacante admoneret, Clerus solicitudinem ac diligentiam eius collaudans, *Omnes enim nos*, inquit, *decet pro corpore totius Ecclesiæ, cuius per varias quasque Prouincias membra digesta sunt, excubare.* Cuius rei locus & expositio insignis est apud Chrysostomum vbi scribit Eustathium Antiochenum Episcopum, qui primus in Synodo Nicæna perorauit, & Ecclesiæ aduersus Arij gregem magnum columen fuit, non solùm Ecclesiam suam ab Ariana lue primùm nascente vindicasse, sed eandem aliarum vbique Ecclesiarum quam suæ gessisse curam. *Nec verò hic tantùm*, inquit, *prouidentia ista vsus est, sed & quoquo versus dimisit qui docerent, hortarentur, disputarent, omnem hostibus aditum præcluderent. Præclarè enim à spiritus gratia didicerat Ecclesiæ præsulem, non eam solam quæ ei à Spiritu sancto commissa est, sed & omnes per totum vbique orbem constitutas curare debere. Atque hoc à sacris precibus didicerat. Si enim preces, inquiebat, pro Catholica à finibus vsque ad fines orbis diffusa Ecclesia fieri debent, multo magis curam quoque toti illi impendere necesse est, & cunctis ex æquo consulere, & omnibus prouidere.* Quod & ipse Chrysostomus egregiè inuitatus, *Non suam duntaxat Ecclesiam*, inquit Sozomenus, *sed & aliorum vniuersas, ceu bonus ac magnanimus Episcopus, emendare conabatur.* Quare Ecclesiarum omnium solicitudinem, more diui Pauli, eum suscepisse laudat Theodoretus; magnaque inde illi apud improbos Ecclesiarum vastatores inuidia, quæ, in diras tandem inimicitias, & in bellum apertum erupit. Memorabile in hoc genere est factum Eusebij Samosateni Episcopi, egregij Nicænæ fidei propugnatoris, qui à Valente Imperatore Ariano cum pluribus aliis Or-

Clerus Rom. epist. apud Cypr. ep. 30.

Theodoret. hist. l. 1. c. 7.

Chrysost. homil. de S. Eustathio Antioch. tom. 5.

Vide Sozom. hist. l 8 c. 3. & 6 Theodor. l 5. c. 29. & 31.

Theodor. hist. l. 4. c. 12.

thodoxis Episcopis exul in Thraciam missus, *cùm multas Ecclesias Pastoribus orbatas intellexisset*, inquit Theodoretus, *habitu militari indutus, & capite tiarâ operto, Syriam, Phœniciam, & Palæstinam peragrauit, quò tum Presbyteros, tum Diaconos crearet, tum alia Ecclesiastica obiret officia. Quod si quando in Episcopos secum doctrina consentientes incidebat, eos Ecclesiis quæ carebant pastoribus præfecit.* Quam eius erga omnes Ecclesias solicitudinen prædicans Basilius; *Persuasus sum*, inquit, [a] *quod propter lacrymas Ecclesiarum & gemitus, quibus post te ingemiscunt omnes, in vita te hominum amator Deus conseruaturus sit.* Aliaque de eodem his similia [b] Nazianzenus, cum *columnam & firmamentum Ecclesiæ, & luminare in mundo*, appellans. Basilium ipsum videre est Ecclesiæ Antiochenæ vt propriæ consulentem, [c] hortantem, docentem literis quæ ad fidem Catholicam & ad hæreticorum insidias præcludendas pertinerent. Quam in eo laudem mirè extollit [d] Nazianzenus, cumque, *non vni & exiguæ nationi, sed omnibus hominibus, atque omnibus orbis partibus de veritatis doctrina, ex qua salus comparatur, leges statuisse* ait. *Nam cum alij omnes*, inquit, *id tantummodo quod ante pedes est, videant, suaque, vt in tuto sint, laborent, (si tamen id satis tutum esse potest) nec vlterius progrediantur, nec magni aliquid & strenui vel cogitatione complecti, vel efficere queant; ipse contrà tametsi cæteris in rebus moderatus esset, hic tamen modum haudquaquam tenet: verùm sublato in altum capite, mentisque oculis quoquouersum iactatis, omnis eas orbis partes, quas salutifera Christi doctrina peruagata est, comprehendit.* Multaque alia in eandem sententiam. Cuius generalis solicitudinis gratia Cyrillus Alexandrinus à Paulo Emeseno Episcopo publicè in totius Ecclesiæ conuentu Alexandriæ bis vocatus est *Episcoporum pater*; & ipse vicissim Paulus ab Alexandrina Ecclesia simul conclamante, *Episcopus Orthodoxus, Orbis terrarum doctor.* Cui consonant illa Cœlestini Papæ ad Synodum Ephesinam: *Hæc ad omnes in commune Domini sacerdotes, mandatæ prædicationis cura peruenit: hereditario in hanc solicitudinem iure constringimur, quicumque per diuersa terrarum, Apostolorum vice nomen Domini prædicamus, dum illis dicitur; Ite, docete omnes gentes. Aduertere debet vestra fraternitas, quia accepimus generale mandatum, & omnes nos id agere voluit, quibus sic omnibus in commune mandauit officium. Necesse est vt competenter nostros sequamur autores. Subeamus omnes eorum labores, quibus omnes succesimus in honore, &c.* Similiter Ioannes Papa I. ad Zachariam Archiepiscopum: *Huius rei gratia vobis & nobis sancta commissa est Ecclesia, vt pro omnibus laboremus, & cunctis opem ferre non negligamus.* Et Nicolaus I. ad Galliarum Episcopos: *Quamuis singularum Ecclesiarum, quæ propter diuersitatem terrarum multæ esse dicuntur (cùm vna sit, & vnica sponso suo, &c.) Pater & Episcopus & Pontifex Dominus noster Iesus Christus existat, &c. subiturus tamen ad cœlos hanc Apostolis commendauit, ac per eos tanquam hæreditario iure, successoribus eorum nobis scilicet quos Pastores & Episcopos & Pontifices super ipsam constituit, eius prouidentiæ curam indulsit, quatenus pro patribus nati filij, & pro eis constituti principes, in omnem terrarum imitatores eorum essemus, sicut & ipsi Christi.* Denique, ne in immensum abeamus, D. Gregorius Magnus Ianuarium Calaritanum Episcopum arguens quod *rusticì quos haberet eius Ecclesia tunc vsque in infidelitate remanerent*; *Et quid vos*, inquit, *admoneo vt extraneos ad Deum adducatis, qui vestros ab infidelitate corrigere negligitis?* Generalem

[a] Vide Basil. ep. 57. p. &c. vid. Greg. Naz. orat. 20. ad Basil. [b] Greg. Naz. epist. 29. ad eund. [c] Basilius ep. 60. ad Eccles. Antioch. & ep. 48. & 50. ad Athanasium. [d] Greg. Nazianz. orat. 20 in laudem Basily.

Paulus Emisenus in homil. habita Alexandriæ, quæ extat in actis Concil. Ephes. par. 3. Epist. Cœlestini Papæ ad Synod. Ephes. par. 2. act. 2.

Ioannes I. ep. 1. ad Zachariam Archiepiscopum, to. Concil. general.

Nicolaus I. ep. 42. ad Galliæ Episcopos, tom. Concil.

S. Gregor. l. 3. ep. 26. ind. 12.

illam

iſtam Epiſcoporum in quoſcumque Eccleſiæ homines, quamtumuis in ſpeciem extraneos prouidentiam & curam intuens. Idem ſanctus quoque Gregorius Papa, rogante Auguſtino Anglorum Epiſcopo, quonam modo Eccleſiæ Gallicanæ Epiſcopis, ſi qua in re poſſet, lubueniret. *Si forte Arelatenſis Epiſcopus*, inquit, *in diſciplinæ vigore tepidus exiſtat, tuæ fraternitatis zelo accendendus eſt.* Atque hic eſt ille zelus, illa charitas Epiſcopalis, quam Illuſtriſſimorum Antiſtitum Epiſtola, *limites non habere, omnes complecti* docet: quam ſi Angliæ Epiſcopo in Galliæ Epiſcopos ſanctus Gregorius conceſſam agnouit, quanto magis tot Galliæ Epiſcopis in Angliæ Catholicos competere, ab iiſque accipi, & reuerenter obſeruari debere ſenſiſſet? Ac ſucceſſor Auguſtini Laurentius, quem ipſe adhunc viuens ordinauerat; *Non ſolùm nouæ, quæ de Anglis erat collecta, Eccleſiæ curam gerebat*, inquit Beda, *ſed & veterum Britanniæ incolarum, necnon & Scottorum qui Hyberniæ inſulam Britanniæ proximam incolunt, populis paſtoralem impendere ſollicitudinem curabat.* Vt ridiculum ſit, ſummæque inſcitiæ plenum, Eccleſiam Anglicanam induci à Ieſuitis id officii à Galliæ Epiſcopis recuſantem, dedignantem, auerſantem, quod à primis ſanctiſſimiſque illis Epiſcopis quibus omnia debet, quibus eam adeò deditam & adſtrictam ipſi faciunt, tum aliis Eccleſiis, tum Galliæ nominatim, præſtitum ſcire debebant, cùm tam illuſtrium autorum teſtimoniis declaretur.

Greg. l. 12. ep. 32. ind. 7.

Beda hiſt. Angl. l. 2. cap. 4.

Et verò quis ſua ſponte non videt, ſi *vnicuique mandauit Deus de proximo*; ſi vniuerſi *operari bonum ad omnes debemus, maximè ad domeſticos fidei*; ſi *charitas benigna eſt, non gaudet ſuper iniquitate, omnia ſuffert, omnia ſuſtinet*; ſi etiam Samaritanus laudatur quod alienum hominem focillarit, curarit, erexerit; hanc eandem latitudinem, hanc eandem ſine limite ſphæram Epiſcopalis officii charitati, quæ omnium ſumma latiſſimaque eſſet debet, propoſitam eſſe in qua decurrat, & euagetur? Quis miretur, inquam, eos qui totius Eccleſiæ iudices à Deo conſtituti ſunt, vt eam quà patet natiuo ſuo munere ſimul collecti regant, doceant, iudicent in generalibus aut minoribus ſynodis, ſicut ſimul coacti ſenatores Rempublicam vniuerſam adminiſtrant, in eamque totam iuriſdictionem exercent; ſeorſim in eam ſingulos charitatis vim, amoris autoritatem præcipuam quandam retinere, vt ex charitate dicere poſſint quod Paulus ex poteſtate, *Inſtantia mea quotidiana, ſollicitudo omnium Eccleſiarum. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non vror?*

Gal. 1. 2. Cor. 13.

Vide Ambr. l. 1. ep. 5. aliàs 79. ad Theophilum & Anyſium Epiſcopos. 2. Cor. 11.

Imò vt ſciant Ieſuitæ quàm ingratè & improbè ſummam in ſe Illuſtriſſimorumque Epiſcoporum moderationem, amicamque ac meræ charitatis reprehenſionem abiiciant, eoſque in Anglicam Eccleſiam *iuriſdictionem non habere, ſilentium ſibi præcipere non poſſe* arroganter obiectent; hoc ampliùs adiicio, non defuiſſe Illuſtriſſimis Galliæ Epiſcopis authoritatem, qua in Anglos omnes earum hæreſum aſſertores, vel omninò participes, ex perpetua Eccleſiæ traditione & vſu iuriſdictionem extenderent, anathema illiderent, niſi eos charitate potius fouere, quàm poteſtate concutere, pro ſua humanitate maluiſſent. Nam crimen hæreſeos, & quodcumque in communem fidem, aut commune Eccleſiæ corpus ſuſcipitur, idololatriam, apoſtaſiam à fide, ſchiſma, hæreſim, nullis in Eccleſia priuilegiis,

Querim. n. 14. §. 34.

Digitized by Google

Vid. Innoc. I. epist. 2 ad Victricium Rhotomagensē Episcopum, c. 3. Marian. I. aduersus falsos accusat. cap. 9. & 23. Canf. 9. 6. c. 12. & 14.

nulla immunitate, nullis diœceseon locorumve latebris tuta esse, quin vel à proprio Episcopo, vel si is desit, à proximis, aut his quoque deficientibus, à quibuscumque aliis Ecclesiæ Catholicæ Episcopis, vrgeri, cognosci, plecti possit, salua tamen in omnibus, vt loquuntur Patres, Sedis Apostolicæ suprema dignitate, clarissimis sanctorum Patrum & Conciliorum exemplis demonstrari potest.

Vide apud Cypr. ep. 68. ad Clerum & plebes in Hisp. consistentes.

Nam cùm Basilides & Martialis, Hispaniarum Episcopi, in idololatriam lapsi, à plebibus suis, & Cleris, & proximis Episcopis abdicati, à Stephano Romano Pontifice, cui fallaciter obrepserant, restituti essent, nonnullique Hispaniarum Episcopi eos reciperent; consulti ab eorum Cleris & plebibus Cyprianus & Africę Episcopi, coacta Synodo, eosdem Basilidem & Martialem repellendos, malè circumuentum ab iis Stephanum, Episcopos qui se iis adjunxissent, similiter destituendos; & *cùm iungerentur in culpa, nec in pœna separandos esse*, epistola Synodica declararunt. Martiano quoque Arelatensi Episcopo Nouatianam hæresim amplexo idem Cyprianus cùm *ei rei suum esse consulere & subuenire* duceret, eundem Stephanum monuit in hunc modum: *Facere te oportet plenissimas literas ad Coëpiscopos nostros in Galliis constitutos, ne vltrà Martianum peruicacem & superbum, & diuinæ pietatis ac fraternæ salutis inimicum, collegio nostro insultare patiantur, quod nedum videatur à nobis abstentus. Iccirco enim*, inquit, *frater carissime, copiosum corpus est sacerdotum, concordiæ mutuæ glutino atque vnitatis vinculo copulatum, vt si quis ex collegio nostro hæresim facere, gregem Christi lacerare & vastare tentauerit, subueniant cæteri, & quasi pastores vtiles & misericordes, oues Dominicas in gregem colligant.* In hac quippe causa hæreseos, addit: *Etsi pastores multi sumus, vnum tamen gregem pascimus, & oues vniuersas quas Christus sanguine suo & passione quæsiuit, colligere & fouere debemus, nec pati supplices & dolentes* (hoc est, pœnitentes quos Nouatiani repellebant) *Fratres nostros crudeliter despici, & superba quorumdam præsumptione calcari.* Quo factum vt in eius laudatione scribere ausus sit Gregorius Nazianzenus, *Eum non Carthaginensi tantùm Ecclesiæ; nec Africæ, ab illo & per illum etiamnum claræ & celebri, sed occiduis omnibus regionibus præsedisse, ac prope etiam Orientali omni atque Australi & Septentrionali oræ, quocumque illius fama & admiratio peruagata est.* Quod quemadmodum accipi debeat, iam ex dictis satis patet. Similiter Priscillianum & Instantium, Hispaniæ Episcopos ab Episcopis Gallię in Synodo Burdegalensi damnatos & exautoratos esse constat. Pelagius quoque & Cœlestius à Concilio Carthaginensi (ad quod *ex diuersis causis* conuenisse se dicunt Afri Episcopi, sicut Gallicani Antistites *variis de causis Lutetiæ agentes*, Iesuiticos libros reprobarunt) & à Mileuitano, cui adfuit sanctus Augustinus, abjecti, & anathemate icti sunt, licet Pelagius & Britannus esset homo, & Hierosolymis degeret, Cœlestius Asiæ Presbyter esset, vt dicitur in epistola Synodali Concilij Mileuitani; licet etiam paulo ante ab Episcopis Palæstinæ malè illusis Pelagius absolutus esset. Quæ omnia patent ex epistolis Synodalibus eorumdem Conciliorum ad Innocentium Papam, quibus à se gesta, eius autoritati firmari petunt. Quod enim Pelagius Episcopis Palæstinæ, in

Greg. Nazianz. orat. 18. in laudē Cypriani.

Seuer. Sulp hist. l. 2. Prosper. in Chronico. Vid. t. 1. Con. General. Vid. C. Carth. Episcoporū 37. aduersus Pelaginm, & Celest. C. Mileuit. 2. Episcoporū 60. aduersus eosdem.

quorum prouincia degebat, impoſuiſſet, Epiſcopi Africani ſubueniendum communi fidei, & irrogatam toti Eccleſiæ ſocietati plagam depellendam rati, hæreſim illam, eiúſque autores & aſſenſores quoſcumque binis Conciliis execrandos putauerunt. Sic & Euphratam Coloniæ Agrippinæ Epiſcopum, *quæ eſt*, inquit Athanaſius, *ſuperioris Galliæ Metropolis*, Photinianæ hæreſeos reum, collecti ex variis Germaniæ Galliæque Prouinciis Epiſcopi, abdicarunt. Famoſum etiam illud Eccleſiæ Antiochenæ inter Paulinum & Meletium, eorumque ſucceſſores ſchiſma, congregati in Synodo Capuana Epiſcopi, in quibus ſanctus Ambroſius, curandum ſanandumque ſuſceperunt, delato ea de quæſtione iudicio ad Theophilum Alexandrinum Ægyptioſque eius Epiſcopos. Denique Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus ad Cœleſtinum [a] Papam ſcribens, eique Neſtorii hæreſes &.pertinacitatem exponens, oſtendit ſe ab initio in animo habuiſſe, Synodo in eum coacta, hæreſim eius euellere, ipſum excommunicare, abiicere, quamuis Conſtantinopolitana ſedes eius ditioni non ſubeſſet; verùm maluiſſe humanitatis aliquid lapſo impartiri, atque hunc honorem Romanæ ſedi deferre, ne in eum quicquam ſeuerius câ inconſultâ decerneret. *Fateor*, inquit, *in animo fuiſſe Synodicis literis illum commonefacere, nos cum eo communionem retinere non poſſe, qui talia doceret ac ſaperet. Ratus tamen lapſis manum porrigendam, proſtratoſque tamquam fratres erigendos eſſe, hoc ipſum in hodiernum vſque diem non feci.* Quod in eo Cœleſtinus non modò non reprehendit, [c] ſed etiam eum præter alias exquiſitiſſimas laudes, *prouidentiſſimum Chriſti ſacerdotem vocat, fidei amore ac ſtudio incenſum; præclara etiam maiorum ſuorum exempla iam ſuperantem* quamuis *& ipſi quoque acerrimi ſemper purioris dogmatis vindices extitiſſent; Boni* denique *paſtoris* munus in hoc negotio implentem, *qui ponit animam ſuam pro ouibus ſuis*; Ac ſicut ipſe *bonum paſtorem* ſe gereret, *ita Neſtorium nec mercenarij etiam mali nomine dignum eſſe.* Prætereo non pauca eiuſdem generis quæ proferri poſſent, quia hæc ex omnibus Eccleſiæ Catholicæ regionibus repetita teſtimonia abundè demonſtrant quod diximus, crimina illa in totam Eccleſiam communia, hæreſeos, ſchiſmatis, apoſtaſiæ, idololatriæ, nullis regionûm aut diœceſium repagulis ſulta, nullis immunitatibus aut priuilegiis, quibus Eccleſiaſticæ aliæ cauſæ gaudere conſuerunt, munita fuiſſe: ſed ceſſantibus propriis Epiſcopis, proximorum quoque iudiciis potuiſſe compeſci, vel his ipſis nolentibus, aut non valentibus, quorumvis aliorum autoritate. Eſt enim hæreſis inſtar epidimiæ, publicæque [d] peſtis, ſiue vt Cœleſtinus loquitur, *peſtifer moribus*, toti Eccleſiæ imminens, à quo omnes refugere, quem auerſari, & omnibus confeſtim opibus extinguere neceſſe eſt. Etenim *vulnus* [e] *quod non vnum aliquod membrum tantùm lædit, ſed vniuerſum Eccleſiæ corpus conſauciat, primo quoque tempore exſcindere oportet.* Quare quod de idololatria à ſcriptura dictum eſſe docet Apoſtolus, [f] hoc de omnibus generatim hæreſibus intelligi monet Athanaſius: *Scripturæ acquieſcere*, inquit, [g] *eiuſque præceptis obtemperare, cùm ob alias hæreſes, tum maximè ob iſtam præclarum dixerim. Scripturæ autem præceptum hoc eſt, Abſiſtite, abſiſtite, illinc egredimini, & immundum ne tetigeritis, recedite ex medio illorum,*

Athan. ep. adſolitariã vitã agent. *ὁ τῆς Μητροπόλεως τῶν ἐν Γαλλίαις. Vide Conc. Agrippin. to. 1. Conc.*

Vide Ambr. l. 1. ep. 9. aliàs 78 ad Theophilum.

a *Cyr. ep. ad Cœl. Concil. Epheſ. par. 1.*

b *Vide Chryſ. ep. 1. ad Innocentium Papam.*

c *Cœl. ep. ad Cyrill. Conc. Eph. par. 1.*

d *Cyril. in Apol. ad Theodoſ. Cœleſt. vbi ſupra. Vid. Aug. ſerm. 31. de verbis Apoſt. cap. 1.*

e *Cœl. ibid.*

f *2. Cor. 6.*

g *Athan. epiſt. adſolitariam vitam agẽt. in fin. Iſa. 52.*

Digitized by Google

Nazianz. orat. 27. *segregamini ab illis, qui fertis vasa Domini.* Idem Gregorius Nazianzenus, aliique passim patres. Hinc non solum omnes Episcopi suam in lues istiusmodi potestatem conferre possunt, in easque esse iudices, sed & quivis è media plebe in easdem esse testes, earumque adeo præcones, etiam pastores suos, licet ab Ecclesia nondum damnatos, suo præiudicio execrari & repudiare. Sic enim populus Constantinopolitanus Nestorium Episcopum suum declinare, congressusque ac synaxes eius defugere cœpit, antequam vllum Ecclesiæ iudicium in eum extitisset. *Erat*, inquit Cyrillus, *Episcopus quidam, Dorotheus nomine, Constantinopoli, eadem quæ Nestorius sapiens & sentiens, &c. Hic dum sacra peragerentur, Reuerendissimo Nestorio in Cathedra Constantinopolitanæ Ecclesiæ sedente, surrexit, & magna elataque voce inclamare ausus est: Si quis Mariam Deiparam dixerit, anathema sit. Mox ingens vniuersi populi clamor & discessio consecuta est. Nolebant enim diutius cum eo communionem habere, qui tali mente, talique sensu præditus esset. Quin & hoc ipso quoque tempore plebs Constantinopolitana (leuibus quibusdam vanisque hominibus, qui ipsi adulantur, duntaxat exceptis) à synaxi abstinet. Abstinent ab eadem omnia penè Monasteria, earumque Archimandritæ: abstinet & maior quoque pars senatus, verentes ne ab illo, (Nestorio) vel ab illis quoque quos Antiochiâ secum adduxerat, aliquod in fide detrimentum accipiant.*

Cyr. ep. ad Cal. Conc. Eph. par. 1. Vid. ibid ep. Basily diaconi, reliquorumq; Monachorũ ad Impp.

Cæl. ep. ad Clerum & pop. Const. ibid. Quod factum ita probauit Cœlestinus Pontifex, vt gratulans exclamauerit, *Beatus grex, cui dedit Dominus de pascuis iudicare!* Estque egregia in hanc rem sententia Charisii Presbyteri, Philadelphiæ Oeconomi, in libello ad eandem sanctam Synodum Ephesinam oblato, vbi sic incipit:

Conc. Eph. act. 6. par. 2. *Omnes qui recte sapiunt, ita comparati sunt, vt honorem semper, & quam decet obseruantiam, spiritualibus maximè patribus & doctoribus deferre desiderent. Si verò illos, qui docere debent, talia de fide auditoribus insonare contingat, quæ omnium & aures & animos offendant; tunc sanè ordinem commutari necesse est, & praua doctrinæ magistros à subiectis reprehendi.* Quam doctrinam multo etiam illustriùs tradit Isidorus; *Rectores iudicandi à Deo sunt, à suis autem subditis nequaquam iudicandi sunt, &c. sicut dicit Psalmus, Deus stetit in synagoga deorum, in medio autem deos discernit. Quod si à fide exorbitauerit rector, tunc erit arguendus à subditis. Pro moribus verò reprobis tolerandus magis, quàm distringendus à plebe.* Idemque confirmat Concilium Aquisgranense, & alia.

Isidor. li. 3. sent. c. 29.

Concil. 1. Aquis. sub Stephano V. Pap. c. 31.

Neque verò fideles duntaxat & subditi quivis accusare possunt & testari in causa hæresis, sed etiam criminosi homines & infames, quorum testimonia in aliis iudiciis non audirentur. Quod ergo de reis maiestatis & publicis hostibus scribit Tertullianus, *in reos maiestatis, & publicos hostes omnis homo miles est*; id de criminibus istiusmodi maximis obseruauit perpetua Ecclesiæ disciplina, vt sicut in ea omnis homo accusator & testis est; sic omnis in ea Ecclesiæ princeps, omnis Catholicus Episcopus sit idoneus iudex, vt in crimina publica, qualia Imperatorum etiam legibus censentur, *quia in religionem diuinam, inque omnium feruntur iniuriam.* Ea enim *in Deum* peculiariter committi dicunt patres; in *Spiritum sanctum* scripturæ; ideoque vt crimina maiestatis diuinæ, toti Ecclesiæ societati infestâ, eiusque radices euellentia, omni Ecclesiasticarum legum beneficio, &

Cap. In fidei fauor. de hæret. in 6. Tertull. Apol. c. 4.

L. 4. C. de Manich. Vide Cypr. ep. 10. & 12. &c.

Ecclesiasticæ communitatis fœdere indigna visa sunt. Nam & Concilium Parisiense, *pactum quod cum Deo in baptismate fit, ex toto transgredi* docet, *quando quis post acceptam baptismatis gratiam, aut ad infidelitatem, aut ad hæresim, aut certe ad schisma prolabitur :* per alia verò peccata nonnisi ex parte. Quod & consentiunt illi patres, qui per alia peccata homines mortuos effici negant, per sola ista concedunt. Nam hæc sola omnes religionis Catholicæ, vitæque Christianæ stirpes ac fibras elidunt, & hoc sensu interficiunt, funditus videlicet ac stirpitùs; quod cæteris criminibus non competit. Vnde hæc præcipuè omni Ecclesiasticæ societatis, cui aduersantur, beneficio excidunt: Et quemadmodum de eis statuerunt Imperatores; *Huic itaque hominum generi nihil ex moribus, nihil ex legibus commune sit cum cæteris;* ita perpetua Ecclesiæ disciplina sancitum est, vt solitis legum præsidiis erga eos cessantibus, omnium summorum, infimorumque coniunctis animis ac viribus, pro sua cuiusque parte, opprimantur. Nec refert quantis locorum spatiorumque interuallis sint dijuncti, cum *inter Ecclesias Dei, quæ vbique in vnum Christi thalamum referuntur, nihil longè sit, nihil censeatur alienum.* Quæ omnia, saluo, vt ante diximus, & passim profitentur Patres, Romanæ sedis fastigio supremaque potestate intelligi debent, cui inferiorum Episcoporum dignitas & iudicia nihil officiunt, sed splendorem afferunt, & longè maiorem augustioremque amplitudinem. Eo enim illustrior efficitur imperii maiestas, quo plures maioresque sub se capit Principes ac Duces; eo tenuior & abiectior, quo minoribus & deiectioribus imperat. Vnde Christi regnum, quod vnum omnium maximum splendidissimumque regnum erit, tot habebit in cœlo Reges, quot subditos, in cœlis cum ipso regnaturos in æternum, vt passim scripturæ contestantur.

Concil. Paris. sub Greg. IV. l. 1. cap. 9. Vide Ambros. lib. 1. de pœnit. c. 10. Cypr. ep. 52 ad Antonianum. L. quæ sup.

Cœlestinus ad Clerum & pop. Constantinop. Conc. Ephesin. part. 1.

Quare videat Iesuita qua temeritate, qua insciția moderationem in se ac suos humanitatemque Galliæ Episcoporum contemnat, vtroque exprobret, *iurisdictionem eis in Anglos Catholicos non competere, quatenus ipsis silentium imperent.* Hoc enim præterea Episcopis Gallicanis in Fideles Anglos præcipuum ius est, quod etsi alii Ecclesiæ Episcopi iurisdictione in eos carerent, non carerent Gallicani, sed & in hac causa, & in aliis non paucis haberent. Constat enim antiquissima Ecclesiæ disciplina, controuersias in quaque regione ortas, si intra eam propriorum Antistitum iudiciis sedari non possent, deferri debuisse ad vicinos Episcopos, vt eorum sententiis componerentur. Clari sunt passim Canones, de causis hoc maioribus, vt Episcopalibus, sacerdotalibus præcipuè statuentes. Clarum in primis Innocentii Papæ ad Africæ Episcopos responsum de citando Pelagio. *Si accersendus*, inquit, *esset, ab his melius fieret, qui magis proximi, & non longo terrarum spatio videntur esse dijuncti.* Clarum denique Concilij Agrippinensis antè prolati exemplum, vbi Agrippinæ Metropolitanus Episcopus à vicinis Galliæ Germaniæque Episcopis ob hæresim damnatus est. Clara alia complura decreta, & exempla, quæ exscribere nihil attinet in rem per se notissimam. Quod si id tum faciendum præceperunt Patres, cùm regio quęque propriis pastoribus & Episcopis instructa est, quanto magis cùm eâ rectoribus Episcopis viduatâ, soli in ea

Vide Conc. Sard. c. 14. 5. & c. Carthag. 1. cap. 11. Agat. c. 3. &c. Innocent. ep. 15. ad Aurelium, Alypium.

Augustinũ, &c. quæ est 96. inter ep. Aug. Concil. Agrippin. to. 1. Concil.

Presbyteri digladiantes tumultu vertunt omnia, nec de Episcopalibus aut Sacerdotalibus personis, sed de Episcopali ipso pastoratu ac dignitate, de Ecclesia, de fide, concertant. Quinam autem vicini Angliæ Episcopi, nisi Gallicani, vt patet ex antiquissimo vsu Patrum, quo quæcumque à vicinis Ecclesiis petenda esse decretum est, à Gallia petierunt Angli, vt Episcoporum ordinationes, tum plurium præcipuorumque, tum primi ipsius Augustini, sancti Gregorii iussu, à Galliæ Metropolitano, ex Ecclesiæ more consecrati; vt auxilia aduersus hæreses turbasque Angliæ intestinas, quæ tam illustria à Galliæ Episcopis petiit, & accepit Ecclesia Anglicana; vt denique innumera inter vtramque Ecclesiam ipsa locorum vicinitate mutuo collata officia, quorum aliqua suprà retulimus. Quo fit vt si aliarum regionum Episcopi nihil suo iure constituere potuissent, de subortis Iesuitica fraude in Anglia controuersiis, hæc tamen potestas autoritate Canonum, præcipuè nullis in Anglia Episcopis Catholicis, maximéque laborante Catholica fide, penes Episcopos Gallicanos esset. Quorum eximia in hoc negotio illa quoque est dignitas celeberrimi Pontificis oraculo delata, quo

Greg. IX. in epist. ad Archiep. Rhem.

Ecclesiam Gallicanam ait, *post Apostolicam sedem esse quoddam totius Christianitatis speculum, & immotum fidei firmamentum, vtpote quæ in feruore fidei Christianæ ac deuotione Apostolicæ sedis, non sequatur alias, sed antecedat.* De qua quod olim summus Antistes, Apostolicæ sedis Legatus ad Angliæ Episcopos, vt eos Angliamque totam à fœdo schismate auerteret, prædicauit, id nos ad Angliæ Catholicos multò æquiùs scribere possumus, in magnum Iesuiticæ causæ præiudicium, & Ecclesiæ Anglicanæ solatium, *Hanc Ecclesiam semper Deus & agnitione veritatis illustrauit, & pedes eius à iustitiæ tramite nullatenus aberrare permisit: ac sicut omnes quos ad oppressionem Romanæ Ecclesiæ rabida furoris prouexit inuidia, virtus Altissimi manifesta deiecit; sic omnibus quos deuotio Gallicana suscepit, victoriam semper contulit, & triumphum.*

Arnulphus Lexou. Episcopus, ad Episcopos Angl.

Ex quibus omnibus efficitur nihil superesse Iesuiticæ, in Illustrissimos Ecclesiæ Gallicanæ Antistites contumaciæ vbi lateat, quamcumque se in partem vertat, seu iurisdictionis potestatem, seu doctrinæ securitatem, erroriscque immunitatem tantis autoritatibus probatam, toties Angliæ potissimùm expertam, intueatur. Nec sine insigni temeritate & insciția à Iesuita, nouo Ecclesiæ Anglicanę colono, antiquorum in eam Ecclesię Gallicanę officiorum ignaro, antiquę cum ea necessitudinis contemptore, potuisse scribi in Gallię Episcopos, quasi Ecclesię Anglicanę verbis,

Querim. §. 3. n. 15.

Vestræ curæ subeundæ necessitatem imposuistis inuitæ, renitenti, horrentique vestram mihi inexpertam, neque semper dexteram, sed errori obnoxiam manum.

O nihil Ecclesiæ Anglicanę magis inuitę, renitenti, horrentique impositum, nihil ante Iesuitas natos magis inexpertum, quàm Iesuiticę Querimonię audaciam, ingratitudinem, ignorantiam! Aduersus igitur hęc omnia, ita illustria & plana, prętera obiiciunt, & *altiore gemitu* conquerun-

Ibid. n. 16.

tur, *causam coram sede Apostolica pendentem, ab inferiore iudice,* à Gallię Episcopis *tractari & finiri, iniecta vi ad eorum iudicia* pertractam. Quid ais, Synagoga Iesuitica, factio malè nata, malè contexta? Tuorumne librorum, tuęne doctrinę causa in sedem Apostolicam iam delata erat, cùm Illustrissimi Gallię Antistites censuram in eam susceperunt? Iamne oblita

es quid paulò antè deploraris, damnatos esse libros, *qui lingua tantùm tuæ gentis, quos sola legeres, sola intelligeres, cùm in ipsos censura sæuiuit, scripti extarent, quæ nisi intentata fuisset, tuo sinu, & domesticis parietibus contenti latinam lucem hodie non aspicerent*? Quomodo igitur librorum caulam, *librorum*, inquis, *varia doctrina hinc à sæculari Clero, inde à regulari scriptorum*, ad sedem Apostolicam detuleras, *opem eius* super iis *imploraras*, ipsa *causam susceperat, auxilium addixerat*? Agnosce animi stylique tui duplicitatem, querimoniæ leuitatem, Episcoporum innocentiam, quam tui magis iudicii claudicatio, perfidáque stoliditas quàm vlla defensio demonstrat. Nam de solis Smithæi & Danielis libris, de doctrina eorum, de erroribus, & hæresibus, sententiam tulerunt Antistites Illustrissimi, quorum iudicium, multò antequam fieret, eadem ista captiuncula remorari & frustrari conati sunt sodales tui, sedis Apostolicæ tribunali iam oblatos asserentes, non probantes. Qua tu fraude dum multo crassiùs veteris tanto post, tuam simul eorumque fallaciam prodis; ô tuus, tuorumque mastix, tua tuorumque calamitas!

§. 1. n. 1.

§. 3. n. 16.

Nam si de vestra cum Reuerendissimo Episcopo Chalcedonensi controuersia loquerere, quasi hanc causam *coram sede Apostolica pendentem*, Illustrissimi Galliæ Præsules ad se traxerint; supra modum ineptires, tuoque more nugareris. Nam neque hanc causam attigerunt Antistites, & si attigissent, sine eo quod tu simulas crimine feciissent, cùm litem vobiscum non sit vnquam contestatus apud sedis Apostolicæ tribunal Episcopus Chalcedonensis, sed vestræ dumtaxat querelæ eò delatæ, vt pro Episcopo iam antè vobis responsum est. Querela verò ab altera partium ad summum Principem etiam per libellum delata, sine appellatione, priuato consilio, non perimit tribunalis inferioris iudicium, neque illud summo tribunali iniurium facit. Non enim iudex contumeliam regi infert dum causam cognoscit, de qua tamen querelas ad eum perlatas ab altera partium, fortè potentiore gratioliorèque, nouit. Suscipit nihilominùs causam, iudicium instruit, perficitque, nec quotidiana huiusmodi consuetudine, Regum quisquam maiestatem suam minui opinatur.

In breui & necessaria declaratione, &c. pag. 48. L. 5. ff. ad Turpilianum, & l. 4 ff de appell. recip.

Potuerunt ergo Illustrissimi Præsules sine tuæ criminationis metu, cum summo summi Pontificis honore, intacta, quam sedi Apostolicæ debent, reuerentia, vestram etiam cum Episcopo Chalcedonensi litigationem dirimere, clarissimamque Pontificii decretis autoritatem, ab impudenti frustratione, planissimoque, & ante hoc tempus inaudito contemptu vestro tueri. Non fecerunt tamen, quò sua moderatio, consuetaque Ecclesiæ Gallicanæ in sedem Apostolicam obseruatio splendidiùs appareret, vt tradita sibi autoritate non solùm ex lege, sed etiam intra legem, non solùm quantum possent, sed etiam minùs quàm possent, vsi esse viderentur. Nam quod aliquot tuas in Episcopum Chalcedonensem propositiones notatú, quibus agnoscentes eum Catholicos tanti criminis reos facis, quáti si Pseudo-prophetam susciperent, quanti Corinthios Pseudo-apostolorum fautores, ab Apostolo culpatos; humanitatemque ei vt proprio pastori impensam, nulla apud Deum mercede dignaris; obedientiam denique ei præstitam grauis peccati damnas, & discessioni à Petro schismatique obno-

xiam cenſes; in eo Illuſtriſſimi Antiſtites non tam Epiſcopi Chalcedonenſis autoritatem, quàm nimiam tuam temeritatem declararunt. Tu enim, tu, inquam, cum tuis, de cauſa quam *coram ſede Apoſtolica pendere* aſſeris, iudicaſti, Pontificis iudicio præcurrens, Epiſcopum Chalcedonenſem iam damnans, Pſeudo-prophetam denuntians, omnes ei morigeros mercede ſpolians, grandi peccato, ſchiſmati ſubiiciens. Quo quid tandem audacius, *pendente*, vt ais, apud Pontificem *lite*? Quid proteruius? Quid contumelioſius in eum, ſi deinceps ſententiam ſecundum Epiſcopum Chalcedonenſem protulerit? Tuis igitur caſſibus ipſe irretiris, tuo dolo caperis, tua ſimulatione teneris. Quid quod in ficta illa Catholicorum Angliæ declaratione, Catholicos inducitis profitentes ſibi perſuaſum eſſe, nullius autoritate poſſe ſibi imponi Epiſcopalem ordinariam poteſtatem, qualem Epiſcopus Chalcedonenſis tuetur? adeoque præiudicare auderis, & in popularibus animis ſpargere, Pontificem nequidem id poſſe, de quo apud ipſum contenditur? quod ille & certò poteſt, & verè iam fecit, & poſthac porrò facturum multis argumentis credendum eſt. Vos ergo in ſanctam Sedem procaces; à vobis *debita ei reuerentia violatur*, cùm *cauſam coram ea pendentem* tanta confidentia vobis præſumitis, vt contra vos iudicium fieri nequidem poſſe gloriemini, & inobedientiæ ſchiſmatiſque fomitem iam in Catholicorum mentibus præſtruatis.

Pag. 4. & 5. editionis Gallicanæ.

At Illuſtriſſimi Epiſcopi tuæ ſolùm nequitiæ temeritatem notarunt, quo Epiſcopum Chalcedonenſem Pſeudo-prophetis, ſubiectos ei fideles Pſeudo-prophetarum aſſeclis comparare ſuſtinuiſti, grauis flagitii, tantùm non ſchiſmatis condemnaſti. Vt enim veſtra in eos cauſa eſſet quamoptima, quæ peſſima eſt & plena doli, fraudulentique contemptus, tamen flagitioſum eſſet probroſumque Pontifici, Catholicum Epiſcopum ab eo delectum & miſſum, laudatiſſimæque Eccleſiæ fidelium partem multo maximam & nobiliſſimam, tam atrocibus ſtigmatis compungere, in cauſa vt minimùm probabili, tot tantorumque virorum ſententiis probata, maximè *pendente*, vt aiunt, apud ſummum Pontificem *lite*. Hoc Illuſtriſſimi Epiſcopi grauiter notandum, & quauis cenſura dignum cenſuerunt, ipſo rei capite intacto, in eoque turbarum à te tumultuumque inter Catholicos grauiſſimorum cauſam quæri, factioniſque veſtræ incendium, per Epiſcopi Catholici, & ſedis Apoſtolicæ infamiam, per Catholicorum immerentium contumelias, propagari viderunt. Poſtremò obiicis, ridiculè ſemper & inſulsè Illuſtriſſimos Antiſtites, *cùm libros ſuo marte intelligere non poſſent, eorum inſpectores & interpretes adhibuiſſe quos conſtabat regularibus librorum autoribus infeſtos, nihil magis cupere quàm famam eorum denigrari.* Hîc validè exclamas, *Miſeram me, quæ ſupremi ſapientiſſimique medici manibus per vim erepta, ſecanda committor medico qui per ſe mea vulnera nequit inſpicere, medico oculis vtenti alieno, &c.* Quæro exte, ridicule hiſtrio, quibus oculis te ſupremus ille ſapientiſſimuſque medicus, cui per vim te ereptam lamentaris, inſpecturus fuit, vel inſpicit? Suis, an alienis? Non ſuis, cùm nec ille Anglicè ſciat, nec vllum habeat, quod conſtet, in Eminentiſſimorum Cardinalium collegio Anglicanæ linguæ callentem. Quod ſi *alienis oculis* te ſummus Pontifex, te ſacer eius Senatus neceſſariò inſpicere debet, quid niſi

Ibid. n. 16.

fatuitatem tuam prodis, dum gemis & quiritaris, velut in apertiſſima iniquitate, librorum tuorum in Gallia iudices *tua vulnera per ſe inſpicere nequiuiſſe, alienis oculis vſos eſſe?* Quid hoc aliud valet, quàm vt innuas nec ſummum quidem Pontificem, nec Cardinales Eminentiſſimos idoneos eſſe tuarum hæreſum inſpectores, tibi nullos toto orbe accuſatores, nullos eſſe iudices, tibi in Anglia impunitam ſolutámque rerum omnium licentiam contigiſſe?

Nec verò ſummum modò Pontificem, Eminentiſſimoſque Cardinales imprudens carpis, ſed maximam partem antiquorum patrum, Romanorumque Pontificum, quorum paucos conſtat alterius quàm natiuæ linguæ fuiſſe peritos, & quęcumque tamen ſcripta ad fidem pertinentia, quaſcumque hæreſes & errores, quacunque regione & lingua manarant, excuſſiſſe & damnaſſe. Nam poſtquam linguarum donum toti ſimul Eccleſiæ in Pentecoſte infuſum, ac deinceps in populis fidelibus frequens, propagatâ Eccleſiâ, & omnium gentium linguis per [a] vniuerſas orbis oras, non ſine miraculo, ſed aliuſmodi miraculo, iam loquente, euanuit, & neceſſarium eſſe deſiit, vt rectè ab Auguſtino [b] animaduerſum eſt; ſancti quoque Patres linguarum variarum cognitioni minus ſeſe dediderunt, non requirentes in ſingulis, quod in vniuerſæ Eccleſiæ membris diuiniùs [c] poſſiderent, & altiſsimam illam Spiritus ſancti in vniuerſa Eccleſia prouidentiam ſubſequentes. Ergo in Latinis [d] Patribus, excepto Hieronymo, vix vllum exhibere poſſumus quem Hebraica noſſe conſtet: præcipuos autem nec Græca nouiſſe compertum eſt. Nam Ambroſium [e] & Auguſtinum [f] Greca modicè ſciuiſſe ſatis patet. Gregorius [g] ignoraſſe ſe diſertè ait, vt de inferioribus ſileam, etiamſi diu ſedis Apoſtolicæ Apocriſarius ſub Pelagio Papa Conſtantinopoli fuiſſet: & adeo ignotum paſsim fuiſſe Romæ ſermonem Græcum Hieronymi ætate intelligimus, vt ibi libri Origenis, [h] niſi eo vertente, non ſatis percipi poſſent, & Damaſus Papa qui Orientalium conſultationibus quotidie reſponderet, neque id facere, neque Origenem legere, niſi illo interprete, [i] poſſet In Africa quoque tam tenuem exiguamque eius linguę notitiam fuiſſe patet, vt eundem Hieronymum Auguſtinus Eccleſiæ totius Africanæ nomini ad vertendos in Latinum Patres Græcos ſit cohortatus. *Potes enim*, inquit, [k] *efficere, vt nos quoque habeamus illos tales viros, & vnum potiſſimùm, quem tu libentius in tuis literis ſonas:* Gregorium ſcilicet Nazianzenum [l] magiſtrum eius. Quin & Cœleſtinum Pontificem conſtat ita eam neſciiſſe, vt ſcriptas à Neſtorio ad ſe de hæreſi grauiſſima epiſtolas, ſine interprete, nec dijudicare, nec capere poſſet. Sic enim ad eum reſcripſit: *Dudum [m] ſumpſimus epiſtolas tuas, quibus in anguſto nihil potuimus dare reſponſi. Erat enim in Latinum ſermo vertendus. Quod cum tardè propter neceſſitatem faceremus, &c. nunc tandem literas tuas tranſlatas conſiderauimus apertam blaſphemiam continentes.* Romanorum denique Pontificum epiſtolas, Pontificioſque ad Concilia Oecumenica Legatos, Latino ſermone vti conſueuiſſe, qui per interpretem Patribus exponerent, idque in congreſſibus ſingulis, breuiſſimiſque etiam interloquiis patet ex Synodis Epheſina [n] & Chalcedonenſi, vbi clariſſima exempla cernuntur.

Nam ſicut Cœleſtinum ſcribentem ad Synodum Epheſinam Græcè

Act. 2.
a *Auguſt. in pſal. 18. enarrat. 2. & in pſal. 130. & frag. 16.*
b *Idem ſer. 186. de tẽp. qui eſt 2. de Pentecoſt.*
c *Auguſt. in pſal. 147.*
d *Vid Aug. ep. 88. apud Hieron.*
e *Vid. Ambr. l. de Incar. c. 9. & 10. & l. 2. de pœn. c. 5.*
f *Vid. Aug. l. 3. de Trin. in præm.*
g *Greg. lib. 9. ep. 62. ad Euſeb. Theſſal. Epiſ. de eundem præfat. in l. Moral.*
h *Pammachius ep. 64 inter. ep. Hier.*
i *Ruffin. præfat in l. περὶ ἀρχῶν, apud Hier. epiſt. 63.*
k *Auguſt. ep. 86. apud Hieron.*
l *Hieron. de ſcript. Eccl. in Greg. Naz.*
m *Cœleſt. ep. ad Neſtoriũ. Concil. Epheſ. part. 1.*
n *Vid. Cõcil Eph. part. 2. act. 2. ſub initium. C. Chalc. act. 4. in collocutione Synodi cum Epiſcopis Æ yptiis. Item Act. 16. initio. Et iterum poſt Epiſc. ſubſcriptiones.*

Digitized by Google

neſciiſſe ipſiuſmet teſtimonio liquet, ſic neque Leonem ſcribentem ad Chalcedonenſem, vt ipſe palam indicat, ad Iulianum Coënſem Legatum in ea Synodo Apoſtolicum, ita ſcribens: [a] *Geſtorum Synodalium quæ omnibus diebus Concilij in Chalcedonenſi ciuitate confecta ſunt, parum clara, propter linguæ diuerſitatem, apud nos habetur inſtructio. Et ideo fraternitati tuæ ſpecialiter iniungo, vt in vnum codicem vniuerſa facias congregari, in Latinum ſermonem abſolutiſſima interpretatione tranſlata, vt in nulla parte actionum dubitare poſſimus, neque vllo modo eſſe poſſit ambiguum, quod ad plenam intelligentiam te fuerit ſtudente perductum.* Quo ex loco facilè intelligitur quanta fuerit, non in D. Leone ſolùm, ſed in ipſa Romana ciuitate, Græci ſermonis penuria. Quinetiam Oſium Cordubenſem in Nicæno Concilio cùm propugnantibus Arium Philoſophis per interpretem diſputaſſe, teſtatur Gelaſius [b] Cyzicenus. Quod de illo quidem etſi Legato per Orientem Pontificio, non magis mirum videri debet, quàm de D. Gregorio, qui licet diu Conſtantinopoli Sedis Apoſtolicæ Apocriſarius, tamen ſe Græcè neſciſſe profitetur, vt antè dictum eſt.

[a] *S. Leo. ep. 56. ad Iulianũ Coënſem Epiſc. Vid. eiuſdẽ epiſt. 69. ad Martianũ Auguſtũ.*

[b] *Gelaſius Cyzic. act. Nic. l. 2. c. 16.*

Patres porrò Græci minimè omnium fuere curioſi linguarum, vnius ſuæ amantes, vt ſuauiſſimæ & locupletiſſimæ. Quantuli Hebræa deguſtarunt? Vltra Origenem, & Iuſtinum ac Epiphanium, [c] naturâ Hebræos, non habeo quem nominem. Nam Origenem, teſtatur Hieronymus, *Hebræam* [d] *linguam, contra ætatis gentiſque ſuæ naturam didiciſſe.* Quantuli Latina? præter Athanaſium, quem fortè exulem vrbs Roma Romanè loqui docuit, & Epiphanium, quem tamen idem [e] Hieronymus Latinam non niſi *ex parte* noſſe ait, & Gregorium ſimiliter [f] Thaumaturgum, paucos præterea dabis.

[c] *Vid. Iuſtinũ Aduerſus Tryph. Hier. Apolog. 2. in Ruffin.*

[d] *Hier. de ſcript. Eccl. in Orig.*

[e] *Idẽ Apolog. in Ruff.*

[f] *Greg. Thaum. in ora. paneg. ad Origen. Euſeb. l. 6. hiſt. c. 23.*

Nam & in Chalcedonenſi, Barſumæ Siro Monacho Syriacè loquenti, proprio interprete [g] vtendum fuit, cùm fidei ſuæ profeſſionem exponeret, & in Epheſina, poſtulatum [h] eſt ab Epiſcopis poſt Latinè lectas Leonis literas, vt in Græcum verterentur, *Vniuerſi reuerendiſſimi Epiſcopi petiuerunt, vt literæ Græcè reddantur, & recitentur*; idque *vt in omnium notitiam venirent: quia ſanctorum*, inquiunt, *fratrum Epiſcoporum noſtrorum non pauci ſunt qui Latinè neſciunt*; Et in ſexta Oecumenica, Latinorum Patrum loca, Ambroſij, Auguſtini, & aliorum publicè expoſita fuerunt Græcis verbis *à Conſtantino Presbytero*, defenſore Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, &, vt acta [i] habent, *grammatico Latino*. In Nicæna denique Synodo, cùm Conſtantinus Imperator breuem Latinam orationem in primo Synodi aditu habuiſſet, quam Gelaſius Cyzicenus [k] multo longiorem refert, eam, teſte Euſebio [l] & Sozomeno, alius poſtmodum Græcè interpretatus eſt, Conſtantino, quamuis non penitùs Græcè, rudi tamen non vſque adeo perito, vt Græcè concionaretur. Quod fecit Martianus Imperator [m] in Synodo Chalcedonenſi, orationem longiuſculam quamprimùm Latinè habuit pro Romani Imperij maieſtate, mox Græcè, vt homo Græcus, exponens. Moris enim fuit vt Imperatorum allocutiones, imò & Romanorum Pontificum ipſis abſentibus, literæ primùm Latinè in Concilis, ac deinde Græcè efferrentur; vt alterum Romani Imperij Eccleſiæque dignitati cederet, alterum omnium intelligentiæ neceſſariæ daretur. Quod de literis quidem Pontificiis

[g] *Syno. Ep. part. 2. act. 2. paulò poſt initium.*

[h] *Sexta Syn. Cõſt. act. 10 non lõgè ab initio in cit. Abbr. ibid. in cit. Aug.*

[i] *Gelaſius Cyzic. act. Nic. l. 2. c. 7*

[k] *Euſeb. lib. 3. deuit. Cõſtant. c. 12. Sozom. hiſt. l. 1. c. 18.*

[l] *Concil. Chalc. act. 6. ſub init.*

teſtantur in Synodo Epheſina Cœleſtini Papæ Legati, his verbis: *Veteri conſuetudini ſatisfactum eſt, vt Apoſtolicæ ſedis literæ Latinè in primis legantur. Nunc verò itidem, quoniam beatitudo veſtra aſſlagitat, vt Græcè etiam legantur, neceſſarium eſt, vt ſanctitatis veſtræ deſiderio ſatisfiat: Id quod faciendum curauimus, vt Romana oratio in Græcam conuerteretur.* Nec pluribus opus eſt vt iſta Græcorum hominum ac Patrum Latinę linguę inſcientia pateat. Nam & Auguſtinus cùm ſcriberet ad Ioannem Hieroſolymitanum Epiſcopum de hæreſi Pelagiana, *Quid pluribus agam*, inquit, *apud ſanctitatem veſtram, quandoquidem me oneroſum ſentio? Maximè quia per interpretem audis literas meas.* Et cuiuis veterum monimentorum ſtudioſo faciłè plura ſuccurrent; cùm conſtet neque ipſos literarum humanarum & ſcientiæ ſæcularis apud ipſos indagatores, exterarum linguarum, ac nominatim Latinę ſtudioſos fuiſſe, vt prętęr alios innumeros, de Plutarcho liquet, ipſo teſte, quem magis mirum ſit Romanarum rerum tantam tamque multiplicem notitiam, ſine accuratiori Romanarum literarum cognitione percipere potuiſſe; ac de Philoſophis illis, ex Gręcię haud dubiè flore collectis, quos per interpretem cum Oſio in Synodo Nicæna conflixiſſe, ſuprà ex Gelaſio vidimus. Quod ſi Græci homines iſtam linguarum incuriam, præcipuè Latinæ, ſuſceperunt ſub Romani Imperii iugo, cùm Latinorum hominum dominatu omnia tenerentur, quid de aliis temporibus cenſeas?

Conc. Ep. act. 2. par. 2.

Aug. ep. 252. ad Ioannem Hieroſolymitanum.

Vide Plutarchum in Cicer. & Demoſt.

Gelaſ. Cyzic. ſuprà l. 2. c. 16.

Neque huiuſmodi peritiam tanti momenti putarunt ad ſcripturæ intellectum Sanctiſſimi viri, totius Eccleſię ſęculorumque poſteriorum doctores, & ſcripturarum tutiſſimi interpretes, quanti nunc quidam putant, etſi vtilem commodamque cenſuerunt, ſi cetera maiora non deſint. Sicut S. Thomas Ariſtotelis ſenſus, interpretis obſcuriſſimi operâ meliùs natiuo ingenii ac iudicii lumine perſcrutatus eſt, quàm Philoſophorum vulgus multâ Græci textus indagine; Ita illi ſcripturæ altitudinem diuinæque mętis profunditatem quęſito per aſſiduam Eccleſiaſticę fidei, Scripturarum ipſarum, ſanctæ vitæ, orationis conſuetudinem Spiritus ſancti lumine ac ductu, certiùs percipi poſſe putarunt, quàm quacumque linguarum humanarumque literarum ope. Quare in illis ſe totos collocarunt, in his minùs laborarunt; contrà, quàm non pauci hodie maiora illa certioraque languidiùs appetunt, aut miſſa faciunt, in his minoribus ac leuioribus ſtudioſè conteruntur. *Sicut enim nemo hominum ſcit quæ ſunt hominis, niſi ſpiritus hominis qui in ipſo eſt; ita & quæ Dei ſunt neminem noſſe niſi ſpiritum Dei*, cenſuerunt SS. Patres; ac proindę in illo per inſtitutas ab ipſomet vias conquirendo præcipuum ſtudium operamque poſuerunt; & quod de infuſis linguarum, & Prophetiæ gratiis docet Apoſtolus, hoc ipſi de acquiſitis linguarum ac Prophetiæ, ſeu myſteriorum intelligentiæ donis iudicarunt, *Volo omnes vos loqui linguis, magis autem prophetare. Nam maior eſt qui prophetat, quàm qui loquitur linguis.*

Vide Aug. de doctr. Chriſt. l. 2. c. 11.

1. Cor. 2.

1. Cor. 14.

Quid ergo dicet Ieſuita? Ineptos habebit, an iniquos, Latinos Patres qui de erroribus erroneiſque libris Græcorum iudicium egerint; Græcos qui de Latinis? Nempe quia damnandos errores non ſuis, ſed alienis oculis ſæpè inſpicere cogerentur, interpretumque fidem experiri? Accuſabit Gregorium Magnum, tot hęreſim contentionumque in Græcia orta-

Vide S. Gr. l. 14. Mor. c. 29. & alibi paſſim.

Digitized by Google

Idem l. 8. ep. 42. ad Eulogium Patriarch. Alex.

rum censorem, quod eas suo marte non intelligeret, tamque *grauem difficultatem interpretum Romæ pateretur, vt dum non essent qui sensum de sensu exprimerent, sed transferre semper verborum proprietatem vellent, omnem dictorum sensum confunderent. Vnde agitur*, inquit, *vt ea quæ translata fuerint nisi cum graui labore intelligere nullo modo valeamus?*

Accusabit Cœlestinum Nestorii scripta non suis, sed interpretum oculis intuentem? Accusabit Damasum Orientalium Ecclesiarum consultis, non suo, sed alieno marte respondentem? Accusabit Osium, Arii dogmata conterentem, cuius linguam non nouisset? Accusabit tot Sedis Apostolicæ Legatos, interpretum ope in Synodis vniuersalibus decernentes, & proloquentes? Tot Synodos Oecumenicas, tot Græcos, Latinosque Patres ea passim tum damnantes, tum probantes quæ per se capere non possent? Inquisitionem denique Hispanicam accusare audebit, à qua libri diuersissimis linguis conscripti, Italici, Gallici, Germanici, Belgici, Anglici, magno numero damnati sunt, vt ex eorum Indice patet, quamuis Hispani homines in percipienda vi tot exterorum idiomatum facilè hallucinari possent? Non audebit, opinor, tantum contumeliæ imponere Hispanicæ

Inep. dedic. Querim.

genti cui studiosè adulatur, quam fallaciter palpat, *cuius pietati, fideique zelo, post Christum quidem Christique supremum in terris vicarium, salutem suam vnicè debere* Ecclesiam Anglicanam scribit.

Itaque corruunt funditus, & Illustrissimorum Præsulum, & ipsorum interpretum vanissimæ accusatiunculæ. Nam interpretes quidem illis haud paulo meliores fuerunt, quorum subsidio sanctus Gregorius Orientalium libros pios ab impiis, Orthodoxos ab hæreticis satis internoscebat, vt Apostolica de iis decreta ederet. Breuiter de interpretibus nostris dicere possumus hoc loco, plura infrà dicturi, quoniam hoc crimen multis modis vt versares & reuolueres, fecit inexplebilis cuiusdam in illos odii & vindictæ immensitas, eos Illustrissimorum Antistitum cura, prudentia, industria ita exploratos, & variè probatos fuisse, vt si in Iesuitas multo essent infensiores quàm tu prædicas, qui neminem tibi aduersantem agnoscere amicum potes, iis tamen imponere, & falso libros crimine aspergere nequiuissent.

Prætereo consultò non pauca ridicula, nugatoria, apertè falsa, quæ vel singulatim confodere tæderet, vel ex dictis collabuntur, vt ad singularem Querimoniæ stupiditatem impudentiámque accedamus. Nam in ipsum Illustrissimorum Episcoporum epistolæ corpus tandem irruens, mirum edis pugnæ genus, inauditum, insolens, & ipsam penè oculorum fidem superans. Hyperbolarum enim acri quodam spectro fanaticorum aut hypocondriorum instar percussus, quicquid vides, hyperbolen clamas, nil nisi hyperbolam loqui potes, hyperbolam toto animo concipis, totus hy-

Querim. §. 4 n. 19.

perbola, bulla, fumus, & Iesuitici turbinis spuma. *Incredibile*, inquis, *videbitur quod dictura sum. Tamen illud clarissimè demonstrabo, Censuram perpetuam hyperbolen esse, nullam sententiam in ea reperiri quæ sit rigidè exactéque vera, nullam quæ non sit clarè apertéque falsa, nisi beneficio hyperboles excusetur.* Incredibiliter reuera deliras, nec facilè quisquam in Iesuitam tam iniquo animo fuisset, vt audaciam hebetudinemque in eam tam hyperbolicam, tam inusitam, tam hyperexoticam suspicaretur, quantam tu verbo simul factoque

factoque exhibes, audaci temeritate omnia superuolàs, supina hebetudine infra omnia iacens, vt nulli similior, quàm boui volanti videare. Nam cùm tibi venisset in mentem pulchrum fore atque plausibile ad defensionem errorum, & epistolæ Episcopalis deiectionem, si viginti in ea hyperbolæ deprehensæ dicerentur, ipsaque epistola *perpetua hyperbole*, nec vllius sententiæ rigidæ exactéque veræ, nisi beneficio Hyperbolæ particeps fingeretur, adeo ista cogitatione captus es, adeò phantasticæ imaginis aspectu exultasti, vt ab ea diuelli non posses, in eaque defensionis tuę arcem homo amens defigeres. Neque quicquam de veritate laborasti, de grauitate, de sanorum hominum iudiciis, susque deque habens omnia, dum imperitæ multitudinis, factiosorumque vestrorum animos ridiculo commento pascères. Nam quid stolidius & væcordius, doctorumque omnium explosione dignius, quàm vt partes Epistolæ, quæ tibi scilicet veræ non videntur, ideo dicantur hyperbolicæ, quia veræ non sint? Hoc enim tu pacto hyperbolas tuas probas, vt postmodum singulatim ostendetur. Quæ solertia si placeat, iam quicumque in alios scribunt, quicumque arguunt ac reprehendunt, meras hyperbolas obiicere possunt, aliique ipsis inuicem, nos tibi, vt tu Episcopis, totoque deinceps orbe de solis hyperbolis dimicabitur. Tu nisi depuduisses, nisi frontem cerebrumque perdidisses, ausus esses in hominum aspectum, in Ecclesiæ totius lucem, in perpetuum societatis tuæ probrum, tam indignam solemnis Episcoporum decreti sugillationem, tam delirum ludibrium efferre? Ausus esses tantum leuitatis obtusæque garrulitatis Ecclesiæ Anglicanæ inscribere? gementi Ecclesiæ, à persecutione vix respiranti (talem enim adumbras) nobilitatis Nobiliumque præcipuorum Ecclesiæ? Tu si gregariæ ipsius Rhetoricæ tuę, aut poëticæ, aut omnino iudicii leges nosses, hæc flagitia puerili digna flagello ederes? Te vnum decuit vilissima prosopopœa, scholarem Iesuitam, vanissimi cordis homuncionem, nullo iudicio tinctum, remo magis quàm stilo natum, regularem irregularem, affectuum mancipium, quos quoquò ferunt, quoquò præcipitant, quasi ignem fatuum sequeris simul & trahis.

Nam si animi tui motus Theologicæ cognitionis tenuis scintilla regeret, facilè intelligeres, etiam si in Illustrissimorum Antistitum Epistola nonnulla in speciem hyperbolica inessent, ea nec à te carpi, nec in inuidiam vocati posse, nisi eadem opera SS. Patres, Apostolos, atque omnes propemodum Ecclesiæ iudices, antiquasque eorum Censuras labefactum ire velis, Apostoli enim & SS. Patres sicut benignè admodum & humaniter accipere consueuerunt, & charitatis igne mollire ea quæ duriusculè aut dubiè à minimè malis hominibus dicta essent; sic quæcumque manifestè falsa, & diuinæ veritati aduersa, & impia & hæretica videbant, ea non lento affectu, aut inerti grauitate, aut Stoica ἀπαθείᾳ, aut languidis sensibus, amoreque ac odio vacuis, quasi res ἀδιαφόρους intuebantur; sed induti zelo Dei, vt *Dei zelotæ* ministratores, Christum, Ecclesiam, veritatem *æmulatione Dei æmulatens*, pastoralem pro ea charitatem, & ignitum eloquium spirantes, errorum ac hæresum stipulas diuino feruore inflammabant, illud Apostoli cogitantes, *sive mente excedimus Deo, sive sobrij sumus, vobis* 2. Cor. 6.

2. Cor. 11.

Digitized by Google

charitas enim Christi vrget nos. Verborum quippe illo æstu, & quasi intemperantia charitatis, & vt cum Cypriano loquar, quodam *calore gloriæ*, ceterorum animos ad prauitatum huiusmodi odium & auersationem incendere conabantur. Hinc epistolę Pauli ab aduersariis *graues & fortes* vocatę. Hinc tot eius acerrimę in hæreses & hæreticos incursiones, seu cùm *coinquinatis & infidelibus nihil mundum esse* dicit, *sed inquinatas eorum & conscientiam & mentem*; seu cùm eos *filium Dei conculcare, & sanguinem testamenti pollutum ducere, in quo sanctificati sunt, & spiritui gratiæ contumeliam facere, & Christum iterum crucifigere, & ostentui habere* asserit; alia que innumera his paria, aut maiora quæ in eius passim epistolis, & in aliis scripturis scatent. Illustris in primis illa S. Iudæ in hæreticos sui æui Censura, *Carnem quidem maculant, dominationem autem spernunt, maiestatem autem blasphemant.* Et iterum: *Quæcunque ignorant, blasphemant; quæcunque autem naturaliter, tamquam muta animalia norunt, in his corrumpuntur, &c. Hi sunt in conuiuiis suis maculæ, conuiuantes sine timore, semetipsos pascentes, nubes sine aqua, quæ à ventis circumferuntur, arbores autumnales, infructuosæ, bis mortuæ, eradicatæ, fluctus feri maris, despumantes suas confusiones, sidera errantia, &c.* Quid simile, quid adeo æstuosum, atque in speciem redundans & hyperbolicum in tanta Illustrissimorum Antistitum epistola reperias? Istum in errores & erroneos omnes diuinæ flammæ impetum, & Apostolici vigoris ardorem passim æmulantur sancti Patres. Innocentius I. Pontifex de Pelagij libro ad se misso rescribens ad Africæ Episcopos, *In eo libro,* [a] inquit, *multa blasphemia, nihil quod placeret, nihil quod non penitùs displiceret, à quouis damnandum atque calcandum, cuius similia, nisi qui ista scripserat, nemo alter in mentem reciperet atque sentiret.* Et alibi Pelagianam hæresim damnans: *Quid tam iniquum*, inquit, [b] *esse potest, tam barbarum, tam totius religionis ignarum, tam Christianis mentibus inimicum?* Siricius item Papa, Iouiniani dogma in hunc modum notauit: [c] *Multarum hæresum malignitatem ab Apostolis nunc vsque didicimus, & experti probauimus; sed numquam tales canes Ecclesiæ mysterium latratibus fatigarunt, quales nunc subito hostes fidei erumpentes, doctrinâ perfidiæ pollutâ, cuius sint discipuli, verborum fructibus prodiderunt.* Quam hæresim Concilij etiam Mediolanensis Patres, quibus Ambrosius interfuit, *supparem nouorum Iudæorum amentiam* [d] vocauerunt. Notanda verò in primis Alexandri Alexandriæ Episcopi in Arii sectam publica ad omnes Episcopos Censura; *Tametsi complures*, inquit, [e] *hæreses ante illorum ætatem exortæ essent, quæ quidem extra modum audacia euagatæ, ad extremam dementiam sunt tandem prolapsæ: isti tamen, vt pote ad Antichristum propiùs accedentes, illas hæreses præ suorum errorum impietate iustas esse quodammodo declarant.* Athanasius verò miratur: [f] *Quomodo* ad istam hæresim *non elinguis præ stupore efficiatur omnis humana natura, & aures claudat, & oculos obstruat, vt nec ista audiat, nec ea scribentem aspicere possit.* Quanta porrò Cyrilli vis in Nestorianos, de quibus ita scribit: [g] *Blasphemus ac maledicus quaternio, quem miserunt, tantum in se continet peruersitatis, vt ipsum quoque lectorem lue inficiat.* Et in ipsum Nestorium, quem [h] *Satanam, pessimam infrænemque bestiam, quæ ab impietatis studio numquam desisteret, quæ in præsentia omnia misceret, contraque Dei Ecclesias magna vi insanires*, appellare non metuit ad Cœlestinum scribens, etiam

a *Innoc. ep. 33. quæ est apud Aug. ep. 96.*
b *Idem ep. 31. ad Syn. Carthag. quæ est apud Aug. ep. 91.*
c *Siricius ep. 2. ad. Iouin. ad Eccles. Mediol.*
d *Apud Ambr. l. 10. ep. 82. vel lib. 1. ep. 7.*
e *Alexander Alexandrinus ep. encyclica ad omnes Episcopos, to. 1. C. & apud Gelas. Cyzic. Act. Nicen. l. 2. cap. 3.*
f *Athanas. orat. 2. contr. Arian.*
g *Cyrillus ep. ad Clericos. Const. Cœcil. Eph. part. 1.*
h *Idem ep. ad Cœlest. in*

priusquam damnatus esset. In eius verò damnatione, Philippus Apostolicæ sedis Legatus, eum [a] *schismatis & hæresis, omnisque blasphemiæ & impietatis autorem*; Vniuersa Synodus [b] *nouum Iudam* pronuntiauit. Concilium verò V. Aurelianense ita eum tanto pòst execratur, vt etiam [c] *veneficum impium* appellet. In Concilio quoque Chalcedonensi, Ibas Episcopus Edessenus sententiam in Eutychen & Nestorium dicens eos decies millies anathematizat: [d] *Et iam in scripto anathematizaui Nestorium eiusque dogma*, inquit, *& nunc anathematizo eum decies millies*; ἀναθεματίζω αὐτὸν μυριακίς. Et Clerus Edessenus errores & hæreses Episcopo suo Ibæ per calumniam impositos detestatur, quia *transcendunt*, inquit, [e] *& illorum qui sine Deo sunt, & infidelium, & hæreticorum, & Iudæorum, & Paganorum auditum.* Marcianus verò Imperator literas quasdam Theodosii ex Eutychiana factione Monachi, quem non solùm [f] *præcursorem Antichristi, & imitatorem Simonis erroris*, sed & *totum Antichristum induisse* asserit, improbat in hunc modũ, *Quasdam excogitauit & composuit literas, quas solus poterat fingere diabolus.* Eundem Valentinus Episcopus Philippopolis scribit [g], *totius malitiæ culmen excessisse, & inhumanitatis crudelitatem transcendisse*, vt omittam quæ in sequacem eius populum eodem zelo intorquet, aliaque in eundem à variis Synodis [h] & Episcopis acerrimè pronuntiata. Sexta etiam vniuersalis Synodus Constantinopolitana dum singulas superiorum temporum hæreses magno verborum impetu proterit, [i] *Eutychetis insania alteram delirante fabulam, Leonis Pontificis tubam, tamquam Leonis rugitum viriliter vociferantem ex Roma, Archimandritam bestiam perterruisse* ait, *& à monachico grege proiecisse, eiusque phantasiam atque putationem reprobasse, ac euanescere fecisse.* Septima denique Synodus, Nicæna secunda, præter innumeras iltiusmodi fulgurantes quodammodo voces, Iconomachorum hæresim [k] ita detestatur: *Hæresis hæc peior omnibus hæresibus, & malarum pessima est; veluti quæ dispensationem saluatoris subuertit.* Quin & hæreses Arij, Nestorij, Eutychetis, & Dioscori eis imputat, [l] & inusitato verborum ardore Pseudo-synodum Constantinopoli aduersus imagines collectam latè insequitur. Ac ne in immensum excurramus, argumentóque in rem clarissimam superuacaneo labore conquiramus, satis sit hoc loco retulisse Synodum V. Generalem Constantinopolitanam ea de scriptis & doctrina Theodori Mopsuesteni prædicantem, quæ nullis auxesibus transcendantur. *Nam postquam lecta sunt*, inquit, *blasphemia Theodori Mopsuesteni, & impium eius symbolum, sancta Synodus exclamauit: Hoc symbolum Satanas composuit. Anathema ei qui hoc symbolum composuit, &c. Anathema Theodoro Mopsuesteno. Iste Euangelia reprobauit, iste dispensationem iniuriauit. Anathema illis qui non anathematizant eum. Defensores eius Iudæi sunt: sequaces eius Pagani sunt, &c.* Et alibi: *Cyrillus coactus est libros conscribere aduersus Theodorum, & aduersus eius blasphemias, & post mortem eiusdem Theodori, hæreticum & impium, & super Paganos, & super Iudæos blasphemum eum ostendere his verbis: Expauit cœlum propter hoc, & contremuit amplius vehementer, dicit Dominus. O intolerabilem malignitatem! ô linguam loquentem iniquitatem contra Deum, & mentem cornu in altitudinem extollentem, &c. Iustificata est Sodoma ex te. Superasti Paganorum verbositates, quas contra Christum fecerunt,*

a *Eiusdem Conc. part. 2. act. 3.*
b *Ibid. par. 2. act. 1.*
c *Conc. Aurel. 5. c. 1.*
d *Conc. Chal. act. 10.*
e *In eodem Concil. act. eadem, in deprecatione Cleri Edessen.*
f *In eodem Conc. par. 3. in litteris Marciani ad Synodũ Palæstinæ.*
g *Ibid. in ep. ad Leo. Imp.*
h *Vid. ib. ep. Synodi Myrensis ad eundem Leonem, &c.*
i *Sexta Syn. act. 18. in sermone præsphonetico ad Constant. Imp. & ib. in edicto Imp. insignis est execratio in Monothelitas.*
k *Septima Syn. act. 1.*
l *Ib. in præfat. Basilij Epi. Ancyræ.*
Vid. ibid. sententiam Tarasij de eadem Synodo, &c.
Vide Syn. collat. 4.
Ibid. collat. 5.

Digitized by Google

ſtultitiam exiſtimantes crucem; nihil eſſe oſtendiſti Iudaicæ ſuperbiæ crimina, &c. Et infrà, *Fugiamus turbulentos & cœnoſos fallaciæ riuos, &c. nouam iſtam & vanam blaſphemiam, quæ Iudæorum plurimum vincit blaſphemiam.* Denique ne quid addi aut fingi vltra poſſit, *Fuit aliquis peſtifer homo, magis autem fera, hominis habens formam diabolicam, mentito nomine Theodorus, qui ſchema & nomen Epiſcopi habuit, in angulo & ignobili loco orbis terrarum latitans, &c. verè quidem & principaliter à Paulo Samoſateno deſcendens, licet Photino, & ceteris hæreſiarchis, in libro de Incarnatione, in toto ſuo propoſito ipſis verbis inueniatur vſus, & ſi quid peius.* Quid plura addere neceſſe eſt? Sic D. Bernardus Abailardum Monachum, quem *non diſputantem, ſed dementantem, Ethnicum* denique appellat, *innumera Catholicis mentibus inſueta* in ſcriptis ſuis ſparſiſſe, *cuncta in peruerſum, cuncta præter ſolitum, & præterquam accepimus miniſtraſſe* ſcribit ad Epiſcopos & Cardinales Romanos, & ad ipſum Innocentium Pontificem. *Ipſo auditu horreo*, inquit, *& ipſum horrorem ſufficere puto ad refellendum. Quid his verbis intolerabilius iudicem, blaſphemiam, an arrogantiam? Quid damnabilius, temeritatem, an impietatem? Annon iuſtius os loquens talia fuſtibus tunderetur, quàm rationibus refelleretur?* Aliaque plurima in hunc modum. Plena ſunt ſanctorum Patrum & Conciliorum cuiuſquemodi volumina hoc genere ſermonis ac vehementiæ in errores ac hæreſes, eorumque propugnatores, quæ omnia exſcribere longum & putidum eſſet. Vnam omittere non poſſum Tertulliani in Marcionem, & eius ſcripta cenſuram; *Nihil tam barbarum ac triſte apud Pontum, quàm quod illic Marcion natus eſt, Scytha tetrior, Hamaxobio inſtabilior, Maſſageta inhumanior, Amazonia audacior, nubilo obſcurior, hyeme frigidior, gelu fragilior, Iſtro fallacior, Caucaſo abruptior, &c.* vt quodammodo dicere liceat, hunc eſſe familiarem Eccleſiæ; ac ſanctorum Patrum in deprehenſas hæreſes earumque aſſertores ſtylum, vt nihil in eos ex communi more, nihil tenuiter, nihil moderatè dicant, ſed ex diffluenti quodam amore & æmulatione veritatis, quę Deus eſt, cuius ipſi præſides ac vindices conſtituti ſunt, ardentius ac feruidè inuehantur. Sentiunt enim vniuerſi ſemperque ſenſerunt id quod ab Auguſtino expreſſum eſt, *Numquam errari tutius, quàm cum in amore nimio veritatis, & reiectione nimia falſitatis erratur. Qui enim ſeuerè reprehendunt, hoc nimium dicunt eſſe. Ipſa autem veritas fortaſſe adhuc dicat, nondum eſt ſatis.* Vide ergo nunc ſaltem, queruloſe Ieſuita, quid ſuſceperis, quas moueris moles, dum Illuſtriſſimis Epiſcopis orationem in notandis tuis hæreſibus vehementiorem, & hyperbolicam redundantiam obiecisti. Nempe temeritate maxima, totius Eccleſiæ moris ignarus, Patrum expers, Conciliorum hoſpes, ea criminari aggreſſus es, quę niſi reuulſa omni antiquitate, deiicere non poteris. Quæ inſcitia, quæ leuitas, quæ infelicitas, id vitio dare Epiſcopis, in eoque accuſationis ſeu querimoniæ, quaſi caput, & præcipuam rudioribus capiendis machinam conſtituere, quo vniuerſa SS. Patrum, & omnium penè Eccleſiæ in errores ac hæreſes iudiciorum autoritas collabatur? Nam ſi quod arguis tibi concedamus, ſi Illuſtriſſimos Antiſtites *ardore fidei, & ſuauis iracundia*, vt Vigilius Papa loquitur, *commotione ſuccenſos*, hæreſes tuas pleniori ore & auctiore zelo repudiaſſe fateamur, quid aliud aſſequeris, niſi vt anteceſſorum ſuorũ Eccleſiæ Catholicæ procerum

Ibid. In 5. Syn. collat. 5. ex libello porrecto a Presbyteris & Diaconis qui miſſi ſunt ab Epiſcopis, &c. magnæ Armeniæ.

Ber. ep. 190. ad Innoc. Pap.

Idem ep. 187. ad Epiſcopos & Card. Curiæ.

Idem ep. 189. ad Innoc. Pap.

Idem ep. 190. ad eundem.

Vid. Cypr. ep. 49. & 52. ad Cornel. Hier. paſſim. Leonẽ ep. 93. ad Turibiũ, &c. Tertul. cõt. Herm. c. 1. Vincẽt. Liuin. Common. 1. c. 10. &c. Tertull. l. 1. in Marc. c. 1. Aug. lib. de mendacio, cap. 1.

Vigil. Pap. ep. 4. ad Iuſtinian. Imp.

vſitatiorem & ſolemniorem in ſimili cauſa conſuetudinem tenuiſſe videantur? Deſine iis crimina eximperitia tua contexere, quorum iudicio omnem honorem atque obſeruantiam debueras, niſi apud vos & diuinus Eccleſiæ ordo,& Epiſcoporum Eccleſiæ Patrum Doctorumque reuerentia, & Chriſtiana humilitas,& pudor euanuiſſet. Deſine eos Antiſtites,*quibus in hæreſibus auerſandis recta fidei calidus zelus accenditur*, hyperbolarum tubicines, rigidæ exactæque veritatis expertes fingere, rudium ſodalium tuorum ludibriis ſubiicire, ne omnes propemodum Patres in ludiones, Eccleſiæ cenſuras in fabulas mutes,& Eccleſiæ,quam Deus columnam & firmamentum veritatis poſuit, ſolidam ſinceramque veritatem extinguas. *Proclus Epiſcopus Conſtant. ep. ad Ioan. Antioch. cont. Theod. Mopſ. in 5. Syn. Coll. 5.*

Iam quæ tibi dementia fuit,ſcriptori,vt ais,epiſtolæ *ea peccata* imponere, quæ *in Epiſcoporum contumeliam redundare* diceres? Sentiſne quid dicas? Audiſne te confitentem contumeliam accuſatione tua tot Epiſcoporum conuentui irrogari? O fluxum vndique,& quibuſvis aduerſarii plagis peruium, blateronem! tam effusè, tam obuiè, craſſéque peccantem, vt præ vno mentis vitio non peccare videatur. *Ibid. n. 19.*

Sed nimirum Epiſtolæ ornatus & eloquentia offendit hominem. *Non Rhetorica*,inquit,*ſed veritatis,non figurarum,ſed ſcripturarũ habenda ratio erat.* Quanto æquius diceres,non Rhetoricæ,ſed Poëticæ,non figurarum,ſed fabularum,ſatyrarum,ineptiarum,vt tuo exemplo formula congrueret, perfectumque omni numero opus, ad tui ſaltem iudicii normam, Querimonia videretur. Nam Illuſtriſſimorum quidem Antiſtitum epiſtola eo genere orationis ſcripta eſt, quod quemuis non reum, non conſcium tuæ hæreſeos,facile tum ad probationem,tum ad venerationem eliciat, Ita non ſolùm ſcripturarum vndique ſpirat ſenſus, ſed ſanctorum Patrum faciem refert,adeò germanam quidem& proximam, vt qui eloquentiam eius faſtidiat, hunc in eorum ſcriptis inſolentiſſimè nauſeare neceſſe ſit. Quomodo enim Patrum ſermonem, non ſanum modò & caſtum, ſed virili dignitate, auguſtaque maieſtate ſplendidum ferre poſſit? Erras, longéque falleris, puerilis ſcholæ dominator, ſi nullam eloquentiam putas, niſi declamationum inanium, *concionum* popularium, *litium*, *fori*, *iudiciorum*. Eſt grauior quædam, ſanctior, diuinior,quæ diuini verbi ſinceritatem,quæ virgineam Eccleſiæ caſtitatem decet,quam laudarunt ſancti Patres, coluerunt, commendarunt, vſi ſunt; qua gratiam miraculorum Apoſtolis datam, poſteris minus conceſſam, ſupplendam eſſe Chryſoſtomus docet; quam non tantùm Eccleſiaſticus ſermo, ſed & ipſę Eccleſiæ ad Deum preces vndique reſonant;quam tu ſi ſaperes,nunquam Epiſcopis,qui duces, Doctores, ora ipſa Eccleſiæ ſunt,eriperes,nec alium ab iis, quàm antiquiſſimum, probatiſſimum, perpetuum Eccleſiæ ſtylum exigeres. Nam *redundantem eloquentiam*,Epiſtolæ duorum librorum, rerumque tot ac tantarum iudicium paucis verbis abſoluenti,nihil niſi capitale,neceſſarium,caſtigatiſſimum, ſumma tum breuitate,tum grauitate complecti,tribuere, quæ tandem ratio eſt? Non enim quid ratio velit,quid mens patiatur,quid iudicium poſtulet, laborare ſoles,dum genio indulgeas, & intemperantiſſimæ libidini obſequare. Malè mauis dicere, quàm dicere nihil; præſentiſque laſciuiæ dulcedine, futuræ reprehenſionis opprobrium ſolaris. *§. 4. n. 19. Vid. Aug. l. 4. de doct. Chr. c. 2. 3. 4. 5. &c. Hier. Apol. 2. cõtr. Ruffin. ep. 15. ad Paulin. ep. 32. ad Theoph. &c. Chryſ. l. 4. de ſacerd. c. 5. 6. 7. &c. Chryſ. ſup. l. 4. de ſacerd. c. 6.*

Digitized by Google

Quid quod etiam ſcripturas ab Epiſcopis requiris, qui illis permultas, vt in breui epiſtola, tum ſenſu, tum litera, proferentibus, pauciſſimas in eos in tanto longiore Querimonia, penéque nullas exhibes; ſed earum loco Iuuenalem, Perſium, Horatium, Ouidium frequentas, quaſi impietatis Antiſtites, Eccleſiæ Catholicæ Epiſcopis opponere decreuiſſes. Eorum ſpurcitias velut aurum legis, phraſes captas, imitaris ſenſus, ſolaque eorum ſatyrica acerbitate inſulſitatem tuam condis. Sic etſi eloquens eſſe labores, non es eloquens, ſed ineptus, & hoc ineptior quo talibus ineptiis ſacram Illuſtriſſimorum Epiſcoporum eloquentiam vellicas, quaſi furunculus quiſpiam legitimas locupletum diuitias inſectetur.

Recenſeamus tamen breuiter tuam eloquentiæ iſtius, quam ferre non potes, ſicut Solem lippi, ſicut fulgentem gladium rei, reprehenſionem & anatomen, illas hyperbolas mirabiles, illam artem inauditam, qua quicquid minus arridet, in hyperbolen transfiguras.

Primam facis, quod Illuſtriſſimi Antiſtites dicant, *Quotquot in hoc orbis theatro verſabamur Epiſcopi, velut ad ſedandum incendium concurrimus.* Hyperbolen verò arguis, quod tres Epiſcopi, Siluanectenſis, Rothomagenſis, & Cardinalis *de la Rochefoucaut*, Cenſuræ non adfuerint. In ipſo te limine teneo, hyperbolice nugator. Etſi enim tibi quod obiicis conceſſero, hanc tu tamen hyperbolen ſine ridicula inſcitia vocare non poteris. Falſitas erit, non hyperbole. Quæ ſi tu confundere paras, fruſtra puerilibus ſcholis imperare gaudent ſodales tui, qui te in hoc genere nil ſapere docuerunt. An ſi ego te magni criminis poſtulauero, tu hyperbolen à me factam dices? Non eris, opinor, tam incautus. Hyperbole enim veritas eſt latiùs expanſa, non autem corrupta, vel extincta, vt cùm Sol in nube latior apparet, ſuperlatio & extenſio veritatis, non ad fallendum, ſed ad ſubiiciẽdum animis id quod vſitata moderataque locutione non plenè caperetur; ſicut perſpicilla Hollandica res latiores exhibent, vt non tales credantur, ſed vt quales reuera ſunt, à mente intelligantur. Hoc modo etiam ſancti Patres, & Scripturæ ſacræ non rarò hyperbolis vſæ ſunt, quæ tamen nec falſum vnquam, nec mendacium docuere. Dicere ergo omnes Epiſcopos conueniſſe, ſi non omnes conuenerint, non veritas vlla eſt, ſed falſitas, & mendacium, & fallacia; non hyperbole, quæ ſupra veritatem eſt, non contra eam. Vide ergo quàm pueriliter auſpicere, vt ſtultam hyperbolarum tuarum ſummam quoquomodo conficias. Nam tua primùm iſta ratio, vt quicquid veritatem vitioſo exceſſu falſoque tranſcendit, hyperbole habeatur, quàm maxima erit hyperbole, id eſt, exaggeratiſſima & audaciſſima falſitas, fallaciaque corruptrix, non explanatrix veritatis, quales germanæ hyperbolæ ſunt; & hyperbolæ quas fingis, non niſi ab ineptiſſima tua hyperbole orientur. Hoc vniuersè notandum in hoc initio, quia latè patet, & ad pleraſque tuas hyperbolas hoc eodem vitio nixas deinceps referendum eſt, ne eadem iterare cogamur in tædioſo negotio, ridiculo, puerili.

Vid. Aug. lib. cont. mendacium ad Conſentium, c. 10.

Geneſ. 13. Matt. 19. &c. Aug. l. 16. de ciuit. c. 21.

Cæterùm vt omiſſa cogitationum tuarum notiſſima ſtoliditate, Illuſtriſſimorum Antiſtitum epiſtolæ fidem tueamur, etiamſi tres illi, quos ais, Epiſcopi cum aliis non conueniſſent, non tamen ideo falsò ſcriptum erit omnes Lutetiæ commorantes Epiſcopos conueniſſe, niſi ſi quis obiecto

pudore debitaque tot Episcoporum confessui obseruantia, voces eorum cauillari voluerit. Vera esset locutio, non solùm per Rhetores, qui istam, opinor, Synecdochen vocant, non vt tu hyperbolen, cùm pars pro toto, totum pro parte ponitur; sed etiam per Logicos, morosiores licet iudices, qui hanc *distributionem*, ni fallor, *commodam*, appellare solent, vt cùm pecuniæ omnia obedire dicimus, cui tamen aliqua non parent. Imò Theologis Deum ipsum in scripturis hoc genere sermonis crebrò vsum constat, ne meticulosus ac rudis quispiam falsum in eo cogitet. Sic Apostolus Timotheum laudans, *Neminem*, inquit, *habeo tam vnanimem, qui sincera affectione pro vobis sollicitus sit. Omnes enim quæ sua sunt quærunt, non quæ Iesu Christi.* Non quod solus Timotheus sua non quæreret, sed quia præter illum admodum pauci, ac penè nulli. Nam Epaphroditum magnis eodem capite cumulat laudibus, *cooperatorem* suum; alibi Tychicum, Lucam quoque & Titum, & aliquot pauculos. Sic sua iam ætate dicit omnes homines Euangelium audisse, impletumque illud Psalmi, *In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum*; Et alibi clariùs, *Euangelium prædicatum esse in vniuersa creatura quæ sub cælo est.* Quia iam maxima pars orbis audierat, paucæque & ignotiores, aliarum comparatione, superetant quæ non audissent. Nam non omnes penitùs singularesque orbis oras Euangelium iam tum audiisse, Ecclesiastica historia satis testatur; multò minus singulos homines & creaturas.

Philipp. 2. *Ib. v. 25.* *Ephes. 6.* *2. Cor. 7. 8. 9. 2. Tim. 4.* *Rom. 10.* *Psal. 18.* *Coloss. 1.* *Vid. Soz. l. 2. c. 5. & 6. Victor. de persecut. Vandal. l. 1. Aug. ep. 48. ad Vincent. & ep. 80. ad Hesych. sub finem.*

Sic quod à Christo Apostolis prædictum est, *Omnes vos scandalum patiemini in me, in ista nocte;* & quod Euangelista refert, *Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt*, non in eam partem accipiunt sancti Patres, quasi nulli non fugerint, omnesque ad vnum sint scandalum ea nocte passi. Nam de Ioanne facilè concedunt non passum scandalum eo tempore, & de Petro, non fugisse, cùm præcipuè idem Euangelista mox subjiciat, *Petrus autem sequebatur à longè.* Ac ne plura huiusmodi è scripturis conquiramus, illud vnum vice omnium esse potest, *Deus omnes homines vult saluos fieri*; quod quemadmodum non de singulis hominibus intelligi debeat, sed de iis solis qui saluantur, iam pridem Ecclesia plaudente, frementibus Pelagianis, gementibus Molinistis, exposuit D. Augustinus, & post eum discipuli eius, non paucas eiusmodi locutiones in scripturis, & nominatim in Apostolo deprehendentes, velut cùm Adamum Christumque comparans ait, *Igitur sicut per vnius delictum in omnes homines in condemnationem: sic & per vnius iustitiam in omnes homines in iustificationem vitæ.* Neque tamen quisquam est qui existimet, sicut omnes homines Adami delicto condemnationé subierunt, sic omnes homines iustitia Christi in iustificationem vitæ adduci. Neque plura congerere consilium est. Breuiter solùm addo ex Patribus, ne qua parte lateat Iesuiticæ primæ reprehensionis & hyperboles absurditas, sic scriptum esse à Hieronymo insidiosam illam Ariminensis confessionis formulam, omnibus qui conuenerant Episcopis probatam fuisse, ita vt *cuncti Valentem ad cælum laudibus tollerent, & suam in eum suspicionem cum pœnitentia damnarent, &c. lætique omnes ad prouincias reuerterentur.* Cui consonanter Sulpitius, *Fauorabilis*, inquit, *professio pro omnium animis excepta est.* Vnde idem Hieronymus adjicit, *Ingemuisse totum orbem, & Arianum se esse*

Sulp. Seuer. hist. lib. 2. *Hieron. ib.* *Hier. dial. cõt. Lucif.* *Matt. 26. 31. Ib. v. 56.* *Chrys. hom. 85. in Matt.* *Hieron. in c. 26. Mat.* *Matth. 26. v. 58.* *1. Tim. 2.* *August. in Enchirid. ad Laurent. cap. 103. & de corrept. & grat. cap. 14. &c.* *Rom. 5.*

Digitized

miratum. Nec tamen neſcire potuerunt, non ſolùm plures toto orbe claros Epiſcopos illi formulæ nunquam aſſenſiſſe, Athanaſium, Hilarium, Euſebium Vercellenſem, Dionyſium Mediolanenſem, Gaudentium Ariminenſem, alioſque tum extra, tum intra illud Conciliabulum notiſſimos, ſed etiam Damaſum Papam paulo poſt in Concilio Romano epiſtola ad Epiſcopos Illyrici data teſtatum eſſe, *Formulam illam* Ariminenſem *compoſitam eſſe, neque Epiſcopo Romano, cuius ſententia præ cæteris omnibus erat expectanda, neque Vincentio, qui tot annis Epiſcopatum integrè geſſerat, neque aliis ei conſentientibus.* Sic etiam idem Sulpicius iam ſub illud tempus cùm Synodus Epiſcoporum Occidentalium Seleuciæ Iſauriæ Conſtantii iuſſu cogeretur, *Omnes ferè duarum Pannoniarum Epiſcopos, multoſque Orientalium, ac totam Aſiam in perfidia Arianorum coniuraſſe.* Cùm, vt de Epiſcopis Pannoniis taceam, conſtet Epiſcopos Aſianos inſignes, Euſebium Samoſatenum, Syluanum Tarcenſem, alioſque de quibus Theodoretus, illo ipſo calamitoſiſſimo Concilii Seleuciani tempore & ſtetiſſe intrepidos, & à Conſtantio exilia ob doctrinæ Orthodoxæ & ὁμοουσίου defenſionem paſſos eſſe. Occurrunt ſimilia non pauca in voluminibus paſſim Conciliorum & Patrum, quæ huc tranſcribere piget, vt illud in primis notiſſimum & frequentiſſimum, Imperatores Romanos *toti humano generi, terræ marique* præeſſe, *totius mundi* Dominos, *toti orbi* imperare, quia videlicet celeberrimæ quæque Orbis regiones Romano imperio ſubeſſent. Quod idem poſterioribus ſæculis, tanto iam cumulo deminuta Romanæ ditionis magnitudine, ſcriptum eſſe à Gregorio de Mauricio Imperatore, *Vos Deus vniuerſo mundo præeſſe conſtituit*, magis mirum eſt.

Exstat apud Theodoret. l. 2. c. 22.

Sen. Sulp. lib. 2.

Theodor. l. 2. c. 27. Vid. Athanaſ. Apol. de fuga.

Cic. Chal. ord. act. 11. Idē act. 16. & paſſim.

Greg. l. 4. ep. 34. ad Conſtantinum Auguſtum.

Quas vniuerſas locutiones, vt rei notiſſimæ finem faciamus, innumeraſque alias earum ſimiles Ieſuita, opinor, non hyperbolicas, non falſas vocabit, earumque adinſtar facile probare potuit Illuſtriſſimorum Antiſtitum illam vocem, *quotquot Lutetiæ verſabantur Epiſcopi, conueniſſe*, ſi quid debitæ Epiſcopali nomini reuerentiæ, aut iudicii, aut peritiæ haberet, etiamſi tres Epiſcopi conuentui defuiſſent.

At etiam vide ſtuporem. Tua enim ipſa oratio, tua ipſa confeſsio docet ne quidem tres illos; quos ais, Epiſcopos abfuiſſe Illuſtriſsimorum Antiſtitum cætui. *Reuerendiſſimus*, inquis, *Epiſcopus Syluanectenſis initio vobis adfuit.* Et infrà, *Scitur Eminentiſſimum S. R. E. Cardinalem Rupefulcadium, cùm initio in ipſius ædibus conueniretis, conuentum adhibito publico notario abrupiſſe.* Stultè ergo iſtos adfers vt refellas quod ſcriptum eſt, *Quotquot in hoc orbis theatro verſabamur Epiſcopi, velut ad ſedandum domeſticum incendium concurriſſe*; cùm & iſti concurrerint, & cæteris adfuerint, te teſte, te confitente. Quamquam video quà elabare: præſentiens enim negari non poſſe verè dictum, *Quotquot in hoc orbis theatro verſabamur Epiſcopi, velut ad ſedandum domeſticum incendium concurrimus*, ſequentia vellicas; quodque adiunctum eſt, *libros latinitate donatos excuſsimus diligentiſsimè, & recenſuimus, iiſque tandem inuſsimus ſtigmatis, &c.* hoc ſolum petere videris. Ac negare quidem non audes illos Epiſcopos quos excipis, *libros latinitate donatos excuſsiſſe diligentiſsimè* cum aliis, *& recenſuiſſe*, ne videlicet eos libros cum ceteris non damnando, ſed probando, vt tu vis, de incognitis temerè iudicaſſe videantur. Supereſt

Querim. §. 4. n. 20.

igitur vt ex tota ista complexione verborum, *Quotquot in hoc orbis theatro versabamur Episcopi, velut ad sedandum domesticum incendium concurrimus, & libros Latinitate donatos excussimus diligentissimè & recensuimus, iisque tandem inussimus stigmatis, &c.* omnes partes veras fateare, solam vltimam particulam arrodas, in eaque sola latere hyperbolen velis. Quod & apertè declarat hyperbolæ tuæ clausula, quam ita concludis, *Annon hyperbolicè dictum à vestro scriptore, Quotquot Parisiis tunc versabantur, Episcopos, libros stigmatis inussisse?* Qua tu frigidissima criminatione primùm accusationem illam generalem qua iam ante præfatus es, *Censuram perpetuam hyperbolen esse, nullam sententiam in ea reperiri quæ sit rigidè exacteque vera*, itolidè statim refellis, dum è tot in ipso limine sententiis, vnicam quam carpas, eligis; & Illustrissimos Antistites indigno cauillo pulsas. Illi enim se vniuersos conuenisse, ab eo conuentu libros excussos & damnatos esse scribunt. Quod sine dubio verè dicunt ex prudentium iudicio & communi sanè loquentium consuetudine, etsi duo aut tres subinde recesserint, seu necessitate aliqua, seu voluntate. Sic enim ab eadem eorum, qui initio conuenerant, & libros excusserant, societate ac corpore, eorum damnatio profecta est, licet fortè ab iisdem vsquequaque illius corporis membris non manarit. Idem enim corpus manet, licet membro vno aut altero defluentibus; idque in societatum corporibus, seu Ecclesiasticis, seu ciuilibus, præcipuè manifestum est. Alioquin fallaciæ, vel hyperboles, si sic loqui placet, plura Concilia coargues, in quibus multa huiusmodi & facta sæpius & scripta sunt. In primis Concilium secundum Oecumenicum dicitur vno omnium consensu Nectarium in locum Gregorij Nazianzeni Constantinopoli ordinasse: Κοινῇ ψήφῳ τῆς συνόδου, inquit Sozomenus, *communi synodi suffragio;* Socrates etiam expressiùs, ἑκατὸν πεντήκοντα ἐπισκόπων χειροτονούντων αὐτόν, *centum quinquaginta Episcopis ipsum ordinantibus*, quot in illo Concilio omnino fuisse memorantur. Et in epistola synodali ad Occidentales Episcopos anno post scripta, post recensitam omnium actorum seriem, addunt: *Reuerendissimum sanctissimumque Nectarium in Concilio generali, communi omnium consensu, præsente Theodosio Imperatore, &c. Episcopum constituimus:* Quasi iidem Nectarium constituissent, eorumdemque omnium consensu eius electio & ordinatio sancita esset, qui cetera Concilij decreta perfecerant. Vno enim modo de omnibus scribitur, & eiusdem Concilii generali consensui omnia tribuuntur. Et tamen notissimum est non solùm Meletium Antiochenum Episcopum, virum sanctissimum, & celeberrimum obiisse post damnatas in Synodo hæreses, constitutamque disciplinam, ante Nectarii ordinationem, sed etiam Gregorium ipsum Nazianzenum, & *multos* cum eo præstantes Episcopos, ne ei suffragarentur, recessisse, vt ab ipso Gregorio proditum est. Vnde Nectarii ordinatio non alio sensu *communi omnium consensu, communi Synodi suffragio, Concilio centum quinquaginta Episcoporum*, simul cum aliis in eo Concilio sancitis assignatur, nisi quia ab eodem Synodi corpore, & à longè maxima præsulum eorumdem multitudine, etsi non ab iisdem nominatim Præsulibus confirmata est. Similiter suprà vidimus Ariminensis Concilii gesta, editamque in eo fidei formulam, omnibus generatim Occidentalibus Episcopis, qui ad illud

Sozom. l. 7. cap. 8.

Socrat. l. 5. cap. 8.

Extat apud Theodoret. l. 5. cap. 9.

Vide Cõcil. Constantinop. 1. subscriptiones, to. 2. Concil. & Greg. Nyss. in fun. Meletii. Greg. Nazianzenus in carm. de vita sua, sub fin.

Digitized by Google

Hieron. in dial. cont. Lucif. Sen. Sup. l. 2.

conuenerant, à D. Hieronymo & Seuero Sulpitio assignari, quamuis eorum nonnulli partim ante discessissent, partim ibidem præsentes ea quæ fiebant non probassent, vt satis demonstratum est. Nec plura proferre necesse in rei per se notæ, & recto sensui congruentissimæ probationem. Etsi enim nulla argumenta sanctorumve Patrum exempla suppeterent, ipsa natiuæ rationis æquitas, & quotidianus vsus, Iesuiticæ obiectiunculæ ineptiam confutaret. Tricaris, igitur, & odiosè oggannis, hyperbolice Iesuita, & irreuerenter Episcopale decretum aucuparis.

Nam & aliunde Eminentissimum Cardinalem *de la Rochefoucaut* ineptè exhibes, vt doceas, non omnes Episcopos stigmatis libros vestros inussisse. Monere te debuerant sodalium tuorum illi nuntii, à quibus tam multa perperam accepisti, Eminentissimum illum Cardinalem non esse Galliæ Episcopum, nec Episcopi locum iam in Ecclesia habere, nec Episcopum censeri, sed Cardinalem esse Ecclesiæ Romanæ Presbyterum. Quare eius absentia non impedit quominus omnes Lutetiæ degentes Episcopi libros tuos verè damnarint. Nec verò si esset Episcopus, iudicium eius magnopere spectandum erat in causa duntaxat Iesuitarum, quibus iampridem grandæuum senem ita palam alligatum, ita præter officium communis Ecclesiæ parentis immensè ac singulariter mancipatum esse constat, & pluribus eius factis publicè declaratum est, vt à quocunque homine in quacunque Iesuitica controuersia iudicium eius rectissimè defugi possit. Quod enim de Pythia Græci conquesti sunt, eam φιλιππίζειν, hoc est, cum Philippo facere, hoc idem de Eminentissimo illo Cardinali iure quisque, cui res erit cum Iesuitis, profitebitur, eum illis arctius adhæresce re, nec satis ab iis diiunctos habere oculos, vt verè videat, verè diiudicet quid in illis mali insit aduersum alios, quid in aliis aduersus eos boni. Ac profectò nihil fuit causæ, cur initio Illustrissimos Antistites domum suam conuenire sit passus (quod ipsi honoris causa ei detulerant) nisi quia nondum rescierat, libros in quos ageretur, fœtus esse Iesuitarum. Hoc enim si sciisset, eodem studio antè obstitisset conuentui quo postmodum obsistere conatus est, vbi ab anxiis sodalibus de graui societatis discrimine inaudiuit. Quare hoc eius discessu non languidiores effecti sunt Præsules Illustrissimi, sed fortiùs conualuerunt, indignum admodum rati, Ecclesiæ incolumitatem, communis fidei doctrinæque Catholicæ periculum, priuatis studiis & iniquo in vnicam familiam, ream & nocentem, amore negligi atque abiici, ab eo potissimum, quem, propter Ecclesiæ Romanæ dignitatem, eius acerrimum vindicem esse decuerat, nempe *illa spirituali charitate, & timore illo Domini, qui omnem humanam affectionem reprimit, Ecclesiarumque ædificationem, amori & beneuolentiæ qua priuatos complectimur, anteponit.* Non eius hoc factum, Antistites, sed Iesuitarum putarunt, quorum ita sub manu est senex emeritus, vt si quid rectè faciat, natiuæ eius bonitati; si quid secùs, eorum potestati tribui debeat. Nouimus enim in eo, & prædicamus libenter eximia bona non pauca; nec cùm eum laudandi tempus aderit, necesse tecum habebimus profanos *sacerdotes, sapphirinasque gemmas* ex Ægypto accersere, *Æliani* historiam euoluere, vt ascititias ei laudes, externas, Paganas, non suas allinamus. Neque rursus *Melchisedech* eum vocabimus, nec

Constantinop. Concilij PP. in epist. Syn. ad Damasum, &c. apud Theodoret. lib. 5. c. 9.

Quæst. n. 21.

Principem iuſtitiæ, vt impiè Chriſto exæquaſſe videamur: nec *ſacerdotum Galliæ Principem*, vt ſummi pontificis nomina in eum temerè transferamus. Nec *totaGallia* haberi dicemus *tenaciſſimum æquitatis*, ne veras eius laudes ignorare, vanas commentando illudere, & nobis potiùs quàm ei ſeruire cenſea mur. At hîc, vbi non de laudibus eius agitur, ſed de Eccleſiæ cauſa, cui intempeſtiua laudatione inſidiaris, nos omnem in eum honorem debitamque, pro virili parte, reuerentiam præfati, ne petulantiæ illi tuæ & irregulari in Eccleſiæ principes maledicentię accedere videamur; hoc vnum, ad tuam *pro eo aduerſus* tot Epiſcopos, vt cum Apoſtolo loquar, *inflationem* dejiciendam dicimus, deſiderari interdum in eo quippiam à viris ſummis, illiuſque obſeruantiſſimis, ad perfectam eius & ſine exceptione integram laudationem. Notiſſimam eſſe clariſſimi, dum nuper viueret, & nunc poſt mortem famâ ſuperſtitis Epiſcopi Regularis de eo vocem, Eum multa rectè facere, ſed, *non operari ex habitu*. Denique extare publicè iudicium P. Sirmondi, olim Romæ Generali ſuo Secretarij, nunc in Collegio Claromontano principis, de ipſo tum temporis Epiſcopo Claromontano, priuatim editum Eminentiſſimo Cardinali Oſſato, ab eoque mandatum litteris, vt in eius epiſtolis legere eſt. Ex quo iudicio eum intelliges eſſe quidem *tenaciſſimum*, vt ais, ſed non ſemper *æquitatis*. Nihil addo meum teſtimoniis his duobus alienis, quæ & vulgatiſſima, & publica ſunt, & huic cauſæ ſufficiunt, & neceſſariò indicanda fuerunt, ne hæreticis dogmatibus Eccleſiam conuellentibus, tantum acceſſiſſe præſidij videatur, quantum tu temerè gloriaris, qui quòd Eminentiſſimus Cardinalis *de la Rochefoucaut* eorum damnationi nomen ſuum ſubſcribere noluerit, ridiculè aſſeris *defuiſſe Sapphirinæ veritatis gemmam, quæ* Illuſtriſſimorum Antiſtitum *Epiſtolam obſignaret*.

Heb. 7. 2.
Vide Cœcil. Carthag. 3. 26. Primę ędis Epiſcopus nõ appelletur Princeps ſacerdo tũ.
Et ref. diſt. 99. c. 3.
1. Cor. 4. 6.

Reuerẽdiſſ. Domini Coëffeteau, Ordinis Prædicatorum, Epiſcopi Maſſilienſis deſignati.
Vide Card. Oſſat, l. 6. ep. 211. ad Regem Henricum IV.

Idem penè dici poteſt de Reuerendiſſimo Epiſcopo Syluanectenſi, quem tu, hyperbolarum magne hoſtis, *paſtoralis prouidentiæ, & antiquæ epiſcopalis ſanctitatis exemplum, & ſanctitatis principem* indigitas. Dedecoras eum inſanis laudibus, quæ tua vitia magis produnt, quàm eius virtutes, & has illorum contagione deturpant. Egregius vir eſt, & laudandus Antiſtes; ſed quod cum tua venia, & cum eius aſſenſu dixerim, pleriſque Illuſtriſſimorum Antiſtitum, quorum iudicio veſtri libri hæretici habendi ſunt, vt mitiſſimè loquar, non præferendus. Ac ne eius quoque ſilentio in cauſa quacumque Ieſuitica abutare, ſcito non ignotum eſſe, ac ipſummet palam agnoſſe, ſe nimium debere Ieſuitis vt liberum in eos iudicium habeat; ſeiis internuntiis, eorumque opeac gratia, ab Eminentiſſimo Cardinali *de la Rochefoucaut* fuiſſe delectum, in quem Epiſcopatum Syluanectenſem transferret, iis potiſſimum conditionibus, quas, ne quis improbet, Ieſuitæ probarunt & concinnarunt.

Illuſtriſſimum denique Archiepiſcopum Rothomagenſem, quem tũ ſtylo illo hyperbolis tam infeſto modeſtè appellas *Græcæ Latinæque Theologiæ ambulantem bibliothecam*, non ſtudio veſtri, cuius cauſam nullam habet, ſed priuato conſilio ante paucos annos ab Epiſcopalibus Conciliis abeſſe cœpiſſe palam eſt, prędicante ipſo id à ſe fieri Gregorij Nazianzeni exemplo; vel, ſi Gallorum Antiſtitum exempla quærantur, Seueri Sulpitij, ſi *Seuer. Sulp l. 3. dialog.*

Digitized by Google

de virt. & mirac. S. Martin. Gennad. de viris Illust. in Stero.

Antistes fuit; aut sancti Martini, postquam in fidei negotio incautiores fuissent. Ne tamen hoc quoque in tuorum solatium, & Episcopalis censuræ detrimentum arripias, contestatus est non semel Illustrissimus Archiepiscopus, se hoc vnum in Coepiscoporum aduersum vos iudicio requirere, quod pro tot errorum tantorumque grauitate remissiùs decreuisse viderentur. Consensu igitur adfuit tuorum damnationi, & eo grauiùs adfuit, quod tu vltro eum tanta laude complecteris.

Habes tuæ Trinitatis expositionem, quam stultissimis laudibus celebras; quam tuæ salutis fontem, spei anchoram facis; cuius te solo nomine omnium autoritates, & iudicia disjecturum summa dementia confidisti. Tu enim qui triginta quatuor & amplius Archiepiscoporum & Episcoporum grauissimum in te iudicium summo omnium consensu ptolatum nauci habes; qui eius authoritatem non solum vilissimis futilitatibus petulanter impugnas, sed etiam, vbi nihil quod obiicias suppetit, vltrò eam sine causa, sine specie, sola impudentia animique barbatie refellis; qui ad illas epistolæ voces, *libros Latinitate donatos excussimus diligentissimè, & recensuimus*, ita respondere audes, Ego *vos omnes, quotquot huic epistolæ subscripsistis, vtrumque librum integrè perlegisse, ne dum diligentissimè excussisse, huius autoritate non adducar vt credam*, vt te, non ratione monendum, sed pœna aut medicamine sanandum demonstres; tu ergo ille tantus Episcopalis nominis talisque contemptor, trium Antistitum silentium, non quo tuos errores probarent, sed variis priuatisque consiliis susceptum, eò trahere non erubescis, vt, quia tibi fauisse videntur, eos supra omnium Episcoporum, omnium hominum, omnium Angelorum naturam extollas, sanctissimæ Trinitati quàm proximos & simillimos facias, profanataque impiè altissimæ diuinitatis mysteria intima, & nomina inenarrabilia tribus hominibus, nondum sanctis, mortalibus adhuc & fluxis, inaudita verborum licentia, quasi secundariæ Trinitati, & minori Platonicorum diuinitati, & nouis Valentinianorum Æonibus, sacrilegè transcribas. Hanc Ecclesiæ Anglicanæ in Deum pietatem depingis. Hanc Iesuiticam in deturbandis immaniter, eodemque tempore immaniter exaggerandis Episcopis, pro varia commodorum discrepantia, libidinem. Hanc tuam in prima hyperbolarum quas fingis declaratione modestiam, temperantiam, verecundiam orationis. Quis enim has tuas non hyperbolas, sed hyperbolarum exsibilanda portenta, quæ vnum in locum quasi ad specimen statim initio congessisti, seu verbis, seu cogitatione assequatur? *Cardinalis Rupifucaldius, Sacerdotum Galliæ princeps, verè Melchisedech, princeps iustitiæ, Sapphirinæ veritatis gemma, natu dignitate maximus, quem tota Gallia veneratur, & nouit tenatissimum æquitatis. Illustrissimus Archiepiscopus Rhotomagensis, quem iure dixerim, Græcæ Latinæque Theologiæ ambulatem bibliothecam. Reuerendissimus Episcopus Syluanectensis, pastoralis prouidentiæ, & antiquæ episcopalis sanctitatis exemplum.* Ac denique de omnibus collectim, *Tres istæ personæ, quæ Trinitatis æternæ imaginem repræsentant, inter se pares. sic tamen vt vnus autoritatis, alter sapientiæ, tertius sanctitatis princeps videatur; quorum singuli instar multorum sunt.* Addi

Querin. n. 20.

Querin. p. 26.

posset quod infrà ais de Episcopo Bellicensi, *Reuerendissimus Episcopus & Dominus Bellicensis, eruditionis miraculum, Gallicanæ eloquentiæ lacteum flumen,*

vitæ

vitæ innocentia pietateque insignis. De quo suo loco agemus. Quid dicam? te mysteriorum Dei, & Ecclesiæ Anglicanæ pietatis adulterum; an excordem dignitatis Episcopalis, tum vituperiis, tum laudationibus illusorem, & vilissimum vtraque in parte affectuum mancipium, an insanum vnius, quam arguis, hyperbolæ, per tot tantaque hyperbolarum prodigia captatorem? Vide, vide, ne dum impiam Trinitatis imaginem in tribus, vt putas, fautoribus tuis noua audacia quæris, eam quam Christiani sapientes in naturalibus hominis facultatibus, intellectu, memoria, & voluntate collocarunt, in teipso amiseris, & ideo stultissimam illam, & insulsam, frustra foris quæras. *August. de Trinit. l. 10. c. 10. & lib. 14. cap. 11.*

11. Secundam hyperbolen eruis ex his verbis, *Id agunt potissimùm, eoque collimant, vt quam Dominus Episcopis autoritatem adtribuit, eleuent quammaximè & deprimant.* Eam verò hyperbolen in eo statuis, quod libri non spectent *potissimùm* Episcopalis autoritatis depressionem; sed si quid in eam dicere videantur, id dicatur *incidenter*, nec ad librorum scopum pertineat, qui *id potissimùm agant, eoque colliment vt Kellisonum redarguant, qui in sanctam sedem Apostolicam incurrere non metuit, eamque velut diuinæ legis violatricem perstringere, quod sæuiente persecutione Episcopum Anglis non dedisset, quem deberi diuino iure, persecutionis maximè tempore, contendit.* Hoc, inquis, *potissimùm his libris agi, librorum inscriptio, præfatio, capitulorum tituli, singuli paragraphi, paginæ, ac propè lineæ ac literæ indicant.* Quot rursus hyperbolis hyperbolam vnicam venaris! Ego verò tuam fidem, tuam frontem, tuam mentem hîc quæro, nec inuenio, Iesuita Floyde. Nam libris vestris eum potissimùm scopum adscribere vt Kellisonum redarguant, quasi sedis Apostolicæ reprehensorem, ob subtractum Angliæ Episcopum, qui ei diuino iure deberetur, adeò ab oculorum ipsorum abhorret sensu, vt in toto Smithæi libro nusquam nisi semel, idque obiter ac strictim, hac de re fit sermo. In tua autem Apologia, etsi plusculum hoc commento sis delectatus, magnumque id vestræ causæ telum improuidè putaueris, vt sæpè diximus; tamen tantum abest vt *singuli*, quod ais, *capitulorum tituli, singuli paragraphi, ac prope lineæ ac literæ hunc scopum indicent*, vt duo tantum capitulorum tituli tale quiddam obscurè præferant, ceteri ne vestigium quidem, vt ipso aspectu cernitur, ne *paragraphos singulos, ac prope lineas, literasque* persequar, quas homo impotens, & Deo iudice in idipsum quod malè arguis, toties tamque ridiculè ruens, emotionis vehementia, non iudicio enumerasti. Ac idipsum tuum in Kellisonum figmentum non præcipuus libri tui scopus est, quemcumque tu ei titulum adulationis auræque captandæ gratia concinnaris, sed collectio est vnica à te ex doctrina eius qua Episcopum iure diuino cuique Ecclesiæ deberi docet, argumento ad hominem expressa, non ab eo concessa, vt simulas, sed & falsa, & indocta, & inepta, vt sæpè declarauimus. In hac verò vnica illatione vrgenda Apologiam tuam potissimùm versari, quid miserius esset ac ieiunius? Quid porrò falsius, & ex ipsa eius lectione, & ex solo damnatarum in ea propositionum intuitu, quarum penè nullam reperias, quæ hac de re quicquam sonet? Nata est, fateor, vestra cum Kellisono disputatio ex occasione Ecclesiæ Anglicanæ, missique ad eam Episcopi; proindéque vltimus tandem *Smith. Discuss. q. 2. n. 7.* *Apolog. c. 3. & 4.* *Vid. dicta supra Item infra ad Spōg.*

Digitized by Google

veſtræ contentionis finis eo deuoluitur ne dandus ſit illi Eccleſiæ, vrgente, vt dicitis, perſecutione, proprius Epiſcopus. Sed librorum veſtrorum proprius & directus ſcopus is eſt, vt comminuatur, dejiciatur, quàm minimè neceſſaria probetur dignitas Epiſcopalis; vt inde vlterius fiat, eam nec à Catholicis Angliæ magnopere requirendam, nec Eccleſiæ Anglicanæ neceſſariam, imò penè inutilem eſſe. Vt enim ad hanc tandem meram deueniretis, & eam validius fortiuſque aſſequeremini, controuerſiam à definita loci, & perſonarum contentione, ad generalem de re ipſa & de ipſo per ſe Epiſcopali munere quæſtionem tranſtuliſtis; vt conſtituto quid generatim de Epiſcopatu, de Epiſcopali dignitate, vtilitate, neceſſitate ſentiendum eſſet, eadem opera particularem earum in Anglia controuerſiam definitam haberetis: genere enim vniuerſim conſtituto ſequitur ſpecies, nec ſingulatim dubium eſſe poteſt, quod generatim demonſtratum eſt. Quare quæſtiones omnes Smithæi ac tuæ, non de Epiſcopo Chalcedonenſi, aut Eccleſia Anglicana ſpeciatim, ſed vniuersè de Epiſcopali dignitate inſtituuntur, Num ſine ea ſtet particularis Eccleſia; Num proprius Epiſcopus Eccleſiæ cuiuis particulari iure diuino dandus ſit; Num etiam ob ſolum ſacramentum Confirmationis; Num Eccleſiæ in perſecutione neceſſarius ſit; Num etiam ſi per eius cauſam timeatur perſecutionis augmentum; Num Epiſcopalis ſtatus ſit omni ratione perfectior quàm regularis; Num regulares ſubſint Epiſcopis iure diuino, ſecluſis priuilegiis; & tot aliæ his ſimiles quæſtiones, in quibus tuus Smithæique liber toti ſunt; vt nihil clarius fieri poſſit, quàm eos hoc potiſſimùm agere, vt generatim Epiſcopalem poteſtatem infringant & deleant, vt ſub eius generali labe, propria Epiſcopi Chalcedonenſis labefactatio inuoluatur. Non enim priuato eum impetu, ſed communi Epiſcopalis dignitatis ruina, animoſi homines obruere voluiſtis.

Quid igitur quæris *quam partem poteſtatis diuinitus attributæ hi libelli Epiſcopis negent*, cùm eis Eccleſias particulares auferant, in quibus eos *poſuit Spiritus ſanctus regere Eccleſiam Dei?* Cùm ſine ipſis eas ſtare poſſe doceant? cùm eos maximis etiam regionibus ſimpliciter neceſſarios negent, tum vigente perſecutione, tum ſerena pace, ſi non deſit copia ſacerdotum? cùm eorum regimen eo tempore à ſolis Preſbyteris ſuppleri poſſe velint? Cùm eorum odio ſacramentum ipſum Confirmationis impiè extenuare non horreant, ne poteſtas Epiſcopalis tanta putetur, aut requiratur? Cùm eos Regularium & Monachorum toto orbe ſuſorum natiuos paſtores non agnoſcant? Cùm etiam Regulares ipſis magna ex parte præferre auſint? Cùm ſtatus Epiſcopalis officium *moraluer, impoſſibile* faciant, & Epiſcopos qui non ſancti penitùs & perfecti ſint, non tam in alto quàm miſerabili ſtatu poſitos dicant? Hæc, pluraque alia, quibus libri ſcatent, quæque infrà perſequimur, poteſtatis tibi Epiſcopalis particulam, an totam ipſam poteſtatem, totumque Epiſcopatum, aut ex omni Eccleſia, aut ex longè maxima eius parte funditùs eripere videntur? Et quod de libris iſtiuſmodi ſcriptum eſt, *Eos id agere potiſſimùm, vt datam à Domino Epiſcopis autoritatem eleuent quammaximè & deprimant*, id tu hyperbolen, an remiſſiorem potius mollioremque locutionem dices, in libros quibus ipſe

Act. 20.

Episcopatus adeo non solùm frangitur & attenuatur per se, sed è longè plurimis Catholicis regionibus euellitur?

Neque quicquam refert quod ais, libros dicere, *Episcopos sceptrum regiminis in Ecclesiam diuino iure habere?* Nam neque libri hoc vsquam dicunt, sed Apologia sententiam quandam alieno nomine referens, *Potestas regiminis*, inquit, *fluit ex ordine, vel consecutione essentiali, vt quidam putant; vel, vt alij sentiunt, tantùm morali, eo quod sceptrum regiminis ex decentia ac dictamine rationis, Episcopis qui sunt Patres Patrum debeatur.* Ita refers in Spongia tu quidem, quasi in Apologia antè sic scripsisses. In qua tamen Latina tua editio nihil tale habet, sed hoc vnum affert. *Si Diœcesi necessarius sit Episcopus qui consecret Sacerdotes, sic vt Sacerdotes filij ipsius sint, exigit diuina lex (saltem secundùm rectæ rationis dictamen decentiamque) vt sceptrum imperiumque regiminis & iurisdictionis externæ illi committatur.* Et ad marginem commentarij vice, *vel diuina lex, vel rectæ rationis dictamen urget, vt sceptrum regiminis coniungatur cum ordine Episcopali.* In quibus primò vel tua, vel interpretis tui perfidia eminet, in tanta versionis tuæ & illius discrepantia. Deinde patet te non asserere, vt hîc simulas, Episcopos sceptrum regiminis in Ecclesiam diuino iure habere, sed ambiguè de industria & perplexè loqui, ac vel dicere nihil, vel per ambages illusorias tantùm indicare, iurisdictionem externam Episcopis *ex decentia* solummodo competere, vt ad Spongiam infrà dicemus. Neque quamuis verè diceres sceptrum regiminis Episcopis diuino iure deberi, ideo magis Ecclesiis necessariam vtilemve faceres potestatem Episcopalem. Quia potestas illa regiminis per te non deberetur nisi Episcopis iam consecratis, & characteri eorum Episcopali, ex quo eam fluere ais. Vnde non sequeretur Episcopos in Ecclesiis particularibus, aut in magna regione consecrari necesse esse, sed si consecrarentur, tum demum eis sceptrum regiminis diuino iure deberi. Consecrari autem non aliàs necessarium censes, quàm vbi Episcopus necessarius est ad ordinationem sacerdotum, vt patet ex loco Apologiæ iam citato, & infrà latiùs ad Spongiam, vbi hoc figmentum & hæc Episcoporum ludibria commodiùs dissipantur.

Sic habetur in Spong. ad prop. 4. cit. 3. de Episcopis. pag. 68.

Apolog. c. 5. assert. 3. n. 25. pag. 70.

Denique quod in iisdem verbis, *Episcopalem autoritatem eleuant quammaximè ac deprimunt*, aliam hyperbolen quærens, vocem *quammaximè*, sic accipis quasi significetur, *Maior Episcoporum depressio nulla esse posse, quàm ea sit quæ à libris istis intentatur*, hyperbolica quadam explosione dignus es, qui nescias, Grammaticæ licet Doctor emeritus, superlatiua nomina plerumque commodè sumi, vt rem valde augeant, non vt vnam omnium maximam supremamque significent. Censent enim Antistites Illustrissimi vos Episcopalem autoritatem quammaximè depressisse, non quin magis deprimi à quopiam possit, sed quia magis non potuit à vobis, qui tantum eam deiecistis, quantum vllo modo ausi estis, & quantum præter vos nemo vnquam Catholicus ausus est.

Vides, Iesuita Floyde, quò abeant hyperbolæ? quò somnia? quò deliciæ gementis Ecclesiæ tuæ Anglicanæ? Quàm casso labore *sepiarum atramentum* à Plinio; *nigræ succum loliginis* ab Horatio mutueris, vt eo librorum interpretes oblinas, ipsosque adeò Illustrissimos Antistites, crescente gra-

Digitized by Google

datim audacia, conſpurces? Non vererisenim tot Epiſcopis *partium ſtudium* exprobrare, *defœcatum iudicium, æquos oculos* adimere, Pilato etiam, ne quid amentiæ deſit, pares facere, ſcribereque apertiſſimè, *Qui libros vobis tradiderunt, hi eos, quaſi dignitatis Epiſcopalis, hoc eſt veſtræ, depreſſionem ſibi præfixam haberent, ad vos Epiſcopos detulerunt, eo animo quo Iudæi Chriſtum Dominum, de Cæſaris maieſtate imminuta, apud Cæſaris Miniſtrum accuſarunt.* Ipſa enim maledicentiæ enormitate perculſus, exprimere *Pilati* nomen erubuiſti, ferreus licet & effrons, pro eoque *Cæſaris Magiſtrum* ſummutare coactus es, vt flagitio locum faceres, & ſceleratiùs fureres, & te non Pilatum, ſed Iudam præberes. Grauis omninò impudentia! ignota Catholicis, notiſſima hæreticis blaſphemia, qui ſimili ingenio ſummi Pontificis iudicium, vbi de ſedis Apoſtolicæ autoritate agitur, aſpernari ſolent, vt partium ſtudio infectum, vt propriæ cauſæ amicum, vt iniquum, & ſibi aduerſum, quibus non expediat aduerſarium eundem ac iudicem experiri. Tot notæ hæreticorum germanæ ac vernaculæ, toto opere veſtro inſperſæ, quid portendunt? Quid fœlix fauſtumque nuntiant? Auertite dirum omen. Deponite impiorum ſimilitudinem. Optate vos magis cum fidelibus victos, quàm cum hæreticis victores. Superbia, ſuperbia, & indomitus veſtri amor ad has anguſtias vos adigit.

Nam quid hæreticos & Pontificem dico? Ipſi Reges, ipſi iudicum conſeſſus, obſecro te, iniqui ſunt, & partium præiudicio cæcati, dum de admiſſis in regiam poteſtatem, in ſui magiſtratus autoritatem ſceleribus ſententiam ferunt. Quinam ergo huiuſmodi reis fingentur iudices? Vnde quærentur? ex defœcatiſſima ſocietate Ieſuitarum? *Diſcite iuſtitiam moniti, & non temnere Diuos*, ſi nobis tuo exemplo Virgilium meminiſſe liceat. Scitote, aut æquum eſſe publicos iudices de ſuſcepto in leges publicas crimine, ſiue illæ ad ipſam iudicum poteſtatem dignitatemque, ſiue ad quiduis aliud pertineant, cognoſcere; aut eiuſmodi crimina, quæ ſeueriſſimis omnium pœnis coerceri neceſſe eſt, impune eſſe debere. Nam conceptum in ipſam iudicum autoritatem flagitium, omnes omnino iudices tangit, omnes ferit, quocunque ex orbe euocentur. Verùm hæc non propria iudicantium cauſa eſt, neque illi dum eam diſceptant, in propria cauſa iudices ſunt, quia eiuſmodi cauſa non proprias eorum perſonas, ſed generalem iudiciorum dignitatem attingit. *Palam enim eſt eam eſſe propriam cauſam, cuius emolumentum vel damnum ad aliquem ſuo nomine pertinet.* Simillimè Epiſcopi, ſi quid iniuriæ in ipſos priuatim illatum eſt, vt in Paulum, vt in Philippum, iniqui fient iudices, quia eſſent in propria cauſa, quia iudices vna reique fierent. At ſi quid in ipſorum autoritatem peccatum eſt, præcipuè ſi Epiſcopalis dignitas ipſa per ſe impetatur, non provt in certo Epiſcopo inhæret; iam eſt cauſa omnium communis, non ſolùm Epiſcoporum ac Pontificis, à cuius corpore indiuulſa eſt cauſa Epiſcoporum, ſed etiam fidelium omnium, totiuſque Eccleſiæ Catholicæ; cùm cauſa patrum ſit cauſa filiorum, & omnis fidei cauſa ſit communis & vna omnium, provt ipſa fides res communis & vnica omnium eſt.

L. 11. ff. quãdo appellandum, &c.

Concil. Chalced. can. 9. & refertur 11. q. 1. c. 46. 4 q. 4. c. 1. & 2.

Vid. ep. Syno. Myrenſis ad Leon. Imp. Concil. Chalced. part. 3.

Vid. Epiph. hæreſ. 75.

De cauſis igitur huiuſmodi, aut iudicare oportet Epiſcopos, aut nullum

iis in Ecclesia iudicium supereſt, ne quidem in Concilio generali, quod ex solis quoque Episcopis conflatum est. Quare Aërium Episcopis Presbyteros æquantem; Montanistas eos illis præferentes, horumque sequaces nostrorum temporum hæreticos, aliosque variè dignitati Episcopali oblatrantes, damnarunt & oppresserunt SS. Patres & Episcopi; neque veriti sunt ne quis ipsos suæ causæ fautores, suæ autoritatis æmulos, & Pilato Christum damnanti similes efficeret. Hanc igitur audaciam, ab hæreticis haustam, Catholicis inauditam, vel execrentur Iesuitæ, vel deletis per Ecclesiam Episcoporum iudiciis, quibus autoritas Christi mandata est, appellent strenuè, vt hæreticos ad extremum vsque imitentur, priuatum spiritum, & Genium Caluinianum, quem illi solum *partium studio defæcatum, succo loliginis purum, oculis sanum, æquum iudicem* agnoscunt.

Hier. ep. 54. ad Marcellam contra Montanum. Conc. Trid. ſſ. 23. cap. 4. & cap. 7. Tertull. lib. de præscript. c. 41. Epiph. hæres. 49.

III. Tertia hyperbole iocosa est & ludicra. *Hæc est*, inquis, *tertia hyperbole; Diuinum confirmationis sacramentum non obscurè petunt. Hoc est* (te interprete) *palam apertéque impugnant.* O glossatorem! O Heroëm Grammaticum! Itane verò *non obscurè* Iesuiticæ grammaticæ est *palam apertéque?* Ego, qui Iesuitis doctoribus non sum vsus, longè aliter accepi, & quotidiano sermone doceor: Nempe negationes huiusmodi minuere, & quasi dimidiare vim vocis, vt nec negent planè, nec affirment, sed medium quiddam efficiant. Sic *non nolle* quippiam dicimur cum nec planè rejicimus, nec planè cupimus. Sic *non insuaue* est, quod nec admodum suaue, nec rursus acerbum. Sic denique, ne Grammaticos Grammaticam docere videamur, *non obscurum*, quod nec planè lucet, & satis cernitur. Non enim Illustrissimi Antistites Iesuitarum animos vsque adeò furiales putarunt, vt diducto ore, publicoque latrocinio grassari auderent in diuinum Confirmationis sacramentum, sed agi ab iis censuerunt, quomodo ab iis solet, qui sub Catholico velamine erronea dogmata dispergunt, pedetentim nimirum, timidè, fallaciter, vera obscuris implicantes, vt rudiores trahant in fraudem, licet peritiores, Antistites, Episcopos, non fallant, eorumque oculis non obscuri lupi sint.

Quæ autem tua nequitia & flagitiosa simulatio, dicas reprehensum in libris tuis de sacramento Confirmationis, *hoc tantum, sacramentum Confirmationis non esse simpliciter necessarium ad salutem, neque necessitate medij, neque necessitate præcepti?* Quæ etsi falsa doctrina est, præcipuè tempore persecutionis, quo nemo ante postremum sæculum Theologus negauit necessarium esse hoc sacramentum; omnes affirmarunt quicumque hanc quæstionem attigerunt: longè tamen grauiora damnata sunt tuorum piacula in diuinissimum sacramentum Spiritus sancti; vt Catholicos chrismate baptismali vnctos esse perfectos Christianos sensu patrum, etiam sine sacramento Confirmationis; Chrismationem baptismalem supplere non solùm significationem, sed etiam effectum sacramenti Confirmationis; Eam in locum Confirmationis successisse; Post eius institutionem, sacramentum Confirmationis minus necessarium esse cœpisse ac ante esset; Sacramentum Confirmationis non præcipi nisi cùm commodè haberi potest, vel quando commodissimè, quando sine vllo, vel minimo prorsus incommodo; Effectum sacramenti Confirmationis per alia sacramenta, imò per

Digitized by Google

ordinaria Dei auxilia, haberi posse; Lapsos quidem esse nonnullos in persecutione, sed nesciri an lapsi sint ex defectu Confirmationis; Non esse rem adeò terribilem, non esse perfectum Christianum eo sensu quo sancti Patres docuerunt; Homines sacramento Confirmationis fieri perfectos Christianos; Aliæque non paucæ tum blasphemæ in Spiritum sanctum tanto sacramento inclusum, tum erroneæ, tum temerariæ propositiones, quibus quod Illustrissimi Antistites sacramentum Confirmationis tantum *non obscurè* peti à vobis dixerunt, moderatio & indulgentia paterna est, cùm palàm apertéque impugnari pateat, hoc est in neglectum contemptumque populi deiici, ne illius reuerentia & desiderio Episcopus requiratur. Neque si hoc iudicium dedissent, vt in eo hyperbolen demonstrare potuisses, nisi tot erroribus compressis, quorum partem recenseri coegisti, simulasses, sicut ausus es, reprehensum fuisse *hoc tantum, sacramentum Confirmationis non esse simpliciter necessarium ad salutem, neque necessitate medij, neque necessitate præcepti.*

IV. Quid de quartæ hyperbolæ acumine dicam? Quam in his verbis, *Ecclesiæ hierarchiam, qua nihil sub cœlo augustius, non obscurè petunt*, ita rimaris, vt repetas iterum ridiculum illud Grammaticum in voculam *non obscurè* glossema, vt idem sit ac *palam & manifestè.* Quin & Theologicam grauioris ponderis commentationem adiicis, ideò dici *Ecclesiæ hierarchiam* à vobis *impeti*, quia defenditis *Regulares in hierarchia locum præcipuum obtinere, præsertim qui sunt opitulatores Episcoporum.* Sic nempè hyperbolas in Illustrissimorum Antistitum epistola non inuenis, sed cudis marte tuo, fœcunde ineptiarum parens, tuis commentis, tuis fallaciis, enormibusque mendaciis. An enim tui libri nihil aliud in hierarchiam impingunt, nisi Regularium in ea *præcipuum locum*? Nonne superiores Regularium aliqua ex parte magis in ea ponunt quàm Episcopos, etiam Ordinarios? Nonne spiritualibus actibus & professionibus hominem in ea collocari docent? Nonne Regulares, etiam nullo ordine initiatos, in eam cooptant? Nonne iis locum in ea, & Parochis, & Prælatis omnibus minoribus superiorem, & Episcopis proximum tribuunt? Nonne iis deberi sacerdotium, & eorum statui naturaliter ac necessariò coniunctum esse sustinent? Nonne eos, soli summo Pontifici, non Episcopis, adiutores subiiciunt? Quid tam apertis, tam pudendis mendaciis elabere, tantorumque flagitiorum reus, Illustrissimis Episcopis magna inauditaque crimina, natas vanissimo tuo vertice, quasi è cerebro Iouis, hyperbolas obiicis? Quis autem ante vos Theologus quicquam istorum somniauit? Vbi istorum vestigium apud S. Bonauenturam, quem nominas, aut Thomam, aut alium quemquam, extat? Quamquam de his amplius responsum infrà habes in Spongiam, vt & de amplissimo beatæ memoriæ Episcopo Geneuensi. Nam quod Reuerendissimum Episcopum Bellicensem laudas, & encomiis hyperbolicis attollis, iam in eo tibi sodales tui gratiam, opinor, non habent, nec assensu plaudunt, sed seriò auersantur, ita illum longè aliis sensibus esse compererunt, quàm quos tu temerè prædicas. Vbi ille Regulares nullo ordine initiatos in Hierarchiam intrusit? Vbi illis deberi docuit sacerdotium? Vbi eos in Hierarchia Parochis & Prælatis omnibus inferioribus præposuit? Vbi eos soli Pontifici

adiutores,etiam ſine priuilegiis, ſubiecit? Lege libros eius,& facilè mecum agnoſces, nihil ab eo regularibus largitum vnde ſuperbiant, multa etiam ſuggeſta, vnde humilitatem, quam profitentur, meminerint. Atque hoc magis etiam ſenſiſſes, niſi Apologiam quam pro ſe aduerſus regularium quorumdam infames, inſanas, & irreligioſiſſimas maledictiones, conſcripſerat, mandaratque typis, plures etiam Epiſcopi (quos vobis infenſos dicitis) non edendam cenſuiſſent; non quaſi non veram & æquiſſimam, pro Eccleſiæ Catholicæ Epiſcopo in malè domitos, laſciuoſque tenebriones; ſed quia minimè neceſſariam in priuata cauſa, perſonaque eius Epiſcopi, cuius in nomine procaces illæ næniæ hærere non poſſent. Cenſuerunt enim ſapientiſſimi Præſules talium morbos,quantumuis æſtuantes ac turbidos,ſine ſumma neceſſitate acrioribus remediis non eſſe ſanandos, publicæque interdum infamiæ, & meliorum precibus relinquendos.

V. Quintam hyperbolen quæris in his, *Ipſum Petri ſucceſſorem Apoſtolorum Coryphæi, ſupremumque Chriſti in terris vicarium, non obſcurè petunt.* Hyperbole autem eſt, more tuo, quòd libri Pontificem non petant. Hinc quam falſitatem dicere debueras, facis hyperbolen. Niſi quod in eius cumulum ſuperaddis illud item tuum, Grammaticule, acumen de vocula, *non obſcurè* quod ſupra tories retuſum eſt. Ceterùm quod libri dicantur Pontificem impetere, *Nihil*, inquis, *dici potuit, aut cogitari quod in hos libros minùs verè conueniret, qui toti in eo verſantur vt ſummi Pontificis poteſtatem ſupremam, & in omnes Eccleſias immediatam ſtabiliant.* Hoc tu meretricio, hyperbolico, hypocritico velamine tuas rurſum infrà blaſphemias tegere conaris, nec vereris in ea re libros tuos totos collocare, cuius nulla nota, nullus apex in totis libris comparet, imò cuius contrarium ex Spongia tua deducitur,vt infrà confirmatum videbis. Quid enim ad tuam cum Kelliſono de dando Eccleſiæ Anglicanæ Epiſcopo controuerſiam,an Pontifex ſit immediatus, necne Epiſcopus omnium Eccleſiarum? an immediatam in eas poteſtatem habeat, an mediatam ſupremamque tantum? Vtrumuis enim dixeris, nihilominus neceſſarij ſunt præterea particularibus Eccleſiis proprij Epiſcopi,ſine quibus dicuntur à ſanctis Patribus, etiam à Romanis Pontificibus, grex carens paſtore, corpus capite, plebs ſacerdote, ſponſa viro, vt antea audiſti, quicquid in ea poteſtatis Romano Pontifici tribuendum ſit.Sicut etſi Chriſtus & totius Eccleſiæ,& ſingularum Eccleſiarum ſit proximum caput & rector, mortuo tamen Pontifice,tu ipſe non negaueris Eccleſiam Romanam verè dici orbatam capite, rectore, patre, ſponſo, & creandum neceſſariò ac iure diuino Eccleſiæ Romanæ Epiſcopum. Sicut enim Chriſtus conſpicuum infra ſe caput Eccleſiæ Romanæ præeſſe voluit, ſic aliis Eccleſiis conſpicua & propria capita infrà Romanum Pontificem. Nihil ergo ad rem, quantum poteſtatis Romano Pontifici tribuatur in ſingulares Eccleſias, vt conſtet debeantur necne Eccleſiis ſingulis proprij Epiſcopi iure diuino; & quid ab iis commodi, quid ſolatij, quid præſidij, quid neceſſitatis illæ habeant. Idque à vobis ipſis adeò intellectum eſt,vt in totis, quemadmodum diximus, libris,ne verbum quidem de hac *immediata* in Eccleſias Pontificia poteſtate feceritis, neque eam vobis quiſquam in dubium, in quæſtionem, in ſermonem reuocarit. Simulatio

Vide ſuprà. Et Gregor. Nazianz. epiſt. 41. ad Greg. Nyſſ. & orat. 32 ad PP. Conſtantinop. Theod. lib. 2. hiſt. c. 27. & 31. Leo IV. Pap. ep. ad Lothar. rium & Ludouic. Aug. & ref. diſt. 63. c. 11. 16. 17. 18. VI. Synod. act. 12. &c.

est, adulatio, & malè conscię mentis hypocrisis, qua rudium animos, & Romani Pontificis indulgentiam vestris erroribus conciliare studetis, nescij *Petri cathedram atque Ecclesiam principalem* eam esse *vnde vnitas sacerdotalis exorta est, eosque esse Romanos, ad quos perfidia habere non possit accessum.*

Cypr. ep. 55. ad Cornelia.

Quod autem adiicis, *Danieli à Iesu, nihil quod vel leuiter sonet contra Pontificis potestatem, censuram Parisiensem obiecisse, vt infrà patebit*; Nos infrà patere demonstramus, illi esse grauissimum crimen notatum in Petri Cathedram & Romani Pontificis maiestatem, cui crimini nullum sit par in Smithæi libro. Docere enim ausus est Daniel, Ecclesiam vniuersalem esse posse sine summo Pontifice, sicut Ecclesiam particularem, sicut Ecclesiam Anglicanam sine particulari Episcopo; satisque esse Ecclesiæ vniuersali *paratam esse animis ad accipiendum* summum Pontificem cùm legitimè creabitur, sicut Ecclesiæ Anglicanæ paratam esse animis ad accipiendum Episcopum cùm legitimè mittetur, etsi interim nolit, ac vehementer recuset eum, ad multos interdum annos. Atque ita significat vniuersalem Ecclesiam stare posse, etsi diu nolit subrogari Pontificem, modò parata sit suscipere si subrogetur. Quæ doctrina hæretica indubiè est, & schismatica, & summis Pontificibus contumelioſissima. Quòd autem eam mussitarit, non aperto rictu effari sit ausus, clarè tamen designarit ac prodiderit, sapienter indicauit facultas Parisiensis *hanc propositionem captiosam, & in heresim inducentem.* Adde quod in Spongia generatim, sine exceptione, imò cum aperta inclusione summi Pontificis, ait *vnionem ad Episcopum quæ constituit Ecclesiam, non esse actualem, sed sufficere eam quæ consistit in promptitudine & præparatione animi*; Ecclesiæ nullam esse imperfectionem, carere summo Pontifice; aliaque plurima, quæ à nobis singulatim notata sunt, æquè summum Pontificem ac Episcoporum quemcumque ferientia: vt, cùm conuenire negat Episcopos præesse regularibus, quia regularis vitæ sint inexperti, ideoque futuri sint doctores antequam discipuli, duces priusquam milites; Vt cùm Episcopos qui non sint plenè perfecti, plenè sancti, magis in miserabili, quàm in alto statu esse ait; Vt cùm Episcopalis muneris idoneam functionem talibus moraliter impossibilem facit; vt cùm regulari statui multum perfectionis tribuit, quo careat Episcopalis status; vt cùm regularem statum Episcopali præponit, quasi Episcopatus nullam castitatem vulgaribus Christianis maiorem includat, Regularis verò status essentialiter ac diuino iure habeat Angelicam puritatem; Aliaque permulta quæ in Spongiæ decursu vel nos indicauimus, vel quisque per se facile percipiet. Longè enim falleris, Iesuita, si omnes tuorum errores expansos, *omnes syllabas*, vt hyperbolicè garris, *aucupatas* arbitraris, aut in iis quæ reprehensa sunt, latentes omnes maculas indagatas. Præcipua & capitalia notata sunt, quæ speciminis loco Catholicum quemuis à pestilenti cœno auertant, inclusæque perniciei moneant. Nec enim aliter potuit, nec aliter sola Ecclesia libros hæreticorum innumeris næuis obductos, nisi præcipuis & capitalibus, è quibus ceteri fluant, designatis proscribere, vt è Lutheri, Caluini, aliorumque voluminibus manifestum est. Quare ridiculè desipis, dum tota penè Querimonia, maximam hyperbolarum tuarum partem, è censura Theologicæ facultatis cum Illustrissimo-

Spong. ad 1. & 2. propos. de Eccles.

Digitized by Google

tum Antiſtitum decreto collata colligis, quaſi aut Illuſtriſſimi Antiſtites Theologicæ facultatis iudicio, non ſuo, cenſuram tuliſſent, aut Theologica facultas omnia peccata veſtra carpere ſtuduiſſet, aut in iis ipſis quæ notauit, omnes labes exhibere. Quo vno reſponſo, Ieſuita Floyde, aut quiſquis ſociorum Eccleſiæ Anglicanæ nomine laruatus es, Querimoniæ hyperbolarumque tuarum totam deinceps molem vna impulſione dejicimus, hac vna ſtoliditate compactam & coalitam. Adeò enim debili cerebro querularis, vt Illuſtriſſimos Antiſtites cenſuræ Theologicæ facultatis ſponſores vadeſque arripias, quaſi ampliſſima facultas non locuples tibi foret talium nominum expunctrix, & inexplebilem illam Ieſuiticam inaniratem, non affatim explere atque obruere poſſet.

Quàm tamen in hoc ipſo genere ſis iners, & puſillus, & contemptus, & tui vbique ſimilis, ſemel oſtendiſſe ſufficiat in eorum diſcuſſione quibus hyperbolen iſtam compleſti. Dicis ideò argui libros quaſi *Pontificem non obſcurè petant*, quia Smithæus ſcripſerit *illos Superiores Religioſos qui officio immobiles ſunt & perpetui, eſſe aliquo modo de Hierarchia Eccleſiaſtica magis quàm ſæculares Epiſcopos, etiam Ordinarios.* Tu verò probas id non obeſſe Pontifici, *quia non eadem ſit ratio de ſummo Pontifice & aliis Epiſcopis, cùm ille pluribus conſiderationibus ſit de hierarchia quàm iſti, nimirum quà proprius Epiſcopus Diœceſis Romanę, quà proprius Patriarcha Occidentis, quà paſtor vniuerſalis.* Deinde, quòd *dicere aliquem eſſe pluribus conſiderationibus de hierarchia, quàm Epiſcopi ſæculares ſint, nihil contineat Epiſcopis iniurioſum, cùm vnus titulus centum æquipollere, imò longe eminere poſſit.* Hæc tu magnâ verborum fiducia & inſultatione, ne leuiſſimam inſcitiam tuâ minus videremus, ſi agreſti ferocia deſtituta eſſet. Omitto quàm fatuè argutantem inducas Theologicam facultatem, aduerſarius videlicet aduerſarij aciem, prout tibi commodum eſt, bona fide inſtruens: Vno telo, reſponſioni tuæ cornua duo decutio. Quotcunque enim in Romano Pontifice titulos fingas, quotcunque & qualeſcunque in aliis Epiſcopis, quibus hierarchiam occupent; tamen ſi quis titulus ſit, quo eam habeant Regulares vlli, quo titulo Epiſcopi careant, hoc eodem titulo carere Romanum Pontificem, & in quantacunque titulorum ſuorum multitudine, hoc titulo inopem eſſe, fatearis neceſſe eſt. Non enim potius regularis eſt quàm alij Epiſcopi, quos *ſęculares* vocatis. Vides quàm æquè Pontificem imperat propoſitio quam affers, ac Epiſcopos quoſcunque? Vides quàm facilè ventoſi tui capitis tumor vnâ plagulâ detumuit? Vel enim nullum in hierarchia titulum Regularibus præ Epiſcopis addicere debes, vel illum eundem præ Romano Pontifice iis addicere, velis nolis, compelleris. Quod autem ais vnum titulum Epiſcoporum *centum aliis titulis ęquipollere, imò longe eminere poſſe*; ideoque hanc doctrinam Epiſcopis iniurioſam non eſſe; Magnam ſcilicet tibi gratiam debent Epiſcopi, quod eos in hierarchia regularibus non ſubiicias, neque ſacroſancti Concilij Tridentini decretum reuellas, quo apertè ſancitum eſt, *præter cæteros Eccleſiaſticos gradus, Epiſcopos qui in Apoſtolorum locum ſucceſſerunt, ad hunc hierarchicum ordinem præcipuè pertinere.* Quamquam vide ſodes, quo pacto cum hoc decreto concilies id quod paulò ante ſcripſiſti, *Regulares in Eccleſiæ hierarchia locum præcipuum obtinere*, quo totidem ferè verbis Concilio reclamaſti;

Conc. Trid. ſſ. 23. c. 4.

Quer. pag. 46. n. 26.

Digitized by Google

Discuss. q. 7. nu. 6. idemque ante te ausus est Smithæus iste quem tueris, cuius etiam propositionem sacra Facultas hæreticam censuit. Sed quamcumque præstantiam Episcopis præ regularibus indulgere te simules, non hoc agitur; euagaris; medicinam facis vnde morbus abest; defendis vbi non pugnatur. Non enim ad illam propositionem quærebatur, Facerene Regulares in hierarchia Episcopis superiores atque eminentiores; sed, an aliquid iis hierarchicum, aliquem in hierarchia locum assignares, quem Episcopis adimeres. Hoc quippe graue in Episcopos, in Romanum Pontificem, crimen est, & antehac inauditum, esse Regularibus, esse non Episcopis, esse inferioribus aliquam in hierarchia partem, cuius ipsi sint expertes. Hæc defectio, hæc rebellio aperta est, non tam in Episcopos, quàm in Pontificem, cui, vt supremo Ecclesiæ Pastori, & capiti, multo magis iniurium & contumeliosum est, esse in Ecclesia homines, qui aliquam sibi hierarchiæ partem arrogare audeant, quæ in pleniſſimo illo supremoque ipsius hierarchico iure non insit, quæ ad ipsum non pertineat, quam ipse non possideat. Quemadmodum scelus est, & crimen Majestatis certissimum, si quis intra regni ambitum, & monarchiæ fines, ciuilem dignitatem vllam aut titulum sibi esse affirmet, quæ regia & monarchica dignitate ac plenitudine non includatur, adeoque ab ea vt à fonte scaturiat. Hæc tu, glorioſe miles, ventoſe mauors, *si Richeristicas ineptias*, ab Illustrissimorum Antistitum *Epistolario collectas, si hyperbolarum magnificentia tanquam auro ornatas* ostenderis, *rem facies à tua* & tuorum hactenus commilitonum leuitate & insulsitate, *alienam.*

VI. Iam sextam quid attingam, in qua non solùm de more futilis, sed etiam præter morem elegans festiuusque esse voluisti. Illa enim verba tentans, *Innumeris denique propositionibus scatent, quæ infelici isti scopo aptissimè nimiumque respondeant*, hyperbolen in vocula, *innumeris*, hac elegantia expiscaris; *cùm libris nulli prorsus errores quoad fidem insint; Ille primùm*, inquis, *sua grandi dictione innumerabiles inde eduxit; deinde quos innumerabiles fecerat, omnes libris diligentissimè excussis, vt ne quidem vnus supereſſet, collegit, & in catalogum, numerumque conjecit.* Adeo Borealia ingenia, Iesuiticæ industriæ cultura splendescunt! Quis enim ex tam agresti, tam sterili hactenus solo, hunc floſculum expectasset? Aspiciamus propiùs, & odoremur. Illud primùm graue olet, quod vocula, *innumeris*, spreta sanè loquentium consuetudine, ad numerum *prorsus infinitum* pueriliter deflectitur, cùm sæpiùs & vsitatiùs numerum numeratu difficilem, quàm per se penitùs innumerabilem atque infinitum sonet. Sic innumerabiles Parisienſis vrbis incolas, innumeras viri boni laudes, innumera improbi malè facta dicimus, nec quiſquam hinc certam vllam infinitatem suspicatur. Sic Gelasius Papa, *Sedem Apostolicam in Synodo Chalcedonensi Pontificibus innumeris, qui latrocinio corruerant Epheſino, veniam poscentibus concessisse* dicit; qui tamen & definiti numero, & certè cogniti erant, cùm in Ecclesia incognitis venia non detur. Sic in V. Synodo ait Imperator, Theodorum Mopsuestenum *innumerabiles blasphemias contra Christum feciſſe*; etsi eius hæreses ab Ecclesia singulatim damnatæ sint. Sic denique Hieronymus Apollinarium *in sanctas Scripturas innumerabilia scripsisse volumina* prodit, quæ profecto ille ipse vel scribendo numerauit; Et Origenem *edidisse innumerabiles commentarios*, quos tamen

Gelas. ep. 13. ad Episcopos Dardaniæ.

Iustinianus Imp. in V. Synod. collat. 2. in epist. ad Synod. Hier. de scriptor. Eccles. Idem ep. 65. ad Ocean. & Pammach.

omnes se habuisse asserit, & legisse quamplurimos: & affirmanti Ruffino sex millia voluminum ab eo conscripta esse: *Numera indices librorum eius, qui in tertio volumine Eusebii, in quo scribit vitam Pamphyli, continentur: & non dico sex millia, sed tertiam partem non reperies.* Vides vt quos libros *innumerabiles* dixit, eos se numerasse indicet? Ne te, saltem ob eius honorem, stolidam quam in Amplissimos Galliæ Præsules texuisti argutiam, retexere pœniteat. Nec plura quærere in re notissima & ridicula necesse est. Iam enim facilè, opinor, intelligis innumeras dici propositiones, quas vtriusque libri autores ad infœlicem suum scopum aptarint, quia reuera tot tamque variæ sunt erroribus, imperitia, malignitate, temeritate confusæ, vt numerum inire non sit facilius, quàm singulas libri periodos, quæ omnes in eum finem feruntur, numerare.

Idem Apol. 2. in Ruffin.
Idem ibid.

Rectissimè igitur iudicarunt Illustrissimi Antistites, libros *propositionibus innumeris scatere infœlici isti scopo respondentibus*; Et infœliciter turbidéq; vt semper, excepit Iesuita, *libris nullos prorsus errores quoad fidem inesse*; Quia locus quem arguit, non ait *innumeros quoad fidem errores* inesse libris, nec *de erroribus quoad fidem*, vt verba ipsa indicant, omnino loquitur, sed *de propositionibus quæ infelici librorum scopo aptissimè respondeant.* Illæ autem variæ sunt, vt diximus, modò erroribus quoad fidem, modò imperitiis, modò stoliditatibus, modò temeritatibus inuolutæ. Nec huiusmodi propositiones *in catalogum numerumque coniecerunt* Antistites; nec eas libris excussis ad vnam colligere voluerunt, vt temerè nugaris; sed hæreses duntaxat, erroresque præcipuos epistolæ suæ iusserunt subjici, vt essent librorum innumeris maculis conspersorum indicium, censuræque suæ fidem facerent. Quemadmodum Hieronymus dum libros Origenis περὶ ἀρχῶν auersatur, non singulas nominatim eorum labes, sed summa capita quò omnes redigerentur complexus est. Hæc tu, misselle Iesuita, sine monitore facilè vidisses, si hanc ipsam quam aggrediebare epistolæ particulam per æstum animi vel legere potuisses. Nunc cum ne id quidem potueris, probasti, non tam *omnia possibilia esse homini eloquenti*, vt ais, quàm omnia impossibilia impotenti.

Hieron. ep. 59. ad Anitum.
Vide Alexãdri epist. cõt. Arium, tom. 1. Concil. Athanas. in orat. contra Arian. August. ep. 90. 92. 95. Bernard. ep. 199. ad Innocentium Papam, &c.

VII. Septimæ hyperbolæ indagatio verè hyperbolarum hyperbola, & Iesuiticæ insaniæ (ita dicere iubet rei grauitas, & profanatæ fidei Catholicæ impietas) cumulus & fastigium est. Nam in his vocibus quærens hyperbolen, *in priore quidem libello falsæ, præsumptuosæ, temerariæ, antiquissimo parochorum instituto contrariæ, &c. leguntur innumeræ*; postquam superiores in voculam, *innumeræ*, tricas leuissimè verbulo refricuit; ne intra eundem limitem diutius oberrare videatur, euolat vehementi quodam concitus genio, ab Illustrissimorum Antistitum epistola, de qua agitur, ad censuram Theologicæ facultatis, de qua nunc sermo non est; neque in hac conquiescens, fertur altiùs in sacro sanctum Symbolum Apostolorum, & totius Christianæ fidei impio ludibrio ac strage, Iesuiticam famam expiare contendit. Horrendâ fidei capitum anatome chartam commaculat, hæreses, impietates, blasphemias in singulis symboli vocibus rimatur, longam mysteriorum diuinissimorum lanienam per totas pagellas circumducit, adeo hebetem, & impiam, & insolentem, & pestiferam, vt hoc saltem

Digitized by Google

sceleris magnitudine sit assecutus, ne à verecundo, & Christiano duntaxat aduersario tot sacrilegia in medium proferri & singulatim contundi possint: Nempe quod facta facultas captiosas Smithæi propositiones enucleatiùs diduxerit, ne cui imperitiori offendiculum parerent, audet Iesuiticus pugil, societatis illius magnæ, qua vna nimirum stat Catholica fides, grauem sine dubio iniuriam in ipsum Christianæ fidei symbolum vindicare, illud confringere, comminuere, quasi Moysis tabulas, ad impietatem, ad blasphemiam distrahere, vt pro Catholicæ fidei summula, quam fidelibus hactenus præbuit, Atheïsmi summam infidelibus in posterum impiisque suppeditet. Quale exemplum nulla hæresis, nulla infidelitas, tot ante sæculis prodiderat. Nam sicut symbolo Apostolorum non solùm fidei medullam contineri, sed omnes hæreses confringi docent Patres; sic eo polluto & profanato, vniuersas hæreses è tenebris quodammodo reuocari, religionem conscindi, & Atheïsmo latas pandi fores planum est. Hæc igitur scriptorum infamia fertur, commendatur, plauditur à religiosissima, & pietatis altrice vnica, impietatis prauorumque morum expultrice societate Iesu! Diabolica ista audacia probatur, & luce digna censetur à *REVERENDO ADMODVM VIRO, Francisco de Latre, Canonico, Archipresbytero, Censore Audomarensi!* Ab illa toto orbe notissima *Theologiæ facultate Paderbornensi! A Reuerendissimo in Christo Patre ac Domino Diœcesis Paderbornensis & Hildesheimensis in Pontificalibus & spiritualibus Vicario Generali!* Communis isti fidei labem, symboli Apostolici incestationem, publicam Atheïsmi disciplinam, abducendorum ad sannas & blasphemias sanctissimorum fidei oraculorum execrandam artem Iesuiticæ societati gratulantur! In vniuersam fidelium Ecclesiam, in diuinum Apostolorum chorum, impij videri malunt, quàm in istam societatem, suorum, quo iure, quaque iniuria, superbam propugnatricem, iniucundi? Quantum, obsecro, periculi à Molinisticis fraudibus & factionibus rudi vulgo laïcorumque Angliæ multitudini imminet, cùm illi etiam qui ab eorum malis artibus tutiores inuictioresque esse debuerant, in tam aperti flagitij approbationem, in conspurcandi symboli Apostolici, quo nititur Catholica fides, & infidelium ludibriis proponendi societatem pertrahantur! Quid hoc aliud est, nisi post hæresin abundè libris illitam, eam sensim animis adhærescentem prodere, eò contumaciæ proruendo, vt auertendæ à se iustæ infamiæ gratia, impia potius in Catholicæ fidei caput infamia transferatur?

S. Leo epist. 10. ad Flauian. c. 2. & epist. 13. ad Pulcheriam.

Vide horum testimonia initio Querim. pag. 8. & 9.

Si pios, religiosos, Christianos animos gererent, debuerant quamlibet priùs ignominiam perpeti, quàm isto genere defensionis vterentur. Apostolorum, fidei, Ecclesiæ Catholicæ honorem suo antiquiorem habere decuit, eos præcipuè qui nihil nisi martyria, susceptos fidei causa labores, sudores, *aquam & sanguinem* effusos buccinant. Quomodo enim vitam honoremque fidei causa deserent, qui suæ gloriæ causa contumeliam fidei, & primo fidei symbolo inferunt? Habeant sibi martyrum istud genus, qui non solùm Euangelium, fideique quam violarunt, confessionem erubescunt; sed sua etiam infrænata audacia ipsum propemodum Euangelium symbolumque fidei erubescere coëgerunt.

Cæterùm

Cæterùm peruersè atque impiè, ex minuta illa propositionum Smithæi discussione, licentiam sibi vel exemplum dari putant nefariè scrutandi & insolentissimè euiscerandi tot symboli articulos, blasphemèque discerpendi. Arroganter stupidèque cogitarunt, si quid in symbolum sit nefas, idem continuò esse in Smithæum; quod in hunc liceat, idem in symbolum licere; quasi Smithæi liber & Apostolorum symbolum pari passu ambulent, parem obseruantiam honoremque mereantur. Symbolum, ineptissimi nugones, Apostolicum scriptum est, à Spiritu sancto per eos certò traditum, ab Ecclesia omnium sæculorum probatum; & ideo vestra potissimùm petulanti impietate non temerandum. Clara verba sunt, perspicua, simplicia; eorumque sensus, Ecclesia interprete, minime ambiguus, mysteriis circumfluens, blasphemiarum certò integer. Smithæi libellus, vobis etiam, opinor, iudicibus, non assurgit in hanc autoritatis arcem. Nusquam edictum, ne in eo errores eredamus, ne hæreses malè inuolutas videamus, ne, quominus paruulis noceant, extricemus eas *Sermone* illo *Dei, Hebr. 4.* qui *viuus est & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vsque ad diuisionem animæ ac spiritus, compagum quoque ac medullarum, & discretor cogitationum & intentionum cordis.* Quin apertè deterioris doctrinæ reus, in Ecclesiæ mysteria profanus, in sacramenta peruicax, multis locis perspicitur. Hinc loci eius alij obscuriores, meritò suspecti habiti, & ne ad germanæ doctrinæ, sanæque fidei inquinationem, rudiumque fraudem, quò eos ab illo destinari, ac, ne insidiæ pateant, implicari manifestum est, valere possent, necessariò dilucidari debuerunt, vt quid in eis veri, quid praui lateret, liquidò cerneretur, nec cuiquam ab iis periculum imprudenti superesset. Est hæc non solius Theologicæ facultatis in Smithæum tuum, sed Ecclesiæ Catholicæ sanctorumque Patrum in plerosque omnes hæreticos consuetudo, singulis etiam qui cum hæreticis agunt, apprimè necessaria. Ferè enim hæretici, præcipuè primipili, & hæresis cuiusque autores, initiò, nondum conciliata hominum gratia, inassuetis adhuc ad nouitatem animis, pedetentim & subdolè dogmata sua instillant, præstigiarum nube contegunt, cum Ecclesiæ veritate permiscent, ipsis Ecclesiæ verbis inuoluunt, declinandæ inuidiæ gratia, donec assuetis sensim auribus, confirmataque factione, impietatis signa explicent, apertoque marte in fidem grassentur. Iam pridem enim monuit Apostolus huiusmodi esse *operarios subdolos, transfigurantes se in Apostolos Christi, in Ministros iustitiæ, sicut ipsum Satanam in Angelum lucis.* Hanc artem suorum temporum nouatoribus nunquam non exprobrarunt SS. Patres. Hac Ariani[a] Sirmiensis & Ariminensis[b] Concilij Episcopos fallaciter ceperunt, vt *Christianus orbis*, Hieronymo teste, *se Arianum miraretur.* Hac eadem Pelagius[c] Concilij Diospolitani Patribus, versipellis eius ingenij rudibus, imponens, pro orthodoxo dimissus est. Hac adhuc multis illudunt hæretici nostrates, eaque interdum de Eucharistia, aliisque controuersis capitibus loquuntur, quæ nemini eorum dogmatum, & artium, & effugiorum inexperto non sanissima videantur, quæque ore Catholico prolata nullum crimen aut suspicionem haberent. Hinc nostrorum argumenta calumnias vocare solent, miras vulgaribus controuersiarum scriptoribus tenebras offundunt,

2. Cor. 11.
a *Hilarius lib. de Synod. Athanas. in eodem tit. Greg. Naz. orat. in laudē Athanasii.*
b *Hieron. in Dialog. adu. Lucifer. vide suprà.*
c *Aug. l. 2. de peccat. origin. c. 8. & 9. lib. de gestis Pelagij. tom. Hier. ep. 79. Vid. Concil. Aquileiē. 2. 1. Concil. 9.*

Digitized by Google

corumque diſputationes ludificantur. Ipſa Caluini Inſtitutio quot eiuſmodi captiunculis obſtructa eſt, vt vbi innocentiſſimè dicere videtur, ibi nocentiſſimus ſit? Lege poſtremos Conciliabuli Dordraceni[a] canones; multa reperies eiuſmodi, quæ veritatis ſpeciem præferant, cùm tortuoſo illo & fallaci Caluiniano genere ſummos errores contegant. Hæc igitur nouatorum omnium indoles minimè mirum ſi Smithæo nouatori non abfuit, fraudulentiori homini, & hæreſibus propagandis aptiori quàm Pſeudo-Daniel, quàm bonus Floydus, à fuco & fallaciis remotior, ſimpliciùs blaſphemare aſſuetus, motuum animi fingendorum minor artifex. Eadem igitur cautione tractandus fuit, qua à ſanctis Patribus Ariani & Semiariani[b], quorum ancipitis fallaciæ inſigne exemplum habes in ſynodo[c] Aquileienſi, cui S. Ambroſius interfuit; qua[d] Eutychiani, [e] Pelagiani, quibus ſæpè Auguſtinus, *Quare timetis dicere quod credere non timetis?* aliique[f] paſſim hæretici, quorum extricandis ſtrophis & præcludendis captionibus non minus inſudarunt Sancti illi viri, quàm in Smithæo facultas Pariſienſis; neque tamen veriti ſunt, ne quis inſolita dementia hoc idem in Scripturas ſacras, aut Symbolum Apoſtolorum transferens, ſub eorum ſimplici contextu blaſphemias quæreret. Nondum enim extiterant frontoſi Ieſuitæ, qui inſana gloriæ ſuæ retinendæ cupidine, priorum omnium audacias ſuperarent.

a *Vid. Concil. ab. Dordracen. ſeſſ. 138.*
b *Epiph. hæreſ. 73. Greg. Nazianz. orat. 49. contr. Arian. tota. Athan. in expoſitione decret. Nicæn. & in orat. contra Arian. paſſim.*
c *Vid. Cõcil. Aquileien. paulò poſt initium.*
d *Vid. epiſt. Epiſcoporum Prouinciæ Iſauriæ ad Leon. Imp. Cõcil. Chalc. part. 3. & ibid. act. 7.*
e *Vid. Aug. l. 2. oper. imperfect. contr. Iul. n. 170. lib. n. 30. & 197. & ep. 95. Hier. ep. 66. ad Cteſiphontem contra Pelag.*
f *Idem epiſt. 61. ad Pammach. contra Ioannem Hieroſ. &c. Guſrid. Clarauallen. l. 3. vitæ S. Bernardi, c. 5. de Gilberto Porretano, &c. Hieron. epiſt. 65. ad Pammach. & Oceanum. de erroribus Origen.*

VIII. Octauam hyperbolen pudet exponere vnde accerſas. Nam partem illam inuadens, *Non pauca autem erronea, in ſacrum Epiſcoporum ordinem contumelioſa, & quæ in hoc videantur ſcriptæ, vt inſtitutam à Chriſto hierarchiam, aut euertant funditùs, aut certè perturbent*; dicis, *Non pauca erronea*, idem eſſe quod prius dictum eſt, *innumeræ falſa, præſumptuoſa, temerariæ.* Tibi enim Ieſuitæ acutiſſimo eædem videntur *erroneæ* propoſitiones, quæ *falſæ*, quæ *præſumptuoſæ*, quæ *temerariæ.* Item quæ dicuntur *innumeræ antiquiſſimo Parochorum inſtituto contrariæ*, eas dicis eſſe *vnicam & ſimplicem propoſitionem*, qua Smithæus ait, *fore conſiliarios intempeſtiuos, ſi qui proponerent neſcio quam Parochorum & Parochiarum inſtitutionem hiſce temporibus.* In quo ita præceps & bardus es, vt videre non poſſis in hac parte epiſtolæ quam modò aggrederis, nullam eſſe vocem de *Parochis*, de quibus agebatur in priori parte, è qua ſeptimam hyperbolen exſculpere conatus es. Hoc oculorum vitium, & extinctæ mentis. Illud conſcientiæ multo maius, *vnicam & ſimplicem propoſitionem reprehenſam Parochorum inſtituto contrariam.* Præteream enim planè damnatum eſt, quòd Smithæus Regulares ad proximorum ſubſidium miſſos, ſuperiores in hierarchia facit *Curatis ſæcularibus*; Quod Parochialis curæ meritum extenuat; Quod Parochis maiorem laborem ac difficultatem, & minorem tamen mercedem tribuit; Denique quod in pleriſque erroribus Epiſcopos ſimul & Parochos eadem contumelia comprehendit, vt ex ipſa propoſitionum collectione, multoque magis ex ipſa libri ſerie perſpicitur.

Denique abiectiſſimè & fallaciſſimè carpis Illuſtriſſimorum Antiſtitum voces, dum quod ab iis ſcriptum eſt, *In priore quidem libello falſæ, præſumptuoſæ, temerariæ, antiquiſſimo Parochorum inſtituto contrariæ, Chriſtianæ plebis ac ſimpliciorum hominum ſaluti perniciioſæ leguntur innumeræ*, ſic interpretaris,

Digitized by Google

vel potius insidiaris, vt voculam, *innumeræ*, referas & adiungas ad singulas seorsim partes, vt sensus sit *innumeras esse Parochorum instituto contrarias; innumeras præsumptuosas; innumeras simplicium saluti perniciosas*; & sic de cæteris partibus. Qui sensus per se ineptus, & minime verisimilis, & in tot Illustrissimos Præsules petulanter irrisorius est, & ieiunitatis ac inopiæ tuæ plenissimus. Quis enim sanæ mentis existimet tot tamque varias vitiosarum propositionum infinitates, libello admodum paruulo concludi potuisse? Aut tantam esse Iesuiticarum mentium peruersitatem, vt tam immaniter, prodigioséque delirent? An tibi satis non est ad æquissimam libri Smithæani censuram, propositiones eius falsas, præsumptuosas, temerarias, Parochorum instituto contrarias, simplicium saluti pernicioſas, simul omnes *innumeras* esse, seu, numeratu difficiles? Ita enim accipere debuisti Amplissimorum Antistitum verba, quæ istiusmodi propositiones, non seorsim, sed collectim innumeras apertè dixerunt, & tu ipse ex Logica vel Scholastica, vel naturali satis aduertere potueras, nisi impudenter cauillari, & rudioribus oculos perstringere voluisses. An enim putas cùm in Concilio Constantiensi articuli Ioannis Husz generatim dicuntur esse *hæretici, seditiosi, captiosi, aurium piarum offensiui, &c.* eas notas ad singulos eius articulos æquè referri? quorum vnus fuit. *Linea aliqua Mathematica continua componitur ex duobus, tribus, vel quatuor punctis immediatis, aut solum ex punctis simpliciter finitis. Vel, tempus est, fuit, vel erit compositum ex instantibus Immediatis. Item non est possibile, quin tempus & linea, si sint, taliter componantur.* Quos articulos non dices, opinor, *hæreticos*, aut *seditiosos*, ne Philosophi in te impetum faciant. Quare Concilium postea explicatius definiit, *aliquos & plures ex ipsis fuisse & esse notoriè hæreticos, & dudum à sanctis Patribus reprobatos, quosdam blasphemos, alios erroneos, alios scandalosos, quosdam piarum aurium offensiuos, nonnullos eorumdem temerarios & seditiosos.* Quod genus enumerandi ita distinctum, & enucleatum, breuitatis causa sæpè in censuris omittitur, & diuersi articuli variis notis feriuntur, quæ non in singulos sejunctim, sed in omnes coniunctim ferantur. Ita Apostolus Philosophos gentiumque sapientes vniuersè damnans, vocat *repletos omni iniquitate, malitia, fornicatione, auaritia, nequitia, plenos inuidia, homicidio, contentione, dolo, &c.* Non quod singuli tales, sed quod omnes simul essent. Similiter de Iudæis, *Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum. Sepulchrum patens est guttur eorum, linguis suis dolosè agebant, &c. Veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem: Contritio & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognouerunt.* Non vt singulos tales declaret, sed vt probet id quod proposuit, *Iudæos & Græcos omnes sub peccato esse.* Atque hoc multo magis valet in vocibus collectiuis & numeralibus, quæ ad vniuersum simul totum, non ad quasque seorsim partes frequentius dirigi solent. Nam cùm Euangelium ait in porticibus piscinæ probaticæ *iacuisse multitudinem magnam languentium, cæcorum, claudorum, aridorum, expectantium aquæ motum*, quis putet cogitádas esse varias multitudines magnas, quarum vna fuerit multitudo magna languentium, alia multitudo magna cæcorum, tertia multitudo magna claudorum, quarta multitudo magna aridorum, aliorumq; singulatim ægrorum; nec potius

Concil. Constantien. sess. 15. initio.

Ibid. sub finem artic. Ioan. Husz.

Ibid. paulò post.

Rom. 1.

Rom. 3.

Ioan. 5.

Digitized by Google

intelligat eorum ſimul omnium magnam multitudinem fuiſſe? Hac verò tu ineptia, hyperbolice Ieſuita, lanemaſti ac diuulſiſti Illuſtriſſimorum Antiſtitum orationem, vt quia dixerint in libro Smithæi *falſas, præſumptuoſas, temerarias, Parochorum inſtituto contrarias, ſimplicium ſaluti perniciosas legi propoſitiones innumeras*, videantur dixiſſe innumeras ineſſe falſas, innumeras præſumptuoſas, innumeras temerarias, innumeras Parochorum inſtituto contrarias, innumeras ſimplicium ſaluti perniciosas; non ex iis collectim omnibus innumeras confeciſſe.

Eodem ſtupore, eademque nequitia dicis, quæ dicuntur *innumeræ ſimplicioram ſaluti perniciosæ, eaſdem eſſe quæ prius diuinum Confirmationis ſacramentum apertè negare & impetere arguebantur.* Nam neque hîc verbum eſt de *innumeris propoſitionibus ſimpliciorum ſaluti perniciosis*, de quibus antè etiam dictum eſt. Nec vſquam reprehenſæ ſunt vllæ veſtræ propoſitiones, quæ ſacramentum Confirmationis *apertè negarent*, vt tu magna impudentia quereris; & tot ſcatent in libris veſtris inſidiæ captando popello & rudibus implicandis, vt ſine ſumma & incredibili prauitate ſcribi à te non poſſit, hoc pertinere ad eas ſolùm propoſitiones, quibus ſacramentum Confirmationis deprimitis. Denique quod illæ *non paucæ in Epiſcoporum ordinem contumelioſæ, & quæ hierarchiam funditus euertant aut perturbent*, à te rediguntur ad duas neſcio quas quæ *omnium fidelium patrem* oppugnent, tanta eſt extinctæ & emortuæ conſcientiæ iniquitas, & in apertiſſimè ante omnium oculos mentiendo audacia, vt mirum ſit talia ſcribi, & in lucem edi poſſe non à religioſis, ſed ab hominibus.

IX. Nona hyperbole nugatio mera, indigna quæ vel legatur. *Quædam etiam*, inquiunt Antiſtites Illuſtriſſimi, *deprehenduntur quæ ſacro-ſancto Dei verbo, vel Conciliorum Oecumenicorum autoritati ſunt contraria, imò quæ hæreſin ſi non apertè exponant legentium oculis, certè innuant.* Quæ hic, Ieſuita, hyberbolæ? *Propoſitiones*, inquis, *ſacro-ſancto Dei verbo contrariæ, nihil ſunt niſi propoſitiones quæ hæreſin, ſi non apertè exponant legentium oculis, certè innuant; nec aliæ quàm quas prius appellarat erroneas.* Tautologiam igitur hoc loco, nugigerule, non hyperbolen objicere debueras, ne, quid ipſa ſit hyperbole, ignorare videreris. Nam quod propoſitiones *Dei verbo contrarias* idem eſſe cenſes ac *erroneas*, & quæ *hæreſin legentium oculis innuant*, aliuſmodi imperitia eſt, qua te id reprehendere declaras, quod non capis. Diſce, non omnem propoſitionem erroneam, Dei verbo ſeu ſcripturæ contrariam eſſe. Quicquid enim Eccleſiæ conſenſui aduerſatur, ſemper erroneum, non ſemper hæreticum, aut Dei verbo contrarium eſt; quia non omnis Eccleſiæ conſenſus certo Dei verbo ſcripturaque continetur, aut fidem prorſus Catholicam continet, etſi certitudinem habeat omni humana maiorem, ideoque illi obſtrepere ſit erroneum. Beatam Virginem Deiparam corpore ſimul & anima in cœlum iuiſſe, veriſſima doctrina eſt, Eccleſiæ conſenſu fulta, non tamen omnino Catholica fides; nec qui eam neget, vt erroris reus, ſic hæreſeos erit, aut Dei verbo refragabitur, in quo ea de re nihil extat. Multa ſunt eiuſmodi, quæ nec apertè ſcripturis inſunt, nec apertè ab Eccleſia definita fidei dogmata, quamuis fidelium conſenſu nitantur: Neq; rurſus omnes Dei verbo contrariæ propoſitiones,

Vid. Baron. in Martyrol. Roman. 15. Auguſt.

hæresin legentium oculis exponunt aut innuunt, etsi omnes errorem inuoluant. Sicut enim quæcunque proximè ex scriptura elicimus, non ideo sunt fidei, nec fide Catholica creduntur, vt hæretici frustra contendunt; ita quæ propositionibus ex Dei verbo recta consecutione fluentibus opponuntur, non protinus hæretica sunt, nec hæresin innuunt, etsi Dei verbo contraria sint, & errorem pertinaciamve demonstrent. Dei verbo contrarium fuit, quod vererum quidam interdum [a] existimarunt in mediis furentium persecutionum ardoribus, se ad mundi occasum, & ad tempora Antichristi deuenisse. Nec tamen in istiusmodi opinione quicquam inerat quod hæreticum esset, aut hæresin innueret. Quidam rursus Æternum [b] Dei Verbum, non per Angelos duntaxat, sed per seipsum, assumpta externa imagine cum Prophetis populoque Iudaico olim egisse censuerunt. Quam eorum sententiam tam certum est scripturis refragari, quàm ab hæresi hæresisque contagione immunem esse. Nec quisquam, opinor, hæreticum, aut hæresi vicinum dixerit, quod etiam tum aliqui [c] Christum ad annum vsque ætatis quinquagesimum prædicasse arbitrati sunt; licet id scripturæ minimè consentiat. Nec denique vlla nota, vel suspicio vlla hæreseos in iis residere putabitur, qui [d] Antichristum dæmonem ipsum fore humano corpore indutum putarunt; quod à scripturis alienum est. Et vt de huius temporis opinionibus aliquid interseramus, satis patet eos qui existimant Christum venturum fuisse, quamuis Adam non peccasset, [e] Dei verbum non satis intueri, nec tamen hæreses inducere, aut olere. Eos quoque qui paruulos sine baptismo morientes pœna ignis æterni liberant, Dei verbo, totique scripturarum contextui aduersari, iampridem D. Augustinus [f], & post eum discipuli ipsius probarunt, hodieque etiamnum probant. Nec tamen humanos istos paruulorum patrocinatores hæreseos macula aut suspicione aspergent, ni fallor, Molinistæ. Missa facio permulta his similia, quibus ad præsentem locum nihil opus est. Ex hisce enim omnibus istud planè consequitur, Quamuis generatim difficile definiantur hæreseos notæ, vt liquido constet quænam propriè doctrina hæreseos nomine affici debeat, vt rectè ab Augustino [g] animaduersum est, tamen quæcumque Dei verbo ita contraria sunt, vt ipsi diuino contextui simpliciter, & sine vllius argumentationis ope contradicere cernantur, hæc sine dubio hæretica esse; vt si quis Ioannem Baptistam Zachariæ filium neget. Quæ verò ita Dei verbo contraria sunt, vt non ipsi per se, sed deriuatis ex eo bona collectione propositionibus aduersentur, hæc non semper hæretica, nec hæresi proxima, nec hæresin præ se ferentia sunt: Quia collectio, etsi bona, vel non penitus certa, vel non euidens, vel priuata demùm & humana ratione constabit, ideoque nec fidei, nec hæreseos, sed scientiæ erroriſve Theologici materies erit, maioris nempe aut minoris, pro maiori minorive certitudine collectionis. Hæc tu quia nescisti, Iesuita Theologe, quæ quemlibet Theologum nescire turpe est, miratus es alias propositiones ab Illustrissimis Episcopis dici erroneas, alias Dei verbo contrarias, alias hæresin vel exponentes oculis, vel innuentes; atque hæc omnia mirabili scientiæ tuæ capacitate complexus, in vnum conflasti & confudisti, vt hyperbolæ, quas tu solus vides, sint ignorantiæ, quas præter te cunctí vident.

[a] *Cypr. ep. 66. & lib. de exh. Mart. Euseb. l. 16. 6. hist. c. 6. &c. Vid. Aug. li. 20. de ciuit. c. 19.*

[b] *Iustin. dialogo in Typhon. Iren. l. 3. c. 6. Tertull. lib. aduer. Iud. cap. 9 & in Prax. c. 14. &c.*

[c] *Denique etiã VII. Synod. act. 4. post initium. Vid. Aug. l. 3. de Trinit. c. 11.*

[d] *Apud Iren. lib. 2. cap. 39.*

[e] *Theod. in diuin. decret. Epitom. l. 5. c. de Antich. Hyppolit. Mart. orat. de consummat. mundi, tom. 2. Biblioth. Patrum. Vid. Athan. orat. 3 cont. Arian. Aug. concione 2. in psal. 36.*

[f] *Aug. serm. 14. de verbis Apost. c 3. & 4. li. 21. de ciuit. c. 25. &c. Fulgent. lib. de Incarnat. & grat. Christi, c. 30 &c.*

[g] *Aug. lib. de hæres. ad Quod vult Deum, sub initium.*

Digitized by Google

Videamus alteram hyperbolæ venationem. Negas *ad veritatis amuſſim exactum*, quod dicuntur propoſitiones *quædam Oecumenicorum Conciliorum autoritati contrariæ.* Hyperbolen probas, quia *Cenſura Pariſienſis vnam propoſitionem Nicolao Smithęo obiicit, quam dicit, prout iacet, in Concilio Conſtantienſi Oecumenico damnatam.* Hinc hyperbolen concludis, quòd quam vnicam dicit facultas, Epiſcopi plures faciant. Quid ſi conſequentiam negem? Quid ſi falſam eſſe Antiſtitum propoſitionem inferri debuiſſe contendam, non hyperbolicam, vt ſemper hallucinaris, & toties explosum eſt? Quid ſi facultatis Cenſuram ineptè pro norma à te Epiſcopis proponi dicam? Quid ſi eam non omnes tuarum, quas damnauit, propoſitionum nævos deſignaſſe, nec omnes cum Patribus aut Conciliis earum pugnas indicare laboraſſe addidero, vt qui plures deprehendat, non eius cenſuram infirmet, ſed amplius corroboret? Quid ſi ne omnes quidem, quæ in libris veſtris notari poterant, propoſitiones curiosè eruiſſe defendam, ſed maximè obuias & capitaliores qualſque, vt ex iis de pluribus aliis minùs perſpicuis, déque totis libris iudicium fieret? Quid ad hæc dices, querule Ieſuita? Quomodo imbellem & tot ex partibus labaſcentem conſequentiam fulcies?

Quod verò propoſitionem Smithæi, *ſtatum vitæ ſanctioris ſufficere, vt quis in hierarchia locum, & ordinem præcipuum obtineat*, quam ſacra facultas cenſuit decreto Concilij Conſtantienſis contrariam, quo damnatur hoc Wiclefi dogma, *Quod vitæ ſanctitas tribuat iuriſdictionem & ordinem ſacerdotalem*, tu illi decreto contrariam negas, eo quod Smithæus intelligat *primum locum in ordine perficiendorum, quem vocat Gerſon hierarchiam hierarchizatam;* captiuncula futili, & vocis nouitate elabi conaris, nouoque inducto hierarchiæ nomine, hierarchiam Eccleſiæque doctrinam conturbare. Nam nec Gerſonem, nec vllum ante vos natos Catholicum ſcriptorem *hierarchiæ hierarchizatæ* vocem vſurpaſſe, aut agnoſſe, infra in Spongia probatum habes. Hæc eſt veſtra fallacia, qua nonnullis video vos imponere, & hæreticorum omnium more cum nouæ doctrinæ fœtu nouarum vocum folia conſuere, quibus eius turpitudo contegatur.

Digitized by

DE SECVNDA PARTE EPISTOLÆ ILLVSTRISSIMORVM ANTISTITVM, qua liber DANIELIS A IESV damnatur.

HINC ad Danielis præsidium pergis. Singularem in eum Illustrissimorum Antistitum acerbitatem expostulans, atque in hoc ais eos *Richeristas* (sic sacram Facultatem Parisiensem maledicè vocas) *longo interuallo superasse, & censuram Illustrissimi Parisiensis præ hac epistolari mitem videri posse.* Quam tu igitur immitis & improbus, qui in Illustrissimi Parisiensis Censuram, vel in ipsum potius Illustrissimum Parisiensem, quem omnium mirissimum fuisse agnoscis, omnium petulantissimè blasphemaris! Nam facultatem Parisiensem cur acerbitate in Danielem *longo interuallo* ab Illustrissimis Episcopis *superatam* dicas, nihil video, nisi fortè, quòd vbi te motus animi aliquò impellere cœpit, nihil videas, nihil sentias nisi hoc vnum, quod æstuanti animo in præsentia objectum est. Hinc opinor factum, vt nihil Illustrissimorum Antistitum acerbitate in Danielem maius, aut simile cogites, dum te nimia in eorum Epistolam commotio incessit. Alioqui si quieta mente recolere potuisses censuram sacræ Facultatis, non habebas cur tantam præ illa acerbitatem Illustrissimorum Antistitum fingeres. Imò ita illam in Spongia insectaris, & tanta contumeliarum & fœdissimorum maledictorum amentia inuadis, vt sicut rabiei in eam tuæ nihil vsquam simile est, sic illius in te seueritati nihil simile fuisse indicare videaris. Non enim iudicio, sed præsenti quaque commotione occupatus loqui soles. *Blasphemiæ* quidem nomen, quod te in Episcopali epistola in primis malè vrit, quodque *bis in Danielem intra paucas lineolas vsurpatum esse* luges, non minus sæpè reperies in Censura Facultatis. Nec reuera, si saperes, in hoc nomen tam stolidè indignareris; nec illud Episcopis indignum diceres, nec ex eo scriptorem epistolæ Episcopum non fuisse conjiceres. Isto enim pacto omnes vna opera Episcopos epistolæ subscriptores abdicabis; imò Episcopos nunquam fuisse colliges. Quid enim interest scribat quis epistolam, an subscribat? faciat, an probet? Plus eius est, qui subscribit, & probat, quàm eius qui scribit tantùm. Imò scriptoris non est, sed subscriptoris. Non enim Regis edictum scribæ regio tribuimus, sed Regi; nec in illius honorem, sed in Regis suscipimus. *Quando præco de tribunali aliquid dicit, non scribitur in gestis, præco dixit, sed ille dixisse scribitur, qui præconi, quid diceret, imperauit.* Nec Euangelium sancti Lucæ quasi hominis, aut hominis nomine amplectimur, sed nomine Dei, vt Dei opus & scriptum, per Lucam quidem, sed interpretem, non autorem, ad nos delatum. Itaque si vitium est scriptoris Epistolæ, blasphemiæ crimen Danieli intulisse multò magis Episcoporum est, tot præcipuè ac tantorum. Ac si hinc illum Episcopum non fuisse contendis; illos simul omnes nec esse, nec fuisse

Vide Censuram Facult. Parisiensis in lib. Danielis ad 5. propos. de sacramẽto Confirm. & ad prop. 12. de Hierarch. & Regul.

Aug. serm. 16. de verbis Do. in Euãg. secundùm Matth. c. 6.

Digitized by Google

probas; neque hoc ſtulciſſimo velaminis genere impudentiam, qua tot ampliſſimis Epiſcopis ſub alieno nomine maledicere audes, obumbrabis vnquam apud homines ſanos, quin *omne malum, cuius tibi conſcium eſt cor tuum*, intueantur, & exſecrentur. Quid enim dilutius, & bardo homine dignius, quàm *blaſphemiæ* nomen non eſſe ab Epiſcopis vſurpandum in blaſphemarum propoſitionum cenſura, quia *illud conferre vel in diabolum Angelicæ linguæ verecundia reformidet*? Quid ais, argute reprehenſor, pater patrum, cenſor Epiſcoporum? *Angelicum ſermonem, purum, caſtum* negas eſſe, ſi quis blaſphemiæ nomen vſurpet? Angelicæ igitur tibi puritatis expers erit Paulus, qui toties illud in aduerſarios vibrauit? *Blaſphemamur*, inquit, *& obſecramus*. Et alibi: *Sicut blaſphemamur, & ſicut aiunt quidam nos dicere, Faciamus mala, vt eueniant bona, quorum damnatio iuſta eſt.* Et in eos quorum hæreſes ſuperbiamque frangebat: *Quos tradidi ſatanæ*, inquit, *vt diſcant non blaſphemare*: & aliis paſſim locis. Imò, vt plumbeam tuam aciem magis palpes, ipſe ille ſanctus Iudas, cuius teſtimonio vrges Angelum *non eſſe auſum inferre iudicium blaſphemiæ* in diabolum, vacuus tibi erit Angelicæ verecundiæ, quòd eo ipſo loco vbi iſtud de Angelo refert, nomen *blaſphemiæ* bis infra pauciores *lineolas* quàm tu de Illuſtriſſimorum Antiſtitum epiſtola ſcribas, in aduerſarios illos quibus hoc exemplum opponebat, interſerit? *Maieſtatem*, inquit, *blaſphemant*; & paulo poſt: *Quæ ignorant, blaſphemant.* Hunc tu ergo Apoſtolum, Angelici nominis & puritatis exſortem, ſui ipſius euerſorem & damnatorem facies; an nos te tui potius? Qui id objicis, tumultu magis animi quàm ſenſu, quod eodem loco apertè refelli, & in te grauius corruere non vides. Non enim Angelum laudat ſanctus Iudas quòd ipſo nomine *blaſphemiæ* in diabolum non ſit vſus; nec eo nuſquam vtendum dicit: ſed laudat quòd *non intulerit iudicium blaſphemiæ*, hoc eſt, maledica verba impegerit, quæ nemini vnquam impingere licet; qualia illi quos S. Iudas arguit, congerebant, majeſtatem blaſphemantes; qualia tot tantaque tu, Floyde Ieſuita, & hominum procaciſſimi tui ſodales, non in diabolum, ſed in Catholicos homines, Eccleſiæ venerandos, in ſacram Theologiæ Pariſienſem facultatem, in ſacros Eccleſiæ Epiſcopos & Archiepiſcopos conjicitis, vtrè blaſphemorum illorum ſocij qui, Iuda teſte, *Maieſtatem blaſphemabant.* At contrà Illuſtriſſimi Præſules neque maledictum in vos, neque nomen blaſphemiæ, nec omnino verbum vllum contulerunt; ſed de libris veſtris ſententiam tulerunt Epiſcopalem, multò communibus in eos doctorum hominum opinionibus mitiorem. Qua illi poteſtate ſi vos ipſos poſt euocationem cognitionemque legitimam, blaſphemos, & improbos, & impios iudicaſſent, quod facere ſuo iure potuerunt, non illa in vos contumelia, non blaſphemia quam Apoſtolus Angeli exemplo auerſatus eſt, fuiſſet; ſed iudicium ſententiaque legitima Eccleſiæ principum, quibus patrata in Eccleſiam crimina damnandi, meritaque ignominia & pœna compeſcendi poteſtas à Deo & Eccleſia commiſſa eſt.

3. *Reg.* 2.

1. *Cor.* 4.

Rom. 2.

1. *Tim.* 1.

Iud. v. 21. *& 23.*

Vide Orig. apud Hier. lib. 2. *Apol. adu. Ruffin. & S. Thom. in hanc ep.*

Ita enim paſſim Eccleſiaſticæ ſententiæ exprimuntur, paucaſque admodum reperias in hæreſes erroreſque fidei aduerſos, quæ ſine blaſphemiæ in eas nomine irrogentur, quemadmodum ex pluribus antè propoſitis

Digitized by Google

facilè intelligitur, & ex aliis passim obuiis confirmatur. Nam vt hæreses illas famosiores & magis pestiferas omittam, Gnosticorum, Valentinianorum, Marcionitarum, Arianorum, Macedonianorum, Nestorianorum, Eutychianorum, Monothelitarum, aliorumque huiusmodi, quarum penè nusquam à sanctis Patribus sine blasphemiarum exprobratione mentio haberi solet, vt superuacaneum sit eorum loca proferre. Innocentius primus hæresin [a] Pelagianam damnans, in ea *multam blasphemiam* execratur. Siricius [b] Iouinianum *nouæ hæresis & blasphemiæ inuentorem* pronuntiat. Hieronymus [c] negat *diabolum vnquam plus, quàm per os Vigilantij, deprehendi blasphemasse*. Idem Origenis errores exponens, *apertas* in iis *blasphemias* non semel detestatur. Montanistarum doctrina *Catholicam atque vniuersam quæ sub cœlo est Ecclesiam blasphemia comprehendisse* apud Eusebium indicatur. Epiphanius [e] omnium quæ ad suam vsque ætatem extiterant hæreseôn breuem catalogum conficiens, non solùm omnibus vniuersè blasphemiæ crimen infligit, [f] sed per eas *omnia blasphemiarum omnium genera, suo ætio ad plenum cumulata fuisse affirmat*. Idque in Epistola ad Arabes scripta vt iudicium suum de omnibus hæresibus exponeret. In V. Synodo [g] Theodorus Mopsuestenus *innumerabiles contra Christum blasphemias feciſſe* reprehenditur. Bernardus [h] dubitat *quid intolerabilius iudicet, blasphemiam, an arrogantiam* Abailardi. Concilium [i] Constantiense articulos Ioannis Husz & Wicleſi *blasphemos* censet. Adrianus VI. Pontifex Lutherum [k] *nusquam non scatere blasphemiis* iudicauit. Ac ne singula, quæ infinita sunt, persequamur, constat vniuersas generatim hæreses nomine *spiritus blasphemiæ, blasphemiæque in Spiritum sanctum*, à scriptura [l] comprehendi, idque in hunc sensum à SS. Patribus [m] esse acceptum. Planissimè sanctus Augustinus, [n] *Paganos, Iudæos, hæreticos, omneque hominum* errantium *genus diuersis erroribus & contradictionibus suis blasphemare in Spiritum sanctum* assueuerat. Iam vides, opinor, tu ipse Iesuita, quo sensu, quo iudicio, qua peritia dixeris, non esse Angelicæ puritatis, nec Episcopalis castimoniæ, verbum blasphemiæ in errores hæreseſque conjicere, idque illo S. Iudæ elogio fuisse veritum. Miseret me, fateor, tuæ mentis, quæ imperitia & temeritate, non scientia consilioque explorato, quod hoc loco sine ingenti nequitia suscipere nequiuisses, in id potissimùm incurrerit, quod Scripturarum, Conciliorum, Patrum, perpetuaque Ecclesiæ consensione adeo omni ex parte vallatum & inconcussum est.

Hinc iam ad hyperbolas redis, & de posteriore libro dici stomacharis, *Posterior libellus crassiora habet omnia, & blasphemat simpliciùs*. Malè hac crassitie, hac simplicitate torqueris. Malè quæris ea-ne tuo ingenio, an stylo, an inscitiæ tribuatur. Elige. Quod optaris, id habeto. Vel potius habe omnia, quæ peræquè in te quadrant, Danieli, Floydo summè congruunt, seu tu Apologiam, seu Spongiam spectes. Difficile dictu est, quid in iis non prauum. Quocumque oculos conferas, mira rerum miseria, incredibile Iesuiticæ præstantiæ dedecus, indigna & scribente quouis, & quouis refellente inanitas. Nec verò illa nobis cantes, *Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?* Quæ cùm in schola Molinistica parum vsurpes, minus capias; nullum tibi ius est ea cuiquam ob-

a *Innocent. epist. 26. ad Aurelium, Alypiũ, &c.*
b *Siricius ep. 2. ad Eccles. Mediolan. adu. Iouiniã.*
c *Hier. epist. 75. ad Vigilant.*
d *Idem epi. 59. ad Amatum, ep. 78. ad Pãmach. & Marcellã, & ep. 79. ad Alypium, & August.*
e *Euseb. li. 5. hist. c. 15.*
f *Epiph. hæres 78.*
g *V Synod. collat. 1. in epist. Imp. ad Synod.*
h *S. Bernar. epist. 190.*
i *Cõc. Const. sess. 15. & 21.*
k *Hadr. VI. in Breui ad Saxoniæ ducem aduers. Lutheranos.*
l *Matth. 12. Marc. 3.*
m *Philastrius de hæres. in. 4. Bibl. PP. August. ser. 11. de verbis Domini, secundũ Mat. cap. 3. &c.*
n *Idem ibid. cap. 9.*

Digitized by Google

trudendi. Non enim gloriantes ista tibi exprobramus, sed dolentes eò vestra impotentia nos cogi, Deique iustissima iudicia imis cordibus venerantes, & horrentes, quî homines, ingenij, doctrinæ, præstantiæque omnis opinione tumidos, in publicum tantæ hebetudinis, & imperitiæ, & futilitatis ostentum decidere passus est, vt iam meminisse incipiant afflicti, quod elati meminisse non poterant. *Quid habes quod non accepisti?* Hoc fine sancti Patres, Scripturæque ipsæ, superbis & insedatis hominibus naturalia etiam vitia improperant. Exempla passim occurrunt. Quod quàm verè ab iis, quàm iustè, quàm non hyperbolicè, nec iniquè fiat, facilè intelligeres, si Molinista non esses. Quod autem styli perspicuitatem in Daniele laudas, scito si omnis perspicuitas laus orationis est, pueros istius laudis & fœminas fore principes, quibus nemo facilius, & ad cuiusvis intelligentiam accommodatiùs loquitur. Sed hanc vilitatẽ potius & pusillitatem sermonis, & natiuam rudemque loquacitatem dicimus, quàm perspicuitatem illam quæ peritis in honore est. Istâ autem valere Danielem, popularis & rudis multitudinis aucupem, non eruditis auribus dignum præconem, pluribus planum facerem, nisi hoc, quidquid est, libentiùs ei darem, quàm vt de re leuissima dimicem. Hoc vnum dixero, quod magis ad rem facit, simplicitatem illam euidentiamque sermonis, quam Danieli tribuunt Illustrissimi Antistites, à crassa magis mente, & ab impotentia animi, quàm à iudicio aut facultate natam esse. Non enim consilium Danielis fuit, errores suos hæresesque omnium oculis sic impingere, vt omnem sibi eas leniendi & dissimulandi, si fortè in publicam offensionem venirent, potestatem eriperet. Quis enim tanta stultitia scribit? Sed cùm doctrinam improbam, pessimèque audituram exponendam susciperet, nec satis ingenij habuit, vt orationem cautius moderari nosset; nec iudicij ac firmitatis, vt posset; libidinisque magnitudine, ebriorum instar, omnia planissimè profudit. Aliam enim quàm à vino ebrietatem notat scriptura; & in vtraque veritas. Atque hanc in eo simplicitatem & perspicuitatem Illustrissimi Antistites animaduerterunt.

Act. 7. 51. Gal. 3. 1. Tit. 1. 12. Vide Tertul. lib. 1. cont. Marcion. c. 1 & in Hermog. c. 1. Hier. pref. lib. 1. in Hieren. & lib. 3. S. Leo ep. 10. ad Flau. c. 1. Idem Hier. in c. 3. ep. ad Gal. Greg. Nazian. 4 &c.

Psal. 106. Isa. 29. Ierem. 51. Ephes. 5. Vide Aug. l. 2. Conf. c. 3.

Crassities ignorantiæ in eo longè grauior, quam tantam dicere possumus, quantam nemo facile credet, qui illius confutationem non legerit. Nec hîc plura adjicere necesse est: Nisi quod æquè cum illo crassè arguis: *Non debuisse igitur tot Galliæ Episcopos à suis gregibus, à suis sponsis tamdiu abfuisse, vt librum stupidum & crassum discuterent.* Si enim soli in orbe periti, & sapientes, quasi in Platonis Republica, essent, nihil dici posset aptius. Indignum enim, non tot solùm tantosque Præsules, sed quemvis vnum, quemvis eruditum, in tam ridiculo opere vel notando immorari. Sed cùm Episcopi *sapientibus & insipientibus debitores sint*, & crassus simpliciterque blasphemus liber rudi vulgo, simpliciori multitudini, hoc procliuiùs influat, quò dejectior & popularior est; non debuerunt pro suo munere Illustrissimi Præsules indoctiorum salutem, & incautæ plebis, cui potissimùm insidiæ struebantur, periculum aspernari in profliganda impura Apologia; sicut in proscribenda Smithæi discussione, etiam paulo minus imperitis, vel incautis prouiderunt. Neque dum hoc faciunt, abfuerunt à gregibus, à sponsis suis, vt temerè garris; sed tanto eis præstantius adfuerunt,

Rom. 1.

Digitized

quòd eas non priuata, ſed communi in Eccleſiæ corpus charitate & prouidentia complexi ſunt. Nec enim in hæreſium cauſa, tuendæque fidei, Eccleſiarum ſuarum tantùm paſtores ſunt, ſed omnium, vt antè oſtenſum eſt. Neque illis tantùm, ſed omnibus adeſſe, omneſque tutari debent. Nec in communi omnium bono non ineſſe poteſt ſingularum ſalus; Ac ſi *cùm gaudet vnicum membrum, congaudent omnia membra*, quantò magis cùm omnia gaudent, ſingula gaudere neceſſe eſt?

Vide Aug. epi. 138 &c. Conc. Conſt. ſeſſ. 19. & c. Cùm dele-ctus & c. Ad audientiã de Cleric. non reſid. &c. 1. Cor. 12.

Prætereo prouerbia, quæ in illo perſecutionis otio meminit, & vſurpat Ieſuitica Eccleſia, ne cum illa de *curribus*, de *Aſino* diſputem. Venio ad particulam, *Craſſiora habet omnia, & blaſphemat ſimpliciùs*, quàm tu, quia concoquere non potes, iterum iterumque remandis. *Eleganter*, inquis, *vrbanè, nitidè, ſic vt in hoc dicto ipſa Lutetia redolere videatur.* Ineptis. Ita enim aliarum regionum hoſpes es, & antiquitatis peregrinus, vt talia Lutetiæ tantùm naſci putes. Ego ſimilia tibi longè hinc ex vltima Græcia & Africa, milléq; amplius ab annis repetam. Tale iudicium editum fuiſſe olim in Ægypto, Alexandriæ, de Antropomorphitis teſtis eſt Græcus autor Sozomenus, *Eos*, inquit, *qui talia dicerent aduerſus Deum, ſimpliciter blaſphemare dicebant*: quòd ſcilicet Antropomorphitæ ſcripturas Deo membra tribuentes, ſimpliciter interpretarentur. Hoc idem ſanctus Leo Magnus de Eutyche iudicauit, dum ipſi tribuit *incautam ſimplicitatem, per quam ei ſubrepſerit ſpiritus falſitatis.* Quid enim hoc aliud eſt, quàm eum ex nimia ſimplicitate, in nimiam, vt alibi ait, blaſphemiam incidiſſe? Contrario modo ſcripſit diuus Hieronymus, *libentius piam ruſticitatem, quàm doctam blaſphemiam eligam.*

Sozom. hiſt. lib. 8. c. 11.

S. Leo ep. 13. ad Pulcher. Idem ep. 10. ad Flavian. c. 6. & epist. ad Iulian. Hier. ep. 76. Tranquillo.

Quid amplius? Illud quoque, *craſſiora habet omnia*, non capis, & breuem gradatiunculam, quaſi ſcalam, ad illius oppugnationem admoues. Nimium te maceras, ſtulto labore conſumeris. Quid facilius intellectu, quid dictu planius, quàm hominem craſſioris ingenij, ferocioris impetus, omnia craſsè dicere, & quidquid agere conetur, maiorem vbique craſſitiem, quàm alium paulo aſtutiorem exhibere? Hoc quotidiana & experientia, & conſuetudo loquendi comprobat, & ratio ſenſuſque communis. Nam & natura, & feruor ſine fuco, apertè, vno modo ſemper agere ſolent.

XI. In exquirenda hyperbole vndecima, ſcopum fetiſſe tibi videris. Quod enim ait Epiſtola de Danielis libro, *Eadem penitus in eo peccantur quæ in ſuperiore reprehendimus*, hoc tu certam hyperbolen & *exorbitantem ac nimium quàm hyperbolicam inuectiuam* cenſes. Quia *nulla*, inquis, *propoſitio vnius & alterius libri iiſdem verbis concepta eſt; quæ verò eiuſdem ſint ſententiæ, ſupra quatuor vix inuenies.* Quid ergo? non ſatis eſt vtroſque libros iiſdem fundamentis extructos, iiſdem opinionum ſeminibus natos, ad eundem ſcopum directos, principiis, vt ſic dixerim, & finibus coniunctos, vt eandem doctrinam, eoſdem errores, eadem peccata complecti, eiuſdem denique naturæ dicantur? Non omnia fortaſſis eadem in vtroque exprimuntur. At nulla eſt Smithæi propoſitio, quam ex Danielis doctrina non facile manare videas, ſi fontem propiùs inſpexeris. Illas ipſas quas objicis facile inde eruemus. Nam propoſitio damnata à Concilio Conſtantienſi, qua Smithæus cum Wiclefo docet, *Statum vitæ ſanctioris ſufficere vt quis in hierarchia locum & ordinem præcipuum obtineat*, reipſa illa eſt qua Daniel ait longè

Digitized by Google

acriùs, *Quod Regulares ſunt de hierarchia abſolutè, & non tantum in hoc aut illo ſenſu, articulum fidei eſſe puto*, quâque eos in hierarchia locat altiori quàm Parochos, & ſacerdotes omnes curam animarum habentes, gradu. Quid enim hoc aliud eſt niſi *ſtatum vitæ ſanctioris*, nempe regularis, *ſufficere, vt quis in hierarchia locum & ordinem præcipuum obtineat?* Illa deinde Smithæi, *Regulares Epiſcopos ſecundùm plures conſiderationes de hierarchia eſſe quàm ſæculares Epiſcopos*, nonne ex doctrina iam dicta manifeſtè ſequitur, ex qua etiam eam colligit ipſe Smithæus? Si enim *Regulares abſolutè, & non hoc tantum aut illo ſenſu* præcipuum in hierarchia locum habeant, clarum eſt Regulares Epiſcopos pluribus rationibus in hierarchia fore quàm alios Epiſcopos, nempe non tantum Epiſcopali, ſed etiam Regulari illo iure, quod, vt Regulares, habebunt. Denique tertia quam enumeras Smithæi propoſitio, *Regulares Prælatos perpetuos eſſe aliquo modo magis de hierarchia quàm Epiſcopos ordinarios*, quæ haud dubiè inſolens verbiſque non ferendis concepta eſt, facile in eodem Daniele reperitur. Vt enim accipiatur quàm mitiſſimè, omiſſa verborum acrimonia, ideo Smithæus tantum tribuit ſuperioribus illis regularium perpetuis, *Quia*, inquit, *verè ſunt in ſtatu perfectionis, tum acquirendæ, tum acquiſitæ, & eatenus aliquo modo ſunt de hierarchia Eccleſiaſtica magis quàm ſæculares Epiſcopi, etiam ordinarij.* Cenſet enim Epiſcopos ſæculares, vt vocat, eſſe ſolùm in ſtatu perfectionis acquiſitæ, non acquirendæ; ſtatum autem perfectionis acquirendæ, qualis eſt Regularium, etiam ad hierarchiam pertinere, eoque nomine Regulares eſſe in hierarchia. Quibus poſitis neceſſariò efficitur, Regulares illos ſuperiores duplici titulo in hierarchia Eccleſiæ verſari, tum quia ſint in ſtatu perfectionis acquirendæ, vt Regulares; tum quia in ſtatu etiam perfectionis acquiſitæ, vt Superiores. Atque hoc ſenſu magis eſſe de hierarchia, quàm Epiſcopos, etiam ordinarios, qui in ea non ſint niſi quatenus ſunt in ſtatu perfectionis acquiſitæ. Quæ doctrina cùm Danielis, Smithæique communis ſit, & ab vtroque ſtudioſè ac vehementer aſſeratur, concluſio tam prope ex ea fluens, non poteſt non eſſe communis. Eorum enim diuerſas in ſpeciem propoſitiones, patet nihil eſſe niſi eiuſdem doctrinæ eorumdemque ſenſuum facies imagineſque varias. Fateor tamen non æquè fortaſſis facile omnia quæ Daniel habet ex Smithæo erui poſſe, quia illo ſolutiùs & inertiùs ſua ſine fuco pandente, hic multa compreſſit, partimque ſilentio, partim orationis ambagibus implicuit. Quamquam rerum harum non imperitis vtriuſque animi germanitas, doctrinæque conſanguinitas, ab eodem fonte, ab eadem ſocietate hauſta, clariſſimè perſpicitur, & tua ſimul à Societatis fama degener ſtoliditas, qui quod eædem voces, aut iidem penitus concluſionum apices in vtroque libro non cernantur oculis, cenſuiſti ſine dubio, quòd *eadem penitus in Danielis libro peccari dicantur, quæ in ſuperiori reprehenſa ſunt*, eſſe exorbitantem, & *nimium quàm hyperbolicam inuectiuam.*

Diſcuſſ. § 6. n. 1 Demonſtrare conabor, quod etiam Religioſi, vt Religioſi, ſecundùm S. Dion. & S. Thom non poſſunt excludi ab Eccleſiaſtica hierarchia, & ſic Sacerdotes, Paſtores, & Epiſcopi Regulares ſecundùm plures conſiderationes erũt de Eccleſiaſtica hierarchia, quàm ſæculares ſacerdotes, Paſtores, & Epiſcopi nominatim, non tantum vt ſacerdotes, aut Epiſcopi, ſed etiã vt ſunt Regulares.

XII. Duodecimam hyperbolen contexis ex rebus ad tædium recantatis, in eodem luto hærens, fractorumque ſæpius telorum fruſtula colligens. Scribunt Epiſcopi *propoſitiones Danielis longè plurimas periculoſas, ſeditioſas, impias, &c. vel fautor autoris atque amicus dixerit, ſi modò honoris Chriſti ac Catholicæ*

tholicæ veritatis fuerit ſtudioſus. Tu *multas* excipis *Religioſorum centurias vel in Britannia, vel in Hybernia, qui librum Anglicè ſcriptum legunt & intelligunt, illum probare & laudare. Dici non poſſe hos omnes, nec honoris Chriſti, nec veritatis Catholicæ eſſe ſtudioſos;* Quia *pro veritate aſſerenda & propaganda vitam quotidie periculis exponant, nonnulli vincula patiuntur, & in horas mori parati ſunt. Facilius eſſe aliquos Galliæ Epiſcopos à vera intelligentia libri Anglicani, idiotiſmorum linguæ ignoratione aberraſſe, quàm tot Centurias Religioſorum non eſſe honoris Chriſti & Catholicæ veritatis ſtudioſas.* De linguæ ignoratione, cauillaris planiſſimè. Nam vt omittam interpretum noſtrorum verſionem ita candidam eſſe, vt veſtrà maximè confirmetur, eamque ſæpius Spongiæ ipſius teſtimonio coarguat, nec niſi mera diſcrepantiarum nugamenta in eam proferantur à vobis, vti latè ſuis locis oſtenditur; quot propoſitionum res ipſæ damnatæ à tot Epiſcopis, à vobis audacter propugnantur? Quàm in paucis controuerſia de verbis eſt? quàm paſſim quod illi errorem, hæreſin dicunt, vos è regione veram ſanamque doctrinam tuemini? Ipſæ veſtræ reſponſiones teſtimonio in vos ſunt; non de verbis Anglicis, ſed de rebus Theologicis, de dogmatis Catholicis diſceptati. Et tamen tanta veſtra confidentia & prauitas erit, vt toties ſine fronte extrinſecus, ſine fide intrinſecus proclametis, vos ſola Anglicanæ linguæ ignoratione, tot Epiſcoporum iudicio temerè damnatos? Quod ſi Epiſcopi de rebus ſententiam tulerunt, de rebus dammarunt libros, de rebus doctrinam veſtram execrati ſunt; quis pudor eſt, Religioſorum iis Britanniæ centurias, Ieſuitarum videlicet, quorum pars illic longè maxima & factioſiſſima, aut fortaſſis Benedictinorum aliquot Monachulorum, quos paulò ante ſchiſmaticorum ferè numero habebatis, opponere? Quid hoc aliud, quàm filios patribus, diſcipulos magiſtris maiores facere, illis docendi partes, his diſcendi eripere? Nam ſi Religioſorum centurias tantoperè mirere, quantæ initio Lutherum probarunt? Quantæ olim Origenem, Pelagium, alioſque hæreſium conditores? Si verò Religioſos pro fide ſtrenuè laborantes quæras, quoſnam illis fortiores dabis, fideique in Neſtorium gregemque illius acriores vindices, qui paulò poſt Eutychen Monachum, Neſtorianorum eumdem fortiſſimum expugnatorem, fideique anteſignanum, vno agmine multis centuriis cumulato, incredibili feruore ſequentes, tot in Eccleſia ſtrages, tot calamitates, tot tamque diuturnas concuſſiones dederunt, vt omnium retrò hæreſum mala longo interuallo ſuperarint? Noli, obſecro, iis argumentis vti, quibus ante vos hæretici vti potuerunt, nec tamen vſi ſunt, quia nondum vſque adeo exceſſerat animis natiuus ille Chriſtianorum in Eccleſiæ Patres honor, tot diuinis oraculis, Eccleſiæ legibus temporum exemplis ſancitus, quem vos nouiſſimi hominum, Chriſtianæ antiquæ pietatis ac diſciplinæ rudes, obruendum delendumque ſuſcepiſtis.

Vid. Concil. Conſtantinop. ſub Flavian. act. 4. quæ extat in Cõc. Chalc. act. 1. Vide alia Conc. Chalc. paſſim.

Nec verò tot tibi adſunt quot iactas, religioſorum centuriæ. Multæ palam reclamant, librorumque veſtrorum doctrinas, maledicta, errores, publicè chirographis confutant, autore in primis perilluſtri inſignis Ordinis Mendicantium Generali, cui omnes Regularium familiæ Pariſienſes,

Digitized by Google

ribus religiosis instructæ, quàm in tota simul Britannia Hyberniaque versentur, suffragatæ sunt. Quare si Religiosorum centurias suspicis, si carum auctoritatem valere iubes, habes vnde saneris, Illustrissimorumque Antistitum iudicium, his saltem, si ita videtur, autoribus venerari debes. Nec tuorum in Britannia Religiosorum omnium sententiæ tanti sunt, quanti tu venditas. Quàm multi sunt in partibus contentionis, quam vestri commodi potentiæque studio, in Reuerendissimum Episcopum Chalcedonensem concitastis? Quàm multi vel simplices, vel harum rerum non idonei iudices, quibus antiquitatis notitia, traditionisque Christianæ perpetua ratio non sit comperta? Hac enim ignoratione plerique fautorum vestrorum tenentur, quibus ideo fortasse ignoscet Deus, *quia nesciunt quid faciunt*, solaque prensatione, contentione, assiduitate vestra, hæresibus, quas non norunt, sua nomina præfigi patiuntur.

XIII. Ad decimam tertiam hyperbolen, nihil iam vltra ante dicta necesse est. In hac enim parte, *Eius propositiones longè plurimæ seditiosæ*, hyperbolen iterum probas, quia Censura Theologicæ Facultatis nonnisi vnicam in Daniele seditiosam propositionem notauit. Hinc in *Plinij* libris, & in *Olympiæ porticu Heptaphono* spatiaris, ea fiducia quasi iam ipsa Olympia vicisses. Tu verò ne gregarij quidem velitis locum sat probè tueris, nedum Olympionicæ dignitatem, dum vnico telo, eoque fragili & obtuso, instructus in pugnam prodis, & voce quidem plusquam heptaphono eadem inculcas, sed quæ miles paulò firmior neque semel injecisset. Nam & stultissima captiuncula iterum diuidis Episcopalis orationis partes, quasi dum scribunt *Propositiones Danielis longè plurimas periculosas, seditiosas, impias esse*, significarent dijunctim plurimas periculosas, plurimas seditiosas, plurimas impias; quæ fallacia suprà abundè disjecta est, ostensumque Illustrissimorumque Antistitum sermonem ex vsitatissima & quotidiana loquendi consuetudine, non dijunctim, sed collectim intelligi, magnæque esse procacitatis tam abjectas solenni eorum decreto tendiculas admouere. Ac rursum toties exsibilata est illa inanitas, qua *Illustrissimos* Antistites ex Censura Theologicæ Facultatis oppugnas, vt pluribus in istiusmodi stultitiam non sit opus.

Tantum addo, licet extra propositum, pro Facultate nostra Parisiensi, propositionem hanc Danielis, quam illa seditiosam vocauit, *Ponamus ordinationem Ministrorum Ecclesiæ non esse necessariam in Ecclesia, sequitur statim non esse necessarium vt Ecclesia vniuersalis gubernetur ab Episcopis qui superiores sint sacerdotibus:* ineptè à te negari seditiosam, quia *circa rem*, inquis, *non practicè agendam, sed merè speculatiue, imaginariè, chymericéque conceptam versetur.* Scilicet meræ imaginationes, & chymericæ tuæ fabulæ nihil monstri parere possunt, nec popularium animos ad tumultus illicere, nec ab imaginationibus ad facta, à theoria ad praxim delabi. Omnis praxis theoriæ fructus & effectus est; sicut omnis motus ab aliquo immobili oritur. Nec vlla theoria est, vnde non praxis aliqua fluere possit. Vel ex ista theoria & chimærica, vt vocas, imaginatione tua, quis neget metuendam esse hanc praxim, vt qui sublata necessitate sacerdotum Episcopos Ecclesiæ vniuersali necessarios non putent, facile adducantur vt credant, eos quo-

que neceſſarios non fore Eccleſiis ſingulis, quibus copia ſacerdotum non deſit, vel aliunde haberi poſſit? Senſu, ſenſu ſolo communi, Floyde, opus eſt, vt hunc in quoſlibet Epiſcopos latratum ab Chimæra tua prorumpentem audias.

XIV. Eadem qua decimam tertiam hyperbolen facilitate quartamdecimam dejicimus. Quod enim dicantur in Danielis libro *non paucæ ſchiſmaticæ* propoſitiones, hyperbolen demonſtras ex eo quod Cenſura Facultatis vnicam ei propoſitionem ſchiſmaticam inurat. Miſeret me laboris tui, quo te miſer obtudiſti, vt ſingula Cenſuræ verba dimetireris, & ad ſingulas Epiſtolæ particulas componeres.

Quid tantum inſano iuuat indulgere labori?

Nam quo magis in poſterum te à tali moleſtia liberem, maiorique apud te autoritate valeam, hoc tibi Poëticum offero, qui te talibus mirificè capi video. Viſne Epiſcopis iudicij ſui libertatem eripere iniquitate affectus tui, qua iam tuam amiſiſti? Viſne eos inuitæ etiam Facultatis iudicio ſubjicere? Magis enim illa nouit qui ſint Epiſcopi, qui debitus iis honor, quorum dignitatem nunc cummaximè aſſerit, quàm tu qui nihili facis, & publicè calcare non horres. Citiùs iis cenſuram ſuam ipſa vltrò ſubjiciet, quàm publicum eorum decretum ſibi ſubjectum velit. Quamquam tu vndique tui ſimilis, & vanus, & iners, & quacumque te exhibes, vitium facis. Rurſus enim, quod toties reprehendimus ac rejecimus, coniunctim expreſſam Illuſtriſſimorum Antiſtitum orationem diuiſim carpis; & quia ſcriptum eſt, *Non paucæ leguntur ſchiſmaticæ, blaſphemæ, in ſacramentum Confirmationis contumelioſiſſimæ, &c.* tu ridicula iſta fingendarum hyperbolarum arte, diuidendum cenſuiſti, quaſi diceretur, *Non paucas eſſe blaſphemas, non paucas ſchiſmaticas, non paucas contumelioſas*, nec potius blaſphemæ illæ, ſchiſmaticæ, contumelioſæ, non ſingulatim, ſed coniunctim ſumptæ dicerentur eſſe non paucæ. Qua ſtupiditate, vel indigniſſimo fallaciæ genere neſcio quid à Ieſuitici nominis fama, & à debita tot Illuſtriſſimis Præſulibus reuerentia magis abhorreat. Deinde licet Theologica Facultas vnam propoſitionem ſchiſmaticæ nomine affecerit, plures tamen ſchiſmaticas reipſa notauit. Quæ enim modò in Epiſcopos ſeditioſa dicebatur, quis non videt eadem opera ſchiſmaticam dictam eſſe? Quid enim eſt ſeditio populi recuſantis Epiſcopum proprium, niſi ſchiſma? Huc adde, quas ſummo Pontifici *iniurioſas*, Breui eius repugnantes, inobedientiam in eum ſuadentes, iterque ad eam ſternentes dixit. Quid enim vniuerſæ huiuſmodi, niſi defectionis & ſchiſmatum flabella? Hæc ego, non quòd neceſſe ſit, ſed vt tu in ſingulis ineptiis te ſæpius ineptum videas, & ad æquiores poſthac cogitationes excitere.

Nam quod propoſitionem illam vnam, cui Facultas ſchiſmaticæ notam alliſit, tu ſubleuare contendis magnorum nominum fulcris, quod *Daniel autores illius propoſitionis citarit in Apologia ſanctum Thomam, Durandum, Innocentium, Abbatem, Sylueſtrum, Tabienam, Angelum, Roſellam, Thomam Sanches, denique Suarem, &c. Quod non negantes Richeriſtæ, eam tamen proſcripſerint, vt Theologorum omnium gentium temporumque ſint Reges*; Tu ne corporis quidem oculos habes, ſi Apologiam vnquam attigeris; vel nimis

oculatus es, qui videas quod nuſquam eſt, torque autorum nomina in Apologia citari affirmes, quorum, excepto Thoma Sanches, & S. Thoma, nullus ibi comparet. Itane librum tueris quem non legiſti, præcipitique temeritate de ignotis dijudicas? Hæc æquitas, hæc fides eſt tua? Hac conſcientia fretus, Illuſtriſſimos Antiſtites arguis damnaſſe quæ nec legerint, nec intellexerint, qui eadem manifeſtè non lecta defendis? Hinc liquet te non Floydum Apologiæ textorem, ſed alium eſſe ſodalem; Ieſuitica Societate pugiles vndique ſuos in hanc pugnam euocante: niſi fortè Floydus tam à memoria quàm à iudicio derelictus eſt, ſpongiamque ſuam & Apologiam, quas diſtorta mente contexuit, diſtortis oculis intuetur. Nam ne in ſpongia quidem, vbi pluſcula autorum nomina in erroris huius defenſionem congeſta ſunt, pleraque extant quæ hîc affers; nec Durandi, Innocentij, Abbatis, Tabienæ, Angeli, Roſellæ, vlla mentio eſt, vt ipſi oculi probant. Eorum tu quædam à Soario excerpſiſti, qui opinionem iſtam, quam ipſe SS. Patribus totique antiquitati contrariam fatetur, & rejicit, iſtorum tamen quibuſdam tribuit; qua de re plura infrà dicentur. Quid igitur de te dicam in tanta tua non rerum tantùm, ſed hominum autorumque confuſione? Qui & ſine cauſa, tua ſponte, leuiſſimo animo, teſtimonia in ſpongia poſita non ſolum hîc iteras, ſed Apologiæ ea aſcribis; & quæ in ipſa ſpongia non ſunt, ex Soario aliiſque deſumpta, eidem Apologiæ rurſus affingis, confuſas in eam referens locorum autorumque diuerſiſſimorum voces; vt cùm epiſtolæ partem quam oppugnas *Cenſuræ Richeriſticæ facundam & fœcundam Echo* appelles, te fœcundam quidem, ſed diſſonam, fallacem, ingratam vocum à dijunctiſſimis hominibus è tota penè Europa editarum imaginem præbeas, non tam Echo ſimilem, quàm famæ, cui ferreum os, mendaceſque linguas centum, antiqui dederunt.

XV. Decimam quintam hyperbolen partim ex eorum quæ tum ipſe iam dixiſti, partim ex eorum quæ in ſpongia objecta & confutata ſunt iteratione & inculcatione inutili ac tædioſa conficis, Echo te iterum veriùs exhibens ineptam abſurdamque tui ipſius & aliorum, quàm Illuſtriſſimorum Antiſtitum Epiſtolam Cenſuræ Theologicæ Facultatis Echo vocaris. Neſcio quo enim dulcedinis ſenſu eadem peccare gaudes quæ arguis, & iniquo tui amore iis in te delectaris, quæ in aliis ferre non potes. Nam quod in epiſtola dicitur, *Non paucæ leguntur blaſphemæ propoſitiones* in Danielis libro; Tu primum ſuperiora illa repetis de Angelo non inferente in diabolum iudicium blaſphemiæ; Quæ nos, ne more tuo ea ipſa quæ reprehendimus peccare videamur, non denuo retundemus. Deinde ſtomachatus *non paucas blaſphemas* dici, cùm in Pariſienſi Cenſura non niſi duæ blaſphemæ referantur, quaſi duæ blaſphemiæ non tibi ſat multæ eſſent, quarum vna religioſo homini mille inſtar eſſe debuerat, & quaſi putida iſta ars efferendi diuiſim ac dilacerandi orationis particulas, quæ coniunctim expreſſæ ſunt, non iam ad tædium vſque deprehenſa & depulſa eſſet; tranſilis ad propoſitiones quas Theologica Facultas blaſphemas vocauit, perpetua iterum illa, quam toties notauimus, ſupinitate ac ſtultitiâ, tuendæ Theologorum Pariſienſiũ cenſuræ onus in Illuſtriſſimos Antiſtites trajiciens. Negas autẽ blaſphemum eſſe quod ait Daniel, *Confidẽtiam de virtute Confirmationis, importare*

posse magnum periculum animabus; & iudicium *Christiani docti, indocti, Theologi, rustici, veterani, Catechumeni appellus*, nempe vt si indigna *doctis, Theologis, veteranis* dicturus es, digna saltem, *indoctis, rusticis, Catechumenis*, dixisse videaris. *Quid enim?* inquis, *Confidentia in virtute Confirmationis, annon esse potest nimia & præsumptuosa?* Equidem prauum quoque & peruersum amorem Dei esse posse, non negabis, opinor, vt & fidem in Deum prauam. Sic enim hæretici credunt, libidine, non pietate. Sic impij nonnumquam amant, impia & iniqua à Deo sperantes. Sic Iudæi amabant, rerum temporalium causa, sui, non illius amore. Sic Gregorius Nazianzenus Arianos eleganter reprehendit, quod ita Patrem amarent, vt ei Patris nomen auferrent; & Sabellianos, quod ita filium, vt eum filij dignitate exuerent. An ideo dicendum putabis periculosum esse posse Deum amare, credere in Deum? Nec eum qui hoc dicat, blasphemum habebis? Dignior igitur *rusticis & indoctis* collectio tua, quàm *doctis, Theologis, veteranis*. Nam cùm oratio additamento clariore aliquo explanatur, vnde pateat sermonem esse de praua confidentia, fide, amore Dei, rerumque diuinarum; tum dicere licet periculosam & vitiosam esse *nimiam* in Deum diuinaque confidentiam, *nimium* prauumque amorem aut fidem. Ita locutus est D. Thomas in articulo quem improuidè objicis, cùm ei totique quæstioni præfigatur titulus *de præsumptione*, qui primo ipso aspectu, etiam ante inspecta penitiùs verba eius, quæ mentem ipsius planissimam & lucidissimam efficiunt, de vitio eum agere, non de virtute prænuntiant. Ita denique Prouerbiorum locus, malè iterum contortus, peccatorem *stultum, transilientem & confidentem, sapienti, timenti* Deum, *& declinanti à malo* opponit, vt illicò pateat de stulta impiaque confidentia sermonem esse; si tamen huius loci sit is sensus quem tu das, qua de re plura in Spongiam dicuntur. At cùm nulla vox adest, nec vlla significatio datur vnde liqueat agi de mala spe, de praua confidentia, praua fide, prauo amore; imò cùm totus sermo fertur ad infringendam consuetam fidelium in Deum aut res diuinas confidentiam, non tam vt moderatè iis vti incipiant, quàm vt ab iis penitus auertantur, nec eas desiderent, (qui scopus est manifestè Danielis, vbi confidentiam in sacramentum Confirmationis periculosam dicit:) quis tum sine blasphemia scribi putet periculum esse posse in Deum sperare, amare eum, ei credere, ipsi diuinisque eius sacramentis confidere? Quis non videat communem fidelis populi fidem, spem, confidentiam suggillari? Hæc nimirum est Danielis blasphemia, quam nulla vestra fraus, nulla effugia diluent, etsi fucosam & adulterinam verborum Apologiæ ipsius Latinam versionem struxeritis, quam alia eiusdem loci versio, qua ipsemet in Spongia vtitur, planè refellit. Nam eum, non de peruersa confidentia, qualis impiorum illorum, de quibus Prouerbiorum locus, aut præsumptuosorum, de quibus sanctus Thomas, locutum esse, vt tu simulas, ipsa eius verba docent. Si enim de tali loqueretur, non diceret *eam posse magnum importare periculum animabus*, sed magnum iis malum reipsa importare affirmaret, impiam nimirum præsumptionem. Res enim malas ac nefarias non dicimus periculosas; sed eas quæ per se non malæ, aut leuiter malæ, mali grauioris causam præbituræ videntur.

Vide Aug. lib. vn. expos. epist. ad Gal. cap. 5. &c. Greg. Naz. orat. 29.

D. Tho. 2. 2. qu. 21. art. 1. cui titulus, Vtrũ præsumptio innitatur Deo, an propriæ virtuti.

Prouerb. 14.

Vid. infra Spong. adq. propos. de sacrament. Confirmat.

Digitized by Google

Sed tamen vt *confidentiam nimiam* in ſacramentum Confirmationis, aut in Deum, periculoſam dici poſſe concedamus, id tamen *de confidentia* ſimpliciter in ſacramentum, aut in Deum, numquam dici patiemur. Nam confidentia in eum, & in eius opem ſacramentis exhibitam; pia & ſancta eſt, nec eam in partem vllam deteriorem omnino capit, ſeu fidelium ſermo, ſeu Eccleſiæ vſus, ſeu Scripturæ vſquam autoritas, ſed commendat, laudat, ſuadet perpetuò. Numquam ab ea deterret, numquam pericula in ea
Pſal. 93. ſimulat; Non fingit laborem in præcepto. Mandatorum enim obſeruantiam periculoſam efficeret, ſi confidentiam in Deum, in ſacramenta, in res ſacras, quam ipſa toties præcipit, periculoſam nuntiaret. Cùm verò *confidentiam nimiam* dicimus, iam alienatur vox *confidentiæ in Deum*, aut religionem, ab ea vi & ſignificatione, quam ei ſcripturæ & fidelium perpetua conſuetudo impoſuit, remque non bonam ſonat, velut ſi nimiam fidem, nimiam ſpem, nimiam iuſtitiam dicamus. Turpiſſimum eſt, minimèque ferendum, Ieſuitas impunita iſta æquiuocorum licentia in tantis rebus abuti, & innocentiam quam directa veritatis via conſequi non poſſunt, per fallaciarum diuerticula rimari.

Hæc ego tibi volens ac voluntarius donanda putaui, licet infrà in Spongia proprius ſit eorum locus, hîc alienus, ne tu magna, vt videris, confidentia iſtam in confidentiam ſacramenti Confirmationis blaſphemiam Danielis tueri aggreſſus, & futiles rapſodias ab eo in Spongiam coniectas pauculis additis denuò farciens, te deſtitutum putares, &, qua inanitate es, magna tibi & inuicta protuliſſe videreris, qui ad pugnæ tuæ ſpectaculum, *omnes* vndique *doctos*, *indoctos*, *Theologos*, *ruſticos*, *veteranos*, *Catechumenos*, euocare non dubitaſti.

Ad alteram Danielis propoſitionem blaſphemiæ à Facultate damnatam, nihil hîc dicendum; Quia nec tu quicquam affers, ſed ſcripta ab ipſo Floydo in Apologia ita reſumis, vt exſcripſiſſe videaris, & tota iſtiuſmodi litigatio nihil ad Illuſtriſſimorum Epiſcoporum Epiſtolam, vt ſæpius iam dictum eſt.

XVI. Quare & decimamſextam hyperbolen tranſilimus, in qua tu nec in Epiſcopos quicquam, & ea reuoluis, quæ vel iam confecimus, vel in ſpongia conficimus. Nihil enim rurſus niſi ipſa penè verba Floydi repetis, idque ſatis agnoſcis dum ais, *ſed de hoc ſatis in Spongia*. Quod verò addis, *ſi illa non ſufficiunt, plura dicentur*, promittis tu quidem, vel minaris potius, rem neceſſariam, ſed quam nunquam exolues. Nam & quæ Floydus in Spongiam confudit, ita exilia ſunt, & miſera, & indigna nomine illo famoſiſſimæ Societatis (quod hoc loco innuere videris) vt niſi alia dicantur, actum ſit de fama, de gloria, de ſuperbo illo litterarum ſcientiarumque principatu, quem ſibi iampridem verecunda Societas opinionis errore confinxit; Et, ſi nemo te aut Floydo melior accedat, non alia dicentur quàm quæ dicta ſunt. Non enim vos ingenia, prudentiam, ſoliditatem mentium veſtrarum refingere, nec ex iiſdem arboribus non eoſdem fructus afferre poteritis, è malis malos, ex agreſtibus agreſtes. Hæc præmoneo, vt natiuam illam acerbitatem mutuato vndecumque pudore condiatis, neq; conuiciorum maledictorumque quaſdam velut eluuiones in integerrimos

Digitized by Goog

homines, in ſacram celeberrimamque toto orbe Facultatem, in Ampliſſimum Archiepiſcoporum & Epiſcoporum cœtum euomatis, vt hoc ipſo loco tu indigniſſime, non ſolùm interpretis Eccleſiæ Anglicanæ, ſed omnino membri Eccleſiæ nomine, poſtquam Illuſtriſſimos Epiſcopos Cenſuram Theologicæ Facultatis in ſuam epiſtolam tranſtuliſſe affirmaſti, addere audes Satyrica impudentia, *Hanc eorum Cenſuram qui probat*

——— *Labeone inſanior inter ſanos dicatur.*

Vt tantam tuam, non iam inter ſanos, ſed inter inſaniſſimos, inſaniam prodas, vt ne quidem caſtiganda videatur, ne fortè non ſentias. Hos igitur æſtus, ſi quid iterum tu tuive ſodales ſcribillare audebitis, moderabimini, ſi non Dei & conſcientiæ metu, ſaltem hominum, qui tam prodigiales furias diruptis communis religionis & humanitatis repagulis, in ſumma infimaque omnia ſolutè graſſantes non ferent, quoad eas ad publici pudoris & quietis modum vel ſanitate, vel ſi inſanabiles ſint, proſtratione compescerint.

XVII. Decima ſeptima quoque hyperbole tua nihil à nobis poſtulat hoc loco. Quod enim ad partem epiſtolæ qua Danielis liber dicitur *ſummi Pontificis autoritatem conuellere* propoſitionem vnicam à Facultate Pariſienſi eo nomine notatam refers, nugationem toties expunctam refricas; eadem quæ ipſe Daniel in ſpongia ſcribit, iteras, ſuperiùs à teipſo negata concedis. Cùm enim ſuprà dixeris, *Danieli à Ieſu nihil, quod vel leuiter ſonet contra Pontificis poteſtatem, cenſura Pariſienſis obiecit, vt infrà patebit;* Nunc vbi infrà delatus es, ſecundam ipſam damnatarum eius propoſitionum agnoſcis notatam à Pariſienſi Facultate, vt ſummi Pontificis autoritatem conuellentem. Vbi conſtantia? Vbi mens digna Eccleſiæ Anglicanæ interprete? Denique ad eundem illum locum nos ſuprà oſtendimus, non vnicam, vt hîc ais, ſed plures eſſe in Daniele propoſitiones ſummi Pontificis autoritati & dignitati peſtilentes, vt nihil neceſſe ſit plura hîc addere, præcipuè aduerſus *feſtucas* tuas, *atomos*, *nævos*, *mures*, ſatyricaſque iterum ſalacitates. *Querim. n. 28.*

XVIII. Similis eſt ſuperiorum hyperbole decima octaua, vt te nihil inſulſius ac tædioſius fieri poſſit. Hæc quippe etiam verba, *Nonnullas eſt animaduertere quæ verbo Dei abutantur, idque in impios ſenſus detorqueant*, ex cenſura Facultatis adoriris, & hyperbolen colligis ex eo quod Facultas in hoc genere *vnum tantum, hocque tenuiſſimum obiiciat Danieli*, in expoſitione videlicet *opitulationum* apud Paulum. In cuius expoſitionis præſidium rurſus eadem, quæ Daniel pro ſe ipſo in ſpongia, replicas, hac ſola, opinor, cauſa, vt eum Eccleſiæ iſtius Anglicanæ cuius ſcenam agis, irrefragabili nomine munias, atque vnicum hoc & extremum ruinoſæ ſpongiæ ſubſidium afferens, ratione labantem tanta autoritate ſuſtentes. Alioquin nihil eſt cur eam tot defenſionibus craſſis, te plumbeis diſputationibus oneres. Cur enim primam ſaltem propoſitionum tituli *de Epiſcopis & Curatis* non vidiſti, vbi Daniel textu pſalmi abutitur, vt munus paſcendi gregem Dei Angelis datum eſſe probet, ſicut Epiſcopis datum eſt? In quam propoſitionem, ſi Cenſuram Theologicæ Facultatis quæris, cenſuit Facultas *Autorem verbum Dei temerè detorquere*, vt ex eo *doctrinam falſam, temerariam, & hæreticam* eliceret. Et tu hyperbolicè dici, *nonnullas eſt animaduertere quæ* *1. Cor. 12.*

verbo Dei abutantur, idque in impios ſenſus detorqueant, ex eo contendes, quod Facultas *vnum tantùm* iſtiuſmodi, *hocque tenuiſſimum obiiciat?* Et hinc tot Epiſcopos *non aduertiſſe quid loquerentur*, aliis *leuiter credidiſſe*, *non ſapere omnibus horis*, *à Momo exagitatos eſſe* ſcribere audes homo nequidem corporis oculorum potens, propter incredibilem mentis oculorum impotentiam, nec ea ipſa ſentiens, quæ ſenſus vltrò feriunt? Tu iſto ſtupore à Deo percuſſus, ſceleriſque pœnam in ipſo ſcelere referens, tot Epiſcopis impudenter inſilis, maledicis, maledicta vndique colligis, eadem vndique diſpergis, quaſi Catholicos omnes impietate, cæteros ſtupiditate ſuperare decreuiſſes? Eiuſmodi animalia ſuo ſinu fouet, alit, emittit in orbem Ieſuiticæ Societatis ſylua, quæ hæreticis Eccleſiæ populatoribus inſolentem illam in Eccleſiæ paſtores inſaniam inuidere videantur?

XIX. Decimam nonam hyperbolen verè iam obtritam dicere poſſumus. Eam enim eadem qua cæteras ſtultitia concinnas, in eodem oberrans ludo, vnius lineæ homo, monogramme ſcriptor, eò maioris ineptiæ, quo tenuioris. Quod Illuſtriſſimi Antiſtites *propoſitiones apertè hæreticas* Danielis libro imputant, rurſus hyperbolicum probas ex cenſura Theologicæ Facultatis, in qua nullam *apertè hæreticam* notari dicis. Iam feſſus ſum arguendo quæ tu indefeſsè peccas. Sed tamen hoc loco præcipua fatuitas ineſt. Theologica Facultas plurimas Danielis propoſitiones ſimpliciter *hæreticas* cenſuit, ex Cenſuris pleriſque patet. Tibi non ſatis eſt *hæreticas* dici tot tam illuſtribus locis: Plus poſtulas: *apertè hæreticas* dici vis; Niſi vocem ipſam *apertè* audias, nihil dictum cenſes; Res aperta non ſufficit; literulas, quæ auriculis tinniant, requiris. Nihil enim eſt quod in Epiſcopalem conſeſſum effutire pudeat. Theologica ſanè Facultas niſi Danielis propoſitiones quas hæreticas damnauit, planè apertéque hæreticas cenſuiſſet, non dixiſſet ſimpliciter *hæreticas*. Nam eas in quibus hæreſis obſcurius latere viſa eſt, non planè hæreticas, ſed vel hæreſin olentes, vel ad hæreſin ducentes, vel ſapientes hæreſin, appellauit, vt tu eius prudentiam moderationemque cognoſceres. Quibus autem hæreſin planè apertéque ineſſe, nec diſſimulari poſſe arbitrata eſt, eas exertè ac ſine adiuncto *hæreticas* nominauit. Atque idem fuit Illuſtriſſimorum Antiſtitum ſenſus. Quas enim Danielis apertè hæreticas vocant, eas ita dicunt in quibus hæreſis nullo inuolucro tegi, nulla excuſatione leniri poſſit. Iſta quippe nota poſteriorem librum à priore ſecernunt, in quo propoſitiones ineſſe dixerant quæ *hæreſin, etſi non apertè exponerent legentium oculis, tamen innuerent*. Quibus verbis, nimia in Smithæum charitate indulgentiaque plenis, iſta in Danielem opponunt, vt doceant propoſitiones in eo eſſe quæ hæreſin non *innuant* tantum, vt illæ Smithæi, ſed *apertè legentium oculis exponant*, & hoc ſenſu, *apertè hæreticæ*, hoc eſt, non obſcurius vel ambiguè, ſed ſine dubio hæreticæ ſint. Qui ſenſus cùm apertè pateat ex collatione vtriuſque partis epiſtolæ, mirum te tam tuæ conſuetudinis tenacem, tam tot Antiſtitum amplitudinis immemorem vel contemptorem, vt eos viliſſimæ captiunculæ laqueo in vnam voculam illigato implicare volueris, cum iiſque Theologicam primariam Facultatem, velut ſi quis araneus leones geminos, vel geminas leonum acies filorum ſuorum tenuitate capere atque inuoluere nitatur.

XX. Vigeſima poſtremaque hyperbole omnium abſurdiſſima & dementiſſima eſt, vt meritò phantaſticæ Ieſuiticarum hyperbolarum machinæ, prò coronide imponatur. Eſt enim in Illuſtriſſimos Antiſtites acerba & impudens declamatio, perpetuis ſcommatis, ſatyricis verſibus, irreligioſis ludibriis, fœdiſſimis centonibus intexta. Nam ſtultè de more hyperbolen quærens, in eo quod Illuſtriſſimi Antiſtites dicunt ſe Apologiæ Danielis labes hæreticas *non ſine gemitu referre*, in quibus tam nulla eſt hyperbolæ ſpecies quàm in ipſo mentis, hyperbolen primùm in eo ponit, quod neget ſe *credere ea vero cum gemitu & doloris ſenſu referri.* Tum impudenti fundamento impudentem orationem inſtruens, Epiſcopis *calumniæ* crimen ſæpiùs infert, *perpetuam leuitatem* objicit, *potentibus calumniatoribus* annumerat, *fumo oppletos* dicit, impio *Achab occiſori Naboth*, *malo ſeruo* domeſticorum *percuſſori* confert, ſic denique animatos ait *vt à religioſis tetra fieri, apertè hæretica ac blaſphema dici magnoperè cupiant, tantum abeſt vt ea cum gemitu vel referant, vel audiant.* Atque hac modeſtia Ieſuitica Epiſcopalis conſeſſus hyperbolæ demonſtrantur, hæc verborum verecundia Epiſcopali redundantiæ opponitur; vt mihi ſæpè vereri ſubeat, ne cum hominis, vt cum Anglicanæ Eccleſiæ, ſimulacro luctari aggreſſus, fruſtra non humanas voces ad humani ſenſus normam exigendas ſuſceperim. Audi enim argumentorum admirabilitatem. Epiſcopos probat Danielis hæreſes *cum vero gemitu & doloris ſenſu non referre:* Primò, quia Satyricus canit, *ſunt mihi ſunt lacrymæ; ſed non eſt cauſa doloris;* Secundò, quia *Achab vbi de Naboth, quem occidi cupiebat, morte audiſſet, gemere cœpit, diſcidit veſtimenta ſua, cilicioque ſe induit.* Tertiò, quia Ambroſius ſcribit, *potentes cùm calumniati nocuerint, dolere ſe ſimulant.* Quartò, quia *hiſtoricus ille* ait, *ſæpè fit vt nulli ambitioſiùs extinctos lugeant, quàm qui maximè lætantur.* His argumentis procaciſſimus idem ac ſtolidiſſimus Ieſuitarum, infandam hypocriſin perfidiamque imponit tanto Epiſcoporum cœtui, ſolennéque eorum decretum irritat, ſanctorum verò Patrum & Conciliorum cenſuras longè plurimas ſine induſtria, & ſine mente, ſumma cum imprudentia in eundem contemptum trahit. Viſitatiſſima enim SS. Patribus Eccleſiæque iudicibus teſtificatio eſt, qua ſe ad hæreſum hæreticorumque damnationes, non ſine gemitu doloreque Chriſtiano, deſcendere profitentur, vt notiſſimum omnibus eſt qui eorum ſcripta, vel modicè, verſauerunt. Concilij Epheſini Patres ſententiam in Neſtorium proferentes, *Lacrymis*, inquiunt, *ſubinde perfuſi ad lugubrem hanc contra eum ſententiam neceſſariò venimus.* Cyrillus Alexandrinus longè antè dum eum reprobat, eius erroribus *ſauciatum pectus ſe habere, eoſque non ſine gemitu & lacrymis audiuiſſe* teſtatus eſt. Cœleſtinus verò Pontifex Cyrillo reſcribens in eundem, ſic orditur, *literas quas ſanctitas tua per filium noſtrum Poſſidonium ad noſtram mœſtitiam miſit*, accepi. Flauianus Archiepiſcopus Conſtantinopolitanus, laudatiſſimi nominis Antiſtes & Martyr, ſententiam Conſtantinopoli in Eutychen primus hoc modo dedit, *Lacrymantes & gementes perfectam eius perditionem, decreuimus per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum ab eo blaſphematum, extraneum eum eſſe ab omni officio ſacerdotali, & à noſtra communione, & primatu Monaſterij.* Qua de re poſtea ſcribens ad Leonem Pontificem, *Depoſitis*, inquit, *fletibus,*

Conc. Epheſ. part. 2. act. 1. in ſent. depoſ. Cyrl. in epiſt. ad Acacium Beroeenſem, Conc. Epheſ. part. 1. Cœleſtin. in ep. ad Cyrill. Conc. Epheſ. part. 1. Vid. acta Cõcil. Conſtant. ſub Flauiano in Cõc Chalced. act. 1.

Digitized by Google

Epiſt. Flaviani ad Leon. inter ep. Leonis 9. c ep. 1. S. Leo. ep. 13. ad Pulcheriã, & epiſt. 18. ad eandem.

& lacrymis quas inceſſanter fundo, quia ſub me Clericus inuaſus eſt à fero dæmone, & non potui eum liberare, nec auferre à tali lupo, qui animam meam pro illo paratus eram ponere. At in eum ipſe Leo, *Multum doleo, multumque contriſtor, quod hic qui antea de humilitatis propoſito laudabilis videbatur, contra vnicam ſpem noſtram patrumque noſtrorum, vana nimis & ſtolida audet adſtruere.* Concilij Chalcedonenſis Patres, dum in Dioſcorum Epiſcopum Alexandrinum Eutychis Achillem viciſſim ſententias dicunt, alij ſic loquuntur : *Lacrymor equidem de his quæ contigerunt, eo quod frater noſter aliquando & conſacerdos in talibus ruerit delictis, &c.* Alij, *Ploro quidem & plango per ſuos actus ruentem de Epiſcopali gradu quondam Alexandrinæ magnæ ciuitatis Epiſcopum, &c.* Iulianus verò Epiſcopus Coenſis Apoſtolicæ ſedis Legatus, à D. Leone tantoperè laudatus, *Mihi quidem*, inquit, *lacrymarum fontes diſtillant, & tenet linguam ad explanationem communis compaſſio. Sed quoniam præter meum votum Dioſcorus tot ſeipſum per inobedientiam criminibus monſtrauit obnoxium, &c. dolens ac gemens dico alienum eum eſſe ab Epiſcopatus dignitate, & omni ſacerdotali miniſterio.* Concilij Mileuitani Antiſtites, dum Pelagium & Cæleſtium damnant, ſimul optare ſe dicunt eorum emendationem, *vt de correctione potius eorum gratulantur, quàm contriſtentur interitu.* Alexander Epiſcopus Alexandrinus in Concilio centum ferè Epiſcoporum Ægypti ac Lybiæ, ſic Arium & ſocios ab Eccleſia deiicit, vt aſſerat ſe *de eorum exitio per magnum animi dolorem capere, & maximè quod cùm Eccleſiæ dogmata aliquando didiciſſent, nunc ab illis deſciuerunt.* Denique ne longius abeamus, Leo X. Lutheri errores *præ animi anguſtia & mœrore exprimere ſe vix poſſe* dicit, cùm in earum damnationem totus incumbit. S. Cypriani quoque nota eſt illa vox in hæreticos & ſchiſmaticos ſuos, *dico dolens, dico coactus.* Et in lapſos, cùm maximè in eos diſciplinæ ſeueritatem tueretur, *In proſtratis fratribus & me proſtrauit affectus. Cum ſingulis pectus meum copulo, mœroris & funeris pondera luctuoſa participo. Anuſſam noſtrorum viſcerum partem violentus inimicus populationis ſuæ ſtrage deiecit.* Et multò ante Apoſtolus, *Multi enim ambulant, quos ſæpè dicebam vobis, nunc autem & flens dico, inimicos crucis Chriſti, quorum finis interitus*; hæreticos ſui temporis his verbis fugiendos edicens. Omniumque princeps Chriſtus, dum Hieroſolymitanæ ciuitati excidium & ſupremum velut anathema pronuntiat, *flenit ſuper illam.* A quo deinceps exemplo Apoſtoli & SS. Patres, neceſſariam in Eccleſiæ regimine ſeueritatem, hoc genere miſericordiæ temperarunt & condierunt. Sunt enim Eccleſiæ non Iudices tantùm, ſed & Patres : ideoque non iudiciali ſolùm autoritate, ſed paterna quoquè manſuetudine iudicant, puniunt, feriunt, velut patres quibus in mediis filiorum, quos compeſcere coguntur, gemitibus, paterna viſcera concutiuntur, & lacrymæ vel inuitis manant. Sic Apoſtolus Eccleſiam Corinthiorum *luctum habere* iubet, *vt tollatur de medio eius* criminoſus homo : *Luctum autem habere*, inquit Auguſtinus, *non quia tollebatur, ſed vt tolleretur.* Quo loco vide latius & pulcherrimè exponentem quemadmodum Eccleſiaſtica cenſura, non auſteritatis & diſtrictionis immitis, vt cenſuræ hæreticorum, & qui *charitate veritatis* priuati ſunt, ſed miſericordiæ, gemitus & luctus eſſe debeat, & Chriſti ſpiritu, & Apoſtolorum exemplis

Athanaſ. Epiſcop. Alexandr. Concil. Chalc. act. 2. in damnat. Dioſc. Cyrus Epiſcopus Mitropol. Anazarbenæ ciuitatis ibid. Iulianus ib.

Conc. Mileuit. ep. Synod. ad Innocent. ep. 92. apud Auguſt. Apud Socr. l. 1. c. 3.

Leo X. in Bulla Exurge, cont. Lutheri. tom. 4. Concil. Cypr. ep. 55. ad Cornel. Idem ſerm. de lapſis, & epiſt. 40. ad plebem, &c.

Philipp. 3.

Luc. 19.

1. Cor. 5.

Vid. Aug. lib. 3. cont. Parmen. c. 1. 2. &c.

Digitized by

componatur. Hanc muneris Episcopalis conditionem & pastoratus Christiani statum si Iesuita nouisset, nunquam miratus esset doloris significationem fieri ab Episcopis in errorum quantumvis improborum damnatione; nec hanc, si minus eorum virtutis & animi (quos à se ac suis alienos peruicaciter simulat) saltem eorum officij & pastoralis dignitatis orationem iis eripere, & ab ipsis alienam efficere contendisset. Nunquam improuida ista temeritate ac stultitia extulisset in cœlum os suum, sanctorumque Patrum, Apostolorum, & Christi ipsius clementiam, iudiciorumque Ecclesiasticorum consuetudinem, ludibriis impiorum obiecisset, qui eadem qua ipse solertia vel audacia, lata in se illa iudicia, & quæcumque deinceps ferentur, contemnere, & satyris, conuiciis, stolidisque scommatibus exsibilare potuerunt, & quoties libuerit poterunt. Iam quòd superiora deliria repetens, eaque in incredibilis insolentiæ probationem assumens, dolorem in epistola agnoscendum negat, quòd *hyperbolico tripudio perpetua lenitate exultet*; dupliciter infatuatus est, tum quod *perpetuam hyperbolen tripudio* comparet, quæ volatus quidam perpetuus, perpetuaque altissima euagatio dici debuerat, non tripudium, in quo alternant superni infernique motus; tum quod hyperbolas soli gaudio conuenire putet, non dolori, cui, quo magis contra naturam est quàm gaudium, eo magis conueniunt violentiæ, impotentes commotiones, exaggerati clamores, & naturæ totius quidam feruor, vt experientia, etiam sine Philosophia, testis est, ipsaque huius obliuiosissimi fluxæque mentis homuncionis insignis paulò ante declaratio, quæ hyperbolarum omnium instar esse possit. *Parcite mihi, Reuerendissimi Domini, nam vocem extorquet, nec capit frænos dolor. Non ignoro dignitatem vestram, Ego dixi, dij estis & filij excelsi omnes: sed dolor vehementior amoris igne succensus non terræ, non cœlo parcit, in homines, in superos querelis indulget, complexa sui corpus miserabile nati, atque Deos atque astra vocat crudelia mater, &c.* Quæ hyperbolæ doloris huius hyperbolis maiores aut pares, quæ cœlum terramque transcendentes ad superos perrumpunt, in eorumque immensa altitudine nouas exaggerationes attollunt? Has ego tuas inanitates quauis hyperbola dignas ideo persequor, Floyde, non quo mereantur, vel tuæ Societatis nomini, aut Episcopalis ordinis dignitati, quam tuemur, consentaneæ sint; sed vt te, quoquò te vertas, absurdum, quicquid scribere coneris exsibilandum, & in hyperbolico tuo tripudio, in quo ridiculus esse voluisti, plus inscientia quàm industria ridiculum fuisse demonstrem. *Querim. n. 15.*

Nam Illustrissimorum Antistitum Epistolam grauitate ac moderatione eximiam, Episcopalis paternæque orationis exemplar, antiqua integritate ac prudentia venerabilem, & suprà diximus, & deinceps probauimus, & nemo qui legerit inficiabitur. Nec quemquam omnium extra vos audacissimos conuiciatores, nocentissimos reos, liuidissimos blatterones, esse putem qui in ea aut *hyperbolarum* vestigium, aut *oratoriarum figurarum pigmenta*, aut *fucosum ornatum* odoretur. Quem enim, obsecro, in ea istiusmodi ornatum, quæ oratoriarum figurarum pigmenta fingere potes ipse tu, qui eam *perpetuam hyperbolen*, & in eius verbis singulis totidem hyperbolas toties dicis, toties inculcas, toties omni ope rimaris? Quomodo

figuram vnicam, *perpetuamque hyperbolen, oratoriarum figurarum pigmenta* vocas? figuramque omnium inſulſiſſimam & vitioſiſſimam, cùm nimia, nedum perpetua eſt, ac veritatem obruit, vt tu factum ais, oratorium ornatum appellas? Hoccine Ludimagiſtri tui ſodales, quos tu iſto perpetuarum hyperbolarum commento oblectare voluiſti, patiantur? Iam ſentis, opinor, quantis ineptiis tibi conſtet vigeſimæ iſtius hyperbolæ conquiſitio, quam tamen nondum vſquam reperiſti. Nam dum vltimum teſtem adiungis *Reuerendiſſimum Epiſcopum Bellicenſem*, & miſerè ea profers quæ ab ipſo in Epiſcopos nunquam ſunt ſcripta, & ſi eius teſtimonio vſquequaque ſtare velis, ſenties eum vt religioſorum in cauſis æquioribus benignum patronum, ſic in iniquis ſeuerum iudicem; & ſicut patrocinio religioſis omnibus gratum & iucundum, ſic ſeuero iudicio iniquioribus eorum, ſui amantibus, laudes tantùm & blanditias, puerorum inſtar, ferentibus, inuiſiſſimum effectum, probris opertum, ſcriptis conſciſſum, iureque merito religioſis iſtiuſmodi furialibus, contumelioſis, maledicis, qui regnum Dei non poſſidebunt, acerrimum vindicem ac flagellum.

Quid ergo ſupereſt, niſi vt te in poſtrema hyperbole, quod dicere cœpimus, ſuperiorum tuorum hyperbolicorum conatuum temeritatem & impudentiam longè ſuperaſſe dicamus, tantoque petulantius Epiſcopis inſultaſſe, quo minore argumento maiora in eos & atrociora iactaſti? Quid enim atrocius quàm non ſolùm iis mendacium hypocriſinque nequiſſimam intendere, ſed tot hæreſes, impiamque doctrinam, quam publico decreto vna voce execrati ſunt, non idoneam putare quæ verum iis gemitum eliciat, verum dolorem inſtillet, ſi minus propter vos, quibus eos ingratè ac ſuperbè non tam infenſos, quàm planè hoſtes & immaniter hoſtes depingis, ſaltem propter Eccleſiæ ſibi commiſſæ, propter Dei, cuius vicarij ſunt, cuius legatione funguntur, amorem & honorem, quem peſtilentiſſimis dogmatibus proteri vident? Niſi fortè ne in Deum quidem aut in Eccleſiam communémque fidem ſenſum iis vllum pietatis relinquis, eiectaque omni religionis conſcientia, flagitiis eos & diuini numinis contaminationibus ac hæreſibus paſci putas, Eccleſiæque ac fidei labes non ſiccis tantùm oculis, ſed etiam lætantibus intueri. Hæc enim tua eſt rabies & incredibilis amentia, dum ais eos, *ſic animo comparatos vt à religioſis*, nempe Ieſuitis, *tetra fieri*, *apertè hæretica ac blaſphema dici magnoperè cupiant.* Monſtroſa iſta ſunt, inaudita à Catholicis, nedum à Religioſis, in ampliſſimum Concilium Epiſcoporum; nec hæreticis vllum conuicium reliquum faciunt, & ab iis nondum dicta præripiunt, digna ad quæ Catholici aures obturent, improbiſſimoſque rabulas à ſuo etiam aſpectu ejiciant, *vt diſcant non blaſphemare.* 1. Tim. 1.

Quis verò poſt tam multiplicem rerum verborumque indignitatem, extremam hanc cataſtrophen expectaret, vt conuerſa ad Illuſtriſſimos Antiſtites oratione confidentiſſimè diceres: *A verbis quæ contumeliam continent abſtinui, & quantum res patiebatur, ſtylum pro mea in veſtrum ordinem reuerentia temperaui?* Quid ego hic dicam? Tu iſta impudentia vel Illuſtriſſimos Antiſtites nihil lædis, vel pluſquam omnibus contumeliis ſuperioribus violas. Aut enim nihil ſapis, & à luxato cerebro nulla contumelia eſt; aut ſi

aut ſi quicquam ſapis ; longè amarior eſt inſultantis vltróque illudentis contumelia, quàm vel acerrimè lacerantis. Quod tamen amaritudinis genus, inuiſa quadam animorum prauitate, vos in Epiſcopos præcipuè videmini delegiſſe, vt item infrà patebit ad cenſuram Illuſtriſſimi Archiepiſcopi Pariſienſis, vt quanto Epiſcopi alios ſuperant, & quanto Ieſuitæ omnibus ſupereminere geſtiunt, tanto Ieſuitarum in Epiſcopos contumeliæ omnium maximæ & eminentiſſimæ ſint, & hoſtilibus ſarcaſmis, quibus nullæ inſigniores virulentiæ, attollantur. Nam audes etiam, quo magis ludibrium diluceat, ad extremum vti clauſula illa Hieronymi in Ioannem Epiſcopum Hieroſolymitanum, *Quæſo ignoſcite dolori meo ; nam ſi ſuperbum eſt reſpondiſſe, multo ſit ſuperbius accuſaſſe.* Qua te, mirabili typho tot Epiſcopis parem facis, cum iiſque vt paribus ex æquo litigas, quaſi cum accuſatoribus, non cum iudicibus, quaſi cum fratribus, aut condiſcipulis, non cum Doctoribus & Patribus, quaſi cum hæretico vno Epiſcopo, Coepiſcoporum iudiciis notato, qualis Ioannes Hieroſolymitanus Hieronymi aduerſarius, cuius commemoratione expleri non poteſtis, ieiuniſſimi clamatores, vt infrà ſæpius declaratur, non cum clariſſimorum Antiſtitum vnanimi cœtu, cum totius Eccleſiæ Gallicanæ Epiſcoporum vnanimi conſenſu. Imò adeo te iis non exæquare ſolum, ſed anteferre audes, vt ſi qua in te aduerſus eos ſuperbia notetur, maiorem in iis aduerſum te notari velis, viliſſime tenebrio, & Ieſuiticæ ſuperbiæ vappa, cuius hoc vnum dictum à ſano homine nondum auditum, omni ſcriptorum omnium conuitio, tuorum ipſorum, ſi ſaperent, compreſſione, ipſiſſimaque ſtultitiæ palma dignum eſt.

Venio ad vltimam Querimoniæ tuæ partem, qua vltimam Illuſtriſſimorum Antiſtitum Epiſtolæ particulam oppugnas; Quodque ab illis ſcriptum eſt *rationem facti ſui ab ipſo Dei ſpiritu reddi videri*, dum ait, *ſuper muros tuos Hieruſalem conſtitui cuſtodes, tota die & tota nocte in perpetuum non tacebunt*, atque *ab his cuſtodibus abeſſe quàm longiſſimè canes mutos non valentes latrare, atque hoſte in domum Dei irrumpente dormientes*, id tu eò rapis, fauſtus interpres, *quaſi reliqui per orbem Epiſcopi omnes dormire dicantur, & eſſe canes muti, ſuique muneris immemores*, in primis Romanus Pontifex, qui nihil in hos libros decreuerit. In quo primùm conſtantiam tuæ mentis deſidero, vt ſis memor quid in ipſa Querimoniæ fronte præſcripſeris, *libri lingua tantum* §. 1.
meæ gentis, quos ipſa ſola legerem, ſola intelligerem, cùm veſtra in ipſos Cenſura ſæuiuit, ſcripti extabant ; quæ niſi intentata fuiſſet, meo ſinu & domeſticis parietibus contenti, Latinam lucem hodie non aſpicerent. Quid ergo nunc cæteros Catholici orbis Epiſcopos, aut Romanum Pontificem indiligentiæ ac remiſſionis notatos quereris in Illuſtriſſimorum Antiſtitum Epiſtola, ſi cùm ea exiit libri tui apud eos non extabant, nec lingua quam intelligerent prodierant ? Norant Galliæ Antiſtites eos ſibi oblatos, ſuo iuſſu, cùm praua docere dicerentur, Latinè conuerſos, nec vſquam alibi, niſi Anglicè, manaſſe. Quonam igitur modo aliis Epiſcopis, aut Romano Pontifici, quibus de iis compertum non fuiſſe & tu ſcribis, & ipſi videbant, incuriæ & oſcitantiæ crimina ob eos non proſcriptos inferre potuerunt ? Audin' hæc feſtiuiſſime criminum contextor ? Viden' tela tua in ipſis tuis manibus,

Digitized by Google

antequam vel aërem verberarint, hebeſcere? Te nec pace bonum propter audaciam; nec bello, propter debilitatem? Non enim canes mutos, vigileſque dormitantes auerſantur Antiſtites Illuſtriſſimi, quò probra aliis inferant, ſed vt quale probrum ipſi effugere voluerint, ſi peſtiferum doctrinæ genus ad ſe delatum, ſibi notum, Galliæ imminens non repuliſſent, profiteantur.

Nec verò ſilent aliarum gentium Epiſcopi, ſed plauſu & aſſenſu vario, qui quotidie ad nos perfertur, Illuſtriſſimorum Galliæ Antiſtitum & Theologicæ Facultatis iudicia comprobant. Quod autem libros veſtros coacto cœtu publicè non damnent, aliæ alibi eſſe poſſunt cauſæ, præcipuè cùm iam ab Epiſcopis Galliæ, quorum iſtud munus fuiſſe intelligunt, tum quia delati ad ipſos libri, tum quia ipſi viciniſſimi ex more antiquo Epiſcopi, publicè repudiatos & Eccleſiæ ſatis notatos videant, dum Romani Pontificis ſummum iudicium accedat. Id quod hæreſibus non paucis ſimiliter contigit, vt nimirum ab vnius prouinciæ aut regni Epiſcopis damnatæ ſint cæteris conſenſu ſolùm tacito, non ſynodalium decretorum autoritate ſuffragantibus. Sic enim Euſtathianos, quos ſynodus [a] Gangrenſis damnauit, non legimus ab aliarum prouinciarum Conciliis apertè deinde damnatos. Idem Aerianis [b] Collyridianis, [c] aliiſque accidit, quos præter locorum vbi exorti ſunt Epiſcopos, non conſtat ab aliarum regionum Synodis reiectos eſſe, ſed vniuerſali Eccleſiæ conſenſione quæ ſenſim ſine ſenſu inoleuerit, exautoratos, quemadmodum ſingulorum poſtmodum Patrum ſcriptis declaratum eſt. Quod ſi qui priuatim languidiores viſi ſunt & indulgentiores aduerſum vos, vt libros impios è regionibus ſuis manare, aut per eas licentiùs vagari ſunt paſſi, hos nihilo magis mirum eſt Ieſuiticis artibus, fallaciis, potentia vel capi, vel terreri potuiſſe, quàm Chryſoſtomum [d] monachorum Origeniſtarum fraudibus captum eſſe poſt Origenis hæreſes Alexandriæ à Theophilo, in Cypro ab Epiphanio cum Collegis damnatas; aut Theodoretum [e] Cyrilli in Neſtorium anathematiſmos potentiorum quorumdam ſtudiis obſequentem improbaſſe, vt eius poſtmodum pœnitentia plures in orbe turbas [f] conſciſceret, quàm ipſa Neſtorij hæreſis aut eius in eo tuendo culpa conſciuerat.

a *Conc. Gangren. tom. 1. Concil.*
b *Vid. Epiphan. hæreſ. 75.*
c *Idem hæreſ. 79.*
d *Pallad. dialog. de vita Chryſoſt. cap. 7. Sozom. l. 8. c. 13. &c.*
e *Vid. epiſt. S. Cyrilli ad Euoptium, 3. part. Concil. Epheſ.*
f *Vid. Syn. V. collat. 5. 6. 8. &c.*

Romanum verò Pontificem, quæ tua inſipientia eſt, vt dicas notatum eſſe quaſi dormitantem, eo quod *ex his libris alter Romæ legatur, nec in eum latretur*; cùm nec ibi legeretur quo tempore Epiſtola manauit, nec te ipſo teſte legi poſſet? Atque vt tuam vndique leuitatem aperiamus, qui quamlibet argumenti aut maledicti ſpeciem ſequeris ac rapis, veritatem, ſoliditatem, fidem ſuſque deque habens, & temporarium dumtaxat malæ cupidinis pabulum quærens, tu ipſe paulò ante Illuſtriſſimos Antiſtites criminatus es *cauſam coram ſede Apoſtolica pendentem*, dum de libris veſtris iudicarunt, ad ſe per vim abſtraxiſſe. *Ego*, inquis, *ſimulatæ tuæ Eccleſiæ nomine, diſcordiæ conſciſſa vulneribus, libris varia doctrina hinc à Seculari Clero, inde à Regulari ſcriptis in partes diſtracta, ſedis Apoſtolicæ opem imploraueram, illi mea vulnera aperueram, cauſam in ſe ſuſceperat, auxilium eximia cum benignitate addixerat, ſanarique iam iam expectabam ab illa ſalutari manu*

in fidei rebus nunquam à vero aberrante. Vbi ergo fides? Vbi religioſus candor? Tu iudicium *de libris varia doctrina hinc à Sæculari Clero, inde à Regulari ſcriptis* ad ſedem Apoſtolicam delatum, ab ea ſuſceptum & inſtitutum, iamque penè peractum profeſſus, poſtmodum totus à te ipſo effluens ais Pontificem libris iſtis indormire, mutum eſſe, officium negligere? Quaſi indormiat, aut mutus ſit, aut officium negligat iudex qui cauſam cognoſcit, qui diſceptat, qui iudicium parat, qui iam iamque ſententiam editurus eſt. Eiuſmodi iudicem *canium mutorum, latrare non valentium, hoſte in domum Dei irrumpente dormientium* nomine comprehenſum affirmare, quæ iniquitas, quæ dementia eſt? Illuſtriſſimos verò Antiſtites criminari, quod *cauſam coram eo pendentem* ad ſe rapiant, ſeu eo loquente loqui velint; & ſimul quod eum officij deſertorem, mutum, latrare non valentem faciant, quæ ineptia, quæ ſtupiditas? Vide ergo criminationum tuarum pugnas, vide vulnera, vide internecionem; vt pateat te non rerum iudicio, non veritatis conſcientia, non vlla fide, ſed præſenti impetu, rerumque tuarum pro loco aut tempore commodis & amore vaniſſimo, ſubitaria comitia fingere, non vera crimina inuenire. Quid minus cohærens, quid diſcrepantius, quid fœdius, quàm libros veſtros, cùm Epiſcopalis Cenſura manauit, Romæ ignotos, ſoli Angliæ cognitos, domeſticis eius parietibus concluſos primò dicere; deinde ad ſedem Apoſtolicam iam tum delatos, illi apertos, ab ea ſuſceptos, iam iamque iudicandos aſſerere; poſtremò Pontificem in eos mutum, dormientem, incurium, officij immemorem ſimulare? Hæc ſunt prudentiæ iam ruentis, & irato Deo fatiſcentis deliquia, vt quiuis à famoſiſſima glorioſiſſimaque Societate ea manare miretur, quæ à furentibus aniculis expectanda videbantur.

Nec verò gloriari attinet *horum librorum alterum Romæ legi, nec tamen in eum latrari.* Iſtam tibi gloriationem ante plura ſæcula præripuit Abailardus, quem S. Bernardus Pontifici Innocentio, Epiſcoporum Galliæ Cenſorum ipſius nomine, ſcribit eum ſimiliter gloriari ſolitum libros ſuos latè manaſſe, & in ipſam vrbem Romam eſſe admiſſos. *Iam iam,* inquit, *extendit palmites ſuos vſque ad mare, & vſque ad Romam propagines eius. Hæc gloriatio hominis illius, quòd liber ſuus in Curia Romana habet vbi caput ſuum reclinet. Hinc confirmatus & confortatus eſt furor eius.* Quibus verbis Pontificem audaciæ hominis admonet, eiuſque in illum iuſtiſſimam indignationem exſtimulat, ne Romanæ Curiæ nomine, ad errorum ſuorum propagationem, eum indignè abuti pateretur. Eamque vim apud Pontificis animum oratio habuit, vt impia doctrina cum autore ipſo ex illo ſupremo tribunali tandem proſtrata ſit. Tuum eſt cuius imitaris impudentiam, eius exitum perhorreſcere. Non enim feret Eccleſia Romana, nec tam indiligens erit perpetuæ ſuæ famæ, ad felix Eccleſiæ vniuerſalis regimen penitus neceſſariæ, vt ſi peſtilentia veſtra dogmata, in oculis omnium propoſita, fidelium mentes vulnerantia, antehac inaudita & inſolentia non damnarit atque abiecerit, ea probaſſe videatur: Nec, ſi tu Abailardum iactantia referre voluiſti, ipſa Innocentium illum Pontificem integritate referre nolet, ac fortitudine, qua tuam, ſicut illius, inſolentem & Eccleſiæ Romanæ probroſam, in Galliæ ſimiliter Epiſcopos Catholicæ doctrinæ vindices,

S. Bern. epiſt. 191. ad Innocent. Papam. Pid. & epiſt. 193. ad eumdem Cardin.

Digitized by Google

insultationem confringat. Idem prædicabant Pelagiani, ne tu vni hæreti corum generi ostentationem istam familiarem fuisse putes, vt testantur Episcopi Africani ad Innocentium primum Pontificem. *Audiuimus*, inquiunt, *esse in vrbe Roma, (vbi ille diu vixit) nonnullos qui diuersis ei causis faueant*, Pelagio nimirum. *Quidam scilicet, quia vos talia persuasisse perhibent: plures verò, quia eum talia sentire non credunt.* Quo nuntio ita motus est Innocentius, vt Pelagium eiusque doctrinam acrioribus multo vocibus percusserit quàm ante fecerat, vt patet ex epistola ad eosdem Episcopos ab eo rescripta. Ruffinus quoque ac Origenistæ non solùm Romanorum in suas hæreses studia, librorumque impiorum Romæ à se editorum commendationem venditabant, quæ tanta fuit Hieronymo teste, *vt Sacerdotes quoque, & nonnullos Monachorum, maximéque sæculi homines in assensum sui traheret, ac simplicitati illuderet Episcopi,* (Siricij) *qui de suo ingenio cæteros æstimabat.* Sed etiam Siricij eiusdem epistolam quasi pro se scriptam proferebant. Quo factum, vt intentatum ab iis Ecclesiæ Romanæ dedecus, Anastasij Pontificis publico in Origenianam luem Ruffinumque eius significerum fulmine, deiectum sit ac deletum. Nunquam enim fidei Romanæ integritas istas hæreticorum in perditissimis quibusque erroribus solennes strophas ferre potuit, quin in eas tanto magis exarserit, & quorum contumelioßissima adulatione palpabatur, eos meritissima contrà æmulatione protriuerit. Nec commissurus est sanctissimus Vrbanus VIII. Romanique Patres, vt Iesuiticis nouatoribus istiusmodi audacia nunc primùm fit impunè, ipsi verò interim à perpetuo maiorum suorum in simili causa zelo inuictoque erroribus ac fallaciis fidei robore discessisse videantur, & Iesuitarum in hæresibus tuendis gloriam, inuiolatæ illi per omnia sæcula Romanæ Ecclesiæ famæ prætulisse.

Epist. famil. V. Episcop. Aurelij, Aprij, Augustin, &c. ad Innocent. post Conc. Milen. 2. & est 95. inter ep. Aug. Vid. Innocēt. ep. 26. quæ est 96. apud Augustin.

Hier. ep. 16. ad Principiā, & epist. 8. ad Demetriadē.

Idem lib. 3. Apolog. in Ruffin.

Idem ep. 78. ad Pam. & Marcel. & Apol. 1. & 2. in Ruffin.

Romanum sanè Pontificem non tacere in hos libros, norunt omnes qui eos sacræ Inquisitionis iudicibus ab eo deditos sciunt. Et quamuis nullum adhuc iudicium emiserit, prejudicia tamen non leuia dedit, tum priuatis voluntatis suæ significationibus, tum maximè Priuilegiorum plurium antiquatione solenni per publicam Bullam, expressa sæpius nominatim Societate Iesu, vt præcipuum turbarum caput insigniùs notaretur, & solita superbiæ cauilla conticescerent. Quod si, mirifica tua rerum scientia exquisitoque iudicio, Romanum Pontificem obdormisse dici putas, quod prima hæresum vestrarum damnatio Parisiis prodierit, non ab vrbe Roma, in eumque sensum valere debere censes illud Prosperi, *Pestem subeuntem prima recidit Sedes Roma Petri*, ita vt hæresum errorumque omnium primum iudicium Roma proficisci oportere velis; maiore te negotio quàm sentis inuoluis. Si enim quoties Romanus Pontifex pestem subeuntem primus tempore non recidit, toties dormitare dicendus est, dormierunt proculdubio non ad vestras tantum, sed ad antiquissimas maximasque ac primas hæreses Pontifices illi clarissimi, quorum ætate [a] Arianorum, [b] Macedonianorum, [c] Eutychianorum, [d] aliorumque plurium grassatæ sunt pestes, quas omnes antequam Roma recideret, inferiorum Episcoporum iudicia præciderant. Sed tibi ad clarissimam passim lucem, pleno quasi meridie, & ad resonantis vndique veritatis strepitum

a *Vid. epist. Synod. Alexandri Episc. Alexandrini contr. Arian. tom. 1. Conc.*

b *Vide Athan. epist. ad Serap. de Spiritu sanct. & Conc. Alex. de lapsis sub Athanas.*

Socr. l. 3. c. 4.

c *Vid. Conc. Constant. sub Flaviano, Concil. Chalced. act. 1.*

d *Vid. Conc. Cæsar-aug. contr. Priscill. Conc. Gangr. cōt. Eustath. Cōc. Senonēse cōt. Abailar. Conc. Gallic. cont. Albigēs. tom. 3. Conc. &c.*

Digitized by

dormitare ſolenne eſt, bone Floyde, vt minimè mirandum ſit te aliis inaudita ſomniare. Quod ſi Romani Pontificis eſſe diceres, vt orientes hæreſes primus ſemper autoritate, etſi non ſemper primus tempore exſcinderet, & hoc ſenſu illud Proſperi afferres, *Peſtem ſubeuntem prima recidit Sedes Roma Petri*, quemadmodum verè Proſper intellexit, cùm loquatur de hæreſi [a]Pelagiana, quam cõſtat multò ante in [b]Africa quàm Romæ damnatam eſſe, quo modo ab alio Poëta, quem optimè noſti, dictum eſt: *Veteriſque memor Saturnia belli, Prima quod ad Troiam pro charis geſſerat, Argis*, tam vera diceres, quàm à præſenti negotio & à ſcopo tuo aliena. Tuarum enim hæreſum damnationem & Illuſtriſſimi Antiſtites, & nos omnes, & vniuerſi Catholici ptincipi Romani Pontificis autoritati deferimus, eamque ab illo, qui iam ſui in eas animi ſigna dedit, poſt libratas maturius tandem rerum temporumque & Eccleſiæ vniuerſæ, cuius in ſpecula altiſſima excubat, rationes ac momenta, prodituram confidimus. Nec ea in illum iniquitate aut inuerecundia ſumus, vt quamuis rem tantam ad ipſius potiſſimum iudicium prouidentiamque paſtoralem pertinere arbitremur, tamen quod hactenus ſuæ autoritatis non ſtrinxerit penitus aciem, nec plenum in libros meritiſſimos iudicium ſanxerit, eum Ieſuitica fiducia *negligere officium*, conniuere, dormireque iudicemus. Nouimus imperantium ſolicitudines, cogitationum varietates, curarum altitudines, *mentis*, vt cum Gregorio loquar, *tempeſtates*, neceſſarias cunctationes; nec iniquius quicquam comparatum eſſe, quàm vt vaſta illa publicas res temperantium conſilia, anguſtis priuatæ prudentiæ limitibus concludantur.

[a] *Vid. Proſp. in carmine de ingratis.*
[b] *Vid. epiſt. Conc. Carth. ad Innocent. & Conc. Milent. 2. ad eundem, tom. 1. Concil.*
S. Gregor. Paſtor. part. 1. cap. 9.

Vides quàm non feliciores habeas vltimos in Illuſtriſſimorum Antiſtitum Cenſuram impetus, quàm priores habuiſti? quàm omnia ſui ſimilia ſint, quàm te ipſum ſpirent, quàm tota Querimonia & Eccleſiæ Anglicanæ ſimulata effigies, vnum artificem, vnam manum, Ieſuitam vnicum reſonet? Multa enim minuta miſſa facio, in quibus etiam tota ſibi futilitas mirificè planéque conſentit. Mitto Satyrica rurſus in Illuſtriſſimum Archiepiſcopum Pariſienſem conuitia, à quibus ne alieniſſimo quidem tempore temperare potuiſti; quia etſi fœda, etſi indigna ſunt tum quæ inferantur Epiſcopo, tum quæ Religioſus inferat, tum quæ Chriſtianus audiat, tamen ſuo loco cumulatè diluentur, vt te ipſum laceſſiſſe pœniteat.

Querim. n. 49. §. 7.

Vnum præterire nequeo, grauius & inſolentius, tametſi iam antè infractum, quod poſt tam inuſitatam audaciæ, maledicentiæ, ludibriorum copiam ſcribere ad extremum audes Illuſtriſſimos Epiſcopos *nimia cautela laborare*, deque rebus commoueri in quibus nihil periculi, omnia tuta, nebula tantùm aut caligo neſcio quæ tenuior appareat. Quod tu ſi ex animo dicis, quid te nocentius, quid peius ac tetrius, qui vnà cum Sociis Eccleſiæ Anglicanæ internam longo iam tempore quietem ac pacem, ex re nihili, leuiſſima, quam vel curare nimiæ cautelæ ſit, concutias ac diſturbes, eademque cauſa Eccleſiæ Gallicanæ Epiſcopis tantum petulantiæ, contemptus, contumeliæ offundas? Siccine vobis ludo eſt Eccleſiarum pax, Epiſcoporum honor, fama, obſeruantia, Eccleſiæ denique totius pudor, vt quæ nulla ratione aut cauſa leuiſſimè perſtringere oportuit, ea leuiſſimo argumento, quaſi animi gratia, perfringatis? Sed quonam tu pacto leuiſ-

Digitized by Google

sima & inania hæc vocas, quibus Ecclesiam Anglicanam paulò ante dixi-
sti *discordiæ conscissam vulneribus, libris variis in partes distractam*, & si Nicolai
Disquis. q. 4. n. 6. Smithæi testimonium admittis, *plus incommodi, plus etiam periculi defectionis à fide* ex istiusmodi discordiis ac dissensionibus accepisse, quàm vel commodi à Sacramento Confirmationis acceperit, vel incommodi ab eius olim orbatione? Rem tu nihili censes Ecclesiam discordiæ vulneribus conscissam, in partes distractam, summis incommodis, periculoque defectionis obiectam? Leue putas, vel incommodum quod priuatio sacramenti Confirmationis, vel commodum quod eius concessio afferat? Et libros qui maiora vel his commodis, vel his incommodis mala pariant, qui Ecclesiam vulneribus conscindant, in partes distrahant ac dilacerent, tenue nescio quid ac leue facis, quod ne curandum quidem nisi nimia cautela videatur? Sed quid ego discrepantias tuas vrgeo, iam precibus magis quàm argumentis sanandas? Vel quid hominem nouatorem, fidei turbinem, doctrinæ auitæ securim, nouitates suas miror pro minutiis, quæ vtrinque ventilari innoxiè possint, quæ cuiusque arbitrio pateant, quæ negligendæ sint, obtrudere, cùm suprà sæpius ostenderim hunc fuisse semper esseque hodie errantium omnium, nouantiumq; genium, à fallaciarum Patre immissum, vnà cum errore susceptum, vt non sua solum industria versutiaque valeant admotæ fidei & Ecclesiæ sinceritati machinationes, sed aliena etiam segnitie, securitate, incuria, quam, nimiæ cautelæ vitandæ nomine, semper injicere conantur? Erras vehementer, Iesuita querule, si hoc insidiarum in Gallia, hæreticorum insidiis nimium quàm assuera, in Ecclesia denique Catholica tot omnium temporum hæreticorum æstus experta, ignotum esse putas. Sicut olim Christus, sic sponsa eius Ecclesia, longo rerum suarum vsu sapientia creuit apud Deum & homines, nec patientiam solùm, sed sapientiam quoque ex iis quæ passa est didicit, vt libros legens à vobis conscriptos, turbas videns à vobis commotas, consilia studiaque vestra intuens, non pulueres, non nebulas, non minimas quas tu ais obscuritates, sed planè hostiles acies, tempestatem, noctem prospicere cogatur & vehementius extimescere. Iam enim libri vestri arma pararunt & causam hostili factioni. Soli animi desunt, qui arma ista factionemque istam hostiliter induant, (quod de vobis suspicari non libet) vt apertum in Ecclesiam bellum, hostilemque exercitum videamus. Iamque libri ipsi planum bellum hostilesque mouent acies, quas non timemus aut prospicimus, sed videmus, sentimus, experimur. Nullus enim Ecclesiæ acerbior hostis quàm error, quàm hæresis, quàm Ecclesiasticæ doctrinæ mysteriorumque grauissimorum labes, quas non *in aduersa Gallia Insula* quasi *puluerem* cernimus, sed intra Galliam in libris defensoribusque vestris, communi fidei doctrinæque Catholicæ infestiùs obluctantes habemus, verè quasi
Genes. 13. Psal. 34. Isa. 29. &c. *puluerem terræ*, cui Scriptura Dei hostes confert, tum ob innumerabilem quandam errorum vestrorum multitudinem, tum ob eorundem à terrenis commodis admodum notis, à deiectissima insciția, à vilissimis mentibus, originem. Neque *nebulam pulueremve* istum *vno Pontificis flatu, vno mandato, vno verbulo dissipandum dicere* potes, qui vel à te ipso, vel à Sociis ea factionis vestræ passim fundamenta, præcipuè simulata illa

Digitized by Go

declaratione iacta esse vides, vt si ea Catholicorum animi susceperint, magnoperè metui debeat ne illinc non vnico *flatu*, sed quovis impetu, non *vno mandato, aut verbulo*, sed quovis amplissimo diplomate Pontificio depelli non possint. Quis enim Pontificem, seu *flantem*, seu *mandantem*, seu *declarationum radios*, vt ais, *dissipantem* audiat qui sibi persuaserit quod Catholicorum Angliæ omnium nomine Iesuitæ palam professi sunt, rudibusque laïcis pernicioſissimè instillarunt, potestatem Episcopalem hoc tempore in Anglia *non solùm noxiam fore, sed etiam inutilem, tantumque in ea obseruanda, vel agnoscenda periculi esse, vt nulla ratione ad eam suscipiendam se cogi posse existiment. Quare validissimis rationibus nixos certò secum statuisse, quidquid contrà afferatur, summi Pontificis nunquam fuisse mentem vt tam importuno onere premantur, neque vnquam in posterum fore, si modò rerum ipsorum status ei verè exponatur.* Et paulò post: *Impossibile esse ipsis persuaderi, se, vt omnia exponant propter obseruantiam externæ autoritatis, quæ fidem non spectet, sed rerum duntaxat exteriorum quarumdam vsum, nisi pro locorum temporumque opportunitate non necessariarum, vlla lege cogi posse.* Aliaque similia tota passim declaratione, qua sæpius contestantur nullam esse rationem, nullam causam, nullam legem qua ipsis Episcopalis autoritas hoc tempore imponi queat, seque ab hac sententia nullo pacto deduci posse. Hæc si audiant Catholici, & firmè animis combibant, quemadmodum propinantur, quomodo deinde Pontificis *vnum flatum, mandatumve vnicum* sibi aduersum audient, qui iam sibi persuaserint, neque inde dimoueri velint, eum sibi, quod iudicio suo dissonet, præcipere nihil posse; si fecerit, aut facturum quod non possit, aut res Angliæ minus exploratas habiturum? Quid verò ipsi Iesuitæ intus in animis coquant, quæve monstra alant qui talia rudibus laïcis inculcare, palam edere spargereque ausint; quæ si locum habeant, Pontifici nulla ratio, nulla via, nulla potestas supereſt, qua motus Angliæ, manantiumque hæresum impetus, nisi ex Iesuitarum voluntate, compescat? Desine Pontificem pariter & Episcopos ludere, homo audax satis, sed minimè aptus ad tam graues ludos. Desine, nisi omnes tecum excordes putasti, tam clara schismatum semina in populares animos à vobis iniecta, totius Ecclesiæ oculis oblata, *pulueris* aut *nebulæ* tenuioris caligine inuoluere, vt non solùm vestram in peccando audaciam, sed etiam in peccatis contegendis inscitiam admiremur.

In declaratione Gallica nomine Catholicorum laïcorũ Angliæ, pag. 4.

Ibid. pag. 5.

Nisi fortè tot schismatum fomites, tot hæresum maculas, tot errorum tabes expurgatura est tua illa ex *Paulo Iouio* fabella, *de rustico in aduersa Villafrancæ, Sabaudici portus, mſula tritici aceruos cribrante ac ventilante*, à quo excitatam pulueream nubem Villa francæ hospites, quasi aduentantem hostium classem, timuerint. Quod tu ludibrium à Patre Bineto mutuatus es, fabulone mero, qui simili narratiuncula à Burgundiæ nescio quo historico, vel à fœcundissima deliciarum talium ingenij sui penu, graues illos *Franciſci Fontani* sermones, quos tu toties versasti, suxisti, vorasti, quasi gemma insigniit. Adeo enim inopes & inanes rerum bonarum vacuique estis, vt hominem qui vobis ad plures annos discipulus esse debuerat, nisi vos ipsi plus magistris quàm discipulis egeretis, rerum grauissimarum magistrum, Theologiæ oraculorum interpretem, vel nugarum ducem potius

In libello François Fontaine, *pag.* 146.

Digitized by Google

assumere cogamini. Videris quippe hanc coronidem ad eius exemplar in Querimoniæ finem, quasi Mimum in vltimum scenæ actum conjecisse, vt peracta Ecclesiæ Anglicanæ fabula, lectoris animum ineptiarum tædio fessum, nulla re vtili paltum, summa futilitate obtusum, scurrili Episodio releuares. Sic grauis & atrox Ecclesiæ Anglicanæ Tragœdia, Querimoniis, luctu, lamentis, cruento maledictorum in Episcopos, blasphemiarum in fidem, petulantiæ in summa Religionis mysteria, squallore tumens, assuto fine Comico in Tragico-comœdiam, vel Tragico-mimum, insolensque omnino fabulæ genus delapsa est. Sic falsus ille *gemitus*, composita Querimonia, Chimæricæ Ecclesiæ luctus in risum à teipso iam mutatur; & qui ridiculè ac procaciter vaticinaris, *pace composita, Galliæ Episcoporum de tot hæresibus irrumpentibus sanctæ charitatis gemitum mutatum iri in risum*, multò magis ridiculè tibi ipsi, Ecclesiæ tuæ, gemitibus questibusque eius eam mutationem protinus affers, quam illis in futurum portendis. Nec enim ea vis est in vllo pectore gemituum complorationumque Scenicarum, quibus Ecclesiam Anglicanam malus Poëta deformasti, vt non tam facile scurrili clausula in nebulam, in flatum, in risum, vt tua verba referam, euanescant, quàm facile, post Tragœdorum lamentabiles atrocitates, spectantium animi histrionico lenocinio in risus soluuntur. Et verò quid catastrophe ista magis ab omni parte absonum, vel delirum dicam, in qua Christum confers cum illo Villa-francæ Sabaudici portus rustico, tritici aceruos ventilante & cribrante; libros autem vestros cum puluere nebulaque puluerea, quam rusticus ille ventilando excitabat: Quid abjectius & insulsius & Iesuita indignius? An tu circulatoriam licentiam tuam non in Episcopos tantum Christi Vicarios, sed in Christum Episcoporum Principem iactas, huncque & illos simul risui ludibrioque opponis, teque vnà cum illis? Quanta enim vel improbitas, vel insscitia est, vt quemadmodum rusticus ille tritici aceruos ventilando & cribrando puluerem nebulamque commouit, ita Christum *discordia inter Reuerendissimum Chalcedonensem & Regulares Angliæ ventilantem fideles suos*, puluerem in aduersa Galliæ Insula excitasse facias, quem Galliæ Episcopi metuant *velut irrumpentium hæresum classem?* Quid hoc aliud est, quàm Christum & commotæ in Anglia contentionis autorem dicere, & hæresum errorumque, quos ex ea discordia natos Episcopi Galliæ quasi puluerem nebulamque dissiparunt? Erras non leuitate solum Comica, sed temeritate Theologica, *nesciens scripturas.* Non enim per eas scribere fas fuit, Christum dissidiis, tumultibus, persecutionibus ventilare aut cribrare fideles. Non hoc æuo ventilabrum eius excutitur, vt sæpè dixerunt Patres aduersum hæreses; sed in futurum æuum, in iudicium extremum reponitur, vt testis est ipse antecursor, atque ipsa vox eius, *Cuius ventilabrum in manu sua, & permundabit aream suam, & congregabit triticum suum in horreum, paleas autem comburet igni inextinguibili.* Non hîc ille fideles cribrat, sed Satan, sed Dæmon, hæresum, dissensionum, turbarum commotor, per easque fidelium ventilator. Ita ipse discipulis longè ante prædixit: *Simon, Simon, ecce Satanas expetiuit vos vt cribraret sicut triticum: Ego autem rogaui pro te vt non deficiat fides tua.* Hic cribrator fidelium in Anglia, tam per tumultuationes

Matt. 22.

Vid. Tertul. de fuga in persecut. c. 2. Pulchrè Cyprian. ep. 52. & 52. Ambros. in Psal. 43. Augustin. li. 2. cont. Crescon. c. 34. & lib.

veſtras aduorſus Epiſcopum, quàm per alias quaſlibet perſecutiones, quarum ex æquo ille vnus autor & motor eſt. Hic per vos quaſi ventilabra flabellaque ſeditionis, ventilat Angliæ Catholicos, disjectiſque ac diſgregatis hinc inde omnibus, pauculos, Deo propitio, paleis veſtris admiſcuit, ſi tamen admiſcuit, ac non fraudulentia veſtra frugem innoxiam ſtipulis veſtris inuoluit. Ab hoc ventilatore coortus eſt libellorum veſtrorum iſte puluis, illæ nebulæ, illæ *nubes ſine aqua, quæ à ventis* ſuperbiæ *circumferuntur*, quos Spiritus Dei per Galliæ Epiſcopos diſpulit, velut *puluerem quem proicit ventus à facie terræ*. Chriſto enim ventilabrum iuſtitiæ, quod hîc interim per miniſtros ſuos verſare incipit; Dæmoni ventilabrum iniquitatis, ſcelerum, contentionum, proprium eſt: etſi Dæmone hoc cribrum mouente, Chriſtus ſuos probet, eoſque cum illius purgamentis abire non ſinat. In futuro verò ſæculo ille ille ſua manu ventilabrum iuſtitiæ corripiet, paleaſque & pulueres & nebulas diſcordiarum, errorum, hæreſumque veſtrarum, vnà cum earum commotore & excitatore Satana ventilabit, & torquebit. Cuius iudicij præiudicio quodam Vicarij eius Epiſcopi iam eas in Gallia difflarunt, in qua veſtræ nebulæ volitant, non *in aduerſa* duntaxat *Inſula*, vt tu ridiculè ſimulas, ne fabula de ruſtico Sabaudico ex Paulo Iouio repetita diſcrepare videatur. Libri enim in quibus errores ac hæreſes compertæ ſunt, non in Anglia Inſula hæſerunt, ſed in Galliam inuolarunt, tum ab aliis, tum à vobis illati; variiſque propugnatoribus ac ducibus, & antequam ederentur, & poſtquam editi, ac ſæpius editi ſunt, Lutetiam irruperunt. Vt quod de Ruffino hæreſes ſuas Hieroſolyma Romam tranſvehente à Hieronymo ſcriptum eſt, *Quaſi parum eſſet hîc vniuerſa motuiſſe, nauem plenam blaſphemiarum Romano intulit portui*, id in vos veriſſimè dici poſſit, *Quaſi parum eſſet in Anglia vniuerſa turbaſſe, nauem plenam blaſphemiarum portui Gallicano à vobis illatam eſſe*, quæ non ſecus atque illa naufragium in hoc portu inuenerit. Quare nimis ſtolidum dictu eſt, *id quod Epiſcopi Galliæ metuant velut irrumpentium hæreſum claſſem, puluerem eſſe in aduerſa Galliæ Inſula ortum:* Et Epiſcopi qui libros ad ſe delatos, à ſe excuſſos ac tentatos, in quibus graues hæreſes, re ſæpius maturéque explorata, non metuerunt, ſed deprehenderunt ac viderunt oculis, cum iis ſtultiſſimè conferuntur qui puluerem procul à ſe in oppoſita Inſula elatum, antequam eum per exploratorem dignoſcerent, pro claſſe armatâ timuerint. Hæc tua tam multiplex inſulſitas magis te nolente riſum facit, Ieſuita ludio, quàm tua fabula, te volente; teque omni ex parte ridiculum, & ſiue ſeria, ſiue ioca moueas, perinde exſibilandum probat. Hæc qui à te audient, non expectabunt quò rideant, dum *Galliæ Epiſcoporum de tuis hæreſibus gemitus pace compoſitæ mutetur in riſum*, vt polliceris vel hariolaris. Certiora enim ex teipſo præbes in præſenti, quàm ex illis in futurum ſpondes. Niſi fortè Chriſtianus lector, cui pietas, & Eccleſiæ reuerentia cordi eſt, lacrymis dignius quàm riſu putet, quod tu maleuolentia ſimulationeque improba ſanctiſſimum Eccleſiæ morem, & Epiſcoporum in hæreſibus, quæ Deum, Eccleſiam, autoreſque ipſos dedecorant, coërcendis miſericordiſſimam ſeueritatem, ab Apoſtolis, Chriſtoque ipſo traditam, ſubſannare audeas, in eaque audacia antiquam SS. Patrum, Eccleſiæque totius in eiuſmodi

vn. ad Donat. poſt collat. c. 10.

Fulgent. de fide ad Petr. cap. 43. &c.

Matt. 3. Luc. 22.

In ep. Iud.

Pſal. 1.

Tertull. Apolog. c. 39.

Hier. ep. 26. ad Principiã.

Digitized by Google

negotiis benignitatem, quam Illuſtriſſimi Antiſtites pro ſui muneris ratione imitari voluerunt, in ſcurriles nænias, hoſtileſque ſarcaſmos vertere, & hæreticis Atheiſque deinceps omnibus explodendam propinare. Quod eo magis intolerandum eſt, quia ſcelus iſtud dedita opera, inuitoque ac repugnante ſenſu tuo concepiſti. Neque enim vel teipſum ita æquo animo per ingentem ſuperbiam eſſe arbitramur, in ſolenni & æquiſſima librorum quos probaſtis & tuemini ignominia; vt Illuſtriſſimorum Antiſtitum in iis opprimendis charitatem ex animo ridere poſſis. Gemere potius eorum gemitum te putamus, & quamdiu memor eris, gemiturum; & quamcumque *pacem*, qua tot hæreſum *nebula euaneſcat*, expectes, manſuram eam in hominum mentibus ad perpetuum tuæ Societatis dolorem ac luctum, niſi ſuperbiæ gemitu depoſito, Illuſtriſſimorum Epiſcoporum *ſanctæ charitatis gemitum*, quem ſpernitis, imitemini, & quod illi vos feciſſe palam piéque gemuerunt, id vos admiſiſſe palam piéque doleatis, & humiliter congematis. Ad extremum, quaſi maculis tuis probè dilutis, innocentiáque deterſa, grauem criminationum in Kelliſonum molem paras, longúmque contexis propoſitionum eius indicem, quas *nota triſti digniores* quàm tuas affirmas; vrgeréque audes Illuſtriſſimos Epiſcopos vt vel eas damnent, vel ſe vero zelo non vigilare fateantur. Quin & paſtoralis muneris vigilantiam à Deo indictam, ab Eccleſia præceptam, ſanctiſſimam, diuiniſſimam, ſpureiſſimo illo dicterio, *Non omnibus dormio*, in contemptum ac ludibrium rapere non times, quamuis Eccleſiæ, quam *virginem ſimplicemque* Apoſtolus facit, & Eccleſiæ laboribus exercitæ, ac gementis nomine loquaris; vt mihi de induſtria ruere, ac labi, & quo magis te ſuperbè purgare niteris, eo magis Deo vindice ſordeſcere videaris.

a. Cor. 11.

Quid porro neceſſe fuit multâ iſtâ Kelliſoni propoſitionum congerie pagellas implere, vt illum ea videlicet iniquitate notari poſtulares, qua te notatum eſſe toties conqueſtus es, interpretibus, collectoribus, accuſatoribus inimicis? Patere Illuſtriſſimos Antiſtites legibus à teipſo poſitis vti, ne eas non ex æquitatis amore, ſed ex contentionis ſtudio ac turbulentia poſuiſſe dicaris. Nam ſicut tuos libros ſibi oblatos perlegerunt, & excuſſerunt Epiſcopi, ſuoque iudicio in iis damnandis vſi ſunt; ita iniquum eſſet Kelliſoni vel aliorum ſcripta, quæ non legerunt, neque viderunt, te ſolo accuſatore & interprete, aperto nimirum inimico, & doloris tui pœnas ab iis expetente, te ſolo, inquam, conſutas eorum particulas & lacinias ſpargente damnari. Quamquam pleraque iſtorum hoc ipſo, accepta & probata fuerunt Illuſtriſſimis Antiſtitibus, quo contraria iis tua dogmata reprobarunt, provt à nobis ad tuam Spongiam declaratur, & latius alibi, Deo duce, exponetur; vt mirum ſit te tam exigua eſſe mente, vt ea damnari petas, quæ iam comprobata eſſe intelligere debuiſti. Pauca verò quæ durius quippiam præ ſe ferunt, procliuius creditu eſt à teipſo aſperata eſſe, quàm à Kelliſono ita ſcripta; cùm de tua in eum maleuolentia vindictæque cupidine magis conſtet, quàm de eius peritia dubitetur, quam tu ipſe in Apologia diffiteri non audes. Quod ſi quid verè improbum ſeueráque nota di-

Digitized by Google

gnum in illius, aut cuiuſcumque alius libris ineſſe confidas, quod à vero & æqui animi iudice expungi debeat, defer ad Illuſtriſſimos Antiſtites, exhibe Pariſienſi Facultati, quemadmodum veſtri codices exhibiti fuerunt, & ſi quid tuis hæreſibus, non dico deterius, vt ſpondes, ſed ſimile duntaxat, re planè cognita deprehenſum erit, tam conſtantes errorum omnium videbis hoſtes, vt eos in configendis tuis tuorumque ſodalium libellis, *non iudicaſſe ſecundùm faciem, ſed iuſtum iudicium iudicaſſe* vel tu ipſe fatearis, & reprehenſionum, Querimoniarum, contumeliarum tuarum imbellem audaciam, & iniquiſſimam impudentiam, & ſtolidiſſimam nouitatem vltro agnoſcas.

Digitized by Google

IN OCTO CAVSAS

QVIBVS IESVITA

QVASI PRÆVIIS EXCEPTIONIBVS

Cenſurarum Pariſienſium autoritatem eludere conatur.

DErvenimvs tandem ad ipſam Ieſuiticarum impuritatum ſentinam, in quam quicquid æſtus & rabies læſæ ſuperbiæ excogitare & corradere vndecumque potuit, collatum eſt. Tanta fuit Ieſuitæ Spongiæ extructoris euerſio animi, vt fœdiſſimum hocce veſtibulum, quaſi cloacam & receſſum quemdam, qui in intimum ac remotiſſimum angulum conjici debuerat, ſtatim initio ante omnium oculos produxerit, ne cui fœtor, ne cui virulentia, ne cui maledicentiſſima, & inter homines Chriſtianos inſolita rerum verborumque turpitudo latere poſſet, & omnibus extemplo pateret, ſcriptionem Ieſuiticam, non ad doctrinæ ſuæ impiæ & inexcuſabilis purgationem, ſed ad celeberrimæ Facultatis, & hominum doctrina pietateque ſpectatiſſimorum ſordidationem, ſuſceptam eſſe. Hæc enim iſtis, cum hæreticis & peruicacibus omnibus communis ſolertia eſt, vt à doctrina cui diffidunt, cuius improbitatem notiorem eſſe ſentiunt, quàm vt ipſorum imperitia tegi poſſit, in perſonas impetum conuertant, mendaciaque, maledicta, conuicia quæque atrociſſima, quæ in homines ſanctiſſimos & inculpatiſſimos numquam improbis defuerunt, & in quibus confingendis nulla ipſis Religio, neque hominum aut Dei timor eſt, coaceruantes, de doctrina iudicium ex hominibus, non de hominibus ex doctrina, fieri velint. Quamobrem octo iſtæ cauſæ, octo ſtultiſſimæ ſatyræ ſunt, rabioſulæ deliriationes, inaniſſimi clamores, in quibus, quod turpiſſimum eſt, ſumma nocendi voluntas, ſummæ ad nocendum imbecillitati coniungitur, vt iure nobiliſſima Facultas cum Chriſto, cuius veritatem fidemque aſſerit, aduerſariorum inconſultam temeritatem illo telo compungere poſſit, *odio habuerunt me gratis.* Patientiam igitur lector, eamque eximiam & ſingularem afferet, vt audire poſſit nouam amarulentiæ ſtupiditatem, irreligioſum bacchandi genus, & in exquiſitiſſima, quod mirandum eſt, contumeliarum apparatione, ſupinitatem inſignem, oſcitantiam inuiſam, mendacia vitiaque pinguiſſima, in quibus nihil videas niſi merum loquentis furorem, & mentis ad omnia cæcitatem. Nam in Querimonia etſi procaciſſimo, & eo magis impio quo fallaciore genere orationis

Pſal. 34. Ioan. 15.

Digitized by Google

Illuſtriſſimos Antiſtites inuaſerit, cohibuit tamen nonnihil motum animi, verborumque apertam atrocitatem, quantum per iram potuit, amolitus eſt, vt pudenter ſaltem impudens videretur, non reuerentia id quidem, ſed metu Catholicorum omnium Epiſcoporum; ne eos toto in ſe orbe concitaret, ſi in eorum ſacrum Ordinem, & in celebrem tot Epiſcoporum conſeſſum, effuſo impetu efferatius inueheretur. At nunc ſublato eo metu, vbi nullam videt, quam timeat, Pariſienſis Facultatis potentiam, non opes, non fœderationem in varias regiones diffuſam, nihil denique quod mali cuiuſquam animum formidine pœnæ coërceat, eructat confidentiſſimè quidquid irarum, odij, amaritudinis in imo pectore incluſum eſt, & vaſtiſſimam maledictorum quaſi eluuionem ſine fine ac modo profundit. Exhibere tamen voluimus ad verbum ſingula eo modo quo totam Spongiam ordine perſecuti ſumus, tum vt ſacræ Theologicæ Facultatis innocentia ſplendidius eluceat, dum tanta criminationum amentia premitur, vt ipſa illius incredibilitate purgetur; tum vt viſa ſigillatim Ieſuiticæ orationis indignitate & importunitate mirabili, nemo noſtram in ea explodenda firmitudinem aut nimiam, aut immeritam, aut voluntariam fruſtraq; ſuſceptam exiſtimet, aut quicquam nimium in prodigioſam iſtam ſcribendi intemperantiam, in Eccleſia Catholica ante hoc tempus inauditam, dici potuiſſe arbitretur. Occurrendum enim neceſſariò eſt remediis acrioribus, quibus ſolis furibundi iſti latratores vel comprimi ipſi poſſunt, vel alij eorum exemplo ſedatiores in poſterum & ſaniores effici. Nec parum intereſt publicè extare illuſtria documenta, quibus declaretur piorum probatiſsimorumque virorum integritatem, infrænis audaciæ conatibus numquam impunè patere, præcipuè cùm per eorum laceration em fidei doctrinæque Catholicæ præſidium eripitur, vt eâ debilitatâ, ſecuriùs error exultet.

IESVITA.

CAPVT I.

Octo Rationes declarantur, ob quas Cenſuræ Pariſienſes, cæteris Eccleſia tacente, latæ nihili fieri debent.

De ſanitate tuenda.

SCRIBIT Plutarchus Phrynem neſcio quam, quæ olim propter inſignem formam in pretio fuerat, ætate iam grauiore dicere ſolitam, ſe fæcem, propter nobilitatem ſuam, pluris vendere. Angli qui libris editis Regulares ſuos impugnarunt, non abſimili perſuaſione ducti, hanc Pariſienſem Cenſuram videntur expetiiſſe. Non neſciunt eruditione deſtitui, ſcatere calumniis, in ea Patrum dicta, Theologorum ſententias temerè damnari, tamen fæcem celebris Academiæ ſperant magni eſſe faciendam. Nimirum inania Cenſurarum nomina ambiunt, quibus ſolida defenſionum præſidia non ſuppetunt: luce palam conuicti *fumum orbi venduns*, quo lucem eripiant, ne victi

Digitized by Google

videantur. A ſinceris fidei Cenſoribus confugiunt ad eos à quibus præſtantiſsimos huius æui ſcriptores de Catholica Eccleſia benè meritos conſtat eſſe damnatos, vel inuidiæ flamma ambuſtos, Pontificia Regiaque poteſtate ægrè furentibus ereptos, (non ſolùm Cardinalem Bellarminum, ſed & Rochefoucault, vnáque 42. *Galliæ Archiepiſcopos & Epiſcopos* quos damnaſſent, niſi pietas & autoritas Regis, pernicioſi facinoris violentum impetum fregiſſet.) In hos igitur ſcriptores Anglos qui huc confugiunt, meritò Martyris Angliæ clariſſimi verba vſurpem: *Profectò declarant extrema ſe fortuna confligere, & rebus deſperatis & perditis experiri duriſſima velle atque vltima.*

Raiſons pour le delaueu. *in Præfat.*

Martyr Cãpianus.

RESPONSIO.

PRætereo abſurda tantum & ridicula, vt ad maiora veniam. Condono tibi hebetudinem qua *primum caput* huic initio inſcribis, cùm nullum ſecundum deinceps proferas. Conflare nimirum voluiſti multiceps monſtrum, eoque monſtroſius finxiſti præfixo vnico capite, quod fruſtrà reliqua expectat, & in ipſo monſtroſo genere imperfectum mutilumque pendere cogitur, & vt ſic dixerim, bis monſtrum. Remitto nihilominus obſcœnum Apophthegma de meretrice & amatoribus, Religioſis, Ieſuitis, pietatis, vt haberi volunt, caſtorumque morum apud iuuentutem vindicibus, indigniſſimum. Quid enim minus conuenit quàm eos qui ſæculares libros iſtiuſmodi ſpurcitiis emundare, inuitis quibuſdam litteratoribus, aggreſſi ſunt, eas deinde in libros ſuos Chriſto ipſo inuito conuertere, vt ſæcularibus deteriores videantur? Miſeram Ieſuitæ innocentiam, quæ ſine ſordibus elui nequit, ſine ſcortis, ſine *profanis & vaniloquiis, quæ multum proficiunt ad impietatem, quorum ſermo vt cancer ſerpit.* 1. Tim. 2.

Miſſam denique facio Apophthegmatis iſtius, præter obſcœnitatem, ſtupiditatem, & ſimilitudinem fatuam. Quæ fatuitas tanta eſt, vt meretrix Phryne, quæ ſe propter nobilitatem pluris vendidiſſe dicitur, conferatur cum Anglis Cenſuram Facultatis Pariſienſis poſtulantibus; quaſi aut hi Cenſuram petierint, quod ſibi nimium, vt Phryne, placerent, cùm ideo petiiſſe dicantur, quòd *ſolida defenſionum præſidia non ſuppeterent*, adeoque ipſi ſibi diſplicerent; vel quaſi Angli inopes Cenſuram emerint, aut Facultas incorruptiſſima vendiderit, cuius vtinam ſordium immunitatem, quæſtus odium, integritatem, fidem nullo non iudice notiſſimam, Ieſuitæ imitarentur. Similiores ſunt Phrynæ magno ſeipſam locanti Confeſſores neſcio qui, Optimatum aſſeclæ, locupletum mammonæque iniquitatis ſeruorum mancipes, quibus non Cenſuras ſed palpum obtrudunt, conſcientiæ caſus venditant, meritoriam quandam ſcientiam profitentur; cuius rei exemplum illuſtre ante annos aliquot vidimus & gemuimus, nec pauca in dies audimus.

Hæc omnia prætereo, & breuiter perſtrinxiſſe ſat habeo tantum futilitatis & ineptiæ, vt ad ſcelus & impudentiam Ieſuitæ ſingularem, in ipſo aditu quaſi ad totius operis indicium collocatam, accedam. Hoc enim agitur à mitiſſimo Floydo, à modeſtiſſimo Religioſo, à pudentiſſimo virgineæ munditiæ cultore, vt ſacra Theologiæ Facultas Pariſienſis, toto orbe

Digitized by Google

nobiliſſima, à tot ætatibus perpetua laude florens, tot præcellentes viros Theologia magnos, virtute maiores nullo non ſæculo effundens, Religionis Catholicæ propugnaculum, hæreſum expugnatrix, errorum vindex, cui Eccleſia Catholica vniuerſim, peneque omnes eius oræ plurima maximáque debent, cum *ſcorto* conferatur, cum *veteri ſcorto* adæquetur. Mirarer inſolentiſſimam inſaniam è cerebro Ieſuitico erumpentem, ad errorum hæreſumque perditiſſimarum præſidium, niſi agnoſcerem ipſum hęreſeôn inſigne, & hæreſeos propugnatorum teſſeram hoc ſæculo notiſſimam, quo Romana Eccleſia ab omnibus hæreticorum gurguſtiis, ob eorum errores proſcriptos, meretrici ſimiliter comparatur, adulteræque titulis, & proſtibuli Apocalypſeos elogiis inſignitur. Non recuſat Chriſtianiſſima Facultas Eccleſiæ, vel in fœdiſſimis contumeliis, Societatem, dum Ieſuita hæreticorum mores aſſumit; neque magnum putat ea ſibi maledicta irrogari à doctrinæ Catholicæ vitiatoribus, quæ ab iis Eccleſiæ ipſi Catholicæ imponantur. *Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum. Si patremfamilias Beelzebub vocauerunt, quanto magis domeſticos eius?* Felicitas iſta Sorbonæ eſt, magnumque gloriæ decus, quod hæreſes Ieſuiticas extirpans aliter oppugnari nequeat, quàm Eccleſia vniuerſa perſequens Caluinianos, Lutheranos, eorumque affines. Magnum Ieſuitæ dedecus, germanæque hæreſeos præjudicium, quòd eadem arma in Sorbonam corripiat, quibus Eccleſiæ communis omnium matris ſanctimoniam hæretici polluerunt.

Matt. 10.

Sed tamen hoc loco illud præcipuè mirandum eſt, tantam eſſe potuiſſe cuiuſquam hominis peruerſitatem, vt Facultati Pariſienſi antiquitatem illam, qua toti Eccleſiæ veneranda quodammodo effecta eſt, ob labores tot ſæculis pro ea exhauſtos, tantamque præſtantiam operum hominumque varietatem toto orbe progenitam, vitio vertere audeat, ab eaque ipſa blaſphemandi anſam aucupetur. Prodigij inſtar eſt nouitios homines, nuper ortos, nouiſſimos, antiquitatis illam laudem, qua ab ea inuitiſſimi ſuperantur, temeritate ac petulantia compenſari poſſe ſperauiſſe. Caueant iram Dei: metuant ne quod contemnunt, numquam aſſequantur. Si enim longius progrediantur iſto genio, non facilè in Eccleſia tam diuturni erunt, quàm ſacra iſta Facultas iam fuit. Colligant quantum volent potentiæ, factionibus, artibus, obſequiis, blanditiiſque in proceres & copioſos quoſcumque; induſtriam intendant, prudentiam exacuant, opes accumulent, ſi humanis præſidiis innitantur, ſi prouidentiæ ſuæ confidant, diutius ſtare non poterunt. Niſi vehementiam temperent, ſuperbiam dejiciant, ſimplicitatem induant, gratiæ Dei ſubjiciantur, collabentur & defluent eodem impetu, quo tot inſignes quondam religioſæ familiæ euanuerunt, *Quia quod hominibus altum eſt, abominatio eſt apud Deum.*

Act. 5. 38.

Luc. 16.

Sacra verò hæc familia quam hæretico more meretrici aſſimilant, pluribus iam ſæculis ſtetit, quàm pleręque Religioſorum Societates; & eo ſplendore ſtetit, doctrinæque ac virtutis immobilitate quadam diuiniſſima, vt eam non minori hoc tempore opinione & exemplo quàm vnquam aliàs tueatur. Cuiuſmodi ſtabilitatis & conſtantiæ nullum penè in omnibus Eccleſiæ familiis exemplum reperire eſt, niſi in ea propemodum vna Religioſorum Societate, quam omnium ſeueriſſimam & à ſæculi commercio con-

Digitized by Google

tageque remotiſſimam, Eccleſiæ quodammodo perennitatem æmulari videmus. Nam cæteri omnes Monaſtici cœtus, quocumque ſpiritus initio, quocumque diſciplinæ fræno, ductorumq; præſidio inſtructi, ſic ſenſim intepuerunt & dilapſi ſunt, vt eorum dettimenta identidem inſtaurari neceſſe fuerit, ne funditus corruerent. Cernè igitur quam ſenectutem impropereres ampliſſimæ Facultati, quam gloriam antiquitatis contemnas. Nempe eam cui temporis diuturnitas nihil attulerit niſi dignitatem, cui in longæua grauitate virilis firmitas numquam abfuerit; Quæ noua quodammodo ſemper & ſemper antiqua, more Dei, viſa ſit eſſe, quæ ſæculorum viciſſitudines ſic præterierit, vt eas non ſit experta; nec hodie, nec vllo penitus æuo, nouitatem, vigorem, fœcunditatem priſtinam in ſumma ſua annoſitate deſiderarit. Hæc agnoſcere, Ieſuita, hæc colere, ſuſpicere, reuereri oportuit, non mirè præpoſtera cæcitate, liuoreque damnabili obſcurare contumeliarum ſpurcitia, & ante orbis oculos tantæ dementiæ teſtes exprobrare. Non enim maledictum iſtud in ſolam huius æui Pariſienſem Facultatem cadit, ſed in totam ſuperiorum temporum familiam eius porrigitur, quæ non poteſt non ſimilis fuiſſe adoleſcentium meretricularum laſciuiæ, ſi veteri meretrici olim nobili, nunc fæcem ſuam plurimi vendenti comparetur. Quæ tamen impudentia tanta eſt, tam cœleſtibus vnà mortalibuſque inuiſa, vt ne Moliniſtam quidem vllum eam exerto ore profeſſurum putem, quicquid in angulis muſſitent, & per ambiguas perplexitates innuant.

Equidem venire ſaltem debuit in mentem, niſi eam ſuperbiæ fumi oppleuiſſent, quid, velint nolint, debeant illi Facultati, quam tam horrendè laniant; à qua primos Societatis ſuæ parentes inſtitutos eſſe, pariterq; omnem doctrinam Theologicam, à qua ipſi ſuam deriuarunt, hauſiſſe negare non poſſunt, ac proinde ſcientificam ſuam Societatem Facultatis Pariſienſis alumnam & diſcipulam confiteri coguntur. Licet ergo clariſſimæ Facultati maledicorum iſtorum ora eodem reſponſo obſtruere, quo Eccleſia hæreticos ſimiliter blaſphemantes retundere iam olim conſueuit: *Meretrix ſum, ſed tamen mater tua ſum. Non ſeruo vnius thori caſtitatem, talis eram quando conceptus es.* Quicquid alij in eam blaterare potuerint, ipſi venerati vt matrem, parcere, indulgere, tegere auerſa facie, ſi quid ei contigiſſet, debuerunt, ne patrio pudore calcato, vel exſcindi mererentur è terra, quod parentum contemptoribus pœnæ loco decretum eſt; vel ſi diutius ſuperſint, ad maiorem pœnam relinquantur, & participes fiant ſortis Cham, & diuina illa imprecatione in perpetuum teneantur: *Oculum qui ſubſannat patrem, &* *Prouerb. 30.* *qui deſpicit partum matris ſuæ, effodiant eum corui de torrentibus, & comedant eum filij aquilæ.* Non enim caſu aut impetu fortuito in tam enormia conuicia ruunt audaciſſimi obtrectatores, ſed de induſtria, inita ſubductaque ratione, per orationis ambages ex vlceroſi pectoris plenitudine ea eructant. *Spuriam* infrà faciunt, vt hîc *aduleram, & quæſtuariæ facem*; idque concinnatis ſemper apophthegmatibus, paganoque fuco, vbique *zelum amarum*, & animas felle imbutas prodentes, legiſque illius contempores: *Nolite gloriari &* *Iacob. 3.* *mendaces eſſe aduerſus veritatem. Non eſt enim iſta ſapientia deſurſum deſcendens, ſed terrena, animalis, diabolica.*

Hieron. in dial. aduerſ. Luciferi.

In Symb. ad 1. propoſ. tit. de Eccleſia.

Digitized by Google

Talia nunquam ipſi hæretici in eam excogitare auſi ſunt. Videantur Lutheri, Caluini, aliorumque in eius aduerſus eos Cenſuras reſcripta. Nihil inſanis iſtiuſmodi contumeliis ſimile legetur. Magnum enim Facultatis huius famæ, & in ipſis hoſtium animis integerrimæ gloriæ argumentum eſt, quod qui in Eccleſiam vniuerſam ſine fræno furere graſſarique conſueuerunt, dictaque & indicta conuoluere, in hanc temperantius & quodammodo verecundius, ſi perpetua eorum conſuetudo ſpectetur, ſe adhibuerint, vel modica in eam, vel perfunctoria, vel ea ſola conferentes maledicta, quæ magis ad fidei ipſius argumentum, quàm ad priuatam Facultatis rationem pertinerent. Caluinus ipſe, cæteris procacior, cuius ea in quemlibet acerbitas & viroſa rabioſitas fuit, vt quemcumque arriperet, iiſdem vocibus morſibuſque conſcinderet, ſine delectu, naturæ ſuæ vitio, non pro hominum diſcrimine venena diſpenſans; in hanc tamen vnam, quod mirandum eſt, Facultatem tenuit latrantia Cerberus ora, vnoque aut altero aſperiore verbo exceptis, quæ ab inſita ei & inolita conſuetudine velut in tranſcurſu excidere, ſolito lenior & placidior decurrit, neque quicquam reperit, vbi conſueta rabie vteretur. Nemo autem eorum omnium Ieſuiticos ei colores appingit, *Spuriæ, adulteræ, meretricis, veteris ſcorti,* alioſque innumeros quos deinceps diſpungemus. Vt horrendum quiddam ſit & immane dictu, hæreticorum in Catholicos Cenſores iracundiam Ieſuiticâ maledicentiâ ſuperatam eſſe. Vnus eſt Antonius de Dominis, qui de Cenſura ab hac Facultate in ipſum edita ſcribens, eam vocauit, *Miſellas florentis olim, nunc verò immane quantum mutatæ ac ſub iugo gementis Sorbonæ fæces:* à quo in Anglia hæc ſcribente & ſpargente hauſiſſe videtur Ieſuita Floydus, vt Facultatem hanc ſimiliter vocauerit, *celebris Academiæ faccm.* Atqui ille tale in eam vindictæ telum emiſit, quod libros ſuos opinione acrius ab ea notatos vidiſſet, probatamque publico decreto ſummi Pontificis in Eccleſia poteſtatem. Antea enim dum temeraria quadam perſuaſione inductus, & maledicis blateronum Ieſuitæ ſimilium ſuſurris leuiter credens, doctrinam ſuam Pontifici iniquiſſimam non ita acceptum iri ſperabat, honorificè Facultatem compellauerat. Vbi verò contraria omnia, ſpeſque fruſtratas expertus eſt, non errorum quos ſcripſerat, ſed veri teſtimonij quod dederat palinodiam ridiculè canens, quam prius laudum ſplendore extulerat, ſubitò dejecit in fæces, quod ſcilicet ab antiqua maiorum de Pontifice doctrina eam defeciſſe, & nunc Romani Pontificis iugo velut ſeruam premi ac gemere cauillaretur. Ideo *paraſitos Pariſienſes*, quaſi degeneres, & Pontificis obſequio nunc primùm nimium deditos, ſugillat. Hæreſiarchæ iſtius volaticam, vltionis labe infectam, proprioque iudicio condemnatam temeritatem Ieſuitas imitari, quaſi ille adhuc eorum ſocius eſſet, vt antea fuerat, quàm miſerum, quàm pudendum, quàm inane! Imò ea in Facultatem quam Romanis Pontificibus *præ cæteris iniquiorem* ſimulant, conuicia mutuari, quæ ille in eandem hoc ſolo nomine intorſit, quod eam illis æquo indulgentiorem, & ideo degenerem diceret, quanta iniquitas, quanta malignitas! Decuerat potius, notiſſimi ſibi Hæreſiarchæ exemplo & experimento, inuidioſas illas in ampliſſimam Facultatem opiniones exuere, quas ille fortaſſis apud ipſos olim

Reſponſ. in Mar. pag. 10.

Ib. pag. 107.

Inſtit. in Cauſa 7.

Digitized by

induerat, & probra quibus, ob earum compertam falſitatem, ille eam aſperſit, contrariis laudationibus eluere, ſi verò Pontificis ac fidei ſtudio agerentur, non eadem illa probra in eorum ipſorum mendaciorum, quæ ille vaniſſima reperit, inuidiam renouare. Eant, & hominem hæreſiarcham æquioris iudicij in Catholicam Facultatem fuiſſe glorientur, quàm ſe nouos, ſi ſuperis placet, Religionis & veritatis Atlantes. Nam & in hoc ipſo conuicio moderatiorem ille ſe præbuit, qui Pariſienſem Facultatem veteris ſaltem proſtibuli fæcibus, vel adulteræ, vel ſpuriæ conferre non ſuſtinuit. Omnium hominum primos Ieſuitas fateri neceſſe eſt, qui quamcumque ſe dent in partem, omnibus in omni genere ſupereminere ambiant, & in omni choro eſſe præſultores.

Sentient verò, quoquò ſe vertant, quaſcunque laruas comminiſcantur, ſupereſſe in Pariſienſi Facultate florem illum antiquum auitique roboris perennitatem, quæ fæcibus errorum vitiorumque Ieſuiticorum eiectis, primigeniæ veritatis virgineum decus, aduerſus adulterina quæuis purgamenta inuictum incorruptumque tueatur. Sentient ſtultiſſimorum libellorum furfures ſuperbiæ ventulo volitantes, valida rerum firmitate abigi, eſſeque in Facultate Pariſienſi crudam viridemque Deo ſenectutem, cui Ieſuiticas nouitates, & in ſumma nouitate errorum affectuumque vetuſtates expungenti, eruditorum fideliumque conſenſus antiquæ grauitatis teſtimonium, & nouæ viuidæque virtutis laudem, cum quadam etiam veneratione dependet. Sentirent denique quantum inter ipſos & Sorbonam intereſſet, ſi obſcœnas illas fæces quas in ea fruſtra quærunt, nos in iis ſcrutari vellemus. Viderent quanto ægrius id quod in ſe nequiſſimè iniectum Sorbona ſolo hominum rumore famaque ſua longè depellit, ipſi concurſatione, ambitu, mendicatiſque, vt ſolent, teſtimoniis & laudibus amolirentur. Sed non irrito crabrones, ipſorumque conſcientiam ſolum obteſtans ne improuidæ vltionis amore in lubrica loca ſe projiciant, miſſa facio huius generis omnia, *ne infructuosè crucientur firmi, & periculosè turbentur infirmi.* *Auguſtin. epiſt. 137.*

Capitale verò illud etiam & impium in hoc initio, quod ſicut Pariſienſis Facultas nefariè *veteri ſcorto*, ita Catholici Angliæ, ſacerdotes, Clerus omnis, comprehenſo ipſo Epiſcopo Chalcedonenſi, *ſcortatoribus* comparantur, & illis amatoribus à quibus Phrynes iſtius fæces magni fiebant. Cenſuram enim expetitam & libros oblatos Pariſienſi Facultati, non à duobus illis tantùm aut tribus, quos ait, interpretibus & collectoribus Anglis, quos ſibi in ſcopum præfixit, in quem detorqueat quicquid *in Sorbonam* ſua ipſa illa fronte iaculari apertè non audet, ſed ab ipſo Angliæ Clero, ab ipſo Epiſcopo Chalcedonenſi diſertè inferiùs aſſeuerat iis verbis eaque impotentia, quæ illic in ordinem redigetur. *Hæc ergo ſententia eſt*, & pietas, & verecundia Ieſuitica, vt Sorbonam, Clerum, Epiſcopum Angliæ, vnà cum tot fidelium ipſi obſequentium grege componat cum inueterata meretrice & æſtuantibus amatoribus reliquias eius magni ementibus; quamuis ne impudentia incautioribus ilicò pateat, obſcuratæ orationis circuitione flagitium complicuerit. Vno probro, vna dementia nobiliſſimam Facultatem & nobiliſſimam Eccleſiam complectitur; patria iura *Cauſa. 7. pag. 35.*

Digitized by Google

& hoſpitalia ſubuertit; Chriſtianam dilectionem vtraque manu fœdat; promit odia eo modo quo charitas promi debet, ſine ſuorum alienorumque diſcrimine.

Hæc qui audit, ſeueritatem vllam orationis in tanta rerum verborumque portenta nimiam putat? homines tam lymphatos & infrunitos modicis neſcio quibus lenimentis coerceri, & à tam immanibus auſis in poſterum reuocari poſſe confidit? Exuant, obſecro, qui hæc legunt, opinionum præiudicia, animorum cupidines, malè fultæ pietatis iniquitatem, mitem in homines pauculos, immitem in Eccleſiam affectum: Rem ipſam intueantur, veritati ſeſe & æquitati permittant, quò ea ducet, ſequantur; & ſpero, facilè intelligent, non debuiſſe inermem conſiſtere aduerſus has atrocitates veritatem, nec remiſſius in eas agere conſueuiſſe ſanctos Patres & Apoſtolos, nec fore vllum earum finem, ſi proiecti quique ad audendum, & irati, & factioſi homines impunè bacchari ſe poſſe ſperent in eximiorum etiam virorum immerentiumque virtutem; nec confidentiſſimos eorum animos, niſi increpatione aliqua maiori, & publicæ ignominiæ metu potuiſſe, ſi non in præſens, ſaltem in futurum frænari.

Vide ſuprà, in præfat.

Nam quod Ieſuita, vt ſe ad hos motus ſtimulatum vltróque laceſſitum ſimulet, ait Cenſuram Facultatis *calumniis ſcatere*, mira profecto & craſſa nimis eſt ſtropha. Quid calumniæ, obſecro, inferre cuiquam poteſt, quæ ſolam doctrinam vrget, hominem neminem attingit, nec nominat, nec indicat ſignificatione vlla minima, quamuis librorum alterum à Ieſuitis agnitum pro ſuo fuiſſe, alterum fruſtra abnegatum, cùm certioribus indiciis, quàm prior, ex eorum officina prodiiſſe proderetur, vt ſuprà oſtenſum eſt? Neque in errores ipſos adeò exarſit Cenſura, quin eos non tarò leniùs quàm pro ſummo iure & pro eorum grauitate, excipiat, Deum imitans punientem infra condignum, quemadmodum ex reſponſione ad Spongiam atque alibi pleniùs patebit. Vt quamcumque in partem Cenſuram Facultatis ſpectes, emineat vndique in ſummo aſſerendæ Catholicæ puritatis ardore, ſumma grauitas, moderatio, pudor; quam à Ieſuita poſt tantam maledictorum ſuorum improbiſſimorum purulentiam accuſari contumeliæ, & dici *ſcatere calumniis*, res eſt apud ſanos homines, & cordatos, & frontis compotes intoleranda, nec ſcribi potuit niſi ab iis qui quid effutiant nihil penſi habent, dum ad tempus innocentium corda ſubuertant.

Eruditione autem *deſtitui Cenſuram, Patrum dicta, Theologorum ſententias temerè in ea damnari*, tam ridiculè, tam putidè miſeréque aſſeritur, vt nunc certè poſt Spongiam expunctam hæc oratio miſerationem cuiuis eliciat. Credetur tibi ſcilicet, Ieſuita Floyde, vbi ſeu tu ipſe, ſeu, quoniam nimis imbellis es & ad hoc certamen impar, Sociorum tuorum quiuis innumeras maculas, inuſitatam imperitiæ leuitatem, perpetuas paucularum ſcripturæ & ſanctorum Patrum laciniarum, quas ex vulgatiſſimis triuiis compilaſti, adulterationes & corruptelas, ſingulatim à nobis collatoque pede conuictas, eodem candore, & fide, & ſimplicitate diluerit. Vbi denique quod à nobis toties dictum & confirmatum eſt, nullum eſſe Patrem, nullum Theologum, extra veſtram ſaltem Societatem, atque ante vos natos, nullam denique autoritatem aut fide digni hominis teſtimonium, quo vlla dam-

natarum in libellis veſtris ab Illuſtriſſimis Galliæ Antiſtitibus, & ſacra Theologiæ Facultate Pariſienſi hæreſum, errorum, blaſphemiarum aſſerta vnquam fuerit, aut litteris mandata, clarè & dilucidè, ſine fuco & fallaciis confutauerit. Nam libros iſtos nihil eſſe manifeſtum eſt, niſi imperitiæ errorumque colluuiem, & ſi cum Apoſtolo loqui licet, natiuam hominis corruptelam *corpus peccati* vocante, verè *errorum corpus* ſuperbia tumidum, inſcitia, myſteriorum Chriſtianorum ignoratione, temeritate, audaciaque compaginatum, cuius fœditatem quiſquis detergere voluerit, næ ille faciliùs ſuam aperiet, quàm alienam teget. Mira res, penéque incredibilis, tale opus à ſcientificæ illius Societatis ſodalibus potuiſſe naſci, fideique integritatem in tot errorum cœno conſiſtere potuiſſe. Quare vaniſſima & peruicax gloriatio eſt, qua dicis doctores Anglos aduerſus tam nouæ doctrinæ miſeriam ſtare nequiuiſſe, *inania cenſurarum nomina ambire, quòd iis ſolida defenſionum præſidia non ſuppetant; luce palam conuictos fumum orbi vendere, quo lucem eripiant, ne victi videantur.* Hæ ſunt puerorum pertinacium & glorioſulorum iactationes, etiam tum cùm ſplendidè à valentiore aduerſario vapularunt. Mihi quidem neque Kelliſoni, neque doctorum aliorum Anglorum ſcripta videre contigit, (non enim Anglicè noui, niſi quantum ex veſtris in eos velitationibus perſpicere potui, quæ clariſſimè patefaciunt ſolidam ab iis, & traditione Eccleſiæ perpetua munitiſſimam doctrinam vindicari, eaque à vobis in eam proferri, quæ nullius hominis paulo eruditioris & antiquæ veritatis non ignari ingenium aut prudentiam fallere poſſint. Et verò quî tandem lucem eripere & latebras quærere voluiſſe dici poſſunt, qui ſuam vobiſcum controuerſiam, peregrinumque ac fictitium doctrinæ genus, quod in Angliam induci queruntur, totius Europæ oculis Eccleſiæque iudiciis ſubjiciunt? Non eſt diffidentis cauſæ ſuæ, in medium eam proferre, peritis exponere, aduerſariorum argumenta exhibere, ſententias exquirere. Sed hæc demùm diffidentis animi & in ſola altercatione ſpem figentis declaratio eſt, arbitria fugere, iudicia auerſari, contentionis caligine, cuius apud pertinaces nullus finis, veritatem premere conari, vt qui clara luce nihil ſperant, in certaminis & tumultuationum quaſi nocte, aliquid ſibi apud imperitos arrogare poſſint. Hæc litigatorum fallacium conſuetudo notiſſima eſt, qui litium iudicia mortis inſtar putant, & ſtudioſiſſimè defugiunt. Hæc nouorum etiam hæreticorumque omnium iniquitas, qui autoritatibus teſtimoniiſque omne genus repudiatis, nil niſi diſputationes, collationes, circulos clamitant, vt in medio puluere diſceptationis ſi non ſuperiores, pares certè aduerſariis videantur, qui in teſtium iudicumque venerandorum ſplendore ſe perditos ſentiunt, & implacabilibus dimicationibus veritatem, ſi poſſint, in puteum Democriti præcipitent. Quod ſi qui interim Theologorum cœtus, Epiſcoporum Concilia, iudicium ſuum interponant & litigia dirimere conentur, obtrectandi, oblatrandi, crimina mendaciaque comminiſcendi finem nullum faciunt, vt iudicum autoritate ſubuerſa, iudicia quibus iugulantur eludant. Notiora ſunt in hoc genere noſtra memoria Lutheri, Caluini, aliorumque tum in Epiſcoporum conſeſſus, tum in Romanos Pontifices, tum in hanc nominatim Pariſienſem Facultatem exempla,

Rom. 6.

Digitized by Google

quàm vt cuiquam latere poſſint. Quorum mores referri à Ieſuitis, & planiſſimè ante totius Eccleſiæ oculos exprimi mirum eſſet, niſi eorum, in hanc quidem Facultatem, odia & maleuolentiam & audaciam, longo interuallo ſuperaſſent.

Qúid illud, quæſo, mendacij & effrontis animi eſt, vt Anglos qui ſententiam Facultatis de libris veſtris quæſierunt, *à ſinceris fidei Cenſoribus confugiſſe ad eos dicas, à quibus præſtantiſſimos huius æui ſcriptores de Eccleſia Catholica optimè meritos, conſtet eſſe damnatos, vel inuidiæ flamma ambuſtos?* A quibus illi primùm *ſinceris fidei Cenſoribus confugerunt?* Num à Ieſuitis? ab his enim ſolis confugiſſe dici poſſunt cum quibus hac de re negotium habuerunt. Doceant igitur Ieſuitæ, ſi *fidei ſinceri Cenſores* haberi velint, ſe non eſſe autores, probatores, laudatores Apologiæ Danielis, ipſius verò Spongiæ etiam oſtentatores, & oſculatores. Quoad enim hoc probent, quod iam probare non poſſunt, cùm ſeipſi prodiderint, & tanquam in egregio facinore palam etiam triumpharint, excluſa eſt gloriatio eorum, ſuperbire nequeunt ampliùs fidei nomine, ſinceri fidei cenſores audire non poſſunt, nec diſcipuli, nec amatores; ne ſinceri quidem errorum doctores dici poſſunt, quos tot fallaciis, & ſtrophis & ſimulationum mendaciorumque perplexitatibus inuoluere ſtuduerunt, vt hoc vnum timuiſſe videantur ne nouatorum geniis, & veritatem cauponantibus, & ſubdolis operariis ipſos quos prædicant errores erubeſcentibus, minus ſimiles apparerent.

Illud deinde in primis impudens, *præſtantiſſimos huius æui ſcriptores conſtare ab hac Facultate damnatos, vel inuidiæ flamma ambuſtos, Pontificia Regiaque poteſtate ægrè furentibus ereptos*; atque numerare *non ſolum Cardinalem Bellarminum, ſed & Rochefoucaut, vnaque 42. Galliæ Archiepiſcopos & Epiſcopos, quos*, inquit, *damnaſſent niſi pietas & autoritas Regis pernicioſi facinoris violentum impetum fregiſſet*. Quid ad hæc tam ſplendida, tam deplorata mendacia confugiunt, declarant, vt citatis à te verbis commodius vtar, *extrema ſe fortuna confligere, & rebus deſperatis & perditis expeririduriſſima velle atque vltima?* Quando enim Cardinalem Bellarminum damnauit, aut damnare conata eſt Facultas Pariſienſis? Quando Cardinalem Rupifucaldum? Quando 42. Galliæ Archiepiſcopos & Epiſcopos? Quo ſub cœlo, quo in orbe, quibus in ſpatiis imaginariis tam inaudita facinora verſata ſunt? Quos deinque Catholicos ſcriptores Regia aut Pontificia autoritas furenti, vt improbè ais, Facultati eripuit? Dignus es quem iiſdem verbis accipiam quibus Iulianum Auguſtinus vaniſſimè Alypio exprobrantem, eum *octoginta equos tota Africa ſaginatos*, paulò ante ad Tribunos adduxiſſe, vt videas non me vnum, ſed ante me ſanctiſſimos Patres vehementius audaces homines retundere conſueuiſſe, mitiſſimumque in primis Auguſtinum; *Aut calumniaris*, inquit, *aut neſcis quid loquaris, & ideo aut mendax, aut temerarius iſta loqueris. Quid autem nequius ſi hoc ipſe finxiſti, quid ſtolidius ſi fingentibus credidiſti? Iam verò quod etiam ſcribere auſus es, neque veritus ne ad ea loca libri peruenirent tui quæ terra marique tranſeuntem ſeu venientem collegam meum Alypium ſuſceperunt, vbi legi apertiſſimè tua falſiloquia ſine tua irriſione, vel potius deteſtatione non poſſunt, cui non dico impudentiæ, ſed dementiæ comparatur?* Sentis, opinor, hæc in te cadere, Iuliano mendacio parem, vel potius

Digitized by Google

calumniæ grauitate ſuperiorem & audaciorem. Conſtare enim dicis, & Regia Pontificiaque autoritate adſtruis rem longè deterrimam. quam ante te nemo audiit. Nec eſt quod in abſurdiſſimi commenti teſtimonium afferas præfationem libri Cardinalis de la Rochefoucaut, in qua nihil tale ineſſe ipſi oculi te docere potuerunt. Tu nimirum improuidiſſimus accuſator ea facis quæ iudicas, tuoque iaculo transfigeris. Tu omni pudore depoſito triginta & quinque Galliæ Archiepiſcopos & Epiſcopos, ne dicam præſtantiſſimam & de Eccleſia iam olim bene meritam, Theologorum Facultatem, non rejicis tantùm, & damnas, ſicut ab ea factum fabularis, ſed canino ſermone, inaudito in Eccleſia latratu, probriſque improbiſſimis mactas, nec pluſquam baiulos reuereris. Cuius facinoris tibi ſoli palma vt autori primo principique debetur. Quid ergo ſupereſt, niſi vt primam hanc conuiciorum mendaciorumque expunctionem, & manifeſtum Ieſuitæ in ſeipſum ex ſumma odij cæcitate iudicium illo Scripturæ ſignaculo concludam? *Sepulchrum patens eſt guttur eorum, linguis ſuis doloſè agebant,* Rom. 3. *non eſt timor Dei ante oculos eorum.*

IESVITA.

NOs autem ſicut olim Sorbonæ celebre fuiſſe nomen agnoſcimus, iudiciumque in pretio habitum, ita poſtea paulatim illius autoritatem euiluiſſe non poſſumus dubitare. Nunc autem dierum, Authorem à Sorbona, reliqua Eccleſia repugnante vel tacente damnari, non ignominiæ, ſed gloriæ ducimus, illiuſmodique Cenſuras prudentibus credimus non ſolum non probari, ſed etiam de falſitate in fide, vel iniuria in Catholicos multum eſſe ſuſpectas.

RESPONSIO.

MVLTA quidem hoc loco moues, quorum exitum non vides, nec quæris. Intemperantiſſimo enim Cenſuræ in libros tuos latæ dolore, corripis quicquid occurrit in ſacram Pariſienſem Facultatem, de veritate nihil laborans, de dictorum tuorum conſtantia, de fide, de ſenſu. Quid verò magnum eſt, quod ab ea damnatus ei maledicas? Ita rei omnes paulo proteruiores ſolent, nec te in hoc negorio quicquam ſupra quemuis de fæce plebis proletarium, de imo foro rabulam ſapis. *Quo modo poteſt malus litigator laudare iudices, quibus iudicantibus victus eſt?* Si errores veſtros Sorbona probaſſet, quemadmodum initio ab eius Theologis contendiſtis, nihil ea diuinius, nihil omnibus retrò eius ætatibus præcellentius fuiſſet. Sic enim leuiſſimum quemuis non ſolùm librorum veſtrorum approbatorem, ſed qui modò à vobis in veſtræ nouitatis confirmationem accerſatur, ridicula laudum abundantia & prædicatione euehitis, nec vlli vobis in eorum commendationem titulorum cumuli ſatisfaciunt. Sed quia pro approbatione quam petiſtis, quam ſperauiſtis, totius ſimul Facultatis gra- *Auguſtin.*

Digitized by Google

uiſſimam in errores veſtros damnationem inflictam vides, cogeris non iudicij libertate, ſed ſtomachi & vltionis impetu, Sorbonam omnium rerum poſtremam & infimam collocare, imò, vt impudentiæ tuæ temeritas nullis verbis exprimi, nulla increpatione pro merito affici poſſit, de fide ſuſpectam homo amens pronuntiare.

Libet verò tecum hîc agere quemadmodum cum hæreticis in ſimili effugio ſolemus. A b eorum enim genio hoc etiam mutuatus es, vt quemadmodum illi quò Eccleſiæ iudicia defugiant, eam olim magna laude & doctrinæ integritate floruiſſe, deinde verò ab illo culmine excidiſſe, & in degenerem ſtatum deuolutam eſſe reſpondent, ſic tu *Sorbonæ olim celebre fuiſſe nomen, iudiciumque in pretio habitum* dicas, ſed poſtmodum *eius autoritatem paulatim euiluiſſe*, ac denique vbi Ieſuiticas hæreſes proſcribere auſaeſt, *in hæreſis vel iniuriæ* ſaltem ſuſpicionem deueniſſe. Quæro igitur ex te, quemadmodum ex hæreticis ſolet, quo loco, quo tempore, quibus teſtibus Sorbona & Pariſienſis Facultas ex illo honoris faſtigio, ex illa antiquæ exiſtimationis & autoritatis arce corruerit? Quis ei hanc labem affinxerit ante te? Quis ei ignominias tuas & inaudita probra impegerit? Hærebis profecto, & frontem licet duriſſimam labare ſenties, ſi hinc emergere coneris, ſermoniſque tui ſtultiſſimam temeritatem propiùs attendere incipias. Adeò enim inconſultus & præceps odio ruis, vt hoc antiqui nominis defluuium & famæ imminutionem irroges ampliſſimæ Facultati illis ipſis temporibus, quibus eam vt cùm maximè per Chriſtianum orbem præfulſiſſe notiſſimum eſt. Non tu præſens eius ævum duntaxat temerè carpis, ſed ſuperiora illa omnium teſtimoniis celeberrima, non ſolùm quæ ante Ioannem Maiorem præceſſerunt, quibus Sorbonæ autoritatem *ne flocci quidem* factam eſſe aut fieri à Theologis infrà dicis, ſed etiam quæ ante Gerſonem, &, quod ſtupidius eſt, ipſum ſæculum SS. Thomæ & Bonauenturæ, quo tamen paulò poſt tui immemor, & quid dicas aut quid affirmes nihil intelligens, Vniuerſitatem Pariſienſem ſumma *gloria floruiſſe, & modeſtia cæteras ſuperaſſe* fateris. Quod iſtud etiam ſæculum in ſimilem contemptum voces cum iis quæ deinceps conſecuta ſunt, patet quia articulum quendam de anima Chriſti à Cardinali Toleto relatum, in exemplum profers *facilitatis Sorbonæ in condendis articulis ferendiſque Cenſuris*, ob quam eius autoritas euiluerit. Articulum verò illum commemorat non ſolùm Durandus Epiſcopus Meldenſis, huius ſcholæ Doctor, ſed etiam illo antiquior in eadem ſchola Henricus Gandauenſis, quem penè æqualem SS. Thomæ ac Bonauenturæ fuiſſe conſtat; adeoque neceſſe eſt, eum conditum eſſe à Facultate aut ætate S. Thomæ, aut etiam vlteriori; & ſi tum ille deſpectus ac nimia facilitate decretus, tum ipſa propter eum Facultatis exiſtimatio in contemptum delapſa ſit, vt tibi autori grauiſſimo placet, ſequitur te, nimiæ malcuolentiæ hebetudine, Facultatis Pariſienſis autoritatem eo ipſo tempore euanidam & deſpicabilem efficere, quo eam vel maximè viguiſſe, & *in pretio habitam fuiſſe* confeſſus es. Nihil ergo mirum te apertiſſimam rerum lucem amaro in celeberrimam Facultatem zelo impetere, qui eodem teipſum deſtruas, & proprium iugulum præfoces. Morbum tuum, & diſciplinæ Societatis tuæ degenerem collapſionem,

In cauſa 2. Ibid.
In cauſa 1. poſt initium.
In cauſa 2. initio.
In cauſa 1.
Durandus in 2 d. 31. q 5.
Henricus quodlib. 3. q. 5.

&

Digitized by Google

&inualeſcentem in veſtris animis licentiam, quam ſeuera quadam inſtauratione frænari neceſſe ſit, aperis, non Facultatis Pariſienſis viciſſitudinem aut declinationem vllam à perpetua illa fama & ſublimi opinione, quæ nunquam ei apud bonos non abundauit ſupra cuiuſcunque alius Facultatis (hoc ſcribere cogunt tuæ calumniæ) ſplendorem, & nunc ita copiosè ſuppetit vt nulla in eo priora ſua ſæcula deſideret.

Abſurdum etiam in primis & ipſa maleuolentia rabioſulum, quod ad Gerſonis quoque ætatem referre audes commentitium illud deliquium autoritatis priſtinæ huius Facultatis, quam illo æuo ſimul cum vniuerſa Academia longè ampliore, quàm vllo retrò tempore, penéque inuidioſo honore antecelluiſſe, hiſtoriæ vna voce prædicant. Cuius autoritas tanta habita eſt, & non ſolùm Cancellarium ſuum in Oecumenico Concilio Conſtantienſi Regis Legatum & ſuum haberet, de quo ſingulari honoris ſignificatione in Actis ſcriptum eſt, *In primo loco ſedebat egregius vir Ioannes de Gerſono Cancellarius Eccleſiæ Pariſienſis, ſacræ Theologiæ Profeſſor, Ambaſiator Francorum Regis;* alibi ſimpliciter dicitur *Cancellarius ſtudij Pariſienſis;* ſed etiam Concilium ipſum, & Ioannem XXIII. Papam poſtquam Conſtantiâ ſeceſſerat, & Antiſtites Italicæ nationis, inſignibus literis ſummo zelo prudentiaque pleniſſimis publicè ſuo nomine, & qua apud bonos omnes pollebat autoritate, ad concordiam, Eccleſiæque Catholicæ miſerationem, & celerem ſchiſmatis extinctionem cohortaretur. Ac Ioannes ipſe XXIII. ſuum Conſtantiâ diſceſſum purgaturus, quatuor Breuia miſit Conſtantiam per Cardinalem de Chalanco, *Quorum vnum Domino Regi* (Romanorum) *aliud Cardinalibus, tertium Ambaſiatoribus Regis Franciæ, & quartum Ambaſiatoribus Vniuerſitatis ſtudij Pariſienſis.* Toto denique Concilio eminet ſumma quædam, totius Eccleſiæ conſenſu probata Academiæ Pariſienſis autoritas, & ſingularis honor. Quare, ne plurima alia rei notiſſimæ exempla colligam, ſtupidiſſima obtrectatione vellicatur tanta illius temporis amplitudo, non ſolùm Theologicæ Facultatis, ſed totius Vniuerſitatis Pariſienſis, cui parem aut ſimilem nulla vnquam Vniuerſitas conſecuta eſſe legitur.

Concil. Conſtant. ſeſſ. 22. Ibid. ſeſſ 35. Vide ſeſſ. 6. & 9.

Seſſ. 4.

Sed neque de Ioannis Maioris æuo, vel etiam inferiori tempore verus eſſe poteſt Ieſuiticus liuor, cùm non ſolùm conſtet Academiam Pariſienſem vniuerſam nunquam amplius floruiſſe quàm Franciſco I. & Henrico II. Regibus, neque plures vnquam præſtantiſſimos in omni literarum genere viros extuliſſe; ſed ipſi etiam Ieſuitarum ſcriptores hoc idem teſtimonij ei deferant, vt *fuerit illis adhuc temporibus Pariſienſis Academia non ſolùm vetuſtate famaque ſapientiæ inclyta, ſed etiam ob magiſtrorum præſtantiam diuturnitatemque pacis maximè celebris, acerrimis vndique ingeniis eò confluentibus, vt inde referrent eruditionis eximiæ famam.* Manſitque poſtmodum hoc decus, donec primùm bellorum ciuilium turbines, deinde ſuborti Ieſuitæ pleraſque orbis Academias, non ſcientiæ, ſed ambitionis præpoſteræ magnitudine ſubruere cœperunt, literaria vbique gymnaſia, etiam in minimis vbi conſederunt oppidulis excitantes. Quo facto, ſucciſis vndique neruis obſtructiſque fontibus quibus ſcientiarum ſtudia vigebant, ſparſiſque velut in fruſtula innumera veterum Academiarum membris,

Turſel. vita S. Xauer. l. 1. c. 2.

Digitized by Google

ſplendidiſſima doctrinarum Lycea disjecerunt,nec ipſi ex tam minuta eorum laceratione eximium vllum aut antiquis illis comparandum excitare toto orbe potuerunt. Tantùm ſtudiorum vulgationem quandam,& ex ea vilitatem,& deinceps bonarum artium faſtidium contemptumque pepererunt, vt ad eas accedatur non ipſarum amore, aut quibus decet animis, ſed tanquam ad volaticæ ambitionis,aut viliſſimorum compendiorum opportunitatem. Hinc tanta ſemidoctorum vel planè rudium, eorundemque confidentium & ſuperborum caterua, quorum poſt trienne aut quadrienne tyrocinium audacia & temeritate, ſcientiæ inquinantur, Eccleſia & Reſpublicæ langueſcunt. Hac generali propè calamitate, etſi Pariſienſis Academiæ cæteræ Facultates aliquam rerum humanarum viciſſitudinem expertæ ſint, Theologica tamen Facultas diuinarum rerum incorruptionis particeps, integra,incolumiſque permanſit. Quippe diſcipulorum magiſtrorumque frequentia etiamnum & præſtantia tam floret, quàm cùm maximè, nec ei quidquam in tantis Ieſuitarum vbique motibus & verſutiis de amplitudine ac dignitate perpetua, nec in ſcholarum palæſtra, nec in publica hominum fama & opinione deceſſit. Quare tentatis & oppugnatis nullo non loco Academiis & Facultatibus vel primariis,vt de nouiſſima Louanienſis apud Concilium Hiſpaniæ vexatione, cuius acta Pariſiis,& alibi edita vidimus,manifeſtum eſt; Sorbonicam tamen familiam, & Pariſienſem Theologiæ Facultatem adhuc attingere ſemper horruerunt,nec eam apertè adoriri auſi ſunt. Qua inſolita ſibi cunctatione & verecundiâ Sorbonæ autoritatem,& in ipſis aduerſariorum animis ſplendorem certius declarant, quàm tuæ, Floyde, vaniſſimæ voces eum obſcurent. Dolor,dolor immenſus huc vos ad extremum impulit,quòd nobiliſſimæ Facultatis illud lumen eſſe experiamini,cui non modò nequeatis officere, ſed quo etiam errorum doctrinarumque veſtrarum degeneres tenebræ, & iniquè collecta artificiis potius & factione quàm ſcientia & bonis artibus gloria, diſſipentur. Nemo enim vnquam ante vos,cui negotium cum hac Facultate, aut Theologis eius fuerit, talem ei labem impoſuit. Vos primi animos omnium & audacias ſpiritu Ieſuitico ſuperaſtis. Dimicauit ſuperiori ſæculo Cardinalis Caietanus cum nonnullis huius ſcholæ Doctoribus, qui Almainum ei & Maiorem objecerunt; neque tamen vſquam niſi reuerenter de Facultate locutus eſt, nec eius nomen depreſſit, nec priſtinæ autoritatis vlla detrimenta exprobrauit. Contrà paulò ante obitum, cùm ad quoſdam articulos qui ex eius operibus excerpti, & à Theologis Pariſienſibus damnati dicebantur,reſponderet,honorem Facultati habuit, ac *Multi*, inquit, *ſuſpicantur animo fallaci ſcriptum hunc titulum, eo quod ille qui titulum hunc appoſuit, aliud dixerit, & aliud intenderit. Dixit enim à Theologis Pariſienſibus (vno fortaſſis aut duobus) intendit autem vt paſſim legentes & audientes fallantur, intelligendo ab vniuerſa Theologorum Schola Pariſius. Nec temerè ſuſpicantur; quoniam quiſquis ille fuerit, imponit mihi multa quæ non ſcripſi.* Diſce, Ieſuita Floyde, pudorem ab eruditiſſimo & celeberrimo Prædicatoriæ familiæ Cardinali, quem magnæ illius Theologorum Scholæ nomen æquiſſimo animo in ſimili ferè cauſa obſeruantem vides, & id ſcriptum colligentem non eſſe ipſius, in quo ſibi falſa imponantur.

Digitized by Google

Erubeſce eam contrà à te calumniatricem, inuidam, iniuriæ vel etiam erroris in fide ſuſpectam, omni denique autoritate vacuam deſcribi. Nam ſi exemplum hoc à Moliniſtica gente alienum putas, accipe domeſticum, à primoribus Societatis veſtræ proditum, quod mirum eſt apud vos tam celeriter exoleuiſſe. Narrat enim Ribadeneira cùm Facultas à ſupremo Pariſienſi Senatu conſulta de Societate Ieſuitarum, decretum illud anno 1554. emiſiſſet quod ipſe acerbum & ſuorum famæ magnoperè iniquum cenſet, licet à doctoribus illis mente non mala, ſed *quaſi egregiæ Deo nauandæ operæ, ipſiuſque Religionis tuendæ gratia* latum adjiciat, præcipuis è Societate placuiſſe vt ei reſponderetur, *ne qui forte veritatis ignari, inſignis Facultatis autoritate & grauiſſimo de nobis præiudicio commoti, à veritate alienas opiniones acciperent. Neque verò eſſe timendum ne Facultas, veritatis hanc defenſionem & iuſtam & neceſſariam (debita tamen modeſtia coniunctam) non optimam in partem acciperet. Nam quæ eius eſt modeſtia ac veritatis amor, ſi rem, vti eſt, cognitam haberet, antiquaret certè ſuum illud ipſa decretum atque induceret, quod non odio, ſed veri ignoratione feciſſet. Verum Patribus ita ſentientibus æquiſſimo animo Ignatius, & vultu, vt ſolebat, hilari; Pacem, inquit, meam do vobis: Pacem, ait Dominus, relinquo vobis. Neque ſcribendum eſt, inquit, quicquam, neque faciendum, ex quo vel odium, vel acerbitatis aliquid naſcatur. Neque verò vos Theologiæ Facultatis conturbet autoritas, quæ quamquam magna eſt, illa tamen nihil valebit contra veritatem, &c.*

Ribadeneira l. 4 vitæ S. Ignat. c. 11. Venetiis apud Giolitos Anno 1587. Confer cum poſterioribus editionibus in quibus multa in deterioribus mutata ſunt. Vid. & Maffeium, lib. 3. c. 9.

Quantum mutati ab illis! quàm ab hac Maiorum veſtrorum moderatione poſteri longè abiiſtis, tum ab illo primi parentis ſpiritu, qui in tanto naſcentis Societatis negotio prorſus reſponderi noluit, pacemque relinquere maluit, quam aſpernati eſtis; tum à ſecundo Sociorum ipſius conſilio, qui modeſtè id ſaltem & verecundè & Chriſtianè fieri volebant, quod ne quidem obſeruaſtis, tum ab vtrorumque ſimul opinione de candore, fide, autoritate, ac fama antiquiſſimæ Facultatis. Nam Ribadeneiræ ipſius paulo animoſiorem, & ſingulis deinceps editionibus acriorem, & certis falſitatibus intermixtam ſententiam non moror, cùm videam eum gliſcente poſteriorum audacia longo interuallo ſuperatum, tantamque Societatis veſtræ alumnorum ſtatim à primis inſtitutoribus conſecutam eſſe animorum in deterius delapſionem, vel potius elationem, vt nihil penè cum illis initiis niſi nomine ſpecieque conueniat. Diligenter autem notandum eſt veſtrum iſtud à maioribus diſcrimen, in capite ipſo ac fonte odij & iniquitatis veſtræ in Pariſienſem Facultatem. Ab illo enim decreto, velut à ſpretæ iniuria formæ, iſta obloquia & vellicationes continuæ, & iudicia maledica, & verboſi contemptus, imminutioneſque familiæ vobis inuitis ſemper nobiliſſimæ & Illuſtriſſimæ iam olim naſcuntur, deſpectis vnà primigeniæ Societatis exemplis & iudiciis, quæ vos à præcipiti vltione ad æquiores, & nomini veſtro congruentiores cogitationes reflectere debuerunt. Nam & Theologos variarum Religionum Doctores in præcipuis decreti illius autoribus Ribadeneira connumerat; & tota Facultas antequam ſententiam diceret palam profeſſa eſt, *nihil ſe aduerſus ſummorum Pontificum autoritatem & poteſtatem, aut decernere, aut moliri, aut etiam cogitare velle. Imò verò omnes & ſingulos, vt obedientiæ filios, ipſum*

Digitized by Google

ſummum Pontificem, vt ſummum & Vniuerſalem Chriſti Ieſu Vicarium, & Vniuerſalem Eccleſiæ Paſtorem, (cui plenitudo poteſtatis à Chriſto data ſit, cui omnes vtriuſque ſexus obedire, cuius decreta venerari, & pro ſe quiſque tueri & obſeruare teneantur) vt ſemper agnouerint & confeſſi ſint, ita nunc quoque ſincerè, fideliter & libenter agnoſcere & confiteri. Hac fide poſita, qua illa ipſa Pontificia in gratiam Ieſuitarum, de quibus conſulebantur, edita diplomata venerari & colere volebant, ſi ea ſummi Pontifices nihilominus tueri pergerent, ſuam tantùm priuatam de iis ſententiam, rogante ſupremo Senatu, ex animi ſui ſenſu, iureiurando adhibito, expoſuerunt, eo modo quo de Regum Principumque placitis periti quique & ſapientes, vel ab aliis, vel à principibus interdum ipſis bona mente conſulti, liberè ſinceréque reſpondere ſolent, ſine vlla aut contumaciæ aut contemptus in eos ſuſpicione. Quare ſummi Pontifices nihil vnquam decretum eiuſmodi ad ſuæ autoritatis damnum pertinere iudicarunt, nec de illo conqueſti ſunt, cùm contrà viderent eminentiam ſuæ poteſtatis eo magnificè ſplendidéque ſanciri, & *ſumma cum reuerentia & humilitate* (decreti ipſius verba ſunt) *rem integram correctioni ſedis Apoſtolicæ relinqui.* Vbi enim nouæ ac recentes Principum conſtitutiones exeunt, à communi præcipuè more quadamtenus alienæ, facile admitti, & in bonam partem accipi ſolent priuatorum etiam hominum, præſertim eximiorum ac præcellentium iudicia, ſi debito cum honore ferantur, nec haberi conſueuerunt niſi velut conſilia prudentum ſincerè prolata ad rei, quæ nondum penitus conſtituta fixaque videatur, pleniorem explorationem. Plena ſunt omnium ſæculorum monimenta illuſtribus in hoc genere exemplis in vtraque politia, tum ciuili tum ſacra, quæ & notiora ipſa ſunt, & ad rem notiorem pertinent, quàm vt multis commemorari debeant. Ex his enim ſatis intelligitur, inanes eſſe atque adumbratos Ieſuitarum in hoc Decretum, quaſi Pontificiæ Majeſtatis nomine, clamores; neque veræ cauſæ quicquam eſſe cur hinc ampliſſimam Facultatem tam malè odiſſe ac dejicere cœperint, tum ſeorſim apud ſuos, tum apertè apud omnes, quàm quod prænuntiatas tanto antè ab ea Societatis ſuæ maculas, & rerum quas iamdiu experimur euentus, nullis odiis aut contumeliis ſatis vindicari poſſe exiſtiment. Æquius profecto fuit ac religioſius, & ad illam ipſam, quam optabant, inuidiam Facultati Pariſienſi conflandam aptius, ita ſeſe in omni dictorum, factorum, ſcriptorum, diſciplinæque ac vitæ totius perpetuitate præbere, vt immeritò de moderatione, humilitate, tranquillitateque ſua ſecus exiſtimatum eſſe declararent. Nunc verò ita ſeſe per omnia comparârunt, ea vel perfecerunt vel moliti ſunt, & quotidie moliuntur quocumque pedem intulerunt, vt quantum verbis & querimoniis de fide illius decreti detractum cupiunt, tantum ei factis adjiciant, & ſingula eius capita ſuis iſtis in Academias, in alios ordines, in Epiſcopos hierarchiamque totam, ne quid de Regibus dicam in quos atroces fuerunt, incœptis ac turbis totidem penè Prophetias fuiſſe demonſtrent.

Hoc ipſo igitur decreto, ex quo Ieſuitis cogitatio & æmulatio nata eſt, vt Pariſienſis Facultatis nomen omni ope extenuent & obterant, illius autoritas vel maximè inclareſcit, ipſorummet actionibus, & his potiſſimum,

Digitized by Google

quas nunc repellimus, hæreſibus quaſi ſigillis confirmata. Ieſuiticæ verò Societatis decolor, integritas, & fluxa virtus, & elanguens Religio, & Chriſtiana dignitas dilutior, quippe ab illa maiorum ſuorum in eandem Facultatem & in hoc idem decretum manſuetudine & æquitate tam longè ſublapſa, perſpicitur. Vt multo verius ex eo decreto, & ex primorum Societatis parentum de illo iudiciis ac ſenſibus dicere nobis liceat, euiluiſſe iam pridem veram religioſamque Ieſuitarum apud Deum & pios homines autoritatem, nec eam amplius niſi ambitu & captatis potentium ſtudiis humaniſque coïtionibus ſuſtineri, quàm quicquam de perpetua Facultatis Pariſienſis amplitudine, & apud cordatos omnes bonoſque gratia, ob tam illuſtre pietate in ſedem Apoſtolicam, prudentia & candore in tot euentis teſtatiſſimam veritatem, iudicium, deceſſiſſe.

Ac ſanè nihil magis alienum, & ipſa maleuolentia ineptius fingi potuit, quàm Facultatis huius autoritatem eo ſæculo defloruiſſe, quo ea potiſſimum ſplendeſcere & inualeſcere viſa eſt: Quo ſingulari præ cæteris Facultatibus in honore fuit apud Concilium Tridentinum, etiam poſt Decretum illud emiſſum in quod Ieſuitæ tam ferociter eiulant: Quo tot præſtantes Theologos, operibus editis celeberrimos peperit vt rarò vnquam præſtantiores, Almainum, Maiorem, Gagnæum, Clictouæum, Vatablum, Eſpenſæum, Sanctium Epiſcopum Ebroicenſem, Genebrardum Archiepiſcopum Aquenſem, Feuardentium, alioſque Lutheranorum & Caluinianorum expugnatores ſummos, quorum nominibus præcipui Ieſuitarum ſcriptorum libros ſuos decorarunt. Nec memorare lubet nominatim eruditorum eius alumnorum hoc æuo copiam, quorum alij adhuc ſuperſunt, alij ſuperſtite ſui memoria nunquam extinguentur. Satis eſt eorum nomina in obſcuro non eſſe, eumque agnoſci tum intra, tum extra Galliam Facultatis Pariſienſis in vetuſtiſſima ſua dignitate vigorem vegetamque fortitudinem, quo non ſolùm imbelles Spongiæ aut futiles Apologiæ, ſed Ieſuitici quilibet conatus ingenij operæque maioris, orbe iudice, conterantur. Audi Cardinalem Bellarminum, quem priuatæ veſtræ Societatis rationes abſterrere non potuerunt, quin nuper admodum veritati lubens litarit, in honorem Sorbonicæ domus totiuſque Pariſienſis Facultatis, Collegium Sorbonicum *toto orbe celeberrimum* appellans. Nec defugies, opinor, autoritatem Romanæ vrbis, illiuſque ſedis altiſſimæ toti latè Chriſtiano orbi ſupereminentis, cuius non ſolùm illuſtria iam olim de hac Facultate teſtimonia viſuntur, quam tu illi infeſtam nequiſſimè optas magis quàm ex animo prædicas, ſed apud cuius auguſtiſſimum illud Theatrum ea facile primas refert, opinione, fama, honore. Non temerè verò patietur ſummus Pontifex, idque ad ampliſſimæ ſuæ dignitatis incolumitatem pertinere in primis putabit, à te ſine fronte menteque prædicari, Pariſienſis Facultatis *Cenſuras prudentibus hodie non ſolùm non probari, ſed etiam de falſitate in fide vel iniuria in Catholicos multum eſſe ſuſpectas.* Hoc enim ſi ita eſt, tu nimirum magne iudex, & ſedis Apoſtolicæ Apologe, grauiſſimo tuo calculo probas Antonij de Dominis, ſodalis olim tui, in Cenſuram ab hac Facultate aduerſus impuriſſima eius deliria, quibus Apoſtolicæ ſedis numen diruebat, latam, querimonias & maledicta.

Rectè reprehenſam ab eo cenſes, velut de fide ſuſpectam. Malè damnatam doctrinam, quam tamen nulla alia maior autoritas tunc oppreſſit, & ad cuius exautorationem ne latiùs in Eccleſia ſerperet, ſedes Apoſtolica ſatis eſſe arbitrata eſt huius Facultatis, cuius tu Cenſuras aſpernaris & blaſphemas autoritatem. En quàm feliciter ſedi Apoſtolicæ milites; quàm ſtrenuè operam ei probes tuam, & Apologias fictaque non ad illius cultum, ſed ad hæreſum tuarum ſtabilitionem, blandimenta commendes.

Nec mihi referas errores tuos à Facultate damnari, *cętera Eccleſia vel repugnante vel tacente.* Nam quæ, obſecro, Eccleſia repugnat? Fictitia illa fortaſſe, & Vtopiana, proſopopœis & inſulſis ſchematibus tuis deformata Anglicana, è ſolis laïcis, imò è ſolis, vt ais, nobilibus conſtans, adiunctis nimirum Regularibus Ieſuitis, ne tam nobile corpus nobiliorum capitum gloria careat. Aliam enim Eccleſiam errorum tuorum meritiſſimæ damnationi repugnantem, ne fingere quidem poteris, quamuis nihil non fingere ac prætendere paratiſſimus. Niſi fortè tres illos Apologiæ tuæ approbatores, Monachos duos & Archidiaconum Boucherum, qui ſe id quod probat ne quidem legiſſe fatetur, ſed aliena & Ieſuitica fide probaſſe, Eccleſiæ nomine vendites, & Eccleſiam cum Tertulliano in tribus etiam ponas, ex iiſque nouam aliam Trinitatem efficias, ſicut è tribus Antiſtitibus qui tuos libros non probauerunt, ſed tantùm non damnauerunt, ſuprà in Querimonia vocibus impiis facere auſus, quemadmodum ibi dictum eſt. Nam ſi ſodales tuos Ieſuitas per orbem ſparſos, quorum grex hæreſibus tuis non aſſenſit ſolùm, ſed applauſit; ſi etiam emendicatos aliquot & expreſſos & exambitos Nicolai Smithæi ſuffragatores & commendatores objicias, priuatorum tu quidem nonnullorum indulgentiam & obſequentiam erga factionis veſtræ ſtudia nimiam & indignam commemorabis, Eccleſiæ verò vllius autoritatem in iis aut ſpeciem vllam laborabis vt inuenias. Non enim Eccleſia in priuatis hominibus eſt, aut Clericis etiam quibuſlibet; nec cuiuis Eccleſiæ nomine loqui fas; nec in quouis Eccleſiæ vox & autoritas reſidet; ſed in iis qui Eccleſiarum capita & vertices conſtituti ſunt, aut capitum huiuſmodi aſſenſu & autoritate loquuntur. In capite enim vox & lingua & ſenſus hominis, & totius corporis nomine loquitur ſolum caput, non pedes, aut manus, aut membra quæcumque inferiora. *Quid ſine capite eſt homo, cùm totus in capite ſit? Cùm caput videris, hominem agnoſcis.* Sic & Eccleſiam cùm Epiſcopum atque Antiſtitem, in quo vt capite tota ſimiliter Eccleſia eſt, quemadmodum à Cypriano illa voce nunquam ſatis iteranda dictum eſt, Epiſcopus in Eccleſia, & Eccleſia in Epiſcopo; de qua plenè alibi. Facultatis igitur Pariſienſis in errores veſtros Cenſura, Eccleſiæ vox & oratio haberi debet, cui aſſenſerint quam comprobarint, & corroborarint honoris ſui eminentia non ſolum Illuſtriſſimus Archiepiſcopus Pariſienſis, ſed tam numeroſa Eccleſiæ Gallicanæ Antiſtitum Synodus, Collegarum deinceps omnium & totius Eccleſiæ Gallicanæ aperto conſenſu firmata. Cui denique longè maxima Eccleſiæ Anglicanæ ac Britannicæ vnà cum Epiſcopo & Paſtore ſuo multitudo, Hybernicæ etiam cum ſuis Epiſcopis conſenſio acceſſerit; Poſtremò totius Eccleſiæ Catholicæ Epiſcoporum partim expreſſa gratulatio,

Vid. Querim. in admon. adlectorem, pag. 11.

Vid. approb. Boucheri, poſt Apolog. Damelis.

Vid. Tertull. de exhortat. caſt. c. 7. de pudcit. c. 21. Querim. §. 4. n. 11.

Vid. Chryſoſtom. hom. 61. in Matth. &c.

S. Ambroſ. lib. 6. in hexam. c. 9.

S. Cypr. epiſt. 69. ad Pupianum.

partim tacita ſuffragatio; ne tu Eccleſiæ, vt ais, ſilentium tecum facere glorieris. Eorum enim qui tacere videntur cunctationem non ſolùm nulla ratio eſt cur in tuas trahas partes, cùm eodem ſaltem iure eam aduerſum te iactare liceat, nec tu quod vtrique parti ad minimum commune eſt, & in medio poſitum, id ad te rapere ſine ſumma iniquitate ac ineptia poſſis; ſed contrà eorum ipſorum, qui ſua iudicia adhuc compreſſerunt, taciturnitatem res ipſa declarat non tuis hæreſibus, ſed earum damnationi apponi atque aggregari oportere. Si enim iniuriâ & perperam tam ſolennibus tot Theologorum & Epiſcoporum iudiciis oppreſſa eſſet doctrina quam tu veram, ſanam, Catholicamque profiteris; ad tam publicam & illuſtrem veritatis proculcationem Eccleſia Catholica, atque in primis Apoſtolica ſedes ſilere non poſſet. Non enim falſum eſſe vnquam poteſt illud de Eccleſia Dei, Auguſtini præconium: *Eccleſia Dei quæ ſunt contra fidem vel bonam vitam nec approbat, nec tacet, nec facit.* Nec verum eſſe non poteſt illud verbum Apoſtoli, Non ſolùm qui iſta faciunt, digni ſunt morte, *ſed etiam qui conſentiunt facientibus.* Conſentiunt autem dum publicè laboranti atque oppreſſæ veritati non ſuccurrunt, qui debent, & qui ad hoc potiſſimùm in Eccleſiæ Tribunalibus collocati ſunt. Ergo cùm quieſcunt, probant; cùm patiuntur, decernunt; cùm tacent, clamant. Nam hæreſum plerarumque damnationes non ſemper expreſſa & perſcripta Eccleſiæ totius conſenſione firmatas atque autoratas eſſe ſuprà oſtendimus, & ipſa nupera librorum Antonij de Dominis proſcriptione, quæ præcipua Facultatis huius autoritate decreta fuit, declaratum eſt. Satis conſenſu tacito clamat Eccleſia, cùm reclamare deberet, ſi diſſentiret. Officio enim deeſſe & veritatem prodere vniuerſa non poteſt.

Aug. ep. 119. ad Ianuarium, cap. 19.

Rom. 1.

In reſponſ. ad Querim.

Macte, Ieſuita Floyde, iacta Eccleſiæ ſilentium, gloriare ex animo, ſi potes, vos *huiuſmodi* Sorbonæ *cenſuras non ignominiæ, ſed gloriæ ducere.* Nos te quamuis glorioſiſſimum ſuperbiſſimumq; videamus, tales glorias poſthac ambiturum non putamus, faciléque illis ipſis quas arrogas carere velle, etiam ſine laude humilitatis, arbitramur. Imbecillitas iſta eſt, & puerilis contumacia, pœnam quam fugere nequeas, infamiam quam deuitare non poſſis, qua premaris, qua obteraris, quam ſenſu miſerrimam experiare, peruicaci inſultatione in gloriam mutare conari, & ex neceſſitate non virtutem, ſed vitium facere. *Philoſophus, gloriæ animal*, inquit Tertullianus, *cui nec conſolanda eſt iniuria, ſed potius inſultanda.* Teſtimonium hoc verum eſt de glorioſula & philoſophica natione Ieſuitarum. Neque iſti ſolùm, ſed etiam perditiſsimi quique homines pœnis quibus frangi & meliores fieri debuerant, ferociùs exultant. Hæc eſt hæreditas filiorum Adam, hæc macula humani generis, mala quibus à Deo iudice ad ſceleris memoriam miſeræque ſortis ſuæ admonitionem & medelam inuſti ſunt, in deliciarum, gloriationum, ambitionúmque materies tranſvertere. Si te quoque tam dira libido tenet; neque iſta quam extollis inſtituti tui religione à peruagatiſsima corruptela reuocari potes, præbebitur affatim vnde expleas deſperatæ gloriæ ſitim; & quo tu magis damnatas conuictaſque tuas hæreſes à Theologis Pariſienſibus gloriabere, hoc maior eos in te damnando & in confutanda earum proteruitate gloria manebit.

Tertull. lib. de Anima, cap. 1.

Digitized by Google

IESVITA.

NVLLA Catholica Vniuerſitas, nedum Pariſienſis, Priuilegium habet, ſibi à veritatis fonte conceſſum, vt in fide errare fœdè non poſſit. Vnde non plus eorum Cenſuris ineſt autoritatis, quàm quantum conſtat Cenſoribus ineſſe doctrinæ fideique puritatis prudentiæque in iudicando. Hoc ſi verum ſit, prudenti rerum exiſtimatori variæ grauiſſimæque cauſæ continuò occurrent, ob quas Cenſura Pariſienſis negligi debeat, ex quibus nos octo breuiter proſequemur.

RESPONSIO.

SI nulla Catholica Vniuerſitas priuilegium habeat ne fœdè errare poſſit, nullus Ieſuita, nedum Ieſuita Floydus, priuilegium habet ne fœdè peruicax eſſe, & obiectionibus imperitis poſſit implicari. Oppugnat enim non iam Pariſienſem Facultatem, ſed omnes omninò, quotquot in orbe patent, *Catholicas Vniuerſitates.* Nec fieri aliter potuit, quin concepto in omnium primam & antiquiſſimam maleficio vniuerſas complecteretur. Vnica verò machina, eaque imbelli, tantum negotij molitur, vaniſſimè probandum ſuſcipiens, *non plus earum Cenſuris ineſſe autoritatis, quàm quantum conſtat Cenſoribus ineſſe doctrinæ fideique puritatis prudentiæque in iudicando*, quòd videlicet earum nullæ ſint ab humano errandi periculo immunes, ſed infirmitate circumdatæ, labiles, humanæ, mortalibus denique, non Angelis aut Beatis conſtent. Nihil enim eſt quod Ieſuitarum animos comprimere poſſit, niſi vel ipſe Deus exerto ore fundens oracula, vel Beati eadem ipſius æternitate & immobilitate fruentes; non mortalis vllus homo, ne quidem ſummus Pontifex, quem plerique ipſorum labilem etiam errorique obnoxium faciunt, vt infrà declarabimus. Perniciosum igitur dictu eſt, non plus ineſſe in Cenſuris autoritatis, niſi quantum in Cenſoribus doctrinæ, fidei puritatis, aut prudentiæ ineſſe conſtet: Et hac eadem machina non Academiarum ſolùm Cenſuræ, ſed vniuerſa propemodum Eccleſiæ iudicia ſubuertuntur. Nec mirum eſt eam *Catholicis omnibus Vniuerſitatibus* intentari, cùm ſuperiùs ab hoc eodem pſeudo-Loëmelio Ieſuita indigniſſimè admota ſit labefactandæ Illuſtriſſimorum Antiſtitum Epiſtolæ, vt ibidem declaratum, & confutatum eſt. Nunc vt de Academiis duntaxat, de quibus hoc loco propria quæſtio eſt, differamus, quid iniquius atque abſurdius, quàm Facultatis cuiuſvis ampliſſimæ ſolenni decreto non plus habendum fidei aut honoris, quàm quantum in hominibus à quibus latum eſt prudentiæ aut ſcientiæ ineſſe conſtet, hoc eſt ineſſe iudicetur cuiuſlibet indocti hominis & procacis & damnati arbitrio? Quid enim hoc pacto habebunt Academiarum nobiliſſimarum iudicia præ priuati cuiuſcumque opinione, præ ignobilis & viliſſimi capitis ſententia, cui ſcilicet tantum credi debet, quantum profert & probat ſcientiæ, prudentiæ, fideique puritatis? Hanc nimirum cogitationem reſpuit communis

Ad Cauſ. 7.

In Querim. §. 3. n. 14.

ſenſus, & ſani quietique animi verecundia: Nec quiſquam eſt quin videat, quantum nobiliſſimis per Catholicum Orbem Facultatibus, & antiquæ autoritatis Academiis, honoris & obſeruantiæ debeatur ſupra vulgus hominum, etiam eruditorum, & quantamvis fidei puritatem prudentiámque oſtentantium. Sunt enim Theologicæ Facultates, publici & illuſtres ſelectorum virorum diu explorata ſpectataque eruditione florentium cœtus, quibus hoc ſolo nomine eximia quædam in rebus Theologicis, præ priuatorum Theologorum etiam excellentium quolibet, debetur fides. Cùm verò accedit vt ſint præterea Eccleſiæ autoritate conſtitutæ per vniuerſas Chriſtianarum ditionum regiones, ad ſpargendam latè per omnium animos veritatis fideique lucem, ad fugandas hæreſes, ad explorandos nuntiandoſque Eccleſiarum Ducibus ſpeculatorum vice irrumpentes errorum malorumque operatiorum dolos; facilè quiuis intelligit intolerandum eſſe dictu non amplius in earum nuntiationibus & declarationibus ineſſe fidei, niſi quantum audaculo cuique & præfracto iudicare libuerit in iis ineſſe doctrinæ, aut prudentiæ, aut puritatis; neque ita ſcribi poſſe, ſine certa Eccleſiaſticæ poteſtatis eis permiſſæ, tum ſingulatim cùm inaugurantur, tum ſimul omnibus cùm Facultates eorum & Academiæ confirmatæ ſunt, oppugnatione & contempru.

Nec dicere attinet eas errare poſſe; quia, vt ſuprà dictum eſt, ſtultiſſimum eſt & inauditum iſtud genus exceptionis aduerſus conſtitutas publicè autoritates, quarum nulla incolumis eſſe poterit, ſi debitum iis honorem pudorémque hoc telo concutere liceat, quo humanarum rerum omnis ordo & diſcrimen euertitur, omniáque ad peræquationem & confuſionem fœdiſſimam deducuntur. Hæc, vt ante monuimus, cauillatio in Scholis Ieſuiticis nata eſt, in quibus Eccleſiaſticarum ciuiliumque poteſtatum deſpectio, & animorum elatio aduerſus eas maior & inſolentior, quàm vſquam alibi, eminuit. Falli poſſunt publicarum poteſtatum iudicia, non inficiamur; homines enim ſumus, & naturæ noſtræ memimus. Sed ſi illæ iudicando falli poſſunt, tot tantiſque præſidiis quibus ab errore vindicentur, præmunitæ; quanto magis in reprehendendo falli poterunt priuati homunciones, nulla re cum iis conferendi? Superbiæ nimiæ eſt modeſtiam exigere, quam ipſe non exhibeas; infirmitatis humanæ admonere, quam in te obliuiſcaris. Quod ſi & tu homo es, & falli potes, & nihil eſt quod in te audiendo me ſecurum ab errandi periculo præſtet; quanto æquiùs ſpectatarum commendatarumque publicè autoritatum iudicia reuerebor, quoad mihi de earum errore, ſi quis ſubeſt, certiore argumento conſtet, quàm reprehenſione tua hominis longè incertioris, & futilioris, & ad errandum pronioris, & rebus omnibus infra earum præſtantiam dignitatémque dejecti? Nam quamdiu dubitandi locus eſt, nec aperta erroris fides, perſpicuáque prauitatis euidentia in iudiciis publicis oſtenditur, repudiari debent longéque amandari priuatorum voculæ, ac reorum præcipuè damnatorúmque proterui clamores; nec illuſtres probatíque iudicantium conſeſſus à perpetuæ notiſſimæque autoritatis ac fidei poſſeſſione, ſine manifeſtis & ineluctabilibus argumentis, depelli poſſunt. Hoc enim gentium omnium commune ius, in minimis rerum minimarum

controuerſiis quotidiano vſu obſeruatur, nec ſine ſumma iniquitate in rebus omnium maximis negligi poteſt. Hoc denique cuneo, Eccleſia Catholica ſuam in fidei myſteriis diuinique miniſterij perpetuitate autoritatem tueri ſolet aduerſus hæreticorum temeritatem, errores ei, imperitias, hæreſes, fœdas in omni genere labes ſimiliter objectantium; ſtrenuéque aſſeuerat, & hoc vno verbo petitiones eorum elidit; Non poſſe ſibi ſine perſpicua iniquitate abjudicari & eripi antiquæ perpetuæque autoritatis poſſeſſionem, niſi illa crimina, & illæ reprehenſiones ita euidenter & apertiſſimè patefiant, vt nulla penitus dubitatio ſuperſit, quemadmodum in legitimis omnibus Tribunalibus vſurpatur: Alioquin in dubio meliorem eſſe conditionem poſſidentis, atque adeo immobilem & inuictam. Hac igitur eadem ratione qua vniuerſa Eccleſia nouatorum lites repellit, nos hoſtium *Catholicarum omnium Academiarum* & Facultatum impetus amolimur, earumque autoritatem à priuati cuiuſuis hominis peruicacia eripimus, & tamdiu valere debere contendimus ſupra cuiuſlibet priuatæ autoritatis pondus, quoad iſti refragatores perſpicuas, & lucidiſſimas, & penitus ineluctabiles reprehenſiones protulerint, ſine quibus ex certiſſima iuſtitiæ lege ſtare inconcuſſam dicimus aduerſus eos auitam illarum perennémque dignitatem. Eſt enim Academiarum Facultatumque Theologicarum iſta in Eccleſia autoritas in rerum Theologicarum iudiciis, ſecundaria quodammodo & proxima poteſtati & autoritati Epiſcoporum, cùm poſt illos docendi arguendique poteſtatem ab Eccleſia ſolenniter iam olim acceperint accipiantque, & perpetuò tenuerint atque vſurparint, quemadmodum infrà magis oſtendetur.

Ad hanc igitur amuſſim ſi Ieſuiticas in Cenſuram Theologicæ Facultatis Pariſienſis criminationes exigamus, vt illius vis & autoritas inuicta maneat, neque oppugnari aut minui poſsit ſine temeritate, & ordinis Eccleſiaſtici labefactatione, niſi rationes in eam planiſsimæ & omnium oculis conſpicuæ afferantur, (quod ius ſi omnibus Catholicis Facultatibus negari non poteſt, multò minus omnium principi, & antiquiſsimæ, & longè omnium vetuſtiſsimam autoritatis ſuæ poſſeſsionem exhibenti) ne quidem refellere neceſſe erit cauſas octo quas in eam cauſatur Ieſuita Floydus, cùm earum non ſolùm tricæ ac gerræ cuiuis vno ſtatim aſpectu pateant, ſed meraciſsima mendacia & ſtupidæ conſecutiones tam manifeſtè cernantur, quàm earum veritas & pondus cerni debuerat, vt exitum, quem appetit, aſſequi poſſet. Demonſtrandum tamen eſt deinceps quod affirmamus, ne qua ſuperbiæ latebra in poſterum relinquatur.

Digitized b

IESVITA.
PRIMA CAVSA.

Facilitas feſtinatioque Cenſurâ.

IN Cenſuris circa fidei dogmata ferendis feſtinandum lento gradu & plumbeo pede. Hoc olim fuit in Vniuerſitate Pariſienſi diligentiſſimè obſeruatum, vt notat ipſorum Cancellarius Gerſon tom. 4. col. 270. *Res debet*, inquit, *ſumma maturitate & diuturna deliberatione ventilari, magis quàm approbatio vel reprobatio vnius dicti Theologici, pro cuius tamen diſcuſſione apponitur quandoque tractus anni vel bienny, quando totum dimittitur indiſcuſſum.*

RESPONSIO.

RIDICVLÈ & plumbeo, non pede, ſed animo fateris diligentiſſimè olim ab Vniuerſitate Pariſienſi Gerſonis ætate obſeruatum, vt maturè prouidéque Cenſuras de fidei dogmatibus ederet, cùm hoc ipſo loco paulò poſt eam arguas, longè ante Gerſonis tempora facilitatis nimiæ in condendis articulis ferendiſque Cenſuris, propter quam prouerbio locum dederit quo eæ contemnantur. Quid dicam? magnum eſſe te nugatorem, & in ipſo abſurditatum tuarum limine ridendum admodum ceſpitatorem. Memineris huius dicti tui, quod iterum infrà refricabimus, & teſtimonij Gerſonis de conſueta illa Facultatis Pariſienſis grauitate & moderatione in Cenſuris emittendis; quo vtroque criminationes illæ tuæ extinguentur, & luculentiſſimè opprimentur oculati teſtis ore, aduerſus os non ſatis oculati reprehenſoris. *Infrà, hac eadē Cauſa.*

Cæterùm quod ais feſtinandum lento pede in fidei rebus decernendis; nemo negat, & theſin hanc generaliorem facile omnes probamus. De ſola hypotheſi controuerſiam tu moues, de Cenſura nimirum in te lata, cui feſtinationem quam objicis, ipſa tuarum objectionum (adeo maturè ac lento pede excogitatæ ſunt) inanitate intimáque pugna propulſabimus. Quod ſi ex Gerſonis dicto innuere velis temerarias eſſe Cenſuras, quæ breuiori quàm anni aut biennij ſpatio abſoluantur; laborabis admodum vt probes ac tueare à vitio temeritatis non ſolùm ſummorum Pontificum [a] pleraque decreta, ſed etiam Conciliorum [b] Oecumenicorum quæ grauiſſimas Religionis noſtræ diſſenſiones, profligatis & proſcriptis hæreſibus, multo anguſtiore tempore finierunt Prudentia nullis certis legibus tenetur. Modò longiora poſcit tempora, modò breuioribus contenta eſt, pro rerum quas agit varietate. Interdum etiam poſt conatus laboreſque diutinos nihil efficit, vt rectè Gerſon, ſi res ſic iubeat, vel potius prohibeat.

Quod ſi ex loco Gerſonis nihil velis, niſi ſummam olim eſſe conſueuiſſe

a *Vid. Innocent. I. epiſt. 26. quæ eſt 96. apud Aug. epiſt. & Concil Milent. 2. in præfat Conc. Item S. Bernard ep. 187. & 194.*

b *Vid Conc. Chalcedon act. 1. & 16. & Conc. Epheſ. part. 2. act. 1. & 7. & 6.*

Digitized by Google

Parisiensis Facultatis in rerum grauiorum iudiciis cautionem & quasi temperantiam; nobiscum facis, eamdemque & tempore illo, & iis quæ deinceps consecuta sunt, nunc potissimum in hac de qua agimus Censura, rejectis commentis tuis comprobabimus.

IESVITA.

AGrauitate Maiorum posteri desciuerunt, Censuraque abiit in contemptum: qua de re queritur quidam Sorbonicæ Facultatis Doctor his verbis, qui licet loqui videatur de Vniuersitatibus indefinitè, tamen palam est Parisiensem definitè intelligi: *Nimis*, inquit, *scio quàm parum autoritatis ob nimis facilem & nimis vulgarem Censuras ferendi modum Vniuersitates habeant, maximè cùm iurisdictione careant, qua refractarios suas Censuras venerari cogant.*

La delegation des Religieux par F. I. D. P. P. dedié à Monseigneur le Chancellier de France. pag. 150.

RESPONSIO.

NOLO altiùs scrutari testimonij huius corruptelas, quas ita cumulasti, vt mirum sit singulatim intuenti. Maiores duntaxat & crassiores corripio, quas ipsas facilè negligere potuimus, nisi interesset oscitantiam vel malitiam tuam vndique illustrari. Ais illius Scriptoris verbis, *palam esse Parisiensem Facultatem definitè intelligi.* Hoc cui verisimile erit nisi tibi vni, Facultatem Parisiensem perstringi sine causa in negotio alienissimo, quod ad eam nihil pertinebat, ab eo quem tu ipse vocas, *Sorbonicæ Facultatis Doctorem?* Ab eo cuius librum si legisses, vel candidè protulisses,

Pag 97. inueniisses eam appellatam, *Celeberrimam totius orbis Societatem; sanctam stirpem, è qua malæ fruges oriri non possint.* Malè consulis Scriptoris menti, vel tuæ, si post tale testimonium, Parisiensem Facultatem *definitè* ab eo & *palam* contemptam, frugesque ac Censuras ex ea manantes vituperatas esse vel putas, vel simulas. Quid quod de Facultate aut Vniuersitate Parisiensi nullus ei sermo, nulla mentio, in loco quem viges, sed tantum de quodam vetere decreto nescio quo, è manuscriptis eruto, Doctorum iuris Colonien sis Vniuersitatis? Nolo plura in hoc propudium, quamuis scateant & circumfluant vndique vilissimæ mendositates. Satius tibi fuisset autoris istius, Religiosi familiæ D. Dominici, modestiam pudoremque imitari, à quo alia non pauca tibi minus necessaria sumpsisti. Religiosorum ille causam ita tutatus est, vt nihil in Episcopos aut Parochos petulantius effuderit, nec nouitatum hæresumque tuarum quicquam sapiat. Præclarè liber eius ostendit, & tuus simul, quantum Ordinis D. Dominici spiritus à spiritu Molinistico dissentiat.

IESVITA.

Digitized by Google

IESVITA.

SAPIENTER vir peracri iudicio Dominicus Bannes monet reperiri quoſdam Theologos, *qui omnia quæ non conſonant iudicio ipſorum, grauioribus Cenſuris inurunt, idque tanta facilitate vt meritò irrideantur.* Verè, & in id quod dicimus appoſitè. Nam Sorbonæ facilitas in condendis articulis ferendiſque Cenſuris ioculari prouerbio ſcholæ trito locum fecit, *Articulos Pariſienſes non tranſire Sequanam.* Meminit huius dicti tanquam vulgaris præter cæteros Eminentiſſimus S. R. E. Cardinalis Toletus. Nam ſententiæ ipſius cùm objiceretur Articulus Pariſienſis, quo contrarium videbatur definitum. *Ad Articulum*, inquit, *illum Pariſienſem, reſponderi ſolet, Non tranſire illos Articulos vltra Sequanam*, quod eſt ipſorum Pariſiorum flumen. *Dom Bäns in 1. p. q. 1. a. 8 dub. vlt. con. 1.* *lib. 3. de anim. q. 18.*

RESPONSIO.

DE hac ineptia, & de hoc articulo iam aliquid ſuprà libatum eſt, oſtenſumque præcipiti prorſus & ſiniſtra mente præproperam in condendis articulis Cenſuriſque facilitatem à te tribui Facultati Pariſienſi eo tempore quo eam paulò antè dixiſti *diligentiſſime obſeruaſſe* vt *lento gradu & plumbeo pede* in Cenſuras procederet, ita vt deinceps *à grauitate maiorum deſciuerit.* Articulum enim quem nunc ex Toleto inſimulas nimiæ facilitatis iam antè oſtendimus longè ante Gerſonis tempora, quibus maturitatem & pondus viguiſſe faſſus es in hac Facultate, ac vel ipſo æuo D. Thomæ, vel ante illud, editum eſſe. Quid ergo tibi vis cum iſta tuæ mentis interna colluctatione? Quid nobis intemperies tuas objicis?

Stupidum præterea proferri ad probandam feſtinationem nimiam in Cenſuris Facultatis, quod Pariſienſes articuli non tranſeant Sequanam, & contemptui habeantur Quomodo inde colligas eiuſmodi feſtinationem? Tarditatem potius collige, qua Sequanam tranſire non poſſint. Aliæ poſſent eſſe cauſæ contemptus, ſi quis ſubeſſet, vel reipſo teſte, qui octo cauſas hîc opponis, ex quibus Cenſuras Pariſienſes nihili fieri debere contendis, in quibus iſta de nimia celeritate, vnica eſt. Aut tace, obſecro, in poſterum, aut ſaniora exhibe & digniora quæ legantur, nec præcipitantis animi temeritatem quam objicis, ipſa tua objectione ab aduerſarius amoue, in te transferens.

Vt autem de iſto, vt vocas, *Prouerbio*, *Articulos Pariſienſes non tranſire Sequanam*, quod ex Toleto te hauſiſſe ais, aliquid in Facultatis Pariſienſis honorem dicamus, quamuis ad obtuſæ tuæ reprehenſionis confuſionem plura adjicere nihil neceſſe ſit; Scias velim adeo tranſiiſſe Sequanam Articulos Pariſienſes, eo præcipuè tempore quo ille quem carpis editus eſt, vt non Galliam ſolùm omnem vltra citraque Sequanam, ſed longinquiſſimas Chriſtianorum regiones peruaſerint & occuparint. Conſtat enim

Digitized by Google

Vid. Marſil. in 4 diſt. 15. art. 3. &c.

ſummos Pontifices, ne Reges Principeſque ac populos exteros dicam, ex hac Facultate non rarò conſulta Cenſuraſque petiiſſe, quemadmodum nunc à Clero & Eccleſia Angliæ videmus factum; nec pauca tum noſtra, tum Patrum memoria exempla ſunt, quæ breuitatis gratia miſſa facimus. Itaque ioculare prouerbium tuum vero, antiquiſſimo, certiſſimoque illo prouerbio refellere poſſumus quod à Petro Bleſenſi Archidiacono in Anglia Bathonienſi; vetere Facultatis huius alumno traditum eſt. *Poteram tibi dicere*, inquit ad amicum Theologica quædam percunctantem, *quod prudens illa mulier Ioab quærenti caput Sibæ legitur reſpondiſſe, Prouerbium eſt, inquit, vt qui interrogant, interrogent in Abeba; Qui interrogant, interrogent Pariſius, vbi difficilium quæſtionum nodi intricatiſſimi reſoluuntur.* Adjungi poteſt non vnius, ſed plurium ſociorum tuorum, totiuſque Collegij Conimbricenſis aſſenſus, quoad illum ipſum quem lancinas articulum Pariſienſem longè alia mente quàm tu vis reſpondetur, & Facultatis in eo edendo autoritas & fides quam tu fruſtra minuis, agnoſcitur: *Reſpondendum*, inquiunt, *quamuis illius articuli autoritas haud parua ſit, tamen extra Scholam Pariſienſem irrefragabilem non eſſe.* Quorum autorum teſtimonio facile tuum illud prouerbium à ſolo Toleto traditum, nondum Cardinali, nondum illa qua deinde fuit autoritate, iuuene adhuc & nouo, abjiceremus, ſi quid ad tuum deprimendæ nobiliſſimæ Facultatis conſilium alluderet. Abeſt enim longè gentium, cùm pateat eum voluiſſe illis verbis hoc vnum quod clarioribus expreſſere Conimbricenſes, Articulorum Pariſienſium, etſi magna ſit vbique authoritas, non eſſe tamen vbique irrefragabilem extra Pariſienſem Scholam, ſeu non ita omnes ad eorum tuitionem propugnationemque adigi omnium gentium Theologos, ſicut illos qui ipſius corpori inſerti ſunt, qui ad eos iureiurando adſtringuntur, ex antiquiſſima conſuetudine Facultatis. Habet enim Facultas ſicut omnes propemodum aliæ Societates, ſua placita & decreta quæ vt veriora duntaxat & Sanctorum dictis congruentiora alumnis ſuis præſcribit, quamuis ea ad fidem aut neceſſariam Chriſtianorum profeſſionem non pertinere non ſit neſcia, nec eorum dijudicandorum libertatem aliis præreptam velit. An tu Prædicatorum Familiam, aut Franciſcanorum, ſpernendas dicere voles, nec vllam earum eſſe autoritatem, quòd quæque ſeorſum ſuas γνώμας & ſuos, vt ſic dixerim, articulos habeant quorum irrefragabilis autoritas extra eorum ſodalitia nulla eſt? An tuam ipſam Societatem aſpernabilem fatebere, & in Cenſuris ſanciendis præcelerem ac volaticam, quòd vobis vniuerſis Moliniſticæ doctrinæ iugum, & *ſcientiæ mediæ* nouitates perpetua Generalis præpoſiti lege impoſuerit, quæ apud eruditos & in celeberrimis Academiis exploditur? Ideone dandum locum putabis ioculari prouerbio, quo dicamus Ieſuiticos Articulos non tranſire Ieſuiticũ limen? De induſtria videris ludos facere, & tuas oſtentare vertigines?

Vid. ibidem in Iob, c. 2.

Petr. Bleſenſ. epiſt. 15. ad amicum.

Conimbr. in 2. de anim. c. 1. q. 5. a. 3.

Extat decretum Generalis Aquauiuæ, ſcriptum Romæ 14. Decemb. an. 1613. apud Ieſuitã Tannerũ diſp. 6. de grat. q. 2. dub. 5. n. 86. Vide dicta ſupra.

Etſi verò ea doctrinæ capita, quæ Facultas Pariſienſis ſectatoribus ſuis vt certiora præfinit, ab aliis omnibus, pro ſua modeſtia, perinde teneri non iubeat, in iiſque illos à ſe diſſentire æquo animo patiatur, Cenſuras tamen quibus ab ea vllæ doctrinæ hæreticæ, blaſphemæ, impiæ iudicatæ ſint ſolenniter vno que conſenſu, nullas eſſe videmus, quæ non omnium

æquè iudiciis comprobentur. Quod eo magis de his Cenſuris, quibus libri veſtri damnati ſunt, dicere conuenit, quod eis tot Epiſcoporum autoritas, & iudicia, multoque plurium conſenſus, plerarumque poſtremò Catholicarum gentium eruditorumque hominum aperta gratulatio acceſſerit. Quas tantas tamque illuſtres autoritates neſcio quæ Religio, quæ pietas, quæ Chriſtiana mens, quæ denique ſanitas aſpernari poſſit.

IESVITA.

IE obiter animum ſubit mirari quo cothurno elati, ſua ſe ſtatura metiri neſcientes, tam breuiculam falcem vltra Oceanum extendere ſe poſſe putauerint, ſuæque Cenſuræ ſubjecerint libros in Anglia non Latino, ſed Anglicano ſermone ſcriptos, imò quæ voce tantum à Regularibus indiſcriminatim in Hybernia pronuntiata dicebantur. Quid ipſis excurrere in alienam meſſem? quid iudicare alienos ſeruos? Nec tantùm de domo in domum contra Euangelij præceptum migrare, ſed etiam de regno in regnum ſaltitare? Non deſunt Hybernis Prælati & Epiſcopi, nec Britannis vnquam defuit Apoſtolicæ ſedis Præſulum paterna cura, qui maiore quàm Pariſienſes autoritate, cùm cauſa ſubeſſet, dogmata fidei & ſaluti aduerſantia prohibuerunt, vt patet ex Breui Apoſtolico Pauli V. quo iuramentum fidelitatis rejicit.

RESPONSIO.

ERVMPIS & palabundus erras, non ſolùm extra rationis fines, ſed etiam extra quæſtionis. De facilitate feſtinationeque Cenſuræ dicere cœpiſti. Nunc repente in medio curſu auolas, & ad nouam de iuriſdictione controuerſiam excurris. Hîc præceptum Euangelij quod inaniter ſonas, tibi ipſi meminiſſe debuiſti, ne *de domo in domum*, de quæſtione in quæſtionem tranſires, & impotentis animi leuitate ſine cauſa *ſaltitares*. Facilius certè de *regno* in *regnum* ad doctrinæ impiæ abrogationem *migrare* licet, quàm in aliam ex alia materiam gyrouaga mente transferri. Quid enim ais? Sorbonam iudicare alienos ſeruos, in alienam meſſem excurrere, de domo in domum, de regno in regnum tranſilire contra Euangelij legem, quod in non ſuorum ſubditorum libros Cenſuram edat? Vide, quæſo, quid dicas, aut quò ruas inconſulta temeritate. Si enim Pariſienſi Facultati eorum tantùm hominum dogmata Cenſuris afficere liceat, quos ſua iuriſdictione habeat deuinctos, prorſus nullam, non tantùm in externorum hominum libros, ſed nec in Gallicanorum, Cenſuram ferre poterit, cùm nullum hominem in Gallia ſub ditione ſua teneat, extra eos ſaltem qui ipſius familiæ inſerti ſunt. Tolletur penitus omnis ab ea Cenſuræ faciendæ poteſtas, quam ei tot ſæculorum conſenſio, tam longinquus vſus, tot ſummorum virorum, Romanorum Pontificum, Conciliorum etiam tum Prouincialium,

tum Oecumenicorum, aſſenſus & plauſus confirmarunt. Nec ei ſoli adimetur iſta poteſtas, ſed omnibus vbique Academiis & Facultatibus, quarum nulla iuriſdictionem in quemquam obtinet, ſegregem ſaltem à ſe & alienum, ne de ipſarum cuiuſque membris contendamus. Itaque Facultatum omnium & Academiarum autoritatis deletionem per vnius Pariſienſis cladem, Ieſuitæ Floydi excurſio molitur, non de quæſtione ſolùm in quæſtionem, vt iam diximus, nec de regno ſolùm in regnum, vt ipſe Sorbonam arguit, ſed de vnius regni Facultate quam oppugnat, in omnia regna omniumque regnorum Academias & Facultates irruens, vt omnium ſimul dignitatem vnius Pariſienſis odio extirpet. Hoc ſcilicet eſt Ieſuiticâ modeſtiâ alienis ſeruis abſtinere, alienam meſſem non tangere, ſuis finibus, ſuo iure eſſe contentum.

Bardi equidem & ſubleſti hominis eſt, iuriſdictionis contentionem in eam cauſam inferre, vbi iuriſdictionis nulla ratio, nulla cauſa vertitur. Nam Facultatum Catholicarum Cenſuræ, non in homines, in quos exerceri ſolet iuriſdictio, ſed in doctrinas ſolas feruntur. Dogmaticæ, ſeu vt loquitur Concilium Conſtantienſe, [a] *Scholaſticæ;* ſeu vt [b] Gerſon, *Doctrinales* ſunt, non iuridicæ, non Epiſcopales, non vim & imperium intentantes. Quare vniuerſa iuriſdictionis mentio ab iis alieniſſima eſt. Louanienſis & Colonienſis Facultates Lutheri dogmata damnarunt, etiam ante ſententiam ſummi Pontificis, vt patet ex Bulla Leonis X. Idem paulò poſt fecit Pariſienſis tum in eum, tum in Melanchthonem, tum in Caluinum, alioſque. Quam tamen illæ in iſtos homines variarum & regionum, & regnorum, iuriſdictionem habuerunt? Wicleſi quoque doctrinas multò ante reprobauit Facultas Oxonienſis, Huſſij, Pragenſis; vtriuſque ſimul, Pariſienſis, vt Conſtantienſi Concilio traditur & commendatur. Nec tamen illæ nouatores iſtos ſuæ poteſtati obnoxios habebant, præcipuè Pariſienſis, cui non in vnicum regnum, vt Ieſuita nunc arguit, tranſeundum erat ad eorum damnationem, ſed in duo diuerſiſſima, Anglicanum, cuius aditu à Ieſuita prohibetur, & Bohemicum multò remotiſſimum. In idem Angliæ regnum ſua iterum iudicia nuper immiſerunt eadem Pariſienſis Facultas & Colonienſis, Cenſuris in libros Antonij de Dominis illuc profugi ex longè dijunctiori regione, & quod amplius eſt, Archiepiſcopi editis. Quas tamen omnes Cenſuras probarunt, laudarunt, extulerunt Pontifices, Concilia, totius Eccleſiæ Catholicæ conſenſus. His igitur obſtrepere, & audiendas negare Academiarum Cenſuras, quæ in alienorum Regnorum populares, omninoque homines non iis ſubditos, ſeu in eorum hominum dogmata irrogentur, numquam recuſare poterit Ieſuita Floydus, quantumcumque neruos animi & induſtriæ verſutiæque contendat, quin temerarium & erroneum, ne quid amplius dicam, habeatur.

[a] *Conc. Coſt. ſeſſ. 8. poſt relat. articulorum Wiclef.*

[b] *Gerſon de exam. doctr. Conſid. 3. tom. 1.*

Leo X. in Bulla, Exurge, cõtra Lutherum, tom. 4. Concil. Eadem ſeſſ. 8. & 5. &c.

Quod addit, eſſe in Hybernia Epiſcopos, eſſe Romanum Pontificem, qui Eccleſiæ Anglicanæ ſemper diligenter proſpexerit, ex eoque efficere conatur ſuperuacaneam Facultatis Pariſienſis de hæreſibus in Hybernia Angliaq; naris cautelam, id æquè imbelle atque inſipidum eſt. Quaſi verò deeſſent in Germania aut Gallia Epiſcopi, cùm Caluini, Lutheri, alio-

Digitized by Google

rúmque hæreticorum errores à tot Catholicis Facultatibus damnarentur. Wiclefi doctrinam execrati erant Anglicani Antiſtites, Huſſianam & Hieronymianam Bohemici; nec minus tamen eandem profligandam cenſuerunt Oxonienſes & Pragenſes Academici, & præter eos Pariſienſes. Non enim Catholicæ Facultates Epiſcoporum fines inuadunt, quorum eſt iuridicè cognoſcere doctrinas, earumque aſſertores; Neque vetant quominus in eos conceſſa ſibi poteſtate vtantur, imò hoc ipſum optant, eorumque iudiciis viam aperiunt & complanant. *Conc. Conſt. ſeſſ eadem 8. & 6.*

Multo minus Pontificis Maximi dignitati officitur, ſi quiſque in Eccleſia iure ſibi permiſſo, ſub eius auſpiciis atque autoritate, fruatur. Ad hoc enim ſua cuique poteſtas data eſt, vt eam ſtrenuè in Eccleſiæ vſus expromat, neque ſegnitie aut vitio ſuo quicquam ei detrimenti inuehi patiatur. Quis enim capitis honor, aut gloria, aut ſalus maior eſt, quàm cùm membrum quodque officium facit? Aut quis regiam majeſtatem minui dicat, ſi vigiles, ſi præfecti ac duces aduentantem hoſtem nuntient, aut propulſent, aut conterant, antequam eius repentinæ irruptionis fama ad regias aures peruenerit? Quis non omni potius probro pœnáque dignos cenſeat, regnique & proditores & illuſores, ſi ei aditum liberamque graſſandi permittant poteſtatem, donec videlicet ſolenni Regis diplomate eum repellere iubeantur? Obmuteſcere ſatius eſt, quàm talia garrire quibus omnium hominum ſenſus opponitur. Scit ſummus Pontifex quid interſit inter ſuam aliorumque dignitatem; nec vt ſua poteſtas valeat, aliorum inferiores in Eccleſia poteſtates inertes ac mutas iacere oportere cenſet; imò ſuam numquam adeo firmam turámque ac ſplendidam fore videt, quàm ſi cæteræ ſuis in Deum & Eccleſiam muneribus ritè perfungantur.

Neque obſtat quod additur eum prohibito *iuramento fidelitatis* diligenter Eccleſiæ Anglicanæ cauiſſe; quia illa res ſolius Pontificis fuit, cùm eſſet imperij & iuriſdictionis, qua noua lex nouumque præceptum Catholicis Anglicanis ferebatur. Cenſura verò Pariſienſis Facultatis nullam iuriſdictionis vindicat partem, doctrinamque notaſſe contenta, in homines nihil decernit, ſed eos ſummi Pontificis autoritati iuſta meritiſſimaque pœna, niſi libros impios recantent, vel, ſi reſipiſcant, humaniore venia impertiendos lubens relinquit.

IESVITA.

VT redeam ad frequentiam feſtinationemque Cenſuræ, quæ Sorbonæ autoritatem fregit ac contriuit, in hac quam diſcutimus, vide quantum præcipitauerint. Intra ſpatium quippe duorum plus minus menſium, Cenſuram in duos libros effuderunt, lingua ſcriptos illis ignota: propoſitiones numero octoginta damnatæ ſunt, vt illo temporis interuallo, quantum inter initam abſolutamque Cenſuram intercurrit, ſi nihil aliud egerint, tamen ſingulis propoſitionibus examinandis ſingulos dies non impenderint. Quis non videat in

Digitized by Google

tantis temporis anguſtiis, loca Scripturarum, Conciliorum, Patrum, Theologorum, quæ tot articulos attingunt, ne quidem curſoria lectione libari potuiſſe?

RESPONSIO.

A Diuerticulo redimus in viam, Ieſuita volente, cuius abjectiſſimas fraudes ſi pro merito ſingulatim accipere voluerimus, nullus erit increpationum modus, cùm ille corruptelarum nequitiarumque nullum faciat. Non enim pudet in exponendo tempore quod Cenſuris impenſum eſt, magnam eius partem reſecare, quaſi Facultas duos ſolùm menſes excutiendis cenſendiſque libris tribuerit; additáque ancipiti clauſula, *plus minus*, quæ tam minuendi quàm augendi vim habet, egregiam mendacio latebram ſe reperiſſe putat. At ieiuniſſimum cauillum obterit ipſa dierum inſcriptio Cenſuris adjuncta, è qua patet ſecunda die Decembris inchoatas, quinta decima Februarij abſolutas eſſe.

Iſto autem interuallo damnatas eſſe *octoginta* propoſitiones, quarum, *Si Cenſores nihil aliud egerint, tamen ſingulis examinandis ſingulos dies impendere non potuerint*, turbidè, & ſine rationis luce dictum eſt. Nam propoſitiones primùm Hybernicas Ieſuita fatetur *inſulſiſſimas*, & *quas nemo mentis compos affirmaret.* Ex quo fit vt ſine operoſiore indagine extemplo damnari potuerint. Nam eas ipſe omnes, leuiùs, opinor, quàm à Sorbona perpenſas, vno ſimul ſuffragio explodit multò acrius quàm ea fecerit. Quamquam omnibus illis non adeo infeſtum eſſe animi ipſius ſenſum, vt ſimulat, & ipſa ſimulationis auxeſi ſatis prodit, ad Spongiam indicatum eſt. Ergo in propoſitionum Hybernicarum, numero XI. reprobatione, nimiæ facilitatis feſtinationiſque reprehenſione vacat Facultas Pariſienſis. His autem demptis, ſexaginta & nouem reliquæ ſunt ex octoginta quas dixit; quibus ideo à II. Decembris ad XV. Februarij dies plures ſuperſunt quàm ſatis ſit vt ſingulis propoſitionibus ſinguli aſſignentur; quod fieri potuiſſe in illo temporis interuallo Ieſuita Floydus negauerat. Nycæna I. Synodus breuiori tempore peracta eſt, in qua tamen de rebus longè latéque maioribus magiſque diuerſis diſceptatum, de Ariana tota hæreſi, de pluribus Arij libris, de Meletianis, Nouatianis, Paulianiſtis, Cataphrygibus, de die Paſchæ, de literis formatis, de vniuerſa Eccleſiæ diſciplina, de qua multi Canones ſcripti ſunt; qui, ſi Arabicæ Alphonſi Piſani & Turriani è Societate tua fidem habeas, ad octoginta peruenerunt. Synodus verò Chalcedonenſis ne menſtrua quidem fuit, qua tamen longè peſtilentiſſima & inuolutiſſima hæreſum capita, quæ deinceps tam vatiè pullularunt, & grauiſſimæ primariorum Epiſcoporum cauſæ finitæ ſunt. Epheſina denique, ne plures perſequar, eandem habuit breuitatem, quamuis maximas duas hæreſes, Neſtorianam & Pelagianam oppreſſerit. Vnde iſtam ei celeritatem exprobrarunt Neſtoriani, Neſtorium velociùs quàm par eſſet, & diſcrepantibus ſententiis damnatum eſſe cauſantes, eo planè modo quo Ieſuitæ Cenſuram Facultatis oppugnant; vt veriſſimè liqueat, quod antè di-

Pag. 4.

In Spong. propoſ. 4 tit. 4. de Hierarchia, & Regularib.

Ab 18. Cal. Iul. ad 8. Cal. Sept. Vid. epiſt. Attici Epiſc. Conſtantinop. ad PP. Conc. 6. Carthag. in Creſcon. Collect. Vid. tom. 1. Concil. Ab 8. Idus Octob. ad 5. Cal. Nouemb. Vid. Act. 1. & 16. Chalced. Tenuit à 10. Cal. Iul. ad 21. Cal. Aug. Vid. Epheſ. Act. 1. & 6. Cyril. ep. 20. ad Comarium. & Potamonem Epiſc. & ep. omnium Impp.

ximus, allatas ab iis cauſas nihil aliud eſſe, quàm tritas & exoletas reorum omnium & dàmnatorum exceptiones.

ad Epheſ Synod. in Concil. ab. Eph. & ib. ep Ioannis Antioch. & ſchiſmat. ad Imp. S. Greg. l. 1. epiſt. 24. Suprà, in Reſp. ad Querim. Vid. de hâc vbi ſuprà, latè.

Quid aiet igitur Ieſuita Floydus? Facilitatis præpetiſque impetus accuſabit etiam Oecumenicas primas Synodos, quas D. Gregorius quaſi Euangelia veneratus eſt? Neſtorianis conſuetiſque illis hæreticorum querimoniis calculum ſuum adiiciet? Nam ne de lingua Cenſoribus ignota, de qua latè antè diximus, cauilletur, vt facit, non minor in illis Synodis difficultas huiuſmodi, ac longè grauior, intra illas breuioris temporis anguſtias exhauriendæ fuit, cùm nec Romanorum Pontificũ literæ Conciliis illis ſic prælegi poſſent vt intelligerentur, niſi è Latino in Græcum conuerſæ; nec viciſſim Conciliorum Acta, nec libri de quorum doctrina quærebatur, Pontificiis vulgò Legatis, Barbararumque gentium Epiſcopis, vt Syris, Arabibus aliiſque, aut ipſis Romanis Pontificibus, quibus ſigillatim mittebantur, & quorum aſſenſus quærebatur, ſine Græco interprete exponi poſſent, vt ſuprà ſatis demonſtrauimus.

Vid ep. Cyrill. ad Celeſt. in fine, Conc. Eph. part. 1.

Apage igitur Ieſuiticæ imperitiæ fumos, quibus Cenſuræ Pariſienſis Facultatis autoritas obſcurari non poteſt, niſi totius Eccleſiæ Catholicæ autoritas, tot tamque illuſtribus locis expoſita, eadem caligine prematur. Quis enim accuratius SS. Patrum ſcripta, Scripturæ ſacræ oracula, Eccleſiæ Catholicæ teſtimonia intueri & venerari ſanctiùs conſueuit, in diiudicandis ſtatuendiſque Chriſtianæ Religionis dogmatibus & diſciplinis, quàm illi ipſi SS. Patres, quorum venerandis autoritatibus tota deinceps nititur & pugnat Eccleſia? Ei tamen rei breuius ſpatium ſatis eſſe cenſuerunt, quàm quod à Facultate Pariſienſi Ieſuiticis libris recenſendis adhibitum eſt. Raras enim reperias antiquas Synodos, præter V I. generalem, in duos menſes ac dimidium prolatas, quantæcumque cauſæ agerentur, Epiſcopis vniuerſis ad ſuas Eccleſias anhelantibus, celeremque reditum perpetuò efflagitantibus, vt nullo ferè Concilio non expreſſum eſt.

Vid. Conc. V. & VII. &c.

Vid. Conc. Chalced. Act. 16. & Conc. Epheſ. part. 2. Act. 3. &c.

Luditur porrò ſi quis putat, damnatas propoſitiones eiuſmodi eſſe, vt nulla, niſi reuolutis ſuſpenſo animo Scripturarum ſanctorumque Patrum voluminibus, dignoſci profligarique potuerit. Qui diuturno vſu Eccleſiæ doctrinam combiberunt, errores hæreſeſque primo penè aſpectu diiudicant, Scripturarumque & Patrum loca proſpiciunt animo, quibus aduerſentur. Exigui ergo temporis indigent, vt ea loca denuò conſulant & accuratius commemorent. Atque hinc factum eſt, vt non ſolùm Facultas, ſed etiam priſci illi Patres in tot Oecumenicis Conciliis Scripturarum Patrumque teſtimoniis, quæ multa interdum afferunt, propoſitas hæreſes tanta celeritate, ſine temeritate aut nimiæ facilitatis ſuſpicione proſcribere potuerint.

Vid. Concil. Eph. Chalc. V. VI. VII. &c.

Sed quibuſnam, quæſo, Conciliis aut Scripturis diutius trutinatis opus eſt vt hæc propoſitio feriatur, *Status Religioſus non minus fortem reddit hominem ne in perſecutione deficiat, quàm ſola receptio Sacramenti Confirmationis communiter?* Aut hæc, *Non eſſe perfectum Chriſtianum in eo ſenſu quem intendit S. Clemens, aliique Patres, non eſt res adeo terribilis ac verba ſonare videntur?* Vel, vt ipſas Danielis intucamur, quarum ſolarum patrocinium, vt priuatim propiuſque ſuarum, Ieſuita Floydus ſuſcepit; qua tanta

Eſt 3. Smithei.

7. eiuſdem.

Digitized by Google

ſcrutatione opus eſt, vt huius vanitas deprehendatur, *Catholicos Chriſmate vnctos in Baptiſmo, licet ab Epiſcopo non confirmatos, perfectos eſſe Chriſtianos in ſenſu Patrum?* Item huius, *Omnes Theologos dicere Confirmationem non præcipi niſi cùm commodè haberi poteſt, vel, vt alij dicunt, quando commodiſſimè, quando ſine vllo vel minimo prorſus incommodo?* Denique huius, *Ordinatio Presbyterorum & miniſtrorum Eccleſiæ eſt ſola cauſa quæ infert neceſſitatem Epiſcopi?* Et, *Si ſufficientes ſacerdotes habeantur, legi diuinæ ſatisfiet, licet nulli ſint Epiſcopi in Gallia, Hiſpania, aut Anglia?* Quæ omnes aliæque damnationem & characterem iniquitatis fronti velut inuſtum gerunt, vt in eas Nicænorum Patrum zelum imitari licuerit, qui hæreticorum ſcriptorum blaſphemias audientes vniuerſi aures obturarunt.

Eſt 1. Danielis, tit. de Confirm.

Eſt vltima eiuſdem eodem tit.

Eſt 2. eiuſdem tit. 3. de Epiſcopis.

Eſt 4. eiuſdem ibid.

Vid. Athan. orat. 1. in Arian.

Adde pleraſque eſſe Propoſitiones inter ſe ita connexas, & tam parum diſſimiles, vt, vnius vitio cognito, aliæ eadem opera prodantur, vt patet ex pleriſque locis, vbi pluribus eiuſmodi Cenſura vnica ſubjicitur. Quare tales non plurium, ſed vnius inſtar habendæ ſunt, iiſque detractis numerus à Ieſuita futili fraude collectus magno cumulo deruitur, & feſtinationis crimen frigeſcit: En, Lector, cum quo hominis genere negotium habeamus.

IESVITA.

VAM ſuam feſtinationem ipſimet profitentur. *Audita lectione*, inquiunt, *propoſitiones in ſummam Eccleſiæ & fidei Catholicæ ordiniſque Hierarchici perniciem, & ſummi Pontificis omniumque Epiſcoporum contumeliam vergere, errores intolerandos, necnon ſchiſmatum & diſcordiarum ſemina continere*, CONFESTIM *iudicauit Facultas.* Quàm benè illud *confeſtim*, cùm feſtinatio in peiorem partem ſumi ſoleat, de properatione præcipiti, quæque nihil perficit, vt quod de Bulla Mendicantium dicit Gerſon, verius in hanc Cenſuram quadret, emanaſſe *ſine iudicio & deliberatione.*

Nonnius Marcellus ex Catone. Properat qui maturè trãſigit, feſtinat qui ſic properat vt nihil agat.

RESPONSIO.

ECCE verò aliam ridiculi Ieſuitæ ineptiam. Nihil pudet, nihil erubeſcit effutire. In vocula *confeſtim* aucupium facit, rancidaque etymologia ampliſſimam Facultatem aggreditur, Grammaticus Theologaſter, Nonnij Marcelli Catoniſque ſtudioſior quàm SS. Patrum & Scripturarum. Nonnio Marcello, inquis, autore *properat qui maturè tranſigit; feſtinat, qui ſic properat vt nihil agat.* Ego Nonnium Marcellum non noui; Catonem repudio, Scripturis ſtudeo, Sanctos Patres ſequor, apud quos didici, *Feſtinare*, non properationem præcipitem ſonare, nec in peiorem partem ſumi, vt tu ex Nonnij Schola refers, ſed verbum eſſe ſæpè laudis plenum, & commendabile, & venerandum, nec in deterius ſumi poſſe ſine flagitio piaculari. An enim *properationis præcipitis* inſimulabis B. Virginem poſt Chriſtum conceptum abeuntem ad Elizabeth per montana Iudææ *cum*

Luc. 1.

Digitized by Google

feſtinatione? An Zachæum Chriſti iuſſu *feſtinantem* ſequi? An Apoſtolum ſe ſæpius feſtinaſſe profitentem, & toties diſcipulos ſuos ad feſtinandum adhortantem? An Abraham denique illum qui & ipſe feſtinare non contentus, feſtinantem vxorem, feſtinos famulos, totamque familiam feſtinantem habuit? Quam rem tot laudibus, tot myſteriis refertam eſſe docent, & commendant SS. Patres. An denique accuſabis Eccleſiam Catholicam, quæ in Concilio Oecumenico legit ac probauit hanc S.Cyrilli Epiſtolam, qua omnibus feſtinatio etiam præcipitur in negotiis potiſſimum fidei, de quibus nunc agimus; *Oportet nos vndique pro recta fide certare, & exortam aduerſus Chriſtum impietatem, quantum poſſibile eſt, è medio expellere feſtinare.* Audis feſtinandum eſſe impietates fidei noxias è medio expellere, quod tu Facultatem Pariſienſem feciſſe in graui culpa numeras, Nonnio Marcello iudice, ad trutinam etymologiæ Catonianæ? Quid ergo? deſertis Sanctis Patribus, Scripturis abiectis, ſpreta Eccleſia Catholica, audiendum putas Nonnium, & ad huius leges exigendam Scriptorum Catholicorum Theologorumque loquendi conſuetudinem? O Grammaticos! O Scholarum puerilium ſeruitia! Indignos Theologiæ grauitatis, & Eccleſiæ Catholicæ dignitatis contemptores; nil niſi locutuleios, nil niſi gloſſatores.

Luc. 19. 1. Theſſ. 2. 2. Tim. 4. Geneſ. 18.

Vid. Ambr. l. 1. de Abraham, cap. 5.

S. Cyrill. ep. ad Clericos & Lamponem Presbyt. & refertur in v. Synod. Collat. 5.

Quanquam quod tuum iſtud eſt Grammaticale ſupercilium, vt feſtinandi verbo vſos dicas Theologos Pariſienſes, eo quod verbo, *confeſtim*, vſi ſint? Quis adeò ſtupeat, vt *confeſtim* idem eſſe putet ac *feſtinanter?* Dices fortè *confeſtim* à *feſtinando* ductum eſſe. Quid tum? Ideone eadem vtriuſque vis & ſignificatio eſt? Quàm ſæpè aliud ſonant ductæ aliunde voces quàm eæ vnde ducuntur? *Præſul* à *ſaliendo* ortum eſt? An ideo Præſules dices ſaltatores? *Regio* à regendo, *pectus* à pectendo, *interimere* ab emendo, *adorare* ab *ore*, vel *orando*: neque tamen ſuorum fontium indolem ſententiamque ſeruarunt. Nam vt alia omittam, *adorandi* verbum, ſeu ab *ore*, ac ſuperſtitione illa gentili qua manu ori admota Deos venerari moſerat, de quo & Scripturæ & Scriptores alij non pauci; ſeu verius ab *orando*, quaſi *adorare* ſit valde orare, ſeu excellenti quodammodo orare, ex vi illius particulæ in compoſitis notiſſimæ; tamen neutrius ſententiæ vis manſit in verbo adorandi. Nam neque qui adorant, manum ori admouent; neque omnes qui adorant, orant; vt Chriſtus, vt Beati in cœlis, adorantes Deum, non pro ſe orantes, quia amplius non egentes; vt denique Adam in ſtatu innocentiæ, de quo præclarè Auguſtinus, *Non orabas, ſed laudabas.* Et vt ab iſtis tuo captu fortaſſe altioribus ad minuſcula tua aduerbia delabar, quomodo *confeſtim* idem eſſe putas ac *feſtinè* ex eo quod à *feſtinando* ſit profectum, cùm *fortaſſis* à *fors* ſeu *fortuna* factum eſſe pateat, *valde* à valido, *ſtatim* à ſtando, aliaque his ſimilia, ne diutius tecum Grammaticalibus crepundiis ludam, quæ tamen ſignificandi vim longè aliam & diuerſiſſimam ſortita ſunt? Quo modo tam malè partum in Scholis puerilibus vſum amiſiſti, Ieſuita Scholaris? Certè quidem cum omnium communi loquendi conſuetudine pugnas, dum ais *confeſtim* includere *feſtinationem*, vt idem ſit ac *feſtinanter & improuidè*. Quis enim credat Chriſtum Dominum cùm apud Matthæum dicitur poſtquam à Ioanne baptiſatus eſt, *confeſtim aſcen-*

Iob. 31. Minutius Felix in Octau. Plin. l. 28. cap. 2. &c.

Matth. 3.

Digitized by Google

diſſe de aqua, dici feſtinanter & improuidè, & vt tuam ipſam interpretatiõnem adhibeam, *properatione præcipiti* aſcendiſſe? Horreſne blaſphemiam ex grammaticali tua leuitate, quaſi baſiliſcum ex tenui ouo prodeuntem? Profecto vel tu non ſapis, vel nulli omnium qui voce, *confeſtim*, in tritõ quotidianoque ſermone pro, *ſtatim*, vtuntur. Sic enim à leproſo quem
Luc. 5. Chriſtus tactu mundauit, dicitur *confeſtim lepra diſceſſiſſe*, id eſt ſtatim, non properè, non turbidè, ac præcipitanter. Quod clarius eſt cum ei ſubditur vocula, *vt*, eo modo quo τῶ *ſtatim* ſubdi ſolet; ſicut de Moyſe in rebelles
Num. 16. Dathan & Abiron ad populum loquente ſcriptum eſt, *Confeſtim igitur vt ceſſauit loqui, dirupta eſt terra ſub pedibus eorum.* Nec difficile foret hæc ipſa ſæcularium ſcriptorum aſſenſu confirmare, niſi cùm de rebus ſacris & ſermonibus Theologicis ſermo eſt, docendus eſſet Ieſuita, inſolentis faſtidij eſſe aliunde quàm è ſacris libris autoritatem exquirere, ad quorum modum Theologica omnis oratio dirigi debet. Piget denique in his tuis explodendis offuciis diutius Lectori tædium facere, & mihi quærere.

Vera igitur ſententia Scripti Theologicæ Facultatis, cui miſerè inſidiaris, hæc eſt, *Audita* propoſitionum *lectione, eas in ſummam Eccleſiæ & fidei Catholicæ ordiniſque Hierarchici perniciem, & ſummi Pontificis omniumque Epiſcoporum contumelias vergere, errores intolerandos, necnon ſchiſmatum & diſcordiarum ſemina continere, confeſtim*, hoc eſt ſtatim, *iudicaſſe Facultatem*, vt nemini ex ipſis per ſe verbis non perſpicuum eſt, licet tu omnia luſtrans, omneſque tentans exitus, quibus elabare, Cenſuræque aciem defugias, in tanta perſpicuitate rimulam, ridiculi muris inſtar, quæſieris.

Quod autem audita propoſitionum veſtrarum Lectione, Facultas dicatur eas Eccleſiæ, fidei, & Hierarchiæ contumelioſas iudicaſſe, arguere non potes niſi ſimiles SS. Patrum, in plerarumque hæreſum primo auditu, ſenſus & locutiones reprehendas. Quid enim mirum ſi fabri & opifices vitioſum opus ſui quiſque artificij vno ſtatim aſpectu agnoſcant, aſſiduos & peritiſſimos diuinarum rerum Tractatores errorum hæreſumque næuos, vel ipſa nouitatis ſpecie, ſtatim intueri? Cum Ariani in Concilio Nicæno
Theodoret. l. 1. hiſt. c. 7. compoſitam fidei formulam Patribus probandam obtuliſſent, *Eam perlectam*, inquit Theodoretus, *illi ſtatim conſciderunt, ſpuriam & adulterinam vniuerſi nominantes.* Cùm verò Epiſcoporum nonnulli Ario fauerent, *Epiſcopi qui conuenerant*, inquit Athanaſius, *placidè & humaniter poſtulabant vt ſuorum dictorum rationes redderent, ſeque non impios eſſe demonſtrarent. Illi autem vix incœperant hiſcere, cùm iam improbarentur.* Epiſcopi quoque Concilij Carthaginenſis cùm literas Herotis & Lazari Gallicanorum Epiſcoporum do-
S. Athan. in narrat. de Concilio Nicæn.
Epiſt. Conc. Carth. ad Innocent. quæ eſt apud Auguſt. 90. ctrinam Pelagij referentes accepiſſent, *Hic lectis*, inquiunt, *Pelagium & Cœleſtium autores nefary prorſus & anathematizandi ab omnibus nobis erroris aduertimus.* Vnde factum vt Pelagius & Cœleſtius qua fraude Zoſimo Papæ obrepſerunt vt ab eo Catholici haberentur, eadem Africanos Patres facilitatis nimiæ in credendo Epiſcoporum Herotis & Lazari literis, & præcipi-
Vid. epiſt. 3. Zoſimi ad Africanos Epiſcopos, & 4. eiuſdem ad eoſdem. tis in ſe damnandis celeritatis, eo modo quo tu Facultatem Pariſienſem & Galliæ Antiſtites, arguerint, vt cernere eſt in Epiſtolis Zoſimi Papæ eorum præſtigiis occupati. Semper enim hoc infelicitatis tibi adhæret, vt in hæreticorum tergiuerſantium dolos & in conſuetas eorum exceptiones incurras.

Digitized by Google

At illa maior etiam infelicitas vel malignitas potius, quod interciſa ſerie orationis, truncatoque ſermone Facultatis, inuidiam ei ex lacera parte moliaris. Nam poſt iſta quæ tu profers, *Audita lectione, propoſitiones in ſummam Eccleſiæ & fidei Catholicæ, ordiniſque Hierarchici perniciem, &c. vergere confeſtim iudicauit Facultas*, Hæc ſequentia ſunt quæ abſcidiſti, *Neque verò perſpecta inde mali atrocitate, ſufficere viſum eſt, vt generali quadam animaduerſione tam pernicioſa dogmata vniuerſim damnarentur, &c. Quapropter ne quid præproperè in re tanti momenti fieret, ſed omnia maturè ex ordine & conſilio peragerentur, ſtatuit Facultas primùm in priuatis comitiis ſelectorum Doctorum, &c.* Vnde liquidiſſimè patet dici Facultatem audita primùm doctrinæ veſtræ lectione, eius perniciem venenaque perſpexiſſe: Veruntamen vt propiùs inſpiceretur, ac ne quid temerè in re tanta fieret, ſpatium illi ſingulatim diſquirendæ decreuiſſe. Quid hîc criminis, obſecro te, acutiſſime Floyde? Quid hîc ad reprehenſionem loci aut ſuſpicionis, ſinceriſſime Ieſuita? Viden' acculationes integerrimæ Facultatis tua eſſe crimina, tuas ſycophantias, tuas impuritates?

Nam veſtrarum propoſitionum vim peſtiferam quænam, non dico peritiſſimorum Theologorum Facultas, ſed Chriſtiani cuiuſuis conſcientia, cui paululum nota Eccleſiæ facies & doctrinæ Catholicæ perpetuitas, non ſtatim prima lectione primoque auditu odorata eſt? Cuius animum librorum iſtorum audacia ipſa nouitate non percuſſit? Non vteretur hoc telo tua imbecillitas, niſi eum in locum te iam progreſſum intelligeres, vnde honeſta nulla regreſſio ſuperſit.

Simili fraude laniaſti verba Gerſonis de Bulla quadam Mendicantium, de qua ille ſuo tempore iis conceſſa, haud paulo mitius ac reuerentius, quàm tu velles, locutus eſt. Nouam eam Bullam expreſſerant inuſitato more à Sede Apoſtolica Fratres Mendicantes, præter omnem ſuperiorem Eccleſiæ diſciplinam. Ideo de illa ſic ſcribit vir ſummæ æquitatis, in ſumma Apoſtolicæ Sedis obſeruantia, retinentiſſimus, *Quam*, inquit, *aliqui ordinum quatuor Mendicantium impetrarunt, aut, vt verius dicatur, extorſerunt, vel per cautelam* (id eſt aſtutiam) *vel per inaduertentiam S. P. noſtri: Sanctus enim P. N. qui magnus eſt Theologus, nunquam rem talem admiſiſſet, ſi eam examinaſſet. Sed (vt per ſolennes in Vniuerſitate relatum eſt Magiſtros) omnia facta fuerunt ipſo ignorante; & ipſo inuito, ſaltem ſine iudicio aut deliberatione.* Quod quid mirum à Gerſone dici, cùm ipſi ſummi Pontifices & nunc & olim conqueſti ſint talibus inſidiis interdum appeti Sedem Apoſtolicam, rerumque ac curatum magnitudine nonnunquam fieri, vt quędam ab ea effluant quę accuratiori poſtmodum cautione componere atque inſtaurare neceſſe ſit? Quod de quadam in gratiam Mendicantium ipſorum nominatim ſurrepta à Pio V. Pontifice Bulla teſtatus eſt Gregorius XIII. vt infrà pluribus ſuo loco demonſtrabitur aduerſus Ieſuitam, qui ea Bulla non ſolum ita edita, ſed poſtea ſæpius reſciſſa, tamen pro legitima vſus eſt. Depone igitur in poſterum æmulationem iſtam Ieſuiticam in Gerſonem, cui tota tua Societas non habet quē conferat, non ſolùm doctrina famaq; per Eccleſiam Catholicā maxima, ſed etiam meritis in eandē illam Eccleſiam & in ipſam Sedē Apoſtolicam, cum qua eum fruſtra committere conaris, eximiis & grauiſſimis.

Vid ep. 19. Innocent I. ad Epiſcopos Macedoniæ, c. 7. &c.

Greg. XIII. in Bulla, In tanta, quæ eſt 9. ipſius.

In reſponſ. ad Appendicem Spongiæ.

Digitized by Google

IESVITA.

AT dicent propoſitiones vtriuſque libelli tam tetri eſſe & intolerandi odoris, vt confeſtim damnari debuerint, cùm nemo Catholicus, præſertim eruditior, tam mucoſis naribus ſit, qui non ſtatim putredinem perſentiſcat. En velamentum malitiæ; ſed illud retego. In primis quî credibile contra tot fidei articulos homines errare fœdè craſſéque potuiſſe, Theologiæ profeſſione claros; aut ſponte perfideque voluiſſe, pro vera fide vſque ad vincula laborantes? Qui geniti in gente vndique hæreſi infecta, Dei beneficio dicere verè cum Hieronymo poſſunt, *Nos nec Eccleſiam ſcidimus, nec à Patrum doctrina diſceſſimus, ſed ab ipſis incunabulis Catholico ſumus lacte nutriti Nemo namque magis Eccleſiaſticus eſt quàm qui nunquam hæreticus fuit.* Propoſitiones à Catholicis & talibus viris aſſertæ, quo magis tetræ, fœdæ, abominabiles videbantur, eo erant curioſius examinandæ, ne fortè contra autoris mentem aut verba malitioſè improbéque exceptæ fuiſſent. Quid quod ipſimet Cenſores diſertè affirmant, errores in his libris, præſertim Nicolai Smithæi, confeſtim non apparere, ſed ad ſummum obſcurè ambigueque tradi, vt ipſis acerrimè tota ingenij ſui perſpicacia contendendum fuerit, vt aliquid eruerent, quod Cenſura notaretur? Igitur tam difficili venatione defungi quî tam citò & celeriter potuiſſent, niſi quia illius qui eſt mendacij pater, voluntas fuit, vt ipſis citò occurrerent calumniæ, quas volebant.

Hier. ep. ad Theophil. aduerſus errores Ioannis Hieroſol.

RESPONSIO.

HÆc omnia iam in fumum & vmbras abeunt, ex dictis. Sic enim agit Ieſuita, quaſi ex prima ſtatim propoſitionum doctrinæque ipſius ſociorumque auditione, Cenſurarum in eas & damnationem Facultas ſine longiore mora diſquiſitioneque profuderit. Quod perfidioſum, & ex mutila illa verborum Facultatis prolatione ridiculè à Ieſuita elicitũ eſſe iam oſtendimus. Nam Facultas etſi vitium perniciemque præſentiſſimam doctrinæ Ieſuiticæ ex prima ipſa eius lectione perſenſerit, tamen *ne quid præpropere in re tanti momenti fieret, ſed omnia maturè ex ordine & conſilio peragerentur*, ſtatuit vt ſingulæ ſeorſum Doctorum familiæ pro ſe quæque ſtudioſius ea de re anquirerent, ampliuſque deliberarent. Imò in proceſſu ipſo diſcuſſionis poſtulatum iterum fuit à D. Syndico Facultatis, *vt in examine & Cenſura Propoſitionum ex libro Anglico excerptarum, paulo lentius, & ſcilicet pro rei grauitate maturius procederetur, quandoquidem præproperum iudicium ſæpius exerrationem pariat.* Vnde fit vt cauillatio, illa abſurdiſſima quam Ieſuita in vocula *confeſtim* obtruncata & diuulſa aucupatus eſt, & ex qua totum hunc paragraphum pertexuit, magis magiſque præter ante dicta, conteratur.

Cenſur. pag. 6.

Vt verò de propriis huius paragraphi ineptiis agamus, miſerum dictu eſt, & in ipſa confutatione miſerationem mouet argumentum eius, quo efficere contendit non potuiſſe eſſe apertam damnatarum propoſitionum vitioſi-

Digitized by Google

vitioſitatem, ſiue, vt loquitur, *putredinem*, ita vt eam quiuis Catholicus eruditior perſentiſceret, quòd ab hominibus *Theologiæ profeſſione claris, pro vera fide vſque ad vincula laborantibus* ſint emiſſæ, quos *credibile* non ſit *contra tot fidei articulos errare fœdè craſſéque potuiſſe.* Superbiæ iſta reſponſio eſt, non innocentiæ, non iudicij, non veræ Chriſtianæque ſanitatis? Quaſi verò iſti *Theologiæ* ſcilicet *profeſſione clari homines* clariores ſint, illuſtriores, eruditiores Origene tot portentoſorum dogmatum inuentore, Tertulliano, Didymo, Apollinari, Euſtathio, Neſtorio, Eutyche Archimandritâ, aliiſque innumeris, qui iſto genere gloriationis, ingeniique, eruditionis, librorum editorum, famæ ac nominis magnitudine non ſolùm Ieſuitas, ſed penè omnes orthodoxos Scriptores ſuperare potuerunt. Si verò de vitæ integritate fideique conſtantia & ſuſceptis pro ea laboribus ac periculis contentio fiat, ſcilicet comparandi erunt iiſdem iſtis, Origeni, Tertulliano, tam ſtrenuis eius ſigniferis, vitæque inculpatiſſimæ ad nimium vſque vitiorum odium cultoribus; Neſtorioque potiſſimùm, de quo miranda eſt illa Cœleſtini Papæ ad eum ipſum ſcribentis teſtificatio: *Tanta opinione vixiſti, vt tuis te aliena ciuitas inuideret, tanto nunc horrore vitaris, vt tui in aliis videant qualiter fuerint liberati.* Quare de eodem ad Clerum populumque Conſtantinopolitanum narrat, Gentiles ipſos, à quibus *teſtimonium bonum* Epiſcopo neceſſarium eſſe Apoſtolus docet, hoc ei teſtimonium dediſſe, quo ille magnoperè vtebatur, nunquam talem Epiſcopum extitiſſe: *Vtebatur*, inquit, *defenſione & laude Gentilium, Epiſcopum talem nunquam fuiſſe teſtantium.* Ac de ipſo miranda admodum & patenda illa vox Vincentij Lerinenſis, *Vt vni hæreſi ſuæ aditum patefaceret, cunctarum hæreſeon blaſphemias inſectabatur.* Denique plura proferre ſuperuacaneum eſt in rem clariſſimam, & ſuprà in Præfatione pluribus expoſitam. Quid enim notius ac frequentius, quàm vt vnius pluriumve hæreſeon infeſtiſſimi aduerſarij, in aliam viciſſim ruant, ex eaque etiam eripi non poſſint? Nam Nouatianos conſtat ab Ariana omni & Semi-Ariana progenie longiſſimè receſſiſſe, & fidei ὁμοουσίῳ fuiſſe tenaciſſimos, ita vt ab Arianis, non ſecus ac Orthodoxi, vexarentur, & prohibitis poſtmodum Imperatoriarum legum autoritate hæreticorum omnium conuenticulis ipſi ſoli conueniendi poteſtatem, quòd Nicænæ fidei propugnatores fuiſſent, ſemper obtinerent. Idem aliis hæreticis omni æuo, & hoc noſtro vſu venit. Atque vt tuo te telo petamus, ille ipſe, quem tu infrà tot hæreſum blaſphemiarumque inſimulas, Ioannes Barneſius, nonne Religioſus erat eius ordinis, quem vocas *Ordinem ſanctiſſimum almifici Patris S. Benedicti*, & in eo *Presbyter, Theologiæ profeſſor*, & profeſſor *miſſionis Anglicanæ, primuſque Congregationis Hiſpaniæ aſſeſſor?* Quem ſi nihilominus credi velis ſcripſiſſe *librum conuitiis, calumnus, mendaciis, hæreſibus, blaſphemiis ſcatentem*, quonam modo ſimul credi iubes, Theologiæ profeſſionem, & ſuſceptos pro tuenda fide labores, eximere hominem ab errorum hæreſumque etiam apertarum profeſſione? Niſi fortè ſoli Ieſuitæ eximij quidam ſunt periculis, affectibus, corruptelis, quibus cæteri patent, ſoli intacti. Paulò antè Catholicis omnibus Vniuerſitatibus inſultans, negauit eas priuilegium habere, ne fœdè errare poſſint; *Nulla*, inquit, *Catholica*

Vid. Vincēt. Lerin. Commonit. c. 6. 16. 23. 24.

Cœleſt. epiſt. ad Nestor. Conc. 1 pars. 1.

1. Tim. 3.

Cœleſt. epiſt. 14. ad Clerū & plebem Conſtāt. tom. 1. Concil. Vincent. Lerin. Cōmon. c. 16.

Socrat. l. 1. cap. 7.

Idem l. 4. cap. 9. Sozom. l. 6. cap. 9. Sozom. l. 2. cap. 30.

Spong. pag. 103.

Infrà, Cauſa 7.

Digitized by Google

Vniuerſitas, nedum Pariſienſis, priuilegium habet ſibi à veritatis fonte conceſſum vt in fide fœdè errare non poſſit; hoc verò priuilegium ſi ſoli Profeſſores Ieſuitarum præ omnibus etiam Catholicis Vniuerſitatibus habent, quidni proferunt? Nimiùm Moliniſtæ ſuperbiæ tumore inflantur, nec ſeipſos noſcunt, nec humanæ ſortis meminerunt, nec propriæ imbecillitatis conſcij ſunt, nec diuina iudicia horrent, arrogantibus præcipuè metuenda; ſibi omnia ſumunt, & humanis præſidiis, imò ſæpius nocumentis, præfidenti & minimè Chriſtiana ſecuritate ſuperbiunt. Creduntne malas cupidines
1. *Cor.* 8. occæcare, ambitionem ſubuertere, *ſcientiam inflare?* Illam præcipuè Scholarum ſuarum vernaculam ſcientiam, totam humanæ contentionis, opinabilem, volaticam, parum Scripturæ, Patrum, Traditionis antiquæ, vbi Chriſtianæ Doctrinæ veræque Theologiæ prora & puppiſeſt, ſolicitam, ſuis inuentis, ingenij conatibus, nouitatibus, & immani cuidam licentiæ indulgentem? Hinc illi errores, hinc illæ hæreſes, vnde ipſi ſe ab errorum hæreſumque periculo tutos putarent; nec quamdiu iſta ratione res diuinas ſcrutari pergent, ab eiuſmodi caſibus longè abeſſe poterunt, vbi maximè vtilitatum, gloriæque, ac ſtudiorum vehementiorum impetu propellentur. Quid enim procliuius ad lapſum, quid aduerſus illecebrarum animi perturbationumque maiorum turbines imbellius ac mobilius, quàm mens ei doctrinæ immerſa, quæ, omiſſa diuinorum fundamentorum ſtabilitate, tota in humani ingenij ſcopulis hæret & fluctuat? Tota humanæ ventoſitatis caligine circumfuſa eſt? Mirari interdum ſoleo, non plura ab iſtis peccari. Nihil enim eſt, quò iſta via eos progredi non oporteret, niſi diuinæ in Eccleſiam prouidentiæ benignitate continerentur.

1. *Tim.* 4. *Attendant*, obſecro, *ſibi & doctrinæ*, nec Theologicæ iſti profeſſioni ſuæ confidat Ieſuita Floydus, quæ ſi ſolidior, firmior, diuinior eſſet, tamen meminiſſe debuerat illud Apoſtoli, *Si habuero prophetiam, & nouerim myſteria omnia, & omnem ſcientiam, & ſi habuero omnem fidem, &c. Charitatem autem non habuero, nihil ſum.* Quod ſi nauatam pro fide operam, acceptaſque eius cauſa moleſtias, germanum charitatis argumentum putet, audiat
Rom. 3. conſequentia; *Et ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & ſi tradidero corpus meum, ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt:* Nimirum ne quis ſuperbiat, *ſed omne os obſtruatur, & ſubditus fiat omnis mun-*
1. *Cor.* 10. *dus Deo*; Et *qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat.* Si ergo iſtis omiſſis vera indubiaque charitatis ſigna quæris, audi eum deſignantem, *Charitas patiens eſt,*
1. *Cor.* 13. *benigna eſt, charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non eſt ambitioſa, non quærit quæ ſua ſunt, non irritatur, non cogitat malum, &c.* Quæ vide, ſodes, ſingulatim num in libris veſtris, num in ſpurciſſima Spongia, num in audaciſſima querimonia, num in tota iſta, quam mouiſtis, Anglicana contentione & tragœdia demonſtrare poſſis; ac deſine vincula neſcio quæ, carceres, martyria, quæ à pœna ſpectanda non eſſe audis docentem Paulum, & ex eo docuerunt ſancti Patres, in errorum apertiſſimorum defenſionem impingere.

Vbi enim potiſsimùm res ipſa loquitur, argumentis tam ieiunis, tam exoletis, toties fallacibus & falſis nihil eſt loci. Patent autem manifeſti

Digitized by Google

errores, non noſtro duntaxat iudicio, ſed omnium factioni veſtræ non adſtrictorum, & paulo eruditiorum conſenſu. Quod enim ſcribere auſus es, *ipſoſmet Cenſores diſertè affirmare, errores in his libris, præſertim Nicolai Smithæi, confeſtim non apparere, ſed ad ſummum obſcurè ambiguéque tradi*, clariſſimum figmentum eſt, quo errores clariſſimos malè tegis. Nam de Danielis Apologia, id eſt, tua, diſertè contrà ſcriptum eſt, eam *idem virus apertius, & in ſpeciem ſimplicius effundere, omni æquiuocatione amota.* De Smithæo verò, non dictum omninò *errores in eo non confeſtim apparere;* imò de illo nominatim pronuntiatum eſt, id quod paulò antè futiliter exagitaſti, Propoſitiones *audita* earum *lectione, in ſummam Eccleſiæ ac fidei Catholicæ ordiniſque Hierarchici perniciem vergere, confeſtim iudicaſſe Facultatem.* Etſi enim Nicolaus Smithæus, orationem ſuam quæſitis verborum ambagibus implicuit, vt haberet latibula quò ſe proriperet, ſi quis doctrinæ ipſius nouitatem vrgeret; non tamen ita eam texit, quin illam etiam tantum elucere voluerit, vt ab iis, quibus eam parauerat, percipi poſſet. Qui igitur ab eo errores ſimplicioribus veteratoriè innuuntur, iidem peritioribus apertè inclareſcunt, non ſolùm propria ipſa eorum perſpicuitate, ſed illa ipſa fucorum æquiuocorumque tortuoſitate, quæ in eiuſmodi rebus non minus flagitioſa eſt, quàm aperti errores. Nemo enim in fidei negotio ambiguitates quærit, niſi ex certo *errandi, & in errorem mittendi* conſilio, vt falſitas quæ palam eminens odia potius quàm amores excitatura erat, prætextâ inuolucris turpitudine, rudium animos illaqueet. Hæc fraus, hoc captionis artificium, ſimplici diluciduque blaſphemia nocentius & odioſius eſt, omnibus penè hæreſibus ſolenne, nuſquam à ſanctis Patribus non exprobratum, in Eccleſia iam infame, ideoque quouis errore certius & inſignius malæ mentis ac hæreſeos argumentum. Nam errores quantumvis fœdos, inſcitia vel imprudentia parere poteſt; iſtud autem artificium, ſola induſtria & meditata cogitatio machinari poteſt.

Digitized by Google

iudicia, autoritate Stephani & Guilielmi Epiſcoporum Pariſienſium, illa ipſa, quam te laudare ſimulas, Sanctorum Bonauenturæ & Thomæ ætate. Quæ ſi in arrogantiæ argumentum trahere velis, arrogantiſſimam fateare neceſſe eſt, quam modeſtiſſimam prædicaſti. Nolo altius ſcrutari tuas inanitates, nec quærere quo iudicio aut fide animi dicas, Academiam Pariſienſem illis temporibus modeſtiâ reliquas ſuperaſſe, & alios Theologos, *Regulares præſertim, in pretio habuiſſe*, quam paſſim queri ſoletis infeſtam fuiſſe illa in primis ætate Religioſis Mendicantibus, eorumque cauſa negotium ipſi D. Thomæ facеſſiſſe. Multa tibi condonare neceſſe eſt, ne immenſam præcipitis tuæ loquacitatis reprehenſionem ſuſcipiamus. Tantum memineris teſtimonio tuo de illorum temporum Academiæ Pariſienſis modeſtia, & in Regulares æquitate, confutatam eſſe vulgarem illam tuorum Sodalium, de eorundem temporum illius in eos iniquitate, querimoniam.

Quanquam vt à tuis abſurditatibus ad rem ipſam accedamus, certum eſt Theologiæ Facultatem Pariſienſem, vt tum modeſtia inſignis fuit, ita eâ ſemper effulſiſſe, & nunc iſta in primis virtute, apud omnes in laude eſſe atque in honore. Adeò infœliciter ac ſiniſtrè criminandi anſas arripis, vt id potiſſimùm ei deeſſe arguas, quo ea maximè antecellit, & ea re inuidiam ei facere ſtudeas, qua publicam hominum commendationem, & quaſi venerationem commeruit. In ſumma enim eruditionis fama, illud ei præcipuo Dei munere, & minimè apud eruditos vulgari conceſſum eſt, vt ſumma ſimul ſimplicitatis ac modeſtiæ fama floreat, ſapientia ſimplicitatem condiens, ſimplicitatem ſapientia, Chriſtianoque ac diuino more, non ſapientiam candoris expertem, fallacem, bilinguem, aſtutia, cupiditate, æmulatione turgidam, humano vel ſerpentino potius ac diabolico more conſectans. Sunt enim quidam homines, vt cum Apoſtolo loquar, *ſeipſos amantes, cupidi, elati, ſuperbi*, de quibus illud dicere licet quod de Neſtorio Cœleſtinus, *Non partim columbæ ſimplicitati, ſed in toto ſtuduit ſerpentis aſtutiæ.* Ab horum moribus longè abhorruit, & nunc cum primis abhorret Facultas Pariſienſis, non ſcientiam ſuam ad locupletum obſequelam componens, non proceribus captandis ſtudens, non omnia omnibus perſuerſâ Apoſtoli imitatione ſe exhibens, vt omnia ex omnibus aſſequatur, ſed veritatis ſimpliciter amans, iuſtitiæ ſtudioſa, fucorum inimica, paruo contenta, neminem ambiens, nemini palpans, ſuum cuique purè exoluens, *cui timorem timorem, cui honorem honorem*, æquitatis verò & integritatis vindex incorruptiſſima. Hanc ei modeſtiæ famam, publicamque opinionem nec Ieſuitis omnibus ſat potentiæ, nec Ieſuitæ Floydo ſat ingenij eſt vt eripiant. Ipſi potius vt tale hominum iudicium promereri poſſint, magnoperè laborabunt. Quamuis enim popularitatem omni ope colant, & præcipuoquodam conciliandorum mulcendorumque hominum artificio inſtructi eſſe dicantur, fit tamen, neſcio quo fato, vt modeſti, & humiles haberi non poſſint, & à cæteris ordinibus, ſua quadam præfidentia & ſuperlatione animorum, quaſi proprio inſigni ſecernantur.

1. Tim. 3.

Cœleſt. epiſt. 14. ad Clerum & pop. Conſtant.

Rom. 13.

Si verò de aliorum contemptu dicendum ſit, quanta ille, obſecro, cæcitate obiicitur ei Facultati, à qua non ſolum patrij, ſed & externi Theologi,

Digitized by Google

iam olim humaniſſimè ſuſcepti ſunt, hodieque ſuſcipiuntur? Quæ tantum abeſt à cuiuſquam Theologi contemptu, vt omnes propemodum ac nobiliſſimos quoſque, materno quodam affectu quaſi à ſe ortos intueatur & amplectatur, eorumque laudes ſuas ducat? Quem enim illa contempſit? aut quis non eius alumnus, vel ab eius alumnis oriundus, vt eam mutuo amore proſequi debeat? De præcipuis loquor, quorum pauci admodum non ab hac origine fluxerunt.

Quod ſi propter quorundam notiſſimos errores ab ea proſcriptos, eorum contemptrix habenda eſſe dicatur, videat abſurdiſſimi commenti artifex, ne omnes penè Theologos, Eccleſiamque ipſam quæ eoſdem errores non probat, eodem crimine aſpergere videatur. Nulla enim eſt communi Theologicæ Facultatis conſenſu reprobata doctrina vt hæretica vel à fide aliena, quam vel non aperta Eccleſiæ vox, vel tacita Theologorum conſenſio repudiet.

Nam articulos ab ea ſuis alumnis præfinitos, & ſolenni iuriſiurandi lege Impoſitos, non interpretabitur, opinor, Ieſuita Floydus in aliorum Theologorum ſecùs fortè ſentientium contemptum, ne ſuam quoque Societatem, peneque omnes Familias, ſimilia placita ſuis præſcribentes ab aliorum ſenſu abhorrentia, contemptrices quoque faciat, & ſuperbas, & arrogantes. Quas tamen ipſas Facultatis definitiones Cenſuraſque contemni ab aliis, & *ſi quis eas obiiciat*, *irrideri* dicere potuit ſolus Floydus, homo nullius in conuitiando blaterandoque religionis, dummodò eam Facultatem cuius iudicio doctrinæ ſuæ infamiam patefactam eſſe cruciatur, deiiciat, vt ea deiecta damnationis ſuæ labem eius ruina obſcuret. Norunt Theologiæ periti, & in libris Theologicis verſati, vbique ab omnibus Scriptoribus, tum Theologis, tum aliis, honorificam huius Facultatis haberi mentionem; nec ſolùm eius iudicia in rerum grauiſſimarum confirmationem ab iis adhiberi, ſed etiam eos ipſos, qui ab eius ſententiis in illo genere doctrinarum vtrinque adhuc liberarum diſcedere ſe fatentur, non id facere ſine præfatione honoris, & ſine magna ipſius autoritatis profeſſione, eo modo quo à propriis grauiſſimorum virorum, atque interdum etiam ſanctorum Patrum opinionibus receditur, incolumi & inuiolata eorum fide ac dignitate. Neque extat vllus Theologus, excepto Floydo, qui à Theologorum choro, obtantam errorum imperitiæque colluuiem, iure ablegandus eſt, qui vllas Facultatis Pariſienſis ſententias, aut vlla cuiuſcumque generis decreta, vel contempſerit, vel ea proferentem deriſerit, vt ſcribere audet homo deplorandæ magis, quàm ridendæ temeritatis.

Quod ſi, quia quidam fortaſſis Theologi docuerunt, vel docent, doctrinas ab hac Facultate improbatas & damnatas, vt ab antiquæ fidei puritate diſcrepantes, ideo illos ab ea contemni, eamque ab illis contemnendam putas; iudica igitur Theologorum contemptores, & à Theologis contemnendos eos omnes, qui talia iudicia, non communi ampliſſimæ vnius Facultatis conſenſu, ſed priuato ſuo ſenſu ferre audent, vt tu ipſe audes, & alij te maiores, quemadmodum ſuprà infráque oſtenſum eſt. Traditione enim antiqua, & perpetua Eccleſiæ conſenſione, niti debent rerum Theologicarum, veræque Sophiæ Myſtæ, illinc pendere, illuc ſpe-

Suprà in præfat. infrà ad Spõg. prop. vlt. tit. 2. de ſacr. Cõfirm.

Digitized by Google

ſtare, eò totam animi aciem intendere, vt quicquid ibi deprehenderint, pro certo ſinceroque habeant; quicquid illinc alienum videant, pro nouo & peregrino auerſentur, quicumque hominum, quocumque nomine aut fama præditorum reclament, & in alios tramites abierint. Non enim hominum iudiciis vel arbitriis ſtat diuina fides diuinæque doctrinæ veritas, ſed diuina Chriſti Apoſtolorumque traditione, incorrupta Eccleſiæ propagine ad nos perlapſa, & ad finem orbis, atque ad ipſum cœli aditum propaganda. *Verbum enim Domini manet in æternum*, neque *apex vnus aut iota vnum* deficere poterit, quantumcumque homines ac mundus ipſe deficiat. Qui ab iſta norma defluxerunt, tantum abeſt vt contemni dici poſſint, cùm vel arguuntur ab ea receſſiſſe, vel ad eam reuocantur, vt ipſi potius dicendi fuerint diuini magiſterij contemptores, niſi humana potius imbecillitate, & ipſa ſpecie veritatis, quàm errandi ſtudio prolapſi eſſent. Eorum verò reprehenſores, redeundique in viam adjutores, non contemptores eorum ſunt, aut ab iis contemnendi ſunt, ſed propter ſincerum & infucatum veritatis, quam quibuſvis hominibus anteferunt, amorem, & ab iis ipſis, & ab omnibus aliis in amore honoreque haberi debent eo maiori, quo *Deo magis quàm hominibus placere* voluerunt.

Non igitur contemnit quemquam Pariſienſis Facultas, nec à quoquam contemnitur. Illi potius & contemnunt, & meritò contemni debent, quibus ſummum in primis ſtudium eſt alienorum laudes, præcipuorum maximè & præſtantiſſimorum, clam, palam, per ſe, per emiſſarios arrodere & concerpere, ne concupitæ ab iis præcellentiæ, & literarum omnium principatui officiant. Cuius moris exempla illuſtria in oculis eruditorum verſata ſunt, & quotidie verſantur. Non cadit in Pariſienſem Facultatem iſte animus, quæ ſe omnibus æquiſſimam, omnium laudibus fauentem, omnibus amicam benignamque præbet, in primis Regularibus, quos Ieſuita ineptiſſimè ſcribit ab ea *olim in pretio habitos*, quaſi nunc aliter quàm olim, legitimis ab ea quibuſcumque officiis, quæ à pia Societate poſtulari poſſint, afficiantur. Non minus illi hodie quàm olim *Pariſiis prælegunt*; non minus benignè à Facultate accipiuntur. Si Ieſuita *Lectoribus Sanctis*, quales SS. Thomas & Bonauentura, eos carere cenſet, non eſt culpa Facultatis, quæ illis non minora hoc tempore doctrinæ ac virtutis exempla, quàm olim ſuppeditat. Nec tamen arbitror, Ieſuitas è Profeſſoribus ſuis ſanctiores prolaturos eſſe Lectoribus Regularium *qui Pariſiis prælegunt*, quantumcumque eos non ſolùm doctrinæ omnium maximæ, ſed etiam ſanctitatis laude amplificare ſoleant. Sic enim iſte Floydus Thomam Sanchez ſodalem ſuum, *ſanctitatis laude non obſcurum* prædicat; ſic alij Suarem, alij alios; vt aliarum Religionum piiſſimis, & ab ambitu alieniſſimis hominibus interdum riſum moueant, vt nonnumquam experti ſumus. Pater etiam Binetus, magni apud Floydum nominis autor, Cardinalem Bellarminum in libro toties ab iſtis obtruſo, à nobis exploſo, ſic appellare auſus eſt, *Sanctæ memoriæ Cardinalem Bellarminum*. Nec pudet ſpiritus illos grandes, typhumque innatum ad cœlum vſque & in paradiſum protendere, vt ſi felices illic animæ ſuperbiam arrogantiamque amplius non ſuſcipiunt, ipſi pro illis ſuperbiant, & inde miſeri fiant, vnde illæ fortè beatæ

In Spong. prop. 5. tit. 4. de Hierar. & Regular.

In libello François Fontaine, *pag.* 204.

Digitized by Google

ſunt. Sanctos igitur eius adſcriptitios & voluntarios, non ſuæ adhuc ſanctitatis, ſed ſuorum vitioſitatis teſtimonio factos, lubentes Ieſuitis relinquent Regulares *Pariſiis prælegentes*, ac lubens relinquet tota Pariſienſis Facultas, modeſtiâ & humilitate ſuos magis in cœlum & ſanctitatem attollens, quàm faſtu & ſuperbia à cœlo & ſanctitate dejiciens. Quanquam non pauca in hanc etiam gloriationem, Ieſuiticam reponere poſſemus, non ſolùm ex ſæculis ſuperioribus, ſed ex hoc etiam repetita, quæ ſilentio præterire malumus, & in hominum conſcientia relinquere. Satis eſt ipſum hunc Facultatis immaniſſimum obtrectatorem, agnoſcere ſæpius in *celeberrimæ Academiæ Magiſtris* (ita enim in caput ſuum loqui cogitur, vt proprio ore ſe iudicet, qui *celeberrimam Academiam* tam inſanè proſcindat) *non deeſſe doctrinâ inſignes, à turbulentis affectionibus alienos, &c. probitatis exempla, imò ſanctitatis.*

In Cauſa 5.

IESVITA.

POSSEM huius generis plura exempla congerere; ſed duo tantùm attingam, quia principia ſunt, quibus Cenſura in hos libros propè tota innititur. Facultas Pariſienſis definiuit, *Errorem eſſe in fide dicere Curatos non eſſe Prælatos Hierarchicos, hoc eſt, principantes & dominantes per primam Chriſti inſtitutionem:* cuius articuli teſtis eſt Gerſon contra Bullam Mendicantium, to. 4. pag. 457. At omnes propè reliqui Theologi contrà ſentiunt, non eſſe propriè Prælatos, non habere dominationem, ſeu iuriſdictionem fori externi ex vi iuris communis, ac ideo neminem excommunicare poſſe. Ioannes Maior in 4. d. 24. q. 3. in fine ſic ſcribit: *Tam Epiſcopi quàm Curati ſunt de iure diuino quemadmodum Romanus Pontifex, nec aliquis prorſus homo poteſt illud ius, & illas poteſtates tollere de Eccleſia, pluſquam ſummum Pontificatum, licet Petrus Paludan. & Ioannes de Turrecremata teneant oppoſitum, ſed hoc quod ipſi tenent, cenſuit in fide hæreſim Facultas noſtra.* At Theologi hanc Cenſuram flocci quidem faciunt. Turrecrematæ ſententia vbique gentium defenditur, Curatos iuris diuini non eſſe, Epiſcopos non habere immediatè diuinitùs, ſed à ſummo Pontifice ſuam poteſtatem, illamque comparatiuam: *Curati ſunt tam de prima Chriſti inſtitutione, quàm ſummus Pontifex*, etiam execrantur.

Zecchius de Repub. Eccl. tit. de Prælat. c. 1. Sayrus in Theſauro, l. 1. c. 6. n. 2. qui plurimos citat.

Vid. Bellarmin. de Rom. Pont. lib. 4. cap. 24.

RESPONSIO.

MVLTA imperitiſſimè peccas & garris, nec habes hoc loco quicquam, quod à Pariſienſi Facultate in vllius Theologi contemptum decretum eſſe, aut à quoquam contemni poſſe, oſtendas. Multa verò refers quibus ille contemptus, quem tot ſuperioribus hallucinationibus indigniſſimis meruiſti, magno cumulo augeatur.

Primò, ridiculè ſimulas duo illa capita quæ attingis de inſtitutione diuina poteſtatis Epiſcoporum & Parochorum *principia eſſe quibus Cenſura in*

hos libros prope tota innititur. Quod ita perſpicuè falſum atque abſurdum eſt, vt nulla ſit damnata librorum veſtrorum propoſitio, quæ vlla doctrinæ iſtius parte nitatur, quæque non æquè meritò ab iis qui alterutrum ſentiant, damnari debeat, vt liquidò patet ex tota propoſitionum damnatarum Cenſuratumque ſerie, quarum nullius expoſitionem & confirmationem ab eiuſmodi doctrinæ patrocinio duximus. Quid portò in duobus iſtis capitibus ineſt, de ſacramento Confirmationis, de Religioſo ſtatu, de ſtatus Epiſcopalis perfectione, in quibus Cenſuræ pars longè maxima, & præcipua verſatur? Tu quid effutias nihil laboras, & dummodo aliquid fallaciter inſuſurres, quo imperitorum animi lactentur, magnum ſtropharum mendaciorumque operæpretium habes. Deinde quo tandem ore aſſeueras, idque appoſito etiam loco Gerſonis, & affictis ei verbis, *Facultatem definiiſſe eſſe errorem in fide dicere, Curates non eſſe Prælatos Hierarchicos, hoc eſt, principantes & dominantes per primam Chriſti inſtitutionem?* Vbi enim mihi illa verba, iſtamque Cenſuram Facultatis in toto Gerſone reperias? Nuſquam eſt. Tu commentus es, & tumultuaria lectione, ſi non electione improba, conflaſti, temeritatis tuæ fœtum. Nam Gerſon, neque ait vſquam opinionem eorum, qui Parochorum poteſtatem iuris diuini negant, erroribus in fide annumeratam eſſe à Facultate; nec iſto quem citas loco eam, quod mirum tuæ ſtoliditatis ſpecimen eſt, ait diuinæ inſtitutioni aſſertam. Hæc enim ſunt iſtic Gerſonis verba: *Domini Curati ſunt in Eccleſia minores Prælati, vt ſuprà in inſtrumento reuocationis Fratris Ioannis de Gorello.* Deinde addit: *Hæc determinatio Facultatis Theologicæ facta fuit valde ſolenniter, ex præcepto expreſſo Magiſtrorum in Theologia quatuor Ordinum Mendicantium, & pronuntiata per Magiſtrum Ioannem Gourel, propria ſua voluntate, in Aula Epiſcopi Pariſienſis.* Qua definitione Magiſtrorum quatuor Ordinum Mendicantium, & totius Facultatis propoſita, ipſe quædam ſuo marte addit, *per modum corollarij*, inquit; & inter cætera, hoc: *Domini Curati in Eccleſia minores Prælati ſunt Hierarchici, hoc eſt, Principantes aut Dominantes per primam Chriſti inſtitutionem.* Fœdè igitur aberras aut fallis, & quod eo loco Gerſon ſuo nomine proloquitur, id tu Facultati aſſignas; Et quod tu errorem in fide iudicatum eſſe à Facultate ipſo teſte affirmas, in eo ille ſuo te ſilentio mutoque teſtimonio iugulat, nullam habens de errore in fide iſto loco literam. Hæccine ſunt exempla, quibus aſpernabiles Facultati Pariſienſi cæteros Theologos probas, ipſamque viciſſim iis contemptam? Patet ergo tum hinc, tum aliunde, doctrinam de diuina Parochorum inſtitutione, non ſic aſſertam eſſe à Pariſienſi Facultate, quaſi contrariam, erroneam, aut à fide abhorrentem iudicarit; ſed ſolùm eam alumnis ſuis præſcripſiſſe, vt Scripturis Patribuſque congruentiorem, neque pati ſtatuiſſe quicquam ab ea alienum in Scholis ſuis doceri. Quod illa ſicut ſine cuiuſquam contumelia ſancire potuit, ita hanc eius conſtitutionem nemo vnquam ſpreuit, ſed omnes magni ponderis atque autoritatis habuerunt, illi etiam qui ab ea opinione diſſentiunt.

Quare quod adjicis, *Omnes propè Theologos contrà ſentire Parochos non eſſe propriè Prælatos, non habere dominationem ſeu iuriſdictionem fori externi ex vi iuris communis, ac adeo neminem excommunicare poſſe*, neſcio quos tu Theolo-

Vid. in Spõg. propoſ 4. int. de Hierarch. & Regul. S. Thom. 22. q. 188. art. 4. ad 4. & 5. Idem 3. p. q. 67. a. 1. ad 2. Idé ſupplem. q. 22. ad 1. in corp. Alex. 3. cap. cùm ab Eccl. de off. Iud. Ordin. Clemens 3. cap. tua de Cleric. agrot.

gos appelles, cùm Scholæ Theologicæ Principem S. Thomam ſcire debeas doctrinæ iſtius Patronum eſſe, quam tu ab omnibus prope Theologis ſperni ſignificas. Loca eius clariſſima in reſponſione ad Spongiam tuam proferuntur, ex quibus diſcere nunc ſaltem potes Parochos à D. Thoma ſæpius dici *Prælatos Ordinarios, minores Eccleſiarum Principes*, & iuriſdictionem eis externam, ſeu excommunicandi poteſtatem iure communi tribui, quamvis eâ minus vtantur. Diſcere item potes eandem in illis poteſtatem declarari à Romanis Pontificibus, & idem Prælatorum nomen illis dari, extareque ea de re publicè relatas in ius Pontificium Sanctiones. Accedit non paucorum extra Pariſienſem etiam Facultatem Theologorum, in ipſa quoque Romana vrbe, conſenſus. Nec vllus eſt, qui doctrinam iſtam ſaltem probabilem admodum non fateatur. Tu ſolus Cenſuræ œſtro ſtimulatus aliter ſapis. Quid verò mirandum Parochos dici minores Prælatos, & Eccleſiarum Principes à Pariſienſi Facultate & D. Thoma alumno eius, cùm è veſtra Societate ſint, qui hoc idem nominis & dignitatis non ſolùm quibuſvis Preſbyteris, ſed etiam Diaconis addicant? Ita enim

Bellarm. l. 1. de Cler. c. 11. & lib. de Sacram. Ord. cap. 6. Append. ad Smith. n. 11.

docet Cardinalis Bellarminus pluribus locis: *Diaconi etiam ſi miniſtri dicuntur, & ſunt, ſi comparentur ad ſacerdotes, tamen ſunt etiam Principes & Præſules, ſi comparentur ad plebem, & ideo dicuntur Hierarchæ.* Et accinunt Smithæanæ Appendicis autores ſocij, iſtam cum eo doctrinam ex Dionyſio probantes; cum hoc tamen, ne cui minus ſapiat, condimento, vt velint, etiamſi Sacerdotes & Diaconi hodie non ſint Eccleſiæ Præſules, olim tamen fuiſſe. Qua de re pluribus in Spongiam, & latius alibi dicetur. Tu quoque, Floyde, ſi hæc probes, facilius multò patieris Parochos, qui Diaconis & ſimplicibus Preſbyteris maiores ſunt, & in Hierarchia ſuperiores, Prælatos & Eccleſiæ Principes haberi. Hæc de Gerſone ſint dicta.

Maiorem grauioris noxæ & acerbioribus verbis inſimulas, hanc ei propoſitionem affingens: *Curati ſunt tam de prima Chriſti inſtitutione quàm ſummus Pontifex.* Quæ propoſitio non eſt eius, nec in loco quem producis, extat. Prorſus enim aliter ſcribit Maior: *Tam Epiſcopi quàm Curati ſunt de iure diuino, quemadmodum Romanus Pontifex.* Quæ tu verba more tuo, & ſolita fide aſperanda cenſuiſti, & in odioſam comparationem commutanda, quaſi Maior Curatorum dignitatem Pontificiæ dignitati, aut eorum inſtitutionem inſtitutioni Pontificiæ, aut denique doctrinam de diuina Parochorum inſtitutione, doctrinæ de diuina Pontificis inſtitutione æquare voluiſſet. Quæ omnes æqualitates & comparationes verè improbæ & execrandæ ſunt, nec à Ioanne Maiore, nec à ſano vllo Theologo traditæ. Nam nec Parochorum dignitatem quiſquam, non infra dignitatem & Pontificiam & Epiſcopalem longè demittit; Nec Pontificiæ dignitatis inſtitutionem non longè grauiorem, & vt ſic dixerim, principaliorem non fatetur; Nec denique doctrinam de diuina inſtitutione Pontificiæ poteſtatis, non longè certiorem & fundatiorem agnoſcit, quàm doctrinam de diuina inſtitutione Parochorum. Nam ſummum Pontificatum diuina & Catholica fide diuinitùs inſtitutum omnes credimus, non item Parochorum ſtatum; Cuius diuinam inſtitutionem etſi veriorem, Sanctorúmque dictis conuenientiorem doceat Facultas Pariſienſis, eos tamen

Digitized by Google

qui contrà ſentiunt, hæreſeos aut erroris non arguit, nec omnino doctrinam ſuam Catholicæ fidei partem arbitratur. Iſtis ergo æqualitatibus amotis, verè impiis & abdicandis, quas tu ficta audaciori locutione Maiori imponere voluiſti, & per eum toti Facultati, vt non eam, ſed tua figmenta execranda demonſtrares, facile videt quiuis Theologus eos qui diuinam inſtitutionem Parochorum officio tribuunt, ſine culpa aut ſuſpicione dicere poſſe, tam Parochorum dignitatem, quàm Romani Pontificis poteſtatem eſſe diuinæ inſtitutionis, id eſt, vtramque eſſe, tum hanc, tum illam: quemadmodum iis qui omnes ordines, etiam minores, diuinæ inſtitutioni adſcribunt, ſecuriſſimè dicere licet, Tam Oſtiarios, Acolythos, Subdiaconos, quàm Preſbyteros diuinitus eſſe inſtitutos. Nec in iſtis locutionibus quicquam reprehendi ſolet, ſi omnimoda comparatio non addatur, aut etiam remoueatur; ſicut à Gerſone diſertis verbis remota eſt hoc modo. *Sequitur*, inquit, *quod de ordinatione eſſentiali & ſtabili, ſanctæ Eccleſiæ æquè benè eſt ſtatus Curatorum ſicut ille Prælatorum, Cardinalium, Archiepiſcoporum: imò verò ſicut ſtatus ipſius Papæ, quamuis non ſit adeo perfectus.* Comparationem aliquam fieri poſſe docet, ex ſententia Facultatis, & eorum qui eam ſequuntur, ſed ita vt plena non ſit, aut æqualis, & perfectio longè amplior penes Pontificatum maneat, adeoque penes Epiſcopatum; eo modo quem antè diximus. Atque hanc ipſam inæqualem comparationem ſatis indicauit Maior, dum vſus non eſt vocibus *tam & quam*, à Floydo ſuppoſitis, ſed vocula, *quemadmodum*, quæ ſimilitudinem ſolùm aliquam, inter Pontificum & Parochorum inſtitutionem, clarius ſubjicit animo audientis. *Gerſon ſerm. cont. Bull. Mend. to. 4.*

Execratione depulſa à capite Ioannis Maioris, quam ei caſti animi interpres, per eumque Facultati admouit, & in ipſum reuoluta meritò contemptiſſimæ falſitatis, facilè contemptum, quem eidem Cenſuræque ab eo relatæ aſpergit, expiabimus. *Cenſuram*, inquit, doctrinæ Petri Paludani, & Ioannis de Turrecremata à Facultate Pariſienſi, vt ait Maior, damnatæ, *Theologi ne flocci quidem faciunt.* Quàm vereor ne te potius, mente flocco leuiore & futiliore, quæ non capis, blaſphemantem! *Turrecrematæ ſententia vbique gentium defenditur.* Quæ? *Curatos iuris diuini non eſſe, Epiſcopos non habere immediatè diuinitus, ſed à ſummo Pontifice ſuam poteſtatem.* Te ne tantâ fidentiâ delirare? Te ne ſtolidiſſimos æſtus in re tanta offundere? An enim iſta eſt Paludani & Turrecrematæ ſententia, quam Maior *in fide hæreſin* dicit habitam eſſe à Facultate, *Curatos iuris diuini non eſſe, Epiſcopos non habere immediatè diuinitus, ſed à ſummo Pontifice ſuam poteſtatem?* Quid ita vindictæ ardore inflammaris, vt ipſa verba Maioris non legas, non videas, non perpendas? *Tam Epiſcopi*, inquit Maior, *quàm Curati ſunt de iure diuino quemadmodum Romanus Pontifex; nec aliquis prorſus homo poteſt illud ius & illas poteſtates tollere de Eccleſia, pluſquam ſummum Pontificatum, licet Petrus Palud. & Ioannes de Turrecremata teneant oppoſitum. Sed quod ipſi tenent, cenſuit in fide hæreſin Facultas noſtra.* Audis quid cenſeat *in fide hæreſin* Facultas? Nimirum ſi quis dicat has poteſtates ita non eſſe iuris diuini, vt *aliquis homo poſſit illud ius & illas poteſtates tollere de Eccleſia*: quod teneri ait à Paludano & Turrecremata. Epiſcopos enim tolli poſſe de Eccleſia ab vllo homine,

Digitized by Google

neminem eſſe puto, ne teipſum quidem, qui hæreſim eſſe apertè negare audeat, quamuis tu ab ea hæreſi Sociique tui non longè abludatis. Denique, *hoc quod ipſi tenent*, in fide hæreſim iudicatum eſſe tradit Maior. Tenent autem illi non id ſolùm, quod tu abſurdè fingis, *Curatos non eſſe iuris diuini, Epiſcopos non habere immediatè diuinitus, ſed à ſummo Pontifice ſuam poteſtatem:* ſed longè grauiora, breuiter perſtricta à Maiore, quæ clarius exponenda decreuimus, vt videas quid ſit periculi res diuinas & à ſola Dei voluntate, & Eccleſiæ traditione ſpectandas, humanæ ratiocinationis arbitrio, ac proprij ſenſus alea veſtigare. Nam Ioannes de Turrecremata, cuius ſententiam; *vbique gentium defendi* dixiſti, cenſet iuriſdictionem & poteſtatem omnem Eccleſiaſticam ſic à Pontifice manare, vt tum Epiſcopi, tum Apoſtoli, quamcumque habeant, ab ipſo hauſerint, non tamquam Principes à Rege, ſed tamquam vrbium iudices & procuratores. Ita vt Chriſtus nullam autoritatem inſtituerit præter vnam Pontificiam, *niſi fortè in generali, implicitè & in virtute, quatenus ſcilicet contulit Petro ſoli pro ſe & ſuis ſucceſſoribus totam poteſtatem iuriſdictionis Eccleſiæ, diſtribuendam Epiſcopis & Curatis & aliis ſicut expediens iudicauerit.* Vnde fit vt Chriſtus hoc autore non plus inſtituerit autoritatem Epiſcopalem, aut Apoſtolicam, aut quamuis aliam à Pontificia diſtinctam, quàm autoritatem Archidiaconorum, Vicariorum, aut quorumuis quibus Eccleſiaſticam autoritatem Pontifices commiſerint, *ſicut expediens iudicabunt*, ſibi nimirum ſolis & ſucceſſoribus ſuis totam à Chriſto collatam. Quare conuenienter admodum iſti doctrinæ addit, *Ordinem Eccleſiaſticæ Hierarchiæ non eſſe neceſſarium, ſed voluntarium, & per conſequens poſſe mutari prout placet capiti totius ordinis, ſcilicet ſummo Pontifici*; id eſt omnem ordinem Epiſcopalem, & alium quemcumque mutari poſſe & tolli ex Eccleſia à ſummo Pontifice, quod in fide hæreſim meritò dixit Maior iudicatum eſſe à Pariſienſi Facultate. Hanc tu doctrinam ſi vbique gentium defendi poſthac dixeris, ægrè admodum vbique gentium Theologum reperies, qui teipſum à fide aut animo ſanum defendere velit, aut poſſit.

Turrecrem. lib. 2. de Eccleſ. cap. 54.
Idem ibid. c. 64. ad 2.
Iterd. c. 62. ad 8.
Idem lib. 2. c. 63. ad 18.

Idem ibid. c. 67. ad 2.

Petri Paludani, pro quo verbum facere non auſus es, doctrinæ eius iuſtiſſimam damnationem vel inuita conſcientia agnoſcens, etſi errores iidem ſunt qui Turrecrematæ, multò tamen expreſſiores & intemperantiores. Quod æquiſſimo animo & à Pariſienſi Facultate olim declaratum, & à nobis confeſſum audies, quamuis Paludanus magni nominis in Eccleſia, & in hac Facultate Theologus fuerit, in Gallia etiam natus, ne tu exterorum tantum, & alienorum nouitates à Facultate Pariſienſi notari expoſtules, aut viros doctrina, fama, dignitate magnos, *Theologiæ profeſſione claros*, errare fœdè non poſſe, aut nunc primùm à Schola Pariſienſi reprehendi cœpiſſe cauillari.

Paludani igitur ſententia fuit, de omni primùm Eccleſiaſtica poteſtate, hæc: *Poteſtas Papalis inter omnes Eccleſiaſticas eſt maxima, ergo ipſa eſt cauſa omnibus aliis poteſtatibus Eccleſiaſticis, non ſolùm perſonis, quæ ab illa inſtituuntur, ſed etiam in ſe & in ſua natura.* De Apoſtolica verò ſpeciatim autoritate, non ſolùm idem quod Turrecremata ſenſit, eam totam à Petro ad libitum eius expreſſam & mutuatam eſſe, ſed hoc amplius: *Non eſt dicendum*, inquit, *quod*

Palud. lib. de cauſa immediat. Eccl. pot. art. 5. con. 2.

Idem ibid. art. 2. con. 8.

quod Chriſtus ſubiecerit omnes fideles omnibus Apoſtolis, quia pluralitas principatuum non eſt bona, vt dicitur 12. Metaph. Et ideo concluditur ibidem, vnus ergo Princeps. Vnde Chriſtus non benè ordinaſſet populum Chriſtianum, ſi dediſſet omnibus & ſingulis duodecim Principes, aut quatuordecim, & quemlibet in ſolidum. Non ergo eos ſubiecit omnibus, ſed vni ſolùm. Aliàs ad ouile Chriſti non fuiſſet vnus ouium Paſtor, ſed plures, contra illud Ioan. 10. Fiet vnum ouile & vnus Paſtor. Item, *Per hoc quod Apoſtolis Chriſtus promiſit, Quæcumque alligaueritis ſuper terram, &c. non promittit ipſe claues iuriſdictionis per ſeipſum, quia tunc diminueret promiſſionem factam Petro, vt oſtenſum eſt: Nec etiam promiſit dare per alium, ſcilicet per Petrum, quia tunc habuiſſent eam, ſaltem à Petro, per totum mundum, quia non dicit ſuper hanc terram, vel illam, ſed ſuper terram indefinitè, &c. vnde per illud non promittit eis, niſi claues ordinis ſacerdotalis, per quas quilibet ſacerdos poteſt ſoluere & ligare in foro conſcientiæ omnes ſibi aliàs ſubiectos.* Cenſet ergo Chriſtum Apoſtolis nullam iuriſdictionem, nullum principatum, nullam regendæ Eccleſiæ poteſtatem, non ſolùm per ſe dediſſe, ſed ne quidem promiſiſſe per Petrum conferendam, ſed id vniuerſum in Petri arbitrio & poteſtate reliquiſſe. Si quæras, quid ergo eis ſit largitus? Reſpondebit, Ordinem Sacerdotalem, & capacitatem quandam, ſeu, vt aiunt, aptitudinem ad ſuſcipiendum illud autoritatis & poteſtatis quod iis impertiri Petrus vellet. *Ibid. argument. 7.*

Chriſtus, inquit, *Apoſtolos Sacerdotes fecit, & habiles ad recipiendum iuriſdictionem in foro conſcientiæ, prout Petrus eis vellet dare, & auferre, & limitare, prout ſibi videretur ad ædificationem Eccleſiæ, non ad deſtructionem.* Nequidem ius baptizandi putat iis datum eſſe, ſed hoc quoque totum in Petrum congeſtum. Sic enim ait: *Vt vnitas Eccleſiæ ſeruaretur, & à capite Petro omnis actus hierarchicus originaret, noluit eos Chriſtus baptizare niſi ex Petri commiſſione & ordinatione. Sed ideo eis immediatè mandat baptizare, vt ab eo, non à Petro, credatur baptiſmus habere virtutem, & vt eos doceret veram formam baptizandi.* Non denique prædicandi poteſtatem iis propriam relinquit, ſed, *Poteſt*, inquit, *probabiliter dici quod poſt Pentecoſten poteſtatem ſeu autoritatem prædicandi habuerunt alij Apoſtoli omnes à Petro, & non immediatè à Chriſto, propter ſeruandam in omnibus Eccleſiæ vnitatem. Dicitur autem Chriſtus poſt reſurrectionem eos miſiſſe ad docendum & prædicandum, &c. non dando eis per ſe autoritatem, ſed per Petrum.* Hæc aliaque his ſimilia de Apoſtolorum inſtitutione ac poteſtate. Quare minus mira erunt paradoxa de poteſtate Epiſcopali. Hanc enim ſimiliter ita totam manare vult à poteſtate ac nutu ſummi Pontificis, vt Epiſcopi non ſint Principes, aut vaſſallis Regum Principibus ſimiles, ſed meri procuratores, nullum ius, nec vllam per ſe poteſtatem niſi precariam & voluntariam poſſidentes, non Domini ſuorum munerum, ſed Vicarij diſpenſatores, ita vt dicat *poteſtatem Epiſcopalem & Parochialem non eſſe donum Dei, ſicut Papatum, ſed donum hominis*, id eſt Papæ. Imò paulo poſt ſic ſcribere non veretur; *Epiſcopi & Curati ſunt procuratores, non Domini. Nam ſi facti eſſent veri Domini per ſuam ordinationem, ſicut Donatarius per donationem inter vivos, ſine eorum culpa & ingratitudine non poſſet donatio reuocari. Vnde ſciendum quod licet Rex poſſit deponere Principem laïcum, & Papa Prælatum Eccleſiaſticum, non tamen æqualiter. Quia Principem laïcum vaſſallum ſuum, vel extraneum, non poteſt Rex deponere ſine iuſta & rationabili cauſa, tali ſcilicet quod ille*

Ibid.

Idem art. 2. conc. 4.

Ibid. conc. 2. in fine.

Ibid. art 5. con 2. arg. 5.

Ibid. infrà.

Digitized by Google

ſit indignus illo principatu, & meruerit perdere & priuari, &c. Sed in Prælatis Eccleſię ſecus eſt, quia non ſunt Domini, ſed Procuratores. Apertè itaque profitetur, *ſine omni peccato ſuo & alieno, poteſt Papa deponere minus bonum, & ponere meliorem, &c. Vnde ſi Prælatũ non delinquentem & bonum remoueat, vt meliorem ponat, nec ille conqueri poteſt, ſicut nec Procurator cùm à Domino reuocatur, quia ab onere releuatur, & non aliquod ius ſibi aufertur.* Imò apertius: *Papa poteſt quemlibet deponere, & cui vult dare, & tenet & valet vtrumque.* Denique apertiſſimè: *Conſtat quod Papa ad libitum & placitum, per ſe, per alium, verbo, ſcripto, ſicut ſibi placet, ponit, deponit Epiſcopum & Curatum. Et quamvis circa hæc poſſit peccare,* (non enim ſemper peccare putat, etiam bonum & innoxium deponendo; vt antè) *nihilominus tamen valet & tenet inſtitutio, & deſtitutio.* Quam totam doctrinam non ſolùm omnis Theologia repudiat, ſed & Pariſienſis Facultas iure *in ſide hæreſim*, & Almainus poſt Cenſuram Faculratis iure *igne dignam* pronuntiauit. Doctrinam enim hæreticam, dignam eſſe quæ igne abſumatur & aboleatur nemo negat; iſtam verò hæreticam eſſe nemo dubitat. Nam & omnia quæ de Epiſcopis docet, in Apoſtolos ſimiliter refert, vt ij quoque ad libitum à Petro ſtatui & deſtitui potuerint, ſi qui alij digniores ei viſi eſſent; & quamuis ſine cauſa abdicati fuiſſent, rata tamen eſſet abdicatio. Et ſimiliter omnia quæ de Apoſtolis docuit in Epiſcopos potiori ratione accommodat. Ait enim ipſe vltrò, *Quod Papa ſe habet ad Epiſcopos, ſicut Petrus ſe habuit ad Apoſtolos*, ſimillimamque in iis proportionem ſtatuit, & eodem modo de vtriſque philoſophatur.

Ibid.

Ibid. cont. 3.

Ibid.

Almain. tract. de dominio naturali, ciuil. & Eccl. con. 2.

Palud. ibid. art. 5. con. 2. arg. 1.

Atque hæc omnia ex breuiſſimo vno Paludani libello, quem Cardinalis Bellarminus *Tractatum egregium* non vocaſſet, ſi legiſſet; quod eum non feciſſe ex aliis eius locis ſatis deprehendimus. Exſcribere tamen voluimus paulò vberius, tum vt Cenſuram ſacræ Facultatis Pariſienſis, quam Ieſuita *ab omnibus vbique gentium Theologis floccifieri* impotentiſſimè dixit, omnibus omnium gentium Theologicis iudicibus pleniſſimè vindicaremus; tum vt iſtius maleuolentiſſimam cæcitatem, quæ ad creandam nobiliſſimæ Facultati inuidiam, eas Cenſuras ſelegit, quæ illius perpetuam integritatem & incorruptionem teſtatiſſimam faciunt, clarius exhiberemus; tum vt apertis exemplis faceremus planum, metuendas eſſe in primis errorum hæreſumque voragines iis, qui Philoſophia magis quàm Theologia duce, humana potius quàm diuina luce freti, per altiſſima & humanæ, quantumuis aliàs oculatæ, ſagacitati imperuia rerum diuinarum ſpatia vagantur. Neque mirum eſſe, ſi Ieſuitæ nihil viris tantis comparandi, neglecto paternarum traditionum diuinæque antiquitatis clauo, in errores fœdiſſimos delati ſint, cùm idipſum viris ingenio acerrimis, ſubtilitate ſummis, fama maximis, ob eandem incuriam euenerit, quemadmodum & omnibus, qui traditam ab Eccleſiæ primordiis autoritatem non ſedulò tenuerint, aſſiduè inſpexerint, humiliter coluerint, euenire neceſſe eſt. Semper enim apud Theologos vigere oportet illius antiquiſſimi Pontificis edictum, *Quod traditum eſt, non innouetur*; & illius ſanctiſſimi Apoſtoli oraculum, *Sapientiam loquimur inter perfectos, ſapientiam verò non huius ſæculi, neque Principum huius ſæculi qui deſtruuntur, ſed loquimur Dei ſapientiam in myſterio, quæ abſcondita eſt, quam nemo Principum huius ſæculi cognouit. Sed*

Bellarm. lib. de Script. Eccleſiaſt. in Pet. Palud.

Stepb. Papa, apud Cypr. epiſt. 74. ad Pompeium. 1. Cor. 2.

ſicut ſcriptum eſt, Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit; nobis autem reuelauit Deus per Spiritum ſuum. Quis enim hominum ſcit, quæ ſunt hominis, niſi ſpiritus hominis qui in ipſo eſt? Ita & quæ Dei ſunt nemo cognouit niſi Spiritus Dei. Quæ & loquimur non in doctis humanæ ſapientiæ verbis, ſed in doctrina ſpiritus, ſpiritualibus ſpiritualia comparantes. Faxit ille qui hæc monuit, vt res diuinas humano captu altiores, diuinis & humano ſenſu altioribus teſtimoniis, quæ Spiritus Dei Eccleſiæ reliquit, metiri velimus, *ſpiritualibus ſpiritualia comparantes*, non carnalibus ſpiritualia obſcurantes, & nos ipſos excæcantes.

IESVITA.

ITA Pariſienſes dum, pro ſuo fáſtu ſupercilioque, clarorum virorum ſententias Cenſura notant, non tam alios, quàm ſe ſuumque nomen deformarunt. Vt enim nihil amabilius humilitate, nihil quod ita nos hominibus & Deo gratos reddat; ita è contra nihil exoſius arrogantia, qua vel mitiſſimi commouentur. Nam quælibet Catholica Vniuerſitas quæ modeſtis deferebat, ſuperciliosis occinere cœpit illud patientiſſimi Patriarchæ: *Nunquid vos ſoli eſtis homines, & vobiſcum morietur ſapientia?* quem locum aptius in rem de qua agimus vertunt Tigurini: *Nunquid vos eſtis hominum Vniuerſitas?* & Vatablus: *Nunquid vos eſtis ſpecimen totius orbis?* Imò verò cum eodem Iob quælibet dicet, *Secundùm ſcientiam veſtram & ego noui, nec inferior veſtri ſum.* Ita ſuperbia ſolet eſſe contemptui. Verè enim Chryſoſtomus: *Iis qui natura ſtulti ſunt, miſeriores ſunt arrogantes: æquè ſi quidem riſum mouent, atque æquè cum ipſis moleſtia laborant: ſed licet exorbitent non aliter quàm illi, eorum tamen nemo miſeretur quemadmodum illorum, pariter deſipiunt cum illis, veniam tamen quemadmodum illi non merentur, ſed ſolùm exoſi ſunt.*

Hieronym. Iob c.12.n.1. & c.13.n.2.

Chryſoſt. ho. 26. in Rom.

RESPONSIO.

ADDE ſanè, ſi placet, Chryſoſtomi comparationi, Arrogantes non ſolùm ſimiles eſſe ſtultis, ſed ſæpè eoſdem. Quod arrogantiæ genus omnium odioſiſſimum eſt, rerúmque ipſarum naturæ inimicum. Nam ſuperbire cum cauſa, vnum crimen eſt; ſine cauſa, duplex; contra cauſam verò, in ſumma hebetudinis & ſtoliditatis miſeria longè omnium inuiſiſſimum. *Pauperem* enim *ſuperbum* odit Deus. Tibi verò quanto alia oratione, & tuæ mentis penuriæ congruentiore vtendum fuerit, quàm qua vteris in eam Facultatem, cui ex criminationum tuarum ſtupiditate, laudum ſuarum & famæ lux ſplendidior, quaſi certatim, oboritur, planè liquere opinor ex iis, quæ hactenus ſcripta ſunt. Tu nec teipſum noſti, nec alios; & ideo non alios, quia non teipſum. Inde fit vt quod in te omnes vident, tu non videas; & quod in aliis tu vides, nemo videat. Nam ſicut procacitatem tuam pari ſtoliditate coniunctam omnes præter te vident, ita Sorbonicam

Eccleſ. 25.

Digitized by Google

moderationem, ſimplicitatem, benignitatem præter te nemo non videt. Gloriari potes, te primùm propemodum omnium arrogantiæ illius & faſtus reprehenſorem exortum eſſe, ſi modò Lutherum fortaſſis aut Caluinum, aliáque iſtiuſmodi retrimenta excipias; qui tamen hæreſiarchæ, & ab Eccleſia pridem extorres, longè maiore in eam verecundia fuerunt, quàm tu in Eccleſia errorum hæreſúmque promulgator: Nam aliæ Academiæ quibus petulantiam tuam impertiri cupis, non modò eam ſemper, vel ſola antiquitatis prærogatiua, ſummorumq; virorum numeroſiſſima prole, quos ſingulos cùm venerentur & colant, matrem, qua illi nati ſunt, non reuereri non poſſunt, præcipua quadam præ aliis Academiis exiſtimatione & honore affecerunt, ſed etiam tuas in eam in primis caninas voces auerſabuntur & explodent, cùm eas ſimul in ſe ferri videant, & eadem impetus cæcitate Catholicas omnes Academias paſſim allatrari. Quarum ideo communem nobis defenſionem ſuſcipiendam ſæpè fuiſſe iam patuit, & ſæpius infrà neceſſariò ſuſceptum iri patebit. Deteſtabuntur ergo malè textas ſimulationes tuas hoc etiam nomine, quod iis aptiorem cenſueris hæreticorum verſionem & Tigurinorum prædicantium os quàm Eccleſiæ Catholicæ interpretationem: idque eo magis, quòd ex hæretica iſta verſione nomen *Vniuerſitatis*, quod illis omnibus commune eſt, ad communem haud dubiè ipſarum omnium inuidiam & contemptum delegiſti. Sentiunt enim iampridem omnes Academiæ, ac ſenſerunt multæ apertius quàm Pariſienſis vel Academia vel Theologica Facultas, quo animo in eas vniuerſas ſit Societas tua, Sociique penè omnes; neque quicquam petulantiæ, obtrectationis, odij à veſtro in eas ſenſu abeſſe, ſi de præteritis iudicium facere velint, putabunt.

IESVITA.

CENSVRÆ de qua agimus ſupercilium, illud oſtendit, quod doctrinam damnarunt, quam norant à Magiſtris S. Theologiæ variarum gentium expreſsè approbari. Nam cùm contra librum Nicolai Smithæi nonnulli clamitarent, in Latinum fideliter verſus Theologis exhibitus, à Magiſtris Angliæ, Hyberniæ, Belgij, Germaniæ, Galliæ, Hiſpaniæ numero qui ſupra vigeſimum trigeſimo accedit, teſtimonium meruit Orthodoxæ vndequaque ſententiæ. Hunc librum ita approbatum damnare, quid aliud fuit quàm dicere, ſe ſolos ſapientes, cum ipſis Theologiæ ſcientiam viuere & mori?

RESPONSIO.

TV verò ſolus ſapiens eris, ſi ita ſapere liceat, & Theologiæ ſcientia iam pridem mortua fuiſſet, ſi iſtiuſmodi artificiis viuere debuiſſet. Quis enim vnquam hæreſum inuentor non plures ſuffragatores reperit, quàm quos vos omni iſta potentia corrogaſtis?

Digitized by

Primùm Approbatores iſti tui non ſunt, Pſeudo-Daniel, Pſeudo-Loëmeli, Ieſuita Floyde. Nullos enim habes niſi vnum aut alterum vel nullius, vel nimij & diriſſimi nominis, vt Boucherum, Facultate Theologica Pariſienſi totaque iampridem Gallia, ob eas res exulem, quas meminiſſe horremus. Tuæ igitur Apologiæ quam hîc propugnare aggreſſus es, cui Spongiam tuam paraſti, demenda eſt præclara iſta nubes teſtium, vt eius nuditas omnium oculis exponatur. Adeo enim apertas in ea blaſphemias peruiderunt, non ſolùm gratioſi illi Approbatores, ſed etiam tui Sodales, vt ſuum nomen ei adſcribere puduerit quemuis, omnes metuerint, fugerint quaſi ominoſam peſtem, cuius deformitas malè tecta, & amphibologiis non ſatis opacata, facilius Approbatoribus reprobationem adderet, quàm ipſa ab iis approbationem ſuſciperet. Ieſuitæ nullius nomen in ea extare paſſi ſunt cauti Sodales, ſed trium duntaxat teſtimonia ſubjecerunt ab omni amittendæ famæ periculo libera, partim quod nullam adhuc haberent, partim quod iampridem amiſiſſent. Erubeſce, Floyde, non ſuperbi vana iſta commemoratione Approbatorum non tuorum, imò tuorum damnatorum, quorum ſilentio approbandique formidine, Cenſura Pariſienſis Facultatis in errores tuos approbatur. Luge, tace, confundere, eius doctrinæ promulgator, quam illi ipſi, qui tibi fauere cupiebant ſi ſine ſuo malo ſe poſſe ſperaſſent, atque illi ipſi Socij Ieſuitæ, qui tua Spongia exultarunt & triumpharunt, tamen apertè tueri non auſi ſunt, ſed vniuerſi quaſi vlcus ſanie fluens, fœtore intolerandum, nulla arte aut tegumento medicabile, refugerunt.

Vt igitur, te perdito & abjecto, de Nicolai Smithæi Approbatoribus diſſeramus, ante omnia turbati animi tui debilitatem admirari licet, qui eos qui viginti & vni duntaxat priuatorum hominum & ferè ignotorum ſuffragiis (totidem enim habet Smithæi liber à vobis Latinè editus poſt Cenſuram Facultatis) refragari auſint, *arrogantiæ & ſupercilij* arguere non dubites quaſi dicerent *ſe ſolos ſapientes, ſecum Theologiæ ſcientiam viuere & mori;* nec tibi venit in mentem ſuſpicari, quanto igitur major arrogantiæ & ſupercilij exprobratio in eos cadat, qui non ſolùm repugnare, ſed etiam inſultare audent *celeberrimæ & nobiliſſimæ*, vt ipſe fateri cogeris, Theologicæ Facultati, tot Theologis tanto pluribus, antiquitate, maturitate, doctrina, & virtute perpetuo tot ſæculorum iudicio notiſſimis inſtructæ; ac præterea Illuſtriſſimo Antiſtitum cœtui, in quo plures Epiſcopi Smithæi doctrinam ſolenni decreto damnarunt, quam priuati Theologi à vobis captati probarint? Videturne ſano cuiquam, æqua comparatio horum damnantium cum iſtis Approbatoribus fieri poſſe? Videturne fore immunis ab arrogantiæ crimine, qui publica tantorum iudicum vno conſenſu edita iudicia deſpiciat, impugnet, conculcet, ſi arrogantiæ rei habendi ſint, qui priuatorum iſtorum approbatiunculas prenſationibus & gratia extortas non probent? Quid quod iſtæ approbationes à vobis in Latina Smithæi verſione non prolatæ ſunt, niſi poſt emiſſas Facultatis & Illuſtriſſimorum Antiſtitum Cenſuras, vt ineptiſſimè inſimuletur Facultas eos contempſiſſe, quos nondum nouerat; vos autem à ſummæ arrogantiæ & petulantiæ reprehenſione liberari non poſſitis, qui editam

Digitized by Google

& peruulgatam à tot Epiſcopis & à tanta Facultate damnationem, tam proteruè publicéque inſectemini? Quid deinde quod non ſolùm approbatorum iſtorum magna pars Ieſuitæ ſunt, ſed tuum etiam nomen in iis eſt, non iam *Danielis*, aut *Loëmelij larua*, ſed apertiſſima *Ioannis Floydi* fronte, vt non ſolùm hæreſum blaſphemiarúmque tuarum, quas illi ipſi palam tueri horruerunt, ſed etiam fraudium figmentorumque tuorum contagione, approbatorij chori ſcena à vobis Ieſuitis adornata conſpurcetur ac vileſcat? Quid enim ſi etiam Hybernicarum propoſitionum, quas *inſulſiſſimas* confiteris, præcones in iſtum chorum ſub aliis nominibus irruperunt? Nihil enim apud vos ſincerum ac tutum; ſtrophæ & fallaciæ verorum ſolidorúmque præſidiorum vicem implent: Nihil indignum, quo veſtra modò gloria ſuſtineri poſſe videatur. Quid igitur mirum Ieſuitam Floydum tantis encomiis, tanta laudum exuberantia & ſuperlatione approbatores ſuos cumulare, Ampliſſimæ Facultati, tot Antiſtitum iudiciis anteferre, cùm eorum in numero non modò tot Sodales eius, ſed etiam ipſe ſedeat? Quid magnum, audacem homulum audacter facere, fraudulentum fraudulenter, peruicacem arroganter? Talium approbatorum iudiciis dignus fuit Smithæi liber, nec melius prodi potuit qualis eſſet, quàm ſi in mediis commendatoribus eius Ieſuita Floydus, quaſi in talario confeſſu, præſtigias ſuas explicaret. Cæterùm quod iis Hiſpaniæ & Galliæ Theologos annumeras, more tuo facis. Nullum enim iſtiuſmodi exhibet neque Smithæi liber, neque tuus. Ambierunt quidem Socij tui Theologos Galliæ & Pariſienſis Facultatis, quam modò Æſopicæ vulpis inſtar contemnis, librorúmque non Latinè verſorum, vt ais, ſed Anglicorum adhuc & ignotorum probationem flagitarunt. Quæ illorum concurſatio Clerum Angliæ impulit, vt delatis & apertè expoſitis Facultati, ne fucus fieret, libellis veſtris, iudicium eius de doctrina exigeret, cuius approbationem à priuatis ipſius Theologis furtim & inſidiosè captari audiebat. Hinc nata prima Cenſuræ occaſio, à vobis ipſis, à veſtro ambitu, à veteratoria veſtra prolectatione Theologorum huius Facultatis, quam tanti in animis veſtris habuiſtis, vt pro magno vobis adjumento fore cenſeretis, ſi vel aliquorum priuatim ex ea Doctorum nomina libris veſtris dolo malo ſubſcriberentur. Fuit enim etiam non nemo ex inſigni Regularium familia, qui cùm libro Smithæi longè aliter ſibi effecto quàm poſtea editus eſt, ſuffragium ſuum apponi paſſus eſſet, vbi deinde errores in eo deprehenſos, & Facultati oblatos vidit, doctrinam iſtam ſibi cognitam vel vnquam auditam negauit. Si hac techna aliarum quoq; regionum Theologos aggreſſi ſitis, quod nobis quidem ab experimento domeſtico iudicare procliue eſt, næ tu, Floyde Ieſuita, præclaram cateruam inueniſti, quam tantis Theologicæ totius Facultatis, & Illuſtriſſimorum omnium Galliæ Antiſtitum (omnes enim palam aſſenſi ſunt) iudiciis opponas. Nec tamen dubito quin iſtorum ipſorum, qui Smithæum probaſſe videntur, plerique tam ſolenni eius damnationi potius calculum adjeciſſent, ſi vel eam prius vidiſſent, vel doctrinam, quam Cenſuræ articulatim propalarunt, exploraſſent. Vt vt ſit, ſatis iam antè dictum in Theologicis diuiniſque rebus, in fidei Catholicæ doctrinæq; auitæ indagine, non omnia eſſe in

Digitized by Google

opinionibus hominum, nouorum præcipuè ac heſternorum, qui ſuas nobis plerumque cogitationes non ex veris Eccleſiæ fontibus, ſed ex ſuo ſenſu deprompſerunt. Intuendas eſſe Apoſtolorum Traditiones, Eccleſiæ iudicia, Patrum ſenſus, Scripturarum oracula, quibus ſolis debetur fides, quibus ſolis tribuenda autoritas eſt, in quibus denique ſolis fidei Theologiæque Chriſtianæ fundamenta nituntur. Quicquid iſtius abeſt, fluxum, humanum, carnale eſt, quæcumque hominum exiſtimationes & priuatorum ſententiæ iactentur, vt latè ſuprà probatum & pluribus exemplis ita demonſtratum eſt, vt nemo Catholicus ambigere poſſit. Alioqui nulla penè hæreſis tam dira & enormis fuit, quæ non viginti tantum, vt Ieſuitæ, ſed longè plurimos, & interdum innumeros, ſcientia, ingenio, fama nobiles ſuffragatores in Catholicæ fidei Principes producere potuerit, ſi voluntariis hominum ſenſibus, Chriſtianæ veritatis & Eccleſiaſticæ doctrinæ integritas ſpectanda eſſet. Nam, ne alios de quibus ſuprà, referam, ipſe quoque *Ioannes Hus*, inquit Gerſon, *quamuis eſſet ſtatus parui, habuit tamen fautores plurimos, fortes, acres & potentes.* Eccleſiæ igitur Doctores, Patres, Antiſtites ante omnia audiendi ſunt, quorum de fidei ſanitate proprium in Eccleſia Catholica iudicium eſt, quos in ea conſtituit Deus, ne circumferamur omni vento doctrinæ. Audiendæ ſecundum hos celeberrimæ Theologorum Facultates, quibus Eccleſia rerum iſtarum cognitionem ante minorum ſubſelliorum Theologos dedit, & longo ſæculorum vſu firmauit. Audiendæ verò ante alios eiuſmodi autoritates, & omnibus modeſtiæ, manſuetudinis, humilitatis Chriſtianæ amatoribus, omiſſis priuatorum quorumlibet iudiciis, obſeruandæ ſunt, quoad pleniſſima atque vltima ſupremæ autoritatis ſententia proferatur. Hic eſt Eccleſiæ ordo, hæc modeſtiæ lex, hæc norma æquitatis, quam ſola ſuperbia & peruicacia euertere poteſt.

Gerſon ſerm. habito in Concil. Conſtant. pro viagio Regis Rom. par. 1 direct. 1. 1000. 1.

IESVITA.

EGo verò prorſus affirmo, Approbatores libri Cenſoribus longè præferri oportere. Qua de re dubitari non poteſt, ſi modò conſtet vniuerſum parti, doctos indoctis, ſapientes credulis, accuratos negligentibus, præferri oportere. Approbatores variarum ſunt gentium, Angliæ, Hiberniæ, Belgij, Germaniæ, Galliæ, Hiſpaniæ, qui ſenſum Catholici orbis quodammodo exprimunt. Cenſura vnius vnicæ gentis Academiæ eſt, de cuius autoritate dubitatur an Sequanam ſuperet. Approbatores ad vnum omnes doctrina conſpicui, qui Theologiam vel profitentur etiamnum, vel profeſſi ſunt, in celeberrimis literariæ reipublicæ theatris, quos Catholica tot per orbem Lycæa venerantur; nonnulli etiam prælatura inſignes, vel libris de Theologia, vel in hæreſim ſcriptis, non obſcuri. An Cenſores his comparandi? Suos Magiſtros omnes doctos, opinor, nec ipſa Sorbona dicet; ſi dicat, reclamabit Prouerbium cuius meminit Ioannes Maior, Doctor ipſe Sorbonicus; *Nec omnis Pariſienſis Magiſter eſt doctus.* Reclamabit

Maior in 4. d. 28. q. 6.

Digitized by Google

illa Gerſonis Pariſienſis Cancellarij querela, quæ ipſum officio cedere ſubegit, cuius hodie cauſam ſupereſſe vel eandem, vel grauiorem nemo prudens rerum æſtimator negabit. *Cogor ad liberationem aliorum vel pro conſuetudine temporis ignaros ſcientia & pernicioſos moribus promouere, & quandoque ſufficientioribus præponere, cùm tamen dicat Apoſtolus, Nemini citò manum impoſueris.*

Tom. 2. pag. 826. Tract. qui dicitur, Cauſa cur Cancellarius dimittere volebat.

RESPONSIO.

DVo hic agis admodum inconſiderata & inſulſa, quorum vtrique ingens cum altero de ſtultitiæ palma certamen eſt. Immensè deiicis Pariſienſem Facultatem; immensè extollis approbatores tuos, iis videlicet argumentis, quæ nihil ſapiunt niſi meram inſipientiam. Indoctos vocas Theologos Pariſienſes, quorum doctrinam maiorem expertus es quàm velis, & de qua aduerſus totius orbis & tot ætatum conſenſum dubitare nemo potuit, niſi homo toti iam orbi imperitia & petulantia notiſſimus. Profers Ioannis Maioris Doctoris ante centum annos Sorbonici teſtimonium, Prouerbiumq; alterũ ex ipſo effingis in contumeliam Facultatis, *Nec omnis Pariſienſis Magiſter eſt doctus.* Miror vnde tibi tanta ad Prouerbia prurigo, qua iam alterum ſuprà finxiſti ex Toleto ſpurium & fallax, vt minorum ſtrophas & fabularum triuialium mendaces nænias, leuiſſimis ſermonibus tuis Theologicis ad grauitatem interſeras. Nam iſtuc Prouerbij, aut veriùs proterui propudij apud Maiorem nullum eſt. Scrutare locum quem citas, nuſquam inuenies, niſi mendaciorum tuorum mirificam audaciam. Si Ioannis Maioris iudicium quæras de Facultate Pariſienſi, accipe hoc ex illuſtri eius loco ampliſſimum: *In noſtra Facultate plures exercitatos habebis Theologos, quàm in duobus vel tribus Regnis.* Iam vide quî congruat cum illius ſenſu Prouerbium tuum, & mirare ipſe infelicem tuam temeritatem. Nam quod affers ex Gerſone, primùm nihil ſpectat nominatim ad Theologiæ Facultatem, de qua in illo Gerſonis loco nulla mentio eſt. Loquitur ille generatim & promiſcuè de vniuerſa Academia, in qua ex veteri inſtituto ſunt quatuor Facultates, quas ille non ſemel miris laudibus euehit, vt captiunculæ tuæ futilitatem hinc iam odoreris. Extant eius orationes in aliarum Facultatum Licentiis habitæ, ad quarum aliquam facilius referri potuit iſta querela, quàm ad Theologiæ Facultatem, quæ quanto cæteris ſemper antecelluerit adeò notum eſt, vt ſine inuidia dici poſſit. Neque tamen maior vlla Facultatum vllarum reprehenſio ineſt in verbis Gerſonis. Cùm enim eas ſuo tempore toties tam ſplendidè ille commendarit, & omnibus aliarum Academiarum Facultatibus longè prætulerit, quis putet grauem aliquam in iis labem eodem tempore ab eo notari? In oratione Maſſiliæ apud Benedictum Papam pro Eccleſia & Academia habita; *Benè ager plenus eſt*, inquit ad Pontificem, *filia tua Pariſienſis Vniuerſitas, imò nihil errauero, ſi eam appellauero Paradiſum voluptatis, in quo eſt lignum ſcientiæ boni & mali, & fons ſcientiæ in quatuor Facultatum flumine condiuiſus, irrigans vniuerſam ſuperficiem terræ.* Et poſt egregiam totius Vniuerſitatis generatim, & Theologicæ Facultatis ſpeciatim commendationem; *Venerat in mentem*, inquit, *laudes huiuſmodi tum augere, tum ſuo modo deducere de re-*

Ioan. Maior in c. 18 Matthæi.

Gerſon in ſerm. ad Benedict. Pap. Maſſiliæ anno 1405. tom. 1.

liquis hereditatis tuæ partibus, hoc eſt, Facultatibus, quo magis animaretur Sanctitas tua ſibi benedicere: ſed negligentius iſtud ego breuitati ſtudens & ſciens nihil laudum harum te latere. Pleni ſunt eius libri huiuſmodi teſtimoniis, incorrupti videlicet, & integerrimi, & fucis minimè aſſueti laudatoris, vbique Academiam hanc omnium præclariſſimam, & *ſtudiorum primogenitam*, id eſt, Academiarum, & ſimul *ſtudiorum Matrem* appellantis. *Hæc eſt hæreditas tua peculiaris & electa*, inquit paulò poſt ad Pontificem, *& præclariſſima ſtudiorum, velit nolit æmulatio, vbi generatio præterit, & generatio aduenit, ſed ipſa terra tua in æternum ſtat.* Quod ego interdum ſuo illo candore notiſſimaque ſinceritate nævos in egregio corpore notat & dolet nonnullos, non id ad dedecus Academiæ, nec ad eius vllam deminutionem referendum eſt, ſed ad ipſius in illam & in rectum ac bonum dilectionem zelumque ſingularem, quo incenſus ea pro magnis habet, quæ cæteris exigua videri ſolent, & quibus nulla ferè vacat quantumvis optimè morata Societas. Sicut amantiſſimæ quæque matres tenues liberorum morbos & minimas in eorum corporibus offenſiunculas maiori ſolicitudine curant, quàm aliæ etiam maximos; & excellenti pietatis amore pleni homines exiguas labes plus horrent, quàm alij temiſſiones grauiſſimas. Nam in eo loco in quo præcipuè declarat quid in Academia ſuo tempore deſiderandum videretur, ſuum de illa iudicium ſic primùm exponit. *Occurunt animo multa ſemper in ea præclaris laudibus attollenda. Aſpicitur quippe tanquam coruſcus quidam ſol ſpiritualis Eccleſiaſticam machinam irradians, errorum quoque tenebroſas caligines ſuo nitenti puroque fulgore diſpergens. Videtur inſuper quaſi fluuius ille paradiſi in quatuor partes diuiſus irrigans vniuerſam ſuperficiem terræ.* Denique eam vndique circumſpiciens, & per omnia glorioſam ſine macula, vt ſic loquar, & ruga ſplendidam optans æmulanſque illam Dei æmulatione, tria hæc in ea reprehendit; Contentiones quorumdam nimias in ſuis opinionibus tuendis; Pædagogorum aliquorum non ſatis acre in tradendis literarum initiis ſtudium, & in adoleſcentulis compeſcendis ſeueritatem; Denique diſſidium ſua ætate inter Theologiæ Facultatem & Fratres Dominicanos ortum, ob cuiuſdam eorum religioſi errores primùm à Facultate, deinde ab Epiſcopo Pariſienſi *Catholicè*, inquit, *& iure* damnatos, quod ipſius operâ tandem ſanatum eſt, *ſalua fide & honore Vniuerſitatis.* En vitia à Gerſone Cenſore minimè blando in tota Academia Pariſienſi ſuo tempore deprehenſa: Quæ iudicet æquus lector num maculas eius an præſtantiam magis probent, & quantæ hoc ævo Academiæ vel etiam Societates puræ futuræ ſint ſi ad talem normam diſquirantur. Nullæ ab eo Facultates certè arguuntur, nulla eis imperitiæ iſtius quam iactas, aut ſqualoris morum reprehenſio intenditur, præcipuè Theologicæ Facultati de qua agimus: Quæ magna ſignificatio eſt integram fuiſſe ab huiuſmodi inquinamentis non ſolùm Theologicam, ſed omnes alias Facultates, quia qui in illis tam ſtudioſè minima perſecutus eſt, maiora non omiſiſſet, ſi qua fuiſſent. Itaque quod dicitur in loco à te citato, Cancellarij munus voluiſſe dimittere, tum propter alia, tum quia interdum *cogeretur ignaros ſcientia & pernicioſos moribus promouere*, incidiſſe potuit aliquando in iſtam ex omnium Academiarum more neceſſitatem, vt eos promouere cogeretur, quorum mores

Idem ibid.

Idem ſerm. in die Purific. coram Canc. Conſt. tom. 1.

Gerſon in ep. 2. ad ſtudentes Collegij Nauarræ Pariſ. tom. 1.

Digitized by Google

homo integritatis & ſanctimoniæ ſtudioſiſſimus non probaret, priuatim fortaſſe ſibi notos, licet publicè nullo probro inſignes. Probroſos enim homines & facinoroſos nullæ Academiæ ferunt, etſi aliquos interdum remiſſiores & non probatiſſimos tolerare cogantur, vt & clariſſimæ quæque integerrimæque Societates. At conſtat in aliarum Facultatum Candidatis non tam ſeueram exigi ſolere vitæ morumque integritatem, dummodo nihil publicè maculoſum appareat, quàm in Theologiæ Myſtis, quibus ſacerdotium & literarum diuiniorum ſanctitas maioris innocentiæ legem imponit.

Nec verò ad Theologiæ Facultatem referendum eſſe Gerſonis dictum, quaſi in ea cogeretur vllos *ignaros ſcientia, pernicioſos moribus promouere*, facilè patet ex perpetuis ac perſpicuis legibus Facultatis, quibus præcipitur, atque interdicitur *quod nullus ad iuramenta præſtanda in admiſſione ad huiuſmodi Baccalariatum recipiatur, niſi prius fuerit ſuper hoc Facultas ſpecialiter vocata, & de eius vita, moribus, & tempore deliberauerit.* Quas leges perfringere cogi potuiſſe Gerſonem Theologicæ Facultatis decus, legum omnium Academiæ ex ſuo munere vindicem, talium præcipuè ac tam apertarum, æquitatis denique ac iuris intrepidum inuictumque aſſertorem, non conuenit exiſtimari. Imò in Epiſtola ſcripta Brugis ad Epiſcopum Pariſienſem, de tollendis næuis qui Theologicæ Facultati inoleuiſſe videbantur, nullam in ea iſtiuſmodi imperitiam aut morum labem notat. Contráque allato ad ſe rumuſculo de quibuſdam qui famæ Facultatis minus conſulere dicerentur, non temerè credit, ſed *ſi hoc verum eſt*, inquit, *eſſet prouidendum.* Quod ineptè ab eo diceretur, qui queri ſoleret, ſe cogi in eam Facultatem pernicioſos moribus, vel indoctos promouere. Quin & aliis Facultatibus, totique Academiæ Pariſienſi hoc præcipuæ laudis tribuendum eſt, vt nullæ fuiſſe vnquam videantur, quæ tam ſtudioſè non eruditioni ſolum, ſed virtuti quoque ac moribus ſuorum conſulerent. Huius enim Academiæ Profeſſores omnes & Magiſtros primarios, Clericalem vitam quàm maximè æmulari, & cœlibes eſſe iuberi antiquiſſimis legibus & perpetua conſuetudine declaratum eſt, velut alumnos Eccleſiæ, & filios Eccleſiaſticæ quodammodo Academiæ, quæ ad perennem beneficij erga ſe Eccleſiæ Pariſienſis, ex qua oriunda eſt, recordationem, hanc legem filiis ſuis indixerat, vt primam originem ſuam hoc Symbolo profiterentur, & etiamnunc ad eandem teſtificationem, Candidatos ſuos præcipuarum Facultatum ad Aulam Archiepiſcopalem Pariſienſem deducit, vbi à communi Eccleſiæ Pariſienſis & Academiæ Cancellario, magiſterij laurea donentur. Valuit verò vſque adeò in omnibus Academiæ ordinibus lex illa de cœlibatu, vt Medici ea primùm ſolui cœperint autoritate Pontificia, per Cardinalem Tota-Villeum Legatum anno 1452. Canoniſtæ verò, cùm idem ſibi indulgeri ab Vniuerſitate petiiſſent anno 1534. repulſam tulerunt. Quod tamen aliquanto poſt tempore ſupremi Senatus, & ſummi Pontificis beneficio conſecuti ſunt, eoque vti cœperunt Lutetiæ anno primùm 1552.

Ex antiquo Codice legum Facultatis.

Vid. Gerſon. in ep. ſcripta Brugis anno 1400. tom. 4. f. 271.

Habes luculentè, opinor, ad contumelias, quas ſacræ Facultati ex Maiore & Gerſone machinari voluiſti. Supereſt vt de approbatorum veſtrorum laudatione tua pauca dicam. *Exiſtimas prorſus approbatores libri Cenſo-*

ribus longè præferri oportere. Mirum verò, damnatum hominem de damnatoribus ſuis malè ſentire, de laudatoribus benè. Quis vnquam hæreſum parens Eccleſiam, à qua improbatus eſſet, probauit? Quis illius iudicium prætulit adſtipulantium ſibi ſententiis? Lutherus Parochi vnius aut Ludimagiſtri vocem, Conciliorum omnium autoritati præpoſuit. Nec proteruus quiſquam non vehementer in primis auerſatus eſt ſibi aduerſantes, & fauentes amplexus eſt. Perge ergo tam præclari iudicij tui cauſas edere. *Conſtat*, inquis, *vniuerſum parti, doctos indoctis, ſapientes credulis, accuratos negligentibus præferri oportere.* Eſto. Quid tum poſtea? Atqui *approbatores variarum ſunt gentium, Angliæ, Hyberniæ, Belgij, Germaniæ, Galliæ, Hiſpaniæ, qui ſenſum Catholici orbis quodammodo exprimunt. Cenſura vnius vnicæ gentis Academiæ eſt, de cuius autoritate dubitatur, an Sequanam ſuperet.* Itane vero? Viginti & vnus homunciones, media ferè parte Ieſuitæ, & in iis Ieſuita ipſe Floydus, cuius apertam impietatem ne fautores quidem palàm tueri auſi ſunt, ſenſum Catholici orbis quodammodo exprimunt? Tantumne audaciæ? Tantumne ſtuporis? Homines priuati, priuata, & factionis ſtudio collecta ſuffragia ferentes, Catholici orbis ſenſum expriment, aduerſus ampliſſimæ Facultatis è variarum gentium, non Galliæ ſolùm, aut *vnicæ gentis*, vt temerè ais, ſed Angliæ quoque & Hyberniæ Theologis conſtitutæ, autoritate numeroque longè maximæ, aduerſus tot etiam Illuſtriſſimorum Archiepiſcoporũ, & Epiſcoporum publica & grauiſſima iudicia? Quid miramur hæreticorum abſurdiſſimas fabulationes neceſſitatis telo expreſſas, cùm Ieſuitam ſine cauſa, ſolo turbulenti animi motu, tam miſerè delirantem audiamus? An approbatoribus iſtis honorem aliter tribuere non potuiſti, quàm Catholici orbis ſenſum in iis collocando? Quàm Concilium nobis œcumenicum aliquod viginti & vnius hominum, inaudita ſapientiæ tuæ machinatione, fingendo? Quî enim Catholici orbis ſenſum expriment pauculi ſacerdotes, cum eum per te non exprimant omnes etiam Parochi, quos à Concilio Oecumenico excludis, à quo arceri non poſſent, ſi Catholici orbis ſenſum exprimerent, & Eccleſiam repræſentarent? Verè de vobis ſcripſit Propheta, *Turbati ſunt, & moti ſunt ſicut ebrius, & omnis ſapientia eorum deuorata eſt*, Ieſuitas enim ſcientiæ ac prudentiæ Coryphæos, ad tam inſipidam gloriationem deuolui potuiſſe, quis putaret niſi tu probares? *In libell. de Concilio.* *Pſal. 106.*

Ineptum etiam in primis & intolerandum quod addis in eiuſdem elogij texturam, *Approbatores ad vnum omnes doctrina conſpicuos eſſe.* Non enim hoc ſcriberes, ſi frons tibi, ſi pudor, ſi fides, ſi virtutis reliquiæ vllæ ſupereſſent, qui de illorum numero es. Tu ſaltem, tu vnus tot imperitiæ ac ſtoliditatis tuæ continuis teſtimoniis præconium iſtud refelles, cùm qui te doctrina conſpicuum dicis, inſcitia conſpicuum effeceris. Quomodo verò nobis probas, vt à te quaſi ab iſtius chori ſtruma recedamus, alios approbatores *doctrina ad vnum conſpicuos* eſſe? Quis eorum doctrinam conſpexit? Tu nimirum, docte iudex, ſancte teſtis, qui hoc ſolo ſuſpiciendus ac prædicandus es, quòd iis eximiæ doctrinæ teſtimonium, memorabili ſanè humanitatis exemplo, rependas, qui tibi ne ſanæ quidem fidei teſtimonium dare voluerunt.

Digitized by Google

Quod autem ais eos *Theologiam vel profiteri etiamnum, vel etiam profeſſos eſſe in celeberrimis literariæ reipublicæ theatris, & Catholica tot per orbem Lyceа eos venerari*; Si te Theologiæ iſta profeſſio à tantis ignorantiæ, ineptiæ, fallaciarum, fraudiumque, quas ad ſingula penè verba tua retegimus, maculis eripere non potuit, quid nos de aliis magnum ſperare iubes, ex iſta Theologiæ profeſſione? Conſtat enim non aliam procliuiorem eſſe errorum & hallucinationum Theologicarum viam, quàm Theologiæ tractationem illam inanem, in qua nonnulli conſeneſcunt, ſine luce antiquitatis, ſine clauo traditionis, ſine cultu Scripturarum, ſine Patrum Doctorumque Sanctorum, quos in Eccleſia ab initio ad finem vſque Patres, Doctores, Eccleſiæque ora conſtituit Deus, continua humilique veneratione. Quænam porrò iſtos *Catholica tot per orbem Lyceа venerantur?* Video enim è duabus tantum Academiis in approbatorum iſtorum claſſibus ineſſe profeſſores, eoſque aut Ieſuitas, quorum pars maxima, aut Regulares à vobis in cauſam, quaſi cum iis communem, fraudulenter allectos. De duabus igitur Vniuerſitatibus ſcribere debuiſti *Catholica tot per orbem Lyceа?* væ fucis; væ vaniſſimæ captiunculæ, & captioſiſſimæ gloriationi. Neque ſanè Ieſuitas Louanij Profeſſores credere poſſumus veneratieni eſſe Academiæ Louanienſi, nec ipſam viciſſim illis, quam laceſſunt tot iam annos & pertinacius oppugnant, vt variorum illius Academiæ Doctorum querimoniis Lutetiæ editis declaratur. Timent potius & horrent bonos Patres Catholica per orbem Lycæa, æmulos ſuos, non eruditione, ſed potentia & aſtu, inſidiatores perpetuos, & ſi votis potiri liceat, extinctores. Neque rurſus Academiam Duacenſem Ieſuitarum veneratricem putamus, vel ob Eſtium eius Cancellarium, & lumen libris iſtis Anglicanis ſanè malè acceptum, & quidem *modeſta* illa *diſcuſſione*.

Quibuſnam igitur in Academiis tanta eis veneratio cluit? Sine dubio in *Ingolſtadienſi*; aut ſanè quidem in *Pragenſi*; aut enimverò in *Paderbornenſi*. Vereor ne venerationem ſuam rideri putent. Sed multo magis debitam Academiis iſtis venerationem ipſi eludunt & rident, dum eas in marginem rejiciunt, quaſi textu indignas. Hæc eſt apud eos contemptio Germaniæ Academiarum, poſtquam eas ſuo arbitrio ita ſubegerunt & fregerunt, vt captiuas quò lubet trahant, & iis ad libitum abutantur. Nam nec teſtimonia vlla noſter iſte, nec ſcriptas earum tabulas profert, vt fidem ei habere liceat. Nuda & inania nomina in marginalem angulum contrudit, vt ſummum illud in eas ſuorum imperium quo, vbi innuerint, ad quidvis paratas habent adſtrictaſque, oſtentet. Ideo enim earum conſenſum multò antè quàm acceſſiſſet (aliquarum enim poſtea acceſſiſſe video, & libellis ipſorum poſtmodum editis adnexum) ille iactare auſus eſt, & quaſi iam parto gloriari, vt eum non in illarum poteſtate, ſed in Dominorum Ieſuitarum nutu eſſe oſtenderet.

Nonnullos præterea approbatorum iſtorum *prælatura inſignes* dicis. Quos dicas nos non videmus. *Plebanum Antuerpienſem* certè non facies, qui Parochos prælatos non eſſe toties importunè obniteris aduerſus Pariſienſem Facultatem. Nec verò egregium *Archidiaconum Boucherum*; cum Prælatos eſſe nolis niſi qui excommunicandi poteſtate præditi ſunt,

qua

Digitized by Google

qua carent Archidiaconi ſine iuſſu Epiſcopi, vt iura declarant. Nec denique Prælatum habebis *Suffraganeum Bambergenſem*, tum ob eandem cauſam, tum quia titulares Epiſcopos Paſtores eſſe negas Eccleſiarum ad quas delegantur, & quidem delegatos à Summo Pontifice, multo magis ab inferioribus Epiſcopis. Quære igitur vbi Prælatos habeas. Nec reperies, ni fallor, niſi fortè in reliquis approbatoribus, qui, præter hos tres, vniuerſi Regulares ſunt, & media ferè parte Ieſuitæ, Prouinciales aliquos, aut Rectores, aut Guardianos, quos Prælatos Regulares vocatis, ineſſe doceas. *C. Archidiacono de officio Archid.*

Addis poſtremò nonnullos eorum *vel libris de Theologia, vel in hæreſim ſcriptis, eſſe non obſcuros.* Vbi ergo lucent? Vbi ſplendent iſta lumina approbatorum? Nos enim nullos in iis videmus ſcriptis vllis in hæreſim notos. Vnum tantùm, non *nonnullos*, ſcimus aliquid de Theologia ſcripſiſſe, Ægidium de Coninck, cuius extant tractatus aliquot Lugduni editi, mira illa & ridicula conſpiratione Sociorum, qui quaſi librarij quidam trapezitæ, eos libros ſpargunt per orbem, & variis locis excudi curant & prædicant, & commendant gregalibus ſuis ambitione notiſſima, qui ſi ab aliis editi eſſent, in ipſo, vbi primùm orti ſunt, loco euaneſcerent, *quaſi fœnum tectorum, quod, priuſquam euellatur, exaruit.* Præter hunc, neminem nouimus, quem de Theologia quicquam ſcripſiſſe conſtet, niſi fortè memoriam refricari velis nefandi illius & humanæ ſocietati execrandi operis, à Bouchero olim editi, de *iuſta abdicatione Henrici III.* Chriſtianiſſimi Regis. Quo in opere profuſis omne genus blaſphemiis, quas furenti animo rabies ingerere potuit in immerentiſſimum patriæ Principem, nunc denique Pariſienſi Facultati, matri quondam ſuæ, & eius Eccleſiæ, in qua Chriſtianus factus eſt, Epiſcopis omnibus maledicere voluit ore Ieſuitico, & infami Spongia quam approbauit, vt gloriari poſſet nullum iam ſupereſſe officij genus aut pietatis, quod in Gallia non violarit. Nullius enim nomen crebrius ſparſum eſt per conſcribillationes Ieſuiticas: vbique *Boucherus librorum Cenſor* eminet, in *Apologia*, in *diſcuſſione*, in ſpuria *declaratione* Gallica, in fœdiſſima denique *Spongia*, cui nomen ſuum homo amens præfigere non erubuit, quod nec Ieſuita, nec Regularis vllus facere auſus eſt, vt atrociſſimæ calumniæ & horrenda mendacia, quibus à Ieſuitis ſupra hæreticorum omnium rabiem nobiliſſima Facultas diſcerpitur, ſuo nomine comprobet, & qui illius gloria ſuperbit dum ſe *Doctorem Sorbonicum* ſcribere audet, illam ipſam, qua ſuperbit, ſtultiſſima ingratitudine comminuat. Qui mihi, cùm memoria repeto primos illos furores quibus olim bacchatus eſt, videtur hoc tempore ab inferis rediiſſe, vt furialibus iterum conſiliis intereſſet. Tunc pro Eccleſia ſe graſſari ſimulabat, nunc apertè in Eccleſiam graſſatur. Laſciuiam iuuenilem in ſenile delirium vertit, & pro inſano quondam adoleſcente, nunc *ſenex fatuus* effectus eſt. Quid verò mirum, probari tali *Cenſori* Ieſuiticas in Eccleſiam inſultationes, cui nefaria clariſſimi Principis Henrici IV. cædes probata eſſe dicitur, pro cuius ſceleratiſſimo Parricida conſcripta Apologia ipſi tributa eſt? Qui optimi, & talibus certè furiis indigni Regis Henrici III. cædem apertè probauit, & ſacrilego ſicario in horrendo illo opere gratulatus eſt, veſtri genij, ve- *Pſal. 128.* *Eccli. 25.*

Digitized by Google

ſtrarumque declamationum æmulus? Abeant Ieſuitæ cum iſto Cenſore ſe digno, ſibi moribus, factis, ſcriptis ſimillimo, vt minimè mirandum ſit tale operculum ad talem patellam adhæſiſſe.

Iſtis ſcilicet hominibus Pariſienſis Facultatis Theologos *comparandos*, negat Ieſuita Floydus: Quibus illi profecto ſimiles eſſe vehementer recuſant, comparari verò nullo pacto volunt. *Indoctos* verò, *negligentes, credulos*, non facilius probabit eſſe, quàm approbatores ſuos illis per omnia præferendos, aut ſe ſuperbiſſimæ temeritatis immunem, qui in mediis inuſitatæ ignorantiæ & hebetudinis flagitiis, vllos homines, nedum talem Facultatem, *indoctos aut negligentes* appellare ſuſtineat. Verè equidem, & ſine vllius Academiæ Catholicæ contemptu dicere poſſumus, nullam eſſe quæ Candidatos ſuos ita probet, exploret, excutiat, publicè, priuatim, non vno ſed pluribus annis, nec vbi tanta profeſſorum copia & ſedulitate, ſtudiorum contentione, hominum delectu, primariorum, mediocrium, omniumque ordinum confluxu, certetur, quàm in hac Facultate; vt fatentur plerique, qui celeberrimas alias per Catholicum orbem Academias luſtrarunt. Atque hoc illud eſt, quo in ea ſummum illud doctrinæ decus ac vigor omni ævo perennauit, & *Collegium Sorbonæ toto orbe celeberrimum*, vt Cardinalis Bellarmini verbis vtar, effectum eſt.

Card. Bellar. de ſcript. Eccl. in Roberto de Sorbona.

IESVITA.

HANC Sorbonicam turbam, in qua, vel ipſis fatentibus, indocti, ignari, ſtipites, peruerſi moribus (quot numero quis nouit?) coronæ Theologorum ex flore orbis collectæ, in quibus omnes ſapientia illuſtres, quis mentis compos anteponat? Approbatores libri Orthodoxiæ teſtimonium dederunt, à ſe inuicem locorum interuallo disjuncti, non pedibus alter in alterius ſententiam iuit, non vnius autoritate cæteri mouebantur. Cenſores è contra, Magiſtrorum Pariſienſium vulgus, à ſuo Decano Regularibus infenſo ducebantur in partes, temeréque creduli præeuntem, velut pecora muta, ducem gregis arietem ſecuti ſunt.

RESPONSIO.

PVDEAT lutulentiſſimæ orationis mendacem rabulam, qui ſi *muta pecora* ſenſu aut pudore ſuperaret, inſaniſſimo genere inſultationis, poſt inſulſum genus orationis non vteretur. Quid enim inſanius quàm Facultatem nobiliſſimam, antiquiſſimam, illuſtriſſimam, *Sorbonicam turbam, Magiſtrorum Pariſienſium vulgus, pecora muta, indoctos, ignaros, ſtipites, peruerſos moribus*, inaudita ad hanc diem in florentiſſimam Facultatem elogia, nec Chriſtiani vllius aut ſani hominis cerebro idonea, effractis modeſtiæ verecundiæque repagulis, ſcribere; viginti verò hominum ferè Ieſuitarum, penè ignotorum, aut nimis notorum cateruam, in qua clara

lumina fulgent Floydus & Boucherus, *coronam dicere Theologorum ex flore cibis collectam, in quibus omnes ſapientia illuſtres?* Quid ad hæc dicas, quorum indignitas omnem orationem ſuperat, omnemque increpationem, vel potius pœnam meretur? Et in hæc portenta vehementius quicquam aut acrius, vllus putabit? Et *ſtultum* iſtud os *iuxta ſtultitiam ſuam* obturari nolet? *In ore ſtulti baculus contumeliæ*, qui baculo validiore ſeueritatis confringendus eſt. Nec tamen dedecori erit Pariſienſi Facultati, eadem præconia à Ieſuita hæreſum ſuarum propugnatore audiſſe, quæ in ipſam Eccleſiam Catholicam in Epheſina Synodo congregatam, hæretici & ſchiſmatici Neſtorij propugnatores, tot ab annis, coniecerunt iiſdem propè verbis, dum ſacræ Synodi frequentiam eleuantes, & ſuam tegentes paucitatem ita loquuntur; *Si multitudine opus fuiſſet, plurimos egregiè in diuinis dogmatibus inſtitutos, nec vlla ratione cum imperita diuinarum rerum Aſiaticorum & Ægyptiorum turba conferendos, nobiſcum habere potuiſſemus.* Et paulò poſt: *Hi ſanè omnes aliud nihil ſunt, quàm hominum turba diuinorum dogmatum penitùs neſcia, & ad tumultus ſeditionéſque nata.* Quibus ex locis orationis impudentiam mutuatus eſſe videtur Floydus, ita ſingulos penè ſenſus expreſſit: niſi quod ſtolidiori impotentia & verbis inſolentioribus vſus eſt, vt hæreticorum ſchiſmaticorumque gregem petulantia ſuperaret. Magna verò laus & inſignis gloria Facultatis, quòd iſtiuſmodi ſcriptoribus abortiuis tam tenuem maledicendi anſam relinquat, vt aduerſus eam latrare non poſſint niſi delirantes, cum ratione nihil, cum iudicio, cum verecundia, ſine hæreticorum ſchiſmaticorumque genio, ſcribere valeant. Quis porrò, cui humani aliquid ſupereſſet, tam furenter inceſſeret Decanum Pariſienſis Facultatis, Venerabilem ſenem, Doctorum Pariſienſium de more antiquiſſimum, eruditis libris notum, Theologiæ antiquæ & auitæ cultorem, in præclaris Eccleſiæ Pariſienſis muneribus emeritum? Tali viro proſciſſo, quid mirum aliis non parcere maledicam tuam loquacitatem? & tam infelici loquacitate, quid mirum egere infeliciſſimum Ieſuitarum litigium? Nam Regularibus infenſum eſſe ſapientiſſimum Decanum ſacræ Facultatis, non aliud tibi argumenti eſt, quàm quod errorum hæreſumque veſtrorum damnationi præfuerit, quas more omnium, qui hæreſes vnquam induxerunt, non niſi ab infenſis & inimicis damnari potuiſſe iactatis. Verè enim rurſus in vos valet, quod in Donatiſtas iudicium tranſmarinum de Cæciliani cauſa reſpuentes, ſcripſit Auguſtinus, *Dicunt malos iudices ſe eſſe perpeſſos: Quæ vox*, inquit, *eſt omnium malorum litigatorum, cùm fuerint etiam manifeſtiſſima veritate ſuperati.* Nec magnum iſta querimonia te in ampliſſimum Decanum vti, qua ſupra vſus es longè atrociùs in Illuſtriſſimos Galliæ Antiſtites, quos tanto in Regulares odio ardere dixiſti, *vt ab iis tetra fieri, apertè hæretica & blaſphema dici magnoperè cupiant, quò populis exoſi reddantur.* Tibi enim audacia pro lege eſt, nec quæ dicis ex iis, in quos loqueris, ſpectari debent, ſed ex tua dicentis impunita licentia, & irreligioſa procacitate. An verò Doctores etiam Regulares, qui librorum veſtrorum damnationi aſſenſi ſunt, Regularibus infenſos dices? Vna enim omnium Facultatis Theologorum conſenſione prolatam eſſe Cenſuram, ſæpius conteſtantur acta Facultatis.

Prou. 26.

Prou. 14. ex verſione Hieron.

Vid. Concil. ſub Epheſ. in ep. Ioan. Antioch. & ſect. ſ. ad Impp. to. 2. Conc.

Auguſt. ep. 162 ad Glorium, Eleuſium, &c.

Querim. § 6. n. 47.

Digitized by Google

Et vt dubitatio omnis tolleretur, libros veſtros, & Spongiam nominatim tuam, appoſitis chirographis confoderunt omnes Religioſorum Familiæ Pariſienſes, autore in primis Generali ordinis Prædicatorum Magiſtro, Pariſiis rerum familiæ ſuæ cauſa commorante, viro præclaro, Pontifici & omnibus probatiſſimo. Quod idem cùm ſodales tui, fugiendæ ignominiæ cauſa, ſimulare cœpiſſent, eam reprobationem concinnarunt, nullo libro aut errore nominato, vt hoc vnum egiſſe videantur, ne quid reprobarent intelligi poſſet, & nulla re verè reprobata ſolum tempus redimerent. An igitur tot Regularium turmas *Decanus Pariſienſis Facultatis Regularibus infenſus duxit in partes, & quaſi pecora muta in Spongiæ doctrineque tuæ damnationem adegit?* Quid quod acta manifeſtè docent Facultatem *auditis omnium & ſingulorum Doctorum ſuffragiis ac ſententiis, dubitationibus ſi quæ occurrerent* explanatis, Cenſuram vno omnium plenoque conſenſu peregiſſe, vt nulla iampridem ſolennior & confirmatior prodierit? Verùm tibi quid dicas, aut quid effundas, cogitare nimius eſſet atque inſuetus labor; nulla ratio veritatis, nulla famæ, nulla fidei, dum tuo animo, & inexplebili maleuolentiæ obſequare.

Cenſur. pag. 6. & 9.

Confer iam, ſi placet, tantis autoritatibus quibus libri veſtri atra nota inuſti ſunt, decem aut duodecim, quos hîc cantas, approbatores, per mare à vobis perque aridam conquiſitos. Nam octo Ieſuitarum, quos iis ridiculè admiſcuiſtis teſtimonia, non alio loco habenda ſunt, quàm tuum, bone Floyde, qui doctrinam tuam vnà cum iis approbaſti. Quantum dedecus, quantum prauitatis argumentum, quod ex tantis, quas iactitas regionibus, non plures duodecim adſtipulatoribus, tanta iſta factione colligere, tanto tempore potuiſtis? Quod ex omni Belgij Clero tres, quatuorve tantum reperti ſunt, qui nominavobis commodarent? Quòd ex Louanienſi aut Duacenſi Facultate nullum in eandem naſſam pertrahere valuiſtis; Imò artibus & comminationibus etiam indignis (hoc enim certiſſimis teſtibus Lutetiæ compertum eſt) efficere contendiſtis, vt à doctrinæ veſtræ damnatione, & à Cenſurarum Pariſienſium comprobatione deterrerentur? Hac nimirum ipſa arte irretiſtis pauculos iſtos ſuffragatores, duodecim omnino homines, quos teſtimonium vobis dediſſe gloriaris, *à ſe inuicem locorum interuallo diuunctos, nec pedibus alterum in alterius ſententiam iniſſe, nec vnius autoritate motos eſſe.* Qui enim minas intentare auſi eſtis nobiliſſimis Facultatibus ne vos damnarent, quanto magis priuatos homines blanditiis expugnaſtis, vt vos probarent? Neque quicquam magis mirandum eſt, quam artibus & lenociniis veſtris, non plures captari potuiſſe. Vnius enim Ieſuiticæ Societatis per orbem fuſæ, vbique præſentis, omnia occupantis, omnia ambientis, omnibus blandientis autoritati, vel potentiæ potius, obſiſtere non eſt cuiuſvis hominis, aliis varia commodorum illecebra, aliis incommodorum metu, pleriſque ipſa degeneri pietate flaccefcentibus. Vanè igitur *locorum interuallo diuunctos* gloriaris, qui vno Societatis veſtræ per omnia manantis vinculo colligati fuerunt. Nec fidelius aſſeueras *alterum in alterius ſententiam pedibus non iuiſſe, nec vnius autoritate cæteros motos eſſe*, cùm eorum ipſorum teſtimonia quæ prædicas, quæ collaudas, quibus tibi probatus videris, temeritatem tuam

Digitized by Google

palàm euincant, illo qui in approbatoribus iſtis agmen ducit, vt cæteros omittam, apertè confitente; *Secutus itaque aliorum grauiſſimorum, tam ex Regularibus quàm ex ſæculari Clero Doctorum Theologorum iudicium, &c. MOTVSQVE EORVM AVTORITATE, &c. dignum iudico prędictum librum, qui typis ſubiiciatur.* Quid ais, approbatorum non tuorum venditator? Mihi quidem Athanaſij vocibus vtendum in te video, quibus ille in tui ſimiles vſus eſt; *Miror eos ſtruendis ſycophantiis non fatigari. Ego tamen iis reſpondendo non fatigor, ſed gaudeo potius: quo enim plures reſponſiones, eo maior eorum confuſio exiſtet.* *Athanaſ. in Apolog. ad Conſtant.*

IESVITA.

DENIQVE approbatores accuratè librum à capite ad calcem ſinguli perlegerunt, diſputationis ſeriem, quæſtionum capita, ſententiarum, verborum, ſyllabarum, momenta expenderunt. At Cenſorum, vno alterove fortaſſis dempto, librum integrè nullus legit, nec legere poterat, cùm Latinè non extaret; à maleuolo, cæteris inſciis, nec ſi errabat, corrigere valentibus, propoſitiones exceptæ prælectæque ſunt; qui muneri cenſorio præclarè ſatisfacere ſibi videbantur, ſi, Decano præcinente, repeterent Cuculorum more idem propè perpetuo carmen, falſum, temerarium, ſcandaloſum, erroneum, hæreticum.

RESPONSIO.

PERGIS mendacia, pergis conuitia ruſticana pertexere inſolenti ſemper audacia. Approbatores aſſeris *accuratè librum à capite ad calcem ſingulos perlegiſſe, diſputationis ſeriem, quęſtionum capita, ſententiarum, verborum, ſyllabarum, momenta expendiſſe*; vocales etiam & conſonas addi oportuit, vt ad extremum apicem ineptiam perduceres. Arqui vel tu mẽdaciſſimus es hoc loco, vel tui approbatores; Quorũ alter temporis anguſtias excuſat, quibus librum nec legere accuratius, nec expendere potuerit; *Ea*, inquit, *qua licuit per temporis anguſtias, diligentia vidi & diſcuſſi.* Alter ne lectum quidem ſibi fatetur, ſed ab aliis lectũ & commendatum, ſibi quoque, eorum autoritate, probandũ viſum eſſe; contrà quam paulò antè gloriabaris, approbatorum iſtorum neminem alterius autoritate motum eſſe; *A grauiſſimis Anglicæ nationis*, inquit Boucherus, *tam ex Regularibus, quàm ex ſęculari Clero, Theologiæ Doctoribus, qui totum id attentè ac diligenter perlegerunt commendatum, ac prælo propterea dignum iudicatum, non poſſum tantorum virorum autoritate fretus, quin & illud ipſe iiſdem nominibus viciſſim commendem.* Quibus propemodum iiſdem verbis Apologiæ quoque tuæ patrocinatus eſt ſapiens Boucherus. Habes igitur palàm confitentes approbatores, non modò *à capite ad calcem ſingulas libri quæſtiones capita, ſententias, verba, ſyllabas ſe non perlegiſſe & expendiſſe*, vt ridiculo nimium feruore iactaſti, ſed ne literam quidem eius vllam aſpexiſſe. Ex his autem confitentibus, de cæteris iudicium fieri poteſt, qui *Approb.* 12. *Approb.* 11.

Digitized by Google

Vid. approb. §. 9 10.

vel ſimpliciter dicunt, *legi*; vel ne hoc quidem aiunt, ſed idem ſe quod alios ſentire teſtantur, eorum videlicet iudicio, vt apertè fatentur, & Ieſuitica prenſatione, vel priuatis ſtudiis commotos. Atque hæc de approbatoribus, deque tua, illorum diligentiæ, ridicula & mendaci prædicatione.

De Cenſoribus non minus apertè impoſturam facis, craſſam, audacem, & (ſicut profecto dicendum eſt) impudentem. *Cenſorum*, inquis, *vno alterove fortaſſis dempto, librum integrè nullus legit, nec legere poterat, cùm Latinè non extaret*. Nec conſcientiæ vllo morſu aut pudore deterreris, à tam odioſa, & aperta fabulatione, quam Cenſuræ præfatio luculentè confundit his verbis: *Cùm libri Anglicani exemplar integrum Illuſtriſſimorum ac Reuerendiſſimorum Galliæ Epiſcoporum cura, diligentia, atque expenſis, quanta exigi poterat cautione, Latinitati redditum, ad D. Decanum Facultatis tranſmiſſum eſſet, &c. Cenſuit Facultas totum codicem, per ſelectos à D. Decano Doctores, perlegendum atque examinandum, vt expenſa tota operis ſerie & contextu, autoris mens maturius expenderetur, &c.* Idem refertur paulò poſt de libro Danielis, ſeu de Apologia tua. Et tu publicè ſcribere audebis *Cenſorum nullum, vno alterove fortaſſis dempto, librum integrè legiſſe?* Et quod amplius eſt, *legere non potuiſſe*, cùm Latinè non extaret Faceſſe quò dignus es, cum viliſſimis ſycophantiis, quas ab homine Chriſtiano, Religioſo, Theologo audire non minus inſolens eſt, quàm cuculinum (ita loqueris) carmen à candido Cygni gutture, aut Aquilam auium Principem, in Cuculum fœdiſſimam earum belluam, mutatam videre Hoc enim verè cuculinum carmen eſt, terrum, funeſtum, ominoſum, & neſcio quid grauius in animis veſtris portendens. Præſtaret teipſum eſſe Cuculum, quàm adeò flagitioſis mendaciis pagellas opplere, integerrimæque Facultatis nomen tam malis auibus oppugnare. An tu antiqua Concilia, & nouiſſimè eorum exemplo Tridentinum, variis nouatorum erroribus illam ſemper vocem, *anathema ſit*, toties geminatam illidentia, *cuculinum carmen canere* dices? An Caluini impudentiam, aliorumque hæreticorum impiam dicacitatem æmulari ſtatuiſti? An SS. Patres collegarum ſuorum ſententias verbo, *placet*, identidem iterato probantes & confirmantes, *Cuculos* haberi voles? An eos qui vitium idem eodem ſemper nomine afficiant, eidemque morbo idem antidorum apponant, feralibus beſtiis comparabis? In te potius, in te vnum pro tam odioſo fremitu, inuiſaque in tales viros ferocia, eruditi ac pij omnes vt bonæ aues in *Cuculum* inuolabunt, & in ferinorum iſtorum affectuum noctem, in qua ſola vagari & vlulare ſoles, te repellent.

Cenſur. Pag. 7.

Vid. Concil. Gangr. to. 1. Concil. Rom. Conc. 3. ſub Damaſo cõ. Apollin. apud Greg. Naz. ep. 1 ad Cled. S. Cyrilli Anathem. tom. 2. Conc. &c. Cõc. Trid. in can. paſſim. Caluin. in Antidot. Vid. Concil. Sardic. Conc. Cæſar Aug. cont. Priſcill. Conc. Carth. 2. &c.

Digitized by Google

IESVITA.

IVRE igitur approbatio Cenſuram, hoc eſt, vniuerſitas particulam, doctrina ignorantiam, ſapientia credulitatem, perſpicax cura ſupinam in rebus maximis incuriam obruit. Itaque dum tot Catholicarum gentium Magiſtros, vna Sorbonæ particula contemnit, quid niſi reliquarum contemptum meretur? Cenſores orbis qui ſe faciunt, domum repellendi ſunt, monendiq; de Prouerbio, Intra ſuum *Gallus ſterquilinium dominetur.* Aptè enim de talibus Gregorius, *Apud ſe introrſum humilitatis ſterquilinium deſerunt, & elationis faſtigia aſcendunt.*

Nemo hoc Regno Gallia applicet quod eſt Regnorum Europæ nobiliſſimorum. Sterquilinũ intelligitur mortalitatis & miſeriæ, quod quiſq; domi ſuæ habet, vt ex loco Gregor. l. 5. Moral. c. 18.

RESPONSIO.

PASCIS *ventum & ſequeris æſtum, tota die mendacium & vanitatem multiplicas.* Fruſtra in aliis ſterquilinia quæris, quæ tanta penes te habes. Intolerandæ ſuperbiæ eſt, te in tam apertis errorum hæreſumque tuarum, quas Cenſuræ demonſtrarunt, & mendaciorum, fraudium, abſurditatum, quarum cumulos paſſim offendimus ac miramur, ſpurcitiis, ſterquilinia Cenſoribus impingere, quaſi effusè *malè dicere officium bonæ conſcientiæ* putes, & quaſi iudicum tuorum inſolens conſpurcatio, purgatio tibi futura ſit, & *ideirco te exiſtimes innocentem, ſi quicquid tuum eſt, in alios conferas.* Sordes tuas tantas tamque luculentas meminiſſe debuiſti, agnoſcere, lugere, gemere, ne ſi earum aſpectus, & obtrita per te Societatis tuæ prudentiæ, ingenij, ſcientiæ fama, infatuati Ieſuitici ſalis euanidæ fæces oratione tua diffluentes, tumentis animi ferociam dejicere non poſſint, incidas in Euangelij pœnam, vt ne quidem ſterquilinio dignus videaris, ſed mittendus foras, & conculdandus. Nam *ſi ſal inſulſum fuerit, neque in terram, neque in ſterquilinium vtile eſt, ſed foras mittetur.* Quid autem iterum abſurdius & inſulſius, quàm duodecim decemve hinc inde arreptos approbatores, (nam Ieſuitas octo quos iis admiſcuiſtis, nullo numero ducimus, propriarum ſcilicet ſordium laudatores) eoſque vel Anglos factionis veſtræ participes, vel Regulares à vobis, quaſi pro aris & focis communibus, fallaciter concitatos, ampliſſimæ & maximæ Facultati, & tot Archiepiſcopis & Epiſcopis opponere, quorum duo tantum vmbraticis approbatorum tuorum copiis obſcurandis ſufficerent? Quid alienius, quàm puſillum iſtum gregem cum tantis autoritatibus velut *Vniuerſitatem* cum *particula* conferre, & eos qui ab illis diſſentiant, *Cenſores orbis* appellare? Quid hanc dicam, arrogantiam an ſtupiditatem? Scilicet communis ſenſus iam apud Ieſuitas ita euanuit, vt apertiſſimæ numerorum proportiones ignorentur, & duodecim homunciones triginta & quinque Archiepiſcopis & Epiſcopis, vt de Theologica Facultate longè ampliore taceam, non ſolùm autoritate, ſed etiam numero anteponantur. Nam *doctrinam, ſapientiam, perſpicacem curam* approba-

Oſea 12.

Tertull. con. Hermog. c. 1. Hieron.

Mat. 9. Luc. 14.

Digitized by Google

toriæ iſti decuriæ tribuere, & tantæ eam Facultati, tanto Antiſtitum conceſſui adimere, contraque *ignorantiam, inſipientem credulitatem, ſupinamque incuriam* iis inurere, tantæ dementiæ eſt, quantam nulla increpatio aſſequatur. Confirmatur enimverò inſueto iſto genere orationis inſanaque temeritate, qua nemo ante vos in tales viros vſus eſt, fama illa, quæ eorum qui te nouunt ſermonibus, de cetebri tui vitio natiuaq; calamitate percrebuit, vt te à perpetuis, quibus euagaris, deliriis in viam rationibus reuocare, nihil eſſe videatur, niſi Æthiopem dealbare. Quantum illud etiam intemperiarum, quòd poſt iſtam orationis indignitatem, Theologicam Facultatem, quam tam ſuperbè violaſti, vel hoc ſolo quo duodecim homines tumultuariè collectos cum ea comparare auſus es, ad humilitatem adhortaris, atroci eam obſcænoque illo Prouerbio pulſans, *Intra ſuum Gallus ſterquilinium dominetur?* Nempe igitur ſterquilinium vocas Theologicam Facultatem Scholamq; Pariſienſem, intra quam Cenſores tuos dominari iubes, & in qua eos dominari toties dixiſti. Soli enim *Regno Galliæ applicari* vetas tantam obſcænitatem, Regum potentiam metuens, non Pariſienſi Facultati, quam ſcilicet denotare, quam ferire voluiſti. Ergo Ieſuitæ Floydo Facultas Pariſienſis *ſterquilinium* erit? hoc verbum vllæ mentes aut vllæ aures ferent? Inſanius huiuſmodi expiandis, vlla vis orationis nimia erit? Equidem ſi titulos in eam congeſtos colligamus, reperiemus ſuprà dictam eſſe *vetus ſcortum*; infrà *ſpuriam & adulteram*, quæ nunc *ſterquilinium* dicitur, vt quiduis audire meretur qui quiduis dicere audet, ſi cuiuſquam in caſtigando acrimonia, huius in maledicendo impudentiam & amentiam æquare poſſet. Quod autem ex D. Gregorio *ſterquilinij* nomine propriam cuiuſque infirmitatem notari dicit, malitiæ latebra eſt, & ſtropha inducendæ ambiguitati aſperſa: Nam in allato Prouerbio vocem illam aliter accipi, ex communi vſu notius eſt quàm vt Grammatici Ieſuitæ moneri debeant. Si tamen iſtiuſmodi ſignificatione, quandoquidem tu ita vis, vtendum ſit, ſcias, Ieſuita Floyde, niſi tu errores tuos animumque compeſcere, motuſque & *appetitus* eius, quod Caino præceptum eſt, *ſub te* ponere, eorumque dominari vltrò velis, fore vt intra tuum iſtud ſterquilinium Galli egregiè dominentur, agreſtium tuarum reſponſionum improbitatem ad libitum tundendo ac ſubigendo, ſicut intra errorum hæreſumque tuarum prauitates, illuſtribus iudicijs illis dominati ſunt, & porrò dominabuntur, eo genere dominationis, quo Moyſi à Deo dictum eſt: *Ecce conſtitui te Deum Pharaonis.* Quæcumque autem conuitiorum plauſtra vos in eos congeratis, in eiuſmodi ſterquiliniis ſibi aurum & gemmas, vobis ſolùm nominis veſtri, vt cum Scriptura loquar, fœtorem inuenient.

Suprà, c. 1. Ante Cauſam 1.

Infrà, in Spong. 1 propoſ. tit. 2. de Eccleſ.

Gen. 4.

Exod. 7.

Exod. 5.

Digitized by Google

IESVITA.

CAVSA TERTIA.

Confuſa & inordinata Cenſuram ferendi methodus.

CENSVRA ſelectim non turbatim ferenda, nec error in fide cenſeri debet, ad quem notandum, non pleno conſenſu ſuffragia conſpirent. Non eſt enim Theologicæ grauitatis, non eſt prudentiæ, vt, quæ ſit hæretica propoſitio, Doctorum vulgus numero ſuffragiorum decidat, nullo diſcrimine docti & indocti, æqui & iniqui, integri & ſuſpecti, veterani & tyrones, canitie venerandi, & adoleſcentuli Magiſtri. Quid enim, ſi pars quæ te hæreticum cupit, duobus vel etiam vno ſuffragio alteram vincat, an neceſſitate ineluctabili hæreticus ſis? Fortaſſis ſuffragium illud, quod ſupereſt alteri parti, hominis eſt peruerſi, partibus addicti, ignari, cuius ſententia non pluris fieri, quàm ſtipitis, debeat. Nihil refert, ſortem mouet ordine nemo. Hæc Sorbonica lex.

RESPONSIO.

DEMENTIA tua ita ingraueſcit, vt potius ad medicos ablegandus videaris, quàm argumentis reuincendus. Quid enim ſibi vult barbarica iſta & ferina furentis animi loquacitas, in qua notam illam hæreticorum, naſcente adhuc & ferueſcente hæreſi, rabiem audire videmur, Catholicos homines, integerrimos, & laudatiſſimos, ſine fræno pudoris proterentem? Quamquam nullius hæretici facile reperietur tam craſſa & inaudita, & omni ingenij ac rationis luce orbata, impotentia. Deſpecta igitur, & deteſtata tam enormi affectuum tuorum anomaliâ, quæ nullius ope in gyrum rationis redigi poſſit, dicimus breuiter pro ſacra Theologiæ Facultate Pariſienſi; Antiquam conſuetudinem eius, qua, ſingulis Doctoribus Facultatis ſententiam dicentibus, res pluribus ſuffragiis decernuntur, adeo eſſe rationi conſonam, æquam, ſimplicem, probatam, vt omnium Societatum, tum ſæcularium, tum Eccleſiaſticarum, tum Regularium perpetuo vſu confirmetur, nec improbari poſſit, niſi ab homine, qui contra omnes hominum cœtus, & ipſam quodammodo naturam vniuerſam, more Gigantum, pugnare velit. Sic in Regum Principumque conſiliis, ſic in iuridicis Senatibus, ſic in Conciliis Eccleſiæ, tum Oecumenicis, tum Prouincialibus, ſic in Regularium Capitulis, ab antiquo obſeruatur; ſic in ipſo denique Summi Pontificis, & Eminentiſſimorum Cardinalium conſeſſu agendum eſſe, decretum eſt Summorum Pontificum Diplomatibus, quibus ſtatuitur, vt quod maiori parti Cardinalium viſum erit, ratum ſit. *Vid. Bullam Pij IV. 79. & Pij V. 15.*

Digitized by Google

Nec vlla eſt cuiuſcumque ordinis benè compoſita Societas, in qua hæc non vigeat conſilij publici capiendi ratio, niſi ſola Ieſuitarum, in qua Monarchia Generalis in totum Societatis corpus, & Prouincialium in ſuam cuiuſque Prouinciam Dominatio ita inualuit, vt ab ea omnium malorum, turbarumque, ac motuum Societatis originem, Mariana fluere dicat: *Monarchia iſtiuſmodi, ferus*, inquit, *apet eſt, quacumque greſſum facit, omnia proterens; quo niſi compreſſo, nihil quietis ſperare poſſumus.* Addit eam primùm ita temperatam fuiſſe à fundatore Societatis, *vt res perpetuæ in generali congregatione ſtatuerentur, quotidianæ ac temporariæ ab omnibus, quos in quoque loco adeſſe contingeret, vbi Generalis verſaretur; vtræque verò plurium ſuffragiorum calculis.* Eam verò rationem ita deinde mutatam eſſe, & in puram abſolutamque Monarchiam abiiſſe queritur, *vt quamvis plurimis legibus vltra modum*, inquit, *abundemus, Generalis tamen nullam earum reſpiciat, ſeu in poſtulationibus admittendis, ſeu in tribuendis muneribus, ſeu in conſtituendis Collegiis, aliſque rebus innumeris* Deinde, *Videmus in Prouinciis omnia ad Prouincialis, duorumque, aut trium fiduciariorum ipſius literas ſtatui, contemptis aliis, licet per omnia potioribus. Et quamvis omnes vnius ſententiæ ac ſuffragij eſſent, Superior contrariam ſequi poteſt, & vulgò ſequitur, ex quo graues in omnium animis offenſiones exiſtunt.* Hanc nimirum Tyrannidis Monarchicæ, ſeu Monarchiæ in Tyrannidem delapſæ conſtitutionem in tua Societate vigentem, tibi notam & domeſticam, cui ſoli aſſuetus & innutritus es, quam ſolam noſti & experiris, miraris ab aliis Societatibus abeſſe, atque à Sorbona exulare, licet cordatiſſimi quique tuorum Sodalium, mala omnia quæ apud vos ſunt, & libellorum fortaſſe iſtorum totiuſque veſtræ Anglicanæ turbationis improbitatem, ab iſto fonte ſcatere fateantur. Eam verò diſciplinam reprehendis, quam omnes omnino reliqui cœtus, & ipſe veſter primus parens, in veſtram quoque Societatem induxerat, & à qua mutata vos ſemper in deterius ſublapſi eſtis, & etiamnum languetis.

Mariana Lib. de regim. Societ. c. 10.

Ibid.

Idem cap. 11.

Iſto autem regimine diſcrimen nullum haberi *docti & indocti, æqui & iniqui, integri & ſuſpecti, veterani & tyronis, canicie venerandi & adoleſcentuli*, vt mira verborum intemperantia prædicas, non eſt reprehenſio, quæ magis Facultati obtendi poſſit quàm omnibus quibuſlibet Conuentibus, & Regularium nominatim plerorumque Capitulis, in quæ veriùs, aut ſaltem ſpecioſiùs exprobratio tua cadere poſſet, ſi quicquam virium, aut iudicij haberet. Eſt verò cuiuſque benè inſtitutæ Societatis: Eſt in primis Sorbonicæ familiæ, & Pariſienſis Facultatis dare operam, ne quem indignum ſe, indoctum, iniquum, immaturum, aut vlla re ad tanti ordinis ſuſtinendam integritatem imparatiorem, cooptet. Quod ab iſta quidem Facultate, eo ſtudio, eaque ſupra cuiuſcumque Academiæ diſciplinam cautione ac diligentia iam olim obſeruari perſpicuum, & publicè notum eſt, vt maxima ſit apud omnes animi tui, excuſſo mentis iugo, longè latéque per inuias hominibus vias prouolantis declaratio, quòd ſcribere non metuas, eſſe in tanta Facultate vllos homines *peruerſos, partibus addictos, ignaros, quorum ſententia non pluris fieri quàm ſtipitis debeat.* Quæ vox nonniſi hominis, improbitate ac peruerſitate delirantis, & penitus deplorati eſſe poteſt. Quis enim belluino huiuſmodi boatu, verius quam humana

voce maculauit adhuc chartas, lectorumq; animos percuſſit? Perge, perge ſane talia monſtra pangere. Nulla tibi pœna dignior, nec tuæ Societati, pro tam inſolitarum ſtolidarumque Satyrarum aſſenſu & plauſu, infamia grauior quæri poteſt.

Quod verò iterum Facultatis Pariſienſis amplitudinem in contemptum rapis, contumeliæque cauſa *Doctorum vulgus* eam dicis, vt Cenſuram quæ à tot tantorumque hominum vno conſenſu ſummam auctoritatem habet, tu ab hac ipſa conſentienti multitudine deſpicabilem eſſe mira vertigine probes, videris de induſtria præuaricari, & animi tui labes oſtentare. Primùm paucitatem ei obiectaſti, *Sorbonæ particulam* eam vocans; deinde multitudinem iterum objicis, dominantibus nimirum in te per vices affectionibus huc illuc raptatus, ſine arbitrio vllo tuo, aut poteſtate. Talem multitudinem ac turbam objiciebat olim, vt ante diximus, Concilio Epheſino Neſtorianorum Pſeudo-Synodus, & quicumque vnquam hæretici, ſuorum paucitate laborarunt, tali ſeſe ludificatione tegere conati ſunt. Gerſonis tempore, quo tu ipſe faſſus es Cenſuras ab hac Facultate *diligentiſſimè & ſumma grauitate* ferri ſolitas, longè plerumque amplior numerus in Facultate, & in Cenſuris edendis verſatus eſt. Nam in damnatione errorum Ioannis Parui Franciſcani, qui Principum minorum cædes probabat & ſuadebat, ille adfuiſſe teſtatur Facultati, centum & quadraginta vnum Theologos: *Manet*, inquit, *in robore ſuo deteſtatio falſitatis & hæreticæ prauitatis. Manet approbatio tam ſolemnis ſacræ Theologicæ Facultatis in Vniuerſitate Pariſienſi, cui centum & quadraginta vnus Theologi, ſe manibus propriis ſubſcripſerunt.* Nec pauciores in ea fuiſſe apparet ætate Ioannis Majoris, cùm ille ſcriberet plures exercitatos Theologos eſſe in Pariſienſi vna Facultate, *quàm in duobus vel tribus regnis*, qui locus antè prolatus eſt. Illis verò temporibus quàm floruerit non ſolùm Facultas, ſed cuncta Vniuerſitas Pariſienſis, & quantâ apud Catholicas gentes famâ & gloriâ fuerit, ita notum, & illuſtre eſt, vt ignorari nequeat. Non igitur exprobrari poteſt Facultati, ſine præpoſtera temeritate, ampliſſima illa copia Theologorum, qua ea cùm maximè floret, tum maximè abundare conſueuit, in eoque cæteris Academiis præfulget. Confluente enim vndique ad Theologicæ Scholæ huius ſtadium lectiſſimo, ingeniorum, omniumque ordinum, & nobiliſſimarum toto regno familiarum delectu, certantibus aſſidua ſtudiorum contentione peritiſſimis hominibus, tanta omnium quibus ad Theologiæ faſtigium itur præſidiorum copia inſtructis, illa exiſtit vberrima ſeges, vnde Pariſienſis Facultas egregio illo Theologorum fœtu exuberat, ad quem nulla facile alia Facultas aſpirare vnquam potuit.

In Cauſa 2. ſub fin.

Vid. epiſt. Ioan Antioch. & ſchiſmat. ad Imperatores, in Concil. Epheſ. to. 2. Conc.

In 1. Cauſa, ſupra.

Gerſon in dial. Apologet. to. 3.

Maiorin c. 18. Matt.

Nec eſt quod iis adoleſcentiam improperes, cùm iſto verbo, non tam eos, aut Pariſienſem Facultatem, quàm Eccleſiam vniuerſam Catholicamque ſugilles. Cùm enim Facultas non minorem ad Theologiæ Licentiam, quàm Eccleſia ad Sacerdotium ætatem præfiniat, nec alij ab ea ad Theologiæ lauream admittantur, quàm quos Eccleſia diuinis altaribus iam admouit, quomodo Facultatem aſpernari potes, quod eos Doctores habeat, niſi Eccleſiam multo magis aſpernari velis, quòd eos habeat Sacerdotes, quæ dignitas tanto altior & diuinior eſt? Quod ſi ea quæ Facultas

Digitized by Google

à Candidatis exigere, & tanto ſtudio ac tempore explorare conſueuit, in ipſo ætatis flore, præcurrente annos animo, reperiri contingat, quis talem adoleſcentiam contemptu, & non ſingulari potius laude quadam admiratioque afficiat, quòd vtriuſque ſimul ætatis ornamenta complexa ſit, adoleſcentiæ vigorem & ſenectutis maturitatem? Quare adoleſcentiam Epiſcopi contemni vetat Apoſtolus, *Adoleſcentiam tuam nemo contemnat.* Et poſt eum Ignatius: *Decet ætatem Epiſcopi non contemnere, ſed ex voluntate Dei Patris omnem ei obſeruantiam dependere, quemadmodum ſcio facere ſanctos Presbyteros, non adoleſcentiam quæ cernitur, ſed ſapientiam, quæ in Deo eſt, intuentes. Nec enim annoſi ſapientes ſunt, nec ſenes prudentiam ſciunt, ſed ſpiritus qui in hominibus viget.* Eleganter item Ambroſius: *Verè ſenectus illa venerabilis, quæ non canis, ſed meritis albeſcit. Ea eſt enim reuerenda canicies, quæ eſt canicies animæ, in canis cogitationibus & operibus effulgens.* Nec plura proferre neceſſe eſt ex ſanctis Patribus, apud quos tam multa in hanc ſententiam paſſim occurrunt, tam fortia, vt adoleſcentiam ſenectuti interdum præferre videantur. Scriptura quidem vetuſtati omnem humanam labem deputat, cuiuſcumque demùm ea ſit ætatis, iuuentuti omnem virtutem diuinaſque omnes dotes, quibus homo renouatur & adoleſcit, quacumque in ætate verſetur. Hinc cani quotidie ſacerdotes, illud apud Deum canunt: *Qui lætificat iuuentutem meam.*

1. Tim. 4.
S. Ignat. ep. ad Magnes.
Ambroſ. l. 3. epiſt. 21. ad Irenæum.
Pſal. 42.

Quod ſi Floydus ſcire cupiat cuiuſmodi adoleſcentes admitti ſoleant à Pariſienſi Facultate, meminerit D. Thomam admodum iuuenem olim ab ea cooptatum, & antè tamen, cùm Baccalaureus eſſet, ſcripſiſſe commentarios in quatuor libros ſententiarum, qui extant. Si verò longinqua ſta putet, meminerit ſuperiori ſæculo Iacobum Almainum, librum ſuum de Eccleſia, quem ſcripſit aduerſus Caietanum, hoc modo concluſiſſe, quòd Caietanus ætatis ſuæ annos libro ſuo ſubſcripſiſſet: *Hæc ſcripſi Pariſiis, contra quædam aſſerta à Fratre Thoma de Vio in tractatu quodam, quem, vt ipſe teſtatur, ſcripſit anno ſalutis* M D. XI. *ætatis ſuæ* XLIII. *Et hæc ſcripſi anno Dom.* M. D. XII. *Doctoratus mei anno* I. *menſe* II. *De ætate verò, ne vento gloriæ agitari videar, taceo.* Hoc idem etiamnum plerique iſtorum, quos cæco odio contemnis, ſed reipſa minimè contemnendos experiris, ſcribere in re poſſent, niſi libellorum tuorum ſupina inſcitia tanta eſſet, vt ſatis pateat nihil ab eo capite, vnde illi prodierint, manare poſſe, quod non ſua ſponte contemnendum ſit, ſine maiore vlla diſquiſitione. Optandi vobis eſſent iſtiuſmodi iuuenes, quibus Cathedras tum Theologicas, tum concionales committeretis, quas implere vos conſtat ſæpiſſimè recentibus è ludo puerili magiſtellis, quibuſcum præclarè agi videtur, ſi ſcholæ Rhetorices priori anno præfuerint, quàm explanandæ ſacræ Scripturæ præficerentur. Eos verò eximios habere ſoletis, qui è Philoſophiæ ludo ad publicam ſcholaſticæ profeſſionem aſſumuntur. Scripturarum enim intelligentiam in Grammaticæ Græcæ, aut fortaſſe Hebraïcæ notitia ſitam eſſe ducitis; Theologiæ verò peritiam in Philoſophiæ cognitione. Hinc vobis è ludicris Rhetoricæ ac Philoſophiæ ſpatiis repentini iſti Scripturarum & Theologiæ enarratores, quaſi fungi vno mane ſuccreſcunt, & Grammaticali ſupercilio Scripturas & Patres Græcos, Philoſophico Theologiæ myſteria contaminant iis vitiis & erroribus,

Almain. lib. de Auctor. Eccl. c. vlt.

Digitized by Google

ribus, quos eruditi homines & Eccleſiæ doctrinæ perenni aſſueti, ægrè iampridem tolerant, & breui fortaſſis Eccleſiæ Catholicæ oculis exponent.

IESVITA.

HOc egò non dicerem, niſi ipſi ſcriberent, decretaque hinc ſua prodiiſſe infamia. Audi M. Arnaldum magnæ in Sorbona autoritatis, & Authorem orationis ad Chriſtianiſſimum Regem, nomine Vniuerſitatis Pariſienſis, quorum altera vehementer inſtat vt Ieſuitæ ejiciantur, altera ne reducantur in Galliam: hoc eſt, audi quid de ſua methodo ferendi Cenſuras Sorbona ipſa fateatur. *Anno*, inquit, *Domini 1589. cùm excommunicatio in defunctum Regem* (Henricum tertium) *piæ memoriæ fuit allata, & in Sorbona quæſitum eſſet, vtrum poteſtatem iſtam haberet Pontifex, continuò Doctores antiqui, Faber Syndicus, Camuſus, Chabotus, Faber Curio ſancti Pauli, Chanagnacus, omneſque alij vetuſtiores, & bonæ notæ fortiter reſtiterunt. Sed benè proſpectum erat huic choragio; omnes enim iuuenes qui apud Ieſuitas Theologiæ ſtuduerant, Boucherus, Pichinatus, Varades, Semella, Cullius, Aubourius, & alij innumerabiles vicerunt pluribus ſuffragiis contra verbum Dei, & omnia axiomata Galliæ.* Vides, lector, vt ſuum de rebus fidei cenſendi morem Facultas ipſa Pariſienſis retegat. Cenſuram à confuſo Magiſtrorum vulgo ferri in quo nihil doctus indocto, ſenior iuniori, veteranus nouitio præſtet: Cenſura, quæ pluribus ſuffragiis vincit, licet à iunioribus lata & indoctiſſimis triumphat. Quàm ridiculum, omiſſa Petri cathedra, ab hac tripode Catholicis gentibus fidei oracula petere?

Oratio Magiſtri Arnaldi, pag. 14. *Ingenua & vera oratio ad Regem Chriſtianiſſ. perſcripta de eo quod poſtulatur vt Ieſuitæ reſtituantur in regno Gallia.* Pag. 8.

RESPONSIO.

QVID dicam ad fædiſſimas prolapſiones, in quibus neſcio incredibilem temeritatem tuam ridere debeam an deflere? D. Arnaldum, Pariſienſis fori nobilem Aduocatum, pro Theologo Sorbonico circumfers, quòd videlicet orationem ab eo pro Academia in Senatu Pariſienſi, non ad Chriſtianiſſimum Regem, vt ineptè blateras, habitam in lite cum Ieſuitis, Academiæ nata, *Magiſtri Antony Arnaldi* titulo inſcriptam legeris. Hinc, quia Doctores Pariſienſes dici quoque *Magiſtros* audis, neceſſariò conſequi arbitratus es, vt eum virum Doctorem Sorbonicum faceres, magne nugator, & iocularis rerum Gallicarum hoſpes, quas tamen non ſcrutari, non ventilare non potes, ſparſas ante triginta annos per Galliam ſchedulas ridiculi muris inſtar rodens, vt quoties in earum mentionem incidis, toties effuſo in ventum labore irritoque vindictæ impetu, nil niſi riſum lucrere. Nam & illam ipſius *ingenuam & veram orationem*, ex qua locum affers, falſum eſt *nomine Vniuerſitatis Pariſienſis* ab eo habitam. Non te id libelli titulus, non vera vlla ratio docuit, ſed vaticinantis animi tui hariolatio. Breue illud ſcriptum fuit, ſine nomine autoris editum, quaſi priuati ciuis monitura [illegible], cùm de vobis ab exilio reuocandis

Digitized by Google

vehementius vrgeri ſe pateretur, mirabili clementiæ erga vos & humanitatis exemplo. Temerè igitur, ac nimis temerè Sorbonæ aſſignas ſcripta hominis, cuius nec illæ orationes, nec earum autor ipſam attingunt. Prior enim, non pro Theologiæ Facultate, ſed pro Academia generatim; non ad Regem, ſed ad Senatum in cauſa forenſi dicta fuit: Poſterior, quam tu vrges, pro nemine alio, ſed ne ipſo quidem ſcriptoris nomine, quod ab eo compreſſum eſt. Turpe autem in primis ſodales tuos, ſeu Anglicos ſeu Belgicos, hanc in libello tuo hallucinationem paſſos eſſe in nomine clari hominis, veſtræ quidem Societati notiſſimi, tot eius cum variis ipſius alumnis certaminibus, præcipuè cum P. Richeomo, calamo veſtro, vt loquimini, aureo, cuius reſponſiones Antuerpiæ editæ fuerunt, quamuis eius eloquentia, non minus ab Arnaldi eloquentia abeſſet, quàm calami ab auro.

Sed condonetur tibi abſurdiſſima temeritas. Quid habes in rem præſentem ex *libera iſta ingenuaque oratione?* Dicitur illic pluribus ſuffragiis in Facultate actum eſſe, iuniores ſenioribus præſtitiſſe. Sed quiſnam præter te ait illam confuſam fuiſſe ſententias ferendi rationem, nouitios, temerarios, indoctiſſimos fuiſſe ſuperiores? Iſtis ne titulis exornas Boucherum tuum, verè imperitiſſimæ & inſaniſſimæ Spongiæ tuæ, temerarium indoctumque approbatorem? Quis neſcit nullam ita exploratam, ita tutam præclaramque diſciplinam fingi poſſe, è qua non interdum incommoda quæpiam, pro humanæ naturæ inſtabilitate, conſequi poſſint? Et quamuis in ferendis viritim ſuffragiis boni nonnunquam deterioribus cedere cogantur, tamen hanc deliberandi conſuetudinem omnium certiſſimam ac tutiſſimam eſſe, & ab hoc ipſo quod objicis incommodo remotiſſimam, cùm procliuius ſit & frequentius vt in pauciorum conſilio, quali Ieſuitarum Societas ſubigitur, pauca illa capita vel ſuo vel alieno motu impulſa exerrent, quàm vt ampliſſimus deliberantium cœtus, malo conſilio, aut malo errore vniuerſus occupetur? Facilius enim pauci falluntur quàm plures, vel ad iniquitatem ex compacto conſentiunt. Quid ſi Ieſuitarum ſingulorum ſententiæ aut teſtimonia, de coortis pridem, & orientibus, quotidie in Societate veſtra detrimentis ac turbationibus, ex domeſtica iſta paucorum & plerumque ineptiorum, talibus enim delectari ſolent dominantes, tyrannide audirentur? Qualia indoctorum, iuniorum, ſuperborum conſulta & facinora, nullis nouitij olim, vt loqueris, Boucheri tui temeritatibus conferenda, videremus? Longè ergo plura mala metui debere, ex conſpirante iſta paucorum in conſiliis capiendis dominatione, quàm ex liberis totius vnius Societatis, præcipuè ſummo ſtudio curaque ſelectæ, ſuffragiis, conſentiunt ſapientes, & ſæculorum omnium exempla docuerunt. Nec cuiquam prudenter colligere licet, æquabilem iſtam & temperatiſſimam eorum, ad quos ius ſuffragij pertinet, deliberationem, confuſam & turbulentam dici oportere, quod ea quoque interdum, licet omnium rariſſimè, nocumenti aliquid parere poſſit. Quis enim ita deſipiat, vt dicere auſit commutandam eſſe Conciliorum Eccleſiæ habendorum antiquam diuinamque conſuetudinem, qua fidei decreta & Eccleſiæ Catholicæ mores ſuffragiorum numero, ſine vllo Epiſcoporum diſcrimine,

iuniorum an ſeniorum, doctiorum an indoctiorum, quales interdum in primis etiam & celeberrimis Conciliis Oecumenicis fuerunt, decerni ſolent; habendamque eſſe improuidam, temerariam, confuſam, quòd ex ea nonnullæ ac graues aliquando labes extiterunt, vt ex Ariminenſi, Mediolanenſi, Seleucienſi, Trullano, aliiſq; non paucis? Nimium iniquo odio indulges, Ieſuita Floyde, nec vides quæcumque ex imperitiæ pharetra in Pariſienſem Facultatem tela depromis, in Eccleſiam Catholicam multò validius perferri. Redi ad te, collige animum, vel potius mentem, nec perniciofiſſimo armaturæ genere eos, quibus infenſus es, impugna; nec ea odia concipe, quibus Eccleſiæ Catholicæ machina diſſoluatur. Si quid iniquitatis vnquam verſatum eſt in Facultate Pariſienſi, vt tu Arnaldo teſte videri cupis, agnoſcere debuiſti eodem teſte, id totum fluxiſſe à veſtra Societate, ab eaque inſtitutos fuiſſe ad eiuſmodi artes iſtos quos tu *ignaros*, *nouitios*, *tyrones*, *indoctiſſimos* prædicas. Hanc ignorantiam, hoc tyrocinium, hanc temeritatem tibi habe ac tuis, à quibus eam tuo illo teſte ipſi acceperant. Quid enim turbarum, quid furorum & improbitatum, per illas infeliciſſimorum temporum tempeſtates, in miſerrima Gallia Socij tui miſcuerint & propinarint, nunquam obliuiſci potuiſſet Gallia, niſi clementiſſimorum Principum humanitate & amneſtiæ lege ſepultum eſſet. Imprudentiam tamen temeritatemque tuam tuorumque ſodalium nunquam obliuiſci debet, qua calamitates illas quarum vos incentores & principes fuiſtis, & quas ipſa nunquam meminiſſe decreuerat, impotentis odij cæcitate refricare audetis, qui reliquum vitæ tempus in tantis facinoribus lugendis conſumere debuiſtis.

Vid. Ruffin. lib. 10. hiſt. cap. 3.

IESVITA.

AVDIÓ in cauſa damnationis horum librorum, Regulares Sorbonicos præter vnum aut alterum qui Richeriſticæ factionis erant, à conuentibus fuiſſe excluſos, aliquos etiam de Facultate nobiles Doctores ſe ſponte ſubtraxiſſe. Nihilominus inter eos qui ſuperfuere, ſententiis certatum eſt pari propemodum vtrimque ſuffragiorum numero, cùm Cenſuræ viginti nouem acclamarent, ſeptem ſupra viginti reſiſterent. Quæ ſi vera ſunt, ſi vel vnus ex viginti octo damnatoribus in alteram tranſiiſſet partem, æquato ſuffragiorum numero libri damnari non potuiſſent. Hoc quia vnus ille, fortaſſe indoctus, & nullius pretij Doctor non fecit, libri ab ipſo cœli ingreſſu ad inferos, præcipitante eos Cenſura, deciderunt. Tam leui momento Pariſienſes Rhadamanti, Catholicorum libros hæreſeos damnant, in orcumque detrudunt, hoc eſt fui leuitate decreti, non aliis magis quàm ſibi infamiam irrogant. Nam quî fieri poteſt, vt prudens quiſpiam Cenſuram non nauci faciat, in qua pars victrix alteram, non niſi vnius hominis, fortaſſis omnium ignariſſimi, doctrina & ingenio deſtituti ſuffragio ſuperauit?

Digitized by Google

RESPONSIO.

Hier. Apol. in Ruff. lib. 3. Isa. 28.

VSQVE *adeo ne obdurasti frontem, vt mendacium ponas spem tuam, & existimes te protegi posse mendacio, &, quidquid finxeris, tibi credendum putes?* Vnde tibi tantum audaciæ & stoliditatis, vt ea simules quæ falsa nosti, & ea falsa proferas, quæ omnium testimoniis, & publica ipsa Facultatis declaratione, confunduntur? Quot verba facis, tot penè fundis mendacia; quot mendacia, totidem stupores. Et tamen eos qui tam desperata flagitia auersantur, *ignarissimos, doctrina & ingenio destitutos* dices? Et grauissimis viris ingenium, ac nomen suum eadem ferociæ stoliditate eripies, qua tuum iampridem amisisti? Mentem mentem habeat oportet, Iesuita Floyde, qui mentem alteri iudicio suo auferre velit. Sicut enim nemo dat quod non habet, ita in hoc genere, nemo aufert id quo caret. Dementia verò mendacia patefacimus primùm, apertissima professione Facultatis in Censuræ præfatione, qua declaratur Censuras, *auditis omnium & singulorum Doctorum suffragiis ac sententiis probatas fuisse: Censuram Nicolai Smithæi vnanimi consensu peractam, conclusam, probatam atque confirmatam.* De libro autem Danielis à Iesu, *Facultatem notatas propositiones seueriſſima condemnatione perstringendas iudicauisse, earumque Censuram vnanimi votorum consensione laudasse, probasse, probatam iterum legi iussisse, confirmauisse, & cum superioribus Censuris quamprimùm excudi voluisse.* Hæc tu oculis vides, & auditionum rumusculos obtrudis à te impudenter fictos, vt miseram gregalium tuorum in Anglia plebeculam capias? Et tanti æstimas paucorum *innocentium corda seducere*, vt infamiam quæ tibi eodem tempore apud peritiores oboritur, nihil extimescas? Et queri potes libros tuos vllius hominis, quamvis *ignarissimi & ingenio destituti* suffragio prostratos esse, qui tuo, nempe vnius hominis omnium hominum infimi fide, sensu, mente absurdissimo somnio, tantam Facultatem oppugnas? Quàm enim impudenter ac ridiculè contexis fabulam, vt Censura vnici suffragij prærogatiua, non duorum saltem aut trium, vt probabilius fabulareris, emanarit? Mentiendi habes audaciam, fingendi artem non habes. Quæ enim vnquam in tantæ Facultatis confessu Censura de rebus tantis vnico suffragio perlata est, aut perferri potuit? Quis tantam partium *ἰσορροπίαν*, & inauditam æquilibrij nouitatem, nisi vnus Floydus excogitet? *Vnius Doctoris suffragio, ab ipso cœli aditu ad inferos te præcipitatum* nugaris; at Doctorum suffragiis dignus es, qui à Theologi professoris nomine, infra Theologici chori fines dejiciare, quem huiusmodi cogitationum ineptiis dedecoras, imò qui *ab ipso cœli aditu*, nisi mendacij fœditatem seuera pœnitentia diluas, arceare. Quid porrò iudicij tibi est, vt eòs à quibus pleroſque Doctores à conuentibus excluſos fingis, tam improuidè adornasse dicas eorum, quos metuerent, exclusionem, & eorum quos cuperent admissionem, vt vnico & non magis duobus aut pluribus suffragiis superiores manerent, ne fortè si vnus ab eorum sententia repente deficeret, vt fieri solet in rerum ambiguarum, multo magis in apertè, vt vis, iniquarum, deliberationibus, Censura perferri non posset? Quid verò animi aut fidei constituis *in nobilibus illis Doctoribus,*

Cenſur. Pag. 9.

Pag. 9.

Rom. 16.

Digitized by

quos ſimiliter comminiſceris *ſeſe ſponte ſubduxiſſe*, cùm ſuo, ſi ita ſit, receſſu æquitatem veritatemque doctrinæ tuæ prodiderint, quam vnico tantùm, ſi adfuiſſent, ſuffragio *abinferis ad ipſum cœli ingreſſum* extollere potuerunt? Tales tu nobiles præclaroſque Doctores appellas? Quis ita abjectiſſimi ſuſurratoris, quo ſano & vigente nullus æger ineptius delirauit, nænias refellendas putet, quas ille nunquam finxiſſet, ſi confictas refellentem capere poſſet?

Falſum, quemquam excluſum eſſe à conuentibus Facultatis, vbi de librorum veſtrorum Cenſuris actum eſt. Omnes admiſſi ſunt, omnes auditi, omnes de more ſententiam rogati, omnes vnanimi conſenſu doctrinam nouitiam repudiarunt & auerſati ſunt, nec vlla vnquam, quod conſtet, Cenſura Facultatis ſolennior, & magis conſentientibus omnium ſenſibus prolata eſt. Quicquid tu contra imponas, *etſi coram hominibus dura ſit frons tua, erubeſcit coram Deo mens tua* Nam *Regulares Sorbonicos præter vnum aut alterum, eoſque Richeriſticæ*, vt improbè maledicis, *factionis*, repulſos fuiſſe à cœtibus Facultatis facilius perſuaderes, niſi vniuerſi Pariſienſium familiarum Regulares, non ſolùm Sorbonici, ſed etiam alieni, omnes vna mente appoſitis chirographis, & libros veſtros à Facultate damnatos, & tuam nominatim Spongiam reprobaſſent. An hos quoque dices eſſe *Richeriſticæ factionis*, ſicut *vnum* illum *aut alterum Regularem Sorbonicum*, à quo te profligatum fateris? Tantumdem tibi rationis in vituperando eſt, quantum in laudando. Nec Regularibus faues, niſi quatenus illi tibi; neque eos qui te improbant, alio argumento vituperas, quàm quòd ab iis improberis. Antea Regulares octo aut decem qui libro Nicolai Smithæi ſua nomina dederunt, ſupra totam Pariſienſem Facultatem tot Theologis præſtantem, & ſupra Illuſtriſſimum triginta & quinque Archiepiſcoporum & Epiſcoporum conſeſſum impudenter extuliſti, non ſolùm autoritate, quod intolerandum, ſed etiam numero, quod extremæ dementiæ eſt, & eos cum bellis iſtis approbatoribus quaſi *vniuerſitatem* cum *particula*, orbem cum angulo aliquo comparaſti. Nunc Regulares, à quibus improbatus es, conuitiis appetis, & Richeriſticam factionem iis improperas, dignus quem Regulares ſimul omnes aliique execrentur, vt fallacem, perfidioſum, ſui amantem, cuius neque laudes neque vituperia, in iis quos laudat aut vituperat, ſed in ipſo fundamentum habent; cuius denique tam laudes quàm vituperia offendunt, cùm eas commutatis commodorum ſuorum rationibus ſubitò peruertere paratus ſis, & vnde fucata laudum odoramenta ſparſiſti, inde conuiciorum ſpurcitias profundere.

Aug. lib. 1. cont. Iulian. cap. 7.

Digitized by Google

IESVITA.

ALIVD addere libet exemplum, idque teſtatiſſimum, quo perſpicuè declaratur, quàm leuiculæ ſint nunc dierum Cenſuræ, quæ tanquam Pariſienſis ſacræ Theologiæ Facultatis emanant. Rex Chriſtianiſſimus in declaratione facta 13. Decembris anno 1626. narrat F. Ioannem Teſtefort Dominicanum Theſim ſuſtinuiſſe die 26. Nouembris illius anni, qua explicabatur quid ſacræ Scripturæ nomine comprehenderetur. Rector Vniuerſitatis cui Theſis diſplicuerat, Comitiis factis illam nomine totius Facultatis Theologicæ damnauit die 3. Decembris eiuſdem anni, tanquam ſtatutis Vniuerſitatis contrariam, & à veritate alienam. Additum eſt decreto, vt prædictus F. Ioannes Teſtefort intra tres dies ab intimatione Decreti ipſi facta Palinodiam canere publicè teneretur; ni faceret, omni iure, titulo, beneficio, libertate, ordine, & gradu quem prius in Vniuerſitate obtinuerat, ſtatim perpetuò excideret. Sed quid? ille conuentus à quo decretum iſtiuſmodi perlatum eſt, Theologicæ Vniuerſitatis nomen vſurpans, ex Magiſtris Artium & Medicinæ, Theologiæ prorſus ignaris magna ex parte conſtabat, facinus quod Rex Chriſtianiſſimus meritò appellat *rem, qua magis perniciosi exempli nulla ne cogitari quidem poſſit.* Et tamen huiuſmodi decreta iure Sorbonico nunc dierum conſtant, valuiſſetque in prædictum Teſtefort decretum, niſi Rex illud ſua autoritate caſſaſſet. Cenſuras Vniuerſitatis, quæ hac methodo & ratione ſtatui poſſunt & ſolent, quis non meritò deſpiciat, riſuque quàm reuerentia digniores exiſtimet? In Sorbona dominantibus Richeriſtis iam fit, quod apud Athenienſes fieri Anacharſis indignabatur, *Docti cauſas dicunt, ſtulti iudicant.* Vos toto orbe Theologi, ſcriptis & ſacrarum litterarum profeſſione clariſſimi Pariſios accedite, à Richeriſtis medicinæ peritis (ſi tamen omnes periti) ſententiam pro tanti grauitate ſenatus accepturi, qua vel hæretici vel Catholici cenſeamini.

Extat apud Cardinalem Rochefoucaut. lib. qui dicitur, Raiſons pour le defaueu, &c. *poſt finē.*

Conſedere duces, tu ſurgis pallidus Aiax
Dicturus dubia pro libertate, bubulco iudice.

Hoc decretum quo libri Anglicani proſcripti, quis nouit an non fuerit à Richeriſticæ factionis Magiſtris Artium & Medicinæ, Regularibus à ſuffragio excluſis, magna ex parte conſtitutum?

RESPONSIO.

SICVT *plena vento veſicula detumeſcit, ſi acu modicâ perforetur; ſic vno verbulo de follibus imperiti gutturis, ventum loquacitatis excutiam.* Dic enim ſodes, decretum iſtud in F. Ioannem Teſtefort Dominicanum à Theologiæ Facultate conditum eſt, an non? Conditum ab ea dicere non potes, cùm ideo ſpernendum contendas, quod fuerit *à Magiſtris Artium & Medicinæ, Theologiæ prorſus ignaris,* conſtitutum. Quod ſi iſtud decretum non

Petr. Bleſ. epiſt. 91.

Digitized by Google

fuit Theologicæ Facultatis, nec ab ea emiſſum eſt, nec eius nomen præ ſe fert, vt Cenſura in te lata, quid fiet incredibili & perenni iſti temeritati, quæ ex eiuſmodi decreto, Cenſuras Theologicæ totius Facultatis autoritate prolatas, labefactare nititur tanta fiducia, ſatyricæque procaciæ indignitate? An ſi quid *Magiſtri artium & Medicinæ, Theologiæ prorſus ignari* peccarint, peccati eorum pœnam luet, te iudice, Theologiæ Facultas? Et ſi hominum *Theologiæ imperitorum* iudicium de rebus Theologicis ſpernendum ſit, ideo præſtantiſſimæ Theologicæ Facultatis de iiſdem ſolennis Cenſura ſpernenda eſſe efficitur? Vbi mens Ieſuitæ Floydo? Vbi oculi? Vbi ſenſus? Vbi aptius quàm hîc locandum eſt illud eius apophthegma, *Docti cauſas dicunt, ſtulti iudicant?* Vbi abſurdiùs craſſum illud ac pingue maledictum, quo Cenſores ſuos *bubulcis* comparat, quaſi bouem ſe faceret quem illi Cenſuris ſtimularint? Iure ſaltem *Aiacis pallidi* perſonam ſibi induit in ſatyrica iſta ſcena, quia cùm in mendaciis & inſultationibus aſſiduis nihil coloris habeat, in argumentando nihil mentis, vehementer metuendum eſt, ne is eum maneat exitus, quem Aiaci præ dolore deliranti fictæ fabulæ dederunt. Hæc dicta ſint, ad indignæ & penitùs inhumanæ blaterationis tuæ confuſionem, vt videas res tuas ita contractas eſſe, vt ſi tibi ea quæ ſumis concedantur, nihilo minor tibi tecum ipſo, quàm cum aduerſario pugna futura ſit.

Nam quæ de cauſa F. Ioannis Teſtefort à te narrentur, aliena omnia & ſubdititia ſunt: cuius vitij culpa, non tibi fortaſſis externo homini tam aſſignari debet, quàm iis qui rem falſam primùm ad Regem deferre auſi ſunt, deinde falſam euulgarunt, nec tibi exponere curarunt, veritatis, quam certè norant, parùm ſoliciti. Sodales tuos dico; quos quid de negotio Ioannis Teſtefort in aula regia, & in Academia verè contigerit, latere non poteſt, cùm multo occultiora ſcrutentur. Conſtat F. Ioannem Teſtefort Dominicanum Theſin primum Theologicam confeciſſe, quam in Scholis Sorbonicis pro Maiore ordinaria tueretur. Ea cùm quibuſdam Facultatis Doctoribus improbanda viſa eſſet, monita ab iis in comitiis proximis Facultas Theſin damnauit, & *nullo modo tolerandam* cenſuit 1. Decembris anni 1626. vt ex tabulis Facultatis liquet. Tertio poſt die, qui fuit 3. Decembris, conuocata à Rectore in Maturinenſium ædem Academia, cui interfuerunt primo loco, vt ſolet, certi Theologiæ Doctores, ſecundo Canoniſtæ, tertio Medicus tantum vnus, tum Procuratores nationum ex artium Facultate, ac deinceps alij qui eiuſmodi conuentibus adeſſe conſueuerunt. Horum ex Artium Facultate, plerique Theologiæ Licentiati erant, & in primis Rector, alij Baccalaurei, vixque in eo numero vnus aut alter notari poterat, qui nullo maiore quàm Magiſtri artium honore eſſet. Hoc autem in cœtu maximam partem è Theologis, non vt tu refers, *è Medicis & Magiſtris artium, Theologiæ ignariſſimis,* collecto quid tandem actum eſt? Num quæ fidei controuerſia dirempta? Num quod Theologiæ caput conſtitutum? Nihil minus. Sententia, quam Theologica Facultas de Theſi Ioannis Teſtefort antè tulerat, ſancita & collaudata, ex eaque ipſi Teſtefort indictum, vt propoſitam à ſe doctrinam, à Theologiæ Facultate damnatam, intra quartum diem reprobaret, vel honoribus ac

priuilegiis Academiæ excideret, de antiquo & vulgato more omnium; in eiuſmodi cauſis, Academiarum. Quid hic vides, Floyde, quod non illi ipſi, quos ais, *Medicinę & artium magiſtri, Theologię ignariſſimi* decernere potuerint? Quid porrò vides, quod à Theologis penè omnibus, & Theologiæ peritiſſimis non ſit decretum? Si rem in hunc modum geſtam, & hoc quo geſta eſt ordine ad Regem pertuliſſent iniqui Academiæ homines, oblata ſibi per cauſam ſubleuandi Teſtefort oppugnandæ Vniuerſitatis, quam oderant, occaſione geſtientes, non grauem ipſi inauditæ inuocatæque iniuriam, per improbam regij nominis regiarumque literarum ludificationem, impoſuiſſent. Paſſa eſt autem diutius hanc labem Academia, obſtructo ſibi implorandæ regiæ fidei aditu, eorundem operâ qui hoc ei mali creauerant, donec anno tandem 1631. de tota re, vti contigerat, certior Rex effectus, agnitaque Academiæ innocentia & cauſæ eius æquitate, literas priores illas perperam extortas antiquauit, prolata in conſilio regio ſuprema regio ore ſententia, die 8. Iulij in caſtro S. Germani, & Academiam in integrum reſtituit. Ille autem Ioannes Teſtefort iam antè anno 1627. menſe Decembri, criminum cauſa primùm ex Facultatis gremio depulſus, deinde ex Vniuerſitatis, denique à familiæ ſuæ præfectis è Pariſienſi domo ablegatus erat. In cauſa iſta hæc erant, Ieſuita Floyde; quorum ignoratio tibi fortè condonari poſſet, niſi temeritate nimia vltra prudentis hominis metas progreſſus eſſes, & decretum illud Vniuerſitatis à Rectore *nomine totius Facultatis Theologicę* factum eſſe, imò, quod ineptius, *illum conuentum à quo decretum iſtiuſmodi peractum eſt*, *THEOLOGICÆ VNIVERSITATIS nomen vſurpaſſe*, quod nomen in Academiis nunquam auditum eſt, tua ſponte commentus eſſes, ſine vllo iſtarum ipſarum, quas profers, literarum poſtmodum antiquatarum & reſciſſarum teſtimonio; ac per hoc ficta & adumbrata, partim ab aliis, partim à te decreti illius iniquitate Cenſuras omnes Theologicæ Facultatis, & hanc nominatim, quæ tanta cautione ac diligentia, rogatis omnium ſingulorumque Doctorum ſententiis, pleno omnium conſenſu, nemine refragante, ſolenniter lata, & omnium Galliæ Archiepiſcoporum & Epiſcoporum iudiciis confirmata eſt, in contemptum adducere geſtiiſſes.

Digitized by Google

IESVITA.

QVARTA CAVSA.

Vſurpatio poteſtatis Summo Pontifici propria.

THEOLOGICÆ Facultates, & Epiſcopi ſummo inferiores, non poſſunt propoſitiones, quæ vulgò diſputantur apud Theologos in vtramque partem, hæreticas declarare: Id ſi faciunt, ſummi Pontificis officium vſurpant, & ſchiſmatum anſam præbent. Hoc veriſſimum documentum, quod vt ſciant, multum Pariſienſium intereſt, non à me audiant, ſed à ſuo Cancellario Gerſone: *Aliquæ*, inquit, *ſunt doctrinæ palam hæreticales apud omnes; aliæ dubiæ ſimplicibus, ſed manifeſtæ ſapientibus & peritis; tertiæ veluti neutræ, habentes pro ſe Doctores, rationibus ad vtramque partem probabilibus, nec in vna tantum Diœceſi vel paucis, ſed apud omnes Chriſtianos aut longè plurimos. Eſt ergo veritas, quod in primis & ſecundis autoritas inferiorum Prælatorum ſe extendit, & ad ſuos tantummodo: in tertiis verò nequaquam, quoniam meritò dicuntur maiores cauſæ fidei, propter difficultatem deciſionis cum periculo ſcandali, ideo ſunt ad ſedem Apoſtolicam referendæ iuxta illud*, ſi quod ambiguum vel difficile, *vocans cauſam grandem, non ratione materiæ, ſed ambiguæ difficultatis interminatione.*

RESPONSIO.

A Contumeliis digrederis ad imperitias. Verè enim imperitia te labi hoc loco dicimus, non vt paſſim, audacia aut maleuolentiæ cæcitate. Non vides planè quid dicas, & Theologicas omnes Facultates, ac Eccleſiæ vniuerſos Epiſcopos eo modo vexas, quo Iudæi Chriſtum Epiſcoporum Principem, ignorantia & caligine animi. *Non enim ſciunt*, inquit, *quid faciunt*: Et, *hæc eſt poteſtas tenebrarum.* Ridiculum in primis ex vno Gerſonis, quem non intelligis, & quamuis intelligeres, tamen ex illo vno, poſtremorum ſæculorum autore, ante ducentos annos nato, perpetuam & Eccleſiæ Catholicæ ætati æqualem Epiſcoporum Catholicorum poteſtatem metiri. Quaſi illo vno iudice de re tanta, ab antiquo & perenni Eccleſiaſticæ traditionis vſu ſpectanda, ſtatui poſſet. Hoc primum inſcitiæ tuæ veſtigium, imò temeritatis: quòd de rebus tibi ignotiſſimis, in ſola Dei Eccleſiæque autoritate poſitis, ſine teſtibus, ſine autoritatibus, ſine iudicio loqui audes, à præſidiis omnibus, ad quæſtionis iſtius enodationem neceſſariis, imparatiſſimus. *Luc. 23.* *Luc. 22.*

Ne nomen quidem rei, de qua diſſeris noſti, nec omnino quid ſit *cauſa maior* intelligis. Nam ſi intelligeres, aliter ſaperes, prudentius loquereris. Quis enim præter te eam demum cauſam maiorem putauit, quæ à Theo-

Digitized by Google

logis ambiguè in vtramque partem ventilatur? Nec hoc, ait Gerſon, nec quiſquam alius hoc è verbis eius eliciat, nec quiſquam niſi tu, ita exiſtimet. Quamquam, vt omnia tibi demus, quò deinde æquius omnia tibi auferamus, ne quidem ſi ita foret, hinc effici à te poſſet, doctrinæ veſtræ iudicium ad ſolum ſummum Pontificem pertinere; cùm in damnatis ab Illuſtriſſimis Epiſcopis, & à ſacra Facultate capitibus eius, nullum ſit, quod à probato vllo Theologo ante vos ſit aſſertum; vt noſtris ad Spongiam tuam reſponſionibus ſatis declaratum eſt, & amplius alibi declarabitur. Et quò apertius argumentationis tuæ inanitatem videas, hoc amplius addo, ne quidem ſi damnatæ propoſitiones impunè à Theologis, & maioris nominis Theologis, quàm vlli ſint tui approbatores, vtrimque diſceptarentur, fas tibi fore earum iudicium, vel Eccleſiæ Catholicæ Epiſcopis, vel Catholicis Theologorum Facultatibus adimere, ſolique Romano Pontifici vindicare. Quia nempe multæ ſunt eiuſmodi Doctrinæ, quas priuati Theologi, tui ſodales, tu ipſe, grauibus interdum notis ſine vlla dubitatione circumſcribitis; quarum proinde iudicium ampliſſimis Theologorum Facultatum, multoque magis Eccleſiæ Patribus & Epiſcopis, abrogare non poteſtis. Habes exempla perſpicua ſuperiùs in præfatione. Ex quibus diſcere potes, non ideo doctrinam quampiam dubiam effici aut minui autoritate, quòd in eam priuati homines, etiam doctrina, ingenio, nomine cæteroquin clari, humano errore impegerint, & aduerſum dogma pro vero putarint. Si enim conſtet antiquæ Eccleſiæ traditionem, ſanctorumque Patrum & Conciliorum ſenſus ab iis abhorrere, nihil ponderis nec momenti habet, apud veritatis amantes & antiquæ grauitatis Theologos, iſtorum nominis quantacunque iactatio, nec infringendæ aut obnubilandæ auitæ Theologiæ ſufficit, niſi fortè apud ſemidoctos, aut contentionis quàm veritatis ſtudioſiores. Qui enim à luce in caliginem abeunt, non luci obſcuritatem, ſed ſibi pariunt, ipſa per ſe luce, illis interim obnubilatis, fulgente & micante. Stat certa & inuicta & ſplendida Eccleſiaſticæ veritatis autoritas, nec humanis præiudiciis premi poteſt, aduerſus quam ipſæ inferi portæ non præualebunt. Quare prudenter admodum Gerſon, in loco quem citas, non ait eas eſſe ambiguas propoſitiones, quas Doctores tantùm in vtramque partem tueantur, ſed quas tueantur *rationibus in vtramque partem probabilibus, nec in vna tantùm Diœceſi vel paucis, ſed apud omnes Chriſtianos aut longè plurimos*. Vnde patet eum loqui de doctrinis, de quibus nihil nec in ſcripturis, nec in Eccleſiæ Sanctorumque traditione clarè conſtitutum extet, nec in quibus manifeſta antiquitatis Eccleſiæ iudicia habeamus, & cui ex contraria parte, ſola nouorum Theologorum nomina, à vetere norma humanitus lapſorum, opponantur. Nam doctrinæ Ioannis Parui, quam Facultas & Epiſcopus Pariſienſis Gerſonis ætate damnarant, non pauciores, imò longè plures quatuor ordinum Mendicantium Theologos patrocinatos eſſe, quàm hæreſibus nunc veſtris lenocinentur, ipſemet teſtis eſt, & talium conſpirationum negligendarum autor.

Vid. Gerſon. in dialog. Apolog. tom. 3.

Poſtremò, vt te vndique, ante ipſum de re ſumma certamen, velitatoria proluſione decutiamus, ac tuis quidem telis, ad ridiculæ imbecillitatis

Digitized by Google

tuæ demonſtrationem: Si Theologicis Facultatibus, ſi celeberrimæ Facultati Pariſienſi, &, quod multo maius, ſi tot Archiepiſcopis & Epiſcopis non licuit de doctrina veſtra, quia videlicet dubia & ambigua & vtrimque à Theologis aſſerta, pronuntiare; Cur tu, ſeuere cenſor, cur ſodales tui, tanta cura, tanto ambitu iudicium eius ad priuatos Theologos, & ad quaſdam Germaniæ Facultates detuliſtis? Si res eſt tota Pontificiæ poteſtatis, ſi ab inferioribus non ſolum Theologis, ſed etiam Epiſcopis, in neutram partem attingi poteſt, cur à tuis dijudicatur, non ſolum Epiſcopali tot Antiſtitum dignitate, ſed etiam Pariſienſis Facultatis autoritate, longè minoribus? Cur ab iſtis Germaniæ Facultatibus, captiuis veſtris, herili veſtro nutu, abſoluitur & probatur? Eiuſdem enim poteſtatis eſt damnare, & abſoluere. Nec minus Pontificiæ maieſtati iniurius eſt, qui propria ipſi autoritate ad abſoluendum vtitur, quàm ad damnandum. Quid ergo eſt? De cauſis maioribus ſummo Pontifici reſeruatis inferiores iudices, nullo etiam in Eccleſia nomine ac dignitate, iudicandi poteſtatem habent, vbi vobis commodum eſt, vbi noxium, carent? Pro vobis infringere licet Pontificiæ autoritatis fines, aduerſum vos non licet? Pro vobis licet etiam hominibus ignotis, aduerſum vos non licet celeberrimæ & nobiliſſimæ Theologorum Facultati? imò non licet vllis Eccleſiæ Catholicæ Epiſcopis, ac Præpoſitis ſummo Pontifice minoribus? Pudeat ineptiſſimæ abſurditatis, ad quam vos omnes veſtri amor mira cæcitate detulit, vt pateat vos non quid æquum, rectum, legitimumque ſit, ſed quid vobis commodum & appoſitum, cogitare. Ex quo fit vt in turpiſſimam illam Iudæorum reprehenſionem incidatis, *In quo iudicas alterum, teipſum condemnas: Eadem enim facis quæ iudicas.* *L. 6. §. 1. ff. de officio Proconſ. l. 37 ff. de reg. iuris.* *Rom. 2.*

Verùm vt ab imperitiis ineptiiſque tuis ad rem ipſam tandem accedamus, & de cauſis maioribus quid ſentiendum ſit, ex antiquæ diſciplinæ autoritate repetamus; Notum eſt *cauſarum maiorum minorumque* nomina, manare ab illo conſilio Iethro cognati Moyſis, de ſeligendis inferioribus ſub Moyſe iudicibus, qui *quicquid maius eſſet referrent ad eum, & ipſi minora tantummodo iudicarent.* Huiuſmodi verò cauſarum etſi diſcrimen & vſus ab initio in Eccleſia fuerit, *maiorum* tamen *cauſarum* nomine, ſicut neminem, ante Innocentium Pontificem, in Eccleſia vſum eſſe conſtat (ſuperiorum enim Pontificum Epiſtolarum vbi nomen iſtud reperitur, minus explorata eſt apud eruditos fides) ita poſt eum crebrior earum mentio eſſe cœpit, ſed ferè in Epiſtolis Romanorum Pontificum, vt ex B. Leonis, Zoſimi, Gelaſij, Vigilij, aliorumque Decretis manifeſtum eſt. Inferioribus verò æuis, creberrima eſt eorum nominum vſurpatio, in eorundem Pontificum Decretalibus. Cauſarum verò maiorum nomine, veteres intellexerunt duo tantum genera cauſarum, quarum aliud in rebus ipſis eſt, aliud in perſonis. Cauſæ maiores in rebus ſitæ, ſunt omnes cauſæ fidei. Sitæ in perſonis, ſunt cauſæ omnes Epiſcopales, quæ Epiſcoporum dignitatis locique præcipui gratia, primariæ & maiores ſemper habitæ ſunt. Reliquæ omnes cauſæ *minores* dicuntur, quia minorum & rerum & perſonarum. Itaque Clericorum omnium Epiſcopis inferiorum, & rerum ad fidem non pertinentium, cauſæ minores ſunt. Alia eſt huius nominis acce- *Exod. 18.* *Lucius Papa dist. 80. c. 1. Clemens ib. c. 2. & 6.*

Digitized by Google

Conc. Aurel. 5. c. 2. Conc. Worm. ſub Hadr. 2. c. 13.

ptio in Conciliis Aurelianenſi & Wormatienſi, *Nullus ſacerdotum, quemquam rectæ fidei hominem, pro paruis & leuibus cauſis à communione ſuſpendat, præter eas culpas, pro quibus antiqui Patres arceri ab Eccleſia iuſſerint committentes.* Vbi patet paruas cauſas intelligi minuſcula quæuis errata, & opponi grauioribus peccatis generatim.

Cauſas autem fidei maiores eſſe, non ſolum per ſe patet, cùm fides ſit Eccleſiæ fundamentum, quo illo conſtat, quo viuit & viget; (*iuſtus* enim *ex fide viuit*) ſed etiam ſplendidè declaratur à Cœleſtino Pontifice ad Theodoſium Imperatorem; *Maior*, inquit, *debet vobis eſſe fidei cauſa, quàm regni.* Declaratur & ab Innocentio, qui cùm docuiſſet, *maiores cauſas ad ſedem Apoſtolicam poſt iudicium Epiſcopale referendas*, deinde docet eiuſmodi eſſe maximè fidei cauſas; *Præſertim quoties fidei ratio ventilatur*, inquit, *arbitror omnes Fratres & Coepiſcopos noſtros non niſi ad Petrum, id eſt, ſui nominis & honoris autorem referre debere, velut nunc retulit veſtra dilectio.* Vnde quanto fides & religio, quæ Eccleſiæ mens & anima eſt, rebus omnibus in Eccleſia antecellit, tanto fidei cauſæ maiores aliis, & omnium quodammodo ſummæ & maximæ habendæ ſunt, & ſemper habitæ fuerunt, vt nullo non loco patet.

Rom. 1.

Cœleſt. ep ad Theod. Imp. Conc. Epheſ. par. 2. act. 2. Innoc. ep. 2. ad Victr. c. 3. Idem ep. 31. ad Concil. Milevit. quæ eſt 91. apud Auguſt.

Epiſcoporum etiam cauſas maioribus annumerari probatur eodem illo teſtimonio Innocentij Pontificis, quo *cauſas maiores* ad ſedem Apoſtolicam referendas monet. Cauſas enim Epiſcopales in hoc numero eſſe, & ad ſedem Apoſtolicam referri debere, vna penè vox eſt Canonum Patrumque omnium ea de re loquentium, vt in proceſſu ſermonis demonſtrabitur. Quare Vigilius Papa, Epiſcopales cauſas vocat *ſumma Epiſcoporum negotia.* Et S. Leo de accuſationibus Epiſcoporum, *ſi fortè inter ipſos qui præſunt, de maioribus peccatis cauſa naſcatur, quæ prouinciali nequeat examine definiri, &c.* cauſas inferiorum Clericorum à cauſis Epiſcopalibus, vt minores à maioribus, diuidit. Latè verò cauſas Epiſcoporum eſſe maiores, probat Nicolaus I. Papa in epiſtola, quam ſcripſit ad Galliæ Epiſcopos. Denique idem patet ex omnibus locis, vbi maiores cauſæ ad ſedem Apoſtolicam referendæ dicuntur: Ea enim de cauſis fidei & Epiſcopalibus intelligi, ex iis quæ dicturi ſumus, planum erit. Quare in eiuſmodi Decretis, ſæpè coniunguntur cauſæ fidei & cauſæ Epiſcopales, vt in illo Vigilij, *Ad Eccleſiam Romanam, tam ſumma Epiſcoporum negotia, & iudicia, atque querelæ, quàm & maiores Eccleſiarum queſtiones, quaſi ad caput, referenda ſunt.* Et in illo Ioannis Papæ, *Si qua inquiſitio de fide, vel fortaſſe aliarum rerum inter Epiſcopos cauſa emerſerit, quæ diſcerni difficilius poſſit, &c. ad noſtrum iudicium referatur.* In illo etiam Valentiniani Imperatoris, *Beatiſſimus Romæ ciuitatis Epiſcopus, cui principatum ſacerdotij ſuper omnes antiquitas contulit, locum habet ac facultatem de fide, & ſacerdotibus iudicandi.* Vt pateat illa dici maiora negotia, ſeu maiores cauſas ad ſummum ſedis Apoſtolicæ iudicium referendas, quæ in fidei, aut in Epiſcoporum controuerſiis verſantur. Atque hinc iam aditus patet ad interiorem quæſtionis enodationem. Cùm enim de maioribus cauſis quæramus, earumne iudicia ad ſolum ſummum Pontificem, vt Ieſuita contendit, an etiam ad Epiſcopos ſpectent, & eas cauſas maiores dici pateat, quæ fidem Eccleſiæ, Epiſcoporumque contro-

Vigil. ep. 2. S. Leo ep. 82. ad Anaſtaſ. Theſſ. c. 2.

Nicol. 1. epiſt. 42. ad Epiſcopos Gallia.

Vigil. epiſt. 2. ad Eutherium.

Ioan. 8 epiſt. 93. ad Epiſcopum Arelat.

Valent. Imp. ep. ad Theod. Conc. Chalc. par. 1.

Digitized by Google

controuerſias attingunt; eò redigitur quæſtio vt videamus, num iudicia de rebus fidei & Epiſcoporum, ſoli ſummo Pontifici; an aliis etiam Epiſcopis deferri debeant.

Suppoſita ergo ante omnia, & profeſſa ſuprema Romani Pontificis in Eccleſiam vniuerſam poteſtate, quæ omnium Epiſcoporum & aliorum Antiſtitum iura tranſcendat, exquirendæ ſub illius auſpiciis veritati militamus. Ac primùm habemus generales Synodorum Pontificumque conſtitutiones, quibus cauſarum omnium iudicium Epiſcopis, & Synodis Prouincialibus addicitur. Innocentius primus, *Si maiores cauſæ fuerint in medium deuolutæ, ad ſedem Apoſtolicam, ſicut Synodus ſtatuit & beata conſuetudo exigit, POST IVDICIVM EPISCOPALE referantur.* S. Leo, *De conciliis Epiſcopalibus non aliud indicimus, quàm SS. Patres ſalubriter ordinarunt; vt ſcilicet bini conuentus per annos ſingulos habeantur, in quibus de omnibus querelis quæ inter diuerſos Eccleſiæ ordines naſci aſſolent, iudicetur.* Concilium Chalcedonenſe, *Decreuit ſancta Synodus ſecundùm canones Patrum, bis in anno Epiſcopos in id ipſum in vnaquaque Prouincia conuenire, quo Metropolitanus Epiſcopus probauerit, & emendare ſingula, ſi qua fortaſſis emerſerint.* Hadrianus primus, *Omnis accuſatio intra Prouinciam terminetur, & ea quæ ſunt per vnamquamque Prouinciam, ipſius Prouinciæ Synodus diſpenſet, ſicut in Nicæno Concilio conſtat eſſe decretum.* Ioannes VIII. *Si qua inquiſitio de fide, vel fortaſſis aliarum rerum inter Epiſcopos cauſa emerſerit, quæ diſcerni difficilius poſſit, collectis XII. Epiſcopis ventiletur atque decidatur.* Hæc aliaque de omnibus generatim cauſis maioribus.

Epiſt. 2. ad Victri. c. 3.

S. Leo. epiſt. 82. ad Anaſt. c. 2. & ref. diſt. 18. c. 2.

Conc. Chalc. cap. 19.

Hadrian in Capitul. c. 9. & 10.

Ioan. VIII. epiſt. 93. ad Epiſcopum Arelat.

De ſingulis verò ſeorſim cauſarum maiorum ſpecibus, ac primùm de cauſis fidei, clariſſima habemus tum iudicia, tum exempla SS. Patrum, quorum, ne eadem iteremus, quædam ſuprà edidimus in reſponſione ad Querimoniam. Docent enim primùm pluribus locis apertè Scripturæ Deum dediſſe Eccleſiæ, *Apoſtolos, Paſtores & Doctores* (quos Epiſcopos eſſe conſentiunt ſancti Patres) *vt non ſimus paruuli fluctuantes & circumferamur omni vento doctrinæ, in nequitia hominum, in aſtutia ad circumuentionem erroris.* Hinc iuſſi ſunt *docere omnes gentes; attendere ſibi & doctrinæ; loqui, exhortari, arguere cum omni imperio, & à nemine contemni.* Nec eſt quiquam in vtriuſque legis voluminibus crebrius & inculcatius, quàm vt Præpoſiti lupis obſiſtant, ſanæque doctrinæ pabulum, depulſis errorum illecebris, purum ſincerumque Chriſti ouibus miniſtrent. Ideò Bernardus, vt alios omittam, ſcribens ad Innocentium Papam, *Epiſcoporum miniſterij eſt*, inquit, *de dogmatibus iudicare.* Et Lucius tertius Papa, *Generaliter quoſcumque Romana Eccleſia, vel ſinguli Epiſcopi, per Diœceſes ſuas cum Concilio Clericorum, vel Clerici ipſi, ſede vacante, cum conſilio (ſi oportuerit) vicinorum Epiſcoporum, hæreticos iudicauerint, vinculo perpetui Anathematis innodat.* Et ante illos Auguſtinus, conquerentibus Pelagianis, expreſſa eſſe à variis Epiſcopis aduerſum ſe, ſine Synodi congregatione, ſuffragia, *Quaſi nulla hæreſis alquando*, inquit, *niſi Synodi congregatione damnata ſit. Cum potius rariſſimæ inueniantur, propter quas damnandas neceſſitas talis extiterit: multoque ſint atque incomparabiliter plures, quæ vbi extiterunt, illic improbari damnarique meruerint, atque inde per cæteras terras deuitandæ, innoteſcere potuerunt.* Et occurrunt paſſim

Epheſ. 4.

Paulin. epiſt. 58. apud Auguſtin. Aug. ep 59. ad Paul.

Matth. 28. 1. Tim. 4. Tit. 2.

Bernard. ep. 189 ad Innocent Pap.

Extra, de hæret. c. ad abolendam, 9.

Aug. lib. 4. ad Bonifac. cap. 12.

Digitized by Google

notiſſima exempla Patrum, hanc eorum poteſtatem, & hoc Epiſcopale miniſterium, certiùs quàm verbis vllis declarantia. Origenis hæreſes viuentis adhuc & recalcitrantis, damnarunt primi omnium Epiſcopi Ægyptij, ac Palæſtini, & poſt illos, recrudeſcente diu poſt contage, hinc Theophilus Alexandrinus, illinc Epiphanius, antequam is aut ab vllo Concilio Oecumenico, aut ab vllo Pontifice damnatus eſſet. Paulus Samoſatenus, Epiſcopus Antiochenus, Euſebio teſte, ab Epiſcopis finitimis numero plurimis, quorum præcipuos ille ponit, Firmilianum Cappadocem, & Gregorium Thaumaturgum, fratremque ipſius Athenodorum, vnà cum hæreſi, quam commentus erat, damnatus atque abdicatus eſt, ſuffectuſque in eius locum Domnus, eaque de re ſcriptæ ad Dionyſium Papam literæ Synodales. Nam quod quidam exiſtimant, Synodum in eum congregatam, poſt Dionyſij Romani Pontificis prolatam in ipſum ſententiam, ex eo quod Athanaſius dicat, *Duo enim Dionyſii diu ante eos ſeptuaginta* (Samoſateni damnatores) *fuere, qui Samoſatenſem ſuſtulerunt; quorum alter Romæ, alter Alexandriæ Præſul erat;* ſola Latinæ verſionis ambiguitas, eos in hanc opinionem induxit. Ita enim acceperunt verba interpretis quaſi diceretur, *Duo Dionyſii ante eos ſeptuaginta fuere; qui* (nempe *duo Dionyſii*) *Samoſatenſem ſuſtulerunt*; vt Samoſatenſis delétio tribuatur duobus Dionyſiis; quam tamen eo loco ab Athanaſio tribui non duobus Dionyſiis, ſed illis ſeptuaginta Epiſcopis perſpicuè docet ipſa Athanaſij locutio, Διοῦσοι γὰρ δύο μεγάλαν ἐμπροσθεν πολὺ τῶν ἑβδομήκοντα, τῶν καθελόντων τὴν Σαμοσατέα. Id eſt, *Duo enim Dionyſii diu præceſſerunt ſeptuaginta illos qui Samoſatenſem damnauerunt*; damnatione Samoſatenſis clarè attributa non Dionyſiis, ſed ſeptuaginta Epiſcopis, vt pluribus non ſit opus ad confirmationem rei, ex omnibus adiunctis, & ex tota ſerie, tum Athanaſij orationis, tum hiſtoriæ Euſebij, manifeſtæ. Noetus quoque Sabellij doctor, cùm noua dogmata ſpargere cœpiſſet, *à beatis Eccleſiæ Presbyteris accitus*, inquit Epiphanius, *vt de his omnibus examinaretur*, cùm primùm quidem deprehenſus negaret ac ſuffugeret, poſtmodum in apertam contumaciam erumpens, cùm diceret, *quid enim mali feci?* & in hoc offirmatè permaneret, de Eccleſia cum diſcipulis expulſus eſt. Eutycheten primus omnium, in Synodo Conſtantinopolitana damnauit Flauianus Epiſcopus: atque is in Synodo Chalcedonenſi dicitur tunc temporis *regulariter à proprio Epiſcopo fuiſſe damnatus*. Euſtathium eiuſq; hæreſes proſcripſerunt Concilij Gangrenſis Patres, cõditis in ſingulos eius errores totidem anathematiſmis. Nam quod Illuſtriſſimus Annalium conditor, Oſium Cordubenſem ei Concilio ſummi Pontificis autoritate præſediſſe cenſet, falſus eſt videlicet titulo Latinæ editionis, cui cum aliis præſcribitur nomen Oſij Cordubenſis. Sed hoc nomen, nec ineſt in eodem titulo Græco, nec in ipſa Latina ſubſcriptione Epiſtolæ Synodali ſubiecta, in qua cæterorũ omnium, illo excepto, nomina repetũtur. Diſſimilis quoq; eſt Oſij adſcriptio cum adiecto, *Cordubenſis*, aliorum omnium Epiſcoporum nominibus, quorum nulli adiungitur nomen loci ſeu Epiſcopatus, ſed omnia ſimpliciter referuntur, *Euſebius, Ælianus, Eugenius, &c.* quod idem in Oſij nomine ſæpius factum legimus in Concilio Sardicenſi, cuius multis canonibus, & poſtremò Epiſtolæ Synodali

Vid. Hier. Apolog. in Ruff. l. 2.

Vid. ſuprà in Querim.

Euſeb. l. 7. hiſt. c. 22. 23. & 24.

Athan. lib. de Synodis.

Epiphan. hæreſ. 57.

Legati Leonis Concil. Chalced. Act. 3.

Vid. Concil. Gangr. tom. 1. Concil.

Vid. Concil. Sard. c. 1. 2. 3. &c.

Digitized

tantum adſcribitur *Oſius Epiſcopus*. Nouum etiam & inſolens quod Oſius, ab hoc Concilio in locum penè vltimum rejicitur, & incredibile eſt hoc ei verè contigiſſe, in Synodo Prouinciali XIII. aut XIV. Epiſcoporum, qui in celeberrimis duobus Conciliis Oecumenicis, Nicæno & Sardicenſi, primus omnium ſubſcriptus eſt; præcipuè cùm, aliorum Epiſcoporum nudis nominibus appoſitis, eius nomen inſigniori inſcriptione ornetur, *Oſius Cordubenſis*: Quam ſi quis honorificentiorem neget, præcipuè dum aliorum Epiſcoporum ſola nomina recenſentur, is legat ſubſcriptiones Concilij Sardicenſis, vbi omnibus Epiſcopis ſolitaria nomina ſubſcribentibus, ſoli Hoſius, Iulius Papa, & Protogenes Sardicenſis, vt Synodi præſides, ante alios ita leguntur, *Hoſius ab Hiſpania, Iulius Romæ per Archidamum & Philoxenum Presbyteros, Protogenes Sardicæ.* Ac deinceps alij, *Gaudentius, Macedonius, Seuerus, &c.* Denique cùm Epiſtola Synodalis Concilij Gangrenſis dirigatur *ad Epiſcopos Armeniæ*, magnum argumentum eſt fuiſſe Synodum Prouincialem, ab Epiſcopis Prouincialibus inter ſe habitam, componendæ fidei diſciplinæque patriæ gratia, non ab Hoſio legato Apoſtolico, & tanti nominis Epiſcopo collectam, à quo potiùs ad vniuerſos Epiſcopos, aut certè ad ſummum Pontificem Euſtathianæ hæreſeos damnatio deſtinata eſſet, vt ipſius potiſſimum autoritate vbique proſcriberetur. Non videtur ergo dubium quin *Oſii* nomen irrepſerit in titulum Latinum Epiſtolæ Synodalis, ex ea fortaſſis occaſione, quod Canones Gangrenſes olim ſimul cum Nicænis ederentur, vt patet ex verbis Latinis initio præfixis, *Canones ſanctorum Patrum qui Gangris conuenerunt, qui cum Nicæna Synodo eduntur*. Quod ex eo fluxiſſe videtur, quòd Græcus quoque titulus ſic habeat, *Canones ſanctorum Patrum qui Gangras conuenerunt, qui poſt Nicænam Synodum editi ſunt*; qui titulus in Codice Canonum ferè idem ſeruatus eſt. Hinc enim videtur factum, vt Synodus Gangrenſis habita ſit, vel quaſi eadem cum Nicæna, vel quaſi appendix eius. Vnde Gregorius Turonenſis eam planè *Nicænam* vocat; & Symmachus in ſexta Synodo Romana, Canones eius *Apoſtolica autoritate conditos* ait, quòd Nicænæ Synodo Apoſtolica autoritate habitæ, quaſi adſcribi viderentur.

Καίτοι γε οἱ τριακοσιοφήσαντες ἁγίαν συνοδον τότε μετὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ συνοδον ἐξέτασαν.

Greg. Turon. hiſt. l. 9. cap. 33.

Atque hinc fortaſſe manauit, vt ſcriptor quiſpiam *Oſium* Synodo Gangrenſi nominatim apponendum putarit; qui tamen induxiſſet probabilius commentum, ſi talis viri nomen omnibus initio ante poſuiſſet, quàm dum omnibus penè poſtpoſuit, in tantulo præcipuè cœtu. Hæc verò eadem *Oſii* inſcriptio, in Epitome Canonum Carolo Magno ab Adriano Papa oblatorum, & in ipſo Adriani Codice, inuerſa tamen nominum ſerie, legitur, ac ſumptam eſſe patet ex titulo illo antiquo Latinæ verſionis. Abeſt autem à Codice Canonum Dionyſij Exigui nuper edito, cuius licet eadem Latina verſio ſit cum illa Codicis Adriani; ſunt tamen in hoc non pauca, quæ in Dionyſij Codice è Græcis proximè hauſto, & Latinorum antiquiſſimo non extant. Quare ſtet ſua veritati autoritas & fides, Concilium Gangrenſe Prouinciale fuiſſe, ab Epiſcopis Armeniæ, in qua hæreſis Euſtathiana graſſaretur, aut vicinarum regionum Antiſtitibus ſine maiori vlla autoritate habitum, in quo ſingula Euſtathianæ nouæ hæreſeos capita ſingulis anathematiſmis confoderunt. Similiter Priſcillianas hæreſes iu-

Vid. tom. 3. Conc. par. 1.

Vid. tom. 1. Conc.

gularunt Hiſpaniæ Epiſcopi in Concilio Cæſarauguſtano: Aerianas Epiſcopi quoque Prouinciales, ita vt nec loci vbi damnatæ ſunt, nec damnatorum ſeu iudicium nomen prodatur, ſed eorum reprobatio à locis vbi natæ ſunt, in vicinas ſenſim regiones, & in vniuerſam denique Eccleſiam, quo modo Auguſtinus alias pleraſque hæreſes oppreſſas eſſe paulò antè teſtatus eſt, diffuſa ſit, ſicut ex Sanctorum ſcriptis accepimus. De hæreſi verò Pelagiana, teſtes ſunt Concilij Carthaginenſis Patres in Epiſtola ad Innocentium Papam, quinquennio ante in Concilio Carthaginenſi ſuper Celeſtij cauſa, *Epiſcopali iudicio, exciſum hoc tantum vulnus ab Eccleſia videri.* At nihilominus ingraueſcente illa peſte, ipſi iudicium renouantes, & cum iis eodem ferè tempore Mileuitani Concilij Antiſtites, eandem hæreſim editis anathematiſmis proſcribunt, damnationiſque ſuæ, quò ſolennior & firmior eſſet, comprobationem ab Innocentio petunt. Nec refert quod nonnemo Concilio Mileuitano II. coniecturis non optimis, adimit non ſolum VII. anathematiſmos in totidem Pelagij capitula, ſed etiam alios Canones, qui ei tribui ſolent, Conciliumque Carthaginenſe & Mileuitanum, non ſententiam in Pelagium aut hæreſim Pelagianam præfiniſſe, ſideique in eam decreta condidiſſe, ſed Innocentium de ea tantum monuiſſe, & damnationem illius ab eo petiiſſe opinatur. Quia vt de Canonibus illis XVII. Concilio Mileuitano II. aſcriptis nihil dicam, quorum tamen vigeſimus ſextus citatur à Concilio Turonenſi II, proximo ſæculo poſt Concilium illud Mileuitanum habito, ab eoque dicuntur *antiqui Canones Mileuitani*, quo teſtimonio, recentiorum coniecturæ haud difficilè præponderantur; ſed tamen vt hoc præteream, & de ſola hæreſeos Pelagianæ damnatione loquar, conſtat ſiue omnes illos Canones, ſiue nullos eorum aſſignes Concilio Mileuitano, negari non poſſe, Pelagianam hæreſim tum temporis, ab Epiſcopis Africæ in illis Conciliis Africanis, antequam Innocentium conſuluiſſent, damnatam eſſe, decretis etiam in omnia eius capita anathematiſmis. Nam præterquam quod eam apertè dicunt *nouam hæreſim, & nimium perniciosam, & ſummam impietatem, & perniciosiſſimum errorem,* & anathema iis, niſi reſipiſcant, conſtituunt manifeſtis verbis, *Communi deliberatione cenſuimus, huiuſmodi perſuaſionis autores, niſi hæc certiſſimè anathematizauerint, ipſos anathematizari oportere, vt ſi ipſorum non potuerit, ſaltem eorum, qui decepti ſunt ab eis, vel decipi poſſunt, cognitâ ſententia quæ in eos lata eſt, ſanitas procuretur. Hoc itaque geſtum, Domine frater, ſanctæ charitati tuæ intimandum duximus, vt ſtatutis noſtræ mediocritatis, etiam Apoſtolicæ ſedis adhibeatur autoritas.* Et poſtremò Synodalem Epiſtolam perſpicuis anathematiſmis concludunt; *Generaliter quicumque dogmatizat, & affirmat humanam ſibi ad vincenda peccata, & Dei mandata facienda ſufficere poſſe naturam, & eo modo gratiæ Dei, quæ ſanctorum euidentibus orationibus declaratur, aduerſarius inuenitur; Et quicumque negat paruulos per Baptiſmum Chriſti à perditione liberari, & ſalutem percipere ſempiternam, anathema ſit.* Patet ergo euidenter tum hæreſim Pelagianam, tum illius autores à Patribus Africanis, etiam ante Innocentij reſponſa, anathemate percuſſos eſſe, vt nihil neceſſe ſit Canones Mileuitanos, ad huius rei probationem aſſumere. Quare & Innocentius poſtea

Epiſt. Conc. Carthag. ad Innoc. quæ eſt 90. apud Aug.

Conc. Turon. 2 circa annum 570. Can. 21.

In eadem ep. Conc. Carth. ad Innoc.

dum iis reſpondet, non eos ſimpliciter conſuluiſſe ſedem Apoſtolicam, quaſi interim iudicio ac pronuntiatione ſuſpenſa, ſed apertè pronuntiaſſe declarat, & pronuntiationis ſuæ confirmationem flagitare: *Noſtræ religionis vigorem*, inquit, *non minus nunc in conſulendo, quàm antea cùm pronuntiaretis, veneratione firmatis.* Poſtremo Synodus Dioſpolitana multo paucio-
rum Epiſcoporum, quàm vtraque Africana, Mileuitana & Carthaginenſis, hæreſim Pelagianam articulatim contriuit, propoſito anathemate non ſolum Pelagio, ſi eam anathematizare nollet, ſed ipſi per ſe doctrinæ, cui ſigillatim enumeratæ hoc iudicium ſubnectit, *Si quis contra autoritatem Catholicam, & ipſius Pelagij expreſſa Eccleſiaſticis geſtis verba conſentit, neque illa quæ his ſunt contraria veraciter credit, anathema eſſe tenendum eſt.* Nam Synodum Dioſpolitanam nemo vnquam de doctrinæ ſanitate accuſauit, etſi experientiæ ei aliquid, ad Pelagij artes eruendas defuiſſe, quo factum ſit, vt eius perſonam non ſatis excuſſiſſe videatur, doleant interdum Patres. In quo tamen eam purgat Auguſtinus, quòd illius ſenſus ac verſutias abſentibus accuſatoribus minus explorare potuerit. Denique omnia huiuſmodi exempla non facilè colligi poſſunt, nec ad id quod probandum ſuſcepimus, plura colligi neceſſe eſt, ſi modò quædam ex noſtra etiam Gallia, quando de ea nunc agitur, protulerimus. Ex antiquis quidem temporibus, quibus eam monſtris caruiſſe conſtat, nulla exhiberi mirum non eſt. Subeuntibus poſtea ſenſim in hanc quoque meſſem zizaniis, Gotheſcalcum Prouinciæ Rhemenſis Monachum, antiquos Prædeſtinatianorum errores renouantem, damnarunt primò Germaniæ Epiſcopi autore Rabano, tum Galliæ Antiſtites autore Hincmaro. Abailardum quoque Monachum multa nouantem argutiis præcipuè dialecticis, profligarunt Epiſcopi in Synodo Senonenſi, autore in primis S. Bernardo, ſententiæque ſuæ confirmationem à ſede Apoſtolica tandem impetrarunt. Gilberti quoque Porretani doctrinas, iidem Gallicani Epiſcopi, eodem autore damnarunt, etiam ante iudicium ſummi Pontificis, licet præſentis; quod eorum factum purgauit apud Pontificem vir ſanctus, quemadmodum ſuprà dictum eſt. Albigenſium etiam hæreſes, iidem Epiſcopi primi damnarunt, prolataque in eos ſententia à Lugdunenſi Epiſcopo, nomine Epiſcopi Albigenſis. Taceo de hæreſi Berengariana, hodiernorum errorum fonte, deque aliis hæreſum ſpinetis; quæ à Patribus noſtris Eccleſiæ Gallicanæ Epiſcopis, ſedulò maturéque auulſa & perpurgata eſſe declararemus, niſi in ſingulis eiuſmodi argumentis colligendis, odioſæ diligentiæ, ac longitudinis in re teſtatiſſima reprehenſionem effugere decreuiſſemus. Vt autem Theologicam Pariſienſem Facultatem, vnà cum Epiſcopis Gallicanis, ab aduerſariorum petitionibus tueamur, ſunt innumeri in fide errores ab hac Facultate, & ab Epiſcopo Pariſienſi damnati, nonnulli etiam ſummorum Pontificum autoritate confirmati, quorum alij publicè extant, alij in actis Facultatis viſuntur. Et antea edidimus exempla quædam, non ſolùm Pariſienſis, ſed aliarum quoque Facultatum Theologicarum, quarum in errores ac hæreſes varias iudicia, ante Romani quoque Pontificis iudicium, emiſſa, tum Conciliorum tum Pontificum ipſorum decretis comprobata, & laudata eſſe oſtendimus. Quare non eſt periti

Innoc. epiſt. 24. ad Conc. Carthag. quæ eſt 91. apud Auguſt.

Conc. Dioſp. c. vlt. tom. 1. Conc.

Vid. Hier. epiſt. 79. Innoc ep. 26. ad Aurelium, Alypium, &c. Aug. lib. de geſtis Pelag. 1010.

Vid. epiſt. Hincmari Archiepiſc. Rhemen. ad Nic. I. Pap. apud Flodo. hiſt. Rhem. l. 3. c. 14. S. Bern. epiſt. 189. 190. 191. ad Innoc. II. Pap. Autor vitæ S. Ber. l. 3. c. 5. Idē ep. 194. Vide Oth. Friſing. lib. 1. de Frid. c. 56. Vid. Concil. Gallicanum cont. Albig. tom. 3. Conc. part. 2.

Vid. tom. IV. Biblioth. SS. PP.

Sup. in reſp. ad Cauſ. 2.

hominis, inficiari Theologicas Facultates, adeoque Catholicos Epiſcopos ſummo Pontifice minores, de cauſis maioribus, quæ ad fidem quidem pertineant, ſine ſedis Apoſtolicæ iniuria iudicare non poſſe.

De cauſis verò Epiſcopalibus (quæ cauſarum maiorum altera pars erat) ſi quis Epiſcopos inferiores ſtatuere poſſe neget, is vniuerſam Eccleſiæ diſciplinam, traditionem, Canones, vſum, ignoret neceſſe eſt. Sunt enim hac de re, Conciliorum, ſummorumque Pontificum decreta, & numero prope innumera, & ſole clariora. Concilium Sardicence multa decreuit de Epiſcopis à Prouincialium Epiſcoporum Concilio depoſitis, de appellationibus eorum, de iudiciorum Epiſcopalium definitione. In Concilio Agrippinenſi aduerſus Euphratam, Valerianus Epiſcopus dixit: *Etſi non omnes conſeniores noſtri, hîc apud Agrippinam Dei voluntate qui ſumus adunati, conueniſſemus, ſuffecerat à quinque Epiſcopis Euphratam blaſphemum, quia Chriſtum Deum negat, pro meritis ſuis ſententiari, & eſſe depoſitum.* Concilium Antiochenum: *Si quis Epiſcopus de certis criminibus accuſatus, condemnetur ab omnibus Epiſcopis eiuſdem Prouinciæ, cunctique conſonanter eandem contra eum formam decreti protulerint, hunc apud alios nullo modò iudicari, ſed firmam concordantium Epiſcoporum Prouinciæ manere ſententiam.* Quem Canonem infrà exponemus. Concilium Carthaginenſe cauſas Epiſcoporum duodecim Epiſcopis iudicandas committit, quod & poſtea decretum eſt à Leone IV. & à Ioanne VIII. Pontificibus. Concilium Matiſconenſe, *Si quis cauſam habeat aduerſus Epiſcopum, Metropolitanum adeat. Quod ſi talis fuerit immanitas cauſæ, &c. aduocet ſecum vnum, vel duos Coepiſcopos. Quod ſi & ipſis dubietas fuerit, Concilium definito die vel tempore conſtituant, in quo vniuerſa ritè collecta fraternitas, Coepiſcopi ſui cauſas diſcutiat, & pro merito, aut iuſtificet, aut culpet.* Concilium Toletanum IV. *Epiſcopi & Clerici omnes à Synodis Prouincialibus deponuntur & reſtituuntur.* Nullus erit finis ſi immenſam huiuſmodi decretorum ſegetem demetere velimus.

Conc Sardic. c. 3. 4. &c.

Vid. tom. 1. Conc.

Conc. Antioch. c. 2. & eſt 93. in Cod. Can. Adriani Papæ, & Dion. Exig. & ref. 6. 9. 4 c. 5.

Conc. Carth. 1. c. 11. Carth. 2. c. 10 & ref. 35 9. 7 c. 3.

Leo IV. ep. 2. ad Epiſcopos Britan.

Ioan. VIII. ep. 93. ad Ep. Arel.

Concil. Matiſc. II. c. 9.

Conc. Tolet. 4. c. 27. & ref. 11. 9. 5. c. 65.

Abdicatorum verò in Synodis Prouincialibus Epiſcoporum, quis numerum aſſequatur? Colligamus tamen aliquot ex noſtra dumtaxat Gallia. Saturninum Arelatenſem, congregati in Synodo Pariſienſi Epiſcopi, hæreſeos cauſa deiecerunt. Priſcillianum Synodus Burdigalenſis, Ithacium Treuiris agentem Theognoſtus Epiſcopus. Concilium verò primum Regenſe, totum de cauſa Armentarij Epiſcopi Ebredunenſis, & ordinatoribus eius conſtitutum eſt, in quo & ordinatus, & ordinatores pro meritis accepti. Chelidonium quoque Veſontionenſem Epiſcopum, Hilarius Arelatenſis gradu mouit. Et quamuis interpoſita appellatione ſententiam eius reſciderit S. Leo, tamen diſertè profeſſus eſt, *manſuram fuiſſe in illum prolatam ſententiam, ſi obiectorum veritas extitiſſet.* Salonius Ebredunenſis, & Sagittarius Vapincenſis Epiſcopi, in Synodo Lugdunenſi criminum cauſa primò deiecti, pòſt exorato Romano Pontifice ad quem prouocarant, ſubleuati, cùm neque criminum finem facerent, & ad conſueta ſcelera crimen etiam maieſtatis adieciſſent, tandem in Concilio Cabilonenſi funditus depreſſi, & in cuſtodiam dati, *quod eſſent rei maieſtatis & patriæ proditores*, inquit Gregorius Turonenſis, aliique in eorum loca ſubrogati. Ebbonem Archiepiſcopum Rhemenſem exautorarunt

Vid. eundem lib. & tom. 1. Conc.

Vid. ibid.

Vid. Concil. Regen. ſub Leone I.

Lege autem vitæ Hilar. S. Leo ep. 89. ad Epiſcopos Prouinciæ Viennenſis.

Greg. Tur. hiſt. lib. 5. c. 20. & 28.

Digitized by Google

Epiſcopi congregati ad Theodonis-villam, electi ab ipſo iudices. Cumque aliquot poſt annis, ille ope Lotharij fretus iterum in iudicium, exorato Romano Pontifice, adductus eſſet, Epiſcopi expectatis Pontificiis Legatis, cùm illi non conuenirent, rurſus illi *Diœceſi Rhemenſi interdixerunt*, eaque cauſa ſic in perpetuum terminata eſt. Contumelioſum Epiſcopum Regenſem depoſuit Cæſarius Arelatenſis; cumque eum ſedem Apoſtolicam appellantem, Emeritus Eccleſiæ Romanæ in Gallia Defenſor ad propriam Eccleſiam *vſque ad iudicij exitum*, Cæſario non abnuente, reduxiſſet, Agapetus Papa Emeriti factum improbat, & Contumelioſum à munere Epiſcopali, & rerum Eccleſiaſticarum adminiſtratione ſuſpenſum manere iubet: *Quia*, inquit, *id quod viderat ſibi iudicio fuiſſe ſublatum, glorioſius, ſi veritas ei ſuffragetur, iudicio receperit, quàm vſurpationibus occuparit.* Idem in cauſa Aldrici Epiſcopi Cœnomanenſis, à Gregorio IV. Idem denique, ne in infinitum abeam, in cauſa Epiſcopi Tetuanenſis, ab Archiepiſcopo Lugdunenſi abdicati, ſtatuit Gregorius VII.

Vid. Flodo. hiſt. Rhem. lib. 3. c. 2.

Agap. Papa ep. 1. ad Cæſar. Arelat.

Gregor. 4. ep. ad vniuerſos Epiſcopos, to. 3. Conc.

Ergo quoquo nos vertamus, quàmcumque cauſarum maiorum partem, ſeu eas quæ ad fidem, ſeu eas quæ ad Epiſcoporum controuerſias pertinent, intueamur, dici nulla ratione poteſt, Epiſcopos ſummo inferiores, non eſſe cauſarum maiorum iudices, eaſque ad vnicum ſedis Apoſtolicæ tribunal, excluſis Epiſcopis, reſeruari. Neque hoc negant vllà legum iurà, ſi commodè capiantur, ſed apertiſſimè, vt vidimus, confirmant: Neque hoc Pontificiæ poteſtatis magnitudini officit, ſi rem ſincerè ſine iniquò affectu cernamus, non magis quàm Regiæ majeſtati obſit eſſe in eorum imperiis iudices, qui de cauſis omnibus, ſumma etiam poteſtate, decernant. Nam in cauſis maioribus generatim Pontifici tribuunt Eccleſiæ leges, ipſique vltrò Pontifices ſibi vendicant, non vt ipſi ſoli earum ſint iudices, ſed vt earum iudicia ſuprema ſua autoritate abſoluant ac terminent, poſt Epiſcoporum inferiorum ſententias ad ſe delatas. Audiantur ipſorum decreta planiſſima. Sic enim ſtatuit Innocentius, toties citatus: *Si maiores cauſæ fuerint in medium deuolutæ, ad ſedem Apoſtolicam, ſicut Synodus ſtatuit, & beata conſuetudo exigit, poſt iudicium Epiſcopale, referantur.* Poſt iudicium Epiſcopale, inquit, vt doceat primum earum iudicium eſſe Epiſcoporum, vltimum ſummi Pontificis, & in hac ſupremi iudicij in cauſis maioribus poteſtate, ſitam eſſe ſedis Apoſtolicæ prærogatiuam, non in adimendo Epiſcopis omni earum iudicio. Idem prærogatiuam eandem clarius exponens, ad Epiſcopos Africæ cauſam maiorem de Pelagiana hæreſi ad eum referentes, SS. Patres ait, non humana ſed diuina decreuiſſe ſententia, vt quicquid in eiuſmodi rebus, quamuis de dijunctis remotiſque Prouinciis ageretur, *non prius ducerent finiendum, niſi ad huius ſedis notitiam peruenirent, vt tota huius authoritate, iuſta quæ fuerit pronuntiatio, firmaretur.* Quare eos antè pronuntiaſſe agnoſcit, & eorum pronuntiationem ſuo iudicio confirmat. Gelaſius item Papa, Romanæ ſedis priuilegium in cauſis fidei quale ſit declarans, *Quantum ad religionem pertinet, non niſi Apoſtolicæ ſedi, iuxta Canones, debetur ſumma iudicij totius.* Summam ergo iudicij totius, Apoſtolicæ ſedi aſſignat, non totum iudicium. Et Concilium Sardicenſe, à quo in primis ſedis Apoſtolicæ priuilegia, in cauſarum præcipuè iudiciis, egre-

Greg. 7. li 9. epiſt 32 & 33. ad Archiep. Lugdun.

Innocent. ep. 2. ad Vict. cap. 3.

Idem ep. 24. ad Conc. Carth.

Gelaſ. in Common. ad Euſtin. ep. 4.

Digitized by Google

giè ſancita ſunt, non illa in eo ponit, quod nemo præter eam cauſas maiores dijudicet, ſed quod illæ ad eam, vt ad omnium caput, referri poſſint & debeant, ſi neceſſe videatur: *Si quis Epiſcopus*, inquit, *in aliquo negotio condemnandus viſus fuerit, & exiſtimet ſe non malam, ſed bonam cauſam habere, vt etiam rurſus iudicium renouetur; ſi veſtræ dilectioni videtur, Petri Apoſtoli memoriam honoremus, vt ab iis, qui iudicauerunt, ſcribatur Iulio Romanorum Epiſcopo, & per propinquos Prouinciæ Epiſcopos, ſi opus ſit, iudicium renouetur, & cognitores ipſe præbeat. Si autem probare non poteſt, cauſam eius eſſe talem, vt eam rurſus iudicari opus ſit, quæ ſemel ſunt iudicata, non infirmentur.* Hinc Romani Pontifices, nihil ſibi præcipui in cauſis maioribus aſciuerunt, niſi vt eas ad ſe referri ſemper fas eſſet. Vigilius: *Omnium appellantium Apoſtolicam ſedem Epiſcoporum iudicia, & cunctarum maiorum negotia cauſarum, eidem ſanctæ ſedi reſeruata eſſe liquet.* Cauſarum Epiſcopalium maiorumque omnium appellationes, ſeu ſuprema iudicia, ſibi ſumit, in eoque ſedis ſuæ ſupra omnes præſtantiam poſitam eſſe docet. Zoſimus omnia in Galliis ad Arelatenſem Epiſcoporum, Galliæ nimirum Primatem, referri iubet terminanda: *Niſi magnitudo cauſæ*, inquit, *etiam noſtrum requirat examen.* Leo IV. de iudiciis Epiſcoporum: *Si inter eos, quos damnandos eſſe dixerint homines, fuerit Epiſcopus, qui ſuam cauſam in præſentia Romanæ ſedis Epiſcopi petierit audiri, nullus ſuper illum definitiuam præſumat dare ſententiam, ſed omnino eum audiri decernimus.* Gregorius IV. de Epiſcopo Cœnomanenſi ad Epiſcopos Galliæ: *Liceat illi poſt auditionem Primatum diœceſeos, ſi neceſſe fuerit, nos appellare, & noſtra autoritate, aut ante Legatos noſtros ex latere miſſos, iuxta Patrum decreta, ſuas exercere atque finire actiones.* Et infrà: *Autoritate Canonum, & prædeceſſorum noſtrorum decretis ſanciuum eſt, vt Epiſcopus accuſatus, ſi voluerit, appellet Romanum Pontificem, & ad eum, ſi libuerit, confugiat, vt ab eo eius audiatur cauſa, aut ipſe à latere ſuo Legatos, qui eam audiant, mittat, qui iuſtè cum omnibus Epiſcopis comprouincialibus, eius autoritate, iudicent.*

Cone. Sardic. c. 3.

Vigilius ep. 2. ad Eutherium.

Zoſim. ep. 6. ad Aurelium & reliquos Epiſc. Africæ & Galliæ.

Leo IV. epi. ad Epiſcop. Britan. & ref 2. q. 4. cap. 3.

Greg. IV. ep. ad vniuerſos Epiſcopos.

Atque hoc erat diſcrimen cauſarum maiorum à minoribus, quas intra Prouinciam quamque, aut Synodali iudicio Metropolitani, aut ſaltem ſententia Primatis finiendas eſſe, ſanxit antiqua Eccleſiæ diſciplina, & conſuetudo. Vnde in Concilio Sardicenſi, vbi de appellationibus ad ſedem Apoſtolicam pleniſſimè actum eſt, nihil extat de referendis ad eam cauſis Preſbyterorum, aut inferiorum Clericorum, ſed dumtaxat Epiſcoporum. Clericorum verò minorum cauſæ ad Metropolitanum tantùm deſtinantur, aut eo abſente, ad finitimum. In Synodo item Nicæna iſtorum omnium cauſæ intra Prouincias definiri iuſſæ fuerunt. Atque in hoc vnum inuentum eſt cauſarum maiorum nomen, eæque à minoribus propria voce ſejunctæ, vt illarum ſupremum iudicium, Pontifici reſeruari, harum Epiſcopis relinqui, planius declararetur. Atque hoc demùm voluiſſe antiquos pleroſque Romanos Pontifices, ex eorum verbis perſpicuè intelligitur, quibus ſolas maiores cauſas, fidei nimirum & Epiſcoporum, ad ſe referri iubent ſuo iudicio terminandas, minores autem non attingunt. Ita ſanctus Leo: *Si fortè inter ipſos qui præſunt, de maioribus peccatu cauſa naſcatur, ad noſtram cognitionem, quidquid illud eſt, transferatur*, Præpoſitos ad ſe vocat, inferiores omittit. Hoc ipſum clarè docent pleraque teſtimonia ſuperiùs

Conc. Sard. c. 3. 4. 5.

Idem c. 14.

Conc. Nic. c. 5.

S. Leo ep. 82. ad Anaſt. c. 2 & ref. diſt. 18. c. 2.

propoſita, ne eadem iterare neceſſe ſit, quibus ſancti Patres, & Romani Pontifices, nullas aliarum Prouinciarum cauſas ſui iudicij eſſe volunt, niſi ſuperiores quaſque & maiores. Ita Zoſimum audiuimus, eas ſolùm è Galliis cauſas ad ſe referri præcipientem; *Quarum magnitudo*, inquit, *etiam noſtrum requirat examen.* Ita Innocentius toties citatus: *Si autem maiores cauſæ in medium fuerint deuolutæ, ad ſedem Apoſtolicam, poſt iudicium Epiſcopale, referantur;* ex omnibus cauſis inferiorum ſuperiorumque Cleticorum, de quibus initio locutus eſt, eas ad extremum ſolas referri iubet ad ſedem Apoſtolicam, quæ maiores erunt, cæteras autem *ſecundùm Synodum Nicænam, congregatis eiuſdem Prouinciæ Epiſcopis terminari, nec alicui licere, ſine præiudicio tamen* (vt in quibuſdam codicibus legitur) *Romanæ Eccleſiæ, cuius in omnibus cauſis debet reuerentia cuſtodiri, relictis his Sacerdotibus, qui in eadem Prouincia Dei Eccleſiam nutu diuino gubernant, ad alias conuolare Prouincias.* Vbi quod addit Eccleſiæ Romanæ, in omnibus cauſis, debere reuerentiam cuſtoditi, neceſſariò accipiendum eſt de appellationibus in cauſis, quæ ad eam referri ſolerent, ne ſi de minoribus id quoque accipias, ipſe ſibi aduerſari intra pauca verba videatur, qui paulo poſt, de cauſis maioribus ſeorſim & ſingulariter adjicit *eas, poſt iudicium Epiſcopale, ad ſedem Apoſtolicam referendas.* Quod minus commodè dictum eſſet, ſi idem de cauſis etiam minoribus dicendum fuiſſet, ac id de vtriſque iam antè ab eo eſſet expreſſum. Clariſſimè multò antè Cyprianus, in contumaces quoſdam ſuos Nouatianæ factionis Clericos, qui ab Epiſcopis Africanis damnati, Romam & alias regiones circumcurſabant, vt exterorum Epiſcoporum communionem & ſibi, & pſeudo-Epiſcopo quem Carthagine crearant, extorquerent, *Aut iis placet quod fecerunt*, inquit, *& in ſuo ſcelere perſeuerant, aut ſi diſplicet & recedunt, ſciunt quò reuertantur* (id eſt, ad eandem Eccleſiam Carthaginenſem de qua ejecti ſunt, ſciunt ſibi reuertendum.) *Nam cùm ſtatutum ſit omnibus nobis, & æquum ſit pariter ac iuſtum, vt vniuſcuiuſque cauſa illic audiatur vbi eſt crimen admiſſum, & ſingulis Paſtoribus portio gregis ſit adſcripta, quam regat vnuſquiſque & gubernet, rationem ſui actus Domino reddituros: oportet vtique eos, quibus præſumus, non circumcurſare, nec Epiſcoporum concordiam coherentem, ſua ſubdola & fallaci temeritate collidere, ſed agere illic cauſam ſuam, vbi & accuſatores habere, & teſtes ſui criminis poſſint; niſi ſi paucis deſperatis & perditis minor videtur eſſe autoritas Epiſcoporum in Africa conſtitutorum, qui iam de illis iudicauerunt, & eorum conſcientiam multis delictorum laqueis vinctam, ſui iudicij grauitate, damnarunt. Iam cauſa eorum cognita eſt. Iam de eis ſententia dicta eſt.* Ita Cyprianus Clericorum inferiorum iudicia ab Epiſcopis Prouincialibus terminari, nec aliò transferri debuiſſe docet. Manifeſta quoque eſt in hoc genere ſententia Auguſtini, qui in Cæciliani cauſa, priuilegia Epiſcoporum præ Clericis inferioribus exponens: *Non de Presbyteris*, inquit, *aut Diaconis, aut inferioris ordinis Clericis, ſed de collegis agebatur, qui poſſent aliorum collegarum iudicio, præſertim Apoſtolicarum Eccleſiarum, cauſam ſuam integram reſeruare, vt contra eos ſententiæ dictæ in abſentes, nullo modo aliquid valerent.* Huc accedunt Concilia Africana, Mileuitanum II. & Africanum generale, vbi vniuersè ſtatutum eſt conuenienter Synodo Sardicenſi ſuprà allatæ, *Vt Presbyteri, Diaconi, vel cæteri inferiores Clerici in cauſis, quas habue-*

Zoſim ſup. epiſt. 6.
Innocēt. ſup. ep. ad Vict.
Cypr. ep. 55. ad Cornel.
Aug. ep 162. ad Glorium. Eleuſiū, &c. cent. Donat.
Conc. Milenit. 2. c. 22.
Conc. Afric. c. 92.

Digitized by Google

rint, ſi de iudiciis Epiſcoporum ſuorum queſti fuerint, vicini Epiſcopi eos audiant; & terminent eos quicquid eſt finiant, adhibiti ab eis ex conſenſu Epiſcoporum ſuorum. Quod ſi eis prouocandum putauerint, non prouocent niſi ad Africana Concilia, vel ad Primates Prouinciarum ſuarum. Ad tranſmarina autem qui putauerit appellandum, à nullo intra Africam in communionem ſuſcipiatur. Nec minuebat hæc diſciplina Romani Pontificis dignitatem, quæ in cauſarũ maiorum ſupremа poteſtate ſatis eminebat. Sicut nec ſupremorum iudicum aut Regij culminis majeſtas minuitur quod nonnullæ cauſæ à minorum ſubſelliorum iudicibus ſine prouocatione dirimantur. Eſtque hæc potius communis omnium iudiciorum conſuetudo ad litium temperationem, ad priuatorum otium, atque ad ſupremorum iudicum reuerentiam & tranquillitatem comparata, vt ſint leuiora quædam, quæ minorum ſententiis tranſigantur, ne minima quæque litigia ad primariorum tribunalium dignitatem obruendam, & ad grauiorum negotiorum, quæ illis reſeruata ſunt, diſtractionem confluant. Hæc enim temperatio, non in omnibus ſolùm ciuilibus iudiciis hodieque adhibetur, ſed antiquis Imperatorum legibus præcipitur, *ne referantur*, videlicet *minores cauſæ* (nam & ciuilia tribunalia majores ſuas cauſas & minores habent) *ad ſummos iudices, ſed ad medios, ne ſuper minimis cauſis, maximi noſtri iudices inquietentur.* Et conuenit admodum cum illa lege à Moyſe, autore Iethro, lata de quinquagenariis iudicibus, quos ea demùm ad Moyſem retuliſſe conſtat quæ majora eſſent, minora verò ipſos definiſſe. Conſtituti enim erant, vt eſſent à quibus quotidianus Moyſis labor leuaretur.

Iuſtin. Imp. Nouel 23. c. 3. Exod. 18.

Hæc tamen quæ de inferiorum Clericorum cauſis dicuntur, non in eam partem accipienda ſunt, quaſi nunquam iis daretur ad ſedem Apoſtolicam prouocatio à iudiciis Epiſcoporum. Facile enim ex antè dictis intelligi potuit, non id vſquequaque iis ademptum. Nam cauſæ maiores in eos etiam cadere poterant, eæ nimirum maiores cauſæ, quas in rebus poſitas diximus, cùm eas bifariàm diuiſimus, in eas quæ in rebus, & eas quæ in perſonis eſſent. Cùm ergo cauſæ maiores in rebus ſitæ, vt cauſæ hæreſeos, minoris ordinis Clericis intenderentur, licebat iis ad ſedem Apoſtolicam à iudiciis Epiſcopalibus, ſi ea ſibi iniqua putarent, perfugere, vt factum legimus ab Eutychete Preſbytero & Archimandrita, à Concilio Conſtantinopolitano Flauiani, ad S. Leonem Papam; & à Cœleſtio & Pelagio Preſbyteris, ad Innocentium & Zoſimum prouocantibus Nam quia horum cauſæ fidei erant, ideoque maiores, fas ipſis erat iudicium autoritate ſedis Apoſtolicæ renouari poſtulare; nec eiuſmodi prouocationibus vlli vnquam obſtiterunt. Imò Pelagij & Cœleſtij cauſam, Africani Epiſcopi vltrò ad Innocentium detulere, vt eius autoritate, id quod ipſi pronuntiauerant, confirmaretur.

Vid. S. Leon. ep. 8. ad Flauian.

Vid Aug l. 2. de pec. orig. c. 3. 7. 17. & l. de geſtis Pelagij c.

Vid. ep. Cõc. Carthag. & Milenit. 2. ad Innoc.

Præterea erant nonnullæ minores cauſæ, quæ ad ſedem Apoſtolicam referebantur, ex iis nimirum regionibus Italiæ, Siciliæ atque aliis, quarum Romanus Pontifex ſingulari iure erat Primas. Nam minoribus quibuſque Clericis prouocationem ad Primatem, Canones paſſim dederunt. Ita Gelaſius ſcribens ad Epiſcopos Lucaniæ, Brutij, & Siciliæ, omnium apud eos Clericorum cauſas referri ad ſe iubet. Cuiuſmodi etiam conſtitutiones

S. Leo ep. 4. ad Epiſcopos Siciliæ c 7. S Greg. l. 1. ep. 1 &c. Gelaſ. ep. 9.

& iudicia in D. Gregorij regeſto non rarò occurrunt, & in aliis Romanorum Pontificum decretis. In aliis verò regionibus, non eodem iure vſos eſſe Romanos Pontifices facile intelligitur, tum ex locis antè citatis, tum ex perpetuo veterum vſu, apud quos inferiorum Clericorum cauſæ, intra ſuam quamque Prouinciam ſuos exitus ſortiebantur, nec temerè reperientur temporibus illis iſtiuſmodi appellationes.

ad Epiſcopos Lucaniæ, Bruttij, & Sicil. colle. S. Greg. li. 2. ep. 4. ad Maximian. Epiſcopum Syracuſ. Ind. X. &c.

Nam quod à Concilio Chalcedonenſi decretum eſſe legitur, *Si Clericus habet cauſam aduerſus Epiſcopum proprium, vel aduerſus alterum* (Epiſcopum) *apud Synodum Prouinciæ iudicetur: Quod ſi aduerſus eiuſdem Prouinciæ Metropolitanum Epiſcopus vel Clericus habet querelam, petat aut Primatem diœceſeos, aut ſedem regiæ vrbis Conſtantinopolitanæ, & apud ipſam iudicetur;* manifeſtè patet inuſitatum priuilegium deferri Epiſcopo Conſtantinopolitano, præter perpetuæ diſciplinæ ſuperiorumque Conciliorum morem, idque referendum eſſe ad prærogatiuas illas, quibus Conſtantinopolitana ſedes in hoc Concilio largius cumulata eſt. Quamquam nec in eiuſmodi Canone tribuitur Conſtantinopolitano Epiſcopo, vt inferiorum Clericorum cauſæ ad eum ordinario iure referantur; nec in eo de appellationibus legitimis agitur, ſed de iudicio tantùm extraordinario quodam, non in omnibus Clericorum cauſis, ſed in iis duntaxat quas aduerſus Epiſcopum proprium, vel aduerſus Metropolitanum haberent. Cùm enim nec Epiſcopus in eiuſmodi cauſis, vtpote propriis, iudex eſſe poſſet in Synodo diœceſana, in qua inferiorum Clericorum cauſas, ex conſueto more diſceptari primùm oportebat, neceſſariò ad Synodum Prouincialem referebantur. Cùm verò nec in Prouinciali Synodo agitari poſſent cauſæ Clericis, aduerſus ipſos Metropolitanos exortæ, ne Metropolitanus, quem Synodo Prouinciali præeſſe neceſſe erat, in ſua cauſa iudex fieret; neceſſariò ad Primatem adibatur. Quod ſi aut Primas abeſſet, aut adeſſe non poſſet eiuſmodi cauſæ, vſitata quidem lex erat, in Concilio Sardicenſi lata, vt finitimus Metropolitanus adhiberetur: ſed Patres Chalcedonenſes hoc priuilegij contulere ſedi Conſtantinopolitanæ, vt, pro finitimo Metropolitano, adiretur Conſtantinopolitanus Epiſcopus, & hic potiſſimum ad eiuſmodi cauſas ex omnibus Metropolitanis ſeligeretur. Patet enim eos alluſiſſe ad Canonem Sardicenſem, & Conſtantinopolitanum Antiſtitem ſuppoſuiſſe tantùm in locum proximi cuiuſque Metropolitani, quem, abſente proprio Metropolitano aut Primate, in cauſis eiuſcemodi extraordinariis conueniri oportebat. Vnde hoc Canone, nihil immutata eſt ordinaria iudiciorum appellationumque in cauſis minoribus conſtitutio, nec datum vllum ius Conſtantinopolitano Epiſcopo, quo vniuerſa Clericorum inferiorum negotia ad tribunal eius, extra Prouinciæ cuiuſque propria tribunalia, legitimis appellationibus traherentur, ſed quo ſolùm eæ cauſæ, quæ propter extraordinarium caſum à proprio Metropolitano aut Primate dirimi non poſſent, ad eum potiſſimùm deferrentur.

Conc. Chalced. c. 9.

Conc. Sard. cap. 14.

Non denique aduerſus hanc Eccleſiæ veteris diſciplinam objici debet quæſtio in cauſa Apiarij Preſbyteri Africani, mota Zoſimo Papæ cum Africæ Epiſcopis, in qua Zoſimus Apiarij cauſam, licet minorem, ad ſe traxiſſe viſus eſt, & eius ſe iudicio per Legatos interpoſuiſſe: Quia Zoſi-

Digitized by Google

mus, in hac controuerſia, nihil ſibi aſſumpſit ex ſedis Apoſtolicæ prærogatiua, ſed ex communi cuiuſuis alius Epiſcopi ſeu primatis autoritate, qui eo modo quo à Zoſimo actum eſt, Apiarij cauſam ad ſe adſciſcere potuiſſet. Nam Zoſimum non ſibi ſumpſiſſe Apiarij iudicium, quaſi ob Apoſtolicæ ſedis ſupremam poteſtatem, ex eo patet, quia hæc ratio nunquam à Legatis eius in hac cauſa prolata eſt, nec in commonitorio quod ab illis datum erat, quo continebantur fundamenta, quibus ſua cum Epiſcopis Africæ controuerſia niteretur, repetta eſt. Nam cur Apiarij cauſam ad ſe pertinere cenſeret Zoſimus, nullam aliam ex commonitorio cauſam Legati dedere, niſi Canonem Concilij Nicæni, hoc eſt Sardicenſis, in quo ita ſtatueretur: *Si Epiſcopus fortè iracundus (quod eſſe non debet) citò aut aſperè commoueatur aduerſus Presbyterum, ſiue Diaconum ſuum, & exterminare eum de Eccleſia voluerit, prouidendum eſt ne innocens damnetur, aut perdat communionem. Et ideo habeat poteſtatem cœctus, vt finitimos interpellet Epiſcopos, vt cauſam ſuam audiant, & diligenter tractent, quia non oportet negari audientiam roganti.* Quo in Canone cùm de ſede Apoſtolica non agatur, ſed de Epiſcopis finitimis vniuerſim, patet Zoſimum ex eo non vindicaſſe ſibi Apiarij iudicium, quaſi ſummo pontifici, ſed quaſi duntaxat Epiſcopo, ſeu primati finitimo. Nam præcipuum ac ſpecialem Romanæ ſedis primatum, complexum eſſe conſtat Siciliam Africæ vicinam. Notandum porro Canonem Sardicenſem, à Zoſimi Legatis ex eius commonitorio depromptum paulò alium ab eo eſſe, qui nunc in ipſo Sardicenſi autographo legitur, cui non prorſus ſimile exemplar fuiſſe illud oportet, ex quo Zoſimus commonitorium ſuum expreſſit. Nam Canon Sardicenſis hodie extat in hunc modum: *Qui eiicitur* (preſbyter nimirum aut Diaconus) *poteſtatem habeat confugiendi ad Epiſcopum Metropolis eiuſdem Prouinciæ: Si autem Metropolitanus abeſt, ad finitimum concurrendi, & rogandi vt ſuum negotium accuratè examinetur.* Ex quo liquet, tum demum concedi vt iudices extra propriam cuiuſque prouinciam adeantur, quando Metropolitanus abeſt, non quando cuique commodum fuerit. Ac tum quidem adiri permitti, non quemuis Epiſcopum, ſed Metropolitanum; cui tamen in eiuſmodi negotiis nihil, ſine prouincialium Epiſcoporum conſilio conſenſuque, agere fas erat, vt nec ſine ipſo, Epiſcopis. Neque tamen iſta Canonis Sardicenſis immutatio Zoſimo aſcribenda eſt, cùm eadem reperiatur in Codice Canonum Eccleſiæ Romanæ, & in Codice Dionyſij Exigui; vt pateat vel exemplaria Græca, vel Latina è Græcis conuerſa, quæ Romam allata erant, ita ſeſe iam olim habuiſſe, iiſque talibus vſam eſſe Romanam Eccleſiam. Quod ſi Zoſimus Canonem Sardicenſem qualem nunc legimus habuiſſet, nunquam ex eo Apiarij cauſam eſſet amplexus, cùm ille eam non abſentibus, ſed declinatis Africæ Metropolitanis ac Primatibus extra Africam abduxiſſet, vt aliquod criminibus ſuis, quæ ingentia poſtea confeſſus eſt, ſuffugium quæreret. Ita patet nihil à Zoſimo ſuſceptum eſſe in hac cauſa, quaſi aduerſus illius ævi diſciplinam; neque verò Africanos Epiſcopos Canoni Sardicenſi obluctari voluiſſe.

Nam & prolatis à Zoſimo Canonibus obtemperandum eſſe cenſuerunt, quoad de Nicænæ Synodi decretis, quæ ex Oriente petierant, certum cogno-

Vid. Conc. Carthag. VI. c. 6.

ὁ δὲ βληθέντα ἐχέτω ἐξουσίαν ἐπὶ τὸν ἐπίσκοπον τῆς μητροπόλεως τῆσδε τῆς ἐπαρχίας προσφυγεῖν· εἰ δὲ ὁ μητροπολίτης ἄπεστιν, ὁπὶ τὸν πλησιόχωρον προσφεύγειν τὸν ἀξιοῦντα ἵνα μετὰ πάσης ἐπιμελείας ἀκουσθῇ τὸ πρᾶγμα. *Conc. Sard. cap. 14.*

Codex Can. Eccl. Rom. c. 17. Conc. Sardic. Dion. Exig. c. 17. Conc. Sardic.

Conc. Carth. VI. c. 4. & 7.

cognoſcerent, & poſtea, ſeu acceptis tandem Sardicenſibus Canonibus germanis, ſeu veriùs ſua ſponte ſpectato Eccleſiaſticæ totius diſciplinæ ſenſu, priora ſua Concilij Mileuitani ſtatuta de Clericis inferioribus renouarunt, quæ Canoni illi Sardicenſi perquam congruebant. In quibus, ad improbiorum duntaxat Clericorum præcludenda effugia, apertius expreſſerunt ne ad vicinos Epiſcopos prouocationes fierent, niſi ex proprij Epiſcopi conſenſu, atque ad eos vicinos tantùm qui eiuſdem regionis eſſent; quod ipſum in Canone Sardicenſi Græco ſatis innuebatur. Atque hæc omnia probaſſe Rom. Pontifices ex eo intelligere videmur, quòd ea improbaſſe, aut Patribus Africanis in eo deinceps refragatos eſſe non conſtet. Quare nihil obeſt Africana iſta de Apiario controuerſia, quominus inferiorum Clericorum cauſarumq; minorum appellationes, ad ſedem Apoſtolicam ex antiquæ diſciplinæ lege non redigerentur, potiuſq; id confirmat, cùm Rom. Pontifices Apiarij cauſam ex eo Canone ad ſe reuocarint, qui ad ſedis Apoſtolicæ priuilegia nihil pertinebat, & quo nihil non aliis Primatibus commune ſtatuebatur. Manſit autem iſta lex, atque iſte Eccleſiæ vniuerſæ vſus, ne cauſæ minores extra Primatis cuiuſque ditionem abſtraherentur, niſi extraordinario fortè caſu ad finitimos Primates deferendas eſſe contingeret, donec tandem exoleuiſſe viſus eſt circa tempora Nicolai I. Papæ, vt cerni poteſt ex eius epiſtola ad Epiſcopos Synodi Siluanectenſis. Ac videntur primùm Epiſcopi æquitatis & clementiæ cauſa, ne quid cupidius in inferiorum iudiciis agere viderentur, & vt ſingulare quodpiam ſuæ in Apoſtolicam ſedem voluntatis teſtimonium ederent, minoris ordinis Clericos laïcoſq; homines, cum literis ad Rom. Pontificem ſubinde iudicandos dimiſiſſe. Hinc prouolaſſe ad eam ſua ſponte ſine literis alios; atque hinc iam ſenſim ſine ſenſu inoleuiſſe toto orbe conſuetudinem, quam ſæcula conſequentia ſubierunt, ſine magno, vt in aliis pleriſq; contigit, Eccleſiæ Præſulum reniſu. Nam quod magni nominis Theologus nuper ſcripſit, Gallos noſtros iſtiuſmodi rerum minorum ad ſedem Apoſtolicam delationibus ſæpè obſtitiſſe; ægrè admodum iſtius repugnantiæ veſtigia reperiet. Notarunt illi quidem ac gemuerunt interdum, nonnulla iſtarum appellationum vitia, nimiamque earum in rebus vilioribus tantaque contentione non admodum dignis licentiam; ſed moderatum earum vſum reprehendiſſe non leguntur, vt facile intelligitur ex D. Bernardo, ac multò priùs ſub earum penè initia ex Hincmaro Archiepiſcopo Rhemenſi, qui in illuſtri Clericorum, ab Ebbone Rhemenſi quoque olim Archiepiſcopo, poſt ſolennem eius exautorationem, ordinatorum cauſa, ad Nicolaum I. Papam per Clericorum illorum prouocationem delata, nunquam repugnauit, quominus in ea re iudicium à Romano Pontifice peteretur. Nimirum inualeſcenti iam conſuetudini & multorum vſu, vt videtur, paulò antè roboratæ, tumultuosè obniti noluit, quamuis aliæ ſubeſſent cauſæ, quibus appellatio minus neceſſaria videretur. Fuit enim illud egregium, & inſigni laude dignum in eo viro, vt cùm Eccleſiaſticæ diſciplinæ paternorumque inſtitutorum ſcientiſſimus eſſet, tamen nihil vnquam vltra modum contenderet, nec vllo euentu à debita ſedi Apoſtolicæ obſeruantia ſe diuelli pateretur, quantumcumque æmuli eius,

Conc. 2. Afric. cap. 11. & ref. 2. 9. 6. c. 36. Conc. Afric. cap. 91.

Vid. Nicolai I. Papæ epiſt. 42. ad Epiſcopos Gall.

Vid. eandem epiſt.

S. Bern. l. 3. de conſid. ad Eugen. c. 5. 6. &c. Vid. Gerſon. tom. 1. tract. de Eccleſ. poteſt. cõſid. 8. Bern. vbi ſupra, c. 4. §. 6. Vid. duas ep. Hincmari ad Nicol. I Papam de hac cauſa, & ep. ad eundem Synod. Sueſſ. apud Flodo. lib. 3. hiſt. Rhem. c. 11. Vid. epiſt. 1. Hincmari ad Nicol. de hac cauſa.

Digitized by Google

Papæanimum variis delationibus in eum incendere ſtuderent.

Quæ ex iam dictis ſatis liquere arbitror, minores olim cauſas per complura Eccleſiæ ſæcula, nec relatas eſſe ad iudicium ſummorum Pontificum, nec ſummos ipſos Pontifices eas ad ſe reuocaſſe, ſed intra quamque Prouinciam decretoriis Epiſcoporum ſententiis terminari voluiſſe. Nec id magis ad ſedis Apoſtolicæ dedecus pertinere cenſuiſſe, quàm vlli ſupremorum iudicum Senatus iniurium ſibi etiamnunc putent, quod ſæcularium negotiorum minores cauſæ, apud inferiora tribunalia ſine prouocationis ſubſidio concludantur. Hoc ergo illud eſt, quod antiqui Romani Pontifices ingeminato toties cauſarum maiorum nomine ſignificarunt, dum eas ſedi Apoſtolicæ reſeruari, ad eam referendas eſſe, iudicium eius in iis exquirendum, aliaque his ſimilia decreta promulgarunt. Nimirum illud cauſarum maiorum à minoribus diſcrimen exponere voluerunt, vt minoribus Epiſcoporum Prouincialium iudicio vſquequaque permiſſis, maiores, poſt eorum iudicium, ad ſedem Apoſtolicam, ſi neceſſe eſſet, aut eorum, quorum res agerentur, voluntas ita ferret, ſupremo ipſius conſilio & nutu finiendas, referri oporteret.

Nam nec omnium quidem maiorum cauſarum iudicia, ſemper ac neceſſaria lege ad ſedem Apoſtolicam referenda fuiſſe, quaſi ea ſine conſenſu ipſius rata eſſe non poſſent, multis & decretis Patrum, & exemplis demonſtrare licet.

Nam in primis, id omne ſitum fuiſſe in eorum voluntate, qui in Epiſcoporum iudicium deducti erant, vt nimirum vel appellarent ſi vellent, vel Epiſcopali ſententia iudicium terminari paterentur, patet ex multis Romanorum Pontificum literis, quibus id totum in eorum optione reponitur. Ita Gregorius IV. de Aldrico Epiſcopo Cœnomanenſi: *Liceat illi poſt auditionem Primatum Diœceſeos, ſi neceſſe fuerit, nos appellare:* Si nimirum iniquo iudicio ſe premi, & Pontificia autoritate ſubleuandum eſſe putet, vt clarius ait paulo poſt: *Autoritate Canonum & præceſſorum noſtrorum decretis ſancitum eſt, vt Epiſcopus accuſatus, ſi voluerit, appellet Romanum Pontificem, & ad eum, ſi libuerit, confugiat, vt ab eo eius audiatur cauſa.* Et clariſſimè Concilium Sardicenſe in antiquiſſimo illo appellationum Epiſcopalium Canone: *Si quis Epiſcoporum in aliquo negotio condemnandus viſus fuerit, & exiſtimet ſe non malam, ſed bonam cauſam habere, vt etiam rurſus iudicium renouetur, ſi veſtræ dilectioni videtur, Petri Apoſtoli memoriam honoremus, vt ab iis qui iudicauerunt, ſcribatur Iulio Romanorum Epiſcopo, & per propinquos Prouinciæ Epiſcopos, ſi opus ſit, iudicium renouetur, & cognitores ipſe præbeat. Si autem probare non poteſt cauſam eius eſſe talem, vt eam rurſus iudicari opus ſit, quæ ſemel ſunt iudicata, non infirmentur.* Quem Canonem integrum proferre libuit, quia ex eo, præcipuo nimirum in hoc genere, & omnium penè grauiſſimo, planius percipi poteſt, Epiſcopalium maiorumque omnium iudiciorum & appellationum natura. Patet enim totum iſtud appellationis ſubſidium, in arbitrio ac ſenſu illius, cuius res agitur, relinqui, vt nempe ita appellet, ſi in bona cauſa cecidiſſe ſibi videatur: Et, eo appellante, ita demùm renouetur Pontificia autoritate iudicium, ſi probabilibus ſaltem argumentis, ſe iniuriâ damnatum eſſe doceat.

Greg. IV. ep. ad vniuerſos Epiſc. *Idem ibid.*

Conc. Sard. cap. 3.

Digitized by Goog

Alioquin nec neceſſarium eſſe ſedem Apoſtolicam interpellari, ſi ipſe ſibi appellandum non putet; nec admittendam à Pontifice appellationem, aut iubendum eſſe renouari iudicium, niſi idoneæ appellandi cauſæ afferantur. Alterum ad innocentium leuamen conſtitutum eſt: Alterum ad iuſtitiæ præſidium, ad peruicaciæ repulſam, ad tribunalium Epiſcopalium honorem. Quare non pauci extant omnium ſæculorum Epiſcopi, qui à collegis abdicati non appellarint, & in ſedes ſuas alios ſubrogari ſint paſſi. Sic Euphratas Agrippinenſis deiectus eſt, ſic Saturninus Arelatenſis, ſic Palladius & Secundianus Ariani Epiſcopi in Synodo Aquileienſi, ſic Equitius Epiſcopus in Synodo Carthaginenſi, & alij plures; in primiſque in Gallia Ebbo Rhemenſis Epiſcopus, iteratæ ſuæ damnationi acquieſcere viſus eſt, ſuffecto in Rhemenſem Eccleſiam Hincmaro, & Chelidonius ac Armentarius Epiſcopi in Synodo Cabilonenſi, quemadmodum antè dictum eſt. Ac Romani ipſi Pontifices prouocantes ad ſe Epiſcopos monuere, vt niſi innocentiæ ſuæ cauſæque bonitati confiderent, Epiſcoporum Prouinçialium iudiciis obſequerentur, nec ſe alioſque inutili prouocandi moleſtia vexarent. Ita Nicolaus I. Rhotaldum Epiſcopum prouocantem admittit: *Si tamen*, inquit, *te iniuſtè læſum noſti, & bonam te habere cauſam per Dei gratiam arbitraris. Studeat fraternitas tua tecum ſolicita mente reuoluere, quod tibi quaſi in ipſis tuis auribus loquimur, vt ſi quidem conſcientia tua reprehendit te, aut fortè iudicium Epiſcoporum in te prolatum admiſeris, nec te fatigare, nec alios velis.* Idem docet, Ebbonem debuiſſe ab ipſa ſede Apoſtolica talem haberi, qualem ab aliis habitum eſſe conſtabat; *donec Synodali examine cauſa eius diſcuteretur*: Quia videlicet in Nicæna Synodo ſtatutum eſſet, *vt de his qui communione priuantur, ſeu ex Clero, ſeu ex laïco ordine, ab Epiſcopis, per vnamquamque Prouinciam ſententia regularis obtineat, vt hi qui abiiciuntur, ab aliis non recipiantur.* Idque, licet Ebbo ad ſedem Apoſtolicam acceſſiſſet, & ab ea pacem & pallium petiiſſet: Nempe *quia*, inquit, *non quaſi pro depoſitione ſua queritans, & legitimè reſtitui volens, examine præcedente ſedem Apoſtolicam appellarat.* Docet igitur Epiſcopum depoſitum, nihil ad ſedem Apoſtolicam appellationis nomine acceſſerit, depoſitum habendum eſſe, manereque ratam ſententiam Epiſcopalem, quemadmodum in Ebbonis cauſa manſiſſe conſtat. Atque hoc totum in appellantium voluntate ita poſitum fuit, vt ſi iudicium Epiſcoporum antè admiſiſſent, certoſque ex iis iudices elegiſſent, prouocare ab iis ad ſedem Apoſtolicam, in quacumque cauſa, ne quidem poſſent. Nam ab electis iudicibus non dari prouocationem, quamuis in cauſis maioribus, ſtatuerunt antiquiſſimi Canones, & perpetua diſciplina tenuit, *A iudicibus quos communis conſenſus elegerit, non liceat prouocari.* Ideoque Abailardum à Concilij Senonenſis ſententia ad Innocentium Papam in cauſa fidei prouocantem, improbat S. Bernardus: *Appellauit*, inquit, *ab electis iudicibus; quod non putamus licere.* Quamuis Epiſcopi Gallicani ſedis Apoſtolicæ nomini, *reuerentiæ*, vt inquiunt, *cauſa detulerint.* Ac Rhotaldi ad Nicolaum Papam, prouocationem, eadem ratione infirmauit Hincmarus, quamuis Nicolai autoritati nolle ſe obſiſtere profiteretur. Itaque ſine vlla ſedis Apoſtolicæ iniuria, prouocationes in cauſis maioribus non ſolùm interdum omitti,

Nicolaus I. epiſt. 34. ad Rhotaldum.

Idem ep. 46. ad Epiſcopos Conc. Sueſſ. Conc. Nic. cap. 5.

Conc. Carth. 3. cap. 10. Milevit. 2. c. 24. Conc. Afric. c. 63. & ref. 2. q. 6. c. 34. & 35. S. Bern. ep. 189. ad Innocent. II. Apud Bern. epiſt. 191. ad eundem. Hincmar. ep. ad Nicol. I. apud Flodo. l. 3. c. 13.

Digitized by Google

ſed etiam vetati poſſunt ex perpetuo Eccleſiæ vſu ac iure: Et ita neceſſariò accipienda ſunt loca, vbi illæ ad ſedem Apoſtolicam ſemper referendæ dicuntur; vt nimirum referri debeant, ſi rei ipſi id poſtulent, nec Epiſcoporum ſuorum iudiciis ſtare malint. Similiter referendæ ſunt ab Epiſcopis ad eandem ſedem, ſi iudicia ſua definiri, & ſuprema autoritate cumulari cupiant. Alioquin ſi nec ipſi hoc requirant, licet iis perfectionem illam vltimam iudiciorum ſuorum omittere. Atque ita videmus factum ab antiquiſſimis Epiſcopis, quorum plerique ſuas, ſeu Epiſcoporum, ſeu hæreſum damnationes ad ſedem Apoſtolicam non detuliſſe memorantur, vt illi quos antè diximus Synodorum Aquileienſis, Agrippinenſis, Gangrenſis, Dioſpolitanæ, Carthaginenſis primæ contra Cœleſtium, Cæſarauguſtanæ, & Burdigalenſis contra Priſcillianum, Alexandrinæ contra Arium, prioris Alexandrinæ contra Origenem, aliarumque Synodorum Epiſcopi, quos quiſque in rerum Eccleſiaſticarum monimentis per ſe facile offendet. Sicut enim in eorum qui iudicabantur arbitrio erat, vt iudicium in ſe prolatum reſolui peterent ſedis Apoſtolicæ poteſtate; ſic in eorum qui iudicabant, vt illud eadem poteſtate abſoluendum complendumque curarent. Quare vtrorumque alios id factitaſſe videmus, alios omiſiſſe, pro varia videlicet rerum temporumque ratione.

Sunt tamen aliquæ maiores cauſæ, de quibus nihil ſtatuere licet Prouincialibus Epiſcopis, ſed neceſſariò ad ſedem Apoſtolicam referendum eſt, eiuſque ſolius ſententia expectanda. Primò ſi appelletur ante ſententiam Epiſcopalem. Nam illud inter Eccleſiaſticas & ciuiles cauſas intereſt, quod in his ante ſententiam iudicis prouocari non liceat; quod in illis tamen conceditur, ob manſuetius Eccleſiæ regimen, à vi & dominatione ſæculari alienum. Sic Auguſtinus docet Cæcilianum deuitato Epiſcoporum Africanorum iudicio, potuiſſe cauſam integram ſedibus Apoſtolicis reſeruare, vt apud eas cum aduerſariis diſceptaret. Sic ſanctus Leo ex falſa Eutychetis Epiſtola, qui ſe in Synodo Conſtantinopolitana Flauiani, ſedem Apoſtolicam, antequam damnaretur, appellaſſe ſcripſerat, expoſtulat cum Flauiano, quod eum appellantem damnaſſet; quam tamen appellationem fictam ab eo fuiſſe, poſtea redarguit Flauianus. Sic Concilium Carthaginenſe, Epiſcopum apud Prouinciæ Primatem accuſandum eſſe monet, eique tamen liberum eſſe vult, vt omiſſo Primate, ad Concilium Africæ vniuerſale aduerſarium prouocet. Sic Abailardus cùm apud Epiſcopos accuſari cœpiſſet, *nolens audire exiuit, appellans ab electis iudicibus*, teſte Bernardo: cuius tamen appellatio hoc ſolo iniqua habita eſt, quod ab electis iudicibus appellaſſet. Atque ad hunc locum pertinent longè plurimæ ſummorum Pontificum Epiſtolæ, quibus perpetuò inculcatur, ne appellantes ſedem Apoſtolicam ab Epiſcopis prouincialibus iudicentur, eorumque omnes penè cum Epiſcopis in hoc genere contentiones inde natæ ſunt, quod rei ad ſedem illam appellantes, queri ſolerent ſe poſt appellationem iudicatos, vt Pontifices ad cauſam ſuam, quaſi Apoſtolicæ autoritatis vindicandæ ſtudio, propenſiores facerent. Hac arte iam audiuimus vſum Eutychetem apud Leonem Magnum aduerſus Flauianum, eamque non pauci ſuæ quoque conſcij prauitatis ſequuti ſunt.

2. q. 6. c. Nouit.

Auguſt. ep. 162.

S. Leo ep. 8. ad Flauian. Extat apud S. Leo. ep. 6.

Flauian. epi. 2. ad Leon. quæ extat inter Leonis epiſt.

Conc. Carth. 3. cap. 7.

S. Bernard. epiſt. 189.

Digitized by Google

Nam hac præcipuè de cauſa incenſum fuiſſe conſtat Nicolaum Papam aduerſus Hincmarum Archiepiſcopum Rhemenſem, quòd neglectis appellationibus ad Romanum Pontificem iudicaſſe diceretur; quod tamen Hincmarus, & vniuerſi cum eo Gallicani Epiſcopi à ſe factum eſſe pernegarunt. Hæc igitur potiſſima cauſa eſt, qua ſummi Pontifices maiores cauſas ſedi Apoſtolicæ reſeruari, ad eamque referendas eſſe, nec niſi eà conſultâ iudicari poſſe pronuntiant. Leo IV. *Si inter eos quos damnandos dixerint homines fuerit Epiſcopus qui ſuam cauſam in præſentia Rom. ſedis Epiſcopi petierit audiri, nullus ſuper illum definitiuam præſumat dare ſententiam, ſed omnino eum audiri decernimus.* Non vetat definitiuam ſententiam vnquam in Epiſcopum proferri, ſed tum demùm, cùm is ſuam cauſam in præſentia Rômani Pontificis audiri petiit. Pelagius II. *Ad Epiſcoporum iudicium, omnes cauſæ Epiſcoporum, & reliquorum Sacerdotum, ac ciuitatum* (fortè legendum, *ac Clericorum*) *referantur, vt ab his omnibus iuſtè conſona voce decernantur, niſi ad maiorem autoritatem fuerit ab his qui iudicandi ſunt, appellatum.* Gregorius IV. de Epiſcopo accuſato: *Si quid, quod abſit, graue intolerandumque ei obiectum fuerit, noſtra erit expectanda Cenſura, vt nihil prius de eo qui ad ſinum ſanctæ Eccleſiæ Romanæ confugit, eiuſque implorat auxilium, decernatur, quàm ab eiuſdem Eccleſiæ autoritate fuerit præceptum.* Denique nuſquam non occurrunt eiuſmodi conſtitutiones ſummorum Pontificum, quibus Epiſcoporum cauſas tum demùm ab Epiſcopis prouincialibus iudicari vetant, & ſoli ſedi Apoſtolicæ reſeruari, cùm ad eam ante iudicium Epiſcopale appellatum eſt. Alioquin conſentiunt iudicari poſſe ab Epiſcopis, modò totius iudicij ſumma deferatur ſedi Apoſtolicæ, vt nimirum ſi ad eam poſt iudicium Epiſcopale prouocetur, damnati Epiſcopi cauſa ſuſpenſa maneat, nec eius abdicatio ante cognitam ſedis Apoſtolicæ ſententiam compleatur, quemadmodum in Concilio Sardicenſi decretum eſt. Quamquam initerim damnatus à collegis Epiſcopus, abſtinere ſe debeat ab omni Epiſcopalis muneris adminiſtratione, vt paſſim Concilia, Patres, Romanique Pontifices præcipiunt; ita vt ſi ſua ſponte, ſpreto collegarum iudicio, arripuerit ereptum munus, iam ipſe ſuo quoque iudicio ſit damnatus, nec reſtitutionis ſpem vllam reliquàm habeat. Sic profectò intelligendæ ſunt ſummorum Pontificum Epiſtolæ, ne ipſæ ſibi aduerſari videantur, dum aliæ Epiſcoporum iudicium prouincialibus Epiſcopis addicunt, eorumque ſententias obſeruari iubent, quoad interpoſita ad ſedem Apoſtolicam prouocatio dijudicata ſit: Aliæ omne iis tale iudicium auferre videntur, & ſedis Apoſtolicæ ſententiam expectari iubere. Nihil enim aliud volunt, niſi Epiſcopos nihil decernere poſſe, quando, antequam pronuntiauerint, ſedes Apoſtolica iam appellata eſt; aut, ſi appellatio interceſſerit, poſt eorum pronuntiationem, ſententiam ſuſtinendam eſſe atque inhibendam, donec ſummi Pontificis ſuprema autoritate, appellatio ſit dirempta. Nam non vniuerſim expectandam eſſe iudicij à ſede Apoſtolica confirmationem, ſi nimirum is qui iudicatus eſt, vltro conquieſcat in collegarum iudiciis, ſatis antè oſtendimus.

Leo IV. ad Epiſcopos Britan. & ref. 2. q. 4. c. 3. & q. 6. c. 5.

Pelagius II. ep. 8. ad vniuerſos Epiſc. contra Ioan. Conſtantinop.

Greg. IV. ep. ad Epiſcopos vniuerſos.

Conc. Sard. cap. 4.

Conc. Antiochen. c. 4. Codex. Can. Eccl. Afric. cap. 29. Agap. Papa ep. 1. ad Cæſar. Arelat. &c.

Hoc enim vniuersè appellationis ſubſidium in reorum gratiam comparatum eſt, quod ideo illis vſurpare & omittere pro libito licet, quia vt quiſ-

Digitized by Google

que dato ſibi beneficio vtatur, in cuiuſque poteſtate ſitum eſt, nec illud accipere quiſquam cogitur. Hinc in iudiciis quoque ſæcularibus, à minorum iudicum ſententiis appellare liberum eſt, quantacumque res agatur; nec ſuprema tribunalia ſibi offici cenſent, aut in autoritatis ſuæ contemptum interpretantur, ſi quis apud inferiora ſubſellia in quantouis negotio damnatus, ad ſupremam eorum amplitudinem non confugiat, minoribuſque iudicibus obtemperet. Si quid in eo incommodi ſit, hoc ad eos quorum res eſt, non ad ſe pertinere cenſent: Satis enim incolumem eſſe amplamque autoritatem ſuam, modò legitimas ad eam prouocationes nemini prohibere liceat. Atque hoc idem in cauſis Epiſcopalibus, ſine cuiuſquam querela, ſemper obſeruatum eſſe, pluribus exemplis declarauimus.

Animaduerti tamen debet hoc loco, aliquid intereſſe inter cauſas maiores in perſonis ſitas, ſeu Epiſcopales, ſeu Sacerdotales, ſeu quaſcumque; & ſitas in rebus, cuiuſmodi ſunt cauſæ fidei. Nam interjecta in maioribus perſonarum cauſis appellatione ante iudicium Epiſcoporum, nihil Epiſcopis decernere fas eſt; non item in cauſis rerum maioribus, ſiue in fidei cauſis, de quibus pronuntiare ius eſt Epiſcopis, etiam poſt propoſitam appellationem. Patet ex Concilio Senonenſi in cauſa Abailardi, cui interfuit ſanctus Bernardus, vbi cùm Abailardus ad ſedem Apoſtolicam ante iudicium prouocaſſet, Epiſcopi prouocationi obſequentes, fidei cauſam tamen iudicarunt, doctrinamq; ipſius, intacta eius perſona, confoderunt: quòd eorum iudicium, damnato ipſo inſuper Abailardo, ab Innocentio II. confirmatum eſt. Ratio diſcriminis eſſe videtur, quia appellationes iſtiuſmodi, perſonarum gratia, conſtitutæ ſunt, vt Eccleſiaſticorum hominum fama, quam integerrimam eſſe magni intereſt, in rerum tantarum periculis tutior ſit ac munitior. Et quamuis homines in iudicium adducti fortaſſe noxij ſint, tamen noxium hominem paulò ſerius damnari, aut plecti, non tanti periculi res eſt: At fidei cauſa ſine ſummo periculo non differtur, & quæuis in ea mora, præcipuè cùm praua doctrina ſpargi cœpta eſt in vulgus, perniciem multis minatur, & ſcandali apud imperitos pleniſſima eſt: *Sermo enim eorum vt cancer ſerpit*: ideoque quamprimum reſecari & palam explodi debet, vt præconibus eius fides apud incautiores adimatur. Quare ſancti Patres celeritate in eiuſmodi cauſis, & feſtinatione ſemper vtendum cenſent, dilationemque omnem, velut in publico incendio, crimini & conſcientiæ deputant, vt ex innumeris locis, quæ proferre non attinet, perſpicere poſſumus, quicumque in eorum monimentis verſati ſunt. Vnde nullum errorem, aut hæreſim aſſignare eſt, qui olim in iudicium Epiſcopale deductus, ad ſuperius tribunal propter appellationem ſine vlla præuia cenſura dimiſſus ſit, vt patet ſingula exempla intuenti. Neque vnquam vetuerunt ſummi Pontifices dari iudicium ab Epiſcopis, poſt oppoſitas ad ſedem Apoſtolicam appellationes, niſi in cauſis maioribus perſonarum. Nam in aliis cauſis, improbantur etiam iudiciales appellationes ante ſententiam, niſi vbi manifeſta iniuria intentatur.

Vid. ep. Epiſcoporũ Conc. Senon. quæ eſt 189. apud D. Bernard.

2. *Tim.* 2.

Vid. Innoc. 1. ep. 24. ad Conc. Carth.

Vid Bern. li. 3. de conſid. ca. 4 & Innoc 3. in Cõc. Later. c. 48.

Alterum caput, de quo dicebamus, iudicium interdici Epiſcopis in cauſis maioribus ante ſedis Apoſtolicæ ſententiam, iſtud eſt, cùm cauſa, quæ

in iudicium venit, ita obſcura & perplexa eſt vt nihil de ea proditum ſit nec Scripturis ſacris, nec Patrum Conciliorumque decretis, nec de illa propter ancipitem diſceptationem conſentire poſſint Epiſcopi. Cùm enim nihil tunc liqueat de quo iudicetur, neceſſe eſt conſilium peti à maioribus, controuerſiamque eorum iudicio integram reſeruari. Ita paſſim Patres, de cauſis omnibus maioribus ſtatuunt. S. Leo ad Anaſtaſium de Conciliis Prouincialibus Epiſcoporum, *Si forte inter ipſos, qui præſunt, de maioribus (quod abſit) peccatis cauſa naſcatur, quæ Prouinciali nequeat examine definiri, fraternitatem tuam de totius negotij qualitate Metropolitanus curabit inſtruere, & ſi coram poſitis partibus nec tuo fuerit res ſopita iudicio, ad noſtram cognitionem quidquid illud eſt transferatur.* *S. Leo. epiſt. 84. ad Anaſt. c. 7. & 11. & ref. diſt. 18. cap. 2.*

Ioannes VIII. *Si qua inquiſitio de fide, vel fortaſſe aliarum rerum inter Epiſcopos cauſa emerſerit, quæ diſcerni difficilius poſſit, collectis XII. Epiſcopis ventiletur, atque decidatur. Sin autem decidi nequiuerit, diſcuſſa veritate ad noſtrum iudicium referatur.* *Ioan. VIII. epiſt. 93. ad Epiſcopum Arel.*

Nicolaus I. apud Gratianum, de Epiſcopo accuſato: *Si quælibet ambiguitas, vel aliqua fortaſſe ſuper eius examinatione, vel Epiſcopatus abrenunciatione oborta fuiſſet contentio, ex more ad Apoſtolicam ſedem referri conuenerat, & noſtra in his omnibus debuerant cuncti decreta penitus expectare.* *Nicolaus I. ep. 3. c. 3.*

Leo IV. *Si tale emerſerit vel contigerit inuſitatum negotium, quod minime poſſit per iſtos definiri, tunc ſi illorum dicta Hieronymi, Auguſtini, Iſidori, vel cæterorum ſimiliter ſanctorum Doctorum ſimilium reperta fuerint, magnanimiter ſunt retinenda ac promulganda; vel ad Apoſtolicam ſedem referendum de talibus.* *Leo IV. ep. ad Epiſcop. Britan. & ref. diſt. 20. cap. 1.*

Congruenter his Concilia cauſas, quæ ab aliis iudicibus explorari liquidò non poſſint, ad alios transferunt, à quibus explanari valeant. Ita Concilium Matiſconenſe, *Si quis cauſam habeat aduerſus Epiſcopum, Metropolitanum adeat. Quod ſi talis fuerit immanitas cauſæ, vt eam ſolus Metropolitanus definire non valeat, aduocet vnum, vel duos Epiſcopos. Quod ſi & ipſis dubietas fuerit, Concilium definito die vel tempore inſtituant, in quo vniuerſa ritè collecta fraternitas Coepiſcopi ſui cauſas diſcutiat, & pro merito, aut iuſtificet, aut culpet* *Conc. Matiſcon. 2, c. 9.*

Nec dubium, quin ſi & apud Metropolitanum, & in Concilio de eiuſmodi cauſa ambigeretur, eadem opera gradatim adiri voluerit Primatem, & denique poſt eum, ſedem Apoſtolicam, apud quam ea quæ à minoribus percipi non potuiſſent, illuſtrarentur. Nam ſicut Carthaginenſes Patres ad Innocentium olim Papam ſcripſere, fidei dogmata *maiore gratia de ſede Apoſtolica prædicantur.* Huic ſimile eſt decretum Concilij Antiocheni; *Si quis Epiſcopus de certis criminibus iudicetur, & contingat de eo Prouinciales Epiſcopos diſſidere: cum iudicatus ab aliis innocens creditur, reus ab aliis; pro totius ambiguitatis abſolutione ſanctæ Synodo placuit, vt Metropolitanus Epiſcopus à vicina Prouincia iudices alios conuocet, qui controuerſiam tollant, vt per eos ſimul, & per Prouinciales Epiſcopos, quod iuſtum viſum fuerit, approbetur.* *Conc. Carth. ep. Synod. ad Innoc. I. Con. Antioc. c. 14.*

Quod autem addit Canone proximo, ſi eiuſdem Prouinciæ Epiſcopi de crimine accuſati Antiſtitis vna voce conſentiant, non requirendos eſſe alios iudices, ſed firmam concordantium Epiſcoporum Eccleſiæ manere ſententiam, clarè patet id referri ad Canonem ſuperiorem iam citatum, quo, Epiſcopis Prouincialibus diſſidentibus, iubebantur accerſiri iudices à vicina Prouincia. Nam quod Epiſcopis diſſidentibus fieri iuſſit, id illis conſentientibus vetat, quæri nimirum vicinorum Epiſcoporum iudicium, hiſ- *Idem c. 15.*

d by Google

que omiſſis *firmam* fore ſtatuit *concordantium Epiſcoporum Prouinciæ ſententiam*, ita quidem, vt ad eam infirmandam adhiberi non poſſint vicinæ iudices Prouinciæ. Non autem agit de ſuprema illa ad Romanum Pontificem appellatione, quæ omnibus Epiſcopis, qui ſe Prouincialium Epiſcoporum iudicio iniquè læſos putarent, conceſſa eſt in Concilio Sardicenſi. Sicut autem, dubitantibus Prouincialibus Epiſcopis, conſuli iubet vicinos; ita ſi Prouinciales, poſt vicinos accerſitos, nihilominus dubitarent, neque conuenire poſſent, quod in rebus dubiis & grauiſſimis factu perfacile eſt, apud homines ea modeſtia & grauitate præditos quæ ab Epiſcopis exigitur; minimè dubium eſt, quin eadem opera conſuli vellet maiores alios, ac denique ſupremam omnium Petri ſedem, fidei & vnitatis Eccleſiaſticæ caput, cuius præſulibus conceſſa eſt præcipua gratia, & poteſtas fratres ſuos confirmandi. Hæ ſunt ambiguæ illæ quæſtiones atque difficiles, quas ſummi Pontifices ad ſe referendas toties edicunt, quarum iudicia inferioribus adimunt Epiſcopis, qui ſine omni etiam externa lege eas ad primam ſedem referre debuiſſent, vt ab ea velut à ſupremo Dei in Eccleſia docentis organo, de iis quæ ipſi inter ſe diſpicere non poſſent, edocerentur. Nam debitus à nobis Deo honor poſtulat, vt conſtitutos ab eo in terris ordines veneremur, & exquirendæ mentis ac lucis ipſius, quas nobis reliquit vias, gradatim ſequamur. Porrò Epiſcopis, qui Patres ſunt Doctoreſque Chriſtianorum, is ſuperior proximuſque ad conſulendum Doctor eſt, qui Pater Patrum, Doctor Doctorum, Epiſcopus Epiſcoporum eſt conſtitutus, vt quemadmodum ipſos potiſſimùm alij audire debent, ita ipſi illum, ſolum ordinarium magiſtrum à Deo ſibi præpoſitum. Hæc autem Pontificum lex, atque hoc officium Epiſcoporum expreſſum eſſe videtur, quaſi exemplari, lege illa indicta iudicibus quinquagenariis, quos Moyſes autore Iethro diiudicandis rebus ſub ſe præfecit, vt quicquid grauius videretur, ei reſeruarent, facíliora dirimerent. Deinde illa ab eodem propoſita toti ipſi populo, vt quicquid difficile atque ambiguum oriretur, de quo *iudicium inter portas ſuas verba variari videret*, ad religionis ſuæ verticem atque ad ſacerdotes Leuitici generis, ſupremumque iudicem Dei templo præſidentem, conferret ſe, & illius ſententiam audiret. Denique huc ſpectat locus ille Gerſonis initiò obiectus, cuius expoſitionis gratia hæc ſcripſimus de vniuerſo cauſarum maiorum genere, pluribus equidem quàm obiectioni expediendæ neceſſe fuerat, ſed paucioribus fortaſſe, quàm ad rei tantæ, quam Ieſuita inſciens commouit, enodationem. Quæſtiones quippe has ambiguas perplexaſque, de quibus inter Epiſcopos nihil conſtet, & quarum apud omnes iudicium vacillet, ſolius ſummi Pontificis autoritate conſtitui oportere, docet Gerſon, nec inferiorum Epiſcoporum decretis præfiniri poſſe. Aduertendum tamen, non de iis quæſtionibus Gerſonem loqui, de quibus apud quoſcumque ambigatur, ſed de iis de quibus certetur apud omnes, in primiſque apud eos ipſos Epiſcopos, qui eas dijudicare vellent. Alioquin ſi Epiſcoporum conſeſſus rem minimè dubiam miniméque obſcuram habeat, ſi de ea à ſanctis Patribus aut Scripturis conſtitutum eſſe videat, ſi de ea ipſe vna voce conſentiat, ſententiam ferre poteſt, præſcribereque quid

Lac. 11.

Exod. 18.

Deut. c. 17.

Gerſon de exam. doct. conſ 3. tom. 1.

Digitized by Google

ſentiendum ſit, quantumvis multi inferiores aut priuati Theologi, qui Theologiæ ſcientiam è ſodalium ſuorum placitis æquè ſuo ſenſu fortaſſe hauſerint, inconſulta Eccleſiæ traditioniſque antiquitate, aut dubitent, aut penitus diſſentiant. Non enim eſt diſcipulus ſupra magiſtrum, nec Epiſcopi qui Theologiæ Doctores primarij ſunt ac principales, à Deo, non ab hominibus conſtituti, ex inferiorum Theologorum iudiciis pendere debent, cùm certiora ipſi vident, quorum eſt alios docere regereque, & quibus ad hoc ipſum ſingularis gratia data eſt, ſingulariſque Dei cura promiſſa. Sic olim Concilium Valentinum Galliæ, quamuis non ſolùm Theologos, ſed etiam Epiſcopos pluſculos aduerſantes haberet, tamen quia illi ab explorata D. Auguſtini, ſummorum Pontificum, Conciliorumque doctrina aberraſſe videbantur, iudicare non dubitauit, Deum eos ſaluos facere nolle, quos ad ſalutem non adducit, hancque ſententiam confirmauit Metropolitanorum trium Prouinciarum Arelatenſis, Viennenſis, Lugdunenſis, Epiſcoporumque Prouincialium autoritate, quaſi doctrinam à Patribus traditam, à ſede Apoſtolica commendatam, & omnibus Chriſtianis colendam. Quare Prudentius Epiſcopus Trecenſis, Æneæ Pariſienſis Epiſcopi ordinationi alia lege ſuffragari noluit, niſi vt ille in fidei profeſſione quam de more editurus erat, hanc quoque doctrinam profiteretur; vt patet ex eius Epiſtola ea de re ſcripta ad conuentum Epiſcoporum. Nam quod hæc doctrina à quibuſdam, ex occaſione errorum Gotheſcalci, tum temporis in dubium vocaretur, profeſſionem eius ab omnibus, præcipuè Epiſcopis, exigendam putauit, quia earum potiſſimum doctrinarum confeſſio in Eccleſia poſtulari ſolet, quæ poſtquam ab vniuerſa Eccleſia probatæ fuerunt, poſtea tamen errore, ſeu inſcitia hominum in controuerſiam redeunt. Doctrinarum igitur ambiguitas & certitudo, non ſolis hominum præſentium contentionibus, ſed vniuerſo Eccleſiaſticæ antiquitatis ſenſu metienda eſt, vt id dubium habeatur, de quo in ea nihil ſit conſtituti; id certum quod in ea pateat, quantumcumque poſteriorum Theologorum ſeu de rebus apud eam dubiis, aſſertiones, ſeu de certis dubitationes circumferantur. Idque non ſolum ab Epiſcopis tenendum, quamuis eos Eccleſiaſticæ iſtius grauitatis præcipuos vindices eſſe deceat, ſed & ab omnibus Theologis, præcipuéque à primariis Theologorum Facultatibus, quibus ea quæ alij minores Theologi interdum non vident, ſancire ac dirimere ius eſt, ex antiquo Eccleſiaſticæ veritatis conſenſu, quem fortè alij nec intueantur, nec exquirant, dum nouitiorum Theologorum lucubratiunculis toti implicantur.

Vid. Concil. Valent Gall. ſub Leone IV tom. 3. Cõc. generał. fol. 2.

Extat. tom. 2. Cõc. Gall.

Patet itaque, ni fallor, ex iam dictis, quænam cauſæ maiores ad proprium & vnicum Pontificis maximi iudicium pertineant; Et clarè demonſtratum eſſe opinor, exceptis Epiſcopalibus cauſis, in quibus ſedes Apoſtolica appelletur ante ſententiam Epiſcoporum, & illis rerum fidei ac myſteriorum quæſtionibus, de quibus, ex perpetua Scripturarum Eccleſiæque traditione, neutram in partem ſtatui poſſit, nullas eſſe cauſas, quantumuis magnas & graues, de quibus non competat Epiſcopis iudicium, perenni Eccleſiæ totius vſu & conſenſu, incolumi tamen ſuprema ſummi Pontificis ad eorum ſententias, tum confirmandas, tum ſoluendas autoritate.

Digitized by Google

Nam de cauſis perſpicuis & minimè ambiguis, vt cùm vel confitentem reum habent, vel cauſa, quæ in iudicium venit, ſatis explanata eſt maiorum Eccleſiæque iudiciis, non ſolùm collecti plures, ſed quamlibet pauci, adeoque quiuis vnus, quemuis alium iudicare poteſt. Ita enim Valerianus Epiſcopus in Concilio Agrippinenſi, aduerſus Euphratam teſtatur, *Etſi non omnes conſeniores noſtri, hîc apud Agrippinam Dei voluntate qui ſumus aduati, conueniſſemus, ſuffecerat à quinque Epiſcopis Euphratam blaſphemum, quia Chriſtum Deum negat, pro meritis ſuis ſententiari & eſſe depoſitum.* Quia etſi Agrippinenſis Epiſcopus Metropolitanus eſſet, tamen in aperta blaſphemia tenebatur, in qua à quibuſvis Epiſcopis, quamuis minoribus, damnari poterat & abdicari. Et Gelaſius Papa clarius ac fortius: *Non ſolum*, inquit, *Præſuli Apoſtolico facere licet, ſed cuicumque Pontifici, vt quoſlibet & quemlibet locum ſecundùm regulam hæreſeos ipſius antè damnatæ à Catholica communione diſcernat.* Quo ex loco exponi debet id quod alibi ſcribit, Patriarcham Alexandrinum à ſolo Papa iudicari poſſe eo quod ſecundam ſedem non iudicet niſi prima. Intelligi enim debet, niſi cauſa ita liquida ſit, vt nihil contentionis recipiat, reo ipſo vel confitente, vel ſuperioribus Eccſiæ iudiciis apertè præiudicato. Imò in eiuſmodi cauſis, ne appellationem quidem concedunt leges, *eo quod appellationis remedium, non ſit ad defenſionem iniquitatis, ſed in præſidium innocentiæ inſtitutum.* Vna eſt quæ antedictis obſtare videatur conſtitutio in Concilio Tridentino edita, qua cauſarum Epiſcopalium *grauiorum* iudicium & cognitio, ſummo Pontifici prorſus addici videntur. Sed præterquam quod ea conſtitutio in iis regionibus, vbi Concilium Tridentinum non eſt promulgatum, locum necdum habet, vt fatentur omnes, & aduerſarij in hac ipſa controuerſia Anglicana ſæpè reſponderunt; certum eſt eam, ne in vlla quidem regione Spongiæ in hoc quod agimus, quicquam opitulari. Nam caput illud non omnes generatim maiores cauſas ſoli Pontificis cognitioni tribuit, ſed ſolas Epiſcopalium perſonarum; non autem cauſas maiores rerum, vt hæreſum, vel alias, de quibus ſolis Spongiæ obiectio facta eſt: Cui ideò Concilium Tridentinum nihil prodeſt, nec à nobis ea de re dicta infirmat.

Vid. Concil. Agripp. aduerſus Euphrat. tom. 1. Concil.

Gelaſ. in Cõmon. ad Fauſtum, ep. 4.

Idem tom. de Anath.

Innoc. III. in Conc. Lateran. c. 35. & 48.

Concil. Trid. ſeſſ. 24. c. 5. de refor.

Ridiculum ergo eſt & inſcitiæ plenum, quod à quibuſdam iactari audio, Epiſcopos de cauſis maioribus iudicare nullo modo poſſe, eaſque omnes ſoli ſummo Pontifici reſeruari; nec cuiquam, qui aliquid cum SS. Patribus & Conciliis commercij habeat, iſtud in mentem venire poſſe arbitror. Nam quòd interdum ita loqui videntur in Epiſtolis ſummi Pontifices, vt eas cauſas ſibi penitus aſſumant, earumque ventilationem ſolam Epiſcopis permittant, ex dictis patet id de omnibus omnino cauſis maioribus intelligi non poſſe, ſed de iis duntaxat accipi debere, quarum iudicium ſedi Apoſtolicæ ſingulariter tribuiſſe Patres, antè oſtendimus. Quamquam ventilationis nomen non ſemper ita ſumendum eſt, quaſi ſolam rei diſcuſſionem, ſine omni iudicio, contineat. Nam eo nomine ſignificatur etiam iudicium, non vltimum illud quidem ac ſupremum, ſed quod ſub altiori poteſtate quaſi ſuſpenſum ſit, donec ab ea finiatur & compleatur; qualia eſſe diximus iudicia Epiſcoporum ad iudicium ſummi Pontificis collata, quòd appellationis beneficio, quod in reorum ar-

Digitized by Google

bitrio poſitum eſt, ad eum ſemper deferri poſſint, non ſolum comprobanda, ſed etiam, ſi neceſſe ſit, reſcindenda. Ita cum Concilium Chalcedonenſe, Clericum, qui negotium cum Clerico habeat, iubet adire Epiſcopum, *vt apud eum actio ventiletur*, Dionyſio Exiguo interprete; non ſignificat Epiſcopum Clerici ſui cauſam diſcutere tantum poſſe, non verò diiudicare; ſed ventilari dicit apud Epiſcopum Clerici cauſam, quòd ab eo iudicetur non ſupremo iudicio, ſed cum ſubſidio prouocationis, ſi ita videatur ei, qui ipſius iudicio victus erit. Idem ex locis aliis non paucis perſpici poteſt, in quibus ventilationem, non cuilibet iudicio, ſed ſolum *finitioni* cauſæ opponi patet. Imò reperias interdum vbi *ventilatio* pro quouis iudicio generatim ponatur, ſeu minori ſeu ſupremo, ita vt ipſi Romani Pontifices, dum iudicant, ventilare dicantur, quia videlicet omni iudicio cauſa diſquiratur, & diluciderur. Hactenus de cauſis maioribus, & minoribus. Pluribus enim locum hunc explanari operæpretium fuit, quia videmus pleroſque hîc hærere ſuperſtitioſo quodam metu, quem ſola Eccleſiaſticæ diſciplinæ ac moris maiorum inſcitia genuit, & miras tum ſibi tum aliis tenebras offundere.

Conc. Chalced. c. 9.

Vid 3. q 6. c. 3. &c.

Fuit verò tertium quoddam cauſarum genus his quodammodo intermedium, & neque ad maiores nèque ad minores propriè cauſas referendum, quippe minimè Eccleſiaſticum genus, ſed ſæculare totum ac forenſe. Cauſas enim complectitur ſæculares ac ciuiles, non Clericorum tantum, ſed & laïcorum, quas Imperatorum leges ad Epiſcopos vndique referri permittebant, vt eorum ſententiis æquius breuiuſque tranſigerentur. Inter quas tamen illud differebat, quod Clericorum tales cauſas Epiſcopis iudicandas offerri neceſſe erat, omiſſis ciuilibus tribunalibus, quibus graui pœna Clericis interdictum erat, vt plerique Canones declarant; Laïcis verò id quidem non præciperetur, ne ciuilia tribunalia deſerta iacerent, ſed tamen liberum cuiuis eſſet, aduerſarium ad iudicium Epiſcopale adigere, vbi controuerſia, ſublatis etiam prouocationibus, definiretur. Quod ſi laïco negotium eiuſmodi cum Clerico intercederet, iubebatur etiam cauſam diſceptare apud Epiſcopum, nec Clericum ad iudicium forenſe trahere poterat, niſi fortè Epiſcopo oblatam cauſæ cognitionem recuſante. Perſpicuæ ſunt Imperatorum leges, quas ad verbum exponere nihil neceſſe eſt. Sed hoc omne, vt dixi, genus, externum erat, & minimè Eccleſiaſticum, ſed ex ſolo Imperatorum ac Regum beneficio conceſſum: ideoque huiuſmodi cauſæ nec maiores propriè, nec minores erant, quia minimè Eccleſiaſticæ, nec de iis accipiendi ſunt Canones, qui de cauſis Eccleſiaſticis maioribus, aut minoribus conſtituuntur, præcipuè cum talia iudicia ab Epiſcopis ſine ſubſidio appellationis in aliis cauſis vſitato, dari conſueuiſſe, doceant Imperatoriæ leges, quibus hoc ipſum edicitur.

L. 7. & 8. de Epiſcop. audientia. L. 10. C. Theod. de iudiciis. l. 2. Vid. Capit. Caroli Magni l. 6. c. 281. Conc. Chalc. cap. 9 Carth. 3. c 9. &c. Extra, de foro comp. Vid. 11. q. 1. c. 35. 36. 37. &c.

Redeamus tandum ex hoc campo ad litigatoris noſtri diuerticula, & mendaciorum reliquias perſequamur.

Digitized by Google

IESVITA.

EX hoc documento tria colligi poſſunt. Primum eſt, Pariſienſes cùm, variantibus in Sorbona ſententiis, quæ ſit hæretica propoſitio decidunt ad plura ſuffragia, ſuæ ſphæram poteſtatis excedere, Pontificis officium vſurpare. Nam ſolum poſſunt illas propoſitiones declarare (vt loquitur Gerſon) *hæreticales*, quæ tales ſunt apud omnes Chriſtianos, vel ſaltem apud omnes ſapientes & peritos: ſed cùm variant in Sorbona ſententiæ, ſitne propoſitio hæretica an non, præſertim cùm propè paria ſunt ſuffragia, non eſt hæreticalis apud omnes peritos & ſapientes, ſed difficilis & ambiguæ notæ, atque adeo ex cauſis maioribus, quæ iure diuino & Eccleſiaſtico ad ſedem Apoſtolicam non ad Sorbonam ſpectant.

RESPONSIO.

LONGIOREM ad ſuperiorem paragraphum orationem, breuiore ad primum hoc tuum capitulum, reſponſione leuabimus. Refricas enim mendacij ſuprà confutati vanitatem, dum non ſolum nullo teſte, ſed etiam aduerſus apertam Facultatis profeſſionem iterum reclamas, Cenſuras in errores veſtros *variantibus ſententiis* latas eſſe, & quidem *propè paribus ſuffragiis*. Quod mendacium mirum eſt à religioſo homine, ſi tamen ſatis ſanus eſſet, non ſæpè inculcari, ſed ſemel proferri potuiſſe, atque id non ſolum paſſam eſſe illam Societatem, quæ prudentiæ principatum affectat, ſed etiam tam apertè deliranti homini plauſiſſe. Si hac fide perſpicuas res, & publicè notiſſimas tractant, quid non audeant in occultis?

IESVITA.

SECVNDO: Librum Nicolai Smithæi non potuiſſe à Prælatis ſummo inferioribus, nedum à Sorbonicis Richeriſtis, damnari, ſed illius cauſæ cognitionem fuiſſe ſedi Apoſtolicæ reſeruandam. Hoc etiam patet. Nam propoſitiones pro quibus ſtant Catholici Doctores, non in vna tantum Diœceſi, ſed ſparſim per orbem Chriſtianum, ſunt cauſæ fidei maiores, ſedi Apoſtolicæ reſeruatæ. Iam per orbem Magiſtri & Doctores, librum Nicolai Smithæi, tanquam vndequaque puræ integræque doctrinæ approbauerant, antequam Sorbonæ præſentaretur, atque adeò propoſitiones illius à viris vbique doctiſſimis, tanquam orthodoxæ, defendebantur. Erat igitur illius Cenſura libri, ex cauſis maioribus ſummo Pontifici reſeruatis, quæ non poſſunt ab inferioribus decidi, propter difficultatem, & periculum ſcandali, ſeu ſchiſmatis, vt ait Gerſon.

RESPON-

Digitized by Google

RESPONSIO.

HOc quoque cortuit ex prædictis. Nam neque omnes, aut plerique Theologi probarunt Smithæi librum, præcipuè *antequam Sorbonæ præſentaretur*, (de his enim ſolis loqueris) ſed pauculi aliquot à vobis prenſati, ferè Regulares, quos ſi cum illuſtriſſimæ Facultatis Theologis, cum tot Archiepiſcopis & Epiſcopis, à quibus ſolenniter vna voce reprobatus eſt, conferas, nihilo plus ages, quàm ſi militum gregariorum manipulum, cum ampliſſima principum cohorte committas. Ac mirandum equidem eſt, te à iudicio vſque adeò eſſe derelictum, vt tumultuarias approbatorum factione veſtra collectorum copiolas, cum omnibus Eccleſiæ Gallicanæ Præſulibus, qui Cenſuram à collegis in vos latam vno conſenſu probarunt, & tuiti ſunt velut ſuam, opponere toties audeas. Magis animi tui, quàm cauſæ tuæ labem iſta ratio clamat, præcipuè ita repetita & congeſta, vt hoc vnum agere videaris, ne quis ſanitatis quippiam penes te reſidere ſuſpicetur, nec inſipientiam tuam poſſit obliuiſci. Nec verò ſi tot eſſent Smithæi approbatores, quot tu prædicas, ideo minus fas eſſet conſeſſui Epiſcoporum, doctrinam, quam illi probaſſent, emendicatis præcipuè iſtis ſuffragiis, repellere & abdicare, ſi eam Eccleſiæ traditioni, antiquæque Patrum doctrinæ aduerſariam viderent; vt eſt profecto Smithæi doctrina, omnium iudicio, qui veterum monimenta & perpetuum Eccleſiæ conſenſum norunt, etſi non eorum fortaſſis opinione, qui in ſcholarum nouitatibus conſeneſcunt. Non enim dubia efficitur doctrina quæpiam, eo quod quidam de ea dubitent, aut eam fortè oppugnent, ſi ſua nimirum culpa id faciant, certiſſimorum documentorum, quæ non curant, ignoratione, vel ingenti rerum ſuarum, quo cæcantur, affectu. Quicquid iſti obſtrepant, fas eſſe Eccleſiæ Patribus ac Epiſcopis, ea quæ per ſe firma ſunt ac certa, quæ Eccleſiæ à maioribus tradita vident, de quibus ipſi vna voce conſentiunt, iudicare ac dirimere, quantumcumque alij dubitent, oſtendimus, & exemplis, & apertiſſimis Romanorum etiam Pontificum decretis. Ea enim demum dubia, & difficilia vocantur in Canonibus, & decretis ſummorum Pontificum, non quæ apud minores Theologos ambiguntur, ſed quæ dubia ſunt Epiſcopis inter ſe, & de quibus ipſi nihil habent quod ſtatuant. Ea verò de quibus ipſi ſine dubitatione conſentiunt, dubia non habentur, nec ad ſummum Pontificem, ante ipſorum ſententiam, referenda, vt ex antedictis patet. Non enim patres filiorum iudicia ſequi coguntur, ſed filios, ſi quid deficiant, à patribus regi decet, nec iudicum eſt, ſententiis aduocatorum morem gerere, ſed iis moderari. Quanquam quæ tandem tua iſta eſt approbatorum multitudo? Vbinam iſti per totum orbem Magiſtri & Doctores, qui Smithæi librum probarint? Quæ vnquam hæreſis, non plures & clariores propugnatores iactare potuit? Hæreſum enim & factionum omnium genius eſt, vt ipſa nouitate plures alliciant, inſignes plerumque & florentes, quos deinde antiquæ veritatis cultoribus opponant, vt ſi eos ſuperare non poſſint, ſaltem æquaſſe videantur, & in concertationes ambiguas tota re diſtracta, dubi-

Vid. Concil. Antioch. c. 14. & 15. S. Leon. epiſt. 82. c. 2. Pelag. 2. epiſt. 1. c. 2. Ioan. 8. epiſt. 93. &c.

Digitized by Google

tari poſſit vtra in parte veritas, & ipſis interea ſua dogmata, velut æquo cum aduerſariis iure, tueri & ſpargere liceat. Hinc nulla vnquam factio, quæ ſequaces non collegerit, & complures interdum ſit nacta, illuſtriores omnique ratione ſuperiores, quàm eos qui ſinceram fidem tuerentur. Nec ideo tamen auitæ fidei propugnatores, manus dandas putarunt. Nam illud apertæ, in approbanda doctrina quapiam, factionis & colluſionis argumentum eſt, cùm doctrina recens prolata, nullos fide dignos aſſertores, antequam proferretur, habuit, & omnibus retrò ſæculis fuit ignota. Tunc enim, quicumque eam, vbi prolata eſt, tueri incipiant approbatores, noua eſt, legitimæ autoritatis expers, nec niſi, vel antiquæ veritatis ignoratione, vel nouæ conſpirationis ſtudio, approbatur. Huiuſmodi autem eſſe librorum veſtrorum approbationes, ex eo ad oculum patet, quia nulla eſt damnata in libris veſtris propoſitio, quæ ab vllo fide digno Theologo ante vos aſſerta fuerit, & quarum plerarumque non vos ipſi, aut Societatis veſtræ ſodales, autores ſitis. Vnde fit, vt quantacumque approbatorum copia, nouitatem earum non tollat, nec autoritatem vllam eis conciliet, qua legitimam Epiſcoporum Cenſuram effugiant; ſed illis ipſis repentinis approbationibus erroribus, quos nouatores inducunt, factionumque omnium fœderationibus, ſimillimæ appareant. Non ergo attendendum quinam errori veſtro faueant, præſertim priuati in Epiſcopos, diſcipuli in Magiſtros, filij in patres: Nec patitur Eccleſiæ Catholicæ diſciplina, vt à ſolenni Illuſtriſſimorum Antiſtitum iudicio, ad priuatorum hominum ſuffragia prouocetur. Hoc nouum in Eccleſia, hoc inauditum, hoc demùm plenum ſcandali, & ſchiſmatum patens via, ſpretis iis quos qui ſpernit, Deum ſpernit, homines nulla autoritate præditos in tribunal imponere, vt iudicia Epiſcopalia reſcindant, & in Epiſcopos Cenſuras agant. Quid minus ferendum, quàm eos qui Epiſcopos de priuatorum doctrinis ſententiam ferre indignantur, priuatos quærere Cenſores, qui de Epiſcoporum iudiciis iudicent?

Vid. Vincēt. Lyrin. Commonit. c. 4.

IESVITA.

ERTIO colligitur, Cenſuram Richeriſticam in librum Danielis à Ieſu, eſſe vſurpatiuam officij ſummo Pontifici proprij, ac ſchiſmatis inductiuam. Sequitur clariſſimè ex dicto Gerſonis, ſi ponamus (quod negari non poteſt) hos Sorboniſtas, hac Cenſura notaſſe propoſitiones, quæ à Theologis omnium gentium diſputantur in vtramque partem. Ex plurimis vnum adhibeo exemplum. Dicit Author, Regulares, ſepoſitis exemptionibus & legibus Eccleſiaſticis ſtando in iure diuino ſubjici Epiſcopo quoad Eccleſiaſticam diſciplinam, non autem quoad votum obedientiæ, & obligationes ad quas ex ſolo voto tenentur. Hæc eſt doctrina S. Thomæ, Sylueſtri, Thomæ Sanchez, & aliorum plurium quos ibi author citat. Imò alii Catholici Doctores quamuis contrarium, vt probabilius, teneant, tamen dicunt hoc eſſe probabile, ac eſſe S. Thomæ: *Sentit* (inquit Suarez) *S. Tho-*

Cap. 5. n. 10.

Digitized by Goog

mas Epiſcopum non poſſe præcipere Religioſo, in iis quæ pertinent ad diſciplinam regularem: nam ſi poſſet, eius præceptum eſſet præferendum præcepto Abbatis etiam in illa materia, quod D. Thomas negat: vnde conſequenter ſit, Religioſum ex voto obedientiæ non ſubdi Epiſcopo, etiamſi alioqui à ſua iuriſdictione exemptus non ſit. Ita Suarez. Ergo clariſſimi per orbem Catholicum Theologi cenſent, Religioſos ex voto obedientiæ non ſubdi Epiſcopo, ſtando in ſolo iure diuino. Et tamen hoc Sorbonici Richeriſtæ notant vt falſum, temerarium, præſumptuoſum, Epiſcopis iniurioſum, ſchiſmaticum, hæreticum. Quocirca officium decidendi, quod ſit difficile & ambiguum in religione Chriſtiana, ſibi ſumunt, in cauſas maiores ſummo Pontifici reſeruatas irrumpunt, Catholicos Theologiæ profeſſores modernos, veteres, & inter eos S. Thomam, temerarium, ſchiſmaticum hæreticum faciunt. Quid hoc niſi, quantum in ipſis eſt, ſchiſma conflare, cenſuramque ferre, non modò contemnendam, ſed etiam execrandam? *Tom. 3. de relig. l. 10. c. 11. n. 8.*

RESPONSIO.

DIFFICILE eſt malam cauſam benè agere, & apertam tegere deformitatem. Rurſus fateri cogeris miſer, deeſſe tuæ ſaltem Apologiæ approbatores quos iactes, quod iterum ſuprà agnouiſti; & vt calamitatem iſtam obumbres, ludibria comminiſceris ſæpius inculcata, ſæpius retuſa, quarum condiendæ inſulſitati, verborum acerbitatem notiſſimam admiſces. Ridiculum profecto, tantum eſſe in vobis futilitatis, vt probaturi notatas eſſe Theologicæ Facultatis Cenſura propoſitiones, quæ à Theologis omnium gentium in vtramque partem diſputantur, eam potiſſimum propoſitionem ſeligatis, quæ omnium infirmiſſima, & ab autoritatum præſidiis vna omnium inaniſſima eſt. Nam ſi omnes omnium gentium & Theologorum latebras ſcrutemini, neminem ante Thomam Sanchez ſodalem veſtrum proferetis, qui Regulares, ſecluſis priuilegiis, ab Epiſcoporum ſubiectione, quoad vota obedientiæ ac cætera regularia, liberet. Hic hæreſeos iſtius parens, vos ſuſceptores ac tutores: Ieſuiticum germen eſt, & magnum Societatis veſtræ incrementum. Nos contrà, & in Spongiam tuam declarauimus, nemini eam vnquam veniſſe mentem, & latius eam alibi totius antiquitatis mole opprimemus. Nam quòd plures pro ea te citaſſe dicis autores, neminem citaſti niſi Thomam Sanchez & S. Thomam. Nam multi illi, quos à Thoma Sanchez citatos dicis, planè nulli ſunt, cùm ille neminem pro ea venditet, ſincerior te ſaltem, & in ipſo errore verior, vt & ſuprà in Querimoniam, & alibi in Spongiam oſtendimus. Mirè dolere vobis neceſſe eſt hæreſeos iſtius damnationem, cùm eam refricando, & retractando, & ineptiis iiſdem aſpergendo, ſatiari non poſſitis. S. Thomam certè in eius patrocinium rapere, propter ambiguam voculam in angulum commentarij in Sententias à iuuene coniectum, diſſimulato interim clariſſimo Summæ ipſius Theologicæ ſplendore, vbi non verbulo, ſed integris diſputationibus vos iugulat, cuius animi eſſe dicemus? Quis enim dicat S. Thomam docuiſſe Religioſos, quoad vorum obediétiæ, eximi ab Epiſcoporum poteſtate, ſecluſis etiam priuilegiis, cùm

Digitized by Google

is, quo loco de natura regularis obedientiæ ex profeſſo agit, diſertè do-
S. Thom. 2. 2. q. 176. a. 5. ad 3. ceat, obedientiæ votum, & ſubiectionem Religioſorum *principaliter attendi ad Epiſcopos, qui comparantur ad eos, ſicut perfectores ad perfectos.* Affertque Dionyſium docentem *quod Monachorum ordo Pontificum conſummatiuis virtutibus mancipatur, & diuinis eorum illuminationibus edocetur. Vnde ab Epiſcoporum obedientia*, inquit, *nec Eremitæ, nec etiam Prælati Religionum excuſantur. Et ſi à Diœceſano totaliter, vel ex parte ſunt exempti, obligantur tamen ad obediendum ſummo Pontifici, non ſolum in his quæ ſunt communia aliis, ſed etiam in his, quæ ſpecialiter pertinent ad diſciplinam religionis.* Hæc ſcribente D. Thoma, tamen contendere Religioſos ab eo Epiſcopi obedientia, etiam ſine priuilegiis, liberari, fronte magis loqui eſt quàm mente. Docet enim perſpicuè eorum obedientiam *principaliter ad Epiſcopos attendi*, quia videlicet Epiſcopus ſit eorum principalis Pater, &, vt ait, perfector, ſub quo eis præſit Rector regularis; ideoque eorum obedientiam in Epiſcopum denique reſolui, vt in ſummum præcipuumque Præpoſitum, eo modo quo nunc poſt priuilegia, in Magiſtros Generales reſoluitur. Atque ab hac obedientiæ lege ita eos ſoluit, *Si totaliter, vel ex parte ſint exempti.* Quo poſito, obedientiam, quæ ab iis antea Epiſcopo debebatur, in Pontificem transfert, vt Pontifex eis præſit per omnia, non ſolum in communibus, ſed in iis quæ religioſæ diſciplinæ propria ſunt, eo modo quo prius
Petr. Bleſen. epiſt. 68. ad Alexand. 3. Epiſcopo ſuberát. Hinc eſt quod Petrus Bleſenſis de Monachis exemptiones præpoſterè ambientibus ad Alexandrum Papam olim ſcripſit, per eas *obedientiæ iugum euacuari*, quòd nimirum ſolutior fieret obediéntia regularis, poſt excuſſum Epiſcoporum iugum, cui voti ſui lege antea ſubdebantur; Pontifice longiùs dijuncto, quàm vt quotidianam eorum vitam ſpectare & obſeruare poſſet. Ex quo fiebat, vt Præfecti præcipuè Regularium, quaſi nullius obedientiæ obnoxij, omnia pro animi ſententia agerent ferrentque. Exponentur hæc omnia latius alibi, ex omni antiquitate. Nunc ſatis eſt de clariſſima D. Thomæ ſententia dubitari non poſſe, de qua etiam in Spongiam ſatis actum erat, nec plura neceſſe fuit congerere, niſi inexplctam iſtorum in hac in primis hæreſi defenſanda libidinem ſedari, ſi poſſit, oporteret. Quod igitur ex eius in Sententias commentarij clauſula opponunt, Religioſum, in iis quæ ad regularem pertinent vitam, magis Abbatis præcepto quàm Epiſcopi teneri, nihil eſſe poteſt, niſi nubecula ſplendidæ luci obiecta, quam ij qui tenebras magis amant quàm lucem, aucupentur, eo modo quo nouatoribus mos eſt dubia quæque ſolicitare, quo minimè dubia obſcurent ac debilitent. Quid ſi enim D. Thomas humilitatem & modum præcipere voluit religioſis, & contumaciæ fores præcludere, ne, ſpecie obtemperandi Epiſcopo, Abbatum præcepta excuterentur? Norat enim ſeruandum in omnibus ordinem, vt quiſque colatur & obſeruetur ſuo loco, Abbas in domeſtica diſciplina, quandoquidem ille ab Epiſcopo propriè præpoſitus erat, quem monachi vnum in oculis haberent, quem in regularis vitæ via ſequerentur & audirent, nec alium requirerent ductorem, ſed hoc vno contenti, in huius vnius nutu conquieſcerent; idque religioſi voluiſſent? Sic filiusfamilias moneri poteſt non malè, vt in iis quæ publicam rem attingunt, Regem parenti præferat, in iis quæ

ed by Google

domeſticam diſciplinam, Regi parentem; quòd videlicet hunc vnum in inſtituenda familiari vita intueri deceat, pendere ab hoc vno, nec alium requirere, cuius obedientiæ prætextu, domeſtica ratio conturbetur. Nec tamen ex eo ſequetur, Regi non ſubeſſe per omnia ciuium ſuorum familias & domos. Potuit ergo S. Thomas religioſæ moderationis callentiſſimus, vtile piumque præceptum poſuiſſe Religioſis, ne Epiſcopi & Abbatis poteſtates colliderent, ſed ſuo cuique loco gererent morem, & Abbatem vnicum domeſticæ inſtitutionis quærerent ducem, cum id ita vouiſſent, nec declinandi eius gratia, ad Epiſcopum ex religioſæ temperantiæ finibus proſilirent. Si tamen Regularem diſciplinam ab Abbate vitiari, praua iuſſa imponi, pro libito omnia fieri, apertè delinqui conſtaret, non negauit D. Thomas audiendum eſſe Epiſcopum Religioſo non exempto, etiam præ Abbate, nec Epiſcopum, & Religioſis, & Abbati, quoad regularem diſciplinam tuendam inſtaurandamve, ponere leges poſſe. Tunc enim ſuus imperandi locus obuenit Epiſcopo, deficiente nimirum Abbate, cui, quamdiu non apertè mala præciperet, obtemperari voluit ſoli, intentis in hunc vnum religioſa humilitate oculis, nec alium quotidianæ vitæ moderatorem deſiderari, vt ita & Abbati & Epiſcopo, ſuo cuique loco & ordine, ſuus honor & obedientia conſtaret. Si ſic accipias D. Thomæ locum, quis non videt præceptionem eius æquiſſimam, & ad religioſæ obedientiæ normam ſanctiſſimè inſtitutam eſſe?

Dici quoque poteſt ſanctum Thomam loqui de Religioſis non penitus quidem exemptis, ſed tamen ex parte. Duo enim exemptionum genera ab eo diſtingui modò vidimus in Summa, vt alij *totaliter*, alij *ex parte exempti* eſſent. Quorum in alterutro genere exemptionis fuiſſe penè omnes eius ævi Regulares, facilè intelligi poteſt ex illorum temporum ratione ac memoria. Religioſos igitur illos *ex parte exemptos* dicere potuit, plus aſtringi præceptis Abbatum, quoad regularem vitam, quàm Epiſcoporum; plus verò præceptis Epiſcoporum, quoad Eccleſiæ diſciplinam, quàm Abbatum; quod nimirum, quoad regularem diſciplinam exempti eſſent, non quoad Eccleſiaſticam. Solet enim D. Thomas diſputare de rebus quales in præſentia ſunt, quemadmodum in Spongiam dictum eſt. Atque huic reſponſioni ferè accedit Suarez veſter, vt ibidem vidimus. Qui quod opinionem contrariam, quam falſam totique antiquitati aduerſam fatetur, tamen probabilem dicit, lenocinari voluit Thomæ Sanchez aliiſque ſodalibus, quibus eam placere norat, &, vt iis lenocinaretur, ſuis ſeſe verbis iugulauit. Quis enim probabilem dicat opinionem, quam toti ſanctorum Patrum antiquitati repugnare fateatur? Huiuſmodi opiniones alij Theologi temerarias erroneaſque dicere ſolent; Suarez probabilem vocat, quaſi toti antiquitati obſtrepere probabilis eſſet error, nec tali lenocinio ipſe potius illaquearetur, quàm Sanchium expediret. Equidem inter Societatem Ieſuitarum, & alias regulares familias hoc intereſt, quod aliæ ſi qua alumnis ſuis humanitùs exciderunt, fateri ſolent, reprobare, confutare ipſæ publicè, quemadmodum in Cardinali Caietano Dominicanæ familiæ lumine perſpectum eſt, cuius errata, clari ex eadem familia homines Catharinus & Canus refelletũt. At apud Ieſuitas, omnia Sociorũ,

tum bona tum mala probantur, non charitate, ſed factione, carnali amore, æmulatione. Nemo alterius labes repellit, nemo agnoſcit, omnes plaudunt, omnes fouent, minus iniqui diſſimulant ſaltem & purgant, quaſi eam Societatis ſuæ gloriam eſſe debere putent, vt nulla ex ea in publicum macula, nulla in Eccleſiam offenſio manare poſſit. Ex quo fit vt Eccleſiæ incolumitatem, Regum fortunas, præſtantium hominum famam, veritatem, æquitatem omnem Societatis ſuæ famæ cedere oportere arbitrentur, omniumque rerum ferendam potius collapſionem, quàm vt de Societatis gloria minimum quippiam decedere videatur. Hinc Sanchio ſupparaſitatus Suarez: Hinc libellorum impiorum, quibus Eccleſiæ Anglicanæ & vniuerſæ ſtatus euertitur, tolerata potius & probata, & conquiſitis approbatorum offuciis adumbrata prauitas, vt nemo Societatis iſtius ſpiritus, & indomitam contumaciam ignoret, quàm improbata & reiecta, quàm poſt celeberrimæ Theologorum Facultatis, poſt illuſtriſſimum Theologorum iudicium, poſt eruditorum omnium conſenſum, exautorata & exploſa, vt Societatis Ieſu conuenientem nomini ſuo demiſſionem, modeſtiam, diſciplinæ vigorem, in tuenda fidei veritate conſtantiam, pij ſuſpicerent & venerarentur.

Ad Syluestri opinionem ſatis in Spongiam & alibi diximus. Nec vlla ei propria reſponſio adhiberi debet, cùm ſit eadem eius opinio quæ S. Thomæ, cuius ſententiam iiſdem propè verbis refert, vt nihil ad eum addere neceſſe ſit, præter ea quæ de S. Thoma reſpondimus. Nullum ergo Theologum habes niſi Thomam Sanchez, qui vnquam non modò ſenſerit quod ille docuit, ſed qui eam quæſtionem, ante illum, natam eſſe teſtetur. Contrà habes Suarem ipſum veſtrum, qui aduerſus Sanchium totam antiquorum Patrum Eccleſiæque adeò aciem militare fatetur; cui ab eo impunè obſiſti poſſe (quod cenſet Suarez, dum eius opinionem nihilominus probabilem putat) nos iure execrandum, & ſchiſmati vicinum, hæreſiſque fomentum putamus.

Digitized by Google

IESVITA.

QVINTA CAVSA.

Turbulentia affectuum.

THEOLOGICÆ Vniuerſitates, quàm fœda decreta emittere ſoleant, ſi turbulentis ducantur odij inuidiæque affectibus, non aliunde quàm ab ipſa Sorbona exempla petere neceſſe eſt; duo proferam, ſed illuſtria. Ipſi fatentur ſe odio commotos erga Henricum III. Regem ſuum, *contra Dei verbum & omnia axiomata Galliæ decreuiſſe.* O miram & diram odij vim! quæ Chriſtianos Dei verbum, Gallos omnia Galliæ axiomata conculcare fecit!

RESPONSIO.

TVNE turbulentiam affectuum cuiquam imponas? Tune totus affectibus volubilis *quaſi rota plauſtri*, videas quid ſit affectus, vbi ſit, in te an in alio ferueat, qui perturbationis magnitudine rerum, de quibus loqueris, omne diſcrimen iampridem amiſiſti? Vel in iſto increpandorum affectuum initio, vt cæcutis, vt ruis, id te videre putans quod nuſquam eſt, & ea mouens, quibus te actuos elidis? Quieſce modò, ſi potes, dum tuæ mentis calamitatem omnium oculis pandimus.

Duo turbulenti Sorbonæ odij inuidiæque affectus in Cenſuris edendis exempla promittis, *ſed illuſtria.* Primum hoc loco ſic demonſtras, *ipſi fatentur ſe odio motos erga Henricum III. Regem ſuum, contra Dei verbum, & omnia axiomata Galliæ decreuiſſe.* Verùm vbi tandem, ſi affectu vacas, ſi oculos habes, id eos confitentes audiſti? Vbinam ipſi fatentur, ſe odio motos eſſe in Henricum Regem, & illo odio decreta contra Dei verbum emiſiſſe? Mitto quod D. Arnaldi Aduocati quondam Pariſienſis orationem, & eam orationem quæ ab eo priuatim ſine nomine edita eſt, Theologicæ Facultati affingas, forenſemque Aduocatum Doctorem Sorbonicum ridiculè facias, quòd alicui eius orationi, *Magiſtri Antonij Arnaldi* titulum præfixum legeris; quod tuum nugamentum ſuprà exploſimus. Peto, vbi in ea, quam vrges, oratione legeris, Doctores illos *odio in Henricum III. Regem ſuum motos eſſe*, ex eoque odio decreta in eum emiſiſſe? Hæccine turbati animi tui ludibria objicere, & *illuſtria* alienorum affectuum vocare *exempla*, quæ niſi ad fumeos motuum tuorum ignes nuſquam lucent, nuſquam ſunt? *Si in opere tuo tantæ paſſiones viuunt, qua præſumptione percuſſus mederi properas, qui in facie vulnus portas?* Arnaldi iſta oratio nuſquam habet doctores qui olim aduerſus Henricum Regem ſenſiſſe dicuntur, odio id aut libidine feciſſe, ſed tantùm *cùm iuniores eſſent, &* *S. Greg. paſt. part. 1. c. 9.*

Digitized by Google

ſcholas Ieſuitarum adiiſſent, ſuffragiis ſuperiores fuiſſe. Non odio, ſed conſuetudini Ieſuitarum quicquid illud eſt, adſcribit. Hoc ab iis ortum, ab iis in Sorbonam inuectum queritur. Quare ſi tuam illi ſententiam adiungis, ſi illius reprehenſionibus delectaris, non id à tua Societate in Sorbonam, ſed à Sorbona in tuam Societatem reportandum, & tibi habendum eſt. Quantam criminationum in nobiliſſimam Facultatem penuriam eſſe oportet, qua ea corradere & toties regerere cogeris, quæ obliuione, ſi fieri poſſet, æterna delere debuiſti, vel Societatis tuæ gratia, cuius alumni qualia quantaque in Reges iis temporibus deſignarint, vix credent poſteri, vel Regum ſummorumque Pontificum reſpectu, quorum cauſam ludibriis tuis ita ventilari, & huc illuc ad inuidiam torqueri, nemo in illos pius æquo animo feret, à te præcipuè, cuius Societati Scriptor ille ea tribuit, quæ tu, eius teſtimonio, Facultati Pariſienſi opponis. Equidem maleuolentia odióve in Henricum Regem quicquam à Doctoribus illis ſuſceptum eſſe, vehementer, opinor, negabit Boucherus tuus, cætera ſtudioſiſſimus & aſſiduus mendaciorum conuitiorumque tuorum ſuccentor, teque mendaciſſimum fateri malet, quàm ſe hominum terrerrimum, ſi, te autore, natiuum patriæ ſuæ principem, odio & affectus prauitate in re tanta oppugnarit. Quamquam nec te mendacem, nec ſe inſontem dicere illi integrum eſt, qui Spongiam tuam & hæc ipſa quæ refellimus, chirographo ſuo probarit, non tumultuaria ſuffragatione reque minus perſpecta, quemadmodum Smithæi diſcuſſionem & Apologiam tuam à ſe non lectas temerè probarat, ſed ad ſecundam Spongiæ editionem, ne recuſare poſſit, quin ſciens & volens tua mendacia, & probra ſua confirmarit. Vtrum cæciorem dixerim, te qui ea ſcribas, quibus approbatorem tuum improbum indignumque fide videri facis; An approbatorem his ſubſcribentem, quibus ſeipſum nequiſſimi animi mortalem pronuntiat? Age, age, obijcite aduerſariis affectuum turbulentias, quibus ita iactamini, vt vobis ipſis manus afferatis.

IESVITA.

SED aliud eſt exemplum, in quo verius omnia axiomata Galliæ, non quidem contra Dei legem, ſed (quod fortaſſe mirabilius ſit) contra legem Salicam contempſerunt. In Gallica Hiſtoria nihil notius quàm Delphinum, qui poſtea Caroli ſeptimi nomine imperauit, propter cædem nefariam Ioannis Ducis Burgundiæ paternum odium incurriſſe. Vrgebatque Philippus Dux paternæ necis vltor, vt Delphino excluſo regnum in Regem Angliæ, qui filiam Franciæ duxerat, transferretur: *Decretum contra legem Salicam, quo nullum terrius aut magis perniciosum vnquam emanauit*, inquit Galliæ Hiſtoricus *du Hallian.* An huius decreti Vniuerſitas Pariſienſis auctrix vel approbatrix. Illum ipſum Hiſtoricum audite. *Rector*, inquit, *Vniuerſitatis Pariſienſis, nomine Ioannes l'Archer, Facultatis Theologiæ Doctor, ex parte totius Vniuerſitatis Reges affatus eſt, ex-*

Le plus malheureux & pernicieux qui fut iamais mis par escrit, liu. 2. n. 3.

Digitized by Google

hortans vt iuſtitiæ memores ; reos criminum homicidij & parricidas punirent , poſtulatis & precibus Philippi Ducis Burgundiæ benignas aures gratioſè præberent , & ipſius poſtulata ad effectum & executionem perducerent. Hæc erant ſupplicantium ipſiſſima verba. Ita du Haillan. *Lib.21.n.4.*

RESPONSIO.

PRÆTER vitium in ſuperiori argumento deprehenſum , quòd nec Hiſtoricus iſte quicquam odio aut maleuolentia factum dicat (quo vno vitio collabitur obiectio tua, nec aliud probat niſi acerrimam odij tui cæcitatem , quæ te quidlibet in Pariſienſem Facultatem ſine delectu rapere compellit , in mirabilem ſtupidæ maleuolentiæ declarationem) aliæ propriæ ſunt magnæque huius loci labes. Primò Hiſtoricus du Haillan de nullo *decreto* loquitur , *quo nullum tetrius aut magis perniciosum vnquam emanarit ;* nec iis verbis Decretum vllum factum eſſe ſcribit contra legem Salicam. Id quo nihil tetrius aut perniciosius emanaſſe dicit, non erat decretum vllum autore, vt ſimulas , Rectore Vniuerſitatis conſtitutum , ſed *pactio coniugalis* inter ipſos Galliæ & Angliæ Reges inita, vt filia Regis Galliæ Angliæ Regi iis legibus deſponderetur , propter quas noxias regno , & turpes, Hiſtoricus eam pactionem *omnium, quæ literis vnquam mandatæ ſunt, deterrimam , & perniciosiſſimam* vocat , non ſolùm propter caput quo legi Salicæ derogabatur , ſed propter alia permulta iniquiſſima , quæ ſigillatim refert. Huic autem pactioni Rectorem Vniuerſitatis interfuiſſe non dicit, ſed à Regibus inter ſe, vt ſolet, compoſitam eſſe. Tu verò, vt fides tua vbique luceat , verba ab illo in illam pactionem ante quatuor paginas ſcripta transferre audes in fictitium Decretum , quod in regio cœtu , cui Rector Vniuerſitatis interfuit , aduerſus Salicam legem conditum eſſe ſimulas , vt neſciat aduerſarius, quid potiſſimùm in tam multiplici impudentia exprobrare incipiat. Nam pactio illa in vrbe Trecenſi facta fuit ; cœtus verò , cui interfuit Vniuerſitatis Rector , Lutetiæ habitus eſt à Galliæ & Angliæ Regibus, adhibitis eorum conſiliariis, necnon *Pariſienſi Senatu, Pariſienſi Vniuerſitate , aliiſque ſcientia dignitateque præclaris viris.* In hoc cœtu de lege Salica nihil actum ; ſed de Burgundiæ Ducis percuſſoribus , aduerſus quos ius à Regibus petiit per Aduocatum ſuum Philippus Burgundiæ Dux , cæſi filius , poſtulans ad ſummam , vt honoraria pœna multarentur. Hanc vnam rem illo conuentu actam eſſe ſcribit Hiſtoricus , deque illa ſubdit generalem Parlamenti Cognitorem , & Rectorem Vniuerſitatis Reges oraſſe , vt Ducis Burgundiæ poſtulationem , per patronum eius expoſitam , audirent. En crimen Pariſienſis Vniuerſitatis. En *decretum cuius illa auctrix vel approbatrix.* Quàm inſulſum , legem Salicam contemptam, *omnia axiomata Galliæ* peruerſa eſſe iſta Rectoris poſtulatione? Quaſi lex Salica & axiomata Galliæ prohibeant plecti percuſſores , quæſtioneſque in eos decerni ; quod vnicum in illo conuentu peritum eſt. Intolerandum verò & penitus incredibile , eum cui maledicendi libido tales intemperias pariat affectuum turbulentias in aliis quærere , & inualetudine ſua ſanitatem eorum inuadere , *quod his accidere ſolet qui à medicis deſperantur, vtentes voluntate morbi ſui , vt ad peiora mergantur.* *Origen. hom. 2. in Ieremi.*

Tranſlation: ...avec le Roy d'Angleterre ... legal ... heureux & pernicieux qui fut iamais. Du Haillan lib. 21. n. 3.

Digitized by Google

IESVITA.

De odio Richeriſtarũ in Regulares & omnes qui amant Eccleſiæ vnitatem. Cardinalis Rochefoucaut lib. 18. cap. 19.

SI concitati odio neque legem diuinam, neque Salicam Francorum pectoribus, vt dici ſolet, intimè iméque infixam, penſi habuerunt, quid erit ita ſacroſanctum quod non violabunt, vt ſuo in Regulares odio inueterato faciant ſatis?

RESPONSIO.

IMò verò ſi tu odij feruoriſque in immeritam Facultatem tenebris ſcatens, his duo illa *illuſtria tua exempla* quibus eam aggreſſus es, ita oppleueris, vt illis nihil mendaciis obtuſiſſimiſque fallaciis turpius fieri poſſit, quis tuos deinceps ex profundæ iſtius caliginis antro clamores vlla digneturauditione? Quis non repudiet ac reſpuat, vt hominis corde non capite loquentis ſonos? Si enim in tanta, vt tibi videris, luce ita cæſpites, vbi hærere poteris? *Si lumen quod in te eſt, tenebræ ſunt, ipſæ tenebræ quantæ erunt?* *Hier. ep. 61.*

Nam legem Salicam non modò à Theologica Facultate non infractam, ſed ab eius Theologis conſtanter difficillimis omnium temporibus aſſertam eſſe, illa ipſa, de qua agitur, Carolorum VI & VII. Regum ætate, quo argumento clarius aduerſum te demonſtretur, quàm illo Gerſonis loco quem tu infrà citaſti? *Etiamſi regni Anglicani,* inquit, *filia capax exiſteret, non ideo in Francorum regno capax eſſet.* Et mox: *Etſi in aliis conſuetudo admittit illas ex conſenſu totius populi, Francis autem conſuetudo, & populi conſenſus in æuum contradixerunt.* Quod pluribus argumentis, & expoſita latius Galliæ Regum præ cæteris eminentia, confirmat. Cæterùm ridiculè ex iſta, ſi qua eſſet, Salicæ legis contemptione, probares illud odium & maleuolentiam illam, quam objicis Pariſienſi Facultati, cuius ipſi, eo tempore, nulla in quemquam erat cauſa. Amorem potius nimium fauoremque in eos qui rerum potiebantur, colligere debuiſſes. Nam ſimilius veri eſt, potentioribus faueri, nimio eorum ſtudio, potentiæque ipſorum gratia, quàm odio impotentiorum & calamitoſorum, qualis erat eo tempore Delphinus Galliæ; cùm horum potius calamitas, ſi quod odium in eos ante ſuſceptum eſſet, id miſeratione extinguere, aut lenire ſoleat apud inimiciſſimos, nedum nouum odium apud eos incendat, quorum in animis nullum antea fuiſſet. Verùm qui à te iudicium exquirat, is ſuo ipſe iudicio parum conſulere videatur.

In Spong. ad præpoſ. 11. tit. 4. de Hierar. & Regular. In dialog. inter Gallum & Anglum milit. to. 2.

Ergo ſicut abſurdè odij dirique affectus, quo lex Salica ſubuerſa ſit, poſtulas Pariſienſem Facultatem, cuius Theologi eam contrà fortiſſimè propugnarunt; ita infeſtam eam ridiculè fingis Regularibus, quos nulla Facultas tam prolixè benigneque amplectitur. Nulli enim fortaſſis Theologicæ Facultati, tanta Theologorum omnium ordinum frequentia ineſt; & hinc nulla eſt Facultas, cui vniuerſæ Religiones tantum debeant, aut quam earum omnium magis interſit incolumem ac florentem eſſe, vtpote cuius ipſæ ſint tanta pars, & cuius in ſe gratuitam illa benignitatem experiantur,

quam à nulla fortè adhuc Facultate expertæ ſunt. Quot ab ea claros viros, quot per orbem vniuerſum Theologiæ lumina ſuſceperunt? Putes hanc illis per omnes Eccleſiæ oras vnicam communemque ſcholam fuiſſe; ita paucos habent illuſtriores eruditione homines, qui olim ab ea non manarint. Horum illæ memores, non audiunt Ieſuitæ querimonias, repudiant, explodunt, deque nobiliſſimæ Facultatis antiquæ parentis ſuæ in ſe amore officiiſque perpetuis ſibi gratulantur. Vni ſunt Ieſuitæ, qui eam ſibi inimicam, quæ nulli inimica eſt, eiulare non ceſſant, non alio nempe argumento, quàm quia de naſcente eorum Societate iudicium illud protulerit, quod ipſi tantum factis confirmarunt, quantum querimoniis infirmare voluerunt; & quia nouiſſimè prodigioſa illa ſcripta, Admonitiones, Santarellos, Garaſſos, & hos, quorum fruticantes adhuc fibras elidimus, Smithæi & Danielis libellos Cenſuræ mucrone ſuccideris. Videlicet amicos non agnoſcunt, qui quippiam in ipſis culpent. Sicut ipſi nihil in ſe non pulchrum, non à reprehenſione alienum, non numeris omnibus expletum cernunt; ſic aliud ab aliis cerni poſſe, niſi ab oſoribus & infenſis perſuaderi non poſſunt, ſuperbiâ pro iudicio vtentes. Proprium amorem ſuum, veri amoris legem ſtatuunt. A mari volunt ſicut ipſi ſe amant, non ſicut amare debent. Bona denique & mala ſua probari colique iubent; quaſi reuocatis Idololatriæ temporibus, quibus non ſolùm virtutes, ſed & vitia conſecrabantur. Si eos omnes habere ſtatuerint inimicos, à quibus iſta ratione non amentur, optimum quemque hominem habebunt inimiciſſimum, nec in iis poſtremam numerari ſe patietur, pro ſuo in rectum & bonum minimè fucoſo amore, Facultas Pariſienſis. Librum verò Cardinalis Rupifucaldij, quo illa odiſſe probetur *Regulares & omnes vnitatem Eccleſiæ amantes*, proferre tantùm, impudentia eſt; cùm nec ille liber in Facultatem ac Theologos eiús tale quicquam commentus ſit; nec vlli ſint in Facultate Theologi (quoſcumque contumelioſo Richeriſtarum nomine toties defigas) qui Eccleſiæ vnitatem non ſuo capite antiquiorem habeant, eumque animum occaſionibus illuſtribus ſint profeſſi; quibus ſi vnitatem Eccleſiæ non pluris feciſſent quàm vos modò facitis, talia edidiſſent qualia vos editis, ab eorum continentia moderationeq; dijunctiſſimi. Nunquam eorum vlli opinionum ſuarum, nedum commodorum potentiæque cauſa, Eccleſiam nobiliſſimam & ſua ſponte pacatiſſimam conturbarunt, in partes ſtudiaque contraria ſciderunt, Epiſcopum à ſede Apoſtolica præpoſitum dejecerunt, Pontificia diplomata illuſtria & aperta inauditis ludibriis euacuarunt, Eccleſiæ Epiſcoporum conſeſſus probris impiis, eorum iudicia ſarcaſmis contemptuque nequiſſimo, quaſi bajulorum ſomnia exceperunt, non denique quoſcumque ſibi obſtantes, conuitiis, mendaciis, & inuſitato quodam maledicentiæ ſuperbiæque fragore, ſine vllo virtutis, nominiſve diſcrimine, proterere conati ſunt. Hoc illi ſtudio Eccleſiæ vnitatem non amant, hoc eam feruore non tuentur. Soli Ieſuitæ hæc ſapiunt faciuntque; & facere non contenti, tum cùm faciunt, Eccleſiæ vnitatis odium pacatiſſimis hominibus, quorum ſimiles, ſi ſaperent, ſe optarent, objiciunt, ſuperbiâ poſt ſuſceptum ſcelus, quàm ſuſcepto ſcelere odioſiores.

IESVITA.

VAPROPTER auſim dicere Gerſonem ipſorum Cancellarium nunquam veriorem ſententiam protuliſſe, prudentiæque magis conformem, vel digniorem quæ literis aureo charactere in ipſis Sorbonæ foribus incidatur, quàm illam, Examinationem doctrinarum Theologicæ Facultati committi poſſe: *Si tamen*, inquit, *Theologia illic habuerit ſuos Doctores, non partiales, non ſeductos, non factioſos, non inuidos, non poteſtati ſæculari vel ſpirituali plus quàm veritati fauentes; alioquin tolerabilius eſſet nullos habere, quàm tales pati.* Apertè dicit Cenſuram cuiuſcumque Facultatis Theologicæ rejici, vt nullam meritò poſſe, ſi Doctores ſint, vel partiales, vni parti litigantium addicti; vel ſeducti à maleuolis obtrectatoribus; vel faſtuoſi, qui Catholicos authores pro ſe dicentes ne quidem audire dignentur; vel inuidi, qui Regularium pulpita & gymnaſia præ ſuis frequentari indignè ferunt; vel fauentes poteſtati temporali Regum, vel ſpirituali Epiſcoporum ſiue Parochorum, eo quod ipſi Parochi ſint. Mihi certè Gerſon prophetaſſe de noſtris Cenſoribus videtur & cauſam prædixiſſe cur Cenſuram rejicere iure meritò debeamus. Cuius verba ſi vlterius exponere, & propoſito applicare velim, *Eloquij Prophitici obtundetur ſapor*, vt verbis Auguſtini vtar,

Tom. 1. col. 550. de exam. doctr. 2. p. con. 5.

De Ciu. lib. 18. cap. 18.

RESPONSIO.

SI Pſeudo-Prophetam lapidari iuſſit Deus, quid timere debeas ex prophetia, quam fallaciis multiplicibus conflaſti, faxo breui intelligas, Pſeudo-Loëmeli, Pſeudo-Propheta. Tu tantùm à prophetando abes, vt ne ſatis quidem ſobrius ſis, nec eloquij tui ſapor obtundi poſſit, quia nihil ſapis. Fingis Gerſonis dictum, *Examinationem doctrinarum Theologicæ Facultatis committi poſſe, ſi tamen Theologia illic habuerit ſuos Doctores non partiales, &c.* Quod dictum apud Gerſonem nullum eſt; nec ibi Theologicis Facultatibus conſilia dat, ſed Eccleſiæ Præſulibus & ſedi Apoſtolicæ, vt ad doctrinarum, ſi quæ occurrant, examinationem Theologos adhibeant *non partiales, non ſeductos, non faſtuoſos, non quæſtuoſos:* Quæ tu tamen ſparſa leuiter vocula, *Theologicæ Facultati*, totoque loco deformato, in Facultatum omnium Theologicarum contumeliam detorquere non dubitaſti. Non enim Pariſienſem ſolam, ſed omnes omnium gentium Theologicas Facultates oppugnas, ne quis neſciat Ieſuitas earum omnium communes eſſe hoſtes, & ita tamen deſipere, vt earum teſtimonia conquirant, & antiquiſſimæ Facultati, imò tot Epiſcopis & Archiepiſcopis, tenuium neſcio quarum Facultatum nomina opponant. Plus enim proteruiæ an inſulſitatis in hoc negotio demonſtrent, difficile dictu eſt. Sed vt inſulſitatibus omiſſis, falſitates modò exponamus, non ſolùm locum Gerſonis falſaſti verbis intextis quæ eius non ſunt, ſed etiam tota ſerie totaque ſententia orationis auerſa ab iis in quos fertur, ad eos in quos non ſpectat. Cùm enim

Deut. 13. & 18.

Digitized by Google

enim ille eos Theologos ſui officij commoneat, qui à Præſulibus & à ſummo Pontifice ſententias interdum rogantur, nihil dicit, quod Theologicas Facultates, quæ Roma conſuli non ſolent, attingat: ſed vobis ſolis loquitur, qui ſummum Pontificem, ſine conſilio veſtro, nihil, quod ad fidem pertineat, ſtatuere poſſe cenſetis; ſi ſtatuerit, falli poſſe; quaſi infallibilitatem inter vos & Pontificem Spiritus ſanctus partitus ſit, nec eam ſine priuatorum Theologorum argutiis ſummus Pontifex, niſi ſemiplenam, poſſideat. Hæc veſtra ſunt placita. Hæ doctrinæ veſtræ ſæpè decantatæ & iactatæ, vt in vos ſolos cadat, quicquid ex Gerſonis voce in Theologicas vniuerſas Facultates, quaſi ex Prophetiæ tripode, turpiſſimè conieciſti. Præter hanc totius loci indignam falſitatem, alia ridicula ſupereſt. Nam ex Gerſonis oratione vocem, *quæſtuoſos*, ſuſtuliſti, verba eius ſic referens, *non ſeductos*, *non faſtuoſos*, *non inuidos*; cùm ea ita habeant, *non ſeductos*, *non faſtuoſos*, *non quæſtuoſos*, *aut inuidos*. Primùm enim vidiſti, Pariſienſi Facultati quiduis facilius obijci poſſe, quàm quæſtum. Deinde nihil periculoſius Ieſuiticæ Societati, quàm mentionem quæſtus, præcipuè ſi is ei familiæ obtendatur, quæ illum tam facile, ſine cuiuſquam defenſione, ſola publica fama repelleret, quàm eum Ieſuitica familia, ſine cuiuſquam accuſatione, eodem illo publicæ famæ conſenſu, ſuſcipit. Hinc vt ſcandalum amoueres, ſuſtuliſti penitus vocem, qua aduerſarios magis illuſtrares quàm dejiceres, matris verò tuæ dedecora ſine cauſa indicares. Hîc ſolùm ſapuiſti; hîc eloquij Gerſonis Prophetici ſaporem obtundere voluiſti, ne non ſolùm *ſine vlteriori applicatione*, ſed etiam cum aperta tua diſſimulatione, eloquij prophetici ſapor Societatem tuam aſpergeret, niſi eloquij Pſeudo-prophetici falſitate dilueretur. Ineptiæ ergo iſtæ, & indignæ ſcriptore ſano nugæ, quas ex temerè decurſis Gerſonianis indicibus corraſiſti, non ſolùm à Pariſienſi, & à Theologicis omnibus Facultatibus quas proteruè aggreſſus es, alieniſſimæ ſunt; ſed in vos ſolos valent, & officij vos admonent, noxiorum, ſi qui ſunt, conſcientias pulſantes.

Pſeudo-prophetiæ verò tuæ ad Pariſienſem nominatim Facultatem applicatio, non minus frigeſcit, quàm eius confictio. Gloſſa textui ſimillima eſt, & eundem artificem clamat. Cui enim *litigantium parti addicta* erat Pariſienſis Facultas, quæ nec Epiſcopum Chalcedonenſem, nec Clerum Angliæ, nec Catholicos populos ei morigeros, maxima ex parte norat? Quod vos ipſi ſatis falſi eſtis, dum ab eius Theologia libros veſtros approbari petiiſtis, etiam ante Epiſcopum Chalcedonenſem, aut Clerum Angliæ, qui artium ſolùm veſtrarum refellendarum gratia, de hoc toto negotio ad Facultatem retulerunt, ne cui à vobis verba darentur, vt facere conabamini, & alibi perfeciſtis. Homines certè alteri litigantium addictos parti non expetiſſetis voſmetipſi, præcipuè aduerſariis veſtris addictos. Æquos igitur, & à vobis non alienos agnouiſtis, quos iudices ambiiſtis.

Seductos autem *à malevolis obtrectatoribus* cur ſimulas toties, qui neſcius non es, libellos ab iis accuratè lectos, excerptaſq; ab iiſdem propoſitiones, quæ nota dignæ eſſent, vt ipſi ſæpius clarè profitentur in Cenſuræ præfatione, & nos tibi tam crebrò maledictum hoc ventilanti reſpondimus?

Nam *faſtuoſos* dicere, quod *Catholicos autores pro ſe dicentes, audire non ſint*

Digitized by Google

dignati, fatuum est, cùm illi non homines, non autores, sed doctrinas, sed libellos coràm loquentes, clarè sonantes, lectos, auditos, perpensos damnarint; homines, quos non audierunt, non attigerint. Quosnam autem audiendos expectarent, vel euocarent, qui nec in quemquam iurisdictionem exercent, nec vera vlla nomina libris vestris præfixa videbant, sed fucos & laruas quæ non auditionem sui & cognitionem, sed silentium latebrasque expeterent? Quid quod ab Illustrissimis Antistitibus euocati tui sodales te quidem palam agnoscere horruerunt, Smithæum verò quem agnorunt, non defensione, sed elusione tueri conati sunt? Quare meminerunt Illustrissimi Antistites, meminit & sacra Facultas Hieronymi di-
Hier. ep. 61. ctum: *Superfluum est eius præsentiam quærere, & extorquere silentium, cuius apud te literas teneas.* Libros vestros quos tenebant, & legebant, & audiebant, omni ratione, maiorumque pluribus exemplis, percellendos putarunt. Quam enim Origenis præsentiam quæsierunt, vel Orientis Episcopi, vel Romanus Pontifex, vel quinta Synodus Oecumenica, vt anathema libris eius, authorique ipsi alliderent? Quænam Pelagij auditio, Carthaginensis & Mileuitani Concilij Patres, aut Synodum generalem Ephesinam, mo-
1. Tim. 5. rata est, ne doctrinam eius, & ipsummet abdicarent? Sunt *quædam peccata præcedentia ad iudicium*, in quibus rei confessionem frustra expectes, cùm sceleris quodam modo vocem audire videaris. Quod si hominum iudicia, reis absentibus, interdum exerceri possunt, quanto magis doctrinarum, quarum libros habeas, planè apertéque mysteria sua pandentes? Vana igitur friuolaque est Prophetiæ Iesuiticæ cauillatio.

Illa verò omnium miserrima, *inuidos* esse Theologos Parisienses, *qui Regularium pulpita & gymnasia præ suis frequentari indignè ferant*. Nisi te feruor animi sic incendisset, vt tibi ipse non constes, neque quid agas, neque quid aias noris, sed impetu temerario obuia quæque rapias, dicerem te præuaricari, & Propheticum hunc saporem, ad sodalium tuorum ludibrium spargere. Notissima est Scholarum ipsorum Theologicarum solitudo, cui mederi nulla arte ad hanc diem possunt. Videas quinos aut senos auditores solo obsoleto amiculo veteribus Philosophis similes, quiddam potius à Patribus, quàm doctrinam mendicantes. Vt magnoperè pœnitere, aut pudere certè putem verecundiores eorum quosque, quod tanto ambitu, tanto molimine procerumque prensationibus literas olim à Regio Consilio abstulerint, quarum autoritate Theologicas Lutetiæ Scholas, quasi publicè perutiles, planeque necessarias (ita enim spondebant) haberent. Multo magis erubescendum est Iesuitis Belgicis, qui in pertinaci illo certamine cum Facultate Louanienſi, vt eorum lectiones ad Facultatis honores æquè valerent, ac illæ quæ à Regiis publicisque Academiæ Professoribus haberentur, dicere ausi sunt sodales suos, iam in Parisiensem Facultatem id iuris à Rege Christianissimo habere, quod Louanij contenderent, ridiculoque commento Louanienſem Facultatem, Belgicumque consilium
Vid. Mercurium Iesuitam. ludificati sunt, vt ex actis patet Lutetiæ, atque alibi editis. Isti Iesuiticarum Scholarum inanitati & squallori, opponere vix debemus Scholarum Sorbonicarum splendorem. Prælegunt quotidie publici sex Professores, quorum vno dictante, quingentis amplius Theologis,

Digitized by Google

ex ipſo nobiliſſimarum etiam regni familiarum flore collectis, Scholas illuſtrari videas, præter haud exiguam aliorum, quâ circumfluunt, copiam. Mitto crebras illas nobileſque ex antiquo Facultatis inſtituto Theologorum exercitationes, Doctorum conuictus, cœtus ſolennes, aliaque notiſſima, quibus qualemcumque Ieſuitarum Scholam, nedum Pariſienſem, Scholæ Sorbonicæ tantum antecellunt, quantum viburna cupreſſi. Nec propria eſt iſta laus Theologicæ Facultatis, ſed Facultati quoque artium patet, licet Theologica longè præeunte. Quamuis enim Facultas artium non ea ſit quæ fuit olim, diſtractis Ieſuiticorum Collegiorum ambitioſa multitudine riuis, quibus flumen iſtud latè diffluebat; ea tamen eſt, vt Ieſuiticas Scholas ægrè repetias, quæ cum ea componantur. Florent Gymnaſia Philoſophicis ſtudiis, in quibus vetuſti Profeſſores ingenio ſcientiaque præclari, ducentis amplius adoleſcentibus ſcholas inſtructas habeant.

His Ieſuitici ludi quàm inuideant & obtrectent, quotidie palam eſt, dum iis non minus magiſtrorum præſtantia, quàm diſcipulorum copia peritiaque cedere coguntur. Puerilibus tantùm inferiorum claſſium gregibus exundant, quorum turbas per eorum curricula volui videas, quaſi formicarum, dum eos omni ope corrogant, parentum animos variis lenociniis implicantes, & monopolium puerile quoddam machinantes, quod magnorum ipſis quidem compendiorum fons; pueris autem, quorum cateruas illas, nec commodè regere, nec fideliter erudire poſſunt, eorum malorum cauſa eſt, quæ prudens quiſque facile perſpicit. Quanto enim difficilius puerorum minoribus literis ſtudentium copioſiorem multitudinem erudias ac regas, quàm quamtumvis amplam ſuperiorum doctrinarum ſcholam nemo non videt. Hinc nimia ex eorum ſcholis imperitorum & vitioſorum cohors; raroſque admodum videas, qui ſelectiora illic ſolidæ virtutis ſemina concipiant. Et tamen capaciores ædes poſcunt, & ſuas angultias queruntur, & collegia vicina pactionibus, quas ſolennes Doctorum cœtus ſimoniacas iudicarunt, licitantur, ſua ſcilicet commoda, ſpes grandes, lucrum, potentiam, familiarum implicationem, non iuuentutis bona intuentes, cui ſatius foret minui apud eos puerilia iſta auditoria, quibus inſtruendis ſufficere non poſſunt, quàm augeri.

Iam *poteſtati temporali Regum* Sorbonam fauere quis arguat niſi ea de Societate criminator quæ ſemper eis non fauens, ſed atrox habita eſt? Aliarum enim Regularium Familiarum plerarumque ſunt ſcriptores notiſſimi, qui Regibus haud paulò plus indulſerint fauerintque quàm quiſquam Sorbonicæ Societatis. Nunquam iis fauit Sorbona, ſi fauere ad adulationem & gratiam aucupandam referas, & ſi qua iis grata feciſſe viſa eſt, ipſa tamen gratiæ cauſa nihil facit, ſed æquitatis & conſcientiæ, propter quam Regibus honorem deberi, nec ſolùm propter iram, ab Apoſtolo didicit. *Rom. 13.* Quæ porrò Sorbonæ cauſa Regibus plus æquo fauendi? Quid à Regibus conſequi ſolet? Quam rem aut ſpem ab iis captat? Illi potius Regum fautores habeantur, qui eos ambiunt, qui eorum auribus ſe inculcant, qui magna ab iis eorumque aſſeclis extorquent, magna ſperant, non in Gallia duntaxat, ſed vbique, vbi ad Principes molles aditus, opportunaque tem-

Digitized by Google

pora nanciſci potuerunt. Neque mirum hæc in eos concurrere, vt Regibus iniqui ſint, & ſimul blandiantur. Nulli enim adulationibus aptiores & crebriores ſunt, quàm qui vero amore carent, & abiis, quos non amant, quiddam venantur. Nec frequentius quicquam vſuuenit, quàm vt qui ſic animati ſunt, commodiores ſe & ad obſequia ſolertiores exhibeant quàm verè amantes, qui ipſa ſinceri amoris conſcientia freti, prodeſſe plerumque magis audent, quàm placere.

Epiſcopus verò & *Parochus* fauere Sorbonam probabis fortaſſe, quia vos iis temerè inſultantes repellit. Sic nimirum iis fauent, quicumque eos ab hæreſibus propugnant. Sic nimirum fauent religioni, quicumque eius hoſtibus obſiſtunt. Talia ergo hæretici omnes queri potuerunt, & queſti ſunt, nec eorum voces Ieſuitas mutuari decuit, qui ſe ab iis æmulatione quadam, quaſi canes & angues, diſſidere gloriantur. Cæterùm nulla eſt Sorbonicæ familiæ de Parochis & Epiſcopis ſententia, quæ non toto orbe à celebertimis Theologis aſſeratur, ab omnibus verò probetur. Et ſi Pariſienſis Facultas, quod omni ſtudio ſacram Hierarchiam diuinitus conſtitutam, Eccleſiæ columen, fidelium anchoram, viam ſalutis tueatur, (hoc enim vnum agit) ideo fauere Parochis & Epiſcopis dicenda eſt; ſcilicet illi æqui erunt, ſinceri, fideles, qui Hierarchiam cuniculis ſuffodiant, apertè labefactent, omni arte ſtudioque dejiciant, vt aliam conflent, in qua ipſi ſint Hierarchæ. Denique ridiculè objicitur Facultati eam fauere Parochis, quòd in ea Parochi ſint. Sunt enim, vt in tanto cœtu, perpauci, penéque nulli. Et, ſi omnes eſſent, cur iniquius fore putent Ieſuitæ Parochos propugnari à Parochis, quàm Regulares à Regularibus extolli, quod ipſi faciunt, & probari, quod faciunt approbatores iſti, quorum capitibus totum Eccleſiæ Catholicæ pondus ſuſtineri cenſent, dum ab iis *ſenſum Catholici orbis exprimi* dicunt? Non decet ingenioſos homines ita cæcutire, vt dum in aduerſarios feruntur, in ſe ruant, & quod iis parant telum, eo ſeſe tranſverberent.

IESVITA.

IAM monui, iterumque moneo, abſit vt omnes celeberrimæ Academiæ magiſtros damnem; ſcio non deeſſe doctrina inſignes, à turbulentis affectionibus alienos, Regularium ordinibus piè religioſéque addictos, probitatis exempla, imò ſanctitatis, ſed

Pauci quos ardens euexit ad æthera virtus.

Cæterùm pluribus ſuffragiis Sorbonæ Cenſura perfertur. Magiſtrorum vulgò res committitur, quos feruere in æmulos impotens inuidia fecit, iuxta illud Poëtæ,

Sæuitque animis ignobile vulgus.

ſed iuuat Gerſonis verba iterum repetere, *Tolerabilius eſt nullos habere, quàm tales pati.*

Digitized by Google

RESPONSIO.

QVo magis Gerſonis verba repetis, eo magis tua vulnera refricas, & tua probra renouas. Tolerabilius ſanè Eccleſiæ eſt, nullos Ieſuitas Theologos habere, & Ieſuiticæ Societati nullos defenſores, quàm tales pati qualis tu es, nullo ſenſu, nullo ſale condîtos. Si ex ignobili vulgo (cui celeberrimam lectiſſimamque Facultatem iterum inſanè confers) temerè caperentur, qui de rebus Theologicis ſcriberent, & Pariſienſi Facultati reſponderent, tolerabilius id facerent, certè ſanius ſcurrilibus tuis proloquiis. Non enim vulgata ſolùm & detrita garris, ſed vulgari & communi iudicio pugnantia, nec commune quicquam, niſi verba profers. *Celeberrimam Academiam* appellas, in qua paucos agnoſcis à turbulétis affectibus alienos, paucos quos virtus ad æthera euehat, maximam partem Magiſtrorum vulgus, ignobile vulgus, quos nullos habere præſtet, quàm tales pati; & te ſapere quiſquam putat? Rurſus, fateris omnes non eſſe aſpernandos, non deeſſe doctrina inſignes, Regularibus ordinibus piè religioſéq; addictos, probitatis exempla, imò ſanctitatis; Et tamen Cenſuram à talibus vno omnium conſenſu in vos latam, (omnes enim conſenſerunt) turbulentis affectionibus plenam, indoctam, improbam dicis? Sed quid ego verba tua diutius expendo, quæ tu ipſe nunquam expendiſti, nec fortaſſis expendere potuiſti, aut potes? Iſtos magis miror ſodales tuos, prudentiæ ſpecimina, ingeniorum medullam, ſcientiarum Imperatores, qui in tam fœda cogitationum verborumque tuorum pugna, victorias ſibi & triumphos adumbrarunt, in qua tu propriam quaſi internecionem tuo marte perpeſſus es: Sic tu pugna, ſic illi triumphent. Nos otioſi, per vos pugnabimus & triumphabimus.

Digitized by Google

IESVITA.

SEXTA CAVSA.

Inanis verboſitas.

Harangue faite, &c. pag. 117.

SAPIENTER monet S. R. E. Cardinalis Perronius, Anathematiſmos ſeu Cenſuras in animos hominum vim non habere, niſi ab autoritate prorſus infallibili proficiſci credantur. Conſtat autem Cenſuram, ex nudo Pariſienſis Facultatis verbo probationibus deſtituto, vim infallibilem ſortiri non poſſe, cùm falli in rebus fidei, vel ignorantia, vel malitia facillimè poſſint. Igitur huiuſmodi Cenſuræ in animos mortalium nullam vim habent. Quod ſi nullam vim habent, quorſum eduntur & ſparguntur in vulgus, clamore ad platearum angulos vociferantium baiulorum? Certè populo illuditur, niſi fortaſſis Cenſura vim infallibilem penetrantem in animos hominum, quam à Sorbona non habet, à clamante baiulo accipiat.

Quod non dant proceres, dabit hiſtrio.

RESPONSIO.

QVID ergo ſibi vult hiſtrionica iſta leuitas, vel incredibilis ſtupor, vt in perpetua vaniloquiorum tuorum inanitate, quam non ſolùm refellere, ſed audire miſerum eſt, *inanem verboſitatem* vltro imputes Pariſienſi Facultati? An præclaram eius accuſationem, vel tui defenſionem fore putas, ſi te procaciſſima, vel nulla mente probaueris? Quid hoc eſt religioſi ſenſus? Inanem verò iſtam verboſitatem tanta inſulſitate demonſtrandam ſuſcipis, vt eam circumforanei præcones ac baiuli, non ſolùm omnium ſibilis iure proponant, ſed eius ipſimet idonei futuri ſint damnatores; ita communi Chriſtianorum ſenſui, & Eccleſiæ vſui reclamat. Quid enim hoc monſtri eſt, *Cenſuras & anathematiſmos vim in animos hominum non habere, niſi ab autoritate prorſus infallibili proficiſci credantur?* Nullam ergo vim habebunt in animos hominum anathematiſmi Cenſuræque Epiſcoporum, quia Epiſcopi prorſus infallibiles non ſunt? Nullam vim habebant Anathematiſmi S. Cyrilli Alexandrini, quia infallibilis ab eo fidei non erant? Per te igitur rectè illos, vt inutiles friuoloſque reſpuebant Neſtorius, Theodoretus, cæterique malarum partium gregales? Nullam vim habebant Alexandri Alexandriæ Epiſcopi, Synodiq; Alexandrinæ in Arium anathemata? Flauiani, in Eutychetem? Africanorum Patrum, in Pelagium? Tot tantorumque, in tot alias hæreſes Epiſcoporum? Nullam vim habebunt Anathematiſmi ſummi Pontificis, quòd per ſodalium tuorum plerorumque, vt infrà dicemus, & quorundam Catholicorum opiniones, infal-

Digitized by Google

libili careant autoritate? Quid ais? Quis iſto modo, niſi tu, philoſophatur? Quis Catholicus ſummi Pontificis anathematiſmos, ſeu fallibilis ſint, ſeu infallibilis autoritatis, audiendos non ait? Quis idem de Epiſcopis? Quis idem de Conciliis prouincialibus non cenſet? Te verò cum Catholicis ſapere non iuuat, ne à nouatorum veſtigiis diſcedere videaris, à quibus hoc item, vt tot alia ſuperius notata, ſuxiſti. Quid autem ſchiſmaticam hæreticamque propoſitionem tueris, doctiſſimi & Eminentiſſimi Cardinalis autoritate, eamque illi appingis? Nemo eam magis illò refellit; nemo longius repudiare debuit. Niſi fortè anathematiſmos & Cenſuras, quas Epiſcopali & Metropolitana autoritate edidit, inutiles ac ſpernendas, & ille putaret, & tu putes, quod à poteſtate infallibili non manarint. Attende obſecro, quò labare, nihil enim vides, neque quid loquare, neque quid affirmes. Non potuit Cardinalis Perronius, anathematiſmis & Cenſuris, quæ infallibili autoritate non ferrentur, vim ac pondus adimere, niſi non ſolùm Epiſcoporum omnium, ſanctiſſimorumque olim Patrum, clariſſima iudicia, ſed ſua ipſius acta euerteret. Non igitur de omni generatim anathemate locutus eſt, ſed de eo ſolo quo res dubia & *problematica*, qualem eam, de qua agebatur, vocabat, ſtatueretur ac decerneretur. Ac talium rerum decreta, ſi edantur autoritate fallibili, non omni penitus pondere carere voluit, quaſi abjici & ſperni poſſent impunè; ſed vim habere negauit, qua ſibi fidem certam & minimè dubitabilem in animis hominum, quaſi fidei ſtatuta, concilient, niſi infallibili autoritate condantur, quæ eſt Eccleſiæ Catholicæ poteſtas, vel in capite reſidens, ſummo Pontifice, vel in corpore, Concilio œcumenico; vt ipſe paulò poſt exponit. Non autem negauit habere vim, qua honorem ſibi, & venerationem, & obſeruantiam à Catholicis hominibus expoſcant, ne palàm labefactari, vel infringi poſſint contrariis aſſertionibus, ſine ſuperbo ſcelere ac peruicacia, niſi infallibili maiorique autoritate ſoluantur; quamuis internam animi fidem certam fixamque iis adhibere nihil neceſſe ſit, donec iudicio pleniore confirmentur. Interea tamen dandus iis quoque aſſenſus animi, nec temerè ab eorum norma recedendum niſi perſpicua, teſtata, & indubitata ratio occurrat. Hoc enim Chriſtiana virtus & Chriſtiani animi officium ac moderatio præcipit, vt iis quos cœleſtium rerum duces nobis dedit Deus, ante omnes, & ante omnia, regendos nos docendoſque præbeamus, niſi ab eodem ipſo Deo, à quo iis ſubjuncti ſumus, ab iiſdem audiendis, clara penitus minimèque ambigua rationum autoritatumque luce, reuocemur. Atque ita ab antiquis illis melioris ævi Chriſtianis obſeruatum eſt, quorum neminem, ne hæreticos quidem peruicaciores, Epiſcopalium decretorum fidem ex eo legimus eleuaſſe, quod ab autoritate non penitus infallibili manaſſent. Omnes enim ea audierunt, reprobatas ab iis doctrinas reprobarunt, notatos ab iis hæreticos repulerunt, niſi certiſſimis clariſſimiſque argumentis prohiberentur, aut planè hæretici eſſent, vel in hæreticos propenſiores, vt ſuprà exemplis oſtenſum eſt, & pluribus oſtendere non attinet, in re antiquitatis amatoribus notiſſima. Hæc enim, quæ Chriſtianæ vnitatis velut ſolum & fundamentum ſemper habita fuere, ij ſoli ignorant, qui ſibi ſapere, & lubricis nouitatibus, humanæque rationis degeneri fuco ſe de-

Digitized by Google

dere, quàm perpetuæ Ecclesiæ Christianæ soliditati & grauitati studere maluerunt.

IESVITA.

CONCILIA Ecclesiæ quibus fidei dogmata definiuntur, videmus initio capita præmittere, in quibus Scripturarum & Patrum testimonia proponuntur, examinantur, expendun-tur. Ex his autem planè accuratéque discussis, Censuras seu anathematismos, tanquam riuulos à fontibus, deriuari. Si Concilia, quorum definitioni energia irrefragabilis inest, tamen Scriptu-rarum & Patrum testimonia præmittunt, qua fronte Parisienses Richeristæ Pythagoricum ius sibi arrogant, vt ipsorum clamoribus probatione destitutis fides adhibeatur? Ius, inquam, vt vbi ipsi suum illud, falsum, temerarium, erroneum, hæreticum intonuerint, statim Catholicus scriptor, quisque sit, tanquam magico carmine percussus, suam sententiam, Scripturarum Patrumque autoritate, & argumentis Theologicis comproba-tam, abjiciat. Sed de hac verbosa inanitate Censuræ, sæpius in ipsa Spongia dicendum nobis erit.

RESPONSIO.

FACILIVS est sannionem, quàm Theologum agere; hæreticos, quàm Catholicos referre. Hæreticorum enim, & impiorum est iste mos, serias & grauissimas Ecclesiæ institutiones ludibriis adoriri, vt quas eruditis extorquere argumentorum soliditate non possunt, populo iocu-lari dicacitate surripiant. Sic rudes animi, & innocens plebecula, circumforaneorum Theologorum præstigiis, quasi verè magico carmine, Iesuita Floyde, fascinantur. Peritis verò, & Theologica animi grauitate valentibus intolerandum est, scurrilibus næniis, & volatica ista leuitate, tentari non tam Parisiensem Facultatem, quàm Ecclesiam vniuersam, quæ, si tua petulantia suscipitur, magicis carminibus, & Pythagorico iure plena est. Quoties enim illa nullis argumentis scripturisve propositis, solo verbo, & simplici pronuntiatione, hæreses grauissimas extirpauit? Ac vetera illa missa facio, quorum quædam ad Querimoniam tuam suprà edidimus, cùm Illustrissimos Galliæ Præsules hoc ipso telo premeres, quo minus mirum est Parisiensem Facultatem à te vrgeri. Quibus argumentis probata est in Synodo œcumenica Lateranensi Albigensium aliorumque hæreticorum damnatio? Quibus Patrum testimoniis, Begardos, & Beguinas, pluresque similes confutauit Concilium Viennense? Quid rationum in Almarici hæreses editum est à Lateranensi Concilio IV. Quid à Constantiensi in Wiclefum, in Hussium, in Hieronymum Pragensem? An tu hæc omnia *Pythagorico iure* decreta dices, *inanique verbositate*? Non enim conuenit te vsitata hæreticis in sanctiones illas verba fugere, quorum sensus adamasti. Sic nempe Caluino ludere visum est in Synodum

Conc. Latr. III. c. 27.
Conc. Vienn. sub Clem. V. & ref. in Clem. ad nostram, de hæret. l. 5 t. 3. c. 3.
Conc. Latr. IV. c. 2.
Cõc. Constãt. sess 8. 15. 22.
Calu. Antid.

Digitized by Google

Tridentinam; ſic Luthero in Leonem Papam; Sic Regi Angliæ Iacobo in Breue Pauli V. quo iuramentum fidelitatis vetitum eſt, in quo Pontificem præceptis non rationibus agentem ita carpit. *Huc vetus dictum quadrat quod de Philoſopho circumfertur, Multa dicit, ſed pauca probat; imò verò nihil omnino probat.* Quo ludibrio Paganos in Chriſtum vſos eſſe reſpondit Cardinalis Bellarminus. Ira denique in hanc ipſam Pariſienſem Facultatem laſciuiit primò Caluinus, Cenſuram eius in ſuos *magiſtralem & tyrannicam*, ipſamque Facultatem non ſolum tuo ſenſu, ſed etiam tuo verbo, *Pythagoricam* appellans. Idem conqueſtus eſt verboſius Antonius de Dominis, in eandem, & Colonienſem Facultatem, cùm ab iis notatus eſſet. *Itane*, inquit, *à priuatis Doctoribus diſcutiuntur libri, vt quis nuda aſſertione pronuntiet hanc vel illam propoſitionem eſſe hæreticam, nulla adiecta probatione, aut refutatione? Imò ne Conciliis quidem legitimis œcumenicis ſic procedentibus credendum eſt, niſi legitimæ fiant in ipſis rei controuerſæ diſcuſſiones. Quanto minus credi debet quibuſdam priuatis, & maiori ex parte imperitis doctoribus, etiam in Collegiis ſanè priuatis, quibus ab Eccleſia nulla publica cura, quoad res fidei, eſt demandata, collectis & congregatis?* Agnoſce verba tua in ſocio olim veſtro, & ab eo quidem in eadem Anglia edita, cui tu merces iſtas offers; quas illa cùm ab Hereſiarchæ officina nuper prodiiſſe meminerit apud ſe, eos qui fidei Athlantes & quaſi columnæ videri volunt, eò loci deueniſſe, vt eaſdem ſibi inferre cogantur, & Catholicas Facultates, adeoque Eccleſiæ Synodos iiſdem, quibus hæreſiarcha, telis inuadant, non horrere non poterit. Quamquam eſt quo probes te nihil ab Antonio ſumpſiſſe, niſi fortè quæ ſumpſiſti deteriora feceris, in peius, vt talium diſcipuli ſolent, proficiens. Ille enim *priuatis doctoribus* adimit eiuſmodi Cenſuras ferendi poteſtatem, non Epiſcopis, non Conciliis, à quibus poſtulat quidem *legitimas fieri in ipſis rei controuerſiæ diſcuſſiones*, non tamen in vulgus exponi, & quorumvis arbitriis offerri. Tu eadem es in Epiſcopos iniquitate, qua in Facultates, & quod his negas, illis ſimiliter eripis; neque ſaltem vides, quod Antonius aduertit, imperitiæ eſſe planiſſimæ, neſcire illuſtriſſimas antiquiſſimaſque Synodos eo, quem tu improbas, modò Canones decretaque ſua fidei protuliſſe. Facultatum autem Catholicarum morem iſtum Cenſuras edendi imputat ſummo Pontifici, vt probatori, & autori. *Notum eſt iam,* inquit, *toti orbi, Romanum Pontificem ſuſque deque mouere omnia, per ſuos nuntios, per principes ipſius aſſeclas, per litteras, per Inquiſitores & ſuos miniſtros, vt Facultates, præſertim à meo Domino in ſua præfatione nominatæ, contra ipſum, non diſputationibus, ad quas ſolas eas ipſe inuitat, ſed ſimplicibus Cenſuris, quaſi edictis imperatoriis, inſurgant. Hoc nunc ſolicitat ipſe Papa anxiè per Inquiſitorem, etiam apud Patauium.* Communem igitur Catholicarum omnium Facultatum conſuetudinem ab antiquiſſimis temporibus propagatam, à ſummis Pontificibus, & ab vniuerſa Eccleſia probatam, Ieſuita Floydus oppugnat, tota ſua Societate antiquiorem. Quod ſi nulla rei tantæ aperta ratio à nobis afferri poſſet, ſat erat Catholico homini vituperationem Ieſuiticam ſolis hæreticorum hominum ſcriptis dicteriiſque congruere, Catholicarum verò omnium Academiarum autoritate, & vſitatiſſimo vſu repelli; vt Eccleſiæ Epiſcoporum, ſummorum Pontificum, Conciliorum prouin-

in Conc. Trident. ſeſſ 7. Kemnit. ib. pag. 22.

Bellarm. ad Apolog pro iuram. pag. 288.

Reſponſ. in Mar. pag. 15.

In cap. 7. Mar. pag. 105.

Digitized by Google

cialium & œcumenicorum, Scripturæ denique ipſius, perpetua exempla & consenſum præteream. Quis enim eam cauſam, cum qua faciant Catholicæ omnes Facultates, non ei præferat, cui ſoli hæretici & Hereſiarchæ reperiantur autores? Nihil amplius ad Ieſuiticæ inſultationis auerſationem Catholicus Angliæ populus ac fidelis quiuis exigerent, hominemque hæreticorum ſenſibus aſſiduè implicitum, & in eos ita ſæpè incurrentem, etiamſi vera fortè diceret, iure metuerent, fugerentque. Si enim hoc ei caſu contingat, magna eſt cauſæ prauitas; ſi ſponte, magna autoris. Tam enim execranda eſt cauſa, quæ per ſe in hæreticorum ſocietatem ſine autoris impulſu feratur, quàm autor, qui ſine impulſu cauſæ. Verùm quid iniquius & inanius, quàm Theologicas Facultates, Eccleſiæ autoritate conſtitutas, vt ſanam doctrinam publicè aſſerant, prauam auertant, non plus autoritatis in hoc habere, quàm quemuis è medio Theologum, imò homuncionem? Cuiuis enim homini tantum credi debet, quantum probat. Vnde ſi Theologiæ Facultatibus non plus autoritatis fideique relinquitur, quàm argumenta prolata euicerint, pares illis fiunt dignitate ac fide in Theologiæ decretis, infimi quiuis homunciones. Cùm autem præcipua eis in eiuſmodi rebus ob ſpectatam eruditionis præſtantiam poteſtas mandata ſit, vt de iis pronuntient, non quaſi vulgares, ſed vt magiſtri Doctoreſque ſecundarij Epiſcoporum, & poſt eos primi; facilè intelligitur conſtare eorum decretis ſuum robur, ſola ipſa quam obtinent Eccleſiæ autoritate, teſtatiſſimaque doctrinæ fama, ſecus quàm aliorum Theologorum iudiciis, quibus nec illa autoritas, nec illa eruditionis exploratio ſuffragatur. Quod eo magis dicendum eſt, quia illam eorum conſuetudinem, tot ſæculorum diuturnitas, Conciliorumque, ac Pontificum iudicia confirmarunt, vt ſine inſigni temeritate, aut fatuitate in dubium trahi non poſſit.

Quanto magis idem Epiſcopis concedendum, qui Eccleſiæ Doctores à Deo dati, Magiſtri, Patres, Paſtores ſunt? Rerum autem diuinarum, & ab humano captu altiſſimarum, non ſemper rationes diſcipulo præbere neceſſe eſt, cum in humanis diſciplinis multo minoribus, hominique propioribus, credere diſcipulos oporteat. Nec filiis rationem debent patres, nec paſtores ouibus; niſi vbi parens, pro ſuo in filios amore maturaque prudentia, eorum intereſſe videt, vt, quid agat præcipiatque, iis exponat, quò alacrius conſtantiuſque obſequantur. Hinc iubetur Epiſcopus *præcipere & docere*, quaſi docendo præcipiat, & præcipiendo doceat, propoſitâ nimirum doctrina, quam, ipſa Doctoris autoritate, ſuſcipere quemque neceſſe ſit, niſi eum perſpicuè prolapſum, minimeque ambiguè conſtet. Quamdiu enim hoc non conſtat, debetur honor doctori, parenti, duci, qui *arguere cum omni imperio* poſſit & *à nemine contemni* debeat. Hinc tot illa Concilia ſuperius memorata nihil argumentorum attulere, ſoloque verbo & quaſi nutu, credenda reprobandaque præcepere. Non quin Scripturas ſanctorumque Patrum dicta, ad minimas fidei diſciplinæque contentiones adhibere ſoleant debeantque; ſed quia quibus Scripturis, quibúſve dictis Patrum in quaſque ſententias deducti ſint, exponere palàm vnà cum decretis non iubentur, ſi hoc aut non intereſſe, aut non expedire perſpiciant. Vti enim poſſunt grauiſſima illa & Apoſtolica,

1. Tim. 4.

Tit. 2.
Heb. 13 17.

primæ omnium Synodi, docendi ratione, *Viſum eſt Spiritui ſancto & nobis;* Act. 15.
vt iam intelligas, Ieſuita Floyde, quanto ex tempore falſa ſit, & quàm antiqua Eccleſiæ Conciliorumque conſuetudine refellatur tua iſta lex, vt *Concilia initio capita præmittant, in quibus Scripturarum Patrumque teſtimonia colligant, vnde Cenſuras decretaque ſua deriuent.* Quæ lex ita inſcitè & inconſultè Conciliis & Epiſcopis à te irrogatur, vt non pauciora Concilia habeamus, quæ eam omiſerint, quàm quæ ſequuta ſint. Sed quia eam in Concilio Tridentino aliquoties ſeruatam legiſti, colligendum arbitratus es, pro prudentia illa peritiaque mirabili, idem ſemper ac per omnia Concilia ius fuiſſe, tanta nimirum leuitate, vt id ab ipſo Tridentino ſæpius prætermiſſum non videris. Faceſſat ergo noua lex, ab homine non ſapientiſſimo lata, Eccleſiæ incognita, tota peruicacium, tota ſuperborum, tota hæreticorum. Hæreticorum enim vernaculus eſt ſermo tuus, quo illi ad affligendam Conciliorum, Patrum, Paſtorumque autoritatem vtuntur, nullum Concilium, nullum Patrem, Paſtorem, Doctorem audiendum ſtatuentes, niſi quatenus Scripturas edit, quibus ſua dicta confirmet. Alioquin fas eſſe priuato cuiuis, eorum doctrinas exigere ad Scripturas, & has ſcilicet ad ſuum cuiuſque arbitrium, vt ſi cui imperitiſſimo vel fatuo, ſanctiſſima Concilia, Eccleſiæque Paſtores à Scripturæ apicibus diſceſſiſſe videantur, reſpuantur ſine dubitatione, & abdicentur. En legis, quàm Epiſcopis Conciliiſque imponis, Ieſuita Floyde, autores & dictatores: En commilitones, en belli ſocios, ſine quorum armis Eccleſiæ Catholicæ Epiſcopos premere non potes. Quî porrò conuenit argumenta ab Epiſcopis & Conciliis ad omnia poſtulare, cùm notæ ſint peruagatæ illæ Scholaſticorum reſponſiones, non eorum argumenta, ſed ipſa ſola decreta infallibilis eſſe autoritatis? Quorſum igitur ea proferre iubeantur, quæ minus certa ſint, vt illis, ea quæ certiora ſunt, comprobentur? Iure contentionum materiam, contentioſis & irrequietis præripiunt; Iure nuda illis decreta diſtrictamque autoritatis ſuæ aciem exhibent, qua humilientur ac domentur, & Apoſtolum monentem audiant, *Si quis videtur contentioſus eſſe, nos talem conſuetudinem non habemus, nec Eccleſia Dei:* & alibi gratius, *Licet nos, aut Angelus de cœlo euangelizet vobis, præterquam quod euangelizauimus vobis, anathema ſit.*

Vid. Concil. Trid. ſeſſ. 4. 7. 14. 25. &c.

Luther. art. 11. ex 500. articul. Calvin. l. 4. inſtit. c. 9. §. 8.

1. Cor. 11.

Gal. 1.

A Theologicis verò Facultatibus Cenſurarum ſuarum rationes etiam depoſcere, quæ tandem ratio eſt, cùm à ſingulis Theologis nec edi ſolcant, nec peri? An enim ſi Caſuiſtas veſtros nullius in Eccleſia autoritatis ac poteſtatis homines, quiſquam de re quauis graui conſultum veniat, illis ſolo verbo reſpondere ſat eſt, fas aut nefas eſſe quod rogatur, nullis Patrum, nullis Scripturarum teſtimoniis appoſitis; ampliſſimis Facultatibus, ad docendum & reſpondendum de fide, ab Eccleſia tanto iam tempore conſtitutis ac probatis, idem iuris negabitur? Librorum Cenſori cuiuis Cenſuras ſuas verbo abſoluere licet, celeberrimis Theologorum Facultatibus non licebit? Et, vt in re quæ agitur maneamus, libros veſtros, ſola nominum ſuorum ſubſcriptione, tumultuarij & collectitij plerique approbatores probare potuerunt; Pariſienſis tota Facultas, vna mente vnoque conſenſu, eos ſine argumentis reprobare non potuit? Niſi fortè probatores illos

Digitized by Google

quoque non probas, quòd suffragationes suas non ea substruxerint ratione qua tu tuam, grauis Smithæi Censor & *alteri litigantium parti non addicte*, suffulsisti, *fructuosè, imò necessariò, perpensis temporum circunstantiis in lucem editum Smithæi librum, & denuo edi posse censens, vt hostibus Ecclesiæ, qui arrepta occasione summum Pontificem in regenda tam nobili Ecclesiæ parte contra ius diuinum errasse iactant, ora obstruantur*; non solum rationem inanissimam, vobisque, non Pontifici, pudendam, qua Querimonias, Apologias, conscribillationesque tuas omnes, velut iudicij tui lumine insignisti, huic quoque pudendo testimonio illinens; sed nouo mendacio testimonij fidem conspurcans, quo ab hæreticis iactatum esse ais, id quod tu solus, non hæretici, finxisti, vt tibi, non hæreticis, ora obstrui debeant. Commentus enim es contumeliam in Pontificem, eamque scriptis mandasti, non quia iactata esset ab hæreticis, sed vt iactaretur, eam illis non eripiens, sed præbens, vt mala, quæ ipse feciisses, arguere posses, quemadmodum in tota hac causa à vobis improbè perfidioseque factum est. Insulsum igitur videri debet, Theologicis Facultatibus amplissimis eam potestatem auferri, quæ minimis Theologis à nemine negetur, imò quæ ab ipso isto reprehensore iis concedatur, quorum nominibus tot Episcoporum & Theologorum Censuras oppugnat. Nihil enim mirum, eos à quibus iudicium ipsorum duntaxat sententiaque poscatur, eam simpliciter, quemadmodum petita est, exhibere; cùm, non quid probare possint, sed quidnam sentiant, agatur, & hoc vnum consultores exquirant. Sic Censores omnes, etiam priuati, solent, sic vos ipsi, sic approbatores vestri fecerunt; sic Parisiensis Facultas libros vestros, de quibus sententia eius quærebatur, improbauit; sic Antonium de Dominis, sic Caluinum, sic Lutherum, sic olim innumeros errores abjecit; sic eius exemplo Censuras edere consueuerunt Catholicæ per totum orbem, perque omnia, post natas Academias, sæcula, Facultates. Quæ omnia nouis reprehensionibus, & sola leuissimi Floydi inanitate peruertere, videant Iesuitæ ne non tam *Pythagorici iuris* esse videatur quàm communis illius Philosophorum omnium sapientiæ, quam Euangelium contrario nomine percussit, & Molinistici spiritus, quem Christiana moderatio repudiat.

Iam verò quod falsæ, & temerariæ, & erroneæ vestræ propositiones, *falsæ* vocétur in Censura Facultatis, *temerariæ*, *erroneæ*, ex formula quæ in eiusmodi iudiciis ab ea iam olim adhiberi consueuit; si Theologicarum omnium Facultatum similis consuetudo tibi communi earum oppugnatori non sufficit, Ecclesiam certè Catholicam, Romanosque Pontifices non refelles. Ita enim, & iisdem propè verbis Censuras in Hussium & Wiclefum, ab Academiis Parisiensi, Oxoniensi, Pragensi constitutas, retulit probauitque Concilium œcumenicum Constantiense, & ipsum eosdem sigillatim, eadem penè formula, damnauit. Wiclefici articulos iudicat *alios hæreticos, alios erroneos, alios scandalosos, blasphemos, piarum aurium offensiuos, temerarios, seditiosos*. Hussij similiter *aliquos hæreticos, quosdam blasphemos, alios erroneos, alios scandalosos, piarum aurium offensiuos, temerarios, & seditiosos*. Deinde propositionem illam, *Quilibet tyrannus, &c.* damnat vt *erroneam, hæreticam, scandalosam, ad fraudes, deceptiones, mendacia, prodiitiones, periuria vias dantem*. Alibi Hierony-

Conc. Const. sess. 8.
Idem ibid.
Idem sess. 15.
Idem ibid.

Digitized by Google

Hieronymus Pragenſis Wicleſi & Huſſij articulos abiurat tanquam *hæreticos à SS. Patribus reprobatos, blaſphemos, erroneos, ſcandaloſos, piarum aurium offenſiuos, temerarios, ſeditioſos.* Iiſdem vocibus damnatur poſtmodum Hieronymus ipſe, cum relapſus eſſet. Lutheri quoque articulos Leo X. ſententiam proferens cenſet *reſpectiuè hæreticos, aut ſcandaloſos, aut falſos, aut piarum aurium offenſiuos, aut ſimplicium mentium ſeductiuos.* Martini denique Becani libro *de Controuerſia Anglicana* propoſitiones *falſas, temerarias, ſcandaloſas, & ſeditioſas reſpectiuè contineri* docet Cenſura Pauli V. Papæ. Tædet pluribus agere cum homine tanta temeritate, quanta inſcitia, quem *Pythagorico iure* ſilere penitus præſtitiſſet, quàm ea proferre, quæ ſine totius Eccleſiæ labe tueri non poſſet. Vſitatas enim toti Eccleſiæ Cenſuræ formulas *carmina magica* is ſolus vocare potuit, qui quaſi magico carmine percuſſus, Patris mendacij & blaſphemiæ quoddam energema præ ſe fert, vt magis exorciſmo egeat, quàm reſponſo; precibus, quàm argumentis.

Ibid. ſeſſ. 19.

Ibid. ſeſſ. 22.

Leo X. in Bulla Exurge, *tom. 4. Concil.*

Cenſura Pauli V. in librum Becani Ieſuitæ, die 3. Ianu. anno 1613.

IESVITA.

MODÒ opponimus aſſertionem Dominici Bannes, omnium Theologorum calculo ex praxi comprobatam; *Autoritas*, inquit, *Theologorum, etiam multorum, quando in contrarium ſtant viri docti, non plus valet quàm, vel ratio ipſorum, vel Scripturæ teſtimonium comprobarit.* Si Pariſienſes irrideri non cupiunt, vel deſinant Cenſuras in viros doctos & Catholicos probatione deſtituras emittere, aut primò omnium in hoc Dominici Bannes pronuntiatum Cenſuram ferant.

RESPONSIO.

MVLTA tu quidem opponis, ſed inter ſe oppoſita. Vel potiùs eadem reponis, & eaſdem dictorum tuorum repugnantias inculcas, ne cui obliuioſiori elegantiæ tuæ animo effluant. Nam ſi Theologorum etiam plurimorum autoritas, quando iis viri docti aduerſantur, non plus valet, quàm ratio, vel Scripturæ ab iis allatæ comprobarint, vt ex Banne ad nauſeam refers, quid valere cenſes approbatorum tuorum ſuffragia rationibus Scripturiſque inania, aduerſus tantam Theologorum Facultatem, tantum Epiſcoporum conſenſum? De priuatis enim Theologis Bannem agere, quibus tantum fidei rectè haberi vult, quantum argumentis probent, per ſe liquet. Quanto ergo magis illos aſpernetur, qui approbationes ſuas ſolo verbo propoſitas, non priuatis aliis Theologis, ſed ampliſſimis Facultatibus, quibus Eccleſia doctrinarum cenſum dedit, & Illuſtriſſimis Epiſcopis tanto numero conſenſuque pronuntiantibus, objiciant? Aut deſine tandem Banneſij verbo aduerſus Eccleſiæ Epiſcopos, & Theologicas vniuerſas Facultates toties imperitè velitari, aut de approbatoribus tuis conclamatum eſto. Plura quæ ſæpius in hanc obiectiunculam intorſimus iterare piget, ne tectum actum agere videamur.

Digitized by Google

IESVITA.

SEPTIMA CAVSA.

Doctrina non ſana circa ſummi Pontificis autoritatem.

IN fidei Cenſoribus fidei Catholicæ veritatem requiri per ſe conſtat. A Cenſoribus hæreſi infectis, ſedis Apoſtolicæ, ad quam perfidia habere non poteſt acceſſum, hoſtibus, nil mirum Cenſuras hæreſeos, perfidiæque plenas emanare, quibus libri proſcribantur, in quibus ſedis Apoſtolicæ procedendi modus defenditur.

RESPONSIO.

NON reſpondeo homini cui maledicæ vltionis inſanus ardor frontem cerebrumque exhauſit. Nolo mihi eſſe negotium cum eo, cui belluina rabies, & infrænata ferocia nihil humani reliquerit. Illam ſapientiæ, prudentiæ, præcellentiæ omnigenæ coryphæam Societatem appello, quæ dementiſſimi rabulæ fremitus, non ſolùm hominum auribus immitti paſſa eſt, ſed palàm laudauit, gratulata eſt, exultauit, iterata quoque monſtroſi libelli editione. Hæccine prodire è religioſæ familiæ ſinu in infimum Catholicorum hominum? Hæccine ergo proferri in celeberrimam, vt fanaticus iſte ſæpè fateri cogitur, nobiliſſimamque toto orbe Catholico Facultatem? Imò hæccine iactari à religioſis hominibus, & cum religioſorum hominum plauſibus, in Illuſtriſſimum Epiſcoporum conſeſſum, & in omnes Eccleſiæ Gallicanæ Antiſtites, Cenſurarum in peſtiferos Ieſuitarum libros vel autores, vel probatores? Nam Illuſtriſſimorum Epiſcoporum Epiſtolam iſte ipſe vocat *Cenſuræ Richeriſticæ fœcundam & facundam Echo*, imò *multo acerbiorem*, & *quæ Richeriſtas longo interuallo ſuperarit.* Quare ſi Cenſuræ Facultatis *hæreſeos perfidiæque plenæ* ſunt, multo hæreſi plenior perfidiaque eſt Epiſtola Epiſcoporum: ſi Cenſores librorum, *quibus ſedis Apoſtolicæ procedendi modus defendi* dicitur, *hæreſi infecti* ſunt, & *ſedis Apoſtolicæ hoſtes*, multo infectiores ſunt infenſioreſque Pontificis hoſtes Epiſcopi, à quibus iidem libri multo acerbius proſcripti ſunt. Ac reuera vna mens, vnaque penè vox fuit, in notandis libris Ieſuiticis, Illuſtriſſimorum Antiſtitum, & ſacræ Facultatis. Eædem propoſitiones damnatæ, eædem propemodum ſententiæ prolatæ fuere; niſi quod Illuſtriſſimi Epiſcopi ſeuerius interdum ſtrinxiſſe viſi ſunt, quæ ſacra Facultas benignius attrectauit, ne qua intemperantia, vel affectu aduerſus queruloſam, & erga ſe minus æquam Societatem proceſſiſſe putaretur. In Illuſtriſſimos ergo potiſſimum Epiſcopos, à quibus librorum etiam Anglicanorum editio Facultati procurata eſt, dirigitur Ieſuitica blaſphemia, *Cenſo-*

In Querim. §. 6. n. 39. Ibid. n. 34.

Digitized by Google

res librorum ſuorum hæreſi infectos eſſe, ſedis Apoſtolicæ hoſtes, Cenſuraſque hæreſcos, & perfidiæ plenas emiſiſſe. Quod enim eorum impudentia in tot Archiepiſcoporum & Epiſcoporum facies apertius iaculari erubuit, id in illos generali Cenſorum Cenſuratumque ab iis editarum nomine vibrat, ne quis Catholicus Cenſor toto orbe relinquatur, cuius iudicio hæretici libri à Ieſuitis hominibus vnquam ſcripti eſſe dici poſſint. Sic tota Pariſienſis Facultas, totus Epiſcoporum Galliæ chorus, tota Gallia *infecta hæreſi & ſedis Apoſtolicæ hoſtis* efficitur veſano tumore Ieſuitarum; qui vbi Eccleſiam Anglicanam ſua ſponte pacatam, concordem, morigeram, ambitionis ſuæ ſtudiis à proprio Epiſcopo & inter ſe lacerarunt, Eccleſiam Gallicanam quam coniunctiſſimam vident, nec inter ſe diuellere poſſunt, à ſede Apoſtolica ſuarum hæreſum ſtudio abrumpere cupiunt, vt hæreticam ſchiſmaticamque facientes, ſchiſmatis Anglicani effigiem in Galliam transferant. Si enim furibunda eorum iudicia valent, omnes cum Epiſcopis priuati, cum ducibus greges hæretici ſumus, & ſedis Apoſtolicæ hoſtes, quod iſtorum libros, quibus ſedis Apoſtolicæ procedendi modum ſe tueri dicunt, execrari audeamus. Non feret hæc ſummus Pontifex; nec pro mutuo ſuo in Eccleſiam Gallicanam adeoque vniuerſam amore, tantum audaciæ in Eccleſiæ oculis diutius verſari ſinet, nec perfidioſorum hominum turpiſſimas in ſedem Apoſtolicam patietur præſtigias, quibus eam propugnare ſe ſimulant, vt eius nomine impunitatem aucupentur, qua Eccleſiæ vniuerſæ fundamenta, & ipſam ſedis Apoſtolicæ dignitatem confringant. Exardeſcet tandem iuſtiſſimæ indignationis zelo, ne cum aperta ſedis Apoſtolicæ ludificatione & contemptu, inſanæ in nobiliſſimas Eccleſiæ regiones, in Eccleſiæ ordines, in Chriſtiana myſteria antiquamque fidem, graſſationes ſecurè ſuſcipiantur, quales ante hanc diem non à Catholicis hominibus, ſed à ſolis hæreticis, Eccleſiæque perduellibus extiterunt. Quis enim tanto iſtis ludibrio, tum Gallicanam vniuerſamque Eccleſiam, tum ſedem Apoſtolicam eſſe ferat, vt præteriti in Anglia regiminis tuendi ſpecie, tum præſens in eadem Anglia ſedis Apoſtolicæ regimen tollere, tum Eccleſiæ vniuerſæ ſtatum conuellere, tum Eccleſiæ Gallicanæ proceres tanta impudentia dejicere non metuant? Cum quo hominum genere ſibi rem eſſe, aut quo in orbe ſe verſari putat, non ſolum audaciſſima, ſed etiam ſtultiſſima loquacitas? Adeóne cæcitatem illam, quam Ieſuiticorum ſodalium animis cupiditas & ambitio infudere, in omnium mentibus vigere ſperauit, vt tam apertæ impudentiæ ſtoliditatem non videant? Quæ tandem iſta eſt fatiſcentis & labantis Ieſuiticæ quondam prudentiæ calamitas? Summi Pontificis dignitatem, cum Epiſcopali toto ordine, ſexcentis locis proterunt, iuſſa eius aſpernantur, Breuia eius indignè ludunt, poteſtatem eius ad ſua commoda metiuntur, præſens eius in Anglia regimen ita refellunt, vt Epiſcopale munus ab eo conſtitutum non ſolùm inutile Eccleſiæ Anglicanæ, ſed etiam noxium, deſpicabile, temerè impoſitum; ordinarij verò Epiſcopi poteſtatem nec à ſede Apoſtolica imponi ei poſſe doceant, ſcribant, euulgent, rudiumque Catholicorum animis inculcent, & tamen Apologias pro ſede Apoſtolica iactare audebunt? Et tam ef-

Digitized by Google

frontes eſſe poterunt, vt modò mendaci titulo peſtifera Scripta ſua venditarint, quidvis in Eccleſiam Catholicam, in Epiſcopalem ordinem, in ſedis Apoſtolicæ dignitatem ſe moliri poſſe impunè confidant? Hoſtilis quidem eſt iſte animus in Romanum Pontificem, in Religionem, in Deum, quorum amor ſpernitur, propriarumque rerum amore calcatur; ſed impudentior quàm hoſtilior eſt, quia maiore contemptu religio Chriſtiana, & ſedes Apoſtolica, tam expreſſa illuſione, fœdatur, quàm vllo odio, aut confeſſa hoſtilitate. Dicerem hoc genus ſimillimum apertis illis ſedis Apoſtolicæ hoſtibus, qui *in hypocriſi loquuntur mendacium, & exiſtimant quæſtum eſſe pietatem* (quod hæreticorum omnium ſymbolum eſt) niſi animo illis pares, ſolertia diſſimillimi viderentur: Nam ne illud quidem ſibi reliquerunt in tam aperta inter id quod agunt & quod ſimulant diſcrepantia, vt filiorum huius ſæculi prudentiam, quam alibi aſſequuntur, hoc loco tenuiſſe dici poſſint. Dicantur ergo *aperti* ſi non hoſtes, certè, quod acerbius eſt, illuſores; & qui eorum conatibus aduerſantur, hi Apologiarum pro ſede Apoſtolica titulos ſibi aſſumant, niſi tam eorum buccinationes quàm animos auerſentur.

1. *Tim.* 4.
2. *Tim.* 6.

IESVITA.

SORBONAM in duas diuiſam eſſe factiones, vnam quæ de ſummi Pontificis poteſtate Catholicè ſentit; alteram, quæ numero vincit & dominatur, Richeriſtarum, res eſt nota orbi. Richeriſtarum verò hæreſis eſt, regimen Eccleſiæ eſſe Ariſtocraticum, hocce optimum eſſe regimen conueniens tiſſimumque naturæ. Summum Pontificem nihil poſſe, quod ſit magni momenti, motu proprio, aut Oligarchici Concilij ſuaſione, ſed Ariſtocraticum Eccleſiæ Concilium frequenter cogere debere.

Card Rochefoucaut. 22. & præf. & aliàs ſæpè.

Senatum aut Concilium natiuum Eccleſiæ à Domino inſtitutum, eſſe non modò Epiſcopos, verum etiam omnes Preſbyteros animarum curam habentes. Etenim quondam Preſbyteri Eccleſiam in commune regebant, vt Diuus Hieronymus author eſt.

Hæc aliaque ſunt Richerij dogmata, quæ dominantur in Sorbona, libello expreſſa, cui titulus de Eccleſiaſtica & politica poteſtate.

Vid. de dominatione huius factionis ſchiſmaticæ libru Cardinalis Rochefoucaut, qui dicitur, Raiſons pour le deſaueu, &c. *per totũ ferè, præcipuè fol. 24.*

RESPONSIO.

ADEO ne deſipis, vt tibi damnato homini à Sorbona, teſtimonij dictionem in Sorbonam eſſe putes? Quis iudex ſit innoxius, ſi damnati rei ſententiam ſubire cogatur, apud quem, ipſam iuſtitiam tenuiſſe, crimen erit? Quod ſi teſtimonium, accuſationem, reprehenſionem, in eam quam furenter odiſti, omnes tibi leges præripiunt, vt furioſo gladium, quid calumniis conuitiiſque indulges, quibus te potius dedecoras, cauſamque tuam iugulas, quàm aduerſarium lædas?

Digitized by Google

Nam primùm quorſum hæc omnia de diſſidiis partibuſque Pariſienſis Facultatis, cùm nulla vnquam coniunctio maior extiterit, quàm qua libri veſtri damnati ſunt? Quæ coniunctio eo grauior haberi debet, ſi nulla ſtudiorum varietate fieri potuit, quin Cenſura vna voce ferretur. Inſigniter enim impiam improbamque doctrinam eſſe oportet, ad cuius depulſionem coaluerint diſcrepantes animi, nulla, niſi veritatis vnius, ratione compulſi. In eiuſmodi quippe Cenſura, nihil neque feritur, neque metitur Pariſienſi Facultati. Quod ſi quos in ea malè ſentientes Ieſuita reputet; at alios *Catholicè ſentientes* agnoſcit, *probitatis* etiam *exempla*, *imo ſanctitatis*. Horum igitur ſuffragiis, aliorum ſuffragia ſubleuantur & firmantur. Facilius enim eſt, homines quantumuis aliàs aberrantes, ſententiam rectam tuliſſe, eam nempe, quæ à Catholicis & ſanctis, Ieſuitarum iudicio, hominibus probata fuerit, quàm Catholicos homines, probitatis exempla & ſanctitatis, ſedis Apoſtolicæ hoſtes in ſola Ieſuitarum cauſa eſſe factos, Cenſuraſque hæreſeos ac perfidiæ plenas emiſiſſe. Tuopte igitur teſtimonio iaces; & eorum, quos probas, iudicio, eos, quos improbas, probare cogeris. Quibus vtriſque, ſi accedat Illuſtriſſimorum Galliæ Antiſtitum autoritas, quibus diſſenſionem iſtam, quam Sorbonæ veteratoriè obiicis, exprobrare non potes, nemini dubium relinquetur, quin ſola malcuolentia ſuffugiendique ſtudio, non vera vlla ratione diſſidia quæras in Sorbona, vt tantis autoritatibus oppreſſa hæreſum tuarum informitas, recriminationibus alieniſſimis, rancidiſque contumeliis exurgere videatur. Tantum verò abeſt, vt eorum conſenſu, qui ſedi Apoſtolicæ infenſi ſunt, ſi qui eſſent in Pariſienſi Facultate, Cenſurarum in vos editarum autoritas minuatur, vt nihil ad eam roborandam comprobandamque ſit illuſtrius, quàm libros ſedi Apoſtolicæ, tum priuatim, tum in communi Epiſcopalis ordinis cauſa, contumelioſiſſimos, eorum etiam hominum, qui ſedi Apoſtolicæ iniquiores dicantur, iudiciis reprobatos eſſe. Nullum enim maius, fide dignius, fraudis ſuſpicioniſque alienius iudicium, quàm quod ab hoſte pro hoſte prolatum eſt.

Librorum autem Ieſuiticorum doctrinam non minus, imo magis pernicioſam eſſe infeſtamque ſummo Pontifici, & ſedi Apoſtolicæ, quàm ea quæ à Ieſuita Richerio tribuitur, facilè perſpectu eſt vtriuſque inuicem comparanti.

Si enim ſedi Apoſtolicæ pernicioſum ſit, Eccleſiæ regimen Ariſtocraticum dici; longè pernicioſius, Eccleſiam vniuerſalem ſtare poſſe ſine Epiſcopo vniuerſali, ſicut Eccleſia particularis eſſe poteſt ſine Epiſcopo particulari, & ſicut Eccleſia Anglicana ſatis conſtare dicitur, ſine proprio, non ſolum Epiſcopo, ſed etiam Epiſcopatu: Multo denique pernicioſius, *non eſſe Eccleſiæ imperfectionem orbari capite viſibili*; adeoque non eſſe perfectionem, viſibili capite eſſe inſtructam. Quæ doctrinæ, non Monarchici ſolum regiminis formam, ſed ſtatum Monarchicum, totamque & Monarchiæ, & Monarchæ Eccleſiæ rationem tollunt è medio, cùm non ſolùm Eccleſiam ſine Pontifice eſſe poſſe, ſed etiam nullam ei eſſe, aut carere Pontifice imperfectionem, aut habere Pontificem perfectionem, adſtruant.

Vid. Sporg. ad 1. prop. tit. 1. de Eccleſ. Ibid.

Digitized by Google

Mitto innumeras propoſitiones, quæ Pontificis dignitatem comminuunt, ſed obliquo ictu, & per generalem Epiſcoporum omnium labem. Velut, *Epiſcopum qui non ſit priùs perfectus, periculoſo in ſtatu verſari, quippe in ſtatu qui magnam poſtulet perfectionem, nec media propria habeat eiuſdem acquirẽda.* Quod Pontificem tanto acriùs ferit, quanto eius maior eſt ſtatus, quàm minorum Epiſcoporum, & ad eum nominatim in Apologia refertur. *Apolog. c. 6. aſſert. 5. n. 30.*

Obligari ſub pœna damnationis (vt Epiſcopi) *ad ea perficienda, quæ moraliter loquendo impoſſibilia ſunt, non tam eſſe perfectum, quàm miſerabilem ſtatum.* Cuius propoſitionis fuliginem ſolo hoc reſponſo abſtergit Spongia, *Quid dici potuit verius?* *Ibid. c. 6. aſſert. 7. n. 34.*

Epiſcopos obligari ex iuſtitia alios illuminari, ratione ſuſtentationis, & honoris illis à grege præſtiti. At Religioſos ex mera charitate, vel religione, virtutibus nobilioribus, alios illuminare. *Nic. Smith. q. 5. a. 11.*

Sacerdotes, Paſtores, & Epiſcopos regulares, ſecundùm plures conſiderationes eſſe de Eccleſiaſtica Hierarchia, quam ſæculares Sacerdotes, Paſtores, & Epiſcopos. *Idem q. 6. a. 1.*

Superiores Religioſos, officio immobiles & perpetuos (qualis Generalis Ieſuitarum) *eſſe verè in ſtatu perfectionis tum acquirendæ, tum acquiſitæ, & eatenus aliquo modo eſſe de Eccleſiaſtica Hierarchia, magis quàm ſæculares Epiſcopos, etiam ordinarios.* *Idem ibid. n. 4.*

Quæ omnia aliaque plura, quæ volens prætereo, non minus manifeſtè in ſummum Pontificem inuehuntur, quàm in Epiſcopos, cùm in eo plus etiam loci, quàm in Epiſcopis, habere videantur?

Quin etiam audent Pontificalem ſtatum, non minus quàm Epiſcopalem, dejicere infra regularis ſtatus dignitatem, & hanc aliqua ex parte illi anteferre, eaque de cauſa iubere ſummos Pontifices dimiſſo Pontificatu ad regularia clauſtra deuolare, illis Petri Damiani fictitiis verbis quæ citando expleri nequeunt: *Relinquet Rex Regnum, & ſummus Pontifex Pontificatum, Epiſcopus Epiſcopatum, & venient ad Monaſteria, ad ſeruiendum Deo.* Quaſi melius eſſe ac præſtantius putent Epiſcopis ſummiſque Pontificibus, Eccleſiæ gubernacula deſerere vt Monachi fiant, quàm ſtationem, in qua à Deo conſtituti ſunt, conſeruare. *Paſſim in Spong. & Apolog.*

Videt, opinor, ſine longiori admonitione, quiſquis æquus Lector hæc attendit, Ieſuitica iſta dogmata, quibus ſcatent libri à Facultate damnati, haud paulò nequiora, & ſedi Apoſtolicæ inimiciora, quàm quæ Ieſuita Floydus Richerio hoc loco aſcribit; ideoque hanc ab eo inſtituram eſſe criminationem, non ſtudio Pontificis, ſed Sorbonæ odio, non fiducia æquitatis, ſed iniquitatis plenitudine, vt indomitum Cenſuræ dolorem, quem religioſa nulla virtute lenire potuit, amariſſimis, inutilibus, à propoſito alienis, & fallacibus contumeliis quoquo modo ſolaretur.

Poſſem alios ſodales eius commemorare, non minora de Pontifice, quàm quæ in libello de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate ponuntur, aſſerentes. Nam P. Gabriel à Porta, Theologorum ipſorum penè antiquiſſimus, qui Theologiam annos iam triginta amplius Burdegalæ mirifico ipſorum plauſu docet, quem denique ſummis huius æui Theologis interdum anteferre non dubitant, ſcribens in 2. partem S. Thomæ, magnum diſcipulis ſuis Pontificum numerum proponit, quos fuiſſe hæreticos, hæ-

reſes definiſſe, Paſtorum officio docendis hæreſibus abuſos eſſe docet.

P. Gabriel à Portain 2. 2. q. 1. ar. 10. dub. 1.

Atque id ait eſſe *non ſolùm probabile, ſed etiam moraliter certiſſimum, teſtimoniis locupletiſſimorum & illuſtriſſimorum teſtium:* Aliorumque ad ſua argumenta reſponſiones, *humanas diuinationes* vocat. Voces verò illas Chriſti ad Petrum, Luc. 22. *Rogaui pro te vt non deficiat fides tua*, his verbis interpretatur: *Probabile eſt, quamuis Petrus poſt Chriſti reſurrectionem firmior fuerit in fide, quàm vnquam antea, tamen non fuiſſe dictum illud Chriſti Domini intelligendum, niſi de fide Petri pro tempore, quo Chriſtus erat futurus abſens, & non pro omni tempore. Nam poſt aduentum Spiritus ſancti, neque Petrus vnquam conuerſus eſt à lapſu negationis, neque fuit opus vt fratres ſuos confirmaret, nempe reliquos Apoſtolos, de quibus loquebatur Chriſtus Dominus prædicto loco, cùm diceret, Et tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. Præterea, quamuis Petrus nihil egiſſet contra fidem, aut dixiſſet, non ſequeretur fuiſſe id commune omnibus Pontificibus. Verumtamen Petrus contra confeſſionem exteriorem egit dum Chriſtum negauit. Vnde ſi debet, quod Petro conuenit, eſſe commune, poſſunt & alij Pontifices exterius loqui contra fidei veritatem; quod tamen magis eſt contra Pontificis officium, quàm malè ſentire.* Quam ille quidem expoſitionem, aut è libello de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate ſumpſit, aut is libellus ab ipſo; tanta vtrimque per omnia conſenſio eſt, niſi quod ille Pater voces paſſim interſerit acriores aliquanto, & vehementiores. Atqui libellus ille regimen Ariſtocraticum quo Monarchiam Eccleſiæ temperari vult, ex eo potiſſimum ducit, quod Pontifex infallibilem decernendi poteſtatem non acceperit, ſed Eccleſia,

nu. 6.

ſeu Concilium vniuerſale eam referens. *Infallibilis poteſtas*, inquit, *decernendi aut condendi Canones, eſt penes totam Eccleſiam, aut generale Concilium illam repræſentans. Qua in re natura regiminis Ariſtocratici potiſſimum conſiſtit.* At poſt editum libellum de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate, manauit à Ieſuitis

Plaidoyer de M Iaques de Montholon, p. 274. igue la puiſſance du Pape ſoit infalible, cela ſe doit entẽdre és deciſions de la foy, & des bõnes mœurs, quãd le Pape parle comme Chef de l'Egliſe, & garde ce que Ieſus Chriſt luy a enioint & preſcrit.

defenſio totius Societatis inſcripta, *Actio forenſis*, nomine ipſorum Patroni, quam Patris Cotoni conſtat eſſe fœtum, & à tota Societate manaſſe declarant varia ex omnibus penè regionibus corrogata teſtimonia, quæ ad calcem annectuntur. In eo libello etſi Pontificis infallibilitas multis verbis augeatur, tamen vbi qualis ea ſit exponendum eſt, ita ſcribitur: *Quod definitio ſummi Pontificis dicitur infallibilis, intelligendum eſſe de definitionibus fidei & morum, cùm Pontifex, vt caput Eccleſiæ, loquitur, & id quod ipſi à Chriſto impoſitum & præceptum eſt, obſeruat.* Quibus poſtremis verbis verſipellibus & ambiguis, eluditur infallibilitas eo modo, quo ab hæreticis eludi conſueuit autoritas Patrum, dum eos ita demum audiendos docent, ſi Scripturis conſentiant. Nuper etiam editi ſunt Tomi tres Conciliorum Galliæ à P. Iacobo Sirmondo, in quibus id agitur, non ſolùm vt poteſtas conuocandi Concilia Imperatoribus Regibuſque aſſeratur, quod idem docet libellus de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate; ſed etiam vt iis tribuatur poteſtas Concilia confirmandi & probandi *ad ſanciendam autoritatem*, & eligendi conſtituendique Epiſcopos; quod ille libellus non habet. Idem à P. Frontone Ducæo audiſſe ſe olim conteſtantur fide digniſſimi Prælati, cùm ille vulgò negaret Eccleſiæ Conciliorumque leges ratas eſſe, niſi Principis ſanctio accederet. Quæ ita à me referuntur, ſine vlla iudicij mei in vtramuis partem interpoſitione, quandoquidem id hoc loco non agitur, vt ſo-

Vide paſſim Tomos 3. de Conciliis Galliæ. In epiſt. dedicat. 1. tom. Vid. append. tom. 2.

lùm demonſtrem variorum Societatis iſtius ſcriptorum ſententiis, aut eadem, aut etiam acriora de ſummi Pontificis poteſtate ab iis doceri, quàm quæ Richerij libello traduntur; proindeque nullum eis ſupereſſe ius eum libellum, quaſi ſummi Pontificis hoſtem, tanto æſtu inſequendi, totique exprobrandi Facultati, quaſi ipſa ex eo in hæreſes ac perfidias, ſic enim loquuntur, tota corruiſſet.

Equidem ſi ipſi hominum omnium puriſſimi, libellus autem ille multò etiam tetrior eſſet quàm volunt, iniquiſſimum foret eos homines Pariſienſi Facultati Theologi vnius errata impingere, quibus in variis ſodalium ſuorum flagitiis ſolennis illa eſt & toties decantata cauſatio, iniquum eſſe, priuatorum quorundam erratis, vniuerſæ Societati inuidiam facere. Quod nunc præſidium, ſi eripere Pariſienſi Facultati atque vltro abjicere incipiant, nihil obſtat quominus horrenda plurima in ipſorum ſodalitium collabantur, quorum infamiam, hoc ſolo obice, adhuc depulerunt. Nam quod Sorbonæ partem maximam, & eam quæ in Facultate dominetur, Richeriano libello adſtipulari faciunt, non iudicio loquuntur, ſed odio & malevolentiæ inſtinctu, cùm ex tota rei huius ab initio ſerie clariſſimè pateat, eum paucis ſemper placuiſſe, præſertim vt in tam numeroſo cœtu. Quod ex eo perſpicere licet, quia nullum vnquam extitit decretum Facultatis, quo doctrinæ iſti ſeu apertè, ſeu tacitè tribuatur autoritas, quod neceſſariò contigiſſet, nec vlla ratione prohiberi tanto iam tempore potuiſſet, ſi maxima & potentiſſima Doctorum pars in eam conceſſiſſet. Contrà nemo neſcit Richerium ipſum ex quo doctrinam ſuam non probari vidit, à conuentibus Facultatis perpetuò receſſiſſe, ne quempiam offenderet. Qui verò eum probarunt, ita temperatè moderatéque ſe geſſerunt, vt nihil turbarum vnquam, nec in Eccleſia, nec in Facultate, ſeu ſcriptis, ſeu aliter concitarint; quod ſine dubio effugere nequiuiſſent, ſi vllam fouiſſent factionem dominatricem, in eamque opinionem ſuperbia & ſtudio, non ſola ſpe veritatis iuiſſent. Atque hæc iis laus ne ab infenſiſſimis quidem inimicis eripi poteſt; probéque illi virtuti conuenit, quam eorum pleriſque communis conſenſus adjudicat; vt ſoli eorum mores, totaque vitæ actio luculentè doceat, quanto ſcelere homines à genio hæretico per omnia longiſſimè abhorrentes, hæreticis, & ſedis Apoſtolicæ hoſtibus Ieſuita Floydus accenſeat. Nunquam illi cùm quidam Antiſtites libellum de Eccleſiaſtica & politica poteſtate notaſſent, tale quicquam deſignarunt, quale hodie Ieſuitæ in longè plurimos Archiepiſcopos & Epiſcopos, & in totam Pariſienſem Facultatem, vnanimi ſenſu conſonantes, moliuntur. Nunquam impudentiſſimis conuitiis ſatyricaque procacitate conſciderunt Eccleſiæ Epiſcopos, Dei ſacerdotes, viros doctrina virtutéque venerabiles. Nunquam compendiorum ſuorum cupidine fideles populos cum Epiſcopo Catholico, à ſede Apoſtolica præpoſito, in media hæretica gente commiſerunt. Nunquam priuatos imperitoſque gregales ſuos impulerunt, vt declarationes audaciſſimas Catholici populi nomine ementirentur, & laïcis hominibus obluctandi Pontifici, leges ei præſcribendi, ac niſi ex eorum ſententia pronuntiet, diſſidia ſchiſmataque minitandi, vias traderent. Nunquam ex vltimis regionibus Theologos factiosè ambierunt,

Digitized by Google

vt teſtimonia ab iis auferrent, quibus ſolennia Epiſcoporum iudicia innaderent. Nunquam exterarum prouinciarum Magiſtratus ac belli duces, ad tenebras plebeculæ offendendas, ſodalium conſpiratione adorti ſunt, vt figmentorum ſuorum approbationes ab iis elicerent. Quare ſi eos qui libello de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate vnquam adſtipulati ſunt, cum iis conferas, qui Nicolai Smithæi & Danielis à Ieſu ſcripta defenſitant, in his perpetuum hæreticorum genium factaque omnia perſpicias, in illis nihil à quietorum Catholicorumque hominum moribus alienum obſerues. Tam eos Ieſuitæ ſuperba factioſaque vindicandæ doctrinæ ſuæ contentione, quàm ipſa doctrinæ prauitate ſuperarunt.

Anno 1612. die 30. Iunij.

Accedit, quod & Richerius ipſe ſæpe palàm profeſſus eſt, ſe libellum ſuum eo animo non ſcripſiſſe, quaſi legitimæ ſummi Pontificis, vel aliorum Antiſtitum poteſtati quicquam detractum vellet, ſed operis breuitate, ac per hoc obſcuritate, contigiſſe, vt plęraque aliter, quàm ipſe cogitaſſet, accepta ſint. Interim omnes eius libelli propoſitiones, earumque expoſitiones, ſanctæ ſedis Apoſtolicæ & Eccleſiæ Catholicæ ac Romanæ iudicio ſubjicere, paratumque emendare, quidquid emendandum iudicaretur. Hæc eius declaratio & olim ab ipſo edita, & nuper apud Eminentiſſimum Cardinalem Richelium renouata, & extremo ſpiritu, quem Catholicè emiſit, apud Confeſſorem confirmata, & ab hoc Illuſtriſſimi Archiepiſcopi Pariſienſis iuſſu vulgata, quantoſuis errores purgare potuit, maioremque in eo humilitatem & charitatem vnitatis arguit, quàm in te, aut tuis, qui homines tam Chriſtiano animo, quem imitari debebatis, inſtructos, ſchiſmaticos & hæreticos dicitis, dum ſuperbia peruicaciaque enormi, & in tranquillis Catholicisq; animis inaudita, Eccleſiæ Epiſcopos inſectamini. Quanto religioſius, Catholicæque charitati congruentius Auguſtinus, cùm ad Donatiſtas quoſdam Epiſcopos ſcribens, eos hæreticos habere non audet? Nam *qui ſententiam ſuam*, inquit, *quamuis falſam atque peruerſam, nulla pertinaci animoſitate defendunt, præſertim quam non audacia præſumptionis ſuæ pepererunt, ſed à ſeductis atque in errorem lapſis parentibus acceperunt, quærunt autem cauta ſolicitudine veritatem, corrigi parati, cùm inuenerint, nequaquam ſunt inter hæreticos deputandi.* Quod de illis Epiſcopis niſi crederet, iis ſe ſcripturum negat. Quanto ergo minus, quantoque crimine hæretici iudicentur, qui etſi omnium deterrima ſentirent, tamen ab Eccleſia non recedunt, ſed fouentur eius ſinu, eique ſe ſubjiciunt, neque vllam cum doctrina, quam bono animo & ſolicitudine veritatis ſequuti ſunt, rationem habere volunt, niſi quantum Eccleſia patiatur? Quid verò minus conuenit, quàm vos qui tot Illuſtriſſimis Archiepiſcopis & Epiſcopis, nedum Pariſienſi Facultati, poteſtatem de doctrina veſtra iudicandi eripitis, licentiam inuadere, qua non ſolum de doctrinis, ſed de Catholicis hominibus primi omnium iudicetis? Nam Richerium ipſum nemo vnquam damnatione aut deteriore nota affecit, quicquid tu ex libello Cardinalis Rupifucaldij, quem ſomniorum tuorum autorem ſemper obtrudis, & apertiſſimorum mendaciorum iudicem habes, fallaciter præ te feras. Ne quidem doctrinam eius tibi ſaltem hæreticam, aut ſchiſmaticam vocare fas eſt, qui nec ampliſſimis quidem Theologicis Facultati-

Aug. ep. 162. ad Glorium, Eleuſium, &c.

Digitized by Google

bus tale ius concedis, ſine argumentorum rationumque prolatione. Nam Epiſcopos, qui eam damnarunt, iactare nullo modo potes, cùm Epiſcopale iudicium multo inſignius & amplius proteruè conſcindas. Niſi fortè Epiſcopi de aliorum doctrinis ſententias ferre poſſunt, de ſolis Ieſuitarum hæreſibus non poſſunt; quaſi Ieſuitarum hæreſes, perinde ac ipſi Ieſuitæ, eam per ſe vim naturamque habeant, vt ſoli vniuerſalis Epiſcopi poteſtati colla ſubmittant. Sed nec illi ipſi Epiſcopi Richeriani libelli damnatores, vllam eius propoſitionem nominatim notarunt, cùm generali eum Cenſura perſtringere ſatis habuerint. Tu maior Epiſcopis grauiorque iudex, quæ potiſſimùm in eo hæreſes lateant eruis, & quaſi procudendarum hæreſum vſus, ſcientiorem te Epiſcopis in alienis hæreſibus internoſcendis feciſſet, hæreſim eſſe decernis, ſi quis dixerit, natiuum Eccleſiæ Concilium non ſolum Epiſcopis, ſed & ſacerdotibus curam animarum habentibus conſtare. Non enim intelligis eam doctrinam, vtcumque vitioſa ſit, hæreticam, niſi ab imperito dici non potuiſſe, cùm nulli Eccleſiæ perſpicuæ definitioni aduerſetur. Quàm verò inuidiosè & accuſatoriè refers alia libelli capita? Quàm nec propriæ ſaltem prolapſionis conſcientia aliis indulgere didiciſti? Quàm eas labes, quibus totus conſperſus es, ſuperbè alteri nequiterque improperas? Narras enim eo libello doceri, *Regimen Eccleſiæ eſſe Ariſtocraticum, hoc optimum eſſe regimen, conuenientiſſimumque naturæ;* quo populo perſuadeas tolli funditus Eccleſiæ Monarchiam, & Epiſcoporum omnium æqualitatem induci; cùm tamen perſpicere potueris libellum adſtruere, ſtatum Eccleſiæ Monarchicum, Eccleſiamque definire, *Politiam Monarchicam regimine Ariſtocratico temperatam*, eiuſque Monarchiæ caput agnoſcere Romanum Pontificem, qui poteſtatem habeat in ſingulas toto orbe Eccleſias, qui ſummus ſit Epiſcoporum, vinculumque Eccleſiaſticæ vnitatis; ſolamque Monarchiam abſolutam quæ nullis legibus vinciatur negare, quam & Catholici omnes negant, Eccleſiamque Ariſtocratia temperari fatentur, licet Monarchiam eius ſolutiorem, & Ariſtocratia minus adſtrictam defendant. *n. 5.* *n. 3.* *n. 7 9. & 13.* *n. 5. & 9.* *n. 4. & 9.* *Bellarm. li 1. de Rom. Pon. cap. 3. & 5. & alibi.*

Malcuolè quoque ex eo proponis, *Summum Pontificem nihil poſſe quod ſit magni momenti motu proprio aut Oligarchici Concilij ſuaſione*, vt harum rerum inſcij exiſtiment tolli eo libro ſummo Pontifici omnem maiorum rerum poteſtatem, cùm tamen is illi Concilioque oligarchico concedat ius conuocandi Concilia œcumenica, iis per ſe aut Legatos præſidendi, interpretandi Canones, ſapienter diſpenſandi, eorumque obſeruationem in omnibus Chriſtianis Eccleſiis procurandi, diſtricta in eam rem, ſi neceſſe ſit, ſpiritualis gladij acie. Maiores ergo res, quas Pontificem per ſe aut Concilij oligarchici ſuaſione poſſe negat, ſunt ſolùm generales leges, & noui Canones toti Eccleſiæ impoſiti, quorum condendorum poteſtatem ſummo Pontifici in Concilio duntaxat œcumenico concedit, non ipſi per ſe aut Concilio oligarchico, niſi eos Canones ferat, qui generalibus Eccleſiæ legibus conueniant, & ad earum obſeruationem referantur. Hanc in iis capitibus, quæ attigiſti, ſententiam eſſe libelli de Eccleſiaſtica & politica poteſtate vidiſſes, ſi legiſſes, quemadmodum legere neceſſe fuit, ſapienter, & ſine odij acerbitate iudicaturo; præcipuè cum aſſiduè Cenſoribus tuis *n. 9.* *Ibid. n. 9.* *n. 8.*

Digitized by Google

occlames & quiriteris, propoſitionum tuarum euulſas particulas proferri, vt tibi ſcilicet innocuo creetur inuidia. Quod à teipſo effici in hominem, quem errorum tuis ſimilium arguis, & cui ipſa iſta ſimilitudo benigniorem te ac humaniorem reddere debuit, vt alteri faceres quod tibi fieri cupis, & ipſa fortunæ tuæ imagine ad lenitatem inflecterere, crimen eſt omni odio dignum, & Moliniſtico ſpiritu inexcuſabilique iniquitate inſigne. Hæc ego ad confirmandum duntaxat id quod initio poſui, te ſine cauſa, alieno penitus loco, ſola maleuolentia & recriminandi libidine, vt hæreſum tuarum damnationi nebulam quampiam apud rudiores obduceres, mentionem iſtam perfidioſam ac mendacem libelli de Eccleſiaſtica & politica poteſtate intuliſſe. Nam nec de vllo iſtius libelli capite in librorum veſtrorum Cenſuris agitur; nec eum libellum vnquam probauit Facultas; nec eius doctrina in ea dominatur, vt mendaciter aſſeris; nec eius vlli vnquam ſectatores, imò nec ipſe author, hæreticorum aut ſchiſmaticorum notam, quam iis petulanter inuris, ab vllo ſano homine ſuſceperunt; ſed cùm ſeſe doctrinamque ſuam, omnemque illius expoſitionem & emendationem ſedis Apoſtolicæ, Eccleſiæque Catholicæ, & Theologiæ Facultatis iudicio, ſicut Catholicos proboſque homines decet, ſæpius ſubjeciſſent, Eccleſiaſticam communionem & pacem, Eccleſiæ Antiſtitum iudicio, ad mortem vſque tenuerunt. Horum tu moderationem temperantiamque ſi ſequutus eſſes, Ieſuita Floyde, minus Angliæ, turbarum; Eccleſiæ, ſcandali; tuæ Societati, dedecoris; nobis, negotij dediſſes; & cùm tantam eorum virtutem imitari volueris, eorum doctrinam tibi diſplicere nos facilè patiemur.

IESVITA.

IVSDEM farinæ & fermenti prodiit libellus anno 1626. continens Cenſuram Facultatis Pariſienſis aduerſus libellum Santarelli, cui præmittitur Tractatulus Gallicè de Poteſtate Papæ, & libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ, qui liquido oſtendit, quid ea pars Sorbonæ, quæ Santarelli librum damnauit, hoc eſt Richeriſtæ, de ſummo Pontifice ſentiant. Ex eo tibi, Lector, exhibeo propoſitiones ſequentes, cuius generis aliæ extant innumeræ. Hæ ex primo capitulo omnes excerptæ ſunt. Prima; *Poteſtas ſpiritualis & temporalis ſunt diuino iure in eadem perſona incompatibiles, pag. 3. l. 9. & p. 4. l. 8. &c.*

RESPONSIO.

EIVSDEM hercle fermenti farinæque eſt hæc quoque mendaciorum tuorum maſſa, cum ea quam paulò antè, totaque cauſarum iſtarum farragine ſparſiſti. Libelli enim Gallici nomen exhibes quod nos vix fama nouimus. Propoſitiones autem ex eo promis (verè an falsò, penes te ſit fides) ita hebetes & omni Theologiæ notitia ſenſuque vacuas, & indignas quæ

quæ vel referantur, vt nihil niſi te inſulſiſſimum & odij immanitate ſtupidum probent, qui eas Pariſienſi Facultati aſcribere non dubites, quòd à librario, vnà cum Cenſura in Santarelli errores compactæ ſint. Nam Santarelli librum quòd à Richeriſtis damnatum eſſe ais, vt alia omittam, quibus eum omnium doctorum ſententiis improbatum eſſe conſtat; niſi ſodales etiam tuos Richeriſtis annumeres, à ſolis Richeriſtis damnatum eſſe prætexere nequis. Eum enim librum præcipui quique tuorum ſodálium, & in iis P. Cotonus domus profeſſæ tum temporis Rector, palàm exautorarunt, ſeque cum ſuis eum refellere, & Cenſuræ, quæ à Theologiæ Facultate Eccleſiaque Gallicana in eum ferretur, ſubſcribere paratos eſſe profeſſi ſunt. Iterum porrò vocati à Pariſienſi Senatu, tres propoſitiones ſibi oblatas ſuo chirographo probarunt, quarum tertia hæc fuit, *Pontificem regna interdicto ſubiicere, ac ſubditos iuramento fidelitatis ſoluere non poſſe, quacumque demum cauſa.* Quæ omnia ita nota & publica ſunt, vt in Gallia teſte non egeant. Noli ergo Santarellici libri damnatores Richeriſtas dicere, ne ſocios tuos iis admiſceas, & tam multos facias Richeriſtas, vt eos omnes, quod tibi ſuauiſſimum eſt, odiſſe non poſſis.

IESVITA.

QVi ſedis Apoſtolicæ poteſtatem anguſtis finibus circumſcribunt, offenſi ſunt libris quorum præcipuus ſcopus eſt oſtendere Romanum Pontificem habere propriam & immediatam iuriſdictionem in Catholicos Anglos, ac adeo in omnes fideles, non minus quàm in fideles Diœceſis Romanæ. Pronuntiatum veriſſimum, non ſolùm Ioannis Malderi reuerendiſſimi doctiſſimique Antuerpenſium Epiſcopi, ſed etiam ſancti Bonauenturæ totidem propè verbis libello, *Cur fratres minores prædicent*, initio. *Triplex eſt* (inquit) *huius plenitudo autoritatis quam Chriſtus Eccleſiæ contulit, & quod vbique in omnibus Eccleſiis habet illam, ſicut in ſua ſpeciali ſede Romana, & quod ab ipſo manat in omnes inferiores per vniuerſam Eccleſiam omnis autoritas, ſicut ſingulis competit eam participari: ſicut in cœlo, ab ipſo fonte totius boni Chriſto Ieſu fluit omnis gloria ſanctorum, licet eam differenter ſinguli participent.* Non eſt dubium hanc propoſitionem quam *Diſcuſsio & Apologia* vbique ſupponunt & probant, præ cunctis diſplicuiſſe Cenſoribus Richeriſtis, & huius, odio quæſitis prætextibus in libros inuolaſſe.

RESPONSIO.

NVLLIS prætextibus inuolatum eſt in libros tuos, ſed tu ridiculis prætextibus euolare conaris, impudenter illuſis non ſolùm Cenſoribus tuis, ſed etiam ſummo Pontifice, lectoribuſque nequitiæ tuæ inſuetis. Quid enim impudentius, quàm Sorbonam arguere ſummi Pontificis po-

Digitized by Google

teſtatem certo loco definire? Quid deplorate falſius, quàm librorum veſtrorum *præcipuum ſcopum eſſe, oſtendere ac probare ſummum Pontificem habere propriam & immediatam iuriſdictionem in Catholicos Angliæ, ac proinde in omnes fideles, non minus quàm in fideles diœceſis Romanæ?* Quippe nullum hac de re verbulum, nec in Diſcuſſione Nicolai, nec in Apologia Danielis, nec in Spongia legitur, nec ea de re quærebatur. Non enim de iuriſdictione Pontificis, quæ qualisve in Angliam, aut in vniuerſam Eccleſiam ſit, certamen eſt; ſed de neceſſitate præficiendi Angliæ proprij Epiſcopi, quemadmodum aliis Eccleſiis præfecti ſunt. Qualiſcumque enim demùm poteſtas ſummo Pontifici, ſeu in Angliam, ſeu in omnes Eccleſias tribuatur, contendit Clerus Angliæ, & cum eo omnis Eccleſiæ antiquitas, perpetuuſque vſus, neceſſarium eſſe cuique Eccleſiæ proprium Epiſcopum præter ſummum Pontificem; neque Pontificis Epiſcopatum obſtare, quominus Eccleſia proprio carens Epiſcopo, ſit grex ſine paſtore, ſponſa ſine viro, corpus ſine capite, Eccleſia ſine Sacerdote, & his nominibus ab ipſis Romanis Pontificibus locis innumeris afficiatur, vt ſæpè dictum eſt, & amplius alibi dicetur. Hic eſt ſtatus cauſæ, hic controuerſiæ cardo, huc omnes, & librorum Ieſuiticorum, & aduerſariorum ipſorum diſputationes incumbunt. Non agitur quid poſſit Pontifex, quo iure imperet, quanta poteſtate præſit aut Eccleſiis Epiſcopo deſtitutis, aut iiſdem poſtquam Epiſcopos acceperint. Quæ res ita clara & perſpicua eſt, omnique dubitatione vacua, vt hominem qui tam apertæ luci caliginem adſpergere, ſummumque Pontificem indigniſſima ludificatione captare audeat, vt ei perſuadeatur nihil agi, niſi poteſtatis illius amplitudinem & maieſtatem, impudentiſſimum Pontificij culminis rerumque diuinarum contemptorem eſſe neceſſe ſit, ſummi Pontificis, & omnium qui ſinceram in eum, & in Deum, cuius ille vices agit, pietatem religionemque amant, execratione digniſſimum.

Quid verò ſi doctrinam iſtam ipſam, quam deliniendo Pontifici, & ad cauſæ ſuæ præſidium pertrahendo inſolenter oſtentat, non modò non eſſe præcipuum librorum eius ſcopum, ſed ab iis apertè refelli doceamus? Qua increpatione, qua pœna ludionem iſtum multandum eſſe conſtabit? Equidem in Apologia ineſt propoſitio hæc, quam Facultas aliò nomine damnauit; *proprium & immediatum ſuper nos Epiſcopatum Romani Pontificis relinquere vt ſit particularis Eccleſia ſub D. Chalcedonenſi, vt D. Doctor vellet, eſt relinquere ſubſtantiam, & vmbram prendere.* Docet ergo Eccleſias quæ Epiſcopos proprios habent, non ſubeſſe *immediato Epiſcopatui Romani Pontificis*, ſed propriorum Epiſcoporum; & Eccleſias, quæ prius carentes Epiſcopis, ſolo ſummi Pontificis immediato Epiſcopatu regebantur, vbi Epiſcopos ab eo accipiunt, *relinquere proprium & immediatum eius Epiſcopatum*, adeoque Pontificem iam iis non præeſſe, vt proprium & immediatum Epiſcopum. Vnde fit, Pontificem Eccleſiarum, quæ proprios Epiſcopos habent, id eſt totius penè Chriſtiani orbis, proprium & immediatum Epiſcopum ex Danielis Apologia non eſſe.

Apolog. c. 1. n. 17. Prop. 3. tit. 1. de Eccleſ.

In Spongia nihilo obſcurius ſic ait: *Si ſummus Pontifex populum quem per ſe tanquam proprius Epiſcopus rexit, reſignaret Epiſcopo ibidem conſtituto, qui Prin-*

Spong. pag. 46. edit. 1.

ceps ſit ſceptrumque regiminis teneat, populus illi Epiſcopo adhærens ab vno proprio Epiſcopo ad alium proprium Epiſcopum tranſiret, vt qui regnum ſpirituale erant ſub ſummo Pontifice, regnum ſpirituale maneant ſub inferiore Principe ſummo Principi ſubordinatum. Cùm igitur, Pontifice proprium Epiſcopum Eccleſiæ quam ipſe ſolus regebat præponente, illa Eccleſia ab vno proprio Epiſcopo ad alium tranſeat, ſequitur eam non manere ſub priori, ſeu ſub Pontifice, vt Epiſcopo proprio, ſed ſub poſteriore ad quem tranſiuit, huncque vnum proprium illius immediatumque Epiſcopum effici. Nam ſi Pontifex proprius eius Eccleſiæ Epiſcopus nihilominus maneret, iam ea Eccleſia non tranſiſſet ab vno proprio Epiſcopo ad alium, ſed priori Epiſcopo proprio, alter Epiſcopus proprius acceſſiſſet. Quod eo magis patet, quia Spongia adjicit eiuſmodi populum, qui regnum ſpirituale erat ſub ſummo Pontifice, regnum ſpirituale manere ſub inferiore Principe, ſummo Pontifici ſubordinatum. Declarat igitur eum populum, non illo amplius modo eſſe ſpirituale regnum ſub ſummo Pontifice, quo antea erat, hoc eſt tanquam ſub immediato proprioque Epiſcopo; ſed iſto modo regnum eſſe ſub Epiſcopo inferiori, ſubeſſeque Pontifici, non tanquam proprio Principi, ſed tanquam *Principi ſummo.* Adde quod ait Pontificem eam Eccleſiam nouo illi Epiſcopo *reſignare.* Nam *reſignans* ſuo ſe iure exuit, illudque in alterum transfert. Vnde Pontifex Eccleſiam Epiſcopo inferiori *reſignans*, aliquo ſe iure exuat neceſſe eſt: Non exuit autem ius vniuerſalis Epiſcopi, quod à ſummo Pontifice certò inſolubile eſt; Exuit igitur ius Epiſcopi *proprij & immediati*, eique Eccleſiæ iam vt ſummus Paſtor, & ſummus Pontifex, non vt proprius, & immediatus præeſt. Denique cumulantur hæc exemplo in ipſa Spongia prolato, ad rei huius expoſitionem. Sicut enim Rex Angliæ, ſi Principi filio ſuo regnum Hiberniæ traderet, eumque verè Hiberniæ Regem conſtitueret, non amplius proprius & immediatus Hiberniæ Rex eſſet, vt nunc eſt; ſic ſummus Pontifex cùm Eccleſiam minori Epiſcopo reſignat, non amplius proprius eius Epiſcopus manet, ſed generalis tantùm & vniuerſalis.

Hæc ſatis demonſtrant, tum verbis tum ſententiis Apologiæ Spongiæq; Danielis, tantum abeſſe, vt præcipuus librorum iſtorum ſcopus ſit probare ſummum Pontificem eſſe proprium & immediatum Eccleſiarum fideliumque omnium Epiſcopum, non ſecus quàm Diœceſeos Romanæ, vt nec quicquam ea de re ex profeſſo diſputent, quòd de re longè alia quæreretur; & vbi de ea obiter loquuntur, contrarium apertè doceant; nec ferendam eſſe tam impudentem ſummi Pontificis à nullius fidei homine ad ſubleuanda impiorum librorum figmenta irriſionem.

De S. Bonauentura ludos etiam facit, eumque contra conſcientiæ ſuæ fidem venditat, cùm nemo ei magis, quàm ipſe, aduerſetur. Nam ſancti Bonauenturæ opinio fuit, Epiſcopos ſic iuriſdictionem à ſummo Pontifice ducere, vt eius vicarij ſint, non veri Principes Eccleſiarum. Quippe paulò infrà verba oppoſita ſubjicit: *Ipſi plebani ſunt vicarij Epiſcoporum, in ſuis Parochiis, ſicut Epiſcopi ſummi Pontificis, in officiis ſibi commiſſis.* Cenſet ergo (quod ex toto eius ſermone apertius liquet) ſicut Parochi ad Epiſcopos ſe habeant, ſic Epiſcopos ad Pontificem: Et ſicut Parochi non Principes

Digitized by Google

ex eius mente, ſed vicarij ſint Epiſcoporum, ſic Epiſcopos eſſe Pontificis, ac ſolùm habere *officia*, ab eo ſibi *commiſſa*: quod & quibuſdam olim Scholaſticis regularibus placuit, ſed nunc nemini probatur, vniuerſis conſentientibus Epiſcopos, non vicarios eſſe Pontificis, ſed Principes Eccleſiarum. Et fatetur Spongia diſertè, *Epiſcopos eſſe proprios Paſtores, non tantùm vicarios ſummi Pontificis, ſed veros Principes.* Non igitur facit cum D. Bonauentura, nec eius ſententiam ſibi induere poteſt, niſi ſicut perſonam ſcenicam, ad ſummi Pontificis lectorumque animos inanibus paſcendos fabulis; quaſi nec cordatus quiſquam, nec ſummus ipſe Pontifex inſolentibus præſtigiis intuendis pares oculos haberent, nec deteſtandis pares animos.

Suarez de pœnit. diſp. 25. ſect. 1. Vaſquez in 3 2. diſp. 152. cap. 3. Bellarm. l. 1. de Rom. Pont. cap. 3. Spong. pag. 45. 1. edit.

IESVITA.

ADDO aliud non leue maleſanæ fidei in Cenſoribus argumentum, nimirum libros Facultati Pariſienſi oblatos fuiſſe ab Elia du Freſne de Mincé, in illorum damnationem flagrantiſſimo ſtudio inſtante. Hic autem Ioannis Barneſij hæretici, ſeu hæreſiarchæ potius, ſeu nouæ hæreſis inuentoris Achates, cuius Barneſij librum aduerſus Æquiuocationes non modò approbauit, & à Facultate Pariſienſi approbari fecit, ſed etiam in ſe ſuſcepit illius ſe fore, ſi quis ſe opponeret, propugnatorem, librum conuiciis, calumniis, mendaciis, hæreſibus, blaſphemiis ſcatentem, & à ſede Apoſtolica reprobatum, quem hæretici vbique gentium, velut è cœlo miſſum oraculum, exoſculantur. Is igitur libros hoſce curauit damnari, qui Barneſianum obtinuit approbari, vt ſi magnum tunc malum fuit à Richeriſtis Sorbonicis approbatum, conjicias, eodem authore & incentore, nonniſi magnum bonum potuiſſe damnari.

RESPONSIO.

IMo verò conjiciat quiſquis te ſine teſte ac fide talia vociferantem audit, poſt tantam mendaciorum perfidiarumque ſuperiorum colluuiem, non niſi magna figmenta & conuitia, à te hoc loco proferri. Libros Facultati oblatos dicis à Doctore Elia du Freſne Mincio; nec aduertis de tua quidem Apologia ipſam apertè teſtificari Facultatem ſe eam non à Mincio, ſed à Syndico ſuo accepiſſe. *Dominus Syndicus*, inquit, *ſignificauit recens ad ſe delatum librum alium Anglicum eiuſdem argumenti & propoſiti cum priore, &c. Huic porro titulum eſſe, Apologia pro proceßione S. ſedis Apoſtolicæ, &c.* Ac ne neſcias vnde ad Syndicum prouenerit, ſubdunt acta; *in iſtum quoque librum (cuius exemplar Latinum ab Illuſtriſſimis ac Reuerendiſſimis Epiſcopis Galliæ acceptum obtulit) vt pro prudentia & autoritate ſua animaduerteret Facultas, ſupplex rogauit.* Vides quàm facili negotio tua mendacia pateant? Nec plura perſequi in

Cenſur. pag. 8.

Ibid. pag. 6.

hunc locum neceſſe eſt. Vt enim libros veſtros Facultati verè obtuliſſet Mincius, cui culpæ, vel cui non laudi eſſet eos libros notandos obtuliſſe, quorum tanta prauitas deprehenſa eſt, vt vnanimi & totius inter ſe Facultatis, & cum ea Illuſtriſſimorum Galliæ Epiſcoporum iudicio abiecti ſint? Nam quod Doctorem Mincium *Barneſij Achatem* fuiſſe colligis, quòd libellum eius aduerſus æquiuocationes probarit; maleuolentiæ impetu afflatus miſerè hariolaris. An enim librorum veſtrorum illos approbatores, & Spongiæ tuæ ſuffragatorem Boucherum, *Achates* tuos cenſeri cupis? Ipſum autem Barneſij librum *non modò approbaſſe, & à Facultate Pariſienſi approbari feciſſe, ſed etiam in ſe ſuſcepiſſe illius ſe fore, ſi quis ſe opponeret, propugnatorem*, ſcribere non potuiſſes, niſi totus ad maledicentiam intentus, leuiſſimas vmbras pro ſolida luce, ſine falſi ac veri diſcrimine, arripere conſueſſes. Non enim Barneſij librum à Facultate probandum curauit Mincius, nec eum probauit vnquam Facultas. Sed cùm ipſe eum approbaſſet, & nonnulli, quibus ſuam mentiendi artem illo libro vexari dolebat, approbationem eius, alteriuſque cum eo Theologi à Facultate reſcindi poſtulaſſent, approbatorum vterquein ſolito cœtu Facultatis conteſtati ſunt, nihil eo libro contineri, quod à fide Eccleſiæ diſcreparet, ſeque vniuerſis de teſtimonio ſuo dubitantibus ſatisfacere paratos eſſe. Ita Facultas nihil cauſæ reperiens cur eorum iudicium infirmaret, cenſuit approbationem, niſi quid aliud afferretur, reprobandam non videri. Patent hæc omnia ex actis Facultatis Barneſij libro præfixis, quæ tu ſine nequitia peruertere non potuiſti. Nam ex eo quod Mincius & alter cum eo Doctor, teſtimonij, quod Barneſij libro dederant, rationem ſe reddituros profeſſi ſunt, finxiſti Mincium *ſuſcepiſſe ſe libri ipſius, ſi quis ſeſe opponeret, fore propugnatorem.* Ex eo verò quod delatus ad Facultatem, quaſi librum virioſum approbaſſet, fecit ne Facultas approbationem ſuam, ſicut petebatur, expungeret, commentus es eum Barneſij librum à Facultate probandum curauiſſe, homo mendaciis tantùm, ſed ſtolidis & ſupinis, ferax. Neque verò odij tui, ieiunæque iſtius in Mincium rabioſitatis ea ſola cauſa eſt, quod Barneſij librum aduerſus æquiuocationes probarit, ſed maximè quod probarit librum aduerſus deteriores multò doctrinas enormis Theologicæ Summæ Franciſci Garaſſi ſodalis tui, à Facultate damnatæ. Quod enim in ea Summa incredibiles maculæ, & rediuinæ hæreſes notatæ, & ad oculum demonſtratæ ſint, non ſolùm aliis omnibus, ſed ipſi etiam glorioſæ Societati, quæ veritatem ſilentio approbare coacta eſt, tanti vulneris, quod nondum etiam coaluit, dolore flagrantes, in approbatores, quando autorem non norunt, irruunt, mœroriſque ſui pœnas ab iis repoſcunt. Quare quicquid in Mincium debaccharis, abjiciendum eſt, vt vltionis tabo infectum, & fauciæ mentis delirium.

In Barneſium cur tam implacabili animo inuoles, eadem propemodum ratio eſt; quod nimirum librum non ſolùm in domeſticam, tuæque Societatis vernaculam æquiuocandi diſciplinam ſcribere ſit auſus, ſed in eo ſcientiæ iſtius columina Parſonium, & Leſſium nominatim caſtigarit. Nam quod eum librum *ſcatere conuitiis, calumniis, mendaciis, hæreſibus, blaſphemiis* clamas, animi tui vitia, non eius libri prodis, cùm liqueat nihil in eo

Digitized by Google

hæreticum, blaſphemum, impium, aut ab homine Catholico alienum eſſe, pluribuſque vitiis vnam Apologiæ tuæ, aut Spongiæ pagellam, quàm librum eum integrum ſcatere. Niſi fortè hæreſis eſt, errores veſtros adoriri, & indignum religioſis animis Chriſtianaque puritate commentum, quo mendaciis, fallaciis, inſidiis ſtruuntur latebræ, & autoritas offertur, è Catholicorum hominum oculis auribuſque abigere. Hac enim ipſa fortaſſis arte, eum librum à ſede Apoſtolica reprobatum oggannis. Quanquam tibi æquiuocandi ars euiluit, nec vlla maior voluptas, aut ſuauior luſus, quàm pro tenuibus & obſcuris æquiuocatiuncularum latibulis, in ſplendida mendaciorum planiſſimorum luce verſari. Librum illum certè ſummi Pontificis iudicio hæreticum, vel erroneum habitum eſſe tibi non credimus, nec ſine temeritate autori per ſe leuiſſimo, fidei verò tot mendaciis & fraudibus iampridem naufrago, credere poſſumus; cùm contrà certò conſtet, eum à Theologis Pariſienſibus approbatum, nec acerrimos eius aduerſarios quicquam Facultati ſatis idoneum exponere potuiſſe, cur ſuorum Theologorum approbatio refigenda videretur; & Theologorum denique approbationi conſilij regij autoritatem acceſſiſſe. Quæ omnia ſummo Pontifici pro nihilo fuiſſe, facilius à Floydo dici poteſt, quàm à quoquam credi. Quare ſi fortè libellus in Indicem expurgatorium Romæ relatus eſt, aliis id cauſis, pro ſumma Patrum illorum prudentia, factum eſſe, quarum non minima fortaſſe fuerit Ieſuitarum importunitas, magis arbitrabimur, quàm quò quicquam in eo deterioris doctrinæ repertum ſit. Nam quod *hereticos* ais eum librum *vbique gentium quaſi cælo miſſum oraculum* oſculari; ſi hæreticorum numero eos habere velis qui pudendum æquiuocationum artificium, quod iſte liber exagitat, conuulſum deletumque cupiant non ex ſuis ſolum, ſed ex veſtris omniumque gentium animis, verendum eſt ne tantum hominum ſplendorem hæreticis adiicias, vt cum iis hæreticum te non eſſe pœniteat. Auerſatur enim veſtram iſtam labem, non Scripturæ ſolùm ſanctorumque Patrum autoritas, ſed eruditorum ferè omnium proborumque ac piorum conſenſus, nec virtuti ſolum Chriſtianæ, ſed humanæ ſocietati, & quorumuis hominum, nedum hæreticorum, hoc ipſo quod homines ſunt, ſenſibus ac pudori non tolerandum exiſtimat. Pudendum Ieſuitis, ab ipſis etiam hæreticis ſapientia in hoc genere candoreque ſuperari, non turpe ſcriptori cuiquam, ita cum Scripturis, ſanctis Patribus, proborum Catholicorum mentibus, humanaque ipſa luce conſentire, vt nec hæretici quidem diſſentiãt. Alioquin ſi à ſanctorum Patrum Chriſtianæque lucis aperto tramite diſcedere, ne quo loco in vagantes hæreticos incidas, id Ieſuitis ſapere eſt, næ iſtam inſipientem ſapientiam ſanus quiſque valde refugiat, & cum hæreticis ſentire videri, vt cum Catholicæ fidei magiſtris ſentiat, interdum malit, quàm cum hæreticis per omnia diſſentire, vt cum Ieſuitis deſipiat. Non enim pertinacia humanáve æmulatione (quod Ieſuitæ ferè faciunt) negotium fidei cum hæreticis gerendum eſt, ſed fidei firmitudine, diuinæque lucis armis; neque ita delirandum, vt in auia potius & in voragines proruamus, quàm cum iis aliquando incedere videamur. Nam & præcipuum quoddam ad eorum mentes in viam reuocandas compendium eſt, ſi reipſa doceantur

Digitized by Google

nos ab iis; non ſtudij cæcitate, ſed iudicij lumine diſcrepare, & quam ab iis ad veritatis vim agnoſcendam præparationem animi exigimus, eandem vltrò exhibere.

Neque porrò propter librum aduerſus æquiuocationes editum Barneſius comprehenſus, & in cuſtodiam datus eſt, vt Ieſuita fallaciter innuit; nec antequam caperetur pro hæretico habitus eſt, aut eo nomine carceri deditus, ſed grauibus aliis de cauſis. Poſt prehenſionem demùm de variis eius erroribus cognoſci cœptum eſt, cùm ſchedis illius occupatis, Theologi duo Pariſienſis Facultatis autoritate regia eas explorare iuſſi, multiplices in iis hæreſes variis linguis manu eius exaratas repererunt. Quàm igitur maledicum & fatuum Barneſij errores Pariſienſi Facultati à te imponi, quos niſi eius Theologis indicibus non nouiſſes? Quanquam pro Barneſio dicere licet, vel potius pro veritate, quam tu in iis quos odiſti pari ſemper nequitia proteris, Barneſium quantoſcumque in errores prolapſus ſit, hæreticum haberi non poſſe, cùm omnium ſententiâ hæreticum hominem non error, ſed pertinacia faciat, quam ille à ſe abfuiſſe luculentè profeſſus eſt ad calcem libri aduerſus æquiuocationes his verbis; *Scito me vt hominem errare poſſe, & errorum fraternè corrigi, vt Chriſtianum corrigi decet; At hæreticus eſſe non poſſum, nec defenſor erroris pertinax, cùm quicquid in hoc libro diſputaui (vt & in aliis omnibus quos in lucem emiſi, vel emiſſurus ſum) id Cenſuræ, iudicio, & correctioni ſanctæ Matris Eccleſiæ Catholicæ Apoſtolicæ & Romanæ libentiſſimè ſubiiciam.* Temerè igitur atque improbè hæreticum & hæreſiarcham vocas, non tantùm hominem ſine pertinacia errantem, ſed hominem à nullo iudice ita damnatum: Et intolerandæ amentiæ eſt, te qui peſtilentiſſimarum doctrinarum reus es, neque eas tamen tot tantorumque Theologorum & Epiſcoporum ſententiis hæreticas haberi pateris, vſque adeo aliis lapſantibus inſultare, vt acerbiſſima rabie non eorum doctrinas modò, ſed eos ipſos ſchiſmaticos, hæreticos, hæreſiarchas tuo paſſim iudicio denotes, nec vllis maledicentiæ elogiis in iis conſpurcandis tibi ſatisfacias. Quid hoc aliud eſt quàm tui amore, & aliorum odio ad ſtuporem vſque peruenisſe? Remorari verò debuit iſtos impetus, & Chriſtianæ, nedum religioſæ, charitatis furentem animum admonere, ille ſaltem, quem ſimulas in Benedictinorum ordinem, affectus, cui ordini in Querimonia nihil non in Angliam tribuis, quem in Apologia, in Spongia vbique æſtuoſis & ipſa magnitudine ſuſpectis laudibus adornas. Cuius ordinis Barneſius ille non vulgaris quidam Religioſus fuit, ſed Preſbyter & Religioſus Anglus, Theologiæ profeſſor miſſionis Anglicanæ, primuſque congregationis Hiſpaniæ aſſeſſor. Decuit igitur Benedictini ordinis gratia tibi moderari, ne Religioſum qui in iſta Familia eo loco fuiſſet, in Angliæ totiuſque orbis oculis tam horrendè ſine cauſa traduceres, & tot in Anglia Religioſorum Magiſtrum, hæreticum, & hæreſiarcham tuo ſolo iudicio faceres, in graue illorum dedecus totiuſque ordinis apud hæreticos offenſionem. Sed tu cæteris ordinibus niſi tua cauſa patrocinari non ſoles; quicquid illis gratificari videare, tibi faues, Societatis gloriæ lenocinaris, quam vbi eorum detrimentis creſcere putas poſſe, in eos mutata velificatione inuehi paratus es. Quicquid iis voluntatis verborum laudibus ſigni-

Digitized by Google

ficare videaris, fucosum esse prodis & fallax, & quamdiu tua commoda fuerint, mansurum, vbi defierint, abiturum. Execretur sanè hunc animum non solùm Benedictinorum familia, quam fœdè ludis, sed omnium quos ad vestram causam miseram perditamque fallaciter adiunxistis, Religiosorum cœtus; quos, vbi res tulerit, non liberalius habituri estis, quàm Benedictinorum Anglicanorum Societatem. Si enim illam tumultuationis huius præcipuam administram, adiutricemque vestram, cui vos venditare, cui assentari, cui plaudere ad firmiorem conciliationem in primis studetis, tamen gloriæ vestræ studio cæcati tanta in re, leui de causa, ac penè sine causa & inutiliter violare non timetis, vt vestram duntaxat in Barnesium, per eumque in Parisiensem Facultatem, odium inaniter expleatis, quid fiet in alias Societates, vbi earum quoque obterendarum mercedula quæpiam elucebit? Concurrant igitur omnes & obruant perfidiam hanc crassam, spongiosam, indignam, omnium adulatricem, & omnium inimicam, nec verbis solùm, vt Barnesius arguit, sed & factis æquiuocam, totam ancipitem, totam ambiguam, cui nec vlla quorumcumque beneficia certam in benemeritos amicitiam inferete possint, nec vllæ quorumcumque offensiunculæ certissimum in malè meritos odium vllis pœnis aut calamitatibus, quales Barnesij, exsatient.

IESVITA.

SI feles vnguentorum fragrantia, tygres pulsu tympanorum in rabiem aguntur, quid mirum si Censores Barnesianæ fidei homines, librorum ipsius approbatores, aduersus librum Discussionis & Apologiæ insanierint? Discussio enim & Apologia sanctæ sedis boni nominis odorem spirant, illius præconia sonant, potestatem tuentur, iura defendunt, prudentiam laudant, charitatem extollunt, in Catholicorum Angliæ regimine, tot per annorum decurias, emicantem. Si Barnesius Parisiis quo lata est Censura tempore extitisset, sine dubio in hos libros inuehendi facem cæteris prætulisset, suumque authorem Mincium consilio & omni opere iuuisset. Quis igitur Catholicus non suspectam Censuram habeat, quam sedis Apostolicæ iuratus hostis, si per vincula licuisset, procurasset, procurauitque Mincius Barnesiano fermento infectus? Zelus qui Discussionem scripsit, in Anglia vinculis coercetur; Zelus qui Censuram aduersus Discussionem procurauit, Romæ clausus carcere continetur; vt fidem Censuræ adhibere, Discussione damnata, perinde sit, ac credere fidem Catholicam Romæ, hæresim in Anglia carceri mancipari, vinculisque constringi. Si Richeristæ Sorbonici vtroque libro contineri errores argumentis euincere contendissent, pro argumentorum pondere, Censura momentum autoritatis habuisset. Nunc cùm clamoribus tantùm perlata sit omni probatione destitutis, in quibus Mincius, hoc est Barnesius, vocem supra cæteros extulit, nemo verè Catholicus qui sapit, alia Censuram luce dignam quàm Barnesiani carceris existimabit.

Digitized by Google

RESPONSIO.

ADEÓNE mendaciis figmentiſque inanibus laſciuire iuuat? Itáne miſerorum, & quidem regularium ærumnis ludere dulce eſt? Hæccine Ieſuitica humanitas, & religioſus pudor? Non ſatis eſt vltionis ſuperbiſſimæ Moliniſtarum nationi, dum eum quem oderunt malis oppreſſum vident, niſi & lætentur; nec ſatis lætari, niſi & inſultent? Et hos Religioſos, vel Chriſtianos habebimus? Et religioſi ſtatus ambitioſis amplificationibus inſoleſcere patiemur, in quibus tantum irreligioſi, ſæcularis, truculenti animi aſpicimus? Innocentiſſimos etiam homines afflictorum caſus ad miſericordiam allicere ſolent, communis fragilitatis admonitos, dum ſibi quoque timent, quod aliena experientia hominibus accidere poſſe perſpiciunt. Hic eo ſtupore eaque ferociæ immanitate erit, vt aliena calamitate, ne quidem poſtquam prolapſus eſt, & duriora eo, quem increpat, promeruit, condoleat, ſed triumphet ac inſultet? Nec ſui popularis, hominis Angli, regularis, profeſſoris Theologi, qualem ſe quoque profiterur, illuſtri exemplo, ſi non ad ſanitatem, & longè maiorum facinorum pœnitentiam, ſaltem ad clementiam, miſericordiamque flectetur? O hominem propriis dignum pœnis, cui alienæ non proſunt! ſua miſeria ad miſericordiam erudiendum, qui aliena ad tantam inhumanitatem accenditur!

At etiam inſurgit in Cenſores ſuos, & qui pedem lapſis impingere auſus eſt, manum ſtantibus & integris admouet, hæreſumque ſuarum iudices, hoc eſt non vnum Mincium, in quem optimum ſapientiſſimumque hominem, ſua iterum mendacia & maledicta renouat, ſed totam Pariſienſem Facultatem, & Illuſtriſſimos Galliæ Archiepiſcopos & Epiſcopos *felibus & tygribus* confert, *in rabiem actos, inſanientes, Barneſianæ*, id eſt hæreticæ, & hæreſiarchicæ *fidei homines, perpetuo carcere dignos*, viliſſimus flagrio deputat. Hiccine zelus eſt qui *in Anglia vinculis coercetur?* Hæccine ſanctitas aut fides, quæ *carceri mancipatur?* Video quidem quem dicas dum *zelum qui Diſcuſſionem ſcripſit, vinculis in Anglia coerceri* gloriaris, Knottum videlicet Viceprouincialem veſtrum, Diſcuſſionis Nicolai Smithæi nomine confictæ ſcriptorem, Anglicano *carceri*, Deo fortaſſe vindice, *mancipatum*; ſed profecto, ſi zelus quem tu hîc ſpiras, Anglicanis vos vinculis conſtringere ſolet, eiuſmodi martyres Eccleſia non agnoſcit, pœniſque quàm laureis digniores putat. *Zelus* iſte *amarus* eſt, *mordens & comedens inuicem; dominationem ſpernens, dignitates blaſphemans.* Hoc zelo *nemo patitur vt Chriſtianus, ſed vt maledicus & homicida*; Imò, ſi tuis verbis vti licet, vt *feles* patitur & vt *tygres*, nec Anglicanis ſolùm, ſed Romanis carceribus dignus eſt, ac Barneſio dignior, quem tanta merita in illam arcem non extulerunt.

Iacob.3.
Galat.5.
Ep.Iud.v.8.
1.Pet.4.

Digitized by Google

IESVITA.

NEc video quî Reuerendiſſimus Chalcedonenſis, qui ſe dicit Paſtorem Angliæ cum plenitudine iuriſdictionis Epiſcopalis, potuerit animabus Catholicorum peius conſulere quàm confugiendo ad Cenſores, quos Richeriana & Barneſiana labe infectos eſſe nouerat, vel ſcire debebat. Quid eſſe poteſt à Paſtoris charitate magis alienum, quàm ſedis Apoſtolicæ hoſtium ouina pelle tectorum, imò vix tectorum, ſed ſuum odium nimium quàm palàm oſtentantium doctrina imbuendos Catholicos tradere, qui pro ſummi Pontificis autoritate patiuntur? Prudentes certè iudicabunt, hoc facto cum ſuæ cauſæ tetram labem intuliſſe, iuſtamque cauſam Laico-catholicis præbuiſſe ab eo ſibi cauendi, etiamſi conſtaret eſſe legitimè conſtitutum. Nam Pariſienſem Vniuerſitatem, præ cæteris, Pontificiæ poteſtati eſſe iniquam ſi neſcit, intolerandæ ignorantiæ eſt, nec poſſunt homini ita rerum inſcio animas tutò committere: ſi verò nouit, ibi aquam Catholicæ doctriuæ, quoad Pontificiam poteſtatem, turbidè fluere venenoque infici, quàm pernicioſum conſilium Catholicorum animos Cenſurarum illius Facultatis reuerentia imbuere?

RESPONSIO.

REVERENDISSIMVM Epiſcopum Chalcedonenſem petulantiſſimis conuiciis à te conſcindi, Pariſienſis Facultatis odio, non miramur, qui illius ipſius Reuerendiſſimi Epiſcopi odio, Eccleſiam Anglicanam à vobis improbiſſimè conſciſſam laceratamque cernimus. Non miramur rurſus eam eſſe Ieſuiticæ Societatis virtutem, eum vigorem, eam diſciplinam, vt in Eccleſiæ Epiſcopos, in Epiſcopum à ſede Apoſtolica miſſum & ſelectum, in probatiſſimam, & ſedis Apoſtolicæ, totiuſque Eccleſiæ ſtudioſiſſimam Facultatem facinora iſta ex ea prodeant, quæ nulla non ſolùm religioſorum ac piorum, ſed ſæcularium profanorumque hominum ſocietas vnquam extulit, nec impunita ferret, nedum laudaret, ac plauderet. At confidentiam impudentiſſimam, & furorem imprudentiſſimũ in Ieſuita ſcriptore, & in triumphante Societate miramur. Nam ſi Epiſcopo Chalcedonenſi fraudi, & crimini eſt ad Pariſienſem Facultatem confugiſſe, quanto maiori eſſe debet, eiuſdem Facultatis Theologos ante ipſum fraudulenter ambiiſſe, vt ea ſuo nomine probarent, quæ poſtea cum tota ſimul Facultate exploſerunt? Cur ſimulant audaciſſimi Ieſuitæ, ſe ad eiuſdem Facultatis præſidium non prius etiam confugiſſe? Imò cur ſimulant, ſe fraudibus, & fallaciis librorum ignotorum, & inuiſorum clancularias approbationes à Theologis Pariſienſibus non flagitaſſe, quorum apertè editorum & excuſſorum legitimam damnationem, ab vniuerſa Facultate, & ab Antiſtitum cœtu Clerus Angliæ poſtulauit? Cur verbis accuſant, quod facto probarunt? Cur ſe feciſſe diſſimulant, quod fecerunt, & deterius nocentiuſque

Digitized by Google

moliti ſunt? Cur accuſant, quod aſſequi nequiuerunt, & quod ſi conſequi potuiſſent, eadem, qua argunt, ſuperbia extuliſſent? Hæc ergo ſit confidentia illa impudens, qua quod Reuerendiſſimo Epiſcopo Chalcedonenſi probro vertunt, id ipſi ante illum inſidiis fucoque conantes repulſi ſunt. Nec enim Epiſcopus Cleruſque Angliæ de hoc toto negotio, ad Facultatem, vel ad Illuſtriſſimos Epiſcopos retulerunt, niſi vt admotas in ſuam Eccleſiæque Anglicanæ labem Pariſienſi Facultati inſidias diſcuterent, vt etiam antè monuimus.

Furoris autem imprudentia grauis eſt, quòd vt Reuerendiſſimum Epiſcopum in populi Anglicani oculis conculcent, vilemque & deſpicabilem efficiant, reuerentiaque debita ſpolient, & vt immane in Pariſienſem Facultatem odium exſaturent, adiiciunt prudentes non dubitaturos Epiſcopum eo quod huius Facultatis iudicium expetierit, *ſuæ cauſæ tetram labem intuliſſe, iuſtamque cauſam Laïco-catholicis præbuiſſe ab eo ſibi cauendi, etiamſi conſtaret eſſe legitimè conſtitutum.* Enimuero *prudentes*, non prudentia Ieſuitica & Moliniſtica, quam Deus odit, ſed Chriſtiana & ſimplici, qualem præcepit, dubitare non poterunt, quin hoc dicto Ieſuita Floydus ſui animi virus, ſociorumque in hoc negotio conſilia, ante omnium conſpectum effuderit. Quid enim aliud eſt, Epiſcopum Chalcedonenſem, Pariſienſem Facultatem conſulendo, iuſtam præbuiſſe cauſam Catholicis Angliæ ab eo ſibi cauendi, quamuis legitimè conſtitutum eſſe conſtaret, quàm Ieſuitas ſic affectos eſſe in hac cauſa, vt Pontificis Epiſcopum in Anglia conſtituentis decreta pro nihilo ducant, & ad animi ſui libidinem eludere, & exſibilare parati ſint? Quid aliud eſt quàm Pontificum conſtitutiones affectuum ſuorum ludibriis ſubiicere, vt ita demum valeant, ſi eis blandiantur aut conſonent; eiiciantur & irritentur, ſi diſcrepent, aut non arrideant? Nam quia Pariſienſem Facultatem oderunt, quia odij magnitudine præpediti de ea benè ſentire, aut commodè loqui non poſſunt, de qua eſt eximia & excellens plurium iam ſæculorum toto orbe opinio, & ipſa Ieſuiticarum hæreſum damnatione, inclaruit ſplendidiuſque refulſit Eccleſiæ, ſcribere non dubitant Epiſcopum, quem à ſummo Pontifice conſtitutum conſtet, fugiendum, & cauendum eſſe, & quaſi lupum ouina pelle contectum, non quaſi Paſtorem habendum, hoc ſolo quo tantam Facultatem conſulat, id eſt hoc ſolo, quo Ieſuitarum affectibus diſſentiat, eorumque odiis refragetur. O impudentem in Epiſcopos; impudentiorem in ſummum Pontificem Societatem! quæ ſe tantas per Angliam tragædias concitaſſe, & Breuia Pontificia indignis modis luſiſſe docet, vt cupiditatibus ſuis obſequeretur, & vota ſua perficeret. Nam qui hæc quæ nunc profari audent, animis concipere potuerunt, hos patet nihil voluntatibus ſuis habere antiquius, ſtudiiſque domeſticis omnia poſteriora ducere. Quid quod non in vnum Pontificem, ſed in omnes penè, qui Eccleſiam ab ſchiſmate Anglicano ineunte rexerunt, impij ſunt? Nam ſi Reuerendiſſimus Epiſcopus Chalcedonenſis, ob conſultam ſemel Pariſienſem Facultatem auerſandus eſſet, quamuis legitimè conſtaret eſſe conſtitutum; multo magis auerſandus fuit Reuerendiſſimus piæ memoriæ *Guillelmus Bishop* à Gregorio XV. primus in Angliã miſſus Epiſcopus, cùm in hac Facultate Theologicis diſciplinis excul-

Digitized by Google

tus, lauream doctoralem tandem accepiſſet, in eaque diu floruiſſet. Imò longè magis auerſandus fuit cauenduſque ipſe Pontifex, quòd hanc Facultatem non ſemel conſuluiſſet, vt Epiſcopus Chalcedonenſis, ſed hominem in ea educatum, eiuſque doctrinis non ſolùm diu imbutum, ſed in eas de more iuratum, ex eius potiſſimum ſinu ſelegiſſet, cui gregem Anglicanum paſcendum, regendumque permitteret. In hoc Pontificis conſilium cadunt omnia Ieſuitarum in Epiſcopum Chalcedonenſem conuitia, & vehementius omni ratione validiuſque cadunt; *non potuiſſe animabus Catholicorum peius conſuli, nihil eſſe poſſe à Paſtoris charitate magis alienum, quàm ſedis Apoſtolicæ hoſtium ouina pelle tectorum, imò vix tectorum, ſed ſuum odium nimium quàm palàm oſtentantium, doctrina imbuendos tradere Catholicos, qui pro ſummi Pontificis autoritate patiuntur. Iuſtam fuiſſe cauſam à tali Pontifice ſibi cauendi. Nam Pariſienſem Vniuerſitatem, præ cæteris, Pontificia poteſtati eſſe iniquam, ſi neſciret, intolerandæ ignorantiæ fuiſſe, nec potuiſſe homini ita rerum inſcio animas tutò committere;* & ita deinceps de reliquo impurè latrantis Floydi boatu, impudenti, impio, ſchiſmatico, quo deferendus fuiſſe pronuntiatur, pro Ieſuiticæ maleuolentiæ impetu non ſolùm conſtitutus à Romano Pontifice Epiſcopus, ſed ipſe ſummus Pontifex, Gregorius XV. quod ex Pariſienſi Facultate Theologum Facultatis Doctorem, Angliæ Epiſcopum delegiſſet, & eum Epiſcopum quem iſti ipſi laudibus plerumque cumulare coguntur, plerique etiam ſanctum vocant. Quid enormius, quid ſtolidius tanto in Pariſienſem Facultatem furore Ieſuitarum? Nec porro in Gregorium ſolùm Pontificem, ſed in pleroſque alios improbi & blaſphemi ſunt, qui cùm maximas ſacerdotum in hac Facultate ad Theologiæ ſcientiam eruditorum copias, ad Anglicanæ meſſis culturam, iam inde ab initio ſchiſmatis, ſummiſerint, etiam ante Ieſuitarum in Angliam appulſum; profecto fugiendi ipſi, & cum immiſſis cultoribus vehementer cauendi fuerunt, autore Ieſuita, vniuerſo gregi Anglicano, etiamſi verè miſſos conſtitutoſque conſtaret, quòd ex ea Facultate prodirent, ex eaque mitterentur à Pontifice, hodieque paſſim mittantur, quam ſummo Pontifici iniquiſſimam & hoſtium ouina pelle tectorum, imò vix tectorum pleniſſimam eſſe conſtaret, nec ſine intoleranda ignorantia neſciri poſſet. Vix ergo ſanctiſſimo Vrbano VIII. firmum Pontificatum relinquent, & vbi paululum impietate proceſſerint, & ea in Eccleſiam vniuerſam audere, quæ in Anglicanam auſi ſunt, voluerint, præclarum commentum inuenerunt, quo Eccleſiam ab ea Catholicam, vel vniuerſam auertant, vel in partes dilacerent, quemadmodum Anglicanam ab Epiſcopo Chalcedonenſi ſegregarunt. Tanta eſt iſtorum hominum in ſtrophis, in argutiis, in ludibriis, quibus ſuas libidines inuoluant, concinnandis licentia, & impudentia: quæ ſi eis impunè fuerit, monſtra alit, quibus olim omnis Eccleſia percellatur. Caueant ſibi potius à falleciſſimo, & infidiſſimo hominum genere, non dico fideles Angliæ laïci, ſed Epiſcopi, ſed Antiſtites, ſed Pontifices, ſed Eccleſia Catholica, à quorum maiori labe diu abeſſe non poterit horum infinita potentia, & audacia, niſi maturè prematur, & in ordinem, exemplo quopiam publico, & illuſtri ſeueritate cogatur. Nam Reuerendiſſimum Epiſcopum Chalcedonenſem, non ſolùm à ſede Apoſtolica miſſum, & Pontifici probatiſſimum, & doctrina

Digitized by Google

ctrina virtuteque præſtantem, fama celebrante, norunt Catholici Anglicani, ſed ipſi in ſcammate & ſtadio paſtoralibus officiis & Epiſcopalibus virtutibus illuſtrius emicantem experti ſunt, quàm vt vllis circulationibus Ieſuitarũ, de ſumma illius in omni genere præſtãtiæ opinione, dejici poſſint.

Facultatem verò Pariſienſem tam ſuis contumeliis obſcuriorem efficere nequeunt, quàm nec encomiis ſplendidiorem; cuius fama tam altis defixa radicibus, & tanto ſplendore in ſublime proiecta eſt, & quaquauerſus diffuſa, vt procaciſsimorum obtrectatorum petitiones magis obſcuret, quàm ab iis contingi poſſit. Nec eorum præconia requirit, nec maledicta formidat; quia Moliniſticam Societatem in vtriſque iuxta contemnẽdam ſuſpectamque eſſe nouit, feruereque *coniurationem Prophetarum in medio eius, qui pro varia rerum ſuarum affectione interficiunt animas quæ non moriuntur, & viuificant animas quæ non viuunt, mentientes populo credenti mendaciis.* Quare ſicut Deus Iudæorum peruicaciæ, denuntiauit ſe *maledicturum benedictionibus eorum;* contrà prædicare licet, & eum, & cum eo probum quemque benedicturum maledictionibus Ieſuitarum, *quia inter ſanctum & profanum non habuerunt diſtantiam, & inter pollutum & mundum non intellexerũt.* Nam Pariſienſem Facultatem quanta peruerſitate & inſania indigniſſimis conuitiis afficiant, Pontificięq; poteſtati iniquam, veneno infectam, hoſtem ouina pelle tectum, nec benè tectum appellent, non iam ſanorum hominum totiuſq; orbis iudiciis, ſed ipſa ſodalium tuorum profeſſione declaratur, qui in grauiſſimis de praua ſcriptorum ſuorum doctrina iactationibus & anguſtiis hoc vno perfugio vſi ſunt, vt ſe Theologicæ Facultatis doctrinæ aſſentiri, eique per omnia ſubſcripturos eſſe profiterentur. Quas eorum profeſſiones toties ſupremus Senatus, toties Academia, toties ampliſſima Galliæ conſilia audierunt, vt nec illuſtrius quicquam eſſe poſſit, nec ipſi præſentius ſibi numen, certiuſq; palladium in rebus dubiis experti ſint, quàm eius Facultatis fidem, & eius doctrinæ autoritatem, quam tu tanta improbitate traducis. Quid ergo? Sodales etiam tuos pernicioſæ, venenatæ, lupinæ, impiæ Facultatis, doctrinæq; contagione fœdatos potius dices, quàm te eorum nequiſſimum ſtultiſsimumque fateare? Taceo ingratitudinem, qua Facultatem Societatis totius veſtræ, primorumque illius parentum magiſtram proſequeris. Taceo illam quoq; qua egregias in Angliam, Scotiam, Hiberniam Epiſcoporum, Paſtorum, Sacerdotum acies quotidie inſtruentem remuneras. Tibi enim ita multa condonari neceſſe eſt promiſcuè ad ſingula corruenti, vt etiam poſt largiorem indulgentiam ſordidiſsimus, nocentiſsimuſque maneas, nec vlla, vel purgando tibi copia, vel caſtigando ſufficiat. Pariſienſem certè Facultatem poteſtati Pontificiæ, præ cæteris, iniquiorem nullo autore ſcripſiſti, ſed impudens maledictum ex eodem fonte vnde nefandas illas hæreſes deprompſiſti, commentus es. Reueretur, colit, amat, non adulatur, non illudit Pontificiæ amplitudini, vt tu toto hoc opere, Pariſienſis Facultas; ſua denique illi omnia poſtponere parata eſt, non veritatem, non candorem, cuius imminutione dedecorari videt ſedem Apoſtolicam, veritatis & ſinceritatis vindicem, non honeſtari vel extolli. Si tanta eius commoda in iis agerentur, in quibus à vobis non fauere dicitur Pontificiæ Majeſtati, quanta veſtra agunrur in iis, in quibus illi fauentes videri cu-

Ezech. 13.

Malach. 2.

Ezech. 22.

Digitized by Google

pitis,liceret ſuſpectam habere ipſius in illam animi fidem, quam prauæ cupiditates à recta in eam æquitate abſtrahere potuiſſent. Nunc cùm nihil eiuſmodi excogitare poſſitis, ſenſuum veſtrorum latebras potius explorare deberetis, quàm ei ſine argumento temerè maledicéque obloqui. An D. Thomæ doctrina totaq; Prædicatorum familia infeſta D. Virgini & iniqua dicenda eſt,quia eam à peccato intactam non facit? An vos in eam religioſiores,quia facitis? An idem ſanctus, idemque ipſius ordo in Chriſtum iniqui,& infeſti, quia illum in cœlo ſimul & in terris, propria ſpecie ac forma, præſto eſſe poſſe negant? An vos amiciores,quia fatemini? Et vt de Pontificia poteſtate dicam; An vos in eam duri & acerbi,quia Epiſcopos eius vicarios eſſe, ab eaque ad nutum abdicari poſſe inficiamini? An fidelior & amantior D. Bonauentura,qui prius docuit;Paludanus,qui poſterius? An in eandem æquiores Canoniſtæ,qui ei temporalia omnia & ſpiritualia omnia æquè ſubjiciunt,quàm vos qui non niſi indirectam in temporalia poteſtatem agnoſcitis? Nolite nugas agere apud eruditos,quibus facilius leuitatem futilitatemque veſtram,quàm Pariſienſis Facultatis hoſtilem animum, aut vllam in ſedem Apoſtolicam iniquitatem probabitis. Multa illius fidei, amoris, obſeruantiæ, & in difficillimis omnium calamitoſiſſimiſque temporibus,ſtudij ac zeli pignora habet ſancta illa ſedes,diu antequam Ieſuitæ naſcerentur illuſtria,& in luce orbis conſtituta,quibus paria (quod ſine inuidia dicere liceat in tam horrédæ duntaxat contumeliæ depulſionem) nec ab vlla alia Facultate, nec ab vniuerſa quantumcumque ſuas operas venditet,Ieſuitica Societate percepit. Quot ab ea præfocatæ tum veterum, tum nouorum in Petri ſedem hæreticorum, Lutheri, Caluiui, Melanthonis, Pleſſæi, Antonij de Dominis,aliorumque peſtes? Quot in expugnandis per præcellentiſſimos Theologos ſuos eorum munimentis, fundendiſque per vniuerſas,non Gallici ſolùm imperij,ſed exterorum longinquorumque regiones,paſtoribus & athletis ſuſcepti labores? Quot ſedi ipſi Apoſtolicæ ſuppeditati ſummi Pontifices, Cardinales, Epiſcopi,viri in omni genere præclariſſimi? Vereor ne ſeriò nimis agere videar aduerſus hominis,cui nihil dicere,ſed maledicere & ſæculorum omnium lucem maleuolentiæ ſuæ caligine obruere propoſitum eſt, vaniloquam temeritatem, cuius confutationi ſtudioſè incumbere penè æquè putidum eſt, & tantæ Facultati iniurium,quàm eâ in illam irruiſſe. Vnum Ieſuitis dabitur,vt fallaciis ſcilicet ac ludibriis audacius appetere norint ſedem Apoſtolicam,vt ei aſtutius ſe obtrudant,vt eius Martyres ſe vocent,vt eos ſe faciant qui *pro ſummi Pontificis autoritate patiantur*,quaſi ſummi Pontificis gratiam ipſa morte aucuparentur,& eius nomine Martyria peterent. Hanc iis in colenda ſede Apoſtolica æmulationem & ambitum facilè concedet,non ſolùm Pariſienſis Facultas, ſed modeſta omnis Catholicorum mens,quæ vbi ob fidem Primatus ſummi Pontificis aſſerendam ſanguinem fundere oportebit, non pro ſummi Pontificis autoritate ſe pati gloriabitur, ne dedecorare Pontificem, hæreticorumque mendaciis, qui eum à Catholicis pro Deo haberi dicunt, ſuo ſanguine ſuffragari videatur, ſed pati pro Chriſto, pro Euangelio, pro fide Primatus diuinitus inſtituti;Martyriique gratiam & mercedem,non ab hominibus,ſed à Chriſto Martyrum principe, totam ſolidamq; expectabit.

Digitized by Goo

IESVITA.

OCTAVA CAVSA.

Affectatus error, ſeu craſſa credulitas.

QVOD Hieronymus dicit, profeſſas inimicitias ſuſpicionem habere mendacij, verum eſſe, quis mentis compos ignorat? Quid à ratione fingi poteſt magis alienum, quàm Catholicos autores, de fidei non tantùm profeſsione, ſed etiam defenſione laudandos, damnari inauditos, inimicis, & accuſatoribus, & teſtibus? Hinc apparet, Cenſura quàm craſſo ſit errore notabilis, in propoſitiones lata Anglico ſermone ſcriptas, ab inimicis collectas, & in Latinum verſas. Damnarunt libros inauditos, quia linguam, qua loquebantur, audire, hoc eſt, intelligere non poterant; lingua ſcriptos ignota proſcripſerunt, velut impia, blaſphema, hæretica continentes, interprete inimico. An neſciebant Scotum Anglumque ſacerdotem, & eum quem vocant ſapientiſsimum Magiſtrum in cauſa reuerendiſſimi Chalcedonenſis Regularibus immani obtrectandi ſtudio aduerſari? Si fugit ipſos quantum obtrectatio excæcet oculos inuidorum, audiant ſanctum Gregorium monentem? *Quid aliud detrahentes faciunt, niſi quod in puluerem ſufflant, atque in oculos ſuos terram excitant, vt vnde plus detractionis perflant, inde magis nihil veritatis videant.* Cæcos cæco impetu ſequuti in foueam inciderunt. *Lib. 1. aduerſ. Ruffin.*

RESPONSIO.

DE cæcis, aut inuidis nulli abſurdius, quàm cæci, & inuidi iudicant, &, vel ſine duce, in foueas ruunt. In bonis quippe, iudices iis, quos iudicant, ſimiles eſſe neceſſe eſt; in malis, diſſimiles. Alioquin, & de bonis mali, & mali de malis periculosè iudicant. In foueam tamen non hoc loco cadit Ieſuita Floydus, ſed ab ea, in quam multò antè collapſus eſt, emergere nequit, hæretque ac voluitur in luto eodem. Nam quæ in interpretes noſtros iterum dicis cauſa inculcat, abſurdiſſimæ illæ ſunt querimoniæ, quas ſuprà ſæpè confodimus, & in communem mendaciorum illius foſſam, cloacamque contruſimus. Qua confidentia interpretes noſtros crimine falſi petat, nemo locupletior teſtis quàm ipſe eſt, qui ex omnibus damnatis propoſitionibus duas tantum reprehendit, & in iis duo verbula, quorum alterum malè verſum, alterum ad libri calcem emendatum fuiſſe contendit; quàm friuolè, ac ridiculè, ex ipſa locorum inſpectione, noſtraque diſpunctione perſpicuum eſt. Cætera omnia ſilentio comprobat ſuo, nec vllam de verſione controuerſiam facit, quamuis nulla effugia, nullas rimulas, nulla parerga prætereat, quibus rem implicari,

Digitized by Google

& tenebras ſpargi poſſe putet: Vt intolerandum audaciſſimumque ſit tòties culpari verbis eos interpretes, qui tam luculentè factis purgentur. Sed quamuis multo iis plura vitio dediſſet, qua mente poſtulare poſſet, ſibi potius de vera ſermonis Anglicani ſententia, quàm illis, fidem haberi? Si enim illi indigni fide quia Ieſuitarum inimici, quî tandem digniores Ieſuitæ, amici, ſodales, autores Smithæi & Danielis, Ieſuitarum, adeoque ſuæ cauſæ propugnatores? Cur potiores vel ad teſtificandum, vel ad iudicandum amici & fautores de amicis, quàm inimici & obtrectatores de inimicis? Vbi Ieſuiticus vigor? Vbi acumen? Vbi prudentia? Quis eodem cuneo euerti non videt interpretationes eorum, quo illi noſtras euertunt? Eodemque argumento ſtultum eſſe iis interpretantibus fidem adhibere, quo interpretibus noſtris credendum negant? Equidem tibi nemo prudens credat fidátve, Ieſuita Floyde, non ſolùm quia fide cares, ſed quia eò ad extremum decidiſti, vt hoc vnum de ſapientibus reliquum habeas, quod aſſiduè *in aſtutia tua perſpicuè comprehendaris.* 1. Cor. 3.

Nam tantum abeſt vt noſtri interpretes veſtris poſtponendi ſint, vt eorum paſſim interpretatio, dum à te non reprehenditur, id eſt, dum à te probatur, in iis videlicet propoſitionibus, quas ex profeſſo ventilaſti, veſtrorum interpretum lenocinia & fraudes, ipſa diſſimilitudine, coarguat. Multa auferunt [a] quæ noſtri habent: multa addunt [b] quæ non habent: multa molliunt, [c] fingunt, interpolant, tam grauia, & momentoſa, & ad caput plerumque rei de qua quæritur attinentia, vt ſi ea noſtri ex fide non tranſtuliſſent, tu, pro tuo in illos animo, nec verbis, nec clamoribus peperciſſes. Vnde fit, teipſo iudice, vt non ea noſtri mutauerint, ſed tui peruerterint. Quid quod conceptis verbis, Anglica tua interdum exponens, eos falſi manifeſtè conuiciſti, ea te non expreſſiſſe confitens [d] quæ illi apertiſſimè expreſſerunt? Quo nomine iſtam eorum tum ſua nequitia prolapſionem, tum tua ſimplicitate deprehenſionem afficies? In vtris *affectatum errorem, craſſamque credulitatem* hærere iudicabis, in iis qui interpretes tuo quoque iudicio probatiores audierint, an in te qui eos potiſſimum probari velis quos tuopte teſtimonio iugulaſti? Quæ tua craſſities eo pinguior, interpretumque tuorum prauitas eo clarior eſt, quòd tu homines tibi deditos & tua ſola causâ fraudibus incumbentes prodidiſti; illi ab eo ſocio cuius per fas nefaſque defenſione bonorum virorum officium vilius habuere, improbi ac nefarij declarati ſunt. Vide ergo ſodes quo loco haberi debeas, qui nec interpretes noſtros accuſare, nec tuos defendere noris, & dum in Pariſienſi Facultate *craſſam credulitatem* arguis, quòd iis de te crediderit quos tibi inimicos fuiſſe prædicas, *craſſiorem incredulitatem* tuam demonſtres, qua iis, quos ita non inimicos expertus es vt tuis quoque fautoribus fideliores tibi fuiſſe oſtendas, fidem haberi nolis.

Cæterùm librorum veſtrorum interpretationem Latinam à nullo homine ſuſcepit Pariſienſis Facultas, quem vobis inimicum dicere poſſis, niſi Illuſtriſſimos ac Reuerendiſſimos Galliæ Antiſtites, aut tibi quem non norunt, aut tuæ Societati, cui plus etiam interdum, quàm vobis neceſſe ſit, indulgent, inimicos habeas. Ab Illuſtriſſimis enim Epiſcopis, non ab Anglis,

a *Vid. 3. propoſ. tit. 1. de Eccleſ. & 7. tit. 2. de ſacr. Confirm. propoſ. vlt. tit. 4. de Hierarch. & regul. &c.*

b *Vid. prop. 5. tit. 2. de Cõfirm. & 4. tit. 3. de Epiſcopis & Curat. & 7. eiuſdem tit. & 8.*

c *Vid. prop. 2. tit. 1. de Eccleſ. & 4. tit. 2. de Confir. & 9. tit. 4. de Hierarch. & 10. & 11. eiuſdem tit. & 1. ac 2. tit. vlt. Similia paſſim occurrūt in verſione Latina diſcuſſionis Smithæi.*

d *Vid. Spõg. ad prop. 13. tit. 4. de Hierar. & regul. & noſtram reſponſ. Item Spong. ad propoſ. 3. tit. 1. de Eccl. & noſtram quoque reſp.*

aut Scotis, quos ais, ſacerdotibus, libri vtriuſque interpretationes accepiſſe ſe profitetur Facultas, eorum ſumptu prudentiaque curatas, eorum etiam obſignatione ad ſe tranſmiſſas, *vt verſioni fides haberetur*. Quare ſi *affectatum* vllum *errorem*, aut *craſſam credulitatem* imputes Pariſienſi Facultati, aſſectatum errorem, craſſamque credulitatem eam ſcilicet dicas neceſſe eſt, quòd Illuſtriſſimorum tot Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum teſtimonia ſuſceperit. *Cenſura pag. 7.*

Illuſtriſſimorum verò Antiſtitum in librorum iſtorum interpretatione procuranda prudentiam & cautionem à tuis cauillatiunculis ſuprà vindicauimus. Ea enim ſolicitudine ac ſolertia in illa exploranda, tentanda, cum ſingulorum ſeorſim interpretum repetitis ex tempore interpretationibus paſſim conferenda, verſati ſunt, vt difficillimum fuerit cuicumque inimicorum verſutiæ, tantam diligentiam perſpicaciamque fruſtrari; minimeque mirandum ſit, eiuſmodi interpretationem ab iis prodiiſſe, quæ tuò ipſo iudicio cæteris longè antecellat, & ab omnium fideliſſimis tibique amiciſſimis confecta videatur. Quare omitte fictas illas quiritationes, damnatos eſſe libros inauditos, lingua ignota ſcriptos, inimicis accuſatoribus, ac teſtibus cognitos; Quæ in tanta rerum luce non innocentiæ ſimulandæ locum, ſed pertinaciæ impudentiæque illuſtrandæ faciunt; vt tibi ſine defenſione huiuſmodi damnari honeſtius fuerit, quàm eam purgationem aſciſcere, vnde nocentior odioſiorque exiſtas, & omnes perditiſſimi rei numeros implere videaris. Nam culpare non potes quod libros damnarint lingua ſcriptos quam non noſſent, niſi eodem crimine inuoluere velis maximos & clariſſimos pleroſque Romanos Pontifices, Damaſum, Cæleſtinum, Leonem, Gregorium, Vigilium, Nicolaum, alioſque plures quos ſua ipſorum teſtificatione Græcè neſciſſe conſtat, & de maximis tamen grauiſſimiſque rerum ſcriptorumque Orientalium, & Synodorum œcumenicarum ſententiis, aliena interpretum fide, iudicaſſe, tum probantes, tum reprobantes dicta ſcriptave Græcorum hominum, vt antè demonſtratum eſt. Ac ſanè ſi librorum veſtrorum nulli futuri ſint idonei iudices, niſi qui Anglica ſuo marte percipiant, creandi ſunt videlicet noui homines, & acceleranda poſt futurorum progenies, cùm eorum qui nunc Eccleſiæ rebuſque fidei præſunt, nullum eſſe conſtet Anglicè peritum, qui ad illum modum de hac cauſa decernere poſſit, ne quidem ſummum Pontificem, ne quidem Eminentiſſimos Cardinales; adeoque Ieſuiticis hæreſibus nullum toto orbe idoneum iudicium eſt, earumque legitima cognitio, quòd ipſi vnicè optant, ad ſeros nepotes amandari debet. Iudicabunt hi quidem de earum architectis ac fautoribus, & magis ſeuerè, & minus inuidioſè, quàm homines qui nunc ſunt; nec minoris hanc ætatem ignauiæ damnaturi erant, ſi flagitioſiſſimas nouitates ſilentio paſſa eſſet, quàm earum patronos audaciæ, ac prauitatis. Noli, quæſo, tam ſtolidè tergiuerſari, nec tantam cauſæ tuæ nequitiam prodas, vt eam tueri non poſſis, niſi omnes tota Eccleſia iudices, omnes teſtes, omnes accuſatores, interpretes denique omnes ſubmoueas. Si enim iudices Anglicè ſcientes requiras, nulli ſunt; ſi accuſatores, ſi teſtes, ſi interpretes eſſe nolis Sacerdotes, aut Clericos Angliæ, quaſi Epiſcopo Chalcedonenſi addi-

Vid. ſuprà in reſponſ. ad Querim. Et Vigilium in Conſtit. de tribus Capit. circa finem. tom. 2. Conc. part. 2. Nicolaï I. ep. 7. initio, & ep. 8. ad Michaelem Imper.

Digitized by Google

ctiores; ne Clerus quidem, aut Epiſcopus Regulares vllos, nedum ſodales tuos, probare poterit; niſi quod in te iniquum cenſes, id in eos æquum prætes, & iniuriam facere, quàm ſubire malis. Quid ergo eſt? nempe, vel ſodalibus tuis teſtibus & interpretibus iudicari cupis, vel omnium iudicum ora conticeſcere iubes, omnibus, qui de te vera dicere, vel audire ſuſtineant, inimicitias denuntias, hoſtes profiteris; quaſi hæreſibus tuis vnum illud ad extremum ſupereſſet, vt aut tu totum orbem tui ſtudio infatues, aut omnium, qui hæreſes docuerunt, impudentia, & ſupinitate *craſſiſſimus* toto orbe iudiceris.

IESVITA.

HIs igitur interpretibus, his collectoribus indignare, nobiliſſima Facultas, qui te neſcientem quid damnaris, ridiculam præſtiterunt, vt tibi prouerbium illud Propheticum applicari poſſit, *Concepiſti ardorem, & ſtipulam peperiſti:* nec mirum, quia ex interpretis, & collectoris mendacio concepiſti. Illi ſententiarum particulis ex libro hinc inde collectis, argumentis, probationibus, explicationibus, quæ pertinent ad rem omiſſis, nonnunquam verbis, quæ ſenſum inficiant, de ſuo additis, opinionum portenta fabricarunt, tibique, tanquam Danielis à Ieſu copias, objecerunt. In illa monſtra progenio nobiliſſimæ gentis feruenter inuecta, *ardorem* vtique *concepiſti*; quid pepereris pudet dicere. Reuera enim Cenſuram edidiſti, quæ non monſtra ſed ſtipulas ſiccas perſequitur, hoc eſt, ſententiarum periodos, Authoris vero, viuidoque ſenſu exhauſtas, nonnunquam in menda præli nota & notata ſæuit, ſæpiſſimè nobilium Theologorum, & Patrum dicta damnat; vt iis meritò ſuccenſere debeas, qui te induxerunt, vt magno conatu non niſi magnas nugas egeris, quod in reſponſione, quæ iam ſequitur, non dictum, ſed probatum videbis.

Iſaiæ 33. 11.

RESPONSIO.

QVID ſequentibus Spongiæ tuæ reſponſionibus probaueris, iam ſatis viderunt eruditi; imò quid his octo cauſis, vel abſurdiſſimis conuitiorum, mendaciorum, nugerrimarum nugarum farraginibus inferſeris, ita vident vt iſtam clauſulam mirari non poſſint. Splendent ex iam dictis planiſſima mendacia, quibus orationem tuam, teque ipſum, à vertice ad extrema vſque veſtigia polluiſti ad omnem fœditatem & ſtupiditatem, vt nihil miſerius fuerit, quàm tam informe ſcriptum, vel refellendum fuiſſe ſano cuiquam, vel legendum. Non de te id dici poteſt, quod tu de Cenſoribus, eos ab alieno collectorum, vel interpretum mendacio Cenſuram concepiſſe. Vt monſtroſiorem fœtum ederes, à teipſo concepiſti. Tam abſona enim, tam deuia, tam anomalia, non facilè aliunde, niſi à cerebri tui fœcunditate, ſcaturiant. Hominem minus homini ſimilem, aut ſcriptum ſcriptori ſimilius non memini me videre. Magis dixerim, ne quid ad ominoſæ lucubrationis prodigium deſit, nec ab alio, nec à teipſo conce-

piſti: Non enim omnino concepiſti, ſed ſine conceptu peperiſti monſtrum inuiſum, non ſolùm poſtquam editum eſt, ſed antequam ederetur portentoſum, naturæ inimicum, orbi inauſpicatum, cuius vim & naturam nec alij intelligerent, nec tu genitor caperes. Paſſus enim potius es quàm egiſti, in iſto partu, & paſſus à fortiore te genio; non ab illo *ſpiritalis nequitiæ & aëreæ poteſtatis;* Nihil enim Angelicum ſonat iſta inſulſitas; ſed ab animali, pingui, concreto, à turbida illius partis, qua omnibus animantibus par es, concitatione, & confuſione. Nam cùm corporeos fœtus alij vt animantes generent, literarios vt homines; tu à corporeis quidem, vt homo & religioſus homo, abſtines, literarios vt animal procreas, non mente aut ingenio, ſed ſenſu, cupidine, corporeo impetu, inflammatione naturæ. *Epheſ. 6.*

Hinc ſcilicet *ardorem* iſtum *concepiſti*, quoquo modo concepiſſe dici potes, corpore nimirum non animo; & quod ad monſtroſitatis cumulum facit, cùm naturæ repugnet vt ab ardore ac flamma ſtipulæ pullulent, quæ ab ea potius hauriuntur & abſumuntur; tu tamen ab ardore iſto non ſolùm meras *ſtipulas* (verbis enim tuis vti iuuat) ſed quod magis mirandum ſit, frigidiſſimas *peperiſti. Stipulas* dico non *vero viuidoque tuo ſenſu exhauſtas*, vt tu interpretaris, ſed contrà tuo ſenſu plenas, ſoliditate, bona fruge, communi ſenſu vacuas, vt ſtipulas quæ per inanem aream, ſublata iam meſſe, volitant, & temerario motu, quà leuis aura rapit, in obuios quoſvis incurrunt; quemadmodum tuæ voculæ in ſacram Pariſienſem Facultatem, & in Illuſtriſſimos Archiepiſcopos, & Epiſcopos, nullo talium perſonarum pluſquam aratorum & ruſticanorum reſpectu, irruerunt. Superiora ſatis vidimus. At nunc in hoc loco *ſtipulæ* primùm illæ ſunt, humanæ mentis vigore caſſæ, aridæ, ieiunæ, quòd eam Facultatem *nobiliſſimam* rurſus dicis, quam probris, ſi vera foreht, infamem feciſti; eamque purgare incipis, deriuata in interpretes & collectores inuidia, quam improbam, maleuolam, ſedis Apoſtolicæ contemptricem, Richeriſticæ ac Barneſianæ fidei hominibus refertam, *Cenſuras hæreſeos ac perfidiæ plenas emiſiſſe* buccinaſti. Quæ ſi ita ſunt, næ tu longius quàm ſani hominis cogitata ratio patiatur, tum dementia, tum improbitate progrederis, qui ſcelerum tantorum colluuiem crimine liberare, & aliena fraude imprudentiaque ſuſcipi potuiſſe contendas. Aut ſi aliena fraude, non malæ mentis conſilio ſuſcepta eſt, nulla te res à ſummæ prauitatis & immanitatis conſcientia liberabit, qui homines alieno vitio lapſos, opere non animo noxios, flagitiorum maledictorumque iſtorum cœno turparis. Hæc prima *ſtipula*, fatuitate leuis, craſſitiei pondere grauiſſima.

Altera eſt, quod *collectores & interpretes ſententiarum*, *particulas è libro tuo hinc inde collectas, argumentis, probationibus, explicationibus* nudatas, Facultati objeciſſe, quibus luderetur, & induceretur, aſſeueras. Cuius ſtipulæ inanitate mendaciorumque tuorum impunitas tanta eſt, vt Facultas ipſa in primo Cenſuræ limine palàm conteſtetur, *cùm libellus Nicolai Smithæi Latinè verſus ad Facultatem integer miſſus eſſet ab Epiſcopis Galliæ, cenſuiſſe Facultatem totum codicem per ſelectos à D. Decano Doctores perlegendum, atque examinandum, vt expenſa tota operis ſerie & contextu, authoris mens facilius deprehendere.* *Cenſura pag. 7.*

Cenſura pag 8.

tur, atquè maturior & ſincerior Cenſura de eo ferri poſſet. De tua verò Apologia, de qua ſola hoc loco agis, *Facultas curam D. Decano commiſit, qui poſteriorem hunc librum, vti de priore ſe feciſſe aſſeuerabat, ſelectis quibuſdam Doctoribus aſſignaret, qui à capite ad calcem minutatim, & diligenter diſcuſſo opere damnandas, quæ ſibi viderentur, propoſitiones excerperent, & ſingulas congruis notis afficerent.* Audis clariſſima proloquia Facultatis? Sentis frontis duritiem, quæ tantæ lucis fulgore non concidat? Et verò ſi nihil huiuſmodi declaratum eſſet, quis tamen, cui modò mens ſtipula firmior, in eam cogitationem induci, nedum perſuadendum aliis ſuſcipere potuiſſet, vt tanta Facultas, ſola vnius & alterius ſacerdotis delatione, libros quos ipſa nec excuſſiſſet, nec legiſſet, ſolenni Cenſura turbulentè feriiſſe crederetur? Quis adeo deſipiat? Quis petulantiſſimum Ieſuitam, hunc *nobiliſſimæ gentis genium* eſſe aſſerentem, & nimio in Facultatem furore toti ſimul Gallicanæ genti inſultantem patiatur? O hominem ne Ieſuitici quidem genij compotem! Totum ab aliis, totum à ſe alienum! Nouo quodam & nulli proprio genti genio feruidum! Temeritate ſola & audacia vigentem! Non ſolùm ſtipula, ſed etiam ſtipula leuiorem! Senſiſti, opinor, & ne in poſterum ſentire velis moneo, nobiliſſimæ iſtius gentis genij veram vim, & Gallicanæ fidei virtutem; quæ neque monſtra fingere, neque ab aliis ficta ſuſcipere, ſed à quibuſcumque tui ſimilibus verè genita, quoquo ſe vultu induant, quoquo fuco ſe adumbrent, de tenebris eruere, & valido à diuina fide ac luce robore profligata, rurſum in tenebras detrudere poſſit.

Hoc verò figmento conuulſo, corruunt tum quæ poſtremo hoc lemmate Ieſuita miſcet, ne in veritatem deſinat, qui à mendaciis inchoauit, & per mendacia perrexit, tum quæcumque paſſim ab ipſo, & à ſodalibus eius, in interpretes, in collectores, in accuſatores neſcio quos ſparguntur in vulgus, quaſi Pariſienſis Facultas; & Illuſtriſſimi Antiſtites, non ſuis oculis, non ſuo iudicio ac ſenſu, in Cenſuris ſtatuendis vſi eſſent, ſed ad duorum triumve Anglorum, aut Scotorum ſacerdotum arbitrium ac poteſtatem, totos ſe contuliſſent. Nec pudet ineptiſſimo mendacio Illuſtriſſimorum Antiſtitum, tantæque Facultatis famam carpendo, ſuam proiicere, hoc ſolo commodo, quod dum imperitæ plebeculæ inſulſis fabellis ora ſublinuntur, eruditorum grauiumque virorum animi, in audaciſſimos & obtuſiſſimos fabulatores incenduntur. Nulla in tali commento ratio ineſſe potuit, niſi fortè vt quàm illuſtres ſunt Epiſcopi & Facultas, tam illuſtri mendacio peterentur.

Iam cæteras huius acerui ſtipulas euerramus, in primiſque ſacrilegum illud *Prouerbium* quod malè ſanus artifex *Propheticum* vocare non timet, quaſi temeritati eius ampliſſimorum Theologorum Illuſtriſſimorumquè Epiſcoporum autoritati inſultaſſe minus eſſet, niſi etiam Prophetarum Deique ipſius oraculis illuderet. Nuſquam eſt apud Iſaiam dictum hoc, *Concepiſti ardorem, & ſtipulam peperiſti.* Hæc vera eius oratio eſt, *concipietis ardorem, parietis ſtipulam, ſpiritus veſter, vt ignis, vorabit vos.* Quibus verbis nulla prouerbialis ineſt ſpecies, ſed populus nequam Babylonem mox rapiendus, fulgure Prophetico futuræ tempeſtatis admonetur. Quæ tempeſtas tam dira fore canitur à Propheta, vt reprobæ Iudæorum mentes calamita-

Digitized b

tibus illis nihil inflectantur, aut molleſcant ad diuinæ legis obſequia. Ideo ipſos diuinæ vltionis ardorem concepturos,& ſibi accerſituros, nouamque quotidie improbitatem, quaſi pabulum ſtipulamque illi parituros, ne reſtingui aut remitti poſſit. Tam longè denique ab omni effugiendæ pœnæ præſidio ac ſpe abfuturos, vt ipſe eorum ſpiritus nequam, intimaque ipſorum prauitas, ignis inſtar, eos intrinſecus deuoret, flammam tribulationis incendens, fomitemque illi perpetuum ſuggerens, qua iugiter abſumantur, & ſua ſibi ſupplicia renouent. Quæ apertiſſima infernorum ſuppliciorum imago eſt, quam Propheta illâ indomitorum hominum captiuitate, & inexhauſta pœnarum intrinſecus ſcaturigine, deſcripſit. Non igitur Prouerbiorum ludicra in re tam atroci exquirere debuiſti, nec immanem illam Prouerbiorum ſitim, quam ſuprà in Theologorum quorundam ſcriptis, vnde aliqua huic ſimilia excerpere conatus es, prodidiſti, ad extremum in Scripturas,& in grauiſſima Prophetarum effata inferre, vt eam *ardoribus* & *ſtipulis* & *ignibus* illic flagrantibus, tam ridiculè quàm nefatiè, expleres. Præſtiterat viliſſimam iſtam & abiectam ad plebeïa dicteria procliuitatem tuam, à Societatis popularitate hauſtam, toties infeliciter erumpentem, malèque luxuriantem compeſcere, ne ſe in eum ſaltem Prophetam immitteret, quem propter animi & eloquij principalis generoſam excelſitatem, à ſapore vernaculo, popularique fæce cæteris elatiorem eſſe notum eſt. Vereri debueras, ne verum Prophetæ in Iudæos oraculum magis in te conueniret, quàm ſpurium tuum prouerbium in Facultatem cadere poſſit. Tu enim nõ ſolùm præteritis delictis Deo notis promeritus certò es, vt in iſtam affectuum tuorum captiuitatem,& in errorum hæreſumque tantarum ſeruitutem à Deo dimitterere, ſed in eam delapſus diuinæ iræ *ardorem* nouis flagitiis *concepiſti*, acriuſque incendiſti,& iſta tot conuiciorum, commentorum mendaciorum, tantæ ſuperbiæ, tantæ proteruiæ, qua priores culpas longè ſuperaſti, multitudine ac varietate, quaſi ſtipularum congerie, perpetuum ei pabulum, quo magis ſæuiat & inflammetur, peperiſti, &, quo longius progrediere, paries, ad maiorem tuam Societatiſque tuæ intrinſecus caliginem, extrinſecus ignominiam, ad maiorem verò Dei, diuinæque iuſtitiæ, ac fidei gloriam. Erroribus enim & flagitiis enormibus à Deo percuſſus, qua nulla apud eum pœna maior eſt, non modò ad humilitatem fragilitatiſq; tuæ conſcientiam non deiiceris, vt Chriſtianum decet, ſed altiores erigis ceruices,&importunius inſoleſcis, ceruicoſæ ludęorum ſoboli, & Babylonicis mancipiis ſimillimus. Caue ne tantum *ardoris concipias*, tantumque *parias ſtipularum*, vt *ſpiritus tuus quaſi ignis te deuoret* ac funditus depaſcatur, velut eos quibus Propheta iſta Dei voce minatus eſt, diuina indignatio continuis eorum ſceleribus efferueſcens, captiuitatis laboribus tandem abſumpſit. Caue ne non ſolùm ipſos referas, ſed eos quos illi referebant. *Hæc enim in figura contingebant illis, ſcripta ſunt autem ad correptionem noſtram, in quos fines ſæculorum deuenerunt; vt qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat.* Ac, quod ad præſentis quidem æui pœnam ſpectat, nemini non planum eſt quàm *ſpiritus tuus velut ignis te vorarit*, quàm mentis tuæ aciem turbulentus feruor, & quidam ignis fatuus hauſerit, quàm teipſum diſſolueris, quàm tua dicta vaſtaris, quas ſtipulas pepereris, quas nænias effuderis, vt in re

1. Cor. 10.

Digitized by Google

Prophetæ dictum non vulgati ſolùm interpretis editione, ſed noua non vulgarium interpretum doctiſſimorumque hominum ſententia dirigatur: *Concipietis quiſquilias, parietis ſtipulam, ſpiritus veſter erit ignis, qui conſumet vos.* Nihil enim concepiſti niſi quiſquilias, nihil peperiſti niſi ſtipulas, quibus ille ignis, quo teipſum amas, & Pariſienſem Facultatem auerſaris, ita paſtus eſt, & in eam flammæ altitudinem vehementiamque proceſſit, vt totus intra te feruens, dum aduerſarios te vrere putas, temetipſum conſumpſeris, redactaque in nihilum mente, inania verba, quaſi cineres & fauillas, profuderis. Vide vt ſiſtatur intra hoc ſæculum Prophetici in te oraculi veritas; ac, ne in alterum vſque procedat, lacrymas maturè concipe, quibus ardorem illum quem concepiſti, reſtinguas, totumque animum ita riga, & fœcunda petito cælitus igne, vt & nouus homo illo fias, depoſita non humana ferocitate, & ſolidas perenneſque meſſes, quæ ſempiternis horreis recondantur, *non ſtipulas & quiſquilias* nec futuro, nec præſenti æuo dignas, *parturias.*

Ita Pagninus & Vatablus.

Digitized by Google

SVMMARIA ASSERTIONIS

EPISTOLÆ ILLVSTRISS. AC

REVERENDISS. EPISCOPORVM, EX IPSIS

Aurelij verbis & ſententiis contexta, quæ loco compendij ſimul & indicis eſſe poſſunt.

AVDACIA Ieſuitæ, iam non Vniuerſitatum Societatibus, ſed nec ipſis gentium doctoribus, & Eccleſiæ Patribus parcentis. p.1.

Imitatus eſt non petulantiam modò, ſed artes etiam & verſutias hæreticorum, transfigurans ſe, non in miniſtros tantum, vt ſolent operarij ſubdoli, ſed in ſponſam Chriſti, in Eccleſiam nobiliſſimam & ſanctiſſimam. p.2.

Eccleſia Chriſtus eſt, multo magis Eccleſia patiens, Chriſto patienti non corpore ſolum ac ſpiritu, ſed affectu ipſo, ſpecieque externa congener, veſtigia eius ſequens, paſſiones eius adimplens, verè de mortui cruento latere manans, qualis Anglicana. ibid.

Ieſuitas nobilium amatores. In Eccleſia non multi potentes, non multi nobiles. ibid.

Declaratio Ieſuitarum, nomine nobilium Anglorum propoſita, ab Eccleſiæ Anglicanæ Catholicis exautorata. Nulli penè eorum, nec antequam ederetur nota, nec poſtquam edita fuit, probata; imo & alia publica Anglorum declaratione reiecta. p.3.

Diſiunctionem Ieſuitarum à maxima parte fidelium Anglorum qui illos damnant, eſſe arrogantem, pernicioſam, ominoſam, atque ad ſchiſma viam ſternere. p.4.

Non quemadmodum Eccleſiam ſoli Paſtores referunt, ita ſolos Laïcos referre. Gregem quamlibet magnum, quamlibet connexum, ſine Paſtore non eſſe gregem, ſed diſperſas oues, &c. ibid.

Clerum cum populo non continere Eccleſiam ſi deſint Paſtores, quicunque de Clero adſint, Diaconi, Sacerdotes ſæculares, Regulares. Eccleſia enim eſt grex iunctus paſtori, corpus hærens capiti. Vnde vbi nullus paſtor, nullum caput, nulla Eccleſia reperitur. p.5.

Non paſtores quoſuis cum populo conflare Eccleſiam, ſed ſummos paſtores, vt rex cum ſubditis regnum, Monarcha Monarchiam facit. Eccleſia in Epiſcopo, & Epiſcopus in Eccleſia, inquit Cyprianus. ibid.

Antiquis Canonibus vetitum eſſe, non ſolum Laïcos, ſed etiam quoſlibet Sacerdotes quicquam agere ſine nutu Epiſcopi. p.6.

Fidelibus perſecutionis tempore, maiori opus eſſe grauitate, humilitate, modeſtia, vt Chriſtus paſſurus humilior fuit. Probatur id eximio loco Cypriani. p.7.

Nullos tam acerbè inſequitur Deus quàm Sacerdotum ſuorum contemptores. ibid.

Blaſphemia Ieſuitæ Virgilij auctoritate innixa. ibid.

Quàm ſtultè atque impiè aſſumat ſibi ſermonem illum confidentiorem B. Iob, cùm acres illæ eiuſdem cum Deo poſtulationes ſingulari diuinæ gratiæ motu à Spiritu ſancto expreſſæ fuerint, vt illuſtri & inuſitata quadam imagine innocentiam Chriſti paſſuri præmonſtrarent. p.8.

Eximias illas actiones Prophetarum minime ad vulgarium hominum exemplum eſſe transferendas. ibid.

Eccleſias ſine Epiſcopis vocari Paſtoribus deſtituras, viduas ac ſine viro. p.10.

Pontificis dignitatem à Ieſuita fallacibus blanditiis in rem ſuam compoſitis prodi verius quàm attolli. p.11.

Explicatur axioma illud, Præcepta affirmatiua obligant ſemper, ſed non pro ſemper. Ita adultos qui ſine baptiſmo moriuntur, non omnes eſſe diuini iuris

Digitized by Google

Violatores, etiamsi non eis penitus impossibilis fuerit eius susceptio. Ita Valentinianum Augustum sine baptismo mortuum in cœlo locat Ambrosius. ibid.

Fœda adulatio & pugna Iesuitæ. Difficile esse adulationem ac typhum in vno capite pacificè consistere, quoniam adulatio omnia alteri defert, typhus omnia sibi rapit, &c. p.31.

Insignia merita Ecclesiæ Gallicanæ in Anglicanam. Et primùm de Germano Altisiodorensi,& Lupo Trecensi Episcopis. ibid.

Germanum Pelagianos illam opprimentes miraculis ac disputationibus fregisse, victoriamque de barbaris hostibus reportasse immissis in eos integris baptizatorum ac neophytorum exercitibus, sola voce alleluia armatis. p.14.

Ecclesiam Gallicanam Hybernis dedisse S. Patricium, S. Martini affinem, S. Germani discipulum, Hyberniæ Apostolum. ibid.

Iesuitas ad gloriam Monachos esse velle, ad humilitatem horrere. p.15.

Ante Augustinum & socios eius à D. Gregorio in Angliam missos, fuisse in ea Bertham reginam catholicam Clotarij primi, regis Francorum filiam, cum Luidhardo Episcopo, qui præcursor & ianitor venturi Augustini vocatus est. ibid.

Augustinum & socios non Gallicanis solum interpretibus, sed etiam Gallicanis sacerdotibus laborum sociis instructos fuisse, & ab Episcopis Galliæ, regibusque Francorum omni humanitate adiutos. p.16.

Gregorium reginæ Brunichildi hoc testimonium præbere, vt eius post Deum auxiliis, verbum in Anglia prædicationis innotuisse confirmet. ibid.

Non radicem solùm & caput Episcopatus hierarchiæque Anglicanæ, Augustino à Galliæ Episcopis ordinato, ab Ecclesia Gallicana duxisse initium, sed Angliam & incrementa, & propagationem diuturniorem ab ea identidem repetiisse. p.17.

Episcopos Anglicanos, alios in Gallia eruditos, alios in ea consecratos, alios iniquis temporibus benignè ab ea susceptos, alios ab ea ad Angliam commigrasse. ibid.

Sicut diu ante Remigium floruerat Ecclesia Gallicana, sic & ante Augustinum Britannicam floruisse; Ipsum esse Anglorum, id est, externorum populorum in Britanniam nuper inuectorem Apostolum, sicut Remigius est Francorum Apostolus, hoc est, colonorum à Germania aduenarum, non tamen Ecclesiæ in Gallia multo antè constitutæ. p.18.

Non omnes qui Euangelium quopiam perferant esse Patres, non omnes qui postmodum adueniunt esse pedagogos. Quoniam qui viariâ solum ac precariâ non propriâ auctoritate prædicant, baptizant, absoluunt, vt Regulares, non ipsi sunt Patres, sed ij à quibus missi sunt, quorum vi & patriâ potestate non ipsi sua operantur: instrumenti enim actio non instrumento tribuitur, sed causæ principali, &c. p.19.

Augustinum Patrem & Apostolum Ecclesiæ Anglicanæ factum esse, quando Episcopus est consecratus. p.20.

Episcopos sicut soli ipsi diuinitus instituti sunt Ecclesiæ Doctores, ita solos esse Ecclesiæ Patres, cùm gignendo doceant, & docendo gignant in Christo. ibid.

Sicut ipsi à Christo omnia habent, & eius respectu nihil sunt; sic ab iis quoscumque delegatos omnem Ecclesiastici vim muneris trahere, & eorum respectu nihil esse. ibid.

Inusitata priuilegia, nihil Ecclesiastici ordinis auctoritati, diuinæque Hierarchiæ stabilitati officere, non magis quàm omnia Regularium priuilegia, si castè ab iis & humiliter & quietè, sicut Regulares decet, eoque animo, quo iis concessa sunt, obseruentur. p.21.

Iesuitas superbâ Monachorum prædicatione Monachis lenocinari, eorumque veram laudem in superbiam & in æmulationem commutare. ibid.

Non si ex ordine Monachorum egregij interdum Episcopi extiterint, ideo Episcopali præferendum vsquam vel æquandum, vel conferendum, cùm non solum ex coniugali, sed generatim ex laicali innumeri prodierint Ecclesiæ catholicæ Episcopi, multoque præstantiores, ac plures, quam ex monachali, aut quouis alio. p.22.

Veterem illum morbum Iesuitis multoties exprobratum, vt eorum ingenia teneri non possint, quin in pu-

Digitized by Google

blica negotia inuolent, quin Respublicas fatigent, &c. p.23.

Theologis arcana regis regum intueri concessum, terrenorum regum consilia rimari vetitum esse. p.24.

Prouincialem Iesuitarum Smythæi librum à sua Societate natum agnouisse, Apologiam detrectasse. Eum mussitare ausum contra Episcopos, si quid in ea re progrederentur, visuros alia, & fore nouissimum errorem priore peiorem. p.25.

Epistolam à Pontificibus subscriptam, habendam esse Pontificiam. p.26.

Laus scriptoris Epistolæ. p.27.

Sæpe Concilia & Patres nullam auctoritatem, aut probationem adhibuisse in erroribus confodiendis. Illos rationibus & probationibus vti nonnunquam, sed hanc eis legem dicere, vt tantum valeant eorum edicta, quantum rationibus apud pertinaces quosque euicerint, esse auctoritatem eorum extinguere, & priuato cuiuis exæquare. p.28.

Ecclesia vt errorum hæresumque inexorabilis vindex est, sic hæreticorum, errantiumque omnium pia mater, prona ad veniam, tarda ad pœnam, eliciens, trahens ad pœnitentiam suauitate, non ad contumaciam præmatura seueritate compellens. Quanquam vbi contumaciam deprehendit, vbi mala mente, non humano errore peccari, fremi, insultari videt, nouit auctoritatem exercere quam charitate tegebat; nouit increpare durè, vt sani sint in fide, &c. p.29.

Quod Theophylus Hieronymum in Ioannem Episcopum Origeni fauentem, & in fide vacillantem audire noluit, id Iesuitas in causa pessima aduersus amplissimum Episcoporum concessum ausos esse. ibid.

Epiphanij & Chrysostomi dissidium non de libris Origenis, sed de personis Origenistarum Monachorum Alexandria exulum ortum fuisse. Chrysostomum artibus eorum & hypocrisi fallaciter occupatum, & historiam dissidij huius à Socrate, Sozomeno, Palladio Origenistis fauentibus fuisse vitiatam. p. 32.

Origenistas hæreses & in seipsis & in Origene ipso studiosè dissimulasse, libros eius ab hæreticis corruptos asserentes. ibid.

Hæreticorum artificium esse notissimum, vt nouitates suas prorebus quàm leuissimis paruique momenti obtrudant, quæ nec fidem, nec salutem spectent, &c. vt ita dormientibus hominibus, in medio tritico lolia superseminent. Ita Lutherum; ita Caluinistas; ita Pelagianos & alios hæreticos fuisse cauillatos. ibid.

Indigna cauillatio Iesuitæ; Non esse infallibiles Episcopos, ideo non audiendos. Nunquam ita argumentatos Nouatum, Pelagium, Arium, & ceteros hæreticos. p.33.

Etsi quantum inter generales Synodos & particulares interfit, nunquam nescierit Ecclesia, eas tamen summo semper, indiscreto, tantumque non pari honore habitas fuisse, quandiu Ecclesia palam non intercederet, idque ex perpetua Ecclesiæ obseruatione manifestum esse. ibid.

Probatur auctoritatibus doctrinas à Synodis particularibus damnatas, habitas fuisse hæreticas. ibid.

Hanc terribilem Christi vocem; Qui vos spernit, me spernit. non solum in eos quibus Episcopi ordinaria iurisdictione præsunt, sed in omnes valere. p.35.

Catholicis Episcopis, non solum quibus præsunt Ecclesias suopte munere curare iussum esse, sed & alias passim, vbi hæreseos præcipuè labes, & fidei periculum imminet. Id multis & Patrum & Pontificum auctoritatibus probatur. ibid.

Si vnicuique mandauit Deus de proximo suo, charitatem Episcopalem omnium summam atque latissimam multo magis omnes complecti debere. p.37.

Crimen hæreseos nullis in Ecclesia priuilegiis, nullis locorum latebris tutum esse, quin vel à proprio Episcopo, vel, si is desit, à proximis, aut his quoque deficientibus, à quibuscunque aliis Ecclesiæ Episcopis plecti possit, saluâ tamen in omnibus sedis Apostolicæ supremâ dignitate. p.38.

Ita Basilidem & Martialem, qui etiam Stephanum Pontificem circumuenerant, à Cypriano & Africæ Episcopis fuisse damnatos. Inde etiam Cyprianum à Gregorio Naz. mirè fuisse laudatum. ibid.

Ita Pelagium Britannum ab Afric. Episcopis fuisse damnatum. ibid.

Alia eius rei exempla afferuntur è Patribus. ibid.

Hæresis est instar epidimiæ publicæque pestis, pestilens morbus, vt Celestinus

Digitized by Google

loquitur, toti Ecclesiæ imminens, à quo omnes refugere, quem auersari, & omnibus confestim opibus extinguere necesse est. p.39.

Ideo quemuis etiam è media plebe in hæreses idoneum esse testem; & licere cuiuis Pastores suos hæreseon præcones, etiam ab Ecclesia nondum damnatos suo præiudicio execrari ac repudiare. p.40.

Ita populus Constantinopolitanus Nestorium declinauit. De quo Celestinus; Beatus grex, inquit, cui dedit Dominus de pascuis iudicare. ibid.

Non subditos modò accusare posse in causa hæresis, sed etiam criminosos homines & infames, quorum testimonia in aliis iudiciis non audirentur. ibid.

Hoc nihil officere amplitudini Pontificis, sed ei potius splendorem afferre. Eò enim illustrior efficitur imperij maiestas, quò plures maioresque sub se capit principes ac duces: ita Christi regnum tot habebit in cœlo reges quot subditos, in cœlis cum ipso regnaturos in æternum. p.41.

Insignis laus Ecclesiæ Gallicanæ, ex Gregorio nono, & Arnulpho Episcopo. p.42.

Sicut iudex contumeliam regi non infert dum causam cognoscit, de qua tamen princeps querelas iam ad eum perlatas ab altera partium fortè potentiore gratioſioreque nouit; ita & Episcopos potuisse intacta, quam sedi Apostolicæ debent, reuerentia, Iesuitarum cum Episcopo Chalcedonensi litigationem dirimere. p.43.

De notitia linguarum multa & præclara. p.45.

Romanorum Pontificum, vt & cæterorum Patrum, paucos, quod constet, alios quàm natiuæ linguæ peritos fuisse. ibid.

Postquam enim linguarum donum toti simul Ecclesiæ in Pentecoste infusum, ac deinceps in populis fidelibus frequens, propagatâ Ecclesiâ, & omnium gentium linguis per vniuersas orbis oras, non sine miraculo, sed aliusmodi miraculo, iam loquente euanuit, & necessarium esse desiit, vt rectè ab Augustino animaduersum est; sancti quoque Patres linguarum variarum cognitioni minùs sese dedidere, non requirentes in singulis, quod in vniuersæ Ecclesiæ membris diuinius possiderent, & altissimam illam Spiritus sancti in vniuersa Ecclesia prouidentiam subsequentes. ibid.

Ideo in Latinis Patribus, excepto Hieronymo, vix vnum esse quem Hebraïca nosse constet; præcipuos autem, nec Græca nouisse omnino, vt Gregorium, aut modicè tantum, vt Ambrosium & Augustinum. ibid.

Probatur id multis auctoritatibus. p.46.

Patres Græcos minime omnium curiosos fuisse linguarum, vnius suæ amantes, vt suauissimæ & locupletissimæ. Ostenditur id ex gestis Conciliorum. p.46.

Quid ergo dicet Iesuita? Ineptos habebit, an iniquos Latinos Patres, qui de erroribus erroneisque libris Græcorum iudicium egerint; Græcos qui de Latinis? p.47.

Stolida impudentia Iesuitæ profitentis totam Illustriss. Episcoporum censuram perpetuam hyperbolen esse. p.48.

Apostoli & sancti Patres, sicut benignè admodum & humaniter accipere consueuerunt, & charitatis igne mollire ea quæ duriusculè aut dubiè à minime malis hominibus dicta essent; sic quæcunque manifestè falsa, & diuinæ veritati aduersa, & impia, & hæretica videbant, ea non lento affectu, aut inerti grauitate, aut stoïca ἀπαθείᾳ, aut languidis sensibus, amoreque ac odio vacuis, quasi res ἀδιαφόρως intuebantur: sed induti zelo Dei, & ignitum eloquium spirantes, errorum ac hæresum stipulas diuino feruore inflammabant, &c. p.49.

Illustrissima in hanc rem exempla ex Scripturis & Patribus. p.50.

De vera & sancta Patrum eloquentia. Sermonem eorum non sanum modò & castum, sed virili dignitate, augustaque maiestate splendidum esse. p.53.

Erras longeque falleris, puerilis scholæ dominator, si nullam eloquentiam putas nisi declamationum inanium, concionum popularium, litium, fori, iudiciorum. Est grauior quædam, sanctior, diuinior, quæ diuini verbi sinceritatem, quæ virgineam Ecclesiæ castitatem decet, quam laudarunt SS. Patres, coluerunt, commendarunt, vsi sunt; qua gratiam miraculorum Apostolis daram, posteris minus concessam, supplendam esse Chrysostomus docet; quam non tantum Ecclesiasticus sermo, sed & ipsas Ec-

Digitized by

cleſiæ ad Deum preces vndique reſonant; quam tu ſi ſaperes, nunquam Epiſcopis, qui duces, Doctores, ora ipſa Eccleſiæ ſunt, eriperes, nec aliũ ab iis quàm antiquiſſimum, probatiſſimum, perpetuum Eccleſiæ ſtylum exigeres. ibid.

De hyperbole præclara. p. 54.

Hyperbole veritas eſt latius expanſa, non autem corrupta vel extincta, vt cùm ſol in nube latior apparet, ſuperlatio & extenſio veritatis, non ad fallendum, ſed ad ſubjiciendum animis id quod vſitata moderataque locutione non plenè caperetur: ſicut perſpicilla Holandica res latiores exhibent, non vt tales credantur, ſed vt quales reuera ſunt, à mente intelligantur. ibid.

Exempla ſynecdoches in ſcripturis, cùm pars pro toto, totum pro parte accipitur. Vt cùm Apoſtolus ait, Omnes quæ ſua ſunt quærunt; & ſua ætate impletum illud, In omnem terram exiuit ſonus eorum. p. 55.

Illud Apoſtoli, Deus vult omnes homines ſaluos fieri; non de ſingulis hominibus, ſed de iis ſolis qui ſaluantur, frementibus Pelagianis, intellexit Auguſtinus. ibid.

Idem corpus manet, licet membro vno aut altero defluentibus; idque in ſocietatum corporibus, ſeu Eccleſiaſticis, ſeu ciuilibus, præcipuè manifeſtum eſt. p. 57.

De Ieſuitis autoritate Eminentiſſ. Cardinalis Rupifucaldij ad errorum ſuorum defenſionem abutentibus. p. 58.

De Reuerendiſſ. Epiſcopo Syluanectenſi. p. 59.

De Illuſtr. Archiepiſcopo Rothomagenſi. Epiſcopos vt & miniſtros regios etiam in ſua cauſa legitimos eſſe iudices. p. 64.

Nonnulla de Reuerend. Epiſcopo Bellicenſi. p. 66.

Neceſſarios eſſe Epiſcopos particulares præter Epiſcopum vniuerſalem, quoniam ſicut Chriſtus conſpicuum infra ſe caput Eccleſiæ Romanæ præeſſe voluit, ſic aliis Eccleſiis conſpicua & propria capita infra Romanum Pontificem. p. 67.

Hoc graue in Epiſcopos, in Romanum Pontificem Ieſuitæ crimen eſt, & antehac inauditum, eſſe Regularibus, eſſe non Epiſcopis, eſſe inferioribus aliquam in hierarchia partem, cuius ipſi ſunt expertes. Quemadmodum ſcelus eſt, & crimen Majeſtatis certiſſimum, ſi quis intra regni ambitum & Monarchiæ fines, ciuilem dignitatem vllam, aut titulum ſibi affirmet, qui regia & monarchica dignitate non includatur, adeoque ab ea vt à fonte ſcaturiat. p. 70.

Vocem illam (innumeras) ſignificare tantùm numerum numeratu difficilem, auctoritatibus probatur. p. 71.

Quàm impiè Ieſuitæ ſymboli Apoſtolorum, & totius Chriſtianæ fidei ludibrio ſuam famam expiare conati ſint, quale exemplum nulla hæreſis, nulla infidelitas tot antè ſæculis prodiderat. p. 72.

Nam ſicut ſymbolo Apoſtolorum, non ſolum fidei medullam contineri, ſed omnes hæreſes confringi docent Patres: ſic eo polluto & prophanato, vniuerſas hæreſes è tenebris quodammodo reuocari, religionem conſcindi, & Atheiſmo latas pandi fores planum eſt. p. 72.

Quàm iuſtè à Facultate propoſitiones quædam Smithæi obſcuriores diſcuſſæ ac dilucidatæ fuerint, vt quid in eis veri, quid praui lateret, liquido cerneretur. Hanc eſſe Eccleſiæ ſanctorumque Patrum in pleroſque hæreticos conſuetudinem. p. 73.

Ferè enim hæretici, præcipuè primipili, & hæreſis cuiuſque auctores, initio nondum conciliata hominum gratia, inaſſuetis adhuc ad nouitatem animis, pedetentim & ſubdolè dogmata ſua inſtillant, præſtigiarum nube contegunt, cum Eccleſiæ veritate permiſcent, ipſis Eccleſiæ verbis inuoluunt, declinandæ inuidiæ gratiâ, donec aſſuetis ſenſim auribus, confirmataque factione, impietatis ſigna explicent, apertoque marte in fidem graſſentur. ibid.

Idipſum probatur exemplis Arrianorum, Pelagij, Caluiniſtarum. ibid.

Voces collectiuas & numerales, ad vniuerſum ſimul totum, non ad quaſque ſeorſim partes vt plurimum eſſe referendas, auctoritatibus probatur. p. 74.

Quid erroneum dici debeat, quid hæreticum, quid ſcripturæ contrarium ſolidè oſtenditur. p. 76.

De ſecunda parte Epiſtolæ Illuſtrißimorum Antiſtitum.

EXplicatur locus Iudæ, quòd Angelus non intulerit diabolo iudicium blaſphemiæ. p. 80.

Digitized by Google

De nomine blasphemiæ. Rectè eo vsos esse Episcopos in Censura sua, atque adeo hæreses hoc nomine à Patribus fuisse appellatas auctoritatibus probatur. p. 81.

Sanctos Patres, scripturasque ipsas superbis & insedatis hominibus naturalia etiam vitia improperasse. p. 82.

Esse aliquam *styli perspicuitatem*, quæ pueris maximè & mulieribus conueniat, quam vilitatem potius & pusillitatem sermonis, & natiuam rudemque loquacitatem dicimus, quam perspicuitatem illam quæ peritis in honore est. ibid.

Episcopos dum libros Anglicanos damnarunt, non abfuisse à gregious & à sponsis suis, sed tanto eis præstantius adfuisse, quòd eas non priuata, sed communi in Ecclesiæ corpus charitate & prouidentia complexi sunt. Non enim in communi omnium bono, non inesse potest singulorum salus. ibid.

Multos Monachos approbasse olim hæresiarchas. Ita Religiosos multos Eutychem Monachum, Nestorianorum fortissimum expugnatorem, fideique antesignanum vno agmine multis centuriis cumulato incredibili feruore sequentes, tot in Ecclesia strages & calamitates, tot tamque diuturnas concussiones dedisse; vt omnium retro hæresum mala longo interuallo superarint. p. 85.

Periculosum in theoria errare, quoniam omnis praxis theoriæ fructus, & effectus est, sicut omnis motus ab aliquo immobili oritur. p. 86.

Sanctissima quæque abusum pati posse, nec ideo tollenda. Confidentiam simplicem in sacramentum aut in Deum periculosam dici non debere. p. 89.

Equidem prauum quoque & peruersum amorem Dei esse posse non negabis, opinor, vt & fidem in Deum prauam. Sic enim hæretici credunt libidine non pietate. Sic impij nonnunquam amant, impia & iniqua à Deo sperantes. Sic Iudæi Deum amabant, rerum temporalium causa, sui non illius amore. An ideo dicendum putabis periculosum esse posse Deum amare, credere in Deum? ibid.

Episcopos non sine dolore & gemitu hæreticos damnare solitos multis auctoritatibus ostenditur. p. 93.

Sunt enim Ecclesiæ non Iudices tantùm, sed & Patres: ideoque non iudiciali solum auctoritate, sed paterna quoque mansuetudine iudicant, puniunt, feriunt, velut patres quibus in mediis filiorum, quos compescere coguntur, gemitibus, paterna viscera concutiuntur, & lachrymæ vel inuitis manant. p. 94.

Qualis esse debeat Ecclesiastica censura ex Augustino. ibid.

De Reuerendissimo Episcopo Bellicensi. Eum meritò Religiosis quibusdam contumeliosis & maledicis effectum acrem vindicem & flagellum. p. 96.

Iesuitæ in Episcopos contumeliæ. Longè amarior est insultantis vtroque illudentis contumelia, quàm vel acerrimè lacerantis. ibid.

Hæreses non paucas ab vnius prouinciæ aut regni Episcopis damnatas olim, cæteris consensu solum tacito suffragantibus. p. 98.

Hæreticos sæpè gloriatos sua Romæ probari, tumque summos Pontifices acriores in se expertos. Ita Pelagium Innocentius, eiusque doctrinam acrioribus multo vocibus percussit quàm ante fecerat, cùm audiuit suspicari nonnullos se eadem cum illo sentire. p. 100.

De Abailardo suos libros etiam Romæ admissos gloriante. ibid.

Romanum Pontificem, primùm semper auctoritate, non semper tempore hæreses orientes excidisse. Atque ita explicandum locum Prosperi; Pestem subeuntem prima recidit Sedes Roma Petri. p. 101.

Non si cunctetur Pontifex, ideo negligi ab eo officium suum. ibid.

Nouimus imperantium sollicitudines cogitationum varietates, curarum altitudines, mentis, vt cum Gregorio loquar, tempestates, necessarias cunctationes; nec iniquius quicquam comparatum esse quàm vt vasta illa publicas res temperantium consilia, angustis priuatæ prudentiæ limitibus concludantur. ibid.

Quàm indignè à Iesuita inter res viles recenseatur Ecclesiarum pax, Episcoporum honor, fama, obseruantia, &c. ibid.

Hunc fuisse semper esseque hodie errantium omnium nouantiumque genium à fallaciarum patre immissum, vnà cum errore susceptum, vt nouitates suas pro minutiis, quæ negligendæ sint, obtendant; vt ita non sua solum industriâ versutiâque valeant admotæ ab iis fidei & Ecclesiæ sinceritati machinationes, sed aliena etiam segnitie, securitate, incuria, quàm nimiæ cautelæ vitandæ nomine,

Digitized by Google

ſemper injicere conantur. p.102.
Scurrile Ieſuitæ epiſodium de fabella ruſtici. p.103.
Non Chriſtum nunc, ſed diabolum ventilare fideles Quid in perſecutionibus ſit à Chriſto, quid à diabolo. p.104.

Summaria in octo cauſas Spongiæ præambulas.

§. *Peruenimus tandem. p. 109.*

OCTO iſtas cauſas, octo ſtultiſſimas ſatyras eſſe, rabioſulas deliratione, inaniſſimos clamores, in quibus, quod turpiſſimum eſt, ſumma nocendi voluntas, ſummæ ad nocendum imbecillitati coniungitur; vt iure nobiliſſima Facultas cum Chriſto, cuius veritatem fidemque aſſerit, aduerſariorum inconſultam temeritatem illo telo compungere poſſit, Odio habuerunt me gratis. p.109.

§. *Præterea abſurda. p. 111.*

Glorioſum eſſe Facultati Pariſienſi quod comparetur ſcorto à Ieſuita; ſicut Eccleſia vniuerſa meretrici comparatur ab hæreticis. p.111.

Dignitas & antiquitas Facultatis Pariſienſis. p.113.

Ordinibus Religioſorum labaſcentibus immotam extitiſſe. ibid.

Eſſe parentem primorum Ieſuitarum. ibid.

Tam acerba maledicta nunquam vel ipſos hæreticos Lutherum & Caluinum in eam excogitare auſos eſſe. Vt horrendum quiddam ſit & immane dictu, hæreticorum in Catholicos Cenſores iracundiam Ieſuitica maledicentia ſuperatam eſſe. p.114.

Ieſuitam Facultatem Pariſienſem veteri ſcorto, Clerum Angliæ vnà cum Illuſtriſſ. Antiſtite, cum ſcortatoribus comparare. p.115.

Vno probro, vna dementia nobiliſſimam Facultatem, & nobiliſſimam Eccleſiam complectitur; patria iura & hoſpitalia ſubuertit; Chriſtianam dilectionem vtraque manu fœdat; promit odia eo modo quo charitas promi debet; ſine ſuorum alienorumque diſcrimine. ibid.

Exuant obſecro qui hæc legunt opinionum præiudicia, animarum cupidines, malè fultæ pietatis iniquitatem, mitem in homines pauculos, immitem in Eccleſiam affectum: Rem ipſam intueantur, veritati ſeſe & æquitati permittant, quo ea ducet ſequantur, & ſpero facile intelligent, non debuiſſe inermen conſiſtere aduerſus has atrocitates veritatem, nec remiſſiùs in eas agere conſueuiſſe ſanctos Patres & Apoſtolos, nec fore vllum earum finem, ſi proiecti quique ad audendum & irati, & factioſi homines impunè bacchari ſe poſſe ſperent in eximiorum etiam virorum immerentiumque virtutem; nec confidentiſſimos eorum animos, niſi increpatione aliqua maiori, & publicæ ignominiæ metu potuiſſe, ſi non in præſens, ſaltem in futurum frænari. p.116.

Hanc eſſe hæreticorum omnium iniquitatem, vt auctoritatib. teſtimoniiſque omne genus repudiatis, nil niſi diſputationes, collationes, circulos clamitent, &c. p.117.

Auguſtini Patrum mitiſſimi in Iulianum increpatio vehemens. p.118.

§. *Multa hoc loco. p. 119.*

Ieſuitam exprobrare Facultati Pariſienſi, eius auctoritatem olim ingentem, tempore viluiſſe; ſicut hæretici idipſum Eccleſiæ exprobrant. p.120.

Quæritur quo tempore eius dignitas ita labaſcere ac minui cœperit. ibid.

Quantæ auctoritatis fuerit tempore Concilij Conſtantienſis. p.121.

Bellorum ciuilium turbine, ac deinde ſubortis Ieſuitis Pariſienſis Academiæ cæteras Facultates imminutas, Theologicam verò integram incolumemq. permanſiſſe. p.122.

Qua modeſtia Cardinalis Cajetanus, imo & primi Ieſuitæ poſt celebre illud Sorbonæ edictum, ſpretæque formæ iniuriam cum illa egerint. p.123.

Quàm juſtè decretum illud fuerit à Facultate latum Ieſuitas ipſos comprobaſſe & comprobare in dies, vt quantum verbis & querimoniis de fide illius detractum cupiunt, tantum ei factis adjiciant, &c. p.124.

Ieſuitas ipſos potius ab hoc tempore quàm Facultatem elanguiſſe. p.125.

Facultatis Pariſ. illuſtriores Theologi recenſentur. ibid.

Eccleſia in priuatis hominibus non eſt, aut Clericis etiam quibuſlibet, nec cuiuis Eccleſiæ nomine loqui fas eſt; nec in quouis Eccleſiæ vox & auctoritas reſidet, ſed in iis qui Eccleſiarum capita & vertices conſtituti ſunt, aut capitum huiuſmodi

assensu & auctoritate loquuntur. In capite enim vox, & lingua, & sensus hominis, & totius corporis nomine loquitur solum caput, non pedes, aut manus, aut membra quæcumque inferiora. p. 126.

Quàm superbè iactet Iesuita se ac suos Sorbonæ Censuras non ignominiæ, sed gloriæ ducere. p.127.

Perditissimi quique homines, pœnis quibus frangi & meliores fieri debuerant, ferocius exultant. Hæc est hæreditas filiorum Adam, hæc macula humani generis, mala quibus à Deo iudice ad sceleris memoriam, miseræque sortis suæ admonitionem & medelam inusti sunt, in deliciarum, gloriationum, ambitionumque materiem transuertere. ibid.

§. *Si nulla Catholica. p.128.*

Quantum auctoritatis habere debeant Facultates Theologicæ, & omnino publici quilibet iudicantium cœtus. p.128.

Errare quidem eos posse in iudicando, sed facilius etiam priuatos errare posse in eorum iudicio reprehendendo. p.129.

Ex illo contemptu secuturam fœdam rerum omnium confusionem. ibid.

Est enim Academiarum Facultatumque Theologicarum ista in Ecclesia auctoritas in rerum Theologicarum iudiciis, secundaria quodammodo & proxima potestati & auctoritati Episcoporum, cum post illos docendi arguendique potestatem ab Ecclesia solenniter iam olim acceperint, accipiantque, & perpetuò tenuerint atque vsurparint. p.130.

§. *De hac ineptia. p.133.*

Explicatur vox illa Toleti, Articulos Parisienses non transire Sequanam. p.133.

Ostenditur quanta fuerit semper auctoritas Censurarum Parisiensium; atque adeo posse similiter locum dari huic ioculari prouerbio, Iesuiticos Articulos non transire Iesuiticum limen.

§. *Erumpis. p. 135.*

Licere Facultatibus Theologicis hominum etiam in remotissimis prouinciis degentium errores censuris notare, quoniam illæ non in homines in quos exerceri solet iurisdictio, sed in doctrinas solas feruntur. Ideoque nec summi Pontificis; nec Episcoporum dignitati officere, quia capitis salus & gloria est cùm membrum quodque officium facit. p.136.

§. *A diuerticulo. p.138.*

Patres breuiore tempore, quàm duobus mensibus cum dimidio, quo Censura Parisiensis confecta est, Concilia Oecumenica peregisse Episcopis scilicet vniuersis ad Ecclesias suas anhelantibus, ipsisque in illa sanctitate & eruditione, errores prima fronte dignoscentibus. p.139.

§. *Ecce verò aliam. p. 141.*

Probatur ex scripturis vocem, *confertim & festinanter*, non sumi pro, *turbidè & præcipitanter*. p.142.

Gersonem atque ipsos summos Pontifices conquestos olim, quædam furtim & quasi ex insidiis surrepta à sede Apostolica, quæ illa sciens prudensque non statuisset. p.143.

Laus Gersonis. ibid.

§. *Hæc omnia. p.144.*

Nominis claritate errorum opinionem à quoquam amoueri non posse post exempla Origenis, Tertulliani, Nestorij, &c. p.145.

Nouatianos ipsos fidei ὁμοιώσει fuisse tenacissimos, itaut ab Arianis non secus ac Orthodoxi vexarentur. ibid.

Iesuitarum præfidens tumor. p.146.

Scientia eorum tota humanæ contentionis, opinabilis, volatica, parum Scripturæ, Patrum, Traditionis antiquæ, vbi Christianæ doctrinæ veræque Theologiæ prora & puppis est, sollicita, suis inuentis, ingenij conatibus, nouitatibus, & immani cuidam licentiæ indulgens: hinc errores, &c. ibid.

Mirandum non plura ab iis peccari, cùm nihil sit quo istâ viâ eos progredi non oporteret, nisi diuinæ in Ecclesiam prouidentiæ benignitate continerentur. ibid.

Frustra illos eruditionem suam & labores pro fide susceptos venditare, qui charitatis, sine qua hæc omnia nihil sunt, vera in se signa ostendere non possunt. ibid.

Ambages Smythæi, & fucorum æquiuocorumque tortuositas. p.147.

Hoc captionis artificium simplici dilucidaque blasphemia nocentius & odiosius esse, & omnibus penè hæresibus solenne. ibid.

§. *Huius insulsissimæ. p. 148.*

Modestia Theologorum Parisiensium. p. 148.

In summa eruditionis fama illud Parisiensi Facultati præcipuo Dei munere, & minime apud eruditos vulgari concessum

Digitized by Google

ſum eſſe, vt ſumma ſimul ſimplicitatis ac modeſtiæ fama floreat, ſapientiâ ſimplicitatem condiens, ſimplicitate ſapientiam, &c. p.149.

Eam non ſcientiam ſuam ad locupletum obſequelam componere, non omnia omnibus peruerſa Apoſtoli imitatione ſe exhibere, vt omnia ex omnibus aſſequatur, &c. ibid.

Diſcrimen eius à Ieſuitis. ibid.

Fieri neſcio quo fato vt Ieſuitæ quanquam conciliandorum mulcendorumque hominum artificio inſtructi eſſe dicantur, modeſti tamen & humiles haberi non poſſint.

Facultatem Pariſienſem omnes propemodum ac nobiliſſimos quoſque Theologos materno quodam affectu quaſi à ſe ortos intueri & amplecti, eorumque laudes, ſuas ducere. p.150.

Vbique ab omnibus ſcriptoribus honorificam eius haberi mentionem. ibid.

Traditione antiqua & perpetua Eccleſiæ conſenſione niti debere rerum Theologicarum veræque ſophiæ Myſtas, illinc pendere, illuc ſpectare, eò totam animi aciem intendere, vt quidquid ibi deprehenderint, pro certo firmoque habeant, quidquid illinc alienum videant, pro nouo & peregrino auerſentur, quicumque hominum, quocumque nomine aut fama præditorum reclament, & in alios tramites abierint. Non enim hominum iudiciis, vel arbitriis ſtat diuina fides, diuinæque doctrinæ veritas, ſed diuina Chriſti Apoſtolorumque traditione, incorrupta Eccleſiæ propagine ad nos perlapſa, atque ad ipſum cœli aditum propaganda, &c. ibid.

Qui ad Traditionis normam reuocantur, non contemni dici poſſe, nec qui reuocant aliorum contemptores, ſed adiutores potius, qui propter ſincerum & infucatum veritatis, quam quibuſuis hominibus anteferunt, amorem, & ab iis ipſis quos reprehendunt, & ab omnibus aliis in amore honoreque haberi debeant. p.151.

Ieſuitas è Profeſſoribus ſuis ſanctiores non eſſe prolaturos, Lectoribus Regularium qui Pariſiis prælegunt, quamuis ſuorum doctrinam & ſanctitatem tam ſuperbè amplificare ſoleant. Nonnulla de hac arrogantia quæ ad cœlum & in Paradiſum vſque protenditur. ibid.

§. *Multa imperitiſſimi. p. 152.*

Facultatem Pariſienſem, doctrinam de diuina Parochorum inſtitutione præſcripſiſſe tantum alumnis ſuis, vt Scripturis Patribuſque congruentiorem. p.153.

Bellarminum ipſum Diaconos vocare Principes, & Præſules & Hierarchas, ſi comparentur ad plebem. p.154.

Illam propoſitionem Maioris; Tam Epiſcopi quàm Curati ſunt de iure diuino, quemadmodum Romanus Pontifex, & ſimiles; reprehendi non poſſe, modò omnimoda comparatio non addatur, aut etiam remoueatur. ibid.

Ioannis de Turrecremata opinionem, qua vult ſolam auctoritatem Pontificiam à Chriſto inſtitutam, meritò à Pariſienſi Facultate hæreſeos fuiſſe damnatam. p.155.

Opinio Paludani de eadem re, ſimiliter hæretica, videlicet Epiſcopos eſſe tantùm procuratores, non dominos; Ideo Papam poſſe deponere Epiſcopum minùs bonum, & ponere meliorem. p.156.

Hanc opinionem, Pariſienſem Facultatem in fide hæreſim, & Almainum poſt cenſuram Facultatis iure igne dignam pronuntiaſſe. p.158.

Metuendas eſſe errorum hæreſumque voragines iis imprimis, qui Philoſophia magis quàm Theologia duce, per altiſſima, & humanæ quantumuis aliàs oculatæ, ſagacitati imperuia rerum diuinarum ſpatia vagantur. De hac re breuiter & præclarè. p.158.

§. *Adde ſanè. p.159.*

Ridetur ſtolida arrogantia Ieſuitæ. p.159.

Odium Ieſuitarum in omnes Academias & Theologiæ Facultates. p.160.

§. *Tu verò ſolus ſapiens. p.160.*

Librorum Ieſuiticorum approbatores prenſationibus corrogati, ſtultè & hyperbolicè laudati, arroganter tot Epiſcopis & celeberrimæ Facultati præpoſiti. p.161.

In Theologicis rebus non omnia eſſe in opinionibus hominum, ſed intuendas Traditiones, Eccleſiæ iudicia, Patrum ſenſus, Scripturarum oracula, quibus ſolis debetur fides, in quibus ſolis fidei Theologiæque Chriſtianæ fundamenta nituntur. De hac re breuiter & præclarè. p.163.

***

Digitized by Google

§. *Duo hic agis. p. 164.*

Oſtenditur Gerſonem loco allato à Ieſuita, nihil lædere famam eximiam Facultatis Pariſienſis, ſed tantum pro ſuo illo candore; velut nævos in egregio corpore notare, ac dolere nonnullos; amantiſſimæque matris inſtar, etiam minimas illius corporis offenſiunculas maxima ſollicitudine curare velle. p.165.

Laus Academiæ Pariſienſis ex eodem Gerſone. ibid.

Nullam Academiam ſuorum moribus magis conſulere, quàm Pariſienſem. p 166.

Eam Cælibatus legem ſuis imponere. ibid.

Quandonam Medici & Canoniſtæ lege illa ſoluti fuerint. ibid.

Hæreticos omnes, itidem vt Ieſuitas, ſuos approbatores prædicare. p.167.

Lutherus vnius Parochi aut Ludimagiſtri vocem Conciliorum omnium auctoritati præpoſuit. p.167.

Theologia falſa & in errores inducens, quæ ſit. p.168.

Ieſuitas eſſe Academiarum hoſtes, & earum aut re, aut voto oppreſſores.

Eximia de audacia *Boucheri*, Spongiæ approbatoris. p.169.

§. *Pudeat lutulentiſſimæ. p. 170.*

Atroces contumeliæ Ieſuitæ in celeberrimam Facultatem Pariſienſem. p.170.

Ita Neſtorium olim ſuos damnatores laceraſſe. p.171.

Approbatores Ieſuitæ pauci, & factione ac terroribus collecti. ibid.

Laus Ioannis Filleſaci, Facultatis Pariſienſis Decani. ibid.

§. *Pergis mendacia. p. 173.*

Cenſores ridiculè cuculis comparati. p. 174.

Ita hæreticos Eccleſiæ inſultare ſolitos. ibid.

§. *Dementia tua. p. 177.*

Monarchica gubernatio Ieſuitarum. p.178.

Laudabilis conſuetudo Facultatis, vt quiſque ſuffragij ius habeat. ibid.

Laus illius à multitudine Theologorum. p.179.

Adoleſcentiam iis non poſſe exprobrari, cùm Facultas non iuniores admittat ad doctoratum, quàm Eccleſia ad ſacerdotium. ibid.

Laus adoleſcentiæ. p.180.

§. *Quid dicam. p. 181.*

Optimam eſſe conſuetudinem, vt in cœtibus ſuffragia non ponderentur, ſed numerentur, licet hinc aliqua labes nonnunquam emergere poſſit, vt accidit aliquando in Conciliis Eccleſiæ. p.181.

§. *Vſqueadeone obduraſti. p. 184.*

Facultatem conſpirante omnium ſtudio hanc Cenſuram emiſiſſe. p. 184.

§. *Sicut plena vento. p. 186.*

De toto negotio Ioannis Teſtefort Dominicani. p.187.

Facultatem theſim illius rectè damnaſſe. ibid.

Rectorem in conuentu ſuo damnationem theſium à Facultate factam tantum approbaſſe. ibid.

Ieſuitas hanc occaſionem arripuiſſe, vt Academiam, quam oderant, oppugnarent. p.188.

Tandem Regium diploma ab iis per Regij nominis ludificationem malè extortum, antiquatum fuiſſe, & Academiam in integrum reſtitutam. ibid.

§. *A contumeliis. p. 189.*

Sectio notatu digniſſima, de cauſis maioribus & minoribus.

Primò velitoria proluſione aduerſarium ſuis ipſius telis confodit. p.190.

Vnde cauſarum maiorum minorumque nomina manauerint. p.191.

Cauſarum maiorum nomine, veteres intellexerunt duo tantum genera cauſarum, quarum aliud in rebus ipſis eſt, aliud in perſonis. Cauſæ maiores in rebus ſitę, ſunt omnes cauſæ fidei. Sitæ in perſonis, ſunt cauſæ omnes Epiſcopales, quæ Epiſcoporum dignitatis locique præcipui gratia, primariæ & maiores ſemper habitæ ſunt. Reliquæ omnes cauſæ minores dicuntur, quia minorũ, & rerum, & perſonarum. ib.

Probatur auctoritatibus iudicia de rebus fidei & Epiſcoporum non ad ſolum ſummum Pontificem, ſed ad alios etiam Epiſcopos pertinere. p.193.

Multas hæreſes à Conciliis tantum Prouincialibus fuiſſe damnatas. ibid.

Concilium Gangrenſe fuiſſe tantum prouinciale. p.194.

Ita etiam Pelagianam hæreſim ab Epiſcopis primùm Africanis fuiſſe damnatam. p.196.

Idipſum probatur auctoritate Conciliorum Gallicanorum. p.197.

Probatur etiam cauſarum Epiſcopalium iudicium (quæ cauſarum maiorum

altera pars erat) ad Episcopos pertinere. idque multis exemplis & auctoritatibus adstruitur. p.198.

Nihil his obesse quæ de Apiarij controuersia afferuntur. p.203.

Zozymum non euocasse ad se causam illam, vt summum Pontificem, sed vt Primatem finitimum. p.204.

Quomodo sensim sine sensu vetus illa disciplina exoleuerit. p.205.

Laus Hinchmari, quod Apostolicæ sedis fuerit obseruantissimus. ibid.

Appellandi ius illud situm fuisse in eorum, qui ab Episcopis iudicati fuerant voluntate, vt nimirum appellarent si in bona causa cecidisse se putarent, idque rationibus saltem probabilibus ostendere possent. Aliàs Pontifices ipsi iubent vt stent iudicio Episcoporum, nec ad se prouocetur. p.206.

Esse aliquas maiores causas, de quibus nihil licet statuere Episcopis, sed solius Pontificis sententia expectanda sit, vt cum ante iudicium Episcoporum iudicandus Apostolicam sedem appellauit. p.208.

In fidei tamen causis propter scandali periculum remedij celeritate præcidendum etiam post propositam appellationem, Episcopis de maioribus causis pronuntiare licere, vt factum est in damnatione Abailardi. p.210.

Iudicium interdici Episcopis, ante sedis Apostolicæ sententiam in causis maioribus, quæ ita se habent, vt de iis nihil proditum sit nec Scripturis sacris, nec Patrum Conciliorumque decretis. Tum Episcopos consulere debere eum qui superior proximusque ad consulendum doctor est, qui Pater Patrum, Doctor Doctorum, Episcopus Episcoporum est constitutus: Quoniam Romanis Pontificibus concessa est præcipua gratia & potestas fratres suos confirmandi. p.212.

Alioquin si Episcoporum consessus rem minime dubiam, minimeque obscuram habeat, si de ea à sanctis Patribus, aut scripturis constitutam esse videat, si de ea ipse vna voce consentiat, sententiam ferre potest, præscribereque quid sentiendum sit; quantumuis multi inferiores, aut priuati Theologi, qui Theologiæ scientiam è sodalium suorum placitis eque suo sensu fortasse hauserint, inconsulta Ecclesiæ, traditionisque antiquitate, aut dubitent, aut penitus dissentiant. ibid.

Doctrinarum ambiguitas & certitudo non solis hominum præsentium contentionibus, sed vniuerso Ecclesiasticæ Traditionis sensu metienda est. p.213.

Explicatur locus Concilij Tridentini, de causis maioribus summo Pontifici reseruatis. p.214.

Quo pacto intelligendum sit Episcopos de causis maioribus iudicare non posse, easque omnes soli summo Pontifici reseruari. p.214.

De causis sæcularibus ac ciuilibus, quas Imperatorum leges ad Episcopos vndique referri permittebant. p.215.

§. *Hoc quoque cernit. p.217.*

Dubiam non effici doctrinam aliquam, quod de ea quidam dubitent, si id faciant certissimorum documentorum, quæ non curant, ignoratione, vel ingenti rerum suarum, quo cæcantur, affectu; semperque fas esse Episcopis, ea quæ Ecclesiæ à maioribus tradita vident, prædicare ac dirimere, quantumcumque alij dubitent. p.217.

Ea enim demum dubia, & difficilia vocantur in Canonibus, & Decretis summorum Pontificum, non quæ apud minores Theologos ambiguntur, sed quæ dubia sunt Episcopis inter se, & de quibus ipsi nihil habent quod statuant. ibid.

Episcopi sunt Iudices & Doctores, cæteri aduocati & discipuli. ibid.

§. *Difficile est. p.219.*

Opinio D. Thomæ de translatione obedientiæ Regularium ab Episcopis ad Pontificem, explicatur. p.219.

Petrum Blesensem de iis exemptionibus questum esse. p.220.

Fortasse ita D. Thomam commendasse obedientiam Abbati exhibitam, ne à Regularibus specie obtemperandi Episcopo, Abbatum præcepta excuterentur. p.221.

Hæc interpretatio præclarè confirmatur. ibid.

Vocem *Suarij*, qui opinionem Sanches quam toti antiquitati aduersam fatetur, nihilominus probabilem dicit, esse execrandam & schismati vicinam. p.222.

§. *Tunc turbulentiam. p.223.*

Stupor Iesuitæ, ea regerentis in Doctores Parisienses, quæ in suos recidunt, quæque æterna potius obliuione delere debuerant. p.223.

Aliqua de Bouchero. p.224.

Digitized by Google

§. *Præter vitium. p. 225.*

Stultè objici Vniuerſitati Pariſienſi, quod Salicam legem contempſerit.

§. *Imò verò. p. 226.*

Legem Salicam à Facultate Pariſienſi non infractam fuiſſe, ſed aſſertam. p. 216.

Nullam Facultatem tam benignam eſſe in Regulares, ac Pariſienſem. p. 226.

Ieſuitarum ſuperbia, qui amicos non agnoſcunt, qui quippiam in ipſis culpent, bona & mala ſua probari colique iubent, quaſi reuocatis Idololatriæ temporibus, quibus non ſolùm virtutes, ſed & vitia conſecrabantur. p. 227.

Quantò magis amet Eccleſiæ vnitatem Facultas Pariſienſis quàm Ieſuitæ. ibid.

§. *Si Pſeudoprophetam. p. 228.*

Hominum iudicia, reis abſentibus interdum exerceri poſſe, vt contigit in damnatione Origenis & Pelagij, ergo multo magis doctrinarum, quarum libros habeas apertè impios. p. 230.

Quàm ineptè Ieſuita dixerit frequentiam ſcholarum Ieſuiticarum à Doctoribus Pariſienſibus inuideri, cum in eorum ſcholis Theologicis videas quinos aut ſenos auditores ſolo obſoleto amiculo veteribus Philoſophis ſimiles, aliquid potius à Patribus quàm doctrinam mendicantes. p. 230.

Splendor ſcholæ Theologicæ Pariſienſis. p. 231.

Ieſuitas ſolo puerilium gregum, quaſi formicarum agmine, notabiles. ibid.

Hinc nimiam ex eorum ſcholis prodire imperitorum ac vitioſorum cohortem, cùm tantæ multitudini erudiendæ ac regendæ pares eſſe non poſſint, raroſque admodum videri, qui ſelectiora illis ſolidæ virtutis ſemina concipiant. p. 231.

Sorbonæ amor in Reges, plenus æquitatis, ſinceritatis & pietatis. Ieſuitarum in eos iniquitas & adulatio. ibid.

Nulli adulationibus aptiores & crebriores, quàm qui vero amore carent, & ab iis, quos non amant, quiddam venantur. p. 232.

Quàm ridiculè objiciatur Sorbonæ, quod Epiſcopis & Parochis faueat. ibid.

§. *Quo magis Gerſonis. p. 233.*

Ingeniosè & ſolidè ridetur & repellitur arrogantia Ieſuitæ, qui maximam partem Doctorum Pariſienſium ignobile vulgus appellat. p. 233.

§. *Quid ergo ſibi vult. p. 234.*

Refellitur propoſitio Ieſuitæ, Cenſuras & anathematiſmos, vim in animos hominum non habere, niſi ab auctoritate prorſus infallibili proficiſci credantur. p. 234.

Valuiſſe anathematiſmos veterum Epiſcoporum in hæreticos, etiamſi infallibiles non eſſent. ibid.

Hanc propoſitionem, auctoritate Cardinalis Perronij non probari, vt vult Ieſuita, ſed refelli. p. 235.

Ne hæreticos quidem peruicaciores, Epiſcopalium decretorum fidem eleuauiſſe, quod ab auctoritate penitus infallibili non manaſſent. ibid.

§. *Facilius eſt. p. 236.*

Ieſuitam hæreticorum & impiorum more, ſerias & grauiſſimas Eccleſiæ inſtitutiones ludibriis adoriri. p. 236.

Ita Caluinum luſiſſe in Synodum Tridentinum, & Lutherum in Leonem Papam. ibid.

Iiſdem penè verbis vſum Antonium de Dominis, ſocium quondam illorum, in Facultatem Colonienſem. p. 237.

A Theologicis Facultatibus cenſurarum ſuarum rationes non eſſe depoſcendas. Aliàs pares illis fieri in Theologicis decretis infirmos quoſque homunciones; Imo nec à ſingulis Theologis, nec à Caſuiſtis id exigi. Multò autem magis idem iuris eſſe Epiſcopis concedendum, qui Eccleſiæ Doctores à Deo dati, Magiſtri, Patres, Paſtores ſunt. p. 238.

Probatur Concilia plerumque nihil argumentorum attuliſſe, ſoloque verbo, & quaſi nutu credenda, reprobandaque præcepiſſe. ibid.

Hunc hæreticorum vernaculum eſſe ſermonem, Neminem audiendum eſſe, niſi quatenus ſcripturis ſua dicta confirmat. p. 239.

Oſtenditur auctoritatibus errores hæreticorum, à Conciliis & Pontificibus in hunc modum damnari ſolitos. ibid.

§. *Non reſpondeo homini. p. 242.*

Arguitur impudentia Ieſuitarum auctorum Spongiæ, qui Epiſcopos cenſores librorum ſuorum, aiunt eſſe hæreſi infectos, ſedis Apoſtolicæ hoſtes, & cenſuras hæreſeos & perfidiæ plenas emiſiſſe. p. 242.

Oſtenditur hoſtilis eorum animus in Romanum Pontificem, in Religionem, in Deum, quorum amor ab iis propriarum rerum amore calcatur.

Digitized by Google

§. *Adeone desipis. p. 244.*

Librorum Iesuiticorum doctrinam, non minus, imò magis pernicioſam esse infestamque ſummo Pontifici & ſedi Apoſtolicæ, quàm eam quæ à Iesuita Richerio tribuitur, oſtenditur vtriuſque comparatione. p. 245.

Iesuitas Pontifici Maximo infallibilem poteſtatem; ſine Concilio, non Ariſtocratico Eccleſiæ principum, ſed, quod intolerabilius eſt, Democratico, Scholaſtico & populari p[illegible]orum Theologorum, in quibus ipſi primas aſſumunt, denigrare. p. 246.

Sequi ex eorum doctrina, Cardinales non magis Eccleſiæ principes aut prælatos esse quàm ſint Regulares, cum ex Spongia illi ſoli ſint Prælati, qui iuriſdictione externa inſtructi ſunt. ibid.

Propoſitiones Iesuitæ iniurioſæ ſummo Pontifici recenſentur. p. 247.

De opinionibus Iesuitæ Gabrielis à Porta. ibid.

Defenſio totius Iesuiticæ Societatis inſcripta, Actio Forenſis, quam Patris Cotoni conſtat esse fœtum, & à tota Societate manaſſe. p. 248.

De Sirmundo & Frontone Ducæo. ibid.

Quamuis libellus Richerij multo tetrior eſſet, iniquiſſimum tamen fore, eos homines Pariſienſi Facultati Theologi vnius errata impingere, quibus in variis ſodalium ſuorum flagitiis ſolennis illa eſt & toties decantata cauſatio, iniquum esse priuatorum quorundam erratis, vniuerſæ Societati inuidiam facere. p. 249.

Quàm temperatè moderatéque ſe geſſerint illi ipſi Doctores, qui Richerio fauere dicti ſunt, oſtenditur comparatione Iesuitarum in cauſa Spongiæ. ibid.

Richerij ipſius moderatio, & Declaratio quam de libello ſuo emiſit. p. 250.

Denique Facultatem libellum eius non probaſſe. p. 252.

§. *Eiuſdem hercle. p. 252.*

De damnatione libelli Sanctarell. p. 252.

§. *Nullis pretextibus. p. 253.*

Oſtenditur tantum abeſſe, vt Iesuitæ ſcopus fuerit, probare ſummum Pontificem habere propriam & immediatam iuriſdictionem in cunctos fideles, vt contrarium potius ex ea ipſa eliciatur. p. 254.

§. *Imò verò conjiciat. p. 256.*

De Barneſij libro aduerſus æquiuocationes, & Mincio Doctore Sorbonico approbatore eius. p. 256.

Iesuitam debacchari in Mincium, quod approbauerit refutationẽ enormis Theologicæ ſummæ Franciſci Garaſſi ſodalis ſui, à Facultate damnatæ. p. 257.

Nihil in eo libro Barneſij contineri ab homine catholico alienum. p. 258.

Si fortè libellus ille in Indicem expurgatorium Romæ relatus eſt, aliis id cauſis, pro ſumma Patrum illorum prudentia, factum esse, quarum non minima fortaſſe fuerit Iesuitarum importunitas. p. 258.

De pudendo æquiuocationum artificio. ibid.

Si à ſanctorum Patrum Chriſtianæque lucis aperto tramite diſcedere, ne quo loco in vagantes hæreticos incidas, id Iesuitis ſapere eſt, ne iſtam inſipientem ſapientiam ſanus quiſque valde refugiat, & cum hæreticis ſentire videri, vt cum Catholicæ fidei magiſtris ſentiat, interdum malit, quàm cum hæreticis per omnia diſſentire, vt cum Iesuitis deſipiat. Non enim pertinacia humanáve æmulatione (quod Iesuitæ ferè faciunt) negotium fidei cum hæreticis gerendum eſt, ſed fidei firmitudine, diuinæque lucis armis; neque ita delirandum, vt in auia potius & in voragines proruamus, quàm cum iis aliquando incedere videamur. Nam & præcipuum quoddam ad eorum mentes in viam reuocandas compendium eſt, ſi re ipſa doceantur nos ab iis, non ſtudij cœcitate, ſed iudicij lumine diſcrepare, & quam ab iis ad veritatis vim cognoſcendam præparationem, animi exigimus, eandem vltro exhibere. ibid.

Barneſium hæreticum haberi non poſſe, cùm omnia ſcripta ſua Eccleſiæ iudicio ſubmiſerit. p. 259.

Simulatus Iesuitæ in Ordinem Benedictinorum affectus, quem in Querimonia æſtuoſis, & ipſa magnitudine ſuſpectis laudibus adornat, atque hic eius religioſum celebrem Barneſium horrendè ſine cauſa traducit. ibid.

Qualis ſit Iesuitarum amor in Ordines Religioſorum. p. 260.

Societas omnium adulatrix, & omnium inimica. ibid.

§. *Adeone mendacii. p. 261.*

Non ſatis esse Iesuitis dum Barneſium Religioſum quem oderunt, malis oppreſſum vident, niſi & lætentur; nec ſatis læ-

Digitized by Google

tari, niſi & inſultent. p.261.
De inhumanitate illa breuiter & præclarè. ibid.
Zelus Ieſuitæ Knotti auctoris Diſcuſſionis Smithæi nomine confictæ, qualis debeat exiſtimari.

§. *Reuerendiſſ. Epiſcopum. p. 262.*

Impudentia Ieſuitæ accuſantis Epiſcopum Chalcedonenſem, quod ad Facultatem Pariſienſem confugerit, cùm ſocij ipſi clancularias approbationes ab eius Doctoribus flagitauerint. p. 262.
Si qui ſemel Facultatem Pariſienſem conſuluerit, auerſandus eſt, vt vult Ieſuita, ipſum Pontificem eſſe accerſendum, &c.
Ieſuitam Facultatem Pariſienſem nec ſuis contumeliis obſcuriorem efficere poſſe, nec encomijs ſplendidiorem. p. 265.
Laus Facultatis, & amor ſincerus ac difficillimis temporibus probatus in ſummum Pontificem. ibid.
Si qui tueantur opinionem quæ in ſpeciem Pontificis auctoritatem magis amplificare videatur, non ideo dici debere dignitatis eius amantiores; Vt qui B. Virginem à peccato originali intactam non faciunt, non minus ſunt in eam religioſi quàm qui faciunt, &c. p. 266.
Quot hæreſes Facultas Pariſienſis confoderit, quot viri magni ex ea prodierint. ibid.
Martyres pro nemine pati niſi pro Chriſto Martyrum principe, à quo martyrij & gratiam & mercedem expectant. ibid.

§. *De cæcis aut inuidis. p. 267.*

Fruſtra Ieſuitam cauillari verſionem librorum Anglicanorum, cuius fidem vel ipſe ſuo ſilentio agnoſcit. p. 268.
Hoc telo impetere illum Romanos Pontifices, qui Græcè neſcientes, errores Græcorum hominum per interpretes damnarunt. p. 269.
Denique hoc commento neminem idoneum fore librorum illorum iudicem, cùm neminem eorum qui Eccleſiæ præſunt, Anglicè ſcire conſtet. ibid.

§. *Quid ſe[illegible]ribus. p. 270.*

Ieſuitæ monſtroſus fœtus, conceptus non corpore, ſed animo, nec animi parte ſpiritali, ſed animali, &c. p. 270.
Eleganter cum ſtipula comparatur. p. 271.
Librum eius accuratiſſimè fuiſſe diſcuſſum. ibid.
Quàm petulanter, nimio in Facultatem odio, toti Gallicanæ genti inſultet, p. 272.
Laus Galliæ. ibid.
Sacrilegum prouerbium quod Ieſuita eius opifex propheticum vocat, & Prophetæ Iſaiæ infelicius attribuit, quem propter animi & eloquij principalis generoſam excelſitatem, à ſapore vernaculo, popularique fæce cæteris elatiorem eſſe notum eſt. p. 273.
Explicatur locus illius; Concipietis ardores, parietis ſtipulam; Spiritus veſter, vt ignis, vorabit vos. ibid.
Ex his ipſis verbis à Ieſuita corruptis grauiter ille increpatur, & ſalubriter admonetur. ibid.

Errata in Tomo primo.

PAg. 1. lin. 21. appone punctum ante, Epiſcoporum. ibid. lin 3. ante fin. omnia l. omina. pag. 3. lin. 11. ant. fin. poteſtanter. l. proteſt. p. 4 lin. 25 diſcerptas. l. diſcerpas. ibid. lin. 10 ante fin. emninoſa l. omninoſa p. 7. lin 17 ant. fin. fareta l farta. p. 8. lin. 8. præuaricationem. l. præuaricatorem. p 17. lin. 19 Epiſcopus. l. Epiſcopatus. p 23 lin. 20. dicacitaremque dele que p 24. lin. 22 ſæcularis, l ſæcularia. p 25 lin 2 numeri. l muneri. p 28 lin. 13 ant fin. ſuperbij metaris. l. ſuperbia meritis. p 30. lin. 4 ant fin. illudque, dele que. p 31 lin. 9. ant. fin. Paulo enim. Appone virgulam tantum ante Paulo. p. 32. lin. 18. facere. l. fecere. p 35 lin. 8 ant fin inuitatus. l imitatus. p 36. lin. 20 omnis l. omnes. ibid. lin. 5 ant. fin. terrarum. l. terram. p 49. lin. 5. nec vllique. l. nec vllius. p. 65. lin. 16 ant. fin. dicas. l. vt dicas. p 70. lin 18. quæ regia. l. qui p. 115. lin. 22. dependet l rependes. p. 121. lin. 12 & non l. vt. p. 165 lin 2. iſtud ego l ago. p. 178. lin. 17. ant. fin. mereur l mereretur. p. 196. lin 3. iudicium. l. iudicum. p. 207. lin. 16. nihil. l niſi. p 265. lin. 2. argunt. l. arguunt. p. 272. lin. 5. ant. fin. inanitate. l inanitas. ibid impunita. l. improbitas.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

PETRI AVRELII
THEOLOGI, OPERVM
TOMVS SECVNDVS,

COMPLECTENS
VINDICIAS CENSVRÆ FACVLTATIS
THEOLOGIÆ PARISIENSIS,

SEV,

RESPONSIONEM DISPVNCTORIAM
AD LIBELLVM CVI TITVLVS,

HERMANNI LOEMELII ANTVERP. &c. SPONGIA.

CVIVS MENDACIA, CONTVMELIÆ, IGNORANTIÆ,
ET HÆRESES NOVISSIMÆ IN

CENSVRAM SACRÆ FACVLTATIS THEOLOGIÆ
Parisiensis, aduersus librum pseudonymum Danielis à Jesu, De regimine Ecclesiæ Anglicanæ, eruuntur & refelluntur ad verbum, inserto ipso textu authoris.

M. DC. XLII.

Digitized by Google

APPROBATIO DOCTORVM.

NOs ſubſcripti Sacræ Theologiæ Doctores Sorbonici, teſtamur à nobis perlectum fuiſſe librum cui titulus eſt, *Vindiciæ Cenſuræ Facultatis Theologiæ Pariſienſis ſeu, Reſponſio Diſpunctoria ad libellum cui titulus Hermanni Loëmelij Antuerp. &c. Spongia, cuius Mendacia, Contumeliæ, Ignorantiæ, & Hæreſes nouiſſimæ in Cenſuram Sacræ Facultatis Theologicæ Pariſienſis, aduerſus librum pſeudonymum Danielis à Ieſu de regimine Eccleſiæ Anglicanæ, eruuntur & refelluntur ad verbum, inſerto ipſo textu authoris. Authore* PETRO AVRELIO, *Doctore Theologo,* in quo nihil deprehendimus quod aduerſetur fidei Catholicæ aut bonis moribus, in cuius rei fidem ſubſcripſimus. Pariſijs die 14. menſis Martij, anno Domini 1632.

A. DE BREDA. MEVSNIER.

Digitized by Google

SVMMA PRIVILEGII.

CAVTVM eſt authoritate Regis, ne quis in regno Franciæ librum cui titulus eſt, *Vindiciæ Cenſuræ Facultatis Theologiæ Pariſienſis aduerſus Danielem à Jeſu, & Loëmelij Spongiam, &c. Authore* PETRO AVRELIO *Doctore Theologo*, abſque CAROLI MORELLI Bibliopolæ Pariſienſis permiſſu intra ſexennium imprimat aut diuendat, ſi quis ſecus fecerit, quingentarum librarum ſummâ, & exemplarium confiſcatione multabitur, prout ampliùs in ipſo diplomate continetur. Datum Ruellij die 23. Martij, anno 1632. Sic ſignatum,

GAVLTIER.

Digitized by Google

PROPOSITIONES
COLLECTÆ EX LIBRO
QVI INSCRIBITVR, *APOLOGIA pro proceſsione S. ſedis Apoſtolicæ quantum ad gubernationem Catholicorum in Anglia, durante tempore perſecutionis, cum defenſione Religioſi ſtatus*, Authore Daniele à Ieſu S. Theologiæ lectore, cum SPONGIA *in Cenſuram.*

RELACVIT Cenſoribus, librum Danielis in quinque titulos diuidere, quaſi author illa argumenta ſibi tractanda propoſuiſſet, cùm tamen nihil tale ſit. Nihilominus methodum quam Cenſura ſibi præfixit, Spongia ſequetur: tantum ſingulis titulis & titulorum propoſitionibus ſuum numerum apponemus (quod illi facere omiſerunt) quo quid quolibet loco dicatur faciliùs inueniri poſsit.

RESPONSIO.

Rectiſſimè Cenſoribus placuit in quinque titulos diuidere non *Danielis librum*, vt falsò ait Spongia, ne qua ſit minima res in qua gloriari poſſit ſe fuiſſe veracem, ſed *Danielis errores*. Placuit autem non aliâ cauſâ quàm ſolius ordinis, ne Cenſura confuſa & diſſipata ferretur, ſi rudem & indigeſtam errorum congeriem, quo ſitu in Apologia Danielis occurrunt, effunderet. Etſi enim Danielis libro ſuus ordo conſtat, non tamen vllus eſt Danielis erroribus, qui toto opere marinorum inſtar fluctuum, quà ventus & æſtus rapit, temerè ac ſine lege vagantur; & quaſi lolium in infelici ſegete, promiſcuè hinc inde prorumpunt. Meritò igitur omiſſa ſerie tam incondita & temeraria, quæ & Lectori & rebus ipſis fœdam noctem offudiſſet, non ſolùm materias alias alijs permiſcendo, ſed etiam errorum eorumdem damnationes ſæpius iterari cogendo, prout eos interdum Daniel non vno loco inculcat; titulos conſtrui placuit velut indices ac ſummulas, in quas quid in quamque materiam Daniel & ſocij peccauerint, perſpicuè & vno quaſi obtutu cernatur. Hic mos eſt omnium qui quippiam è libris excerpunt, vel ad leuamen memoriæ, vel ad rerum quas legerunt expreſſiorem inſpectionem. Sic poſtremò Chriſtus ipſe in vltimo iudicio è tam multiplicibus hominum gentibus toto orbe diffuſis, *colligi* primùm iubebit

Matth. 13. 30. S. Greg. lib. 4. Dial. c. 35. Idem l. 9 Moral. in Job. c. 39

ab Angelis *zizania & colligari in fasciculos ad comburendum. Messores quippe Angeli*, inquit Gregorius, *zizania ad comburendum in fasciculos ligant, cùm pares paribus in tormentis similibus sociant, vt superbi cum superbis, luxuriosi cum luxuriosis, auari cum auaris, fallaces cum fallacibus, inuidi cum inuidis, infideles cum infidelibus ardeant.* Sicut ergo in illo iudicio hominum fasciculi per Angelos fient, vt damnandi pares cum paribus sociati comburantur; ita in hoc doctrinarum iudicio, fasciculi per Parisienses Theologos, veritatis nuncios Angelósque confecti sunt, vt damnandi errores pares cum paribus sub suo quique titulo colligati, iustissimæ Censuræ ignibus absumantur.

TITVLVS I. DE ECCLESIA.

PRIMA PROPOSITIO.

Ex Cap. I. Num. 2.

Falsissimum est, ac in consequentia periculosum, quod particularis Ecclesia sine Episcopo esse non possit.

CENSVRA.

Ista Propositio intellecta de particulari Ecclesia perfecta, est falsissima, inconsequentia periculosa, temeraria, scandalosa, ordinis Hierarchici destructiua, populo Christiano nociua, traditionis Apostolicæ, & successionis Ecclesiasticæ fundamentum conuellens.

2. *Propositio, Ex Cap* 1. *Num* 3. *&* 4.

Si particularis nulla Ecclesia esse possit sine Episcopo particulari, certè vniuersalis existere non potest, sine vniuersali Episcopo, &c. Et postea; *Verba in definitione non significant actum, sed aptitudinem rei: Si quis dicat hominem esse eum qui discurrit, sensus est, qui natura aptus est ad discurrendum, &c.* Et paulò post; *Eodem modo Ecclesia dici potest multitudo Christianorum gubernata per Episcopum, id est, ita disposita & vnita in fide Christi, vt possit habere Episcopum, & opus habere Episcopo, & parata sit animis, apta & præparata ad illum accipiendum cùm legitimè mittitur.*

CENSVRA.

Ista Propositio est captiosa, & in hæresim inducit, in quantum omittit obligationem quam habet vniuersalis Ecclesia, vt sibi prouideat quantocyus de capite.

SPONGIA.

Diogenes, vt puerum incerti parentis periculosè petulantem, lapides quippe in confertam virorum turbam temerariè iactitantem, compesceret, COHIBE *manum*, (inquit) *ne fortè lapis in tuum incidat patrem. Hoc monitum si quis tempestiuè Richeristis Sorbonicis suggessisset, fortassis manum continuissent, ac consideratius Censurarum suarum duriora saxis verba iaculati fuissent, metu ne suum nescij patrem seuo aliquo ictu mactarent. Proprio enim, ac cæteris Catholicis non commu-*

Digitized by

ni patre gloriantur, Ioanne Gerſone olim Cancellario ſuo, quem tanti faciunt, vt eum ſummo omnium Patri præponant, vel [a] opponant. *Huius non ſemel caput neſcientes ſuis Cenſuris petunt, maximêque his duabus primis.*

[a] *Card. Peron. Harangu. pag. 36.*

RESPONSIO.

Malum omen eſt, quod primum Spongiæ nomen, profanum nomen eſt, ſtultique hominis nomen, ſi vera credimus Chriſtianæ religionis dogmata, & luculentiſſimum Apoſtoli iudicium, qui primo primæ principiſque Epiſtolæ ſuæ capite, Philoſophos & ſapientes omnes Ethnicos, dicentes ſe eſſe ſapientes, ſtultos factos eſſe pronunciat. *Rom. 1.* Cùm SS. Patres, & horum exemplo probi omnes Theologi, ab aliquo diuinæ Scripturæ oraculo ſermonum diſputationúmque ſuarum ferè ducant exordia, vt hoc fundamento quicquid dicturi ſunt ſuperſtrui denuncient, & lucis ac benedictionis aliquid in ipſo operum ſuorum aditu à Spiritus ſancti eloquio eliciant; Contra Ieſuita Spongiæ opifex, videtur à ſententia initium petijſſe, non profana ſolùm, ſed fœda etiam & abiectiſſima Ethnici Philoſophi, Philoſophorum Ethnicorum impudentiſſimi, cui impudentia caninum *Cynici* nomen fecit; vt præmonſtraret illicò fœtum ſuum, Spongiam ſuam, neque à pietatis, neque à pudoris, neque à gratiæ aut modeſtiæ genio natum eſſe. In ipſo pene veſtibulo, totius interioris operis velut ſpecimen faciémque propoſuit, reiectis ſcriptura & SS. Patribus, ſtultitiam aucupans temeritatémque Philoſophorum, qui potiùs *humanæ ſapientiæ verba*, D. Paulo admonente, reijcere debuerat, & *ſpiritualibus ſpiritualia comparare.* *1. Cor. 2.* Sed quoniam è culpis omnibus & erroribus hominum gloriam exſculpit Deus, Ieſuita à ſapientia Dei aberrando, ſcriptura vna contempta, alterius ſcripturæ veritatem clariorem fecit, *ſapientiam huius mundi ſtultitiam eſſe apud Deum*, neque apud Deum tantummodo, ſed plerumque etiam apud homines. Nam dictum iſtud Diogenis ſine mente prolatum eſſe dico pluribus de cauſis. *1. Cor. 3.*

Primò, quia Gerſon non pater Sorbonæ, ſed filius eſt, cùm eum ipſa extulerit & effuderit ex ſe, perinde vt tot alios illuſtres homines, quorum famæ ac præſtantiæ magnitudine ipſa orbi conſpicua & venerabilis effecta eſt, vt tantorum filiorum tanta parens. Hanc ipſimet talem agnorunt, vt videre eſt ex profeſſione iſta, quam quidam ex ijs primarius operis ſui pene primarij fronti præfixit: *Si in hoc opere, vel alio in lucem emiſſo, vel emittendo errauero, ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, & almæ Facultatis Pariſienſis matris meæ acquieſco iudicio; & quod illæ approbant vel reprobant, hoc ipſum approbo vel reprehendo.* *Ioannes Maior præf. in 4. ſent.* Non igitur ipſius eſt illos audire, ſed ipſorum illam; nec ab illis approbari, ſed illos approbare vel reprehendere, vt ipſimet confitentur: Non enim plus ijs honoris debet, quàm Eccleſia Catholica ijs quos patres agnoſcit ſuos: quibus tamen non penitus adhæreſcit, niſi cùm per eorum conſenſum Eccleſiæ vniuerſæ fidem, & Spiritus ſancti lucem introſpicit. *Vid. Aug. p. 3. & paſſim alibi.*

Deinde quia ſi verum eſt Sorbonam pro parente ſuo habere Gerſonem, & quidem eo parente gloriari, vt ſcribit Ieſuita, quod illa tamen

Digitized by Google

nunquam adhuc fecit; ineptiſſimè ſecum ipſe pugnat, dum puero incerti parentis eam confert, vt ſcilicet ipſam pro ſpuria circumferat. Si enim Gerſon parens eius eſt, ergo parentem certum habet; ſi nouit, ſi gloriatur illo, moneri non debuit ne ipſum neſciens feriat, ſicut ille puer qui parentem ignorabat. Quare Diogenis dictum alieniſſimum eſt, & à Ieſuita contra ſuam ipſius mentem impactum, Deo *ſapientes in aſtutia eorum comprehendente*, præcipuè Chriſtianos, maximèque Religioſos, qui ſapientia Dei derelicta, Philoſophorum ſæcularium ſapientiam quaſi ſiliquas deglutiunt.

Iob. 5.

Sed longè deterrimum in apophthegmate iſto eſt, quod Sorbonæ obliquè inſultat, quaſi ſpuriæ, ac vulgo genitæ, cui ignotus ipſe parens. Nec enim reſpondere ſatis eſt, Ieſuitam hoc noluiſſe, aliò collimaſſe: quia æquiuocis verſutè ludere vulgarem famoſamque ipſius, & Sociorum ipſius artem eſſe quis neget? ſatiſque iam patet tot illis exemplis quæ ſuperius attigimus, hunc ipſum Spongiæ conſarcinatorem, voces iſtiuſmodi ambiguas ſtudioſè quaſi aconita fallacia diſperſiſſe, ſelectas ex induſtria, & ita intextas vt lectoribus innuant, quod ore patulo profari frons eius ipſa non auſa eſt. Hinc Sorbonam ait *Gerſone parente gloriari*. Sed *parente proprio, & cæteris Catholicis non communi*, quaſi Sorbona ex Gerſone prognata ſit, generatione quadam à cæteris Catholicis diuulſa & diſſipata; neque ex communi patre fidelium, ſed ab alio ſeorſum patre, velut ab adultero ſtipite, prodierit.

Quod ſi etiamnum clamat circumueniri ſe, falſaque inuidia premi; profectò ſequentibus verbis, apud æquos iudices, qui ſtylos ſpirituſque illos ipſius, & ſodalium ipſius nouerint, conuicta hærebit. Addit enim Theologos Sorbonicos, Gerſonem *patrem* illum ſuum *proprium*, *ſummo omnium patri*, non ſolum *præponere*, ſed etiam *opponere*. Quod quid tandem aliud eſt, niſi eos patrem habere proprium, ex quo ſint geniti generatione quadam non diuulſa ſolùm, ſed etiam oppoſita communi parenti fidelium; proindeque illo natos eſſe vt nothos, vt ſpurios, vt ſimiles puero Diogeniano? Primam verò, antiquiſſimam, florentiſſimam Eccleſiæ Catholicæ Facultatem præſtigijs iſtis verborumque ſimulactis tam furioſè pulſare, tantæ audaciæ eſt, vt non niſi in hominem animi pleniſſimum, mentis inaniſſimum, cadere poſſe videatur. Rectè ſaltem talis portenti artifex ſeipſum contulit Diogeni, quia minimè dubium eſt, quin ſolo hoc facto illud ipſum cognomentum quod Diogeni impudentia peperit, magno iure mereatur, audireque in poſterum debeat *Ieſuita Cynicus*.

Cæterùm non ſolùm grauiſſimè violat Facultatem Theologicam Pariſienſem, ſimilitudinem ei tam obſcœnam malignamque incutiens, ſed etiam Gerſonis memoriam offundit improbè, quem Roſuueydus ipſe Ieſuita *virum per totum orbem celeberrimum* prædicat, cui in Eccleſia ſuperſtes eſt fama non ſolùm doctrinæ, ſed etiam pietatis eximiæ, quique cùm per omnem vitam quaſi quoddam virtutis exemplar effulſiſſet, & tot tantiſque officijs Eccleſiam & Sedem Apoſtolicam temporibus turbulentiſſimis, atque in medijs ſchiſmatum tempeſtatibus affeciſſet,

In vindic. Kemp. c 4.

Digitized by

quantis ab vno aliquo homine affici queat, in ſumma denique ſanctitatis opinione extinctus eſt, vt teſtimonia eius Operibus præpoſita teſtificantur.

Offendit etiam Eminentiſſimum Cardinalem Perronium, quem aſcripſit ad marginem, quaſi autor eſſet Gerſonem à Facultate Pariſienſi ſummo patri fidelium *vel præponi vel opponi*. Nam nihil eſt eiuſmodi in illa quam citat oratione ad tertium Regni Ordinem, vt ex ipſa loci lectione perſpicitur. Nimis ille hanc Facultatem coluit, vt talia ſcriberet; imò calumniarum hoc genus ab ea deterſit, cùm in ipſam non ab Anglis Ieſuitis, ſed ab ipſo Anglorum Regis, Eccleſiæ Catholicæ hoſtis interprete, quamuis in re alia, fingerentur. *Reſp. ad Regẽ Ang. l. 1. c. 8.*

Porrò fraudulentiæ iſtæ in ipſo limine Moliniſtici operis deprehenſæ præiudicio iam nunc magno eſſe debent ad eas quæ in poſterum vndequaque patefient. Vt enim Ieſuita Sorbonam falſò criminatus eſt ad Gerſonem quaſi ad propriùm patrem ſpurio vinculo adhęſiſſe; ita falſò eandem arguit ab eodem in primis Cenſuræ capitibus per errorem receſſiſſe, quemadmodum ſequenti reſponſione, Deo duce, declarabitur.

SPONGIA.

Vtramque enim propoſitionem quam damnant, his ipſe Gerſon in terminis, totidem penè ac Daniel verbis tradit tom. 1. Operum col. 438. tractatu qui dicitur, Libellus articulorum contra Petrum de Luna. Cuius ſecundus articulus eſt, Vnitas Eccleſiæ non ſic dependet à perſona Papæ eſſentialiter, quin poſſit manere vna, vt manet de facto, quando nullus eſt Papa. Tertius Articulus: *Quamuis Vnitas Eccleſiaſtica eſſentialis ſit ad primarium caput Chriſtum; nihilominus vnitas altera accidentalis vel ſecundaria conſiſtit in obedientia ad vnum ſummum Pontificem, ſic quod quilibet Catholicorum debet habere promptitudinem ſeu præparationem animi ad obediendum vni Summo Pontifici, dum conſtiterit ſibi, aut conſtare debuerit, quòd ſit Papa aliquis legitimè electus. Hîc vides Gerſonem eadem omnia affirmare quæ author. Primò, Eccleſiam poſſe manere ſine Papa, ſiue Epiſcopo vniuerſali. Secundò, De facto manere, & exiſtere quando nullus eſt Papa, ſeu vniuerſalis Epiſcopus. Tertiò, Vnionem ad Epiſcopum quæ conſtituit Eccleſiam, non eſſe actualem, ſed ſufficere eam quæ conſiſtit in promptitudine & præparatione animi. Quartò, Denique (quod eſt plus aliquid quam author expreſsè dixit) Eccleſiam ſine Epiſcopo non ſolùm manere poſſe, ſed etiam manere vnam atque adeò perfectam, quia* Vna eſt perfecta mea. O *malè auſpicatos Cenſores qui primo impetu in ſuam ſcholam, ſuum Cancellarium inuolant! eius aſſertionem velut falſiſſimam, periculoſam, ſcandaloſam, ordinis hierarchici deſtructiuam, populo Chriſtiano nociuam, damnant! & quæ traditionis Apoſtolicæ, & ſucceſſionis Eccleſiaſticæ fundamenta conuellit! certè eſt aliud in Gerſone aliquid multo, quàm hoc falſius, & ſeuera Cenſura dignius.*

RESPONSIO.

Miror audaciam qua ſcribere non metuis, *vtramque Propoſitionem* tuam *ipſum Gerſonem in terminis, totidem penè ac Danielem verbis tradere.*

Digitized by Google

Quod enim ad primam attinet, Gerſon apertè loquitur de *perſona Papæ*, ſine qua docet Eccleſiam ſtare poſſe, hoc eſt, ſine perſona Clementis aut Gregorij, vti per ſe manifeſtum eſt, nec vlli homini dubium. At Daniel loquitur de Epiſcopo abſolutè, hoc eſt, tum de perſona, tum de poteſtate Epiſcopali, & ſine vtraque Eccleſiam manere poſſe aſſerit, quemadmodum ſine illis Eccleſiam Anglicanam ait verè fuiſſe Eccleſiam particularem, antequam Epiſcopus Chalcedonenſis ad eam miſſus eſſet, adeoque futuram etiam particularem Eccleſiam, quamuis Epiſcopalis eius auctoritas tolleretur. Atque hoc eodem ſenſu intelligit Eccleſiam vniuerſalem eſſe poſſe ſine vniuerſali Epiſcopo, id eſt, non ſolùm ſine perſona, ſed etiam ſine authoritate vniuerſalis Epiſcopi. Alioquin imperita æquiuocatione ſeſe inuolueret, & ſine vlla veri ſpecie probare aggrederetur Eccleſiam particularem, ſine perſona, & ſine authoritate particularis Epiſcopi ſtare poſſe, quia Eccleſia vniuerſalis ſtare poſſit ſine ſola perſona, non tamen ſine authoritate & poteſtate Epiſcopi vniuerſalis. Eligat igitur duarum ineptiarum alteram, aut ſe inſulſam fallaciam nectere, dum probandum ſuſcipit Eccleſiam particularem eſſe poſſe ſine particulari Epiſcopo, quia Eccleſia vniuerſalis ſine vniuerſali Epiſcopo eſſe poſſit: Aut apertè fateatur, ſicut particularem Eccleſiam ſine perſona, & ſine poteſtate particularis Epiſcopi eſſe poſſe putat; ita vniuerſalem Eccleſiam, tum ſine perſona, tum ſine poteſtate vniuerſalis Epiſcopi eſſe poſſe. Quæ ſine dubio execranda hæreſis eſt, vniuerſalis Eccleſiæ caput radicitus extirpans, eademque operâ totum Eccleſiæ corpus à fundamentis euertens. O Ieſuitam prima ſtatim Spongiæ ſuæ impactione felicem! Cenſuræ *iratum, pernicioſum ſibi, tamquam in eam acerbius ſeuiat, ſi ipſe pereat*, & damnatos errores puriùs eluat, ſi hæreſes infandas aſpergat.

Aug. epiſt. 181.

Cæterùm vt in prima propoſitione eum affirmare non puduit, idem à Gerſone quod à Daniele *in terminis tradi*, quamuis contrarium apertiſſimè liqueat; non puduit etiam in ſecunda propoſitione mediam partem verborum Gerſonis abſcindere, vt eum in ſuam ſententiam vel inuitum pertraheret. Nam Gerſon non dicit, ſicut ipſe, ad conſeruandam veram vnitatem Eccleſiæ *ſufficere promptitudinem & præparationem animi*, ſeu paratum eſſe obedire vero Epiſcopo, poſtquam legitimè electus fuerit; ſed continuò ſubiungit, *Et præterea ſecundò requiritur quòd non ponat ſcienter impedimentum commiſſiuè vel omiſſiuè, ne præficiatur Eccleſiæ Dei vnus Papa certus & legitimè electus.* Quæ verba fraudulenter reſecta fuerunt à Ieſuita ſpongioſo & rimoſo homine, quia eorum oculos feriunt qui Epiſcopum Angliæ præfici nolunt. Nec tamen eſt quiſquam Catholicus qui negare poſſit, eum qui electioni veri Pontificis impedimentum affert, atque ita ſchiſma fouet, ſchiſmaticum eſſe, & ab Eccleſia extorrem, etiamſi verè proponat animo Pontificem agnoſcere, ſimul atque legitimè electus fuerit. Vnde cernitur propoſitionem Danielis ſapientiſſimè notatam eſſe à Cenſoribus, *vt captioſam, & in hæreſim inducentem, in quantum omittit obligationem quam habet vniuerſalis Eccleſia, vt ſibi prouideat quantocyus de capite.* Nam hæreticus indubius eſt, quiſquis

Digitized by Google

putat ad ſeruandam Eccleſiæ vnitatem, atque ad manendum in Eccleſia vniuerſali, ſatis eſſe vel ſubijcere ſe legitimo Pontifici quando electus fuerit, etſi interea eius electio interturbetur, & ſchiſmati prorogando ſeruiatur. Hoc tamen Daniel docere viſus eſt in Apologia, multóque iterum clarius in Spongia, dum verba Gerſonis iam citata reſecuit, tanquam ad cuſtodiendam Eccleſiæ vnitatem nihil aliud exigatur, quam prompto animo eſſe ad ſuſcipiendum Pontificem quando legitimè electum eſſe conſtabit. Videtur autem Spongia verba illa Gerſonis amputaſſe, quia illis ſenſit Danielem iugulari, atque argumentum illud ipſum, quod ille ab Eccleſia vniuerſali contra particularem venatur, in ipſum vehementiùs retorqueri. Nam cùm ille argumentetur Eccleſiam particularem, ſine Epiſcopo particulari manere poſſe, quia vniuerſalis Eccleſia ſine vniuerſali Epiſcopo manere poteſt; Nos contra in ipſum regerimus, particularem Eccleſiam non poſſe conſiſtere ſine Epiſcopatu particulari, quia vniuerſalis Eccleſia conſiſtere non poteſt ſine vniuerſali Epiſcopatu; & ſicut ad permanendum in vnitate Eccleſiæ vniuerſalis, non ſufficit paratum eſſe vniuerſalem Epiſcopum admittere cùm primùm electus erit, ſed præterea procuranda eſt quantum licet eius electio, illiuſque obices amouendi; ſimiliter ad manendum in particulari Eccleſia, non ſatis eſſe habere penitus in animo particularem Epiſcopum admittere quandocumque legitimè fuerit electus; ſed præterea procurandam eſſe pro cuiuſque viribus eius electionem, aut ei ad minimum nulla ratione obſtandum. Iudicet iam Lector quid mentis ſit in Spongia, & quàm ſobria ſit illa iactatio, *Hic vides Gerſonem eadem omnia affirmare, quæ author.*

Neque verò nugis iſtis contenta eſt, ſed eum præterea docentem inducit, *Eccleſiam ſine Epiſcopo non ſolùm manere poſſe, ſed etiam manere vnam*, hoc eſt ipſa interprete, *perfectam quia*, inquit, *vna eſt perfecta mea.* In quo mihi aduerſariorum, lectorumque omnium riſus captare videtur. Iito enim pacto homo præciſis tibijs, quia vnus eſt, non duo homines, homo perfectus erit. At nemo gloſſema iſtud planiùs refellit quàm ipſe Gerſon, qui diſertè ait, *ſi vſque ad conſummationem ſæculi, aliquis certus & vnicus Papa Eccleſiæ non præficiatur, Eccleſia maneret imperfecta vſque ad conſummationem ſæculi, nec ſuorum gauderet integritate membrorum, & præſertim membri principalis.* Atque hoc in eo ipſo libro, vnde anſa arrepta eſt, qua ei quoad materiam Pontificiam inuidia crearetur. At is vſque adeo putat Eccleſiæ vnitatem à Papa pendêre, vt etiam Papa mortuo, Eccleſiam hoc ſolo vnam manere cenſeat, quo Papalis authoritas in ea remanet: *Status Papalis*, inquit, *non omninò vacat ſeu deficit per mortem Papæ naturalem vel ciuilem, nec per conſequens Eccleſia deſinit eſſe vna.* Et clariùs alibi, *Status Papalis inſtitutus eſt à Chriſto ſupernaturaliter & immediatè tanquam primatum habens Monarchicum & regalem in Eccleſiaſtica Hierarchia, ſecundùm quem ſtatum vnicum & ſupremum, Eccleſia militans dicitur vna ſub Chriſto.* Cùm ergo Pontificatus ſede vacante in Eccleſia non ſit perfecto modo planeque completo ex Chriſti inſtitutione; ſequitur ex Gerſone Eccleſiam vniuerſalem non eſſe tunc perfectè vnam, ſed deeſſe aliquid ad integram,

Tract. de aufer. Pap. conſid. 20. tom. 1.

Tomo 1. tract. de ſtat. Eccleſ. conſid. 2. Ib. conſid. 1. de ſtatu ſum. Pont.

Digitized by Google

& perfectam eius vnitatem. Neque ſane Catholicus quiſquam eſt qui non videat illam tum multo perfectiùs vnam eſſe, quando caput habet à quo actu foueatur, regatur, ornetur.

Hinc iam patere opinor, quid iudicari debeat de Ieſuita machinatore Spongiæ, & de illis exclamationibus, quas poſt loca iſta Gerſonis effundit, quaſi in currum triumphalem elatus: O *male auſpicatos Cenſores qui primo impetu in ſcholam ſuam, ſuum Cancellarium inuolant*, &c. Difficile dictu eſt Theologiam eius, an Logicam, an Rhetoricam, potiſſimùm miſerari debeamus.

SPONGIA.

Quanto ſapientius Ariſtarchi noſtri ſua Cenſura notaſſent propoſitionem D. Kelliſoni ſuæ ſcholæ, & Cancellario è diametro aduerſantem, vnitatem & exiſtentiam Eccleſiæ dependere ab Epiſcopi exiſtentia eſſentialiter, Quia Eccleſia (*inquit*) eſt plebs Sacerdoti ſuo adunata. Quomodo autem adunata eſſe poteſt Epiſcopo ſuo, ſi nullus eius Epiſcopus exiſtat? *Item Reuerendiſs. Chalcedonenſis libello qui dicitur* Inquiſitio *pag.* 31. *lib.* 28. Quomodo, *inquit*, poteſt illa Eccleſia eſſe vnita Epiſcopo quæ non habet Epiſcopum? ſiquidem vnio ſupponit rem illam exiſtere, cui altera vnitur. *Et iterum pag.* 32. Carere Epiſcopo merè negatiuè, facit non Eccleſiam, quia Eccleſia eſt plebs politiuè vnita Epiſcopo, vt eſt euidens ex illis verbis Cypriani; Plebs Sacerdoti adunata. *Nec minus author Replicæ ad diſcuſſionem pag.* 27. Populus qui vacat Epiſcopo ſiue ſua culpa, ſiue non, quacumque tandem ratione vacat, non eſt Eccleſia, quia quacumque tandem via viduatur Epiſcopo, iam non eſt plebs vnita Epiſcopo, ſicut corpus erit truncum, quacumque tandem de cauſa aut modo capite careat. *Iſti faciunt Eccleſiam defectibilem, & vnà cum Epiſcopis mori & interire, vt ſi verum dicerent, ſæpe Eccleſia nulla eſſet, contra Chriſti promiſſum futuram in mundo* omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi. *Nam ſi non ſit, niſi vnita Epiſcopo ſit, nec vnita Epiſcopo eſſe poſsit, quando ille non exiſtit, ſequitur quando nullus eſt Papa, Eccleſiam vniuerſalem nullam eſſe. Hæc inquam, Cenſores notaſſent ſtigmate, Danielis propoſitionibus omiſsis, niſi eos ad ferendam Cenſuram alia cauſa quàm veritatis ſtudium commouiſſet.*

Matth. 28. v. vlt.

RESPONSIO.

Non eſt moris Catholicis Cenſoribus reſpicere quid ex doctrinis quas probant vel reprobant, humana ratio argumentando inferre queat. Quàm enim proximè poſſunt, ad lumen fidei ſe applicant, quam non diſcurſiuam, ſed intuitiuam eſſe ſciunt, quippe luminis gloriæ ſpecimen & imaginem. Atque hoc differunt à Philoſophis qui in ratiocinando toti hærent. In hoc ipſo diſcrepant ab hæreticis, qui conſecutionibus iſtiuſmodi ſpecioſis, & plauſibilibus fidem ſemper arrodere, & ridiculam exhibere conantur. Ita Cenſores rectè probarunt propoſitiones Kelliſoni, hoc ipſo quo contrarias Danielis notauerunt, etiamſi conſectaria quæ Spongia nunc obiicit, inde trahi poſſe perſpicerent. Quæ profectò quàmuis refellere non poſſemus, non ideo

Aug. l. 22. de Ciuit. c. 29. & ſæpe alibi.

Digitized by Google

discedendum esset à doctrina, traditione, & consensione perpetua Ecclesiæ fundatissima. Sic enim antiquam maiorum fidem non continuò deserimus, etsi hæretici non pauca illinc inferant, quæ doctissimis etiam hominibus negotium facere videmus. Nam difficultates, & quasi nebulæ istæ humano sensu concitatæ, sunt velut tentamenta quædam, quibus fidem & humilitatem nostram probari vult Deus. Quamquam Spongiæ subtilitas non vsque adeò ineluctabilis est, quin retundi posse videatur.

Nam eius argumentandi forma est fallax, & perpetuo illo æquiuoco nititur, quo totam rem istam implicuit. Sic enim agit, quasi diceretur, personam Pontificis essentialem esse Ecclesiæ, v. g. personam Clementis aut Gregorij. Quod nulli vnquam Theologo venit in mentem, neque tam fidei, quàm sensui communi reclamat. Hoc planè dicitur Episcopatum Ecclesiæ essentialem; hoc est, potestatem authoritatemque Pontificalem, quæ nunquam neque moritur, neque vacat. Hoc sensu videlicet intelligendæ sunt propositiones istæ: *Episcopus est pars essentialis Ecclesiæ*; *Ecclesia non potest esse sine Episcopo*; quemadmodum ista intelligi solet: *Regnum sine Rege esse non potest.* Sensus enim est regnum sine regio dominatu esse non posse, non autem sine certa persona Regis. Eundem in modum vulgò dici solet, *nunquam mori Reges*, id est, potestatem & dignitatem regiam. Nemo enim ita desipit, vt Regum personas immortales esse putet: Ista igitur argumentandi ratio est sophistica, & in æquiuoco peccat, quod Dialectici vocant, à sensu formali ad materialem, cùm materia pro forma supponitur.

Alioquin innumeræ sanctorum Patrum, & Ecclesiæ propositiones falsæ forent. Veluti cùm Patres & Concilia dicunt Petrum semper in throno sedere, & de Ecclesiæ controuersijs pronunciare; non hoc dicunt, personam Petri semper in Sede Apostolica insidere, sed eius authoritatem & Episcopatum in ea manere semper, & Ecclesiam regere. Sic Paulus ad Corinthios scribit se eorum conuentibus interesse, *absentem corpore, præsentem autem spiritu*, vt vnà cum ijs potestate sua vtatur, *In nomine Domini nostri Iesu Christi*, inquit, *congregatis vobis & meo spiritu, cum virtute Domini nostri Iesu:* quia authoritate sua Apostolica intererat & præerat iis quæ ab illis agebantur. Sic Christus manere se dixit cum Apostolis, *vsque ad consummationem sæculi*, non quasi personæ Apostolorum mansuræ essent vsque ad sæculi consummationem, sed quia spiritus & authoritas eorum in legitimis successoribus eoúsque permanebunt. Mirum est eum Iesuitam qui 34. Episcoporum cœtum, & primam orbis Facultatem docendos, & redarguendos suscipit, nescire talia, & in principiis tanti momenti hęsitare, sine quibus fidem ab hęreticorum machinis vindicare non possumus.

Vid. Concil. Chalced par. 3. in Relat. syn. ad Leō. Et Leon. ipsum serm. 2. in anniuers. assump. latè Et serm. 2. in natal. Apost. 1. Cor. 5. Matth. 28

Ex his patet quàm veræ sint, & Ecclesiæ doctrinæ consonæ Kellisoni aliorumque Doctorum Anglorum propositiones, quæ Spongię, iudici nimirum seueriſſimæ, Censura dignæ videntur; & quàm imperitè ex iis inferre velit, *Ecclesiam* fore *defectibilem, & vnà cum Episcopis moriturum.* Nam cùm ipsi agant de statu & dignitate Episcopali, quæ sem-

Digitized by Google

per actu manet in omni vera Ecclesia, etiam Episcopo mortuo; ipsa captiosè semper more suo concludit de persona Episcopi, quæ status & potestatis illius est subiectum mutabile; æquè in aliorum accusatione, quàm in sua ipsius defensione infelix.

Quantò æquius, si quid ad sapientissimam Censuram addi potest, notabitur nominatim, & vehementissimè explodetur argutatio illa puerilis *de actu & aptitudine* in rerum definitionibus, qua Iesuitam non pudet doctrinam Ecclesiæ stabilissimam fallaciter inaniterque concerpere. Ineptum & ridiculum res morales ad calculos, siue ad laqueos Dialecticos, aut Metaphysicos contrudere. Ineptius, imò pernicioſius, & hæreticorum penè proprium, fidei Christianæ, diuinarumque institutionum authoritatem, quarum vnica propemodum ratio, vnica lex, reuelatio, & voluntas diuina est, offuso minutiarum scholarium puluere obducere, vt illusis mortalium animorum oculis maiestas illius splendorque vilescat. *Miserum Aristotelem! qui istis Dialecticam instituit artificem struendi & destruendi versipellem.* Miseros qui *Dialecticum Christianismum proferunt.* Miseros denique fideles, quibus iterum cautione Apostolica opus est, *Videte ne quis vos seducat per Philosophiam, & inanem fallaciam, &c.*

Tertull. de præscr. c. 7.

Coloss. 2. 8.

SPONGIA.

Quòd dicunt de Ecclesia perfecta, *iam Gerson ipsis occurrit, Ecclesiam destitutam Episcopo posse manere perfectam non solùm essentialiter, sed etiam accidentaliter. Accidentalis enim eius vnitas, vt ait Gerson, seu perfectio, est vniri vni summo Pontifici: hæc autem vnio sufficienter saluatur in promptitudine & præparatione animi, quam plebs habet vt vniatur Episcopo cùm constiterit esse electum. Habere enim semper Episcopum visibilem, ita vt sedes nunquam vacet, non est perfectio debita Ecclesiæ pro præsentis vitæ statu: & ideò quando Episcopo vacat sine sua culpa, ex causis quibus obnoxia est mortalitas, non est imperfecta, quia non careret complemento quod in hac miseriarum valle congruit.*

RESPONSIO.

Si sic argumentari liceret per leges Logicæ non solùm artificialis, sed etiam naturalis, sequeretur ex eo quòd homo sit mortalis in statu misero in quo nunc degit, & creaturæ omnes quas videmus, corruptibiles sint, & *vanitati subiectæ*, vt loquitur Apostolus; mortem non esse imperfectionem homini, neque corruptionem creaturis. Nec erit imperfectio familiæ, si qua eam calamitas pluribus capitibus deminuat, neque vrbi, si grassante pestilentia pluribus familiis minuatur. Profectò non solùm à communi sensu abhorret, sed etiam omninò à sensu, & si dicere fas est, à fide hominis Catholici, non esse vllam perfectionem vniuersalis Ecclesiæ, videre legitimum Petri successorem in Sede Apostolica præsidentem; nec imperfectionem, in illius orbitatem incidere. Nec video quonam modo talium paradoxorum audacissimi propugnatores, etiam gloriari audeant se primos esse patronos Papæ, & illi soli amplificando hoc genus scriptionum suscepisse. Nunquam istiusmodi

Rom. 8.

Digitized by Google

modi omnium Gerſonis mentem inuaſit, quem tamen deſignare ſolent velut amplitudini Pontificiæ inimicum. Suprà enim ipſis eius verbis oſtenſum eſt, eum docuiſſe, ſi Eccleſia vſque ad conſummationem ſęculi ſine certo Papa eſſet, vſque ad conſummationem ſęculi imperfectam fore.

Prętereà falſò ei hoc loco imponit, ad tuendam vnionem Eccleſiæ cum Epiſcopo vniuerſali ſufficere *promptitudinem & præparationem animi*, ad obtemperandum ei, *cùm conſtiterit eſſe electum.* Nam Gerſon exertè negat hoc ſufficere, vt ſupra vidimus, niſi quis prętereà ſic ſe habeat vt quamprimùm procurare velit pro viribus electionem Epiſcopi, & omnia impedimenta illius quantum poteſt, amoueat. Nam quia orbari capite, Eccleſiæ imperfectio eſt, ideò tota ipſa fertur, & properat pro inſtinctu & poteſtate ſibi à Deo indita, vt eam labem reficiat quantocyùs & expleat, ſicut paſſim Conciliorum Canones, & ex iis D. Gregorius profitetur. Quemadmodum omnes res creatas videmus impelli toto naturæ impetu ad detrimenta ſuæ quamque naturæ ſarcienda. Ac veluti Deus homini poteſtatem ingenuit alios homines in locum demortuorum ſupplendi, vt imperfectio mortalitatis & inſtabilitatis humanæ compenſaretur: ſic quia imperfectio Eccleſiæ eſt illam mortalitati, & morti Epiſcoporum obnoxiam eſſe, data illi eſt à Deo poteſtas nouos Epiſcopos identidem ſubrogandi, vt ſuos defectus ipſa perpetuò reparet, & perfectionem in qua diuinitus conſtituta fuit, perpetuò tueatur. Alioquin, non eſſet ei opus hac poteſtate, quemadmodum vis generatiua non eſſet nunc neceſſaria homini, niſi & damna humanæ ſpeciei, quæ per mortem eueniunt, refunderet; neque nutritiua, niſi continuas humani indiuidui, quæ calore naturali fiunt, iacturas reſtitueret. Quamobrem in cœlo, vbi nullus defectus aderit, vtræque iſtæ facultates aberunt *deſtructo*, nimirùm *ventre*, vt aït Paulus, & hominibus effectis *ſicut Angeli Dei*, qui *neque nubant, neque nubantur*, vt docet Euangelium.

D. Greg. ep. 3. lib. 2.

1. Cor. 6. 13. Matth. 22. 30.

Nullum igitur dubium eſt, quin Eccleſia morte Epiſcopi defectum aliquem vacuitatemque patiatur, quam ipſo conſtitutionis & naturæ ſuæ impetu continuò inſtaurare contendit. Si enim imperfectio & defectus illius eſt; priuata & eximia membra aliqua hîc interdum amittere, multo magis amittere membra pręcipua & capita ſua, qui Epiſcopi ſunt. Hinc eſt quod ſancti Patres eam Epiſcopo mortuo viduam, paſtore deſtitutam, ſponſo orbatam dicunt: ſicut Chriſtus ipſe Epiſcoporum omnium primus, princepſque Paſtorum multo antè prædixerat ſua morte ſponſum ablatum iri Eccleſiæ, eamque in luctu ac mœrore futuram: ſed hoc inter eam, & humanas viduas intereſt, quod fontem quodammodo perpetuum ſemper in ſeſe retinet, vnde ſponſi ſui abſentiam ſupplere, & nouos inuicem Epiſcopos ſublegere poſſit. Iſtum autem fontem, & iſtam poteſtatem, ac proinde Epiſcopatum ipſum, tandiu ſeruat intra ſe, quamdiu ſucceſſionem Epiſcopalem non amittit, & quamdiu ſtatuit omnia facere, vt eam tueatur, & omnes obices nouæ electionis pro virili repellere. Si enim ſtatuat nullos am-

Vid. Concil. Chalcedon. part. 3. in epiſt. Epiſc. Ægypt. ad Leon. Imp. & ſeqq. Gregor. Regiſt. lib. 1. ep. 58. Sidon. lib. 7. ep. 5. & eiuſdem Concil. Chalced. Canonem xxv. Luc. 5. 35. Vid. Aug. in Pſal. 145.

Digitized by Google

plius habere Episcopos, eorumque successionem sciens & volens abrumpat, cedit iure suo, statum Episcopalem perdit, iamque particulari Episcopatu priuata, Ecclesia particularis esse desinit. Populus quidem Ecclesiæ talis non ideo esse desinit in Ecclesia vniuersali, sed nullum amplius componit seorsum Ecclesiæ particularis corpus, quod stare possit per se, & perfectionem ac fœcunditatem speciei suæ contineat. Ecclesiæ enim habentes Episcopos, in specie sua perfectæ sunt, quia per se stare possunt, & fœcunditatem habent, qua patres filiosque perpetuò progenerant. Alioquin Episcopo carens Ecclesia pars solùm est alterius Ecclesiæ particularis, neque amplius existit vt totum: velut Anglia dum suis careret Episcopis, & soli Pontifici Maximo, vt Pastori & Episcopo proprio subesset, nihil aliud erat nisi instar vnius cuiusdam parochiæ vnius vrbis, quæ à Romano Pontifice regeretur. Quo autem sensu vnionem Ecclesiæ ad summum Pontificem Gerson vocarit accidentalem, infra dicetur.

SPONGIA.

Disputationem hanc authoris vocant captiosam, qua de causa diuinare non possum, nisi fortassis quia D. Kellisonus ea ita irretiatur, vt se explicare non possit.

RESPONSIO.

Iam superiùs expositum est, cur istæ Danielis ac Spongiæ propositiones iure captiosæ vocatæ fuerint; propter æquiuocationes nimirùm & fallacias quibus implexæ sunt, in primisque propter illam quæ sequenti responsione dispungetur. Quæ omnes ita sunt crassæ, & captionibus tam stolidis, & tam perspicuis notabiles, vt potius mirari liceat Iesuitas peritos homines, & summo acumine pręditos eas obiicere potuisse, quàm verisimile sit quemquam qui Theologiam delibarit, in iis extricandis laborasse.

SPONGIA.

Quod dicunt inducere in hæresim, quia omittit obligationem quam habet vniuersalis Ecclesia sibi quantocyus prouidendi de capite, nimis seueri sunt, festucam in oculo fratris sui vident, in suo trabem non sentiunt. Addo homines argutos non aduertere authorem, cùm dicit sufficere præparationem, loqui de Plebe seu multitudine Christiana, non de tota Ecclesia, quatenus etiam Clerum includit. *Clero enim obligatio prouidendi sibi de capite quantocyus incumbit. Vbi sufficit paratis animis esse electum admittere. Vnde monere Plebem sibi incumbere ius & obligationem eligendi suos Episcopos, potius in hæresim inducit, itaque sua ipsi argutia capiuntur.*

RESPONSIO.

Graue onus imponis aduersario, Spongia, stoliditates tuas pro merito patefacere. Tot enim errores pudendos, & graues intra pauca verba concluisti, vt eos deditâ operâ profudisse videaris. Non nisi festucam putas negare, aut dissimulare, ad retinendam vnitatem Ecclesiæ vniuersalis,

Digitized by Google

vniuerſalis, opus eſſe promptiſſima voluntate Epiſcopum, quantocyus procurandi, & omnia remouendi quæ illius electionem remorentur. Quaſnam fateberis trabes, ſi ſchiſmata feſtucas leuiſſimas exiſtimas? Equidem nulli Catholico negare fas eſt hæreſim certiſſimam eſſe, ſi quis dixerit eum qui Epiſcopi vniuerſalis creationem impedit, aut moras nectendo alit ſchiſma, vnitatem Eccleſiæ ſat tueri, dummodò Pontificem paratus ſit agnoſcere, quando electum eſſe conſtabit. Hæc autem eſt illa hæreſis, in quam abſoluta propoſitio Danielis, & verborum Gerſonis ſuppreſſio, qua Spongia veteratoriè vſa eſt, mentem Lectoris trahit, vt antè declaratum eſt.

Secundò, neſcio quid Ieſuitæ in mentem venerit reſpondere Danielem loqui de plebe, ſeu multitudine Chriſtiana, non de tota Eccleſia, quatenus etiam Clerum includit. Quaſi ad conſtituendam Eccleſiam particularem ſufficiat multitudo laïcorum paratorum accipere Epiſcopum, quando legitimè electus eſt. Quod profectò nemo Catholicorum ſentire poteſt ſine horrendo crimine. Daniel enim Eccleſiam definit, *Multitudinem Chriſtianorum paratam animis ad accipiendum Epiſcopum, cùm legitimè mittitur.* Hic autem per Spongiam exponit ſe hoc intellexiſſe *de Plebe ſeu multitudine Chriſtiana*, non etiam de Clero. Dicit igitur multitudinem laïcorum, ſine Clero eſſe particularem Eccleſiam, modò parata ſit Epiſcopum legitimè miſſum accipere. Quid hoc effugio miſerius? vnam plagam declinare, vt duriorem accipias? Vno errore emergere, vt fœdiore mergaris? Clariſſimum enim eſt, errorem iſtum latam ad hæreſim Tertulliani viam pandere, *Eccleſiam in duobus aut tribus eſſe poſſe, etiam laïcis:* Quamuis Spongia, vtpote oculis carens, hoc præcipitium non vidiſſet, & in illud tam mente præceps, quàm animo corruiſſet. *Tertull. de exhort. caſt. c. 7. & de pud. c. 21.*

Tertiò, Multò peior hæreſis eſt, multitudinem laïcorum, Clero ſecluſo, Eccleſiam vniuerſalem conficere, modò parata ſit verum Epiſcopum ſuſcipere, poſtquàm creatus erit. Cùm enim ſit hæreſis hoc de illa aſſerere etiam coniuncta Clero, ſi quo pacto electioni vniuerſalis Epiſcopi obſtrepat, quantò magis de ſeparata à Clero?

Quanquam tanta prauitas non cadit in Eccleſiam vniuerſalem, quæ eodem Chriſti promiſſo, quo deficere non poteſt, tantùm etiam ſceleris non poteſt concipere vt quoquo modo reſiſtat creationi Pontificis, quia ſic Eccleſia eſſe deſineret. Poſſunt quidem priuati homines crimen iſtud admittere, & ab illa deficere ſchiſma conflantes; ſed tota ſimul multitudo Chriſtianorum fidelium tanti mali eſt incapax; ideoque ne punctum quidem temporis ſponſi ſui Pontificis maximi vel viuentis amorem, vel mortui deſiderium abiicere poteſt.

Quartò, Sicut tot hæreſes quibus ſeipſam miſerè implicat Spongia non agnoſcit, multò minus nouit eas quibus alios implicare vult. Quid enim illud hæreſeos eſt, quod regerit in cenſores? aut quæ tandem hæreſis eſt dicere, plebis eſſe, non ſolùm Cleri *prouidere ſibi quantocyùs de capite*, vt ait Cenſura? Hoc enim manifeſtè verum eſt, non ſolùm eo ſenſu qui ſæpe iam indicatus eſt, vt ſignificetur tum

Digitized by Google

Clericis tum laïcis conferendum esse quicquid possunt studij atque operæ vt legitimum caput sibi quamprimum præficiatur, aut certè omnia rei tantæ obstacula remouenda; sed etiam loquendo de proprio ipso nomine electionis. Ita enim loquutus est Diuus Cyprianus: *Plebs ipsa,* inquit, *maximè habet potestatem vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recusandi. Quod & ipsum videmus de diuina authoritate descendere, vt Sacerdos Plebe præsente sub omnium oculis deligatur, & dignus atque idoneus publico iudicio ac testimonio comprobetur.* Et infrà: *Erit ordinatio iusta & legitima, quæ omnium suffragio, & iudicio fuerit examinata.* Vnde patet tantùm abesse vt sit hæresis asserere populum esse posse aliquomodo participem electionis Episcopi, vt hæc ipsa fuerit perpetua consuetudo, & disciplina Ecclesiæ veteris, quæ sine infanda hæresi hæreseos damnari non potest. Hic etiam mos erat antiquus Imperatorum, qui tametsi laïci, Pontifices deligebant, qui nihilominus veri erant, & sancti etiam Pontifices. Sic enim D. ipse Gregorius de sua promotione ad Pontificatum humillimè scribit: *Ecce serenissimus Dominus Imperator fieri simiam leonem iussit. Et quidem pro iussione illius vocari leo potest, fieri autem leo non potest. Vnde necesse est, vt omnes culpas ac negligentias meas non mihi, sed suæ pietati deputet, qui virtutis ministerium infirmo commisit.* Denique hic etiam mos est Ecclesiæ multis locis vbi Pontifices ius electionum transtulerunt in Principes, qui soli Episcopos eligunt loco Cleri & populi, qui olim communibus suffragijs electionem peragebant, quamuis eius pars multò potior & dignior Cleri esset quàm populi, vt alibi fortasse latiùs exponetur. Iam verò damnare hæreseos Ecclesiam veterem, sanctiss. Patres, Sedis Apostolicæ hodiernam consuetudinem, qua Episcoporum eligendorum ius & potestas hominibus laïcis commissa est, nescio quid veniæ in Iesuita mereatur, & eo Iesuita, qui nihil nisi zelum in Sedem Apostolicam inanibus atque fallacibus sonis crepat; multò minus quonam modo post errores tam obtusos, audeat etiam insultare Censoribus, *sua ipsi argutia capiuntur.*

Cypr. ep. 68 aliique Patres & Canones passim.

S. Greg. l. 1. Regist. ep. 5.

SPONGIA.

Illud notauerim quod dicit Gerson, vnionem ad vnum visibile caput, non esse Ecclesiæ essentialem, plus aliquid esse quàm author dixit, nec omnino exacte veritatis. Habere enim vnum visibile caput quantum est ex forma regiminis, est Ecclesiæ essentiale, ita vt ea forma mutari non possit, nisi Ecclesia destruatur. Tamen habere visibile caput semper actu existens, non est Ecclesiæ essentiale. Vnde Richeristæ ex eo quòd Ecclesia, Sede vacante, existat sine Papa, male inferunt formam Monarchici regiminis non esse Ecclesiæ essentialem. Nam Sede vacante potestas vnius visibilis capitis non omnino deficit, sed manet in ijs qui tanquam Vicarij illius gubernant.

RESPONSIO.

Erubesce, si potes, fœda ista in Gersonem ingratitudine, cuius operâ postquam vsa es in extrema egestate tua, cùm quid responderes non

Digitized

haberes; nunc eum à te reiicis, falsis etiam criminibus impositis, quem charitate saltem mutua defendere debueras, si cuius iniqua insultatione premeretur. Nimirum puduit te in materia Pontificia non aliam defensionem expromere potuisse, quàm ex eius penu, quem & tu, & tua Societas, quasi Pontificiæ authoritati infestum traducere conamini. Vt te igitur eius sententiæ simules non vndique consentire, repentinum crimen affers, quo eum Ecclesiæ Monarchiam euertere voluisse insimulas. Sed hæc calumnia improbissima est, nec solùm ingrata, sed etiam improuida & temeraria, cùm prospicere debueris eam funditùs elui, & expungi posse, non fœda Spongia, sed Gersonis ipsiusmet clarissimis vocibus: quem de Pontifice & de Ecclesia differentem audi, & aures arrige: *Status Papalis*, inquit, *institutus est à Christo supernaturaliter, & immediatè tanquam primatum habens Monarchicum, & regalem in Ecclesiastica Hierarchia, secundùm quem statum vnicum & supremum, Ecclesia militans dicitur vna sub Christo. Quem statum quisquis impugnare vel diminuere, vel alicui Ecclesiastico statui particulari coaquare præsumit, si hoc pertinaciter faciat, hæreticus est, schismaticus, impius, atque sacrilegus.* Duo docet; Primò, primatum Papæ esse Monarchicum & supremum, quasi primatum regalem. Secundò, in eo primatu fundatam esse vnitatem Ecclesiæ sub Christo, quod etiam alio loco supra testatus est, itavt etiam Sede vacante, Ecclesia suam vnitatem ab authoritate Pontificali trahat: Porro autem Monarchiam hanc Ecclesiasticam clarè docet esse immutabilem, eamque immutabilitatem ei præ quauis alia Monarchia propriam esse: *Nullam*, inquit, *aliam politiam instituit Christus immutabiliter Monarchiam, & quodammodo Regalem, nisi Ecclesiam.* Ac deinde multo clariùs, *Nec sufficit dicere, habemus Papam Christum, sufficit vt credamus in eum. Nam talis vnio ad Christum, etsi sit necessaria, non tamen vsquequaque sufficit, vt in ea stemus non procurando, quantum in nobis est, vnionem alteram ad vnum Vicarium suum in terris, de quo constat Ecclesia.* Nemo sine dubio est cui ista non sufficiant, non solùm absoluendo Gersoni, sed etiam Spongiæ apertissimè conuincendæ, non solùm quà falsò Gersonem criminatur, sed etiam quà ipsamet improbè sentit, & multo magis rea est in eo ipso in quo illum reum facit. Nam regimen quidem Ecclesiæ fatetur esse Monarchicum, & vnionem ad visibile vnum caput esse Ecclesiæ essentialem, sed semper disertè fateri fugit ad habendam istam vnionem necesse esse, vt quis electionem veri capitis procuret, quantum in se est, & quæcumque eam remorentur auferat; sempérque supponit ad seruandam vniuersalis Ecclesiæ vnionem satis esse habere in animo agnoscere Papam quando electus erit, nec quicquam ampliùs exigi. Adeò in hoc saltem acuta est, quod pulchrè videat aliter teneri non posse Ecclesiam Anglicanam si careat particulari Episcopo, esse Ecclesiam particularem. Si enim in Ecclesia vniuersali esse non possit, nisi qui vniuersalis Episcopi electionem adiuuat, quantum potest, aut saltem nullum ei obicem ponit; sequitur eadem operâ, in Ecclesia particulari esse non posse, nisi qui omni ope in hoc incúbit, vt particularis

Tom. 1. tract. de stat. Eccles. consid. 1. de statu sum. Pontif.

Ib. consid. 2.

De auser. Pap. consid. 8.

Ib. consid. 20.

Digitized by Google

Epiſcopus eligatur, aut eius electioni nullo modo obſtat. Quod cùm à Ieſuitę propoſito longiſſimè abhorreat, fateri cogitur Gerſonem vnionem membrorum, & ad vniuerſalem Epiſcopum, & ad Epiſcopos particulares, arctiorem & magis neceſſarium conſtituere quàm ipſa faciat, & amplitudinem immobilitatémque Monarchiæ Eccleſiaſticæ, multò religioſiùs tueri.

Quod enim vnionem membrorum ad vnum viſibile caput *accidentalem vocat*, non eſt pueriliter argutandum in hanc vocem, cùm eius ſententiam planiſſimè teneamus. *Accidentalem* enim Eccleſiæ vnitatem nominat, non ad poteſtatem Pontificiam, quam in Eccleſia manere docet Sede vacante, & Eccleſiaſticæ vnitatis eſſe fundamentum; ſed ad perſonam ipſam Pontificis, aut vt ipſe loquitur, *ad vnum certum Papam*. Neque rurſus vnitatem iſtam accidentalem vocat, niſi vt ſignificet ſolùm eſſe minùs principalem & mutabilem, deficientibus & morientibus identidem Pontificibus. *Vnitas Eccleſiæ*, inquit, *ad vnum certum Vicarium Chriſti quodammodo accidentalis atque mutabilis eſt*. Ait ergo de vnitate ad certum & definitum Pontificem; eamque vnitatem accidentalem vocat, vt mutabilem ſignificet pro varietate perſonarum in ſedem Apoſtolicam ſuccedentium. Atque hoc ipſum, vt eam planius diſcerneret ab illa altera vnione ad Chriſtum Eccleſiæ principale caput, quam *eſſentialem* dicit, quia prorſus immutabilis eſt, vt & vnio ad ſedem Apoſtolicam, ſeu ad poteſtatem Pontificiam ſemper in Eccleſia inhærentem. Etſi autem iſta loquendi ratio non ſit vſitatiſſima, non tamen longiſſimè abeſt ab ipſa conſuetudine Philoſophorum, qui quamuis aliquam materiam fateantur eſſe homini eſſentialem, hanc tamen vel illam materiam, aut hanc vel illam materiæ particulam ei eſſentialem negant, & quaſi accidentalem habent, hoc eſt, ſine ipſius naturæ interitu ſeparabilem. Nam authoritas & ſtatus Pontificalis, ſtabilis penitùs & immobilis, eſt velut anima Eccleſiæ; ſubiectum autem & quaſi materia authoritatis illius, eſt perſona illa cui Deus eam poteſtatem largitur.

De vnit. Eccl. conſ. 3.

Quod ſi Gerſon non ſolùm vnionem ad perſonam Pontificiam, ſed etiam ad ipſum Pontificatum *accidentalem* vocaſſet reſpectu vnionis ad Chriſtum, vt quantò *dignitas* Pontificia ſit infra Chriſti dignitatem, oſtenderet; quidnam haberet Spongia quod criminaretur? Etſi enim vnio ad ſummum Pontificem ſit per ſe eſſentialis Eccleſiæ, & immobilis, ita vt ſine ea iam Eccleſia eſſe deſineret, vt ſupra dictum eſt: tamen reſpectu vnionis ad Chriſtum, *accidentalis* dici poteſt, quia reſpectu poteſtatis Chriſti, poteſtas Pontificia & immutabilis eſt, & ab Eccleſia ſeparabilis, non ſolùm quia à Chriſto abſolutè tolli poteſt, ſed etiam quia non manebit niſi ad finem ſæculi, Eccleſia verò manebit in æternum, quia Chriſti regnum eſt, qui in æternum regnaturus eſt, vt docent Scripturæ. Sic etſi humanæ animæ, & Angeli, per ſe immortales ſint, tamen & D. Paulus ſoli Deo immortalitatem tribuit; & Angelos, atque animas reſpectu Dei mortales vocarunt SS. Patres multis locis. Nihil mirum quod ſicut poteſtatem Pontificiam ſupra quamuis aliam poteſtatem Eccleſiaſticam, & aduerſus hæreticorum blaſphemias

1. Tim. 6. Vid. Iren. l. 2. aduerſ. hæreſ. c. 64. Ambroſ. l. 3. de fid. c. 2. &c.

Digitized by Google

ſuſtollimus, & amplificamus; ita eam reſpectu Pontificiæ Chriſti poteſtatis ſubmittamus. Sic enim & ipſum Chriſtum, quem vltra poteſtatem omnem ac maieſtatem exaggeramus, tamen reſpectu patris demittimus & abiicimus; vt ſicut Pontifex inferioribus poteſtatibus, Chriſtus Pontifici ſupereminet, ſic & Chriſto ipſi Pontifici præſit Pater, quia Paulo teſte, *cùm filio ſubiecta fuerint omnia, tunc & ipſe filius ſubiectus ei erit qui ſubiecit ſibi omnia, vt ſit Deus omnia in omnibus.* 1. Cor. 15.

Nihil ergo cauſæ fuit cur Ieſuita verba Gerſonis reperet aduerſus mentem eius, ſaniorem vtique & magis Catholicam quàm ea quam ipſe præ ſe fert; neque cur Theologicis Sorbonicis ſub falſò Richeriſtarum nomine falſa commenta impingeret, quæ illi multò veriùs multóque magis ex animo reſpuunt, quàm ipſe, & omnes ipſius Moliniſtę, vt ex ſupra dictis patet. Nam quod ait, *Richeriſtas, ex eo quod Eccleſia Sede vacante exiſtat ſine capite, malè inferre formam Monarchici regiminis non eſſe Eccleſiæ eſſentialem.* Vaniſſimis cogitationibus indulget, quarum ſimiles nemo non modò Pariſienſis, ſed nec alius omninò Theologus antè ipſum finxit. Cur nugas ſpargit ſua ipſa Spongia leuiores? Cur ineptiſſimam argumentationem iis authoribus tribuit, quorum ſi vnicum proferre cogatur, ne hiſcere quidem poterit? Cur cogit nos ſe pro homine putare non ſolùm ſine fide, ſed etiam ſine corde, aut ſaltem ſine ea re vnde rubor emicat, cùm eius guttulam tot pudendæ culpæ ex fronte ipſius duriſſima extundere nequeant?

PROPOSITIO TERTIA.

Ex Cap. I. Num. 17.

Cuius (ſummi Pontificis) *proprium & immediatum ſuper nos Epiſcopatum relinquere, vt ſit particularis Eccleſia ſub* D. *Chalcedonenſis, vt D. Doctor vellet, eſſet relinquere ſubſtantiam, & vmbram prendere.*

CENSVRA.

Iſta propoſitio, inquantum innuit Eccleſias quæ admittunt Epiſcopos particulares, relinquere ſummum Pontificem, eaſque aſſerit relinquere ſubſtantiam & vmbram prendere, eſt falſa, temeraria, ſcandaloſa, & dignitati Epiſcopali iniurioſa.

SPONGIA.

In Cæſaris Frederici aula inter medicos quæſtio agitabatur, Quæ res ſit quæ viſum homini maximè acutum præſtet? cùm nonnulli fœniculum, alij alia nominarent, nobilis adoleſcens qui intererat magno cum omnium applauſu dixit, Inuidiam. *Neque tamen verum dixit, niſi craſſè falſa & mendacia videre acuminis putetur, hoc viſus ſiue oculamento, ſiue cæcamento, collector inſtinctus, monſtra & laruas in Danielis libro videt, Sorbonæque oſtentat quas debellet; ex quibus hæc tertia Propoſitio, quam modo damnant: Nuſquam enim author innuit, aut aſſeruit, populos quibus veri proprijque Epiſcopi dantur, ſi illis adhærent, deſerere*

Pontificem (hoc eſt ſubſtantiam) & vmbram prendere. Loquitur de Reuerendiſſimo Chalcedonenſi, quem probat non eſſe proprium Catholicorum Angliæ Epiſcopum, ſed ad ſummum, prout ipſe dixit, ſummi Pontificis Vicarium generalem ad vniuerſitatem cauſarum delegatum. *Dicit igitur Anglos Catholicos eſſe Eccleſiam, ſeu plebem ſuo Epiſcopo adunatam, quatenus vniuntur ſummo Pontifici, qui eſt eorum Epiſcopus; quatenus verò vniuntur Reuerendiſſimo Chalcedonenſi, non vniri ſuo Epiſcopo, ſed ad ſummum Vicario Epiſcopi ſui. Hinc (ſi quod D. Doctor* Kelliſonus *vrget) relinquant ſummum Pontificem, putantes quod adhærendo illi non adhæreant proprio ſuo Epiſcopo, nec fiant Eccleſia; recipiant autem Chalcedonenſem, credentes eum eſſe proprium ipſorum Epiſcopum, quodque ipſi adhærendo, ſint plebs ſuo vero Epiſcopo adunata, dicit author hos decipi, relinquere verum ſuum Epiſcopum, & admittere tantùm eum qui non eſt Epiſcopus, & vmbratilem ſi mauis ſpectes, atque adeò relicta ſubſtantia vmbram prendere.*

RESPONSIO.

Obliquas ſtylum, & æquiuoca reſponſione Cenſuræ fraudem facis. Scripſit Daniel, imò tu ipſe ſcripſiſti, Epiſcopum Chalcedonenſem accipere ſicut Kelliſonus vellet, nempe tanquam miſſum à Pontifice, vt ſit verus Angliæ Epiſcopus, vt vnà cum ipſo Epiſcopo Eccleſia Anglicana Eccleſiam particularem conflet, eſſe relictâ ſubſtantiâ vmbram prendere. Hac verò propoſitione negare non potes omnium generatim Epiſcoporum authoritatem exſcindi. Nam Kelliſonus nunquam voluit, Epiſcopum Chalcedonenſem accipiendum eſſe ab Angliæ Catholicis, quamuis non miſſum à Pontifice, vt ſit eorum Epiſcopus, & quâuis authoritatis iſtius vſurpatorem. Planè accipi voluit, vt eorum Epiſcopum, ipſis à Pontifice maximo verè miſſum & præfectum. Contrà Daniel palam aſſeuerat, eum accipere, non tanquam non miſſum, ſed *ſicut vellet* Kelliſonus, hoc eſt ſicut miſſum, ſicut proprium Epiſcopum, eſſe relinquere ſubſtantiam, & vmbram prendere. Quare Spongia ſentiens ſe illa vocula, *vt D. Doctor vellet*, premi faucibus, & manifeſtè teneri, eam in Apologiæ ſuæ Latina verſione elidere maluit, quàm ab ea ſe elidi pateretur. O ſi eiuſdem calami acie totum opus eliſiſſet! nihil eſſet quod exprobraremus. Non enim vnius lituræ crimen, atque adeo tot prioris ſcriptionis crimina meliùs purgare potuit, quàm lituris multo pluribus, totum opus ad calcem vſque, eâdem qua ſcripſit manu, quaſi ſtrumam reſecando. Nunc verò errorem vnicum ita delet, vt aſſerat, non vt deleat. Delet ex Apologia; aſſerit in Spongia; quod in Apologia tueri non audet, in Spongia audaciſſimè tuetur; audacior eſt apud iudices, quàm ſeorſum apud ſuos. Quid inſipientius? Quid minus Ieſuiticum? Si interpres falſauit locum, cur in calumniam non inclamat? ſi cum fide vertit, cur ipſa ſine fide falſat? Quid tibi faciemus, Spongia, quæ conſcientiam erroris tui hîc prodis, illic negas, & tam peruerſo animo eius emendationi admoues manum, vt correctio ipſa non pœnitentiam, ſed malitiam; non pudorem, ſed impudentiam, & obdurationem acriorem ſignificet? ſi peccatum in Spiritum ſanctum habetur veritati cognitæ repugnare, quid cognitum, atque

Digitized by Google

adeo ſua manu emendatum errorem tueri?

Nec verò hæc ſola eſt fraudis & effugij deſperati nota; ſed etiam quod ipſa locutio Danielis, ſi rectè perpendatur, ſed à Cenſoribus perpenſa fuit, manifeſtè docet eum locutum de Epiſcopo Chalcedonenſi, etiamſi à Pontifice in Angliam tanquam proprius Epiſcopus Angliæ mitteretur. Cùm enim ait Anglos qui eum reciperent, *relicturos proprium & immediatum Epiſcopatum Pontificis Maximi*, declarat ſe agere de recipientibus non ſuppoſitum, ſed verum & legitimum Epiſcopum.

Illi enim proprium & immediatum Pontificis Maximi Epiſcopatum verè relinquunt, qui olim ei ſoli ſubditi. Velut Epiſcopo proprio & immediato, poſt modum alij proprio, & particulari Epiſcopo ab eo ſubduntur, vt iam Pontifici Maximo ſubſint, non tanquam immediato, ſed tanquam mediato & ſupremo Epiſcopo, non tanquam proprio, ſed tanquam generali & vniuerſali totius Eccleſiæ Præſuli; eò prorſus modo quo populi principibus inferioribus ſub vno ſummo Principe & Imperatore ſubiecti ſunt. Quo exemplo ipſa Spongia vtitur paulò pòſt, tametſi contrarium ſuperiùs apertè ſcripſerit vt cauſæ ſeruiret: quàm ipſius inteſtinam diſcordiam nos illic caſtigauimus. Qui autem fictitio Epiſcopo adhærent, quaſi vero & proprio Antiſtiti, non dicuntur proprium & immediatum Pontificis Epiſcopatum relinquere, cùm tam generalem quàm proprium, tam mediatum quàm immediatum eius Epiſcopatum deſerant, quia ſchiſma faciunt, & ab Eccleſia ſeipſos penitus dilacerant. *Ad cauſ. 7.*

Itaque torqueat ſe quantum volet Spòngia, nunquam vim veritatis, vel potius erroris ſui apud cordatos iudices effugiet. Aut enim de illis Apologia loquitur qui Epiſcopum Chalcedonenſem admittunt vt proprium Epiſcopum, etſi putent non eſſe miſſum à Pontifice vt ſit proprius Epiſcopus; Et hos ineptè dixiſſet relinquere immediatum, & proprium Epiſcopatum Pontificis, cùm omnem omninò eius Epiſcopatum qualemcumque deſerant, vt dictum eſt: Aut de ijs loquitur qui Epiſcopum illum amplectuntur velut miſſum à Pontifice, & ipſis datum in Epiſcopum proprium, cùm antea Epiſcopum proprium haberent ipſum Pontificem. Et hoc dicere non potuit relinquere ſubſtantiam & vmbram prendere, quin eos omnes qui Epiſcopis vt propriis Epiſcopis ſuis ſe ſubmittunt, relinquere ſubſtantiam, & vmbram prendere fateatur. *Non contradicas verbo veritatis vllo modo, & de mendacio ineruditionis tuæ confundere.* *Eccl. 4. 30.*

Deinde propoſitio iſta ſcandali & offenſionis plena eſt, quâ dicitur, recipere Epiſcopum, eſſe vmbram prendere. Vnde quamuis in reipſa nihil haberet vitij, nec eam author mala mente protuliſſet, tamen iure notaretur vt ſcandaloſa & dignitati Epiſcopali à Deo in Eccleſia conſtitutæ iniurioſa, quemadmodum à Cenſoribus notata eſt.

Denique turpiſſimum eſt Moliniſtas imitari hæretícos, qui Chriſto dicente ſe nobis tradere corpus ſuum, voces eius ita exponunt, quaſi vmbram nobis ſolummodò figuramque ſui corporis dederit. Cùm enim Pontifex ſuo Breui declaret ſe Angliæ Catholicis dare Epiſco-

pum; iſti interpretantur ipſum illis dare ſolam vmbram Epiſcopi; eodem ſcilicet errore peccantes in Epiſcopum, qui vinculum externum eſt vnitatis Eccleſiæ, quo hæretici in Chriſtum peccant, qui eiuſdem vnitatis in Sacramento ſanctiſſimo internum vinculum eſt; & eadem ingratitudine Pontificis Maximi Chriſti vicarij munus deprimentes, qua hæretici Chriſti ipſius munus extenuant.

Secundò imitantur hæreticos, Quia ſicut hæreticis mos eſt, quo ſecuriùs & tutiùs ſua venena diffundant, ſub propoſitionibus externa facie & reuera falſis, veros ſenſus includere, vt ſi earum perſpicua falſitas in odium, & reprehenſionem incurrerit, eam illa obſcuriore & fraudulenter abſtruſa veritate tutentur ac vindicent. Ita iſti cùm Epiſcopum Chalcedonenſem, & vnà cum eo Epiſcopalem poteſtatem in contemptum Catholicorum Angliæ adducere cuperent, ſcripſerunt & ediderunt, relinquere proprium & immediatum Epiſcopatum Pontificis, & Epiſcopum Chalcedonenſem accipere, ſicut Kelliſonus vellet, eſſe relinquere ſubſtantiam, & vmbram prendere; ſenſum interim alium in eandem propoſitionem abdentes, nulli menti facilè peruium, quo eos fruſtrarentur & eluderent, qui perſpicuam eius propoſitionis enormitatem inſectarentur. Adeò non errores ſolùm cum omnibus hæreticis, ſed eodem etiam cum iis ſpiritu pepererunt.

SPONGIA.

Quid hîc dicitur quod poßit pertinere ad iniuriam Epiſcoporum aliorum, qui proprij Paſtores, non tantùm Vicarij ſummi Pontificis, ſed veri principes ſunt? Res fiet luce clarior exemplo. Si plebs Hiberniæ proregem à Rege Sereniſſimo Angliæ miſſum proprium ſuum regem dicant, & ei tanquam regnum, & populus ipſius adhæreant, decipiuntur, & falſum Regem amplectuntur loco veri, relicta ſubſtantia vmbram prenſant. Quis dubitat? At ſi Sereniſſimus Rex Principem filium ſuum Regem Hiberniæ conſtitueret, illique ſceptrum reſignaret; plebs quæ eum Regem agnoſceret, & ſe ſub eo regnum putaret, non deciperetur, nec de ſubſtantia ad vmbram, ſed de ſubſtantia ad ſubſtantiam, à vero Rege ad verum Regem migrarent. Ita ſummus Pontifex, ſi populum, quem per ſe tanquam proprius Epiſcopus rexit, reſignaret proprio Epiſcopo ibidem conſtituto, qui princeps ſit, ſceptrumque perpetuum regiminis teneat, populus illi Epiſcopo adhærens non relinqueret ſubſtantiam, & vmbram prenderet, ſed à ſubſtantia ad ſubſtantiam, ab vno proprio Epiſcopo ad alium proprium Epiſcopum tranſiret, *vt qui regnum ſpirituale erant ſub ſummo Pontifice, regnum ſpirituale maneant ſub inferiore Principe, ſummo* Principi ſubordinatum. *At ſi Pontifex non crearet ibi proprium Epiſcopum, ſed retento ſceptro regiminis ſibi, Vicarium ſubſtitueret (vt in Anglia) qui Vicarium dicerent ſuum proprium Epiſcopum, (vt D. Kelliſonus vrget) nonne deciperentur? An non loco ſubſtantiæ vmbram prenſarent? Igitur in hanc propoſitionem cùm Richeriſtæ latrent, tanquam Epiſcopis proprijs iniurioſam, nimium quam ſimiles illi cani videntur, qui*

Gutture trifauci inanes territat vmbras.

RESPONSIO.

Omitte caninas ſimilitudines, nimium quàm caninæ tuæ facundiæ appoſitas. Mitte trifaucem Cerberum, quem tu non triplici capite, qui nullum habes, quia Spongia es, ſed triplici fauce vel exæquas, vel ſuperas, cùm plura maledicta, & figmenta audaciſſima euomas, quàm non tres, ſed octo fauces elatrare poſſent. Redi ad rem, & tuo te telo, tua inquam, non iam canina, ſed regia ſimilitudine, te victum vide: ſic enim caninas ſimilitudines regiis, gryphes equis, quadrata rotundis, miro artificio colligas.

Si ergo Angliæ Rex mittens procerem aliquem ad Hibernos, ſcriberet ſe Regem iis dare conſtituiſſe, eumque antequam mitteret, corona regia redimiret; nullus opinor, tani eſſet mente abſonus, qui non intelligeret nobilem illum à Rege mitti vt eſſet Hiberniæ Rex, eoque nomine debere accipi ab Hibernis. Cùm igitur Pontifex ſuo Breui palàm denunciet ſibi eſſe in animo *Angliæ Catholicos ſicut cæteros Eccleſiæ filios, Epiſcopi ſolatio ſubleuare, qui omnibus & ſingulis facultatibus quibus ordinarij in ſuis ciuitatibus & diœceſibus vtuntur, fruuntur, & gaudent, ac vti, frui, & gaudere poſſunt; ſimiliter vti, frui, & gaudere, liberè & licitè poſsit & valeat*; & eum quem ad ipſos mittit Epiſcopali conſecratione prius initiari iubeat; à recta omni cogitatione abhorret talem non eſſe miſſum vt ſit Angliæ Epiſcopus, & quicumque hoc cogitant, recuſare non poſſunt quin manifeſtè pertinaces & contumaces habeantur.

Et ſi verò Epiſcopus Chalcedonenſis in Anglia ſolùm eſſet Vicarius generalis Pontificis; non capio tamen cur ideo Epiſcopus, & paſtor Angliæ eſſe defineret, cum ipſe Spongiæ faber, in Epiſtola ad Epiſcopos Galliæ, quàm auſus eſt Latinæ verſioni Apologiæ ſuæ præſcribere, nuncium Apoſtolicum Galliæ Paſtorem Angliæ agnoſcat, qui tamen non niſi Orator & primarius quidam Vicarius eſt Pontificis, nec ad obeundas quidem in Anglia functiones Epiſcopales miſſus eſt, vt Epiſcopus Chalcedonenſis.

Quæ omnia luce clarius faciunt, reſponſiunculas iſtas, mera eſſe effugia, meras latebras, nec quicquam afferre quo Daniel & Spongia purgari valeant, quominus dignitatem Epiſcopalem infamare contenderint. Imò hoc ipſum tanta defenſionis iſtius infirmitate iam multò minus dubium effecerunt.

TITVLVS II. DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS.

PRIMA PROPOSITIO.

Ex cap. 2. §. 3. in titulo.

CAtholicos Chriſmate vnctos in Baptiſmo, licet ab Epiſcopo non confirmatos, perfectos eſſe Chriſtianos in ſenſu Patrum.

SECVNDA PROPOSITIO.
Ibidem num. 21.

Infero Anglos Catholicos qui baptizantur ritu Catholico, vel qui recipiunt ceremonias Catholicas baptiſmi, licet non confirmati fuerint ab Epiſcopo, fuiſſe & eſſe perfectè Chriſtianos omni modo.

CENSVRA.

Vtraque propoſitio eſt falſa, temeraria, contra ſenſum communem Patrum, in contemptum Sacramenti Confirmationis, & in errorem inducens.

SPONGIA.

Inprimis 2. propoſitio non eſt fideliter ex Anglico in Latinum verſa. Non enim dicit author Chriſmatos eſſe perfectè Chriſtianos omni modo, *quaſi non ſit alius modus vlterioris perfectionis; ſed Anglicè* Euery Vvay, *hoc eſt, vndequaque ſeu ab omni parte. Stupidi eſt differentiam non aduertere inter* perfectum vndequaque, *ſeu ab omni parte, &* perfectum omni modo, *cùm quis eadem in parte variis modis perfici poſsit. Quid ſit autem ab omni parte eſſe Chriſtianum perfectum ibidem, hoc eſt, c. 2. n. 21. Author explicat*: Hoc eſt, *inquiens*, interius & exterius, non tantùm anima, ſed etiam corpore. Nam qui baptizantur ſine Chriſmate, ſunt quidem interius Chriſmati ſeu Chriſtiani, gratia ſancti Spiritus inuncti, at exterius non ſunt Chriſmati, atque adeo non perfectè, non ab omni parte Chriſtiani & vncti. Qui verò baptizati Chriſmate inunguntur, vncti ſunt, & Chriſti, ab omni parte, interius, exterius, animo, corpore, & ita Patrum ſenſu perfecti Chriſtiani. *Intelligere Patres, in hoc ſenſu cùm dicunt Richeriſtæ falſam, temerariam, ſcandaloſam, contra communem ſenſum Patrum; in contemptum ſacramenti oſtendunt ſe eos eſſe, quibus Dominicus Bannes (vt iam monui) ſapienter improperat tantam facilitatem Cenſuræ, vt meritò irrideantur. Enimuerò an non ridiculum, expoſitionem quam grauiſsimi Theologi ſequuntur, quamque author collatis Patrum teſtimonijs neruosè probauit, putare ſe poſſe ſolo verborum flatu abigere ex Catholica ſchola?*

RESPONSIO.

De ipſa re ac ſententia vtrarumque iſtarum propoſitionum, mox viderimus. Quam interim Spongia non parum debilitat, dum *grauiſsimos* illos *Theologos* tacet, quos eam ſequi gloriatur. Cùm enim illos in tanto ſuo diſcrimine, in tanta neceſſitate non proferat, quis ei vllos præſto eſſe credat? Non tanta dedit hactenus modeſtiæ ſuæ, & humilitatis ſpecimina, vt eam præcipua ſuæ cauſæ adiumenta conſulto ſilere arbitrari debeamus. Nemo enim antè ipſam fuit Theologus cui ſomnia huiuſmodi per cerebrum volitarint. Vel cedò, dicat quinam illi ſint. Multò minus Patres cum ipſa faciunt, quibus nos eam iudicibus opprimendam deſtinamus. Patebit enim ſequentibus reſponſionibus quàm enerues & elumbes ſint, illæ probationes Danielis è Patribus ſumptæ,

quas ſcilicet *neruoſas* vocat. Nam eaſdem penitus hoc loco ſumma inopia coacta repetit, nec quicquam affert, quod non idem in Apologia ante decantarit, vt non tam nouam defenſionem cudere, quàm Apologiam ſuam, totumque Danielem retexere, & in Spongiam transfingere videatur. Quare dum illi reſpondebimus, eadem operâ neruoſa illa è Patribus argumenta, non *verborum flatu*, ſed rationum impetu; non *ex Catholica ſchola*, in qua nunquam fuerunt, ſed ex Catholicorum memoria, quorum mentes periculoſiſſimis iſtis erroribus improbè pulſatæ fuerunt, tam facilè *quàm verborum flatu*, abigemus. Sunt enim ineptiſſimi centones locorum pauculorum maximeque vulgariũ ex aliquot Patribus collectorum, in quibus tantum acumen, tanta vis ad conficiendum Spongiæ propoſitum ineſt, vt non à Ieſuita, hoc eſt ab homine cæterorum hominum longè doctiſſimo, conquiſiti ad rei maximè ſeriæ, ad errorum ſuorum maximorum, propugnationem, ſed ab imperito nouitio ad exercitationem ingenij aduerſus veritates certiſſimas ventilari videantur. Quorum tamen confutationi alia confutatio anteponenda eſt parergorum quorumdam, quibus Ieſuita ſuam reſponſionem præmuniit.

Primùm quæro qua fiducia *Hermanus Lœmelius* Belga, & Antuerpienſis, ſi Spongiæ fides eſt, vim ſermonis Anglicani, ſe meliùs tenere iactet quàm interpretes Anglos indigenas, quàm Scotos diu in Anglia verſatos, & ſermone ipſo patrio ab Anglis non ita multum diſſonos? Eiuſmodi homines quonam modo in re ipſis natiua arguere audet externus homo, & iſtius linguæ fortaſſe ignarus, vt eam Belgæ non ita vulgò norunt? Aut ſi hoc audet, quo iure, aut ſaltem quo iudicio, fidem à nobis poſtulat? Cùm ſi ipſi Angli in re ſibi notiſſima & vernacula errauerunt, multò magis timendum ſit ne homo alienigena, qui fortaſſe nunquam pedem in Angliam intulit, ſimili errore capiatur? Iudicium igitur tuum hîc requirimus, Malè Hermanum Lœmelium ſimulas, teque multò veriùs in hoc ipſo Spongiam præbes. Malè perſonam quam tua tibi ſcena impoſuit, ſuſtines. Malè agis, malè loqueris. Quod ſi malus hiſtrio, malus Theologus, & bona tantum Spongia es; quantum malum ipſum tuum bonum eſt? *Ita videlicet mentem impellit feruor, quo non trahit deſiderium, & agit commota velut ne ſciens, vnde poſt doleat ſciens.* *S. Greg. paſt. p. 3. c. 1 admon. 10.*

Deinde cauſam non habes cur eos vituperes, & ſtupidos voces, qui non vident quid differat inter *perfectum vndequaque, ſeu ab omni parte*; & *perfectum omnimodo*. Vide ne cui forte tu ſtupidior videaris hoc videndo, quàm alij non videndo. Si qua enim inter hæc differentia eſt, ea tam exigua, tam etiam huic loco aliena eſt, vt vitium quod Græci vocarunt oxymorum, effugere nequeat, qui eam in rem, de qua agimus, accommodare conetur. Nam etſi in propoſitione Danielis nihil iſtorum eſſet, ac ſeu *omnimodo*, ſeu *vndiquaque* pariter ex ea tollerentur, non ideo minùs eſſet erronea, & eiuſdem notæ digna, quâ à Cenſoribus inuſta eſt.

Quamobrem Cenſores nullam iſtius particulæ rationem habuerunt

Digitized by Google

ſed ipſam propoſitionis vim & quaſi ſubſtantiam inſpexerunt; nimirum, eos qui cum vſitatis Eccleſiæ ceremoniis baptizantur, quamuis confirmati non ſint, perfectos tamen Chriſtianos eſſe ſenſu Patrum. Si enim propoſitionem in eam partem, in eamque ſententiam cepiſſent, quam Spongia illi particulæ, *omni modo*, attribuit, ita vt ſignificaret eos qui cum Eccleſiæ ceremoniis baptizati fuerunt, perfectos eſſe Chriſtianos modis omnibus, nec eſſe *alium modum vlterioris perfectionis*; eam non vt erroneam, ſed vt hæreticam profligaſſent. Eſt enim ipſiſſimus error Pelagianorum, & multo poſt Beguinarum, & Begardorum, poſſe videlicet quempiam in hac vita tantum perfectionis aſſequi, *vt non ſit alius modus vlterioris perfectionis*. Vnde patet hoc reſponſum nihil eſſe niſi tricationem & vitilitigationem meram, ſi quo pacto Cenſuræ procella ſubterfugi, & in interpretes immeritos traiici poſſet.

Aug. l. 1. de grat. Chriſt. cap. 49. & l. 4. ad Bonif. cap. 12. Vid. Clem. ad noſtrum de hæret. Et B. Anton. 3. p. hiſt. tit. 11. c. 3. §. 2.

Poſtremò voces illæ, *omnimodo*, & *vndiquaque*, in hoc negotio idem valent, & idem habentur ex vſitata ſermonis conſuetudine. Nihil enim denotant, niſi perfectum eſſe omni genere perfectionis: quemadmodum qui baptizati & confirmati fuerunt, plenitudinem gratiæ poſſident, vberrima gratiæ, donorumque omnium Spiritus ſancti largitate. Sic Paulus cùm Corinthiis ſcriberet eos in omni gratia eſſe perfectos, *ita vt nihil eis deeſſet in vlla gratia*, noluit vſque cò perfectos dicere, vt nulla eorum perfectioni fieri poſſet acceſſio; ſed eos omnis generis gratiarum & munerum Spiritus ſancti abundantiam percepiſſe declarauit. Cæterùm de commentitia illa Chriſtianorum perfectione in ſolo corpore exterius ſita, dicemus inferius, & Phariſaïcam, non Chriſtianam eſſe docebimus.

1. Cor. 1. 7.

SPONGIA.

Præter dicta in Apologia, hanc Patrum expoſitionem eſſe germanam duplici argumento efficiam. Primò, cenſeri plenè perfectéque Chriſtianum, & iure meritoque appellari Chriſtianum, apud Patres rem eandem ſignificant, proprium ſcilicet effectum Confirmationis. Sic Cyrillus, hoc accepto Chriſmatis dono meritò appellamini Chriſtiani. *Iuſtinus Martyr*, vngimur in baptiſmo, vt Chriſti & vncti dicamur. *Cyprianus*: Neceſſe eſt vngi baptizatum, vt recepto chriſmate eſſe vnctus Dei, & habere in ſe Chriſti gratiam poſſit. *Hinc colligitur plenè perfectéque* cenſeri Chriſtianum, *& meritò* appellari Chriſtianum, *rem eandem eſſe apud Patres: ſed qui chriſmatur in baptiſmo presbyterali vnctione in vertice, meritò appellatur Chriſtianus. Huius rei teſtes plurimos citare poſſem, ſed vnius teſtimonio contenti erunt, nimirum Gerſonis Cancellarij ſui. Is tom. 2. Operum quæ ipſimet ediderunt col 75. ſic ſcribit:* Poſt baptiſmum autem fit vnctio Chriſmatis in vertice, vt appareat mens imputribilis Deo, & vt ſpiritui Chriſti participando merito appellaretur Chriſtianus, hæres iam regni effectus. *Quod ipſum affirmant duo Epiſcopi,* Rabanus Maguntinus, & Iuo Carnotenſis, *totidem penè verbis, à quibus Gerſon ſua ſumpſit. Igitur baptizatus & vnctus in vertice meritò appellatur Chriſtianus, atque adeò in ſenſu Patrum eſt plenè perfectéque Chriſtianus.*

Catech. 3. In 99. reſponſ. 9. 1370. Ep. 44.

RESPONSIO.

Digitiz

RESPONSIO.

O insulsam collectionem! quam tamen Spongia frustra prædicat se nunc primùm adiicere *præter dicta in Apologia*, cùm & illam, & omnia Patrum testimonia, quibus istic abutitur, ex Apologia transtulerit, iam penitus exhausta & inops vel in erroribus & commentis effingendis; & frustra ad eluendas Censuræ maculas ea repetens & inculcans Censoribus, quæ iam in Apologia viderant. Tanta superbia & vanitas fuit, vt cùm nihil quo errores suos tueretur excogitare posset amplius, maluerit tamen eadem ipsa quæ iam damnata fuerant in nouum libellum transcribendo, aliquid respondisse videri, quàm vt tacens, cùm nihil noui haberet quod diceret, victa esse videretur. Atque in hunc penè modum tota Spongia concinnata est: vt verè dicere liceat eam nihil esse quàm Apologiæ frustula in Spongiam consarcinata, magisque Apologiam præsidio & defensioni esse Spongiæ, quàm Spongiam Apologiæ.

Operæpretium autem est, antequàm sigillatim respondere incipiamus, totam Iesuiticam opinionem, aut potiùs fabulam, lectoribus enarrare. Sicut enim errorum hæresumque magistris verè olim B. Hieronymus: *Ecclesiæ victoria est, vos apertè dicere quod sentitis;* ita victoriæ nostræ pars maxima est, inania figmenta quibus sacramentum Confirmationis interuertitur, submotis ambagibus, reductóque velamine, ob animos oculósque legentium statuere, vt eos grauiùs percutiant, non ad vulnus, sed ad vulneris cautionem, & auersationem. Putat enim Iesuita, homini iam baptizato nihil deesse vt plenè perfectéque Christianus efficiatur, nisi externam corporeamque vnctionem, quia Christianus nihil aliud est quàm vnctus; Baptizatus autem plenè vnctus est anima gratia baptismali; nec superest nisi vngi etiam corpore extrinsecùs, vt plenè vnctus, ac per hoc plenè perfectéque Christianus fiat. Ita vt, [a] perfectionem & complementum Christiani nominis ponat in vnctione Corporea & externa, quæ vndecumque aduenial, seu à sacramento Confirmationis, seu à chrismate baptismali, per eam homo baptizatus perfectè ac plenè Christianus euadat, non secùs ac si confirmatus [b] fuisset. Vnde non est mirum si vnctio baptismalis suppleat effectum sacramenti Confirmationis, qui est perfectio Christiani nominis. Cùm enim hæc perfectio sita sit in externa vnctione, & sacramentum Confirmationis perfectum Christianum eatenus efficiat, quatenus [c] corpus exterius inungit; nihil mirum hanc eandem perfectionem, & hunc effectum Confirmationis, qui nihil est nisi corporea vnctio, per chrisma baptismale suppleri, cùm per illud tam vngatur exteriùs corpus, quàm per sacramentum Confirmationis. Non negat tamen Confirmationi interiorem etiam effectum, neque neque chrismationi baptismali, cuius etiam interiori effectu suppleri vult interiorem effectum Confirmationis. Sed

Hieron. ep.

a Si quis absq Chrismate baptizatur, reuera est ētia hominis Christiani nō caret interna, scilicet Spir. sancti vnctione, &c. Caret tamē externa quadā ceremonia seu complemento, sine quo Christiani nominis hereditatem plenè perfectéque non adibit. Apolog c. 2 §. 3. nu. 19.

b A Presbytero chrismatus dici potest, & debet Christianus, non secùs ac quē est ab Episcopo confirmatus. Spong pag. 50.

c Sequitur baptizatos in Ecclesia primitiua, si fortè ab Episcopo simul confirmati non essent, non fuisse plenè Christianos, &c. Ratio in promptu est, quoniam nemo plene censetur Christianus qui plenè non sit delibutus Chrismate, internè externéque, anima et corpore. Nulli autem tunc temporis exterius Chrismate, à quocunque inungebantur, praterquam ab Episcopo, dum Confirmationis conferretur Sacramentum. Apol. cap. 2. §. 3. num. 21.

Digitized by Google

neutri interiorum iſtorũ effectuum tribuit, vt per eos homo baptizatus perfectus Chriſtianus fiat, quia ſine illis iã plenè vnctus erat intrinſecùs plenitudine gratiæ baptiſmalis, nec aliud ad nominis Chriſtiani perfectionem deſiderabatur, niſi externa coporis vnctio. Quare accuratè diſtinxit duos iſtos effectus ſacramenti Confirmationis, quorum altero homines fiant perfectè Chriſtiani, altero robur aſſequantur, vt patet ex prima & ſecunda aſſertione Spongiæ ad Cenſuram propoſitionis, de qua agimus, & vtroſque ſuppleri docuit ceremonia baptiſmali.

Hæc eſt Ieſuitæ mens de ſacramento Confirmationis, de vnctione Baptiſmali, & de perfectione nominis Chriſtiani, ſimpliciſſimè & candidiſſimè ex eius dictis & reſponſionibus, quoad fieri potuit, expreſſa, & quàm breuiſſimè res tam fictitia, & tam inaudita exprimi potuit. Eſt enim doctrina ſomniis & inanitatibus, vt per ſe patet, pleniſſima, merum ludibrium, mera laſciuia impotentis ingenij, phantaſiis & fabulis, quibus hæretici ſumma religionis myſteria inuoluerunt, & quas in Caluini ſcriptis interdum ſtupentes legimus, quàm ſimillima. *Sequuntur enim nonnulli ſua phantaſmata tam præcipites, vt nulla ſit materies omnium falſarum opinionum, quàm habere phantaſias.*

Aug. l. 6. de Muſ. c. 11.

Ex quo facilè videas quantopere miſerandos iſtos mortales ſuis ingeniis & affectibus indulgere oporteat intra domeſticos parietes, in ſcholarum puluere, in animis ſuorum ſeorſim gregalium, in latebris regionum hæreticarum; cùm obiecta ſibi ex aduerſa parte Facultatum Theologicarum celeberrima, illuſtriſſimo Antiſtitum Galliæ conſeſſu, toto regno Britanniæ, tota Eccleſia Catholica, in re ad Sacramentorum Dei, & ad ſalutem fidelium grauiſſima, has nugas, hæc deliria, has intemperies æſtuantium animorum, numquam ad hoc æuum in Eccleſia auditas, & myſteriorum Eccleſiæ ſanctiſſimorum impiè irriſorias, in medium proferre audeant, inuitis omnibus propugnare, pro Catholica etiam doctrina peruicaciter inculcare, quæ *ab omnibus, Patribus, & Theologis Doctoribus, nullo diſſentiente aſſeratur.* Sed nolo plura: Ac mihi veniam dabunt, quoſcumque Chriſtianæ religionis, & myſteriorum Chriſti ampliſſimorum tangit honor, ſi tantùm eorum contemptum, tantam in iis ſubuertendis licentiam, æquo animo ferre non poſſim, pro ea quam mihi Deus impertiit rerum ſuarum omnium veneratione, præcipuè his calamitoſiſſimis temporibus, cùm penè adhuc Eccleſiæ penetralia fumant ab inſanis ſtragibus quibus hæreſis myſteria Chriſtiana depopulata eſt. Quod idem languente iam & ſeneſcente hæreſi à Catholicis ipſis hominibus, ſummiſque, vt gloriari ſolent, Catholicæ religionis athletis, dum iterum tentari video, *neſcio quid dicam, niſi vt doleam præſumptionem humanam, & mirer patientiam diuinam.*

Aug. epiſt. 174.

Reſpondendum tamen intentioni aduerſarij, ne epilogo quodam inuidiam quæſtionis declinaſſe videamur. Quò pernicioſior & craſſior eſt, eo ſtudioſiùs repellenda eſt.

Ambroſ. l. 4. de fide c. 4.

Primò, collectionem eius ex Patribus, Iuſtino, Cyrillo, Cypriano, non ſatis capio, nec poſſum excogitare quam vim aut ſpeciem proba-

Digitized by Google

bilitatis habeat. Si probare velit eos qui chrismate baptismali inuncti sunt perfectos esse Christianos sensu Patrum, quia sensu Patrum Christiani sunt: quæro quæ Logica, quæ ratio illud collectionis fulciat. Christiani sunt, Ergo perfecti Christiani sunt? Nihilne interest inter rem & rei perfectionem? An quoscumque homines dicimus, homines perfectos dicimus, vt infantes in maternis vteris, in cunis, in puerilibus annis? Adeóne lædi non potest fides, quin continuò lædatur ratio & humana mens; quia fides & ratio vnius eiusdémque diuini luminis expressiones, & radij sunt? *Necesse est enim, vt aliter quàm oportet humana æstimet, qui diuina contemnit.* Nemo tam tyro est quin videat in perfecto Christiano includi Christianum, & aliquid amplius; & ideò illum ex hoc inferri non posse. Quamuis ergo constaret Patres pro Christianis eos putauisse, qui chrismate in Baptismo inuncti fuerunt; non ideò sequeretur eos putasse etiam pro perfectis Christianis. *Aug.*

Si velit Patres eos omnes quos Christianos vocarunt, etiam perfectos Christianos habuisse, & perfectum Christianum à Christiano nihil distare putasse; colligi poterit isto modo etiam Catechumenos nondum baptizatos perfectos esse Christianos sensu Patrum, quia à S. Augustino Christiani vocati fuerunt; multóque antea à Concilio Constantinopolitano primo: De qua locutione dicetur alibi. Quare quoquo se vertat Spongia, capitur, & vinculis implicatur inenodabilibus: & nisi Censuræ laqueos humilitate sibi aperiat, eos superbia nunquam perfringere poterit. *S Aug de pastor. c. 13. Conci. Constantinop 1. can. 7.*

Deinde quàm ridiculum probare conari eos qui chrismate Baptismi vncti fuerunt Christianos esse sensu Patrum, quia eos Christianos vocant Gerson & Rabanus? Quasi omnia quæ in scriptis Gersonis aut Rabani sunt, sint in scriptis Patrum, & illi de suo sensu nihil protulerint quod ante non scripserint Patres? Quomodo enim Cyprianus & Iustinus Martyr, quos citat, sentire potuerunt homines per vnctionem istam Sacerdotalem Christianos fieri, aut perfectè Christianos, cùm Spongia ipsà in Apologia asserat vnctionem istiusmodi baptismalem eorum ætate nondum institutam fuisse, & primùm cœpisse sub Constantini tempora; quod suo loco quale sit examinabimus? Quomodo igitur seriò dicere potest eos sensisse homines Christianos effici per id genus vnctionis, quod nequidem nosse poterant, cùm in rerum natura nondum esset? Vereor ne tandem isti homines tantùm absurditatum effundant, vt Molinistarum nomen iis demi oporteat & aliud irrogari.

Neque verò Gerson aut Rabanus dixerunt quemquam per illam vnctionem baptismalem Christianum effici, aut Christiani nomen accipere. Cùm enim ista vnctio mera ceremonia sit, & iuxta Spongiam, ab Ecclesia serò admodum instituta, quid ineptius dici potest quàm nos Christianos effici per meram ceremoniam, & Christianum nomen, atque adeò Christiani nominis perfectionem & complementum, nihil nisi ceremoniam esse? Pudeat tanti portenti inuentores, quo Christiana dignitas decoratur, Christiana Ecclesia scandalizatur,

Digitized by Google

hæresi, atque adeò Atheïsmo via sternitur. Vnctione ista docet Gerson non fieri nos, sed declarari Christianos, Baptismo videlicet paulò ante factos. Attende verba: *Post Baptismum fit vnctio chrismatis in vertice, vt appareat mens imputribilis Deo*; Audin', *vt appareat*, non verò, *vt fiat*? *Et vt spiritui Christi participando meritò appellaretur Christianus, hæres iam regni effectus.* Vides cur meritò appellari dicat Christianos? non quòd vnctione ista vncti sint, sed *spiritui Christi participando*, & *hæreditatem regni acquirendo.* Quod quia ista chrismatis vnctione declaratur, nos videlicet *spiritui Christi participasse*, & *hæredes regni factos esse*, ideò illa declarari docet nos meritò appellari posse Christianos, non per illam ipsam fieri, vt meritò appellemur. Nisi fortè Spongia per illam vnctionem *spiritum Christi participari*, seu Spiritum sanctum dari velit. Gerson enim docet nos spiritum Christi participando, meritò Christianos appellari. Vnde patet ipsum hanc Christiani appellationem tribuere Baptismo, in quo verè *Spiritus* sanctus *participatur* & infunditur, etsi non plenè perfectéque, vt posteà in Confirmatione. Ideóque hæc ipsa Christiani appellatio per Baptismum datur, etsi sola Confirmatione plenè perfectéque detur. Nomen enim Christiani vnctionem Spiritus sancti sequitur, cum eáque pari passu ambulat; non autem ab externa ceremonia pendet, multo minùs in ea sita est.

Vana sunt igitur & friuola Spongiæ principia. Nam neque probat eos qui à Presbytero chrismate in Baptismo inunguntur, fieri per eam vnctionem Christianos sensu Patrum, etiamsi Gersonis aut Rabani sensu fierent: quod tamen secus esse ostendimus. Neque rursus probat eos per vnctionem baptismalem sensu Patrum perfectos Christianos effici, etiamsi sensu Patrum per illam Christiani efficerentur. Omnibus enim hominibus naturale lumen priùs eripiat, & lumina Patrum extinguat, necesse est, si persuadere velit *Christianos*, & *perfectos Christianos*, non differre sensu Patrum, & eorum sensu licere inferri eum perfectum Christianum esse, qui modò sit Christianus.

SPONGIA.

Secundò idem probatur. Nam qui est plenè, & vndequaque vnctus, debet Christianus pleno ore, & meritò appellari & censeri. Sed baptizati, & chrismati in vertice sunt plenè vncti anima, corpore, intùs, exterius. Quòd corporaliter & exteriùs sint ceremonia vnctionis consecrati, patet ad oculum. Quòd autem etiam interius sint vncti plenitudine, & perfectione gratiæ sufficiente, tradit expressè S. Thomas. Est, *inquit*, plenitudo gratiæ Christianæ sufficiens ad salutem, & hæc datur in Baptismo; & est plenitudo gratiæ ad fortiter resistendum, & hæc datur in Confirmatione, & sine hac potest esse salus. *Et iterùm*, In Baptismo datur gratia, quæ à peccato mundat, & ad bene operandum perficit, quantum ad sufficientiam salutis. *Igitur cùm baptizati & chrismati in Baptismo sint plenè, perfectèque vndequaque vncti, pleni & perfecti Christiani, seu vncti, cur dici non debent? secundùm illud Augustini:* Omnes Chrismate vnctos rectè christos possumus dicere.

In 4. d. 7. q. 1. a. 1. q. 2. ad. 1.

Ib. ad. 3.

Lib. 17. de Ciuit. c. 4.

Digitized by Google

RESPONSIO.

Ecce alteram partem reſponſionis ex Apologia repetitæ. Adeò amat Spongia nugari, principium petere, errores damnatos per eoſdem tueri, ſordes ſordibus eluere. Videamus tamen hoc ipſum quale ſit, in quo tantam fiduciæ collocat, vt melius præſidium vel non quærat, vel non habeat.

Nam vtraque pars ſecundæ eius probationis eſt infirmiſſima & futilis. Eſto enim ſit vnctus, quiſquis baptiſmali chriſmate à Preſbytero delibutus fuit. An ideò, non dico plenè Chriſtianus, ſed omninò Chriſtianus ſenſu Patrum? Iam enim ſupra oſtenſum eſt, vnctione iſta baptiſmali neminem Chriſtianum fieri, non tantùm ſenſu Patrum, ſed nequidem cuiuſquam alius quem Spongia citarit, neque verò vllius omnino Theologi. Nemo enim vnquam docuit nos iſta vnctione Chriſtianos effici, nedum perfectos Chriſtianos. Non refert igitur homines ita vnctos, poſſe dici vnctos exterius & interius, ſeu animo & corpore. Nam neque corpore inuncti ſunt ea vnctione quæ ad Chriſtianos faciendos inſtituta ſit, & qua Chriſtianos fieri docent Patres; vnde iſta vnctione baptiſmali nullo modo dici poſſunt Chriſtiani effici ſenſu Patrum: Neque ſine blaſphemia dici poteſt Chriſtiani nominis perfectionem & plenitudinem in ſola vnctione corporea, & in externa denominatione conſiſtere, ita vt homini baptizato nihil deſit ad perfectionem, & plenitudinem Chriſtiani nominis, niſi externa vnctio, & quidem ceremonialis. Turpiſſimum eſt ac pene impium aſſerere ſanctos Patres docuiſſe nos per Confirmationem eatenus ſolùm perfectos Chriſtianos reddi, quatenus ab ea exteriorem quemdam effectum percipimus, hoc eſt, externam vnctionem, qua denominamur exteriùs vncti. Hic enim error propè admodum ad Caluini aliorumque hæreticorum errorem accedit, qui reuerà Sacramentorum operationes penitùs externas faciunt, nec aliud eſſe putant niſi notas & teſſeras exteriores, & planè ſacramenta Iudaïca. Mutantur in meras ceremonias myſteria Chriſtianæ religionis, ſi nihil in homine baptizato ad Chriſtiani nominis perfectionem deſideretur niſi externa, & corporea vnctio, & hac præciſè vnctione ſacramentum Confirmationis eum perfectum Chriſtianum efficiat. Quod ſi Spongia de alia quadam perfectione corporis quam Baptiſmus, adeoque Confirmatio præbet, & quam ipſa non noſſe videtur, ageret; alio ei modo reſponderemus. Nunc verò tam imperita eſt, tam non Chriſtiana, tam Chriſtianæ amplitudinis non conſcia, vt illius complementum, & quaſi apicem in corporali effectu, in externa vnctione, in ceremonia conſtituat. Quod flagitium aures Chriſtianæ horrent.

Sequitur altera probationis pars æquè poroſa, & ſpongioſa. Nullo modo enim probat eum qui baptizatus eſt, perfectè ac planè vnctum eſſe vnctione ſpirituali. Quod enim ex D. Thoma profert, nihil eſt. Primò, quia non quæritur de perfectè vnctis ſenſu D. Thomæ, ſed ſenſu Patrum. Purganda eſt enim Spongiæ ſua propoſitio, qua

Digitized by Google

dicit eos qui ſolo baptiſmali chriſmate verticem illitum habent, perfectos Chriſtianos, & vndiquaque perfectos eſſe ſenſu Patrum. Secundò, quia manifeſtè patet ipſis verbis D. Thomæ hîc allatis à Spongia, quid ille nomine plenitudinis illius intelligat, quam in baptiſmo agnoſcit. *Eſt*, inquit, *plenitudo gratiæ Chriſtianæ ſufficiens ad ſalutem, & hæc datur in baptiſmo.* Quid hoc eſt, *plenitudo ſufficiens?* Quis neſcit aliud eſſe *plenitudinem*, aliud *ſufficientiam?* Catachreſticè igitur loquitur Diuus Thomas, plenitudinem pro ſufficientia vſurpans, vt oſtendat expreſſiùs gratiæ baptiſmali nihil deeſſe, quominus homines ad ſalutem perducat, & vim ei non inanem & irritam, ſed ſatis plenam, & inſtructam ineſſe ad hunc effectum. Quod planiùs etiam declarat ſecundo loco à Spongia propoſito: *In Baptiſmo datur gratia quæ à peccato mundat, & ad bene operandum perficit, quantum ad ſufficientiam ſalutis.* Nota verba, *perficit quantum ad ſufficientiam ſalutis*, vt videas perfectionem iſtam quam Baptiſmo tribuere videtur, non procedere vltra ſufficientiam ſalutis. Nihil enim aliud vult quàm in gratia Baptiſmali omnia reperiri, quæ ad ſalutem exigantur, eámque hoc ſenſu plenam eſſe. Quæ locutio etſi vera ſit, eſt tamen D. Thomæ propria, ne quicquam Spongiæ fauet. Non enim ait D. Thomas plenitudinem iſtam qualemcumque baptiſmalem, ſatis eſſe vt Chriſtianum abſolutè gratia plenum, pleneque ac perfectè gratia vnctum præſtet: Imò contrarium ſignificat, dum addit Confirmatione aliam ei dari plenitudinem, ſine qua per priorem abſolutè plenus non eſt. Prima enim plenitudine vitam plenè habet, ſed vim ac fortitudinem perfectam ſine ſecunda plenitudine non habet.

Quod quidem ita verum eſt, & doctrinæ D. Thomæ conſentaneum, vt in ſumma Theologica, vbi accuratius & clarius quàm alibi docuit, Sacramento Confirmationis propriè aſſignet, vt ſit *Sacramentum plenitudinis gratiæ*, quaſi ſine eo abſolutè plenitudo gratiæ haberi nequeat. Atque, quod multo magis notandum eſt, etſi Confirmationem non abſolutè neceſſariam ad ſalutem eſſe fateatur, docet tamen eam *cooperari ad perfectionem ſalutis: & hoc modo eſſe de neceſſitate ſalutis.* Quod is quidem, non quaſi aliud agens, ſed hoc ipſum planiſſimè cogitans, ſcripſit; ideoque id etiam in eadem quæſtione paulò infra iterauit, monens ſacramentum hoc moribundis conferendum eſſe, *vt in reſurrectione perfecti appareant.* Atque id Auctore Hugone de S. Victore confirmat his verbis: *Omnino periculoſum eſſet, ſi ab hac vita ſine Confirmatione migrare contingeret: Non quia damnaretur, niſi fortè propter contemptum, ſed quia detrimentum perfectionis pateretur.* Sic ſemper Spongiæ ſuorum teſtium productiones infeliciter eueniunt. Profectò malæ mentis, mali animi magna nota eſt, declinato ſplendidiſſimo ſummæ Theologiæ lumine, quo omnes Academiæ Catholicæ illuſtrantur & docentur, commentariorum in ſententias ab eo iuniore ſcriptorum obſcuritates rimari, vt mali erroris æquiſſima damnatio, in ſumma Theologica toties clariſſimè vibrata, aliquo nubilo obruatur.

S. Th. 3. p. q. 72. a. 1. ad 2.

Ibid. ad 3.

Ib. a. 8. ad 4.

Lib. 2. de Sacr. par. 7. cap. 3.

Quod ad locum Auguſtini attinet, ſatis manifeſtè agit de ſacra-

Digitized by Google

mento Confirmationis. Cùm enim notaret fideles omnes *Chriſti* nomine deſignari in loco illo Cantici Annæ, *exaltabit cornu Chriſti ſui*; quærit quonam modo *Chriſtus exaltabit cornu Chriſti ſui*, vt Pſalmi contextus ſignificare videtur? Reſpondet, *omnes quippe vnctos eius chriſmate, rectè Chriſtos poſſumus dicere*: declarans fideles omnes rectè intelligi Chriſti nomine, quia omnes chriſmate Ieſu Chriſti in ſacramento Confirmationis inuncti ſunt, vt erant potiſſimùm illo tempore, quo vtraque Baptiſmi & Confirmationis ſacramenta coniunctim inſtar vnius adminiſtrabantur, vt alibi exponemus. Quare ſignanter dicit, *vnctos eius chriſmate*, id eſt, chriſmate Chriſti, ſeu à Chriſto inſtituto, & tradito, ad vngendos fideles Spiritu ſancto, quo ipſemet vnctus fuit. Nam chriſma baptiſmale, de quo ferè nuſquam Auguſtinus agit, chriſma eſt ab Eccleſia nempe inſtitutum, non propriè chriſma Chriſti. Nihil ergo hîc eſt quod Spongiæ figmenta adiuuet. 1. Reg 2. 10.

TERTIA PROPOSITIO.

Ex Cap. 2. ſect. 3. Num. 22.

Chriſmatio in Baptiſmo per Sacerdotem inſtituta fuit ab Eccleſia, ad ſupplendum non ſolùm ſignificationem Epiſcopalis chriſmatis, ſed etiam effectum; nempe ad conſeruandos & confirmandos homines in baptiſmali gratia. Hoc docetur à D. Thoma, &c. Et paulò poſt: *hæc ceremonia facit hominem fortem ad reſiſtendum peccato, ad profitendam fidem in perſecutione, ſuccedens in locum Confirmationis in hoc reſpectu, &c.* Et paulò poſt: *Quæ notiones fortitudinis, & animi dantur per chriſmationem baptiſmalem, ex opere operato, vt multi Theologi docent: ſaltem per preces Eccleſiæ, & applicationem ceremoniæ in eum finem, quæ eſt doctrina multi ſolatij pro Catholicis commode habere non valentibus Confirmationem: & oſtendit quod poſt inſtitutionem chriſmationis Sacerdotum in baptiſmo, chriſmatio per Epiſcopum non ſit tam neceſſaria, ac ante fuit.*

CENSVRA.

Propoſitio integra falſa eſt, temeraria, imponit S. Thomæ, & hæreſim ſapit.

SPONGIA.

Auctor nihil hoc loco dicit quod non ſit Catholicum, quod non à Doctoribus Theologis, & ſanctis patribus, nullo diſſentiente, aſſeratur. Hoc oſtendo particulatim; nam ſeptem continet aſſertiones. Prima eſt: Chriſmatio Presbyteralis in baptiſmo ſupplet effectum Epiſcopalis, quoad ſignificationem nominis Chriſtiani, ſeu vncti, ita vt à Presbytero chriſmatus dici poſſit, & debeat Chriſtianus, non ſecùs, ac qui eſt ab Epiſcopo confirmatus. Hoc iam iam aſſerentem Gerſonem audiuimus.

RESPONSIO.

Nihil imperitis, nihil cœcis audaciùs eſt, quia nihil vident. Vnde fit vt Spongia fidenter aſſeueret Danielem, *nihil hoc loco dixiſſe quod non ſit Catholicum, quod non à Doctoribus Theologis & SS. Patribus, nullo diſſen-*

Digitized by Google

tiente, asseratur. Non satis habet tueri se; hoc enim leuius visum est Iesuitæ animosissimo: sed, quod ad defensionis cumulum valeat, errores suos pro doctrina fidei, Catholica, irrefragabili vindicat; Censores illius pro hæreticis, & non Catholicis repudiat. Quantæ hoc superbiæ, quantæ pertinaciæ est? illic violentiùs repugnare, vbi se infirmiorem sciat? illic Doctores *Theologos omnes & SS. Patres nullo dissentiente* iactare vbi ne vnum quidem, nec veterem, nec nouum, habeat Theologum, cui in mentem venerit inauditæ istius pestiferæque doctrinæ, vt ex singulorum capitum discussione patefiet.

Nam de primo capite (quod tamen in propositione modò damnata non inerat) cùm ea de nomine Christiani nihil haberet: Etsi enim de effectu Confirmationis loquatur, tamen de solo illo loquitur, qui pertinet ad *conseruandos & confirmandos homines in gratia baptismali*, vti ipsa se explicat. Quare ista pars ex abundanti superaddita à Spongia est, ne iam ante iugulatæ eius blasphemiæ de nomine Christiano, memoria lectoris effluant. Sed tamen, vt breuiter supradicta repetamus, satis ostensum est, & impium esse dictu Christianum nomen, multo magis Christiani nominis perfectionem, in sola vnctione corporea sitam esse; & corpoream istam vnctionem esse illum ipsum effectũ, quo sacramentum Confirmationis baptizatos perfectos Christianos efficiat. Quod neque à Gersone, neque ab vllo vnquam Theologo excogitatum fuisse dicimus. Mirandum equidem est Spongiam, quæ modo tam exultanter septem istas particulas suæ propositionis ab omnibus Doctoribus Theologis, & SS. Patribus, nullo dissentiente, asseri gloriabatur, ad primum eorum caput neminem nisi Gersonem vnicum authorem laudare potuisse. Malè doctrinam suam, ita fundatam scilicet, ita propugnatu facilem, tuetur; se ipsam deserit ac prodit; cùm aduersarios obiecto vel vnius antiqui Patris testimonio perspicuo opprimere potuerit. Infelicior est magis illis Ægyptiis, qui mira polliciti, saltem in tertio signo defecerunt. Ipsa verò post montes aureos Theologorum, & sanctorum Patrum ostentatos, nequidem efficere potuit, quin in primo statim signo defecerit.

Exod. 8. Aug. ep. 119.

SPONGIA.

Secunda est, Chrismatio in Baptismo præstat effectum Confirmationis, qui est conseruatio gratiæ baptismalis. Hæc sunt ipsa verba authoris, & quod dicit traditur à S. Thoma conceptis verbis quæ citauit: sed ea collectores subdolè transiliunt. Nam si ea in Facultate publicè lecta fuissent, fortassis nonnulli S. Thomæ authoritate moti cuculinam suam cantilenam falsum, erroneum, hæreticum, *non tam facilè ingeminassent.* Eorum, *inquit*, quæ aguntur post baptismum, aliquid est quod non solùm significat, sed etiam efficit, putà vnctio chrismatis in vertice, quæ operatur conseruationem gratiæ Baptismalis. *Quàm apertè S. Thomas? Hoc enimuerò hæresim sapit? Sed illis qui sunt eiusdem cum Caluino palati, qui diserte dicit ceremoniam chrismatis Baptismalis*, instar stercoris se habere.

Digitized by Google

RESPONSIO.

Omitte, ſi me audis, Caluinos, omitte cuculos, cantilenas, ſtercora, quæ tibi regerere facile eſſet, ſi maledictis tecum certare vellemus. Quid enim dictorum tuorum portenta mereri non videantur, non in maledicti loco, ſed in iuſtiſſimæ increpationis? Rem potiùs videamus, & tuas hallucinationes, quæ te omni conuitio grauiùs veriuſque infamant.

Quid enim non ſolùm indignius, ſed criminoſius (vt aliquid etiam de authorum teſtimoniis, quibus ſuccinctus in pugnam prodis, generatim dicamus) quàm aduerſus conſtantiſſimam doctrinam Eccleſiæ, quæ ante te à nemine vnquam in controuerſiam deducta fuit, paucula quædam loca, dubia, obſcura, ne aliena & inepta dixerim, ſpargere, nulli rei apta niſi veritati inuoluendæ, & rudiorum mentibus implicandis? Quem aſtum cùm ne in hæreticis quidem, quibus illo nihil crebrius eſt, & à quibus eum hauſiſſe vidêris, ferre poſſimus; quomodo in Ieſuita feremus? Iacet enim Chriſtiana religio; nihil in ea tutum, nihil ſanctum, ſi pro cuiuſque ſenſu, res exploratiſſimas, intimis fidelium animis infixas, quietas hactenus & tranquillas, conquiſitis authoritatum perplexitatibus, quæ ne aduerſus ſumma quidem myſteria deerunt, ſolicitare atque infringere liceat. Hic in te genium malum, & penitus hæreticum deprehendimus, quem facilè deprehendet quiſquis loca, quæ deinceps profers, cum doctrina contulerit, quam laceſſis ac vellicas. Sunt enim pudendum in modum infirma, nihil minùs quàm tuum ſcopum cuiuis vel tantulum erudito declarantia, rudibus tantùm capiendis idonea, neque ab ipſo te, ſi minimùm ſapis, proferri vnquam potuiſſent, niſi grauis quipiam vehementſque affectus tuam mentem obſediſſet. Epiſcopum videlicet ex Anglia quacumque ratione pellendum ſuſceperas: cui conſilio ne Sacramentum Confirmationis obſtaret, hoc quoque vnà cum eo expellendum ſtatuiſti, Epiſcopi odio id Sacramentum perſequens, cuius amore, cùm ſit Sacramentum Spiritus ſancti, qui cœleſtis ac diuinus amor eſt, Epiſcopum venerari amplectique debueras, vt tanti muneris largitorem. Atque vt non ſine ratione ſcelus facere videreris, excuſſiſti anhelo ſpiritu librorum aliquot latebras atque indices, vbi in eos ſcrupulos & in ea locorum offendicula incidiſti, quæ tibi vindice Deo multo antè præparata fuerant, vt errandi cupidus animus, & ſibi errandi materiam reperiret, & alijs præſtrueret. Niſi enim te cœcitas à cæleſti ſole miris ſed iuſtis modis immiſſa obruiſſet; quomodo ad fruſtula ambigua, & tenuia, ſcriptorum aliquot mediæ aut vltimæ ætatis corruiſſes, & à perpetuo ac teſtatiſſimo Eccleſiæ ſenſu excidiſſes, cuius potiùs lumine illam caliginem diſcutere oportebat? Nihil enim de noua doctrina quam hic tradis, ſæculorum omnium ſuperiorum, & totius Eccleſiæ floreſcentis antiquitas inaudiit, vel illo ſilentio teſte, quo in ſequentibus aſſertionibus perpetuò veteris. Ac ſcriptorum etiam illorum inferiorum, tanta penuria laboras, tanta denique locorum ex illis ipſis ad tum propoſi-

tum in ſpeciem idoneorum, vt tuas probationes intuentibus illud miſerrimum videatur, te cùm errare enixè cupias, tamen ex animo errare non poſſe, & tam infauſto malitiæ genere teneri, vt niſi claram & inconcuſſam Eccleſiæ doctrinam locorum pauculorum minutiis, quaſi tenui puluere, & magica faſcinatione confuderis, ſaluus eſſe non poſſis.

Ecce enim iterum pro Doctoribus omnibus Theologis, & ſanctis Patribus, quorum, nullo diſſentiente, conſenſum vaniſſimè venditaſti, vnum D. Thomam profers ſecundæ tuæ aſſertionis patronum: qui quamuis tecum faceret, tu tamen ineptiſſimæ iſtius gloriationis crimen Cenſuramque non effugeres. Veruntamen agnoſce quàm in hoc ipſo quo te inuictum ridiculè putas, ſis inops, & arundineo D. Thomæ baculo nitaris. Docet ille quidem *vnctionem Chriſmatis in vertice baptizati operari conſeruationem gratiæ baptiſmalis*; Sed quid hoc ad errorem tuum? An ideò docet illa vnctione ſuppleri effectum vllum Sacramenti Confirmationis? Hoc enim ſolus tu ais, ille non ait, quamuis tu eadem inſulſitate qua rem tam alienam ei audes affingere, etiam dicere audeas, idem quod tu dicis, *tradi hic à D. Thoma conceptis verbis*; nimirum tua mente præpoſtera conceptis, non mente ſani lectoris vllius, aut calamo S. Thomæ, qui iam nunc è cælo tuum errorem, tuam fiduciam, tuam in ſe calumniam auerſatur. Dic enim mihi, ſi ſapis, quæ te ratio argumentari ſinit vnctionem baptiſmalem iuxta D. Thomam ſupplere illum effectum Sacramenti Confirmationis, quia iuxta eum operatur conſeruationem gratiæ baptiſmalis? An dicit S. Thomas eam conſeruationem operari, quæ effectus ſit Confirmationis, aut quæ Confirmationis effectum ſupplere poſſit? Non enim etiamſi ſacramentum Confirmationis operetur conſeruationem baptiſmalis gratiæ, ideò quælibet baptiſmalis gratiæ conſeruatio effectus eſt Confirmationis, aut illius effectum ſupplet. Alioquin Sacramentalia omnia hunc etiam effectum præſtabunt, quia gratiam fidelium confirmant & muniunt, & in eum finem inſtituta fuerunt. In primis aqua benedicta Confirmationis effectum ſupplere poterit, quia ipſa Eccleſiæ conſecratione deſtinatur, etiam expreſſiùs quam vnctio baptiſmalis, ad protegendum hominem, & aduerſus dæmonem illiuſque tentationes roborandum. Perfricet igitur frontem Spongia, & vnica luſtralis aquæ aſperſione fateatur præberi poſſe, aut ſuppleri, effectum ſacramenti Confirmationis, qui eſt conſeruatio gratiæ baptiſmalis, & corroboratio Chriſtiani hominis aduerſus dæmonem eiuſque impetus; eadem ratione qua id per vnctionem illam baptiſmalem effici vult.

Quid inſcitius quàm ſacramentalia cum Sacramentis miſcere, & horum effectus cum illorum? Quis enim in rebus Theologicis tam peregrinus, & hoſpes eſt, qui neſciat ſacramentalium operationes nihil eſſe niſi pios animi motus, actuales nimirùm & fluxos, qui vi precum Eccleſiæ ijs qui illa vſurpant, impetrantur, vt ipſa Spongia paulò pòſt fateri cogitur? adeóque per eos ſuppleri non poſſe ſacramentorum effectus, qui diuturni & ſtabiles ſunt; nec effectum ſacramenti Confirma-

tionis, quo homo non ad momentum, aut breue tempus aliquod, ſed ſolidè ac perenniter fortis efficitur ad tentationum, & perſecutionum incurſus ſtrenuè tolerandos.

Nam pij illi motus, quos ſacramentalia efficiunt, ſine illis haberi poſſunt per pias quaſlibet affectiones animi, quas probi homines crebras quotidie concipiunt. Quas etiam affectiones verum eſt valere, & vim habere ad conſeruandam augendámque gratiam, tum baptiſmalem, tum quamuis aliam in homine præiacentem. Quare dicere effectum ſacramenti Confirmationis ſuppleri poſſe per ſacramentale aliquod, aut per verticalem baptiſmatis vnctionem, quia illa ſacramentalis, & illa vnctio operentur conſeruationem aliquam gratiæ baptiſmalis, quid tandem aliud eſt quàm dicere effectum eundem per bonum quodlibet animi propoſitum, & per vnum quoduis bonum opus ſuppleri poſſe? Quo quid eſſe poteſt à Theologo, à Chriſtiano alienius, & ſeuera Cenſura dignius?

Fruſtra igitur Spongia, vel decipi paſſa eſt, vel decipere parat alios loco iſto D. Thomæ, ad errorem ipſius ſtabiliendum debiliſſimo. Parum enim eſt quod locum citet, vbi vnctio baptiſmalis dicitur à D. Thoma operari conſeruationem gratiæ baptiſmalis, niſi locum etiam proferat, vbi idem D. Thomas dicat per iſtam ipſam, aut per quamlibet generatim gratiæ conſeruationem ſuppleri effectum Confirmationis. Quod nunquam faciet, nec erroris tam putidi, vel D. Thomam ſcholaſticorum principem, vel vllum omnino Theologum patronum dabit.

Quòd ſi Chriſmatis vnctio baptiſmalis inſtituta eſſet ad ſupplendam vnctionem ſacramenti Confirmationis, quo modo ſimul cum ea ſtare poſſet? Fruſtra enim res ſuppletur, cùm præſens adeſt. Et tamen ab Epiſcopis baptiſmum conferentibus, videmus non omitti vnctionem verticalem, etiamſi ſacramentum Confirmationis continuò collaturi ſint, vt fieri ſolet in baptiſmis adultorum, vbi tria ſacramenta Baptiſmi, Confirmationis, & Euchariſtiæ, ex veteri Eccleſiæ conſuetudine iungi ſolent: De quo ritu alius erit fortaſſe dicendi locus. Et Innocentij I. Papæ epiſtola iubentur Preſbyteri, ſeu abſente, ſeu præſente Epiſcopo, baptizatos ſacro chriſmate inungere, de quo plura inferius. *Innoc. 1. ep. 1. ad Decent. cap. 3.*

Quamobrem deſerat fictitium dogma fictitius Loëmelius, neque tanto dedecore ſacramenta Chriſti afficiat, vt eorum vicem per meras ceremonias impleri poſſe putet, quarum operatio quæcumque eſt, & longè inferior eſt, aliuſque generis, & breuior, & incertior, & fallibilior, vt vulgò Theologi conſentiunt, quàm vt neglecto ſanctiſſimo & validiſſimo ſacramento Confirmationis, quo totus Spiritus ſanctus cum ſuis donis, & copiis omnibus effunditur, fideles in ea victoriæ, quam de acerrimis quibuſque perſecutionibus parare debent, ſpem defigant. Etſi enim iſta vnctio aliquam vim habeat ad conſeruationem gratiæ baptiſmalis, vt rectè D. Thomas, non tamen eam qua opus eſt ad expugnandas perſecutiones, dæmoniſque frangendos impetus, niſi vis maior accedat.

Digitized by Google

In quo demum Spongiæ animum satis mirari nèqueo, quæ sui erroris ofores accusat, quasi Caluino studeant ceremoniarum Baptismalium irrisori. Scilicet Baptismi ceremoniæ contemnuntur, nisi in locum sacramenti Confirmationis euehantur; nisi ex sacramentalibus sacramenta fiant; nisi in eo numero habeantur, vt earum fiducia sacramenta derelicta iaceant, & à Catholicis, vt leuissimè dicam, nunquam desideranda putentur. Hoc ceremonias magni pendere, an sacramenta despicere, an ipsas etiam ceremonias honore contumelioso afficere est? Non enim minor ceremoniis Ecclesiæ iniuria fit, dum extolluntur plus æquo, quàm dum nimis deprimuntur. Tam hominem dedecorat qui honorem ei alienum, & forte ipsius maiorem impendit, quàm qui suum & proprium negat. Non minùs matrimonium dehonestant nostrates hæretici, cœlibatui, & virginitati præferentes, quàm Manichæi, Eustathiani, & illi de quibus Paulus, *prohibentes nubere*, & coniugia quasi mala execrantes. Sic enim & hæretici, & mendaces, & iniurij quique homines, semper in extremis sunt; Catholici, veraces, iusti, semper in mediis. Vituperandus Caluinus, quod in vno extremo est; Spongia, quod in altero. Nos veritatem Ecclesiæ media euntes via sequimur; & nec ceremonias inanes putamus, nec sacramentis vllo effectu pares. Viderit Spongia num ipsa Caluino sit propior, fictitia ceremoniarum exaggeratione sacramenta extenuans. Non enim tam ceremonias hæreticis venerandas exhibet, quàm sacramentis contemptum parat, & ab hæreticis, & ab Catholicis, dum eorum operationes quas Ecclesia, fremente hæresi, deprædicat, tamen ceremoniis repræsentari & suppleri posse docet. Hac nimirum via sensim ad hæresim pergitur: Hæc istorum hominum arcana machina est, qua sensim in animis fidelium fidem sacramenti Confirmationis labefactare satagunt. Vt meritissimo iure prudentissimi iudices propositionem istam, & imponere S. Thomæ, & hæresim sapere censuerint.

Conc. Gangr. can. 1. 1 Tim. 4.

SPONGIA.

Tertia est, Hac ceremonia cum Baptismo coniuncta facit hominem fortem ad resistendum peccato, & profitendum in persecutionibus fidem. *Hoc tam certum est, vt qui Catholici esse volunt, id negare non debeant, teste Illustrissimo Bellarmino. Nam Caluino calumnianti*, Vocem vnctorum esse promissionem in Baptismo se percepisse nullam, qua in agonibus instruantur; *respondet*: Atqui hoc nullus Catholicorum docet; Catholica enim doctrina est, nos in Baptismo robur accipere, in Confirmatione autem roboris augmentum. *In eandem sententiam Rabanus Episcopus Moguntinus, lib. 1. de Instit. Cleric. c. 28.* Spiritus sanctus per vnctionem chrismatis in Baptismo confert vigorem cælestis gratiæ; *vigor cælestis gratiæ, an non fortitudo, vt resistatur peccato? & cap. 27.* A Sacerdote baptizatus inungitur, vt sacrum Baptisma cum fide accepta, custodiatur. *Quod Gerson dicit*, Chrismatione baptismali mentem reddi imputribilem Deo, *quid aliud est, quàm dari robur vt à se constanter reijciat omnem putredinem corruptionemque peccati?*

RESPONSIO.

Digitized by Google

RESPONSIO.

Piget iſtas quiſquilias excutere, nequidem inſpectione dignas. Quas tamen Catholicas, ſi dis placet, Spongia facit; ab iis qui Catholici eſſe velint negandas negat; ſe non tolùm imperitam, neque ſolùm imprudentem, ſed impudentem probat, quæ diſtortos mentis ſuæ fœtus Eccleſiæ Catholicæ ſupponere, & adulterinis ſuis ſordibus eius caſtitatem & virginitatem temerare audeat. Sed minimè mirum audacem eſſe in Eccleſiam, qui eſt in veritatem, cuius Eccleſia cuſtos, interpres, radius, ipſáque adeò illa eſt, cùm ſit ipſe Chriſtus qui æterna eſt veritas Patris.

At quonam modo iſtum errorem, vt ipſa vult, Catholicum, comprobat? Teſte illuſtriſſimo Bellarmino. Certè Bellarminus, quantus quantus eſt, minor tamen eſt, quàm vt faciendæ Catholicæ veritati ſit ſatis. Nequidem ſi huic Rabanum adiunxeris, neque rursùm ſi eis Gerſonem ſuperadiicias, eam auctoritatem conficies, qua dogmata Catholica extruantur. Quid ergo ſibi vult Spongia cum his ineptiis non tam ridendis, quàm miſerandis? Quid ſi horum ipſorum nemo, non modò Catholicum non aſſerat dogma Spongiæ,, ſed nec aſſerat omnino, nec de illo verbum faciat?

Quid enim ait in primis Bellarminus? Videlicet, *nos in Baptiſmo robur accipere.* Verùm quid hoc ad Spongiam, cuius propoſitio non de Baptiſmo agit, ſed de *ceremonia*, vt eius verba clariſſima ſunt, in propoſitione cui Cenſura ſubiecta eſt.

Pudet enim non malitiæ, ſed inſulſitatis Spongiæ, quæ ſuo errori diffidens, vt eum aliquo adminiculo ſuffulciat, propoſitionem damnatam interpolat aſſutis vocibus, *cum Baptiſmo coniuncta*: vt dicere videatur *hanc ceremoniam*, non per ſe, vt eſt in damnata propoſitione, ſed *cum Baptiſmo coniunctam facere hominem fortem, &c.* Iungit eam cum Baptiſmo, vt per ſe debilem Baptiſmi ſocietate communiat, & nihil denique aliud dicere videatur, niſi homines Baptiſmo fortes effici ad reſiſtendum peccato, & perſecutionibus repugnandum. Quam corruptelam exorſa eſt in Apologiæ Latina verſione, ſed timidiùs & verecundiùs, inculcata ſolummodò voce Baptiſmi hoc modo: *Hanc in Baptiſmo chriſmatis ceremoniam, inſtitutam fuiſſe ad ſupplendum, &c.* Poſtmodùm gradatim creſcens audacia, & ex Daniele Spongia effecta, humano pudore iam penitùs depoſito, apertè addidit. *Hæc ceremonia cũ Baptiſmo coniuncta, &c.* Hæc enim ſunt argumenta quibus Catholica ſua dogmata cudere nouit, vt ea non ſolùm ex ipſis per ſe, ſed ex ipſa eorum tractatione & defenſione, qualia ſint, appareat. Veritas enim falſitatis auxilium reſpuit; falſitas & mendacium vix conſtanter ſine mendaciis & fraudibus defenditur: quia quidque vnde naſcitur, inde ali ſuſtinerique Philoſophi monuerunt. Non ergo Danielem, ſeu ſe ipſam defendit Spongia, ſed ſuis peccatis noua peccata ſuperfundit, non ſolùm imperitia penè puerili, ſuperbia pluſquam virili, ſed etiam fraudulentia, & impudentia non humana deſperatæ defenſionis.

Apolog. c. 2 aſſert. 3. n. 24.

Digitized by Google

Quod ad Rabanum attinet, nihil amplius dicto opus est de *vigore illo celestis gratiæ*, quem ait, *conferri per vnctionem chrismatis in baptismate*; quia iam satis supra dictum est de vigore, seu fortitudine, seu conseruatione gratiæ baptismalis, quæ chrismate illo datur, ostensumque nihil esse ad effectum sacramenti Confirmationis, nec eum vllo modo supplere posse, nec satis roborare hominem vt par sit dæmonis persecutionumque tentationibus inoffenso pectore subeundis. Itaque nihil Spongiam Rabanus adiuuat, imò nocet, quia malè colligendi occasionem suppeditat.

De Gerlone denique falsa rursus Spongia est, vel nimium præceps, & immemor loci eius antè citati. Non enim dixit Gerlon, *Chrismatione baptismali mentem reddi imputribilem Deo*, vt sine fide refert; sed *fieri vnctionem chrismatis in vertice, vt appareat mens imputribilis Deo.* Apparere igitur ait mentem imputribilem, non fieri, aut illa vnctione *reddi imputribilem Deo*; declarari videlicet quid baptismus fecerit, non quid ipsa faciat ad eam efficiendam *imputribilem.* Ejiciat tandem aliquando tot suas putredines Spongia (quid enim falsitas, nisi putredo & corruptio veritatis?) saltem vnctionis illius baptismalis memor, qua mentem imputribilem reddi putat. Tribuat illi tantum factis, quantum verbis tribuit. Doceat nos suo exemplo illius efficacitatem; vel significationem saltem illius in se falsam ne præbeat, sicut tot testimonia quibus falsam de illa præsumptionem suam vindicare conata est, falsare non erubuit.

SPONGIA.

Quarta assertio. Hæ motiones fortitudinis, & vigoris dantur à chrismate ex opere operato, secundùm mentem multorum Theologorum. Hæc assertio supponit & insinuat chrismationem baptismalem non esse sacramentum, nec præstare proprium effectum Confirmationis, qui est plenum augmentum gratiæ Sacramentalis; sed tantum conseruare, & roborare in gratia accepta per motiones fortitudinis transeuntes, hoc est, pias cogitationes & affectus. Quod verò hæ, motiones ex opere operato dentur; docet Sotus in 4. d. 15. qu. 2. art 3. Valent. 3. p. disp. 7. q. 5. puncto 1. Caiet. in qu. 71. Vnctio, *inquit*, Chrismatis in vertice operatur quoddam actuale auxilium, faciens ex parte baptizati ad conseruationem gratiæ baptismalis. *Imo Innocentius III. Decretali epistola, cùm dicit visibilem vnctionem chrismatis operari inuisibilem effectum, qui per eam significatur: vnctionem verò chrismatis in vertice significare* gratiam, qua quis redditur paratus omni petenti fide reddere rationem; *certè significat vnctionem verticis conferre actuale auxilium, seu robur ad conseruandam gratiam, ad reddendam fidei rationem ex opere operato. Quicquid sit, negari à Catholico non potest, saltem per preces & inuocationem Ecclesiæ hunc effectum tribui, prout Auctor affirmauit.*

Extra de sacra Vnctione 5. quia vero.

RESPONSIO.

Quid dicam de hac etiam *assertione*? Quæ ipsa per se, an eius pro-

Digitized by Google

batio ſit inanior, difficilè dictu eſt. Pudet in iſtis næniis perſequendis moram facere. Nam primò, hîc ſaltem Spongiæ recantare neceſſe eſt ſuum illud carmen magnificum, quod ſeptem iſtis *aſſertionibus* initio præpoſuit, vt ad ſingulas inſtar epodi ſuccineretur: *Author nihil hoc loco dicit quod non ſit Catholicum, quod non à Doctoribus Theologis & ſanctis Patribus, nullo diſſentiente aſſeratur.* Nec enim Catholicum dicet, opinor, fortitudinem à chriſmate baptiſmali dari ex opere operato, ita vt Catholici non ſint qui hoc credere nolint. Neque id ipſum à Doctoribus Theologis, & ſanctis Patribus nullo diſſentiente aſſeri volet, cùm Doctorum Theologorũ ſaltem partem multo maximâ id negare neſcire non poſſit, & nullos omnino Patrũ id dixiſſe, aut dicere potuiſſe.

Deinde excurrit extra orbitam; manum petitur & pedem porrigit, manus enim dare non didicit. Non enim Cenſoribus in animo fuit decernere, an Eccleſiæ ceremoniæ quid agant ex opere operato, an operantis; ſed proprium Spongiæ errorem expungere, quo perfectionem Chriſtiani nominis, vim dæmonis inſultus, perſecutionéque ſuperandi, effectum denique ſacramenti Confirmationis, non ſolùm dari ſtatuit vnctione chriſmatis baptiſmalis, ſed etiam ex opere operato dari. Quod ſine dubio prioris erroris graue incrementum eſt. Nam ſacramentalia cũ ſacramentis æquare, non ſolùm quoad effectum aliquem, ſed etiam quoad ipſam illius effectus operandi rationem, ſi non eſt hæreticum, erroneum certè ac temerarium eſt, Chriſtianis auribus inauditum, à nullo vnquam Theologo proditum, quia latam viam patefacit ſacramentalia ad ſacramentorum amplitudinem euehendi, ſacramenta ad ſacramentalium tenuitatem deturbandi, atque adeò vtraque pariter extinguendi.

Illa verò opinio, quam pauculi aliqui ſcholaſtici nuper excogitarunt, non ſolùm præter ſcripturarum, SS. Patrum, & Eccleſiæ authoritatem, ſed etiam contra ſenſum, tum eorum omnium, tum omnis propemodum ipſius ſcholæ Theologorum, ſacramentalia effectus ad quos ab Eccleſia inſtituta ſunt, operari ex opere operato; etſi ad Spongiam non propriè pertineat, neque verò ad Cenſuram; tamen explodenda & longè amandanda eſt ex animis Catholicorum; eorum præcipuè qui ſolam ſcripturæ & traditionis Eccleſiaſticæ normam, non humani ſenſus arbitrium, ad res Theologicas diiudicandas adhibent. Eſt enim opinio merè voluntaria, nuper inuenta, nullo fundamento Theologico nixa, omnis authoritatis ac teſtimonij expers, ſine quo tamen res facti ac voluntatis diuinæ, qualis iſta eſt, ſine temeritate proferri non potuit. Nam Caietanus ipſe, quem doctrinæ iſtius authorem volunt, nuſquam tradit eam, neque operis operati mentionem vnquam facit, vbi de ſacramentalium operatione diſputat. Mitto cætera loca, quia nunc alia res agitur: Illum ſolum excutio, quem Spongia delegit. Quid ille aliud habet, niſi *vnctionem chriſmatis in vertice operari quoddam actuale auxilium?* Audio *operari; ex opere operato operari*, non audio. Si quis operari negauerit, rectè iſto loco premes. At qui operari agnoſcit, modum tantùm operandi, quem tu fingis, repudiat; quonam pacto eo loco conſtrin-

Digitized by Google

gitur vbi de operatione sermo, de operandi modo silentium? Alius tibi locus Caietani conquirendus fuit, quem non nosse videris; quémque si quando ab alio monitus repereris, pari facilitate tibi ereptum videbis.

Eadem leuitate obijcitur Epistola Innocentij III. Nam ex eo quod doceat *visibilem vnctionem chrismatis operari inuisibilem effectum*, quis tanta perspicacia colligat, dici ab eo illum effectum operari ex opere operato? Cœcam profectò Spongiam fuisse oportet dum ista scriberet, si tamen Spongiæ cœcæ sint; aut impotenti quodam sua propugnandi studio, ad hæc præsidia miserrima fuisse compulsam, quibus hoc vnum assequitur ne siluisse videatur. Quanquam tam friuola responsio tum istam ipsam eius inopiam, & imperitiam quam tegere voluit, tum præterea superbiam & inuerecundiam multo maximam, qua eam tegere voluit, testatissimam cuiuis efficit. Nam in Innocentij loco etiam plura peccauit. Non enim vsquam est in illa epistola Innocentij, *visibilem vnctionem chrismatis operari inuisibilem effectum*. Verba ista Spongiæ sunt, non Innocentij, qui hoc non de *visibili* vnctione, sed de inuisibili scripsit his verbis: *Vnctio verò inuisibilis & interior non solùm est signum, sed etiam sacramentum: quia si dignè sumitur, vel agit, vel auget absque dubio quod designat.* Nec refert quod rem interiorem signum vocet; cùm & D. Thomas, & omnes cum eo scholastici signum vocent characterem sacramentalem, etsi spiritualem & internum, eumque rem simul & sacramentum appellent. Quinam autem sit verus sensus vocum istarum Innocentij, Spongiæ pensitandum relinquimus. Hîc enim de ipsis vocibus agitur; quas probandum suscepimus ab ea fœdè conflictas. De sententia, alibi fortassis, aptiore loco dicetur.

Præterea Innocentius de vnctione loquitur quæ Sacramentum est, nec signum tantum. Vnctio autem baptismalis, neque Sacramentum, neque inuisibilis est.

Deinde Innocentius apertè agit de vnctionibus sacramenti extremæ vnctionis, & sacramenti Ordinis, vt disertè sub initium capitis profitetur. Vnde & vnctionem hanc ipsam, de qua agimus, disertè *Sacramentum* vocat.

Denique Iesuita duo Innocentij capita, vel potiùs duorum capitum duo loca in vnum conflat. Quod enim de vnctionis efficacitate Innocentius scripserat priori capite, cùm de vnctionibus duorum sacramentorum, Ordinis & Extremæ-vnctionis differeret; hoc Iesuita copulat cum ijs quæ scripta sunt posteriori capite de vnctionibus ceremonialibus Baptismi, vbi nihil de operatione earum, sed de significatione tantùm.

Ego verò tot prauitatibus attonitus, nec verba habeo quibus tantam hominis Iesuitæ fallaciam, tot dedecora eloquar, nec mentem qua concipiam; eaque ad Deum vindicem referre cogor, quandoquidem isti tam pudenda non peccarent, si pudore vllo, aut vlla hominum conscientiâ, aut vllis denique mortalium iudiciis mouerentur.

Quod si ex eo quod Innocentius dicat, *in vertice baptizatum inungi, vt sit paratus omni petenti de fide reddere rationem*; efficitur vnctione ista dari

Digitized by Google

robur, ex opere operato; atque id robur, quo effectus ſacramenti Confirmationis ſuppleatur ; argumentari licebit ſimiliter, vnctione olei quo ante Baptiſmum pectus vngitur, Spiritum ſanctum dari, & effectum Baptiſmi ſuppleri, quia Innocentius ibidem ſimiliter ait, *In pectore baptizandus inungitur, vt per Spiritus ſancti donum abijciat errorem & ignorantiam, & ſuſcipiat fidem rectam, quia iuſtus ex fide viuit.* Fateri igitur oportebit Spiritum ſanctum ac fidem viuam iſta vnctione donari, & quidem ex opere operato, & quidem authore Innocentio III. Pontifice ; atque adeò Baptiſmi neceſſitas in graue diſcrimen ibit. Multæ ſunt iſtiuſmodi locutiones Patrum, etiam multò in ſpeciem liberaliores erga ceremonias Eccleſiæ. Quas tamen nihil ſacramentis derogare, nec eorum vllam efficacitatem cum ceremoniis communem facere, alibi perfacilè docebimus.

Quare tollantur è medio Spongiacæ tricæ. Sint ceremoniæ Eccleſiæ quod ſunt. Ne Sacramentorum fines inuadant; ne inuita Eccleſia in Sacramentorum perniciem contemptumque inuitæ trahantur, quibus potiùs decorandis, & in noſtram venerationem adducendis inuentæ fuerunt. Malè Spongia naturam earum peruertere ſtudet, præcipuè argumentis tam leuibus, imò tam grauibus, & perniciosis, vt non minùs communem hominum rationem quàm fidem euertant.

SPONGIA.

Quinta Aſſertio. Ceremonia chriſmatis in Baptiſmo fuit inſtituta, vt ſuppleret defectum Confirmationis. Hoc [a] *Bellarminus, & ex antiquis* [b] *Rabanus, Hugo Victorinus, Amalarius, alijque Patres directè tradunt. Ruperti* [d] *Tuitienſis verba apponam de diuinis officijs l. 5. c. 16.* Legitur in actis Pontificalibus, quod Syluester Papa conſtituit, vt baptizatum linat Preſbyter chriſmate leuatum de aqua, propter occaſiones tranſitus mortis, ne propter abſentiam Epiſcopi, & difficultatem eum conſequendi, ſine manus impoſitione baptizati migrent.

a *Lib. 1. de Bapt. c. 27.*
b *Lib 1. de inſt. Cler. c. 28.*
c *De ſacr. l. 2. p. 3. c 7.*
d *L. de off. Eccl. c. 27.*

RESPONSIO.

Qui temerè promittunt, difficilè fidem liberant, multò magis qui temerè gloriantur. Promiſit Spongia oſtenſuram ſe nihil ſua propoſitione dixiſſe, *quod non ſit Catholicum, quod non à Doctoribus Theologis & ſanctis Patribus, nullo diſſentiente aſſeratur.* Nunc cùm Thraſonica iſta verba ad rem conferenda ſunt, Bellarminum ſolùm ex recentioribus citat, qui tamen hoc non aſſerit, multo minùs Catholicum dicit; ex antiquis Rabanum, Hugonem, Amalarium, & Rupertum, qui nec iſtud docent, & quamuis docerent, non ſunt tamen omnes Patres, nec ſatis authoritatis afferunt ad quippiam pro Catholico prædicandum. Verùm ſit hoc ſtuporis illius perpetui, & iactationis improuidæ, qua Spongia feruet tumetque tota.

Rupertus cum aliis, quorum verba proferre neglexit, nihil ait niſi locum nudè profert ex Damaſi Pontificali, cuius authoritas exigua eſt, vt Catholici ſcriptores conſentiunt, nominatim Cardinalis Baronius, à quo paſſim in Annalibus vapulat, & grauis αὐτοψίας conuincitur. Bellarminus à Damaſo ſcriptum negat, ab Anaſtaſio Bibliothecario

Lib. 16 de ſer. Eccleſ. in Anaſt. Bibl.

Digitized by Google

asserit, qui quadringentis amplius annis ætate Damasi minor est. Cæterùm neque hoc ipsum Pontificale, neque Rabanus, Hugo, vel Amalarius, quicquam habent de supplemento sacramenti Confirmationis, seu effectus eius, nec si quid vel tenuissimum haberent, Spongia tacere potuisset, quam inopia eò adegit vt verba Pontificalis à Ruperto simpliciter memorata, ipsius Ruperti nomine ventilaret.

Quo sensu autem dicant vnctionem istam Baptismalem institutam esse, quia non semper adest Episcopus, & ne baptizati sine manus impositione discedant, paulò post in loci Hugonis expositione dicetur.

De qua ipsa re Bellarminus inconstanter ac timidè loquitur, *videri* scribens, non asserens. Ac iure quidem. E tribus enim testimoniis quibus nititur, primum ipsi manifestè reclamat, alia nihil fauent. Primum est Innocentij I. Pontificis, qui in epistola quadam, ait: *Presbyteris, seu extra Episcopum, seu præsente Episcopo baptizant, chrismate baptizatos vngere licet, sed quod ab Episcopo fuerit consecratum.* Quibus verbis, tam Bellarmini coniectura reuincitur, vnctionem istam *introductam videri, quia non semper adest Episcopus qui possit continuò dare post Baptismum sacramentum Confirmationis;* quàm Pontificale illud, seu Anastasij, seu veriùs incerti authoris ac fidei: *Baptizatum linat Presbyter chrismate leuatum de aqua, propter occasiones transitus mortis, ne propter absentiam Episcopi, & difficultatem eum consequendi, sine manus impositione baptizati migrent.* Nam si baptizati chrismate linendi sunt à Presbytero, seu absente, seu præsente Episcopo, vt docet Innocentius; patet vnctionem hanc non ideò institutam esse vt Episcopi absentiam suppleat, cùm tam illo præsente, quàm absente peragatur.

Innoc. I. ep. 1. c. 3.

Locus verò Hugonis Spongiam potiùs redarguit quàm iuuat. Nam primò fallò citat eum, quia exscripsit ex Apologia, vbi error idem est, quia & in Apologiam ex alius cuiuspiam citatione transcriptus est. Sic enim ruunt qui alienis oculis vident, & testimonia proferunt quæ nunquam legerunt, præcipiti studio, & inani libidine librorum pariendorum prurientes. Citandus fuit Hugonis lib. 2. de Sacram. part. 6. cap. 3. vbi tamen non scribit Hugo effectum Confirmationis hac ceremonia suppleri, sed ita loquitur; *Propter eos qui articulo temporis præueniuntur, instituta est illa, qua Sacerdos baptizatum statim in vertice linit, sacri chrismatis vnctio: vt in hoc ipso ostendatur, quantum Sacramentum istud necessarium sit ad salutem, cùm tam solicitè vniuersis cauetur, ne fortè sine ipso ab hac vita subtrahantur.* Non ait eam supplere effectum Confirmationis, sed institutam esse vt ostendatur quanta sit Sacramenti huius necessitas ad salutem. Quia videlicet ij quibus imminente obitu aduentum Episcopi expectare non licet, neque sacramentum Confirmationis simul cum Baptismo suscipere, hac ceremonia suscepta à Presbytero ex præcepto Ecclesiæ, profitentur se necessitatem sacramenti Confirmationis agnoscere, dolereque si per mortis angustias eo potiri non possint. Vnde tantum abest vt hæc ceremonia ex Hugonis sententia necessitatem sacramenti Confirmationis imminuat, vt ad eam expressiùs declarandam & testificandam instituta

Digitized by Google

fuerit. Quod dictum quale sit, alibi latiùs differetur. Hic enim de sententia Hugonis agimus, Quam prorsus eandem esse patet cum sententia Pontificalis, aliorúmque suprà citatorum qui eandem ex eo sumpserunt, & omnes ab Hugone clariùs exponuntur.

Quem tamen Hugonem facere non possum, quin vindicem à graui criminatione quam ei Hadrianus postcà Pontifex inusit in 4. sententent. scribens Hugonem errore lapsum, vnctionem istam baptismalem pro sacramento ipso Confirmationis habuisse. Quod sanè non ita videtur, neque vnquam Hugoni obiectum est, nec ex eius verbis elicitur. *Hadrian 4. dist. 7.*

Hugo enim sacramenti vocem hoc loco non addit, neque refert ad istam vnctionem, quam tam rudis non fuit, vt ab Ecclesia ad parem cum sacramentis Christi dignitatem euehi posse; aut eos qui illa semel inuncti fuerint, postmodum frontes Episcopis consignandas offerre sine sacrilegio non posse, ne scilicet sacramentum Confirmationis iteretur, putauerit. Nomine igitur sacramenti Confirmationis, sola frontis consignatio Episcopalis ab Hugone intelligitur, cuius ad salutem necessitatem baptismali vnctione declarari censuit, quemadmodum expoſuimus. Tantum verò abest, vt Hugo vnctionem baptismalem pro sacramento Confirmationis acceperit, vt contrà docuerit sacramentum Confirmationis Presbyteris committi non posse, vt infrà iterum dicetur, & iam antè dictum est. *Hug. in summ sent. tract. 6. c 1.*

Nihil ergo habet ex huice testimonijs Spongia, quo Censuræ ictum effugiat: sed quo magis torquet se, ac versat maniter, hoc ei altiùs ille mucro infigitur, semper nouam vim aliquam ab irritis eius conatibus trahens.

SPONGIA.

Sexta propositio. Confirmatio Episcopalis post institutam Presbyteralem chrismationem baptismi non est tam necessaria, quàm fuit antea. Hoc tradunt Patres & ratiſicant, Canone primo, vt habetur cap. nullus *de consec. dist. 4. vbi conceptis verbis dicunt*, necessariam quidem esse chrismationem, tamen satis esse semel in baptismate chrismari. *Si verò in baptismate chrismatus quis non fuerit, admoneatur, inquiunt, Episcopus:* nam sufficit vna benedictio.

RESPONSIO.

Hoc nimirum erit illud dogma, *Catholicum à Doctoribus Theologis, & sanctis Patribus nullo dissentiente assertum;* vno videlicet vnius Synodi particularis canone, eóque corrupto per se, & à Iesuitæ manu iam multo corruptiore, suffultum. Est enim canonis huius editio, ita obscura & deprauata, vt ad disputationem dogmaticam adhiberi sine temeritate non possit. Referuntur à variis auctoribus verba eius planè inter sese pugnantia, quibus deinde proprias labes Spongia superfundit, nunc primùm apud eam, & ab ea natas. Editio Binij posterior sic habet: *Nullus ministrorum qui baptizandi recipit officium, sine chrismate vsquam debet progredi, quia inter nos placuit semel in baptismate chrismari. De eo autem* *Tomo 1. Conc. part. 2.*

qui in bapeiſmate quacumque neceſſitate faciente, non chriſmatus fuerit; in confirmatione Sacerdos commonebitur. Nam inter nos chriſmatis ipſius, non niſi vna benedictio eſt. Non præiudicans quicquam dico, ſed vt neceſſaria habeatur chriſmatio repetita. Legitur iiſdem penè verbis apud Gratianum, quem Spongia citat, niſi quod vltima illa vocula *repetita* omittitur. Item apud Antonium Auguſtinum Archiepiſcopum Tarraconenſem, iuris Canonici peritiſſimum; niſi quod pro illis vocibus *chriſmatio repetita*, legit *rechriſmatio*. Alij eadem penè omnia retinent, niſi quod poſtremam clauſulam addita negatione ita legunt, *ſed vt non neceſſaria habeatur repetita chriſmatio.* Sic antiqua editio Colonienſis: quam neſcio cur P. Sirmondus ſine cauſa ſequi maluerit, contra P. Frontonem Ducæum, qui exploratis diligenter vetuſtiſſimis, vltimæ illi parti negationem non adiicit, ſed ſolùm pro, *in confirmatione Sacerdos commonebitur*, reponit *in chriſmatione.*

De conſid. diſt. 4 cap. 125.

Anton. Auguſt. lib. 22. tit. 17. c. 10.

Tom. 1. Cõcil Gal. In Not. ad hoc Conc.

Quæ ideò Lectori exponere viſum eſt, vt planiùs intelligat, primò Spongiæ nullam fidem eſſe, quæ canones ſuo arbitratu effictos obtrudat longè aliter quàm extent in Conciliis, vt patet verba quæ protulit, cum integro canone à nobis exſcripto, conferenti: ex quo perfidiam eius, & vecordem audaciam mirabitur. Deinde nequidem ei eſſe iudicium, aut lucem mentis, quæ fundamento tam fluxo & ancipiti doctrinam tanti momenti ſuperſtruere velit, Confirmationem Epiſcopalem minùs neceſſariam eſſe cœpiſſe, ex quo chriſmatis vnctio baptiſmalis inſtituta fuit, Atque vt multò magis probationis iſtius infelicitas eluceat, Bellarminus hunc canonem ipſum de ſacramento Confirmationis ſimplicibus Presbyteris commiſſo expoſuit.

Bellarm. de ſacr Confir. l. 2. c. 12.

Mitto accuratiorem loci huius diſſenſionem, quæ alterius loci eſt. Interim ſatis eſto Spongiæ leuitatem demonſtrare, quæ obſcuriſſimos errores ſuos argumentis obſcurioribus probat; noctem nocte illuſtrat; ſtultiùs quàm vllæ ſepiæ, atramentum fundit vbi captorem timet. Nec enim iſta offuſione id aſſequitur quod ſepiæ ſolent, vt lateat, & effugiat; ſed contrà multò magis ſe indicat, & clariùs deprehenditur; vt Spongias ſepiis ſtolidiores eſſe iam dubitari non poſſit.

SPONGIA.

Septima Propoſitio. Hanc veritatem de efficacia eius ceremoniæ, Catholicis magni ſolatij eſſe debere, præſertim iis quibus habendi confirmationem facultas non ſuppetit. Hæc propoſitio tam clara eſt, vt probatione non indigeat. Quis enim non nomine tantùm, ſed verè Catholicus qui ſit, non gaudeat ceremoniis ab Eccleſia inſtitutis, quas hæretici irrident, tantam diuinæ gratiæ vim & vigorem ineſſe, & hoc Patrum teſtimonio probari poſſe? Ariſtoteles adoleſcentes audaces eſſe ſcribit, ſenes timidos, cuius vna cauſa eſt, quòd illi experientia careant, qua hi abundant. Si Richeriſtæ in Patribus & Theologis verſati eſſent, non ita iuuenili audacia in Cenſuras ruerent: certè nihil hac propoſitione continetur, quod non Genevæ diſpliceat, non minùs quàm Sorbonæ.

Digitized by Google

RESPONSIO.

Non ſolùm intemperanter, ſed etiam intempeſtiuè inſultas, adeóque impudenter. Tu poſt tam inaudita commenta & deliria, quibus modò Eccleſiæ doctrinam ſenſumque ſubuertere auſus es, audaciam eis improperes, qui tantam inſolentiam, non apophthegmatibus Ariſtotelis, ſed Eccleſiæ conſenſu, & grauiſſimi iudicij Auctoritate fregerunt? Poſt puerilem & pudendam non Patrum ſolùm, quorum non magis libros quàm facies noſſe te prodis, ſed etiam Theologiæ, doctrinæque Chriſtianæ fundamentorum inſcitiam, cuius manifeſtè vel cum legentium rubore conuictus es, Facultatem Pariſienſem, imperitiæ iſtius caſtigatricem, in Patribus verſatam neges? Errorum ſtolidorum quibus Sacramenta ſanctiſſima violantur, deiiciuntur, abiguntur, vindicem, Geneuæ compares? Quàm hoc Moliniſticum! Quàm illi proteruiæ indomitæque ſuperbiæ aptum, quæ Ieſuitis à pleriſque hominibus, poſt longæ experientiæ documenta, vnà voce tribuitur! Itáne decet pudendam rerum, quàm hactenùs mirabundi vidimus, infirmitatem multo magis pudenda verborum vehementia contegere, quæ tanto infirmior, quanto vehementior & vanior eſt? Scilicet tu Geneuæ, aut hæreſi diſplices, dum ceremoniam cum ſanctiſſimo ſacramento Confirmationis, quod hæretici omnes peius quàm vllas ceremonias oderunt, parem effectu facis; parem, inquam, quicquid tu veteratoriis tuis cauſationibus oggannias. Hoc enim præter dicta ſuperiùs, certè Catholicis Angliæ valde innuis, quia aperte loqui non audes, dùm ſcribis eos à ceremonia baptiſmali robur profitendæ conſtanter fidei coram tyranno ita abundanter conſequi poſſe, vt ſacramento Confirmationis non egeant. Quod quid tandem aliud eſt apud populum, quàm ceremoniam baptiſmalem idem habere efficaciæ ad roborandos fideles, ac ſacramentum Confirmationis? Quod enim de effectu *actuali & habituali* diſtinguis, ridiculum eſt, nugatorium eſt; & ad populum, qui talia non capit, prorſus inutile. Valet hoc tantùm, & à te ſpargitur, ad placandos doctiores & ludificandos, ne malam mentem tuam penitùs aduertant, & perfidiam execrentur. Populus interea verbis tuis illaqueatur, & venena combibit: Quem quia diſcriminis iſtius *actualium & habitualium* effectum rudem & incapacem noras, eo genere orationis affatus es, vnde nihil aliud percepturum eſſe vidiſti, niſi ceremoniam Sacramento eſſe parem, vt tanto faciliùs & potentiùs ſacramentum Confirmationis & Epiſcopum ex Anglia depelleres. Quid magis Caluiniſticum? Geneuæ & Lemani vernaculum? *operariorum ſubdolorum* proprium; quorum nomine quoſnam Apoſtolus intelligat, ſatis noſti. Quòd clarius faciunt illæ illecebræ, quibus virоſum poculum condiiſti, quò ſuauius & penitius influeret; Agi communes omnium fortunas, libertatem, vitam denique, ſi ſacramentum Confirmationis ab Epiſcopo ſuſcipiatur; non poſſe tam graue iugum vlla auctoritate imponi; adeſſe ceremoniam qua perfectio Chriſtiani nominis, & robur ad ſuperandas

2.Cor.11.13

In falſa declar. nom. cathol. laic. Ang. & tuta Apolog. paſſim.

Digitized by Google

perſecutiones ſufficiens, atque adeò effectus ſacramenti Confirmationis ſuppleatur. Ex quibus omnibus nemo facinus tuum non horret, Eccleſiæque animaduertendum videt, ne perniciosiſſimis tuis captionibus inſciæ Catholici populi animæ in hæreſim implicentur. Hæc enim conſolatio eſt qua miſerorum Angliæ Catholicorum corda mulces; hoc barathrum quò imprudentes trahis.

Nam non ſolùm omnem eius ſacramenti operationem ac neceſſitatem vnius ceremoniæ ope excludere vis ab Eccleſia, ſed etiam omnem à fidelium animis dolorem, quem è tanti ſacramenti penuria capere poſſunt ac debent. Vis enim eos non modò longum valedicere præcipuo penè religionis Chriſtianæ ſacramento, ſed etiam ſecuriſſimis animis, & ſine vllo doloris ſenſu valedicere. Quod vide quonam modo Geneuæ diſpliceat, cùm quod tu iſtis dogmatibus in Anglia moliris, hoc illa in Gallia & alibi iampridem, quamuis infauſto ſidere, moliatur. Emendum illa ſibi tuum iſtum animum, non dolendum putabit: & cum omni cohorte gregibúſque ſuis libens tecum fatebitur, & ſi voles obſignabit, ſacramentum Confirmationis nullo modò neceſſarium, meris ceremoniis, atque adeò quibuſlibet bonis operibus ſuppleri poſſe; fideles etiam ſolabitur, ne illo per omnem vitam ſe ſpoliari lugeant. Hoc vno, niſi fallor, à te diſſentiet, quod Chriſtiani nominis perfectionem in denominatione, aut vnctione exteriori, ſitam eſſe nunquam volet, & hanc tuam blaſphemiam nobiſcum pariter, & vnà cum omnibus qui vel nomen Chriſtianum gerunt, execrabitur.

Fugiant igitur Catholici Anglicani conſolationes tuas quouis morbo deteriores. Imò eo fallaciores, & perfidiores agnoſcant, quod non ad tollendam radicem ægritudinis, quam ex ſacramenti Confirmationis orbitate meritò Chriſtiani quiuis percipiant, ſed ad eam alendam potiùs, & fouendam conferantur. Hoc enim vnum agunt conſolatores optimi, vt eos iſtiuſmodi lenociniis à ſacramento Confirmationis requirendo auocent, & illud iis diutiùs ſuffurētur; ſicut ſteriles infidæq; nutrices, pueros quibus alendis lactis copiam ſuppeditare non poſſunt, conquiſitis crepundiis & ludibriis à fletu quem fames ciet, & ab alimēti neceſſarij recordatione ſtudiosè auertere ſolent, ne meliores nutrices requirantur, & ipſis fraudulentæ nutricationis merces & fructus pereat. Satis enim conſtat quænam iſti compendia, quas commoditates, tum ſibi quiſque priuatim, tum ſuæ generatim ſocietati venentur. Meminerint, ſi ſapiunt, grauiſſimæ vocis Pauli, quam omnes
2. Cor. 4. 2. qui paſtorum munere funguntur, animo inſculptam habere oporteret, vt *abdicent occulta dedecoris, neque adulterent verbum Dei; ſed in manifeſtatione veritatis ſe ipſos commendent.* Nam *occulta dedecoris*, quæ abdicare iubentur, ſunt abſtruſæ cupidines, & obliquæ voluntatis motus intimis animæ receſſibus adhærentes, quibus non minùs, imò magis adulteratur verbum Dei, quàm vitiis perſpicuis, & erroribus palam expreſſis. Odioſior enim eſt Ieſuita fictè aliis conſulens, vt ſibi verè conſulat, quam ſi eos palam proderet; ceremoniarum Eccleſiæ hono-

rem prætexens, vt errorem ſuum tueatur, & ſacramentum Confirmationis ex Anglia eliminet, quàm ſi id quod verbis tegit, factis prodit, verbis factiſque proderet. *Simulata innocentia, non eſt innocentia, ſimulata æquitas, non eſt æquitis, ſed duplex iniquitas.* Nulli enim errores peſtilentiores ſunt, quàm qui ſub ipſo veritatis inuolucro, & quaſi præſidio latent. Vnde rectiſſimè à Tertulliano ſcriptum eſt, non minùs obſtrepere veritati ſenſum adulterum, quàm ſtylum corruptorem. Ecclesiæ ceremonię honorem non quęrunt, qui ad ſacramentorum abiectionem, ad errorum defenſionem, ad cupiditatum variarum tutelam, conuertatur. Vero animo, non falſo coli volunt; ſimplicitate, non verſutia; fidelitate non hypocriſi. Catholici quoque populi ſolatiis inanibus lactari non debent, nec vacua fiducia confirmari. Id eſt, dicere pacem vbi non eſt pax; miſcere *ſermones adulationis*, ſpreto Paulo, veritate contempta; Animum eis ἀδόξοις, & languentem immittere erga diuiniſſimum Sacramentum, quo Spiritus ſancti plenitudo infunditur. Quo enim in illud ſtudio eſſe velint, aut poſſint, ſi perſuaſum habeant, quicquid ipſis ab eo neceſſe ſit, ſimplici ceremonia abundè præſtari poſſe, & iampridem fuiſſe præſtitutum in ipſo Baptiſmo infantibus? Hoc ſcilicet compendium eſt, quo citò Geneuam perueniant, & ſacramenta noſtra, non iam ſacramenta, ſed ceremonias exiſtiment. Luctuoſum eſt conſolationis hoc genus, pernicioſum, nouum, Eccleſiæ mauditum. Qua enim facilitate fideles Angli ſuprà confutatum viderunt quantulum à Patribus aut Theologis, ad errorum iſtorum commenta probanda Spongia miſerè corraſit; eadem facilitate videre poſſunt, repudiandam ſibi & quàm longiſſimè auerſandam, quæ ab errorum iſtorum fontibus promitur conſolationem, vtpote Eccleſiæ ſenſui, & ſpiritui conſolationis, ſpiritui paracleto, ſpiritui ſancto aduerſam; nec vllum ſolatium admittere debent, quo à ſacramento conſolationis, & ſpiritus paracleti excludantur. *Si conſolationis egent ad tanti ſacramenti diuturnam illam penuriam, quam tanto tempore pertulerunt: perpendant potiùs animis, quàm ſibi damnoſa fuerit communis patriæ ſuæ calamitas, qua tamdiu ſacramento Confirmationis orbati fuerunt, tanto ſubſidio, tanto ſolatio, ſimili gratiæ dono ei quod Apoſtoli fideléſque omnes die Pentecoſtes diuinitùs acceperunt. Iudiciorum diuinorum inſcrutabilem altitudinem mirentur ac ſuſpiciant, Culpas patriæ ſuę ac ſuas gemant. Parent cogitatione iſta & colligant eſuriem, ſitimque iuſtitiæ, & ſaturari mereantur. Diſcant quanti diuinę gratię munera facere, quanta cura tueri debeant. Conentur, ac ſtudeant, ſumma apud Deum humilitate proſtrati ea ſibi elicere, & quàm celerrimè maturare cœlitùs, tantóque ardentiùs & cupidiùs ad ea excipienda ſe accingant, dum ſibi à cœlesti miſericordia per Eccleſiam offeruntur. Hęc ſunt ſolatia, quibus hoc tempore Anglorum fidelium animos ſuſtentare oportuit. Verùm Mohniſtæ, non minùs gratiæ Dei, quàm Sacramentis gratiæ fontibus, deprimendis aſſueti, vix idonei ſunt, vt rerum quas parui faciunt exiſtimationem aliis maiorem ingenerent, quàm ipſi habent.*

Auguſt. in Pſalm. 63.

Tertul. de præſcr. c. 17.

Iſa. 8. 11. 1 Theſſ. 2.

Matt. 5. 6.

Digitized by Google

QVARTA PROPOSITIO.

Ex Cap. 2. §. 4. Num. 23.

Fortè vereri poterant (ſummi Pontifices) *ne confidentia huius Sacramenti cauſans remiſſionem in vſu aliorum, illis* (Catholicis Anglicanis) *noceret.*

CENSVRA.

Iſta propoſitio eſt ſummis Pontificibus iniurioſa, & piarum aurium offenſiua.

SPONGIA.

Bene Ariſtoteles: Ad pauca reſpicientes facilè pronunciant. *Sed ſi quis reſpiciat ſtatum Catholicorum Angliæ, tam laïcorum quàm Sacerdotum, diſpiciet cauſas non defuiſſe, cur Pontifices prudenter timere potuerint. Ex parte Sacerdotum norant, quod eorum aliqui ſtudio habendi Epiſcopos, Confirmationi neceſſitatem & vires ſuprà Catholicum ius & fas extollerent, nimirum quod iam ſcripto prodiderunt,*[a] hoc Sacramentum eſſe neceſſarium ad ſalutem, [b] infallibiliter conferre robur inuictum, quo quis fidem confiteatur, [c] ſine Confirmatione gratiam quidem ſufficientem haberi poſſe, gratia tamen, quæ dat efficaciam profitendi fidem noſtram coram tyranno, non debetur niſi iis, qui confirmati ſunt, quibus debetur ex vi Sacramenti & characteris. *Ex parte laicorum compertum habebant, quod ipſis frequentare Sacramenta difficillimum eſſet, capitale in Anglia eſſe Sacerdotem domo excipere, ſatellites interdiu noctuque diſcurrere, in domos irrumpere, vt Sacerdotes comprehendant, Sacramentorúmque adminiſtrationem impediant. Si quis his Catholicis offerret Sacramentum, quod diceret ſemel acceptum conferre gratiæ plenitudinem, itavt deinceps certi futuri eſſent de ſua perſeuerantia & conſtantia; quis non prudenter crederet, ex ipſis plurimos illud Sacramentum ita amplexaturos, vt ab aliis quibus iam non indigerent, nec ſine periculo ingenti haberent, frequentandis deſiſterent? Igitur cùm conſtet ſummos Pontifices Sacramentum Confirmationis Catholicis Angliæ per quinquaginta annos non præſtitiſſe, quid obſtet cogitare fortè hac inter alias cogitatione moueri potuiſſe. Neque hoc pias aures offendit, ſi verba adiungantur quibus Author vtitur, ſed Collector ſupprimit, torporem in frequentandis aliis Sacramentis, ex Confirmatione oriri non illius culpa, ſed noſtra.*

[a] *Inqui. pag. 10.*
[b] *Hierarc. præf. n. 18.*
[c] *Replica pag. 94.*

RESPONSIO.

Tuo te laqueo induis, tuo te gladio feris. Si enim verè, vt ais, Catholicis ſuggeſtum fuit ſacramentum Confirmationis ſemel acceptum conferre gratiæ plenitudinem, *ita vt deinceps certi futuri eſſent de ſua perſeuerantia & conſtantia, & ita vt aliis Sacramentis iam non indigerent;* nefariè dubitas Pontificem maximum hanc iis perſuaſionem *forte* detrahere voluiſſe. Aſſerere id ſeriò debuiſti, neque ſine graui Pontificis contumelia dubitare potuiſti. Certiſſimum enim eſt, nec vllo modo dubium, perſuaſionem iſtam eſſe impiam & hæreticam, nec à Pontifice in vllo homine Catholico tolerari potuiſſe, ſi de ea quicquam cogniti habuit. Ita calumnia Preſbyteris Anglis impoſita, ſua ſponte corruit,

Digitized by Google

corruit, inuitâ verò Spongiâ eorum innocentiam adſtruit. Et verò tam fœda eſt, vt nihil adhuc tam fœdum in hoc genere hæretici ipſi Catholicis exprobrauerint. Eſt enim ipſa eorum hæreſis, ab orbe Catholico iampridem exploſa, fidem & iuſtitiam amitti non poſſe, & cuique fideli de perſeuerantia & permanſione in fide poſſe conſtare. Quam illi tamen perſeuerantiam & certitudinem ſtare poſſe non docent ſine bonis operibus, & Sacramentorum vſu, aliiſque ad rem adiumentis à Deo conſtitutis, quoquo modo ea intelligant. At Spongia aſſeuerare audet Catholicos Anglicanos à Preſbyteris doceri, eos *accepto ſemel* ſacramento Confirmationis, *deinceps certos fore de ſua perſeuerantia & conſtantia*; ita vt aliis Sacramentis *iam non indigeant.* Peiores igitur & damnabiliores hæreticis cùm eos faciat, dubitat an tanti erroris metus, ſi quis ſuberat, Pontificum animos commouerit? Nec pudet Preſbyteros Catholicos turpiſſimæ hæreſeos reos agere; Pontifices maximos turpiſſimæ incuriæ, vel imprudentiæ; vt vel à Spongia illi fide, hi diligentia, aut prouidentia ſuperentur?

Longè ab hac differt illa iniuria qua ſe affectam ſimulat, querimoniæ cauſam quæritans, vt querimoniam cuius cauſam dedit, eripiat. Queritur ſuppreſſa fuiſſe à Collectore verba Danielis, quibus declaratur, *torporem in frequentandis aliis Sacramentis, ex Confirmatione oriri, non illius culpa, ſed noſtra.* Quaſi cuiquam obſcurum ſit aut dubium, ſi quid incommodi ex rerum ſacrarum vſu oriatur, in hominum peruerſitate, non in earum ſanctitate hærere culpam. Homines enim Dei bona in mala transferunt, vt Deus mala hominum in bona. *Sicut illorum nequitiæ eſt male vti bonis operibus eius, ſic illius ſapientiæ eſt bene vti malis operibus eorum.* Quòd ſi Cenſores hoc aliter intellexiſſent, *torporémque* illum *in frequentandis aliis Sacramentis*, Sacramento ipſi Confirmationis vt cauſæ propriæ à Daniele aſſignari putaſſent, propoſitionem damnaſſent, non vt *piarum aurium offenſiuam*; ſed vt hæreticam & blaſphemam, blaſphemiæque ſtolidiſſimæ plenam. Quare non eſt quod Spongia conqueratur, eam de ſe ſuſpicionem habuiſſe Cenſores, quàm, niſi eam non Spongiam, ſed dæmonem potuerunt. Tam ridiculè ſe læſam ſimulat, quam verè læſit, à quibus ſe læſam ſimulauit.

Auguſt. epiſt. 59.

Cæterùm etſi demus ei periculum fuiſſe non leue, ne fideles Angli, aut eorum Preſbyteri ſacramento Confirmationis abuterentur; quid efficiet? Malè omninò agetur cum religione Catholica, ſi pro abuſu rei cuiuſque, res quæ abuſum patitur, tollenda eſt. Auferenda erunt fidelibus, non vnum, ſed prorſus omnia Sacramenta & myſteria, quorum maxima pars abuſui magis hominum, quàm vſui obnoxia eſt. Ipſi Ieſuitæ Moliniſtici, dum mentium quas regendas ſuſcipiunt, pietatem Sacramentis & præſidiis exterioribus agglutinant, de affectionibus interim & præparationibus interioribus, ſine quibus illa non modò non proficiunt, ſed etiam [a] officiunt, non perinde laborantes; mirumquantum in eis ruditatis & incuriæ fouent ſe intrinſecùs ad diuinæ mentis diſciplinam componendi; ad diuinę gratię

[a] *Quid Sacramẽtis acceptius? Vſurpata tamen ab indignis, indignè tracta, minimè acceptãtur. magis habẽt dãnationẽ, quia debitã venerationẽ non habent. S. Bern. ad Eug. lib. 3. cap. 5.*

Digitized by Google

magnitudinem,& potentiam ſubſternendi. Quo fit vt Sacramenta Dei ſæpiſſimè profanentur & vulgo vileſcant,vt ex plerorúmque hominum moribus, qui in his frequentandis hærent, perfacilè deprehenditur. Nunquam enim in tanto Sácramentorum vſu, quantus pluribus iam ſæculis non fuerat minus veræ Chriſtianæque pietatis animaduerſum eſt. Vt numquam verior fuerit metuenda illa ſancti Pauli com-
1. Cor. 10. minatio: *Omnes eandem eſcam ſpiritalem manducauerunt, & omnes eundem potum ſpiritalem biberunt, &c. ſed non in pluribus eorum beneplacitum eſt Deo.* Hæc enim *in figura facta ſunt noſtri.*

Quare faceſſat carnalis & præpoſtera hîc quoque, vt ferè alibi, Ieſuitica prudentia. Nihil abſurdiùs quàm res ſacras quas malè homines abutendo dedecorant, multò magis dedecorare tollendo. Hic mos, hoc conſilium hæreticorum eſt, qui deletis Eccleſiæ diſciplinis, ceremoniis, myſteriis, non alia facti rationem dare ſolent, niſi abuſus hominum, ſuperſtitiones, imperitias. Vnde ſicut eos iure repellimus & execramur, quaſi medicos imperitos, qui quod ſanare neſciunt, ſecãt & pro *reformatorum* nomine quod ſibi malè aſſumunt, *deſtructorum* eis nomen meliori iure inurimus; Ita Moliniſtas perniciosa iſta ratione ſacramentum Confirmationis, ex Anglia pulſum olim à Pontificibus dictitantes, potiúſque in poſterum pelli ſuadentes, eodem cuneo retundimus. Alieniſſimum eſt, Eccleſiam id ab iis conſilij capere, quòd ab hæreticis tanto antè oblatum repudiauit & auerſata eſt, quaſi funeſtum omen, ſtygiámq; flammam, qua breui tempore tota religio peſſum eat.

QVINTA PROPOSITIO.

Ibidem.

Patet quod confidentia in Confirmationis virtute importare poſſit magnum periculum animabus.

CENSVRA.

Iſta propoſitio abſolutè prolata falſa eſt, piarum aurium offenſiua, blaſphema, ſacramento & prouidentiæ Chriſti maximè contumelioſa.

SPONGIA.

Iſta propoſitio abſolutè prolata. Quaſi verò Auctor eam abſolutè protuliſſet, quam ſic diſtinxit veris limitationibus, vt non potuerint Cenſores ei ſpeciem imponere erroris, niſi verba textus abijciendo, & ſua loco illorum intrudendo. Non enim dixit Auctor, patet quod confidentia, *ſed retulit ex Euſebio hiſtoriam Epiſcopi Aſiani; qui cùm adoleſcentem, cuius eximiam curam geſſerat, ſigillo Dominico, hoc eſt Confirmatione, munijſſet, attentam illam vigilantiam ſolcitudinémque, quam de illo priùs habuerat, depoſuit, quo factum vt adoleſcens in grauiſſima ſcelera non ita multò poſt prolapſus ſit; hac factâ narratione ſubiungit Auctor*: Hoc exemplum oſtendit & confidentiam in robore Confirmationis poſſe importare periculum animabus, & nos poſt ſuſceptam Confirmationem non debere alia ſubſidia conſtantiæ negligere, alioqui tuti haudquaquam erimus. *Hæc eſt ſententia Auctoris*

Digitized by Google

monitum ſalutare continens, aptè, prudenter, pie ex illo exemplo conſequens. Addo hanc propoſitionem abſolute prolatam, confidentia in robore Confirmationis *poteſt eſſe nimia, & importare periculum animabus, adeò non eſſe blaſphemam, vt ſit de fide, & traditur Prouerb.* 14. *v.* 16 ſtultus tranſilit & confidit, *hoc eſt, tranſgreditur legem Dei, & confidit de eius miſericordia, quod veniam conſequetur, vt ibi Gloſſa exponit. Igitur de fide eſt confidentiam in Dei miſericordia, poſſe eſſe nimiam & periculoſam, quantò magis nimia & nociua eſſe poteſt confidentia in virtute* Confirmationis?

RESPONSIO.

Nihil attinet qua occaſione Daniel propoſitionem iſtam ſcripſerit, cùm eam ſcripſerit ſicut Cenſores referunt. Nam concluſiones quas quis aliunde ſuopte ingenio colligit, tam eius ſunt, quàm ſi illud ipſum vnde colligit, eius eſſet. Siue legas, *Hoc exemplum oſtendit*, vt vertit Daniel; ſiue *hinc patet*, vt habet Cenſura; propoſitio eadem eſt. Ac iure ſanè prudentiſſiméque Cenſores non omnia verba Danielis quæ Spongia vellet, expreſſerunt, in hunc modum: *Hoc exemplum oſtendit & confidentiam in robore* Confirmationis, *&c.* Rectè enim duas partes iſtius propoſitionis ſeiunxerunt, quia priorem falſam, poſteriorem veram agnorunt. Si eas copulaſſent, veritas vnà cum falſitate condamnata videretur. Hoc ergo vt effugerent, falſam à vera, quaſi vlcus à ſanitate præciderunt. Spongia contrà eos rurſum copulat, velut membra dirupta coluber; & quo magis copulet, coniunctionem *&*, quæ antè aberat, interiicit; vt priorem partem poſteriore approbet, errorem veritate tegat, nempe arte ac fallacia illa hæreticis vſitatiſſima, quam Tertullianus multò antè Philoſophis, *hæreticorum*, vt ait, *Patriarchis*, imputauit, cùm eos *caupones, miſcentes aquam vino* ſuis paſſim tractatibus denotauit.

Deinde, quamuis nihil ad Cenſuram, tamen ad Ieſuitam vſquequaque conuincendum, nego ex latronis iſtius hiſtoria *apte, prudenter, pie* colligi, *confidentiam in robore Confirmationis poſſe importare periculum animabus*. Vbi primò notandum hiſtoriam hanc à Ieſuita in Apologia tribui Clementi Alexandrino, in Spongia Euſebio, nullibi citato loco, ne quis eum aut vlla fide præditum, aut in *Patribus*, vt paulò antè gloriatus eſt, *verſatum*, ſed mendiciſſimum fruſtulorum ex *iis* collectorum aliena fide corrogatorem exiſtimet. 2. Iuuenis ille de quo Euſebius, non dicitur lapſus quòd ſacramento Confirmationis confideret, aut quòd eius fiducia alia Sacramenta negligeret. Vnde hoc exemplum nihil ad Catholicos Angliæ. 3. Quod Epiſcopus Aſianus, cui adoleſcens ille commiſſus fuerat, dicitur priorem de eo curam remiſiſſe, imperitè & inuidiosè trahitur in odium ſacramenti Confirmationis. Nam primùm ſi de Confirmatione omninò ſermonem eſſe negem, quo pacto probabit Spongia? Euſebius [a] enim tantùm ait Epiſcopum illum remiſiſſe aliquantùm de priore ſolicitudine, τέλεον αὐτῷ φυλακτήριον ἐπιτεθῆναι τῆς σφραγῖδα τοῦ Κυρίου, Hoc eſt, *cùm ei perfectum præſidium impoſuiſſet, ſignaculum Domini*. Quòd æquè de Baptiſmo intelligi poſſe

Adu. Herm. c. 8. Tertull. de An. c. 3. & alibi.

[a] *Euſeb. l. 3. hiſt. c. 22.*

Digitized by Google

fatebuntur, quicumque illum etiam *ſignaculum* ſeu *characterem* Chriſti vocari [a] à Patribus, & verè eſſe meminerint. Præcipuè cùm Euſebius verbis præcedentibus, quid Epiſcopus feciſſet exponens, nihil dicat niſi ὃ πλυθυτῆρον ἐφώτισε, i. *denique eum illuminauit*, ſeu baptizauit. Fateor tamen ſimul agi de Confirmatione, quia tum temporis Sacramenta iſta ſimul conferri ſolebant. Quod & innuit vox *perfectum præſidium*, quæ Patrum ſtylo Confirmationem ſæpiùs denotat, quamuis ex Spongiæ doctrina æquè Baptiſmo quadret. Si ergo quicquam aduerſus ſacramentum Confirmationis inferre velit Spongia ex hoc exẽplo, idem valebit in ſacramentum Baptiſmi, de quo ſimul Euſebius loquitur: Idem etiam in ſacramento Euchariſtiæ, quod vnà cum Baptiſmo & Confirmatione eo tempore adminiſtrabatur. Itaque omnia religionis Chriſtianæ myſteria, totáque religio hoc exemplo infamari poterit, & fiduciam quæ de ea habeatur, animabus magnoperè periculoſam dicere licebit. Denique ne quidem ille Epiſcopus dicitur ob nimiam de vllo Sacramento fiduciam negligentior circa adoleſcentem illum effectus, nec ab Euſebio iſtius culpæ argui putandus eſt. Solùm enim patet eum adoleſcenti ſtudioſiùs operam dediſſe quamdiu Catechumenus fuit, & quaſi nouitius Chriſtianæ religionis: Vbi verò eum ad Baptiſmum, & ad plenam fidelium communionem perfectionémque, vt Patres [b] & Concilia loquuntur, perductum vidit, non tam anxiè de eo fuiſſe ſollicitum, quàm cùm adhuc Catechumenus faciliùs à Chriſtiana religione, & à via ſalutis retrahi poſſe videbatur. Sic regulares omnes accuratiùs nouitiis ſuis aduigilant, quàm profeſſis, & religioni iam immobiliter alligatis. Nec tamen ſi qui profeſſi deficiant, qui nouitiatum egregiè decurrerant, Ieſuitam iccircò conceſſurum eſſe arbitror vt ſimiliter inferatur, confidentiam in perfectione religioſi ſtatus poſſe importare magnum periculum animabus; ſed ſolum nullum eſſe tantum in religione Chriſtiana, aut in ſtatu religioſo ſubſidium, quod non peruerſitas ſeu infirmitas humani generis peruertere ac perrumpere poſſit. Quare Ieſuita ineptè omnimodis argumentatus eſt hoc exemplo, nec eius collectio *apta*, neque *prudens*, neque *pia*, neque *conſequens* dici poteſt, ſed contraria omnia nomina mereatur.

Quòd autem fiducia mirabili eò deinde proruit vt aſſerat *propoſitionem hanc abſolutè prolatam*, *Confidentia in robore Confirmationis poteſt eſſe nimia, & importare periculum animabus, eſſe de fide*; Primùm damnatam propoſitionem adulterat adiecta vocula *nimia*, atque ita non ſoluit quæſtionem, ſed falſitate quærit exitum.

Deinde imperitè probat propoſitionem illam eſſe de fide loco iſto Prouerbiorum, vbi de Confirmatione nihil eſt. Nequidem de miſericordia Dei loquitur ille locus, quicquid velit Gloſſa, cui nunc auctoritas perexigua ſupereſt, neque vnquam tanta fuit, vt fidei ſanciendæ ſufficeret. Quare ineptè admodum tantum ei iuris, nunc potiſſimum, tribuit Spongia, cùm antiqua ipſa eius exiſtimatio apud Theologos propemodum euanuit, quantum nunquam habuit. Nihil ergo

[a] *Aug. ep. 50. ad Bonif. & lib. 2. con. ep. Parm c. 13. Ambroſ. in Pſal. 50.*

[b] *Concil. Ancyr. can. 4. 5. &c. S. Dion. de Eccl. Hier. c. 3.*

Digitized by

vult ſcriptura niſi ſtultum mandata Dei temerè perrumpere, quaſi præcipiti ſaltu tranſuolantem, ſine vllo conſcientiæ morſu, ſine vlla cura vel cogitatione quid poſteà ſit futurum. Quare ſtultum vocat, quia ſtultitiæ proprium eſt non prouidere futura; contrà quàm prudentiæ eſt longè in poſterum proſpicere. Quo ipſo ſapienti eum opponit, qui, vt alibi ſcriptum eſt, *Initium ſapientiæ à timore Domini* auſpicatur. *Pſalm. 110.*

Quamuis autem iſto loco de miſericordia Dei ageretur, Ieſuitæ tamen concludere non liceret ex eo quod nimia fiducia de Dei miſericordia concipi poſſit, nimiam etiam de ſacramento Confirmationis concipi poſſe, ita vt concluſionem iſtiuſmodi articulum fidei faceret. Ad ſummum eſſet concluſio Theologica. Notum enim eſt quàm facilè errori pateant in rebus diuinis argumentationes humanæ. Ex præſertim quas à *maiori*, aut *a ſimili* vocant, ſæpiſſimè omnium fallunt, quia in fidei iudiciis veritas non tam ex naturali habitudine, aut proportione rerum, quàm ex reuelatione ac Dei conſtitutione ſpectatur. Non enim ratione ſtat fides, ſed auctoritate ſuprema.

Poſtremò ad vltimam illationem Ieſuitæ reſpondeo perperam ab eo comparationem inſtitui. Etſi enim fas eſſet dicere, homines nimia fiducia de miſericordia Dei efferri poſſe; non ideò ſequeretur rectè dici palámque promulgari eos fiduciam nimiam in ſacramento Confirmationis collocare. Conſtat enim humanæ rationis genium eò per ſe fluere, nimio etiam impetu, vt magna ſibi de diuina miſericordia ſpondeat, in eámque ſuæ ſalutis curas nimia ſupinitate reiiciat, præcipuè ex doctrina Moliniſtarum, qui diuinæ miſericordiæ altitudinem non ſatis demiſſis animis adorantes, eam humanæ voluntati ad nutum obuiam, expoſitam, ſubiectámque efficiunt. Contrà verò renuit ſponte ſua & reculat humana mens fiduciam ſacramentorum Dei, Sacramentique in primis Confirmationis, quo difficulter credit includi Spiritum ſanctum cum eadem donorum munerumque ſuorum vbertate, quibus initio Eccleſiæ in fideles defluebat; idque vt credat ac fidat, intellectum in obſequium fidei captiuum redigat, neceſſe eſt. Sicut enim Deus cùm rerum omnium abundantiam, vitamque felicíſſimam tribuiſſet Adamo, omnia deinde in pomum vnum concluſit, à quo tota illa magnificentia felicitáſque penderet, vt humilitas fideſque primi hominis, in illa rerum profluentia, probaretur: ſic cùm gratiarum redundantiam copioſámque redemptionem nobis ſua morte profudiſſet, eas gratias, eámque redemptionem in res per ſe minimas, & natura ſua deſpicabiles recondidit, vt eam ab illarum patuitate, deiectâ mentium noſtrarum altitudine, petere ac mendicare cogamur, naturæ noſtræ repugnantiam fidei obeditione domantes. Præterea huius temporis hæretici docent non fidendum ſacramento Confirmationis, eorumque iſtius generis ſermonibus, non ſolùm infidelium, ſed etiam fidelium aures circumſonant. Eſt igitur ſummi periculi res, tùm peruerſæ propenſioni hominum, tùm impiis ſermonibus hæreticorum, in media hæreticorum regione blandiri;

multò magis asserere, ideò sacramentum Confirmationis Catholicis Angliæ fuisse ademptum, quia metus erat ne in eo nimiam spem, aut nimiam fiduciam reponerent. Isto enim modò non solùm hæreticis applauditur, sed etiam Catholicis offensio, & scandalum graue paratur. Nec dubium est quin istâ machinâ hæretici innumera mysteria, & maximam partem religionis euerterint; nominatim imagines, quas non negant aliquid commodi ad populum habere posse; sed hoc solo tollendas vrgent, quod periculum abusionis, fiduciámque nimiam quæ in eis statuatur, metuere se simulent. Quare ratiocinatio ista & malè cohæret, & prudentiam carnis olet, & in religionis negotio, in regione hæretica, insidiante vndique hæresi, discriminis plenissima est, meritóque notari debuit acriore cauterio, ne cui perniciem strueret, cùm non solùm ad hæresim, sed ad Atheismum pleno gradu feratur.

SEXTA PROPOSITIO.

Ex cap. 2. §. 4. num. 18.

Cùm D. Doctor dicit quòd Confirmatio sit ordinarium medium institutum ad dandum robur, ad profitendam fidem ante persecutorem; si intelligat quod sit vnum ordinarium medium, verum dicit, &c. Si intelligat esse ordinarium medium id est, solum & vnicum ordinarium medium ad faciendos Christianos perfectos & fortes, dictum eius non est consonum veritati, cùm alia media instituta sint à Christo ad faciendos nos fortes.

CENSVRA.

Ista propositio quatenus videtur negare, Confirmationem esse vnicum, & solum ordinarium medium specialiter institutum à Christo ad faciendos Christianos perfectos & fortes, vtique ad profitendam fidem ante persecutorem, est falsa, temeraria, sacramenti Confirmationis imminutiua, & erronea.

SPONGIA.

Auctor non negauit Confirmationem esse vnicum, & solum ordinarium medium specialiter institutum ad faciendos nos fortes, &c. quicquid sit de veritate illius propositionis. Quod affirmat, hoc est: Confirmationem non esse ita vnicum, & solum ordinarium medium, vt robur quod sufficiat abundanter, vt fidem coram Tyranno profiteamur, aliis mediis non possit acquiri, siue ea sint, siue non sint ad hoc specialiter instituta. Hinc enim contra D. Kellisonum laqueos conscientiis temerariè injicientem, rectè concludit, Catholicos Angliæ non obligari cum persecutionis augmento quærere Episcopum, qui sacramentum hoc ipsius administret, nec peccasse summos Pontifices, qui Catholicos sine hoc Sacramento vno prope sæculo reliquerunt. Nam si sine medio specialiter instituto, possunt Catholici per media generaliter instituta habere constantiam in fidei professione quæ sufficiat, immò abundet, cur teneantur specialiter institutum perquirere cum tanto persecutionis incremento, & fortunarum suarum detrimento? Nugantur igitur Censores, qui extra chorum saltitant.

Digitized

RESPONSIO.

Redi ergo tu in chorum, vt videamus meliusne in choro saltites, quàm Censores extra chorum putas. Videamus, inquam, an tu potius non solùm à Censorum choro, sed etiam à tuo ipso, non tam saltites, quàm planissimè fugias, non solùm Censorij illius chori firmitatem, sed etiam erroris tui debilitatem & deformitatem exhorrescens. Imitaris enim matres adulteras, quas spurios fœtus agnoscere pudet, vt honori suo per impudentiam & inhumanitatem consulant, cui per modestiam & castimoniam consulere noluerunt. Frustra quippe negas dictum à te in Apologia, *Confirmationem esse vnicum & solum ordinarium medium specialiter institutum ad faciendos Christianos perfectos & fortes*, cùm id ipsa per se propositio tua satis apertè clamet. Et quamuis id apertè non diceres, nihil expostulandum haberes in Censores, qui tuam *istam propositionem id videri negare* censuerunt, sensum videlicet tuum magis quàm verba spectantes. Hanc autem fuisse sententiam, & mentem tuam negare non potes, cùm eam paulò pòst quantum potes, tuearis. Nam quis non videt te tum Confirmationem medium ordinarium, non vnicum, sed promiscuum, & vnum è multis facis, ad faciendos perfectos Christianos & fortes, te nihil ei præcipuum quoad vim & institutionem ad hunc effectum relinquere, sed eandem similiter, & iisdem penè verbis in pluribus aliis mediis agnoscere, quæ fidelibus ex æquo proponis, vt eorum vnum quoduis eligant, à quo effectum illum percipiant? Nimis clara sunt hæc, quàm vt simulatis negationum & ludificationum tuarum inuolucris obscurentur; quamuis tu ipse paulò pòst, larua depositâ, Censorum existimationi, quam de tua propositione conceperant, fidem non faceres, enixè asserens & probans, id quod à te & dictum & intellectum, bene dissimulare non potes.

Ac profectò adeò necesse est hoc sensu propositionem tuam intellexeris, vt si spectaris alium, eum præcipuè quem hac tua Spongia prædicas, prorsus nullum sensum habuisse videaris, sed stolidissimè blatterasse. Hûc enim infelicitatis te mala causa, malus error impulit, & vt verè dicam, ingenij & prudentiæ inopia, qua Deus improbos semper afficere solet, ne sint ad nocendum inuictiores; vt dum vnum scopulum fugis, in alium velut cœcus ruas, & errores tuos atramento eluere videaris. Quid enim stolidius quàm effectum & necessitatem sacramenti Confirmationis suppleri posse ordinariè, per media generalia ad eius effectum generatim solum instituta? Quasi dicas, causarum particularium effectus, sola efficientia Solis suppleri ac produci posse, ita vt fructus pullulent sine vllis arboribus, è solis radiis Solis. Profectò nemo ita cœcus est, quin videat causas generales nihil agere posse circà effectus causarum particularium, si causas particulares subtraxeris; ideóque stultissimè dici particularem sacramenti Confirmationis effectum à mediis solùm generalibus suppleri posse; vt magnoperè mirandum sit Iesuitam ad tam miseram & perditam cauillationem cõfugisse. Æquiores in eum Censores fuerunt quàm ipsemet, dum propositionem ipsius

plura media ordinaria ſtatuentem, à quibus effectus Confirmationi produci poſſit, intellexerunt de pluribus mediis ſpecialibus, non generalibus tantùm; nolentes, præter errorem Theologicum, etiam errorem humanum, à communi ſenſu alieniſſimum, ei adſcribere.

Cæterùm vt non negemus interdum fieri poſſe, vt etiam per media generalia effectus particulares Confirmationis, aut alius Sacramenti, ſingulari aliqua & extraordinaria Dei benignitate acquirantur; aut etiam ſine vllo prorſus medio, ſola Dei miſericordia quadam eximia, quemadmodum & in naturæ rerum effectus aliquos particulares ſine particularibus cauſis, ſolo cauſæ primæ influxu aliquando ſuppleri, multi Philoſophi docent: Hoc tamen ordinariè ac vulgò fieri poſſe, falſum & ineptiſſimum dictu eſt, vt in natura, ita & in gratia. Ridiculus enim eſſet, qui effectus præter conſuetum ordinem à Deo interdum altiſſima ſua bonitate indultos, ſibi, aut cuiuis alij ad libitum pollicetur, neglectis vijs & rationibus ordinariis, quas Deus ad eorum conſecutionem inſtituit. Vnde quamuis daretur Ieſuitæ, per ſola media generalia, ſine ipſa ſacramenti Confirmationis ſuſceptione, poſſe Confirmationis effectum aliquando comparari; non tamen concedi poſſet ſine ſumma abſurditate, media illa generalia, ſeiuncta à ſacramento Confirmationis, eſſe aut dici poſſe media ordinaria talis effectus, quaſi per illa ſola, reiecta Confirmatione, eum obtinere, cuiuis in promptu eſſet: Non magis quàm quia interdum in natura effectus aliqui præter communem cauſarum naturalium conſtitutionem oriuntur, quæ Philoſophi naturæ miracula vocant, liceat ſine magna vecordia, pares quotidie effectus à cauſis aliis ſimilibus expectare.

Quanquam ſi D. Thomam audimus, nequidem extraordinariè (de abſoluta omnipotentia Dei non loquimur, *quam philoſophicum magis eſt quàm Apoſtolicum inueſtigare*; Metaphyſicum, quàm Theologicum, excutere) per vlla media generalia, ſine ipſo ſacramento Confirmationis, eius effectus ſeparari poteſt. Docet enim Doctor Angelicus verbis clariſſimis, effectum Confirmationis non magis ſine ſacramento Confirmationis in re aut voto, haberi poſſe, quàm effectum Baptiſmi ſine Baptiſmo in re aut voto: *Sicut nullus*, inquit, *conſequitur effectum Baptiſmi ſine Baptiſmi voto, ita nullus conſequitur effectum Confirmationis ſine voto ipſius.* Idem longè antè docuerant veteres, quibus authoribus D. Thomas id didicit: vt cùm D. Cornelius Pontifex Nouatianum reprehendens apud Euſebium, quòd chriſmate ab Epiſcopo non conſecratus fuiſſet, quærit quonam modo ſine impoſitione manuum Epiſcopi Spiritum ſanctum accepiſſet? Quæ quæſtio facilè ex Spongiæ doctrina ſolui potuit, ſi effectus Confirmationis aliis mediis, quàm ipſa ſacramenti Confirmationis ſuſceptione, percipitur. Mitto alia loca non pauca, quia hic non propriè quæritur an effectus Confirmationis aliis vllis mediis poſſit obtineri, qua de re infrà agetur; ſed ſolùm an mediis generalibus, nec ad hoc ſpeciatim inſtitutis eum quiuis aſſequi poſſit. Quod quæſtionis genus ita obtuſum & inauditum eſt, vt non ſanctorum Patrum, hoc eſt, doctiſſimorum & ſanctiſſimorum hominum, authorita-

S Bern. l. 1. ad Eugen. c. 3.

D. Thom. 3 p. q. 72. a. 6. ad 1.

Euſeb. Eccleſ. hiſt. l. 6. c. 33. γνώμ. εἰ μὲν οὖν ἐκ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν, πῶς οὐ τὸ ἅγιον πνεῦμα ἔσχηκε;

tibus frangi, ſed vel tyronum, & hominum quorumlibet ſibilo explodi debeat.

Sicut autem generalium mediorum ſpe Catholicos Anglos neceſſitate admittendi Epiſcopum, à quo ſacramentum Confirmationis accipiant, liberare non potuit; ita nec perſecutionis ex eo naſcituræ metu. Vtrumque enim æquè falſò comminiſcitur, æquè malignè ſimulat, vt liquet ex totius penè Angliæ Catholicorum declaratione, quam edere coacti fuerunt, vt ſpuriam declarationem abolerent, cui aduerſus Epiſcopum Chalcedonenſem, ipſorum omnium nomina Ieſuitæ inſcribere auſi ſunt. Non enim horrent verſare ac fingere quidlibet, modò in rem ſuam, etiam Catholici populi falſas aduerſus Epiſcopum, aduerſus Regem querimonias; cùm tamen Eccleſia Anglicana nullam hoc tempore perſecutionis procellam ſentiat, niſi quam ipſi cient, facti ex detenſoribus perſecutores, ex remigibus, aut, ſi malint, gubernatoribus, turbines ac tempeſtates ærumnoſiſſimæ Eccleſiæ, quæ ipſorum ſpiritus, & impotentiſſimas de primatu & dominatu contentiones, & tumultuationes, iampridem ægrè capit.

Friuola igitur vndiquaque tergiuerſatione vſus eſt; friuola & fallaci oppugnati a ſe, & à ſodalibus ſuis Epiſcopi, & reiecti ſacramenti Confirmationis excuſatione. Qua eadem nihilo melius purgare aggreditur Pontifices maximos, quos ait *vno propè ſæculo* ſacramentum Confirmationis, & Epiſcopum Catholicis Angliæ non dediſſe. Paulo antè dixit *annis* 50. nunc media parte tempus auget, vt tanto maius faciat crimen Pontificum, quanto ineptiorem eis defenſionem parat, vbique fallax, vbique fucus, vbique labes & adulter veritatis, & ſuorum ipſius mendaciorum maſtix. Ita circumforanei fictitiis vulneribus ad ſpeciem immanibus, certos homines coram plebe mirabunda ſauciant, vt falſa medicaminum atque induſtriæ opinione, imperitæ multitudinis animos & nummulos aucupentur. Pontifices enim vt malè vulnerat, ita malè curat, tam in vulnerando falſus, quàm curandi rudis. Aliæ ſunt Pontificum maximorum ab ipſius, & ſociorum criminationibus veriores defenſiones. Nam Pontifices nunquam à dando Angliæ Epiſcopo abhorruerunt. Sanctiſſimus enim ipſe Pontifex Vrbanus VIII. ſuo Breui ad Epiſcopum Chalcedonenſem dato profitetur *ſe non ſine viſcerum ſuorum commotione conſideraſſe Catholicos regnorum Angliæ & Scotiæ hæreſis violentia oppreſſos, vtilitatibus ijs deſtitui, quas cæteri Eccleſiæ filij ab Epiſcoporum miniſterio percipiunt; Ideoque Epiſcopi ſolatio, quantum cum Domino poſſet, eos ſubleuare decreuiſſe.* Quod tamdiu non ſubleuauerint, non penes ipſos culpa eſt, ſed penes eos qui temporum, locorum, rerum, ſtatum talem perpetuò adumbrarunt, eamque opinionem ita ſolicitè, partim ſolitis artibus, partim diffuſa illa ſuorum factione aluerunt, vt ſummi Pontifices Eccleſiam Anglicanam tanto Sacramento, & Epiſcopo non iniuriâ cogerentur orbare. His ergo ſuccenſeant Pontifices, ſuccenſeant fideles Angli, quorum verſutiis, & cupiditatibus, illi tandiu eluſi ſunt, hi tantis diuinæ gratiæ præſidiis caruerunt. Iis gratiam habeant qui ſalutis ipſorum cupidiores, diſpulſis figmentis & nebulis, quibus illi ſe-

In Breui ad ep. Chalced.

Digitized by Google

dem Apoſtolicam circumfuderant, & rerum veritate ac magnitudine fideliter expoſita, diuiniſſima illa munera, Anglis potiſſimùm neceſſaria, in Angliam, vt in cæteras Chriſtiani orbis oras, ſine mora deſtinari à ſummis Pontificibus impetrauerunt.

SPONGIA.

Deinque, quamuis hoc ad rem non pertineat, tamen falſum eſt non eſſe alia media ad dandum robur in perſecutione ſpecialiter inſtituta. Nam feruens oratio, propriè, directè, nominatim ad hunc finem præcepta eſt, vt hoc negare ſit contra expreſſum Dei verbum, Matth. 26. Vigilate & orate, ne intretis in tentationem, *cui præceptioni diuinæ, quia non paruerunt Apoſtoli, coram perſecutore fugerunt, Petrus autem etiam fidem negauit. Item Marc.* 13. *Luc.* 19. *cùm Dominus grauiſſimas perſecutiones, quæ contra fideles excitandæ eſſent, præſertim tempore Antichriſti prædixiſſet, hoc remedium ſalutis, ac conſtantiæ nominatim præſtituit*, Vigilate itaque orantes omni tempore, vt dignè habeamini fugere omnia iſta, quæ futura ſunt. *En quod medium effugiendi lapſum in perſecutione Chriſtus inſtituit. Præterea adoranda Euchariſtia inſtituta eſt per ſe directè, ſpecialiter, nominatim, ad faciendos nos fortes in perſecutione, quod Pariſienſes cùm negent contradicunt, non ſolùm Cypriano, qui dicit,* ad hoc fieri Euchariſtiam vt poſſit pugnantibus eſſe tutela, *ſed etiam*
Lib. 1. ep. 2. *ipſi Chriſto* Domino, *qui huius Sacramenti effectum facit*, vt maneamus in ipſo, & ipſe in nobis, *hoc eſt, vt Chriſtiani à Chriſto nullis tentationibus,*
Ioan. 6. v. 45. *nec perſecutione, nec gladio ſeparemur. Quod ſi loquantur de Sacramento ad dandum robur profitendæ fidei, inſtituto ad hoc tanquam ad proprium & principalem fructum, verum fortaſſe eſt, quod dicunt, ſed hinc dicere debuiſſent*, ſi loquantur de medio quod ſit Sacramentum ad hoc inſtitutum, tanquam ad proprium & principalem ſuum effectum, *quanquam Auctoritam longas lacinias adſuere, vt habeant quo ſuæ Cenſuræ ſpinis eum implicent, non modò maleuolum, ſed & ridiculum. Quis enim non implicetur, ſi cui hic modus Cenſuræ placeat?*

RESPONSIO.

Quæſtio hæc de generalibus aut ſpecialibus mediis, quibus homines ad certamen inſtruantur, non eſt aliena à re, vt Spongia vult; imò eſt cardo ipſe controuerſiæ, vt anteà demonſtratum eſt, & vel ipſa damnata propoſitione per ſe patet. Quicquid autem mediorum nunc Spongia enumerat, nihil ſunt niſi media generalia. Nam primò dubium non eſt, quin oratio ſit generale medium aſſequendi à Deo quod cuique opus eſt, ac proinde gratiam perſecutiones ſuperandi,
Matt. 7. 7. vt planiſſimum eſt ex oratione Dominica, qua omnibus generatim
Ioan. 16. 23. humanis anguſtiis, & neceſſitatibus ſubſidium petitur; ac vel ex ge-
Vid. Iuſtin. Apolog. 2. neralibus Chriſti vocibus, *Petite & dabitur vobis*, &c. *Si quid petieritis*
Ambr. l. 4. de fide c. 5. *Patrem in nomine meo*, &c. Et verò oratio ita generale medium eſt, vt
& l. de init. c. 5. & l. de nihil in Eccleſia ſine ea perficiatur: Vſque adeò vt SS. Patres Sacra-
ſacr. 2. c. 5. menta ipſa paſſim orationes ac preces vocent, imò & ipſæ ſcripturæ.
Iacob. 5. 3. Quod ſi quia Chriſtus orare iuſſit Apoſtolos *ne intrarent in tentationem,*

Digitized by

ideo colligere fas est, orationem esse medium specialiter institutum ad tentationes & persecutiones subeundas; idem colligi poterit de fide, qua Paulus docet sanctos homines *vicisse regna, obturasse ora leonum, extinxisse impetum ignis, effugisse aciem gladij, conualuisse de infirmitate, ludibria & verbera expertos, insuper & vincula, & carceres, lapidatos esse, sectos, tentatos, in occisione gladij mortuos, &c.* Idem colligi poterit de charitate quæ eodem Paulo teste, *patiens est, omnia suffert, omnia sustinet.* Neque tamen Spongiam ita leuem fore puto, vt velit omnes virtutes, omnia penè præsidia Christianæ religionis, eo quod superandarum tentationum & persecutionum vim habeant, ideo ad hunc finem *specialiter instituta esse*, seu specialem ad eum vim habere. Neque porrò Christus quando monuit Apostolos, *vigilare & orare*, sacramentum Confirmationis adhuc instituerat, aut id tempus ei conferendo decreuerat. Quare hoc quoque nomine locus iste frustra est. *Heb. 11.* *1. Cor. 13. 4. 7.*

Eucharistiam quoque (excepto proprio eius effectu) medium generale dicimus omnium omnino gratiarum. Est enim alimentum, quo roboramur, refrigeramur, exhilaramur, aliosque omnes vsus percipimus, quos è cibo naturali corpus habet. Ideoque à S. Dionysio, & aliis Patribus, dicitur *Sacramentum Sacramentorum*, perfectio & consummatio omnium Sacramentorum. Quo ipso imago est & species egregia mortis Christi, ex qua vt generali fonte omnia in gratiarum genera defluunt. Quare scholastici fatentur sacrificij effectum esse generatim, omnia quæcumque ad gloriam Dei pertineant, & illud caulæ cuidam vniuersali comparant. Eis quos ad pugnam validos præstare volumus, cibos quidem quibus curent ac firment corpora, sufficimus. Non tamen hinc nisi ineptè colligas, cibum speciatim institutum & comparatum esse vt homines ad certamen roborentur. *S. Dion. de Eccl. Hier. c. 3. initio:* πάντων τῶν ἱερῶν τελετῶν. *Et infra:* τῶν ἁγίων ἀπαρχῶν τῶν μεθ' ἡμᾶς ἱερῶν τελετῶν ἡ τελειοτάτη τελείωσις ἐν τῇ θείᾳ παραδόσει, ἡ τελεσιουργὸς τῶν ἱερῶν ἁπάντων παράδοσις.

Quæret fortasse Iesuita deuium tramitem, quò se proripiat & elabatur, mediaque ista omnia quæ protulit, quæque nos excussimus, hoc sensu dicet *specialiter instituta esse ad dandum robur in persecutione*, quia *directe & nominatim* ad hunc finem instituta fuerunt à Christo. Nam vt hanc latebram sibi præstrueret, consultò, & quasi furtim, voculam *specialiter* qua Censores vsi fuerunt, aliquoties mutasse videtur in *directè & nominatim*, turpissima æquiuocatione rem obturbans, quam expedire & clariorem facere debuerat. Nam quod res aliqua ad effectum aliquem directè instituta sit, eumque directè respiciat, non impedit quominus sit causa illius generalis tantùm, & nullo modo specialis. Alioquin nulla erit causa generalis & vniuersalis, quia omnis causa directè suum effectum intuetur, etiam quàm maximè generalis. Causa enim sine effectu nequidem concipi potest, vt Philosophi norunt. Aliud ergo est *directè & nominatim* spectare, aut institutum esse ad aliquem effectum; aliud esse causam aut medium illius *speciale*; nisi notiones vocum, quibus homines imbuti sunt, euellimus. Sol directè à Deo conditus fuit ad animalium, & frugum propagationem; hoc enim directè spectauit solem creans Deus. Ex quo ridiculè efficias, solem esse medium, aut principium speciale frugum aut animalium propagandorum. Speciale enim *Vid. S. Th. 3. p. q. 63. a. 6. in corp.*

Digitized by Google

principium aut medium alicuius rei illud dicimus, quod ad eam rem aut parandam, aut efficiendam particularem & determinatam vim accepit, non indeterminatam tantùm. Neque ad hunc ſenſum innuendum neceſſe fuit Cenſoribus vllas lacinias Cenſuræ ſuæ aſſuere, cùm eum vox ipſa qua vſi ſunt apertè præ ſe ferat, eumque putida æquiuocatione Spongia fruſtra obruere conata ſit; vt damnationis æquitate minùs pateſcente, defenſiunculæ alicuius tenuem anſulam, quam ægrè reperire poterat, ſibi ipſa confingeret.

Imò inepta rurſus, aliena, & imperita eſt iſta lacinia, *Si loquantur de Sacramento ad dandum robur profitendæ fidei inſtituto tanquam ad proprium, & principalem effectum.* Aliud enim eſt eſſe cauſam ſpecialem, ſeu ſpecialiter inſtitutam ad aliquem effectum, vt eſt in Cenſura; aliud eſſe cauſam illius vt principalis effectus. Baptiſmus delet peccata venialia quæ in baptizando præiacent, eorumque deletionis propria & particularis cauſa eſt; neque tamen peccatorum venialium deletio Baptiſmi eſt *principalis* effectus. Rurſus mors & ſatisfactio Chriſti Domini remiſſionem peccatorum noſtrorum, vt principalem ſuum effectum, operatur. Cùm tamen Eccleſia contra huius temporis hæreticos iampridem tueatur ſatisfactionem Chriſti eſſe cauſam generalem remiſſionis noſtræ, eamque non niſi per cauſarum ſpecialium & determinatarum admonitionem operari. Prætereo ſimilia exempla plurima, vt de prædicatione verbi diuini, quo Chriſtus futuri ſæculi Pater effectus, Filios generat, eo modo quo ipſe à Patre æterno generatus eſt; eorumque conuerſionem non per illud proximè, ſed per cauſas intermedias perficit. Turbat igitur perpetuò, & rem implicat Spongia æquiuocationibus imperitiſſimis. Cenſores confirmationem dixerunt ſpeciale medium roboris ad profitendam fidem, quia medium eſt vim habens ad hunc effectum ex diuina inſtitutione, non generalem & indeterminatam, eo modo quo arbor ad ſuæ ſpeciei fructus producendos. Qui ideo effectus ſine ſacramento Confirmationis obtineri non poſſit per media generalia, vt orationem, Euchariſtiam, &c. vt iſti volunt, contra perpetuum Eccleſiæ ſenſum.

Qua de re iam ſuprà dictum eſt; oſtenſumque ſine cauſa media generalia iactitari, vt ſpecialia deleantur, aut amoueantur. Nam ſicut ſpecialia media non efficiunt, quin etiam generalibus opus ſit, veluti plantæ virtus ac bonitas non impedit, ne ſolis motus & efficientia neceſſaria ſit frugibus procreandis: ſic neque generalium mediorum neceſſitas, ſpecialium mediorum neceſſitatem tollit. Neque ſolem lucere ſatis eſt, niſi ſint arbores & arborum cultus; neque orare ſatis eſt, niſi cætera media ſpecialia vſurpentur, quæ Deus ad quamque rem inſtituit. Alioquin quantumuis ores, nihil vnquam aſſequeris. Nam nullum ſæpiùs impedimentum obeſt quominus quæ volumus à Deo feramus, quàm quòd generalia media quædam adhibuiſſe contentio, cætera vel omittimus, vel negligimus, quæ ad eum finem aſſequendum ſpecialiùs à Deo inſtituta fuerunt. Quo fit vt vno pede recti, altero claudicantes, quo tendimus, peruenire non poſſimus, quod optamus non impetremus.

Digitized by

petremus. Hinc tot orationes, tot communiones, tot eleemosynæ, tot ieiunia irrita & incassum effusa, vt verissima fiat illa Apostoli vox, *Non habetis propter quod non postulatis: petitis & non accipitis, eò quod malè petatis.* Iac. 4. 3.

Quare puerilis & tyrunculo digna argumentatio est, non opus esse Confirmatione ad conciliandum robur necessarium aduersus persecutionum insultus, quia oratio etiam ad hoc robur impetrandum à Deo instituta est. Nam generalia media non sufficiunt, nisi particularia eis adiungas; particulare autem ac proprium medium obtinendæ gratiæ qua tentationibus, & persecutionibus occurratur, esse sacramentum Confirmationis, nescio quis negare possit, nisi Spongia neget, quæ omnia potest, non potentia, sed impotentia, & infirmitate. Enimuero est hæreticorum nostratium iste mos argumentandi, quo inferre contendunt, fidem esse medium ad omnia sufficiens, quia vnum ex mediis generalibus est, quibus omnia obtinentur. Imò nullam salutis nostræ causam particularem necessariam putant, solam Christi passionem causam eius agnoscentes, quia eam generalem causam esse, qua omnes salui simus, in scriptura legunt. Quod perinde est, quasi dixeris non opus esse seminibus, stirpibus, plantis, quia Sol omnia generat. Hoc tantùm discriminis est, quod hæretici argumentatione ista causas seu media specialia penitus delent; Molinistæ ipsa quidem delere nonaudent, sed eorum necessitatem iam audacter tollunt, breui etiam illa ipsa sublaturi, postquàm audaciam audendo corroborarint. Iam enim isti argumentationi, qua sacramentum Confirmationis pellunt ex Anglia, eius verò necessitatem ex vniuersa Ecclesia pellere volunt, natura, ratio, fides refragatur, sola hæreticorum principia suffragantur.

SEPTIMA PROPOSITIO.

Ex cap. 3. num. 10.

Omnes Theologi dicunt Confirmationem non præcipi, nisi cùm commodè haberi potest, vel vt alij dicunt, quando commodissimè, quando sine vllo, vel minimo prorsus incommodo.

CENSVRA.

Ista propositio est scandalosa, in maximum sacramenti Confirmationis contemptum, maligno animo proposita, & in errorem potest inducere.

SPONGIA.

Romani Augures, qui aues obseruabant, lanternas semper habere debebant apertas, nec vllo operimento tectas. Quo instituto significatur eorum qui de rebus publicis consulunt, mentem, quæ est in corpore, tanquam in lanterna lumen, nullis debere perturbationibus obduci; Alioquin grauissimè errabunt. quodque salutare est, sinistrum, vel (vt scriptura loquitur) lucem tenebras, bonum malum *dicent; hoc nostris Censoribus accidit obductâ lanterna, mente in Regulares perturbatâ, Censuram de libro ferentibus, vix enim credi potest quàm fædè errent.*

Attendite. Auctor asserit omnes Theologos secum sentire, Sacramentum Confirmationis vel non præcipi, vel præcipi tantùm, cùm commodè haberi potest, vel vt alij dicunt, cùm commodissimè. Censores hoc ita esse non negant, nec dicunt Auctorem Theologis imponere, sed sententiam, quam negare non possunt, & tacitè cõcedunt esse omnium Theologorum, & Catholicæ Ecclesiæ, damnant vt scandalosam, & erroris inductiuam, & in maximum sacramenti Confirmationis contemptum. Hoc scilicet sapere est, apud Richeristas. Sed apud Augustinum insolentissime insanire, contra totius Ecclesiæ placitum disputare: sentire autem omnes Theologos, quod Auctor dixit, nisi crassa laborent ignorantiâ, negare, si iam velint, non possint.

RESPONSIO.

Non crassa laboras ignorantia tu quidem, sed crassa laboras malitia, & crassa laboras impudentia. Quamuis enim ignara sis, & imperitiam vbique spires, te tamen tam ignaram esse vix credere possum, vt ex animo asseueres, *Censores negare non posse, esse sententiam omnium Theologorum, & Catholicæ Ecclesiæ, Confirmationem non præcipi, nisi cùm commodè haberi potest, vel etiam cùm commodissimè.* Quod ita perspicuè falsum est, vt nec antiquorum quemquam dare possis istius opinionis auctorem, & recentiorum non pauci sint, qui eius ne quidem meminerint, & præceptum ac necessitatem Confirmationis sine vlla adiunctione simpliciter fateantur & probent, vt infrà magis patebit eorum ipsorum testimoniis, quos tutè tibi patronos aduocasti. Quo igitur ore præstigias facere audes hominum oculis, ne quod manifestè vident, se videre putent? Qua fronte Censoribus insultas quasi victrix in re, in quâ fœde victa & rea es, omnium non penitus imperitorum conscientia constringeris ne vsquam effugias? Manus Domini super te, das pœnas temeritatis, ac superbiæ incredibilis, malarumque cupiditatum, quibus hoc scriptionis portentum concepisti quod nos stupemus ac horremus ab homine religioso, & eius ordinis in quo eruditio sedem fixisse dicitur, aut scribi, aut edi potuisse. Tibi omnis ira Dei ad stuporem mentis conuersa est, qui te ita vrget, vt perpetuò & de industria in fœdos lapsus, & in hominum odia irruere videaris. Habe tibi *lanternas* tuas, quibus tantoperè indiges, & quas cum toties verses ac repetas in hoc opere, (mirum enim quàm tibi sæpiùs iam *lanternæ* placeant, homini videlicet politulo, cui *laternæ* præ *lanternæ* eleganti fastidio sordent) ita tamen cæcas habes, vt illo Philosopho stultior, qui hominem laterna in pleniſſimo foro meridie quæritabat, tu in tanto Theologorum antiquorum & recentium numero, qui tuam propositionem reuincunt, & tuam audaciam coarguunt, nullum tua ista *lanterna*, videas, vel videre te simules. Ex quo fit vt non tam tibi laterna quàm lumen desit; & exterioribus simul atque interioribus tenebris suffusa oberres, tam manu cæca, quàm mente. *Insolentissimæ insaniæ* veriùs hoc dicerem cum Augustino, nisi tu verbum istud occupasses, quod tibi non inuiti relinquimus. Nam si qua insania est Ecclesiæ vniuersæ placita conuellere, non minor est sua ipsius placita, sua somnia, certè adhuc inaudita, pro totius Ecclesiæ doctrina, & pro Theologo-

Digitized by Google

rum omnium placitis ſpargere; & inſolentiſſimæ inſaniæ arguere, qui tam ſplendida mendacia aſpernari, aut etiam compeſcere auſint.

Quanquam eſt cur Spongiæ modeſtiam mirari poſſimus: nec enim ſatis acriter videntur ei Cenſores propoſitionem eius contriuiſſe, *ſcandaloſam* cenſendo, ſacramenti Confirmationis contemptui, & errori obnoxiam. Hæc ei elogia non ſatisfaciunt, inſigniora & expreſſiora poſtulat. Sibi iure poſtulat, acriora enim meruit, & vbique meretur. Cæterùm dum in omnes Theologos ea coniecta putat, quaſi Cenſores propoſitionem quam fateantur eſſe omnium Theologorum, tamen errori proximam, ſcandaloſam, & ſacramenti Confirmationis contemptricem, notauerint; vt leuiſſimè dicam, non ſatis ſapit, & vanitati ſuæ inaniſſimis cogitationibus ſolatia quærit, vt non ſola iure proſcripta, ſed cum omnibus omnium ſæculorum Theologis malè circumſcripta videatur. Quaſi verò Cenſores non ſatis negauerint propoſitionem illam eſſe omnium Theologorum, hoc ipſo quo eam ſtigmatis cenſoriis inuſſerunt? *Iam nemo doctus riſum tenebit, nemo non ſuccenſebit indoctus.* Docti enim animum Spongiæ ipſa iracundia ieiunum vident & rident, indocti temeritati ſtolidiſſimæ non ſuccenſere non poſſunt, dum pronunciantem audiunt, omnium ætatum Theologos, Eccleſiam omnem Catholicam à facultate Pariſienſi conſultò eſſe damnatam, vt haberet videlicet in quo ſuo erga Spongiam & Regulares, hoc eſt, Ieſuitas, odio, obſequeretur. Quaſi Spongia parca eſſet in erroribus & ineptiis omne genus euomendis, quibus odium quantumuis acre infeſtiſſimi maſtigis expleat: Aut non in pleroſque eius errores paſſim lenior appareat Cenſura Sorbonæ, quàm eorum informitas ſummo iure mereatur. Finge æquiora, ſi fidem quæris. Nunc enim tot menda ſuperiora, tot mendacia, tot pudendæ fraudes, quas hactenus ad oculum pandimus, veriſimiliùs cuiuis faciunt te impudentiſſimæ accuſationis ream eſſe, quàm Facultatem Pariſienſem *inſolentiſſimæ inſaniæ.*

Nam & accuſatio iſta adeò miſera, malè contexta, vndique fluxa eſt, vt quamuis tibi donetur quod fruſtra ſumis, non tamen appareat quid velis, aut quid efficere valeas. Eſto enim, verè ſcripſeris: *Omnes Theologos dicere Confirmationem non præcipi, niſi cùm commode haberi poteſt, vel, vt alij dicunt, quando commodiſſimè, quando ſine vllo, vel minimo prorſus incommodo.* Expoſueris quàm veriſſimè Theologorum omnium ſententiam. Quomodo efficies propoſitionem tuam non eſſe ſcandaloſam, maligno animo propoſitam, vt ſacramenti Confirmationis contemptum, & errorem legentibus iniiceres? Non enim ſolùm ſaniſſimis ſententiis homines non ſaniſſimi eo modo abutuntur, ſed ipſis etiam ſcripturæ oraculis, ipſis fidei ſanctiſſimis dogmatibus, quibus non minùs ad ſcandala, & fidei ipſius labefactationem malæ mentes, quàm ipſo Chriſti corpore ad veneficia vti ſolent. Ac ſanè nemo eſt quin ſatis aduertat, opiniones iſtas Theologorum, ſeu falſas ſeu veras (de quo tantiſper nihil dicimus) à te in tuam propoſitionem vndique collectas fuiſſe, vt ſacramentum Confirmationis pro re leuiſſima

Auguſt l. 2. de ord.

Digitized by Google

de qua nihil laborandum ſit, penè inutili, traduceres. Hoc ipſa propoſitio, quicquid tu de tuo animo cauilleris, per ſe clamat; hoc legentium animis inſinuat, præcipuè rudiorum, & talium qualibus tu Apologiam lingua patria concinnaſti. Quamobrem ſit inſons animus tuus, propoſitio tua nocens eſt, & malum animum præ ſe fert, neque recuſare potes quin ex lege Chriſti iudiceris, *à fructibus eorum*
Matt. 7. 16 *cognoſcetis eos.* Sint etiam veræ ſententiæ quas profers, ſint verè auctorum quos affers; propoſitio tamen ſcandalum, contemptum, errorem ſonat, vt verè Cenſura monet. Eſt quædam falſitas, cuius partes omnes veræ ſunt; Sicut eſt quædam deformitas, cuius par-
Lib. 2. de doct. Chriſt. c 33. tes omnes formoſæ, & irreprehenſibiles iudicantur. Ac veriſſimè Auguſtinus admonuit, *Sicut in falſis ſententijs veras, ſic in veris ſententiis falſas concluſiones eſſe poſſe.* Imò numquam tam periculosè fallacia conſtruitur, quàm cùm in ipſa veritate implicatur Quare ſtolidè omninò inferre conaris, Facultatem Pariſienſem Theologis omnibus, & toti Eccleſiæ Catholicæ mucronem Cenſorium intentaſſe. Sicut iaculator neſcio quis anguem qui filium eius ſpiris circumcinxerat, ita peritè traiecit, vt iaculum, transfixâ ferâ, puerum incolumem explicaret; ita tu quamuis Theologorum ſententias malignè complecti ſtudueris, vt eorum reſpectu Cenſorios ſtylos morareris, tamen ita compuncta iaces, vt illi non plagam à Cenſoribus referant, ſed eorum beneficia à tui veneni contage liberentur.

Verſa te igitur quam in partem voles; vbique Spongia probaberis. Male Romanos augures in tuum ſubſidium euocas, ipſum Acheronta mouens, cùm ſuperos flectere nequeas. Si enim iſti augures verè quicquam nuntiare aut conſulere nouiſſent, primùm omnium monuiſſent ne Spongiam faceres, quæ mox tam facili negotio diſpungeretur, tot maculis compuncta demonſtraretur, vt ipſi iam alia Spongia quæri debeat, qua eam, ſi ſapies, vel tu ipſe diſpungas.

Sed audi hoc etiam, antequàm dimittam te, tranſiturus ad alia. Putáſne ſeriò plures Theologos, etiam celebres, damnari non poſſe à Facultate aliqua Theológica, ſi conſenſus eorum à traditionis Eccleſiaſticæ ſanctorúmque Patrum conſenſu diſcrepet? (Qua de re aliquid iam ſuperiùs diximus: Sed errorem quem Spongia ſæpiùs obtrudit, ſæpiùs retundi neceſſe eſt.) Si fateris, damna iam querelas tuas. Si negas, vide ne tuo ipſe indicio fateri cogaris. Nam Sotus & Ledeſma, citati à te in Apologia, notare non dubitant tanquam *errorem in fide*, opinionem eorum qui negant ſacramentum Confirmationis
Apol. c. 2. ſimplici Preſbytero committi poſſe. Suarez à te ibidem citatus, eam
aſſ. 4. §. 4. *ſaltem temerariam* pronunciat; Cuius iudicio tu ita ſuffragaris, vt ſcribas, *Suario accedit Catholicæ ſchola Senatus vniuerſus, qui doctrinam hanc, vt certam minimèque dubiam, iamdudum communi ſuffragio comprobat.* Contraria tamen ſententia tum ſuperioribus ſæculis, tum noſtrô, placuit, & placet etiam nunc, Theologis grauiſſimis, ſummi in Eccle-
Adrian. in 4. d. 7. ſia nominis vel ab eruditione vel à virtute maxima, Adriano VI.

Digitized by Google

Pontifici, S. Bonauenturæ Cardinali, Durando Meldenſi Epiſcopo; quibus adiicere licet Hugonem S. Victoris Lutetiæ Abbatem; Gerſonem Vniuerſitatis eiuſdem Pariſienſis Cancellarium; Eſtium Cancellarium item Vniuerſitatis Duacenæ; Ioannem Maiorem Pariſienſis Facultatis Theologum; qui omnes eam cum pluribus aliis aut aſſeueranter, aut dubitanter probant, neque iſtum quem tu narras *Catholicæ ſchole Senatum vniuerſum* morantur. An ideò apud te *inſolentiſsimæ inſaniæ* rei ſunt? *Contra totius Eccleſiæ placitum aiſputant?* An tu potiùs ſtolidiſſimæ inſolentiæ reus, qui tot illuſtria nomina è *Catholicæ ſcholæ Senatu* ineptiſſimus Cenſor eradas? Quòd ſi tantis auctoritatibus poſtpoſitis, quantas ſi tu haberes, nos triumphis, & inſultationibus obtunderemur, illi quos prædicas doctrinam iſtam *temerariam, & in fide erroneam*, dicere auſi fuerunt; illi verò quos Pſeudo-Nicolaus Smithæus profert *nullo modo probabilem*; quo iure queri potes damnari à Facultate Pariſienſi propoſitionem tuam, etiamſi Theologorum aliquot recentiorum teſtimonio vel auctoritate nitatur? Conciliare primò, & placare ipſe tibi; tum Cenſoribus faciliùs placaberis; ſedatóque iam pectore agnoſcere incipies, fas eſſe notari erroris propoſitionem, quæ Theologis nouis, etiam multis placeat, ſi modò antiquitati & traditioni Eccleſiæ, ſanctorúmque Patrum ſenſui, multò magis ſi ſcripturis ſacris, non conſona videatur. Quanquam hæc nihil ad te, qui nec approbatores niſi vnum aut alterum habes, & errores profers, quos illæsâ vllius maioris Theologi auctoritate, facilè reſpuere & profligare poſſimus.

S. Bon. ib. Durand ib. Hug. in ſumm. ſent. tract 6. c. 1. Gerſ. t. 2. col. 80. Eſt. in 4. d. 7. §. 21. Ioan. Maior in 4. d. 7. qu. vn.

Hoc tantùm adieci, ne vlla cauſa ſuperſit, cur te Cenſuræ æquiſſimæ pœniteat, in quam ſtomacharis & ebullis tanto impetu, vt neque te, neque Cenſores, neque errores tuos, neque Cenſuram eorum noſſe videaris.

SPONGIA.

Omnes enim ſententiæ de hac quæſtione ad tres claſſes reduci poſſunt. Prima eorum qui dicunt Confirmationem non præcipi, neque lege diuina, neque Eccleſiaſtica, atque adeò cum commodiſsime haberi poteſt; illud omittere nullum eſſe peccatum per ſe loquendo, etiam cum inſtat articulus profitendi fidem. In hac ſunt longè maxima pars & nobiliſsima Theologorum, ex quibus 15. citat & ſequitur Bonacina, vt eſt apud Auctorem, Henriques lib. 3. de Sacramento Confirmationis cap. 1. littera N. & littera P. Quidam, *inquit*, opinantur præceptum de ſuſcipienda Confirmatione obligare vrgente neceſſitate proteſtandi fidem coram Tyranno, & ideò vocari à Patribus complementum Baptiſmi, & contra rationem videri ſine armis ad pugnam accedere: at ſubſunt alia arma Epheſ. 6. vt orationis, confeſſionis, & communionis, quibus miles ſatis munitur ad pugnam. Ergo ſecluſo contemptu nullum per ſe eſt peccatum omittere Confirmationem. *Secunda eorum, qui dicunt Confirmationem præcipi diuina lege vel Eccleſiaſtica; ſed cum non ſit Sacramentum neceſſitatis, non obligari homines vt illud recipiant, niſi cum commodè haberi poteſt. Ita ſentit Bellarminus,*

Digitized by Google

Philippus Gamacheus Doctor Parisiensis, & alij quos refert Henriques. Imò Doctor ipse Kellisonus & Estius, qui sunt rigidissimi, addunt cùm commodè haberi potest. *Tertia classis eorum qui mediæ sunt sententiæ, qui dicunt Confirmationem absolutè non præcipi, sed hactenus tantùm vt non contemnatur; contemni autem censetur, si non accipitur, quando adest omnimoda opportunitas. Ita Scotus & illius sectatores; & inter hos illustrissimus Archiepiscopus Armacanus, frater Hugo Caualli in scholio super Scotum in 4. d. 7. qui vtitur hac ipsa voce* commodissimè.

RESPONSIO.

Hîc iam audaciæ & infidelitatis quam tibi superiori responsione infligere cœpimus, perspicua indicia patebunt, tuis ipsis ex verbis expressa, ne confutationem, qua in te vtimur, longè repetitam putes. Nego te ex omnibus opinionum classibus, quas magnus scilicet Theologicæ rei præfectus, conficis, vel vnicam ex fide conscripsisse; sed more ducum inertium qui militum semiplenos ordines diu languere siuerunt, ingruente certamine, tumultuarias & imaginarias classes, non verè militaribus, sed Paganis & vmbratilibus copiis confertas, collegisse. Quod si tu ac tui tali fide vtimini in rebus Theologicis, quid agatis in ciuilibus, vbi veritas faciliùs obruitur, mala fides difficiliùs proditur?

Antè omnia damnatam propositionem mutas, aliâ fide suppositâ: quasi solùm dixeris, „*Omnes Theologos sentire sacramentum Confirmationis, vel non præcipi, vel præcipi tantùm cùm commodè haberi potest, vel vt alij dicunt, cùm commodissimè.* Illa enim pars, *vel non præcipi*, abest non solùm à propositione quam Censura notat, sed etiam à versione Latina Apologiæ, quę sic habet: *Theologi consentiunt Confirmationem non esse in præcepto nisi cùm commodè haberi potest, aut vt affirmant alij, quando commodissimè.* Hæ autem propositiones cùm significent omnes Theologos docere sacramentum Confirmationis præcipi, sed ita demùm si commodè haberi possit, &c. tua Spongia, nunc primùm adiiciente non omnes Theologos dicere sacramentum Confirmationis præcipi, falsi arguuntur. Atque ita damnata propositio quam fidenter asseueraſti non posse à Censoribus, nisi crassa laborent ignorantia, negari, tua crassa scientia à te ipso negatur & confutatur. Deinde quo tandem abiit pessima illa clausula, *Confirmationem non præcipi nisi quando commodissimè haberi potest quando sine vllo, vel minimo prorsus incommodo?* Quæ ab interpretibus illis quos tu velut perfidos execrari soles, fideliter ex Anglico versa fuit, te ipso nec contradicente. Et tamen adeò cœcus & turbidi animi es, vt cùm in ea propositionis tuæ vitium vel maximum, cuius potissimùm nomine Censores eam horruerint, lateat: eam tamen tum in Spongia, tum in Apologiæ versione, tum in omni tua defensione, quasi rem leuissimi ponderis, aut non tuam, neque ad te pertinentem, prætereas. Profectò si vllos habes oculos, fide cares, si fidem habes, oculis careas necesse est, qui damnationis tuæ tam graue, & tam notabile caput toties transilire potueris. Sensisti nimirum hanc esse erroris tui maculam adeò

Digitized by Google

improbam, in ſacramentum Confirmationis contumelioſam, inauditam denique & inſolentem, vt nulli anteà Theologo nec in os venerit, nec in mentem, & nullo defenſionis genere niſi ſilentij & palinodiæ purgari queat. Sit hæc prima fraudulentia in te ipſum errorémque tuos. Alias deinceps in aliorum opiniones videamus.

In primam claſſem eos coniicis, qui doceant, *Confirmationem non præcipi vlla lege, atque adeò cùm commodiſſimè haberi poteſt, illud omittere nullum eſſe peccatum per ſe loquendo, etiam cùm inſtat articulus profitendi fidem.* Reſpondeo, non eſſe Theologum vel vnum qui propoſitionem iſtam, vt à te ponitur, tueatur, & dicat *Sacramentum Confirmationis omittere, cùm commodiſſimè haberi poteſt, nullum eſſe peccatum, etiam cùm inſtat articulus profitendi fidem.* Eorum ipſorum, quos profers, nemo iſtud habet. Nam neque Bonacina, neque Henriques illam particulam, *cùm commodiſſimè*, exprimunt: Nec eum qui ſacramentum Confirmationis omittat, *cùm commodiſſimè haberi poteſt, maximè cum inſtat articulus profitendi fidem;* nullum peccatum admittere docent. Huius opinionis Spongia parens eſt: Prima omnium, reuulſis ſuperioris Theologiæ terminis, huc vſque progredi auſa fuit. Primò enim conſtat, vt ſanctos Patres omittam, de quibus alius erit dicendi locus, nullum eſſe ſcholaſticorum antiquorum, qui dixerit nullum eſſe peccatum, non ſuſcipere ſacramentum Confirmationis, inſtante fidei profitendæ articulo. Omnes qui hoc docere cœperunt, recentiores ſunt, noſtra penè memoria vixerunt, & neſcio quo pacto, relicta anteceſſorum omnium ſemita, in hoc ingenij atque arbitrij humani diuerticulum abierunt. Quòd magnoperè notandum, & ſeriò obſeruandum eſt in cauſa Catholicorum Angliæ, cuius gratia controuerſia hæc omnis erupit; vt videant fideles Angli quid ſibi obligationis inter hæreſeos pericula commorantibus, Theologorum omnium qui antè hoc æuum vixere, conſenſu, nemine penitùs diſcrepante, incumbat.

Quare audacia Ieſuitæ, vel *craſſa ignorantia* potiùs, vt verbis eius vtamur, immenſa eſt, qua ſcribere ſuſtinet, in ſua ſententia eſſe *longè maximam partem, & nobiliſſimam Theologorum.* Quòd adeò falſum eſt, vt ille ipſe Henriques, quem citauit, cùm Theologos contrariæ ſententiæ plures viginti laudaſſet, ſic ab iis diſcedat, ſuopte arbitrio abreptus, vt neminem eis niſi ſe vnum opponat. Quos autem Bonacina profert, vel non docuerunt ſacramentum Confirmationis inſtante fidei profitendæ periculo ſine peccato omitti poſſe, vt de D. Thoma & Toleto certum eſt, apud quos nihil eiuſmodi reperiri conſtat; vel ſunt recentiores, & hoc penè ſæculo nati, & alter alterum mero ratiocinationis ductu ſequentes. Quanquam neque præcipui, imò pauci admodum, huius ætatis Theologi iſtam opinionem probarunt, vt patet ex ipſis Societatis Ieſu Cardinalibus Toleto & Bellarmino, qui ab ea longè abſunt, vt omittam cæteros, de quibus alibi mentio habebitur.

Deinde, vt articulum profitendæ fidei miſſum faciamus, de quo vſque ad noſtram ætatem nulla inter Theologos controuerſia fuerat;

Digitized by Google

nequidem extra illum docet vllus Theologus, nullum eſſe peccatum prætermittere confirmationem *cùm commodiſſimè haberi poteſt.* Imò illi ipſi qui eam nulla lege præceptam exiſtimant, tamen notabilem in ea ſuſcipienda negligentiam, mortalem eſſe fatentur, vt patet ex Emmanuele Sa Ieſuita: *Non ſolùm*, inquit, *contemptus* (Confirmationis) *ſed etiam notabilis negligentia, mortalis eſt.* In quam ſententiam citat Sotum, Toletum, Suarem. Alij negligentiam, etiam non notabilem, ſaltem veniale peccatum faciunt, vt Nauarrus, & alij. Ac Ægidius Conink, aliàs Regius, libri Nicolai Smithæi, non tamen Danielis, approbator, tametſi nullum de Confirmatione præceptum agnoſcat; *Vix vnquam tamen*, inquit, *ſine iuſta cauſa hoc Sacramentum omittitur ſine peccato veniali: quia per illam omiſsionem priuamus nos magnis bonis & auxiliis ſpiritualibus, quod per ſe continet quandam prodigalitatem atque indecentiam: & hac ratione efficimur minùs idonei ad reſiſtendum peccatis.* Fatetur voluntariam & non neceſſariam Confirmationis omiſſionem eſſe ſaltem veniale peccatum, eſſe magnorum bonorum, & auxiliorum ſpiritualium prodigalitatem. Itaque nihil obſtat quin iſta ratione etiam mortalis efficiatur. Si enim omiſſio iſta eſt prodigalitatis peccatum, profectò ea prodigalitas non poteſt non eſſe notabilis, cùm verſetur in re notabili, nempè in *magnis bonis & auxilijs ſpiritualibus*, vt loquitur, & in plenitudine Spiritus ſancti. Cùm autem temporalium bonorum ingentium, verbi gratia, quinque aut ſex millium aureorum, diſſoluta profuſio, peccatum mortale haud dubiè cenſeri debeat, quamuis hominem non ideò enectura fames, ſed aliqua ſolummodò rei familiaris anguſtia conſtrictura videatur: Qua ratione tantorum bonorum ſpiritualium, & plenitudinis Spiritus ſancti, prodigalitas, peccatum duntaxat veniale dici poterit? Videtur igitur Ægidij opinio ſecum ipſa conflictari; niſi fortè pluris bona temporalia, quàm ſpiritualia faciat. Proferendum tamen putaui, quia & approbator Nicolai, & Ieſuita, & teſtis proinde idoneus eſt, cuius ore, Spongiæ quoad primam partem temeraria falſitas, propaletur.

Emman. Sa ver. Confirmatio.

Nauar. in Man. c. 22. n. 9.

De Sacr. q. 72. art. 8. dub. vn. con. 3.

Secunda Claſſis, non ſolùm ex parte, vt prior, ſed etiam omnimodè falſa & ſubdititia eſt. Nam neque Bellarminus, neque Philippus Gamachæus, quos Spongia nominat, dum Confirmationem fidelibus præcipi docent, illam appendiculam adiiciunt *cum omnimode haberi poteſt.* Bellarminus ait, peccare qui negligit accipere, *niſi ex legitima cauſa non accipiat*; de *commoditate* verò verbum non facit. Gamachæus peccare qui *poteſt* ſuſcipere, nec tamen vnquam ſuſcipit. Quòd longè aliud eſt quàm non obligari niſi non ſolùm *poſsis*, ſed etiam *commodè poſsis*, vt per ſe patet, præcipuè ad mentem Spongiæ, quæ commoditatem eò facilè redigeret, vt omnis Sacramenti neceſſitas, quam iſti Doctores ſtatuunt, è manibus elaberetur. Eſtius verò & Kelliſonus ſi addunt, *cum commodè haberi poteſt*, certè immeritò à Spongia tanquam rigidiſſimi numerantur. Kelliſonum adhuc non vidi. At Eſtius cùm huius Sacramenti omiſſionem mortalem non faciat niſi vbi profitendæ fidei periculum imminet, extra hoc verò periculum ſolummodò venialem

Digitized by Google

iudicet; imperitè & iniquè vocatur rigidiſſimus, cùm rigidiores ſint ij de quibus modò diximus, Bellarminus & Gamachæus, præter alios plurimos, qui obligationem ſub mortali non ad ſolum tempus profitendæ fidei adſtringunt.

Tertia denique claſſis nihilo fideliùs, quàm ſuperiores, recenſetur. Nec enim omnes qui ſacramentum Confirmationis hactenùs tantùm præcipi docent, vt non contemnatur, tunc ſolùm contemni aiunt, cùm *commodiſsimè* ſuſcipi poteſt. Vnus Frater Hugo Caualli ea voce vſus reperitur, quæ ideò à Spongia omnium quodammodo Theologorum nomine promulgari non debuit. Cæterùm potuit ſic locutus eſſe, vt ſolum declararet Sacramenti huius omiſſionem tunc tantùm eſſe mortalem, cùm commodiſſimè ſuſcipi poteſt, quaſi tunc tantùm contemni videatur; Non autem quin ſaltem venialiter peccet, qui illud dum commodè ſuſcipere poteſt, negligit; ſicut plures ſentientes ſuprà audiuimus. Alij verò Sacramentum contemni, eiuſque proinde omiſſionem ſemper eſſe mortalem docent, cùm data *ſufficienti opportunitate* omittitur. Sic Paludanus, Syluеſter, & alij. Imò ipſe Henriquez, qui meliori iure omnium laxiſſimus in hac materia dicendus eſt, quàm Eſtius omnium rigidiſſimus, fatetur tamen eum qui ſacramentum Confirmationis ſine vlla cauſa omittit, *in foro exteriori præſumi id facere ex contemptu.* Et quamuis ipſi videatur non ideò ſemper reuera contemni Sacramentum, tamen alios citat quibus etiam tum reuera contemni videatur, in iiſque Paludanum, Nauarrum, Caietanum.

Palud. in 4. d. 7. q. 1.
Syluеſt. v. Cõfirmatio.
Henriq. l. 1. de Sacr. c. 4. l. 8.

Cæterùm non ita reſtricti ſumus, vt Confirmationis præceptum, citra vllius neceſſitatis excuſationem, cuiuis imponamus. Nouimus modos & fines rerum: ſed eos duntaxat in hac, & in omnibus rebus Theologicis nouimus, quos perpetua Eccleſiæ traditio, & ſanctorum Patrum ſenſus præſtituit; non quos humana ratio, nullum niſi arbitrij ſui, & exiſtimationis volaticæ ductum ſequens, commenta eſt. Tenendos enim putamus fines antiquos, quos conſtituerunt Patres noſtri: & quod hæreticis perpetuò occinimus, vt eorum nouitates & temeritates refringamus, hoc nobis ipſis multò magis obſeruandum putamus, ne quam Eccleſiæ poſſeſſionem ab aliis diſſipari prohibemus, eam ipſi diſſipemus, hoc criminoſiores, quod maternæ hæreditati manus noſtras quàm alienas inferri malumus. Sed hęc ſunt alius loci, vbi fauente Deo planum faciemus quatenus Confirmationis præceptum, & vera neceſſitas ex antiqua, & perenni Eccleſię doctrina protendenda videatur.

Prouer. 22.

Nunc habemus ſatis Spongiæ reſponſiunculas confregiſſe, earúmque leuitatem, & leuitati coniunctam audaciam patefeciſſe. Si quis nunc animo repetat eius illam magniloquentiam, *Richeriſtas inſolentiſſimè inſanire; contra totius Eccleſiæ placitum diſputare:* Ac rurſum illam; *ſentire omnes Theologos quod auctor dixit, niſi craſſa laborent ignorantia, negare ſi iam velint, non poſſunt;* quibus auditis nihil ab ea leuiùs quàm ſplendidiſſima ipſius Euangelij oracula expectabamus; non poterit

Digitized by Google

non ſtomachari, ex iſta Societate quæ ſe literarum & doctrinarum principem quoquo iure facit, & credit, tales athletas in primariam & celeberrimam Eccleſiæ Catholicæ Facultatem immitti; eoſque non tam in vitio eſſe, quod omnibus ad hanc palæſtram præſidiis imparatiſſimi ſint, quàm quod cùm tales ſint, ſe continere non poſſint, ſed fiducia & impotentia incredibili, & religioſis hominibus criminoſiſſima, latrent debilitate catuli, mordacitate *moloſſi*, quod ſibi ipſi nomen ſuprà induerunt, vt rectiſſimè in eos valeat, quod Propheta in gentem ſuperbam, & in ſummis ſceleribus inſolentem olim exclamauit, *Confeſſione non ſunt confuſi, & erubeſcere neſcierunt.* *Hieremi. 8.*

SPONGIA.

His addo Gerſonem Cancellarium, qui ſæpiſſimè hoc ipſum tradit [a] *tom. 1. col 527.* [b] *dicit:* Confirmationem cadere in præcepto, dum eius ſumptio non contemnitur, & Theologos communiter dicere eſſe Sacramentum non neceſſitatis. *Et tom. 2. col. 30.* [c] tenetur Chriſtianus illud non contemnere, præſertim imminente periculo confeſſionis Chriſti coram infidelibus. *Et eodem tom. col. 634.* [d] Sacramentum ſalubre eſt, nec contemnendum, dum opportunitas ſe ingerit. *Quid eſt*, quando opportunitas ſe ingerit, *niſi quando commodè haberi poteſt, ſeu potiùs quando commodiſſimè? Nam opportunitas ſponte ſe ingerens eſt omnimoda opportunitas. Iam non ſolùm in omnes Theologos, ſed in ſuum Cancellarium inſurgant Pariſienſes, dicántque ſcandaloſum, Magiſtrum erroris, & Sacramenti contemptorem.*

a *Pariſ. edit.*
b *Tract. de comm. ſub vtraq. ſpec.*
c *Tract. qui dicitur Regul moral.*
d *Tract. de viſit. Prælat.*

RESPONSIO.

Non meruit Gerſon tractari à Spongia fideliore manu, quàm tot omnium ordisum Theologi, quos ab ea malè multatos, contortos, ſaltatos iam vidimus. Imò verò, pro illo erga immerentiſſimum hominem, & vniuerſam Facultatem Pariſienſem, eiuſque alumnos odio, quod toto libro feruet, eximium ei aliquod animi Ieſuitici ſpecimen præſtari debuit. Nec ſanè potuit vllum eſſe inſigniùs ludibrium, quàm eum teſtem aduerſus doctrinam ab ipſomet ſæpiùs diſertè traditam, expoſitam, confirmatámque produci. Nam vt clarè liqueat quid Gerſon de neceſſitate ſacraméti Confirmationis ſenſerit, & quàm longè ab errore Moliniſtico abhorruerit, audiantur eius voces: *Dici poteſt*, inquit, *quod vno modo loquendi Confirmatio neceſſaria eſt, alio modo non. Neceſsitas enim duplex inuenitur, quædam abſoluta, & quædam conditionata, &c. Dicitur neceſsitas conditionata, id eſt, ſecundùm quid, vt ſi homo non debeat debilitari, neceſſe eſt bene comedere; Et iſto modo dici poteſt, quod Confirmatio ad ſalutem eſt neceſſaria. Nam ad hoc quod debeat vita ſpiritualis & ſalus in Baptiſmo adepta, robuſtè contra hoſtes ſpirituales cuſtodiri, neceſſe habet hoc ſacramento confirmari & confortari. Vnde dicit Hugo de S. Victore, quid prodeſt ſi per Baptiſmum à lapſu erigeris, niſi etiam per Confirmationem ad ſtandum confirmeris? Non quia ſine Confirmatione non valet Baptiſmus ad ſalutem, quia hoc falſum eſt, ſed quia frequenter in pugna ſpirituali ex debilitate virtutis*

Gerſon tom. 2. in comp. de 7. Sacr. col. 78.

Digitized by Google

ſpiritualis accideret etiam facilitas cadendi; & proinde damnatio, niſi eſſet Confirmatio. Et alibi: *Sicut dicunt Theologi quod ſacramentum Confirmationis eſt ſacramentum neceſſitatis, non quidem ſimpliciter (cum ſine illo ſtaret ſalus) ſed ſic quod obligatur quilibet ad non contemnendum ſuſceptionem huius ſacramenti pro tempore & loco opportunis: Ita proportionaliter de vnione vel adhæſione ad vnicum Papam poteſt intelligi: ſicut etiamdici ſolet apud Theologos, quod præceptum affirmatiuum (quale eſt de habendo Papam) obligat ad ſemper, non pro ſemper.* *Idem tom. 1. in arr. con. Pet. de Inna col. 438.*

Hæc clariora ſunt, quàm vt à Ieſuita obumbrentur; tam illuſtri loco, tam aperto, & obuio propoſita ſunt, vbi tota Gerſonis oratio in ſacramento Confirmationis explanando conſumitur, vt nihil ſit quod Ieſuitam calumniæ, & malæ mentis notæ eximat, dum occluſis ad hanc lucem oculis Gerſonis angulos ſcrutatur & ventilat, ſi quâ ſeorſum voculà velut in tranſcurſu lapſa, cùm alia de re ſermo eſſet, doctrinam eius quaſi ex inſidiis premere, & ſuam ei ſententiam ſuis ipſius verbis, vel inuito eripere poſſit. Qui mos hæreticorum perpetuus, omnibus Catholicis, omnibus veri amantibus, ac vel ipſa naturali fide præditis inuiſiſſimus eſt. Docet enim Gerſon manifeſtè vtroque loco ſacramentum Confirmationis eſſe neceſſarium ad ſalutem: non neceſſarium neceſſitate abſoluta, ita vt ſine eo non ſit ſalus; ſed neceſſarium *neceſſitate conditionata*, hoc eſt, *ſi vita ſpiritualis & ſalus in Baptiſmo adepta, robuſtè contra hoſtes ſpirituales cuſtodiri debeat*, quod fieri debet ab omnibus baptizatis qui adultam ætatem attigerunt. Nam ſi quem ſuſcepto Baptiſmo ſtatim obire contigerit, nemo dubitat quin ei pateat cœlum, etiam ſine ſacramento Confirmationis; atque adeò quin ſacramentum Confirmationis abſoluta neceſſitate non ſit neceſſarium ad ſalutem. Si quis autem in vita maneat, in qua perpetuum cum ſpiritualibus hoſtibus Chriſtiano cuique certamen propoſitum eſt; docet Gerſon neceſſariam opem ſacramenti Confirmationis, *quia frequenter in pugna ſpirituali ex debilitate virtutis ſpiritualis accideret etiam facilitas cadendi, & proinde damnatio, niſi eſſet Confirmatio.* Et Confirmationem ita neceſſariam eſſe ad ſpirituale robur, ſicut homini *ſi non debeat debilitari, neceſſe eſt benè comedere*, (quæ quanta ſit neceſſitas per ſe intelligitur.) Ita vt non confirmatus homo Gerſoni perinde ſit quaſi homo malè paſtus, cui ob alimenti exilitatem artus vireſque langueant, nihil minus quàm periculoſo & infeſtiſſimo certámini pares, vbi de cœleſti gloria, & ſempiterna ſalute decernitur. Denique eo modo docet neceſſarium eſſe cuique fideli ſacramentum Confirmationis, quo perſona Pontificis Maximi Eccleſiæ neceſſaria eſt; & quo neceſſarium dicimus quicquid præcepto affirmatiuo imperatur, quod vulgò dici ſolet *ſemper obligare*, *non ad ſemper*, hoc eſt, quatenus obtemperatio in noſtra poteſtate ſita eſt.

Quæ omnia ita refellunt & reſpuunt Spongiæ fabulam, Gerſonem tradere ſacramentum Confirmationis non præcipi niſi *quando adeſt omnimoda opportunitas, quando commodiſsime ſuſcipi poteſt*; vt nihil mirum ſit audere quidlibet, & certiſſimas vbique veritatis luces extinguere ſine religione conari, qui hoc aſſeuerare; & aduerſus perſpicuam Gerſonis doctrinam, ambiguas in ſpeciem locorum Gerſonis particu-

Digitized by Google

las, indigno & infausto more, prætendere audeat. Quæ tamen quàm Iesuitæ inutiles sint, quàm nihil repugnans, imò quàm omnia doctrinæ Gersonis iam traditæ consona habeant, faxo ipsemet, vel quiuis alius, celeriter intelligat.

Primo loco non agitur de Confirmatione, vt Iesuita malè simulat, sed de manducatione Eucharistiæ sacramentali, quam Gerson necessariam & præceptam esse ait, sicut Confirmationem; Quam eandem Cardinalis Bellarmini, Philippi Gamachæi, aliorúmque sententiam esse iam supra vidimus. *Vna* (manducatio) inquit, *est spiritualis, alia est Sacramentalis, quæ si sit sine spirituali, nedum non proficit, sed officit. Cadit tamen in præcepto, dum eius sumptio nequaquam contemnitur, prout de Confirmatione, & extrema Vnctione dicitur à Doctoribus, quæ dicuntur esse Sacramenta non necessitatis.* Quod vocem *non necessitatis* audis, quam Iesuita perperam aucupatus est ad sui erroris patrocinium, ea quid valeat facilè iam intellectu est, ex supra exposita doctrina Gersonis. Bis enim vidimus sacramentum Confirmationis ab eo dictum esse *necessarium ad salutem*; & *Sacramentum necessitatis*; vt si verba verbis opponantur, plus valere debeat id quod bis ab eo iteratum de industria, suo loco, in proprio rei de qua agimus sermone, quàm quod semel obiter dictum est; & repugnantia ista voce tenus, qua Iesuita negotium facessere molitur veritati, more omnium qui veritatem consultò oppugnant, vehementius in eius errorem, quàm in verissimam & clarè solidéque traditam Gersonis doctrinam, reuoluatur. Quod enim modò *necessitatis*, modò *non necessitatis* sacramentum Confirmationis vocat Gerson, nulla pugna est, sed variarum necessitatum significatio. Iam enim ipsum audiuimus profitentem, *dici posse quod vno modo loquendi Confirmatio necessaria est, alio modo non. Necessitas enim duplex inuenitur*, &c. Necessitate ergo absoluta fatetur non necessariam; necessitate conditionata necessariam asserit, vt cibus ad debilitatem corporis auertendam necessarius est; vt persona Papæ necessaria est Ecclesiæ; vt omnia denique necessaria sunt, quæ præcepto affirmante imponuntur, quæ facere quatenus vllo modo possumus, iubemur Similiter Confirmationem necessariò suscipiendam ait, sicut Eucharistiam, hoc est, quoad eius fieri possit. Ita enim præcepta affirmatiua, quale Eucharistiæ, obligant: Adeò vt si quando possunt, non impleantur, contemni censeantur; velut qui Eucharistiam, seu, per omnem vitam, seu per longinquum spatium, si posset, suscipere nollet, eam contempsisse censeretur. Atque hic sensus est vocum illarum, *Eucharistia, seu Confirmatio cadit sub præcepto dum eius sumptio non contemnitur*; quarum alioquin nullus sensus est. Quod enim generatim Eucharistia & Confirmatio contemni non debeant, id nihil eximium est, neque ipsis proprium, neque de ipsis vllum subesse præceptum, vt Gerson loquitur, significat. Hoc enim idem verè dici potest de martyrio, de consiliis Euangelicis, de quibusuis operibus bonis, quæ tam certum est non debere cõtemni, quàm certum est non præcipi. Quare non contemni Confirmationem, Eucharistiam, aut generatim præcepta affirmatiua, Gersoni nihil aliud est, quàm

eſt, quàm ea impleri debere quantum poteſt, ne ſi ſponte omiſſa fuerint, ipſeta eſſe cenſeantur.

Atque eadem prorſus ratio eſt ſecundi loci. Alioquin enim nihil eſſet cur Gerſon diceret, *Sacramentum Confirmationis tenetur quilibet Chriſtianus habens vſum rationis non contemnere, præſertim imminente periculo confeſſionis Chriſti faciendæ coram infidelibus*, quandoquidem æquè ſit impium quocumque tempore ſacramentum illud contemnere, quàm cùm fides confitenda eſt. Sed, vti iam diximus, *teneri non contemnere Sacramentum*, Gerſoni eſt, *teneri ſuſcipere quando haberi poteſt.* Tenetur enim ad hoc quiſque tunc potiſſimùm, cùm fidei profitendæ periculum imminet. Qui idem Scoti ſermo eſſe ſolet ac diſcipulorum eius, cùm de hoc Sacramento diſputant: valétque in præceptis omnibus affirmatiuis, quorum etiam exemplo ad huius rei explanationem Gerſon vtitur, quæ qui non exequitur, ſi poteſt contemnit.

Quod ipſum amplius etiam clareſcit ex tertio ac poſtremo loco, vbi Ieſuita pueriliter ac ſophiſticè inſtat, ex vocibus, *dum opportunitas ſe ingerit*, vt per eas ſenſum totius propoſitionis euertat, propriiſque verbis Gerſonem illaqueet. Quod vt faciliùs videatur, proferendus eſt locus integer, quem mutilauit. Nam Gerſon de viſitatione diœceſeos differens: *Si viſitator*, inquit, *ſit Prælatus, indicetur eis* (Parochianis) *vltra hoc, quod ad ſacramentum Confirmationis dignè ſuſcipiendum ſe præparent, & illud recipiant. Qui ſi non ſit Prælatus, indicetur adire eum quamprimùm commode poterunt. Eſt enim Sacramentum ſalubre, nec contemnendum dum opportunitas ſe ingerit.* Quis non videt ſi poſtremæ particulæ ſenſus rectè à Ieſuita fingatur, Gerſonem pugnantia loqui, totámque propoſitionem partium conflictu diſſilire? Si enim auctore Gerſone, Parochiani admonendi ſunt à viſitatore non Prælato, vt quamprimùm commodè poterunt, Prælatum adeant, à quo ſacramento Confirmationis imbuantur: non vtique cenſet tunc demùm ſuſcipiendum eſſe, cùm *opportunitas ſe ingerit*, hoc eſt, Ieſuita interprete, cùm *commodiſſimè poteſt*, cùm *adeſt omnimoda opportunitas.* Nec opportunitatem præſtolandam putat, dum ſeſe ingerat, inuocata & inexpectata quodammodo, ſed eam vltrò quæri iubet, & Epiſcopum primo quoque tempore conueniendum monet, plurium dierum itinere interdum remotum, vt in diœceſibus paulò maioribus facilè accidit. Quam opportunitatem Ieſuita proculdubio nunquam probauerit eſſe *omnimodam*, nec ſolùm *commodam*, ſed etiam *commodiſſimam.* Fatendum igitur eſt eum in apertam lucem fruſtra niti, & Gerſonis voces, non tam ex literarum apicibus, nec ex Grammaticorum moroſitatibus, quàm ex mente ipſius, quæ tota propoſitione emicat, intellectas, ſignificare tum *opportunitatem ingerere* ſe ſuſcipiendi ſacramenti Confirmationis, cùm præſto eſt Epiſcopus à quo ſuſcipiatur, quique illud omnibus ad ſe adeuntibus, & poſtulantibus offerat, quamuis non ſine labore & moleſtia poſtulantium

Ita omnia teſtimonia, quæ Ieſuita ſtudiosè conquiſiit ad ſui erroris præſidium, ad ſuæ, ſocietatiſq; ſuę famę ſubſidium, corruunt, nec ſolùm

Digitized by Google

nihil ei adſtipulantur, ſed etiã nouum pondus, nouámq; lucem afferunt ad eius damnationis æquitatem, & ad eius peſtilentis doctrinæ execrationem, quæ tot fraudibus, mendaciis, adulterationibus, & artibus Moliniſticis à Spongia concinnata & contorta non fuiſſet, vt ſuæ fœditati mendacem vultum aliquem fingeret, niſi cauſæ iſtius ea ratio eſſet, vt & ipſa deſperatiſſima ſit, & non niſi à patrono deſperatiſſimo defendi poſſit. Nam qui iſtiuſmodi defenſionem obtrudere audent, nõ iam aduerſus inſtructam totius antiquitatis aciem, & doctrinã diſciplinámque Eccleſiæ perpetuam, (de qua tantiſper nihil dico) ſed aduerſus Facultatum Theologicarum primariam, aduerſus cœtum Illuſtriſſimorum Antiſtitum nobiliſſimæ propemodum Eccleſiæ regionis, in toto denique eruditorum omnium & Eccleſiæ Catholicæ quaſi Theatro, eos neceſſe eſt non modò cauſæ, ſed etiam famæ ſuę incolumitatem deſperaſſe, & tanquam victos iam penitúſque perditos pugnatores, in ſupremo audaciæ impetu ſuum omne præſidium collocaſſe.

Qui ſuperiorum diſputationum meminerint, quàm verè iſta dicantur, & quàm quę in alium hyperbolica & acerbiora viderentur, in Spongiam ſimplicia, & ingenuæ ſinceritatis pleniſſima habenda ſint, nec ex alio motu animi quàm è ſolo enormitatum ipſius horrore manãtia, perfacilè intelligent. Quod ipſum ex oppoſitis tantæ errorum moli teſtimoniis doctriniſque veterum, & grauiſſimis Eccleſiæ Catholici auctoritatibus continuò demonſtraretur, niſi omnem hanc partem in alium locum conferendam putauiſſemus, Spongiæ purulentiam nunc expreſſiſſe contenti.

TITVLVS III. DE EPISCOPIS ET CVRATIS.

PROPOSITIO PRIMA.

Ex Præfatione num. 5.

VT *præferat* (*D. Doctor*) *Epiſcopos Angelis quoad functionem, dicit c.* 17. *n.* 2. Cui Angelorum dictum eſt, Paſcite qui in vobis eſt gregem Dei, *ſicut Epiſcopis dictum eſt? Cui quæſtioni ſtatim ſatisfacere poteſt quia è verbo Dei, illis Angelis de quibus Pſalmiſta dicit, Pſalm.* 90. *v.* 12. Angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant in omnibus viis tuis. *Nam quid eſt aliud Angelos habere curam cuſtodiendarum ouium Dei, quàm Paſtores earum eſſe?*

CENSVRA.

In iſta propoſitione Auctor verbum Dei temerè detorquet, vt oſtendat Angelis tributum eſſe munus Paſtorum, ſicut Epiſcopis; quæ doctrina falſa eſt, temeraria, & hæretica.

SPONGIA.

Mirum quàm ridiculè Collector Cenſoribus abutatur, quos ſuas fulminare Cenſuras facit aduerſus lanam caprinam, *in ipſius cerebro natam, non in aliquam propoſitionem Auctoris. Nunquam dixit Auctor Angelis tributum eſſe munus Paſto-*

Digitized by Google

rum, ſicut Epiſcopis, nedum hoc ſibi probandum ſumpſit. Libri ſingulas percurrant paginas, periodos, lineas, literas, hoc nuſquam inuenient, nec hoc D. Kelliſonum inter & auctorem vertebatur in quæſtionem. Cur igitur placet calumniari, Auctorique imponere, quod ipſi neque per ſomnium quidem venit in mentem? Loco præfationis, qui citatur Auctor ſtudet oſtendere D. Kelliſonum non eſſe accuratum hoc ſuo Hierarchico tractatu, quippe ipſum vera & Catholica dogmata probare tenuibus, & exilibus argumentis. Inter alia notat hoc eius argumentum, quo probare nititur Epiſcopos præſtare officio Angelis ex hoc ſolo quod dicatur ipſis, Paſcite qui in vobis eſt gregem Dei. *Certe enim nemo Catholicus negare audebit Angelos hominibus, ſeu ouibus Dei præſidere, eáſque curare, cuſtodire, paſcere, regere: vnde ex ſolo titulo Paſtoris, ſatis conuinci non poteſt Epiſcopos Angelis eſſe officio ſuperiores.*

RESPONSIO.

Fruſtra fugis, cùm non ſolùm tuus error, ſed etiam tua defenſio ipſa te premat, & effugium tibi omne interſecet. Fateris te negaſſe rectè à Kelliſono probari officium paſcendi gregem Dei, Epiſcopis præ Angelis, proprium, ex illo loco, *Paſcite qui in vobis eſt gregem Dei.* Hoc ſolo teneris. Quæro enim an hic locus, ſeu paſtorale officium hoc loco denotatum, ſolis Epiſcopis conueniat, an etiam Angelis? Si ſolis Epiſcopis dixeris; Rectè igitur Kelliſonus officium paſtorale Epiſcopis proprium, nec Angelis commune, ex eo loco adſtruit; veriſimilque ait, nemini Angelorum dictum eſſe, ſicut Epiſcopis dictum eſt, *Paſcite qui in vobis eſt gregem Dei.* Si etiam Angelis conuenire aſſeras, iam fateris Angelis tributum eſſe munus Paſtorum ſicut Epiſcopis, cùm vtrorumque officium vno eodémque ſcripturæ oraculo ſignificetur. Niſi forte *paſcendi* vocem eo loci æquiuocè poſitam Ieſuitico acumine reſpondeas, & Spiritum ſanctum, perinde vt Moliniſtas, æquiuocis ludere tuearis.

Deinde, ne id à te vel inuito extorqueri conquerare, quod non præuideris conſequi ex ipſo ſermone tuo; Non opus eſt *ſingulas libri tui percurrere paginas, periodos, lineas, literas*; vt à te inhumaniùs, & importuniùs, & ſine cauſa iubemur; ſed in ipſa propoſitione quam Cenſores damnauerunt, id quod tu à te dictum fallaciter abnuis, manifeſtè deprehendimus. Quærit Doctor Kelliſonus, *cui Angelorum dictum ſit* Paſcite qui in vobis eſt gregem Dei, *ſicut Epiſcopis dictum eſt*? Reſpondes, *Illis Angelis, de quibus Pſalmiſta dicit, &c.* Quis non audit te dicentem, Angelis dictum eſſe vt paſcant gregem Dei, ſicut Epiſcopis dictum eſt; adcóque iis tributum eſſe munus paſtorum, ſicut Epiſcopis tributum eſt? Negas enim verum eſſe quod à Doctore ſcribitur nulli Angelorum *dictum eſſe ſicut Epiſcopis, Paſcite gregem Dei.* Ac per hoc aſſeris, munus paſcendi gregem Dei, Angelis, ſicut Epiſcopis, datum eſſe. Profectò niſi lectoribus humanæ naturæ ſenſum, & communem vocum intelligentiam eripere ſtatueris, nihil manifeſtius dici potuit. Iſtam enim orationis tuæ euidentiam ipſe perſpiciens; ne ea coargui poſſes, voculam *ſicut*, eraſiſti ex tua interpretatione Latina, atque

Digitized by Google

ita vertisti: *Cui Angelorum dictum est, pascite qui in vobis est gregem Dei? Quod tamen Episcopis dicitur, &c.* Tanta apud te argumentorum inopia est ad innocentiam tibi vindicandam, ad errores tuos tergiuersandos, ad aduersariorum, quam toties ingeminas, comprobandam calumniam, vt sine perspicuis & putidissimis fraudibus, nihil istorum vel conari valeas. Nam Censorum interpretes fideliter ex Anglico transtulisse, hoc ipso fateris, quo non negas, nec eo super isto negotio criminaris: Eadémque opera perfidiam tuam certissimè indicas.

Nequiter igitur in Censores, in collectores, eiulas: quasi te *lana caprina*, molli sanè telo, violarint. Dignior *Censuræ* alicuius *fulminibus* error tuus fuit, nunc præcipuè cùm ei peruicaciam, falso simulationis & fraudulentię vmbraculo malè tectam addidisti: quo errorem eundem illum non tollis, sed iteras; non minuis, sed adauges. Et tamen indignissima vafritie quasi dolo circumuenta quiritaris; cùm non solùm menda tua verissima falso Spongiæ liquamine diluas, sed etiam veros accusatores tuos falsa vltrò criminatione aspergas, tanto odiosior, quanto in aduersariis arguendis, hoc ipsum imprudenter peccas, quod arguis.

Equidem Angelos pastores nostros non esse, nihil est cur dubitari debeat, & cur Spongia Pastores esse non modò contendat, sed etiam, ne quid vulgare loquatur, ad Catholicam fidem pertinere velit, quasi Catholici esse nequeant, qui hoc negare ausint. Iactat enim *neminem Catholicum negare ausurum Angelos hominibus seu ouibus Dei præsidere, eásque curare, custodire, pascere, regere, &c.* Ridiculè doctrinam, quam Catholicam temerè pronunciat, eodem modo proponit, quo hæretici doctrinas hæreticas consueuerunt, obscuris clara inuoluens, vera falsis, vt veritatem falsitas tueatur. Aliud enim est Angelos hominibus præsidere *seu ouibus Dei*. Aliud, *seu ouibus suis*. Non enim qui alienis ouibus præsidet, pastor est; sed qui suis. Aliud rursus est *custodire* homines, *curare*, *regere*: aliud *pascere*. Nam etsi omnes qui pascunt, etiam regunt & curant; non tamen quicumque curant & regunt, continuò pascunt; multò minus qui custodiunt. Non enim solùm Angeli, sed etiam cœlites omnes, curant, regunt, custodiunt nos; patroni sunt, tutelares sunt; & egregia sæpe fidelibus suæ curæ atque custodiæ testimonia dederunt. Pastores tamen nemo Catholicus propriè dixerit. Si enim erant cùm in viuis agerent, vt SS. Episcopi, Patriarchæ, Apostoli; constat esse desisse, cùm à viuis abierunt. Vnde si quando etiamnum in cœlo pastores esse dicantur & pascere; locutiones impropriæ sunt, & catachristicæ, longéque aliter sonant quàm cùm in ministros Ecclesiæ conferuntur. Beati enim, aliter pastores dici non possunt, quàm ipsi Angeli; vt dicetur infrà, quatenus iuuant nos, admonent, orant pro nobis, & perpetuam nostri curam gerunt; non autem sensu proprio, quasi veram vitam, verúmque pabulum, animis nostris infundant. Hoc enim modo patet nullum in cœlo esse nostrum, & Ecclesiæ Pastorem, nisi Christum & Deum,

Ouium quidem nomen in scriptura reperimus datum Angelis, Pa-

Digitized by Google

trum ſenſu, & Theologorum; At Paſtorum nomen eis datum non legimus, quia non ſunt. Rem enim multò difficilius reperias eis datam eſſe, quàm nomen. *Matt. 18 18 Orig. hom. 7 in Ioſ. Cyril. Hieroſo. Cat. 15*

Si Paſtores eſſent, Patres eſſent Chriſtianorum & Eccleſiæ. Paſtores enim & Patres in Eccleſia Chriſtiana iidem ſunt. Gignunt enim per [a] Euangelij & Sacramentorum [b] adminiſtrationem, dum per eam ſpiritum & gratiam Dei, quæ vita animæ, ſeu vt loquitur Auguſt. [c] *vita vitarum* eſt, ſubminiſtrant & inſerunt. Eadémque ratione alunt & paſcunt, dum per idem verbum & Sacramenta, eandem gratiam fouent & augent, quæ non ſolùm vita, ſed & [d] pabulum verum & Chriſtianum eſt. Per eandem enim alimur, ex quibus ſimus. Et quamuis in natura non ijdem ſemper alant & paſcant qui genuerunt; alij enim plerúmque parentes, aliæ nutrices, aut nutricij ſunt; Tamen & naturæ recta inſtitutio nutrices eaſdem eſſe poſtulat, quoad eius fieri poteſt, quæ fuere matres; & in ordine gratiæ iidem ſemper Paſtorum & nutriciorum officio funguntur, qui Patrum & genitorum. Nam Paulus, modò ſe Patrem [e] fidelium; modò nutricem [f] vocat. Modò eos genuiſſe; modò lac [g], modò ſolidum [h] cibum præbuiſſe teſtatur. Sunt enim Paſtores Eccleſiæ, non miniſtri ſolùm, ſed etiam viuæ imagines Chriſti, qui vitam dat idem, & ſeruat, [i] & auget; incipit [k] bonum opus & perficit; operatur [l] velle & perficere; Alpha eſt [l] & ô-mega. Similiter enim & initium, & augmentum, & conſeruatio, & complementum gratiæ, ſeu vitæ ſpiritualis per miniſtros Chriſti in Eccleſia confertur, vt per ſe patet, & inductione probare perfacilè eſt. Imò imagines ſunt ſempiterni Patris, [m] & eorum operatio erga fideles filióſque Dei, imago operationis æterni Patris erga filium æternum, cuius vita ex eodem principio perpetua quadam & numquam intermiſſa generatione, & oritur & perſeuerat. Ad tanti enim myſterij honorem, & ad altiſſimam quandam imitationem Patris illius, ex quo omnis [n] paternitas in cœlis & in terra nominatur, iidem alunt & paſcunt fideles in Eccleſia, qui generant; Idem gignendi & paſcendi munus, eadem vis, eadem poteſtas eſt. Nam paſtio & nutricatio, continuata quædam generatio, & vt cum Philoſophis loquamur aggeneratio eſt. Quare Paulus non ſatis habens ſemel genuiſſe fideles, exclamat; *Filioli mei quos iterum parturio, donec formetur Chriſtus in vobis.* Nam hoc diſcriminis eſt inter Eccleſiam, & humanas matres, quod hæ fœtus ſuos extra fundendo generant; Eccleſia intra ſeſe complectendo; prorſus ad honorem & venerationem generationis æternæ, qua filius ita oritur à Patre, vt ſit *vnigenitus qui eſt in ſinu Patris.* Vnde fit, vt humanæ matres non foueant amplius, aut formare pergant intùs in aluo proles ſuas iam genitas, vt antequàm eas pepetiſſent: Eccleſia verò eas perpetuò ſinu ſuo concluſas, ad inſtar æterni Patris, fouet, auget, & perenni quadam generatione conformat, donec Chriſtum in iis penitùs formauerit, & *in virum* [o] *perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti perductas*, in gremium denique Patris æterni, vt [p] *fratres* & [q] *coheredes Chriſti*, vt *vnum* [r] cum Deo *ſpiritum*,

a 1. Cor. 4. 15.
Iac 1. 18. 1. Petr. 1. 23
b Tit. 3. 5.
c Aug. ep. 222. et paſſim alibi.
d 1. Cor 12. 13. Epheſ. 3. 3.
e 1. Cor. 4. 15. Philem. 10.
f 1. Theſ. 2. 7.
g 1 Cor 3. 2
h 1. Cor 2 6 Heb. 5 13
i 2. Cor. 9 10 Vid. Amb. l. 1. de pan. c. 7. Act. 17.
k Philip. 1.
l Philipp. 2
l Apoc. 1.
m Epheſ. 3. 15.
n Epheſ. 3.
Gal. 4.
1 Cor. 12. 13. Et Auguſt. paſſim. Et hoc eſt Eccleſia incorporatio. Ioan. 1.
o Epheſ. 4.
p Ioan. 20. 17. Hebr. 2. 11.
q Rom. 8. 17. 1. Cor. 6. 17.

Digitized by Google

Irenæ. l. 5. c. 2. vitam & æternitatem ab ipſo fonte hauſturas, & generationem illam æternam multo iam propiùs adoraturas, infundat.

Cùm ergo Angeli non gignant fideles, neque patres eorum ſint; neque paſcunt eos, neque paſtores eorum ſunt. Hæc enim officia, niſi ſummâ myſteriorum Chriſti & nouæ legis, & ſcripturarum ignoratione, diuelli non poſſunt, Nam quamuis in humanis paſtoribus, irrationales oues paſcentibus, paſtorum & genitorum officia non concurrant, quia horum paſtoratus multiplicem imperfectionem continet; ſecùs tamen eſt in Euangelico paſtoratu, qui perfectiſſimi & diuiniſſimi Dei & Chriſti paſtoratus effigies, & effuſio quædam eſt, eius vice non ſolùm alens, ſed etiam generans rationali ſemine, & rationali pabulo, rationales oues eius. De quo alibi plura.

Quid ergo ages, Spongia? Fateberis Angelos eſſe patres Chriſtianorum, gignere fideles, eſſe non ſolùm paſtores, ſed etiam patres Eccleſiæ? Eiſque adeò baptiſandi miniſterium, ſacramenta conferendi, Euangelium prædicandi, quæ ſolæ viæ ſunt, quibus in Eccleſia filij Dei fideléſque gignuntur, arrogabis? Non fateberis. opinor, quod abhorret à vero, à ſpecie veritatis, à Scripturarum, Patrum, Theologorum omnium, etiam ſcholaſticorum ac recentiorum, conſenſu. Fatere igitur, nec paſcere, nec eſſe paſtores, & munus paſtorale Angelorum à lege noua excluſum eſſe.

Vid. Aug. lib. 10. de ciuit. c. 15. & 19. Lex Dei in edictis data eſt Angelorum. Act. 7. Gal. 3. 19. Coloſſ 2. Orig. hom. 3. in cap. 21 Geneſ. & hom. 2. in Cant. Cyril. Alex. lib. 8. Theſ. c. 2. Heb. 2.

Eſto enim, fuerit aliquod eorum miniſterium, curáque paſtoralis in lege veteri, quod non modò præſides & cuſtodes ſynagogæ, ſed etiam primi legiſlatores, prædicatores, promulgatores fuerint legis apud vniuerſam congregatam in vnum multitudinem filiorum Iſraël. Quamobrem ſanctus Stephanus conteſtatur eos *accepiſſe legem in diſpoſitione Angelorum*; & D. Paulus ea de cauſa legem veterem, totámque diſciplinam Iudaïcam, ordinatam per Angelos, *Religionem Angelorum*, ex probabili ſaltem antiquorum, & nouorum Theologorum ſententiâ, vocauit. At in legem nouam iniurius eſt, qui tale quippiam de ipſa quoque ſuſpicatur: nec ſatis meminit eminentiæ ac præſtantiæ illius, quam ei Apoſtolus ſuprà veterem legem, vetúſque teſtamentum aſſeruit, toto capite primo Epiſtolæ ad Hebræos, Chriſti nouæ Euangelicæ legiſlatoris amplitudinem & majeſtatem, cum Angelorum legis antiquæ legiſlatorum tenuitate comparans, ac poſtmodum ita ſubiungens: *Si enim qui per Angelos dictus eſt ſermo, factus eſt firmus*, &c. *Quomodo nos effugiemus ſi tantam neglexerimus ſalutem, quæ cùm initium accepiſſet enarrari per Dominum, ab eis qui audierunt in nos confirmata eſt, conteſtante Deo ſignis & portentis, & varijs virtutibus, & Spiritus ſancti diſtributionibus ſecundùm ſuam voluntatem. Non enim Angelis ſubjecit Deus orbem terræ futurum, de quo loquimur.* Quo loco initium & propagationem miniſterij Euangelici nouæ legis deſcribens, excludit ab eo penitùs, longéque ſeponit Angelos, docens ſicut Euangelium alium legiſlatorem, & promulgatorem non habet niſi Chriſtum hominem & Deum; ita præcones & miniſtros, à quibus prædicatio quam Chriſtus incœpit, expletur & effunditur in omne humanum genus, alios non eſſe niſi homines

Digitized by Google

diuinæ Christi potestatis participes; in honorem videlicet humillimæ Christi incarnationis, qua sicut salus primo parari cœpta est hominibus per hominem, ita deinceps per homines consummatur. Ac proinde *non Angelis subiectum esse a Deo orbem terræ futurum*, hoc est, Ecclesiam, quæ cœlum nouum & terra noua, & terra viuentium est; sed Christo homini, & iis exinde hominibus quos Christus in mundo reliquit quasi alteros se, imò quasi vnum se, ita vt qui eos audit, ipsum audiat; qui spernit eos, spernat ipsum, eúmque qui misit eum. Nam Sacerdotes, & ministri Ecclesiæ sunt vnus Christus, non eo modo tantùm quo fideles omnes sunt vnus Sacerdos, vt loquuntur Patres, quatenùs membra sunt vnius Christi Sacerdotis; sed etiam quatenùs eiusdem dignitatis & potestatis Sacerdotalis Christi participes sunt, qua Christus per eos non solùm vt ministros, sed etiam vt instrumenta operatur, ita vt illis agentibus ipse adsit & simul agat, vt causa & minister principalis. Vnde fit vt certò semper & efficaciter agant & gignant, & pascant; quia quocumque vitio teneantur, Christus in iis est generans, baptizans, pascens. Hic est enim qui baptizat, qui loquitur, qui exhortatur; hoc est, qui dat vitam, & auget, & complet, dum ea omnia Sacerdotes eius & ministri operantur.

Vid. Chrysost. hom. de SS. Petro & Helia. Luc. 10.

Aug. l. 10, de ciuit. c. 10. S Leo serm. 3. in anni. Ioan. 1. 33. 2. Cor. 13. 4. 2 Cor 4. 6. & 5. 30. Et August. passim.

Videat Spongia quid interfit inter doctrinas ex scripturarum fontibus haustas, & humanæ mentis opinione volubili erraticaque confictas. Qui enim pastorum munus in Ecclesia & lege noua cum Angelis communicat, is non solùm legislationem noui Testamenti cum legislatione veteris confundit; & ministerium Euangelicum non solis hominibus, sed & Angelis impartiens Apostoli doctrinam euertit; verùm etiam dignitatem, & ministerium pastorum Ecclesiæ, ministerio seu pastorali muneri Angelorum, aut exæquans, aut præferens (quod paulo infrà Spongia conatur) potestatem & ministerium Angelicum, potestati & ministerio Christi vel exæquat vel præfert, quia potestas & ministerium pastorum Ecclesiæ est ipsa potestas, & ipsum ministerium Christi, pro quo legatione funguntur, & à quo missi sunt, sicut ipse à Patre missus est. Sed de hac ministerij Ecclesiastici præstantia, quam Spongia prorsus ignorare videtur, scripturarum & Ecclesiasticæ doctrinæ rudis, paulò post plura dicentur.

2. Cor. 5. Ioan. 20.

Maneat ergo intacta Christi hominis, hominúmque ministrorum eius, dignitas Pastoralis, & ministerij nouæ legis amplitudo ab incarnatione Dei velut à fonte profluens. Sicut enim nusquam Angelos apprehendit, salutem hominum humanum operaturus, sed semen Abrahæ apprehendit; sic nec apprehendit eos, eandem salutem hominum humano ministerio prædicaturus, completurus, confirmaturus in nos, vt Apostolus paulo antè locutus est.

Hebr. 2.

Hoc solùm in Angelis agnoscere possumus, eos esse custodes, protectores, consultores hominum optimos ad salutem, iuxta illud eiusdem Apostoli, *Omnes sunt administratorij spiritus in ministerium missi propter eos qui hæreditatem capiunt salutis.* At pastores non sunt, qui veram vitam, & verum pabulum, gratiam Dei, in animos hominum non generant,

Heb. 1.

Digitized by Google

neque producunt, quemadmodum miniſtri Eccleſiæ: Nec eandem
2. Cor. 5. Epheſ. 3. ſubminiſtrato Chriſti corporis pabulo conſeruant, alunt, augent: Ne-
Vid. Orig. que doctrinam ſalutis ab iiſdem accipimus: nec in iis poſuit Deus ver-
hom. 23. in bum reconciliationis: imò ipſis per Eccleſiam altiſſimorum Chriſti
Luc. c. 2. myſteriorum cognitionem ſuggeri, ab Apoſtolo didicimus. Si ergo gratiam in nobis producerent, deberent eam proximè ſine vllo inſtrumento producere & immittere in nos, cùm neque verbi, neque Sacramentorum adminiſtrationem & diſpenſationem, ſicut miniſtri Eccleſiæ, acceperint. Dici verò non poſſunt gratiam per ſe proximè ſine inſtrumento, & provt volunt, dare ac producere, ſine graui errore ac hæreſi; quia tanta poteſtas ne quidem Eccleſiæ conceſſa eſt, & ad ſolum Deum, & poteſtatem excellentiæ Chriſti pertinet, qui ſolus Sacramentis non eſt alligatus, & operatur gratiam provt vult.

Quo fit vt paſtores dici nequeant niſi impropriè, quia regunt, &
Gen. 49. 24 Iſa. 44. 28 protegunt: quemadmodum interdum Reges paſtores populorum,
Vid. Hier. etiam in ſacris literis, nominati fuerunt. At paſtores non ſunt ſenſu
in c. 14 Iſa. nouæ legis, ſcripturæque noui teſtamenti, à qua nuſquam neque rem, neque nomen paſtoralis miniſterij acceperunt.

Cæterùm non ſum neſcius ſubeſſe hoc loco aduerſus ea, quæ hactenus diximus, grauem quandam in ſpeciem obiectionem; quam, niſi longitudinem nimiam omni ratione fugeremus, continuò explanaremus. Si Spongia oculos habuerit quibus eam inueſtiget, (quod pro ea, quam toto opere præbuit, perſpicacia, non facilè ſperandum eſt) demonſtrabitur & ſoliditate carere, & veritati quam defendimus lucem pleniorem afferre.

SPONGIA.

An verò reuera munus & officium Paſtorale Epiſcopi ſit præſtantius munere paſtorali Angelico, nihil Auctor dixit in alterutram partem, ſed præſumpſit pronunciatum Doctoris verum eſſe. Quod autem noſtri Cenſores dicunt adeò verum eſſe, vt opinio, quæ facit paſtoratum Angelicum ſimilem Epiſcopali, vel parem, ſit falſa, temeraria, hæretica; videant ne hoc ſit facilè prorumpere in Cenſuras, vt à doctis meritò irrideri mereantur. Fateor enim me neque locum Scripturæ, neque ſanctionem Concilij generalis ſcire, vbi res hæc ſit velut fidei articulus definita. Scio autem ſanctum Ambroſium innuere munus Angelici Paſtoratus eſſe nobilius, vel ſaltem maioris in Eccleſiam beneficij; ſic enim ſcri-
Lib. 2. in Luc. c. 2. *bit:* Non ſolùm Epiſcopos ad tuendum gregem Dominus ordinauit, ſed etiam Angelos deſtinauit. *Satis apertè inſinuat Paſtoratum Angelicum, in Dei gregem eſſe Epiſcopali aliquid maius.*

Conueniant iam Pariſienſes, & ſi placet hanc ſancti Ambroſij ſententiam, falſam, temerariam, & hæreticam pronuncient. Quod ſi fecerint, tamen auctorem non tangent, qui nunquam dixit munus Angelicæ cuſtodiæ eſſe præſtantius Epiſcopali; tantùm dicit ex ſola allegatione huius textus, Paſcite qui in vobis eſt gregem Dei; *id tenuiter probari. Nam poſſent etiam textus allegari, quibus Angeli dicantur eſſe Paſtores, ſeu ouium Dei cuſtodes.*

Digitized by Google

RESPONSIO.

Spongia isthæc versipelli audacia, ignorantia, insulsitate redundat. Versipellis audacia est, quod cùm pastorale munus quod Angelis malè induit, pastorali muneri Episcoporum præferre velit, neque apertè audeat; id tamen non suo, sed Diui Ambrosij nomine facit, vt & error lectorum animis S. Ambrosij auctoritate vehementiùs influat, & Censura qua dignus est, non in Spongiam eius auctorem, sed in D. Ambrosium fictitium patronum eius, transferatur.

Ignorantia in eo est, quod fatetur se nescire locum scripturæ, aut Conciliorum, vbi negetur Angelis pastorale officium, aut simile, aut etiam maius, quàm officium pastorale Episcoporum: cùm id vel ex Christianæ religionis elementis, si modò quis ea teneat, planè emicet, vt postea demonstrabimus: vt non modò non à doctis Censura rideatur, vt indoctè garrit; sed ab indoctissimis etiam Christianorum, modò Christianis, & Christianæ professionis intelligentibus, erroris ipsius fœditas percipi, & liquidò damnari possit.

Insulsitas denique non parua est, quòd postquàm sese anguino more varias in partes versauit & inflexit, nullo certo loco gradum ausa defigere; eò denique defensionem suam reuoluit, vt dicat *se numquam dixisse munus Angelicæ custodiæ esse præstantius Episcopali, sed tantùm ex sola allegatione huius textus, Pascite qui in vobis est gregem Dei, id tenuiter probari;* cùm tamen in propositione damnata de qua agimus, non quæratur an *munus custodiæ Angelicæ sit præstantius Episcopali*, sed solùm an Angelis datum sit munus *pascendi gregem Dei, sicut Episcopis* datum est; vt ex ipsis verbis patet. Quare responsio ista insulsa est, dum id quæsitum simulat, de quo nihil quæsitum est, id damnatum, de quo Censura verbum non facit; vt nimirum commutata & conturbata quæstione, Spongia facilius elabatur. Nam quæstio de præstantia muneris Angelici supra Episcopale munus, nunc primùm à Spongia fingitur, vt errorem quo Angelis dedit pastorale munus simile Episcopali, tanto vberiùs, & velut ex abundanti tueatur, si munus istud Angelici pastoratus non simile solùm & par, sed etiam præstantius Episcopali ostendat. Superbia enim eius ascendit semper; nec Censuram expungere constituit purgatis erroribus suis, vt innocens videatur; sed auctis & exaggeratis vehementius, vt acrius contemnenda iudicetur.

Cæterùm vt eam doceamus quo scripturæ, aut Concilij generalis loco definitum habeatur, Angelos non habere in Ecclesia pastorale munus vel simile, vel præstantius Episcopali: eadémque opera errorum tramites, quos furtim, & velut ex insidiis astruit, præcludamus: Respondemus, hoc iis omnibus scripturis, & iis omnibus Conciliis definitum esse, quæ nullos in Ecclesia pastores habendos sanciunt, nisi Apostolorum hominúmque Apostolicorum successores legitimos, qui suam ab Apostolis totius pastoratus Euangelici, primis post Christum fontibus, successionem ac missionem perpetua mittentium, mis-

ſorúmque viciſſitudine ad ſe delapſam probent. Alioquin, ſi ab hac regula diſcedatur, meritò cum Eccleſia hæretici de munere paſtorali litigabunt, nec ſcripturarum auctoritatibus repelli poterunt. Quę enim ſcripturæ ab Eccleſiæ paſtoratu excludunt hæreticos, eædem Angelos excludunt, cùm neutri vllam miſſionem, quæ ab Apoſtolis defluxerit, proferre queant. Qui autem hoc principium, hoc Eccleſiaſtici paſtoratus munimentum infringere audet, is non modò Scripturas infringit, ſed etiam euertit Eccleſiæ antiquitatem, quæ ſola hac notâ veros & ſubditiuios Eccleſiæ paſtores diſcriminauit, vt nemini Catholico ignotum eſt. Vnde patet dubitari non poſſe, quin ſaluis fidei Catholicæ fundamentis, paſtorale munus Epiſcopali ſimile, Angelis in Eccleſia aſcribi nequeat, neque dici datam iis eſſe, ſicut Epiſcopis, gregis Dei paſcendi poteſtatem. Quam in rem & plura dici poſſunt, & nos iam aliqua diximus ſuperiùs ex doctrina Eccleſiaſtica Scripturiſque repetita, & plura, ſi res feret, alibi dicemus.

Quod autem Spongia, non ſolùm paſtoralem poteſtatem ſimilem paremque Epiſcopali tribuit Angelis, ſed etiam ſuperiorem & præſtantiorem tribui poſſe innuit, tametſi os exerere non audeat; id non tam à fide alienum, quàm craſſum & penè impium demonſtrare facile eſt. Qua oratione aliquid etiam luminis priori parti accedet.

Primùm enim, quàm leuiculum & puerile eſt, & audaci Pariſienſis Facultatis reprehenſore indignum, probare officium Angelorum in Eccleſiam eſſe præſtantius Epiſcopali munere, quia S. Ambroſius ait Deum *non ſolùm Epiſcopos ad tuendum gregem ordinaſſe, ſed etiam Angelos deſtinaſſe?* Nonne eodem modo dicere potuit, non ſolùm ordinaſſe Epiſcopos, ſed etiam Preſbyteros, Diaconos, cæteróſque minores Clericos? An tamen ideò ſequeretur, ordinationem Preſbyterorum aliorúmve Clericorum, eſſe vel digniorem, vel etiam parem ordinationi Epiſcopali? Quid ergo ſibi vult tam informe argumentandi artificium? Vbi Ieſuitæ mens, & in D. Ambroſium vel in lectores ſaltem verecundia, vt SS. Patrum penè grauiſſimo, errorem tantum tantulo & tam ridiculo argumento imponere audeat? Non comparat Ambroſius munus Angelicum Epiſcopali: ſed Dei in Eccleſiam amorem dignationémque commendat, quod non ſolum humanam infirmitatem qua circundati ſunt Epiſcopi, ad eius miniſterium deſtinarit, ſed etiam Angelicam ſublimitatem. Non ergo miniſteria, ſed miniſtros comparat Imò dicens deum Epiſcopos *ordinaſſe*, Angelos verò *deſtinaſſe*, apertè miniſterij Angelici & Epiſcopalis diuerſitatem & generis diſſimilitudinem indicat; ita vt miniſterium Angelicum nihil ſit, niſi *deſtinatio* quædam, qualis ſimplicium miniſtrorum & nunciorum eſſe ſolet: Epiſcopale verò miniſterium ſit *ordinatio* quædam & conſecratio, qua fiant participes Sacerdotij Chriſti, quo modo ipſe Chriſtus dicitur factus à Patre Sacerdos ſecundùm *ordinem* Melchiſedech.

Deinde præterquàm quod Patrum, Theologorum, fideliumque ſenſibus repugnat Ieſuiticus error, manifeſtam præterea poteſtatis Epiſcopalis, & Angelicæ ignorantiam, aut manifeſtam peruicaciam

Digitized by Google

ſonat. Conſtat enim nullam eſſe tantam poteſtatem, quæ Deo creaturis impertiri queat, quanta eſt poteſtas remittendi peccata (de qua ipſi Iudæi, annuente Chriſto, *quis poteſt dimittere peccata, niſi ſolus Deus?*) conferendi gratiam, gignendi filios Dei, quodq; multò præſtantius eſt, Chriſtum, hoc eſt Deum ipſum, producendi. Nam ſicut matrem eſſe Dei, ſumma eſt quæ in puram creaturam cadat dignitas, infinita quodammodo, & humana omni atque Angelica amplitudine excelſior: ita poſt iſtam vim matris Dei, nulla vis tanta eſt, quanta producendi Deum, eoque producto fideles paſcendi. Quæ vis infinita quodammodo, & æmula eſt non ſolùm virgineæ matris Dei fœcunditatis, dum Sacerdotes virgines Deum eundem quotidie in ara procreant, quem Virgo & mater eius in aluo ſua ſanctiſſima primâ omnium procreauit: ſed etiam æmula eſt operationum æternarum illarum qua diuinæ perſonæ producuntur, & generationis ipſius æternæ, qua pater diuiniſſimo ore ſuo verbum idem profert, quod ore ſuo ſacratiſſimo Sacerdotes. Tanta verò poteſtas, cùm ſit pars nobiliſſima paſtoratus Epiſcopalis, nec vlli ordini Angelico ſit conceſſa; quid clarius, quàm quæcumque ſit poteſtas Angelorum, qua homines Eccleſiámque cuſtodiunt, curant, regunt, eam ſine vlla controuerſia, poteſtate paſtorali Epiſcoporum eſſe longè longéque minorem?

Luc. 5.

Item l. 5. c.

Quid de altera poteſtate dicam germana huius & ſocia, qua humani generis peccata ſoluuntur, Eccleſia dirigitur, ſanctique regiminis clauo, ad cœli quietem per ſæculi freta tranſmittitur? *Recognoſcant Pontifices Chriſti ac Sacerdotes*, inquit D. Bonauentura, *quòd à Domino vniuerſæ terræ receperunt ſupremum dominium, & à diebus ſæculi, non ſolùm hominibus, imò & Angelicis ſpiritibus penitùs inauditum* Quæ cauſa fuit vt S. Franciſcus, aliique ſancti homines, tantùm Sacerdotalis dignitatis faſtigium vſque adeò exhorreſcerent, vt ab eo velut indigni & impares in tempus omne refugerent. Nominatim S. Franciſcus iubebat fratres in omnibus laudare Deum, & *ex omnibus creaturis honorare præcipuâ reuerentiâ Sacerdotes.* Ac multò anteà Chryſoſtomus, eodem penè modo quo à Kelliſono ſcriptum eſt: Epiſcopi, inquit, *Poteſtatem* [a] *acceperunt, quam neque Angelis, neque Archangelis dedit Deus. Non enim ad eos dictum eſt, Quæcumque ligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo, &c.* Et paulò poſt: *Quæ tandem poteſtas maior iſta eſſe poſſit? Omne iudicium, dedit Pater Filio. Video autem illud ipſum omne iudicium, à filio iſtis eſſe conceſſum. Nam quaſi iam in cœlum translati, & humanam naturam ſupergreſſi, & noſtris infirmitatibus exuti, ſic ad iſtum principatum euecti ſunt.* Et antè hunc Gregorius Nazianzenus [b] de ſuo Epiſcopali munere ita loquitur, vt vocet *diuturnum & labis expers Sacerdotium, quod ipſi quoque Angeli puri puriſſimi Dei cultores, tanquam ipſorum cultui minimè impar, fortaſſe veneratione proſequentur.* Similia multa proferre licet ex aliis Patribus, qui perpetuò in eandem ſententiam locuti fuerunt, quandocumque in iſtum ſermonem inciderunt. Nec

D. Bon. de Eccl Hierarch. par. 2. c. 1.

S. Bonau in leg. S. Franciſc. c. 4.

[a] Ἐξουσίαν ἔλαβον, ἣν οὐκ Ἀγγέλοις οὐδὲ Ἀρχαγγέλοις ἔδωκεν ὁ Θεός· οὐ γὰρ πρὸς ἐκείνους εἴρηται τὰ ῥηθέντα, ὅσα ἂν εἴποι τις καὶ περὶ τῶν ἐπὶ γῆς, &c. *Chryſ. l. 3. de Sacerd. c. 5. et infra:* τὰ μὲ γὰρ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἐκείνοις μείζονα, τὰ δὲ τούτων ἐκείνοις ἴσα· ἐκείνοις γὰρ οὐδὲ μεθ' ὅρκου, καὶ τοῦ μὴ ψεύσασθαι ἐξῆν ἀνεῖναι τὸν λόγον· οὗτος δὲ οὐ τοιοῦτον ἔχων τὸν ἀρχιερέα τὸν ἀρχιερέα. b Ἱερωσύνην ἄμεμπτον ἔχοντα, καὶ αἰῶνος πηλὸν, καὶ ἄχλυος, καὶ σκοτεινῆς καὶ δυσπεράτου τροχιᾶς, εἰς τὴν ἐκείνων λατρείαν ἀξίαν. *Nazianz. orat. 17.*

Digitized by Google

Spongia dabit vnquam vel vnum, qui Angelis paſtorale munus in Eccleſia tribuerit, præcipuè munus paſtorali muneri Epiſcoporum, aut ſimile, aut par, aut etiam præſtantius; nec recuſare poterit quin ipſa portentoſi iſtius dogmatis inuentrix, & procreatrix habeatur.

Nam vt ex ſuprà dictis patet, Angelorum miniſterium præferri non poteſt miniſterio Epiſcopali, quin ipſi Chriſti miniſterio præferatur, cùm Chriſti miniſterium, & miniſterium Epiſcopale, ac Sacerdotale vnum idémque miniſterium ſit, vt & antè oſtendimus, & docentem Chryſoſtomum modò audiuimus. Sicut enim Chriſtus humanum genus redemit, ita Epiſcopi & Sacerdotes poteſtate ab eo accepta, redemptionem eiuſdem humani generis peragunt, & perficiunt in ſingulis hominibus, donec numerus electorum compleatur, vt ſæpè docent Patres, & ſcriptura ſignificat, quemadmodum omnibus notiſſimum eſt, qui aliquid cum iis commercij habuerunt, & probatu perfacile erit, ſi Spongia contrà mutire audeat.

Ex quo fit, vt vix ſine blaſphemia dici queat Angelorum miniſterium in Eccleſia præferendum eſſe Epiſcopali, quod miniſterium eſt redimendæ, ſaluandæque Eccleſiæ vice Chriſti; quo munere neque vllum in Eccleſiam maius aut par fingi poteſt; nec eius vlla pars ad Angelos pertinet, qui nec Sacerdotes, nec redemptores, nec mediatores Eccleſiæ (quo quid tandem diuinius?) à SS. Patribus vnquam dicti fuerunt, vt Epiſcopi ſæpiſſimè. Ac legimus in Scriptura Sacerdotes vocatos fuiſſe Angelos; Angelos verò dictos eſſe Sacerdotes, aut Epiſcopos nunquam legimus.

Ambroſ. l. 1 de pœn. c 15. Chryſo. l. 6. de Sacerd. Ambroſ. de obitu Valẽtiniani Cyril. Theſau. lib. 12. c. 10. c. 4. & alibi Malac. 2. Gal. 4. 14.

PROPOSITIO SECVNDA.

Ex cap. 3. §. 3. num. 18.

Ordinatio Preſbyterorum & miniſtrorum Eccleſiæ, ſola eſt cauſa quæ infert neceſſitatem Epiſcopi.

PROPOSITIO TERTIA.

Ex cap. 4. num. 6.

Eccleſia tempore perſecutionis indiget Epiſcopo, ſolùm propter ordinandos Presbyteros.

CENSVRA.

Vtraque propoſitio eſt falſa; Eccleſiæ ordiniſque Hierarchici deſtructiua, & hæretica.

SPONGIA.

Vtraque propoſitio mala fide, & non integrè recitatur: Prima non abſolutè eo loco ſtatuitur, ſed remiſſiuè, ſicut, inquit, ſequente paragrapho oſtendam, vbi declarat Epiſcopum, in quantum habet poteſtatem iuriſdictionis, quod vocat ſceptrum regiminis, requiri cauſa tum gubernationis, & conſeruande pacis, tum iuſtitiæ adminiſtrande: in quantum verò Epiſcopus (quod nomen, vt ait [a] *Suarez, ordinem ſignificat potius, quàm iuriſdictionem) ſeu quoad poteſtatem*

[a] *Suarez de Relig. tom. 2 l. 6. c. 1. n. 2. Epiſcopus nomen eſt ordinis potius quàm iuriſdictionis.*

Digitized by Google

quoad potestatem ordinis, solùm necessariò requiri ad ordinandos ministros. Nam reliqua Episcopalis ordinis, vel præstari posse à Presbyteris, vel non esse ad salutem simpliciter necessaria; sed hac de re, & impostura fusiùs in Spongia ad Censuram quintæ & sextæ propositionis huius tituli.

RESPONSIO.

Næ tu magnus nugator es, & nugas tuas malè venditas, quas Theologorum primæ Facultati, eruditis omnibus, toti orbi Catholico, pro veris mercibus obtrudere coneris. Malus nugiuendus es, nescis inficare homines. Quàm enim misera nugatio est, *propositionem tuam mala fide & non integrè recitari*, quia addidisti, *sicut sequente paragrapho ostendam*? Quasi sequens paragraphus sit pars propositionis huic paragrapho clarissimis verbis intertæ, & sine sequenti paragrapho mutila, & non integra censeri debeat. Quis tale antehac defentionis, vel accusationis genus audiuit? Apologiæ tuæ Latina versio habet, *vt paragraphus sequens probabit*: An ergo propositionem mutilasse dicendus est, qui eam nudè ac per se referat, sine probationibus sequenti paragrapho adiunctis? O perditam innocentiam, talium ineptiarum indignam! Quid quod ille ipse paragraphus intrà quoque damnatus est? Vt pateat neque Censores eum omittere aut dissimulare voluisse; Nec tibi quicquam præsidij aduersus Censuram hanc in eo relictum esse. Fugis, fugis, inquam, miserrimè; neque aliud agis, nisi vt te ex laqueo propositionis manifestè hæreticæ, quoquo modo extricare videaris. Sed tamen videamus iam nunc breuiter quid habeat ille paragraphus, in quo spes defigis tuas, vt suffugiorum tuorum indignitas ex omni parte cernatur. Dicis te *in eo declarare, Episcopum, in quantum habet potestatem iurisdictionis*, quod vocas *sceptrum regiminis, requiri causa tum gubernationis & conseruandæ pacis, tum iustitiæ administrandæ*. Itáne verò fallacia alia aliam trudit? Fallaciter ad paragraphum prouocas, quasi ad vnicum præsidium, quem deindè fallaciter inuertis, & ita metuis, ac fugis, quasi præsentissimum toxicum? Nam paragraphus ille nusquam habet, *Episcopum requiri causa gubernationis, aut iustitiæ administrandæ*. Generatim *Rectorem* aliquem requiri docet; *Episcopum* autem *requiri* disertè negat, etiam tum cùm status Ecclesiæ particularis iuridicam administrationem admittit. *Respondeo*, inquit, *cùm status Ecclesiæ particularis iuridicam administrationem admittit, externi fori iurisdictionem necessariam, & hoc nomine qui sunt illius Ecclesiæ, Rectore indigent. Verùm si à Rectore suo creationem Sacerdotum expectare non debent, necesse non est vt is Episcopus sit. Potestas gubernatiua, & iustitiæ administrandæ quod ad illam Ecclesiam, congruenter committi potest Presbytero, & ab eo idonèe exerceri potest*. Vbi hîc reperias, *Episcopum requiri causa gubernationis*, cùm contra manifestè requiri negetur, & satis esse dicatur, si adsit Presbyter aliquis *Rector*, videlicet Societatis Iesu, in qua sola *Rectoris* nomen in vsu est, quòd ideò videris consultò vsurpasse, vt clariùs innueres te pro Episcopo in Anglia Rectorem, aliquem tuæ Societatis optare. Quis

pro te in fraudibus ac mendacijs tam dilucidis non erubeſcat? Ea enim non effudiſſes, ſi ipſe erubeſcere potuiſſes. Inò quis non condoleat eò infirmitatis adductum eſſe humanum genus, vt talia propudia confutare debeamus?

Cæterùm toto ferè hoc titulo, Spongia in cauſa deploratiſſima & infami, nihil aliud habet quod afferat, niſi defenſiones pariter deploratiſſimas, & quouis homine, nedum Theologo, & religioſo, indignas; miſerrima videlicet effugia, & doctrinæ quam manifeſtè prodidit, quam perſpicuis ipſius vocibus vbique deprehendimus, negationes & tergiuerſationes flagitiosas, vt totus penè titulus, non tam erroris examen, vel expoſitio veritatis, quàm rei pertinacis quædam quaſi tortura videatur. Cùm enim Epiſcopalem dignitatem in Anglia, velut in nocte, ſecuro animo, effuſo impetu, contriuiſſet, nihil tantæ impietatis ad Catholicos Antiſtites, & ad cæterarum gentium Catholicam Eccleſiam, emanaturum ſuſpicans; vbi ſe proditum ſenſit, & tranſmarinorum notitia conſtrictam teneri vidit errorum ſuorum improbitatem, pudibundus, & ſupra modum pauidus, ne iure infenſis Epiſcoporum omnium animis, Pontifice grauiter læſo, fœda in ſe & in ſuam Societatem ignominia toto orbe incumberet; nihil in rebus deſperatis conſilij habuit, quàm vt quæ maxima temeritate profuderat, maiore impudentia inficiaretur. Nec aduertit ſe hoc potiſſimum pacto hæreticis multo ſimillimum probari, quibus ab omni æuo familiariſſimum fuit, hæreſes ſuas, vbi infamiam metuunt, premere; vbi non metuunt, ſpargere; quia hominum magis odia, quàm Dei fugiunt, impunitatemque pro innocentia habent. Videbit igitur hoc titulo lector, &, niſi magnopere fallor, ſtomachabitur, non errores & imperitias, quæ errantium omnium communes ſunt, ſed ſpirituales nequitias, quas nulli vnquam hæretici putidiùs effinxerint. Nam vt Spongiæ audacia, quo rarior, hoc minus ſuſpecta videretur, Ieſuita ſuas hæreſes ita obſcurare inſtituit, vt ſimul in earum Cenſores quaſi plenos calumniæ inueharur, & velut immeritiſſimè violæa paſſim ſpumas agat; quemadmodum impuriſſimi fures, cùm furtum faciunt, tum primi omnium exclamant in furem, vt ipſi à furti ſuſpicione longiùs abeſſe cenſeantur. Hæc tua tuorumque perdita fraus, ſeriò Eccleſiæ vniuerſæ Epiſcopis, & ſummo omnium Epiſcopo, animaduertenda eſt, vt latentis magni mali inuolucrum, & malarum mentium, perfidorumque conſiliorum veſtrorum malum omen. Tu enim flagitia, adeò ſplendida, neque tu, neque tua ſaltem ſocietas, excuſſo pudore tueremini, nec tam enormibus præſtigijs inuoluere, & adumbrare conaremini hunc tantùm in finem ne videamini rei eſſe confitentes; niſi monſtri aliquid aleretis, quod ſuo tempore, *cùm homines dormient*, dirum quippiam Epiſcopali ordini, & Eccleſiæ Catholicæ, minetur. Sed hæc viderit Deus, viderit Eccleſia, cuius in manu eſt, ſub Deo auſpice, orientibus malorum ſeminibus, & *periculoſis*, vt Apoſtolus loquitur, *temporibus* occurrere.

Matth. 13.

2. Tim. 3.

Vt autem à viliſſimis iſtiuſmodi fœditatibus, quibus te doctrinamq;

tuam conſpurcas, Cenſuræ verò æquitatem ſplendidam & illuſtrem facis, ad rem de qua agitur, redeamus; Primùm abuteris dignitatis Epiſcopalis diuiſione in poteſtatem iuriſdictionis & poteſtatem ordinis. Nam de ea nihil habes in Apologia, in qua iſtæ voces, *quoad poteſtatem ordinis, quoad poteſtatem iuriſdictionis*, nullæ ſunt, niſi ad ſolos marginum angulos, quibus poſt Cenſuram editam eas demùm ſuffarcinare cœpiſti, in ipſum contextum palam infercire non auſus. Sed quæſo te, quid iſta plaſmata populi Anglicani periculis ſubueniant, cui venenum merum talibus diſtinctionibus non dilutum, talium diſtinctionum inſcio, propinaſti? Nihil ergo minuunt exitiale malum quod in Anglia latè fudiſti, ſed fouebunt augebúntque multò ampliùs, ſi tibi eius auctori impunitatem parauerint, manente nihilominus & flagrante etiamnum incẽdio, quod populi Catholici animis iniecisti.

Deinde quàm flagitioſum, diuiſionis iſtius ope, dignitatis Epiſcopalis labem excidiúmque moliri; Egregij enim Theologi, ima ſurſum, ſumma deorſum voluitis: Iungitis diuidenda, coniungenda diuiditis; ſtudióque præpoſtero, politicorum hominum ingenia æmulantes, qui factiones prævalidas immiſſis diſſenſionibus diuellere, & hinc opprimere conſueuerunt; Epiſcopalem ſtatum quem integrum nulla vis labefactare valeat, diſſiungitis & dilaceratis, vt lacerum faciliore ruina deleatis.

Iſta verò diuiſio & dilaceratio Epiſcopalis dignitatis, ab ipſa illa dignitate: & à Chriſti inſtitutione alieniſſima eſt. Non quin diſtinguere liceat duplicem poteſtatem Epiſcopalis officij; ſed quia diuidere nefas eſt, & eius naturæ repugnat (vt infrà explicabitur) præcipuè cùm de ipſa eius natura, & de Chriſti circa eam inſtitutione ſermo eſt. Nam Chriſtus Epiſcopalem ſtatum, non mancum quippiam mutilúmve inſtituit, ſed plenum, integrum, perfectum, & Sacerdotij ſui ſummi ac perfectiſſimi, ſummam perfectiſſimumque imaginem. Chriſtum enim refert Epiſcopus, & vicem eius in terris gerit, vt ſæpè docent SS. Patres. Sicut ergo Chriſti Sacerdotium vim omnem Sacerdotalem, perfectamque paſcendi gregis poteſtatem complectitur, ita vt varias in ea plenitudine & perfectione concluſas poteſtates diſtinguere quidem diſcernereque liceat, diſſociare verò, & inter ſe quodammodo diſcindere, ſit piaculum; non ſecùs ac diuinitatis ipſius dotes perfectioneſq; ita diſtinguimus, vt non diuidamus: Sic Epiſcopatus, plenitudinem Sacerdotij & Paſtoralis muneris perfectionem naturâ ſuâ continet, & in hanc ſtatus dignitatem à Chriſto conditus fuit, vt qui ſummas illas muneris tanti poteſtates ſeparare ac dilacerare conetur, ſimiliter faciat, ac ſi Sacerdotij Chriſti, diuinæque ipſius naturæ proprietates dirumpat, & Chriſti in terris præcellentiſſimam imaginem obliteret. Chriſtus enim perfectionem Sacerdotij à Patre accepit, quando ab illo miſſus eſt. Perfectionem deinde eiuſdem Sacerdotij, ſeu Epiſcopalem vtramque poteſtatem ſimul dedit Apoſtolis, quando miſit eos ſicut ipſe à Patre miſſus fuerat. Eandem denique perfectionem ipſi tradiderunt Epiſcopis, mittentes eos ſicut ipſi miſſi fuerant à Chriſto; Quam eandem deinceps

2 Cor 5. 20 Cypr ep. 55 & 69. S. Ignat. ep. ad Smyr. & Magn. Hermiſda Pap. ep. 4. c. 1.

Ioan. 20.

Digitized by Google

Epiſcopi ad poſteros tranſmiſerunt, eos mittentes, ſicut ipſos Apoſtoli miſerant. Vt vera ſit hac præcipuè in parte illa Diui Pauli vox: *A quo omnis paternitas in cælo & in terra nominatur*. Nulla enim maior in terris paternitas, quàm Apoſtolica & Epiſcopalis, quam ſibi Paulus idem ſumpſit, cùm diceret, *ſed non multos Patres*. Sicut ergo corpus non niſi propter anima propter corpus, creata fuerunt; ſic Epiſcopalem iuriſdictionem propter Epiſcopalem ordinem, ordinem Epiſcopalem propter iuriſdictionem condidit Deus. Vtraque pars alterius ſocietatem, & adiunctionem natura ſua flagitat, & ad eam toto inſtitutionis ſuæ velut inſtinctu & pondere fertur, itavt eas diſcindere nihil ſit aliud quam violare naturam à Chriſto conditam, & in ipſomet quodammodo Eccleſiæ capite proprium ſchiſma conflare. Non enim Epiſcopatus membra diſcerpſit Chriſtus, quem ipſum Eccleſiaſticæ vnitatis apicem vinculumque conſtituit; ſed ea ita conflauit, & conglutinauit in cumulatiſſimam vnitatem, vt nihil in eo niſi vndiquaque vnum, & indiuiſum, & inſeparabile eſſe, & concipi voluerit. Quare apud omnem ſuperiorum temporum Eccleſiam, iſta Epiſcopatus velut propria & interior vnitas, & vt ita loquar indiuiſibilitas, adeò cognita & confeſſa fuit, vt SS. Patres de Epiſcopatu Catholico non ſoleant loqui, niſi tanquam de vnica poteſtate; modò eam exponentes per poteſtatem [a] ligandi & ſoluendi, modò per iudiciariam [b] poteſtatem; [c] modò per paternitatem, modò per [d] paſtoratum; modò per ſummum [e] Sacerdotium. Nec vllus vnquam dabitur, qui de poteſtatibus Epiſcopalibus tanquam diſiunctis locutus fuerit. Imò omnes totius Eccleſiæ dignitates Epiſcopales pro vnico Epiſcopatu & vnico paſtoratu accipiant. Non quin ſcirent poteſtatem Epiſcopalẽ ad varios effectus, & ad munia multiplicia ſpectare; ſed quia illam omnem multiplicitatem ad vnicam nobiliſſimæ poteſtatis vim redigerent; ſicut etſi rerum, & effectuum à Deo in creaturas manantium, ſit quodammodo innumera multitudo, tamen omnia ad vnicam Dei efficaciam referimus, quam dicimus omnipotentem, ſeu omnipotentiam, & hoc ipſo infinitas in ea poteſtates includi agnoſcimus. Eſt enim ſummarum quarumque poteſtatum proprium, vt videantur multiplices, cùm tamen ipſæ ſummam vnitatem & ſimplicitatem obtineant. Ita SS. patres, poteſtatem Epiſcopalem, ſine vlla diuerſitate, vt vnam, ſimplicem, diuinæ potentiæ ſimillimam, varia opera ſine ſua varietate operantem, expreſſerunt. Eodem penè modo quo nunc Preſbyterij nomine, poteſtatem ſimul in corpus reale, & myſticum comprehendimus, etiamſi ſint diſtinctæ poteſtates, & à Chriſto diſcipulis, altera in Cœna, altera poſt reſurrectionem, collatæ fuerint. Vnde etiam factum eſt, vt non magis Epiſcopum agnoſcerẽt eum qui characterem Epiſcopalem ſine iuriſdictione teneret, quàm eum qui iuriſdictionem ſine charactere. Nam ſicut propriè non ſunt Epiſcopi qui iuriſdictionẽ Epiſcopalem ſine ordine habent; Ita SS. Patres, eos qui poſt conſecrationem Epiſcopalem, Epiſcopatu, ſeu Epiſcopali iuriſdictione excidebant, [f] Epiſcopos non habebant; & ſi quos hoc modo ordinaſſent, in numerum laïcorum ſimul cum iis reiiciebant, nec honore, vel nomine

1. Cor. 4.

SS. Cypr. & Leo ſup.
a Cyp. ep. 55
b Aug. epiſt. 256.
c Cyp. ep. 67
d Tertul. l. de Bapt. c. 17. Zozim. pap. ep. 1. c. 3
e S. Leo ep. 84 ad Anaſta. c. 5.
e Vide apud Cypr. ſæpe, libro de vn. Eccl. epi. 52 &c. S. Leo ſerm. 3. de an. Aug. l. 1. ad Bonif. c. 1.

f Cyp. epiſt. 67. 68. & 69. Hilar. lib. 3. cont. Conſt. Cõc. Ancyr. c. 17 Aug. epiſt. 203.

Digitized by Google

gradus vllius Eccleſiaſtici gaudere patiebantur, & eorum ordinationes *irritas* & *illegitimas* vocabant. Plena ſunt Concilia huius teſtimoniis, quæ Moliniſtæ facilè aduertere potuiſſent, ſi ad SS. Patrum & Conciliorum lectionem accederent vt diſcipuli, non vt magiſtri; vt iudicandi, non vt iudices, non vt Cenſores; opinionéſq; ſuas ad eorum doctrinam, nõ doctrinam eorum ad ſuarum opinionum præiudicia metirentur. Nec refert quòd poteſtas ordinis remanet in Epiſcopo ſemel conſecrato; Quia hoc per recidens eſt, ob indebilitatem characteris. Non remanet tamen ex more loquendi Eccleſiæ, quæ talem poteſtatem non magis agnoſcit, quàm ſi reuera nulla eſſet. Cúmque eam ex animo ſemel ordinati delere non poſſit; facit quod poteſt, delens eam ex ſuo, & omnem eius memoriam, rationemque ita abiiciens, quaſi nunquam fuiſſet. Cuius rei hoc etiamnum indicium emanſit in Eccleſia, vt nefas eſſe conſtet Epiſcopum ſine certæ iuriſdictionis ac Diœceſeos attributione conſecrari, nec vnquam aliter fiant Epiſcoporum conſecrationes, nec vnquam aliter ab initio Eccleſiæ factæ fuiſſe reperiantur. Quodſanè inde natum eſt, quia, vt paulò antè notabamus, Chriſtus primo dignitatem Epiſcopalem inſtituit, & contulit ita completam, & iis muneribus exornatam, quæ nunc in poteſtatem ordinis & iuriſdictionis diuidimus. Imò Epiſcopalem dignitatem longè antè diſcipulis ſpondens, non aliter eam quam per poteſtatem ligandi & ſoluendi deſignauit, (quod ipſum SS. Patres plerúmque imitatos eſſe iam diximus.) Vnde perpetuò tenuit atque obſeruauit Eccleſia velut à Chriſto traditum, vt Epiſcopalis ordo nunquam ſine hoc ipſo complemento daretur, & nulla cenſeretur Epiſcopalis dignitas, cui hoc complementum defuiſſet.

Conc. Cõſt. 1. can. 4 5. Baſi. ep 1. 92 ad Cler. Nicop. Innoc. ep. 22. c. 3 & 4. Cõc. R. ſub Calix. 6. 6. & 21.

Ioan. 20.

Matth. 18.

Nec refert quod electus Epiſcopus iuriſdictione Epiſcopali, etiam ſine ordine potiatur: quia ob hoc ipſum non eſt perfectus Epiſcopus, nec eo ſtatu manere, nec iuriſdictionem Epiſcopalem ſolitariam retinere poteſt, & iure diuino ordinationis munus vt primùm poterit, ſuſcipere debet. Quare peruersè penitus iudicium fertur de natura dignitatis & poteſtatis Epiſcopalis ex eo ſtatu, in quo ipſa eius natura nondum eſt, & in quo quæcumque illius particula præeſt, imperfecta & violéta quodammodo conditione ſuſpenditur, nili altera pars ad quam ſuopte genio properat, quàm celerrimè acceſſerit. Electio enim Epiſcopi, non eſt Epiſcopi creatio, ſed creationis inchoatio: quæ tamdiu fluere, & in via quodammodo ad ſui eſſe ſtatum, ſeu ſtabilitatem tamdiu verſari cenſenda eſt, donec ad terminum conſecrationis peruenerit; quo obtento, iam Epiſcopalis dignitatis, & poteſtatis natura completa eſt, & ſuum ſtatum habet. Idcóque perperam & imperitè ex priore illa conditione inchoata, fluida & tranſeunte ſpectatur qualis ſit, antè quodammodo quàm ſit; cùm ex completo hoc & permanenti, & verè natiuo, vt ita loquar, eius ſtatu, conſiderari debeat. Nec minus errant qui ſecùs faciunt, quàm ſi hominem ex embryone, pictam tabulam ex prima pictoris delineatione, iudicent. Hoc igitur ipſum argumentum confirmat iuriſdictionem

S. Leo epiſt. 84 cap. 6. Concil. Aurel. 4. c. 5.

Digitized by Google

Episcopalem esse contra naturam suam, contra institutionem, contra Ecclesiæ vniuersæ mentem, si sit vel in eo qui ad Episcopatum non sit electus; vel in electo qui sine causa necessaria, & quæ diuinæ legis vinculum soluere sufficiat, ab ordine seu consecratione Episcopali eam diuulsam esse patiatur. Quo casu iurisdictio Episcopalis enorme quiddam est, & quasi defectus naturalis, natura ipsius per se aliò adspirante, tametsi humano vitio præpediatur: prorsus eo modo quo res naturales ad suum quæque complementum, & ad sui generis perfectionem anhelant, etsi non raro, obiectis variis obicibus, ad eam peruenire non possint, atque adeo imperfectæ ac mutilæ manere cogantur, non sponte naturæ, sed causæ illius violentia, à qua impedimentum ortum est. Alioquin quando iurisdictio Episcopalis in electo Episcopo, non nisi legitimis veréque necessariis causis ab Episcopali consecratione distrahitur, non tam ab ordine Episcopali separata esse, quàm ad eam tendere, sed nondum peruenisse censetur. Hinc in tota Ecclesia veteri electiones Episcoporum, eodem cum consecrationibus tempore, fieri consueuerant. Quæ disciplina admodum diu, atque ad multa sæcula in Ecclesia viguit, vt ex veterum monimentis vndique manifestum est. Cùm enim electiones Episcoporum, fieri non possent secundùm canones nisi prouincialibus Episcopis, & Primate seu Metropolitano præsentibus; præsto erant ordinatores à quibus electus ex templo consecraretur. Atque hoc pacto factas fuisse electiones simul & consecrationes, de quibus nominatim apud primorum sæculorum Ecclesiæ Patres mentio est, clarè patet singulas commemoranti. Tenuitque iste mos, donec electiones Canonicæ vel euanuerunt penitùs, vel immutari cœperunt. Deinde disciplina Ecclesiæ, variis de causis mitigata; ac deinceps ob ingraueſcentem temporum iniquitatem, ampliùs relaxata, aliquid indultum est: sic tamen vt qui consecrationem quocunque tẽpore sine graui necessitate distulerit, apud Deum culpa non vacet, & violatæ diuinæ legis crimine teneatur.

Cõc. Laod. c.12. & Nicen. 1. can. 4. & 6. & alibi passim.

Patet ergo Episcopalem dignitatem Episcopi discerpi non posse, & gemina illa eius membra, ordinis & iurisdictionis, copulationem mutuam, & vnitatem indiuiduam ex Christi institutione deposcere: Ita vt qui Episcopatum quoad vnam partem necessarium, quoad alteram minus necessarium dicat, euulsámque alteram eius potestatem inseri Presbytero, & ab eo sustineri supplerique posse doceat, is nunquam nec Episcopatus naturam, nec Christi institutionem, nec Ecclesiæ traditionem cogitasse, sed res maximas & diuinissimas, de quibus loquitur, & de quibus affirmat, turpiter ignorare censendus sit. Cùm enim istæ potestates sic in vnam à Christo conglutinatæ fuerint, vt separari non possint: sequitur aut neutram necessariam, aut vtramque esse oportere.

Vide infra Suarez ad vlt. propos. vit. hum.

Quo fit vt magnoperè mirer, *Magni Suares* (vt eum Molinistæ pro sua modestia vocant) vocem à Spongia laudatam, *Episcopum nomen esse ordinis potius quàm iurisdictionis*; quam ex dictis patet nullius esse soliditatis, & magnam in doctrina Ecclesiastica, & verè Theologica,

Digitized

hallucinationem includere. Nam, vt diximus, Episcopatus directè vtramque potestatem, & expressè complectitur; quamuis, si nomen ipsum *Episcopi* intueamur, dici possit expressius includere iurisdictionem ac regimen. Nam *Episcopus* gubernationem & aduigilationem sonat, quem ideò veteres Ecclesiæ Patres, modò *præsidentem*, modò *præpositum* Latinè dixerunt, vt in eorum scriptis, & in ipsa scriptura legimus. Imò Christus Episcopatum instituens, expressius iurisdictionem denotauit, dicens: *Sicut misit me pater, & ego mitto vos. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, &c.*

Iust. Apol. 2. Tertul. de ieiun. c. 17. Cypr. ep. 65 et alibi sæpe. Aug. epist. 264. & in Psal. 126. Hebr. 13. 17 Ioan. 20.

Atque hæc est eminentia dignitatis Episcopalis supra Sacerdotalem; quod Sacerdotalis nullam per se iurisdictionem, nec includat, nec exigat, vtpote imperfectior, & Episcopali subiecta, cuius nutu regi, & ad operationes ac munia Ecclesiæ admoueri, non ipsamet prosilire debet, vt Canones iampridem sanxerunt. At Episcopalis dignitas, vt summa, & in suo genere perfecta, iurisdictionem necessariò complectatur, nec sine ea consistat, non magis quàm regia dignitas, cui SS. Patres Episcopalem dignitatem passim comparant, sine imperio concipi potest. Quod adeò verum est, vt nequidem ij Episcopi, qui indulgente Ecclesia Episcopali cura se abdicant, & vitam quodammodo priuatam traducere sinuntur, omni penitus iurisdictione careant. Retinent enim iurisdictionem aliquam, quam non quidem exerceant soli, quia nullam Ecclesiam sibi solis addictam habent, sed simul cum toto Episcoporum corpore in conciliis tum prouincialibus, tum generalibus, in quibus ius suffragij, vt veri Ecclesiæ iudices, habent; atque ita ibi iurisdictionem tum in Ecclesias particulares, tum in Ecclesiam vniuersalem, cùm vniuersale Concilium est, verè exercent. Nihilominus fatendum est eos esse in statu, in quo sicut primò creari non potuerunt, ita deinceps stare non possint sine graui causa, & adeò graui, vt eos à diuina lege soluat. Christus enim Episcopatum non ad quietem, sed ad laborem; non ad priuatam vitam, sed ad principalem, regiam, arduam instituit. *Euntes*, enim inquit, *docete omnes gentes, baptizantes eos, &c.* Vnde Paulus, *necessitas mihi incumbit. Væ enim mihi est si non euangelizauero.* Et sicut Episcopatus vniuersalis ad regimen vniuersalis Ecclesiæ factus est; sic particulares Episcopatus ad Ecclesiarum particularium gubernationem. In iis enim solis *euangelizare*, *baptizare*, sicut iussit Christus, *mysteria Dei denique dispensare* possunt, quorum gratia à Spiritu sancto in Ecclesia constituti fuerunt. Vt omittam quod suis Ecclesiis insolubili matrimonij vinculo adhæserint, vt earum sponsi, vice Christi, qui primarius earum sponsus est, vt Patres & Concilia testantur. Quod vinculum S. Thomas appellat *perpetuum & solenne votum*, adeoque negat solui posse, nisi sola Romani Pontificis authoritate. De quo plura inferius.

Can. Apost. 40. Concil. Arelat. 1. c. 19. Conc. Laod. c. 57. S Chrys. l. 6 de Sacer. c. 5 S. Th. 22. q. 184. a. 6. ad 2. Matth. 28 1. Cor. 9. Vid. Aug. ep. 159. 1. Cor. 4. Vid. ep. Æg. Epp. & Cleri Alex. ad Leō. Aug & alias seq. part. 3. Cōcil. Chalcedon. Aug. de bono vid. c. 10. Ioann. 3. S Th. 2. 2. q. 184. a. 5. in corp. & a. 6. in corp.

Mirum autem cur Spongia attulerit sententiam Suares, *Episcopum nomen esse ordinis potius quam iurisdictionis* Quorsum tam bellum emblema? Non enim prima fronte apparet, nempe vt sua illa damnata

Digitized by Google

propoſitio, Epiſcopum neceſſarium eſſe propter ſolam ordinationem Preſbyterorum, tanto magis confirmetur; & verum videatur, veréque dici poſſit abſolutè, Epiſcopum eſſe neceſſarium, non ob iuriſdictionem, cùm Epiſcopus non tam iuriſdictionem quàm ordinem includat; ſed ob ſolam conſecrationem miniſtrorum, quia hæc proprio nomine Epiſcopi contineatur.

Huc enim peſſimorum hominum opinio hæretica, illa propoſitione damnata, Spongiæ ſordibus magis infecta, manifeſtè recidit, vt Eccleſiæ regimen, Epiſcopis funditùs abrogent, nec eos ad iuriſdictionem Eccleſiaſticam, ſed ad ſolam conſecrationem miniſtrorum neceſſarios faciant, itavt Eccleſia non iam ab Epiſcopis, ſed à ſolis Preſbyteris, vt Vicariis, Archidiaconis, Rectoribus, (quales Rectores Ieſuitarum) facilè regi poſſit; nec ab iis neceſſariò debeat,
Act. 20. quos *Spiritus ſanctus poſuit regere Eccleſiam Dei.* Epiſcopalem ſolùm ordinem relinquunt in Eccleſia; cætera Epiſcopalis ſtatus, vel non eſſe ſimpliciter neceſſaria, vel à Preſbyteris præſtari poſſe volunt. Illum ipſum Epiſcopalem ordinem, non Epiſcoporum gratia relinquunt, ſed ſui ſimilium Presbyterorum, itavt Epiſcopi habeantur per ſe non neceſſarij, & auctoritate iuréque omni Eccleſiaſtico penes Presbyteros reſidente, ipſi velut ignaua & inutilia animalia quæ alicubi ſolius ſobolis gratia concluſa ſeruantur, inertes & inglorij iaceant. Interim
Apol. c. 3. §. 4. num. 25. Spong. hic, & pag. 71. adeò ſunt mente diſtorti, vt *ſceptrum Epiſcopale*, imò *imperium*, ſplendidis vocibus, velut in gratiam Epiſcoporum, amplificent, vt eorum animos à ſe iure abalienatos falſa perfidáque adulatione demulceant. Illud enim ipſum *ſceptrum* ſtatim interuertunt, & ad ſe rapiunt, petulanti ludibrio auferentes Epiſcopis, Presbyteris addicentes; vt tantum illud faſtigium ſibi reuera extruxiſſe & paraſſe videantur. Sic milites ad Chriſtum, ante paſſionem vexandum conſtituti, arundineo ei ſceptro oblato, flexo genu eludebant, dicentes: *Aue Rex Iudeorum.* Nimirùm Epiſcopos eò redigere volunt, quo Rex Angliæ Iacobus, & plerique hæretici Romanum Pontificem redigere voluerunt, vt ſit Epiſcoporum Occidentalium primus, non auctoritate, non poteſtate, ſed nomine honoréque imaginario. Imò verò Epiſcopos non ſolùm Sacerdotibus non neceſſariò ſuperiores iuriſdictione faciunt, ſed etiam inferiores; vt patres regantur à filiis, paſtores ab ouibus, à membris capita, oculi ab auribus; eámque Hierarchiæ & regiminis Eccleſiaſtici formam in Eccleſiam inuehant, quam apud Caluinianos, alióſque huius æui, & longè anteà ſuperiorum ſæculorum hæreticos, audiuimus, qui Presbyteros Epiſcopis anteponentes, ita demùm ſe Eccleſiæ Catholicæ gloriam obſcuraturos & ſuperaturos putauerunt, ſi quos ipſa primos habet, eos ipſi poſteriores effeciſſent. Si hæc infanda hæreſis non eſt; nulla eſt: Et ſi hæc portenta impunè Moliniſtis in Eccleſia Catholica tueri liceat, nihil eſt, quod de propugnandis religionis myſteriis magnoperè laboremus.

Matth. 27.

Hier. ep. 54 ad Marcel. cõtra Mõtan. In tertium, id eſt, penè vltimũ locum Epiſcopi deuoluũtur *quaſi exinde* ambitioſior religio fiat ſi quod apud nos primum eſt apud illos nouiſſimũ ſit.

Cæterùm meminerit lector doctrinæ hoc capite & à nobis & à Ieſuita propoſitæ. Nam & ſequentium capitulorum reſponſiones noſtræ,

ad hunc ferè fontem referentur, lucémque vel hinc accipient, vel huc afferent; & penè omnes hoc titulo Iesuitæ propositiones, aut huius quam nunc excussimus, qua Episcopi ob solam Presbyterorum consecrationem necessarij dicuntur, aut sextæ eiusdem tituli de qua posteà, consectaria quædam, & quasi riuuli sunt, ita vt earum meminisse necesse sit, quo manifestiùs pudendas deinceps Iesuitæ tergiuersationes, & impudentissimas exclamationes quisque intueri possit, & nobiscum execrari.

SPONGIA.

Altera propositio ponitur à verbis antecedentibus & consequentibus quæ spectant ad illius essentiam, diuulsa. Non enim est absoluta pronunciatio, sed illatio ex facto sanctissimi Episcopi, ad illius facti circunstantias restricta. Narrat Theodoretus Eusebium Samosatenum Valētis imperio pulsum, in exilium abijsse furtim, initio inscio grege, postmodum cùm res innotuisset, inuito, monentemque ciuili Principi obediendū esse. Neque tamen omisit exilij tempore dissimulata veste nonnunquam excurrere, vt Sacerdotes ordinaret. Hoc exemplo probat auctor summos Pontifices in gubernanda Ecclesia Anglicana sanctissimè simul & sapientissimè segessisse, contra Kellisonum qui contendit, eos ad mittendum Episcopos, qui ibi inuito Principe residerent, etiam cum persecutionis incremento, diuina lege obligatos fuisse. Iam accipe verba Auctoris. Hoc exemplo, *inquit*, instruimur, quod Episcopus non debeat in Ecclesia sua persistere, aduersus hæretici principis voluntatem, cum periculo tumultus & persecutionis aduersus gregem concitandæ; quodque Ecclesia tempore persecutionis non egeat Episcopo, nisi ad ordinandos Presbyteros, ita populus Presbyteros cùm habeat, debeat esse contentus, nec Episcopum continuè apud se, repugnante Principe retinendo, illius in se indignationem prouocare. *Hæc auctor. Quæ si integrè percepta fuissent, in ipsis quod reprehenderet, nec ipse Momus inuenisset. Loquitur tum contra residentiam Episcopi, casu quo infert persecutionem & desolationem gregi. Quod autem dicitur tempore persecutionis Episcopum esse necessarium, solum ad ordinandos Presbyteros, patet sensus, scilicet ex rebus ad salutem necessariis, hanc solam esse, quæ non potest à Presbyteris non Episcopis in Episcopi defectu, seu absentia suppleri. Regimen verò Episcopale, seu iurisdictio, quamuis necessaria sit; potest tamen vel ab vno Presbytero Vicario, vel à Capitulo ad tempus commodè suppleri; & ideò hoc nomine non debere populum inuito Principe cum tumultu Episcopum retinere. Tu, Lector, pro tua prudentia facilè intelligis, librum non posse à quopiam ita accuratè Catholicéque scribi, quin ex eo sententiarum particulæ decerpi possint, quæ per se sumptæ nota dignæ videantur; Vnde referas incubare auctorum libris (quod Parisienses faciunt) euulsasque sententiarum particulas Orbi velut monstra ostentare, crimen esse generis humani odio dignum.*

c. 4. n. 6. pagin. 124. lin. 4.

RESPONSIO.

Itáne te innoxium fore putas, si querimonias prior occupes, & iniuriã tibi nocentissimo & contumacissimo fieri vniuersum orbem attrita

fronte testeris? Nescis istum profligatissimorum quorúmq; mortalium esse morem, vt criminibus quibus deiectiores & humiliores fieri debuerant, multo procacius superbiant? Nihil enim tam frontem durat, quàm crimen. Primùm, qua fide negas tuam esse propositionem, *Ecclesia tempore persecutionis indiget Episcopo solùm propter ordinandos Presbyteros*, cùm superiori propositione defenderis, & infra iterum acerrimè tuearis, Episcopos generatim Ecclesiæ necessarios esse solũ propter ordinandos Presbyteros, non autem propter regimen seu iurisdictionem Ecclesiæ, quia iurisdictio Presbyteris committi possit? Manifestum est ex doctrina ista, etiam sæuiente persecutione Episcopum esse necessarium Ecclesiæ propter solam consecrationem Presbyterorum, quia cætera omnia à Presbyteris etiam tum fieri possunt, nec per te ab Episcopo necessariò fieri debent, Quid quod infrà peius etiam doces; nec solùm ais Episcopos in persecutione necessarios non esse, si non necessaria sit consecratio Sacerdotum; sed, quod multo deterius est, dicere audes, *nec bonum quidem, nec conueniens, nec vllum solatium Ecclesiæ esse, in tempore persecutionis habere Episcopum, cum nullus publicus vsus sit Religionis.* Atque hanc ibi exitiosam & capitalem propositionem nec negare, nec dissimulare potes, cùm eam manifestissimè scripseris, sed apertè fateris, superbè asseris, sine religione propugnas. Quo ergo conuitio tuam nequissimam & perditissimam simulationem, & conscientiam emortuam verberabimus? quo fulmine ferreum istud os conteremus, quo *crimen humani generis odio dignum* vocas, quod tui tibi errores, & tua crimina tribuantur, quæ etiam tum cum perfidiosè & fallaciter eiulas, vera sentis, & tua vides? At doctrinam istam non tradis hoc loco, sicut Censores notarunt. Id ipsum igitur profiteri debuisti, esse quidem doctrinam tuam, sed non hoc loco traditam: Non autem aduersus columniam, velut impositio tibi crimine à quo longissimè abhorreas, imprudenter insurgere. Hoc veritas, hoc Christianus animus, & religiosa simplicitas postulabat. Aliud fraudulentum, veteratorium, Molinisticum est,

Ad prop. 4. & 5. huius tit.

Prop 1. huius tit.

Quanquam propositio tua satis aperta est, præcipuè tota libri serie scopóque spectatis. Quoquo enim sensu, quacumque cogitatione priuata scribas, *quod Ecclesia tempore persecutionis non egeat Episcopo, nisi ad ordinandos Presbyteros*; tua vox noxia est, nec qui eam tueatur, innoxius esse potest. Nec refert quod addas *te loqui de residentia Episcopi casu quo infert persecutionem & desolationem gregi:* quia aliud est, Episcopum non debere residere inuito Principe; qua de re paulò post: aliud, Episcopo ob Principis indignationem discedente, Ecclesiam eo non egere. Multis enim indigemus, quibus tamen carere cogimur, cum scilicet, iis per vim ereptis, inuiti indigentiam patimur. Vnde si Episcopus Ecclesiæ in persecutione necessarius esse dicatur, non desinet esse necessarius, quando propter Principis indignationem, aliò migrare cogetur. Nam nihilominus Ecclesia eo semper indigebit; Inopiam & egestatem ipsius experietur; dolens ac mœsta eius desiderio anhelabit, velut sponsa non ornata, sed orbata viro; &

Digitized by Google

primo quoque tempore, vt impetus perſecutionis remiſerit, eum ſibi reſtitui omni iure poſtulabit. Qui rebus neceſſariis ſpoliantur, nunquam tantoperè earum neceſſitatem ſentiunt, ſéque iis indigere probant, quàm cùm in earum ſpoliationem inciderunt. Quare ludimur à Ieſuita, & inani futiliſſimæ cauillationis vento paſcimur. Aut enim, principe quantumuis fremente, neceſſarius Eccleſiæ eſt Epiſcopus, eaque ipſo eget: aut omninò in perſecutione neceſſarius non eſt. Res enim verè neceſſariæ, non ideò neceſſariæ eſſe deſinunt, quia violentè auferuntur. Et ſi poſtquàm ereptæ fuerunt, neceſſariæ non videantur; palàm eſt neque anteà neceſſarias fuiſſe. Ita particula illa de principis indignatione, qua Ieſuita velut clypeo Cenſuræ ictum excipit, leuiſſima & ridicula eſt, nec impedire potuit, quominùs Epiſcopum in perſecutione ſolùm propter ordinationem Preſbyterorum eſſe neceſſarium, docuiſſe iudicaretur.

Præterea ipſa Ieſuitæ expoſitio ipſum prodit. Propoſitionem enim ſuam ſic exponit; *Tempore perſecutionis Epiſcopum eſſe neceſſarium ſolùm ad ordinandos Presbyteros*, hoc eſt, *ex rebus ad ſalutem neceſſariis hanc ſolam eſſe, quæ non poteſt à Presbyteris ſuppleri; Regimen verò Epiſcopale poſſe ab vno Presbytero ſuppleri.* Quod in quauis perſecutione eodem modo locum habere clariſſimum eſt. In quauis enim perſecutione verum erit ex doctrina Ieſuitæ regimen Epiſcopale Preſbyteris committi poſſe, & ordinationem Sacerdotum ſolam eſſe rem quæ à Preſbyteris ſuppleri non poſſit. Ergo in quauis perſecutione cenſet verum eſſe dictu, Epiſcopum non eſſe Eccleſiæ neceſſarium, niſi propter conſecrationem Sacerdotum. Quid ergo perplexè tergiuerſatur? Cur ſimulat ſe neceſſitatem Epiſcopi ab Eccleſia excludere ob ſolam iracundiam principis? Nempe pudet eum erroris infandi. Aliorum conſcientiam timet, ſuam negligit. Pœnam non culpam metuit. Pudet eum, non vt pudenda facere deſinat, ſed vt impudentior fiat. Eſtne hoc crimen Cenſura vnius Facultatis, an totius generis humani odio dignum?

Ergo propoſitionis eius impietas, quoquo velamine obtegatur, erumpit & emicat. Duo enim ab exemplo Euſebij Samoſateni colligere voluit; primò, Epiſcopum, inuito principe infideli, in Eccleſia ſua reſidere non debere. Secundò, Eccleſiam in perſecutione non egere Epiſcopo, niſi ad conſecrationem Sacerdotum.

Poſtremò caſus eius, & additamentum illud de Principis indignatione, ridiculum & illuſorium eſt. Quis enim dubitat quin omni tempore Princeps Eccleſiam perſequens, in Epiſcopum potiſſimùm inuehatur, tanquam in eius, quam perſequitur, religionis ductorem? Vnde antiquæ primorum Eccleſiæ ſæculorum perſecutiones, Epiſcopos præcipuè, vt capita, quibus excuſſis membra reliqua facilius quaterentur, feriebant. Exempla nota ſunt. Hinc quamdiu perſecutionum tempeſtas Eccleſiam exercuit per annos amplius trecentos, omnes ex ordine Romani Pontifices, martyrium perpeſſi ſunt. Nec vllus principum hæreticorum aut infidelium eſt, qui in Eccleſiam

Vid. Cyp. 6

Digitized by Google

debacchaturus, non in Episcopum præcipuè irruat, eumque è medio tollere, & Ecclesiæ laboranti eripere meditetur. Si ergo Principe in Episcopum furente, & ob eius præsentiam vehementius indignante, Ecclesia Episcopo non egere dicenda est, nisi ob Sacerdotum consecrationem; numquam in persecutionibus ipso indigebit. Ac mirum est Iesuitam in rebus tam perspicuis, caliginem lectorum oculis offundere, & errores manifestissimos, manifestissima impudentia, & verborum petulantia prætexere aulum esse.

Quod si exemplum illud Eusebij Samosateni Episcopi, quod iactat, intueamur, Iesuitæm & audaciam illius multò magis mirabimur.

Nam in Eusebij causa, neque vlla persecutio, neque vllum, futuræ in populum Catholicum persecutionis, periculum fuberat. Nihil eiusmodi à Theodoreto traditur. Imò significat Theodoretus, Eusebium populi potius in nuncium Imperatoris persecutionem ac cædem extimuisse, quæ deinde, non in ipsum populum, sed in suum caput, lueretur. Nam Valentis Imperatoris persecutio non ita in greges, sed in ipsa gregum capita incubuit, vt Orthodoxis præsulibus expulsis, Arianis ingererentur, qui deinde greges in suarum partium societatem pertraherent: sicut & vniuersa propemodum Arianorum hæresis, Episcoporum & Antistitum Ecclesiæ magis fuit, quàm rudium populorum. Theodoretum ipsum audi: *Sub crepusculum*, inquit, *venit nuntius, qui hoc edictum afferebat* (ad Eusebium) *quem Eusebius tacere, & causam aduentus occultare iubet. Nam si plebs*, inquit, *studio pietatis educata intellexerit, te demerget fluminem, & à me certè pœnæ tuæ mortis experentur.* Vides vt non Imperatoris in plebem, sed plebis in nuncium persecutionem vereatur, quæ denique non in plebem, sed in ipsum relabatur, quòd potissimùm sibi, quippe Orthodoxo Episcopo, Valentem infensum esse nouisset? Neque verò cùm à ciuibus missi fuerunt, qui eum è fuga retraherent, periculum vllius in plebem persecutionis prætexuit: *Cùm persuadere non possent*, inquit Theodoretus, *audierunt eum recitantem præceptum Apostoli, quo perspicuè iubemur magistratibus & potestatibus obtemperare.* Quare historia hæc nihil ad rem: Et si quicquam probat, plus probabit quàm ipsa Spongia volet Si enim factum Eusebij velut norma proponatur, quam omnes Episcopos in simili casu sequi oporteat, sequitur quotiescumque Princeps in hæresim lapsus Catholicos Antistites sedes suas deserere iubebit, vt in eas hæretici contrudantur, qui gregem perdant & mactent, quemadmodum Valens Eusebium Samosatenum abire iussit, vt in eius Ecclesiam Arianum Episcopum submitteret; continuò parendum, nec vllo modo detrectari imperium posse; atque id ab Apostolo fuisse præceptum. Quod non puto Spongiam, adeò futuram Spongiam vt apertè rateatur. Ita enim vnius Episcopi exemplo, innumeri sanctissimique omnium ætatum Episcopi damnabuntur; in primis D. Ambrosius, qui numquam adduci potuit vt Mediolano excederet, quantumuis præcipiente iterum ac sæpius Valentiniano Iumore, hoc vnum postulante, vt Mediolani Ecclesia

Vid. Athan. ep ad Solit. vitagen & Theodoret. ipsum hic. Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος ἔφη, τὸν πάππον ζῶντα θεὸν ἐπιστρέψαι ἐκέλευε τὸν ἐκ τοῦ πλοίου τῆς εἰς πελάγη ἐπανάγειν ἐκέλευσε. *Theod. l. 4. hist. c. 13.* Ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἔπεισεν, ἀλλὰ τὸν ἀστασιάστον ἀπὸ τῆς ἀστασιάστου διαιρεῖν ἐπεχείρει τὸν νόμον ὑπερβῆναι διαταξάμενος ἐκέλευε τὰς ἐξουσίας ὑποτ- .ib. *Theod ibid. cap. 14. Amb serm. de Basil nõ traden to. 5*

Digitized by Google

Ecclesia Arianis saltem vnica concederetur. At maluit sanctus Episcopus suam populique calamitatem, cuius vniuersa multitudine, quasi præsidio, stipatus, in Ecclesiam vt in arcem confugerat, patienter expectare, &, quantum in ipso fuit, excipere, quàm edicto Cæsaris impio obtemperare. Quid sancti Petri exemplum ab eodem Ambrosio proditum; quid Chrysostomi, aliorumque referam? Quos si damnare volet Spongia, vniuersus orbis votis, Deus miraculis absoluet. Non tamen hanc controuersiam excutio, quia nihil necesse est: Alibi fortasse plura dicentur. Satis est Catholicos Antistites per se loquendo non teneri talibus edictis principum, quamlibet sæuiturorum, cùm Dei legibus & edictis multo terribilioribus è regione repugnent. An autem loci aliquid eorum furori aliquando dare conueniat, sibique ac gregibus parcere, in eorum prudenti charitate situm est; ipsi spectatis coram Deo temporum rerumque momentis iudicabunt, nec certis hac in re finibus constringi possunt: Qua de re alibi fusius. Hinc enim est quod sanctorum Episcoporum alios aliud in hoc genere factitasse reperimus. Vt meritò respuere debeamus temerarium Spongiæ pronunciatum, vbi primùm principis infidelis comminatio increpuerit, cedendum esse loco, deserendas Ecclesias Episcopis, quos in eis Spiritus sanctus præsides & pastores collocarat.

Ambros ib. Chrys. ep 1. ad Innocen. Pallad de vita Chrys.

Mitto quod tota hæc disputatio perperam, & fallaciter à Spongia sociisque inducitur. Nihil enim ad Angliam: in qua nec persecutionem vllam inesse, nec cuiquam, Episcopi causa, quicquan detrimenti aut periculi contigisse declararunt, non Iesuitæ bilingues, & Regis sui sæuitiæ, patriæque calamitatum inuidiosi præcones & aucupes; sed vniuersi Angliæ Catholici eorum audaciam, & mendacia publico conuitio verberantes. Fictitio malo, fictitium & inauditum remedij genus inuenerunt. Sed de fraude hac indignissima, pluribus anteà dictum est.

Quod autem ait Eusebium mutata veste identidem excurrisse, vt clam Sacerdotes faceret; rudioribus decipulam parat, vt Eusebius videatur in suam diœcesim ad creandos Sacerdotes recursasse. Quod non ita est. Theodoretus enim scribit eum veste mutata, non Diœcesim, sed remotissimas ab ea Ecclesias *Syriæ, Palæstinæ, ac Phœnicie* peragrauisse, in quibus non Sacerdotes solùm, vt Spongia narrat, sed Episcopos & Diaconos constitueret. Vnde sequetur, aut Episcopum suæ Diœcesi sæuiente persecutione necessarium non esse, ne quidem ad creandos Sacerdotes, cùm Eusebius in eam non dicatur rediisse, sed longè ab ea discurrisse: aut Sacerdotes non magis in persecutione necessarios esse, quàm Diaconos aut Episcopos, cùm hi ab Eusebio, vbicumque poterat, æquè vt Presbyteri, consecrarentur.

Theod. l. 4 hist cap. 12. Πολλαὶ τῆς ἑῴας ἐπαρχίαι ἐμπεπλήκασι τῶν μισοθέων αἱρέσεων, ἐφαπτόμεναι μὲν τῆς Ἀρειανῆς μανίας, ἐκτραγῳδοῦσαι δὲ τὰ τοῦ Εὐνομίου, καὶ τὰ τοῦ Ἀετίου· ἔνθα δὴ πολλοὶ μὲν ἐπίσκοποι, πολλοὶ δὲ πρεσβύτεροι, καὶ

Iudicet iam lector quot absurditatum reum Iesuitam hac vna historia teneamus, in qua tamen magnum sibi aduersus Censuram præsidium ineptissimè constituerat. Primùm enim non probat Episcopo deserendam esse Ecclesiam imminente persecutione, quia in Eusebij

Digitized by Google

διαίνειν, καὶ τὰ εἶναι τέγματα ἐν ὀκτὼ ἡμέραις ἀνεπαίρειν. ἢ δὲ τῶν καὶ ὀκτὼ ἡμερῶν διαγωνίων ἐπίπεδος. Ἡ δὲ ἀναβάθρας τῆς διαβάσεως ὀκτὼ ἐπιβάσεις ἀνεπαίρειν.

hoc est, (ciēs (Eusebius) mutas e altaribus esse orbatas Ecclesias, misisti in lucus habitu, & tiara opertus caput Syrum, & Phœnicen, & Palæstinā circumit, tum Presbyteros, & Diaconos ordinans, tum alia munera Ecclesiastica implēs. Ibi vero comitentes tibi Episcopos offendisset, etiam Præpositos Ecclesiis carentibus præficeret.

exemplo nulla in populum persecutio inest. Deinde, non probat Episcopum grassante persecutione Diœcesi necessarium esse ad submini-strandos Sacerdotes, cùm Eusebius non suam Diœcesin, sed alias, creandorum Sacerdotum causâ, obiret. Denique non probat Sacerdotes magis necessarios esse, quàm Episcopos, cùm Eusebius, non Sacerdotes solos, sed Episcopos & Diaconos faceret. Postremò tota hæc quæstio Ecclesiæ Anglicanæ aptari nequit, falsumque supponit; quia in Ecclesia Anglicana nulla nunc persecutio, neque conditio Ecclesiæ durior est quàm semper esse consueuit; neque præsentia Episcopi quicquam nocumenti Catholicis à Regio magistratu intulit, vt ipsorum Catholicorum publica & communis testificatio declarauit. En acumina Molinistica, in quibus nec ipse Momus quicquam desideret, in quibus nihil arguat. Ita enim sunt stupida, vt nihil egeant Mominaso, & cuiusuis hominis oculis, nisi spongiosa hebetudine, vel Molinistica superbia cæcutiat, nedum sapientissimorum Censorum acerrimis iudiciis, conuinci possint.

PROPOSITIO QVARTA.

Ex cap. 3. num. 14.

Lex diuina non plus exigit, quàm vt sint aliqui Episcopi in Ecclesia, tot numero scilicet, vt periculum non sit, ne totus ordo subitò abripiatur ex eorum mortibus, & sic dispersi per mundum, vt omnibus Christianis sufficienter prouideatur de doctis, & virtuosis Sacerdotibus. Si hoc fiat, legi diuinæ satisfiet, licet nulli sint Episcopi in Gallia, Hispania, aut Anglia.

CENSVRA.

Ista propositio est falsa, temeraria, scandalosa, ordinis Hierarchici destructiua, erronea, & verbo Dei contraria.

SPONGIA.

Inuidia feracior est calumniarum, quàm hydra capitum. Vno demisso calumniæ capite, statim noua succrescunt. Vnde Herculeum laborem suscepisse mihi videar; quo minùs mireris, si insurgam in hæc monstra commotius. Dico igitur, impudentiæ esse extremæ auctori imponere, quasi dixerit absolutè & simpliciter diuinæ legi satisfieri, licet nulli sint Episcopi in Gallia aut Hispania. Planè contrarium dicit: Nam Doctori Kellisono vrgenti; Non est maior ratio cur diuina lege debeant esse in Gallia aut Hispania Episcopi, quàm in Anglia; hoc, *inquit*, absolutè & simpliciter falsum; nam secundùm præsentem temporum locorúmque dispositionem diuinæ legi satisfieri nullo modo potest, nisi sint in Gallia, & Hispania Episcopi, quia aliter non potest ipsis de Sacerdotibus, Sacramentisque ad salutem necessariis conuenienter, & eo modo quo diuina lex postulat, prouideri. At Angliæ potest, vbi neque sceptro Episcopali, neque ordini, quoad consecrationem Sacerdotum, locus. *Hæc Auctor, Addit*: Indeterminatè, *inquit*, & abstrahendo à circunstantiis temporum & locorum

Cap. 3. n. 15 pag. 108. lin. 28.

Digitized by Google

diuina lex non magis obligat Pontificem, vt Episcopos ordinet Galliæ & Hispaniæ, quàm Angliæ vel Africæ: Vnde si Gallia & Hispania essent eo loco, quo nunc Anglia & Africa, sine diuinæ legis violatione, ipsis Pontifex Episcopos non daret. *Hæc est Auctoris integra assertio. Ex quibus vides non dicere, diuinæ legi satisfieri sine Episcopis in Gallia & Hispania; sed contrarium, scilicet absolute, & temporum circunstantijs perpensis, non posse; indeterminatè autem, abstractiuè, speculatiuè, secundùm circunstantias quæ finguntur, posse.*

RESPONSIO.

Terreres me, & prorsus obstupefaceres, fraudulentia & superbiloquentia tua, nisi iudiciorum diuinorum, quæ Molinistæ non nostis, sed experimini, altitudinem tacitus venerarer. Quis enim tantam non audaciam, sed desperationem verborum, qua in causa profligata veteris, non obstupescat?

Quereris, *impone tibi, quasi dixeris absolutè ac simpliciter diuinæ legi satisfieri, licet nulli sint Episcopi in Gallia, aut Hispania*; Et hoc *impudentiam extremam* vocas. Quam igitur extrema impudentia tua est, quæ tuæ fronti adhæresciť? Tu enim Centoribus imponis, non illi tibi; & tanto impudentius imponis, quanto clarius ipsis verbis damnatæ propositionis conuinceris. Propositio Damnata bimembris est: prior pars ait, *Legem diuinam nihil amplius exigere nisi vt aliqui in Ecclesia sint Episcopi, tot nimirum, vt non sit periculum ne totus ordo intereat, & vt sufficientes Presbyteri Christianis per orbem suppeditentur*; Hanc tuam esse non negas, quamuis pernicioſissima sit doctrina, & iure damnata, vt alibi demonstrabimus, vtpotè capitale principium, vnde posteriorem errorem, de quo agimus, deduxisti. Posterior ergo est: *Si hoc fiat*, hoc est, si tot sint in Ecclesia Episcopi, vt totus ordo non facilè periturus videatur, & populo satis multi Sacerdotes præbeantur; legi diuinæ satisfieri, licet nulli sint Episcopi in Gallia, Hispania, vel Anglia. Est-ne hoc absolutam tibi propositionem imponere? Est-ne te inducere dicentem absolutè, & simpliciter legi diuinæ satisfieri, etsi nulli sint in Gallia vel Hispania Episcopi? Nónne manifesta conditio apponitur, sub qua hoc scriptum fuisse dicitur, nimirum si sufficientes Presbyteri sint, nec periculum sit ne totus ordo intereat? Quis ergo *extremæ impudentiæ* reus? Nónne tu, qui pro veris criminibus, quibus damnatus es, falsa supponere audes, vt habeas quo innocens videaris, tua ipsius commenta refellendo, cùm ad verissimam iustissimámque Censuræ damnationem mutire non possis? Nam conditionalem hanc, si Galliæ & Hispaniæ sufficientes Presbyteri alicunde prouideantur, necesse non fore lege diuina vt vlli sint Episcopi in Gallia aut Hispania, tu numquam veram negabis, nec negas, nec, vt neges, tibi iam liberum est. Prætereo versionis tuæ Latinæ tum in Apologia, tum in Spongia, næuos ac minutias, quibus pestiferam propositionem mollire & concinnare niteris, vt procliuiùs imperitorum animis illabatur. Ista, inquâ prætereo; quia etsi quo tenuiora sunt, eo maius fallaciarum,

quibus totus ſcates, & vndique diffluis, argumentum exhibent, tamen ad ſummam rei parum conferunt.

Sufficit demonſtrare id quod caput eſt, te impudenter, & impotenter in Cenſores debacchari, *inuidias*, *calumnias*, *hydras*, *monſtra*, iactare, quaſi antiquæ fidei & pudoris hominem, zelo ſinceritatis elatum; cùm Cenſores non alia monſtra protulerint, quàm quæ in tuis antris inuenerũt, & quæ tu vt tuos fœtus clanculum exoſcularis animo, ore palámque non audes, etſi nimium audeas apud eos iudices, quibus non mucoſa naris, & quibus oculi modò ſint ad verſutias tuas craſſiſſimas pinguiſſimáſque videndas; multò magis apud eos, quibus non ſolùm robur Herculeum ad tua monſtra ſubigenda, ſed etiam maior Hercule ſagacitas ad veſtiganda, eſt. Si neſcis, Hercules ille tuus Gallici nomen iam olim accepit, non Anglici, non Ieſuitici, non Moliniſtici: Non domeſticorum ſolùm, ſed alienorum exterorúmque monſtrorum domitor valentiſſimus eſt, vt nõ tantùm errores tuos, ſed etiam *commotiones* tuas, hoc eſt, pullulantes è tuis fœcibus colubros, quotieſcumque *inſurgere*, & procaciter ſibilare cœperint, nullo negotio conſtringat elidátque.

Sed ais te Kelliſono vrgente, *non eſt maior ratio cur diuina lege debeant eſſe in Gallia, & Hiſpania Epiſcopi, quàm in Anglia*, reſpondiſſe, *hoc abſolutè & ſimpliciter eſt falſum; nam ſecundùm præſentem temporum locorúmque diſpoſitionem, diuinæ legi ſatisfieri nullo modo poteſt, niſi ſint in Gallia & Hiſpania Epiſcopi, &c.* Primò mendacia alia aliis ſuperſtruis. Illa enim verba, *hoc abſolutè & ſimpliciter eſt falſum*, nuſquam inuenio, ne in tua quidem Apologiæ verſione Latina. Nuſquam enim ais propoſitionem illam Kelliſoni *ſimpliciter & abſolute falſam eſſe*: Imò eam ſimpliciter & generatim ſæpius admittis, vt in primi cùm dicis *penes ſummum Pontificem eſſe vt Epiſcopos vel Galliæ, vel Hiſpaniæ, aut Angliæ pro arbitrio concedat, quia aliqui in Eccleſia Epiſcopi eſſent, quod lex diuina poſtulat, quamuis in ſingulis his Gentibus non eſſent.* Quod apertè eſt diuina lege non præcipi vt Epiſcopi in his Gentibus ſint, quia id in arbitrio Pontificis non eſſet, ſi iuris diuini eſſet. Fallis igitur, nec ſolùm veritates Dei, ſed etiam, ne quid perfidiæ deſit, tuas ipſas falſitates adulteras.

Secundò, quod addis: *ſecundùm præſentem temporum locorumque diſpoſitionem, diuinæ legi ſatisfieri nullo modo poſſe, niſi in Gallia & Hiſpania ſint Epiſcopi.* Aut fallaciter, aut pueriliter loqueris, tui erroris pudore, & infamiæ timore fractus, nec ſi tibi conſtare vis, ita loqui potes. Si enim, vt ais, diuina lex nihil ampliùs exigit, quàm vt tot ſint in Eccleſia Epiſcopi, vt periculum non ſit ne totus ordo intereat, & vt ſufficientes ſacerdotes populo Chriſtiano ſuppeditentur; quomodo exigit vt, hoc potiſſimùm tempore, Hiſpania & Gallia ſuos Epiſcopos habeant, cùm etiam ſi nulli in iis regionibus forent Epiſcopi, ordo Epiſcopalis in aliis regionibus facilè conſeruaretur? Cur exigit denique vt ibidem vlli Epiſcopi conſtituantur, modò vndecumque ſufficiens Sacerdotum ſubminiſtretur?

Digitized by Google

Posse autem abundè subministrari, etiam si duo tantùm aut tres Episcopi, aut nulli omninò in Gallia aut Hispania versarentur, dubitare non poterit, qui modò cogitet, quantus in dies Presbyterorum numerus in Angliam, Hollandiam, Orientem, aliasque infidelium regiones sine vllis indigenis vel incolis eorum locorum Episcopis submittatur. Soli Italiæ Episcopi, qui trecentorum amplius numerum impient, quorum in Synodo Tridentina ad CLXXXVII. adfuere, pluribus Diaconis & Sacerdotibus consecrandis sufficient, quam quibus omnis Europa impleatur; saltem eas regiones identidem peragrando, qua ratione Pseudo-Nicolao Smithæo visum est Sacramentum Confirmationis Catholicis omnibus Angliæ commodè præberi posse, absque eo vt Ecclesiæ Anglicanæ sui Episcopi præficiantur. Nec quicquam Ecclesiæ obesset, si Presbyterorum copia quæ nunc est, aliquanto decresceret. *Disquis. c. 4 num 9.*

Vnde patet te nequiter, & declinandæ tantùm inuidiæ gratia, hoc tuæ opinioni fucamentum contra tuam mentem inspersisse, ne vniuersam quaquà patet Ecclesiam in nefarij dogmatis pestilentiam accenderes: cuius vis ita latè porrigitur, vt Episcopalem ordinem ex vniuersis propemodum nationibus Catholica religione florentibus exturbet. Adeo enim connexa est Ecclesiarum omnium ratio, & *Episcopatus*, vt cum Cypriano loquar, *vnitas*, vt ex vna regione pelli non possit, quin eadem opera ex Catholicis plerisque gentibus deiiciatur. Vt istorum absurditas, & necessitas odiosissima videatur, qui, si Galliam & Hispaniam Episcopali ordine spolient, Christianorum omnium graue odium, & meritissimam execrationem formidantes, in spolianda Ecclesia Anglicana minus metuentes infamiæ; sui erroris calamitatem, his omnibus Ecclesiis ex æquo exitialem, in solam Angliam palam exerunt, à Gallia & Hispania reuocare, continere simulant, postquàm eas quoque regiones doctrinæ istius pestilentia, verbis apertissimus, sed sub Anglicano idiomate latitantibus, afflauerunt. Quis istam inconstantiam, non etiam ampliùs quàm errorem ipsum execretur? *An enim quousque volunt, desipiunt? Quanìò nos melius, non errorum insipientiæ terminos figimus, sed vt desipiant prorsus volumus.* Nam Episcoporum ad omnes omnium Gentium Ecclesias eandem necessitatem confiteri necesse est. Si iuris diuini dicitur vt Galliæ & Hispaniæ hoc tempore Sacerdotes, non quomodocumque, sed per proprios Episcopos præbeantur, idem de Anglia fatendum est; cùm nulla diuina lex proferri queat, qua nunc Hispaniæ aut Galliæ Sacerdotes, aliter quàm Angliæ, propagari iubeantur. Loquantur constanter. Voluntarias fictitiasque diuersitates abiiciant. Ius diuinum vel vtrobique agnoscant, vel vtrobique negent. Frustra enim vrgent nec sceptro Episcopali, nec consecrationi Sacerdotum in Anglia locum esse; Quia vt de sceptro illo, vt aiunt, seu regimine Episcopali dicere supersedeamus, ad octaui huius tituli propositionem, vbi hunc errorem totius Ecclesiæ veteris auctoritate delebimus, Consecrationi Sacerdotum in Britannia locum non esse malignè *Cyp. ep. 52. vbi sup.* *Aug. ep. 6.*

Digitized by Google

ſine dubio, & conſcientia reclamante, aſſeuerant. Cùm enim illic religionis Catholicæ functioni deſit locus ; cùm omnia Sacramenta, quàm ſolenniſſimè celebrentur ; cùm ſacra etiam officia non rarò concentibus muſicis, & organorum ſonitu perſtrepere nuntientur, vt & in Scotia, in Hollandia, in aliis denique omnibus regionibus quas hæreſes ſubegerunt : Quis ſanus dicat ; imò quis ſanus credat, ſoli Ordinis ſacramento, & Sacerdotum conſecrationi nihil loci ſupereſſe, præcipuè ad pauculorum ſimul Sacerdotum conſecrationem, quales diu olim in Eccleſia vetere, non ſolùm ſæuientibus perſecutionibus, ſed ſerena etiam Eccleſiæ pace fieri ſolebant ? Vos videlicet, Moliniſtæ verſipelles, qui ſacramentum Confirmationis, hoc ſolo quod Epiſcopale Sacramentum eſt, ex Anglia detruditis ; vos iidem non vlla perſecutio, vel temporum iniquitas, vel hæreſcos importunitas, ſacramentum Ordinis, quantò magis Epiſcopale ducitis, tantò magis depellere conamini, vt per duorum ſacramentorum ſanctiſſimorum exilium, amandato ex Anglia Epiſcopo, veſtra inibi ambitio & cupiditas ſine obice dominentur. Hæc monſtra illa ſunt in quæ nos commotiùs inſurgere æquius eſt, & nobiſcum omnes, quos ſui in Eccleſiam Sponſam ſuam immenſi amoris participes fecit Deus ; quàm vos in eorum, non ſolùm vbi capita palam exerunt, domitores, ſed etiam vbi ea lucis ipſius horrore recondere coguntur, deprehenſores.

SPONGIA.

At dicent ordinem Epiſcopalem neceſſarium eſſe Galliæ non ſolùm cauſa conſecrandi Sacerdotes, ſed etiam cauſa regendi populum. Reſpondetur, hoc etiam Auctor agnoſcit, quod ſcilicet Epiſcopi quoad ordinem neceſſarij ſunt, vtraque de cauſa, ſed diuerſo modo. Nam ordo Epiſcopalis, ſeu poteſtas ordinis, per ſe & directè fuit inſtituta ad conſecrandos Sacerdotes : & ad hunc finem eſſentialiter neceſſarius eſt, vt à non Epiſcopo ſuppleri non poſſit. At poteſtas regiminis non ſupponit eſſentialiter ordinem, inquit Auctor, & ideò ſuppleri poteſt ab eo qui non ſit Epiſcopus, fluitque ex ordine vel conſecutione eſſentiali, vt quidam putant, vel vt alij ſentiunt, tantùm morali ; eo quòd ſceptrum regiminis ex decentia ac dictamine rationis, Epiſcopis, qui ſunt Patres patrum debeatur. *Hæc ſunt Auctoris verba illo loco. Hæccine ſententia ordinis Hierarchici deſtructiua, quæ omnibus Theologis nota & probata ? Certè non Auctor Hierarchiam deſtruit, ſed vos maleuoli interpretes libri illius ſententiam ex odio deſtruitis, laceratis veſtem polymitam, & aptam, qua librum Auctor ornarat, turpitudinémque quam lacerando feciſtis, artifici imputatis, ſanguine hœdino, ſeu hæretico inficitis, vt ſummo omnium patri oſtendi poßit, & dici.* Vide ſi tunica filij tui, *hoc eſt hominis Catholici*, ſit. *Nimirum hoc agitis vt eum à fera peſſima interfectum, hæreſi infectum credat. Sed quis nouit conſilium Domini, quod illi cogitaſtis ad contumeliam, fortaſſis cedet ad gloriam.*

Digitized by Google

RESPONSIO.

Cæcior an ſuperbior ſis, difficile dixerim. Tuis enim vitiis verticem erigis. Intumeſcis, vbi luctu contrahi debueras. Tuas hæreſes proiecto pudore pandis. Vbi deinde earum turpitudinem vel inuitus erubeſcere coactus es, adeò inani & intempeſtiuo allegoriarum pigmento eam inducere & obuelare conaris, vt nihil neceſſe ſit librum tuum, polymitam ſcilicet tuam veſtem lacerare, ſanguineque hædino inficere, vt ea omnibus conſpicua emineat. Ipſa te verba tua coarguunt, quibus Eccleſiam, Chriſti veſtem euulſis Epiſcopis dilaceras, ſanguinéque ex ea plaga manante apud Deum, & homines pollueris. Quomodo enim manifeſtiùs prodere potuiſti, te ſimulatè loqui, & mera verba dare, dum Epiſcopos in Gallia & Hiſpania ad Eccleſiarum regimen neceſſarios eſſe reſpondes; quàm continuò ſubiiciendo, *Poteſtas regiminis, non ſupponit eſſentialiter ordinem, ei ideò ſuppleri poteſt ab eo qui non ſit Epiſcopus?* Si characterem Epiſcopalem eſſentialiter non ſupponit, ſi ab eo qui non ſit Epiſcopus ſuppleri poteſt; certè ad eam non magis neceſſarij erunt Epiſcopi, quàm per te ſacramentum Confirmationis ad profitendam fortiter fidem ſit neceſſarium. Sicut enim Confirmationem ideò neceſſariam negas, quia ſuppleri poſſe dicis vnctione baptiſmali; ſimiliter negandum tibi eſt Epiſcopos ad Eccleſiæ regimen neceſſarios eſſe, cùm id ipſum regimen à ſolis Preſbyteris ſuppleri poſſe velis. Ac reuera neminem ad eam rem neceſſarium dicimus, quæ eadem ab alio fieri poſſit. Verè igitur negas Epiſcopos ad Eccleſiæ regimen neceſſarios, etſi inuidiam pœnamque condignam fugiens, id ipſum verbis agnoſcere & fateri vereatis Nam reuera pari fraude, & figmento pari, ſacramentum Confirmationis; & munus Epiſcopale deſtruis, deſtructa eorum neceſſitate per inauditorum ſupplementorum ſuppoſitionem. Sicut enim ſacramentum Confirmationis eliminas, ſuppoſita in eius locum vnctione baptiſmali; ſine vlla vllius Theologi authoritate, contra maiorum omnium conſenſum; Ita Epiſcopale munus, ſublata eius vera neceſſitate, per Sacerdotalis regiminis ſupplementum, ad nihilum redigis. Hoc tantùm intereſt, quod de ſacramento Confirmationis apertius agas, eiuſque contemptum machineris, illud non neceſſarium, ſine ambagibus pronuntiando; quia quoſdam Theologos ſcis ita locutos eſſe, etſi mente à nefario conſilio tuo remotiſſima: Epiſcopale verò munus ita depellis, ſuppleto in eius vicem Sacerdotali regimine, vt tamen Epiſcopale officium aut regimen, neceſſarium eſſe & Eccleſiæ generatim, & Eccleſiis particularibus ſpeciatim, negare non audeas, quia Theologorum omnium neminem qui hoc ſenſerit, vel qui ita locutus ſit, reperire potuiſti. Vtrumque interim eadem ratione ſubuertis, in eumque deturbas locum, vt habeantur quaſi res minimè neceſſariæ, exigui commodi, & quibus ex cauſa qualibet leuiſſima, ſine vllo detrimento & facilè careamus. Nec enim vnquam ais, Epiſcopale regimen eſſe neceſſarium iure diuino, & hanc vocem conſultò fugis, velut tuæ fraudi minus appoſitam, imò tuæ propoſitioni contrariam, qua apertè

Digitized by Google

profeſſus es, legem diuinam non amplius exigere, quàm vt Epiſcopi hactenùs ſolùm in Eccleſia ſint, ne totus ordo Epiſcopalis extinguatur & ne Sacerdotes deſint Eccleſiis. Non ergo putas legem diuinam exigere vt Eccleſiæ particulares ab Epiſcopis regantur particularibus; nec hoc ſenſu ais Epiſcopos neceſſarios propter regimen Eccleſiarum, quaſi ad hoc neceſſarij ſint iure diuino; ſed neceſſarios intelligendos innuis *ex decentia* & congruentia quadam, quaſi *ſceptrum regiminis* ex decentia *ac dictamine rationis Epiſcopis, qui ſunt patres patrum, debeatur;* Ac per hoc non ſolùm non iuris diuini, nec verè neceſſarium putas, vt Eccleſiæ Galliæ vel Hiſpaniæ Epiſcoporum regimini ſubiaceant, ſed ne quidem vt vllę omnino Eccleſię regantur ab Epiſcopis, quia vbique tua illa ratio militat, dummodo ſufficientes Preſbyteri habeantur, & periculum non ſit ne totus ordo Epiſcopalis intercidat, Eccleſiarum regimen Preſbyteris committi & ab iis ſuppleri poſſe, modò in eo conuenientiæ aliquid reperiatur; quæ in eiuſmodi negotiis nunquam deeſt eam reperire volentibus. *Hæc illa opinio eſt omnibus Theologis nota & probata?* Hæc illa probatio eſt, non te, ſed *maleuolos interpretes, Hierarchiam deſtruere?* Hæc eſt *polymita veſtis Ioſeph, hœdino ſanguine* tincta? An potiùs hœdina pellis, ouinam mentita lenitatem; imò lupina rapacitas, Eccleſiam aperto rictu lanians, vnoque impetu omnia ei capita inuſitato ſæuitiæ artificio demetens; quali tyrannorum immaniſſimum optauiſſe ferunt, vt ſuæ Reipublicæ ceruices vno ictu amputaret. Hæreſis indubia eſt, quouis *hirco* putidior, quauis *fera peſſima* truculentior; cùm regimen Eccleſiæ à Chriſto Domino inſtitutum, deiectis de ſede Epiſcopis, Sacerdotibus ad clauum admotis euertat.

Quamuis enim interdum Eccleſiæ alicuius regimen Presbytero committi poſſe videamus; non ideò non eſſentialiter ex Chriſti inſtitutione ad ordinem Epiſcopalem pertinet. Præpoſteri & leuis ingenij eſt, res morales ad eſſentias Metaphyſicas, & ad præciſiones Logicas admetiri. Sicut ſancta ſanctè tractanda; ita moralia moraliter ſpectanda ſunt. Suus cuique ordini genius, ſua vis, & ratio eſt. Quę ſi permiſceas, & aliud genus in aliud transferre velis, non vnam, ſed rerum omnium naturam oppugnes, & euertas neceſſe eſt. Hoc igitur nihil vetat ne Eccleſiarum regimen Epiſcopis eſſentiale, Epiſcopos eſſentialiter ſupponere, ex lege & inſtitutione Chriſti Domini dicere credereque debeamus. Sicut enim nemo dubitat, quin Eccleſię regimen eſſentiale eſſet Apoſtolis in hac vita degentibus, eoſque eſſentialiter ſupponeret, ita vt ab iis auferri, & per Preſbyteros vel Diaconos adminiſtrari non poſſet, quin ipſi illius regiminis præſides permanerent, ſalua Chriſti lege, & ſalua Eccleſiaſtici regiminis à Chriſto inſtituti natura: Ita dubitandum nō eſt quin idem regimen Epiſcopis & muneri Epiſcopali eſſentiale, & penitùs inſeparabile dici debeat, cùm tota Eccleſiæ antiquitas eos Apoſtolorum ſucceſſores agnorit, ac proinde ſimiliter natiuos præſides, indiuiduos ſponſos ac duces, & neceſſaria fundamenta & capita Eccleſiæ ſuper ipſos, vt Apoſtolorum ſucceſſores, eſſentialiter ſuperędificatę. Quare qui hanc regiminis formam tollere velit, idem tollat neceſſe eſt

Apoſtolos. i. epiſcopos & præpoſitos Dominus elegit. *S. Cypr ep. 65. & alibi ſæpe.*

Digitized by Google

Ecclesiasticum regimen à Christo conditum, ab Apostolis vsque seruatum, & aliud longè diuersum inferat. Regimen enim Ecclesiæ à Christo conditum, vt Apostolos, ita successores eorum, vt capita & fundamenta sua essentialiter postulat: quia Christus non alios Ecclesiastici regiminis duces & summa capita, quàm Apostolos, & iis succedentes Episcopos statuit. Vnde si illius caput Presbyterum vel Diaconum posueris; iam non habes regimen Ecclesiasticum Christi, neque adeò tale, quale ad Ecclesiam constituendam sufficiat. Sicut enim nemo aliud fundamentum ponere potest, præter id quod positũ est, quod est Christus Iesus; ita nemo aliud fundamentum ponere potest, præter id quod à Christo positum est, quod est fundamentum Apostolorum, & successentium eis Episcoporum. Nec refert quod, vt modò dicebatur, interdum regimen Ecclesiæ Presbytero committatur, quia, vt iam innuimus, ineluctabili necessitate & hoc nisi ad breue tempus, quod moraliter pro nullo est, fieri nequit, putà quoad Episcopi electio vel consecratio fiat. Sicut enim impedimentum ineuitabile quo res aliqua intercipitur, non vetat quin eo ipso tempore sit verè necessaria; ita nec quin verè sit essentialis. Nam in moralibus essentiale ac necessarium, eadem sunt, & essentiæ morales eædem ac necessitates. Loquimur autem de ordinaria lege Christi, & de ipsa natura regiminis Ecclesiæ ab eo constituti; non de temporibus extraordinariis, cum infidelium fortè violentia Episcoporum creatio, & Episcopalis successio perimitur. Tunc enim Ecclesiarum particularium essentiale regimen, & à Christo institutum deleri non dubium est, & violatæ diuinæ legis crimen in sæuitiam infidelium, vel in quoscunque alios deuolui auctores. Quare stat, & verum est, Ecclesiæ regimẽ Episcopum essentialiter recipere, nec, salua diuina lege, posse committi Presbytero, nisi ad exigui temporis spatium, quod moraliter nullum tempus nec spatium est, etsi Physicum sit spatium. Morales autem res moralibus spatiis mensurantur, sicut Physicæ Physicis. Atque idcò cùm breue illud tempus, quo regimen Ecclesiæ Presbytero necessitate cogente committi fas est, moraliter nullum censeatur, non impedit quominus moraliter loquendo, sicut de rebus moralibus loquendum est, simpliciter verum sit, & dici debeat, Ecclesiarum regimen esse essentiale Episcopis, neque ab iis ad inferioris ordinis Clericos, vel Presbyteros, salua Christi lege, saluis quibus præsunt Ecclesiis, transferri posse. Quod Molinistæ dum negant, nec Ecclesiasticum regimen Episcopis essentiale, nec iure diuino iis necessariò & absolutè addictum fateri volunt; Ecclesiæ fundamenta & capita à Christo posita erunt, à Christo non posita intrudunt, vt non Christianas diuinasque, sed *humanas*, vt cum Cypriano loquar, *Ecclesias* extruant. Nique id in aliquo orbis duntaxat angulo, sed in Anglia, Gallia, Hispania, aliisque omnibus Christiani nominis regionibus, quia vbique illa eorum ratio tantundem valet, regimen non esse essentiale ordini Episcopali, nec eum supponere essentialiter iure diuino, quia modò sint Episcopi qui Presbyteros consecrent, regimen Ecclesiæ Presbyteris committi possit. Ita, quod sæpè iteramus,

Apud nos Apostolorũ locum Episcopi tenent. *Suprà cap. 14 & alij PP. passim.*

1. Cor. 3.

Ephes. 2.

S. Cypr. ep. 52.

Digitized by Google

Auguſt. ep. 235. & alibi ſæpe.

quemadmodum Auguſtinus ſolet in rebus magni momenti, & ſæpè iterandum eſt, vt Chriſtianus orbis erroris impietatem execretur, conſecrationem Sacerdotum Galliæ, Angliæ, Hiſpaniæ, Epiſcopis relinquentes, regimen earum omnium Eccleſiarum, ſine vlla legis Chriſti & naturæ Eccleſiaſtici muneris ab eo inſtituti violatione, ad Presbyteros transferri poſſe aſſerunt. Nec ſolùm tot regionum Epiſcopos iſto argumento abdicant, & de gradu deiiciunt, ſed etiam ipſum Pontificem maximum, quia non ſolùm iuriſdictio & regimen Epiſcoporum particularium, ſed etiam Pontificis maximi, à Presbyteris ſuppleri interdum poteſt, ſæpéque ſuppletum fuit. Vnde iuxta iſtos conſequitur, non magis eſſentialiter Eccleſiæ vniuerſalis regimen Pontificem maximum ſupponere atque exigere, quàm Eccleſiarum particularium regimen exigat & ſupponat Epiſcopos; quia vtrumque videlicet Presbyteris committi, & ab *iis* adminiſtrari poteſt. Hoc verò monſtrum tot venenis tumens, tot erroribus fartum, *ſummo omnium Patri oſtendi* debet, vt videat, agnoſcátne prô germano Eccleſiæ partu, an progenimine peſtilenti, quo nullum dignius quod dextræ illius mucrone configatur, & ſpiritu oris eius deſtruatur.

PROPOSITIO QVINTA.

Ex cap. 3. §. 4. n. 13.

Da ergo mihi multitudinem Chriſtianorum quantumcumque magnam, quæ non indiget Epiſcopo ad ordinandos Sacerdotes, & audacter dicam quod non ſit opus vt gubernator illius ſocietatis ſit Epiſcopus.

CENSVRA.

Iſta propoſitio eſt falſa, temeraria, ſcandaloſa, ordinis Hierarchici deſtructiua, & verbo Dei contraria.

PROPOSITIO SEXTA.

Ibidem.

Imò ponamus ordinationem Sacerdotum & miniſtrorum Eccleſiæ non eſſe neceſſariam in Eccleſiis, ſequitur ſtatim non eſſe opus, vt Eccleſia vniuerſalis gubernetur ab Epiſcopis, qui ſuperiores ſint Sacerdotibus.

CENSVRA.

Iſta propoſitio falſa eſt, ſeditioſa, pernicioſam & homine Chriſtiano indignam ſuppoſitionem continet, doctrinámque inducit hæreticam.

SPONGIA.

Pergit collector calumniator eſſe, & ſententiam auctoris diminutè, malignéque, & contra ipſius ſenſum afferre. Integra eius aſſertio hæc eſt, Da mihi multitudinem Chriſtianorum, quantumcumque magnam, quæ non indiget Epiſcopo ad ordinandos Sacerdotes, indigebit illa quidem gubernatore qui ſceptrum regiminis teneat; at audacter dicam, non

Digitized by Google

egebit Episcopo, qui sit superior Sacerdote, *scilicet ordine*, (*nam sceptro iam dixerat requiri Superiorem.*) *Quanta maleuolentia & impudentia, omisisse particulam illam*, indigebit gubernatore qui sceptrum regiminis teneat? *Hinc patet auctoris sinceram & integram mentem libro expressam hanc esse Episcopos quoad potestatem iurisdictionis, & sceptrum regiminis fore necessarios, etiamsi ordinatio Sacerdotum necessaria non esset, tamen quoad potestatem ordinis, qua superant Sacerdotem simplicem, non futuros necessarios, si ponamus ordinationem ministrorum non esse necessariam. Quæ assertio perspicuè vera est, vt nemo qui verba singula, seu vt loquuntur, terminos intelligit, & mentis compos sit, de ea dubitare possit. Nam potestas ordinis, quatenùs superior est & omnino incommunicabilis Sacerdoti, est potestas generatiua Patrum, seu ordinatiua Sacerdotum. Quis autem mentis compos, dicat potestatem generatiuam necessariam, si ponamus generationem filiorum & propagationem non esse necessariam? Potestas quippè ordinatur ad actum, eáque potestas necessaria censetur, quæ respicit actum necessarium: quod si actus seu actio non sit necessaria, fieri nullo modo potest, vt potestas actiua necessaria sit.*

RESPONSIO.

Hîc iam fracti sunt & languent Iesuitæ impetus Perfunctoriè, & accusatorio more calumniam ingeminat, ne quid remittere, aut resipiscere videatur. Hic enim est ille paragraphus ad quem supra simulatè & nequiter prouocauit, quasi ad tot errorum hæresumque hoc titulo proscriptarum perfugium, vt ad secundam propositionem huius tituli vidimus & explosimus. Nunc vbi ad eum deuentum est, superiores hæreses, quas odij declinandi gratiâ frustra omni ope dissimulare contendit, hoc iam paragrapho non elui, sed apertè confirmari intelligens, fractior est animo propter euidentissimorum criminum & fraudium conscientiam, etsi propter innatæ superbiæ spiritus, etiamnum ferocior. Audi denique defensionis miseriam, superiùs aliqua ex parte suggillatam. Damnatur quod scripserit, multitudinem quæ non egeat Episcopo ad ordinandos Sacerdotes, non indigere rectore seu gubernatore qui sit Episcopus; Item sublata Sacerdotum necessitate, non necesse fore vt Ecclesia ab Episcopis regatur. Ad hæc ille queritur, omissam à Censoribus istam particulam, *indigebit tamen gubernatore qui sceptrum regiminis teneat*: Atque hoc, *maleuolentiam & impudentiam* vocat. *Hinc enim patere, Auctoris sinceram & integram mentem esse, Episcopos, quoad potestatem iurisdictionis & sceptrum regiminis, fore necessarios, etiamsi ordinatio Sacerdotum necessaria non esset.* Quo nomine peruicacissimum responsum inuram? Hoc enim additamentum, Rectorem quidem aliquem, seu gubernatorem Ecclesiæ nihilominus fore opus ostendit; Episcopum opus fore non ostendit. Imò apertè negat clarissimis verbis, ipsa Spongia interprete: *Indigebit illa quidem gubernatore qui sceptrum regiminis teneat; Audacter dicam* NON EGEBIT EPISCOPO QVI SIT SVPERIOR SACERDOTE. Quid clarius? quid audacius? De Episcopo enim speciatim quærimus, non de gubernatore aliquo aut rectore generatim. Quorsum igitur tam perdita & obstinata re-

ſponſio? Quorſum tam proterua, tam vacua defenſio, quæ hoc ipſum quod diluere vult, apertius facit; & defenſionis improbitatem non ſolum in mentibus, ſed in oculis omnium collocat? Vult enim planiſſimè fore ſatis ſi Eccleſiæ rector Preſbyter quiſpiam fuerit, verbi gratia, Archidiaconus, cui aliqua iuriſdictio, & poteſtas regendi populum tribuatur. At neceſſarium non eſſe vult vt ſit Epiſcopus. Quis ergo miretur eum in locis paulo obſcurioribus anguino more volutari, & angulos latebraſque quæritare, errorum hæreſumque ſuarum impudenter pudibundum, vt ſuperioribus propoſitionibus perpetuò vidimus & & mirati ſumus, cùm in tam aperto ſui erroris, & Cenſoriæ æquitatis lumine tergiuerſari audeat, & vltrò quaſi calumnijs circumuentus perfidioſè, & impuriſſimè exclamet?

Ex iſta verò erroris quaſi propagine nati ſunt infelices ſurculi, quos paulò antè Cenſura decuſſit, Spongia fruſtra tenebras & caligines circumfundente, vt amputantium ictus fruſtrarentur. Ex eo enim quod ſublata neceſſitate ordinationis Sacerdotum, Epiſcopos non neceſſarios cenſeat, ſecutum eſt vt diceret, *Eccleſiam tempore perſecutionis indigere Epiſcopo ſolùm propter ordinandos Sacerdotes*; Et, *Si aliunde ſufficienter prouideatur de Sacerdotibus, legi diuinæ ſatisfieri, licet nulli ſint Epiſcopi in Gallia, Hiſpania, vel Anglia.* Omnes enim iſti errores in idem caput redeunt, & ita colligati ſunt, vt alius ex alio neceſſaria conſecutione pendeat; & qui vnum probauerit, eadem opera vniuerſos probare cogatur. Quod Cenſores prudentiſſimè perſpicientes, eos omnes pro eodem habuerunt, & quaſi ſtirpis vnius ſtolones præfocarunt. Atque hoc ad primam partem Spongiæ, quæ calumniæ querimoniam continebat.

vt ſuprà.

In ſecunda firmior ſibi videtur Ieſuita, & damnatam propoſitionem, quoad eam partem, ita *perſpicuè veram* dicere audet, *vt nemo qui verba ſingula, ſeu, vt loquuntur, terminos intelligit, & mentis compos ſit, de ea dubitare poſſit.* At nihil adeò fortitudinem quam indocta temeritas imitatur. Nemo enim niſi ignariſſimus, & doctrinæ Eccleſiaſticæ planè rudis; & præterea tam leuis mente, ſeu, vt ſcriptura loquitur, tam *leuis corde*, vt ſe ad minimam ratiunculæ Philoſophicæ auram, aduerſus perpetuam ſcripturarum & Eccleſiaſticæ traditionis ſtabilitatem abripi ſinat, vel ita loqui, vel ita ſentire potuit. Nam ſola prædicatio verbi, & Sacramentorum adminiſtratio, vt nulla alia pars Eccleſiaſticæ functionis neceſſaria eſſet, Epiſcoporum neceſſitatem adſtrueret, ex inſtituto Chriſti; ex quo Theologum argumentari & res diuinas expendere, non ex lubricis humanæ mentis euagationibus ratiocinari fas eſt. Epiſcopis enim à Chriſto tradita eſt, ac per hoc ad eos propriè pertinet ex inſtitutione Chriſti, ſuprema Sacramentorum adminiſtratio, & prædicatio verbi, tanquam ad miniſtros principes ac ſummos; Ad Preſbyteros verò tanquam ad miniſtros ſeu operarios inferiores, vt [a] Patres & Concilia [b] paſſim docent, & ſcripturæ [c] confirmant. Omnem enim Sacramentorum adminiſtrandorum, & miſſionis Eccleſiaſticæ ſupremam poteſtatem Apoſtolis, quorum, teſte omni

a S. Ignat. ep. ad Tral. & ad Smyr. & c. S. Dionyſ. Eccleſ. Hier. cap. 1. Tert. lib. de Bapt. c. 17. Hier. dial. adu. Lucif. & c.

b Cõc. Carthag. 2. can. 3. 4. & 9. Et Carthag. 4. can. 20 Tol. 1. c. 20. & c.

c Matt. 16 1. Cor. 4 & c.

Digitized by Google

omni antiquitate, [a] Episcopi successores, scriptura data fuisse testatur; vt patet de [b] Baptismo, de [c] Eucharistia, de [d] Pœnitentia, de missione [e] denique in omnes gentes. Ac eodem modo solis iis potestas ligandi [f] & soluendi à Christo antè passionem promissa fuerat, vt manifestissimè scripturę docent. Similiter Concilia & Patres generatim [g] supremum ius Ecclesiasticæ omnis potestatis penes Episcopos esse, & ab iis in alios deriuari declararunt. Quare Presbyteri, & Diaconi Episcopos vt ministros capitales & principales, à quibus ipsi totam in singulis Ecclesiis potestatem haurire debeant, ex Ecclesiasticæ Hierarchiæ lege & connexione à Christo instituta supponunt Episcopi autem non supponunt tantoperè Sacerdotes aut Diaconos, quia gradus quique superiores minus præsupponunt inferiores, cùm absoluti sint ac per se stent; sed contrà inferiores quique omnimodè præsupponunt superiores, ex quibus toti nituntur ac pendent. Vnde quamuis non esset opus Presbyteris, vt hypothesi Iesuitica vtamur, esset tamen opus Episcopis qui Ecclesias particulares regerent, & pascerent sicut à Christo institutum fuit.

a *Vid. sup. & Concil. Trid. sess. 23 cap. 4.*
b *Matt. 28*
c *Luc. 22.*
d *Ioan. 20.*
e *Marc. 16. Act. 1.*
f *Matth. 18*
g *Paulo antè citat. & sup. ad 2. prop. huius tit.*

Ex qua doctrinæ antiquitatis consensione fundatæ expositione, argumenti quod Iesuita perspicuum & inuictum existimat, vitiositas & fallacia manifestè deprehenditur. Si enim potestas & character Episcopalis nullum actum proprium haberet, nisi consecrationem Sacerdotum; rectè colligeretur, sublata consecratione Sacerdotum, characterem Episcopalem non necessarium fore. Sed cum isti characteri alij actus proprij sunt, ei à Christo Domino singulariter attributi; ineptissimè Presbyterorum necessitate sublata, Episcoporum necessitas simul tolli colligitur. Nam præter istam functionem, Episcopalis ordo est potestas summa in Sacramenta omnia, & in omnes actiones Hierarchicas, quæ omnes ab eo vt à capite & fonte in Ecclesiis particularibus fluere ac manere debent ex Christi lege, sicut ab vniuersali Episcopo in totam Ecclesiæ vniuersalis amplitudinem. Sicut enim potestas & actio omnis Hierarchica Christum supponit, & ab eo necessario fluere debet, vt à capite ac ministro principe omnis Ecclesiasticæ functionis; Ita singuli ab eo Episcopi in singulis Ecclesiis particularibus constituti fuerunt velut externæ ipsius imagines, & internam inuisibilémque ipsius administrationem, externa visibilique administratione in iis Ecclesiis repræsentantes; itavt sint fontes cuique Ecclesiæ proprij, à quibus omnis Hierarchica actio exterior necessariò oriri debeat, sicut à Christo omnis interior oritur. Quod perspicuè docuerunt Concilia & Patres toties citati, dum nihil à Presbyteris aut Diaconis sine nutu Episcopi agendum esse declarant, & dum dignitatem Episcopalem describentes, eam ita exponunt, vt ad quam non solùm regimen Ecclesiarum, sed omnes prorsus Ecclesiæ functiones summo iure pertineant, vt patebit libros de Sacerdotio & Sacramentis SS. Ambrosij, & Chrysostomi, & aliorum veterum legenti. Atque hæc est excellentia ordinis Episcopalis, cuilibet ministrorum inferiorum incommunicabilis: quod nimirum sit amplissimus

Vid. sup.
Vid Chrys. de Sacerd. Ambros. de Sacerdot. & de Sacram. Cypr. passim. Dionys. de Eccles. Hierarch.

Digitized by Google

quidam fons omnis Sacerdotalis functionis in quaque Ecclesia singulari constitutus, à quo omnem aliam in eadem Ecclesia potestatem & operationem Hierarchicam necessariò scaturire oporteat, ex lege Sacerdotali Ecclesiasticæ traditionis testimonio confirmata, & ex natura Hierarchicarum actionum à Christo condita. Vnde Hierarchicæ omnes in singulis Ecclesiis actiones hunc fontem, & hoc caput necessariò supponunt, ad quod tanquam ad supremam in iisdem Ecclesiis originem referantur; vt fiant perfecto modo, & eo quo à Christo potestatis Episcopalis, & potestatum actionúmque omnium Ecclesiasticarum auctore institutum est. In quo sicut Episcopus refert Christum, & eius imago eximia est in totius Diœceseos ambitu; ita Episcopum refert Parochus in paroecia, vbi ab Episcopo constituitur, quasi minor quidam Episcopus, ad quem omnes Ecclesiasticæ actiones intra paroeciæ fines, tanquam ad primum sub Episcopo auctorem reuocentur. Imò ipsa Parochialis Ecclesia Ecclesiæ matricis & principalis pulcherrima imago est, quia quæcumque Hierarchicæ operationes in Ecclesia matricæ fiunt ab Episcopo in communem gregem fidelium, eædem à Parocho in portionem gregis sibi traditam exercentur, vt Baptismus, Eucharistia, Catecheses, seu prædicatio verbi, &, vt cætera omittam, eulogiarum, more Lutetiæ, & toti Galliæ vsitato, communicatio. Vnde factum est vt & ipsum Paroeciæ nomen, quod olim toti Ecclesiæ matrici, seu Diœcesi proprium erat, ad peculiares portiones gregis Parochis commissas transierit, quasi ad totius Diœceseos imagines ac summulas breuiores. Atque hoc pacto totus grex per ministros, ministri inferiores per superiores, variorum graduum nexibus, & multiplici vnitatis compagine ad Christum totius Hierarchiæ, & potestatis, & actionis Hierarchicæ caput vltimum redigun-
tur; vt fiat vnum ouile, & vnus pastor. Sicut enim D. Augustinus omnes Episcopos vnum cum Christo, pastorem facit; ita omnes parochos simul cum Episcopo vnum inter se ac per hoc cum Christo, pastorem dicere possumus, & eos simul omnes ad Christum *vnam ouem*, vt ait idem Augustinus.

Euseb. l. 5. hist. cap. 4. Conc. Sard. can. 15. Con. Antioch. can. 21

Ioan. 10. August. de Pastor. c. 11 & 13. Aug l. 4. ad Bonif. c. 6.

Episcopalis igitur ordo, non solùm sacramentum Ordinis & ministrorum consecrationem respicit, vt Iesuita indoctè putat; sed supremum ius continet, & supremam in omnia Sacramenta potestatem characteri Sacerdotali incommunicabilem, qui nunquam ad tantam amplitudinem euehi potest, nisi Presbyter fiat Episcopus. Vnde Concilia & Patres Episcopum non solùm *Antistitem & Præpositum* nominant, vt antè vidimus; sed etiam *Sacerdotem* [a] *κατ' ἐξοχὴν & summum Sacerdotem* [b] sæpissimè, vt summum illud ius, summamque illam in Sacerdotalia omnia munia potestatem significent. Hæc est Ecclesiæ, & ministerij Ecclesiastici ex Christi institutione conditio ac status, perpetuo Christianorum consensu & traditione à primis religionis cunabulis ad hæc tempora confirmatus; nulla lege, nullo casu mutabilis; quia Christi lex qua stat, immutabilis & æterna est, neque cœlo ipso & terra transeunte transibit. Sed minimè mirandum est eos

quandoquidē illi vnicæ cui dicitur, id est, Ecclesiæ, cuius membra sūt omnes homines, &c.

a Cōc Sard. c. 10. & 20. S. Leo. ep. 89 ad Episcop. Vien. prou. Cypr. epist. 52. &c.

b S. Ambr. l. 2. de sacr. c. 5. & 6. S. Leo ep. 89 c. 5. Matth. 24. Colos. 2.

qui Dei myſteria ſolis rationis ſuæ oculis, iiſque languidis & lippientibus vident, ſeque ipſos & alios *decipiunt per Philoſophiam & inanem fallaciam ſecundùm elementa mundi, ſecundùm traditiones hominum, & non ſecundùm Chriſtum*; Hæc omnia ne per ſomnium quidem fortè vnquam cogitaſſe, & iis auditis quaſi in orbem alium delatos æſtuare.

Dicere autem hanc Epiſcoporum poteſtatem, ſic à Chriſto compoſitam & inſtitutam, per ſolos Preſbyteros ſuppleri poſſe, quia Presbyteri Epiſcoporum Vicarij eſſe ſolent, & ſede vacante, aut Epiſcopi creatione neceſſariis de cauſis interdum dirempta & impedita, Diœceſim ad tempus regere poſſunt; iam ſuperius oſtendimus labem eſſe & perniciem omnis Epiſcopatus, non ſolùm particularis, ſed etiam vniuerſalis. Nam vt de poteſtate iuriſdictionis, de qua ſatis antè dictum eſt, ſileamus, ordinis ſumma illa Epiſcopis propria, quæ iis peculiariter & eminenter à Patribus & Scripturis aſſignantur, quæ non ad Sacramentum ſolùm ordinis, ſed etiam ad cætera omnia, vti diximus, pertinet, reuerà ſuppleri non poteſt à Preſbyteris, qui quandiu Preſbyteri manent, ſummam illam ordinis poteſtatem, ſeu ſummum illud Sacerdotium aſſequi nequeunt, ita vt ſummi Sacerdotes efficiantur, quales ſunt Epiſcopi ſenſu Patrum, & quales Chriſtus Sacramentorum & functionum omnium Hierarchicarum ſupremos in Eccleſia miniſtros inſtituit.

Poſtremò, reuocandum ſemper in memoriam eſt id quod ſuperiùs demonſtrauimus, fruſtra diſcindi & dilacerari à Spongia poteſtates Epiſcopales, vt vna magis, altera minùs neceſſaria dicatur. Cùm enim perpetuus traditionis Eccleſiaſticæ conſenſus, indiuiſam vnitatem tueatur; diuiſionem ac diſſidium reſpuat; ſequitur vtramque eodem modo neceſſariam eſſe, nec dari neceſſitatis earum diſtinctiones aut gradus. Adeóque totum hoc diſputationis genus, quo inuiti à Spongia trahimur à ſuppoſitione falſa & à doctrinæ Eccleſiaſticæ ignoratione manare. Meminerit, vel legat potiùs SS. Patres, dignius & chriſtianius de poteſtatis Epiſcopalis vnitate loquentes, quàm ipſe de illius diuulſione loquatur. Audiat inter eos Diuum Ambroſium dotes ac munera omnia Epiſcopalia nomine *gratiæ Epiſcopalis* deſignantem, idque imitatione D. Pauli, qui Epiſcopatum quoque & Apoſtolatum ſuum, nomine *gratiæ* ſimpliciter expreſſit non vno loco, vt alia mittam iam antè dicta, & alibi dicenda fuſius, & diſcat tandem aliquando de poteſtatis Epiſcopalis vnitate, ſpiritu vnitatis & pacis, non diſſenſionis & contentionis differere.

S. Ambr. de dig Sacerd. cap. 5.
Rom. 12. 3.
Ephes. 3. 8.

Maneat igitur nullam Epiſcopalem poteſtatem, neque iuriſdictionis, neque ordinis, à ſolis Presbyteris ſuppleri poſſe, ſaluo Eccleſiæ ſtatu: & falſo eſſe falſius, aut Epiſcopos ob ſolam conſecrationem Sacerdotum neceſſarios eſſe; aut ſublata neceſſitate Sacerdotum, ſublatum iri neceſſitatem vel iuriſdictionis, vel ordinis Epiſcoporum.

SPONGIA.

Quod autem dicunt, ſuppoſitionem eſſe falſam, & homine Chriſtiano indignam, mirum eſt hos, qui magiſtri non Iſraël, ſed orbis haberi cupiunt, hærere in

Digitized by Google

principijs Logicæ, quæ pueri norunt. Quis enim Philoſophiâ vel modicè imbutus neſciat ſuppoſitiones falſas, impias, & impoßibiles in ſe, poſſe ſanctè, piè, & vtiliter cogitatione fieri, vt rerum natura penitius inſpiciatur? Spiritum ſanctum à filio non procedere, an non falſum, impoßibile, blaſphemum? Et tamen Theologi ſanctiſſimi diſputans hac facta ſuppoſitione, ſi Spiritus ſanctus non procederet à filio, an diſtingueretur à filio? Appello iudicium Theologorum, an non hæc puerilis cauillatio ſit.

RESPONSIO.

Philoſophorum, & quidem Logicorum, non Theologorum iudicium appellare debueras. Non enim Theologici, ſed Philoſophici peccati Cenſores arguis, videlicet quòd *hæreant in principijs Logicæ, quæ pueri norunt.* Magis nempe noſti quæ pueri norunt, quàm quæ viri noſſe debent, & viri Theologi, & viri qui ſuis ſe humeris vniuerſum Eccleſiæ pondus ac regimen, pulſis Epiſcopis, ſuſtinere poſſe gloriantur. Indignum, & vix tolerandum eſt, doctrinam fidei, quæ tota diuinam inſtitutionem intuetur, ex eaque tota pendet; ad puerilia principia Logicæ, vel omninò ad humanæ mentis ſenſuumque noſtrorum captiunculas reuocari. Ignoſcant Moliniſtæ, hoc puerile & Logicum, non vitile, non Theologicum eſt. Quòd verò hypotheſes, & ſuppoſitiones quędam à fidei principiis abhorrentes iam longo vſu inoleuerint, ferente atque indulgente Eccleſia; non efficit vt alias atque alias ad libitum ſuperinduci, & volucri inſanæque hominum imaginationi habenas effundi liceat, vt quęcumque blaſphema cogitatio ſubierit, eâ in medium repentè prolatâ, fidelium mentes vulnerentur & ſenſus, & impietati via pandatur. Sic enim ſanctiſſima religionis myſteria in blaſphemas hypotheſes euaneſcent, vtcumque leuiſſimis homuncionibus libuerit, qui modò teneant *principia Logicæ quæ pueri norunt*. Cuius rei quamuis licentia paulo maior eſſet in merè ſpeculatiuis religionis myſteriis, quæ in ſola mentis agitatione verſantur; non perinde concederetur in moralibus, & quodammodo practicis: quæ propter concupiſcentiam in humanis prędipuè moribus inſidentem ac vigentem, tùm ipſa corruptioni multò magis obnoxia ſunt; tùm debiles audientium animos multo faciliùs iam corrupta traiiciunt. Vnde fit, vt cautiùs & caſtius quodammodo attrectanda, & iudicij grauitate ponderanda potiùs, quàm laſciuientis ingenij ſubtilitate, & enormium cogitationum ludibriis ventilanda videantur.

Neque porrò ita malè nobiſcum agitur, vt ſine tam effræni licentia res diuinas percipere, aut aliis tradere nequeamus. Sine hac docuit nos Spiritus ſanctus Scripturis ſanctis: ſine hac docuere, & docti fuere ſancti Patres: ſine hac gregem Chriſti ab initio docuit, & etiamnum docet Eccleſia. An Spiritus ſancti methodum, eoque duce, tot doctiſſimorum ſanctiſſimorúmque Patrum, Eccleſiæ denique Catholicæ, dedignamur? ſperemus ſine deuiis exorbitationibus, ſine cogitationibus impiis, blaſphemiarum illecebris, nos via regia gradientes, quâ prędiuit Deus, ſecuti ſunt patres noſtri, doctos & pios effici poſſe Ne

Digitized by Goog

tantùm quæramus id quod ipſi habuerunt, ſed ea potiſſimum ratione, qua id eos nouimus quæſiiſſe, quæramus. Tum Ieſuitæ *vanas, & inutiles quæſtiones, quæ proficiunt ad impietatem, & ſerpunt vt cancer, ſapere* docentes *pluſquam oportet ſapere, non ſapere ad obrietatem*, ſecuris animis repudiabimus, & aſpernabimur; & hoc ipſo ad rerum diuiniſſimarum intelligentiam cœlitus hauriendam puriores, ſimpliciores, paratiores animos afferemus. Omnium maximè reiicienda fuit iſta Ieſuitæ, non chimerica modò blaſphemaque fictio, ſed Lutherana, Caluiniſtica, omniumque huius temporis hereticorum vernacula, qui & Sacerdotium, & Epiſcopalem conſecrationem Sacerdotum, & ſucceſſionem Eccleſiæ miniſtrorum exſtirpantes, Ieſuiticam hypotheſim, doctrinam ſuam fecerunt. Quorum principia & hæreſes aſſumere ad eam doctrinam quæ Eccleſiæ Anglicanæ pro vera traditur comprobandam; quàm Catholicæ Eccleſiæ probroſum, Catholicis Theologis indignum, Catholico populo in media hæreſeos lue degenti, & præclara iſta Philoſophiæ puerilis artificia non diiudicanti, periculoſum ſit, & pernicioſum, clarius per ſe eſt, quàm vt pluribus declarari oporteat.

Tit. 3. 2 Tim. 2. Rom. 12.

PROPOSITIO SEPTIMA.

Ex cap. 3. §. 4. n. 18.

Donatio Confirmationis non impedit, (ſi non indigeant eo Epiſcopo ad ordinandos Sacerdotes) quin grex eius dicere ei adhuc poſſit, nempè pedes capiti, Non indigemus te, vt es Epiſcopus.

CENSVRA.

Iſta propoſitio verbis contumelioſis concepta eſt, inobedientiam ſuadet, ac hæreſim redolet.

SPONGIA.

Iſta propoſitio continet ſenſum canonis Eccleſiaſtici qui præcipit, ne inſtituantur Epiſcopi, vbi neceſſarij non ſunt, ne Epiſcopi vilescat nomen, & honoris ſummi authoritas. *Fateor verba propoſitionis oſtendere Epiſcopos, ſi conſtituerentur ſolius Confirmationis causâ, futuros facilè contemptui; ſed hoc in nullius Epiſcopi contumeliam dicitur, cùm tales in Eccleſia Epiſcopi nulli ſint. Imò pro tuenda Epiſcoporum dignitate hoc dicitur, ne creentur, vbi nec Eccleſiam, nec Cathedram, nec Capitulum, nec veſtem Epiſcopalem, nec Conuentum, nec tribunal habeant, nec conſecrare Sacerdotes poſſint, imò nec confirmare quidem, niſi rarò pauculos, & furtim; vbi denique nihil habent Epiſcopali dignum maieſtate, quod agant. Hoc enim (vt ait Canon) in Epiſcopalis ordinis contumeliam cederet. Kelliſonus igitur, & qui ſolius Confirmationis cauſa Epiſcopos conſtitui volunt, hi ſunt qui Epiſcopali dignitati inferre contumeliam conantur.*

Can. Audiuimus. 8. q. 2.

RESPONSIO.

Tam in authoritatibus, quàm in rationibus proferendis cæſpitas, vel potiùs præcipitas. Canonem quem citas, falſaſti, non vna particula, ſed, quod mirandum ſit, ex omni parte, ſic vt nullum veritatis veſti-

Digitized by Google

gium reliqueris. Tanta enim audacia, vel amentia (aliter enim dici non poteſt) ruis, vt in oculis primæ, nobiliſſimæque Theologorum Facultatis, totius Galliæ, totius Eccleſiæ Catholicæ, Canonem Pontificium, & eum Canonem, quo ſolo damnationem erroris à te depellendam ſuſcepiſti, ſic proferas vt nullum verbum habeat niſi tuum, niſi non modò corruptum, ſed etiam planè confictum, vt non tam citator, quàm conditor Canonum dici merearis. Nam verba iſta, *ne Epiſcopi vileſcat nomen & honoris ſummi authoritas*, in tuo Canone nulla ſunt: Ne priora illa quidem, *ne inſtituantur Epiſcopi, niſi vbi neceſſarij ſunt*, aut vlla iis æquiualentia. Hoc demum in illo Canone legitur, quod ad hanc quæſtionem pertineat, *Epiſcopi conſtitui non debent niſi in ciuitatibus non minimis*; idque ipſum obiter, cùm de re longè alia agatur. Totus denique canon aſſignatur Euariſto Papæ, cuius Epiſtolas dubias eſſe notum eſt. Hoc de ipſo per ſe Canone: in quo pudendum Ieſuitæ lapſum, quo nomine inſignire debeamus, lectoris candor & æquitas mecum ſine dubio ambiget, tantumque Mercurialibus illis Ieſuitarum ingeniis ſtuporem inſidere mirabitur.

Quamquam ſi rationem Ieſuitæ, & admirabilem ex iſto Canone collectionem ſpectemus, non minor erit mirandi locus: Nam primò, vt propoſitio ipſius veriſſima & liquidiſſima eſſet, tamen abſurdiſſimè ad eius comprobationem afferretur Canon, qui non plus ad eam facit, quàm ad bouem ephippia. Propoſitio damnata habet, populum qui Epiſcopo non indiget, niſi ob Sacramentum Confirmationis, nihilominus dicere poſſe Epiſcopo, *Non indigemus te, vt es Epiſcopus*. Ad propoſitionem hanc ſtabiliendam producitur canon, vbi de ſacramento Confirmationis nulla vox, nulla litera eſt. Quid Spongia hebetius? At, *iſta propoſitio continet ſenſum canonis*. Quem tandem? *ne inſtituantur Epiſcopi vbi neceſſarij non ſunt*. Ridiculè. Etto enim ſenſus ille Canonis, ideóne ait, Epiſcopum neceſſarium non eſſe, vbi Sacramentum Confirmationis conferendum eſt? Hoc ſtolidè ſupponit Spongia, quod nos falſiſſimum eſſe probabimus; quod abhorret à Chriſtiani animi ſenſu; quod ne leuiſſimè quidem innuit Canon; quod denique non ſuppoſitum, ſed oſtenſum oportuit, cùm in hoc cardo quæſtionis verſetur. Quæritur enim quam ob rem neceſſarij ſint Epiſcopi, an propter conſecrationem ſolam Sacerdotum, vt vult Spongia contra mentem Eccleſiæ Catholicæ; an etiam ob alia, putà ob Sacramentum Confirmationis.

Deinde ineptiſſimè dicitur eſſe ſenſus illius Canonis, *ne inſtituantur Epiſcopi, vbi neceſſarij non ſunt*; cùm, ſicut anteà notatum eſt, nihil in eo de Epiſcoporum neceſſitate dicatur. Tantum enim ait, *Epiſcopi conſtitui non debent niſi in ciuitatibus non minimis*. Quod ſic edicitur, non quaſi minimis etiam ciuitatibus non ſint neceſſarij Epiſcopi; ſed quia abſque eo vt in illis ipſis collocentur, ſatis eis proſpicere, earumque neceſſitatibus conſulere poterunt, ſi modò in vicinis vrbibus cõſtituantur. Eſt enim dictu impium, Epiſcopos nullis ſuarũ Diœceſium oppidis, vel vrbibus, neceſſarios eſſe, niſi eis ſõlis, vbi caput & ſedẽ Epiſcopalem

Digitized by Google

defixerunt. Alioquin omnibus penè populis fas erit aduerſus proprios Epiſcopos illa vti voce, quam eis porrigit Spongia, *Non indigemus te, vt es Epiſcopus.* Cùm igitur vicanis etiam ruſticaniſque gentibus neceſſarij ſint Epiſcopi, vt ab iis ex lege à Deo condita dirigantur & paſcantur; Spongia ex illo Canone non habet, *Epiſcopos inſtitui non debere, vbi neceſſarij non ſunt*, cùm minimis viculis ſuarum Diœceſium neceſſarij ſint, in quibus tamen ex eo Canone inſtitui non debent.

Scio quidem, ne cui nimium Spongiam ad viuum reſecare videar, interdum ita loqui Canones, non hunc quidem quem citat, ſed alios quos non nouit, vt dicant Epiſcopos non conſtituendos eſſe, niſi vbi neceſſarij ſunt. Sed ita loquentes aliud intelligunt, quàm ſub ſimilibus verbis Spongia. Hæc enim dum Epiſcopos ſtatuendos negat, niſi vbi neceſſarij ſunt, ſuam Angliam, ſuum ſcopum reſpicit, vbi neceſſarium Epiſcopum negat, quia nullam eſſe functionem Epiſcopalem, quæ Angliæ neceſſaria ſit, exiſtimat. At Canones dum Epiſcopos alicubi neceſſarios non eſſe aiunt; non hoc volunt, eſſe vllum locum, vel vllum angulum orbis, qui Epiſcopi functione non indigeat, cui Epiſcopalis ordinis auxilium non neceſſarium videatur; ſed hoc demùm, tractus alicuius incolas neceſſaria ab Epiſcopis ope ſatis ſubleuari iuuarique poſſe, licet ſingulis oppidulis ſinguli ſeorſum Epiſcopi non præficiantur. Quare Spongia nec verbis, nec ſenſu, vim Canonis quem obiicit, aſſecuta eſt.

Conc. Sard. can. 6.

Cõc. Laod. can. 56.

Si enim aſſecuta eſſet, vidiſſet extemplo præciſam in eo ſibi omnem anſulam ſuſtinendi propoſitionem illam peſſimam, vt vlli populo dicere liceat Epiſcopo, *Non indigemus te, vt es Epiſcopus.* Patet etiam admodum clarè ipſam neque hunc, neque alios huic aliquatenus ſimiles Canones vel oculis corporeis attigiſſe, cùm in eius citatione palpabundus erret inſtar cæci, & longiſſimè à propoſito defluat. Ita enim cæci ſunt, & ineptiunt, & ridiculi fiunt, qui ſuos oculos non habentes alienos mutuantur, vanáque & improuida feſtinatione libros præcoces, quaſi catulos cæcutientes, effundunt.

Nam tantùm abeſt vt Canones vllam Gentem, putà Angliam, Epiſcopi ſubſidio non egere putauerint, vt ne quidem vllam vrbem maiuſculam proprio Epiſcopo carere debere decreuerint. Conſtat enim Epiſcopos olim ſingulos ſingulis ciuitatibus præfuiſſe. Quod D. Cyprianus diu antè ſuam ætatem, ab Apoſtolis vtique, conſtitutum fuiſſe teſtatur. *Iampridem*, inquit, *per omnes prouincias, & per* VRBES SINGVLAS, *ordinati ſunt Epiſcopi.* Atque hoc idem voluiſſe videtur D. Paulus ad Titum ſcribens, *Reliqui te Cretæ, &c. vt conſtituas per ciuitates Presbyteros, ſicut ego diſpoſui tibi.* Nam quin agat de Epiſcopis nullum dubium eſt, vt ex contextu apparet. Id ipſum ſatis declaratum eſt Conciliis illis Africanis, quibus interdum ducenti ampliùs Epiſcopi ſubſcripti reperiuntur, quamuis omnis Africa non niſi ſex prouincias complecteretur. Qua de re plura iterum inferius.

Cyp. ep. 52.

Tit. 1.

Vid. Conc. Carthag. 6. Vid. Sextũ Rufum, & Cõc Carth. 6. & 7.

Nihil igitur vetuerunt Canones, niſi ne Epiſcopi in vicis duntaxat vel oppidulis collocarentur. Vnde ineptiſſimè colligi, neceſſe non

Digitized by Google

fuiſſe vt Epiſcopi oppidulorum vicorumque incolis præeſſent, iamantè demonſtrauimus

Conc. Sard. c. 6. Cõc. Carth. 2. can. 5. Vid. de Epiſc inſtituſſala conſtituto ab Auguſt. 261. ep.

Quod ſi qua de illis ipſis oppidis aut vicis, affluente conuenarum multitudine frequentari inciperent, & paulo populoſiores effici; Concilia declararunt iam iis quoque ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine ſuos imponendos Epiſcopos, conſultò tamen priùs Epiſcopo cuius Diœceſi anteà fuberant, ne tumultuationibus & diſſidiis daretur locus. Qua ratione totam Moliniſtarum de Epiſcopis conſtituendis doctrinã euerterunt, declarantes non ob ſolam conſecrationem Sacerdotum neceſſarios eſſe Epiſcopos, cùm in iis locis eos conſtitui voluerint, quibus anteà ſufficientes Preſbyteri à prioribus Epiſcopis ſuppeditabantur, & quibus proinde nouus Epiſcopus non ſolùm ad Preſbyterorum conſecrationem, ſed ne quidem ad ſacramentum Confirmationis, neceſſarius erat.

Ex quibus omnibus iam claret, opinor, Canonem de quo egimus, à Ieſuita imperitiſſimè, ne amplius fallaciſſimè dicam, ad propugnandam propoſitionem ſuam fuiſſe prolatum; Et quoquo tandem ſe verterit, prius quàm è pumice expreſſurum, quàm ex eo Canone, adminiſtrationem ſacramenti Confirmationis non eſſe rem ſatis *dignam Epiſcopali*, vt fraudulenter loquitur, *maieſtate*; & populum cui nihil aliud ab Epiſcopo ſit neceſſarium, ei dicere poſſe, *Non indigemus te, vt es Epiſcopus*. Quæ enim tam mira Logica, ex his verbis iſtius Canonis, *Epiſcopi conſtitui non debent, niſi in ciuitatibus non minimis* (quæ in eo ſola ſunt ad quæſtionem hanc pertinentia) inferat ſacramentum Confirmationis non eſſe rem dignam Epiſcopali maieſtate; aut eos qui ſolo ſacramento Confirmationis ab Epiſcopo egeant, nõ indigere ipſo vt Epiſcopus eſt?

Cæterùm non in humanæ mentis principia tantùm hæc ἀσυλλογιςία incurrit, ſed quod maius eſt, in principia fidei Catholicæ, & in fidelium omnium ſenſum; merámque, vt ſapienter à Cenſoribus notatum eſt, hæreſim redolet. Quid enim aliud ſapit iſta vox, niſi ſacramentum Confirmationis eſſe rem momenti leuis, deſpicabilem, & vt apertè ait Spongia, *Epiſcopali maieſtate indignam*? Talibus elogiis, Sacramentum ſanctiſſimum, & Sacramentum Chriſtianæ perfectionis, & Sacramentum plenitudinis Spiritus ſancti, impunè decorabitur? Adeò pro nihilo erit, vt ſi quis eius ſolùm adminiſtrandi gratia cõſtitueretur, contumelia affici, & contemptibilis effici reputetur? At, *hoc in nullius Epiſcopi contumeliam dicitur, cùm tales in Eccleſia Epiſcopi nulli ſint.* Quid ais? non ſatis ingens contumelia eſt, quæ Sacramento Chriſti, Sacramento Spiritus ſancti, irrogatur? Nihili eſt honor Dei? Honoris hominum maior cura remordet Moliniſtarum animos? Plus enim hominibus, quàm Deo ſtudetis Moliniſtæ; Plus hominum gratiæ quàm Deo ſeruire probamini. Nec verò contumelia iſta dignitatem Epiſcopalem non ferit, tum inferiorem, tum ſummam omnium principémque. Cùm enim Ieſuita fateatur ſuæ ſcopum propoſitionis eſſe, *ne creentur Epiſcopi, vbi nec Eccleſiam, nec Cathedram, nec Capitulum, nec veſtem Epiſcopalem, &c. habeant, nec conſecrare Sacerdotes poſſint, imò ne confirmare quidem niſi rarò*

Digitized by Google

pauculos & furtim, vbi denique nihil habeant Episcopali dignum maiestate quod agant; quibus verbis satis apertè depingit Episcopum Chalcedonensem, quo statu eum in Anglia esse, totâ Apologia Spongiáque decantauit; Nónne manifestè demonstrat sibi in animo esse non solùm Episcopum Chalcedonensem in contemptum & contumeliam trahere, per eúmque omnes omnis Ecclesiæ Episcopos, cùm *vnus sit Episcopatus, & vnum collegium* Episcoporum, vt aiunt sancti Patres; sed etiam Pontificem maximum carpere, & odio fidelium Episcoporumque subiicere, quasi Episcopum Chalcedonensem in Angliam delegando, Episcopalis dignitatis rationem non habuerit, eique contumeliam intulerit, cùm Episcopus *in Anglia nihil habeat Episcopali dignum maiestate quod agat*. His enim aculeis egregij Apologistæ, & Pontificij in Anglia regiminis defensores, sedem Apostolicam, Pontificémque eius infessorem demulcere coguntur, quia sine maximo eius contemptu Episcopum Chalcedonensem Episcopalemque dignitatem impetere nullo modo possunt.

Cyp ep 55. & 55 & 55 Augustin. ep. 162.

Nos verò in Pontificis maximi verissimam defensionem verissimè dicere possumus; Non alio, hoc est non deteriore, statu, esse hoc tempore Ecclesiam Anglicanam, quàm primis illis Ecclesiæ sæculis omnes propemodum totius orbis Christiani Ecclesiæ fuerunt, vt paulo post vberius probabitur. Quare vel nunc rectè in Anglia constitui possunt Episcopi, vel per tot annorum centurias, quibus Ecclesia Catholica sub primis persecutionum tempestatibus gemuit, non potuerunt. Perspicuum enim est, neque Apostolos, neque diu eorum successores, istis Episcopalis dignitatis insignibus, & velut appendicibus, quas Spongia enumerat, capitulo, veste Episcopali, Conuentu, tribunali, liberè frui potuisse; maiestatem verò Episcopalem nullam habuisse; cum pompa nihil egisse, sed furtim & clam, non solùm sacramentum Confirmationis, sed penè omnia Christianæ religionis ministeria: Sacerdotes denique aut consecrasse nullos, aut cõsecrasse pauculos, & priuatim, & occultè, non palam. Paucissimi enim olim consecrari solebant, vt patet ex illis ipsis actis Pontificum, quæ Breuiarium Romanum refert, vbi plures interdum Pontifices tres quatuorve Presbyteros consecrasse memorantur. Vnde patet multò illos magis eo tempore confirmandis fidelibus operam dedisse, quàm Sacerdotibus ordinandis. Omnes enim, etiam infantes, mox à lotione Baptismali, stabili ac perpetua Ecclesiæ lege confirmabantur, vt notum est, & plenius alibi dissereretur.

Vid. Minut in Octau. & pass. sim Apologist. aliosq; illius aui Et infra ad seq. propos.

Cõc Laod. can. 48.

Vnde Spongiæ insciția & temeritas facilè cernitur; prouidentia verò Pontificis maximi, & Episcopi Chalcedonensis institutio cõprobatur. Nunc enim maximè Ecclesia Anglicana primam illam florentémque Christianæ Ecclesiæ sub persecutoribus ætatem refert. Ibi religio renascenti & reuirescenti similis est. Plures illic Deo nunc fortè pariuntur, & parantur animæ, quàm cùm ibidem religio dominari videretur; vt Catholicorum vtriusque regni Britãniæ plures confitentes audiuimus.

Digitized by Google

Et quod D. Chryſoſtom. olim dixit, [a] Ethniciſmum cum Chriſtianiſmo comparans, Ethniciſm. floruiſſe quamdiu Imperatores fauentes habuit; ſimulatque eorum fauore datus eſt, corruiſſe: At Chriſtianiſmum creſcere illis aduerſantibus; ipſis verò fauentibus langueſcere: Id hoc tempore de veris, ac piis Britanniæ Catholicis varias ærumnas perpetientibus dici poteſt: Non enim ſolùm [b] ſanguis Martyrum, ſed etiam perſecutio & toleratio martyrum, ſemen eſt Chriſtianorum. Nec [c] eos ſolùm martyres antiqua vocauit Eccleſia, qui ſanguinem pro Chriſto fudiſſent, ſed etiam qui labores & ærumnas pertuliſſent. Talia ſoli Moliniſtæ non capiunt, apud quos facilior via ſalutis quædam fingitur, & religionis veræque pietatis propagatio, non altiſſimis, & inueſtigabili miſericordia refertis, & ab humano ſenſu remotiſſimis diuinæ prouidentiæ receſſibus, ſed in quadam externi rerum ſtatus imagine, & humanæ prouidentiæ proportione conſtituitur. In tali igitur Eccleſia, non minus habebunt Epiſcopi quod agant, quàm trecentis vel ampliùs [d] annis in primæua Eccleſia habuerunt. Si Capitulo, ſi comitatu, ſi veſte Epiſcopali quotidiana careant: At nullus tantus Epiſcopalis ornatus, nullum tantum decus eſt, quàm martyrij purpura, quæ Epiſcopo in eiuſmodi regione conſtituto quotidie parata eſt, & imminet: Cuius purpuræ tantus ſplendor eſt, vt ſuum ab [e] ea fulgorem flammáſque ſuas primorum Eccleſiæ procerum purpura, ſub quadam velut imagine perpetua & prærogatiua matyrij, mutuetur. Tum demùm enim Epiſcopalis dignitas ſuum culmen, verámque ſuam, vt cum Spongia loquar, *maieſtatem* aſſequitur, cùm Epiſcopus ad ipſum apicem extremumque finem charitatis [f] elatus, ſupremi animarum noſtrarum Epiſcopi expreſſior imago efficitur, dans [g] animam pro ouibus ſuis, ſicut Chriſtus pro omnibus dedit, vt in tanti operis, quod operum ipſius poſtremum fuit, & præcedentium quaſi cumulus, imitatione, Epiſcopalis miniſterij perfectio conſummaretur.

Ex quo fit, vt ſicut nulli Chriſtianorum populorum tam Epiſcopali ſubſidio indigent, quàm ij qui in medio perſecutionum æſtu voluuntur; ita nuſquam adeò ſplendidè ſuas partes, & ſuum decus Epiſcopalis dignitas [h] obtineat: Et qui illam eo ſtatu ſiram, in eo ſtadio militantem, in eo lumine collocatam, [i] ſpectaculum Deo & Angelis & hominibus effectam, contemptui eſſe, nihil Epiſcopali maieſtate dignum agere, veri honoris ſui detrimentum & contumeliam pati arbitratur; eum ego, quia [k] quibus vocibus pro merito accipiam, non habeo, inimicum crucis Chriſti, Euangelij contemptorem, &

a Chryſoſt. l. de S. Babyl. cõ. Gẽt. Ὅστις τῶν Ἑλλήνων ἀνθρώπων ἀρετὴν ἐπὶ βασιλέων εὐσεβούντων ἤκμαζε καὶ ἐπὶ τούτων ἀσθενοῦσα ἐκλέλοιπε, καὶ ἐπὶ τῶν ἐναντίων ἐκείνων ἐπιβουλευόντων ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἐκείνοις ἐπεδίδου καὶ ηὔξετο, τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν νῦν ἡμῶν ἔστιν ἰδεῖν. Ἐπὶ γὰρ τῶν ἐναντίων ἡμῖν ἐστὶ τὰ πράγματα, καὶ ἐπὶ τούτων ἐπιδίδωσιν ἡ ἀλήθεια, &c. Ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐστὶ θαυμαστὸν, ἀλλὰ τὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἐναντίων ἐκείνων ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἐκείνοις ἐπιδιδόναι καὶ αὐξάνεσθαι. Ἐπὶ γὰρ τῶν ἐναντίων ἐκείνων ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἐκείνοις ἐπιδίδωσιν ἡ ἀλήθεια· ἐπὶ δὲ τῶν ἡμετέρων ἐπὶ τοῖς ἡμετέροις ἐπιδίδωσιν ἡ ἀλήθεια, μᾶλλον δὲ οὐκ ἐπιδίδωσιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἡμετέρων ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἐκείνοις ἐπιδίδωσιν ἡ ἀλήθεια, μᾶλλον δὲ οὐκ ἐπιδίδωσιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἐναντίων ἐκείνων ἐπὶ τοῖς ἡμετέροις ἐπιδίδωσιν ἡ ἀλήθεια, μᾶλλον δὲ οὐκ ἐπιδίδωσιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἡμετέρων ἐπὶ τοῖς ἡμετέροις ἐπιδίδωσιν ἡ ἀλήθεια, μᾶλλον δὲ οὐκ ἐπιδίδωσιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἐναντίων ἐκείνων ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἐκείνοις ἐπιδίδωσιν ἡ ἀλήθεια, μᾶλλον δὲ οὐκ ἐπιδίδωσιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἡμετέρων ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἐκείνοις ἐπιδίδωσιν ἡ ἀλήθεια, μᾶλλον δὲ οὐκ ἐπιδίδωσιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἐναντίων ἐκείνων ἐπὶ τοῖς ἡμετέρο

à fundamentis euersorem; fidelium omnium, eorumque, quibus alquis Dei sensus est, conscientiis execrandum committo.

PROPOSITIO OCTAVA.

Ex cap. 4. num. 9.

Quod in tempore persecutionis bonum non sit, nec conueniens, nec vllum solatium Ecclesiæ habere Episcopum, cùm nullus publicus vsus sit religionis.

CENSVRA.

Ista propositio est falsa, temeraria, Ecclesiæ praxi contraria, eius bono nociua, summo Pontifici iniuriosa, eiusque Breui pro Episcopo Chalcedonensi manifestè repugnans, ac hæretica.

SPONGIA.

Quidam lapide canem petens, errante manu cùm nouercam percussisset, dixisse fertur; ne sic quidem ictum perijsse. Richeristæ dum rigida Censura, cui non plus sapidi liquoris, quàm lapidi insit, auctorem impetunt, sanctum Victorem, & Episcopos Africæ congregatos, anathemate suo feriunt. An ex Caluiniano in sanctos Patres animo dicent, ne sic quidem Censuram immeritis incidere? Vt hinc pateat quanti refert, qui libros Catholicorum obseruant, semper lanternas habere apertas, *oculos intelligentiæ perspicaces. Dico igitur Censuram hanc verbis contumelioſissimis conceptam, non cadere in sententiam auctoris, sed in sententiam S. Victoris, & Episcoporum Africæ congregatorum Carthagini, vt Episcopum ibi constituerent; cuius gratiam Hunnericus Rex Arianus Catholu fecerat. Lectis conditionibus, quibus Episcopum Rex impius indulgebat, Episcopi deprehenhenderunt rem dolosè agi, persecutionem instare, & ideò Episcopum recusarunt.* De persecu. Vand. l. 2. Quod edictum, (*inquit Victor*) cùm nobis præsentibus vniuersæ Ecclesiæ legeretur, gemere cœpimus mussitantes, quod à meditatibus dolos malorum esset futura persecutio præparata, & ita legato dixisse probamur: Si ita est, interpositis his conditionibus periculosis, hæc Ecclesia Episcopum non delectatur habere, gubernat eam Christus, sicut semper dignatur gubernare. *Iam vides, Lector, hanc sententiam persecutionis tempore, cùm nullus sit publicus vsus religionis, Ecclesiam de Episcopo nec commodum, nec gaudium habere, quàm Richeristæ damnant vt auctoris, non esse auctoris, sed S. Victoris, & Episcoporum Africæ, quam expressérunt facto, verbo:* facto, *quia ingruente tam sæua persecutione Episcopum ordinare recusarunt; quod non feciſſent, si persecutionis tempore necessarium, aut summè vtilem putassent,* verbo, *quia dicunt* his conditionibus periculosis, *nimirùm ex quibus sæua persecutio certissimè imminebat,* hæc Ecclesia Episcopum non delectatur habere.

RESPONSIO.

De *lanternis*, & apophthegmatibus, & conuitiis tuis, remitto tibi lubens quam iure mereris castigationem; quia quæ tibi ex fœdis in historia quam refers lapsibus, inuretur pœna, tanta est, vt acerbior quæri non debeat. Quid enim hæream in abiecto illo, ac viliſſimo

Digitized by Google

apophthegmate reuoluendo, in quo prima ſtatim ſpecie cernitur, quàm abſonè S. Victorem, & Patres Africanos cum *nouerca* conferas; quàm argutè te ipſum cum *cane*, quod hieroglyphum iam ſæpius aſſumpſiſti *mordacem moloſſum*, & *lupercalem canem* temetipſum indigitans? latras quippe inſtar canis, non *mordacis* ſolùm, ſed *mortui*, vt ſcriptura loquitur, dum celeberrimæ Facultati, Caluini Caluinianorumque toties damnatrici, errorum omnium hæreſumque, non hæreticorum tantùm, ſed etiam Catholicorum, tuorum inquam, ſociorumque tuorum vindici, *Caluinianum in ſanctos Patres animum* obiicis. In te illa vox, ſi te noſſes, in tuos, tuorumque præcipuos longè æquiùs conferenda fuerat, ſi in Catholicum quemquam conici potuiſſet. Quàm enim improbè tuæ ſocietatis Anteſignani, ſanctos Patres, non ſingulos, ſed vniuerſos, in vaſtis illis voluminibus quæ publicè profundere ſolent, lacerarint, & diffamauerint, ſi non Caluiniano animo, eo certè qui Caluinianis animos faciat, Catholicis debiliter, è Caluinianis ipſis ſcriptoribus, qui hanc audaciam Eccleſiæ exprobrare, & in ſuæ impietatis exemplum transferre cœperunt, perſpicere poteris, interea dum *ſanctorum Patrum Apologia* aduerſus ſcriptoris vnius veſtri longè apud vos laudatiſſimi criminationes & reprehenſiones iniquiſſimas, ab eximio quodam Theologo conficitur. De te quidem, Spongia, vix habeo quod conquerar. Adeò enim SS. Patres neque noſti, neque quicquam cum iis conſuetudinis habuiſti, vt quicquid in eos peccas, quod creberrimum, ac penè perpetuum eſt, magis temeritati natiuæ, & promiſcuæ hebetudini, quàm meditato contemptui apponendum videatur. Aperi modò *lanternas* tuas, quibus tantoperè toto hoc opere delectaris, vt videas quàm continenter, ac turpiter in tota hiſtoriæ tuæ obiectione impegeris. Quanquã neque tibi in *lanterna* quicquam ineſt, quam quoties proruliſti, toties vacuam inuenimus: neque menda tua *lanternæ* luminis *ſpiculo* indigent, cùm ipſa *ſolis lancea*, vt cum Tertulliano loquar, deprehendantur.

Spong. pag. 2. & 8.

1. Reg. 24.

Tertull. de pudicit. c. 7.

Nam hiſtoriam hanc de S. Victore & Epiſcopis Africanis, ſine ſenſu, ſine luce, quaſi occluſis oculis, prolatam dicimus, vt indocti quibus ad libros aditus non eſt, hoc plaſmate attraherentur. Hiſtoriam, primo à quæſtione propoſita vndique alienam, nulla ex parte conuenientem; probauimus deinde ſi quid ex ea in rem, qua de agitur, deriuari liceat, contraria penitùs, & cum ſcopo Ieſuitico manifeſtè pugnantia, conſequi. Quo facto ſtupidam Spongiæ fiduciam, ferociámque iocularem, explodendam lectori dabimus, & cæteras eius reliquias perſequemur.

Hiſtoriam ergo perperam prolatam, & à re alieniſſimam dicimus: Quia quæſtio hîc eſt de Epiſcopo dando Eccleſiæ, in *qua nullus ſit publicus vſus religionis*, vt in propoſitione damnata, & in ipſa Spongia ſcriptum eſt. At in Eccleſia Carthaginenſi, cæteriſque Eccleſiis Africanis publicus religionis vſus non deerat, cùm de eligendo Carthaginenſi Epiſcopo agebatur. Patet enim ex ipſis verbis legati Regij ad cœtum Epiſcoporum, & reliquam Eccleſiam Carthagine congregatam,

Digitized by Google

tam, liberam fuiſſe per Africam Chriſtianam religionem: *Vos hic*, inquit, *vel in aliis Eccleſiis, quæ in prouinciis Africanis conſtitutæ ſunt, liberum arbitrium habetis in Eccleſiis veſtris miſſas agere, vel tractare, & quæ legis veſtræ ſunt, quemadmodum vultis, facere.* Quare electus ſolemni ritu & conſecratus paulò pòſt Epiſcopus, in thronum Epiſcopalem ciuitate exultante impoſitus fuit, & omnia religionis Catholicę munia diu Carthagine obiit, editis etiam publicè miraculis, donec vnà omnes Africani Epiſcopi in exilium iuſſu regio cõpulſi fuerunt. Vel hinc explodere fas eſt obtuſam Spongiæ collectionem. *Iam vides, Lector, hanc ſententiam, perſecutionis tempore, cùm nullus ſit publicus vſus religionis, Eccleſiam de Epiſcopo, nec commodum, nec gaudium habere, quam Richeriſtæ damnant vt auctoris, non eſſe auctoris, ſed S. Victoris, & Epiſcoporum Africæ, quam expreſſerunt facto & verbo.*

Dicet fortaſſis futuram fuiſſe perſecutionem paulò pòſt, ita vt publicus vſus religionis aboleretur. Eſto interim. Tamen hoc ipſo rurſus quæſtio alia eſt, propoſitionem damnatam nihil attingens. Aliud enim eſt, an Epiſcopus ſit vtilis Eccleſiæ, vbi publicus vſus religionis iam euanuit: aliud, an in Eccleſia publici religionis vſus adhuc participe, Epiſcopum creari conueniat, ſi ex eius creatione perſecutio futura timeatur. Fieri enim poſſet, vt Epiſcopi creatio non tanti momenti videretur, vt amittenda propter eam Eccleſiæ tranquillitas, perſecutio ſubeunda eſſet: Et coorta tamen aliunde perſecutione creari Epiſcopum, qui laboranti Eccleſiæ ſuccurreret, magni ſolatij, & commodi, & momenti videretur. Quare ex eo quod Patres Africani Carthagine creari nollent Epiſcopum, cuius creatione Eccleſia ex pace in perſecutionem coniiceretur, (ſi hoc habeat illa hiſtoria, quod paulo poſt non habere docebimus) nunquam vllus homo, nedum Spongia, generatim inferre poterit, *Quod in tempore perſecutionis, cùm nullus publicus vſus ſit religionis, bonum non ſit, nec conueniens, nec vllum ſolatium habere Epiſcopum.* *Victor ib.*

Quid quod feruente cùm maximè Africana perſecutione, nuſquam vſus religionis publicus per omnem Africam deſiit, vſque ad vniuerſorum ſimul Epiſcoporum & Clericorum expulſionem, pluribus pòſt annis regio edicto irrogatam, vt ex Victore manifeſtum eſt? Quis ergo non videat hiſtoriam hanc omni ex parte temerè, futilitérque produci, ad probandum Epiſcopum in perſecutione, *vbi nullus publicus vſus eſt religionis*, nec neceſſarium, nec vtilem eſſe.

Prætereà obiectionis huius abſurditas & inutilitas inde patet, ſimulque præcipuus Ieſuitæ ſcopus euertitur, quia Victor nuſquam dicit ſe & Epiſcopos Carthagine congregatos Epiſcopum Carthaginenſem creari noluiſſe, propterea quod perſecutionem, vel metuerent, vel præuiderent. Nuſquam hoc Ieſuita reperiet: & ſine eo tamen nihil aget. Imò nos poſtmodum contrarium ex hoc ipſo loco eruemus. Quod enim ait Victor, *interpoſitis his conditionibus periculoſis, hæc Eccleſia Epiſcopum non delectatur habere*, temerè interpretatur Ieſuita de *conditionibus, ex quibus ſæua perſecutio certiſſime imminebat.* Probatum enim oportuit, non dictum. Probari autem nec debuit, nec potuit melius quàm ex illis periculoſis cõditionibus ab ipſo Victore relatis, quas Ieſuita veteratorię *Victor ib.*

Digitized by Google

silet, ne quiuis intueatur, quàm à controuersia in qua versamur, manifestè abhorreant. Eas Hunnerici Regis Legatus expofuit in hunc modum: Vt *noſtræ* (Arianæ) *religionis Epiſcopi qui in Conſtantinopoli ſunt, & per alias prouincias Orientis ex eius* (religionis Arianæ) *præcepto Epiſcopi, liberum arbitrium habeant in Eccleſijs ſuis, quibus voluerint linguis populo tractare, & legem Chriſtianam colere, quemadmodum vos hic, vel in alijs Eccleſijs quæ in prouincijs Africanis conſtitutæ ſunt, liberum arbitrium habetis in Eccleſijs veſtris Miſſas agere vel tractare, & quæ legis veſtræ ſunt, quemadmodum vultis, facere. Nam ſi hoc circa eos non fuerit obſeruatum, tam Epiſcopus qui ordinatus fuerit, vel Clerici, ſed & alij Epiſcopi cum Clericis ſuis, qui in Africanis prouincijs ſunt, iubentur inter Mauros mitti.* Hinc videmus conditiones regias fuiſſe, vt Epiſcopi Africani Epiſcopum Carthagine ea lege ordinarent, vt Arianos per Orientem Epiſcopos Eccleſiis, vnde Imperatorum legibus dejecti fuerant, reſtituendos, liberaq;e colendæ Arianæ religionis poteſtate donandos curarent. Alioquin, ipſi ſimul omnes, vnà cum conſecrato Epiſcopo, & cum omnibus Africæ Clericis ad Mauros exulatum mitterentur. Quas conditiones meritò S. Victor, & cæteri Epiſcopi reſpuerunt, nec ſub iis Epiſcopum Carthagine conſecrandum putarunt, cùm eſſent conditiones nefariæ, diuina lege vetitæ, & in Catholicæ religionis, vel in Oriente, vel in Africa, vel vtrobique ſimul, ſubuerſionem Arianorum fraudulentiâ compoſitæ. Minus enim damni erat Catholicæ religioni Eccleſiam Carthaginenſem ſuo Epiſcopo deſici, quàm omnibus Orientis Eccleſiis Epiſcopos Arianos imponi. Facilius denique Eccleſia Africana ſolius Eccleſiæ Carthaginenſis orbitatem & viduitatem patiebatur, quàm omnium paulò pòſt Eccleſiarum Africanarum, atque adeò ipſius Carthaginenſis, ereptis non ſolùm Epiſcopis, ſed etiam Clericis omnibus, ſolitudinem. Hæ nempe fuerunt illæ *conditiones periculoſæ*, quibus *interpoſitis*, ait S. Victor Eccleſiam Carthaginenſem *Epiſcopum non delectari habere.* Hinc *malorum futuram perſecutionem* prę̨uidebat, non ſolùm ſi eligeret Epiſcopum Carthaginenſem, ſed etiam ſi non eligeret. Sentiebat enim Arianos conditiones tam iniquas, & tam apertè minaces, nunquam edituros fuiſſe, niſi aliquam Eccleſiæ labem machinarentur, vt vel perſecutionem iam animis deſtinatam, arrepto prętextu exequerentur, ſi Epiſcopi conditiones regias abnuerent: Vel ſi eis aſſentirentur, tum ipſi, impletis per fallaciam Arianorum Epiſcoporum lue Orientis Eccleſiis, alias nihilominus agitandi Eccleſias Africæ occaſiones commentarentur; quod & fecerunt. Perſecutionem enim poſtea, non ob reiectas regis conditiones, neque ob ordinatum Carthaginenſem Epiſcopum, ſed fictis aliis rationibus, & cauillis concitarunt. Quem eorum animum, atque hos hæreticam vafritiem *meditari dolos*, vir diuinæ plenus prudentiæ Victor, cum collegis Epiſcopis ex ipſa atrocium conditionum propoſitione intuens, non dixit ſe metuere perſecutionem, ſi Epiſcopum eligeret; ſed omninò iam *futuram perſecutionem præparatam eſſe* quam nimirum vllo pacto effugere difficile arbitraretur. Quod autem negauit Eccleſiam *his conditionibus propoſitis* Epiſcopum cupere; ideo fecit

Timere cœpimus muſſitantes, quòd à meditantibus dolos, malorum eſſet futura perſecutio prę̨parata. *Vict. ib.*

Digitized by Google

quia quoquo modo conditiones illæ probari non potuerunt, nec ſub iis Epiſcopus conſecrari. Non enim quacumque ratione Arianam hæreſim in Oriente reuelare fas fuit, & Orientis Eccleſias Arianis Epiſcopis mancipare. Non ſolùm Epiſcopi Carthaginenſis conſecratio, ſed etiam res quælibet, quantumuis ad religionis Chriſtianæ bonum, atque ad ſalutem neceſſaria, reiicienda fuerat, ſi tali conditione offerretur. Nunquam enim quacumque de cauſa peccare conceſſum eſt; & cùm duo præcepta diuina, quorum alterum negatiuum, alterum poſitiuum eſt, concurrunt, & conflictantur; negatiuum vincat, poſitiuum amittatur, neceſſe eſt. Negatiuum enim non ſolùm ſemper, ſed etiam in perpetuum, ſiue vt loquuntur Scholaſtici, *ſemper & pro ſemper* obligat: Poſitiuum verò, *ſemper* quidem, non *pro ſemper*, ſed pro rerum temporumque varietate multiplici. Si enim baptizari nequeas, niſi vt hæreticum te fore, vel hæreſin propagaturum eſſe pollicearis, debes non baptizari: mortem potius ſuſcipias, quàm baptiſmum, neceſſe eſt. Nec ideo tamen vtilitas, neque verò neceſſitas baptiſmi perit. Similiter S. Victor & Epiſcopi Africani Epiſcopum Carthaginenſem conſecrare non potuerunt ea lege, vt ſponderent ſe hæreſim Arianam & Epiſcopos Arianos in Eccleſias Orientis immiſſuros, quia lex diuina vetabat: nec ideo tamen efficitur, vt non eo ipſo tempore vtiliſſimum eſſet, & neceſſarium, & diuina lege præceptum, vt Eccleſiæ Carthaginenſi ſuus Epiſcopus præficeretur. Ita manifeſtiſſimè liquet nihil eſſe diſiunctius, & alienius quàm exemplum hoc à quæſtione propoſita, & à materia propoſitionis damnatæ: vt mirum ſit Ieſuitam in re adeò perſpicua tantopere cæcutire potuiſſe. Imò hoc ipſo Epiſcoporum Africanorum exemplo facile eſt liberare culpa, & à reprehenſionibus, quas Molinitæ finxerunt, vindicare præteritam Pontificum Maximorum adminiſtrationem Eccleſiæ Anglicanæ, cui Epiſcopos, cùm Ieſuitarum relationes & narrationes veras crederent, præficere, quamuis diuina lege præcipiente, non potuerunt. Notum enim eſt, Pontificibus in iis quæ ſunt facti fraudes innecti poſſe (qua de re illi ipſi iam olim conqueſti fuerunt) præcipuè ab iis qui virtutis & integritatis eximiæ ſtudium profiteantur; quibus, niſi rebus apertiſſimè deprehenſis, fides abroganda non eſt. Quod ſi nunc Britanniæ Rex talem Catholicis Anglicanis optionem faceret, qualem olim Afris Hunnericus, vt nimirum Catholicum Epiſcopum Londini ea lege palam conſecrari permitteret, vt ipſi viciſſim hæreſi, & miniſtris Caluinianis, aut Lutheranis aditum in Italiam, & in vrbem Romam, publicamque hæreſeos profeſſionem à Romano Pontifice impetrarent; meritò reſponſione illa S. Victoris vterentur: *Interpoſitis his conditionibus periculoſis hæc Eccleſia Epiſcopum non delectatur habere.* Atque hinc ſatis opinor, demonſtratum eſt, hiſtoriam & exemplum Epiſcoporum Africæ, à Ieſuitæ propoſito longiſſimè diſcrepare.

Supereſt vt etiam demonſtremus, quemadmodum inſtituimus, hinc potius errorem Ieſuiticum confutari, & Epiſcopalis conſecrationis vtilitatem, vrgente etiam perſecutione, comprobari. Nam S. Victor &

Digitized by Google

Episcopi Africani, etiamsi *malorum futuram persecutionem præparatam esse* viderent, nihilominus Eugenium virum sanctum, inuicto populi zelo annuentes, Episcopum Carthaginensem ordinarunt. Igitur sententiam hæresimque Iesuitę non *expressserunt facto*, vt Spongia stolidissimè ait, sed aperto facto refellerunt, clarissimaque actione Episcopum eligendo & consecrando, docuerunt Episcopi consecrationem, etiam cùm persecutio paulò post futura videatur, in solamen commodumque Ecclesiæ esse posse. Nam quod Episcopum elegerint & consecrauerint, cùm persecutionem imminere putarent, ex verbis S. Victoris antepositis manifestum est, Quod verò id commodè fieri posse putauerint, ex hoc ipso manifestum est, quod fecerunt. Nam vehementi illo populi studio, de quo Victor ait, libertas iis & arbitrium statuendi quid è re totius Ecclesiæ, non modò Carthaginensis, sed etiam Africanæ censerent, nequaquam auferebatur. Quare si zelum vel inutilem, vel etiam pernicioſum Ecclesiæ, quòd ex eo immanis paulò post persecutio oritura crederetur, existimassent; ipsorum muneris fuerat, quippe rectorum pastorumque Ecclesiæ improuidæ multitudinis impetum in gyrum rationis reflectere, vel si indomitus videbatur, contemnere. Quem tamen impetum sanctus Victor adeò non reprehendit, nec improbat vt clarè probet & laudet, dum eius ipsius populi, ordinato Episcopo, gaudium & exultationem depingens, *Ordinato*, inquit, *Episcopo Eugenio, viro sancto, Deoque accepto, sublimis nata est lætitia & gaudium cumulatum est Ecclesiæ I. ei. Exultat multitudo Catholica sub barbara dominatione de ordinatione Pontificis reparati*, &c. Quæ verba gratulantis & exultantis sunt, non dolentis, aut improbantis. Vt immanis quædam videatur Iesuiticorum oculorum peruersitas, qua hoc potissimum exemplum selegit, vt Episcopi dum persecutio imminet, consecratio nec gaudium nec solatium Ecclesiæ afferre probetur. Huc adde laudes eximias, quibus sanctus Victor tum ordinatum Episcopum, tum populum, qui eum ordinari petierat, afficit charissimatum etiam & gratiarum vim, quibus sub eo Pastore Ecclesiam Carthaginensem donatam fuisse testatur. Nam vt Episcopi virtutes & miracula sileam, quibus eam ordinationem comprobare & decorare voluit ipse Deus; scribit idem Victor, tantos fuisse Carthaginensis populi virtutum gratięque prouentus, vt cùm Ariani Antistites incredibili noui Episcopi Eugenij fama stimulati, acerbam in Catholicos Carthaginenses persecutionem inueherent, nulli frangi potuerint, omnesque velut Ecclesiæ cœlique columnæ immobiles perstiterint: *Eorum nos*, inquit, *plurimos nouimus, nec scimus eorum aliquem, tunc etiam pœnis vrgentibus à recto itinere destitisse.* Et tamen Iesuita hinc probandum suscipiet, Episcopi in persecutione ordinationem, nec gaudio, nec solatio, nec vtilitati esse Ecclesiæ? Et hoc vno loco notam hæreseos sibi iure impactam elui posse sperabit? ô Spongiam nihil hæresibus suis aspergentem nisi stupores; in tanta *aceti* illius, quo se *plenam* iactat, acrimonia, tantum insulsitatis vomentem!

Spong. p. 137.

Patet igitur luce clarius, Eugenij Episcopi ordinationem summo gaudio, solatio, gratia, Carthaginensem Ecclesiam cumulasse, S. Vi-

ctoris & Episcoporum Africanorum, tum *facto*, tum *verbis*, nec humanæ solùm, sed diuinæ etiam authoritatis testimoniis, ratam confirmatamque fuisse. Itaque priores illæ voces, *Interpositis his conditionibus periculosis hæc Ecclesia Episcopum non delectatur habere*, eò pertinuerunt, vt S. Victor, & collegæ Episcopi palàm exertéque testarentur conditiones regias sibi nefarias videri, seque planè malle nullum ordinari Episcopum, quàm vt eas accepisse putarentur. Qua re declarata, cùm Legatus regius responsionem eorum, seu vt Victor loquitur, *suggestionem*, accipere negligeret, neque tamen obsisteret ordinationi, sed liberam relinquere videretur; simulque populus vna voce, clamore constantissimo, Episcopum flagitaret; insigni populi Catholici voluntati; quasi diuinæ voci nemine aduersante, obsequendum putauerunt Africani Patres, vt viduæ tot ab annis Ecclesiæ suum ex Christi institutione Episcopum, futura quam metuebant persecutione diuinæ prouidentiæ permissa, subrogarent. Has enim duas rationes sparsit obiter S. Victor, ne Episcopi ordinato Eugenio conditionibus nefariis paruisse crederentur: Primùm, quòd Legatus regius eorum responsione neglecta, nec impedita tamen ordinatione, conditionem visus esset remittere, quasi rex tentandi solùm eventus gratiâ eam proponi voluisset: Deinde, quòd populus inexorabili zelo ordinationem vrgeret, vt eius potius pio studio, quàm regiæ impietati ordinatores Episcopi morem gerere censerentur. *Quam suggestionem*, inquit, *Legatus accipere neglexit. Simul & populus, vt tunc fieret, vt ignis exarsit, cuius erat clamor intolerabilis, qui nulla posset ratione sedari. Ordinato itaque Episcopo Eugenio viro sancto, Deoque accepto, sublimis nata est lætitia, & gaudium cumulatum est Ecclesiæ Dei.* Satis patet, duas illas rationes Eugenij ordinationi à S. Victore præmitti, quasi ad purgandum factum Episcoporum; & deinceps ordinationem velut dignissimam, Deo acceptam, Ecclesiæ lætabilem & optatissimam celebrari. At profectò persecutioni, quæ deinde coorta est, ordinatio illa, nec causam, nec occasionem dedit. Nunquam enim Victor ait, Regem propter ordinatum Eugenium, sed variis aliis de causis, Ecclesias Africanas exagitasse, imò postremos omnium Eugenium, aliosque Episcopos inuadere ausus est, Arianis ipsis Episcopis, vbi in eos quippiam edicere parabat, furorem cohibentibus, & hoc modo monentibus, *si istud firmauerit præceptio vestra, nostri Episcopi in partibus Thraciæ, & aliis regionibus constituti, peiora incipient pati.* Quo factum fuit, vt in summo sæuitiæ furore, quo populum Catholicum promiscuè lacerauit, Eugenius, vt Primas Africæ, & Episcopi alij, summa pace fruerentur; donec simul omnes paucis pòst annis in diuersa relegati, iis pœnis, quas Ariani antistites in Oriente perferebant, subiecti fuerunt, quæsitis magis à republica, quàm à religione coloribus, *quia regnum filij Domini nostri non optassent.* Arguebantur enim optasse, vt Hunnericus Rex sine Regni hærede moreretur.

Hæc paulò pluribus prosequi coacti fuimus, vt Iesuiticæ mentis in historiæ huius productione præpostera & veternosa temeritas clarescęret, multa interim alia falsa & inepta omittentes, ne longitudinem non

necessariam quæsiisse iudicemur, quibus historiam hanc in Apologia inquinauit, quæ alibi commodiùs disiungentur. Maneat igitur nota hæreseos iùre inusta, malè negata, indignè, stupidéque repulsa. Spongia se norit tam ad eluendas censuræ notas imparem mentis ac veritatis inopia; quàm ad eluendos errores suos, inopia modestię & simplicitatis.

SPONGIA.

At author hanc Patrum sententiam approbat. Certè quidem, non enim à iudicio tot sanctissimorum Episcoporum, & prælatorum dissentire debebat; sic tamen probat, vt explicet, & sex limitationibus distinguat, nimirum intelligi, 1. non de Ecclesia vniuersali, sed particulari vnius ciuitatis, aut [a] *gentis. 2. De Ecclesia quæ persecutionis tempore Sacerdotes sine proprio Episcopo copiosè* [b] *habeat. 3. De persecutione tam sæua, vt non sit tribunali, aut sceptro Episcopali* [c] *locus. 4. Vt nulli publici conuentus, ad quos Catholici vnius ciuitatis promiscuè conuenirent, fieri* [d] *possint. 5. Quod Episcopus cogatur in domo priuata furtim residere sine Ecclesia, sine capitulo, sine statu* [e] *Episcopi. 6. Vt hæc difficultas & indignitas quoad Episcopum non sit à causa paulò post remouenda, sed stata & fixa, vt ex propinquo nulla spes meliorum temporum* [f] *affulgeat. Persecutione ita sæuiente in vna gente nullum esse censent Africani Patres ab Episcopo commodum*, nec proferri potest ex antiquitate, Episcopi in his circumstantiis constituti, vel vnum exemplum.

a *Cap. 4. n. 2. p. 118. in 2.*
b *Ibid. n. 3. pag. 119.*
c *Ibid. n. 4. pag. 120.*
d *Ibid. & n. 3.*
e *Ibid. n. 3.*
f *Ibid. n. 3.*

RESPONSIO.

Nihil est quò imperita audacia non progrediatur. Iamque mirari desino, sæpè Catholicos ad antiquitatis Ecclesiasticæ authoritatem ab hæreticis, qui ea non tam premuntur, quàm præfocantur, insigni verborum temeritate prouocari. Etsi enim conditiones, quibus Iesuita hæresim suam inuoluit, voluntariæ, fictitiæ, ad errorem fulciendum compositæ sint, tamen adeo sunt imperitè, & infeliciter excogitatæ, vt Ecclesiæ antiquitatem, non vno, sed cunctis propemodum capitibus, concutiant, & ab homine, vel tenuissima veterum Ecclesiæ sęculorum cognitione imbuto, despui mereantur. In primis, ne longè abeam, hoc eodem Ecclesiæ Africanæ, quod in manibus est, exemplo, doctrinæ istius peruersitas, conditionum inanitas, conuincitur. Fieri enim non potuisse, vt Africani Patres conditionum istarum rationem habuerint, vel inde manifestum est, quia Ecclesia Carthaginensis, quo tempore de creatione Episcopi agi cœpit, publicos conuentus populi ad Ecclesias publicas habebat, vt suprà declarauimus, & ex eo etiam declaratur quòd iam à Genserico Hunnerici patre paulò ante obitum redditas fuisse Catholicis Carthaginensibus Ecclesias, & publicum cultũ religionis Catholicæ Zenone Imperatore deprecãte, idem Victor author est. Et ordinatus Episcopus Eugenius publicam sui muneris functionẽ, & tribunal Episcopale Carthagine habuit, etiam tum cùm persecutio sęuissimè fureret; atque adeo non cogebatur in priuata domo furtim ignotusque latitare, vt ex Victore toto secundo & tertio libro ad oculum patet. Præterea etiamsi Ecclesia Carthaginensis, sufficientes

Vict. lib. 1. in fin.

haberet Sacerdotes, quando Eugenius creatus fuit Episcopus; tamen persecutione postea ingraueſcente, non solùm Episcopo, sed etiam Sacerdotibus & Clericis omnibus, ita demùm orbata est, vnà cum cæteris vniuersæ Africæ Ecclesiis, vt si qua vnquam fuerit persecutio, in qua vlla Ecclesia Sacerdotibus, ac proinde Episcopis ad eos consecrandos, indigere videretur, id eo tempore Ecclesiæ Carthaginensi, aliisque totius Africæ negari non posset. Quare secundùm principia, & conditiones à Spongia positas, imminente potissimum eiusmodi persecutione Episcopus Ecclesiæ Carthaginensi ordinari debuit, præcipuè cùm Regius Legatus apertè comminatus fuisset omnium, non solùm Episcoporum, sed etiam Sacerdotum & Clericorum Africæ expulsionem, nisi conditionibus à Rege propositis pareretur. Ita nihil disiunctius & alienius à Iesuitæ proposito, nihil aptius ad commentitiam eius doctrinam, quoad omnes propemodum quas præscribit conditiones, refellendam fingi potuit, quàm Carthaginensis ordinationis exemplum, ad quod ille tamen quasi ad vnicum suæ hæresc[illegible] præsidium adhæresci.

Quod si ad pleniorem illius euersionem, Ecclesiæ veteris consuetudinem, statum intueamur, nihil in eo crebrius, quàm illustres iugulatæ inuius hæreseos notas reperiemus. Certum enim & perspicuum est, nullas vnquam in Anglia extitisse persecutiones, quantumuis acerbas, quæ cum iis quas Ecclesia primæua pertulit, conferri debeant. Nec refert quòd Christiani nihilominus ad synaxes, & Ecclesiasticos cœtus in medio persecutionum æstu, plerumque conuenirent; quia id non persecutorum lenitati, sed ipsorum constantiæ & fortitudini tribuendum est. Nam plerúmque in ipsis illis conuentibus vniuersi opprimebantur, vt non solùm historiæ, sed etiam Apologiæ veteres docent. Talem autem conueniendi potestatem, quæ periculo capitis ematur, neque Anglis persecutiones, quas passi sunt, neque vllis Catholicis vllæ vnquam persecutiones auferre poterunt. Nec refert iterum, quod persecutiones illæ videantur non ita fuisse longæ, sed intra pauculos annos euanescere consueuisse. Quia id quidem verum est de læuitia extraordinaria, & maiore quodam impetu persecutionum, quę statis quodammodo temporibus velut maris tempestates intumescebant, ideóque celerius ex more rerum violentissimarum, quę diuturnę esse nequeunt, dilabebantur. Quanquam illi ipsi acriores persecutionum turbines non adeò celeriter pręteruolare solebant, quin ad plurium interdum annorum spatia manerent, vt liquet in primis ex ęqua illa Diocletiani & Maximiani persecutione, quę viginti, vel eo amplius, annos Ecclesię incubuit. Ac nihilominus Episcoporum series, & successio ab initio inchoata, non in singulis solùm gentibus, sed in singulis etiam ciuitatibus, quamuis innumeri passim Antistites raperentur ad mortem, inconcussa permansit. Sed tamen etiam falsum est, vbi tempestates illę vehementiores effluxerant, Ecclesias recepisse plenam pacem, aut ea maiorem, qua nunc Catholici in Anglia, potiuntur. Erant enim etiá tunc non minus quá in Anglia leges perpetuę in Christianos

Tertull. Apolog. c. 7. Quotidie obsidemur, quotidie prodimur: in ipsis plurimum cœtibus, & cõgregationibus nostris opprimimur.

Ab anno Christi 286 ad annum 306. Vide Baron.

vniuersos, multò etiam seueriores quàm sub quibus Catholici Angliæ vitam degunt. Non enim solùm Episcopi & Sacerdotes, vt in Anglia, sed minimi etiam laïci, earum legum iudicio rei erant maiestatis, imperij hostes, & omnibus omnium contumeliis, & inimicorum iniuriis in dies ac momenta obnoxij, vt ex Apologiis, earum legum iniquitatem toties expostulantibus, perspicuum est. Neque solùm magistratus Christianis pertimescendi erant, sed æquè, vel etiam magis, ipsum vulgus infidelium, vndique paratum & ardens in sanguinem, & spolia Christianorum, quos impunè ex prauo quolibet affectu, ad tribunalia & ad pœnam trahere poterant hoc solo crimine opposito, quòd se Christianos confiterentur, vt patet vel ex illo decreto Traiani, satis in eos pro cæterorum crudelitate mansueti, quo puniri iussit oblatos, etsi eorum multitudine deterritus, neminem perquiri præciperet. Quare conuentus eorum non palam, neque liberè fiebant, sed noctu & furtim in cryptis martyrum, aut locis aliis secretioribus, non solùm in persecutionibus, sed etiam in pace & tranquillitate, quæcumque per ea tempora esse poterat. Patet ex nota illa Plinij Secundi epistola ad Traianum eundem imperatorem, vbi Christianorum mores & consuetudinem sub eius imperio, cùm nulla grauior persecutio esset, referens, *cœtus antelucanos* cõmemorat ad quos illi coïre consueuissent. Quod etiã declãratur obiectione illa vulgari, ab Apologistis omnibus commemorata, qua dicebantur in tenèbris incesta miscere, & infanticidiis initiari. In eo igitur rerum statu, nec publico religionis cultui, nec publicis conuentibus, nec tribunali Episcopali plus loci erat, quàm nunc in Anglia. Nemo ad Episcopale obsequium cogi poterat. Nemo obtemperabat, nisi quantum voluntate libera, & timore Dei mouebatur, vt facile intellectu est ex tot hæresibus, quæ Ecclesiam per ea tempora impunè lacerauerunt. Sacerdotum quoque copia non magis per Ecclesiam deerat, quàm nunc in Anglia deest; & nemo non videt, sine tanto illo Episcoporum Africæ numero, qui ad Concilium, quod Diuus Cyprianus Carthagine habuit, confluxerunt, sufficientes Ecclesiis Africæ Sacerdotes potuisse subministrari. Idem iudicium esto de Episcopis Italiæ, Græciæ, Galliæ, Orientis, aliarúmque regionum, quarum singulis vrbibus suos Episcopos ab initio prædicationis Euangelij præfuisse, suprà ex Patribus & Conciliorum decretis ostendimus. Quæ tanta Episcoporum propagatio cùm ad copiam Sacerdotum suppeditandam minimè necessaria esset aliud causæ habere debuit: nempe, quod antè declarauimus, vt in singulis Ecclesiis singularum vrbium ambitu comprehensis perfecta religionis & cultus diuini societas, suis membris & capite completa, cui præsideret Episcopus, à quo vt à fonte omnis actio, & potestas Ecclesiastica in Ecclesiis particularibus manaret, sicut à Christo institutum est, collocaretur. Sicut enim Apostoli in componendo rei Ecclesiasticæ statu ac regimine, proprias cuiusque re-

Vid. Tert. Apol. c. 4. & 5. &c. Quoties in christianos desæuitis, partim animis propris, partim legibus obsequẽtes? quoties etiã præteritis vobis suo iure nosinimicum vulgus inuadit lapidibus & incẽdiis? Ipsis Bacchanalium furiis, nec mortuis parcunt christianis, quin illos de requie sepulturæ, &c.

Tertull. Apol. c. 37. Plin. l. 10. ep. 103. Iustin. Apol. 2. Minut. in Octau. &c. Vide Conc. Carth apud Cypr. quod fuit Episcoporum 87.

Εἰ δὲ καί τις ἐπὶ βασιλικῆς ἐξουσίας ἀναστάτωσις γένοιτο ἢ αὐτὴ κρατήσειεν, πόλις τυγχάνοις, ἢ δημόσιοι τύποι, ἢ ἐκκλησιαστικὴ τυποῦσθαι τάξις ἀκολουθήσει. *hoc est*, Si qua verò ciuitas potestate Imperiali nouata est, aut si protinus innouetur, ciuiles dispositiones & publicæ, Ecclesiasticarum quoque Parochiarum ordines subsequantur. *Concil. Chalcedon. can.* 17.

gionis diuisiones secuti, ne respublica Ecclesiastica à ciuili republica discrepare vel abhorrere videretur, primarias & Metropolitanas Ecclesias in iis ciuitatibus constituerunt, quæ iam prouinciarum quarumque capita seu Metropoles reperiebantur: Sic in locis vbi propria seorsum ciuium corpora, seu ciuiles cœtus, seu ciuitates, iam conditæ fuerant, singula etiam Ecclesiarum particularium, seu ciuitatum Ecclesiasticarum, corpora condiderunt, vt ciuilium rerum ordini diuinarum rerum ordo congrueret, & vterque ab eodem Deo exitere probaretur, sicut docet Apostolus. Valeat igitur Iesuitæ hæresis; valeant fictitiæ conditiones, non fictæ solùm, sed malè fictæ, & infeliciter, & improbè, cùm eius hæresim, nisi reprobatâ, & conuulsa funditus Apostolorum & Ecclesiæ antiquæ disciplina, stabilire non possint. Rom. 14.

De prima tamen conditione, qua Ecclesiam vniuersalem excipere se ait, & de particulari tantum ciuitatis aut gentis vnius Episcopo loqui, speciatim monendum est, eum in hac conditione, non voluntario solùm vt in aliis, & temerario errore peccare, sed etiam adulatione ac metu, ne Pontificis maximi autoritatem, & dignitatem subruere videatur, quam errore suo perinde vt Episcopalem, subuerti videt. Si enim Episcopalis dignitas, & iurisdictio Ecclesiæ particulari essentialis, & necessaria non sit, quando abest cultus externus religionis, & adsint sufficientes Presbyteri; quia videlicet Ecclesiarum particularium regimen à Presbyteris suppleri possit; cur necessaria erit in eodem rerum statu Pontificalis dignitas, cùm similiter Ecclesiæ vniuersalis regimen à Presbyteris suppleri possit, & sæpe suppletum fuerit, & Sede vacante etiamnum suppleatur? Hæc profectò vis est hæreseos Iesuiticæ, hoc telum erroris impij, quod neque Spongia, neque Iesuitæ vllis vnquam inuolucris ita tegent, quin emineat, & erumpat, & in Apostolicam Sedem per Episcoporum latus, nisi Dei & Ecclesiæ prouidentia ictum maturiùs auerterit, tandem adigatur.

SPONGIA.

Quod vrgent Breue Apostolicum, quo constitutus est Episcopus Chalcedonensis, contra se faciunt: nihil enim æquè ac illius institutio illo tempore conuincit summos Pontifices sensisse semper, & sentire non expedire, pro statu persecutionis Anglicanæ, Episcopum constitui. Angli quippe Catholici cum sexaginta annis Episcopis caruissent, tandem constitutus est Episcopus Chalcedonensis, sed quo tempore? nimirum non antequam persecutio cessatura penitus diceretur, & iam magna ex parte cessasset, sic matrimonij Hispanici quod tractabatur. Nec vllus ignorat, modernum Episcopum Chalcedonensem non pro temporis persecutionis institutum, sed in tempus pacis & quietis quæ sperabatur futuræ, matrimonio Gallico constituto, vnde qui persecutionis maximæ tempore necessarium Angliæ Episcopum dicunt (vt dicit profectò Keitsonus) summorum Pontificum praxi e diametro se opponunt. Nam quem dare Episcopum vrgente persecutione constanter toi per annos recusarunt, affulgente certissima spe pacis dederunt. Iam, opinor, sereno sub cælo sumus. Nam tempestas omnis, Censurarum fulminibus intermixta, falsæ, temerariæ, Ecclesiæ praxi contrariæ, summo Pontifici iniuriosæ, hæreticæ doctrinæ, ab Anglia in Africam auersa

Digitized by Google

est: S. Victorem & Carthagine congregatos Episcopos cum Clero petit, qui flatus hos Richeristicos ne flocci quidem faciunt.

RESPONSIO.

Adeone floccis & flatibus tibi caput tumidum est, vt tantas ineptias, tam ridiculas, tam volaticas, Pontifici maximo iam propriè contumelioſas, quemquam audire arbritreris? Dimitte Africam, dimitte S. Victorem, à quo te iam toties diuellimus. Transfreta in Italiam: Ades ad Pontificem, cuius numen floccifacis, vt expoſito dedecore, quo eum onerare cogeris, vt te ipſum tuearis, non Pariſienſium Cenſurarum fulminibus, non Richeriſticis flatibus, ſed Romano anathemate, & Pontificiæ vocis oraculo præfracta & ſuperba, & Moliniſtica tua frons conteratur. Enimuerò iniurium & indigniſſimum Pontificiæ prudentiæ grauitate eſt, vel exiſtimare, vel dicere, ſanctiſſimum Vrbanum VIII. cùm Epiſcopum Chalcedonenſem in Angliam miſit, ſperauiſſe omnes eas conditiones, quas Ieſuita exigit vt Epiſcopus ſapienter, & vtiliter Eccleſiæ particulari præficiatur, in Eccleſia Anglicana continuo futuras. Speraſſe nimirum, non ſolùm perſecutionem deſituram (neque enim ſatis eſt Ieſuitæ perſecutionem deſinere, ad commodam Epiſcopi ordinationem) ſed etiam publicum vbique religionis Catholicæ vſum fidelibus Anglicanis conceſſum iri, itavt reſtituerentur Eccleſiæ, templa publica, tribunalia Epiſcoporum Catholicorum, dignitas & ſolemnitas omnis Catholica & Epiſcopalis; ſine quibus omnibus Ieſuita negat eſſe in rem, aut vtilitatem, aut ſolatium Eccleſiæ aut etiam in honorem dignitatis Epiſcopalis, ſuum Eccleſiæ cuipiam Epiſcopum deſtinari. Atque hæc omnia ſpe certiſſima ſperaſſe pro ſua prudentia & ſapientia Pontificem, & ſperaſſe ita certò hoc ſolo quo de matrimonio Hiſpanico, vel Gallico, cum Rege Angliæ agi audierat, etiamſi matrimoniis illis omnes eiuſmodi conditiones nec adhiberentur, nec vllius hominis iudicio ita adhiberi poſſent; vt ſpes, aut certiſſima ſpes impetrandi affulgeret. Non pudet petulanter agere in Chriſti Vicarium, eiuſque prouidentiæ maturitatem in contemptum hominum, & in ludibrium trahere, ne Spongiæ deſit quod ad veriſſimas Facultatis Pariſienſis reprehenſiones reſpondeat? ſiccine Pontificis maximi exiſtimatione abuti ad ſua commoda Moliniſtas ceruicoſos fas eſt, etiam tum cùm ſedis Apoſtolicæ Apologias ſimulatis iactationibus crepant? ea enim Pontificem *ſpe certiſſima* non ſperaſſe aiunt, ſed penitus confidiſſe, quæ Catholici vix tenuiſſimis votis adhuc optare auſi fuerunt, & quorum vel dimidiã partem eo ipſo tempore in ſummi beneficij loco accepiſſent; Atque ob rerum tantarum ſpem adeò remotam & minimè probabilem, grauiſſimum de dando Eccleſiæ Anglicanæ Epiſcopo conſilium cepiſſe; quod ſi ea ſpes falleret, in Eccleſiæ detrimentum, in perſecutionis augmentum, in Epiſcopalis dedecus, quemadmodum ipſi prædicant, verteretur. Quid quod Breue Pontificium neque de matrimoniis illis, neque de ſpe vlla pacis, multo minus de publica religionis inſtitutione, verbum facit? Contraque

perſecutionem ; *oppreſſionem & violentiam hæreſeos* , diſertè memorat, qua ſola Pontificem motum eſſe ait, vt Epiſcopum fidelibus Angliæ in ſubſidium ſolatiumque mitteret? Quæ ratio deficit, ſi *oppreſſionem & violentiam hæreſeos ceſſaturam, & iam magna ex parte ceſſaſſe*, vt ait Spongia; aut ſi leuiente violentia perſecutionis, ſublato publico religionis vſu, Epiſcopum Eccleſiæ præfici, nec in rem, nec in ſolatium eius fore putaſſet. Verba ergo Breuis apertè declarant Pontificem nullius ſpem pacis rationem habuiſſe; Imò Epiſcopum in Angliam deſtinaſſe, tanquam in regionem, quæ propter *opprimentis hæreſeos violentiam Epiſcopi ſolatio ſubleuanda* videretur. Non ſpes pacis, ſed metus perſecutionis & violentiæ hæreſeos extorſit, vt Epiſcopum laboranti & gementi Eccleſiæ tandem aliquando præberet. Atque ita nihil manifeſtius, quàm hæreſim Ieſuiticam cum Breui Pontificio confligtari, Pontifici maximo grauem notam imponere, imperitiæ & temeritatis crimina, quæ Ieſuitæ conceperunt, in eius prudentiam traicere; nihilque meruiſſe leuius, quàm vt Facultatis Pariſienſis, & Antiſtitum Galliæ in iſtam peſtem fulgura, Pontificium in eandem fulmen prænuntiaſſe & elicuiſſe comprobentur.

PROPOSITIO NONA.

Ex cap. 5. num. 13.

Licet obligatio iuſtitiæ, quam intrant Curati, ſit ſtrictior, & maioris obligationis quoad peccatum, tamen obligatio charitatis, obedientiæ, & religionis, qua religioſi ſe obligant ad iuuandas animas, eſt altior, excellentior, & maior quoad meritum, præſertim quia tenentur ex ſtatu laborare in meſſe animarum puriori intentione, & liberiori à terrena mercede, quam ſeculares Sacerdotes teneantur, qui non laborant ſine ſtipendio.

CENSVRA.

Iſta propoſitio, in quantum à vinculo quo obligantur Curati, excludit charitatem, falſa eſt, temeraria, & verbo Dei contraria; in quantum ex obedientia, & Religioſi ſtatus inſtituto animas iuuare, in merito præfert animarum curæ ex obligatione iuſtitiæ, falſa item eſt, temeraria, & præſumptuosè aſſerta: Inquantum deinque religioſos puriori intentione teneri, ſæculares verò Sacerdotes pro ſtipendio tantùm laborare aſſerit, eſt falſa, temeraria, ſcandaloſa, & toti Curatorum ordini malignè contumelioſa.

SPONGIA.

Quod de imperitis oratoribus dicere ſolebat Cicero, conuenit omninò in hos Cenſores, eos ad vociferationem tanquam claudos ad equum confugere: Vocis enim elatæ & turbidæ plurimum Cenſuræ ineſt, ſolidæ ſinceræque veritatis, aut ſapientiæ nihil. In primis qui ſe acutos putant, tam ſunt obtuſi, vt diſtinguere neſciant inter vinculum ex obligatione charitatis, & vinculum iuſtitiæ ad opera charitatis. Curati obligantur ratione officij, atque adeò ex iuſtitia ad opera præſtantiſsimæ charitatis: At non obligantur ex charitate per ſe & propriè. Nam ſepoſita obligatione officij,

Digitized by Google

hoc eſt, iuſtitiæ, non magis obligarentur quàm cæteri; cæteri autem non tenentur: ex charitate ea opera exercere, atq; Curati tenẽtur igitur per ſe & propriè horũ obligatio non eſt charitatis, ſed iuſtitiæ, ſeu obligatio ex officio ad opera charitatis. Nam quãuis fortaſſis deficiat ſtipendium, tamen obligantur ex iuſtitiæ, ratione officij quod ipſis incũbit. Vnde ſuperiores Regulariũ, licet non habeant ſtipendium, tamen non ex mera charitate, ſed ex iuſtitia obligantur, vt notat Suarez to. 4 in 3 p. d. 44. ſect. 3. n. 7.

RESPONSIO.

Si imperitis oratoribus, & claudis eos qui ad vociferationes confugiunt annumeras, vide ne locum quem Cenſoribus tuis dare videris, ipſe occupes qui nihil minùs, vel etiam amplius, & ſtolidius, quàm illi vociferaris, eos *imperitos, elatos, turbidos, ſolidæ veritatis & ſapientiæ vacuos, obtuſos & claudos*, increpitans. Eſtne periti oratoris, feriendo alterum, ſemetipſum iugulare? carpendo aduerſarium, peius in eo ipſo, quod arguit, impingere? Tu ipſe, vel quiuis alius, iudex eſto. Ne quidem hoc tibi reliquiſti, vt claudo ad equum confugere liceat. Ita enim miſerè claudicas, & ad defenſionem miſerrimam, quaſi ad exanguem equum confugis, vt iam non claudices, ſed planiſſimè corruas, infelicis adminiculi fragilitate deceptus. Audi modo obtuſiſſimæ tuæ reſponſionis examen; & clariſſimè vide, te in eum locum tuis erroribus proceſſiſſe, vnde tam futili equo emergere nequeas.

Obtuſos vocas Cenſores, quod *diſtinguere neſciant inter vinculum ex obligatione charitatis, & vinculum iuſtitiæ ad opera charitatis.* Quæſo te, illine dicendi *obtuſi*, qui hoc non viderint, an tu qui videas? Hoc enim acumen otioſus aliquando ſomniaſti. Deinde vigilans adeò admiratus es, & in eo tibi placuiſti, vt teneri non potueris quin tui amore grauidus & tumens, iliam primo quoque loco opportunè importunè effunderes, velut ἔκτρωμα, & abortum leuiſſimæ mentis. Quid enim ad Cenſuram? Quæ clariſſimè de ipſo *vinculo charitatis* loquitur, damnans te quod *à vinculo, quo obligantur Curati, excludas charitatem*, ſeu quod *vinculum ex obligatione charitatis* eis adimas. Quàm ergo temerè diſtinctionem Cenſoribus obiicis, quæ eorum verbis excluditur ac repellitur? Quàm obtusè *obtuſos* vocas, quaſi res à propoſito alieniſſima eos latuerit, quam tu, ſi oculos habuiſſes, quibus eorum Cenſuram perpenderes, à te ſine graui ſtoliditate proferri non poſſe vidiſſes? Ipſa rei euidentia minus poteſt in tuum animum, quam turbidiſſima cupiditas, & tumultuariæ reſponſionis præſumptuoſus ardor, qui te ita torquet, ita rotat præcipiti vertigine, vt quod vides, videre nequeas. Hoc de tui acuminis exprobratione obtula; nunc de ratione æquè hebeti, qua illud ad propoſitum adhibes.

Negas Curatos obligari ad ſui muneris opera *ex charitate, per ſe & proprie*; quia *ſepoſita obligatione officij, hoc eſt iuſtitiæ, non magis obligarentur quàm cæteri.* O verè Spongiæ ſubtilitatem! Talia homines excogitare quî poſſint? Primò, turpiter principium petis, ſupponens in illis verbis, *ſepoſita obligatione officij, hoc eſt, iuſtitiæ*, officium Curatorum non eſſe niſi iuſtitiæ; qui cardo quæſtionis eſt, ideóque non aſſumi & ſupponi, ſed probari

Digitized by Google

ſed probari & demonſtrari debuit.

Deinde quæ tandem iſta ratio eſt; Non obligantur ex charitate, *quia ſepoſita obligatione ſui officij, non magis obligarentur quàm cæteri?* Ita quippe probabitur, ne religioſos quidem ad iſta opera obligati ex charitate, vt tu vis, quia ſepoſita votorum obligatione, quæ iuſtitiæ aut religionis eſt, non plus quàm cæteri obligabuntur. Imò probabitur nec Chriſtum Dominum mundum ex charitate debuiſſe redimere, quia ſepoſito mandato Patris, quod ad obedientiam pertinebat, non obligabatur. Verùm illo ipſo mandato Patris obligatio ei charitatis ſummæ impoſita fuit, quia obedientiam ab eo pater, non tanquam à ſeruo ac mancipio ſeruilem, ſed velut à filio dilecto filialem, ſinceriſſimam, amantiſſimamque exegit, ſicut ait ipſe Chriſtus, *diligo Patrem, & ſicut mandatum dedit mihi Pater, ſic facio.* Totum igitur hoc argumentum craſſius eſt, & turpem principij petitionem continet, Supponit enim obligationem officij Parochorum non eſſe per ſe charitatis, de quo tota quæſtio eſt, & falſum eſſe probabitur; etiamſi obligationi iſti charitatis, obligatio iuſtitiæ adhæreat, vt infrà declarabimus: ſicut obligationi Chriſti inerat obligatio obedientiæ, & iuſtitiæ, & quidem, vt aiunt, *rigoroſæ*, ex pacto cum Patre inito, è quo mutua obligatio iuſtitiæ inter Patrem & Filium naſcebatur; quamuis directa & principalis eorum obligatio eſſet charitatis, vt paſſim ſcripturæ teſtantur.

Ioan. 10. 18

Ioan. 14.

Iſa. 53. 10.

Præterea reſponſio Ieſuitica inſcitiam ſpirat, & ſeipſam interimit. Si enim obligatio Curatorum directa & propria; ſeu vt Spongia, *per ſe ac propriè* (de hac enim obligatione ſemper loquimur) ſolùm eſt ex iuſtitia, certè opera ad quæ illi obligantur, dici non poterunt opera charitatis, quatenùs ex eorum officij obligatione naſcuntur, ſed neceſſariò dici debebunt opera iuſtitiæ. Atque ita rectè dici poterit, imò debebit, Curatos ad opera iuſtitiæ, non ad opera charitatis obligari. Qui haud dubiè infandus error eſt, miniméque tolerandus. Nam externa opera per ſe indifferentia ſunt ad quodlibet virtutis, imò ad quodlibet vitij genus. Ex eorum enim quolibet perinde manare poſſunt. Quare ſpectata per ſe natura externi cuiuſuis operis, ipſum opus nulli ſingulatim virtuti, ſicut nec vlli vitio, abſolutè tribuendum eſt, ſed per ſe indifferens dici debet, quaſi materia cuiuſuis virtutis, atque adeò vitij; quod tum benè, tum malè fieri poſſit. Nec vlla eſt omninò virtus quæ vllum opus externum nominatim intueatur, ſed omnia obiecta materialia virtutibus inter ſeſe communia & indifferentia ſunt, ſicut omnibus formis omnes materiæ, materiis omnibus omnes formæ. Vnde externa opera, tam omnium virtutum dici poſſunt, quàm nullius. Atque hæc abſolutè ac per ſe loquendo vera ſunt. Scio enim eſſe aliqua externa opera, quæ quamuis abſolutè indifferentia ſint ad quoduis virtutis, vel etiam vitij genus; tamen maiorem quandam congruentiam, & quaſi affinitatem habeãt ad aliquam virtutis ſpeciem; vt redditio debiti ad iuſtitiam, ſubleuatio inopiæ ad miſericordiam, &c. quæ proportionem quidem peculiarem,

Aug. l. 4. cont. Iul. c. 3 & alibi ſæpè.

Digitized by Google

&, vt ita loquar, diſpoſitionem materialem, habent ad illas virtutes; ſed eiuſmodi tamen quæ alienarum virtutum formis non repugnet, ſed eas nihilominùs admittat, & amicè complectatur. Hinc fit vt propter eiuſmodi affinitatem, talia externa opera vulgò quidem tribui ſoleant iis virtutibus quarum affinia ſunt, ſi non conſtet ea ab aliis virtutibus antè occupata, & earum quodammodo propria facta eſſe. Si verò hoc conſtet; iam his virtutibus, in quarum quaſi dominium tranſierunt, non aliis tribuentur. Nam etſi aliis benefacere, & eorum neceſſitatibus ſubuenire, charitati ſolcat aſcribi: tamen opificem operam valdè vtilem & neceſſariam præbentem ei à quo conductus eſt, opus charitatis facere, ſeu ad opus charitatis obligari, non dicimus, quia conſtat mercenariorum officij non eſſe niſi pactum, & mercedem propoſitam aſpicere, nec in eo charitatem includi. Sic nemo dubitat quin iudicis munus ad hominum vtilitatem & pacem, ad miſerorum egenorumque ſolatium, ad oppreſſorum leuamen & protectionem pertineat: neque tamen quiſquam dicat iudicis munus eſſe adminiſtrare charitatem, aut ad opera charitatis obligari; quia videlicet conſtat iſta opera ſpectari à iudicis officio, non quâ ad charitatem pertinent, ſed qua ad ius ſuum cuique tribuendum, ſed ad iuſtitiam referuntur. Imò, quamuis Sacramenta miniſtrare, aut ſtipem egenti dare, dici ſoleat opus charitatis, propter illam quam diximus, cum charitate congruentiam; tamen hæreticum, dum puerum baptizat, vel mendico dat ſtipem, opus charitatis facere negamus, quamuis ille puerum fortè paulò pòſt mortuum, ſuo baptiſmo ad cœlum miſerit: quia videlicet conſtat talis operis ſemen eſſe non poſſe charitatem. Quòd ſi aliter Ieſuitis loqui placeat; fidem facient peruagatæ multorum virorum opinioni, Moliniſtas eſſe ſobolem è ſucciſo antiquitùs Pelagij ſtipite fruticantem. Nam in Eccleſia minimè dubium eſt, quin, ſicut hæretici dum fidei myſteriis quæ in ſcripturis legerunt, aſſentiuntur, ſeque aſſentiri profitentur, opus fidei non faciunt: ſic dum Sacramenta conficiunt, aut ſubueniunt egenis, non edunt opus charitatis, ſed opus naturæ, & affectus ſeu inſtinctus naturalis, eodem modo quo, vt ſancti Iacobi exemplo vtamur, *dæmones credunt & contremiſcunt*, & ægrorum morbos interdum ſubleuant. Sic igitur quantumuis opera Curatorum, & quorumuis Paſtorum Eccleſiæ vtilia ſint, & ſalutifera iis quibus adhibentur, ſi tamen conſter ea à Parochorum & Paſtorum officio non ſpectari, niſi vt ad iuſtitiam pertinent, ſeu vt ſolutiones debiti, non vt miniſteria charitatis; manifeſtum eſt ea pro vt ſubſtant muneri Parochiali, non fore charitatis opera, ſed opera iuſtitiæ; ſicut opera iudicis, mercenariorum, & ſimilium, iuſtitiæ dicuntur, non charitatis, quamuis magnam hominum vtilitatem, & ſalutem annexam habeant, quia videlicet ab eorum officiis non ſub ea ratione ſpectantur. Atque ita ſicut nemo dicit iudicem aut mercenarium obligari ad opera charitatis; ſic rectiſſimè dicetur, & neceſſariò dicendum erit, Parochum vi ſui muneris ad nullum opus charitatis obligari, & ſuo munere legitimè fungi poſſe

Iac. 2.

Digitized by Google

ſine vllo opere charitatis, per ſola nimirum opera iuſtitiæ. Huc enim doctrinæ Moliniſtię, & Spōgioſę diſtinctionis prȩcipitio deuoluimur. Patet ergo cùm quis ex officio obligari dicitur ad opera charitatis, non ſolùm externum opus, ſed ipſam obligationem charitatis directam includi: Idcóq; Ieſuitæ confitendū eſſe parochos obligari ex charitate, & quidem præſtantiſſima charitate, ſi verum eſt quod ait, eos *obligari ex officio ad opera charitatis, & præſtantiſsimæ charitatis*, vel ſi obligationem charitatis eis adimat, fateatur neceſſe eſt eos *ex ſtatu*, ſeu *ex officio*, ne ad vlla quidem charitatis opera obligari.

Tanti erroris cauſa, ignorantia grauis eſt, & tenuiſſima parochorum officij opinio. Nam parochorum officium non aliter concipiunt, quàm inſtar humanæ pactionis, ſeruilis famulitij, contractus oneroſi, quo alter alteri ad moleſtum laborem certis conditionibus adſtringitur, velut arator ad ſtiuam. Nec aduertunt obligationes omnes nouæ legis, eiuſdem eſſe naturæ cum noua lege, à qua naſcuntur & menſurantur. Noua verò ex hoc differt à veteri, quod tota interior ſit, tota charitatis, tota amoris illius quem Chriſtus diſcipulorum, & Eccleſiæ cordibus die Pentecoſtes infudit. Vnde tota cum præceptis, inſtitutis, & obligationibus ſuis, in charitate conſiſtit, vt docent Scripturæ tot locis; nec in ea quicquam præcipitur niſi præcipuè amore charitatis, nec niſi eodem amore, ſicut lex primariò poſtulat, impleri poteſt. Imò ſanctus Auguſtinus apertè docet ſcripturam *nihil præcipere niſi charitatem*; quia omnia ex charitate fieri, & in omnibus dictis, factis, cogitatis, Deum ex toto corde & ſuper omnia, proximum ſicut ſeipſum, diligi præcipit. Vnde toties illa repetita à Diuo Paulo poſt Chriſtum declaratio, *qui diligit proximum, legem implenit*. Imperitè igitur, & Euangelio indignè parochorum obligatio, eximia in primis obligationum nouæ legis, non in vinculo charitatis, ſed in ſola iuſtitia collocatur. Ineptè tantùm officium, non quaſi Chriſtianum, ſed quaſi ſæculare, Iudaïcum, merè humanū, expenditur.

Deinde Chriſtus parochorum officia, & omnem generatim paſcendarum ouium ſuarum paſtoratum inſtituit, non vt mera iuſtitiæ vincula, & pactiones inter homines reciprocas; ſed vt officia quæ charitatis ardore ſuſcipi, eodémque adminiſtrari præciperet. Quare charitatem, & ampliorem charitatem, ab eis quibus eam curam mandauit, exigit, vt præclarè Chryſoſtomus; Nec eorum officiorum functionem prius iniri voluit, quàm miniſtrorum omnium animis ipſam diuini amoris & Spiritus ſancti plenitudinem infudiſſet. Hinc ſi Eccleſiæ Paſtores ſolo iuſtitiæ motu paſcendis ouibus inuigilent, non paſcunt ſicut paſcere iuſſi fuerunt, & ab implenda ſui muneris lege longè abſunt. Chriſtus enim eam curam, eúmque amorem ouibus impendi iubet, vt non ſolùm omnia iis poſtponere paſtores, ſed ſe ipſos earum gratia proiicere, & morti offerre parati eſſe debeant; quo genere charitatis nullum maius eſſe aut præſtantius, ipſe docuit. Iubet ergo non ſolùm charitate paſcere, ſed ea charitate quæ cæterorum omnium Chriſtianorum in eaſdem oues charitatē exſuperet.

Ambr. l. 4. ep. 28. Aug. de ſpirit. & lit. c. 25 & l. 14. de ciu. c. 28. & l. in ep. ad Rom c. 52. & alibi ſæpe. Matth. 22. 1. Cor. 13. 1. Tim. 1. finis præcepti eſt charitas de corde puro, &c. Aug. l. 3 de doct. Chriſt. ca. 10. Non præcipit ſcriptura niſi charitatē, nec culpat niſi cupiditatem, & eo modo informat mores hominum. Vide eundē l. de nat. & grat. c. 69. & 70. &c. Rom. 13. Gal. 5. Ioan. 21. Chryſ. l. 2. de Sacerdot. c. 1. & 2. Luc 24. 49. Act. 1. Ioan. 10.

cùm eas à nullis aliis vſque ad ſanguinem mortémque adamari iubeat, ne quidem à religioſis, qui vltro fatentur ſe vt martyrium pro iis ſubeant, nullo Dei præcepto teneri. Quid igitur ſupereſt, niſi vt etiam in Parochorum officio non ſolùm charitatis, ſed ſummę charitatis vinculum ineſſe Moliniſtę fateantur? Niſi fortè martyrium etiam Paſtoris pro ouibus, non charitatis actum, ſed ſolius iuſtitię faciant; & ridicula Spongię diſtinctione ad hoc quoque flagitium abutantur. Vnde ſequetur mortem à Paſtore pro ouibus oppetitam non eſſe rem per ſe meritoriam vitæ æternæ. Quia non ſolùm actus virtutum moralium, qualis eſt iuſtitia, ſed nequidem virtutum Theologicarum, niſi ſolius charitatis, per ſe meritorij ſunt, teſte Apoſtolo, *ſi habuero omnem fidem, & ſi tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt.* Atque hinc vlteriùs ſequetur, fieri poſſe vt paſtor animam ſuam det pro ouibus, & directæ ac propriæ ſui muneris obligationi ſatisfaciat, qui tamen pereat in æternum.

1. Cor. 13.

Præterà ſi Parochi ideò non obligantur ex charitate, quia ex iuſtitia, & tacita quadam pactione, obligantur; ſequitur nec Religioſos ex charitate obligari, quia ipſi pariter ax pactione & fide, quam Deo dederunt, obligantur. Quæ obligatio æquè iuſtitiæ eſt, vel Religionis, quæ & ipſa quædam erga Deum iuſtitia eſt. Et ſi in nomine iuſtitiæ ac religionis cauillari voluerit Spongia; dico nullam eſſe cauſam, cur magis iuſtitia charitati, quàm Religio; obligatio iuſtitiæ, obligationi charitatis, quàm obligatio religionis, obſiſtat. Nam non minùs religio quàm iuſtitia, à charitate diuerſa eſt, adeóque nec obligatio religionis, quàm obligatio iuſtitiæ, ab obligatione charitatis. Nulla denique virtus, potiùs quàm alia, alij virtuti aduerſatur. Si ergo Eccleſiaſtica pactio, & ante data fides, impedit ne Parochi ex charitate obligentur ad ſuæ curæ miniſteria; impediet ſimiliter ne religioſi ad eadem ex eadem charitate obligentur; ac tanto magis impediet, quanto maior & arctior eſt pactionis monaſticæ nexus, quàm Parochialis. Suam enim obligationem Parochus ſoluere poteſt, Religioſi non poſſunt, ideóque ad pactionis ſuæ iugum adſtrictiùs alligantur. Neque verò pactio Parochialis abiectè concipienda eſt, quaſi humanus quidam contractus, cum hominibus vltrò citróque implexus, quo paſtor ad miniſterium Eccleſiaſticum, velut mercenarius ad laborem pactione mercedis, adſtringatur. Pactio enim iſta primariò initur cum Deo, ouium Domino & principali paſtore, cuius eſt oues ſuas aliis paſcendas committere: non autem ouium ſeipſas ſuopte arbitrio tradere & ſubiicere quibus velint, cùm non ſint ſui iuris, vt ait Scriptura, ſed eius qui emit eas *pretio magno*. Eius ergo primariò eſt oues ſuas aliis paſcendas tradere, & ab eo illas accipiunt, eiſque ſe mercedis æternæ, non temporalis ſtipendij pactione Paſtores obligant. Nam debitum ſtipendij temporalis poſterius reſultat ex iſta pactione quaſi naturalis proprietas, non in eius natura & ratione includitur. Obligant igitur ſe Deo Paſtores in perſona miniſtrorũ eius, vicem eius obtinẽtium in terris: eo modo quo religioſi

1. Cor. 6.

Digitized by Google

vota sua spondent superioribus suis, Deum ipsum cui illa fiunt, repræsentantibus. Cum populo autem propriè non paciscuntur, vt patet euidentius ex electionibus hodiernis, quibus & Episcopi, & Parochi populis sine vlla eorum optione, aut eorum arbitrij interpositione præficiuntur, solis Ecclesiæ Præsulibus stipulantibus & pacisc entibus, vt ministris Dei, cuius sunt *propriæ oues*. Quare si pactio religiosorum cum Deo, non tulit eorum obligationem charitatis; nihil est cur Pastorum Ecclesiæ pactio etiam cum Deo inita, eam tollere debeat. *Ioan. 10.*

Postremò, obligatio iustitiæ, & obligatio charitatis, nihil habent quo discrepent inter se, non magis quàm iustitia & charitas: facileque vnà consistunt. Alioquin non obligaremur ad Dei cultum ex charitate, quia ex iustitia seu religione obligamur. Vel, vt argumentum clariùs opponam, coniuges non obligarentur ex charitate, quia ex iustitia obligantur, contractu & mutua pactione. Nec tamen ideò obligatio coniugum in noua lege non est directè & primariò amoris & charitatis, cùm directè à Christo consecrata sit ad designandam flammam illam Christi & Ecclesiæ charitatem, quasi monimentum perpetuum summi illius amoris. Vnde Apostolus, præterita obligatione iustitiæ, obligationem amoris inter coniuges intuens, admonet: *Viri, diligite vxores vestras, sicut Christus dilexit Ecclesiam, &c.* Tantæque charitatis obligationem hanc ex vi coniugalis status esse docet, vt etiam naturali in parentes charitatis officio præferatur: *Propter hoc relinquet homo patrem & matrem suam, & adhærebit vxori suæ, &c.* Ac licet Pastores ad sui officij munia ex iustitia obligentur, præcipua tamen, & primaria eorum obligatio ex charitate est, cui obligatio iustitiæ, velut inferior & secundaria annectitur. Primarius enim eorum officij scopus, & primaria Christi mens oues suas eis demandantis fuit, vt eas amarent sicut ipse amat; vt ex amore, eoque maximo, & minimè vulgari pascerent, sicut ipse pascit. ideóque à Diuo Ambrosio Pastores Euangelici, non solùm curæ Pastoralis Christi, sed etiam *amoris eius Vicarij* appellati fuerunt. Quod etsi de Petro & de Episcopis primariò scripserit, tamen ad Parochos perinde pertinet, prout hi curæ Episcopalis, & Pastoralis oneris partem gerunt. Hanc enim Pastoratus Euangelici naturam esse declarat. Præcipua igitur, &, vt ita dixerim, capitalis Pastorum omnium obligatio, est charitatis; cui alia minor, & velut secundæ classis obligatio iungitur; ex qua ideò eorum muneris natura spectanda non est, quámque ideò ipsi minus naturi debent, oculis animi in primariam illam amoris, & charitatis obligationem erectis. Quod idem de religiosis proportione dicendum est: qui quamuis votorum vinculis teneantur adstricti, non tamen in iis perpetuò hærere, nec eorum nexibus animos assiduè irretire, sed superiùs euolare debent ad altissimæ in Deum charitatis apicem, cui se primariò, licet minùs quàm Ecclesiæ Pastores, obligauerunt. Sicut enim eorum vocatio à charitate fluere debet; ita vt si consilia Euangelica, eo modo quo Euangelium suadet, susceperint, omnia reliquisse debeant solo Christi amore, quòd

Ephes. 5.

Ambr. l. 10. in Luc. c. 24. Aug. serm. 106. de diu. in fest. Apost. Pet. & Paul c. 2. 3. & 4. Vid. Bern. ser. 74 in Cant.

Matth. 19. propter nomen meum. Marc. 10 propter me

Digitized by Google

ipſum ante omnia diligerent, vt ei charitatis glutine arctius copularentur. Ita omnis eorum vitæ actio, omnis religioſi cultus obſeruantia, ab eadem origine charitatis exiſtere, & ſuaui iugo amoris innexa eſſe debet; voti obligatione, & virtute religionis, Dominam principemque charitatem non præeunte, ſed ancillante. *Iugum* enim Dominicum, quod Chriſtus ipſe *ſuaue* vocat, *& leue onus*, amore ſuaue ac leue elici docet Auguſtinus.

Matth. 11.

Aug lib de nat. & grat. c. 69 & ſer. 9 de verbo Dom. in Euang Mat. & ſer. 12 de verb. Apoſtol. &c.

Quo magis miror Spongiam tanto in Eccleſiæ Paſtores ſtudio concitari, vt eius impetu in regularium etiam ſuperiores abripiatur, & dicat, imò ſui Suarez auctoritate confirmet, *Superiores regularium, non ex mera charitate, ſed ex iuſtitia obligari.* Vnde fiet vt minus perfecto ſint in ſtatu quàm religioſi vulgares, ex eadem ratione qua Spongia religioſorum obligationem obligationi Parochorum anteponit. Ac proinde Pſeudo-Nicolai Smithæi opinio ruet, qua præfecti regularium, non ſolùm regularium ſibi ſubditis, ſed aliquo etiam modo Epiſcopis præſtantiorem ſtatum obtinere dicuntur. Sed opinionis iſtius inanitatem, & debile fundamentum iam vidimus. Imperitè enim ſupponitur obligationem iuſtitiæ obligationi charitatis officere. Leuiſſimè ignoratur Regularium ſuperioribus nouam, non ſolùm iuſtitiæ, ſed etiam charitatis, obligationem accedere, obligatione religioſorum gregalium longè eminentiorem; cui obligatio iuſtitiæ ſic adhæret, vt ſit poſterior & minor obligatione charitatis, quæ iis cùm religioſorum præfecturas ſuſcipiunt, primariò imponitur. Fiunt enim regularium Patres, & olim Abbates generatim dicebantur: ideóque ipſa ſui muneris ratione affectum iis paternum, non herilem non forenſem, aut iuridicum neſcio quem, debent, qualem ij qui gentibus aut famulis dominantur. Diſcat Spongia, diſcant in poſterum Moliniſtæ, Eccleſiaſtica & Chriſtiana officia, ab humanis, ſæcularibus, & profanis officiis ſeiungere.

Diſcuſſ. q. 6 n. 4.

Hiero ep. 4 ad Ruſt. & 22. ad Euſtoch. Bern ep 247 ad Eug.

SPONGIA.

Secundò, in eo quod damnant Auctorem, quaſi dicat iuuare animas ex obedientia, & religioſi ſtatus inſtituto, in merito præferendum animarum curæ ex obligatione, mutant textum, & aliam propoſitionem damnant ab ea quam ex Auctore retulerant. Hæc quippe eſt Auctoris propoſitio: Obligatio ex voto obedientiæ, & ex virtute religionis eſt altior & excellentior obligatione ex iuſtitia, atque adeò (*cæteris paribus*) maior quoad meritum, *quæ eſt ipſiſſima ſententia Sancti Thomæ 2. 2. quæſt. 88. art 6.* vouere, *inquit*, eſt actus latriæ, quæ eſt præcipua inter virtutes morales; nobilioris autem virtutis eſt opus melius, & magis meritorium, vnde actus inferioris virtutis eſt melior, & magis meritorius ex hoc quod imperatur à ſuperiore virtute, & ideò actus inferiorum virtutum ſunt meliores & magis meritorij ſi fiant ex voto; quia ſic iam pertinent ad diuinum cultum tanquam ſacrificia. *Ecce ſanctus Thomas dicit opus factum ex obligatione nobilioris virtutis eſſe nobilius, & magis meritorium; religionem autem eſſe inter virtutes morales præſtantiſſimam, & ideo*

Digitized by Goo

iuſtitia excellentiorem. Quod ſi Richeriſtæ aliter ſentiunt: fortaſsis ſine errore poſſunt (nam quæ virtus ſit præſtantiſsima non ita claret) tamen quod ſententiã S. Thomæ dicunt falſam, temerariam, præſumptuoſam, non poteſt à crimine excuſari.

RESPONSIO.

Non ſolùm mentem, ſed neque oculos habes. Negas te dixiſſe, *iuuare animas ex obedientia & religioſi ſtatus inſtituto, in merito præferendum animarum curæ ex obligatione iuſtitiæ.* Audi igitur, ſi aures ſaltem habeas; verba damnatæ propoſitionis, *Licet obligatio iuſtitiæ quam intrant Curati, ſit ſtrictior, & maioris obligationis quoad peccatum, tamen obligatio charitatis, obedientiæ & religionis, qua religioſi ſe obligant* AD ADIVVANDAS ANIMAS, *eſt altior, excellentior* ET MAIOR QVOAD MERITVM. Propoſitio autem quam tu pro ea ſupponis, *obligatio ex voto obedientiæ & virtute religionis eſt altior & excellentior obligatione ex iuſtitia*, nuſquam nec in propoſitionibus damnatis, nec in verſione Latina Apologiæ tuæ iſto modo reperitur. Quid ergo te infelicius, qui id quod nuſquam eſt vides; id quod ob oculos iacet, non vides? Et tanta hebetudine infringi Cenſuram, criminis conuinci Cenſores, te abſolui clamas? Abſolueris verò prout te dignum eſt; nec dignius abſolui potuiſti. Huc te præcipites turbæ animi, quibus ad ſcribendum ambitionis temerariæ impetu prorupiſti, impulerunt; vt nullam ſedatæ mentis notam præ te feras. Non igitur damnarunt Cenſores ſententiam ſancti Thomæ, neque de illa locuti ſunt, nec de ea quicquam attigerunt damnatæ propoſitiones. Non enim quæſtio fuit generatim, an opus ex voto factum operi ex iuſtitia facto antecelleret, de quo agit ſanctus Thomas à te citatus; ſed an obligatio iuſtitiæ ad miniſterium animarum in qua ſunt Parochi, excellentior eſſet & meriti maioris, quam obligatio obedientiæ & religionis ad idem miniſterium, in qua religioſi verſantur. De hac hypotheſi ſeparatim, non de illa theſi generatim fuit ſermo. Tantum autem abeſt vt ſanctus Thomas vſquam dixerit eiuſmodi obligationem iuſtitiæ, quæ in Curatis ineſt, eſſe minus præſtantem, aut minoris meriti quàm obligationem obedientię & religionis propriam regularibus; vt contrarium ex ipſa eius doctrina, & ex illis ipſis vocibus, quas hoc loco affers, manifeſtè eliciatur. Cùm enim iuxta ſanctum Thomam, *actus inferioris virtutis ſit melior ac magis meritorius ex hoc quod imperatur à ſuperiore virtute*; ſequitur, etſi iuſtitia ſit virtus religione minor, (quod tibi non inuiti damus) tamen obligationem iuſtitiæ Curatorum, eſſe præſtantiorem obligatione religionis regularium, quia obligatio iuſtitiæ Curatorum charitatem multo maiorem ſupponit, & ex charitate multo ampliore naſcitur, vt ſuperiori reſponſione probauimus. Adde quod & obligatio iuſtitiæ Curatorum multo latiùs patet, & effectibus multo amplior & plenior eſt, quàm obligatio obedientiæ religioſorum, quæ ad multo pauciores effectus, quod ad ſubſidium animarum pertinet, extenditur, vt per ſe manifeſtum eſt. Itaque ſeu obligationem Curatorum à radice & origine, ſeu à

Digitized by Google

fructu, & opere intuearis, vtrinque obligationi regularium longè præferenda est; cùm & charitatem multo maiorem supponat vnde nascatur, & effectus multo plures magisque multiplices complectatur. Vt meritò fallitatis, temeritatis, & præsumptionis nota, quam Censura in contrariam opinionem incussit, in Molinistarum audaciam tantæ nouitatis inuentricem cadat, non in S. Thomam, apud quem nihil vsquam est isti præsumptioni affine, vt regulares qui ab Ecclesiæ Pastoribus ad animarum messem, quasi operæ subsidiariæ, humaniter admittuntur; illis ipsis, à quibus beneuolè admissi fuerunt, subitò sese anteferant; nec solùm pares merito, sed etiam superiores & excellentiores in labore alieno & in aliena messe colligenda esse velint; contra illud consiliorum Euangelicorum, quorum sectatores se profitentur, nobilissimum: *Cùm inuitatus fueris ad nuptias, non discumbas in primo loco ne*
Luc. 14. *forte honoratior te sit inuitatus ab illo: & veniens is qui te & illum vocauit, dicat tibi; Da huic locum, & tunc incipias cum rubore nouissimum locum tenere, &c.*

SPONGIA.

Quod perfectionem & meritum curæ Parochialis in iuuandis animabus præferunt merito & perfectioni status religiosi, præsertim illi statui, qui ex instituto ad Sacerdotium, & auxilium animarum ordinatur, non possunt nescire se repugnare Sancto Thomæ. Sic enim ille 2. 2. quæst. 184. articul. 8. Si comparatio, *inquit*, inter statum Religiosum & officium curæ fiat secundùm bonitatem, sic præfertur status Religionis officio presbyteri Curati, vel Archidiaconi, quia Religiosus totam vitam suam obligat ad perfectionis studium: Presbyter autem Curatus, siue Archidiaconus, non obligat totam vitam suam ad curam animarum, sicut Episcopus, nec etiam ei competit principalem curam subditorum habere, sicut Episcopo: sed quædam particularia circa curam animarum eorum officio committuntur. Et ideò comparatio status religiosi ad illorum officium est, sicut vniuersalis ad particulare, & sicut holocausti ad sacrificium, quod est minus holocausto. *Ita Sanctus Thomas clarissimum lumen Christianæ Theologiæ & orbis. A tenebrionibus istis hunc non solùm contemni, sed etiam falsæ, temerariæ, præsumptuosæ doctrinæ notari, quis æquo animo ferat?*

RESPONSIO.

Ex alio in aliud deterius laberis. Tantæ te tenebræ imperitiæ, & arrogantissimę temeritatis circumfuderunt. S. Thomam citas, nec vides, nec intelligis. Alienissimum enim à Censura locum velut cruda mente vomis.

Primò enim Censura non prętulit meritum aut perfectionem Parochorum regularibus; sed adhuc inaudita pręferentem, modestię admonuit.

Secundò, locus sancti Thomæ agit de toto statu regulari per se ac generatim spectato, quatenùs propriæ perfectionis studium est, eum officio Parochorũ & Archidiaconorum, quatenus alienę salutis curam

Digitized by Google

gerunt, præferens. At non agit de obligatione regularium ad curam animarum; nec eam anteponit, imò nec comparat obligationi parochorũ ad eandem animarum curam. Quid ergo ad Cenſuram iſte locus? An enim religioſus religioſam vitam in Cœnobio degens, ſit in perfectiore ſtatu quàm parochus animarum paſtioni dans operam, qua de re agit locus D. Thomæ, nunc non agitur, quæretur alibi, & Moliniſtis facilè declarabitur S. Thomam non tam eorum ſententiæ adſtipulari quàm putent.

Nunc videat Spongia ſi poteſt; imò videat Lector, quàm turbida temeritate exſcriptus ſit longus Diui Thomæ locus, rem de qua agitur nihil attingens, nec quicquam comprobans niſi perpetuam Spongiæ cæcitatem. Quàm deinde petulanter & ſtupidè Ieſuitarum inſipientiſſimus, huius loci teſtimonio Theologos Pariſienſes, tot iam ſæculis illuſtres, & vel ipſo D. Thoma Eccleſiæ dato, nullo orbis angulo non clariſſimos, *tenebriones* dicere audeat, homo non externæ ſolùm, ſed internæ etiam, natiuæque lucis inaniſſimus, nec tenebras, ſed noctem plenam ſua Spongia, ſuo vertice circumferens; vt non tam *tenebrio*, quàm *tenebræ* Scripturæ ſenſu dici debeat. Ita enim obſtructo animo Sanctum Thomam, velut naufragus tabulam arripere conatus eſt, vt quod in homines improbos inſcriptum eſt, id in ipſum ſcribere liceat, *& tenebræ eum non comprehenderunt.* *Epheſ. 5.* *Ioann. 1.*

SPONGIA.

Quod dicunt Auctorem aſſerere ſæculares Sacerdotes pro ſtipendio tantùm laborare, calumnia eſt, cuius conuincuntur ex verbis Auctoris, quæ ipſimet citant. Adeò enim non dixit pro ſtipendio tantùm laborare, vt ne quidem dixerit pro ſtipendio laborare, ſed tantùm ſine ſtipendio non laborare. *Stipitis eſt putare ſine ſtipendio non laborare, idem eſſe ac pro ſtipendio tantùm laborare. An dicent eum qui ſine ſudore non laborat, pro ſudore, & tantùm pro ſudore laborare? Auctor autem modeſtè, & verè dixit, Curatos ſine ſtipendio non laborare, quia officio ſemper ſtipendium ſolet eſſe annexum: Noluit autem dicere pro ſtipendio laborare, quia cogitauit eos habere poſſe, & verò habere eorum pleroſque à terrenæ mercedis cupiditate puriſſimas mentes: benè tamen loquendo non de intentione perſonæ, ſed de intentione ſeu ordinatione ſtatus, dixit, religioſos ex ſtatu habere puriorem intentionem, quia ſtatui eorum terrena ſtipendia non ſunt annexa, imò voto paupertatis longiſſimè arcentur. Quis autem non dicet Mendicantes, qui nihil prorſus terrenæ mercedis poſſidere poſſunt, ex quibus nonnulli tenentur ex voto nihil prorſus accipere, quo labores eorum compenſari videantur, non eſſe* ex vi ſtatus *minùs intentos in mercedem temporalem, quàm quorum ſtatui terrena merces per ſe ſemper annexa eſt? De puritate* ſtatus *loquor, non de puritate* cordium, *ex quibus Deus tantùm quæ ſint puriora nouit.*

RESPONSIO.

Rurſus ad calumnias calumniis expoſtulandas reuerteris. Quem tuum morem toties experti, iam ſine vlla maiore diſquiſitione reſpuimus, quia vidimus hactenùs iſtiuſmodi querimonias, eſſe

Digitized by Google

impuriſſimum, & perfidioſum in apertiſſimis criminibus tergiuerſandi genus. Atque hoc ipſo loco eadem fraus, facilè deprehendi poteſt. Dicis te falsò reprehendi quod aſſerueris Parochos *pro ſtipendio tantùm laborare*, cùm ſolùm dixeris eos *ſine ſtipendio non laborare*. Videamus querimoniæ æquitatem. Propoſitio enim tua, eos *ſine ſtipendio non laborare*; ambigua & perplexa eſt, proindéque veteratoria & fallax, ideoque ſuſpecta & rea. Nam facilè ſignificare poteſt eos *non ſine ſtipendio laborare*, hoc eſt tantùm pro ſtipendio laborare, quemadmodum dici ſolet mercenarium non laborare ſine ſtipendio, hoc eſt, laborare pro illo tantùm, & ſine illo laborem recuſare, itavt directo mentis intuitu feratur in pecuniam & in ſtipendium, ſine quo laborem ſuſcipere nolit. Deinde ſignificare poteſt Parochis laborantibus ſemper adeſſe ſtipendium, ita vt nunquam laborent quin ſtipendium ſoluatur, ſiue interim ipſi hoc ſpectent, ſiue altiorem ſcopum animo intueantur. Qui ſenſus item falſus eſt, cùm Parochos plurimos, imò penè omnes, plurima operari conſtet animarum cauſa, quorum nomine nihil ſtipendij referant, atque ita ſæpe *ſine ſtipendio laborare*. Cùm verò Moliniſtarum conſilium non aliud appareat, quàm deiicere Parochos, omniáque ad eorum imminutionem, & ad ſui ſuper eos exaggerationem vndiquaque conquirere; meritò propoſitiones eorum in hoc genere dubiæ, pro minimè dubiis habentur, quia nemo in aduerſarij contemptum dubiè loquitur niſi ex certiſſimo contemptu, quem cùm apertiùs expromere non audeat, ſub tenui verborum velamine audaciùs iaculatur. In tanti momenti rebus ipſa ambiguitas crimen eſt. Quod autem addit ad iſtius criminis purgationem, *eum qui ſine ſudore laborat, non laborare pro ſudore, neque pro ſudore tantum*, eoſque qui hoc non videant *ſtipites* pro ſua humanitate appellat, ſibilo dignus eſt, quo vel ad ſudorem adigatur. Quorſum enim comparatio ruſticana, & vertiginoſa? Nam ſudorem nemo vt finem operis ſpectare conſueuit, niſi fortè mente vel corpore æger; contrà, laborantes eum omni ope, vt laboris impedimentum defugiunt.

Deinceps fatetur Parochos *habere poſſe*, *& vero habere eorum plerosque à terrena mercedis cupiditate puriſſimas mentes*, eo videlicet artificio, quod toties notauimus & riſimus, quo grauibus contumeliis leues verborum leuiorum aſpergines ſubiicere ſolet, ad eludendos quidem ſimpliciores, ſed ad eos quibus mens non ita fatua, vt ridiculi artificij fatuitatem non videant, vehementiùs commouentlos. Sed tamen nunquam fateri vult parochos ad iſtam terrenæ cupiditatis puritatem ſui muneris inſtituto obligari; imò id aperte negat, dum ait *loquendo non de intentione perſonæ, ſed de intentione ſtatus, Religioſos ex ſtatu habere puriorem intentionem, & eſſe ex vi ſtatus minus intentos in mercedem temporalem, quàm quorum ſtatui terrena merces per ſe ſemper annexa eſt.* Atq; ita ſtatum Parochorum, eadémq; ratione Epiſcoporum (eſt enim eadem prorſus vtrorumque ratio) non purum à terrena cupiditate, ſed in eam per ſe intentum, & terrenæ mercedi ſemper annexum

facit, prorſus eodem ſenſu quo paulò antè dixit, parochos *non ſine ſtipendio laborare*, ſicut expoſitum eſt. Hinc enim patet ſenſum iſtius locutionis verè fuiſſe eum quem diximus, nimirum Parochos ex ſtatu ſuo ſemper eſſe intentos ad mercedem temporalem, & ſemper propter eam laborare. Quæ verè grauiſſima contumelia eſt in Parochos, in Epiſcopos, & in omnes Eccleſiæ paſtores, Clerumque adeò vniuerſum, & diuinæ inſtitutioni, paſtoraliumque munerum creationi perſpicuè inſultat, paſtores Eccleſiæ, ex vi ſtatus terrenos, impuros, mercenarios faciens, adeoque non veros paſtores, ex modo argumentandi, quem ab Euangelio didicimus. Cùm enim ſupra docuerimus paſtoralia officia eſſe officia charitatis, & charitatis ſummæ miniméque vulgaris, ſed quæ omnium omninò fidelium charitati ſuperemineat; ſequitur ea eſſe à terrena quauis cupiditate remotiſſima, nec vllum omninò eſſe ſtatum à terrena cupiditate puriorem, ſeu quo homines ad maiorem cupiditatis immunitatem obligentur: Charitas enim, & cupiditas ſeſe inuicem perimunt, & de mutua velut cæde naſcuntur, & propagantur. Quo fit vt parochi, & quicumque ouium Chriſti paſtores, ipſa ſuorum munerum cõditione puriſſimo charitatis impulſu ferri, & à terrenorum commodorum cupidine, temporalique omni contage puriores, ſi fieri poſſit, eſſe debeant, quàm vlli graduum inferiorum fideles, quantamcumque perfectionem profiteantur.

Ioann. 10. 1. Timoth. 3

Aug. ep. 29. ſerm 12. de verb. Dom. & l. 6 cont. Iul. c. 7. Vide Amb. lib. 1. de off. c. 30. Chry. l. 2. de Sacerd. c 2. Οὐκ ἀρκεῖ τοῖς ἄλλοις τὰ ἱερὰ ταῦτα ἀγαθὰ ἀπολαῦσαι μόνον ἐξ ἀλλοτρίων, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἰδίων δεῖ τοῦτο γενέσθαι. διὰ τοῦτο καὶ ἐν ἀρχῇ τῆς ἱερωσύνης ἐκείνοις μὲν ἐπιτέτραπται τὰ μυστήρια, ἡμῖν δὲ οὐκ ἐπιτέτραπται· ἐκείνοις μὲν γὰρ ἀρκεῖ τὰ παρ' ἑτέρων· ἡμῖν δὲ οὐκ ἀρκεῖ. id eſt. Quãtum rationalium hominum ab irrationalib⁹ diſcrimẽ eſt, tãta ſit, ne quid amplius dixerim, eorum qui paſcunt ab eis qui paſcuntur, differentia. *Hiero. ep. 1. ad Heliod.* Clerici paſcunt oues, ego paſcor. *Vide & S. Greg. lib. 2. paſt c. 1. & Greg Naz. orat. 1. Luc. 10.*

Denique ait Spongia, *Religioſos ex ſtatu habere puram intentionem, quia ſtatui eorum terrena ſtipendia non ſunt annexa, imò voto paupertatis longiſſimè arcentur.* Probat ex Mendicantibus, *qui nihil prorſus terrenæ mercedis poſſidere poſſunt.* Quo loco me nonnihil hærere fateor, nec ſatis videre, quonammodo Spongiæ pronunciatum accipiam. Nam ſi de ſolis iis Mendicantibus ageretur, quibus Mendicantium appellatio vulgò tribui conſueuit; minor eſſet dubitatio. Horum enim pleroſque videmus pauperculos, ac vel nihil rei, vel anguſtæ admodum, & exilis poſſidentes, qua ſimul cum ſtipis quotidianæ corrogationibus ægrè vitam tueantur. Quanquam neque in hos ipſos omni ex parte conuenit Ieſuitæ propoſitio, eos eſſe à terrenis ſtipendiis puriſſimos, *ab iiſque voto paupertatis longiſſimè arceri*, niſi de ea puritate loquatur, quæ etiam parochos in ſocietatem excipiat. Nam ſi puritatem illam intelligat, qua omnis penitus ſtipendij ſuſceptio excludatur; non probabit puros eſſe à terrenis ſtipendiis religioſos, qui paſſim dum confeſſiones audiunt, dum ſacra faciunt, mercedem ſibi reponi non minùs quàm Eccleſiaſtici Sacerdotes, & parochi patiuntur Quos tamen, dum id faciunt; non arbitror Ieſuitam dicturum ſua vota perfringere. Nulli enim ſunt propemodum Religioſi Mendicantes, quantumuis ſeuerum, & reformatum vitæ genus colant, qui non anniuerſaria ſacra & preces ex ea mercede, quam Euangelium probat, peragenda ſuſcipiant, varioſque ſumptus annuos & vt vocant, *fundationes*, quibus eorum opera compenſari videantur, ſine dubitatione admittant. Vnde conſequetur, ſi Ieſuita vera ſentiat, iſtos religioſorum ordines, quorum plerique haud paulo

maiori virtutis & pietatis exemplo sunt Ecclesiæ quàm Iesuitarum societas, tamen non paululum terrenæ impuritatis inuoluere, nec esse omni ex parte à terrenarum mercedum inquinamentis defœcatos. Atque ideò signanter addidit Iesuita, non omnes Religiosos Mendicantes, sed ex iis *nonnullos teneri ex voto nihil prorsus accipere, quo labores eorum compensari videantur;* Vt indicet puritatis istius eximiæ laudem, non solùm Parochis & Ecclesiæ Pastoribus, sed etiam plerisque omnibus arctissimorum ordinum Religiosis à se eripi, & solis Iesuitis, (qui eam præ se ferunt) integram, illibatam, solidam & limpidam vindicari: vt vni Iesuitæ regularium omnium à terrenis opibus alienissimi, à terrenorum commodorum lucrorumque quæstibus expurgatissimi habeantur, quasi quidam inter Religiosos *Curij* aut *Diogenes* diuitiarum contemptores, Philosophica frugalitate reliquo humano generi vt sordidiori præstantes, Καθαροὶ videlicet noui quidam, præ quibus alij *animales* & *psychici* videantur. Quæ si millesimo cuique ex omnibus gentibus persuaderi queant, tum & mihi persuadebuntur: Sin totius orbis fides, & diuturna rerum tantarum experientia, indignissimam ostentationem respuit, & Iesuitas sicut Religiosorum omnium ditissimos, ita ditescendi & cupidissimos, scientissimos existimat, patiantur me à totius orbis communi sensu, vt eorum parodoxo assentiar, diuelli non posse. Tantum enim abest, vt puritatem illam quam omnibus Mendicantium ordinibus, nedum Parochis & Pastoribus, præripere gestiunt, ipsis potissimùm, reiectis aliis, adiudicem; vt si aliis adiudicandam esse concessero, ipsis tamen sim abrogaturus, quippe hominibus iniquissimis, qui non solùm diuitiarum, sed etiam paupertatis præ cæteris omnibus possessionem, & præcellentiam ad se trahant.

Argumenta autem quibus ista eorum adumbrata puritas, & terrenorum stipendiorum immunitas labefactatur, varia & grauia sunt, ne se affectu potiùs quàm indicio damnari querantur. Primùm, si tam puri sunt, & operum suorum compensationes tantoperè repudiant, quid causæ est cur in Gallia, & ferè alibi, laborum suorum stadia intra vrbium ambitus circumcludentes, in agros, & rura non perinde excurrere soleant? Magna enim illic messis, magna cœlestium stipendiorum seges, ea sola quærentibus, parata est. Nec ipsis operarij desunt, quos cum ciuitatibus, vel non magnoperè desiderantibus, vel etiam interdum inuitis, & nauseantibus inuidiosè obtrudant in agros cum summa omnium laude, & gratia effundere possent. Sed nimirum, isti qui Parochos, *sine stipendio non laborare* exprobrant, labores paucissimos ambiunt qui sine mercedis odoratu venatuque suscipiantur. Cuius venationis intra vrbes campi patent; ruri, venationes aliæ exercentur. Longum est commemorare quos fructuum prouentus in ciuitatibus decerpere, & quàm suprà vllius operarij, quantumuis in temporalem, vt aiunt, mercedem intenti, votum, carnalia metere soleant, vbi spiritualia seminauerunt. In sola vrbe Parisiensi è solis Concionibus Quadragesimalibus ampliùs octo librarum millia

Digitized by Google

millia annua fæpiſſimè conficiunt. Dum enim ſua illa Ieſuitica puritate pecuniam in ſtipendium numerari non patiuntur, eò rem deducunt, vt commutato in eleemoſynas & donaria ſtipendij nomine, longè amplius quàm vlli eorum quos à terrenæ mercedis cupiditate puros eſſe inficiantur, emulgeant, vt Eccleſiarum Ædiles non ſemel profeſſi ſunt: Hinc eorum illæ concurſationes, quibus templorum Cathedras tanto ante ambiunt, quarum octo interdum aut decem in eadem Ciuitate vna Quadrageſima, factionis magnitudine occupant, Concionatores videlicet non optimi, imò multis tum è Clero, tum ex aliis religioſorum familiis, omnium iudicio & ſine controuerſia inferiores. Plerumque enim è Scholis Rhetoricæ adhuc recentes aduolant, & toti ſpumei, feruidi, pingue ſonantes, ridiculè geſtientes, ad populum quaſi ad puerorum gregem, fabularum & apophthegmatum ſæcularium cantica, & popularia aduerſus Dei gratiam blandimenta declamitant. Quo fit vt illa Spongiæ particula, *ex quibus* (Religioſis Mendicantibus) *nonnulli tenentur ex voto nihil prorſus accipere, quo labores eorum compenſari videantur*, quæ ad Ieſuitas ſupra cæteros regulares exaggerandos inſerta fuit, minimè omnium illis conueniat, qui dum ſupercilioſo faſtidio minora & vſitata cæterorum ſtipendia repudiant, maiora, & illis inuſitata eliciunt, viam eorum ſimplicem ſolertia quæſtuoſiore declinantes.

Quid beneficia Eccleſiaſtica, quibus nulla manifeſtiora laborum ſtipendia in Eccleſia ſunt, eorum poſſeſſionibus inſerta referam? Tot Abbatias nobiles, tot opimos Prioratus, etiam Parochiales; quæ vndique tota Gallia longè latéque captarunt? In ciuitate Rhotomagenſi tres Prioratus ampliſſimos, inuidioſos, vrbis mœnibus circumquaque obiacentes occuparunt, ſermonis hominum, & publicæ famæ ſecuri; vt nec iis quidem Mendicantibus annumerandi ſint, quos Spongia ait, *nihil terrenæ mercedis poſſidere poſſe*. Sed, quod grauiſſimum eſt, tam locupletium Sacerdotiorum fructibus non contenti, in ſubiectos iis Sacerdotiis Parochos paſſim iniiciunt manus, exiguas eorum penſiunculas ad eam tenuitatem redigentes, quæ vix alendo homini ſufficiat. Vnde manant ruralium Parochorum, Canonum iura ſubuerti, ſe penè ſpoliari, lugentium miſeræ voces, quarum viri primarij omni fide digni ſunt teſtes, earumque nos ipſi aliquas, non ſine admiratione, audiuimus. Quis ferat iſtos terrenorum compendiorum puritatem oſtentare, terrenis copiis diffluentes? Parochis cupiditatem obiicere, quibus illa ipſa ſtipendia, quorum cupiditatem exprobrant, ipſi valentiori cupiditate eripiunt?

Huc adde ſingularem illam in priuatorum quorumcunque liberalitate prolectanda dexteritatem ac peritiam, cui eos ipſæ Regulæ ſocietatis operam dare iubent ſtudioſius, *Vt quærant diligenter eleemoſynas, eaſque ſimpliciter, & amore Domini petant, nec-non & eas augere, & conſeruare ſtudeant, opportunéque eos viſitent à quibus petendæ erunt.* Hinc eſt, vt omnes quęſtuum norint vias, & vna eorum domus Profeſſa Lutetiæ, priuatarum *Reg. ſocier. de procur. dom. prof. §. 2.*

Digitized by Google

largitionum tantum ad ſe contrahere dicatur, quantum cæteræ omnes Regularium domus, quæ in ea vrbe frequentiſſimæ ſunt, non colligant, vt religioſos, etiam inſtituti ſeuerioris, teſtificantes audiuimus. Denique iam eoúſque proceſſerunt, vt nulli ſint vllarum ciuitatum Parochi, nequidem Pariſienſes, quos cæteris copioſiores exiſtimant, qui ſtipendia & beneficia ſua, cum eorum opibus & beneficiis non facilè commutari patientur; veréque & ſine vlla veritatis ſuperlatione aſſeuerare liceat, nullum nec regulare, nec Eccleſiaſticum eſſe commune, quod cum iſtorum omnis generis facultatibus æquiparandum videatur.

Declarant id, vt cætera omittam, ſplendidiſſima paſſim ædificia, variis ſurgentia regionibus, quibus nihil ſimile in cæteris ordinibus ſumptu magnificentiáque cernitur. In vna Pariſienſi ciuitate triplicem ſtructuram attollunt tribus locis, vno tempore; in Collegio Claromontano, vbi ædium faſtigia toti Academiæ latè minantia erigentes, nouam Sorbonæ inſtaurationem, & Eminentiſſimi Cardinalis Richelij munificentiam æmulari cœperunt: In domo Probationis ad ſuburbium D. Germani, vbi varij ſimul generis opera, templum, tecta, moliuntur. In domo denique Profeſſa, vbi præter vaſtam templi molem, inſignes vnius è totius Gallicani ærarij Quatuoruiris ædes, quibus paucas ex omni Pariſienſi opulentia anteferas, eximiis operibus auróque fulgentes, magno pretio coëmptas, ſuæ domui inſtar appendicis adiecerunt. Atque hæc illis exigua, & tenue neſcio quid videri ſolent. Quanta enim facerent, niſi publicæ inuidiæ formidine continerentur? Itaque pauperes & tenues enixè ſimulant, in mediis opulentiæ indiciis vndiquáque patentibus. Sciunt enim liberiora in Gallia fieri, pro gentis genio, de rebus opibuſque ſuis iudicia: quæ penitus contemnere pro innato illo honoris & gloriæ ſtudio non poſſunt; quamuis illo ipſo ſtudio gloriæ ſtimulati, ea ſæpe perrumpere cogantur. Quare nec templum domus Profeſſæ auſpicari voluerunt, niſi vbi templum Preſbyterorum Oratorij iam ad tectum proceſſerat; nec Collegij Claromontani ædificia, ante inchoatas ab Eminentiſſimo Cardinali Richelio ſubſtructiones Sorbonicas; nec domus Probationis opera, antè impoſitum vicinio Patrum Diſcalceatorum templo tholum. Cohibent denique & comprimunt publicæ offenſionis metu multo maiorem opum copiam, multo maiorem animorum ſublimia ſpirantium elationem, quam quantam cum omnium admiratione patefaciunt. Quid templum illud Antuerpienſe, toto Belgio, aliiſque regionibus famoſum, marmore Italico Genuâ per vtráque maria delato exædificatum commemorem? Quod homines Belgæ Catholicorum Hollandiæ pecuniis magnam partem acceptum referunt. Quamuis modeſti humiléſque religioſi, cùm omnes quorumuis aliorum ſplendores exſuperare, & inſigni minimé-que vulgari Ieſuiticæ moderationis monimento celebrare nomen ſuum, & gloriam ſpargere, contenderent, eos nummorum exhauſerint gurgites, vt prodeuntibus vltra modum ſumptibus, ingenti & penè

Digitized by

incredibili ære alieno ſe implicauerint. Hinc Generalis grauis indignatio in Prouincialem Belgicum: quam tamen hic lenire & ſopire conatus eſt, ſanctiſſimè ſpondens in ſeſeque recipiens, ſi ſibi negotium iſtud relinqueretur, totum illud alieni æris, quantumcumque magni, breui tempore diſpunctum iri. Quod an religioſa illa à temporalibus commodis, & compendiis puritate perfici potuerit, viderit Spongia.

Quid rurſus enumerem, non iam ſpiritualia, ſed prorſus temporalia eorum Mercimonia pluribus locis inſtituta, vnde naues in oras Indicas & variorum marium regiones, deſtinarunt? An qui ne hoc quidem commercij genus ſibi inconceſſum putant, ij ſunt quorum ſtatus à terreno quæſtu, & lucrorum temporalium cupidine, & quidem peculiaribus votis receſſiſſe debeat exiſtimari; cùm eum nec à mercatoria nauticaque fortuna, qua nihil terrenius, terreniſque compendiis deditius, abhorrere, ſed cum ea bellè conſentire ipſimet iudicauerint? Nimiùm malè de hominum iudiciis Ieſuitæ opinantur, ſi tantam dictorum factorumque ſuorum, oſtentationis & veritatis, diſcrepantiam latere putant. Errant inquam, grauiſſimè, ſi quem eſſe cenſent adeò plumbeum, qui non ſentiat ludi ab iis penéque proſcindi Bullas Pontificias, quibus ordinum Mendicantium & pauperum claſſibus adſcribuntur.

Quæ breuiter exponere neceſſe habui, multa in eo genere non leuia neque pauca præteriens, vt videant Moliniſtæ, & ab aliis videri ſciant, qua iniquitate ac proteruia ſe ipſos Parochis à terreno quæſtu alieniores purioréſque profiteantur, quaſi illis ad ſtipendia temporalia toto ſtatu vergentibus, ipſi ſolas æthereas puritates ab humo procul elati rimarentur. Illi equidem fœminæ ſimillimos ſe exhibent, *quæ comedit & tergens os ſuum dicit: Non ſum operata malum*, Illi populo qui poſt exſatiatam cupidinum ſuarum ingluuiem, procaciter ingerebat, *Quid feci?* Illi hominum ſocietati, *qui excolabant culicem vnum, camelum autem glutiebant.* *Prouerb.30.* *Hieron.1.* *Matth.23.*

SPONGIA.

Quod autem dixit Author de puriori intentione ex vi ſtatus, tanquam certum & indubitatum aſſerit doctiſſimus huius æui Theologus Franciſcus Suarez, cuius (rumpatur licet inuidia) memoria viuet, cùm fuerintne hi Cenſores, niſi fortaſſis ad infamiam, poſteritas ignorabit. Quamuis, *inquit*, Prælati (Epiſcopo inferiores) ſemper in hoc ſuperent, quod magis ex officio, maiorique obligatione iuſtitiæ ad talia opera præſtanda teneantur, nihilominus poteſt hoc in religioſo compenſari, tum ex obligatione voti paupertatis & obedientiæ, tum ex maiori feruore charitatis, & ex puriori intentione, quam ex vi ſtatus habere poteſt & debet, nulla temporalia lucra vel honores per huiuſmodi miniſteria quærendo. *Ita Theologus toto Catholico orbe laudatus, quem hactenus ob hoc dictum nemo reprehendit.* Lacon *quidam cùm luſciniam deplumaſſet, conſpecto tenuiſſimo corpore*, vox, vox, *inquit*, es, & præterea nihil. *Hoc verè in Cenſuram; ſed intereſt, quod luſciniæ vox varia, ſuauis, & amœna;*

Digitized by Google

Cenſura ſemper eiuſdem ſoni triſtis, & funeſta,
----- ſtrepitat ferali carmine Bubo.

RESPONSIO.

Superiori reſponſione Ieſuitarum abundantiam patefecimus: nunc arrogantiam ipſi vltrò patefaciunt, abundantiæ inuiduam comitem
1. Tim. 6. Paulo teſte, *Diuitibus huius ſæculi præcipe non ſublime ſapere.*

Quid enim neceſſe fuit impotentiſſimo homini, niſi Moliniſtici ſpiritus afflatu raperetur, in Franciſci Suarez laudationem intempeſtiuam ſtultitiæ inſolentis plenam, odioſam, inuidioſam, erumpere; qua non ſolam Facultatem Pariſienſem petulanter impetit, ſed vnà omnes Eccleſiæ & hominum religioſorum ſocietates ſuperbo laceſſit faſtu, Franciſcum Suarem *doctiſſimum huius æui Theologum* ore Ieſuitico, ſupercilio Phariſaïco, nuncupans?

Nec tamen iſta vox Ieſuitæ huius propria eſt. Non is Author, ſed præco. Longè anteà hunc ei ſenſum alumniſque ſuis ingenuit glorioſiſſima ſocietas, eumque in orbem infundere conata eſt, tantum ſibi veri nominis arrogantiæ profeſſione adimens, quantum falſi proprio præconio & tumidiſſima buccinatione ambiuit. Cùm olim immodicus parentum in filios amor, prima idololatriæ initia peperit, vt ſcriptura teſtis eſt: Nunc ſimiliter iſta ſocietas ambitioſo filiorum ſuorum
Sap. 14. ſtudio elata, eos ſupra cæterorum hominum ſortem efferre, primos rerum omnium facere, eorum quandam velut idololatriam fingere molitur. Quid enim humanum de Franciſco Suares, vt de hoc vno loquamur, de quo nobis quæſtio eſt, ſenſerunt Ieſuitæ Conimbricenſes, in iiſque eorum Rector, communi omnium nomine ita ſcribens in præfatione tom. 3. de Religione, *Magnum Soarium*, alterum *Alexandrum* Magnum, *vnum Apollinem eſſe*, COMMVNEM ORBIS MAGISTRVM, *à quo Philoſophiæ & Theologiæ candidati* OMNES *reſponſa in dubijs referant Delphicis multo oraculis certiora.* Si hic paucos adhuc tomos *docto calamo exprimere potuiſſet, habituros fuiſſe Theologos, vnde de quouis argumento* NVLLIVS ALIVNDE EMENDICATO SVBSIDIO cumulatè docerentur. En oracula Ieſuiticæ humilitatis. Qua *Magnum* illum *Soarium* non mirum eſt opponi, velut ad inuidiam, Pariſienſi Facultati; cùm toti quantus eſt orbi opponatur; cæterique vniuerſi homines præ *communi* hoc orbis *Magiſtro*, diſcipuli numerentur. Non habet ergo Facultas Pariſienſis, cur in contumeliam propriam accipiat, quod ab iſtis generatim in communem omnium Theologorum contemptum ſpargitur. Quamuis quod dicat Spongia, in eam *rumpi inuidia* Soaraïcæ videlicet eruditionis ſplendore percuſſam; non Facultatis amplitudinem minuit, ſed ſuam ſuorumque ſuperbam oſtendit fatuitatem, qui adeò ſe ſuáque admirantur & amant, vt ea ſibi ab omnibus inuideri ſuſpicentur. Quæ propria eſt ſuperbarum, & ſimul ſtolidarum mentium omnium cogitatio. Nam Suarem nihil eſt quòd Ieſuitis inuideat nobiliſſima Facultas, quæ Chriſtianum orbem

Digitized by

virtutis, & eruditionis fama multis ante sæculis impleuerat, quàm non solùm Suarez, sed ipsum etiam Iesuitarum nomen, non modò notum, sed omninò natum esset. Quæ plures eruditissimos celeberrimósque Doctores in omnes Ecclesiæ Catholicæ regiones profudit, quàm & Suarez, & vniuersa Iesuitica Societas bonos discipulos effecerint. Quos Doctores *Magnus* ille *Suarez* nisi Magistros inuenisset; nisi eorum pręuia face mentem accendisset suam, non modò lumen, sed ne fortè quidem scintilla; non modò *communis orbis Magister*, sed ne fortè quidem Theologicæ scholæ discipulus fuisset. Constat enim, sicut ex Vniuersitate Parisiensi omnes propemodum Occidentis Academiæ, velut è fonte, manarunt; sic Theologiæ Scholasticæ scientiam in ea natam, adultam, & ab ea in omnem Theologorum nationem propagatam fuisse. Quo factum est vt eam Theologiam Itali generatim *studij Parisini* nomine vocarent; & hęretici cùm in eam petulantiùs insiliunt, exclamare soleant, *Scholæ Sorbonicæ errorum omnium matres*; & Theologos Scholasticos communi nomine dicant, *Sorbonistas*, *Sorbonicos Sophistas*, *Sorbonicos rabulas*. Huic igitur Facultati Theologorum omnium Scholasticorum, ac proinde ipsius Soarij, siquidem Theologus Scholasticus sit, totiúsque adeò scientię Scholasticæ verè parenti, Suarium ad inuidiam proponere, quantæ dementię est? Id verò à Iesuita fieri, quàm stupidę arrogantię? Nam Iesuitæ speciatim, seu vniuersa simul Iesuitarum Societas, quicquid probæ scientiæ Theologicæ habere sibi videatur, huic profectò Facultati debet, à qua non priuati aliqui homines, sed totum primum nascentis Societatis vnà cum ipso capite corpus, illum doctrinæ riuulum, quo nunc velut in torrentem intumescunt, hausérunt & expresserunt, vt ipsi eorum scriptores interdum etiam gloriantur. Vt iam non sit superbia, non stupor, sed ingratitudo fœdissima, eos aduersus illam Facultatem insolescere, à qua id ipsum habent propter quod insolescunt, quæque magno iure illud eis in os ingerat, *Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis?* Sed Molinistæ, dum vim harum vocum erga Deum in rebus diuinissimis nescíunt, eam erga homines in rebus humanioribus & minoribus facilè se nescire patiuntur.

Calu. Inst. l. 3. c. 15. §. 7.

Ribad. lib. 2 vit S. Ignatius c. 4.

Richeom. Remercitement auec vne Enseigne de treize pierres precieuses, &c. presentée au Roy Louys XIII. pag. 21.

1. Cor. 4.

Interim quia suum Suarem tam elatis oculis intuentur, nec ei æquale quicquam vident in omni tot omnium gentium Theologorum huius æui caterua; consulant ad sanandam tantæ superbię lippitudinem commentarios Theologi Sorbonici in sanctum Irenęum, Franciſci Feu-ardentij, Ordinis Minorum religiosi, Doctorum Parisiensium suo tempore antiquissimi, & agnoscent fuisse hoc etiam æuo in Facultate Parisiensi Theologos, qui Soarium Theologorum huius æui doctissimum non esse, facilè demonstrauerint. Idque non inuidiâ ab illo factum, non odio, aut maleuolentiâ: sed cùm à Soario lacessitus vltrò & temerè fuisset, vti nos nunc à Spongia; inspectis paululum Commentariis illius in tertiam partem sancti Thomæ Lugduni editis anno 1594. menda reperit grauia crassa, & in communi orbis

Feu-ard. in Iren. l. 3. c. 33. n. 3.

Digitized by Google

magiſtro minimè toleranda, quæ vt in tertia ſaltem editione expun-
Luc. 6. geret, & præceptum Euangelicum, *Eijce primùm trabem ex oculo tuo*, in poſterum meminiſſet, admonuit. Hoc ipſum plures alij ex eadem facultate facilè pręſtare potuiſſent, ſi Ieſuitis ſuum inuiderent Soarium, nec eum illis, quanti ipſum putant, æquiſſimis animis relinquerent. Licet enim ſine fuco, ex puriſſima veritate profiteri, paucas eſſe Soarij paginas, in quibus mox aperto libro non ſe offerant legentis oculis errata & hallucinationes modò ridiculæ ac leues, modò maioris momenti, & quæ inſigniter vapulare mereantur apud Eccleſiaſticæ doctrinæ & traditionis, & ſcientiæ verè Theologicę conſcios. Quæ ſi Theologi Pariſienſes, vlla inuidia ſtimulante, colligere voluiſſent, & in volumina redigere; non pauciores quàm ille tomos, de hoc ſolo argumento contexere potuiſſent; illamque Spongiæ gloriationem, Suarem hactenus à nemine reprehenſum tuiſſe, multo antè præcidiſſent.

Verùm homines ſunt, omnũ iudicio præterquã Ieſuitarum, modeſtiæ amantiſſimi, à contentione, æmulatione, & ambitu remotiſſimi, tã Moniſtis virtute, quàm ſolida eruditione ſuperiores, qui aliena peccata Ieſuiticáſq; oſtẽtationes lugere malint, quam prodere; niſi cùm vſq, adeo inſoleſcunt, vt ſine magno Eccleſiæ vulnere videãtur non poſſe tolerari. Si eo iactandi ſui nominis, quærendæ falſæ gloriæ zelo feruerent, quo Ieſuitæ æſtuant; ſi tantis opibus, tanta Sociorũ per omnes regiones ad libros quantumuis leues diſſeminandos conſpiratione valerent, quanta Ieſuitę valent; ſi denique tam externis Facultatibus, quibus Ieſuitę abundant, inſtructi eſſent, quàm internis inſtructi ſunt, quibus Ieſuitę carent; Europę bibliothecas libris haud paulo melioribus re-
Diſcuſſ. q. 5. n. 12. fercirent, quàm quibus Nicolaus Smithęus eas à Ieſuitis repleri iactauit. Sunt enim in familia Sorbonica viri pręſtantes, & in Theologię Schola abhinc triginta & quadraginta annis illuſtranda emeriti: quorum ipſi diſcipuli; quę eorum eruditio eſt, & Ieſuitarum in ſuos ambitioſus amor, vel maximis doctoribus in Societate Ieſuitica exęquarentur. Cęterùm quę tum ſuperiore, tum pręſenti ſęculo, ex illa Facultate prodierunt opera, nihil habent, ne quid amplius dicam, quod Ieſuitæ deſpiciant: imò habent, vt iam vidimus, ſpecimen aliquod, vnde *Magnus* ille Suarez, non eſſe *communis orbis Magiſter*, aut Deus aliquis oraculorum opifex, intelligatur. Si falſo reprehenſum putant, ſi eos errores, quibus totas eius pagellas conſperſas eſſe diximus, non agnoſcunt; dicant vbinam dictorum noſtrorum veritatem ſibi confirmari velint; & nullo negotio videbunt, vel ipſis amore ſuo cæcis, alij intuebuntur, quàm explorata cognitione, & conſtanti iudicio, non vllo animi impetu, hæc à nobis in medium prolata fuerint, ad refringendam eorum arrogantiæ temeritatem. Nihil enim tam magnum habet Suarez, quàm ſuorum voluminum molem; quam verè dixeris, ex variis priorum Scholaſticorum ſcriptis collatitiam farraginem, nullis propemodum Theologicis fundamentis extructam, ſed errabundæ ſine duce humanæ rationis excurſionibus compilatam. Quo magis iſtos pudeat hunc *Theologorum huius æui doctiſſimum*; *Communem orbis Magi-*

Digitized by Google

ſtrum fingere ; imò toti interdum primorum temporum antiquitati, ſancti Thomæ, ipſi nominatim diuo Auguſtino vel æquare, vel præferre, vt ex quodam Ieſuita profeſſore me ipſum audire memini, & alios audiſſe accepi. Quam eandem comparationem à Caluiniſta quodam primario inter diuum Auguſtinum & Caluinum inſtitui aliquando cùm audirem, mirari non potui hominem hæreticum id iudicij de ſuæ religionis ipſo Authore habere, quod Catholici homines, humilitatis profeſſores, de ſui ordinis ſocio habuiſſent. Alium Ieſuitam audiui, cùm diceret *Gabrielem Vaſquez*, quem aliqui ipſorum Soario anteponunt, incedere ſolitum cum hoc conclamantium vndique diſcipulorum acroamate, *Mortalium doctiſſimus Vaſquez*. Eſt enim ordo inordinatiſſimæ elationis. Eſt hominum genus *qui amant primos recubitus, & primas cathedras, & ſalutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi, & Magiſtri orbis*; qui primi illius Angeli animoſiſſimos impetus æmulantes, aſcendunt ſemper, vt à Deo deiiciantur, quo deinde ſalubriùs erigi poſſint. Qui cùm in Eccleſiam venerint penè poſtremi omnium, primi eſſe geſtiunt, illam Euangelij vocem malè ſibi aſſumentes, *erunt nouiſſimi primi*, vt aliâ iuſtiſſimè feriantur, *& primi nouiſſimi*. *Matt. 23.* *Matth. 20.*

Non tali machina Facultatem Pariſienſem ad *infamiam poſteritatis* detrudent ventoſiſſimi homines. Hæc enim ſicut ingenti fama toto orbe fulſit tot ſæculis antequam ipſum Ieſuiticum nomen in rerum naturam prodiiſſet; ſic ſtabit & florebit, ipſis exoletis, & vel ſola hæreſium, quas ad Sacramentorum, & Eccleſiæ ſtatus euerſionem proferunt, damnatarum & proſcriptarum gratiâ, in laude & in benedictione erit apud æquiſſimam poſteritatem, Eccleſiæ & myſteriorum Dei, & traditionis Eccleſiaſticæ, qua ſtat Chriſtianum nomen, amantem. Ipſi verò dabunt pœnas, & perenne infamiæ ſupplicium pendent, quamdiu Chriſtiana poſteritas, & procellæ huius quam in Eccleſia excitarunt memoria manebit: Nec quiſquam improbum & audaciſſimum eorum facinus meminiſſe vnquam poterit, quin ſimul eximiam Facultatis Pariſienſis in eo comprimendo gloriam recordetur, & immortalem ei pro tanto in Eccleſiam beneficio, & pro ſuſceptis vindicandæ illius gratia à Moliniſtica gente, hæreticorum more, mendacibus contumeliis, gratiam & gloriam referat. *In memoria enim æterna erit iuſtus, ab auditione mala non timebit.* Moliniſtarum verò hæreſes, & in iis improbe tuendis peruicacia, & imperitia, & præſumptio, *& gloria, in confuſione ipſorum.* *Pſal. 111.* *Philip. 3.*

Vt verò tandem ab ipſo Soario, quem Ieſuita temerè nimium, & faſtuoſè omnibus huius æui Theologis antetulit, ad eius doctrinam huic loco propriam, quam *certam, & indubitatam* vocat, veniamus; hæc ipſa eſt qua, velut ſpecimine quodam, ea quæ de hoc Authore generatim ſupra dicta fuerunt, omnibus æquis iudicibus probatum iri ſperamus. Nam doctrina Soaraïca, quoad hanc partem, in multis peccat grauiſſimè. Quod enim ait *religioſos compenſare poſſe maiore feruore charitatis* obligationem officij Parochialis; vel cenſet, omnes religioſos ferri maiore feruore charitatis ad opera Paſtoralis officij, quàm Parochos; Et hoc

Digitized by Google

quàm præſumptuoſum, & temerarium iudicium ſit nemo non videt? Vel conſtet religioſos teneri ea opera maiore feruore charitatis efficere quàm Parochiales Presbyteros, qui ad ea Paſtorali munere obligantur; Et hoc adeò falſum & euangelio contrarium eſt, vt ſupra vidimus, vt mirum ſit non hunc *totius orbis magiſtrum*, ſed vllum Theologum in errorem huiuſmodi incidere potuiſſe, Nulla enim tanta charitas, nulla tanta obligatio charitatis in Euangelio ſcripturiſque ſanctis prædicatur, quàm quæ ab iis, qui Paſtorum munus gerunt, & animabus paſcendis præſunt exigitur, vt anteà ex parte declarauimus. Id ipſum tota antiquitas vno ore concinuit, vt ſuperfluum videatur in rem clariſſimam teſtimonia vel argumenta colligere. An enim putant Chriſtum tam tenui fuiſſe erga oues ſuas amore, vt eas regendas paſcendaſque committi vellet non amantibus, ſeu iis à quibus amorem in eas ſuo ſimilem non poſtularet? *Quomodo ſic amatas oues*, inquit Bernardus, *committeret non amanti?* Sicut enim ipſe primus Paſtor eſt, & princeps Paſtorum, teſte Apoſtolo; ſic norma eſt, & exemplar Paſtorum omnium, quia primum in quoque genere eſt norma & mẽſura cæterorum. Vnde clamat Apoſtolus, *imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti*, Et ideò ſicut Chriſtus per amorem ſummum, & per *ſupereminentem ſcientiæ charitatem*, redimendas oues, paſcendas ſeruandaſq; ſuſcepit etſi ex obedientia erga patrem id ipſum fecerit, vt teſtatur Apoſtolus, & ipſemet ſæpe in Euangelio teſtatus eſt; Ita Paſtores omnes, qui, vi Paſtoralis officij cuiuſcumque, ad eius, vt primarij Paſtoris, & ſui exemplaris, imitationem obligantur, vi ſui officij paſcere debent è ſumma charitate, & longè maiore illa ad quam cæteri Chriſtiani talis muneris expertes adiguntur; etſi idipſum & ex obedientia erga Deum, & ex fide ſeu iuſtitia erga greges ſuos facere debeant, *ſapientibus & inſipientibus* cum Apoſtolo *debitores*. Eſtque hæc res ita certa & clara, vt niſi à contentioſis, & veritatem perſpicuam intueri nolentibus, negari non poſſit.

S Bern. ſer. de conuer. ad Cler.
1. Pet. 5.
Vid Greg. Naz. orat. 3. & 25.
1 Cor 11.
Epheſ. 5.
Philip. 3.
Ioann 4. 5. & 6. &c.
Aug lib. de Paſtor. c. 18
Rom. 1.

Secundò quod ait Suarez, Religioſos habere debere *ex vi ſtatus puriorem intentionem* quàm Parochos, aliosque Prælatos Epiſcopis inferiores, *nulla temporalia lucra, vel honores per huiuſmodi miniſteria quærendo*; ſine ratione ac ſoliditate dictum eſt, Nam ſi nomen *lucri temporalis*, intelligat *turpe lucrum*, ſeu quamlibet cupiditatem; negare non poteſt quin Parochi non minùs quam religioſi, imò quin Chriſtiani omnes cuiuſcumque ſortis, habere debeant puriſſimas mentes ab omni temporalis ſeu ſordidi lucri, & ab omni cuiuſlibet cupiditatis inquinamento. Quia dubitari non poteſt quin in lege Chriſtiana, & proinde in omni Chriſtianæ legis conditione ſeu ſtatu, prohibitio ſordium & cupiditatis cuiuſcumque includatur. Et contrarium, non error, ſed hæreſis indubia eſt, eſſe videlicet aliquam cupiditatem & auaritiam, quæ non ſit peccatum, & à qua Chriſtiana lex Chriſtianos non auocet, multo magis Chriſtianorum Paſtores ac Magiſtros.

Quod ſi nomine *temporalis lucri* ſimpliciter intelligat victum, & cultum Chriſtianis Paſtoribus neceſſarium, qui eis à populis, quos paſ-

Digitized by Goo

cunt, ſuppeditari debet; impropriè loquitur, nec idoneum habet talis locutionis Authorem. Nunc enim in Eccleſia ex vulgari ſermonis conſuetudine, *temporale lucrum* in vitio eſt, & malè ſonat, nec in Paſtores Eccleſiæ conferri poteſt, niſi forte ſi quis eos in odium & inuidiam populorum trahere conetur. Etſi enim res ipſæ quas Paſtores à ſubditis percipiunt, ſint temporales, &, vt cum diuo Paulo loquamur, *carnales;* tamen, ſicut dum à fidelibus offeruntur, & à Paſtoribus accipiuntur, deſinunt eſſe temporales, & ſacræ ac ſanctæ fiunt, vt ſæpe aiunt ſcripturę, ſic etiam à fidelibus offerri, & à Paſtoribus accipi debent ſacro ſanctóque affectu, *Quaſi benedictiones, non tanquam auaritiæ; quaſi odores ſuauitatis, hoſtiæ acceptæ, placentes Deo*; itavt Paſtores Euangelici *non quærant datum, ſed requirant fructum abundantem in ratione* populorum. De perſonis non agimus: De officiis loquimur. Sicut enim vbique, & in omni vitæ genere, perſonæ ſunt à ſui inſtituti ratione degeneres; ita ipſa eorum inſtituta, ſeu ſtatus, certa & immota manent, neque illorum præſtantia & ſanctitas, hominum vitiis inquinatur, aut minuitur. Quare de ſtatu ipſo Paſtorali loquendo, certum eſt dici non poſſe eum non eſſe puriſſimum à *temporalibus lucris*, & illius ſtipendia ſine contumelia affici non poſſe temporalium lucrorum nomine: ſed poſtquam Deo in Paſtoribus oblata fuerunt, fieri ſacra & ſpiritualia, duplici ratione ante allata ex ſcripturæ ſenſu, tum propter ipſam oblationem fidelium, ſeu conſecrationem; tum propter puriſſimum intuitum animi quo ab his offerri, ab illis ſuſcipi debent, ex norma Chriſtianæ legis ab Apoſtolo Paſtorum patre ouibus ſuis luculenter expoſitæ. *Rom. 15. 1. Cor. 9.*

Ac profectò neceſſe eſt quacumque ratione Paſtorale officium in ſumma lucrorum temporalium puritate collocare, ne etiam Apoſtolicum ſtatum ad ſordes & temporalium lucrorum cõtagem deuoluamus. Certum enim eſt non minus Apoſtolico muneri, quàm Parochiali, & Paſtorali cuiuis, annexa fuiſſe ſtipendia temporalia, itavt ſine illis Apoſtoli laborare non iuberentur, vt toties à Paulo de ſe aliiſque Apoſtolis, & de omnibus generatim Euangelicæ operæ miniſtris declaratum eſt; quia *dominus ordinauit iis qui Euangelium annunciant, de Euangelio viuere.* Vnde ſi Ieſuitæ ex ſtatu ſuo puriores ſe Parochis faciant à temporalium lucrorum fœce, quia Parochorum officio, non ſuo, adiuncta ſunt ſtipendia temporalia; eadem opera præferant ſe Apoſtolis, quibus ſtipendia temporalia, non minùs quàm Parochis, debebantur; & ſuum ſtatum, ſtatu Apoſtolico puriorem prædicent. Sin hoc cogitare nefarium eſt, fateantur vanam & falſam eſſe doctrinam Suarez, è qua res tam mira conſequitur, vt ſtatus Ieſuiticus puriorem in obeundo opere Euangelico animum quàm ſtatus Apoſtolicus, exigere dicendus ſit. *Rom. 15. 1. Cor. 9.*

Deceptus autem fuit Suarez, quia modum tendendi in obiectum, cum ipſo obiecto, intentionem rei, cum ipſa re commiſcuit & confudit, idem eſſe ſupponens tendere ad mercedem temporalem, ſeu mercedem temporalem reſpicere, & ad eam temporali affectu adhæreſcere, illiuſque contagione ſordeſcere, itavt quia Parochi & Eccleſiæ Paſtores ex ſuo ſtatu ſtipendia temporalia, vt ſibi debita, reſpiciunt,

Digitized by Google

inquinentur illis, & minus puri ſeu temporales efficiantur. Quæ profectò abertatio & confuſio puerilis, & vt in *Magiſtro orbis*, craſſior & minimè ferenda eſt. Quis enim neſciat aliud eſſe intueri rem, aliud ea implicari, & impurum effici? Deus creaturas omnes intuetur, imò amat; nec tamen ad eas alligatur affectu, nec ſordem ex eis contrahit. Qui pecuniam quærit, vt alienæ ſaluti ſubueniat, ſpectat pecuniam, & ad eam fertur, nec tamen polluitur illo aſpectu. Similiter qui neceſſaria vitę ſuæ ſubſidia accipere conſtituit, vt vitam ad ſalutem gregis & ſuam, ad cultum Dei, ad Eccleſiæ amplificationem tueatur, non maculatior, neque impurior efficitur illo actu, ſed purior potiùs ac ſplendidior apud Deum, quia *Charitas operit multitudinem peccatorum.* *1. Pet. 4.*

Sit amoris officium, paſcere dominicum gregem. *Aug. tract. 123. in Ioan. Vid. Iuſt & tract. 5. in ep. Ioan. Aug. lib. de vera Relig. c. 35. 38 41. 46. 47. &c. lib. 4. cont. Iul. c. 14. et lib. 10. conf. c. 31. 33. &c. Aug. lib. de perf. inſt. reſp. 11.*

Hanc verò charitatem, & hunc Charitatis intuitum includit Paſtorale officium, provt in Eccleſia à Chriſto inſtitutum eſt. Specialem inquam, & ſingularem charitatis impulſum iubentur Paſtores ſuſcipere, ipſo ſui Paſtoratus officio. Nam generatim Chriſtiani omnes, non Paſtores ſoli, habere debent animos ab omni terrenarum rerum corruptione puriſſimos, ab omni temporalium commodorum labe deterſos; nec contrarium ſine hæreſi ſuſtineri poteſt, vt iam ante monuimus. Hæreſis enim eſt, non omnem cupiditatis impuritatem noua lege prohiberi, ſeu non eſſe malam, ideóque Chriſtianis omnibus vetitam. Quo inanior eſt argumentatio Soarij, qui eam puritatem officio Paſtorali negat, quam generali Chriſtianorum officio negare non poteſt. Vnde fiet vt non ſolùm religioſorum, ſed etiam omnium Chriſtianorum, ſtatus, ſit purior & perfectior, quàm ſtatus Parochorum Paſtorumque Eccleſiæ. Quod per ſe paradoxum eſt. Niſi fortè ſicut Spongia paulò antè ex eiuſdem Suarij doctrina perfectiorem fecit, & maioris charitatis, ſtatum ſimplicium religioſorum, quàm Superiorum regularium, qui ipſorum Prælati patréſque dicuntur; ita vulgarem Chriſtianorum omnium conditionem puriorem, charitatis maioris, proindéque perfectiorem, & altiorem fateatur eſſe quàm Parochorum Paſtorúmque conditionem. Quam doctrinam qui fingere volet vt doceat, fingat quoque diſcipulos qui audiant. Ab hominibus enim qui nunc ſunt, facilius explodi poterit, quàm audiri.

Generalis prohibitio eſt, Non concupiſces; Et generalis iuſſio, Diliges, &c.

1. Cor. 13. 15 Auguſt. in Pſal. 46. Carnalia enim ſunt, &c. ſed non inde aliquid carnale conquiritur. *Vid. & Greg. in paſt. par. 1. c. 8.*

Maneat igitur, ſtipendium temporale ſpectari poſſe non temporaliter; ſicut opera corporea fieri poſſunt, ac fiunt à veris omnibus Chriſtianis ſpiritualiter. Atque ad hanc intentionem non temporalem, non carnalem, ſed ſpiritu & Charitatis igne excoctam, obligari generatim quidem fideles vniuerſos, ſpeciatim autem, & præ cæteris omnibus, animarum Paſtores; tanto nempe amplius, quanto maior à Paſtoribus charitas, quàm ab ouibus, poſtulatur. Fateor quidem videri faciliùs obtineri poſſe à religioſis hanc puritatem, quatenus plura eius impedimenta remouerunt; quia facilius multo eſt, integrum ſeruare animum à rerum temporalium cupidine, vbi abſunt, quàm vbi præſentes adſunt; ſi careas quàm ſi poſſideas, & circumpoſitas tibi habeas, velut materia flammam. Sed etſi difficilius videatur, fieri

tamen poteſt, imò faciliùs fiet in tali ſtatu, quamuis ex ſe periculoſiori, ab eo quem ad illum verè vocauerit Deus, quàm ſi ad quemuis alium, ad quem non vocatur, ſe conferret Qui enim Chriſtum ſequitur, in tenebris non hęrebit: Nemo autem ſequitur, niſi qui vocanti obtemperat. Fieri igitur hoc poteſt, ac fieri debet, non ſolùm à Paſtoribus, ſed etiam ab omnibus Chriſtianis, quibus illud diui Pauli vniuerſim propoſitum eſt, *Qui poſſident, tanquam non poſſidentes; qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur.* Alioquin neque Mendicantium ordines, neque ipſi Ieſuitæ, qui eorum numero ſe inſeri voluerunt, puritatem illam, quam Parochis prępripiunt, aſſequentur. Quia cùm ex natura ſui inſtituti ad temporalia ſubſidia, non ſolùm optanda, ſed etiam conquirenda, deſtinentur (quod Mendicantium proprium eſt) neceſſariò carebunt illa *à rebus temporalibus puritate*, quam ſe *ex vi ſtatus* habere prędicant, ſi quilibet temporalium commodorum aſpectus & appetitio, animi aut ſtatus puritatem imminuat. *Quo modo exibunt de hoc laqueo alieno, ſic exeant de ſuo.* Ioann. 8. 1. Cor. 7. Aug. ep. 8.

Atque hęc in doctrinam illam Soaraïcam ſufficiant, propter quam Spongia Theologis omnibus huius ævi Soarium præferre viſa eſt; quæ quàm dilucidè iudicium eius refellat, & ipſis Chriſtianæ religionis elementis, vt inanis & vaniſſima, refellatur, neminem iam eſſe arbitror æqui animi, qui non agnoſcat. Vt ſemel dixerim, fruſtra ad hunc authorem properes, vt ab eo Eccleſiaſticorum ordinum graduumque naturam, officia, dignitatem, ſanctitatem, docearis. Omnes enim ab eo violatos eſſe reperias vno eodemque capite, in quo propoſitiones iſtæ leguntur: *Cæteri infra ordinem Sacerdotis conſtituti, ex vi ſolius ordinationis non obligantur, nec deputantur ad opera perfectionis. Et licet ratione ſtatus Clericalis, vel ſpecialem aliquam obligationem habere poſſint ex præcepto Eccleſiæ, vt ad recitandas horas, vel etiam maiorem vitæ honeſtatem ac decentiam requirant; Nihilominus hæc omnia non attingunt proprium aliquem perfectionis gradum, ſed pertinent* AD COMMVNEM VIAM PRÆCEPTORVM. *Nam etiam in laïcis, pro diuerſitate ſtatuum, poſſunt plures vel pauciores obligationes reperiri. Quapropter* STATVS TALIVM CLERICORVM NON EXCEDIT COMMVNEM STATVM VIÆ CHRISTIANÆ. Item de Preſbyteris: *Clerici etiam Sacerdotes, ex vi ſuæ ordinationis, non obligantur ad perficiendos alios, nec ad propriam perfectionem acquirendam, nec ad opera ſupererogationis, præſcindendo nunc à voto caſtitatis. Et quamuis teneantur dignè miniſtrare, in rigore ſatisfaciunt huic obligationi, ſeruando præcepta, & in gratia miniſtrando. Quam obligationem habet etiam populus Chriſtianus ſuo modo, quatenus tenetur communicare, & dignè ad tantum Sacramentum accedere.* Quamuis libratis deinde variarum rationum argutiis, eo tandem adigatur, vt ſaltem agnoſcat, *Sacerdotes ex vi ſui ordinis ad nonnulla perfectionis opera obligari, ratione cuius obligationis dici poſſunt* ALIQVO MODO *ſaltem* INCHOATIVE *in ſtatu perfectionis.* Denique de Epiſcopis: *Si comparetur conſecratio Epiſcopi ad ordinationem Sacerdotis, in eo præcisè quod*

Tom. 3. de relig. l. 1. c. 17. n. 1.

Ibid. n. 3.

Ibid. n. 4.

Ibid. n. 5.

Digitized by Google

vnaquæque per ſe confert, ALTIOR VIDETVR SACERDOTIS ORDINATIO, QVAM EPISCOPI CONSECRATIO. Poſtremò de Parochis & Prælatis inferioribus: *Inferiores Paſtores & Curati, licet ex vi iuris videantur immutabilitatem habere; nihilominus conſiderato communi vſu, quo receptum eſt vt facilius mutentur; & conſequenter vt talia beneficia non aſſumant animo permanendi in illis perpetuo, ſed vel* AD ALIA PINGVIORA ASCENDENDI, VEL RENVNTIANDI CVM ALIQVO EMOLVMENTO, VEL SIMPLICI PENSIONE, SINE OBLIGATIONE ANIMARVM: HOC, *inquam*, VSV CONSIDERATO, *ſatis probabilis modus loquendi eſt, quod iſti non ſtatum aſſumere, ſed miniſterium &c. pro illo tempore habere dicantur*. Habes ordinum & graduum omnium Eccleſiaſticorum labefactationem ac ſtragem vno eodemque capite comprehenſam, vt alia plura non leuia errata prætereantur. Quæ propoſitiones ita nouæ, & inauditæ, & Eccleſia indignæ, & tum nouis tum veteribus Theologis, & ſcripturæ ſacræ contrariæ ſunt, vt non Theologo huius æui doctiſſimo, aut *communi Magiſtro orbis*, ſed homini doctrinæ Eccleſiaſticæ, & veræ Theologiæ rudi, & diuiniſſima myſteria humanarum opinationum libidine, & ſui ſenſus alea ventilanti, conueniant. Quis enim ferat Eccleſiaſticos omnes ordines infra Sacerdotium, nullam ſpecialis perfectionis obligationem includere ſupra communem vitam Chriſtianorum? Quanto aliter ex antiquis Patribus philoſophatus eſt ſanctus Thomas, quem citat & corrumpit Suarez: *Ad miniſteria Eccleſiaſtica requiritur maior ſanctitas interior, quàm requirat etiam religionis ſtatus: quia ſicut Dionyſius dicit ſexto capitulo Eccleſiaſticæ Hierarchiæ, Monaſticus ordo debet ſequi Sacerdotales ordines, & ad eorum imitationem in diuina aſcendere. Vnde grauiùs peccat, cæteris paribus, Clericus in ſacris Ordinibus conſtitutus, quàm aliquis religioſus qui non habet Ordinem ſacrum*. Non ſolùm communi vitæ Chriſtianorum, ſed etiam perfectioni religioſorum anteponit perfectionem, quæ à Clerico in ſacris Ordinibus conſtituto requiritur. Quanto denique aliter, vt omiſſo torrente Patrum & Conciliorum, ſcripturam ipſam intueamur, Apoſtolus dotes Diaconis neceſſarias enumerans, eaſdem penè ab iis, non magno diſcrimine adhibito, exigit, quas paulò antè ab Epiſcopis exegerat, vt inter alia ſint *vnius vxoris vir; pudici*, Græcè σεμνοὶ, graues, venerabiles; *non turpe lucrum ſectantes; habentes myſterium fidei in conſcientia pura*; probati, irreprehenſibiles, &c. Quem ſolum locum ſi *Magiſter* ille *orbis* meminiſſet, nunquam in opinionem tam apertè cum eo pugnantem corruiſſet. Quid de illo figmento dicas, quo ordinem Epiſcopalem infra Sacerdotalem deiicit, contra totius Eccleſiæ perpetuum conſenſum, contra rationem manifeſtam, quod vna Theologorum omnium voce ordo Epiſcopalis ordinis Sacerdotalis perfectio ſit? Quod eſſe non poteſt, ſi imperfectior eſt: Nihil enim perfectionem ſuam, ab eo quod eſt imperfectius, mutuatur. Nec eſt quod perfectiones accidentales vel integrantes obijciant, quia perfectionem, qua Sacerdotium ab ordine Epiſcopali perficitur, longè altioris ordinis eſſe alibi declarabimus. Quid denique

Ibid. 11.

S. Th. 2. 2. q. 184. a. 8. in corp.

Vid. Ambr. l. 1. offic. c. 50. & l. 3. ep. 21. ad Eccleſ. Vercell.

1. Tim. 3. Ἀνεπίλημπτοι. Sicut paulo ante de Epiſcop. Ἀνεπίλημπτος, id eſt irreprehenſibilem eſſe vult.

nique de indigna illa, &, vt ita loquar, terrena doctrina, qua *communi vſu receptum eſſe* ait, vt Curati & Prælati Epiſcopo inferiores ſua beneficia ſuſcipiant, *animo ad alia pinguiora aſcendendi, vel renunciandi, cum aliquo emolumento, &c.* Quis miretur iſtum, Parochorum officio puritatem à lucris temporalibus detrahere, propter laborum ſtipendia, cùm etiam ipſum per ſe eorum officium animo lucrandi *pinguiora beneficia, & emolumenta* captandi, ſuſcipi poſſe, & hoc ipſum *communi vſu receptum* & probatum eſſe docuerit? Quid ab iſtis Doctoribus pij puríque conſilij ſperabimus, qui ſanctiſſima Eccleſiæ munera, ad quæ ſcripturæ, & Patres tantùm gratiæ ſpiritualis & virtutis eximiæ poſtulant, atque in primis cupiditatis & turpis lucri vacuitatem, in has ſordes, in cogitationes adeò degeneres, abiiciant? Nihil enim adeò Eccleſiaſtico homini metuendum, aiunt, nihil adeò repugnans, quàm cupiditas & quæſtus: quia nihil adeò charitati contrarium eſt, quæ graduum munerumque Eccleſiaſticorum apex eſt ac velut anima, cùm nihil aliud ſint niſi profeſſiones quædam, & officia charitatis. Quis denique ab iis Eccleſiaſticæ diſciplinæ inſtaurationem expectabit, qui cùm ex ſcripturarum & Eccleſiæ legibus abuſus inolitos emendare, & ſanare debuiſſent; contrà, ex ipſis illis abuſibus perpetuam Eccleſiæ diſciplinam delere, eoſque in veras probataſque leges efferre conantur? Non tales hoc æuum *Theologorum doctiſſimos*; non tales hic orbis *communes Magiſtros*, nouit. Nouum aliquod æuum, alium quendam orbem ſuo iſti *Alexandro* Magno quærant, vbi nemine religionis, & diſciplinæ Chriſtianæ conſcio, vaſtiſſima & imperitiſſima ſua vanitas, faciliùs approbari explerique poſſit.

TITVLVS IV. DE HIERARCHIA ET REGVLARIBVS.

PROPOSITIO PRIMA.

Ex Cap. 5. §. 50. Num. 3.

Quod Regulares ſunt de Hierarchia, abſolutè, & non tantùm in hoc aut illo ſenſu, articulum fidei eſſe puto.

CENSVRA.

Author nouum, eumque falſum, fidei articulum fingit.

SPONGIA.

Author non nouum articulum fingit, ſed collector antiquum obtinet, hoc eſt, calumniari pergit, malignéque authoris ſententiam referre. Author loquitur de Hierarchia in ea ſignificatione, quam D. Kelliſonus ſuo opere tractat, nimirum vt ſumitur pro corpore in quo ſunt caput, oculi, manus, pedes, aliaque membra *diuerſarum functionum; pro exercitu, in quo Imperator, Legati, Legionarij, Centuriones, Decuriones, milites gregarij, &c. hoc ſenſu Hierarchia, aliud non eſt, quàm Eccleſia Catholica; Tam autem certũ eſt Regulares eſſe de Hierarchia, quàm eſt de Eccleſia eſſe: quod, opinor, iſti non audebunt apertè dicere non eſſe fidei.* *Vide Auth. num. 3.*

Digitized by Google

RESPONSIO.

Rursus ad effugia & ad strophas redis: errorum tuorum falsitatem nimiùm insipidam fore putans, nisi mendaciis condiatur. Cæterùm mendacia adeò punguia inspergis, vt ipsis vicissim sua condimenta quærere debeas, ne nihilominùs totius apparatus insulsitas respuatur. Dicis te, dum articulum fidei censes, *Regulares de Hierarchia esse absolutè*, & Hierarchiam idem esse facis, atque Ecclesiam Catholicam, Kellisoni sensu loqui. Primùm, quid tandem interest te illius nec ne sensu loqui, modò verè tuo loquaris? Quid eum obiicis Facultati Parisiensi, quasi in illius verba iurauerit? Quid tua responsione ineptius? Non enim homines, sed doctrinam notat Censura Parisiensis Facultatis, vt sæpius initio responsum est. Vnde cuiuscumque sit doctrina tuæ propositionis, quicumque sit illius Author, ipsa sine personarum discrimine reprobatur,

Deinde ex tuis ipsis probationibus falsum apparet, Kellisonum Hierarchiam eo sensu, quem tu fingis, accepisse. Si enim putauit Hierarchiam idem esse atque Ecclesiam; quonam modo negare potuit regulares esse de Hierarchia, cùm eos non neget esse de Ecclesia, sed *eminentia Ecclesiæ membra* vocet, vt tu ipse ais? Profecto nemini probabitur esse vllum hominem rationis lumine præditum, qui, concesso Hierarchiam esse idem atque Ecclesiam, & regulares esse eminentia Ecclesiæ membra, deinceps negare possit, Regulares esse non solùm de Hierarchia, sed etiam eminentia membra Hierarchiæ. Quanto minus id neget Doctor Theologus, & is Doctor, cuius eruditionem multi laudant, & tu ipse non despicis? Atqui Kellisonus obnixè negauit, vt ais, Regulares esse de Hierarchia; non igitur dicere potuit Hierarchiam & Ecclesiam idem esse. Quare manifestum est te illi fraudem facere, & id quidem quod ais, & ex ipsius dictis inferre conaris, sed illo inuito & repugnante; vt sit magnæ audaciæ, id ipsi pro suo tribuere, quòd ab eo necessariò supponitur esse falsum.

In præfat. Apol. num. 1. Apol c. 5. num 1.

Quomodo enim argumentaris ex verbis Kellisoni; vt probes eum Hierarchiam pro tota Ecclesia Catholica accepisse? Quia videlicet Kellisonus Hierarchiam probat *ex eo quod Diuus Paulus Ecclesiam humano corpori confert, in quo sunt oculi, manus, pedes, aliaque membra*: item exercitui, in quo est Imperator, Duces, Legati, Gregarij milites, &c. Quasi inde sequeretur vim, & rationem Hierarchicam in omnibus membris Ecclesiæ à Kellisono constitui; aut Polemarchiam in omnibus qui de exercitu sunt, etiam gregariis militibus. Mala ratio, minimè Iesuitica, id est, ingeniosa, erudita, elegans: sed turbati animi, & Censuræ dolore præstincti erratio. Ex eo enim loco D. Pauli, & ex istiusmodi comparationibus, ita demùm rectè probatur Hierarchia, quia ille locus & illæ similitudines probant graduum in Ecclesia variorum discrimina, & membrorum non vnimodas & æquales, sed multiplices multigenásque functiones, ita vt alia aliis superiora sint, & ab aliis regantur & gubernentur, quod ad Hierarchiæ

Digitized by Google

rationem neceſſarium eſt. Vnde cùm in Eccleſia reperiri pateat ex illis locis, inde ſequitur in Eccleſia eſſe Hierarchiam, ſeu ſacrũ Principatum. Similiter rectè probo in caſtris eſſe Polemarchiam, quia non omnes milites æquali ſunt iure ac poteſtate; quo poſito Polemarchia tolleretur, ſed alii gregarii, alii Centuriones, Duces, Legati, alius Imperator: Vnde ſi inferas totum exercitum eſſe Polemarchiam, aut hanc in toto exercitu, aut etiam in gregariis militibus reſidere, & hos illius eſſe compotes, nemo non videat, quàm ſtolida futura ſit conſecutio. Quare cùm Ieſuita hoc modo argumentetur, abiiciendus eſt, & ad ſcholas ablegandus, vbi ei ingenium, & rerum Theologicarum notitia refingatur.

Omiſſis igitur argumentationibus fatuis, de ipſa Ieſuitæ ſententia dicamus. Verè enim ipſius, non alius cuiuſquam eſt, vt ipſa per ſe propoſitio clamat, *quod Regulares ſint de Hierarchia abſolutè, articulum fidei eſſe puto*: Quæ verba ſunt non alieno, ſed proprio ſenſu loquentis, & nouum articulum fidei, vt rectè Cenſura, fingentis, de quo antè hoc tempus apud nullum Theologum auditum eſt. Patet id etiam ex ipſo initio capitis, vbi doctrinæ ſuæ capita deinceps probanda enumerans, *Tria probanda ſunt*, inquit, *Regulares eſſe in Hierarchia abſolutè, & non ſenſu quodam (vt Doctor alius perſuaſum cuperet) Deinde, eſſe eos in Hierarchia eo gradu, quo excluduntur à Domino Doctore. Tertiò eminentiori eſſe in Hierarchia gradu quàm ſæculares Sacerdotes.* An hoc eſt alieno ſenſu loqui? Pudeat cauillationis indignæ. Doctrina iſta Ieſuitica eſt, non Kelliſoni, vt ipſe Ieſuita hîc fatetur, etſi deinceps eam ex verbis illius argumento ad hominem probare conetur, falso & imperitè, vt paulò antè vidimus. *Cap. 5. §. 1. nu. 3.*

Mirum verò Ieſuitam in tanta argumentorum, quibus doctrinam temerè prolatam approbet, inopia verſari, vt ad eam tuendam cogatur Hierarchiæ cancellos eo hiatu, ea diruptione laxare, qua nemo ſit in Eccleſia quin ad Hierarchiam Eccleſiaſticam irrumpere poſſit. Quòd profectò eſt Regularibus dare nihil, & priuilegium ſeu excellentiam vt de Hierarchia ſint, eadem ratione qua iis attribuitur, adimere & euertere, vt ſolo iam verborum honore afficiantur. Si enim de Hierarchia ſunt, quia de Eccleſia ſunt, & Eccleſia ac Hierarchia idem ſunt: patet nihil eis priuilegii aut excellentiæ dari præ laïcis omnibus, etiam fœminis, etiam infantibus, qui eodem, quo ipſi, iure ad Hierarchiam pertinebunt, quia de Eccleſia ſunt. Quare non arbitror Regulares Ieſuitæ gratiam habituros pro præſtantia, & dignitate adeò exili ratione ipſis aſſerta, vt antequàm ad eos peruenerit, euanida fiat, & in promiſcuum fidelium gregem ex eorum manibus dilabatur. Nulla enim præſtantia, nulla prærogatiua in eo eſt, quod omnibus ex æquo conuenit.

Sed multo grauiùs Hierarchiam violat, eam toti vulgo fidelium dilapidandam proiiciens, vt nemo ſit Catholicus qui in Hierarchia non propriè & abſolutè collocetur. Quod nouum, in Eccleſia Catholica inauditum, Hierarchiæ iniurium, Conciliis aduerſarium,

Digitized by Google

hæreticorum tantum huius æui erroribus affine est. Quando enim apud Catholicos auditum est, laïcos, infantes, fœminas in Hierarchia esse. Facessant *profanæ vocum nouitates: Nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei.* Desinat sperare Iesuita, se errorem qui sine perpetui sermonis Ecclesiastici, & generalium notionum Christianorum euersione fulciri nequeat, Censoriæ notæ subtrahere posse. Sicut Polemarchia non ad omnes qui in exercitu sunt: Nauarchia non ad omnes qui naui vehuntur; sed ad eos tantùm qui exercitui aut naui præsident, & ad eorum ministros, qui præfecturæ partem aliquam gerunt, pertinet: ita Hierarchia, non ad omnes patet qui in Ecclesia continentur, sed intra eos constringitur, qui rebus sacris seu Ecclesiæ præsunt, eorumque ministros, quibus pars aliqua ministerij seu præfecturæ Ecclesiasticæ committitur. Sunt quidem fideles omnes sub Hierarchia, sed in ipsa Hierarchia non sunt, nec Hierarchiæ ipsius consortes sunt: Sicut omnes regni alicuius subditi, sub Monarchia quidem sunt, sed non sunt in ipsa Monarchia, seu Monarchiæ ipsius consortes. Hoc enim solius Regis, & Magistratuum ministrorumque regiorum proprium est. Vnde non minùs explodendus est, qui Christianos vniuersos in Hierarchiæ consortium inuehat; quàm qui omnes regni alicuius populares, rusticos, fœminas, pueros, in partem Monarchiæ vocet. Quare Concilium Tridentinum, hæreticorum huius temporis hæreses abdicans, non alios in Hierarchia collocat, nisi Episcopos, Presbyteros, & Ministros, & Ecclesiæ perturbationem fieri censet, si quis omnes promiscuè fideles in Hierarchia constituat, quod antè illud tempus soli hæretici fecerant. Quis cum hoc decreto conciliet & doctrinam Iesuiticam, qua posita Concilium in Hierarchiæ Ecclesiasticæ descriptione multo maximam Hierarchiæ partem omiserit, si tota generatim Ecclesia nihil sit aliud quàm Hierarchia Ecclesiastica? Si enim respondeatur, Concilium alio sensu capere vocem Hierarchiæ, quàm Iesuita ceperit, dum ait Hierarchiam & Ecclesiam idem esse; fateri necesse est nouam contra Concilij vsum locutionem, ad nouum errorem sustinendum obtrudi; & confirmatam ab Oecumenico Concilio locutionem, quæ proinde totius Ecclesiæ locutio censenda est, contemni, & labefactari. Et quamuis non dubitem quin Iesuita aliquam suæ sententiæ expositionem sit allaturus, qua se ab erroris hæreticorum à Concilio Tridentino damnati communione eripiat, tamen velit nolit, agnoscere debet, se in eiusdem cum iis locutionis communione versari, dum Hierarchiam Ecclesiasticam omnibus, qui intra Ecclesiam sunt, communem facit. Vnde sequitur doctrinam eius, in regione hæretica apud simplices Catholicæ plebis animos proseminatam, nihil esse aliud nisi lapidem offensionis & petram scandali, qua & hæretici Catholicis insultent quasi ad sua delitia transgressis; & Catholici rudiores in errorem hæreticum reuera transgrediantur. Quare seuera animaduersione coërcenda fuit Iesuitę temeritas, hoc zizaniũ, hoc hæreseos seminarium in Ecclesia Anglicana hæresi circumfusa

1. Timot. 6. 1. Cor. 11.

Trid. sess. 23 can. 4.

Digitized by Google

ſpargentis, & ea potiſſimùm ſpargentis audacia, vt haberi velit *articulum fidei*, totius videlicet Eccleſiæ Catholicæ conſenſione firmatum; quò altius Catholicorum animis infigatur, & grauioris ruinæ periculum ſtruat.

PROPOSITIO SECVNDA.

Ibidem num. 6.

Regulares, vt Regulares, ſunt Presbyteri & prædicatores, non quòd ex inſtituto ſuis fiant formaliter Sacerdotes: ſed quia officium & vocatio Presbyteri, eſt cum inſtituto ſuo & ſtatu connaturaliter & neceſſario coniuncta.

CENSVRA.

Iſta propoſitio eſt falſa, temeraria, ordinis Hierarchici perturbatiua & erronea.

PROPOSITIO TERTIA.

Ibidem.

Religioſus qui non eſt adhuc Sacerdos, nondum venit ad perfectionem ſuæ vocationis.

CENSVRA.

Iſta propoſitio abſolutè prolata, eſt falſa, temeraria, ordinis Hierarchici perturbatiua, erronea, multis ſanctis Religioſis, imò & nonnullis ordinum regularium primis auctoribus iniurioſa.

SPONGIA.

Hanc geminam Cenſuram vna Spongia eluo, nimiram hac quâ ſæpe vſi ſumus, ac vti ſæpe debemus, miram eſſe collectoris ſeu interpretis in mentiendo libidinem. Authori propoſitiones imponit, quas tum ex titulo paragraphi, tum ex tota ſerie diſputationis, conſtat eſſe aſſerta Doctoris Kelliſoni, quæ author non recipit abſolutè, ſed cum explicatione & reſtrictione. Hoc oſtendo. Dixerat Doctor Kelliſonus Religioſos, qua Religioſos, eſſe eminentia membra Eccleſiæ, & ordinari vt Epiſcopos iuuent, ijſque aſſiſtant in habendis concionibus, & confeſſionibus audiendis. Ex hoc dicto contendit Author ſequi Religioſos, qua Religioſos, eſſe Sacerdotes. Nam ſi quâ Religioſi, ordinantur ad audiendas confeſſiones, aut nullus poſſit confeſſiones audire niſi Sacerdos, ſequitur, quâ Religioſos, eſſe Sacerdotes. Ita Authoris conſequentia euidens eſt.

RESPONSIO.

Nunquámne deſines pueriliter tergiuerſari, & calumnias alienas infectando, tuas augere ac prodere? Non enim *mentiendi libidine* capiuntur Cenſores, aut interpretes, ſed tu excæcaris. Non tibi quicquam imponunt, ſed tu illis, & Kelliſono tuos errores, & tuas fraudes ſumma inuerecundia, te ipſo teſte affingis. Nam ex vera Kelliſoni propo-

Digitized by Google

sitione, errorem pessimum, quem antè malè animo conceperas, malè inferre conaris, vt eum illi ascribas quasi suum, & illius societate flagitij tui inuidiam deoneres. Quæ tandem ista est Iesuitica fides, quis Molinisticus pudor, vt id quod ex alterius vera doctrina, tuæ mentis vitio malè colligis, in illum referas, vt in Auctorem? Sic quæcumque hæretici ex doctrina Ecclesiæ malè argumentando eliciunt, Ecclesiæ ascribentur. Hoc verò tunc potissimùm nefarium est, cùm is, ex cuius veris vocibus peruersa doctrina eruitur, & eam, & consecutionem qua eruitur, disertè inficiatur, vt Kellisonus, te ipso teste, inficiatus est claris verbis, *Regulares vt tales, Sacerdotes esse, aut ad eos prædicandi munus pertinere.* Qua de causa tibi *pugnantia loqui* visus est; quia videlicet consequentiam stupidissimam, qua id infers, *euidentem*, Philosophus haud Theologo melior, arbitraris. Quidenim stupidius, quàm ex eo quod à Kellisono verè scriptum est, Religiosos, seu aliquos, seu omnes, nihil enim hoc loco interest, *destinari vt Episcopos adiuuent, ijsque assistant in habendis concionibus & confessionibus audiendis*; dicere rectè colligi, & quidem *consequentia euidenti, Religiosos qua Religiosos, esse Sacerdotes*: quia videlicet nemo confessiones audire possit, nisi Sacerdos? Quæ ineptia tanta est, vt mirum sit vèl eam Iesuitæ excidere potuisse, vel Spongiâ saltem non esse absersam, cùm sit fœdissima macula. Nam sicut qui ad vitam religiosam destinatus est, ad eamque suscipiendam sese voto alligauit, non ideò Religiosus censeri debet, nec status Religiosus ei debetur, quamuis votum Religionis sit pium, & probatum à Deo, & Euangelio congruum; Sic ridiculum dictu est aliquem ideò esse Sacerdotem, vel ei deberi Sacerdotium, quia ad Sacerdotium destinatur, & ad illud voto adstrictus est. Nam votum nihil aliud efficit, nisi vt is qui vouit, quantum in se est, elaborare debeat ad implendam voti sponsionem, seu Sacerdotium, seu Religiosam vitam vouerit. Danda ei solum opera est, ne per ipsum stetisse videatur, quominùs explerit votum, & ad Sacerdotij, vel status Religiosi assecutionem, idoneus paratusque euaserit. Non enim suo voto minuere potuit eorum ius & officium, quorum est regularem statum, vel Sacerdotium iis solummodo, quos idoneos probauerint, & quibus commodum visum fuerit, impertiri. Sicut ergo Religiosi, quantumuis quispiam statum Religiosum vouerit, eum illi à se deberi non putant, nisi non solùm probum, sed etiam Monachalem aut religiosum animum præ se ferat; Ita quantumuis Religiosi alijve vouerint Sacerdotium, hoc eis ab Ecclesia deberi non potest, nisi animum non solùm Monachalem, sed etiam Clericalem, & Ecclesiasticum exhibeant, aut quouis alio modo eis rectè dari iudicetur.

Apol. c. 5. § 3. n. 7.

Zozim. ep. 1 c. 1. Leo ep. 85. ad Episcop. Afr.

Sequeretur etiam Seminaristas variis locis ad animarum curam subeundam educatos, hoc ipso quo Seminaristæ sunt, esse Sacerdotes, quia ad Sacerdotium ab ipsa Ecclesia, & ab ipsis Episcopis destinantur. Eos qui Theologiæ dant operam in Academiis, iam esse Doctores, quia ad Doctoratum ipso studiorum cursu properant. Eum qui vouit militiam, iam esse militem, aut militarem gradum ei à Rege de-

Digitized b

beri. Quæ omnia nec dici, nec cogitari poſſunt, ſine ridicula inanitate. Nec enim Rex militiam debet niſi habenti militarem animum, & cætera quæ ad militiam poſtulantur; atque ita demùm, ſi militibus egeat: Imò ne ſic quidem verè debet ei præ alio, qui pariter dignus videatur. Eodem pacto nec Eccleſia, nec Epiſcopus, Sacerdotalem, aut Clericalem ordinem, qui à Patribus & Conciliis, *Eccleſiaſtica ſeu ſacra Militia* dicitur, niſi aptis ad eum ordinem debet; atque ita debet, ſi Eccleſia Preſbyteris, aut Clericis pluribus egeat; ac ne tum quidem propriè vni cuipiam debet præ altero, quem vel æquè dignum, vel digniorem repererit. Nullam denique cuiuſcunque voti vel obligationis rationem habere poteſt, quia certum eſt nullis votis, vel obligationibus antè initis, Antiſtitum Eccleſiæ, aut Eccleſiaſticorum Canonum iura mutari. Quamobrem magnæ reuera temeritatis, & altæ præſumptionis eſt aſſerere Sacerdotium talibus vouentibus ſuo iure deberi, quaſi eis negari non poſſit ſine graui iniuria, & ſine rei iam partæ iam neceſſariò ſuæ, ereptione. A qua præſumptione abfuerunt Religioſi veteres, qui partim *concionandi* munus *nec nouitio expedire, nec profeſſo conuenire* dixerunt; vt ſanctus Bernardus: partim, *ordini Monachorum Clericalem ordinem, & cæteros ordines ſacros qui Clero proprij ſunt,* SECVNDVM INDVLGENTIAM *concedi,* vt Hugo de ſancto Victore: Partim, *ordini Canonicorum Regularium per ſe competere, vt ſint Clerici Religioſi: ſed ad Religionem Monachorum* NON PER SE COMPETERE *vt ſint Clerici*; vt ſanctus Thomas. Vt innumera alia teſtimonia omittam, tum recentiorum ſanctorum Religioſorum, tum præcipuè ſanctorum Patrum, quorum auctoritate hic error Moliniſticus alibi comminuetur. Nam, vt iſtum locum clariſſimo argumento concludamus, ſi dici non poſſit inferiorum graduum Clericos, ipſo ſuo Clericatu iam eſſe Sacerdotes, ſine graduum Hierarchicorum confuſione; nec iis deberi Sacerdotium, ſine peruerſione Eccleſiaſticæ diſciplinæ, quæ tam accuratam, in deligendis ad Sacerdotium digniſſimis quibuſque Clericis, ſolicitudinem præcipit; quamuis certum ſit inferiores ordines ad Sacerdotium deſtinari, non tam Eccleſiæ voluntate, quàm ſuapte natura, & Chriſti ipſius inſtituto: Quanto minus fas erit dicere Regulares, quâ Regulares, & ipſa Religionum ſuarum conditione, eſſe Sacerdotes; licet ſuæ Religionis propoſito ad Sacerdotium deſtinentur? Labat igitur collectio Ieſuitica, & turpiter labat, deſtinatione ad Sacerdotium pro ipſo Sacerdotio accepta, ſeu vt Scholæ more loquamur, eſſe intentionali in eſſe reale commutato. Qui error tantus eſt, vt cæcum, aut Spongiam eſſe neceſſe ſit, qui conſequentiam quæ illo nititur, videat, & euidentem vocet.

Siric. Pap. ep. 1. c. 10. & 15. Concil. Carth. 1. c. 6 Felix 3. Pap. ep. 7. ad Epiſcop. vniuerſ.

S. Bern. ſer. 44. in Cantic. Hugo l. 2. de ſacr. p. 3. c. 4 S. Th. 2. 2. q. 189 art. 8 ad 2.

SPONGIA.

Auctor tamen non abſolutè admittit antecedens, atque adeò neque conſequens, ſed cum reſtrictione quam adhibet his verbis: Quod dicitur Regulares, quâ Regulares, ordinari ad confeſſiones audiendas (intellige aliquos Regularium ordines) confirmatur ex alio dicto Doctoris, &c. *Vides,*

Digitized by Google

Lector, hoc dictum, Regulares quâ Regulares, ordinari ad audiendum confeßiones, atque adeò eſſe Sacerdotes, Doctoris Kelliſoni eſſe, ab Authore non approbatum niſi cum reſtrictione, quod non de omnibus, ſed tantùm de aliquibus ordinibus intelligi debeat, nimirum illis, quibus ex ipſa natura inſtituti debeatur Sacerdotium, cùm ad actiones ex inſtituto ordinentur, quæ ſine Sacerdotio peragi non poſſunt. Author quidem nunquam reprehendit hoc dictum Doctoris Kelliſoni, quia nunquam ipſi venit in mentem aliter intelligere ipſius dictum, Religioſos, qua Religioſos, ordinari ad audiendum confeſſiones, quàm quod hoc tantùm diceret de quibuſdam, & cùm ſit indefinita in materia contingenti, non eſt de rigore vniuerſalis. Quicquid ſit, Author adhibuit reſtrictionem. Vnde videas iniquitatem Cenſuræ: propoſitionem abſolutè prolatam cenſent falſam, temerariam, ordinis Hierarchici deſtructiuam, erroneam, multis ſanctis Religioſis, & Religionum nonnullis fundatoribus iniurioſam, propoſitionem abſolutè, & ſine vlla reſtrictione protulit Doctor Kelliſonus, in quem tamen hoc nomine non commouentur, nullam in eo maculam ſeu notam dicunt. Author propoſitionem ex eodem refert, nec abſolutè approbat, ſed cautè, diſtrictè, & expreßè monens de aliquibus intelligi, non abſolutè de omnibus; eum tamen velut abſolutè de omnibus aſſerentem omni, qua poſſunt, verborum acrimonia inclamant, falſum, temerarium, Hierarchiæ deſtructorem, neſcio quibus ſanctis, & ordinum fundatoribus iniurioſum. Rectè Ageſilaus, ſi iuſti omnes eſſemus, fortitudine opus non eſſet; *ita è contrà vbi regnat iniuſtitia, muſcæ capiuntur aranearum & calumniarum telis, quas fortiores beſtiæ facilè perrumpunt.*

Dat veniam coruis, vexat cenſura columbas:

Quod etiam ſit in Cenſura, quæ proximè ſequitur.

RESPONSIO.

Apage ineptias, ſatyricos verſus, ridicula apophthegmata, quæ nequidem intelligis, ſed temerè iactas & torques, ad inſulſitatis, & imperitiæ tuæ omnigenæ oſtentationem. Quid enim ſimile eſt fortitudini, quam Ageſilaus ad tuendam iuſtitiam requirebat, cum *magnarum* tuarum *beſtiarum* robore, quò illæ beſtiæ non niſi ad violentiam & ſæuos impetus vti ſolent?

Quid deinde ſimile *fortibus beſtiis*, quarum in numerum te coniicis, cum *columbis* imbellibus, quibus te ſimul comparas, quarum ſimplicitati, manſuetudini, candori nihil diſſimilius fingi poteſt, quàm tuæ fraudes continuæ, contumelioſa tua ferocitas, ſplendidiſſima mendacia? *Coruis* ſimilior es, tum veſte, tum mente, tum voce craſſa, hebeti, abſona. Mitto cæteras abſurditates, ad quarum exprobrationem doleo me toties cogi. Nunc ad rem vt accedamus, reſponſio Ieſuitica hic iterum ſui ſimilis, iudicij & ingenij expers, plena fraudis & Ieſuitici artificij, æquiuoco videlicet turpi ſubnixa. Exclamat in Cenſuram vt calumnioſam, quòd propoſitionem damnarit *abſolutè* prolatam, cùm ipſe eam *non abſolutè protuliſſe* ſe dicat, ſed *de aliquibus tantùm* regularium ordinibus. Quaſi Cenſuræ interſit de quibus eam protulerit, modò de aliquibus. Nam de quocumque tan-

Digitized by

dem ordine Religioſorum is error aſſeratur, idem error, & idem vitium eſt, eadem Hierarchiæ Eccleſiaſticæ perturbatio, quia Hierarchia non perturbari non poteſt, ſi Hierarchici gradus deberi dicantur iis, quibus deberi non poſſunt. Nulli autem regularium ordini deberi poſſunt, vt iam antè diximus, & iterum dicturi ſumus. Quare turpiculam fallaciam nectit ex ambiguo Ieſuita, dum voculam *abſolutè*, qua Cenſores vſi ſunt, accepit pro *generatim*: Non enim propoſitionem eius damnarunt temeritatis & erroris, generatim ſolùm intellectam, ſed ad quoſcumque Regulares accommodetur, temerariam & erroneam eſſe cenſuerunt *abſolutè prolatam* ſine aliquo additamento, quo indicetur Regulares, ſiue omnes, ſiue aliquos, non ſolùm non eſſe ſuis inſtitutis *formaliter* Sacerdotes, ſed nequidem iis abſolutè deberi Sacerdotium, neque in eorum vocationis perfectione includi. Hoc enim non ſolùm de omnibus Religioſis non aſſerendum, ſed etiam de omnibus negandum eſt, vt ſupra. Nam quod aliqui Religioſi, ſpeciatim præ aliis ad Sacerdotium, ſuis votis deſtinari videantur, non eis maius ad Sacerdotium ius acquirit, neque magis eos Sacerdotes facit, quàm eos qui non deſtinantur. Aliud deſtinari eſt, aliud eſſe; aliud tendere, aliud habere ius, quo ſibi id ad quod tenditur, debeatur. Nam profectò impium eſt quod Ieſuita ait in Apologia, neque in Spongia iterare auſus eſt; Religioſis qui ſuo inſtituto ad Sacerdotium deſtinantur, deberi ſacerdotium, perinde vt is qui ad Epiſcopatum, aut ad Curam Parochialem promoti ſunt, necdum Sacerdotes; adeóque Religioſorum illorum ſtatum eſſe ſtatum Sacerdotij, perinde ac Epiſcopalem ac Parochialem gradum. Quæ arrogantia inſignis eſt, & peruicacia irreligioſa & irregularis, & digna cui os totius Eccleſiæ iudicio obſtruatur. Nam qui ad Epiſcopatum, aut ad Parochi munus euectus eſt, non deſtinari ad Sacerdotium, ſed iam electus, imò factus cenſetur Sacerdos; & ſi fortè nondum ſit, per accidens eſt; iam enim eſſe debebat, iuxta diſciplinam Eccleſiæ, & ſacros Canones, qui Epiſcopatus & Paſtoratus Eccleſiæ, niſi iis qui inferiores omnes Hierarchiæ Eccleſiaſticæ gradus emenſi fuerint, demandari vetuerunt. Vnde quod ſubinde aliter fiat, extraordinarium & per accidens eſt, Eccleſiæ interdum diſpenſatione conceſſum. Ac qui eo modo promouentur, intra breuiſſimum tempus, quod Canones definierunt, conſecrationem ſuſcipere debent, ad quam ideò non ſolùm eos eligit, ſed etiam compellit & cogit Eccleſia. Quæ omnia longè ſecus habent in quibuſcumque regularibus, qui ſola votorum ſuorum deſtinatione ad ordines ſacros feruntur, non modò ſine vllo ad eos iure ſuo, ſed etiam ſine vlla Eccleſiæ electione, aut probatione, aut promiſſione. Etſi enim Eccleſia probet, eos, & quoſuis alios, etiam non Religioſos, ad Sacerdotium omnibus votis tendere, & ad illud ſeſe quàm ſtudioſiſſimè parare; non tamen eis vllum ius addicit, neque pollicetur quicquam, ſed ſuum ſibi iudicium & ſuum arbitrium reſeruat, vt eos quando, & quomodo viſum erit, ad Sacerdotium vel admittat, vel repellat, ſi quid

Conc. Sard. c. 10. Syric. ep. 1. c. 2. 9. & 10. &c.

Can. Ap. 37.

Cõc. Later. ſub Alex. 3 cap. 4. Conc. Lugd. ſub Greg. 10 de elect. & elect. poteſt. c. 13. & 14.

Digitized by Google

erit quamobrem iure ita faciendum videatur. Quod modestius perpendens Diuus Thomas, quàm Iesuita & cæteri Molinistæ, dum agit de iis Religiosis *qui instituti sunt* AD DOCENDVM *& confessiones audiendum*; manifestè docet eos *non agere virtute* PROPRIA, *sed ex virtute alterius, & per modum instrumenti, vt* MINISTROS *videlicet Prælatorum superiorum &* INFERIORVM. Et ideò etiamsi tales Religiosi *authoritate Prælatorum prædicent, non* SVPERGREDI DISCIPVLATVS VEL SVBIECTIONIS GRADVM, QVI PER SE COMPETIT RELIGIOSIS. Non ergo illis authore Diuo Thoma, quantuncumque ad conciones aut confessiones institutis per se competit Sacerdotium, aut ius vllum ad ordines sacros, quorum virtutem *alienam*, non *propriam* Religiosorum facit Diuus Thomas, tribuens iis *per se discipulatus & subiectionis gradum*, non magisterij, aut iudicij vllius Ecclesiastici, atque ita docens nullum iis esse ius vt in Ecclesia doceant, sed vt doceantur; quod discipulorum proprium est. Neque verò Molinistæ, soli sancto Thomæ contrarij sunt, & eius modestiæ inimici; sed etiam iniurij sunt plurimis tum Religiosorum ordinibus generatim, tum multis nominatim Religiosis insignibus, quorum vtinam virtutem & humilitatem imitarentur. Nam dum ordini suo Iesuitico Sacerdotium per se annexum, & debitum, & quodammodo naturale faciunt, sicut Episcopali, & Parochiali statui, primò longè plurimis & nobilissimis Religiosorum ordinibus proteruè se anteponunt, vt ordini Benedictinorum, quibus fallaciter in hac duntaxat contentione adulantur; Carthusianorum, quibus se fœderatos, simulant; Cisterciensium, Cœlestinorum, Hieronymitarum, aliorumque plurium, quorum ordines cum per se instituti non fuerint ad concionandum & confessiones audiendum, ideóque dici non possint, Sacerdotium intra suæ vocationis perfectionem includere, profectò longo interuallo cedent Iesuitici ordinis perfectioni ac præstantiæ, si Sacerdotalis dignitas ei sit quodammodo naturalis & debita. Nam sanctus Thomas præfert ordinem Canonicorum Regularium (qui per se sunt Canonici, & Clericalis ordinis pars, hoc solo à cæteris Clericis ex primæua sua institutione differentes, quòd sint votis alligati, vt latiùs alibi exponetur) ordini quorumuis Monachorum & Religiosorum; à quibus ideò ad ordinem Canonicorum Regularium transiri posse docet, non autem à Canonicis regularibus ad Religiones Monachorum, sine venia Superiorum, quemadmodum etiam in iure constitutum est. Si igitur ordini Iesuitarum per se competit Ecclesiasticus ordo, & Sacerdotium, itavt Iesuita, quâ Iesuita, sit Sacerdos, nec Iesuiticæ vocationis perfectionem expleat, donec ad Sacerdotium peruenerit; dubium non est, quin Iesuitici ordinis eminentia, omnium antiquiorum & nobilissimorum ordinum, & eorum, quos nouerat sanctus Thomas, quibus *discipulatus & subiectionis gradum per se competere docuit*, magnoperè antecellat.

S. Th. 2. 2. q. 189 art. 8 ad 2.

19. q. 3. c. Mandamus

Sed grauissimè omnium iniurij sunt Seraphico Minorum ordini. Non enim in eo Religiosos duntaxat aliquos vnos è multis, aut in pau-

Digitized by Google

cis eximios, violant; ſed ipſum eius fundamentum & principium deiiciunt. Nam ſi Religionibus ad confeſſiones inſtitutis officium, & vocatio Presbyterij *neceſſariò & connaturaliter* coniungitur, ita vt Religioſus, qui nondum eſt Sacerdos, ad perfectionem ſuæ vocationis nondum venerit; manifeſtiſſimè ſequitur S. Franciſcum, cuius familia non minùs ad conciones & confeſſiones obeundas deſtinata eſt, quam Ieſuiticus ordo, ad perfectionem ſuæ vocationis non peruenisſe, atque adeò ordinem Franciſcanum, ordinum omnium fœcundiſſimum & latiſſimum, ſemipleno capiti, & imperfecto fundamento inſiſtere. Hæc vis eſt doctrinæ & argumentationis Ieſuiticæ, Religioſis ordinibus, & communi Eccleſiæ ſenſui refractaria. Tantùm enim abeſt vt S. Franciſco detrimenti quippiam attuliſſe cenſeatur Sacerdotij derelictio, vt contrà ob eam ipſam perfectio ipſius religioſa, & totius eius ordinis laus amplior & illuſtrior effulgeat: quòd videlicet perfectam virtutem perfectæ prętulerit poteſtati, tantũq; ſe à Moliniſtici ſpiritus elatione remouerit, vt Sacerdotium non ſolùm non in ſuæ vocationis perfectione concludi, neque ſibi ab Eccleſia deberi cenſuerit, ſed cùm eo digniſſimus eſſet, indignum ſe putauerit cui illud ab Eccleſia per gratiam conferretur. Quo facto inſignius Religioſæ perfectionis exemplum poſteris ſuis ſe tradere arbitratus eſt, quàm ſi Sacerdotij dignitate cumularetur. Quare humillimi patris humiles filij, quamdiu in illud ſuæ perfectionis exemplar referent animos, non poterunt quin Ieſuitici dogmatis temeritatem & faſtum Moliniſticum, vt ſpiritui patris ſui, & primæuæ ſui ordinis perfectioni, & virtuti Seraphicæ iniurium, auerſentur. Quo enim arrogantius humilitatis Franciſcanæ faſtigium aſpernaretur Spongia, cùm Cenſores doctrinam eius *nonnullis ordinum Regularium primis Authoribus iniurioſam dixiſſent*, contemptim reſpondit, *Eam neſcio quibus Sanctis, & ordinum fundatoribus, iniurioſam* vocari; quaſi ſanctus Franciſcus, tanti ordinis fundator, vt hic de cæteris ſileam, cui doctrinâ iſtâ inſignis contumelia inuritur, vt ſuæ vocationis perfectionem non aſſecuto, apud eos pro homine neſcio quo, ignoto, terræ filio, pro nihilo denique habeatur.

Quin etiam, ne quid ſani in ea doctrina reſideat, non ſolùm omnibus laicis ſeu conuerſis omnium Religionum fratribus officit, qui iuxta eam ad ſuæ vocationis perfectionem nunquam perueniunt; ſed etiam in ipſos Ieſuitas quoſcumque, votis ſimplicibus poſt biennem probationem adſtrictos, reuoluitur. Et hos enim iſta doctrina negat ſuæ vocationis perfectionem attigiſſe, proindéque non eſſe perfectos religioſos, perfectóſque Ieſuitas, contrà Bullam Gregorij Papę XIII. qua tam perfecti religioſi eſſe dicũtur, quã qui vota omniũ poſtrema nuncuparint. *Bullar. Mag. to. 2. Greg. 13. Bull. 89.*

Hæc aliaque plurima, quæ Breuitatis gratia miſſa facimus, doctrinæ Ieſuiticæ damnationem & Cenſuram pepererunt, non futiles cauſæ quas Ieſuita commentus eſt, non æquiuocæ illius fallaciæ, quibus eam doctrinam non magis abſtergere potuit, quàm ſtolidis apophthegmatibus, & verſibus Satyricis, quos ſuæ orationi inuenuſtè ac temerè, quaſi turpi faciei turpius fucamentum, inſperſit.

Digitized by Google

PROPOSITIO QVARTA.

Ex cap. 5. §. 50. n. 8.

Hic diuus Paulus, 1. Cor. 12. v. 28. *duo intendit. Primùm, describere varietatem statuum, ministrorum, & officiorum in Ecclesia, id est, ordines Hierarchiæ, vt D. Doctor dicit, nec aliquis dubitat. Secundùm, numerare officia illa in ordine 1. 2. & 3. secundùm gradus & eminentiam loci, vti textus ostendit. Hinc si in hoc loco diuus Paulus collocat Regulares antè Sacerdotes sæculares, tunc locus Regularium est altior & eminentior & propior capiti. Sed quomodo hoc probari potest? quia sanctus Paulus ponit opitulationes, id est, auxiliatores, ante gubernationes, id est, gubernatores. Nam sicut opitulationes sunt Regulares, quorum officium est adiuuare Episcopos & assistere illis: gubernatores sunt sæculares Sacerdotes habẽtes gubernationem animarum, &c.* Et paulò pòst: *Ergo secundùm Paulum & veritatem, Regulares sunt altioris gradus in Ecclesia, quàm sæculares Sacerdotes.*

CENSVRA.

In quantum ex sancto Paulo deducere intendit, Regulares esse gradus excelsioris in Ecclesia, quàm Sacerdotes sæculares qui animarum regimen habent, est falsa, temeraria, erronea, & præsumptuosè asserta. In quantum verò Apostolum nomine *opitulationum* Regulares intelligere asseuerat, provt assistunt Episcopis, & absque gubernatione immiscentur Sacramentorum administrationi, ridicula est, & vel ignoranter, vel malitiosè Apostoli verba in alienum sensum detorquet.

SPONGIA.

Expositio quæ nomine opitulationum *apud diuum Paulum Regulares intelligit, non est Authoris, sed Doctoris Kellisoni. Hoc patet ex titulo paragraphi, ex initio numeri, ex quo propositio sumitur: Et verò potuisset etiam vel ex ipso textu, quem citant, si eum integrè retulissent, & nisi textum recitando hæc verba transilijssent*, hoc quî probari potest; scilicet à sancto Paulo Regulares dici opitulationes? Quis ita exponit? Ipse D. Doctor. *Ita Author, & citat locum Doctoris, quo expositionem illam tradit. Hæc verba collector, seu iuratus testis transilit, & ita saltitat de sententia in sententiam, de Authore in Authorem, quodque ab vno dicitur, alteri imponit. Hoccine Sacerdotem & Theologiæ magistrum decet? Cicero saltationem dicit in nequitia esse extremum, nihil probrosius nomine saltatoris dici in Consulem populi Romani potuisse. Quantæ ergo turpitudinis Sacerdotem populi Christiani de Authore in Authorem periuri testimonij leuitate desultare? scribit ille Philosophus quod saltationis pudebit mulierem geometriæ gnaram, & periuræ saltationis non pudebit sacræ Theologiæ magistrum? O quàm ipsum pigeret, si reuera sapientissimus magister, si Theosophus, Ouranometra esset, si saperet ac intelligeret, & nouissima prouideret, si* iudicem audiret arguentem & minantem, *Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris, & aduersus filium matris tuæ ponebas scandalum: existimasti iniquè quod ero tui similis, arguam te, & statuam contra faciem tuam.*

Psal. 49.

RESPONSIO.

Digitized by Google

RESPONSIO.

Si Spongiarum natura ſtultitiæ capax foret, hæc omnium meritiſſimò ſtultiſſima diceretur. Æſtuat enim & abripitur noui afflatus impetu, quem neque diuinum, neque humanum dixeris. Non diuinum, quia profanus eſt, à Cicerone & Plutarcho hauſtus: Non humanum, quia è ſcripturis ſanctis, & Spiritus ſancti voce deducitur. Non igitur diuinus, non humanus ſit; ſed in genus aliquod inter hæc medium reiiciatur. Nam nec diuini motus falſitatem; nec humana ratio ſtoliditatem, ſuſcipiunt: Quæ vtraque in iſta Spongiæ euagatione eminent, quaſi certatim. Falſitas magna eſt, quod neget expoſitionem, qua in textu diui Pauli *Opitulationes* pro Regularibus ſumuntur, eſſe ſuam, & in Apologia à ſe traditam ſub nomine Danielis; Kelliſono autem tribuat, falsò penitus, & fallaciter, quantum ex eius probationibus iudicare eſt, quibus eam ex illius verbis elicere ſolùm conatur argumento ad hominem, ſed inepto & hebeti, eodem prorſus modo quo eam ad ſuperiores propoſitiones cauillantem audiuimus. Nam Danielem hanc expoſitionem ſuo ſenſu protuliſſe patet, quia poſt allatum illum locum Pauli, ita concludit: *Ergo ex iudicio ſancti Pauli, atque veritatis, altiori in Eccleſia gradu ſunt conſtituti Regulares, quàm Sacerdotes ſæculares.* Atque hanc expoſitionem allatis aliis argumentis, & authoritate ſancti Thomæ confirmare conatur, & apertè *probabilem* vocat. Imò ſequenti paragrapho multò apertius ſic incipit, *Oſtenditur ex dictis, quàm aptè Regularia inſtituta* Opitulationes *nominentur à ſancto Paulo.* Et infrà: *Iuſtiſſimam ſancto Paulo rationem fuiſſe, cur in Eccleſiaſtica Hierarchia Regulares collocaret ante Sacerdotes ſæculares*; ſine vlla amplius mentione Kelliſoni, cuius nomen nuſquam toto paragrapho ineſt. Denique tam clarè verba omnia ſenſum Ieſuiticum clamant, vt nemo qui ea legerit, aliud ex iis concipere valeat, præcipuè audito hoc exordio Ieſuitæ; *Tertio loco probandum ſuſcepi, Regulares in altiori eſſe Hierarchiæ gradu, quàm Sacerdotes ſæculares: quod ex Apoſtoli verbis demonſtro* 1. Cor. 12. 28. *adiuncta Doctoris interpretatione, &c.* Ex quibus & toto contextu paragraphi, nihil aliud percipi poteſt, niſi Ieſuitam ſuas opiniones expromere, quas tamen ſimul ex aduerſarij principiis, quaſi eo inuito, comprobare nitatur. Vt mirum ſit tantum in Ieſuiticis animis latere peruicaciæ, tam parum verecundiæ, vt in rebus apertiſſimis tenebras ſpargere, ambigua miſcere, ſallacias, tum cùm maximè fallunt, inclamare non horreant.

Iam Kelliſoni non eſſe hanc expoſitionem, adeoque fraudulenter & inſulſè à Spongia ex eius verbis colligi, facilè demonſtrabitur. Nam verba Kelliſoni quæ affert, nihil habent de hoc loco Pauli. Tantum aiunt, *Regulares honorare debent Sacerdotes ſæculares, qui ex diuina inſtitutione Eccleſiæ gubernatores ſunt: Et ſæculares honorare debent Regulares, vt Opitulatores.* Hæc verba ſunt Kelliſoni à Spongia relata, ad ſuæ expoſitionis confirmationem. Quem in finem Daniel, ſeu Ieſuita cum quo agimus, ea transfingere & interpolare aggreſſus eſt in Apologia,

assutis ad marginem notulis, & in ipsam Kellisoni orationem intertextis, vt simul cum vocibus Kellisoni à lectore simpliciore commiscean-tur. Qua futilissima stropha hæretici scripturas sacras turpare, & sensim sine sensu adulterare cœperunt. Atqui quicquid astutiæ in subsidium euocet Spongia, nunquam efficiet quod vult, nec his verbis Kellisoni suam expositionem suffulciet. Quod enim ait Kellisonus, hoc idem vulgò ab omnibus dici solet, Sacerdotes Ecclesiasticos seu Clericos diuina institutione esse Ecclesiæ gubernatores; Religiosos autem gubernatorum diuinitus institutorum opitulatores, seu auxiliarios. Nec tamen ideo quisquis ita loquitur, locum illum diui Pauli spectat animo, aut in eum commentaria meditatur, aut illum eò modo quo Iesuitæ placet, intelligit. Rem ipsam intuemur cùm ita loquimur, non certũ vllum Pauli locũ. Ad quem si locutionẽ nostram leuiter alludere contigerit; friuolum & insulsum est, inde nos quasi obsignatis tabellis ad talem illius loci expositionem obtorto collo rapere. Imò quamuis Latina versio verborũ Kellisoni à Iesuita concinnata aliquid simile voce tenus præ se ferat cum illo textu Apostoli; non ideò sequitur vulgaris linguæ voces, quibus ea sententia à Kellisono concepta est, eandem similitudinem exhibere, cùm eadem res iis verbis efferri possit, non solùm vulgari, sed etiam Latino sermone, quæ nulla specie ad locum Apostoli, de quo agimus, accedere videantur. Quare labat ac ruit vndique Iesuitica collectio, imò assertio audacissima, effrõtibus querimoniis & insulsissimis apophthegmatibus intermixta. Qui sic agere, sic respondere audet nobilissimæ Facultati, nec eam, nec totius orbis iudicium reueritus, dignior est qui saltando vitam agat, vel apophthegmata ridicula decantando, quàm qui Theologicæ rei vllam partem vnquam attingat. Quod si quicumque alterius opinionem affingit alteri, is noua Iesuitæ elegantia *saltitare* dicendus sit, videamus ipsius *saltitationes*, pro vna quam Censoribus obiecit, longè plurimas, & leuissimas inanis animi circulationes in imponenda sua ista expositione scriptoribus clarissimis, qui eam illis ipsis locis, quæ annotat, luce clarius euertunt ac respuunt.

SPONGIA.

Hæc ostendunt Authorem excusari, licet expositio digna notâ aliquâ esset, quanto magis cùm sit Catholicorum interpretum, tantæ authoritatis, vt eam vocare ridiculam, verbi Dei abusiuam, impiam, propè blasphemia sit. Incipiam ab Authore quem Sorbona magni facere debet, de quo Gerson ipsorum Cancellarius sic scribit: Ille singulariter inter omnes Doctores Catholicos, pace omnium salua, videtur idoneus, & securissimus ad illuminandum intellectum. *Hic est Doctor Seraphicus sanctus Bonauentura, qui verba sancti Pauli de Regularibus interpretatur:* Fratres, *inquit*, qui missi prædicant in humilitate & paupertate, similes sunt Apostolicis viris, & non pseudo-Prophetis: quia verò non habent illam plenitudinem potestatis, quam habent Prælati & habuerunt Apostoli,

Tom. 1. col. 571. tract. de lib. legend. consid. 8. De pauper. Christi p. 422. edit. Venet. anno 1534.

Digitized by

ideò inter Opitulationes numerandi sunt, dicente Paulo, Posuit Deus in Ecclesia primum Apostolos, secundo Prophetas, tertio Doctores; deinde virtutes, exinde Opitulationes.

RESPONSIO.

Quo maior est sancti Bonauenturæ, eorumque quos deinceps profers, authoritas, hoc deterior habenda est expositio quam damnat; & quo apertiùs damnat eam hoc ipso loco, quo tu abuteris ad eius constabilitionem, hoc immanior habenda est tua stoliditas, & verborum tuorum vœcors amarulentia. Nam primò sanctus Bonauentura non ait illo loco diui Pauli nomine opitulationum intelligi solos Regulares, sed *inter opitulationes numerandos esse.* Imo hic habet paulò post *Glossa, opitulationes, id est, eos qui maioribus ferunt opem, vt Titus Apostolo, & Archidiaconi Episcopu.* Quibus ipse addit: *Inter eos etiam numerari possunt, quos Pastor Ecclesiæ Dei statuit opem alijs ferre.* At Iesuita nomine *opitulationum* propriè ac definitè solos Regulares intelligi voluit, provt à Sacerdotibus non Regularibus differunt. Ex eo enim quod Apostolus *opitulationes* prius posuerit, quàm *gubernationes*, colligit regulares esse altiore loco in Hierarchia quàm Sacerdotes Ecclesiasticos, quia videlicet nomine *opitulationum* regulares soli, nomine *gubernationum* alij Sacerdotes intelligantur. Quæ argumentatio corruet, & supra modum spongiosa & spumea efficietur, si intra opitulationum nomen simul cum regularibus quoslibet Clericos includeris. Hinc enim nulla regularium super alios Sacerdotes eminentia confici poterit. Non igitur adiuuat S. Bonauentura, sed abiicit, & iugulat expositionem Iesuiticam, dum negat textum diui Pauli de solis regularibus, sed simul de omnibus qui Episcopis opitulantur, seu regularibus, seu aliis interpretandum esse.

Deinde, quo maior appareat sententiæ diui Bonauenturæ à Iesuitico sensu discrepantia, Seraphicus Doctor non Episcoporum tantum opitulatores facit Religiosos, vt Spongia, sed etiam Parochorum; adeoque non eos illis præfert præsumptione Molinistica, sed Seraphica humilitate postponit. Quare dum nomen Opitulationum accommodat regularibus, nunquam solius Episcopi mentionem facit, sed vel disertè addit, eos etiam Parochorum esse opitulatores, vel generatim iis opitulandi partes assignat, non definito Pastorum genere cui opitulentur. Ita verbis paulò antè allatis: *Inter eos etiam numerari possunt, quos Pastor Ecclesiæ Dei statuit opem alijs ferre. Alijs*, inquit, generatim, non solis Episcopis. Similiter in loco à Iesuita citato, opitulationibus accensuit eos sine adiunctione certæ personæ, cuius sint opitulationes. Et eodem loco paulò antè, multo apertius. *Nec hoc factum est in præiudicium, sed potius in adiutorium Parochialium Sacerdotum. Nec ex hoc Ecclesia prostituitur, si* CVRATIS *Deus prouidet* ADIVTORIVM, *vt animas sibi commissas quarum habent curam, ab omni corruptione peccati perfectius custodiant incorruptas,* ADMINICVLANTIBVS *sibi viris spiritualibus* NON VT DOMINIS VEL CVRAM HABENTIBVS, *sed potius* VELVT SERVIS *per charitatem Christi. Tales igitur;*

Digitized by Google

quia miſſi prædicant in humilitate & paupertate, ſimiles ſunt viris Apoſtolicis, non pſeudo-Prophetis. En quorum opitulatores diuus Bonauentura regulares putauerit, non Epiſcoporum videlicet tantum, vel etiam ſolius Pontificis Maximi, vt paulò pòſt dicere conabitur Spongia, quamuis hîc nondum audeat, ſed etiam Parochorum, ſeu Parochialium Sacerdotum: quorum adeò non ſolum adiutores eos facit, ſed etiam *ſeruos*, per Charitatem nimirum Chriſti, non per mancipationem. Quid igitur ab eo diſcrepantius, quàm Ieſuitica & præſumptuoſa opinio, qua ex textu diui Pauli Regulares Parochis & Sacerdotibus Eccleſiaſticis, in Hierarchia Eccleſiaſtica etiam anteponuntur? Diſcant tandem aliquando Moliniſtæ à Doctore Seraphico, non ſolùm veritatem doctrinæ, ſed etiam humilitatem; cuius penuria, doctrinæ veritatem amiſerunt.

SPONGIA.

Eandem expoſitionem ſequitur Doctor Angelicus, Nam dicit nomine Opitulationum intelligi eos, qui iuuant Prælatos Maiores in regimine Vniuerſalis Eccleſiæ. His autem maioribus Prælatis deſeruire & Opitulari, eſſe proprium iſtius Religionis, quæ ordinatur ad prædicandum. Sanctum Thomam citat & ſequitur Salmeron, qui dicit, Nuſquam legi ſeptuaginta duobus Diſcipulis, Apoſtolorum Opitulatoribus, determinatas Parochias fuiſſe aſſignatas, & ideò Opitulationum nomine recte intelligi Regulares, qui ſummo Pontifici ex voto obligantur, vt animas iuuent in quauis orbis parte. Idem docuerat & notauerat longe antè Cardinalis Caietanus 2. 2. qu. 188. art. 4. ad 3. *vbi dicit hoc munus Opitulationum magis conuenire delegatis, hoc eſt, Regularibus, quàm Curatis.* Et nota, *inquit*, rationem quare oportuit tales Religioſos ad huiuſmodi miniſterium aſſumere, ſcilicet propter multitudinem fidelis populi, & difficultatem inueniendi Curatos ſufficientes & idoneos; & ſub hac ratione includitur alia, quia ſcilicet de facto malè conſultum populo Chriſtiano inuenitur ſine huiuſmodi ſupplemento, quod Deus dedit, & Romanus Pontifex gratioſè ſuſcipiendo approbauit. Sed non omnes capiunt verbum iſtud. *Et hæc, opinor, ſufficienter demonſtrant, quàm temerè hæc expoſitio velut ridicula, & impia contemnatur.*

RESPONSIO.

Impiæ quidem notam Cenſores non inuſſerunt expoſitioni Ieſuiticæ, ſed vt iure inuri poſſit & debeat, Spongiæ temeritas efficit, Sanctorum authoritatibus, modò ſancti Bonauenturæ, modò ſancti Thomæ, dehinc aliorum Theologorum, ad eius corroborationem impiè ludens, per apertiſſimarum falſitatum piacula. Nam vel luculentiſſimè falſata ſunt quæcumque hoc loco ex his Authoribus congerit, vel de Religioſis & de textu ſancti Pauli, de quo nunc quæritur, nihil habent. Mirum talia obiici in luce orbis, à ſanis hominibus, à Theologis, à Ieſuitis. Miſerum, ad talia refellenda cogi, quorum viliſſima & abiectiſſima ſtupiditas infra humanę mentis ordinem eſt.

Digitized by

Primò, nego quicquam eorum quæ Diuo Thomæ tribuis, vſquam apud eum extare. Quod tu præclarè ſentiens, nulla eius verba citare auſus es, neque vllum eius locum adſcribere, ne mendacium tuum ipſis legentium oculis cerneretur. Iſta verò citandi ratio nonne indigna Theologo eſt? Nónne tantominùs eſt ferenda, quanto ad falſitatis latebram fraudulentius eam quæſiſti?

Nam diuus Thomas Commentario in priorem ad Corinthios, vbi ex profeſſo agit de expoſitione loci diui Pauli, de quo agimus, quo maximè loco ſuum de hoc textu ſenſum pandere debuit, non modò Opitulationum nomen non addicit Religioſis, ſed nequidem eis accommodat. *Opitulationes*, inquit, *ſunt minores, ſiue ſecundariæ adminiſtrationes, quarum quædam ordinantur ad regimen Eccleſiæ, &c. quædam verò ad doctrinam, Ad regimen Eccleſiæ pertinent in generali quædam Opitulationes, id eſt, illi qui opem ferunt maioribus Prælatis in vniuerſali Regimine, ſicut Archidiaconi Epiſcopus. Ad doctrinam autem pertinet ſecundario quod ſubdit, linguarum genera, quantum ad illos qui variis linguis loquuntur magnalia, &c.* Quænam hic Regularium mentio eſt? Quàm verò aperta fraudulentia Spongiæ, quæ verba à diuo Thoma hîc ſcripta reſpiciens, nomine ſcilicet Opitulationum *intelligit eos qui opem ferunt maioribus Prælatis in vniuerſali regimine*, aſſerere audet ea referri ad Religioſos, de quibus hoc loco nequidem loquitur S. Thomas; & ſequentia verba diſſimulat, *Sicut Archidiaconi Epiſcopis* quæ S. Thomam Opitulationum nomine Archidiaconos intellexiſſe demonſtrant, Spongiæ frontem quamlibet duram, ſua vi & ſua luce confundunt. Hæc prima & indigniſſima fraus, quam illa ſuppreſſo loco ſancti Thomæ tegere voluit; nos eo prolato reteximus.

S. Th. in 1. 12. 1. ad Corinth. lect. 2.

Altera multo grauior eſt. Id enim quod ſanctus Thomas ait de illis *qui opem ferunt maioribus Prælatis, in vniuerſali regimine*, Ieſuita inflectit in hunc modum, *qui iuuant Prælatos maiores, in regimine vniuerſalis Eccleſiæ*, fingitque ſanctum Thomam, ea etiam Regularibus propriè tribuere, vt nimirum inſinuet id, quod infrà latè diſputat, Religioſos eſſe in vniuerſali Eccleſiæ regimine adiutores tantùm Pontificum Maximorum, quos, *maiorum Prælatorum* nomine, à ſancto Thoma intelligi vult. Quæ ſanè inſignis falſitas eſt, & infelix ſuperbia, ipſis diui Thomæ verbis hoc ipſo loco conuicta. Nam diuus Thomas ſua illa verba, *Qui opem ferunt maioribus Prælatis in vniuerſali regimine*, ipſemet ſtatim exponit hoc modo, *Sicut Archidiaconi Epiſcopis*, declarans ſe nomine *Maiorum Prælatorum*, non ſolùm Pontifices maximos intelligere, vt iſti volunt, ſed omnes generatim Epiſcopos, nomine autem *eorum qui ipſis opem ferant in vniuerſali regimine*, non Regulares, de quibus nihil loquitur, ſed Archidiaconos, alióſque his ſimiles inferiores Prælatos, qui Epiſcopis in generali regimine populi ac Diœceſeos deſeruiunt, nec certis ad certum locum officiis alligantur, vt Parochi, quos ideò ſanctus Thomas maluit nomine *gubernationum* ab Apoſtolo notari, quàm *Opitulationum*. *Quæſo, ſiccine cæcum eſt humanum genus aduerſus veritatem, vt tam aperta & tam manifeſta diſſimulet?*

Vide infrà prop. 5. huius tit.

Aug. epiſt. 201.

Digitized by Google

Quanta perfidiâ, quanta impudentia Ieſuitici ſupercilij atque faſtus, vt, licet toties reclamante ſancto Thoma, tamen fingere audeant ſe doctrinam eius ſequi, & eum Authorem citent, dum nolunt non modò Patochorum Opitulatores & adminiſtri haberi, ex humilitate Seraphica, quam iis paulò antè ſanctus Bonauentura, & ex Angelica, quam etiam antè ſanctus Thomas propoſuit, ſed nequidem Epiſcoporum, ſed ſolius Pontificis Maximi, nullum agnoſcentes in Eccleſia ſub ipſo faſtigium, cui faſces ſubmittere velint, inaniſſimi homines, & tanto contemptu odioque digniſſimi, quantum arrogantiæ inauditæ profitentur. Quod etiam clarius faciunt paulò poſt, vbi extollunt eas Religiones *quæ ſunt ex inſtituto Opitulationes, & ſubſeruiunt ſummo Pontifici in regimine vniuerſalis Eccleſiæ.* Vt deinceps Ieſuitas velut ad regimen vniuerſalis Eccleſiæ deſtinatos, vniuerſali quadam poteſtate præditos, legatos quodammodo per totum orbem Pontificios, Epiſcoporum non iam adiutores, ſed collaterales, imò, vt etiam prædicant, quodammodo præſtantiores & eminentiores, venerari debeamus. *Spreuerunt te, & ſubſannauerunt te, virgo filia Sion,* Eccleſia Dei ſanguine genita, ſpiritu formata: *Poſt tergum tuum caput mouerunt, filia Ieruſalem. Cui exprobraſtis, & quem blaſphemaſtis? Contra quem exaltaſtis vocem veſtram, & eleuaſtis in excelſum oculos veſtros? Contra Sanctum Iſraël,* contra Chriſtum Dominum, eius Eccleſiam, Ordinem, Legem ea præſumptione calcantes, cui ſimilem Eccleſia nondum penes Catholicos audierat, antequam Ieſuiticum nomen extitiſſet. Nulli enim ante ipſos natos Religioſi Catholici fuerant qui gloriari auderent, ſe non eſſe ex inſtituto Opitulationes niſi ſummi Pontificis, ei ſoli, non Epiſcopis ſubſeruire in Eccleſiæ regimine, ad vniuerſalis Eccleſiæ regimen vniuerſali quadam poteſtate deſtinari; cùm tamen nullam reuera poteſtatem abſolutè habeant, nec eis vlla poteſtas à Romano Pontifice conferatur niſi pendens & ſubiecta Epiſcopi cuiuſque voluntati; vt non ſolùm à Pontifice, ſed etiam ab Epiſcopis accipere poteſtatem, nec ſolùm Pontifici, ſed etiam Epiſcopis ſubſeruire, & auxiliari dicendi ſint.

Spong. p. 98. hoc tit.

4. Reg. 19.

Cõcil. Trid. ſſ. 23. cap. 15. & ſſ. 24. & 4.

Quod autem addit Spongia ſanctum Thomam docere: *His maioribus prælatis* (hoc eſt, eius ſenſu, *Pontificibus in regimine vniuerſalis Eccleſiæ*) *deſeruire & opitulari, eſſe proprium Religionis, quæ ordinatur ad prædicandum*; iterum inquinat locum S. Thomæ ex Summa Theologica repetitum. Ad duos enim S. Thomæ locos, alterum ex Summa, alterum ex Commentario Paulino iam expoſitum alludens, vtrumque ſeorſum corrupit, & ex vtriuſque corruptione nouam tertianique corruptelam conflauit: tanta impuritatum ſentina in iſta Spongia latet. Nam S. Thomæ verba illa in Summa Theologica quæ tantum innuit, neque planè exprimere apertiſſimæ conuictionis formidine auſa eſt, hæc ſunt: *Et ita ſubſeruire Prælatis in tali miniſterio, eſt huiuſmodi Religionis proprium.* Vbi de quibuſnam Prælatis agat, ipſe verbis proximè antecedentibus docet. *Religiones inſtituuntur ad prædicandum, & confeſſiones audiendum, non quidem authoritate propria, ſed authoritate Prælatorum ſuperiorum & inferiorum, ad quos ex officio pertinet.* Quibus mox verba à Spongia

S. Th. 2. 2. q. 188. art. 4. ad 2.

Digitized by Google

insinuata subnectit. Nónne igitur monstri instar est, ex S. Thoma, & ex hisce locis eius contendere Religiosos esse adiutores summi Pontificis in regimine Ecclesiæ vniuersalis; cùm S. Thomas tam disertè, tam apertè, adiutores eos & subseruientes faciat *Prælatis superioribus & inferioribus*, adeóque non solùm summis Pontificibus, sed etiam ad minimum Episcopis, si eos Prælatorum inferiorum nomine intelligere velit Spongia; vel veriùs, & ad veram mentem sancti Thomæ, Episcopis & Parochis, aliisque sub Episcopo minoribus Prælatis, vt supra etiam diuum Bonauenturam docentem audiuimus. Nam nomine *Prælatorum inferiorum* Curatos à D. Thoma complecti manifestum est, quia hoc eodem articulo bis eos nomine *ordinariorum Prælatorum complexus est*, vt ex textu patet. Et clariùs alibi eos *minores Ecclesiæ principes* appellauit. Deponant insolentem audaciam Molinistæ, deponant animos, deponant purulentas Spongias, & nocentissimas defensiones, quibus multo indigniùs, quàm ipsâ Censurâ Sorbonicâ, produntur & infamantur.

Ad 4. & ad 5. 3. p. 9. 67. art. 2. ad 2.

Magna verò fiducia est, dicere S. Thomam cùm ait, *Ita subseruire Prælatis in tali ministerio, est huiusmodi Religionis proprium*; id proprium fecisse Religionibus eiusmodi, etiam præ gradibus & ordinibus Cleri, & Sacerdotibus Ecclesiasticis; contra manifesta ipsius testimonia superiùs memorata, & contra manifestum eius orationis contextum. Liquet enim ex scopo & serie articuli, hoc ab eo dici Religionibus istis proprium, non præ Sacerdotibus Parochialibus, aut Clericis quibuscumque, de quibus ibi non agit; sed præ aliis Religionibus contemplationi soli & quieti Religiosæ, aut aliis operibus, consecratis. Comparat enim inter se varia genera Religionum, vt ipsa lectio articuli solius probat. Neque tales fallacias tam ieiunas, tam olidas, tam informes Iesuitæ Christiani orbis oculis obiicerent, nisi Deus pœnas eorum superbiæ quæ manifestos errores ingenti peruicacia tegere voluit, per manifestam eorundem stoliditatem exigere voluisset, qua peruicax illa superbia, tanto maiorem confusionem incurreret, quanto illam iure promeritam, iniquioribus artificiis effugere conaretur.

Abiiciatur igitur Iesuitica temeritas, D. Thomam ausa proferre inauditæ suæ D. Pauli expositionis Authorem, & inuisæ præsumptionis assertorem. Si enim nec in eo loco vbi dedita opera textũ illum Apostoli exponendum susceperat, nec vsquam alibi, cùm variè de Religionum varietate disputat, istius interpretationis meminit, nullius pudoris est, exoticum ei cõmentum, velut authori, impingere. Nam etiam in Summa Theologica, eundem locum Pauli eodem modo, & iisdem penè verbis explanat, quo in ipso ad eum Cõmentario explanauit; in eiusque explanationis confirmationem dicit Glossam. *Presbyteri*, inquit, *Curati & Archidiaconi habent aliquas administrationes, sub Episcopis. Vnde super illud* 1. ad Corinth. 12. *Alij Opitulationes, alij gubernationes, dicit Glossa: Opitulationes, id est, eos qui maioribus ferunt opem, vt Titus Apostolo, vel Archidiaconi Episcopis.* Denique nusquam, de *Opitulationibus* agens ab Apostolo enumeratis, earum nomine significat intelligi Regulares, nedum Re-

Digitized by Google

gulares ſolos, vt iam ex tot locis luce ipſa clarius eſt: Et qui contrarium aſſerere non metuat, vt Ieſuita nunc in Spongia, & ante in Apologia aſſeruit; eum neceſſe eſt vel nunquam legiſſe ſanctum Thomam, & ſic temeritate ruere; vel ſi legerit, ſtupore aut perturbatione, aut nequitia animi, à lucis ipſius intuitu præpediri.

Iam Salmeronem ſuum, quonam modo profert Ieſuita, ſine vlla certi loci notatione, vnde ipſius fallacias hic etiam deprehendamus? Nam magnum argumentum eſt, latere doli quippiam in hoc ſilentio, quod ea, quæ de Salmerone narrat, neque aiunt ſolos Regulares Opitulationum nomine à diuo Paulo intelligi, quod tamen ad tuendam expoſitionem Ieſuiticam neceſſe eſt, vt ſupra declarauimus, neque vllam Paulini textus, de quo agimus, mentionem habent: Et cùm Salmeron citet & ſequatur ſanctum Thomam, in eo quod ait de ſeptuaginta duobus Diſcipulis, nihil aliud dicere potuit, quàm quod dixit diuus Thomas, Formam *ſeptuaginta duorum Diſcipulorum, non ſolum tenere Presbyteros Curatos, ſed quoſcumque alios minoris ordinis, qui Epiſcopis in eorum officio ſubſeruiunt.* Quod & nihil facit ad controuerſiam, & interpretationem textus Apoſtoli, de quo certamus, & alium errorem Ieſuiticum confutat, quo Regulares formam ſeptuaginta duorum Diſcipulorum referentes, non Epiſcopis, ſed ſummis Pontificibus ſubſeruire dicuntur, in regimine vniuerſalis Eccleſiæ.

Poſtremò Cardinalis quoque Caietanus, ſumma animi leuitate producitur, nihil aſſerens quod pertineat ad illum Paulinum locum, nec ad anteferendos Parochis aut Sacerdotibus Eccleſiaſticis, Regulares. Imò loco à Ieſuita notato apertè docet, non ſolos Regulares, ſed omnes omninò Preſbyteros inferiores, eſſe ſubſidiarios Epiſcoporum, & ſeptuaginta duos Diſcipulos repræſentare. *Aduerte primo*, inquit, *rationabilem expoſitionem, vt formam ſeptuaginta duorum Diſcipulorum Domini gerant omnes minores Sacerdotes, qui ſcilicet aſſumuntur in adiutorium Epiſcoporum.* Quod idem deinde aptat Curatis & Religioſis. Ita omnes reſponſiones Spongiæ hærent in ſalebra; Omnes nihil probant niſi ſummam eſſe, quoquò te verteris, Spongię futilitatem & audaciam; nec extare Theologorum omnium quempiam, cui vnquam in mentem venerit expoſitio Danielis, vt Apoſtolus Opitulationum nomen ſolis Regularibus proprium facere, & de illis ſolis intelligi voluerit. Quæ tamen mens eius eſt, & neceſſariò eſſe debet vt valeat collectio illa inſolens & præſumptuoſa, quam ex eo loco elicere conatus eſt, vt ex antè dictis ſat demonſtratum arbitror. Hæreat ergo in tali figmento iuſtiſſima Cenſuræ nota, quam Spongia cùm eluendam ſuſcepiſſet, tot fœdiſſimas temeritatis, imperitiæ, peruicaciæ notas ipſa vltro ſuſcepit.

SPONGIA.

Hinc infertur propoſitionem Authoris, quod Regulares, qui ordinantur ad prædicandum, ſunt de Hierarchia eminenti quodam loco, eſſe ſaltem probabilem. Nam ſanctus Paulus 1. Corinth. 12. *declarat diſtinctionem & ſubordinationem Hierarchicam, quæ eſt in Eccleſia; vnde ad probandam Hierarchiam hoc teſtimonio*

Digitized by

vtitur Concilium Tridentinum ſeſſ. 23. cap. 4. *Numerat autem Apoſtolus eos qui de Hierarchia ſunt ordinatim, primo, ſecundo, tertio; præponit etiam Opitulationes Gubernationibus, vt textus oſtendit. Igitur Religiones quæ ſunt ex inſtituto Opitulationes, & ſubſeruiunt ſummo Pontifici in regimine vniuerſalis Eccleſiæ præferendæ ſunt inſtituto gubernationum, quæ curæ animarum vnius Parochiæ alligantur.*

RESPONSIO.

Hoc loco primum confitentem reum agis. Cùm enim ſuprà negaueris, damnatam propoſitionem, doctrinamque, & Apoſtoli expoſitionem in ea concluſam, tuas eſſe; hîc, emicante ſuopte impetu veritate, negationem illam retexis ac reſoluis planiſſimè, & damnatæ propoſitionis ſententiam, omiſſo iam Kelliſoni velamine, eodem prorſus ordine, quo in propoſitione damnata continetur, ex tuo ſenſu depromis, addita etiam in illius confirmationem Concilij Tridentini authoritate, de qua poſtea dicemus. Vnde iudicare facile eſt, quanta ſit exclamationum & querimoniarum tuarum fallacia, cùm quaſi dolo circumuenta, inuſtas tibi reprehenſiones deprecaris.

Deinde ineptiſſimè ad propugnandam, aduerſus Cenſorum iudicium, damnatam propoſitionem, idem probandi genus, & idem ex Apoſtolo argumentum iteras, quod damnatæ illi propoſitioni ineſt, & quod ob hanc cauſam illi iam antè damnarunt. Quid hoc aliud eſt, quam Spongiarum more argumentari, turpiſſimè principium petere, idem, quod aiunt Logici, per idem probare? Nam quod in damnata propoſitione argumentum è textu Apoſtoli, ſub Kelliſoni nomine obtruſiſti, idem hoc loco ex eodem textu, ſub nomine Concilij Tridentini obtrudis, ac multo etiam inanius, vt demonſtrare promptiſſimum eſt.

Nam primò, vt veriſſimè ſit à te prolatum Concilium Tridentinum, nec in prolatione quicquam vitij lateat; vt etiam veriſſimum eſſe concedamus Concilium docuiſſe *Sanctum Paulum* 1. Cor. 12. *diſtinctionem, & ſubordinationem Hierarchicam declarare*; tamen iudicij tui tenuitas, & leuitas ingenij erumpit & euolat in omnium oculos, nec vlla vllius aduerſarij conceſſione tegi poteſt. Concilium enim nuſquam ait Opitulationum nomine intelligi apud Apoſtolum regulares, nedum Regulares ſolos, vt tu ſupponis; nec de Regularibus verbum vllum facit; neque quiſquam Author, vel eorum quos ante citaſti, vel eorum quos infra citas, iſtam expoſitionem tradit. Vnde clariſſimè conſequitur, & Concilium Tridentinum obtuſè à te laudari in rem alieniſſimam, & tuam opinionem nequidem *probabilem* dici poſſe, ſed ſtolidam dicendam eſſe, antehac inauditam, & à nullo, quod conſtet, Theologo vel cogitatam, antequam per falſa Ieſuitarum nomina, per impuros affectus, per ſtultiſſimas Spongias, in hominum notitiam proderetur.

Qua verò audacia aſſeris, Concilium Tridentinum illo textu Apoſtoli 1. Cor. 12. *vti ad probandam Hierarchiam?* Quod quidem ſi verum eſt, ſumma à te iniuria Concilio Oecumenico, per ſummam blaſphemiam inuritur. Nam Concilium nihil aliud de ſancto Paulo eo loco ait, niſi

contra eius doctrinam facere, si quis affirmet *omnes Apostolos, omnes Prophetas, omnes Euangelistas, omnes Pastores, omnes Doctores esse.* Quem locum si ad 1. Cor. 12. caput referas, crimen falsi Concilio impegisti, cùm in duodecimo isto capite Apostolus nec *Euangelistarum nec Pastorum* meminerit. Locus ergo à Concilio citatus legitur in quarto capite epistolæ ad Ephesios, vbi nominum à Concilio ex Apostolo relatorum series integra & eadem, sed Opitulationum nulla mentio, reperitur. Quid ergo Iesuiticæ vertigini facias, quæ istis fœditatibus maculare chartas, aduersarium in iis flagellandis fatigare non desinit? Næ si porrò ita pergat, mastigem sibi aut medicum alium quæret me authore, agasonem aut mediastinum aliquem, tractandis sordibus assuetum, non Theologum diuinæ purissimæque veritatis tractatorem. Lapsus autem est Iesuitæ bonus genius in hanc fraudem, intentis in marginales Concilij notas oculis, quas hæreticorum nostratium more in textum transferens, & cum eo miscens, non dubitauit quin Concilium vsus esset illo Apostoli testimonio, quod in iis notulis legeretur. Verùm pro perspicacia Iesuitica scire debuit, notationes illas non esse Concilij Tridentini, sed ab aliis priuata industria adiectas, quos sua præfatione Typograh. Plantinus excusauit. Neque tamen isti quicquam Iesuitæ fauerunt. Dum enim ad verba Concilij, Hierarchiam *esse vt castrorum aciem ordinatam*, annotant locum Cant. 6. & 1. Cor. 12. nihil aliud volunt, *nisi* eo loco Apostoli probari ordinem aliquem in Ecclesia, non promiscuam & æqualem, vt hæretici voluerunt, fidelium omnium conditionem. Quo ex ordine, & Ecclesiæ membrorum disparitate, quomodo probanda sit Hierarchia, ante diximus aduersus cauillum, quem hoc textu Iesuita Kellisono innectere conatus est.

Cæterùm vt expositionem & opinionem Iesuiticam, non solùm authoritate, sed etiam ratione vera & Theologica vacuam, & vndique improbabilem demonstremus; nemo est qui tantula intentione mentis locum Apostoli consideret, quin videat, nihil esse, vel in speciem, rationis, quo doctrina Iesuitica illo textu adstruatur. Nec enim ibi Apostolus loquitur de solis gradibus Hierarchicis, sed omnibus generatim gratiis, quas Deus Spiritu sancto in Ecclesiæ corpus diffundit, sub quibus gratiis etiá gradus Hierarchici, seu potestates Hierarchicæ continentur. Declarat id ipse Apostolus statim initio capitis ita inchoans, *Diuisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus.* Quam deinceps propositionem toto contextu capitis illustrat, probationibus subiiciens hanc clausulam illi initio respondentem, *Hæc autem omnia operatur vnus atque idem spiritus, diuidens singulis prout vult.* Declaratur idipsum ipso textu de quo agimus, *Et quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia, primùm Apostolos, secundò Prophetas, &c. In Ecclesia*, inquit, non in Hierarchia; vt clarissimè liqueat de Ecclesia Apostolo sermonem esse, non de Hierarchia, quæ non Ecclesiæ corpus, sed solùm pars capitalis est. Alioquin si omnia ab Apostolo recensita nomina gradus Hierarchicos sonent, & eo ordine referantur quem quique gradus in Hierarchia Ecclesiastica

Digitized by Google

obtineant; fatendum eſt non ſolum *Opitulationes*, ſed etiam *virtutes*, *gratias curationum*, *genera linguarum*, *&c.* eſſe gradus Hierarchicos, ipſo ſtatu Regulari præſtantiores, cùm ab Apoſtolo ante *Opitulationes*, quibus Regulares ſignificari volunt, enumerentur.

Verùm tantùm abeſt, vt omnia iſtiuſmodi nomina ad Hierarchiam Eccleſiaſticam pertineant, & graduum Hierarchicorum diſpoſitionem ordinemque ſignificent, vt nequidem Prophetarum nomen, quod Paulus Apoſtolorum nomini ſecundum adiungit, in gradibus Hierarchicis numerare liceat. Prophetia enim eſt donum ſpiritus ſancti, & gratia gratuita, non ſolùm fidelibus omnibus, ſed etiam infidelibus communis, vt de Sibyllis tradunt veteres, ac proinde ad Hierarchicos gradus propriè non redigenda. Nam & inter fideles, & in Eccleſia, Prophetiam fœminis quoque impartiri docet Apoſtolus, *Omnis mulier prophetans non velato capite deturpat caput ſuum*. Et in lege veteri prophetides erant Maria ſoror Moſis, Debbora, Anna, Samuelis mater, Anna filia Phanuel, aliæque his ſimiles. Vnde conſtat Prophetas nequidem de *legali*, vt loquitur Dionyſius, *Hierarchia* fuiſſe. Nam nec ſucceſſionem habebant vnde orirentur, nec quam ex ſe propagarent; ſed extraordinaria, &, vt ita dixerim, ſingulari miſſione progeniti, proprias ſeorſum radices agebant, vel non agebant potiùs, ſed individuo & quaſi ſterili trunco vigebant, Hierarchiæ, ſeu miſſionis ordinariæ legalis, non gentilitij, ſiue, vt cum Tertulliano loquar, conſanguinei, ſed collaterales, & ab eodem, cum illa, authore Deo propria, & æque propinqua origine orſundi. Fatendum igitur neceſſariò eſt, commemorata ab Apoſtolo nomina non eſſe omnia Hierarchica, ſeu graduum Hierarchicorum ſignificantia; ſed partim ad Hierarchiã, vt *Apoſtolos*, *Doctores*, *Gubernationes*, partim ad gratias quas gratuitas vocãt, omnibus promiſcuè hominibus, tũ probis, tũ improbis, tũ fidelibus, tum infidelibus, communes, vt *Prophetas*, *virtutes*, *linguarum interpretationes*, *&c.* pertinere. Apoſtoli enim eo loco conſilium eſt non tam Hierarchiam, quàm varia donorum genera ab eodem ſpiritu in vniuerſum Eccleſiæ corpus diffluentia exponere, quemadmodum monuimus, vt Corinthios eorum donorum, ſeu, vt ait, *Spirituum æmulatores*, quid de iis ſentire, quomodo in eorum vſu ſe gerere deberent, commoneret.

1. Cor. 11.

Dion. de Eccleſ. hierar. c. 5. τὴν τῶν ἱερῶν ἀρχίαν.

Tertul de præſcr c. 32

1. Cor. 14.

Quare nemo iam non videt, manantes certatim vndique è Spongia futilitates & imperitias, quæ ſua ipſa multitudine ſeſe tegunt & ſubleuant, vt ſingularum grauitas, quæ ſeorſum turpiſſima videretur, in tanto numero obſcurata tenuior appareat.

Hoc ſolùm in aurem dixerim Ieſuitæ, nunc profectò Ieſuiticæ calliditatis immemori, vt caueat ne hunc diui Pauli locum in ſui erroris gratiam nimis vrgendo, magnopere corroboret ſententiam illam Ioannis Maioris, & Facultatis Pariſienſis, quam initio magnâ verborum petulantiâ reſpuit, Parochorum officium eſſe diuinæ inſtitutionis. Si enim diuus Paulus nomine *Opitulationum* Religioſos, nomine *Gubernationum* Parochos intellexerit, vt Ieſuitæ placet, idque propriè &

Digitized by Google

dogmaticè, itavt hinc verè Hierarchicum inter Parochos & Regulares ordinem colligere liceat; manifestè sequitur Apostolum dicere Deum in Ecclesia posuisse non solùm Apostolos, Prophetas & Doctores, sed etiam Parochos; & ita negari non posse, quin Parochi sint diuinæ institutionis; quam doctrinam Iesuita tam male oderat. Hoc obiter commonitum volui, quo minus doleat, suum in textum Apostoli errorem confiteri; cùm ea confessione magnum aduersus exprobrationes suas præsidium Sorbonæ eripere possit.

SPONGIA.

Cuius assertionis, vt pateat, quàm inconsideratè Richeristæ eam vocent falsam, temerariam, erroneam, præsumptuosam, quatuor testes adhibebo grauissimæ authoritatis. A Gallia incipiam, & à libro recenter edito D. Francisci Fontani concionatoris regij, qui etiam affert testimonium Reuerendißimi Episcopi Geneuensis, quem meritò vocat, sanctum Carolum Franciæ. Hic contra negantes Regulares de Hierarchia esse, hac est vsus oratione: Nescio vbi Domini mei suam conflarunt Hierarchiam, nec vbi distinctiones istas excogitarunt. Cùm placuerit ipsis, demonstrabo, Religiosos vnum esse ex importantissimis veræ Ecclesiasticæ Hierarchiæ membris. Illum autem, qui præ se fert, se velle tantùm Religiosos deiicere, quod etiam Episcopos deiicere vellet, imò ipsum Papam. *Hoc in Gallia scribitur, hoc Parisijs prædicatur, intra Sequanam docetur; quo omisso Richeristæ ad excidendam hanc herbam, vltra Oceanum falcem mittunt in Anglicanum solum. Ridiculè. Prius domi incipiant à Concionatore Regio, Reuerendißimum Episcopum Geneuensem, clarum doctrina & sanctitate vitæ, sanctorum catalogo dignum, impium & erroneum declarent, quod vbi fecerint, quid reuerentiæ Censuris eorum debeatur, Angli cogitabunt.*

Pag. 79.

RESPONSIO.

Hic iam digrederis à proposito, & nouam disputationem ingrederis. Cùm enim propositio, quam propugnare cœpisti, ideò damnata fuerit, quia Parochis in Hierarchia præposuit Regulares, & id à diuo Paulo textu antè expositò confirmatum asseruit; tu vtroque hoc capite derelicto, & abiecta gemini erroris tui defensione, vt viribus tuis longè impari, aliam litem moues, & in aliud stadium excurris, vt nimirum probes hoc tantùm, *Regulares esse de Hierarchia, & membra, seu eximia membra Hierarchiæ*, qua de re in propositione quam tueri, & in Censura quam delere aggressus es, non agitur. Frustra ergo, sequens tot paginarum sermo à te consumitur, in hoc solo occupatus, de quo iam controuersia non erat, & quod ad præsentem Censuram nihil pertinet. Multo imperitius, siue stolidius ais, te tantam parergorum congeriem effundere, *vt pateat quàm inconsideratè Richeristæ assertionem tuam vocent falsam temerariam, &c.* Hac igitur inconsiderationis, & temeritatis, & effugij tui generali reprehensione præmissa, quæ vice primæ responsionis erit, qua tota tua disputatio sequens vno impetu euertitur; digressionem tuam, quam iure contemnere &

vno

Digitized by Google

vno verbo repudiare poteramus, humanitatis gratia ſequemur, vt diſpunctis ſingulatim argumentis leuiculis, quibus extra ſemitam exultas, vel te, vel alios per te, in viam, ſi fieri poſſit, reuocemus.

Ante omnia, *quatuor teſtes* polliceris *grauiſſimæ authoritatis*, quorum videlicet teſtimonio probes, *Religioſos eſſe in Hierarchia*, vel eximia quædam Hierarchiæ membra. Primum ex Gallia accerſis *D. Franciſcum Fontanum Concionatorem Regium*, eique adiungis *Reuerendiſsimum Epiſcopum Geneuenſem* beatæ memoriæ virum, quorum prolatis teſtimoniis exclamans in Theologos Pariſienſes, vt ſi in te Cenſuram ferant, prius Concionatorem Regium, & Epiſcopum illum *clarum doctrina & ſanctitate vitæ, Sanctorum catalogo dignum, impium & erroneum declarent.* In quo ridiculum animi tui feruorem, multis modis obruere poſſumus. Nam, quod iam ante monuimus, vt tibi omnia quæ ſumis concedantur, illa tamen ipſa damnatam propoſitionem Cenſuramque nihil ſpectant, cùm nec ille Regius Concionator, nec Epiſcopus ab eo laudatus, dicant Regulares eſſe in Hierarchia Eccleſiaſtica ſuperiore quam Parochos gradu; multo minus in tantæ arrogantiæ aſſertionem textum Apoſtoli contorqueant, quod ſolùm temeritatis, & erroris, & præſumptionis damnarunt Theologi Pariſienſes. Abi ergo quò dignus es, cum iſtis omni iudicio exhauſtis, omni conuicio opprimendis clamoribus, quibus in abſurdiſſimi teſtimonij prolatione, nouas propriaſque abſurditates, è tuo cerebro ineptiis vberrimo, parturis. Nam Dominus ille *Franciſcus Fontanus*, quem tu grauiſſimo tuo iudicio *grauiſsimæ authoritatis teſtem* æſtimas, ſui nominis falſitate, magnum, & tuæ, & ſuæ falſitatis omen eſt. Quippè palam conſtat illum pſeudo-*Fontanum*, eſſe verum Patrem Binet, ſocium tuum, & illo, & plurimis eiuſdem texturæ opuſculis notiſſimum. Quem neſcio qua fronte, in Gallia, & Facultati Pariſienſi ſub falſo nomine vendites, perſonatum hominem, & nulli adeò rei, vt ſcenicis ſchematibus, & fabellis natum; non Theologicarum rerum vel iudicem, vel *teſtem* tolerabilem, nedum, vt tu ais, *grauiſsimum*. Egregium verò Galliæ & vniuerſæ Eccleſiæ ſpectaculum exhibes, Ieſuitas duos in re grauiſſima, comica leuitate colludentes, hiſtrionum more laruatos, te *Ioannem Floydum* ſub Hermanni Loëmelij imagine, illum *Antonium Binet*, ſub Franciſci Fontani figmento; te in *Canonicum lectoralem*, illum in *Concionatorem Regium* è Ieſuitis tranſmutatos. Cauete ne ſub hac fabula lateat auſpicium veritatis, vt quod ludentes agitis, Deo vindice ſeriò aliquando agatis. Quanta enim peruerſitas & inuerecundia eſt, ementito aduerſariorum velamine, eorum vos ordinibus, ad maiorem contumeliam, inferentes, *σκιομαχίας*, fallacia certamina, proditorio, vel, ſi dicere liceat, diabolico more miſcere? Sic enim diabolus per plurima ævorum ſpatia Deum ipſum ſub falſo diuinitatis ſimulacro aggreſſus, horrendam ab eo humani generis defectionẽ, & infanda in hominũ animis mẽdacia blaſphemiaſq; operatus eſt, perficiens ſub ipſo illius, quẽ oppugnabat, habitu, id quod ſub proprio, nunquã perficere potuiſſet. Cui tamẽ iſti lõgè ſunt impares exitu,

ſi pares conſilio fuerunt. Nam de pſeudo-Loëmelio, ſperamus nos perfecturos, ne quem in fraudem, niſi fortè volentem & conſcium, abſtrahat; & ipſæ illius fallaciæ adeò miſeræ, & miſerè conſutæ apparent cuiuis mentis oculos paulò propius admouenti, vt prodendo artifici, quàm capiendis aliis aptiores videantur. De Bineto verò, cùm primùm libellus eius, de quo hîc agitur, emanauit in lucem, fuerunt Lutetiæ viri graues & Theologiæ cognitione præſtantes, qui hominis in rebus captu ſuo maioribus contrectandis audaci temeritate offenſi, opprimendum laſciuienti os, & ſterilis arbuſculæ fibras elidendas putauerunt. Qui deinde circulatoriam & futilem ridiculi dramatis loquacitatem admirantes, maluerunt ſuæ illud inanitati relinquere, qua celeriter dilaberetur velut fumus præteruolans, quàm reſponſione ſeria ſoliditatem ei aliquam, qua diutius conſiſtere poſſit, adiicere. Nec prudenti conſilio euentus abfuit. Iam enim opellam iſtam Binetiam vſque adeò euanuiſſe videmus, vt vix vllum eius veſtigium in hominum memoria ſuperſit. Quippè lapſiones illic & imperitias, quarum aliquas infrà ſubiicimus, & rerum Theologicarum, quibus ille Pater minimè idoneus eſt, diſtorſiones, & contumelias in Clerum quibus hæreticorum more poteſtatem eius oppugnat, ineptias denique omne genus, illum ipſum, & abrupti eius animi impetus, & conciones Mimicas, & ſermonis intemperiem, redolentes, non plena manu, ſed pleno modio admetiri licet. Nec tamen mirum eſt, contemptiſſimum opuſculum Ieſuiticæ conſpirationis machina, in exteras regiones, in Belgium, vel Angliam vſque euolaſſe, & apud ſocios, pro ſuæ ambitionis cœcitate, eam opinionem adeptum, vt illinc Spongia errata non pauca, quæ paulò poſt patefient, exhauſerit, vt iis hæreſes ſuas, & Cenſuram Facultatis Pariſienſis aſpergeret: Acumina etiam Binetiana, & phraſes elegantulas complures mutuata eſt, vt illam in primis *ſanguinem & aquam ſudare*, cùm de Religioſorum laboribus ſermo eſt, quam tertio quoque verſu iterat feſtiuus pater, quam in idem argumentum tranſuerſam toties Spongia reſonat. Temerè, ac nimium temerè, leuiſſimus Author Facultati Pariſienſis obtenditur, eo adornatus præconio; quod facilius in Anglia, vel in Belgio, quàm in Gallia, & Lutetiæ fidem faceret. Hoc enim infauſtè accidit; bono patri, vt cùm Athenienſem, vt in prouerbio eſt, Athenis laudare facilius fuerit, quàm apud exteros, ipſe contrà facilius apud exteros, quàm in Gallia venditari potuerit. Nimium enim notus eſt, vt ita laudetur, & ipſa ei famæ ſuæ magnitudo officit, qua multo habilior putatur ſcribendis hiſtrionicis ægrotantium Conſolationibus, quod iampridem fecit ſanè feliciter, itavt à quibuſdam minimè malis hominibus *ſpirituali ſcurra* dicatur; quàm Theologicis rerum grauiorum diſputationibus extricandis. Nam cùm Deus ægritudines humanis corporibus immittat, vt animi à terrenarum rerum ſtudiis & ſuauitatibus velut ablactentur; Conſolator iſte diuinæ prouidentiæ conſiliis obſtrepens, ęgros homines fabellis anilibus, & theatralibus nugis, &, vt ait Apoſtolus, ſtultiloquiis, ad ſęculares

Digitized by Google

iocos, & ad humanorum gaudiorum illecebras abripit, neſciùs triſtitiam, quæ ſecundùm Deum eſt, pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operari, & in hoc triſtitiæ genere veram & Chriſtianam ægrotantium conſolationem, non in ſcenico artificio, nec in ludicra humanarum cupiditatum titillatione, nec in ioculari garrulitate ſitam eſſe. Vt enim præclarè de conſolatione hominis iuſti, *Tædio contabuerat, recolendo Deum delectatus fuerat, rurſus garriendo defecerat.* Quare quod ex eo de beatæ memoriæ Epiſcopo Geneuenſi refert Spongia, pari cum Authore loco habendum eſt. Nam quod in eo libello de ſanctiſſimo illo Antiſtite ſcribitur, proſopopœia eſt plus Binetianæ facundiæ modulationem, quàm illius Antiſtitis grauitatem aut genium referens. Si quid à puriſſimo illo fonte per talem traducem emanauit, adeò in aliud transfictum eſt, vt meritò à nemine agnoſcatur. Nam perſonæ minimè congruit tabella: idque vel ipſe Spongiæ opifex haud dubiè fateretur, ſi Gallicæ linguæ ſcientior eſſet, qua eum tenuiter imbutum eſſe mali loci mala verſio indicat. Qui illum ſanctæ memoriæ Geneuẽſem Antiſtitem propiùs norunt viuentem quàm potuerit noſſe pater Binetus, longè aliud iudicium eius fuiſſe perhibent, quam quod iſte domeſtici teſtimonij lenocinio prodit, eaque ſobrietate de omnibus Religioſis generatim, & ea vi animi de nonnullis nominatim, quos hîc nominare non attinet, ſenſiſſe commemorant, vt nihil affine habuerit cum verborum æſtu, quem ei fictus Author affinxit. Cur enim ei ſit religio maior, mortui hominis authoritati, natiua ſui oris licentia illudere, quàm ſanctioris Conſilij Regij Maieſtati, cui nouiſſimè impudenti mendacio, cuius hunc patrem architectum & inſtinctorem prædicant, Ieſuitica audacia illuſum eſt, vt Collegium Cenomanenſe Academiæ corpore diuulſum, Ieſuitici Collegij laxitate *iure congrui*, vicinitatis priuilegio, abſorberetur? Quam prædam fallaciſſimorum ſociorum faucibus, Academiæ authoritas, & manifeſta rerum fides eripuit. Hæc audimus, hęc videmus, hęc poſt editam Spongiam Authore Patre Bineto conſtrui & machinari cernimus; & ei de mortuo Antiſtite quidlibet per proſopopœias, per perſonas fictitias, ſuo ſolo teſtimonio in ſuum commodum ſcriptitanti, fidem habebimus? Melius ſanorum hominum iudiciis ominandum eſt. Valeat Regula Iuris: *Qui ſemel eſt malus, ſemper præſumitur malus.* Nec refert quod ait Spongia illum *hoc in Gallia ſcripſiſſe, hoc Pariſiis publicaſſe, intra Sequanam docuiſſe,* nec tamen fuiſſe qui reprehenderet. Nam primùm ſi Spongia vllis oculis, quos nullos habet, vel ipſam inſpicere potuiſſet libelli frontem, legiſſet editum non in Gallia, nec Pariſiis, ſed *Nanceij per Iacobum Garnich, ſuæ Celſitudini Typographum.* Quod ſi in hoc ipſo, vt in aliis, ſuæ ſcenę inſeruit lepidus pater, & verè Ieſuitam egit; ſciat Spongia, & ita ſibi veriſſimè perſuadeat, ſi omnibus Ieſuitarum erratis & mendaciis, etiam leuioribus, reprehenſionum Cenſuratũque aculeos infligi oporteret, non fore Cenſurarum modum, & citius Cenſoribus reprehendẽdi tędium, quàm ipſis aberrandi laſſitudinẽ fore. Sicut enim

Auguſt. in Pſal. 76.

A Nancy par Iacques Garnich, Imprimeur de ſon Alteſſe.

Digitized by Google

animos meliorum rerum cognitionis expertes, & ad omnia tamen ventilanda præcipites & ambitiosos gerunt, ita digitos ad scribendum impotentes. Quare necessariò accipiendi sunt, vt solent proteruiores pueri, & natura indociles, quorum minusculis erroribus indulgetur, ne reprehensionum frequentia occalleant, reseruata pœna in grauiorum scelerum compressionem. Quod si Nicolaus Smithæus & Daniel nihil in medium protulissent, nisi Regulares esse de Hierarchia Ecclesiastica, & vtiliorem Ecclesiæ operam, quàm Clerum olim nauasse, & etiamnum nauare (quæ sola capita persequitur libellus Binetianus) eorum vel ridere insciti, vel spernere arrogantiam, otiosi & taciti potuissemus. Sed cùm perruptis licentiæ quotidianæ finibus, ad Sacramentorum Dei, & Ecclesiæ Catholicæ fundamentorum, tum generatim, tum speciatim, omnium euersionem eruperint, ipsissimis hæreticorum instructi artibus & propositionibus, quæ toti Ecclesiæ grauem in se, & in animis quibus Dei & Christianæ Religionis sensus inest, plagam, in iis vero qui à Deo, & à vera Religione abhorrent, grande ludibrium & scandalum inusserint; necessario occurrendum fuit effusæ importunitati, & publica pestilentia publicis acrioribusque remediis compesci debuit.

August. in Psal. 86.

SPONGIA.

Ex Italia, B. Petrus Damianus Cardinalis, Episcopus Ostiensis, hanc controuersiam tractauit in Opere epistolarum, scriptarum iussu summorum Pontificum Clementis VIII. & Pauli V. cum approbatione sacri Palatij editarum; vbi Clero seculari dogmatizanti Monachos non esse de Ecclesia, hoc est, Hierarchica eiusdem parte, sic scribit: Multum fratres charissimi, si digni estis audire, miramur, quomodo, vel ob quam causam conamini nos à consortio & vnitate Ecclesiæ vniuersalis separare, cùm constet à Monachis vniuersalem Ecclesiam esse fundatam & gubernatam, & à diuerso errore cribratam. *Et paulò post*, Ne longius toxica huius veneni serpant, manifestè ostendimus antecessoribus nostris præ omnibus Clericis, hæc Sacramẽta licitum fuisse contingere & dispensare. *Hac B. Petrus Damianus opere etiam Parisijs edito apud Sebastianum Cramoisy. In hunc librum schola Richeristica mutior piscè est. O heroicos errorum hostes, contra eos qui coram in facie, & lingua quam intelligunt, Regulares esse de Hierarchia superiori ad Clericos seculares loco constanter asserunt, mutire non audent. Tantum Sorbonicis telis victimæ cadunt Angli, vt merito dicere possint.*

Nos animæ viles, inhumata, infletáque turba.

RESPONSIO.

Ad hanc Petri Damiani obiectionem, primò non arbitror monendum amplius, eam nihil pertinere ad damnatam propositionem, & ad expositionem nouitiam textus Apostoli, quam Spongia supra vindicare conata est. Magis mirum, eam ne quidem facere ad diuerticulum, quò quæstionem inflexit, vt videlicet doceat Religiosos esse in Hierarchia, aut eminentia Hierarchiæ membra. Qua de re iste locus, ne verbum quidem. Quamuis Spongia, ne à suo more degeneret, scribere

audeat Petrum Damianum (*Damiani*, dicere debuit, dictus enim fuit *Petrus Damiani*, ſicut Euſebius Pamphyli, aliique, à Damiano fratre de ſe optimè merito, cuius nomen in beneficiorum monimentum ſuo nomini ſemper additum voluit) hanc controuerſiam tractaſſe iſto loco, & nomine *Eccleſiæ*, ſeu, vt verè in hac epiſtola ſcriptum eſt, *Eccleſiæ vniuerſalis*, & quidem *vnitatis Eccleſiæ vniuerſalis*, vt habet locus citatus, *Hierarchiam Eccleſiæ partem* intellexiſſe. Quem ſenſum ſi Spongiarum locutio recipiat, humana certè loquendi conſuetudo longiſſimè reiicit, & ſani homines aſpernantur. Tantum ergo habet locus epiſtolæ oppoſitus, Monachos in vnitate Eccleſiæ vniuerſalis eſſe, ac licere eis poteſtatem ligandi & ſoluendi, & Sacramenta miniſtrandi ſuſcipere; quod hodie nemo negat; Et eos qui Eccleſiam primi fundarint, fuiſſe Monachos; & diſpentationem Sacramentorum priùs Monachis quam Clericis contigiſſe: de quo modò non agimus. Mirandum equidem eſt, quo iudicio aut lumine mentis, locum iſtum toties verſent ac reuerſent Spongia, & Spongiæ commilitones, & quaſi controuerſiæ, in qua verſamur, Achillem vbique in aciem proferant inuictiſſimum, à præſenti certamine remotiſſimum, ad quod eum nemo ſine maxima animi perturbatione, & ἀοργησίᾳ pertrahere potuiſſet.

Deinde magnopere notandæ ſunt auxeſes, & amplificationes Spongiæ in commendando Petri Damiani, quod pro ſe profert, teſtimonio, quaſi ſcelus, & grande ſit futurum piaculum, ab illius authoritate, vel ſola cogitatione, diſcedere. Proponit enim *Beatum Petrum Damianum Cardinalem & Epiſcopum Oſtienſem, in Opere epiſtolarum, iuſſu ſummorum Pontificum Clementis VIII. & Pauli V. cum approbatione ſacri Palatij editarum, Pariſijs etiam excuſarum.* Addit alibi authoritatem Cardinalis Baronij; Petrumque ad tantam amplitudinem tanto feruore attollit, vt vocet hominem *de cuius doctrina, ſanctitate, authoritate dubitare nefas; Epiſcoporum ſacri Collegij primum; cuius dogmata ſint approbata, Catholica, iuſſu ſummorum Pontificum edita, Pariſijs cum priuilegio Chriſtianiſſimi Regis excuſa, &c.* Hæc enim eſt Spongiæ liberalitas, in eis, quos ſibi propitios putat, titulorum mole complendis; de qua ineptia ſatis alibi dictum eſt. Quare ſi eam audiamus, teſtimonium Petri Damiani nomine prolatum non aliter accipiendum eſt quàm quædam Euangelij vox, & Eccleſiæ Catholicæ oraculum, Pontificum, Regum, Doctorum, Typographorum authoritate munitum. Quibuſnam igitur Spongiis eluet leuiſſima Spongia Cardinalis Bellarmini, ſuæ Societatis coryphæi caput, quod magna ignominia conſperſum eſſe neceſſe eſt, ſi Epiſtolarum Petri Damiani collectio, aut ſi ipſa eius doctrinæ dignitas, ad tantum gloriæ faſtigium, ad tantam authoritatis arcem efferatur? Nam tot elogia non deterruerunt Cardinalem Bellarminum, ne multa in epiſtolis nominatim Petri Damiani, quas Ieſuita præcipuè deprædicat, Cenſura grauiore perſtrinxerit, tale iudicium in eas proferens, Romano etiam Pontifice, & Romanis iudicibus approbantibus: *In epiſtola ad Dominicum*, inquit, *caput 5. narrantur quædam leuiora de animabus defunctorum, quæ fabulis fortaſſe ſimiliora ſunt, quàm hiſtoriæ.*

Bellar. in lib. de ſcrip. Eccleſ. in Petro Damiani.

Digitized by Google

In epistola ad Firminum Episcopum, liberius quàm par esset videtur Author reprehendere S. Leonem IX. propter bellum contra Normanos. In epistola ad Henricum Rauennæ Episcopum, scribit Author Christum anno 30. in Baptismo factum esse Sacerdotem, & Liberium Papam fuisse hæreticum & scelestum: Quæ falsa sunt. Quæ si Bellarmino scribere licuit in has ipsas Petri Damiani Epistolas, quas Spongia tantoperè amplificat; nec quisquam hactenus librum eius propterea notam vel reprehensionem meruisse iudicauit; fatendum est Spongiam in immensis Epistolarum, quas nunquam legisse comprobatur, encomiis, sine insigni temeritate asseuerare non potuisse doctrinam earum *approbatam*, *Catholicam*, de ea *dubitare nefas* esse. Friuolum est asserere quicquid Romæ priuilegio Pontificis maximi, & authoritate Magistri sacri Palatij excuditur, verum, infallibile, irreprehensibile hoc ipso effici. Credulitate hominum, & Romanæ vrbis authoritate ad rudiores illaqueandos abutitur, quisquis tale delirium spargit in vulgus. Nam præter iudicium Cardinalis Bellarmini de his epistolis Petri Damiani; quid tandem censuit in Belgio Iesuita Rosuueydus, de editione Romana libri de Imitatione Christi, ab eodem Constantino Caietano Petri Damiani Epistolarum collectore parata, quod in ea Caietanus libelli istius authorem esse *Ioannem de Gessen Abbatem Italum* latè probaret? An priuilegium Romani Pontificis Pauli V. libelli ad eundem inscriptio, Magistri sacri Palatij approbatio, Constantinum tunc Abbatem, & Pontificis Secretarium, quæ dignitates ei aberant, cùm Epistolas Petri Damiani euulgauit, eripere potuerunt insultationibus, & morsibus, & scõmatis Iesuitæ Rosuueydi, Antuerpiensi anni sequentis editione intortis? Valeat igitur improuida Spongiæ garrulitas, communi hominum iudicio, etiam suorum etiam Iesuitarum, damnata, ad quam refellendam nihil aliud opus est, nisi sapere. Si enim priuilegia Pontificum, & approbationes Magistrorum sacri Palatij, quibus librorum variorum editiones conceduntur, certam eorum doctrinæ fidem & inuictam authoritatem conciliarent; errores non pauci non solùm recentiorum, sed etiam antiquiorum, in veritates euaderent, quoties è Romanorũ Typographorum officinis in lucem eduntur. Eiusmodi igitur testimoniis nihil aliud declaratur, nisi vel in veteribus libris, quibus apponuntur, ea sola inesse, quæ aut approbat, aut tolerat vniuersalis Ecclesia; vel in recentioribus nihil dici quod fidei Catholicæ professio apertè reprobet, aut quod ad fidem de industria labefactandam pertineat. Fortuitos tamen lapsus, & priuatas humanæ infirmitatis hallucinationes, non tuentur, neque purgant eiusmodi testimonia. Quare si liberet nobis vniuersam Epistolæ, quæ Petri Damiani nomine obiicitur, authoritatem abiicere; non essemus rei maioris criminis quàm Cardinalis Bellarminus, qui eandem authoritatem tot locis aspernatus est, nec sani vllius hominis reprehensionem extimuit.

Quanquam hoc genere responsionis præterito, veriùs & solidiùs negandum est, epistolam illam esse Petri Damiani, sed subdititiam & spuriam, cuiusmodi multa Opuscula, sanctorum Patrum, & scripto-

Digitized by Google

rum penè omnium operibus inserta fuisse videmus. Nec leuibus argumentis in hanc sententiam impellimur, quę Spongia si vel illam epistolam, vel alias eiusdem Authoris intentius euoluisset, manifestè comperire potuisset. Sed librorum notę melioris ignoratio, & feruidus defensionis impetus, & natiua debilitas, quæ se toto libro prodit, hunc ei delectum, & hoc iudicium ademerūnt. Nam primum omnium huius epistolę doctrina, verę, germanę passim alibi traditę, & confirmatæ Petri Damiani doctrinæ reclamat. Hîc scriptum est, *Absit vt Monachus viuens sub Regula, vel Abbate subijciatur aliis hominibus.* Quæ propositio ita generatim concepta, nullum verum sensum capit. Si enim aliorum hominum nomine etiam Pontificem maximum complectatur, & neget Monachos subiectos esse Pontifici, est hæretica. Quem tamen sensum ipsa series & contextus orationis innuit, quia verbis antecedentibus Monachi Regibus, Pontificibus, Episcopis, Comitibus, diuitibus, & omnibus generatim aliis hominibus, antepositi fuerunt. Sin Episcopis duntaxat Monachos subiici neget, pugnat perspicuè cum doctrina Petri Damiani, qui Archiepiscopum Rauennatem sibi & Monasterio suo, aliisque præfuisse docet, sic ad eum scribens: *Ecce, clementißime Domine, cætera Monasteria sub alis misericordiæ illæsa persistunt, & cum securitate & immunitate Deo seruiunt. Hoc autem solùm ex quo me illud ingredi præcepistis, tot patet inuasionibus & rapinis obnoxium, vt nisi mens vestra vel nunc flectatur ad misericordiam, iam videatur funditus desolatum.* Et alibi: *Sed inter hæc omnia vestræ sanctitatis studia, illud mihi multo est charius, quod saluti Monachorum Pastoralis oculus vester inuigilat, & occulta diu vulnera in lucem producere, & disciplinæ chirurgio secare non cessat.* Denique alibi scribens ad Episcopum, qui Monasterium nouum in sua Diœcesi extructum interdicto alligarat, quòd Petrus Damiani illud ab Episcopo Forolempronensi consecrari passus esset, expositis priùs purgationibus legitimis, sic loquitur: *Noueris procul dubio, dilectißime Pater, quia Ecclesiam vestram diligo, &c. vestræ etiam Sedi obedientiam exhibere nequaquam refugio, sed potius alacriter occurro. Obsecramus igitur, dilectißime, interdictum nostræ Ecclesiæ officium reddite, & non solum illam possessiunculam, quæ vestræ proculdio Diœcesis est, sed & quicquid habemus, vestra authoritate defendite, vestrum per omnia deputate, quatenus fratres, qui nobiscum Deo deseruiunt, patrem vos & defensorem, se habere congaudeant.* Atque hæc omnia sine vllo priuilegiorum aut exemptionum obtentu. Prætereo cætera similia in Petri epistolis passim obuia, quæ obuersa quasi fronte irruunt, ac diruunt illud spuriæ epistolæ figmentum, quod Spongia omni veritate studiosiùs adamauit, *Absit vt Monachus viuens sub Regula vel Abbate, subiiciatur aliis hominibus.*

Lib. 3. ep. 5. ad Vibertum Archiepisc. Rauen.

Ib ep. 2. ad Gebeardū Archiepisc. Rauen.

Lib. 4 ep. 10 ad Rauen. Episcopum.

Deinde in epistola legimus: *Constat à Monachis, non à Canonicis, vniuersalem Ecclesiam fundatam, & gubernatam, & à diuerso errore cribratam.* Et infrà in eandem sententiam, *Manifestè ostendimus, antecessoribus nostris, præ omnibus Clericis, hæc Sacramenta licitum fuisse contingere, & dispensare;* quasi primi Ecclesiæ fundatores, & Sacramentorum dispensatores, Monachi fuerint. At Germana Petri Damiani doctrina sic

Digitized by Google

habet: Cum *Monachis de populo nihil pertineat, Sacerdotibus iussum est populi peccata portare.* Et alibi ad Cleros Fauenſes, *Vos estis ſal terræ*, inquit, *ſi ſal euanuerit, in quo condietur? Exiguo ſalis quippe multa dulceſcunt, & paruo Clericorum numero totius Chriſtianæ plebis eruditur & inſtruitur multitudo. Sicut enim Epiſcopi, duodecim Apoſtolorum noſcuntur obtinere Primatum, ita & Sacerdotes Eccleſiæ, ſeptuaginta Diſcipulorum ordinem repræſentant.* Et paulò pòſt, *per ſuccedentium viciſſitudines temporum, eorum funguntur officio.* Igitur contrà quàm in illa epiſtola ſcriptum eſt, à Monachis, non à Canonicis, ſeu Clericis, vniuerſalem Eccleſiam fundatam & gubernatã eſſe; Petrus hoc loco, id non à Monachis factum ait, ſed ab Apoſtolis & ſeptuaginta Diſcipulis, quorũ ordinis non Monachi, ſed Epiſcopi & Clerici, ſeu Canonici, quæ voces apud veteres idem ſonant, ſint ſucceſſores. Quare paulò antè, ſolitudinem Monachis propriè tribuit, ſine qua iam Monachi eſſe deſinant; *Quo pacto quis valeat dici Canonicus, niſi ſit Regularis? quomodo Monachus, niſi iuxta vim ſui nominis, ſit etiam ſingularis?* Vult enim non ſatis eſſe Monacho regulæ obſeruationem, niſi etiam acceſſerit ſolitudo, ſeu vita ſingularis. Canonicis autem, aut Clericis, ſeruandam eſſe regulam iuxta vim ſui nominis, Reſpicit enim morem antiquum ſuo tempore exoleſcentem, quo Canonici ſeu Clerici omnes in locis Eccleſiæ vicinis, quæ *Monaſteria Canonicorum* dicebantur (deinceps *Clauſtra* dici cœperunt, idque etiamnum nomen in vulgus remanet) vitam ex regula degebant, præfecto ſeu moderatori ſub Epiſcopo obtemperantes, cuius exemplum egregium habes in Eccleſia Africana apud Auguſtinum, qui Clericis ſuis duas res quaſi proprias dotes aſſignat, *ſanctitatem* & Clericatum. Quem eundem viuendi morem Petrus reſtitutum cupiens, Fauenſes Clericos ad communem illam vitam, & regulæ Clericalis obſeruantiam, exemplo ſeptuaginta diſcipulorum, quibus in Eccleſia ſucceſſerint, ſicut Epiſcopi Apoſtolis, adhortatur. Hæc verò cohortatio nulla foret, & tota Petri argumentatio corrueret, ſi verè ſenſiſſet, vt fingitur, à Monachis, non à Canonicis, vniuerſalem Eccleſiam fundatam & gubernatam eſſe. Quomodo enim eos, ad illam vitam primorum Eccleſiæ fundatorum, vt anteceſſorum ſuorum, imitandam adhortaretur, ſi primi Eccleſiæ fundatores, non Canonici ſeu Clerici, ſed Monachi fuerint, vt falſa epiſtola docet, & eorum fundatorum non Clerici, ſed Monachi ſint ſucceſſores? Quorum etiam verborum falſitas tam perſpicua eſt, vel ipſa Ieſuitæ conſcientiâ teſte, vt locum iſtum proferens, expunxerit illam particulam, *non à Canonicis*, quia erubuit Petrum Damiani dicentem facere, Eccleſiam vniuerſalem non à Canonicis, ſeu Clericis, fundatam & gubernatam fuiſſe, ſed duntaxat à Monachis.

Lib. 4 ep. 3. ad Cunibertum Epiſc. Taurinen-ſem

Lib. 5. ep. 9. ad Clericos Fauen.

Cõc. Meg. ſub Leo. 3. cap. 9. & 22

Aug. ſer. 49 de diuer. c. 1. & 2. Conci. Arelat. 4. ſub Leon. 3. can. 8. Conc. Tur. 3 c. 23. Aquiſgr. ſub Lud. Pio, c. 117.

Aug. ſerm. de diuer. 49 cap. 4.

Prætereà illa pars eius epiſtolæ, *Quis melius poteſt ſoluere vel ligare peccantem, quàm qui ſolutus eſt à Deo peccatis? Quis melius valet animas dare Deo, quam ille qui proximus eſt ei?* qua Monachi præferuntur Clericis, vt ad functiones Eccleſiaſticas, & animarum laborem aptiores, vtpote coniunctiores Deo quàm alij homines, & Clerici ſpeciatim; planè pugnat cum hac Petri Damiani Doctrina, *Sicut Iſraël & Iuda, peculiaris*

Lib. 5. ep. 4

gitized by Google

erat populus Deo, inter omnes gentes terræ; ita nunc Clerici ſpecialiter adhæren e Chriſto, præ cunctis membris Eccleſiæ. Quâ doctrina Clericalis ſtatus, cuicumque alij membrorum Eccleſiæ ſtatui, ſine exceptione Monachorum, anteponitur, vt peculiariter & ſpecialiter adhærens Chriſto. Cúmque ficta illa epiſtola Clericos irregulares & prauos Monachos, Angelorum, & Cherubinorum inſtar, illibatos inculpatoſque depingat; Contrà Petrus Damiani multis locis, longè alium, de ſui temporis Monachis, animi ſui ſenſum exponit, eorum vitia, tum ſuperiorum, tum promiſcuè aliorum, luculenter pandens ac gemens, quæ nos ſilentio obruentes, apud eum relinquimus; eoſque æmulationis nominatim; & ſuperbæ elationis in Epiſcopos, in Clerum, in ipſum Romanum Pontificem, in quos etiam populum, vt nunc in Anglia Ieſuitæ concitarent, vehementer redarguit, ſéque quod eorum infrænes tumultus non probaret, odioſum iis & inuiſum euaſiſſe conqueritur. *Jn angiportuum*, inquit, *angulis iudicant, & Synodalia iura detrectant; diiudicant Monachos* (eos ſcilicet qui ab ipſis diſſentiunt) *Clericalia cuncta corrodunt, & ſolis laïcis, qui videlicet acrius & mordacius inſequendi ſunt, parcunt.*

Lib. 6. ep. 8. 9. 14. & 32

Lib. 8. ep. 11 ad eines Florentinos.

Atque hæc de præcipua doctrina ſuppoſititiæ epiſtolæ, & de illis doctrinę capitibus, quę Spongia, ad errorum ſuorum, & arrogantiæ ſuę præſidium, venata eſt. Quam doctrinam cùm conſtet eſſe impuram, & doctrinę beati Petri Damiani, tot locis declaratę reluctantem; non ſolú deperit authoritas, quę è falſa epiſtola falſiſſimis dogmatibus quærebatur, ſed etiam contraria & germana beati Petri Damiani authoritas, iam toties expoſita, & in eos reuoluta, vaniſſimę eorum peruicacię illiditur.

Poſtremò iſtius epiſtolę ſtylum intuenti, nihil planius, quàm eum lõgè infrà perpetuam vim & eloquentiam Damiani deſidere, & nouitij alicuius barbariem & leuitatem reſipere. Eminent vndique argumentationes inſcitæ & inſipidæ, vt cum ad declarandum *Monachis præ omnibus Clericis Sacramenta licitum fuiſſe contingere & diſpenſare*, hoc probationis ingerit, *ſicut in vita B. Martini legitur*; addens Teleſphorum Papam, & Dionyſium, & Adeodatum, & Stephanum, & ſanctum Gregorium, Monachos Anachoretas fuiſſe; quaſi ante iſtos nulli in Eccleſia fuerint Pontifices, & Epiſcopi, & Clerici, qui nunquam Monaſticum iugum experti, Eccleſiam gubernarint; & quaſi illi ipſi, quos narrat, Eccleſiam Vniuerſalem fundarint, vt ex iis probari poſſit, *Monachis præ omnibus Clericis Sacramenta licitum fuiſſe contingere & diſpenſare.* Quo loco notari debet illa locutio, *Teleſphorus Apoſtolicus*, ad deſignandum Romanum Epiſcopum, ſermoni Petri Damiani párum conſona, qui Romanum Epiſcopum vocare ſolet *Papam*, aut *Pontificem*, aut *Sedis Apoſtolicæ Epiſcopum*, non *Apoſtolicum* ſimpliciter, quæ vox poſteriorum temporum conſuetudinem potius olet. Etſi enim eâ ſanctus Bernardus vſus videtur, ſed tamen aliter vſus eſt, vt patebit perpendenti. Eadem epiſtola probat Monachalem veſtem eandem fuiſſe, cum veſte Apoſtolorum & Prophetarum, quia Apoſtoli zonis erant accincti, quaſi non etiam Clerici. Quin & Monachorum veſtem ad habitum Angelicum

Digitized by Google

æquiparat, quia ſcriptura ait, *ſex alæ vni, & ſex alæ alteri.* Ex quo ſic argumentatur: *Eninuerò & nos ſex alis velamur, videlicet duabus in capite, & duabus dextra leuaque, & duabus ante & retro.* Et infrà: *Vt Cherubim, ita Monachi ſex alis velantur. Duabus quidem in capucio, quo caput tegitur; aliis verò duabus, quibus pedes teguntur, veriſimilibus demonſtratur aſſertionibus. Illud verò quod brachiis oſtenditur, alias duas alas eſſe dicimus, & id tandem quod dicitur, ſex alarum numerum certiſſimè aſſerimus.*

Taceo, ne ſermonem in re perſpicua in longum extraham, errores non paucos, quibus bella epiſtola internitet. Nam ſanctum Athanaſium in Monachorum numerum coniicit; S. autem Eucherium Lugdunenſem Epiſcopum iis, qui Monachi non fuerint, annumerat. Quod vtrumque erroneum eſt. Nam nec ſanctus Athanaſius Monachus vnquam fuit; & ſanctum Eucherium Monachum fuiſſe conſtat in Monaſterio Lirinenſi, plurium olim ſanctiſſimorum virorum Epiſcoporumque ſeminario. In octo primis Eccleſiæ Concilijs gloriatur, *Monachis licitum fuiſſe diſputare abſque vllo ſcrupulo in conſpectu Concilij, ſuper omnes qui aderant.* Quod imperitia & inſolentia manifeſtiore plenum eſt, præſertim quod ad prima concilia attinet, quàm vt confutationis egeat. Vniuerſos Reges, Pontifices, Epiſcopos, iubet ſuas ſedes dimittere, & in Monaſteria conuolare; quod doctrinam falſam & temerariam continet, reſcripto Innocentij III. Pontificis in Decretales relato, è regione aduerſantem.

Illa in vita S. Hon. Sid. in carmin. de eodem.

Cap. niſi cum pridē. de renunt.

Tota denique epiſtola, nihil ſpirat niſi ſummum typhum ſumma ſtoliditate notabilem; ferociam, non Monachalem, qualem deſcribit Petrus, ſed vaſtam & ruſticanam, altiſſimæ alienam Petri Damiani modeſtiæ & manſuetudini, totis eius operibus collucenti, qua quorundam ſui ævi Monachorum faſtum & petulantiam, in Clerum præcipuè increpans, nihil iis niſi humilitatem & lenitatem inculcat. Ipſum illud initium, *Multum, fratres chariſſimi, ſi digni eſtis audire, miramur, &c.* Et illi floſculi, *Probabimus vos per omnia eſſe mentitos, quia dicitis, &c.* Et alij ſimiles, agreſti arrogantia turgidi, Petro Damiani aſcribi nequeunt, niſi ab iis quibus nihil cum eius lectione, neque cum eius virtute conſortij eſt, nec tota adeò epiſtola, in qua nihil videas niſi immanem, & ridiculam in Clerum omnem conſpirationem, ab aliquo Monaſticæ vitæ tyrone non ſatis ſano, omnium Monachorum nomine, conſcriptam eo ſtudio, quo Ieſuitæ nuper, Anglorum omnium Catholicorum nomine, falſam & procacem declarationem confinxerunt. A quo genere conſpirationum ſanctus Petrus Damiani tanta animi cautione ſemper refugit, vt ob hoc ipſum inquietum Monachorum odia effugere non potuerit, vt iam antè notauimus; tantaque Clerum vniuerſum religione & demiſſione reueritus eſt, vt cùm Epiſcopus Oſtienſis conſecratus, & ſacri Cardinalium Collegij Epiſcoporum primus fuiſſet, tamen ad Monaſterium regrediens, priſtinæ dignitatis immemor, literis ad Archiepiſcopos & Epiſcopos conſcriptis, non eos Fratres, ſed Dominos, & Patres vocaret, ſe iis ſubiectum, nec minus quàm infimum Monachorum, eorum obedientiæ obnoxium teſtifi-

Digitized by Google

cans, literaſque ſemper hoc modo ſubſcribens, *Petrus Monachus & peccator*. Quare dici non poteſt, quàm præpoſteris mentibus ſcriptorem hunc ſuperbiæ faſtuſque ſui propugnatorem Ieſuitæ delegerint, quo nullus vehementior talium animorum hoſtis, nullus dignior à quo modeſtiam, ſobrietatem, ſui cognitionem, debitam poteſtatibus à Deo in Eccleſia conſtitutis obſeruantiam, ediſcant.

Poſtremò Spongia malè hunc Authorem trahit in illius eminentiæ, quam ſibi opinionis errore confinxit, patrocinium. Petrus enim Damiani loco citato, vt cætera concedamus, non tamen loquitur niſi de Monachis, quod nomen Ieſuitæ mognoperè reſpuere ſolent, & proprio quodam faſtidio dedignantur. Cùm enim eximium aliquid, ſupra cæterorum ordinum vulgus exquirerent, Religioſorum & Monachorum nomina, quæ ante ipſorum ortum, omnes promiſcuè vſurpabant, diſcriminare cœperunt, & Monachorum appellatione contemptâ, aliquid excellentiæ propriæ in Religioſorum nomine, vt ciuiliori & plauſibiliori, ambierunt; idque ne quis eos, vt cæteros Religioſos, pro hominibus ſilentio, ſolitudini, & rerum humanarum deſpicientiæ deditis acciperet, ſed pro nouo quodam hominum genere, ad regendum orbem anhelante. Quanquam ſi verum horum nominum vſum vel intellexiſſent, vel intelligere voluiſſent, facilius eis & æquius fuerat, Monachorum nomen, ex priſtina & perenni Eccleſiæ conſuetudine, retinere, quàm nomen Religioſorum tantùm, nouo more, in nouæ excellentię aucupium arripere, ſpreto nomine Monachorum. Quorum etiam inſtituto ſuum anteferre, & excellentius atque antiquius [a] facere non dubitant, quaſi Ieſuitica Religio, Religionum omnium princeps, & à primis vſque Apoſtolorum & Chriſti Domini temporibus ad hoc ævum ſit delapſa, ſecùs quàm Religio Monachorum, ſub qua tamen Mendicantes à Soario [b] comprehenduntur. Neque porrò ad tegendam audacis doctrinæ nouitatem, Canonicorum Regularium inſtitutum obiiciant. Nam nec ipſi eſſe volunt [c] Canonici Regulares, & eorum nomen, vitam, ritus, non minus quàm Monachorum, refugiunt. Ac conſtat Canonicos Regulares toto cœlo ab iis diſtare, cum ex primo inſtituto ſint pars Cleri [d] cuiuſque Diœceſeos aut ciuitatis, hoc ſolo [e] ab aliis Clericis differentes, quod in alia domo, ſeu Monaſterio, ſeorſum à Clero communi verſarentur. Cæterum inſtitutum, vita, [f] mores, veſtis, diſciplina quam ſub Præfecto vel Abbate [g] Epiſcopis ſubiecto obſeruabant, nihil intererat ab inſtituto & diſciplina omnium [h] Clericorum. Agebant enim Clericalem vitam, à Monaſtica diuerſam [i] ſine votis, vt Clerus omnis functionibus ſolùm Eccleſiaſticis, vt Clerus reliquus, ad Epiſcopi nutum intenti. Cuius etiamnum rei illud in Gallia, & in primis Lutetiæ, manſit veſtigium, vt locum partemque habeant in matricis Eccleſiæ Clero, in quo certis temporibus miniſtrare, vel alios qui pro ſe miniſtrent ſubmittere debent, quibus & penſio, & beneficium Eccleſiaſticum cæteris Clericis æquale addictum eſt. Vnde patet eos, ab antiquo ſuo inſtituto eſſe partem de corpore Cleri, eorumque inſtitutionem, exemplum, vitę

[a] Suarez to. 4. de Rel. l. 1. de inſtit. Soc. c. 5. n. 6.
[b] Idem eod. t. l. 1. de variet Rel. c. 8.
[c] Id ib. c. 9. n. 5. 6. & ſeq.
[d] Cōc. Aquiſgra. ſub Steph. 4. ca. 115. 117. 118 & ſeqq.
[e] Cōc. Tur. 3. c. 23. & 24. [f] Cōc. Meld. ſub Serg. 2. cap. 53.
[g] Cōc. Mogunt. ſub Leon. 3. c. 21. Idem c. 22. & Aquiſgr. ſub Steph. 4. ca. 101. 102. 115.
[i] Conc. Aquiſgra. ſub Hadrian. 1. c. 73.

Digitized by Google

genus, non ad eos qui ſunt extra corpus Cleri ſingularum Eccleſiarum, ſed ad illum Clerum, & ad communem Eccleſiaſticorum hominum ſucceſſionem & normam referendum eſſe, Quæ omnia latiùs ſuo loco declarabuntur, & multæ Soarij in hoc negotio ineptiæ patefient, qui Canonicos Regulares à Canonicatu ſeu præbenda dictos putauit; cùm tamen Canonicorum nomen longe ante viguerit, quàm illæ præbendę ſeu Canonicatus extitiſſent, vt facilè vident omnes, quibus hæ res ſunt paulo notiores. Ideò ſi ſapiunt, alia præſidia quærent Moliniſtæ, nec ſui huius *Magiſtri orbis* ſupinas nobis hallucinationes regerent, quas homini huiuſmodi rerum vel mediocriter callenti diſſicere nihilo grauius eſſe poteſt, quàm paleas ſtipulaſque diſſlare. Nihil igitur ad ipſos Canonicorum Regularium inſtitutum, à quibus & nomine, & vita, & functionibus, & ſuopte iudicio diuerſiſſimi ſunt. Illi enim ad communem cuiuſque Diœceſeos Clerum pertinent, & corporis eius ab antiquo ſunt pars, quamuis proceſſu temporum nonnihil demutata: Iſti verò ſuum ſeorſum Religionis priuatum corpus conficiunt, eodem modo quo cæteræ Religiones ante ipſos in Eccleſia florentes, quas tamen in numerum Monachorum coniiciunt. Atque hoc eſt quod nouum ab iis inuectum eſſe dicimus, vt cùm ſint priuata Religio, à cæteris omnibus Eccleſiæ Societatibus ſuopte inſtituto dijuncta, & ſuis priuatim vtens legibus, ſuis votis, ſua norma, ſua vita; tamen Religioſorum nomen aſſumpſerint, ſpreto nomine Monachorum, quod ante ipſos natos omnibus eiuſmodi cœtibus, quales ipſi ſunt, tribui in Eccleſia conſueuerat. Scio ipſos ab Synodo Tridentina dictos eſſe *Religionem Clericorum;* à quodam etiam Pontifice in priuata Bulla *Clericos Regulares* Sed præter quam quòd quæ à Conciliis obiter & in capitulis referuntur, fidem vt Canones non faciunt, neque certam authoritatem, vt ipſi aliique docent; Certum eſt neque Concilium, neque Pontificem, tale iis nomen tribuiſſe eo ſenſu quo vel Clericorum nomen; vel Clericorum ſeu Canonicorum Regularium, in Eccleſia vſurpari conſueuit. Nam ipſi fatentur ſe non aliter eſſe Clericos, quàm eſſe Presbyteros, nimirùm eſſe ſolùm inſtituto & ex fine, quòd ſcilicet ad Clericatum & ad Preſbyterium deſtinentur; non autem reipſa eſſe tales ipſo ſtatu, & ipſa ſui inſtituti profeſſione. Quo tamen ſenſu Clerici ſemper in Eccleſia dicti fuerunt Clerici, & Clerici ſeu Canonici Regulares; quòd ſcilicet non tantum ex fine, & prædicatione quadam externa, vel, vt ita loquar, potentiâ, ſint Clerici ſeu Canonici, ſed quia tales ſint actu, ipſa vitæ profeſſione. Vnde Canonici Regulares, natura & inſtitutione ſua iam Clerici eſſe debent, quando vitam regularem profitentur, vt etiam declaratum eſt à Pio Papa IIII. *Eos dignitate Clericali, ſtatim quod profeßionem Regularem emittunt, inſignitos eſſe oportere.* In Ieſuitis nihil tale, quorum multi multis annis emiſerunt vota, adeóque veri religioſi fuerunt, non ſecus ac ij quos profeſſos vocant, vt docet Bulla Greg. XIII. priuſquam Clericalem gradum tonſuramve ſuſceperint; nec hunc gradum ad Religionem ſuam prærequiri ipſi fatentur. Non ergo ſunt ipſo ſtatu Clerici ſeu Canonici Regulares, ſicut ij quibus hactenus hoc nomen

Suarez to. 4. de Rel. l. 1. de variet. Relig. c. 9. n. 6. & 7.

Suarez to. 4 de Rel. l. 1. de variet. Relig. c. 7. et l. 1. de inſtit. Societ. c. 5. n. 3.

Bull. Magn. to. 2. bul. 72. Sixt. 4.

Suarez ſup. l. 1. de inſtit. ſocict. c. 5. n. 8.

Digitized by Google

nomen in Ecclesia tributum est, & adhuc tribui solet; sed dici solùm possunt per indulgentiam & humanitatem, & benignam interpretationem, ob hoc tantum quod ad Clericatum aut Sacerdotium suis votis obligentur. Quo sensu Mendicantes omnes, vt Prædicatores & Minores, Clerici Regulares non minus dici possent, cùm nihilominus quàm ipsi ad Clericalem gradũ & ad functiones Ecclesiasticas instituti sint, vt ex diuo Thoma patet, & ipsa Spõgia fatetur. Cùm verò nihilominus Mendicantes in Monachorum numerũ retrudat Soarius, nihil est cur ob hunc finem Iesuitæ ab eo numero eximantur. Adde quod ipsis etiam Bullis Pontificum ex professo in hunc finem editis, adscripti sint Religionibus Mendicantibus; ideóque vel Mendicantes non sunt species Monachorum, vt vult Suarez, vel Iesuitæ in eadem specie sunt, cùm à Mendicantibus, neque instituto, neque mendicitate, sed sola fortassis veste differant. Imo Mendicantes hoc magis accedunt ad Clerum, quod officium Ecclesiasticum in choro decantent more perpetuò Cleri, qui hoc ab initio in præcipuis Clericalis vitæ muneribus habuit; quod tamen Iesuitæ vniuersum abiecerunt. Frustra ergo se Monachis & Mendicantibus anteponunt, non solùm *Monachorum* nomen, quod illi admittunt, sed etiam nomen *Fratrum* aspernantes, quod Soarius, illâ qua solet harum rerum peritia, solis Monachis & Mendicantibus relinquit, à Clericis abiudicat; cùm tamen apertissimis & sanctorum Patrum, & scripturarum testimoniis constet, illud perpetuò Ecclesiæ vsu ab initio Christianis omnibus fuisse tributum, & speciatim Clericis, & nominatim Episcopis, vt veterum scripta vndique clamitant, atque adeò hodiernus Episcoporum & Pontificum etiam maximorum vsus. Similiter Religiosorum nomen omnium Christianorum, pietati præcipuè studentium, fuisse commune ab initio Ecclesiæ Catholicæ, & priscis sanctorum Patrum sæculis, nemo ignorare potest, qui veterum monimenta euoluerit. Plena sunt Patrum scripta huiusmodi locutionibus, quibus & sacræ Scripturæ suffragantur. At Monachorum nomen penes eos propriè semper relictum est, qui peculiari quodam ritu, & consecratione mentis & corporis, sese Deo mancipassent. Neque vox illa Monachi, præcipuè instituta fuit ad significandam corporis solitudinem, sed ad significandam præcipuè solitudinem animi, vt ex authore illo patet, à quo primùm & Monachi nomen, & pristinos in primæua Ecclesia Monachorum mores & gradus omnis Ecclesia didicit. Nam si sanctum Dionysium Areopagitam consulimus, reperiemus Monachos olim in Ecclesia nuncupatos fuisse, non tam quòd vitam seorsum agerent secluſi à cœtu hominum, quàm quòd affectu animi à creatarum rerum societate diuulso, à terrena multiplicitate segregato, in simplicem & vniusmodi vitam, in habitum mentis vni Deo adhærentem, colligerentur. Quæ vniusmodi vita, quia facilius in solitudine corporea, & in locis ab humano cœtu remotioribus comparari seruarique potest; contigit vt etiam corporea solitudo Monachorum vitæ ac nomini, quasi complementum, deinde adiuncta fuerit. Sic tamen vt solitudo illa animi præcipua

D. Th. 2. 2. q. 188 ar 4 Spong. p. 103.

Suarez sup. l 1 de var. Relig. c. 7. n. 10.

1. Cor. 5. Tertul. Ap. c. 39. S. Cyp. ep. 4. 5. &c. Cypr. ep. 41 &c. Aug. ep. 162. & 225.

August. ex Ambr. oper. imp. cont. Iul. l. 1. n. 91. & 133. & alibi. & ep. 139. de Polemone. Cypr. ep 52. etc. Act. 2. Iac. 1.

Μοναχοὶ ἐπωνύμως, ἀπὸ τῆς τῷ Θεῷ καθαρᾶς ὑπερκειμένης, ἢ ἑνοειδοῦς, ἢ τῆς ἀμιγοῦς, ἢ ἁπλουστάτης ζωῆς ἀπὸ ἐκστατικοῦ πρὸς τὰ θεῖα νοήματος ἐπὶ τὰς τῶν ἀνθρωπίνων ἀπορρήτους ἐκφάνσεις ἀπὸ τῆς πανταχοῦ διασπορᾶς, καὶ ἑνώσεως πρὸς τὸν ἕνα καὶ ἑνοποιὸν ἀνενδότως ἀνακεκραμένης. hoc est:

Digitized by Google

Monachi nominantur ex puro obsequio & famulatu Dei, ac indiuidua & vnica vita, qua vnum fiant, & sacris eorum quæ in ipsis diuisa sunt collectionibus & constrictionib. ad Deo similem vnitatem, & ad Dei amantem perfectionem redigantur.

remanserit, ex qua Monasticus status, & Monachorum appellatio spectaretur. Nam longo deinceps interuallo Monachi in vrbes, vnde ante recesserant, remigrantes, & humani commercij facti paulo magis participes, non ideò Monachi desierunt esse, vt patet ex ordine in primis Benedictinorum, quorum pleræque Abbatiæ primariæ, vel in ipsis vrbibus, vel ad vrbium mœnia, iam olim extructæ visuntur. Hinc factum est, vt nulli vnquam Religiosi, quamuis ad humanam societatem, & ad conuictum, vt ità dixerim, humaniorem, & ad ministeria Ecclesiastica instituti, Monachorum nomen respuerint, sed libenter sint amplexi, vt patet ex mendicantibus omnibus, quibus & tribui ab aliis, & ab ipsis vltrò accipi consueuit. Spectatur enim primariò in eo nomine illa mentis vnitas, & à variis rerum humanarum curis & solicitudinibus separatio, quam quia Religiosi omnes præcipuè consectantur, ideò Monachorum nomen ex perpetuo vsu Ecclesiæ nunquam à se alienum putauerunt. Cùm ergo hoc nomen primi religiosorum omnium Iesuitæ reiicere cœperint, quasi profiteri nollent illam terrenorum affectuum, & multiplicium curarum vacuitatem, in qua sanctus Dionysius Monasticum statum & Monachorum excellentiam collocauit; immeritò ea quæ Monachis tribuuntur, ad se trahunt, immeritò Monachorum iura delibant, quorum nomen attingere nolunt, cùm propriæ distinctionis testimonio, sint quidem Religiosi, sed Monachi esse nolint.

S Dion. Eccles. Hier. cap. 6. Quem locum Latinè etiã expressim. Vide apud D. Th. 2. 2. q. 184. ar. 5. in corp.

SPONGIA.

Apol. paup. 4. resp. 3. par. ar. 1.

Addamus tertium S. R. E. Cardinalem Albanensem, Diuum Bonauenturam, qui libro de Apologia pauperum, habet hæc verba: Pensatis omnibus, nulli debet videri iniurioſum & superfluum, si cœlesti Hierarchiæ placuit, aliquos ad hoc opus, & non necessitate constrictos, sed charitate inductos eligere, quos & subcœlestis Hierarchia voluit, & debuit approbare. *Quo libro soluit argumenta aduersariorum, & concludit Regularium istorum accessu ornari, non deornari Hierarchiam.*

RESPONSIO.

Ne nunc quidé ab hoc viro sancto quicquam habes, quod in præsumptuosi dogmatis, de quo disputatio instituta est, subsidiũ detorqueas. Iam semel in hoc agone vindicauimus eũ à temeraria & fallaci tua manu, & errorem, quem illius authoritate firmare voluisti, illà ipsà obtriuimus. Quod idem nunc quoq; facillimum factu est, tantum volaticæ istæ obiectiones, quas cœco impetu volutas, refellendi tui argumentũ & copiam cuiuis homini, sano tantum, & quietæ mentis, suppeditant. Quid enim ait D. Bonauentura? An Religiosos esse in Hierarchia superiores Parochis? An id, illo Apostoli textu probari? An saltẽ, vt à primaria quæstione in tuos deflexus abeamus, Religiosos suo instituto, & *statu* in Hierarchia esse? An Hierarchiam quicquã ad eos pertinere iure suo? Si nihil horum ait, vt clarissimè patet, Spongiam tibi pro cerebro esse necesse est, qui testimonia disparatissima in rem tuam feras, san-

Digitized by Google

ctiſſimi Doctoris authoritate iam toties abutaris, nos inutili, & turpi, & tædioſo labore, per ſummam ſtultitiam, fatigare non deſinas. Nam ſanctus Bonauentura, loco & opere citato, ne tenuiſſimâ quidem cogitatione quæſtionem, quam nunc verſamus, attigit. Nec tu inde quicquam ad commentitias nouitates adornandas excerpetes, niſi erratico & vago animi motu, ſine iudicij lumine, raptareris. Vt enim breuiter aperiam, quid tunc quæſtionis S. fuerit Bonauenturæ & Thomæ, in Apologiis ſuis, quos turbidè & prȩcipitantibus ſtudiis clamare ſoletis (tu prȩſertim, & hoc loco, & alibi) controuerſiam, quam vos nuper concitaſtis, iam tum explanaſſe, & prȩindicaſſe: Sancti illi Doctores ea ætate aſſerebant, licere Prȩlatis Eccleſiarum, Religioſos ad Eccleſiæ miniſteria ſuâ authoritate aſſumere; licere Religioſis mandatum à prȩſulibus miniſterium ſuſcipere; atque id Eccleſiæ non inutile, aut infructuoſum videri. Hæc erat omninò diſputatio & doctrina, quam SS. Thomas & Bonauentura ſuo tempore aduerſus ſuorum Ordinum obtrectatores propugnabant. At verò Ieſuitæ, non contenti conceſſo per humanitatem beneficio, & poteſtate precaria, hoc ipſum miniſterium, & has ipſas Eccleſiæ functiones ſui iuris efficere moliuntur, ſibi vindicant, ſibi aſſerunt, vt poſſeſſionem non ſolùm debitam, ſed etiam naturalem, & indiuiduam ordini Ieſuitico, quaſi ſtatui non ſolùm Religioſo, ſed etiam Hierarchico. Quàm immane illius moderationis, ab hac præſumptione diſcrimen eſt? Quàm illa Seraphicis Angelicisque Doctoribus, hæc Moliniſticis congruit? Sanctus Bonauentura petiit ne Religioſi ad opus animarum admoti, *iniurioſi aut ſuperflui* habeantur; ne vocentur *Gyrouagi*, vel *Sarabaïtæ*, hoc eſt, effrȩnes & irregulares; ne *falſis prophetis* comparentur. At Ieſuitis non ſatis eſt effugere probrum, laudem petunt, palmam ambiunt, eamque non vulgarem, ſed eximiam; vt non ſolùm Hierarchiam ſuo iure poſſideant, ſed etiam ſint Hierarchæ, *eminentia Hierarchiæ membra*, Parochis & minoribus omnibus Prælatis in Hierarchia ſuperiores: ne Epiſcopis quidem ex omni parte cedentes, Sanctus Bouauentura poſtulat vt Religioſi admittantur, tanquam auxiliares Parochorum, non modò non vt Domini, aut Superiores, ſed etiam *vt ſerui* per humilitatis & charitatis obſequium. At Ieſuitæ Hierarchiam inuadunt, non vt Epiſcopis, nedum Parochis, ſed vt ſoli Romano Pontifici deſeruientes & Opitulantes *ex ſtatu*, & ad ſuſtinendum vniuerſalis Eccleſiæ regimen, ſimul cum Romano Pontifice deſtinati. O zelum ſancti Bonauenturę zelo, & ordini verè Minorum abſimilem! zelum Moliniſticum! zelum non Minorum, ſed magnorum & excelſorum ſpirituum! *Vos* enim, Moliniſtæ, *altos geritis ſpiritus*; quod olim Rex quidam de Romanis.

Quod ſi Spongia ruſticè vrgeat illa ſancti Bonauenturæ verba: *quos & ſubcœleſtis Hierarchia voluit, & debuit approbare*; ijſque ad abſurdiſſimum arrogantiæ Moliniſticæ patrocinium abutatur, facile eſt comprimere hominem ipſa ſancti Doctoris authoritate. Nam ſi ea verba ad litteræ corticem, & ſolis auribus, non ſenſu animi ex-

pendamus, longè nos auferent ad prodigioſæ opinionis, & inſanæ ingratitudinis voraginem. Sentiendum enim erit, Religioſorum approbationem non fuiſſe liberam Pontifici maximo; adeóque non gratiæ ac beneficij loco, ſed ex officij lege neceſſariò traditam fuiſſe, quaſi rem debitam & propriam, & quæ ſine iniuria negari non poſſet. Quod equidem Spongiam non opinor apertè profeſſuram eſſe, rei ipſius enormitate deterritam. Eſt enim non ſolùm ſumma in vniuerſam Eccleſiam, ac per hoc in eius caput Pontificem maximum, iniuria; ſed etiam ingratitudo inſolens, qua beneficium Pontificis & Præſulum Eccleſiæ, tum ex eorum qui accepere memoria, tum ex omnium animis tollitur, quaſi Eccleſiæ Antiſtites, nihil largiti ſint per gratiam Religioſis, ſed eis debita perſoluerint. Quod paradoxum Spongia hoc loco innuere auſa eſt, quamuis impudens, & inſulſum, & Hibernicarum propoſitionum, quas alibi *inſulſas & inſanas* vocauit, germanum caput his verbis conceptum, *Priuilegia Regularium non poteſt Papa reuocare.* Si enim ea verè debuit priuſquam dediſſet; ſequitur auferre non poſſe, poſtquam dedit: quia eiuſdem iniuriæ eſt, non reddere petenti quod debeas, & iam poſſidenti eripere. Hæc ergo doctrina cùm, ipſa Spongia teſte, ſit enormis, ſanæ menti aliena, ſummo Pontifici in primis iniuria, eius authoritati & liberalitati contumelioſa, non eſt operoſè conuellenda argumentorum & orationis pondere, quia veriſimile non eſt fore, vt Pontifex maximus, in quem potiſſimùm acerba eſt, eam diutius tolerandam exiſtimet.

Non fuiſſe autem S. Bonauenturam tanti portenti adſtipulatorem, neminem eſſe arbitror, qui non ſponte ſua fateatur. Facilè quiuis intelligit, hanc labem doctiſſimo ſanctiſſimóque viro, ſine perſpicuo teſtimonio, imponi non poſſe, quod Spongia nunquam dabit. Quod ergo hîc ait, nihil aliud eſt, niſi Religioſos per ſe & ex ſtatu ſuo, non habere poteſtatem exercendi functiones Hierarchicas, & vt eas exercere poſſent, neceſſariò debuiſſe ab Eccleſia approbari, antequam ad eas, provt diuinæ vocationis inſtinctus, & Eccleſiæ vtilitas poſtulare videbatur, incumberent. Docet id diſertè ibidem, & ſeipſum exponit his verbis: *Huiuſmodi Hierarchica opera non peragunt authoritate ſua, ſed ordinariorum, & potiſſimè S. Pontificis.* Et paulò antè. *Chriſti vicarius, Petrique ſucceſſor, vt pote S. Spiritus illuſtratione prauentus, ſtatum hunc Euangelizantium pauperum, qui ſaluti animarum intenderent, tanquam cœlitùs ſibi miſſum cum hilaritate ſuſcepit, pietate confouit, authoritate roborauit, &c.* Addit, Pontifices eò etiam fuiſſe impulſos magnorum fructuum ſpe quadam, quam de Religioſorum laboribus animo præceperant. Quod ſi quis hanc ſancti Bonauenturæ locutionem arctius premere voluerit, nihil ex ea, vt quàm ſeueriſſimè exponatur, referet aliud, niſi Mendicantium Ordines eo diuinæ prouidentiæ ductu Eccleſiæ fuiſſe oblatos, ad animarum vtilitatem, vt Eccleſia diuino inſtinctui quodammodo aduerſari videretur, ſi eos recuſaſſet, atque ita ſpectatis temporum rerumque rationibus, eos approbare à Deo iuberetur. Quemadmodum quicquid diuino impulſu nobis ſuggeri, & neceſſariis quodammodo

Digitized by Google

rationibus imponi ſentimus, prȩcipi nobis dicimus, nec omitti poſſe, quamuis ipſa res per ſe libera, & nulla externa expreſſaque lege prȩcipiatur. Plena eſt piorum hominum, diuinæ gratię, & voluntatis intimos motus obſeruantium vita, huiuſmodi locutionibus, quas ſanctus Bonauentura, pro ſua quoque pietate, non rarò, neque obſcurè, vſurpauit.

Denique dum S. Bonauentura ſubdit, Religioſorum iſtorum acceſſu *ornari, non deornari Hierarchiam*, nihil fauet Spongiæ, ſed etiam potius premit. Loquitur enim apertè de Religioſis, *quos Hierarchia ſubcœleſtis approbauit*, ſeu admiſit ad miniſterium animarum, hoc eſt, de Sacerdotibus Religioſis, non de aliis, etiam non Sacerdotibus, vt Spongia. Declaratur, quia ad teſtimonia Patrum dicentium Monachi non eſſe docere, ſed plangere, nec illuminare aut perficere, ſed illuminari & perfici; Reſpondet id verè fuiſſe dictum, quando inter Monachos erant *perſonæ laicales & imperitæ, & non Sacerdotales & literatæ.* Sanctum enim Dionyſium tradere, *Quod purgare, illuminare & perficere ad ordinem ſpectat Sacerdotalem.* Vnde patet acceſſum illum Monachorum, quo ſanctus Bonauentura dicit ornari Hierarchiam, non alium ab ipſo intelligi, niſi acceſſum Religioſorum Sacerdotum ad functiones Hierarchicas admiſſorum; atque ita ex doctrina eius ad ſummum colligi, Eccleſiam poſſe aſſumere Monachos in Hierarchiam, quod nemo negat; & Monachos, ſeu Religioſos Sacerdotes, actionibus Hierarchicis idoneos, ad Hierarchiam Eccleſiaſticam pertinere, poſtquam ab Eccleſiæ præſulibus approbati fuerunt; quod verum ſit necne, alibi agemus. Hæc verò doctrina, Spongiam euidentiſſimè coarguit. Cùm enim S. Bonauentura, in Hierarchia non collocet niſi ad ſummum Religioſos Preſbyteros, miniſterio animarum aptos, ab Eccleſia approbatos; vtiquè alios excludit; & proinde repudiat doctrinam Ieſuiticam, qua Religioſi, ex vi ſtatus & ex ſuo inſtituto, in Hierarchia eſſe dicuntur: ad quod dogma comprobandum, Spongia teſtimonium eius attulerat.

SPONGIA.

Quartus accedat ſanctus Thomas, non quidem Epiſcopus, ſed quod coram Deo maius eſt, Archiepiſcopatus Neapolitani recuſator, 2. 2. quæſt. 188. artic. 6. Sicut, *inquit*, maius eſt illuminare, quàm lucere ſolùm, ita maius eſt contemplata aliis tradere, quàm ſolùm contemplari: ſic ergo ſummum gradum in Religionibus tenent, quæ ordinantur ad docendum & prædicandum, quæ & PROPINQVISSIMÆ ſunt perfectioni Epiſcopali, ſicut & in aliis rebus fines primorum coniunguntur principiis ſecundorum, vt Dionyſius dicit in ſeptimo capite de diuinis Nominibus. *Ita diuus Thomas Regulares quoad exercitium actuum Hierarchicorum præfert Curatis. Nam ſi inſtitutum Curatorum eſſet perfectiſſimum poſt Epiſcopale, & ei proximum, tunc hæ Religiones non eſſent propinquiſſimæ Epiſcopali perfectioni, nec illi coniungerentur, tanquam ſecunda primis, ſed ſubiungerentur Parochis, tanquam tertia ſecundis.*

RESPONSIO.

Quo longiùs progrederis, eo maior ineptiarum tuarum cumulus exurgit. Adeò nihil ſanum, nihil ſanorum hominum more loqui potes, & quicquid conaris dicere, ſemper in deteriora prouolueris. Propoſitio damnata, quam initio ſuſcepiſti tuendam, fuit; Religioſos eſſe in Eccleſiaſtica Hierarchia ſuperiore gradu quàm Parochos: Ab hac delapſus es ad ſecundi generis quæſtionem, & ſubitò diſputare cœpiſti, Religioſos ex ſuo ſtatu verè in Hierarchia Eccleſiæ verſari. Rurſus in hoc gradu inſtabilis, cùm ad eius confirmationem teſtimonia prolaturus videreris, repentè nouo mentis motu in tertium gradum deiectus es, vt ex ſancto Thoma ſine cauſa declararet, Religiones quæ ordinantur ad prædicandum & docendum, eſſe maioris perfectionis quàm officium Parochorum. Qua de re in propoſitione à qua orſus es, nihil ineſt. Hæc deliria, has intemperies animi proferre audes in aſpectum nobiliſſimæ Theologicę Facultatis, & Eccleſiæ, & totius orbis? Quis dubitet quin careas non ſolùm ſanitate doctrinæ, ſed etiam animi? Quis aſſiduas à propoſita materie euagationes tuas intuens, non miretur in tanta memoriæ penuria, tam exile iudicium ſupereſſe?

Ad locum igitur diui Thomæ multis modis reſpondemus. Primò, ſi omnia tibi demus quæ continere videtur, & quæ ipſe inde infers, tamen tuam cauſam nihilo fore meliorem. Non enim agimus de perfectione officij Parochorum, aut Religioſi ſtatus, de qua ſola ille locus, & tua concluſio loquitur; ſed de Hierarchia, & gradu Hierarchico Parochorum, & Religioſorum. Certum autem eſt in doctrina S. Thomæ, aliud eſſe perfectionem ſtatus, aliud ſtatum, aut gradum Hierarchicum; Et ſanctum Thomam gradum Hierarchicum multis tribuiſſe, vt Prælatis minoribus, Archidiaconis, Parochis, quibus tamen non tribuit ſtatus perfectionem: Multis rurſus perfectionem ſtatus, quibus tamen Hierarchicum gradum non conceſſit, multo minus Hierarchicum gradum Parochis & Prælatis minoribus altiorem, vt omnibus generatim Monachis & Religioſis, etiam laïcis. Quamobrem imperitiſſimè peccas in doctrinam ſancti Thomæ, perfectionem ſtatus & Religioſi gradus, cum perfectione gradus Hierarchici confundens, quaſi ſanctus Thomas præponat religioſos Parochis in perfectione Hierarchici gradus, quia eos illis in perfectione ſtatus anteponit. *Quid obtendis ad fallendum, communis dogmatis tegmen,* vt *operias proprium crimen?* Hoc generatim reſponſo obiectio tua elidi poſſet, ſi generatim de doctrina ſancti Thomæ ageretur. Sed quia certum eius locum opponis, ad quem ſpeciatim reſponſio accommodanda eſt; Reſpondemus, eum locum multo adhuc grauiore vel imperitia, vel nequitia torqueri, & à propria ſede diuulſum, in aliam quæſtionis ſpeciem tranſuerti, à ſermone & cogitatione diui Thomæ eo loco, remotiſſimam. Nam cùm diuus Thomas ibi ait, *Religiones quæ ordinantur ad docendum & prædicandum, eſſe propinquiſſimas perfectioni Epiſcopali,* comparationem inſtituit, non inter eas Religiones, & quoſuis alios ſtatus, aut ſtatum ſpeciatim ſeu officium Paro-

S. Th. 2. 2. q. 184. ar. 6 Ibid. ar. 5. et qu. 188. art. 4. ad 1.

Aug. l. 2. de Nuptiis & concup. c. 3.

chorum, de quibus eo loco nulla quæstio, nec vlla mentio est; sed inter eas & alia genera Religionum non institutarum ad docendum & prædicandum, quibus eas, quæ ad hoc genus operum institutæ sunt, anteponit, & iudicat perfectiores, quia *maius est illuminare quàm lucere solùm, contemplata aliis tradere, quàm solùm contemplari.* Hoc patet ad oculum ex ipsis verbis à Spongia allatis: *Sic ergo summum gradum* IN RELIGIONIBVS *tenent, quæ ordinantur ad docendum & prædicandum, quæ & propinquissimæ sunt perfectioni Episcoporum.* Audin' eas *summum locum tenere, esse propinquissimas perfectioni Episcopali, in Religionibus*, non in gradibus Hierarchicis? Liquet hoc etiam ex ipso articuli titulo: *Vtrùm Religio, quæ vacat vitæ contemplatiuæ, sit potior ea, quæ vacat operibus vitæ actiuæ.* Denique ex tota serie loci citati: *Opus vitæ actiuæ, quod ex plenitudine contemplationis deriuatur, sicut doctrina & prædicatio, præfertur simplici contemplationi: sicut enim maius est illuminare quàm lucere solùm, ita maius est contemplata aliis tradere, quàm solùm contemplari, &c. Sic ergo summum gradum in Religionibus tenent, quæ ordinantur ad docendum & prædicandum, quæ & propinquissimæ sunt perfectioni Episcoporum sicut & in aliis rebus, fines primorum coniunguntur principijs secundorum.* Quæ verba adeò planum faciunt, sanctum Thomam hîc agere de comparatione religionum inter se, non cum aliis vitæ generibus, & religiones ad prædicationem ordinatas anteferre duntaxat Religionibus ad solam contemplationem ordinatis, eo quòd ad statum Episcopalem, qui omnium sacrorum statuum summus & perfectissimus est, propiùs accedant, vt mirum sit Iesuitam in luce tam clara cæspitare potuisse, vel potiùs imponere voluisse. Nam & aliunde constat, sanctum Thomam docuisse Parochos esse propiores & similiores Episcopis, in iis quæ ad opus animarum pertinent, quàm Religiosos, vt patet ex claris ipsius verbis: *Dicendum quod Presbyteri, Curati, & Archidiaconi sunt similiores Episcopis, in ijs quæ ad opus animarum pertinent, quàm Religiosi, quantum ad aliquid, scilicet quantum ad curam animarum, quam secundariò habent.* S. Th. 2. 2. q. 184. ar. 8. ad 3.

Argumentum autem quod Spongia nectit ex verbis sancti Thomæ, sophisticum & puerile est, & responsione indignum. Nam vno verbo respondetur, sanctum Thomam propinquissimas fecisse perfectioni Episcoporum religiones ad docendum institutas, non absolutè, non simpliciter, sed in suo genere; non comparatione Parochorum & Prælatorum inferiorum, sed comparatione Religionum soli contemplationi studentium, & aliarum aliis operibus, vt militiæ, deditarum; eademque comparatione vocasse illas *secundas post perfectionem Episcopalem*, non autem comparatione perfectionis officij Parochialis. Vnde ex hoc loco sancti Thomæ, nequidem habetur religiones huiusmodi habere quicquam perfectionis, aut præstantiæ, quo Parochis antecellant. Pudet in his nugamentis ventilandis otium & chartam perdere: quæ tamen semel propalari debuerunt, ad perpetuam istorum imperitissimæ & stolidissimæ arrogantiæ confusionem.

Quod autem addit, sanctum Thomam *non quidem Episcopum fuisse, sed, quod coram Deo maius est, Archiepiscopatus Neopolitani recusatorem*, non

Digitized by Google

ſolùm temeraria, ſed etiam captioſa laudatio eſt, qua ſpecie extollendi ſanctum Thomam, ſeipſum & Socios extollit, non iam ſupra Parochos, ſed ſupra Epiſcopos, & ſupra omnes qui dignitatibus Eccleſiaſticis admouentur; eo videlicet nomine, quod vouere ſoleant, ſe nullas Eccleſiæ dignitates ſuſcepturos. Non enim hic primus tali ſermone vtitur: Eſt is familiaris Sociis, quoties occaſio incidit, vt de tali voto poſſint gloriari, & auditoribus ſuum illud innuere, *Non ſumus ſicut cæteri hominum.* Equidem Pater Binetus, tanta inſolentia hac gloriatione & inſultatione, ſpecie ſimiliter collaudandi ſancti Thomæ, vſus eſt (à quo hunc etiam florem mutuatus eſt Spongiæ opifex) & vſus eſt non in mortales homines, ſed in cœlites beata æternitate fruentes, Eccleſiæ venerandos, & in ipſum nominatim ſanctum Carolum Borromæum, vt proteruas eius voces, ne quid offendiculi infirmioribus prębeant, ſilentio obrui pręſtet, quo faciliùs perpetua obliuione deleantur. Errant verò grauiter vaniſſimi homines, & dum huiuſmodi iudiciis ſibi placent, Chriſtianam perfectionem per id quod deforis, non per id quod intus eſt, iudicantes, ad Iudaïſmum & Phatiſaïſmum transfugiunt. Nemo dubitat, quin S. Thomas Neapolitanum Archiepiſcopatum repudians, magnum opus, & magni meriti ediderit: Sed nec cuiquam aſſerere licet, ſine nota grauioris temeritatis, eum iccirco aliis omnibus, qui eiuſmodi dignitates acceperint, præferendum eſſe; aut maioris eſſe meriti, maioriſque apud Deum laudis, recuſationem quàm ſuſceptionem earum. Ita vt gloria & prærogatiua omnis, quam Ieſuitæ præ cæteris Religionibus hoc nomine captant, non niſi falſæ gloriæ titulo eis dari poſſit.

In libell. inſcripto, François Fontaine, pag. 42.

Quis enim diuum Thomam recuſantem Epiſcopatum præponat diuo Bonauenturæ Epiſcopatum & Cardinalatum; aut diuo Gregorio, ipſum ſummum Pontificatum, accipientibus? Rectè vtrumque, malè vtrumque fieri poteſt, Authore ipſo diuo Thoma. Nec minor, imò maior in recuſando ambitio metuenda eſt, quàm in ſuſcipiendo. Recuſare enim, maioris amplitudinis animi eſt, iuxta hominum iudicium ſpeciem habet illuſtriorem, laudabiliorem, minus vulgarem, ideóque periculoſiorem, fallaciorem, altiori ſuperbiæ viciniorem. Epiſcopatum igitur ſuſcipere, verè vocante Deo, bonum & meritorium eſt; multóque interdum magis, quàm recuſare. Qui enim vocante Deo recuſat, non laudem meretur, ſed probrum, Deum offendit, derelictæ vocationis reus eſt. Idemq; iudicium fieri debet de toto externo Religionis habitu, & de omnibus generatim externis rebus, ad quas nemo rectè adiicit animum, niſi vocante Deo, & diuinæ gratiæ impulſu feratur. Ita is, quem Deus non ad Religioſum vitæ genus, ſed ad aliud inſtitutum vocat, æquè mereri & placere poterit Deo, quàm is qui ad vitam Monaſticam vocatus eſt. Imò ſi à Deo non vocatus, ſi ſpiritu ſuo, non Spiritu ſancto duce, ad Religioſa vota ſe conferat, malè facit, grauiter labitur, magnum ſalutis æternæ periculum adit, vt Religioſi etiam non pauci puriores & ſinceriores animi confitentur. Sed hæc alibi commodiùs agentur. Nam doctrinam hanc veram, ſolidam, Chriſtianam,

D. Th. 2. 2. qu. 185. ar. 1. & 2. vbi multa ex Auguſt. & aliis PP.

Digitized by Google

iure Molinistarum oculis eripuit vindex Deus, quia gratiam Dei obscurantes, Christi regnum & Christianæ Religionis altitudinem, ad humani iudicij, & rationis mortalis angustias redegerunt.

SPONGIA.

Ex his nimirum patet propositioni Authoris nihil temeritatis, erroris, aut præsumptionis inesse. Vt autem quid Theologicè in hac quæstione verius sit, decidatur, notanda est distinctio Hierarchiæ, quæ lucem huic quæstioni affert, à Gersone Sorbonæ principe tradita, quam propterea nostri Magistri non rescient, his verbis: In Angelica Hierarchia, *inquit*, licet quilibet Angelus sit immediatè formatus à Deo, nihilominus, quoad exercitium actuum Hierarchicorum, qui sunt purgare, illuminare, perficere, tres primi Ordines Hierarchizant, non Hierarchizati ab aliis; tres medij, Hierarchizantur & Hierarchizant; tres infimi Hierarchizantur, & non alios Angelos Hierarchizant. Papalis autem authoritas cum Cardinalibus imitatur primam; alteram verò mediam imitatur Patriarchalis, Archiepiscopalis, Episcopalis, & Sacerdotalis authoritas, in habentibus subiectos sibi; quod dicitur propter Curatos, vel etiam solos Titulares Episcopos, carentes plebe. Vltimi sunt instar tertiæ Hierarchiæ, qui Hierarchizantur in Ecclesia, sed non alios authoritatiuè Hierarchizant, quemadmodum sunt populi, & simplices Religiosi secundum Dionysium. *Hæc Gerson. Qua distinctione supposita duas constituo conclusiones.* *Depot. Eccles. consid. 9. in fin. tom. 1. col. 125.*

RESPONSIO.

Grauissimè erras, si putes Gersonem hoc loco veram Ecclesiasticæ Hierarchiæ naturam, veros eius fines, latitudinem, proprietatem, describere. Toto, inquam, cœlo erras; Neque mirum, si quicquid postmodùm tam inani fundamento superstruis, labat, & tenuissima impulsione deiicitur. Quamquam nonnulla tibi venia danda est, qui Gersonis locum non à te proferas, sed à Sociis, qui appendicem ad librum pseudo-Smithæi assuerunt, eum sumpseris tuo iure; quia si amicorum omnia communia sunt, multo magis fratrum, multo magis coniuratorum, vt estis. Stupendum verò est, tantam tot sociorum, qui se humanæ scientiæ velut columnas statuerunt, factionem, non solùm in eandem arrogantiam, sed etiam in eandem ignorantiam conspirasse. Nam veram Hierarchiæ naturam, & amplitudinem non hîc definiri à Gersone, vel ex eo manifestum est, quia nec Diaconos, nec Ministros vllos inferiores annumerat: quos tamen ad Hierarchiam pertinere nemo adhuc fuit qui negare, aut dubitare sit ausus, cùm sit certissima Catholica veritas, nuper etiam à Concilio Tridentino sancita. Imò verò nec annumerat, sed apertè excipit ab ordine Hierarchizantium Parochos, & Episcopos carentes plebe, adeóque quosuis simplices Sacerdotes: quos stupidum est cogitare ab ipso in eundem cum plebe ordinem, & in gregem laïcorum esse detrusos. Hinc euidentissimè perspicitur, ordinem, quem Gerson eo loco contexuit, non esse ordinem Hierarchicum proprium & adæquatum, de quo etiam nulla ibi nec mentio, nec

Digitized by Google

quæſtio erat. Pertexit igitur Gerſon eorum ordinem, qui poteſtatem Eccleſiaſticam ordinariam in Hierarchia obtinent, ſiue vt loquitur qui alios *authoritatiuè Hierarchizant*; & Eccleſiaticæ poteſtatis influxum ordinarium à primario capite, per omnes, deinceps inferiorum capitum gradus, ad infima membra, & ad ipſas, vt ſic loquar, veſtimenti Chriſti oras manantem exponit. Diſputat enim de ſtabilitate, & amplitudine Eccleſiaſticæ poteſtatis; & probat admodum aptè, vnicam per totum orbem conſtitutam eſſe Eccleſiaſticam poteſtatem, potiuſquam Mornarchiam vnam, ciuilémque poteſtatem generalem; quia Eccleſiæ poteſtas, cùm ſit ſpiritualis, facilius quaquauerſus diffundi poteſt, quam gladius materialis ciuilium poteſtatum. Explicat deinceps ordines & gradus, quibus Eccleſiaſtica illa poteſtas, per eos, quibus ordinario & ſtabili iure commiſſa eſt, à primo vſque capite, ad infima Eccleſiæ membra defluit. Quem defluxum variis ſimilitudinibus explanat, tum ſolis qui lucem aliunde non hauriens, eam aliis corporibus infundit, quæ viciſſim eam in alia traiiciunt, donec ad vltima illuminata, & non illuminantia decurratur; tum præcipuè Angelicarum Hierarchiarum, quarum aliæ alias illuminant, donec ad vltimam Hierarchiam Angelicam deuenias, quæ ſic ab Angelis ſuperioribus illuminetur, vt nullos Angelos illuminet. Atque huic vltimæ Hierarchiæ, eos qui in Eccleſia Hierarchizantur, nec alios Hierarchizant, vt populos & ſimplices Religioſos, aſſimilat, non in eo quidem quòd vltima Angelorum Hierarchia vera Hierarchia Angelica eſt, vt infra demonſtrabimus; non enim ait Gerſon populum Catholicum, & laïcam multitudinem, eſſe ſimiliter veram Hierarchiam Eccleſiaſticam, ſed in eo tantùm eos comparat, quod ſicut vltima Angelorum Hierarchia ab aliis Angelis illuminatur, nec alios Angelos illuminat, ſic populus in Eccleſia illuminetur, nec illuminet. Nam nec primus ordo Eccleſiaſticæ Hierarchiæ, ſeu Hierarchizantium tantùm; nec ſecundus ſeu Hierarchizantium & Hierarchizatorum, provt à Gerſone deſcribuntur, omni ex parte congruunt cum prima & ſecunda Hierarchia Angelorum, vt per ſe manifeſtum eſt. Nec hoc ad Gerſonis inſtitutum opus fuit, dummodò aliqua ad eius propoſitum ſimilitudo, inter eos repetiretur. Vnde ſignanter addidit, *vltimi ſunt* INSTAR *tertiæ Hierarchiæ*; & anteà, *Papalis authoritas* SVO MODO *cum Cardinalibus imitatur primam Hierarchiam*; vt oſtenderet ſe in iis aliquam ſimilitudinem ſuo ſolùm propoſito conſonam intueri: etſi Spongia ſolitâ fide, voces illas, *ſuo modo*, eraſerit, vt faciliùs Gerſonis comparatione ad quidlibet eluderet. Gerſonis autem ſcopus fuit eo loco is quem diximus, declarare nimirum, vnicam per totum orbem Eccleſiaſticam poteſtatè à Deo rectè conſtitutam fuiſſe, potius quàm vnam politicam Monarchiam generalem; & ſpiritualis Eccleſiæ poteſtatis in omnes homines diffuſionem ſtabilem & ordinariam, per ordinaria & ſtabilia eius capita exponere. Ideóque ab ordine Hierarchizantium excluſit miniſtros, Sacerdotes, atque adeò Epiſcopos plebe carentes; non quòd verè non habeant Hierarchizandi poteſtatem; ſed quia ordinariam non habent, de qua ſola illi

Digitized by Google

sermo erat, vt potestatis Ecclesiasticæ ordinariam, stabilémque, ac certam in omnia membra extensionem, per ordinaria solùm, & perpetua eius capita explicaret. Quare cùm Iesuita turpiter, & imperitè errauerit in fundamento, quod suis deinceps erroribus è Gersone supponit, non mirum est sequentia corollaria vndique vitium facere, & imperitia, confusione animi, præcipiti leuitate, quasi natiuo quodam turbine, conquassari.

SPONGIA.

Qua distinctione supposita, duas constituo conclusiones. Prima est, Regulares quâ Regulares, seu simplices Religiosi, simpliciter & absolutè esse de Hierarchia Ecclesiæ. Patet, quia non solùm qui sunt de Hierarchia Hierarchizante, sed etiam qui de Hierarchia Hierarchizata, dicendi sunt simpliciter de Hierarchia. Da oppositum; Iam tres infimi ordines Beatorum Spirituum, Principatus, Archangeli, Angeli, non erunt simpliciter cœlestis Hierarchiæ; Hierarchizantur enim, vt ait Gerson, & non alios Angelos Hierarchizant: sed Religiosi etiam simplices, sunt de Hierarchia Ecclesiæ Hierarchizata; igitur simpliciter & absolutè dicendi sunt, de Hierarchia Ecclesiæ.

RESPONSIO.

Egregiè argumentareris, si quemadmodum Spongia loqueris, ita Spongias aduersarias haberes: Theologi enim & tuam insciti am admirantur, & amplius insulsitatem, qua tibi sapere, & bellè argumentari videris. Tua conclusio quacumque ex parte consideres, omnimodis cumulata est vitiosiratibus & ineptiis.

Vt à vanitate, quam continet, incipiam, quid minus consentaneum præcellentiæ, quam Regularibus vendicas, quàm illos ea ratione, & eo nomine in Hierarchiam intromittere, qua quibusuis hominibus, etiam vulgo infimo, in eam aditus perinde pandatur? Hæc vanitas adeò ieiuna & inanis est, vt dum se adstruit, se destruat, & suo pondere opprimatur. De qua peruersitate, & diuino in eam iudicio, aliquid iam ante dictum est, ne eadem iteremus. Quamquam tanta est absurditas opinionis nouitiæ, & commenti inauditi, quo tota fidelium vniuersitas in Hierarchiam Ecclesiæ contruditur, quia scilicet aliter nulla ratio superest, qua Regulares, vt Regulares, seu simplices Religiosi, ad eam euehantur; vt nihil in eam nimis iteratum atque inculcatum videri debeat. Quis vnquam enim, antequam Iesuitici Doctores erupissent, audierat, vel cogitauerat idem esse Ecclesiam & Hierarchiam, in Ecclesia & in Hierarchia versari; & quicumque Hierarchiæ effectuum participes fiunt, seu Hierarchizantur, eos Hierarchiam ipsam possidere? Quod equidem non minoris stoliditatis est, quàm si dicas idem esse diuinitatis effectus percipere, & diuinitatem possidere; esse in genere creaturarum, & esse in genere diuino, seu in θεαρχία, vt Dionysius loquitur. Denique idem esse subesse principatui, seu eius operationes excipere, & esse principatus participem, seu potiri principatu, seu in ordine regio ac principali versari. Hæc enim fateri prius necesse est,

Cæl. Hier. cap. 3. circ.

Digitized by Google

quàm concludere liceat, omnes qui Hierarchizantur in Eccleſia, Hierarchiam ipſam Eccleſiæ poſſidere, & in Hierarchiam referendos. Nec verò leuis hæc neſcio quæ diſputatio, aut mera de nomine & vocula litigatio habenda eſt. Nam ſi Ieſuitæ nihil cuperent, niſi ſe eſſe in Eccleſia Hierarchicorum effectuum participes, ſeu ab Hierarchia Eccleſiaſtica Hierarchizari, ſicut totam fidelium multitudinem; nulla diſputatio ſupereſſet, quia nemo eis locum iſtum negat: Rẽ eis libenter cõcedimus: id quod Hierarchię nomine ſe velle ſimulãt, vltrò damus, Cùm ergo nihilominus de nomine dimicent; cùm illud tanto cõtentionis impetu rapiant; ſatis docẽt ſe captioſo pugnæ genere velitari; aliò ſpectare, quàm prædicant; plura petere, quàm profitentur. Prius enim nominis poſſeſſionem adire, & firmam facere volunt: Vbi in nominis poſſeſſione conſtiterint, tum veram nominis ſignificationem quam nunc diſſimulant, repetent; Hierarchiæ rem, veram vim & naturam eius, Hierarchiæ nomini deberi clamabunt. Habet enim gradus ambitio, quibus ad id, quod repentè totum aſſequi non poteſt, ſenſim ac per partes adnitatur. Non ergo de ſolo nomine pugnamus, cùm eos Hierarchici nominis ſocietate depellimus; ſed Hierarchiæ fines, quos Deus poſuit, Eccleſia docuit, SS. Patres tradidere, immotos tuemur. Atque hoc eo impenſiùs nunc fieri debet, quod communio iſta Hierarchici nominis, quam ſolam ſe petere aiunt, hoc tempore nouella eſt, & ea ſignificatione Hierarchiæ nititur, quam Theologorum omnium nullus adhuc comprobauit. Quantumcumque enim quærent, non dabunt vllius nominis Theologum non Ieſuitam, qui Eccleſiam & Hierarchiam ſcripſerit idem eſſe, neque adhuc quantumcumque conati ſint, vllum reperire potuerunt, vt magis declarabitur. Nunc igitur recens ac tenera figmenti nouitas tempeſtiuè premenda eſt; ne ſi inueteraverit, conualeſcat, & aliquid colligat authoritatis, quo eius oppugnatio aduerſus ceruicoſum & peruicax hominum genus, durior & moleſtior efficiatur.

Vid. append. ad pſeudo-Smith.

Nam quod Spongia, velut Authore Gerſone, Hierarchiam diuidit in *Hierarchizantem*, & *HierarchiZatam*, fallitur grauiter, & magis præſumptas ſuas opiniones, quàm Gerſonis doctrinam reſpicit. Nuſquam enim Gerſon iſto modo locutus eſt; nuſquam apud eum reperietur *Hierarchiæ Hierarchizatæ* nomen. Quæ vox ita inſolens & inuſitata eſt, vt ante hoc tempus non ſit audita: pergant feliciter boni Theologi *profanas vocum nouitates, & oppoſitiones falſi nominis ſcientiæ*, ſuarum mentium fœcunditate profundere, ne quid iis ad perpetuam, cum hæreticorum artificiis, ſimilitudinem deſit. Docet quidem Gerſon alios eſſe in Eccleſia qui Hierarchizent, alios qui Hierarchizentur, ſeu alios Hierarchizantes, alios Hierarchizatos. Quæ locutio, etſi non adeò trita & vulgaris videatur, tamen Theologica eſt, & à diuo Dionyſio, primo harum, quod conſtet, vocum authore, manauit. Eſt enim apud Dionyſium crebra mentio τῶν πληρώντων, ſeu ἱεραρχούντων, quaſi dicas *initiantium*, ſeu *Hierarchizantium*, & τῶν πληρωθέντων, ſeu ἱεραρχουμένων, *initiatorum*, ſeu *HierarchiZatorum*. Sed *Hierarchiæ Hierarchizatæ* nomen, quaſi ij qui

ſi ij qui Hierarchizantur ſuam ſeorſum conſtituant Hierarchiam, ſicut ij qui Hierarchizant, nuſquam dabunt apud Dionyſium, nec apud Gerſonem, necapud Authorem idoneum, boni patres. Fictitium eſt, chimæricum eſt, ad noui erroris nouitatem, noui nominis fraude velandam, fabrefactum eſt.

Argutia verò, qua cauillationem iſtam tuentur, ex ignorantia ridicula pullulauit, quòd nec Hierarchiæ naturam generatim, nec ſpeciatim Hierarchiæ Angelicæ, nequeverò Eccleſiaſticæ vim & proprietatem norint. Nam antè omnia, ſi putent fas eſſe argumentari à tertio choro Angelorum, ad totam multitudinem fidelis populi, & ſimplicium Religioſorum, itavt ſimplices Religioſi, & multitudo fidelis populi, ad Hierarchiam Eccleſiaſticam eodem modo pertineat, quo tertius chorus Angelorum, ad Hierarchiam Angelicam pertinet; videant quæſo, quò ſe committant; non enim profectò vident, ſed cæcis animis, defenſionis ardore, ſolius gloriæ ſuæ quauis ratione retinendę auidi, quidlibet ſine diſcrimine arripiunt, ſub quo ſe latere poſſe arbitrentur. Nam ſi Angelorum tertius ordo eodem modo eſt in Hierarchia Angelica, quo ſimplices Religioſi, & tota multitudo fidelium à Spongia in Eccleſiaſtica Hierarchia ponuntur; ſequitur tertium illum Angelorum ordinem non eſſe ordinem Hierarchizantium, ſed tantùm hierarchizatorum; adeóque tertiam hierarchiam Angelicam non eſſe eiuſdem rationis hierarchiam, vt prima & ſecunda hierarchia, quæ ſunt hierarchiæ hierarchizantium, non tantum hierarchizatorum. Atque ita non ſolùm in hierarchiam Eccleſiaſticam, ſed etiam in Angelicam, fœda hierarchiarum confuſio, & æquiuocatio inducitur, vt tertia Angelorum pars, non ſit intra hierarchiam Angelicam eodem ſenſu, & eadem vocis proprietate, qua duæ ſuperiores partes Angelorum. Quod inauditum apud Theologos, & apud Dionyſium, hierarchiarum Angelicarum, & hierarchiæ Eccleſiaſticæ, accuratiſſimum & ſublimiſſimum indagatorem, Ieſuiticis tantùm Doctoribus, nunc primùm poſt tot æuorum ſpatia, reuelatum erit, ſi id fateri audeant. Sed profectò non audebunt, ſi quid eis pudoris ſupereſt, ne Theologis omnibus inuiſi, audiant, provt merentur, Theologicarum veritatum, & rerum omnium, tum humanarum, tum diuiniſſimarum, æquiuocorum confuſione, turbatores.

Cæterùm non difficile probatu eſt, tertiam hierarchiam Angelicam, non in Hierarchizatorum tantum, ſed etiam in hierarchizantium numerum reponendam eſſe, etiamſi nullos penitùs Angelos hierarchizaret, ſeu hierarchicis operationibus afficeret. Hoc enim innuit ipſe Gerſon loco citato, dum ait, *tres infimi Hierarchizantur, & non alios Angelos Hierarchizant.* Signanter expreſſit, *alios Angelos*, vt innueret infimos illos ordines Angelicæ hierarchiæ, non ſimpliciter ab hierarchizantibus eximendos eſſe, ſed ab hierarchizantibus duntaxat *alios Angelos*, quaſi etſi non comparatione Angelorum, tamen comparatione hominum, ſint hierarchizantes, & hierarchicas functiones Angelicas exequantur. Id clarius docet ſanctus Thomas:

Digitized by Google

[a] *Inferior Angelus, eſt ſuperior ſupremo homine noſtræ Hierarchiæ. Vnde minor Angelus cæleſtis Hierarchiæ, poteſt non ſolùm purgare, ſed illuminare, & perficere, & altiori modo, quàm ordines noſtræ Hierarchiæ.* Ac multo antè ſanctus Dionyſius, quo ſanctus Thomas Doctore vſus eſt: *Exiſtimandum* [b] *eſt ordinem Principatuum, Archangelorum, & Angelorum, humanis Hierarchijs, alium per alium, præſidere.* Et infrà: [c] *Scriptura Hierarchiam noſtram* (hoc eſt nobis præſidentem) *Angelis tribuit, Michaëlem Iudaici populi principem nominans, & alios gentium aliarum.* Denique, omnia de tribus Hierarchiis Angelicis à ſe diſputata, ſummatim colligans, ita loquitur: [d] *Primaria claſſis earum mentium, quæ circa Deum verſantur, ipſius diuinitatis luce purgatur, illuminatur, perficitur. Ab hac rurſus pro ſuo captu ſecunda; à ſecunda tertia; à tertia, hierarchia noſtra.* Quam ob cauſam infimorum Angelorum Hierarchiam, [e] *Dilucidiorem* vocat, & *mundo quodammodo magis obſeruantem.* Quia videlicet lucem habeat minus arcanam & reconditam, ſeu vt loqui ſolet, κρυφιώδη, quàm hierarchiæ ſuperiores longius ab humano captu circa Deum ſubuolantes, atque adeò planiorem, apertiorem, mundo humanæque intelligentiæ viciniorem. Itaque infima hierarchia Angelorum, verè hierarchizat, nec tantum hierarchizatur; & hierarchizat ſaltem homines, humanamque hierarchiam, ſi minus Angelos, de quibus nunc diſputare non neceſſe eſt, quamuis facilè dici poſſet ipſis Dionyſij verbis: [f] *Omnem hierarchiam in primas, medias & vltimas poteſtates eſſe diuiſam. Eandem diuiſionem, in ſingulis hierarchiarum cæleſtium ordinibus reperiri. Ideò Theologos dixiſſe, diuiniſſimos ipſos Seraphinos, alterum ad alterum clamare, manifeſtè per hoc declarantes, quod primi ſecundis diuinas cognitiones transfundant.* Vnde ſequitur non ſolùm Archangelos à Principatibus, Angelos ab Archangelis purgari, illuminari, perfici, ſeu hierarchizari, ſed etiam inferiores quoſque Angelos, à ſuperioribus Angelis, ſicut inferiores Seraphinos, à ſuperioribus Seraphinis. Sed quia tandem ad vltimos Angelos deueniendum eſt, qui ab aliis Angelis proximè illuminati, alios viciſſim Angelos non illuminent; Dicendum eſt cum Dionyſio, totam infimam Angelorum hierarchiam, verſari circa humanam ſeu Eccleſiaſticam hierarchiam, in eamque Angelicæ ſuæ hierarchiæ functiones expromere: Atque id toti infimæ hierarchiæ eſſe commune; quamuis aliqui ſpeciatim illius ordines, vt Principatus & Archangeli, & ſuperiores Angeli, etiam Angelos inferiores hierarchizent. Atque ita non ſolùm infima illa hierarchia, ſed etiam ſinguli in ea Angeli, verè ſunt in hierarchia Angelica, non vt hierarchizati tantùm, ſed vt hierarchizantes. Eatenus enim quiſque intra aliquam hierarchiam eſt, quatenus in ea hierarchizat; nemo autem quatenus hierarchizatur.

Neque exiſtimandum eſt, infimam hanc Angelorum Hierarchiam,

[a] *S. Th. 1. p. q. 108. ar. 2. ad 3.*

[b] τὰς δ' ἀρχὰς & Ἀρχαγέλους, & Ἀγγέλους, ἐκφαντικὰς ἁγιώτατον εἶναι διακόσμων τῶν οὐρανίων ἱεραρχίας δι' ἀνάλογον ἑνότητα τῶν ἀνὰ μέσον. *S. Dion. Cæl. Hier. c. 9.*

[c] *Et infrà:* Ἐστὶν ὁ ἔσχατος τῶν οὐρανίων ἱεραρχιῶν ἀρχόντων τῶν Ἰουδαίων, καὶ τὸν Μιχαὴλ ἐπιφημίζουσα, ὃς ἄλλους ἐθνῶν ἐπῆρχεν.

[d] Ἡ μὲν οὖν πρώτη τάξις ἐστὶ τῶν ἀμέσως θεοῦ τελουμένων καὶ ἡγεμονίας φωτοδοτικὰς καθαίρουσα, καὶ φωτίζουσα, καὶ τελεσιουργοῦσα. Πρὸς ταύτης δὲ τὴν ἐπὶ θάτερα ἰσοδυναμοῦσι μὲν θεωρίαι, καὶ θεουργίαι ἀνάλογοι, καὶ θεοῖς δὲ θεοὶ ἀνάλογοι, καὶ φωτὸς τοῦ φωτὸς ἀνάλογα, καὶ πάσης ἐπιστήμης ἐπιστῆμαι. *Ibid. c. 10.*

[e] Περὶ τῶν φανοτέρων αὐτῶν (Ἀγγέλων) τὴν ἱεραρχίαν, καὶ μᾶλλον ἐκτετύπωται. *Ibid. c. 9.*

[f] Πᾶσαν ἱεραρχίαν ἐκάλεσε διῃρῆσθαι εἰς τὰ ἔσχατα, καὶ μέσα, καὶ πρῶτα δυνάμεις διαφόρους. Διὰ δὲ αὐτὸ ἐκεῖνο, ἰδίως αὐτοὺς, ἀμέσους, τοῖς αὐτοῖς ὀνόμασι φησίν. Διὸ καὶ αὐτοὺς τοὺς θεολόγους ἱεροφαῖ τοὺς ἀνωτάτους φασὶν, ἵνα πρὸς τὸν ἕτερον καθαρτικόν, εἶτα τὸν πάντα, καθαρτικὸν ὄντα, ἀλλοῦντες, ὅτι δὴ τελεσιουργὸν γένοιτο τὸ ἔσχατον τῶν ἀνωτάτων μεταδίδωσι. *Idem ibid. cap. 10.*

Digitized by Google

minus esse Angelicam Hierarchiam, quàm aliæ superiores, quia non in solos Angelos, vt illæ, sed etiam in homines, extra Hierarchiam Angelicam sepositos, operatur. Quia etsi rectè inde sequitur, Hierarchiam istam esse minus perfectam, quàm sint priores Hierarchiæ Angelicæ; non tamen colligi potest, non esse veram Angelicam Hierarchiam. Nam Hierarchia, vim sonat & potestatem in alios exercendam. Potestas autem quam illi Angeli exerunt in homines, Angelica est, & omni humano ordine sublimior, vt rectè sanctus Thomas: nec ideò humana; vel Angelis minor habenda est, quia circa homines versatur, sicut diuina potestas non ideò minùs diuina est, quia ad homines, & viliſſimas quasque res, altissima sua maiestate, perlabitur. Sic primam Seraphinorum, Cherubinorum, & Thronorum Hierarchiam dicimus, etsi ad secundam referatur, in eamque Hierarchicas functiones exerceat. Sic secunda tertiam respicit, nec ideò minor habetur, quia vim suam in subditos se minores confert. Sicut nec ideò princeps non altior est subiectis sibi populis, quia populi sunt ipso minores; imò ideo maior & altior est, quia se vilioribus imperat. Et vt hæc res Hierarchiæ nostræ comparatione planior fiat, certum est ministros inferiores, Diaconos, alioſque, esse in Hierarchia Ecclesiastica, & esse in ea iure diuino, vt etiam Concilium Tridentinum declarauit. Qui tamen olim functiones suas Hierarchicas, non nisi erga homines extra Ecclesiam positos, exercebant. Nam purgatio, Hierarchicarum actionum tertia, quam Dionysius, & ex eo omnes Theologi, ministris inferioribus assignarunt, in nullos fiebat intra Ecclesiæ corpus constitutos, sed in Catechumenos, Pœnitentes, Energumenos, quos extra Ecclesiæ communionem fuisse, nec fidelium, membrorumque Ecclesiæ numero comprehensos, norunt omnes, quibus veteris Ecclesiæ disciplina nota est. Nam de Catechumenis nemo, opinor, negabit: De Pœnitentibus, Patrum & Conciliorum consensu alibi probabitur, nec difficilis probatio foret, nisi longitudinem non necessariam fugeremus. De Energumenis denique clari sunt Conciliorum Canones, & Patrum testimonia: Conciliorum', inquam, & Patrum antiquiorum. Nam remittente sensim Ecclesiæ disciplina, cum iis mitiùs agi cœpisse notum est. Quæ si Molinistis noua videantur; sciant adeò esse vetera, vt solis iis, qui noua quærunt, vetera nesciunt, ipsa vetustate sint noua.

Conc. Trid. sess. 23. c. 6.

S. Dion. Eccles. Hier. c. 5.

S. Dion. Eccles. Hierar. c. 3. sect. 2.

Vid. Cypr. ep. 52. & 54 et alibi passim.

Concil. Elib. c. 39.

Concil. Arausi. 1. c. 14.

Sicut igitur infimi Hierarchiæ Ecclesiasticæ gradus, verè sunt in Ecclesiastica hierarchia, & veri Ecclesiasticæ hierarchię ordines hierarchizantes, etiamsi neminen intra hierarchiam Ecclesiasticam, neque adeò intra Ecclesiam situm hierarchizent: similiter infimi tertię hierarchię cęlestis Angeli, verè in hierarchia Angelica sunt, veri sunt hierarchię Angelicę ministri & Hierarchizantes, quamuis nullum Hierarchiæ Angelicæ membrum, nullum Angelum, sed solos homines extra Hierarchiam naturámque Angelicam, in ordinem longè inferiorem dejectos, Hierarchizent. In quo mira vtriusque hierarchię proportio & congruentia elucet, hierarchiæ nostræ ordinibus, &

Digitized by Google

operationibus, Hierarchiæ Angelicæ ordines, & operationes, tanta similitudine referentibus. Ac patet infimos Hierarchiæ Angelicæ gradus, non cum generali fidelis populi multitudine, quoad rationem Hierarchicam, conferendos fuisse, vt indoctè contulit Spongia; sed cum infimis Hierarchiæ Ecclesiasticæ gradibus, qui eis tam parili analogia respondent.

SPONGIA.

Hæc est sententia sancti Dionysij, cuius authoritas, hac ex parte, cæteris omnibus præfertur. Is cap. 3. cælestis Hierarchiæ dicit, Ad rationem Hierarchiæ pertinere, non solùm purgare, sed etiam purgari, non solùm illuminare, sed illuminari, non solùm perficere, sed perfici. *Quid hoc aliud est, quàm personas non solùm* Hierarchizantes *, sed etiam* Hierarchizatas *de* Hierarchia *esse, & ad eam essentialiter pertinere? Et cap. 1. Ecclesiasticæ* Hierarchiæ: Qui Hierarchiam dixerit, omnium simul sacrorum dixerit dispositionem seu ordinationem. *Et cap. 5. dicit Ecclesiasticam* Hierarchiam *trifariam diuidi*, in sacra, quæ à Pontificibus exercentur; in ministros, & in eos qui initiantur. *Denique dicit* tertiam Hierarchiam, *seu* Hierarchiam Hierarchizatam, *in tres ordines diuidi*, horum qui purgantur, horum qui illuminantur, horum qui perficiuntur. *In hac autem* Hierarchia *supremos esse Monachos.* Omnium, *inquit*, ordinum qui initiantur, aut perficiuntur, supremus est ordo Monachorum sacer, vt pote omni piaculo expiatus, quantum vires ferre possint. *Alia possent adduci innumera, ex S. Thoma, S. Bonauentura, & alijs Theologis, quæ breuitatis causa omitto. Hæc satis superque demonstrant, personas* Hierarchizatas *esse simpliciter de* Hierarchia, *& inter has personas Monachos altißimum tenere locum, vt ineptißimum fuerit, Propositionem*, Regulares esse de Hierarchia, tanquam absolutè falsam damnare.

RESPONSIO.

Prætereo retritam toties ineptiam, qua postquam tueri aggressus es propositionem supra damnatam, Religiosos Parochis in Hierarchia præferentem, idque textu Apostoli ridiculè comprobantem, argumenti tui conclusionem tam longè à proposito abstrahis, vt mirè concludas *ineptißimum fuisse, Propositionem, Regulares esse de Hierarchia, tanquam absolutè falsam damnare.* Hoc propriè delirare est, si verbi Latini notionem tenes; si non tenes, Spongiam agere. Hanc enim personam, haud paulò meliùs, quàm Theologi, tueri natus es. Sed vlcus hoc, satis superiùs refricatum est.

Ad Dionysij præsidium confugis, eumque in partes trahis tuas. Sed quàm diuinissimæ illius Aquilæ volatibus tu impar es; Quàm difficilè illius, πτηνοῦ τῷ ὀνείρατος sublimitatem Spongia, vtcumque leuis, assequatur; Nam vt sola præscriptione, sine vllis Dionysij verbis, solo te tuorum testimonio iugulemus; illi ipsi Socij tui, tuæ causæ gregales, appendicis ad pseudo-Smithæum textores, quamuis non nescirent magnum suæ doctrinæ pondus accessurum, si diui Dionysij, præci-

Appen. n. 11. p. 260.

Digitized by Google

pui primique Hierarchiarum tractatoris, authoritas ad eam aggregaretur, tamen clarissimę veritatis ipso splendore coacti, confessi sunt sanctum Dionysium Monachos ab Hierarchia Ecclesiastica exclusisse, nec solùm Monachos, sed etiá, vt de suo addunt, Subdiaconos, & Ministros inferiores, solosque in eam conclusisse Hierarchiæ, & Ecclesiæ principes, Episcopos, Sacerdotes, Diaconos, Confirmant hanc opinionem authoritate Cardinalis Bellarmini; qui eam verè docuit *lib. 1. de Cler. cap.* 11. compulsus quodam hæreticorum argumento, quod aliter retundi potui. De qua opinione ne quid hoc loco dicamus, quamuis constet non esse vndique veram, & alibi latè ostensuri simus, tum malè negari Subdiaconos, & Clericos inferiores intra Hierarchię fines à sancto Dionysio comprehendi; tum malè asseri, Subdiaconos, & quoslibet Presbyteros, aut à Dionysio, aut ab vllo veterum dictos esse Ecclesiæ principes, qemadmodum ex omnium argumentorum, sanè leuium, à Bellarmino prolatorum, dissolutione claresset; vt hæc, inquam, omittamus, satis est in præsens, constare scriptorum Iesuitarum consentientibus testimoniis, Monachos à sancto Dionysio Hierarchiæ Ecclesiasticæ finibus pulsos esse. Quod vnum eos verè sensisse non dubium est. Accedat eódem Petrus Lanselius Belga eiusdem Societatis, Dionysij Latinorum interpretum postremus, qui præfatione sua apertè item agnoscit, Monachos à Dionysio extra Hierarchiam secluso, *in numero laicorum locari, ad adyti ianuam siti.* Idem diu antè notauerat interpres eiusdem Dionysij Gallicus, tunc Monachorum Fulienssium Lutetiæ Prior, postea eorundem Generalis, quem Appendicis pseudo-Smithæi scriptores vocant *sancti Dionysij interpretem Gallicum, multorum testimonio laudatum.* *Appen. n. 11. pag 258*

Quæ omnia magno ad Spongię falsitatem prçiudicio esse debent, tot videlicet Theologos, Dionysij ex professo commentatores, & interpretes, Socios eius, quorum etiam aliqui in eadem cum ipso sunt causa, & eandem in Facultatem Parisiensem, pro Iesuiticis erroribus, pugnam pugnant, tanto antè vno consensu statuisse, Monachos à sancto Dionysio in Hierarchiam non recensseri, Quorum testium minimè suspectorum, amicorum, gregalium Spongiæ, testimoniis, & sequenti sermone nostro, apertè declarabitur, Spongiam nec Dionysij opera legisse, nec iis legendis esse parem.

Si enim legisset, aut si ea ipsa quæ citat frustula percipere potuisset, nosset Dionysium scripsisse, [a] *Eum qui Hierarchiam dicit, sacrum quendam ordinem generatim dicere, diuinæ pulchritudinis imaginem, dispositionibus & scientijs Hierarchicis reuelata sibi mysteria operantem, & ad sui principij similitudinem, quantum fas est, se comparantem.* [b] *Omnium qui Hierarchiam sortiti sunt, propriam perfectionem in eo esse, vt ad Dei imitationem, quantum possunt, se efferant, & Dei, vt Scriptura loquitur, adiutores, seu cooperatores efficiantur, & diuinam operationem in se, quantum licet, relucentem exhibeant.*

[a] ὁ τὸν ἱερατικὸν ἀποφηνάμενος, ἱερόν τινα τάξιν εἶναι, θείου κάλλους εἰκόνα, ταῖς τῶν ἱερατικῶν ἐπιστημῶν διατυπώσεσι καὶ ἐπιστήμαις ἱερουργοῦσαν μυστήρια, καὶ πρὸς τὸν οἰκεῖον ἀρχέτυπον, ὡς δυνατὸν ἀφομοιουμένην. *S. Dion. de Cæl. Hierarch. cap. 3.*

[b] Καὶ γὰρ ἱερατικῆς τελειότητος ἡ πλείστης, τὸ τοῦ θείου ἀκολούθου θεοῦ τὸ δυνατὸν ἀπομιμεῖσθαι τάχιστα, καὶ τὸ δὲ τούτου δύνασθαι, ὡς τὰ λόγια φασὶ, θεοῦ συνεργοῦ γενέσθαι, καὶ δεῖξαι τὴν θείαν ἐνέργειαν ἐν ἑαυτοῖς καθ' ὅσον ἐφικτὸν ἀπαραλλάκτως. *Ib.*

Digitized by Google

[a] *Vnumquemque* Hierarchiæ *ordinem, pro ſuo modulo, attolli ad diuinam cō-operationem, ea perficiendo, gratiâ, & conceſſa diuinitus poteſtate, quæ in Deo naturaliter & ſupernaturaliter inſunt, & ab eo omni creata natura eminentiùs efficiuntur.* Quæ manifeſtè produnt Hierarchiam à Dionyſio non in paſſione, ſed in actione, ſeu efficiendi poteſtate locari. Docet hoc ipſum clariùs de noſtra propriè Hierarchia, quam ſcribit [b] *dici, & eſſe generalem omnium, quæ ipſi congruunt, rerum ſacrarum adminiſtrationem*: ac per hoc declarat, Hierarchiam ad eos ſolos pertinere, quibus rerum ſacrarum adminiſtratio commiſſa eſt, non ad eos, quibus earum ſola receptio competit. Monachos verò nominatim ab ea excludit, de iis omnium clariſſimè ſcribens, *Eorum* [c] *conſecrationem non eſſe* Hierarchicam, *vt conſecrationem graduum Eccleſiaſticorum, ſed ſimplicem conſecrationem à Presbyteris effectam, conſecrationibus* Hierarchicis *inferiorem, & quaſi ſecundariam.* Confirmat hoc ipſum paulò antè docens [d] *legem diuinam, Epiſcopis ſingulariter, & vnicè tribuiſſe* Hierarchicorum *ordinum conſecrationem.* Cùm ergo declaret conſecrationem Monachorum, non ab Epiſcopis, ſed à Presbyteris fieri, eadem opera teſtatur Monachorum ordinem non eſſe Hierarchicum, nec Monachos Hierarchiæ eſſe conſortes. Qua ex re perſpicuum argumentum elicitur, Monachos ab Hierarchia abeſſe, non tantùm Dionyſij, ſed etiam totius Eccleſiæ veteris authoritate, ac ſenſu. Cùm enim virginum conſecratio ſoli Epiſcopo reſeruaretur, vt teſtes [e] ſunt penè omnes Patres, & Synodorum canones, qui de hac re ſermonem faciunt; Monachorum tamen conſecratio Presbyteris relicta eſt, ne quid eſſet, quo ſimilitudine conſecrationis Eccleſiaſticis gradibus, & Hierarchiæ inſererent (quod de Virginibus metuendum non fuit) & vt ipſa conſecrationis ſpecie, infrà Hierarchiam, & Hierarchicos ordines ſubeſſe comprobarentur. Atque hæc res adeò certa & dilucida eſt, è tota ſerie Dionyſij orationis, vt nemini, qui eam legerit & intellexerit, aliud venire poſſit in mentem, vt patet ex iis, quos antè diximus, etiam Monachis, etiam Ieſuitis, etiam Spongiæ, in hac ipſa cauſa, commilitonibus. Nam ſanctus Dionyſius Monachos ἐν τάξει τῶν τελουμένων, *in ordine initiandorum*, ſeu *eorum qui actiones Hierarchicas excipiunt*, ponit, non ſolùm cum fideli populo, ſed etiam cum omnibus qui purgantur, Catechumenis, Pœnitentibus, quos omnes initiandorum, ſeu τελουμένων nomine generatim complectitur, vt ex eius lectione manifeſtum eſt. Si ergo Spongiæ placeat Monachos in Hierarchia à Dionyſio locari, eo quòd Hierarchicorum effectuum operationumque participes fiant, fateatur continuò etiam Catechumenos in eam admittendos eſſe, cùm etiam Hierarchicis operationibus afficiantur. Nam ſi in hierarchia ſint conſtituendi non ſolùm qui perficiunt, ſed etiam qui perficiuntur, non ſolum qui illuminant, ſed etiam qui illuminátur, non ſolùm qui purgant, ſed etiã qui purgantur, & vt vno verbo cũ Dionyſio loquamur, non ſolùm τελοῦντες, ſeu τελεσταί, ſed etiã τελούμενοι, apertè ſequitur, non ſolùm Monachos, qui perficiuntur, ſed etiam Catechumenos, qui ſecundùm Dionyſium illuminantur, & purgantur,

a Ἐπὶ τῆς ἱεραρχικῆς ἀγωγιμότητος τάξις, καθ' ἣν ἑκάστοις ἀναλογίαν ἀναλόγως ἀνάγονται θεοῦ. Ἡ δὲ ἱερὰ τελετὴ, ἀκέραια πᾶσιν ἐκείνοις δίδωσι καὶ διανέμει δυνάμεις, τὰ τῆς ἱεραρχίας θεουργικῶς καὶ ὑπερφυῶς ἐκφαίνοντα καὶ αὐτοὺς ὑπερτελοῦντα μᾶλλον. *Ibid.*

b Ἡ κατὰ ἡμᾶς ἱερὰ λέγεται. Καὶ ἐστι τὸ ἀποδεικτικὸν τοῦ κατ' αὐτὴν ἀπάντων ἱερουργικόν.

c Ἡ ἱερὰ τελετὴ ἑκάστοις ἀναλόγως μοναχοῖς ἀξίωσιν ἀφιερώσεως ὑπερκαθήσεως, οὐχ ἱεραρχικῆς· ἀλλ' ἐκείνῳ δεῖ μόνως χάριν τοῦ τὰς ἱεραρχικὰς τάξεις, ἀλλ' ἱερουργικῆς ἕνεκα τοῦ εἶναι ἐφ' ἑαυτῷ τὴν ἱεραρχικὴν παντουργίαν διυπάρχειν ἱερουργουμένης. *Dion. de Eccl. Hier. cap. 6.*

d Ἡ γὰρ θεσμοθέτις θεία τοῦ ἱεραρχικοῦ τάξεως ἀγαπᾷ τοὺς θεοειδεῖς ἱεραρχοῦντας πλειονύμφους δυνάμεσιν ἀπαρχομένους ἀπαλλάττων. *Ibid cap. 5. e Concil. Carth. 2. can. 3.*

Digitized by Google

in hierarchiam Eccleſiaſticam euehendos eſſe, atque adeò prius in Hierarchia, quàm in Eccleſia verſari: Quod putidum, & inſolens, & paradoxum eſt, & tamen ex doctrina, quam Spongia tuetur, & Dionyſio tribuit, ſine vlla dubitatione conſequitur.

Quare in re tam aperta, facile eſt Spongiæ ſcrupulos euelere, & loca Dionyſij, quæ veriùs non intelligit quàm obiicit, explanare. Nam primus locus è capite tertio cœleſtis Hierarchiæ, tantùm difficultatis præ ſe fert, quantum corruptio ipſius offudit. Eſt enim turpiter deprauatus locus, & ad errorem intortus. Nam pro verbis à Spongia citatis, *Ad rationem Hierarchiæ pertinere non ſolùm purgare, ſed etiam purgari, non ſolùm illuminare, ſed illuminari, non ſolùm perficere, ſed etiam perfici*; hæc apud Dionyſium leguntur, *Hierarchiæ ordo is eſt, vt alij purgentur, alij purgent; alij illuminantur, alij illuminent, alij perficiantur, alij perficiant.* Quorum repræſentatione ſola & omnis difficultas euaneſcit, & Spongiæ nequitia magis magiſq; clareſcit. Dignum caput, quod ab Hierarchia, quam ambit, in ordines purgandorum, & illuminandorum retrudatur: adeò errore cæcum fallacitate turpe eſt.

Τάξις ἱερατικὴ ἐστὶν, τὸ, τοὺς μὲν καθαίρεσθαι, τοὺς δὲ καθαίρειν· καὶ τοὺς μὲν, φωτίζεσθαι, τοὺς δὲ φωτίζειν, καὶ τοὺς μὲν τελεῖσθαι, τοὺς δὲ τελεστάς. *Dion. Cæleſt. Hierar. c. 3.*

Nam quid immorer ſtolidæ ſecundi loci citationi, è capite primo Eccleſiaſticæ Hierarchiæ, *Qui Hierarchiam dixerit, omnium ſimul ſacrorum dixerit diſpoſitionem ſeu ordinationem.* Quis hinc faber edolarit concluſionem hanc, *Omnes homines, qui myſteriorum Eccleſiæ participes ſiunt, in Hierarchia Eccleſiaſtica eſſe?* Locum exponit paulò antè ipſe Dionyſius ita loquens, ex interpretatione Ieſuitæ Lanſſelij: *Et quidem Hierarchia omnis, vt auguſta ſacraque noſtra tradit Religio, omnis ratio ſacrorum quæ ſubiecta ſunt, vniuerſáque ſacrorum huius, vel illius Hierarchiæ ſumma.* Siue, ſi quis minus intelligat, (tota enim huius interpretis interpretatio, alio rurſus interprete plus indiget, quàm vel ipſe Dionyſij Græcus ſermo; vt alias eius dotes præteream, & Dionyſij maculas, quæ ſuo fortaſſis loco patebunt) Hierarchia generatim eſt omnium rerum ſacrarum cuique Hierarchiæ ſubiectarum ratio, ſeu gubernatio, & poteſtas; ita vt ſpeciatim Hierarchia Eccleſiaſtica ſit omnium rerum ſacrarum ad Eccleſiam pertinentium complexio ſumma quædam, penes Hierarchas Eccleſiæ reſidens, quorum in poteſtate & adminiſtratione, quicquid in Eccleſia ſacrum eſt, continetur, eo modo quo in cauſa effectrice & directrice, ſumma quædam, & quaſi comprehenſio omnium eius effectuum, includitur. Idque ipſe Dionyſius, clarè hoc modo ibidem interpretatur: *Sicut Hierarchiam dicens, omnium ſimul rerum ſacrarum diſpoſitionem dicit; ſic dicens Hierarcham, dicit hominem diuinitus motum, & diuinum, ſacræ omnis cognitionis participem, in quo omnis eius Hierarchia purißimè abſoluitur, & cognoſcitur.* Velim Ieſuita hinc probet Monachos, & totam cum iis multitudinem laïcam, eſſe in Hierarchia; ex eo videlicet, quòd Hierarchia omnium rerum ſacrarum ei ſubiectarum ſummula ſit, & ſumma vis quædam, in qua ſacra omnia cuique Hierarchiæ propria concludantur, & cognoſcantur.

ἱεραρχίαν ὁ φάσκων, ἀπάντων ἅμα συναίδιον ἔφη τὴν τοῦ ἱεροῦ διάταξιν. *Idem Eccl. Hier. c. 1.* Εἰ μὲν ἱεραρχία πᾶσα κατὰ τὸν ἱερὸν τῆς ἡμῶν τελετῆς λόγον, ἐκ τῶν ἀνωτάτω τοῖς ἐσχάτοις ἐπιβεβηκυῖα τάξις, καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν ἐξομοιουμένη τῷ θείῳ κάλλει, καὶ τὰς ἐκείνου μετὰ τὸ ἀναλόγως ἑκάστοις ἐπιπεμπόμενα θεουργίας ἱερουργοῦσα, καὶ τὸ κατ' αὐτὴν ἅπαν ἐκείνῳ τῷ πρώτῳ τῆς ἱεραρχίας, ἐφ' ὅσον ἐφικτὸν ἀνατελοῦσα. *Ib.* Ὡς ἱεραρχίαν ὁ φάσκων ἅπαντα ἅμα συναίδιον ἔφη τὴν τοῦ ἱεροῦ διάταξιν· οὕτως ἱεράρχην ὁ λέγων, θεοῦ τὴν ἐπὶ τὸ θεοειδὲς καὶ θεοφανὲς ἐξομοίωσιν, τὸν ἐν πᾶσι τοῖς ἱεροῖς τελεστὴν καὶ μύστην, ἐν ᾧ πᾶσα ἡ τῆς ἱεραρχίας ἐκείνης τελειοῦται τάξις, ἐν ᾧ καὶ καθαιρεῖται τὰ πάντα τῆς ἱεραρχίας ταύτης καὶ φωτίζεται. *Ib.*

Digitized by Google

Τὸ γοῦν ἓν ἀπείρως ἐν (ἐκεῖ ἁπλῶς ὑφεστὼς) τῶν ἱεραρχικῶν διαφόρως, καὶ τῶν ἀγωγῶν αὐτῆς καὶ τελεστικῶν ἐνεργειῶν διαφορῶν, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἱερῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς ἱερῶν ἐπιστημόνων, καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς ἱερῶν μυουμένων. *Hier. Eccles. cap. 5.* Τὸν γοῦν ἱεραρχικὸν ἀνάγουσι τρόπον ἐς τὸ πλῆθος τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς ἱερῶν μυουμένων. *Ibid.*

Tertius locus capite quinto Eccleſiaſticæ Hierarchiæ fallaciter, de more profertur, nempè Dionyſium *Eccleſiaſticam Hierarchiam trifariam diuidere, in ſacra, quæ à Pontificibus exercentur, in Miniſtros, & in eos qui initiantur.* Nam Dionyſij vera verba hæc ſunt: *Hierarchia noſtra ſimiliter, habet tripertitam illam Hierarchicam diuiſionem, diuiſa ſcilicet in ſanctiſſimas myſteriorum operationes, & diuinos ſacrorum Miniſtros, & eos qui ab ipſis ad ſacra, pro ſua captu, admouentur.* Quibus verbis non tam Hierarchiam ipſam diuidit, quàm operationum Hierarchicarum naturam explicat. Reſpicit enim generalem diuiſionem quam paulò antè poſuit in hunc modum: *Omnem Hierarchicam operationem diuidi in diuiniſſima myſteria, & diuinos eorum doctores, ac myſtas, & eos qui ab ipſis ſanctè initiantur.* Quam generalem diuiſionem, deinde ſpeciatim Hierarchiæ Eccleſiaſticæ accommodat. Sed ſiue Hierarchiam ipſam, ſiue Hierarchiæ operationes exponi dicamus, argumentum quod ex ea diuiſione Ieſuita ducit, tantundem ineptiæ habet. Si enim ex eo quod Dionyſius, tripertitæ illius diuiſionis vnum membrum poſuerit eos qui initiantur, ſeu myſteriorum ſacrorum participes fiunt, colligendum ſit dari gradum Hierarchicum, qui ad eos, qui ſolùm initiantur, pertineat, eóſque ſeorſum Hierarchicam claſſem ordinémque conficere, vt Spongia præſumit, eadem opera dicendum eſt, Hierarchica myſteria, quæ eiuſdem diuiſionis pars altera ſunt, ſuum quoque gradum, & ſuum ſeorſim ordinem in Hierarchia habere, itavt ſit vnus ordo Hierarchicus, in quo ſola myſteria Eccleſiaſtica collocentur, ſicut vnus eſt, in quo ſunt miniſtri ſeu myſtæ, & vnus, ex Spongiæ mente, in quo ij ſoli, qui myſteria percipiunt. Si verò inauditum, & vel cogitatu abſurdum eſt, myſteria, & actiones Hierarchicas, habere ſuum ſeorſim ordinem, & proprium Hierarchicum gradum, ſicut miniſtri ſuum habent; ſequitur manifeſtæ quoque eſſe abſurditatis, vt ex iſta Dionyſij diuiſione colligatur, eos qui ſolùm initiantur, eſſe vera Hierarchiæ membra, & intra Eccleſiaſticam Hierarchiam verè verſari. Non enim diuiſio iſta Logica eſt generis in ſpecies, aut totius in partes; ſed generalior, nempè diuiſio potentiæ in obiecta & in reſpectus ſuos, vt eius natura pleniùs planiuſque explicetur. Cuiuſmodi diuiſiones frequentiſſimæ ſunt, & familiares omnibus ſcientiarum & diſciplinarum tractatoribus. Sic facultates & habitus diuidimus in operationes, in obiecta, & in ſubiecta earum; non quod ſingula huiuſmodi membra ſint ſpecies aut partes habituum, ſed quia, niſi eis expoſitis & enucleatis, natura & eſſentia habitus, quę illa directè & eſſentialiter reſpicit, cognoſci non poteſt. Hoc modo ſanctus Dionyſius diuiſit Hierarchiam, ſeu Hierarchicam poteſtatem, in operationes eius, ſeu myſteria, in eos à quibus fiunt, & in eos in quos fiunt: quia poteſtas Hierarchica, hæc omnia eſſentialiter intuetur, nec ſine iis concipi, aut cognoſci poteſt. Vnde tamen malè inferas eos qui myſteriis imbuuntur, ad Hierarchiam pertinere, & eius conſortes, quòd Hierarchiam, ſine iis,

Digitized by Google

concipere nequeamus ; Sicut frustrà inferatur, subditos principis, esse principatus & potestatis illius participes, quia principatus sine subditis nec esse, nec cogitari potest: Aut res creatas diuini dominatus habere partem, quia diuinus dominatus sine rebus creatis, quibus dominetur, nullus est. Indignum profectò, doctæ illius, vt sibi videtur, Societatis alumnum, cum his argumentorum quisquiliis prodire in aciem ausum esse, cum celeberrima Ecclesiæ Theologica Facultate; nisi fortè eo modo certare voluerit, quo discipuli cum magistris, sanandæ ignorantiæ gratia, etiam ridiculis plerúmque argutiis velitari consueuerunt.

Postremò sine mente, sine iudicio affertur altera diuisio, quasi diuo Dionysio authore, qui *tertiam Hierarchiam, seu Hierarchiam Hierarchizatam* diuidat in tres ordines, *in eorum qui purgantur, qui illuminantur, qui perficiuntur*. Nam tertiæ Ecclesiasticæ Hierarchiæ mentio apud Dionysium nulla est, qui cœlestem quidem Hierarchiam in tres Hierarchias diuidit, Ecclesiasticam non item, Hanc enim semper vnicam, nunquam triplicem aut multiplicem esse docet. Diuidit eam quidem in tres ordines persæpè, seu, vt loquitur, ἐς τρεῖς τάξεις, seu δυνάμεις, quibus ex opposito respondere facit tres ordines, seu τάξεις, seu δυνάμεις eorum qui initiantur, seu τῶν τελουμένων. Sed tres Hierarchias Ecclesiasticas nusquam ponit, nec ponere potest, si suis principiis, quæ Iesuita non percipit, consentiat, vt alibi latiùs declarabitur. *Hier. Eccles. c. 5.*

Sed neque *Hierarchiæ Hierarchizatæ* vnquam meminit; neque tam potens est potentia & solertia Iesuitarum, vt figmentum quod nuper inuenerunt, ad decimum sextum retrò sæculum trahere, & in sancti Dionysij opera transferre possint. Rem æque & locutionem eiusmodi, Dionysius repudiat. Vnde quamuis Monachos, in tertio ac summo laïcorum ordine statuerit, non ideò non ab Hierarchia, tum infra Sacerdotes, tum infra omnes Clericos ablegauit. Cúmque Iesuita in sua illa *Hierarchia Hierarchizata* non solùm eos qui perficiuntur, sed etiam qui illuminantur & purgantur, constituat; aut fateri debet Catechumenos, Energumenos, Pœnitentes, qui omnes purgantur, esse in Hierarchia, quamuis nulli eorum in Ecclesia olim essent, nec adhuc saltem Catechumeni in ea sint; aut Monachos in eandem Hierarchiam attolli non posse, neque adeò vllos eorum, qui initiantur tantum, seu operationes Hierarchicas tantum recipiunt, seu tantùm Hierarchizantur. *Ib. c 6. sect. 1. & 3.*

Et his omnibus iam colligendum est Spongiam nunquam legisse Dionysium, vt initio monebamus, sed carpta & auulsa hinc inde frustula, quæ fartor aliquis ingesserit, sine iudicio hausta, debilitate animi malè concocta, violento intrinsecùs impetu profudisse, itavt improuidæ illius temeritatis reprehensionem, quodam misericordiæ moderamine, mitigare debeamus. Si quando proferet *innumera* illa quæ minatur, sanctorum Thomæ & Bonauenturæ, aliorúmque Theologorum testimonia, æquè facilè illis ipsis, eius aut in proferendo fallaciam, aut in intelligendo ignorantiam, nos etiam proferemus. Ac nescio quis iam Theologus, suum ei testimonium tribuere velit, quæ in omnes

Digitized by Google

quorum authoritatibus vti conata eſt, tot falſitatum, tot mendaciorum, tantæ in omni genere perfidiæ iam ſit rea, & rea infamis. Diui quidem Thomas & Bonauentura, quos toties fœdiſſimè violauit, eam pœnam ab ea iure repetere poterunt, vt nequidem vera dicenti adeſſe velint, quæ ſe toties falſa dicentem, eorum nomine conuelare voluerit. Quamquam diuus Thomas iam commentum eius ſatis ſupérque damnauit, cùm ſuppoſuit velut rem certam, & nulli controuerſiæ aut dubitationi obnoxiam, Hierarchiam nihil aliud eſſe niſi *ſacrum principatum*. Quo poſito, noua illa *Hierarchia Hierarchizata*, quam Hierarchiam Ieſuiticam verè dixeris, quippe ſimplicibus Religioſis, & toti laïcorum multitudini, à Ieſuitis ſodalibus hoc tempore fabricatam, corruit, nec quiſquam in Hierarchiam Eccleſiaſticam ſuſcipitur, qui nihil ſit Hierarchiæ ſubditus, nihil niſi Hierarchicarum operationum ſubiectum, neque vllam Hierarchici principatus ac poteſtatis partem habeat.

D. Tho 1. p. q. 108. ar. 1. in corp.

SPONGIA.

Secunda Concluſio. Religiones quæ ordinantur ad docendum & prædicandum, pertinent ad Hierarchiam Hierarchizantem. Hæc concluſio probatur, ſoluendo argumentum, quod contrà ſolet adduci ex authoritate ipſius ſancti Dionyſij dicentis, Monachos in Eccleſiaſtica Hierarchia non habere ſtatum perficientium, ſed perficiendorum: *Et Hieronymi aſſerentis,* quod Monachus non docentis, ſed plangentis habet officium; *& ex eo quod ſacri Canones decernunt, Monachos iuxta ſui nominis interpretationem ſolitariæ vitæ deputatos, intendere debere ſaluti propriæ, non alienæ. Ad hæc reſpondet Seraphicus Doctor his verbis;* Intelligant huiuſmodi dicta Patrum & Canonum de ordine Monaſtico, pro eo tempore fuiſſe pronunciata, quo erant inter eos perſonæ laïcales & imperitæ, non Sacerdotes & literatæ. Nam ſicut idem vir Hierarchicus docet, quod Monachorum eſt purgari, illuminari, & perfici; ſic etiam illud non reticet, quod purgare, illuminare, & perficere ad ordinem ſpectat Sacerdotalem, *Ita diuus Bonauentura. Ex cuius verbis non ſolùm ſoluitur obiectio aduerſariorum, ſed ducitur firmum argumentum pro noſtra ſententia, hoc modo:* Ordo *Sacerdotalis eſt Hierarchicus, quia ordinatur ad purgandum, illuminandum, & perficiendum: Igitur Religiones quæ ex ſe ſuóque inſtituta ordinantur ad purgandum, illuminandum, & perficiendum, ſunt ex ſuo inſtituto Sacerdotales & Hierarchicæ. Huiuſmodi ſunt Religiones Mendicantium, præcipuè* Ordo *Prædicatorum ſancti Dominici, & Seraphicus ſancti Franciſci; & cum cæteris, ſi non ſupra cæteros,* Ordo *ſanctiſſimus almifici Patris ſancti Benedicti, qui conſtitutionibus Apoſtolicis ordinatus reperitur ad Sacerdotium, & Hierarchizandum, primuſque omnium ordinum ex inſtituto, hunc Hierarchicum honorem meruit.*

In Apol. pauperum.

RESPONSIO.

Ad hęc iam nauſeat lector, quæ tu ſupra poſuiſti, & nos ſuprà non ſemel, ſed ſæpiùs fregimus, & hoc ipſum argumentum, quod ex D. Bonauentura inſcitè concinnas, ex ipſis illius verbis euertimus. Tu nec

Digitized by Google

tacere potes, nec quicquam dicere. Ne taceas, impotentia & vaga mentis indoles vetat; Ne loquendo quicquam dicas, imperitia, & natiua hebetudo, de qua mihi nunc saltem iudicare concessum est, toties & tam grauiter experto, & hoc ipso loco tam grauiter experienti. Dupliciter enim peccas, & quod iteras eadem, & quod insulsa & insipida iteras, quæ vel semel degustasse, ad tædium sit plus satis.

Iam ergo antè diximus, frustra sancti Bonauenturæ authoritatem trahi, ad Hierarchiam Religiosis ex statu vindicandam, quia hæc quæstio nondum eruperat eius ætate, neque adhuc quæsitum fuerat, num Religiosi, seu Mendicantes, seu alij quicumque, in Hierarchia essent ex statu, & ad classes Hierarchizantium pertinerent. Eo tempore controuersia cum eis erat, qui non solùm negabant Religiosos ex suo instituto non esse Hierarchizantes, vt isti aiunt, sed functiones & ministeria Hierarchiæ repugnare institutioni Monasticæ, & ab Ecclesiæ præsulibus nequidem iis committi posse asserebent, eo quod Canones & Patres dicerent, Monachorum officium non esse docere, sed plangere, & singularem, procul ab hominum cœtu, degere vitam. Denique ex eo quod, prioribus sæculis Monachi ad ministerium Ecclesiæ nunquam admissi fuissent ita passim, vt tempore diui Bonauenturæ admitti cœperant, male ita admissos fuisse argumentabantur, & Ecclesiæ Antistitum nimiam in eos indulgentiam improbabant. His respondet Bonauentura sanctos Patres & Canones ita de Monachis statuisse, *Quo tempore erant inter eos personæ laicales & imperitæ, non Sacerdotes & litteratæ.* Nam Monachis Sacerdotibus & literatis functiones Hierarchicas, & Ecclesię ministeria rectè committi, neq; id ab vsu & doctrina sanctorum Patrum abhorrere. Sed quid hoc ad nouissimam Molinistarum præsumptionem, qui non Ecclesiæ ministeria sibi committi posse, sed sua esse, sibi deberi, vt ex statu hierarchicis, Sacerdotibus, hierarchizantibus, & ordinarios ipsos Ecclesiæ Pastores, Parochos, Prælatósque minores in Ecclesiastica hierarchia superantibus, profitentur, & si quis obsistat, quasi damno mactati exclamant? Nunquam sanctus Bonauentura tantę arrogantię aut iis, aut vllis Religiosis author fuit: Nunquam ait Religiosos vllos esse ex statu hierarchizantes, hierarchię, & Sacerdotij, & ministerij hierarchici suo iure consortes. Hoc enim veteribus illis Canonibus, & dictis Patrum obstrepit, quorum ille saltem sensus esse debet, vt Monachis ex sua sorte, & ex gradu, quem in hierarchia obtinent, nihil aliud proprię competat nisi plangere, doceri, vacare sibi, perfici ab iis, quos in Ecclesia Doctores & perfectores statuit Deus, quamuis ex indulgentia, & Ecclesię Antistitum euocatione, ad docendum & ad ministrandum Ecclesię adhiberi, & perficientium munera suscipere possint, sicut toties factum est. Atque hunc sensum accommodat sanctus Thomas illis Canonibus & verbis Patrum, vt ex antè dictis patet. Nam ad eas obiectiones vniuersè respondet, *Quod aliquis authoritate Prælatorum prædicet, vel alia huiusmodi faciat, non supergreditur discipulatus, vel subiectionis gradum, qui competit Religiosis.* Vnde patet destinationem Religiosorum ad actiones Hierarchicas, non vetare ex do-

S. Th. 2. 2. q. 188. ar. 4. ad 2.

Digitized by Google

ctrina ſancti Thomæ, quominus illi ipſi Religioſi ita deſtinati, & ita aſſumpti à Prælatis Eccleſiæ, reuera ex ſtatu ſuo in diſcipulatus, & in ſubiectionis gradu maneant. Quare non mirum eſt, cur Spongia ſelegerit potiùs reſponſionem S. Bonauenturæ ad illos Canones & locos Patrum, quàm reſponſionem ſancti Thomæ, in qua ipſam erroneæ doctrinæ ſuæ, & præſumptionis exoticæ confutationem clariùs eminere ſenſit, quàm in S. Bonauenturæ reſponſione. Citius enim oleum in ſilice repereris, quàm in Spongia fidem. Eſt verò multo æquius Moliniſtas, à duobus duorum ordinum Mendicantium coryphæis, & Eccleſiæ luminibus, humilitatem Religioſam, & ſenſus moderationem, & Seraphicum Angelicumque ſpiritum ſuſcipere; quàm humili eorum doctrina, opinionum ſuarum ventoſas inanitates, & typhum domeſticum, & animoſiſſima ſtudia, & ſubdola conſilia, adumbrare & roborare conari. Nam Moliniſtæ, illud ſemper inſigne proprium, & natiuum quodammodo characterem prætulerunt, vbi Religioſarum familiarum numero fuerunt inſerti, vt capita cæteris altiùs efferentes, & priſtini gradus priſtinæque ſortis Religioſæ pertæſi, nouas ſibi amplitudines, & noua titulorum decora in dies fingerent, quibus eorum dignitas, & honor, & præcellentia ſtatus, & nominis ſplendor, vix vlli hominum generi poſtponenda viderentur. Hæc enim figmenta, quibus nunc Eccleſiam conturbant, nunquam ante ipſos excogitata fuerant, nec Religioſos eſſe in Eccleſiaſtica Hierarchia poſt Epiſcopalem gradum ſecundos, nec eſſe altiores in ea Parochis, nec omnino eſſe in Eccleſiaſtica Hierarchia *ex viſtatus:* Quæ omniâ ipſis authoribus, inuentoribus, nouatoribus, & omnes priorum cogitationes ſua ſuperbia ſupergreſſis, accepta referenda ſunt. Ne tamen immenſa & inuſitata elatio, in ſermones & in odia publica veniret, eam in cæteros ordines ordines transfundere cogitarunt; veluti primus Angelus in Deum exurgens, & nefariam ſui amplificationem machinans, ſuperbiæ ſuæ motum in omnes Angelorum ordines traiicere conatus eſt, quaſi eorum conſpirante multitudine, impia in Deum factio firmior & plauſibilior euaderet. Nec norat infœlix, animo æſtuentis ambitionis tenebris caligante, ſuos impetus, conſpirationes, vires, artes, ex infanda quam quam ambiebat altitudine, in infimam mundi voraginem, vno Dei verbo contrudi poſſe. Quod idem verbum Eccleſiæ datum eſt, vt eos qui feruore non humano imitari diabolum, & arrogantiæ illius inſtinctu, Deum in Eccleſia latentem æmulari audeant, præcipitet & conterat, Nec tamen fieri poſſe putandum eſt, vt tot antiqui ordines, quorum ſanctitas & humilitas tot ſæculis ſpectata eſt Eccleſiæ Dei, noua & aduentitia Ieſuitici morbi contagione vincantur. Sicut enim primi Angeli ambitu, editâ per omnes choros ingenti Angelorum ſtrage, Angelici tamen ordines ſalui & inuicti perſtiterunt; Ita ſtabunt & florebunt Religioſi ordines, & vel ipſo Patrum principúmque ſuorum ſpiritu continebuntur, ſi qui eorum alumni, Ieſuiticæ ambitionis ruina ſe inuolui patiantur. Iam enim Lutetiæ vidimus & audiuimus, inſignis ordinis Mendicantium caput, & illuſtrem Generalem, hoſce motus, &

Digitized by

tus, & tumultuationes, & ſuperbiæ Moliniſticæ certamina, toto pectore auerſantem.

Cæterùm vt aliquid dicamus ad locum D. Bonauenturæ, ne Spongia ſe, provt meretur, deſtitutam ſpretamque queratur; Nemo, opinor, non videt puerilem ipſius ex eo loco argumentationem. Etſi enim ordo Sacerdotalis ſit Hierarchicus; non tamen ideo religiones ad Sacerdotium inſtitutæ, Hierarchicæ fiunt, illa ipſa inſtitutione. Colligi quidem forſitan inde liceat, quanquam nihil definimus, religioſos iam Sacerdotio præditos, & ad functiones Hierarchicas ab Eccleſiæ præſulibus approbatos, eſſe in Hierarchia, vt antea dictum eſt. Sed ineptiſſimè colligitur, eos qui ad Sacerdotium ſolummodò deſtinantur & tendunt, hoc ipſo ad Hierarchiam peruenisſe, quaſi tendere ad Sacerdotium, & iam illud poſſidere, tendere ad Hierarchiam, & ad eam peruenisſe, ſint eadem. Oſtendimus enim ſuprà, quàm ſit abſurdum dictu, eum qui ad Sacerdotium deſtinetur, eo ſolo iam eſſe Sacerdotem, aut Sacerdotalem gradum obtinere, aut ei Sacerdotiũ deberi, vt idem iterum inculcare non ſit opus. Aliter igitur dicitur Sacerdos ad illuminandum aut perficiendum ordinari, (vt etiam turpiculam Ieſuitæ æquiuocationem expungamus) aliter religiones ordinari ad munera Sacerdotalia, eæ ſcilicet in quarum inſtituto id ineſt. Nam Sacerdos ad hoc ordinatur, vera & interna eius rei facultate, quam in eum finem à Deo, per Eccleſiæ miniſterium, accepit, eo modo quo potentiæ ad actus ordinantur. At religiones, ſeu ſimplices religioſi nondum Sacerdotes, ad idipſum ordinantur externa tantùm, & remota quadam deſtinatione, ita vt nullam earum actionum vim, aut poteſtatem iam habeant: eo modo quo Theologiæ ſtudioſi, ad Licentiam aut Doctoratum deſtinantur, quem tamen ante decurſum ſtudij ſpatium, & probatam eruditionem, nemo ſanus eis vel adeſſe, vel deberi dixerit. Quare Ieſuitica ambitio, tã ratione & ſenſu debilis eſt, quàm vehemẽtia animi & factionis inualuit.

SPONGIA.

De Societate autem Jeſu, ſic ſcribit Lælius Zecchius ſæcularis in Italia & Romæ prælatus: Societas Ieſu authore B. Ignatio de Loyola, anno 1540. qui docent, prædicant, rudes inſtruunt, Sacramenta præbent, purgant, illuminant & perficiunt, & iuuentutem in purgatis literis erudiunt, iuxta antiqua inſtituta, vt in Monaſteriis & Eccleſiis ſcholæ haberentur, quæ & alij multi religioſi præſtant. *Hæc ille. Ex quibus efficitur hunc ordinem, reliquoſque ſimiles eſſe Hierarchicos, ſeu Hierarchizantes. Nam quid eſt alios ex inſtituto purgare, illuminare, perficere, niſi ex inſtituto hierarchizare?* *De Rep. Eccleſ. tit. de Reg. c. 2.*

RESPONSIO.

Neceſſe non fuit de Societate Ieſu ſeorſum agere: ſatis enim ſuperiori de religionibus ad docendum inſtitutis paragrapho continebatur. Verùm non decuit familiam illam ſingularem, principalem, ſummam & potentiſſimam omnium, in turba commemorari, ne nihil præter alias eximium præcellenſque redoleret. Ei ergo ſoli ſuum ſeparatim teſtimonium dari debuit, & teſtimonium adulatorium, Roma à

Digitized by Google

Lælio Zecchio repetitum, vt ipſa ſui nominis laudatio, Prælatum illum Romanum ad errorum hæreſumque, & ad totius iſtorum ambitionis patrocinium allectaret. Sed tamen in hoc ipſo auctore laudando, ſua Spongiæ ſtoliditas indiuidua hæret comes. Nec enim Lælius Zecchius ait Religioſos Societatis Ieſu, ex ſuopte inſtituto eſſe in Hierarchia, aut Hierarchicam poteſtatem, aut ad eam ius habere; ſed tantum illuminare, docere, eo modo ſcilicet quo alij religioſi, & quo in antiquis olim monaſteriis fieri ſolebat; non proprio ſcilicet iure, ſed poteſtate ab Eccleſiæ Prælatis humaniter & indulgenter accepta. Quare ſtupidè & fallaciter, poſt prolatum Lælij Zecchij teſtimonium, quærit, *Quid eſt alios ex inſtituto purgare, illuminare, & niſi ex inſtituto hierarchizare?* nam particulam, *ex inſtituto*, de ſuo addidit, cùm in prolato teſtimonio non extaret. Quod notatum volo, ad declarandam præcipitantis Spongiæ temeritatem, quæ nihil quietè perpendere poteſt, nec intelligere, *neque quid loquatur, neque de quibus affirmet*; non quin ſciam Societatem Ieſu ex ſuo inſtituto ad Eccleſiaſtica munia deſtinari. Sed quàm illa deſtinatio leue ſit telum, ad inuadendos Eccleſiaſticæ Hierarchiæ fines, & Eccleſiaſticos gradus Ieſuiticæ vanitati ſubiugandos, toties demonſtratum eſt, vt Spongiam ipſam iam intelligere putem.

SPONGIA.

Hoc *confirmo ex verbis Concilij Tridentini.* Si quis dixerit in Eccleſia Catholica non eſſe Hierarchiam diuina ordinatione inſtitutam, quæ conſtet ex Epiſcopis, Preſbyteris, & miniſtris, anathema ſit. *Hoc canone aduerſarij vtuntur, quem tamen in ipſos retorqueo. Nam Concilium nomine Epiſcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum non intelligit ſolùm eos, qui ſunt ordine Epiſcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi, ſed omnes qui officio, poteſtate, inſtituto vitæ ſunt vel Epiſcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi, licèt fortaſſis ordine tales non ſint; Hoc oſtendo primo, quia ſi quæſtio ſit, an ſolùm ordine Epiſcopus, carens plebe ſit de Hierarchia Hierarchizante, Gerſon clariſſimè inſinuat non eſſe. Nam dicit de Hierarchia Hierarchizante eſſe Epiſcopos, & Curatos habentes plebem ſubiectam ſibi: quod dicitur, inquit, propter Curatos, vel etiam titulares Epiſcopos carentes plebe; quaſi diceret hos de Hierarchia Hierarchizante nequaquam cenſeri. Non igitur tantùm conſecratio, ſed officium vitæque inſtitutum, quod ſit Epiſcopale, vel ſacerdotale, vel Diaconi, conſtituit & ordinat Hierarchiam.*

RESPONSIO.

Prorſus quid dicas ipſe non vides, ſed turbida mente, quicquid occurrit, voluis & gyras, intra debiliſſimæ mentis inanitatem. Fruſtra reponis Gerſonis locum, quem iam antè latè expoſitum, & tuis tuorumque cauillationibus ereptum habes. Non enim Gerſon negat Epiſcopos aut Prelatos carentes plebe, eſſe in Hierarchia, aut eſſe in ea Hierarchizantes, vt ibi diximus, quia non proprios & adequatos hierarchię ordines deſcribere inſtituit, ſed tantũ ordines *auctoritatiuè*, vt loquitur, *Hierarchizantiũ*, ſeu ordinariã ac ſtabilem in hierarchia poteſtatẽ & iuriſdictionem obtinentiũ. Exponit quippe, quęnã ſit ordinaria ac ſtata ſeries,

Digitized by

qua poteſtas Eccleſiaſtica à ſupremo capite, per ordinariorum omnium capitum gradus, ad infima vſque Eccleſiæ membra perlabatur. Hoc ſenſu non ſolùm Epiſcopos & Parochos carentes plebe, ſed etiam ſimplices Sacerdotes, & Diaconos, & Subdiaconos, & miniſtros omnes inferiores excludit ab Hierarchizantibus, non ſimpliciter, ſed ab Hierarchizantibus *auctoritatiuè*, ſeu ordinariam Hierarchizandi poteſtatem tenentibus, qua ſacerdotes & miniſtros omnes inferiores carere tam certum eſt, quàm eos ad Hierarchiam Eccleſiaſticam, & ad Hierarchizantium ordines, non Eccleſiæ indulgentia, aut priuilegio, ſed diuino iure pertinere. Atque ita argumentum è Gerſone ſtructum collabitur, quod verè dicere poſſumus, magis ab inſcitia Spongiæ, & à loci Gerſonis ignoratione, quàm à malitia, prodiiſſe.

Cæterùm attendatur, quæſo, Spongioſi acuminis elegantia, Probare vult Concilium Tridentinum in Hierarchiæ deſcriptione, nomine Epiſcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum non intellexiſſe ſolum eos, qui ſunt ordine Epiſcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi; ſed omnes qui officio, poteſtate, inſtituto vitæ ſunt tales, licèt nondum fortaſſis ordine. Ad huius gloſſematis probationem affert Gerſonis locum, ex quo manifeſtè contrarium infert, nimirum ne eos quidem qui ordine ſunt Epiſcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi, in Hierarchia eſſe, contra id quod probandum ſuſceperat, non ſolum eos qui ſunt ordine tales, ſed etiam qui inſtituto vitæ, officio, poteſtate, à Tridentino in Hierarchia collocari. Eſtne hæc argumentatio ſanæ mentis? Eſtne hominis, an Spongiæ? Probare vult tum eos qui ordine, tum eos qui inſtituto vitæ ſunt Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, eſſe intra Hierarchiam; & probat eos qui ordine tales ſunt, intra Hierarchiam non eſſe: Quanto ergo minùs in ea erunt, qui ſolo inſtituto vitæ ſunt tales? Si enim Epiſcopi & Presbyteri conſecrati, ideo ad Hierarchizantium ordines non pertinent, quia carent plebe, vt Spongia ex Gerſone vult, multo minùs ad eos pertinebunt ij qui non ſolùm plebe, ſed etiam ordine carent, qui ſola inſtitutione vitæ, & deſtinatione externa ad ordinẽ ſacerdotalem feruntur, quò ne quidem poſtquam peruenerint, vllam plebem ſibi ſubditam habituri ſunt. Euertitur ergo Ieſuitica propoſitio, non firmatur Gerſonis teſtimonio à Spongia prolato & expoſito; nec aliud opus eſt ad illius confutationem, & repugnantiæ inteſtinæ declarationem, niſi vt aduerſarius inuolutas eius cogitationes, quas ipſa euoluere non poteſt, explicet.

SPONGIA.

Secundò, quia alioquin ſi ſummus Pontifex eligatur, qui necdũ eſt Diaconus, ſequeretur eum non eſſe de Hierarchia, cùm tamen de fide ſit eum eſſe principẽ Hierarchiæ, & Epiſcoporum Epiſcopum. Neminẽ latet plures eſſe in Eccleſia Epiſcopos officio, qui ordine necdum ſunt Diaconi; Quis tamen eos negauerit eſſe Hierarchiæ, & Hierarchas? *Quod itidẽ intelligi debet de Parochis, qui necdum ſunt ſacris Ordinibus initiati. Tertiò, quia alioquin ſequeretur S. R. Eccleſiæ Cardinales, qua Cardinales non eſſe de Hierarchia, ſi ordine careãt vel iuriſdictione Paſtorali: quod certè eſt falſum & illorum eminentiæ iniurioſum. Sunt enim ipſo vitæ inſtituto de Hierar-*

Digitized by Google

chia altißimo loco, cùm ſint omnes ex dignitate ſtatus vel Epiſcopi, vel Presbyteri; vel Diaconi, licet fortaßis ordine necdum ſint. Hoc poſito, quod negari non poteſt, hoc conſtituo argumentum: Omnes qui ſunt ordine, ac inſtituto vitæ, ſiue officio, vel Epiſcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi, ſunt de Hierarchia, de qua loquitur Concilium Tridentinum: Sed regulares qui ex inſtituto ordinantur ad docendum, confeßiones audiendum, prædicandum, ſunt ex vitæ inſtituto ſacerdotes; & deſtinati ad exercenda officia Hierarchica ſacerdotum, ex ipſo vitæ inſtituto; igitur ſunt de Hierarchia, quatenus de ea loquitur Concilium Tridentinum.

RESPONSIO.

Huius argumenti leuitas iam euanuit ex antedictis non vno loco, vbi de electione Epiſcopali egimus, & Spongiæ audaciam, qua tum priùs in Apologia, tum iterum in Spongia Ieſuitas comparare audet cum Pontificibus, Epiſcopis, Cardinalibus, electis, & eodem cum his iure Hierarchiam illis arrogare, admirati ſumus & caſtigauimus. Quo tamen eodem argumento vſus eſt Pſeudo-Smithæus; apud quem & apud Apologiam Danielis, cùm illud iam viderit, reiecerit, damnauerit Facultas Pariſienſis (illo enim pene vno niti ſolent in hoc loco Ieſuitici commilitones) ineptum eſt idem rurſus à Spongia pro noua, & graui, & nondum audita defenſione obtrudi, doctrinamque eius adeò præſidiis nudam eſſe, vt niſi iam ſemel repudiatis & damnatis rationibus defendi non poſſit. Hic nimirum eſt mos eorum, qui malè loquendo, vecordes videri malunt, quàm tacendo, ſuperati.

Vt igitur paucis antè dicta perſtringamus; magnum diſcrimen eſt inter Laïcum, aut Clericum minorem, qui ad Pontificatũ, vel ad Epiſcopatum electus eſt, & inter Religioſum quemuis, etiam ordinis ad ſacerdotium inſtituti. Nam eiuſmodi electio adeò natura ſua Hierarchica eſt, vt hominẽ, in quem cadit, iam ſupponat in Hierarchia, & quidẽ, in ſacerdotio, conſtitutum. Conſtat enim tota Eccleſiæ diſciplina, iam inde ab initio per manus tradita poſteris, & vnâ Canonum, Conciliorum, & Patrum voce, vetitas eſſe ad Pontificatus, Epiſcopatus, & Paſtoralia Eccleſiæ munera electiones, niſi eorum tantùm, qui iam per omnes inferiorum Eccleſiæ miniſteriorum ordines decurriſſent. Vnde tales electiones non tam hominem in Hierarchiam transferunt, quàm iam tranſlatum eſſe ſupponunt. Neque cùm aliter interdum fit, Eccleſia grauibus neceſſariiſque de cauſis indulgente, ideo earum electionũ natura mutatur; quia hæc non ex eo quod fit per accidens, & extraordinario caſu, Eccleſiâ coactâ & quodãmodo inuitâ, ſed ex eo quod per ſe competit traditione Apoſtolica, & perpetuo ac ſtabili Eccleſiæ vſu, ſpectanda eſt. Confer igitur ſi placet, cum his electionibus, eas religiones, quarum alumni ad Sacerdotium deſtinantur. An religiones iſtæ hominem iam hierarchicum etiam poſtulant, Clericũ, Subdiaconum, minore aliquo ordine prẽditum? Imò plurimi vota earũ eſſentialia emittunt hoc animo, vt nunquã ad Hierarchiam perueniãt, vt laïci, ſeu coadiutores, quos vocãt, qui tamen eandẽ cum aliis eſſentiã religionis poſſident. Nam ex ipſa eſſentia religionis omnes ſunt laïci, & ita gradu æquales.

Vid. Cypr. epiſt. 52. Syric. epiſt. 1. c. 9. & 10 Zoſim ep. 1. c. 1. Synod. vij. ſ.

Imò plurimi eorum ipſorum qui ad Sacerdotium parantur, tamen etiam tum cùm nullo ordine initiati ſunt, veri ſunt religioſi, non ſecùs quàm ij qui poſtrema vota emiſerunt, vt author eſt Bulla Gregorij XIII. Pontificis. Patet ergo vota religioſa, & naturam religionis iſtius, malè conferri cum electionibus natura ſua adeò hierarchicis, vt hominem non tantùm augeant nouo hierarchiæ gradu, ſed iam ante hierarchiæ inſitum fuiſſe velint.

Præterea electio verum ius tribuit electo ad dignitatem Hierarchicam, nec ſolùm eam illi adiudicat, ſed obligat & compellit eum vt illam primo quoque tempore ineat, & certum ſpatium præſtituit, intra quod ni ſuſcipiat, electio irritetur, quippe quæ diutius à ſacro & hierarchico Ordine, ſine violentia, diuulſa eſſe non poſſit. Vnde nihil mirum, ſi quis per electionem, qua iam cooptatus, aſtrictus, & alligatus eſt ad Hierarchiam, hierarchicorum hominum numero inferatur. At in religioſi ſtatus ſuſceptione nihil ſimile eſt. Nam neque is ſtatus ius vllum religioſo acquirit ad ordinem Hierarchicum, vt ante declarauimus; multo minus eum compellit ad ſubeundam quamprimum illius ordinis conſecrationem, ſed ſolùm eius animum imbuit & præparat ad eam ſuo tempore capiendam, ſi nimirum idoneus euaſerit, & Eccleſiæ præſulibus illi rectè concedenda videatur. Electio verò hominem iam idoneum, paratum, probatum, ſpectatumque Eccleſiæ, admiſſum, adactumque ſupponit.

Concil. Lateran. ſub Alexand. 3 c. 3. & ref cap. cum in cunctis. de elect. & elect. poteſt. Idem Append. ad Concil. Lateran. par. 25. c. 5. & refer. cap. praterea de etat. & qualit. & ord. præf. Vid. & Concil. Lugd. ſub Greg. 10. c. 5. & 9. Syric. ep. 1. c. 13. Gregor. lib. 1. ep. 40. Aug. ep. 81. Cap. ie cui de elect. in 6

Poſtremò, Electio non ſolùm ius tribuit, & obligationẽ imponit electo, ſed iã in eo producere incipit Eccleſiaſtici muneris partẽ, adeoq; veram ei Hierarchicã poteſtatem largitur, natura ſua ſtabilẽ & permanentem, etſi adhuc incompletã. Electio enim eſt initium actionis Hierarchicę, qua quis Eccleſię Paſtor, ſeu Miniſter fieri cœpit. Eius verò actionis ea vis eaq; ratio eſt, vt tendat ſuapte natura ad conſummandã illicò, ſi fieri queat, & complendã Paſtoris, aut Miniſtri creationẽ. Vnde olim Epiſcopos & Miniſtros Eccleſiæ ſimul eligi & conſecrari ſolitos, eumque morem in Eccleſia inuiolabilẽ à traditione Apoſtolica, & ab ipſo Chriſti exemplo, permanſiſſe & obſeruatũ fuiſſe, quamdiu electionum canonicarũ integritas ſalua fuit, oſtendimus. Quia verò laxato vãriis de cauſis veteris diſciplinæ fræno, & neceſſariis impedimentis occurrentibus, accidit vt electio conſecrationem ſtatim ſubſequentẽ non ſemper habere poſſit, (quemadmodũ & actiones naturales variis interdũ obicibus interruptæ manent) fit vt actio qua miniſter efficitur, velut ſuſpenſa hæreat, donec amotis paulatim obſtaculis, conſecratione tandẽ accedente, cõpleatur. Interim electio, quę velut initiũ eſt illius actionis (quã totam vna *ordinationis* voce veteres cõplexi fuerunt) ſuum in electo iam effectũ ponit, imperfectum ſcilicet ac mancũ, prout ipſa imperfecta & inchoata quędã actio eſt, nẽpe iuriſdictionẽ, ſeu poteſtatẽ rerũ omniũ quæ characteris non ſunt. Pendente verò eo modo ordinatione, ſeu electione direpta, Epiſcopus ſeu Pontifex, ſeu miniſter quiuis alius, nondũ eſt, ſed fit; eſt enim *in fieri*, & in via ad eſſe ſuum, nondũ *in facto eſſe*, vt aiunt, ſeu in eſſe cõpleto, ſtabili, permanenti. Quare, & perridiculum,

S. Leo ep. 89 ad Epiſcopos Viẽnenſ. prou. &c.

Digitized by Google

& periniquum eſt, ſtatum eius & naturæ illius conditionem ex eo tempore diiudicare, quo nondum eſt, & ex ſtatu illo fluxo, & inſtabili, & dimidiato metiri, vt alibi queſti ſumus. Atque hinc manifeſtum, ni fallor, diſcrimen patet, inter Eccleſiaſticas electiones, & Ieſuitici inſtituti ſuſceptionem. Nec enim Ieſuiticorum votorum emiſſio partem vllam Eccleſiaſticæ & Hierarchicæ poteſtatis religioſo confert, nec eſt initium actionis Hierarchicæ, qua religioſus ad munus Eccleſiaſticum iam efferri cœperit; ſed habet ſe inſtar meræ potentiæ, & quidem remotæ, donec religioſus talis paratus ſit, & probè inſtructus ad ordinem Sacerdotalem, & ad eum ab Eccleſię Prælatis admittatur. Non ergo Sacerdos, nec in gradu Sacerdotali poſitus dici poteſt, niſi valdè impropriè, ac remotiſſimè, eo modo quo materia dicitur quodammodo eſſe omnia, quia quarumlibet formarum eſt capax; quamuis ſimul dicatur quodammodo eſſe nihil, quia per ſe nullam habet; Epiſcopus verò, aut Pontifex, aut Parochus, aut Cardinalis, electi, etſi nondum conſecrati, Pontifices, Epiſcopi, Parochi, Cardinales, iam ſunt *actu*, quamuis adhuc imperfecto & incompleto, per actualem videlicet Pontificię, Epiſcopalis, Parochialis, Cardinalitiæ poteſtatis Hierarchicæ collationem perpetuam ex ſe ac ſtabilem, licet inchoatam & dimidiatam, & ad alterius partis conſortium ſuaptè natura velut anhelantem.

Aug. l. 12. Confeſſ. c. 7. & 8.

Ex quibus omnibus nemini puto non eſſe perſpicuum, quàm non ſolùm arroganter, ſed etiam indoctè Ieſuita ſocios ſuos nondum imbutos ſacris Ordinibus, & adhuc laïcos, comparet cum Pontificibus maximis, Epiſcopis, Cardinalibus, Electis, vt vel hi ex Hierarchia abeant, vel ſocios iſtos eodem quo ipſi admittuntur iure, recipiant. Ac profectò pudendum eſt, ſcientificum illum Ieſuitarum gregem, diſciplinarum principatum affectantem, ingeniorum velut ſeminarium quoddam vndiquaque quibuſuis artibus colligentem, in argumento tam leui, tam ſpongioſo, tam fœneo, tam imperitiis diffluente, vt in præcipuo contentionis iſtius fundamento, immorari. Omnes enim ſaxum hoc idem voluunt & reuoluunt, ſaxeis verè mentibus & obduratis; quas probi horrent, faceti rident, ſoli ſemidocti ſuſcipiunt.

SPONGIA.

Dicet aliquis, Concilium Tridentinum loquitur de Hierarchia *Eccleſiaſtica diuinitus inſtituta: at hæ religiones non ſunt diuinitus inſtitutæ in particulari; non igitur pertinent ad Hierarchiam Concilij Tridentini, ſeu diuinitus inſtitutam. Reſpondet in primis S. Bonauentura libro cui titulus*, Cur fratres Minores prædicent, *his verbis:* Sedes Apoſtolica ad obuiandum præfatis periculis, remedium ſubuerſione animabus pereuntibus prouidit, quod DIVINA ORDINATIONE quoſdam religioſos ordines inſtituit, qui officio prædicationis & confeſſionis ſibi commiſſo ſubueniant indigentiæ populorum, & inſufficientiæ Clericorum. *Hæc doctor Seraphicus, Gerſonis teſtimonio omnium ſecuriſſimus. Et in Apologia pauperum dicit*, Ordines Mendicantes à cœleſti Hierarchia miſſos, ſubcœleſtis debuit approbare.

Digitized by Google

RESPONSIO.

D. Bonauentura ridiculè iterum illudis, & lectoris ſimplicitati inſidiaris ; ſed inſidiis; more tuo, inſulſis, patentibus, craſſis. Nam ſicut tu vrges illa verba, *diuina ordinatione*; ſic ego viciſſim illa vrgeo; *ſedes Apoſtolica hoc remedium prouidit, religioſos ordines inſtituit, &c.* Nam ſi ſedes Apoſtolica hoc remedium prouidit, ſi has religiones inſtituit, quomodo diuinam iis inſtitutionem vindicabis, quas D. Bonauentura Eccleſiaſticæ, & Apoſtolicæ inſtitutioni acceptas referat? Hunc tu cuneum, ni fallor, ægriùs repuleris, quàm nos tuum. Vin' ergo D. Bonauenturam cor duplex, & duplicem ſtylum intra paucas voces habuiſſe? pugnaſſe turpiter ſecum? ſibi manus, quod inſanorum eſt, attuliſſe? Hoc ſcilicet neceſſarium eſt, vt tu ſis innocens. O difficilem perditamque innocentiam! Ergo ipſe locus, & ipſa verba quæ citas, clamant, religioſorum ordinum, de quibus S. Bonuentura agit, inſtitutionem, ab ipſo ſedi Apoſtolicæ aſſignari. Quod autem ait hanc illos ordines inſtituiſſe *ordinatione diuina*; & facillima atque obuia ſententia eſt, id diuino quodam motu factum, quali ad omnia bona opera impellimur; & ipſemet hunc ſenſum patefacit paulò ante operosè diſputans & probans, *Nequaquam caſu, ſed prouidentia Dei geſtum eſſe; quod ſtatus euangelizantium pauperum mitteretur in mundum, ad conſeruanda & diſpenſanda documenta ſcripturarum &c.* Ergo *diuina ordinatione* geſtum ait, quod *diuina prouidentia* geſtum erat, aduerſus eos, qui hoc tanquam caſu & temerè factum arguebant. Eadem ratione dicit illos Ordines *à cæleſti Hierarchia miſſos* eſſe, quod non ſine nutu Dei prodierint. Ac certum eſt omnes generatim Eccleſiæ miniſtros, ſi eo modo quo æquum eſt, ac iubet Deus, ad miniſterium adierint, à Deo miſſos eſſe, non tantùm remota quadam miſſione per ſuos in Eccleſia miniſtros, ſed etiam proxima & immediata, per motus & ſermones intimos, Spiritu gratiæ, & Spiritu ſancto, qui digitus Dei eſt, in hominis corde inſcriptos. Hæc enim eſt illa lex, quam Pontifex Maximus *priuatam legem* vocauit, *quæ inſtinctu ſancti ſpiritus in corde deſcribitur*, quæ *dignior* ſit quàm *publica lex*, eique longè præferri debeat. Quare non ſola externa miſſio ſufficit, etſi neceſſaria eſt, ad pium, & Deo placens miniſterium, ſed ſimul interna miſſio, quam Deus ipſe interiùs inſtillet, exigitur; ita vt miniſtri non tantum ab eo manifeſtè per Miniſtros & Eccleſiæ præſides, ſed etiam ab ipſomet intrinſecùs per Spiritus ſancti impulſionem mittantur. Quod Dionyſius exemplo Chriſti, Aaronis typi Chriſti, Apoſtolorum, & primi ab Apoſtolis conſtituti Matthiæ Iudæ ſucceſſoris, adeò egregiè expoſuit, vt aliorum teſtimoniis facilè interim ſuperſedere poſſimus. Alioquin miniſterium, vtcumque aliis vtile, ipſi miniſtro inutile, noxium, damnoſum eſt. Atque hanc ob cauſam docuerunt SS. Patres Eccleſiaſticum miniſterium, non ſolùm ambiri, ſed nequidem appeti poſſe; & Eccleſiæ miniſtros non tam ab hominibus, quàm ab ipſo Deo, & vocari, & fieri. Et hæc ipſa cauſa fuit, cur ſanctorum alij externæ vocationi conſenſerint, alij reſtiterint, vt SS. Thomas, Bonauentura, Gregorius, Bernardus, alij-

Vrbanus 2. 19. q. 2. c. duæ ſunt.

Dion. Eccl. Hier. cap. 5 ſect. 3.

Greg. Naz. orat. 1. Vide et Greg. Mag. in lib. Reg. lib. 4. c. 5.

Digitized by Google

que; vt præclarè à Nazianzeno animaduerſum eſt, apud quem multa in hunc locum egregia legi poſſunt. Ideò non ſolùm de externa vocatione, ſed etiam de interna acceperunt Patres illum Apoſtoli locum, *Nemo ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo tanquam Aaron.* Eoque ſenſu dixerunt Miniſtros omnes diuina voluntate, ordinatione, imperio creari. Nec tamen ideo quiſquam infert, eos omnes & ſingulos, propriè & proximè, diuina electione, & diuina approbatione conſtitui. Quare nimis imperitè, & nimis puerilitèr tricaris. Conſule tuum Soarium, & diſce ab eo, quonam modo Societatem ſuam & humanæ inſtitutionis eſſe fateatur, & ſimul ſpeciali Spiritus ſancti, vt auctoris, inſtitutione fundatam. Putidum eſt huiuſmodi nugas Facultati Pariſienſi opponi, quæ à quouis Theologiæ tyrone exſufflari merentur.

Heb 5. & S. Dion. ib. Vid. Cyp. ep. 69. ad Pup.

Suarez lib 1 de Inſt. Soc. c. 4.

Aliter etiam diuina ordinatione conditæ fuiſſe dici poſſunt religiones, de quibus ſcribit S. Bonauentura, quia à Romano Pontifice, cuius auctoritas & poteſtas à Deo eſt, inſtitutæ & approbatæ ſunt, vt idem ibi adiicit, quaſi ſeipſum exponens: Ita vt diuina ordinatione natæ dicantur, quia à diuino principio, ſeu diuinitus poſito, natæ ſunt. Hoc modo Imperatores, etiam Chriſtiani, leges & ſanctiones ſuas interdum diuinas appellarunt, & hac ipſa in eas appellatione nonnunquam Concilia vſa ſunt, non quaſi Imperatores deos facerent, ſed quia Regum & Imperatorum poteſtas à Deo eſt, *Non eſt enim poteſtas niſi à Deo. Quæ autem ſunt* poteſtates, *à Deo ordinatæ ſunt.* Ita denique traditiones Apoſtolicæ, Conciliorum definitiones, expoſitiones ſanctorum Patrum, non rarò diuinæ vocatæ ſunt. Sed hæc nihil ad Spongiam, nihil ad Tridentini locum, qui Epiſcoporum, Presbyterorum, Miniſtrorum Hierarchiæ inſtitutionem diuinam vocat, non generali iſta & tralatitia ſignificatione, ſed propria, ſingulari, quod per ſe à Chriſto ipſo, vt proximo authore, manarit.

Concil. Chalced. Act. 11. paſſim. Rom. 13.

Concil. Epheſ. par. 1. de ep. S. Leon. ad Feun.

Ad alterum S. Bonauenturæ locum, Eccleſiam Religioſorum quoſdam ordines approbare debuiſſe, iam ante abundè reſponſum eſt. Nec quicquam ſupereſt vnde ex hoc loco Ieſuita ſuum typhum, ſuam audaciam, & ingratitudinem in Sedis Apoſtolicæ beneficia ſingularem, adumbret ac tegat. Simili prorſus loquendi genere à Gelaſio Papa ſcriptum eſt: *Si quis Monachus fuerit, qui venerabilis vitæ merito, Sacerdotio dignus videatur*, &c. *ab Epiſcopo debet eligi*, &c. Non quod Epiſcopus electionem Monacho debeat; ſed quod Monachus, niſi ab Epiſcopo, eligi non poſſit illiuſque electione neceſſariò egeat, vt ad Sacerdotium euehatur, & eum deceat eligi, quem venerabilis vitæ virtus ſpectata commendet. Pleni ſunt huiuſmodi locutionibus non libri tantùm omnis generis, ſed etiam conſuetudo & vita communis, quam à Ieſuita ignorari turpe eſt, à Spongia, planè conuenit.

Gelaſius 16. q. 1. c. ſi quis monachus.

SPONGIA.

Sed quia, vt monuit Caietanus, Non omnes capiunt verbum iſtud: *Ideo aliter dico, Hierarchiam Eccleſiæ eſſe diuinitus inſtitutam, quoad ordines Epiſco-*

porum, Sacerdotum, & Diaconorum; non esse tamen diuinitùs institutam in particulari, quoad omnes status, instituta, officia, qui his ordinibus annectuntur. Alioqui Parochi non erunt de Hierarchia Concilij Tridentini, cùm eorum officium non sit immediatè diuinitùs institutum, sed ab Ecclesia in subsidium Episcoporum excogitatum, vt ferè omnes Theologi consentiunt.

RESPONSIO.

Nunquamne scriptorum quorumlibet, & in primis sacrosancti Concilij Tridentini authoritatem, ludificari desines, quo inuito Hierarchiam Ecclesiasticam, non totam diuinam diuinæque institutionis, sed partim diuinam, partim humanam, è variis materiis, instar Nabuchodonosoris statuæ, compactam, è diuersis naturis, velut monstra, concretam facis? Quid hoc aliud est, quàm fœdare Hierarchiam, Concilium naso suspendere, vel potius sine circuitione calcare? Tridentinum enim disertè Hierarchiam ponit, *Diuina ordinatione institutam, ex Episcopis, Presbyteris, Ministris constantem;* tu multo maximam, aut permagnam eius partem, diuina institutione conditam negas, vt ambigua eius institutio fiat, diuina an humana dicatur, Quid enim si præter Episcoporum, Sacerdotum, Diaconorum ordines, quibus solis diuinam institutionem largiris, cætera omnia instituta, officia, status, quæ diuinæ institutionis non esse vltro fateris, in Hierarchiam congerantur? Si Hierarchia tot ex partibus humanitùs instituta sit, ex tribus duntaxat illis diuinitus; quo iure diuinam potius, quàm humanam illius institutionem prędicabis? Sicut enim hominẽ spiritualem non dicimus, etsi pars eius nobilissima sit spiritus; ita si pars Hierarchiæ diuina, pars humana fuerit, & quidem multo maxima pars, nulla dubitatio supererit, quin Hierarchia vniuersa, humanæ potius, quàm diuinæ institutioni ascribatur. Bonum enim ex integra causa, malum ex singulis defectibus, vt præclarè à Dionysio nostro dictum est.

Neque quicquam suffugij reperisti in latebra, quam frustra quæris in Parochorum institutione, vtramlibet opinionum, quæ de ea circumferuntur, elegeris. Si enim Parochorum munus diuinæ institutionis est, quod certè quicquid tu latres, qui nihil nisi tuos sapis affectus, probabilissimum est, & agnoscit Suarez tuus, ne tu temeritatis indoctę notam apponi tibi mirere, qui in contrariam partem *ferè omnes Theologis consentire*, qua mente omnia soles, effutias; Quod etiam euidentius falsum agnosces ex omnium confutatione, quæ tu in istam doctrinam comminisci potueris; Si hoc, inquam, verum esse ponas, nihil obiectioni loci est. Sin aliud arrideat, nihilo plus efficies quod conaris. Nam Parochorum officium, si minus institutionis diuinæ seorsum in se est, at est in Episcopo; non solùm quia ab Episcopo sit institutum, vt alia quæuis Episcopalia instituta; sed quia in ipso Episcopo inclusum à Christo est, vt in fonte ac plenitudine Ecclesiasticæ & Hierarchicæ potestatis, cuius Parochialis potestas est decidua pars, ab Episcopo in Parochum, vt à fonte in riuum, transfusa, sine detrimento tamen, aut imminutione, eo modo quo res spirituales transfunduntur & communicantur, vt è

S. Dion. de diu. nom. cap. 4. Τὸ ἀγαθὸν ἐκ πάσης αἰτίας καὶ ἑνὸς ἑκάστου καὶ πολλῶν ὅλως ἀγαθῶν καὶ οὐκ ἐκ μόνων ἑνικῶν καὶ μερικῶν ἐστιν ἀγαθόν. Hoc est, *Bonum ex una & integra causa; malum ex multis & particularibus defectibus.*

Digitized by Google

Septuaginta senioribus Moysis spiritu imbutis, illibata Moysis plenitudine, facilè intelligitur. Nam iuxta hanc opinionem, Deus instituit Episcopatum, vt summam & plenitudinem Ecclesiasticæ potestatis, in suo quemque tractu, quam Episcopus in ministros, pro Ecclesiæ commodo, diffunderet. Itaque ministrorum potestas, (de potestate iurisdictionis agimus: nam potestatem ordinis Ministri omnes proximè à Deo habent, ideoque ex hac parte nulla hîc disceptatio est, sintne diuinitùs instituti, & Hierarchia ipsis constans, diuinæ institutionis) ministrorum, inquam, potestas sic ab Episcopo fluens, diuinæ est, nonhumanæ institutionis, quia eadem riui est, quæ fontis natura, eadem vis causæ principalis, & instrumenti; eadem ministrorum regiorum, & regis potestas; quæ comparatio est S. Thomæ. Quod intuens Apostolus, omnes generatim regum ministros, & ipsos reges, eorumque omnium potestates, sub vno præcepto complexus est, simul de vtrilque pronun-
Rom. 13. cians, *Non est enim potestas nisi à Deo; quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt.* Quod eadem ratione ad ministros Episcoporum transferendum, ex sententia quæ officia Ecclesiastica minora Episcopo à Christo ipso seorsim instituta esse negat. Ita enim omnis omnium ministrorum potestas Episcopis est, ipsi à Deo data, ab eo aliis commodata; adeóque in quoscumque deuenerit, siue in Parochos, siue in Archidiaconos, alioſue ministros Episcopales, eadem est eiusdemque naturæ & institutionis, ac potestas ipsa Episcopalis; nec ab ea differt, nisi fluxu, & emanatione, & plenitudine, prorsus vt riuus à fonte, vt pars potentialis à toto. Vnde cùm officium Parochiale nihil sit aliud, nisi potestas Parochialis; & hæc sit pars Episcopalis potestatis diuinitùs institutæ; sequitur parochorum officium esse institutionis diuinæ, & à Christo ipso immediatè institutum, si minus seorsum & diuisim, at coniunctim in officio, seu potestate Episcopali, vt in Ministerij Ecclesiastici totalitate. Idemque, de omnibus eiusmodi Ecclesiasticis officiis Episcopo minoribus, dicendum est.

Hæc verò ratio vacat in religiosis institutis, quæ neque seorsim, neque coniunctim, neque in se, neque in alio eiusdem generis fonte, aut toto, diuinitùs instituta reperiuntur. Christus enim nullum religiosum cœtum, quo modo hoc nomen vulgò intelligitur per se, vt de religionibus Monachorum, comprehensis etiam Mendicantibus, fatetur Suarez, & de religione Iesuitica, quã solam ille à Christo institutam cupit, facile alibi demonstrabitur, & interim non ægrè concedent vice versa Mendicantes. Quare vndecumque religiosos ordines intueare, humanæ per se institutionis sunt, siue spectes eorum fundatores, quos homines fuisse constat; siue Ecclesiæ approbationem, à qua in religiosos ordines euecti sunt, non solum vniuersalis Ecclesiæ authoritate, sed etiam Episcopali particulari, vt de primis ac nobilissimis ordinibus sancti Basilij, sancti Augustini, sancti Benedicti, docet Suarez, contrariam Henriquez opinionem, *singularem* vocans, *& sine vllo fundamento cogitatam*. Quod ab eo quidem multo rectius dictum est, quàm à Spongia Parochorum officium *ab Ecclesia excogitatum esse*, vt in eo instituendo Ecclesia

Suarez to. 4. de relig. li. 1. de instit. societ. c. 3. n. 6. & seqq.

Suarez to. 3 de relig. li. 2 c. 17. n. 6. 7. 9.

rem inutilem, miniméque neceſſariam leuiter temeréque feciſſe, & Parochorum officium contemptibile, & commentitium neſcio quid, habere videatur. Cuius dicti nemo vnquam probæ notæ Theologus author fuit.

Ex dictis igitur patet quid interſit inter officium Parochorum, & ordines religioſos quoad diuinæ inſtitutionis quæſtionem. Quod videlicet religioſi ordines ad Deum authorem non aliter referri poſſint, quàm quilibet generatim mores aũt ritus à Dei & Eccleſiæ miniſtris, pro temporum ratione, inſtituti: nullo autem modo ad diuinam inſtituonem immediatam proximamque pertineant. Et quamuis daremus inſtitutos eſſe à Deo, nihilo magis Hierarchiæ diuinitùs inſtitutæ aſcribi poſſent, quia nihil Hierarchicum à diuina illa inſtitutione haberent, ſed inſtituti eſſent velut laïci, & eo modo quo tota fidelium laïcorum multitudo, cui à D. Dionyſio aggregantur, quæ non ideò ad Hierarchicum ordinem pertinet, quia diuinitùs inſtituta eſt, cùm non quæuis diuina inſtitutio ad Hierarchiam ſufficiat, ſed inſtitutio Hierarchica, ſeu aliquid Hierarchicum ſua vi conferens, requiratur. Vnde Spongia vel non intelligit, quo ſenſu Concilium Tridentinum Hierarchiam diuinitùs inſtitutã dicat; vel æquiuocè diſputat de inſtitutione diuina ad Hierarchiam conſtituendam neceſſaria, ex doctrina Concilij Tridentini. Hoc autem modo inſtitutum fuiſſe à Deo Parochorum officium, inſtitutione videlicet Hierarchica, ſeu poſtetatem & vim Hierarchicam continente, iam declaratum eſt, Quia etſi Parochorum officium non ſit diuinitùs inſtitutum ſuo nomine ac ſeorſum, vt ex ſecunda opinione ſupponitur, eſt tamen verè & immediatè diuinitùs inſtitutum coniunctim in ſuo toto, ſeu poteſtate Epiſcopali, in qua officium & poteſtas Parochialis, & quoduis aliud miniſterium Eccleſiaſticum, vt riuus in fonte, vt radius in lumine, vt pars in toto, continetur. Quare Parochi ex vtraque ſententia ad Hierarchiam à Deo proximè inſtitutam pertinent.

SPONGIA.

Dices ſecundò, Illi tantum ſunt de Hierarchia Hierarchizante, qui authoritatiuè Hierarchizant, vel, vt loquitur Gerſon, tanquam dominantes & principantes: at religioſi Hierarchizant quidem ſeu purgant, illuminant, perficiunt, ſed non authoritatiuè, non vt principes verique prælati. Reſpondetur, Concilium Tridentinum non requirit vt qui ſunt de Hierarchia Hierarchizent, vt principes, ſed tantum vt hierarchizent tanquam, vel Epiſcopi, vel Presbyteri, vel Miniſtri; vnde de Hierarchia ſunt, qui tantum miniſterialiter hierarchizant. Ipſe ſanctus Dionyſius vnum ordinem Hierarchiæ hierarchizantis, ſcilicet purgatiuum, conſtituit ex miniſtris. Igitur hierarchizatio authoritatiua, ſubordinata, & miniſterialis ſufficit, vt quis de Hierarchia hierarchizante ſit. Alioquin ſi nemo ſit de hierarchia, niſi qui exercet officium Sacerdotis, vel Diaconi vt principis, valde dubium reddetur, an Parochi ſint de Hierarchia, cùm ferè omnes Theologi dicant eos non eſſe verè propriéque Prælatos. Nam propriè Prælatus dici-

Lelius Zecchius de Rep Eccleſ. tract de Prælat. c 1. Epiſt. ad Domnionem.

tur, qui iuriſdictionem habet in foro externo, quâ Prochi carent, ſeu eam non habet ex iure communi. Hæc Richeriſtæ ſi poſſunt, argumentis confutent, nec tantum vociferari pergant. Nihil enim facilius, *inquit Hieronymus*, quàm contra quemlibet congerere maledicta, non crimina, ſed cùm ad libros venerit, & pedem pedi contulerit, & vel propoſuerit aliquid de ſcripturis, vel audierit proponentem, tum ſudabit, tum hærebit.

RESPONSIO.

Age, age ſicut Moliniſtam decet. Effunde imperitias aceruatim, delira, deſipe vltra hominis; certè vltra Theologi, metas: Tum deinde triumpha, inſulta, laceſſe Catholicarum Academiarum principem Faculatem, vt eam ſcilicet inſolentiſſimæ iſtius ignorantiæ ſtupore percellas, Fateor, rectè laceſſis: huius enim ſcientiam inſcitia ſuperas, modeſtiam proteruia. Plus deſipis, quàm illa ſapit; plus cæcutis, quàm illa oculata eſt. Hanc tibi palmam habe, quam nulli vnquam Moliniſtæ argumentis confutabunt, quantumcumque vociferationes & animoſitates innatas attollant. Quid enim minus tuum, quàm Hieronymi illa vox, quæ te miſerum tuopte gladio transadigit? Tu enim *propoſuiſti aliquid de ſcripturis?* Tu aliud quàm cerebri, ſeu Spongiæ tuæ inania ingeſſiſti, iampridem conquerentibus, & exprobrantibus nobis? Tu cum vlla fide *ad libros veniſti*, quorum authoritates prętendere viſus es? ac non ea perfidiæ perſpicuitate quicquid attigiſti, vitiaſti vt non modò nulla mens, ſed ne vllus quidem ſenſus, aut vllus oculus, hærere potuerit in perſpicienda mendaciorum tuorum, & totius inſipientiæ immanitate? Nemo in his conſpuendis *hærere* aut *ſudare*, ſed tu in obiectandis & *hærere*, & *ſudare*, imò pudore ſuffundi vel ſine aduerſario debuiſti, ſi quid Spongia internoſcere & erubeſcere potuiſſet. Veriſſimè enim atque ex animo, coram Deo profiteri mihi liquidum eſt, nunquam viſum, vel auditum à me tantum infirmitatis & inopiæ cum tanta procacitate coniunctum Verùm vt omnia tibi ſuperiora condonemus, & hæc ipſa, quibus nos arroganter prouocas, expendamus qualia ſint, vt petulantiam iſtam in ſua ipſa ſede, in *flagranti*, vt aiunt, *delicto*, & in ſuo ipſo triumpho oppimamus; Quæro ex te quam ſcripturam, quem Theologum videris qui arguat, *eos tantùm eſſe de Hierarchia hierarchizante*, vt loqueris, *qui authoritatiuè hierarchizant*, vel, vt Gerſonem loquentem facis, *tanquam Dominantes & Principantes?* Cedo vnum tam nouæ argumentationis authorem. *Sudare* tibi potius & *hærere* neceſſe eſt. Tu enim indoctæ & ineptiſſimæ obiectionis fictor es; Tu monſtri huius parens primus; hoc ſucco ſola Spongia *exſudat*; in ſolo tuo pectore hęc cogitatio *hærere* potuit. Quid enim minus Theologicum quàm id comminiſci, quo poſito non ſolùm miniſtri omnes inferiores, ſed etiam Diaconi, & ſimplices Preſbyteri Hierarchia exturbantur? Hos enim non *Hierarchizare authoritatiuè, ſeu vt Dominantes & Principantes*, clarius eſt quàm vt vel admoneri debeat. Niſi ſi quis Cardinalis Bellarmini, & poſt eum Appendicis ad Pſeudo Smithęum ſententiam, ſimplices Preſbyteros & Diaconos,

Bellar. l. 1. de Clr. cap. 11. Append. n. 11. pag. 260.

Digitized by Google

Diaconos, Eccleſiæ Principibus inferentem probet, quam alibi nullo negotio nos reprobabimus, & adeo falſam, & Chriſtiano ſenſui repugnantem, conſcientia teſte, viderunt illi ipſi Appendicis ſarcinatores, vt falſi ſint, nunc quidem non habere locum, olim tantum habuiſſe; Tunc enim Presbyteros & Diaconos Eccleſiæ fuiſſe principes, nunc non eſſe. Quæ fictitij dogmatis moderatio & confirmatio, tam commentitia quàm ipſa inuentio eſt. Non enim Presbyterorum poteſtas ab antiquo in tempora poſteriora decreuit, ſed creuit ſenſim potius, contra quam Epiſcopalis poteſtas ſenſim extenuari viſa eſt, vt cuiuis harum rerum non penitus imperito patet, & facilè ſuo loco probabitur. Quare obiectio quam Spongia iactat, nullius non modò roboris, ſed neque iudicij eſt, nec ab vllo vnquam Theologo manauit, nec ab vllo non enodanda eſt, nec ab vllo, ſine longè maxima hierarchicarum partium euulſione, ferìò inuici poteſt. Hæccine ſunt argumenta, in quibus *ſudare & hærere* debeamus?

Neque tam ſtupidæ obiectionis tibi anſam prębereret Gerſon, ſi locum eius, quem innuis, intelligeres. Tu enim auditor oſcitans, lector iners; Gerſon probus magiſter eſt. Iam ante audiſti qui ſit ſenſus loci Gerſonis, quem tibi explanauimus. Nec enim Gerſon ibi loquens de *authoritatiue Hierarchizantibus*, hierarchiæ vim naturamque propriam & adæquatam exprimit, ſed Eccleſiaſticæ poteſtatis ordinaria & ſtabilia capita, per quæ Eccleſiæ gubernatio à ſupremo capite, per media minoraque capita, ad infima vſque fidelium membra delabitur, enumerat; vt ibi latiùs enucleatum eſt. Erras ergo à fundamento turpiter, neque confutandus argumentis, ſed ſine argumentis docendus es. Diſcentem enim credere oportere, tuus Ariſtoteles iam olim admonuit.

Quæ verò tandem ratio fuit, vt obtuſæ argutationi reſponderes, eos qui iuxta Dionyſium in ordine purgantium continentur, ideo non eſſe Principes, ſeu Prælatos, quia Miniſtri ſunt? Quis te docuit, eſſe Miniſtrum, & eſſe Principem, repugnare? Conſule Bellarminum; errore liberaberis, ſi tamen eum audies. Is enim Diaconos principes præſuleſque Eccleſiæ fecit, quamuis ſimul miniſtros eſſe non ſolùm Epiſcoporum, ſed etiam Sacerdotum eodem loco fateatur. Quod plus aliquanto fortaſſe eſt, quàm accurata veritas ferat. Ipſe tamen ita ſenſit, nec tibi fas eius authoritatem defugere. Nam id ipſum etiam Smitheanæ Appendicis ſtructores haud dubiè fatebuntur, cùm Diaconos ſaltem olim Eccleſiæ principes fuiſſe conſentiant, quos tamen Miniſtros eſſe ipſum nomen ſatis probat, vt omittam Conciliorum penè omnium iudicia, & hoc ipſum, de quo agimus, Tridentini. Quin & Archidiaconos Prælatos eſſe iam ferè omnes dicitis: nec tamen Miniſtros eſſe quiſquam negat. Nam ab Innocentio III. doctiſſimo Pontifice, *oculi Epiſcopi*, & *Vicarij Epiſcopi* appellantur. Idque multo magis de Archipreſbyteris, cùm Archidiaconis minores, eorumque authoritati ſubiecti ſint, dicendum eſt. Quomodo igitur rectè probas, Hierarchicum ordinem purgantium non componi à Dionyſio ex Principibus,

Bellarm. ſupra.

Append. ibid.

Innoc. 3. c. Ad hæc nos de offic. Archid. C. vt Archipresbyter de off. Archipresb.

Digitized by Google

Spong. pag. 17. & 118. quia ex Miniſtris componitur; cùm tot Theologi, ſocij tui, tu ipſe, eos principes, præſuleſque faciatis, quos Miniſtros, Vicarios, miniſteriali authoritate præditos, negare non poteſtis? Hîc *Suda* Spongia, hîc *hære*; hanc tuorum argumentorum è tuis ipſis argumentis (vt videas quàm non *hæreamus* aut *ſudemus*) confutationem, argumentis vllis, ſi qua, ſiue tua, ſiue à ſociis corrogata habeas, confutare aude, *& erit nouiſſimus error peior priore.*

Poſtremò, quæ te tanta vis animi toties iam, ſine cauſa, voluntario impetu tranſuerſum agit in Parochos, & in approbatam olim à Facultate Pariſienſi, de eorum inſtitutione & poteſtate, doctrinam; vt in hoc quoque genere tantam inſcitiam, quantam impotentiam tuam arguamus? Quid enim hoc probationis eſt, *Parochos non eſſe verè Prælatos*, quia *iuriſdictionem in foro externo non habent ex iure communi?* Quis tibi hanc ipſam Prælati definitionem probauit? Quam ſi veram putas, *hærebis* profectò, & valdè *ſudabis*, vt probes Abbates Commendatarios Prælatos eſſe, quales ſunt, & habentur Romæ, cùm nihil externæ iuriſdictionis in religioſos habeant. *Hærebis*, nihilominus, vt probes Archidiaconos eſſe Prælatos, de quibus ſic in Iure decretum eſt à ſummis Pontificibus; *C. Archidiacono, de offic. Archid.* *Archidiacono non videtur de Eccleſiaſtica inſtitutione licere (niſi authoritas Epiſcoporum acceſſerit) in aliquos ſententiam promulgare.* Non igitur erunt Prælati per tuam definitionem. Quanquam adeo ignarus & turbidus es, vt ne quidem ea conceſſa, valeas è graui nota indoctæ temeritatis emergere. Nos enim faciliùs Parochos iuriſdictionem in foro externo habere iure communi, quàm tu Archidiaconos, vel Archipreſbyteros, probabimus. Id enim apertè docet ſcholæ princeps: *S. Th. ſuppl. q. 22. a. 1. in corp.* *Preſbyteri Parochiales non niſi ex commiſſione eis facta, excommunicare poſſunt*, VEL IN CERTIS CASIBVS, SICVT IN FVRTO, ET RAPINA, ET HVIVSMODI: IN QVIBVS EST EIS A IVRE CONCESSVM QVOD EXCOMMVNICARE POSSINT. Ac ne ſolum D. Thomam id ſenſiſſe, qua es intelligentia, putes; Audi Pontificem Maximum Epiſcopo *Alex 3. c. cùm ab Eccleſ. de offic. ind. ordin.* præſcribentem, *Mandamus quatenus ſi quando Plebanus ſancti P. in Clericos vel Laicos paræcianos ſuos, interdicti, vel excommunicationis ſententiam rationabiliter tulerit, ipſam facias inuiolabiliter obſeruari, & eam ſine congrua ſatisfactione, & abſque eiuſdem Plebani conſcientia non relaxes.* Quo etiam loco verbis paulò ante poſitis, *Plebanos* nomine *Prælatorum Eccleſiarum* complectitur. Et tu ſcribere audebis, *Ferè omnes Theologos dicere Parochos non eſſe verè propriéque Prælatos, nec iuriſdictionem externam habere ex iure communi*; quaſi doctor Angelicus, Scholæ princeps, & Romani Pontifices, *S. Th. 3. p. q. 67. a. 1. ad 2.* non tibi ſint Theologi? neque verò *Prælatorum* & *Principum* nomen eis *Idem 22. q. 183. a. 4. ad 4. & 5.* abſtulit D. Thomas, ſed tribuit, non fortuitò, non incogitanter, pluribus locis; modò eos *Eccleſiarum minores principes* apertè nominans; modò eos *Prælatorum ordinariorum* nomine bis vno loco comprehendens, vt *Spong pag. 169.* iam ante monuimus. Ex quo patet gemina falſitas, qua D. Thomã vio- *D. Th. 3. p. q. 22. a. 1. & 2. q. 184. a. 8. ad 3.* laſti ad Spongiæ calcem, citans eum, vt probes Parochos non habere externam iuriſdictionẽ ex iure communi, vt probes eos non eſſe Prælatos; quibus locis nulla vox, nulla mentio rerum iſtarum, ſed tua tantùm

flagitioſa mendacia patent. Videſne ſcholaris Ieſuita, (hoc enim vos nomine compellat veſtri orbis communis magiſter) quàm facilè tua crepundia ſine magno argumentorum impetu, ſine multa vociferatione diſiecta ſint, etſi nulla tanta vociferatio eſt, quin ſi in ſtolidiſſimam tuam proteruitatem conferatur, exigua ſit futura? *Suda, hære*, quantum voles; magnum feceris, ſi laqueos, quibus tibi fauces eliduntur, excuſſeris. Quamquam te nec ariditas *ſudare*, nec temeritas vſquam *hærere* patiatur. *Suarez l. 3. de inſt. ſoc. c. 1. &c.*

Denique vt telum vltimum in iſtam errorum, vel potius cæcitatum ſtruem immittamus; nihil agis, dum ais, *Hierarchizationem ſubordinatam & miniſterialem ſufficere, vt quis de Hierarchia hierarchizante ſit.* Eſto enim; concedatur tibi, Quomodo inde conficis ſocios tuos eſſe Hierarchizantes ex ſtatu, ſolo ſuo inſtituto eſſe in Hierarchia, quam *hierarchizantem* vocas, vel antequam Eccleſiaſtico vllo ordine ſint donati? Tunc enim miniſtri Eccleſiæ, ſeu Epiſcopi, certè non ſunt cùm nullam Epiſcopalis muneris partem, nullam poteſtatem, nullam Epiſcopi circa ſe actionem ſuſceperint; quod tamen ad rationem Miniſtri, ſicut ad rationem inſtrumenti, neceſſarium eſt? Miniſter quippe & inſtrumentum ſimillima ſunt teſte S. Thoma; & Miniſter nihil aliud eſt, niſi *inſtrumentum animatum.* Sicut ergo inſtrumentum nullam per ſe vim habet, niſi quam accipit à cauſa principali; ſic miniſter nullam vim habet, niſi quam accipit ab eo, cuius miniſter eſt. Cùm ergo Ieſuitæ ordinis expertes, nihil Eccleſiaſticæ poteſtatis acceperint, ſequitur nec eſſe Miniſtros, nec vim vllam Eccleſiaſticam ſeu Hierarchicam habere, proindeque nec ad Hierarchiam aſpirare poſſe, nec eſſe hierarchizantes, ſeu Miniſtros Hierarchicos. Ita fit vt Spongia, quoquò ſe verterit, non faciliùs ſocios in Hierarchiam, & in hierarchizantium claſſes, euehere poſſit, quàm hæc quæ in eius indiſciplinatam & ineruditam præſumptionem intorquentur, effugere. *S. Thom. 22 q. 188. a. 4. ad 1.*

Vnum eſt quo ſe bellè tueri poſſe videtur, ſi reſponderit, argumentum illud, *Eos tantùm eſſe de Hierarchia qui authoritatiuè hierarchizant, vt dominantes & principantes*, non tam ineptum eſſe, quàm prima fronte apparet, eo quòd prolatum ſit vt inſinuetur, quo gradu Ieſuitæ in Hierarchia futuri ſint, ſi in eam admittantur. Clarum quippe, eos non aliter in ea eſſe poſſe, quàm *vt dominantes & principantes*, quia proprium illud inſigne, quocumque ſe conferunt, trahunt ſecum, vt cæteris dominari, & ſuper omnia quaſi *principantes* eminere concupiſcant. Hoc igitur gradu, vel nullo, in Hierarchiam veniant, Cæſares, aut nulli ſint neceſſe eſt. Si ſui argumenti vim, & inſulſæ in ſpeciem obiectionis congruentiam, hoc modo explanare tuerique voluerit Ieſuiticus propugnator, acuminis Ieſuitici famam locabit in tuto, ingenio verè Ieſuitico ſcripſerit, teſte omni orbe, quicumque Cenſores in eius libelli diſquiſitionem incumbant.

Digitized by Google

PROPOSITIO QVINTA.

Ibidem num. 10.

REgulares ex ſuo inſtituto ſunt auxiliatores ſubordinati immediatè vniuerſali Epiſcopo, vt adhibeantur ab eo pro bono vniuerſalis Eccleſiæ; ex natura, inquam, ſtatus eorum, ſepoſitis priuilegiis exemptionum, ſtando in rigore diuinæ inſtitutionis, Regulares immediatè ſubijciuntur Papæ, & liberantur ab Epiſcopis, vt Regulares ſunt, ſecundùm votum obedientiæ, & Regularium obſeruantiarum, ad quas obligantur voto, regula, & conſtitutionibus.

CENSVRA.

Iſta propoſitio eſt falſa, temeraria, præſumptuosè aſſerta, authoritatis Epiſcopalis imminutiua, in ſummos Pontifices, & alios Epiſcopos priuilegiorum authores ingrata, ſchiſmatica, & hæretica.

SPONGIA.

Videamus annon huic Cenſuræ plus caloris, quàm lucis, vehementiæ, quàm ſapientiæ inſit. In primis more ſuo malignè & diminutè authorem allegant. Omittunt enim, quod ipſe ibidem dicit ac repetit, Regulares quoad Eccleſiaſticam diſciplinam ſubijci Epiſcopis, non minus quàm alij Clerici ſæculares, ſtando in iure diuino, & ſepoſitis priuilegiis exemptionum: Vnde aſſertio non eſt ingrata, nec ſchiſmatica, cùm agnoſcat priuilegia ſummorum Pontificum, quibus ab obedientia & correctione Epiſcoporum eximuntur, quoad diſciplinam Eccleſiaſticam, præterquam in quibuſdam caſibus, qui iure præſcripti ſunt. Deinde non negat author, ſummum Pontificem, & Eccleſiam regulares olim ſubieciſſe Epiſcopis, etiam quoad regularem diſciplinam. Imò regulares ipſi ſua ſponte ſe ſubijciebant Epiſcopo, tamquam proprio ſuo ſuperiori, & in eius manibus vota emittebant. Cuius ratio erat, quia tunc Epiſcopi plerique, imò ferè omnes regulares erant, &, quid regularium diſciplinæ conueniret, experti; quæ ratio ex aliqua parte ceſſauit, poſtquam Epiſcopi cæperunt eſſe ſæculares: & hinc iuſtam cauſam vt regulares ſimpliciter eximerentur à iuriſdictione Epiſcoporum eſſe ſuppeditatam, probat Joannes Lomede Aduocatus Pariſienſis tract. de exempt. cap. 1. n. 18.

Quod autem abſtrahendo à lege Eccleſiaſtica, & ſtando in ſolo iure diuino, non ſubijciantur Epiſcopo, quoad votum obedientiæ, & obedientias ad quas ex ſolo voto tenentur, Doctores tum Scholaſtici, tum Canonici omnium gentium diſertè affirmant. Certè enim, ſi Epiſcopi eſſent regularium præcipui ſuperiores, ijs deberent potius obedire, quàm Abbatibus ſuis. At S. Thomas ſic ſcribit: In iis, quæ ad diſciplinam regularem ſpectant, Monachus plus tenetur obedire Abbati, quàm Epiſcopo, in his enim ſe voto obſtrinxit Abbati; ſed in iis, quæ pertinent ad Eccleſiaſticam ordinationem, plus tenetur obedire Epiſcopo. *Ecce clariſſimè Doctor Angelicus affirmat Monachum voto obſtringi Abbati, non Epiſcopo: atque adeo quoad votiuas obſeruantias & regulares, teneri plus obedire Abbati. An igitur dicemus S. Thomam temerarium, præſumptuoſum, ſchiſmaticum, hæreticum? Caueant potius Cenſores ne in ipſos illud meritò dici poſſit; Quæcumque ignorant, blaſphemant.*

In 2. ſent. diſt. 45. a. 3. in fine.

Digitized by

RESPONSIO.

Nec tuum eſt de ignorantia, nec de blaſphemia loqui, quibus vndiquaque diffluere non diceris, ſed probaris, quocumque oculos toto libro coniicias. Hoc enim inter virtutes & vitia intereſt, quòd de virtutibus loqui, eorum potiſſimùm eſt qui earum vſum habent; de vitiis dicere, prçcipuè alienis, tam nemini vetitum eſt, quàm qui illis ipſis teneatur. Quippe lucem ſecum virtus vehit, ſine qua nec ipſam, nec alias videamus: Vitiũ tenebris circumfuſum eſt, quibus neq; ipſum, neq; alia cerni poſſunt. Ideo nec tuum fuit Cenſoribus ingerere illud, *Quæcumq; ignorant, blaſphemant*, ne non ſolùm exerrare, ſed etiam inſanire videreris; ſed tot errorum conſcientia, qua iam teneris adſtrictus, demittere animos decuit, ſicut reum, ſicut ſui cognoſcentem, ſicut cordatum hominem par eſt; trabemque ex oculo tuo vel eruere, vel eruentibus non obluctari. Neque rurſus illud idem verbum tibi regerere libet, quamuis meliori iure poſſimus. Monemus hoc vnum, vt ſequentia verba memineris, quia tu non tam quæcumque ignoras, blaſphemas, quàm ea ipſa quæ noſti, corrumpis, & in iis corrumperis.

Statim enim, ab ipſius doctrinæ tuæ ſimulatione & corruptione fallaci, defenſionem inchoas, fallaciter expoſtulans tuam ſententiã *malignè & diminute allegari*; *Omitti enim quod ibidem dicis & repetis, Regulares quoad Eccleſiaſticam diſciplinam ſubijci Epiſcopis, non minus quàm alij Clerici ſæculares*. Nam primùm hac de re nullum tuum verbum lego in Apologia, non modò iteratum & repetitum, vt ais, ſed ne quidem ſemel dictum. Verba tantùm D. Thomæ ibi lego ea ipſa quæ hîc refers, *ſed in ijs quæ pertinent ad Eccleſiaſticam ordinationem, plus tenetur obedire Epiſcopo*: At vbi *tu ipſe ibidem dicas & repetas, Regulares quoad Eccleſiaſticam diſciplinam ſubijci Epiſcopis, non minus quàm alij Clerici ſæculares, ſtando in iure diuino, & ſepoſitis priuilegijs exemptionum*, nuſquam reperio; & Spongioſam iſtam fidem, ac oculorum perſpicaciam, ſeu potius omnipotentiam, quæ, quod non eſt, videre poteſt, vehementer ſuſpicio. Deinde totum hoc genus parergum eſt, & ἀπροσδιόνυσα, more tuo πάρεργα plura quàm ἔργα congerendi, vt aliquid reſpondiſſe videaris. Nam propoſitio tua damnata eſt, quòd generatim Regulares, ex ſuo inſtituto, ex natura ſtatus eorum, ſepoſitis priuilegiis exemptionum, ſtando in rigore diuinæ inſtitutionis, *auxiliatores* dicat *immediatè ſubordinatos vniuerſali Epiſcopo, & immediatè ſubiectos Papæ ſecundùm votum obedientiæ & regularium obſeruantiarum, ad quas alligantur voto, &c.* Hoc erroneum Cenſoribus viſum eſt, hoc ingratum & impium, ſiue addas regulares ſubiici Epiſcopis, quoad diſciplinam Eccleſiaſticam, ſiue non. Quia non minus impium in Deum, & in ſedem Apoſtolicam ingratum eſt, negare religioſos, quoad regularem vitam & obſeruantias Monaſticas, ſubiectos eſſe Epiſcopo, perpetuo & communi iure, ab eoque ſingulari Romani Pontificis indulgentia liberatos eſſe; quàm eoſdem non ſubeſſe Epiſcopo, quoad generalem externamque Eccleſiæ diſciplinam, vt facilè probabitur, & cuiuis rebus Theologicis vel leuiter imbuto, ſtatim ſua ſpõte probatur.

Quamquam peto, concilies mihi id quod addis de ſubiectione religioſorum quoad Eccleſiæ diſciplinam, cum eo quod ait tua propoſitio, *eos eſſe auxiliatores natura ſua immediatè ſubordinatos vniuerſali Epiſcopo, vt adhibeantur ab eo pro bono vniuerſalis Eccleſiæ.* Nam ſi in auxiliatione quam Eccleſiæ præſtant, ſoli Pontifici ſubiacent, cùm ea auxiliatio ſita ſit in functionibus & miniſteriis ad diſciplinam Eccleſiaſticam, & ad præcipuá quidem eius partem, attinentibus; quomodo ſi quoad hanc auxiliationem Epiſcopo non ſint ſubiecti, dici poſſunt Epiſcopo naturá ſuá, & citra exemptionum priuilegium, quoad Eccleſiaſticam diſciplinam non minus quàm alij Clerici, ſubeſſe? nam alij Clerici in nulla re adeò Epiſcopali poteſtati arbitrióq; obnoxij ſunt, quàm in diſciplina Eccleſiaſtica ad opus animarú pertinente: Ad quod opus adhiberi, amoueri, regi, corrigi, ab eo poſſint, proüt Eccleſiaſticæ diſciplinæ legibus ſancitum eſt. Si ergo Epiſcopis minus in religioſos licet ex ipſo eorum inſtituto, & ante omnis priuilegij conceſſionem; ſequitur tum religioſos minus ſubeſſe Epiſcopis, quàm alios Clericos, quoad Eccleſiæ diſciplinam, tum quoad præcipuam nobiliſſimamque partem Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ſalutem animarum, & miniſterium Eccleſiaſticum ſpectantem, iis prorſus non ſubeſſe. Viderit Ieſuita, quo pacto hanc errorum ſuorú, quaſi anguium inteſtinam colliſionem explicet, doceatque ſe ex animo, ex ſinceritate, coram Deo, non ficto pectore, ad minuendam importuniſſimæ hæreſeos inuidiam, coram hominibus tantùm, domeſtica æquinocorum licentia, hanc nouiſſimam ſuæ propoſitioni quaſi *commiſſuram panni rudis veſtimento veteri*, aſſuiſſe.

Alterum effugium eatenus minus malitię criminiſque habet, quà ſtupore & veternoſa ruditate plenum eſt, *Pontificem & Eccleſiam, Regulares olim ſubieciſſe Epiſcopis, etiam quoad regularem diſciplinam: Imo Regulares ipſos ſua ſponte ſe ſubieciſſe Epiſcopo, tanquam proprio ſuo ſuperiori.* Quis hoc ait? Spongia, Quis probat? Spongia. Quo teſtimonio? nimirum Spongiæ, & ſola Spongiæ fide. Itáne verò non te tantum, ſed omnes qui tua legerent, Spongias fore putaſti, vt apud eos tam protrita fronte blaterares? Quid enim? ſi perfidiæ, & apertiſſimarum falſitatum multitudine, qua propoſitiones tuas pene cunctas inquinaſti, non omnem penitus, vel in rebus veriſſimis, fidem amiſiſſes, pro eo quod ea mendacium iuſtiſſima pœna eſt vt nequidem dicentibus vera credatur; tamen iſto modo rem hactenus inauditam, fictitiam, portentoſam, ſine argumento, ſine authoritate, tuo ſolo arbitrio ſpargere debuiſſes? O te procudendis, quàm purgandis hæreſibus aptiorem! Quæ in ſumma, exhauſtique pudoris fabula, dum tua tuæque Societatis fama agitur, ne hoc quidem tibi ſolatij reliqueris, vt accuratiùs delirare videreris. Porro commentum tuum ita miſerum eſt, & omnium iudicio qui Eccleſiaſticę diſciplinæ elementa delibarint, vecors ac fatuum, vt qui hoc reſponſionis edere ſit coactus, non tam reſpondiſſe, quàm ceſſiſſe, & præbuiſſe iugulum, & cenſuram comprobaſſe cenſeatur. Quis enim primis Eccleſiæ tęporibus vnum Pontificem, vnum Eccleſię Canonē edat, qui vnum Regulariú Monaſteriú priùs immune, Epiſcopi authoritati ſubiecerit?

Digitized by Google

Quis verò cœtum vllum, quorumcumque Monachorum seu Religiosorum, reperiat, qui se sua sponte, nulla iubente lege, contulerit in Episcopi, tanquam proprij superioris, authoritatem? Vanissima sunt hęc, indignissima quę referantur, sola obtusę pertinacię authoritate conficta. Facilùs inuenias Pontifices [a] qui Monasteria Episcopis subdita liberarint: Facilùs inuenias Monachos, qui vel Episcopis insultarint, cùm eis subessent, vel omni ope operáque, ne subessent, contenderint, repressamque à sanctis Patribus, etiam Monachis, [b] eorum in hoc genere non vno loco licentiam.

Præterea constat iam inde ab Ecclesiæ initio, cùm priuilegiorum & exemptionum nomen adhuc nullum esset, cùm omnis Ecclesiastica ratio summo & primigenio ordine ex omni parte decurreret, Monachos Episcoporum potestati, non secùs ac omnem fidelium multitudinem, per omnia paruisse. Nec in Oriente, vbi primùm Monastica disciplina floresceret, & hinc in alias Ecclesiæ oras propagari cœpit, vestigium reperias vnde cernatur Romanum Pontificem Monachis Orientalibus immediatè præfuisse, aut vllam dedisse significationem immediatæ in eos potissimùm, vt religiosos, curę aut potestatis. Contrà S. Dionysius Areopagita Apostolorum discipulus, & antiquissimæ disciplinę Ecclesię testis, atque in primis Monasticæ vitæ Monachorumque in Ecclesia conditionis interpres omnium primus & grauissimus, scribit Monachos, nequidem apud Episcopum, sed apud Presbyteros, Monastici instituti professionem edere, & Monasticam consecrationem accipere consueuisse, vt supra declaratum est. Cęterùm fuisse propriè sub Episcoporum [c] cura & regimine, vt ab iis instituerentur, formarentur, ad Monasticę perfectionis apicem perducerentur. Hęc prima & antiquissima Monachorum in Ecclesia constitutio & norma est, de qua memoriæ proditum sit. Nec priorem vllum statum eorum, quantumcumque quęsierint, Molinistę reperient. Similiter virgines sacras notissimum est [d] nulla, nisi Episcopi, manu consecrari velarique potuisse; sub eius, vt parentis, prędidio tuteláque latuisse; ita vt virginum curam in primis Episcopalis dignitatis oneribus posuerit [e] Chrysostomus. Legimus item Ambrosium lapsæ à proposito virgini [f] pœnitentiam imperasse, eiusque & cęterarum virginum gessisse prędecturam, non alio animo aut potestate, quàm qua Ecclesiæ suæ membris omnibus, vt pastor & parens, præerat. Innumera huiusmodi passim occurrunt, ex quibus clarissimum euadit, ab initio Ecclesiæ, & perpetuo primorum temporum vsu, Monasticę vitę studiosos sub ducibus Episcopis militasse; eorum regendorum, instituendorum, perficiendorumque potestatem fuisse penes Episcopos, non vlla Ecclesię aut Romanorum Pontificum lege, de qua constet, sed sola Pastoralis officij & muneris Episcopalis authoritate.

[a] *Vid. Greg. Magnum passim, præcipuè in ep. vt lib. 5. epist. 41. &c. et Bernard lib. 3. de consid. c. 8. et 9.*

[b] *Seuer. Sulp. dialog. 1. Petr. Damian. l. 8. ep. 11. ad Florent.*

[c] Ἡ δὲ πανυμνία ἀπασῶν ὑφηγουμένη τάξις, ἡ δὲ μοναχῶν ἱερὰ, &c. πᾶσι δὲ τοῖς ἐπὶ τῆς ἱερᾶς ταύτης ἀναφερομένοις ἐγχειρίζεται, ἢ τοῖς ἀπὸ τούτων ἀναφέρεται, ἢ ἱεραρχικὰς ἐξ ἐκείνων ἀποδέχεται παραδόσεις, &c. ἢ ἐφ' οἷς ἡ ἱερὰ αὐτῶν ἔκστασις ἀπαλλάττει τῆς πρὸς ἀνθρώπινα διαιρέσεως πάντων. Hoc est, *Eorum qui mysteriis imbuuntur, altissima classis est Monachorum, &c. perfectrici Episcoporum potestati tradita & diuinis eorum illustrationibus, & hierarchicis traditionibus edocta, &c. sacraque ipsorum doctrina ad perfectissimam perfectionem, pro suo capta, erecta.* S. Dion. Eccles. Hierar. cap. 6.

[d] Concil. Carth. 2. cap. 3. &c. Vid. sup. lib. 3. de sacerd. cap. 17.

[e] Chrys.

[f] Ambr. ad Virgin. lapsam & passim in li. de Virg.

Digitized by Google

Tertium denique effugium neſcio quibus vocibus inſequar, qua increpatione contundam, *Pleroſque olim, imò ferè omnes Epiſcopos Regulares fuiſſe,* ideóque Regularium curæ admotos, Superant omnem orationem tot tamque notabiles ſtupiditates, alia ſuper aliam ingeſtæ, imò ſuperant omnem fidem, nec credi poſſent ab ore Ieſuitico, doctiſſimo nimirum cultiſſimóque, manaſſe, niſi ſcriptæ legerentur. Quis enim ſanæ mentis aſſerere audeat, aduerſus nobiliſſimam Theologorum Facultatem, inſpectante Eccleſia, totóque orbe, id quod ſæculorum omnium memoria teſte confunditur, quodque nec vllo verbo probatur, nec probari poteſt, niſi ad Eccleſiam inuiſibilem aliquam, & inuiſibilia hæreticorum ſæcula confugiatur?

Nam primis illis ante omnia ætatibus, quibus Eccleſiam perſecutiones infeſtarũt, hoc nequidem fingi poteſt, cùm per ea tempora non ſine difficultate reperiantur Regulares qui vel in ſolitudine latuerint, nedum qui *ſuper candelabrum,* in Eccleſiæ Thronis conſpicui fulſerint. Monaſticam quippe diſciplinam data demum Eccleſiæ pace floreſcere atque augeſcere cœpiſſe quis neſciat, clamantibus vndique & conſentientibus hiſtoriis? Quare ſanctos Ignatium; Dionyſios, Areopagitam, Corinthium, Romanum, Alexandrinum; Gregorium Thaumaturgum; Cyprianum; Petrum Alexandrinum, vt illuſtriores tantùm nominem, Clementem, Victorem, Zephyrinum, Cornelium, alioſque Romanos Pontifices, quis vnquam regulares fuiſſe iactauit. Neque rurſus quarto illo & celeberrimo ſæculo, quo Deus Eccleſiam pace ſimul, & ſummorum virorum ſegete fœcundauit, plerique, nedum *pene omnes* Epiſcopi regulares fuerunt, Percurre Concilia generalia, quò regionum omnium celebriores Epiſcopi confluxerant. Numera in iis quos Epiſcopos regulares fuiſſe velis. Ne frontem quidem, ita duram, habiturus es, vt numerum inire audeas, ita vel nulli; vel pauciſſimi ſunt, qui Regulares fuiſſe dicantur. Quod ſi inſigniores huius æui Antiſtites ſeligamus, Athanaſium, Hilarium, Ambroſium, Cyrillos Ieroſolymitanum, & Alexandrinum, Oſium Cordubenſem, Luciferum Calaritanum, Gregorios Nazianzenum & Nyſſenum, Baſilium ipſum Monachorum inſtitutorem & patrem, Damaſum, Innocentium, Cœleſtinum, Leonem Magnum, alioſque clariores Romanos Pontifices & Epiſcopos (vt de Auguſtino nihil dicam) vide tandem quos in hoc ſanctorum Patrum ſenatu, ex ipſo flore collecto, Monachos regularemſue reperias. Quid quod illi ipſi Patres docuerunt, ſcriptiſque mandarunt, Monachos parum idoneos ad Eccleſiæ munera videri, & paucos admodum ſua memoria extitiſſe, qui ea feliciter adminiſtraſſent? cuius rei luculentum teſtimonium videre potes apud Seuerum Sulpitium, tametſi ex Monacho Archiepiſcopum Bituricenſem, & Galliæ decus. Etſi mali huius cauſam altiorem quæris, lege Chryſoſtomum ea de hoc negotio commemorantem, quamuis Monaſticæ vitę non penitus inexpertum, non tamen, tuo ſenſu, regularem aut Monachum, quę hoc loco ſcribere non attinet. Atque hanc eandem fuiſſe ferunt nobiliſſimi nuper

Vid Seuer. Sulpit. dial. 1. poſt med. Si quis Clericus fuerit effectus, dilatat continuò fimbrias, &c. *Chryſoſt. l. 6. de ſacerd. c. 6. 7. 8.* *Aug. epiſt. 76. ad Aurel.* *Hieron. ep. ad Ruſt. &c.*

Digitized by Google

Pontificis Clementis VIII. mentem. Nec longè abludunt alij patres, dum è bono Monacho interdum vix bonum Clericum fieri; nec omnes Monachos Clero dignos, sed eos tantum qui virtute præcipui & spectatissimi essent, vna voce docuerunt. Denique in Occidentem serò admodum Monachi & Monasteria transiere ab Oriente, nempe ex quo S. Athanasius exul, vitam S. Antonij Romæ vulgauit. Nam in Africa nullum Monachorum, aut Monasticæ vitæ vestigium, ad tempus vsque S. Augustini, cernitur. Nec eorum vlla mentio est apud Tertullianum, Cyprianum, aliosque superiores scriptores Africæ; sed virginum tantùm [a] & viduarum. Nam virginum cœtus in Ecclesia antiquiores sunt [b] quàm Monachorum, viduarum [c] rursus quàm virginum

a *Tertull. de veland. virg. S Cypria. de disc. & habit. virg.*
b *1. Cor. 7. S. Ignat. ep. ad Philipp. &c.*
c *Act. 6. 1. Tim. 5.*

Itaque temeraria nimis, & supina, & audax, aduersaria cauillatio est disciplinæ ac temporum antiquorum pudendâ ignoratione turgida, sine mente opposita celeberrimæ toto orbe Catholicorum Theologorum Facultati, & ab illius Societatis alumnis opposita, qui sibi literarum & scientiarum imperium iampridem, sublimium cogitationum vacuitate, struunt, & abiectissimæ ignorationis plenitudine confirmare nituntur.

Quanta verò penuria, quanta ieiunitas, quòd in tantæ ignorantiæ patrocinium profertur vnus *Ioannes Lomede, Aduocatus Parisiensis*, vt scilicet SS. Patrum, Historicorum, sæculorum omnium auctoritas, vnius Parisiensis Aduocati authoritate vincatur. O Iesuiticum salem, quò tandem ex Anglicano capite auolasti! Cuius Aduocati nomen ita vulgò Lutetiæ ignotum est, vt ipsis Aduocatis & forensi nationi vix sit auditum. Nec tenuis metus initiò subierat ne quâ in eo nomine fabulam, vt in Hermanno Loëmelio, Francisco Fontano, Daniele à Iesu, Smithæo, aliisque laruis, Iesuitica solertia texuisset. Indignum verò facinus, hominis Iurisconsulti arbitrium in rem Theologicam, grauissimam, diuinissimam, ab homine Theologo, à Iesuita interponi, & Theologicæ Facultatis authoritati obijci, vt solo eius nomine hæreseos nota fœdissimæ doctrinæ inflicta eluatur. Meminisse oportuit, bona Spongia, illum Aduocatum nequidem in arte sua iudicij aut suffragij habuisse potestatem: Aduocatum fuisse, non iudicem: Actiones ipsas & disputationes forenses, magistrorum præsidumque suorum arbitrio submittere debuisse. Nedum in re à forensi litigio remota, tota Theologorum propria, suffragium ei & tabella, quasi à nouo Prætore Theologico, temerario & imprudenti, ab Hermanno Loëmelio, à Theologo & Professore Iesuita, dari debuit, & quidem inuito dari, contra ipsius in arte propria, multo magis in aliena, officium & voluntatem. Si quid deflexerat, aut titubauerat, tuum fuit in aliena regione peregrinantem subleuare. Minor in eo culpa est, si quid errauit in re non sua, quàm in te, quod errorem in re tua non agnosti, quòd probasti, quòd aliis probandum offeras, quòd eius te præsidio tutum putes: aut saltem quòd hominem cites vt iudicem, non vt Aduocatum, hoc est, vt sententiam & suffragium ferentem, non vt argumentis & rationibus agentem: Quæ si tu ab eo mutuata educere in

aciem ausus eris, nos futiliſſimas copias ſine magno certamine, Deo duce, concidemus.

Magna quoque temeritate gloriaris tuum errorem à Doctoribus, *tum Scholaſticis, tum Canonicis omnium gentium diſertè affirmari.* Quorum tamen mirandum eſt nullum à te è tanta copia depromi, niſi Ieſuitam vnum Thomam Sanchez, verè huius opinionis inuentorem. Nam S. Thomam, quem arripis, nos ſtatim nòn modò eripiemus tibi, ſed etiã eo te iudice contundemus, & tuam fallaciam profligabimus. Initio, cùm hanc ipſam opinionem in tuæ innocentiæ ſpecimen protuliſſes, audacia paulò minore dixiſti; *Hæc eſt doctrina S. Thomæ, Sylueſtri, Thomæ Sanchez, & aliorum plurium, quos ibi author citat:* quanquam reuera in Apologia neminem pro ea cites, niſi Thomam Sanchez. Nunc concalescente, vt in proceſſu operis, impetu ac fiducia, proclamare non dubitas eam *à Doctoribus omnium gentium tum Scholaſticis, tum Canonicis*, & quidem *diſſertè affirmari.* Sic tu in peius proficere ſoles, & priores cogitationes poſterioribus deteriores facere, quibus eas alij meliores efficere conſueuerunt. Nemo eſt harum rerum non ignarus, qui tuæ gloriationis imperitam ſuperbiam capere, aut credere potuerit, niſi eam lectorum oculis ſubieciſſes. Nemo enim neque Theologus, neque Canonicus, author eſt, qui hac de re dubitarit, aut quæſierit, aut locutus ſit, ante Thomam Sanchez, cui iſtius, & doctrinæ, & quæſtionis excogitatio, vt primo parenti, debetur. De ea apud priores merum ſilentium eſt, è quorum ambiguis duntaxat vocibus, velut inſidiosè captatis, eam elicere conamini, ſed falſis & ineptis argumentationibus, vti demonſtrare non operoſum eſt.

Spong. pag. 25.

Primò Canoniſtarum neminem profers nominatim: nec ex quoquam eorum quicquam proferre poteris quod ſit ad rem, & non abſit longiſſimè gentium à meta propoſitæ quæſtionis. Nec ſi quicquam appoſitè ad quæſtionem, & ad tui patrocinium, quod nunquam facies, proferas, tutior ex eo fies à reprehenſione, & à nota veriſſima quam mereris, niſi doctrinam peſſimam recantes. Quàm enim vniuerſim ſit leuis, in rebus Theologicis & dogmaticis, Canoniſtarum veterum authoritas, quàm eorum volumina Theologicis erroribus & prolapſionibus ſcateant, nemo Theologus admonendus eſt. Vide ergo quàm ſecurus eſſe debeas, cùm eorum præſidiis deficiaris, qui ſi vniuerſi ſuccurrerent, tamen ſaluus eſſe non poſſes.

Quod ad Theologos Scholaſticos attinet, S. Thomas, quem vnum citas, à te, & ſine iudicio, & ſine fide proponitur. Sine iudicio quidem, quia verba quæ refers non attingunt id de quo agimus. Etſi enim verba ſonent, *In iis quæ ad diſciplinam regularem ſpectant, Monachum plus teneri obedire Abbati quàm Epiſcopo*; tamen S. Thomas non addit hoc fieri iure diuino, ex natura religioſi inſtituti, ſepoſitis exemptionum priuilegiis, de quo tota controuerſia eſt.

Deinde ætate S. Thomæ, iam percrebruerant per Eccleſiam, & inualuerant religionum exemptiones. Vnde nihil æquius, quàm verba eius accipere de ſtatu religionum, qui tunc erat. Quod etiam innuit

Digitized by Google

eius locutio, *Monachus plus tenetur obedire Abbati*, &c. quia *se voto obstrinxit Abbati*, &c. quæ satis indicant, eum loqui de præsenti rerum statu, & de eo, quod tunc erat religiosorum officij. Nam S. Thomam minùs solitum in disputando euagari à constituto rerum præsentium ordine, quàm plerique hodie Theologi soleant, qui tantum quærendo & inuestigando prouehuntur, quantum imaginando volitare possunt, alibi fortasse declarandi locus erit. Atque hunc sensum accommodat ipse Suarez isti loco; *Quod loquatur de religiosis exemptis, quatenus in quibusdam pertinentibus ad communem Ecclesiæ disciplinam, tenentur Episcopo obedire; & quoad illa, intelligat esse præferendum præceptum Episcopi, præcepto Abbatis, in cæteris autem obediendum sit Abbati.* Quid ergo sibi vult Spongia, cum fiducia ista rusticana & sylucstri, qua vociferatur, *Ecce clarissimè Doctor Angelicus affirmat, Monachos voto astringi Abbati, non Episcopo*, quasi aut locus S. Thomæ, aut conclusio ipsa quæ inde ducitur, esset ad rem; cùm nec S. Thomas loquatur, nec ipsa, quod mirum sit, concludat de obedientia ex natura religiosi status, sepositis priuilegiis exemptionum, &c. de quibus solis agitur? Quænam ista infelicitas & peruersitas animi est, quæ nec aliorum testimonia, nec suas ipsas conclusiones sibi fauentes habet? Hæc de iudicio, cuius penuria locum S. Thomæ à Spongia productum esse dicebamus.

Suarez to. 3 de relig. lib. 10. cap. 11.

De fide seu fallacia, quicumque S. Thomæ consuetudinem habent, iam intelligunt. Quid enim iniquius, & fraudulentiæ abiectioris, quàm vnicum S. Thomæ locum, in angulo extremaque orà commentarij in Sententias à iuniore conscripti retrusum eruere, & ad contentionem ferendam aucupari, neglectis ac dissimulatis clarissimis in Summa Theologica, cui senior edolandæ immortuus est, in quam quidquid in Theologia luminis & peritiæ maturioris habuit, est congestum? Nam in summa, non vno loco Iesuitę error tunditur, & abdicatur perspicuis vebis. Vbi S. Thomas Episcoporum & Religiosorum naturas comparans, hos ad illos refert vt patientes ad agentes, vt eos qui perficiantur, ad eos qui perficiant: *Semper*, inquit, *agens præstantius est patiente. In genere autem perfectionis, secundùm Dionysium, Episcopi se habent vt perfectores, Religiosi autem vt perfecti; quorum vnum pertinet ad actionem, alterum autem ad passionem.* Et alibi: *Status religionis comparatur ad statum Episcopalem, sicut disciplina ad magisterium, & dispositio ad perfectionem.* Quid ais Spongia? Potuitne clarius? Religiosum ex suo statu; de statu enim ipso loquitur, cum Episcopo confert, vt patiens cum agente, vt discipulum cum magistro, vt perficiendum cum perfectore; & tu persuadere conaberis eum docuisse religiosum statum suaptè naturâ, in iis quæ ad perfectionem assequendam, in quo religionis status versatur, pertinent, Episcopo non subesse? Dic eadem operâ patiens non subesse agenti, nec discipulum magistro, nec dispositionem perfectioni, seu formæ. Ille Dionysij opinionem de industria sequitur, quem negare non potes religiosos sub Episcoporum cura, ad adipiscendam quam appetunt perfectionem, ex Ecclesiastici & Hierarchici ordinis ratione, collocasse; & tu religiosos, etiam sine exemptionum priuilegiis, ab eo

S. Th. 22. q. 184. a. 7. in corp.

Ib. q. 185. a. 5. in corp.

Digitized by Google

Epiſcoporum præfecturæ ademptos eſſe affirmas? Clarius hoc ipſum alibi Doctor ſanctus: *Dicendum quod ſubiectio religioſorum principaliter attenditur ad Epiſcopos, qui comparantur ad eos ſicut perfectores ad perfectos, vt patet per Dionyſium 6. cap. Eccleſiaſt. Hierarch. vbi etiam dicit quod Monachorum ordo, Pontificum conſummatiuis virtutibus mancipatur, & diuinis eorum illuminationibus edocetur. Vnde ab Epiſcoporum obedientia, nec Eremitæ, nec etiam Prælati religionum excuſantur. Et ſi à Diœceſanis Epiſcopis totaliter, vel ex parte ſunt exempti, obligantur tamen ad obediendum ſummo Pontifici, non ſolùm in his quæ ſunt communia alijs, ſed etiam in ijs, quæ ſpecialiter pertinent ad diſciplinam religionis.* Hic profectò ſanctus Thomas perſpicuè confodit errorem Ieſuiticum, & vmbras ſibi offuſas diſijcit, & frontem Ieſuitæ, ſi quam hic Ieſuita frontem habet, vehementiſſimè conterit. Ait enim dilucidè, religioſos *principaliter* ſubiici Epiſcopo *vt perfectori*, eique hoc nomine obedientiam etiam *Eremitas, & Prælatos religionum* debere. Eos dumtaxat excipit qui *à Diœceſanis Epiſcopis totaliter, vel ex parte, ſunt exempti.* I nunc, Ieſuita, & oſtenta auctoritatem S. Thomæ, fidem tuam, conſcientiæ tuæ puritatem, in qua non plus, quàm in veſte, candoris habes. Sic error, ſic hæreſis, non aliis quàm hæreticorum operariorum ſubdolorum, adulterantium verbum Dei, & hominum lucifugarum, verſipellium, artibus defendi poteſt. Quamquam non temere hæreticum tam bardum reperias, qui errores quantumuis fœdos, non ſpecioſiùs, & ſine tot pudendis ignorantiæ, & oſcitantiæ tenebris, quas tu in hanc Spongiæ particulam, quaſi certatim, congeſſiſti, tueatur ac vindicet.

Ib. q. 186. a. 5. ad 3.

SPONGIA.

Sancto Thomæ alius adiungatur Thomas, doctrinæ & verò ſanctitatis laude non obſcurus, Thomas ſcilicet Sanchez, approbatus à Theologis Galliæ etiam ab Epiſcopo in hæc verba:

Nos infra ſcripti Sacræ Theologiæ Doctores fidem facimus, nos operis moralis in prçcepta Decalogi R. P. Thomæ Sanchez Cordubenſis, Societatis Ieſu Theologi, tomum ſecundum perlegiſſe, omniaque in illo iuxta Orthodoxam Catholicæ, Apoſtolicæ, ac Romanæ Eccleſiæ, & ſanctorum Patrum ſanam doctrinam, ſumma cum eruditione, exponi. Lugduni 22. Ian. 1621.

F. Robertus Epiſcopus Damaſci, De Ville.

Hunc ergo audiamus huius approbati operis authorem lib. 6. cap. 7. n. 12. ita ſcribentem: Religioſi non tenentur obedire Epiſcopo ex vi voti obedientiæ, etiam ſtando in iure diuino, & ſecluſo exemptionis priuilegio; vnde, quoad obſeruantias regulares, non ipſi, ſed Abbati ſubſunt. Nam licet attento iure, & ſecluſo priuilegio, Epiſcopus eſſet eorum ſuperior, & illi ſubeſſent, ſicut omnes Clerici, quoad Eccleſiaſticam diſciplinam, non autem quoad obſeruationes regulares, ad quas ex ſolo voto tenentur. *Ita Sanchez, cum quo ſentiunt plures alij, tum Theologi, tum Canoniſtæ; quos cùm Richeriſtæ tam facilè damnant ſchiſmatica & hæretica doctrinæ*

Digitized by Google

doctrinæ; non possum non ipsis iterum in memoriam reuocare illud à Bannesio sapienter dictum; quosdam Theologos omnia quæ eorum iudicio non consonant, grauioribus censuris inurere; idque tanta facilitate, vt meritò irrideantur. *1. p. q. 1. a 8. dub. vlt. concl. 1.*

RESPONSIO.

Rideat verò non solùm Bannesius, neque solùm omnes Theologi; sed omnes omninò quibus sana mens, & saluus pudor, quòd tu inanes volutans Theologorum & Canonistarum sonos, neminem autem reipsa exhibens, nisi Thomam Sanchez Iesuitam, Socium tuum, erroris tui Magistrum & inuentorem, tamen nobilissimæ Theologorum Facultatis, & XXXIV. Episcoporum consentiens iudicium, Iesuitæ vnius iudicio ac nomine, præsumptione mirabili, & Molinistici spiritus incomparabili vecordia, pręponderari velis. Hic demum Censuras tanta authoritate inustas oppugnandi modus, & fatuitas, & vilitas, ridenda, exsibilanda, explodenda est: nam neque tu in Apologia vllum huius sententiæ authorem prodis, nisi vnum Thomã Sanchez; neq; ipse Thomas Sanchez loco à te indicato, vllum eius authorem affert nisi se; vt tu non bono magistro deterior discipulus esses, dum doctrinæ ab eo sumptæ nihil firmamenti de tuo adiicis, sed æstus tantum inconditos, & leuissimas Theologorũ & Canonistarum omnium gentium nomine gloriationes, & temeritatis indoctæ plurimum; à quo tuus Sanchez saltem abfuit, doctrinæ istius nouitatem, ipso authoritatum & testimoniorum omnium silentio, palàm agnoscens. Sed tibi nihil sapere concessum est, ne quidem id quod sapuit magisteris, à quo desipere didicisti. Tu enim Spongia, ille homo: Quod illi humanus error fuit, tibi Spongiosa insipientia factum est. Nam vt Thomam Sanchez omnium instar habeas, quia videlicet scripsit Tomos duos in Decalogum, & vastum de Matrimonio volumen, ne quidem de tuis sociis saniores indulserint. Non ea vis Summariis istis sarcinarum librariarum textoribus, non ea authoritas est. Iam iam, si nescis, gemere cœpit orbis tanta verè crassorum operum, easdem nænias ingerentium & inculcantium, quæ quotidie sine fine cumulantur, mole oppressus. Atque hanc temporis felicitatem vnis propemodum Iesuitis Theologia debet: quorum ab ortu immensum leuissimorum scriptorum examen, quasi odiosa vesparum aut tabanorum acies, sincero doctrinæ melli, & oculis doctorum infesta, se se profudit. Antea pudor aliquis, & aliqua in publicum verecundia erat, nec facilè dabantur in lucem Theologicæ lucubrationes, nisi quæ audiri saltem, siue legi mererentur. Nunc Iesuiticæ ambitionis aura, & falsæ gloriæ æmulatio, innumera tenuium ingeniorum millia, velut infimam plebeculam, pestilenti contage peruadens, pudorem obruit, mentium sensus obstupescit, vt sua propudia publicare, suas mundo labes offerre gestiant, quasi priuatim perire nefas esset. Quò fit vt sæculum hoc, quod isti propriæ gloriæ lenocinio, mirandis laudibus prosequi, & interdum omnibus retrò sæculis, quibus ipsi nondum erant, anteferre consueuerunt, non multiplicis, vt aiunt,

Digitized by Google

ſcientiæ, ſed audacis ignorantiæ ſæculum dicere iure liceat. In tantis enim laſciuientium ſcriptorum aceruis, ita paucos, pro illa multitudine, reperias, quos perpenſa rerum cognitio, librata iudicij maturitas, dictorum ſuorum alienorumque delectus commendet; ita verò multos, in quibus nihil ſingulare, pręter promiſcuam loquacitatem, temerariam de rebus ignotiſſimis & minimè meditatis differendi fiduciam, incredibiles à veris puriſque fontibus euagationes, importunè ſolùm repetitos vulgarium cantilenarum ſuſurros, imparia vndique materiis propoſitis ingenia; vt minùs mirari oporteat paucos illos extitiſſe, qui ſęculo laboranti ſubuenirent, quàm hoſce tam multos viliſſima imperitiæ mercimonia palam proponere auſos eſſe, quibus rude vulgus, & ſemi-doctorum turbam, quæ longè maxima eſt ac ſemper fuit, inducerent. Neminem nomino, neminem priuatim inſector, ne quis verba mea in conſcientiam trahat ſuam. Atque vtinam hanc tandem ſæculi, & potiſſimùm Theologiæ noſtræ calamitatem, cui Typographiæ facultas anſam non paruam dedit, reſpexerit numen aliquod, ſeu cœleſte, ſeu humanum, ſeu vis aliqua potentior manantium à Deo poteſtatum, quibus ſolis tam effuſa infręnium ingeniorum intemperantia, vel dixerim furor, percelli poſſe videtur. Omnium verò maximè intolerandi ſunt illi *Theologiæ Moralis*, *Inſtitutionum moralium*, *Moralis operis*, *Moralium præceptorum*, compilatores, pene omnes Ieſuitæ, quorum Societati neſcio quo fato innatum eſt, vt ex ea quotannis iſtiuſmodi operum ſtolo aliquis luxuriet: Ipſâ enim ſpecie præferunt ac denuntiant quiddam inſolens & eximium, quod à ſcholarum puluere & triuiis, à pingui Minerua, à vulgi ſapore abhorreat. Cęterùm ſi penetralia ſcrutere, nihil habes niſi meros tucos, vulgatiſſima cantica, elementa quotidiana ſcholarum, eandem illam quęſtionum congeriem D. Thomę commentatoribus tritam & ſolemnem, detractis duntaxat laciniis quibuſdam tenuioribus, quas magis theoreticas ſubtileſq; dicunt, quamuis vnius reuera indolis, & ſi minùs materia, forma tamen, & ſpiritu, & tractatione, ſimillimæ ſint. Itaque *Inſtitutionum moralium*, & *decalogi* nomine, Summam S. Thomę recoquunt & refingunt, inopum cauponum inſtar, quos idem opſonij genus in plura fercula diſpertiri penuria penuaria compellit: Quo etiam modo variatis tantùm nominibus *diſcuſsionis Nicolai Smithæi*, *Apologiæ Danielis à Ieſu*, *Spongiæ Hermanni Loëmelij*, *Querimoniæ Eccleſiæ Anglicanæ*, *&c.* replicarunt & retorſerunt eadem putidè & imperitè, quę vtiliùs, honeſtiùs, validiùs, ſub vno ſemel nomine protuliſſent. Sed eorum iudicia ambitio diſtinet atque implicat, nec ſui ſæuus amor patitur maculas, quas quiuis alij in eorum operibus vno obtutu peruident ac mirantur, ipſorum oculis pateſcere: prorſus vt inſanę matres, prolium informes artus & manifeſtiſſima vitia, quæ cęteri intuentur & miſerantur, ne quidem admonitę agnoſcũt, ſed affectus vehementia dementes, etiam defenſare & exoſculari amãt.

Hæc dicta ſint in prędamptionem peruicacem & effrontem, qua Ieſuita Thomas Sanchez à Ieſuita opponitur vniuerſę Pariſiẽſi Facultati, & tot ampliſſimorum Epiſcoporum conſeſſui, eo ſolùm nomine (ni-

Digitized by Google

hil enim aliud video quo tanta petulantia ferociat) quia Thomas Sanchez edidit denſum opus de Matrimonio, & duos in Decalogum moralis operis Tomos. Quamquam de illo opere Matrimoniali hoc etiam dicere ſpeciatim poſſumus, eſſe opus non gloriandum, ſed pudendum; tam immani curioſitate, tam inuiſa in rebus ſpurciſſimis, & infandis, & monſtroſis, & diabolicis perſcrutandis ſagacitate horrendū, vt mirum ſit pudoris alicuius hominem ea ſine rubore ſcripſiſſe, quę quiuis modeſtioris ingenij, vix ſine rubore legat. Portenta iſta ſunt, non ſcripta; animorum inſidiæ, non mentiū ſubſidia; incentiua libidinum, ſchola flagitiorum, non honeſtæ diſciplinæ, non ſcientiæ Chriſtianæ inſtrumenta. Infœlix ſcientia, quæ omnes perdere, paucos iuuare nata eſt. Quæ circa ſordes & ſterquilinia voluenda & reuoluenda volutatur, vt eius doctorem iure cum ſcarabæo conferas, vel cum iis qui latrinariam factitant, vel qui eius artis fuſiſſima & minutiſſima volumina graphicè conſcribenda ſuſcipiant. Quamquā eo illud tetrius & odioſius eſt, quia corporū fœces moleſtiam & turpitudinem breuiorem habent; illa animorū purgamenta, illa venereæ totius ſentinæ indagatio, & ante legẽtium oculos effuſio, non fœditatis modò permultū, ſed periculi & perniciei multo amplius vehit, quo animi vel ipſa inuſitata & inaudita turpitudinis nouitate moueantur. Quare more ſuo faciunt Collegij Granatenſis Ieſuitæ, dum priori tomo Moralis operis, cum infinita quadā & minimè verecunda operis iſtius Matrimonialis laude præfantur. In primis dum nomine Clementis VIII. Pontificis iactare audent, neminem ſuperioribus omnibus ſæculis dubias de Matrimonio cōtrouerſias vberiùs & limatiùs, quàm ſcilicet Thomam Sanchez enodaſſe; vt plurimos vaniſſimæ illius ſuperbiæ, de qua iā ſępe diximus, teſtes domeſtico prę-conio colligāt. Sic enim nihil minùs quàm omniū rerum primi eſſe ambiunt, & paſſim Socios iis ſcientiæ & ingenij laudibus propalā ſine pudore augent & accumulāt, vt dū ſingulas ſeorſum laudationes legimus, ſinguli nulli pares, doctrinarū doctorumq; omnium principes, videantur. Equidē ſi de vberrima & ſubtiliſſima ſpurcitiarū omnigenarū ventilatione agitur, nemo vnquā eam laudē Thomæ Sanchez eripiet, quin omniū primus ſacramentū Matrimonij cū tanta cogitationum ſermoniſq; licentia, imaginatione potiùs quàm iudicio duce, verſarit, quantam ante ipſum Eccleſia ab initio Chriſtiani nominis nec viderat, nec audierat. Modeſtiores fuerūt ſemper Eccleſiaſtici tractatores, non obliti Apoſtoli vocem, *Fornicatio autem & omnis immunditia, &c. nec nominetur in vobis, ſicut decet ſanctos, aut turpitudo, &c.* Ideoque ſi quando neceſſitate adacti ſunt, vt de illis loquerentur, parcè reſtrictéque locuti ſunt, vt facilè & coactum ſermonem cerneres, & rerum iſtarum implacabile quoddam odium atque auerſationem, & timorem caſtum, ne ſe alioſue illarum aſpectu, & velut contrectatione fœdarent. Nec tanti fecerunt ancipitem iſtam & periculoſam coniugalium arcanorum, flagitiorum, piaculorumque ſcientiam. Maluerunt iſta neſciri à paucis, quorum fortè intereſſet; quàm ſciri à plurimis ad peſtilentiſſimæ curioſitatis illecebram, ad cupiditatum fomitem, ad publicum dedecus,

Epheſ. 5.

Digitized by Google

dum promiſcuè maximis voluminibus ante ora omnium propoſitis explicantur. Nam & ratò vſuuenit, vt talium nefandorum cognitione ſit opus, & cùm vſuuenit, tutiùs viri probi, Eccleſiaſticarum rerum peritiores conſuluntur, qui iſta ex æquo & bono, & ex Eccleſiaſticæ diſciplinæ comparatione diiudicent; quàm ex libro quopiam publicè noxio aut periculoſo, vbi aliquid generatim tantum, aut obſcurè, aut à præſenti negotio remotè, vt fere accidit, ſcriptum ſit, quæſtionis fortaſſis diuerſiſſimæ expoſitio priuato cuiuſque iudicio repetatur. Atque ita hactenus obſeruarat Eccleſia, donec Thomas Sanchez ſuperiorum ſæculorum caſtiorem modeſtioremque conſuetudinem ſpernens, prodigioſo volumine, velut cloaca ingenti, fanda infandáque conuoluit, vt ſi priorum omnium Theologorum verecundiam pudoremque ſoluiſſet, eorum ſcientiam ſuperaſſe diceretur à ſociis, à Ieſuitis, prætento etiam tam dementi iactationi doctiſſimi & ſapientiſſimi Pontificis nomine, quem Moliniſticæ preſumptioni non admodum fauiſſe notum eſt. Nam quod Ieſuita adiicit Thomam Sanchez fuiſſe *ſanctitatis laude non obſcurum*; neque ipſe ſanctitatis iudex idoneus eſt, preçipuè in Socio: & ſi maximè Sanchez fuiſſet ſanctus, non ideo fuiſſet, quia effuſiore, quàm priores vlli, ſpurcarum quæſtionum licentia ſacramentum Matrimonij ventilauit, & Eccleſiæ virgini penè ruborem incuſſit, & hæreticis quotidianarum in eam contumeliarum, ludibriorum, inſultationum materiam largitus eſt.

Atque hæc à me (Deum teſtor) non ea mente dicuntur, quaſi Thomæ Sanchez nominatim, aut cuiquam alij detractum cupiam; etſi nihil dico niſi manifeſtum, publicum, à cordatis viris, à melioribus Theologis ſæpe deploratum; ſed ad neceſſariam enormis arrogantiæ, & ſtultiſſimæ ambitionis Ieſuiticæ compreſſionem, qua Ieſuitas omnes hominum maximos, incomparabiles, per omnia principes circumferunt, & Ieſuitam vnum noui erroris inuentorem, quorumcumque aliorum iudiciis, quantiſcumque authoritatibus æquiparandum, & ſine dubio preferendum arbitrantur.

Illud etiam in primis fatuum, quod morale iſtud Thomæ Sanchez opus à Theologis Galliæ duobus, quorum vnus Epiſcopus, approbatum obiiciunt; ideoque Thomam Sanchez vocant *approbati operis authorem*. Fatuè, inquam, vrgent authoritatem vnius Theologi aduerſus integram Facultatem Theologicam; vnius titularis Epiſcopi, aduerſus ampliſſimum Epiſcoporum cœtum. Quid enim inſulſius, quàm eum qui celeberrimę Facultatis, tot tantiſque Theologis pleniſſimæ, ſententiam nihili faciat, vnius Theologi opinionem extollere? qui tot Epiſcopos petulanter inſectetur, vnius Epiſcopi nomen ſuſpici velle? Quid hoc aliud eſt quàm ludere ac ſpernere vniuerſas authoritates, & ſuam iis peruicaciam libidinemque præferre? Si quid ille Epiſcopus, ſi quid ille Theologus humani paſſus eſt, Epiſcopalis conſeſſus, Theologicæ Facultatis fuit erigere lapſantes, confirmare nutantes, vt ſæpius factum
1. Cor. 14. eſt. Minor enim authoritas maiore regitur, & *Spiritus Prophetarũ Prophetis ſubiecti ſunt*. Neque ille ipſe Epiſcopus, ille ipſe Theologus aliter

ſentiant, aut alia mente illud opus approbaſſe putandi ſunt. Neque porrò mirandum eſt vnum & alterum Theologum in opere Ieſuitico approbando, quod fortaſſis non legerunt, ſed ſolo Ieſuitarum teſtimonio & authoritate, & factione probarunt, hoc vno decepti, quòd eos pluris fecerint quàm par eſſet, aliquid grauiore notâ dignum præteriſſe; cùm ipſi Theologi Ieſuitarum, ipſe eorum Prouincialis, ipſe eorum Generalis, nuper approbarint monſtroſum Ieſuitæ Garaſſi opus, in quo innumeri errores, incredibiles falſitates, antiquæ & nouæ hæreſes, pluribus editis Tomis ad oculum demonſtratæ ſunt, ipſorumnet Ieſuitarum conſenſione tacita, qui conſtanti ad hanc diem ſilentio ea omnia crimina, eos omnes non ſolùm Garaſſi, ſed etiam Prouincialis, & Generalis, & Theologorum Ieſuiticorum errores ac labes confitentur. Eat nunc Spongia, venditet duorum Theologorum librum Thomæ Sanchez approbantium iudicia: Colligat malè in eo hæreſes, communi tot Epiſcoporum & Theologorum iudicio denotari. Prius tamen probet, errores & hæreſes non eſſe à tota penè ſua Societate probatos, in ſumma Franciſci Garaſſi. Reſpondeat tot Tomis ea de re ſolidè perſpicuéque conſcriptis. Refellat Cenſuram Facultatis Pariſienſis in ipſum illum librum editam; cuius Cenſuræ dolore atque infamia, ex eo tempore animoſa Societas ſolito impotentiùs in integerrimam Facultatem exæſtuat. Aut ſi hoc nec ipſa poteſt, nec ſociorum eius quiſquam adhuc potuit; patiatur æquo animo nos ſuam futilitatem, & improuidas obiectiones, & effugia miſerrima, inopiam & vltimas anguſtias clamitantia, aſpernari.

PROPOSITIO SEXTA.

Ex Cap. 5. §. 2. Num. 11.

IN Eccleſia ſub Chriſto viuente in terra 72. Diſcipuli proximi erant Apoſtolis, ideoque qui propriè ſuccedunt 72. Diſcipulis, & illis ſimillimi ſunt, ſunt in Eccleſia in proximo gradu ad Epiſcopos, qui ſuccedunt loco Apoſtolorum. Hi ſunt Regulares, vt S. Thomas probat, &c. Ac paulò poſt, *Regulares ſunt ſimillimi 72. Diſcipulis, ac ita propriiſſimè ſuccedunt eorum loco, & conſequenter præferendi ſunt illis, quorum labores & munera ſunt ſub iuſſu particularis Epiſcopi, & ex ſtatu & vocatione aſſignantur vni parvulæ particulæ particularis Eccleſiæ.*

CENSVRA.

Iſta propoſitio in quantum ad miniſteria Eccleſiaſtica regulares ratione ſtatus, religioſi proprtiiſſimè 72. Diſcipulis ſuccedere aſſerit, eſt noua, falſa, temeraria, præſumptuosè aſſerta, contra communem Conciliorum, & Patrum doctrinam, & imponit S. Thomæ. In quantum verò authoritate proximo gradu regulares Epiſcopis ſubiungit, falſa eſt, temeraria, erronea, & ordinis Hierarchici deſtructiua.

Digitized by Google

SPONGIA.

Satis ferociter & ardenter, ſed etiam infeliciter, & fortaſſis hîc etiam ipſos ſuæ Cenſuræ pigebit, cùm perſequantur erratum prœli, quod author notauerat. Imponitur enim authori, quod dicat Religioſos proprie ſuccedere ſeptuaginta duobus Diſcipulis, quoad munera Eccleſiaſtica & miniſteria; cùm dicat ſuccedere quoad labores & charitatem. In Anglico quidem habetur Labours and charges, *hoc eſt,* Labores & munera, *ſed aberrauit prælum, nam loco* charges, munera, *poni debuiſſet* charities, *hoc eſt,* opera charitatis, *& hoc inter errata numeratur, vt videre eſt in Catalogo erratorum linea 28. verbo vltimo. Hinc apparet vt Collectori & Cenſoribus nimij impetus, & ardores mentem eripuerint. Nam vbi ſtatuiſſent tanta ferocia fulminare in authorem, ſi quid ipſis concilij & animi compoſiti infuiſſet, primò omnium errata conſuluiſſent, eaque calamo emendaſſent, ne fortè ridiculè & inſulsè aduerſus errata prœli (vt nunc factum) fulmineos globos torquerent.*

RESPONSIO.

Quantum *nimij impetus & ardores* valeant ad *eripiendam mentem*, ex illis ipſis quæ modò dicere audes, audaciſſima Spongia, omnes oculis faxo, videant. Nam dum expoſtulas impoſitum tibi eſſe à Collectoribus & à Cenſoribus, nequiſſimè & ſtupidiſſimè imponis, non ſolùm Collectoribus & Cenſoribus ſimul, ſed etiam, quod mirum eſt, tibi ipſi. Audi modò ſingulas probationes: Triplici enim crimine, velut tridente, confoderis. Primùm Cenſoribus imponi à te dico, dum quereris te argui, quaſi dicas, *Religioſos ſuccedere 72. Diſcipulis quoad munera Eccleſiaſtica & miniſteria*, eo quod velis ſuccedere, *quoad labores, & charitatem tantùm.* Teſtor oculos tuos, lege ſi potes Cenſuræ verba, in quibus vocem, *munera*, non reperies, ſed ſolùm *miniſteria Eccleſiaſtica.* Cui tu voci vocem *muneris* interſeris ſolita fide, ne querimoniæ ſtultitia & proteruitas prima fronte pateat. Nam quantùm inter *munus* & *miniſterium* interſit, ſolæ fortaſſis Spongiæ neſciunt. *Munus*, ſtabilem dicit & ordinariam poteſtatem: *Miniſterium*, quamlibet functionem alterius nutu ac poteſtate ſuſceptam. Vnde religioſi *munere* carent, *miniſterio* præditi ſunt, cùm à Prælulibus adhibentur. Non igitur Cenſores imponunt tibi, ſed tu Cenſoribus, in quos adeò emotâ mente, & turbido affectu es, vt eorum verba, vel legere neſcias, vel inſulſo errore confundas.

Cenſores enim prudenter admodum, vt tua effugia præcluderent, generali *miniſterij Eccleſiaſtici* voce vſi ſunt, qua omnis Eccleſiaſtica functio, ad quamcumque rationem, aut obligationem pertinere dicatur, continetur. Vocem verò *officij*, aut *muneris* omiſerunt, ne tu ſociique, qui anguino more aucupamini rimas, & magis vos ipſos, quàm veritatem expedite cogitatis, aliquem exitum quæreretis in voce, quæ reuera vobis non conuenit, tametſi tu eam ipſam tibi arroges, vt paulò poſt dicendum eſt.

Collectoribus deinde, ſeu potius interpretibus, imponis, expoſtulans quòd vitium Typographi in te conferant, vertentes *labores & munera*,

Digitized by Google

pro *labores & opera charitatis*, quia nimirum tu tantùm dicas religioſos ſuccedere diſcipulis, quoad *labores & opera charitatis*, non quoad *munera*. Qua in re mentem illam à te ipſo exigo, quam tu per *nimios impetus & ardores* iis *ereptam* eſſe vociferaris. Nam profectò vel tibi nihil mentis eſt, vel relectâ modò tuâ propoſitione vides verba illa, *labores & munera*, in ea non tribui religioſis, ſed Curatis & Paſtoribus. Sic enim habet propoſitio, *Regulares præferendi ſunt illis, quorum labores & munera ſunt ſub iuſſu particularis Epiſcopi*. Quibus verbis à te deſcribi Curatos, quorum labores & munera conſtringi dicis intra nutum Epiſcopi particularis, ſi tu negas, omnes vident, ſi tu vides, omnes te conſilij inopem, mente caſſum perſpiciunt, qui præcipitante animo, furore neſcio quo percitus, ne perlecta quidem quietis oculis propoſitione tua, eas voces corruptas ais, & affictas regularibus contra tuum propoſitum, quę in ea propoſitione ad Curatos manifeſtè referuntur, ad religioſos ſine ingenti hallucinatione referri non poſſunt. Iam cùm de Curatis agitur, ciarum eſt nihil intereſſe an dicas, *labores & munera*, an *labores & opera charitatis*, cùm vtrumque Curati habeant. Vnde correctio illa ſpongialis, pro *munera*, ſummutans, *opera charitatis*, inutilis eſt, nec quicquam ad rem pertinens, cùm vtrolibet modo locutio verè conueniat Curatis, quibus ſolis tribuitur. Atq; ita querela Ieſuitæ & atrocium verborum barbara turbulentia, perſpicuo labantis animi ſtupore nititur; Et crimẽ eſt humana execratione, & diuina vindicta obruendũ, eum cui animus tam miſerè ruat, & cæcutiat, & motuum vehementia ſurſum deorſum raptetur, in ipſâ illa fœdiſſima commotione vltrò exclamare eos, qui ipſius errores verè referant, iuſtè increpẽt, mentem ardoribus, & nimio impetu amiſiſſe. Nam contrà Interpretes multo aptius ad mentem eius verterunt, *labores & munera*, vbi de parochis ſermo eſt, quàm *labores & opera charitatis*. Nam Daniel obligationem charitatis negat Curatis iuſtitiæ tantùm obligationem, ex officio ac munere, concedit. Et quãuis poſtmodum, obuelandi erroris gratia, in Spongia addiderit eos tamen ad opera charitatis obligari, ex iuſtitia videlicet, nos tamen oxymoron illud ſupra retudimus, & ſeipſum euertere probauimus. Quare tantum abeſt vt interpretes Ieſuitæ mentem detorſerint aut diſſimularint, vt contrà rectius eam ceperint & expreſſerint, quàm ipſemet, correctionem intempeſtiuam ingerens, & primam ſuam ſcriptionem poſteriore malè commutans, vt quod vitium typographicum vocat, ſit vera ſinceraque locutio; quod autem emendationis nomine affert, vitium potiùs emendatoris cenſeatur. Adeò, infœliciſſima Spongia, quoquò te vertis, à re, à fide, à te ipſa diſcedis.

Spong. pag. 77.

Ad Prop. 9. tit. 3. de Epiſc. & Curat.

Denique tibi ipſi à te imponi dicimus, ſeu tuam doctrinam æquiuoca perfidia de more tranſuerti, dum negas te dixiſſe religioſos *ſuccedere 72. Diſcipulis quoad munera Eccleſiaſtica, & miniſteria*. Quid enim aliud tibi vis illis verbis propoſitionis, *Regulares ſimillimi ſunt 72. Diſcipulis, ac ita propriiſſimè ſuccedunt eorum loco?* ſicut ais ibidem de Epiſcopis, *eos ſuccedere loco Apoſtolorum*. Quis non videt te eodem modo tota propoſitione conferre religioſos cum diſcipulis, quo Epiſcopos cum Apoſtolis,

Digitized by Google

nempe ſucceſſores cum anteceſſoribus? niſi turpiſſima æquiuocatione propoſitionem obtenebraſti, ne intelligi poſſet? Nam ex verbis quidem tuis nemo aliud percipiet, niſi qui te ſanorum hominum more non loqui ſupponat.

Cur enim tantopere hoc loco fugis tribuere religioſis *munera & officia Eccleſiaſtica*, niſi ad maiorem ſimulationem & fallaciam, cùm in Apologia, eo ipſo capite, vnde propoſitio, de qua nunc agimus, ſumpta eſt, ea illis tribuas ex ſtatu & gradu ipſorum? nam, *Religioſi vt tales*, inquis, *munere aliquo in Eccleſia funguntur.* Et infra, *Regulares vt tales, non tantum officium habent, ſed officiorum præcipuum, nempe, vt animarum perfectionem adiuuent.* Ex quo patet non ſolùm fictitia tua ſimulatio quoad vocem *muneris & officij*, quam nunc videri vis non dare religioſis; ſed etiam patet te verè religioſos ſucceſſores facere 72. Diſcipulorum, *quoad officia & munera Eccleſiaſtica.* Eos enim quoad ſtatum & gradum, quem in Eccleſia habent, ſucceſſores dicis diſcipulorum, ideóque quoad ſtatum proximos Epiſcopis, ſuperiores Parochis. In eorum autē ſtatu *munus, & officiū*, vt vocas, *præcipuum* & præſtantiſſimum includis, vt ex tuis verbis declarauimus. Manifeſtum igitur eſt te eos parochis anteponere, & diſcipulorum ſucceſſores facere quoad munus illud, & officium, quod in eorum ſtatu & gradu continetur. Niſi fortè non quoad totum eorum ſtatum, ſed tantùm quoad aliquam illius partem eos ſucceſſores dicis diſcipulorum, & parochis præſtantiores. Iam iam ferendæ nobis ſunt, & æquiori animo in poſterum tolerandæ hæreticorum perfidiæ, & mendacia, & ſubdolæ artes, quas perpetuis reſponſionibus à Catholico, à Theologo, à Ieſuita omnium ſociorum ſtudiis opibuſque ſubnixo, vel ſuperari, vel omni ex parte exæquari videamus. Nemo enim hæreticus turpiùs tergiuerſatus eſt, audaciùs mendacia, & fallacias toto orbe ſpectante profudit.

Apol. c. 5. §. 1. n. 5.

SPONGIA.

Quòd autem religioſi, qui ſunt inſtrumenta Chriſti in terris Vicarij, in vniuerſum orbem mittenda, vt loquitur author, ſint quoad labores & charitatem ſimillimi 72. Diſcipulis, & in hoc ipſis ſuccedant, apertiſſimè traditur à S. Thoma 2. 2. q. 188. art. 4. ad 5. vbi dicit non ſolùm Presbyteros Curatos ſuccedere diſcipulis, ſed etiam alios minoris ordinis qui Epiſcopis in eorum officio deſeruiunt: non autem legitur, *inquit*, quod 72 Diſcipulis Dominus aliquas determinatas Parochias aſſignaret, ſed quod mittebat eos binos ante faciem ſuam, in omnem ciuitatem, & locum quò erat ipſe venturus. *Hæc S. Thomas, duplicem rationem inſinuans, ob quam regulares ex inſtituto ordinati ad prædicandum ſimiliores ſint 72 Diſcipulis quàm Curati. Vna eſt, quia ſicut 72 mittebantur immediatè à Chriſto Domino, non ab Apoſtolis, ita regulares immediatè à Chriſti Vicario, illique ſe voto obſtringunt, quod attinet ad miſſiones. 2. Sicut Diſcipuli mittebantur in omnem regionem & locum, nec erant determinatis Parochiis aſtricti; ita regulares iſti ordines inſtituti ad prædicandum, ſunt ſummi Pontificis inſtrumenta ſalutis & prædicationis in orbem vniuerſum. Quis autem neſcit bonum quo vniuerſalius, eò melius eſſe? hoc etiam expreſſe docet Caietanus 2 2.*

Digitized by Google

q. 188. art. 4. ad 3. Dixit enim hoc magis conuenire delegatis, quàm Curatis. Et D. Fontanus Concionator regius libro quem iam nominauit, Regulares esse 72 Discipulis similiores, quàm sint Curati, probat 7. rationibus ex sancto Vincentio sumptis.

RESPONSIO.

Hæc omnia sunt leuissimarum stipularum instar, quæ qualibet aura dissiliunt ac dissipantur.

Primò locus S. Thomæ de Religiosis nihil habet. Tantum loquitur de *Presbyteris Curatis*, & generatim *de aliis* MINORIS ORDINIS *qui Episcopis in eorum officio deseruiunt*. Quibus verbis si Iesuita intelligi velit Regulares; vt verè intelliguntur, quamuis ipse id non probet; vide quanta eius doctrinæ, hoc ipso loco traditæ & assertæ, ruina paratur. Si enim per eas voces, *& alios minoris Ordinis qui Episcopis in eorum officio deseruiunt*, D. Thomas intellexit regulares; primò sequitur; Regulares esse inferioris ordinis quàm Parochos, ex D. Thoma, quem tamen Iesuita adducit, vt probet religiosos esse superioris ordinis, quam Parochos proximos Episcopis, simillimos 72 Discipulis. Sequitur Secundò, eosdem Regulares deseruire in officio Ecclesiastico & salute animarum non soli Pontifici, sed etiam Episcopis, & eorum labores subesse nutui particularis Episcopi, & ipsos esse instrumenta Episcoporum, & ab iis mitti, non a solo Pontifice; contra perpetuam Molinistæ toto libro, & hoc ipso loco gloriationem ac fastum. Ecce quibus conditionibus Regulares admittuntur à D. Thoma in eorum numerum qui formam teneant 72 Discipulorum: Nempe iis quibus tota doctrina Iesuitica, ad cuius confirmationem citatus est, confutatur ac diruitur. Quanquam verbum *succedendi*, abest ab hoc loco S. Thomæ; qui non docet Regulares *succedere* 72 *Discipulis*, vt falsò Iesuita ponit multo minùs *propriißimè succedere*, vt est in damnata propositione, sed tantùm eorum *tenere formam*, id est, eorum aliquam similitudinem gerere, & cum iis comparari posse. Consultò enim vsus est generaliori locutione, qua Parochi simul & religiosi caperentur, Nam quę tandē erit ista *successio*, aut *propriissima successio* regularium ad 72 Discipulos quibus nulli regulares tanta tot sęculorum intercapedine, qua Ecclesiæ ministerium, sine religiosis & Monachis gestum est, successerunt? Extant clarissimi Conciliorum & Patrum Canones, quibus omnis Ecclesiastica administratio regularibus per multa sæcula interdicitur. Fatetur id S. Bonauentura suprà citatus: & id ipsum egregiè in primis docuit libello aureo Romæ probato, Parisiis edito, vir Apostolico spiritu venerabilis Archiepiscopus Philippensis, in fœderatis Belgij Prouinciis Vicarius Apostolicus, de quo iam initio dictum est. Vbi ergo regularium successio ista tunc latebat? vbi hærebat? vbi velut opera interrupta pendebat? tam multis sæculis 72 Discipuli præcipuis suis maximisque successoribus toto orbe caruerunt? Hæc sunt hæreticorum figmenta: in iis hæc deliria ridemus: ad quæ turpissimum est compelli Iesuitas, vt istius regularis *successionis*, & *propriissimæ successionis* commentum tueantur. Nam Ecclesia Catholica nullam veram aut *pro-*

priiſſimam ſucceſſionem agnoſcit, niſi perpetuam, perennem, núquam interciſam, & hoc ipſo iſtam regularium ad 72 Diſcipulos Ieſuiticam ſucceſſionem, immani hiatu laceram & claudicantem, reſpuit, eodemque loco habet quo improbas & commentitias hæreticorum ex Apoſtolis primiſque Apoſtolorum Diſcipulis ſucceſſiones. Itaque explanato loco S. Thomæ, & pulſis ignorantiæ nebulis, quibus Ieſuita eum obducere geſtiebat, facilè eſt duas illas rationes diffringere, quas indidem elicuit; quæ ex iis quæ diximus iam nutant, & ſua ſponte corruunt. Nam ſi 72 Diſcipuli non ab vllo Apoſtolo, nec à Petro quidem, ſed ab ipſo Chriſto miſſi ſunt; quomodo ex S. Thoma conferas cum iis regulares, quos S. Thomas docet non ſolùm à Pontifice, Petri non Chriſti ſucceſſore, ſed ab Epiſcopis mitti, iiſque *deſeruire?* nec ſolùm ab Epiſcopis, ſed etiam à Parochis, cùm doceat *regulares prædicare, confeſſiones audire, authoritate Prælatorum, ſuperiorum & inferiorum, ad quos ex officio pertinet;* &, *ſubſeruire Prælatis in tali miniſterio,* eſſe regularium propriùm? Nam Prælati ſuperiores, & inferiores, ad quos ex officio pertinet prædicare & confeſſiones audire, nulli ſunt niſi Epiſcopi & Parochi, vt per ſe patet, & ex S. Thoma pluribus antè dictum eſt. Quid igitur ſimile eſt Regularibus, iuxta S. Thomam non ſolùm Pontificis, ſed etiam Epiſcoporum, Parochorum authoritate ac miſſione prædicantibus, & ſacramenta miniſtrantibus, cum 72 Diſcipulis, nullius Apoſtoli, ne quidem Petri, ſed ſolius Chriſti Domini miſſione inſtructis? Quantæ dementiæ eſt errorem, quem S. Thomas tot partibus iugulat, hoc ipſo loco qui obiicitur, ei tribuere, & ex eius dictis probare, conari? & vt à doctrina S. Thomæ, de qua tamen ſola hîc agitur, diſcedamus, & ad propriam Ieſuitæ opinionem veniamus, tanta eius infirmitas eſt, vt ne quidem ſtare queat per ſe, ſed propria diuulſione, quaſi monſtra perimatur. Nam vt demus Regulares à ſolo Pontifice mitti, ei ſoli ſubſeruire, ei ſoli ſubeſſe in miniſterij Eccleſiaſtici functione; tamen hoc ipſo manifeſtè different à 72 Diſcipulis, qui cum Paulo dicere poterant, *non ab hominibus, neque per hominem, ſed per Ieſum Chriſtum,* cuius ſolius authoritate mittebantur. At Regulares mittuntur à Petro, hoc eſt à Petri ſucceſſore, ab homine qui non ſit Deus. Non igitur ſimiles ſunt, nec ſuccedunt hac ex parte Diſcipulis; nec eorum miſſio cum miſſione Diſcipulorum conferenda eſt, cùm miſſio Diſcipulorum eſſet iuris diuini, miſſio verò Regularium ſit humani & Eccleſiaſtici iuris, ideóque diuerſiſſima à miſſione 72 Diſcipulorum. Quod argumentum validè vrgeri poteſt aduerſus Ieſuitam ex ſententia, quę Parochorum officium & poteſtatem diuinæ inſtitutionis ac diuini iuris facit, vt hac ex parte Parochi cum 72 Diſcipulis ſimillimi, Religioſi diſſimillimi comprobentur.

S. Thom. ib. a. 8. ad 2.

Galat. 1.

Secunda ratio nihilo pluris eſt. Nam ſi Ieſuitæ in orbem vniuerſum mittantur, non igitur in eo ſimiles ſunt nec ſuccedunt Diſcipulis, qui nunquam in totum orbem à Chriſto miſſi fuerunt. Non enim generatim *in omnem regionem & locum* miſit eos Chriſtus, vt ait Ieſuita Euangelium adulterans, exemplo Franciſci Fontani, ſeu P. Bineti Sodalis ſui,

Digitized by Google

de quo infra, à quo hanc corruptelam mutuatus est. Nam cùm Christus primùm mittens Apostolos præceperit eis & interdixerit, *In viam gentium ne abieritis, & in ciuitates Samaritanorum ne intraueritis, sed potius ite ad oues quæ perierunt domûs Israël*; cùm profiteatur, ne quidem se missum esse *nisi ad oues quæ perierunt domûs Israël*; sequitur non misisse Discipulos in totum orbem, cùm iis ampliorem missionem non dederit, quàm illo tempore Apostolis, aut quam ipse sibi tunc sumeret, Euangelio manifestè prædicante Christum non misisse Discipulos *nisi in omnem ciuitatem & locum quò erat ipse venturus.* Quo ex textu Iesuita, ducem quem diximus secutus Binetum Patrem, relecuit postremas voces, *quò erat ipse venturus*, & pro, *in omnem ciuitatem & locum*, vt in Euangelio est, refinxit *in omnem regionem & locum*, vt hæreticorum more Euangelium interpolans & maculans, sacrilegiis suos errores conspergeret muniretque. Cæcus cæcum secutus est; ambo in foueam ceciderunt. Talia documenta, non feliciora sperare debuerat à Bineto isto, si eum nosset, cuius in eo loco quem citat, Euangelici textus labes & profanationes congestæ sunt, velut in aceruum, ita multæ & crassæ, ita fidentibus ferocibusque verbis inflatæ, vt ab homine ipsa stoliditate superbienti fluere videantur. Nam primò ex Euangelio Lucæ affert quasi de 72 Discipulis dictum, *misit eos prædicare*, quod in toto Euangelio nusquam est. Item illud de iisdem, *nolite portare sacculum, neque peram, neque pecuniam in zonis, &c.* quod isto modo nusquam etiam legitur, Prior quidem pars 72 Discipulis dicta fuit à Christo; sed posterior, *neque pecuniam in Zonis*, solis Apostolis: nec Bineto licuit mimicam suam licentiam in Euangelium vsque protendere, & ex verbis partim S. Matthæi, partim S. Lucæ, nouum textum quasi quinti Euangelistæ conflare. Fallatum etiam illud, *neque baculum, neque calceamenta*, quod à Christo mittente Discipulos nusquam dictum est, nec in vlla Euangelij parte reperitur. Legimus solùm apud Matthæum hæc verba Christi ad Apostolos cùm eos mitteret, *Nolite possidere aurum &c, Neque calceamenta, neque virgam.* Quæ sine dubio ansam præbuerunt Bineto, vt eum induceret 72 Discipulis præcipientem suum illud, *neque baculum, neque calceamenta.* Ex hoc specimine, & ex tot tamque pinguibus intra paucos versus flagitiis, & Euangelici textus contaminationibus sacrilegis, disce, lector, quis quantusq; vir sit P. Antonius Binetus, & quantus sit in illo opere quod toties à bona Spongia citari audis, & ex quo tot laciniæ quasi lacerę olidæque vestis, ad tegendam Iesuitæ Anglicani cæterorumque sociorum inopiam, ad velandam turpitudine turpitudinem, depromuntur.

Mat. 10.

Mat. 15.

Luc. 10.

Libellus inscriptus Francisci Fontani, *authore Bineto Iesuita, pag. 196. & 197*

Mat. 10.

Mat. 10.

Quid iam dicam de 7. illis rationibus quas Spongia laudat, & quas sola Bineti fide credi vult esse S. Vincentij, quasi egregiè probent Regulares esse 72 Discipulis similiores quàm Parochos? Quæ sanè rationes ita Binetum & eius acumen sapiunt, vt prima, & velut cæterarum caput ponatur, *Regulares ire binos*, sicut 72. Discipuli *bini & bini* missi sunt. Vnde inferri poterit, Regulares, si terni aut quaterni, aut plures mittantur, vt sæpe fit in missionibus longinquioribus, non fore amplius 72 Discipulorum successores, nec iis similes, & cùm concionator

Digitized by Google

regularis laïco fratre miniſterij experte comitatus incedit, deſinere eſſe Diſcipulorum ſucceſſorem, quia ſolus eſt, nec ſocium habet miſſionis participem, vt Diſcipuli habebant.

Secunda eſt, de Diſcipulis dictum eſſe, *miſit eos prædicare:* quod & improbè falſum fictumque à Binetio diximus; & ſi maximè verum eſſet, ſtultum foret dicere id magis Regularibus conuenire quàm Parochis, cùm his eo magis conueniat, quod ex officio, & ordinaria poteſtate conuenit, Regularibus extraordinaria tantùm & precaria, Parochis ipſis concedentibus.

Tertia eſt, miſſos eſſe Diſcipulos *in omnem ciuitatem & locum, &c.* quem item locum tum impiè truncatum, ſuppleto in vocum eliſarum locum captioſo &c. more hæreticis vſitatiſſimo, tum imperitè à vero ſenſu detortum eſſe oſtendimus, cùm Diſcipuli non miſſi ſint in vniuerſum orbem. Quamquam neque in hoc ipſo regulares habent quo ſeſe Parochis anteferant, qui nihilominus, quam ipſi in omnem regionem, in omnem ciuitatem, in omnem locum mittantur. Nulla enim regio, nulla ciuitas, nullus locus vbi Parochi non ſint, vel eſſe debeant, ſeu ex Chriſti ipſius miſſione & inſtitutione, ſi eorũ inſtitutio ſit diuini iuris, ſeu ex lege diſciplináque Eccleſiæ, quæ iam ita conſtituta eſt, vt omnes Eccleſiarum regiones, non ab Epiſcopis tantùm, ſed etiam à Parochis regendæ ſint, quacumque ratione infideles aut hæretici, aut etiam factioſi Catholici, legis ac diſciplinæ illius obſeruationem impediant. Hæc enim eſt propria & ſtabilis Eccleſiæ forma, vel diuino, vel Eccleſiaſtico ſaltem iure compoſita, ita vt Eccleſiæ in quacumque orbis plaga debeatur, & neceſſariò reſultet, mox vt externa vis nulla obſtat. Nec refert quod ſinguli Parochi in totum orbem non mittantur, quia nec ſinguli regulares in eum mittuntur, nec mitti poſſunt. Totus tamen Parochorum ordo ita mittitur & dirigitur, ſicut & totus ordo Epiſcoporũ, qui tamen ſuis ſinguli Eccleſiis alligantur. Sicut autem eſt vnum Epiſcoporum corpus, & *vnus*, vt ſanctus Cypriamus loquitur, *Epiſcopatus*, cuius membris toto orbe fuſis tota Eccleſia continetur; ſic vnum eſt Parochorum corpus, & vnus Paſtoratus Eccleſiaſticus, qui per ſua membra totum orbem complectitur, & ad totius orbis regiones deſtinatus eſt, eo prorſus modo, quo tota ipſa Eccleſia Catholica implet orbem, varia nimirum & latiſſima membrorum ſuorum diffuſione.

Cypr. ep. 52. &c.

Quarta eſt, *Nolite portare ſacculum, neque peram, neque pecuniam in zonis*; quod nos flagitium potiùs & labem Euangelij, quàm rationem eſſe demonſtrauimus. Sed tamen hoc ipſum, aut Parochis non officit, aut tantumdem regularibus, & Ieſuitis ipſis, qui nullam longiuſculam peregrinationem, vel miſſionum, vel alius rei cauſa, præcipuè in remotas illas regiones, quarum nomine tantopere gloriantur, ſuſcipiunt ſine ſaculo aut pera, in quam aliquid ad vſum conferant, nec ſine pecunia, qua ad quotidianum victum per hoſpitia, locaque ignotiora vtantur, vt patet ex iis regularibus, quos ad itinera non ita longinqua viaticum corrogare videmus.

Quinta ridicula eſt, ex verbis illis deſumpta, *neque baculum, neque calceamenta,*

Digitized by

cramenta, quam item ſacrilegè aduerſus Euangelium concinnatam eſſe probatum eſt. Sed condonato ſacrilegio Binetiano Patri, cui talia multa condonari debent; quid magis fatuum, quàm eos quibus vetitum ſit gerere baculum aut calceamenta, ſimiles in eo facere cum regularibus, qui paſſim & calceati ambulant, & baculos gerunt, ſi quò longiùs mittantur, aut peregrinentur? Nonne eleganti ingenio hominem eſſe neceſſe eſt, qui rationes tam congruas è ſuæ mentis caligine, in lucem publicam efferre ſit auſus? Pauci ergo ſunt regulares, quibus hæc ratio conueniat, niſi fortè Ieſuiticis ſodalibus, qui miſſi aliquò prædicandi cauſa, eatenus non egent baculis, quatenus vehuntur equis, nec calceamentis Apoſtolicis, ſed ocreis & lacernis equeſtribus ſuccinguntur.

Sexta ratio eſt, quia diſcipulis dictum fuit, *Curate infirmos*: Quæ pars ſi de poteſtate miraculorum intelligitur, vt putat Binetus Pater, quæſo dicat quonam miraculo, quânam alicuius ægri miraculoſa curatione ipſe ſe probarit 72 Diſcipulorum ſucceſſorem. Si verò intelligatur de ſtabili aliqua & perpetua poteſtate nouæ legis, qua ægri curentur & alleuentur; quibuſnam ea poteſtas, niſi Parochis conuenit, quibus poteſtas data eſt *vngendi oleo* infirmos, & *alleuandi*, & *ſaluandi?* Atque huius poteſtatis figuram, & inchoationem quandam fuiſſe illam poteſtatem à Chriſto viuente datam Apoſtolis, & diſcipulis curandi infirmos, qua illi *vngebant oleo ægros*, & *ſanabant*, docuit Concilium Tridentinum, nec pro ſua perſpicacia vidit Ieſuita Binetus.

Iacob. 5.

Marc 6. Trid. ſ. 14. cap. 1. de Sacram. Extr. Vnct.

Septima denique in eo eſt, quod diſcipuli miſſi ſint, *ſicut oues inter lupos*. Quod obſecro ipſi iudicent in vtros aptiùs cadat, in eos quibus dictum eſt, *Bonus paſtor animam ſuam ponit pro ouibus ſuis*, & quibus neceſſaria lex impoſita eſt, vitam pro ouibus, aduerſus luporum impetus, opponendi, & profundendi; an iis qui ſe nulla lege, nullo præcepto ad hoc adſtringi fatentur.

Ioan. 10.

Hæ ſunt, Lector, ſeptem illæ rationes Franciſci Fontani, Patris Bineti Ieſuitæ, Spongiâ laudatrice dignæ, in quibus plus ſacrilegiorum & corruptionum Euangelij, an leuitatis & abſurditatis ingenij concluſerit, tu Lector, ex iam dictis iudicabis. Fuit quidem per ſe indignum, tam ridiculorum argumentorum viliſſimam infirmitatem perſequi; ſed ſuperborum hominum, & tot ſua ſuperbia moles toties concitantium, inſcitiam & inſulſitatem patefacere, vt vel ipſi, vel cæteri moderatiores fiant, vel ſaltem authoritate ad conturbandam Eccleſiam exuantur, magnum operæpretium eſt.

His autem rationibus vnicam breuitatis cauſa, præter ea quæ dicta ſunt, opponere libet, vt pateat ex ipſis Spongiæ miniſtrorumque principiis, eos contra perſpicuam lucem inuehi, dum regularium miſſionem ſimiliorem & propiorem dicunt miſſioni 72 Diſcipulorum, quàm miſſionem Parochorum. Nam 72 Diſcipuli ita miſſi ſunt, vt eis dictum ſit, *In quamcumque domum intraueritis, &c. in eadem domo manete, edentes & bibẽtes quæ apud illos ſunt: Dignus eſt enim operarius mercede ſua.* Quibus verbis datur eis in mercedem operum, poteſtas exigendi ea quæ ad victum cultumque neceſſaria ſunt, ex generali illa norma qua Apoſtolus ait,

Luc. 10.

1. Cor. 9.

Digitized by Google

Christum ordinasse iis qui Euangelium annunciant, de Euangelio viuere. Qua in re 72 Discipuli manifestè Parochos referunt, quibus similiter ius est necessaria vitæ subsidia à subditis exigendi. Regulares autem referre non possunt, tum quia D. Thomas negat hoc ius eis competere, sed solùm ordinariis Præsulibus; tum quia Iesuitæ speciatim profitentur se *teneri nihil accipere, quo sui labores compensari videantur*; tum denique quia Spongia supra generatim constituit id discrimen inter regulares & Parochos, quod *Regularium statui terrena stipendia non sint annexa, imò voto paupertatis longissimè arceantur*; Parochorum autem, *statui terrena merces per se semper annexa sit.* Fateantur ergo, vel Regulares nihil in hoc genere Parochis esse puriores, vel 72 Discipulorum missionem esse non posse formam missionis statusque regularium, cui eam perfectionem puritatemque tribuunt, quę non magis in missione aut vocatione 72 Discipulorum, quàm in missione Parochorum reperiatur. Vnde si constanter loqui velint, dicant apertè potiùs, statum regularium esse perfectiorem, & mera charitate puriorem statu, tum Parochorum, tum 72 Discipulorum, cui terrena per se merces ab ipso Christo sit annexa.

D. Th. 22. q. 188. a. 4. ad 4.

Spong sup. pag. 79.

Ibid.

Hæc meditanda damus vel P. Bineto, vel Spongiæ, vel cuilibet ex Sociis, cui solidior & quietior vtroque mens obtigerit, & paratior animus exuendæ fiduciæ Molinisticæ, vt diuina veritas, & purissima lux capacibus oculis infundatur.

SPONGIA.

Quod autem dicunt authorem authoritate proximo loco Episcopis Regulares subiungere, est impostura. Non enim dixit proximos Episcopis authoritate, sed proximos statu, & gradu perfectionis. Quod spectat ad authoritatem in foro externo, dignitatemque & honorem inde prouenientem, Religiosi non grauatè Curatis & Prælatis Episcopo inferioribus cedunt. Quantum autem ad statum perfectionis, cùm sanctus Thomas dicat eos esse propinquissimos perfectioni Episcoporum, non debent Curati & alij moleste ferre, si hunc locum tueantur, nisi eos inde argumentis & rationibus dimouere possint.

RESPONSIO.

Nec argumentis, nec operosis rationibus tecum opus est, sed tantùm communi sensu, quo si tu præditus esses, magno labore leuaremur. Quid enim minus congruum, quàm post tantam sermonum arrogantiam perfidiamque, quantam à te audiuimus, te tamen *impostura* loco numerare, quod diceris *Regulares authoritate proximos Episcopis* posuisse? Quid deinde fallacius, quàm te tuam mentem ita exponere, vt dicas te *authoritatem in foro externo, dignitatemque, & honorem inde prouenientem Curatis & Prælatis inferioribus cedere?* Sic enim odiosè tuo more vocem *authoritatis* obnubilas Iesuitica æquiuocorum licentia, solumque fateris regulares non esse Episcopis proximos *authoritate externi fori*, authoritate verò fori interioris, in qua solâ regularium missio & authoritas sita est, fraudulenter proximos innuis: atque ita reipsa fateris errorem obiectum, licet ludificandi & tergiuersandi gratia, distinctionē

alieniſſimam ingeras de *authoritate fori externi*, de qua nulla controuerſia eſt. Quæ mens, quæ ratio, denſiſſimas & perennes iſtius Spongiæ impuritates capere, vel enarrare valeat?

Deinde quid hoc ineptiæ eſt, quod *authoritatem in foro externo* Curatis concedis, quibus eam ſupra detraxiſti, eos ideo Prælatos eſſe negans, quia poteſtate fori externi carerent? Tunc ſobrius, aut ſanus es? Tu Parochis petulanter illudas, contumelioſè tribuens quod reuera aufers, eo planè modo quo percuſſores Chriſti milites, cùm eum pro amente, non pro Rege deputarent, poſito ante ipſum genu ludibrioſè inclamabant, AVE REX IVDÆORVM? *Spong. pag. 107.*

Vt autem probemus te *authoritate interni fori*, ſeu poteſtate interna Regularium miſſioni propria, regulares ſtatuere Epiſcopis proximos, & Parochis Prelatiſque minoribus ſuperiores, ne fortè hoc etiam loco tergiuerſari incipias, & errores tuos offuſis tenebris tegere, non veris rationibus, aut vera pœnitentia perpurgare; triplici potiſſimũ capite poteſtatem illam internam, ſeu miſſionem regularium, altiorem & præſtantiorem efficis poteſtate, ac miſſione Curatorum. Primò, quia poteſtas Regularium vniuerſalior ſit & amplior; poteſtas verò Parochorum anguſtior & arctior. Vnde infers, *Quis autem neſcit bonum quo vniuerſalius, eo melius eſſe?* Nobiliorem igitur facis miſſionem ac poteſtatem regularium, quia vniuerſaliorem. Secundò, quia miſſio regularium à principio altiore oriatur, à Pontifice Maximo, à quo *Regulares immediatè mittantur*, vt dixiſti paulò antè; Parochorum verò miſſio ab Epiſcopis fluat. Tertiò, quia Regulares ſint *inſtrumenta & opitulationes Pontificis*; Parochi autem ſint miniſtri, & inſtrumenta particularium Epiſcoporum, eorumque *labores & munera ſint ſub iuſſu particularis Epiſcopi, & ex ſtatu, & vocatione aſſignentur vni particulæ particularis Eccleſiæ*. Quartò denique, quia miſſio & officium Parochorum ad iuſtitiã pertineat, & ſit officium munuſq; iuſtitiæ: Miſſio verò, & vocatio Regularium ſit meræ charitatis, & purior *ex vi ſtatus*. Ex his alijſque toto opere à te ſparſis clarum eſt, te miſſionem poteſtatemque regularium ex quadruplici parte ſuperiorem & pręſtantiorem facere poteſtate Parochorum, quia nimirum poteſtas regularium ſit origine nobilior, obiecto vniuerſalior, ſubiectione liberior, puritate dignitateque præcelſior. Vis enim miſſionem & miniſterium regularium, proportione quadam reſpondere dignitati & eminentiæ ſummi Pontificis, ita vt cum eo regulares vniuerſali quadam ſupra omnem Eccleſiam poteſtate polleant; & ſicut Pontifex eſt vniuerſalis Epiſcopus, ita regulares ſint quaſi vniuerſales Parochi & miniſtri eius generales, tanto particularium Eccleſiarum Parochis altiores, quanto Pontifex particularibus Epiſcopis antecellit. Hùc tua mens, tua argumenta, tuus ſermo ſpectat omnis. Vbi autem ſuperbię errorumque tantorum turpitudinem deprehenſam, & orbis oculis propoſitam videas, tum demum ſtimulante animum conſcientia tergiuerſari, & tenebras latebraſque moliri, quid aliud tandem eſt, quàm ſuperbam ignorantiam impudentia ſuperbiore cumulare, & pro defenſione legitima deſperationem afferre? *Spong. pag. 107.* *Vid. prop. 9. tit. 3. de Epiſcopis et Curat.*

Fruſtra etiam ad D. Thomam confugis, vt eius doctrinam cum tuo errore commiſceas, & oculos imperitorum perſtringas. Imperitia hæc quoque & fallacia tua eſt, quæ ſocios amentiæ quærit, nec reperit vſquam. D. Thomas Parochorum miſſionem, ſeu poteſtatem, ſeu miniſterium, nunquam miſſioni ac miniſterio regularium poſtpoſuit, vt iam antè reſpondimus. Hæc tua tuorumque ſodalium excogitata doctrina eſt, ad innatæ ſuperbiæ ſolatium. S. Thomas enim de ipſo per ſe regulari ſtatu locutus eſt, quatenus ad propriam religioſi perfectionem dirigitur; Et maioris perfectionis fortaſſe putauit religioſi ſtatum propriæ in Monaſterio ſtudentis perfectioni, quàm ſtatum Parochi, aut Prælati inferioris, in animarum ſalutem incumbentis. Quę controuerſia nihil ad propoſitum eſt, & alibi exponetur. At miniſterium, functioneſq; Eccleſiaſticas regularium, S. Thomas non prętulit vnquam miniſterio, & miſſioni Parochorum: Imò apertè docuit Parochos quoad curá animarum eſſe eminentiores religioſis, & ſimiliores Epiſcopis. Deſine tandem aut tam altè ſapere, aut tam abiectè tricari. Si perfectio quam ambis, meliora ſolidioráque pręſidia non habet, non eſt fundata ſuper petram, nec pluuiarum, nec fluminum, nec ventorum incurſione opus eſt, vt fiat ruina eius magna nimis. Non à fundamento ſolùm, ſed ab omni parte vitioſa eſt. Falſi nominis perfectio, falſi nominis ſciẽtia ſuſtinetur.

PROPOSITIO SEPTIMA.

Ex Cap. 6. §. 4. Num. 22.

QVI ex Epiſcopis fiunt Religioſi, dici poſſunt aliquo modo altius volare, & non omnino deſcendere.

CENSVRA.

Iſtud in contemptum dignitatis Epiſcopalis proponitur, & contra ſenſum ſummi Pontificis in cap. *Niſi cum pridem.* De renuntiatione, citato ab authore in confirmationem ſuæ ſententiæ.

SPONGIA.

Pontifex illo capite dicit, ſeceſſum Epiſcopi ad ſolitudinem religioſam pennis fieri & volatu, vnde ſicut non eſt contra naturam pennarum & auium in altum aſcendere, ita non eſt contra ſenſum dicere, Epiſcopum ab Epiſcopatu ſe pennis & volatu proripientem in altum ferri. Quod ſi Epiſcopatu relicto migrare ad religioſæ humilitatis inſtitutum, eſſet omnino deſcendere, vt volunt hi Cenſores, & nullo modo proficere, cur ſummus Pontifex Gregorius XV. vocat illam deliberationem qua relinquitur Epiſcopatus, hominum Angelorumque linguis laudandam, RAPERE OCVLOS VNIVERSÆ ECCLESIÆ TOTIVSQVE CŒLI? Cur *Epiſcopo ſecedenti ſcripſit*, triumphat planè de humanis cupiditatibus & diabolicis inſidiis, fraternitas tua, cùm opulentiam & Epiſcopatus dignitatẽ, quę mortales tanto ſtudio, tanta contentione petere ſolẽt, ab Apoſtolica authoritate demiſſe flagitas, vt tibi per eá relinquere liceat, ſub vexillo nominis Ieſu in S. Ignatij caſtris militaturo?

Citatur breue Apoſtolicum in Apolog. c. 6. in fine.

Digitized by Google

Hæc ſummus Pontifex. Certè ſi author dixiſſet, qui relinquit Epiſcopatum vt ſecedat ad Societatem Ieſu, de humanis cupiditatibus & diaboli inſidijs triumphare, ſtatim Cenſores noſtri ingeminarent ſuum cuculinum carmen, falſum, blaſphemum, hæreticum; & tamen ille qui habet claues regni cœlorum, nec aberrare poteſt, hoc dicit. Sed verè Saluator, Non omnes capiunt verbum iſtud; qui poteſt capere capiat.

RESPONSIO.

Itáne deſipis, vel alios deſipere putas, vt ſperes quemquam hominum ſine ſtomacho & ſine iuſtiſſima indignatione audire poſſe inſolens reſponſionis genus, & minimè tolerandam ſummi Pontificis eluſionem? Quid enim hoc reſponſi eſt, non eſſe contra ſenſum Innocentij Pontificis loco citato, eos qui ex Epiſcopatu ad religionem tranſuolare dicuntur, altiùs euolare, *quia non eſt contra naturam pennarum & auium, in altum aſcendere?* vbi tibi pudor, vbi mens, aue pennáque leuior? Haſcéne excordes Spongias in Epiſcopos, in tantam Theologorum Facultatem, à tumidiſſimo ſcientiæ & ingenij opinione Ieſuitarum ſodalitio immitti? Plus in eam ſtoliditate & barbara fatuitate ſcriptoris, quàm ipſa maledictorum & mendaciorum petulantia iniurij ſunt. Eſſe verò propoſitionem Ieſuiticam non tantùm contra ſenſum, vt verè dicunt Cenſores, ſed etiam contra verba Innocentij III. in illo cap. *Niſi cum pridem* patet ſola lectione capituli. Dicit enim apertè Pontifex, eum qui deſerto Epiſcopatu fit Monachus, *deſcendere ad Monachatum;* Monachum verò qui fit Epiſcopus, *aſcendere ad præſulatum.* Ita quæuis gloſſa Ieſuitica, Innocentij verbis excluditur. Senſum verò Innocentij à Ieſuitæ propoſitione longiſſimè abhorrere, inde planum eſt, quia Innocentius propoſitis & ſumma eruditione explanatis ſex cauſis, quibus Epiſcopatum dimittere ſit fas, quarum prima eſt *conſcientia criminis.* 2. *debilitas corporis.* 3. *defectus ſcientiæ.* 4. *malitia plebis.* 5. *ſcandalum.* 6. *irregularitas;* non iis annumerat voluntatem tranſeundi ad regularem vitam. Imò hanc generatim excludit, addens; *Verùm ſi propter alias cauſas ceſſionem adſcitis, non eſt in hoc tibi poſtulanti fauendum.* Ac ſpeciatim ſtudium vitæ contemplatiuę, negat eſſe idoneam cedendi rationem; varias eius rei cauſas afferens, propter quas ait, *Facilius indulgeri vt aſcendat Monachus ad Præſulatum, quàm præſul ad Monachatum deſcendat.* Denique concludit denuntians, ſi alas habeat quibus velit in ſolitudinem auolare, eas tamen *ſtrictas eſſe nexibus præceptorum, nec liberum habere abſque ſua permiſſione volatum*, quem ei ſe conceſſurum negat, ſolo deſiderio ſolitudinis, niſi ſubſit cauſa grauior, aliqua nimirum ex illis ſex quas paulo ante præſcripſit. Non igitur proficit vllo modo, vel aſcendit, Innocentij ſenſu, qui ſolo regularis vitæ amore ſtatum Epiſcopalem abdicat; ſed deſcendit penitusq; deficit, & rem vndiquaq; illicitã aggreditur. Quare S. Thomas perpenſo accuratiùs hoc Innocentij capite, è quo pene omnia ducit, quę de hac quæſtione docuit, maiori lumine, maiorique; quàm Spõgia fide, ſic apertè perloquitur: *Quãdiu poteſt eſſe aliquis vtilis proximorũ ſaluti, retrocederet ſi ad ſtatũ religionis vellet tranſire, vt ſolùm ſuæ ſaluti inſiſteret,* *D. Th. 2. 2. q. 185. a. 4. ad 1.*

Digitized by Google

qui se obligauit ad hoc, quod nõ solùm suam salutem, sed & alierũ procuraret. Neq; aliter dicere potuit S. Thomas, qui Episcopalem statum tanto à regulari statu ex omni parte attollit, vt statũ Episcopalem, statum perficientium, statũ Regularem, statum perficiendorũ definiat. Vnde sicut qui à statu perficientium ad statum perficiendorum delabitur, is sine dubio descendit, nec ascendere dici potest; sic qui à statu Episcopali, ad statum regularem transgreditur. Audiat ergo Spongia Innocentij Pontificis vel verba, vel sensum, vel saltem expositionem S. Thomæ religiosorum luminis, & Theologorum principis.

Illa autem Iesuitæ oscitantis, & Spongiam non maturo partu, sed canina abortione fundentis, insulsa mussitatio, & indigna in *pennis & volatu*, de quibus agit, Pontifex, nugatio, serie ipsa verborum, & orationis Pontificis, quam supra exposuimus, eliditur. Nam Pontifex de eo *volatu*, déque iis *pennis* agit, quibus ibidem dicit *à præsulatu ad Monachatum descendi*, adeoque de pennis quibus descenditur, non quibus ascenditur, cùm Episcopus ab Episcopatu ad Monachatum deuolat. Nec enim *penna* & *volatus* significant nisi desiderium animi, quo voluntas ad rem optatam fertur. Nec volatus iste metaphoricus perfectionem aut ascensum dicit, sed merum ab vno in aliud transitum, præcipuè rapidiorem, qualis est affectuum, motuumque voluntatis. Humanus enim animus desideriis, quasi *pennis* & *volatu* ad res diiunctissimas momento temporis auolat, & in ijs conquiescit. Quod præcipuè dici solet de vehementioribus affectibus, quibus ex molestia, & necessitate aliqua grauiore, qua tenetur astrictus, cuadere gestit, qualis erat affectus illius Episcopi, veniam exuendi molestiam & seruiturem Episcopalem ab Innocentio Pontifice studiosiùs, & perseuerantiùs flagitantis, Innocentio non minus studiosè renitente, vt capituli lectio declarat.

Quod ergo Gregorius XV ait de Virdunensi Episcopo ad Iesuitarum Societatem transmigrante, de quo satiari non possunt gloriantes, adeò ab vnius humilitate omnes superbiendi materiam corripiunt; personæ rationem habuit Pontifex. Perpendit nimirùm fuisse virum principem, alto genere ortum; cuiusmodi ad munera Ecclesiastica, & præcipuè ad Episcopatus vulgò accingi non solent, nisi fructuum & amplitudinis Episcopalis amore. Denique iis plerumque rationibus culmen illud ascendunt, quibus priscorum canonum, & antiqua Ecclesiæ norma descendere cogerentur, nisi necessariæ interdum causæ iis plusculum indulgere compellerent. Quare cùm sua sponte cedunt, merentur laudem quòd vltro faciant id, quod iam olim debuerant facere, & optabat Ecclesia, & iubebant Ecclesiæ leges, sed necessitate constrictæ silebant, nec suam vim exercere sinebantur. Laudantur ergo merito sponte cedentes, quòd *de humanis cupiditatibus, & diabolicis insidiis, de opulentia, de dignitate triumphent*, quibus plerumque cupiditatibus & insidiis, non animarum Ecclesiæque studio, dignitates eiulmodi ambire, suscipere, tenereque consueuerunt. Rectè verò laudabuntur tum ipsi, tum quicumque alij ad ea munera eadem transgressi via, & in iis

eodem animo permanentes, dum quoquo modo cedere, & quod malè fecerunt, ac faciunt, infectum facere, & insidias cupiditatum ac dæmonum, in quibus malè hærent, fugere velint, non tantùm ea mente vt fiant Iesuitæ, sed etiamsi nec Iesuitæ, nec omninò Regulares fieri, sed priuatam vitam vbiuis agere meditentur. Non se adeò facilem fortassis præbuisset Pontifex in quemuis alium Episcopum: sed, Innocentij III. exemplo, causas rationesque cessionis singulares & intimas perpendere voluisset, perscribique accuratè. Si enim Innocentius veniam abeundi in solitudinem Episcopo flagitanti concedere noluit, nisi ex aliqua sex causarum quas paulo antè vidimus, quantocumque solitudinis desiderio teneretur; multo minùs concessisset inituro sodalitatem Iesuitarum, quæ mundo implicatior, vulgari vitæ propior, à solitudine longè alienior est. Ad quam ideo ab Episcopatu desilire, quandiu quis vtilis esse possit saluti proximorum, S. Thomas multo certius censuisset fore retrocedere.

PROPOSITIO OCTAVA.

Ibidem num. 24.

SI status Episcopi esset absolutè perfectior & sine comparatione, quàm status religiosi, cur religiosi non possunt transire ad illum sine licentia superiorum?

GENSVRA.

Ista propositio inquantum videtur negare maiorem perfectionem status Episcopalis supra religiosum, est falsa, temeraria, communi Patrum & doctorum consensui repugnans, & rationem continet fallacem.

SPONGIA.

Mirum est non puduisse viros graues & Theologos ita putidè cauillari, vt vel ex verbis quæ citant, lector hoc statim videat. Non enim Author negauit perfectionem status Episcopalis esse supra Religiosam, sed non ita absolutè, & absque comparatione: quid autem sit sine comparatione & absolutè, ibidem explicat, nimirum quod non contineat in se totam perfectionem Religiosi status. Quis Catholicorum Theologorum aliter sentit?

RESPONSIO.

Non cauillaris tu hoc quidem loco, fateor, sed imperitia laberis, & ineptia ruis in putidam aduersus viros graues & Theologos criminationem. Nam vel negandum tibi est, perfectionem status Episcopalis esse supra Regularem perfectionem absolutè, vel confitendum ita supra eam esse, vt tota regularis status perfectio in Episcopali perfectione includatur. Ea enim graduum statuumque Ecclesiasticorum natura est, vt quique superiores vim omnem perfectionemque contineant inferiorum, vt patet in gradibus omnibus Ecclesiasticis, & supra eos in

Digitized by Google

Angelicis, eorum formis & exemplaribus. Nam ſicut ſuperiores Angelorum gradus omni ex parte ſuperant inferiores, neque quicquam perfectionis aut præcellentiæ inferioribus ineſt, quod ſuperiores pleniùs & perfectiùs non habeant: Ita in gradibus Eccleſiæ neceſſe eſt, altiores & perfectiores quoſque ſupereminere vndiquaque inferioribus, & quicquid in is perfectionis inſidet, altiùs cumulatiuſque complecti. Si ergo Epiſcopalis ſtatus omnium Eccleſiæ ſtatuum, graduumque perfectiſſimus ac ſummus eſt, vt Ieſuita confitetur, & Patres vniuerſi Theologique prædicant, neceſſariò agnoſcendum eſt omnem omnium Eccleſiæ graduum, ſtatuumque perfectionem in Epiſcopali ſtatu contineri. Vel ſi hoc negetur, negandum illicò eſt, ſtatum Epiſcopalem eſſe perfectiſſimum; & ſummum omnium Eccleſiæ ſtatuum.

Equidem ſi quid perfectionis in vllo Eccleſiæ ſtatu, ſeu Regulari, ſeu quocumque demum lateat, quod abſit Epiſcopali; iam Epiſcopalis ſtatus non erit illo ſtatu abſolutè perfectior & maior, ſed ad eum ſe habebit, vt excedens & exceſſum, vna parte vincet, alia vincetur, collaterales quodammodo erunt, nec alter alteri abſolutè præferendus, vt patet inductione per omnes Eccleſiæ, & Hierarchiæ, ſiue Angelicæ, ſiue humanæ gradus. Atque ob hanc cauſam Franciſcus Suarez, quia putat ſtatũ regulariũ, aliquid habere perfectionis, quod abſit ſtatui Parochorum & Prçlatorũ inferiorum; aliquid rurſus adeſſe Parochorum ſtatui, quod ſtatui Regulariũ abſit; ideo fatetur horum ſtatuum neutrũ altero eſſe abſolutè perfectiorẽ, [a] excedere ſe mutuò. Et quia ſimiliter putat [b] aliquid perfectionis ſubeſſe in regulari ſtatu, quod in Epiſcopali non reperiatur, nequidem eminenter, (quo ex fonte errorem iſtum combibit Spongia, quamuis à Soario ſolo ſuo arbitrio, non vllius Theologi authoritate inducatur) eadem opera confitetur idem penè dici poſſe de ſtatu regulari collocato cum Epiſcopali, nimirùm eos non ſe abſolutè ſuperare perfectione, ſed inuicem excedere. Quamuis turpiſſimæ doctrinæ verecundia commotus, conetur aliquid verbis adijcere Epiſcopali ſtatui plus quàm Parochiali, ſupra regularem: ſed ita vt facilè videas eum mera verba dare ad fœdiſſimi dogmatis, cuius vel ipſum authorem pudet, conuelationem. Rectè igitur Cenſores aduerterunt, ex eo quod tota perfectio regularis ſtatus negetur ineſſe in ſtatu Epiſcopali, negari ſtatum Epiſcopalem eſſe abſolutè perfectione ſuperiorem regulari ſtatu. Vidit hoc ipſum Suarez, ſola Spongia pro ſua perſpicacitate non ſenſit. Faciliùs enim conceſſerim eam hùc imperitia, naturæque graduum ac ſtatuum Eccleſiæ ignoratione, quàm ſolita obſtinatione peccaſſe.

a *Suarez tom. 3. de relig. l. 1. c. 21. n 5.*
b *Idem ib. c. 19. n. 18.*
Ibid. c. 21. n. 7.

Inſcitè igitur quærit, *Quis Catholicorum Theologorum aliter ſentiat?* Non enim quærendi, ſed proferendi fuerunt qui aliter ſenſerint, extra Ieſuitas nouæ Theologiæ præcones, extra Soarium eius auſpicem, qui neminem habet cuius authoritate nitatur. Nam SS. Patres cùm de perfectione ſtatus Epiſcopalis, ſeu de perfectione quam Epiſcopi dignitas exigit, diſputant, ſic eam ſupra omnes Eccleſiæ ſtatus, non excepto Regulari, extollunt, vt maiorem præcellentiam verbis ſignificare non

Digitized by Google

poſſint. Audiuimus ſuprà Gregorium tantum perfectionis in Epiſcopo ſupra Eccleſiæ corpus poſtulantem, quantum homines ſupra pecudes habent. Idem ante ipſum alij docuere SS. Patres. Idem poſt ipſum docuit S. Thomas, Epiſcopum videlicet *debere omnes alios excedere in conuerſatione, & contemplatione*, non quomodocumque, imperfecto aliquo & mutilo exceſſus genere, vt Spongia & Suarez autumant, ſed *ita vt in reſpectu ſui alij ſint grex*. Quod Soario potiſſimùm in ipſos etiam Regulares extendere neceſſe eſt, cùm fateatur Epiſcopos *ex vi ſtatus* eſſe Paſtores & ſuperiores Regularium, etiam quoad ea, quæ ad vota, & ad vitam Regularem pertinent. Nec mediocris ex hac parte in eius doctrina pugna eſt. Si enim Epiſcopi ex vi ſtatus Paſtores ſunt Regularium, etiam quoad vitam Regularẽ, manifeſtum eſt, nullam perfectionem eſſe poſſe in regulari ſtatu, quæ non in Epiſcopali contineatur, cùm Paſtoris ſtatus omnẽ ſtatus ouium perfectionem neceſſariò cõplectatur, quia hanc iis transfundere debet. Nihil enim filij non à Patre habent, nihil oues non à Paſtore, vt ſenſu notum eſt. Sic etiam ſumenda ſunt verba S. Thomæ cùm Epiſcopos perfectiores facit, & magiſtros Regularium, vt ſupra ſæpius eius verbis declaratum eſt. Imò Chryſoſtomus Regulares ſpeciatim, ſeu Monachos cum Epiſcopo comparans, docet illos ad hunc ſe habere ſicut *priuatos* ad *Regem*, vt ſupra etiam vidimus: Ideoque ſicut in ciuili ſtatu nihil eſt, quod cum præſtantia & perfectione conditionis Regiæ conferri poſſit, in qua ciuilis omnis perfectio eminentiùs, quàm in vllo priuato gradu, reſidet; ſic nihil regularis aut Chriſtianæ perfectionis eſt, quod non ab Epiſcopalis ſtatus perfectione ſine comparatione ſuperetur. Similia multa extant apud alios Patres, quæ hîc colligere non opus eſt, cùm alibi commodiùs exponenda ſint, his interim velut ad ſpecimen prælibatis.

Greg. paſt. p. 2. c. 1. Vid. Chryſoſt. l. 2. de Sacerd. c. 2. Et Gregor. Naz. orat. 1. S. Thom. in c. 3. 1. 1. ad Tim. lect. 1.

Tantùm addam luculentum Scripturæ ſacræ pluribus locis teſtimonium, quod in hac re præteriri nullo modo poteſt. Si enim eſſe in ſtatu perfectionis nihil aliud eſt, quàm ad perfectionem obligari; & is in ſtatu perfectiori cenſetur, qui ad maiorem perfectionem obligatur, vt clarum eſt, & ſupponi debet, ne in terminorum æquiuocatione cæcorum more luctemur; quid clariùs ex ſcripturis quàm nullum eſſe in Eccleſia hominum genus, quod ad parem, aut vllo modo comparabilem cum Epiſcopis perfectionem obligetur? Quid enim Chriſtianæ perfectionis excogites, quod in illo complexu cumulóque virtutum, perfectionumque omnigenarum, quas Apoſtoli tot locis Epiſcopis, Chriſtus tot locis Apoſtolis, Epiſcoporum typis & anteceſſoribus, præſcripſerunt? Quid ſuperadiicias illi Epiſcoporum, vt ita dixerim, regulę, ab Apoſtolo promulgatæ, *Oportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, vnius vxoris virum, ſobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hoſpitalem, doctorem non vinolentum, non percuſſorem, ſed modeſtum, non litigioſum, non cupidum, ſed ſuæ domui bene præpoſitum, filios habentem ſubditos cum omni caſtitate: Non neophytum*, &c. Et alibi: *Benignum, ſobrium, iſtum, ſanctum, continentem*, &c. Et alibi, *formam gregis*, ita vt Epiſcopus ſit forma, & exemplar virtutis omnis, & perfectionis Chriſtianæ, quæ in vniuerſo Eccleſiæ grege reperitur;

1. Tim. 3.

Tit. 1.

1. Pet. 5.

Digitized by Google

quod ab illis SS. Patribus, quos modò attulimus, multo etiam ſplendidiùs dictum eſt. Chriſtus autem quantum perfectionis vltra cæteros quoſcumq; fideles impoſuit Apoſtolis, cùm ſui eis muneris magnitudinem exponens diceret, *Vos eſtis ſal terræ, vos eſtis lux mundi*, &c. Quaſi in aliis, non ſolùm nihil lucis, aut ſalis eſſe debeat, quo ipſi careant, ſed nec quod ab ipſis, vt à luce mundi, non ſit hauſtum. Quantum verò perfectionis à Petro Paſtorum principe, ſupra Eccleſiæ gregem omnem, poſtulauit, cùm quæſiit ab eo, *Diligis me plus his?* Quod Epiſcopis omnibus in perſona Petri dictum eſſe conſentiunt SS. Patres, & ex iis D. Thomas. Omnium igitur maxima ab Epiſcopis, ſuper totum Eccleſiæ corpus, ſuper omnes gradus ac ſtatus, charitas, quæ eſt vinculum perfectionis Chriſtianæ, exigitur, iuxta doctrinam ſcripturarum; neque id de Epiſcopis negari poteſt, quin etiam de ſummis Pontificibus negetur, cùm vtriſque maxima cæterorum omnium Chriſtianorum perfectio, iiſdem Chriſti vocibus, imperetur. Ac reuera iſte error ſummum Pontificatum, & Epiſcoporum inferiorum ſtatum ex æquo impetit, cùm nihil fingi queat perfectionis in regularium ſtatu, quod Epiſcopali ſtatui abeſſe dicatur, quin idem ſummo Pontificatui ſit abfuturum. Satis enim patet Ieſuitam nihil comminiſci poſſe, niſi fortè regulares obſeruantias & vota Monaſtica, quibus ſummi Pontifices, non magis quàm cæteri Epiſcopi obligantur. Ideoque ſi hac ex parte regularis ſtatus perfectionis aliquid contineat, quo careat ſtatus Epiſcopalis, clariſſimè conſequitur eadem perfectione carere ſummum Pontificatum: Qui proinde non erit *abſolutè & ſine comparatione perfectior regulari ſtatu*, ſenſu Ieſuitico. Ea enim eſt Moliniſtarum infœlicitas, vt cùm diuiniſſimam Epiſcoporum dignitatem ſuperbo ſpiritu, dominatus & excellentiæ cupidine deiicere connitantur; ſummi verò Pontificatus apicem extollere videri velint, vt impotentiæ libidinique ſuæ fauorem Pontificium eblandiantur, rebellium plebium more, quibus nihil ſolennius, quàm ſummi Principis nomen, ſuumque in eum ſtudium aduerſus legitima Præfectorum imperia prætendere vt principem quaſi tuendæ maieſtatis lenocinio in ſuas partes ſolicitent; Tamen propter ſummam Epiſcopalis omnis dignitatis coniunctionem & vnitatem, nihil erroris, nihil contumeliæ in Epiſcopos inferiores conijcere poſſint, quin eodem ſummum Pontificem, velint nolint, traiiciant, vt ſæpius toto opere demonſtratum eſt. Non enim maior capitum Eccleſiæ cum membris, quàm capitum ipſorum inter ſe, & ſupremi capitis cum inferioribus vnitas intereſt. Qua ergo ratione dicere audent, non omnem perfectionem regularem eminenter ineſſe in Epiſcopali perfectione, eadem dicere debent eam non ineſſe in Pontificali; neque vnquam hunc laqueum effugient.

Matth. 5.

Ioan. 21. Ambroſ. de dignit. Sacerd. cap. 2. Aug. ſerm. 106. de diuerſ. c. 10. &c. D. Tho. 22. q. 184. a. 7. ad 2. & q. 185. a. 1. ad 1. Coloſſ. 3.

De obſeruantiis verò regularibus quæ Epiſcopali perfectioni deeſſe fortaſſe videantur, reſpondet vno verbo D. Thomas: *Dicendum quod abrenunciatio propriarum facultatum dupliciter conſiderari poteſt. Vno modo ſecundum quod eſt in actu. Et ſic in ea non conſiſtit eſſentialiter perfectio: ſed eſt quoddam perfectionis inſtrumentum, ſicut ſupra dictum eſt. Et ideo nihil prohibet ſtatum per-*

D. Th. 22. q. 184. a. 7. ad 1.

Digitized by Google

fectionis esse sine abrenunciatione propriorum, SICVT ETIAM DICENDVM EST DE ALIIS EXTERIORIBVS OBSERVANTIIS. *Alio modo potest considerari secundum præparationem, vt scilicet homo sit paratus, fuerit opus, omnia dimittere, vel distribuere.* ET HOC PERTINET DIRECTE AD PERFECTIONEM, &c. *Ad hoc autem maximè tenentur Episcopi,* &c. Vides vt vnica responsione, quicquid in obseruantiis regularibus veræ & directę, & essentialis perfectionis inest, Episcopali statui tribuit eminenter? Idemque breuiùs D. Gregorius Magnus, è quo plurima in hanc materiam hausit D. Thomas, *Sit præsul actione præcipuus, præ cunctis contemplatione suspensus.* Audis omnibus generatim anteponi statum Episcopalem, tum actione, tum contemplatione? Vt scias nihil neque externi operis, neque internæ perfectionis à te fingi posse in vllo Ecclesiæ statu, quo non maius aliquid ac præstantius in statu Episcopali constituat Gregorius, & cum eo sanctus Thomas, Monachi ambo, & lumina Monachorum. Quid quod suprà ex eodem D. Thoma retulimus, eum Regulares conferre cum Episcopis, vt discipulos cum magistris, Episcopalem statum ad regularem, vt magisterium ad disciplinam, & perfectionem ad dispositionem? Ac de votis ipsis, *Vota,* inquit, *religionis se habent ad Pontificalem dignitatem, sicut dispositio ad perfectionem.* Aude nũc dicere esse aliquid perfectionis in discipulatu, quod non sit in magisterio; in dispositione quod non sit in perfectione; in materia, quod non sit in forma; tum denique fas erit, authore D. Thoma, regularem perfectionem aliqua ex parte anteferre, vel conferre Episcopali. Atque huic doctrinæ, totius Ecclesiæ ab initio, & SS. Patrum consensus, quocumque oculos coniicias, suffragatur & consonat, Episcopalem statum, vt supremum, ita fine comparatione sanctissimum, & perfectissimum esse omnium statuum, qui intra Ecclesiæ corpus concludantur. Vt mira sit non tam Soarij ignorantia, contrarium scribere ausi, quàm supra eius ignorantiam procacitas Iesuitæ Floydi, sine vllo testimonio, voluctitate innata & audacissima leuitate quærentis, *Quis Catholicorum Theologorum aliter sentit?* Quasi nec sanctus Thomas; nec tot sanctissimi Patres, nec perpetuus Ecclesię Catholicę consensus apud Iesuitas Catholici habeantur. Quanto aptius illud à Spongia malè suprà locatum, huc transfetas, *Quæcumque ignorant, blasphemant?* Ignorantiæ enim hoc totum vitium est, & inconsultæ cæcitatis.

S. Gregor. past. 2 c. 1.

22. q. 185. a. 8. ad 1.

Vid. præcipuè Gregor. Nazianz. orat. 1. tota. Et alios passim.

Possemus verò ad cumulum confutationis stultissimi & superbissimi dogmatis addere, non solùm Episcopalem, sed etiam sacerdotalem, atque adeò Clericalem omnem dignitatem, plus ex omni parte perfectionis habere, seu ad maiorem vndique perfectionem obligare sacerdotes, & Clericos, quàm regularis status professores. Nec id, de sactis saltem ordinibus, probare operosum esset ex ipso D. Thomas docente, *per sacrum ordinem aliquem deputari ad dignissima ministeria, quibus ipsi Christo seruitur in sacramento altaris, ad quod requiritur maior sanctitas interior, quàm requirat etiã religionis status.* Quod à Soario ridiculè & sine fide refertur, quasi S. Thomas hoc diceret solùm de sacerdotio; & ipsum sacerdotium non præferret perfectione sanctitatis nisi statui religiosi laici, seu con-

D. Th. 22. q. 184. a. 8. in corp. Suarez t. 3. de relig. l. 1. c. 21. nu. 2. D. Thomas d. art. 8. ha-

Digitized by Google

tetur dignitatem sacerdotis esse maiorem, maioremqi postulare sanctitatem, quàm statũ simplicis religiosi laici, seu conuersi.

uersi, seu, vt Iesuitæ vocant, coadiutoris. Idem porrò sine magno labore promptum est ex SS. Patribus Conciliisque probare de omnibus generatim Clerigradibus, quibus semper Regularium perfectio tum dignitatis, tum vitæ à Patribus postposita est. Sed hoc & est longius, & ad præsentem controuersiam non necessarium. Alibi opportunius explanabitur.

Tantùm addo, Spongiam confiteri saltem posteriorem Censuræ partem, Propositionem ipsius *rationem continere fallacem.* Nihil enim ad eam ait, adeóque silentio approbat, vt & multa quæ passim in Censuris dissimulauit, neque attingere ausa est, vt facilè sit legenti cuiuis aduertere sine nostra commonitione, qui quocumq; studio eam perpurgare contendamus, multa præ macularum diffluente multitudine prætermittere cogimur. Fallax ergo ratio est, ideo subesse aliquid perfectionis in regulari statu quod desit statui Episcopali, quia religiosi non possunt transire ad illum sine licentia Superiorum. Hęc quippe licentia, non nisi positiuo iure & Ecclesiæ lege requiritur, nec olim requirebatur cùm subessent Episcopis; Et facilè est assignare tempus quo primùm requiri cœpta est, ad auertendam à regularibus ambitionem, ne propriæ sortis pertæsi, altiùs euolare ad Clerum & ad fastigium Episcopale, spretis Superiorum monitis, laborarent. Sed hæc quoque, quando nihil ad Spongiam, agentur alibi.

PROPOSITIO NONA.

Ibidem num. 18.

PROBABILE *est Episcopos ex suo statu, & ex ordinaria potestate quam habent ex diuina institutione, non esse perfectores & magistros Religiosorum, quantum ad votum, & voti perfectionem, etiam sepositis priuilegiis exemptionis ab Episcopis, quam habent Religiosi.*

CENSVRA.

Ista propositio est falsa, temeraria, erronea, iuri communi & antiquæ Ecclesiæ praxi contraria.

SPONGIA.

De propositione ista iam dictum superius. Quàm verò temeraria sit ista Censura, & Theologis indigna, vel hinc patet, quòd qui contra hanc propositionem tenent, vt Suarez ac alij, tamen fatentur esse probabilem, ac esse sancti Thomæ, Syluestri, Tabienæ, Innocentij, Abbatis, & aliorum grauissimorum tum Theologorum, tum Canonistarum. Quid verò antiqui Monachi senserint ac fecerint hac in parte, satis patet ex facto Hieronymi, & Monachorum Palæstinæ, qui Joannis Hierosolymitani Episcopi in ipsos imperium agnoscere recusabant: Theophilo autem Patriarcha Alexandrino Monachos scripta epistola ad pacem cum Episcopo habendam hortanti, respondet suo & eorum nomine Hieronymus, se pacem cupere, sed salua libertate ab eius iugo, Pacem, *inquit*, veram cupimus, pacem sine inimicitiis, pacem, quæ non, vt aduersarios subiiciat, sed

vt

vt amicos iungat. Quid dominationem nomine pacis vocamus, & non reddimus vnicuique rei vocabulum ſuum? *Ita Hieronymus. Qui ſtatim probat exemplo Theophili Monachos Epiſcopis, nonniſi voluntaria ſubiectione & reuerentia, colla ſubmittere.* Non quæris, *inquit*, Monachos tibi eſſe ſubiectos, & ideò magis ſubiectos habes. Tu offers oſculum, illi colla ſubmittunt, exhibes militem, & ducem impetras, quaſi vnus in pluribus es, vt ſis vnus ex pluribus: citò indignatur libertas ſi opprimitur: nemo plus impetrat à libero, quàm qui ſeruire non cogit. Nouimus canones Eccleſiaſticos, non ignoramus ordines ſingulorum. *Ita Hieronymus, euidenter demonſtrans Hieroſolymæ Epiſcopum non habuiſſe in ipſum, & Monachos Palæſtinæ iuriſdictionem coactiuam, ſed liberos fuiſſe, & iugum imponere volenti meritò reſtitiſſe.*

Tom. 2. ep. ad Theoph. con. Ioan. Hieroſol.

RESPONSIO.

Iterùm hæreticorum vafritiem imitaris, fallaciter, & velut in deuio interceptis laciniis SS. Patrum, vt vnius verbuli ambiguitate, perpetuam, & vbique clariſſimam ipſorum aliorumque doctrinam obumbres, & imperitorum oculos animoſque impedias. Turpe eſt Ieſuitam infame defenſionis genus accerſere, quod in hæreticis Catholici omnes ſcriptores, & ipſi eius ſocij toties damnarunt, & execrati ſunt.

Primò enim, etſi Hieronymus id ipſum docuiſſet quod ei perperam aſpergit mala Spongia, inſolens tamen eſſet, vna ipſius voce aduerſus totius antiquitatis authoritatem conſenſionemque contraniti, cùm ipſemet hac ipſa epiſtola quæ obiicitur palàm aiat, *ſcio me aliter habere Apoſtolos, aliter reliquos tractatores. Illos ſemper vera dicere, iſtos in quibuſdam, vt homines, aberrare.* Sed nihil opus hoc genere præſcriptionis, quo tamen Spongialis obiectionis prima quaſi frons eliditur, & aciei interioris debilitas iam pateſcit.

Nam hîc Hieronymi ſermo nihil ad Regulares, cùm nuſquam pateat Hieronymum fuiſſe regularem, ſeu vllis ſe votis ad vitæ monaſticæ obſeruationem, & ad ſolitudinis incolatum obligaſſe. Nihil ea de re, nec ab ipſo, nec ab aliis patribus proditum eſt. Solùm conſtat, eum ſe ſolitudini vitæque puriori mandaſſe, in eáque ſummia voluntatis conſtantia, & inuicto propoſito perſtitiſſe. Quod & à multis SS. Patrum, diutiùs interdum, aut breuiori tempore factitatum eſt, pro cuiuſque zelo, ſine vllo tamen de quo conſtet, votorum nexu, vt ſpeciatim de Chryſoſtomo, & Baſilio patet, quemadmodum latiùs alibi declarabitur. Sicut enim non deerant Monachi qui ſe votis adſtringerent, ita non deerãt qui ſine vinculis eiuſmodi ſeueriorem Dei cultum, & ſtudiũ pietatis proſequerentur. Nec facilè credere eſt Hieronymum, ſi vitam ſolitariam & Monaſticam in deſertis illis Orientis verè vouiſſet, migraturũ Conſtantinopolim, & Gregorij Nazianzeni tanto tempore futurũ auditorem; nec deinde perrecturum Romam, ibique tamdiu, tum viuente, tum mortuo Damaſo, commoraturum, in varia omnis generis hominum conſuetudine, vſque eò vt in maleuolorũ voculas incurreret.

Chryſ. l. 1. de ſac. c. 1.

Digitized by Google

A quibus tamen, pleráque vellicantibus, nunquam audiit votifragus, aut promiſſæ Deo ſolitudinis fruſtrator, quamuis per tot annos in Romana frequentia verſaretur. E qua tandem, non voti vllius religione, ſed inimicorum obtrectatione depulſus, ad priſtinas ſolitudines reuolauit. Illud ſaltem iſtinc patet, eum non habuiſſe Abbatem, aut præfectum vllum Regularem, cui obedientiam regulari more vouiſſet, cuius nutu regeretur; Qua de re nulla item apud eum mentio eſt; Sed fuiſſe, ſicut in Preſbyterio, ſic in Monaſtica vita, ſui iuris, & nullius ſpeciatim imperiis alligatum.

Hinc ſequitur, Hieronymi exemplum abeſſe à propoſito, neque probaturum eſſe Regulares quoad vota, Regularemque vitam, non ſubeſſe Epiſcopis ex natura rei, ſine exemptionum priuilegiis, etiamſi alioquin probaret Hieronymum fuiſſe liberum à poteſtate Epiſcopi Hieroſolymitani.

Verùm nec hoc ſine ineptia dici poteſt. Nam ſi Hieronymus non habuit Monaſticum patrem ſeu præfectum cui ſubeſſet, vt oſtendimus, ſaltem habere debuit ſuperiorem Epiſcopum, vt cæteri fideles, ne ſine cauſa fiat liber, & exemptus ab omni penitus authoritate Eccleſiaſtici, Regulariſque præfecti. Quod profectò Spongia dicere cogitur in ſtolida huius loci obiectione. Nam ſi Hieronymi verba ad literam exigamus, probant non ſolùm quod Spongia dicit, ſed etiam quod negat, & eodem iure in ipſam torqueri poſſunt, quò ab ea in cenſuram detorquentur. Sunt enim generalia verba, neque quicquam præfiniunt vt Monachi liberi ſint ab Epiſcoporum ſubiectione, quoad vota Monaſtica tantum; quoad alia verò ſint iis ſubditi. Nihil, inquam, excipiunt, aut definiunt: vniuerſam, &, quoad omnia, libertatem ſonant, & tam Spongiæ ſoluenda, quàm nobis, ſunt, ne non modò Hieronymum, ſed Monachos omnes, ab omni penitus Epiſcoporum poteſtate, tum quoad vota, vt ipſa vult, tum quoad alia, vt non vult, ſolutos immuneſque habeamus. Ita, quoquò te vertas, obiectio imperitiſſimè & incautè contexta eſt, ſéque ipſa diſſoluit.

Fatendum ergo Hieronymum, & Monachos Bethleemitas, verè fuiſſe Epiſcopo Hieroſolymorum ſubiectos. Nam Bethleem vbi degebant, ad Hieroſolymitanam Diœceſim pertinebat. Nec enim Marianum Victorium moror, qui præuio ad hanc Epiſtolam argumento notauit, quaſi authore Hieronymo, Bethleem fuiſſe extra Hieroſolymitanam Diœceſim? Hieronymus id non ait. Imò Ioanni Hieroſolymitano conquerenti Preſbyterum Bethleemi in Diœceſi ſua ab alieno Epiſcopo, ſe inſcio, ordinatum, tacitè fatetur Bethleem reuera fuiſſe ſub eius poteſtate; fratrem autem ſuum, de quo Ioannes querebatur, ordinatum eſſe in Monaſterio S. Epiphanij, in agro Eleutheropolitano, non in Hieroſolymitano.

Cùm ergo Bethleem intra Ioannis Diœceſim ſitum eſſet, ſequitur Hieronymum, qui ibi ætatem ageret, fuiſſe Ioanni ſubditum, eique obſeruantiam, vt Epiſcopo, & ſuperiori debuiſſe. Nec hoc negat Hieronymus, ſed Ioannis erga ſe acerbitatem, & imporentiorem domina-

Digitized by Google

tum auerſatur, quos is ſibi, non quaſi filio pater, ſed quaſi mancipio Dominus, ad ſuæ libidinis arbitrium imperitare geſtiret contra præceptum Apoſtoli, *non dominantes in Cleris, ſed forma facti gregis.* 1. Pet. 5. Quod apertè indicant ipſa verba quæ Spongia refert: *Pacem veram cupimus, pacem ſine inimicitiis, pacem quæ non vt aduerſarios ſubijciat; ſed vt amicos iungat. Quid dominationem nomine pacis vocamus?* Aſperam igitur dominationem ex odio, & inimicitiis, non ex amore paterno, deprecatur. Nec legitimam benignamque ſubiectionem renuit, qualis Epiſcopo & ſuperiori debetur, ſed iniquam, violentam, tyrannicam, qualem Ioannes ab eo ſpeciatim poſcebat, nec communi in eum, & æquabili Paſtoris, & Epiſcopi poteſtate vtebatur. Hoc clarè docent eius verba: *Aut quaſi Pontifex cunctis æqualiter imperet; aut quaſi imitator Apoſtoli, vniuerſorum ſaluti ex æquo ſeruiat.* Et infrà: *Iccirco patrias noſtras dimiſimus, vt quieti abſque vllis ſimultatibus, in agris, & in ſolitudine viueremus; vt Pontifices Chriſti, qui tamen rectam fidem prædicant, non dominorum metu, ſed patrum honore veneremur.* Et paulò poſt: *Non ſumus tam inflati cordis, vt ignoremus quid debeatur ſacerdotibus Chriſti. Qui enim eos recipit, non tam eos recipit, quàm illum cuius Epiſcopi ſunt. Sed contenti ſint honore ſuo: Patres ſe ſciant eſſe, non dominos, maximè apud eos, qui ſpretis ambitionibus ſæculi, nihil quieti & otio præferunt.* Quæ verba clariſſimè ſenſum, quem dedimus, comprobant, & improuidam Spongiæ leuitatem opprimunt, qua vix ferendum eſt, auulſam ex aperto loco particulam, contra Hieronymi mentem, contra ſolidiſſimam & conſtantiſſimam veritatem, ſummi nominis Facultati tam miſerè obiectari, vt ſola loci lectione, peſſima & impetitiſſima fraus, tamquam meridie deprehenſa, teneatur.

Innumeræ verò ſunt eiuſmodi locutiones apud quoſcumque ſcriptores, nominatim apud ipſum Hieronymum, qui alibi præcipiens Clerico, quemadmodum Epiſcopo ſuo obtemperare deberet, ſimiliter ait: *Eſto ſubiectus Pontifici tuo, & quaſi animæ parentem ſuſcipe. Amare filiorum, timere ſeruorum eſt.* Et infrà: *Illud etiam dico, quod Epiſcopi Sacerdotes ſe eſſe nouerint, non dominos. Honorent Clericos, quaſi Clericos, vt & ipſis à Clericis, quaſi Epiſcopis, honor deferatur. Scitum illud eſt Oratoris Domitij, Cur ego te, inquit, habeam vt principem, cùm tu me non habeas vt Senatorem? Quod Aaron & filios eius, hoc Epiſcopum & Presbyteros eſſe nouerimus.* Ac deinde affert locum Apoſtoli, *Non dominantes in Cleris*, &c. Et eadem deinceps omnia de Clericis, quæ hic de Monachis commemorat, habendos ſcilicet ab Epiſcopis vt filios, non vt ſeruos, amore non dominatione, benigna & paterna manſuetudine, non herili imperio. Ex quibus tamen ſicut non ſequitur, Clericos non ſubiici Epiſcopis à D. Hieronymo, ſic neque Monachos ab eorum authoritate eximi. Ita etiam D. Ambroſius vxores officij in viros admonens, *Mulier*, inquit, *viro deferat, non ſeruiat, regendam ſe præbeat, non coërcendam:* vt doceat vxoris in virum obſeruantiam, non coactam, & expreſſam ab inuita, ſed liberam, voluntariam, & beneuolentem eſſe oportere. *Hier. ep. ad Nepot.* *Ambroſ. l. 3. epiſt. 25. ad Vercell.*

Digitized by Google

Quare ridiculè afferuntur verba Hieronymi ad Theophilum Alexandrinum Epiſcopum, quaſi ex paterna & amica Theophili in Monachos propenſione, & liberali ac ingenuo Monachorum in eum obſequio, colligere liceat Theophilum nihil in Monachos authoritatis habuiſſe. An igitur cùm ſæpè legi dicique ſolet, nihil eſſe quo Principes plus poteſtatis in ciues comparent, eoſque ſubiectiores, & ad imperata paratiores efficiant, quàm ſi eis non acerbè dominentur, ſi quaſi liberis & ingenuis, non quaſi ſeruitiis præſint, ſi amore potius, quàm timore, aut poteſtate deuinciant, ideo principibus imperia, & ſubditi abrogantur? Quis adeò deſipiat, vt hoc ſapiat? Hæc eſt Spongiæ ſapientia. Hoc Ieſuiticum acumen, Hic aries quo fundatiſſimæ veritates, & antiquiſſima Facultatis Pariſienſis authoritas quatiuntur. Vtra maior in his pugilibus, imbecillitas, an audacia? communis hominum ſenſus, an communis Eccleſiæ conſenſus oppugnatio? Quod igitur Hieronymus in hanc ſententiam de Theophilo prædicat, meræ ſunt Theophili laudes, à benignitate, clementia, manſuetudine, ciuili animo, & in ſumma poteſtate moderato, quales bonis principibus, ducibuſque tribui ſolent, ab omni ſcriptorum & hominum genere. Ita probi duces, milites in quos militare omne imperium tenent, tamen *commilitones* vocitant. Sic Apoſtolus ſeruos ipſos & mancipia, ſeruire non vult inuitos & repugnantes, ſed *ex animo & bona voluntate*, propter Chriſtum; eodemque modo dominos illis præeſſe. Clariſſimè ipſe Hieronymus Epiſcopum cum Rege comparans, in hoc tamen diſſimilem ponit, quod Rex *nolentibus præeſt, Epiſcopus volentibus; ille terrore ſubijcit, hic ſeruituti donatur*. Quod ex Euangelio ſumptum eſt, vbi Chriſtus ſimile diſcrimen ſtatuit inter eos qui gentibus dominantur, & eos qui Eccleſiæ præſident, quos omnium miniſtros & vltimos fieri vult, ſicut ipſe *venit non miniſtrari, ſed miniſtrare*. Quare ſi eiuſmodi locutionibus abuti volumus, omnis authoritas, omnis Eccleſiaſtica & Apoſtolica poteſtas, non ſolùm in Monachos, ſed etiam in quoſuis fideles, collabitur.

Epheſ. 6.

Hieron. ep. 3. ad Heliod. in Epitaph. Nepot.

Matth. 20.

Præterea ne Monachi quidem Bethleemitæ, in quibus Hieronymus, ſuberant Theophili præfecturæ, cùm eſſent extra fines eius ditionis, nec ad ipſius Diœceſim propriam, nec ad eius generalem Patriarchatum pertinerent. Quamquam videtur Hieronymus generalius paulò loqui, non tam de Theophili in Monachos ſpeciatim Palæſtinos animo, quàm de vniuerſa eius in Monachos conſuetudine, quorum longè plurimi & nobiliſſimi greges, in eius regione ac poteſtate, per Ægypti deſerta florebant.

Nam quod ait, *Nouimus Canones Eccleſiaſticos, non ignoramus ordines ſingulorum*, de Monachorum exemptione nequaquam intelligi poteſt, de qua nulli ante id tempus Canones ſtatuerant, vel omninò meminerant. Dicit ergo ſe *noſſe Canones Eccleſiaſticos, & ordines in Eccleſia ſingulorum*, hoc eſt, ſcire quod ſit Epiſcoporum in ſubditos officium, quod ſubditorum in Epiſcopos, quomodo ſi præcipere, illi parêre debeant ex Canonum inſtitutis; quatenus horum poteſtas, illorũ ſubiectio protendatur. Hoc tota oratio ſonat, ſi quietè legas. Nec eſt quod

Digitized by

Spongia vrgeat verbum *libertatis*, cum Hieronymus ait, *Citò indignatur libertas, si opprimitur*, quia istam partem explanat proximà, *Nemo plus impetrat à libero, quàm qui seruire non cogit.* Libertatem enim à seruili iugo, non ab ingenua subiectione aspernatur Hieronymus, eo modo quo supra dictum est. Nec enim qui potestatibus à Deo conditis, præcipuè sanctioribus & Ecclesiasticis, sunt subiecti, seruile iugum trahunt, nec, seruorum ac mancipiorum instar, subigi debent. Humano & liberali imperio habendi sunt, quo ingenuorum hominum innata libertas non lædatur.

Quod autem Spongia libertatem non agnoscit, nisi quæ non tantum seruitute, sed etiam subiectione vacet, licentiam non libertatem fingit animo, & rebellium omnium cogitationes imitatur. His enim vna libertas est, nullam vereri potestatem, neminem suscipere se maiorem. Quorum infrænes animos, & populares impetus, bellè hactenus Iesuitę in Ecclesia referunt. Sani verò, & quieti homines maiorem libertatem non habent, quàm legitimis imperiis subiici; & sicut quòd Deo pareant, libertatem suam nihil minui sentiunt, imò hoc magis augeri, quo magis ei subduntur; ita nihilo se minùs liberos putant, quod constitutis à Deo potestatibus, quæ ipsius diuinæ potestatis radij, & quasi partes seu riuuli sunt, obtemperent ac deferant. Ipsos Imperatores videmus, quamuis toti orbi summo imperio præessent, tamen libertatis iura scriptis legibus sancientes, & intacta protegentes. Hinc *Patres patriæ* dicti: hinc *Dominorum* nomen, quando clementius regnauere, ipsi vltro repulerunt. Nec liberi minùs liberi sunt, quòd toti sunt in patria potestate, quæ secundum potestatem regiam, maxima, & maximè naturalis potestas est. Hoc Iesuitam ignorare non decùit. Turpe, perduellium aut fugitiuorum instar, eam demum putare libertatem, quæ nullius imperij, quantumuis æqui moderatique, fræno teneatur; quæ studiosos *sui, filios Belial*, hoc est, *sine iugo* faciat, vt ait Scriptura; quæ dum legitimæ potestatis vincla exuit, nefariæ impotentiæ libidini mancipetur. *Iud. 19.*

Nam Hieronymum diuinam legitimamque Episcoporum, & Cleri in se & in alios Monachos potestatem agnouisse, ipse facilè testificabitur; *Mihi*, inquit, *ante Presbyterum sedere non licet. Illi, si peccauero, licèt tradere me Satanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus sit in die Domini Iesu. Et in veteri quidem lege, quicumque Sacerdotibus non obtemperasset, aut extra castra positus lapidabatur à populo, aut gladio cervice subiecta, contemptum expiabat cruore. Nunc verò inobediens, spirituali mucrone truncatur: aut eiectus de Ecclesia, rabido dæmonum ore discerpitur.* Ac ne causeris Hieronymum loqui de generali, & communi fidelium omnium in Episcopos, & Clerum obedientia, non de singulari Monachorum, quoad vitæ Monasticæ institutum; Audi eundem Soario tuo interprete hoc tibi præcludentem effugium: *Ecclesia habet cœtum Presbyterorum, sine quorum concilio nihil Monachis agere licet.* Neque vsquam apud Hieronymum reperies, vbi Monachos Episcopis & Clero minùs obedientes, ac subditos velit, quàm quemuis è numero fidelium. De vtrisque enim similiter vbique loquitur, & Monachos cum Clero comparans, generatim ait, *Cle-* *Hier. ep. 1. ad Heliod.*

Citatur à Suarez to. 3 de relig. l. 10 c. 11. num. 15.

Digitized by Google

Ep. 5. ad Heliod. rici *paſcunt, ego paſcor.* Et, *Monachus ſi ceciderit, orabit pro eo Sacerdos. Pro Sacerdotis lapſu quis rogaturus eſt:* Vt videas authore Hieronymo Epiſcopos fuiſſe Monachorum, ſicut aliorum quorumlibet, Paſtores, Emendatores, Præſides. Nec tu, ſi quid ſenſus aut pudoris ſupereſſet, per motum animi, quo ad tumultuariam reſponſionem conuolaſti, vanſſimis obiectiunculis aliud contendere potuiſſes.

Porrò hac de re iam plura dicta ſunt, & dicentur infra. Satis oſtenſum eſt temeritate maxima citari à Spongia S. Thomam, & Canoniſtas aliquot. Sanctum enim Thomam apertè reluctari: Canoniſtas autem nec adſtipulari, nec omninò quicquam, quod ſpectet ad errorem Ieſuiticum, loqui, vt clariùs probabitur, ſi quis eorum authoritates vrgere cœperit; Et ſi quis eorum faueret, huius in re Theologica & dogmatica, teſtimonium fore leuius, cùm in hoc genere multa veterum Canoniſtarum errata grauia habeamus. Vnde vniuerſæ Ieſuitæ in hunc errorem authoritates, ad vnicum Thomam Sanchez, rediguntur, eius authorem & defenſorem vnicum. Neq; vllum Theologum ei ſubſcribentem affert Suarez, nec tu ipſe in Apologia. Quod verò eius opinionem probabilem fateatur, fraterni affectus, & ſocialis fœderationis ſtudium magis in eo miramur, quàm veræ charitatis vim, & liberum diuinæ veritatis, quæ Deus ipſe eſt, amorem, & æquiſſimum pro violata perpetua, quam agnoſcit, Eccleſiæ doctrina feruorem ac zelum.

SPONGIA.

Quanquam non ignoro Eccleſiam poſtea Monachos Epiſcopis ſubiecciſſe, quoad diſciplinam Monaſticam, vt patet ex varijs Concilijs. Probabile tamen eſt, diuino iure non ſubijci, & hoc Hieronymi teſtimonium probat, & illud dictum B. Petri Damiani, Abſit vt Monachus qui viuit ſub regula vel Abbate, aliis ho-
Tom. 5. epiſt. 19. minibus ſubiiciatur, *nimirum particulari alicui paſtori, quoad regulæ diſciplinam.*

RESPONSIO.

Hæc omnia iam ſupra exſufflauimus, & ſicut decuit, caſtigauimus indigniſſimi commenti, quod hic iterum refricas, inſulſitatem. Tuum fuit non futiliter dicere; ſed grauiter probare, & vnicum ſaltem afferre Canonem, qui doceat Monachos ex aliquo tempore cœpiſſe ſubiici Epiſcopis, quibus antè non ſubeſſent. Nullum vnquam afferes. Cogeris leuiſſimi figmenti temeritatem iterum deuorare. Quemcumque Canonem ediderís, nos ante illum docebimus Monachos fuiſſe per omnia in Epiſcoporum poteſtate, quantumcúmq; ſurſum verſus Eccleſiæ initia progrediare. Damus enim Dionyſium ſubiectionis huius teſtẽ, quo nullus antiquior, qui de Monachis, & Monachorũ in Eccleſia conditione ſcripſerit. Vnde quo modo ſuas Eccleſia traditiones aduerſus hęreticorũ machinamẽta tueri ſolet, eaſq; ab Apoſtolis, & primęua Eccleſię cõſtitutione profectas demonſtrare; eodem nos modo tuum errorem ab Eccleſia pellimus. Beati Petri Damiani authoritas tibi quoq; erepta eſt ſupra; cui tu reſponſioni vide, cautius omnino & maturius quàm ſoles,

Digitized by Go

quomodo occurrere valeas: Nouam tamen gloſſam hic etiam ridere lubet, *Abſit vt Monachus aliis hominibus ſubiiciatur*, hoc eſt, *particulari alicui Paſtori*, & huic quidem non quoad omnia, ſed *quoad regulæ diſciplinam* tantum. Te nihil eſt quod pudeat, qui nihil vides. Tu neges Monachos ſuaptè natura *particulari alicui Paſtori* ſubiici? Neminem igitur *particularem Paſtorem* habebunt? Nequidem Abbatem, aut Præfectum, quem veteres *Patrem Monachorum*, nunc Paſtorem & Prælatum vocant? Non negabis opinor, huic *particulari Paſtori* ſubiici, cui obedientiam vouent, cui ſe totos emancipant. Gloſſa igitur alia tuæ gloſſæ ſuperiici debet, hoc modo, *Abſit vt Monachus aliis hominibus ſubiiciatur*. Gloſſa, id eſt, *particulari alicui Paſtori*; Iterum Gloſſa, id eſt, *particulari alicui Paſtori Epiſcopo*, non *particulari Paſtori Abbati*, ſeu Præfecto ſeu Rectori. Hæccine flagitia in conſpectu orbis effutiri, vno nempè verbulo, quaſi res compertiſſimas & lucidas, de quibus nemini dubium eſſe, vel ambigi liceat?

PROPOSITIO DECIMA.

Ibidem.

NEC, vt mihi perſuadeo, hæc doctrina diſplicebit ſanctis Epiſcopis, quibus Epiſcopi obligatio videtur tam onerosa, vt lætaturi ſint ex bona probabilitate ſe releuari à tam alta obligatione, qualis eſt teneri ex ſtatu, potentes eſſe docere Religioſos viam perfectionis.

CENSVRA.

Iſta propoſitio eſt contumelioſa, & irriſoria Ordinis Epiſcopalis, eoque ſenſu homine Religioſo, imò etiam Chriſtiano indigna.

SPONGIA.

Scilicet, cogitatio eſt Epiſcopis, homine Chriſtiano indigna, credere Epiſcopos hac ætate reperiri ſanctos, humiles, Gregorio & Auguſtino ſimiles, qui ſub pondere Epiſcopalis officij gemant, qui ſe ſi bona cum venia & aliorum commodo poſſint, ſubleuari cuperent parte oneris Angelicis humeris formidandi. Apud prudentes rerum æſtimatores, ipſa per ſe dicti modeſtia authorem tuebitur. His vero Cenſoribus, qui in eum hîc ferociunt, obijcio clypei loco Ciuem ipſorum Ioannem Lomede Aduocatum Pariſienſem. Hic tractatum ſcripſit de exemptionibus & lib. 1. n. 18. diſertè aſſerit plus etiam quàm Author dixit, ſcilicet Epiſcopos ſæculares Monachis, quoad Regularẽ diſciplinã, non congruè præfici, vix poſſe eſſe huic muneri pares. Inquam ſententiam ex iure Canonico plurima congerit, præcipuéque vrget dictum Petri Bleſenſis ſæcularis Prælati, primùm Bathonienſis in Anglia, poſtmodum Londinenſis Archidiaconi. Olim Monachi & Canonici Regulares in Clauſtris viuebant Eccleſiæ vicinis, eadem menſa omnes vtentes. Ex his electi Epiſcopi Regularia inſtituta callebant, & ideo Monaſteria viſitare, &, quæ pertinent ad Regularem diſciplinam, corrigere, & inſtituere poterant. Nunc verò, cùm ſint Epiſcopi ferè omnes ſæculares, regularis diſciplinæ ignari, qua fronte Monaſteria viſitare, & de ijs conſtituere quæ neſciant, prorſus non video. Scilicet docebunt, quod nunquam di-

Digitized by Google

dicerunt, doctores antequam discipuli, duces prius quàm milites. *Hæc Lomede Parisiensis Aduocatus ante annos ferè triginta in sæculares Episcopos, qui gestiunt Regularibus, quoad votiuas obseruantias, præesse. Hinc lector videat Parisienses, Lamiarum instar, cæcutire domi suæ, qui adeo sunt foris oculati. Quis non rideat hos hæresum hostes? Tantis laboribus & impensis mare & aridam percurrunt, vt in libro Anglicano illud dogma inueniant & damnent, quod ante eorum oculos Parisiis venale laudatum, certe indamnatum prostat.*

RESPONSIO.

Miseret me tuæ inopiæ: miseret miserrimæ causæ, quæ iterum imbelli ignobilis causidici patrocinio, quasi comploratis rebus, committitur. Hæc omnium maxima contumelia tua est in Theologicam Facultatem, in tot Antistitum cœtum, quòd eos idoneos censueris, quos in vilissimum deuocares pugnæ genus, quos vel ipse tu perpetua ineptiarum hebetudine allatrares, vel cum hominibus alienissimis, longè imparibus, summa absurditate committeres; modò cum Francisco Fontano Antonio Binetio Iesuita Socio tuo, modò cum Ioanne Lomede Aduocato Parisiensi nescio quo, cuius ætatem non in splendida supremi Senatus luce, sed in Officialis auditorij angustiis contritam fuisse ferunt, Estne sanæ mentis, testor selectum illud ex omnium regionum ingeniis, tuum Sodalitium, estne humani sensus, ciusmodi hominem dignum ducere, qui tot Antistitum, tot Theologorum emeritorum luminibus toties opponatur? Concedatur tamen hoc delirium necessitati, qua oppressus rapere cogeris quicquid primum obuium est, sine delectu rerum, sine ineptiarum discrimine, solo explendæ penuriæ desiderio. Cæterùm Aduocatus iste, ad quem ab omnibus patronis repulsus, velut ad aram confugis, tuam quoque causam repudiat. Nam verba, quę affers, nulla sunt in tractatu de exemptionibus Ioannis Lomede, quem mihi videre contigit Parisiis, editum cum multis aliis variorum opusculis anno 1613. in quo nec liber primus, quem citas, reperitur, nec vlla mentio Petri Blesensis Londinensis, aut Bathonensis Archidiaconi. Tractatulus est breuis, duodecim capitulis constans, non pluribus libris distinctus. Quare vide quem nobis tractatum, quos libros, quæ verba Lomede narres. Si enim forte sumpsisti ex antiquiore aliqua editione, de qua, quæ operis istius ignobilitas est, nobis non constat, sed tamen aliqua esse potuit, cum author testetur illud à se scriptum, non ante annos ferè triginta, vt tu falsò ais, sed ante quadraginta, vel quinquaginta, rege nempe Henrico III. cuius ab obitu anni quadraginta amplius sunt; si igitur ex aliqua antiquiore editione ea verba habes (nec enim adduci possum vt hęc à te tam nequiter fingi putem) vbi eam protuleris, saltem agnoscere debebis petulantiam, qua Censoribus Parisiensibus exprobras id, quod vel in isto libro nunquam fuit, vel, si fuit, eorum iudicio expunctum est, Ita ridiculus iste *clypeus* quem iis obiicis, in telum, quod nullo clypeo effugias, conuersum est. Tu iam *lamia* es tu *cæcus domi, & foris.* Tu *ridendus* non *hostis*, sed defensor *hæresum.* Tu denique conuitia omnia quæcumque in Censores procaciter agglomeras,

Digitized by Google

in tuum caput congeſſiſti, mendaciter aſſerens *illud dogma ab iis in libro Anglicano damnari, quod ante eorum oculos Pariſiis venale laudatum, certè indemnatum proſtet.* Sagittæ paruulorum factæ ſunt plagæ eorum, & infirmatæ ſunt contra eos linguæ eorum. *Pſal. 63.*

Tertiò vt ſingulas gradatim tuæ obiectionis ineptias explicemus, iſta ipſa verba, etſi Epiſcopis cõtumelioſa, tamen à tuo errore lõgè diſſonãt. Aiunt quidem Epiſcopos qui regularia inſtituta non calleant, non videri idoneos viſitandis Monaſteriis, & docẽdis quæ non didicerint; ſed nõ aiunt non debere ea virtute animi, eaque gratia prẽditos eſſe vt id poſſint, quemadmodum potuere & fecere plures Epiſcopi tum præterito, tum præſenti æuo. Qui quamuis regulares non fuiſſent, tamen religioſas domos non ſolùm egregiè viſitarunt rexeruntque, ſed etiam noua regularium inſtituta condiderũt, vt Epiſcopus Gencuenſis Religionem Monialium Beatæ Mariæ Viſitationis in Gallia; vt ſileam Congregationem Oratorij ab Eminentiſſimo Cardinali Berulio conſtitutam Lutetiæ, ac deinceps tota Gallia; Societatem Oblatorum S. Ambroſij Mediolani à S. Carolo, & alias quæ propriè regulares non ſunt, quamuis à regularium vita non admodum diſſentiant. Non negant igitur illa verba eſſe Epiſcopalis, officij ea virtute & vitæ integritate prædituin eſſe, quæ regendis erudiendiſque regularibus ſufficiat; ſed olim id frequentius fuiſſe volunt in Epiſcopis, quia ſæpius fuerint regulares; nunc minus frequens eſſe, eo quod minus ſæpe è regularibus aſſumantur. Atque in hoc contumeliam irrogant Epiſcopis, eamque contumeliam, quam authori ipſi eluere neceſſe eſt, ne latiùs, quàm velit, ſerpat, non ſolùm ad Epiſcoporum, quos violare non metuit, ſed etiam ad ſummorum Pontificum, quibus adulatur, & in quos ſtudioſior videri laborat, ludibrium. Nam, quod ſæpius monuimus, adeò connexæ ſunt & cohærent Epiſcoporum omnium, tum ſummorum, tum inferiorum, dignitates, vt aliæ infringi non poſſint; quin aliæ eodem impetu labefiant.

Si ergo Epiſcopi non congruè præficiantur regularibus, nec poſſint huic muneri eſſe pares, niſi regularem vitam ſint profeſſi; Si alioquin dicendi ſint *conſtituere quæ neſciunt, docere quod non didicerunt, doctores eſſe antequam diſcipuli, duces priuſquam milites*; ne ſummi quidem Pontifices congruè præerunt Regularibus, cùm ipſi non fuerint Regulares. Quærenda erit liberatio ab eorum poteſtate; exemptiones à Romano quoque Pontifice nouo iure inducendæ erunt, ne fortè conſtituant quę neſciunt, doceant quæ non didicerunt, doctores antequam diſcipuli, duces priuſquam milites ſint. Hanc ego conſecutionem à turbidiſſima Spongia non viſam eſſe video. Etſi enim aperta & ineluctabilis eſt, tamen nihil tam apertum in quo non cęcutiat, nihil tam perditum, quò effręni Epiſcoporum odio, & inſolenti ęmulatione trahi non poſſit. Quo maior opera Pontifici maximo adhibenda eſt, vt errores improbi, & impotentes iſtorum animi comprimantur, ne per Epiſcoporum deiiciendorũ libidinem, ad ipſius primarij Epiſcopi conuellendam authoritatem, vel volentes, vel inuiti abripiantur ipſa motuum ſuorum vehementia & indomito impetu, qui neque ab ipſis, neque ab aliis te-

Digitized by Google

neri queat. Eſt hęc hęreſum omnium errorumque natiua indoles: longam ſecum trahunt malorum ſcelerumque grauiorum ſeriem; cuius admiſſo initio, cętera eodem agmine, irrefragabili pernicitate conſequantur. Eſt hęc, inquam, errorum propria quędam concupiſcentia, cuius motus nulla ratio cohibet; imò quæ inuitam eius, in quo inſederunt, rationem deuinciunt, vt ſe explitare nequeat inenodabili quodam prauitatum aliarum ex aliis religatarum laqueo. Quam multa hęreſiarchę initio dicere horruerunt, ex hęreſibus ſuis conſequentia? Quàm inuiti ea ſuis dogmatibus innexa & indiuulſa viderunt? Quæ tamen paulatim priorum hæreſum amore ac lenocinio, cum iis pariter complexi ſunt, gliſcente & inoleſcente in animis errorum quaſi languore. Amare didicerunt, quæ prius fugiebant & oderant, quia illa odiſſe non potuerunt, quorum amore hæc amare coacti ſunt. Ita iſti nunc quidem ſimulant ſe nihil mouere in Pontificem, nihil de illius poteſtate minuere; & forſitan ex animo dicunt. Vbi verò errores hæreſeſque quas fouent, tuentur, vindicant, ſine Pontificij culminis depreſſione teneri non poſſe, argumenta omnia eò impellere, rem ipſam id exigere, nec aliter cohærere perſpexerint; horum errorum ſtudio, eos quoque, quos nunc vitant, quorum pudet, quos metuunt, ad neceſſarium auxilium aſciſcere compellētur, & primò non fœda, hinc pulchra videri incipient, quæ nunc deformia putant. Nunquam enim adduci poterunt, vt hos errores, vnde illa manant, expuant animis, ſtirpeſque malorum eruant, quantumcumque priuatis commonitionibus, & rationum lumine obruantur, niſi maiore metu, & Pontificij oris oraculo, inuicta ſuperbiæ pertinacitas maturiùs expugnetur. Nos interim quos timore non poſſumus, pudore, & errorum perditorumque conſiliorum infamia compeſcere conamur, ne ſine vllo vndique retinaculo, ad Eccleſiæ labem, ad ordinis doctrinæque Eccleſiaſticæ & auitæ ſubuerſionem, graſſari pergant.

Vt igitur ad propoſitum redeamus, intolerabilis arrogantiæ eſt Ieſuitam hominis penè ignoti vocibus iactitare, Epiſcopos, niſi regulares fuerint, non eſſe regendorum regularium muneri pares, docere quod neſciant, doctores priuſquam diſcipulos eſſe, duces priuſquam milites. Quo ſermone & Romani Pontifices, & Eminentiſſimi Cardinales, aliique viri primarij, qui Congregationi, quæ Romæ de Regularibus Pontificis authoritate conſtituta eſt, præſunt, vellicantur & carpuntur, quaſi munus cui ſint impares aggredi audeant, & docere quod non didicerint. At nos iſtud quidem legimus ſcriptum à SS. Patribus, in Monachos præproperè, & illotis, vt aiunt, manibus, ad Clerū prouolare geſtientes, verendum nimirum eſſe, ne magiſtri prius fierent; quàm diſcipuli fuiſſent; *ſi Clericatûs te titillat deſiderium*, inquit Hieronymus Monacho, *diſcas quod poſſis docere, & rationabilem hoſtiam offeras Chriſto, ne miles antequam tyro, ne prius magiſter ſis quàm diſcipulus*. Quibus verbis Monachorum ſtatus ad Clericorum, vt tyronum ad militum, vt diſcipulorum ad magiſtrorum, comparatur. Sed tali ſermone vllius nominis ſciptorem quempiam prępoſterè vſum eſſe, ad erigendas ſupra Clericos, imò ſupra

Digitized by Google

Episcopos, ceruices Regularium, quos Hieronymus non modò supra Episcopos, sed etiam infra infimos Clericorum ordines subiicit, nusquam à me lectum est, nec ab alio legetur vsquam.

Quis enim ferat Ecclesiæ totius regimen, mysteriorum, sacrarum rerum diuinarumque omnium administrationem, quæ Episcoporum cura & potestate continentur, minoris fieri, tenuioris virtutis & facultatis haberi, quàm regularium directionem? Quis ferat asseri eos, qui illis omnibus, tot tantisque rebus sint pares, huic vni esse impares? Quænam ista est Iesuitica proteruia, vt se reliqua omni Ecclesia maiores, sacris omnibus diuinisque rebus excelsiores existiment? Non ita S. Dionysius, & ex eo S. Thomas, quos toties audiuimus, Regulares submittentes Episcopis, vt perficiendos perfectoribus, discipulos magistris, dispositionem perfectioni, materiam formæ, patiens agenti: Non ita cæteri SS. Patres partim iam citati, partim citandi alibi, quorum vno consensu patet Monachos ab initio Ecclesiæ fuisse sub Episcoporum regimine ac potestate, virgines etiam sacras, non secùs ac vniuersam membrorum Ecclesiæ plenitudinem; adeoque Episcopos ea gratiæ virtutisq; abundantia instructos esse debere ex lege sui muneris, vt huic officio sufficiant, cùm aliis longè maioribus & grauioribus debeant esse pares. Quanto enim minoris animi & minoris sit virtutis Regularem familiã regere, in qua omnes ad nutũ parent, & pectora sponte offerunt, paũ audent, parum possunt, quàm Ecclesiã multiplici omniũ ordinum varietate, proborum, improborum, piorum, impiorumque, distractam, quiuis per se intelligit, nemo regularis Iesuita lanior non videt. Si qui verò sunt vspiam minus idonei tantæ rei non ex hominibus muneris magnitudo metienda est. Quàm paucos fatentur ipsi Regulares in ipsis cœnobiorum stadiis idoneos existere, qui aliis præponantur? Quam multa per præpositos non optimos detrimenta fieri gemunt? Quam ob rem non paucæ Regularium domus notæ melioris, præcipuè Monialium, in Episcoporum potestatem, & in Sacerdotum Ecclesiasticorum disciplinam se dedere maluerunt, Regularium superiorum tum alia incommoda, tum hoc potissimum fugientes, quod Regulares Monasticarum, exteriorumque obseruantiarum fiducia, interiorem animorum disciplinam [a] non pari semper studio, persequantur. Contrà Presbyteri sunt, qui licet regularis vitæ consuetudinem non experti, in virtutũ tamen [b] omnigenarum studio, in Ecclesiæ charitate, in pietate, in mortificatione spiritus sese totos collocantes, id assecuti sunt, quod in regendis animabus præcipuum est, solidam humilitatem, charitatem, moderationem affectuum, discretionem, quam vnam S Thomas regularibus obseruantiis omnibus anteponit. Atque hac vna illarum vim diuiniùs percipiunt, prudentiùs moderantur, certiùs dirigunt quàm ij qui externo religionum cultui intentiùs hærent, quàm gratiæ ac spiritus interiori, laboriosiori, diuiniori certamini, non satis memores Apostoli cõmonentis, [c] *Corporalis exercitatio ad modicum vtilis est, pietas autem ad omnia vtilis est.* Quem in locum vide sodes commentarium S. Thomæ. Quod verò sulurrat Spongia, *Sanctos Episcopos Grego-*

Supr. sæpè.

a *Chrysl 6. de Sacerd.* c. 5. Μοναχῶν ἡ μυρία διαφορὰ, οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ σώματος ἀσκοῦσι μόνου, οἱ δὲ καὶ τῆς ψυχῆς, καὶ τοῦ σώματος. πολλῷ μείζων ἡ τῶν τελείων ἀρετὴ τῶν ἀτελεστέρων· ὅσῳ καὶ τῆς τοιᾶσδε πολιτείας ἐκείνη τῆς ἀκριβοῦς· *etc hoc est:* Monachorum etiã multus est labor, tamen commune est animæ corporisque certamen. Imò maxima ex parte corporis constitutione perficitur. Episcoporum autem ars solius animi est.

b *Vid. Cõc. Aquisgrã. sub Steph. 4. c. 15. & 1. Tim 4.*

Digitized by Google

rio & Auguſtino ſimiles, ſubleuari cupere parte oneris Angelicis humeris formidandi; Malè nouit, malè lædit Gregorij, Auguſtini, & piorum Epiſcoporum ſanctitatem. Optauerunt quidem ſancti Epiſcopi, ſi Deo volente fas eſſet, totum onus illud Angelicis metuendum humeris deponere, eius præſtantiæ & propriæ tenuitas conſcij. Vnde Auguſtinus Epiſcopatum ſuum ſæpè ſeruitutem, ſæpè ſarcinam, ſæpè pondus vocat. At diuidere Epiſcopatum, non minus quàm Eccleſiam diſcindere horruerunt, ne fidem muneri ſanctiſſimo, Eccleſiæ, Chriſto ipſi, à quo tantam rem quaſi diuiniſſimum depoſitum ſuę curę datam eſſe norant, fallerent, ſi eam, ſui leuaminis ſtudio, lacerari paterentur. Coluerunt eam, venerati ſunt, amarunt; iura eius diuinaſque dotes maiori ſtudio quàm propria membra tutati ſunt; citiuſque mortem ſubeundam docuerunt, quàm permiſſæ ſibi ſacratiſſimæ Chriſti poteſtatis, quæ regni ipſius pars magna eſt, leuiſſimam deminutionem. Sed iſta Spongiæ ignorare licitum eſt. Nihil nouit niſi ignobiles ignotiſſimorum cauſidicorum codicillos, Hinc ſcientiam Theologicam; hinc veterem Eccleſiæ diſciplinam petit, læua quadam & ſiniſtra humilitate hominem non Theologum doctorem capere mauult, quàm florentiſſimam Theologorũ Facultatem, quàm ampliſſimum cœtum Epiſcoporum, qui Doctorum Doctores, & Theologiæ Doctores primarij ſunt, non ab Academiis, ſed à Chriſto Ieſu per Spiritum ſanctum cooptati, & [a] *in Eccleſia poſiti, ne circumferamur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, in aſtutia ad circumuentionem erroris.*

Aug. epiſt. 203. & homil. 25. l. 50. homil. & ep 155. & paſſim.

a Chryſoſt. lib. con. Gent. ſeu de S. Babyla: Τὸν μὲν ἐν σπυρίδι κεχόντα καὶ τὴν ἐξουσίαν ἔχοντα τοῦ μείζονος μὲν ἐστὶν, ἀνιᾷ δὲ τὴν ψυχὴν ἐξετάζοντα, ἐν σπυρίδι καὶ ὀνείδεσι γενόμενον, ἐν οὐρανῷ δὲ καὶ παρρησίᾳ πολλῇ τὸν Θεὸν ἔχοντα τὸν ἔλαττον, καὶ μὴ τὴν ἐξουσίαν ἔχοντα τοῦ μείζονος ἐκείνου, ἀλλὰ τὴν ζωὴν τὴν ἐπ' αὐτῷ τεθεμελιωμένην πολλῆς ἐλευθερίας ἀπολαύοντα, ἐν οὐρανῷ τὴν ἐξουσίαν ἐπιτάττοντα, ἐν γῇ καὶ ἐν θαλάττῃ καὶ πανταχοῦ γῆς, &c. *Hoc eſt:* Epiſcopum oportet nõ minuere magnitudinem huius poteſtatis, ſed animam potiùs exuere quàm authoritatem huic principatui à Deo ſupernè attributam. Qui enim hoc pacto moritur, etiam poſt mortem omnibus prodeſſe poterit. Qui verò hunc ordinem deſeruerit, non ſolùm poſt mortem proderit nemini ſed etiam viuentium quibus præeſt, plures molliores efficit, & ipſe apud extraneos vituperabilis & ridiculus efficitur. b *1. Cor. 12. Epheſ. 4.* c *Dignitas in Dialogo duorum militum, tom. 2. col. 869.*

SPONGIA.

Dicet quiſpiam, Gallus hic eſt, at Daniel à Ieſu Anglus. Ergone Gallis, quia Chriſtianiſſimi audiunt, licebit quod Chriſtiano non licet? in Epiſcopos ſcilicet quod libet dicere; vt olim Joannes Gerſon in omnes vnius gentis, ſcilicet Angliæ Epiſcopos debacchatus eſt inuectiua, quam Pariſienſes ipſi ediderunt, atque adeo ſi ſit tibi quidpiam nota dignum, noſtros Cenſores id tangit. Audiamus ea ibi dicentem quæ magis Cenſura egent, quàm quæ Daniel à Ieſu, aut Nicolaus Smithæus ſcripſit. In Dialogo Anglum inter & Gallum Anglo monenti ne carperet Præſules Eccleſiæ Anglicanæ, quas ſua dignitas faceret venerabiles, reſpondet Gerſon [b] Dignitas ex ſe improbos nequit facere reuerendos, quia ex ſe dignitas nihil habet virtutis, nec virtus ex dignitate, ſed propter virtutem datur dignitati honor. Si enim aliquid boni à natura ineſſet dignitati, mali non præeſſent, ſicut videmus præeſſe. Video Præſules veſtros & Sacerdotes, armigeros, & viros ſanguinum effectos, ſed quo iure neſcio; & tamen nuper audiui Regem veſtrum Henricum vltimo vita functum ſtrenuum mirabiliter, Præſules veſtros arguentem & mordentem, quod ex eorum incumbenti officio, non eſſent pacis amatores, zelatores, & perquiſitores, Et tamen veſtros vidi Prælatos magnos, & audio bellatores, eorumque mores tam euerſos conſi-*

conſideráns, recolo quod dicit Bernardus ad Eugenium, Quod totus zelus Eccleſiaſticus feruere videtur in tuendis poſſeſſionibus, dignitatibus, honorique totum detur, & ſanctitati nihil, de Dei placito vltima fit mentio; & de iactura ſalutis cunctatio nulla, nec ſalubre putatur niſi quod ſublime, & nihil iuſtũ videtur niſi quod gloriã redolet. Dic precor Prælatis tuis, Non in fortitudine viri beneplacitum eſt Deo, ſed ſuper humilem & manſuetum, & timentem verba Domini requieſcet ſpiritus eius, &, Qui te in vna maxilla percuſſerit, præbe aliam. Dic Prælatis tuis magis annuentibus maieſtati quàm veritati, mente vt reuoluant illud tremendum Euangelium, Niſi iuſtitia veſtra abundauerit magis quàm Phariſæorum, non intrabitis in regnum cœlorum: qui dixerit fratri ſuo, Racha, reus erit iudicio, qui dixerit, fatue, reus erit gehennæ ignis. *Hæc Gerſon, quæ abſit vt regeram in Galliæ Epiſcopos; nec enim, vt ille, rumuſculis de Epiſcoporum moribus fidem habeo, neque ſi mihi conſtaret de eorum moribus euerſis, propterea illos venerari deſiſterem. Odi enim & execror illud Gerſonis dictum, à noſtris Cenſoribus editum, & approbatum,* Dignitatem ex ſe Epiſcopos virtute deſtitutos non facere reuerendos, nec dignitati ex ſe, ſed virtuti honorem dandum, *quod niſi violenta interpretatione torqueatur à proprio ſenſu verborum, ipſiſſimum eſt Vvicleſi dogma in Concilio Conſtantienſi damnatum, quod iſti falſo, & malitioſe Nicolao Smithæo imputant.*

Responsio.

Redi, redi in viam & in mentem. Malæ te intemperiæ præcipitant. Quò abis à propoſito, à pudore, à ſanitate, in deuiam conuitiorum blaſphemiarumque voraginem? Agebatur de propoſitione, qua dicere auſus es gratum fore ſanctis Epiſcopis, ſi dicantur ſui muneris lege potentes eſſe non debere dirigendorũ Regularium. Hanc vbi vix deliba-ſti, toloq; cauſidici neſcio cuius indocto falſatoque teſtimonio, homo Theologus, & Ieſuita Theologus, ridicula vanitate probare ingreſſus es, tranſuolas ſine cauſa, ſine lumine animi, inſita tui genij mobilitate, ad longam Ioannis olim Gerſonis in ſui æui Anglicanos Epiſcopos increpationem, vt ſub illorũ imagine, quorum honori, ne mortuorũ quidem, parcere potes, inhærentem medullitùs in Galliæ Epiſcopos prauitatum tuarum vindices, maleuolentiam exoneres. Nec enim iam ferimus illas voces ſtolidæ vafritiæ toties exſibilatæ plenas, *Abſit vt hæc regeram in Galliæ Epiſcopos:* quia intolerandum eſt te tam inanis præſidij ſpe, ruere effuſo animo in enormis maledicentiæ ſpatia, vt quęcumq; fanda infandaq; vomueris, impunè fore putes, dummodò coronidis vice ſubijcias, te ſine blaſphemandi ſtudio blaſphemaſſe, & in medio criminum æſtu eſſe inſontem. Nempe non ſolùm impudens, ſed amens haberi cupis.

Si Gerſonis locum non probabas, nihil fuit cur referres, cur exſcriberes, cur pagellam impleres. Locus eſt remotiſſimus à ſerie ſermonis tui, & à diſputationis orbita. Nihil eò te compulit, niſi & intentus ad contumeliam animus, & natura laſciuior, certæque rationis terminis teneri neſcia. Lætatus es te Gerſonis verbis venditare poſſe, quod mente

conceptum tuo nomine expromere verebare. Metuisti ne quod notum esse cupiebas, nimis lateret. Quæ enim dolemus mala, etiamsi publica sunt, tegere conamur: Quæ cupimus & volumus, etiamsi latent, prodimus, & sine necessitate buccinamus. Nam illa clausula, *Absit vt hæc regeram in Galliæ Episcopos*, admonitio potius est, ne Lector minimè malus generatim spargi putet in omnium gentium Episcopos, quæ ad Præsules Galliæ, qui nimirum ausi sint Molinisticam gloriam, Iesuiticam tenerirudinem attingere, nominatim referuntur. Ac, ne color conuitio desit, additur, *Nec enim, vt ille, rumusculis de Episcoporum moribus fidem habeo*, vt confictis rumusculis, & veteratoriè de vocata in dubium fama Episcoporum, intentatæ blasphemiæ in eorum nomine faciliùs insideant. Eò enim referuntur sequentia, *Neque si mihi constaret de eorum moribus euersis, propterea illos venerari desisterem*, quibus verbis cumulatur conuitium; Episcopi, venerationis specie, quò maior insultatio fiat, ad vltimam dedecoris infamiam detruduntur.

Nec hoc satis ad tuæ *amaritudinis radicem* eruendam. Altiùs manant eius fibræ, & in ipsum Gallicanorum Præsulum velut cor, sua venena conferunt. Nec enim omnes, nec vlli adeò sunt, Galliæ Episcopi, eorũ in primis quorum nominibus tuarum hæresum Censura notata est, quibus impingere possis Gersonis locum, & simulatam Gersonis nomine declamationem. Nulli eorum sunt in quos dicere queas, *Video Præsules vestros & Sacerdotes armigeros, & viros sanguinum effectos, non pacis amatores, zelatores, perquisitores, sed bellatores, &c.* Nulli eorum bella gessere, nulli tractarunt arma, nulli bellorum consiliis interfuerunt. Vnus est in quem ista cadant: Vnus qui criminationi huiusmodi subiici possit, vt merito suo maximus & celeberrimus, ita summis in tuam Societatem meritis, tibi tuisque, non sugillationibus obliquis, sed gratulationibus publicis prosequendus. In quem quòd impote sui animo, & improuida mordacitate ferare, tamque amplum nobis in eum laudum, in te obiurgationum & increpationum æquissimarum campum aperias, non minima feruoris & imprudentiæ tuæ, tuorumque pars esto. Retunderemus verò istos æstus non molli brachio, & summi viri famæ procacem istam stultitiam splendidè admodum mactaremus, nisi altissima quadam reuerentia, & publicarum rerum religione prohibiti, sancta *Regum sacramenta* temerè, more tuo, violare, & superuacuas ei defensiones, & intempestiua encomiorum munera tribuere vereremur. Satis eum interim sua ipsa fama, & totius orbis, etiam inimicorum, admiratio, & necessarij plausus, non solùm à tuis contemptissimis fraudibus, sed à multo valentioribus quibuslibet petitionibus, tuebuntur.

Tab. 12.

Infeliciter verò, & in primis fallaciter, in illius contumeliam rapitur Gersonis locus. Gerson enim eos Præsules Anglicanos carpit, qui Regem suum ad bellum apertè iniquissimum & nefarium, vt validis argumentis latè probat, in nationé Gallicanam concitabant. Quo bello præter infinitam Galliæ calamitatẽ, hoc etiam Christianæ rei vniuersæ detrimenti attulerant, quòd Philippum Valesium Galliæ Regẽ expeditioni Hierosolymitanæ cum trecentis armatorum millibus accinctum,

à pio propoſito abſtraxerant, cùm ei ad ſacrum iter ſuppetias ſpopondiſſent; corrogatumque per Angliam pium pij belli ſtipendium, in bellum non pium aduerſus Chriſtianiſſimam gentem conuerterant. Quod malignè à Spongia ſuppreſſum eſt, ne Gerſonis publicum crimen expoſtulantis æquitas manifeſtè cerneretur, interciſæque nequiter eius voces. Nam poſt illa verba, *& tamen veſtros vidi Prælatos Magnos, & audio bellatores*, & omnia tranſiliit, *& pridem, quod deterius eſt, pium & charitatiuum ſubſidium pro fide Chriſti iure datum, & contra hæreticos conuertendum, contra nos Chriſtianiſſimos conuerſum, & pro noſtra occiſione erogatum, quod mihi nedum admirationem inducit, ſed ſtuporem.* Ex quibus Gerſonis in illos querimonia non iniqua fuiſſe probatur, præcipuè cùm collocutor Angli militis perſonam agens, eos belli authores & incentores, quaſi in re minimè dubia, fateretur.

Sed Ieſuitarum cæcitas vbique ſui ſimilis eſt. Pari æſtu odij Sorbonam, & quicquid eam attinet, inuolant. Vno eodemque opprobrio Gerſonem, antiquum illius decus; & eius præſentem lucem, caput, patrem, complectuntur. Eadem vtrumque criminationis ſtoliditate impetunt. Sicut enim alterum vexant quaſi pacis oſorem, ſtudioſum belli, bellatorem, virum ſanguinum, eo tempore cùm is ſuæ vitæ diſpendio pacem Eccleſię moliretur; Ita Gerſoni Vuiclefi hęreſes inurunt, quo nullus Vviclefi maior hoſtis, nullus vehementiùs & efficaciùs in Concilio Conſtantienſi, Vviclefi damnationi incubuit. O Ieſuitam ſuorum miſerrimum defenſorem! alienorum miſerrimum oppugnatorem!

Si Gerſoni vitio dandum eſt, quod negauit homines dignitate venerandos effici; tam multos habebit criminis ſocios; vt vel Ieſuitam pudeat accuſationis, nedum damnationis eorum. Notum eſt hunc eſſe piorum hominũ, & Chriſtianorum pene omniũ ſermonem, quo non ipſas dignitates, ſed earum abuſionem, & fiduciã, & ſolicitudinem ſuperfluã inſectantur. Ita locuti ſunt tum ſępius, tũ multo acriùs SS. Patres. [a] Hieronymus loco à Spongia non longè antè prolato, *Non facit*, inquit, *Eccleſiaſtica dignitas Chriſtianum.* Et alibi, *Nemo magis Eccleſiaſticus eſt, quàm qui nunquam hæreticus fuit.* Quin & Epiſcopum qui minùs ſe rectè habeat, negat habendum Epiſcopũ: *Illud etiam dico, Epiſcopi ſacerdotes ſe eſſe nouerint, non dominos: honorent Clericos quaſi Clericos, vt & ipſis à Clericis quaſi Epiſcopis honor deferatur. Scitum illud eſt oratoris Comitij, Cur ego te*, inquit, *habeam vt principem, cùm tu me non habeas vt Senatorem?* Similia paſſim occurrunt. [b] Imò Chryſoſtomus ſcribit Heliam congredientem cum Achab, ſpreuiſſe eius dignitatem, eum non vt verum, ſed vt perſonatum Regem habuiſſe, quòd in eius animo nihil Regium intueretur. Pleni libri ſunt eiuſmodi locutionibus, quæ licet ſimile quippiam cum Vviclefi hæreſibus præ ſe ferant, provt altiſſima quęque veritas errori proxima & cõtigua eſt; ab ea tamen tantò magis diſſonant, quàm medium & vulgare veritatum genus, quanto in maiori & excellentiori veritatum ordine ſunt. Nihil quippe volunt orationes eiuſmodi, niſi hominẽ ipſa dignitate non magnum effici, aut venerabilem apud Deum, aut in imis piorum hominũ ſenſibus, aut cœli honoribus digniorem; tametſi humanis

[a] *Hieron. Epiſt. 1. ad Heliod. Idem ep. 61 ad Theoph. aduerſus errores Ioan. Hieroſ. Spong pag. 14. Idem ep. 2. ad Nepot.*

[b] *Chryſoſt. hom. 8. ad pop. Antiochen. ἰδὲ πάντα αἰχμάλωτα δεῖται ὅπου τῶν πενήτων, καὶ φόβος ἀπὸ τῆς αἰχμῆς κατασκήπτει ἐπὶ τῆς ταλαίπωρος, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῆς ἀκαθαρσίας, ἐδίωκε βασιλέα δεινὸν, hoc eſt:* Cùm eum introſpiceret captiuum eſſe, & vitiorum mancipiũ, ipſius principatum contempſit. Regem enim ſibi non verũ, ſed ſcenicum aſpicere videbatur.

Digitized by Google

externiſque dignior fiat. Sic clarè exponit ipſe Gerſon ibidem, proximis verbis, *vtinam talis ſit, cuius operatio, lingua, mens, & vita teſtimonium præbeat dignitati. Apud Deum enim non maieſtas, ſed actus, vita & morum dignitas approbatur.* Hoc nimirum eſt tuum illud *ipſiſſimum Vvicleſi dogma, niſi violenta verborum interpretatione torqueatur.* Tua verò mens, quantumuis violentè torqueas, vix ad ſanam vllam cogitationem flecti poſſit. Omitto quod ſi ſedatiore animo opuſcula iſta perluſtraſſes, vidiſſes in editione Pariſienſi qua vſus es, ea negari eſſe Gerſonis. Sed tibi Cenſores tuos cenſere, perfas & nefas traducere, ſummia demum voluptas eſt, & quouis crimine redimenda. Sanus eſto, & eos ſanos habebis.

PROPOSITIO VNDECIMA.

Ex Cap. 6. Num. 30.

EXCELLENTIA *Religioſi ſtatus, qua caret Epiſcopalis ſtatus, hæc eſt, quod religio eſt ſtatus perfectionis acquirẽdæ, cùm ſtatus, Epiſcopi ſit in ſtatu perfectionis acquiſitæ. Eſſe in ſtatu perfectionis acquiſitæ, non importat eſſe in ſtatu, ex cuius profeſſione perfectio actu acquiritur, ſed qui ſupponit aliquem eſſe antea perfectum, dando illi nulla media propria ſtatui, quibus perficiatur, ſi fortè non ſit perfectus, cùm aſſumit illum ſtatum, ita vt homo imperfectus factus Epiſcopus, ſi alias fortè euadit perfectus, hoc fit excercitio actionum, quibus non tenetur ex ſtatu.* Et paulò poſt. *Si non ſit ita prius (ſcilicet perfectus) eſt in periculoſo ſtatu, quia in ſtatu requirente multam perfectionem, ſine mediis propriis ad illam obtinendam.*

CENSVRA.

Iſta propoſitio, quatenus aſſerit Epiſcopum ratione ſui ſtatus non teneri ad vllas actiones, nec habere vlla media, quibus ſeipſum perficere poſſit, eſt falſa, temeraria, erronea, verbo Dei contraria, & dignitati ſtatus Epiſcopalis derogat.

SPONGIA.

Videntur Cenſores hoc loco, non ex malitia, ſed ex mera ignorantia, craſſa tamen, impingere. Author quidem dicit Epiſcopum, ratione ſtatus Epiſcopalis, non habere media, quibus ex imperfecto, hoc eſt, peccatis dedito, fiat perfectus & ſanctus, non negat tamen habere media, quibus ex perfectio fiat perfectior, & ex ſancto ſanctior. Verba eius quæ citant, hæc ſunt: Nec habet media ſtatui propria quibus perficiatur, ſi fortè non ſit perfectus. *Negat igitur Epiſcopali ſtatui media propria, quibus perfectio acquiratur, non quibus augeatur, & hoc certè veriſſimum eſt. Epiſcopatus quippe, cùm ſupponat perfectum, & à peccatis purum, actiones propriè Epiſcopales non poſſunt reddere purum à peccatis & perfectum, ſed tantùm perfectiorem, & ſanctiorem per ſe loquendo. Actiones enim, quibus homo fit ex peccatore iuſtus, & ex imperfecto perfectus, ſunt pœnitentiæ & mortificationis, ad quas exercendas Epiſcopus, vt Epiſcopus, non ordinatur, ſed ipſis iam ſuperior ſupponitur ratione ſtatus, quicquid reuera ſit ratione vitæ.*

RESPONSIO.

Fruſtra tegere conaris diffidentiam quæ te angit; inconſultâ verborum audaciâ. Fruſtra in imperitiæ tuæ ſubſidium, impudentiam aduocas. Sat vides errorem tuum; ſentis incautam tuæ propoſitionis temeritatem: ſed fateri planè non potes, quia ſuperbia obſedit cor tuum; quia eius Societatis membrum es, quæ omnia priùs verti ac ruere patiatur, quàm quippiam à ſe ſecùs dictum, aut factum agnoſcat. Hic enim Moliniſticæ factionis genius, hæc ſolennis quodammodo per orbem conteſſeratio eſt. Fateris igitur ſtatum Epiſcopalem *habere proprias actiones, quæ perfectiorem, & ſanctiorem per ſe loquendo Epiſcopum faciant.* Hoc ſi verè & ex animo dicis, à Cenſoribus didiciſti; ante enim, nec fatebare, nec ſciebas, ſed contrarium ſcribere, & aſſerere auſus es. Quare ſi hæc vera ſcientia eſt, ingratè Cenſores, ne dixerim procaciter, *meræ ignorantiæ*; & quidem *craſſæ* arguis; cùm hoc quod ſcis, ab iis ſumpſeris, & eorum Cenſura perſtrictus, ex ignorantiæ, errorumque veterno euigilaris. Quod enim vt hanc palinodiam obſcures, nec errorem agnoſcere videaris, ne quid de ſplendida Societatis opinione minuatur, dicis te negaſſe ſolùm Epiſcopali ſtatui media propria, quibus Epiſcopus ex imperfecto perfectus, id eſt, ſi tuam gloſſam audimus, ex peccatore & criminoſo iuſtus fiat, non autem quibus ex perfecto perfectior euadat; magna te imperitia, & audacia inuoluis. Nam te negaſſe Epiſcopali ſtatui generatim media, quibus non ſolùm prima gratia, ſed etiam maior perfectio & ſanctitas acquiratur, tua propoſitio clariùs docet, quàm vt tuę negationis fidentia ferri poſſit. Dicis enim apertè Epiſcopum *eſſe in ſtatu requirente* MVLTAM *perfectionem, ſine medijs proprijs ad illam obtinendam.* Media ergo ei ademiſti, non ſolùm quibus ex peccatore fiat iuſtus, ſed media *perfectionis* & *perfectionis multæ*, & illius perfectionis, quam ſtatus Epiſcopalis poſtulat; quam neceſſariò, ſi ſapias, fateri debes eſſe aliquid ſimplici gratiæ ſtatu altius & eminentius. Quid ergo tergiuerſaris? quid ſenſus abnegas tuos? quid apertiſſimum errorem mendaciis velare contendis, præcipuè tanta intemperantia orationis, qua hoc vnum egiſſe videris, vt ea vitia, quibus vel maximè indulgebas, vltrò Cenſoribus obiectando, innocentiæ ſpeciē ipſa impudētiæ magnitudine ſimulares?

Ignorantia verò pręterea grauiſſima eſt, quod vt ex hoc loco, vbi tam manifeſtè teneris, eſugias, ridiculas hominum oculis præſtigias inijcere conaris, & communes hominum Chriſtianorum notiones perturbare, dum id quod dixiſti Epiſcopum *nulla media habere ſtatui propria, quibus perficiatur ſi forte non ſit perfectus*, ſic exponis, vt ſenſus ſit, non habere media propria quibus ex peccatore fiat iuſtus, ex priuatione gratiæ ad gratiam transferatur. Itaque *imperfectus* tibi & *peccator* eadem ſunt; pro vno habes non eſſe perfectum, & eſſe peccatorem, gratiæ expertem, improbum. Hæc tua mera ſcientia, & craſſa ſcientia eſt, cui *meram ignorantiam*, & *craſſam ignorantiam* opponis. Itáne verò in tua deliria orbem conſpiraſſe arbitraris, vt probet hæc? Vt tam inaudita ſuffugia tibi det? Vt tuā incredibilem inuerecundiam non horreat? Quis enim Theologus,

vel omnino Catholicus tibi concedat, vt *imperfectum* cum *peccatore* confundas, *perfectum* cum *iusto* & gratiæ participe? hæc ignorantia, an ſtupor, an deſperatio eſt? Nam ipſi penè pueri, qui fidei & pietatis elementis imbuuntur, ſciunt tres eſſe iuſtorum ſtatus, *Incipientium, Proficientium, & Perfectorum.* Quorum duo primi continent nondum perfectos, imperfectos, iuſtos tamen gratiæq; participes, non improbos & peccatores. Nam hos gradus eleganter Bernardus exponit per triplicis generis oſcula, pedum, manuum, & otis Dei. Quorum nullum peccatoribus & ſceleroſis conuenit. At Ieſuitæ, pro craſſæ pinguiſq; ſcientiæ iure, placet miſcere hos ſtatus, omnes perfectos facere, iuſtitiæ diſcrimina tollere, vt in nouo genere perturbationis, erroris ipſius informitas occulatur. Quid ſcripturas commemorem? Paulus ad Hebræos ſcribens imperfectos eos ſignificat, iuſtos tamen, non peccatores. Idem de Corinthiis: Idem de aliis paſſim. Et clarius ad Romanos perfectorum & imperfectorum diſcrimen intra ipſos iuſtos fideleſque conſtituit, perfectos *firmiores* vocans, imperfectos *infirmiores*; *Debemus autem nos firmiores imbecillitates infirmorum ſuſtinere, & non nobis placere.* Apertè quoque D. Ioannes, *Qui timet, non eſt perfectus in charitate;* nec tamen ideo charitatis expers, aut peccator eſt. Denique ferendum non eſt, nos ad iſta confutanda adigi, quæ toto ſcripturarum concentu, & ipſo Chriſtianorum omnium, quantumuis imperfectorum, generali lumine exploduntur. Imperfectorum nomine vniuerſi eos intelligunt, qui ad aliquem gratiæ ſtatum, nondum tamen pleniorem & conſummatiorem, ſunt euecti; qui, vt ait Apoſtolus, *non perfecerunt ſanctificationem in timore Dei;* Nondum *opus perfectum habent, vt ſint perfecti, & integri, in nullo deficientes,* quantum mortalis vitæ infirmitas ferat. Neque vnquam eos, quibus adhuc nouella & tenera, & rudis quodammodo iuſtitia eſt, quibus *lacte opus*, non *ſolido cibo*, qui *paruuli* ſunt, & *infirmiores*, perfectos vocauit ſcriptura. Ijs ſolis hoc tribuit *qui pro ipſa conſuetudine exercitatos habent ſenſus ad diſcretionem boni & mali.* Peccatores autem ne imperfecti quidem ſunt in ordine gratiæ, niſi forte catachreſticos, cùm plane non ſint, ſed mortui ſint, & in ipſo nihilo & priuatione gratiæ iaceant. Ineptè mortuum hominem vocabis hominem imperfectum; quia prorſus non eſt homo. Homo imperfectus is eſt, cui aliquid ad humanæ naturæ integritatem deeſt. Abhorret igitur ab omni veri & pudoris ſpecie, vt Ieſuita, cùm negauit Epiſcopum *habere media propria, quibus ex imperfecto fiat perfectus*, nihil voluerit, niſi eum non habere media quibus ex peccatore fiat iuſtus. Hæc ſit ignorantia illius craſſa, vel craſſa potius malignitas, & ariditas, & inopia defenſionis ſumma animi peruicacitate coniuncta.

Vide Bern. ſerm. 3. & 4. in Cant. Auguſt. in Pſal. 5. & ep. 57.

Heb. 5. & 6.

1. Cor. 3.

Rom. 15.

1. Ioan. 4.

2. Cor. 7.

Iac. 1.

Hebr. 5.

SPONGIA.

Hanc autem aſſertionem cùm dicunt falſam, temerariam, Epiſcopis iniurioſam, audacter dico, neſciunt quid loquantur; eſt enim dogma omnium Theologorum, quodque vel maximè ſtatus Epiſcopalis, dignitatem continet. Hoc quippe ſignificat axioma illud Theologicum, Epiſcopum eſſe in ſtatu perfectionis ac-

Digitized by Google

quisitæ, atque adeò non ex vi ſtatus, ſeu per media ſtatus propria acquirendæ, cùm Philoſophiæ oraculum ſit, Actionem non dari in præteritum. Nam primò perficere iam perfectum, acquirere velle iam acquiſitum, quid aliud eſt quàm actum agere? Igitur impoſſibile eſt, & in terminis implicat, perfectionem ex vi ſtatus acquiſitam eſſe, & ex vi ſtatus acquirendam. Quamuis fortaſsis dici poſsit, iam acquiſitam ex vi ſtatus augeri, atque adeò Epiſcopum eſſe in ſtatu perfectionis, non quidem primò acquirendæ, ſed augendæ; qua de re non diſputo, quamuis video diſputari poſſe. Actiones enim Epiſcopales, licet ſanctitatem Epiſcopi inſigniter augeant, tamen ſtatus ipſe per ſe augmentum illud non reſpicit, cùm ſtatus ſit perfectionis alijs communicandæ, non in ſe augendæ, nedum primò acquirendæ. Exhibeo exemplum, Qui Grammaticam docet, ſuam ſine dubio ſcientiam, dum alios docet, auget & perficit: nemo tamen opinor dixerit, officium Magiſtri Grammatices eſſe officium ſcientiæ Grammatices ipſi magiſtro acquirendæ, vel augendæ. Quamuis enim ratione officij actiones exercere teneatur, quibus Grammatices reddatur peritior, illud tamen augmentum officium Magiſtri per ſe non reſpicit ſed eſt officio per accidens & conſectaneum, quamuis fortaſsis perſona Magiſtri illuc primariò ſpectet. Et hæc eſt ſtatus Epiſcopalis vera excelſitas, quouis ſtatu ſua perfectione ſublimior, Dei gloriam, quæ percipitur ex lucro animarum, irreflexa ad ſeipſum acie purè intuetur. Hæc eſt, inquam, altitudo ſtatus, quamuis perſonarum, quæ in ſtatu ſunt, cogitationes fortaſsis ſæpe humiliores ſint, nec in hanc ſphæram aſſurgant. Sed hæc ſubtiliora ſunt, & ad hanc Epiſcopalis faſtigij lucem Cenſores noſtri bubonum inſtar, ſat ſcio, cæcutiunt; & quoniam quicquid ignorant, ſtatim Cenſura notant, ex tenebris ſuis iam cantantes audio ferale illud carmen, Falſum, temerarium, erroneum, verbo Dei contrarium.

RESPONSIO.

Quid primùm querar, aut eloquar aduerſus inſanientis ſtupiditatis prodigium? Stupore iacet, arrogantia inſurgit; friget ac feruet. Nulla Chimæra ſecũ ipſa diſſimilior, diſcrepantior, fabuloſior. Verborũ quidem petulantia, & ſuperbiſſima ruſticitas per ſe patet; nec quamuis denſioribus æſtuantis animi tenebris inuoluatur, vllo orationis lumine indiget, vt cerni poſſit. Ignorantia multiplex patefieri debet, non quò docti indigeant, ſed quia indocti egent, & ſuperbi, & pertinaces, quos ſi ſanare nequeamus, ſimpliciorum ſaltem & bona mente errantium fidem eis auferemus.

Imperitiſſimè igitur primò reſpondet Spongia, Epiſcopum non eſſe in ſtatu perfectionis acquirendæ; quia eſt in ſtatu perfectionis acquiſitæ. Malè errat, malè argumentatur; & hoc errorum eius caput eſt. Fallitur autem dupliciter; primò, quia in *ſtatu perfectionis acquiſitæ*, vel *acquirendæ*, nomine *perfectionis* intelligit gratiam, etiam primam: quem errorem ſupra refellimus, & primam gratiam oſtendimus non poſſe dici perfectionem, Scripturæ ac Patrũ ſenſu, nec eum qui primam ſolùm gratiã habet, perfectũ; Multo minùs perfectionem, quam Epiſcopatus exigit, & quâ dicitur acquiſitæ perfectionis ſtatus, eſſe primã gratiam, & ſimplicem iuſtitiæ ſtatũ, ſicut à Spongia perpetuò ſupponitur. Ineptiſſimum eſt, & dictu abſurdiſſimũ, Epiſcopatum non aliam perfectio-

Digitized by Google

nem ſupponere, niſi peccati puritatem, gratiamque primam. Neque tanta ſtoliditas refelli meretur, & ſatis confutata eſt ipſis Ieſuitæ vocibus in propoſitione damnata, *Epiſcopalis ſtatus requirit multam perfectionem.* Non ergo perfectio acquiſita quam ſupponit, eſt ſolus gratiæ ſtatus, ſed perfectio, & *multa perfectio* gratiæ; etſi contrarium in Spongia ſimulet ad neceſſariam euaſionem

Secundò fallitur, quia *ſtatum perfectionis acquirendæ*, intelligit primò acquirendæ, ita vt ſtatus perfectionis acquirendæ ille dicatur, qui tendit ad primò acquirendam perfectionem, ſeu gratiam, Niſi enim ſic intelligat, abſurdè colligit ſtatum Epiſcopalem non eſſe ſtatum perfectionis acquirendæ, quia eſt ſtatus perfectionis acquiſitæ. Nam fieri poteſt, vt & perfectionē iam acquiſitam ſupponat, & ampliùs eam acquiri
Apoc 22. poſtulet, iuxta ſcripturā, *Qui iuſtus eſt, iuſtificetur adhuc, & ſanctus ſanctificetur adhuc*; adeoq; ſimul ſit ſtatus & acquiſitæ & acquirēdæ perfectionis. Sed quia ſtatū perfectionis acquirendæ cenſet eum eſſe, quo perfectio, ſeu gratia primò acquiratur; ideo repugnare dicit ſtatum eſſe perfectionis acquiſitæ, & acquirendæ, hoc eſt, primùm acquirendæ, quaſi nondū acquiſita eſſet. Quod ſanè illo poſito manifeſtum eſt. Itaque concedit *Epiſcopum fortaſſis eſſe in ſtatu perfectionis augendæ*, ſed non acquirendæ, ſeu, vt ait, *primò acquirendæ*? quia videlicet ſtatum perfectionis acquirendæ intelligit de prima acquiſitione.

Hæc autem poſitio, præterquam quod merè voluntaria eſt, nullo fundamento nixa, fictitia; etiam communi fidelium & Eccleſiæ ſenſui refragatur. Quis enim ſtatum religioſum qui dici ſolet ſtatus perfectionis acquirendæ, ideo ſic dici putet, quia in eo perfectio, ſeu gratia primò acquiratur? Quæ eſt hæc audaciſſimorum hominum infœlicitas, vt ſemper ruere cogantur in communem ſenſum, & in apertiſſimam rerum lucem; nec effugere valeant, niſi communes & penitus inſitas humanis animis notiones euellerint? Magna videlicet regularis ſtatus perfectio erit, ſi ad gratiam primò acquirendam deſtinetur. Magnum habebunt decus, quo ſuperbiant, & ferociant aduerſus Epiſcopos, & Clerum perfectionis arrogantiā, qui nequidem vulgarem fidelium ſtatum hac ratione ſuperabunt. Nam fidelium omnium, imò Catechumenorum ſtatus, hoc ſenſu erit ſtatus perfectionis acquirendę, id eſt, primò parandę gratię; quia Catechumeni ad baptiſmum tendunt, gratię baptiſmalis, qua nulla prima gratia maior eſt, candidati, Imò pœnitentes quiuis, etiam illi antiqui, qui extra Eccleſię cōmunionem ſegregabātur ad plures annorum decurias, in ſtatu perfectionis acquirendæ erunt, quia in ſtatu gratiæ primò acquirendæ, cùm eam ſummis laboribus & moleſtiis corporis, animique acquirere molirentur. Quis tamen hos vnquam in ſtatu perfectionis poſuit? Moliniſtarum hæc ſomnia ſunt, & aniles nugæ, quas tolerandum non eſt, tanta verborum fiducia, proteruiaque iactari. Vtrumq; enim ſtatum æqualiter dedecorant, tum Epiſcoporum, tum Regularium, dum illius perfectionem acquiſitam, & huius perfectionem acquirendam, in prima gratia, & tranſitu à peccato ad iuſtitiam conſtituunt. Vnde ſequetur hos ſtatus non eſſe maioris

Digitized by Google

perfectionis, nec maiorem perfectionem profiteri perfectione vulgi fidelium, & Catechumenorum, & Pœnitentium. Quæ ſumma eſt vtriuſque illius ſtatus, in ſuo genere præſtantiſſimi, dehoneſtatio. Et præterea ſequetur, nullum in Eccleſia eſſe ſtatum, qui ſummam aliquam & eximiam perfectionem profiteatur. Quæ omnia, quaſi Stoïcorum paradoxa, exſufflanda ſunt.

Dupliciter ergo errat, vt initio diximus, Spongia in exponendo *ſtatu perfectionis acquiſitæ*, & *acquirendæ*. Neutram vocem intelligit nec *perfectionis*, quam pro quacumque gratia, etiam prima accipit; nec *acquirendæ*, quam de prima ſolùm acquiſitione interpretatur. Certum enim eſt ſtatum perfectionis acquirendæ illum dici, non qui ad primam vulgaremque gratiæ acquiſitionem dirigitur, ſed qui ſpectat adeptionem gratiæ alicuius eximiæ, minimeq; vulgaris, quæ ſola nomine perfectionis intelligitur. Vnde Regulares, quia ſunt in ſtatu perfectionis acquirendæ non primam gratiæ acquiſitionem, ſed maiorem vulgo, & excellentiorem, & conſiliis Euangelicis, ei qui omnia iam mandata ſe perfeciſſe dixerat, propoſitis reſpondentem profitentur, primamque, vt minimùm, gratiam iam acquiſitam ſupponunt. Nec ideo tamen ſunt in ſtatu perfectionis acquiſitæ, quia prima gratia perfectio non eſt. *Matth. 19.*

His poſitis quæ perſpicua ſunt, & diſiecta rerum vocumque perturbatione, in qua ſola effugij, ac defenſionis ſpem Ieſuita collocauit, ad vlteriores eius munitiunculas demoliendas pergendum eſt.

Fatetur *actiones Epiſcopales ſanctitatem Epiſcopi inſigniter augere*, id eſt, ſtatum Epiſcopalem habere media egregia parendæ inſignis ſanctitatis adeoque Epiſcopum teneri ad actiones quæ ſanctitatem inſigniter augeant. Ita, quēadmodum ante diximus, recantat & agnoſcit vitium illud propoſitionis damnatæ, *Epiſcopus eſt in ſtatu requirente multā perfectionem ſine mediis proprijs ad illam obtinendam*. Quæ enim media propria multæ perfectionis acquirendæ ibi negat, hîc concedit; actiones nimirum ipſas Epiſcopales, quibus *augeri* dicit *inſigniter ſanctitatem*, ſeu *multam perfectionem* acquiri. Rectè verò id concedit, Nam ſi negaret, promptiſſimum eſt probare, nullum eſſe ſtatum qui plures magiſque præſtantes parandæ ſanctitatis vias habeat, quàm Epiſcopalem, omneſque adeò facultates, & actiones adipiſcendæ perfectioni idoneas, quæ in cæteris omnibus variorum ſtatuum generibus ſparſæ ſunt, in hunc, velut in omnium ſtatuum apicem ſummamque, ſimul includi. Charitas enim virtus Epiſcopalis eſt, ad quam Epiſcopus, vt fidelium communis parens maximè omnium obligatur. Et ideo ſicut charitas virtutum Chriſtianarum ſummarium eſt, & quaſi fons vnde omnes manant, ſic charitas opera, quæ Epiſcopi maximè propria ſunt, & quidem longè ſummæ & maximæ charitatis, tum ſpiritualis, tum corporalis, ad quam Epiſcopus ſupra omnes deuinctus eſt, omnium inferiorum virtutum opera ſuo ambitu, & ſua efficacitate complectuntur. Et ideo nulla ſunt perfectionis & ſanctitatis media in vllo quocumque Chriſtianæ vitæ ſtatu, quæ in Epiſcopali non eminenter, & multo excellentius contine- *Vid. Greg. l. 1. ep. 24. vbi latè multa de hac vtraque charitate.*

Digitized by Google

antur. Quod & partim antè probauimus, vbi oſtenſum eſt nullam eſſe in Regulari ſtatu perfectionem, quam non præſtantiùs Epiſcopalis habeat ſtatus, & ad quam non præſtantiùs obligetur, & breuiter ac generatim probari poteſt ex [a] Dionyſio, vt cæteros in alium locum reiiciam Patres, docente quicquid in Eccleſia & in Hierarchia ſanctum eſt, in Epiſcopo velut in capite & ſummo omnium relucere. Vnde apertè ſequitur, nullum eſſe ſtatum, quo quis maiorem ſanctitatem celeriùs aſſequi poſſit, & qui plura, aptiora, magiſque varia eius comparandæ media habeat quàm ſtatus Epiſcopalis, ſi quis ad eum recta via, & quà vocat Deus, non fallacibus compendiis perueniat.

Sed hæc Spongia non negat amplius, agnouit errorem, dedit gloriam Deo, manifeſtiſſima prioris doctrinæ prauitate conterrita. Vnicum ſibi tantum, vbi pudore ſuffuſa lateat, ſuffugium parauit. Etſi enim Epiſcopatus, tot illa tantaque medio habeat augendæ ſanctitatis, negat tamen illud augmentum à ſtatu Epiſcopali ſpectari, qui totus in aliorum commoda *irreflexa ad ſeipſum acie* intendatur. Honeſta oratio; niſi Epiſcopatum fallaciſſimæ laudationis obtentu proderet.

In primis ſubtilitas iſta Spongiæ, qua ſe tantopere circumſpicit, qua præ ſe tot deſpicit ac proterit nobiliſſimæ Facultatis Theologos, Spongialis eſt, & vt deinceps facilè probabitur, tota Moliniſtica, & Chriſtianæ gratiæ ignoratione tumens.

Si enim Epiſcopatus per ſe non ſpectat augmentum ſanctitatis Epiſcopi, per media & actiones Epiſcopales; ſi perfectionem in eo ſupponit, non tribuit per ſe, ſed quaſi per accidens, non eſt ſtatus perfectionis, quia nihil in ſe perfectionis habet, nec dat, nec affert ei cui accedit, ſed totam aliũde ſupponit habitam. Similis ergo eſt erga Epiſcopos hæreticorũ ſacramentis, quæ ſigna mera ſunt & ſigilla gratiæ, aliunde ſcilicet partæ, non cauſæ, & fontes eius, Vanus eſt ornatus, [b] vana pompa, merus titulus, mera inſcriptio, & iure infirmis egeniſque elementis annumerabitur.

Imò non ſolùm inutilis per ſe Epiſcopis & vacuus ſtatus, ſed etiam infelix erit, miſer, noxius, legale quoddam & Iudaïcum officium, miniſterium mortis & damnationis, vt loquitur Apoſtolus. [c] Imponet enim præceptum graue, & omnium pene maximum, nec dabit facultatem illud implendi: & ita quantum in ſe eſt, ad peccatum trahet, ad mortem & damnationem: [d] Quia præceptum dat, nec addit vim gratiamque illi præſtando idoneam, per ſe ad peccatum rapit, & neceſſitatem peccandi infligit, niſi aliunde ſubueniatur. Ideo legem veterem ſæpe vocat [e] Apoſtolus *legem mortis*, & damnationis, quia iubebat, non iuuabat, vt docent Patres, & omnes Theologi norunt. Ita ergo Epiſcopalis ſtatus, ſi per ſe non ſpectet ſanctitatis & virtutis augmentum

a *Diũ Eccl. Hierarch. c. 1.* Η καθ' ἡμᾶς αὖ ἱερουργία λέγεται δὲ ἁπλῶς ἡ ἁγιοτελεστικὴ τῶν κατ' αὐτὴν ἁπάντων ἱεραρχία, καθ' ἣν ὁ θεῖος ἱεράρχης πολυμερῆ ἁπάντων ἔξιν ἔχει κατ' αὐτὴν ἱεραρχικῶν ἁπάντων τὴν μύησιν, ὡς ἱεραρχικὸν ἁπάντως ὄντα, ἁπάντων δὲ αὖ ἱεραρχικῶν ἐντελεστάτην τὴν ἐπὶ τὸν θεοειδῆ σκοπὸν ἀφομοίωσιν· οὗτος ἱεραρχῶν ἀνὴρ, θεοῦ, καὶ θεουργίας, καὶ πάσης ἱερᾶς ὁσιότητος γνώσεως, ὧν ἐν ἑαυτῷ τελεσθεὶς κατ' αὐτὸν ἱεραρχικῶς πᾶσι παντοίως καὶ γνωστικωτάτοις ἐστίν. *hoc eſt:* Noſtra igitur Hierarchia dicitur, & eſt adminiſtratio, & ratio quædam complectens res omnes ſacras, quæ ad eam ſpectant; ſecũdum quam diuinus Epiſcopus cõſtitutus, omnium quæ ad ipſum pertinent ſacratiſſimarum rerum particeps erit, vt qui ab Hierarchia denominetur Hierarcha. Sicut enim qui Hierarchiam dicit, omnium ſimul rerum ſacrarum dicit diſpoſitionem & ordinationem: Sic Hierarcham dicens, denotat diuinitùs actum diuinumque hominem ſacra omni cognitione inſtructum, in quo omnis ipſius Hierarchia putè perficitur, & cognoſcitur. b *Galat. 4.* c *2. Cor. 3.* d *Vide Aug. de grat. et lib. arb. cap. 18. &c.* e *Rom. 7. & 8.*

Digitized by Google

in Episcopo, nec media per se tribuat vt ad tanti muneris sanctam administrationem instruatur, officium erit legale, *& ministerium mortis*, horrendè ac terribiliter imperans quod non dat vt fieri possit; prorsus vt legis veteris præcepta, & *iugum* illud *quod neque nos, neque Patres nostri portare potuimus.* Imò quod multo miserabilius est, erit *ministerium iræ ac mortis*, non tam aliis, quàm ipsis ministris seu Episcopis, quibus affert quidem potestatem aliis largiendi vitam, sed ipsis per se non dabit vires, quibus illo ministerio sanctè, & ad salutem suam vtiliter perfungantur: Quod tu rectè intuens è tuo errore consequi, addis infrà, nisi Episcopus aliunde perfectus sit, Episcopatum, *quia obliget ad perficiendas actiones, quæ moraliter loquendo non sunt possibiles, non tam esse perfectum, quàm miserabilem statum.* Quæ omnia infanda sunt, aliena à statu nouæ legis, & gratiæ Euangelicæ, à *suaui iugo* Christi & *onere leui.* Vnde nullus est in lege noua status, qui per se non tribuat sectatoribus suis vim; & opem congruam sua officia & munio exequendi. Hæc enim est nouæ legis benignitas, & *gratia Dei saluatoris nostri quæ omnibus hominibus apparuit*, Sed in his verè & sine fallacia dicimus cæcutire Molinistas gratiæ Dei & status Euangelici ignarissimos, pene dixerim inimicos.

Iudæi quædam opera legis implebant, quæ in sacramentis sũt; illa verò quæ ad bonos mores pertinent, implere omninò nõ poterant. Non enim implet ea nisi charitas *Aug. expos. ep. ad Gal. lib. vnic. Vid eundẽ l. de spir. et litt. c. 14. & alibi pass. sim. Act. 15. Prop. 12. huius tit. Matt. 11. Tit. 2. Coloss. 2.*

Non igitur cæca ista responsione attollunt Episcopatum, vt videri volunt imperitis, sed deiiciunt, & exturbant extra fines nouæ legis ad Iudaïcæ conditionis miseriam, & egestatem, & vilitatem.

Quod enim dicunt se multum dignitatis conciliare statui Episcopali, eum euehendo ad *sublimitatem quæ Dei gloriam irreflexa ad seipsum acie purè intueatur*; si eorum verba iterare auderem, *audacter dicerem, eos nescire quid loquantur.* Non enim vident ineptissimi mortales, se nescire quid sit puritas, quid charitas Deum irreflexa acie intuens, quid mortalis status in quo versamur. Nam charitas quamdiu in via est, quádiu à patria peregrinatur, pura non est, nec Deum irreflexa intuetur acie si seipsam penitus omittit, si in alios tota effusa, nullam suæ curæ partem sibi habet. *Intellige quæ dico*, Iesuita; non enim intelligis, sed falso erroris luce deceptus euagaris. Charitas quandiu in via est, ipso suo statu pergere ac crescere debet, si vera est, si viua & sana. Viam enim suam persequi, & ad Deum quàm maxime potest, accedere iubetur, quamdiu in via relinquitur; Ideo enim relinquitur. Viator nunquam quiescit, semper longiùs progreditur; & sicubi consistit sine vlteriore processu, iam viator esse desinit, fit habitator & incola loci vbi consistit; in quiete est, non in via. Vnde sancti omnes quoad in vita mortali fuerunt, semper crescere, semper eniti, & altiùs propiusque ad Deum ascendere contenderunt, *quæ esurientes & sitientes iustitiam; quæ retrò erant obliuiscentes, ad ea verò quæ vltra sunt extendentes semetipsos, ad destinatum persequentes, ad brauium supernæ vocationis Dei in Christo Iesu.* Nec solùm sancti omnes, sed ipse sanctorum dux & parens, ipse Christus Dei filius, dum viator esset, *proficiebat sapientia, & ætate, & gratia apud Deum & homines*: Nec in laboribus, quos nostri amore subiit, ita in nos ferebatur, vt à se totus exiret. Non nobis solùm, sed & sibi laborabat; illis doloribus & cruciatibus æternam suo corpori gloriam, & omnium gentium principatum

Vide Aug. l. 3. ad Bonif. c. 7. & lib. de perf. inst. resp. 7. & 17. &c. Idem de verb. Apost. serm. 15.

Matt. 5. Philip. 3. Luc. 2.

Digitized by Google

Luc. 24. sibi quærens. *Sic enim oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?* quam gloriam ipse non omittebat animo, sed studiosè à patre flagita-
Ioan. 17. bat, *Clarifica me tu pater apud temetipsum, claritate quam habui apud te priusquam*
Philip. 2. *mundus esset, apud te.* Denique, quia *seipsum humiliauit vsque ad mortem, mortem autem crucis; ideo & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur cælestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris.* Viden', qui sit status & conditio viatoris, vt crescat & progrediatur in dies longiùs, eo modo quo potest, adeo vt ne quidem Dei filius ab hac lege sit exemptus, quin quandiu in via fuit, cresceret, qua ex parte incrementi capax erat, & hoc quidem incrementum ipse tota mente spectaret, & postularet à patre? Falsam ergo puritatem tibi finxisti, falsam *Deum irreflexa ad seipsum acie intuendi* rationem, quæ non solùm in nullo viro sancto, sed ne in Christo quidem extet, qui tamen purus & purissimæ fons charitatis, non propriæ vtilitatis venator fuit; nec in vllo viatore reperiri possit, cùm status omnis viatoris ad iter agendum, & longiùs procedendum pertineat. Vnde vel status Episcopalis, nõ est viæ status, vel hunc ipsum processum, hoc incremẽtum, hunc cumulum sanctitatis per se intuetur. Quid ais, Spongia? quid æstuas? quid hæres? Quomodo hinc te eruas? Vndique maria, & scopuli vndique. Vel statũ viæ nega Episcopatũ; vel fatere per se directè spectare maiorem sanctitatis perfectionem, quam spectarunt omnes sancti, quam spectauit Christus ipse, quoquo modo potuit. Hunc denique intuitum fatere non obesse puritati, & irreflexo in Deum amori; vel fatere nec sanctos, nec Christum, fuisse puros, irreflexos in Deum, à suis commodis alienos, puræ charitatis amatores. Non exibis ex hoc laqueo sat scio, si tuam peritiam noui è Spongiæ & Apologiæ specimine. Facilius per deuia effugies, instar, aut metuentium flagra seruulorum, vbi in scelere manifesto deprehensi sunt. Nos tibi si aures audiendi habeas, auxilium dabimus, &, dummodo accipere velis, dimittemus incolumem, & crimine pœnaque liberum.

Charitas in patria Deum ita intuetur, vt ad suum profectum nullatenus sit reflexa, quia iam ipsi Deo, ipsi termino intimè iuncta est, nec longiùs ire potest. Si quò progrederetur, decresceret, interiret; quia abiret à Deo, à centro, & naturam suam peruerteret. Quare ibi vnicum munus eius est, quiescere, Deum proximè, sine vlla progressione, aut motione amplecti, At eadem in via, ob contrariam rationem, quietis impatiens est, semper in motu versatur, altiùs subuolat, erigitur, crescit, quia nondum attigit metam, ad eamque tendit suapte natura, donec Deo proximè iungatur. Quod incrementum non modo non negligit, aut omittit, velut sua puritate indignum, sed ad illud toto impetu anhelat, vt sine quo, nec puritatem, nec vitam, naturamque suam tueri possit. Si enim sisteret, aut hæreret extra metam, extra centrum, impura esset ac degener, & aliquid alienæ commistionis inuolueret, quo ab insito naturæ suæ motu arcetur. Vnde Ecclesia iam olim eos damnauit, qui charitatem in via semper crescere posse negarunt, quasi

Digitized by Google

quasi in ipsa via patriam inuenire posset. Nec hoc incrementum, & studium maioris in dies profectûs, officit amoris puritati, & propriæ vtilitatis abiectioni; quia id ipsum studium est charitatis, non spei, nec proprij amoris; & ita ad proprium commodum reflectitur, vt in ipso non hæreat, sed redeat, & reuolet ad Deum, ideoque ab eius intuitu verè non reflectatur. Sicut enim charitas aliorum vtilitati; solo Dei amore, seruit, sic & suæ. Alium enim quasi se habet, se quasi alium, *diligens proximum sicut se.* Nam ideo se augeri & proficere optat; quia amat Deum, vt eum magis amet, vt eum magis delectet, vt ei propiùs; & minori in dies interuallo, ad amicitiam quàm coniunctissimam vniatur. Sic sancti, sic Christus, sua augmenta, suam gloriam appetiuerunt: Sic Paulus *cupiebat dissolui & esse cum Christo*, vt non tantùm cumulo gratiæ, sed etiam gloriæ augeretur, non suo nimirum, sed Christi amore. Sic Colossenses ait *dilectionem habuisse in sanctos omnes, propter spem, quam repositam haberent in cœlis*, spem tribuens dilectioni & charitati, vt doceat charitati, & amori amicitiæ suum desiderium, suam fruitionem, suam spem inesse, non minùs quàm amori concupiscentiæ, quam spem vulgò dicimus. Quod alibi testatur clarius, *charitas omnia sperat.* Hi enim motus cuiuis generatim amori respondent, pro sua nimirum cuiusque natura & proportione.

Vide Beriil. l. 1 ad Eugen. c. 4. 5. Tho. 22. q. 26. a. 4.

Philipp. 1.

Coloss. 1.

1. Cor. 13.

Ex his patet, necessariò fatendum esse statum Episcopalem non tantum complecti actiones proprias, & omnium excellentissimas, quibus perfectio & sanctitas augeatur, sed etiam illud ipsum augmentum per se intueri, & necessariò intueri debere, ex generali lege viatorij status, ex speciali lege status Euangelici, & summi Euangelici status; ex specialiori etiam lege status charitatis, & summæ omnium charitatis: & tantum abesse, vt hic intuitus officiat charitatis ipsius magnitudini, & puritati, vt nec magnitudo, nec puritas charitatis, sine illo stare possit. Vt iam verbis non sit opus, ad declarandam multiplicem Iesuitæ, in tot capitibus grauissimis, imperitiam, in quibus ille se, moderatione Molinistica, subtiliorem, & tot tantorumque Theologorum mentibus imperuium prædicauit.

Quare Episcopalis status reuera est status, non supponens tantùm, vt malè Spongia, sed tribuens & augens, & cumulans perfectionem, & sanctitatem. Perperam enim existimat Iesuita statum perfectionis acquisitæ, qui Episcopatui tribuitur, accipiendum cum exclusione status perfectionis acquirendæ, & ita dicendum statum perfectionis acquisitæ, vt acquirendæ non sit. Hinc illi prima mali labes. Quam labem à suo Soario Iesuitæ omnes acceperunt, homine harum rerum, & disciplinæ Ecclesiasticæ, mysteriorumque Christianorum, & scientiæ verè Theologicæ, ne quid de aliis dicam, sanè non peritissimo. Quem tamen isti, quasi cęcutientes catelli matrem errantem, sequuntur; nec sequi contenti, toti orbi, vt cõmunem magistrum, venditant, digni, qui in illius hallucinationibus innumeris cum sua superbia iaceant, nec ad lucem nitidiorem educantur. Status ergo perfectionis acquisitę, intelligendus nõ est cum exclusione, sed cum inclusione status perfectionis acquirendæ,

vt demonſtratum eſt; quia ſtatus perfectionis acquiſitæ eſt prçcellentiſſimus, & maximus, & ſummus omniũ, & ideo ſtatuum omnium inferiorum bona, & perfectiones complectitur, ſicut regia dignitas perfectionem equeſtris gradus, prçfectus militem includit, ſuperior regularium regularem. Epiſcopatus tamen non dicitur ſtatus perfectionis acquirendæ, quia nobiliorem habet gradum vnde nominetur, & à potiori parte nominatio fieri debet. Sic Rex non dicitur eques, nec nobilis, tametſi vtrumq; excellentiſſimè habeat; nec dux dici ſolet miles, etſi interdum huiuſmodi locutione vtamur. At verò ſtatus perfectionis acquirendæ, hic nimirum intelligitur, cum excluſione maioris, ſtatus nimirum perfectionis acquiſitæ. Nam quantumcumq; religioſus proficiat, ſemper eſt in ſtatu acquirendæ perfectionis, nunquam in acquiſitæ, quantumuis eam reipſa fortaſſis adeptus ſit. Profitetur enim ſemper ſolam proficiendi viam, nec vnquam, id quod ſequitur, ſe aſſecutum ſupponit. Quare ſanctus Thomas omnibus generatim Regularibus ſolum *diſcipulatus, & ſubiectionis* concedit *gradum.* Status enim perfectionis acquiſitæ, vt maior, inuoluit ſtatum perfectionis acquirendæ, vt minorem; non hic illum, vtpote maiorem minor.

5. Th. 22. q. 188. a 4. ad 1.

Nec refert quod ſtatus magiſtri non inuoluat ſtatum diſcipuli, qui tamen minor eſt: Quo ſolo argumento, & ſterili argutia vix ferendum eſt Ieſuitam in re tanta niti, & hac vna ratiuncula humanæ futilitatis, de re omnium ſanctiſſima & maxima, de Epiſcopali ſtatu, quo nihil in Eccleſia maius, prònunciare. Nego enim magiſterium includere diſcipuli ſtatum, & per ſe magiſtri profectum intueri. Etſi enim eum generatim non ſpectat, quia datur magiſter, qui nec diſcipulus ſit, nec creſcere debeat peritia, vt alios erudiat, qualis Deus, & Chriſtus magiſter, & Dominus hominum, & Angeli, & Beati, & peritiſſimi quidam, atque emeriti humanarum diſciplinarum Doctores; tamen omnia penè magiſteria, prçcipuè rerum ſcientiarumque grauiorum, diſcendi neceſſitatem, & diſcipulatum quendam vulgò includunt. Rarò enim reperias hominem qui ſublimiori doctrinæ, vt Theologiæ, aut Iuriſprudentiæ, accuratiùs tradendæ par eſſe poſſit, ſine labore ſtudioque multo, & ſine aſſidua magiſtrorum, & fontium cuiuſque diſciplinæ puriorum perſcrutatione. Vnde nemo dubitat eos, qui ſcientiis maioribus docendis prçficiuntur, ipſa magiſterij ſuſceptione, ad ſtudium impenſius obligari. Quare attribuuntur eis ſtipendia & facultates, quibus eorum ſtudia, & otium litterarium adiuuentur. Aduerſatur ergo rectæ menti, & prudentium iudicio, magiſterium nunquam per ſe & directè intueri progreſſionem, & incrementum magiſtri, cùm eam ſemper intueatur, quando magiſter ſine ea ſufficere nequit muneri ſuo. Tunc enim eadem obligatione creſcere tenetur ſcientia, qua alios docere tenetur, cùm ſine hoc incremento docere non poſſit. Atq; hoc in altiorũ diſciplinarũ magiſtris penè ſemper vſuvenire perſpicuum eſt, quia nec eſſe ſolent, nec ſupponuntur idonei fungendo rectè muneri tanto, ſine ſedula meditatione, qua priorem ſcientiam, & firmiorem faciant, & auctiorem. Cùm harum autem ſcientiarum grauiorum magiſterio, non

Ioan. 13.

Digitized by Google

cum Grammaticæ profeſſione munus Epiſcopale conferre debuit Ieſuita, de quo munere ſcribit Gregorius, *ars artium regimen animarum.* Referendum eſt & hoc ad illam vilißimarum fallaciarum ſummam, qua Spongia contexta eſt. Diuinarum igitur rerum, & ſalutis æternæ magiſterium, quamdiu in hac vita ſumus, nunquam merum eſſe poteſt magiſterium, diſcipulatus expers, ſed hunc magna ſemper; & maxima ex parte continet: quia omnibus cum D. Paulo dicendum eſt, *Nunc cognoſco ex parte; non iam accepi aut perfectus ſum, ſequor autem, ſi quo modo comprehendam; Vt veritatem facientes in charitate, creſcamus in illo per omnia, qui eſt caput, Chriſtus.* Quicumque ergo in hac via nobis aduenit ſtatus, quaſi viatoribus aduenit, id eſt, quaſi diſcipulis, & imperfectis adhuc. perfectiõne illa vltima, quò tendimus, & ad quam perpetua vitę actione adſpirare; & procedere debemus. Vnde cùm ſpirituale magiſterium nobis imponitur, ſupponere non poteſt, nos tanta facultate præditos, vt magiſterio, ſine maioris in dies facultatis, & gratiæ perpetua acquiſitione, pares eſſe valeamus. Etſi enim aliqua ex parte idoneos perfectoſque ſupponat, ex multo maiore tamen imperfectos, multorumque indigos accipit; & ideo vires nobis, & auxilia, & media in eum finem ſuggerit, vt illis adiuti, & ſubleuati, & magis magiſque perfecti, impoſito magiſterio idoneè pieque fungamur. Hæc enim diſcipulatus qui in magiſtris, & qui in diſcipulis ineſt, differentia intercedit, quod diſcipulatus diſcipulorum ad ſolos ipſos refertur, neque aliud, niſi profectum eorum, propoſitum habet. Ideoque diſcipuli tales ſimpliciter & omnimodè diſcipuli ſunt; & dici debent. Magiſtrorum verò doctorumque diſcipulatus, etſi eorum ipſorum peritiæ augmentum intueatur, non tamen, vt finem, ſed vt medium neceſſarium, vt alios erudiant. Ideoque hi magis Doctores ſunt, quàm diſcipuli, Doctoreſque ſimpliciter, non diſcipuli dici debent, quia non diſcunt propter ſe, ſed vt doceant, eo modo quo nutrices, quibus ſcriptura Doctores Euangelicos comparat, alunt ſeſe ac vegetant; & ipſa ſui muneris lege ita facere debent, licèt non ſua ſola cauſa, ſed alumnorum, id faciant. Hoc ergo modo magiſterium diſcipulatum includit, & proprium magiſtri augmentum neceſſariò reſpicit. Nec aliter dici poteſt, niſi ab homine, qui vel communem omnium ſenſum, vel pudorem exuerit. Et hæc eſt excellentia Epiſcopatus, qua omnium inferiorum ſtatuum, etiam diſcipulatus, excellentiam includere debet: Tametſi enim diſcipulatus per ſe perfectionem non ſonet, ſed imperfectionẽ; tamen in hac vita, quę viatorum & diſcipulorum tota eſt, perfectionem continet, qua hic carere ſumma omnium imperfectio eſſet in patria, vbi nulla erit imperfectio, egeſtas nulla, vbi habebitur *quod perfectum eſt*, hac imperfectione carebimus, nec diſcemus amplius, nec diſcipuli erimus. Hic verò perfectionem huiuſmodi vlli ſtatui affingere, penè blaſphemia eſt, & ſumma illius ſtatus dedecoratio. Turpe eſt, Ieſuitam hinc Epiſcopatum infra omnes Chriſtianos ſtatus detrudere, & ad Iudaïca delicere miniſteria, vt actiones ſummas, & onus grauiſſimum imponat, nec vires procuret, ſpectetque illis ferendo neceſſarias;

Greg. paſt. p. 1. c. 1.

1. Cor. 13. Philip. 3. Epheſ. 4.

1. Theſſ. 2.

Digitized by Google

hinc ſupra Chriſtianos omnes huius vitæ ſtatus ad beatam cœleſtemque conditionem attollere, vt nec proprium per Epiſcopalia munia incrementum, nec maiorem vllam in hac via proceſſionem intueatur. Quis crederet tantam Ieſuitici ingenij eſſe poſſe celeritatem, vt vno tempore in vtraque extrema impingeret, & ab vno in aliud, ſine medio, transferretur? Teneat modum; noſcat ſe, noſcat communem omnium ſtatum; ſciat Chriſtianorum in vita hac ſortem, nec totam Iudaicam, nec totam cœleſtem eſſe poſſe, ſed ex vtraque conflatam, & vtriuſque mediam, vt docent Patres, & alibi latiùs exponetur.

Dion. Eccl. Hier. c. 5.

Alia ratio nouæ legi ſpecialis eſt, quia & Epiſcopus, & quiuis alius fidelis nihil agere poteſt, ſine peculiari motu, & ope Dei. Vnde vt alios erudiat & regat, non ſatis eſt ei adeſſe virtutem & peritiam quantumcũq; magnam, ſed neceſſe eſt quæri ab eo, diligenti orationis & bonorum operum aſſiduitate, perpetuum Dei auxilium & incrementum lucis, vt medium neceſſarium, ſine quo alios docere regereque non poſſit. Sed hæc Moliniſtis ignota ſunt, quibus diuinæ gratiæ ſcientiam ignorare ludus eſt.

Ioan. 15. Philip. 2. Epheſ. 6. 19 Coloſſ. 1. 29 Vid. Aug. de geſt. Pelag. c. 7. & 14.

Poſtrema ratio quæ nunc afferetur, Epiſcopalis ipſius officij propria eſt. Munus enim Epiſcopale, munus docendi eſt, *Non verbo, neque lingua, ſed opere* maximè *& veritate*, vt paſſim ſcripturæ, vt Patres nullo non loco teſtantur. Quare Epiſcopi maximè eſt, egregium Chriſtianæ vitæ exemplum præbere ſubditis, vt quod in iis efficere conatur, in ſe priùs exhibeat, & ſua currentis in dies & proficientis alacritate, populos ad ſimile ſtudium accendat. Ideo Apoſtolica illa, & in primis paſtoralis vox eſt, *Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti.* Et, *Quæ didiciſtis, & accepiſtis, & audiſtis, & vidiſtis in me, hæc agite, & Deus pacis erit vobiſcum.* Ideo beatus Petrus Epiſcopum, *formam fieri* vult *gregis*, vt in eo omnes, velut in præuio exemplari, quid agendum, quid ſequendum ſit, intueantur. Quomodo enim aliis eſſe duces poſſunt ad piæ vitæ, virtutum, cœli, metam, niſi ipſi præeant? niſi viam, quò alios trahunt, priores inuadant, & ſtrenuè perſequantur? Non enim eos Doctores hypocritas conſtituit Chriſtus: Non iis dici voluit, *Medice, cura te ipſum*, Aut quod ipſe de Phariſæis, *Dicunt non faciunt*; Aut quod de Iudæis alios docere geſtientibus Apoſtolus, *Qui ergo alium doces, te ipſum non doces?* Docere igitur non ſolùm alios, ſed ſeipſos debent, & ideò ſeipſos, vt poſſint alios. Alioquin debilis eſt eruditio, quam non vita commendat, & facilè factis euertitur, quod ore docetur, præcipuè apud vulgus, qui exemplo magis, quàm ratione ducitur. Itaque Epiſcopi, ipſo ſui muneris inſtituto ac fine, perfectam, & præclaram Chriſtianæ vitæ, & piarum actionum formam, præſtare ſubditis in ſeipſis debent, taleſque ſeſe præferre, quales illos volunt. Hoc eis in Timotheo generatim præcepit Apoſtolus, *Exemplum eſto fidelium in verbo, in conuerſatione, in charitate, in fide, in caſtitate.* Et ſi vocem incrementi & profectûs quæris, *Hæc meditare*, inquit, *in his eſto, vt profectus tuus manifeſtus ſit omnibus.* Non enim ſolum proficere debet Epiſcopus, quod omnium fidelium eſt, ſed profectum ſuum omnibus manifeſtum efficere, vt *doctrinam*

1. Ioan. 3. Vid. Chryſ. hom. 13. in 1. epiſt. ad Tim. Auguſt. de verb. Apoſt. ſerm. 19. & l. de paſtor. c. 4. Greg. lib. 6. ep. 62 etc. 1. Cor. 11. Philip. 4. 1. Pet. 5.

Luc. 4. Matth. 23. Rom. 2.

1. Tim. 4.

Digitized by

Saluatoris nostri Dei ornet in omnibus, & suo profectu aliorum profectum incitet. Hoc *enim faciens*, inquit, *& teipsum saluum facies, & eos qui te audiunt*; quasi ni hoc fecerit, nisi profectum suum manifestum dederit omnibus, nec se, nec alios saluum facere queat, non se, quia Christiano non proficere, deficere est; non alios, quia nisi operibus doceat, non docet, sicut iussus est, sicut Episcopum, patrem, ducem, decet. Nec vero nisi alios saluet, seipsum saluare poterit, quia salus eius sic aliorum salute pendet, atque inuoluitur, vt neutri sine altera consuli, neutra sine altera perfici possit, quia non se solùm Episcopus, sed alios saluare iussus est, & vt eos saluet, seipsum saluare debet, vt eos in cœlum ducat, ipse ire; non solùm quia huiusmodi ducem, doctorem, saluatorem esse iubet Christus, à quo Episcopus factus est; sed quia etsi non iussisset, nulla tamen aptior, directior, valentior ratio erat saluandi alios, quàm vt quis se priùs saluet. Et ita hoc medium in illo fine per se inest.

Tit. 2. *1. Tim. 4.*

Quæ omnia abundè, opinor, demonstrant Episcopalem statum non esse statum acquisitæ solùm perfectionis, sed etiam acquirendæ, non supponere solùm eam acquisitam, sed etiam auxilia & media afferre quibus acquiratur, & illud ipsum augmentum, illamque acquisitionem directè intueri, ad eam sua sponte ferri.

Quod vt aliquatenus intelligatur, breuiter hoc loco exponemus, pleniorem lucem alibi daturi. Episcopatus ergo, non solum eo sensu dicitur status perfectionis acquisitę, quia supponit perfectionem iam antea acquisitam, congruam videlicet & consentaneam captui humanæ infirmitatis; sed etiam quia sine mediis humanis, & vsu exercitationeque quotidiana eam diuinitus vna infusione largitur. Quicumque enim ritè, ex ordine, diuino ductu, peruenit ad Episcopatum, gratiam suscipit, non quamlibet, sed eximiam, excellentem, perfectam, in qua sita est prȩcipua perfectio Episcopalis, sicut fideles quiuis, sacramento Confirmationis gratiæ Christianæ & communis, perfectionem consequuntur. Sicut enim Confirmatio perfectionem continet Christiani status, ita Episcopatus perfectionem status Episcopalis: Et sicut Episcopatus, est status perfectionis acquisitæ Ministris, seu Episcopis; ita Confirmatio dici potest status perfectionis acquisitę Christianis omnibus, qui per Confirmationem perfecti fiunt, & gratiæ Christianæ perfectionem, sine opera laboréque suo partam & acquisitam, habent. Sic Apostolus *Ephes. 3.* *2. Cor. 4.* sæpissimè Apostolatum suum, *gratiam & misericordiam vocat*, quia videlicet eum per copiosam & summam gratiæ Apostolicæ plenitudinem accepisset. Sic Timotheum hortatur *resuscitare gratiam, quæ in eo esset per impositionem manuum ipsius*, hoc est, gratiam illam Episcopalem, omnium Christianorum statuum gratia maiorem & ampliorem, & Episcopalis status dignitati, quæ omnium statuum excellentiam sine comparatione transcendit, respondentem, & omnibus qui Episcopatum, Deo duce ineunt, ipsa suæ initiationis virtute transfusam. Quo fit vt non sine errore graui dictum sit à Iesuita in Apologia, *Episcopos non esse in statu, per cuius professionem perfectio velut ex opere operato acquiratur, sed* *2. Tim. 1.* *Apol. c. 6. ass. 5. n. 30.*

Digitized by Google

in eiuſmodi, qui hominem iam ſupponat perfectum, nec vlla media, quæ ſint propria, habeat, per quæ perfectio efficiatur, ſi forte de imperfecto ad Epiſcopi dignitatem euehitur. Ea enim eſt eminentia Epiſcopalis ſtatus, vt, ipſa ſui ſuſceptione, perficiat Epiſcopum, ſi modò idoneè paratus accedat; eique gratiæ & ſpiritus plenitudinem muneris ſui magnitudini parem, largiatur, inſtituto ad hoc ipſum ſacramento, quod ſuum effectum ex opere operato producere, negari à Catholico non poteſt. Hinc plures minus perfecti antequam Epiſcopi ordinarentur, ipſa ordinatione magnam vim & amplitudinem ſpiritus adepti ſunt, ſéque animis longè mutatos, & penitùs alios euaſiſſe ſenſerunt; quod nominatim de piæ memoriæ Epiſcopo Geneuenſi proditum eſt. Ac reuera ſi qua via eſt, qua Epiſcopalis gratiæ perfectio parari poſſit, ea negari non poteſt conſecrationi Epiſcopali, & Epiſcopalis ſtatus ſacramento, quod in hunc ipſum finem, in hanc ipſam Epiſcopalis gratiæ plenitudinem, qua Epiſcopus tanti muneris piè ſuſtinendi potens fiat, à Chriſto inſtitutum eſt. Si modò tamen ad huius ſtatus & ſacramenti ſuſceptionem adeatur, ſicut par eſt, authore Deo, pura mente, ſolo Eccleſię & animarum amore, provt quę-que ſacramenta præuias animorum pręparationes ſibi congruas, & appoſitas exigunt.

a *S. Athan. ep. ad Diaconium.* Μᾶλλον ἐκεῖνος περὶ ἡμῶν, ὁ τοῦτο ἐπιστάμενος, ἢ ἡμεῖς αὐτοί· καὶ ὁ μὲν ἀξίους με ποιήσων, εἴτε μὴ ἀξίους με εὑρήσων βούλεται χειροτονῆσαι, ἀλλὰ τοῦ ἰδίου θελήματος ἕνεκεν· ἡμεῖς δὲ μὴ ἀξίους τῷ βίῳ καὶ τοῦ ἀκριβοῦς τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπιστήμονας, *hoc eſt:* Melius nobis noſtra nouit Deus, & nouit quibus ſuas Eccleſias committit. Et ſi enim quis dignus non ſit, tamen priorem vitam ne reſpiciat, ſed miniſterium ſuſcipiat, ne vltra illam vitam, negligentiæ maledictionem inſuper referat, &c. *Vid. Aug. epiſt. 81. Greg. Paſtor. p. 1 c. 6 & l. 4. ep. 39. S. Tho. 22. q. 185. a. 2. ad 2. et a. 3. ad 2. & q. 184. a. 5. ad 2.*

Itaque triplex in ſtatu Epiſcopali perfectio ſpectari poteſt. Illa quam antè poſtulat, ſacrarum rerum omnium, imò ſacramentorum more. Quæ etſi per ſe magna eſt, & vulgari Chriſtianorum perfectione maior, tamen non ita anxiè ventilari, nec ad viuum reſecari debet, dummodò quis diuino impulſu, nullo quęſtu, aut cupidine animi, conſtituto in Eccleſia more vocetur, vt fatentur Theologi & [a] SS. Patres, & alibi magis exponetur. Satis enim eſſe debet, ſi quis hac ratione vocatus, nullius ſibi cupiditatis, nec vllius impedimenti conſcius, paratus ſit omnia facere, vt ad perfectionem euadat, & tanto munere ritè fungatur. Qui enim perfectionis adeunt ſtatum, aut in eo iam verſantur, non tam ſe perfectos, quàm perfectionis ſtudioſos profitentur, vt rectè D. Thomas, non ſolùm de Monachis, ſed etiam de Epiſcopis, & de Apoſtolis ipſis docet. Secunda eſt, perfectio quam ipſa ſtatus Epiſcopalis ſuſceptio ſua vi & efficacitate, ſine hominis ipſius labore & conatu tribuit. Tertia eſt, perfectio, quã Epiſcopus toto muneris vitæq; decurſu quærere, & per actiones Epiſcopales, mediáq; innumera ſtatui ſuo propria, in hunc finem ſibi data, perpetuò ſectari debet, vt non ſolùm alios perficiat, ſed iis perficiendis, regendis, ſaluandis, idoneus & par eſſe poſſit. Niſi enim creſcat in dies, & ſanctitatem continuo bonorum operum vſu ſeruare cumularéque contendat, perfectus eſſe non poterit, ſicut eſſe debet, vt alios Chriſtianè perficiat. Quod adeo clarum, adeò SS. Patrum & ſcripturarum teſtimoniis inculcatum, & Chriſtianæ religionis, & virtutis, & gratiæ principiis conſonum eſt, vt à ſacris hominibus, ſine ſtupenda rerum Theologicarum, & totius Chriſtiani inſtituti ignoratione, negari non poſſit.

Harum trium perfectionum, prima & ſecunda pertinent ad ſtatum perfectionis acquiſitæ; Non enim ſitæ ſunt in vſu, & exercitatione,

Digitized by Google

& acquisitione Episcopi, sed hoc ipso supponuntur habitæ & acquisitæ quod quis ad statum Episcopalem euectus est. Per has enim in illo constituitur. Per priorem quidem, vt dispositionem necessariam; per posteriorem autem, vt formam quodammodo, & animam status Episcopalis, ex Christi mente. Christus enim eum statum ita instituit, vt sine hac plenitudine & perfectione gratiæ susci pi nollet. Et ideo qui aliter susciperent, sine hac gratiæ dote, & cum obice ad eam Episcopi olim non habebantur, quantumuis characterem accepissent, & tanquam vitio ordinati deponebantur. Episcopum enim *irreprehensibilem* esse iussit Apostolus monente Deo.

Ioan. 16.

Vid Concil. Carth. 4. c. 68. 1. Tim 3.

Tertia denique illa perfectio pertinet ad statum perfectionis acquirendæ, quia est perfectio quam status Episcopalis nullo modo supponit habitam, vel datam, sed ad quam Episcopum obligat, vt eam tota sui muneris functione, & toto vitæ spatio persequi conetur. *vt seipsum saluum faciat, & eos qui eum audiunt.* Aliter enim iis piè, sanctè, Christianè dirigendis, docendis, perficiendis, & tam multiplicibus tam sancti honoris laboribus sufficere nequit, vt dictum est. Ideoque Gregorius Nazianzenus hanc legem Episcopo ponit, vt *laboret magis virtute quàm honore præcellere, nec finem sibi vllum bene viuendi, atque altius ascendendi constituat, nec tam lucrum putet id quod erit assecutus, quàm damnum id quod omiserit, sed semper id quod præ pedibus est, gradum ad vlteriora faciat, neque magnum existimet si plures superet, sed detrimentum, si à suscepti muneris dignitate absit.* Similia apud Dionysium, aliosque patres, & scripturas innumera sunt, quæ alibi referentur. Nunc enim hoc specimen satis est, vnà cum dictis, vt videatur quàm distortis oculis & obsita mente esse opus sit hominem, qui tanta verborum audacia *cæcos, bubones, ignaros, tenebrosos* vocet, huius dignitatis, & perfectionis, & obligationis Episcopalis assertores. Nimium multæ huius hominis labes & ignorantiæ vertigines toto hoc sermone retectæ sunt, vt pluribus sit in eum opus. Si iudicium ei, & ingenium instillare non possumus, modestiam saltem, & sui cognitionem, & bonam mentem precamur.

1. Tim 4.

Gregorius Naz. orat. 1

Vid. Dion. Eccles. Hier. c. 5. Apoc. 2.

SPONGIA.

A quibus vociferatoribus libenter hoc quærerem, vbi in verbo Dei legant, Episcopum de imperfecto & peccatore reddi perfectum, & sanctum per actiones & media Episcoporum statui propria? Episcopum imperfectum, & (si credimus Ambrosio) peccato lethali obnoxium designat Christus in Apocalypsi, cùm dicit, habeo aduersum te, quia charitatem primam reliquisti. *Quid igitur vt ex imperfecto reddatur sanctus? An ei præscribit media actionum Episcopo propriarum? an ei dicit, consigna baptizatorum frontes, consecra sacerdotes, prædica Euangelium, excommunica contumaces? nihil horum, sed media salutis communia* Christianis *illi commendat*, memento vnde excideris, age pœnitentiam, & prima opera fac, *Dedecorant censores nostri sine dubio Episcopalem statum, cum dicunt opera pœnitentiæ & mortificationis, quibus imperfecti fiunt perfecti, esse statui ipsorum propria: sed vt dixi, nesciunt hic de quibus affirmant, & ideo nihil mirum, si insipientia ipsorum pateat omnibus.*

Digitized by Google

RESPONSIO.

Tu verò, ne tua insipientia lateat quemquá, licet immemorẽ & hebetiorẽ, rursùs eam in mediũ profers, rursus refricas, rursus ad cantilenam redis qua perfectũ pro iusto, imperfectũ pro peccatore prædicasti, quasi tua propositio hoc solo negarit Episcopum habere media propria, quibus ex imperfecto perfectus fiat, quia non habet media, quibus ex peccatore fiat iustus. Sed quantum in hac latebra concluseris insciticæ & fallacię, antè demonstratum est. Nunc hoc addo, imperitissimum & ridiculum esse, quærere num Episcopatus media habeat, quibus Episcopus à peccato ad gratiam transeat, ex iniusto iustus efficiatur. Hæc quæstio nemini Theologorum vnquam in mentem venit. Tota Spongiæ propria est. Ea sola eius inuentrix. Dignum enim fuit, vt tam acuta controuersia non nisi à Spongia nasceretur. Episcopatus honor, reuerentia, sanctitas, quæstionem & cogitationem eiusmodi ab omnibus antea Theologis abegerat, Quare decuit eam tum primum nasci, cùm Episcopalis amplitudo, quam sæcula omnia suspexerant, & rem Angelicam, vel Angelica maiorem habuerant, erroribus, contemptu, contumeliis, blasphemiis, conspurcari cœpta esset. Semper ergo Episcopalis dignitas tantum abfuit à statu pœnitentiæ, & à vita quauis crimen redolente, iuxta Apostolum, *Episcopum oportet esse sine crimine*, vt nemo, qui in crimen lapsus pœnitentia egeret, vel eguisset aliàs, Episcopus, vel omnino Clericus esse posset. Clari sunt canones, hac disciplina pleni. Quinetiam si quis post Episcopatum, vel Clericatum laberetur, & pœnitentiæ debitor fieret, pellebatur gradu, abdicabatur, nec diutiùs seruabat statum. Imò si sine conscientia criminis, solo religionis amore, & pietatis æstu, in ordines pœnitentium desiliret, seu Episcopus, seu sacerdos, seu è Clero quiuis, tantumdem amittebat honorem; nec rursus ad Clerum dabatur regressus. Adeò Clericales ad vnum gradus, non crimine tantùm, aut criminis suspicione, sed ipsa criminis specie carere voluit Ecclesię disciplina. Itaque cùm Clericus omnis, multóque magis Episcopus, mortali peccato & pœnitentiæ reatu è Cleri totius ordine laberetur, ineptum & inscitum est quærere an Episcopatus media propria habeat ex statu, quibus à peccato ad gratiam reuertatur. Clarissimum enim est Episcopum peccatorem, resurgere non posse per media statui propria, cùm hoc ipso quod peccator est, statum amittat ex primęuo iure, nec ampliùs in eo sit. Quod autem nunc peccans Episcopus non excidat gradu, necessaria Ecclesiæ indulgentia fit, qua in eo retinetur. Cadit nihilominus in statum statu suo infinitè abiectiorem, è quo ad priorem redire non posset, nisi Ecclesię clementia restitueretur. Vnde non mirum, quod in statum tam degenerem delatus, gratiá recuperare nequeat per media Episcopalis status, à quo tam longè abiit, sed resurgere cogatur ad gratiam, per media illi statui propria in quem coniecit se, statui nimirum pœnitentium, & minùs quàm imperfectorum. Pœnitentes enim minùs esse quàm imperfectos, cùm nondum sint, sed ad esse paulatim accedant, iam supra dictum est. Sed

Conc. Tolet. 1. c. 2. Aug. ep. 50. Cypr. epist. 68.

Concil. Ilerund. c. 9.

in his Spongiam non cæcutire,& hanc Ecclesiasticæ dignitatis & disciplinæ naturam eminentiamque percipere,tum demùm credi poterit. si quid aptè,peritè, Theologicè,non absolutè,non ridiculè,non insulsè ad hæc ipsa responderit. Est enim ex eo genere hominum, qui nihil magis habent quàm arrogantiam Theologicam, nihil minus possident quàm Theologicam scientiam. Et hoc sibi nos publicè testimonium dare, arrogantiæ istius stoliditate compellunt, vt deinceps tam apertè, tam effusè insolescere metuant, saltem formidine pœnæ.

Quod affert ex Ambrosio, & ex Apocalypsi sancti Ioannis, spurium est, prauum, contortum. Ambrosius locum Apocalypseos, vbi Angeli Ecclesiarum arguuntur, nunquam de Episcopis interpretatus est. Falleris, aut fallis. Locum apponere debuisti. Nunc cùm nihil das nisi verba tua, quibus solis fidem haberi vis de Ambrosij expositione, meritò ea respuimus, quæ tot mendaciis omnem veritatis, tot fallaciis, quas perpetuò retegimus, omnem fidei, & candoris opinionem amiserunt. Locum Apocalypseos variè enarrarunt SS. Patres; quorum nemo tamen tua enarratione vsus est. Sanctum nominatim Ambrosium aliter exposuisse constat, cum eoque veterum aliquot, de quorum expositione nihil nunc agere necesse est. Satis habendum, tuam non esse Ambrosij, cui eam impertis; tuam esse, & quidem malam. Nam Episcopum lethifero peccato reum, qui sedem tenuerit, nec cedere sit compulsus, si sua sponte non cedebat loco, nullum dabis primis illis Ecclesiæ sæculis. Nunquam id primæua illa [a] Ecclesia tulit, nisi graui interdum necessitate coacta, vt ad reuocandam ingentem populi multitudinem, qui forte ducibus Episcopis ab Ecclesia defecissent, quod in Concilio Nicæno [b] Episcopis, & Clericis Nouatianis indultum, & postea Donatistis, [c] cuius indulgentiæ causam apud Augustinum legere est, passim [d] alibi. Neq; rursus Episcopi, quocumq; crimine tenerentur, redigebantur ad pœnitentiam, Nam pœnitentia & pœnitentes simpliciter, de sola pœnitentia publica, & publicis pœnitentibus dicebantur, vt [e] testãtur SS. Patres. Episcopos autẽ aut Clericos ad pœnitentiã publicã nunquam dãnarunt canones; imò sæpè [f] vetuerunt. Eos sola depositione multabant, adiuncta interdum priuatione communionis [g] si criminis grauitas tanti esset. Pœnitentiam autem & satisfactionem publicam nunquam imponebant tum in honorem Cleri, tum *ne his vindicaretur in idipsum* vt aiunt [h] ex scriptura.

Quis ergo sensus Apocalypseos? Nullus alius, nisi Deum omnes Ecclesiæ cuiusque labes Episcopo exprobrare, vt capiti, vt rectori, vt sponso, vt ei cui totius Ecclesiæ cura commissa, & ratio reddenda est, Nam Ecclesia & Episcopus vnum sunt, sicut Ecclesia & Christus, cuius Episcopus vicem agit. Vnde sicut Christus peccata hominum sua peccata vocauit, interprete Augustino, [i] quia ea expianda suscepisset; Ita peccata populi & Ecclesiæ peccata Episcopi sunt hoc sensu, quia Episcopus ea sananda, purganda, & emaculanda suscepit, [k] boni pastoris officio, cuius est [l] *offerre dona & sacrificia pro peccatis*, & Christi exemplo [m] *seipsum tradere pro Ecclesia, illam sanctificare, mundare, vt exhibeat eam*

a *Vid. Cypr ep. 68.*
b *Conc Nic. can. c. 8.*
c *Aug. ep. 50.*
d *Cypr. ep. 52 etc.*
e *Aug. ep. 27 & 50. in l. 50. ho. & ep. 108. etc.*
f *Vid. Leõ. Mag ep. 90. ad Rust. Narb c 8.*
g *Concil. Sard c. 1.*
h *S. Basil. ep. ad Amphil. c. 3. & 32.*
i *Aug. in Psal. 21.*
k *Greg. l. 1. ep. 24. ad Iuannem Constant. &c.*
l *Hebr. 5.*
m *Ephes. 5.*

Digitized by Google

glorioſam, non habentem maculam, aut rugam, quatenus in hac vita fieri poteſt. Ne tamen nimium Spongiæ demus, neve ſe aliquid in iſtius obiectionis miſeria vidiſſe putet, longè & pueriliter errat, dum negat Epiſcopali ſtatui media propria, quibus peccata deleri & redimi poſſint. Alio enim ex capite, vti diximus pœnitẽtiæ ſtatus non cadit in Epiſcopalem dignitatẽ, Si autem operum & mediorum pœnitẽtiæ ratio haberetur, nullus eſſet ſtatus dignioris, efficacioris, nobilioris pœnitentiæ, nec vbi peccata faciliùs, & diuiniùs expungi poſſent. Nulla enim altior diuiniorque pœnitentia quàm charitas, quę ſtatui Epiſcopali ſupra omnes Eccleſiæ ſtatus propria eſt, vt toties dictum ex ſcripturis, quæ *operit multitudinem peccatorum*; qua Magdalenæ *dimiſſa ſunt peccata multa, quoniam dilexit multum*; qua denique Chriſtus ipſe totius humani generis peccata deleuit. Vnde pœnitentia, cuius Epiſcopatus capax eſt; nimirum quotidianarum offenſionum, & criminum antè factorum, nuſquam valentiùs agitur, nec maiori fructu & ſpe, quàm in Epiſcopali ſtatu, cuius omnis functio charitas eſt & amor, qui pellit timorem, qui ſolus ſine cæteris omnibus omnia eſt, ſine quo vno cætera omnia *nihil ſunt*. Quare Ambroſius de Petro, *Paſcendo*, inquit, *cibo fidei gregem Chriſti, culpam lapſus prioris aboleuit*. Atque ita ridicula Spongiæ inſcitia eſt, exiſtimantis actiones Epiſcopo proprias non eſſe opera vera pœnitentiæ, nec per eas ſanari peccata, ſeu *baptizet* Epiſcopus, ſeu *ſignet baptizatorum frontes, conſecret Sacerdotes, Euangelium prædicet, excommunicet contumaces*. Imò ſciat & excommunicationem, & punitionem quamlibet contumacium adeo eſſe efficacem abolendis peccatis, & placandæ iræ Dei, vt vnius animæ contumacis pœnâ, ſæuientis in populum vniuerſum vindicta Dei olim compreſſa fuerit. Quanto magis vnius Epiſcopi Catholici, vnius Pontificis culpæ merita, plurium contumacium vltione, & ſeuera animaduerſione deleantur?

1. Pet. 4. Luc. 7.

1. Theſſ. 2. 1. Ioan. 4. 1. Cor. 13. Ambroſ. præf. in lib. 5. de fide.

Num. 35.

PROPOSITIO DVODECIMA.

Ibidem num. 34.

Licet ſpeculatiuè ſtatus Epiſcopalis ſit perfectior, vt conſideratur ſecundùm nudam ſuam naturam; quia tamen practicè res ſumenda eſt ſecundùm omnes ſuas circumſtantias, & prout moraliter haberi poteſt, ideò abſolutè ſtatus religioſus pluris æſtimandus eſt, & fælicior putandus, & pro quolibet in particulari perfectior. Nam ad conſiderandam excellentiam ſtatus, non tantùm conſiderare debemus perfectionem actionum ad quas obligat, & ſtrictam obligationem quam infert poſſeſſoribus, ſed etiam poſſibilitatem, vel probabilitatem perficiendi tam altas obligationes. Nam obligari ſub pœna peccati & damnationis, ad perficiendas actiones, quæ moraliter loquendo non ſunt poſſibiles, non tam eſt perfectus, quàm miſerabilis ſtatus.

CENSVRA.

Iſta propoſitio, in quantum abſolutè in praxi ſtatum religioſum perfectiorem aſſerit Epiſcopali, noua eſt, falſa, temeraria, præſumptuosè aſſerta, & ſtatui Epiſcopali iniurioſa. In quantum verò innuit

actiones, ad quas tenentur Episcopi sub pœna peccati & damnationis non alie possibiles, est blasphema in bonitatem diuinam, & hæretica:

SPONGIA.

Impostura est autem asserere religiosum statum perfectiorem esse Episcopali in praxi absolutè. Constat enim vel ex verbis, quæ citant, addidisse restrictionem, Quod attinet ad vnumquemque in particulari, seu quoad propriam cuiusque perfectionem. *Quæ assertio non est statui Episcopali iniuriosa, sed laus religioso statui debita; nec noua sed quam Theologi præstantissimi tradunt in terminis, tamquam Catholicæ Ecclesiæ sententiam Vnum, aut alterum testem proferam.*

RESPONSIO.

Nihilne tu bona fide loquere? Vouistine te fallacem forè ad extremum, & Spongiam mendacio, inuerecundia, peruicacia impleturum? Negas te asserere *Religiosum statum perfectiorem esse Episcopali in praxi absolutè*, tuamque sententiam explicans, dicis te addidisse, *quod attinet ad vnumquemque*, seu *quoad propriam cuiusque perfectionem*. Qua in responsione, fidem tuam dupliciter requirimus, Etsi enim nulla tua fides est, ideoque frustra requiri videatur, tamen hoc ipsum querimur, eam tibi nullam esse. Primò, malæ fidei graue indicium est, quod responsionem hanc tribus verbulis absoluis, vt nemo qui tuis fraudibus & erroribus enodandis non sit assuetus, & intentiori acie fallacias tuas persequatur, quid tibi velis, assequi possit. Hoc enim de industria egisti, vt lectoris intentio confusa hæreret, & tu offusis nebulis interea euaderes, si non absolutus, quod sperare non poteras, certè non deprehensus, quod te effugere vix posse videbas. Deinde prima hac fraude alteram maiorem inuoluisti. Adeo enim ridiculum & pudendum effugium affers, vt hoc vnum summopere metueris, ne quis illud perciperet; ideoque paucis obscuriſſimis voculis rem implicãs, aliò celeriter auolasti, quasi laqueũ, quo certissimè præfocandus eras, si diutiùs in eo hæreres, trepida velocitate suffugiens. Nam vt responsiunculam istam quàm æquissimè interpretemur, hoc respondes, Te religiosum statum dixisse *absolutè in praxi perfectiorem* Episcopali, *quod attinet ad vnumquemque in particulari*, hoc est, quoad perfectionem cuique particulari dandam, seu ad perficiendum quemque hominem particularem. Hunc enim sensum innuit posterior particula tuæ expositionis, *seu quoad propriam cuiusque perfectionem*, Hic autem sensus perfidiosus & illusorius est: Iam enim antè dixisti superiori propositione, Religiosum statum secundùm se esse perfectiorem Episcopali, quod ad perfectionem hominis propriam attinet, seu quoad perficiendum quemque hominem particularem. Religiosum enim statum dixisti spectare perfectionem hominis propriam, non autem Episcopalem. Hoc de vtroque statu secundùm se spectato dixisti, Religiosum Episcopali præferens, quoad propriam homini perfectionem acquirendam; Episcopalem autem Religioso, quoad perfectionem, quam Episcopalis in homine

præſupponit, vt functionibus Epiſcopalibus in aliis perficiendis ritè fungatur. Hoc diſcrimine, & mutuo quodammodo exceſſu vtriuſque ſtatus abſtractè, ſecundùm ſe, & ſecundùm proprias eorum obligationes, conſtituto; tranſis nunc ad conſiderandum vtrumque in praxi, & prout reipſa in ſingulis hominibus reperiri ſolet. Et ais Regularẽ ſtatũ in praxi eſſe abſolutè perfectiorẽ, non ſolùm quoad perfectionem hominis propriam, (hoc enim ei ſecundùm ſe & ſpeculatiuè ſumpto iam antea tribuiſti; Vnde cùm præterea perfectionem ei in praxi, ſupra ſtatum Epiſcopalem tribuas, perfectio hæc aliquid ei amplius conferre debet.) Abſolutè ergo perfectiorem facis Regularem ſtatum in praxi, quia cùm ab Epiſcopali ſtatu ſecundùm ſe ſpectato aliqua ex parte ſuperetur, nempe illa perfectione, quam Epiſcopatus ſupponit ad implendas Epiſcopales functiones; in praxi ne quidem hac parte illi cedat, quia perfectio iſta in praxi ſit impoſſibilis, & moraliter dari non poſſit. Ita enim ſequitur, Epiſcopalem ſtatum non antecellere Regulari in praxi perfectione eiulmodi, cùm eam in praxi nec habeat, nec habere queat. Imò perfectionem illam hoc modo ſpectare, non tam perfectio quàm imperfectio erit Epiſcopatus, nec *tam perfectum* faciet; *quàm miſerabilem ſtatum*, vt rectè ipſemet inſiſti. Imperfectio enim & infelicitas magna eſt, id exigere atque appetere quod nec obtineas, nec obti-
Iſa. 26. & 37. nere valeas. Parturienti ſimilis ea miſeria eſt, *quæ dolens clamat in doloribus, & non eſt virtus pariendi.* Hac ergo etiam ex parte, clarè ſequitur, & tu rectè infers, Regularem ſtatum, qui Epiſcopali aliqua ex parte cedebat ſpeculatiuè loquendo, in praxi eo eſſe abſolutè; & per omnia perfectiorem, non tantùm quoad perfectionem ipſi homini tribuendam, ſed etiam quoad perfectionem, quam Epiſcopatus ſupponit, vt eius obligationes compleantur; quia videlicet talis perfectio in praxi ſit impoſſibilis, & proindè quaſi nulla cenſeatur. Hic eſt verus ſenſus tuæ propoſitionis, hoc propudium illud, quod fruſtra inuoluere atque obſcurare conatus es; Adeò nouum & prodigioſum, vt rectè notarunt
2. Cor. 4. Cenſores, prudentioribus oculis *occulta* tui *dedecoris* penetrantes, quàm vt fraudulentiæ tuæ velamine tegi poſſint, vt nihil tale, ante te natum, in rerum natura ſit auditum. Nulli tam chimerica, & imaginaria præſumptio in coraſcenderat, ſed ne in mentem quidem, vt ſcilicet magna illa perfectio, quam Epiſcopatus ſecundùm ſe ac ſpeculatiuè ſupponere dicitur, quaque regularem ſtatum omneſque alios fallaciter ſuperare conceditur, in praxi & à parte rei nihil ſit, redigatur in nihilum, impoſſibilis fiat, adeoque per illam Epiſcopatus, non ſolùm Religioſo ſtatu in praxi abſolutè inferior, ſed etiam ſtatuum omnium abſolutè miſerrimus & infeliciſſimus efficiatur. Hanc ergo impiam Epiſcopalis ſtatus deriſionem, hanc prodigioſam nouitatem erubeſcens, fallaciis eam interpolare niteris hoc ſolo infœlix, quòd non in ſimiles tibi Spongias incideris, quibus non plus eſſet naſi ad tuarum miſeriam vafritierum odorandam, quàm tibi ad adornandam. Quare quoſcumque deinceps authores edis, extra propoſitum ſunt, remoti à te, alieni, abhorrentes, non verbis ſolùm, ſed etiam cogitatione. Citas enim eos in

cauillatorium

Digitized by Google

cauillatorium iſtum ſenſum, quem tuæ propoſitioni affinxiſti, Cenſuram ludificaturus. Quamquam ita deuius, & vndique ineptus es, vt ne ad hoc quidem, quò quæſtionem deflectere conaris, trahi poſſint. Nulli enim eorum Regularem ſtatum vllo modo anteferunt Epiſcopali, quemadmodum ex eorum verbis perſpicuum fiet. Vt ſtolidæ audaciæ fuerit, id eſt tuæ, dicere eos *tuam aſſertionem in terminis tradere, tanquam Catholicæ Eccleſiæ ſententiam*, quaſi tua deliria non probarent ſolùm, ſed etiam Eccleſiæ Catholicæ dogmata, fidei oracula facerent.

SPONGIA.

Lælius Zecchius Polygraphus, Epiſcopi Veronenſis Vicarius generalis, variorum Cardinalium Romæ auditor, ſacræ Theologiæ & Iuris vtriuſque Doctor, quæſtionem hanc ante triginta annos verſans, duobus eam dictis reſolut; Primùm eſt, Religioſi ſunt in ſtatu perfectionis. *Hoc multis probat. Deinde procedit ad ſecundum,* Religioſus ſtatus eſt perfectiſſimus & excellentiſſimus. Probatur ex Dionyſio capite quinto Eccleſiaſticæ Hierarchiæ, dicente ſtatum Religioſum eſſe ſtatum perfectorum perfectione propria, ſicut Epiſcopalem perfectione aliena, *vt, inquit,* Caiet. 22. *q.* 189. *a.* 3. *Baſilius ſerm.* 1. *de monaſti. Inſt.* ſtatum monachalem vltra humanæ naturæ fines procedere, & Angelicã conuerſationem adipiſci, qui nullo terreno affectu tenentur, ſed in ſolo Dei amore quieſcunt. *Hic author ſæcularis Prælatus, & in Eccleſia Romana practicus, Religioſum ſtatum eſſe excellentiſſimum perfectione propria, tanquam indubitatam ſchola Catholicæ ſententiam, tradit.*

De Republ. & Eccleſ. Titulo de Relig. c. 1. n. 6. & 7.

RESPONSIO.

Vbi hic *in terminis* tuus error? Vbi *velut indubitata ſchola Catholicæ ſententia* traditur? Antea tradi dixiſti *tanquam Catholicæ Eccleſiæ ſententiam*; nunc ſola *ſchola Catholica* contentus es; minus concludis, quàm probandum ſumpſeras; Ita tibi memoria, cogitatio, & tota mens effluit. Sed detur hoc naturæ tuæ præcipiti quam qui te norunt, mirabiliter prædicant, & Spongia mirabiliter comprobat. Vbi ergo habes in hoc Lælij Zecchij teſtimonio, non dico iam *in terminis*) remitto tibi hoc onus, imbecillitatem tuam miſerans, & inconſultam loquacitatem) ſed in ſenſu ſaltem, in conſecutione probabili, quocumque modo, Regularem ſtatum eſſe perfectiorem Epiſcopali, ſeu in praxi, ſeu ſpeculatiuè, ſeu vllo genere perfectionis? Palam eſt Zecchium perfectiſſimum quidem facere regularem ſtatum, ſed per ſe, ſine comparatione vlla, ſine detrimento Epiſcopalis ſtatus, cui neq; præfert, neq; confert eũ, quoad maiorem minoréve perfectionem; nec quærit vter alterũ ſuperet; vter in praxi, vter ſpeculatiuè præponendus: Quæ tamen tua quæſtio eſt. Quare agnoſce hũc authorẽ, tametſi blandis elogiis, & Ieſuitica adulatione palpatum nihil tibi annuere, nihil ſuffragari, nihil audere vt ſe authore Regularem ſtatum Epiſcopali præferas; pudendum eſſe, te nugamentorum hoc genus obiicere Facultati Pariſienſi, tot tantiſque Præſulibus, totius Eccleſiæ oculis; nobiſque ſuperuacaneum in fugandis leuiſſimis vmbris laborem imponere.

Digitized by Google

SPONGIA.

Replica ad discuss. præfat. pag. 14. a Tom. 3. de Relig. c. 19 n. 21. b Ibid. n. 23.

Doctor Franciscus Suarez, quem Doctor ipse Kellisonus tanti facit, vt dicat se nihil in hac quæstione prorsus ab eo dissentire, sic scribit: [a] hinc est, *inquit*, quod status Episcopalis non sit per se materia voti absoluti, quod vocat Maior Categoricum, quia in ordine ad vouentem, & ad salutem eius non est per se expetibile, *nec melius. Et* [b] *iterum:* status Episcopalis non est simpliciter quid melius, vel respectu ipsius vouentis, vel diuini obsequij.

RESPONSIO.

Doctorem tuum Soarium facilè tibi remittere possemus, è quo pleráque hauseris. Etsi enim errorum hæresumque tuarum præcipuas ipse non habeat, ealque tu sine doctore, natiua quadam fœcunditate susceperis, qualis sordidioribus rebus inest, ad vermium viliumque animalculorum procreationem; tamen harum ipsarum hæresum & erationum ille tibi, si non planè dux & doctor, certè stimulus & illex fuit, & lapis offensionis, & petra scandali, quam tua debilitas attingere sine lapsu non potuit, & sine elisione. Quare si tibi Kellisonus ait se eum *tanti facere, vt nihil in hac quæstione ab eo dissentire velit*, magno te munere obligat: dat enim quod minimè debet. Quo maior in illum tua tuorumque ingratitudo est. Porrò tu isto eius munere ac priuilegio abuteris, quasi mali institores, vt Soarij nomine quiduis fallaciter inuehas. Hoc enim in primis loco Suarez ipse nihil prodest, nihil tecum ait, sed quasi nequiorem discipulum aspernatur. Nec locus quem affers loquitur de religiosis & Episcopis, nec eos comparat, nec eorum status perfectionesque committit. De Episcopis seorsum disputat; de religiosis tacet. Lege modò verba, & pudebit vel te, vel quemlibet pro te, vanissimæ iactationis, qua præstantissimos Theologos dixisti te daturum testes, qui tuam doctrinam *in terminis* traderent, & quidem *tanquam Catholicæ Ecclesiæ sententiam.* Disce quietiùs, considératiùs, prudentiùs loqui. Alioquin spera non defore volaticæ tuæ lasciuiæ mastiges. Nihil ergo ad rem Soarij locus, nec propositam controuersiam attingit. Eius verò verba, si ad vocum sonos, & ad litteræ corticem exigas, plus habebis, quàm ipse voles. Sequetur enim Episcopalem statum fore rem non bonam, non vtilem, indifferentem homini: quod falsum procul dubio, & erroneum est, scripturis sanctis, Patribus sanctis, & Episcoporum penè omnium summorumque Pontificum professionibus aduersarium, quorum in decretis litterisque solemne illud est, se Dei gratia & diuina miseratione, non suis meritis, esse Episcopos. Gratias ergo agunt pro Episcopatu, quasi re non solùm non indifferenti, sed bona & quidem bona adeo & præstanti, vt ad eam merita sibi defuisse agnoscant: quod ante illos sæpè fecit Apostolus, & hoc sine dubio exemplum posteri exceperunt.

Rom. 1. Ephes 3. &c.

Non igitur Episcopalem statum negat Suarez esse bonum, & statuum omnium optimum; Imò id diserte docet; sed votum Episcopatus

bonum negat. Episcopatus autem, & votum Episcopatus longè differunt. Nec Spongiæ argumentari licebit, bonum non esse Episcopalem statum, quia votum eius bonum est. Quid enim melius, quid diuinius sanctitate Virginis matris, S. Pauli, Apostolorum, virorumque sanctissimorum? Eius tamen votum pessimum est, & superbum, & arrogans. Nec laudabit, opinor, Iesuita, ne quidem Molinistica licentia, si quis Deo voueat sanctitatem Pauli, aut Apostolorum, eamque se adæquaturum polliceatur. Mala ergo collectio est, non bonum esse Episcopalem statum, quia votum eius non bonum est. Id enim potiùs excellentem Episcopatus bonitatem & magnitudinem arguit, quam cuiuis assequi, appetere, aspirare non sit datum; multo verò inferiorem regularis status conditionem, & cuiusuis hominis votis magis obuiam. Quamquam quod status Episcopalis voueri non possit, non refertur à Suario ad eius ignobilitatem, aut prorsus ad propriam eius intimamque naturam, sed ad ea quę ipsum ambiunt, & circumstare solent, vt honorem, amplitudinem, opes, facultates, quorum illecebra procliuè est irretiri mentem, quę ad Episcopatus desiderium quodlibet, ne dum ad votum se applicet, sicut pisciculi appetentes escam, inserto hamulo facillimè capiuntur. Quod si ea lenocinia desint, si ponatur Episcopatus nullo aut tenui honore, amplitudine, opibus, commodis; non solum appeti, sed voueri putat posse Suarez, non minùs quàm regularem statum. Vnde hęc obiectio inanis est, nec ex sententia Suarij quicquam statui regulari pręstantię asserit, supra natiuam & propriam status Episcopalis dignitatem.

SPONGIA.

Idem clarioribus suis verbis tradit B. Petrus Damiani, summæ authoritatis Cardinalis, & Episcopus Ostiensis, opere Epistolarum iussu summorum Pontificum edito, lib. 5. Epistola 19. vbi dicit: Nihil esse meliùs quàm relinquere sęculum, & propter hoc deseret Comes Comitatum, Rex Regnum, Episcopus Episcopatum, summus Pontifex Pontificatum, & venient ad monasteria ad seruiendum Deo. *Hæc doctrina Parisijs vnà cum hoc libro venalis est apud Sebastianum Cramoysi, cum priuilegio Christianissimi Regis excusa, & tamen Sorboniste, quia Anglicè scribitur, longè modestioribus verbis fremunt, vt nimis manifestum sit, eorum censuram, odij & ferotiæ, non fidei & iudicij partum esse.*

RESPONSIO.

Odiosè toties recoquis cramben istam, & quidem, inertium coquorum instar, cum eadem condimentorum insulsitate, *clara verba*, nobis ingerens, *B. Petri Damiani, summæ authoritatis Cardinalis, & Episcopi Ostiensis, in opere summorum Pontificum iussu edito, Parisijs venali, apud Sebastianum Cramoysi, cum priuilegio Christianissimi Regis*. Nec vina laudata hederam, nec probæ fidei opera has titulorum offucias postulant. Circumforanei nugis & ocliferiis capiunt rude vulgus, falsas merces circumtegunt; ita tu istius Epistolæ laruam; quam tibi sæpè reteximus,

vt eam vel tu ipſe nunc horreas. Turpis eſt autem in cœnoſa illa Epiſtola in primis hæc ſordes, quam tu pro gemma venditas, elegantis iudicij homule; &, cùm omnium Theologorum placitis, tum clariſſimæ Innocentij III. Pontificis ſententiæ, obſtrepit. Quare deſine tandem venari vmbras, quibus tuam cæcitatem adornes; *fidem & iudicium*, quæ in aliis deſideras, ipſe ſuſcipe, cole, exhibe; *odium & ferociam*, quam exhibes, & vbique arripis, vel arriperis ab ea, & malè vexaris, repudia, vel
Matt. 17. ſi minùs potes, ora. *Hoc* enim *genus non ejicitur niſi per orationem & ieiunium*, cui tu aſpero iampridem & ſeueriori, pro tanta rerum verborumque intemperantia, ſubiici debueras vel inuitus, ſi quid in tua Societate diſciplinæ, ſi quid modeſtiæ ſupereſſet.

Quid verò tandem tibi vis cum iſta teſtimoniorum prolatione? non enim videmus quid colligas. Nihil apertè concludis. Tui ſermonis exitum ipſe horrere vidêris. Nempè malè cogitas; aliquid monſtri alis, & foues, quod excludere pareréque metuis. Nam vel nihil efficis cum iſta dictorum farragine; vel vis & concludis Regularem ſtatum omnium Eccleſiæ ſtatuum, ne dempto quidem Pontificio, eſſe longè maximum & præcellentiſſimum. Hoc enim conſilio iſta congeſſiſti, *ſtatus religioſus eſt perfectiſsimus & excellentiſsimus; ſtatus mõnachalis vltra humanæ naturæ fines procedit, & angelicam conuerſationem adipiſcitur; Nihil meliùs quam derelinquere ſæculum, & propter hoc deſeret Comes comitatum, Epiſcopus Epiſcopatum, ſummus Pontifex Pontificatum, & venient ad monaſterium ad ſeruiendum Deo.* Quæ ſatis innuunt te regularis ſtatus eminentiam, non ſolùm vltra Comites & Epiſcopos, ſed etiam vltra maximi Pontificatus apicem attollere, vt non ſolum Epiſcopi, ſed etiam Pontifices abiectis infulis, in monaſteria ad meliorem ſtatum, excellentiorem, diuiniorem conuolent. Veriſſimum enim vbique apparet, quod toties monuimus, te in inuadendis Epiſcopis Pontifici non parcere, nec parcere poſſe, & quicquid in eos iacularis, in illum maximè, vt in Epiſcopalis ordinis caput, intentari. Equidem qui omnium maximè regularem vitam commen-
Chryſoſt. in compar. Regis et Monachi tom. 5. dauit & amplificauit, contulit eam & prætulit Regibus, Regiæque fœlicitati & magnitudini. Qui verò eam cum Epiſcopali ſtatu, imò cum Pontificio, compararit & antetulerit, antehac nemo inuentus eſt. Audaciſſimæ opinioni fingendæ, ſtolidiſſimæ Spongiæ fictio expectabatur. Reclamat enim omnium ſæculorum Theologia; in primis S. Thomas, quem ſupra docentem audiuimus, Epiſcopum ſi à ſuo ſtatu ad monachatum migraret, quamdiu ſaluti eorum quibus præeſt, prodeſſe valet, retroceſſurum. Neque verò tantùm Epiſcopis, & Pontificibus, ſed ne quidem ſingulis hominibus Regularis ſtatus ſuadendus eſt. Non enim omnes vocantur, non omnes eò trahit Deus. Non-
1. Cor. 7. nullos etiam retrahit. Quare Apoſtolus etſi omnes optaret *eſſe ſicut ſe*, caſtimoniæ & continentiæ ſe dedere; non tamen generatim cuilibet ſuadet, ſed ſignanter addit, *Vnuſquiſq; proprium donum habet ex Deo; alius quidem ſic, alius autem ſic. Vnuſquiſq; in qua vocatione vocatus eſt, in hac permaneat.* Quod videntes religioſi, non vniuerſos, ne quidem offerentes ſe, & vltrò poſtulantes, ſuſcipiunt: quia non omnes à Deo vocari vident.

Digitized b

Alioquin diuinæ vocationi obluctarentur. Ieſuitæ verò, etiam eos quos ſuſceperunt, quos probarunt, quos diu tenuerunt & complexi ſunt, dimittunt vulgò & abdicant, licèt bonis interdum moribus & pio ingenio præditos. Non enim nonnullos eorum probos negant. Nec tamen ideo diuinarum vocationum curſus abrumpere ſibi videntur. Non igitur omnes vocari putant.

SPONGIA.

Hoc de argumento librum ſcripſit integrum Hieronymus Platus, qui omnium gentium linguis legitur, & laudibus approbatur, vt ad hanc opinionem, quæ ſic obtinuit, extirpandam ſeriùs accedat Sorbonæ ſarculus.

RESPONSIO.

Plati verba notata oportuit. Vaga citatio, vagæ tuæ mentis indicium eſt. Licèt enim Platus Ieſuita fuerit, & Sodalis tuus, ideoque à te in Facultatem Pariſienſem non pudenter afferatur; tamen æquiori in eum ſumus animo, quàm vt tuam ei opinionem, quæ nullo parente dignior eſt quàm vno te, probatam fuiſſe credamus.

SPONGIA.

Coronidis loco addam Eccleſiaſticum ſcriptorem ante ſcholaſticos natum, ſapientia, eloquentia, & ſæculari prælatura nobilem, Petrum Bleſenſem, cuius verba reuerentiæ in religioſos plena hanc quæſtionem abſoluant; ſic libro aduerſus deprauatorem operum ſuorum, pag. 546. Vitam religioſorum, *inquit*, quorum diuerſæ ſunt ſpecies (Polymita eſt enim tunica Ioſeph, & circumamicta varietatibus ſponſa Chriſti) tota cordis affectione veneror, ipſorumque pedes brachiis deuotiſſimæ humilitatis amplector: Scio enim quia præ cunctis ſæcularibus, & Clericis, & laïcis, tanto differentiùs virtutum titulos referunt, quanto impreſſioribus veſtigiis Apoſtolorum regulis inhæſerunt.

RESPONSIO.

Hac quoque Coronide coronam non referes. Malè tuo capiti hæreret, vbi tantam iudicij penuriam præ te fers. Vacuo vaſculo malè ſignaculum adderetur. Quid enim in Bleſenſis loco cum tuo propoſito ſimile eſt? Quid euagaris? Quid tibi ad ſingulas voces mẽtem excidere ſinis? De Epiſcopis quęrimus: Regulares comparamus cum eorum ſtatu, ſitne, vt tu ais, Regularis ſtatus in praxi perfectior Epiſcopali. Hac de re nihil Bleſenſis. Ipſa verba ſat indicant. Quod enim Religioſorum *virtutem* cunctis *Clericis* anteponit; nec de virtute hominum agimus, ſed de ſtatu; & *Clericorum* nomine non includi Epiſcopos, præcipuè in odioſis, ſchola conſentit. De Epiſcopis autem tota nũc quęſtio eſt. Sed nec Regulares tanti facit, quin paulò poſt adiiciat in deprauatorem illum ſuorum Operum, quem Regularem fuiſſe docet. *Porrò illud omnino diſſimulare non poſſum, quod cùm cæteri balſamum glorioſæ opinionis in odorem ſuauitatis effundant, tu tibique ſimiles facti eſtis odor mortis in mortem*, &c. *Legimus autem*

Digitized by Google

in libro quotidianorum euentuum, quod in his, qui euomuerunt ſæculum, frequenter amor ſæculi recidiuat, ſuamque reædificantes Iericho, quam in primitiua conuerſatione ſubuerterant, ignem & cineres ambitionis ſuſcitant iam ſopitos. Et quid eſt in vobis amor mundi, niſi odium Dei? Quid eſt ardor ille concupiſcentiæ qui aurum veſtrum vertit in ſcoriam, niſi mors animæ, tranſgreſſionis mater, magiſtra nocendi, primipilaria iniquitatis, auriga malitiæ, ſicaria virtutum, ſeditionis origo, & fouea ſcandalorum? Non ad iactantiam dico, ſed vt impudentiam tuam (frons enim meretricis facta eſt tibi) quamplurium Angliæ magnatum teſtimonio & aſſertione, retundam. Quod mirum eſt Ieſuitam non vidiſſe ex hoc ipſo loco ſibi ſuiſque ſociis, præcipuè Anglicanis, regeri poſſe in arrogantiæ, quam ex eo temerè arripiunt, compreſſionem. Nam & infrà ſubdit: *Nonne Prior tuus Eccleſijs apponit Eccleſias, & redditum redditui, atque poſſeſſionem poſſeſſioni accumulat? Quod ſi ad colorandam turpitudinem culpæ, titulum publicæ vtilitatis allegas, ſcias quia nec eum defendit numerus, nec multitudo conuentualis excuſat. Non enim minùs ardebit, qui cum multis, aut pro multis ardebit.* Non igitur ad vniuerſos ſui æui regulares laudum, & virtutum illarum præconia refert Bleſenſis; & mala quæ in iis coarguit, ambitionem, ſcandala, procerum Angliæ teſtimoniis nota, opum, reddituum, beneficiorum congerendorum ſolicitudinem, ita examuſſim Ieſuitis congruunt, vt perſpicuum fiat, eos plus habere cur Bleſenſis vituperationes ſibi quam laudationes arrogent, illíſque deiiciant animos, quàm his erigant, & inſanæ æmulationis ardoribus incendantur. Nec verò premere debuit more ſuo Ieſuita hanc Clericorum in eodem ſermone commendationem: *Clericorum voluptates accuſas, quas, apud pleróſque ſpirituales in Chriſto potius cenſeo, quàm carnales. Noui quamplurimos, quibus ad occaſionem turpitudinis ſuſpectior eſſet ſua camera, quàm fortè tibi Eccleſia: plus fortaſſe in tuis ſemicinctiis, quàm Clericus in purpura & byſſo, gloriaris. Melior eſt purpurata humilitas, quàm pannoſa ſuperbia. Pietas ipſa eſt cultus Dei. Vide ne ſpeciem pietatis habeas, & non cultum, ne de illorum numero cenſearis, contra quos Apoſtolus dicit, ſpeciem quidem pietatis habentes, virtutem autem abnegantes, &c. Non auferunt conſcientiæ vermem habitus & tonſura. Regnum Dei intra vos eſt, non in exteriori veſtitu. Nonnullos Clericos noui, qui quaſi nihil poſſidentes, multa poſſident. Non enim habent ſibi, ſed omnibus, quicquid habent. Sic temporali fouentur ſubſidio, ſicut in ſtabulo viator vtitur lecto. Pauſat, ac feſtinat recedere, nouit enim ſe eſſe peregrinum & hoſpitem ſuper terram, &c. Leua oculos tuos, & recole ſi vnquam videris alicuius regulæ profeſſorem, per agonem martyrij de ſæculo triumphaſſe. Nam ſi eo modo aliquem triumphaſſe proponas, hunc ab ordinis obſeruantia prærogatiua Epiſcopalis exemerat. Non oportet omnes Regulari militiæ nomen dare. Credo non minoris eſſe meriti citra profeſſionis vinculum, & aſſumptæ neceſsitatis angariam ſimpliciter ambulare cum Deo, & cuſtodire vas ſuum in ſanctificatione & gratia, ſuaſque manus à ſordibus munerum excutere, quàm detrectare onus impoſitum, & luctari cum obedientiæ iugo. Religio munda & immaculata hæc eſt, cuſtodire ſe immaculatum ab hoc ſæculo, & ſe in operibus miſericordiæ iugiter exercere.* Quæ omnia ſatis, opinor, laudes illas regularium temperant, quæ Ieſuitæ materiam ſuperbiendi præbuerunt. Nam

Digitized by Google

Blesensis nunquam sic regularem vitam extulit, quin eius nævos & deliquia prodiderit. Nunquam sic arguit Clerum, quin eius bona sit professus; sine adulatione laudauit, sine inuidia corripuit; tam virtutibus fauens, quàm vitiis infestus; vtrobique veritatis amicus, & libertatis ingenij in omnes generatim hominum ordines, quantumuis præcelsorum, tenax. Hinc graues apud eum, tum Monachorum & regulariũ, tum Clericorum increpationes, magna rursus eorundem encomia. Alterum Hieronymum dixeris, quem ista scriptitandi, & prauos, tum Monachorum, tum Clericorum mores carpendi libertate, vtrisq; inuisum fuisse proditum est, Episcopalem verò statum, de quo nunc quærimus, à Blesensi nunquam postpositum fuisse vlla re monastico, seu regulari, sed vbique præpositum, facilè cernitur ex illius Operibus, nec Spongia dubitaret, si legisset, In primis loco iam edito audiuimus ab eo dictum. *Regularem à sui ordinis obseruantia* PRÆROGATIVA EPISCOPALI *eximi.* Prærogatiuam ergo statui Episcopali tribuit, non regulari. Alibi diuiso toto hominum genere, in *iacentes, sedentes, stantes, ambulantes,* eorum primùm dat *malis* secundùm *bonis comugatis;* tertium, *contemplatiuis,* seu Regularibus; quartum, *Prælatis* vt omnium optimum & præstantissimum, & in quo aliorum omnium perfectiones continentur, præcipuè stantium, cùm ambulans, & illud habeat quod stantes habent, & aliquid præterea amplius. Quare addit, *Prælatis incumbit ambulare id est, inter prædicta hominum genera discurrere, nunc hs, nunc illis, nunc alijs increpationem, exhortationem, consolationem, tanquam annonam verbi Dei erogare. Ambulans siquidem Iesus iuxta mare Galilææ vocauit discipulos, quibus & postea dixit, Ite in orbem vniuersum, & prædicate Euangelium omni creaturæ. Electi ergo estis vt eatis. Ergo ite.* Item alibi, *Prælati debent sedere in nauicula Simonis. Nec videatur parum in nauicula Simonis sedere. Est enim summus & supremus gradus in via sedendi, sedere in nauicula Simonis. Alius quidem est summus & maior isto gradus sessionis ad mensam Patris, vel in throno iudicis de quo dictum est, Sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israël. Sed hic supremus in patria, ille in via.* Deniq; Episcopo statûs Episcopalis legẽ scribens. *Procura,* inquit, *humilibus, pacem, rebellibus obedientiã; claustris quietem, ordinem Monasteriis, Clericis disciplinam,* vt doceat Episcopũ esse in Ecclesia summo omnium & præstantissimo statu, vt aliorum omnium, etiam regularium quorumlibet, doctorem & perfectorem. Quod & alibi non semel declarat. Quæ tandem ergo est Iesuitica fraus, quę indocta leuitas, hominem tanto vbique efferentem culmen Episcopale vltra omnes Ecclesiæ gradus, nominatim vltra regulares, trahere ex vnius loci tumultuaria lectione in quo de Episcopatu nihil est, in partes inauditæ præsumptionis, vt regularis status Episcopali, velut ipso authore, præferatur? Dignus es cum fallaciis tam rudibus, tam indignis, atq; insulsis, cui Blesensis, è loco quem citasti, voces nunc à nobis, vt tunc ab ipso regulari illi deprauatori, illidantur, *Ea propter te iam non annumero inter lupos rapaces, qui veniunt sub vestimentis ouium, sicut me quosdam religiosos insimulasse causaris, sed inter pulices mordaces te pono, inter demolientes tineas, inter cynomyias & ciniphes, & muscas Ægypti grauissimas.*

Vid eundẽ serm. 49. ep. 67. 86. & 138.

Idem serm. 40.

Idem serm. 42.

Idem in cã. Episcopali.

Vid. ep. 88. 88. & 90.

Inuect. in deprauat.

Digitized by Google

SPONGIA.

Secunda pars Censuræ authori more suo falsum imponit, quasi innuat obligationes, ad quas sub pœna peccati, & damnationis Episcopus tenetur, non esse in se possibilis. Non hoc dixit, sed tantùm vniuersim, eum qui suscipit statum, cuius obligationes sunt ipsi impossibiles, non tam perfecto, quàm misero statu esse. Quid dici potuit verius? Quo dicto innuit, vt qui ad Episcopatum aspirant, apud animum suum perpendant quid valeant humeri, quid ferre recusent, nec debilibus humeris ambiant onus Angelicis formidandum. Nam fieri posse, vt obligationes in se possibiles infirmo, & ad id muneris non vocato, moraliter impossibiles sint, hoc est tales, quibus vix, & ne vix quidem satisfacere potest. Hoc autem si contingat, nè ille non tam perfecto, quàm misero loco erit. Hoc author innuit, nec aliud innuere voluit. Quis autem negauerit obligationes Episcopales posse esse alicui indocto, & peccatis dedito moraliter impossibiles, & ideo talem Episcopum non tam perfecto, quàm deplorando statu esse? Neque hoc est diuinam bonitatem blasphemare, quasi impossibilia hominibus imperet, sed hominum stultitiam accusare, qui cæca bonorum cupiditate, in officia, quibus pares non sunt, se ingerunt, vt saluari non possint, nisi dignitatem deserant.

RESPONSIO.

Terga quidem dare tuum est, nec tuarum hæresum propugnationem sustinere. Mirum tamen terga dantem durissimam simul frontem exhibere, & in perspicuam lucem inuadere. Quod dixisti *obligationes Episcopales moraliter, & in praxi non esse possibiles*, interpretari audes dictum *de aliquo indocto, & peccatis dedito, qui se in officium ingerat, cui par non sit*; quasi indoctis tantum, & peccato deditis impossibiles eas diceres. Nec pudet Dei iudicis, conscientiæ testis, imò omnium iam hominum qui Apologiam tuam, vel solam propositionem inde excerptam legerint. Quæ enim in ea vox, de indoctis tantum & improbis hominibus te loqui innuit? Quæ non audaciam, & effrænem inuerecundiam tuam propalat? Generatim loqueris, absolutè, planè, de ipso statu, non de personis, de ipsis, obligationibus & actionibus moraliter, & in praxi spectatis, non de malorum hominum ad eas implendas imbecillitate. Denique in Apologia, non modò de peccatoribus & criminosis nihil habes, sed omnia quæ ad istam Episcopalium obligationum impossibilitatem comprobandam affers exempla, piorum proborumque hominum exempla sunt, nulla improborum. Ipsum enim Pium V. adducis, sanctæ memoriæ Pontificem, qui diceret *Pontificatum esse impedimentum salutis æternæ, & quietem securitatemque conscientiæ* sibi auferre, Addis alios, qui etiam dixerint, *tot tamque graues obligationes Episcopis incumbere, vt si quis vel tertia earum parte defungeretur magnum sibi faceret nomen sanctitatis, neque tamen hac tantum officij sui parte defunctus, gehennam euaderet.* Estne hoc loqui de improbis solum & peccatoribus, & his solis impossibiles facere obligationes Episcopales? nonne palam est te locutum de ipso per se statu, eiusque munia ita impossibilia voluisse, vt ipsis etiam ho-

Apol. c. 6. aff. 7. n. 34.

minibus ſanctis impedimentum ſalutis æternæ afferant, ſecuritatem conſcientiæ auferant, gehennam ſubeundi neceſſitatem quandam importent, quia vix tertiam eorum partem implere poſſint? Atque adeò te in hoc blaſphemiæ genere ſic dilataſſe os tuum, vt etiam ſummum Pontificatum nominatim peſtilenti halitu afflare, malè detorto in nefandum errorem ſanctiſſimi Pontificis teſtimonio volueris? Sic enim, quod toties diximus, quæcumque in Epiſcopalem ſtatum intorques, in Pontificalem recidere neceſſe eſt. Diuelli non poſſunt intimo vinculo à Deo colligatę dignitates. Blaſphemia igitur & fraudes tuæ *tecum ſint Act. 8. ſi non in perditionem*, ſaltem in ſeueriorem vltionem quibus Eccleſiæ capita perdere, & vniuerſum eorum miniſterium, ipſis ſanctis hominibus miniſterium gehennæ & damnationis æternæ facere conaris, vt ab iis, qui te magis perdere valent quàm tu illos, *tradi Satanæ in interitum* 1. Cor. 5. *carnis, vt ſpiritus ſaluus ſit*, merearis. Malæ enim mentis, non tantum ignorantiæ indicium eſt, quod in tantis flagitiis deprehenſus tergiuerſaris, errorem tegis ac foues, & inſolentibus fallaciis in veritatum numerum aſſerere, ſuperbo & ferocienti animo, laboras.

Denique eadem iſta fraus ampliùs proditur, quia ſi nihil aliud cupiiſti, niſi *Epiſcopalis muneris obligationes eſſe moraliter impoſsibiles* indignis hominibus, & ad eas via non directa diuináque graſſantibus, nihil illi ſtatui ſingulare, & non vniuerſis commune dixiſti, nec eo nomine, ſicut facis, cum regulari poſtponere potuiſti. Nam & regularis ſtatus obligationes moraliter impoſſibiles ſunt hominibus impiis, peccato deditis, quos ad eas non vocauit Deus, qui in eum ſe priuato motu, non Spiritu ſancto duce, immiſerunt. Difficile, impoſſibile, extraordinarium eſt tales tale onus Deo inconſulto aggreſſos, ferre ac perpeti poſſe, vt eximij quique regulares fatentur. Rarò mala rei tantæ initia emendat, & ſanat Deus, qui eiuſmodi præpoſteris *non computato ſumptu* ædificatoribus, malè iam olim ominatus, & minatus eſt. Si quos eorum reducit in viam, rara gratia eſt, nec vulgaris, nec cuiuis ſperanda, vt quotidiani euentus ſatis monent. Si ergo Ieſuita hoc ſolum voluit, ridiculè, ſophiſticè argumentatus eſt, nec hac parte regularem ſtatum, aut quemuis alium, præferre potuit Epiſcopali, cùm omnes omnino ſtatus in eo ſint pares, quod ſi quis eos turbidè, prauo affectu, non mouente ac ducente Deo ineat, eorum officiis moraliter par eſſe non poſſit, & in magno dánationis æternæ diſcrimine verſetur. *Sine me*, enim inquit, *nihil poteſtis* Ioan 15. *facere*; &, *Deus eſt qui operatur in vobis velle & perficere pro bona voluntate*; & Philip. 2. ipſe eſt *α*, & *ω*, *principium & finis*. Alia igitur Ieſuitæ mens fuit, nec ſic argumentari potuit, niſi ſe ſtuporis excuſatione defendat. Apocal. 21.

SPONGIA.

Addo quò præſumptuoſos à periculoſiſſimo vitæ inſtituto ambiendo deterream, dicere ſalutem in eo moraliter impoſsibilem, phraſim eſſe ſacræ ſcripturæ, & ſanctis patribus vſitatam. Saluator vt oſtendat diuites huius ſæculi, quàm difficili & inuia ad cœlum via verſentur, dixit faciliùs eſſe camelum intrare per foramē acus, Luc. 18. quàm diuitem intrare in regnum cœlorum. *Quod fuit dicere, eſſe moraliter,*

Digitized by Google

De singularit. Cleric.

& apud homines impossibile, vt ipsemet totidem verbis explicuit, quamuis absolutè singulari quadam diuinæ gratiæ ope fieri possit. Neque aliter Cyprianus salutem inter occasiones peccandi, & amittendæ castitatis, dixit impossibilem: Incerta *inquit*, victoria est inter hostilia tela pugnare, & impossibilis liberatio

De Ioseph cap. 1.

flammis circumdari, & non ardere: *quo sensu etiam dixit Ambrosius: Nos præceptum diligendi inimicos* post Euangelium didicisse, & seruare non posse. *Possem ex patribus huius generis plura; sed cordato hæc satis. Absit vt Parisienses Aristarchi S. Cyprianum, S. Ambrosium imò ipsum Dominum blasphemiæ arguant; potius discant, si necdum didicerunt, vsitata phrasi moraliter impossibile id dici, quod sit admodum difficile, quodque ordinariis gratiæ viribus perfici non possit, & raro admodum fiat*

RESPONSIO.

Quò ruis improuidi iudicij artifex? Tenet tuo laqueo induis; tuopte iudicio, quasi forex peris. Vel enim propositio Christi, *Facilius esse Camelum intrare per foramen acus, &c.* eundem quem tua sensum habet, vel sine causa profers. Atqui perspicuum est, cùm Christus dixit *apud homines impossibile esse diuitem intrare in regnum cælorum*, seu esse perquam difficilè, & moraliter impossibile non id de improbis tantum sceleratisque hominibus, sed etiam de cæteroqui bonis & probis intellexisse, vt vel inde patet quod ex occasione adolescentis probi, qui *omnia mandata se à iuuentute feciſſe* dixerat, *quem Iesus intuitus dilexit*, terribilis illa vox prolata est. Pauci enim boni sunt, quos diuitiæ non faciant deteriores, & in perniciem abstrahant. Malis autem eas esse exitio minimè mirum est, quibus non solùm prauæ res, aut noxiæ, sed etiam bonæ, & salutares, noxiæ fiunt. *Coinquinatis enim & infidelibus nihil est mundum, sed inquinata sunt eorum & mens & conscientia.* Sententia ergo Christi in eo singularis,

Aug. serm. 15. de diuers. con. Manich.

& Apostolis horrenda visa fuit, quod etiam viris bonis diuitias periculosas, & noxias, & salutem cum iis moraliter impossibilem diceret, sine gratia nempè eximia, miniméque vulgari, & quæ paucissimorum hominum est. Similiter Cyprianus, si tamen ille liber eius est, non dicit *incertam victoriam esse inter hostilia tela, & impossibilem liberationem flammis circumdari & non ardere*, peccatoribus tãtùm & iniquis, quibus non tam incerta victoria, quàm certissima pernicies est; sed iustis ipsis & sanctis, qui nõ sine graui periculo, & difficillima liberatione in mediis hostibus & peccatorum insidiis conuersantur. Hæc igitur testimonia, quæ rem tritam, nec lippis ipsis ignotam frustra probãt, & ridiculam Iesuitæ in rebus vulgatissimis, peritiam ingerũt, hoc solo in rem præsentem valent quod eius perfidiam ob legentium oculos, ipsa eius proditione, constituunt. Si enim eo modo ab eo dictum est, obligationes Episcopales esse moraliter impossibiles, quo à Christo impossibilem esse diuitis in cœlum ingressum; à Cypriano, impossibilem hominis flammis circundati, & inter hostilia tela deprehensi, liberationem; non solùm improbis, sed etiam probis impossibiles dixit Episcopales obligationes, sicut Christus salutem diuitibus omnibus, Cyprianus ardentibus quibuscumque liberationem: dixerunt impossibilem, sine singulari scilicet gratia,

Vid. Cypr. serm. de lapsis & de orat. Aug. ho. 13. l. 50. hom. & Basil. admonit. ad filium spiris.

Digitized by Google

quæ quam pauciſſimis concedatur. Alioquin diſſimillimas propoſitiones connectit, & inepta in ſuam rem præſidia congerit. Hanc fraudium fallaciarumque neceſſitatem, ſuperbi animi indocti errores impoſuerunt Ieſuitæ. Incidit per ignorantiam, emergere per ſuperbiam non poteſt, vt det gloriam Deo, & ſimplicem veritatem agnoſcat. *Corrupta authoritate doctrinæ, nullus aut curſus, aut recurſus eſſe ad caſtitatem animi poteſt.* *Aug. l. de mend. c. 19.*

PROPOSITIO DECIMATERTIA.

Ex cap. 8. num. 2.

IN hoc ſtatus religioſorum videri poteſt multum honoris habere, præ ſtatu Epiſcoporum, & ſacerdotum quia horum ſtatus nec eſſentialiter, nec diuina poſitiua lege requirit ſpecialem caſtitatem, præter illam vulgarium Chriſtianorum, vbi ſtatus religioſorum, non ſolùm diuina poſitiua lege, ſed etiam eſſentialiter includit profeſſionem Angelicæ puritatis:

CENSVRA.

Iſta propoſitio eſt malitiosè prolata in contemptum cleri ſæcularis, quatenus omittit ſpecialem obligationem, qua tenentur Epiſcopi & ſacerdotes ad ſpecialem caſtitatem ſeruandam, quicquid interim ſit de aliis partibus propoſitionis.

SPONGIA.

Impotentis cenſoris eſt, cùm nihil habeat in doctrina quod reprehendat, aduerſus animum proferentis, qui ſoli Deo conſtat, ſententiam ferre. Quod negare non poſſunt in laudem religioſi ſtatus verè dici potuiſſe, temerè iudicant non in illius commendationem, ſed in ſæcularis Cleri contemptum dici. Habet is proprias laudes, ideoque ringi non debemus, ſi religioſa inſtituta laudari audiamus. Nec enim religioſi ſtatus veræ laudes ex ſe contemptum Cleri ſæcularis continent. Ioannes Gerſon Pariſiorum Cancellarius, Ioannes Maior ipſorum pugil, dicunt hoc idem quod author, nimirum caſtitatis profeſſionem eſſe de intrinſeca, & eſſentiali ratione ſtatus religioſi, non verò ſtatus Epiſcopalis, & ſacerdotalis: an hi ſæcularis Cleri contemptores? At author omiſit dicere Eccleſiaſtica lege ſtatui ſæcularis Cleri votum continentiæ eſſe annexum. Magnum enim verò crimen, ſed audite: Primò ipſi Pariſienſes in indice materiarum Ioannis Gerſonis, quem concinnarunt, verbo votum, *ſic habent:* votum caſtitatis ſacerdotio non eſt eſſentialiter annexum: *hic etiam ipſi omittunt monere ſpecialis obligationis ex Eccleſiaſtica lege: quocirca eiuſdem criminis (ſi crimen eſt) rei, qua fronte in Danielem lapidem iactant?* *Gerſon to. 2. col. 251. Maior in 4. d. 38. q. 4.*

RESPONSIO.

Malas tuo more fundis ineptias. Nec Gerſon, nec Maior tui ſunt. Nuſquam docent votum Caſtitatis regularium eſſe diuinæ inſtitutionis, nec inſolubile, nec penitus eſſentiale ſtatui regulari. Neque verò vllis iſtis nominibus præferunt caſtitatem regularem caſtitati Epiſco-

Digitized by Google

habet in Ecclesia maiore Angelis in virgine Deipara maiore Ecclesia, in Christo maiore Virgine, in Deo maiore Christo, *caput enim Christi Deus:* 1. Cor. 11. Sicut Deus ita simul virgo est, vt generet filium sine detrimento virginitatis & castitatis; Sicut Maria eundem filiũ virgo & mater genuit; Sicut Christus intemerata fœcunditate videt sibi *semen longæuũ;* Sicut Ecclesia *virgo casta* est *desponsa Christo*, & intacta virginitate sanctam quotidie sobolem Deo parit, & toto diffundit orbe; Sic Episcopi, sic Sacerdotes casti & virgines sunt, fœcunda & vberi castitate, quia Ecclesiæ fœcunditatem, qua filios procreat, ipsi habent & sustinent, & cum fœcunditate castitatem. Vt enim per eos Ecclesia generat, sic per eos casta generat, virgo generat. Quare rectè Petrus Damiani: *In alijs certè quibuscumque personis non exigitur fœcunditas castitatis: In Episcopo autem inutilis esse castitas iure decernitur, quæ se sic exhibet sterilem, vt aliam non pariat castitatem,* Ad huius generis castitatem, quantumcumque crescat regularis castitas, nunquam peruenit; ideoque minoris ordinis, & minor semper est, & quicquid aliunde habeat, cedere debet facesque submittere castitati Episcopali & Sacerdotali, vt altiori; præstantiori, diuiniori, & summis castitatis exemplaribus similiori, & tanto aliam quamlibet castitatem castitate, quanto fœcunditate vincenti. Solis enim Episcopis & Sacerdotibus datum est, vt quemadmodum sola Deipara inter mulieres virgo & mater est; ita ipsi inter viros soli sint virgines & patres, neque tantæ castitatis & virginitatis imaginem nisi in solo Christo, & æterno Patre habeant, non in Angelis, non in quibuscumque creatis rebus.

Isa. 53. 2. Cor. 11. Aug. serm. 8. de temp. in fest. natiuit. & serm. 119. qui est 3. post Dom. palm. & 6. Petr. Dam. l. 4. ep. 3. ad Cunibertũ Episc. Taurin.

Atque ita necessario fatendum est nullum esse in vllo humano statu tantum lumen castitatis, quantum in Episcopali & Sacerdotali statu, cuius castitas, ipsa est castitas & virginitas Ecclesiæ, virginis simul & matris. Quam castitatem admirabilem & diuinissimam infœlices imperitique Iesuitæ despici non vident, dum ei regularem & suam castitatem anteferunt, quasi suam maiorem & sanctiorem facere studeant quàm Ecclesiæ sponsę Christi castitatem. Hæc ipsi non vident, nec cogitant, nec sentiunt: sola errabundi arbitrij temeritate in summa Christianæ rei mysteria alliduntur. Domine, ignosce illis, quia nescium quid faciunt.

Non igitur castitatis fiducia erigere debuerunt cristas in Sacerdotes, in Episcopos, sed tanto se illis hac ex parte, quanto ex aliis omnibus, inferiores agnoscere. Nam ne vulgarem quidem & minoris ordinis castitatem (vt ab illa maiori, Episcopis & Sacerdotibus propria, discedamus) tam habent quam Ecclesiastici ordines. Primò non habent pari gradu. Episcopis enim & Clericis omnibus non satis est quæuis castitas præsens, sed etiam præterita requiritur, vt si virgines non sint, saltem sint monogami. Nec vlla maior, solemnior, antiquior in Ecclesia irregularitas fuit, quàm digamiæ, de qua cuncta penè Concilia, & Patres, & ipsæ scripturæ commemorant. Quæ digamia, non ex matrimoniis solùm Christianis, sed etiam ex ciuilibus ante fidem initis semper spectata est, adeò vt digamiæ irregularitas ne quidem baptismo tollatur, quo quæuis crimina eluuntur, vt testantur passim Patres; tametsi

1. Tim. 3. Tit. 1. Innoc. I. ep. 1. c. 6.

Digitized by Google

Tertullianus contrarium [a] priuato errore senserit, plura matrimonia Clericis, pauciora laïcis indulgens, quàm par esset, in vtroque extremus & voluntarius, remissus & durus, magnumque omnibus documentum exhibens, Ecclesiæ mysteria non humanæ visu rationis, sed Ecclesiæ ipsius magisterio expendi debere. Nec tantùm matrimonium duplex polluit Cleri sanctitatem, sed etiam simplex cum vidua, cum corrupta, imò cum vxore adultera concubitus, vt omnes fatentur. Et, quod magis mirere, quæuis præter vnũ coniugium copula, non solùm coniugalis, sed etiam fornicaria, multis olim sæculis clericali castitati repugnauit; adeò vt qui ante baptismum corruptus, post baptismum clericus esse vellet, perpetuæ deinceps castitatis sponsionem edere, & omni penitus coniugio sese abstinere [b] cogeretur. Tanta habita fuit ab initio Ecclesiæ à SS. Patribus Clericalis sanctitas, & puritas Ecclesiasticæ castitatis. Quæ omnia regulari castitati desunt. Cui satis est continentia præsens, quotcumque se quis matrimoniis implicuerit, digamus, trigamus, vel vltrà effectus, quotquot se adulteriis & flagitiis proluerit. Est enim regularis status, non innocentiæ, sed pœnitentiæ status [c] quidam, vt SS. Patres docuerunt; Clericalis autem, non pœnitentiæ, sed [d] innocentiæ gradus, cui pœnitentiæ status, nisi Ecclesia disciplinam remisisset, repugnaret.

Hæc ergo ipsa vulgaris castitas, sine comparatione maior, dignior, purior est in Clero, quàm in regulari statu, nec est cur illius præsumptione aduersus Clericos, nedum aduersus Sacerdotes & Episcopos, Molinistæ ferociant, si se, si illos nossent.

Descendamus aliquantum adhuc de culmine Ecclesiasticæ puritatis; Videamus num in re aliqua minori Regularis ei, vt volunt, castitas conferri debeat. Regularem castitatem diuinitus institutam aiunt; Episcopalem & Sacerdotalem negant. Errant grauiter vanissimi homines, & quacumque parte impellas, labuntur. Quam enim in Euangelio dabunt diuinã regularis speciatim castitatis institutionem? Quem Patrem, quod Concilium eiusmodi institutionis testem afferent? Laudatam legimus à Christo generatim castitatem, commendatam, consultam; sed institutum ab eo votum castitatis regularis, duobus aliis votis essentialiter annexum, nec legimus, nec legerunt Molinistæ, nec quantumuis ridiculi esse pergant, vnquam legere poterint. Cur à castitate quàm Christus laudauit, Episcopalem & Sacerdotalem excludunt? Cur contrahunt ad solam regularem? Hoc nemo ante ipsos ausus est. Nouatores sunt, vt in aliis, ita in hoc quoque. Nam Christus de castitate loquitur, seu regulari, seu Clericali. Voluntariæ castitatis consilium collaudat: A quo consilio nemo vnquam seiunxit Clericos, qui totius Ecclesiæ iudicio sequuntur illud prout à Christo traditum est. Quare faciliùs dabimus antiquitatis testes, qui Clericalem castitatem ad diuinam institutionem referant, quàm qui nominatim regularem. Sic Petrus Blesensis eleganter admodum. [e] *Principes terrarum*, inquit, *vxores suas Eunuchis ad custodiendum solent tradere: sic & Dominus sponsam suam Eunuchis tradidit custodiendam. Eunuchos per gratiam & virtutem hic intelligimus, qui se ca-*

[a] *Tertul. de Monog. cap. 11.*

[b] *Innocent. I. epist. 2. ad Victricium cap. 10.* Vetus regula hoc habet, vt quisquis corruptus baptizatus, Clericus esse voluisset, sponderet se vxorem nõ ducere.

[c] *VIII. Syn. sub Ioanne 8. Can. 3. & ref. 7. q. 1. Vid Bern. serm. de tribus ordin. Eccles. Hug. Vict. l. 2. de Sacram. par. 3. cap. 4. S. Thom. 22 q. 188. a 3.*

[d] *1. Tim. 3.* Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, &c. Diaconos similiter pudicos, &c. nullum crimen habentes. *Idem Tit. 1.* Constituas per ciuitates Presbyteros, sicut & ego disposui tibi: si quis sine crimine est, &c. *Vid. Hieron. ep. 4. ad Rusticum. Aug. ep. 50. &c.*

[e] *Pet. Blesens. serm. 42.*

ſtrauerunt propter regnũ cælorum. Et diu ante illũ Siricius Papa, *Dominus Ieſus Eccleſiam, cuius ſponſus eſt ſpecioſus forma, caſtitatis voluit ſplendore radiare, &c. Quarum ſanctionum Sacerdotes omnes atque Leuitæ inſolubili lege conſtringimur, vt à die ordinationis noſtræ, ſobrietati ac pudicitiæ, & corda noſtra mancipemus & corpora.* Alia ſimilia paſſim occurrunt; ex quibus hoc ſaltem validè cõficimus, ſacrorum ordinum caſtitatem non eſſe Eccleſiaſtici iuris, quaſi ex certo tempore à Pontifice aut Concilio quopiam præceptam; ſed eſſe perpetuæ, Apoſtolicæ & inuiolatæ traditionis, cuius initiũ ad Apoſtolorum & Chriſti tempora, & ad ipſum nouæ legis exordium referatur. Nam Chriſtum primum nouæ legis Pontificem Apoſtolos primos Euangelij miniſtros, cœlibes elegiſſe, qui vel vxores non habuiſſent, vel cum iis vniuerſa reliquiſſent, tradit Euangelium. Vnde continuo deinceps tenore, manauit in omnia Eccleſiæ ſæcula inſolubilis illa lex de miniſtrorum caſtitate; nec aliud eius exordium reperire eſt. Tantam eius antiquitatem, quantam ipſius nouæ legis cernimus. Cum ea pariter hæc puritas nata eſt, aucta, adulta, Euangeliique miniſterio ſtirpitùs quodammodo inoleuit.

Siric. ep. 1. ad Him c. 7. Concil. Agath. c 9. Vid. Epiph. hæreſ. 48. D. Leon. ep. 87. ad Epiſcopos Africæ &c.

Matt. 27. Vid. Hier. ep. 50. ad Pammach. Et l. 1. contra Iouin. c. 14.

Quinetiã ſi altiùs aſcendere libet ad Iudaïcæ legis vetuſtatem; qui in ea miniſtrorũ Euangelij forma erant, caſti erãt & puri, nec legitimis quidẽ matrimoniis vti poterant, quamdiu in miniſterij vice verſabantur. Qui verò Regularium gerebant figuram, ſine obice, ſine diſcrimine temporum, indulgebant connubiis, nec vlla ſpeciali lege caſtitatis tenebantur, vt Nazaræi, Rechabitæ, Prophetæ, quorum vix pauculos inuenias, quos ab vxoribus vacaſſe conſtet. Ita caſtitatis & Sacerdotij coniunctio antiquior, ſanctior, & confirmatior eſt, quàm caſtitas Regularis, ſeu Euangelium Chriſti, ſeu veteris teſtamenti ſcripturas, veterumque Sacerdotum ſpectes diſciplinam, à qua, vt noui Sacerdotij imagine, paſſim SS. Patres miniſterij Euangelici diſciplinam, iura, officia colligunt nominatim iſtud de caſtitate & puritate Sacerdotij, quam ideo diuinitus præceptam eſſe non verentur aſſerere, vt facilè vident qui eorum ſcripta voluerunt, & ex ante dictis ſatis patet.

Exod. 19. 1. Paral. 24. Luc. 1.

Vid Cypr. ep. 40. 45. 69. &c. Vid. Siric. Innoc. Epiph. ſupra cit. Hieron. in c. 1. Tit. Ambr. lib. 1. offic c. 50.

Etſi autem hinc colligere nolimus, Sacerdotalem caſtitatem eſſe prorſus propriéque diuini iuris & diuinæ præceptionis; Sequitur tamen nec eſſe propriè Eccleſiaſticę inſtitutionis, eo modo quo antè dictum eſt, ſed perpetuæ inuiolabiliſque traditionis Euangelio ipſi ęqualis, à Chriſti, ſi non certa lege, ſaltem exemplo & vſu natę, diuinis de Sacerdotio veteri conſtitutionibus informatę & hoc ſenſu dici à Patribus, diuinæ inſtitutionis. Qua parte longè ſuperat & antecellit regulari caſtitati, quâ conſtat regularis ſtatus. Hæc enim caſtitas ad Regularis ſtatus eſſentiam adiuncta eſt, non ſolùm Eccleſiaſtica inſtitutione, ſed etiam non ita veteri, cùm eiuſmodi eſſentiam ab initio in Eccleſia fuiſſe non conſtet, nec vllum eius teſtimonium proferri queat. Cœpta eſt eiuſmodi votorum in vnicum ſtatum coniunctio, vel poſitiua Eccleſię lege, vel generali potius conſuetudine, & approbatione. Nam eius prȩceptum non facilè reperient in Euangelio Ieſuitę, nec in antiqua & perpetua traditione Patrum. Laudarunt quidem, & magni fecerunt

caſtitatem, paupertatem, obedientiam Concilia & Patres, ſed nunquã ex eis eſſentiam religionis conflarunt, nec ſine earum triplici voto ſtatum perfectionis ſtare non poſſe dixerunt. Hoc Eccleſia poſtmodum probauit, hoc iis qui regularis vitæ ſtatum, & viam Monaſticæ profeſſionis ingrederentur poſtmodum præcipi voluit. Etſi enim nec diuini iuris, nec eſſentiale, vt aiunt, nec neceſſarium penitus ad aſſequendam perfectionem; vtilitatis tamen, congruentiæ, compendij ad eam plurimum habet, ſi Deo inſtigante ſuſcipias, ideoque talem regularis vitæ normam approbauit Eccleſia.

Hoc modo intelligendum eſt quod vulgò dici ſolet, eſſentiam regularis ſtatus in tribus illis votis ſitam eſſe; eſſentiam videlicet, non diuinitus inſtitutam, aut penitus neceſſariam & immutabilem, quales ſunt naturalium rerum eſſentiæ, ſed eſſentiam Eccleſiæ voluntate factam, Eccleſiæ poteſtate inductam. Nam ſicut ipſos regularium ordines Diuus Anſelmus, *ordines factitios:* Gerſon, *religiones factitias* vocat; ita earum religionum eſſentiam factitiam, & quaſi artificialem dicere poſſumus, quam nimirum Eccleſia, conuenientiam rei ſecuta, eo modo concinnarit. Hoc igitur voluntarium & liberum Eccleſiæ eſt. Sic religiones inſtituit; aliter inſtituere potuit, vt vel aliquo trium votorum obedientiæ, caſtitatis, paupertatis carerent, quales olim Rechabitæ; vel ſimul omnibus, quales Nazaræi. Hæc Eccleſiæ eſt poteſtas, nec eitemerè adimi debet, ſine perſpicua ſolidáq; authoritate, qualis nulla dabitur. Vnde ipſe Suarez agnoſcit religionis ſtatũ abſolutè, ſine caſtitatis profeſſione poſſe conſiſtere; & caſtitatem non adeo eſſe illi eſſentialem, quin religioſus inire matrimonium, prolem ſuſcipere poſſit, indulgente Pontifice, ſalua etiam eſſentia religionis. Hoc tantum inter eum & nos intereſt, quod ille etſi tunc religionis eſſentiam ſaluam fore fateatur, aliquid tamen eius integritati & perfectioni defuturum eſſe putet. Nos, dempta Eccleſiæ lege, quæ naturam regularis ſtatus ita conpoſuit, nihil videmus cur etiam perfecta & integra religio ſtare non poſſit, ſine voto caſtitatis, quod ipſe ad abſolutam eſſentiam religionis non neceſſarium agnoſcit. Si enim religio nihil aliud eſt niſi ſtatus, ſeu via perfectionis, vt aiunt; nulla ratio eſt, cur per alia vota, vel per votum paupertatis iunctum omnibus chriſtianæ vitæ legibus, ad perfectionem iri & peruenirí non poſſit; & cur is ſtatus non dici debeat ſtatus, ſeu via perfectionis. Sic enim Chriſtus nihil illi diuitiis implicito adoleſcenti ſupra mandatorum obſeruationem propoſuit *ſi perfectus eſſe vellet*, quàm vt omnibus venditis ſe ſequeretur. An is adoleſcens, ſi Chriſti conſilio paruiſſet, non erat futurus in via perfectionis, etiam ſine ſpeciali voto caſtitatis, aut obedientiæ maioris, quàm quæ ipſi vt Eccleſiæ præpoſito debebatur, ac deinceps vicariis eius? Nefas profectò eſſet id negare, & Chriſti voci manifeſtè repugnaret, qui ei ad viam ſtatumque perfectionis hoc vnum indixit.

D. Anſelm. lib ſimilit. cap. 90 & 91. tom. 5. Gerſon. to. 3. lib de perfect. ſect. 3. & 4.

Suarez t 3. de relig. l. 2. c. 2. et l 9. c. 16.

Matt. 19.

Præterea primũ fidelium cœtum, qui venditis poſſeſſionibus communem vitam ſub Apoſtolorum ductu agebant, quis dubitet fuiſſe in via perfectionis? Hanc enim illorum vitam ſancti Patres formam, po-

Act. 4. Vid. Athan. in vita S. Antonij.

nunt,& exẽplar monaſticorum inſtitutorũ,quę deinceps extitere,& in ea perfectiſſimi ſtatus præſtantiá fuiſſe ſupponunt. Ac Petrus Bleſenſis ad iſtud exẽplar dimetiens regularem ſtatũ, eius ſubſtantiã collocat *in charitate fraterna, in cõmuni ſubſtantia, in communi obedientia.* Quæ tria, inquit, *caput ſunt monaſticæ religionis.* Caſtitatem omittit, quia eam non reperit in primo illo cœtu, à quo tamen regularis ſtatus perfectionẽ repetendam eſſe ait. Diuus autem Bernardus ſtatus regularis naturã expendens, eam ex duobus præcipuis cõponit, *ſubiectione Abbati, & ſtabilitate in loco*, ne videlicet propriũ monaſterium deſeratur, vt in aliud tranſgreſſio fiat. Imò addit, *in profeſſione regulari ſic promitti ſtabilitatem, vt, de ſubiectione Abbati exhibenda, nulla penitus mentio fiat*; vt doceat, etſi in monaſteriis ſumma obedientiæ cura eſſet, tamen eius expreſſum votum non conſueuiſſe fieri à ſuis ordinis regularibus. Non quin obedientiam quoq; ſponderent; docet enim eam fuiſſe promiſſam, *Tu profeſſus ſecundùm regulã S. Benedicti promiſiſti obedientiã, promiſiſti & ſtabilitatem*; ſed quia ſpeciale votum obedientiæ non fieret, plus quam cæterarũ obſeruantiarum religionis, ſed generale tantùm, quatenus & obedientia vnum eorum erat, quæ regula præciperet. Innuit enim promitti generatim conſueuiſſe regulæ monaſterij ſtabilem obſeruantiã: *Vniuerſaliter*, inquit, *præcipitur, & nemo excipitur, vt omnes ſcilicet per omnia magiſtrã ſequantur reguiam, nec ab ea temerè deuietur à quoquam*, vnde patet Bernardũ nihil aliud in regularis ſtatus natura conſtituere, niſi regulæ cuiuſq; inſtituti ac monaſterij, qualiſcũque ea ſit, obſeruationem; nec magis in eam eſſentialiter obedientiã, aut caſtitatem, quàm alia quæuis præcepta regulæ includere. Quod idem ex pluribus eius locis [a] colligitur. Nec deſunt ex primis Eccleſiæ ſæculis complures, qui abdicata tantum bonorum poſſeſſione, & diſtracta in egenos, chriſtianæ & monaſticæ vitæ perfectionem à ſanctis Patribus initiſſe dicantur, [b] etſi nullum, quod conſtet, caſtitatis votum ſuſcepiſſent, vt alibi commodius declarabitur.

Nec refert quod taliş vitæ ſtatus non videatur complecti omnia conſilia. Nam ſi nullus dicendus eſt ſtatus perfectionis, niſi qui omnia conſilia cõplectatur, ne quidem regularis triũ votorum ſtatus erit ſtatus perfectionis, nec perfecta & completa religio, cùm palam ſit regulares non omnibus conſiliis per ea vota [c] obligari, adeoq; non omnia conſilia in eorum votorũ profeſſione includi. Nam eos qui ſuis ſe manibus alunt, perfectiores & excellentiores habet [d] Auguſtinus iis qui diuitũ religioſis obſequiis ſuſtentantur, ſicut eos qui omnia dimiſerunt, iis qui diuitias poſſident. Petrus autem Damiani Cœnobitas negat [e] perfectionem habere, quam ſolis Eremitis, humanum quoque conuictum dimittentibus vt Deo toti vacent, concedit. *Cœnobitarum regula*, inquit, *perfectionem ſe non habere perhibet, ſed volentem perfici ad eremi inſtituta patenter tranſmittit.* Et infra, *Fratres in monaſterio immobiliter permanentes tolerandi ſunt: ad eremum verò feruido ſpiritu tranſmigrantes, plauſibus ac præconiis efferendi.* Si ergo dixeris omnia conſilia ad illa tria vota redigi, vt interdũ reſponderi ſolet; Reſpondeo vel id falſum eſſe ex ſenſu Patrum; eadem opera omnia redigi poſſe non ad illa tria tantum, ſed ad vnum quod-

Baſil ſerm. 1 de inſtit. Monach. Aug. ſerm. 1. de cõmuni vita Cleric. Concil. Aquiſg. ſub Ludouic. &c. Pet. Bleſen ſerm. 4. & ſerm 50. Bernar. ep. 7. ad Adam Monachum.

Ibid.

a *Vid. ſerm. 2. in Cœna Dom. & ſerm de tribus ord. Eccleſ.*

b *Paulin. ep. 1. ad Seuerum, quæ eſt de perf. Aug. epiſt. 235. ad Albinam.*

c *Vid. S. Th. 22 q. 186. a. 2.*

d *S. Aug. ep 89.*

e *Petr. Dam. lib. 6 ep. 12.*

Digitized by Google

uis, vt ad ſolum paupertatis. Omnia enim quodammodo latent in vera & chriſtiana paupertate, quæ non corporis tantum, ſed præcipuè [a] animi eſt. Vnde Chriſtus *beatos* dixit [b] *pauperes ſpiritu*: & in hac paupertate imprimis humilitas continetur, quam virtutum omnium matrem nemo non veterum [c] appellauit; ſicut contrà in diuitiis viget in primis fiducia & ſuperbia animi, propter quam Apoſtolus [d] Timotheum monet, *diuitibus huius ſæculi præcipe non ſublimè ſapere.* Sicut [e] *initium omnis peccati ſuperbia*; ita [f] *radix malorum omnium eſt cupiditas*; quam ideo quiſquis amputat, radicem ſcelerum malorumque omnium elidit, [g] & omnia virtutum impedimenta virtualiter amouet, ſi nimirum vera & Chriſtiana paupertas chriſtiano & verè paupere animo ſuſcipiatur. Idem dic de cæteris votis quibus ſingula [h] conſilia amplectimur. Nullum enim horum eſt, ad quod non omnia eodem ferè modo reducas. Nam virtutes Chriſtianæ [i] indiuiduæ quodammodo ſunt, quando perfectæ ſunt, & Dei ad inſtar, cuius ſunt radij, totæ ſunt in totis, & totæ in ſingulis earum. Qui vnam purè ac perfectè colit, omnes colit; qui tendit ad vnam, progreditur ad omnes; [k] & ſi illam aſſequetur, omnes aſſequatur neceſſe eſt. Sunt enim indiuulſæ à charitate, à qua vel ſimul omnes manant, vel cum ea ſimul omnes [l] infunduntur. Sicut Deus vnus eſt, [m] vnus ſpiritus, & omnes inter ſe fideles vnus ſpiritus [n] & vnum corpus; ita multo magis omnes inter ſe virtutes, ſi nimirum perfectum ſtatum, & eum quem Deus poſtulat, obtineant. Omnes enim ad vnum ſpiritum rediguntur, [o] & ad eum poſſeſſores ſuos redigunt. Cunctæ mutuũ ſibi decus, & mutuam præſtant opem, & mutuo identidem auxilio egent, provt alio atque alio pugnæ genere ab aduerſario inuaduntur. In quem niſi omni ex parte paratæ ſint & communitæ, fragiles & ſuperabiles ſunt, nec diu repugnare valent. Rectè igitur qui vnam ſuſcipit, ſuſcipit quadantenus vniuerſas; & qui ad vnam per vnum conſilium graditur, omnes & omnia conſilia quodammodo complecti, & in via ſtatúque perfectionis eſſe dicitur. Neque quicquam deeſt eiuſmodi ſtatui, quominus religioſus ſtatus, & ſtatus perfectionis verè dicatur, quàm vt probetur ab Eccleſia, & à ſummo Pontifice illo honore dignetur, eo modo quo trium votorum ſtatus dignatus eſt. Tria enim illa vota ante approbationem Pontificis regularem ſtatum non conflare, in confeſſo eſt. Vt etiam hinc pateat, totum eiuſmodi ſtatum, & illius eſſentiam iuris eſſe Eccleſiaſtici, & Pontificiæ voluntatis. Sicut Eccleſia nuper approbauit nouum genus religionis, qua votum paupertatis & caſtitatis non dirimit matrimonium, nec proprietatem excludit; cuiuſmodi votiuam religionem non viderat Eccleſia, nec vllo ſæculo audierat, quicquid ad tegendam illius nouitatem ex Patribus congerant Suarez & Vaſquez, quorum omnia ad vnum exempla & teſtimonia falſa ſunt, & ſi quis tueri volet, falſitatis ſine magno negotio conuincentur; ita nihil eſt cur negari debeat, eandem quæ hoc potuit, licèt prioribus ætatibus inauditum, aliquid poſſe amplius, etſi inuſitatum etiam & inſolens; imò ſatis vſitatum, cùm iam extent religiones militares, in quibus matrimonia conceduntur.

a *Auguſt. in Pſal. 51. pulcherrimè.*
b *Matt. 5.*
c *Vid. Aug. epiſt. 56. ad Dioſcorum. &c.*
d *1. Tim. 6.*
e *Eccl. 10*
f *1. Tim. 6*
Aug. ſerm. 5. de verb. Dom c 9.
Vermis diuitiarũ ſuperbia.
Idem l. 50. ho. 13 hom.
g *Ambroſ orat de obitu Sat. frat circa fin.*
Quod ſi radix malorũ omnium auaritia eſt, vtique vitia exuit qui pecuniam non requirit.
h *Vid. Aug. l. de bono conſug. c. 23.*
i *Vid. Aug. l. 4. con. Iul. c. 3. & epiſt. 29. latè.*
Bern. ſerm. 1 de annunciat. & pulchrè lib. 1. de conſid. ad Engen. c. 6. & 7. &c.
k *Gregor. Nazianz. orat. 3. &c.*
l *Concil. Trid. ſeſſ. 6. cap. 7.*
m *Ioan. 17. 1. Cor. 6.*
n *1. Cor. 12.*
o *Vid. Diõ. de Eccleſ. Hier. c. 6. Epheſ. 6.*

Hæc omnia abundè probant quod diximus, caſtitatem non magis in ſtatu religioſo includi, quàm in ſacerdotali, aut Epiſcopali, nec eſſe diuini iuris, nec de eſſentia regularis ſtatus, ſi eſſentiæ nomine rem penitus neceſſariam, & immutabilem intelligas. Sed eam eſſentiam ab Eccleſia manaſſe, voluntariam eſſe, factitiam, conſuetudinariam, & ab eadem quæ compegit, facilè diuelli poſſe.

Sed dicas ſacerdotem voto caſtitatis abſolutum, eſſe tamen ſacerdotem; monachum autem ſublata caſtitate, iam non eſſe monachũ. Reſpondeo, quod ſacerdotium ſoluto voto caſtitatis remaneat, inde ſit quia ſacerdotalis character eſt diuina res, intima, ſpiritualis, ſoli Deo ſubiecta, ab eo ſolo non ab Eccleſia delebilis, ſicut ab ea deleri & tolli poteſt, non vnicum ſolum votum, ſed tota ſimul eſſentia monachatus. Vnde hac ex parte regularis ſtatus ſacerdotali poſtponendus eſt, vtpote res minor, humanior, mobilior, Eccleſiæ poteſtati ſubiectior. Quod enim, vno vŏto dempto, monachatus ſolet deſinere, naſcitur ab Eccleſiæ voluntate, quæ monachos ſeu regulares paſſim non habet niſi triplici voto innexos. Si hominem ſublato voto caſtitatis, aliis votis obſtrictum manere, & regularem haberi vellet, is procul dubio verè propriéque regularis eſſet, nec, caſtitate adempta, monachatus tolleretur, vt Suarem ſupra confitentem audiuimus. Cæterum ſicut Eccleſia monachum, cui caſtitatem remittit, toto ſimul ſoluit monachatu; ita ſacerdotem, quem caſtitatis voto liberat, toto ſimul, quantum poteſt, exuit ſacerdotio, nec amplius ſacerdotem agnoſcit, nec quicquam ei ſacerdotale indulget, iubet eſſe laïcum, quaſi ſacerdos nunquam fuiſſet Cuius tamen rei exempla quàm rariſſima à tot iam ſæculis accepimus. Nam Eccleſia, quæ ſacerdotium pluris facit quàm regularem ſtatum, non magis illi quam huic caſtitatis decus eripi patitur, cum præcipuè ſacerdotalis caſtitas, quod initio diximus, non ab Eccleſiæ, ſed à Chriſti ipſius authoritate, non tam verbo quam facto ſancita, & irrefragabili dehinc omnium ſæculorum vſu confirmata, initium deduxerit; Regularis verò caſtitas tota ſit ab Eccleſię inſtituto & voluntate, ſicut item expoſitum eſt. Imò tanto faciliùs extinguitur ſacerdotalis dignitas, quàm regularis ſtatus ſimulatque caſtitas deficit, vt non ſolum deletio vinculi caſtitatis, ſed quęlibet eius infractio perimat ſacerdotium, & illud homini, ex antiquo [a] Eccleſiaſticę diſciplinę iure, auferat, ſeçus quàm Monaſticum ſtatum, qui nullis magis conuenit quàm lapſis & facinoroſis, quibus ideo à Patribus ſępiſſimè [b] pœnę loco, imponitur. Eſt enim pœnitentię ſtatus, vt ante diximus, non puræ integręque virtutis. Atque hęc ſatis eſſe opinor confutandę interim Ieſuiticę elationi, & vindicandę Epiſcopalis & ſacerdotalis dignitatis, ſupra omnes Eccleſię ſtatus, ampliſſimę, & diuiniſſimę puritati.

a *Conc. Ancyr. can. 10. Cõcil. Neocæſ. cap. 1. Conc. Elib. c. 33 &c.*
b *Vid. Cõc. Toler. 8 c. 5 Cabilon. 2. c. 40. &c.*

SPONGIA.

Deinde author ſtatum religioſum contulit cum ſtatu ſacerdotali vniuerſim, & dicere vere non potuit voto continentiæ vniuerſum Eccleſiæ Clerum obligari. Græci enim ſacerdotes etiam qui Catholici, vxorati eſſe poſſunt, & ab annis iam nongentis fuerunt. Deinde Latinum Clerum obligari ad continentiam, ſeu continentiæ votum,

Digitized by Google

quamuis diſertè non dixit, tamen apertiſſimè inſinuauit his verbis illo ipſo loco: Eccleſiæ Græcæ ſacerdotes coniugati ſunt, & in Latina eſſe poſſent, ſine diuinæ legis violatione: *ſatis innuit rem alioqui notiſſimam. Latinos ſacerdotes Eccleſiaſtica lege ad continentiam obligari. Certe ſi tam clarè innuiſſet aliquid, quod ipſis nota dignum videretur, eum Cenſura notare non omiſiſſent. Quid autem mali, aut periculi ex eo quod hoc apertius non dixit? Tot tantaſque aquilas in muſca adeo minutula captanda occupari! O homines otioſos, & captioſos!*

RESPONSIO.

Tu verò *captioſus* quidem eſſe conatus es hæc ſcribens, ſed *otioſus* non fuiſti. Nec temporis, nec æquanimitatis otium tibi fuit. Præcipiti, & Cenſuræ œſtro feruida mente, ruiſti in præproperam ſpongiarum conſarcinationem. Eo calore, & motu errata fudiſti, non *muſcarũ* tenuitati ſimilia, ſed craſſitiæ elephantorum. Fraudes commentus es, non *Aquilarum* dignas oculis, quarum nomine Cenſores nunc exornas, ſed vel *bubonum* hebetudini, quibus eos toties comparare dignatus es, conſpicabiles. Quid enim tuis leporibus nos obtundis, homo illepidiſſime, fallendique tam inſcie, quàm auide, dum ais te *dicere non potuiſſe voto continentiæ vniuerſum Eccleſiæ Clerum obligari*, propter Sacerdotes Græcos? Vbi enim in propoſitione tua mẽtio *vniuerſi Eccleſiæ Cleri?* Vnde tibi iſta vniuerſitas in mentẽ? Nempè vt in vniuerſa Cleri multitudine, quaſi prædo in ſilua lateas, & captores nõ captioſos malè captioſus effugias. Non tu de vniuerſo Clero, ſed de ſolis nominatim Epiſcopis & Sacerdotibus locutus es. Lege tua verba, ſi tibi mens, quò ſolet, abiit. Cenſores porrò contemptum à te Clerum dixerunt, quia Cleri capita & primarios ordines contempſiſti, Epiſcopalem, & Sacerdotalem, quibus detracta puritate, cæteris inferioribus retinendæ illius nulla ſpes ſupereſt. Eſto verò ne dixeris Sacerdotali toti ſtatui annexum continentiæ votũ, propter Sacerdotes Græcos. Quare negaſti idem annexum ſtatui Epiſcopali? An propter Græcos Epiſcopos? O te, & veritatum, & fallaciarum imperitum! bona, malaque ignorantia præditum! imò vtraque mala; quia quod fallere neſcis, non bonitatis fructus, ſed malitiæ ſterilitas eſt. Non ergo diſſimulare debuiſti generalem ſtatus Epiſcopalis caſtimoniam; adeoque ſimulare, nihil in eo eſſe ſupra vulgus Chriſtianum. Scire debuiſti, quanta in eo præcellentia caſtitatis, etiam ſupra regularem ſtatum, ſicut ante oſtenſum eſt, à prima eius inſtitutione innatum, & omni tempore innexum fuit. Quod autem ais te *Latinum Clerum obligari ad continentiam, quamuis diſertè non dixeris, tamen apertiſſimè inſinuaſſe his verbis, Eccleſiæ Græcæ Sacerdotes coniugati ſunt, & in Latina eſſe poſſent, ſine diuinæ legis violatione.* Primò inſinuationem iſtam nemo dicet apertiſſimam, niſi tu, qui ſicut noctuę, clara luce nihil, in tenebris omnia vides. Etſi enim vtcumque illud naſutioribus innuiſſes, tamen hoc ipſum meritò reprehendi debuit, quod apud populum res apertiſſimas non ſemper capientem, id quod ad laudem Cleri pertinere arbitratus es, de induſtria obſcuraſti, quo minùs percipi poſſet; id autem quo Regulares im-

Vid. Conc. Trull. c. 12.

Digitized by

meritò ſuperiores facere voluiſti, planiſſimè & magnificentiſſimè dilataris. Hoc ſine mala fraude fieri non potuit, nec ſine nota præteriri debuit. Deinde fraudem multo apertiorem verſionis Apologiæ ipſe prodis. Quod enim fateris *te diſertè non dixiſſe*, in ea diſertè legitur his verbis: *Idemque à Sacerdotibus Latinus fieri poſſet, niſi lex Eccleſiaſtica obſtaret.* Boni ſcilicet ſocij, dum tuas emaculare cupiunt mendas, ſuas inſpergunt, fraudes fraudibus, mendacia mendaciis corrigentes, teque in eo, quod vltro fateris, etiam inuitum ſua perfidia abſoluere geſtientes.

Nec te Sacerdotum Græcorum ratio morari debuit, ne caſtitatis honorem Sacerdotali ordini generatim tribueres. Conſtat quippe illum Sacerdotum Græcorum non vſum, ſed abuſum eſſe, à Pſeudoſynodo ſchiſmatica natum, ab Eccleſia inuita & fruſtra toties repugnante, toleratum magis quàm probatum; ſicut in religionibus à primæua ſeueritate collapſis, nimia remiſſio & regularis vitæ reſolutio, quæ facilè recolligi & reſtaurari non poteſt, Eccleſia gemente magis quàm approbante, perfertur. Abuſio illa Græcorum perpetuæ & clariſſimæ Eccleſiæ traditioni repugnat; neque minus à Patribus Græcis, quàm à Latinis damnatur. Vnde non magis eius ratio haberi debuit, quàm licentioris vitæ, quæ in pleriſq; veterum ordinũ cœnobiis inoleuit. In hoc ergo perfidè oppugnas Sacerdotium, & hominum vitio ſtatum ſanctiſſimum immeritò dedecoras. Nos verò, vt te vel in tuis latibulis opprimamus, iſto ipſo Græcorum exemplo, quo Sacerdotiũ deiicere paras, illud non operoſè ſubleuabimus, & veritate duce efferemus? Nam ſi Sacerdotium Græcorum præcedentia matrimonia non diſſoluat, nec ea diſſoluunt religionum profeſſiones. Nam conſummata matrimonia non magis regulari profeſſione, quàm Sacerdotio diſſolui notum eſt. Hac ergo ex parte nihil habet Monachatus, quo Sacerdotium ſuperet. Quod autem vſum matrimonij poſt Sacerdotium retineant Sacerdotes Græci poſteriores, attendi, vt diximus, non debet, quia abuſio eſt, perpetuæ traditioni obluctans, ab Eccleſia inuita & dolente tolerata, vt hæreticis hoc eodem argumento Sacerdotalem caſtitatem oppugnantibus ſæpè reſponderunt Catholici, nunquam fore ſperantes, vt Ieſuitis eorum in Eccleſiæ doctrinam arma ſumentibus, eodem reſponſo occurrendum eſſet. Similis calamitas religioſo ſtatui accidere potuit, qui non ideo periſſet. Nec enim Monachus contracto & conſummato ante profeſſionem matrimonio, poſt profeſſionem vtens, ideo Monachus eſſe deſinit. Nam & hoc ipſum ei concedi poſſe, indulgentia Pontificis, ſalua nihilominus regularis ſtatus eſſentia, Suarez authore ſupra diximus. Par igitur in hoc quoque regularis ſtatus Sacerdotio, non ſuperior, non caſtior, aut purior eſt. Porrò autem Sacerdotium in hoc longè ſuperat regularem caſtitatem, quia Sacerdotalis caſtitas in Græcia ipſa dirimit ſaltem ſequentia [a] poſt Sacerdotium coniugia: Nec vllum in Eccleſia, à Sacerdotio inſtituto, tempus fuit, quo Sacerdotum matrimonium ratum [b] fuerit habitum. At Scholaſtici, in primis Ieſuitæ, docent, matrimonium ſequens non dirimi regulari voto per ſe, & hoc ei accedſſile ab Eccleſiæ non ita antiqua lege. Imò Ieſuitæ agnoſcunt ſuum ſimplex

Synod. Trul. c. 13.

Vid Conc Nican can. 3 Chryſoſt. hom. 33. in Gen. Syneſ. ep. 105. ad fratrẽ, &c. Hieron. in Vigil. c. 1. &c.

a *Vid. Ierem. Patriarch. reſp. 1. ad Germ c. 21.*
b *Baſil. ep. 1. ad Amphiloch. c. 6. &c.*

Digitized by Google

votum caſtitatis non irritaſſe matrimonia Ieſuitarum, donec ea vis ei conferretur ſingulari priuilegio Gregorij XIII. vt ſcandala Societatis tollerentur: ſicut etiamnum ſimplici ſuo paupertatis voto, proprietatem ſibi & dominium non eripi volunt. Miro enim religionis temperamento ſtringi ſibi caſtitatis votum, non paupertatis, optarunt; quia illud ſuæ ſocietatis famæ vtile, hoc commodis inutile opinati ſunt. Fateantur ergo maiorem ſemper fuiſſe caſtitatis cum Sacerdotio, quàm cum regulari ſtatu coniunctionem, maiorem Sacerdotij quàm regularis ſtatus à matrimonio, tum antecedente, tum ſubſequente diſcrepantiam; cùm repugnantiæ, quæ Sacerdotio ineſt, nullum initium extet, niſi ipſum nouæ legis, & totius Eccleſiæ. Repugnantia verò regularis generatim ſtatus noua, Ieſuitici ſpeciatim nouiſſima ſit, & ſolo Eccleſiæ munere nuper indulta. Hæc cogitent, & tumorem dejiciant Moliniſtæ, quibus minimè omnium licuit Sacerdotalem, & Epiſcopalem ſtatum pudicitiæ nomine laceſſere. Nulli enim regulares ſunt tenuiori caſtitate, nulli remiſſiùs ei hærent, nulli faciliùs ab ea diſcedunt, vtcumque ſuperior innuit, penè ipſi volunt, & volatica leuitate nupturiunt. Ac fortaſſe hunc ipſum Spongiæ textorem aliquando ſponſum, & iterum ſæpiuſque maritum videre licebit, niſi fortè ſit Sacerdos, & arctiore Sacerdotij, quàm regularis ſuæ caſtitatis vinculo comprimatur. Ieſuiticus enim ſtatus id non vetare dicitur, vetat Sacerdotalis, adeoque ipſa experientia Sacerdotali puritati, Ieſuita inuito, caſtimoniæ palmam vindicabit.

TITVLVS QVINTVS.

DE EPISCOPO CHALCEDONENSI.

PROPOSITIO PRIMA.

Ex cap. vlt. n. 4.

SI Catholici huic motioni concederent (ſcilicet recipiendi Epiſcopum Chalcedonenſem, tanquam Paſtorem & Epiſcopum, ſuum proprium) quomodo poſſunt ſe excuſare ne ſint digni illius reprehenſionis, quam Corinthij à ſancto Paulo audierunt, nempe quod præcipitanter & indiſcretè poſuerunt ſe in ſubiectionem, bona ſua temporalia impenderunt, propter quæ nullam remunerationem expectabunt à Deo, tamquam exercentes humilitatem, obedientiam, patientiam, quibus nulla iuſtitiæ corona præparatur. Imò poſſunt, per cæcam acceptationem, exponere ſemetipſos manifeſto periculo cadendi in graue peccatum, & diuiſionem à ſucceſſore Petri, accipiendo Paſtores & gubernatores contra ipſius ordinem.

CENSVRA.

Iſta propoſitio, quatenus negat Epiſcopũ à ſancta Sede delegatum recipiẽdum eſſe ſicut reciperetur proprius Epiſcopus, falſa eſt, & in cõtemptũ ſummi Pontificis delegãtis temerariè aſſerta. Quatenus verò aſſerit, Catholicos talẽ Epiſcopũ recipientes dignos eſſe ea reprehẽſione præci-

pitatæ & indiſcretæ ſubiectionis, quam Corinthij à S. Paulo audierunt: Falſa item eſt, maligna, iniuriosè comparans Epiſcopum à ſummo Pontifice delegatum cum Pſeudo-apoſtolis, quos eo loci notat Apoſtolus: Et inquantum dicit propter bona temporalia eiuſmodi Epiſcopo impenſa, necnon propter obedientiam ei pręſtitam, Catholicos nullam remunerationem expectare poſſe à Deo, nullamque eiuſmodi bonis operibus iuſtitiæ coronam præparatam eſſe, eſt hæretica. Denique quatenus cæcam vocat acceptationem talis Epiſcopi, & ait acceptantes exponere ſe periculo peccati, & diuiſionis à ſucceſſore Petri, falſa eſt, temeraria, ſcandaloſa, viam inobedientiæ ſternit, & in errorem inducit.

SPONGIA.

Hic Cenſores in authorem quadriga inuehunt, nimirum cenſurâ quam quadruplici accuſatione rotant, hoc eſt, quatuor rotundis mendaciis, à collectore ſeu interprete fabrefactis. Primum, ex quo reliqua pendent, hoc eſt, Authorem negare delegatum à ſummo Pontifice recipiendum eſſe, ſicut reciperetur proprius Epiſcopus, imò iſtiuſmodi receptionem fore indiſcretæ, & præcipitatæ ſubiectionis notâ dignam. En Gigantæum mendacium! en monſtrum à collectore fictum, in quo debellando Richeriſtæ heroës triumphent! author nihil tale dixit vnquam, nec quid tale factum, ipſe Reuerendiſſimus Chalcedonenſis fatetur, & agnoſcit ſe initio ſumma reuerentia à regularibus, & à Catholicis, qui Regularibus adhærent, exceptum, tanquam ſummi Pontificis delegatum: abhorrere autem ab ipſo Catholicos non ante cœpiſſe, quàm ipſe ſe ordinarium diceret, regulareſque à ſe pro confeſſionibus approbandos. Audiamus Chalcedonenſem, vt ipſius teſtimonio calumnia reuincatur. Catholici (*inquit*) qui vobis (*regulares alloquitur*) adhærent, initio Epiſcopum Chalcedonenſem inuitabant amiciſſimè, & cum reuerentia excipiebant, antequam de vobis approbandis agere cœpit. Hinc illæ lacrymæ: *Enim-verò exactio iuris vos approbandi, hæc illum reddidit terribilem, & odioſum. Reuerendiſſimus Dominus fatetur, primò nullam fuiſſe in Regularibus, vel laicis Catholicis, qui ipſis adhærent, moram; ipſum vt delegatum libentiſſimis animis admiſiſſe cum reuerentia, qua par eſt accipi ab Epiſcoporum Epiſcopo miſſum. Secundò, arrogando titulum & munus Ordinarij, & exigendo ius approbandi (quod eius factum Pontifex improbauit) ſeipſum reddidiſſe Catholicis odioſum.*

RESPONSIO.

Verè in Cenſores inueheris, velut deſultorius in quadrigam, leuiſſimus verò in conſtantem, & grauiſſimam veritatem. Quadrifidum illius fulmen eſt, quod tu quadruplex mendacium vocare audes, quodque non tam quadruplici mendacio, quàm quadruplici ſtupiditate excipiet, homo in fingendo & mentiendo totus teres atque rotundus, totus Gigantæus, non viribus, ſed craſſitie & vaſtitate; quamuis ſimul, quod miraculi inſtar eſt, leuiſſima friuolaque ſis Spongia. Obruatur ergo ſpongioſus iſte Gigas conuerſa in caput eius ipſa illa ſtolidita-tis mole, quam in altiſſimam Cenſuræ veritatem aggerare conatur. Quid enim imbellius & inſulſius, quàm probare Danielem non

negasse *Episcopum à summo Pontifice delegatum, recipiendum esse, sicut reciperetur proprius Episcopus*, quia regulares, & fauentes eis Catholici, eum aliàs summa reuerentia exceperunt? Isto pacto mendacij quoque Apostolum argues, dum Galatarum inobedientiam increpat, quia fatetur se olim ab iis fuisse *exceptum sicut Angelum Dei, sicut Christum Iesum, testimonium ijs perhibens, quia, si fieri posset, oculos suos eruissent, & dedissent ei.*

Galat. 4.

Quis nescit humani ingenij mobilitatem, præcipuè in deterius? *Quanti enim ad malum reformantur? quanti transfugæ in peruersum?* Bellum nempè Iesuitici ingenij acumen affers. Bello sufflamine Censuræ quadrigam moraris. Apostolus ob hoc ipsum Galatas acriùs increpat, quia cùm initio tantum sibi amoris & studij præbuissent, post modum prauorum hominum artibus *fascinati*, à priore obedientia defluxerant, & postquam *cœperant spiritu, carne* denique *consummabantur*. Similiter Episcopo Chalcedonensi illud in primis, pro sua in gregem Anglicanum charitate dolendum est, quod Catholici quidam, qui eum debita reuerentia, & obsequentissimis animis initio susceperant, fallacium authorum consiliis, sola eorum commoda gloriamque spectantibus, ab eo quod piè cœperant sint abducti. Testatur enim hic locus, quem mirabili cæcitate, diuinóque iudicio, Iesuita pro se adducit, discessionis Catholicorum quorundam ab Episcopo Chalcedonensi initium inde natum esse, quod Episcopus regulares à se approbari voluerit. Ante nempè morigeri erant Catholici, Episcopum à sede Apostolica delegatum, vt Pastorem, patrem, ducem Ecclesiæ suæ, venerabantur; potestatem eius non ventilabant, sed colebant, non scrutabantur, sed suspiciebant; non iudicabant, sed ei se iudicandos deferebant, & hanc se obseruantiam, & simplicium animorum moderationem Pontifici deleganti, & Sedis Apostolicæ diplomati debere arbitrabantur, parêre suum esse, non disceptare, scientes. Hæc enim fidelis populi consuetudo est, hæc piarum mentium demissio, & in præpositos reuerentia, quorum *imperus obediendum, & subiacendum* humiliter norunt, nisi malesuadorum hominum vocibus, quasi defectionis flatibus, concitentur. Quid quòd Episcopus in Epistola ad fideles Anglos, quæ in multorum manibus diu Lutetiæ fuit, profitetur se pia Catholicorum prudentiorum & grauiorum solicitudine, metuentium ne confessiones apud Regulares sine ipsius authoritate editæ, nullæ forent, eo quod legissent motum proprium Pij V. quo decernitur *irritum esse & inane, quicquid in hoc genere siue scienter, siue ignoranter attentatum fuerit à Regularibus, sine approbatione Ordinarij*, illam iis approbationem indicere compulsum fuisse? Non igitur laïcos fideles, sed Iesuitas offenderat authoritas Episcopi Chalcedonensis, nec tam authoritas, quàm illius vsus, & nouissima de iis approbandis actio, vt manifestè indicant illa ipsa verba, quæ Iesuita quasi sibi fauentia, refert, cùm tamen apertissimam Episcopi querimoniam de concitata à regularibus placida per se, & penitus morigera fidelis populi portione, hoc solo quod approbatio ab iis exigeretur, contineant. Imò quod magis mirum est, regulares ipsi, eorumque superiores ac Prouinciales, cùm agi cœptum est ab Episcopo de eorum approbatione,

Tit. 2. Heb. 13.

Pius V. Const. Romani 7. Pontificis.

bationẽ, conſiliũ eius apud ipſum approbarunt; cõmendarunt, tutum eſſe ac prudens, & ad fidelium ſecuritatẽ, Eccleſięq; Anglicanę tranquillitatem aptiſſimũ cenſuerunt, vt eadẽ Epiſtola teſtis eſt. Poſtea, vbi ſuis vtilitatibus per illud nonnihil offici, libertatẽ ſtringi, potentiam obſcurari, authoritatẽ in Catholicorũ animos infringi poſſe viderunt mutata continuò ratio eſt; ius, æquitas poteſtas Epiſcopi Chalcedonenſis, quæ anteà probabatur & agnoſcebatur, euanuit ex animis, emerſâ ſubitô cupidinũ tabe perfuſis, Hinc graſſari cœptũ in Catholicos, vt eorũ adiunctione turpis ac fœda per ſe factio tegeretur; admotæ omni conatu indignæ litteris Põtificiis captiones; ſuggeſtæ laïcis & rudibus hominibus ratiunculæ, quibus debitâ Pontifici obedientiam eluderent; miniſtrata incautis quibuſdã & nimiũ credulis proteruiæ & defectionis pocula, vt pudenda coïtio, quæ ducibus Ieſuitis coaluerat, comitibus laïcis inualeſceret, & quæ à Ieſuitis nihil niſi cupiditatẽ, ambitionem, infamiam mutuari potuerat, à laïcis ſplendidiorem faciem, & honeſtiora nomina mutuaretur. Sic priſtinus ille honor ac reuerentia, quã ſeu regulares, ſeu laïci Catholici Epiſcopo Chalcedonenſi, vt paſtori, deferebãt, non purgat præſentem eorum in eundẽ contumaciam, ſed deteriorem & inexcuſabilem efficit; quòd eam authoritatem quam antea ſine cõtrouerſia venerati ſunt, poſtmodum exorta domeſtici commodi ſpecie, quæſitis de induſtria fallaciis obducere & oppugnare ſint auſi. Catholicóque populo *terribilem* quantum poſſunt *odioſamque* depingant. Malæ mentis, peſſimi animi crimen eſt, veritatem, vbi tua nihil interſit, agnoſcere; vbi tantulum officiat, repellere, & extinguere conari. Hoc fidelis populi, & pro fide iam pridem plurima ferentis ſimplicitati abſonum eſt; Ieſuiticæ calliditati, & notiſſimæ elationi aptiſſimum. Neque dicendum eſt, Epiſcopum Chalcedonenſem olim non vindicaſſe Ordinarij poteſtatem, nec ſe Paſtorem Eccleſiæ Anglicanæ voluiſſe. Ab initio enim vniuerſi, in primis laïci, reuerenter eum vt ſuum Epiſcopum, & Eccleſiæ ſuæ rectorem exceperant, propter Pontificis mittentis honorem; Neque quicquã quod de iis conqueratur, habet Epiſcopus Chalcedonẽſis, niſi quod reuerentiam illam & obſeruantiã, quam ſibi perpetuò præſtiterant, malorũ authorum vafritie capti pręſtare ceſſarunt. Si enim initio honorem ei debitũ habuerunt; ergo nunc debitũ negant, cùm eum negent quem habuerunt, præſtigiiſque Ieſuiticis malè moti, eum quem amiciſſimis animis, vt delegatum à Pontifice Paſtorem, colebant, nunc nullo loco habeant, & odiis immeritis proſequantur. Hinc patet Ieſuitas, dum deditos ſibi laïcos à priore illo in eum honore auertunt, & ſimplicem eorũ obedientiæ viã diſſipant, nolle honorem illum deferri delegato à Pontifice Paſtori & Epiſcopo qui ei ab initio ſemper habitus eſt, quem ei pia fideliũ ſinceritas ſolã delegantis Pontificis reuerentiam & rei claritatem intuens deberi ſua ſponte credebat, vno omnium, etiam ipſorum, conſenſu; quem denique etiamnum, niſi malæ ipſorum tumultuationes interceſſiſſent, eadem pietate, & conſcientiæ iudicio deferret. Hoc nimirum Ieſuiticum crimẽ, hęc Danielis praua mens, praua ſuaſio, hęc eius in Cenſura Pariſienſi reprehenſio eſt.

Digitized by Google

Nec enim arguitur quaſi nihil prorſus promiſcui & voluntarij honoris tribuendum diceret à laïcis Epiſcopo Chalcedonenſi (quis enim eum adeo non ſolùm inhumanum, ſed etiam impium ſuſpiceetur, vt Epiſcopum Catholicum, hoc ipſo quo Epiſcopum, nedum quacumque de cauſa à ſede Apoſtolica miſſum, ſalutatione & humanitatis officio aliquo proſequendum eſſe nolit?) ſed arguitur, quòd Catholicum populum ab honore, quem Epiſcopo Chalcedonenſi, vt proprio Epiſcopo & paſtori, ſemper habuit, reuocet; quòd Epiſcopum à Pontifice miſſum, vt locum proprij Epiſcopi in Anglia teneat, eamque Eccleſiam Paſtorali cura tueatur, neget accipiendum eadem reuerentia, eodem obedientiæ cultu, qui proprio Epiſcopo debeatur. Non gratuitum ei quendã & in cuiuſq; arbitrio ſitum, ſed legitimum & iuſtum honorem tribuendum vrgent Cenſores, paterno nimirum, Paſtorali, Epiſcopali iure debitum; atq; hunc honorem ei denegare, temerarium aſſerunt, & deleganti Pontifici contumelioſum. Nam etſi Ieſuitæ negent delegatũ eſſe, vt Paſtorem & Epiſcopum propriũ Eccleſię Anglicanæ, tamen hoc ipſum negare in clariſſima diplomatũ Pontificiorum luce, ſumma proteruia eſt, & ſummus Põtificiæ authoritatis contẽptus, cui, vt obedientia, ſine manifeſti ſchiſmatis inuidia, negari poſſit imperanti, negatur loquenti fides, planiſſima ſolennium eius Decretorum intelligẽtia ſubuertitur, quaſi minor futura ſit inobedientiæ iniquitas iuncta ludibrio, quam ſimplici prauitate concepta. Nã nec Epiſcopi Chalcedonenſis in Anglia Paſtoratus, nec Pontificiæ vocis oraculũ in dubium vocaretur, nec ambiguitas, quæ ab initio non fuerat, in eo deinde extitiſſet, niſi de Regularibus approbãdis egiſſet Epiſcopus, pio Catholicorũ prudentiorum metu, & ipſa ſui officij religione coactus, vt periculis, quę à ſolutiore illa Regulariũ facultate, fraudibus & ſcãdalis obnoxia, iure metuenda erãt, occurreretur. Hęc actio ſimul Paſtoralem eius authoritatẽ, Pontificiarumq; litterarum claritatẽ extinxit, & Cornicum iſtarum oculos noua ſagacitate cõpleuit; vt facilè intelligas nihil immutatis ſcriptis Põtificis, nihil immutata per Angliã Epiſcopi Chalcedonenſis erga laïcos adminiſtratione, totam à Ieſuitarum animis mutationẽ prodiiſſe, quod eos approbationis exigendę propoſita neceſſitas, ad variarum vtilitatũ, quarum dãna metuebant, defenſionem excitaret. Nam Pontificiis verbis nemo eſt ab hac contentione alienus, & quieti animi, qui traditam Epiſcopo Chalcedonenſi authoritatẽ ſua ſpõte non videat; cui Pontifex *omnes* [a] *& ſingulas facultates, quibus Ordinarij in ſuis ciuitatibus & Diœceſibus vtuntur, fruuntur & gaudent*, largitur; quem *Gregis Anglicani Paſtorem* [b] vocat; quem Eminentiſſimi Cardinales Pontificiæ voluntatis propiores interpretes, ex eiuſmodi Decretis, *Angliæ & Scotiæ Ordinariũ* [c] ſcribunt, *Catholicis omnibus Anglici regni præfectũ. Commiſſum illi gregẽ Angliæ, Catholicũ populum illius curæ traditũ; illius adminiſtrationi commiſſos Catholicos, ſive ex Clero, ſive laïci ſint*; eius eſſe *omnes in officio continere*. Quem ſacra Eminentiſſimorum Cardinalium congregatio de propaganda fide monet [d] *vt plures per Angliam deputet ſacerdotes, qui poſſint litteras patentes, & facultates miſſionariorum in Angliam deſtinatorum, vel deſtinandorum, facilius recognoſcere,*

a *In Breui 14. Feb. 1625.*
b *In Breui 20. Maij 1626.*
c *Cardin. Bandinus in ep. noui Gregorij XV. ad predeceſſorem Epiſcopi Chalced. ſcripta. Roma 5. Apr. 1623.*
d *In Decret. 5. Iunij 1627.*

ne Miſsionari prædicti, ſine fructu in eo regno diutiùs manere cogantur, apertiſſimè poteſtatem illam agnoſcens approbandi quoſcumque in Angliam deſtinatos, vel deſtinandos, quam Ieſuitæ negant, quam à Pontifice improbatam eſſe dicere audent, ſed clam, ſed in aurem Epiſcopi, ne litteras improbationis illius teſtes proferre cogantur, cum contrà ea poteſtas Epiſcopo Chalcedonenſi, & diplomate primum Pontificiis, & aliis deinde litteris, & perpetuo ad Regularium querelas ſilentio, & aperta Congregationis Cardinalium declaratione confirmetur. Indignum eſt, tot clariſſimis publiciſque teſtimoniis clancularias, & in aurem ſine teſte inſuſurratas, admonitiones opponi. Hæc nempè plus nimio probāt ſedato cuiuis, & in veritatis lucem non coniurato animo, quam ſapienter Cenſores ſcripſerint temerarium & Pontifici contumelioſum eſſe, ſi Epiſcopus ab eo iſta ratione delegatus, negetur accipiendus, quaſi proprius Epiſcopus, & eadem obſeruantia, quæ proprio Epiſcopo deferretur, proſequendus; Varia denique Molimſtarum cauilla & mendacia liqueſcunt, velut dum ſimulant ſe Epiſcopum Chalcedonenſem ſuſcipere, vt delegatum Pontificis, nēpè delegatum ſine poteſtate, ſine authoritate, ſine iure dirigendi Eccleſiā Anglicanam, ſine *iiſdem in eam facultatibus, quibus Ordinarij in ſuas Diœceſes vtuntur*, ſine vllo deniq; Pōtificis munere, quo Ieſuitarum oculi pręſtringantur. Eſtne hoc ſuſcipere Pontificis delegatum, an delegationē Pontificiam reſcindere, rebelliū, & hæreticorum perpetuo more; qui inſtitutā diuinitus religionē medullitùs exſcindentes, ſuperficiem extimā, & ſummum illius corticem retinent, ne cùm omnia corroſerint, quicquā attigiſſe videantur, & impunè ſacrilegia perpetrent. Iſta nequitia non minuit ſcelus, ſed aggerat; non purgat ſacrilegium, ſed Dei ſanorumque hominum oculis odioſius & inuiſius efficit, quia crimen eſt non infirmitatis, ſed malitiæ, non humanæ; ſed Angelicæ prauitatis. Non ſuſcipiunt Ieſuitæ Epiſcopum, vt delegatum Pontificis, dum interuerſa Pontificia delegatione, nouam, voluntariam, ſuis vtilitatibus cōmodam, ſubrogare audent; vt iam non Pontificia, ſed Ieſuitica delegatio dicatur. Quas facultates Ordinarij in ſuis Diœceſibus habent, eas delegatio Pontificis Epiſcopo Chalcedonenſi confert, ipſi auferunt; ſimilem in Anglicana Eccleſia vt Ordinarios in ſuis ciuitatibus eum facit, ipſi negant; Paſtorem gregis Anglicani agnoſcit, ipſi renuunt. Ita Pontificis delegationē abolent, Pontificis delegatum fugant, & quo inanioribus effugiis tantam ſuperbiam, & temeritatem prætexunt, hoc proteruiùs, inſolentiùs, contumelioſiùs, Pontificis imperium, & authoritatē conculcant. Egregium ſcilicet honorē habent deleganti Pontifici, ſi delegatum eius ſuſcipiant, vt miſſum quidem ab eo, ſed manus quodāmodo & pedes ligatum, ne quicquam poſſit, ne quicquam audeat, niſi quod popularibus ingeniis, & Ieſuitis eorum inſtigatoribus libuerit. Non enim eos aſſerere pudet poteſtatem Epiſcopi Chalcedonenſis merè voluntariā eſſe, in populi gregiſq; arbitrio & voluntate ſitam, vt populus illa vtatur, ſi velit, ſi nolit nunquam vtatur, grex paſtorē agat, non paſtor gregem, ille pręſit ac iubeat, huic obſequi ſolūmodò, & vocātibus præſto eſſe iubeatur. O cōtumelioſum,

non tam delegato Episcopo, quàm deleganti Pontifici, honorem! O indignam Episcopalis dignitatis, & Pontificiæ authoritatis derisionem!

Mendacium quoque graue est, Episcopum Chalcedonensem, *titulum & munus Ordinarij sibi arrogasse*, nempè *exigendo ius approbandi regulares.* Titulum Ordinarij non arrogauit ipse, sed Eminentissimi Cardinales iussu & verbis Pontificiis scribentes, ei detulerunt, & à Pontifice datum agnouerunt. Quamquam de titulo minus laborat Episcopus Chalcedonensis, & si illius nomine ad popularium mentes concitandas Iesuitæ abuti velint, facilè patitur eripi eis scandalorum ansam, & tumultuandi fomitem. Munus verò Ordinarij delegatum ei à Pontifice, & litteræ clamant, & tot quæ ante diximus testimonia tum Pontificis, tum Eminentissimorum Cardinalium, vt ea de re, sine insigni, tantarum authoritatum contemptu, quod rectè Censura indicat, & sine incredibili in Catholicis & Religiosis hominibus, cæcam præcipuè obedientiam profitentibus, inobedientia, & procacitate, ambigi nequeat.

SPONGIA.

Nec Doctor ipse Kellisonus hoc agebat, vt Chalcedonensis reciperetur, tanquam delegatus, cum reuerentia dignitati proportionata (sic enim rem actam egisset) imò nec in toto libro, vel semel, dixit illum esse Pontificis delegatum. Dixit proprium Ecclesiæ Anglicanæ Episcopum, Episcopum verò esse verum principem, & non Pontificis delegatum, & consequenter, non vt delegatum, sed vt principem recipiendum. Ipse est (*inquit*) vester spiritualis princeps, imò princeps Pastorum, ipse est spiritualis vester pater, ipse pastor vester & caput, ipse princeps pastorum, cuius grex vos estis, vbi eum ipse Spiritus sanctus posuit vt vos regat, ipsum amate, colite, ipsi subiacete & obedite. *Ita Kellisonus, & plura in eandem sententiam; Ex quibus constat motionem ipsius, quam author reprehendit, non esse, vt D. Chalcedonensis reciperetur vt delegatus, sed vt proprius pastor & princeps, non à Pontifice delegatus, sed à Spiritu sancto constitutus. Huic motioni (inquit author) si Catholici concederent ex sola Doctoris assertione, sine summi Pontificis authoritate, qui possent excusari, &c.*

RESPONSIO.

Iam ista omnia diximus. Fallaciter à Iesuita delegati dignitas, proprij Episcopi dignitati opponitur. Episcopus Chalcedonensis est delegatus Pontificis, (nec hoc Kellisonus negat) sed cum Ordinarij potestate, cum proprij Episcopi more, vt regat & moderetur Ecclesiam Anglicanam, vt proprius Episcopus, Pastor, Princeps Pastorum, vt rectè à Kellisono dictū est. Itaq; vagatur extra rem Iesuitica Spōgia, quasi potestas Ordinarij, & proprij Episcopi authoritas delegari non possit à Pontifice, vt ita delegatus verus sit Pastor, & princeps Pastorū Ecclesiæ cui delegatus est, in eaq; idem ei honor, obedientia eadem, quæ proprio Episcopo, debeatur. Sic autem delegatum esse Episcopum Chalcedonensem manifestius suprà probatum est, quàm vt sine graui temeritate, & sine obedientiæ pontificię infractione negetur. Quare huic Kellisoni *motioni* à Iesuitis repugnari nefas fuit, & populi Catholici *corrampi sensus*,

Digitized by Google

vt ab instituta sua simplicitate, à consueta Episcopi Chalcedonensis, vt proprij Pastoris & Episcopi reuerentia, ab humani Pontificiorū edictorum, quod antea fecerant, obseruatione exciderent. Recipere enim Episcopum nullius iuris, nullius potestatis, imaginem, vmbramque, vt etiā dicere ausi sunt, Episcopi, Chartulariū deniq; Chartaceúmque Episcopum, vt postremò ridiculè ac petulanter addiderunt, non est recipere gregis Anglicani Pastorem, in Angliā cum iis iuribus & priuilegiis, quibus omnes Episcopi in suas Diœceses potiuntur, delegatū. Non sic recipitur delegatus Pontificis, imò reiicitur, contēnitur, delegatio ipsa, quæsitis dumtaxat ad impunitatē, & ad infamiæ suffugiū coloribus, in corde ac sinu, in omniū bonorum oculis exploditur. Quid enim aliud quā Pontificiæ delegationis explosio est, dū Kellisonus reprehenditur quod Episcopum à Pontifice delegatū suscipiendum dixerit, vt Episcopum *à Spiritu sancto constitutum?* Nolunt à Spiritu sancto constitui Episcopum, quem Pontifex sua delegatione constituit; humano spiritu duci Pontificem, & priuati iudicij arbitrio, non Spiritu sancto authore ad delegandum ferri censent. Quid in alias Pontificis constitutiones dicturi sunt, vbi eorum rationibus aduersari videbuntur, qui tantam rem, tam solēnem Episcopi ad duo illustria regna delegationē, quo nullum opus magis Pontificium, & Catholicis hominibus venerabilius est, à Spiritu sancto per ministerium Pontificis constitui negant? O præclaros Pontificiarū actionum vindices, Pōtificij per Angliam regiminis Apologistas!

Neque porrò illa euasiuncula Spongiæ vti licet, qua vna fallaciter vtitur, dum ait se fateri, *Episcopum Chalcedonensem recipiendum esse cum reuerentia, vt delegatum, non vt Episcopum proprium.* Eum enim non solùm vt proprium Episcopum, vt proprij Episcopi munere præditum, vt delegatū gregis Anglicani Pastorem & Principem, suscipiendum habendumque negat, aduersus aperta Pontificis imperia; sed etiam quocumque honore prosequendum, quocumque delegationis nomine venerandum. Quam enim ei reuerentiam exhibet, quem Catholicis omni ope *terribilem odiosumque facere* molitur, vt queritur Episcopus verbis illis ab ipso antè prolatis? Quem honorem ei concedit, cui nihil stipendij nomine deberi affirmat? honor enim Episcopis debitus non in blandis appellationibus, sed in subsidiis charitatis præcipuè consistere notum est, & passim à scriptura inculcatum. Quid honoris ei tribuit, cuius in Anglia permansionem non necessariam, intempestiuam, imò noxiam, & persecutionis auctricem dicit? Eius enim causa desæuisse solito acrius Magistratum, & hoc solo, quòd Episcopum à Romano Pontifice delegatum intra Angliæ fines latere comperit, acerbius Presbyteros & laicos diuexasse clamat tota Apologia, tota Spongia, & socij eius variis libellis, declarationibus, narratiunculis. An istam in Episcopum à Pontifice delegatum opinionem Catholicorum animis iniicere, ipsos hortari est ad illius beneuolam, & honorificam quocumque modo susceptionem? Nonne *terribilem* reddere, *odiosum*, auersandum efficere est, vt iure expostulat Episcopus? Quid quod illum eo tempore initio delegatum ait,

1. Tim. 5.

eoque demum tempore delegari potuiſſe, cùm omnia in Anglia crederentur fore pacata; vt mutatis deinde rebus delegationem eius iniquam euaſiſſe innuat, alienam, imprudentem? Siccine debita reuerentia afficitur delegatus Pontificis? Siccine delegatio eius honoratur?

Poſtremò, quis iſtos eum reuereri, aut fideles ad eius reuerentiam ducere credat, qui etiam hæreticos in eum concitent, Proteſtantium odia incendant, Romanæ Eccleſiæ hoſtibus Romani Pontificis delegatum prodant, ipſaſque adeo in eum ſæuiendi rationes, & atrocium edictorum formulas ſuggerant, Catholici homines, Religioſi, Pontifici, vt haberi volunt, præ cæteris dediti, vt reuera credendi ſunt, cultores eius infidi, & quantum per ſua commoda liceat, eius imperiis obſequentes? Recipiuntne delegatum *cum reuerentia, qua par eſt,* qui eum omnium quò poſſunt Catholicorum, hæreticorum, priuatorum, magiſtratuum, contemptui odiiſque ſubiiciunt? Recipiuntne *vt Epiſcopum proprium reciperent,* qui, quem ſua ſuorumque gregalium ope non valent, Proteſtantium ipſorum ſæuitia, pudendaque coniuratione exturbant, eam in illum perſecutionem reipſa conflantes, quam ex eius occaſione in ſe ac fideles oboriri, vel augeri perfidioſè iactarunt? Hæc Ieſuita ſi latere putat, nimium Ieſuiticis artibus doliſq; confidit. Si nota eſſe videt, impudenter mendacij Cenſores arguit, quòd lenitate nimia ſcripſerunt eum Epiſcopum, vt proprium Epiſcopum ſuſcipiendum ab ipſo negari, quem ab eo, & ſociis in odium, & auerſationem omnium rapi, & mutuato hæretici furoris auxilio pulſari, totaque Anglia præcipitem exigi ſcribere debuerunt. In tanta nequitiæ criminumque varietate quantumuis acriter inſectanda, non magis à veritate fieri potuit aberratio, quàm irrita cadere poſſint tela, dum in confertam hoſtium aciem immittuntur.

SPONGIA.

Primò collectoris mendacio in fugam pulſo, facilè ſecundum diſsipatur, quod eſt, authorem comparare delegatum ſummi Pontificis cum Pſeudo-Apoſtolis, quos eo loci Apoſtolus notat. Nuſquam hoc factum. Non delegatum, delegati authoritate contentum, cum Pſeudo-Apoſtolis comparat, ſed eum quicumque ſit, qui cùm non ſit proprius Epiſcopus, nec cum iuriſdictione perpetua & vera principis miſſus, tamen talem ſe dicit, & vt talem ſe recipi contendit oportere. Iſtiuſmodi qui ſit, Pſeudo-Apoſtolis Epiſcopalem poteſtatem ſibi arrogantibus ſimilem author dixit. Similem vero eſſe quis negauerit? At inquiunt, eſt à ſummo Pontifice miſſus. Sit ita ſanè; ſed non miſſus, vt ſit proprius Epiſcopus, Paſtor, & Princeps. Si Prorex à Rege delegatus ſe regem creet, qui reſiſtunt, qui recuſant recipere, an peccant in Regem, qui Proregem mittit? Neque tamen author vnquam D. Chalcedonenſem accuſauit, quaſi ſibi principatum arrogaſſet; imò dixit illum non ſe agnoſcere, qualem D. Kelliſonus eum dicebat. Ipſe enim in quodam ſcripto agnoſcit, ſe non eſſe Ordinarium ordinariè, quales alij Epiſcopi, Principes ſcilicet Eccleſiæ ex inſtitutione diuina, ſed Ordinarium extraordinariè, tamquam delegatum vniuerſalem ad nutum amouibilem. Hæc author D. Chalcedonenſem vindicans à ſuſpicione vſurpati principatus,

Digitized by Google

ſolumque Kelliſonum arguens, quod eum proprium Epiſcopum, Principem, Paſtorem, à Spiritu ſancto conſtitutum faceret.

RESPONSIO.

Superiori reſponſione non mendacium, ſed peruicaciam Ieſuiticam in Romanum Pontificem, & in eius diplomata oſtendimus. Hoc loco habemus eorundem in Epiſcopum Pontificis delegatum petulantiam. Petulanter enim eum inuadunt; petulanter deinde purgant, vt pateat non *verbera eſſe amicorum*, ſed *oſcula* eſſe *inimicorum*, & criminationis audacia, cum abſolutionis inſolentia quodammodo certare videatur.

Quanta audacia Epiſcopum Catholicum à Romano Pontifice Catholicis Anglicanis delegatum, multis eruditionis virtutiſque luminibus inſignem, conferre cum Pſeudo-prophetis, Pſeudo-Apoſtolis, hæreticis Euangelicæ doctrinæ adulteris, Apoſtolorum hoſtibus, miniſterium inuita & reclamante Eccleſia inuadentibus, Cathedram aduerſus Cathedram publicè collocantibus, Eccleſiæ dilacerantibus & laniãtibus vnitatem? Quanta improbitas, his elogiis onerare Epiſcopum Catholicum, ante oculos Catholicorum, imò ante ora hæreticorum, lingua vulgari, ſermone omnibus obuio, ſtylo populari, ſubdolo, criminoſo? Qui (malum) eſt iſte honos in delegatum Pontificis, in Pontificiam delegationem, in delegantem Pontificem? cuius authoritas, cuius ſaltem reuerentia, & nomen, delegatum eius tueri non poſſunt à Catholicorum hominum, &, ſi diis placet, religioſorum impia rabie, quominus eum cum hæreticis, ſchiſmaticis Pſeudo-Apoſtolis, palam computent, Chriſtumque iterum latronibus medium crucifigant? Videtis criminis atrocitatem. Audite defenſionis inſolentiam. Reſpondet enim Spongia hæc in Epiſcopum Chalcedonenſem dicta eſſe, qualis à Kelliſono deſcribitur, proprius Epiſcopus, princeps paſtor Eccleſiæ Anglicanæ; non in Epiſcopum Chalcedonenſem qualem ſe ipſe agnoſcit, qui illos Kelliſoni titulos repudiet. Quaſi Kelliſonus proprij Epiſcopi poteſtatem, Ordinarij authoritatem, paſtorale ius Eccleſiæ Anglicanæ Epiſcopo Chalcedonenſi ingerere conaretur inuito, repugnanti, reluctanti. Hæc ſcribere non auderent audaciſſimi homines, niſi Epiſcopum publico ludibrio inceſſere, & publica inſultatione traducere decreuiſſent. An ipſam Spongiam paulò ante dictitantem non vidimus, *Epiſcopum Chalcedonenſem arrogando titulum & munus Ordinarij; exigendo ius approbandi, ſeipſum reddidiſſe Catholicis odioſum?* annon tota Apologia, Spõgia, diſcuſſione, omnibuſque iſtorum dicteriis, lancinatur & proſcinditur, quaſi muneris non ſui vſurpator, quaſi falſò aſſerens ſe conſtitutũ eſſe *Epiſcopum perfectum, integrum, completum, abſolutum, cum tanta plenitudine poteſtatis, quantam vllus ordinarius habet, imò cum tanta, quantam dare Pontifex legitimè poteſt?* Quid ergo tam apertis mendaciis, tam procacibus ſarcaſmis Ieſuitica Spongia Epiſcopo Catholico illudit. Quid eum tum carpendo, tum mulcendo, fædiſſimè violat, & tanto fædius quanto irriſoria palpatio maledicto quouis indignior eſt, præcipuè in ſummam

Spong. pag. 132.

Spong pag. 149.

Digitized by Google

ſacramque dignitatem? etiamſi enim Kelliſonus neſcio quid amplius Epiſcopo tribueret, quàm ipſe agnoſcat, quod falſum eſt (Kelliſonus enim nullam ei Epiſcopi proprij paſtoris, principis in Anglia poteſtatẽ niſi delegatã attribuit, eo modo quo ante diximus, & Epiſcopus toties declarauit) tamen authoritas quam Epiſcopus ipſe ſibi vindicat, non minus à Spongia reprobatur quàm quæcumque ei à Kelliſono donetur. Vnde non minus illam aſſumens reus ab ea conſtituitur, & falſæ poteſtatis inuaſor, & Pſeudo-prophetarum ſimilis, quàm ſi ipſis Kelliſoni verbis vteretur. Apage igitur lenimenti genus ſtolidum & inſolens: faceſſat improba ſimulatio, quæ indigniſſimum crimen ideo ab Epiſcopo in Kelliſonum traiicit, quia pudet Catholicum Epiſcopum, Catholicis venerabilem, bonis omnibus & in primis Pontifici probatiſſimum, Pontificis auctoritate in miniſterium illuſtre delectum, Pſeudo-Apoſtolis, hæreticis, Schiſmaticis parem, & ita Catholicis rudioribus inuiſum, execrandumque feciſſe.

Licet enim Epiſcopum Chalcedonenſem ſolidè veréque dicerent non præditum eſſe Ordinarij poteſtate, nefarium eſſet ipſum Pſeudo-Apoſtolis, obtemperantes ei Catholicos ſchiſmaticorũ ſociis, Pſeudo-Apoſtolorũ aſſeclis annumerare, cùm ipſi doceant, & notiſſimum eorũ ſit dogma, fas eſſe probabilẽ ſententiam ſequi; imò minùs probabilem, derelicta magis probabili *tuta conſcientia* amplecti poſſe. Poteſtatem autem quam ſibi aſſerit Epiſcopus Chalcedonenſis, doctiſſimis, grauiſſimis, fide digniſſimis hominibus probari, negare ſi velint, non poſſunt, vt taceam clariſſimas litterarum Pontificiarum, & Eminentiſſimorum Cardinalium authoritates, quæ ſine alieno lumine ſatis per ſe lucent, & pertinacium ipſorum oculos mentéſque feriunt, quantumuis eas adſcitis vndique minutiis, & perplexis inanitatibus inuoluere fatagant. Sed omiſſa tanti præſidij arce, quam illi Epiſcopo concedere non poſſunt, ne ſe perduelles perditoſque fateantur; hoc vnum vrgemus, quod licet per ſe minus, in ipſos tamen maius eſt, nec ab iis negari, aut conuelli poteſt; Probabiliſſimam ſaltem eſſe Epiſcopi Chalcedonenſis ordinariam poteſtatem, & ſummis viris in Anglia, extra Angliam, probatiſſimam; ideóque qui eam tuta conſcientia ſuſcipi, obedientia honeſtari, honore ordinariis debito affici poſſe neget, eamque ſuſcipientes Pſeudo-Prophetarum diſcipulis, ſchiſmaticorum amicis, comparet *præcipitatæ & indiſcretæ ſubiectionis* reos peragat, præcipitatæ audaciæ & indiſcretæ improbitatis reum eſſe, & Ieſuitam qui hoc audet, ſuo, ſuorumque iudicio inexcuſabilem probari.

Nec mihi rurſus afferant Proregis exemplũ illud, quod initio abundè profligauimus, & in ipſos recuſſimus. Nec ridiculè prædicent ſe generatim *eum quicumque ſit, qui cùm non ſit proprius Epiſcopus, talem ſe dicit,* Pſeudo-Apoſtolis comparaſſe. Non enim generatim de theſi agitur, an poteſtatem vindicans, qua verè careat, Pſeudo-Apoſtolis debeat comparari: hac de re nulla quæſtio eſt: omnes de hac theſi conſentimus De ſola hypotheſi quæritur; De ſolo Epiſcopo Chalcedonenſi controuerſia eſt; An is Pſeudo-Apoſtolis ſit par; An qui ei vt proprio Epiſco-

Digitiz

po obediunt, Pseudo-Apostolorum gregalibus sint affines. Quid Iesuita in tantæ turpitudinis cœno deprehensus restitat? quid oggannit? quid emergere conatur vnde non potest? det gloriam Deo; deponat superbam animositatem; deiiciat tumidum cor; sperare desinat, vlla mendacia pinguissimis accusatoris mendaciis coargui posse; temperet affectus sui vehementiam in Catholicum Episcopum, in morigeram ei Catholici gregis portionem; fateatur modestioribus in eos vocibus, & maiori, vel reuerentia, vel charitate scribendum fuisse, saltem delegantis Pontificis intuitu, etiamsi reuera Chalcedonensis Episcopus traditæ sibi authoritatis modulum præteriisset. Quicquid enim commisisse putaretur, humiliter monendus fuit Pontifex, rogandus, expectandus, audiendus, nec sine scelere iudicio eius præcurri potuit, vt interea à solito Episcopi honore discederetur, retraherentur populi, ipse & fideles ei Catholici maledicentiæ impetu, & insanarum vocum turbine quaterentur, quasi Pseudo-Apostolis, hæreticis, schismaticis simillimi. Hoc magnæ in Episcopum impudentiæ, in fidelem populum acerbitatis, in Romanum Pontificem contemptus & proteruiæ fuit.

Verùm qua animorum prauitate in Chalcedonensem Episcopum insurgere cœperant, & apertissimè datam ei authoritatem obturbare, vanissimarumque litigationum laqueis implicare, eadem institutam litigationem prosequi debuerunt: Fieri non potuit, vt exorsam mala cupidine strophamquietis animis, & rectę rationis moderatione pertexerent. Nec immoderatio nouit modum, nec patientiam superbia, nec quietem cupiditas. Post illusa turpissimis ingenij calumniis edicta Pontificia, post subuersas inauditis glossematis, tam à communi hominum sensu, quàm à communi sermone discrepantibus, planissimas eorum voculas, eadem penitus methodo, qua clarissima quæque scripturæ capita Sectarij contenebrant, vt ascititiæ & voluntariæ contentioni locum facerent; teneri non potuerunt, quin Pontificium tribunal se adire simulantes, suum ipsi erigerent, & pro Iesuitica fiducia, pro Molinistica inuerecundia typhoque, Episcopum Chalcedonensem, inuasorem, Pseudo-Apostolum; obsequentes ei Catholicos Pseudo-Apostoli auditores, improuidę ac *præcipitatæ subiectioni* obnoxios prædicarent. Hæc modestia Iesuitica est; hæc religiosa perfectio, Romanæque sedis cultus, quo Iesuitæ vniuersos haud dubiè Ecclesiæ ordines, tum Ecclesiasticos, tum regulares, sine comparatione transcendunt.

Illud denique ineptissimum est quod hìc respondetur, Episcopum Chalcedonensem non habere Ordinarij potestatem, quia *cum iurisdictione perpetua* non sit missus, sed *ad Pontificis nutum sit amouibilis*. Quis enim sobrius inferat aliquid non esse, quia non sit perpetuum? Isto pacto paucæ res erunt, quia paucæ perennant, penè omnes præterlabuntur & fluunt, nec diu vno statu permanent. Qua de causa philosophi quidam, & interdum Theologi sublimiores, negarunt quicquam esse nisi vnum Deum, quia ille vnus manet, cætera omnia prætereunt, mortaliaque & fugacia sunt, si cum Deo conferantur. Sed sermo vulgaris & humanior alius est. Non negatur Episcopi Chalcedo-

nensis potestatem esse quadantenus ab aliorum Ordinariorum potestate dissimilem; sed negatur inde sequi ne Ordinaria censeatur. Similis enim & eadem est quoad se, dissimilis quoad modum, quia eam non habet ordinaria visitataque in Ecclesia ratione, sed delegatione & arbitrio Pontificis, quãdiu Pontifici visum erit eam illi permittere. Habet tamen illam eandem similemque ac Ordinarij omnes, & ad omnia iura facultatesque eorum muneri annexas pertinentem. Atque hoc significant voces à Spongia editæ, *Eum non esse ordinarium ordinariè quales alij sunt Episcopi, sed ordinarium extraordinariè*, delegatione Pontificis. Non enim vllius Anglicanæ sedis titularis possessor est, nec ius habet vt in Anglicana Ecclesia diutiùs Episcopi munus obeat quã quamdiu Pontifex innuet. Eadem ergo, qua cæteri ordinarij fruitur potestate, sed alio modo. Ridiculum autem dictu est potestatem non esse verã, quia perpetua non est. Sic Legatorum, Nuntiorum, Vicariorũ, aliorumque potestates nullæ essent, quia possunt ad nutum subtrahi. Imò hic ipse Iesuita fatetur infra Episcopum Chalcedonensem *esse Ordinarium respectu Cleri*, cuius tamen respectu non minus est delegatus & *ad nutum amouibilis*, quã respectu laïci gregis, & totius Ecclesiæ Anglicanæ. Agnoscat igitur sensus suos, consentiat ipse sibi, nec Episcopo Chalcedonensi incommodandi studio caput sibi mentemque collidat.

SPONGIA.

Hinc elucet falsitas tertiæ accusationis, Authorem asserere Catholicos, si Episcopo Chalcedonensi tanquam delegato deferant, propter bona temporalia eidem impenso, obedientiamque ei præstitam, nullam expectare à Deo remunerationem posse. Quanta in calumniando impudentia? Non erat quæstio de receptione delegati, obedientiaque qualis delegato debetur exhibenda; sed an pium esset ac sanctum, sine authoritate Pontificis, delegatum in Ordinarium, titularem in proprium, precarium in principem proprio perpetuóque iure imperantem, conuertere? Hoc opus, hanc subiectionem siue reuerentiam non futuram iustitiæ, sed potius rebellionis author dixit, nec illis præmium à Deo rependendum. Quod dictum non minùs maliciosè, quàm ridiculè eò torquetur, quasi author cum hæreticis sentiat bonis operibus iustitiæ coronam non esse repositam. Vtinam in hos qui quouis verbo falsitates, errores, scandala hæreses crepant, non posset verè dici illud sancti Augustini in Pharisæos, Quid aliud eructarent, nisi quo pleni erant?

RESPONSIO.

Insolescis vehementer, & mirabili acerbitatis toxico verba tua diluis. Si nemo eructat *nisi quo plenus est*, quanta tibi cor plenũ est audacia, amaritudine, zelo, furore? Quæ scandala, quæ schismata, quas hæreses coquis, qui tertio quoque flatu, hæc omnia in Catholicos amplissimę Facultatis theologos spiras? Hoc enim inter eorum modum & tuam maledicentiã interest, quòd illi te tuisque sociis intactis, nec verbulo violatis, ac ne nominatis quidem, de sola doctrina sententiam ferant, errorum se non hominum inimicos profitentes: Tu à doctrina, quã vnicam attingere debueras, in Censores transiliens, mordicùs eis adhæres,

rodis, laceras, ſi ſcriptoris tã abiecti, tã imbellis, tam nulla mente præditi, rabioſulis vocibus grauiſſimorum hominum fama lædi poſſet. Multo tu igitur, te ipſo iudice, ſchiſmatibus & hæreſibus plenior es, qui eas pleniùs & vbertùs eructas, ſi quod quiſque eructat, eo plenus habendus eſt. Tu hęreſes habes, quibus non doctrinas tantùm, ſed etiã perſonas conſpergas; illi ſolius doctrinæ notatione contenti, nihil fellis habuerunt, quod etiam ad perſonas transfunderent. Hoc ergo iſtius partis, ac penè totius Spongiæ, inſigne vitiũ, magnus furor, magna inſipientia eſt.

Quid cætera percenſeam? fallaciter quęſtionẽ ponis, quaſi quęreretur, *An piumſit & ſanctum ſine authoritate Pontificis, delegatũ in Ordinarium, Titularem in proprium, Precarium in principem proprio perpetuoque iure imperantem, conuertere.* Quanta in vnico loco mendacia? Quot fraudes? quarũ iã pleraſque ſuprà confodimus. Primò malignè indicas quæſtionem eſſe generatim de theſi, *An piũ ſit eum, qui Ordinarius non ſit, vt ordinariũ, ſine Pontificis authoritate ſuſcipere.* Quæ quæſtio per ſe ridicula eſt, inſulſa, nunquam à ſano homine ventilata. Quis enim dubitat quin ſicut quilibet falſam authoritatem ementiens, improbus eſt, reuſque maieſtatis; ita quiſquis eius improbitatem approbet, & ſuſcipiat, & ſequatur, ſceleris conſcientia & ſocietate inquinetur? Non ergo hac de re vlla inter ſanos quæſtio haberi ſolet. De ſola, vt antè dictum, hypotheſi quæritur; de ſuſceptione non falſi Epiſcopi, ſed Epiſcopi Chalcedonẽſis; non poteſtatem inconceſſam rapientis, ſed eam quam à Pontifice datam habet vindicantis; non quid ei inconſulto Pontifice arrogare liceat, ſed quid ei Pontifex dederit, quid ei ex voluntate Pontificia pluribus litteris declarata tribui poſſit & debeat.

Deinde malè iterum opponis *delegatum ordinario, titularem proprio, precarium principi.* Nam eundem delegatum & ordinarium eſſe, titularem & proprium Epiſcopum, precarium & principẽ diximus, eum ſcilicet cui Pontifex omnem Ordinarij, proprij, principis poteſtatem, vel ad certũ tempus, vel ad nutum conceſſerit. Legati Pontificij, principes Prælatique deſtinatarum ſibi regionum, & quidem Ordinarij ſunt, licet precariam poteſtatem, & ad nutum Pontificis obtineant, vt iam ante innuimus. *C. Legatos de offic. Legati in 6.*

Tertiò falſo quæri ais, an liceat Epiſcopũ Chalcedonenſem *in principem proprio perpetuoque iure imperantem conuertere.* Qua de re nunquam actum eſt. Nec quiſquam perpetuum ius, perpetuam imperandi poteſtatem Epiſcopo Chalcedonenſi arrogauit. Omnes eũ, ſeque ipſe Pontificis arbitrio Eccleſiæ Anglicanæ præeſſe agnoſcunt; tam diu præeſſe poſſe, quamdiu is indulſerit; ſed interim plena Ordinarij poteſtate, & ſpirituali imperio præeſſe.

Quartò diſſimulas quantum potes, te fideles auocaſſe à temporali ſubſidio Epiſcopi Chalcedonenſis, nullum eiuſmodi operibus præmium fore iactando. Quod proculdubio graui crimine plenum eſt. Nec enim huc facilè trahi poteſt illa diſtinctio, qua ſuſcipiendũ dicis Epiſcopum vt delegatum, non vt Epiſcopum propriũ; quia non aliter ſub-

Digitized by Google

uenire ſolet fidelis populus Epiſcopo vt delegato, quàm vt principi & paſtori, Non aliud ei ſubſidij genus ac refrigerij, vt eum ſcriptura loquamur, ſubminiſtrat. Quare monere populum, nil præmij fore bonis operibus, quibus delegatum ſibi Epiſcopum tueatur, nihil aliud eſt, quàm eum à fouendo Epiſcopo ad deſertionem eius, & dereliction em transferre. Quamuis enim Ieſuita clamet id dictum in Epiſcopum Chalcedonenſem, vt proprium Epiſcopum, non vt delegatum; tamen hæc populus non capit, præciſionibus Scholaſticis inſuetus, nec aliud percipere poteſt, niſi deſerendum eum, & temporali penitus ſubſidio ſpoliandum, cui præſtita opera & impenſa charitas nihil apud Deum mercedis habiturа dicantur. Atque ita reuera contigit. Nec enim illi Catholici, quos Ieſuitæ traxere in partes, Epiſcopum Chalcedonenſem, quem vt Ordinarium iuuandum negant, iuuant, vt delegatum. Omnimodè abijciunt, deſerunt, negligunt; oderunt etiam atque auerſantur; in eóque obſequium ſe præſtare Deo exiſtimant. Hoc idem faceret reliqua Anglia, ſi eorum monitis aures daret. Hæc ergo doctrina Catholicorum animos à charitate diuidit, in errorum ſchiſmatumque barathrum deuoluit, vt Epiſcopo quem Pontifex delegauit, nihil ſubſidij, aut humanæ opis præbere fas eſſe, & ſi quis præbeat, nihil præmij relaturum arbitretur. Huc omnis Spõgiæ Ieſuitæque oratio dirigitur. Specie Catholicos à ſuſcipiendo Epiſcopo, vt Paſtore ſolùm ac principe, reuocandi, ab eo vndique reuocat, funditùs diuellit, deſerere, auerſari ſuadet. Hoc doctrinam Ieſuiticam in omnium quibus inſederit animis, efficere neceſſe eſt. Hic omninò eius fructus ſperari poteſt in vulgus. Quare quocumque ſe conſilio, quocumque animi motu hæc ſcripſiſſe reſpondeat, Schiſma, hæreſin docuit fideles Angliæ, nec recuſare poteſt quin ſua oratio ſchiſmatica, hæretica iudicetur. Non enim internas mentium latebras ſcrutamur, quas ſolus videt Deus, quæ foris nemini patent; ſed externam orationem & expreſſa vocibus dogmata, quæ ſub hominum iudicia cadunt, nec facilè fallaciis inuoluuntur.

Deinde omiſſa penitus quęſtione de ordinaria Epiſcopi Chalcedonenſis poteſtate, verè necne habeat, tradat eam an adimat Pontifex; perſpicuum eſt Catholicos, qui eum vt paſtorem ſuum ſuſcipiunt, obſeruant, fouent, ſimplici reuerentia & corde humili Pontificem eiuſque diploma venerantes, quo, ſaltem probabiliter admodum, hæc ei poteſtas concedi ſignificatur, conſentientibus præcipuè tot tantiſque viris eruditione virtuteque præſtantibus, à peccati labe puros, inſontes innoxios eſſe, quantumuis etiam Pontifex eiuſmodi authoritatem Epiſcopo non eſſet reuera largitus. Eorum igitur opera ſpoliare præmio, & inutilia irritaque efficere, quid aliud cenſeamus quàm hæreſim, cùm nihil ſit cur ſana mente dubites ea bona eſſe, quippe ab honore nata & à cultu Pontificis, quem audiunt, ſuſpiciunt, reuerentur, multo ſinceriùs & caſtiùs quàm qui obedientię detrectandę libidine occupati, apertas diplomatum eius voces inſidiosè rimantur? Quamquam hac quęſtione, vt diximus, omiſſa, vnum, quod nemo

Digitized by Google

mo negare poteſt, aſſumimus & vrgemus. Nempè conſtat, nec Ieſuitis inficias ire licet, probabilem ſaltem, & maximè probabilem eſſe Epiſcopi Chalcedonenſis ordinariam poteſtatem, ſeu verba iudiciaque Pontificis & Cardinalium, ſeu tot tantorumque hominum teſtimonia conſideres. Itaque certum & euidens eſt fidelem populum, qui eam poteſtatem ſtudio obſeruandi Pontificem admittit, colit, humanitate & honorario proſequitur, peccati eſſe immunem, rectè facere, bonum opus operari; Ac proinde qui operi huiuſmodi præmium à Deo paratum neget, quod bonum honeſtumque eſſe negare non poteſt, aut hæreſim malè inducere, aut illius meritò eſſe ſuſpectum. Nam concluſionem è propoſitionibus elicitam, quarum vna fidei eſt, altera euidenter nota, graues Theologi hæreticam cenſent, hæreſi verò proximam vniuerſi confitentur: & qui eam pertinaciter aſſerat, ſine dubio hæreticus haberi conſueuit. Fidei autem eſt, bona opera mereri præmium; Certum verò & manifeſtum eſt, eum qui Pontificiis Decretis ex probabili eorum ſenſu obtemperet, facere bonum opus. Conſtat ergo doctrinam, quæ huiuſmodi operi mercedem adimit, hæreticam dici poſſe, quocumque animo proferatur. Ipſa enim per ſe iudicari debet, non ex animo loquentis. Ita quoquò te vertas, Spongia, Cenſuram munitam inuictamque habes. Tantum malæ frugis protuliſti, vt difficillimum fuerit non ſolùm Sapientiſſimis Theologis, ſed etiam Chriſtianis paulò peritioribus, in ea euellenda aberrare.

SPONGIA.

Reſtat quartum quod imputatur authori, quaſi dicat, receptionem D. Chalcedonenſis tanquam delegati, fore cæcam, & cum ſchiſmatis periculo. Iam patet calumniam eſſe. Hoc enim dixit de acceptatione illius non in delegatum, ſed in principem proprium & Epiſcopum, ſine mandato & authoritate ſummi Pontificis, prout D. Kellyſſonus ſuggerebat.

RESPONSIO.

Hoc quoque quartum mendacium ſatis retuſum eſt. Non enim damnata fuit propoſitio, quæ Epiſcopum Chalcedonenſem ſuſcipiendum negaret vt delegatum Ieſuitica illa delegatione, ſine poteſtate, ſine authoritate, ſine iure in gregem Anglicanum paſtorali. Hoc figmentum Ieſuiticum non propugnandum ſuſcepit Facultas Pariſienſis; quamquã ſatis vidit illud ipſum ad ſpecioſiùs eludendam ordinariam Epiſcopi Chalcedonenſis authoritatem fictitiè iactitari, vetéque id agi, vt Epiſcopus ex fidelium animis, & ex vniuerſa Anglia longiſſimè amandetur. Sed nimirum illa temeritas damnata eſt, qua eius poteſtas, tot clariſſimis authoritatibus, Pontificiis litteris, Cardinalium teſtimoniis comprobata, fallaciter obſcuratur, reiicitur, contemnitur, & qui eam agnoſcunt, in ſchiſmatis periculo eſſe aſſeruntur. Hoc temerariũ dixere Cenſores, ſuperbum, ſcandaloſum, *inobedientiæ ſternens viam.* Nam ſi Pontificis diplomata, & teſtatam tot grauiſſimis indiciis voluntatem,

audacibus ſubuertere technis, ridiculis contentionibus implicare fas eſt, vt per cauſam ambiguitatis, & enati litigij, obedientiam excutere liceat, & Pontificiis inſultare decretis, quoties priuatis aliquorum rationibus aduerſari videbuntur; nulla relinquitur Pontificij nominis authoritas; obedientia non in Pontificis nutu, ſed in homuncionum quorumuis arbitrio deponitur; nulla via ſupereſt, qua Pontifici obſequium ab inuitis, ſubiectionem à pertinacibus extorqueat, ſi quid iis incommodum moleſtumque præcipiat. Non enim contumacibus deficient vnquam vocum aucupia, tendiculæ ſyllabarum, perplexitates ſenſuum, quibus clariſſimam quamque orationis ſimplicitatem ſollicitent. Nulla luce vinci poteſt contentionis ſtimulis excitata, & propriæ vtilitatis amore infecta mens. Tantum in ſeipſa caliginis & tenebrarum circumfert, vt quemuis veritatis ſplendorem, & ipſum Solis radium obſcurare ſufficiat. Teſtis experientia, vita communis, omnium ordinum conſuetudo, cùm in diſſenſionum ſtudia, & in rerum ſuarum acriorem propugnationem incubuerunt. Teſtis hæreticorum omnium, noſtrorum in primis, nequitia, qui apertiſſima quæque & ſimpliciſſima verbi Dei oracula denſiſſima gloſſematum nube, exquiſitiſſimis verſutiis, diuerſiſſima veteratoriarum nugarum multitudine, mirante orbe complerunt. In quo peruicaces, cupidi, ceruicoſi, elati quiuis homines hæreticis germani ſunt, eodemque genio inſtigantur. Vnus enim ſuperbiæ omnis & pertinaciæ genius eſt. Quare ſummo Pontifici danda in primis opera videtur, vt quâ prudentia Eccleſiam circumſpicit, iſti quoque occurratur audaciæ, qua grauiſſimæ confuſioni panduntur fores, inobedientiæ via ſternitur, Sedis Apoſtolicæ Decreta, dignitas, ſanctitas, in contemptum, & in impunitam ludificationem collabuntur. Prodendum poſteris ſeuerius exemplum quodpiam, quo Pontificiæ authoritatis honor, non ſolùm ab apertis obtrectationibus, quæ ſolorum Eccleſiæ hoſtium, planorumque hæreticorum ſunt; ſed à tortuoſis machinationibus, à fraudibus inuolutis, ab operta perfidia, quæ in Catholicis inquietis, ſui amantibus, æſtuoſis vigere ſolent, & Eccleſiam periculoſiùs quàm externa mala concutiunt, & in apertam hoſtilitatem non rarò eruperunt, perpetuò vindicetur. Faciendum ne Apoſtolicarum litterarum religio habeatur minor, quàm rerum omnium ſacrarum, quas profanis temerè manibus vulgo attingere & contrectare nefas eſt, quæ ad intuitum ſimplicem, ad cultum, ad reuerentiam, non ad audacium oculorum laſciuiam, ſcrutationem temerariam, vellicationem ſacrilegam, exponuntur. Sic quieta Eccleſiæ facies, tuta pax, inconcuſſa omnium erit quies, ſanctaque ſolidiùs obedientiâ, & ſummi imperij maieſtate, turbulentis & malè pacatis ingeniis, quæ ſola infreni motu, mobilitateque indomita pulcherrimum rerum ordinem dirimunt, ora obſtruentur, audacia confringetur.

Digitized

PROPOSITIO SECVNDA.

Ibidem.

DElegati recipere debent ſtipendium & ſuſtentationem à principe à quo mittuntur, & non à populo ad quem mittuntur.

CENSVRA.

Iſta propoſitio intellecta de delegato miſſo in aliorum commodum & neceſſitatem, falſa eſt, rationi & praxi omnium gentium contraria.

SPONGIA.

His verbis Richeriſta Cenſuram ſuam abſoluunt, de qua verè dicam, reſpondent vltima primis. *Vt enim Cenſura ſua primam propoſitionem Sorbonicam quam habet Gerſon in terminis, damnarunt; Ita pari cæcitate hac vltima Cenſura in propoſitionem eiuſdem Gerſonis incurrant, qui Tom. 1. Col. 539.* Delegatus, *inquit*, dum ſpecialiter mittitur per ordinarium ſuum, tenetur Ordinarius ei de ſuſtentatione ſua ſufficienter prouidere, qua data iam contrahitur quaſi paſtoralis obligatio in Doctore delegato, nec enim poteſt dicere quia nemo nos conduxit. *Ecce Gerſon totidem penè verbis dicit quod author aſſeruit, Delegatum debere ſtipendium & ſuſtentationem accipere ab Ordinario delegante. Jam ſi placet, ſæuiat ſchola Richeriſtica, & huius propoſitionis authorem falſum, & praxis omnium gentium ignarum clamitet; ſic enim non ſolùm in Gerſonem, ſed quod nobis maius eſt, in ipſum S. Thomam clamitabit, qui 2. 2. q. 188. a. 4. ad 4.* Si tamen, *inquit*, non inuenirentur qui gratis ſe huiuſmodi obſequiis manciparent, tenerentur ordinarij prælati ſi ipſi non ſufficerent, alios ad hoc idoneos mittere, quibus ſumptus ipſi miniſtrarent. *Vides delegato in beneficium populorum, & quo populi indigent, non à populo ex iuſtitia ſtipendium deberi, ſed eum ab ordinario ſumptus petere poſſe, & accipere oportere; vt mirum ſit qua cæcitate dixerint Richeriſtæ, delegatum ab Ordinario in populi commodum miſſum, à populo ſtipendium ex iuſtitia exigere poſſe, & contrarium eſſe contra praxim omnium gentium. Ita ſe iuris gentium ignaros demonſtrant.*

RESPONSIO.

Itane verò dum claudicas, dum ruis, dum priora flagitia poſterioribus cumulas, etiam *cæcitatis & ignorantiæ* Cenſores tuos accuſabis? vti- *Ioan. 9.*
nam cæcus eſſes: Non haberes peccatum. Nunc verò dicis quia video. Peccatum tuum manet. Non enim niſi vltore Deo, & incredibilẽ iſtam ſuperbiæ ignorantiæque ferociam ſeueriùs vindicante, tam longum errorum piaculorumque funem nectis, vt non tam *vltima primis reſpondeant*, quàm prima mediis, media vltimis, omnia omnibus; adeò non magis à te ipſo deſciſcere potuiſti, quàm mutare poſſit Æthiops pellem ſuam, aut pardus varietates ſuas. Vt cætera penè omnia teſtimonia, quę *Ierem. 13.*
toto opere tractare cœpiſti, ſic poſtrema iſta vitias, mutilas, inuertis, nec homines reueritus, neque Deum. In toto loco Gerſonis, nec vox,

Digitized by Google

nec mentio *delegati* vlla eſt. Et tamen proferre audes Gerſonem quaſi ſcribentem in hæc verba, *delegatus dum ſpecialiter mititur per ordinarium ſuum, &c.* Et iterum, *Contrahitur quaſi paſtoralis obligatio in Doctore delegato,* cùm Gerſon habeat, *in præfato Doctore.* Audes quoque inſerere particulam, *teneitur ordinarius,* quæ in Gerſone nulla eſt; Iſtam contrà eradere, *in velamen ſui officij,* ita locum edens, *Nec enim dicere poteſt, quia nemo nos conduxit,* qui ſic edendus fuerat, *nec enim dicere poteſt in velamen ſui officij, quia nemo nos conduxit;* ne ſcilicet appareret Gerſonem de delegato non loqui, ſed verum officium & ſtabile munus gerenti. Quis hæc ab homine ſano committi poſſe crederet, niſi videret, niſi legeret, niſi rei euidentiâ & credere, & horrere cogeretur? Imò quis ſanum putet hominem, qui tanto dedecore & confuſionis quaſi diploïde ſe induens, tamen debacchetur in Cenſores vt *cæcos,* vt *ignaros,* vt *totidem penè verbis* à Gerſone reprobatos? Hæccine fouere ingenia, Ieſuitica Societas? Hæccine portenta in principem Theologorum Facultatem immittis, vt incredibili non ſani hominis impudentia, incredibilem ſcientiæ & ſapientiæ tuæ famam tueare?

Ipſa tantæ perfidiæ demonſtratione iacet argumentum, quod à Gerſone petitum eſt. Patet Gerſonem nihil ad rem noſtram ibi loqui. Agit enim de Doctore Theologo, cui Cancellarius nomine Pontificis docendi facultatem largitur. Hunc ait non ideò iuberi docere; fieri tamen poſſe vt aliundè iubeatur, & docere debeat, multis modis; in primis dum ſpecialiter mittitur per ordinarium ſuum: *quo caſu,* inquit, *tenetur ei de ſuſtentatione ſua ſufficienter prouidere.* Quibus verbis non de ſimplici delegatione loquitur, ſed de miſſione ſtabili & permanente veri propriique officij, vt declaratur tum illis vocibus, *Qua data* (ſuſtentatione) *iam contrahitur obligatio quaſi paſtoralis in præfato Doctore;* tum ſequentibus, *Neque enim dicere poteſt in velamen ſui officij, Nemo me conduxit*; quas Spongia maligniùs expunxerat, ne Gerſonis mentem continuò videremus. Agit ergo Gerſon de Doctore Theologo, quem Ordinarius Antiſtes ad munus docendi populum, iuſto attributo ſtipendio, eligit, vt de Canonico Scholaſtico, ſeu Lectorali, ſeu Theologali, provt varia nomina in variis regionibus ſortiuntur, qualis is cuius nomine Spongia in lucem emiſſa eſt.

Locum quoque D. Thomæ ridiculè Ieſuita peruertit. Diuus enim Thomas non de delegatis propriè locutus eſt, ſed generatim de Ordinariorum adiutoribus, & miniſtris inferioribus, quos quiſq; ordinarius ſibi adiungere debet in ordinarij ſui muneris ſocietatem, ſi paſcendo gregi minùs ſufficiat, ſeu illi adiutores ad tempus, ſeu in verum officium aſſumantur, quales Parochi, Vicarij perpetui, &c. Fruſtra enim viliſſimæ captiunculæ commento mutata eſt vocula S. Thomæ, ac pro *tenerentur Ordinarij Prælati alios ad hoc idoneos quærere*, à Spongia ſuppoſitum, *alios idoneos mittere,* vt de delegatis ſimplici miſſione deſtinatis, quales regulares eſſe ſolent, D. Thomas videretur egiſſe. Præterea S. Thomas dum aſſerit ſumptus eiuſmodi adiutoribus miniſtrari debere ab Ordinariis prælatis, loquitur de Ordinariis prælatis, *qui propter hoc* (id eſt

propter ſubuentionem populi) *decimas & oblationes fidelium recipiunt, & alios Eccleſiaſticos reditus.* Nam huiuſmodi Prælati, cùm iis abundè à populis præbeatur vnde eorum ſaluti ſubueniant, debent ſi per ſe non poſſint, aut ſi minùs ſufficiant, adiutores ſibi & ſocios ſuo ſumptu conquirere, quorum operâ fiat, ne bona pabuli copia gregi deſit. Nec populus iterùm nouo ſumptu premi debet, ſi omnia ad idoneam ſui paſtionem neceſſaria iam ſemel ſuppeditauit. Alioquin, quicunque Prælatus ea ſtipendia non percipit, quibus onera paſtoralia ferri poſſint, nulla lege quærere cogitur ſuo ſumptu auxiliares paſtores, quorum ſubſidiis ea impleat, quæ ipſemet perficere nequit. Hoc enim non ſolùm natiuo lumine notum eſt, ſed etiam omnium conſenſu, cùm nemo dubitet quin Parochus aut Epiſcopus, cui beneficiũ eſt tenuius quàm vt eo ſeſe alioſque ſuſtentet, nullo iure Vicarios minoreſque paſtores præbere debeat populo, quamuis indigenti, niſi eos ipſe populus alere, & rebus neceſſariis inſtruere velit. Non enim tenetur pro grege ſumptũ facere, niſi pro modo ſtipendiorum & facultatum, quæ ab eo ſuggeruntur, quia nemo, teſte Apoſtolo, *militat ſuis ſtipendiis vnquam.* Ac ſicut populus honorẽ paſtori debet, vt *euangelium annuntians de euangelio viuat*; Ita & omnibus qui ſub eo paſcunt, & paſtoralis officij onus ſuſtinent, quia *omnis operarius dignus eſt mercede ſua.* Itaque locus S. Thomæ non ſolùm alienus à Spongia, ſed etiam contrarius eſt, verãque aperit cauſam cur Pontifex Epiſcopum in Angliam mittens, non ei debeat ſtipendium, ſed populus Anglicanus. Nam Pontifex nec *decimas*, nec *oblationes fidelium*, nec *reditus* vllos *Eccleſiaſticos* ex Anglia percipit; ideoq; teneri non poteſt delegatos illic ſuo diſpendio alere; ſed diuinum naturaléque Anglicani gregis officium eſt, vt à ſummo paſtore delectos, & ad ſe legitimè tranſmiſſos, pro facultatibus tueatur ac foueat.

1. Cor. 9.

Luc. 10.

Nec ſolùm delegati Pontificis qui ex Anglia nihil percipit, ſed etiã, quod magis mirere, delegati Epiſcoporum Eccleſiaſticis bonis fruentium, à populis ad quos delegantur, alendi ſunt, præcipuè cùm ad ea delegantur, propter quę ipſis Epiſcopis, ſi ea per ſe gererent, ſumptus præbendi fuerant. Sic enim ſtatutum eſt, vt Epiſcopo Diœceſin non viſitãte, quemcumq; ad id muneris ſuo loco delegarit, is eaſdem expenſas, ſeu victuales, ſeu pecuniarias, quas Epiſcopus viſitãs caperet, exigere poſſit, quaſi Epiſcopi vicem gerens: quia, inquit Pontifex, *ſecundum Apoſtolum non eſt magnum, ſi ab eo metantur temporalia, per quem ſpiritualia ſeminantur.* Qua generali naturalique ratione in huiuſmodi cauſis iura ſemper vtuntur, apertè declarantia id quod delegans ipſe caperet, à delegato percipi poſſe, quòd laborem cui fructus ille debetur, ſuſcipiat. Ideoque cùm certum ſit Romanos Pontifices, ſi per ſe ea præſtarent, ad quæ Epiſcopum Chalcedonenſem in Angliam delegarunt, dignos fore mercede, quæ operariis in Euangelio decernitur; ſequitur eum Epiſcopum, quem ad ea ſuo loco delegarunt, eadem mercede dignum eſſe, eamque illi ab Angliæ Catholicis Euangelico iure deberi.

C. ſi Epiſcopus de off. Ordin. in 6. Benedictus 12 extrauag. Vas electionis.

Luc. 10.

Quòd ſi pertinaciùs negare contendant Moliniſtæ delegatis nihil à populo deberi; dicant cur Apoſtolis deberentur ſtipendia, cur etiam

Digitized by Google

Matt. 10. Luc. 10. discipulis aliis cùm à Christo *bini & bini* missi sunt? Non enim fuisse ordinarios regionum ad quas mittebantur, facilè, spero, concedent. Quo iure igitur delegans eos Christus necessaria sumere iussit à populis, quasi *operarios dignos mercede?* Ipse potiùs ex doctrina Iesuitica eos alere debuit. Imò Apostolos ipsos, etiam post Christi resurrectionem, & aduentum Spiritus sancti, vulgò negant *Ordinarios fuisse*, sed solùm *delegatos*, extra eas Ecclesias scilicet, quibus fortè vt proprij Episcopi præerant, vt Iacobus Hierosolymis, &c. Quo iure igitur stipendia à totius orbis Ecclesiis exigebant, vt toties clamat Paulus, Corinthiis apertè declarans, *Alias Ecclesias exspoliani, accipiens stipendium ad ministerium vestrum?* Quo iure tantum sibi iuris tam magnifica oratione sumebant, si delegatis nullum ius est à populo stipendia exigendi, sed solis Ordinariis? Imò vt sciant Iesuitæ quàm fœdo in errore versentur, discant ex scriptura, Non solùm delegatis deberi à populo stipendium, sed etiam ipsi, si egeat, deleganti. Nam sicut delegato debetur pastionis spiritualis causa, sic & deleganti, qui etiam pascit per delegatum, & ipsius delegatæ pastionis author & princeps est. Ac valet in eo perpetua illa lex de refundendis temporalibus in eos, à quibus spiritualia manarunt. Ideoque Apostolus non solùm omnibus ad prædicandum Gentibus Euangelium destinatis deberi docuit temporale solatium, sed etiam toti Ecclesiæ Hierosolymitanæ, quòd ex ea primùm omnes Euangelij præcones prodiissent. Iussit inquam, *collationes fieri* non solùm in Præsules & capita Ecclesiarum Iudææ, sed etiam in priuatos earum fideles, *in pauperes sanctorum qui erant in Ierusalem*, vt in partes ac membra eius Ecclesiæ, à qua Euangelij prædicatio manasset in Gentes, quamuis nec Euangelij prædicatores eorum omnium delegati essent, nec ab eis potestatem accepissent. Hoc enim vnum spectabat, eos esse de corpore eius Ecclesiæ, vnde Euangelij lux in gentium Ecclesias orta esset. Quo solo nomine, deberi à Gentibus illi Ecclesiæ, totique corpori ac membris illius temporale subsidium iudicauit. *Placuit enim illis*, inquit, *& debitores sunt eorum. Si enim spiritualium illorum participes facti sunt Gentiles, debent & in carnalibus ministrare illis.* Quod de nulla Ecclesia similiter dixit; quodque eius dictum alibi latiùs expendetur, & explanabitur ad normam antiquæ disciplinæ. Quanto magis idem deberi censebat Præsulibus eius Ecclesiæ, qui in ea, vt alibi ait, *videbantur esse columnæ*, ipsique illius vertici Petro, *cui creditum erat Euangelium Circumcisionis?* Dubitari hac de re non potest. Quod si Paulo iudice debetur temporaria merces mittentibus & delegantibus Euangelij ministros; quanto magis missis ipsis & delegatis, quorum ministerij laborisque causa delegantibus ipsis debetur? Errant ergo grauiter admodum Molinistæ non solùm contra ius Gentium, sed, quod multo grauius est, contra ius diuinum. *Errant nescientes scripturas*, & nisi ferocissimè cæcutirent, miseratione digni essent.

Bellar. l. 1. de Rom. Pontif. c. 9. 23. &c. Staplet. l. 6. de princ. fid. Conc. 2. exp. 7. 2. Cor. 11. 1 Cor. 6. & 9. &c.

Rom. 15.

Vid. Aug. lib. de oper. Mon. c. 15. & 16.

Ibid.

Galat. 2.

Matt. 22.

SPONGIA.

Nuntij Apoſtolici nonne delegantur in commodum nationum ad quas mittuntur, nec tamen à natione, ſed à pontifice ſtipendium habent? Proreges delegantur pro beneficio regnorum ad quæ deſtinantur, nec tamen à populis, ſed à regibus ſalaria accipiunt. Hoc tradunt etiam Canoniſtæ in Cap. Si Epiſcopus, de officio Vicarij, *in* 6. Epiſcopum teneri Vicario ſuo (*qualem ſe eſſe contendit D. Chalcedonenſis*) congruum ſalarium conſtituere, quod procedit etiam ſi non ſit conuentum de ſalario. *Addunt,*[a] Si delegatus habet proficiſci, & ſit ita impotens vt non poſſit ſuis expenſis itinerare, poteſt à principio petere expenſas itineris. *Ita Abbas in cap.* Prouidentiæ *n.* 25. *extra* de officio delegati, *ſignificans ſi à principio non petat, poſtea petere non poſſe. Ibidem* § adiicimus, *dicit idem Abbas,* delegatum non teneri exequi delegationem cum admodum graui damno rerum ſuarum, poteſt tamen Papa eum abſolutè cogere ad acceptandum. Hoc *ſupponis delegatum à delegante ſalarium petere oportere, ac cogi poſſe delegationem ſine ſalario acceptare. Quanto magis ſtipendium non debetur ei delegato qui delegati onus ſine vlla vi aut coactione acceptauit, nulla mentione facta ſtipendij, metu ne fortè ea de cauſa delegatio non tam facilè concederetur. Denique cùm ſit in Anglia capitale R^mo Chalcedonenſi aliquid ſtipendij præſtare, non poſſunt vniuerſim Catholici ad id cogi. Eius opera qui vtuntur debent ipſi de neceſſarijs, ſi egeat, prouidere; ni faciant, opem ſuam ſubtrahere poteſt. Qui eius opera non vtuntur, nihilque ab eo beneficij percipiunt, vt cum vitæ fortunarumque diſcrimine in eius ſtipendium ſymbola conferant, quis cogat? Ineptum eſt Pariſienſes de rebus Angliæ affirmare, quas neſciunt.*

[a] *Lalius Zecchius de Rep. Eccleſ. c. 23. de officio Vicary n. 4.*

RESPONSIO.

Quid ais imperitiſſimè ſimulator? Qua veſte miſerum Loëmelium induis? Homóne Belga, Antuerpienſis, Canonicus Lectoralis, Pariſienſes arguat *de rebus Angliæ affirmare quæ neſciunt;* ideoque *ineptos* vocet? Scilicet Antuerpienſes peritiores ſunt rerum Anglicanarum, quàm Pariſienſes, apud quos innumera omnis generis Anglorum aduenarum frequentia verſatur, & ex Anglia quotidie affluit. Scilicet Ieſuitæ pauculi Audomarenſe oppidum, & in eo Canonicum Lectoralem Loëmelium, fideliùs ac pleniùs rerum Angliæ ſtatum edocent, quàm tot grauiſſimorum teſtium & nuntiorum authoritates, qui ex Anglia Lutetiâ, Lutetia in Angliam aſſiduè commeant. Quid hac ineptia ineptius? Quid minùs Ieſuitico ingenio congruum? Quis in turpi larua vocem Angli hominis, Ieſuitæ ad malitiam malè eruditi, ſcenici tyronis, verè Spongiæ, non exaudit? Non es fortaſſis culpandus, Ieſuita *Floyde*, quod ſiniſtram mentem, debile iudicium ſortitus es; ſed grauiter vapulare mereris, quòd tam inops, tam hebes, tam ridiculus, in aſpectum orbis prodire ſuſtines, virorumque ſummorum, Epiſcoporum, Theologorum arguendorum licentiam inuadis; nec te ipſe tuo ſaltem metiri pede, in illa tantæ perfectionis arrogatrice Societate condiſcere potuiſti.

Quis iam cætera miretur? Quid magnum, ſi in maioribus perpetuò

Digitized by Google

desipias, qui in minimis vsque adeò fœneus es? Quas enim crepundias, quæ nugamenta sola ignorantia grauia profers, in rei grauissimæ probationem, in iuris ac prærogatiuæ delegatorum Pontificiorum examen? Probas delegato stipendiũ à delegante deberi, nõ ab iis in quorũ cõmodum delegantur, quia *Nuntij Apostolici delegantur in commodum nationum ad quas mittuntur, nec tamen à natione, sed à Pontifice stipendium habent* Loquere planius: Quid mussitas? Quid times? Teneturne Pontifex Nuntiis in commodum populorum destinatis stipendium dare? Nihilne Nuntius ita missus, ab eis ad quos mittitur suo iure exigere possit? Nam quod nihil exigant, aliæ possunt esse causæ ipsorum humanitas, indulgentia Pontificis, peculiaris ratio negotiorum sedis Apostolicæ, cui expedire visum est, ne Nuntij quicquam nisi ab vnico Pontifice recipiant, exigant, sperent. Grauissimis enim de rebus mittuntur, in quibus Pontifices eorum sibi animos omni ratione obstringendos esse prudenter admodum censuerunt. Eandem ob causam legati Apostolici nihil omnino præmij nisi à Pontifice, à quo legati sunt, percipere solent, quamuis constet ac notissimum sit eos olim percipere consueuisse, præcipuè si in vtilitatem populorum mitterentur: Cuius rei nulla vsquam luculentiora testimonia extant quàm in historia Anglicana, vt alibi commodiùs explanabitur. Semper enim valet naturalis illa lex, Apostoli authoritate sancita, *Quis militat suis stipendijs vnquam?* Et, *si nos vobis spiritualia seminauimus, magnum est si nos carnalia vestra metamus?* Neque hoc ius legatorum Pontificiorum à quoquam hactenus in dubiũ vocatum est, quia adeo lumini naturali, iuri scripturis consonat, vt nemo de eo controuersiã mouere tentarit, si modò tale ius intra iuris & æqui limites contineatur, Atque idem iudicium est de Nuntiis Apostolicis, qui similiter veri sunt [a] legati Pontificis, etsi minùs solemnes, quàm ij quibus nomen istud iam propriè relictũ est, quos [b] *Legatos à latere* vocant. Nuntios enim nunc dicimus quos Græci olim [c] Ἀποκρισιαρίους Latini *Responsales* dixerunt, vt ex [d] Gregorio patet, qui seipsum eo munere Constantinopoli olim functum [e] esse testatur. Vnde licet tum legati, tum Nuntij Apostolici, singulari Pontificum sapientia, & Ecclesiasticæ moderationis exemplo, tamdiu nihil à populis ad quos emittuntur, exegerint, vt hæc eorum natiua potestas apud imperitiores exoleuisse videatur, & longa desuetudine quodammodo euanuisse; Nõ tamen ideo non inest in ipso eorum munere, eique per se competit, nisi eorum humanitate, paternaque Sedis Apostolicæ indulgentia, iam remissa videretur. Plenæ sunt Pontificum Decretales totumque ius Canonicũ clarissimis de hac re cõstitutionibus, præcipuè totis titulis de Censibus, in quibus apertæ & expressæ, quoquò oculos coniicias, occurrunt leges de Legatis & Nuntiis Apostolicis procurandis, seu alendis; idque non solùm populi sed etiam Clericorum, Præsulum, & regularium ipsorum sumptibus, indicta in recusantes pœna graui. Neque tam apertas & tam crebras leges exscribere attinet; quas Iesuita violare & frãgere nisi summa stupidaque inscitia non potuit, nempe non consulto, neque lecto vnquã Pontificio iure, cùm ipsis corporis oculis tantam mentis oculo-

1. Cor. 9.

a *Vid. c. excommunicatis, de off. Legati. Et c. cum parati de appellat.*

b *Concil. Sardic. c. 5. c Nouell. 6. c. 2. & 123. c. 25. t. 9. 7. c. conuenientibus. Et c. significasti. de elect. & c.*

d *Greg. l. 2. ep. 7. Indict. 11. & lib. 6. ep. 31.*

e *Præf. in Iob.*

rum cæcitatem ſanare licuerit. Sed Ieſuita ſibi fas putat iſta aliaq; ignorare, & dum Epiſcopo Chalcedonenſi obſtrepat, in ipſas etiã Legatorum & Nuntiorum Apoſtolicorum dignitates ſolita temeritate irruere. *Vid. titulus de Conſ. paſsim, Clem. ad noſtram, &c.*

Quamquam non parum inter Legatos Nuntioſque Pontificis, & inter Epiſcopum Chalcedonenſem intereſt. Legati enim & Nuntij nõ ad curam & miniſterium plebis, vel ad perfungendas Paſtorum ordinariorum functiones mitti ſolent, ſed ad negotia quædam aliuſmodi, Apoſtolicę ſedis dignitatem, & Eccleſiæ vniuerſæ bonũ magis ſpectantia, quamuis eis poteſtas etiam in fideles, ad quos deſtinantur, tribui ſoleat. Epiſcopus verò Chalcedonenſis ad nullius niſi Eccleſiæ Anglicanæ propriam vtilitatem & ſolatium, ad explendam Epiſcoporum tot ab annis in Anglia penuriam, ad obeundas tota Inſula vniuerſas Ordinariorum functiones, miſſus eſt; ideoque ſingulari præ cæteris delegatis Pontificiis iure ſtipendium ei honorarium ab iis, ad quos miſſus eſt, tanquam Catholicorum totius Angliæ Epiſcoporum gerenti quodammodo vicem, & paternam prouidentiam repræſentanti, debetur. Eſt enim obſeruandum, eos qui à Sede Apoſtolica ad propriam Eccleſiarum vtilitatem ex profeſſo mittuntur, ſemper ab Eccleſiis ipſis expenſas capere conſueuiſſe: Non ita verò eos qui ad Sedis Apoſtolicæ negotia præcipuè deſtinabantur, quamuis ſimul, quaſi ex occaſione, & ad eorum dignitatem augendam, aliqua iis in particulares Eccleſias poteſtas mandaretur. Sic ij quos olim vocabant defenſores Eccleſiarum, de quibus in Concilio [a] Carthaginenſi 5. mentio eſt, quod munus D. Sebaſtiano à Caio Pontifice [b] primùm collatum ferunt, cùm mittebãtur in prouincias ad tuendũ illic procurandũq; Eccleſiæ Romanæ [c] patrimonium, etſi aliqua eis in Clerum & Epiſcopos prouinciales cura poteſtaſque [d] traderetur, tamen non ab Eccleſiis prouinciarum, ſed à conſtituto illic Eccleſiæ Romanæ patrimonio ad quod gubernandum principaliter mittebantur, neceſſarios ſibi ſumptus [e] capiebant, ipſo D. Gregorio teſte. Epiſcopi verò qui à Sede Apoſtolica in aliorum Epiſcoporũ Diœceſes, viſitationis & diſciplinæ conſeruandæ cauſà per varias regiones deſtinabantur, quãdiu in quaque Diœceſi erant, oblationes populi [f] æqualiter cum Epiſcopo partiebatur. Qui autem Epiſcopi ad ſuſcipiendam Eccleſiæ alicuius Epiſcopo deſtitutæ curam, quoad proprius ei Eccleſię Epiſcopus pręficeretur, mittebantur, ij quartam partem popularium oblationum, quę proprio Epiſcopo ex antiquo more debebantur, percipiebant, eodem [g] Gregorio authore. Atque hæc eſt cauſa Epiſcopi Chalcedonenſis in Anglia à Pontifice delegati, vt Eccleſiæ illius propriis Epiſcopis Catholicis iampridem orbatæ curam ſuſcipiat. Cui ideò eadem quæ propriis Epiſcopis ſubſidia à Catholicis Angliæ deberi, manifeſtum eſt.

a *Concil. Carth. 5. can. 9.*
b *Vid. Acta S. Stephani apud Baron. ann. 286.*
c *Greg. l. 4. ep. 27.*
d *Idem l. 4. ep. 24.*
e *Idem ib.*
f *Idem l. 5. ep. 42.*
g *Idem l. 4. ep. 12.*

Quod addit de Proregibus quibus à prouinciis nihil præberi ſolet, ſed ab ærario Principis; leuiſſimũ etiam eſt. Nam prouinciæ vectigalia principi tributáque conferunt, quibus ad commodum tranquillumque earum regimen vtatur, ideoque hoc ſumptu impenſo nihil vltra debent Præſidibus, quorum ſtipendia iam principi perſoluerunt. Non ſic Ec-

Digitized by Google

cleſia Anglicana Pontifici ſuppeditat, vnde eam vel paſcat & regat ipſe, vel aliis paſtoribus, aut præſidibus paſcendam deleget. Vnde manifeſtũ eſt nullũ hîc elucere ius, quo delegatorum ad gregis Anglicani ſubſidiũ Paſtorum ſtipendia à Romano Pontifice repetantur. Quamquam neque Prouinciæ ab omni in præfectos ac Proreges ſumptu ſunt immunes, quorum multa in eas iura eſſe ſolent, & multæ, ſi non ſigillatim in capita, aliis certè nominibus non obſcuræ nec tenues exactiones. Quare hoc quoque argumentum, quoque modo ceperis, labile & vacuum eſt.

Quid dicam de Canoniſtarum teſtimoniis, imperitiùs an ſtolidiùs recenſitis? Dicant Canoniſtæ quàm volent, *Epiſcopum teneri Vicario ſuo congruum ſolarium conſtituere.* Quid hoc ad Romanum Pontificem, qui Epiſcopo maior eſt; qui nihil ex Anglia percipit, cuius cauſa Vicarios in Angliam ſuo ſumptu tranſmittere teneatur? Nam de Epiſcopis reditus Epiſcopales in Eccleſia pacata colligentibus, quales eſſe ſolent Catholici Epiſcopi, loqui Canoniſtas minimè dubium eſt; nec hac lege conſtringere Epiſcopum, cui nihil ab Eccleſia conferatur. Quo enim iure talis Eccleſia ſumptum à tali Epiſcopo in ſuum ſubſidium poſtulet præcipuè ſi ipſa habeat vnde ſumptum illum miniſtrare poſſit? Ridiculum eſt talia à Ieſuita in re graui obiectari.

Neque verò hoc ipſum quicquam eſt ad Epiſcopum Chalcedonenſem, quem Ieſuita falsò ait, *contendere ſe eſſe Pontificis Vicarium.* Nam is contrà ſe Ordinarium, ſeu, Ordinaria pleniſſima poteſtate, licet extraordinaria ratione & delegatione Pontificis conceſſa, præditum aſſerit: Vicarium autem negat eſſe, atque adeò delegatum, quales vulgò eſſe ſolent; quia his poteſtas nulla ſit propria, ſed penitùs aliena, & ipſa illius, cuius Vicarij, aut delegati ſunt. Ipſi autem non ſit data poteſtas ipſius Pontificis, ſed longè minor & inferior, qualis videlicet eſt omnium in ſuis Diœceſibus Ordinariorum. Hæc publica eſt Epiſcopi Chalcedonenſis declaratio, in epiſtola illa ad Vniuerſos Angliæ Catholicos iam citata, quam mirum eſt à Spongia diſſimulari, & aduerſus eam falſa epiſtolia imputari.

Habes, lector, Ieſuiticas ſoliditates, quibus res tanti ponderis, aduerſus tantam Epiſcoporum Theologorumque ſocietatem, ſtultiſſima ignorantia defenditur delegato ſtipendium non eſſe pendendum à populo ad quem delegatur. Audi deinceps acumina, quibus efficere volunt, ne à delegante quidem Pontifice iam deberi ſtipendium vllum Epiſcopo Chalcedonenſi. Maligni enim miſerique homines hoc vnum agunt, vt ſi aliter non poſſint, humano eum omni ſolatio, tum eorum ad quos miſſus eſt, tum illius à quo miſſus, expolient, maliſque & inopia ſubactum cedere loco cogant, & Anglia exulare. Epiſcopum enim cui vel in ſpeciem ſubſint, à quo regantur, ſolitâque minuantur licentia nullo pacto ferre poſſunt. Oderunt, auerſantur, & ideo quacunque ratione ex oculis amotum expetunt.

Cæterùm ridicula ſtropha aditum ad Pontificiam benignitatem ei prçcludere parant, ne à Catholicis Angliæ excluſus, ad Pontificem vi-

Digitized by Google

deatur remitti vt debitorem, tantique debiti vel neſcium, vel fruſtratorem. Nam cùm ad Catholicos ab eo iuuando deducendos, perſuadere velint delegantem delegato ſtipendium debere, proindéque Pontificem Epiſcopo Chalcedonenſi, non populum Anglicanum; Tamen vt odium Pontificis, quod tam audaci doctrina meruere, declinent; qua iniquum ei onus, & grauem in Epiſcopum iniuriam, & inſigne opprobrium imponere, non horrent; Addunt, delegatum poſſe expenſas petere à delegante initio delegationis; Niſi tum petierit, poſtea petere non poſſe; Ideoque Epiſcopum Chalcedonenſem, qui cùm primùm delegatus eſt, nihil à Pontifice petiit, nunc nihil ab eo exigere poſſe. Mira diſputatio & impudens! delegato Epiſcopo & deleganti Pontifici contumelioſa; indigni ludibrij pleniſſima! Quibus autem argumentorum machinis extruitur? Quo artificio concinnatur? Videte, obſecro, ſtupiditatem incredibilem, & mentis ad omnia cæcitatem. Explodendum & in primis exſibilandum cauillum afferunt, nimirum dictũ Abbatis, *delegatum*, ſi ſit inops & impotens, *ſumptus itineris ab initio petere poſſe*; Ex quo colligere audent, ſi id initio non fecerit, poſtea petere non poſſe. O Molinitas dignos Spongiarum opifices! Primò quonam modo conſentit hæc illatio cum doctrina ex Canoniſtis paulo antè relata, *Epiſcopum teneri Vicario ſuo; quod procedit etiamſi non ſit conuentum de ſalario?* Qua mente dicitur deberi ſalarium, etiamſi de eo non ſit conuentum; & ſimul, peti non poſſe, ſi ab initio non petitum fuerit? An de Vicario hoc verum eſt, non de delegato? Quid ais in iſta cogitationum tuarum confuſione, Spongia? Sed eſto, Ne petere poſſit ſumptus itineris qui ab initio non petiit; hoc tibi, quod abſurdiſſimum dictu eſt, concedamus; quis tamen mortalium inde inferat, delegatum eiuſmodi nullam prorſus aliam delegationis impenſam exigere poſſe? De viatico loquitur Abbas, non de ſtipendio ſtabili & perpetuo delegati, quo, poſtquam eò quò miſſus eſt, peruenerit, delegationem obeat. Facilius enim inuenias, qui expenſas itineris ferre velint, aut poſſint, quàm qui totius, longæ interdum ac moleſtæ, legationis. Et cõſtat ſubinde Principes viaticum legatis variis de cauſis non præbere, ſicut nuper perilluſtri cuidam contigiſſe nouimus, quibus tamen conſueta ſtipendia annua dependunt. Obtuſa igitur & ridicula eſt Ieſuitica illuſio, & craſſiſſimæ Spongiæ coronidi aptiſſima.

Neque viaticum negari poſſe delegato præſertim tenui & inopi, inferre licuit ex dicto Abbatis, niſi homini qui nihil ſana mente loqui decreuerit. Qua enim lege colligas, viaticum, quia initio peti poſſit, poſtea peti non poſſe? Cui cerebro hæc oratio conuenit? Quam in mẽtem cadit hæc cogitatio? Colligatne homo quiſquam, artificem, quia priuſquam opus inchoet mercedem paciſci ac petere poteſt; niſi id fecerit, perfecto opere nihil exigere poſſe? Contrarium ex Abbatis dicto inferri debuit. Is enim diſertè loquitur de homine ita impotenti, *vt non poſſit ſuis expenſis itinerari*; vt doceat, non eum petere poſſe expenſas itineris; Hoc enim eiuſmodi homini proprium non eſt, ſed omnibus legatis & delegatis commune, qui ſeu diuites ſint ſeu inopes, tum ſtipendium

Digitized by Google

tum viaticum petere poſſunt, quia nullo iure in alienum commodum expenſas ferre coguntur, & naturali iure ab eo, cui præſtant operam, ſi non mercedem, ſaltem neceſſarios ſumptus poſtulare poſſunt. Non igitur de homine inopi & impotente ſpeciatim docere voluit Abbas, eum viaticum petere poſſe, de quo nullum dubium eſſe poterat; ſed petere poſſe, & ſibi poſtulare præberi, etiam ab initio, antequam det ſe in iter, quia nempè impotens & egenus eſt, nec longiorem ſolutionem expectare poteſt, quemadmodum locupletiores, quibus minus neceſſe eſt præ manu dare viaticum, quia illud ſua copia interim ſupplere poſſunt, donec ſuo tempore ſoluatur. Quamquam his ipſis id rarò admodum præcipi poteſt niſi fortè in minoribus delegationibus. Pauci enim ſunt, qui ſine graui rerum ſuarum detrimento legationem longinquiorem & ſolemniorem ſubire valeant, niſi & viaticum & ſtipendium maturè repræſententur.

Spongia tamen addit alium locum Abbatis de detrimentis etiam delegatorum, vbi Abbas ait, delegatum *non teneri exequi delegationem cum admodum graui damno rerum ſuarum; Poſſe tamen Papam eum abſolutè cogere ad acceptandum.* Ex quo iterum mirabili ſuo acumine colligit, *delegatum à delegante ſalarium petere oportere, ac cogi poſſe delegationem ſine ſalario acceptare.* Iam iam cum ſano homine negotium mihi non eſſe video. Quid enim collectio iſta ad locum Abbatis, vbi de ſalario nihil, nec de ſtipendio, nec de neceſſario ſumptu, ſed ſolùm de graui aliquo damno delegati, quod ex delegatione emergat? Nos verò non de damno iacturaque delegati, ſed de alimento eius ac ſtipendio neceſſario agimus: & quamuis Abbas putet delegatum cogi poſſe delegationem accipere, etiamſi damnum inde rebus eius enaſcatur; Non tamen ait cogi poſſe ſine ſtipendio. Imò neque ait cogi poſſe cum damno illo graui, ſi Pontifex id præſtare ſarciréque nolit. Aliud enim eſt cogere hominem ſubire damnum; aliud, cogere ſubire ſine ſpe recuperandi amiſſa. Non enim quilibet alium cogere poteſt vt iacturam ſuſcipiat, quamuis eius compenſationem polliceatur; quia quiſque dominus eſt rerum ſuarum, & in eas plenam liberamque habet poteſtatem. Hoc ſolus Princeps poteſt, ſi publica neceſſitas poſtulet. Cogere autem aliquem ſuſcipere graue damnum, quod nullo modo ſarciatur, vix ipſi principi licitum eſt, & rariſſimè conceditur, quia violentam dominationem ſapit.

Itaque clarè cernitur pleniſſima & cumulatiſſima Spongiæ futilitas, indigna non ſolùm accurata confutatione, ſed etiam leuiſſima quauis lectione, & omni eruditorum ſanorumque memoria. Nuſquam effugere poteſt. Fatendum eſt ſtipendium delegato ab iis, ad quos mittitur deberi: vel ſi hoc fateri non vult, neceſſariò fatendum ab eo deberi à quo mittitur; Atque ita Epiſcopum Chalcedonenſem, quem à Catholicis Angliæ neceſſariis rebus inſtruendum negat, eos exigere poſſe à Romano Pontifice vt vero earum debitore, quem ideo magnæ duritię, magnę iniquitatis inſimulat, quáuis criminis tanti magnitudinem diſſimulare conetur ſtupida cauillatione iá diſſipata, quę nihil niſi æſtus eius & miſerę mentis Scyllã inter & Charibdin fluctuantis anguſtias indicat.

Grauis

Digitized by Google

Grauis omninò in Pontificem petulantia, & magna insultatio est, quòd in orbis oculis ab homine professione Catholico scribitur, eum in Angliam misisse Episcopum, Episcopali potestate instructum, sine vllo subsidio, sine humana vlla ope, cùm tamen ei stipendium vt suo delegato deberet: Atque adeò ita destitutum misisse, quamuis sciret (nisi fortè Iesuiticam doctrinam non nouit) fore vt in Anglia nihil ei à populo Catholico deberetur, proindéq; nihil ei suppeteret, quo aliquã status Episcopalis dignitatem, variaque eius onera tueretur. Ita nempè carpitur Pontifex, non solùm quasi Episcopum sit frustratus; sed etiam quasi Episcopalem dignitatem ad inopiæ contemptusque pericula, in mediam hæreticorum regionem proiecerit. Imò ipsa Iesuitæ excusatio multo grauius eum violat, quòd scilicet Episcopus Chalcedonensis *delegationem acceptarit nulla mentione facta stipendij, metu ne fortè ea de causa delegatio non tam facile concederetur.* Quid enim indignius dici potuit in summum Pontificem, quàm eum non solùm non daturum esse sua sponte delegato stipendium, quod iure deberet; sed etiam, si peteret, negaturum esse? Ac, ne tantulum debitum persoluere cogeretur, Ecclesiam Anglicanam perpetuò orbaturum esse iis solatiis, *quæ cæteri Ecclesiæ filij Episcoporum ministerio percipiunt*, quibus eos tamdiu per hæresis violentiã destitutos *non sine viscerum suorum commotione considerasse* declarat? Quid acerbius, quid ingratius in sedem Apostolicam, cuius paterna cura, & prolixissima benignitate tot tantique sumptus in Ecclesiæ Anglicanæ subsidia, in pastorum Anglicanorum educationem effusi sunt, non solùm hoc æuo, sed iam olim ab initio restitutæ in Anglia religionis, quo tempore Seminarium Anglorũ in Gallia nostra à Sede Apostolica constitutum fuisse testatur ipse D. Gregorius. Quanta porrò, non tam in Episcopum Chalcedonensem, quam in prudentiam quoque Pontificiã proteruia, quòd Episcopus, quem Pontifex summo iudicio ex tot Anglicanæ nationis summis viris delegit, quem Episcopalibus virtutibus ornatum esse testatus est, quem nec opinantem tanto honore affecit, dicitur stipendium non petisse, *ne fortè ea de causa delegatio non tam facilè concederetur?* Vbi prudentia Iesuitica? vbi nota illa calliditas, in tanta offensionum, lapsionum, contumeliarum euidentia, multitudine, hebetudine? Hæccine oratio est Apologistæ Pontificij? Hæccine reuerentia sedis Apostolicæ, qua regimen eius apud Anglos defenditur? Quiduis potius admittendum, perferendum fuit, quàm vt ista tam procaciter, non in Episcopum Chalcedonensem, sed in Romanum Pontificem scribendi necessitas adiretur. Quouis incommodo redimenda fuit tanta labes, si Iesuitæ suis commodis, suis studiis, vllam rem, vel ipsum Romanum Pontificem, præponere consueuissent. Quid autẽm Romanum Pontificem dico? Nec ipsi Deo diuinisque legibus parcere possunt, nisi ipsis vltrò faueant, si tantulùm aduersentur. Ait enim vltimò Spongia, & hoc sibi pro colophone imponit, *Catholicos Anglos cogi non posse, aliquid stipendij Episcopo Chalcedonensi præstare, quia hoc in Anglia capitale sit.* Ergóne humanæ Angliæ leges, diuinis Christi legibus à Iesuitis præferentur?

In Breui 4. Feb. 1625.

D. Greg. l. 5. ep. 10.

Digitized by Google

Non enim Episcopus Chalcedonensis, non Pontifex, non quisquam alius cogit, sed ipse Deus *ordinauit ijs qui Euangelium annuntiant de Euangelio viuere*; quia *dignus est operarius mercede sua.* Hac lege Catholicos Angliæ tot ante sæcula obstrinxit Christus; Iesuitæ, hæretici vlli, aut vllæ inferi portæ soluere poterunt? Soluant eos eadem opera necessitate Christianæ religionis; Eliminent Ecclesiæ Christianę mysteria; Quia & hoc iubent Anglicanę leges, & quicquid secus fit, capitale habent. Qua enim lege ad religionem Catholicam, eadem ad necessariam ministrorum illius pastorumque sustentationem adiguntur fideles, non solùm Angli, sed etiam vniuersi: quia ex ministerio religionis nascitur naturali & diuina lege debitio stipendij, quam ideo nulla humana lex magis abolere potest, quàm ipsam tuendæ religionis obligationem. Hæc enim duo inseparabili vinculo connexa sunt, Pastorum necessitas, & eorum alendorum sustentandorumque obligatio; neque vnquam ab initio Christianæ religionis diuulsa fuerunt. Testis tota antiquitas; Testis in mediis persecutionibus [a] Tertullianus. Testis [b] Augustinus, qui ideo Christianum populum, *stipendiariam multitudinem, & quandam prouinciam magni Regis*, vocare non dubitauit. Testis ipse Apostolus, cuius præter tot citata loca, notanda est illa vox, *Communicet* enim inquit, *is qui catechizatur verbo, ei qui se catechizat, in omnibus bonis.* Ne quis enim fallaciis & suffugiis Iesuiticis hoc debitæ humanitatis officium detrectaret, subiicit diuinæ sanctionis comminationem, *Nolite errare, Deus non irridetur*: Acriùs & vehementiùs hoc inculcans quàm alia solet, quia vafrities technasque varias, quibus in hoc potissimùm genere homines vsuri essent, prospiciebat: Quibus ideo irrideri Deum, vtcumque hominum iudiciis satisfiat, sed non impunè irridendum esse, præmonuit. Videant igitur Iesuitæ, non enim aduertisse videntur, quem in locum religionem Christianam redigant, si ideò Pastoribus stipendia legitima præstanda esse negent, quia id humanæ leges vetuerunt. Nihil videlicet laborandum esse fidelibus innuunt de toto propemodum vsu religionis, quia etsi præcipua eius præcepta tulit Deus, humanæ in Anglia leges ea prohibent, nec seruari patiuntur sine imminenti fortunarum capitisque discrimine. Ipsi autem diuinas leges hominum legibus postponendas esse volunt, *hominibus magis obediendum esse* docentes *quàm Deo*, contra insignem illam publicamque Apostolorum apud infideles persecutores professionem. Quam quæso his authoribus obedientiam à fidelibus Angliæ sperabit Pontifex, qui ne Deo quidem eam exhiberi sinunt, si quid præcipiat, quod leges Angliæ vetent, aut potiùs quod eorum sentibus commodisque aduersetur? Injiciat maturè frænos audaci mentium indomitarum licentiæ, quæ dum suis vela pandunt affectibus, nec Deum, nec homines reuerentur, & quicquid concitatæ eorum libidini officiat, sine metu, sine pudore perrumpunt.

a *Tertull. Apol. c. 39.*
b *Aug. hom. 50. lib. 50. hom. & serm. 1. de com. vit. cler.*
Galat. 6.
Act. 5.

Digitized by Google

SPONGIA.

EPILOGVS.

Hæc opinor ſatis probant quàm ſit indocta ineptaque, quæ, Pariſienſis Facultatis nomine, aduerſus Apologiam Cenſuræ emanauit. Neque ipſi moleſtè ferre meritò poſſunt, ſi quantum veritas patiebatur, illius indignitatem calamo abſterſorio executus ſim Spongiamque nonnunquam aqua non ſimplici, ſed aceto mixta, quò penetraret intimiùs, impleuerim. Vni Catholicorum gentium Theologi, ſui nominis vmbram, Regularium famæ pro fide Catholica apud Anglos Hibernoſque laborantium obterendæ cauſa, maleuolis accommodarunt, & ſe omnis Cenſuræ expertes fore arbitrati ſunt? Quæ dixi tamen de Richeriſtis tantùm, vt initio monui, dicta ſunto, non de reliquis puræ fidei magiſtris, quos veneror ac colo. Remedium Facultas, ſi placet vti, habet ad manum, ſe deceptos à tribus maleuolis, quod res eſt, fateantur; ſe propoſitiones ipſorum fide collectas damnaſſe; Cenſuras, quas ipſi pro ſuo ingenio & voto appoſuerant, approbaſſe. Ita à Facultate in veros Cenſuræ authores dedecus tranſcribetur.

RESPONSIO.

Hæc clauſula & Epilogus Spongiæ, quo peior, eo melior; quo ineptior eſt. Qui ſuperiores eius ſermones noſtraque reſponſa legerit, facilè agnoſcet in vnum hoc loco congeſtam mendarum ineptiarumque omnium, quas toto opere exploſimus, ſummulam, nec fieri potuiſſe ab accurato artifice expreſſius earum ſpecimen, quàm à Spongia oſcitante perfectum eſt. Quàm illud perpetuo eius iudicio conuenit, quod Pariſienſium Theologorum Facultatem, adeoque tot ampliſſimos Epiſcopos hortatur, *Fateantur ſe à tribus maleuolis deceptos, ſe propoſitiones ipſorum fide collectas damnaſſe Cenſuras quas ipſi pro ſuo ingenio & voto appoſuerant, approbaſſe?* O bonâ mens! Quàm homines malos auerſaris! Quàm eorum conſilia deſeris! Si enim mali ſaperent, nullus innocentiæ tutus locus eſſet, aut fidei, aut veritati. Nunc eam ſtolidam exhibet, & omnibus ridiculam Deus, vt boni ſint quietiores, alij eam aſpernari incipiant. Nos Ieſuitæ prudentius conſilium dabimus, vt cùm primùm ſua vitia in lucem eruta, & omnium oculis propoſita viderit, fateatur quod res eſt, ſe Spongiam non feciſſe, non eſſe authorem, ſe inſcio & inuito emanaſſe. Quod enim emota mente fit, non fit ab homine; Ab animali fit, & ab animali rationis experte, infræni, turbido. Mens enim cuiuſque, is eſt quiſque. Mentis autem veſtigium tam in Spongia nullum eſt quàm nauis in mari, quàm aquilæ tranſuolantis in aëre.

Quid de illo artificio dicam toties à Ieſuita inculcato, toties à nobis abiecto, deriſo, diſſlato, quo graues & atroces contumeliæ frigidis lenimentis, ſimulatis laudatiunculis, aſperguntur? Quaſi conſciſſa probris Pariſienſi Facultate, ſatis eſſe poſſet ſano cuiquam Ieſuiticæ maledicentiæ purgationem, ſi modò adiiciatur, ea dicta *de Richeriſtis tantùm, non de reliquis puræ fidei magiſtris, quos Ieſuita reuereatur & colat.* Nonne hæc

Digitized by Google

eſt ipſa illa obtuſa petulantia, qua totam Spongiam tumere mirati ſumus?

Quod autem facultati hoc ſolùm vitio datur, quòd *vni Catholicarum gentium Theologi, ſui nominis vmbram Regularium famæ pro fide Catholica apud Anglos Hibernoſque laborantium, obterendæ cauſa maleuolis accommodarunt*; ideoque *Cenſuræ expertes eſſe* non potuiſſe dicuntur; Quid hoc aliud eſt niſi ille ſuperbiæ typhus, & Moliniſticus gloriæ amor, quem Spongię medullam & quaſi animam dixeris, vnde motus eius omnes ſenſuſque manarunt? Quid hoc aliud eſt, niſi ſtultus ille & arrogans Societatis zelus, quo nihil ipſi par, nihil ſimile, nihil non inferius & abiectius, nihil quod prę gloria eius non negligendum ſit, exiſtimant? Quo omnia vertit ac ruere ſatius eſſe ducunt, quàm vt quicquam de ſplendore Societatis, ſeu iure, ſeu iniuria, minuatur?

Cernitur etiam & apertè comprobatur illa fictio, & Pontificij nominis perpetua eluſio, quam toties prodidimus & conqueſti ſumus, qua Spongia non ſemel ridiculè gloriata eſt, vnicum eſſe ſcriptorum huiuſmodi ſcopum, ſedis Apoſtolicæ amplitudinem, eius in Anglia regiminis defenſionem. Si enim Pontificij honoris ardor Ieſuitę animum precipuè incendiſſet, ſi ſedis Apoſtolicę maieſtas ſcriptioni eius propoſita fuiſſet in ſcopum, non abeſſent epilogo tanti zeli ſcintillulę, quibus latens incendium, & natiuos flagrantis animi motus cerneremus. Epilogus quippe ſenſuum motuumque priorum animi, præcipuè principalium, renouatio & redintegratio eſt, qua ſcribentis cogitationes toto opere ſuſę colliguntur & confluunt, ad vltimam in legentium animos vno quaſi agmine impreſſionem, Neque pręcepta Rhetorum hoc eloquentię genus, ſed natura ipſa docet, à qua eam & Rhetores didicerunt. Norunt imperiti quique; Nouit rude vulgus; Ipſę feminę, ſi quid ardentiùs agunt, vti ſolent, nec aliter poſſunt, natura ipſa in hanc viam impellente. Quanto minus peccent in hanc artem Moliniſtæ, cultiſſimi homines, claſſibus inferioribus innutriti, ſęcularium librorum helluones? Quòd igitur à Spongiæ epilogo Pontificis nomen abeſt, quod Apoſtolicæ amplitudinis obliuio Ieſuitam in extremo cepit, quòd regularium famæ & ſolius Societatis glorię recordatus eſt, veritatem tandem aperit, fallacias priores reſoluit, ſicut in fabulis ea, quę figmentis & ſcenico artificio diu inuoluta fuerunt, ad extremum clatiore cataſtrophe terminantur. Hęc ergo ſaltem veritas, hic Ieſuitæ candor probandus eſt, quo præteritę ſimulationis conſcius, videtur ſaltem in fine reſipiſcere, & gloriam Deo dare voluiſſe. Sola ſe vindicandæ glorię, auertendæ infamię, quę ſuis hęreſibus ſocietatis nomini hæret, cupiditate, ſola Cenſuræ impatientia, qua ſuam ſuorumque immenſam illam elationem, & ſcientiarum arrogantiam depreſſam ferre non potuit, ad Spongiam confugiſſe, à Spongia rebus afflictis ſubſidium petiiſſe, declarat. Quod enim in errores infandos, in præſumptionem incredibilem, in planiſſimas hæreſes, dictum eſt, id omne in

Ieſuiticæ ſocietatis iniuriam, in Moliniſtici nominis contumeliam accipit, vt Iudæus ille Chriſtum Phariſæorum vitia increpantem redarguens, *Magiſter*, inquit, *hæc dicens etiam contumeliam nobis facis.* Nempè quod Ieſuitæ *profide Catholica apud Anglos Hibernoſque laborare ſe dicant*, ferendæ ſunt, & æqui bonique conſulendæ hæreſes, offenſiones, ſcandala, quæ apud Anglos Hibernoſque, ſcriptis patria lingua libellis ſpargere & inculcare cernuntur. Quò fidem Catholicam apud hæreticos alacriùs aſſerant, probandum eſt vt eam apud Catholicos diſturbent, & illius diſſipatione commodis, potentiæ, gloriæ velificentur. Adeone nihil ſapiunt, vt tales nænias obtrudant, earumque metu cordatos homines, viros graues, mouere conentur? Timeant potius, non Moliniſtica fiducia, ſed Paulina humilitate, *ne forte cùm aliis prædicauerint, ipſi reprobi efficiantur.* Sentiant *ſe indignos vocari Apoſtolos*, ſacerdotes, religioſos, *quia perſecuti ſunt Eccleſiam Dei, quia blaſphemi* fuerunt, *perſecutores, contumelioſi;* non, vt Paulus, *ignorantes, in incredulitate*, ſed volentes, ſcientes, in ſchola fidei, in media Eccleſia, in ipſa, vt iactitant, fidei militia, & propugnatione, infidi Deo, ſui immemores, prævaricatores religionis effecti, quia *dilexerunt gloriam hominum magis quam gloriam Dei*, & *conſcientiam bonam repulerunt.* Hoc igitur odioſiores ſunt, & quauis pœna digniores, quòd Eccleſiam, quam ſe tueri iactitant, perturbant, contentionibus miſcent, factionibus in paſtorem à ſede Apoſtolica delegatum fœdant, errorum hæreſumque quadam caligine obducunt, vt quod in illius tranquillitate ſe aſſequi poſſe diffidunt, in illius conturbatione aſſequantur. Hæc damnanda, hæc execrãda ſunt bonis omnibus, ſinceritatis, veritatis, fidei Catholicæ amantibus. Demittant animos; agnoſcant ſe; pœnitentiam, non gloriam cogitent; deprimantur ſi non tanti flagitij dolore, ſaltem impotentiæ, imperitiæ, inſulſitatis magnitudine, quam in eo perpetrando declararunt. Hoc enim in Spongia mirabile, & propè ſingulare eſt, quòd ſummam gloriam ſummâ inſcitiâ cumulatam habet, vt gloria & ignorantia inter ſe certare videantur. Non veremur ne hoc ardentiùs & augendi cauſa ſcribere putemur, ſi modo quis reſponſiones Spongiæ, & noſtras confutationes attenderit. Plura enim quiſque lector ſponte ſua cogitabit, quàm nos exprimere valeamus. Non temerè quicquam contemptius, ingenio & doctrina, natura & arte inanius fingi poſſe fatebitur. Quare ſi maximè Cenſura Theologicæ Facultatis indocta *ineptáque* eſſet, vt dicitur à Ieſuita, iſta certè qualiſcumque ineptia nulla eſſet ad Spongiam, cuius propria cæcitas, cuius natiuæ tenebræ tantæ ſunt vndique, vt ignorantiam quãcumq; aliam obſcurare, & intuentiũ oculis eripere poſſent, quemadmodũ minora lumina maioribus obſcurãtur, & aſpectum effugiunt. Veruntamen Cẽſura eximia & inſignis eſt, prudentia, iudicio, moderatione, ſi quis eam propiùs, & Spongię in eam obiectiones, & earum obiectionum eliſiones intueatur. Digniſſima eſt antiquo nomine, & antiqua illa, in ſtrenuè vindicanda Eccleſię Catholicę doctrina, laude Sorbonicę domus, totiuſque Pariſienſis

Digitized by Google

Facultatis; quamuis Spongiæ amaræ ſordes, & enormis procacitas abundè doceant Ieſuitas ea indignos, & longè aliter caſtigari meruiſſe. Præbenda equidem Spongiæ fuerat cauſa idonea, vt ſuum iſtud *acetum* effunderet, non tam *aqua mixtum*, quàm meracum, vel dilutum felle, quo illud ſine cauſa tam vbertim commiſcuit. Tanta enim vniuerſi ſermones eius acerbitate redundant, vt difficile in eis aquam, niſi in incredibili rationum debilitate reperias quam tantam dicere licet, quantam nullius aquæ inſulſitatem. Adeo rurſus turbulentorum motuum varietate tumeſcunt, vt feruidum potiùs mare, quàm concluſam in Spongia aquam exhibere videãtur. Decuerat longe magis religioſum hominem *vino & oleo*, more nouæ legis; implere Spongiam, quàm *aceto aquâ mixto*, quod ſolos in Euangelio carnifices adhibuiſſe legimus, cùm Dei filium omni crudelitate mactarunt. *Vinum & oleum*, vim lenitatemque notant, proprias Chriſtianorum dotes; *Aqua & acetum*, infirmitatem & violentiam, quibus nihil à Chriſtianorum officiis remotius, nihil à Regularium, à Ieſuitarum altiſſima illa & incomparabili, vt videri volunt, perfectione, diſcrepantius, etſi nihil eorum ingeniis moribuſque coniunctius. Macte tamen Ieſuita *Floyde*; factus es voti cõpos; perfeciſti quod optaſti, tametſi aliter quam te id optaſſe credendum eſt. Penetrauit intimè Spongia, non in mentem, vel in famam Pariſienſis Facultatis, quæ à tua fœce & ab vniuerſis Moliniſticæ amarulẽtiæ venenis non tam inuicta eſt, quàm intacta; ſed in Eccleſiæ, virorumque grauium animos, & in orbis famam, è qua nullis vnquam tuis tuorumque artibus expungi poterit. Manebit iſta macula Ieſuitici nominis; hærebit bonorum omnium mentibus tantorum tumultuum, & prodigioſi furialiſque libelli memoria, qua velut antidoto conſuetas illas Ieſuitarum de ſuo in Eccleſiam ſupra Catholicos omnes zelo, ingenio, eruditione, prudentia, gloriationes, in poſterum refutabunt. Fruſtra enim poſt inſani operis editionem, quo Eccleſiaſticę doctrinę, & Apoſtolicę ſedis maieſtas tã variè apertéq; illuditur, & incredibilis in rebus Theologicis ignorantiæ ſtuporiſque portenta certatim in legentium oculos irruunt, Ieſuitica illa gloria cantabitur non credenti ampliùs, & veritatis conſcio, iamque Ieſuiticis præſtigiis expedito Orbi. Imò quod à diuinæ prouidentiæ benignitate ſperandum eſt, non aliis ſolùm ab errore liberandis proderit liber iſte, ſed ipſis etiam Ieſuitis, Ieſuitici morbi domeſticum catharticum ſuis remedium erit, & iniquiſſimarum præſumptionum, quæ in eorum cordibus iampridem inueterauerant, aptiſſima *Spongia* exiſtet; vt eis Pariſienſis Facultas illud Ioſephi ad fratres iam lætans & gratulabunda referat, *Vos cogitaſtis de me malum, ſed Deus vertit illud in bonum.*

Luc. 10.

Matt. 27.

Genes. 50.

FINIS.

Digitized by Google

IN APPENDICEM AD CENSVRAM ILLVSTRISSIMI Ac Reuerendiſsimi Archiepiſcopi Pariſienſis.

ACTENVS tua veſtigia carpſimus, Ieſuita, Floyde, & licet apta inepta, fanda infanda blaterantem, perque omnia ignorantiæ ſpatia ridiculis malæ mentis lapſibus euagantem, conſtanti animo ſecuti ſumus, donec ad Spongiæ metam tandem aliquando deuentum eſt. Etſi enim nihil attuleris, quod hoc laboris mereretur, qui Spongiam imperitiæ, inertiæ, turbulentiæ cæcitate mirabilem, & ita contemptu, neglectu, conculcatione, non reſponſione dignam ſarcinaſti; Tamen Eccleſiæ interfuit enucleari minutatim tuam, Sociorumque tuorum enormitatem, quæ multis incredibilis eſſet, niſi palpanda offerretur; vt proſtrato tandem faſtu, & abdicatâ orbe iudice illâ ſcientiæ prudentiæque opinione, quæ vobis animos ad res nouas facit, Eccleſiæ toties labefactare pacem, & ingentium malorum terrores aſſiduos ſpargere deſinatis. Hoc conſilio, quo nullum Eccleſiæ Catholicæ hoc tempore vtilius, pertulimus non inuiti conſertæ ad verbum & ✠ reſponſionis nauſeam, nugarumque nugaciſſimarum, indigniſſimarum, maiora, quàm credi poſſit, tædia æquo animo deuorauimus. Nunc mutato pugnæ genere, perpetuâ in te oratione ferimur, & cur ita faciamus cauſas duas exponimus. Vnam, quia certamen inimus non in doctrina defixum, ſed in factis perſoniſque ventilandum: Quod ideo liberius eſſe debet; ſed ita liberum, vt tuorum figmentorum blaſphemiarumque nihil intactum abeat. Alteram, quia Cenſuram Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi Pariſienſis Archiepiſcopi eadem, qua Illuſtriſſimorum Galliæ Antiſtitum Epiſtolam Encyclicam, audacia & temeritate aggreſſus, tanta in venerabilem clariſſimumque Præſulem amentiâ irruiſti, vt maledicta Deo ſolo digna vindice, nullo igne aut mari ſatis obruenda, ſilentio iam nunc opprimere, & obliuione perpetuâ extinguere maluerim, quàm vel confutando memorare. Hanc reſponſionis meæ reuerentiam conuiciationis tuæ procacitati à limine ſtatim

Digitized by Google

oppono, hanc illa expiò, hoc tui ſimilibus rabulis Chriſtiani in ſacra Eccleſiæ capita pudoris exemplum impingo.

Nam illud ante omnia de tua appendice proloquimur, non reſponſum ſed conuicium, non defenſionem ſed offenſionem, non innocentiæ tuæ, ſed criminis argumentum eſſe. Non ei propoſitum fuit Illuſtriſſimi Archiepiſcopi Pariſienſis Cenſuram diluere; ſed ipſum Illuſtriſſimum teterrimo amarulentiæ cœno fœdare. Vltio & vindicta impotens, non legitima aduerſus Epiſcopale decretum exceptio eſt, eoque conſilio ac ſenſu ex imâ venenati pectoris fœce prorupit.

Nihil, inquam, præter contumeliam, rabidamque non cenſuræ ſed perſonæ ſacro-ſanctæ laniationem tibi propoſitam fuiſſe inde liquet, quia rationibus imbelliſſimus, ſolis conuicijs inualeſcis. Iſtarum ipſarum inanium ventoſarumque ratiuncularum, eas potiſſimum verſas in ijſque ſtudiosè hæres, vnde maledictorum aucupium facere, & aliquem tibi blaſphemiæ aditum rapere poſſe putaſti. Imò niſi ſolam Antiſtitis immeritiſſimi proſciſſionem anhelaſſes, nihil neceſſe fuerat in eius Cenſuram ſeorſim agere, quæ nihil ab aliorum Præſulum ſententiâ diſcrepans, nihil diuerſum habet, potiuſque Cenſurarum omnium mitiſſima ſenſu, moderatiſſima verbis eſt, miniméque omnium teneritudinem Ieſuiticam vellicat; nec à te quicquam in eam, ſi conuitia dempſeris, affertur, niſi ea ipſa quæ in omnium Antiſtitum & Theologicæ facultatis Cenſuras millies inaniter retriuiſti. Quæ profecto fruſtra iteranda non putaſſes, niſi ex eorum occaſione animum audacia felleque tumidum ſoluere, & in Ampliſſimi Archiepiſcopi ludibrium effundere voluiſſes. Nam illa quæ obiicis de *libris Anglicè ſcriptis*, *in Anglia tantùm venalibus*, inimicorum operâ malè verſis malè collectis, de reis inauditis, de *Hibernicis propoſitionibus*, mala teſtium inimicorum fide delatis, de Regularium odio, déque aliis iſtiuſmodi nugationibus, quoties à te dicta, deplorata, eiulata ſunt? Quoties deplorationes iſtæ exploſæ atque oppreſſæ? vt ſi eas hic iterum obtundere cœperimus, ineptias penè tecum, rancidaſque iam fabulas acturi ſimus Tota igitur ratio, totuſque appendicis tuæ ſcopus, in vnicâ maledicentia profanaque rabie defixus eſt. Huc tota collimans mente, hoc vnum in votis habens, cætera fictè, fallaciter, dicis cauſâ addidiſti, vt in iis deſtinatas illas conuitiationes illigares.

Quam tuam mentem, Ieſuita Floyde, multis modis admiramur & horreſcimus. Primùm, quia iſta defenſionis, & hæreſum tuarum purgationis, & Archiepiſcopalis Cenſuræ infirmandæ ratio ſcelerata & nefanda, etſi maximè liceret, tamen inutilis & inepta; denique non ſolùm inutilis, ſed noxia & tibi aduerſa & ad id ipſum, quod tu purgare vis, comprobandum aptiſſima eſt, vt deinceps ſingulatim exponetur.

Nefandum eſt & impium in Galliæ oculis, in Eccleſiæ luce, fictis voculis obliquiſque criminibus (palam enim loqui non frons aut conſcientia, ſed ſuſcepti flagitij magnitudo prohibuit) ampliſſimum Archiepiſcopum inſectari, quem primaria Galliæ ciuitas veneratur &

Digitized by Google

colit, quem ſedes Apoſtolica probauit, quem conſtituit, quem honoribus tituliſque clariſſimis Eccleſiæ commendauit, quem denique humanæ omnes diuinæque rationes non tutum ſolùm & incolumem, ſed venerabilem efficere debuerant, ſi quid aduerſus Ieſuiticas libidines tutum, incolume, ſanctum ac venerabile vſquam eſſet. De quo Archiepiſcopo hoc verè cum Apoſtolo dicere poſſumus, Totum eius Epiſcopatum non ſolum *irreprehenſibilem* & eſſe, & fuiſſe ſemper, ſed etiam multis laudibus ornatum, multo ad Eccleſiam exemplo illuſtrem. Norunt omnes qui eum norunt, non iniuria conferri in eum poſſe illam Apoſtoli vocem, Quamdiu quidem *ego ſum Gentium Apoſtolus miniſterium meum honorificabo*. Quippe palam eſt Epiſcopalis ab eo muneris dignitatem Epiſcopalibus operibus, & ea quæ Epiſcopum decet integritate, ſanctam, illibatam, ſplendidamque ſeruari. Nam Eccleſia Pariſiēſis cuius quanta pietas, quāta religio ſit, nullus liuor obſcurare poteſt, multis eo Pontifice incrementis aucta eſt, inſuetis etiā Dei donis ac miraculis in primario ipſo & capitali templo efloruit, ac floret in dies. Maximéque mirandum eſt Metropolitanam Illuſtriſſimi Pariſienſis ſedem eodem tempore Ieſuiticis maculatam probris, quo à Deo miraculis decoratur, ne quis non videat quàm procul à Ieſuitarum conſiliis diuina iudicia diſcrepent. Nec propria ipſius Illuſtriſſimi opera tantum Dei honorem refellunt. Conſtitutę eius auſpiciis plurimæ tota vrbe regularium vtriuſque ſexus familiæ. Nonnullæ etiam in ipſius tutelam receptæ. Aliæ ad eius ductum confugientes, eum Patrem Rectoremque agnoſcunt, feliciuſque ſub eo duce regimen, quàm ſub præpoſitis Regularibus quæſierunt. Quid de Clero & Sacedotibus dicam, quorum illuſtres paſſim chori, in primiſque egregij ac verè Apoſtolici cœtus ſub eius præſidio coaluerunt, alij ad quotidiana Eccleſiarum vrbanarum miniſteria, alij ad ruſticanarum? Videre eſt in vrbe Pariſienſi Parochiales Eccleſias Clero inſtructas, qui primariam illam naſcentis Eccleſiæ diſciplinam quàm proximè referat, Sacerdotibus & Clericis vitam communem, probatiſſimam, integerrimam priſco more agentibus. Ac rurſum Pariſienſis Diœceſeos Eccleſias rurales, lectiſſimorum Sacerdotum communem item vitam colentium, & ad hos labores deſtinatorum, gratuitâ opera identidem luſtratas & recreatas, egregiam in dies frugem efferre. Quos cœtus & Cleri Pariſienſis lumina, tum ſua authoritate conſtituit Illuſtriſſimus Archiepiſcopus, tum paterna cura fouet. Eum verò cœtum, qui ruralium Eccleſiarum ſubſidiarius eſt, familiæ ſuæ opibus, Illuſtriſſimi fratris pietate fundatum ſingulari benignitate amplectitur.

1. Tim. 3.

Rom. 11.

Iam eos in conſilio habet, à quibus & hęc tanta manare, & alia maiora ſperari procliue eſt. Collecti ſunt ex flore Eccleſię Pariſienſis Conſiliarij, partim è Clero, partim ex Theologię Facultate, quorum ſententiâ Archiepiſcopalis curę negotia tranſigi ſolent. Quod ſi qua interdum maior moles exiſtat, quæ plurium humeris fulcienda videatur, aſciſcuntur præterea ſpectatiſſimi quique homines tum ex Eccleſiaſticis, tum ex Regularibus conuentibus, quos Illuſtriſſimus Antiſtes pari om-

Digitized by Google

nes paterno amore coniungit. Nam confeſſore vti ſolet Religioſorum Doctrinæ Chriſtianæ præfecto, virtute zeloque inſigni, apud quem & in alijs ſubinde religioſis domibus plures dies agit, à conſuetis curis ſtrepituque ſemotus. In munijs tamen Epiſcopalibus aſſiduus eſt, in paſtoralibus officiis frequens, nec Epiſcopalia ſolùm Sacramenta, ſed item alia (ſi tamen vllum eſt non Epiſcopale Sacramentum) publicè promiſcuo vulgo miniſtrantem ſæpè videmus. Mitto iſtiuſmodi plura, quorum commemoratione parum eget clariſſimus Antiſtes, præcipuè quod ipſum cùm ad paſtorale munus euectus eſt, conſtet ipſorum Ieſuitarum, & in primis P. Seguirani tum temporis Confeſſoris Regij conſenſu ac teſtimonio commendatum & laudatum eſſe Miniſtris Regijs, Regi, Pontifici. Vt mirabile ſit, tantam eſſe in Ieſuiticis animis libidinem, vt quo tempore eum improbare potuerunt, & pro ſui officij ratione debuerunt, ſi quid ſecus de eo ſentirent, eum comprobarint laudarintque; Quo autem tempore nec de eo iudicare, nec, ſi quid in eo improbandum extitiſſet, prædicare fas fuerat, infamium ſcriptorum vocibus nomen eius allatrare incipiant. Quâ nota hanc prauitatem inuras, quæ nec proprij teſtimonij fide conſtringi poteſt, nec diuini Epiſcopatus ſanctitate, nec iudicij Regij honore, nec Pontificiæ ordinationis reuerentia, quam aliis tanta ambitione inculcant, cùm eorum vtilitatibus vel proficua, vel innoxia eſt? Neque verò parum comprimere debuit Ieſuiticæ commotionis ardorem ſplendor ille, eximiaque apud Deum & homines laus ac fama Illuſtriſſimæ familiæ, quæ tot Galliæ celeberrimos homines, Duces, Franciæ Mareſchallos, Archithalaſſos, tot Eccleſiæ Pariſienſi Antiſtites, Romanæ Cardinales exiguo tempore dedit, & breui forſitan datura eſt, quo tu ſolo metu cohiberi debuiſti. E qua familia, præter varia pietatis monumenta, varijs palàm locis conſpicua, tota Lutetia ac penè Gallia hodie ſuſpicit ac prædicat primariam fœminam, Illuſtriſſimi Archiepiſcopi germanam ſororem, antiquis illis viduis Melaniæ, Probæ, Iulianæ, Albinæ, ſanctorum Patrum laudatione celeberrimis, ſimillimã, tanta Chriſtianæ pietatis egregiæque munificentię copia diuitem, vt eam in lõga pręmaturaque viduitate dicere liceat cõmunem Religioſorum, egenorum, laborantium, deſtitutorum matrem, bonorumque operum Lutetię prępoſitam, ita iis vitam & facultates impendit, nec eorum maius ferè vllum exiſtere patitur, cuius in ſocietatem non ſe offerat. Fratrem verò mirata eſt Chriſtianiſſimi Regis aula, è ſummis opibus, honoribus, gratia, ex Generali triremium Gallicarum pręfecto, poſt amiſſam illuſtrem coniugem, non ſua tantum virtute, ſed publica omnium prædicatione ſanctiſſimam, congregationi Preſbyterorum Oratorij nuper aggregarum, in eaque domi ac foris præclarum bonæ frugis quaſi ſignum præferentem.

Tantæ familiæ honor, quam boni pijque omnes certatim venerantur ac ſuſpiciunt, tanta laudum virtutumque magnitudine ſplendidam reflectere debuit Ieſuitarum iras, ne malè ſano ſcriptori, Ioanni Floydo ſocio ſuo, Ieſuitæ Anglo, blaſphemias ſuggererent, quibus illius perpe-

Digitized by Google

tuum decus, improuida & ſolita temeritate impeteret. Sed Ieſuitis nihil ſocietatis gloriâ antiquius, nihil maius, auguſtius, aut ſanctius eſt. Qui hanc attigerit, quocunque nomine, honore, virtute, fama fulgeat quacunque denique cauſa, aut ratione fecerit, in æternam accinguntur vltionem humillimi, humaniſſimi ſodales, nec ſe priùs vltos putant, quàm eum quiſquis eſt, conuitiis quibuſque maximis percellentes, virtute, fide, fama, bonarum rerum omnium poſſeſſione, quaſi reum maieſtatis expolient. Inimicum clamant, vel potius hoſtem, nihil in ſe agnoſcentes, quod ab vllo mortalium argui non inimico animo, aut ſine hoſtili odio improbari poſſit. Tanta eſt Ieſuiticæ gloria ſocietatis!

Liceat verò Ieſuitis, ſi ſic conſtitutum habent, nec hunc ſibi morem eripi patiuntur, liceat, inquam, quoſuis homines, quibus ipſi non probantur, nec proinde illi ipſis, omnibus calumniarum odiorumque machinis quatere, ne quiſquam ab iis diſſentire poſſe videatur, qui non ab omni quoque virtute & ab ipſa humanitate defecerit, vt mira interdum atque impudenti arrogantia gloriantur; Qua ſaltem confidentia, qua fide, in Epiſcopos & Archiepiſcopos, Eccleſiæ patres, hoc idem iniquitatis arrogantiæque intendunt? Quis Ieſuitas, pietatis, vt aiunt vindices, perfectionis arrogatores, religionis anteſignanos, tantum à ſe deſciſcere non ſtupeat, vt Chriſtianæ religionis Duces, Chriſti pontifices, vnctos Dei, legatos Chriſti, publico immanis audaciæ impetu proterant? Quis putet ab illa perfectionis venatrice ſocietate tantum flagitij concipi potuiſſe? Quis tantam eius inſipientiam exiſtimet, vt eodem libro, & ſummam verbis perfectionem, & ſummam factis nequitiam profiteatur? Nam in religionis Catholicæ Præſulem inſilire, non ſacrilegium duntaxat, ſed parricidij quoddam genus eſt, aut maius, aut certè non minus parricidio, quo Reges Principeſque inuaduntur. Epiſcopos enim eſſe quoque Principes, nec minorem Principatum, imò altiorem, ſanctiorem, diuiniorem, quàm Reges habere conſentiens penè vox eſt SS. Patrum. Quare eiuſdem eſt atrocitatis in Epiſcopum debacchari, cuius in Principem. Vno præcepto vtrumque vetitum. *Nolite tangere Chriſtos meos.* Ideoque eorum eſt in Epiſcopos furere, quorum in Reges. Vnius vtrumque flagitij eſt, & vnius impietatis. Iam ergo amiſit Ieſuitica ſocietas, quod ratione tam nefanda infeliciter ambiit. Nullæ artes iam prohibere poterunt, quin ſublato quo antehac tegebatur operculo, omnes incluſam in eius viſceribus proteruiam, affectuum indomitorum licentiam, Eccleſiæ contemptum, vitiorum longè grauiſſimorum impuritatem videant, eamque pro perfectiſſima (quod appetit) imperfectiſſimam Eccleſiæ ſocietatum, maximéque degenerem exiſtiment. Tantam enim in Eccleſiæ Antiſtites laſciuiam, quanta Ioannis Floydi ore, cæteris ſociis plaudentibus, & tantùm non triumphantibus, manantem vidimus, nulla Eccleſiæ ſocietas, nullus ordo exhibuerat. In hoc ſolo Moliniſtæ præteritos ordines, & ante ſe natas religionum ſocietates ſuperarunt. Quia verò nemo ad maleficium ſine cauſa accedere ſolet, iſti tantum netas ſe ſuſcepiſſe

Vid. Greg. Nazianz. orat. 17. Chryſoſt. l. 3 de ſacerd & hom 83. in Matth. &c. Pſal. 104.

prædicant, vt inflictam ab Illustrissimo Parisiensi suæ schismaticæ hæreticæque doctrinæ notam eluant, seque iniuria damnatos esse demonstrent. Esse enim Hieronymi dictum, *Non est vox hominis, neque ad hominem, aliquem hæreseos accusari, nec illi liberum derelinqui vt se Catholicum probet, ne accusantem conuincere videatur iniuriæ.* In quo longè mihi errare videntur acutissimi aliàs homines, & perturbationis magnitudine præpediti, quid velint, quóve tendant non videre. Ecquod enim telum imbellius aduersus doctrinæ improbæ damnationem, quàm probra & contumeliæ? Aptè ad hunc locum Hieronymus similem Origenistarum in Theophilum Episcopum Alexandrinum eorum damnatorem calūniam exprobrans; *Quid necesse est*, inquit, *obsidere Propontidem, mutare loca, diuersas lustrare regiones, & clarissimū Pontificem Christi eiusque discipulos rabido ore discerpere? Si vera loquimini, pristinum erroris ardorem ardore fidei commutate. Quid maledictorum pannos hinc inde consuitis, & eorum carpitis vitam, quorum fidei resistere non valetis? Num idcirco non estis vos hæretici, si nos quidam assertione vestra crediderint peccatores? Et os impietate fœdum non habebitis, si cicatricem potueritis in nostra aure monstrare? Quid iuuat vestram perfidiam, vel prodest pellis Æthiopica, & pardi varietas, si in nostro corpore nævus apparuerit? &c.* Hæc aduersum hæreticos dicta sint, *qui iniusto contra nos odio sæuientes, mentis fatentur arcanum, & venena pectoris irremediabili dolore testantur.* Frustra ergo & temerè tuarum vindices hæresum probris vlciscēris, Iesuita Floyde; nec si eos deterrimos probaueris, tuas sordes eorum sordibus eluisti. Frustra eorum crimina, si qua essent, in doctrinæ tuæ defensionem ederes, ideoque scelerate & impiè. Si enim quorumuis fidelium delicta pallio charitatis obuelanda, nec sine causa grauiore exponenda, sunt, non solùm ob charitatem in ipsos, sed maximè ob Ecclesiæ honorem; egregiéque monet Chrysostomus, *Etiamsi multi lapsi sint, tu dilecte ne euulges ignominiæque exponas Ecclesiæ calamitatem, sed potius medere si potes. Si quis dicat multos lapsos esse; obtura illi os, ne fama dimanet, ac dicito: Ego quidem nullum scio; deceptus es, homo, & falleris. Si vnum atque alterum peruersum fortè vidisti, multos esse narras. Ac delatori quidem impone silentium, tu verò ijs qui deiecti sunt, consule.* Quanto charior esse debet Episcoporum, Ecclesiæ sponsorum & patrum honor, omnibus Ecclesiæ filiis, omnique studio, quāuis illi minus digni essent, propter Ecclesiæ honorem protegendus? Quanto minus in eorum famam inutili procacitate grassandum est quocumque nomine, quacumque specie iniquitatis, quocumque innocentiæ obtentu, vt priuati eorum dedecoris præiudicio, proscriptæ ab iis hæreses subleuentur? Maior hæc in eos iniuria est, an in veritatem, quæ nulla hominum labe vera, nedum ficta obsolescit.

Spong. pag. 137. Hieron. Apol in Ruffinum.

Hieron. epist. 78.

Chrysost. serm. 6. cōtra Iud.

Si nesciant Molinistæ, quonam modo Episcoporum iniquitas, si qua subsit, expostulari debeat, Cyprianum audiant Christi exemplo docentem. *Dominus noster*, inquit, *Jesus Christus Rex, & Iudex & Deus noster vsque ad Passionis diem seruauit honorem Pontificibus & Sacerdotibus, quamuis illi nec timorem Dei, nec agnitionem Christi seruassent. Item subiecto Passionis cùm alapam accepisset, & ei diceretur, sic respondes Pontifici? Nihil ille contumeliosè locutus est in personam Pontificis, sed magis innocentiam suam tuitus est dicens,*

Cypr. epist. 65.

Si

Digitized by Google

Si malè locutus sum, exprobra de malo. Si autem benè, quid me cædis? Quæ omnia ideo ab eo facta sunt humiliter atque patienter, vt nos humilitatis atque patientiæ haberemus exemplum. Docuit enim Sacerdotes veros legitimè & plenè honorari, dum circa falsos Sacerdotes ipse talis extitit. Hanc doctrinam, hoc exemplum nescire non debuerant perfectionis aucupes, ne Pharisaicam potius perfectionem quàm Christianam profiteri viderentur. Reuerenter & humiliter expositum oportuit, si quid esset quo Illustrissimum Parisiensem aut malè circumuentum, aut potestatis suæ fines prætergressum ostenderent. Sic veteres Catholici Ariminensis Concilij Episcopos ab Arianis [a] deceptos, & alios Concilij Palæstini [b] à Pelagianis, quorum illi Catholicam fidem inscientes prodiderant, hi Pelagianam inscientes absoluerant; Et Africani Concilij Episcopos [c] cum Cypriano errantes, erroremque suum non sine aliqua acerbitate tutantes; alios item plurimos in simili causa, sine contumelia reprehenderunt. Episcopale verò, & illustre, & solenne iudicium priuato conatu dedita opera confidenter inuadere; imò conuitiis in personas Episcopales congestis inquinare nefarium & impudens fuit, quia nulla bonorum consuetudine, nullo omnium Ecclesiæ sæculorum exemplo nouissimè à Iesuitis susceptum est.

a *Vid. Hieron. dial. in Luc. f. Gregor. Naz. orat. 21.*
b *Aug. de gest. Pelag.*
c *Aug. l. 2. de Bapt. cont. Don.*

Neque mihi Hieronymi illud obtendant, cuiuis hæreseos accusato *liberum derelinqui vt se Catholicum probet*, & accusantem coarguat iniuriæ. Nec enim Hieronymi dictum intelligunt, nec seipsos suo pede metiuntur. Hieronymus in Ruffinum agit, priuatus in priuatum, par in parem. Licèt autem cuiuis priuato priuatum alterum, qui doctrinam eius criminetur, refellere, & coarguere, si possit, hæreticamque à se labem omni ratione repellere. At cum Episcopis pari iure litigare, æquare se principibus Ecclesiæ, eorum censuras, quibus doctrina praua damnatur, non vt decreta iudicum, sed vt accusantium voculas habere, in quas vt in æqualium criminationes insurgere liceat, quo iure fas esse docebunt Molinistæ, quo Hieronymi, aut vllius veterum loco probabunt? Non est hæc Catholici hominis vox, nec ad Episcopum Catholicum. Non est Hieronymi, sed Iesuitæ sententia. Iesuitæ enim Episcopos, & Episcoporum iudicia pro nihilo ducùt. Hieronymus magnifecit, coluit, veneratus est. Vt enim se à Ruffino hæreseos accusari non est passus, ita Episcopi damnantis hæresin iudicium non suscepit tantùm & tutatus est, sed & ab aliis suscipi, & magnifieri, & audiri debere docuit. Damnatis enim à Theophilo Alexandrino Origenis hæresibus, decretũ illius ad se mitti rogat, vt eo fortiùs aduersarios expugnet. *Obsecro te*, inquit ipsi Theophilo, *vt si qua synodica habes, ad me dirigas, quo possim tanti Pontificis authoritate firmatus liberiùs & confidentiùs pro Christo ora reserare.* Ac ne priuatã hanc fuisse putes Hieronymi mentem. *Totus*, inquit, *mundus exultat, & in tuis victoriis gloriatur; erectumque Alexandriæ vexillum crucis, & aduersùs hæresin trophæa fulgentia, gaudens populorum turba prospectat.* Item, *Vox beatitudinis tuæ in toto Orbe personuit, & cunctis Christi Ecclesijs lætantibus, diaboli venena siluere.* Et infrà, *Vincentius Presbyter de vrbe venit, crebroque sermone concelebrat, Romam & totam Italiam tuis, post Christum, epistolis liberatam.*

Hieron. epist. 71.
Idem epist. 70.
Idem epist. 71.

Digitized by Google

Apud Hieron. epist. 73 Similiter ea de re Epiphanius, *Origenis venenatas radices, & in altum defixam impietatem omnipotens Deus protraxit in medium, vt in Alexandria proditæ in toto orbe arescerent. Scito enim, fili charissime, Amalech vsque ad stirpem esse deletum.* Vides quantum tribuerit antiquæ Ecclesię consensus Episcoporum etiam particularium, Episcopalibus publicisque iudiciis? Vides quàm disertè nouissimam Iesuiticæ societatis proteruiam præfocarit? Sentis iam denique, Iesuita Floyde, quàm longè ab Hieronymi iudicio abieris, quàm turpiter eius in Ruffinum verbo sis abusus? Vtere illo in pares tuos, in priuatos Theologos, in disputatores, in accusatores, non in iudices, non in Episcopos, non in Archiepiscopos, quorum sententiis quantum obseruantiæ debeas, ex plurimis, si legisses, Hieronymi locis, edoceri potuisses, si communia, perspicua, testatissima Ecclesiæ Catholicæ principia tibi minùs sufficiant. Cùm tuam Iesuiticamq; doctrinam accusabunt priuati homines, tu defendes, spongiisque, quantū voles, dimicabis: Cùm eam iudicabunt Episcopi, quos in Ecclesia Doctores iudicesq; constituit Deus; audies, obseruabis, reuereberis; nec nisi altioris iudicij subsidio liberatus, in eorum censuras & decreta, quibus à *Luc. 10.* Christo dictum est, *Qui vos spernit me spernit*, inuolabis.

Denique quoquo modo distorqueas Hieronymi dictum, non tibi author est suggillandi Episcopos, & amarissimis, omnique supplicio expiandis sermonibus, amplissimum primariæ in Ecclesia Gallicana ciuitatis Episcopum lacessendi. Hæc ars, Iesuita Floyde, hęc ratio defensionis non à Hieronymo, non à Catholicis, sed à solis hæreticis tradita est, omnique sęculo obseruata: magnoque argumento est doctrinam, quæ se iisdem eorum armis tueatur, motusque eosdem & effectus exhibeat, eiusdem cum iis indolis, & eiusdem esse naturæ. Nemo nescit hanc vsque ab initio hæreticorum omnium, hęresumque propugnatorum fuisse consuetudinē, vt ab Ecclesię Pontificibus perstricti, procaciùs in eos, quasi pede pressi angues, & quasi scorpij *arcuato impetu surgentes*, vt Ter- *Tertull. scorp. c. 8.* tulliani verbis vtar, offerrentur. Missa facio exempla in totos Episcoporum cœtus ab iis edita, quorum suprà retulimus quędam, & tot referre possumus, quot hęreses extiterunt. Propiora sunt huic loco ea, quæ singulis Episcopis inflicta legimus, vt nūc à Floydo Illustriss. Parisienſi. Sic Asiani olim allatrarunt Stephanum Romanum Episcopum, quòd eorū de Paschate errorem damnasset, vt legitur in epistola Firmiliani Episco- *Apud Cyprian. epist. 75.* pi Cappadociæ, apud Cyprianum. Et si Romani Episcopi exemplum à particulari Episcopo remotius est; Sic Ruffinus Aquileiensis Monachus *Hieronym. Apol. 3. in Ruffin.* S. Epiphanium, qui hęreses eius reprobarat, lacerauit. Sic illi Nitrię Monachi, de quibus suprà, patroni Origenis, Theophilum Alexandrinum Episcopum, quod doctrinam Origenis publico decreto iugulasset, conuitiis laniarunt, & vnà cum eo Hieronymum eiusdem doctrinæ hostē, non solùm apud quosdam nimium credulos Episcopos, sed etiam apud Imperatorem, vbi eum magnis infandisque criminibus conspurcarunt. *Vid. supra, initio.* Sic denique Ariani in Athanasium, Nouatiani in Cyprianum, Donatistæ in Augustinum, omnes denique hæretici in suos damnatores exarserunt, nulla re magis erroris diffidentiam, & imbecillitatem prodentes,

Digitized by Google

quàm quod omissa causa, in homines impetum verterent, *porcorumque illorum* instar, de quibus Euangelium, post *conculcatam pedibus* veritatem, eius etiam propugnatores *dirumperent*. *Matth. 7.*

His errore parem esse, Iesuita Floyde, tibi parum fuit, nisi eos etiam, moribus, affectibus, canino sermone exprimeres. Adeo te tibi natiuæ propensionis, & ingentis superbiæ violentia abstulit, vt non aduerteris hac ratione non minui, sed augeri hæresum tuarum dedecus, & Illustrissimi Parisiensis iudicium, quod infirmare niteris, comprobari. Faciliùs quippe ex rabiosula tua facundia credetur te non tantùm hæreticas doctrinas tueri, vt iudicatum est, sed etiam cauteriatam conscientiam, & hæresum, quas mẽte foues, quodam spiramine vstulatam habere, quàm vt à pura doctrina tanta orationis virulentia manare posse credatur. Si qua tibi in animum tuum potestas, si qua luminis rationisque particula supererat, lasciuiam petulantiamq; styli constringere debueras, etiamsi vera crimina, veram declamandi sęuiendique facultatem nactus esses. Refugere oportuit & exhorrescere perpetuam hæreticorum consuetudinem, quam ab Ecclesia semper eiectam, semper execrationi habitam, vos ipsi cum in eos velitamini, tam acriter increpare consuestis; ne fortè doctrinam & causam, cui omnes hæreticas proprietates inesse tua ipsa defensio ostenderet, tueri videremini.

Sed difficilis postulatio est, à superbia humilitatem, ab impetu moderationem, à furore iudicium exigere. Teneri non potest superbus animus, quin vbi se strictum putat, feratur & ruat vltionis cupidine in præsentissimum malum, & in ipsa sui detrimenta certissima, vt saucius aper vel in oppositas venabulorum acies pectus infigere non dubitat, vt hostem, cuius manu ictus est, assequatur. Ita nempè Iesuita Floydus censuræ Illustrissimi Archiepiscopi Parisiensis non ferens notam, totus vltionem spirans, totus in maledicentiam versus est, parumque sentiens quantam defensioni suæ securim isto pacto infligeret, toto animo eò incubuit, vt spectatissima tanti Antistitis fama & integritas in Ecclesiæ vniuersæ oculis protereretur. Ac vide maledici oris ieiunitatem, & in ipsa argumenti inopia, magnitudinem rabiosæ acerbitatis!

Qua enim de causa, oro te, Iesuita Floyde, *Hibernicas* propositiones toties in hac Appendice commemoras? Quid ad eas Archiepiscopi Parisiensis censuram vellicans, toties reuolueris, qui censurá Theologicæ Facultatis, à qua singulatim confossæ sunt, ante adortus, earum non nisi obiter meministi, & *insulsissimas* esse confessus es? Quid ad te propositiones Hibernicæ, qui hac Appendice *maculam Danielis libro Censura* Illustrissimi Archiepiscopi Parisiensis *illatam, abstergendam* suscepisti? Causam videlicet aucuparis, qua malè genio indulgeas, & Illustrissimum Archiepiscopum solis *rumoribus*, & velut incerta fama *in propositiones Hibernicas impetum fecisse* conquestus, licentiam tibi facias fictitios in eum rumores damnabili solertia comminiscendi. Quid ais odiosissimè nugator? Irreligiosissimè Iesuita? Túne propositiones ab Hibernis Presbyteris fide dignis delatas, plurium venerabilium Sacerdotum, Ecclesiasticis dignitatibus præditorum, Vicariorum in Hibernia Generalium,

Digitized by Google

ſuorum Epiſcoporum litteris commendatorum, iurato teſtimonio comprobatas, & in medio Theologicæ Facultatis conſeſſu accuratiſſimè exploratas, pro ſuſurris inanibus habere audes? Túne huiuſmodi teſtimonia *nihil præter auditum rumoremque* vocabis, quibus ſi paria edere in eorum, quæ de Gallia paſſim ſcriptitas, confirmationem cogerere, priùs omnibus calúniarum ſtigmatis compunctus eſſes, quàm cuiuſquã te hominis fides iuſtæ pœnæ eriperet. O te igitur euerſæ conſcientiæ blateronem, qui res exploratiſſimas in rumores vanos, impia commenta tua, quorum ne rumor quidẽ vllus eſt, in veras narrationes cõmutas! Qui ea de propoſitionibus Hibernicis improbas, quę nemo ſanus negare velit; Ea de Illuſtriſſimo Pariſienſi prędicas, quę nemo pius audire poſſit! Fruſtra ſacrilega venena meditaris, fruſtra Ieſuiticas cõſumis artes, vt hominũ mentibus, & Eccleſię conſenſui eripias odorẽ Chriſti bonum, quem totus vndiq; Illuſtriſſimi Archiepiſcopi Pariſienſis Epiſcopatus effudit ac fundit in dies, publica Eccleſiæ ſuæ & vrbis Pariſienſis gratulatione ac laude. Fruſtra in probatiſſimũ Pontificí Antiſtitẽ, hęreſumq; etiam tuarũ damnatorem, ea verba transfers, quę olim à Hieronymo in Ioannẽ Hieroſolymitanum multis hęreſibus laborantẽ, Origeniſtam, à S. Epiphanio notatũ, conięcta fuerunt. Tantáne ingenij tui dexteritas, & Ieſuitica induſtria eſt, vt quadrata rotundis mutes, malè lecta malè digeras, malè nauſeantium ſtomachorum more in obuium quemq; profundas? deſine malè differendo maledicere, bis ſine cauſa peccare, intellectus ſimul & voluntatis tuæ vitia pandere. Si parem tibi gratiam referre liberet, ſi contumeliis tecum certare vellemus, ſi in infamibus ſatyris ſpem collocaremus noſtram, vt tu tuam collocaſti; poſſemus in hoc etiam genere non eſſe te inferiores. Poſſemus inquam, nõ conficta rumuſculos, nullo authore acceptos, à petulantia natos, ſed certas exploratasq; veritates, quibus tua, tuorũq; omnium frons, quantumuis perfricta, erubeſcere cogeretur, illidere. Quia tamen maledici & rabidi pœnâ magis quàm ratione ſanantur, faciliuſque ab alienæ famæ obtrectatione deſiſtunt, ſi ſuam viciſſim repercuti poſſe doceantur, quam ſi omnia eis diuina humanaque iura congeras, non erit charitati alienum te leuiter, & ſine ſcandalo admonere, fas eſſe nobis etiam illis vti Hieronymi verbis, *O ſi & mihi liberet dicere, quæ multi clamitant, & aliorum maledictis acquieſcerẽ: Iam & nos intelligeres ſcire, quæ omnes ſciũt, & me quoque audire, quæ nullus ignorat. Scis & ipſe quid taceam, quid loquar, quid & ego audierim, quid pro Chriſti metu fortaſſe non credã.* Et vt magis intelligas, recole ſodes ipſe tecum quid de te, de tua natura, de factis tuis, de gregalium tuorum in Anglia deliciis, mollitie, luxu (ne quid planiùs dixerim) commemorare poſſimus; Quęnã ea de re ipſi nos, non murmure neſcio quo tenui, ſed maxima lugentium Catholicorum aſſeueratione accepimus. Qualia verò quantaq; etiam vidimus in Gallia noſtra? Prætereo nota illa, toties decantata, atrociora, incredibiliora, quibus tamen fama communis, ſummorum virorum iudicia, argumenta non minima fidẽ multis locis conciliant: Vt igitur maiora illa miſſa faciam, quęre cùm commodum erit ex ſodalibus tuis, ſi tuorum rumores quæris, non ſolum

Digitized by Google

quid olim de veſtrorum in Gallia diſertiſſimo, & dum in viuis ageret, nominatiſſimo ſit ſparſum, ſed maximè quid nuper primario cuidam ex veſtris Lutetiæ concionatoribus euenerit; quid item poſtea non vni ſocio in domo Rhotomagenſi; ne alia aliundè arcana, quæ non ſemper comprimere, magno licet artificio, poteſtis, aperiam. Spero equidem, niſi tibi æquè fallaciter domeſticas ac alienas res Gallicanas enuntiauerint, non geſties in poſterum, cùm hæc plenè didiceris, rumoribus fictiſque fabulis ludere in rebus grauiſſimis, in Theologicis tractatibus, cum impio Epiſcoporum contemptu. Quærere item poteris ex Hiſpaniæ ſociis, quænam ſint illa *occulta dedecoris*, quæ P. Mariana in libello de regimine ſocietatis ſe *reuelaturum* non eſſe præfatur: *Non ſtatui*, inquit, *in hoc ſcripto reuelare occulta dedecoris: Nemo enim non videt delicta matris meæ ruborem mihi, vel inuito, incuſſura.* Quænam item illa vitia, quibus auditis decretum fuiſſe ait Apoſtolica regiaque authoritate extraneum ſocietati Viſitatorem, delatamque Madritum ea de re Bullam. Quænam denique illæ *fraudes*, & *iniuriæ*, illaque *malitia hominum*, cuius *experientia* ſcribit Soarius adductum Gregorium XIII. vt ſimplici veſtrorum caſtitatis voto, vim dirimendi etiam ſubſequens matrimonium adderet, qua initio carebat. Non quæro alia, nec curioſius veſtra rimari ſtatui. Hæc tantùm quæ ſua ſponte venerunt in mentem, cùm rumores inſanos legerem, quos ſimulare ſcribereque auſus es, vt clariſſimo Antiſtiti, vel ſua dignitate venerabili, nequitiæ tuæ nebulas offunderes, leuiter commemoranda putaui, vt veritatum ſaltem tuarum intuitu ab alienis mendaciis reuocarere.

Mariana. cap. 1.

Idem c. 4.

Suarez t. 4. de relig. l. 4 de vot ſimp. ſociet cap. 1. num. 9. Gregor. XIII. in Bulla, Aſcendente Domino.

Illam quoque expoſtulationem, toties ſuprà retuſam; fallaciter iterum malignéque inducis, damnatos eſſe *libros externos*, *Anglicè ſcriptos*, *in Anglia tantùm venales*; Cùm tamen *quotidie libri lingua Gallica excudantur dogmatibus verè impijs & perniciosis inſtructi*, *in quos Archiepiſcopalis cenſura non fulminat*; Non enim hæc ais quaſi vera, vel aptè prolata putes, præcipuè poſt tam tædioſam inculcationem; ſed vt viam tibi ad abominandam calumniam faceres, quam à religioſo non ſolùm in Epiſcopum coniectam eſſe, ſed omninò in vllum proferri potuiſſe horruerunt omnes qui legerunt, magnumque impuri animi argumentum, & diſſolutæ, quæ hoc paſſa eſt, ſocietatis putarunt. Nos Illuſtriſſimi Pariſienſis illibatum, & ab omni labe puriſſimum Epiſcopatum ſuperiùs oſtendimus, & ſi impudentiæ iſtius verè diabolicæ, & in Eccleſia Dei intolerandæ furorem pro merito flagellare velimus, nihil eſt quod ſine cuiuſquam reprehenſione, in ſcribarum iſtorum genus infame iaculari nequeamus. Scias tamen, Ieſuita Floyde, huius quoque expoſtulationis, non ſolùm ſcopum, id eſt, maledictum quod ex ea venatus es, ſed etiam ipſum artificium, ipſamque totam expoſtulationis confictionem, in cauſa præcipuè Illuſtriſſimi Pariſienſis, eſſe fatuam & quoquouerſus mendacem. In ipſa enim Pariſiéſi prouincia, in ipſa etiã Pariſienſi ciuitate graſſata eſt tua peſtis, & vtinã nõ adhuc graſſetur, ne tu externos rumores ſimules, & *libros in Anglia tantùm venales*, & inanes metus *ne regularium in Hibernia Angliaque blaſphemantium ſonoræ voces Pariſijs exaudiantur.*

Digitized by Google

Non enim blaſphemantium in Anglia Hiberniaque ſolæ voces, ſed ipſi cum iis blaſphematores Pariſios penetrarunt, Pariſiis in ſinu ac viſceribus Galliæ, & voces & capita attollere, & liberiùs exultare auſi ſunt. Tentata ab iis ipſa Theologica Facultas, Theologi, inquam, eius Doctores illecti, vt ſua in iſtam errorum hęreſumque congeriem ſuffragia conferrent. Ipſi illi Ieſuitę Angli, vt ſocios alios ſileam, & Benedictini quidam Anglię Monachi Lutetię volitant, flagitia iſta, natiua quadam ferocia & impotentia, inter ſuos oſtentantes. Nec obſcurè ferunt illam in primis propoſitionem Hibernicam, *Priuilegia regularium non poteſt Papa reuocare*, quam etiam fidentiùs aliis aſſerere ſuſtinēt, quippe in qua authoritatem, opes, decus ſtatus ſui verti putant. Talia, mihi crede, in Gallia non naſcuntur; nec vnquā liber vllus ab homine Catholico maximęq; religioſo, in ea prodiit, non dicam tuo ſimilis, (tales enim nemo edit, tot erroribus blaſphemiiſq; refertos) ſed leuiore vlla dogmatica labe reſperſus, quem non continuò merita cenſura notarit. Cuiuſmodi exempla non pauca, & quidem recentiſſima ederemus in rebus multo minoris momenti, quàm ſint pleręq; tuę hallucinationes, ſi quiſquam pręter te ambigeret. Vos vos, inquam, ſoli Anglicam luem iſtam in Galliam intuliſtis, qui Gallicam in Anglia luem ſi vera fama eſt, interdum quęritis, & qua in Anglia impunitate fruimini, eam in Gallia vobis eripi frenditis; Et qua in Anglia licentia Deum, ſuperioſque regulares aſpernamini, eadem in Gallia Eccleſiaſticos Antiſtites, audaciæ veſtræ vindices nec ferre, nec non impetere, nec non mordere poteſtis.

Prop. Hibern. 11.

Nam illa querimonia omnium ineptiſſima, & ſtolidiſſimè quæſita eſt, quòd ais, totaque penè appendice querularis, Illuſtriſſimum Pariſienſem malcuolentia adductum, cenſuram in tuas tuorumque hęreſes emiſiſſe. Quæ tua vtique clamitatio eſt, toties confutata & oppreſſa, vt ſine tædio videatur iterum refelli non poſſe. Quis enim te id obiicere non videt, quod in te æquius & validius reiiciatur, quodque ideo nunquam obieciſſes, ſi quid iudicij habuiſſes? Tua enim crimina, tuæ reprehenſiones, tua in Illuſtriſſimum Pariſienſem figmenta exſibilari deſpuique debent, quia per ſe patet monſtra eſſe à dolore damnationis, & à cenſoris odio enata. Tu proteruiæ tuæ vindicem amare non potes; grauem cauſam habes cur oderis; ignominiam libro tuo irrogatam, in temet ex eo redundantem, animoſus homo indignaris. Ideoque quicquid in Illuſtriſſimum affers, ablegandum, & nec auditione dignandum eſt, quia nemo reus de iudice æqua loqui ſolet, nemo in damnatorem ſuum idoneus iudex aut teſtis eſt, vt ex omnium gentium conſuetudine, naturaque ipſa perſpicitur. Quare hæc odij & maleuolentiæ ratio in te potiſſimùm relabitur, etiam ſine vlla noſtra argumentatione; In Illuſtriſſimum verò Pariſienſem ſine perſpicua demonſtratione nulla eſt, pręcipuè à te reo damnatóque prolata. Vide ergo quot hiatus & labes habeat Appendix tua, quamque facili negotio, vnà cum reliqua ſpongię inanitate, exſufflari potuit. Omitto quod tot hęreſum non ſolùm dānatus, ſed vel reus modò, vel ſuſpectus, nec in Illuſtriſſimum Pariſienſem, nec in vllum pręſulem, nec in vllum

Digitized by Google

Clericum os ad criminandum exerere potuiſti. Audi enim Romani Pontificis decretum, è perpetua Eccleſiaſtica diſciplina expreſſum: *Placuit vt ſemper primò in accuſatione Clericorum, fides & vita blaſphemantium perſcrutetur. Nam fides omnes actus hominis debet præcedere: quia dubius in fide infidelis eſt: Nec eis omninò eſſe credendum, qui veritatis fidem ignorant, aut non rectæ conuerſationis vitam ducunt: Quoniam tales facile & indifferenter lacerant & criminantur rectè & pie viuentes, & credentes. Ideo ſuſpicio eorum diſcutienda primò, & corrigenda.* Idem infrà de Epiſcopis nominatim conſtituit. Quid ergo Illuſtriſſimi Pariſienſis cenſuram in ſuſpicionem vocas, qui tot exceptionibus præiudiciiſque grauiſſimis confoſſam criminationem adducis? Quid ſcripto famoſo læſurum te eum ſperaſti, qui ne in legitimo quidem iudicio, fidem aduerſus eum, licet vera diceres, mereris? Hæccine Ieſuitam non videre, prudentiſſimi, vt aiunt, corporis membrum, tantaque animi perturbatione ruere, vt ei nihil proſit tota illa ſagacitas prouidiſſimæ ſocietatis?

Hadrian. I Pap aduerſus falſos accuſatoris can. 4.

Quid quod illa ipſa odij & maleuolentiæ exceptio in Illuſtriſſimum Pariſienſem, non ſolum viliſſima & triuialis, ſed etiam temeraria & vaniſſima eſt? Quo enim Illuſtriſſimi facto, quo argumento, quo ſpecimine probatur iſtud odium tam vehemens, tamque immane? Qua euidentia demonſtras Ieſuita Floyde, tantam in te ac tuos Illuſtriſſimi Archiepiſcopi Pariſienſis acerbitatem, vt omnem veritatis, innocentiæ Archiepiſcopalis æquitatis ordinem publicè ac palam tam grauiter euerterit? En criminationis tantæ miſerandam, criminoſam, impudentem probationem. Ais enim, *Illuſtriſſimum dominum, quorundam regularium minus religioſos mores corripere cupientem in Monaſterio exempto iuriſdictionem exercere voluiſſe, nec pro tanti præſulis dignitate fuiſſe tractatum. Hinc culpam paucorum reliquis inuidiæ eſſe.* Itane verò ſi qui fortè regulares modeſtiæ in Illuſtriſſimum Pariſienſem obliti eſſent, rectè colligi putas, Theologe lectoralis, eum propterea vniuerſam regularium nationem tam malè odiſſe? Hæccine ſeria tua cogitatio eſt? Hoc tu tantæ accuſationis argumentum vnicum ſobrius apud ſobrios ſine ſibilo audiri poſſe ſperaſti? Hinc clarum profectò & perſpicuum eſt, quod toties prædiximus, non te rationum fiducia cenſuram Illuſtriſſimi Pariſienſis adortum eſſe ſed ſola maledicendi voluntate rationes quamlibet futiles collegiſſe, quibus ea quæ ſola ſpectabas, conuitia quoquo modo innecteres. Nos Illuſtriſſimi Pariſienſis benеuolum paternumque in regulares animum ſatis ſuprà oſtendimus, nec eorum quiſquam aliter agnoſcit. Omnes eius in ſe humanitatem venerantur, benignitatem multi ſentiunt. Tu ſolus, & tui fortè aliqui cæterorum omnium conſenſioni refragamini, & hoc vnum in eo iniquitatis erga vos indicium habetis, quod hæreſes veſtras peſtilentiſſimas, diœceſi ſua prouinciaque proſcripſerit. Quod enim ais de *regularium quorundam minus religioſis moribus*, quos Illuſtriſſimus Pariſienſis in Monaſterio exempto corripere voluerit, hoc quid ſit, Ieſuita Floyde, nemo Gallorum diuinare adhuc potuit. Mali te monitores ridiculum faciunt, & ſpongiæ Appendicem eadem, qua reliquum corpus, ſtoliditate complendum putarunt. Hanc

Digitized by Google

quippe fictitij tui odij causam nos sine risu, & sine frigidissimæ tuæ malignitatis odio, legere non possumus. Nulla Archiepiscopo Parisiensi res fuit cum vllo regularium minùs religiosorum Monasterio exempto. Nullius ille, quod constet, religiosi ordinis priuilegia minuit, aut iurisdictionem inuasit. Sicut suam fortiter tueri nouit, sic minimè appetit alienam. Cedo ergo quid tibi velis, si te ipse intelligas, si in hac Spongiæ appendicula non magna quoq; Spongia es. Equidem si ex rerum Lutetiæ gestarum recordatione conijcere liceat, quid tibi vel fallaciter suggestum, vel à te fallaciter relatum sit, id quod ais pertinet ad motum quendam ante paucos annos in maiore Augustinensium familia coorto, quòd ei duriores quàm quidam vellent reformationis leges, pontificia regiaque authoritate imponerentur. Cuius negotij expers fuit Illustrissimus Archiepiscopus, nec in eo, nisi consensu & communi piorum voto, interfuit. Cuinam autem & quantæ amplitudinis Præsuli ea prouincia mandata fuerit, sat Lutetiæ notum est, vt & quid postea sit consecutum.

Quod si de alia quadam Archiepiscopi, cum nobili Monalium vrbi vicinarum cœnobio controuersia ageres, & multa peccares in verbis, quibus veteris, & refelleres teipsum, & Archiepiscopi multiplicem laudem artingeres. Nam nec in eo cœnobio sunt *minùs religiosi mores*, sed religiosi admodum, & ad regulare institutum compositi; Nec quicquam in eo negotio suscepit Illustrissimus Archiepiscopus, nisi de communi omnium tum Ecclesiasticorum, tum regularium sententia, quos ea de re frequentissimos coëgit. Ita in hoc & ipse summam regularibus beneuolentiam professus est, quos in consilium adhibere non dubitauit; Et vicissim regulares summam ei voluntatum consensionem præbuerunt, qui eius sententiæ vniuersi assensi sint. Quare vide posthac quid aut tu ipse fingas, aut alijs fingentibus malè ridiculéque peruulges. Consule fideliores *augures* quàm *Romanos* istos, quorum olidas fabellas & *vlcera*, & *volatus auium* oggeris, homo fabellis in puerili ludo cantillandis, quàm reuoluendis Theologiæ decretis, disquirendæ Episcoporum famæ, recensendis Episcoporum censuris aptior, artéque & ingenio paratior. Sicut enim inertes figuli ex vno luto fingunt omnia, sic tu vno isto Romanorum augurum acroamate, quod in hac Appendice versare & reuersare non cessas, Illustrissimi Parisiensis censuram expungendam, famam blasphemandam, facta reprobanda, tuamque & societatis gloriam, per te temerè abiectam, instaurandam suscepisti, homo non in peccando solùm, sed in peccata purgando, hominum ineptissimè. Scilicet apophthegmatum tuorum copiam in Spongia exhauseras, nec supererat quid diceres, nisi hoc idem sursum deorsum voluendo iterares, homo non ineptissimè solùm; sed etiam ineptiarum egentissimè. Pudeat doctissimam, vt haberi cupit, societatem, scriptori tam plumbeo, tam ridiculo grauissimarum Theologiæ rerum, Episcopalium censurarum, vitarum, factorum dispunctionem, suæ denique, quam adeo depereunt, gloriæ causam perdendam prodendamque permisisse.

Digitized by Google

Nec verò satis est isti athletæ Illustrissimo Archiepiscopo odium regularium exprobrare. Longiùs eum susceptus animo impetus abripit, & in omnes simul Ecclesiæ vniuersæ Archiepiscopos & Episcopos cum eadem criminatione immittit; Quorum in regulares malignitatis testes edit Bullas duas Romanorum Pontificum Pij V. & Alexandri 3. quarum prior ait, *Plerosque ex Archiepiscopis & Episcopis, qui oraines Mendicantium præcipuè tamquam fructiferos in agros Domini palmites & colere, & adiuuare deberent, non solum id exequi negligere, verùm etiam Concilij Tridentini decretis in prauum sensum retortis, eorum quemlibet variis afficere incommodis & perturbationibus*, &c. Posterior, *Eos qui de patrimonio Christi impinguati luxuriant damnabiliter in eodem, Christum patenter in famulis persequi, ac si factus esset impotens Dominus vltionum, &c.* Quas ego ad Bullas, vel tuam conscientiam, vel, si hæc nulla est, ipsum illum *Dominum vltionum* obtestor, quem tu *impotentem factum* esse sine dubio arbitraris, dum Bullas huc edis captiosas, fallaces, & soli tuo mentiendi & maledicendi proposito idoneas. Nam vt à posteriore incipiam, ea nusquam extat in Bullarijs Magnis sæpius editis Romæ, nec in postremo anni 1617. ex Typographia Cameræ Apostolicæ, nec in priore anni 1586. ex eadem Typographia. Fictam ergo à te oportet vel à fictore sumptam, ignotam, nullius fidei, perfidiosè prolatam. Nisi magnopere fallor, à *Fontano* illo tuo, à Patre Bineto mutuatus es, qui eam in illo opere Spongiæ tuæ germanissimo, à fonte aliquo haud puriore quàm tuo exscripsit. Quod si Bullæ istius qualiscumque verba vrgere velis, ea nec Episcopos, nec regulares nominant, & dum generatim sonare videntur, te tuosque feriunt æquè grauiter quàm vllos aut Episcopos, aut Ecclesiasticos aut regularem qui Christi patrimonio alantur. Quis enim ordo vestro pinguior, abundantior, Christi patrimonio saginatior? Quis porrò Dei famulos, quacumque virtute famaque præditos, nisi vobis cæcata mente studeant, hæreant, pendeant, apertiùs insequi solet? Notiora sunt per orbem, quocumque pedẽ intulistis, illustria persecutionũ istiusmodi vestrarũ exempla, quàm vt à me commemorari debeant. Non pauca vidit Belgiũ, plura Gallia, plurima Germania, cæteræq; nationes. Neque vulgo manifestius quicquam est quàm omnibus, qui vos non solùm in aliquo improbare, arguere, compescere, sed duntaxat non amplecti, non fouere, non osculari audeant, aculeos à vobis inijci, crimina, hæreses, suspiciones intendi, vel si tantæ priuitati desit locus, famam saltem virorum omni exceptione maiorum attentari, vellicari, minui, atteri. Quam in rem, ne ad priuatas controuersias delabar, & longiorem sermonem seram, testes edo cordatos Ecclesiæ propè totius homines, & tuam ipsam tuorumque conscientiam obtestor. Quinam verò patrimonio Christi magis luxuriãt, quàm qui immensas vndique à minimè malis, vel maximè malis hominibus Christi nomine corrogatas opes, in regificos ædificiorum, basilicarum, au[illegible]um gemmearumque vestium, sumptuosissimorum peristromatum, scenarum, spectaculorum luxus effundunt? Ac si alia luxuriæ genera dixerimus, non deerunt exempla quibus confirmemus.

Digitized by Google

Nec verò luxus iſte patrimonio Chriſti tantum ſed etiam patrimonio mammonæ alitur. Interuerſæ multis locis hæreditates, & à peculatoribus, rapacibus, ſacrilegis, ſimoniacis, nimiculoſis, acceptæ immenſæ ſtipes quibus conſcientiæ malè ſanentur, neceſſariæ reſtitutiones eludantur, per noua caſuum ingenia opulentiam iſtam cumulant, qua Ieſuitica animoſitas tam variè luxuriat, tam altè ceruices lateraque circumflectit. Sed plura non addo, ne longiùs abeam. Subtilius hæc agentur & plenius, ſi eorum audacia & importunitas in poſterum coëgerit. Etſi enim multa mouere videmur, plura tamen continemus, quia tantum dicere decretum eſt, quantum eorum petulantiæ in præſens comprimendæ ſufficiat: vt videant vel ipſi, vel quiuis æqui iudices, nos nulla animi libidine, ſed quieto iudicio, & miſericordiſſima acrimonia eorum impotentiæ propemodum immedicabili, non ſolùm quia curationem reſpuunt, ſed etiam quia pauci eos ex charitate curare vel poſſunt, vel audent, cauterium neceſſarium adhibere.

Poſteriorem Pij V. Bullam, ſi ſimiliter Pij eſſe negauero, non longè iero abs re, tuamque hic quoque perfidiam manifeſtè tenebo. Etſi enim verè lata fuit Bulla quam citas à Pio V. Pontifice, tamen & ab eodem paulò poſt, & ab alijs deinceps non vno ſed pluribus Pontificibus maximis exauthorata eſt & reſciſſa. Cùm enim in hac Bulla ſcriptum eſſet, *Pleroſque ex venerabilibus Archiepiſcopis & Epiſcopis, Concilij Tridentini decretis in prauum ſenſum detortis, Ordinum Mendicantium* quemlibet varijs afficere incommodis & perturbationibus; poſtmodum idem Pontifex ſermonum iſtorum, quibus quidam ipſi obrepſerant, figmentum expertus, ſcripſit in hunc modum: *Nuper quaſdam declarationes & moderationes circa nonnulla Concilij Tridentini decreta regulares perſonas ordinum Mendicantium, eorumque inſtitutum concernentia edidimus & promulgauimus. Et quia, vti accepimus, illarum vigore ſacerdotes regulares prædictorum ordinum quandoque minus idonei & inhabiles confeßionibus ſæcularium audiendis ab eorum ſuperioribus præpoſiti, abſque aliqua Epiſcoporum, ſed ſola Magiſtri Ordinis Generalis, aut Prouincialium Miniſtrorum approbatione admittuntur: Nos ſuper his pro debito paſtoralis officij provt tenemur, ſalubriter prouidere volentes, tenore præſentium hac noſtra conſtitutione perpetua ſancimus, decernimus, & declaramus, decretum Concilij Tridentini de approbatione Regularium audiendis confeßionibus ſæcularium præpoſitorum ab ipſis Epiſcopis facienda, obſeruari debere etiam in omnibus regularibus quorumuis Ordinum, &c.* Gregorius verò XIII. Pij ſucceſſor, de priore iſta deceſſoris ſui Bulla primo ſtatim ſui Pontificatus anno, ita edidit: *In tanta rerum & negotiorum mole, qua Rom. Pontifex ex omnibus mundi partibus aßiduè premitur, vix vitari poteſt ne qua interdum exiliant, quibus poſtea recognitis, neceſſe eſt moderationis remedium adhibere. Cùm itaque alias Felic. record. Pius Papa V. prædeceſſor noſter, auditis grauaminibus, quæ fratribus Ordinum Mendicantium ab Ordinarijs locorum & parochialium Eccleſiarum rectoribus multis modis inferri dicebãtur, &c. multa per quaſdam ſuas litteras pro prædictis fratribus non modò ſtatuerit, ſed & quæ iam in Concilio Tridentino decreta fuerant ad hæc pertinentia declarauerit, multaque priuilegia eiſdem conceſſerit, &c. demum animaduerſo quod ea omnia multis dubitationibus inuoluta*

Pius V. in Bull. Romani Pontificis.

Greg. XIII. in Bull. in tanta.

Digitized by Google

magnisque difficultatibus obstructa multas magnasque dissensiones concitauerant contra ac ipse sperabat, & præter suam expectationẽ, vt qui interdum conquereretur multa aliter alioque sensu à se prolata fuisse quàm litteris expressa essent, &c. Vides clarissimorum Pontificum testimonijs Bullam Pij V. quam ostentas non solùm antiquari, sed etiam aliter expressam dici, quàm à Pio concepta fuerit? fictamque illam grauaminum delationem ita negligi respuique, vt re magis explorata, regulares in eundem statum redacti sint tot authoritate Pontificum, in quo ijs grauaminibus infestari dicebantur? Similia sanxit & Clemens VIII. in tuam istam Pij V. Bullam; Tuam inquam, quia cùm toties à Pij successoribus, & ab ipso Pio expuncta sit non tá Pij aut Romani Pontificis iam censeri debet quàm eius qui nouã ei vim & rediuiuam quodammodo authoritatem Iesuitica potentia largiatur. Talibus nempe *testimonijs subleuanda* fuit *religiosa* ista, vt loqueris, *paupertas, per se humilis & tacens*, Iesuita scilicet elatio, Iesuitica opulentia, quæ iam opum potentiæq; fiducia eò euasit, vt pro nihilo ducat Episcopos ipsos & Archiepiscopos erecta celsaque ceruice exæquare, præ se despicere, &, si vel tantulum molesti sint, dicteriis scommatisque calcare. Vana ista & superbissima humilitas, vano perfidoque testimoniorum Pontificiorum sonitu erigi; vero authoritatum Pontificiarum pondere deprimi debuit. Enimuerò si hoc loco enumerare liberet, quot & quas socij tui Episcopis & Archiepiscopis per varia loca molestias, grauamina, perturbationes & intulerint iampridem, & adhuc inferant, Bullarũ Pontificiarum partim contra mentem Pontificum intorsione, partim aperto neglectu & ludificatione, totiusque Ecclesiasticæ disciplinæ audacissimo contemptu facilè tuam tuorumque fallacissimam vanitatem vel inuitam obruerem. Sed aliquid in aliud tempus referendum est; nec alia vestræ in vniuersos Antistites, & in ipsos, quando vobis officiunt, Romanos Pontifices cõtumaciæ, peruicacięque argumenta quæri debent, quàm quæ in manibus sunt non solùm in schismaticis vestris hæreticisque libris, sed in ipsis schismatum hæresumque illarum purgationibus, defensionibus, spongijs, querimonijs, quibus nihil vnquam par aut simile ab vllis regularium Ordinibus, vel omnino à Catholicis, sed à solis hæreticis & Ecclesiæ hostibus emanauit.

Clem. VIII. in Bull. Quæcumque.

Nec longius in hoc negotio prouehi necesse est ad legitimam certè Illustrissimi Archiepiscopi Parisiensis Apologiam, cui sanè æquius nimia in sodales tuos & in eorum societatem remissio ac lenitas, quàm vllum in eos, aut in vllos regulares infensi animi odium imputaretur. Notum toti Lutetiæ qua ille indulgentia præcipuum quendam tuæ societatis concionatorem nouissimè acceperit, nonnullis etiam vim seueritatemque paternam ipsius desiderantibus. Cùm enim concionator ille in illustri quodam primarioque vrbis auditorio temerè quædam & scandalosè iactasset, & confluentibus vndique ad Illustrissimum Archiepiscopum querelis & testimoniis, concione cathedraque prohibitus, ea quæ perperàm docuisset se dedocturum diceret, si censura solueretur; Archiepiscopo ægrè tandem exorato, eiusmodi palinodia vsus est, quæ non magis pœnitentis oratio, quàm innocentis exultatio vide-

Digitized by Google

retur. Et tamen Illuſtriſſimum Præſulem vicit innata comitas; iſtorumque inuictos ſpiritus intuens, maluit quod eorum humilitati deeſſet, paterno explere affectu, quàm nimis vrgere infirmitatem, & in deteriora compellere. Quæ tamen humanitas, alios quidem fortaſſe moliret, iſtos verò duriores paſſim atque audaciores efficit. Eſt enim genus hominum ferum ac peruicax, quod faciliùs firmitudine domatur, quàm manſuetudine delinitur, nec cedit niſi fortiori, nec remittit quicquam niſi cùm validiore manu, & pleno robore premitur. Nec dubium quin iſto Illuſtriſſimi Archiepiſcopi benignitatis experimento firmarint animos, & ad indignum facinus, ad diras, ad impudentiam ſecuriùs conuolarint. Quo magis opprimenda eſt tua, Ieſuita Floyde, peruerſitas, qui ei Archiepiſcopo odium in te tuoſque obiectas, cuius perpetua potiùs indulgentia, & immerita bonitate corrupti, ad hæc ipſa flagitia facti eſtis alacriores.

Quare cæteræ, quas affers, iſtius odij probationes, eadem facilitate diſpelluntur. Ridiculè enim in illius argumentum trahis quod Illuſtriſſimus Pariſienſis Archiepiſcopus, *primus ſolitariuſque in libros cenſuram tulerit*. Quaſi verò niſi te illud odium, quod in eo ſimulas, præcipitem ad quidlibet effutiendum ageret, non facilè perſpicere potuiſſes, cenſuram Illuſtriſſimi Pariſienſis, vt cæteras rationes omittant, ideo ſeorſum editam eſſe vt eſſet iuridica in Eccleſiam & in prouinciam Pariſienſem ſententia, cùm cæteri Antiſtites extra ſuas diœceſes conſtituti Epiſtolam ſolùm commonitoriam ad cæteros Epiſcopos de tuis tuorumque hæreſibus Lutetiæ deprehenſis conficere, in eaque vim magis charitatis quàm iuriſdictionis authoritatem exerere decreuiſſent, vt in ipſo epiſtolæ limine declaratur? Quale autem videtur tibi odium, quod Metropolitanus Epiſcopus, ex Cleri ſui, Epiſcoporumque prouincialium ſententia, delatas in prouinciam & in vrbem eius primariam hæreſes notiſſimas, publicas, omnium ſermone infames iugulet & eliminet? Túne iſta oggannires, ſi vllam Eccleſiaſticæ diſciplinæ, moris maiorum, perpetuæ denique antiquitatis partem cognitione libaſſes? Quid enim doctrinis, canonibus, exemplis omnigenis teſtatius, illuſtrius per omnes Eccleſiæ à Chriſtiani nominis initio regiones, quàm hic vſus & poteſtas Metropolitanorum omnium, adcóque quorumlibet in ſuis parœcijs Epiſcoporum, vt antea ſatis patefactum eſt, & patefieri minimè debet, apud eos, quibus vlla eſt Eccleſiæ antiquitatiſque notitia? Videtúrne tibi Eccleſia, imò ipſe Chriſtus, cùm talem Epiſcoporum poteſtatem inſtituit, nil niſi laxare habenas eorum odijs, & ſimultates ac vindictas incendere voluiſſe, vt aduerſus tantæ poteſtatis vſum liceat ſuperbis & pertinacibus inimicitias, & fictas vltiones in æternum excipere? Indue ſaniores cogitationes, concoque dolorem, qui te lancinat, & in iſtas vertigines rapit.

Quam porrò odij declarationem in eo habes, quod Illuſtriſſimus Pariſienſis *ſolitarius libros damnarit?* Nonne potius plus vobis conflaſſet inuidiæ, ſi cum cæteris Epiſcopis vna eos authoritatis mole oppreſſiſſet. Nonne maiorem effeciſſet Concilij Epiſcopalis ſpeciem, quo ingentes

ſæpè

Digitized by Google

ſæpè hæreſes anathemate perculſæ, & ſtirpitus deletæ fuerunt? Verùm cùm cæteri Epiſcopi epiſtolam encyclicam edere, charitatem Epiſcopalem, non iuriſdictionem expromere decreuiſſent; Pariſienſis Archiepiſcopus cenſuram iuridicam in ſolo ac ſede ſua, de Epiſcoporum prouincialium, & Cleri Pariſienſis ſententia, meritò ſeorſum emiſit.

Primus autem promulgauit, quia decuit eam, quæ diſtrictioni authoritate ferretur, cæteris ire præuiam, publicéque declarari eas, volente proprio Epiſcopo, in ipſius diœceſi & Metropolitana ſede poſt modum exituras. Primus omnium cæteris è throno ſuo ſignum eſſerre debuit Archiepiſcopus Pariſienſis, tum paſtorali officio, vt deprehenſas in prouincia ſua labes præcipua vigilantia primus omnium repelleret; tum ipſa primatiæ regiæque ciuitatis dignitate, à qua in alias aſſertæ fidei, & protritæ hæreſeos exemplum proficiſci oportuit. Nam vt rectè olim ſanctus Cyrillus Concilij Epheſini nomine ad Eccleſiam Conſtantinopolitanam ſcribens, *Si regia ciuitas benè fuerit inſtituta, rectus omnium aliarum Eccleſiarum erit profectus.* Tum denique quia cùm Illuſtriſſimum Pariſienſem Apoſtolica ſedes primum Pariſienſium Antiſtitum Archiepiſcopali honore dignata ſit, meritò tanta poteſtas inſigni aliquo eius vſu, & ſingulari in Eccleſiam munere, damnaris peſtilentiſſimis hæreſibus, quibus Eccleſiaſtica omnis poteſtas, totaque Eccleſiæ & hierarchiæ diuinitus inſtitutæ vniuerſitas deiicitur, dedicanda fuit. Quo facto egregiam Illuſtriſſimus Archiepiſcopus ſedi Apoſtolicæ gratiam, Eccleſiæ beneficium, poſteris exemplum, ſibi apud Deum hominesque laudem conſtituit; inſignemque illum, & magni in Eccleſia nominis Cardinalem Bellaium, Epiſcopum Pariſienſem, grauiter olim de hominum iſtorum moribus & artibus, recenti adhuc & nouella eorum ſocietate in Senatu Pariſienſi augurantem, ſuo iudicio comprobauit. Quod enim primus ille de appulſa primùm in Gallias iſta ſocietate præuidit, hoc ipſe illius ſucceſſor, primus Archiepiſcopus Pariſienſis, primus Galliæ Prçſulum euenisſe teſtatus eſt, nec priuato ſuffragio, ſed Archiepiſcopali decreto, & cenſura ſolemniore ſanciuit.

S. Cyrill. ep. Synod. ad Clerum & popul. Conſtant.

Illa quoque cauſatio, & odij probatio impudens, quod Illuſtriſſimum Archiepiſcopum dicere non times *Propoſitiones ex Danielis & Jeſu libro collectas ſibi oblatas ſtatim damnaſſe, antequam librum ex Anglico integrè verſum legiſſet.* Nam cenſura eius paucis diebus ante Illuſtriſſimorum Galliç Antiſtitum epiſtolam, & Theologicæ Facultatis cenſuram prodiit. Multo autem antè libros integrè verſos fuiſſe, & ab Antiſtitibus perlectos, & Theologiæ Facultati tranſmiſſos, & omnium, quorum intererat, manibus verſatos ac tritos quis neſcit, niſi apertiſſimorum mendaciorum confidentiſſimi prçcones, quos nec Dei timor, nec hominum pudor à patenti nequitia reuocare potuit?

Denique poſtremum iſtius odij indicium dilutiſſimum penè omnium eſt, etſi tu illud, pro tuo ſingulari iudicio, prçcipuum & ma-

Digitized by Google

ximum exiſtimes. Putas Illuſtriſſimi animum *minus placatum patuiſſe maximè, quod in propoſitiones Hibernicas impetum fecerit. Hoc enim reliquos Archiepiſcopos & Epiſcopos pro ſua prudentia; moderatione, grauitate ſibi faciendum non putaſſe.* O te vituperatorem laudatoremque pariter fallacem! pariter mendacem! Tune reliquos Archiepiſcopos & Epiſcopos à prudentia, moderatione, grauitate ex animo laudas, quos ſuprà eiuſdem, cuius nunc Illuſtriſſimum Pariſienſem maleuolentiæ, imprudentiæ, temeritatis, tam effusè inſanéque accuſaſti? Quid ais leuiſſima ſpongia? vſque adeone præſens quiſque motus te abripit, vt præteritos obliuiſcare, tamque in mendacia tua, quàm in veritatem, & in omnium ſanas mentes incurras? Non enim quid conſcientia, quid pudor, quid res, de quibus agis, poſtulent, cogitas, ſed quid tui animi cupido, quid feruor, & vigens, quo ageris, impetus. Quo in Illuſtriſſimum Pariſienſem acrior ruas, cæterorum Antiſtitum laudationem inſpergis, vt præcipua aliqua Illuſtriſſimi iniuria indignari, non communi tua in vniuerſos Antiſtites petulantia, & impietate furere videare.

Stomacharis autem ineptiſſimè Hibernicas propoſitiones à Theologica facultate tanta cura, ſtudioque exploratas, & cùm ſententiam ſuper iis rogaretur, ſolenniter abdicatas, poſtmodum Illuſtriſſimi Pariſienſis Archiepiſcopi iudicio proſcriptas, totaque prouincia excluſas fuiſſe. Parum enim refert cæteros Antiſtites nihil de iis ſcripſiſſe, quia longè alia eſt in hac parte Illuſtriſſimi Pariſienſis ratio, ac cæterorum Epiſcoporum. Nôſſe quippe debueras antiquam illam & ſingularem Theologicæ Facultatis, & decretorum ipſius cum ſuo præſule coniunctionem, cuius in palatio Archiepiſcopali, ex perenni Academiæ more, pileum laureamque doctoralem capit à Cancellario, cuius de corpore Eccleſiaſtico ſocietas Eccleſiaſtica eſt; cuius denique Doctoribus in conſilium adhibitis, decreta cenſuræque plurimæ Epiſcoporum Pariſienſium olim emanarunt. Non tale cæterorum Antiſtitum cum ea vinculum, non talis in diœceſi Pariſienſi dignitas, non conſuetudo denique talis. Ideoque propoſitiones non ad ſe, ſed ad Facultatem Theologicam delatas; ab ea iuratis teſtibus cognitas, excuſas, compertaſque, Facultatis iudicio & Illuſtriſſimi Pariſienſis authoritati relinquentes, ſatis eſſe putarunt, ſi in aliena diœceſi oblatos ſibi perſpicuos, & nullius probationis egentes Smithæi & Danielis libros execrarentur. Archiepiſcopus autem Pariſienſis quicquid intra ſuâ diœceſin erupiſſet, quicquid ad Theologicam Facultatem allatum, & deprehenſum eſſet, à ſe non alienum, ad ſe delatum, paſtorali curæ ſuæ obnoxium iure exiſtimans, ea omnia generali diplomate, & iuridica ſanctione complexus eſt, ne cui deinceps intra fines ſuos peſtifera illa dogmata inferre, aut tueri palam fas eſſet.

Poſtremò multa in Collectores, vt vocas, & in interpretes ex amara illa ſpongiæ plenitudine eructas, quæ ſuprà toties à te cantata,

Digitized by Google

à nobis excantata & exsufflata sunt, *Accusatoribus nimium, reis nihil fidei esse habitum; libros lingua scriptos, quam Iudex non intelligebat, interpretantibus inimicis conuersos, interpretum & collectorum fraudibus & caluminis* fœdatos esse. Nullus enim toto orbe in te ac tuos accusator, aut iudex reperiri poterit, non vobis inimicus, non odijs & simultatibus indulgens, si quid vobis odiosum ediderit. Nec pudet superbiam istam pro legitima defensione obtrudere, & omnibus passim hæreticis communia effugia sectari, vt antea ostendimus, præcipuè hæreticis illis, de quibus paulò ante ex Hieronymo diximus, Monachis Origenistis, quorum simillimas cauillationes obterens Hieronymus; *Neque illi*, inquit, *dicta defendunt, sed fingunt ab hæreticis immutata; multorumque dicunt libros similiter depranatos, vt illum* (Origenem) *non sua fide, sed aliorum tueantur erroribus.* Ac subiungit, *Hæc aduersus hæreticos dicta sint, qui iniusto contra nos odio sæuientes, mentis fatentur arcanum, & venena pectoris irremediabili dolore testantur.* En tuorum figmentorum imaginem, Iesuita Floyde: En quibuscum tibi conueniat. Tantum enim abest, vt verè habeas quod in interpretes ab Illustrissimis Episcopis adhibitos conquerare, vt eorum fidem tu ipse comprobes multis locis, tuæ verò, quam laudas, quam appellas, ad quam nos vocas versionis perfidia, tuo simul nostrorumque interpretum testimonio non vno loco probetur, vt sæpè demonstratum est. Nostram igitur versionem tuo ipso iudicio confirmatam, tuam reprobatam dicere possumus, adeò te malæ nebulæ implicant, &, quò non vis, cæcum trahunt. Quare optanda aduersariis tuis, & enixè promouenda fuit tua versio, quam tamen ab iis *omni arte & ope* cohibitam ridiculè ais, *ne* scilicet *lucesceret dies, ne Danielis à Iesu liber in Latinam lucem ederetur.* Quæ enim tantæ erant aduersariorum ceruices, Anglorum fortassis aliquot in Belgio sacerdotum, vt opibus Iesuiticis, acerrimæque factioni obsisterent? Non tales vobis aduersarij formidabiles, non talium vires authoritatémve horrescitis, quos aut metu, aut lenociniis abductos in vestram rapitis libidinem, aut si constantiores animos, altioremque mentem, & vestris artibus inconcussam exhibeant, adeò insequimini, exagitatis, frangitis, vt illi præclarè secum agi putent, si non modò potentiam vestram non expugnent, sed vestras duntaxat insidias effugiant.

Cæterùm, vt ingratæ tandem cum insulsissimo, & nullius nec fidei, nec iudicij homine concertationi finem faciamus, videat Iesuita Floydus, & socios, si qui fortè rursus oblatrabunt, præmoneat, vt si Episcopali dignitati, solennibusque Episcoporum decretis sacrum diuinumque honorem, à Deo indictum, ab Ecclesia firmatum, Catholicorum sensibus infixum, noua fide, inuisoque zelo palam diripere statuant, & arroganti pertinacium scriptorum ignorantia oppugnare; Eorum saltem famam concerpere, personis sacratis incestas manus inferre, sacra profanaque miscere, furere, bacchari desinant. Alioquin si perrexerint quo cœperunt pede, si in Episcopos sine

Digitized by Google

fræno effundantur, ſi in medio petulantiæ impetu audacius inſultantes, *ad eorum genua ſupplices accidant, proſtratique pacem & veniam humillimè ſe orare* dicant; ſi denique qui ſe in hæreticos canes eſſe volunt, iidem in domeſticos fidei rictum impingere, nec ſolùm in oues, ſed in arietes, in paſtores, in gregis principes, lupi eſſe velint; ſciant non defore venabula, quibus à Catholicis, Eccleſiæ ſanctitatem, di-
Tit. 1. uinæque matris caſtimoniam nunquam labefactari paſſuris, vt *malæ beſtiæ*, diſcordibus naturis concretæ, alienis ſuiſque infeſtæ, indomitæ, importunæ, configantur.

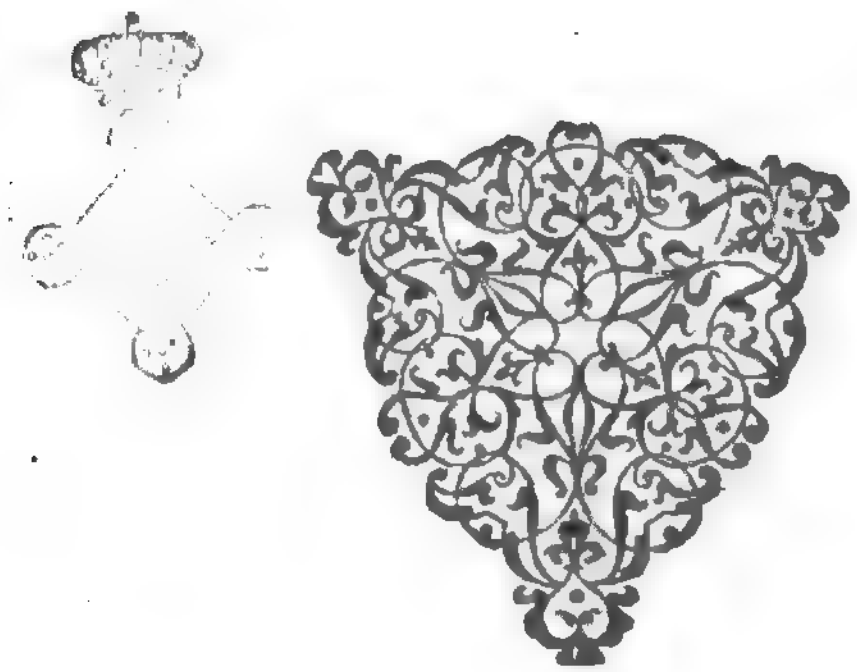

SVMMARIA SECTIONVM
REFVTATIONIS SPONGIÆ,
EX IPSIS AVRELII VERBIS AC SENTENTIIS CONTEXTA, quæ loco compendij ſimul & Indicis eſſe poſſunt.

§. *Rectiſſimè Cenſoribus placuit. pag.1.*

DAnielis errores, in certos quoſdam titulos, quaſi in faſciculos ad comburendum rectè à Cenſoribus fuiſſe digeſtos.

§. *Malum omen eſt. p.3.*

Prophanum exordium Spongiæ.

Gerſonem falsò dici patrem Sorbonæ. p.3.

Eccleſia nec iis quos Patres agnoſcit ſuos, penitus adhæreſcit, niſi cùm per eorũ conſenſum, Eccleſiæ vniuerſæ fidem, & Spiritus ſancti lucem introſpicit. Laus Gerſonis. p.4.

Quàm contumeliosè facultas Pariſienſis puero ſpurio à Ieſuita comparetur, dicaturque Gerſonem Pontifici præponere, vel opponere.

§. *Miror audaciam. p. 5.*

Hæreticum, indubium eſſe, qui putat ad ſeruandam Eccleſiæ vnitatem, atque ad manendum in Eccleſia vniuerſali, ſatis velle ſubiicere ſe legitimo Pontifici, etſi interea ipſe electionem eius interturbet, quæ videtur eſſe aperta doctrina Ieſuitæ. p.6.

Pontificatus, ſede vacante in Eccleſia, cùm non ſit perfecto modo planeque completo, ex Chriſti inſtitutione, ſequitur ex Gerſone Eccleſiam vniuerſalem non eſſe tunc perfectè vnam, ſed deeſſe aliquid ad integram & perfectam eius vnitatem. Nemo enim non videt illam tum multo perfectius vnam eſſe, quando caput habet, à quo actu foueatur, regatur, ornetur. p.7.

§. *Non eſt moris. p.8.*

Non eſt moris Catholicis Cenſoribus reſpicere quid ex doctrinis quas probant, vel reprobant, humana ratio argumentando inferre queat. Quàm enim proximè poſſunt, ad lumen fidei ſe applicant; quam non diſcurſiuam ſed intuitiuam eſſe ſciunt, quippe luminis gloriæ ſpecimen & imaginem. Atque hoc differunt à Philoſophis, qui in ratiocinando toti hærent, &c. p.8.

Sic antiquam maiorum fidem non continuò deſerimus, etſi hæretici non pauca illinc inferant, quæ doctiſſimis etiam hominibus negotium facere videntur. Difficultates & quaſi nebulæ iſtæ humano ſenſu concitatæ, ſunt velut tentamenta quædam, quibus fidem & humilitatem noſtram ptobari vult Deus. p.9.

Petrus ſemper in throno ſedet, authoritate non perſona: Sic Apoſtolus ſe ſpiritu præſentem dicit. Ineptum eſt res Morales ad laqueos Dialecticos ſiue Metaphyſicos contrudere. Ineptius, imo perniciosius fidei Chriſtianæ auctoritatem offuſo minutiarum ſcholarium puluere, obducere, &c. p.10.

§. *Si ſic argumentari. p.10.*

Quia orbari capite Eccleſiæ quædam imperfectio eſt, ideo tota ipſa fertur & properat, pro inſtinctu & poteſtate ſibi à Deo indita, vt eam labem reficiat quantocyus, & expleat. p.11.

Sicut Deus homini poteſtatem ingenuit, alios homines in locum demortuorum ſupplendi, vt imperfectio mortalitatis & inſtabilitatis humanæ compenſaretur: ſic quia imperfectio Eccleſiæ eſt illam mortalitati, & morti Epiſcoporum obnoxiam eſſe, data illi eſt à Deo poteſtas nouos Epiſcopos identidem ſubrogandi, &c.

Eccleſia, Epiſcopo mortuo, dicitur à Patribus, vidua, paſtore deſtituta, ſponſo orbata.

Hoc inter ipſam & viduas humanas intereſt, quod illa ſponſi abſentiam ſupplere, & nouos inuicem Epiſcopos ſublegere poſſit.

Si Eccleſia aliqua ſtatuat nullos amplius habere Epiſcopos, populus quidem eius non deſinit eſſe in Eccleſia vniuerſali, ſed ipſa nullum amplius ſeorſim Eccleſiæ particularis corpus componit, quod ſtare poſſit per ſe, & perfectionem ac fœcunditatem ſpeciei ſuæ contineat. p.12.

§. *Graue onus imponis. p.12.*

Quod ait Ieſuita, multitudinem Laicorum ſine Clero, fore particularem Eccleſiam, modo parata ſit Epiſcopum legitimè miſſum accipere, errorem eſſe qui latam ad Tertulliani hæreſim pandat viam, qui ait Eccleſiam in duobus aut tribus eſſe poſſe, etiam laicis. p.13.

Ex S. Cypriano, Plebs ipſa maximè habet

Digitized by Google

poteſtatem, vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recuſandi, &c. Populum eſſe participem Electionis Epiſcopi, fuit perpetua conſuetudo, & diſciplina Eccleſiæ veteris, quamuis pars multo potior & dignior Cleri eſſet quàm populi. Imperatores tametſi Laicos, Pontifices delegiſſe, probarur ex Gregorio. p.14.

§. *Erubeſce ſi potes. p.14.*

Fœda calumnia Ieſuitæ in Gerſonem. Is accidentalem Eccleſiæ vnitatem vocat, non ad poteſtatem Pontificiam, quam ſemper manere docet, ſed vt ipſe ait ad vnum certum Papam. p.16.

Potuiſſe etiam illum vnionem iſtam etiam ad ipſum Pontificatum accidentalem vocare reſpectu vnionis ad Chriſtum, vt oſtenderet quantò dignitas Pontificia ſit infra Chriſti dignitatem. Imo poſſe etiam illam mutabilem vocari, quia non manebit niſi ad finem ſæculi; Eccleſia verò manebit in æternum, quoniam Chriſti regnum eſt.

Ita Paulus ſoli Deo immortalitatem tribuit, &c.

§. *Obliquus ſtylum. p.18.*

Audacia Ieſuitæ, qui ait recipere Epiſcopum, eſſe vmbram prendere. Imitatur hæreticos; quia ſicut illi Chriſto dicente ſe nobis tradere corpus ſuum, voces eius ita exponunt, quaſi vmbram tantùm ſui corporis figurámque nobis dederit. Ita cùm Pontifex Anglis dederit Epiſcopum, interpretatur ille dare ſolam vmbram Epiſcopi; ita peccans in Epiſcopum qui vinculum eſt externum vnitatis Eccleſiæ, ſicut hæretici in Chriſtum, qui in Sacramento ſanctiſſimo eiuſdem vnitatis internum vinculum eſt. p.20.

Imitatur ſecundò morem hæreticorum, quo ſub propoſitionibus externa facie falſis, veros ſenſus includunt, vt ſi earum perſpicua falſitas in odium incurrerit, illa ſe fraudulenter abſtruſa veritate tutentur.

§. *Omitte caninas ſimil. p.21.*

Ieſuita ipsâ regis procerem aliquem ad Hybernos mittentis ſimilitudine à ſe allata refellitur. p.21.

§. *De ipſa re ac ſententia. p.22.*

Eſt ipſiſſimus error Pelagianorum, & multò poſt Beguinarum, & Begardorum, poſſe quempiam in hac vita tantùm perfectionis aſſequi, vt non ſit alius modus vlterioris perfectionis. p.24.

Qui baptizati & confirmati fuerunt, plenitudinem gratiæ poſſident, vberrima gratiæ, donorúmque omnium Spiritus ſancti largitate.

§. *O inſulſam collectionem. p.25.*

Ieſuita cenſet homini iam baptizato nihil deeſſe, vt plenè perfectéque Chriſtianus efficiatur, niſi externam corporeámque vnctionem. Vnde conſequenter putat vnctionem baptiſmalem ſupplere effectum Sacramenti Confirmationis, qui eſt perfectio Chriſtiani nominis, cùm ex eius mente perfectio illa ſita ſit tantùm in externa vnctione. Non negat tamen interiorem effectum confirmationi, ſed cum vult etiam interiori effectu chriſmationis baptiſmalis ſuppleri. p.25.

Quid illi non audeant intra priuatos parietes, qui ſpectante tota Eccleſia Catholica, has intemperies æſtuantium animorum in medium proferre audeant? &c. p.26.

Iuſtus dolor Aurelij, ſi tantam in myſteriis Chriſti ſubuertendis licentiam æquo animo ferre non poteſt.

Argumentum Ieſuitæ: Baptizati Chriſtiani ſunt, ergo perfecti Chriſtiani. Adeone lædi non poteſt fides, quin continuò lædatur ratio, & humana mens; quia fides & ratio vnius eiuſdémque diuini luminis expreſſiones & radij ſunt?

Neceſſe eſt enim, vt aliter quàm oportet, humana æſtimet, qui diuina contemnit. p.27.

§. *Ecce alteram partem. p.29.*

Vnctione baptiſmali nullo modo dici, nos poſſe Chriſtianos effici ſenſu Patrum. Nec ſine blaſphemia affirmari Chriſtiani nominis perfectionem & plenitudinem in ſola vnctione corporea, & in externa denominatione conſiſtere. Quæ eſt hoc in loco doctrina Ieſuitæ. p.29.

Hic error prope admodum ad Caluini aliorúmque hæreticorum errorem accedit, qui reuera Sacramentorum operationes penitus externas faciunt, nec aliud eſſe putant niſi notas & teſſeras exteriores, & planè ſacramenta Iudaïca.

D. Thomas vocat Confirmationem Sacramentum plenitudinis gratiæ. p.30.

Auguſtinus in loco illo Cantici Annæ quærens, quonam modo *Chriſtus exaltabit cornu Chriſti ſui?* Reſpondet: *Omnes quippe vnctos eius chriſmate, rectè Chriſtos poſſumus dicere*, &c. p.31.

§. *Omitte ſi me audis.*

Iacet enim Chriſtiana Religio; nihil in ea tutum, nihil ſanctum, ſi pro cuiuſque ſenſu, res exploratiſſimas, intimis fidelium animis infixas, quietas hactenus & tranquillas, conquiſitis authoritatum perplexitatibus, quæ ne aduerſus ſumma quidem myſteria deerunt, ſollicitare atque infringere liceat. Hic genicus

malus & penitus hæreticus in Spongia deprehenditur, &c. p.33.

Sacramentalia non esse cum *Sacramentis* miscenda, nec horum effectus cum illorũ. p.34.

Sacramentalium operationes nihil sunt, nisi pij quidam animi motus actuales nimirum & fluxi, qui vi precum Ecclesiæ, iis qui illa vsurpant, impetrantur; Qui motus; sine illis etiam haberi possunt per pias quallibet affectiones animi, quas probi homines cribras quotidie concipiunt. Iesuita dedecorat Sacramenta Christi, eorum vicem per meras ceremonias impleri posse putans. p.35.

In sacramento Confirmationis totus spiritus Sanctus cum suis donis & copiis omnibus effunditur.

Non minor ceremoniis Ecclesiæ iniuria fit, dum extolluntur plus æquo, quàm dum nimis deprimuntur, &c. Hæretici semper in extremis, Catholici semper in mediis, &c. p.36.

§. *Piget istas quisquilias.*

Iesuita distortos mentis tuæ fœtus Ecclesiæ Catholicæ supponere, & adulterinis suis sordibus eius castitatem & virginitatem temerare audet. Sed minimè mirum audacem esse in Ecclesiam, qui est in veritatem, cuius Ecclesia custos, interpres, radius, ipsaque adeo illa est, cùm sit ipse Christus qui æterna est veritas Patris.

Veritas falsitatis auxilium respuit; falsitas & mendacium vix constanter sine mendaciis & fraudibus defenditur: quia quidque vnde nascitur, inde ali sustinerique Philosophi monuerunt.

§. *Quid dicam de hac etiam. p.*38.

Iesuita censet perfectionem Christiani nominis, vim dæmonis, insultus, persecutionésque superandi, effectum denique sacramenti Confirmationis, non solùm dari Vnctione chrismatis baptismalis, sed etiam ex opere operato dari. p.39.

Opinio illa quam paruuli aliqui scholastici nuper excogitarunt, sacramentalia effectus ad quos ab Ecclesia Instituta sunt, operari ex opere operato, explodenda & longè amandanda est ex animis Catholicorum; eorum præcipuè qui solam Scripturæ & Traditionis Ecclesiasticæ normam, non humani sensus arbitrium, ad res Theologicas dijudicandas adhibent. Est enim opinio nullo fundamento Theologico nixa, &c.

Probatur Iesuitam loco Caietani, & authoritate ex Epistola Innocentij III. deprompta prauè & fallaciter fuisse abusum.

Multæ sunt locutiones Patrum etiam multò in speciem liberaliores erga ceremonias Ecclesiæ, quàm ea qua hîc vsus est Innocentius. quæ tamen Sacramentis nihil derogant.

Sint ceremoniæ Ecclesiæ quod sunt. Ne Sacramentorum fines inuadant; ne inuita Ecclesia in Sacramentorum perniciem contemptúmque inuitæ trahantur, quibus potiùs decorandis, & in nostram venerationem adducendis inuentæ fuerunt. p.41.

§. *Qui temerè promittunt. p.*41.

Qui temerè promittunt difficilè fidem liberant, multò magis qui temerè gloriantur. p.41.

Locum Hugonis de Vnctione quadam, iis qui morte præuenti sacramentum Confirmationis suscipere non possunt, adhibenda, Iesuitam redarguere potiùs quàm iuuare. p.42.

Vindicatur *Hugo* à graui criminatione, quã ei Hadrianus postea Pontifex inusit, scribens eum errore lapsum Vnctionem istam baptismalem pro sacramento ipso Confirmationis accepisse. Imò docuit ille sacramentum Confirmationis Presbyteris committi non posse.

§. *Hoc nimirum erit. p.*43.

Iesuitæ nullam esse fidem, qui canones suo arbitratu effictos obtrudat, longè aliter quàm extent in Conciliis, vt patet verba quæ protulit de Canone Arausicano, cum integro canone conferenti. p.43.

Variæ editiones Canonis Arausicani recensentur, *Ex quo loco Sirmondus arripuit occasionem scribendi aduersus Aurelium.*

§. *Non solùm intemperanter. p.*45.

Superba audacia Iesuitæ. p.45.

Eius doctrinam qua Sacramentis ceremonias exæquat, hæreticis valdè acceptam fore.

Occulto dedecoris, quæ 2. Cor. 4. abdicare iubentur Ministri Christi, sunt abstrusæ cupidines, & obliquæ voluntatis motus intimis animæ recessibus adhærentes, quibus non minus, imò magis adulteratur verbum Dei quàm vitiis perspicuis, & erroribus palam expressis. p.46.

Simulata innocentia, non est innocentia; simulata æquitas, non est æquitas, sed duplex iniquitas. Aug. p.47.

Nulli errores pestilentiores quàm qui sub ipso veritatis inuolucro, & quasi præsidio latent.

Luctuosum & infidum consolationis genus, à Iesuitis Anglis, Ecclesiæ Anglicanæ oblatum. Quomodo eam consolari oportuit.

§. *Tuo te laqueo induis. p.*48.

Non pro abusu rei cuiusque, rem quæ abusum patitur, esse tollendam. p.49.

Iesuitas mentium, quas regendas suscipiũt, pietatem Sacramentis & præsidiis exterioribus agglutinare, de præparationibus interioribus non perinde laborantes, &c.

Digitized by Google

De frequenti vſu & abuſu Sacramentorum. p. 50.

Sicut hæreticos iure repellimus & execramur quaſi medicos imperitos, qui quod ſanare neſciunt, ſecant, & pro *reformatorum* nomine quod ſibi malè aſſumunt, *deſtructorum* eis nomen meliori iure inurimus; ita iſtos ſimiliter argumentantes eodem cuneo retundimus.

§. Nihil attinet, p. 51.

Olim ſacramentum Euchariſtiæ, vnà cum Baptiſmo & Confirmatione adminiſtrari ſolitum. p. 52.

Explicatur hiſtoria *Iuuenis* illius *apud Euſebium*, quem Ioannes Epiſcopo Aſiano commiſerat, oſtenditúrque abſurdiſſimè eam à Ieſuita fuiſſe allatam.

Notum eſſe quàm facilè errori pateant in rebus diuinis argumentationes humanæ, eæ præſertim, quas à maiori aut ſimili vocant, &c. p. 53.

Periculoſius eſſe, ne nimiam fiduciam in miſericordia Dei, quàm in Sacramentis collocemus; quia in his fide opus eſt.

Locus eximius de Sacramentis.

Quantùm Ieſuitæ doctrina iuuet hæreticos. p. 54.

§. Redi ergo tu in chorum. p. 55.

Quid ſtolidius quàm effectum & neceſſitatem ſacramenti Confirmationis ſuppleri poſſe ordinariè per media generalia, ad eius effectum generatim ſolùm inſtituta? quæ eſt hîc cauillatio Ieſuitæ. Quaſi dicas cauſarum particularium effectus, ſola efficientia Solis ſuppleri ac produci poſſe, ita vt fructus pullulent ſine vllis arboribus, è ſolis radiis Solis. p. 55.

Si quando per media generalia effectus particulares Confirmationis, aut alius Sacramenti ſingulari aliqua & extraordinaria Dei benignitate acquirantur, inde tamen non eſt argumentandum, nec ideò viæ & rationes ordinariæ, quas Deus ad eorum conſecutionem inſtituit, negligendæ ſunt. Non magis quàm quia interdum in natura effectus aliqui præter communem cauſarum naturalium conſtitutionem oriuntur, quæ Philoſophi naturæ miracula vocant, liceat ſine magna vecordia, pares quotidie effectus à cauſis aliis ſimilibus expectare. p. 56.

Abſolutam Dei potentiam philoſophicum magis eſt quàm Apoſtolicum, inueſtigare. Bern.

§. Quæſtio hæc. p. 58.

Præclara de Oratione & Euchariſtia. p. 58.

Media eſſe generalia omnium gratiarum. Quod res aliqua ad effectum aliquem directè inſtituta ſit, eúmque directè reſpiciat, non impedit quominus ſit cauſa illius generalis tantùm, & nullo modo ſpecialis. Ita ſe habet ſol reſpectu propagationis frugum. p. 59.

Multæ ſunt cauſæ, quæ principalem effectum ſuum per cauſas tantùm intermedias operantur; vt mors Chriſti remiſſionem peccatorum, &c. p. 60.

Nec ſpecialia media generalium, nec generalia ſpecialium neceſſitatem tollunt.

Nullum ſæpius impedimentum obeſt quominus quæ volumus à Deo feramus, quàm quod generalia media quædam adhibuiſſe contenti, cætera vel omittimus, vel negligimus, quæ ad eum finem aſſequendum ſpecialius à Deo inſtituta fuerunt. Quo fit vt vno pede recti, altero claudicantes quo tendimus, peruenire non poſſimus, quod optamus, non impetremus, &c. p. 60.

Ieſuita hoc loco argumentatur vt hæretici, qui inferunt fidem eſſe medium ad omnia ſufficiens, quia vnum ex mediis generalibus eſt, quibus omnia obtinentur. Idem dicunt de Chriſti paſſione. Quod perinde eſt quaſi dixeris non opus eſſe ſeminibus, ſtirpibus, plantis, quia ſol omnia generat, &c. p. 61.

§. Non craſſa laboras. p. 62.

Quàm impudenter Ieſuita Cenſoribus inſultet.

Eſt quædam falſitas, cuius partes omnes veræ ſunt; ſicut eſt quædam deformitas, cuius partes omnes formoſæ & irreprehenſibiles iudicantur. Ac veriſſimè Auguſtinus admonuit, ſicut in falſis ſententiis veras, ſic in veris ſententiis falſas concluſiones eſſe poſſe. Imò nunquam tam periculosè fallacia conſtruitur, quàm cùm in ipſa veritate implicatur.

Fas eſſe notari erroris propoſitionem, quæ Theologis nouis etiam multis placeat, ſi modò antiquitati & traditioni Eccleſiaſticæ, ſanctorúmque Patrum ſenſui, multò magis ſi Scripturis ſacris non conſona videatur.

§. Hic iam audaciæ. p. 66.

Nullum eſſe Scholaſticorum antiquorum, qui dixerit nullum eſſe peccatum non ſuſcipere ſacramentum Confirmationis, inſtante fidei profitendæ articulo. Qui hoc dicunt Recentiores ſunt, qui neſcio quo pacto, relicta Anteceſſorum omnium ſemita, in hoc ingenij atque arbitrij humani diuerticulum abierunt. p. 67.

Recenſentur opiniones Recentiorum de obligatione ſuſcipiendi ſacramenti Confirmationis.

Tenendi in rebus Theologicis modi & fines rerum, ſed quos perpetua *Eccleſiæ tradi-*

Digitized by Google

tio præstituit, non quos humana ratio commenta est. Et quod Hæreticis perpetuò occinimus, vt eorum nouitates & temeritates refringamus, hoc nobis ipsis multò magis obseruandum putamus, ne quam Ecclesiæ possessionem ab aliis dissipari prohibemus, eam ipsi dissipemus; hoc criminosiores, quòd maternæ hæreditati manus nostras, quàm alienas inferri malumus.

§. *Non meruit Gerson. p.70.*

Iesuitam doctrinam Gersonis quasi ex insidiis premere, & suam illi sententiam suis ipsius verbis eripere conari. Vbi & ostenditur clarissimè Gersonem velle tum oportunitatem ingerere se suscipiendi sacramenti Confirmationis, cùm præsto est Episcopus à quo suscipiatur, quique illud omnibus ad se aduentibus, & postulantibus offerat, quamuis non sine labore & molestia postulantium. p. 73.

§. *Frustra fugis. p.75.*

Fusè probatur tota Sectione, Angelos non esse Pastores.

Sanctos etiam Episcopos, Patriarchas, Apostolos, Pastores esse desiisse cùm à viuis abierunt, quia iam veram vitam, verúmque pabulum animis nostris non infundunt. Si quando etiamnum Pastores dicuntur, locutiones impropriæ sunt & catachristicæ.

Non sunt Angeli Patres Ecclesiæ, ergo nec Pastores, quoniam Pastores & Patres in Ecclesia Christiana ijdem sunt. Per Euangelij enim & Sacramentorum administrationem vt gignunt ita & pascunt. Non sunt enim ministri tantùm, sed & viuæ imagines Christi, qui vitam dat idem, & seruat, & auget, &c. p.77.

Imò & imagines sunt sempiterni Patris, &c. Idem gignendi & pascendi munus, eadem vis, eadem potestas est. Nam pastio & nutricatio, continuata quædam generatio est.

Humanæ matres fœtus suos extra fundendo generant; Ecclesia intra sese complectendo; prorsus ad honorem & venerationem generationis æternæ, qua filius ita oritur à Patre, vt sit vnigenitus qui est in sinu Patris.

In eo est eminentia, ac præstantia Legis nouæ supra veterem, ex Apostolo ad Hebræos, quòd Lex vetus legislatores & promulgatores Angelos habuerit, Lex noua aliũ legislatorem & promulgatorem non habet nisi Christum. Et ideò præcones eius & ministri alij non sunt, nisi homines diuinæ Christi potestatis participes, in honorem humillimæ Christi Incarnationis, &c. p.78.

Sacerdotes Ecclesiæ sunt vnus Christus, non eo modo tantùm quo fideles omnes sunt vnus Sacerdos, vt loquuntur Patres, quatenus membra sunt vnius Christi Sacerdotis; sed etiam quatenus eiusdem dignitatis & potestatis Sacerdotalis Christi participes sunt; qua Christus per eos, non solùm vt ministros, sed etiam vt instrumenta operatur, vt illis agentibus ipse adsit & simul agat, vt causa & minister principalis. Vnde fit vt certò semper, & efficaciter agant, &c. p.79.

Angeli ergo sunt custodes, protectores, consultores, non Pastores.

§. *Spongia isthæc. p.81.*

Probatur *Angelos non esse Pastores, nec præstantiores Episcopis.*

Quæ scripturæ ab Ecclesiæ Pastoratu excludunt hæreticos, eædem Angelos excludunt, cùm neutri vllam missionem, quæ ab Apostolis fluxerit, proferre queant. p.81.

Ostenditur eminentia muneris Episcopalis supra Angelicum.

Post dignitatem matris Dei, nulla vis tanta est, quanta producendi Deum, eóque producto, fideles pascendi. Quæ vis infinita quodammodo est, & æmula non solùm virgineæ matris Dei fœcunditatis, dum Sacerdotes virgines Deum eundem quotidie in ara procreant, quem Virgo & mater eius in aluo sua sanctissima prima omnium procreauit: sed etiam æmula est operationum æternarum illarum, quibus diuinæ personæ producuntur, & generationis ipsius æternæ, qua Pater diuinissimus ore suo verbum idem profert, quod ore suo sacratissimo Sacerdotes. p.83.

Quid de altera potestate dicam, germana huius & socia, quâ humani generis peccata soluuntur, Ecclesia dirigitur, sanctique regiminis clauo, ad Cœli quietem per sæculi freta transmittitur?

Probatur auctoritatibus Bonauenturæ, Chrysostomi, & Gregorij Nazianzeni dignitas Sacerdotum.

Sicut Christus humanum genus redemit, ita Episcopi & Sacerdotes potestate ab eo accepta redemptionem eiusdem humani generis peragunt, & perficiunt in singulis hominibus, donec humerus electotum compleatur.

Legimus in scriptura Sacerdotes vocatos fuisse Angelos; Angelos verò dictos esse Sacerdotes, aut Episcopos nunquam legimus. p.84.

§. *Næ tu magnus nugator es. p.85.*

Iesuitam imitari hæreticos qui hæreses suas, vbi infamiam metuunt, premunt; vbi non metuunt, spargunt; quia hominum magis odia quàm Dei fugiunt, &c. p.86.

Digitized by Google

De non diuidendis à se inuicem ordine & iurisdictione Episcopali, fusè tota hac Sectione.

Christus Episcopalem statum, non mancum quippiam, mutilumue instituit, sed plenum, integrum, perfectum, & Sacerdotij sui summi ac perfectissimi summam perfectissimámque imaginem; vt qui summas illas muneris tanti potestates separare ac dilacerare conetur, similiter faciat, ac si Sacerdotij Christi, diuinæque ipsius naturæ proprietates dirumpat, & Christi in terris præcellentissimam imaginem obliteret. p. 87.

Sicut corpus nonnisi propter animam, anima propter corpus, condita fuerunt; sic Episcopalem iurisdictionem propter Episcopalem ordinem, ordinem Episcopalem propter iurisdictionem condidit Deus. Vtraque pars alterius societatem & adiunctionem natura sua flagitat, & ad eam toto institutionis suæ velut instinctu & pondere fertur, itaut eas diuidere nihil sit aliud quàm violare naturam à Christo conditam, & in ipsomet quodammodo Ecclesiæ capite proprium schisma conflare, &c. p. 88.

Ideò Patres de Episcopatu Catholico non solent loqui nisi tanquam de vnica potestate.

Est summarum quarúmque potestatum proprium, vt videantur multiplices, cùm tamen ipsæ summam vnitatem & simplicitatem obtineant.

Olim non magis Episcopum agnoscebant eum qui characterem Episcopalem sine iurisdictione teneret, quàm eum qui iurisdictionem sine charactere, &c.

Electio Episcopi non est Episcopi creatio, sed creationis inchoatio, quæ tandiu fluere censenda est, donec ad terminum consecrationis peruenerit.

Hinc in tota Ecclesia veteri electiones Episcoporum, eodem cum consecrationibus tempore, fieri consueuerant. p. 90.

Reprehenditur vox Suarij à Iesuita laudata, *Episcopum nomen esse ordinis potiùs quàm iurisdictionis*. Quòd Episcopatus directè vtramque potestatem, & expressè complectatur, &c.

Atque hæc est eminentia dignitatis Episcopalis supra Sacerdotalem: quod Sacerdotalis nullam per se iurisdictionem, nec includat, nec exigat, vtpote imperfectior, & Episcopali subiecta, cuius nutu regi, & ad operationes ac munia Ecclesiæ admoueri, non ipsamet prosilire debet, vt Canones iampridem sanxerunt, &c. p. 91.

Caput notatu digniſſimum ad quod velut ad fontem sequentia referentur.

§. Itane te innoxium. p. 93.

Ecclesiam etsi Episcopo interdum carere cogatur, tamen eo semper indigere; dolentem ac mœstam eius desiderio anhelare, velut sponsam non ornatam, orbatam viro suo. p. 94.

Antiquæ primorum Ecclesiæ sæculorum persecutiones, Episcopos præcipuè, vt capita, quibus excussis membra reliqua facilius quaterentur, feriebant. Exempla nota sunt. p. 95.

An debeat Episcopus parere principi, vt Ecclesia sua discedat, aut aliquid Dei legibus contrarium, imperanti.

Censet Iesuita in quauis persecutione verum esse dictu, Episcopum non esse Ecclesiæ necessarium, nisi propter consecrationem Sacerdotum. p. 95.

§. Terreres me. p. 99.

Si, vt ait, diuina lex nihil amplius exigis, quàm vt tot sint in Ecclesia Episcopi, vt periculum non sit ne totus ordo intereat, & vt sufficientes Sacerdotes populo Christiano suppeditentur; quomodo exigit vt hoc potissimùm tempore, Hispania & Gallia suos Episcopos habeant, cùm etiamsi nulli in iis regionibus forent Episcopi, ordo Episcopalis in aliis regionibus facilè conseruaretur? p. 100.

Sed nimirum isti, si Galliam & Hispaniam Episcopali ordine spolient, Christianorum omnium graue odium, & meritissimam execrationem reformidant, in spolianda Ecclesia Anglicana infamiæ minus metuunt, &c. p. 101.

Adeò connexa est Ecclesiarum omnium ratio, & Episcopatus, vt cum Cypriano loquar, vnitas, vt ex vna regione pelli non possit, quin eadem opera ex Catholicis pleriſque gentibus deijciatur.

§. Cæcior an superbior sis. p. 103.

Iesuita non putat legem diuinam exigere, vt Ecclesiæ particulares ab Episcopis regantur particularibus; nec hoc sensu ait Episcopos necessarios propter regimen Ecclesiarum, quasi ad hoc necessarij sint iure diuino,, sed necessarios intelligendos innuit *ex decentia*, & congruentia quadam, &c. p. 104.

Hæc opinio hæresis indubia est, vno impetu omnia Ecclesiæ capita inusitato sæuitiæ artificio demetere; quali tyrannorum immaniſſimum optauisse ferunt, vt iuæ Reipublicæ ceruices vno ictu amputaret.

Quamuis interdum Ecclesiæ alicuius regimen Presbytero committi posse videamus, non ideo non essentialiter ex Christi

Digitized by

institutione, ad ordinem Episcopalem pertinet.

Præposteri & leuis ingenij est, res Morales ad essentias Metaphysicas, & ad præcisiones Logicas admetiri: sicut sancta sanctè tractanda, ita moralia moraliter spectanda sunt. Suus cuique ordini genius, suauis & ratio est.

Sicut nemo dubitat quin Ecclesiæ regimen essentiale esset Apostolis in hac vita degentibus; ita dubitandum non est quin idem regimen Episcopis, & muneri Episcopali essentiale, & penitus inseparabile dici debeat, cùm tota Ecclesiæ antiquitas eos Apostolorum successores agnorit, &c.

De necessitate regiminis Episcopalis à Christo instituti. p.105.

Si regimen Ecclesiæ Presbytero quandoque commissum est, id fuit ad breue tempus, quod moraliter nullum est.

§. *Hic iam fracti sunt. p.*107.

Planissimè vult Iesuita, fore satis si Ecclesiæ rector Presbyter quispiam fuerit, verbi gratia, Archidiaconus, cui aliqua iurisdictio, & potestas regendi populum tribuatur; At necessarium non esse vult vt sit Episcopus. p.108.

Sola prædicatio verbi & Sacramentorum administratio, vt nulla alia pars Ecclesiasticæ functionis necessaria esset, Episcoporum necessitatem adstrueret ex instituto Christi. Ad eos enim hoc vtrumque munus pertinet, tanquam ad ministros principes ac summos; Ad Presbyteros verò tanquam ad ministros, seu operarios inferiores, &c.

Episcopalis ordo est potestas summa in Sacramenta omnia, & in omnes actiones Hierarchicas, quæ omnes ab eo vt capite & fonte in Ecclesiis particularibus fluere ac manare debent ex Christi lege, sicut ab vniuersali Episcopo, in totam Ecclesiæ vniuersalis amplitudinem. p.109.

Singuli à Christo Episcopi in singulis Ecclesiis particularibus constituti fuerunt velut externæ ipsius imagines, & internam inuisibilémque ipsius administrationem, externa visibilique administratione in iis Ecclesiis repræsentantes; itaut sint fontes cuique Ecclesiæ proprij, à quibus omnis Hierarchica actio necessariò oriri debeat, sicut à Christo omnis interior.

Sicut Episcopus refert Christum, & eius imago eximia est in totius Diœceseos ambitu; ita Episcopum refert Parochus in Parœcia, vbi ab Episcopo constituitur, quasi minor quidam Episcopus, ad quem omnes Ecclesiasticæ actiones intra Parœciæ fines, tanquam ad primum sub Episcopo auctorem referuntur. p.110.

Atque hoc pacto totus grex per ministros, ministri inferiores per superiores, variorum graduum nexibus, & multiplici vnitatis compagine ad Christum totius Hierarchiæ, & potestatis, & actionis Hierarchicæ caput vltimum rediguntur; vt fiat vnum ouile, & vnus Pastor.

Hanc Episcoporum potestatem sic à Christo compositam & institutam, per solos Presbyteros suppleri non posse.

§. *Philosophorum. p.*112.

Indignum esse doctrinam fidei, quæ tota diuinam institutionem intuetur, ex eáque tota pendet, ad puerilia principia Logica, vel omnino ad humanæ mentis sensuúmque nostrorum captiunculas reuocari, &c.

Sine hac tam effræni licentia docuit nos Spiritus sanctus Scripturis sanctis: sine hac docuere, & docti fuere sancti Patres: sine hac gregem Christi ab initio docuit, & etiamnum docet Ecclesia, &c.

§. *Tam in auctoritatibus. p.*114.

Probatur olim Episcopos singulos singulis ciuitatibus præfuisse, itaut si vici etiam populosiores efficerentur, sui illis imponerentur Episcopi. p.115.116.

Neque Apostolos, neque diu eorum successores, istis Episcopalis dignitatis insignibus, quæ Iesuita Episcopo in Anglia defutura causabatur, liberè frui potuisse. p.117.

Nunc maximè *Ecclesia Anglicana*, primam illam florentémque Christianæ Ecclesiæ sub persecutoribus ætatem refert. Ibi religio renascenti, & reuirescenti similis. Et quod D. Chrysostomus olim dixit, Ethnicismum floruisse quamdiu Imperatores fauentes habuit, simulátque eorum fauore nudatus est, corruisse: At Christianismum crescere illis aduersantibus; ipsis verò fauentibus languescere: Id hoc tempore de veris ac piis Britanniæ Catholicis varias ærumnas perpetientibus dici potest. Non enim solùm sanguis Martyrum, sed etiam persecutio & toleratio Martyrum semen est Christianorum. Nec eos solùm martyres antiqua vocauit Ecclesia, qui sanguinem pro Christo fudissent, sed etiam qui labores & ærumnas pertulissent. p.118.

Nullus tantus Episcopalis dignitatis ornatus, quàm martyrij purpura. Suum ab eo fulgorem, flammásque suas primorum Ecclesiæ Procerum purpura mutuatur.

Digitized by Google

Martyrio Episcopalis muneris perfectio consummatur.

Nusquam adeò splendidè suas partes, ac suum decus Episcopalis dignitas obtinet, quàm in persecutione.

§. *De Lanteris. p.119.*

Historia ordinationis sancti Eusebij Episcopi Carthaginensis tempore Hunnerici regis, à Iesuita ridiculè allata ostenditur, atque ex verbis sancti Victoris, ex quo deprompta est, & eius expositione conficitur ex ea sequi, quod Iesuita negabat, Episcopum in persecutione magnum commodum, & alacritatem afferre Ecclesiæ.

§. *Nihil est quo imperita. p.126.*

Quantæ & quàm graues fuerint *primæuæ* Ecclesiæ *persecutiones*. Episcopos nihilominus in singulis ciuitatibus fuisse constitutos. p.127.

Sicut Apostoli in componendo rei Ecclesiasticæ statu ac regimine, proprias cuiúsque regionis diuisiones secuti, ne Respublica Ecclesiastica à ciuili Republica discrepare, vel abhorrere videretur, primarias & Metropolitanas Ecclesias in iis vrbibus constituerunt, quæ iam Prouinciarum quarumque capita, seu Metropoles reperiebantur: sic in locis vbi propria seorsum ciuium corpora, seu ciuiles cœtus, seu ciuitates, iam conditæ fuerant, singula etiam Ecclesiarum particularium, seu ciuitatum Ecclesiasticarum, corpora condiderunt, vt ciuilium rerum ordini diuinarum rerum ordo congrueret, & vterque ab eodem Deo existere probaretur, sicut docet Apostolus. p.129.

§. *Adeóne flocci. p.130.*

Ostendit Iesuitam petulanter agere in summum Pontificem, eius prouidentiæ maturitatem in contemptum hominum, & in ludibrium trahere, ne sibi desit, quod ad verissimas Facultatis Parisiensis reprehensiones respondeat. p.130.

§. *Si imperitis. p.132.*

Probatur hac Sectione, *Officium Curatorum totum esse charitatis.*

Si Curati non obligarentur ex charitate, quia sepositа obligatione officij sui, non magis obligarentur quàm cæteri, sequeretur inde nec Christum Dominum, mundum ex charitate debuisse redimere, quia sepositо mandato Patris quod ad obedientiam pertinebat, non obligabatur. Verùm, illo ipso mandato Patris obligatio ei charitatis summæ imposita fuit, quia obedientiam ab eo Pater, non tanquam à seruo ac mancipio seruilem, sed velut à filio dilecto filialem, sinceriſſimam, amantissimámque exegit, sicut ait ipse Christus; Diligo Patrem, & sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio. p.133.

Spectatâ per se naturâ externâ cuiusuis operis, ipsum opus nulli virtuti singulatim, sicut nec vlli vitio, absolutè tribuendum est, sed per se indifferens dici debet, quasi materia cuiusuis virtutis atque adeò vitij; quòd tum benè, tum malè fieri possit. Nec est vlla omnino virtus, quæ vllum opus externum nominatim intueatur, sed omnia obiecta materialia virtutibus inter sese communia & indifferentia sunt, sicut omnibus formis omnes materiæ, materiis omnibus omnes formæ, &c.

Parochorum illi Officium non aliter concipiunt, quàm instar humanæ pactionis, seruilis famulitij, contractus onerosi; quo alter alteri ad molestum laborem certis conditionibus adstringitur, velut arator ad stiuam. Nec aduertunt obligationes omnes nouæ Legis, eiusdem esse naturæ cum noua Lege, à qua nascuntur & mensurantur. Noua verò Lex ex hoc differt à veteri, quod tota interior sit, tota charitatis, tota amoris illius, quem Christus Discipulorum & Ecclesiæ cordibus die Pentecostes infudit, &c. p.135.

Christus eam curam cúmque amorem ouibus impendi iubet, vt non solùm omnia iis postponere Pastores, sed seipsos earum gratia proijcere, & morti offerre parati esse debeant, quo genere charitatis nullum maius esse, aut præstantius ipse docuit. Ergo iubet ex charitate etiam perfectissima pascere.

Pactio ista primariò initur cum Deo ouium Domino, & principali Pastore, cuius est oues suas aliis pascendas committere: non autem ouium seipsas sùopte arbitrio tradere, & subijcere quibus velint, cùm non sint sui iuris, vt ait Scriptura, sed eius qui emit eas pretio magno. Eius ergo est primariò oues suas, aliis pascendas tradere, & ab eo illas Pastores accipiunt, eisque se mercedis æternæ, non temporalis stipendij pactione, Pastores obligant. p.136.

Non si Parochi ex iustitia obligantur, idcò ex charitate non obligantur. Id patet ex coniugibus, quorum mutuus amor imago est perfectissimæ Christi in Ecclesiam charitatis. p.137.

Quamuis Religiosi votorum vinculis teneãtur adstricti, non tamen in iis perpetuò hærere, nec eorum nexibus animos assiduè irretire, sed superiùs euolare debent ad altissimæ in Deũ charitatis apicem, cui se primariò, licet minùs quã Ecclesiæ Pastores, obligauerũt, &c.

Pastores Euangelici à D. Ambrosio, non solùm curæ Pastoralis Christi, sed etiam amoris eius Vicarij appellati sunt.

Digitized by Google

§. Non ſolùm mentem. p. 139.

Locum D. Thomæ de obligatione & merito Parochorum à Ieſuita citatum, ipſum non iuuare, ſed impugnare.

Indignum eſſe vt Regulares qui ab Eccleſiæ Paſtoribus ad animarum meſſem, quaſi operæ ſubſidiariæ, humaniter admittuntur; illis ipſis, à quibus beneuolè admiſſi fuerunt, ſubitò ſeſe anteferant, &c. p.140.

§. Ex alio in aliud. p.140.

Quàm proteruè Ieſuita Theologos Pariſienſes tot iam ſæculis illuſtres, *tenebriones* dicere audeat. p.141.

§. Rurſus ad calumnias. p.141.

Expenditur vox Ieſuitæ, *Parochos ſine ſtipendio non laborare.* Malitioſum eius artificium. p.142.

Meritò propoſitiones eorum in hoc genere dubiæ, pro minimè dubiis habentur, quia nemo in aduerſarij contemptum dubiè loquitur niſi ex certiſſimo contemptu, quem cùm apertiùs expromere non audeat, ſub tenui verborum velamine audaciùs iaculatur.

In tanti momenti rebus ipſa ambiguitas crimen eſt.

Nullus eſt ſtatus à terrena cupiditate purior quàm Parochorum & Epiſcoporum, cùm eorum officia omnia ſint charitatis ſummæ minimèque vulgaris. p. 143.

Tantum abeſt vt puritatem illam, quam omnibus Mendicantium Ordinibus, nedum Parochis & Paſtoribus, prærripere geſtiunt, ipſis potiſſimùm, reiectis aliis, adiudicem; vt ſi aliis, adiudicandam eſſe conceſſero, ipſis tamen ſim abrogaturus; quippe hominibus iniquiſſimis, qui non ſolùm diuitiarum, ſed etiam paupertatis præ cæteris omnibus poſſeſſionem & præcellentiam ad ſe trahant. p. 144.

De paupertate Ieſuitarum.

In ſola vrbe Pariſienſi è ſolis concionibus Quadrageſimalibus amplius octo libratum millia annua ſæpiſſimè conficiunt. p.145.

Dum ſupercilioſo faſtidio minora & vſitata cæterorum ſtipendia repudiant, maiora, & illis inuſitata eliciunt; viam aliorum ſimplicem ſolertia quæſtuoſiore declinantes.

De beneficiis Eccleſiaſticis eorum poſſeſſionibus inſertis.

Singularis eorum in priuatorum quorumque liberalitate prolectanda dexteritas & peritia. Omnes quæſtuum norunt vias.

Splendidiſſima eorum paſſim ædificia variis ſurgentia regionibus, quibus nihil ſimile in cæteris ordinibus ſumptu magnificentiáque cernitur. p. 146.

Mercimonia prorſus temporalia pluribus locis inſtituta, vnde naues in oras Indicas, & variorũ marium regiones deſtinarunt. p.147.

Nimium malè de hominum iudiciis Ieſuitæ opinantur, ſi tantam dictorum factorúmque ſuorum, oſtentationis & veritatis diſcrepantiam latere putant. Errant, inquam, grauiſſimè, ſi quem eſſe cenſent adeo plumbeum, qui non ſentiat ludi ab eis, penéque proſcindi Bullas Pontificias, quibus Ordinum Mendicantium, & pauperum claſſibus adſcribuntur.

§. Superiori reſponſione. p.148.

Stulta arrogantia Ieſuitæ in intempeſtiuam Suarij laudationem erumpentis, & eum Facultati Pariſienſi velut ad inuidiam opponentis. p.148.

Superbarum & ſimul ſtolidarum mentium hæc propria eſt cogitatio, vt dum ſe ſuáque admirantur & amant, ea ſibi ab omnibus inuideri ſuſpicentur.

An *Suarez* verè à Ieſuitis dicatur Theologorum huius æui doctiſſimus & *communis orbis magiſter.*

Theologiam ſcholaſticam in ſchola Pariſienſi natam & adultam. Huic omnia debere Ieſuitas. p. 149.

Feu-ardentium menda reperiſſe grauia & craſſa in Suario, & in communi orbis magiſtro minimè toleranda.

Theologorum Pariſienſium modeſtia & ſolida eruditio.

Licet enim ſine fuco, ex puriſſima veritate profiteri, paucas eſſe Suarij paginas, in quibus mox aperto libro, non ſe offerant legentis oculis errata, & hallucinationes modò ridiculæ ac leues, modò maioris momenti, quæ inſigniter vapulare mereantur apud Eccleſiaſticæ doctrinæ & traditionis, & ſcientiæ verè Theologicæ conſcios. p. 150.

Aliqua de Vaſquezio. p. 151.

Refellitur vox Suarij; Religioſos compenſare poſſe maiore feruore charitatis, obligationem Officij Paſtoralis. De *Charitate Paſtorum.*

Refellitur ſecundò quòd dixerit Religioſos ex vi ſtatus habere debere puriorem intentionem quàm Parochos, nulla temporalia lucra vel honores per huiuſmodi miniſteria quærendo. p. 152.

Stipendia Paſtorum, poſtquam Deo in Paſtoribus oblata fuerunt, fiunt ſacra & ſpiritalia, tum propter ipſam oblationem fidelium ſeu conſecrationem; tum propter puriſſimum intuitum animi, quo ab his offerri, ab illis ſuſcipi debent, ex norma Chriſtianæ legis ab Apoſtolo Paſtorum patre ouibus ſuis luculenter expoſitæ. p. 153.

Digitized by Google

Generatim Christiani omnes, non Pastores soli, habere debent animos ab omni terrenarũ rerum corruptione puriſſimos, ab omni temporalium commodorum labe deterſos; nec cõtrarium ſine hæreſi ſuſtineri poteſt. Hæreſis enim eſt, nõ omnem cupiditatis impuritatem noua lege prohiberi, ſeu non eſſe malam, ideóque Chriſtianis omnibus vetitam. p.154.

De ſtipendijs Paſtorum.

Refellitur tertiò Suarez, quod dixerit ſtatum inferiorum Clericorum non excedere communem ſtatum vitæ chriſtianæ. p.155.

Eiuſdem terrena doctrina de pinguioribus beneficiis aſſumendis.

Nihil adeo Eccleſiaſtico homini metuendum, nihil adeo repugnare, quàm cupiditas & quæſtus: quia nihil adeo charitati contrarium eſt, quæ graduum munerúmque Eccleſiaſticorum apex eſt ac velut anima, cùm nihil aliud ſint niſi profeſſiones quædam, & officia charitatis.

Ieſuitas non ex ſcripturarum & Eccleſiæ legibus abuſus inolitos emendare; ſed contra ex ipſis illis abuſibus perpetuam Eccleſiæ diſciplinam delere, eóſque in veras & probatas leges efferre conari.

§. Rurſus ad effugia. p.158.

De *Hierarchia Eccleſiaſtica.*

Ieſuita probat Regulares eſſe de Hierarchia quia ſunt de Eccleſia. Quod profectò eſt Regularibus dare nihil, & priuilegium ſeu excellentiam vt de Hierarchia ſint, eadem ratione qua iis attribuitur, adimere & euertere, vt ſolo iam verborum honore afficiantur. Nulla enim prærogatiua in eo eſt, quod omnibus ex æquo conuenit. p.159.

Sunt quidem fideles omnes ſub Hierarchia, ſed in ipſa Hierarchia non ſunt, nec Hierarchiæ ipſius conſortes ſunt: ſicut omnes regni alicuius ſubditi, ſub Monarchia quidem ſunt, ſed non ſunt in ipſa Monarchia, ſeu Monarchię ipſius conſortes, &c. p.160.

Hunc errorem à Concil. Tridentino fuiſſe damnatum.

§. Numquamne deſines. p.161.

Non ſi Religioſi quidam ad Epiſcopos adiuuandos deſtinentur, continuò etiam Sacerdotes eſſe debere, & iis deberi Sacerdotium. p.162.

Ita Religioſi quantumuis quiſpiam ſtatum religioſum vouerit, cum tamen illi à ſe deberi non putant, niſi non ſolùm probum, ſed etiam Monachalem aut religioſum animum præ ſe ferat.

Si ſine peruerſione Eccleſiaſticæ diſciplinæ, quæ tam accuratam in deligendis ad Sacerdotium digniſſimis quibuſque Clericis ſollicitudinem præcipit, dici non poteſt deberi Sacerdotium inferiorum graduum Clericis; qui tamen ſuaptè natura & Chriſti inſtitutione ad Sacerdotium deſtinantur, quantò minus Regularibus? p.163.

§. Apage ineptias. p.164.

Vox impia Ieſuitæ in Apologia; *Religioſis qui ſuo inſtituto ad Sacerdotium deſtinantur, deberi Sacerdotium,* perinde vt iis qui ad Epiſcopatum, aut ad Curam Parochialem promoti ſunt necdum Sacerdotes; adeóque Religioſorum illorum ſtatum eſſe ſtatum Sacerdotij, perinde ac Epiſcopalem, ac Parochialem gradum.

Quantò modeſtius ſenſerit D. Thomas qui ſcribit diſcipulatus, & ſubiectionis gradum per ſe competere Religioſis. p.166.

Sacri Canones Epiſcopatus & Paſtoratus Eccleſiæ, niſi iis qui inferiores omnes Hierarchiæ Eccleſiaſticæ gradus emenſi fuerint, demandari vetuerunt.

Ieſuitas dum ordini ſuo Sacerdotium per ſe annexum & debitum, & quodammodo naturale faciunt, longè plurimis & nobiliſſimis Religioſorum ordinibus, vt Benedictinorum, Carthuſianorum, Ciſtercienſium, Cœleſtinorum, Hieronymitarum, aliorúmque pluriũ proteruè ſe anteponere, & grauiſſimè omniũ iniurios eſſe Seraphico Minorum ordini & capiti eius ſancto Franciſco, qui cùm eſſet Sacerdotio digniſſimus, indignum ſe eo iudicauit, & perfectam virtutem perfectæ prætulit poteſtati, &c.

§. Quo maior eſt. p.171.

Ex eo quod Apoſtolus *Opitulationes* prius poſuerit quàm *Gubernationes*, colligit Ieſuita Regulares eſſe altiore loco in Hierarchia quã Sacerdotes Eccleſiaſticos, quia videlicet nomine *Opitulationum* regulares ſoli, nomine *Gubernationum*, alij Sacerdotes intelligantur. p.171.

Bonauentutam citatum à Ieſuita iugulare expoſitionem eius, dum negat textum D. Pauli de ſolis regularibus, ſed ſimul de omnibus qui Epiſcopis opitulantur, ſeu regularibus, ſeu aliis interpretandum eſſe.

§. Impiæ quidem notam. p.172.

Probat locum D. Thomæ citatum à Ieſuita, ab eo turpiter fuiſſe falſatum, dum fingit dixiſſe illum nomine Opitulationum intelligi regulares qui iuuant Prælatos maiores in regimine vniuerſalis Eccleſiæ, cùm tamen Archidiaconos in exemplum Epiſcopi Opitulationum afferat. p.173.

Nomine Prælatorum maiorum intelligi hîc à Ieſuita Pontificem maximum, cuius ſcilicet vnius illi adiutores ſe dicunt, nullum

Digitized by Google

agnoſcentes in Eccleſia ſub ipſo faſtigium, cui faces ſubmittere velint, &c. p.174.

Refelli eum verbis ipſis S. Thomæ, qui Religioſos ſubſeruientes facit Parochis, quos etiam alibi minores Eccleſiæ principes appellat.

Neque tales fallacias, tam ieiunas, tam olidas, tam informes Ieſuitæ Chriſtiani orbis oculis obijcerent, niſi Deus pœnas eorum ſuperbiæ, quæ manifeſtos errores ingenti peruicacia tegere voluit, per manifeſtam eorum ſtoliditatem exigere voluiſſet, qua peruicax illa ſuperbia, tanto maiorem confuſionem incurreret, quanto illam iure promeritam, iniquioribus artificiis effugere conaretur. p.175.

§. Hoc loco primum. p.177.

Ieſuitam falſo aſſerere Concilium Tridentinum vti textu Apoſtoli. 1. Cor. 12. ad probandam Hierarchiam, cùm locus à Concilio citatus legatur tantùm in 4. capite Epiſtolæ ad Epheſios. p.177.

Prophetas, quorum nomen Paulus Apoſtolorum nomini ſecundum adiungit in gradibus Hierarchicis numerari non poſſe. pag. 179.

De Dono Prophetiæ.

§. Hic iam digrederis. p.180.

De Patre Bineto, in Pſeudo-Fontanum transformato. p.181.

Libellum hunc eius leuitate ſua, & futili loquacitate cenſuræ pœnam euaſiſſe, qua alioquin propter errores & audaciam inurendus fuerat. p.182.

Multo habilior ille putatur ſcribendis hiſtrionicis ægrotantium Conſolationibus, quod iampridem fecit ſanè feliciter, itaut à quibuſdam minimè malis hominibus *ſpirituales ſcurræ* dicatur; quàm Theologicis rerum grauiorum diſputationibus extricandis.

Cùm Deus ægritudines humanis corporibus immittat, vt animi à terrenarum rerum ſtudiis & ſuauitatibus velut ablactentur; Cõſolator iſte diuinæ prouidentiæ conſiliis obſtrepens, ægros homines fabellis anilibus, & theatralibus nugis, &, vt ait Apoſtolus, ſtultiloquiis, ad ſæculares iocos, & ad humanorum gaudiorum illecebras abripit, neſcius triſtitiam, quæ ſecundum Deum eſt, pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operari, & in hoc triſtitiæ genere veram & Chriſtianam ægrotantium conſolationem, non in ſcenico artificio, nec in ludicra humanarum cupiditatum titillatione, nec in ioculari garrulitate ſitam eſſe. p.183.

§. Ad hanc Petri Damiani. p.184.

Epiſtolam *Petri Damiani*, cuius teſtimonium oſtentabat Ieſuita, eſſe ſubditiriam & ſpuriam multis argumentis probatur. Oſtenditúrque ſtolidam ſuperbiam in Clerum, quæ in Epiſtola illa eminet, humilitati Petri Damiani ſummæque illius in Epiſcopos reuerentiæ maximè repugnare. p.188.

Canonici regulares ſunt pars Cleri: Eximia de illorum inſtitutione. p.191.

Ieſuitas arripuiſſe Religioſorum nomen quaſi ciuilius & plauſibilius, repudiato Monachorum nomine, quod cæteræ Religiones, & habuerunt ſemper, & nunc etiam retinent. p.191.

Religioſorum nomen, omnium Chriſtianorum, pietati præcipuè ſtudentium, ab initio Eccleſiæ Catholicæ fuiſſe commune. p. 193.

Monachi olim in Eccleſia *nuncupati*, non tam quod vitam ſeorſum agerent ſecluſi à cœtu hominum, quam quod affectu animi à creatarum rerum ſocietate diuulſo, à terrena multiplicitate ſegregato, in ſimplicem & vniuſmodi vitam, in habitum mentis vni Deo adhærentem colligerentur. Quæ vniuſmodi vita; quia facilius in ſolitudine corporea, & in locis ab humano cœtu remotioribus comparari, ſeruarique poteſt; contigit vt etiam corporea ſolitudo Monachorum vitæ ac nomini, quaſi complementum deinde adiuncta fuerit; ſic tamen vt ſolitudo illa animi præcipua remanſerit, ex qua Monaſticus ſtatus, & Monachorum appellatio ſpectaretur.

Ieſuitas, cùm ſe Monachos negent, laudes & iura Monachorum immeritò ad ſe trahere.

§. Ne nunc quidem. p.194.

Oſtendit SS. Thomam & Bonauenturam, in Apologiis ſuis, contendiſſe tantum aduerſus ſuorum ordinum impugnatores, licere Religioſis mandatum ſibi à Præſulibus miniſterium ſuſcipere, non autem has ipſas Eccleſiæ functiones ſuo iure ſibi vindicaſſe.

§. Quo longius progrederis. p.198.

Explicatur locus D. Thomæ de perfectione Religioſorum, à Ieſuita citatus. p.198.

Sancti Thomæ, quod Archiepiſcopatum Neopolitanum recuſarit, captoiſa laudatio. p.200.

Morem illum familiarem eſſe Ieſuitis, vt de voto illo, quo ſpondent ſe nullas Eccleſiæ dignitates ſuſcepturos, quauis occaſione data glorientur.

Non minor, imo maior in recuſando Epiſcopatu ambitio metuenda eſt, quàm in ſuſcipiendo. Recuſare enim maioris amplitudinis animi eſt iuxta hominum iudicium, ſpeciem

Digitized by Google

habet illuſtriorem, laudabiliorem, minùs vulgarem, ideoque periculoſiorem, fallaciorem, altiori ſuperbiæ viciniorem. Epiſcopatum igitur ſuſcipere verè vocante Deo, bonum & meritorium eſt; multoque interdum magis quàm recuſare. Qui enim vocante Deo, recuſat, non laudem meretur, ſed probrum; Deum offendit, derelictæ vocationis reus eſt. Idemque iudicium fieri debet de toto externo Religionis habitu, & de omnibus generatim externis rebus, ad quas nemo rectè adijcit animum, niſi vocante Deo, & diuinæ gratiæ impulſu feratur.

§. *Grauiſſimè errat. p.* 201.

Gerſonem loco à Ieſuita citato, non contexuiſſe ordinem Hierarchicum, proprium & adæquatum, ſed tantùm ordinem eorum, qui poteſtatem Eccleſiaſticam ordinariam in Hierarchia obtinent, hoc eſt Eccleſiaſticæ poteſtatis influxum ordinarium à primario capite, per omnes deinceps inferiorum capitum gradus, ad infima membra, & ad ipſas veſtimenti Chriſti oras manantem. Hoc probatur ex ipſius verbis.

§. *Egregiè argumentaveris. p.*203.

Ieiuna & inanis vanitas Ieſuitæ, qui eo nomine Regulares intromittit in Hierarchiam, quo etiam vulgo infimo aditus in eam pateat; quaſi videlicet idem ſit in Eccleſia & in Hierarchia eſſe. p.203.

Refellitur hæc ineptia, & oſtenditur non eam eſſe negligendam, quoniam iſti prius nominis poſſeſſionem adire volunt, vt poſtea veram nominis ſignificationem ſibi vindicent. p.204.

Hierarchiæ Hierarchizatæ nomen fictitium eſſe, & nuſquam vſurpatum, ad noui erroris nouitatem, noui nominis fraude velandam ab ipſis fabrefactum. p. 205.

Vltimam Angelorum Hierarchiam eſſe verè Hierarchicam, quia poteſtatem ſuam Angelicam exercet erga homines. p.206.

Angelos vltimæ Hierarchiæ, qui poteſtatem exercent non in Angelos, ſed in homines tantùm, ſimiles eſſe miniſtris inferioribus Eccleſiæ vt Diaconis & aliis, qui olim functiones ſuas Hierarchicas, non niſi in homines extra Eccleſiam conſtitutos exercebant, nimirum Catechumenos, Pœnitentes, & Energumenos. Qui omnes extra Eccleſiæ communionem erant.

Hæc ſi nonnullis videntur noua, ſciant adeo eſſe vetera, vt ſolis iis qui noua quærunt, vetera neſciunt, ipſa vetuſtate ſint noua. p.207.

§. *Præterea vetritam. p.*208.

Monachos non eſſe in Hierarchia à ſancto Dionyſio collocatos. p.209.

Ideo conſecrationem Monachorum Presbyteris fuiſſe relictam, cùm Virginum conſecratio ſolis Epiſcopis reſeruaretur, ne quid eſſet, quo ſimilitudine conſecrationis, Eccleſiaſticis gradibus, & Hierarchiæ ſe inſererent. p.210.

Pergit refellere commentum iſtud Hierarchiæ Hierarchizatæ, *ex Dionyſio.* p.212.

§. *Ad hæc iam nauſeat. p.*214.

SS. Bonauenturam & Thomam probare tantùm in Apologiis Regularium, functiones Hierarchiæ non repugnare Religioſis, ſed iis ab Epiſcopo rectè committi poſſe. p.215.

Alij Religioſorum ordines cum Ieſuitarum ordine conferuntur. p.216.

Locus eximius de *conſpiratione primi Angeli*, partem Angelorum ad ſe trahentis, & immota ſanctorum Angelorum firmitate; quæ ad rem præſentem aptiſſimè accommodantur.

Religioſos ſimplices non eo ipſo ad Sacerdotium pertinere, quod ad Sacerdotium deſtinantur. p. 217.

§. *Prorſus quid dicã. p.*218.

Stultè repetitur locus Gerſonis ſupra explicatus vt oſtendatur Regulares eſſe de Hierarchia.

Inſulſa & præpoſtera argumentatio Ieſuitæ ex Concilio Tridentino. p.219.

§. *Huius argumenti. p.*220.

Diſcrimen Laici aut Clerici minoris ad Epiſcopatum electi, à Religioſo quouis, etiam ordinis ad Sacerdotium inſtituti. p.220.

Olim vetitas fuiſſe ad paſtoralia Eccleſiæ munera electiones, niſi eorum tantùm qui iam per omnes inferiorum Eccleſiæ miniſteriorum gradus decurriſſent.

Miniſtros olim Eccleſiæ ſimul eligi & conſecrari ſolitos. p.221.

Quid electio ponat in electo. Pendente *ordinatione* miniſtrum nondum eſſe, ſed fieri, &c.

§. *D. Bonauenturæ. p.*223.

Exponitur locus D. Bonauenturæ de inſtitutione Ordinum Religioſorum.

Præclara de *vocatione Miniſtrorum.*

Non ſola externa miſſio ſufficit, etſi neceſſaria eſt, ad pium & Deo placens miniſterium, ſed ſimul interna miſſio, quam Deus ipſe interius inſtillet, exigitur; itavt miniſtri non tantùm ab eo manifeſtè per miniſtros & Eccleſiæ præſides, ſed etiam ab ipſomet intrinſecus per Spiritus ſancti impulſionem mittantur. Alioquin miniſterium vtrumque aliis vtile, ipſi miniſtro inutile, noxium, damnoſum eſt. Atque ob hanc cauſam docuerunt SS. Patres

Digitized by

Patres Eccleſiaſticum miniſterium, non ſolùm ambiri, ſed nequidem appeti poſſe. Et hæc ipſa cauſa fuit, cur ſanctorum alij externæ vocationi conſenſerint, alij reſtiterint, &c. p.223.

Sacrum dici id nonnunquam, cuius auctoritas & poteſtas à Deo eſt. Ita ſanctiones Imperatorum, & ab ipſis, & à Conciliis nonnunquam diuinas vocari.

§. *Nunquámne Scriptorum. p.* 223.

Parochorum officium, ſi minùs inſtitutionis diuinæ ſeorſim eſt (quod eſt tamen probabiliſſimum vt agnoſcit Suarez ipſe) eſſe tamen in Epiſcopo; non ſolùm quia ab Epiſcopo ſit inſtitutum, vt alia quæuis Epiſcopalia inſtituta, ſed quia in ipſo Epiſcopo incluſum à Chriſto eſt, vt in fonte ac plenitudine Hierarchicæ poteſtatis; in qua Parochialis poteſtas ab Epiſcopo in Parochum transfuſa cõtineatur, vt riuus in fonte, vt radius in lumine, vt pars in toto. p.225.

Contra Religioſos ordines, neque in ſe, neque in alio eiuſdem generis fonte, & toto diuinitus fuiſſe inſtitutos.

§. *Age, age. p.*228.

Dici non poſſe eos tantùm eſſe de Hierarchia hierarchizante, qui hierarchizant tanquã dominantes & principantes, cùm hoc poſito etiam Diaconi, & ſimplices Preſbyteri è Hierarchia exturbarentur. p.228.

Opinionem Bellarmini, ſimplices Preſbyteros & Diaconos Eccleſiæ principibus inſerentem, falſam eſſe.

§. *Nec tuum eſt de ignorantia. p.*233.

Iam inde ab Eccleſiæ initio Monachos, non ſecus ac omnem fidelium multitudinem, Epiſcoporum poteſtati per omnia paruiſſe. p.235.

Monachorum regendorum, inſtituendorum, perficiendorúmque poteſtatem fuiſſe penes Epiſcopos, non vlla Eccleſiæ, aut Romanorum Pontificum lege, ſed ſola Paſtoralis officij, & muneris auctoritate.

Probatur hoc auctoritatibus.

Falſiſſimam eſſe Ieſuitæ vocem, primis Eccleſiæ temporibus Epiſcopos regulares fuiſſe. p.236.

Probatur exẽplis pauciſſimos regulares fuiſſe.

Imò Patres ſcriptis mandaſſe, Monachos parum idoneos ad Eccleſiæ munera videri, & paucos admodum ſua memoria extitiſſe, qui ea feliciter adminiſtrarint.

Virginum cœtus in Eccleſia antiquiores eſſe quàm Monachorum; viduatum rurſus quàm Virginum. p.237.

Canoniſtarum veterum volumina, quàm Theologicis erroribus, & prolapſionibus ſcateant, neminem Theologorum admonendum eſſe. p.238.

Fallaciter agere Ieſuitam, qui vnicum S. Thomæ locum, in angulo commentarij in ſententias à iuniore conſcripti, retruſum eruat, neglectis clariſſimis eius in ſumma Theologica teſtimoniis, in quam quidquid luminis, & peritiæ maturioris habuit, ab eo congeſtum eſt. Vbi ait, ſtatum religionis comparari ad ſtatum Epiſcopalem, ſicut diſciplinam ad magiſterium, & diſpoſitionem ad perfectionem.

§. *Rideat verò. p.*241.

Gemere orbem vniuerſum tanta *traſſorum operum*, eaſdem nænias ingerentium & inculcantium, quæ quotidie ſine fine cumulantur, mole oppreſſum.

De magnis illis voluminibus, vulgatiſſima cantica, & elementa quotidiana ſcholarum aſſiduè refricantibus, ſolidè & præclarè.

Opus Thomæ Sanchez de Matrimonio, eſſe pudendum opus non gloriandum, immani curioſitate, & inuiſa in rebus ſpurciſſimis, & infandis, & monſtroſis, & diabolicis perſcrutandis ſagacitate horrendum: itaut effuſa illa ſpurcarum quæſtionum licentia Eccleſiæ Virgini penè ruborem inuſſerit. p.243.

Maluerunt Patres iſta neſciri à paucis, quorum fortè intereſſet, quàm ſciri à plurimis ad peſtilentiſſimæ curioſitatis illecebram, ad cupiditatum fomitem, ad publicũ dedecus, dum promiſcuè magnis voluminibus ante ora omnium propoſitis explicantur. Nam & raro vſuenit, vt talium nefandorum cognitione ſit opus; & cùm vſuuenit tutius viri ptobi Eccleſiaſticarum rerum peritiores conſuluntur, qui iſta ex æquo & bono, & ex Eccleſiaſticæ diſciplinæ comparatione dijudicent, quàm ex libro quopiam publicè noxio, aut periculoſo, &c. p.243.

Mirum non eſſe ſi vnus aut alter Theologus in opere Morali Thomæ Sanchez approbando decepti ſint; cùm ipſe Ieſuitarum Prouincialis & Generalis nuper approbarint monſtroſum illud Garaſſi opus, cuius innumeros errores, antiquas ac nouas hæreſes, ſolidè ac perſpicuè confutatas, Ieſuitæ ipſi, vel tacita conſenſione agnouerunt.

§. *Quantum nimij impetus. p.*246.

Error Ieſuitæ, Regulares Parochis anteponentis, & Diſcipulorum ſucceſſores facientis. p.248.

§. *Hæc omnia ſunt. p.*249.

Ex D. Thoma probari tantùm Religioſos formam tenere 72. Diſcipulorum, id eſt, aliquam eorum ſimilitudinem gerere, & cum iis comparari poſſe; cùm iis nulli Regulares tantâ tot ſeculorum intercapedine, quâ Eccleſiæ miniſterium ſine Religioſis & Monachis geſtum eſt, ſucceſſerint. p.249.

Extare etiam Clariſſimos Conciliorum & Patrum Canones, quibus omnis Eccleſiaſtica

Digitized by Google

administratio, Regularibus per multa secula interdicitur.

Septem rationes à Petro Bineto allatæ, vt probet Regulares 72. Discipulis successisse, ostenduntur esse ridiculæ, aut falsæ, & sigillatim refelluntur. p.250.

Probatur tertiam eius rationem, quâ dicebat Discipulos in omnem regionem esse missos, magis congruere Pastoribus, quorum totus ordo per orbem vniuersum ita nititur, vt totus ordo Episcoporum, qui tamen singuli suis Ecclesiis alligantur, quique omnes sunt vnus Episcopatus Cyprianо, vt Pastores omnes vnus Pastoratus. p.252.

Demonstratur vna ratione non Regulares, sed Parochos successisse 72. Discipulis, cùm iis Christus dederit potestatem ex Euangelio viuendi, vt ait Paulus, & exigendi in mercedem operum ea quæ ad victum & cultum necessaria sunt, quod conuenit Parochis tantùm, non Regularibus.

§. *Nec argumentis. p.254.*

Iesuitam Parochis petulanter illudere, qui contumeliosè tribuat illis honorem, quem reuerà aufert. p.254.

Eum missionem potestatémque regularium, ex quadruplici parte superiorem & præstantiorem facere Parochorum, quòd illa nimirum sit origine nobilior, obiecto vniuersalior, subiectione liberior, puritate dignitatéque præcelsior. p.255.

Velle Iesuitam sicut Pontifex est vniuersalis Episcopus, ita regulares esse quasi vniuersales Parochos, & ministros eius generales.

Tam superbæ doctrinæ non patrocinari D. Thomam. p.256.

§. *Itáne desipis? p.257.*

Refellitur vox Iesuitæ asserentis non esse contra sensum Innocentij III. vt ij qui ex Episcopatu ad religionem transuolant, dicantur altius euolare. Hoc confutatur Innocentij verbis, dum ait: Facilius indulgeri vt ascendat Monachus ad præsulatum, quàm præsul ad monachatum descendat, &c. p.257.

De *Virdunensi Episcopo*, ad Iesuitarum societatem transmigrante. p.258.

Eos de illo satiari non posse gloriantes; adeò ab vnius humilitate omnes superbiendi materiam corripiunt, &c.

§. *Non cauillaris tu. p.259.*

Totam regularis *status perfectionem in Episcopali perfectione includi*, cùm ea sit graduum statuúmque Ecclesiasticorum natura, vt quique superiores vim omnem perfectionémque cõtineant inferiorum, vt patet in gradibus omnibus Ecclesiasticis, & supra eos in Angelicis eorum formis & exemplaribus. Hæc doctrina solidè probatur. p.260.

Ideò Gregorio Episcopus se habet ad gregem, vt homo ad pecudem, & Chrysostomo vt Rex ad priuatos. p.261.

Idem probatur ex eo quòd, is in statu perfectiori censeatur, qui ad maiorem perfectionem obligatur; At ex Scripturis clarum est, quod nemo ad parem, aut vllo modo comparabilem cum Episcopis perfectionem obligatur.

Si regularis status perfectionis aliquid contineat, quo careat status Episcopalis, clarissimè consequi, eadem etiam perfectione carere summum Pontificem. p.262.

Nequidem obseruantias regulares deesse Episcopali perfectioni probatur ex D. Thoma, & D. Gregorio, cuius est præclara illa vox: sit Præsul actione præcipuus, præ cunctis contemplatione suspensus. p.263.

Non solùm Episcopalem, sed etiam Sacerdotalem, atque adeo clericalem omnem dignitatem, plus ex omni parte, perfectionis & habere & exigere quàm regularem.

§. *Iterum hæreticorum. p.265.*

Hieronymi exemplum perperam afferti à Iesuita pro liberatione regularium ab Episcopis; cùm nullis, quòd constet, fuerit votis adstrictus, sed tantùm solitudini se vitæque puriori mandauerit. p.265.

Idem à multis SS. Patrum factitatum esse sine vllo tamen, de quo constet, votorum nexu, vt speciatim de Basilio & Chrysostomo patet; quanquam non deerant tunc qui se etiam votis adstringerent.

De Ioanne Episcopo Hierosolymitano. Hieronymum non legitimam benignámque subiectionem renuisse, qualis Episcopo & superiori debetur, sed iniquam & tyrannicam, qualem Ioannes ab eo speciatim poscebat.

Clericos habendos ab *Episcopis* vt filios, non vt seruos; amore non dominatione; benignâ & paternâ mãsuetudine, nõ *herili imperio*. p.267.

Rebellium hominum vna libertas est, nullam vereri potestatem, neminem suscipere se maiorem. Sani verò & quieti homines maiorem libertatem non habent, quàm legitimis imperiis subijci; & sicut quòd Deo pareant, libertatem suam nihil minui sentiũt, imò hac magis augeri quo magis ei subduntur; ita nihilo se minùs liberos putant, quòd constitutis à Deo potestatibus, quæ ipsius diuinæ potestatis radij, & quasi partes seu riuuli sunt, obtemperent ac deferant, &c. §. *Miseret me. p.272.*

Probatur si Episcopi non sunt idonei docendis Monachis, quia regularia instituta non calleant, idem etiam de Romano Pontifice esse dicendũ; & proinde hanc contumeliam etiam in ipsius, cui illi adulantur, ludibrium verti. p.274.

Quàm hæ doctrinæ pernicioſæ ſint auctoritati Pontificis, ad quam conuellendam, earum auctores, ipſa errorum aliorum ex aliis naſcentium conſecutione, vel volentes, vel inuiti abripiantur.

Eſt hæc hæreſum omnium, errorúmque natiua indoles: longam ſecum trahunt malorum ſcelerúmque grauiorum ſeriem, cuius admiſſo initio, cætera eodem agmine irrefragabili pernicitate conſequantur. Sic multa hæreſiarchæ initio dicere horruerunt ex hæreſibus ſuis conſequentia; quæ tamen paulatim priorum hæreſum amore ac lenocinio, cùm iis pariter complexi ſunt, gliſcente & inoleſcente in animis errorum quaſi languore. p. 274.

Arguitur vox illa Ieſuitæ, ſi Epiſcopi non regulares, regulares curare velint, fore eos ante Doctores quàm Diſcipulos; & oſtenditur hac ipſa voce Monachos olim præproperè ad Clericatum prouolantes à Patribus fuiſſe percuſſos.

Quàm indignum ſit totius Eccleſiæ adminiſtrationem minoris fieri, quàm regularium directionem. p. 275.

Quantùm illud munus hoc facilius ſit, probatur ex Chryſoſtomo.

Antiquos Epiſcopos quanquam Epiſcopatum ſuum ſæpè ſeruitutem & ſarcinam vocent, tamen iura eius diuináſque dotes maiori ſtudio, quàm propria membra fuiſſe tutatos, &c.

§. *Redi, vedi in viam. p.* 277.

Impudentia Ieſuitæ, qui in effuſa in Epiſcopos maledicentia exclamat ſe ſine blaſphemandi ſtudio blaſphemare. p. 277.

Contumelias eius quibus in Epiſcopos inuehitur in vnum *Eminentiſſimum Cardinalem Richelium* cadere. Laus illius. p. 278.

Quo ſenſu negauerit Gerſon homines dignitate venerandos effici. Ita loqui Hieronymum, ita Chryſoſtomum & SS. Patres.

Eiuſmodi locutiones, licet ſimile quippiam cum Vvicleſi hæreſibus præ ſe ferant, prout altiſſima quæque veritas errori proxima & contigua eſt; ab ea tamen tantò magis diſſonant, quam medium & vulgare veritatum genus, quantò in maiori & excellentiori veritatum ordine ſunt. Nihil quippe volunt orationes huiuſmodi, niſi hominem ipſa dignitate, non magnum effici, aut venerabilem apud Deum, aut in imis piorum hominum ſenſibus, aut cœli honoribus digniorem, tametſi humanis externiſque dignior fiat.

§. *Fruſtra tegere conaris. p.* 281.

Stupor Ieſuitæ imperfectum cum peccatore perfectum cum iuſto & gratiæ participe confundentis. p. 281.

Tres iuſtorum ſtatus omnibus notos; Incipientium, Proficientium & Perfectorum à Ilerdo elegantèr exponi per triplicis generis oſcula, pedum, manuum & oris Dei. p. 282.

Qui ſint imperfecti ex Scripturis.

Peccatores ne imperfecti quidem ſunt in ordine gratiæ, niſi fortè catachreſticos, cùm planè non ſint, ſed mortui ſint, & in ipſo nihilo & priuatione gratiæ iaceant

§. *Quid primum quærar. p.* 283.

De Plenitudine gratiæ Epiſcopatus.

Perfectionem quam Epiſcopatus poſtulat, non poſſe eſſe primam tantùm gratiam, & ſimplicem iuſtitiæ ſtatum ſicut à Ieſuita perpetuò ſupponitur. p. 283.

Illum dedecorare æqualiter vtrumque ſtatum, tum Epiſcoporum, tum regularium, dum illius perfectionem acquiſitam, & huius acquirendam in prima gratia & tranſitu à peccato ad iuſtitiam conſtituit. p. 284.

Inde ſequi Catechumenos & Pœnitentes eſſe in ſtatu perfectionis acquirendæ, quod abſurdum.

Statum perfectionis acquirendæ illum dici, non qui ad primam vulgarémque gratiæ acquiſitionem dirigitur, ſed qui ſpectat adeptionem gratiæ alicuius eximiæ, miniméque vulgaris, quæ ſola nomine perfectionis intelligitur. p. 285.

Nulla perfectionis & ſanctitatis media in vllo quocunque Chriſtianæ vitæ ſtatu contineri, quod non in Epiſcopali eminenter & multò excellentius contineantur. Quia charitas & quidem longè ſumma & maxima eſt virtus Epiſcopalis, quæ virtutum Chriſtianarum ſummarium, & quaſi fons vnde omnes manant.

Epiſcopatum Epiſcopis dare vires, quibus illo miniſterio ſanctè, & ad ſalutem ſuam vtiliter perfungantur. p. 286.

Eam eſſe naturam legis nouæ in quocunque illius ſtatu, quoniam Chriſti iugum ſuaue eſt. p. 287.

Diſcrimen Iudaïci miniſterij ab Euangelico.

De Profectu quotidiano & Charitatis incremento, fusè & præclarè.

Charitas quandiu in via eſt, ipſo ſuo ſtatu pergere ac creſcere debet, ſi vera eſt, ſi viua & ſana. Viam enim ſuam perſequi, & ad Deum quàm maximè poteſt, accedere iubetur, quandiu in via relinquitur; Ideò enim relinquitur. Viator nunquam quieſcit, ſemper longius progreditur, & ſicubi cõſiſtit ſine vlteriore progreſſu, iam viator eſſe deſinit, fit habitator & incola loci vbi conſiſtit; in quiete eſt, non in via.

Ita Sanctos, imò Chriſtum ipſum, cùm viator eſſet, profeciſſe, nec nobis ſolùm, ſed & ſibi ipſi laboraſſe, illis doloribus & cruciatibus æternam ſuo corpori gloriam, & omnium gentium principatum ſibi quærentem.

Digitized by Google

Ecclesiam iam olim damnasse eos, qui charitatem in via semper crescere posse negarunt, quasi in ipsa via patriam inuenire posset.

Nec hoc incrementum, & studium maioris in dies profectus officit amoris puritati, & propriæ vtilitatis abiectioni. Sicut enim Charitas aliorum vtilitati solo Dei amore seruit, sic & suæ, &c. p.289.

Episcopalem statum, esse statum non supponentem tantùm, sed tribuentem, & augentem, & cumulantem perfectionem & sanctitatem.

Falsò enim ita dici statum perfectionis acquisitæ vt non sit acquirendæ.

Contra, quantumcúmque Religiosus proficiat, semper esse in statu acquirendæ perfectionis, nunquam in acquisitæ, quia profitetur semper solam proficiendi viam. p.290.

Statum perfectionis acquisitæ vt maiorem, inuoluere statum perfectionis acquirendæ vt minorem, non contra.

Quomodo Episcopi & Discipuli simul sint & Doctores.

Christianos Doctores semper proficere debere, vt docendis aliis pares esse possint. *Multa vtilia in hanc rem & solida.*

Munus Episcopale, munus docendi esse non verbis, neque lingua, sed opere & veritate, vt in eo omnes velut in præuio exemplari, quid agendum, quid sequendum sit, intueantur, &c.

Plenitudo gratiæ Episcopalis, qua factum est vt multi in ipsa ordinatione se animis longè immutatos, & penitus alios euasisse senserint. p.294.

Triplex in statu Episcopali perfectio: Prima, quam ante postulat: Secunda, quam ipsa sui susceptione tribuit: Tertia, quam Episcopus toto vitæ suæ & muneris decursu sibi quærere debet, vt aliis docendis & perficiendis par esse possit. Harum prima & secunda pertinent ad statum perfectionis acquisitæ, tertia ad acquirendæ.

§. Tu verò ne tua insipientia. p.296.

Olim neminem qui in crimen lapsus pœnitentia egeret, vel eguisset aliòs, Episcopum, vel omnino Clericum esse potuisse. Quòd si post Episcopatum vel Clericatum lapsus fuisset, pulsum fuisse gradu, nec diutius seruasse statum suum. p.296.

Imò etiam eos, qui solo pietatis æstu, in ordinem pœnitentium desiliissent, amisisse etiam honorem, nec rursum iis regressum ad Clerum datum esse.

Episcopum lethifero peccato reum, qui sedem tenuerit, nec cedere sit compulsus, si sua sponte non cedebat loco, neminem dari posse primis Ecclesiæ seculis. p.297.

Canones ad pœnitentiam publicam nunquã damnasse Clericos, imò id sæpè vetuisse, sed eos sola depositione multatos, adiuncta interdum priuatione communionis, si criminis grauitas tanti esset, idque in honorem Cleri.

§. Nihilne tu bona fide. p.299.

Chimærica & imaginaria præsumptio Iesuitæ, qua perfectionem omnem Episcopalem in praxi, & reipsa ad nihilum redigit, itaut per eam Episcopalis status omnium statuum absolutè miserrimus & infelicissimus efficiatur.

§. Doctorem tuum Soarium. p. 302.

Episcopatum esse rem bonam, cùm summus Pontifex & Episcopi se Dei gratia & miseratione, non suis meritis Episcopos esse profiteantur. p.302.

Suarium asserere tantùm votum Episcopatus esse malum; hincque etiam illius dignitatem magis elucere, quàm cuiuis assequi & appetere non sit datum.

§. Odiosè toties. p. 303.

Iesuitam sua argumentatione, aut nihil concludere, aut efficere auctoritate ex falsa Petri Damiani Epistola deprompta, regularem statum, omnium statuum, ne dempto quidem Pontificio, esse longè maximum & præcellentissimum; quoniam quidquid iaculatur in Episcopos, in summum Pontificem maximè, vt in Episcopalis ordinis caput, intentatur.

§. Hac quoque Coronide. p. 305.

Non debuisse Iesuitam abuti auctoritate Petri Blesensis, vt regulares supra modum extolleret. Citatúrque locus ex illo qui aptissimè regeritur in illius arrogantiæ compressionem. p.305.

Clericorum commendatio ex eodem auctore. Blesensem nunquam sic regularem vitam extulisse, quin eius næuos & deliquia prodiderit. Nunquam sic arguisse clerum, quin eius bona sit professus; sine adulatione laudasse, sine inuidia corripuisse, tam virtutibus fauentem, quàm vitiis infestum, &c. p. 307.

Hinc graues apud eum, tum Monachorum, tum Clericorum increpationes. Alterum Hieronymum dici posse.

Dignitas Episcoporum ex illo. p. 307.

§. Terga quidem dare. p.308.

Iesuitam velle, quidquid tergiuersetur, Episcopales obligationes impossibiles esse etiam piis & probis hominibus, eúmque summum Pontificatum nominatim hoc pestilenti habitu afflare: si enim vellet tantùm eas impossibiles esse indignis hominibus, nihil illi statui singulare dicturum fuisse, nec eo nomine cum regulari postpositurum. p.309.

De ijs qui priuatò nutu in monasteria ingrediuntur. Rarò mala rei tantæ initia emendare & sanare Deum, qui eiusmodi præpos[illegible]is

non computato sumptu ædificatoribus, malè iam olim ominatus & minatus est. Si quos eorum reducit in viam, gratiam illam non esse vulgarem.

§. Quò ruis improuidi. p.310.

Sententiam Christi de diuitibus, in eo singularem, & Apostolis horrendam visam esse, quod etiam vitis bonis diuitias periculosas & noxias, & salutem cum iis moraliter impossibilem diceret, sine gratia nempe eximia, minimèque vulgari, & quæ pauciſſimorum hominum est. p.310.

§. Malus tuo more. p.311.

De Castitate Sacerdotum, De votis Regularium, fusè & præclarè tota Sectione.

Regularis castitas priuata & solitaria, sterilis & infrugifera est; in se sola hæret, in se sola vertitur. Episcopalis status non castitatem solam, sed fœcundam castitatem habet, aliarum castitatum genitricem, verè vinum germinans Virgines. p.312.

Regularis castitas formam habet, vel in Prophetis quibusdam antiquis, vel in Baptista Prophetis maiore, vel denique in Angelis Ioanne Prophetis maioribus, Christo iudice.

Episcopalis castitas (idémque de Sacerdotali iudicium est) formam habet in Ecclesia maiore Angelis, in Virgine Deipara maiore Ecclesia, in Christo maiore Virgine, in Deo maiore Christo, caput enim Christi Deus.

Sacerdotalis castitas æmula castitatis Ecclesiæ, & Virginis Matris. p.313.

In Clericis non præsentem modò, sed & præteritam requiri castitatem. Hinc nullam esse solemniorem, nec antiquiorem in Ecclesia irregularitatem quàm digamiæ, quæ quidem nec baptismo tollatur, &c. Quæ omnia regulari castitati desunt.

Regularem statum non innocentiæ, sed pœnitentiæ statum esse, vt SS. Patres docuerunt: Clericalem autem non pœnitentiæ, sed innocentiæ gradum, &c.

Facilius probari posse Episcopalem, & Sacerdotalem castitatem esse diuinitus institutã, quàm regularem. Sicut enim Sacerdotalis castitas prorsus & propriè diuini iuris non est, ita nec propriè Ecclesiasticæ institutionis, sed perpetuæ inuiolabilisque traditionis Euangelio ipsi æqualis, à Christi si non certa lege, saltem exemplo & vsu natæ, diuinis de Sacerdotio veteri constitutionibus informatæ, & hoc sensu dicitur à Patribus, diuinæ institutionis. p.315.

Laudasse quidem, & magni fecisse castitatem, paupertatem & obedientiam Concilia & Patres, sed nunquam ex iis essentiam Religionis conflasse. p.316.

His tribus votis nunc essentiam religionis contineri tantùm, quia Ecclesia voluit. Ideò dempta Ecclesiæ lege, sine voto castitatis perfectam & integram religionem stare posse. Hinc sine specialibus votis castitatis & obedientiæ diues ille adolescens relictis omnibus, perfectus ex Christi sententia erat futurus; & sine his primi illi Christiani Monachorum exemplar perfecti fuerunt.

Omnia consilia quodammodo latere in vera & Christiana paupertate, quæ non corporis tantùm, sed præcipuè animi est; quoniam virtutes Christianæ indiuiduæ quodammodo sunt, quando perfectæ sunt: & Dei ad instar cuius sunt radij, totæ sunt in totis, & totæ in singulis earum, &c. p. 318.

Sicut Ecclesia Monachum, cui castitatem remittit, toto simul soluit monachatu; ita Sacerdotem quem castitatis voto liberat, toto simul, quantum potest, exuit Sacerdotio. p.319.

Olim non solùm delectionem vinculi castitatis, sed etiam quamlibet eius infractionem peremisse Sacerdotium, & illud homini abstulisse.

§. Tu verò captiosus. p.320.

Sacerdotum Græcorum rationem morari nos non debere, ne castitatis honorem Sacerdotali honori generatim tribuamus, cùm coniugium illorum non vsus, sed abusus sit, toleratum, Ecclesia gemente magis quàm approbante. p.321.

Castitas Sacerdotũ cum regulari comparata.

§. Verè in Censores. p.323.

Catholicos in Anglia, R. Episcopum Chalcedonensem debita reuerentia & obsequentissimis animis initio suscepisse; Postmodum autem fallacium auctorum consiliis sola eorum commoda gloriámq; spectantibus, ab eo quod piè cœperant, fuisse abductos. p.324.

Regulares ipsos cùm cœptum est agi ab Episcopo de eorum approbatione, consilium eius commendasse. Postea autem vbi suis vtilitatibus per illud nonnihil effici & auctoritatem in catholicorum animos infringi posse viderunt, ius continuò & potestas Episcopi Chalcedonensis euanuit. Hinc populum & Clerum sibi adiungere moliti sunt, &c. p.325.

Iesuitas egregium scilicet honorem habere deleganti Pontifici, dum eius delegatum suscipiunt, vt missum quidem ab eo, sed manus quodammodo & pedes ligatum, ne quicquam possit, ne quicquam audeat, &c. p.327.

Indignam esse illam Episcopalis dignitatis & Pontificiæ auctoritatis derisionem.

§. Iam ista omnia diximus. p. 328.

Fallaciter à Iesuita Relegati dignitatem proprij Episcopi dignitati opponi. p.328.

Recipere Episcopum nullius iuris, vmbram. vt ipsi dicere ausi sunt, Episcopi, Chartularium denique, chartaceúmq; Episcopum, vt postre-

Digitized by Google

mò ridiculè ac petulanter addiderunt, non esse recipere gregis Anglicani Pastorem, vt Episcopum par est, ac decet. p.329.

Nolle Iesuitas à Spiritu sancto constitui Episcopum, quem Pontifex sua delegatione constituit.

Episcopo nihil, stipendij nomine, deberi affirmare.

Illos esse Pontificis cultores perfidos, & quantùm per sua commoda licet.

§. *Superiori responsione. p.331.*

Indignum esse, Iesuitam Episcopum Catholicum à Romano Pontifice catholicis Anglis delegatum, cum Pseudo-prophetis, & Pseudo-apostolis, hæreticis Euangelicæ doctrinæ adulteris, Apostolorúmque hostibus comparare. p.331.

Reuerendissimum Episcopum, tum carpendo, tum mulcendo tantò fœdius à Iesuita violari, quantò irrisoria palpatio maledicto quouis indignior est, præcipuè in summam sacrámque dignitatem.

Ridiculè dici Episcopum Chalcedonensem non habere ordinarij potestatem, quia perpetuam non habet, quasi non sit, quidquid perpetuum non est. p.333.

§. *Insolescis vehementer. p.334.*

Fallacia & dissimulatio Iesuitæ.

Doctrinam eius Catholicorum animos à charitate diuellere, in errorum schismatúmque barathrum deuoluere, vt Episcopo, quem Pontifex delegauit, nihil subsidij, aut humanæ opis præbere fas esse, & si quis præbeat, nihil præmij relaturum arbitrentur. p.335.

§. *Hoc quoque quartum mendacium. p.337.*

Nulla luce vinci potest contentionis stimulis excitata, & propriæ vtilitatis amore infecta mens. Tantùm in seipsa caliginis & tenebrarũ circumfert, vt quemuis veritatis splendorem, & ipsum Solis radium obscurare sufficiat.

Testis hæreticorum omnium, nostrorum inprimis nequitia, qui apertissima quæque & simplicissima verbi Dei oracula densissima glossematum nube mirante orbe, complerunt. In quo peruicaces, cupidi, elati quiuis homines hæreticis germani sunt, eodémque genio instigantur. Vnus enim superbiæ omnis, & pertinaciæ genius est.

Occurrendum à summo Pontifice huic audaciæ, præclarè & solidè demonstratur. p.338.

§. *Itáne verò dum claudicas. p.339.*

Locus Gersonis, & locus D. Thomæ à Iesuita corrupti. p.340.

Delegatos Episcoporum Ecclesiasticis bonis fruentium, alendos esse à populis ad quos delegantur, præcipuè cùm ad ea delegantur, propter quæ ipsis Episcopis, si ea per se gererent, sumptus præbendi fuerant, quoniam tum Episcopi vicem gerunt, &c. p.341.

Non solùm delegatis à populo deberi stipendium, sed etiam ipsi, si egeat, deleganti. p.342.

Hinc toti Ecclesiæ Hierosolymitanæ stipendium deberi voluisse Apostolum, quòd ex ea primùm omnes Euangelij præcones prodiissent.

§. *Quid ais imperitissimè. p.343.*

Legatos Apostolicos nihil omninò præmij, nisi à Pontifice à quo legati sunt, percipere solere, quamuis constet ac notissimum sit, eos olim percipere consueuisse, præcipuè si in vtilitatem populorum mitterentur. Ideóque ius illud, quod etiam competit Nuntiis Apostolicis, qui similiter veri sunt legati Pontificis, licèt longa desuetudine quodammodo exoleuisse videatur; tamen inesse in ipso eorum munere, & ei posse competere. p.344.

Quinam vocabantur olim Defensores Ecclesiarum. p.345.

Episcopos, qui à sede Apostolica in aliorum Episcoporum Diœceses, visitationis & disciplinæ conseruandæ causâ destinabantur, quandiu in quaque Diœcesi erant, oblationes æqualiter cum Episcopo fuisse partitos.

Qui Episcopi ad suscipiendam Ecclesiæ alicuius Episcopo destitutæ curam, quoad proprius ei Episcopus præficeretur, mittebantur, eos quartam partem popularium oblationum, quæ proprio Episcopo ex antiquo more debebantur, percepisse.

Hæc duo inseparabili vinculo esse connexa, Pastorum necessitatem, & eorum alendorum, sustentandorúmque obligationem. Huius rei totam antiquitatem testem esse, &c. p.350.

Hæc clausula, & Epilogus.

O bona mens, quàm malos homines auersaris! quàm eorum consilia deseris! Si enim mali saperent, nullus innocentiæ tutus locus esset, aut fidei, aut veritati.

Iesuitas omnia verti ac ruere satius ducere, quàm vt quidquam de splendore societatis, seu iure, seu iniuria minuatur. p.352.

Hoc odiosiores eos esse in hoc negotio, quod Ecclesiam, quam se tueri iactitant, perturbant, contentionibus miscent, factionibus in Pastorem à sede Apostolica delegatum fœdant, errorum hæresúmque quadam caligine obducunt, &c. p.353.

Hoc in Spongia ista mirabile ac prope singulare esse, quòd summam gloriam, summa insciti cumulatam habeat, vt gloria & ignorantia inter se certare videantur.

Stolidè iactare Iesuitam se Spongiam suam aceto & aquâ impleuisse, quod solos in Euan-

gelio carnifices feciſſe legimus. Decuiſſe potiùs eum vinum & oleum adhibere, quæ vim lenitatémque notant, proprias Chriſtianorum dotes, quàm aquam & acetum, quæ infirmitatis & violentiæ indicia ſunt. p. 354.

Concluſio totius operis.

SVMMARIA IN APPENDICEM AD CENSVRAM

Illuſtriſſimi Archiepiſcopi Pariſienſis.

CVR oratione perpetua, non inſerto auctoris textu hanc Appendicem refutarit Aurelius. p. 355.

Ieſuitæ aduerſus Illuſtriſſ. Archiepiſcopum ſcribenti, nihil præter contumeliam, rabidámque non cenſuræ, ſed perſonæ ſacroſanctæ laniationem, propoſitum fuiſſe inde liquet, quod tationibus imbecilliſſimus, ſolis conuitiis inualeſcit. p. 356.

Maximè mirandum eſſe Metropolitanam Illuſtriſſimi Pariſienſis ſedem, eodem tempore Ieſuiticis maculatam probris, quo à Deo miraculis decoratur, ne quis non videat quàm procul à Ieſuitarum conſiliis diuina iudicia diſcrepent. p. 357.

Recenſentur varia pietatis inſtituta, quæ ductu & auſpiciis Illuſtr. Archiepiſcopi Pariſienſis in Eccleſiam profluxerunt. ibid.

Quàm ſpectato in Eccleſiaſtica adminiſtratione conſilio vtatur. ibid.

Paternus illius amor erga regulares. ibid.

Quàm iniquè nunc nomen eius allatretur à Ieſuitis, cùm ipſorum conſenſu ac teſtimonio, Regi & Pontifici commendatus ſit, vt ad Paſtorale munus eueheretur. p. 358.

Illuſtriſſimæ illius familiæ laus. ibid.

Commendatur pietas germanæ illius ſororis, antiquis illis viduis Probæ, Iulianæ, Albinæ, ſanctorum Patrum laudatione celeberrimis ſimillimæ. ibid.

Laudatur Archiepiſcopi frater illuſtriſſimus, qui ex Generali triremium Gallicarum Præfecto Congregationi Preſbyterorum Oratorij eſt aggregatus. ibid.

Ieſuitis nihil ſocietatis gloria antiquius, nihil maius, auguſtius, aut ſanctius eſſe.

Qui hanc attigerit, quocunque nomine, honore, virtute, famâ fulgeat, quacunque denique cauſâ, aut ratione fecerit, in æternam aceingi eos vltionem, &c. p. 359.

In religionis Catholicæ præſulem inſilire, nõ ſacrilegium duntaxat, ſed parricidij quoddam genus eſt, aut maius, aut certè non minus parricidio, quo Reges, Principéſque inuaduntur. Epiſcopos enim eſſe quoque principes, nec minorem principatum, imò altiorem, ſanctiorem, diuiniorem quàm Reges habere, conſentiens penè vox eſt ſanctorum Patrum, &c. ib.

Nullum telum imbellius aduerſus doctrinæ improbæ damnationem, quàm probra & contumeliæ. Inſignis in eam rem Hieronymi locus. p. 360.

Quo facto Epiſcoporum iniquitas, ſi qua ſubſit, expoſtulari poſſit, oſtenditur ex Cypriano. ibid.

Reuerenter & humiliter expoſitum oportuit, ſi quid eſſet quo Illuſtriſſ. Pariſienſem, aut malè circumuentum, aut poteſtatis ſuæ fines prætergreſſum oſtenderent. Epiſcopale verò, & illuſtre, & ſolenne iudicium priuato conatu, deditâ operâ confidenter inuadere; imò conuitiis, in perſonas Epiſcopales congeſtis inquinare, nefarium & impudens fuit, quia nulla bonorum conſuetudine, nullo omnium Eccleſiæ ſeculorum exemplo nouiſſimè à Ieſuitis ſuſceptum eſt. p. 361.

Quàm iniquè obtendant illud Hieronymi cuiuis hæreſeos accuſato liberum derelinqui, vt ſe catholicum probet. ibid.

Licere priuato hæreſeos accuſato aduerſus priuatum ſe tueri, non autem in Epiſcoporum cenſuram & decreta inuolare. ibid.

Hanc vſque ab initio hæreticorum omniũ, hæreſúmque propugnatorum fuiſſe conſuetudinem, vt ab Eccleſiæ Pontificibus perſtricti, procacius in eos quaſi pede preſſi angues, & quaſi ſcorpij arcuato impetu ſurgentes, vt ait Tertullianus, efferrentur. Exempla in hanc rem. p. 362.

Refugiendam fuiſſe à Ieſuitis illam in Epiſcopos ſæuiendi hæreticorum conſuetudinem, quam ab Eccleſia ſemper eiectam, ſemper execrationi hãbitam, illi ipſi, cùm in eos velitantur, tum acriter increpare conſueuerunt. p. 363.

Infana Ieſuitæ in Archiepiſcopum Pariſienſem maledicentia retunditur. p. 364.

Quia maledici & rabidi pœna magis quàm ratione, ſanantur, facíliuſque ab alienæ famæ obtrectatione deſiſtunt, ſi ſuam viciſſim repercuti poſſe doceantur, quàm ſi omnia eis diuina humanáque iura congeras, perſtringuntur nonnulla facta Ieſuitarum. ibid.

Ieſuitæ in Illuſtriſſ. Pariſienſem figmenta exſibilari, deſpuique debere, quia per ſe patet monſtra eſſe à dolore damnationis, & à Cenſoris odio enata. p. 366.

Digitized by Google

Illuſtr. Archiepiſcopum, odij & maleuolentiæ in regulares vaníſſimè accuſari. p.367.

De duabus Bullis à Ieſuita citatis, quibus omnibus Epiſcopis odium Regularium exprobrat. p.369.

Oſtenditur verba Bullæ citatæ, de iis qui Chriſti patrimonio impinguati, Chriſtum in famulis perſequuntur, nullis æquius adaptari poſſe quàm Ieſuitis.

Odium quo Ieſuitæ omnes inſectantur, qui cæcatâ ſibi mente non ſtudent. ibid.

Immenſæ eorum diuitiæ, à minimè malis, vel à maximè malis hominibus, Chriſti nomine, corrogatæ. ibid.

Aurelium etſi multa mouere videatur, plura tamen continere; vt videant vel ipſi, vel quiuis æqui iudices, ſe nulla animi libidine, ſed quieto iudicio, & miſericordiſſima acrimonia, eorum impotentiæ propemodum immedicabili, non ſolùm quia curationem reſpuunt, ſed etiam quia pauci eos ex charitate curare vel poſſunt, vel audent, cauterium neceſſarium adhibere.

Pij V. Bullam de Regularibus à Ieſuita citatam fuiſſe à Pontificibus antiquatam. p.371.

Illuſtriſſ. Pariſienſis, erga ſocietatem Ieſuitarum remiſſio & lenitas. ibid.

Qua indulgentia acceperit præcipuum quendam eorum Concionatorem, qui in primario vrbis auditorio, temerè quædam & ſcandalosè iactauerat. ibid.

Quanta peruerſitate Ieſuita ei Archiepiſcopo odium in ſe ſuoſque obiectet, cuius perpetua potiùs indulgentia, & immerita bonitate corrupti, ad hæc ipſa flagitia facti ſunt alacriores. p.372.

Cur Illuſtriſſ. Pariſienſis primus & ſolitarius in libros Anglicanos cenſuram tulerit. ib.

Cùm Illuſtr. Pariſienſem Apoſtolica ſedes primum Pariſienſium Antiſtitum Archiepiſcopali honore dignata ſit, meritò tantam poteſtatem inſigni aliquo eius vſu, & ſingulari in Eccleſiam munere, damnatis peſtilentiſſimis hæreſibus, quibus Eccleſiaſtica omnis poteſtas, totáque Eccleſiæ & Hierarchiæ diuinitus inſtitutæ, vniuerſitas deijcitur, dedicandam fuiſſe. p. 373.

Hoc facto Illuſtriſſ. Archiepiſcopum, magnum illum Cardinalem Bellaium, Epiſcopum Pariſienſem, grauiter olim de Ieſuitarum moribus & artibus, recenti adhuc & nouella eorum Societate, in Senatu Pariſienſi auguratem, ſuo iudicio comprobaſſe. ibid.

Cur Hybernicas propoſitiones damnarit Illuſtriſſ. Pariſienſis, quas cæteri Epiſcopi non damnarunt. ibid.

Facultatis Pariſienſis cum Antiſtite Pariſienſi, arctiſſima coniunctio & ſocietas.

Errata in Tomo ſecundo.

Pag. 17. lin. 8. reperet. l. raperet.
Pag. 19. l. 3. ſed à cenſ. l. ſicut.
P. 27. lin. vlt. decoratur. l. dedecoratur.
P. 30 lin. 18. ne quicquam. l. nec.
P. 44. lin. 12. vetuſtiſſimis. l. vetuſtis manuſcriptis. lb. lin. 17. ant. fin. diſſenſionem. l. diſcuſſionem.
P. 47. lin. 10. ant. fin. & ſaturari l. vt.
P. 49. lin. 15. ant. fin. ſed dæmonem potuerunt. l. ſed dæmonem putarunt, habere non potuerunt.
P. 53. lin. 7. qui, vt alibi. l. quia.
P. 60. lin. 4. ant. fin. contentio l. contenti.
P. 64. lin. 12. beneficia. l. beneficio.
P. 77. lin. 10. Per eandem. l. Per eadem.
P. 79. lin. vlt. in animos. l. in animis.
P. 83. lin. 13. illarum qua. l. quibus.
P. 88. lin. 6. propter anima propter. l. propter animam, anima propter.
P. 89. lin. 8. per recidens. l. accidens. lb. ob indebilitatem. l. indelebilitatem. lb. lin. 14. emanſit. l. remanſit.
P. 94. lin. 19. ant. fin. columniam. l. cal. lin. ſequenti, vetitas. l. veritas.
P. 100. lin. vltima, ſacerdotum ſubminiſtretur. l. ſac. copia.
P. 101. lin. 17. ant. fin. apertiſſimus l. apertiſſimis.
P. 105. lin. 8. ant. fin. poſita erunt. l. eruunt. lb. lin. 6 ant. fin. nique l. neque.
P. 116. lin. 18. prius quam. l. prius aquam.
P. 118. lin. 3. darus eſt. l. nudatus.
P. 123. lin. 3. reuelare. l. releuare.
P. 127. lin. 16. præſidum. l. præſidiũ.
P. 148. lin. 18. peperit. l. pepererit.
P. 175. lin. 6. ant. fin. dicit Gloſſam. l. citat.
P. 183. lin 6 præclorè de. l. præclarè Auguſtinus de.
P. 206. lin. 10. colligans. l. colligens.
P. 209. lin. 9. potui. l. potuit. Ibid. lin. 22. ſiti. l. ſiſti.
P. 214. lin. 13. ſit Hierarchiæ. l. ſit niſi Hierarchiæ.
P. 226 l. 19. Epiſcopis l. Epiſcopi.
P. 241. lin. ant. fin. obſtupeſcit. l. obſtupefecit.
P. 255. lin. 6. Tunc ſobrius. l. Tune.
P. 261. lin. 3. paratus fuerit. l. paratus ſi fuerit.
P. 276. lin. 3. tenuitas. l tenuitatis.
P. 285. lin. 25. parendæ. l parandæ.
P. 286. lin. 14. medio. l. media.
P. 287. lin. 8. ant. fin. quæ eſurientes, dele *quæ*.
P. 288. lin. 23. quoquo mode. l. modo. lb. lin. 18. effugies inſtar. l. futum inſtar. lb. lin. 1. ant. fin. arcetur. l. arcereru
P. 291. lin. 8. eſſet in patria. Appone punctum ante *in patria*.
P. 294. lin 5. ant fin. à ſactis. l. ſanis.
P. 297. lin. 19. ant. fin. paſſim alibi. l. & paſſim.
P. 300. lin. 12. ant. fin. ſpeculatiuè. l. ſpeculatiuè.
P. 312. lin. 24. Quo ad aliam l. Quod.
P. 317. lin. 2. ant. fin. eadem. l. vel eadem.
P. 322. lin. 11. Repugnantia verò. Appone tantùm virgulam ante *repugn*.
P. 327. lin. 6. Pontificiis l. Pontificis.
P. 329. lin. 2. humani. l. humilit.
P. 338. lin. 6. qua Pontifici. l. Pontifici qua.
P. 345. lin. 14. ant. fin. partiebatur. l. partiebantur.
P. 360. lin. 3. ant. fin. ſubiectu. l. ſubiectu.
P. 372. lin. 8. omittant. l. omittam.

PETRI AVRELII
THEOLOGI. OPERVM
TOMVS TERTIVS,
ADVERSVS IACOBVM SIRMONDVM
DE CANONE ARAVSICANO,
& Sacramento Confirmationis.

CONTINENS RESPONSIONEM
ad Epiſtolam Sirmondi, Anareticum aduerſus Antirrheticum primum,
& Orthodoxum aduerſus Antirrheticum ſecundum.

M. DC. XLII.

Digitized by Google

Digitized by Google

RESPONSIO
AD SIRMONDVM
De Canone Arauſicano.

LECTORI.

EX aliis in alia certamina vocor, Lector erudite, & vix aliorum propugnandorum labore perfunctus, ipſe pector. Qui aliis præſidio eſſe contendi, qui Eccleſiæ fidem, antiquitatis grauitatem, Epiſcopalem vim, Theologicæ noſtræ Facultatis, aliarumque omnium, quas Ieſuitæ vnâ machinâ affligere ſtuduerunt, famam & amplitudinem tueri volui, meam viciſſim fidem, veritatem, ſoliditatem præſtare ipſe cogor, ne ſi mihi adeſſe nequeam, meam vlli opem temerè videar obtuliſſe. Emiſsâ in lucem Typographi ſtudio, me penitus inſciente, meâ in Spongiam Pſeudo-Loëmelij *Diſpunctione*, vix menſis interceſſerat, cùm ſpargi cœpta eſt à P. Iacobo Sirmondo Collegij Claromontani Primario, Schedula ſeu Epiſtolium, quo grande ſibi *crimen*, & grandem grandibus, quos nuper edidit, *Conciliorum Galliæ antiquorum* tribus Tomis, notam à me impoſitam eſſe conqueſtus eſt. Huius porro iniuriæ tam certam, tam perſpicuam, tam ipſis oculis ſpectabilem iniquitatem putauit, vt illam ſchedulam per omnium ora ferret, quaſi exploratiſſimi triumphi buccinam, cuius ego ſonitus quamuis in dijunctiſſima regione exaudirem. Ego accepto amici opera beati ſchedij exẽplo, quo de me tam faciles palmæ, quaſi virgula diuina, carperentur, ab eo præcipuè aduerſario, quicum ne certandi quidem cauſam fore vllam cogitaram, cùm eius rei voluntas nulla mihi certè eſſet; mirari prætet alia ſatis non potui, hominem modeſtiæ ſapientiæque famâ præditum, verbulo vnico, imò *tribus literulis*, ita penitus ſtimulari potuiſſe, vt tales agere ludos, meoque nomine ad inuidiam, ad pompam, ad laureas denique non neceſſarias abuti vellet. Statui nihilominus, licèt ille à ſuperiori, quæ de ipſo fuit, opinione aliquantùm abſcedere videretur; ab eo tamen propoſito, quo in hanc cauſam primùm ſum ingreſſus, nihil abire; cumque non meam mihi rem, quam meo nutu agerem, ſed

Digitized by Google

Ecclesiæ propugnationem sumpsissem, vel à Deo impositam suscepissem, de acie, in qua is me collocasset, nullo excursionis aut velitationis subitariæ impetu dimoueri. Nam & militare noram esse piaculum, abruptis ordinibus desertisque signis, ad solitarium hoste prouocante certamen, quamuis propositâ ante oculos victoriâ, euolare; & responsionis meæ quasi corpus membratim discerpi, vt auulsæ particulæ seorsum interciperentur, quæ coniunctæ difficiliores fortassis ad expugnandum aditus habuissent, minimè ferendum arbitrabar. Denique meum illud consilium asserendorum Ecclesiæ dogmatum, quo in hanc aciem prodieram, euanescere penitus, & aduersariorum solertia interim sentiebam, si abductis à summa rei animis, ad priuatas de parergis contentiones, & ad vnius scilicet, voculæ Canonis vnius Arausicani ventilationem criticam, ridiculè delaberemur. Vt ergo & in acie manerem; & constanti me animo, non subito æstu, aut temeraria concertandi libidine in hoc stadiũ processisse declararem; & Catholicæ doctrinæ defensioni, tumultuarius extraque ordinem arreptis digladiationibus nihil officerem; & aduersarij legitimam sibi mecum esse pugnam, & toto copiarum omnium instructique velut exercitus robore confligendum esse cognoscerent; illam Sirmondi schedulam pari scripto refellendam nõ putaui, sed dandum triumphis illius de me loci aliquid, dummodo Ecclesiæ propugnatio, quam vnam spectabam, inuicta maneret; donec in suscepti aduersus eius sodales operis prosecutione, si non triumphandi, at repugnandi saltem, nostraque vicissim tuendi opportunitas accideret. Quæ quoniam post profligatas Pseudo Loëmelij inanitates hoc offerri loco videtur; patere, Lector, vt postquam silentij mei causas exposui, iniquitatis etiam, qua extraordinaria contentione pulsatus sum, causas exponam, & postquam illa respondendi prurigine me vacuum demonstraui, solidam veritatis vim demonstrem: meque huius maturius expromendæ voluntate, non quò ei diffiderem, adhuc tacuisse patefaciam. Quod eò magis faciendum esse mihi video, quia Iacobus Sirmondus, in illa schedæ suæ antè omnium passim oculos expansione, ex iis quæ à me secus in se scripta essent, de tota mea in Spongiam disputatione iudicium fieri iussit, vt magna mihi sit cautio, ne non solùm labor meus, sed (quod multò minùs ferendum est) Ecclesiæ Catholicæ traditio, in qua tuenda ille versatur, *trium literularum* vitio, de quibus Sirmondus certat, ex summa authoritatis arce decidisse videatur. Miserum me, si liquidissimarum rerum defensionem edidi tam leui brachio expugnandam. Fortunatos sodales, si fœdissimas hæreses *tribus literulis* Sirmondi opera obtinere potuerint, quas nullis voluminibus vnquam obtinebunt. Quid hîc censere debeas, erudite Lector, ex ipsa Sirmondi scheda, quam ipsius venditatione iam publicam ego typis publicandam putaui, quò planius de re tota existimes, & ex subiectis ad singulas eius particulas more nostro responsionibus, tu scilicet pronuntiabis.

SIRMONDVS

SIRMONDVS
PETRO AVRELIO
THEOLOGO,

De recta emendatione Canonis Arauſicani.

NEQVE tu mihi, opinor, tametſi nomen diſſimulas, neque ego prorſus ignotus ſum tibi. Dudum eſt, ni fallor, cùm inter nos verba conſeruimus; & animo certè, niſi tum quoque diſſimulabas, nec alieno, nec infenſo. Nunc vt per Epiſtolam alloquar, vindiciæ tuæ cogunt, in quibus mihi de vitiato Canone Arauſicano dicam ſcribis. Quod ego crimen ſi ſemel ſuſcepero, quis in tota editione Conciliorum bona vſquam fide verſatum me credet? Vides ergo & iuſtam, & neceſſariam fore defenſionem meam. Quàm facilis ea futura ſit, meum eſt videre: quàm certa, & quàm vera, ne tuum quidem iudicium defugiam, ſi modò animum ad priſtinam ſerenitatem reduxeris. *Vindic. pag. 90.*

RESPONSIO.

QVi ſim, diutius ne labora. Loquor vt me videas. Te verò etſi antehac ſatis noſſe mihi videbar, nunc tamen minus agnoſco, & hoc minus, quo tu te magis indicas. Iſtam enim teneritudinem, vt trium literarum vocula, quaſi apis aculeo, ictus clamores ederes, quos tota Lutetia, Gallia, exteræ gentes exaudirent, in Sirmondum mihi notum cadere ſi putaſſem, non minus in te iniquus viſus mihi eſſem, quàm tu viſus es, cùm de noua trium Tomorum à te nuper editorum gloria magis laborandum tibi putaſti, quàm de priſtina moderationis, & prudentiæ tuæ opinione. Quid enim hoc loco potiſſimum mirer, tam facilem ad commotiunculas, & calidiores iſtiuſmodi dimicationes animum, an cauſas, quibus te ad eas deſcendiſſe proloqueris? Nam quid iſtud cauſarum eſt, tibi *de vitiato Canone Arauſicano* dicam ſcribi; Si hoc *crimen* ſemel ſuſceperis, *neminem te in tota editione Conciliorum bona vſquam fide verſatum eſſe credaturum?* Ego quidem vix adduci poſſum, vt hæc ſeriò ac bona fide dici à te credam. Quis enim, qui quippiam minus feliciter, & minus idonea cauſa edidiſſe, vel emendaſſe diceretur, ſe vitiatorem dici, crimineque falſi peri conqueſtus vnquam eſt? Quis, eo genere reprehenſionis inter eruditos notiſſimæ & frequentiſſimę, bonam cuiuſquam fidem labefactari, ac non natiuæ quemque potius humanitatis atque imbecillitatis admoneri, putauit? Alioquin nullus editor aut ſcriptor non ab aliis corruptor habitus, & fide omni ſpoliatus eſſet,

Digitized by Google

cùm nullus sit, quem non aliquis vspiam arguerit: Imò nullus esset non planè vitiator, non corruptor, non falsi reus, non omni indignus fide, cùm penè nullus sit, qui non in aliquo perperam edendo, colligendo, scribendo lapsus esse coarguatur. Quonam ergo modo reprehensione leuissima, atque vt mox videbitur, penè nulla, id *criminis* tibi quereris inustum, quod nemo eruditus in simili causa extimuit? Aut cur orationem, quam in *crimine* tam nullo & fictitio eluendo consumis, *iustam & necessariam defensionem* vocas? Quanto ego iustius atque æquius, humanitatem, sobrietatemque tuam aduersus teipsum hîc appellem? Nam si eam de Tomis tuis opinionem esse iubes, vt nulla in iis minima labes, nullum humanæ fragilitatis vestigium inesse credatur, & eos qui secus sentiant in te iniquos, fidei tuæ euersores, *criminatores*, maledicos esse velis; nulli erunt mortalium non in te iniqui, ne tu ipse quidem, cuius ego modestiam ita de illo opere cogitare posse non arbitror. Video enim teipsum interdum aliis exemplum præbuisse, quàm non omnia tua haberi debeant vice oraculorum, notarique interdum sine contumelia possint. Memini, vt alia omittam, te quandam Innocentij Pontificis Epistolam, quæ vulgò *ad Synodum Toletanam* inscripta est, ita edidisse, vt inscriptionem illam non solùm dubiam diceres, sed planè eraderes, pro eaque supponeres titulum, *ad Synodum Tolosanam*. Quam deinde hallucinationem ad calcem Tomi agnoscens, vulgatam inscriptionem ita restituendam fassus es, vt eam minimè dubiam, germanamque assereres. Quod si in re planissima, & quæ nihil per se dubitationis haberet, manuscriptorum aliquot fraude captum esse te fateris; si adduci potuisti, vt Epistolam, quæ tota de rebus & Ecclesiis Hispaniensibus ageret, nihil de Gallicanis, ad fictitiam nescio quam Synodum Tolosanam, quæ nulla sub Innocentio, neque multis antè vel pòst annis, ab vllo penitus Scriptore memoratur, inscriberes, quasi iam tum Reges Gothi dominarentur, sub quibus demùm Galliæ Narbonensis & Hispaniæ Ecclesias isto modo coïuisse, & in commune consuluisse proditum est, & Synodo Toletanæ, quam circa eius tempora habitam constat, reclamantibus vulgatis & scriptis plerisque codicibus, eam adimeres; quid *criminis* in te suscipitur, si in rebus minus perspicuis, qualis editio Canonis Arausicani, falli potuisse dicaris? Si in manifestis lapsum esse fidem in aliis tibi non ademit; cur auferri censes, quod in dubiis & obscuris lapsus esse declareris? Si Innocentij Epistolæ titulo perperam mutato, *vitiator* tamen eius dicendus non eras, licet tuum non sensisses errorem; cur dum trium literularum voculam in Canone Arausicano minus rectè immutasse argueris, *vitiatorem* eius Canonis te dici interpretaris? Tu verò tibi omnium longè iniquissimus es, qui eam tibi legem imponis, vt si vsquam in tribus illis Tomis titubasse, & minimum quippiam minus emendatè edidisse comproberis; vitiator, & corruptor, & omnis fidei expers tuo ipse iudicio dicendus sis; vt tibi ad fugiendum fœdissimum *crimen*, tuendamque viri boni fidem, prorsus nunquam in tantis spatiis claudicasse, adeoque hominem non fuisse necesse sit. Non igitur idonea est tua ista defensio, nedum *iusta & necessaria*. Non eam pristina illa tibi prudentia & moderatio suggessit, sed nimius ille fortè, quo plerique Scriptores capiuntur,

Conc. Gall. Tom. 1. pag. 37. & 38.
Ibid. p. 595.

Digitized by Google

in Tomos tuos amor, zelo quodam mixtus, quò cùm præclarum quippiam & omni numero abſolutum excudiſſe tibi viderere, minimam reprehenſiunculam, vel reprehenſionis ſpeciem, medullitus perpenſeris, nec teneri potueris quin arrepto mox calamo queſtub. omnium aures oppleres, & minimum vulnus quaſi acu punctum pro ictu capitali deplorares. Hæc fortè eſt illa neceſſitas, quæ *vt per epiſtolam nos alloquereris coëgit*, non *vindiciarum noſtrarum* vlla in te contumelia, aut vera indignationis in nos cauſa. Hæc te præproperè in arenam traxiſſe poteſt, & priuatam iſtam de re leuiſſima contentionem, communi, & grauiſſimæ de rebus multò maximis ſodalium tuorum dimicationi præuertere; eorumque reſponſioni, cui tuam modeſtiùs adiunxiſſes, ſicut cum iis communiter appellatus fueras, præuolare fruſtra compulit; & in Tomos tuos maternam potius trepidationem, quàm paternam conſtantiam exhibere. Quare noli *priſtinam animi mei ſerenitatem* requirere, qui ſi tuam tenuiſſes, meam requirendam non putaſſes; nec mirare nos pro Eccleſiæ Catholicæ amplitudine, pro maiorum doctrina, pro diuinæ ſtabilitate Hierarchiæ, pro Catholicarum Academiarum fide, aduerſus indigniſſimas & inauditas ſodalium tuorum bacchationes commoueri, qui ad priuati laboris tui defenſionem, aduerſus reprehenſionem tenuiſſimam, eruditorum omnium more ſuſceptam, extra ordinem permotus es. Tu enim legitimum, vt cenſes, tui amorem, & illud ius, quo ſua tueri cuique conceſſum eſt, ſequeris: Nos, vt aduerſus ſociorum tuorum indocta flagitia, ſolo Dei, veritatis, & Eccleſiæ ſtudio, quas Catholicus animus tam nefariè conſcindi, ſine maximo dolore videre non potuit, vehementiores nos fuiſſe probemus; in te qui nos priuatim inuadis, & in calumniæ iudicium vocas, remiſſiores erimus. Ac ne illam quidem fiduciam defenſionis noſtræ feruori concedemus, vt eam non modò *iuſtam & neceſſariam*, ſed *facilem & expeditam*, imò *veram & certam*, denique *ne tuo quidem iudicio improbandam*, in ipſo limine præfari velimus, quaſi laureolas ante pugnam decerpentes. Nouimus hominum ſtudia; nec ſuos cuique affectus ita facile auelli, nec aduerſus eos quicquam ita clarum eſſe ſcimus, præcipuè in Canone Arauſicano, cuius aſſertionem noſtram, ſi non tibi, at eruditis, & æquis iudicibus à partium contentione ſemotis probatum iri ſperamus. Nec tamen hoc ipſum, velut in re omnium certiſſima & clariſſima, quaſi iure noſtro, præiudicamus; ſed pro eorum humanitate magnoperè confidimus. Ac primùm proponendus controuerſiæ ſtatus, quem tu ita exponis, vt te ipſo iudice pateat te leuiſſimam penéque ridiculam contentionem ſuſcipere, quæ magis ab animi tui teneritudine, quàm à mea ſcriptione naſcatur; nec tantùm Canonem Arauſicanum ſine cauſa mutaſſe, ſed eam ipſam mutationem, ſine cauſa in certamen adduxiſſe.

Digitized by Google

SIRMONDVS.

Tom. 1. Con. al. parte 2. pag 499.

CANON est primus primæ Synodi Arausicanæ, quem tu ex posteriore Binij editione recitas in hunc modum: *Nullus ministrorum qui baptizandi recipit officium, sine Chrismate vsquam debet progredi, quia inter nos placuit semel in baptismate chrismari. De eo autem qui in baptismate, quacumque necessitate faciente, non chrismatus fuerit, in Confirmatione Sacerdos commonebitur. Nam inter nos chrismatis ipsius non nisi vna benedictio est. Non præiudicans quicquam dico, sed vt necessaria habeatur chrismatio repetita.* Nos optima & antiquissima exemplaria sequuti, sic edidimus:

Tom. 1. Cõc. Gall. pag. 71.

Nullum ministrorum qui baptizandi recepit officium, sine chrismate vsquam debere progredi, quia inter nos placuit semel chrismari. De eo autem qui in baptismate quacumque necessitate faciente non chrismatus fuerit, in Confirmatione Sacerdos commonebitur. Nam inter quoslibet, chrismatis ipsius non nisi vna benedictio est: non vt præiudicans quicquam, sed vt non necessaria habeatur repetita chrismatio.

Vindic. p. 92.

Hîc tu sine reprehensione cætera præteriens, postremis verbis censoriam notam inuris: *Alij*, inquis, *eadem penè omnia retinent, nisi quod postremam clausulam addita negatione ita legunt*, sed vt non necessaria habeatur repetita chrismatio. *Sic antiqua editio Colonien sis: quam nescio cur P. Sirmondus sine causa sequi maluerit, contra P. Frontonem Ducæum, qui exploratis vetustissimis manuscriptis vltimæ illi parti negationem non adjicit.* Tota ergo inter nos de tribus literulis est disceptatio, in qua duo accusationis tuæ sunt capita. SINE CAVSA enim, & CONTRA P. FRONTONEM adiectam negationem criminaris.

RESPONSIO.

CRIMINANDI primò verbum, quod in tam tenui, vt ipse fateris, negotio iamdudum tibi nimium placet, in orationem meam adeo temperatam, & rerum ac vocum acerbitate vacuam conjicere, & ex tam innocenti loco *crimina* elicere, hoc demùm & in te, & in me criminosum est. In te, quia facis: in me, quia patior. Quid tandem ferat qui tam breuem & innoxiam admonitiunculam ferre non valuit? Quo animo has ce responsiones audiat? Mihi quidem, non sine diuino nutu, factum videtur, vt qui tantula non passus est, maiorum ferendorum necessitatem sibi ipse quæsierit. Nam in mea illa oratione quid erat *criminosum*, quid humaniori paulò homini non ferendum, aut negligendum, aut captata demùm alicubi occasione, non de industria, refellendum? Argui nimirum, quod nulla prolata causa, editionem antiquam Colonien sem sequi malueris, quàm omnes alias, & præter has, Frontonem sodalem tuum. Quæ *criminatio* ita non *criminatio*, sed mollis & simplex claræ rei expositio est, vt sola editionis tuæ, notarumque ei appositarum lectione comprobetur. Non enim tum de ipsa mutatione tua iudicabam, sed de modo

quo eam feciſſes, ſine cauſa, ſine teſte, imò ſine vlla eius rei in notis tuis mentione. Sic Iuriſconſultum nullam legem edentem, Theologum nullam Scripturam, Philoſophum nullam rationem, ſine ſcriptura, ſine autoritate, ſine ratione, quamcumque ille ſecum habuerit, loqui dicimus. Sine illis egiſſe dicitur, quiſquis eas non expreſſit. Sic ego expunctam à te ſine cauſa vulgatam editionem dicebam: & quod magis id videas, non agebam eo loco, quæ vera eſſet Canonis Arauſicani ſententia, vel editio; ſed quanta vtriuſque ambiguitas, quanta Spongiæ temeritas, quæ rem grauiſſimam & antehac inauditam, ſolo Canone obſcuriſſimo & incertiſſimo, confirmaret. Vnde non tuam mihi editionem refellere propoſitum erat, ſed eius incertitudinem oſtendere, tum ex eo, quod nullam eius cauſam attuliſſes, tum ex eo, quod ab illa ſuperiores omnes, præter vnam, editiones, & ipſe Fronto Ducæus, *exploratis diligenter vetuſtis Manuſcriptis*, diſcedere viſi eſſent. Hoc idem fuit cauſæ, cur in vltima potiſſimùm Canonis clauſula inſtiterim, quòd in ea maior & apertior, & rei, quæ tum agebatur, coniunctior ambiguitas extitiſſet. Quo ipſo palàm præ me tuli, me non de Canonis germanitate laborare, cùm ſi eò intendiſſem, longè plures, vt mox intelliges, interpolationis tuæ lacinias reſcindere potuerim, ſed illud vnum ſpectare, vt ex Canone vnico, ancipiti, vario, in contraria diſtracto, nihil niſi ſumma Spongiæ futilitas effici poſſet. Vides igitur alium longè ſtatum cauſæ quàm à te ponitur. Vides animi mei veritatem, & tuas tum immeritas in me de illatis tibi *criminibus* criminationes, tum ſuperuacaneas & voluntarias de *tribus literulis*, quas per me incolumes tibi habere potuiſti, altercationes. Quid in hoc animo, vel facto noſtro accuſes? Si reprehendas quòd nouitatis Canoni Arauſicano illatæ cauſas deſideraui, nec ſine his illam inducendam fuiſſe profeſſus ſum; eruditorum partem optimam mihi adiunges, qui à Criticorum ſuo nutu quidvis figentium ac refigentium licentia, libros optimos maculatos ac fœdatos eſſe, nec ſemel, nec obſcurè doluerunt, maioremque in publicas lectiones verecundiam, qua nihil in iis, quod non publico priùs iudicio probatum ſit, nouetur, in poſterum optarunt, & orarunt. Atque hoc eo tibi magis faciendum arbitrabar, quod non in humanis & ſæcularibus ſcriptis, in quæ humano genio pluſculum iuris eſt, verſarere; ſed in Theologicis, & diuinis, in quibus priuato iudicio minimum loci, argumento, autoritati, traditioni totum defertur. Accedebat quod à Frontone tuo *exploratis diligenter vetuſtis Manuſcriptis* (*vetuſtis* enim ſcribendum fuit, pro quo Typographi errore ſcriptum eſt, *vetuſtiſſ.* cùm mihi de Frontonis manuſcriptorum antiquitate pronuntiare nec liqueret, nec intereſſet) & exploratis illis ipſis manuſcriptis quibus tu vſus es, tamen adiectamentum tuum commemorari non videbam; nec ab eo ſolùm, ſed nec ab editionibus, aut collectoribus vllis, qui Canones vnquam compilarint, ſi vnam demas Colonienſem Crabbi editionem, quæ tamen tibi parum fauet. Etſi enim eam in hoc ſequutus ſis, quod negationem, quam illa margini adſcriptam habet, ſuſceperis: At in hoc ab ea diſceſſiſti, quod editionem quæ negationem non adjiciat reprobare, Canonique ipſi negationem intexere aggreſſus es; quod Collectorum Editorumque omnium nemo antea fecerat.

Vid. Tom. 1. Concil. Gall. pag. 597.

Digitized by Google

Nam lectionem quidem, quæ negationem haberet, partim nemo eorum norat antequam à Crabbo proferretur, partim ab eo prolatam omnes aspernati sunt, & dispunxerunt; At lectionem, quæ negatione careat, nemo ipsorum iam inde ab Isidoro Mercatore, hoc est, ab octingentis fortè annis ad eam diem, qua Tomi tui prodierunt, sustulerat, aut reprobarat. Tu primus hoc nouasti, superioribus Collectoribus aduersantibus, & lectionem à tot sæculis in Ecclesia probatam rescidisti. Quis notuitatis huius causam à te nullam editam esse non miretur? Quis tibi concedat, vt quod vniuersi tamdiu susceperunt, tuo arbitrio, sine causa, sine ratione, regia quadam potestate proscribas, & eruditorum omnium iudicia tuo submittas? Si sodales tui, non modò celeberrimam Theologorum Facultatem, sed nec Illustrissimos Ecclesiæ Antistites, perpetua EcclesiæCatholicæ dogmata sine causis & argumentis vindicantes,audiendos esse putant; quis te audiat antiquissimas in Ecclesia & tot suffragiis probatissimas lectiones sine causa vlla tuo solo nutu primum omnium publicè antiquantem? Nec enim ita claram & per se lucidam editionem tuam, vt argumento non egeat, dicturum te arbitror, ne tot taleíque homines qui istam lucem nec olim viderunt, nec etiamnum videre possunt, fœneos præ te facere videare.

Vides æquissimam hac in parte expostulationem meam, moderato nulli animo non probandam. Sed tu tergiuersari me fortasse, & controuersiæ statum à te positum defugere, & rationum tuarum momenta formidare, & negationem Canoni prorsus sine vlla vera causa insertam demonstrare non posse cogitabis, & pro ordinis tui genio insultabis & triumphabis planissimè, nostramque *Dispunctionem* tribus literulis à te dispulsam fidentius etiam quàm antea proclamabis. Hoc ergo ne fiat, neve modestia nostra veritati obsit, postquam animi mei sensum simpliciter exposui, non solùm ista etiam, quæ tu vrges, retundi posse declarabo, sed & integram Canonis illustrationem & explanationem, vulgatæque lectionis pleniorem defensionem adjiciam, ne Lector sterilis huius concertationis tenuitate sine fructu fatigetur. Decedam de meo statu; tuum suscipiam; ne te non vndique sine causa in hæc certamina prorupisse, & Sodalibus tuis Velitis in modum præcucurrisse, & eorum arma copiasque parantium moram ferre non potuisse intelligas.

Digitized by Google

SIRMONDVS.

VID ſi ego contrà docuero, & negationem iſtam ex Synodi mente atque ſenſu neceſſariò reſtitutam, & à P. Frontone minimè reiectam fuiſſe, vel omiſſam; ſatiſne conſtabit, tum mihi cum illo nihil eſſe diſſidij, tum cauſam non mihi cur emendarem, ſed tibi nullam fuiſſe cur reprehenderes?

RESPONSIO.

TAMETSI nihil eius quod tu putas à me reprehenſum eſſe oſtendi, neque diſputatum quid cauſæ habueris, ſed quid attuleris, emendandi more tuo Arauſicanum Canonem; geretur tamen tibi mos, neque committetur, vt in paranda victoria, quam concupiſti, quærendaque Tomis illis tuis ingenti gloria, aduerſarium tibi defuiſſe conquerare. Accipio legem quam ponis: Si duo iſta capita probaueris, tu lauream ſolus habeto; me quoque currum propellente triumphabis. Sed quam edas pugnam prius videndum eſt. *Non enim coronabitur, niſi qui legitimè certaueris.* 2. Tim. c. 2. 5.

SIRMONDVS.

AGE itaque, vt à poſteriori capite ordiamur, P. Frontonem ais hoc loco vetuſtiſſima exemplaria diligenter exploraſſe. Fecit hoc ille in aliis ſanè, partim Græcis, partim Latinis ſcriptoribus feliciter. At hoc in loco, in Canonis noſtri emendatione, quorſum exemplaria multa commemoras, cùm ipſemet in notis ſuis apud Binium, vnico Tiliano ſe vſum eſſe profiteatur? *Loco citato pag. 500.*

RESPONSIO.

INFELICITER ordiris. Nec video, quibus oculis legeris illas apud Binium Frontonis tui notas, vt eum plura exemplaria in Canonis huius emendationem contuliſſe neges, & *vnico Tiliano vſum eſſe*, idque *ipſummet* illo loco *profiteri* aſſeueres. Nam & pluribus codicibus vſus eſt Fronto, & eo loco, eaque apud Binium pagina, quam tu adſcribis, duos certè commemorat, quorum vnus litera T, alter litera F, notatur: Quarum notarum, vt ad Concilium Regenſe, & alibi ab eodem exponitur, prior codicem *Tilianum*, poſterior codicem *Nicolai Fabri* ſignificat. Atque hi codices tam ſæpè ab eo, & tam expreſsè ad Concilium Arauſicanum de quo agimus proferuntur, vt te notas eius non legiſſe neceſſe ſit, vt dicere ſine graui nota poſſis, eum ad Canonum Arauſicanorum emendationem codice *vnico Tiliano* vſum eſſe; vel feruore nimio in iis legendis,

Vid. Frontonis not. in Conc. Reg. & in Arelat. 1. &c.

Digitized by Google

inque tota ista aduersum me scriptiuncula, elatum esse oporteat. Mirum equidem moderationem istam tuam eò recidere potuisse, vt laboris tui amplificandi gratia Socij tui laborem immeritò minueris, propriasque ei laudes detraxeris, vt cumulares tuas. Ex quo patet non solùm vestram generatim Societatem contendere, vt alienos quoscumque superasse videatur, sed eadem singulos inter se eius alumnos contentione stimulari, cùm tu eorum primarius ab illa non absis. Ergo in limine offendisti, meque plura Frontonis exemplaria commemorasse, non satis considerate arguisti. Plura, inquam; nam *multa*, vt ais, non commemoraui. Quo etiam nomine reprehensio tua bis iniqua est, mihique fausto ad cætera tua profliganda auspicio prælucet.

SIRMONDVS.

NOs porro & cum Tiliano eodem, & cum Lugdunensi, cum Remensi, cum Fossatensi, aliisque optimæ notæ codicibus Canonem istum contulimus, neque vllum vsquam, qui negationem eandem non haberet, offendimus. Etiamne dices in Tiliano? etiam in Tiliano.

RESPONSIO.

ORATIONIS structuram seu *διαχλευήν* facilè tibi remitto. Eiusmodi næui Theologum minus dedecorant. Tametsi tu politiorum numerum affectaris, & nos horridulos molli fastidio interdum submoues, vt infrà patebit. Ne isti quidem laboris tui prædicationi officere volo: imò hoc vnum doleo (credas licet ex animo asserenti) non fuisse vbique feliciorem; magis etiam te hoc genus orationis animo non satis æquo audire videri; vt, nisi tuis ingratiis, publica Conciliorum monumenta, quæ tibi propria nescio quo studio facis, attingere, & in melius, si fieri possit, referre nequeamus. Cæterùm cuius notæ, ac pretij habendi sint codices quos commemoras, saltem in loco de quo agimus, & an negationem, quam ais, omnes habere videantur (tibi enim soli ad manum sunt) ex iis quæ mox dicemus facilè iudicabitur.

SIRMONDVS.

CVR igitur à P. Frontone est prætermissa? id nimirum rogas, quod tu te alios docere potuisti. Recognosce quod proximis verbis scripseras, exstare negationem in antiqua editione Colonienſi, & statue P. Frontonem cum editione illa, manuscriptum codicem, vt lectiones varias colligeret, comparasse: Quid attinebat eum negationis voculam inter varias lectiones referre, cùm in ea scriptus codex ab excuso non discreparet? Aut quî nunc potes

ab illo non adiectam cauillari? Nam adjici profectò Canoni non potuit, quod à Canone non aberat, quod Canon ipſe, tua ſententia, continebat.

RESPONSIO.

CAVILLARI me ais in tanta tua cauillatione? *Statuere* me iubes P. Frontonem cum editione Colonienſi illa antiqua, in qua ego negationem haberi dixi, *manuſcriptum codicem*, nempe illum vnicum, quem ei conceſſiſti, *comparaſſe?* Quo igitur tempore credi placet Patrem illum notas ſuas edidiſſe? Num ante ſexaginta, vel eo plures annos? Nam editio Colonienſis antiqua vltima, in qua negatio adiicitur, prodiit abhinc annis amplius LXXX. anno ſcilicet MDLI. ex officina Quenteliana, opera Petri Crabbi Franciſcani, qui alteram editionem, in qua ea negatio itidem legitur, primùm adornarat anno MDXXXVIII. Poſt exiit Suriana editio ex eadem officina Quente liana anno MDLXVII. annis poſt Crabbi poſteriorem XVI. in qua Surio ſtudium fuit Crabbianam hanc expurgare, ſarcire, multis vndiquaque reſtitutis, expletis, additis; ita vt præter amplam acceſſionem, qua editio ad Tomos quatuor excreuit, cùm Crabbiana poſterior non niſi tribus, prior non niſi duobus conſtitiſſet, multa locorum millia ex collectis vndique manuſcriptis codicibus ſe reſtituiſſe, in ipſa operis fronte ſit profeſſus. Statue nunc ante oculos Frontonem Ducæum anno MDCV. vel VI. varias ex antiquis codicibus lectiones colligentem, quas ad vulgatos codices emendandos illuſtrandoſque ſubmitteret in Germaniam, ad Binianam illius temporis editionem. Cum vtrâ credendum cenſes eum manuſcripta ſua contuliſſe, cum Crabbiana, an cum Suriana? An ille Crabbianam potius aſſumeret, iam à Suriana obſcuratam, & tantò locupletatam, quàm Surianam non ea poſteriorem ſolùm, ſed auctiorem, imò eius, vt apertiſſimè præ ſe fert, tot locis emendatricem? An Crabbi maculas rurſus perſequeretur, quas Surius ita eluendas ſuſceperat, vt nouam ex ea editionem confeciſſet; nec potius Surianam collectionem, altera euaneſcente, omnium manibus iactatam, & vel ſola copiæ laude clariorem, ſibi proponetet, vt ſi quid in ea vel minus feliciter mutatum, vel minus adhuc accuratè reſtitutum eſſet, id expleret? An in ea emẽdanda quæ iam ſupereſſet apud paucos conſumeret operam, eam quæ apud omnes vigeret, omitteret? Noli tam malè mereri, vel de ſocij prudentia, vel de tua fide; vt aut illum præpoſtero & inutili labore functum eſſe credas: aut, ſi non credas, affirmes. Conſtat eruditos in concinnandis eiuſmodi compilationibus ita verſari, vt poſterior quiſque proximi ſuperioris induſtriæ ſuum quippiam addere ſtudeat, vt nouis viciſſim incrementis maturatum opus cumuletur. Sic Crabbi prior editio ſuperiores aliorum inſtaurauit; priorem ipſius poſterior eiuſdem; hanc Suriana; Surianam prior Binij; priorem eiuſdem poſterior; hanc denique ſibi præſtituet quiſquis deinceps Concilia ab eo edita retractabit. Atque adeo teipſum ad eam manuſcripta tua contuliſſe non vno loco ſignificare viſus es. Sed quid ego in re clariſſima diutius argumentor, quaſi cauillatio tua dubitationis quicquam habeat? Frontonem enim certè cum Suriana editione, non cum antiqua

Vide Sur. Tom. 1. Conc.

Digitized by Google

illa quam ais, codices suos commisisse, docet non solùm Binij editio, ad quam ille notas suas destinauit, tota ex Suriana editione expressa; sed Frontonis ipsius in illis notis creberrima testificatio. Ea enim sibi verba sananda passim proponit, quæ non in antiqua illa editione, sed in sola Surij leguntur, vt planissimè liqueat eum varias manuscriptorum lectiones, non ad Crabbianos antiquos codices, vbi negatio illa habebatur, sed ad Surianos recentiores accommodasse. Huius rei, nisi molestum est, exempla aliquot perspicua colligamus. In Concilium Agathense proferens illa verba Can. XLVII. *Missas secularibus die Dominico totas tenere*; lectionem hanc confirmari docet codice Tiliano. Atqui hæc verba Surij sunt, non Crabbi, qui pro iis legit, *Missam die Dominica secularibus tenere.* Ad Canonem VII. Arausicani II. cùm Surius ita edidisset; *Si quis per naturæ vigorem bonum aliquod quod ad salutem pertinet vitæ æternæ, cogitare non expedit, aut eligere, siue salutari (id est, Euangelizanti) prædicationi consentire posse confirmat, &c.* voculasque *non expedit*, minusculis literis notans, ad marginem ascripsisset, *Hæ duæ dictiones videntur superfluæ;* Fronto eum locum ita legit, *Cogitare vt expedit aut eligere, siue salutari, id est, Euangelicæ prædicationi consentire, &c.* ac demum adjicit, *Iam nihil videtur hîc esse superfluum*; vt nimirum Surianæ annotatiunculæ respondeat. In Aurelianense V. ad has Præfationis voces, *Quod pro Ecclesiastico ordine autoritate promeretur pastorali, &c.* reponendum ait, *autoritate promitur pastorali.* Voces verò illæ erant Surianæ editionis: nam in Crabbiana est, *autoritate promoueatur pastorali.* Atque in hoc ipso Arausicano, in quo versamur, & in Canone I. de quo certamus, notat pro illis, *chrismatio repetita*, legi ab Isidoro, *rechrismatio.* Ea verò verba apud Surium sunt. Nam Crabbus habet ipsam vocem *rechrismatio.*

Apud Bin. Tom. 2 part. 1. pag. 547.

Sur. Tom. 1. Concil. pag. 723.

Apud Bin. Tom. 2. part. 1. pag. 640.

Apud Bin. Tom. 2. part. 2. pag. 40.

Denique ne longius innumeris huiusmodi colligendis prouehamur, quibus Frontonis notæ ad Surianam editionem, non ad illam antiquiorem Colonienſem, se appositas esse clamant; sæpè etiam ea proferens, quæ Surius in Crabbi codice emendasse sibi videbatur, lectione Suriana reiecta restituit, & confirmat Crabbianam, vt in Arausic. II. can. XVIII. proponit hæc verba, *debetur merces de bonis operibus*, quæ Suriana sunt; pro quibus legendum adscribit, *debetur merces bonis operibus*, vt erat apud Crabbum. In Agath. can. VII. exhibens Suriana illa, *eorum proscriptione quæ facta fuerit venditio roboretur*; reponit, *eorum subscriptione*, nempe vt Crabbus ediderat. In eiusdem can. XXXV. pro illis, *ad comprouinciales Episcopos Apostolos direxerit*, quæ à Surio allata erant; rescribit, *Epistolas direxerat*, quod erat in codice Crabbi. Denique in eiusdem can. LXVI productis his vocibus, *quod Græci Diaconion appellant*, voculam, *Diaconion*, à Surio sic interpolatam, redigit ad, *Diaconicon*, quod Crabbus posuerat. In Aurelianensis V. can. XIX. ad illa, *commutatis vestibus conuersantur*, quæ Surius edidit; legi mauult, *commutatis vestibus conuertuntur*, quemadmodum apud Crabbum legebatur. Nolo quemquam odiosa talium exemplorum congerie diutius obtundere; ipsa Frontonis lucubratione tertio quoque versu contestante, se ad Surianam editionem recensendam suscepisse; neque hoc in tam aperta luce negari publicè posse, nisi eo animo eoque affectu, quem à te abesse magnoperè velim. Quod si Fronto Ducæus codices suos manuscriptos,

non cum antiqua illa editione Colonienſi, in qua negatio extat; ſed cum Surij editione compoſuit, quæ negationem, quam tu Canoni Arauſicano adieciſti, non agnoſcit; quid fiet iſti tuæ reſponſioni, *negationis voculam inter varias lectiones referri* non debuiſſe à Frontone, quòd ab excuſo codice, quo ille vſus eſt, non abeſſet? Nonne mirum eſt talia à te dici, & ſcripto vulgari, & quaſi exploratæ victoriæ fiduciâ, nobis nihil minus quàm iſta tecum certamina cogitantibus, ad refellendum offerri? Tu tamen pergis ex eodem luto innocentiæ tuæ imaginem fingere.

SIRMONDVS.

SIC enim ego tecum iſta diſſerui, quaſi verum ſit, quod narras, intextam in editione Colonienſi negationem habere, cùm in ora potius adſcriptam dicere debueris. Quod quidem ipſum, ad P. Frontonis cauſam ſatis eſt, ad tuam videris an ſufficiat. Cæterùm mihi cum illo hac in parte, vt aiebam, nulla eſt diſſenſio, imò certa conſpiratio. Ille negationem in antiqua editione cùm reperiſſet non abſtulit; Ego ab aliis deinceps detractam poſtliminio reſtitui.

RESPONSIO.

HVIVS cauſationis eadem, quæ ſuperioris, eſt labes. Sic enim mecum agis, quaſi editiones ante Frontonem emiſſæ negationem Canoni adiecerint, nec vlla ei fuerit cauſa eam adſcribendi: tu verò *ab aliis deinceps ablatam poſtliminio* reſtitueris; quaſi poſt collectas demum Frontonis notas ea negatio auferri ſit cœpta, vt tu ſcilicet vnus eius vindex, & ſeruator exiſteres. Quid hoc figmenti eſt, amabo te? Quid ludificationis? Quid ſcripti, nec famæ tuæ congruentis, nec illi fidei & accurationi, quam tibi antehac multorum prædicatio tribuebat? Siccine nobis ſimplicibus, & minimè malis illudi? Nam & quadraginta annis, antequam Fronto Ducæus lectiones ad Binium Coloniam mitteret, prodierat Surij editio, omnium ſuperiorum locupletiſſima, & celeberrima, quæ negationem penitus abiecit, ſedecim ſcilicet annis poſt antiquam illam editionem à Crabbo inſtructam, in qua ego negationem ineſſe dixeram; & multo ante vtramque Crabbi editionem eadem negatio aberat, tum à prima Colonienſi, tum ab omnium huius ſeculi prima, & antiquiſſima Pariſienſi; ne dicam à Gratiani collectione, imò ab Iſidori tot ante ſæculis contexta. Ergo, & ante editionem antiquam illam Colonienſem, cui negationem adeſſe dixi, & poſt illam, negatio iam aberat à Canone Arauſicano, priùs multo quàm Fronto Ducæus varias lectiones colligeret; nec tibi ſcribere licuit, *te ab aliis deinceps ablatam poſtliminio reſtituiſſe.* Cuius dicti veritatem tu ægrius tueberis, quàm ego fidem meam in eo, quod arguis me ſcripſiſſe, *intextam in editione Colonienſi negationem haberi.* Nam primùm iſta verba non ſunt mea; tua ſunt: Tu illis orationi meæ id intexere ſtudes, quod ego editioni Colonienſi non intexui. Non enim *intextam* in ea dixi negationem; ſed

Digitized by Google

Vide mea verba superius à tergo relata.

ita scripsi, *alios postremam clausulam addita negatione ita legere,* Sed vt non necessaria habeatur repetita chrismatio, *Sic antiquam editionem Colonien sem.* Legi ergo dixi vltimam clausulam in antiqua Colonien si editione addita negatione, quod in ea negatio, etsi in ipso Canonis corpore non sit inserta, nec in eo prorsus legatur, legitur tamen ad marginem, vbi variæ lectiones referuntur. Si verba mea, quæ tu ipse descripsisti, paulò quietiùs legisses, vidisses nihil esse loci reprehensioni; sed ea illo studio percurristi, quo Frontonis notas ad Synodum Arausicanam de qua contendimus, quo Surij editionem, quo varias lectiones ad eam, ab eodem Frontone collectas. Nam si reprehendere pergas dictum meum, clausulam illam addita negatione in antiqua editione Colonien si ita legi, *Sed vt non necessaria habeatur repetita chrismatio,* quia ea lectio non sit *intexta* mediæ orationi illius editionis, sed *ad oram,* vt ais, *adscripta:* præterquam quod exiliter cauillaberis, reprehendes etiam vna mecum Romanos Gratiani castigatores, qui ad hunc ipsum Canonem Arausicanum eodem modo notarunt legi in illa antiqua editione Colonien si, *non necessaria habeatur rechrismatio,* &, *non necessaria habeatur chrismatio repetita,* &, *necessaria habeatur chrismatio repetita.* Quamuis autem editio illa negationem ad marginem adtextam, non in ipso canone intextam habeat, tamen id ipsum satis erat, vt tu lectionem istam non primus protulisse dicereris, sed in antiqua editione Colonien si, tot ab annis propositam, inuenisse, eique potius consensisse, quàm Frontoni Ducæo, quemadmodum à me scriptum est.

De Consecr. dist. 4. c. 115.

Nam P. Frontoni te non consentire, & *certam conspirationem* illam, quam tibi cum eo esse iactas, in voluntate magis tua quàm in sententia sitam esse, iam ipse, ni fallor, aduertis, vel alij pro te vident, vt ipsis potius, quàm mihi assentiare. Quomodo enim sensisse tecum potest, & negationem canoni addendam probasse, qui editione Suriana vsus, vnde eam penitus sublatam videbat, nec restituendam monuerit, vt tot alia superius memorata, quæ Surium in Crabbiana editione minus rectè innouasse iudicabat, nec eam in varias lectiones omninò retulerit? Parumne argumenti est, negationem istam vel in codicibus eius non fuisse, vel spuriam ei visam esse, probatamque illius apud Surium omissionem? Nam si adeò adiiciendam, adeò manifestè necessariam, adeò salua sententia non tollendam, vt ea detracta Arausicani Patres pugnantia loqui viderentur, vt tu infrà scribis, censuisset; quo tandem pacto passus esset eam abiici, non solum à Surio, in postrema, & superiorum omnium huius æui amplissima Conciliorum collectione, præcipuè cùm in Crabbiana fuisset, quam ille corrigendam augendamque susceperat, sed & in longè nobilissima Gratiani expurgatione summi Pontificis iussu à viris eruditissimis Romæ constituta; & ab omnibus deinceps doctorum hominum scriptis, & lucubrationibus exulare? Censes ne probi Critici officium, rei tam necessariæ, tam claræ & illustri, tam grauiter à publica iniuria, vel inscitia laboranti, scientem & videntem subsidium adimere, eiusque oppressioni silentio voluntario suffragari; nempe vt te vnum, post aliorum cæcitates & desidias, illius *postliminio restituendæ* gloria maneret? Quid videtur cuilibet non iniquissimo æstimatori?

Atque

Atque vt videas, quàm à tuo ſenſu abhorruerit Fronto Ducæus, addo amplius ne quidem ſi antiquam illam editionem Colonienſem, in qua negatio ad marginem adiungitur ſibi emendandam præfixiſſet, vt tu vis, potuiſſe eum, pro ſuo inſtituto, negationem iſtam in notis ſuis præterire, ſi eam, vel codices eius haberent, vel ipſe addendam putaret. Solet enim non ſolum ſuperioris editionis lectiones, ſi quæ fortè perperam mutatæ videntur, aſſerere ac repræſentare, vt antè diximus; ſed etiam marginum notas, quibus ſcripturarum varietas indicatur, probare, & confirmare cùm eas tanti eſſe putat. Ac ne longius huius rei exempla petamus, quæ alibi paſſim occurrunt, ea nuſquam illuſtriora ſunt, quàm in notis ad hoc ipſum de quo agimus Concilium Arauſicanum. Nam ad illud can. IX. *aut ipſi eis impetrent*, apponit *aut gratiam ipſis eorum impetrent*, quod erat in vtraque tum Crabbi, tum Surij margine. Pro illo can. XXVIII. *Hi verò qui ſunt deſertores*, legendum monet, *In vtroque ſexu deſertores;* quod tamen in vtriuſque ſimiliter Crabbi & Surij editionis margine legebatur. Pro illo denique can. XVI. *Energumeni non ſolum*, ſcribi iubet Tiliani codicis autoritate, *Qui palam aliquando arrepti ſunt non ſolum, &c.* quæ lectio extabat ad oram librorum antiquioris editionis, licet à margine Suriana abeſſet. Ita quoquò te vertas, *certam conſpirationem* illam renuntiat tibi P. Fronto, quam cum eo tibi eſſe gloriaris. Nam & cùm Surianam editionem elimandam ſelegiſſet, in qua Canon Arauſicanus negatione penitus caret, hanc tamen reponendam non notauit, etſi ſuperioris editionis mutationes, quas Surius minus aptè intuliſſe videretur, reiicere conſueſſet; etſi denique negationis illius expunctionem, in eruditorum omnium editionibus ac ſcriptis increbuiſſe, & inualuiſſe perſpiceret, vt neceſſariò ſuccurrendum eſſet, ſi iniquè oppreſſam cenſeret, tantam præcipuè, tamque neceſſariam vocem quam tu exiſtimas; & quamuis ea negatio ad marginem editionis, qua vſus eſt, extitiſſet, vt malè narras, tamen eam, præcipuè ſi tanti momenti videretur, manuſcriptorum ſuorum autoritate tueri, & corroborare debuiſſet, cùm id, in eiuſmodi rerum paulò grauiorum lectionibus ita dubitanter propoſitis, facere ſoleret, atque in hoc ipſo Arauſicano Concilio ſæpè feciſſet. Maneat igitur, quod perſpicuum eſt, P. Frontonem aut negationem tuam in ſuis manuſcriptis non legiſſe, quorum tamen vnus, etſi non *vnicus*, erat Tilianus ille, in quo eam haberi ais; aut ſi eam in iis legerit, minime neceſſariam iudicaſſe; atque adeò toto cælo à te diſſenſiſſe.

Habes mediam partem tuæ diſputationis euolutam, in qua vides nihil tibi fuiſſe cauſæ, tam celerem de re leuiſſima reſponſionem aduerſario incogitanti, & iſtum, in homine id ætatis, calorem ſanè miranti, obtrudendi, communique ſodalium tuorum cauſæ grauiſſimæ & maximæ præuolandi. Deinceps manuſcriptos codices tuos obiectas, quos videndum quanto felicius expenderis, quàm excuſos expendiſti. Ac meipſum vlerò in arenam vocas.

Digitized by Google

SIRMONDVS.

IVRENE, an sine causa, *negatio restituta sit*, vt contendis, id verò est, in quo tuum nunc appello iudicium. Quæro enim ex te, vt emendationis nostræ proferri ratio aperta non posset, atque obscura, & incerta in hoc Canone Synodi esset sententia, parumne tibi ad sanciendam lectionis autoritatem ponderis habere videretur, tot codicum vel nostrorum, vel aliorum, qui in editione Colonienſi laudantur, constans, & nusquam dissona consensio? Non possum de te tam siniſtra sentire, vt inficiaturum putem. Rudem nulliusque iudicij Criticum esse oportet, qui hoc nesciat.

RESPONSIO.

NOLI, noli concalescere, Manuscriptorum tuorum amore. Maior omnis motus, senili ætati metuendus est. Nos certè tortuosis maledictis noli configere, quæ nobis in priuata causa ferre honestius est, quàm tibi iaculari. Imo vide, ne obliquata ista tela grauius in teipsum ruant. Si enim quatuor, aut quinque Manuscriptorum codicum (quatuor enim suprà nominasti, qui negationem tuam stabiliant, Tilianum, Lugdunensem, Remensem, Fossatensem, etsi alios innominatos iactaris.) Si ergo quatuor aut quinque codicum autoritati non cedere, *rudis & nullius iudicij Critici esse oporteat*; horreo dicere, quem teipsum efficias, qui non pauciores interdum neglexisti, atque istos ipsos, quos hoc loco eruditionis & iudicij normam, Criticis vniuersis constituis. Nam canone x. Concilij Aurelianensis v. ita legis, *vt nulli Episcopatum præmiis, aut comparatione liceat adipisci: Sed cum voluntate Regis, iuxta electionem cleri ac plebis, sicut in antiquis canonibus tenetur scriptum, à Metropolitano, vel quem in vice sua præmiserit, cum comprouincialibus Pontifex consecretur.* Quo in canone verba quæ *Regis voluntatem* adiungunt, retines ex vulgatis codicibus, licet P. Fronto ea doceat abesse à Manuscripto Tilij, Nicolai Fabri, Tolosano, Fuxiensi; tu verò etiam à Fossatensi, Bellouacensi, & eodem Tiliano. Quod autem ea quæ consensum *cleri ac plebis* exigunt, ab his tribus etiam abesse ais; de Tiliano repugnat tibi Fronto, & in eo aliisque duobus à se prolatis, ea haberi testatur. Quod si tu, præter quinque librorum manuscriptorum optimæ notæ autoritatem, quorum tres tu ipse producis, nec aliis duobus à Frontone nominatis caruisti, cùm eos pluribus locis commemores; si præter istorum ipsorum, quos nobis objicis ac dilaudas, Tiliani & Fossatensis, testimonia, retinendam nihilominus vulgatam scripturam censuisti; qua ratione *rudem nulliusque iudicij Criticum esse oportere* pronuntias, qui omissis quatuor, aut quinque Manuscriptis codicibus vulgatam editionem tueatur? Quo æstu crimen quoque tuum, si crimen est, tam duro nomine flagellas? Cur plus à nobis honoris in codices tuos petis, quàm ipse deberi doces? Fatere verbis

Tom. 1 pag. 280.

Apud Bin. Tom. 2. part. 2. Tom. 2. pag. 608.

De codice Tolos. Fuxii. agit tom. 2. Conc. Gall. pag. 616. ad can. XIII. Conc. Narb. De cod. Nic. Fab. eod. tu. tum in præfat. tum pag. 598.

tandem, quod iam factis confeſſus es, deberi Manuſcriptis eatenus fidem, quà lux maior & rerum grauiorum explorata ratio nihil obſtat; deberi in dubiis, cùm veritas aliunde nulla cernitur; deberi, cùm eorum autoritas nulla re inſigniori præponderatur; deberi denique cùm nihil eſt, quo eorum errorem apertè coarguamus. Alioquin, ſi vel dilucida ratio, vel ſanctior autoritas, multò magis ſi rerum diuinarum decreta, maiorumque religio reclament, nemo eſt quin manuſcriptorum codicum, non modò paucorum, ſed plurium etiam, ſeu voces, ſeu clamores, ſeu quaſcunque conſenſiones longè aſpernandas reſpuendaſque videat, & primum eorum vnius, vel alterius errorem in cæteros manare potuiſſe fateatur. Nam qui hoc negare velit, in eum eruditorum omnium conſenſu conferentur illæ voces, quibus tu eos, qui aliquot tuorum manuſcriptorum fidem eleuare audeant, aſperſiſti. Non enim ſubeſſe manuſcriptis idoneum Criticum, ſed præeſſe decet, moderari, iudicare, regere; nec imperitorum plurimùm ſcribarum veterno, eruditorum hominum iudicia, rerumque ſummarum amplitudinem mancipare. Hoc demum eſt gnauum eſſe Criticum, prudentem, eruditum, elegantem. Nil Criticum eſſe attinet; Hypercriticum eſſe neceſſe eſt, qui verè Criticus eſſe velit, tam iudicio quàm nomine, tam re quàm officio. Qui enim nil niſi Criticus ſit, merè Criticus, Κριτικὸς, literularum & formularum Grammaticus auceps, ſæcularis literaturæ quadam notitia tumidus magis quàm plenus, Theologiæ ſanctorumque Patrum ſcientia leuiter tinctus, totus literæ, totus chartæ ſeruus; hunc Criticorum omnis natio, & in primis Theologorum Criticorum è choro ſuo exiget, neque tali ἀκρισίᾳ venerandum Critici nomen inquinari patietur. Rerum iuxta & literarum peritum eſſe oportet, qui hoc nomen quærat, & iudicio præterea ſummo quodam, quæ ipſa Critici notio eſt, præcellentem. Quem horum quoppiam deficiat, hunc Manuſcriptorum codicum copia magis implicabit, quàm iuuabit: Quo pauciores euoluet, hoc ſibi minus & aliis oberit; tam publicum quieſcendo demerebitur, quàm alij laborando. Noli ergo ſupremam Criticæ legem & quaſi medullam deterere, eaque deiecta, ſummum manuſcriptis codicibus imperium, in ampliſſima literarum regione, largiri. Memento teipſum illud nonnunquam minuiſſe, & minori tamen, niſi valde fallor, ratione ad tuendam, in canone Aurelianenſi paulò ante notato, vulgatam aduerſus vet. Codd. MSS. lectionem, quàm nos in Canone Arauſicano aduerſus pauciores à te memoratos, adductum eſſe. Tu enim nullam tui facti rationem profers; nos verò eam edituri ſumus, quam eruditis & probis iudicibus probatum iri confidimus. Si ea eſſemus confidentia, qua Poza ſodalis tuus, olim Complutenſis, nunc Madritenſis & Imperialis noui Collegij ac nominis Profeſſor, qui in opere audacibus deliriis referto, ſummâ ſapientiâ à Sede Apoſtolica proximè damnato, libros integros poſuit, quibus hoc vnum agitur, vt quæcumque ipſi aduerſa in vllis SS. Patrum ſcriptis reperiri poſſint, ea, vel à Typographis, vel ab antiquis exſcriptoribus vitiata dicere liceat, nec reſpicienda ſit excuſorum, vel manuſcriptorum codicum vlla fides, quaſi fallacibus & plerunque imperitis hominibus nixa; haberes equidem, cur de noſtra temeritate quereremis, &

Poza, Elucidarij lib. 4. tract. 3. tom.

Digitized by Google

totius antiquitatis, rerumque omnium lucem ea extingui diceres. Nos verò Cantabri hominis, & Imperialis Professoris durissimum istud os vehementer admiramur, & si Arausicani Canonis editio negatione addita eruditis rem propius intuentibus, vel dubia & ferenda videri posset, non solum manuscriptorum tuorum, sed pauciorum quorumuis probabilem consensionem magnopere audiendam putaremus. Sed eam codicum hallucinationem, quam nos perspicuis & à quouis idoneo iudice continuò approbandis argumentis faciemus planissimam, pro certa nobis lege, & pro ineluctabili autoritate obtrudere, quam nisi subeamus, *rudes & nullius iudicij Critici* haberi mereamur, non est eius, qui tantum sibi gloriæ inter Criticos assumat, nec prudentiæ modestiæque illius, quam in te optamus.

Quanquam ne illud quidem dare possumus esse tantam, tam *constantem*, tam *nusquam dissonam* in negatione illa exhibenda codicum *consensionem*, quàm tu prædicas. Primùm enim de istis asseuerationibus tuis quiddam subodorati sumus, in hoc ipso Concilio & canone Arausicano; de quo *consentire* annotasti *omnes libros*, primum canonem secundo loco, secundum primo referendum esse; cùm tamen Fronto Ducæus è duobus codicibus, Tiliano & Fabriano, transcriptionem istam soli Tiliano tribuat, & nos codicem vnum viderimus, in quo idem canonum ordo, qui in vulgatis, seruatus est. Ex quo fit vt tibi codicum tuorum consensiones iactanti confidere deinceps sine vlla dubitatione nequeamus. Deinde dum mihi *codices qui in editione* illa antiqua *Colonienſi laudantur* objicis, ad statuendam istam codicum in negatione retinenda *constantem & nusquam dissonam consensionem*, non vides te consensioni eiusmodi grauem securim infligere? Nam Colonienſis illa editio, negationem ad marginem rejicit inter varias lectiones. Qua re non minus codices esse monet, qui eam amoueant, quàm qui inserant, ac per hoc tuam istam consensionem euertit. Quid dicam de proxima Surij editione, qui codicibus longè pluribus vsus, quàm superioris editionis instructor, ex quibus non solum pleraque illius emendauit, sed integras etiam Synodos, tum alias, tum nominatim Gallicanas, primus dedit, negationem tamen istam, ne ad marginem quidem, vbi prius reposita erat, diutius extare passus est? Quid de prioribus illis editionibus, Colonienſi, & prima omnium Parisienſi anni M. D. XXXV. ad quam apparandam codices ab Archiepiscopo Senonenſi, & Episcopo Parisienſi præbitos sibi esse testatur Collector, ex quibus negationem vllam deprompsit. Quid de confecta tot ante ætatibus ab Isidoro collectione? Quid de recentiore à Gratiano? Quid præterea de Romana Gratiani correctione tot codicum Vaticanorum, & aliorum ope à viris eruditissimis summi Pontificis iussu absoluta, in qua negatio tua ita repellitur, vt nusquam nisi in variis antiquæ illius vnius Colonienſis editionis lectionibus reperta esse memoretur, & deinceps rectè à Surio amota significetur? Quid denique de P. Frontone Ducæo qui postea Surianam editionem veterum codicum præsidio emaculans, negationem non reposuit, tam tuo iudicio necessariam, eamque, & à superioribus tam solemniter auulsam esse, & ab omnibus deinceps Conciliorum editio-

In not. ad hoc Conc. Gall. pag. 596. Apud Bin. in not. ad hoc Concil.

Digitized by Google

nibus auelli paſſus eſt, donec tu nouus eius aſſertor exoreteris? viderisne tibi poſt talia tantaque teſtimonia, *conſtantem & nuſquam diſſonam librorum conſenſionem* iactare poſſe? Nonne liceat mihi potius, tum veterum omnium collectorum, tum editionum huius æui omnium, tum eruditorum denique virorum conſenſione manuſcripta iſta, quæ commemoras, obruere? Parumne ad eorum autoritatem eleuandam firmamenti eſt, quod omnium huius memoriæ editionum nulla, niſi Crabbi vnius, negationem exhibuit, dubiam nimirum & vacillantem, eamque dehinc omnes, velut in re minimè dubia, vna voce ſuſtulerunt? Quod nec ante Crabbum quiſquã eius meminerat, & ab ipſo, ad tentandum eruditorum iudicium prolatam, nemo ſuſcepit? Quid cauſam foues publico iudicio præfocatam? Quid meam querimoniam iniquè fers, quæ doctorum quodammodo omnium verbis ad te deferri cenſenda eſt? Tu primus omnium negationem canoni intextam edidiſti; alij, ne margini quidem adiectam tulerunt. Tu omnium poſt Typographiam inuentam iudiciis aduerſaris, negationem neceſſariam ſtatuens, quam ne is quidem, qui ei plurimum fauit, amplius quàm dubiam iudicauit? Tu primus omnium lectionem, quæ negatione careat, improbare cœpiſti; cæteri omnes non probarunt ſolum, ſed, ſi vnum demas, vniuerſi neceſſariam putarunt. Non ergo mea hæc cauſa eſt: omnium eſt huius æui eruditorum. Tua te ſolum patronum habet, vel primum certè defenſorem. Quam ſanè quacumque ratione tueare, illud quidem ſuperiori oratione tibi ademptum eſt, ne me autoritatis expertem, codicibus deſtitutum, te *conſtanti eorum & nuſquam diſſona conſenſione* fretum eſſe gloriari poſthac poſſis. Ne iactare quidem fas eſt, eam eſſe ſententiæ tuæ certitudinem & claritatem, vt reprobari nequeat, ſine perſpicua canonis euerſione, & ſine inteſtina ipſius inter ſe pugna; ne non tam me, quàm tot eruditiſſimos toto orbe & nunc & olim homines, qui eam ſine dubitatione reſpuerunt, vel certè tam amplectendam non viderunt, ſugillare videare, & arrepta tibi vni iudicij ſanitate, omnes cæcos, omnes fungos, omnes *rudes & nullius iudicij Criticos* eſſe velle. His ita conſtitutis, aggrediemur validæ iſtius ac ſplendidæ rationis tuæ diſpectionem, cuius fiducia tantum animorum concepiſti.

SIRMONDVS.

VERVM ego hac ſola defenſione non vtor. Ipſa pro me Synodi verba loquuntur, & negationem, ſalua ſententia, tolli non poſſe teſtantur. Relege ſodes, canonem integrum, & ſingulas eius partes expende. Tum ego fidem tuam obteſtabor, æquumne cenſeas de Synodi Arauſicanæ Patribus tam leuiter ſuſpicari, vt qui chriſmationem vnicam toto canone tot modis inculcarunt, eoſdem placeat, in extrema eius clauſula, neceſſariam chriſmationem alteram affirmare.

Digitized by Google

interdictionem ponit. Quorſum ergo in clauſula eam vnctionem iterari repente prohiberet? Deinde tam inuſitata & inaudita eſt, penes veteres iſtiuſmodi, prohibitio chriſmationem baptiſmalem ſæpius adhibendi, vt eam non facile vſquam reperturus ſis, quia ea de re fortè nunquam quæſitum eſt. Traditione & vſu, non canonibus & ſcriptis, eam ſanxit Eccleſia. Quid rationis igitur eſt legem inſolitam, & in Conciliorum decretis peregrinam, Canoni Arauſicano aſſignare? Præterea alienum erat eo tempore chriſmationis baptiſmalis iterationem vetare, cùm ipſa illa chriſmatio priùs conſtituenda eſſet, quàm de eius iteratione ageretur. Hoc autem canone primùm decreta reperitur in Eccleſia Gallicana ea chriſmatio, nec de illa quicquam priori vllo tempore conſtitutum reperies. Noua enim erat inſtitutio, vt alibi docebimus, nec multis regionibus adhuc nota. Quam ideo hoc canone comprobandam, & ſuis præcipiendam duxerunt Arauſicani Patres; eoſque deinceps plura Collegarum Concilia ſequuta ſunt, nulla verò præiuerunt. Abhorret igitur à ratione, vt de vetanda chriſmationis iſtius iteratione primò ſtatim decerneret Synodus Arauſicana, cùm de illius vſu priùs ſtatuendum eſſet, quàm de abuſu ſtatueretur, nec ab huius prohibitione auſpicari conueniret.

Deinde ſententia iſta apertè pugnat cum verbis Canonis: *De eo autem qui in baptiſmate quacumque neceſſitate faciente non chriſmatus fuerit, in Confirmatione Sacerdos commonebitur.* Si enim canon id ſpectaret, ne vnctio baptiſmalis iteraretur, ridiculè iuberet moneri Epiſcopum de eo, qui in baptiſmate quacumque neceſſitate non chriſmatus fuiſſet; cùm potius de eo id iubendum eſſet, qui chriſmatus iam fuiſſet, ne ſcilicet iterum ea vnctione chriſmaretur. Cum ergo de eo tantum qui chriſmatus non fuerit in baptiſmo, & quidem neceſſitate faciente, moneri iubeat Epiſcopum; manifeſtè patet eius mentem eò ſolum ferri, vt chriſmatio baptiſmalis obſeruetur, & quidem ita neceſſariò, vt ſi qua neceſſitate omiſſa fuerit, eam ante confirmationem Epiſcopi expleri velit; non autem cauere, ne ſæpius quàm ſatis eſt vſurpetur.

Denique ſi de iteratione chriſmatis baptiſmalis agerent Arauſicani Patres, non eam verbis tam mollibus acciperent; non dicerent neceſſariam non habendam repetitam chriſmationem; ſed apertè repudiarent, nefariamque decernerent, quippe Eccleſiæ inſtitutis myſteriiſque aduerſantem. Nam *non neceſſariam* duntaxat dicendo, licitam & non inconceſſam innuerent, quam improbam impiamque dici oportuit. Quid quod emendatio tua licitam & innoxiam apertè declarat? Edis enim in hunc modum: *Non vt præiudicans quicquam, ſed vt non neceſſaria habeatur repetita chriſmatio*; hoc eſt, vt verba indicant: ne præiudicans, ſeu noxia, ſed vt tantum non neceſſaria habeatur. Quod quis tandem à Patribus Arauſicanis dictum putet? Quis cenſeat licitam ab iis, & nihil *præiudicantem*, ſeu nocentem haberi ſæpe repetitam chriſmationem baptiſmalem? Quæ tum voluntariè conferentes, tum voluntariè ſumentes inficit, vt Eccleſiæ moribus vetita, Eccleſiæ myſteriis aliena, & profana, ſacrilegaque vnctio. Nam in Eccleſia ceremoniæ baptiſmi non magis iterabiles ſunt quàm ipſe baptiſmus, illiuſque naturæ quodammodo participes, pari propemodum cum eo &

Digitized by Google

coluntur pietate, & scelere violantur. Non ergo de tollenda chrismationis istius iteratione scripta esse potest canonis Arausicani clausula, idque verbis, & sensui non huius solum canonis, sed omnium planè canonum Ecclesiæque institutorum aduersatur.

Superest vt de chrismatione Episcopali loquatur, *& non necessariam* habendam dicat *repetitam chrismationem*, nempe Episcopalem in Confirmatione, post Presbyteralem, seu verticalem in baptismo. At hic quoque sensus adeo absurdus est, vt minus quàm prior ferendus sit. Nam vt omittam abhorrere prorsus à decretis Patrum, vt confirmatio Episcopalis non necessaria pronuntietur, non dico post chrismatis vnctionem baptismalem, sed vllo penitus pacto; nec tale decretum, ex omnium Conciliorum, aut Patrum monumentis promi vllum posse; neque id extare nisi in recentiorum quorundam libris; Patresautem Confirmationem planissimè necessariam sæpè scripsisse, non necessariam nunquam dixisse; vt hoc omittam, quod ad emendationis tuæ *κρῖσιν* hac quoque in parte retegendam abundè esset; alia maiora sunt, quibus conuellatur. Primùm emendatio ista, non solum non necessariam habendam dicet repetitam chrismationem, scilicet Episcopalem, post baptismalem, sed ab ea repetitione dehortabitur: *Nam inter quoslibet*, inquit, *chrismatis ipsius non nisi vna benedictio est.* Semel ergo chrismari volet à ministro in baptismate, non deinceps ab Episcopo, nisi fortè si qua necessitate chrismatio baptismalis omissa fuerit. Quæ res ita non solum noua & sanctis Patribus absona, sed etiam ita improba atque indigna est, vt ad eam ne sodales quidem tui, Episcopalis confirmationis obterendæ cupidissimi, processerint. Quantumcumque enim non necessariam confirmationem contendant, & ab eius lege fideles liberent; quantumcumque eam arrodant & minuant, vt ab ea tamen quemquam apertè dehortarentur, nondum animum inducere potuerunt. Horrenda enim esset oratio, & à Catholicorum auribus detestanda. Quî tandem igitur ea cadat in Patres Arausicanos? Quî tanto se flagitio deuinxerint sanctissimi Episcopi, vt à chrismatione Episcopali eos qui in baptismate à ministris chrismati essent, auocarent? In talium persona tale figmentum non hæret, repellitur, repudiatur, exploditur. Quis putet Episcopos Prouinciæ Lugdunensis, & Arelatensis, vsitata neophytorum confirmatione posthac destitisse, nisi fortè quispiam necessitate prohibitus in baptismo chrismatus non esset? Quis credat eos ministrorum chrismationem magis necessariam statuisse, quàm Episcoporum, quod ex isto sensu manifestè sequitur; & chrismationem baptismalem, non ad supplendam chrismationem Episcopalem adhiberi voluisse, vt vult Spongia, sed contra Episcopalem ad supplendam baptismalem? Si enim ij soli, qui necessitate prohibente in baptismo chrismari non potuerint, ab Episcopo sint chrismandi; Episcopalis chrismatio baptismalis chrismationis merum vtique supplementum ac subsidium est. Quod antehac ne Spongia quidem dicere sustinuit. Atque id sanè ipse Canon, de quo agimus, refellit apertè, dum iubet de eo qui in baptismate non sit chrismatus, moneri in confirmatione Sacerdotem, seu Episcopum; significans Episcopum ad baptizatos confirmandos, non secus ac antea procedere deinceps, eique offerri

Digitized by Google

Neophytos conſueuiſſe, cùm eum in huius muneris functione verſantem moneri velit, ſi qui à miniſtris in baptiſmo, quacumque de cauſa, chriſmati non eſſent. Declaratur idem in Concilio Regenſi ab iiſdem pleriſque Epiſcopis habito, vbi de *confirmandis Neophytis* & à ſolo Epiſcopo confirmandis ex communi Eccleſiæ more mentio eſt. Verùm fac Prouinciarum iſtarum Epiſcopos omnis antiquæ diſciplinæ, omnis Apoſtolicæ traditionis, omnis Eccleſiaſticæ obſeruationis immemores ſtatuiſſe, ne quis ab Epiſcopo chriſmaretur, niſi qui à miniſtris in baptiſmo non eſſet chriſmatus, ne nimirum plus vna chriſmatis vnctione viderentur inducere: cui tamen probari poterit eandem fuiſſe, per omnem Eccleſiam, & apud quoſlibet conſuetudinem, ſicut emendatio tua his verbis indicat: *Nam inter quoſlibet chriſmatis ipſius non niſi vna benedictio eſt*, quibus ſignificatur nihil edici hoc canone quod non idem apud omnes obſeruetur? Quis enim dicat inualuiſſe vbique iſtum morem, vt poſt chriſmationem baptiſmalem nulla Epiſcopalis chriſmatio Neophytis adhiberetur? Non arbitror refellendum hoc commentum apud eruditos. Vt alia miſſa faciam, perſpicuè profligatur vno Hieronymi teſtimonio, qui nec Preſbyteros, nec Diaconos ſine chriſmate baptizaſſe docet, & tamen Epiſcopos ad eos confirmandos qui ab illis per vicos & oppida baptizati eſſent, confeſtim excurrere conſueuiſſe teſtatur. Ac Hieronymo conſonant pleraque Canonum ac Patrum præcipuè Gallicanorum, decreta, quæ referre putidum eſſet.

Conc. Reg. c. 5.

Hieron. dial. adu. Luciſ.

Liquet ergo perſpicuè, ni fallor, eruditis, Canone Arauſicano nec chriſmationis baptiſmalis iterationem prohiberi; nec chriſmationem Epiſcopalem poſt baptiſmalem neceſſariam negari; nec vnicam vniuerſim chriſmationem quocumque modo prædicari; nec proinde illius concluſioni negationem injici vllam poſſe. Ita emendationem tuam planiſſimè reſpuit ſententia Canonis, qua tu eam manifeſtè confirmari nimio ſtudio ſpectatis literarum ſolis apicibus contendebas.

Hinc iam via patet ad pleniorem Canonis expoſitionem. Primum enim, quod ſuprà diximus, ſtatuendum eſt Arauſicanos Patres chriſmationem baptiſmalem in Galliis antehac minus notam, minuſque, quod conſtet, vſurpatam, cùm de ea nuſquam apud ſuperiores Galliæ Synodos aut Patres memoria prodatur, hoc Canone primùm ſancire; qua de re, deque tota vnctionis iſtius inſtitutione pluribus alibi dicendum eſt. Hoc declarat ipſum ſtatim proloquium Canonis: *Nullus miniſtrorum, qui baptizandi recipit officium, ſine chriſmate vſquam debet progredi, quia inter nos placuit ſemel in baptiſmate chriſmari*; quibus verbis quaſi de lege nunc primum condita, deque nouo placito ſuo loquuntur Patres. *Miniſtrorum* autem nomine notandum eſt, non ſolùm Diaconos accipi, ſed maximè Preſbyteros. Chriſmandi enim in baptiſmo facultatem, certius eſt Preſbyteris dari, quàm Diaconis. Etſi enim & his dari pateat, tum generali *miniſtrorum* nomine, tum pluribus Galliæ Conciliis, quibus iis nominatim tribuitur; tamen hanc poteſtatem non iis vbique conceſſam eſſe declarat Synodus Toletana I. qua diſertè illis in Hiſpania adimitur; quamvis Hieronymus eam illis quoq; alibi delatam eſſe ſit teſtis. Ac Innocentius I. Pontifex eam Preſby-

Synod. Tolet. 1. c. 20. Hieron. vbi ſuprà. Innoc. ep. 1: ad Decent. c. 3.

Digitized by Google

Inter nos placuit ſemel in baptiſmate chriſmari: non quo chriſmationis baptiſmalis iterationem prohiberent, aut metuerent, (hoc enim non agebatur) ſed vt ſignificarent chriſmationem iis verticalem, non etiam Epiſcopalem permitti, ita vt præter chriſmationem, qua in baptiſmo vſi eſſent, non iis permitteretur altera chriſmatis vnctio, quæ ab Epiſcopis adminiſtrari debebat. *Semel* ergo chriſmare eos permittunt *in baptiſmate*, non iterum extra baptiſma, inſtar Epiſcoporum. Nam omnia quæ Epiſcoporum propria eſſent, adimere voluiſſe Preſbyteris & Clericis minoribus Arauſicanos Patres, etiam Epiſcopo laborante, aut quauis ratione impedito, ipſi poſtremo canone teſtantur his verbis: *Si poſt omnia occurrerit imbecillitas fragilitatis humanæ, vt ſi quis Epiſcopus per infirmitatem, debilitatemve aliquam, aut hebetudinem ſenſus inciderit, aut officium oris amiſerit; ea quæ non niſi per Epiſcopos geruntur, non ſub præſentia ſua Presbyteros agere permittat, ſed euocet Epiſcopum, cui hoc quod in Eccleſia agendum fuerit, imponat.* Quo etiam loco refellitur Cardinalis Bellarmini ſententia, qui canone hoc primo Arauſicano permitti Preſbyteris ſacramenti Confirmationis adminiſtrationem putauit. Hoc ergo illud eſt, quod in voce, *ſemel*, volunt Patres, dum miniſtris concedunt & iubent, *ſemel in baptiſmate* chriſmare. *Can. 29.* *Bellarm. lib. 2 de ſacram. Confirm. c. 12*

Porro ita præcipiunt eiuſmodi chriſmationem, vt eam, ſi quo caſu omiſſa fuerit, ſuppleri iubeant ante confirmationem Epiſcopalem: *De eo autem qui in baptiſmate quacumque neceſſitate faciente non chriſmatus fuerit, in Confirmatione Sacerdos commonebitur:* Nempe ne talem confirmet, niſi eum ad Preſbyterum, vel Diaconum prius chriſmandum remiſerit. Ipſe enim Epiſcopus eiuſmodi chriſmationem præbere non poteſt, quia *chriſmatis ipſius non niſi vna benedictio eſt.* Eſſet autem duplex, ſi prius eam, quæ à miniſtris petenda erat, deinde ſuam expleret. Nam Epiſcopum nunquam olim baptizatorum verticem, more Preſbyterorum, vnxiſſe, perſpicuum eſt ex decretis omnibus quæ de ea vnctione habentur, quibus ea ſemper ſolis Preſbyteris, aut ad ſummum Diaconis tribuitur, & ab ea chriſmatione, quam Epiſcopus facit, apertè ſeparatur, vt patet tum ex antiquioribus canonibus, tum ex ſcriptoribus, qui de officiis Eccleſiaſticis & Sacramentorum inſtitutis ſcripſerunt. Ac hodieque Epiſcopos, ſaltem cùm Epiſcopali ritu baptizant, nullam adhibere vnctionem verticalem, ſed mox ab affuſa baptizato aqua ad frontis vnctionem procedere, Romanum Pontificale declarat. Quare ita increbuit apud Theologos, vt chriſmatio iſta baptiſmalis dicatur vnctio, & chriſmatio ſacerdotalis, ſeu *presbyteralis*, & hoc nomine ab Epiſcopali vnctione, ſeu confirmatione ſecernatur. Ergo *de eo, qui in baptiſmate quacumque neceſſitate faciente non chriſmatus fuerit, in confirmatione moneri Sacerdos* ſeu Epiſcopus iubetur, vt ſcilicet eum ad Preſbyteros vel Diaconos remittat, quia *chriſmatis ipſius*, ſeu chriſmatis Epiſcopalis, *non niſi vna benedictio eſt.* Dicitur enim chriſma Sacerdotis ſeu Epiſcopi, quod ab Epiſcopo adhibetur, etſi vnum idemque ſit chriſmatis genus, quod ab Epiſcopo, & quod à miniſtris illinitur. Sicut idem baptiſma, idem ſacrum fit ab Epiſcopo, & Preſbytero; & tamen pontificale baptiſma, & pontificale ſacrum à preſbyterali ſæpe diſtinguimus, pro ſolenniori nimirum ritu, & ſanctiori Epiſcopi dignitate. Ita multo magis chriſma Epiſcopale, *Pontif. Rom. tit. de Baptiſmat. initio.*

Digitized by Google

Hic ergo clariſſimus & facillimus eſt ſenſus canonis, *iis* qui Eccleſiaſticæ diſciplinæ rationem non attendunt, obſcurioris, ideóque tanta ſcribarum & emendatorum varietate implicati; vt, ſi eos audias, nec commodum ſenſum elicere, nec caput aut pedes videre poſſis. Atque hoc pacto refellitur eadem opera titulus quem tuo marte ei finxiſti, *De non iteranda chriſmatis benedictione*, contra omnium codicum; qui antehac à collectoribus inſpecti ſint, fidem: qui omnes vno conſenſu canonem inſcribunt, *Vt nullus miniſter ſine chriſmate proficiſcatur*; ne tu quemquam à codicum conſenſu diſcedere crimineris, qui eum, vbi libitum eſt, tam facilè miſſum facias. Certè enim titulus tuus à ſcopo canonis aberrat; codicum titulus eius ſententiæ aptiſſimè conuenit, ſenſumque à nobis allatum firmat; agi nimirum, non de vetanda chriſmationis iteratione, ſed de præcipienda miniſtris chriſmatione baptiſmali; & hoc vnum ſpectari à canone, non vt chriſmationis abuſum tollat, ſed vt eius vſum primùm conſtituat.

Confirmatur tum codicum titulus, tum noſter hic ſenſus à Concilio Arelatenſi II. ſeu veriùs rapſodia & centone canonum variorum à te edito, cuius canoni XXVII. qui ex hoc Arauſicano ſumptus eſt, titulus eodem ſenſu præfigitur, *Qui baptizandi officium accepit, ſine chriſmate non procedat*: tum canonis Arauſicani ſummula breuiter proponitur his verbis, *Nullum miniſtrum, qui baptizandi recepit officium, ſine chriſmate vſquam debere progredi, quia inter nos, iuxta ſynodi conſtitutionem, placuit ſemel chriſmari*: vt pateat rapſodiæ iſtius compilatorem ſpectaſſe canonis ſenſum, quem nos edidimus, vt nimirum Patribus Arauſicanis non aliud propoſitum fuerit, niſi chriſmationem miniſtrorum baptiſmalem præcipere. In hoc enim tota vis canonis poſita eſt: ideoque hanc vnam partem collector ille breuitati conſulens referre ſtuduit. Nam altera ex hac conſequitur, ne nimirum Epiſcopus quemquam confirmet, qui in baptiſmate à miniſtris non ſit chriſmatus, ſed ei neceſſariam denuntiet chriſmationem duplicem, ſeu repetitam chriſmationem. Hoc enim ex eo fit, quia decretum ſit omnes, qui à miniſtris baptizentur ſemel ab iiſdem in baptiſmo chriſmari, quæ canonis prior pars erat. Eodem ferè pacto profertur hic canon à Reginone Abbate, in codice nondum edito collectionis variorum canonum, è quo hic Arauſicanus nobis ab amico depromptus eſt. Titulus in hunc modum præſcribitur; *Vt nullus miniſter ſine chriſmate proficiſcatur*. Canon ſcribitur his verbis: *Nullum miniſtrorum, qui baptizandi recepit officium, ſine chriſmate vnquam debere progredi, quia inter nos placuit ſemel in baptiſmate chriſmari. De eo autem, qui in baptiſmate quacumque neceſſitate faciente non chriſmatus fuerit, in confirmatione Sacerdos commonebitur.* Quæ omnia mirificè confirmant à nobis iam dicta, ſententiæque noſtræ, tum de titulo, tum de ſcopo & ſententia canonis, prorſus conſentiunt. Vt enim pateat, agi, non de vetanda præcipuè vnctionis vllius iteratione, ſed de ſancienda vnctione miniſtrorum baptiſmali, omiſſa eſt poſtrema pars canonis, quam collector in prioribus, ſicut & Rapſodia Arelatenſis, ſatis complecti putauit, etſi canonem ediderit paulò explicatiorem. Eadem hæc confirmant Burchardus, & Iuo, canonem ſimiliter edentes, ſine poſtrema illa parte, ſeu quod eam ſuperioribus viderent includi, ſeu (quemadmodum verisimilius eſt) quod ipſorum

Tom. 1. pag. 101.

Ex veteri cod. MS. cui titulus eſt, *Libellus de diſciplinis, & recollectus ex iuſſu Rathbodi Trenerici à Reginone Abbate Monaſterij ex diuerſis Canonibus excerptus, cui titulus eſt, De ecclesiasticis diſciplinis & Religione Christiana decretorum libros duos nongenta capitula habentes. Claruit an. 900.*

Burch. l. 4. c. 75.

Iuo par. 1. c. 267.

Digitized by Google

codices ea caretent; eoque validius nobis suffragantur.

Cæterum isti quoque centoni Arelatensi videris, more tuo, abstulisse voces illas, *in baptismate*, & ita edidisse, *inter nos iuxta Synodi constitutionem, placuit semel chrismari*; pro, *semel in baptismate chrismari*; eo nempe modo quo canonem ipsum Arausicanum infregisti. Sed quàm immeritò, & contra vim scopumque canonis, id à te fiat, suprà satis declaratum est.

Non opinor pluribus opus esse, nec ad tuarum emendationum emundationem, nec ad assertionem explanationemque canonis Arausicani, cuius, tua editione ac sententia, inenodabilis implicatio est. Vnde autem negatio illa vltima in manuscripta quædam irrepserit, non operosa est coniectura. Procliue fuit, falli scriptorum quempiam ipsa superficie literarum, vt cùm semel chrismandum, & non nisi vnam chrismationem agnoscendam esse legisset, consequens sine dubio putaret vt *non repetenda chrismatio* in extremo diceretur. Quo fuco cùm tu capi potueris, minimè mirum alium scientia iudicioque inferiorem potuisse abripi, erroremque aliis exscribendum reliquisse. Facilius etiam contingere potuit, vt cùm sacrilegam iterandæ confirmationis consuetudinem posterioribus sæculis in Gallia, & alibi viguisse constet ex Galliæ & Hispaniæ Synodis, quibus eam acerrimè prohiberi oportuit; suppares eorum temporum scribæ in canonem vbi *repetita chrismatio* necessaria diceretur incidentes, dum confirmationis iterationem non modò non prohiberi, sed etiam imperari putant, horruerint animis, & vitiatum canonem euulsamque negationem rati, eam prorsus reponendam statuerint. Hæc meo iudicio verisimillima est coniectura. Nam hinc videtur factum, vt plures in Gallia, vbi nefaria illa consuetudo extitit, scripti codices negationem habeant, quàm qui alibi reperti sunt, vt antè declarauimus.

Vid. Conc. Cabilon. 11. c. 27. Et c. 6. Conc. Tarrac. ap. Grat. de Cõsecr. dist. 5. c. 8.

Reliquum est, vt cùm omnia perspicuè consentiant ad eruendam negationem, quam Canoni Arausicano intexuisti, nec ei rei ampliſſima autoritas virorum codicumque deficiat, patiaris æquo animo, non dico te, quem intuendæ veritati minimè refractarium existimo, sed tuos illos scriptos manu codices rerum tantarum, & inscriptæ in fidelium animis Dei digito doctrinæ, ac lucis splendore superari.

SIRMONDVS.

Vindic. pag. 91.

SYNODO, vt ais, particulari, detrahe quantum voles: numquam efficies vt Hilarium Arelatensem, & Eucherium Lugdunensem, atque alios vtriusque Prouinciæ Antistites, qui Synodo adfuerunt, dissidere à seipsis, & pugnantia loqui potuisse, cordatis hominibus persuadeas.

Digitized by Google

RESPONSIO.

IAMPRIDEM cordatis hominibus perſuaſum eſt, nullum eſſe in canone Arauſicano diſſidium negatione ſublata, nec eam aduocandam eſſe, ne Antiſtites qui Synodo Arauſicanæ interfuerunt pugnantia loquuti videantur. Niſi fortè, ſicut manuſcriptorum tuorum fide negationem canoni adjicis, ita eorumdem autoritate cordatorum hominum numero eximas clariſſimos tota Europa, tum noſtræ, tum veteris memoriæ homines, qui negationem tuam non deſiderarunt: Ex Hiſpania Iſidorum, & nuper Antonium Auguſtinum multæ eruditionis laude nobilem: Ex Italia Gratianum, Gratiani emendatores, alioſque: Ex Germania omnes qui tot illas Conciliorum editiones procurarunt, quorum nullus, ne quidem Crabbus, qui negationem ſola margine dignatus eſt, alienum à Patribus Arauſicanis putauit, ſi à tua ſententia diſſiderent: Ex Gallia denique, tum Hincmarum Archiepiſcopum, qui Iſidori collectione non Hiſpaniam ſolùm, aliaſque gentes, ſed Galliam nominatim iam tum plenam fuiſſe teſtatur, antequam codices vlli tui, opinor, ſcripti eſſent; tum Theologum illum, qui primus hoc æuo Concilia Lutetiæ vulgauit; tum denique Frontonem Ducæum ſodalem tuum, qui Surianam hoc loco editionem à tua diſcrepantem ſine ſcrupulo, quem tu objicis, ſequutus eſt. Poſtremò penè omnes omnium gentium eruditi, lectionem, quæ negationis notam canonis clauſulæ adjiceret, abijciendam putarunt; Tu primus ac ſolus hac ætate eam, quæ non adjiceret, improbaſti, & expunxiſti; vt te vnum memoria noſtra cordatum hominem natum eſſe neceſſe ſit, ſi cordati homines nullam, niſi tuam, editionem Arauſicanis Patribus tribuendam eſſe perſuaderi poſſint; vel nihil obeſſe quominus cordatus homo ſit, & nihil cordatis hominibus indignum Concilio Arauſicano imputet, qui à tua editione diſſentiat, fateri debeas. Nos autem, quàm contrà editio vulgata, noſtraque illius interpretatio canoni ſententiæque Arauſicanæ Synodi conſentiat, & quàm ab ea primùm titulus à te initio præfixus, deinde negatio in fine addita, tum interjectæ pleræque innouationes abhorreant, quàm mediæ inter ſe partes, extremæ mediis colluctentur, nec ſine intertrimentorum tuorum depulſione componi poſſint, ſatis apertè oſtendimus.

Ant. Aug. l. 22. Collect. tit. 17. c. 10.

Hincmar. in opuſc. 55. contra Laudun. c. 24.

Quod verò *Synodo particulari detrahere* me arguis, immeritò facis; &, ſi quid indignari mihi tecum fas eſſe ducerem, expoſtularem reprehenſionē à meo ſenſu remotiſſimam, quam minus ferendam exiſtimo, quàm quicquid tota epiſtola in me torſiſti. Quanto ego honore non œcumenicas ſolum Synodos, nec ſolum particulares (ita enim loqui non fugio, quamuis tu iniquè faſtidias) ſed etiam diœceſanas, minimaſque omnes proſequar, & quàm ſodales tuos auerſer, qui ſcholarum ſuarum viliſſimo puluere obſiti, Epiſcopalium decretorum dignitatem non vident, non venerantur: dijudicant, ſpernunt, arguunt, conculcant; Epiſcopos ipſos inauditis, & ſoli hæretico genio notis conuitiis inſequuntur, ex noſtra ad impiam eorum querimoniam reſponſione, planè intelliges. Tu potius, ſi non rem, nomen ſaltem *particularium* Synodorum aſperna-

Digitized by Google

ris; & quasi Latinitati tuæ impar, tuis verbis proferre non sustines, mihique fastidiosè remittis, dum ita me appellas: *Synodo, vt ais, particulari detrahe quantum voles.* Ego verò aio *particularem Synodum*, & in re ac voce Theologica, Theologum quàm Grammaticum agere malo; & ita *particulares Synodos* obseruo, vt nomen ipsum venerer, nec Christiano cuiquam indecorum putem. Ita Theologos passim loquentes audio; Ita loquutos video & Patres; cum quibus Grammaticorum iudicio squalleſcere melius est, quàm cum Grammaticis in re Theologica sapiendo, Theologorum iudicio ineptire. Si enim sua cuique opificio artificiosa factitiaque vocabula concedimus: nec, cùm de re illius sermo est, propriis eius nominibus vti sordidum, sed scitum, splendidumque censemus; cur quod infimis artibus datur, maximæ omnium, & ab humana non solum oratione, sed etiam cogitatione elatissimæ Theologorum disciplinæ negabitur? Cur conditas ab iis ad rerum diuinissimarum adumbrationem dictiones, quæ nullis aliis, salua sententia, summutari possint, degeneri mollitie fugiamus? Longè enim erras, si quam esse censes Latinam vocem, quæ isti, *Synodus particularis*, ex amussim respondeat. Longè aliud est Theologis Synodus *prouincialis*; longè aliud, *nationalis*, *diœcesana*, quæ tamen nihilo Latiniora sunt. Nullam denique reperies, quæ *Synodo generali seu œcumenicæ* quasi è regione aduersetur; & omnia Synodorum non œcumenicorum genera (quæ vis est *Synodi particularis*, quam Græci μερικὴν & ἰδικὴν dicunt) complectatur. Sed quoniam de re quàm de voce agere præstat, & de illa præcipuè litem intendis; pro crimine quo me petis, ego tibi laudem, vt videas quàm non inimicè agam, rependo, & tuis laudibus impositam mihi à te reprehensionem diluo; quo genere confutationis nullum tibi iucundius offerri posse cogitaui. Nam ex omnibus quæ in tribus tuis Tomis legere mihi contigit, nihil à te præstantius manasse visum est illa voce, quam in ipsa præfatione proscripsisti: *Ea olim fuit Ecclesiarum inter se concordia & reuerentia, canonumque apud omnes tanta autoritas ac religio, vt quod Synodo aliqua constitutum vspiam esset, idem aliæ sibi, pro re nata, imitandum, statuendumque esse ducerent, nec facilè quicquam aspernandum censerent.* Quod tamen tuum dictum, si ego non intra solos canones constrinxero, sed ad decreta de fide protendero, & tantum Episcopalibus definitionibus honoris habitum affirmaro, vt pleræque hæreses sola ipsarum ope, patriarumque Synodorum autoritate perculsæ, per totum deinceps orbem assensu omnium reprobatæ euanuerunt, quantumvis multis antea validisque propugnatoribus niterentur; reprehensionem, qua me *particularibus Synodis detraxisse* arguisti, abundè, ni fallor, obtriuero. Hoc autem & dictum, & probatum habes sanctissimis Patrum testimoniis non vno loco, nec verbis paucis, cùm in eo mihi multo præcipua & maxima cum sodalibus tuis dimicatio fuerit. Non ergo Arausicanæ Synodo, nec cuiquam alij detraxi quicquam, sed tu procliuiorem animum ad iniquam de me suspicionem, & ad detrahendum de me habuisti. Si enim quietè verba mea expendisses, comperisses non à me depressam vllam Synodum, sed derisam insulsissimam Spongiam, quod cùm *nihil à se non catholicum, non à Doctoribus Theologis, & sanctis Patribus, nullo dissentiente, assertum esse* ia-

Vid. Pelag. PP. apud Ivon. par. 4. c. 139.

Spong. ad Censur. prop. 3. in. 2. de sacra. Conf. prop. 6.

ctaſſet, tamen id vnico particularis Synodi canone, eoque corrupto probaret. Quantumcumque enim colas & extollas particularem Synodum, non tamen non exſibilandum fatebere, qui illius vnius nomine quicquam *Catholicum, à Doctoribus Theologis, & ſanctis Patribus, nullo diſſentiente aſſertum eſſe* demonſtrandum ſuſcipiat. Hoc fecit Spongia; hoc ego factum exploſi; hoc tu vel mecum ridere, vel cum ſodali lugere debuiſti; non mihi crimina iudicio tuo non conſona, meo verò ſenſu alieniſſima, ſine argumento machinari.

SIRMONDVS.

VOD ſi negationem hanc & Synodi ſententia requirit, & vetera retinent exemplaria, deſine à nobis ſine cauſa reſtitutam accuſare, atque illis potius ſuccenſe, qui eam primi, vel apud Gratianum, vel vnde Gratianus tranſtulit, contra librorum conſenſum, & contra Synodum ipſam ſuſtulerunt. *De Conſecr. diſt. 4. c. 115.*

RESPONSIO.

IN epilogo alij antè dicta colligere ſolent; tu præterea noua menda inſpergis, & negationem à Canone Arauſicano primùm apud Gratianum, vel vnde Gratianus tranſtulit, ſublatam eſſe prædicas, hoc maiori errore, quo minus à tali viro proferri decuit. Quis enim neſciat negationem iſtam ab Iſidori collectione, tercentis circiter ante Gratianum annis, abfuiſſe? Aut quis tibi iam ignoſcat, iis ſuccenſeri iubenti, qui eam primi apud Gratianum, vel vnde Gratianus tranſtulit, ſuſtulerint? Quod ſi Gratianum ab Iſidoro tranſtuliſſe dicas, præterquam quod vnde id probes non habebis; etiamſi id probaueris, non tamen non iniquo fuci genere ſimulaueris negationem primò apud Gratianum, aut non multo antè, defuiſſe. Quare deſine tu potius eiuſmodi ſtudio ad reſponſiunculas præcoces minimeque neceſſarias deſilire. Deſine nouitatis arguere lectionem, quæ ob octingentis ferè annis in Eccleſia circumfertur, ac omnium deinceps ſæculorum vſu publicè viguit, donec tu eam publicè abolere cœpiſti. Deſine tuam ei conferre, quam nec tantorum virorum, nec temporum tantorum autoritate confirmabis. Nam codices tuos qua ratione doceas, vel à talibus viris, vel ante tot annos extitiſſe, vel omnium conſenſu ſuſceptos? Vana enim prædicatione, librorum conſenſum tibi ſumis; cùm nos in omnibus Eccleſiæ regionibus, atque in ipſa Gallia diſcrepantes à tuis libros fuiſſe, quibus tui antiquitate conferri non poſſint, demonſtremus. Niſi verò nullis ex manuſcriptis codicibus, tot ab annis, & quarto à Synodo Arauſicana ſæculo, Iſidorus Mercator ſua exſcripſit, & tanto poſt Gratianus, ac deinde Conciliorum generalium, ex Senonenſis & Pariſienſis Epiſcoporum codicibus, primus hoc ævo Lutetiæ vulgator, deinde Germani Collectores, poſtmodum Gratiani emendatores, ac deinceps

Digitized by Google

viri omnes per orbem eruditi, qui lectionem, quam tu improbas, vnò consensu amplexi sunt. His tu vniuersis quatuor, aut quinque codices sine dubitatione præpones? Quamquam si eorum nobis, quibus tu vsus es, codicum copia fieret; non diffidimus fore, qui antiquæ lectioni suffragentur, & consensum istum ipsum, quem præ te fers, disjiciant. Id nos quibus argumentis colligamus, suprà expositum est. Sed licet illi codices tibi plus etiam fauerent quàm nos arbitremur, ea est sententia canonis, & ita perspicuè, opinor, negationem tuam repellere ostensa est, vt nulli aduersus eam codices audiri debeant; & nos hoc vnico argumento freti, te canonem sine causa immutasse, non solum eo sensu quo id scripseramus, sed eo etiam quo tu accepisti, sine vllo idoneæ reprehensionis metu assetere potuerimus. Sed reuera nobis in animo erat solam securitatem arguere, qua tu lectionem editionum eruditorumque omnium consensu apertè adeo probatam, primus, sine causa vlla apposita, expungere publicè aggressus es. Quæ res ita in te mira, & ad exemplum periculosa visa est, vt eam verbulo leuiter notari nemini non æquissimum, tibi verò religioso homini non solum veritatis, sed virtutis studioso, non grauissimum fore sperarem, præcipuè cùm mihi de ipsa re contendere, vel sententiam tuam reprehendere propositum non fuisset. Quam temperantiam meam, quoniam in eam partem à te acceptam video, vt eam & nauci feceris, & tribus etiam Tomis tuis vehementer iniuriam, quasi eorum fidem omnem euertat, & grandi scelere te maculet, nouo moderationis genere proclamaris, meque insçium, & mirantem, & nihil eiusmodi meditatum, ad singulare certamen *trium literularum* gratia è media, in qua cum sodalibus tuis Ecclesiæ nomine versabar, acie protinus euocaris; leuandos hoc loco errore putaui, tum te, tum eos, qui nihil in tomis tuis, ne trium quidem literularum voculam, secùs positum esse, neque id sine tomorum illorum iniuria dici, aut credi posse, tua fortè prædicatione censerent. Ac vt magis intelligi possit, quàm immeritò tantulam animaduersionem tomis illis iniquam dixeris, & meum in te pudorem sis aspernatus; profiteri non verebor, non tres literulas, sed res grauissimas; non in vna voce, sed permultis locis, ita in Tomis tuis detortas, & sine causa vlla deformatas esse, vt sine publica expurgatione præteriri nullo modo possint. Quem laborem nisi quis alius suscipiat, ego Ecclesiæ Gallicanæ, Catholicæque vniuersæ bono deberi non patiar diutius, & quæ prima mihi vacui temporis facultas à sodalibus tuis Ecclesiæ populatoribus continget, eam huic muneri consecrabo, quò planius fiat te frustra ad curandam canonis vnius reduuiam exarsisse, cùm de tuendo Tomorum tuorum ipso capite laborare debueris; & perperam laureolam in hoc mustaceo quæsiisse, quam in illa Tomorum mole ægrè reperies; & me qui talia objicere potuerim, moderatione aliqua, non mala mente, de trium literularum vna vocula commonuisse te magis, quàm reprehendisse.

Digitized by Google

PETRI AVRELII THEOLOGI ANÆRETICVS,

Aduerſus errores & hæreſes, quibus Canonem Arauſicanum, & Sacramentum Confirmationis aſperſit Iacobi Sirmondi Societatis Ieſu Presbyteri Antirrheticus.

Vbi omnes Antirrhetici partes ad verbum refelluntur, præfixo duplici Indice, quorum in altero præcipui errores & abſurditates in ſuas claſſes rediguntur; in altero laruarum à variis ſcriptoribus Ieſuitis indutarum varietas recenſetur.

Digitized by Google

Digitized by Google

Extraict du Priuilege.

PAR grace & Priuilege du Roy, donné à Paris le 2. de Iuillet 1633. il eſt permis à PIERRE AVRELIVS Theologien de faire imprimer par tel Libraire & Imprimeur que bon luy ſemblera, vn Liure intitulé, *Petri Aurelij Theologi Anæreticus aduerſus errores & hæreſes, quibus Canonem Arauſicanum & Sacramentum Confirmationis aſperſit Iacobi Sirmondi Societatis Ieſu Presbyteri Antirrheticus* ; auec defenſes à toutes perſonnes de quelque qualité & condition qu'ils ſoient, d'expoſer ledit liure en vente, ny le debiter d'autre impreſſion que de celuy auquel ledit expoſant l'aura permis pendant le temps de ſix ans, ſur les peines portées par les Lettres dudit Priuilege, ſignées par le Conſeil, CROISET, & ſeellées.

Approbatio Doctorum.

DOCTRINAM Petri Aurelij Theologi de Sacramento Confirmationis in Anæretico aduerſus P. Sirmondum nos è Societate Sorbonica Doctores Theologi legimus, probauimus, die vigeſima ſeptima Iunij anno Domini milleſimo ſexenteſimo trigeſimo tertio.

A. DE BREDA. DE FLAVIGNY.

Digitized by Google

vlla reprehenſione accipere potuiſſet. Ego, cùm in Spongiæ diſpunctione canonem Arauſicanum ambiguum eſſe & perplexum probarem, commemorata in eius rei argumentum Sirmondi quoque editione, in qua negatio vltimæ clauſulæ nouiſſimè inſerta eſſet, addidi, velut tranſiens, mirum videri cur eam negationem in ipſum canonem contra aliorum Collectorum ſententiam, & contra Frontonem Ducæum intexuiſſet, nulla edita cauſa cur id feciſſet. Ex hoc verbulo tanta in eius pectore flamma emicuit, vt ſeniles lacertos iuueniliter mouens me in arenam vocarit, quaſi criminatorem ſui, & fidei Conciliorumque ſuorum euerſorem. Cùm verò ego eius in me ſcriptum poſt ſex menſium ſpatium tandem refellens, mirari me dixiſſem, cur criminibus appetitum ſe fingeret illis vocibus, quibus editionem ipſius ne quidem reprehenderam, ſed eius tantum requiſieram cauſas; cur, ſi maximè putaret ſe reprehenſum, eam reprehenſionem, inter eruditos vſitatiſſimam, ſuæ Tomorumque ſuorum fidei iniuriam diceret, quod à moderato homine humanæ infirmitatis ſibi conſcio, ſeque errare poſſe agnoſcente nunquam dictum eſſet; cur epiſtolam, qua id quereretur, oſtentaret; cur illius præiudicio diſpunctionem meam labefactatam gloriaretur; ille nihil habens quod opponeret tantæ luci, qua altercandi cauſas quæſiiſſe probabatur, rem inuoluere cœpit, & me feſtiuum hominem ac ſuauem dicere, quod alia lege viuere velim, & aliam imponam; tacere non poſſim, & ipſi ſilentium indicam; quaſi par ipſi mecum ratio eſſet, nec mihi integra epiſtola palàm pulſato reſpondere per omnes leges liceret; ipſi verò nullo crimine à me, ac ne reprehenſione quidem vlla affecto, in me, velut in criminatorem ſuum & Tomorum ſuorum, inſurgere per omnes leges nefas eſſet. Hoc contentionis noſtræ principium, Lector; hoc litigij noſtri caput; huic cætera omnia conſentanea ſunt; hoc ſolo perſpecto facilè per te intelligis, quid è tali fonte fluxiſſe neceſſe ſit, nec de ſpinis vuas colligi, aut de tribulis ficus, nec de tanta animi & iudicij imbecillitate quicquam illi diſpar exiſtere potuiſſe.

Omnino difficile dictu eſt, Lector, & iis, qui Sirmondum hactenus in aliquo numero poſuerunt, penè incredibile, quid dedecoris & maculaarum intra Antirrhetici anguſtias lateat, quo ego quidem magis pudendum opuſculum, autoris ſui nomine indignius, & Spongiæ inſulſitati germanius iampridem non vidi. Audacia illic inſignis in abnuendis rebus certiſſimis, quæ ipſo oculorum ſenſu ſtatim coarguuntur; Inſcientia in euertendis, quæ inter eruditos conſtant; Temeritas in aſſerendis, quæ conſtare non poſſunt; Effugia & impoſturæ ibi occurrunt, quæ Sirmondi ſuperent neruos; Fraudulentia in tranſiliendis, quæ ne attingere quidem honeſtè poteſt; Confidentia in exultando & triumphando in mediis flagitiis ita crebra & aſſidua, vt mirandum ſit in exiguum libellum, & in paucularum pagellarum ſchedam concludi potuiſſe tot labes, quæ ingentium illorum voluminum, quæ à ſodalibus eius conflari ſolent cuicumque quantumvis magno ſufficere potuerunt. Ἀσυλλογιστία in primis, & ratiocinandi infirmitas notabilis, qua liquidò profiteri poſſum, & candorem meum agnoſcet quiſquis illius ſcriptum noſtraſque ad illud reſponſiones

Digitized by Google

ſingulatim expendet, vix vllam ineſſe ratiunculam & conſecutionem quæ cohæreat, plurimas autem ſecum ipſis colluctari, vt puerum in ſene loqui putes. Cùm verò tota contentio noſtra duabus partibus conſtet, & partim Critica, partim Theologica ſit; quia & de legitima canonis editione diſceptamus, quod ad Criticen ſpectat; & de legitima eius ſententia, quod Theologiæ proprium eſt, talem ſe in vtraque exhibuit, qualem ego, ſi vincendi cupidiſſimus eſſem, vix auſus eſſem optare. Videbis, Lector, paulò infrà earum, quas dico, macularum luculentum indicem, quem prolixitatis epiſtolæ tædiique tui fugiendi cauſa, texendum ſeorſum putaui, ne cuipiam, cui alia de Sirmondo opinio hactenus inſedit, nec euoluendarum & introſpiciendarum confutationum noſtrarum otium fortè ſuppetet, incredibilia de illo ſpargere, & peccata eius ſupra fas attollere videar. Videbis ex eo fidem & candorem noſtrum, quem aſſerere intrepidè poſſumus, ita religioſè à nobis toto hoc in opere ſeruatum, vt quivis facilè animaduerſurus ſit, nos non Sirmondi errores fingere vt publicemus, ſed publicare vt extinguamus. Videbis ἀκεισίας ingentes, & Conciliorum Galliæ collectore indignas. Videbis, quod multo grauiſſimum eſt, errores & hæreſes, quibus Canonem Araſicanum, & ſacroſanctum Sacramentum Confirmationis, audaciùs quàm Spongia fœdauit. Cùm enim propoſitam à nobis facilem & expeditam illius interpretationem, cuius veritas non aliunde magis, quàm ex ridicula ipſius, & in Theologicæ militiæ tyrunculo vix toleranda oppugnatione cernitur, ſequi nollet, aliamque ad ſuæ cauſæ ſubſidium cogeretur exquirere, de via in ſemitam abiit, & in anfractus ſibi ſoli notos, eaque excogitauit, quæ ego cùm primùm legerem comminiſci eum potuiſſe mirabar, quæque Catholicis Theologis inaudita & inuiſa, ſoli Antonio de Dominis eius quondam ſodali, à quo illa mutuatus videtur, cognita fuerunt. Quinetiam, ne quid mali ominis deeſſet, antiquas Græcorum in Sacramentum Confirmationis, & in Eccleſiam Catholicam impietates in auxilium exciuit, Acheronta quodammodo euocans, cùm ſuperos flectere non poſſet, beatoſque illos Eccleſiæ Patres à commentis ſuis auerſos experiretur. Denique eum in locum progreſſus eſt, & ita in peius profecit, vt cum antea priuata res inter nos agi, & innoxia velitatio miſceri videretur, controuerſiam mutauerit in contentionem de fide, & doctrina Eccleſiæ Catholicæ, quæ deinceps nobis non minus aduerſus eum tuenda erit, quàm aduerſus Spongiam cæteroſque ſodales dogmatum damnatorum aſſertores.

Quare faciendum duxi, vt reſponſionem Antirrhetico eius oppoſitam ANÆRETICVM inſcriberem, quaſi hæreſum errorumque iſtorum non ſolùm expertem, ſed expugnatricem, doceremque ipſo titulo, & exemplum ſtatuerem omnibus, quorum ætas non in explorandis Theologiæ myſteriis, ſed in literulis excolendis contrita eſt, fugiendas iis & formidandas rerum Theologicarum excuſſiones, in quibus propter inſcitiam, ſcientiæve tenuitatem, ab erroribus, & præcipitiis, in quæ Sirmondus delatus eſt, abeſſe non poſſint. Hinc enim illi tot inauditarum, & præter modum abſurdarum opinionum figmenta, quæ nemo rerum illarum callentior ſubiiſſet, cùm hominem ſuo ſe modulo metiri neſcientem iis inuolui neceſſe

Digitized by

fuerit. Nam ad hoc genus ſcriptionum nec natus erat Sirmondus, nec vſu vel arte inſtructus. In ſtudiis tenuioris literaturæ cùm conſenuiſſet, eorum finibus contentus vereri debuit res diuinas, quarum tractatio toties literatoribus malè ceſſit, eorumque famæ velut ſcopulus fuit & ſyrtis, Deo non tam inſcitiam, quàm audaciam præfidentiamque illorum auerſante. Quem caſum ſapientiſſimè auguratus eſt Sirmondo vir clariſſimus idem & eruditiſſimus, qui cùm eum in cudenda aduerſum me reſponſione ſudare accepiſſet, facultatis ipſius memor verendum dixit, ne nouam hæreſin pareret, & in eandem cum aliis ſodalibus naſſam includeretur.

Quamquam ne quid iniquiori animo loqui videamur, non adimimus Sirmondo qualemcumque rerum illarum notitiam. Scimus antiquarium egiſſe iampridem: ſcimus ſcrutatum eſſe veteres chartas, & in earum ventilandis apicibus, ſcripturiſque obſeruandis operam poſuiſſe. Sed in dogmatibus Eccleſiaſticis hoſpitem, in Eccleſiæ ſenſibus, & œconomia peregrinum eſſe dicimus, & cùm alibi paſſim, tum in Antirrhetico talem extitiſſe. Quod iudicium cùm facilè comprobent Theologiæ ſolidæ & antiquæ periti, eos, qui cum illa minus commercij habent, æquos ſaltem, & præiudiciis minimè impeditos animos argumentis noſtris præbere oportet. Idem de iudicio & ingenio dicimus, cuius tenuiſſimum lumen in reſponſione ipſius emicare fidem faciet aridiſſima ſcriptio, nulla vi niſi iracundiæ, & ſuperbiæ pollens, & aſſiduis paralogiſmis intermixta. Vnde ſequitur non fuiſſe Iacobi Sirmondi Conciliis Galliæ manus admouere, eumque in his capeſſendis lapſum eſſe ignoratione ſui, & domeſtico illo ſuorum errore, qui vt quemque humanitatis ſtudiis & ſcriptitandi facultatula præditum vident, maiorum rerum ſcientiis, & antiquis potiſſimùm ſanctorum Patrum Græcorum Latinorumque monimentis pertractandis parem putant, & hoc pacto tantam illis, quantam eruditi indignantes vident ac gemunt, cladem intulerunt. Minoribus & pro ſuo captu operibus incumbere debuit, deſcribendis ſedulò veterum ſcriptorum opuſculis, qualia in membranis inueniſſet, præfigendis breuibus præfatiunculis, annotandis quæ hinc inde excerpſiſſet, conſcribendis epiſtolis de tenui miniméque arduo argumento, omninoque ſcriptionibus illis, quæ roboris ac neruorum minus expoſcunt, & quadam cum ingenij & iudicij, tum eruditionis mediocritate poſſunt impleri. Hac moderatione adhibita non inutilem operam nauare Eccleſiæ potuit, quæ, vt ingens Reſpublica, variis operatiis, &, vt perfectum corpus, variis membris eget, & ab infimis ſummas capit vtilitates, quamdiu intra indolis facultatumque ſuarum vſus conſiſtunt, nec ad aliena munera euagantur. Cum verò ad ea prouolare, quæ ſui genij non erant, & Conciliorum inſtaurandorum ac refingendorum prouinciam ſumere auſus, ſancta Patrum monimenta, diuinoſque canones vltrà quàm credi, aut tolerari queat, violarit & peruerterit, diuino iudicio delapſus eſt in eum locum, in eumque vltrò ſe conjecit, vt nobis vitiorum tantorum promulgandorum impoſuerit neceſſitatem, & ingentibus Antirrhetici maculis ea cuiuis, iam antè expurgationem noſtram, luculentè ipſe comprobarit. Nam Eccleſiæ iniurias nunquam inultas ſinit

Digitized by Google

Deus, nec minus eos auersatur, qui munera sibi non concessa prætripiunt, quàm qui concessa obsolescere patiuntur. Intelliges verò perfacilè, Lector, quid admisisse eum oporteat in vastis Conciliorum voluminibus, quas eruditionis & iudicij labes, quas temeritatis & audaciæ moles in tantis spatiis fudisse, qui in pauculis Antirrhetici pagellis ea peccarit, quæ paulò post leges, ac, nisi fallor, stupebis.

Ausus enim est nouo exemplo proponere responsiones meas concerptas, & contractas in compendia fallacissima, quibus non gratiam earum tantùm & vim elisit, sed præcipua quæque argumenta suffuratus est, ea sola repræsentans, quibus aliqua ratione illudi putauit posse, quamuis deinde eorum ipsorum pleraque intacta præterire sit coactus. Tantam enim prodidit imbecillitatem, vt ne quidem aduersarij copiis à seipso, vt libuit, instructis & debilitatis, par potuerit esse. Quæ audacia omnino magna, & à pudenti homine abhorrens, atque adeò ab omni sanctorum Patrum & Theologorum consuetudine est remotissima. Nam Theologi & S S. Patres, etsi omnia aduersariorum dicta non semper commemorent, tamen nec ea eneruant vnquam, & suis firmamentis frustrantur, nec à se deformata & infracta, in medium, quasi illorum verbis, producunt. Vel enim ea suo nomine suisque vocibus narrant, ingenuè nimirum & candidè; vel si ipsis illorum disputationes, earumve partes referendas responsionibusque sigillatim subiectis refellendas suscipiant, integras & intactas, prout ab illis conceptæ sunt, exponunt legentium aspectui, nulla mutilatione sua, aut breuiatione interposita, vt videre est in plerisque sancti Augustini libris Polemicis contra Iulianum, Faustum, Petilianum, & alios; in libris S. Basilij contra Eunomium, Tertulliani contra Hermogenem, pluribusque sanctorum Patrum. Quod si orationem meam, vt se habebat, à meque erat edita, referre nolebat Sirmondus, si prolixam, si suo spiritu maiorem, si viribus suis arduam experiebatur, cur eam non oppugnabat carptim, & eius argumenta oratione perpetua refellebat? Cur seorsum describebat eam præfixo nomine meo, quasi responsionum mearum is esset contextus quem exhibebat? Sin autem eas legentium oculis ordine subjicere, iisque prorsus eo modo, quo ego ipsius Epistolam confutaram, respondere cupiebat, vt simulauit; cur, sicut ego ipsissimam eius epistolæ seriem, sine vlla rerum aut verborum prætermissione, protuli, ipse pari fide non vsus est in responsiones meas, & quales à me editæ sunt, tales eas produxit; præsertim cùm singulas epistolæ suæ partes, quibus ego eas opposui, integras nec vlla vocula imminutas ediderit, quibus meæ responsiones interdum vix longiores fuere? Quid indignius hac ignauia, Lector; quid apud eruditos, imò cordatos homines insolentius? Hoc vnum est telum quo responsionibus meis nocuit; hoc solo subuertit eas; cum cæteræ eius oppugnationes illustrandæ illarum firmitati comparatæ videantur. Atque vt hominis frontem magis videas, nihilominus profiteri ausus est in præfatione sua, se *sic omnia mea in se obiecta subiectis singillatim responsionibus complexum esse, vt nihil à se præteritum, aut dissimulatum conqueri iure possim.* Quam ego audaciam, Lector, tibi ex iis quæ infrà passim audies, & ex manifestissima rerum ipsarum luce damnandam, & auersandam

Digitized by Google

relinquo. Nata porrò eſt fraudulentia hæc Sirmondi à falſa gloria & vanitate, vt, cùm ſingulas epiſtolæ ſuæ particulas à me preſſo pede ad verbum conciſas videret, ipſe meum ſcriptum pari marte oppugnaſſe, nec mihi ceſſiſſe vlla in re videretur. Quare refellendo imbelli artificio neceſſe habui ſingulis reſponſionibus, quas mihi tribuit, ſingulas RECENSIONES adjicere, vt mea dicta ab eo prolata ante omnia recognoſcerem, aſſiduas ipſius pudendaſque proderem fraudes, & meas ante conflictum copiolas ipſius fallaciis tum confuſas, tum diſſipatas, in ordinem aciemque reuocarem.

Hæc aliaque plurima horum ſimilia illam eius imprudentiam mirari te haud dubiè cogent, Lector, qua me acerrimè tota præfatione ſua inſectatur, quod meum nomen non prodam; cùm ego ipſum multo æquius arguere poſſim, quod ſuum prodiderit. Debuit enim hoc ſaltem iudicio vti, vt frontem oculeret in pugna miſera & infelici, è qua tot vndique in ipſum redundant notæ, & cuius ipſa ſuſceptio tantum dedecoris habet, vt ne ipſius quidem, ſi contingeret, victoriæ laude ſatis elui poſſit. Taceo quod me in Eccleſiæ acie aduerſus ſodales ſuos dimicantem velut ex tranſuerſo adortus, talem debuit accipere qualem offendit, nec iubere eam perſonam ſua cauſa deponere, quam propter ipſum non ſuſceperam, nec alias in certamine ſuo leges requirere, quàm quibus cum vniuerſis ſuorum copiis depugnabam; præſertim cùm, ſi illæ non placerent, abſtinere liceret pugna, nemine laceſſente, ac ne cogitante quidem de Sirmondo. Quid verò attinuit notum ipſi eſſe nomen meum in certamine, quo non de perſonis, ſed de rebus decernitur? Quis miles aduerſarij caput galeâ contectum eſſe cauſatur? Quis hoſtem, niſi quem norit, aggredi detrectat? Hæc ſuffugia eſſe ſolent ignauiæ, vel conſilia malæ mentis, nec niſi malè cogitantibus conueniunt. Quid porrò minus tolerandum, quàm nominis ſuppreſſionem aduerſario objicere hominem Ieſuitam, cuius è Societate tot ſtratagematis huius exempla exierunt per omnes gentes, & quotidie exeunt, vt in ea primò natum videatur? Quis ſatis eloqui poſſit duritiam eius frontis, quæ me, quòd illo ſim vſus, perſonatum Theologum, laruam, mali augurij volucrem dicat, diſſimulata ſolenni iſta ſodalium conſuetudine, quos omnes malis auibus addicere, maloque execrari augurio non timet, dum mihi maledicat? Nam ſi mali augurij volucres dicendi ſunt Theologi qui nomen ſuum tegant, mali augurij volucres fuerunt Richeomus, Scribanius, Bellarminus, Leſſius, Petauius, Garaſſus, cæterique longè plurimi, quorum ſeriem, ne prolixior ſit, infrà edemus; nec vlla fuerit tam feralis ſylua; tot mali augurij volucribus horrida, quæ cum Ieſuitarum Societate conferatur. Imò mali augurij volucris, peſſimique præ omnibus fuerit Sirmondus, qui mihi id crimini dare audet, quod ipſe factitauit, libellum olim edens inſulſum & immanem nomine *Iacobi Coſmæ Fabricij*, vt infrà exponetur. An eſſe vlla poteſt peioris augurij volucris, quàm iſta, quæ huius reprehenſionis augurio nihil tam pudendum eſſe portendit, quod ab ipſa non ſit expectandum? Quid enim in eum non cadat, qui rem tot modis à ſano iudicio alienam, animum inducere potuit mihi publicè obiectare? Vides, opinor, indignitatem, Lector, & ſentis non ex vera cauſa

Digitized by Google

hoc reprehenſum à Sirmondo, ſed ex inopia argumenti vnde exordium texeret, & mihi conuitiaretur, qui nullam eius rei cauſam ei reliqueram. Dicit ille me nomen texiſſe, vt licentiùs maledicerem; At ego dico ipſum id retegi voluiſſe, vt pleniùs maledicentiam ſuam paſceret, & Theologiæ diſputationem in Satyram verteret, & hac quaſi flamma & fumo patefactam à me, & omnium oculis obiectam imbecillitatem ſuam inuolueret. Quid enim aliàs neceſſe fuit conuitiis me inceſſere, qui temperantiſſima & humaniſſima, vt fateri cogitur, oratione ipſi reſpondi, & contumelias in me obliquatas voluntaria diſſimulatione obtriui? Quid opus iſta elogia mihi appingere vt *mali augurij volucris* diceret, *mente ac iudicio deſtitutus, inſanus, & immanium ferarum atrocitate, vrſorum, tygridum, leonum, monſtrorumque aliorum formis, tetris, cælo terræque inuiſis, diabolicis* deformarer, ne alia referam, toto opuſculo ſparſa, quæ nullâ facilè maledicentiâ ſuperentur? Nam quod impudentiſſimos eius ſodales neceſſaria increpatione compeſcueram, nihil ad Sirmondum, qui priuatam cauſam agebat, non publicam, quam declamatiunculis tantum iracundiæ impotentiæque ridiculæ indicibus abſurdè tueri voluiſſet. Et cùm inter omnes conſtet, reſponſioneque pro me edita aduerſus fallaciſſimas locorum quorundam meorum collectiones planè declaratum ſit, impiorum in Eccleſiæ doctrinam, & in illuſtriſſimos Galliæ Antiſtites, nobiliſſimamque Theologiæ Facultatem ſcriptorum autores eſſe Ieſuitas, Societatis opibus fretos, intolerandæ eſt audaciæ vllam in eos verborum increpationem deprecari, quorum amentia, vt cum antiquis Eccleſiæ Gallicanæ Patribus loquar, *procelloſi anathematis vltione plecti* debuit. Non ergo vera vlla ratione in me inuectus eſt Sirmondus, quem ego nuſquam violaram, ſed imbecillitate & ſuperbia, impatientia & dolore reſponſionis, quam videbat infringi non poſſe. Hoc eſt illud cur nomen meum petat, vt alia euomat quæ in altiſſimo recondit pectoris felle, & diſputationem moderatè à me & humaniſſimè initam libidine ſua infuſcet, qua faſcinatis lectorum animis nemo exitum certaminis internoſcat. Nam etſi Eccleſiæ cauſa maledicis defenſoribus, vt verè dixit, non egeat, eget tamen cauſa Sirmondi, quæ ſicut cum veritate ſuſtineri non poteſt, ita nec cum virtute, tantumque ab Eccleſiæ cauſa differt, quantum Sirmondus ab Eccleſia. Nos verò ſicut in Sirmondi cauſa eam humanitatem exhibuimus, quam ipſe agnoſcere coactus eſt; ita in cauſa Eccleſiæ aduerſus ſodalium ipſius atrocitatem vindicanda, ea vſi ſumus ſeueritate, quam nemo maledicentiæ deputare ſine maledicentia poſſit; cum etſi Eccleſia maledicis defenſoribus non egeat, eget tamen defenſoribus interdum acerrimis, qui homines impudentia aſſequi conantes quod veritate non poſſint, fruſtra furere oſtendant, & Eccleſiam non minus à vitiis, quàm ab erroribus eorum inuictam demonſtrent. Nam huiuſmodi defenſorem Eccleſiæ quærebat Apoſtolus, prudentia ſapientiaque nihilo inferior Sirmondo, cum diceret: *Increpa illos durè, vt ſani ſint in fide*; & conſentit tota Eccleſiæ per omnes ætates vniuerſitas, cuius tum teſtimonia, tum exempla creberrima proferre nihil attinet hoc loco, cum alibi opportunius exponantur.

Conc. Meliſ. II. c. 14.

Tit. 1.

Sicut ergo falſam mihi cauſam diſſimulati nominis attribuit Sirmondus, eamque adeo quæ ipſi congruentior ſit quàm mihi, ita aliam malè adimit, qua ſi me impulſum profitear, nihil dixero, quod æſtimatori cuiuis idoneo non probetur. Negat quærendas fuiſſe latebras Eccleſiæ, Epiſcoporum, Theologiæ facultatis defenſori, quod nulli hodie ſint Nerones, Decij, Diocletiani, quos veritas extimeſcat. Quaſi minus metuendæ ſint priuatorum quorumdam inſidiæ, quàm aperta & publica illa vis; cùm, vt alias cauſas omittam, illa intra certarum regionum fines deſæuiret; hæ verò nullis claudantur finibus, totoque diffuſæ orbe, & vndiquaque manantes, nec vllis arceri parietibus, nec vllis præſidiis repelli poſſint. Et extant variis regionibus edita exempla, quæ quemvis non meticuloſiſſimum deterrere ſufficiant, ac meipſum fortaſſis deterruiſſent, ni Dei & Eccleſiæ charitas, cui commoda noſtra, cui ſpes, cui vitam debemus, timorem foras pepuliſſet, nec minus illuſtre monuiſſet eſſe apud Deum, quod à falſis fratribus patiare, quàm quod ab Eccleſiæ & Chriſtiani nominis hoſtibus.

Quamquam quod criminatur, & iactantiæ aſcribit Sirmondus me Eccleſiæ, Epiſcoporum, & Theologiæ Facultatis defenſionem à me ſuſceptam dixiſſe, eadem opera inſimulabit arrogantiæ milites, qui ſe patriæ principiſque tuendi gratia depugnare profiteantur: Arrogantes faciet Theologos & SS. Patres, qui ſibi, Eccleſiæ ac Dei ipſius defenſionem propoſitam dicant. Arrogantem faciet Apoſtolum, qui ſe [a] *in defenſionem Euangelij poſitum*, & [b] *Dei adiutorem* ſcribere non metuit. Cum enim Eccleſiæ militemus [c] ac Deo, ſtatumque ipſum Eccleſiaſticum *militiam* vocent SS. Patres, quis arrogantiæ tribuat, ſi nos illius, cui militamus, vindices eſſe velle, noſtroſque ad eius propugnationem conatus, quantuli ſunt, adhibere dicamus? Quid porro minus decuit Sirmondum, quàm id aduerſario objicere, quod ipſe tum maximè agebat, & Eccleſiæ Epiſcoporumq; tuendorum profeſſionem mihi exprobrare, dum Sedem Apoſtolicam aduerſus Salmaſium in quæſtione de regionibus ſuburbicariis à ſe defenſam prædicabat? An gloriationes ſolos Ieſuitas decent? An Sirmondo Sedis Apoſtolicæ licet eſſe patronum, mihi non licet Epiſcoporum? Quæ inептia eo maior eſt, quod ſodalibus eius atrociter impugnantibus Eccleſiam, ego, qui eis obſiſto, Eccleſiam & Epiſcopos profecto tueor, quocumque modo id faciam; ipſe verò ita ſedem Apoſtolicam non tuitus eſt aduerſus Salmaſium, vt Salmaſius plus ei indulſerit, quàm præclarus iſte defenſor. Ac ne me alieno certamini admiſceam, quod in ſæcularis literaturæ contentione maximam partem verſatum eſt, tantum dico in Sirmondi ingenio & literis nihil eſſe, quod cum Salmaſio conferatur; nec parum accuſandam eſſe ipſius & ſodalium acerbitatem, quod hominem naturæ dotibus & eruditione multa inſignem, in Sedem Apoſtolicam iam propenſum, quem allicere penitus ad Eccleſiam ſua ſponte benè animatum debebant, ſic exagitarint conuitiorum & ſuperbiſſimarum ſcriptionum telis, vt nulla in iis religioſæ moderationis veſtigia extent, nec internoſci queat ex ipſa diſputationis facie, vter litigantium ab Eccleſiæ communione alienus, vtri domeſtici eius ſint, religioſi, ſacerdotes; ita omnia ſæculari typho redundant. Longè alia mens & pietas fuit ſanctiſſ. Vrbani VIII. qui, pro eo

[a] Philipp. 1.
[b] 1. Cor. 3.
[c] 1. Tim.

Digitized by Google

quo eruditionem & eruditos prosequitur studio, non minus eruditionis quàm Ecclesiæ ipse princeps, hominem tot naturalibus Dei muneribus ornatum, diuinioribus gratiæ donis cumulari exoptans, salutem eius doctissimo nuper Aurelianensium Episcopo Breui Apostolico commendauit. Sed eorum quibus tanta innata est superbia in quoscumque aduersantes, quanta in deditos & fauentes adulatio, quorumque ideo genius exacerbandis auertendisque quàm conuertendis sectariis est aptior, alij sunt mores, alia institutio.

Iamdudum mirari te puto, Lector, accusatoris mei insulsitatem, qui ea tela in me torquere ausit, quæ, licet hebetissima, tamen ipsum ita transfodiunt, vt non felicius tueri se possit, quàm me accusarit. Nec verò laborandum mihi amplius esse video de certaminis huius exitu, quem optatum assequi possim compendiosissima ratione, ipsiusque aduersarij iudicio. Nam eam legem tulit Sirmondus, & totius contentionis nostræ fortunam eo redegit, vt *si ex tanta veterum exemplarium copia, quantam adhuc seruant Bibliothecæ,* VEL VNICVM *proferam, quod postremam canonis nostri partem negationis vocula destitutam exhibeat*, mihi det manus, seque victum fateatur. Pag 39. Atqui ego duo profero, vtrumque, quod mirere Lector, ab ipso lectum, & notatum ipsius manu; alterum ex Thuana Bibliotheca, exhibens per- n. 446. antiquam collectionem: alterum minus antiquum ex Bibliotheca Abbatis n. 88. Oliuarij, quo Isidori collectio continetur; nec dubito quin sicut hęc duo, contra spem gloriationemque illius indignam, facili negotio, & tenui admodum indagatione nostra in ipsa Parisiensi vrbe reperta sunt, sic alia indidem & aliunde emersura sint in posterum, quæ ipsius audaciam multis antehac incredibilem, nunc verò cuiuis expositam, magis illustrent. Vt vt sit, nisi me prouocarit eadem leuitate, qua pleraque omnia effutiit, deuenimus ad certaminis exitum, & Sirmondi os ipsiusmet lege in perpetuum occlusum est.

Quamquam, nisi me augurium animi fallit, nulla vis est, Lector, quæ illum intra quietis & modestiæ metas contineat. Sicut exercitatissimos litigatores ne manifesta quidé proprij chirographi fides à litigio absterret; sic eum ne propriæ quidem sponsionis euidentia remorabitur, imò eo magis stimulabit, quo magis deterrere debuerat, ne gloria simul & causa cecidisse videatur. Iam enim declaratum est hac ipsa responsione, quam refellimus, eum non id agere dum respondet, vt aduersarij argumentis satisfiat, vt illustretur veritas, vt ex disputantium conflictu fructus aliquis publicè redundet, Deoque detur gloria; sed hoc vnum duntaxat, vt proiecta temerè in discrimen fama sua eripiatur quocumque demum pacto, & in tuto per fas & nefas locetur. Hinc tot effugia, tot fraudes, tot insultationes, etiam in re deplorata, quibus incolumis seruetur existimatio saltem apud discipulos, apud mulierculas, apud amicos, apud indoctiores patronos Societatis, apud Societatem denique ipsam, in qua domestici æmuli latent, & tuenda est primoribus sua autoritas aduersus minores. Quare cùm hac ratione & consilio semel responderit mihi Sirmondus, nihil video quin etiam in posterum eiusmodi responsiones cudere possit innumeras, & ipsam, si necesse sit, lucem isto marte debellare. Atque idem est genius cæ-

Digitized by Google

terorum ſodalium; quos ideo cùm quidam diſpunctioni Spongiæ & Querimoniæ reſponſuros non opinentur, in ipſam rerum vim ac veritatem intuentes, ego contrà reſponſuros ſemper putaui, cùm fraudibus & audacia nunquam carituri ſint, quibus ſine vllo, vt ſolent, fidei, candoris, pudoriſque reſpectu, labenti famæ ſuæ ſuccurrant. Quod tamen ſi fecerint, ſentient ſuperbiæ in impudentia leue præſidium eſſe.

Cæterùm quod paulò vehementiori ſtylo in hac reſponſione, quàm in priori me vſum vides, Lector, facile intelligis ab externa cauſa eſſe, non à mea mente. Vt ita facerem, Sirmondus extorſit, cuius inſtitutum ſequendum mihi putaui, cùm ille noluerit meum. Ego humanitate cum eo certare volui, ille malùit acerbitate, & tanta quidem tamque intemperanti, vt mirum ſit quo è meo facto potuerit illam ſuſcepiſſe, niſi fortè hoc vno offenſus ſit, quòd non ſit offenſus, nec vllam à me effundendi fellis, quo tumebat, cauſam acceperit. Quare priore conſilio meo dimiſſo, demiſi me ad ſecundum, &, illo cogente, humanitatem in ſeueritatem mutaui; ſicut Deum ſponte ſua bonum exaſperant, & ſeuerum eſſe quodammodo cogunt hominum culpæ. Nam ex Dei moribus componendi ſunt noſtri. Spero equidem nunc ſaltem perſpectum eſſe, quanto iure, & quanta æquitate vehementius à me accepti ſint in diſpunctione mea illi latratores, & quàm iis compeſcendis neceſſaria fuerint acriora remedia, cùm hic, quem plerique moderatum hominem cenſebant, ita lenitatem meam, & orationis clementiam ſit aſpernatus, vt ex ea intolerabilem ferociam conceperit. Sic prorſus ſunt iſti homines: corrumpuntur indulgentia, robore ac virtute frænantur. Vel ſi inſanabiles ſint, minùs æſtuant cùm extentum aduerſarij brachium vident; illo remiſſo & mulcente immensè agitantur. Quare continendæ nonnihil intemperiei Sirmondi, vt meliuſculè habeat, & tolerabiliores patiatur motus, ſæuientem & inardeſcentem, corripiendum aliquantiſper, & coërcendum duxi, ne ſcelus facerem, ſi ita iactato habenas ſoluiſſem. Vbi reualuerit, & ad priſtinam redierit, ſi quam habuit, ſanitatem & quietem, tum me quoque qualis initio in ipſum fui, ac ſemper eſſe volui, offendet. Nec parum, ſi quid vltrà conaturus eſt, ſibi conſuluerit, ſi infrænes iſtos impetus deponat, quorum haud dubiè feruore & concitatione reſponſionem, quam refellimus, tanta errorum cæcitate turpauit, quantam conſtans & ſui compos animus capere non videtur potuiſſe. Quare ſi de reſtituenda fama ſua ſeriò laboret, referat ſe ad manſuetiores ſenſus, & eum animum induat, qui profeſſionem ſuam decet; ne quid de ætate dicam, quæ grauiorem perſonam poſcit; de valetudine, quæ tantos æſtus diutius non feret; de ſacerdotio, quod rationabiles hoſtias Deo debet, non ferinis motibus informes.

Digitized by Google

ANTIRRHETICI IAC. SIRMONDI

SVMMARIVS INDEX.

Errores & Hæreſes in Theologiam & Fidem.

I. CHRISMATIONEM ſacramenti Confirmationis paſſim in Eccleſia commiſſam olim Preſbyteris fuiſſe; idque à quibuſvis Epiſcopis. Infrà pag. 440. 447

II. Quoſvis Epiſcopos Chriſmationem illam vulgo & ſine neceſſitate committere potuiſſe & commiſiſſe non Preſbyteris ſolum, ſed etiam Diaconis; & hos, non Epiſcopos, miniſtros illius ordinarios fuiſſe. Nam Canon Arauſicanus loquitur de omnibus miniſtris baptizandi officium ſuſcipientibus. 433. 452

III. Sacramentum Confirmationis non conſtitiſſe ex illa chriſmatione, nec in illa à ſanctis Patribus poſitum fuiſſe, ſed in ſola impoſitione manuum. 449

IV. Chriſma adhiberi in ſacramento Confirmationis ex Eccleſiæ inſtituto, non ex lege Chriſti. 452

V. Fuiſſe olim adminiſtratum ſacramentum Confirmationis per Eccleſiam ab Epiſcopis, tempore Conc. Arauſicani, ſine chriſmate. 447. 449

VI. Chriſmationem ſacramenti Confirmationis iterare poſſe, eiuſque iterationem non eſſe noxiam, ſeu præiudicantem. 435

VII. Ludicrum ſpectaculum eſſe, vt Epiſcopus hominem in baptiſmo non chriſmatum, ad Parochum chriſmandum remittat, ante Confirmationem. 425

Errores in Criticam.

I. Iſidorum negationem adieciſſe Canoni Arauſicano, idque certò & indubitáter, probat ex tribus codicibus, quorum duo non ſunt Iſidori, tertius eſt admodum recens, nec conferendus cum iis, quos Iacobo Merlino olim præbuerunt Senonenſis & Pariſienſis Epiſcopi, in quibus nulla erat negatio, vt nec in codice Iſidori Bibliothecæ * Abbatis Oliuarij, & aliis. n. 88.

396

II. Dicit veteres collectores reſecare conſueuiſſe ex Conciliis canones à ſuo tempore, & vſu alienos, imò mutare ipſos & inuertere, detractis, vel additis vocibus, vt eos ad ſua tempora redigerent; & hinc factum eſſe vt alij negationem vltimæ clauſulæ canonis Arauſicani, alij canoni ipſam clauſulam ademerint. In quo ineſt grauis contumelia in collectores ſanctiſſimos, dum falſitatis & ſacrilegij in Synodis & canonibus violandis accuſantur; & grauis contemptus in Concilia & canones, dum ex qualibet temporum viciſſitudine, impunè toilli, & corrumpi poſſe dicuntur. Ex qua mente videtur Suarez docuiſſe poſſe nunc adiri ad munera Eccleſiaſtica animo tranſ-

Digitized by

eundi ad pinguiora; quia etſi hoc canonibus Eccleſiæ ſit veritum, tamen multorum vſu increbuit. 470

III. Auctarium quoddam canonum ex aliis Synodis Galliæ decerptum tribuit. Concilio Arelatenſi II. quaſi certiſſimam eius partem, ex vnico Remenſi codice, in quo ſolo illud inuenit, nec inteſtinam partium centonis iſtius, apertiſſimamque vidit pugnam. 458

IV. Simile tamen auctarium Concilij Agathenſis repudiat, etſi in pluribus antiquis codicibus reperiatur; idque hoc tantum argumento, quod nimirum in quibuſdam non extet, & ex aliis Galliæ Synodis ſit deſumptum. 458

V. Canonem xxvij. auctarij iſtius Arelatenſis, ſumptum ex Synodo Arauſicana, probat adiectum ab ipſo Concilio Arelatenſi, quod inſertæ illi ſint hæ voces, *iuxta Synodi conſtitutionem*, quas cenſet à priuato homine addi non potuiſſe, ſed declarare publicam Synodi autoritatem. Quod per ſe ridiculum eſt. 458

VI. Vulgatos libros ex manuſcriptis ſpectandos ait, non manuſcriptos ex vulgatis; contra Criticorũ omnium ſenſum, qui vulgatas lectiones non rarò manuſcriptis anteponunt, & paſſim non minus editiones vulgatas, ad exquirendas veras ſcripturas adhibent, quàm libros manuſcriptos. 363

VII. Libros in Monaſteriis à iunioribus ſcribi conſueuiſſe, cùm conſtet apertis teſtimoniis hunc laborem communem fuiſſe Monachorum omnium, & præcipuum, ac nobiliſſimum laborum monaſticorum. 401

VIII. Libros à iunioribus in Monaſteriis ſcriptos, à ſenioribus & doctioribus emendari conſueuiſſe; quod refellitur ipſa librorum ſcriptura, in qua vix vllæ emendantium lituræ conſpici ſolent, ſed ij paſſim errores, qui à quouis emendatore tolli poterant, ſi quis fuiſſet. Vnde patet rarò admodum emendatos fuiſſe codices. 404

IX. Ex emendatorum peritia probat manuſcriptorum autoritatem, cùm conſtet eruditorum omnium conſenſu, non minus, imò magis, corruptos eſſe tum olim, tum nunc libros ab imperitis & audacibus emendatoribus, quàm ab imperitis librariis. 404

X. Codices deprauatos refert ad inerudita ſæcula, cùm tamen de eorum maxima deprauatione conqueſti ſint etiam eruditiſſimis ſæculis eruditiſſimi homines, vt Hieronymus, Anſelmus, &c. 411

XI. Contendit manuſcriptorum autoritatem eſſe irrefragabilem, nec patitur dici ab Aurelio eſſe maiorem aliquam vim & lucem veritatis, quæ illis ſit præponenda, & qua ſpectari eos oporteat. Etenim qui quatuor duntaxat manuſcriptos rejiciat, *rudem & nullius iudicij criticum* habendum dicit. 384. 399

XII. Ad excludendam maiorũ illam autoritatem & lucem, quam Aurelius manuſcriptis anteponit, vtitur eodem argumento, quo hæretici ad excludendam Eccleſiæ & traditionis autoritatem. Quemadmodum enim hæretici ſcripturam, ex mutua ipſiuſmet collatione, ſatis explanari dicunt; ita Sirmondus manuſcriptos, ex mutua ipſorum comparatione, ſatis emendari ſpectarique contendit. 411. 412

Digitized by Google

Falſitates & Impoſturæ.

I. Aſſerit Gratiani emendatores Gratianum emendandum ſuſcepiſſe, ex manuſcriptis ipſius Gratiani exemplaribus, non ex ipſis originibus & fontibus canonum ab eo collectorum. Quod quauis Gratiani pagella aperta ſtatim liquidò refellitur, & manifeſta emendatorum ipſorum teſtificatione. *Hæc ferè*, inquiunt, *ſeruata corrigendi ratio eſt, vt ſi videretur voluiſſe Gratianus auctorum, quos citaret, ipſa prorſus verba referre, ea ex ipſo originali emendarentur.* 383

In Præf.

II. Semel & iterum negat extare in Bibliothecis vllos manuſcriptos qui negatione careant, & Aurelio palmam tradit, ſi vel vnum proferat; qui tamen duos profert ab ipſomet lectos & notatos, alterum ex Thuana, alterum ex Abbatis Oliuarij Bibliotheca. 362. 391

III. Gennadium citat quaſi Confirmationis ſacramentum in ſola manuum impoſitione ſtatuentem, qui tamen paucis poſt verbis manuum impoſitioni diſertè adiungit chriſma. 449. 450

IV. Dicit Poſſidium ſcribere S. Auguſtinum diem labori impendiſſe, noctem dictandis libris vel emendandis; cùm Poſſidius apertè dicat Auguſtinum, tam diem quàm noctem, libris, & diuinarum rerum ſtudiis impendiſſe. 406. 409

V. Citat codices Laudunenſes & Thuanum, quaſi Iſidori collectionem contineant; qui tamen eam non habent, ſed aliam omnino diuerſam, & carent Epiſtolis Romanor. Pontificum Iſidori collectioni præfixis. 396

VI. Surianam Concilij Arauſicani editionem per omnia eandem eſſe ait cum Crabbiana poſteriore, exceptis variis lectionibus primi canonis, quas Surius omiſerit; cùm tamen paſſim in aliis canonibus adhibitæ ſint à Surio variæ emendationes, quæ abſunt à Crabbi editione, vt ipſis oculis cernitur. 395

VII. Dicit Crabbum emẽdationes ſuas ſolitum rejicere ad marginem, non conjicere in ipſum textum; quod refellitur ſingulis pagellis editionis Crabbianę, ipſo Crabbo palàm monente, ea ſola reiecta à ſe in marginem, quæ dubia & obſcura eſſent, nec à ſe emendari potuiſſent. 393. 394

VIII. Dicit ſe in epiſtola ſua quatuor tantùm manuſcriptos commemoraſſe, quòd eos ſolos in Notis ſuis nominaſſet: Atqui in notis ipſius leguntur ſex ab eo nominati, nempe præter illos quatuor, Pithœanus, & Virdunenſis. 391

IX. Dicit ſe in Conciliorum ſuorum præfatione monuiſſe omnia à ſe emendata fuiſſe ex manuſcriptis; quo tamen loco tantùm ait ſe *in iis quæ ediderit conquirendis, & librorum veterum collatione caſtigandis plurimis exemplaribus vſum eſſe.* Omnia verò ex illis exemplaribus à ſe emendata, nulla verò ex coniecturis, non dicit. 360

Ἀσυλλογιστία & ratiocinandi abſurditas.

I. Ex eo quod Aurelius dixerit, Epiſcopos Hiſpaniæ, & Galliæ Narbonenſis nunquam vnà coïuiſſe in Synodos, ante tempora Gothorum Regum, infert eum dixiſſe Galliæ & Hiſpaniæ Epiſcopos non ita coïuiſſe ante Gothos Reges, à Galliæ Narbonenſis Epiſcopis tranſvolans ad Epiſcopos Galliæ generatim: & ridicula argumentatione plures paginas implet, cum

cum magna in Aurelium inſultatione. 351

II. Probat Galliæ & Hiſpaniæ Epiſcopos conuocatos ad Synodum Toloſanam, ante tempora Regum Gothorum ex Epiſtola Cæſarij Arelatenſis ad Ruricium Lemouicenſem; in qua ſcriptum eſt tantum optari vt conueniant, & Epiſtola ipſa ſcripta eſt, quo tempore iam regnabant in Hiſpania, & Gallia Narbonenſi Gothi Reges. 351. 352

III. Probat Merlini codices habuiſſe negationem, ex eo quod illam habeat codex quidam Bibliothecæ S. Victoris, Laudunenſis, & Thuanus; ex quibus infert Merlinum contra codices ſuos eam omiſiſſe. Attende, Lector, ridiculum argumentatorem. 396. 398

IV. Ex eo quod Sulpitius ſcribat ſolos iuniores libris ſcribendis addictos fuiſſe in cœnobio S. Martini, infert iuniores ſolos libris ſcribendis in Monaſteriis adhiberi conſueuiſſe, cùm Sulpitius etiam alia ibidem narret S. Martini Monaſterio propria. 401

V. Probat ex manuſcriptis corrigendos vulgatos, non ex coniecturis, ex eo quod Cardinalis Baronius, & Binius, Synodum, quæ in vulgatis dicitur *Telenſis*, rectè mutarint in *Teleptenſem*; quod tamen ipſi ſine manuſcriptis fecerunt, imò contra illos, & ipſe ibidem correctionem illam *coniecturam* vocat. 365

VI. Probat Aurelium pugnantia ſcripſiſſe, ex eo quod, cùm dixiſſet ſe Frontonis codices non vidiſſe, tamen eos vocarit *optimæ notæ* codices, quaſi codicum bonitatem lectiones ex eis à Frontone prolatæ indicare non potuerint, etſi codices ipſos Aurelius non vidiſſet. Quo tamen loco mira eſt Sirmondi in eum inſultatio. 374

VII. Colligit manuſcriptorum librorum autoritatem, ex eo quod Hieronymus, & Auguſtinus quoſdam ſcripſerint, & emendarint; cùm ij nuſquàm extent, &, ſi extarent, eorum, qui nunc ſunt, manuſcriptorum autoritatem potius euerterent, cùm eorum innumera menda, & plura quàm à Criticis vllis obſeruata ſint, haud dubiè proderent. 406. 410

VIII. Abſurdè conciliare conatur manuſcriptis autoritatem ex eo quod S. Anſelmus dicatur illis emendandis operam dediſſe; cùm is qui hoc ſcripſit, ibidem addat libros per totum terrarum orbem eo tempore inquinatiſſimos fuiſſe. 406

IX. Reprehendit Aurelium probaſſe variis argumentis dici non potuiſſe in canone Arauſicano repetitam chriſmationem non eſſe neceſſariam, quod ipſe ſententiam ſuam nondum aperuiſſet; quaſi non liceat antè occupare argumentis quicquid ab aduerſario videtur dici poſſe, vt nihil ei relinquatur quod dicat. 418

X. Arguit Aurelium nefas putare canonem Arauſicanum diſſentire ab eo vſu, qui nunc in Eccleſia eſt; quaſi Aurelius ei obijcere non poſſit, eum nefas putare vt Canon cum hoc vſu Eccleſiæ conſentiat. 419

XI. Probat vnicam fuiſſe chriſmationem, ſeu baptiſmalem, ſeu Epiſcopalem, tempore Concilij Arauſicani, quod vnica fuerit tempore Tertulliani, & Cypriani; cùm tota quæſtio ſit, an in ſpatio intermedio nulla noua eius rei inſtitutio in Eccleſia extiterit. 438

XII. Probat chriſmationem frontis Preſbyteris in Eccleſia permiſſam

fuisse tempore Concilij Arausicani, quia Presbyteri Ecclesiæ Caralitanæ eam vsurpabant tempore S. Gregorij, annis plus CL. post Concilium Arausicanum, & multo post Græci tempore Photij. 440

XIII. Probat Canonem Arausicanum non loqui de chrismatione verticis, quia verticem non exprimit; & tamen vult eum loqui de chrismatione frontis, cùm non exprimat frontem. 423

XIV. Probat chrismationem verticalem necessariam dici non potuisse in canone Arausicano, quod aliàs anteriores Galliæ Episcopi chrismatione necessaria caruissent; cùm fateri debeat illam nunc saltem necessariam esse, etsi antiqui illi Galliæ Episcopi ea caruerint. 427

XV. Probat Concilium Arausicanum non præcipere chrismationem, quia eam necessariam dicit, nemo autem necessarium dicat id quod præcipit; cùm, præter alias leges, illustris sit illa Actorum, qua Apostoli sanguinis & suffocati abstinentiam Christianis præcipientes, illam necessariam dicunt. 427

XVI. Probat ex Hieronymo sacramentum Confirmationis olim sola manuum impositione collatum fuisse; cùm tamen Hieronymus non de *sola* manuum impositione, sed de manuum impositione simpliciter loquatur, more Patrum. Eadem incogitantia labitur citando in eandem rem auctorem homiliæ de Pentecoste. 447

XVII. Probat Frontonem non rejeciisse, vt vitiosam, negationem, quæ erat in codice Tiliano, quia qui limatum eius iudicium norant, nunquam hoc sibi persuadebunt. Quæ mera est petitio principij, cùm quæratur inter nos, an rejicere negationem recto iudicio conuenientius sit, quàm illam admittere. 377

XVIII. Ex eo quod Aurelius dicat autoritatem manuscriptorum non esse irrefragabilem, infert dici ab illo eam nullam esse; ex eo quod illos tanti faciendos neget, quanti ipse contendit, infert eum illos nihili facere. 399

Temerè dicta.

I. Asserit codicem Nicolai Fabri, quo Fronto vsus est, fuisse acephalum, & à Concilio quidem Arausicano ordiri, sed carere primis octo canonibus; cùm tamen apertissimè pateat codicem Fabrianum Frontonis integrum fuisse, & ab eo sæpius diserte commemorari apud Binium, in notis ad Concil. I. Arelatense, in quo Sirmondus ipse frontem Conciliorum Galliæ statuit, & deinceps vsque ad Arausicanum. Quo tamen loco notanda est mirabilis confidentia Sirmondi, & impetus in Aurelium, quasi in manifesto errore deprehensum. 370.371

II. Asserit Merlini codices manuscriptos negationẽ habuisse, & hanc ab eo contra illos detractã; cùm tamen Merlini codices nunquã viderit. 398

III. Iactat se demõstraturũ omnes omnino manuscriptos negationem habere; cum tamen non viderit omnes, & ij, quos vidit, illa careant. 362

IV. Asserit si Merlinus negationem edidisset, omnes eum sine controuersia secuturos fuisse; cum tamen Crabbus eam ediderit, & nemo eum sit secutus. 398

V. Negat Surium habuisse codices manuscriptos Concilij Arausi-

cani, qui tamen multos habuit Conciliorum Galliæ codices, ex quibus nouas etiam Synodos protulit antè nunquam editas, & in Concilio Arauſicano non pauca emendauit antea vitiosè edita, & illæ emendationes ipſius Sirmondi codicibus comprobantur. 395

VI. Vſum Eccleſiæ Caralitanæ in qua Preſbyteri baptizatorum frontes chriſmabant, dicit conſentaneum fuiſſe decreto Silueſtri Papæ, cùm S. Gregorius apertè reſponderit, eum *veteri Eccleſiæ Romanæ conſuetudini* repugnaſſe. 444. 445

VII. Ait Hieronymum Origenis volumina ſcripta Pamphili Martyris manu, pro Crœſi diuitiis habuiſſe propter emendationem, cùm Hieronymus tantum dicat ſe illa tanti feciſſe, quod in iis Martyr ſui ſanguinis videretur ſignaſſe veſtigia. 410

VIII. Aſſerit Can. XX. Concilij I. Toletani, vbi de chriſmatione agitur, de frontis chriſmatione *haud dubie* intelligendum eſſe, cùm tamen in eo nulla frontis ſit mentio, ſed tantum chriſmationis à Sacerdote adminiſtrandæ. 440

IX. Dicit SS. Patres, & nominatim Auguſtinum, ſacramentum Confirmationis poſuiſſe in ſola manuum impoſitione, non in chriſmatione, cùm S. Auguſtinus ſacramentum ſæpius ponat in oleo ſeu chriſmate, & confirmationem vocet *Sacramentum chriſmatis*, & cum eo alij Patres. 349. 350.

X. Negat duplicem vnctionem chriſmatis, de qua loquitur Epiſtola Innocentij Pontificis, fuiſſe paſſim receptam niſi longo poſt tempore; cùm tamen circa tempus Concilij Arauſicani paſſim dicant Canones & Patres Preſbyteros & Diaconos non baptizaſſe ſine chriſmate; & iidem teſtentur vetitam iis fuiſſe chriſmationem frontis, quam ſoli Epiſcopi dabant. Ex quo patet miniſtrorum, & Epiſcoporum chriſmationem non eandem, ſed duplicem, ac diuerſam iam illo tempore fuiſſe. 438

XI. Dicit apud Græcos perpetuam fuiſſe conſuetudinem, vt Preſbyteri baptizatorum frontes chriſmarent, ſicut erat tempore Photij; cùm hanc non ſolum Nicolaus Papa in Photium ſcribens, ſed antiqui Græciæ Patres, & Græci ipſi Photio poſteriores apertè refellant. 440. 441. 442

XII. Voculam *ſemel* in Canone Arauſicano dicit ſignificare *vnà & non diuiſim.* 433

Effugia.

I. Cùm in Epiſtola reſpondiſſet negationem Canoni Arauſicano idcirco à Frontone in Notis non adiectam, quod illa ab antiqua editione Colonienſi, cum qua codices ſuos compoſuiſſet Fronto, non abeſſet; Aurelio clariſſimè probante Frontonem contuliſſe codices ſuos, non cum antiqua editione, cui ineſſet negatio, ſed cum Suriana, è qua abeſſet, reſpondet ſe non affirmaſſe Frontonem vſum eſſe antiqua illa editione, ſed tantum id finxiſſe, & Aurelium idem fingere iuſſiſſe. 375

II. Cùm nihil amplius haberet quod fingeret, cur negatio omiſſa ſit à Frontone, ſi eam illius codices habuerint, reſpondere cogitur eam ipſius oculos inter legendum fugiſſe; cùm tamen antea dixiſſet ſibi cum illo in ea retinenda *certam & conſpirantem conſenſionem fuiſſe*; quod abſurdè dictum

Digitized by Google

est, si Fronto eam ne quidem viderit. 378

III. Cùm arguisset Aurelium dixisse negationem intextam esse Canoni Arausicano in antiqua editione Colonienſi, Aurelio calumniam manifestè refellente, respondet eum fortè credidisse illam ei fuisse intextam, & editionem illam antiquam fortè non vidisse. 380

IV. Dissimulat præcipuam Aurelij objectionem de Canone X. Concilij V. Aurelianensis, qua Aurelius ostendebat malè sibi ab illo opponi quatuor manuscriptos, quibus nisi cederet, *rudis & nullius iudicij Criticus* haberetur, cùm ipse in Canone illo Aurelianensi vulgatam lectionem aduersus quinque manuscriptos retinuerit; quo argumento declinato, appendiculam illius quandam, quæ ab Aurelio obiter erat iniecta, carpit, & quædam quæ ab illo de ptiori parte dicta erant, in hanc transfert, vt ita vtrique respondisse videatur. 386. 387

V. Cùm Aurelius obiecisset eum dissentire à Frontone, quod ad Canonem illum Aurelianensem notarit codicem Tilianum non habere mentionem *Cleri ac plebis*, quam in eo codice haberi testetur Fronto; respondet Frontonem notas suas edidisse in Surianam editionem, quæ in hoc Canone mentionem bis faciat *Cleri ac plebis;* Frontonem has voces priore loco abesse dixisse à codice Tiliano, & se cum illo; posteriore loco eas in illo haberi dixisse, se non negasse; absurdè simulans se vnà cum Frontone notas suas edidisse in Surianam editionem, cùm eas ediderit in suam, in qua vnica inest mentio *Cleri ac plebis*, qua ideo in notis testimonio Tiliani codicis expuncta, nullam planè reliquit. 388

Denique effugiorum & tergiuersationum nullus in Antirrhetico est finis, in quo passim præcipua quæque Aurelij argumenta eluduntur, aut reticentur, vt videre est ex recensionibus, quas responsionum Aurelij compendiis à Sirmondo fallaciter concinnatis subjici necesse fuit. Vide præcipuè pag. 355. 371. 379. 385. &c.

Repugnantiæ.

I. Negat se erasse in titulo Epistolæ Innocentij, in quo se erasse confessus est, & errorem correxit in notis. 348

II. Hortatur Aurelium suspendere in rebus dubiis iudicium, suo exemplo, in titulo Innocentij Epistolæ; cùm in eo iudicium ipse non suspenderit, sed planè pronuntiarit, & priorem dubitationem suam improbauerit, titulumque illum exploratum, ac minimè dubium iudicarit. 353

III. Negat vulgatos præferendos manuscriptis, cùm ipse in Canone illo X. Concilij V. Aurelianensis quinque manuscriptis vulgatam lectionem prætulerit. 363. 364

IV. Dicit Criticos, quantumvis solertia & ingenio valeant, nisi manuscriptis nitantur, fidem vix obtinere; & tamen coniecturam Baronij, & Binij de Concilio Teleptensi, sine manuscriptis ab iis editam, ita probandam dicit, vt nulla vnquam ea certior fuerit emendatio. 364

V. Accusat Aurelium Canonis Arausicani interpretationem ad hodiernum vsum detorquere, cùm fateatur ipsius sententiam congruere cum Epistola Innocentij Papæ, Concilio ipso Arausicano antiquioris. 421

VI. Aſſerit PP. Arauſicanos dicere repetitam chriſmationem non eſſe illicitam, ſeu præiudicantem, & tamen exhibet illos dicentes apud quoſlibet non eſſe niſi vnam chriſmatis benedictionem; quaſi id quod totius Eccleſiæ moribus aduerſari fatentur, dicerent licitum eſſe, & innoxium. 435

VII. Vrget Canonem Arauſicanum exponendum eſſe, ex tempore & ætate Concilij Arauſicani, & tamen chriſmationis frontis Preſbyteris conceſſæ, quam conceſſionem ſtatui putat Canone Arauſicano, nullum ex omni antiquitate teſtem proferre potuit, niſi S. Gregorium Papam, Concilio Arauſicano cl. amplius annis poſteriorem. 440

VIII. Latiſſimè in Aurelium inuehitur, quod dixerit in explorandis veterum ſcriptis potiorem eſſe perſpicuæ rationis, & doctrinæ traditioniſque autoritatem, quàm manuſcriptorum. Et tamen vbi, manuſcriptis diu excuſſis, ad exponendam ſententiam, & doctrinam Canonis Arauſicani delatus eſt, profitetur in prioribus fuiſſe belli præludia, illic certamen ipſum eſſe, ibi vincendum, aut cadendum. 417

Calumniæ.

I. Aurelium arguit non niſi vnam Crabbi editionem commemoraſſe, qui duas ſæpius apertè commemorauit, alteram duorum, alteram trium tomorum. 365. 366

II. Dicit Aurelium ipſi conceſſiſſe Crabbianam editionem, quam ipſi repugnare ſæpius, & pluribus dixit. 365

III. Imponit Aurelio præli menda, vt quod ſcriptum fuerit *tercentos* pro *trecentos*, literula vna typographi vitio tranſpoſita. 373

IV. Ait Aurelium omnibus manuſcriptis obtrectare, omnes aſpernari; cùm Aurelius eos, qui illis obtrectant eoſque aſpernantur, apertè ſit aſpernatus, & manuſcriptis autoritatem ſuam ſæpius conceſſerit. 389

V. Aſſerit Aurelium manuſcriptos omnes abjiciendos dixiſſe, quòd erroribus ſcateant, quòd imperitorum ſcribarum ſint fœtus, quòd diſcrepent inter ſe, atque vt conſentiant, moderatè & cautè tractandi ſint; quo ſanè modo nuſquam Aurelius argumentatus eſt, vt miranda ſit calumniantis audacia. 399

VI. Dicit Aurelium malè contuliſſe primam huius æui editionem à Merlino inſtructam, in annum M. D. XXXV. eo quod Merlinus primùm Concilia ediderit anno M. D. XXIV. cùm Aurelius eam tantùm editionem commemorare voluerit quam præ manibus habebat, & ipſe fateatur vtramque non fuiſſe niſi vnam & eandem diuerſis annis recuſam, & paulò poſt omnes Merlini editiones pro vnica numeret. 392. 393

VII. Reprehendit Aurelium quaſi diſſimulauerit ipſum primò admonuiſſe titulum Innocentij Epiſtolæ *ad Synodum Toloſanam* ſibi dubium videri; quod ab Aurelio non diſſimulatum, ſed diſertis verbis expreſſum eſt. 348

Supercilium & ſuperbia in omnibus, qui à ſua ſententia diſſideant, aſpernandis.

I. Eos qui decretum Silueſtri Papæ, vt Preſbyteri baptizatos chriſment, ſecum non intelligant de chriſmatione frontis, errare ait, & ad ſua tempora

Digitized by Google

deflectere Silueſtri voces; id eſt omnes omnino, tum nouos, tum antiquiores Theologos, qui decretum illud expoſuerint, quorum nemo ità illud intellexerit, erroris damnat. 445

II. Merlinum Pariſienſis Facultatis è domo Nauarræa Theologum, & magnum Eccleſiæ Pariſienſis Pœnitentiarium, primumq; hoc æuo Conciliorum Collectorem, quod à ſe diſſentiat, primùm facit Canonis Arauſicani corruptorem, & auctorem erroris poſteriorum omnium editionum. 398

III. Surium *temerè & inconſultò* Merlini editionem ſecutum eſſe inſimulat. 395

IV. Eodem crimine aſpergit Binium, & quoſcumque alios collectores, ſeu nouos, ſeu antiquos. 365

V. Frontonem ipſum ſodalem ſuum eximium non habet, eumq; quod negationem in notis ſuis non commemorarit, imprudentia & oſcitantia lapſum dicit. 378

VI. Editionem Canonis Arauſicani cum negatione, tantam & tam apertam verborum pugnam inuoluere aſſerit, vt Patres Arauſicanos ita locutos eſſe cordato nemini poſſit perſuaderi, eximens cordatorum hominum numero tantos, & tot viros, omneſque omnino memoriæ noſtræ eruditos, qui Canonem ſine negatione ſemper proferre conſueuerunt. 460

VII. Eos qui Canonem Arauſicanum ipſius ſenſu non interpretentur, aberrare aſſerit à veteris æui conſuetudine, cùm tamen nemo vnquam Catholicus illum iſto modo expoſuerit, ſed ſolus Antonius de Dominis Hæreſiarcha, & ipſius quondam ſodalis. 454. 455

VIII. Titulum Canoni Arauſicano finxit ab omnibus, tam excuſorum quàm manuſcriptorum titulis, tum verbis, tum re diuerſum; cùm omnes omnium tituli, ſi minus verbis, re certè & ſententia inter ſe, & cum Aurelio conſentiant. 456

IX. Titulum Innocentij Epiſtolæ *ad Synodum Toloſanam* reuocare in lucem auſus eſt, & de eo dubitare, poſtquam illum à Merlino iam olim prolatum omnes collectores, & eruditi homines, & ipſa Epiſtolæ ſententia, vno conſenſu reſpuiſſent; quemadmodum ipſe poſtea in notis agnoſcere coactus eſt, & errorem fateri. 348

Pleraque alia paſſim toto opuſculo Sirmondi, licet breuiculo & aridulo, occurrunt, quæ eruditus lector per ſe facile aduertet. Vix enim vllam in eo ſinceram & incorruptam periodum inueniet.

Digitized by

ALTER INDEX IESVITARVM,
qui in rerum Theologicarum certamen laruati (vt Sirmondi verbo vtar) prodierint.

I. P. Ludouicus Richeomus anno 1595. edidit *Defensionem veritatis*, nomine *Francisci Montani*, aduersus actionem forensem D. Arnaldi in Parisiensi Senatu causarum Patroni.

II. Idem paulò post edidit Responsionem nomine *Renati Fontani* aduersus orationem D. Marion in eodem Senatu Parisiensi Regij Aduocati.

III. Idem anno 1615. edidit *Querimoniam Apologeticam* aduersus D. Ludouicum Seruinum in eodem Senatu Regium Aduocatum, nomine *Ludouici de Beaumanoir*.

IV. Carolus Scribanius Antuerpiensis Collegij Rector, & postea Prouincialis Belgij circa annum 1605. edidit *Amphitheatrum honoris*, nomine *Clari Bonarscij*, quo suum anagrammate includit. Quem librum in Henrici IV. gloriosæ memoriæ Regis, aliorumque principum Majestatem contumeliosissimum, cùm P. Cottonus eidem Regi sanctissimè dejeraſſet è sua Societate non prodiisse, P. Ribadeneira eum non ita multò post in libro de Scriptoribus Societatis cæteris Scribanij scriptis accensuit, & insigne Cottono mendacium apud Regem tantum impegit.

V. Idem Scribanius edidit *Artem mentiendi Caluinisticam*, nomine *Romani Veronensis*.

VI. P. Leonardus Lessius libellum edidit anonymum, inscriptum, *Disputatio Apologetica pro potestate summi Pontificis, in qua clarè, perspicuè, atque euidenter ex Scripturis, SS. Patribus, & Conciliis, & XIII. efficacissimis rationibus demonstratur, penes Pontificem esse potestatem principes abdicandi, istamque veritatem non solùm esse conclusionem Theologicam, quæ errori opponitur, sed de fide etiam expressè definitam, ita vt contraria opinio, absque manifesta hæresi, sustentari non possit.* Qui libellus diu compressus latuit.

VII. Idem alterum libellum edidit, inscriptum, *Discussio decreti magni Concilij Lateranensis, & quarundam rationum annexarum de potestate Ecclesiæ in temporalibus, & incommoda aduersæ sententiæ, Autore Guillielmo Singletono S. Theologiæ Doctore, & Professore Duacensi Moguntiæ anno 1613.* Cui respondit Widringtonus, & nominis dissimulationem exprobrauit.

VIII. Cardinalis Bellarminus librum edidit hoc titulo, *Responsio Matthæi Torti Presbyteri, & Theologi Papiensis, ad librum inscriptum, Triplici nodo triplex cuneus, Coloniæ 1608.* quem librum Ribadeneira annumerauit scriptis Bellarmini, & agnouit ipse Bellarminus scriptâ pro eo libello Apologiâ nomen suum professus.

IX. Idem Cardinalis scripsit Apologiam aduersus Widringtonum, quam ita inscripsit, *Apologia Adolphi Schulkenij, &c.* pro Roberto Bellarmino S. R. E. Cardinali, de potestate Romani Pontificis temporali, &c.

Digitized by Google

Coloniæ anno 1613. edidit & alia fictis nominibus.

X. P. Garaſſus ſcripſit libellum, *Horoſcopus Anticotonis, eiuſque Germanorum Martillerij, & Hardiuillerij, vita, mors, cenotaphium, apotheoſis, autore Andrea Schoppio Gaſparis fratre, anno 1614.*

XI. Scripſit & *Rabelaſium reformatum* anonymum.

XII. Item *Conuiuium Sapientum*, aduerſus DD. Servinum & Gillotium, nomine *Caroli de Leſpinœil*, quem famoſum libellum P. Cortonus excudendum, & furtim ſpargendum curauit, per notiſſimum emiſſarium Ieſuitarum. Quem in eo facinore deprehenſum dies octo habuit carcer, donec, Regina matre D. Servinum facilè exorante, dimiſſus eſt.

XIII. P. Binetus edidit *Theatrum naturæ*, nomine *Renati Franciſci.*

XIV. Item *Reſponſionem ad magnum Præſulem*, nomine *Franciſci Fontani*, anno 1625.

XV. Iacobus Keller Ieſuita Ratiſbonenſis librum edidit *contra Anonymum prædicantem*, nomine *Jacobi Syluani.*

XVI. Scripſit in eundem, ex eadem Societate Cunradus Vetter, nomine *Cunradi Andreæ, legitimi fratris Iacobi Andreæ.*

XVII. P. Machautus edidit librum hoc titulo, *In Iacobi Auguſti Thuani hiſtoriarum libros Notationes, autore Io. Baptiſta Gallo IC. Ingolſtadij anno 1614.* Qui libellus Pariſienſis prætoris autoritate mox damnatus eſt, vt pernicioſus & famoſus, mendaciiſque & calumniis ſcatens.

XVIII. P. Petauius libros ſuos in Salmaſium ita inſcripſit, *Antonij Kerkoetij Aremorici animaduerſorum liber ad Claudii Salmaſii notas in Tertullianum de Pallio, Rhedonis apud Yuonem Halecium 1622.* Qui tamen libellus excuſus eſt Pariſiis.

XIX. Item *Antonii Kerkoetii Maſtigophorus I. II. & III. ſiue Elenchus confutationis, quam Claudius Salmaſius ſub ementito nomine animaduerſis Kerkoetianis oppoſuit, Pariſiis anno 1623.*

XX. Ioannes Knottus Viceprouincialis Ieſuitarum Anglorum ſcripſit *Diſcuſſionem aſſertionum Kelliſoni*, nomine *Nicolai Smithæi* ex eadem Societate quatuor antè menſibus mortui.

XXI. Ioannes Floydus Ieſuita ſcripſit *Apologiam S. Sedis Apoſtolicæ*, nomine *Danielis à Ieſu*, quod eſt ipſius nominis anagramma.

XXII. Idem Floydus, & Rector Ieſuitarum Collegij Audomarenſis, ediderunt Spongiam, & Querimoniam, nomine *Hermanni Loemelii* Canonici Audomarenſis.

XXIII. P. Iacobus Sirmondus ſcripſit libellum hoc nomine, *Iacobi Coſmæ Fabricii Notæ Stigmaticæ ad Magiſtrum triginta paginarum, &c. Francofurti anno 1612.* Qui liber Francofurti excuſus eſt, tempore nundinarum anni 1612. tranſmiſſo illuc apographo per procuratorem Bibliopolæ Pariſienſis. Exemplaria verò poſtea Pariſios delata ſunt, & ibi diſtracta. Quo in libro ſui ipſius mentionem facit Sirmondus.

XXIV. P. Amatus Cadurcenſis librum ſcripſit, aduerſus D. Gibieuf Congregationis Oratorij Preſbyterum, nomine *Eugenii Philadelphi Romani.*

XXV. P. Theophilus Raynaudus librum ſcripſit, *Caluiniſmus Re-*

Digitized by

ligio beſtiarum, nomine Auguſtiniani cuiuſdam *Riuierii*; quo in libro P. Banneſium Ordinis Prædicatorum, Eſtium Cancellarium Duacenſem, Guil. Gibieuf Oratorij Preſbyterum, alioſque plures Catholicos Theologos, quòd Moliniſtæ non ſint, Caluiniſtis annumerat.

XXVI. Idem ſcripſit librum, cui titulus eſt, *Splendor Veritatis moralis, collatus cum tenebris Mendacii, & nubilo Æquiuocationis, ac Mentalis Reſtrictionis: Addita depulſione calumniarum, quibus Ioannes Barneſius Anglus, Ord. S. Benedicti Monachus, Leonardum Leſſium S. I. Theologum onerauit. Per Fr. S. Emonerium Ordin. Min. Conuent. S.T.D. & eius Ordinis apud Salaſſios Commiſſarium. AV. AV.* Lugduni apud Antonium Berterium. M. DC. XXVII.

Taceo *Admonitionem ad Ludouicum XIII.* nomine *G.G.R. Theologi*; *Myſteria Politica*; *Quæſtiones Quodlibeticas* in Eminentiſſimum Cardinalem de Richelieu, quorum noti ſunt autores, etſi clementiſſimorum principum indulgentia ita ſint habiti, quaſi laterent; aliaque iſtiuſmodi plurima quæ non enumerare facilius eſt, quàm eorum, à quibus manarunt, dolos & technas multiformes.

Digitized by Google

IACOBI SIRMONDI
SOCIETATIS IESV PRESBYTERI
ANTIRRHETICVS,

Aduerſus Petri Aurelij Theologi Reſponſionem, qua eius Epiſtolam infirmare conatus eſt.

AVRELIVS LECTORI.

*VI aliis præſidio eſſe contendi, qui Eccleſiæ fidem, Epiſcopalem vim, Theologicæ Facultatis aliarumque famam & amplitudinem tueri volui, meam fidem præſtare ipſe cogor, ne ſi mihi adeſſe nequeam, meam vlli opem temerè videar obtuliſſe. Spargi cœpta eſt à P. Iacobo Sirmondo Schedula ſeu Epiſtolium, quo grande ſibi crimen, & grandem grandibus, quos nuper edidit Conciliorum Galliæ antiquorum tribus Tomis notam à me impoſitam eſſe conqueſtus eſt.** Pag. 611. *Mirari ſatis non potui hominem modeſtiæ fama præditum verbulo vnico, imò tribus literulis, ita ſtimulari potuiſſe, vt meo nomine ad inuidiam & pompam abuti vellet.** Pag. 611. *Quo magis reſpondendum eſſe mihi Pag. 614. eo, quia Sirmondus in illa Schedæ ſuæ ante omnium oculos expanſione de tota mea in Spongiam diſputatione iudicium fieri iuſſit: vt magna mihi ſit cautio, ne non ſolum labor meus, ſed Eccleſiæ Catholicæ traditio, in qua tuenda ille verſatur, trium literarum vitio, de quibus Sirmondus certat, ex ſumma autoritatis arce decidiſſe videatur. Quid hîc cenſere debeas, erudite Lector, ex ipſa Sirmondi Scheda, quam ipſius venditatione iam publicam ego typis publicandam putaui, quo planius de tota re exiſtimes, & ex ſubiectis ad ſingulas eius particulas more noſtro reſponſionibus tu ſcilicet pronuntiabis.*

RECENSIO.

QVOD pleraque hoc loco, quibus conſilium moderationemque meam, tum in differêndo primùm, tum in poſtmodum edenda ad tuam Epiſtolam reſponſione Lectori approbare conabar, reſecueris, ignoſcerem, Sirmonde, niſi te malo animo impulſum ex eo viderem, quòd cùm hæc expunxeris ad conciliandam cauſæ meæ Lectoris æquitatem accommodata, ea contrà expreſſeris, quibus inuidiam fieri mihi poſſe ſperaſti. Nam tuæ epitomes fallaciam abruptè exorſus es ab illis verbis; *Qui aliis præſidio eſſe contendi, qui Eccleſiæ fidem, Epiſcopalem vim, Theologicæ noſtræ Facultatis* (quamquam illud *noſtræ* ridiculè & ſine ſenſu ademiſti) *aliarumque famam & amplitudinem tueri volui, &c.* Vt me apud alios in offenſionem adduceres, quaſi Eccleſiæ me, Epiſcoporum, & Theologicæ Facultatis Pari-

Digitized by Google

sienſis,aliarumque omnium columen,vindicemque iactarim. Quod idem in præfatiuncula priùs molitus eras ineptè & inaniter, ſicut antè oſtenſum eſt, vt mihi ad cauillationis tuæ jejunitatem plura addere non ſit neceſſe. Tantùm,quod huius loci proprium eſt, mali animi tui iniquitatem expoſtulo,qua mihi legitimam Lectoris beneuolentiam ſuffurari, immeritum verò odium conflare voluiſti, vt quæ mihi ſuffragări debuerat, ea ipſa me oppugnaret; quemadmodum Dei verba, ad cultum religionemque illius facta, in ipſius contumeliam maleficorum opera vertuntur. Hic ergo Lectori primus ſit epitomarum fraudulentiarumque tuarum guſtus; quas ita comparaſti,vt in referendis reſponſionibus meis voluntatis tuæ malignitatem,in tuis ad illas apponendis intelligentiæ imbecillitatem exprompſeris, quemadmodum ex *Refutatione*, quam proœmiolo noſtro ita delumbato adhibes, demonſtrabimus, vt in vtroque genere luſum tuùm ex proludio prænoſcat eruditus idem atque æquus Lector.

SIRMONDVS AVRELIO.

Modeſtiæ fines non egreſſus eſt Sirmondus, qui publicæ reprehenſioni priuata epiſtola reſpondit: exceſſit Aurelius, qui priuatam eius epiſtolam publica reſponſione confutandam ſuſcepit.

1. ITERVM *laceſſis, Aureli, alteram & ego, eamque iuſtam, & neceſſariam defenſionem aggredior. Cuius ſi abs te impetranda mihi eſſet venia, negares videlicet, qui prioris nuper conſilium ſine cauſa, ni fallor, vitio vertiſti. Sed benè habet, quod aliorum nunc futurum eſt iudicium.*

AVRELIVS SIRMONDO.

Sirmondus Aurelium nec opinantem laceſſiuit, ab eo nihil laceſſitus: laceſſitum & ſilentem confidẽtius triũphauit: Triumphi ſui ſonitu tandem ad pugnam elicuit.

OFFENDIS in limine, Sirmonde; longè erras, & me ignoras. Ego in prioris ſcriptionis tuæ conſilium improbaui,vt poſterioris non improbem,nec,quod omnino reſponſionem meam refellendam ſuſceperis, arguendum putem. Nam confutatâ Epiſtolâ tuâ præbui tibi abundè cauſam reſcribendi, vt ſi quid haberes quo tua idoneè tuereris, id ſine cuiuſquam querimonia liceret in medium afferre. At ſcribẽdæ primùm Epiſtolæ,meque vt fidei tuæ,& Conciliorum tuorum impugnatorem adoriendi, nullam habuiſti à me cauſam, ſed ab affectu tuo ſumpſiſti; & ideo magna mihi fuit cauſa quærendi,& admirandi cur laborem non neceſſarium, & in me iniquum ſubiiſſes. Ita malè collegiſti non datum iri à me veniam Antirrhetico tuo,quod Epiſtolæ non dediſſem; cùm eodem argumẽto hunc admittere debuerim, quo de illa ſum queſtus, & tam hunc neceſſariò ſuſceptum probare,quàm illam inconſultè effuſam aſpernari. De Epiſtola igitur tua,Sirmonde,quod eam ſcripſeris queror; de Antirrhetico,non quod ſcripſeris eum,ſed quod malè ſcripſeris. Illic peccaſti in re ipſa,hîc in modo rei, illic temeritate,hîc imperitia & fraude;vt magis in ea ſcriptione vituperandus ſis,quã ſuſcipere iure potuiſti,quàm in ea,quã non potuiſti. Quãquam perimis ipſe & extinguis tuum iſtud ius, dum & Epiſtolam primò ſcripſiſſe videri vis quaſi laceſſitus,& quaſi iterum laceſſitus mihi reſpondere. Ego te nunquam laceſſiui,Sirmonde;qui nec in diſpunctione mea quicquã ſcripſi, quod

Digitized by Google

quod te meritò ſtimularet; & in Reſponſione mea, poſtquam à te vltrò & animi cauſa, cùm nihil minus cogitarem (Deus mihi teſtis eſt) imperitus & paſſim ac diu traductus ſum, veritati tantùm ac mihi auxilium parau, non præproperum & turbulento affectu incenſum, ſed moderatum, ſedatum, interpoſito longiore ſpatio, & quaſi refrigerato gloriationum tuarum æſtu, ne iis moleſtus obſtreperem. Quo nomine gratiam, ſi per te dicere licet, commoditati meæ aliquam debuiſti. Cùm ergo ab homine, à quo non modò non læſus, ſed tanta humanitate affectus es, laceſſitum te dicas, indignus videbere venia quam petiſti, non mihi, qui aduerſarij partes, non iudicis ago, ſed moderati ingenij hominibus, quorum præiudicia, vel planè iudicia potius, quæ iampridem de te fecerunt, hoc tuæ diſputationis exordio maiorem in modum confirmaſti.

SIRMONDVS.

EGO *rem priuatim ad te ſcribendo, priuati arbitrij tui feceram, vt intra noſtram & paucorum conſcientiam lateret, ſi velles. Tu in lucem exire maluiſti, & apud eos imprudens diſceptare, apud quos, nec ſperanda tibi ſit, nec mihi metuenda, ſine defenſionis voce, condemnatio.*

AVRELIVS.

SCILICET arbitrio meo reliquiſti, vt intrà paucos lateret Epiſtola tua, ſi vellem, qui mea voluntate nihil exquiſita, eam apud primarios homines venditaſti, & per omnium ora volitare iuſſiſti. Scilicet ego imprudens ſperaui te edita reſponſione méa condemnatum iri ſine defenſionis voce, qui eam ita edidi, vt ſimul accuſationem tuam, ipſiſſimam nimirum epiſtolam, quam in me ſcripſiſti, non minus in lucem protulerim integram, illibatam, nullo verbo imminutam, quàm meam ad illam reſponſionem, vt ex earum mutuo aſpectu, audita vtraque parte, palàm & in apertiſſima eruditorum luce iudicaretur. Qui ſic agit, præſtigias tibi captare videtur, Sirmonde, & inauditi aduerſarij damnationem expetere? Quis hanc expoſtulationem à te expectaſſet? Imò quis ſperare poſſet homini Ieſuitæ, inuidioſiſſima Societatis potentia ſubnixo, non fore poteſtatem reſpondendi priuato ſcripto, de priuata controuerſia edito, cùm Reſponſio mea pro Eccleſiæ fide, pro illuſtriſſimorum Antiſtitum, & celeberrima Pariſienſium Theologorum dignitate ſuſceptam, tot machinis, tot artibus, tanta contentione publicè iam oppugnata eſſet, priuſquam à me quicquam in te ederetur? Turpe tam abſurdis præſidiis famam ſuam tueri, ô Sirmonde.

SIRMONDVS.

QVID *verò tandem fuit, in quo Epiſtolam noſtram culpandam cenſeres? Quia modeſtiæ, inquis, meæ opinionem iminuit. Gratiam habeo certè, quod famæ hoc loco, laudique noſtræ ſuffragaris. Vtinam tuæ nobis pariter liceret.*

Digitized by Google

AVRELIVS.

AN ergo neſcis laudari interdum homines, non quod ea habeant, quorum nomine laudantur, ſed vt habere ſtudeant? Sic rudiores, & infirmiores quoſque erigere & confirmare ſolemus, non nos tantum, ſed ipſæ Scripturæ, in quibus nihil falſi, nihil vani, nec eſt, nec eſſe poteſt. Ad modeſtiam enim in priuata hac contentione noſtra adducere te volui, non neſcius quid ab eo metuendum eſſet, poſt vberiorem confutationem noſtram, qui verbulum velut in tranſcurſu lapſum ferre non potuiſſet, quin emicantibus vndique commotionis ſcintillis illud vlciſceretur. Nec opinionem meam fefellit euentus, & confidentiſſima Antirrhetici tui oratio, qua probas nihil immeritò à me factum, ſi genio tuo diffidens, præmollire illum, & modeſtiæ potiſſimum laude ad modeſtiam pellicere volui. Quam modeſtiam, Sirmonde, amare oportebat religioſum hominem, non illius laudem. Nunc laudem eius ſolam amans, illam ipſam reſpuiſti; & cùm aduerſario gratiam habeas quod famæ, inquis, tuæ ſuffragetur, te iſti eius cuicumque ſuffragio refragari minimè pudet, non verbis, ſed, quod multo maius eſt, factis, & toto eo animo qui à capite ad calcem ſcriptitationis tuæ elucet; vt te tibi inimiciorem fateri debeas, quàm eum aduerſarium, cuius in te iniquitatem totis paginis quiritaris.

Quanquam ne te nimis vrgeam, neve patiar te tibi in eo aduerſarium videri, in quo aduerſarium fauentem habeas, moneo, Sirmonde, nihil fuiſſe cauſæ cur me famæ iſti tuæ, quam commemorauı, aſſentiri & ſuffragari putares. In quo enim ſuffragatus ſum? An quia te illa præditum dixi? Ridiculè prorſus. Quaſi quod aliorum iudicio cuipiam tribui dicimus, id illi noſtro tribuamus. Nonne contra intelligere debuiſti famam illam à me commemoratam, vt eam expoſitione facti tui à modeſtia remotiſſimi euerterem, & eum qui ſe ita geſſiſſet, modeſtum hominem, vt nonnulli arbitrantur, non eſſe comprobarem? Abſurdè igitur cenſuiſti me eorum de te iudicio ſuffragari, quos ab illo potius deducere volui, non tui odio, ſed germano in te & in eos amore, vt illis errorem, tibi typhum adimerem, & abdicata modeſtiæ opinione, te ad veram modeſtiam adigerem, quem illa opinio tam longè ab ea ipſa abſtuliſſet.

SIRMONDVS.

NAM quis contra non miretur commemorare te in re noſtra auſum eſſe modeſtiam, quam in libris tuis magnopere ab omnibus deſiderari non ignoras? adeò vt illi ipſi, qui diſertis declamationibus tuis fauere aliis nominibus ſtudent, in his tamen immodicam nimiamque, vel ſub larua, maledicendi licentiam meritò erubeſcant.

AVRELIVS.

DICAT hoc alius. Querantur hoc, ſi qua fronte poſſunt, audaciſſimi ſodales, quos ſum inſectatus. Tu, Sirmonde, in re tua modeſtiã meam agnoſcere, &, ſi quid ab exemplo meo argumentandum tibi putas, illam imitari debuiſti. Nam nec in diſpunctionis meæ verbis, quæ te primùm ad hanc pugnam impulerunt, vllum fuit non manſuetiſſimum; nec in Epiſto-

Digitized by

Iæ tuæ confutatione quicquam à me ſcriptũ eſt, quod à modeſtia diſſidere, vel te iudice, videatur. Fuerim ergo in alios immodeſtus, fuerim maledicus & impotens: in te humanus fui ac lenis; nec tibi licet expoſtuládi & maledicendi cauſas, quas in re tua nullas habes, ab aliena accerſere, ſine ipſa illa petulantia quam mihi imponis, imò ſine iniquitatis, & ingratitudinis noxa.

Quid verò ſimile illi modeſtiæ, quam ego in te requiſiui, cum ea quam in libris meis deſideras? Ego videlicet immodeſtè, hoc eſt, nimio animi motu pro Eccleſia efferbuiſſe tibi videor aduerſus illius perduelles, nec in iis comprimendis modum tenuiſſe. Quid hoc ad reprehenſionem, qua ego te immodeſtè, hoc eſt, ſine idonea tui cognitione prorupiſſe dixi in hoc certamen, & diſpunctionis meæ voculam, quam nemo eruditus, aut moderatus homo in contumeliam acceperit, velut criminoſam expoſtulaſſe. Ego tibi nimiam tui opinionem, tu mihi maledicentiam opponis? Ego tibi nimium pro teipſo æſtum, tu mihi nimium pro Eccleſia obiectas? Et quod ego vehementius pro Eccleſia exarſerim in atrociſſimos eius oppugnatores, conſequi putas, vt tibi concedere debeam, vt vehementius exarſeris pro teipſo in eum, à quo nihil læſus fuiſti? Non pudet ineptiæ, qua diſtortiſſimam argumentationem intexis? Fallaciæ qua in voce *modeſtiæ* ludificaris? Arrogantiæ denique, qua tantum tibi pro teipſo tribuendum putas, quantum ego mihi pro Eccleſia aſſumam? Quicquid ergo mei vlli ſeu fautores, ſeu obtrectatores in libris meis pro Eccleſia ſcriptis immodeſtiæ, vel intemperantiæ arguerint, tu mihi duplicem modeſtiam, Sirmonde, debuiſti; alteram, ne te non lædentem, nec de te laceſſendo cogitantem, inuſitatis querimoniis afficeres; alteram, vt tibi laceſſenti humaniſſimè reſpondentem, humaniùs acciperes. Quod vtrumque cùm omiſeris, non ſimpliciter in modeſtiam peccaſti, vt priore Reſponſione dicebam, ſed bis immodeſtus & iniquus fuiſti in me, bis erubeſcere debuiſti.

Quamquam quinam iſti fautores mei maledicentiam meam erubeſcũt? Loquere planius, Sirmonde, quinam illi ſunt? Num illuſtriſſimi Galliæ Antiſtites, qui omnes vno conſenſu vobis reſponſionem meam nõdum emiſſam maledicentiæ nomine infeſtantibus, & opprimere geſtientibus obſtiterunt, nihil eſſe profitentes quominus rectè ederetur, & vt ad exteras vſque regiones, fremente nequicquam ſodalitio, permanaret, effecerunt? Num ſacra Theologiæ Facultas; quæ ingruente factione veſtra eam in ſplendidiſſima Sorbonæ tecta velut in aſylum excepit, & ampliſſimi Decani ſui manu ſpargi publicè ac diſtrahi vidit, propoſita palam theca in quam debitum Typographo pretium conjiceretur? An has erubeſcentias narras, Sirmonde? An hanc ſub larua maledicentiam, quam tot tantique homines aperta ſecuraque fronte ſuſceperunt, tuiti ſunt, amplexi ſunt? Si quid erubeſcentiæ ſuſcipiendum mihi eſſet, erubeſcerem, crede mihi, honore tanto, quantus in re pari vix vlli contigit, nec mihi tam apertè contigiſſet, abſque factioſis oppugnationibus veſtris, quas ideo optandas mihi fuiſſe vides, non erubeſcendas. Si quo timore, aut diffidentia nomen meum antè texiſſem, laruamque, vt ais, ſumpſiſſem, exuerem eam longéque abjicerem, non tutis modo rebus, ſed etiam ita fauſtis. Quid eſt, Sirmonde? Ecquid vides? Ecquid attendis orationis tuæ vim, increpationis tuæ fidem? Sed tu

Digitized by Google

fortaſſis meipſum cauillari argues, & fautorum meorum erubeſcentiam, quam commemoras, referes ad nouiſſimam illuſtriſſimorum aliquot Epiſcoporum Epiſtolam, quam de me, deque Sociis tuis, & aliis Regularibus nuper Lutetiæ ſcripſerunt. Verùm quo tandem modo maledicentiã meam illos erubuiſſe dices, qui Sodalium quidem tuorum maledicentiam execrati ſunt, in me verò nullam agnorunt, ſed *inuectiuas aliquas* duntaxat, quas non adeo rudis es, quin ſcias non modò non in vitio eſſe penes Eccleſiaſticos Scriptores, ſed etiam in laude, præcipuè cùm aduerſus fidei, & Eccleſiæ oppugnatores intenduntur, & eo ipſo nomine pleroſque Theologos & Patres, vt alios ſileam, ſuas lucubrationes inſcripſiſſe. At inuectiuas illas probare ſe negarunt. Num ideo improbare ſe dixerunt, auerſari, erubeſcere? Quid ſi contrà probarunt? Cùm enim ſcribant ſe probare nolle ea tenus tantum, qua illæ ſupponunt Ieſuitas autores librorum impiorum in fidem & in Eccleſiam ſcriptorum, nonne declarant ſibi eas probari, ſi modò Ieſuitas illorum eſſe conſtet autores? Quod cùm omnibus conſtet, & clariſſimis indiciis ac teſtimoniis probetur, nec ſine maiore impudentia inficiari poſſit, nonne ſequitur, inuectiuas, de quibus illorum Antiſtitum epiſtola loquitur, ipſorum auctoritate probatas & confirmatas eſſe? Nec verò negarunt illi Antiſtites, Societatis veſtræ homines eſſe librorum iſtorum ſcriptores, ſed id à vobis duntaxat negari dixerunt; vt pateat nihil ab iis in reſponſionibus noſtris improbatum, ne id quidem propter quod inuectiuas, quas memorant, ſe non probare ſcripſerunt. Tantum enim abeſt vt veſtram profeſſionem probent, qua libellos iſtos publicè negare auſi eſtis à Societate veſtra manaſſe, vt eam ſummæ horrendæq; impudentiæ damnent, ſeque non capere fateantur, quomodo tantum audaciæ in Religioſorum animos cadat. Hoc demum pro vobis erubeſcunt illi Antiſtites, Sirmonde, quos vobis fauiſſe exiſtimas, cùm tamen ſicut vos declarationem illis nullius ponderis ac firmitatis edidiſtis, ita ipſi vobis epiſtolam ediderint, non innocentiæ, ſed dedecoris veſtri teſtem, qua tantum iniquiſſimos & importuniſſimos veſtros ambitus à ſe quoquomodo excutere voluerunt. Hoc idem ſuper omnia erubeſcunt non ſolum fautores veſtri, ſed ipſi Sodales, ipſi libellorum autores, ipſi Ieſuitæ Angli, qui ſibi in Anglia & Belgio, vbi publicis ipſorummet gloriationibus ita peruulgatum eſt libellos iſtos ortos eſſe à Societate, vt id ne diſſimulare quidem ſit integrum; plus probri & infamiæ audaciâ veſtrâ allatum eſſe vident, quàm vllis vel ſuis flagitiis, vel noſtris eorum increpationibus. Nam ſcelus, in quo manifeſtè deprehenſus ſis proteruè negare, intolerabilius apud Deum eſt & apud homines, quàm illud ipſum feciſſe.

Habes, Sirmonde, ad inſultationem tuam, & ſentis, opinor, temerè à te tributam mihi maledicentiam in cauſa, quam pro Eccleſia egi aduerſus Sodales tuos, multoque magis temerè criminationem iſtam confirmatam à te eſſe eorum iudicio, qui mihi faueant. Venio ad contentionem, quæ mihi tecum eſt. Ad quam primùm dico præter fallaciam quam in voce *modeſtiæ*, vt antè dictum eſt, implicuiſti, futiliter à te transferri quidcunque denuum dixerim vel egerim in Sodalium tuorum confutatione. Illa enim publica Eccleſiæ & fidei cauſa eſt: in qua, ſi neſcis, vehementioribus motibus &

Digitized by Google

acriori zelo locum eſſe, præcipuè vbi res eſt cum petulantibus aduerſariis, in errore proteruientibus, Eccleſiamque magis impudentiæ & atrocitatis, quàm rationum & argumentorum fiduciâ oppugnantibus, ignoras Scripturarum, Patrum, Chriſtianæ virtutis, & Eccleſiæ conſuetudinem. Qua de re & aliqua iam pro nobis ſcripta ſunt aduerſus ſuperbiſſimas & fallaciſſimas veſtras locorum meorum collectiones, & plura commodiùs alibi à nobis ſcribentur. Quare etſi vehementius agendum putarim in publica, Dei, Eccleſiæ, fidei cauſa, non ideo mirari tibi licuit deſideratam à me modeſtiam tuam in priuata. Res enim quiſque noſtras, Sirmonde, ſicut minimi facere debemus, ita minimùm earum ergo moueri, & tam earum imminutiones quàm incrementa ſedatè ferre. Dei verò res, Eccleſiæ, fidei, ſicut ardentiſſimè ac ſuper omnia diligere oportet, ita earum cauſa motus quoſque maximos & feruentiſſimos ſuſcipere, tum lætitiæ, tum doloris, tum gratulationis, tum indignationis. Amor enim affectuum omnium origo & menſura eſt; & quantus in quamque rem amor eſſe poteſt, tanti in eandem affectus & motus quicumque. Hæc te Societas tua & Religio iampridem docere debuit. Itaque perperam temerèque omnino à publica, Dei & Eccleſiæ cauſa argumentum ad priuatam noſtram traduxiſti; eoque id iniquius, quod in hac moderationis exemplum à me habebas, qui ſic tecum egi, vt non ſolum humanitatis & modeſtiæ rationem vbique habendam mihi ſtatuerim, ſed etiam commotiunculas tuas, imò contumelias tranquillè ac placidè abſterſerim, vt liquidiùs probarem me in ſuſcepta pro Eccleſia contentione nulli meo affectui, ſed vni Dei ſtudio indulſiſſe, & ideo tantùm fortiùs increpuiſſe Sodales tuos, quòd aliter Eccleſiæ incolumitas non ſatis aduerſus eorum impetus confirmari, nec ipſi ab ea tentanda reuocari poſſe viderentur. Iure igitur meo modeſtiam à te poſtulaui, qui prior eam exhibui, & exhibui cùm tua ſcriptio longè aliud ſuaderet: nec te oportuit temperantiæ palmam in priuata concertatione ei relinquere, cuius impotentiam arguere geſtiebas. Niſi fortè Societatis ſodaliumque tuorum publicam cauſam ſuſcipere velis tuendam aduerſum me. Quod vbi feceris, aliis telis rem geremus, & alio marte. Nunc quamdiu priuatus loqueris, & rem agis tuam, meminiſſe debuiſti modeſtiæ, nec mihi maledicẽtiam ſub larua exprobrare in fidei & Eccleſiæ cauſa, qui eam toties in tua, tum aduerſum alios, tum aduerſum me, etiam ſine larua induiſti. Quare non ſolum rectè à me humanitatis admonitus es priori meo ſcripto, ſed iterum admonendus videris eo magis, quod ſecunda iſta in me ſcriptione longiùs abiiſti extra hominis temperati metas; & cùm nulla mea contumelia eò impelli potueris, qui nullam in te miſerim, vt * fateris ipſe, ſola diſputationis meæ veritate ac firmitate, quam tibi ineluctabilem ſenſiſti, ſtimulatum te declaras. *Pag. 16.*

SIRMONDVS.

QVOD *ſi alienum à modeſtia noſtra iudicas fuiſſe, quod publicæ reprehenſioni tuæ priuata breuique ſcheda reſpondi, quanto immodeſtius atque iniquius à te factũ videri neceſſe eſt, quod iſtam ipſam priuatæ defenſionis Epiſtolam, à me, quicquid effutias, nec venditatã apud alios, nec vulgatã, publicæ proſcriptionis tabula confixiſti?*

Digitized by Google

AVRELIVS.

MIRVM, te conſcientias & teſtimonia tot amicorum, tot eruditorum, quos habet Lutetia, nihil vereri. Meminiſſe potes, cùm primùm Epiſtola tua ad me delata eſt, mihi in animo non fuiſſe reſponſi quicquam edere, & hoc vnum tibi à me reſponſi eſſe allatum. Statueram enim nihil in te ſeorſum ſcribere, & obiectiuncularum tuarum confutationem rejicere, vel in eundem cum ſodalibus tuis conflictum, ſi quid vltrà repugnarent, vel in vberiorem, quem inſtitui Tractatum de Sacramento Confirmationis, vbi vnà cum aliis nodis, hunc quoque de Canonis Arauſicani intelligentia expedire conarer. Teſtes habeo in hanc rem viros graues, quorum opera, & tu Epiſtolam ad me tuam, & ego reſponſum ad te iſtud remiſi. Cum verò tu conſilio iſto meo fidentior factus, quaſi ego tela tua refugerem, Epiſtolam tuam obuiis quibuſque oſtentares, & tuæ ad me quotidie gloriationes ab hominibus primariis deferrentur, quibus te tum clariſſimam miniméque dubitabilem in me reprehenſionem edidiſſe, & hoc ſpecimine totam meam in Sodales tuos diſputationem euertiſſe prædicares, conqueſtus ſum primùm non ſemel apud eos, à quibus Epiſtolam tuam acceperam; & cùm tu nihil ab incœpto deſiſteres, neceſſarium conſilium cepi, vt Epiſtolam tua venditatione publicam, mea reſponſione publicarem. Atque hoc mihi conſilium ſerò admodum ratum fuit ac fixum, non ita nimirum multo ante quàm reliquas meas ad Sodales tuos reſponſiones abſolui. Hæc omnia nota ſunt & explorata grauiſſimis, vt dixi, hominibus, quorum iudicio iam ante hanc orationem meam conuictus es fidentiæ magnæ & fidei nullius; omninoq; nihil à me in hoc negotio cupidè factum intelligent cordati viri ex ipſo ſex amplius menſium ſpatio quod ad meam vſque reſponſionem labi ſum paſſus. Tu ergo contentionem hanc & ex nulla aliquam, & ex priuata publicam feciſti. Tu me non modò à te primùm oppugnando, ſed etiam à tuo inſultu, quandiu priuatus fuit, repellendo abhorrentem, publica inſultatione adortus es, qua ſilentium penè obſtinatum expugnaſti; vt non ſolùm tuarum in me ſcriptionum, ſed & in te mearum autor ſis dicendus.

SIRMONDVS.

NON debebam, inquis, tantillæ reprehenſionis iniuria commoueri, nec crimen vocare leuiſſimi erraticulpam, nomini exiſtimationique meæ nihil obfuturam. Feſtiuus & ſuauis homo es, Aureli, qui alia lege viuere velis, & aliam imponas. Tacere ipſe non potes, & nobis ſilentium indicis.

AVRELIVS.

AT tu illepidus homo es, Sirmonde, qui res diuerſiſſimas contorqueas ſub eandem legem, & omnibus hominibus vna lege viuendum putes. Quid mihi ſimile tecum in hoc negotio? Ego tum demùm ſilentium ſolui, poſtquam tu Epiſtolam de induſtria in me ſcripſiſti, poſtquam ne

Digitized by Google

illa quidem satis commotum, gloriando & ouando ad necessariam responsionem tandem perpulisti. Tu sponte scribere cœpisti Epistolam, qua eas iniurias quereris mecum, quas ego ita non intuleram, vt ne quidem cogitassem, & quas in simili causa nemo paulò humanior vnquam conquestus est. Quæ te ratio patitur ea quæ tam longè discrepent, ad eandem normam exigere? Nonne æquè inscitum est, vna lege res diuersas, vt easdem diuersâ metiri? Vbi elegantia? vbi acumen tuum, Sirmonde? Imo verò vbi fides, quæ te simulare patiatur à me scriptum esse te *tantillæ reprehensionis iniuria commoueri non debuisse*, cum contrà toties scripserim te nulla reprehensione, nulla iniuria à me affectum? *Nec crimen vocare leuissimi erroris culpam nomini existimationique tuæ nihil offuturam*, cum sæpius inculcarim, me nullum erratum tibi adscripsisse, nec reprehendisse editionem tuam: sed tantum miratum esse, cur nouæ emendationis aduersus collectores & eruditos hactenus vniuersos à te institutæ, nullam causam adjecisses, nec vllam adeo mentionem vsquam feciſſes, quemadmodum nec huius responsionis meæ mentionem feciſti vsquam, sed illam ignauissimè semper dissimulasti? Viden' paralogismos, & malè contextarum in proœmiolo, in quo concinnior videri voluisti, næniarum ineptias? Viden' causæ tuæ meæque discrimen, quas iniquissimus legislator vno iugo copulare voluisti?

Atque vt magis sentias iniquitatem, nostram verò aliquam humanitatem, etsi aliam mihi sumere legem, aliam tibi imponere æquissimè potuerim, eandem tamen professus sum me mihi primùm præscripsisse, quam tibi optaui, vt quemadmodum tu illud quidquid erat quod de te obiter scripseram, vel negligere, vel captata alicubi opportunitate, non dedita opera, & proprio scripto diluere debuisses; ita ego epistolam tuam vel omitterem penitus, vel alicubi aliud agens refellerem; donec te nobis quasi terrore tuo, non moderatione nostra silentibus palam insultante, & Ecclesiasticæ doctrinæ aduersus sodalium tuorum hæreses defensionem isto argumento deprimente, coacti sumus tum veritatis patrocinio semel susceptо non deesse, tum insultationibus tuis compressis planum facere, nos ita siluisse, vt loqui, & ita loqui, vt tacere possemus; cum tu ita proruperis ad loquendum in hac causa, vt te silendi impotentem ostenderis, & ita sileas ac dissimules firmissima quæque responsionis meæ præsidia, vt te in ea vix loqui posse demonstraris.

SIRMONDVS.

TVA ne ergo interesse dices, ne me falsò accusasse videare; mea non interest, vt falsum fuisse crimen ostendam? Tu nisi Epistolæ meæ respondeas, Philippicarum tuarum autoritatem nutare censeas: ego Conciliorum nostrorum editioni præstandum non putarem, ne vana fluxaque in his fide versatus viderer?

AVRELIVS.

RVRSVS inanes næniας, & bellas bullas fundis. Cùm objectioni, quam meo nomine tibi posuisti, crimen dici à te non debuisse quamcumq;

Digitized by Google

demùm reprehensionem meam, satisfieri oporteret, tu scopulo declinato, quem & deinceps semper fugis, *tua interesse* causaris vt *falsum fuisse crimen ostendas*, crimen esse statuens, quod sit ne crimen ambigimus, & id quasi tuo iure assumens, quod nullo iure tueri potes. Siccine argumentari tua interest? An hoc præsidium Conciliorum tuorum editioni præstandum putas, vt videlicet nulla in iis fide, aut iudicio versatus videare? Ego, vt tuos fucos disjiciam, Sirmonde, absurdè iterum hoc loco causam tuam cum mea conferri à te dico. Nam siue ego tuam Canonis Arausicanæ editionem verè non reprehendi, vt sæpius dictum est, sed illius tantùm aliquas desideraui à te causas; siue illam improbaui, vt postea feci à te prouocatus, ridiculè in eo crimina, & Conciliorum tuorum vanam fluxamque fidem metuisti. An enim tomis tuis periisset fides, si creditum esset te vspiam nouæ mutationis causam silere non debuisse? Imò an periisset illorum fides, si in iis vspiam humano errore lapsus viderere? Adeò illos inanes, vel eruditos homines inhumanos putasti, vel meticulosus fuisti ipse potius, vt tam leui ariete te vnà cum illis, de fidei opinione ac fama dejici posse censeres? Quis te tum in tomos illos, tum in eruditos quosque iniquior, cùm isto metu horum tantam leuitatem, illorum tantam imbecillitatem sis confessus? Nihil ergo istiusmodi reperies penes me. Non enim ego labefactatam à te questus sum meam Ecclesiasticæ doctrinæ defensionem hoc solo, quo tu in ea quippiam omissum, vel secùs positum dixisses, præsertim exiguam aliquam voculam. Scio firmiorem esse & fundatiorem, quàm vt tam futilibus machinis decuti possit, aptioremque vt oppugnantium vires atterat, quàm vt ab iis atteratur; sed cùm tu calumniæ mihi dicam scriptâ epistolâ palam impegisses eo pacto, vt ex illa de tota mea rerum diuinissimarum assertione iudicium fieri velles, & hoc apud eos prædicasses, quibus epistolam tuam venditaras, vt illi ipsi sunt testes; vel gloriationi tuæ assentiendum mihi ipso silentio, vel apertè obsistendum fuit, nec illius refellendæ laborem veritati, quam tueri cœperam, negare potui. Insultatione igitur & triumpho isto me compulsum dixi ad responsionem, non epistolâ tuâ, quam nisi prædicatio & confidentia illa accessisset, vel neglecturum me professus sum, vel aliò reiecturum, vbi ex occasione aliqua confutaretur. Cui iactationi cùm nihil simile apud me fuerit, quod tibi scribendæ in nos epistolæ causam sufficeret, erras grauissimè dum meam in hoc negotio causam tuæ parem facis: Nec minus dum defensiones meas *Philippicas* vocas. Cùm enim hoc nomen conferri soleat in orationes scriptas aduersus Reges, aut præpotentes homines factione ac impotentia tyrannica publicum otium peruertentes; quomodo potes *Philippicas* vocare defensiones meas aduersum tuæ societatis homines, nisi eos regio & impotenti quodam dominatu, & intolerabili factione fretos, ad concutiendam Ecclesiam accessisse fatearis?

SIRMONDVS.

CRIMEN *quidem profecto in restituta & asserta Canoni Arausicano negatiuncula nullum erat: sed tu pro laude, quam emendationi debebas, notam*

Digitized by Google

irrogaſti; ac nunc etiam nos, vt video, non de trium apicum ſupplemento, ſed de ſingulis Epiſtolæ noſtræ capitibus in ius vocas.

AVRELIVS.

PERGIS friuola miſcere, & pro vituperatione, quam ſuperiorum dictorum vanitate meruiſti, munerari teipſum laudibus, ne quis poſthac tuam Canonis Arauſicani editionem culpare auſit, quę tibi ipſi laudem meruiſſe videatur. Sic modeſtiæ litare decet hominem, qui ſe modeſtiæ fama lætari ſit faſſus. Equidem ſi de emendato Canone minus laudaui te quàm velles, compenſare debuiſti hunc dolorem cum gaudio, quo te paulò ante affici dicebas, cùm laudi & famæ tuæ ſuffragari me putares. Ego verò emendationem tuam, Sirmonde, quibus decuit laudibus proſecutus ſum, & pro meritis ornaui, nunc maximè cùm eam longè aliam te interprete video, quàm mea ſponte ſuſpicari auſus eſſem. Quamquam, vt ſæpè iam dixi, priuſquam epiſtolâ me laceſſeres, notam nullam appoſueram ad negationis additamentum, quod tum demùm excutere & eliminare cœpi, cum tu coëgiſti. De ſingulis verò Epiſtolæ tuæ capitibus te in ius à me vocari qua ratione querare non capio, cum ipſa reſponſio quam ei ſubjeci, ſuo nomine indicet non me de illa intendiſſe litigium, ſed propulſaſſe. Non enim reſpondent qui in ius vocant, Sirmonde, ſed qui vocantur. Ego autem Epiſtolæ tuæ tantum reſpondi, & calumniæ vadimonium quod mihi illà denuntiaſti, obiui. Sed minimè mirum eſt te nomen actoris defugere, cum non ſis neſcius plus dedecere canos illos leuiſſimè hoc certamen concitaſſe, quàm in eo vel cadere, & Canonem Arauſicanum malè interpolaſſe iudicari. Hoc enim communis imbecillitatis vitium eſt, illud propriæ impotentiæ, quæ ſenili maturitati maximè omnium indecora, & minimè omnium ignoſcenda eſt.

SIRMONDVS.

ADSVM, *Aureli, criminationes tuas audire ac refellere paratus: ſed ea lege, vt ne conuitiis & contumeliis decernatur. Nam ſi his armis certandum eſt, imparem me profiteor, qui cum tanto & tam exercitato athleta congrediar, pugnamque exhorreſco, in qua fœdior ac ſtrictior omni clade eſt victoria.*

AVRELIVS.

AT ego exhorreſco audaciam, quæ id exhorreſcere ſe ſimulet, quod vnum ſtrenuè obiit in hac pugna. Quas enim inſanias, quas ferarum monſtrorumque formas non mihi ita induxiſti, vt quamcumque diſpunctionis meæ in ferociſſimos Eccleſiæ populatores vehementiam obſcurare voluiſſe videare? Quam ſuperbiam, quam acerbitatem ſingulis reſponſionis tuę penè verſibus non ſpiraſti in me animo multo etiam magis quàm verbis? Quæ te magna impotentia effudiſſe neceſſe eſt, cùm eorum immemor moderationem te cupere dicas; & legem præſcribas, quam tam fœdè

perfregisti, & contumelias meas deprecceris, qui me tuas effugere non es passus, & te imparem conuitiis mihi dicas, quem illis solis vicisti. Nam in responsione mea nihil non humanum fuisse cùm res ipsa docet, tum tua confessio. Quæ te, si tibi constares, & contumeliarum mearum metu, & ferendæ in eas legis cura liberare debebat. Quid enim rationis erat contumelias eius metuere, cuius in te acerbitatem nullam queri te dixisses? vel omittendorum conuitiorum legem ei indicere, qui eam vltro fixisset, & in priuata hac causa non solum remissius agendum sibi esset professus, sed etiam conuitia, quæ tu interdum obliquè strinxisses, honestius sibi esse ferre, quàm tibi fuisset iaculari? Magna ergo hoc loco orationis tuæ vanitas, & multò rectius metuenda mihi fuit styli tui incontinentia, & antiqua maledicendi exercitatio, quàm tibi mea. Ego enim sodalium tantum tuorum factionem in doctrinam autoritatemque Ecclesiæ inaudito furore bacchantem fortius pro Ecclesia compressi: Tu verò quemcumque iam olim aduersarium nactus es, ita pari semper contumacia inuasisti, vt te & in conuitiando exercitatissimum multarumque palmarum lanistam plures libelli probent, & natura, non ratione sæuientem, perpetuitas insultandi. Quare si mihi coërcendæ aliquantum ferociæ tuæ, aliud orationis genus quàm vellem adhibere necesse fuit, agnoscet æquus lector ex prioris responsionis meæ temperatione illud non impetu mihi, sed iudicio susceptum esse; & me, sicut ex quiete in hoc certamen præter opinionem meam, ita ex mitiori disputatione in firmiorem pugnam, contra votum meum à te detrusum esse. Ac videant tandem aliquando qui te mansuetum hominem & sapientem putarunt, quid in posterum de isto animo sentire debeant, qui sua sponte ita coaceſcat & exacerbetur, vt ne præeuntis quidem & quasi præmulcentis aduersarij exemplo intra modestiæ lineas contineri potuerit, in quibus ipsa ætatis grauitate contineri debuit.

SIRMONDVS.

CAVE *autem, etiam atque etiam denuntio, ne quod in prima ista velitatione accidisse vides, cassi atque inanes tui contra nos conatus euadant, neue, quod futurum præsagio, in caput tuum recidant tela quæ conjicies.*

AVRELIVS.

NOLI minati, Sirmonde, nec emicantem vndiq; imbecillitatem contege sermone Thrasonico. Si de præteritis augurari licet futura, pudenda Antirrhetici tui scriptio nihil portendit, nisi maius tibi probrum, quo longius in hoc stadio procedes, nec tua in ea ferocitas nisi perennem typhum ab infirmitate & impotentia quasi certatim exurgentem, vt quò altius veritate deprimeris, hôc altius superbiâ eminere videaris. Sic enim Antirrheticum procudisti, nusquam animosius exultans, quàm vbi manifestius teneris, vt ex hac ipsa post tantam superioris orationis tuæ inanitatem confidentiâ perspicere cuiuis promptum est. Cæterùmquascumque verborum insidias rudibus, vel harum rerum iniuriis ista arte

Digitized b

ſtruas, quid in priori velitatione acciderit, ſatis iudicarunt eruditi homines, quibus ſimulatæ fiduciæ tuæ fucamenta non imponent: Et qualis diſputationis in te noſtræ euentus fuerit, reſponſio tua ita indicat, vt non præſagiendi poteſtatem faciat, ſed videndi & intuendi quàm miſerè in te-ipſum non mea ſolum tela, ſed tua ipſa ferantur, etiam ſine mea opera, qui vulnera tua indicaturus venio, non facturus.

EPISTOLA SIRMONDI.

IACOBVS SIRMONDVS, PETRO AVRELIO THEOLOGO.

De recta emendatione Canonis Arauſicani.

NEQVE *tu mihi, opinor, tametſi nomen diſſimulas, neque ego prorſus ignotus ſum tibi. Dudum eſt, ni fallor, cùm inter nos verba conſeruimus; & animo certè, niſi tum quoque diſſimulabas, nec alieno, nec infenſo. Nunc vt per Epiſtolam alloquar vindiciæ tuæ cogunt, in quibus mihi de vitiato Canone Arauſicano dicam ſcribis. Quod ego crimen ſi ſemel ſuſcepero, quis in tota editione Conciliorum bona vſquam fide verſatum me credet? Vides ergo & iuſtam, & neceſſariam fore defenſionem meam. Quàm facilis ea futura ſit, meum eſt videre: Quàm certa & quàm vera, ne tuum quidem iudicium defugiam, ſi modò animum ad priſtinam ſerenitatem reduxeris.*

RESPONSIO AVRELII.

VIDEO *te ipſum aliis exemplum præbuiſſe, quàm non omnia tua haberi debeant vice oraculorum, notarique interdum ſine contumelia poſſint. Memini te quandam Innocentij Pontificis Epiſtolam, quæ vulgò ad Synodum Toletanam inſcribitur, ita edidiſſe, vt ſupponeres titulum ad Synodum Toloſanam.* Quam deinde hallucinationem ad calcem Tomi agnoſcens, vulgatam inſcriptionem reſtituendam faſſus es. Quod ſi adduci potuiſti, vt Epiſtolam, quæ tota de rebus & Eccleſijs Hiſpanienſibus ageret, ad fictitiam neſcio quam Synodum Toloſanam, quæ nulla ſub Innocentio, neque multis antè vel pòſt annis ab vllo penitus ſcriptore memoratur, inſcriberes, quaſi iam tum Reges Gothi dominarentur, ſub quibus demum Galliæ Narbonenſis & Hiſpaniæ Eccleſias iſto modo coiuiſſe, & in commune conſuluiſſe proditum eſt, quid criminis in te ſuſcipitur, ſi in rebus minùs perſpicuis, qualis editio Canonis Arauſicani, falli potuiſſe dicaris?*

Pag. 627.

Pag. 628.

RECENSIO.

SI maximè cupiebas in compendia redigere diſputationem meam, vt dum eam collato pede refellere viderere, ſicut ego tuam refelleram, obſequerere vanitati tuæ, effugere tamen decebat apertas ſaltem fraudes,

Digitized by Google

ne manifeſtis flagitiis illam ipſam gloriam euerteres, cui indulgere cupiebas. Sed quia difficile eſt veritate ſatisfacere vanitati, imò vanitatem ipſam conſtanter tueri, ita vim ſeriemque dictorum meorum eliſiſti, vt teipſum prodere, & vulgare verbum, compendia eſſe diſpendia, nouo more comprobare voluiſſe videare. Nam primùm expunxiſti longè maximam partem reſponſionis meæ. Vnicam verò quam refers, ad eam ſpeciem redegiſti, in qua argumentationis meæ vis & ſcopus vix vſquam apparet. Ego enim ad primum iſtud epiſtolæ tuæ caput reſpondi, nec tibi à me de vitiato Canone Arauſicano ſcriptam eſſe dicam, & ſi qua reprehenſio tua in verbis meis fuiſſet, non eam tamen dici poſſe, quæ tantum criminis tibi infligeret, vt, ſi illud ſuſciperes, nuſquam bona fide in tota Conciliorum editione verſatus crederere. Probabam, quod reprehenſiones iſtiuſmodi inter eruditos vſitatiſſimæ eſſent, quorum nemo eas, ſi moderatè fierent, in contumeliam accipere, aut illis ſe vitiatorem dici, vel crimine falſi peti exiſtimare conſueſſet, ſed humanæ dumtaxat ſortis, & communis imbecillitatis admoneri. Alioquin nullum fore ſcriptorem non ignominiæ notis inuſtum, cùm nullus ſit non vſpiam reprehenſus; atque adeo nullum fore, non verè corruptorem & indignum fide, cum nullus ſit, cuius error aliquis non ſit deprehenſus. Si eam de tomis tuis opinionem eſſe iubeas, vt nullum in iis humanæ fragilitatis veſtigium in eſſe credatur, & eos qui ſecùs ſentiant criminatores & fidei tuæ extinctores haberi velis, nullum fore mortalium non in te iniquum, ne te ipſum quidem, quem ego de illis ita cenſere non putarem, & in titulo Innocentij epiſtolæ aberrationem fateri, & emendare animaduerterem, adeoque agnoſcere tua quædam ſine contumelia notari nonnumquam poſſe. Atque hoc eo magis in Canone Arauſicano dicendum eſſe, quod eius editio obſcura & perplexa eſſet, cùm inſcriptio Epiſtolæ Innocentij, quam mutaſſes, nihil dubitationis, te ipſo iudice, haberet. Inde fieri, vt ſi in ea inſcriptione errorem fateri fidem in aliis tibi non minuiſſet, ne imminutum quidem illam iri ſi in Canone Arauſicano tanto implicatiore offendiſſe diceres. Quare non idoneam eſſe argumentationem tuam, nedum *iuſtam & neceſſariam*, nec à mea in te aut tomos tuos noxa, ſed à mollicula animi teneritudine, nimioque in illos amore natam eſſe: Cuius tamen cæcitate, (cæcus enim eſt amor) tu omnium in illos iniquiſſimus euaderes, eam tibi & illis ſtatuens legem, vt ſi vſquam in iis titubaſſe comproberis, vitiator, corruptor, & vnà cum illis omni exutus fide tuo ipſo iudicio ſis dicendus. Accedebant eò alia non pauca, de *ſerenitate animi*, ad quam me vocabas; de fiducia, qua hoc certamen inire te dicebas, aliiſque eiuſmodi, quæ, licet ad tui iſtius capitis confutationem pertinentia, tamen quia ad controuerſiæ noſtræ ſcopum directò non feruntur, facile & à te, & à me omitti patior. Iam vides, ni fallor, quàm longè abierit à vi & veritate reſponſionis meæ epitome tua, & quantas in ea res, ſicut deinceps refellere, ita nunc commemorare fugeris; vt magnoperè notandum ſit effugiorum tuorum ab aliis diſcrimen, quod cùm alij fugientes ſubducant ſeipſos ex aſpectu, tu nouo more ita fugias, vt tuam frontem vbique exhibens, ea quæ fugis procul amoueas.

REFV-

Digitized by Google

REFVTATIO SIRMONDI.

Sirmondus in Epistola Innocentij non erranit: erranit Aurelius, qui Episcopos Galliæ & Hispaniæ ante Gothorum tempora in Conciliis nunquam vnà conuenisse affirmauit.

NON *is ego sum, qui mihi hoc sumam vt falli non possim: quod si sentiam, errem sanè in hoc ipso vehementer. Errare & labi humanum est, humani* 11.
à me nihil alienum duco.

REIECTIO AVRELII.

Sirmondus absurdè negat se errasse in Epistola Innocentij, in qua se errasse confessus est, & errorem suum correxit: Aurelium affirmasse Episcopos Galliæ & Hispaniæ ante Gothorum tempora in Conciliis nunquam vnà conueniisse malè calumniatur, & voculam, *Narbonensis*, quam Aurelius addidit, fœdè resecat.

RESPONDENTIS est, Sirmonde, non dicere, sed respondere. Non agitur quid nunc dicas, sed quid respondeas ad ea quibus probatum est te ita de te sensisse, quasi errare non possis. Qui enim contumelioſam sibi dicit humani vnius erroris in vastis voluminibus reprehensionem, eaque labefactari censet fidem suam, humanam fragilitatem à se repudiat, eamque sibi apud alios sumit fidem, vt nusquam labi aut titubare credatur. Hoc expediri à te oportuit, Sirmonde, & meæ responsioni satisfieri. Quam si silentio tuo approbatam haberi voluisti, concedo pudori tuo; sin fallaci dissimulatione elusisti, canam fidem à sene requiro.

SIRMONDVS.

AT *tibi, Aureli, si errorum nostrorum exempla conquirere libebat, alibi prorsus quærenda erant, quàm in Epistola Innocentij. In hac enim quid peccaui? An quod mutilam & dimidiatam hactenus, integram ex antiquis exemplaribus cum inscriptione sua produxi?*

AVRELIVS.

DISSIMVLAS scopum meum, aliumque mihi ascribis alienum à mea mente. Non enim errorum tuorum exempla conquirere propositum mihi erat, sed propriam errorum tuorum confessionem, vt tuo ipsius testimonio ostenderem, te immeritò in contumeliam & in crimen accepisse, quod in Canone Arausicano errare dicereris (quamquam ne hoc quidem à me dictum erat) cùm te in titulo Innocentij Epistolæ errare fassus esses, erroremque emendasses. Quam emendationem ego variis allatis argumentis confirmaui: Quæ cùm pro te omnia faciant, tu tamen quasi contra te essent, refellenda suscepisti, tam mihi infestus, vt etiam beneficium à me oblatum in iniuriæ loco numeres, & quasi maleficium asperneris. Tanta animo tuo æmulationis caligo offusa est. De integritate verò illius Epistolæ à te prolata ne nimium gloriere, cùm multa sint quibus ea tibi gloria excuti facile possit; quæ, si non aliud hoc loco ageretur, continuò audires.

Digitized by Google

SIRMONDVS.

AN quod ſuſpecta cùm eſſet inſcriptio, Toloſanam Synodum ſuggerens prò Toletana, de ſuſpicione mea Lectori præfatus ſum, quod diſſimulas, eamdemque poſtea in notis liquidius comprobaui?

AVRELIVS.

LICET ne tibi prædicare ſuſpectam meritò fuiſſe inſcriptionem Epiſtolæ, *ad Synodum Toletanam*, cùm eam præter eruditorum conſenſum, ipſa Epiſtola perſpicuè confirmaret; illam verò *ad Synodum Toloſanam*, quam tu ſummutaſti, perſpicuè refelleret, vt poſtea in notis agnouiſti? Licet ne verò etiam dicere te de ſuſpicione tua Lectorem præmonuiſſe in præfatione Epiſtolæ, idque à me diſſimulatum; cùm ego id ita
Pag. 628. non diſſimulauerim, vt apertè expreſſerim his verbis: *Innocentij Pontificis Epiſtolam ita edidiſti, vt inſcriptionem vulgatam non ſolum* DVBIAM *diceres, ſed planè eraderes, pro eaque ſupponeres titulum ad Synodum Toloſanam?* Licet ne denique ſcribere ambiguis & perplexis verbis, te *eamdem poſtea in notis liquidius comprobaſſe*, vt dubium ſit vtrum ſuſpicionem tuam, an inſcriptionem comprobatam à te dicas, minimè verò dubium quin erroris tui confeſſionem inuoluere, Lectorique obſcurare coneris?

SIRMONDVS.

DVBITARE, *inquis, in re aperta non debui. Dubitationem ergo cunctationemque meam errorem vocas? quanto grauior aliorum iudicio error fuiſſet, ſi Toloſanam præferentibus tot libris nulla fuiſſet hæſitatio?*

AVRELIVS.

EGO verò dubitationem in re aperta errorem voco. Qui enim de re aperta dubitat, dubiam dicit quæ dubia non eſt, adeoque errat. Quare ineſt pugna in verbis tuis. Si ergo & hoc loco, & manifeſtius in notis agnouiſti minimè dubiam eſſe inſcriptionem ad Synodum Toletanam, eamque ipſa Innocentij Epiſtola perſpicuè comprobari, ſequitur te prius dubitare non debuiſſe, in eaque dubitatione erraſſe. Nec enim in rebus ipſis mutatio vlla contigit, ſed in animi tui imbecillitate, quæ emicantem, vt fateris, in ipſa epiſtola lucem initio non videbat, ideoque de re ante oculos poſita dubitabat. Quare ad tuendam dubitationem illam nihil conferunt codices quos narras: quia ſi illi tibi non obſtiterunt, quo minus dubium eſſe titulum tandem negares, cur mihi obſtare debeant, ne hoc idem tecum dicam? Turpe eſt & iudicij minimè ſubacti te ita contendere mecum, vt maiorem tibi tecum pugnam eſſe non videas. Et verò tantum abeſt vt reus aliorum iudicio futurus fueris ſi codices illos ſequutus non eſſes, vt iampridem ab omnibus iudicatum ſit eos vitioſos eſſe, nec prudenter audiri poſſe. Atque hîc hallucinationem tuam exponere operæ pretium eſt. Tu enim, cùm in Tomis tuis noua quæque aucupareris, in-

ſcriptionem *ad Synodum Toloſanam*, quam in pleriſque manuſcriptis inueneras, dignam quæ à te quaſi antehac ignota proferretur, cenſuiſti. Videbas enim à vulgatis editionibus abeſſe, nec aduertebas ideo abeſſe, quod tantò antè à Merlino prolatam in prima huius æui editione omnes deinceps iugulaſſent, reſtituto ex aliis manuſcriptis germano titulo *ad Synodum Toletanam*, Crabbus, Surius, Gratiani emendatores Gratiano ſuffragati, Baronius, Loaÿſa Conciliorum Hiſpaniæ Collector, Binius, & alij quicumque, idque tanta ſecuritate, vt ne quidem meminerint Synodi Toloſanæ, quam Merlinus ediderat. In quo tamen ille venia dignus, quod quæ in manuſcriptis ſuis inuenerat, protulit in aſpectum & in iudicium orbis, nullam ſuam ſententiam interponens. Tu verò, cùm te nouum quippiam & antea inauditum proferre ſperares, vitium toto orbe ab eruditis vna mente damnatum, quamuis Conciliorum emendatorem ageres, renouaſti. Quamquam dandum quoque tibi eſt nonnihil veniæ, nimirum per imprudentiam lapſo, cùm veriſimile non ſit te tantorum virorum conſenſui refragaturum, ſi editam primùm à Merlino illam inſcriptionem, & ab iis improbatam nouiſſes, ſed intellecturum illam extare in Galliæ dumtaxat codicibus, quod ſcilicet ex Scriptoribus Gallicanis notior eſſet Toloſana vrbs quàm Toletana, non autem in aliarum gentium manuſcriptis. Quo loco admonendum te illud reor, vt attendas, cùm Gallicani plerique omnes codices vitioſam iſtam *ad Synodum Toloſanam* inſcriptionem habeant, non tanti faciendam ſemper quorumcumque manuſcriptorum conſenſionem, quanti tu infrà dicturus es, & patere iam nunc errorem tuum, quem ibi amplius confutabimus. Non ergo temerarius cuiquam viſus eſſes, ſi hæc attendens, codices illos tuos, quamvis multos, eſſes aſpernatus; ſed conſenſum totius orbis eruditorum, in re cui ipſa Epiſtolæ ſententia apertè, vt fateris, ſuffragetur, vix ſine temeritate in dubium adducere potuiſſes, multoque minus dubitationem illam tueri, poſtquam eam ipſe damnaſti.

SIRMONDVS.

VERVM *doce nos tandem, confidentiſſime magiſter, quid cauſæ habeas cur rem ita planam & exploratam arbitreris.*

AVRELIVS.

NIHIL ſimile habet confidentia quam mihi tribuis, cum ea quam iam dudum ſpiras nihil obſtante ſenio, quo calorem iſtum & exultationem pluſquam iuuenilem mirum eſt nondum reſediſſe. Cæterum ſi qua confidentia eſt dicere inſcriptionem vulgatam Epiſtolæ Innocentij exploratam videri, tu longè confidentior, tu confidentiſſimus ille eris magiſter, qui id multò ante me ſcripſiſti, meque tibi ſuffragantem ita arguis quaſi te oppugnarem. Quantam confidentiam tuam eſſe neceſſe eſt, quâ non modò meam tecum pugnam, ſed nec tuam tecum ipſe extimeſcas?

Digitized by Google

SIRMONDVS.

QVIA *Synodum nempe Tolosanam id temporis scriptores nullam produnt. Quasi verò ad hanc stabiliendam, si congruant cætera, non satis idoneus auctor esse possit Innocentius, cùm Synodi Valentinæ, Andegauensis, Arelatensisque sub Rauennio, Turonicæ item ac Venetæ, aliarumque in Africa, Gallia, Hispania complurium, testes alios quàm Acta ipsa non quæramus.*

AVRELIVS.

RIDICVLE argumentaris,& primùm omnium mea verba falsas. Non enim à me pro argumento allatum est, Synodum Tolosanam *id temporis scriptores* nullam producere, sed nullam sub Innocentio, vel multis antè aut pòst annis Synodum Tolosanam *ab vllo penitus scriptore* memorari. Hæc enim sunt ipsæ meæ voces, à te ipso paulò ante descriptæ. Dixi ergo falsam esse inscriptionem ad Synodum Tolosanam, quod de Synodo Tolosana sub Innocentio, seu multis antè vel pòst annis habita nulla vsquam litera extet, ideoque commentitia Synodus, & nullo autore ficta dicenda sit. Quo argumento nihil planius, Sirmonde, nihil solidius. Ineptè enim objicis Synodos illas, Turonicam, Valentinam, Andegauensem, quia, cùm earum extent acta à Collectoribus edita, conferri à te non debebant cum Tolosana illa sub Innocentio, cuius nulla vsquam mentio reperitur: At ad hanc stabiliendam, si cætera congruant, satis idoneus auctor esse potest Innocentius. Quid quod nec cætera congruunt, nec illius rei auctor est Innocentius, sed vitiosa inscriptio ab exerrante scriba contra ipsius Innocentij in epistola sententiam præfixa? Nam inscriptioni Tolosanæ tu ipse agnosti repugnare Can. VI. epistolæ, quem manifestè alludere dixisti ad Synodum Toletanam. Nos verò adiecimus totam epistolam agere de rebus & Ecclesiis Hispanicnsibus, nec vllum in ea extare vestigium rerum Ecclesiarumve Gallicanarum, vt clarissimè pateat titulum *Synodi Tolosanæ* ab ipsa tota respui. Quam rationem resecuisti ex responsione nostra suprà à te descripta, ne apertius quàm velles intelligeretur, meritissimò à me scriptum nihil fuisse causæ, cur dubitares de *Synodi Toletanæ* inscriptione, quamvis eam manuscripti aliquot facili duarum literularum mutatione peruertissent, *Toletanam* in *Tolosanam* conuertentes.

SIRMONDVS.

SED *credibile non putas vt de Hispaniensibus rebus tractet Synodus Galliæ. Quasi in fronte ipsa Synodorum Galliæ, de rebus Africanis totaque Cæciliani & Donatistarum controuersia in Arelatensi Concilio actum fuisse non videas: aut incredibilius dici queat aliarum gentium negotia in Synodo discuti Galliæ, quàm de Gallicanis, hoc est, de Proculi Episcopi Massiliensis primatu, de Arelatensis contentione cum Viennensi, deque Felicis Treuirensis interdicta communione in Taurinate disceptari?*

Digitized b

AVRELIVS.

CAVILLARIS, Sirmonde, vel euagaris. Animi impetus longè te abripit à verbis. Non vſus ſum ridiculo argumento, quod mihi imputas, credibile non eſſe de Hiſpanienſibus rebus tractare Synodum Galliæ. Quod tamen commentum, quaſi inaniſſimæ victoriæ & vanitatis tuæ trophæum, tum in fronte huius capituli, tum in limine libelli tui ante omnium oculos collocaſti. Duo dixi, Sirmonde, veriſſima & clariſſima; quorum tu neutrum vel aſſequutus es, vel videre voluiſti, cùm non haberes quid contradiceres. Dixi abhorrere à ratione, vt Epiſtola Innocentij inſcribatur ad Synodum Toloſanam, eo quod in ea nulla mentio, nullum minimum veſtigium extet rerum, Eccleſiarum, vel Epiſcoporum Galliæ, ſed tantum Hiſpanienſium. Deinde Epiſcopos Hiſpaniæ & Galliæ Narbonenſis non ſolitos conuenire, & de Eccleſiis ſuis in commune ſtatuere, ante tempora Gothorum Regum. Nec tu argumentum vllum profers, quo id refellas. Nam quod ais Galliæ Epiſcopos interdum egiſſe de controuerſiis Eccleſiæ Africanæ, & alios de aliarum etiam longiſſimè diſſitarum, temerè à te opponitur, quia eiuſmodi exemplis non probas Epiſcopos Hiſpaniæ & Galliæ Narbonenſis ita coaluiſſe ante Reges Gothos; quod vnicum à me dictum eſt ad eleuandam fidem fictitiæ Synodi Toloſanæ ſub Innocentio, ex ſerie hiſtoriæ, & noto temporum Eccleſiæ decurſu. Quod genus argumenti graue & firmum eſt, quamdiu perſpicua documenta & teſtimonia contrà non occurrunt, quæ tu nulla habuiſti. Conſule Logicos tuos, quo vitio notandum ſit turpiculum argumentum, quod ex *Galliæ Narbonenſis Epiſcopis* à me nominatis, ad *Galliæ* ſimpliciter Epiſcopos tranſtuliſti.

SIRMONDVS.

QVID *quod apud Toloſam ipſam, non ſoto poſt Innocentium ſæculo, Epiſcopos Hiſpanos ad Synodum conuocatos narrat Cæſarius ad Ruricium ſcribens Lemouicum Epiſcopum?* Filius, *inquit*, veſter Eudomius, ſi poterit, hoc elaborare deſiderat, vt ſuperueniente anno Toloſæ Synodum Chriſto propitio habeamus: vbi etiam, ſi poterit, Hiſpanos vult conuenire Epiſcopos. *Henr. Canif. to. 5. pag. 452.*

AVRELIVS.

QVID ergo tibi mentis eſt in proferenda Cæſarij Epiſtola? Refellendum enim tibi eſt quod ego dixi, Galliæ Narbonenſis & Hiſpaniæ Epiſcopos, ante Gothorum Regum tempora, nunquam reperiri conueniſſe. Hoc verò quonam modo refellis Epiſtola Cæſarij ad Ruricium Lemouicenſem ſcripta, cùm iam Gothi Reges in Gallia Narbonenſi & in Hiſpania dominarentur? Nam Cæſarius & Ruricius Lemouicenſis floruere medio ferè ſæculo VI. circa Concilium Arauſicanum II. & Aruernenſe, quorum alteri Cæſarius, alteri Ruricius ſubſcripti reperiuntur. Hoc verò tempore Reges Gothos tenuiſſe Hiſpaniam, & Galliam Narbonen-

Digitized by Google

ſem clariſſimè conſtat, vel ex Chronico Gothorum Regum, quem primo Tomo Conciliorum tuorum ipſe præſcripſiſti. Quid ergo tibi vis cum hiſce obiectiunculis, Sirmonde, quibus de induſtria ruere videris? Deinde Epiſtola Cæſarij non ait Epiſcopos Hiſpaniæ conueniſſe ad Synodum Toloſanam, neque adeo Synodum vllam Toloſanam eo tempore eſſe habitam, ſed tantùm Eudomium cupiiſſe vt haberetur, & vt ad eam Epiſcopi Hiſpaniæ conuocarentur. Vnde non ſequitur reuera eſſe habitam, vel ad eam conuocatos Hiſpanos Epiſcopos, cum ſæpè non modò à ſingulis Epiſcopis, ſed etiam à Synodis vniuerſis conſtet deſtinata iſto modo Concilia, quæ tamen ad rem adducta non conſtat, vt pluribus exemplis probari poteſt, etiam ex hoc ipſo Concilio Arauſicano. Manet ergo dictum meum, neque adhuc à te labefactari potuit, Galliæ Narbonenſis & Hiſpaniæ Epiſcopos, ante Gothorum Regum tempora, nunquam conuenire conſueuiſſe.

Ad Eudomium & vxorem eius Melaniam ſcribit Ruricius lib. 2. epiſt. 38.

Conc. Arauſic. 1. can. 29.

SIRMONDVS.

ET ſub ipſa Innocentij tempora, & de iiſdem ipſis Priſcillianiſtis, de quibus Innocentij diſſerit Epiſtola, paucis ante illum annis, ſub Damaſo binas conſtat celebratas Synodos fuiſſe, Cæſarauguſtanam in Hiſpania, & Burdegalenſem in Gallia; quarum alteri, hoc eſt Hiſpanicæ, Aquitanos Epiſcopos interfuiſſe; in altera, Hiſpanum Epiſcopum à Gallis Patribus auditum, & Epiſcopatu indignum fuiſſe pronuntiatum auctor eſt in ſacra Hiſtoria Sulpitius Seuerus.

AVRELIVS.

IAM ſentis, opinor, tu ipſe hæc à te fruſtra colligi ad id refellendum, quod non attingunt. Nam Hiſpaniæ & Galliæ Epiſcopos coïuiſſe aduerſum Priſcillianiſtas, à meipſo pluribus commemoratum eſt in confutatione impiæ querimoniæ ſodalium tuorum, nec ea de re dubitari à quoquam poteſt. Sed ſi ex eo argumentere Hiſpaniæ & Galliæ Narbonenſis Epiſcopos tunc temporis coïuiſſe, quemadmodum ſæpius deinde ſub Regibus Gothis coïuerunt, quod vnum à me negatum eſt, animi tui labes oſtentare videbere.

Pag. 87. & 88.

SIRMONDVS.

QVÒ nunc igitur te vertes, Aureli, cùm tot exemplis tam illuſtribus refellaris? Docere perges Epiſcopos Galliæ & Hiſpaniæ iſto modo coïre atque in commune conſulere ſub Gothis demum Regibus cœpiſſe? Ac non dices potius, quanto ſecurius ſit iudicium exemplo noſtro in rebus dubiis ſuſpendere, quàm temerè, vt ſoles, affirmare quod neſcias.

AVRELIVS.

TEMERITATIS perſpicuæ tot exempla dedit ſuperior tua oratio, vt minimè mirum ſit me temerè ad extremum à te accuſari temerariæ affirmationis in ea re, aduerſus quam vanos & temerarios conatus tuos in

Digitized by Goo

ventum effudiſti. Hoccine credibile eſt hominem ſenem, Societatis ſuæ Coryphæum, tot annos in libris volutatum, tam friuolas primùm diſputationes, deinde inſultationes proferre? tam fœdè ruere ac labi inconſiderantia, & vanitate ridicula? Quò te vertes, inquit ad me, cùm tot exemplis tam illuſtribus refellaris? Quaſi meipſo ſolis radio conuiciſſet? Caue, caue, Sirmonde, ne hæ ſint vindicis Dei pœnæ, qui primùm mentem plectit, & cùm te nimia tui opinione in hæc certamina inuectum, & in ea nimio tuendæ gloriæ, quam temerè in diſcrimen adduxiſti, ſtudio progredientem aduerſus perſpicuam veritatem videat, te in planiſſimas ineptias & abſurditates abire patiatur, ex quibus tanto maius dedecoris tui incrementum referas, quanto iniquioribus præſtigiis famam ſubleuare voluiſti. Noli quærere num docere pergam *Epiſcopos Galliæ & Hiſpaniæ iſto modo coire, atque in commune conſulere ſub Gothis demum Regibus cœpiſſe.* Sed vide ſodes, & etiam atque etiam vide, num figmentis & fallaciis iſtiuſmodi deceat religioſum hominem veritatem & publicum ludificari? Non enim Epiſcopos Galliæ & Hiſpaniæ negaui ita conuenire ſub Gothis demum Regibus cœpiſſe, ſed Epiſcopos *Galliæ Narbonenſis* nominatim. Quod tu verbum cùm omiſeris vel de induſtria, vel feruore nimio animi, inanes iſtos ludos tamdiu egiſti, & cùm mihi inſcitiæ notam inurere volueris, tibi longè grauiorem & turpiorem aſciuiſti. Nam quo tandem ſenſu iubes me *tuo exemplo iudicium in rebus dubiis ſuſpendere*, quod ad titulum Epiſtolæ Innocentij attinet, cùm tu hunc minimè dubium, certum, manifeſtum ſtatueris, iudiciumque adeo non ſuſpenderis, vt iudicium illud reſcideris, quo antea illum ambiguum cenſueras? An iudicium ſuſpendit qui pronuntiat, qui affirmat, qui rem minimè dubiam decernit, qui priorem ſuam dubitationem reſoluit? Quot verba fundis, Sirmonde, totidem penè nugamenta, quæ ſapientiam hominis in canis non eſſe confirmant.

SIRMONDVS.

EGO *quidem cùm multa ignorare me ſentiam, tum hoc certè fatendum intelligo, rerum Synodicarum Eccleſiaſticarumque, quarum peritiam oſtentas, minus omnino te gnarum & ſcientem videri quàm putaram.*

AVRELIVS.

SI ego tibi minus ſciens videor quàm putaras, tu ergo tibi magis inſciens videare quàm putes, neceſſe eſt, qui ab homine tam inſciente teneare in rebus manifeſtis, & coarguare. Non effugies hãc notam, quoad mea dicta eodem candore & perſpicuitate refelleris, qua tua refello; quod nunquam facies, ſi tam multa ignores quàm dicis, imò quàm ego experior, imprudentiæ magis tuæ, quàm inſcientiæ labes ſuſpiciens. Me verò rerum Synodicarum Eccleſiaſticarumque peritiam oſtentaſſe nemo, opinor, præter te dixerit, cùm haſce cum ſodalibus primùm tuis, deinde tecum Eccleſiaſticas diſceptationes non quæſierim, ſed neceſſitate impoſitas ſuſceperim, ad Eccleſiaſticæ veritatis, maiorumque doctrinæ propugnatio-

nem, cui omnes, quotquot Catholicorum nomine censemur, subsidium & opem, quantum in nobis situm est, vitamque ipsam debemus.

EPISTOLA SIRMONDI.

CANON *est primus primæ Synodi Arausicanæ, quem tu ex posteriore Binij* » *editione recitas in hunc modum. Nullus ministrorum, qui baptizandi recipit* » *officium, sine chrismate vsquam debet progredi, quia inter nos placuit semel in baptis-* » *mate chrismari. De eo autem qui in baptismate quacumque necessitate faciente non* » *chrismatus fuerit in Confirmatione Sacerdos commonebitur. Nam inter nos chrisma-* » *tis ipsius non nisi vna benedictio est. Non prejudicans quicquam dico, sed vt necessaria habeatur chrismatio repetita. Nos optima & antiqua exemplaria sequuti sic edidi-* » *mus. Nullum ministrorum, qui baptizandi recipit officium sine chrismate vsquam* » *debere progredi, quia inter nos placuit semel chrismari. De eo autem qui in baptis-* » *mate quacumque necessitate faciente non chrismatus fuerit, in Confirmatione Sacer-* » *dos commonebitur. Nam inter quoslibet chrismatis ipsius non nisi vna benedictio est:* » *non vt prejudicans quicquam, sed vt non necessaria habeatur repetita chrismatio. Hîc tu sine reprehensione cætera prateriens postremis verbis censoriam notam in-uris.* Alij, *inquis*, eadem penè omnia retinent, nisi quod postremam clausulam addita negatione ita legunt; *sed vt non necessaria habeatur repetita chrismatio*: sic antiqua editio Colonien sis; quam nescio cur P. Sirmondus sine causa sequi maluerit, contra P. Frontonem Ducæum, qui exploratis vetustissimis manuscriptis vltimæ illi parti negationem non addidit. *Tota ergo inter nos de tribus literulis est disceptatio, in qua duo accusationis tuæ sunt capita:* sine causa *enim*, & contra P. Frontonem *adiectam negationem criminaris.*

RESPONSIO AVRELII.

Pag. 632. CRIMINANDI *primò verbum in orationem meam adeo temperatam & re-rum ac vocum acerbitate vacuam conjicere, & ex tam innocenti loco crimina elicere, hoc demum & in te & in me criminosum est; in te, quia facis; in me, quia*
Pag. 633. *patior.* * *Non enim tum de ipsa mutatione tua indicabam, sed de modo quo eam fe-*
Pag. 634. *cisses, sine causa, sine teste, imò sine vlla eius rei in notis tuis mentione.* * *Vnde non tuam mihi editionem refellere propositum erat, sed eius incertitudinem ostendere, tum ex eo quod nullam eius causam attulisses; tum quod ab illa superiores omnes præter vnam editiones, & ipse Fronto Ducæus discedere visi essent.*

RECENSIO.

ORATIONEM meam ita amputasti, vt eam ipse vix agnoscam. Imbellia frustula sparsisti, corpus ipsum, spiritum, vim abstulisti lectorum oculis, vt iis & mihi ipsi illuderes. Statim initio ista omisisti; *Criminandi verbum in tam tenui, vt ipse fateris, negotio, tamdudum tibi nimium placet.* Quibus verbis duo argui; primùm, quod criminandi verbo tam sæpè aduersùm me vsus sis; deinde quod in tam tenui negotio, cuius ipse tenuitatem

agnoſſes, cùm *totam inter nos de tribus literulis diſceptationem eſſe* dixiſſes. Hæc duo capita prætermittere non debuiſti, vt ad ea nihil reſpondere cogereris. Omiſiſti & illa; *Eum qui tam breuem & innoxiam admonitiunculam ferre non valuiſſet, nihil videri ferre poſſe. In mea illa oratione nihil fuiſſe humaniori paulò homini non ferendum, aut negligendum, aut captata demum alicubi occaſione, non de induſtria refellendum. Me aliud non ſcripſiſſe, niſi te nulla prolata cauſa editionem antiquam Colonienſem ſequi maluiſſe, quàm omnes alias, & præter has Frontonem ſodalem tuum. Eam criminationem ita non criminationem, ſed mollem & ſimplicem claræ rei expoſitionem eſſe, vt ſola editionis tuæ, notarumque ei appoſitarum lectione comprobetur.* Grauia hæc erant, & querelarum tuarum iniquitatem, candorem verò meum probabant; nec merebantur reſectionem tuam, reſponſionem verò merebantur. Præterea demonſtraui me, in loco quem carpſiſti, non egiſſe de tollenda mutatione quam in Canonem Arauſicanum induxiſti, nec omnino de vera editione, aut ſententia Canonis, ſed de illius ambiguitate, vt Spongiæ temeritatem probarem, quæ loco vnico tam incerto & fluxo rem maximam & inauditam adſtruxiſſet. Docui etiam cur in ſola vltima canonis clauſula inſtiterim, & negationem ſolam ei à te intextam notarim, quod tu mirari videbare, & ad tacitam cæterarum tuarum mutationum approbationem conuertebas? Oſtendi denique meritò deſideratas à me cauſas, cur negationem intexuiſſes canoni, & lectionem, quæ eam omitteret, expunxiſſes primus omnium poſt natam Typographiam, imò poſt ſuperiores omnium collectiones, nec tantam nouitatem potuiſſe à te proferri ſine argumentis, ſolo nutu tuo, & regia quadam poteſtate, cui eruditorum omnium iudicia ſubmitteres. Hæc ferè fuere mea in te eo loco argumenta, Sirmonde, quæ à te breuiandi ſpecie tolli è medio, taceri, diſſimulari nulla fides pati potuit, cùm criminationum tuarum vim euertant, & concertationis noſtræ genium demonſtrent, & pleraque eorum, quæ mox dicturus es, inania & futilia eſſe arguant, quibus effutiendis non luſiſſes operam, ſi noſtra iſta expendiſſes.

REFVTATIO SIRMONDI.

Aurelij diſſimulatio. Sirmondus ſe Concilia ex manuſcriptis emendaſſe teſtatus eſt: & quantum in hac ad librorum emendationem ſit præſidij.

QVID *animi, vel conſilij habueris, cùm Arauſicani canonis emendationem vellicares, ſcire non laboro. Tecum ille norit, quem vnum latere, aut fallere non potes.* III.

REIECTIO AVRELII.

Sirmondus grauis temeritatis ſeipſum damnat. Abjectè cauillatur. Malè aſſerit præmonitum à ſe eſſe in præfatione ſe omnia ex manuſcriptis emendaſſe. Vanè prædicat omnes codices manuſcriptos habere negationem. Certioſa eſſe præſidia ad librorum emendationem quàm manuſcriptos codices, iiſque vulgatorum lectiones rectè interdum præferri.

MITESCIS nimirum rationibus noſtris conſtrictus, quarum veritati & candori nihil opponi poſſe vides. Verumtamen qua mente dicere potes, te non laborare quid animi, vel conſilij habuerim in diſpunctio-

Digitized by Google

nis meæ verbis, quæ carpsisti, cum ex iis criminationis & calumniæ reprehensionem mihi intentaris? Te ne tam leuiter in accusationes ruere, vt ea redarguas, quorum sensum & consilium non explores, & ignotum tibi esse fatearis? De consilio enim ac sensu in verbis meis toraque in oratione mea elucente agitur, non de occultis animi motibus soli Deo notis, vt simulare videris, quo veritatis vim effugias. Non enim responsio, quam hoc loco refellere aggrederis, criminationes mihi à te impactas depulit taciturum animi mei cogitationum subsidio, sed ipsa vi, ipsa perspicua mente & sententia, quam tota oratio mea loquitur, vt perspicuè à me ostensum est. Clarè enim demonstraui ex serie ipsa scriptionis meæ, nullam mihi propositam fuisse reprehensionem adiectæ à te negationis Canoni Arausicano, nec de Canonis omnino editione, aut sententia laborasse; sed miratum esse duntaxat quod tu nouitatem intulisses Canoni cæteris collectoribus inauditam, nec causæ tamen quicquam subiecisses, cur id tibi faciendum statuisses. Hanc meam mentem, hoc meum consilium ex tota disputatione mea emicans laborare debuisti vt perspiceres; vel si de eo laborare nolueris, abstinere debuisti animum à querela & criminatione mea, ne id me reprehendisse argueres, quod verè non reprehendissem, & id accusares, quod nescires. Non nisi temerè ad hanc aduersum me contentionem aliter prouolare potuisti.

SIRMONDVS.

DE tua etiam in me acerbitate non queror, qua maiorem in alios si non exeruisses, pudore amicos, teipsum graui probro liberasses.

AVRELIVS.

VIDE obsecro quid dicas, Sirmonde, nec tuas ipsius cogitationes dissolue. In diuersa te rapiunt, hinc veritatis, inde affectuum vis. Veritas mansuetudinem in te meam fateri cogit; affectuum impetus in me, velut in acerbum obtrectatorem, te adegerunt. De mea in te acerbitate tu non es questus, qui me tui criminatorem dixisti? Qui ea crimina commentus es tibi à me iniecta, quibus bona tibi fides, & tuæ Conciliorum editioni auctoritas omnis adimeretur? Qui toties de illatis tibi criminibus expostulas, acerbitatem in te meam non quereris? Hæc tua incogitantia pudefaciet amicos tuos, mihi crede, & teipsum graui probro apud eos ipsos implicabit, non me apud meos vlla mea in quemquam acerbitas, quam nemo amicorum meorum adhuc arguit, nedum erubuit, vt fabularis, aut mihi probro vertit, quemadmodum suprà ostensum est, cùm tu hoc idem figmentum vanissimè attulisses. Illi soli & acerbitatem mihi tribuunt, & illam erubescunt, & me illius ergo omni probro, si possent, obruerent, qui mearum in bacchationes suas iustissimarum verissimarumque increpationum æquitatem cum nullo veritatis & rationis subsidio effugere queant, eam factionis suæ fœda & imbelli machinatione eludere conantur, plus sibi probri isto pacto adiungentes, quàm à meis vllis obiurgationibus, quas ea ratione confirmant, vnquam accepissent.

Digitized by Google

SIRMONDVS.

HOC à te reprehenſum liquet, quod ſine cauſa, & contra P. Frontonem Canoni negationem intulerim. In quo quidem quod, ſine cauſa interpretaris, ſine veterum librorum teſtimonio, quos ad canonem illum non laudarim, quamquam ridicula & futilis eſt declinatio, eam tamen non reſpuo.

AVRELIVS.

QVID à me reprehenſum liqueat non tuum eſt dicere, ſed meas ea de re reſponſiones refellere, ſi poſſis, quibus oſtenſum eſt nihil à me eius, quod tu putas, reprehenſum eſſe. Quod autem ais me dixiſſe negationem à te canoni ſine cauſa illatam, &, ſine cauſa, interpretari, ſine veterum librorum teſtimonio, quos ad canonem illum non laudaris, iſtamque interpretationem ridiculam & futilem declinationem vocas; ego verò miror animi tui æſtus, qui mihi ea tribuas, & ridicula ac futilia voces, quæ à me non ſunt ſcripta, quæque, ſi me ex planis dictis meis, non ex motibus internis tuis, refelleres, tam ridiculè comminiſci & inſultare non poſſes. Ego enim ſine cauſa à te inſutam canoni negationem dixi, hoc eſt, ſine argumento ac ratione vlla, imò ſine vlla penitus eius rei in notis tuis mentione. Plena eſt hoc ſenſu oratio mea, quam ita denique concluſi; *Quis tibi concedat, vt quod vniuerſi tamdiu ſuſceperunt, tuo arbitrio, ſine cauſa, ſine ratione, regia quadam poteſtate proſcribas, & eruditorum omnium iudicia tuo ſubmittas?* Hæc mea fuit interpretatio & reprehenſio, Sirmonde, iuſta, ſolida, aperta, quam tu ridicula illa & futili declinatione, quam mihi ſuperbè tribuis, euadere voluiſti. Non enim veterum duntaxat librorum autoritatem deſideraui, ſed vel illam, vel rationem omnino tolerabilem aliquam, vel denique aliquam ſaltem mutationis tantæ in notis tuis, in quibus alia multò minutiora commemoraſti, mentionem. Non enim tam fui abſonus, vt manuſcriptorum autoritatem putarim ſolam idoneam cauſam emendandi canones, aut vitiatas ſcripturas, cùm vel ſine manuſcriptorum ope Canonis Arauſicani editionem aduerſus te manuſcriptis, vt videri vis, ſuccinctum tuerer. Longè enim firmiora eſſe noui teſtimonia, quibus germanas & ſpurias Scriptorum Eccleſiaſticorum lectiones internoſcamus, quàm manuſcriptorum codicum fidem, qui tum demum valent, cùm alia præſidia deſunt, quibus illi longè præponantur. Grauior multo eſt in primis maiorum traditio, perpetua doctrina & autoritas Eccleſiæ, quibus ſi codices manuſcripti tantulum obſtrepere videantur, longè aſpernandi iudicantur à ſanis hominibus, quantumlibet numerum vel conſenſum exhibeant. Atque hac nos ope germanam Canonis Arauſicani lectionem & ſententiam, etiam ſine manuſcriptis vllis, aduerſus quoſcumque manuſcriptos tuos propugnari poſſe non ſolum credimus, ſed eruditis & grauibus viris iam probatam eſſe, & deineeps magis probatum iri ſperamus. Hárum ergo omnium cauſarum & rationum aliquam à te poſtulabam, non manuſcriptos tantum, quemadmodum finxiſti, vt ineptam fraudibus videri faceres orationem noſtram, quam ratione nulla refellere poſſes, &

aditum tibi ad manuscriptorum ostentationem patefaceres, in qua minus omnino præsidij, quàm speraſti, habebis.

SIRMONDVS.

QVID *verò attinebat veterum librorum ad singulos canones fieri mentionem, cùm in præfatione semel admonuissem, omnia nos ex probatissimis exemplaribus emendasse?*

AVRELIVS.

ETSI, vt dixi, perperam deriuaris responsionem meam ad solos manuscriptos, tamen in hac ipsa techna, in qua fiduciam magnam fixisti, valde nutas. Primùm, vt effugij tui leuitatem ostendam, ita regero illud in teipsum. Si satis erat *te in præfatione tua semel admonuisse omnia te ex probatissimis exemplaribus emendasse*, cur toties canonum lectiones à te mutatas commemoratis nominatim manuscriptis confirmasti? Cur vllas omnino notas addidisti editioni tuæ, quibus ferè aliud nihil agis, nisi vt doceas, quibus codicibus adiutus fueris in singulis locis emendandis? Quod si obscuriora & grauiora fulcienda, tuamque in iis edendis fidem demonstrandam putasti, cur additæ canoni Arausicano negationis nullum similiter attulisti autorem, codicem, nec ea de re verbum feciſti, cum tot esse argumenta, & testimonia, quibus mutatio illa in dubium reuocari, & omnium editionum & eruditorum consensu refelli posset, nescire non debueris? Qui prolatis codicibus tot minutiora tuebare, rem tantam ne verbulo quidem attingere consentaneum tibi fuisse putas? Ego verò prorsus existimo, Sirmonde, cum negationem iniecisti canoni Arausicano, te non attendisse quantam rem ageres, quàm difficilem, quantis ambagibus implicitam. Adduci non possum, vt credam, si tot, tum veteres, tum nouas, autoritates consilio tuo refragari sensisses, te eas flocci facturum, aut nihil omnino causæ, cur ab aliis discederes, prolaturum fuisse. Hæc est, ni fallor, æquissima & humanissima ratio, quæ tuo facto prætexi possit, quam puto tuo sensu fautorumque tuorum opinione confirmari. Multo acerbior in te erit, si quis suspicetur te summorum virorum tot iudicia despexisse, vt profectò despexisti, si eos tibi aduersari sciens, nullam eorum rationem habuisti, quantumcumque in præfatione tua præmoneris, te omnia ex probatis exemplaribus emendasse. Quamquam ne hoc quidem à te præmonitum reperio, cùm in præfatione tua non aliud legam, nisi *te in iis, quæ edidisti, conquirendis eruendisque, vel librorum veterum collatione castigandis, plurimis ac diuersissimis exemplaribus vsum esse*; At verò omnia quæ emendaris aut nouaris, ex probatis illis exemplaribus à te emendata esse nec mones, nec monere potuisti, cùm præter vetera exemplaria tuis quoque vsum esse te coniecturis, plurima doceant, & fateris ipse non semel. Et quamnis verè monuisses omnia à te emendata ex veteribus exemplaribus, non tamen generalis istiusmodi præfatio satis esse potuit in obscurioribus & grauioribus locis, qualis editio Canonis Arausicani. Quam cùm nouam prorsus & antehac inauditam proferres, rationem eius rei aliquam

In notis ad Conc. I. Arel. ad II. Paris. ad II. Lugd. &c.

Digitized by

aliquam eruditis debuisti. Nam generalia istiusmodi dicta, præcipuè in præfationibus, sunt instar promissorum, quibus nisi sua, in rebus præsertim maioribus, testimonia & firmamenta sigillatim apponantur, minor est fides.

SIRMONDVS.

AVT in isto vetera exemplaria testari apud te quid iuuisset, qui ea postquam à me in Epistola prolata sunt, cauillari & fidem nostram imminuere conaris?

AVRELIVS.

HOC saltem assequutus esses, ne Canonem Arausicanum sine argumento aliquo & causa immutasse, & eruditorum omnium iudicia tuo subiecisse videreris, quemadmodum nulla edita ea de re mentione facere visus es. Nulla mihi tum fuisset admirandi causa te illi Canoni negationem tanta animi securitate, quasi in re, de qua nemini dubium vnquam fuisset, vel esse posset, adiecisse; adeoque, id quod à me de te in Spongiam scriptum est, lucrifecisses. Nam quod postea à te lacessitus altius rem expendi, & manuscriptorum tuorum fidem, tuamque in illis proferendis sinceritatem ventilaui, Epistola tua, vt suprà iam dixi, impulsus sum, quæ me in eiusmodi disputationem nec opinantem traxit, & de ipsa Canonis germanitate ac sententia, de qua in Spongiam scribens nihil laboraueram, differere coegit. Etsi ergo commemoratis codicibus, quibus autoribus Canonem immutasti, non continuò euicisses eam mutationem rectè inductam esse, cùm de illorum codicum fide adhuc quæri posset, sicut à me in responsione ad Epistolam tuam quæsitum est, effugisses tamen ne id sine causa, tuo solo nutu, spretis omnibus editionibus, pro nihilo habitis virorum tantorum tum nunc tum olim iudiciis, feciſſe videreris.

SIRMONDVS.

SED vide, Aureli, ne tua potiùs hoc loco tibi fides pereat, quàm vt nostram infringas. Quid enim? Si quos habes Conciliorum Codices antiquos, qui à nostris dissideant, qui negationem non habeant, quorum autoritatem possis autoritati nostrorum opponere, cur non profers? Cur in tua Ecclesiæque causa prævaricaris. Sed profectò non habes.

AVRELIVS.

SI ego reuera dixissem solam veterum codicum autoritatem idoneam esse rationem emendandi Canonem Arausicanum; rectamque eius editionem à vitiosa secernendi, quemadmodum falsò à te iamdudum feciſſe arguor, præclarè colligeres fidem mihi perire in illa aduersum te asserenda sine eiusmodi codicibus, meque in mea & Ecclesiæ causa prævaricari, si quos habens, nullos proferrem. Sed huius calumniæ inanitatem suprà ostendi, meque duces longè certiores ad canonum emendationem, quàm scriptos codices, agnoscere docui, maiorum doctrinam, Patrum

Digitized by Google

conſenſum, Eccleſiæ autoritatem & conſuetudinem, ex qua Canonem Arauſicanum contra codices tuos tueri rectius eſt, & Theologo pudentique homine dignius, quàm Codices aduerſus illam, ſicut à te factum eſſe infrà declarabitur. Perperam ergo nobis oſtentas manuſcriptos tuos, & in iis ſpem victoriæ reponis.

Verumtamen quo tu ore rem falſam conſcientia aduerſante adſtruis, teque in manuſcriptorum regno ſolum Regem facis, quaſi omnes tibi obnoxios & morigeros habeas, cùm non ſis neſcius reperiri in Thuana Bibliotheca antiquos codices, tua ipſius manu locis multis notatos, qui negationem nullam habeant? Cur audaciſſimè inſultas, vbi perſpicuè reus teneris indigniſſimæ vanitatis & fallaciæ? Cur dum omni animi contentione laboras in aſſerenda fama tua, eam miſerrimè prodis, & in perpetuum opprobrium iactas? Audies poſtea ſuo loco manuſcriptorum illorum teſtimonia, quæ ſi à me dum priorem reſponſionem ſcriberem, nec memorata, nec conquiſita fuerant, quod iis ad refellendam Epiſtolam tuam minùs indigerem, non continuò tantâ fiduciâ turpiſſimè ouare, & nos laceſſere oportebat, præcipuè cum ego me manuſcriptis non minus fretum eſſe demonſtrarem, quàm tu te diceres. Meminiſſe debuiſti oppoſitos eſſe à me tuis iſtis codicibus illos vnde omnes præter te collectores, vnde Binius, vnde Surius, vnde Crabbus etiam, vnde Merlinus, vnde Gratiani emendatores, vnde Gratianus, vnde multò antè Iſidorus ſua exſcripſiſſent. Quorum collectorum etſi aliquos tu in partes tuas trahere coneris, alios malè accipias & compungas, nos tamen tum illos ab illiberali fauore tuo, tum hos ab immerita criminatione, quam, ipſorum ſuffragia deſperans, iis impegiſti, facilè liberabimus. Non ergo licuit manuſcriptos codices à te omnes eſſe gloriari, niſi collectores ante te vniuerſos, qui Canonem ſine negatione protulerunt, nullis manuſcriptis vſos eſſe, aut Concilia temerè atque improbè contra codicum ſuorum fidem finxiſſe, te verò ſolum eorum probum, fidelem, incorruptum editorem nuper extitiſſe eâdem operâ glorieris. Vides exitum vaniſſimæ tuæ inſultationis.

SIRMONDVS.

EGO verò ſuo poſt loco non quatuor tantum iſtos, quos in Epiſtola deſignaui, ſed omnes omnino, atque ipſum in primis, cuius falſo exultas patrocinio, Iſidorum mecum facere, negationemque agnoſcere cum bona tua venia demonſtrabo.

AVRELIVS.

QVOMODO dicere potes te demonſtraturum omnes omnino codices tecum facere, niſi omnes omnino te vidiſſe fateare? Quod cùm te dicturum non arbitrer, quomodo recuſare potes, ne ardentiori & impotenti tua tuendi impetu hæc effudiſſe iudiceris? Quomodo denique multò grauiſſimam notam effugies, cùm eorum ipſorum, quos vidiſti, nonnullos negatione carere audies? Qua ratione geminam temeritatem eluces è cano vertice, qua tum quæ non vidiſti affirmare audes, tum negare

Digitized by

quæ vidiſti? Vides quas in anguſtias te conjiciat præcipitantis animi, & ſua nimis amantis æmulatio? Nam de Iſidoro quod iactas eum tibi aſſentiri, meque falſo eius patrocinio exultare, ego verò Iſidorum facilè aduerſum te vindicabo, vbi ea protuleris, quibus illum attentaſti, meque nullo cuiuſquam falſo patrocinio exultaſſe, ſed te & gloriationem hanc & alias, quas hoc loco ſpargis, tanta falſitate quanta vanitate iactaſſe demonſtrabo.

SIRMONDVS.

QVOD *ſi à me vetera ſtant exemplaria, quorſum vulgatas editiones, velut oppoſitam ex aduerſo aciem intentas? An neſcis iſtorum inter ſe quàm diſpar ſit conditio? vulgatoſque libros ex manuſcriptis natos, autoritatem ab iiſdem petere, non ſcriptos ex vulgatis?*

AVRELIVS.

NON ſolùm editiones vulgatas oppoſui manuſcriptis tuis, vt malè ſimulas, ſed manuſcriptos codices vnde tum vulgatę omnes editiones, tum multo ante illas vniuerſi Canonũ collectores Canonem Arauſicanum ſine negatione deprompſiſſent, quatuor manuſcriptis quibus negationis adiectamentum in tua epiſtola tuebare, quemadmodum paulò antè dixi, longéque vberius in priori mea reſponſione. Itaque aciem haud imparem oppoſui, manuſcriptos codices vnde omnes editiones vulgatæ & priores omnes collectiones prodiiſſent, aduerſum quatuor codices quibus tu pugnabas. Vnde fit, vt ſi cui temeritatis nota in hoc certamine inurenda eſſet, tibi metuenda fuerit, exiguas copiolas aduerſus pleniſſimam & veteranam aciem immittenti. Non ergo vulgatos libros ex manuſcriptis natos, ſed manuſcriptos, vnde illi nati eſſent, tibi obieci, vt iſtam, quam vanè prædicabas, manuſcriptorum conſenſionem euerterem.

Nec tamen vulgatorum codicum autoritatem tam exiguam tecum puto, vt eam ſemper manuſcriptis inferiorem, & ex illis metiendam aſſentiar. Quis enim paulò humanior veterum codicum ab indocto fortaſſis ſcriba, certè ignoto, ſcriptorum tantam & tam irrefragabilem autoritatem putet, vt eorum fidei, quos doctiſſimi homines ſummâ curâ ediderint & recenſuerint, ſemper præponantur? Quis tanto honore notarios ignobiles, tanto dedecore clariſſimos & eruditiſſimos homines afficiat? Fatendum certè eſt, codicum ab his editorum lectiones manuſcriptorum autoritati rectè interdum præponi, ſi rerum ipſarum genio, & rationi magis conſentaneæ, & melioribus argumentis fultæ videantur. Hoc Critici, hoc eruditi homines agnoſcunt, & reipſa paſſim probant. Doctiſſimi Gratiani emendatores planè profitentur ſe vulgatorum codicum lectiones non rarò prætuliſſe ipſis, vt loquuntur, originalibus; *Ex ipſo*, inquiunt, *originali emendauimus, niſi ſicubi vulgata lectio viſa eſt melior. Nam tunc, illâ retentâ, notatum eſt quomodo originale ipſum habeat.* Et Criticorum decus, prudentiſſimus Lipſius in præfatiuncula ad veterem ſcriptorem caſtigandum; *Præterea*, inquit, *veteres editiones inſpeximus, quas hîc & in aliis ſcriptoribus nihilo deteriores inue-*

In præfat. emendat. Gratiani.

In præfat. ad Valer. Max.

Digitized by Google

nimus manuſcriptis. Nec mirum, cùm veteres editiones ex manuſcriptis propiùs ſint expreſſæ, adeoque manuſcriptorum quodammodo vicem obtineant. Tu ipſe non vno loco idem agnoſti; tum alibi, tum in primis ad illum Canonem Concilij Aurelianenſis v. in quo editionem vulgatam, quæ *Regis voluntatem* ad Epiſcopi ordinationem exigit, retinuiſti, refragantibus quinque manuſcriptis codicibus, à teipſo & à Frontone citatis, qui eam omnes expungunt, vt priori mea reſponſione tibi obiectum eſt, licet tu egregiè diſſimularis. Ruis ergo quacumque ex parte opponis aciem tuam nudam & imbellem, nec noſtris ſolum telis, ſed tuis quoque confractam.

Can. x. Conc. Aurel. v.

SIRMONDVS.

AN neſcis Criticos, quantumuis ingenio & ſolertia valeant, niſi coniecturis ſuis fauentes manuſcriptos habeant, fidem vix obtinere: librorum autem conſenſum, tametſi obſcura res ſit, cordatum neminem aſpernari, ad horum denique amuſſim exigi, quæ in editis deprauata fuerint, & corrigi oportere.

AVRELIVS.

FATEOR, Sirmonde, ſi quis vſpiam locus manifeſtè deprauatus, ſi obſcurus, ſi dubius ſit, ad eius reſtitutionem valere non parum manuſcriptorum codicum autoritatem, horũm conſenſum in eiuſmodi locis temerè aſpernandum non eſſe, ad eorum denique amuſſim exigi oportere, quæ in vulgatis corrupta eſſe conſter, ſi nulla certior & grauior ratio ſubſit, qua emendentur. Nam dum manuſcriptis locum ſuum concedendum fatemur, alienum iis tribuendum non eſſe aſſerimus. Longè potiorem haberi neceſſe eſt rerum, temporum, bonorum auctorum conſenſum, præſertim in explorandis Eccleſiaſticis monimentis, in quibus ante omnia valere debet Eccleſiaſticæ traditionis & diſciplinæ autoritas, ex qua codices ſcriptos emendare ſapientioris Critici eſt, quàm eam ex illis peruertere, quod à te factum eſſe docebimus. Quare & ſine manuſcriptorum ſubſidiis emendantur ſæpè ab eruditis hominibus Conciliorum & Canonum editiones; & illis aduerſantibus elucens aliunde veritas admittitur. Nec à te ſat prouidè ſcriptum eſt, *Criticos, quantumuis ingenio & ſolertia valeant, niſi coniecturis ſuis fauentes manuſcriptos habeant, fidem vix obtinere*, cùm paulò poſt Baronij & Binij coniecturam de Concilio Telenſi ita extollas, vt dicas *ea certiorem nullam vnquam fuiſſe emendationem*, quam tamen illi nullis eius Concilij manuſcriptis adſtruxerunt. Hæ ſunt tuæ illæ, non ab aliis tantum, ſed à teipſo aberrationes, contentionis ſtudio natæ, qua ea blatêras, quæ deinde alibi tui immemor, irruente in oculos ipſa luce veritatis, immutare cogeris, teque ipſum diſſoluere. Itaque licuit mihi quoque, etſi nullis Concilij Arauſicani manuſcriptis codicibus fretus eſſem, certam Canonis Arauſicani editionem ac ſententiam inuenire, eamque aduerſus manuſcriptos tuos codices tueri, ſi modò docerem editionem ac ſententiam meam Eccleſiaſticæ traditioni ac diſciplinæ, Conciliorumque & Patrum ſenſibus neceſſariò adhærentem, tuos verò codices ab illis dijunctiſſimos te in errores ac hæreſes fœdas coniecciſſe, vt paulò poſt planum fiet.

Digitized by Google

SIRMONDVS.

ERRAS *omnino, ſi antiquis libris aduerſus typorum errata parùm licere arbitraris. Niſi fortè Romanos erraſſe putas cenſores, qui in ſacris voluminibus canonibuſque plurima nullis antea editionibus cognita, prouidè ac prudenter emendarunt: aut, ne à Conciliis diſcedam, ſuccenſendum Binio iudicas, quod Baronij Cardinalis coniecturam ſequutus, Africæ Concilium, quod in omnibus antea vulgatis Telenſe dicebatur, Teleptenſe auſus eſt appellare, qua certior nulla vnquam fuit emendatio.*

AVRELIVS.

SATIS iam ad iſta dictum eſt. Euagaris. Non agitur, num manuſcripti codices vllam autoritatem habeant aduerſus typorum errata, quod ego non nego; ſed num typorum ſcripturæ, autoritatem viciſſim aliquam habeant aduerſus errata manuſcriptorum, quod tu planè negas. Num liceat interdum vulgatam editionem illis anteferre, & ex ea ipſos corrigere; ſicut vulgata editio ſæpè ex illis corrigitur. Num denique ſit aliqua ſuprema ratio, quæ diſſenſiones manuſcriptorum & vulgatorum dijudicet, & tum manuſcriptos vulgatis, tum manuſcriptis vulgatos præponere poſſit; an verò manuſcriptos vulgatis ſemper anteferre debeat. Hic eſt controuerſiæ noſtræ cardo, Sirmonde, quem à me firmatum aduerſum te non validis tantum argumentis, & ipſa communi luce, ſed tua quoque confeſſione vidiſti, atque in primis Romanorum illorum cenſorum iudicio, ad quos temerè prouocas; cùm illi ſicut editiones vulgatas multis locis prudenter emendarunt ex ipſis ſcriptorum fontibus, ita eas illis ipſis fontibus à ſe aliquando præpoſitas eſſe teſtati ſint, vt antè audiſti. Nec minus temerè profers Baronij & Binij emendationem, vt probes antiquis libris aduerſus typorum errata non parum licere, quod hoc loco probare inſtituiſti; cùm illam non antiquorum librorum ope, ſed ſola coniectura factam agnoſcas, vt verè facta eſt. Coniecturarum ergo autoritatem probat argumentum iſtud, Sirmonde, non antiquorum librorum; adeoque pro nobis non pro te facit. Denique aſſerendo manuſcriptorum autoritatem teipſum perimis, cùm ea nos quoque aduerſum te pugnare poſſimus, quod tu incredibili audacia diſſimulas. Enumera iam intra pauca verba quot habeas tuæ mentis labes.

SIRMONDVS.

SIC *autem iſta differui, quaſi exploratum ſit in Canonis noſtri correctione nullam habere nos vulgatam editionem conſentaneam: cùm oſtenſurus ſim non ſolum vnicam Crabbi, quam concedis (duas autem dicere debueras) apertè ſuffragari: ſed ſuffragaturas omnes fuiſſe, niſi à Crabbi recta caſtigatione, quæ poſtea ſequutæ ſunt, errore vel iniuria deflexiſſent.*

Digitized by Google

AVRELIVS.

ET calumniaris, Sirmonde, & suauissimè nugaris. Calumniaris cùm fingis concessam tibi à me Crabbi editionem quasi tuæ consentaneam; cùm apertè dixerim eam tibi parum fauere. *Etsi enim*, inquiebam, *eam in hoc sequutus sis, quod negationem, quam illa margini ascriptam habet, susceperis; at in hoc ab ea discessisti, quod editionem, quæ negationem non adiiciat, reprobare, canonique ipsi negationem intexere aggressus es; quod collectorum editorumque omnium nemo antea fecerat.* Ac deinceps pluribus expostulo nouitatem à te iectam canoni Arausicano, aduersus editionum & collectionum omnium consensum. Quod à te more tuo suppressum, tum in responsione mea repræsentanda, tum in tua reponenda, turpe est homini religioso, modestiæ famam amanti, & fidem accurationemque suam venditanti. Hæc tua fraus: qua eo indignius veteris, quia id, quod à me negatum & euersum est, resumis, tacita responsione mea, editionem scilicet Crabbi, *tibi apertè suffragari.* Vix dicere audeo id quod tu præ te fers, pertinacia te imbelli teneri ne fateare quod vides, imò vt contrarium simules, quamuis à clarissima luce, qua teneris, expedire te nequeas.

At mihi etiam fraudem vltrò imponis, meque vnàm Crabbi editionem commemorasse, *cùm duas dicere debuerim*, arguis. Quasi si quid in eo peccatum à me esset, aliud criminis admisissem, quàm quod ex duabus Crabbi editionibus tibi, vt probatum est, repugnantibus, vnam tantum commemorans, te minus æquo vrsissem. Sed tamen qua fide simulare potuisti dissimulatas à me duas Crabbi editiones, quas paulò post toties & tam disertè numeraui, alteram factam scribens anno M. D. XXXVIII. alteram *Pag. 643.* anno M. D. LI. alteram duorum tomorum, alteram trium, & in vtraque negationem soli margini attextam dicens? Qui hoc tam apertè professus est, videtur tibi *vnam* Crabbi editionem per fraudem appellasse, an potius quod posterior editio canonis Arausicani ab eo prolata nihil à priori differat, & omnia penitus eadem exhibens non duplex dici possit, sed iterata vna editio? Eadem cauillatione me infrà petes, dum argues me vnam tantum Merlini editionem meminisse. Dixi quàm variè calumniatus sis in vna obiectiuncula. Nunc videndum quàm suauiter sis nugatus, quod alterum institueram.

Pro magno telo mihi intentas, *suffragaturas tibi omnes editiones fuisse, nisi à Crabbi recta castigatione, quæ postea sequutæ sunt, errore vel incuria deflexissent;* in eoque mihi ferociter minaris, & dum aciem istam instruis, sustinere me tantisper iubes. Nolo dicere te murem parturire, ridiculè hariolari irâ magis quàm viribus impulsum ferri, vt pluribus infrà audies, vbi hoc idem commentum iterasti, ne te non verbosum in ieiunissimo opusculo fuisse quisquam putet. Nugari te dico, Sirmonde, & suauissimè nugari, qui omnes editiones, omnes huius æui eruditos acerbè multandos putes, quod à te dissentiant, & mihi veterum nescio quorum scribarum hallucinationes arguenti succenseas: Honorem haberi velis ignotis & fortè ignaris: eorum consensum de quorum fide & eruditione dubitare non potes,

contemnas. Hoccine bellum hominem decet? Omnes qui à ſuo ſenſu abhorreant, celeberrimos & probatiſſimos homines, cenſuræ ſupercilio, & magiſtrali ſcutica abigere? Omnes huius memoriæ editiones, omnes earum inſtructores & inſtauratores, Merlinum, Crabbum etiam, Surium, Binium, Frontonem, &, vt alios omittam, Gratiani emendatores, Gratianum, Iſidorum, (eum enim à tuis fucis tuebimur) omnes denique, qui à Sirmondi mente diſceſſerint, erroris, vel incuriæ planè & ſine circuitione damnare? Nempe ne fateri neceſſe ſit vnum Sirmondum manuſcriptorum aliquot errore captum eſſe. Nam Gratiani certè emendatores editionem illam Crabbianam, in qua negatio ineſt, expenderunt & notarunt: & tamen ſignificarunt negationem deinceps rectè à Surio omiſſam, nec Canoni addendam eſſe. Hos ergo, cùm incuriæ arguere non poſſis, errore lapſos dices? Et cùm tali eruditione & prudentia homines Crabbianam negationem paruifecerint, cæteros, ſi eam expendiſſent, omnes ſuffragaturos tibi fuiſſe auguraris? Cùm id non fecerint, erroris ſimul vniuerſos incuriæque damnare audes? Ignoſco equidem ac lubens, quod in me inclementiùs ſis inuectus. Qui enim in tot ac tales viros modeſtiam & humanitatem abjeceris, nihil eius reliquum habere potuiſti, quod in me conferres.

De Conſecr. diſt. 4. c 125.

SIRMONDVS.

SVSTINE *modò tantiſper, dum tempus ſit, & noli me adigere, vt more tuo ſuſque deque habere & miſcere omnia cogar, vel importunas, quibus lectorem enecas, earumdem rerum iterationes imitari.*

AVRELIVS.

TV verò iterationum mearum, ſi quæ ſunt, imitationem ita feliciter effugiſti, vt maximam & grauiſſimam paſſim dictorum meorum partem nec retuleris, nec attigeris omnino, ne ſimplici eorum commemoratione, lectore miſerante, enecareris, quorum iteratione lectorem enecatum miſerari te dicis. Fateor, non habuiſti ſuſque deque mea verba. Accuratè enim attendiſti quid potiſſimùm te pungeret, idque ſtudioſiſſimè euelliſti. Hoc nempe eſt aduerſarij dicta ſuſque deque non habere, ſed ſolicitè intueri, & tota mente obſeruare. Eandem ob cauſam non miſcuiſti ea, ſed diuelliſti; & quæ tibi importuniora ratus es, ſecreuiſti ſubtiliſſimè, ne te reſponſionem tuam ita miſcere cogerent, vt nullum exitum repetires. Vides quanto humanius orationi tuæ aſſentiar quàm tu meæ, cuius importunas illas confuſaſque iterationes, neſcio vbi offenderis, cùm ſingulæ ſingulis Epiſtolæ tuæ particulis reſponſiones à me ſint ſubiectæ, nec allatum quicquam niſi quod iis refellendis opus eſſet. Tantum in hac parte, quam modò oppugnabas, eorum quæ poſtmodum ſingulatim & latius dicturus eram, faciem vniuerſam quandam, & quaſi typum propoſui. Qua de cauſa ſi mihi iterationes inutiles, quarum importunitas lectorem enecet, omniaque ſurſum deorſum vertat, affingas, declarabis te, cùm in reſponſione noſtra vitia non ſuppetant quæ reprehen-

Digitized by Google

das, ea vitio vertere obtrectandi impotentia coactum eſſe, quæ ab æquis hominibus laudari, & in præcipuis compoſitæ diſputationis laudibus poni ſolent, vt nimirum initio conſtituatur ob oculos quædam ſermonis ſequentis effiges, cuius ope lectoris animus ſubleuetur, & totius orationis vim minori labore & confuſione percipiat. Confuſionem igitur in eo notaſti, in quo confuſioni occurſum eſt; importunitatem, in quo parata facilitas; lectoris tædium, in quo adjutus eius animus; & ſolam vim ac perſpicuitatem, qua ieiuniſſimæ tuæ copiolæ ita omni ex parte attritæ ſunt, vt eas collato pede tueri non ſis auſus, tibi importunam & penitus intolerabilem oſtendiſti.

EPISTOLA SIRMONDI.

QVID ſi ego contrà docuero, & negationem iſtam ex Synodi mente atque ſenſu neceſſario reſtitutam, & à P. Frontone minimè reiectam fuiſſe, vel omiſſam, ſatisne conſtabit, tum mihi cum illo nihil eſſe diſſidij, tum cauſam, non mihi cur emendarem, ſed tibi nullam fuiſſe cur reprehenderes?

RESPONSIO AVRELII.

NON committetur vt in paranda victoria quam concupiſti, aduerſarium tibi d. fuiſſe conquerare. Accipio legem quam ponis. Si duo iſta probaueris, tu lauream ſolus habeto; me quoque currum propellente triumphabis. Sed quam edas pugnam priùs videndum eſt.

RECENSIO.

RESECARE quidem hoc loco nihil debueras è reſponſione mea breuiſſima, præcipuè cùm ex epiſtolæ tuæ particula, cui mea reſponſio ferè par erat, nihil reſecueris. Sed quia id ſuſtuliſti quod in ſuperioribus mearum tuarumque reſponſioum partibus à te iam ſublatum & diſſimulatum, à me expoſtulatum & exprobratum eſt, non immorabor diutius nouis querimoniis aduerſus labem non nouam, & ad tuam refutationem progrediar.

REFVTATIO SIRMONDI.

Aurelij de certa victoria ſpes eluditur.

IV. LAVREAM *ſibi de te, Aureli, epiſtola noſtra non ambiuit. Vnum ſpectauit, ac, ni fallor, peregit, ne telis tuis confoſſus & oppreſſus viderer. De me verò tu certum tibi, vt apparet, in hac dimicatione triumphum auguraris, & canis: ſed vide ne ante victoriam.*

REIECTIO AVRELII.

Sirmondus certam victoriæ ſpem Aurelio ridiculè impoſuit, impoſitam ſibi ab Aurelio ridiculè eluſit.

FALSO titulo, & oratione vaniſſima reſponſionem meam longè abſtraxiſti à vera ſententia, & à mea mente. Nulla eſt in verbis meis (legat & attendat æquus lector) licet mutilatis à te & confractis, nota, è qua me *triumphum mihi augurari & canere* dicere potueris, ſi magis fidei quàm ſtomacho inſeruiſſes. Ego enim cùm te totam hanc contentionem fruſtra ſuſcepiſſe probaſſem, eo quod verbis diſpunctionis meæ, quibus querelam intendiſti, non quæſiſſem de vera & germana editione Canonis Arauſicani, nec negationem à te adjectam planè reprehendiſſem; ſed ſine cauſæ vllius adjectione intextam mirari me dixiſſem; ita vt edito hoc reſponſo omittere poſſem, quicquid tu de ipſo Canone, deque tua illius immutatione temerè & ſine cauſa ſcripſiſſes, orationique meæ finem facere: tamen ne in contentione tua iſta voluntaria, & in paranda victoria, quam certam & indubiam putaſſes, & cuius ſola cupidine in hanc arenam videreris adductus, aduerſarium tibi doleres defuiſſe, oblatum certamen accipere me dixi, daturumque operam ne triumphum, quem cuperes, tam exploratum eſſe experirere, quàm arbitratus eſſes. Quis hîc me mihi triumphum præcinuiſſe dicet, niſi tu, Sirmonde, qui quia tuas ſpes incertiores quàm putares oſtenſurum me dixi, me mihi eas certò deſpondiſſe, & quia nimiam fiduciam tuam argui, eandem me concepiſſe argumentaris? Te verò certam victoriæ ſpem, quam dixi, animo præcepiſſe, eaque adductum eſſe in hoc certamen, profeſſus ipſe es in limine tuæ Epiſtolæ his ipſis verbis: *Quàm facilis futura ſit mea defenſio, meum eſt videre; quàm certa & quàm vera, ne tuum quidem iudicium effugiam.* Quid certius & exploratius ea victoria habere potuiſti, quàm ad ipſius aduerſarij iudicium deferre auſus es? Talia ſi ego ſcripſiſſem, tum tu rectè inanes ſpes noſtras, & ridiculam vanitatem illuderes. At ego reſpondi me *iſtiuſmodi fiduciam defenſionis meæ feruori non permiſſurum, neque laureolas ante pugnam decerpere velle. Sperare, probatum iri meam cauſam eruditis lectoribus. Nec tamen hoc ipſum, velut in re omnium certiſſima & clariſſima, quaſi iure meo præiudicare; ſed pro eorum humanitate magnoperè confidere.* Hæc omnia, quæ ſuo loco reſecuiſti & expunxiſti, tuam inaniſſimam impoſturam iugulant, Sirmonde, & tuam, quicquid dicere coneris, vanam & fluxam fidem conuincunt. Nam quod ais, *lauream te tibi de me non ambiſſe; ſed vnum ſpectaſſe, ne telis meis confoſſus & oppreſſus videreris*, ridiculam meticuloſitatem tuam imbecillitatemque narras. Quibus, obſecro, telis confodere & opprimere te potui, qui, vt ego quidem ſentio, nihil attigi eius quod tu putas; te verò ipſo iudice, de *tribus* dumtaxat *literulis* diſceptare volui? An tu adeo tenellus es, adeo molliculus, adeo imbecillus, vt *tribus literulis* confodi & opprimi potueris? Ridiculè hunc tridentem metuiſti. Ridiculè tomis ab illo tuis paratam putaſti perniciem; quaſi ego coniectis in illos tres *trium literularum telis* (hæc enim ſola mea tela fateris fuiſſe) ſingulas tomorum tuorum moles ſingulis literulis opprimere voluerim.

Digitized by Google

EPISTOLA SIRMONDI.

AGE itaque, vt à posteriori capite ordiamur, *P. Frontonem ais hoc loco vetustissima exemplaria diligenter exploraſſe. Fecit hoc ille in aliis ſanè, partim Græcis, partim Latinis ſcriptoribus feliciter. At hoc in loco, in Canonis noſtri emendatione, quorſum exemplaria multa commemoras, cùm ipſemet in notis ſuis apud Binium vnico Tiliano ſe vſum eſſe profiteatur?*

Tom. 1. Concil. pag. 500.

RESPONSIO AVRELII.

Pag. 639. INFELICITER *ordiris, nec video quibus oculis legeris illas apud Binium Frontonis tui notas. Nam & pluribus codicibus vſus eſt Fronto, & eo loco duos certè commemorat: quorum vnus litera T, alter litera F, notatur: quorum prior codicem Tilianum, poſterior codicem Nicolai Fabri ſignificat. *Vt dicere ſine graui nota non potueris eum, ad Canonum Arauſicanorum emendationem, codice vnico Tiliano vſum eſſe. Ergo in limine offendiſti, meque plura Frontonis exemplaria commemoraſſe, non ſatis conſideratè arguiſti. Plura, inquam. Nam multa, vt ais, non commemoraui. Quo etiam nomine reprehenſio tua bis iniqua eſt, mihique fauſto ad cætera tua profligauda auſpicio prælucet.*

Pag. 640.

RECENSIO.

OMISISTI tu quidem hoc etiam loco quædam, & orationis meæ neruorum, & ſpeciei non parum detraxiſti. Sed quia quod detractum eſt, pertinet ad tuam priuatim Societatem, & ad tuum in Frontonem animum, non ad noſtram propriè concertationem, idque verecundia magis quàm mala fraude videris omiſiſſe, cùm in hac parte, in qua certam lauream poſitam tibi putaſti, nullam noſtra reticendi & diſſimulandi cauſam ſubeſſe opinatus ſis, concedo pudori tuo; fiduciam ſolam inſequor, quam primis ſtatim reſponſionis tuæ verbis tota mente ſpiras in hunc modum.

REFVTATIO SIRMONDI.

Verè dictum à Sirmondo Frontonem Ducæum in huius Canonis emendatione vnico vſum eſſe Tiliano exemplari. Ridicula Aurelij hallucinatio.

V. SI *ex huius primi congreſſus euentu de pugnæ totius exitu iudicium, vt præ te fers, Aureli, vis fieri, victus es, & ceſſare iam potes. Nam laqueo, cum ſic nobis pararas, te infeliciter induiſti. Dixeram in Canonis noſtri, hoc eſt, in primi Arauſicani emendatione vnico Tiliano vſum eſſe Frontonem; idque Frontonem ipſum in notis ſuis profiteri. Tu duos à Frontone commemorari doces, Tilianum & Fabrianum, nec abnuo. Non eram neſcius cum vtroque codice Concilij huius Canones contuliſſe Frontonem. Sed quoto demum in Canone Fabrianum commemorat? In decimo ſexto. Quid hoc ad me, vt in cæteris canonibus Fabriano vſum eſſe concedam, ſi conſtet in primo, de quo affirmabam, Fabriano Frontonem vti non potuiſſe? Quid ita? Quia mutilus iam olim & acephalus codex ab Arauſicano quidem Concilio*

exorditur, sed primis caret octo capitibus. Inspice sodes, Aureli, in Thuana Bibliotheca reperies: cumque errorem & inconsiderantiam tuam riseris, agnosce non me Frontonis notas leuibus oculis vidisse, sed te ad verba mea mentis oculos non adiecisse. Num. 193.

REIECTIO AVRELII.

Falsò & temerè assertum à Sirmondo Frontonem Ducæum in huius Canonis emendatione vnico vsum esse Tiliano exemplari. Ridicula eius insultatio compressa.

INSVLTAS nimium, Sirmonde, imò exultas planè ac triumphas, communis martis immemor, qui sæpè victorem sui nimis securum, & iam spolia legentem, euertit ac perculit ab abiecto. Te ne inconsiderantiam meam ridere, ridiculam hallucinationem mihi inferre, mentis oculos mihi eripere, qui tam ridiculè hallucinaris, inconsiderantiam tuam prodis, mentis tuæ oculos vincendi amore, & ruentis famæ tuæ subleuandæ ardore præstinctos exhibes? Ergone temerè à me responsum est pluribus codicibus vsum esse Frontonem ad Canonis nostri emendationem, quod Nicolai Fabri codex mutilus iam olim & acephalus ab Arausicano demùm Concilio ordiatur, & primis careat octo canonibus? Ita in alium infestus ferris, vt hærentem tergo aciem non videas? Nam si acephalus & mutilus est ille codex Nicolai Fabri, quem in Thuana Bibliotheca quærere me iubes, non ergo is esse potest quo vsus est Fronto, vel mutilus & acephalus factus est, postquam ille eo est vsus. Codicem enim Fabrianum Frontonis integrum ac plenum fuisse testantur eius notæ, quæ illum vsque à primo Concilio Arelatensi, in quo tu Gallicanorum Conciliorum frontem paulò *ante statuisti, planè ac disertè commemorant vnà cum Tiliano, & deinceps vsque ad Arausicanum. Non ego in Thuana Bibliotheca explorare te hoc iubebo, qui tibi fortasse nimius esset labor, sed in ipsis Conciliorum tomis, in ipsis Frontonis apud Binium in primum Concilium Arelatense notis, in quibus turpem notam & inconsiderantiam tuam toto pectore ridere tibi vel aliis licebit. Vides vt laqueo, quem hîc nobis pararas (tua hæc verba sunt) te infeliciter indueris? Vides vt nimio vincendi æstu neq; quid statuas, neque quid loquare attendas, & seruili manuscriptorum tuorum studio obtundare? Nolo plura in ridiculam hallucinationem, ridiculæ confidentiæ insignem. Licet objicere tibi præterea possim ex eadem Thuana Bibliotheca librum manuscriptum, quo Frontonem vsum esse, eumque penes se habuisse ad mortem vsque ex ipso constat, qui eum ad nobilissimam illam Bibliothecam nuper retulisti. In eo legitur disertè Canon hic Arausicanus tum negationis vitio, tum aliis inquinatissimus, vt hinc quoque inconsiderantiam tuam noscas, qui ad huius canonis emendationem Frontonem solo Tiliano vti potuisse dixisti.

Pag. 11.

Vid. Front. notas in Cōc. Arelas. 1. & 11. & in Cōc. Reg.

Tantum adjicio te alteram responsionis meæ partem veteratoriè declinasse, qua tibi arguenti me *multa* Frontonis exemplaria commemorasse, respondi te minus considerate mea verba legisse. Me enim non *multa*, sed *plura* commemorasse Frontonis exemplaria. Ad hæc tu, non meas solùm, sed & tuas responsiones assuetus in ea compendia deducere vbi ab oculis

Digitized by Google

elabantur, ſilentium tuum opponis. Vnde fit vt ſi tibi, ex primo hoc congreſſu de tota pugna iudicium fieri optanti, cætera feliciter euenissent, tamen non magis ego victus iudicandus essem quàm tu, cùm ex duplici iniquitate, quam in tua reprehenſione redargui, alteram tantum diluere conatus ſis, alteram ſis faſſus ſilentio, adeoque te quoque victum tuopte iudicio declararis. Si ego tua verba non ſatis conſideraſſe tibi videbar, tu, qui mea nihilo melius à te conſiderata fatebare, nihil habuiſti quod exprobrares. En victorias Sirmondi! en laureas conſideratiſſimi triumphatoris!

EPISTOLA SIRMONDI.

NOs porro & cum Tiliano eodem, & cum Lugdunenſi, cum Remenſi, cum Foſſatenſi, aliiſque optimæ notæ codicibus Canonem iſtum contulimus, neque vllum vſquam, qui negationem eandem non haberet, offendimus. Etiamne, dices, in Tiliano? etiam in Tiliano.

RESPONSIO AVRELII.

Pag. 641. ORATIONIS *ſtructuram, ſeu αἰαχρολογίαν facile tibi remitto. Eiuſmodi næui Theologum minus dedecorant, tametſi tu politiorum numerum affectaris, & nos horridulos molli faſtidio interdum ſubmoueas, vt infra patebit.*

RECENSIO.

ITA breuis erat reſponſio mea, vt nihil ex ea amputare neceſſe fuerit, quantocumque compendiorum ſtudio tenereris, niſi vbique orationem meam ſaltem elumbare ſtatuiſſes. Quod autem, quæ de tomis tuis hoc loco dixi, abſcidiſti, facile ignoſcerem, niſi eadem operâ animi in te mei æquitatem, quam iiſdem verbis profitebar, abſtuliſſes è conſpectu, cùm tamen ex ea de tota mea tecum diſceptatione facilius iudicaretur. Ne illud quidem omiſſum oportuit, quod conteſtabar codices manuſcriptos mihi nullos fuiſſe, ex quibus te illis inſtructum refellerem. Tibi ſoli eos ad manum eſſe; meque communibus tantum armis, non ſelectis, & minimè vulgaribus, quæ tu iactabas, iniiſſe hanc pugnam; vt pateret me ad eam non cupidum, non meditatum, ſed nec opinantem, & quodammodo imparatum deſcendiſſe. Hæc ſi tua nihil intererat proferre, at magni mea intererat lectori nota eſſe.

REFVTATIO SIRMONDI.

Ἀναχρολογία falſo impacta Sirmondo: retorta in Aurelium αἰαχρολογία mentis & iudicij.

VI. GRAMMATICVM *agis ex Theologo, & in oratione mea ſtructuræ vitium & αἰαχρολογίαν reprehendis. Quo iure non diſputo. Etenim verba iſta quæ culpas, cùm ſententiam alteram inſtituant, quid opus eſt vt cum antecedentibus cohæreant?*

rrant? aut quis voculam, quæ ad negationem referatur, abesse, supplerique ad hunc modum oportere non sentiat, etiamne illa, dices, in Tiliano?

REIECTIO AVRELII.

Aurelius ἀναισχυντίαν gratiam iterum Sirmondo facit, eò libentius quòd illius defensionem admiratur. Ἀναισθησίαν mentis & iudicij sibi ab eo absurdissimè illatam non amplius indulget, ne sua humanitate rursus abutatur.

GRAMMATICVM agis eò callidius quàm me egisse dicis, quod ego reconditam istam artem, & delicias Grammaticales, quibus orationem tuam tueris, mihi ignotas esse fateor, nec tanto otio abundare vt eas discam. Ego crassa minerua verba tua accepi, quemadmodum ab omnibus qui minus cati sint Grammatici quàm tu es, acceptum iri puto, ex communi nempe vsu, non ex intimo isto artificio. Sed quia tu plura in eo genere vides nobis inaudita, de tua responsione referendum ad Grammaticos censeo, præcipuè cùm eos infrà tanti facias, vt in explorandis etiam Theologiæ monimentis eos Theologis interdum præponas. Quare non mihi propositum fuit Grammaticum in te agere, tanto in ea re vsu & studio hominem. Sed cùm tu Grammaticale supercilium in me erexisses, ostendere volui te in hoc, in quo insultares, prius tibi cauere debuisse. Pag. 48.

SIRMONDVS.

SED tamen, quia ἀναισχυντίαν esse iubes, atque hanc mihi pro indulgentia tua remittis, ego vicissim, ne ingratus videar, barbarismum indulgeo tibi, quo alibi vsus es, cum tercentos annos dixisti pro trecentis. Pag. 690.

AVRELIVS.

MALIGNA est tua indulgentia. Vt benigna & prolixa esset, indulgere debuisti non tantum istud *tercentos* pro *trecentis* positum, sed plura similia, *aliot*, pro *alios*; *Episiopis*, pro *Episcopis*, quæ non minus barbara sunt & absurda, mihique eodem iure quo illud *tercentos* ascribi possunt. Quod si in istis indulgentia me tua fateris non egere, quæ operarum insciti a, non meo consilio, irrepserint; cur illâ egere me fingis in *tercentos*, quod ab eodem typographi vitio, facili vnius literulæ inuersione, natum esse videre debuisti? Quid in ista vocula simile fuit cum ἀναισχυντίᾳ quam ego in verbis verè tuis, verè à te agnitis, reprehendi? Non igitur retulisti parem gratiam. Non auertisti ingratitudinis vitium. Longè aliud beneficium accepisti, quàm reddis. Nisi fortè, quia gratiam satis retulit, qui referre voluit, tu ingratus dici non debeas, quia quod præstare non potuisti, facere voluisti. Pag. 655. Pag. 675.

SIRMONDVS.

QVIN etiam, vt par pari referam, si hoc mauis, non imparem tibi, sed alterius generis ἀναισχυντίας compensabo. Reuoca in mentem, Aureli, quod ante Pag. 635.

Digitized by Google

pagellas aliquot scripsisti, cùm de Frontonis manuscriptis agens, typographi errorem, qui in vindiciis tuis vetustissimis *posuerat pro* vetustis, *emendari religiosus homo iuberes, quia tibi de illorum antiquitate, vt aiebas, pronuntiare non liquebat: & compara cum altero responsionis tuæ loco, vbi manuscriptos eosdem codices Frontonis* Pag. 656. optimæ notæ *fuisse pro certo affirmasti. Quomodo enim ista cohærent, aut consentanea sunt, vt qui de librorum, quos non videras, vetustate affirmare nihil potueris, de eorum præstantia & bonitate ausus sis pronuntiare? Ἀνακολουθίαν negabis esse? Omnino ἀνακολουθίαν, Aureli, & grandem ἀναρμοσίαν hîc fateri necesse est, non structuræ orationis, sed mentis atque iudicij.*

AVRELIVS.

VT omittam exilem & rancidam vitiligationem à te afferri, sola ignobili æmulatione, & Grammatici erroris impatientiâ expressam, & à mea reprehensione toto genere, vt ipse fateris, dissimilem, adeoque illius ipsius ἀνακολουθίας & ἀναρμοσίας mentis & iudicij, quam vanissimè nobis improperas, iam conuictam; venio tamen quò lacessis, & mentis ac iudicij tui istius aciem maleuolentia ipsa debilem subeo volens. Quid tibi vis, obsecro, cùm cohærere negas vt codices, de quorum antiquitate mihi non constare dixi, vtpote à me non visos, optimæ notæ esse affirmarim? Quanto facilius de eorum bonitate iudicare licuit, quàm de antiquitate? Bonitatis fidem facere potuerunt optimæ pleræque lectiones ex iis à Frontone depromptæ; antiquitas autem quomodo, nisi iis propiùs visis & excussis, nisi inspecto charactere, cæterisque eiusmodi notis, explorata potuit esse? Ecquid attendis ἀναρμοσίᾳ tuam, mentis & iudicij leuitatem, miserum, quo te torsisti, discrepantiarum mearum aucupium, vt cùm ad purgandum orationis tuæ dissidium mihi mentis & iudicij discordiam obicere gestires, te oratione simul ac mente absonum faceres? Prætereo quod Frontonis codices *optimæ notæ* fuisse non *pro certo affirmaui*, vt tu falsò affirmas: sed aduersus te differens argumento ad hominem, quæsiui cur *rudem & nullius iudicij criticum* eum diceres, qui quatuor manuscriptos à te prolatos sequi nollet, cùm tu quinque optimæ notæ in Canone X. Concilij V. Aurelianensis neglexisses? Optimæ enim notæ eos vocaui, quo validius in te esset argumentum, quòd tu passim eos venditasses & laudasses in notis tuis, præcipuè cùm in eorum numero essent illi ipsi Tilianus & Fossatensis, quos *optimæ notæ* in Epistola dixeras. Hæc expende, amabo te, maturius, sepositio affectu & libidine vindictæ, ac memento insciti esse hominis mentem & iudicium suum euertere, vt alienum inuadat.

EPISTOLA SIRMONDI.

CVR *igitur à P. Frontone est prætermissa? Id nimirum rogas, quod tutè alios docere potuisti. Recognosce quod proximis verbis scripseras, exstare negationem in antiqua editione Colonienſi, & statue P. Frontonem cum editione illa manuscriptum codicem, vt lectiones varias colligeret, comparasse. Quid attinebat eum nega-*

Digitized by Goo

tionis voculam inter varias lectiones referre, cùm in ea ſcriptus codex ab excuſo non diſcreparet? aut quî nunc potes ab illo non adiectam cauillari? Nam adiici profectò Canoni non potuit quod à Canone non aberat; quod Canon ipſe tua ſententia non continebat.

RESPONSIO AVRELII.

STATVERE *me iubes P. Frontonem cum editione Colonienſi illa antiqua, in qua ego negationem haberi dixi, manuſcriptum codicem, nempe illum vnicum quem ei conceſſiſti comparaſſe.* At Frontonem non cum antiqua illa, quam ais, ſed cum Suriana, quæ negationem non agnoſcit, codices ſuos commiſiſſe, eiuſque ſibi verba ſananda paſſim propoſuiſſe liquet.* Huius rei, niſi moleſtum eſt, exempla aliquot perſpicua colligamus.* Pag. 642. Pag. 644. Pag. 645.

RECENSIO.

ET vim & ſeriem orationis meæ totam interuertiſti. Non enim ſimpliciter à me dictum eſt P. Frontonem codices ſuos manuſcriptos comparaſſe cum Suriana editione, ſed id quod tu dixeras eum illos contuliſſe cum antiqua, illa, in qua ego negationem haberi ſcripſeram, oſtenſum cauillationem eſſe alienam à ratione, à conſuetudine eruditorum, à prudentia Frontonis, à tempore ipſo denique, quo ille ſuas ad Concilia notas edidiſſet. Additum, eum non ſolum Surianam editionem, quæ negatione careret, ſibi præfixiſſe; ſed ſingulas antiquæ editionis ſcripturas, quas Surium malè immutaſſe putaret, reſtituiſſe; ideoque cùm Surius negationem margini editionis antiquæ adſcriptam, è ſua editione penitus eraſiſſet, eam repoſiturum fuiſſe Frontonem, ſi vel codices eius habuiſſent, vel ipſe germanam & neceſſariam putaſſet. Atque hæc omnia argumentis & rationibus firmiſſimis munieram, quæ tu in aſpectum proferre erubuiſti; & pro iis breues lacinias exhibuiſti neruis ac ſpiritu exhauſtas, quo iis oppoſita abſurdiſſima cauillatio, quam mox allaturus eras, minus fœda & indigna appareret. Hæc enim ad tantam lucem obtendis.

REFVTATIO SIRMONDI.

Quî factum ſit vt negationis, quæ in codice Tiliano legitur, nulla in Frontonis notis exſtet mentio.

LONGAM *& laborioſam, ſed inutilem operam conſumpſiſti, vt doceres Frontonem Ducæum cum manuſcriptis non Crabbianam editionem contuliſſe, ſed Surianam. Quid hoc ad me, ſi de Crabbiana non affirmaui? Ego vt oſtenderem qua ratione fieri potuiſſet, vt negationem Fronto, tametſi in manuſcripto codice obſeruatam, inter varias lectiones non referret, ſtatuere te, hoc eſt fingere iuſſi Frontonem Crabbi editione, in qua negatio eadem exſtat, vſum fuiſſe: quo poſito, concludebam nihil opus fuiſſe inter varias lectiones eam vocem adnotari, in qua ſcriptus codex ab excuſo non differret. Qui poni aut fingi poſcit aliquid, Aureli, nihil affirmat. Tu quaſi aſſeueraſſem, & quaſi hæc vna defenſionis noſtræ arx eſſet, omnibus machinis expugnandam ſuſcepiſti.* VII.

Digitized by Google

REIECTIO AVRELII.

Sirmondus turpissimis effugiis responsionem suam seque ipsum inuoluit, ne Frontonem Ducæum codices suos cum editione Crabbiana contulisse, quod amplius dicere non audet, malè antea dixisse fateatur.

NON pudet ingenuum hominem, Christianum, religiosum tam putidè tergiuersari, tam frigidam fallaciam, tam apertum figmentum obtrudere, & quiduis potius comminisci malle quàm errorem fateri? Inutilem ego operam consumpsi in docendo Frontonem vsum esse Suriana editione? Tu ad illam antiquam Colonien sem, in qua negatio legitur, cum codices suos cõtulisse non affirmasti, sed finxisti tantùm? Vbi fides? vbi pudor? Quid ergo sibi volunt hæc tua verba: *Mihi cum Frontone hac in parte, vt aiebam, nulla est dissensio, imo certa conspiratio. Ille negationem in antiqua editione cùm reperisset, non abstulit: ego ab aliis deinceps detractam postliminiò restitui?* Hæ sunt fingentis & simulantis voces, an asserentis & confirmantis? Et audes in eruditorum conspectum cum tam propudiosa defensione prodire? Quid facias isti hominum generi, quos nulla veritas, nulla lux, nulla religio constringit, quominus in omnes strophas se conuertant, ne de re, de fama, de gloria, videantur quicquam amisisse? Nempe hæc ab eadem arte, hoc ab eodem pudore prodiit illa nuper apud Illustrissimos quosdam Antistites professio, qua, horrente orbe, contestari ausi sunt eos libros è sua Societate non exiisse, quos ab ea ortos nouit & contestatur orbis. Hisce ludibriis tutum te fore malè speraste, Sirmonde. Apertè manus dare satius fuit, quàm hæc effutire. Absurdè putasti vel me adeo rudem, vt talia refellere non possem; vel lectorem adeo hebetem, vt ea, etiam me silente, non videret. Quid enim dictu absurdius, quàm me objiciente Frontonem negationem nullam desideraisse in Canone Arausicano, à te responsum esse vt fingerem eum vsum esse editione antiqua, quæ negationem haberet? Figmenta ergo mihi vana & falsa respondebas? Et illis solis arbitrabare obiectioni meæ factum esse satis? Meque alios docere illa debuisse, & quod ea videre nollem cauillatorem esse dicebas? Apage hos fucos inuerecundiæ, & intolerabilis peruicaciæ.

SIRMONDVS.

POSSEM *hic etiam in isto tuo conatu non vnam hallucinationem tuam redarguere: sed stultum sit inanem ac friuolam contentionem, otiosa & minimè necessaria confutatione, refellere.*

AVRELIVS.

POST pudendum commentum, quo vti coactus es ne nihil respondisse videreris, conaris ex infelici loco emergere per easdem præstigias, quibus te in illum demisisti. Multa in eo nostra esse fingis, quæ reprehendi à te possint; sed stultum esse inani & friuola contentione luctari: vt cùm nihil cupidius aueas quàm celeriter ex laqueo inextricabili euolare, ex eo discessisse videare non in tuum, sed in aduersarij commodum, postulante

Digitized by Google

ipſa cauſa, ſine cuius detrimento in futili altercatione diutiùs hærere nequiueris. Hæ ſunt tuæ artes, Sirmonde, quas fruſtra & ſine arte conſumere te doleo vbi nihil proſint. Iampridem iſta ſumus experti: tam ea videmus quàm odimus: tam nobis quàm te ſunt indigna. Quia nec nos quicquam egimus tecum, niſi candore ſummo, & integra fide; nec tu, dum aliter agis, imbecillitatem tuam velas, aut tueris honorem; ſed præter imbecillitatem maiores labes prodere, & proborum hominum odia conciliare tibi de induſtria videris velle.

SIRMONDVS.

STATVE *nunc, per me licet, quando de Crabbiana non placuit, Frontoni ob oculos poſitam fuiſſe Surianam, quid efficies? Frontonem, inquis, negationem iſtam in manuſcripto non reperiſſe, vel vt ſpuriam reieciſſe. Neutrum extorquebis. Nam in Tiliano, quem vnicum Fronto, vt oſtendi, præ manibus habuit in hoc Canone manuſcriptum, exſtare conſtat negationem. Si teſti oculato mihi non credis, codex ipſe fidem faciet, qui in Ioannis Tilij ornatiſſimi viri bibliotheca ſeruatur. Vidiſſe autem Frontonem & alienam cenſuiſſe, tibi tuique ſimilibus hariolari liceat: ſibi illi, qui limatum & certum hominis iudicium norant, minimè perſuadebunt.*

AVRELIVS.

NON pudet tot effugiorum, tot fraudium religioſum hominem? Cùm ita te conſtrictum videas diſputatione illa mea, quam inutilem videlicet, & minimè neceſſariam dixiſti, vt nihil in eam vel cauſari poſſis, ſimulas te id mihi gratuitò concedere, quod à te vel inuito extortum eſt, quod, ſi peruicaciſſimus eſſe velis, negare tamen nullo modo vltra potes, Frontonem Ducæum codices ſuos comparaſſe cum Suriana editione, non cum Crabbiana illa antiqua, qua eum vſum eſſe tam fidenter in Epiſtola aſſeueraſti. Hæc nimirum eſt tua benignitas, hæc modeſtia, cuius laudem te amare dicis. Das quod auferre non vales; agnoſcis quod nullo ingenio obſcurare potes, & tamen diſſimulationibus & figmentis obſcurare conaris. Quas glorias hîc iterum caneres, ſi qua arte diſputationis noſtræ euidentiam poſſes infringere, cùm ſuprà me clariſſimè arguente hallucinationem, qua negaras Frontonem plus vno codice habuiſſe ad Canonis Araùſicani emendationem, & demonſtrante pluribus eſſe vſum, tamen quæ prima tibi oblata eſt tergiuerſandi ſpecies, eam arripueris improuidiſſimè, ſine iudicio, ſine delectu, & tela minimè ſentiens, quibus teipſum iugulabas, ridiculum triumphum egeris? Cæterum argumentum meum, quo concludebam, cùm Fronto Ducæus negationem in codice Suriano nullam videns, nullam tamen ex manuſcripto vllo codice ediderit, neceſſarium eſſe dictu, vel codices eius nullam habuiſſe, vel ipſum eam ſpuriam & ſuperfluam cenſuiſſe, quomodo labefactas? Quia nempe Tilianum codicem negationem habere conſtat. Eſto: Quî ergo doces eam ſpuriam non eſſe iudicatam à Frontone? Nimirum, quia hoc ſibi qui limatum & certum hominis iudiciũ norant, minimè perſuadebunt. Adeò ne ineptire & nugari maturum æui hominem, vt non videat ſe, quod omnium ab-

ſurdiſſimum Dialectici putant, principium petere, & id obtrudere prò reſponſo, de quo tota inter nos quæſtio eſt? Quærimus enim vtra vera ſit & recto iudicio conſentanea, Canonis Arauſicani editio ac ſententia, ea quam tu tueris, an noſtra? Tu mihi reſpondes, Frontonem tuam non improbaſſe; quia cùm limatum iudicium haberet, adeo aberrare non potuerit, nimirum à recta tua editione; & non principium petis? Tacere, Sirmonde, præſtat, ſi poſſes, quàm hæc ſcriptitare in eruditorum oculis, in orbis luce, qua tam pudendum opuſculum tu ipſe indignum iudicaſſe, & compreſſiſſe, non ſine cauſa dictus es.

SIRMONDVS.

CVR *igitur ab eius notis abeſt negatio? Equidem vel omiſſam in pariculo inter ſcribendum dixerim; vel, quod etiam accuratis vigilantibuſque interdum accidit, ipſius oculos fugiſſe.*

AVRELIVS.

RIDICVLE', ridiculè vaticinaris. Ridiculè fœdiſſimam notam impingis ſocio, quem eodem tempore accuratum & vigilantem videri vis, nec minorem tibi ipſi. Omiſſam inter ſcribendum negationem quî probes, niſi vnà aſſeras Frontonem ita miſiſſe Coloniam notas ſuas ad Binij editionem, vt eas nec relegerit, nec expenderit, nec caſtigarit? Eam verò quî tandem vel omittere in pariculo, vel præterire inſciens in ipſo codice potuit homo limati & certi, vt ais, iudicij, ſi negatio illa tam perſpicua & neceſſaria erat, quemadmodum affirmas, vt ea dempta Arauſicani Patres pugnantia loquerentur? Apertam ſcilicet Canonis diſcrepantiam, fugientibus tum corporis tum mentis oculis, non vidit certi & limati iudicij cenſor. Quomodo verò ea vocula, magni, vbicumque eſt, ponderis, cùm orationis ſenſum inuertat, fugere potuit accuratiſſimi hominis oculos, cùm conſtet in manuſcriptis codicibus voluendis, quò obſcuriores ſunt literulæ, eò accuratius obſeruari, & ſingulatim quodammodo expendi ſolere, præcipuè cùm leguntur ea mente, vt ex iis vulgatæ grauiſſimorum ſcriptorum editiones emendentur? Cur porrò tu egregiam rationem iſtam nunc primùm vidiſti, poſtquam à me tibi ademptum eſt, ne cauſari vltra poſſis Frontonem codices ſuos cum ea editione contuliſſe, in qua negatio extaret? Adeone te acutum reſponſiones meæ fecerunt, quas paulò ante inutiles & ſuperuacuas dicebas? Quomodo denique *certam* tibi *& conſpirantem conſenſionem* eſſe iam dices cum Frontone, ſicut in Epiſtola ſcripſiſti, ſi ille negationem, in qua eum tibi conſenſiſſe vis, nequidem viderit oculis, ſed inſcius præterierit? Quomodo cum homine tam præcipiti & incurio certam tibi conſpirationem eſſe aſſeres, niſi fortè in eadem illa incuria, & præcipiti oculorum ac mentis motu, vt quemadmodum ille temerè omiſerit negationem, ita tu temerè adieceris?

Digitized by Google

EPISTOLA SIRMONDI.

SIc enim ego tecum iſta diſſerui, quaſi verum ſit quod narras intextam in editione Colonienſi negationem haberi, cùm in ora potiùs adſcriptam dicere debueris. Quod quidem ipſum ad P. Frontonis cauſam ſatis eſt, ad tuam videris an ſufficiat. Cæterùm mihi cum in illo hac in parte, vt aiebam, nulla eſt diſſenſio, imò certa conſpiratio. Ille negationem in antiqua editione cùm reperiſſet, non abſtulit: ego ab aliis deinceps detractam poſtliminio reſtitui.

RESPONSIO AVRELII.

SIc mecum agis, quaſi editiones ante Frontonem emiſſæ negationem Canoni adiecerint, tu verò ab aliis deinceps ablatam reſtitueris: quaſi poſt collectas demum Frontonis Notas ea negatio auferri ſit cœpta. Deinde non intextam in editione Colonienſi dixi negationem, ſed in ea legi vltimam clauſulam addita negatione; quod in ea negatio, etſi in ipſo corpore non ſit inſerta, nec in eo prorſus legatur, legitur tamen ad marginem, vbi variæ lectiones referuntur. Aut reprehendes vnà mecum Romanos Gratiani caſtigatores, qui ad hunc ipſum Canonem Arauſicanum eodem modo notarunt legi in illa antiqua editione Colonienſi, non neceſſaria habeatur chriſmatio repetita. ** Non parum eſt argumenti negationem iſtam vel in codicibus Frontonis non fuiſſe, vel ſpuriam ei viſam eſſe, probatamque illius apud Surium omiſſionem. Nam ſi adiiciendam cenſuiſſet, quo pacto paſſus eſſet eam non ſolùm abiici à Surio, ſed etiam à longè nobiliſſimæ Gratiani expurgatione ſummi Pontificis iuſſu à viris eruditiſſimis Romæ conſtituta exulare?*

Pag. 648.

Pag. 649.

Pag. 650.

De Conſecr. diſt. 4. c. 125.

Pag. 651.

RECENSIO.

PRÆTER minores alias omiſſiones quibus orationem meam frangis & eneruas, vt cœpiſti, grauiſſimum illud diſſimulas, quod à me pluribus probatum eſt, etiamſi Fronto Ducæus codices ſuos contuliſſet ad antiquam illam editionem Colonienſem, quæ negationem margini adſcriptam habebat, tamen negationem illam in eius Notis, pro ipſius conſuetudine, omitti non potuiſſe, ſi eam vel codices eius haberent, vel ipſe addendam putaſſet. Solere enim Frontonem marginum lectiones, quas tanti putet, codicum ſuorum autoritate confirmare; idque, cùm aliis paſſim exemplis patere, tum pluribus in hoc ipſo Concilio Arauſicano, quæ ibidem expoſui. Hoc telum, quo neceſſariò conficiebare, ſiue Fronto Suriana editione, ſiue antiqua illa vſus eſſet, non ſatis habuiſti declinare; obruere etiam voluiſti, non argumentis, ſed ſilentio; non fide, ſed fraude; & illius, ſi fieri poſſet, memoriam extinguere, cuius vim retundere non poſſes.

Digitized by Google

REFVTATIO SIRMONDI.

Negationem Canoni apud Gratianum ab Emendatoribus addendam non fuiſſe, quia Gratianus ſine hac ediderat: in Canonis editione reſtitutam fuiſſe à Sirmondo, quia Canoni debebatur.

VIII. VTRVM *tu negationem in antiqua editione Colonienſi margini tantum adſcriptam ſcieueris, vt nunc videri vis, an in ipſo Canone intextam credideris, quod Vindiciarum tuarum verba declarant; tibique, qui editionem hanc ad illum diem fortaſſe non viderat, Romana ad Gratianum adnotatio impoſuerit, qua marginem à textu non diſtinguit, ſcient ij nimirum, Aurelii, quos tu ſcire iuſſeris. Hoc ego ſcio, tibi errare procliuius eſſe ac decipi, quàm errorem fraudemque confiteri.*

REIECTIO AVRELII.

Sirmondus in tuenda reprehenſione Aurelio à ſe illata, & in ea refellenda, quam ei Aurelius intulit, indigniſſimè tergiuerſatur. Gratiani autem emendatorum autoritatem ſibi obiectam incredibili audacia eludit.

LVGERE continuos errores & hallucinationes tuas, & mirabilem in iis obuoluendis & tergiuerſandis miſeriam & audaciam, ne eos fateri cogare, tuum eſt, Sirmonde; non mihi, cuius fidem & candorem eò ſtudioſius verbis laceſſis quò minus re potes, ridicula crimina comminiſci. Vel hoc loco, quàm fœda, quàm indigna affers! Cùm clariſſimè probatum videas me temerè à te reprehenſum eſſe, quaſi negationem in ipſo Canone Arauſicano veteris editionis Colonienſis *intextam* dixiſſem, ne tamen temeritatem tuam fateare, eò fugis vt dicas, me editionem illam *fortaſſe* non vidiſſe; & cùm certam reprehenſionem mihi inflixeris, eam ſuſpicionibus & dubitationibus inanibus tueri te non pudet, præcipuè poſtquam ego illam clariſſima reſponſione decuſſi. Temeritatem fateris etiam tum cùm temeritatis ſuſpicionem vitas. Quis enim ſine temeritate culpam inferat, quam non nouit? Relege tua verba, & videbis ſine dubitatione à te aſſeueratum, quod nunc aſſeuerare non audes, quia non potes. Tunc enim pro certo aſſeuerabas, quia id in oratione mea pro certo haberi, præcipiti lectione & obtrectandi libidine inductus, arbitrabare, nec de probatione ambigebas. Noli ergo dicere ſcituros huius rei veritatem, quos ego ſcire iuſſero; cùm tu, quod me inconſulto aſſeuerare auſus es, id me quoque inconſulto te ſcire ſis profeſſus. Noli hariolari me negationem in ipſo Canone *intextam credidiſſe*, cùm tu non quid ego crediderim, ſed quid dixerim, ſcripſeris, meque negationem Canoni intextam credidiſſe, cùm ex verbis meis dicere nequeas, ſola obtrectandi temeritate confingas. Noli denique cauſari Romanam ad Gratianum annotationem mihi impoſuiſſe, quæ marginem à textu non diſtinguat; cùm neque ego marginem à textu diſtinxerim, vt reprehenſor aliquis te cautior aduertiſſet, & Romana ad Gratianum annotatio textum à margine ſat diſtinguat, cùm tres referat antiquæ illius editionis lectiones, *Non neceſſaria habeatur rechriſmatio*, & *non neceſſaria habeatur chriſmatio repetita*, & *neceſſaria habeatur chriſmatio repetita*. Quæ omnes cùm in ipſo textu haberi non potuerint, ſatis declara-

tum eſt comprehendi annotatione illa marginum notas & varias lectiones, adeoque nemini non ſtultiſſimo imponi potuit. Quod etiam apertè ipſi profitentur, monentes ſe *varietatem inſignem* Colonienſis illius editionis proferre. Vides ergo magnam temeritatis tuæ ſegetem vno in loco coaceruatam. Temerè arguiſti me dixiſſe *intextam* Canoni negationem in antiqua illa editione. Temerè reſpondiſti me illi intextam ſaltem *credidiſſe*. Temerè iactaſti non viſam à me illam editionem, quæ cum Suriana & Biniana iampridem penes me erat. Temerè ſimulaſti impoſitum mihi eſſe Romana ad Gratianum annotatione, quæ perſpicuè nec impoſuit, nec imponere potuit. Quot temeritatibus vnam eluiſti? Quàm iuſtas Deo vindici dediſti pœnas, vt cùm peccatum vnum manifeſtò deprehenſum ſuperbè abnuiſſes, ter tanta in eo purgando ſuſciperes? Sed heus tu qui de noſtris ſenſibus vanè vaticinaris, vt reprehenſionem eam fulcias coniecturis, quam veris argumentis à me euerſam tueri non potes; ſi nobis quoque noſtram hariolandi vicem relinquas, magnoperè opinamur te prorſus exiſtimaſſe, à nobis planè & dilucidè fuiſſe ſcriptum, intextam Canoni negationem in editione Colonienſi, nec dubitaſſe, quin id ita legiſſes apud nos, & hoc prorſus animo nos vellicaſſe. Quæ opinatio cùm non tua ſolum, niſi fallor, conſcientia, ſed etiam tuis verbis approbetur; ſi eam tecum perpendere potuiſſes, præ nimia qua ferebaris calumniandi libidine, vaniſſimæ ſimulationi peperciſſes, qua prædicas *te ſcire nobis errare procliuius eſſe ac decipi, quàm errorem fraudemque confiteri:* cùm & error tuus eo turpior ſit noſtro, ſi quis eſſet, quod nos in commemoranda editione à nobis, vt ais, nunquam viſa decepti eſſemus; tu verò in referenda oratione noſtra, quam ob oculos habebas, affectus magnitudine ſis cæcatus; & pertinacia tua eo grauior ſit iſta quam nobis inuris, quod nos erroris confeſſionem, cuius coarguere nos neque tu neque quiſquam poſſit, fugere tibi videamur, quod vulgò fas eſſe putant, tu verò cum errorem fateri detrectes, qui tuis verbis manifeſtè reuincitur, ne ab ea audacia, quam toto reſponſionum tuarum decurſu tenaciſſimè tenuiſti, vſquam diſceſſiſſe videare.

SIRMONDVS.

DE Frontone quid ſuſpicari par ſit proximè dixi. De me autem quid arguitaris, quaſi ego negationem poſt Frontonis demum Notas, & non poſt antiquam illam editionem, Canoni detractam dixerim?

AVRELIVS.

SICVT antè de Frontone, ita nunc de teipſo tergiuerſaris & fugis quantum potes; ridiculè ſperans, te à fraudis & fallaciæ ſuſpicione facilius abfuturum, ſi reprehenſionem, cui te obnoxium faciebas, cùm hæc ſcriberes, prior in me contuliſſes; quaſi non eo maius & inuiſius futurum eſſet crimen, quod multiplicato crimine muniretur. Equidem quæ de Frontone refricas, quæ de teipſo garris & fingis, ea conuincuntur vnâ operâ perſpicuis verbis tuis, quorum in confutatione iſto loco verſabar. *Cæterùm*, in-

Digitized by Google

quis mihi, *cum Frontone hac in parte, vt aiebam, nulla eſt diſſenſio, imò certá conſpiratio. Ille negationem in antiqua editione cùm reperiſſet, non abſtulit; ego ab aliis deinceps detractam poſtliminio reſtitui.* Recognoſce & erubeſce, ſi quid in iſta ſenectute integri ſanguinis ſupereſt. Nam hæc verba ſuſpiciones tuas de Frontone, an ſenſus apertos, an aſſeuerationes exploratas loquuntur? Quid abſurdius quàm vt certam conſpirationem cum illo tuam in ſuſpicionibus ac dubitationibus incertis, imò falſis, conſtituiſſe te dicas? Nec minus perſpicuum eſt te dixiſſe negationem, quæ in editione Colonienſi, qua Fronto eſſet vſus, reperiretur, ab aliis deinceps, poſt illam editionem & poſt eius Notas, detractam eſſe. Hinc enim elicere voluiſti certam illam tuam cum eo conſpirationem, quam aliàs ridiculè probaſſes. Nam ſi ſtatuiſſes negationem iam ante ipſius Notas tum ab editionibus anterioribus Crabbiana, tum à poſterioribus omnibus abfuiſſe, quàm inſulsè probaſſes eum tecum conſpiraſſe in illa retinenda, ex eo quod illam ab editione Crabbiana non abſtuliſſet, cùm eam ex tanto pluribus editionibus, ex aliis nimirum vniuerſis, expunctam eſſe paſſus eſſet? Nonne iure cenſeretur eam in Crabbiana improbaſſe, ſi ex cæteris tum ante tum poſt euulſam videns, retinendam tamen non monuiſſet? Nonne ſilentio ſuo in re tanta ſuffragari potius viſus eſſet tot publicis & illuſtribus editionibus aduerſus vnam, quàm vni exoleſcenti & minus iam notæ, aduerſus omnes? Quomodo igitur ex iſto ſilentio illam eius tecum certam & indubitabilem conſpirationem probare potuiſſes ſine ſumma abſurditate? Patet itaque, niſi fatuo argumento fateare te ductum eſſe, te ex eo probare voluiſſe certam cum Frontone conſpirationem tuam, quod ſtatueres negationem extitiſſe in editione, qua ille eſſet vſus, & ab eo commemorari neceſſe non fuiſſe in Notis ſuis, quod nondum expuncta eſſet; poſt illam autem editionem, & poſt eius Notas auferri cœptam eſſe, ideoq; poſtliminij iure à te ſolo reſtitutam. Hac ratione planiſſima eſt conſequutio tui argumenti, & certa illa tua conſpiratio manifeſtè concluditur; nec aliam ſententiam præ ſe fert oratia tua, niſi fortè apud eos, qui de tua mente conclamatum eſſe volent. Hunc verò ſenſum ſua ſponte habebit apud omnes, qui te nimio ardore abreptum facilè exiſtimabunt non attendiſſe, quæ editiones negationem ademiſſent ex Canone Arauſicano, antequam Fronto ſuas Notas edidiſſet. Atque hunc fuiſſe animi tui nutum cùm iſta ſcriberes, conſcientia tua, opinor, tibi fidem facit, & faceret omnibus, niſi tuo retinendæ quacumque ratione gloriolæ ſtudio inhiberetur.

SIRMONDVS.

SVSTINE *iterum tantiſper, & quod minimè ſperas audies, negationem hanc in prima omnium editione à Merlino ſuppreſſam, tum deinde à Crabbo reſtitutam, poſtea iterum à Surio & Binio prætermiſſam, iterum à me in editione noſtra reſtitutam. Quid in his poteſt eſſe ambigui? Verùm in ſuum iſta locum reſeruentur.*

Digitized by Google

AVRELIVS.

HÆc omnia rurſus nihil ad rem. Nihil in iis minus ambiguum quàm tua effugia, tuæ rimæ, tua diuerticula, quæ quo plus tegere laboras, plus prodis. Non quæritur quid ego ſim auditurus, quid tu iterum fictus; ſed quid iam audierim, quid tu finxeris ita improuidè & inaniter vt tueri nequeas, & tergiuerſari cogare, nec ſecura fronte ad tui propugnationem conſiſtere vllo modo poſſis. Controuerſia inter nos eſt hoc loco, quid tu dixeris fuiſſe in editione Colonienſi, qua Fronto vſus eſt; & poſtquam ipſe illa ſit vſus, à cæteris deinceps editionibus detrahi cœpiſſe. Tu verò ſiles hac de re, & iacto de ea, quaſi furtim, vno verbulo, quod ſuperiori reſponſione obtritum eſt, elaberis celeriter quaſi ex periculoſa cautè; cumque tuas maculas eluere deberes, excurris ad alienas, & Merlino, Surio, Binio, quod à tua ſententia diſceſſerint, manus afferre audes, & ea vitia injicere, quæ, cùm ad eorum expoſitionem deueneris, recident in caput tuum. Non enim ſolum demonſtrabitur inſontem eſſe Merlinum, Surium, Biniũ, & quicumq; eos ſequuti ſunt, atque adeo in hoc ipſo laudandos quod à te diſceſſerint; ſed ne quidem aſſentiri tibi Crabbum, quem ſæpè iam tuum fruſtra feciſti; nec negationem reſtituiſſe, quemadmodum tu vis; nec eam in Canonem intuliſſe, quod à te factum eſt; nec improbaſſe lectionem quæ eam excluderet, quam tu abſurdam & intolerabilem finxiſti; adeoque neminem editorum & collectorum omnium tecum adhuc ſenſiſſe.

SIRMONDVS.

NVNC *caſtigandus es mihi, cùm de Romana Gratiani nunquam ſatis laudata emendatione ita ratiocinaris, vt non intelligas emendatorum illorum meique diſſimillimam eſſe rationem. Illi enim, quia propoſitum id habebant, vt Gratiani codicem collatis exemplaribus quàm emendatiſſimum redderent, negationem, quæ in eius manuſcriptis nuſquam apparebat, Canoni addere non debuerunt. Ego qui Concilij Arauſicani Canonem ſuæ originis nitori reſtituendum ſuſceperam, non potui negationem, quæ in antiquis omnibus libris emicabat, ſine piaculo & iniuria præterire. Vides Aureli (nec enim poſtulo vt præ te feras: quid enim non diſſimulet, qui ſeipſum diſſimulat?) prior iſta pars pugnæ quàm parum tibi ex ſententia proceſſerit. De altera exitus pòſt docebit.*

AVRELIVS.

ANTEQVAM ad pudendas inſultationes tuas quicquam dico, demonſtranda eſt incredibilis audacia, qua quod à me obiectum erat de eruditiſſimis Gratiani emendatoribus, quorum autoritate vtebar ad confutandam editionem tuam, eludere non horres tanta temeritate, vt eius demonſtratio vltionis cuiuſcumque inſtar eſſe debeat, aduerſus ſuperbiſſimam tuam orationem. Quæ enim frons, aut quæ mens ferre potuit te audaciſſimè prædicare, Gratiani emendatores nihil aliud propoſiti habuiſſe, niſi vt Gratiani codicem emendarent ad ipſa exem-

plaria Gratiani ; cùm illi ad ſingula penè capita demonſtrent ſibi propoſitum eſſe , non ad ipſa Gratiani exemplaria recenſere Gratiani codicem, ſed ad ipſos fontes vnde ab illo quæque hauſta eſſent? Cur enim aliàs tot codices antiquos omnis generis ſcriptorum Eccleſiaſticorum, Patrum, Conciliorum, Canonum, quorum longum indicem toti operi prætexunt, toto orbe conquiſiſſent? Cur Patrum etiam & Conciliorum Græcorum longiores contextus Græcos inſererent notis ſuis, & verſioni, quam Gratianus ſequutus eſt, opponerent? Cur toties Gratiani textum prolatis Patrum non ſolum vulgatis ſcriptis, ſed manuſcriptis ipſis codicibus, reſtituerent, ſicut innumeris locis reſtituerunt , quæ referre putidum eſſet? Cur denique ad hunc Canonem Arauſicanum,& ad hunc ipſum nodum de eius clauſula , in quo expediendo verſamur , commemoraſſent tum Burchardum & Iuonem, tum editiones Colonienſes, quarum inſpectio ad codicem Gratiani tanto antè editum nihil pertinebat? Nonne eiuſmodi diligentia omiſſa, vt ſuperuacua, ſola Gratiani veruſta exemplaria colligere , & ex iis ſolis librariorum menda expurgare debuiſſent? Quid quod in Præfatione apertè profitentur ſibi conſilium fuiſſe, non ſolùm ea reſtituere, quæ alij in codice Gratiani exſcribendo peruertiſſent , ſed ea etiam quæ ipſe Gratianus perperam collegiſſet & ſcripſiſſet? *Placuit*, inquiunt, *vt ſi qua etiam in re Gratianus , vt homo, minus vidiſſet , modeſtè notaretur , ipſaque omnino capita ſuis autoribus quàm diligentiſſimè reſtituerentur.* Et infrà; *Hæc ferè ſeruata corrigendi ratio eſt: vt ſi videretur voluiſſe Gratianus auctorum , quos citaret , ipſa prorſus verba referre , ea ex ipſo originali emendarentur.* Et tamen aſſerere non dubitas, confidentiſſime reprehenſor, Gratiani emendatores Gratiani tantùm ſcripturam, non germanam & natiuam ipſorum Canonum Scriptorumq; ab eo citatorum lectionem, recenſere inſtituiſſe, ideoque de Canone Arauſicano ſuæ originis nitori reſtituendo non illos, ſed te vnum laboraſſe? Et hoc dedecore conſperſus inſultare nobis audes, & ex tanto flagitio æſtimari iubes quàm fœliciter tibi eueneris prior iſta pars pugnæ? Tibi verò inſultet, qui vèlit: me de tam inerti aduerſario triumphare pudet. Deum veneror, qui ſuperbiſſimos homines ita auerſetur , vt improbos eorum falſæ gloriæ tuendæ conatus in opprobrium vertat, & gloriam in confuſionem ipſorum.

EPISTOLA SIRMONDI.

IVRENE *an ſine cauſa*, negatio reſtituta ſit , *vt contendis , id verò eſt in quo tuum nunc appello iudicium. Quæro enim ex te , vt emendationis noſtræ proferri ratio aperta non poſſet , atque obſcura & incerta in hoc Canone Synodi eſſet ſententia , parumne tibi ad ſanciendam lectionis autoritatem ponderis habere videretur tot codicum , vel noſtrorum , vel aliorum qui in editione Colonienſi laudantur , conſtans & nunquam diſſona conſenſio ? Non poſſum de te tam ſiniſtra ſentire , vt inficiaturum putem. Rudem nulliuſque iudicij Criticum eſſe oportet , qui hoc neſciat.*

RESPON-

Digitized by Goog

RESPONSIO AVRELII.

IN Canone X. Concilij Aurelianenſis V. verba quæ conſenſum cleri ac plebis exigunt, à Foſſatenſi, Bellouacenſi, & Tiliano codicibus abeſſe ais: de Tiliano repugnat Fronto, & in eo haberi teſtatur. Debetur eatenus manuſcriptis fides, quatenus ratio nihil obſtat. Non enim ſubeſſe manuſcriptis idoneum Criticum, ſed præeſſe decet, nec imperitorum plurimùm ſcribarum veterno eruditorum Criticorum iudicia, rerumque ſummarum amplitudinem mancipare. Qui nihil niſi Criticus ſit, ſæcularis literaturæ quadam notitia tumidus magis quàm plenus, Theologiæ ſanctorumque Patrum ſcientia leuiter tinctus, hunc Criticorum omnis natio, & in primis Theologorum Criticorum, è choro ſuo exiget. Quanquam ne illud quidem dare poſſumus, eſſe tantam in negatione illa exhibenda codicum conſenſionem, quàm tu prædicas, qui quatuor tantum nominaſti. Nam Colonienſis illa editio negationem ad marginem rejicit inter varias lectiones. Surius ad marginem quidem exſtare paſſus eſt. Quid de prima omnium editione Pariſienſi anni M.D.XXXV? Quid de confecta tot ante ætatibus ab Iſidoro collectione? Quid de recentiore à Gratiano? Quid de Romana Gratiani correctione? in quibus omnibus negatio repellitur.

Pag. 655. Pag. 656. Pag. 657. Pag. 659.

RECENSIO.

CVM in hac parte reſponſionis noſtræ minimum loci eſſe videres, vbi morſum impingeres obtrectationis, & dolorem tuum paſceres, quam miſerè arroſiſti orationem meam, & in eam ſpeciem redegiſti, vt turpiſſimis calumniis, quibus deinceps chartam impleſti, aditum aliquem faceret! Nolo perſequi minutiora, & omnes labes tuas recenſere; quarum expurgatio nulla alia eſſe poſſet, niſi vt repræſentaretur tota mea ratio, quam verè dicere licet totam à te ſuppreſſam eſſe; ita eam in aliam transfinxiſti. Satis habebo notare grauiora. Præcipuum robur reſponſionis meæ, & primarium telum, quo in te pugnabam, eliſiſti; nimirum, iniquè mihi à te objici quatuor codices manuſcriptos, ea lege vt, niſi eos audirem, rudis & nullius iudicij Criticus haberer: cùm tu non quatuor, ſed quinque ipſos aſpernatus eſſes in Canone x. Concilij v. Aurelianenſis, & iis inuitis vulgatam editionem retinuiſſes, quæ in eo Canone *voluntatem Regis* neceſſariam ad Epiſcopi ordinationem feciſſet. Hoc totum ita à te eraſum eſt, tum in referenda oratione mea, tum in opponenda ei tua reſponſione, vt ne veſtigium quidem eius reliqueris. In exſcribendis autem meis illis verbis, *debetur manuſcriptis eatenus fides, quatenus ratio nihil obſtat*, expunxiſti totum ſenſum meum & totam vim veritatis. Non enim dixi deberi ſolùm manuſcriptis fidem, ſi ratio non obſtet; ſed ſi non obſtet explorata & dilucida ratio. Hæc ſunt mea verba; *deberi manuſcriptis eatenus fidem, quâ lux maior, & verum grauiorum explorata ratio nihil obſtat*; *deberi in dubiis, cùm veritas aliunde nulla cernitur*; ac deinceps plura in eandem ſententiam. Tu verò ita me differentem inducis, quaſi quamcumque rationem & coniecturam manuſcriptis anteferrem. Fucas deinde & inuertis argumentum meum, cùm ais me dicere, ne illud quidem dari tibi poſſe, eſſe tantam in

Digitized by Google

negatione exhibenda codicum consensionem, quantam prædicabas; quòd quatuor tantum codices nominasses. Longè aliud erat meum argumentum; non esse nimirum ita facilè adhibendam fidem tuis istis asseuerationibus, quod eas alicubi falsas deprehendissem. Te enim similiter asseruisse consentire omnes codices in transferendo secundo Canone Concilij Arausicani in primum locum, primo in secundum; & tamen Frontonem mutationem hanc vni Tiliano tribuere; nos verò codicem vnum vidisse, in quo idem ordo, qui in vulgatis, seruaretur. Ex quo fieri dicebam, vt tibi codicum consensionem iactanti, fidere deinceps sine dubitatione vlla nequirem. Hæc erat eo loco vis argumenti mei, quam vides in compendio tuo fallaci & improbo nusquam apparere. Quinetiam ad refellendam adumbratam illam tuam consensionem fraudulentè apponis hanc rationem, quasi meam: *Nam Colonienſis illa editio negationem ad marginem reiicit inter varias lectiones.* Qua fraude, & argumenti mei perspicuitatem frustraris, & lectori intelligentiam eripis, ne, quid velim, capere possit. Nam ego, cùm tu consensionem illam codicum probares ex codicibus, qui in antiqua editione Colonienſi memorentur, respondi consensionem illam manifestè subuerti illa ipsa editione. Cùm enim hæc negationem non in Canonem inferat, sed rejiciat in marginem inter varias lectiones, non minus testari esse codices qui ea careant, quàm qui habeant; adeoque consensionem illam tuam *constantem & nunquam dissonam*, non modò non tueri, sed apertè refellere. Quis hunc meum sensum assequatur ex verbis à te relatis, quæ, vt ea protulisti, summam ineptiam præ se ferunt? Excidisti denique vltimum meum argumentum, quod ex superiori tota mea oratione colligebam; nempe meam hanc aduersum te causam, non verè meam esse, sed omnium huius æui eruditorum, qui negationem, quam tu necessariam putas, vno consensu non necessariam putassent; cùm ne is quidem, qui solus ei fauit, amplius quàm dubiam censuerit, eam ad marginem rejiciens inter varias lectiones; cæteri verò penitus aspernati sint, ac ne dubiam quidem esse sint passi. Itaque te causam fouere publico iudicio præfocatam, nec querimoniam meam iniquè ferre debere, quæ doctorum quodammodo omnium verbis ad te deferri censenda esset. Hæc erat series orationis meæ, Sirmonde; hæc vis intortæ in te disputationis; quam pudor tuus & nota illa modestia, ne refellendo erubesceret, resecare non erubuit; vt difficilis oriatur quæstio, pudentior an impudentior haberi debeat.

REFVTATIO SIRMONDI.

Sirmondum in Canone Aurelianensi à Frontone non dissentire: negationis autores in Arausicano habere omnes manuscriptos etiam Isidori; eandem in vulgatis per errorem desiderari. De manuscriptorum vtilitate aduersus Aurelium.

IX. *QVOD antea iam frustra tentasti, audes iterum me cum P. Frontone committere, atque ἀντιλογίας inter nos & repugnantiam meditari, tanta cum fiducia, vt victoriam in manu tua esse non dubites. Vide tamen vt pinnatam esse memineris.*

Digitized by Google

REIECTIO AVRELII.

Fallaciſſima vanitas Sirmondi detegitur. Eum à Frontone in Canone Aurelianenſi diſſentire. Eum indignè & contra fidem ſuam iactare, negationis autores in Canone Arauſicano ſe habere omnes manuſcriptos. Magna temeritate trahere eodem autoritatem Iſidori, & vulgatas omnes editiones, earumque autores criminari. Longa eiuſdem & ſine iudicio intexta euagatio de manuſcriptorum vtilitate, eaque multis mendis intermixta.

AVRELIVS.

PINNATAM eſſe victoriam malè mones, quia non credis. Tu eam nudam & implumem tibi in ſinu hærere putas. Tuam illius fiduciam iactare, illam attollere, illius pompa rudium occupare animos cupis, non meam refellere, quam nullam eſſe vides. Quid enim ego victoriæ ſperare me indicaui in tua cum Frontone diſcordia enarranda? Quam fiduciam, quem ventulum ſpiraui? Hæc erant ea de re mea verba; *Quod autem ea quæ conſenſum cleri ac plebis exigunt in Canone Aurelianenſi, ab his tribus codicibus abeſſe ais; de Tiliano repugnat tibi Fronto, & in eo aliiſque duobus à ſe prolatis ea haberi teſtatur.* Tantum ea de re dixi; nec literam præter ea interpoſui de repugnantia tua cum Frontone. Vbi ergo fiducia mea? Vbi falſa illa ſpes? Vbi victoria in manu, quam pinnatam eſſe neſciam? Quanto ego veriùs dixero, pinnatam tibi eſſe mentem, quæ ſemper à re, à veritate, à fide, ad alieniſſima commenta & fallaces nænias, leuiſſima volucritate rapiatur? Alia erat eo loco mea in te increpatio, quam inaniſſimè præteruolaſti, ne ſi in ea tantillum inſtitiſſes, ita implicarentur alæ tuæ, vt fruſtra te pinnatum eſſe meminiſſes. Non vrgebam diſſenſionem tuam cum Frontone, ſed cum teipſo, cum tua mente, cum illis ipſis manuſcriptis, quos mihi objeceras eâ fiduciâ, vt, ſi illos rejicerem, *rudis & nullius iudicij Criticus habendus eſſem.* Oſtendebam te eoſdem abjeciſſe; & qui me quatuor eorum repugnantibus vulgatam editionem Canonis Arauſicani tueri non patereris grauiſſimis rationibus ſuffultum, teipſum, quinque inuitis, vulgatam Canonis Aurelianenſis lectionem, quæ ordinationes Epiſcoporum *ex Regis voluntate* fieri iuberet, retinuiſſe, quamuis leuioribus argumentis te eò impulſum arbitrarer, (nulla enim attuleras) quàm quibus ego tuerer editionem Canonis Arauſicani. Hoc ego loco fateor, pluribus iniquitatem tuam queſtus ſum, & indignum facinus dixi me eo nomine acerbè à te acceptum, quo nomine tu acerbiora meruiſſes; & magni criminis in manuſcriptos reum agi, cùm tu eorum aſſertor plura in illos impunè faceres. Si quam victoriæ fiduciam mihi imponere geſtiebas, ſpecioſiùs eam arguere potuiſti ex hoc loco, quem latè proſequutus ſum; non ex diſſenſione illa tua cum Frontone, quam obiter ac ſtrictim attigi paucis verbis antè deſcriptis, quaſi appendiculam præcipuæ reprehenſionis quam ex Canone Aurelianenſi proferebam. Tu contrà diſſimulaſti præcipuam illam partem; & diſſimulaſti tanta fraude & prauitate, vt cùm in eam nihil haberes quod obtenderes, poſterioris autem & minus præcipuæ veritatem fallaciis magis patere ſperares, increpationem, quam priori parti adieceram, tranſtuleris in hanc poſteriorem,

Digitized by Google

in qua nihil tibi exprobratum erat, vt prioris partis querimoniam in posteriore commemorans, vtramque partem refelliſſe videreris, & quicquid à me de Canone illo Aurelianenſi ſcriptum erat, eadem opera retudiſſe. Hoc nimirum eſt, Sirmonde, non meminiſſe victoriam eſſe pinnatam, & magis de victoria quàm de pugna cogitare, quàm de recta mente, de candore, de fide religioſi hominis & ſacerdotis, & eius hominis qui modeſtiæ & accurationis amet famam, & tenuiſſimo humanæ imbecillitatis errore ſibi obiecto quaſi ad grauiſſimum crimen exhorreſcat. Hoc nempe eſt excolare culicem vnum, camelum autem deglutire; minimam labeculam non ferre, grauiſſimis autem & indignis ſemetipſum conſpergere, idque aſſiduè & continenter, quemadmodum ad ſingulas penè periodos tuas deprehendimus. At etiam ne ſit obſcurius quo ex fonte ſcaturiat hoc cœnum, inſultare & triumphare non ceſſas, quaſi re benè geſta, vt tam audaciâ tuâ ridiculus appareas, quàm meticuloſitate & effugiis, & in vtriſque parem vanitatem oſtentes. Quem morbum vt facilius deponas, fac memineris loci huius, ne tot alia dicam in hac paſſim indigniſſima tua ſcriptione, & etiam atque etiam cogita, quàm fœdè & fallaciter, cùm in clariſſima luce deprehenſus hæreres, declinata diſputationis meæ fronte, per parergum illius, quaſi per poſticum, effugeris.

SIRMONDVS.

EGO, *vt ais, ad Canonem X. Synodi Aurelianenſis V. verba quæ conſenſum cleri ac plebis exigunt, à codice Tiliano abeſſe dixi; Fronto eadem in illo haberi teſtatur. Equidem ſi hæc vera ſunt, pugnare me cum Frontone non nego. Sed vt agnoſcas nullum hîc etiam mihi cum illo eſſe diſſidium, relege Canonem integrum ex Suriana editione, qua Frontonem vſum eſſe contendis. Sic autem ſe habet;* Vt nulli Epiſcopatum præmiis, aut comparatione liceat adipiſci, ſed cum voluntate Regis, iuxta electionem cleri ac plebis, ſicut in antiquis canonibus continetur ſcriptum, conſenſu cleri ac plebis, à Metropolitano, vel quem vice ſua miſerit, cum comprouincialibus Pontifex conſecretur. *Compara deinde Frontonis Notas cum meis: ſed animaduerte* cleri ac plebis *duobus in locis in editione iſta factam eſſe mentionem. Fronto hæc verba priore loco à Tiliano codice abeſſe ait, ego idem affirmaui: Fronto eadem poſteriore loco ibidem legi teſtatus eſt, ego non negaui. Quam hîc notare liceat repugnantiam? Quod ſi nulla eſt, vbi nunc tua illa victoria? quò auolauit? retrahe fugitiuam ſi potes.*

AVRELIVS.

NON fugitiuam victoriam, ſed fugitiuum aduerſarium retrahere mihi neceſſe eſt. Fugere illa neſcit. Tu nihil aliud noſti: & cùm nihil noris niſi fugere, nil videris noſſe niſi triumphare; ſed triumphare ſine victoria, quæ fugientium ignauiam ſemper fugit. Ergo illam volentem retinebimus ſine vi: te verò fugientem vt retrahere poſſimus, incidemus tibi pennas, ne auram captare vnquam poſſis, cuius amore actus teneri non potes intra legitimæ diſputationis metas, nimiumque nobis iam-

Digitized by Google

dudum laboris & moleſtiæ in perſequendo te, ac retrahendo imponis. Attendat modò æquus lector tuum effugium, cuius fœditatem ſplendida inſultatione tegere voluiſti. Hæc eſt tua editio Canonis X. Concilij V. Aurelianenſis; *Vt nulli Epiſcopatum præmiis, aut comparatione liceat adipiſci: ſed cum voluntate Regis iuxta electionem cleri ac plebis, ſicut in antiquis canonibus tenetur ſcriptum, à Metropolitano, vel quem vice ſua præmiſerit, cum comprouincialibus Pontifex conſecretur.* Ad hunc Canonem notas legi *in Foſſatenſi, Bellouacenſi, & Tiliano*, ſed ſicut in antiquis Canonibus, *omiſſis interiectis.* Quæ ſi omittantur, efficietur hæc lectio; *ſed ſicut in antiquis canonibus tenetur ſcriptum, à Metropolitano, vel quem in vice ſua præmiſerit, cum comprouincialibus Pontifex conſecretur.* Quid ergo manifeſtius quàm te negaſſe haberi in tribus illis codicibus, adeoque in Tiliano, mentionem *cleri ac plebis?* Iam iſta verba proferri à Frontone ex codice Tiliano teſtantur eius Notæ; quæ Canonem legendum monent in hunc modum; *Sed ſicut in antiquis Canonibus tenetur ſcriptum, cum conſenſu cleri ac plebis à Metropolitano, vel quem vice ſua præmiſerit, cum comprouincialibus, &c.* & adſcribuntur codices T. F. To. id eſt, Tilianus, Fabrianus, & Toloſanus. Quid igitur liquidius, quàm mentionem *cleri ac plebis* afferri à Frontone ex codice Tiliano, in quo tu eam non haberi ſignificaras, adeoque repugnantiam tibi cum eo illam eſſe, quam affirmaui? Quid ad hanc lucem obſcurandam fingere potes ſine manifeſta cauillatione? Nam quod ais Frontonem Notas ſuas ad Surianam editionem adſcripſiſſe, in qua bis mentio fiat *cleri ac plebis*, quid aliud eſt niſi ſumma fallacia, qua, cùm elabi volueris, temetipſum iugulaſti? Ita enim loqueris, quaſi Notæ Frontonis & tuæ adiectæ ſint ad eandem Surianam editionem; cuius è priori loco vterque abſtuleritis illa verba; in poſteriori autem ille ea reliquerit, tu non abſtuleris. Quo quid abſurdius comminiſci potuiſti, cùm tu non in Surianam editionem ſcripſeris Notas tuas, ſed in tuam? Quod ſi Fronto notas ſuas ſcribens in Surianam editionem, è duplici mentione *cleri ac plebis*, quam illa editio habet, vnam reliquit; tu verò Notas tuas ſcribens in editionem tuam, in qua vnica iſtiuſmodi mentio ineſt, eâ detractâ nullam reliquiſti, nonne apertè à Frontone diſſenſiſti, & eam quam ego tibi cum illo eſſe dixi repugnantiam confirmaſti? Vbi ergo inſultationes tuæ? Vbi circulatoria acroamata? Vbi ludicri fugientium in ſinum tuum victoriarum volatus, quibus rudem popellum feſtiuus ſenex oblectaſti?

SIRMONDVS.

EX INDE *manuſcriptorum argumentum tractas, & toto eloquentiæ campo in nos decurris, vt nobis adeſſe manuſcriptos neges, vel ſi adſint, doceas tanti non eſſe.*

AVRELIVS.

QVID acturus ſis in iſto campo, ipſa vanitas, qua illum tibi aperis, & augurium quo in eum ingrederis, ſatis iam monet. Simulas me priorem in eo decucurriſſe, vt dum in illo euagabere, non extra ſtadium ferri, ſed me ſequi videare. At ego nunquam inij hunc campum;

Digitized by Google

non noui hæc curricula; meæ non ſunt hæ pugnæ. Nunquam ego negaui tibi adeſſe manuſcriptos; ſed *certam* illam *& conſpirantem eorum conſenſionem*, quam iactabas, tibi non conceſſi. Accipe mea verba; *Quamquam ne illud quidem dare poſſumus*, inquiebam, *eſſe tantam, tam conſtantem, tam nuſquam diſſonam in negatione illa exhibenda codicum conſenſionem, quàm tu prædicas.* Cauſas eius rei binas ſubjiciebam. Alteram, quod in eiuſmodi aſſeuerationibus aliquando fefelliſſes, & huius ipſius Concilij Arauſicani primum canonem in ſecundum locum, ſecundum in primum transferri omnium codicum conſenſu dixiſſes, cùm tamen eſſent codices, etiam à me viſi, in primis Laudunenſis ille antiquiſſimus, quem infrà citas, in quibus idem canonum ordo ſeruaretur, qui in vulgatis. Cauſam alteram dabam, quòd omnes manuſcripti vnde editores & collectores vniuerſi, qui te anteceſſere, canonem ſine negatione prompſiſſent, mecum facerent, & tuam illam adumbratam conſenſionem nullam eſſe teſtarentur. Ita tui iſtius campi prius curriculum obſtructum eſt. Multo minus à me dictum eſt, vt vaniſſimè prædicas, *manuſcriptos non eſſe tanti.* Contrà apertiſſimè docui, repudiandam eſſe eorum peruicaciam qui eos, niſi ipſis vltrò ſuffragentur, aſpernentur, & fide ſpolient; quod à Poza ſodali tuo, olim Complutenſis, nunc Madritenſis Imperialis Collegij primario profeſſore, cuius librum Sedes Apoſtolica iure damnaſſet, factum dicebam & auerſabar. Clariſſimè verò ſum profeſſus; *Si Arauſicani Canonis editio negatione addita, eruditis rem propiùs intuentibus vel dubia, & ferenda videri poſſet, me non ſolùm manuſcriptorum tuorum, ſed pauciorum quorumuis, probabilem conſenſionem magnoperè audiendam putaturum.* Ac generatim de manuſcriptis conteſtatus ſum, *deberi iis fidem in dubiis, cùm veritas aliunde nulla cernitur; deberi, cùm eorum autoritas nulla re inſigniori præponderatur; deberi denique, cùm nihil eſt, quo eorum errorem apertè coarguamus.* Non ergo docui manuſcriptos *tanti non eſſe*; non ſum aſpernatus; non flocci pendi; non iis detraxi fidem; ſed locum iis ſuum concedens, vt valeant & audiantur, ſi vel fauentem habeant veritatem, vel non apertè aduerſantem; tum demum audiendos negaui, ſi vel dilucida ratio, vel ſanctior autoritas, multo magis ſi rerum diuinarum decreta, maiorumque religio reclament. Hoc conſtare dixi inter Criticos omnes, & tibi ipſi neceſſariò fatendum, qui vulgatam lectionem in Canone X. Concilij V. Aurelianenſis, aduerſus quinque manuſcriptos, quos paſſim magnifaceres, retinuiſſes, vt ſuprà ſæpè dictum eſt. Hæc erant eo loco duo capita diſputationis meæ: Hæc duo campi illius curricula, in quo me decurriſſe dixiſti; non commentitia iſta quæ narras, verè diuerticula & effugia imbecillitatis tuæ, quæ cùm in mea ſpatia ſe committere, & propoſitas à me metas flectere non valeret, eò ſe contulit, vbi ſine periculo euagari & γηρομαχίαις rudium animos detinere poſſet. Turpes ſunt hæ fraudes, Sirmonde, indignæ, ominoſæ in ipſo certaminis ingreſſu. Si enim tantum imbecillitatis in deſignando pugnæ campo prodidiſti, quid in pugna, & in ipſo conflictu facturus es?

Digitized by

SIRMONDVS.

QVo *de vtroque vt ordine reſpondeam, erras, Aureli, ſi putas me quatuor tantum illis codicibus nixum, quos ideo ſolos in Epiſtola mea commemorauí, quia ſolos in notis nominaram.*

AVRELIVS.

HIc rurſus ordiris à cauillo. Qua enim fide dicis te quatuor codices ſolum commemoraſſe, quia non plures nominaris in notis tuis, cùm ſex diſertè à te nominati reperiantur, nempe præter quatuor illos, Virdunenſis & Pithœanus? Cur igitur hos quoque non commemoraſti? Cur in rebus etiam leuiſſimis genium tuum prodis? Patet verò te nullos habuiſſe quos commemorares, niſi quatuor illos, & de cæteris vaticinatum eſſe, falsò & fallaciter, quemadmodum mox audies.

SIRMONDVS.

ALIOS *à me praterea, eoſque optimæ notæ lectos ſignificaui. Quos ſi plurimos numero dicam fuiſſe, mihi, vt video, non credes. At ego tibi, quamuis non ſpectatiſſimæ fidei teſti, credere non recuſo, ſi ex tanta veterum exemplarium copia, quantam adhuc ſeruant Bibliothecæ, vel vnicum protuleris, quod poſtremam Canonis noſtri partem negationis vocula deſtitutam exhibeat. Quid hoc aliud eſt profiteri, quàm omnes, qui tibi mihique hactenus noti ſunt, mecum eſſe manuſcriptos?*

AVRELIVS.

DEPONE iam nunc omnem fidei, moderationis, iudicij famam, quamlibet eam ames. Cede mihi, & in perpetuum ſile, ex lege ventoſiſſimæ ſponſionis, qua me laceſſis. Accipe vnum exemplar, quod petis, è nobiliſſima Thuana Bibliotheca, in quo vetus admodum canonum collectio negationem nullam addit clauſulæ Canonis, de qua certamus; & ea quidem collectio, quæ tua manu non vno loco eſt inſcripta, imò quæ in hac ipſa reſponſione à te infrà citari videtur, vbi agis de vetere collectione quæ titulum Canoni noſtro eum præfigat, qui in hac legitur. Quid ergo nunc cauſabere, quo minus tuopte iudicio abiectus, vt nihil aliud à me afferatur, & fidei, candoris, maturitatis opinione abdicatus diſcedas? Quis in re vlla tibi iam fidat, poſt tam pudendam & confidentem impoſturam? Quis te obſcurioribus rebus eruendis & illuſtrandis idoneum putet, cùm in tam apertis incredibili abſurditate labare, & plus negotij aduerſario exhibeas in flagitiis tuis enarrandis, quàm in coarguendis? Hæc attendant, qui te hactenus virum prudentem & accuratum habuerunt. Ego, qui ita nunquam ſenſi, nihil video præter ſpem, niſi quod ex tanta mendorum tuorum multitudine ac denſitate, leuiorem te & vaniloquentiorem multò intelligo, quàm putaram. Non enim de homine in literis totam ætatem verſato, ſene, religioſo, ſacerdote, tam mira ſuſpicari auſus eſſem, niſi coram viderem, teque hos logos & has inanias ſpargentem audirem. Cæterùm quid de aliis Bibliothecis, quæ à me ſanè non ſunt excuſſæ, nec ad ſuſtinendos velitares tuos impetus luſtrari magnoperè debuerunt, quid

Nu. 446.

Pag. 73.

cogitare par sit, facile apparet ex ea, quæ prima obuia fuit, & qua tu plurimùm vsus es; cuius aduersum te testimonium codice à te viso, lecto, notato munitum, mille testium instar esse debet; vt omittam Merlini codices ab Episcopis Senonensi & Parisiensi acceptos, aliosque ab aliis collectoribus exploratos, vt Vaticanos, & plures à Gratiani emendatoribus, quorum consensu incredibiles asseuerationes tuæ obruuntur. Cæteros periet dies, & incogitabilem tuam audaciam magis confundet.

SIRMONDVS.

SED *tu manuscriptis tanquam oppositam aciem vulgatos obiectas. Ego contrà vulgatos quoque ipsos, typis excusos, in manuscriptorum castra reuocandos contendo, à quibus illos velut transfugas defeciisse, non vanis indiciis, sed certa ratione compertum est.*

AVRELIVS.

TAM vanè prædicas certa ratione compertum esse libros typis excusos à manuscriptis defeciisse, quàm me illorum aciem manuscriptis obiectasse. Intelligis nunc saltem, opinor, manuscriptorum aciem non esse planè tuam, & tibi, si eis quasi nouus imperator præesse aueas, infelicissima sorte depugnandum esse, non solùm cum vulgatorum exercitu, quibus bellum indixisti, sed etiam cum ea, quam tibi fidissimam & addictissimam putaras, militum tuorum phalange, manuscriptorum codicum manu. Nec verò ego solos vulgatos tibi obiectaui, vt toties dictum est aduersum perpetuas fallacias & simulationes tuas, sed eos manuscriptos, vnde vulgati expressi essent à tot editoribus & collectoribus, qui eos ex manuscriptis aliquibus necessariò deprompserunt, nec mihi adulandi, aut tibi aduersandi studio corruperunt; quamuis tu notissimos & celeberrimos homines, quòd à te dissentiant, perfidiæ, temeritatis, insciitæque nominibus vniuersos percutere non formides. Tanta est militaris licentia in istis castris quæ minaris; tanta vis, inordinatio, confusio vel in ipso duce; quanto magis in militibus, & in acie tota? Et tamen hæc quæ dissolutissimè & perturbatissimè facis, *certa ratione* facere te iactas; codicesque editos, & eorum omnes editores, quasi transfugas tuos persequi te asseris, non militari lasciuia, vt res est, sed certa exploratáque ratione. Adeò diuturno peccandi vsu probos sanosque rerum sensus amisisti, & iniuriam iure facere te putas. Hæc enim est tua ista *certa ratio*: cuius certa ἀλαζονία magis inclarescet ex iam dicendis. Exponis eam in hunc modum.

SIRMONDVS.

NAM *vt vulgatarum editionum origines tecum & incunabula repetamus, ostendamusque nihil esse causæ, cur illarum nomine glorieris, scimus primam omnium eam fuisse, quam Parisiis instituit Iacobus Merlinus Doctor Theologus,* Pag. 660. *anno, quod ignorare non debebas, M. D. XXIV. non, vt scribis, XXXV. quo eadem Parisiis iterum est recusa.*

Digitized by Goo

AVRELIVS.

RVRSVS hæc omnia omittere licuit, & parcere ſabori tuo; ne, qui me verboſum & earumdem rerum iteratorem finxiſti, culpam verè ſuſciperes, quam falsò reprehendiſſes. Quæcumque enim hoc loco refers, ſatis erant à me expoſita; nec tu quicquam noui promis niſi nouas labes. Nam quod arguis me primam illam huius æui editionem, à * Merlino inſtructam, contuliſſe in annum M. D. XXXV. cùm anno M. D. XXIV. prodiiſſet, quod me ignorare non debuiſſe ais; miror ieiunam tuam & exſuccam obtrectãdi libidinem, qua pati non potes illam anni XXXV. editionem vocari à me primam omnium æui huius, (hoc enim dumtaxat à me de illa ſcriptum eſt) cùm tutè fatearis eam nihil diſcrepaſſe ab illa anni XXIV. ſed eandem Pariſiis iterum eſſe recuſam anno XXXV. Eadem igitur & vna cùm eſſet anni XXIV. & XXXV. editio, nonne vtrouis anno prodiiſſe diceretur, prima omnium huius æui dici potuit? Et nonne hoc dictum pueriliter à te carpitur, quaſi mihi non ſatis eſſet proferre editionem anno XXXV. excuſam, qua tum vtebar, niſi adderem eandem prius emiſſam eſſe anno XXIV? Quid enim ad me quoties recuſa eſſet Merlini editio, cùm eam ſcirem, quotcumque annis aut locis prodiiſſet, non niſi vnam fuiſſe? Aut ſi ego culpandus, quod eam non dixi anno XXIV. Pariſiis excuſam, quomodo tu culpæ expers qui eam non meminiſti anno M. D. XXX. Coloniæ recuſam, priuſquam anno XXXV. Pariſiis recuderetur? Non pudet cauillationis? Quid, quod & infra aſſeris, *Conciliorum editiones diuerſas ſex omnino fuiſſe*, vt pateat teipſum pro vna habere tres illas Merlini, ſolo tempore locoque diuerſas, quæ alioquin cæteris annumeratæ, multo plures quàm ſex euaderent?

* Iſte Iacobus Merlinus, primus editor Conciliorum, fuit Doctor Theologus Nauarricus, & magnus Pœnitẽtiarius Eccleſiæ Pariſienſis.

SIRMONDVS.

POST *hanc Coloniæ prodiit duplex Crabbiana, vna duorũ anno* M. D. XXXVIII. *altera trium tomorum anno* M. D. LI. *Hanc verò ſedecim poſt annos Suriana excepit anno* LXVII. *Surianam Biniana duplex, prior anno* M. DC. VI. *poſterior* M. DC. XVIII. *Ita Conciliorum Eccleſiæ collectores, editoreſque quatuor omnino, editiones diuerſæ ſex fuerunt. Harum prima, vt antè dixi, negationem in Canone Arauſicano non habuit: in vtraque ſua Crabbus ex antiquis codicibus reſtituit, apposuitque, non in textu, ſed ad marginem, vt ſolebat.*

AVRELIVS.

ETSI generatim verè dixeris, ſex fuiſſe diuerſas Conciliorum Eccleſiæ editiones,(melius dixiſſes ſeptem propter Venetã anni M.D.LXXXV. quam omiſiſti) fallaciter tamen ſignificas totidem fuiſſe Concilij ſpeciatim Arauſicani, de quo agimus; cùm vtraque Crabbiana, quantum ad illud Concilium attinet, vnica ſit & ſimplex, nec poſterior à priori vllo penitus apice differat, vt patebit eas comparanti. Cur ergo ſimulas Crabbum negationem Canoni Arauſicano in vtraque editione ſua ex antiquis codi-

Digitized by Google

cibus reſtituiſſe, quaſi aliis atque aliis huius Concilij codicibus vſus eſſet in ſuis editionibus? Cur veritatem ſemper infuſcas? nec ſincerum quicquam & ſimplex à tua iſta manu, vel in tenuiſſimis minutiis, manare pateris? Nam quod iterum prædicas, negationem à Crabbo reſtitutam eſſe, vt eius edi-tio tuæ conſentire videatur, fallacia eſt ſæpè exploſa, cùm tu negationem Canoni inſerueris, vt certam, perſpicuam, neceſſariam, ſine dubitatione vlla, imò ſine vlla eius rei in notis mentione; Crabbus autem in vtraque editione ſua eam in marginem reiecerit, quaſi dubiam & vacillantem, Ca-nonemque ipſum abſque negatione ediderit, nihil à ſuperiore Merlini editione in hoc immutatum. Quàm verò abſurdè ad hanc lucem obtur-bandam addis, *Crabbum negationem appoſuiſſe non in textu, ſed ad marginem, vt ſolebat:* quaſi Crabbus ea quæ ex ſuperioribus editionibus mutanda & reſtituenda putaret, non in textum inſerere, ſed ad marginem rejicere ſo-leret; cùm ipſe Crabbus apertè profiteatur in fronte vtriuſque editionis, ſe illa demùm in marginem conieciſſe quæ aut parui momenti, aut ita du-bia & obſcura eſſent, vt deprauatus locus à ſe nondum reſtitui potuiſſet? *Fateor*, inquit, *præſertim vbi in margine locus obſcurus vel corruptus, aut ſimile poſitum eſt, plura adhuc eſſe haud ſatis caſtigata, ex eo quod vetuſtiſſima exemplaria, quibus vndique collectis vſi ſumus, adeo deprauata fuere, vt, etiam accedentibus eximiis, doctiſſimis, probatiſſimiſque magiſtris, eorumque requiſitis ad hoc conſiliis, reſtitui minimè potuerint.* Et tu eum illa *reſtituiſſe* dices quæ in marginem con-iecit, cùm ipſe ideo ea à ſe in marginem coniecta dicat, quod ea reſtituere nulla ope potuerit? Nam quæ verè reſtituenda putauit, ea non in margi-nem, vt tu eum ſolitum eſſe cauillaris, ſed in textum ipſum immiſiſſe, cùm ex locis innumeris paſſim, tum ex iſto Concilio Arauſicano manife-ſtè perſpicitur. Cùm enim prior Merlini editio in Canone II. ita haberet: *Hæreticos in mortis diſcrimine poſitos, Presbyteris cum chriſmate & benedictione con-ſignare placet*, Crabbus vitium ſine dubio putans, textum edidit ita immu-tatum, *à Presbyteris cum chriſmate & benedictione conſignari placet.* Pro eo quod erat in IX. Canone Merlini: *Si qui autem alienos ciues, aut alibi conſiſtentes or-dinauerint, ne inordinati in vllo accuſentur, aut ad ſe eos reuocent, aut ipſi eis impe-rent cum quibus habitent.* Crabbus Canonem ipſum exhibuit in hunc mo-dum: *Si qui autem alienos ciues, aut alibi conſiſtentes ordinauerint, nec ordinati in vllo accuſantur, aut ad ſe eos reuocent, aut ipſi eis impetrent cum quibus habitent.* Denique vt trino teſtimonio hunc locum concludam, & tædio lectoris occurram, quod nimiâ iſtorum copiâ pareretur, pro illis Merlini in Ca-none X. *Ipſos ordinet his ciuitatis in cuius territorium eſt; vel ſi ordinati iam ſunt, ipſi habere acquieſcat:* Crabbus textum refinxit in hæc verba, *Ipſos ordinet is in cuius ciuitatis territorio eſt; vel ſi ordinati iam ſunt, ipſos habere acquieſcat.* Vides vt Crabbus quæcumque liquidò vitioſa, & à ſe reſtituenda putauit, illigare in ipſum textum, non ad marginem ſeponere ſolitus ſit, vt tu more tuo calumniatus es? Vides claram tuam non ab illo ſolùm, ſed à fide fa-maque tua diſſenſionem. Quis homini tam abiectis fallaciis ſua dicta im-plicanti, fidere deinceps in rebus grauioribus poſſit?

SIRMONDVS.

SVRIVS *eandem iterum omisit, non dedita opera, nec veterum codicum ductu, quod iactas, sed temerè ac fortuitò. Nam codices manuscriptos, vt apparet, in Concilio Arausicano Surius nullos habuit, Crabbianamque posteriorem omni ex parte sequutus est: nisi quod Crabbi ad primum canonem diuersas lectiones, atque inter has negationem nostram, cùm cæteras passim exhiberet, inconsultò præterit. Quorsum enim sciens præteriret, aut Crabbi factum damnaret potius, qui negationem ex manuscriptis abstulerat?*

AVRELIVS.

TEMERE' rursus & superbè in alios irruis, tantæ in superioribus & hoc ipso loco reus temetitatis, nec Surij ac Merlini fidem, quam inconsiderantiæ leuitatisque criminibus eleuas, certius quàm tam inconsulta & turbida accusatione confirmare potuisti. Qua fide asseris Surium nullos Synodi Arausicanæ antiquos codices habuisse? Qua modestia eum arguis temerè & inconsultò negationem, quam tu tueris, omisisse? Qua fronte asseueras eum Crabbianam posteriorem editionem omni ex parte sequutùm esse, nisi quod varias Crabbi ad primum Canonem lectiones omiserit casu & fortuitò, cùm cæteras passim exhiberet? Senili oculorum vitio, an iuuenili mentis impetu ruis in has mendas? Nam Surius ita non sequutus est omni ex parte posteriorem Crabbianam editionem, (quæ à te rursus fallaciter à priore distinguitur, quod attinet ad Concilium Arausicanum, vt antè dictum est) vt pro eo quod Crabbus in Canone XI. ita posuerat: *Integra omnia, si reconciliatio interceſſerit, de iniustitia vel iniquitate excommunicationis, proximæ Synodo reseruentur*; ediderit, *de iustitia vel iniquitate excommunicationis*. Pro eo verò quod Crabbus habet Canone XXII. *nisi conuersionis proposito confessi fuerint castitatem*; restituerit, *professi fuerint castitatem*. Pro eo denique quod Crabbus edidit Canone XXVII. *Eius verò repudiatorem, vel ipsam talis professionis desertricem meritò esse damnandam*; reposuit, *Raptorem verò talium, vel ipsam talis professionis desertricem, &c.* Lectionem à Crabbo margini adscriptam confirmans, eamque vt minimè dubiam in textum inducens. Rursus ita non exhibuit cæteras passim posterioris editionis Crabbianæ diuersas lectiones, quod temerè blattis, vt cùm Crabbus ad illud Can. V. *Eos qui ad Ecclesiam confugerint tradi non oportere*, in margine adiecisset, *trahi*, dubius *tradi*; an *trahi* legendum esset id Surius expunxerit, *tradi* legendum esse certò statuens. Ad illud Canonis XVI. *Energumeni non assumendi sunt ad vllum ordinem, &c.* Crabbus annotarat, *qui aliquando arrepti sunt*, quod Surius planè reiecit. Ad illud denique Can. XXI. *Si duo præsumpserint ordinare Episcopum in vestris Prouinciis*; cùm Crabbus in margine posuisset, *nostris*, Surius illud intulit in ipsum Canonem, & sublata voce, *vestris*, planè edidit, *in nostris Prouinciis*. Mitto alia minutiora, quia exempla bis terna faciendæ fidei abundè sufficiunt. Hæc igitur cùm ita sint, prædicare audes posito ante oculos aduersario tua dicta refellere parato, *Surium*

Digitized by Google

Crabbianam posteriorem editionem omni ex parte sequutum esse? Scribere aūdes eum à Crabbo nihil discessisse, *nisi quod Crabbi ad primum Canonem diuersas lectiones, atque inter has negationem nostram, cùm cæteras passim exhiberet, inconsultò præterierit?* Non erubescis ad hæc probra, eò maiora, quò minora? Cæterum quæcumque Surius ex Crabbiana editione immutauit, ea ita non temerè neque inconsultò mutata sunt, vt tua ipsa editio, tot codicibus, quos ostentas, freta, ferè omnia confirmet, & eodem modo exhibeat, etiam in primo Canone, in quo ei præcipuam incogitantiam obiectas; cùm, excepta negatione de qua disceptamus, cætera ex Crabbiana editione ab eo sublata, à te ipso comprobentur. Vt magnum existat argumentum, negationem eodem, quo cætera, iudicij lumine ac veritatis reiectam esse. Absurdè igitur temeritatis & inconsiderantiæ insimulas eum hominem, quem non solum ipsa res, & ipsius innocentiæ perspicuitas, sed tu ipse absoluisti. Absurdè & temerè negas illum ex codicibus antiquis ea protulisse, quæ tu ex ista quam iactas codicum tuorum abundantia non potuisti meliora proferre. Dignus es quibuslibet obiurgationibus pro istis dictis & factis, præcipuè cùm tam superbè ac iuueniliter aliis ea exprobres, quæ ipse tum maximè peccas, nisi palam illa feciſſe, & omnium oculis obiecisse pœnæ cuiusuis instar tibi esset, qui modestiæ & prudentiæ famam te amare professus es.

SIRMONDVS.

CONTRA *manuscriptos? inquis. Ergo negationem habuit Isidorus? Habuit, inquam, Aureli. Hoc enim est, quod te præter spem auditurum prænuntiaram, Isidorum ipsum, cuius collectionem priore tomo suo edidit Merlinus, ipsius inquam Isidori vetera exemplaria negationem in Canone Arausicano præferre, quam impugnas. Si fidem apud te non mereor, Isidori codicibus non negabis, quorum vnum in Bibliotheca S. Victoris* visere licebit, alterum in Thuana,* tertium Laudunensem tibi amicus ille suggeret, qui nuper Reginonem commodauit. Bellouacensem enim & alios, quos aliis locis vidi, non commemoro, ne te longius amandatum conquerare.*

Pluteo 6. FF1. Num. 113.

AVRELIVS.

EGONE præter spem quicquam à te audio, quem iamdudum vanissimè fabulantem nihil allaturum esse prospexi, nisi fabulas inanissimas, & vigilantis animi somnia? Dic tandem, sodes, censesne probi esse Critici statuere ex tribus codicibus (si maximè tibi concedantur tres isti, quos commemoras) quæ vera & germana sit auctoris cuiuspiam lectio? Censesne omnem editionem, cui tres codices faueant, probam; à qua dissentiant, vitiosam & adulterinam esse; & qui hanc primus emiserit, perfidiæ, vel incuriæ reum? Imò verò censesne ex tribus codicibus certò pronuntiandum esse, quid in cæteris omnibus codicibus scriptum sit? Si hæc fateri non audes, cur ex tribus Isidori exemplaribus, quæ negatione careant, pro certo statuis Isidorum nullam negationem agnosse? Cur Merlini editionem, quod tres codices ab ea discrepent, subditiam dicis? Cur ex

Digitized by Google

ex tribus codicibus, qui negatione careant, iudicas Merlini codices ea quoque caruiſſe, & illis aduerſantibus ab eo omiſſam? Quid tibi vis cum ineptiſſimorum argumentorum vmbris, quibus nihil niſi Criticorum ſanorumque omnium riſus aſſequi potes? Quæ tandem lectio certa erit ac firma, ſi trium codicum conſenſus labefactandæ illi ſufficiat? Quis fidus collector, ſi eius fides ex tribus quibuſcumque codicibus æſtimetur. Quàm facilis eſt trium codicum aberratio, cùm multo plures in rebus etiam certiſſimis paſſim aberraſſe conſtet? Cur leuiſſimè ratiocinaris, libros, quibus Merlinus vſus eſt, negationem habuiſſe, quam ille compreſſerit, quia tres Iſidori codices inueneris, qui eam habeant; quaſi trium illorum teſtimonio efficere poſſis, nullos vſquam eſſe, aut fuiſſe negationis expertes, quorum è numero illi fuerint, quos ad editionem ſuam adornandam, ſibi ab Archiepiſcopo Senonenſi, & Epiſcopo Pariſienſi præbitos teſtatur Merlinus; præcipuè cùm tu eos non videris, adeoque de non viſis ridiculè pronuntiare, & eum qui illos vidit, mira tua temeritate & cæcitate coargui poſſe abſurdiſſimè putes? Audin' expeditiſſimam Merlini defenſionem, & inexplicabilem rationem tuam, qua te vltrò inuoluiſti, vt tibi omnia quæ narras, ſine controuerſia concedantur. Audi modò de libris tuis. Thuanum in primis & Laudunenſem tibi eripimus, quos indignè ſimulas Iſidori collectionem exhibere, à qua longè diſſentiunt. Nam nec priores illas veterum Romanorum Pontificum habent Epiſtolas, quas conſtat Iſidori collectioni præfixas eſſe, & ab eo primùm congeſtas; & planè diſcrepant à Merlini editione, qua ipſiſſimam Iſidori collectionem contineri omnes fatentur. Adde, quod ſicut Laudunenſis codex ſat antiquus, ita Thuanus recentiſſimus ſit, & nouitia ſcriptus manu, vt ex ipſo charactere peſpicitur. Hæc tu ſi per te minus aduertere potuiſti, conſulere debebas amicos, quorum ſaltem monitis explorata haberes quæ diceres, antequam ad amicum me rejiceres, à quo Reginonem accepiſſem. Tot temeritatis tuæ argumenta meritò fidem imminuunt Bellouacenſi, & aliis quos te alibi vidiſſe ais. Si enim in commemorandis iis quos videbas, tam fœdè labi potuiſti; quid ſinceri à te ſperare æquum eſt de iis, quorum longinquiorem memoriam perturbatio animi, & defenſionis feruor facilius interuertere potuit, & in ſuam partem abripere? Quò enim ſubtiliores animi quàm corporis oculi, eò facilius corrumpuntur: nec eſt quidquam quod tam facile perturbationis magnitudine conuellatur, quàm memoria.

Ita reliquus eſt vnus codex Victorinæ Bibliothecæ: quem vide etiam atque etiam num codicum omnium normam ſtatuere velis, & ex eo vno de vera & natiua Iſidori ſcriptura ſententiam ferri. Vide inquam, num, quod ſcriptori nulli contigit, Iſidori omnes codices integrè emendatéq; deſcriptos putes? Aut ſi fateris eſſe aliquod Iſidori exemplar vitioſè ſcriptum, vnde probes vnum illud Victorinum rectè ſcriptum eſſe? Nam ſi id non probes, temerè ex illo decernis de vera Iſidori lectione, & Criticorum omnium iudicio reus es. Nobis autem vitium in iſto codice facile arguere licet. Nam primùm admodum recens eſt, & ideo tenuioris autoritatis, cùm facile vitiari potuerit ex vitioſo aliquo exemplari. Deinde Merlini fidem, quam tu iniquiſſimè vellicas, nemo adhuc accuſauit, nec in huius Canonis

Digitized by Google

editione, nec alibi vsquam; omnesque omnino assensi sunt Isidorum Canonem sine negatione posuisse, quemadmodum ab illo editus est. Deniq; Romani Gratiani emendatores testantur Isidori collectionem in antiquioribus Conciliorum editionibus extare puriorem, nempe in Parisiensibus, & Colonienſi Merlini; deinceps autem multis aliis scriptis esse commissam. Et cùm plura Isidori exemplaria Vaticanæ Bibliothecæ, & Dominicanæ supra Mineruam à se inspecta dicant, tamen pro re mira & singulari annotarunt reperiri negationem in antiqua Colonienſi editione Crabbiana, nec vsquam alibi inuentam declararunt. Quod si eam in illis Isidori codicibus reperissent, multo magis id adscripturi erant, quàm inuentam esse in editionibus sua ætate paulò antè confectis, quarum autoritas multo leuior erat quàm Isidori. Quibus si adjicias Merlinum, Isidori collectionem sine illa ex manuscriptis edidisse, tot congruentissima testimonia facillimè efficient Isidorum nullam negationem Canoni Arausicano admiscuisse; & ita puram integramque in eo edendo fuisse Merlini fidem, quam tu summa iniquitate & vincendi libidine primus omnium temerè insimulasti, cuius tamen Theologiæ & Canonum peritia ita perspecta fuit meritissimo Parisiensium Episcopo, vt eum principem Pœnitentiarium in sua Ecclesia constituerit, & apud ipsum suos Conciliorum codices Manuscriptos deposuerit.

In Præfat.

Ibid.

De Consecr. dist. 4. c. 125.

SIRMONDVS.

QVOD *si negationem asserunt codices Isidori, prima ergo mali labes à Merlino, qui, casu ne an aliter non quæro, negationem Isidoro subtraxit, quam si fideliter in editione sua repræsentasset, sequutæ sine controuersia essent aliæ omnes, tibique iam hiscere non liceret; quia nulla esset de tribus literis concertatio. Quibus autem nunc pugnabis armis, cùm Isidorum tibi præcipuum armamentarij tui telum ereptum videas? Aut qua fiducia vulgatos libros nobis oppones, quos sentis, si expurgentur, suæque origini restituantur, in castris nostris militaturos esse cum Manuscriptis?*

AVRELIVS.

EVERSA acie tua iacet ouatio insulsissima, & imbecillitatem non iam causæ solùm, sed animi tui magis infamat. Intolerabile, tam ignauum pugnatorem tantum esse triumphatorem, & cum Pygmæi viribus Gigantæam copulare ferociam. Pauperem superbum abominatur Dominus. Vel triumphare dedisce, vel disce pugnare. Quære robur, quo typhum tuum fulcias. Alioquin illius magnitudinem non fert infirmitas tua, neque illâ minus quàm aduersarij impressione obruitur. Hoccine est accuratum hominem esse? modestum? religiosum? sacerdotem? Hoccine dedecore ætatem tuam turpas? Mihi quidem multo magis miserandus es ob huiusmodi insultationes, quàm ob imbelles pugnas; cùm in his scientiæ tuæ calamitatem videam, in illis virtutis. Quid te infœlicius, qui scientiam pugnando amittis, triumphando virtutem? Ignosce dolori meo, qui tua hæc detrimenta sine animi lacrymis, & sine aliqua expostulatione intueri me non patitur. Quonam autem ore rursus ais, si Merlinus negationem edidisset, omnes eum editiones sine controuersia sequuturas fuisse; cùm Crabbus

Digitized by Google

eam ediderit, &, vt verbo tuo vtar, restituerit, nec eum tamen vlla deinceps editio, vllus emendator, vllus denique eruditus sequutus sit? Quonam argumento certius constare potest negationem ab omnibus improbatam, quàm cùm propositis ante oculos duabus editionibus, quarum altera eam haberet, altera careret, vniuersi eam quæ careret sequi maluerint, quàm eam quæ haberet? Nonne ipsa Crabbi editio magis declarat eam ab omnibus damnatam, quàm si Crabbus illam non addidisset? Si enim omisisset eam, omnes casu & sine industria videri potuissent Merlinum sequuti: cùm verò à Crabbo propositam nemo admiserit, declaratum est eam ab omnibus scienter ac prudenter, re maturè deliberata, explosam esse. Surius eam expungendam iudicauit, vt antè vidimus. Gratiani emendatores vtramque inter se Crabbi & Surij editionem hoc loco expendentes, ita non prætulerunt negationis adiectamentum eius omissioni, vt illam à Surio rectè omissam iudicarint. Quem eorum sensum omnes deinceps sine dubitatione sequuti sunt, donec tu primus omnium ab aliis vna mente abiectam, ac ne in margine quidem relictam, in ipsum textum intrusisti. Et tamen dicere audes, si Merlinus negationem edidisset, omnes eam sine cõtrouersia suscepturos fuisse? Et tam absurdè vaticinaris, vt præteriti temporis experientiâ vaticinia tua refelli sinas? Et me ad insulsam diuinationem tuam hiscere non posse dicis, in quam, me tacente, ipsi rerum euentus, & eruditorum omnium consensus iampridem clamant? Mihi denique arma deesse prædicas, quibus deinceps pugnem, cùm si ea mihi deessent, tu tamen tuis teipsum telis, vt adhuc fecisti, sine meo labore conficeres? Quid ego de te dicam, in quo maturi nihil video præter ætatem?

SIRMONDVS.

SED *Manuscriptorum hoc loco eleuas fidem, & qui magno emptum velis, vt tres vel inquinatissimos, qui tuæ causæ faueant, nanciscare, quia omnibus cares, omnibus obtrectas. Erroribus, ais, scatent vetera exemplaria, imperitorum scribarum sunt fœtus, discrepant inter se, atque vt consentiant, moderatè & cautè, ne veritati officiant, tractanda sunt. Tua sunt hæc, Aureli, quæ magno clamore vociferaris. At singula expendamus.*

AVRELIVS.

IAM calumniam initio questus sum cum in hanc disputationis partem ingrederemur. Ista mea non sunt, Sirmonde; non agnosco; defugio autoritatem; auersor tuæ maleuolentiæ fœtus, quos ad inuidiam iniquissimè supponis mihi, tantò antè à me eiuratos. Professus enim apertè sum me Manuscriptos non repudiare, suum locum iis relinquerè; sed suum duntaxat, non æquo maiorem, quem tu illis asserere videbare. Non vsus sum futilibus istis ratiunculis, eos erroribus scatere, discrepare inter se, imperitorum scribarum esse fœtus, vt omnibus obtrectarem, quod absurdissimè simulas: sed aduersum ista argumenta, suum gradum iis concessi, supremamque tantùm auctoritatem non esse illis tribuendam, itavt qui à qua-

Digitized by Google

tuor Manuscriptis (totidem enim opponebas) discederet, *rudis & nullius iudicij Criticus* haberetur, quemadmodum tibi placebat, inde ostendi quod errores in eos potuissent irrepere, cum ab imperitis plerumque & oscitantibus librariis descripti essent, & ab eruditis hominibus passim emendarentur. Hinc efficiebam illorum autoritatem non per se spectandam, vt volebas, sed ex luce veritatis, ex rerum consensu, ex Ecclesiæ mente ac doctrina metiendam esse; quibus si non officerent, audirentur; si reclamarent, longè gentium amandarentur, quemcumque consensum præ se ferrent. Atque hoc ipsum tuo exemplo firmabam, qui vulgatam illam Concilij Aurelianensis lectionem aduersus quinque Manuscriptos retinendam statuisses: vt permirum esset, id à te verbis in me reprehendi, quod factis in te ipso comprobasses. Hæc fuit mea oratio, quam Criticorum omnium iudiciis offero lubens, vt videant vter iniquior, ego qui ea dico, quæ ipsorum sensibus congruentissima sunt, an tu qui ea mihi imponis, quæ non solum à meo sensu, sed ab explicatissima mea oratione, quam impugnabas, toto cælo aberrant. Quid te fallacius, qui ex eo quod ego non omnem autoritatem Manuscriptis tecum addixi, nullam me iis reliquisse insimulas? ex eo quod tum demum refellendos dixi cùm maiori luci autoritatique aduersantur, omnibus me obtrectasse, & prorsus omnem fidem iis abstuliſſe criminaris. Decentne tuam fidem hæc dicta? tuam mentem hæ rationes? Egone omnibus Manuscriptis obtrecto, quia omnibus careo, an tu omnes orationis meæ particulas quas attingis, turpibus calumniis deformas, quia veris omnibus argumentis cares quibus eas conuellas, & abiectam obtrectandi libidinem exsaties? Nam ego me omnibus Manuscriptis non carere, qui tum meæ causæ faueant, tum tuam iugulent, & absurdissimas gloriationes tuas confundant, suprà ostendi, cùm tu hac eadem insultatione indignè vterere. Frustra igitur auram verberas fallacibus querimoniis. Frustra vitiligationem nouam concinnas. Frustra excurris in superuacaneam Manuscriptorum defensionem, vt communem locum de Manuscriptis, à contentione nostra alieniſſimum, exiguis vindemiolis, quas miserè hinc inde corrasisti, exornes, & non sine causa ineptire videaris. Quare possem aspernari exorbitationem leuiculam, eaque tantum explosa reuocare te in viam, & intra disceptationis nostræ metas continere orationem. Nec, vbi modò demonstrassem, te, cùm in vnum extremum abiisses, nimiam & irrefragabilem autoritatem Manuscriptis astruendo, mihi alterum extremum veteratoriè affinxisse, vt nullam iis autoritatem relinquere & omnibus obtrectare viderer, quicquam aliud aduersus te differendum hoc loco haberem. Sed quia responsiunculas tuas ordine & sigillatim exigendas suscepi, nec mea tueri solùm, sed ex tuorum omnium discussione, mentis, iudicij, fideique tuæ imaginem exprimere, & eorum oculis, qui te aliquid hactenus esse putarunt, objicere instituí; eo magis euagationem tuam istam persequi debeo, quòd cùm illam ad eruditionis & industriæ tuæ ostentationem delegeris extra lineas institutæ disceptationis, certius ex ea de te iudicium fieri, & prudentiæ sapientiæque tuæ modulus agnosci poterit.

Digitized by Google

SIRMONDVS.

DEPRAVATI, *mendiſque obſiti ſunt interdum veteres libri, quis neſcit? an non alij contrà ſpectatiſſimæ & probatiſſimæ notæ? An ideo equos omnes vitabis, quia ceſpitant nonnulli? Aut quia vina vapida ſunt quædam, omnibus abſtinebis?*

AVRELIVS.

IAM dixi, malignè te mihi ridiculam argumentationem induiſſe, qua concludatur parui ducendos eſſe omnes manuſcriptos, quia interdum mendis ſint deformes. Nam nec ego vnquam manuſcriptos omnes ſpreui, nec inſulſiſſimo iſto argumento vſus ſum. Tantum dixi, eſſe autoritates manuſcriptis ſuperiores, ex quibus de lectionum veritate decernatur; nec irrefragabilia ſemper habenda eſſe manuſcriptorum teſtimonia, quia falſa & errantia eſſe ſæpè conuincuntur. Hæc vis mei argumenti, quam fœdè ſemper, velut inflexo latere, declinas, nec collectaneorum tuorum vlla vi labefactare vnquam poteris. Nec enim quicquam mouet quod ais, eſſe aliquos manuſcriptos *ſpectatiſſimæ & probatiſſimæ notæ*; quia quamlibet ſpectatos & probatos illos facias, ſi qui locus occurrat, vbi à rebus ipſis, à veritatis luce, ab Eccleſiæ traditione manifeſtè diſcedere videantur, ſine dubio abjiciendi ſunt. Atque ita manet quod à me dictum eſt, non eſſe irrefragabilem eorum autoritatem, & grauioribus teſtimoniis præponderari, ex quibus illi ſpectandi & expendendi ſint, non illa ex ipſis. Nullos verò eſſe codices ita probatæ notæ, quin pleriſque locis caſtigandi, & ad veritatis incudem reuocandi ſint, non negabis, opinor, & conſentiunt omnes eruditi, quicumque vllos inſpexerunt. Efficitur ergo, tum omnino valere manuſcriptorum autoritatem, cùm rerum lux autoritaſque maior nulla obſtat; iacere, ſi illa planè aduerſetur.

SIRMONDVS.

IMPERITOS *aliquando, parumque intelligentes fuiſſe antiquarios non inficior. Quippe arduum erat eoſdem vbique inuenire calligraphos & ortographos: ſcimuſque in Monaſteriis, quorum immortali beneficio, veterum bibliothecarum reliquias quæ reſtant, præcipuè deberi fatendum eſt, minorem ætatem, vt Seuerus in S. Martini vita ſcribit, huic arti deputatam.*

AVRELIVS.

MVLTA peccas in re alioqui veriſſima. Quomodo dubia, vel obſcura illuſtrare queas, qui ne apertiſſima quidem tueri potes? Imperitos parumque intelligentes fuiſſe vulgò veteres exſcriptores, res ipſa loquitur. Nec tu minuendæ veritatis cauſa dicere debuiſti, te *non inficiari* id *aliquandò contigiſſe*. Planè fateri oportuit ita vulgò factum, & paucos extare veteres codices, quorum exſcriptores peritos homines dicere liceat, cùm

pauci sint in quibus non ij errores obseruentur, qui in peritos homines cadere nunquam potuerunt. Huius autem rei non illa est causa, quod arduum esset eosdem bellè pingendi literas & literatè scribendi peritos, calligraphos & orthographos inuenire: quia non ij potissimum ad hoc munus exquirebantur, qui digitos eruditos haberent, cùm multo maxima librorum pars literis non ita bonis sit descripta. Nec ij qui concinnius pingebant, aliis inferiores esse solebant doctrinâ; cum non minus vitiosi reperiantur ij codices, quorum characteres deteriores sunt, quàm ij qui elegantius efficti. Vnde patet promiscuè adhibitos esse ad hanc operam, quicumque ad eam non inepti viderentur, quorum legibilis scriptio, & corporis habitudo eum laborem ferre posset, siue interea peritiores paulo digiti, siue rudiores forent; nec à scribendi peritia vel imperitia petendam esse causam, cur veteres codices parum emendati, & veteres scriptores parum intelligentes essent, cum tam qui scribendi periti, quàm qui imperiti erant, eadem propemodum inscitia laborare, & sequioris notæ libros cudere solerent.

Nihilo firmior est altera ratio, minorem ætatem in Monasteriis huic arti deputatam esse; primò, quia hoc malè probatur ex Seuero, qui id non vbique vsurpatum, sed in S. Martini Cœnobio factitatum dicit. Ex quo absurdè colligitur quid in omnibus passim Monasteriis moris fuerit. *Ars ibi*, inquit, *exceptis scriptoribus nulla habebatur; cui tamen operi minor ætas deputabatur.* Vnde sicut ridiculè colligeres nullam in cæteris Monasteriis artem nisi vnam scriptorum fuisse, ita ridiculè colligis minorem solùm ætatem ei arti vbique addictam; cum Seuerus non quid vbique fieret dicat, sed quid *ibi*. Præterea *minorem ætatem* malè accipis in Seueri dicto pro puerili tantum, ad literarum scientiam immatura; cum constet veteres minoris ætatis & adolescentiæ nomina longius multò protendisse quàm nunc solemus, ad ætatem prouectiorem & confirmatam, rebusque non solum sciendis, sed gerendis idoneam, vt patet vel ex illo Apostoli ad Timotheum: *Adolescentiam tuam nemo contemnat.* Ac planè liquet ex Seueri verbis, eum *minorem ætatem* opposuisse maiori, id est senectuti, vt nempe doceat eos, qui per ætatis vires & pectoris firmitatem assiduum scribendi laborem ferre possent, quem constat esse permagnum, & senibus præcipuè vix tolerabilem, ei deditos fuisse: seniores autem, qui illi essent impares, soli orationi, & laboribus animi destinatos. *Cui operi*, inquit, *minor ætas deputabatur: maiores orationi vacabant.* Sancti enim Martini in laboribus pro suo cuique modulo dispertiendis prudentiam, & sapientem Monasterij disciplinam designat. Cæterum constat vsitatum Monachorum, & quasi legitimum laborem fuisse non minus scribendi, quàm alia opera faciendi. Vnde Hieronymus non ipse duntaxat plurima descripsit, sed Monacho vitæ regulam edicens, cum aliis operibus hoc ei quasi statum & solenne imponit: *Scribantur libri*, inquit, *vt & manus operetur cibum, & animus lectione saturetur.* Vnde patet librorum scriptionem penè præcipuum ac præstantissimum Monachorum opus fuisse, quod illo non solùm exerceretur corpus, & necessarius ei cibus pararetur, vt cęteris operibus; sed animus vnà cũ corpore vegetaretur, aleretur, &, vt cum Petro Damiani dicã, impinguaretur, propter adiunctã ei ite-

1. *Tim.* 4.

Hieron. epist. 4. ad Rustic.

Digitized by Google

ratam rerum optimarum lectionem. Atque hoc fuit cauſæ cur iſtud operis tam ſtudiosè coluerint Monaſteria, & in primariis Monaſticæ vitæ laboribus poſuerint, vt patet vel ex allato Seueri loco, qui cæteris operibus à S. Martini Cœnobio excluſis, hoc vnum, quaſi omnium præcellentiſſimum, & in primis Monaſticum opus, in eo ſeruatum teſtatus eſt. Quam in rem præclara eſt Caſſiodori oratio ad Monaſterij ſui fratres; *Fateor votum meum inter vos; Quæcumque poſſunt corporeo labore compleri, Antiquariorum mihi ſtudia, ſi tamen veraciter ſcribant, non immeritò forſitan plus placere: quod & mentem ſuam relegendo ſcripturas diuinas ſalutariter inſtruunt, & Domini præcepta ſcribendo longè latèque diſſeminant. Felix intentio, laudanda ſedulitas, manu hominibus prædicare, digitis linguas aperire, ſalutem mortalibus tacitam dare, & contra diaboli ſurreptiones illicitas calamo atramentoque pugnare. Tot enim vulnera Satanas accipit, quot Antiquarius Domini verba deſcribit.* Ex quibus eâdem operâ clariſſimum eſt non ſoli minori ætati mandatam eſſe hanc prouinciam, id eſt, recentibus adoleſcentulis, vt tu malè doces, ſed omnibus propoſitam, & ad eam omnes impulſos. Cum enim hoc opus præcellentiſſimum penè fuerit monaſticorum operum, quid rationis eſt vt maturior ætas, quæ viliſſimis quibuſque operibus, vt agrorum cultu, cæteriſque ſine diſcrimine exercebatur, ab vno omnium præſtantiſſimo & vtiliſſimo opere excluderetur, delectis ad illud iis duntaxat, qui in Monaſteriis infimi ac poſtremi eſſent? Et cùm extra Monaſteria primarios etiam homines iſti labori incubuiſſe conſtet, Origenem, Pamphylum Martyrem, Lucianum, Euſebium, Euzoïum Epiſcopum, Hieronymum, & alios; quis credat in ſolis Monaſteriis ſolam ætatem nouitiam eò dignam viſam eſſe? Quid quod etiam diſertè legimus cautum, ne librorum deſcriptio, niſi cautione ſumma, ætati iuniori permitteretur; imò vt certi libri non niſi perfectæ ætatis hominibus traderentur deſcribendi, iunioribus ab ea opera excluſis? Sic enim ſcriptum eſt in Capitulari Caroli Magni, de Monaſteriis & Epiſcopiis; *Libros Catholicos bene emendatos habeant, quia ſæpè dum bene aliquid Deum rogare cupiunt, per inemendatos libros male rogant. Et pueros veſtros non ſinatis eos vel legendo vel ſcribendo corrumpere. Et ſi opus eſt Euangelium, & Pſalterium, & Miſſale ſcribere, perfectæ ætatis homines ſcribant, cum omni diligentia.* Qui locus tum crebræ librorum corruptelæ, etiam ſacrorum, & quotidianorum; tum commiſſæ potiſſimum maioribus eorum ſcriptionis teſtimonium præbet.

Caſſiod. lib. 1. diuin. Inſtit. c. 30.

Vid. Concil. Epaun. c. 8. Caſſiod. diuin. Inſtit. lib. 1. c. 28. S. Bern. ſerm. 1. in Cant. &c.

Cap. Caroli Magni lib. 1. c. 72.

Vanas igitur cauſas attuliſti, cur antiqui codices erroribus paſſim ſint aſperſi. Nec vera alia afferri potuit, niſi quòd periti & intelligentes homines, cùm nunc vulgatis adeo ſcientiarum diſciplinis, tamen ſint perrari, & pauciſſimos exſcriptores reperire liceat, qui quamuis legitimo ſcholarum tempore defuncti, tamen quæ ſcribunt ſatis percipiant, præcipuè ſi ad ſcripta paulò grauiora adhibeantur; tum multò rariſſimi olim fuerunt, cùm literarum vſus, & tractatio accuratior minus in vulgus nota, intra pauciorum notitiam conſiſteret. Hinc factum eſt vt rariſſimi extent antiqui codices, quantumvis melioris notæ, qui non mendis ſint offuſi, non ſolùm difficilioribus ad obſeruandum, ſed etiam pinguioribus; multo magis ij libri, qui in Monaſteriis ſcribebantur, cùm conſtet longè paucio-

Digitized by Google

res olim è Monachis quàm nunc, doctrinarum studiis imbutos esse, quòd in labore manuum multo maximam otij monastici partem consumerent.

SIRMONDVS.

SED *quæ iuniores scripserant, seniores postea doctoresque castigabant. Nescis quantum in ea re studij & operæ posuerint Antistites? Quid curæ industriæque non adhibuerunt, vt duos proferam ex plurimis Cassiodorus Senator, & Petrus Damianus, vt Monasterijs suis, hic Auellano, ille Viuariensi, bibliothecam optimis, & partim sua ipsorum manu, partim opera notariorum emendatissimis codicibus instruerent? Huius enim diligentiæ laborisque testes illos ipsos habemus, Senatorem in præfatione diuinarum institutionum, Damianum in Regula eremitarum Fontis Auellani.*

AVRELIVS.

BIs peccas in his congerendis. Primùm, quod ea frustra & sine causa accersis, longè à proposito. Deinde, quod in iis multa misces, accurato homine & religioso rerum sacrarum indagatore aliena. Probare instituis rem falsam, libros qui à solis tyronibus iuuenculis in Monasteriis scriberentur, postea à senioribus & doctoribus emendari consueuisse. Rem deinde falsam falsis narrationibus confirmas. Nam quod ais de Cassiodoro Senatore, & de Petro Damiani (Petrum enim *Damiani*, non *Damianum*, scribi oportuit, sicut Eusebium Pamphili, vt à nobis in Spongiæ dispunctione iam notatum erat aduersum Floydum tuum eodem errore lapsum) quæ ergo de illis narras; friuolæ sunt è malè concoctis indiculis excerptisque tuis ineptiæ. Nec enim illi omnes libros, quos Monasteriis suis relinquerent, emaculatos à se dicunt, sed tantùm sacræ scripturæ codices. Apertè Senator; *cunctos nouem codices autoritatis diuinæ (vt senex potui) sub collatione priscorum codicum, amicis ante me legentibus, sedula lectione transiui.* Nam scripturæ libros in nouem volumina à se diuisos ipse est testis. Nec minùs apertè Petrus Damiani; *Bibliothecam veteris & noui Testamenti voluminum, licet cursim, ac per hoc non exactè, vobis emendare curauimus.* Diuinos igitur libros emendatos à se dicunt, idque obiter, nec operosa disquisitione, aut tanta illa *cura, industria, diligentia*, quantam tu fingis, iis videlicet tantùm correctis, quæ librariorum incuriâ manifestè vitiata esse, & rectæ intelligentiæ officere videbant. Nam Cassiodorus solius *eloquij modificati*, hoc est, compositi; & ad intelligendum idonei rationem se habuisse ait; cætera verò intacta reliquisse, ne Scripturæ sanctitatem temerè attrectaret. *Multum me laborasse*, inquit, *Domino iuuante profiteor, quatenus nec eloquio modificato deessem, nec libros temeraria præsumptione lacerarem.* Qua religione eos vsos esse minus mirum erit, si meminerimus ipsum Hieronymum, cùm noui Testamenti veteres libros, tum Græcos, tum Latinos, summa industria & diligentia contulisset, tamen *ne multum à lectionis Latinæ consuetudine discreparent, ita calamo temperauisse, vt iis tantum, quæ sensum videbantur mutare, correctis, reliqua manere pateretur vt fuerant.* Ac ne omnia quidem eiusmodi à se emendata testatur Cassiodorus; sed cùm

Hieron. præfat. in Euāg. epist. 125.

Digitized by Goog

cola & commata, quibus Hieronymus libros Prophetarum diſtinxerat, ipſe adſcripſiſſet, cæteros codices, qui ita diſtincti ab illo non erant, notariis interpungendos & diſcriminandos, ſublatis vitiis, quæ in eo genere irrepſiſſent, ſe reliquiſſe declarat. Vides quantula ex re quantas moles conficias? Quàm temerè dicas Petrum Damiani,& Caſſiodorum nihil *curæ, induſtriæ, diligentiæ* omiſiſſe vt Monaſteriorum ſuorum Bibliothecas *libris optimis, & ſua manu emendatiſſimis inſtruerent*; cùm illi Biblia omnino à ſe emendata dicant tenuiter & raptim, imò alienis oculis? Nam aliorum librorum, quorum copiam Monaſteriis illis relinquebant, ſolus Petrus Damiani ſe *nonnullos pro ſua poſſibilitate correxiſſe* dicit: qui quàm pauci, & quàm leuiter emendati fuerint ab eo, qui ſe libros veteris ac noui Teſtamenti non niſi *curſim, & per hoc non exactè* emendaſſe profeſſus eſt, facilis eſt coniectura. Quàm ergo ineptè argumentatus es libros, qui in Monaſteriis ſcriberentur emendari à ſenioribus & doctoribus conſueuiſſe, quia Petrus Damiani,& Caſſiodorus dicant ſe ex libris, quos Monaſteriis ſuis collegerant, Scripturæ ſacræ volumina emendaſſe? Nam libri illi ne quidem in ipſorum Monaſteriis ſcripti erant, ſed ab ipſis aliunde collecti: vt abſurdiſſimum ſit probare libros in Monaſteriis ſcriptos ibidem emendari conſueuiſſe, eorum librorum exemplo quos in iis Monaſteriis ſcriptos non fuiſſe patet, in quibus correcti fuere. Quod ſi eos libros in aliis Monaſteriis ſcriptos, & inde petitos fuiſſe dicas; iam euertitur prius tuum commentum, & apertè efficitur libros in Monaſteriis ſcriptos non ita emendari conſueuiſſe, cum ij, quos Caſſiodorus, & Petrus Damiani vndique conquiſierant ex aliis Monaſteriis, inemendati fuerint,& ipſi etiam diuini codices, qui cæteris accuratius deſcribi ſolebant, ab ipſis emendari debuerint: Quod minimè neceſſe fuiſſet, ſi à ſenioribus & doctioribus eorum Monaſteriorum, in quibus ſcripti erant, iam emendati fuiſſent. Sentis, opinor, obtuſas telorum tuorum acies,& euagationem mentis. Nam quod Caſſiodorus addit de notariis, quibus ea quæ ipſe minus efficere potuiſſet, præſtanda mandauit; quis neſcit iſtorum obſcura diligentia non minorem in veteres libros influxiſſe corruptelam, quàm librariorum negligentia, & paucos admodum muneri ſuo pares fuiſſe? Quantæ & quàm crebræ apud veteres in illos querelæ? Agnoſcit ipſe Caſſiodorus non ſemel, imò ibidem paulò poſt, dum narrat librum de orthographia à ſe conſcriptum, *ne præcipitanter emendantium impolita præſumptio poſteris carpenda traderetur.* Alibi paucorum fuiſſe monet hoc munere fungi; *A paucis enim*, inquit, *doctiſque faciendum eſt, quod ſimplici & minus eruditæ congregationi noſcitur præparandum. Quapropter priùs intrate diligenter, & ſic ſcriptorum delicta corrigite, ne iuſte arguamini, ſi præcipitanter alios emendare tentetis.* Et verò ſi hac noſtra ætate, è tanta eorum ſegete, qui eruditi numerantur, tanta extitit malorum Criticorum luxuries, qui optimos libros per emendationis ſpeciem peius omnibus librariis inquinarunt, gemente quotidie & expoſtulante eruditorum choro; ſi tam pauci fuerunt qui verorum Criticorum & prudentium emendatorum partes implere poſſent, quid de antiquis illis ſequioris ævi temporibus, quid de Monaſteriorum anguſtiis in eo genere exiſtimandum eſt? Quàm raros putandum fuiſſe, qui tanto muneri ſufficerent? Quàm

Caſſiod. diuin. inſtit. lib. 1. c. 15.

Digitized by Google

multos autem, qui ad librariorum plagas bonis libris inflictas, noua vulnera, emendandi animo, adjicerent? Hieronymus certè non minus ab emendatorum insciția, quàm à scribentium incuria sacros ipsos libros laborasse testis est; *Ea*, inquit, *quæ vel à vitiosis interpretibus malè reddita, vel à præsumptoribus imperitis emendata peruersius, vel à librariis dormitantibus, aut addita sunt, aut mutata, corrigimus.* Quid ergo tibi vis, vt librorum integritatem ex eo probes, quo illam in primis fœdatam esse constat? & emendantium autoritate eos tueare, à quibus vel maximè vitiati fuerunt? Nam si Monasteriorum codices, vel omnino emendati à doctioribus, vel probè semper emendati, ac non sæpius inquinati fuissent, quî fieri posset vt è tanta librorum copia, qui ex illis depromuntur, tanta bonorum, & non crassioribus etiam erroribus inspersorum, esset penuria? Si sacræ Scripturæ libri, post tot notissimas virorum tantorum emendationes, ita nihilominus à descriptoribus; & ab imperitioribus emendatoribus deprauari potuerunt, vt constet nullam vsquam exstare sacrorum librorum editionem vndique puram, nullam Latinam, nullam Græcam, nullam Hebraïcam, quæ non plerisque librariorum vitiis per totum orbem sit infecta, quid puritatis spondere potes in aliis scriptis, ex incertioribus hominum tanto minus eruditorum & spectatorum emendationibus? Longissimè igitur à re & à iudicio, quoquo te vertas, abiisti; nec leuissimas ratiocinationes tuas ad veritatis normam vnquam rediges; teque nihilo scientiorem tuendi manuscriptorum autoritatem, quàm illa vtendi, demonstrasti.

Hieron. præf. in Euāg. ad Damas.

SIRMONDVS.

QVIN *& sanctum Anselmum legimus libros corruptos & deprauatos nocturnis lucubrationibus corrigere solitum: & S. Augustinum auctor est Possidius, cùm labori diem impenderet, noctem vel dictandis libris, vel iam dictatis atque transcriptis emendandis transegisse. Et dubitet quisquam, si huius generis volumen aliquod Augustini, ab ipso recognitum, vel ex recognito fideliter expressum, bona fors offerat, tanquam emendatissimum amplecti?*

Vita lib. 1. cap. 8. In vita S. Aug. c. 24.

AVRELIVS.

ÆQVE ineptis in his exemplis. Nam & eadem quæ in superioribus peccas, & alia non minus absurda. De Anselmo, primùm ita habet locus quem citas; *Libros, qui ante id temporis nimis corrupti vbique terrarum erant, nocte corrigebat.* Quare mirum est eum à te afferri ad adstruendam Manuscriptorum autoritatem, cùm si codices paucos ab Anselmo in vnico Monasterio Beccensi emendatos probet, doceat longè plurimos per totum orbem corruptissimos extitisse. Vnde sequitur aut vbique terrarum ferè neminem fuisse qui Manuscriptos corrigeret præter Anselmum, falsoque à te dictum, ea quæ iuniores in Monasteriis scriberent, à senioribus emendari consueuisse; aut Anselmum penè vnicum fuisse manuscriptorum idoneum emendatorem, & eos qui illis emendandis adhiberentur, maiores iis labes importare consueuisse, quod à nobis aduersum te rescri-

Digitized by

ptum eſt, & hinc tantam illorum corruptelam per totum orbem terrarum fluxiſſe. Quis crederet te hoc exemplo manuſcriptorum integritatem probaturum? Et ita cæcutire poſſe, vt quid de Anſelmi in vnico Monaſterio emendatione dicatur attendas; quid de omnium per omnia Monaſteria, perque omnes regiones, codicum nimia prauitate adjiciatur, non videas?

Iam quæ de Auguſtino refers, prorſus nullo modo intelligis. Nam nec Auguſtinus aliorum libros corrigebat, ita vt eius correctio corruptis librariorum culpa codicibus, qui toto orbe manabant, magnoperè mederi poſſet; ſed ea tantum quæ ipſe dictaſſet, caſtigare ſolitus dicitur eo loco quem citaſti: & emendationes illæ non tam ad criticem iſtam verborum & ſyllabarum pertinebant, quæ ab Auguſtino in recenſendis ſcriptis ſuis minus fortè ſpectabatur, quàm ad Theologiæ & Scripturarum normam; vt ſi quid ab iis, vel in ſpeciem abiiſſe videretur, id in melius referret. Hoc enim animo Auguſtinum ad librorum ſuorum emendationem incumbere ſolitum, non ſolum vbi primùm ea dictaſſet, aut ſcripſiſſet, ſed etiam poſtquam ea longè latéque diffuſa Eccleſiarum plauſus tuliſſent, teſtantur Retractationes illæ, quibus eum de ſuis magis quàm de librariorum næuis laboraſſe declaratum eſt. Atque de hoc nimirum genere emendationis loquitur Poſſidius, cùm de illo ait; *Præceptos etiam ſibi quoſdam libros ante diligentiorem emendationem à nonnullis fratribus conquerebatur, licet eos poſtmodum emendaſſet*; vt indicat ipſe locus. *Poſſid. c. 28.*

Quamquam, ne te fruſtratum querare, non negamus Auguſtinum ſua interdum relegiſſe, vt etiam reſtitueret ſi quid à librariis fortè peccatum eſſet; ſed quando id tum ab illo, tum à cæteris Patribus fieret, te non intellexiſſe, adeoque nec Poſſidij locum percepiſſe affirmamus. Tum demum enim conſtat ſanctos Patres lucubrationum ſuarum exempla à librariis tranſcripta recenſere conſueuiſſe, cùm ipſorum dictantium, aut concionantium, aut diſputantium voces à notariis exceptæ, poſtmodum ex eorum notis in planiorem ſcripturam à librariis transferrentur. Nam quòd ea in re, tum propter celeritatem vocis, tum propter obſcuritatem ambiguitatemque notarum, facilis eſſet prolapſio, fieretque ſæpè vt quæ notarij excepiſſent, longè alia viderentur, quàm quæ Patres eſſent loquuti; neceſſarium videbatur, vt eiuſmodi ſcripta ipſi recognoſcerent priuſquam ederentur. Hinc ſignanter ait Poſſidius Auguſtinum ſemper *aut de inueniendis rebus cogitaſſe, aut de iam inuentis aliquid dictaſſe, aut certè ex iam dictatis, atque tranſcriptis aliquid emendaſſe*: emendationem iſtiuſmodi referens ad ea, quæ ab ipſo dictata, & ex notariorum notis tranſcripta eſſent. Item alibi ſcribit plurima ab eodem *dictata & edita, in Eccleſia diſputata, excepta atque emendata, vel aduerſus diuerſos hæreticos conſcripta*: emendationem ſimiliter iſtam accommodans ad ea quæ dictata, diſputata, & excepta eſſent; non ad ea quæ aduerſus hæreticos ab ipſo conſcripta. Nam quæ ipſi Patres conſcripſiſſent, ea deinde à librariis deſcripta ab ipſis relegi & emendari conſueuiſſe, non facile reperies. Hæc enim opera leuior erat, & ab aliis facilè impleri poterat, exemplaribus cum ipſorum autographo collatis. Similiter Gaudentius ad Beneuolum; *Quatuor*, inquit, *Loco citato.* *Idem cap. 28.*

Digitized by Google

Gaud. Brix. præf. ad Benead. in ser. mon. Pasch.

breuiores tractatus, quos de diuersis capitulis Euangelij apud te olim fuisse me loquentem prodidisti, & quintum de Machabęis Martyribus, emendatos tibi, quoniam cogis, remittam, &c. De illis verò tractatibus, quos, notariis (vt comperi) latenter appositis, proculdubio interruptos, & semiplenos, otiosa quorundam studia colligere præsumpserunt, nihil ad me attinet. Mea iam non sunt, quæ constat præcipiti excipientium festinatione esse conscripta. Tractatus quos loquutus esset & dictasset, emendatos edere se dicit; quæ verò à notariis excepta ipse non emendasset, ea, vt grauibus erroribus obnoxia, se non agnoscere profitetur. Sic D. Gregorius, quæcumque se dictasse aut pronuntiasse ait, ea, priusquam ederentur, monet à seipso emendata, vt sermones in Iob, homilias in Euangelia, & in Ezechielem; de quibus, *Homilias, quæ in beato Ezechiele Prophetâ, vt coram populo loquebar, exceptæ sunt, multis curis irruentibus in abolitione reliqueram. Sed post annos octo, petentibus fratribus, notariorum schedulas requirere studui, easque fauente Domino transcurrens, in quantum ab angustiis tribulationum licuit, emendaui.* Quæ ergo ita essent excepta, ea priusquam ab ipsismet recensita essent, edi non solebant, ob procliues notarum lapsus; &, si quid aliter nimio quorumpiam studio fieret, grauiter ferebant & indignabantur. Neque id solum SS. Patres, quibus ob rerum diuinarum religionem magis licebat, sed etiam sæculares scriptores questi sunt. Nam de suis quibusdam orationibus Quintilianus; *Cęteræ*, inquit, *quæ sub nomine meo feruntur, negligentia excipientium in quęstum notariorum corruptæ, minimam partem mei habent.* Easque demum suas censeri vult, quas ipse recognitas edidisset. Atque idem existimandum de antiquis aliis Patribus, vt Origene notarios plures septem dictando fatigante, & homilias suas ab iis excipi tandem perpesso. Quorum scripta in manus hominum veniisse, nisi ab ipso relecta & restituta, non est credendum.

Vid. D. Gregor. præf. in Iob. c. 2. & præfat. in Ezech. & in Euangel.

Quintil. lib. 7. c. 2.

Euseb. hist. lib. 6. c. 17. &c.

Hæc si attendisses, Sirmonde, non esses abusus Possidij dicto ad Augustinum in Criticorum classem redigendum, nec Augustini facto confirmasses Manuscriptorum fidem & integritatem, cùm ille singulare nihil in eo egerit, sed vsitatam tenuerit sanctorum Patrum, scriptorumque adeo quorumvis consuetudinem, quæ ad tuum scopum nihil attinebat. Nam quod Augustinus, cæterique sancti Patres, & scriptores alij, dictata sua, aut pronuntiata à notariis excepta, recognoscere consuessent, non magis ad sanciendam veterum manuscriptorum autoritatem facit, quàm quod ipsi sua scripta propriis plerumque manibus exarabant. Imò ea certiora & germaniora exemplaria esse potuerunt, quæ ex ipsorum autographis expressa essent, quàm quæ ex notariorum codicibus, etsi, ab ipsis emendatis, descripta; cùm in aliena scriptione castiganda obscuræ mendæ facilius oculis elabantur, vt quotidiana experientia patet, quàm in nostra ipsa vel primùm pangenda, vel postmodum relegenda; & multò exploratius semper habeatur sententiæ nostræ signum propria manus, quàm aliena.

Quare si ridiculè argumentareris, magnam fidem habendam esse veteribus manuscriptis, quod eorum prima autographa sancti Patres suis manibus scripsissent; multò ineptius argumentabere, habendam esse manuscriptis fidem, colligendamque illorum puritatem ex eo quod eorum autographa à notariis excepta, sanctorum Patrum manu emendari solerent, priusquam

priuſquam emitterentur. Si enim ea autographa, quæ ipſi Patres ſcripſiſſent, vitioſis librariorum deſcriptionibus in deterius mutari potuerint; multò magis deformari potuerunt autographa à notariis librariiſque conſcripta, quamuis ipſi Patres ea emendaſſent. Itaque prima eiuſmodi emendatio nihil iuuat, manuſcriptorum deinceps aliorum autoritatem, & imperitè ad eam confirmandam à te eſt prolata.

Ridiculè verò addis, ſi huius generis volumen aliquod ab ipſo Auguſtino recognitum, vel ex recognito fideliter expreſſum, bona ſors offerat, tanquam emendatiſſimum amplectendum eſſe. Licuit eadem opera ratiocinari, ſi quod autographum ipſius Auguſtini manu ſcriptum, vel ſi quod exemplar ex eo autographo fideliter expreſſum, aliunde emergeret, id pro emendatiſſimo habendum eſſe. Nam quis adeo ſit amens, vt hæc abnuat? Vel quis adeo ineptiat, vt ſe hæc ſperet aſſequi poſſe; cùm tot ſcriptionum & deſcriptionum viciſſitudines non ſolum fontes Patrum, ſed etiam Scripturarum, ita locis non paucis obturbarint, vt eorum omnimoda puritas & natiuus nitor nuſquam extet; & primaria eorum autographa ipſa temporum longinquitate, & rerum humanarum fluxu iampridem euanuerint? Quid tibi vis cum feſtiuiſſimis nugis, quarum ope non magis ſcriptorum à Patribus poſt librariorum deſcriptionem emendatorum, quàm aliorum ab ipſis primò tantum ſcriptorum, exemplaribus autoritatem conciliabis? Omnia enim, quæ ſiue à Patrum autographis, ſiue ab exemplaribus quæ ipſi emendarint, fideliter expreſſa conſtet, emendatiſſima & grauiſſima haberi apud omnes neceſſe eſt. Sed cùm hoc de nullis conſtare poſſit, otioſa & ridicula argumentatione rudium animos paſcere voluiſti.

Supereſt vltima tua labes in tam paucis verbis. Quod enim ais Poſſidium teſtari Auguſtinum, *cùm labori diem impenderet, noctem vel dictandis libris, vel iam dictatis atque tranſcriptis emendandis tranſegiſſe*; de iſta diei & noctis diuiſione apud Poſſidium nulla vox ineſt. Lege, & perpende accuratius: *Animi recurſum*, inquit, *ad interiora mentis & ſuperiora faciebat, quo vel de inueniendis rebus cogitaret, vel de iam inuentis aliquid dictaret, aut certè ex iam dictatis atque tranſcriptis aliquid emendaret. Et id agebat, in die laborans, & in nocte lucubrans.* Hæc ergo omnia ipſum egiſſe dicit noctes ac dies, his laborando, illis lucubrando; non autem ſolas noctes, vt ineptiſſimè hallucinaris. Laborem enim Auguſtini diurnum & nocturnum diſtinguit Poſſidius ſolis verbis, nocturnum vſitata voce appellans, *lucubrationem*; diurnum autem clariùs & ſimpliciter *laborem*. Cæterùm non aliuſmodi laboribus noctem quàm diem illum traduxiſſe, ſed aſſiduè in rerum diuinarum commentatione eſſe verſatum teſtatur toto loco, eum conferens non cum Martha, ſed cum *religioſiſſima Maria*, ſupernæ Eccleſiæ typum geſtante, quæ ſederet ad pedes Domini, & intenta verbum eius audiret. Qua de cauſa domeſticarum & Eccleſiaſticarum facultatum curam in *valentiores clericos*, & in *domus præpoſitum* eum contuliſſe ait, & *vix aliquando ſeipſum ad hæc temporalia ab æternorum cogitatione relaxaſſe, & tanquam à rebus mordacibus & iam moleſtis, animi recurſum ad interiora mentis & ſuperiora feciſſe, quo vel de inueniendis rebus cogitaret, vel de iam inuentis aliquid dictaret, aut ceriè ex iam dictatis atque tranſcriptis aliquid emendaret.* Quæ res tam aperta eſt ex

Digitized by Google

Vid. Aug. ep. 140. ad Audacem, & alibi. Cap. 18.

tota Possidij historia, & ex ipso passim Augustino, rebusque & scriptis eius, vt nihil absurdius dici possit, quàm eum tot & tanta scriptorum genera, *vt ea omnia vix quisquam studiosorum nosse & perlegere sufficiat*, (Possidij verba sunt) solis noctibus peregisse, vbi diem aliis laboribus impendisset. Sed tu absurditatem hanc, more tuo, non sensisti; & cum Anselmi & Augustini mentionem vnà faceres, legisses autem Anselmum noctes codicibus emendandis destinasse, idem de Augustino dicendum arbitratus es; quasi restituendorum librorum laborem, in quo desudasti, & criticam istam quam callere videri vis, inter opera tenebrarum ablegares.

SIRMONDVS.

De Scriptor. Eccles. c. 75.

EQVIDEM *sic arbitror, Hieronymum, cum Origenis volumina Pamphili Martyris manu exarata tanti faceret, vt Cræsi opibus æquaret, non propter Martyris nomen tantùm, quamquam hoc præcipuè, sed propter emendationem etiam adamasse.*

Epist. 6. ad Flor.

Neque ego Hilarij librum de Synodis, quem à se manu sua descriptum Hieronymus testatur, si consequi liceret, non aliis multis nominibus, tum emendationis causa non plurimi faciendum putarem.

AVRELIVS.

DE Origenis voluminibus à Pamphilo Martyre descriptis inanitet vaticinaris, & studio tuo quidvis ad manuscriptorum integritatem afferendam quo iure quaque iniuria torquendi, licenter indulges. Hieronymi verba sunt; *Origenis volumina, manu eius* (Pamphili) *exarata reperi; quæ tanto ampleclor & feruo gaudio, vt Cræsi opes habere me credam. Si enim lætitia est, vnam Epistolam habere martyris; quanto magis tot millia versuum, per quæ videtur sui sanguinis signasse vestigia?* Non ergo emendationis vllius causa tanti sibi fuisse ait Pamphili volumina, sed ptopter scribentis dignitatem. Cur quod ab eo scriptum est ad solam Martyris venerationem, tu ad criticæ laudem transfuertis? Cur ei affingis, & nobis obtrudis cogitationes tuas, vt illius autoritate tuis commentis suffragere? Vbi enim ait Hieronymus, nusquam extitisse emendatiora Origenis exemplaria, quàm quæ Pamphilus scripsisset, adeoque hæc propter emendationem omnibus aliis, quasi Cræsi opes minoribus diuitiis præferenda fuisse? Quid enim si Pamphilus ex codicibus non vndique purissimis descripserat? Quid si in eos hæretici & maleuoli homines iam aliquid insperserant veneni illius, quod ab Origenis defensoribus in illius scripta iniecisse iam olim dicuntur?

De libro autem Hilarij à Hieronymo descripto eadem nugaris, quæ prius. Quis enim dubitet quin si germanum Hieronymi exemplar alicunde subitò existeret, tum aliis de causis, tum emendationis gratia summo in pretio habendú esset? Sed quid hoc ad codices qui nunc extant? Quo enim ex adyto eruere mihi possis post tot sæculorum lapsum vllam pagellam, quam Hieronymi manu exaratam constet? Imo quis dubitat quin si ipsa Hieronymi vel librorum Hilarii, vel suorum exemplaria alicunde proferrentur,

Digitized by Goo

innumera codicum manuſcriptorum qui nunc ſunt, errata, & multò plura quàm à criticis oculatiſſimis deprehendi queant, aperirentur, eorumque fides longè minima efficeretur? Malè ergo ad eorum manuſcriptorum, de quibus hîc agimus, ad eorum qui extant, ad eorum quos ex vulgaribus Bibliothecis depromere licet, confirmandam fidem, iteras iam ſæpius hoc commentum, quo illis certiſſima calamitas & infamia portenditur.

SIRMONDVS.

AMARE *bonos codices eum neceſſe eſt, qui doctrinam amat, quæ codicibus continetur. Et quamquam ſplendor literarum non idem omnibus temporibus exſtitit, fueruntque inerudita ſæcula & ingenia, quæ codices nobis non bonos procuderunt, nulla tamen ætas tam rudis fuit aut barbara, quæ melioris æui codices ante illam barbariem natos non haberet conditos in Bibliothecis, ex quibus meliora deinceps, reddita literarum luce, petita, & ad nos tranſmiſſa ſunt exemplaria.*

AVRELIVS.

AMARE bonos codices eum neceſſe eſt qui doctrinam amat. Sed internoſcere qui ſint boni codices, eius tantum eſt qui à doctrina amatur, & cum ea commercium antiquum habet. Alioquin qui malos codices probans pro bonis, ex iis de rebus grauiſſimis decernit, eum nec amare doctrinam neceſſe eſt, quam euertat; nec à doctrina amari, metuendum videlicet illi hoſtem. Qui ergo doctrinam amat, is iudicium & delectum illum adhibebit ad codices, quem nos expoſuimus; Qui non amat, is cæcitatem illam affectus iis impendet, quam tu fruſtra tueris. Nec verò ſimules *inerudita fuiſſe ſæcula & ingenia, quæ nobis codices non bonos procuderint.* Quid enim Hieronymi ſæculo eruditius? Quando literarum, præcipuè diuinarum, ſplendor maior vnquam fuit? Quis tamen Hieronymo acriùs inſectatus eſt tum librariorum, tum notariorum emendatorumque inſcitiam & audaciam, qua non quoſvis libros, ſed ipſos omnium principes ac ſummos, ipſos diuinæ Scripturæ codices, ab iis ita inquinatos dicit, vt omnes eorum mendas ne ipſe quidem ſanare auderet, ne nimiam nouitatem inducere, & alias quodammodo ſcripturas procudere videretur? Quod ſi diuini libri, quibus plus honoris ac ſtudij tribuitur, & quorum ſemper maior Eccleſiæ cura fuit, tamen à librariorum & emendatorum imperitia per ætates illas eruditiſſimas, fulgente tanta doctiſſimorum & ſanctiſſimorum virorum luce, vindicari non potuerunt; quid in alios ſcriptores minoris notæ ab iis admiſſum putes? Cur igitur tam ineptè cauillaris, quaſi fæcula, quibus literarum ſplendor magis emicuit, non etiam effuderint vitioſos illos codices, quos ab eruditis hominibus pedetentim explorandos, nec per omnia probandos affirmamus? Num tibi adeo rude & ineruditum fuiſſe videtur Anſelmi ſæculum, & Petri Damiani, quo Burchardus Epiſcopus; Humbertus Cardinalis; Hermannus Contractus; Theophylactus, Oecumenius; Fulbertus & Iuo Carnotenſes; tres Anſelmi Cantuarienſis, Lucenſis, Laudunenſis, Lanfrancus, Guitmundus,

Digitized by Google

Leo IX. & Gregorius VII. præter alios floruere ? Atqui tu ipſe paulò ante protuliſti S. Anſelmum & Petrum Damiani eo ſæculo librorum vitia declarantes; & ſcriptor vitæ S. Anſelmi teſtatus eſt eos *nimis corruptos vbique terrarum fuiſſe.* Quis ergo iam ferat perpetuam dictorum tuorum temeritatem? Quis hominem ſenem tanta ratiocinandi leuitate exultare non miretur? Nam illud etiam vaniſſimè fingis, cùm inerudita quæque ſæcula terras occuparent, conditos fuiſſe in Bibliothecis codices melioribus temporibus ſcriptos, ex quibus, reddita deinceps literarum luce exciperentur exemplaria quæ tranſmitterentur ad nos, ſuppreſſis illis quæ in proxima cuiuſque ſæculi nocte ſcripta eſſent. Quid enim hoc figmento abſurdius? aut qua tu fronte rebus grauiſſimis & intelligentium hominum mentibus tam audacter illudis? Quis enim credat, quoties rudius quoppiam ſæculum orbi incubuit, conditos manſiſſe in Bibliothecis meliorum temporum codices, datamque operam ne quis ex iis bona exemplaria deſumeret, donec eruditionis dies turſus oriretur? Hoc autem exorto, reſerari cœptos Bibliothecarum angulos, & ex illis, ſepoſita indocti ſæculi exemplarium copia, exprimi cœpta eſſe ſana exemplaria, quæ ad nos fœliciores poſteros tranſmitterentur? Nam vt alias commenti huius inanitates præteream, quid attineret poſteriorum temporum codices ex antiquioribus, & fœliciorum ſæculorum exemplaribus deductos eſſe; cùm, ſi minor in iis corruptela ob eam rem ineſſet, non tamen incorrupta integritas plenaque emendatio exiſteret; quandoquidem eruditiſſimorum etiam ſæculorum libros, grauibus librariorum emendatorumque vitiis affectos eſſe probatum ſit? Non enim vlla tanta fuit ſæculi cuiuſquam eruditio aut fœlicitas, in qua non maximus imperitorum & ſciolorum grex, ſtultorumque infinitus eſſet numerus, prudentium autem & ſolido pectore præditorum rarior ſeges; vt vel ex hoc ſæculo patet, quod cùm eruditiſſimum & cumulatiſſimum habeatur, tamen pauciſſimos habet, & ſemper habuit, librorum ſcriptores & emendatores idoneos, qui non deteriora plerumque faciant, quæ emendanda ſuſceperunt; vt peritiorum criticorum antiquæ & nouæ querimoniæ teſtantur. Atque ex hoc potiſſimùm fonte, non ex ſæculorum infœlicitate, petenda eſt emendatorum codicum paucitatis, imò nullorum perfectæ & primigeniæ puritatis cauſa. Nimium ergo indulges, Sirmonde, tuis commentis; & quicquid tuæ menti objicitur cum ſpecie aliqua fuci, id arripis ſine veritatis delectu, ad gloriæ, cuius ſtudio occupatus es, præſidium, & ad errorum obuelationem, quibus te implicaſti.

SIRMONDVS.

NEQVE *hæc ſola nunc, Aureli, quæ integra & incorrupta videntur, ad expurgandos libros conferunt, ſed alia etiam quæ ſequioris ſunt notæ: cùm vitioſi & mendoſi adeo codices vix ſint vlli, qui multis in locis non ſani ſint: ita vt inter ſe collati vulneribus ſuis medeantur inuicem; & mutuis auxiliis conualeſcant.*

Digitized by Google

AVRELIVS.

VTERIS prorſus argumento hæreticorum, & quemadmodum illi, ad excludendam Eccleſiæ autoritatem, Scripturæ textum ita mordicùs tenent, vt ſolo illo quamlibet ipſius ambiguitatem & obſcuritatem tolli contendant, collatis inter ſe locis,& vniuerſum religionis caput ad Græcos & Hebraicos reuocent fontes, ex quibus omnia componi & decidi poſſe aſſerunt: ſic tu ad eludendam vim veritatis, maiorumque rerum lucem, quam ego manuſcriptis præpoſui,& ex qua eorum ſanitatem ſpectandam eſſe dixi, ita illos tueris, vt ſola ipſorum inter ſe collatione, mutuiſque auxiliis eorum labes elui, & vulnera ſanari poſſe affirmes. Ergo quanta eſt hæreticorum in illo effato abſurditas & cauillatio, tanta in hoc tuo; quanta in illo euertendo Catholicis facilitas, tanta in hoc nobis. Nam primùm omnium vbi multo maximam codicum partem germaniæ lectioni, vt ſæpè fit, aduerſantem inueneris, qua tandem codicum ope vitium deprehendes, cùm pro illo faciat codicum maior conſenſus? Vbi verò hic vtrinque par erit, vtros alteris præferes, cùm ad hunc delectum nulli te codices adiuuerint? Quid verò ſi omnes penitus codices vitiatos eſſe conſtet? qua via lectionis germanitatem aſſequêre? Nam ſi inficieris codices manuſcriptos quibuſdam locis vitiatos omnes eſſe, præterquam quòd collectorum, & emendatorum penè omnium teſtimoniis redarguêre, qui non rarò profeſſi ſunt eſſe loca, quæ manuſcriptorum nullorum ope reſtitui potuerint, quod & tu ipſe nonnunquam es faſſus; confutabere præterea apertiſſimo Bibliorum exemplo, quorum nullam eſſe conſtat editionem, non Latinam, non Græcam, non Hebraicam, quæ non in vniuerſis manuſcriptis librariorum vitio ita ſit deprauata, tum additamentis, tum imminutionibus, tum inuerſionibus, tum immutationibus variis, vt nihil opis ad eas ſanandas in manuſcriptis vllis reperiatur, quod ad illarum pleraſque vniuerſi conſentiant & conſpirent. Quod factum ſi diuinis libris contingere potuit, quid ſpei ſit de aliorum incolumitate? Quanto enim facilius eorum omnes manuſcripti vitiari potuerunt? Manuſcriptis autem ita peruerſis, quid præſidij, aut quid conſilij erit ei Critico, qui omnia referat ad manuſcriptorum amuſſim, & ex illis ſolis de lectionum veritate pronuntiandum eſſe ſtatuat? Nonne vides quemadmodum hæreticos omiſſo ſcripturæ textu, cuius exitum nullum reperiant, ad Eccleſiæ autoritatem redigimus; ita tibi in huiuſmodi locis confugiendum eſſe ad veritatis normam, ad maiorum lucem, ad traditionis ſtabilitatem; & ex ea vel de diſcrepantibus libris, vel de conſpirantibus ad errorem, ferendam eſſe ſententiam? adeoque autoritatem illam, quam ego manuſcriptis præpoſui, tibi quoque illis præponendam, nec ſupremam & vnicam, quod velle videris, haberi poſſe manuſcriptorum legem? Quid his clarius, obſecro? Quid autem te infœlicius qui aduerſus tam apertam lucem pugnes, & quidem toties ab Eccleſia confractis & iam infamibus hæreticorum armis?

Digitized by Google

SIRMONDVS.

INVNC ergo, & manuſcriptos obſtinatiùs vel non bonos vitupera, quia iudicio indigent, vt dicis, & cum iudicio tractari tua ſententia niſi à Theologo non poſſunt. Iudicio quidem hîc certè opus eſt non leui, tum cæteras ob cauſas, tum maximè, ne abſona, quod parum abs te cautum video, & ab autoris mente aliena emendatio, vel interpretatio inducatur. Quod qui prouidere neſcit, longè prorſus ab illo eſt iudicio, quod Critici partes requirunt, quodque in emendandis libris ſincerius interdum certiuſque præſtat ſolers Grammaticus, quàm tumidus ac turgidus inani titulo, & oſtentatione non ſcientia Theologus.

AVRELIVS.

SIc decuit, diſputationem inſulſiſſimam deſinere in arrogantiſſimam turpiſſimamque inſultationem; quæ tibi ſi ſapias, plus pudenda eſt illa ipſa diſputatione. Eſt enim eius pœna, in fraudium temeritatumque tantarum vltionem à Deo immiſſa. Quid tibi venit in mentem tumori & oſtentationi deputare *Theologi* titulum, cùm eum tui ſodales, qui omnibus honorum nominibus, etiam licitis, abſtinendum ſibi eſſe profitentur, paſſim aſſumant, libros ſuos vulgò inſcribentes, *Autore reuerendo Patre, Societatis Ieſu Theologo?* Itane mihi es infeſtus, vt dum inaniſſimam morſicandi me libidinem ſaties, tanti putes eorum omnium virtutem modeſtiamque deuorare? Quid arroganter, quid oſtentanter facit, qui Theologicas res grauiſſimas & multiplices publicè tractans, Theologi nomen ſibi ſumit? Nonne arrogantiùs faceret, ſi, hoc agens, nomen illud abjiceret, alienumque à ſe putaret? Sed tu videlicet in contentione noſtra longè aliter cenſes, eamque ab alio quàm à Theologo tractari poſſe autumas, à tui ſimili tractatore, à Grammatico ſolerti, qui de germana Canonis Arauſicani editione, de vnctione Sacerdotali & Epiſcopali, de Sacramento Confirmationis, de erroribus & hæreſibus tuis certius ſinceriuſque, te iudice iudicabit quàm turgidus tumiduſque Theologus. Equidem, niſi magnoperè fallor, Grammaticum, qui Theologo oblucletur in re Theologica, tumidum turgidumque dici faciliùs obtinebis, quàm Theologum qui Grammatico. Quid verò ſi Grammaticus tumeat etiam turgeat quæ vltrò in Theologum? Quid ſi ne ſolers quidem Grammaticus ſit, ſed deuius ac præceps, & diſputationem inſcitiâ & imprudentiâ certatim miſceat, imprudentiæque aſſiduas, quod mirum ſit, adiungat fraudes? Quis Grammaticum hunc ferat? quis non exſibilet? quis eius ſcientiæ ac iudicio, vel in re Grammaticali, fidem habeat? Equidem tu, qui Grammaticum Theologo præfers, vide ſodes Grammaticusne quàm Theologus dici malis? Ego ſanè cùm parte ſuperiori diſputationis huius te vix Grammaticum eſſe oſtenderim, in ea, quæ proximè inſtat, te maximam grauiſſimamque rem Theologicam ita tractaſſe demonſtrabo, vt niſi merum Grammaticum te profiteare, ſummorum flagitiorum pœnam deprecari non poſſis. Eos enim errores, eaſque hæreſes peperiſti, quas, niſi ſumma rerum Theologicarum ignoratione, & ſola Grammaticæ ſcientia, nunquam excuſabis.

EPISTOLA SIRMONDI.

VERVM *ego hac ſola defenſione non vtor: ipſa pro me Synodi verba loquuntur, & negationem ſalua ſententia tolli non poſſe teſtantur. Relege ſodes, Canonem integrum, & ſingulas eius partes expende. Tum ego fidem tuam obteſtabor æquum ne cenſeas de Synodi Arauſicanæ Patribus tam leuiter ſuſpicari, vt qui chriſmationem vnicam toto Canone tot modis inculcarant, eoſdem placeat in extrema eius clauſula neceſſariam chriſmationem alteram affirmare.*

RESPONSIO AVRELII.

DVPLICEM *in Canone chriſmationem planè reperio. Primùm illam, quæ in baptiſmate fieri iubetur à miniſtris baptizantibus: deinde illam quæ in Confirmatione à Sacerdote ſeu Epiſcopo fieri dicitur.* * *Ex qua vtraque per ſe & in ſuo genere vnica, fit duplex illa vnctio, quæ in clauſula Canonis neceſſaria eſſe concluditur. Quæro ex te, qua ſententia poni velis vltimam Canonis clauſulam negatione inſerta,* ſed vt non neceſſaria habeatur repetita chriſmatio? *Qua de chriſmatione ſermo eſt? Si de baptiſmali ſeu verticali, ridiculè iteranda negabitur,* * *cùm ipſa illa chriſmatio prius conſtituenda eſſet, quàm de iteranda ageretur. Hoc autem Canone primùm decreta reperitur in Eccleſia Gallicana.* * *Supereſt vt de chriſmatione Epiſcopali loquatur, & non neceſſariam habendam dicat repetitam chriſmationem, nempe Epiſcopalem in Confirmatione, poſt presbyteralem, ſeu verticalem in baptiſmo. At hoc quoque ſenſu adeo abſurdum eſt, vt minus quàm prior ferendus ſit.* * *Si enim ij ſoli, qui in baptiſmo chriſmari non potuerunt, ab Epiſcopo ſunt chriſmandi, Epiſcopalis chriſmatio baptiſmalis chriſmationis merum eſt ſupplementum.* * *Hinc via patet ad pleniorem Canonis expoſitionem. Primùm enim ſtatuendum eſt quod diximus, Arauſicanos Patres chriſmationem baptiſmalem in Galliis antehac minus notam, minuſque quod conſtet vſurpatam, hoc Canone primum ſancire.* * *Statuunt enim, nullum deinceps baptiſmum à Presbyteris ſine chriſmatis vnctione adminiſtrandum eſſe. Vnde claret non rectè hinc à te auulſum illud,* in baptiſmate, *cùm ſeries ipſa Canonis indicet non generatim edici ſemel eſſe chriſmandum, ſed ſemel in baptiſmate chriſmari: & ſignificent Patres chriſmationem iis verticalem, non etiam Epiſcopalem permitti.* * *Porro ita præcipiunt eiuſmodi chriſmationem, vt eam, ſi quo caſu omiſſa fuerit, ſuppleri iubeant ante confirmationem Epiſcopalem. Nempe ne talem confirmet Epiſcopus, niſi eum ad Presbyterum prius chriſmandum remiſerit. Ipſe enim Epiſcopus eiuſmodi chriſmationem præbere non poteſt,* quia chriſmatis ipſius non niſi vna benedictio eſt. *Eſſet autem duplex, ſi priùs eam, quæ à miniſtris petenda erat, deinde ſuam expleret.* * *Hoc ſenſu iſtius partis poſito, nihil intereſt legatur,* Nam inter nos, *aut*, inter quoſlibet: *Eſt enim vera vtraque oratio.* * *Hinc ad Canonis concluſionem proficiſcuntur Patres. Jufſerant de eo, qui baptizatus à miniſtris quacumque neceſſitate chriſmatis non fuerat, in Confirmatione moneri Epiſcopum, ne prius eum confirmet, quàm baptiſmalem chriſmationem à miniſtro percepe-rit. Eius rei rationem adferunt, non quo chriſmatis baptiſmalis omiſſionem ſola ne-*

P. 664. P. 665. P. 666. P. 668. P. 670. P. 671. P. 674. P. 675.676. P. 677. P. 677.678.

Digitized by Google

ceſſitate contractam cuiquam obeſſe, aut chriſmationis Epiſcopalis vim minuere velint, ſed vt ſine vllo eiuſmodi præiudicio, repetita chriſmatio, ſeu chriſmatio duplex, neceſſaria habeatur. Ex quo patet ſententiam intercipi, ſi negationem vltimæ parti

P.679. *adjicias.* * *Nec quemquam moueat loquutio illa*, Non vt præiudicans quicquam dico, *quam tu vocem*, dico, *ſuſtuliſti, cum ſine ea ſententia deficiat: quia frequentiſſima eſt in Conciliis oratio, vt ab vno quopiam Epiſcopo propoſita ſuo nomine ſententia cæterorum aſſenſu probetur. Reſellitur eadem opera titulus, quem tuo marte affinxiſti*, De non iteranda chriſmatis benedictione, *contra omnium codicum qui antehac à collectoribus inſpecti ſunt, fidem, qui omnes vno conſenſu Canonem in-*

P.680. *ſcribunt*, Vt nullus miniſter ſine chriſmate proficiſcatur. * *Certè enim titulus tuus à ſcopo Canonis aberrat. Confirmatur codicum titulus à Concilio Arelatenſi II. ſeu verius rapſodia & centone Canonum variorum à te edito, vt pateat rapſodiæ iſtius compilatorem ſpectaſſe Canonis ſenſum, quem nos edidimus.* * *Cæterum iſti quoque centoni Arelatenſi videris more tuo abſtuliſſe voces illas*, in baptiſmate, *contra vim ſcopumque Canonis.*

RECENSIO.

QVÆ ſit mea mens de ſenſu Canonis Arauſicani, adeo alij intelligere nequeant ex tua iſta reſponſionis meę deformatione ignauiſſima, vt ego ipſe vix capiam, aut in ea quicquam meum agnoſcam. Quî enim poſſim in tanta dictorum, argumentorumque meorum inuerſione, detractione, mutilatione? Studuiſti nempe cum in aliis vbique locis, tum in hoc potiſſimum primario & capitali, vt oratio mea, ſi non ex tuis argumentis, ſaltem ex tuis fallaciis, & ex indigniſſimo iſto breuiandi artificio, inſulſa videretur, perplexa, obſcura, abſona, & imbellem tuam pertinaciam, quam ſuo robore & inſita ſibi veritatis luce aperit, affuſa ei à te caligine & fœditate velaret. Nam pleraque mea prorſus ſiles: quæ autem refers, ea ſic mutilas & ſpolias additarum à me rationum firmamentis, ſine quibus capi omnino non poſſunt; alia rurſus ita perſtringis vno verbulo & præteruolas, quaſi pluribus ea declarare verearis, quæ tamen ſine expoſitionibus meis abſurda & inania videri neceſſe eſt, vt iis quæ retuliſti maiorem iniuriam inflixeris, quàm iis quæ tacuiſti. Longum eſſet ſigillatim enumerare tuas fraudes, quibus integras pagellas paſſim abſorpſiſti, & in iis præcipua robora orationis meæ; nec id aliter fieri poſſet, niſi tota illa hîc repræſentata, quam tu, tum ſimulando, tum diſſimulando, tum loquendo, tum ſilendo, totam euertiſti, & è medio abſtuliſti, bis falſarius, & cauterio, & ſtylo. Cæterum harum fraudium pleræque à nobis aperientur in procurſu reſponſionis noſtræ, & expoſitæ à nobis veritatis germana facies, vnà cum ſomniorum tuorum abſurditate, declarabitur, ne prolixa & odioſa enumeratione quemquam hoc loco obtundamus.

REFVTATIO SIRMONDI.

Canones ex ſenſu & more temporum, quibus conditi ſunt, interpretandi. Aurelij, qui Canonem Arauſicanum ad hodiernum vſum detorſit, interpretatio violenta, confuſa, ridicula: Sirmondi contrà expoſitio Canonis ano congruens, perſpicua, & certis autoribus conſtabilita. De titulo Canonis, & de Concilio Arelatenſi II.

Digitized by Google

HACTENVS *belli præludia, nunc certamen ipſum ingredimur. Canonis Arauſicani adſtruenda eſt ſententia. Hîc Rhodus, hîc ſaltus, Aureli, hæc pugna decretoria, in qua alterum noſtrum vincere, alterum cadere neceſſe eſt.*

REIECTIO AVRELII.

Vanitas & imperitia multiformis Sirmondi. Putidæ eius fraudes. Vindicata à puerilibus eius conatibus expoſitio Aurelij. Sententia ipſius erronea, hæretica, & paradoxa, certiſſimis argumentis reuicta. Vatiæ eius ineptiæ exploſæ.

QVIS ſenem religioſum, ac non adoleſcentulum myrmillonem tuis verbis loqui dicat? Vnde hæc vanitas, Sirmonde? Vnde hæc leuitas in religioſo præter officium, in ſene præter naturam? Vnde in te tam inſolens germen, quod niſi ab inordinato quopiam ſæcularium literularum ſtudio, & quaſi contage, eruperit, videri poſſit ſine radice in te natum eſſe? Sed ſcientia ſignorum inflat, vt rectè Auguſtinus; & ſæcularium ſtudiorum aſſiduitas plerumque ſæculares facit, maximè religioſos; quos in iis ætatem conterentes, in illorum genium abire ſinit Deus, & quod in iis eſt mali facilius concipere, quàm quod ineſt boni; vt contrà reuelata facie gloriam Domini ſpeculantes Chriſtiani, in eandem imaginem transformantur à claritate in claritatem, tanquam à Domini Spiritu. Hoc verò in primis loco tantum animorum, & ambitioſorum ſpirituum iactare quæ te fides pati potuit, cum præclarè ſenſeris ita munitam vndiq; expoſitionem meam, vt ridiculos in eam aſſultus fruſtrà operosè molitus ſis; & tuam ita abſurdam ac deuiam, vt magno labore vix quicquam reperire potueris quod comminiſcerere, & id tandem ſis commentus, quod nemini Theologorum vnquam venit in mentem? In tanta infœlicitate tua inducere animum potuiſti magnificè præfari, fiduciam oſtentare, aduerſarium laceſſere, quaſi vltro cupidus eius pugnæ quam imis ſenſibus horreſcebas? Itane fungos ſperaſti fore omnes homines, vt de viribus tuis ex vanitate tua iudicium facerent? Neſcis glorioſiſſimos quoque, ignauiſſimos vulgò haberi? Quæ tandem tibi hîc ſit *Rhodus*, cùm hanc inſulam nullo non die Solis radiis illuſtrari ferant; tu verò in quadam iaceas errorum nocte, nec tua oratio vllum eruditionis, aut ſanæ doctrinæ lumen penè vſquá habeat? *Saltus* hîc tibi eſt, non Rhodus, Sirmonde; ſiue quia ſaltim & velitatim fugis; ſiue quia ineluctabili veritatis telo confixus, per vepres errorum ac dumeta euagaris, quaſi confixâ ceruâ ſagittâ, quæ fugâ ſyluas ſaltuſque pererrat abſtruſos, hæret lateri lethalis arundo. Hoc illud eſt ſpectaculum, quo ego eos omnes conuocatos velim, qui te hactenus in aliquo numero poſuerunt. Hic enim teipſum ad vnguem effinxiſti. Hîc tenuitatem iudicij tui, Theologicæ ſcientiæ inanitatem, & interioris imbecillitatis illos receſſus, qui hactenus ſub aliqua publicæ famæ vmbra latuerant, quaſi in propatulo collocaſti. Denique quàm metuendæ ſint, & fugiendæ hominibus tui ſimilibus, quos neque naturæ vis, nec ſolida eruditio, nec accurata maiorum doctrinæ notitia idoneos fecit, ſed mediocris tantum literarum vſus animos extulit, grauiorum rerum Theologicarum diſcuſſiones, exemplum illuſtre ſtatuiſti. Sed nolo pluribus te morari, qui me iamdudum ad

Digitized by Google

pugnam vocas. Tantum moneo vt memineris te *certamen ipſum*, & *decretoriam pugnam*, in qua *vincendum ſit*, *aut cadendum*, conſtituere in exponenda ſententia Canonis, non iam in Manuſcriptis, in quibus belli tantum *præludia* fuiſſe fateris; atque ita tandem agnoſcere, quod tam operosè ſuprà negaſti, eſſe maiorem autoritatem quàm manuſcriptorum codicum, quâ ſpectandæ ſint & explorandæ germanæ lectiones; poſſeque illa autoritate plurium interdum manuſcriptorum conſenſum paruipendi, cùm tuos illos omnes, quorum tantam conſenſionem iactaſti, profitearis conuictum & profligatum iri, teque vnà cum illis, ſi ſententia Canonis, quam ex iis exſculpis, vana & inſulſa demonſtretur. Quod vnum ego contendebam ſuperioribus illis reſponſionibus, quas tu tanto calore inuaſiſti, quaſi manuſcriptis omnibus exitiales. Ac mirandum eſt tantam eſſe vim veritatis, & tantam feruoris tui & æmulationis cæcitatem, vt tua ſponte poſt certamen agnoſcas, quod in ipſo certamine totis viribus oppugnaſti.

SIRMONDVS.

VT ordine confligamus, eum ſequar, quem exemplo tuo conſtituiſti, vt tuam priore loco interpretationem diſpungam, tum meam poſtea ſtabiliam & confirmem. Sed hoc inter nos erit diſcrimen, quod ego nunc explicatam à te habeo ſententiam tuam, quam impugnem; tu de mea, priuſquam audires, diuinando aberraſti, & vmbras tibi, cum quibus dimicares, effinxiſti. Quid enim attinebat aërem tot paginis cædere, atque illa refellere, quæ nemo affirmabat?

AVRELIVS.

ERGO ne effingere vmbras, & aërem cædere tibi videtur, qui aduerſarij theſin infirmans, ea, quæ illi confirmandæ afferri poſſe videntur, anteuertit & præfocat? Ergo ne *diuinando aberrant*, te iudice, qui legitimam per ſingula inductionem opponunt, & ſufficienti partium enumeratione aduerſarium vrgent? An mei odio, Dialecticorum & Rhetorum artem euertere decreuiſti? Tu in clauſula Canonis Arauſicani neceſſariam negari dixiſti duplicem chriſmationem: ego argumentatus ſum id exponendum tibi eſſe, vel de duplici miniſtrorum in baptiſmo chriſmatione, vel de chriſmatione Epiſcopali poſt baptiſmalem; ita vt negaretur vel bis chriſmandum à miniſtris in baptiſmo, vel chriſmandum ab Epiſcopo, poſtquam miniſtri in baptiſmo chriſmaſſent. Nihil enim medium fingi poſſe videbatur. Vtrumvis diceres, falſum & abſurdum eſſe oſtendi; atque ita nullam clauſulæ negationem includi poſſe concluſi. Hæc tibi argumentatio, inter eruditos notiſſima, vmbratica eſſe videtur & imaginaria, quia videlicet tu nihil adhuc in alteram partem affirmaras? Quaſi huiuſmodi argumentatione ſtatuatur quidnam aduerſarius dixerit, ac non potius ei præripiatur quicquid dicturus ſit, & hoc vnum agatur, ne quicquam poſſit dicere? Adeone diſputandi rudis, & bonorum ſcriptorum tum nouorum, tum veterum immemor eras, vt vſitatiſſimam inter eos diſſerendi conſuetudinem mirarere? Quamquam, fateor, fuit quod reprehenderes. Ego

Digitized by Google

enim quicquid à te dici poſſet occupaſſe mihi videbar. Tu aliò, quò minimè præuideram, abiiſti; & tam inſtructam tibi eſſe declaraſti errorum penum, vt non ſolum mihi nota, ſed etiam mihi ignota & cuius inopinata ſomniare poſſis, & grauius ineptire, quàm ego cogitare auſus eſſem. Veniam ergo meretur error meus, ſaltem à te, in quem nimia mea æquitas eum genuit. Ego enim licet peritiæ iudicioque tuo non immeritò diffiderem, me tamen apud eruditos abſurdum hominem, in te verò iniurium viſum iri putaſſem, ſi id quod nunc reſpondiſti, ſuſpicatus eſſem à te fingi poſſe. Narro tibi; viciſti expectationem meam; & chimærica planè phantaſmata procudiſti, quæ minimè mirandum eſt mihi in mentem non veniſſe, cùm nemini ante te venerint, & contra omnem Theologiæ ſenſum, & eruditi hominis iudicium ſint conficta. Etſi enim ad poſteriorem partem inductionis à me propoſitæ non nihil acceſſeris, & pleriſque argumentorum in ea meorum aculeis premare, tamen eam tot erroribus & abſurditatibus cumulaſti, vt à nemine tibi ad eligendum offerri ſine contumelia, ſed à te ſolo fingi & præſumi potuerit.

SIRMONDVS.

ITAQVE *his omiſſis, ad interpretationem, vt dixi, tuam veniam, ſi hoc à te impetraro, vt erroris in illa tui fontem priùs & caput aperiam. Sic enim ad Canonem exponendum te acceſſiſſe video, vt nefas putes aliquid in illo latere, quod ab hodierno vſu noſtro diſtet, eóque neruos intendis, vt conſentanea omnia videantur. Quod genus interpretandi, ſi quidem res patitur, nemo reprehendat. Si repugnet, nullum eſt ineptius. Quis enim hominem non rideat, qui, cum legibus Eccleſiaſticis permiſſum nunc eſſe intelligat, vt ordinari Presbyter poſſit anno ætatis* XXV. *Diaconus* XXIII. *ad hanc normam* [a] *Agathenſes,* [b] *Arelatenſes, &* [c] *Aurelianenſes Canones redigere velit, qui Presbyterum ante annos* XXX. *Diaconum ante* XXV. *ordinari vetant? aut qui de ſubdiaconatu, qui iampridem ordo ſacer eſt, adiunctamque habet legem caſtitatis, quoniam antiqui Canones diuerſa ſtatuunt, alios ex aliis corrigendos arbitretur? Synodum quoque Africanam ſub Cypriano, quæ venientes ab hæreſi baptizandos cenſuit, ſi quis interpolare, communemque ad Eccleſiæ ſenſum aptare conetur, quis ferat? Aut quis non indignetur ſi reclamante Hieronymo neget quiſquam Meletium in Synodo Antiochena ὁμοούσιον ſtatuiſſe, quia videlicet tantum virum æquius fuerat ὁμοούσιον cum Nicæna retinere?*

a *Agath. c.* 17.
b *Arelat. iv. c.* 1.
c *Aurel. iij. c.* 6.
Cypr. lib. 3. *extremo.*
In Chronico.

AVRELIVS.

QVORSVM hæc? quò euagaris? quid inania verba fundis, nihil ad rem noſtram? Magna ſcilicet Theologiæ myſteria pandis, legitimam Diaconorum ætatem olim fuiſſe annorum XXV. Preſbyterorum XXX. Cyprianum hæreticorum baptiſma malè reſpuiſſe, Meletium ὁμοούσιον malè eſſe amplexum, vt reconditam eruditionem tuam mirentur, quibus de Theologia nihil vnquam auditum eſt. Quis neſcit in antiquis Canonibus multa eſſe ab hodierno vſu diſcrepantia? Quis rurſum multa congruentia ineſſe neſcit? Nonne mihi licet locum communem de iis quæ in veteribus

Digitized by Google

Canonibuscum hodierna diſciplina conſentiant, contexere longiorem & ſelectiorem, quàm tu de iis, quæ diſcrepent, contexueris. Quid ergo tam debili fundamento præſtruis reſponſionem tuam, cùm ego contrario, nec minus plauſibili poſſim illud euertere? Eſtne hæc peritia tua antiquitatis, vt clauum iſtum ſimili clauo repelli poſſe neſcieris? Cur porro Canonis Arauſicani ſenſum à me allatum nouitatis arguis, & diſcrepantiæ à veteri vſu, cùm eum Epiſtolæ Innocentij primi Concilio ipſo Arauſicano antiquiori congruere ipſe fatearis, vt patebit infrà; tuum verò ita nouum, & ab illa Concilij Arauſicani antiquitate abhorrentem ſis expertus, vt autorem nullum, qui Preſbyteris chriſmationem frontis conceſſam dixerit, quàm tu iis Canone Arauſicano concedi putas, ante D. Gregorium Synodo Arauſicana tantò poſteriorem, inuenire potueris? Nonne tua iſta vanitas incredibilis eſt, vt antiquitatem, à qua miſerè deficeris, longo proœmio oſtentes? Nonne mira inſulſitas, vt interpretationem meam, quam ipſa Synodo Arauſicana vetuſtiorem fateri cogeris, quaſi nouam aſpernere; tuam verò, cuius veſtigium in tota Synodi Arauſicanæ ætate, aut ſuperiore quacumque nullum reperire potuiſti, quaſi antiquam, & Synodi tempori congruentem extollas? Cur denique me inſimulas Conciliorum antiquorum ſenſum ad hodiernum morem detorquere, cùm tui ſocij contraria reprehenſione me abſoluerint, libroque Pariſiis edito, à vobis Pariſienſibus ſodalibus, adeoque à te illorum coryphæo, recognito conqueſti ſint me opiniones iam ſepultas *refodere*, quod videlicet Eccleſiaſtici ordinis germanum ſtatum & naturam, ad primigeniam eius formam, & ad decreta Patrum expenderim, & ſi qui athletarum veſtrorum mihi reſponſuri ſint, eadem ſine dubio accuſatione ſint vſuri? Itane vos iuuat ludibrio habere veritatem, &, provt res veſtræ expoſcunt, modò antiquitatis ſtudium, modò nouitatis exprobrare? Et verò qui *Diſpunctionem* legerint noſtram, facilè per ſe ipſi intelligent quàm ridiculè à te inſimuler non ſatis habere ſtudio antiquitatem, & eius placita ad nouiſſimas Eccleſiæ leges deflectere; cùm ego hoc potiſſimum nomine, tum Spongiam, tum primarios Societatis tuæ duces ſim inſectatus, & grauiſſima paſſim, non diſciplinæ tantum, ſed doctrinæ Eccleſiaſticæ capita, ignoratione antiquitatis ab illis euerſa demonſtrarim, & porro ſim demonſtraturus? Et tu iſto fuco imponi mihi poſſe putaſti? Et in meo, vt ſic dixerim, propugnaculo, tutum erroribus tuis ſperaſti fore perfugium? Ignoſce. Non habes ſalem. Ferarum neſcio quarum ſimillimus mihi videre, quæ vndique acerrimè agitatæ, cùm non habeant quà elabantur, in ipſa ſeſe aduerſa venabula immittunt. Vltro enim fugis ad præſidium antiquitatis, quo ego te potiſſimum obruam, quo errores tuos extirpabo, & indigniſſimo iſto exuam velo antiquitatis, nec nouos tantum eſſe demonſtrabo, ſed inauditos, incogitabiles, tam antiquæ quàm præſenti ætati inuiſos. Prætereo neceſſariò multa abſurda in iſtis exemplis tuis, ne minutiori ineptiarum tuarum excuſſione moleſtiam mihi & aliis quæram. Tantum addo, temerè à te objici perſpiciendam mihi fuiſſe ſententiæ Canonis Arauſicani à præſenti vſu diſcrepantiam, quam tu exponis; cùm tua expoſitio non diſciplinam verſabilem & temporariam, ſed fidem attingat, imò errorib. & hæreſibus attentet.

Digitized by Goog

attentet. In sensu autem fidei nullum esse potest Arausicanorum Patrum à præsenti æuo dissidium, nisi fortè illos vnà tecum errones, & à doctrina fidei deuios facias, quemadmodum Cyprianum, Synodum Africanam, Meletium quoque, & Antiochenam, quorum exempla hunc fortè in finem collegisti. Sed cùm in Patribus Arausicanis, de quorum fidei integritate nulla ad hoc æuum controuersia fuit, hæc macula hærere non possit, tota in te conuertitur, qui eam multis nominibus, & maximè illatâ in eos contumeliâ meruisti

SIRMONDVS.

NON *dissimile est, Aureli, quod in Canone isto interpretatione tua moliris. Nam pensi nihil habens quid Synodi verba sonent, aut qui mos illo tempore, qui status rerum & conditio fuerit, ad æui nostri consuetudinem omnia rapis: & quoniam duplex hodie in Ecclesia cuiuslibet Christiani est chrismatio; vna in vertice, quæ fit in baptismo; altera in fronte, quæ in confirmatione, de vtraque in Synodo vis agi, cùm Synodus disertissimis verbis vnicam statuat. Et cùm chrismationem confirmationis in vsu antea positam fuisse non ambigas, chrismationem tamen baptismi, ad eum diem ignotam in Gallia, tunc primùm hoc Canone institutam auguraris.*

AVRELIVS.

IAM dixi te absurdè confugere ad discrepantiam Canonis Arausicani cum hoc æuo; quia sensus à te allatus fidem tangit, quæ semper eadem omni sæculo manet. Dixi item ridiculum esse me dici *omnia ad æui nostri consuetudinem rapere*, quoniam de duplici, quæ nunc in vsu est, chrismatione, ministri in baptismo, & Episcopi in confirmatione, Canonem intelligendum dicam; quasi hæc duplex chrismatio non æqualis esset Concilio Arausicano, imò multo antiquior, cùm de ea disertissimè agat Innocentius Pontifex in publica & decretali Epistola, vt cæteros præteream, qui infrà commemorabuntur. Miranda est tua ista scientia antiquitatis, qua rem Concilio Arausicano vetustiorem in vltimas æui nostri classes transfers, & antiquissima instituta noua esse iubes, quasi imperium illius tibi sumas, cuius est propria illa vox, *Ecce noua facio omnia?* Apoc. 21. Insigne igitur inter me & te est discrimen. Ego enim, qui à te arguor veteres Canones ad nouam disciplinam inuertere, disciplinæ, quam tu nouam vocas, autorem edo ipso Canone, de quo agimus, antiquiorem, eumque ita perspicuum, vt nulla de eo controuersia esse possit. Tu, qui te antiquitatis scientem, & religiosum obseruatorem videri vis, sententiæ tuæ autorem nullum das, non modò antiquum, sed ne nouum quidem, cuius ego testimonium non à te alieniissimum demonstrem. Vter ergo nostrum certior obseruator antiquitatis? Vter audacius cauillatur, ego qui interpretationem tuam nullo antiquitatis præsidio niti ostendo; an tu, qui meam nouam vocas, quam tamen Innocentij Epistolæ consentaneam fateris, adeoque illam vno tempore nouam & antiquam dicere non erubescis? Noli ergo mihi insultare, quasi violatori antiquitatis, quam

Digitized by Google

mihi aduerſando violas, cùm eam mihi adeſſe fateri cogaris. Noli mihi objicere antiquitatem, donec tuam ſententiam illi congruentem eſſe tam apertè demonſtraris, quàm ego meam demonſtro clariſſimis verbis Innocentij Pontificis, quibus ne tu quidem obſiſtere potes.

Nam quod ais, Synodum *diſertiſſimis verbis vnicam chriſmationem ſtatuere*; iam tibi diſertiſſimis verbis reſponſum eſt, vnicam ſtatuere, non abſolutè, ſed *in baptiſmate*; vnicam rurſus Epiſcopi in confirmatione; ex quâ vtraque per ſe vnica efficiatur duplex vnctio, quam poſtmodum neceſſariam dicit. Huic reſponſioni reſpondere te oportuit, non, ea diſſimulata, tuum argumentum iam obtritum reuocare in aciem, ex pudendo tuo more. Quo præteruolas illud etiam, quod à me dictum eſt, vnctionem miniſtrorum baptiſmalem hoc Canone Arauſicano primum in Gallia ſancitam, cùm antea minus ibi nota eſſet, & minus, quod conſtet, vſurpata. Atque hoc dictum eo abſurdius ſine reſponſione dimittis, quod illud in medium protuliſti & carpſiſti, quaſi oppugnaturus. Vbi verò validæ confutationis ſpem feciſti, lectorem deſtituis, & aliò auolas, circulatoria celeritate. Hæ ſunt tuæ vires; hæc illa firmamenta antiquitatis, quibus ſimulatas illas meas nouitates non ſolùm refellere non potes, ſed ne quidem audes attentare.

SIRMONDVS.

QVàM *aptè autem & quàm concinnè, vt eò peruenias, immò quàm diſtortè violenterque Canonem accipias, ipſa eius verba hoc loco, cum admirandis gloſſulis commentiſque tuis ſubiiciam, tu mecum recognoſce. Nullus miniſtrorum, qui baptizandi recipit officium ſine chriſmate vſquam debet progredi.* Nimirum, *ais*, vt baptizatus chriſmetur in vertice, quod in Gallia cùm antea non fieret, faciendum deinceps hoc Canone præcipitur. *Quia inter nos placuit ſemel in baptiſmate chriſmari.* Scitè, *inquis*, in baptiſmate: nam extra baptiſma chriſmari fideles alibi poſſunt, ſed non à Preſbyteris, quibus chriſmare in ſolo baptiſmate licet. *De eo autem, qui in baptiſmate, quacumque neceſſitate faciente, non chriſmatus fuerit, in confirmatione Sacerdos commonebitur.* Nempe, *ais*, vt priuſquam talem confirmet, ad Preſbyterum in vertice chriſmandum remittat: quia Epiſcopus ipſe eiuſmodi chriſmationem præbere non poteſt. *Nam inter nos chriſmatis ipſius*, id eſt Epiſcopi, *non niſi vna benedictio eſt.* Quàm videlicet neophytos confirmans imprimit in fronte. Chriſmatio enim altera baptiſmalis in vertice, propria eſt Preſbyteri, non Epiſcopi. *Non præiudicans quicquam dico, ſed vt neceſſaria habeatur chriſmatio repetita.* Non quo chriſmatis baptiſmalis omiſſio, ſola neceſſitate contracta, obeſſe cuiquam, aut chriſmationis Epiſcopalis minuere vim poſſit, ſed quia duplex chriſmatio eſt neceſſaria. *Fallor, Aureli, aut tua ſunt hæc gloſſemata. O gloſſam verè, quod noſtri aiunt, Aurelianam, ridiculam, abſurdam, quæ verborum ſententiam non obſcurat modò, ſed deſtruit & euertit.*

Digitized by Goo

AVRELIVS.

CIRCVLATOREM iterum agis, & quod vi mentis euertere non potes, ludibriis & ſarcaſmis fruſtra petis. Quid enim iterum refers meam ſententiam, ſi eam priùs ex fide retuliſti? Vel ſi priùs vaniſſimè calumniatus es, quid iterum eadem vanitate calumniaris? Cur, cùm ego verbis meis apertè ſim eloquutus quid ſentirem, tu mihi tua affingis, vt mimum agere videare? Cur ſimulas me Canonem Arauſicanum *gloſſulis* interpolaſſe, cùm perpetuam & plenam in eum expoſitionem ediderim? An gloſſatores vocabis ſodales tuos, qui aliorum ſcripta commentariis illuſtrant? an Theologos, qui Concilia exponunt? an Patres, qui eduſſerunt Scripturas? Quid tibi vis cum comico artificio, quo Theologicam grauitatem fœdas? An vt *gloſſam Aurelianam* mihi aſcribere poſſes, omnia ſurſum deorſum vertere debuiſti? An tot ineptiis vnam redimere oportuit? Erit verò, Sirmonde, ne erres, non *gloſſa Aureliana*, ſed *Aurea*, aureis veritatis radiis circumfuſa, quibus te alliſum ad Sirmondianam Syrtem, & *συρμαϊκοῖς* hæreſum ſordibus ſquallentem, in conſpectum orbi dabimus. Audiat nos modò æquus lector iſtam tuam verè *gloſſam*, hoc eſt obſcuram & perplexam verborum nubem, quibus ſententiam noſtram ludificari voluiſti, diſcutientes & illuſtrantes, & imbellia iacula, quibus eam ridiculè petis, obtundentes.

SIRMONDVS.

PRIMÙM *enim, quàm ridiculum eſt Synodum nouam, vt affirmas, & antea inuſitatam in Gallia chriſmationem Presbyteris in baptiſmo præcipere, & de qua chriſmatione præcipiat non indicare? vtrum in vertice, in fronte, in pectore, aut in multis ſimul partibus, vt Græcorum mos eſt. Vnde poterant de verticali, quam intelligi putas, ſuſpicari & diuinare Presbyteri, ſi de verticali nihil vnquam audierant?*

AVRELIVS.

QVÀM abſurdè ea ex me quæris, quæ tibi ipſi expedienda ſunt. Dic enim tandem, qui de vnctione frontis loqui cenſes Arauſicanos Patres, cur non indicant de qua loquantur? Vtrum in vertice chriſmari iubeant, in fronte, in pectore, aut in multis ſimul partibus, vt Græcorum mos eſt? Vnde poterant de vnctione frontis, quam intelligi putas, ſuſpicari & diuinare Preſbyteri? maximè cùm viderent hoc eodem Concilio prohiberi, ne quis Epiſcopus ea quæ non niſi per Epiſcopos fieri ſolent, Preſbyteris committeret, quæcumque neceſſitas obueniſſet, ſed vicinum Epiſcopum euocaret? Cùm viderent, inquam, vnctionem frontis diſertè veritam Presbyteris, tum olim à [a] Damaſo & [b] Innocentio Pontificibus, tum illo eodem tempore à [c] Leone? Cur in tanta dubitandi cauſa, & Canonum contrariorum perplexitate, non indicarunt Arauſicani Patres ſe loqui de vnctione frontis, ne Presbyteri tot ſummorum Pontificum autoritate deterriti, eam vſurpare non auderent? An hæc dubitandi ratio non multo

Can. vlt.

a *Epiſt. ad Epiſcopos Numidiæ.*
b *Epiſt. ad Decent. c. 3.*
c *Epiſt. 88. ad Epiſc. Gall. & Germ.*

Digitized by Google

maior videtur? Quid ais, Sirmonde? quid reſpondes? quam cauſam commiſceris? Noli ergo id à me petere, quod te multo magis vrget. Eſt alienum tanto viro, ut tu es, quod alteri præceperit, id ipſum facere non poſſe. Quamquam ea quibus difficultatem tuam aſtrinxi, facile reſoluunt meam. Satis enim erat Arauſicanos Patres eam chriſmationem miniſtris præcipere, quæ iam pleriſque locis eis impoſita, inualeſcebat per Eccleſiam Occidentalem, & ex Romana Eccleſia omnium matrice ſenſim ad alias defluebat. Non enim dixi, quod fingis, miniſtros Galliæ *de verticali chriſmatis vnctione nihil vnquam audiiſſe;* ſed vnctionem miniſtrorum baptiſmalem *minus notam fuiſſe in Gallia* ante Concilium Arauſicanum, & *minus, quod conſtet, vſurpatam.* Quod nimirum non ita vulgò nota & vſitata fuiſſe appareat, vt poſtmodum fuiſſe apparet ex plurimis deinceps Conciliis, & perpetuo Eccleſiæ Gallicanæ vſu; licet antea non penitùs ignota eſſe poterit pleriſque, ex tot Epiſtolis Romanorum Pontificum, & in primis ex illa Leonis Magni ad Galliæ Epiſcopos nominatim ſcripta, quibus, interdicta frontis vnctione, alia iis vnctio conceſſa eſt. Quare ad morem tam increbreſcentem alluſerunt Arauſicani Patres, nec rem magis exprimere neceſſe habuerunt. Viden' expeditiſſimam teli tui depulſionem? Viden' caſſos ictus, & effœtam imbecillitatem tuam? Vnum addo, vt candorem meum videas, me de vnctione verticali præfractè altercari nolle. Satis habeo vnctionem miniſtris Canone Arauſicano imponi, qualis eis in Eccleſia Romana à ſummis Pontificibus impoſita erat; quam diuerſam quidem ab vnctione frontis conſtat fuiſſe, cùm hanc iis toties interdixerint Pontifices; an autem verticis propriè fuerit, an pectoris aliuſve membri, non ita conſtat. Nam nec Innocentius, nec alij membrum vllum nominatim ſignant, cùm miniſtris chriſmationem indicunt, & D. Gregorius indicat ſuo tempore vſitatam in Eccleſia Romana fuiſſe à miniſtris *pectoris* vnctionem. Quam ideo ab initio in ea viguiſſe, & perpetua traditione ad illud tempus delapſam procliue eſt arbitrari. Nam Eccleſiam Romanam traditionum ſuarum in primis tenacem fuiſſe conſtat. Quamquam rurſus cùm verticalis vnctionis, quæ per totum Occidentem tamdiu inoleuit, nullum initium exſtet, ea facile videri poſſit ab antiquiſſimis temporibus fluxiſſe, & promiſcuè in Eccleſia Romana aliiſque fuiſſe vſurpata cum pectoris vnctione; itavt miniſtri, chriſmatione frontis tantum abſtinentes, vel verticem & pectus vngerent, vel alterum ſuo arbitratu, vel aliæ Eccleſiæ hac vnctione, aliæ illa vterentur, donec tandem vnica verticalis omnium conſenſu conſtituta fuit. Quia ergo hæ res ſpeciatim ſunt incertæ, nec aliud in iis certi, niſi vnctionem frontis miniſtris vetitam, & ſolis Epiſcopis reſeruatam eſſe, ſatis eſt vnctionem miniſtrorum baptiſmalem quæ in Eccleſia Romana vſitata, & Canone Arauſicano ſancita fuerit, dicere ab vnctione frontis fuiſſe diſtinctam, quocumque tandem in membro perageretur. Etſi enim id temporis ex ipſa conſuetudine ſatis conſtaret, quodnam potiſſimum membrum vngendum eſſet, nobis tamen quodnam illud fuerit, ob rationes allatas non ita conſtat.

Lib. 3. ep 9.

Digitized by Google

SIRMONDVS.

DEINDE *quis ludicrum hoc ſpectaculum concedat tibi, vt ſi quando ad Epiſcopi confirmationem venerit quiſpiam nondum in vertice chriſmatus, eum ad Presbyteros chriſmationis eius cauſa remittat Epiſcopus, quod hanc ipſi, vt aiu, præbere ſit nefas? Quaſi Epiſcopo ſi baptizet, baptiſmumque confirmatio non ſequatur, baptiſmalem chriſmationem ne vſurpet lex vlla interdicat: aut quod ei præſtare in baptiſmo liceat, id ante confirmationem, ſi opus eſt, ſupplere non liceat.*

AVRELIVS.

ADEONE inſoleſcis, vt Eccleſiæ pietatem, quâ ceremoniæ in baptiſmo omiſſæ ſuppleri iubentur, *ludicrum ſpectaculum* voces? Quis dubitat quin etiam nunc, ſi quis Epiſcopo confirmandus offeratur, quem ſine ſolennibus Eccleſiæ ceremoniis, vt interdum fit, baptizatum conſtet, Epiſcopus eum ad Parochum remiſſurus ſit, à quo illæ ceremoniæ peragantur? Et hoc tibi ludicrum ſpectaculum videbitur? Adeo in obſeruanda, vt iactas, antiquitate profeciſti, vt notiſſimos hæreticorum noſtratium ſenſus indueris, & quæ ab Eccleſia in ceremoniarum obſeruatione religioſiſſimè fiunt, iocularia cum illis putes? Quid non ſerium, quid non venerandum faciat Epiſcopus, qui homini in baptiſmo non chriſmato dicat, non te confirmo, donec à Parocho tuo ſis chriſmatus? Siccine demonſtras *gloſſam* illam *Aurelianam*, *ridiculam*, *abſurdam*, quam mihi vaniſſimè imputaſti? Nonne ego paulò melius te ad *Sirmondianam Syrtem* alliſum, & συρμαϊτικῆς hæreticorum ſordibus aſperſum exhibere incipio? Operæpretium autem eſt acumen tuum videre, dum quæris quænam lex interdicat Epiſcopo ſi baptizet, baptiſmumque confirmatio non ſequatur, ne baptiſmalem chriſmationem vſurpet. Significas enim te fateri interdictam eſſe chriſmationem baptiſmalem Epiſcopo baptizanti, ſi poſt baptiſmum ſtatim confirmet; ſecùs, ſi baptiſmum confirmatio non ſequatur. Cuius diſcriminis quam tandem cauſam, quod argumentum, quam autoritatem comminiſcére? Si chriſmationem baptiſmalem Epiſcopo ſtatim poſt baptiſmum confirmanti vetitam credere audes, cur non audes credere etiam vetitam eſſe ſolum baptiſmum conferenti? Quod ſi Epiſcopo poſt baptiſmum confirmanti vetitam putas chriſmationem baptiſmalem, fortè in honorem confirmationis Epiſcopalis, ne duæ chriſmationes concurrant, & ab eodem præbeantur; ne denique minus decorum ſit Epiſcopo, dum fungitur Epiſcopali munere, miniſtrorum munus ſimul obire; cur eadem ratione non fateris interdictam Epiſcopis ante confirmationem chriſmationem baptiſmalem, ne ſimiliter concurrant duæ manus vnius chriſmationes, & muneris Epiſcopalis ſplendori officiant? Cur potius nefas eſſe putas baptizanti Epiſcopo chriſmationem baptiſmalem & confirmationem Epiſcopalem conferre, quàm extra baptiſmum confirmanti? Explica nobis hos nodos, ſi pores; at candidè & eruditè; & eris mihi magnus Apollo. Quamquam ergo petitioni tuæ factum eſt ſatis, retortis in te

Digitized by Google

ipſum dictis tuis, vt tibi iam ipſi expediendũ ſit quod à me quæſiiſti, tamen vltrò reſpondere tibi non grauabor, vt veritatis vim facilitatemque videas. Ac primùm purgandus eſt mihi locus Diſpunctionis meæ in Spongiam, quem tibi in animo fuiſſe mihi obijcere, meiſque verbis vrgere meipſum, acceperam ab amicis, priuſquam reſponſio tua ederetur. Qua tandem edita, vidi mentem tuam in melius mutatam, quòd argumenti tui debilitatem, & facilem reſponſionem meam perſpexiſſes. Ego enim in Spongiam ſcribens, dixi chriſmationem verticalem hodie interdum adhiberi ab Epiſcopis baptizantibus, etiamſi ſacramentum Confirmationis paulò poſt præbituri ſint. Loquutus ergo ſum de vſu quem interdum hoc æuo videmus, & de baptiſmo non ſolenni, vt poſtmodum clarius expoſui in priori ad Epiſtolam tuam reſponſione. Nam Epiſcopos priuatim, nec ſolenniter ac ritu Epiſcopali, ſed Preſbyterorum inſtar baptizantes, adhibere chriſmationem verticalem plerumque cernimus; tametſi in ſolenni baptiſmo in quo Epiſcopalem perſonam ſuſtinent, id fieri non debere conſtet, nec olim in Eccleſia factum eſſe. Cuius rei ratio, vt tibi iam reſpondeam, illa eſt quam tibi priori mea reſponſione expoſui, licet tu de more diſſimules, & cùm nihil habeas quod reſpondeas, me nihil dixiſſe præ te feras. Dixi enim Canones paſſim ſecernere chriſmationem miniſtrorũ baptiſmalem ab Epiſcopali chriſmatione; vt eam quæ fit in fronte, ſolis Epiſcopis; quæ alibi, ſolis miniſtris imponant; nec vſquam extare conceſſam Epiſcopis chriſmationem illam baptiſmalem, ſed vbique miniſtris addictam, vt patet ex omnibus decretis quæ de illa habentur, atq; in primis ex hoc ipſo Arauſicano, quod ad ſolos *miniſtros* manifeſtè dirigitur. Hinc eiuſmodi chriſmationem nuſquam ab Epiſcopis peractam conſtat ex perpetua maiorum traditione, & in primis ex Pontificali Romano, in quo Epiſcopus mox ab affuſa baptizato aqua ad frontis chriſmationem, & ad ſacramentum confirmationis procedere iubetur. Conſentiunt ſcriptores omnes, qui de Officiis Eccleſiaſticis ſcripſere; & verticis chriſmationem à ſolis miniſtris, non ab Epiſcopis tribuendam eſſe omnes declarant. Hæc omnia iam ſcripſeram in priori mea reſponſione; quæ tu alto ſilentio indigniſſimè premis, cùm ſeria confutatione premere ea debuiſſes, aut ſaltem abſtinere à reuocanda in medium quæſtione iam à nobis ſoluta, tacitis argumentis quibus eam ſoluiſſemus. Quod ſi longitudinem nimiam non vererer, exponerem tibi primariam cauſam, cur Epiſcopi chriſmatione baptiſmali olim vti non poſſent, quod videlicet ea chriſmatio inſtituta eſſet in ſymbolum ſubiectionis miniſtrorum erga Epiſcopum, vt neminem baptizando ſine vnctione chriſmatis, quod ab Epiſcopo conſecratum accepiſſent, profitetentur primariam Epiſcopi in omnibus ſacramentis, & nominatim in baptiſmo autoritatem, ſibique, niſi eius iuſſu, & accepta ab eo poteſtate, baptizandi ius non eſſe, vt toties in canonibus ſcriptum eſt. Sed rationis huius expoſitio longior eſſet, & in ſuum locum commodiùs ſeponetur, præcipuè cùm ſine ea petitionibus tuis abundè ſatisfactum ſit. Indicare tibi eam tantum volui, vt videas nihil à nobis temerè dictum, cuius principia incognita habeamus, teque, qui antiquitatis obſeruantiſſimus videri vis, quædam illius nondum obſeruaſſe.

Digitized by

SIRMONDVS.

QVID de concluſione autem tua dicam, in qua vincis teipſum, & auribus animiſque omnium abſurda confingis? Etenim ſi duplex Synodi iudicio neceſſaria eſt chriſmatio, & harum altera, quæ baptiſmalis dicitur, nondum, vt ais, vſurpata fuerat in Gallia, quid aliud conſequitur, quàm vt neceſſaria maiores noſtri ante Synodum Arauſicanam chriſmatione caruerint? Quod ſi verum eſt, miſeros & infelices Epiſcopos Galliæ, tum ſęculo ſuperiore Marinos, Rheticios, Hilarios, Martinos, tum recente memoria Proculos magiſtros Eccleſiarum, Exuperios, Victricios, Herotas, & alios, qui neceſſarium Eccleſiis ſuis quid eſſet, non intellexerunt. Sentio quid cauillaturus ſis, neceſſariam deinceps chriſmationem à Synodo dici, quam Synodus ipſa imperabat. Ridiculè. Quaſi neceſſarium hoc modo quiſquam id dicere ſoleat, quod præcipit.

AVRELIVS.

SOMNIANS hæc ſcripſiſti, an vigilans, Sirmonde? Miſerationem omnium captare voluiſti, an riſum? Vtram inſulſiorem haberi vis, priorem obiectiunculam tuam, an poſteriorem? Quid enim abſurdius objicere potuiſti, quàm miſeros fuiſſe antiquiores Galliæ Epiſcopos, ſi ea chriſmatione caruerint, quam Patres Arauſicani neceſſariam deinceps haberi voluerunt? Nam ſi ita liceat argumentari, probauero tibi viciſſim miſeros fuiſſe poſteriores, tum Galliæ, tum Eccleſiæ vniuerſæ Epiſcopos, eſſeque etiamnum nos omnes, quòd trina merſione careamus in baptiſmo, quam tamen vniuerſa Eccleſia neceſſariam olim edixit multo acrioribus verbis, quàm Synodus Arauſicana chriſmationem baptiſmalem. Quod ſi nos non ideo miſeros fateris, quòd merſione illa trina, quondam adeo neceſſaria, careamus; cur miſeros dicendos putas eos qui vnctione olim caruerint, quæ deinceps in Eccleſia neceſſaria eſſe cœpit? Imò quis ferat inſulſitatem argumenti quod in caput tuum ruit, & tibi æquè vt mihi ſoluendum eſt? Nam, velis nolis, fateare neceſſe eſt neceſſariam hodie in Eccleſiâ eſſe baptizatis verticalem chriſmatis vnctionem. Atqui ea iſtorum, quos commemoras, Patrum ſæculo per te nulla fuit; fatendum igitur tibi eſt neceſſaria vnctione caruiſſe Marinos, Rheticios, Hilarios, Martinos, imò vniuerſos Eccleſiæ vniuerſæ Patres. Quod ſi fateri cogeris omnes Eccleſiæ Catholicæ Epiſcopos ea olim vnctione caruiſſe, quam vniuerſa Eccleſia Catholica hodie neceſſariam habeat; cur adeo ineptis, vt mihi pro abſurdo objicias, veteres Galliæ Epiſcopos caruiſſe ea vnctione, quam vnica Galliæ Synodus neceſſariam in poſterum haberi voluit? Eſtne hoc acumen tuum? Hæccine illa perſpicacitas, qua iſta, quæ me *omnium auribus animiſque abſurda confinxiſſe* inaniſſimè prædicaſti, demonſtras? Non eſt ergo abſurdum Eccleſiam poſterioribus temporibus neceſſaria quædam ſtatuere, quæ prioribus temporibus ignota fuerint: ſicut non eſt abſurdum ea quæ prioribus temporibus neceſſaria fuerant, poſterius neceſſaria eſſe deſinere. Quia huiuſmodi neceſſitas non ex natura rei, nec ex Dei inſtituto, ſed ex legibus Eccleſiæ naſcitur, quæ pro varia temporum ra-

Vid. Canon. Apoſt. 50. Concil. Conſtantinop. 1. c. 7. de conſecr. diſt. 4. c. multis ſunt, &c.

Digitized by Google

tione ſicut prudentiſſimè ſtatui, ita prudentiſſimè tolli poſſunt. Quare manifeſta eſt poſterioris obiectiunculæ tuæ prauitas, qua me *cauillaturum* dicis, ſi reſpondeam Patres Arauſicanos neceſſariam deinceps haberi velle chriſmationem, quam ipſi præcipiant. Cauillationem enim vocas rem ita apertam, vt non modò doctis, ſed ne indoctis quidem ſit dubia. Quid enim apertius quàm vnaquaque lege id neceſſarium fieri, quod illa præcipitur? adeoque Patres Arauſicanos, dum chriſmationem baptiſmalem præceperunt, eam in poſterum neceſſariam feciſſe? Neſcis apud Theologos peruagatiſſimam eſſe duplicem neceſſitatem, quarum alteram medij, alteram præcepti vocant? alterâ rem ideo præcipi, quia neceſſaria ſit; alterâ ideo neceſſariam eſſe, quia præcipiatur, docent? Et poſteriorem hanc neceſſitatem in omni lege poſitiua, vt vocant, per ſe includi? Non te pudet hæc non videre, imò videre nolle, & quaſi cauillationes aſpernari? Sed ridiculum putas Synodum neceſſariam dicere chriſmationem, quam ipſa imperet, quòd neceſſarium iſto modo nemo dicere ſoleat id quod præcipit. Cur, quæſo te, magis abſurdum putas Synodum chriſmationem, quam præcipit, neceſſariam dicere verbis, quàm re facere? Iam oſtendi quicquid vlla lege præcipitur, id eadem fieri neceſſarium; ideoque chriſmationem, quam Synodus Arauſicana præcipiat, hoc ipſo neceſſariam fieri. Et tu abſurdum putas Synodum id dicere à ſe fieri, quod reuera faciat? Vbi criticus ſapor? Vbi mens tua? Quis neſcit iſto modo, quem tu inſolentem dicis, concipi plerumque omnis generis leges? Imò quis non videt conuenientiſſimam eſſe præcipiendi rationem, vt id quod præcipitur, neceſſarium in poſterum haberi iubeatur, vt iubet Synodus Arauſicana? Nonne in Concilio Carthaginenſi, cùm ageretur de nuntiando quotannis ab Epiſcopo Carthaginenſi die Paſchæ omnibus Eccleſiis, ea de re lex his verbis concepta eſt, pronuntiante Aurelio Epiſcopo, *Ita fiat neceſſe eſt?* Nonne Concilium Bracarenſe Canonum ſuorum contemptoribus pœnam ſanciens, neceſſariam illam dixit; *Si quis*, inquit, *quaſi contumax tranſgreditur illa, neceſſe eſt vt de ſuo degradetur officio.* Nonne Patres Synodi Regienſis Armentario Epiſcopo Ebredunenſi, quem deiecerant, Chor-Epiſcopi locum, & parochiæ vnius regendæ poteſtatem relinquentes, dum in ea parochia miniſtros non ab ipſo, ſed ab Epiſcopo ciuitatis, cui parochia ſubeſſet, ordinari iubent, id ſimiliter neceſſarium dicunt; *In ea Eccleſia, quæ ipſi conceditur, miniſtros à ciuitatis Epiſcopo neceſſe eſt ordinari?* Vnde ipſum verbum *neceſſitatis*, interdum ſumunt pro ipſa obligatione, quam lex inducit. Vt in Concilio eodem Africano, cùm derogaretur legi, qua conſtitutum fuerat vt totius Africæ Epiſcopi quotannis ad Synodum generalem conuenirent; *Placuit*, inquiunt, *vt non ſit vltra fatigandis fratribus anniuerſaria neceſſitas*; hoc eſt, obligatio illa qua quotannis fatigabantur. Denique nonne in prima ipſa Apoſtolorum Synodo, ſanguinis & ſuffocati abſtinentiam, quam fidelibus præcipiunt, neceſſariam dicunt Apoſtoli, etſi alia lege neceſſaria non eſſet Chriſtianis, niſi ea quam ipſi tum ferebant; *Viſum eſt enim*, inquiunt, *Spiritui ſancto & nobis, nihil vltra imponere vobis oneris, quàm hæc neceſſaria; vt abſtineatis vos ab immolatis ſimulachrorum, & ſanguine, & ſuffocato, &c.* Pudet diutius refellere tuum iſtud iudicium perito Critico indignum, quo ſi

Vid. Conc. Afr. c. 18.

Conc. Brac. 1. c. 22.

Conc. Reg. c. 3.

Conc. Afric. c. 62.

Act. 15.

Digitized by Goog

in aliis ſcriptis Conciliiſque dijudicandis vbique vſus es, vberiorem mihi materiem, quàm vellem, paraſti.

SIRMONDVS.

QVOD *ſi neceſſariam hoc ſenſu verticis chriſmationem intelligi Synodus voluit, an eodem ſenſu & alteram? nullóne ambas diſcrimine habendas cenſuit? aut ſi habuit, cur vno vtramque verbo, ſi diuerſum eſt indicium, neceſſariam appellauit? Vide in quas te ambages coniicias.*

AVRELIVS.

ITANE verò ambages? Ego in illis hæreo reſpondendo, an tu, quod turpiſſimum eſt, oppugnando? Quid enim obtuſius hac cauilla, quæ, ſi ſemel admitti cœperit, maxima pars ſanctorum Patrum, Conciliorum, Scripturæ euertetur? Non enim minutulas diſtinctiones, non præciſiones argutulas norunt ſancti Patres, aut Scripturæ. Grauiter & moderatè loquuntur, ſuaque verba non procaciter ventilari, ſed reuerenter audiri volunt, & ex Eccleſiæ ſenſu ponderari. Quod hæretici dum minùs ſeruant, & inanibus captiunculis eorum apices perſequuntur, ſuis λογομαχίαις in grauiſſimam rerum cladem delati ſunt. Has eorum ambages cauendas tibi cenſeo, Sirmonde, è quibus niſi maturè proſpicis, ægrè te expedies. Nos eas vnâ operâ explicamus facillima reſponſione; videlicet coniungi plerumque à Patribus & Scripturis res varias in eandem orationem, & vnicam vocem ad plura referri, quæ tamen ſingulis non eodem modo, ſed accommodatè ad res & perſonas adiungi debeat. Plena ſunt omnia exemplis. Sic cùm Chriſtus credere & baptizari iubet omnes ſal- *Marc. c.16.*
uandos, credendi verbum ad omnes pertinet, ſed diuersè, & ſingulis congruenter; ad adultos, vt per ſe credant, quia poſſunt; ad paruulos, vt aliena fide ſaluentur, quia non poſſunt ſua, vt ſæpè S. Auguſtinus. Sic Concilium Arauſicanum neceſſariam dicit fidelibus duplicem chriſmationem, ſed non vno modo; baptiſmalem enim, ſuo & Eccleſiæ præcepto; Epiſcopalem, multo antiquiori, & diuiniori ex Scripturarum & antiquitatis conſenſu, vt alibi docebitur. Nec tamen hæc apertius diſtinguere neceſſe habuit, quia id non agebatur, nec aliud tunc opus erat, quàm vt vtraque chriſmatio omnibus neceſſaria & ſtudiosè obſeruanda ediceretur, ne quis, ob decretam baptiſmalem chriſmationem, minùs neceſſariam deinceps putaret Epiſcopalem. Quare vno verbo explodi potuit cauillamentum tuum. Fruſtra enim quæris, num quod diſcrimen à Synodo Arauſicana ſtatuatur inter baptiſmalem, & Epiſcopalem chriſmationem? Num eodem an diuerſo genere neceſſitatis neceſſariæ dicantur? Nam Synodo propoſitum non fuit iſto loco quicquam inter eas diſcriminis ponere, nec ſtatuere num eodem an diuerſo genere neceſſitatis cenſendæ eſſent. Abſtinuit ab hac quæſtione. Noluit ſuperuacaneam diſceptationem inducere. Humilitatem & moderationem docere fideles voluit, non ſubtilitatem, non argutiam, non curioſam moroſita-

Digitized by Google

tem. Nihil amplius deſiderauit, quàm vt ſtudiosè vtramque chriſmatio-nem vſurparent, & vtramque neceſſariam putarent. Vltrà progredi noluit, perpetuo Scripturarum, ſanctorumque Patrum more, qui ea de quibus in præſentia quæritur exponere contenti, ad alia non procedunt, & Chriſtianam in hoc temperantiam, debitamque rebus diuinis reuerentiam conſtituunt. Quam eorum ſtabilem fixamque conſuetudinem innumeris exemplis comprobare facillimum eſſet, niſi id hoc loco alienum videretur. Huius tu moris ignarus, degeneri argutandi licentia inſidias eorum vocibus ſtruis, cúmque intra fines, quos ipſi illis fixerunt, nihil in eas poſſis, abſtrahere eas longè conare ad diuerſiſſimam contentionem, & ad quæſtionem ſuperuacaneam, de qua ipſi non egerunt. Hic mos eſt eorum qui iurgium quærunt, hæreticorum in primis & nouatorum omnium, qui huiuſmodi peruicacia Scripturas ſolicitarunt ſemper & ſuffoderunt, à ſanctis Patribus nunquam non caſtigati. Exemplo illo Scripturæ, quod modò attulimus, perſpicuo & quæſtioni noſtræ ſimillimo, locum hunc illuſtraſſe ſufficiat. Nam in prima illa Epiſtola Synodali Apoſtoli *neceſſarium* eodem modo dicunt *abſtinere à ſanguine & ſuffocato*, quo *ab immolatis & fornicatione*, nec diſtinguunt quicquam inter neceſſitatem, qua hæc & illa vetabantur; quamvis ab immolatis & fornicatione abſtinere neceſſe eſſet præcepto diuino & naturali; à ſanguine & ſuffocato, ſolo Eccleſiaſtico, nempe illo ipſo, quod ipſi tunc promulgabant, quod multis deinceps ſæculis in Eccleſia religioſiſſimè obſeruatum tandem exoleuit. Aduerſus hanc igitur Synodalem conſtitutionem quæri eadem poſſunt, quæ tu aduerſus Canonem Arauſicanum obiectaſti. Num eodem ſenſu neceſſaria dicantur ab Apoſtolis omnia quæ vetant? Nullone ea diſcrimine ſeiungenda putent? Si putent, cur vno vtraque verbo *neceſſaria* dicant? Ita non ſoli Arauſicani Patres, ſed etiam Apoſtoli ſeſe coniecerint in miras ambages, vnde tua ſolius ope eruantur. Nimiùm multa fortaſſe cuipiam videbor in tam futilem aduerſarium, & in tam ineptas eius tricas congerere. Sed hominis vanitatem ſemel patefeciſſe, magnum operæpretium eſt.

SIRMONDVS.

IAM *illa*, non præiudicans quicquam dico, *tam alienam ad ſententiam detorta quis ignoſcat? quodque, vt barbaram quoque Synodum faceres,* ἁμάρτυτον *hoc* dico, *& ſi quò referatur non habet; rectè tamen, nec ſine exemplo vſurpatum à Synodo auſus es adſtruere. Solent, ais, in Conciliis ab vno quopiam Epiſcopo propoſita cęterorum aſſenſu comprobari. Audio. Nam & in Sardicenſi frequens iſtud eſt,* Oſius Epiſcopus dixit, *&c.* Synodus reſpondit, Placet. *& in Africanis,* Aurelius Epiſcopus dixit, *&c.* Ab vniuerſis Epiſcopis dictum eſt, Omnibus placet. *Quid horum verò ſimile hîc habes, vbi nec qui loquatur vnus eſt; nec alij qui reſpondeant? Nimirum certè ingenio & otio tuo abuteris, ſi hoc agis; vt ea quæ ipſe, ni fallor, minimè credas, ſcribendo cæteris perſuadeas.*

Digitized by

AVRELIVS.

IN primis fraudem iterum hoc loco facis orationi meæ. Ego enim duas lectiones propoſui; alteram, *non vt prejudicans quicquam dico*; alteram, *non vt præiudicantes cuiquam dicimus*, quæ tum in editione Crabbiana, tum apud Gratianum exſtat. Harum ſi altera minus placeret, vtramque obtuli, vt ea potiſſimùm, quæ placeret, ſeligeretur. Priorem tantùm, quia paulo inuſitatior videri poterat, dixi non abhorrere à conſuetudine Conciliorum, in quibus loquutiones ei ſimiles interdum legerentur. Si cui tamen hoc minùs arrideret, non magnoperè me repugnare oſtendi; quia vtravis lectio probaretur, nihil ad ſenſum Canonis intereſſet. Tu, quaſi à me ſola prior eſſet allata, in eam ſolam impetum facis; de poſteriore ſiles, quia nihil habebas quod in eam mutires. Et tamen tantæ fraudis reus in me inueheris, quaſi otio meo abutar, & ea perſuadere aliis velim, quæ ipſe non credam. Ego verò perſuadere aliis volo quod credo, te hominem eſſe audacia mirabilem, fronte inuictum, cui neſcio quis fidem habere in re vlla poſſit, poſt tam crebras publicaſque impoſturas. Quid verò tandem opponis in priorem illam lectionem, quam ad certam victoriæ ſpem tibi delegiſti? Nempe quod in Synodo Sardicenſi poſt illud, *Oſius Epiſcopus dixit*, ſubjiciatur iſtud, *Synodus reſpondit, Placet*; itemque in Synodis Carthaginenſibus. At quoties nihil tale ſubjicitur, nec in Sardicenſi, nec in Africanis, & vel Oſij, vel aliorum paſſim Epiſcoporum verba ſine vlla cuiuſquam reſponſione referuntur? Lege modò, & agnoſces te malè aliis perſuadere conari, quæ temeraria lectione malè credidiſti. Sed neque perpetuum eſt, vt quoties alicuius ſeorſim nomine quippiam proponitur, nomen eius adſcribatur. Exempla, ſi quæris, habes in canonibus Concilij Francofordienſis à te editis: Vbi poſtquam orationis ſeries Concilij nomine diu decurrit, ſubitò exauditur Canone V. Caroli Imperatoris vox nullo eius nomine præfixo, nec interrupto quicquam ſermonis tenore. Sic enim incipit Canon: *De denariis autem certiſſimè ſciatis noſtrum edictum, quod in omni loco, in omni ciuitate, & in omni emporio ſimiliter vadant iſti noui denarij, & accipiantur ab omnibus. Si autem nominis noſtri nomiſma habent, & nudo ſunt argento, &c.* Alia alibi occurrunt exempla, quæ tamen aduerſum te nihil neceſſaria ſunt, poſtquam iis Canonibus, quos tu primus omnium edidiſti, conuictus es. Concilio enim Francfordienſi canones tu primus adſcripſiſti. Et tamen adeo friuola eſt cauillatio tua, vt ſi maximè tibi concedam vitioſam eſſe lectionem, quæ Canoni Arauſicano inſerit verbum *dico*, nihilo meliore loco futurus ſis, nec ſententiam expoſitionemque noſtram vlla ex parte labefactaturus; cùm per me liceat, & ab initio licuerit, abiecto illo *dico*, aſſumere lectionem vſitatiorem, *non prejudicantes cuiquam dicimus*. Quod niſi diſſimulaſſes Sirmondiana fraude, minus tibi proceſſiſſet Aureliana gloſſa, quam tot imperitiis, temeritatibus, fallaciis pudendum in modum ſarcinaſti.

Vid. Sardic. c. 4. 5. 7. &c. Cod. can. Eccleſ. Afric. c. 51. 52. &c.

Conc. Francford. c. 5.

Vid. Concil. Matiſc. II. c.

Digitized by Google

SIRMONDVS.

SIC *autem noſtra ſe habent*, *NVLLVM miniſtrorum qui baptizandi recepit officium ſine chriſmate vſquam debere progredi, quia inter nos placuit ſemel*, id eſt, vnà & non diuiſim, *chriſmari.*

AVRELIVS.

QVID hoc portenti eſt, obſecro te, Sirmonde? *ſemel* chriſmari, *id eſt*, vnà & non diuiſim? Quo in orbe te eſſe cenſes? Apud quos homines hæc loqui? Quæ eſt iſta licentia, vt, *ſemel* idem eſſe velis ac *vnà & non diuiſim?* Qua ex ſphinge tam incredibilem interpretationem profers? Quo ex ore tam audax commentum? Equidem Deo vindice factum eſt, vt qui meam Canonis Arauſicani expoſitionem ad tenues *gloſſulas* fallacibus verbis redegiſti, vt quæ à me propoſita facilis & expedita per ſe apparebat, à te interpolata ridicula videretur, eam nunc tuam proponas, quæ tuis vltrò verbis expreſſa, luculentiſſimam inſulſitatem ſpiret, etiam ſine aduerſarij opera. Hoc ergo inter nos intereſt, quod tu meam transformare coactus es, ne natiua eius ſoliditas emineret; ego vt tuæ ſtoliditas omnium oculos feriat, nihil neceſſe habeo niſi eam ipſiſſimis tuis vocibus expictam, ſine vllo meo additamento proferre. Ac prætereo inauditam gloſſam, non ſolum non Aurelianam, quam mihi dediſti, ſed nullarum penitus gentium, vt *ſemel*, ſignificet *vnà & non diuiſim*; Quid ſibi vult iſta ipſa interpretatio multò obſcurior & perplexior ipſo textu? Nam, *inter nos placuit ſemel chriſmari*, plana vtcumque eſt & tolerabilis oratio; at, *inter nos placuit vnà & non diuiſim chriſmari*, quid rei tandem aut myſterij eſt? Quis Oedipus hoc euoluat? Quis Tripus diuinet? Hoc vnum cum Sibyllis fatidiciſque illis anibus ſimile habere mihi videris, quòd quemadmodum illæ reſponſa plerumque dabant, quæ neque alij, neque ipſæ intelligerent; ita tu canonis Arauſicani eum ſenſum edas, in quo ſenſum perſpicere non magis alij, quàm tu ipſe, poſſint. Pergamus ad alia. Vt initia ſe dant, nihil eſt quod ab iſta gloſſa non ſit expectandum.

SIRMONDVS.

DE *eo autem qui in baptiſmate quacunque neceſſitate facienſe non chriſmatus fuerit, in confirmatione ſacerdos commonebitur*, vt ab eo tunc chriſmetur. *Nam inter quoſlibet chriſmatis ipſius non niſi vna benedictio eſt*, vel in baptiſmo, vel in confirmatione.

AVRELIVS.

NEMPE igitur iubent, te interprete, Arauſicani Patres ne chriſmatio Epiſcoporum, niſi in ſupplementum chriſmationis miniſtrorum adhibeatur? Ordinarium chriſmandi munus Epiſcopis adimunt, & miniſtris mandant? Miniſtrorum chriſmationem magis neceſſariam ſta-

tuunt, quàm Epiſcoporum? Epiſcopos denique vſitata neophytorum chriſmatione per vniuerſam Eccleſiam tot ætatibus caruiſſe docent? Hæc enim apertè dicit tua interpretatio. Nam ſi Epiſcopus tunc demum monendus eſt vt neophytum chriſmet, cùm is, prohibente neceſſitate, chriſmati non potuit à miniſtro; vtique chriſmatio Epiſcopi nihil eſt niſi ſupplementum chriſmationis miniſtri; & minus neceſſaria eſt quàm illa; nec Epiſcopis, niſi rarò & per accidens, competiit; adeoque Epiſcopi tota Eccleſia neophytos chriſmare non conſueuerunt, &, quod ſummè abſurdum eſt, ordinatij chriſmationis Epiſcopalis diſpenſatores, non Epiſcopi, ſed miniſtri fuerunt. Nam quæ canone Arauſicano dicuntur, ea ad totius Eccleſiæ morem pertinere contendis. Hæccine eſt tua illa gloſſa, Sirmonde? Hæccine oracula è manuſcriptis tuis promis? Quæ quidem placere tibi mirum in modum neceſſe eſt, cùm de illorum fœditate à me ante admonitus, ab iis auerti non potueris. Nam pleraque horum flagitiorum priori mea reſponſione intorſeram in alteram earum expoſitionum quas te afferre poſſe arbitrabar. Tu expoſitionem illam magna ex parte ſequutus es, licet eam nouis abſurditatibus, quas à te præcauere non eſſem auſus, cumularis: & tamen ad argumenta mea ſiluiſti planè, nec de iis verbum tota reſponſione feciſti. Quam tuam turpiſſimam conſuetudinem cùm ego ſatis caſtigarim, viderint Illuſtriſſimi Antiſtites, viderit ampliſſima Theologorum Facultas, cùm Spongiæ dogmata intoleranda cenſuerint, num de audacioribus & pernicioſioribus tuis figmentis poſt illam damnatam editis, Lutetiæque publicatis, ſilere debeant. Nam Spongia nihil excogitauit, quod ad tantum contemptum & dedecus faceret Epiſcopalis chriſmationis; cuius, ſi tua iſta commenta ferantur, ordinarium miniſtrum, vt Eccleſia docet eſſe Epiſcopum, nec aduerſus hæreticos, nec aduerſus Græcos, maiorum noſtrorum primorumque Eccleſiæ temporum autoritate tueri poterimus. Hæc, inquam, magis cenſuræ indigent qua opprimantur, quàm diſputatione qua refellantur, & Catholicis auribus intoleranda videri debent.

Iam ineptiſſimè connectis canonis partes, cum Patres Arauſicanos dicentes facis, de eo qui in baptiſmate non chriſmatus fuerit, monendum eſſe in confirmatione Epiſcopum, vt eum tunc chriſmet, *quia inter quoſlibet chriſmatis ipſius non niſi vna benedictio eſt, vel in baptiſmo, vel in confirmatione.* Nam ſi de eo ageretur qui iam chriſmatus eſſet in baptiſmo, & vetare vellent Arauſicani Patres ne is iterum in confirmatione ab Epiſcopo chriſmaretur, rectè dicerent, de eo qui in baptiſmo chriſmatus fuerit, in confirmatione monebitur Epiſcopus, ne rurſus eum chriſmet, *quia inter quoſlibet chriſmatis ipſius non niſi vna benedictio eſt, vel in baptiſmo, vel in confirmatione.* At vt eumqui nunquam chriſmatus ſit, ideo chriſmari iubeant ab Epiſcopo, quia non niſi vna ſit chriſmatis benedictio, abſonum & inſulſum eſt, cùm in eiuſmodi homine nihil periculi eſſet, ne chriſmatio iteraretur. Hoc quoque argumentum & hanc editionis tuæ ἀνοσιάαν antè protuleram: quam tu quoque eodem, quo cætera, artificio expungendam putaſti. Denique falſiſſimum canonem fingis, quo dicatur inter quoſlibet chriſmatis ipſius nonniſi vnam benedictionem eſſe, vel in baptiſmo, vel in confirma-

Digitized by Google

tione; cùm apertè conſtet plures in Eccleſia Romana & alibi fuiſſe chriſmationes inter ſe diuerſas, baptiſmalem miniſtrorum, & Epiſcopalem in confirmatione, multò ante Concilium Arauſicanum; ideoque ſine inſigni mendacio ſcribi non potuit, inter quoſlibet non niſi vnam chriſmationem eſſe. Hoc etiam argumento antè vſus ſum, & tu ſimiliter eo abuſus, ad ſilentium, non ad reſponſionem. *Innoc. I. ep. 1. ad Decēt. c. 3. S. Leo ep. ad Epiſc. Gall. & Germ. ſup.*

Poſtremò, ſi inter quoſlibet non niſi vna benedictio eſt, quo tandem modo chriſmationis iteratio in poſtrema parte dicitur non eſſe *nocens*, ſed tantum *non neceſſaria*; cùm nocens & ſacrilega ſit, ſi totius Eccleſiæ moribus repugnet? Nam quæ vniuerſæ Eccleſiæ inſtitutis aduerſantur, ea profana & ſacrilega dicere ſolent Patres. Qua igitur mente id innoxium & licitum dicat Arauſicanus Canon, quod à tota Eccleſia alienum profitetur? Vides paratas tibi cum canone tuo; & cum fallacibus manuſcriptis pugnas, qui te nouitatis dulcedine illectum, vt aliquid, quod alij non vidiſſent, attuliſſe viderere, in inſidias pertraxerunt, in quibus ipſi te, ſi alij aduerſarij deeſſent, ſua ſponte conficerent.

SIRMONDVS.

NON *vt præiudicans*, id eſt, nocens *quicquam*, *ſed vt non neceſſaria habeatur repetita chriſmatio*, ſemel à Preſbytero, iterum ab Epiſcopo.

AVRELIVS.

HÆC quoque clauſula ſpuria eſt & peſtilens. Primùm chriſmationem Epiſcoporum neceſſariam negari, inſolens eſt apud Patres; qui eam neceſſariam ſæpè, non neceſſariam nunquam dixerunt. Quod etiam argumentum in eam diſtrinxi priori mea reſponſione, te ſemper ignauiſſimè diſſimulante. Deinde quod grauius multo eſt, Epiſcopalis chriſmationis iterationem licitam in Eccleſia & innocuam dici, vel hæreſis eſt, vel hæreſin ſapit, perpetuæ Eccleſiæ traditioni aduerſa. Hoc autem per te dicit Canon, dum repetitam chriſmationem non præiudicantem eſſe ait. Nam chriſmationem Epiſcopalem ab Epiſcopo in confirmatione fieri ſolitam, permitti dicis Preſbyteris. Huius deinde iterationem innoxiam ſtatuis, quam vniuerſa Eccleſia impiam & ſacrilegam ſemper habuit. Nec refert quod chriſmationem illam dijungas à ſacramento Confirmationis; quia non minus certum eſt eam ab illo diuelli non poſſe, vt infrà audies, quàm ſacramentum Confirmationis non poſſe iterari. Nec ſancti Patres, dum ſacramentum Confirmationis iterari vetant, minus iterandam chriſmationem intelligunt, quàm impoſitionem manuum; imò chriſmationis iterationem paſſim interdicunt, impoſitionis manuum vix vnquam. Sic Concilium Toletanum VIII. chriſmationem Epiſcopalem confert cum ordinatione, & conſecratione altarium, vt quemadmodum hæ indelebiles ſunt, & ideo non iterabiles; ſic & illa; *Sanctum chriſma collatum*, inquit, *& altaris honor euelli non poteſt* Sic Prudentius *vnguentum regale* vocat, *& chriſma perenne*. Sic Cyprianus, vel quicumque autor ſermonis de lotione pedum, antiquiſſimus & ſpectatiſſimus, *Nemo ſacro oleo lita iterum linit &* *Conc. Tolet. VIII. c. 7. Prudent. in Pſych. Cypr. ſerm. de ablut. ped.*

Digitized by Google

consecrat. Sic ipse Græcorum signifer Photius, dum Bulgaros, quos Presbyteri eius inaniter chrismauerant, à Latinis Episcopis denuo chrismatos

Phot. ep. encycl. ad Patriarch. Orient.

queritur, exclamat ex notissimo Ecclesiæ sensu; Εἰς ἅπαξ μύρου χειροθεσίας διαγενόμενοι ἐπὶ, ἐν τὰ τῆς χειροτονῶν ὑφφυῆ καὶ θεία μυστήρια εἰς λῆρον μακρὸν, καὶ πλατὺ ἐξορχούμενοι γέλωτα. *Et infrà;* ὁ διαμυρισμὸς τῶν ἤδη βεβαπτισμένων καὶ μεμυρισμένων, σεσὶ χαόνων οἶμαι δύσεται εἰς καταγώγιον αὐτόθεν καὶ μύτης δυσηνίας πάσαν ὑφφολιὼ εἰκόνος δυσοδμίαν. *Semel chrismatos iterum chrismarunt; & altissima diuinaque Christianorum mysteria in grandes nugas ludibriumque ingens conuerterunt.* Et infrà; *Repetita chrismatio eorum qui iam baptizati & chrismati fuerunt, canonum testimonio non eget vt condemnetur, cùm ipsa per se illius commemoratio omnem impietatis enormitatem transcendat.* Cuius doctrinæ applicatio si tam vera fuisset quàm ipsa doctrina, nec Græci Presbyteri irritam & canonibus aduersantem chrismationem vlurpassent, nihil in ea reprehensione fuisset, quod reprehenderetur. Sanctus quoque

Vid. Aug. lib 2. contra lit. Petil. c. 103. & 104. Serm. 5. in vigil. Pentecost. &c.

Augustinus, dum confirmationis iterationem oppugnat aduersum Donatistas, & hoc sacramentum apud impios manere indelebile, ideoque iterandum non esse tuetur, penè semper disertè exprimit, *oleum & chrisma; hæc apud malos bona esse; hæc ab hominibus inquinari, vt Christi sacramenta, non posse vrget;* & locum Psalmi, quo Donatistæ abutebantur, *Oleum peccatoris non impinguet caput meum*, ab eorum cauillationibus vindicat, oleique & chrismatis iterationem non minus impiam, quàm baptismi contendit. Similia legere est apud Optatum, *Seduxistis homines: rebaptizastis: iterum vnxistis. Proh dolor! non sine morte vestra exterminastis, quod fuerat de nomine Christi confectum.* Et paulò antè, *Si nos exterminaremus à vobis confectum oleum, meritò nos muscas morituras appellare posse tis: sed dum quod à vobis vnctum est, tale seruamus, quale suscipimus, muscæ morituræ esse non possumus.* Vt pateat impium esse dictu, & in Ecclesia inauditum chrismationis Episcopalis geminationem esse innoxiam, esse non præiudicantem. Denique hic ipse Canon Arausicanus; *Apud quoslibet non nisi vnam chrismatis benedictionem* esse testatur, & contumeliam, quam tu Episcopali chrismationi irrogas, apertè refellit. Omnino inauditum est in Ecclesia, Sirmonde, & intolerandum dictu chrismationem Episcopalem; chrismationem eandem, quam Episcopi confirmando adhibent, in qua sacramentum confirmationis toties tam apertis verbis constituunt SS. Patres, in qua illud tota Ecclesia Catholica collocauit, iterari sine crimine posse. Hoc nemo scripsit vnquam, nemo finxit, nemo excogitauit. Audiant Catholicæ aures, audiant eruditi, & qui Ecclesiæ præsunt; & etiam atque etiam cogitent, num huiusmodi flagitia in Ecclesia impunè esse debeant, præsertim homini eorum socio, qui in sacrosanctum sacramentum Spiritus sancti conspirasse videntur, & quorum impietates ac blasphemiæ paulò antè omnium Galliæ Antistitum & Theologorum vnanimi solennique iudicio in eadem vrbe sunt confossæ, in qua nunc ista dogmata sparguntur. Hæc ergo est glossæ tuæ improbitas, quæ si cum ea ipsa, quam tu mihi tuis verbis affinxisti, conferatur, patebit eam esse expositionis meæ veritatem, vt etiam iniquissimi aduersarij fraudibus deformata longè superet, & sua luce supereminеat eam, quam ipse suis verbis, vt commodissimè & beni-

Optat. lib. 7. in fine.

Digitized by Google

gniſſimè potuit, concinnauit. Videamus nunc interiores labes, & commentorum, quibus tam horrendam gloſſam tueri conaris, inſignem prauitatem. Ac primò videre operæpretium eſt mirabilem confidentiam, qua in tam miſero negotio exultas; vt quod Patrum quidam de nouatoribus monet, vinci eos facillimè poſſe, propter inſcitiam; conuinci, propter ſuperbiam, non poſſe, id tuis dictis & factis comprobandum ſuſcepiſſe videare. *Hieron.*

SIRMONDVS.

IAM vel tacente me vides, vt opinor, canonem non de duabus, vt aiebas, quæ hodie ſunt in vſu, ſed de vnica eaque in fronte chriſmatis vnctione loqui, atque, vt hæc vnica in baptiſmo fiat, præcipere. Ideo miniſtrum baptiſmi chriſma in promptu vult habere, vt baptizatum mox liniat. Quod ſi quo caſu chriſmatus in baptiſmate quiſquam non fuerit, tum in confirmatione commoneri Epiſcopum, vt chriſmet ipſe nimirum, priuſquam manum imponat. Hæc Synodi, vt apparet, liquida eſt ſententia.

AVRELIVS.

EGO te, non tacente quidem, ſed pauciſſimis verbis proponente ſententiam tuam, intolerabiles in eo errores & audacias, vt vidiſti, ſtatim inueni. Quo plura verba facies, plures inueniam, & eadem perſpicuitate demonſtrabo qua iſtas in paucis verbis tuis à me demonſtratas omnibus opinor perſpicuum eſſe, adeoque tibi ipſi, niſi in eum locum proceſſiſſes, vt fanda & infanda dicenda tibi potius, & comminiſcenda putes, quàm vt errorem fateare. Hic enim tuus aliquorumque tuorum genius eſt, vt omnia priùs verti & ruere cupiatis, quàm vt victi, aut minima falſæ gloriæ particula imminuti eſſe videamini. Ego verò quos errores & abſurditates in ipſo quaſi breuiculo ſententiæ tuæ prima ſtatim fronte oſtendi, eoſdem in latiore ipſius expoſitione, & quaſi campo vberiores plenioreſque iam oſtendam; & quo interea maior inſultatio & ſuperbia tua eminebit, eo illæ diriores & intolerabiliores bonis omnibus euadent.

SIRMONDVS.

IN qua quidem ſentio te, Aureli, non mediocriter nec ſine cauſa commoueri & conturbari. Primùm quòd Synodo vna placet chriſmatio, deinde quod Presbytero vt chriſment in fronte permittitur, poſtremò quòd chriſmatio iſta ab Epiſcopi confirmatione, ſeu manuum impoſitione ſeiungitur. Noua ſunt hæc, fateor, ſi cum iis compares, quæ aliter poſteà in Eccleſia & ſapienter conſtituta ſunt; ſed ſi temporum illorum diſciplinam conſideres, nihil habent ab ea quod abhorreat.

AVRELIVS.

ITA noua ſunt hæc & inaudita, vt, etſi ego illis non conturber, qui nihil tam abſurdè fingi poſſe iamdudum video, quod à tua mente abhorreat,

Digitized by Google

tamen ſi quid tibi ſolidi ſenſus & prudentiæ Theologicæ ineſſet, tam chimæricis figmentis ante omnes alios commouerere. Sed nihil tam ſecurum quàm inſcitia, præcipuè cui magna animoſitas adhæret. Hoc ergo vnum ante omnia profiteor, Sirmonde, cùm iſta quæ dicis inaudita ſint, & à nullo ante hanc diem Theologo ſcripta; cùm grauia ſint & capitalia, & ad ſacramenti confirmationis naturam intimam dignitatemque pertineant, de qua, niſi ex diuina traditionum maiorumque autoritate, nefas eſt loqui; hærere tuo capiti grauem temeritatis culpam, nec Catholicorum cordatorumque Theologorum acriorem cenſuram recuſari à te poſſe, niſi clara & perſpicua teſtimonia habeas, quibus res tantæ & tam nouæ ita demonſtrentur, vt nihil dubitationis ſuperſit. Nam ſi dubia tantum proferas, & quæ ad communes Eccleſiæ Theologorumque notiones redigi poſſint, non eris extra culpam, nec grauiſſimam reprehenſionem effugies, quod tanti momenti nouitates, vt ipſe fateris, & inaudita omnibus ſæculis dogmata ſine cauſa excitaris. Hoc enim facit ſine cauſa, quiſquis ſine neceſſitate facit, & ſine apertis & cogentibus argumentis, ſine quibus, ſi doctrinarum peregrinitates ab Eccleſiæ Theologorumque ſenſibus alienas inducere liceat ex obſcuris & ambiguis autoritatibus priuata opinione detortis, nihil erit in Theologia fixum, nulla tam certa confirmataque ſententia, quæ inconſultorum audaciumque ingeniorum licentia conuelli non poſſit. Quare vt à crimine abſis, plana tibi & indubitabilia adducenda ſunt documenta, quorum ipſo aſpectu nihil temerè feciſſe iudicere. Hac lege poſita, facilè conſtabit quid de oratione tua ſit cenſendum, quamvis ego eam manifeſtè conuincere non poſſem erroris & falſitatis, vt me cum Deo facturum confido. Satis enim erit ad tuam illiuſque damnationem, ſi tu eam euidenter non demonſtres, nec irrefragabiles illius rationes edas; ſine quibus nulla nouitas, quam in tua ſententia meſſe agnoſcis, in Eccleſiam, in res diuinas, in religionem, & ſacramenta ſine crimine immitti poteſt. Hoc ergo fixo fundamento, tua ſigillatim argumenta, vt cœpimus, excutere pergamus, & eorum deformitatem tantam, quanta veritas eſſe debuit, demonſtremus.

SIRMONDVS.

ETENIM, *vt inde incipiam, non ignoras primis Eccleſiæ ſæculis, cùm poſt baptiſmum confirmatio mox, tum Euchariſtia ſequebatur, vnctionem chriſmatis vnicam fuiſſe, qua Epiſcopus baptizatos in fronte conſignabat. In fronte, inquam. Hoc enim etſi doceri nihil eſt opus, docet tamen Tertullianus, eò alludens*

Præſcr. 40 *cum de æmulo Dei diabolo ait;* Signat & illic in frontibus milites ſuos. *Vnde &* inſcripta oleo frontis ſignacula, *dixit Prudentius in Pſychomachia. Vnicamque chriſmationem & Tertullianus idem de baptiſmo cap. VII. & Cyprianus epiſtola LXX. & alij Patres antiqui commemorant. Duplicem verò etſi diſtinguit*

Epiſt. 5 *Innocentius Pontifex ad Decentium ſcribens Epiſcopum Eugubinum, duplicem tamen paſſim, niſi longo poſt tempore, obſeruatam haud facilè reperias. Quare mirum non eſt vnicam hoc loco Arauſicanis Patribus probari.*

Digitized by

AVRELIVS.

RIDICVLE' prorſus probare incipis, vnicam Patribus Arauſicanis chriſmatis vnctionem placere, quod vnica fuerit primis Eccleſiæ temporibus, Tertulliani, & Cypriani, priſcorumque illorum Patrum ævo. Nam vt omittam, nihil à Tertulliano, aut Cypriano in locis quæ indicas, de vnica vnctione dici, vnctionemque ab iis ſine vlla numeri definitione commemorari; vt hoc omittam, quod tibi cum aliis eius generis permultis in tanta diſputationis tuæ imbecillitate, neceſſariò condonandum eſt; ridiculè ab antiqua illa conſuetudine ad poſterius ſæculum Concilij Arauſicani deducis argumentum, quaſi inter has ætates nihil noui accidiſſet. Oppugnandum tibi erat quod ego dixeram, alteram chriſmationem, nempe baptiſmalem, ita primis illis ſæculis ignotam fuiſſe, vt tamen ante Concilium Arauſicanum inſtituta fuerit, licet nouella etiam tum eius inſtitutio eſſet, nec multis adhuc regionibus vſurparetur. At quonam modo hoc refelleres, cùm id vltrò conſtabilias autoritate Innocentij Pontificis, à quo fateris duplicem chriſmatis vnctionem commemorari, alteram miniſtrorum in baptiſmo, alteram ſolius Epiſcopi in fronte? Vnde ſequitur iam ante Concilium Arauſicanum duplicem in Eccleſia fuiſſe chriſmationem, teque tuapte voce damnari. Nam quod ais, duplicem iſtam chriſmationem paſſim, niſi longo poſt tempore, obſeruatam non eſſe; partim erras, partim mecum ſentis. Verè enim ſignificas Innocentij tempore nondum paſſim obſeruatam eſſe duplicem chriſmationem, & hoc à meipſo aſſertum priori reſponſione habes. At falsò narras eam, non niſi longo poſt tempore, paſſim obſeruari cœptam eſſe; cùm præter Innocentij teſtimonium, præſtò ſit Epiſtola Leonis Magni ad omnes Germaniæ & Galliæ Epiſcopos, ſub hoc ipſum tempus Concilij Arauſicani ſcripta, qua generatim edicitur nefas eſſe, & à Canonum Patrumque decretis alienum, vt Preſbyteri baptizatorum frontes chriſmate ſignent. Idemque paulò poſt à Gelaſio, & aliis deinceps Pontificibus & Conciliis confirmatum eſt, vt modò audies. Imò Innocentius teſtatur hanc fuiſſe ſuo iam tempore non vnius Eccleſiæ Romanæ, ſed omnium conſuetudinem: *Pontificibus ſolis deberi*, inquit, *vt vel conſignent, vel Paracletum Spiritum tradant, non ſolum conſuetudo Eccleſiaſtica demonſtrat, verùm & lectio Actuum Apoſtolorum, &c. Nam Presbyteris, ſeu extra Epiſcopum, ſeu præſente Epiſcopo cum baptizant, chriſmate baptizatos ungere licet, ſed quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum, non tamen frontem ex eodem oleo ſignare; quod ſolis debetur Epiſcopis, cum tradunt Spiritum Paracletum.* Cùm ergo iſtorum temporum Patres paſſim teſtentur Preſbyteris non fuiſſe ius baptizandi ſine chriſmate; Preſbyterorum autem chriſmatio in fronte fieri non poſſet, ideoque à chriſmatione Epiſcopali neceſſariò diſtingueretur; fit vt duplicem chriſmationem ſub Concilij Arauſicani tempus in Eccleſia Occidentis increbuiſſe fatendum ſit. Ex quo denique efficitur Canonem Arauſicanum, ſi ex ſenſu ac more illius temporis, vt toties à te inculcatum eſt, exponendus ſit, exponendum eſſe de duplici chriſmatione per Eccleſiam tunc inualeſcente, adeoque te tuo telo rurſus confici, nec po-

S. Leo ep. 88. ad Germ. & Gall. Epiſc.

Epi. 6. Epiſc. per Lucan. Innoc. epi. 1. ad Decent. c. 3.

Vid. Hieron. in dial. contra Luciſer. Conc. Vaſc. 3. &c.

Digitized by Google

tuisse Presbyteris à Patribus Arausicanis committi chrismationem frontis, vt contendis, nisi eos à solenni Ecclesiæ vsu de industria recessisse, & tot Romanorum Pontificum decreta, scriptamque ad ipsos nominatim à Leone Magno Epistolam, spreuisse fateare, si ab eo ante Concilium Arausicanum emanarit.

SIRMONDVS.

FRONTIS *porrò chrismationem, quod alterum est caput difficultatis, frequenti olim vsu multis in locis vsurpasse Presbyteros quis nescit? Nam, vt missos faciam Græcos, apud quos perpetuus hic mos fuit, quique Latinos aliquando insimulare ausi sunt, vt Nicolaus Papa scribit,* quod Presbyteros linire baptizatorum frontes inhiberent. *Vt de Toletana quoque Synodo prima nihil dicam, quæ Canone* XX. *Presbyterum statuens absente Episcopo chrismare, præsente verò, si ab illo fuerit præceptum, de chrismatione frontis haud dubiè intelligenda est; vt hæc, inquam, & his similia non persequar, omni luce clariora sunt quæ exstant apud S. Gregorium, in Epistola ad Ianuarium Episcopum Caralitanum:* Peruenit quoque ad nos, *inquit,* quosdam scandalizatos fuisse, quod Presbyteros chrismate tangere in fronte eos qui baptizati sunt, prohibuimus. Et nos quidem secundùm vsum veterem Ecclesiæ nostræ fecimus: sed si omnino hac de re aliqui contristantur, vbi Episcopi desunt, vt Presbyteri etiam in frontibus baptizatos chrismate tangere debeant concedimus: *Romanæ, vt vides, Ecclesiæ consuetudinem dum memorat Gregorius, Ecclesiarum omnium consuetudinem non fuisse significat. Erant ergo apud quas Presbyteri baptizatos chrismarent in fronte, atque in harum numero Caralitana.*

Epist. 70.

Lib. 3. ep. 26.

AVRELIVS.

ATTENDE, obsecro, quid dicas, Sirmonde. Probandum tibi est chrismationem frontis frequenter Presbyteris concessam tempore Concilij primi Arausicani. Ad hanc verò probationem accersi à te Ecclesiæ Caralitanæ vsum, sub S. Gregorio, & Græcorum sub Nicolao I. tot annorum centuriis post Concilium Arausicanum, quæ ratio est, aut quæ mica salis? Nam quod ais de prima Synodo Toletana, ineptissimum est; cùm hæc de chrismatione frontis verbum non faciat. Tantum ait statutum esse, *Presbyterum absente Episcopo chrismare, præsente verò non, nisi ab ipso fuerit præceptum.* Quod qua fronte asserere potes, *de chrismatione frontis haud dubiè intelligendum esse?* Nam Toletani Patres eodem modo statuunt chrismationem baptismalem à Presbytero exhibendam absente Episcopo, præsente verò non, nisi ipsius iussu, quo passim in Canonibus statuitur, vt Presbyteri baptismum ipsum absente Episcopo administrent, præsente autem non, nisi ab eo sit præceptum; nec ex huiusmodi decreto haberi potest, nedum apertè concludi, vt ineptè dicis, eos propriæ potestatis suæ, & chrismationis Episcopalis vsum ius ad Presbyteros transferre, nec iis quicquam concedere, quod baptismi ipsius administrationem, & functionem sacerdotalem transcendat. Tota igitur argumentorum tuorum summa redigitur ad

Conc. Arausic. I. habitus est anno 441. sub S. Leone Papa. S. Greg. obiit an 604 Nicol. I. anno 857.

vſum Græcorum, tempore Nicolai Papæ, & ad vſum Eccleſiæ Caralitanæ, tempore S. Gregorij. Quo ipſo iugulatur tua ſententia, illo ipſo fundamento, quo meam oppugnaſti. Iam enim non ex ſenſu temporis Synodi Arauſicanæ, ſed ex multo inferioribus ætatibus, exponis Canonem Arauſicanum; & ita id ipſum peccas, & in eum laqueum te induis, quo me petebas. Quid ſtolidius? quid minus venia dignum? Quod ſi tibi ex æuo S. Gregorij, & Nicolai Papæ fas eſſe putas probare Arauſicanos Patres Preſbyteris conceſſiſſe Epiſcopalem chriſmationem frontis, quanto magis indidem mihi probare facilius eſt id illos non conceſſiſſe, cùm S. Gregorij æuo habeam, præter ipſum Gregorium, Hiſpalenſis II. Concilij Patres, & S. Iſidorum vniuersè declarantes interdictam eſſe Canonibus Patrum & Scripturis, non ſolum quibuſvis Preſbyteris, ſed etiam Chorepiſcopis, [illegible] lam frontis chriſmationem; adeoque Ioannem III. Pontificem hoc ipſ[illegible] paulò ante S. Gregorij ætatem confirmantem? An minoris ponderis eſſe dices autoritatem Ioannis Pontificis, S. Iſidori, & Concilij Hiſpalenſis, quàm vſum Eccleſiæ Caralitanæ? Si verò vſum Græcorum tempore Nicolai Papæ attendi velis; num ſperni iubebis eodem tempore, tum Nicolaum Papam illum vſum reprobantem, tum Synodos Pariſienſem & Meldenſem Chorepiſcopis ipſis prohibentes Epiſcopalem chriſmationem, tum paulò antè Rabanum, Amalarium, & multò antè Alcuinum & Bedam, chriſmationem verticis Preſbyteris, frontis ſolis Epiſcopis tribuentes? Si tu illa argumenta ex D. Gregorij & Nicolai Papæ æuo repetita objicias, quanto æquius hæc tanto maiora ex iiſdem ætatibus tibi opponantur? Quis non miretur acumen tuum, Sirmonde, vel quis capiat quid tibi velis cum his argumentorum quiſquiliis, quæ vt benigniſſimè accipiantur, in teipſum tam validè reſiliunt? Verùm, quid illis, etiam per ſe ſpectatis, infirmius fieri poteſt? Nam primùm, Græcorum Eccleſiæ Latinæ morem inſimulantium temeritatem, pro argumento à te adductum iri quis ſperaſſet? Quis crederet te probaturum Patres Arauſicanos Preſbyteris conceſſiſſe chriſmationem Epiſcopalem, quia Græci eam illis conceſſerunt? Cur eâdem operâ non probas conceſſiſſe illis totum ipſum ſacramentum Confirmationis, quia Græci hoc concedunt? vel ſtatuiſſe repetitam chriſmationem frontis non eſſe noxiam & *præiudicantem*, (hoc enim per te dixerunt) quia Græci ita cenſent? Quid hoc, quæſo, portenti eſt? Qua in Eccleſia ſumus, vt tu toties damnatos ab Eccleſia Catholica, & à ſummis Pontificibus Græcorum errores ſententiæ tuæ fundamenta ſtatuere audeas, & magis attendas quid illi aduerſus Eccleſiam Latinam, gliſcente ſchiſmate Photij temporibus, objecerint, quàm quid aduerſus illos Eccleſia Latina, & Sedes Apoſtolica tenuerit? Nam ad obiectiones illas Græcorum vniuersè reſpondet Nicolaus Papa: *Aut falſa ſunt, quæ nobis impingere moliuntur: aut certè iam à priſco tempore ſine cuiuſquam contradictione in Eccleſia Romana, imò in tota Occidentali parte, cuſtodita. Et cùm floruerint etiam apud ipſos magni doctores Eccleſiæ, nullus tamen eorum de iis reprehenſionem fecit, niſi hi qui non zelo iuſtitiæ feruidi, ſed zelo inuidiæ perculſi, Eccleſiæ lacerare traditiones anhelant.* Et infrà: *Quia, Deo autore, de nobis quid ſpecialiter impeterent, non inuenerunt: traditionibus paternis diuinis teſtimoniis roboratis detrahere cura-*

Cõc. Hiſpal. II. c. 7. *Iſidor. lib 2. [illegible] c. 26.* *Ioan. III.* *[illegible] ad Philip. [illegible] c. 1.* *Conc. Mæld. c. 44.* *Nicol. PP. epiſt. 70.*

Digitized by Google

uerunt; & quod agere maiores eorum minimè præsumpserunt, isti etiam quæ antiquitas Romana suscepit, cum numerosis hanc sequentibus Ecclesiis generaliter accusare, & blasphemare ore polluto minimè timuerunt. Audis quid Nicolaus Papa generatim censeat de accusationibus Græcorum, inter quas illa de prohibita Presbyteris Episcopali chrismatione? esse nimirum partim calumnias falsas, partim nouos istorum errores, tum à traditionibus paternis, tum à diuinis testimoniis, tum à maioribus ipsorum & antiquis Græciæ Patribus abhorrentes? Qua igitur mente affirmas Presbyterorum Græcorum morem Episcopalem chrismationem & sacramentum Confirmationis vsurpandi, *apud Græcos perpetuum fuisse?* Quem enim illius Græcum autorem Catholicum ante Photij tempora exhibeas? planè nullum, Sirmonde. Nullum, inquam, dabis Græcum scriptorem ante Photium, qui doceat chrismationem Episcopalem & sacramentum Confirmationis à Presbyteris conferri posse. Hoc est germen degeneris & in schisma nutantis Græciæ. Nec mirum est schismati errores & hæreses, quasi graui plagæ & corporis discerptioni febris æstum accessisse) nec eos qui Spiritus sancti maiestatem in ipso minuere ausi sunt, eam in ipsius sacramento minuisse. At veteres Patres Græcos, florentemque illam antiquæ Græcæ Ecclesiam ab hoc vsu longè abfuisse testis est locupletissimus S. Chrysostomus, qui quærens cur Philippus Samaritanis, quos baptizarat, non tradidisset Spiritum sanctum, sed hoc munus Petro & Ioanni reseruasset: *Videtur mihi*, inquit, *hic Philippus vnus è septem fuisse, secundus Stephano. Ideo & baptizans Spiritum baptizatis non dabat: non enim potestatem habebat. Hoc quippe donum solorum duodecim erat.* Et infrà: *Potestatem quidem acceperant* (inferiores ministri) *faciendi signa, non tamen Spiritum aliis dandi. Hoc igitur in Apostolis erat singulare. Quare Ecclesiæ coryphæos, nec vllos alios videre est hoc facientes.* Testatur igitur, tum potestatem conferendi sacramentum Confirmationis solis Apostolis, eorumque successoribus Episcopis datam, tum suo tempore hos solos ea potestate vsos esse. Idem plures alij Græci Patres palam faciunt, dum Apostolis, non Discipulis datam aiunt potestatem tradendi Spiritum sanctum. Imò Georgius Pachymeres è recentioribus Græcis Dionysij Paraphrastes idem ait, & eandem consuetudinem antiquæ Græciæ agnoscit: *Opus erit*, inquit, *Episcopo ad baptizatum chrismate inungendum. Hac enim fuit antiqua consuetudo.* Quod idem fatetur Zonaras, docens Apostolis concessam facultatem tradendi Spiritum sanctum, non autem vel Chorepiscopis, eo quod septuaginta discipulis successissent. Atqui Chorepiscopos *plura habuisse priuilegia quàm Presbyteros*, docet Balsamon. Quis te iam ferat asserentem, *perpetuum apud Græcos morem fuisse* vt Presbyteri chrismate inungerent neophytorum frontes, sacramentumque Confirmationis passim præberent, vt hodie faciunt, & faciendum vrgebant aduersus Nicolaum Papam, Ecclesiamque vniuersam? Quis non videt quàm tu insulsè ex recentiorum Græcorum institutis sententiam tuam confirmes, tam idoneè illos ex tua sententia errores suos aduersus Ecclesiam Catholicam & olim tueri potuisse, & hodie posse? Si enim non solum perpetuus Ecclesiæ Græcæ, sed etiam Romanæ olim & Latinæ per totum orbem mos fuit vt Presbyteri & ministri chrismationem Episcopalem neophytis in baptismo præ-

Chrysost. ho. 18. in Acta.

Vid. Isid. Pelus. lib. 1. ep. 450. Oecum. in c. 8. Act. &c. Pachym. in c. 5. de Eccles. Hierar.

Zonar. in c. 14. Conc. Neocæs. Balsam. ibid.

beret; quanto vehementior eſſe potuit Photij & gregalium eius in Nicolaum Papam Latinoſque omnes expoſtulatio, quod Presbyteris baptizatorum frontes linire prohibendo, ab vniuerſa maiorum ſuorum antiquitate diſceſſiſſent? Tam ignarus autem fuit Photius vt hoc argumento tam potenti Latinos vrgeri poſſe neſciret? Tam plumbei Græci omnes, vt eorum nemo ad hanc diem iſto telo nos petierit? Tam fallax porrò Nicolaus Papa, vt quæ Græci ipſi obiecerant, *ea iam à priſco tempore ſine cuiuſquam contradictione in Eccleſia Romana, imò in tota Occidentali parte, cuſtodita* diceret? Vides labantem quacumque ex parte argumentationis tuæ inanitatem, quam mihi refellere propemodum æquè pudori eſt, ac tibi eſſe debet obtruſiſſe.

De ſancti verò Gregorij teſtimonio, quod tu *omni luce clarius* cenſes, quid ego tuas tenebras commemorem? Quid enim perſpicaci homine minus dignum, quàm vt ex vnius Eccleſiæ Caralitanæ abuſu, quem S. Gregorius tolerare ſingulari indulgentia cogitur; imò verò ex eo quod ſcribat eum veteri Eccleſiæ ſuæ conſuetudini repugnare, tu colligas ſimiles abuſus per alias Eccleſias extitiſſe? Non enim Eccleſiæ ſuæ conſuetudinem Gregorius opponit, vt alias Eccleſias contraria conſuetudine vti ſignificet; ſed tum quia frequentiſſima eſt humilitas Patrum in loquendo, vt minus dicant quàm dicere poſſint; tum quia reuera ab Eccleſia Romana vt fonte manauit conſuetudo baptiſmalis chriſmationis, quæ à miniſtris alibi quàm in fronte præberi debeat, ab eaque hunc ritum paulatim exceperè Eccleſiæ Occidentis. Vnde rectè Caralitanos reuocauit ad veterem illius Eccleſiæ conſuetudinem Gregorius, ad quam, vt ad primariam originem, neceſſe erat aliarum in hac re vſus recenſeri. Cur enim minus Eccleſiarum omnium conſuetudinem commemorare potuit Gregorius, quàm tot alij ipſius deceſſores Romani Pontifices, qui chriſmationem frontis ab aliis quàm ab Epiſcopis factam, vt improbam, & Canonibus aduerſantem damnarunt, in primis Innocentius, qui eam tanto antè Eccleſiæ moribus & ſcripturis alienam diſertè aſcripſit: *Pontificibus ſolis deberi*, inquit, *vt vel conſignent, vel Paracletum Spiritum tradant, non ſolum* CONSVETVDO ECCLESIASTICA *demonſtrat, verùm & lectio Actuum Apoſtolorum, &c. Nam Presbyteris chriſmate baptizatos vngere licet, non tamen frontem ex eodem oleo ſignare, quod ſolis debetur Epiſcopis, cum tradunt Spiritum Paracletum.* Audis ergo ab Innocentio quod à Gregorio quærebas, ne dubites quin & ipſe idem exprimere potuerit. Atque vt magis videas collectionis tuæ vitium, cedò ſi quam habes Occidentis Eccleſiam, in qua perſpicuè docere poſſis baptizatorum frontes chriſmari conſueuiſſe à miniſtris. Cùm nullam habeas quam proferas, deſine comminiſci rem inauditam, & Gregorij verba ad certos & notos Eccleſiæ ſenſus accommoda. Nam Gregorius apertè oſtendit, ſe rem minimè vſitatam per indulgentiam concedere Eccleſiæ Caralitanæ, fugiendi tantum ſcandali cauſa; adeoque hunc morem non fuiſſe aliis Eccleſiis communem. Rem enim pluribus Eccleſiis probatam nec primò vetuiſſet, nec deinde veniæ causâ indulgere ſe declaraſſet; cùm aliarum Eccleſiarum priuatos mores, qui à Canonibus & Scripturis nihil abhorrerent, à Romanis Pontificibus non interdici, ſed probari conſueuiſſe

constet, & à sancto Gregorio nominatim, qui Augustino Anglorum Episcopo, Ecclesiæ Gallicanæ ritus à Romanis diuersos, qui modò pij & probabiles viderentur, amplecti suadet, & in recentem Anglorum Ecclesiam transferre: *Non enim pro locis res*, inquit, *sed pro bonis rebus loca nobis amanda sunt.*

S. Greg. l. 12. ep 31. ad August. Ind. vij.

Postremò Gregorij factum nihil ad tuam sententiam. Tu enim Episcopalem frontis chrismationem Presbyteris permissam probare contendis, de qua nihil ait Gregorius; sed de rituali tantum Presbyterorum chrismatione loquitur, de illa nimirum eadem quam antea *in pectore* fieri iusserat; quam deinde in fronte fieri permittit. Itaque posterior à priori solo membro erat diuersa. Sicut enim non omnes manus impositiones, quas Presbyteri vsurpabant, eædem erant eiusdemque generis cum iis, quas vsurpabant Episcopi; sic neque illæ frontis chrismationes. Quare in huiusmodi indulgentia nihil statuit sanctus Gregorius, superiorum Romanorum Pontificum decretis repugnans, in quibus toties Presbyteris, imò Chorepiscopis, interdicitur frontis chrismatio, quasi à Scripturis, Patribus, Canonibusque aliena. Illi enim Pontifices de chrismatione Episcopali, ex qua constat sacramentum Confirmationis, loquebantur. Gregorius verò non de illa agit, sed de ceremonia chrismandi in baptismo ab Ecclesia Romana in alias Occidentis Ecclesias transfusa; quam in hoc solum mutat, Caralitanis indulgens, quod quæ in fronte nunquam erat facta, eam in fronte fieri concedat. Quod ab eo Ecclesiis Sardiniæ necessariò indultum facile intelliget, quisquis attenderit, tum offensionem ex sancti Gregorij interdicto natam, tum generatim Sardiniæ statum; in qua disciplinæ Ecclesiasticæ perturbationem, corruptos mores, Idololatrarum & Iudæorum magnam vim fuisse testatur ipse Gregorius, & in iis nominatim Epistolis, in quibus de chrismatione ista loquitur: vt non immeritò eiusmodi hominum imbecillitati, quibus seueritatem suam scandalo esse videbat, aliquid concedendum esse censuerit, quod ad solum Ecclesiæ ritum pertineret. Temerè ergo iterum sancti Gregorij in Ecclesias Sardiniæ humanitatem traduxisti ad sententiæ tuæ confirmationem, cum ab ea sit dijunctissima. Si quid agere cupiebas, proferendus erat tibi locus, ex quo pateret Episcopalem chrismationem, eandem nimirum illam quam Episcopi in sacramento Confirmationis adhibere solerent, ad Presbyteros translatam, & ab iis deinceps vsurpari permissam, itavt postmodum ab Episcopis eam vsurpari necesse non esset, & sacramentum Confirmationis ab iis sola manuum impositione conferretur. Hæc enim est sententia, quam Canoni Arausicano imponis. Sed tu huiusmodi locum, nisi me ratio fugit, non facilius inuenies apud vllum Patrum, quàm apud Gregorium; quem quàm omni ex parte ridiculè protuleris difficile dictu est, & ex iam dictis tamen aliquatenus patere arbitror.

Vid. S. Greg. lib. 3 ep. 9 ad Ianuar. Episcop. Caralit. ep 23. ad nobil. Sard. ep. 24. 25. 26. 27. 29. ibid.

SIRMON-

SIRMONDVS.

QVEM *illæ morem profectò, niſi aliquo iure ſibi permiſſum, non vſurpaſſent. Vnde autem manaſſe potius credamus, quàm à Siluestro Papa, qui* conſtituit vt Preſbyter liniat chriſmate leuatum de aqua propter occaſionem tranſitus mortis, *vt memoriæ proditum eſt in Pontificali? Scio non deeſſe, qui de verticis vnctione hæc interpretari malint: ſed videntur iſti ad ætatis ſuæ morem potius, quam ad Siluestri conſilium & inſtitutum ſpectaſſe.*

AVRELIVS.

IAM iam neceſſe eſt me tibi habere gratiam, qui omnes omnino Theologos, quorum nemo Siluestri decretum de frontis chriſmatione adhuc intellexit, arguas ad ætatis ſuæ morem Siluestri verba detorſiſſe, quemadmodum de Canone Arauſicano me paulò ante arguiſti. Imò, quod maius eſt, eodem crimine inuoluis tum ſanctum Gregorium, tum ſuperiores penè vniuerſos ſummos Pontifices, qui de chriſmatis vnctione loquuti ſunt: quorum eſt penè vna vox, chriſmationem frontis ſolis Epiſcopis licitam, Preſbyteris inconceſſam eſſe ex Canonum, Scripturarum, Patrum decretis. Quod falſum vtique eſſe neceſſe eſt, ſi eam ante illos omnes iis conceſſerat Siluester Papa. Quis verò non videt Siluestri decretum non aliunde rectius exponi poſſe, quàm ab ipſo domeſtico Eccleſiæ Romanæ ſenſu, & perpetuis tot Pontificum teſtimoniis, declarantium veterem eſſe Eccleſiæ conſuetudinem, ne Preſbyter baptizatorum fronteschriſmet, & huiuſmodi chriſmationem Patrum traditionibus refragari? Ruis ergo miſer, & de induſtria ludos agere videre; eoque magis, quod in Siluestri verbis, quæ commemoras, nulla frontis mentio ineſt, qua tuum figmentum adſtruas. Abſurdè verò voluiſti Eccleſiarum Sardiniæ abuſum, ſine recta vlla cauſa temerè, vt fit, paulò ante fortaſſe natum, vetere Eccleſiæ Romanæ conſuetudine, & Siluestri Papæ lege tueri, inuito S. Gregorio, quem tu ipſe modò citaſti abuſum iſtum *veteri Eccleſiæ Romanæ conſuetudini* aduerſari declarantem: quaſi nempe Eccleſiæ Sardiniæ, antiquas Eccleſiæ Romanæ, Romanorumque Pontificum conſtitutiones religioſius ſeruaſſent, quàm ipſa Eccleſia Romana.

SIRMONDVS.

AB *Arauſicanæ autem Synodi Patribus quis alienum ducat, vt baptizatos in fronte chriſmari hoc loco à Presbyteris ſtatuant, cùm hæreticos ab iiſdem cum chriſmate & benedictione conſignari, proximo Canone permittant?*

Digitized by Google

AVRELIVS.

ERRAS admodum & hallucinaris, neſciens quænam eſſet illa chriſmatio, benedictio, manus impoſitio, quam Patres & Canones hæreticis ad Eccleſiam venientibus toties fieri præcipiunt. Qua de re quia non eſt hîc dicendi locus, ſatis erit breuiter docuiſſe, eam non fuiſſe ſacramentum Confirmationis, nec chriſmationem, aut manus impoſitionem illam eandem, quæ neophytis in Eccleſia tribui ſolet. Hoc autem ex eo declaratur, quia Patres eam dari iuſſerunt omnibus promiſcuè ab hæreſi redeuntibus, nihil inter eos diſcernentes, qui Epiſcopalem manus impoſitionem, & verum ſacramentum Confirmationis ab hæreticis accepiſſent, & eos qui non eſſent illo imbuti. Omnes enim ſine diſcrimine hæreticos ita chriſmandos dixerunt, vt patet ex Canonum verbis. Hac ergo ratione planum fecerunt, chriſmationem eiuſmodi non fuiſſe illam ſacramento Confirmationis ſolennem, ſed ceremoniam meram, quæ tamen Preſbyteris eodem modo interdiceretur, quo reconciliatio pœnitentium: quia ſicut à pœnitentia ad Eccleſiam redeuntes non niſi ab Epiſcopo admitti poterant; ſic neque ad eandem ab hæreſi redeuntes. Sicut autem pœnitentes à Preſbytero in diſcrimine vitæ reconciliari Eccleſiæ poterant per manus impoſitionem, vt ſæpè Conciſſa edicunt; ita & redeuntes ab hæreſi in eodem periculo per manus ſimiliter impoſitionem, & chriſmationem in Eccleſiam ab eodem admittebantur. Cur autem hi ſpeciatim chriſmate inungerentur, & Spiritum ſanctum dicerentur accipere, commodius alibi exponetur. Iam enim ex his ſatis vides chriſmationem iſtam hæreticorum fuiſſe meram ceremoniam ad ſacramentum Confirmationis nihil pertinentem; ideoq; te fruſtra ex hac ad Epiſcopalem chriſmationem ſacramenti Confirmationis, quam Preſbyteris permiſſam contendis, argumentum duxiſſe. Nam contrà planius argumentari mihi licet aduerſum te, ex hoc Canone. Si enim Arauſicani Patres iam ſtatuerant vt omnes omnino Chriſtiani chriſmationem Epiſcopalem à miniſtris in baptiſmo ſuſciperent, cur eam illis erga hæreticos vſurpare in extremo duntaxat vitæ diſcrimine, & abſente Epiſcopo, permiſiſſent? Aut ſi in hoc tantum diſcrimine eam illis permittebant in hæreticos, cur eam in alios quoſcumque iis paſſim concedebant? Vides, opinor, abſurdam rerum inconuenientiam. Nam ſi chriſmatio Epiſcopalis tam effusè miniſtris conceſſa eſſet, nihil eſſet cauſæ cur ea iiſdem in hæreticos vno tantum caſu extremi diſcriminis & abſentiæ Epiſcopi indulgeretur, nec iis daretur venia, vt ſaltem Epiſcopi iuſſu hæreticum extra vltimum diſcrimen chriſmarent. Quod tamen iis non eſſe conceſſum patet amplius ex vltimo Canone, vbi ſtatuitur; *Vt ſi quis Epiſcopus per infirmitatem debilitatemve aliquam, aut hebetudinem ſenſus inciderit, aut officium oris amiſerit; ea quæ non niſi per Epiſcopos geruntur, non ſub præſentia ſua Presbyteros agere permittat; ſed euocet Epiſcopum, cui hoc quod in Eccleſia agendum fuerit, imponat.* Hæreticos autem per chriſmationem, & manus impoſitionem ſuſcipere Epiſcopalis muneris fuiſſe, nulli non docent Canones. Videntur autem tam ſollicitè Preſbyteris abſtuliſſe omnes Epiſcopalis muneris partes Arauſicani Patres,

Digitized by Google

illa S. Leonis ad omnes Galliæ Epiſcopos epiſtola forſan impulſi, qua quidam Epiſcopi functiones ſuas in Chorepiſcopos tranſtuliſſe arguebantur, & ne quid eiuſmodi in poſterum fieret, vniuerſi admonebantur. Hoc ergo illud eſt quod tam ſtudiosè cauent extremo Canone: qui ſolus ſatis docere potuit nihil alienius eſſe à Synodo Arauſicana, quàm vt chriſmationem Epiſcopalem Preſbyteris & miniſtris primo Canone tribuerit. Quod ego argumentum iam antè tibi oppoſui; licet tu firmiſſima quæque diſputationis meæ præſidia, & petitionibus tuis inuictiſſima, turpi ſilentio diſſimulare ſtatueris.

SIRMONDVS.

RESTAT *ergo, vt quoniam hoc quoque ſatis probatum eſt, de tertio capite, hoc eſt, de chriſmationis & manuum impoſitionis intercapedine, ſimiliter comprobemus. In quo tamen, quid eſſe poteſt negotij? Conſequens enim erat, poſtquam vnum baptiſmi & confirmationis tempus eſſe deſiit, vt quibus ex hoc more frontem chriſmate in baptiſmo linierat Presbyter, his alio tempore manum Epiſcopus imponeret.*

AVRELIVS.

PROBARE ingrederis hanc partem non minus ineptè quàm priores. Atque adeo illarum ineptiam adhuius ſubſidium trahis, dum ex earum poſitione argumentaris. Nam quaſi liquidò probaſſes conceſſam Preſbyteris poteſtatem impertiendi neophytis Epiſcopalem frontis chriſmationem, hinc iam colligis quoſcumque Preſbyteri hoc modo chriſmaſſent, his deinde Epiſcopos ſolam manuum impoſitionem contuliſſe. At ego contrà argumentor, cùm Preſbyteris nuſquam conceſſa legatur poteſtas iſta, quam fingis, ſolam chriſmationem Epiſcopalem ſine manuum impoſitione vſurpandi; nunquam etiam fuiſſe vt Epiſcopi ſolam manus impoſitionem ſine chriſmate præbuerint, nec adeo de hoc commento Canonem Arauſicanum exponi poſſe. Satin' cuneum cuneo, argumentum pari argumento ejeci? Cui verò potiſſimum liceat ex ſuperioribus argumentari, tibi qui tam abſurdè tua concinnaſti, an mihi qui tam facile ea diſturbaui, tum ex antè dictis liquere ſatis puto, tum ex poſt dicendis magis ac magis declarabitur.

SIRMONDVS.

QVOD *fieri conſueſſe illa in primis S. Hieronymi aduerſus Luciferianos verba declarant.* Non abnuo, *inquit*, hanc eſſe Eccleſiarum conſuetudinem, vt ad eos qui longè in minoribus vrbibus per Preſbyteros & Diaconos baptizati ſunt, *(quomodo autem baptizati? non ſine chriſmate, vt mox dicit)* Epiſcopus ad inuocationem ſancti Spiritus manum impoſiturus excurrat. *Nam muneris Epiſcopalis erga neophytos cùm duæ olim eſſent partes, chriſmatio & impoſitio manuum, ita ſubinde res eſt temperata, vt conceſſa Presbyteris chriſmandi poteſtate, pars altera penes ſolos Epiſcopos reſideret, quam ſolam iis impertirent qui legitimè à Presbyteris chriſmati iam forent.*

Digitized by Google

AVRELIVS.

NIMIVM sæpè regeris tua figmenta iam ejecta, iam explosa, & omnium generum testibus profligata. Protuli tibi aperta loca Patrum, quibus Episcopalis chrismatio tum Presbyteris generatim, tum nominatim Chorepiscopis, quod etsi vulgares Presbyteri non essent, nihil tamen essent nisi Presbyteri, interdicitur. Tu æquè aperta profer, quibus doceas chrismationem eandem illis permissam. Cùm hoc non possis, immeritò contendis mecum, & cogitationum tuarum vmbras sententiæ meæ perspicuitati opponis. Tam chrismationem Episcopalem, quàm impositionem manuum neophytis ab Episcopo præberi solitam, Presbyteris vetuere sancti Patres. Clari sunt Canones prohibentes vtramque: clarè sonant: clarè loquuntur. Cur tu eas diuidis? Cur chrismationem potius Episcopi, quàm impositionem manuum ministris concessam affirmas? Cur hanc potius quàm illam permitti eis censes potuisse? *Quod eis* (scil. Chorepiscopis) *non liceat*, inquit Damasus, *Sacerdotes consecrare, nec Diaconos, aut Subdiaconos, nec virgines, nec altare erigere, nec ungere, aut sacrare, nec Ecclesias dedicare, nec chrisma conficere,* NEC CHRISMATE BAPTIZATORVM FRONTEM SIGNARE, *&c.* Et paulo post: *Quod solis Apostolis, eorumque successoribus proprij sit officij tradere Spiritum sanctum, liber Actuum Apostolorum docet, præsertim cùm nullus ex septuaginta discipulis, quorum isti* (scil. Chorepiscopi) *in Ecclesia speciem gerunt, legatur donum sancti Spiritus per manus impositionem tradidisse. Hæc ergo, quia omni carent ratione, nullus deinceps vsurpet, aut consentiat Sacerdotum, qui noluerit à nostro sacerdotali collegio separari.* Innocentius I. *Presbyteris chrismate baptizatos vngere licet, &c. non tamen frontem ex eodem oleo signare; quod solis debetur Episcopis:* idque non solum *consuetudine Ecclesiastica*, sed etiam Scripturis *manifestum esse ait.* Leo: *Nec chrisma conficere, nec chrismate baptizatorum frontem signare, Presbyteris & Chorepiscopis liceat. Quæ omnia*, inquit, *solis deberi summis Pontificibus autoritate Canonum præcipitur.* Gelasius: *Presbyteros vltra modum suum tendere prohibemus, nec Episcopali fastigio debita sibimet audaciter assumere; non conficiendi chrismatis, non consignationis pontificalis adhibendæ sibimet arripere facultatem.* Eandem potestatem Chorepiscopis, quòd Presbyteri essent & non Episcopi, permitti vetat Ioannes III. idque Scripturarum autoritate prohibitum docet. Idem sanciunt Concilia antè citata, Hispalense, Toletanum, Parisiense, Meldense, Vormatiense, Metense; Idem Patres antè laudati; Idem Capitularia Imperatorum. Ita nihil esse potest perpetua maiorum traditione testatius; ac mirum est te niti audere aduersus perspicuam lucem, & ei locorum nescio quorum caliginem objicere. Nam Hieronymi locus aduersus Luciferianos, ineptè à te producitur: quia Hieronymus non commemorat chrismationem vllam frontis, quæ à Presbyteris & Diaconis fieret; nec chrismationem Episcopalem ab eis vsurpatam ait, cùm certum sit hanc Diaconis saltem, de quibus vnà loquitur, permitti non potuisse; nec denique dicit eos, qui à Presbyteris & Diaconis in baptismo chrismati essent, deinde ab Episcopis *sola* manuum impositione sine chrismate confirmatos. Quare nihil causari

Epist. ad Episcop. Numidæ.

Epist. 1. ad Decent. c. 3.

Leo ep. 88.

Epist ad Episcop. Lucan.

Ep. vnica ad Epist. Gall. & Germ.

Hispal. II. c. 7.

Tolet. VIII. c. 7.

Paris. sub Ludou. & Lat. 1. c. 27.

Meld. c. 44.

Vormat. sub Ludou. c. 8.

Metens. c. 5.

Digitized by Google

potes, quin ineptissimè à te allatus sit. Et verò quis non videt, illa eius verba nec commodius exponi posse, nec facilius, quàm ad aliorum Patrum, & in primis Ecclesiæ Romanæ mentem; maximè cùm dialogum istum aduersum Luciferianos Romæ scripsisse memoretur?

SIRMONDVS.

DENIQVE *hæc illa est manuum impositio, quæ & in Canone nostro, & à Gennadio, & aliis eius sæculi scriptoribus, peculiari iure Confirmatio nuncupatur; nominatimque ab Hilario Episcopo Arelatense, illo ipso qui Synodo Arausicanæ præfuit, in Homelia de Pentecoste:* Quod nunc, *inquit*, in confirmandis neophytis manus impositio tribuit singulis, hoc nunc Spiritus sancti descensio donauit vniuersis. *Et post alia:* Ergo Spiritus sanctus, qui super aquas baptismi salutifero descendit illapsu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in confirmatione augmentum præstat ad gratiam. *Et sanctus Augustinus de baptismo disputans contra Donatistas, hanc eandem impositionem manus & sacramentum singulariter appellat, & à chrismatione seiungi solitam, ipsa verborum serie, Eucharistiæ interiecta mentione significat:* Si ad hoc valet, *inquit*, quod dictum est in Euangelio, *Deus peccatorem non audit*, vt per peccatorem Sacramenta non celebrentur, quomodo exaudit homicidam, vel super aquam baptismi, vel super oleum, vel super Eucharistiam, vel super capita eorum quibus manus imponitur? *De Eccl. dogm. c. 32.* *Inter Eusebianas.* *Lib. 5. c. 20.*

AVRELIVS.

AVDIANT hæc Censores Catholici, & iudicent num in Ecclesia Catholica sint ferenda. Sirmondus censet manuum impositionem, solam, & sine chrismate, esse sacramentum Confirmationis; eamque solam à sanctis Patribus *Confirmationem* & *Sacramentum* haberi affirmat. Ita sacramentum Confirmationis nullum chrisma includit; tantumque abest, vt sanctorum Patrum testimoniis probari possit confirmationis materiam esse chrisma, vt Sirmondus pronuntiet eos à sacramento Confirmationis illud excluisse. Itaque sine vlla sanctorum Patrum autoritate, & contra illorum sensum, definitum est toties ab Ecclesia sacramenti Confirmationis essentiam & materiam esse chrisma; nec ex antiquis Ecclesiæ sæculis proferri potest vlla autoritas, qua hanc doctrinam tueamur; cùm contrà vniuersi illorum sæculorum Patres eam euertant. Satin' optatum habebunt hoc munus à Sirmondo hæretici? Satin' plaudentes hoc eius acroama audient? Nam Catholici quidem non ferent, explodent, auersabuntur, turpem fœtum, hæresim apertam. Ambigitur quidem inter Catholicos, num Apostoli singulari priuilegio & potestate Spiritum sanctum, sola manuum impositione sine chrismate, & ita sine sacramento, aliquando contulerint, quemadmodum in Actis narrari videtur; sed quin hoc Sacramentum vniuersa ab initio Ecclesia cum chrismate administrarit, eiusque naturam & *Act. c. 8 & 19.*

Digitized by Google

eſſentiam in chriſmate conſtituerit, nemo Catholicus dubitat; nemo, inquam, eſt Catholicus, qui auſit palam affirmare ſanctos Patres chriſma excluſiſſe à ſacramento Confirmationis, & hoc ſacramentum non in chriſmate, ſed in ſola manuum impoſitione collocaſſe. Hoc enim poſito, nihil eſt quo certiſſimas Eccleſiæ definitiones tueamur; cùm certum ſit ſacramentorum eſſentias eſſe immobiles, nec Eccleſiæ quicquam in eas iuris conceſſum eſſe, ideoque non aliam hoc tempore eſſe poſſe ſacramenti Confirmationis naturam, quàm olim fuit; nec aliá olim, quàm quę nunc. Poſita igitur certiſſima hæreſi, argumenta quibus eam probat, velut hæreticorum machinas diſturbemus. Nec magni moliminis erit expeditio. Nam primùm fallaciter profert Gennadium, quaſi ille confirmationem in ſola manuum impoſitione ſtatuat, cùm Gennadius eodem loco paucis poſt verbis manuum impoſitioni diſertè adiungat chriſma: *Si paruuli ſunt*, inquit, *vel hebetes, qui doctrinam non capiant, reſpondeant pro illis qui eos offerunt, iuxta morem baptizandi, & ſic manus impoſitione & chriſmate communiti, Euchariſtiæ myſteriis admittantur.* Quis tantam in citandis Patribus audaciam crederet? Autor autem homiliæ de Pentecoſte, quiſquis ſit, dum manus impoſitionem commemorat, non excludit ab ea chriſma, ſed aliorum Patrum more, in manus impoſitione illud includit, vt dicetur paulo poſt. At S. Auguſtinus imperitiſſimè producitur, quia tantum abeſt vt à ſacramento Confirmationis excludat chriſma, vt in chriſmate ſeu *oleo* ſacramentum ponat. Nam contendens aduerſum Donatiſtas ſacramenta Dei non pollui, nec irrita eſſe cùm à malis miniſtris conferuntur, id probat notiſſimorum & maximè vulgarium ſacramentorum exemplis, vt patet ex ipſis eius verbis: *Si hoc valet quod dictum eſt in Euangelio*, Deus peccatorem non audit; *vt per peccatorem* SACRAMENTA *non celebrentur, quomodo exaudit homicidam, vel ſuperè aquam baptiſmi, vel ſuper oleum, vel ſuper Euchariſtiam, vel ſuper eorum capita, quibus manus imponuntur?* Apertè ergo oleum ſacramentis annumerat, cùm illius exemplo probet *Sacramenta per peccatores celebrari*, & illud Baptiſmo, Euchariſtiæ, impoſitioni manuum, veris ſacramentis adiungat. Quare neceſſe eſt manuum impoſitionem, de qua ibi Auguſtinus loquitur, non eſſe ſacramentum Confirmationis, cùm illud *olei* nomine priùs ſignificarit. Idque indicat ipſa ſeries locutionis, qua ſacramenta eo ordine enumerat, quem ſemper in Eccleſia habuerunt, primò Baptiſmum, tum Confirmationem, deinde Euchariſtiam, poſt impoſitionem manuũ. Eorum igitur nomine, *quorum capitib. manus imponuntur*, intelligit vel eos qui ſacramento Ordinis initiantur, vel eos qui ſacramento Pœnitentiæ, vel vtroſque. Nam ſicut ſacramentum Ordinis impoſitione manuum collatum conſtat, ita & ſacramentum Pœnitentiæ; de quo etiam intellectum eſt à ſanctis[a] Patribus illud Apoſtoli, *Manus citò nemini impoſueris*. Ac paſſim nomine impoſitionis manuum ab iis affici ſacramentum Pœnitentiæ, cùm ex innumeris locis patet, tum ex hac in primis Synodo Arauſicana, in[b] qua *reconciliatoria manus impoſitio* ſæpè vocatur. Tantum ergo abeſt, vt hoc Auguſtini loco aſſequare quod petis, vt illo apertè iugulere; cùm pateat in eo Auguſtinum ſacramentum Confirmationis in *oleo*, tacita manus impoſitione, ſtatuere. Quod idem alibi fecit, & ſacra-

a *Vid. Pacian. ep. 3. ad Sympron. Tertull. de pudicit. c. 18.*
b *Can. 3.*

mentum Confirmationis deſignauit *olei* nomine, quando dicit; *Quid ergo ſignificat ignis? hoc eſt chriſma. Oleum etenim ignis noſtri, Spiritus ſancti eſt ſacramentum*; cum eoque alij Patres, apud quos non ſemper eſt accurata diſtinctio olei à chriſmate, vt patet vel ex Innocentij epiſtola antè citata. Imò diſertè ſacramentum Confirmationis vocauit *ſacramentum chriſmatis*, vt videas quàm temerè ſcripſeris ſacramenti nomen ab eo ſingulariter impoſitioni manuum tributum eſſe, & chriſma ab eſſentia ſacramenti Confirmationis autoritate illius excluſeris. Idem obſeruare eſt apud alios Patres, quorum plerique, dum ſacramentum Confirmationis commemorant, ſolius chriſmatis meminerunt, & in chriſmate ipſam vim & efficaciam ſacramenti conſtituunt. Sic [a] Ambroſius docet *dari Spiritum ſanctum per chriſmatis vnctionem.* [b] Dionyſius; τὸν τῆς ἱερᾶς πνεύματος ἐπιφοίτησιν, ἢ τῷ μύρου δωρεῖται τελεστικὴ χρίσις. *Ei qui ſanctiſſimo baptiſmi ſacramento initiatus eſt, diuini Spiritus illapſum chriſmatis vnctione conſummante præberi*; Quod ideo [c] μύρον ἱερουργικώτατον, *chriſma ſummè deificum* dicit. Et, vt alios plurimos omittam, omnium fortiſſimè Cyrillus Hieroſolymitanus [d] chriſma pani Euchariſtico conferre audet, vt *quemadmodum panis Euchariſtiæ poſt ſancti Spiritus inuocationem non amplius eſt panis communis, ſed corpus Chriſti; ita ſanctum hoc vnguentum non amplius ſit vnguentum nudum, aut commune, poſtquam conſecratum eſt, ſed chriſma Chriſti, & transfundendi Spiritus ipſius ſancti, per illius diuinitatis præſentiam, efficax fiat.* Sic Græcè; καὶ πνεύματος ἁγίου πρόσκλησις ἡ αὐτοῦ ἐπιδημία ἐπὶ τὸ μύρον, ἐνεργητικὸν γινόμενον. Et, quod maximè in rem noſtram eſt, S. Dionyſius Areopagita, & Cyrillus Hieroſolymitanus, ſacramentorum Eccleſiæ ritus, & in primis Confirmationis, minutè perſequentes, tamen in hoc exponendo ſolius ſemper chriſmatis, nunquam manus impoſitionis, meminerunt. Quod & in aliis item Patribus obſeruare eſt; quorum multo plures reperias qui in memorando ſacramento Confirmationis ſolum chriſma expreſſerint, quàm qui manuum impoſitionem ſolam: cùm illi ipſi qui manus impoſitionem vſpiam commemorant, alibi chriſma deſignarint; non pauci autem ita commemorarint chriſma, vt nuſquam manuum impoſitionis meminerint. Atque in his præter cæteros S. Pacianus, cuius in crebra mentione Confirmationis ſacramenti, nulla vſquam vox ineſt niſi de chriſmate; adeo vt ſacramentum ipſum Confirmationis planè vocet *chriſmatis Sacramentum*, vt ſuprà Auguſtinus. Itaque ſicut ſancti Patres, cùm de hoc Sacramento loquuntur, ſolam impoſitionem manuum ſæpè commemorant; ita ſæpius ſolum chriſmā: ſicut ipſum vocant: ſacramentum impoſitionis manuum; ita ſacramentum chriſmatis: ſicut illius vim in impoſitione manuum; ita in chriſmatione ſtatuunt.. Atque ita declarant ſacramentum Confirmationis à ſe reponi non in ſolo chriſmate, neq; in ſola impoſitione manuum, ſed in vtroque. Vnde ſæpiſſimè vtrumque coniungunt, vt plurib. exemplis declaratur, quæ & paſſim occurrunt, nec hoc loco commemorare neceſſe eſt. Ad hanc ergo normam intelligi à te oportuit ſanctorum Patrum dicta, Sirmonde; ex mutua, inquam, locorum ipſorum collatione expiſcari debuiſti quid ſibi velint, dum in ſacramento Confirmationis interdum ſolius impoſitionis manuum meminerunt: & ſicut, dum ſolùm chriſma ſeu oleum memorant, colligere non li-

Aug. ſerm. 83. de diuerſis, & alibi ſæpè.

Aug. lib. 2. contra lit. Petil. c. 104.

a *Lib. de Sacram. c. 3.*
b *De Eccl. Hierarch. c. 4. in theor.*
c *Eod. lib. c. 2.*
d *Catech. myſtag. 3.*

Pacian. ſer. ad Catechumen. de bapt. & ep. 1. 2. & 3. ad Sympron.

Digitized by Google

cet eos impoſitionem manuum excluſiſſe; ita dum ſolam impoſitionem manuum exprimunt, colligere non licuit excluſam ab iis eſſe chriſmationem; ſed ex tot & tam illuſtrib. locis vbi vtraque coniungunt, & in vtriſque vim naturamque ſacramenti collocant, intelligere oportuit ſacramentum Confirmationis in vtriſque conſiſtere ex eorum ſenſu, nec ab altero vnquam diuulſum aut diſtractum fuiſſe. Quod idem de canone noſtro dici oportere vel inde apparet, quod pro illis verbis, *in Confirmatione Sacerdos commonebitur*, Fronto Ducæus legat *in Chriſmatione*: cui ſuffragantur codices in Crabbiana editione laudati, & illi ipſi quibus tu vſus es: quorum nos aliquos, & primarios vidimus eo modo ſcriptos: vt pateat Confirmationem, de qua in canone agitur, non fuiſſe habitam diuerſam à chriſmatione Epiſcopali: ſed Epiſcopum confirmando chriſmaſſe, poſtquam miniſtri chriſmationem baptiſmalem, quam iis canon præcipit, peregiſſent. Ita oppugnant te vltrò ipſe canon & tui codices, & in figmentorum tuorum extinctionem conſpirant vnà cum tot argumentorum, tot omnis generis teſtimoniorum autoritatumque copiis, & totius antiquitatis conſenſu: in quem, cùm tam fœdè incurreris, tam variè temeréque cæcutieris, caue Theologi nomen tibi vnquam ſumas, quod mihi ſuprà exprobraſti.

SIRMONDVS.

NON *ignoramus, Aureli, duo iſta, quæ diuulſa tantiſper aliquando apud multos & diuiſa fuerant, eadem Eccleſiam poſtea ſapientiſſimo conſilio copulaſſe iterum & conſociaſſe, ita vt munus vtrumque in Confirmatione, ſoluſque iure ordinario præſtet Epiſcopus, nec deriuari nunc, niſi ſumma autoritate, ad Presbyteros liceat.*

AVRELIVS.

IMò planiſſimè ignoras Eccleſiam iterum copulaſſe iſta & conſociaſſe; cùm quæ nunquam diuiſit, aut diuidere potuit, ea iterum copulare & conſociare nunquam potuerit. Audiuiſti autem, & in ſuperioribus planè probatum habes, Eccleſiam diuidere iſta ne quidem potuiſſe, ideoque nunquam diuiſiſſe, ſed coniunxiſſe ſemper, & per ſolos Epiſcopos vtrumque coniunctim miniſtraſſe. Alioquin ſicut eam ſacramentum Confirmationis per ſolam impoſitionem manuum ſine chriſmate contuliſſe aſſeueras; ita dicendum tibi erit eam idem nunc etiam poſſe; cùm hodie eadem ſit Eccleſiæ, quæ olim, poteſtas. Quod tamen ſi dixeris, & ſacramenti Confirmationis eſſentiam ab Eccleſia ſine chriſmate componi poſſe affirmaris, non arbitror impunè abiturum. Quamquam id iam planè affirmaſti, vel hoc ipſo quod hoc loco apertè ais chriſmationem in Confirmatione hodie incluſam eſſe ſolo Eccleſiæ conſilio, cùm antea ab illa ſecluſa, & diſtincta cerimonia fuiſſet. Doces ergo id non factum Chriſti inſtituto: ideoque de tua doctrina viderint Catholici Theologi, viderint cenſores. Neque illud porrò magis ſanum, quod addis eadem Eccleſiæ lege factum eſſe, vt chriſmationem Epiſcopalem ſolus hodie Epiſcopus iure ordinario præſtet, nec deriuari nunc niſi ſumma autoritate ad Preſbyteros liceat.

Planè enim dicis chriſmationem illam olim à Preſbyteris iure ordinario collatam; cùm quod ab Epiſcopis iure ordinario hodie conferatur, Eccleſiæ conſilio factum dicas, cùm quondam aliter fieret. Preſbyterum autem ordinarium miniſtrum chriſmationis Epiſcopalis vnquam fuiſſe, & eam iure ordinario præbuiſſe, an Catholicè dici poſſit, refero rurſus ad Eccleſiæ Cenſores, cum Conſilia diſertè definierint miniſtrum ordinarium Confirmationis, hoc eſt, tum formæ eius, tum materiæ, quam chriſmationem Epiſcopalem dicunt, eſſe ſolum Epiſcopum. Miniſter autem ad eſſentiam ſacramenti pertinet, quæ nunquam mutari poteſt, & diuina inſtitutione nititur. Quid quod ſanctiſſimæ illius chriſmationis ordinarium miniſtrum non ſolùm Preſbyterum, ſed etiam Diaconum facis? Nam Canon Arauſicanus, quo eiuſmodi poteſtatem tradi affirmas, de omnibus miniſtris baptizandi officium recipientibus diſertè loquitur; quorum è numero Diaconos fuiſſe, & canonum ſuperiorum conſenſu conſtat, & poſteriorum Synodorum decretis, quibus etiam chriſmandi munus non minùs Diaconis quàm Preſbyteris imponitur, vt à nobis in priori reſponſione demonſtratum eſt. Quare dum Canon Arauſicanus vniuersè ait; *Nullus miniſtrorum qui baptizandi recipit officium, ſine chriſmate vſquam progredi debet*, te interprete ſtatuit non ſolùm Preſbyteros, ſed etiam Diaconos ordinarium ius habere chriſmationem Epiſcopalem tribuendi Quo errore, vel hæreſi, homo Theologiæ, vel antiquitatis Eccleſiaſticæ penitus nunquam implicari potuiſſet. Nemo enim eſt, cui adhuc tale ſomnium in mentem venerit. Accedit aliud figmentum, quod doceas chriſmationem illam Preſbyteris & Diaconis permitti potuiſſe a quibuſvis Epiſcopis; licet adjicias, *nec deriuari nunc, niſi ſumma autoritate, ad Presbyteros licere.* Quod ergo Theologi ſoli ad ſummùm Romano Pontifici concedunt, vt chriſmationem Epiſcopalem ad Preſbyteros transferre per ius diuinum poſſit, hoc tu cum vniuerſis Epiſcopis communicas, idque ab iis non fieri ſolùm potuiſſe, ſed toto orbe factum eſſe primis Eccleſiæ ſæculis contendis. Malè nimirum definiit Concilium Florentinum: *Cùm cæteras vnctiones ſimplex Sacerdos valeat exhibere, hanc* (chriſmationem Epiſcopalem) *non niſi Epiſcopum debere conferre;* eamque vnctionem, eiſdem, quibus ſacramenti Confirmationis adminiſtrationem, iure diuino conceſſam eſſe ex Scriptura docet. Ineptè denique monuerit chriſmationem hanc legi *aliquando* Presbyteris indultam à Sede Apoſtolica *ex rationabili & vrgente admodum cauſa*, cùm, ſi tu adfuiſſes, demonſtraturus eſſes Concilio illam pluribus antiquæ Eccleſiæ ſæculis non ſolùm Preſbyteris, ſed etiam Diaconis; non ſolùm à Sede Apoſtolica, ſed à quibuſvis Epiſcopis; non ſolùm *ex rationabili & vrgente admodum cauſa*, ſed etiam ſine vlla neceſſitate, cùm adeſſent Epiſcopi, qui neophytos facilè chriſmaſſent, iure ordinario permiſſam eſſe. Denique, ne quid flagitij deſit in hac errorum ſentina, ſi Epiſcopi chriſmationem illam Epiſcopalem ad Preſbyteros & Diaconos iure ordinario, ſine vlla neceſſitate deriuare olim potuerint; etiam nunc idem poſſunt: nec verum eſſe poteſt lenimen iſtud, quo erroris tui malignitatem condire, fugiendæ tantum inuidiæ cauſa, conaris, *eam deriuari nunc, niſi ſumma autoritate, ad Presbyteros non licere.* Nam & poteſtas præbendi chriſmationem

Conc. Flor. in decr. vnionis.

Digitized by Google

Episcopalem,& illius actus est planè ordinis, non iurisdictionis. Quod ex eo clarè patet, quia hæc chrismatio ab Episcopis omnis iurisdictionis expertibus, schismaticis, hæreticis validè præbetur, non minùs quàm baptismus. Quæ autem pertinent ad potestatem Ordinis, eadem omni tempore in Episcopis & Sacerdotibus manent, vt validè nimirum fiant, etsi non semper licitè. Sicut ergo nulla lex Ecclesiæ efficere potest, quin Episcopi potestatem consecrandi, & quosvis ordines exercendi aliis validè conferant; ita nulla efficere poterit, quin potestatem chrismationem Episcopalem administrandi validè Presbyteris & Diaconis semper tribuant, si vnquam illis eam concedere potuerunt. Atque ita Presbyteri & Diaconi, accepta à quocumque Episcopo potestate, chrismationem Episcopalem validè etiam nunc dabunt, quæcunque lex Ecclesiæ obstet; &, cùm sacramentum Confirmationis ex chrismatione Episcopali constare certum sit Concilij Florentini aliorumque autoritate, validè sacramentum Confirmationis administrabunt. Non opinor, Sirmonde, te in doctrinæ tuæ portento tantum fœditatis aduertisse, quantum hactenus in omnes partes demonstratum est. Sed cùm lata culpa æquiparetur dolo; cùm medicus qui venenum pro antidoto per insciti am propinat, non minus homicidij teneatur, quàm si sciens feciſſet; cùm tu denique res Theologicas, quas tantâ confidentiâ aduersum me ventilandas suscepisti, notas & perspectas habere debueris; nihil excusationis tibi erit apud vllos iudices in ista Theologiæ insciti a, quam tua oratio vndique spirauit, quominus errorum hæreſumque omnium, quos in eam insciens inclusisti, tam reus habeare, quàm si eos summâ scientiâ finxisses.

SIRMONDVS.

SCIMVS *etiam pro vna chrismatione, quæ Canone nostro præscribitur, duas tandem in Ecclesia iuxta Innocentij Papæ rescriptum obtinuisse, vt Presbyter baptizatum in vertice liniat, Episcopus in fronte consignet, cùm tradit Spiritum Paracletum. Sed aliud est, quid nunc iuris sit animo voluere, aliud antiquos Canones ex antiquis moribus, quæ suprema interpretandi lex est, aptè congruenterque interpretari.*

AVRELIVS.

IN eandem absurditatem desinis, à qua cœpisti. Ea iam satis est explosa. Ac sanè vel ex eo perspicua esse debet, quod professus Canonem Arausicanum exponendum esse ex antiquis moribus, tamen nullum protuleris, à quo mentio fieret de frontis chrismatione Presbyteris concessa, (nam de concessa Diaconis nullum autorem dedisti: cùm sit adeò absurda res, vt eam ne probare quidem sis conatus) præter S. Gregorium Papam: quem tamen alieniſſimum à tuo scopo esse clarè puto ostensum. Cæterorum ex omni antiquitate nemo est, qui de chrismatione frontis Presbyteris permissa verbum faciat: neque porrò vllus, quantumvis scrutere, à te proferetur. Quàm autem insulsum sit, vt Canonem ex antiquitatis sensu interpretandum præfatus, magnasque minatus moles, cum deinde

Digitized by

ex B. Gregorij ſenſu, tantò Synodo Arauſicana poſterioris, interpretari ſis aggreſſus : me verò ex perſpicuo, vt tute fateris, ſenſu ſummorum Pontificum, Damaſi, Innocentij, Leonis, Gelaſij, aliorumque Patrum Concilio Arauſicano vel antiquiorum, vel ſupparium, interpretantem, criminatus ſis canonem ad huius æui vſum detorſiſſe: tu ipſe iudex eſto. Nam in tam ſplendida ineptia teipſum iudicem non recuſo. Tantum addo, quod antè monui, ſi ſatis attendiſſes Innocentij verba, te non dicturum fuiſſe, reſcriptum ab eo eſſe vt Preſbyter baptizatum in vertice liniat. Innocentius enim de vertice nihil loquitur : frontis tantum chriſmationem non Preſbyteris, ſed ſolis Epiſcopis, permiſſam docet. Qua verò in corporis parte adhibenda eſſet à Preſbyteris chriſmatio, non exponit. Sed hæc minora ſunt, provt quæ in ſuperioribus erronea, hæretica, inaudita, & paradoxa effudiſti.

SIRMONDVS.

QVID *eſt ergo nunc tandem, cùm hæc ita ſint, quod in Titulo,* De non iteranda chriſmatis benedictione, *quem canoni adſcripſi, adeò male te habeat? An quia, vt ais, à ſcopo canonis hic titulus aberrat? A ſcopo tuo aberrat, Aureli, non à meo, neque à canonis ſenſu, quem eo collineare docui, vt vna tantùm ſit chriſmatio.*

AVRELIVS.

TV verò adeo aberras, non ſolùm à canonis ſcopo, ſed etiam à tuo, vt cùm canonem eò ſpectare dicas, vt vna tantum ſit chriſmatio, tamen vnicam tantùm chriſmationem fuiſſe Concilij Arauſicani ſæculo, nullo argumento docueris, neque quicquam extet in tota diſputatione tua, quo id probare ſis conatus. Vix enim de vnica iſta chriſmatione verbum vnum aut alterum iactaſti. Demonſtrare verò & confirmare, ſicut oportuit, rem tantam, in qua canonis ſcopum ſtatueres, nuſquam inſtituiſti. Quàm ridiculum, conſumpta in rebus aliis oratione, eam derelictam indefenſamque reliquiſſe, in qua totius cauſæ ſcopus ſitus eſſet? Te ipſo igitur teſte, non fuit in eo canonis ſcopus, vt vnica tantum chriſmatio ſtatueretur. Eò ſpectauit canon quò nos docuimus tam perſpicuis argumentis, vt tu in ea nihil moliri potueris niſi futiles ineptias, quæ te tam imbellem in oppugnandis alienis, quàm in tuis adſtruendis declararunt. Et verò quàm alienum ab vniuerſa antiquitate, vt Epiſcopi prohibeantur chriſmare neophytos poſtquam eos miniſtri chriſmarint, & vnica miniſtrorum chriſmatio ſatis eſſe dicatur? Hæc tam abſurda ſunt, Sirmonde, & inaudita, & abhorrentia à canonum ſæculorumque omnium vſu, vt ſi mihi proferis vel vnum canonem, in quo vllum huiuſmodi decreti veſtigium eluceat, non recuſem fateri te canonis Arauſicani ſcopum aſſequutum eſſe, titulumque ei rectè finxiſſe, *De non ueranda chriſmatis benedictione.* Vnicus eſt ſcriptor, tuæ quondam alumnus Societatis, Antonius de Dominis, à quo canonis Arauſicani ſenſum, quem tueris, accipere po-

tueris. Hic enim, dum totus in eo eſt vt probet chriſma non eſſe materiam ſacramenti Confirmationis, ſed baptiſmi ceremoniam, *Eccleſiarum tantùm inſtitutis, & cum maxima varietate & libertate adhibitam*, præter alia quibus longam diſputationem omnimoda & imperitia, & temeritate infarcit, ex Canone Arauſicano argumentatur in hunc modum: *Eiuſdem Leonis tempore Concilium Arauſicanum primum vnicam chriſmationem ſatis eſſe docet, vel eam quæ fit in baptiſmo, vel, ſi in eo fuit omiſſa, eam quæ poſt baptiſmum datur. Et vnicam eſſe ſatis clarè colligitur ex primo dicti Concilij canone, prout à Burchardo & Iuone profertur. Neque tunc erant ſeparatæ chriſmatio in vertice, & chriſmatio in fronte.* Agnoſcis, opinor, in fratre quondam tuo tui ſenſus effigiem, quam vel ab ipſo expreſſiſti, vel ipſe fortaſſe tecum ex doctrina illa in ſacramentum Confirmationis iniquiſſima, quam in nonnullis veſtræ Societatis foueri declarant tot veſtræ ſodalíumque veſtrorum in ſanctiſſimum illud ſacramentum erumpentes vndique conſpirationes. Hunc ergo auctorem vnicum habes expoſitionis tuæ, & teſtem hæreſum quæ in ea latent, vt chriſma non eſſe materiam ſacramenti Confirmationis; fuiſſe ceremoniam baptiſmo annexam; nec adhibitam niſi ex Eccleſiarum inſtitutis, & cum maxima varietate. Hæc enim omnia, quæ tu in expoſitione tua docuiſti, ille in ſua diſertiùs profitetur, & communis doctrinæ veſtræ peſtilentiam magis prodit. Quare abjice tam infauſtam comunctionem, & fatere rectè explosum à nobis, tanquam à canonis Arauſicani ſcopo aberrantem, infamem illum titulum, quo tot venena conduntur, *De non iteranda chriſmatis benedictione.*

De Rep. Eccleſ. lib. 5. c. 5. n. 31.

SIRMONDVS.

AN quod idem (titulus) non eſt in codicibus antiquis, quos Conciliorum editores inſpexerunt, qui canonem inſcribunt, Vt nullus miniſter ſine chriſmate proficiſcatur? *At omnes profectò non inſpexerunt. Nam in codice Remenſi alia eſt inſcriptio,* Si baptizatus pro neceſſitate faciente chriſmatus non fuerit. *Alia in Concilio Arelatenſi II. vbi canonem hunc recitat;* Qui baptizandi officium accepit ſine chriſmate non procedat. *Vnde autem putas natam eſſe hanc varietatem? aut quis ex ea ſtatim non intelligit, canonum titulos, vt nunc ſe habent, haudquaquam à Synodis ipſis inditos videri, ſed à collectoribus poſtea, pro cuiuſque captu & arbitrio fuiſſe concinnatos? Itaque apud* Burchardum & [a] Iuonem alia rurſus eſt inſcriptio,* Vt Preſbyter in ſua plebe ſine chriſmate ire non debeat. *Apud Iſidorum tua illa, quam primus edidit Merlinus, ſecutæque exinde ſunt editiones vulgatæ: quam ipſam vetus quoque apud nos exhibet canonum Collectio, ſed cum gloſſematis auctario, in hunc modum;* Vt nullus miniſter ſine chriſmate proficiſcatur: vbi & Preſbyter miniſter oſtenditur. *Aliam vidimus è Monaſterio S. Benigni longè vetuſtiſſimam, atque Iſidoro ipſo antiquiorem Collectionem, in qua Canon idem ſine Titulo deſcribitur: & titulis re ipſa ferè carent omnes in antiquiſſimis quibuſque exemplaribus Conciliorum. Quod ſi aliis olim arbitratu ſuo titulos fingere licuit, quos probabant, cur hoc inuideas mihi, vt eum præcipuè deligam, qui mihi ad præcipuum canonis ſcopum accommodatiſſimus videatur?*

Can. 27.

Lib. 4. c. 73.

a Part. 1. c. 267.

AVRE-

AVRELIVS.

DE canonis ſcopo iam diximus. Videamus de codicum autoritate, quam eludis. Varias eſſe in iis dicis canonis inſcriptiones. Sed in tanta varietate cur nulla eſt quæ cùm ea congruat, quam tu fixiſti? Cur adeò infelix eſt tuum ingenium, vt eum titulum effinxerit, in quem nemo editorum, nemo collectorum, recentium & antiquorum, inciderit, cùm in tot tamque variasinter ſeſe ſententias abirent? Cur nemo in iſtam partem, in quam tu te contuliſti, aberrauit? Nonne hæc eſt magna infelicitas, elegantem tuam illam εὐτυχίαν in tanta δυσχίᾳ verſari? Cur verò omnes tituli, tum quos alij attulerunt, tum quos tu hîc commemoras, in eum recidunt, quem ego probaui, & eum ſcopum, quem canoni propoſitum fuiſſe oſtendi, confirmant? Omnes enim, ſi minus verbis, certè re conſentiunt, & apertè dicunt ſtatui canone Araufícano, non vt vnica tantum chriſmatio fiat, ſed vt chriſmatio baptiſmalis à miniſtris obſeruetur, & *nullus miniſter ſine chriſmate proficiſcatur.* Hoc dicit titulus canonis Concilij tui II. Arelatenſis; *Qui baptizandi officium accepit, ſine chriſmate non procedat:* hoc ille Burchardi & Iuonis, *vt Presbyter in ſua plebe ſine chriſmate ire non debeat:* hoc ille antiquæ collectionis, *Vt nullus miniſter ſine chriſmate proficiſcatur. Vbi Presbyter miniſter oſtenditur*; in quo gloſſematis auctarium magis exponit, & confirmat id quod obſeruaui in priore mea reſponſione, & Canonum Patrumque aliorum autoritate confirmaui, miniſtri nomine affici in hoc canone Preſbyterum. Hoc idem ſonat inſcriptio, quæ in quibuſdam codicibus legitur; *De baptizatis: eſſe chriſmandos:* Hoc idem ait Iſidori titulus; hoc denique quicunque titulum huic canoni præfixerunt. Nec refert, quod in codice Remenſi habeatur longè alius; *Si baptizatus pro neceſſitate faciente chriſmatus non fuerit;* quia eſt apertè mutilus, nulliuſque ſententiæ; nec ex perſpicuo librarij vitio quicquam concludi poteſt. Si enim ſcribarum cotruptelis ipſi canones inuerti, & in alieniſſimas tum ſententias tum voces torqueri potuerunt, quid mirum idem titulis contigiſſe? Quamquam, ſi quid conjicere liceat, tituli Remenſis imperfectio videtur hoc quodammodo expleri poſſe; *Si baptizatus pro quacunque neceſſitate faciente chriſmatus non fuerit, eſſe poſtea chriſmandum*; quas vltimas, aut ſimiles voces, librarius oſcitans omiſerit, cùm priorum ſeries eò ferretur. Atque ita hic quoque titulus ad aliorum conſenſum facilè redigitur. Quare ſtatue, quantum voles: *Canonum titulos, vt nunc ſe habent, haudquaquam à Synodis ipſis inditos videri:* illud certè efficere nunquam poteris, quin ſi alij, vt ais, editores & collectores ſuo arbitratu titulos olim finxerint canonibus, eos inſcripſerint canoni noſtro, qui vno conſenſu mihi ſuffragentur: tu verò cum excogitaris, cui, præter te, nemo faueat, & qui non minùs à codicum omnium, qui titulos exhibent, quàm à meo ſenſu receſſerit. Ita enim patet, titulos omnium codicum, collectoreſque, & editores vniuerſos, mecum ſentire, tibi aduerſari: quod ego vnicum intendebam, & ad tituli tui confutandam nouitatem ſatis eſſe iure opinabar. Si enim maximè tibi licuerit titulum canoni noſtro tuo marte concinnare, non

Digitized by Google

tamen eum fingere, qui ab omnibus omnium titulis dissentiret; nec in eo canonis scopum defigere, in quo nemo ante te fixisset. Quare perspicua est nouitas & audacia, quam ego tibi obiicere volui, & antiqua codicum consensio, quam mihi assumpsi.

SIRMONDVS.

QVID *est ad extremum, quod in Concilio Arelatensi II. te offendit, vt Conciliorum in numero habendum non censeas, & rapsodiam centonemque à priuato quopiam* compilatum *dici malis? Quasi absurdum fuerit, Episcopos Galliæ in Synodo ista, superiorum Galliæ Conciliorum canones habito delectu, delibare, in vnumque redigere, qui recente Patrum memoria sciebant Episcopos Africanos omnium, quæ Aurelij Carthaginiensis temporibus celebrata fuerant, præteritorum Conciliorum canones eodem modo excerptos digessisse? Nisi fortè in ea es sententia, quæ virum magnum memoria nostra induxit, vt Synodum Africanam priuati quoque hominis centonem fuisse suspiceris. Aut diuersam Arelatensis Collectionis rationem putas fuisse, cùm postrema Canonis ipsius verba, vt ibi leguntur,* quia inter nos iuxta Synodi constitutionem placuit semel chrismari, *non priuati hominis sensum (quis enim hoc sibi arroget?) sed publicam Synodi autoritatem apertè declarent.*

Conc. Arel. II. c. 27.

AVRELIVS.

A SIMILI argumentari in rebus facti, quæ solis autoritatibus & argumentis inartificialibus nituntur, periculosum est, Sirmonde, & grauium errorum præcipitium. Sed tamen quid simile Concilio Africano, quod apertè in præfatione denuntiat *recitata esse in ista Synodo diuersa Concilia vniuersæ Africæ, transactis temporibus Aurelij Carthaginensis Episcopi celebrata,* cum Synodo ista Arelatensi, in qua nihil eiusmodi memoratur? Quid simile Concilio Africano, cuius canonum illam congeriem agnoscunt collectores, & interpretes antiquissimi, cum Synodi Arelatensis compilatione, cuius nemo adhuc meminerat? Quis tibi concedat vt vnius codicis autoritate, in quo solo accessionem canonum, quam Synodo Arelatensi inseristi, à te inuentam ais, certò constituas canones illos aduentitios reuera esse Synodi Arelatensis, aduersus omnes alios codices, qui eos nullos habent? Estne prudentis Critici, vnum codicem omnibus præferre? & ex vnici codicis oraculo antiquissimam Synodum aduersus aliorum codicum consensum interpolare, eamque interpolationem pro legitima Synodo obtrudere? Quid quod cum Synodo Agathensi plures codices magnum canonum numerum similiter adjiciant, tu incrementum illud, eo quod aduersetur aliis antiquis codicibus, & in aliis Galliæ Synodis totidem verbis reperiatur, statuisti non pertinere ad Synodum Agathensem, sed aliunde esse insertum? Si in Agathensi rectè ita censuisti, cur aliter opinatus es in Arelatensi, cùm auctarium Agathense plures codices tueantur, Arelatense nonnisi vnus? At codex Remensis, vnde supplementum Arelatense deprompsisti, antiquissimus est? Num antiquior Isidoro, & omni-

Digitized by

bus aliis codicibus, in quibus desideratur? Accedit, quòd canonum farrago ista à seipsa dissideat, nec cohærere secum possit. Nam Canon X. & XI. de iis *qui voluntariè, aut dolore & pondere persecutionis victi, fidem negare, vel sacrificare compulsi sunt*, quomodo copulentur cum canonibus ex Synodo Arausicana sumptis, cùm tempore Arausicanæ Synodi nulla iampridem in Ecclesia persecutio fuisset, sed summa pax & quies, à persecutionibus præcipuè Ethnicorum? Non cadunt eiusmodi canones in ætatem à persecutionibus tam remotam, & certissima compilatione posterius consarcinati sunt cum Vasensibus & Arausicanis, ex quibus strues ista constat; vt omittam pleraque alia, quæ idem perspicuum faciunt non accuratioribus tantum Criticis, sed iis qui paulùm modò mentis oculos aduertant. Quis non miretur, te non perspexisse tam apertam lucem? Quis non miretur, inquam, te hac omissa oculos defixisse in illa compilationis istius verba, *quia inter nos iuxta Synodi constitutionem placuit semel chrismari*, vt videlicet probes *non priuati hominis sensum verbis istis (quis enim hoc sibi arroget?) sed publicam Synodi autoritatem aperte declarari?* Nam quis dicat apertè declarari publicam Synodi Arelatensis autoritatem his verbis, quæ manifestè desumpta sunt ex Synodo Arausicana, additis tantùm à compilatore illis vocibus, *iuxta Synodi constitutionem?* An, obsecro, hæ voces à priuato homine addi non potuerunt? An apertè patet eas non nisi à Synodi Arelatensis autoritate manare potuisse? Absurdiùs tueris errores tuos, quàm eos conflasti.

SIRMONDVS.

SED *quid est, inquam, quod in hoc Concilio non arridet tibi? An quòd voces istas* in baptismate *non habet, in quibus tu totam vim canonis positam pueriliter ariolaris? Tam enim necessarias censes esse, vt eas omitti à Synodo potuisse non credas, sed à me iterum hoc loco subtractas calumnieris. Vide, Aureli, qui falsarios somnias tam sæpè, quid ipse pro ingenio tuo facere soleas. Nam ego quidem artem istam non noui. Porrò in codice Remensi, cuius copiam faciemus tibi cùm voles, nullum est, vt audisti, vocum istarum vestigium. Quod vnum certè, si quid iudicas, argumentum potest esse, nec in Arausicana Synodo exstitisse, ridiculumque ac friuolum id esse, quod aiebas, vim canonis in verbis, quæ nusquam apparent, positam fuisse.*

AVRELIVS.

HABEANTVR necne in codice Remensi voculæ, *in baptismate*, nihil mea interest, qui eas non asserui illinc abesse, vt calumniaris vltrò dum calumniari me ais, sed tantum dixi me id suspicari, & te *videri more tuo illas abstulisse*. Qui semel est malus, semper præsumitur malus, Sirmonde: sicut mendaces faciunt vt ne quidem dicentibus vera credatur, ita & fallaces: nec accusare quisquam potest, si manifestas fraudes & fallacias tuas toties experti, nonnihil tuis dictis diffidamus, præcipuè vbi perspicuum vitium apparet, atque id vitium quod iam Arausicano canoni à te illatum

esse luculenter ostendimus. Quare non immeritò veriti sumus, ne idem in centonem illum Arelatensem ausus esses. Declaratum à nobis esse te perperam è canone Arausicano expunxisse voces illas *in baptismate*, & edidisse, *inter nos placuit semel chrismari*, cùm omnes antea vno consensu edidissent, *inter nos placuit semel in baptismate chrismari*, & hanc lectionem plures codices, & Isidorus, Iuo, Burchardus, Gratianus confirment, vel ex eo satis intelligitur, quia tu nihil ad argumenta nostra respondisti, & ea, sicut pleraque alia, prudenti silentio prætergressus es. Quare ineptissimè ais me in ea re ariolari, cùm illam iis præsidiis sepserim, quæ tu nulla vi perrumpi posse sensisti. Addo, vt veritatis euidentiam magis perspicias, absurdissimum fore canonem, si iubeat *ne quisquam ministrorum sine chrismate proficiscatur, quia* videlicet *inter nos placuit semel tantùm* (ita enim exponis) *chrismari, à ministro vel Episcopo.* Ridicula enim ratio est, vt ministri ideo semper debeant ferre secum chrisma, quia semel tantùm, siue ab Episcopis, siue à ministris, sit chrismandum, cùm chrismatis illa exportatio nihil impediret quominus Episcopi, vel etiam ipsi ministri sæpiùs chrismarent, nec conuenientiæ quicquam haberet cum vnica ista chrismatione. Aperta verò & plana ratio est, vt ideo ferant chrisma, quia *semel chrismandum sit in baptismate*, vt eos quos baptizaturi sunt, chrisment in baptismo, etsi non extra baptismum more Episcoporum; quemadmodum pluribus alibi expositum est. Noli itaque nobis codicem illum Remensem objicere; sed respondc, sodes, tot aliis codicibus quos tibi vicissim objicimus, & tot argumentis, quæ adhuc ne attingere quidem ausus es, nisi calami tui, vt ita dixerim, furtis.

EPISTOLA SIRMONDI.

SYNODO, vt ais, particulari detrahe quantum voles. Nunquam efficies, vt Hilarium Arelatensem, & Eucherium Lugdunensem, atque alios vtriusque prouinciæ Antistites, qui Synodo adfuerunt, dissidere à seipsis, & pugnantia loqui potuisse cordatis hominibus persuadeas.

RESPONSIO AVRELII.

Pag. 686. *TV si non rem, nomen saltem particularium Synodorum aspernaris, & quasi Latinitati tuæ impar tuis verbis proferre non sustines, mihique fastidiosè remittis, dum ita me appellas,* Synodo, *vt ais,* particulari detrahe quantum voles. *Ego verò aio particularem Synodum, & in re ac voce Theologica Theologum quàm Grammaticum agere malo. Ita Theologos passim loquentes audio. Longè enim erras, si quam esse censes Latinam vocem, quæ isti* Synodus particularis *ex amussim re-*
Pag. 687. *spondeat. Longè aliud est Theologis Synodus prouincialis, longè aliud nationalis, diœcesana, quæ tamen nihilo Latiniora sunt. Nullam denique reperies, quæ Synodo generali, seu œcumenicæ, quasi è regione aduersetur, & omnia Synodorum non œcumenicarum genera, quæ vis est Synodi particularis, quam Græci μερικὴν & τοπικὴν dicunt, complectatur.*

Digitized by

RECENSIO.

OMISISTI totam reſponſionem meam ad illam partem qua reſpondi, iamptidem cordatis hominibus tum noſtræ, tum ſuperioris memoriæ perſuaſum eſſe Patres Arauſicanos non videri pugnantia locutos, ſi negatio canonis clauſulæ adimatur. Hoc enim clarè probaui, non iam rationum argumentis, ſed ipſis eruditorum cordatorumque hominum per omnes regiones iudiciis, quorum nemo alienum cenſuit à Patribus Arauſicanis, ſi eorum canon ſine negatione legeretur, ex Hiſpania Iſidorus, Antonius Auguſtinus, & alij paſſim; ex Italia Gratianus, Gratianique emendatores; ex Germania omnes Conciliorum editores Crabbus, Surius, & Binius; ex Gallia Hincmarus Archiepiſcopus Remenſis, qui Iſidori editione non Hiſpaniam ſolùm & alias gentes, ſed Galliam nominatim plenam iam olim fuiſſe teſtatur, deinde Iacobus Merlinus Pariſienſis Faculatis è familia Nauarræa Theologus, & primùs Conciliorum hoc æuo collector; denique Fronto Ducæus ſodalis tuus, qui ſine diſſidij iſtius formidine, quod tu metuiſti, editioni Surianæ aſſenſus eſt. Deinde omnes omnino Theologos, omnes eruditos, quicumque canonem Arauſicanum hoc ſęculo vſquam citaſſent, eum ſine negatione protuliſſe dicebam; te primùm omnium ac ſolum eam illi aſſuiſſe; vt vel te vnum hoc æuo cordatum hominem natum eſſe oporteret, vel fatendum eſſet nihil cordato homine aut Patribus Arauſicanis indignum facere, qui eorum canoni nullam negationem inculcaret. Hæc igitur omnia reſecuiſti, velut imbellia videlicet, & indigna, in quæ vires tuas tentares. Eliſiſti illud etiam, quod me Synodo Arauſicanæ nihil detraxiſſe oſtendi, vt tu temerè inſimulabas. Non enim depreſſam à me vllam Synodum, ſed deriſam Spongiæ inſulſitatem, quod cùm nihil à ſe *non Catholicum, non à Doctoribus Theologis & ſanctis Patribus, nullo diſſentiente aſſertum eſſe* iactaſſet, tamen id vnico particularis Synodi canone, & quidem corrupto probaret. Nam quantumvis extollantur & colantur particulares Synodi, non tamen non exſibilandum eum eſſe, qui vnius illarum teſtimonio quippiam *Catholicum, à Doctoribus Theologis & ſanctis Patribus, nullo diſſentiente, aſſertum eſſe* probandum ſuſcipiat. Quæ omnia cùm prætermiſeris, omnem ad tua obiecta reſponſionem meam verè prætermiſiſti. Duo enim erant hoc loco capita obiectionis tuæ; Alterum, me Synodo Arauſicanæ detraxiſſe; Alterum, me in canonem Arauſicanum eam pugnam verborum iniecciſſe, quam cordatis hominibus nunquam perſuaſurus eſſem. Quam ad vtramque partem quicquid à me reſponſum eſt cum eliſeris & expunxeris, totam reſponſionem expunxiſti; & ita obiectionem tuam ex vtraque parte falſam & temerariam confeſſus es. Videamus quid ad reſponſionis meæ appendiculam, quam ſolam carpſiſti, & ad obiectiunculam, quam ego tibi viciſſim in ea inieci, reſpondeas.

Digitized by Google

REFVTATIO SIRMONDI.

Aurelij frigida cauillatio de nomine particularis *depulsa, & in ipsum reiecta.*

XI. LVDIS, opinor, *animique causa nugaris, tam delicati me in lingua Latinâ esse fastidij, vt* particularis *vocem à te vsurpatam reprehenderim. Vbinam verò? cùm te alloquens dixi,* Synodo, vt ais, particulari. *Falsus sum, Aureli, rem mihi cum Theologo esse putabam: nunc vt video ne cum Grammatico quidem. Quæ enim te Grammatici schola docuit, eum qui dictum aliquid ab altero simpliciter narret, vitiosè illum aut barbarè locutum affirmare? aut* Ciceronem, *cùm diceret,* Docebo ſus, *vt aiunt,* oratorem, *non quid in ore vulgi sit indicare tantùm, sed aliquid etiam voluisse in eius oratione reprehendere? Me quidem in vindiciis tuis, cùm particularem vocares Synodum Arausicanam, non vox illa offendit, sed sententia tua. Ideo admonendum censui, vt meminisses, quamquam particularis hæc Synodus fuerit, quod eleuandæ autoritatis gratia commemorare videbaris, tui tamen pudoris esse ac modestiæ, vel de particulari Synodo nihil leuiter sentire.*

REIECTIO AVRELII.

Turpe effugium, turpis calumnia, & insulsa argumentatio Sirmondi.

SATIVS fuisset, Sirmonde, responderi orationi meæ, quâ clarissimè ostendi nihil à me detractum, nec detrahi potuisse de Synodi Arausicanæ autoritate, quàm calumniam illam tuam bis iam repetere, & meas ad eam responsiones ne semel quidem referre. Quoniam ergo silentio isto satis agnouisti duplicem temeritatis tuæ culpam in me arguendo; exponamus tibi eam quam hoc item loco simili accusatione meruisti, vt eam simili quoque silentio, si quid mihi rescripturus es, agnoscas. Miraris me collegisse voculam *particularis*, à te spretam esse quasi Latinitati tuæ imparem, ex eo quod illam tuo nomine proferre non sustinueris, sed reieceris ad me his verbis, *Synodo, vt aiu, particulari detrahe quantum voles.* At si à me malè collectum putas ex eo quod Synodum particularem nominare ipse nolueris, te istam voculam despexisse; Cur tu ex eo quod ego illam nominauerim collegisse te respondes, rem quæ illi subjicitur à me spretam esse? Si vocis illius declinatio nihil criminis penes te habuit, cur criminosam facis penes me illius nominationem? Si declinatio nihil contemptus habuit in ipsam vocem, cur nominatio contemptrix tibi visa est ipsius rei? Certè enim vocem aliquam simpliciter vsurpare criminosius nemo dixerit, quàm illius nominationem refugere. Ac nemo equidem non videt absurdissimum fore accusatorem, si quis alterum insimulet Synodi alicuius particularis autoritatem spernere, quòd eam particularem appeller, suoque nomine afficiat. Quæ cogitatio ita est obtusa, vt per eam vniuersi Theologi futuri sint rei, & Synodorum particularium contemptores, quia eas particulares nusquam non appellant. Cùm ergo adduci non possem, vt crederem tam insulsam argumentationem à te propositam, nihil aliud excogitare potui cur me argueres Synodum Arausicanam particularem dixisse, nisi quod ista vocula homini Latinitatis aucupatori molestiam attu-

Digitized by Goo

liſſet. Iam vide quàm ridiculè coniecturam meam refellas, cui potius aſſentiri debuiſti, ne multo grauiori abſurditate implicarere, ſi Synodum Arauſicanam à me ſpretam eſſe ex eo duntaxat collegiſſe te diceres, quod eam particulatem vocaſſem. Neque verò mihi odiosè objicias illud Ciceronis, *Docebo ſus, vt aiunt, oratorem.* Quid enim, amabo te, abjectius? quid hebetius? quid ſimile cum tuis verbis? Quis enim ſomniet Ciceronem iſto loco vocem vllam reprehendere, cùm tu illis verbis, *Synodo, vt ais, particulari detrahe quantum voles*, apertè reprehendas vocem, *particularis*, meque accuſes quod Synodum Arauſicanam particulatem vocarim? Cuius voculæ reprehenſionem cum ad ſenſum illius à te referri ſuſpicari non poſſem, niſi de te aliter ſentirem quàm tu velles; ad vocem ipſam, cui paulò magis congruere poterat, referendam putaui. Agnoſce igitur humanitatem meam, nec abſurditatem, quam ego tibi inferre non auſus ſum, abſurdioribus ratiocinationibus tibi vindica, neque id defenſionis loco oppone, quod ego ne accuſationis quidem loco tibi imponere, propter inuſitatam ineptiam, ſuſtinui.

SIRMONDVS.

SED *nimirum, niſi hoc cauillatus eſſes, perierat tota illa, qua reſponſionem tuam illuminaſti, de Theologorum ſermone, deque Synodorum generibus diſſertatio, quam perire omnino ſatius erat tibi, quàm in pectus tuum infigi mucronem, quem in nos diſtrinxeras. Quid enim, Aureli, ſi à te iure videor reprehenſus, ſi particularis nomen, quia* vt ais *dixi, reſpuere ſum viſus, an non conſequens eſt, vt tu vocem* multa *reſpuas, qui alio loco me alloquens ſcripſiſti,* Multa, vt ais, non commemoraui? *Qua ergo nota nunc dignus es? A me quidem aſperius nihil audies; ſed alius diceret,* Inſanire me aiunt, vltrò cùm ipſi inſaniant. P. 640.

AVRELIVS.

SI Plautum legerem, ex quo hunc floſculum ſpinoſiſſimum & amariſſimum carpſiſſe te admonitus fui, efficerem vt te pœniteret Comicum ſenem videri voluiſſe, & inſaniam quam in me ex felle amaritudinis eructas, in tuum pectus refudiſſem. Nunc ſatis erit monere te, ſi modò tam ſtudiosè Scripturas quàm Ciceronem & Plautum legas, quid nominis & elogij apud Apoſtolum iis relictum ſit, qui ſæcularibus iſtis nugis & ſcientiæ vaniſſimæ ſe agglutinant, præſertim ad ſenectutem. Hinc factum, vt ridiculè iterum argumentere, me vocem, *multa*, reſpuiſſe, quia dixerim, *multa, vt ais, non commemoraui.* Quaſi iſto loco ageretur de accuſanda ipſa voce, *multa*; aut vlli ſano capiti ſuccurrere poſſet vocem iſtam vt minus probam reprehendi, quemadmodum tu, cùm in me diceres, *Synodo, vt ais, particulari detrahe quantum voles*, ipſam vocem, *particularis*, arguebas, meque, quod eam in Synodum Arauſicanam contuliſſem, criminabare; nec ego veriſimiliter aliud ſuſpicari poteram, quàm eius barbariem tanto Plauti & Ciceronis lectori minus placuiſſe. Nam quod ais me cauſam quæſiiſſe obtrudendi diſſertationem de Theologorum ſermone, deque Synodorum

Rom. c. 1. &c.

Vide Aug. ep. ad Dioſcorum, &c.

Digitized by Google

generibus; non ea erat sterilitas Canonis Arausicani, vt eiusmodi materiolas quærere deberem, si plura reconditiora vellem proferre, quæ variis locis à me compressa, & in aliud tempus reiecta poteras meminisse. Nec istud, quicquid dixi, de Synodorum generibus tanti erat, vt illius gratia disputationi vim inferre operæpretium esset; quamuis tibi rerum Theologicarum ἀμύητῳ, & Grammaticam Theologicam vix callenti, aliquid in eo minimè vulgare latere videatur.

EPISTOLA SIRMONDI.

QVOD *si negationem hanc & Synodi sententia requirit, & vetera retinent exemplaria, desine à nobis sine causa restitutam accusare, atque illis potius succense, qui eam primi, vel apud Gratianum, vel vnde Gratianus transtulit, contra librorum consensum, & contra Synodum ipsam sustulerunt.*

RESPONSIO AVRELII.

P. 690. NEGATIONEM *istam primùm apud Gratianum, vel vnde Gratianus transtulit, sublatam esse prædicas, hoc maiori errore, quo minus à tali viro proferri decuit. Quis enim nesciæ negationem istam ab Isidori collectione tercentis circiter ante*
P. 691. *Gratianum annis abfuisse? Quare desine tu potius eiusmodi studio ad responsiunculas*
P. 693. *præcoces minimeque necessarias desilire. Ac vt magis intelligas, quàm immeritò tantulam animaduersionem Tomis illis iniquam dixeris, profiteri non verebor, non tres literulas, sed res grauissimas, non in vna voce, sed permultis locis ita in Tomis tuis detortas, & sine causa vlla deformatas esse, vt sine publica expurgatione præteriri nullo modo possint. Quem laborem nisi quis alius suscipiat, ego Ecclesiæ Gallicanæ Catholicæque vniuersæ bono deberi non patiar diutius.*

RECENSIO.

HINC quoque euulsisti præcipuam epilogi mei partem, qua vt tuo responderem, breuiter collegi quæ antè demonstraram, me neque aduersus librorum consensum negationem excludisse, cùm suffragantes haberem vniuersos, vnde omnes ante te collectores sua deprompsissent, libros, quibus tui nec numero, nec antiquitate conferendi viderentur; neque aduersus Synodi sensum, cùm tam perspicuam esse ostendissem Synodi mentem de aspernanda negatione, vt aduersus eam nulli codices essent audiendi, & ego illa sola fretus, te, licet omnibus omnino codicibus instructus esses, meritò reprehendere potuerim. Quæ omnia aliaque, quamvis antè à me dicta essent, tamen à meo epilogo auferri à te non debebant, cùm hunc sine illis frigidum & eneruem apparere necesse esset, & tuo, cui oppositus à me fuerat, minimè appositum & respondentem, sed ab eo ridiculè alienum, aberrantem, insultum, quemadmodum ex indignissima tua epitome planè videri voluisti, & reuera videtur.

Digitized by Google

REFVTATIO SIRMONDI.

Aurelij in Gallos contumelia. Quid cauſæ ſit, cur Canon Arauſicanus apud Gratianum ſine negatione, & apud alios collectores dimidiatus legatur. Epilogus, & admonitio ad Aurelium.

VALIDVM *tuo iudicio argumentum inueneras, ne Gratianum ſubductæ negationis auctorem dicere liceret, Iſidorum obiectans tanto antiquiorem Gratiano. Et validum reuera, niſi eius vanitas ex eo iam eſſet patefacta, quod in antiquis Iſidori codicibus exſtare negationem, eamque à Merlino, cùm Iſidorum ederet, omiſſam fuiſſe docuimus. Expuncto autem Iſidoro, quem habes qui negatione careat Gratiano antiquiorem? immo quem habes præter Gratianum?* XII.

REIECTIO AVRELII.

Maior Sirmondi in Aurelium calumnia', quàm Aurelij in Gallos; imò in hos maior Sirmondi contumelia, quàm Aurelij. Aſſerta coniectura quam Aurelius attulit, cur negatio à Canone Arauſicano in quibuſdam codicibus abſit. Abiectæ cauillationes Sirmondi depulſæ. Retorta in ipſum cauſa, quam edit, detractæ Canoni Arauſicano extremæ partis apud quoſdam antiquos collectores. Probata ea de re Aurelij ratio. Enormis in eum Sirmondi petulantia exprobrata.

TVÆ iam gloriationes riſum aliis fortaſſe, mihi miſerationem mouent, Sirmonde. Nihil neceſſe eſt antè dicta memorare, quibus quicquid dicere conatus es, nihil niſi incogitantiam & temeritatem fuiſſe oſtendimus. Si validum ſit noſtrum ex Iſidoro argumentum, vt fateris, id nobis per inanes tuas velitationes integrum manet; error verò tuus non illo ſolùm, ſed ineptiis, quibus te ad eius defenſionem inuoluere coactus es, magis ac magis enituit. Nullum tu *antiquum Iſidori codicem*, nedum plures, exhibuiſti, vbi negatio exſtet. Nam de tribus, quos attuliſti in medium, duos Iſidori non eſſe, tertium eſſe quàm recentem, demonſtratum eſt. Ex quo vno, vt antiquiſſimus eſſet, Iſidorum negationem pro certo addidiſſe Canoni noſtro, & Merlini codices illam habuiſſe, & ab eo, dum Iſidori collectionem ederet, vitiatos & falſatos eſſe colligere, quantæ inconſiderantiæ fuerit, exponi à me nihil opus eſt, cùm res ipſa per ſe loquatur. Alia argumenta quibus Iſidori Merlinique editionem vindicauimus, ſatis ſuo loco prolata ſunt, ne non tam ſinceritatis eorum demonſtrationem audire iucundum, quàm repetitas abſurditates tuas perferre moleſtum ſit cordato lectori.

SIRMONDVS.

QVAMQVAM *nobis, Aureli, non tantopere laborandum cenſeo, vt erroris auctorem, quàm vt erroris fontem cauſamque inueſtigemus. Erroris, inquam, non adiectæ, vt putas, ſed ſubtractæ, amotæque negationis. Tu qui adiectitiam eſſe* P.681.683. *contendis, cauſam cur adiectam ſuſpiceris, non falſam modò, ſed Gallis omnibus contumelioſam peſſimus coniector excogitaſti: quos in ea hæreſi vis fuiſſe, vt confirmationem iterandam cenſerent, ac recepta conſuetudine iterarent: eamque ob rem codices Gallicanos videri tibi hoc loco adſcita negatione deprauatos.*

Digitized by Google

AVRELIVS.

QVID poſtea dicturus ſis, & quibus erroribus errores tuos confirmaturus, mox videbimus. Nunc interea quæ te noua in Gallos pietas inceſſit, vt orationem meam *illis omnibus contumelioſam* fingas, quaſi eos omnes *in hæreſi* olim *fuiſſe*, & *receptam* apud eos confirmationis iterandæ conſuetudinem dixerim? Adeone miſera eſt tua in me iniquitas, vt nihil niſi apertas calumnias reperire poſſit, quibus ſe paſcat? Adeone ſterilis & præpoſtera tua in Gallos beneuolentia, vt præcoces eis & acerbos odij & maleuolentiæ tuæ fructus offerre cogatur? Quanto mihi veriorem & ſinceriorem alieni ab iis animi tui ſignificationem proferre licet, quam olim in præfatione tuæ de regionibus ſuburbicariis Cenſuræ edidiſti, Pariſienſem uitatem, regni caput, & Gallicanorum in ea hominum florem in hunc modum dedecorans: *Eſt genere quodam hominum referta hæc ciuitas, quibus cùm recti ferè nihil vnquam ſapiat, totum contra hoc genus ſcriptionis, quod Eccleſiæ Romanæ dignitatem lædat, auidiſſimè amplectuntur: nullum vt tam peruerſæ notæ librum nundinæ parturiant, cui non ſe iſti continuò non lectores ſolùm præbeant, ſed præcones.* Quid hac oratione acerbius fingi poteſt, Sirmonde? Quid autem te fallacius, qui tam horrendi tui de Galliæ primaria ciuitate, & de tota, vt ita dixerim, Gallia, cuius ſummulam quandam habet Pariſienſis vrbs, iudicij immemor, mihi contumeliam in Gallos omnes objicias, quod dixerim exſtitiſſe olim in Gallia vitioſam iterandæ confirmationis conſuetudinem, eamque à Concilio Cabilonenſi compreſſam, vt planiſſimè teſtatur Canon à me allatus? Quid abſurdius quàm hinc criminari quaſi *Gallos omnes* in ea hæreſi fuiſſe dixiſſem? An contumelioſum ſimiliter haberi me iubebis, ſi dixero fuiſſe olim in Gallia conſuetudinem criminoſos vngendi chriſmate, quod ea ratione *nullo examine deprehendi poſſe* putarentur, idque à Concilio Turonenſi III. aliiſque damnatum? An hinc quoque efficies, me Gallis *omnibus* contumeliam feciſſe, eoſque *omnes* in magorum & veneficorum numerum conieciſſe, & eiuſmodi conſuetudinem apud illos *receptam* affirmaſſe? Mira eſt profectò iudicij tui imbecillitas. Mira vis maleuolentiæ & æmulationis, quâ me ex hac vertigine tua *peſſimum coniectorem* vocare etiam audes, quaſi ferendum eſſet alterius coniecturas ab eo reprehendi, qui narrationes, aſſeuerationes, accuſationes, tam fallaces & præcipites effundat.

Conc. Turon. III. can. 20. &c.

SIRMONDVS.

Can. 27. ET audes tam inſulſi commenti adſtipulatores fingere Concilij Cabilonenſis II. Antiſtites: cùm ab his diſertè non vulgò multorum hic error fuiſſe dicatur, ſed paucorum quorundam de plebe, qui bis terve ab Epiſcopis, ignorantibus eiſdem Epiſcopis, confirmari ferebantur.

Digitized by Google

AVRELIVS.

INSVLSA hæc obiectio inſulſo, non meo, ſed tuo illo commento nititur, quod iam diſieci. Simulas enim à me ſcriptum, vt modò dicebas, *omnes Gallos* in hæreſi fuiſſe iterandæ confirmationis, & impiam iſtam conſuetudinem apud illos omnes paſſim *receptam*. Quod cùm à me non ſit ſcriptum, ſed à te indignè confictum, obiectio tua inſulſo commento tuo ſuperſtructa corruit, & in te ipſum tota illiditur. Ego enim tantum dixi: *Iterandæ confirmationis conſuetudinem poſterioribus ſæculis in Gallia & alibi viguiſſe conſtare ex Galliæ & Hiſpaniæ Synodis, quibus eam acerrimè prohiberi oportuerit.* Nam Concilium Cabilonenſe edicit non minus impium eſſe Confirmationis, quàm Baptiſmi iterandi crimen: Concilium autem Tarraconenſe apud Gratianum eo crimine damnatos ad perpetuam pœnitentiam in Monaſteria retrudit. Fuiſſe ergo illam conſuetudinem dixi, & à Conciliis prohiberi debuiſſe, vt manifeſtum eſt. Quàm multorum autem, & cuius ordinis hominum fuerit, non dixi, vt tu abiectiſſimè ſimulas, ne nihil reprehendendum habuiſſe videare.

Conc. Cabil. II. c. 27.
Conc. Tarrac. c. 6. apud Grat. de conſecr. diſt. 5.

SIRMONDVS.

PAVCORVM *ergo plebeiorum cauſa, ne Canonem ad ſe raperent, qui Canones nunquam legebant, corruptum à librariis Canonem auguraris? nec verendum magis fuiſſe intelligis, ne geminam, quæ in vſu erat Eccleſiæ, chriſmationem vetare corruptus Canon videretur? Tam callidi erant ſcribæ, vt aliorum errori conſulerent? tam rudes, vt ſuum non viderent: Quos hîc tu clamores, Aureli, ſi à me dicta hæc eſſent, non attolleres?*

AVRELIVS.

EGO verò ſi iſta à me dicta eſſent, quæ tu in me dicis, nullum clamorem tollerem, ſed tacerem in perpetuum, & erubeſcerem. Cùm autem tu ea dicas, non clamores edam, qui mihi nunquam deponendi eſſent, ſi ad omnia tua ſimilia exclamare vellem, ſed eas reſponſiones, quibus tu magis, quàm vllis clamoribus, obtundare. Quid tibi conſilij eſt, vt fingas me dixiſſe negationem à librariis quibuſdam inſertam videri in Canonem Arauſicanum *plebeiorum cauſa, ne illi Canonem ad ſe raperent?* Qua denique ratione hoc colligas ex dictis meis? Planè dixi, Sirmonde, conſuetudinem iterandæ confirmationis in Gallia extitiſſe; eam à Synodo Cabilonenſi repreſſam; èx eoque videri imperitos quoſdam ſcribas, cùm in Canonem Arauſicanum incidiſſent, quo repetita chriſmatio neceſſaria diceretur, metuiſſe ne corruptus eſſet Canon, & Synodo Cabilonenſi aduerſari, prohibitæque ab eo impietati fauere videretur. Quàm inſulſum, plebeiorum hominum mentionem hoc loco inferre, quaſi ego illorum cauſa, ne Canonem Arauſicanum ad ſe raperent, inſertam à librariis negationem dixiſſem? At iterandæ confirmationis error in plebeiis hominibus viguit.

Digitized by Google

An ideò publicè damnatus non erat, aut metuere non poterant imperiti scribæ, ne Canon Arausicanus illius damnationi refragaretur, & ille antiquæ Synodi autoritate in speciem fulrus longius serperet? Nam quod addis, vetendum magis fuisse ne negatione adiecta geminam, quæ in vsu erat Ecclesiæ, chrismationem vetare videretur Arausicanus canon; ineptè tricaris. Primùm enim sic agis, quasi de peritorum & perspicacium hominum sententia, ac non de vano imperitorum metu, quem verisimiliter susceipere potuerint, ageretur. Illi autem errorem, quem vigentem, & ab Ecclesia damnatum videbant, verisimiliter extimescere potuerunt, non eum de quo nihil vsquam extabat. Imo ipsa Ecclesia, & sancti Patres sæpè instantes hæreses ita expugnant, vt ad aliud extremum accedere videantur, nec de eo fugiendo ita laborent, modò præsentem pestem extinguant. Vnde plerumque natæ sunt graues hæreses, eorum vitio qui vehementia illa Patrum in errores contrarios dicta eo sensu acceperunt, quem verborum cortex præferebat. Accedit, quod posterior illa pars Canonis Arausicani, etiam negatione adiecta, minus trahi possit aduersus geminas chrismationes, quæ in Ecclesia obseruantur, à ministris in baptismo, & ab Episcopis in confirmatione. Statuit enim quid ab Episcopo iis faciendum sit, qui à ministris in baptismo non chrismati, ad confirmationem adducuntur. Vnde si iubeat vt iis *non necessaria habeatur repetita chrismatio*, non eo dicto chrismationem ministrorum complexa esse videbitur, sed ne gemina duntaxat chrismatio ab Episcopo confirmante iis præbeatur, vetuisse. Itaque facile metuere potuerunt scribæ errorem iterandæ confirmationis Episcopalis, si negatio nulla foret in postrema particula Canonis Arausicani; nec tamen adiecta ei negatione vereri debuerunt ne geminæ ministrorum & Episcoporum chrismationes, quas Ecclesia iampridem obseruat, improbari viderentur. Quare nihilo valentiores sunt argumentationes tuæ in coniecturas, quàm in assertiones nostras; & aduersus vtrasque clamores attollere facilius tibi est, quàm rationes intendere.

SIRMONDVS.

SED *quærendum nobis, vt dixi, non cur adiuncta, sed cur detracta sit negatio. Ecquam autem eius adimendæ Gratiano, vel quisquis est, causam putas aliam fuisse, quàm cuius tu gratia sublatam velles? Tu nempe, quia duplicem hodie chrismationem obseruari vides, duplicem in Canone non necessariam dici ferre non potes: ille, quia iam quoque in vsu duplex erat, ne aduersari Canon videretur, negationem abstulit.*

AVRELIVS.

MEAM coniecturam de negatione à librariis addita, infeliciter, vt vidimus, attigisti. Nunc tuam de ea subtracta quanto felicius contechnere, dispiciendum est. Ac primùm tam falsò ais eam ab aliis expunctam, ne Canon Arausicanus quicquam ab hodierno vsu discrepans statueret, quàm me expunctionem illam ob eandem causam propugnasse. Vidisti animi mei sensus longè alios, & diuinationem tuam ipsa rei luce dispulsam

diſpulſam ſenſiſti. Iam enim planum feci me id non ſequutum, ne Synodus Arauſicana quicquam ab hodierno vſu diſſideret; &, ſi nihil aliud in editione tua vitij eſſet, non magnoperè repugnarem ne admitteretur, cùm canonem eiuſdem Concilij alterum non repudiem, quamvis decernat vt ab hæreſi redeuntes chriſmate inungantur; quod à præſenti Eccleſiæ conſuetudine non minus abhorret. Conſtat nihil eſſe incommodi, ſi variorum temporum Eccleſiæ diſciplina & ritus quadamtenus varient; immò in hoc ſitam eſſe veſtis Eccleſiæ pulchritudinem *circumamictæ varietatibus*, adeoque Euangelij, & nouæ legis præſtantiam. Lex enim vetus externas iſtiuſmodi conſuetudines non ita mutauit, quòd tota in temporariis & externis rebus ſita eſſet, quæ, niſi ipsâ mutatâ, mutari non poſſent. Vnde qui legem illam fecit, idem externos illos ritus, quod ad ipſam eius ſubſtantiam pertinerent, inſtituit in Scripturis Deus, vt ex minutiſſima illa obſeruationum Iudaïcarum præceptione à Moyſe deſcripta perſpicitur. At quia nouæ legis & gratiæ, quam Chriſtus attulit, virtus tota intrinſecus latet in ſpiritu & veritate, neque in iis quæ videntur, ſed in iis quæ non videntur, conſiſtit; Chriſtus perpaucis admodum externis inſtitutis Eccleſiæ impoſitis, ob humanæ duntaxat ſocietatis neceſſitatem, totus fuit in ſancienda interna lege, & regno illo Dei quod intra nos eſt; cætera ipſi Eccleſiæ pro temporum varietate ſtatuenda permiſit, relicto ei ſpiritu ſuo, quo in illorum moderatione regeretur. Eccleſia rurſus vt in externis eiuſmodi decretis Chriſtianam amplitudinem poſitam non eſſe oſtenderet, tantam eorum mutationem & varietatem, quantam in antiquioribus & recentioribus Canonibus videre eſt, induxit. Vide ergo, Sirmonde, quàm longè abierit à ſcopo diuinatio tua; & quàm ego longè abfuerim à metuendo, ne Canon Arauſicanus quicquam à præſenti Eccleſiæ vſu alienum videretur decreuiſſe. Non mutationem diſciplinæ, aut temporariorum rituum extimui, Sirmonde, ſed euerſionem fidei, doctrinæque ſempiternæ, ac verbi illius quod, cœlo & terra tranſeuntibus, nunquam tranſibit. Qui timor meus quàm æquus & neceſſarius fuerit, in ſuperioribus ſatis demonſtratum habes. Vbi & aliam exprobrationis huius toties à te iteratæ abſurditatem perſpicere potuiſti, cùm declaratum ſit tantum abeſſe, vt præſens Eccleſiæ vſus, quo bina chriſmatio vſurpatur, altera à miniſtris in baptiſmo, altera ab Epiſcopis in confirmatione, à tempore Synodi Arauſicanæ diſſentiat, vt congruat cum multo etiam ſuperiori Innocentij, aliiſque retrò lapſis: Tu verò conſuetudinis, quam antiquiſſimam, & Synodi huius ætati conſentaneam videri vis, non antiquiorem teſtem laudare potueris quàm B. Gregorium Magnum, apud quem vnicum ex vniuerſa antiquitate, de chriſmatione frontis Preſbyteris indulta mentio eſt. Vnde fit, vt, ſi maximè ſuffragantem haberes Gregorium, tamen tuo ipſo iudicio aberraris à tempore & à ſenſu Arauſicani Canonis, & interpretationem noſtram multò antiquiorem, & prioribus ſæculis congruentiorem quàm tuam, fateri cogare. Itaque iam euulſa eſt à fundamentis tua, tum de me, tum de collectoribus, qui canonem Arauſicanum, vel ſine negatione ediderunt, vel poſtrema parte mutilarunt, coniectura. Si enim duplicis chriſ-

mationis consuetudo, quæ nunc est, eadem fuit non solùm Synodi Arausicanæ tuo, sed etiam ante illud; sequitur non necesse fuisse collectoribus vllis demere postremam clausulam canoni Arausicano, vel ei negationem eripere, vt eum ad præsentem vsum, quasi alienum ab illo tempore, detorquerent. Etsi ergo hoc argumento, facili & perspicuo, satis disiectum sit quicquid à te deinceps affertur, tenendus tamen est mos noster excutiendi singulatim labes tuas, quo maior Antirrhetici tui ex omni parte informitas emineat.

SIRMONDVS.

ET *veterum collectorum more fecit, qui in Conciliorum canonibus ea sæpè resecant & immutant, quæ vel obsoleta & inutilia iudicant, vel ab æui sui moribus aliena. Vidimus ipsi aliquando, & nisi perspectus mos fuisset, mirati essemus, in vetustissimis Conciliorum voluminibus, Corbeiano, & Lugdunensi, pleroſque Arelatensis primi Concilij canones, quoad Donatistarum controuersiam pertinebant, aut alia iam antiquata, nullique vsui futura continebant, studio prætermissos. Et inter statuta Ecclesiæ antiqua, quæ exstant in Concilio Carthaginiensi IV. canon est numero* XLIV. Clericus ne comam nutriat, nec barbam radat. *Quo ex canone posteri vocem vltimam eraserunt, atque hoc modo relatum cernimus in libros Decretalium. Quo consilio id olim factum credas? Quia nimirum, postquam contra canonem radi à clericis barba cœpit, canonem qui vetaret, exstare non placuit. Alia denique sunt apud canonum Collectores huius generis quamplurima.*

De vita & hon. Cler. c. 3.

AVRELIVS.

MANVSCRIPTOS tuos tuæ mentis luminibus officere magis ac magis video. Nisi enim eos legisses, non tam improuidè ista effutires. Nunc, quia necessariis adiumentis destitutus, debilibus oculis in eorum lectionem & censuram te implicasti, iudicium tuum obturbant, eaque dicere te cogunt, quæ, si quieta mente rem ipsam per te perpendisses, scribere fortasse nunquam potuisses. Ac primùm quàm à proposito aberret tua existimatio hæc de manuscriptis, & quàm ad Canonem nostrum aptari non possit, paulò post dicemus, vbi tu eum accommodare conaberis. Nunc, vt censuram, quam de manuscriptis, quasi experientissimus eorum cognitor, instituis, per seipsam spectemus, qua tandem prudentia fingis, ea demum à collectoribus solere omitti, quæ vel obsoleta, vel suis temporibus alieniora putent, cùm in medio sit contraria veritas tot exemplis perspecta? Si enim constet collectores tum ea sæpè omisisse, quæ temporibus suis congruentia essent; tum ea passim collegisse quæ ab illis dissentirent, nonne perspicuè declaratum erit eos in resecandis, vel colligendis canonibus nullam eorum cum suis temporibus conuenientiæ, aut discrepantiæ rationem habuisse; ideoque eorum quæ resecuerint, alias exquirendas esse causas, quàm quas tu comminiscaris? Age itaque, vt à priori parte ordiamur, an non memineris, vt alia omittam, te paulò ante contendisse Concilium II. Arelatense integrum & cumulatum haberi in so-

Digitized

lo codice Remenſi, è quo nouum illud tot canonum augmentum eruiſti? An igitur cenſes tot canones iſti Concilio in omnibus aliis codicibus à collectoribus euulſos, quòd in ipſorum vſus & tempora non conuenirent? An, obſecro, triginta ferè canonibus (tot enim amplius habet auctarium illud) Concilium Arelatenſe mutilarunt vniuerſi codices & collectores, quod ij canones inutiles eſſent eorum temporibus, & pridem antiquati, inter quos ſunt plerique quos etiamnum ſeruat Eccleſia, vt de pœnitentia Clericorum, de Diaconorum caſtitate, de ſubitò obmuteſcentium baptiſmo, vel pœnitentia, de contumacia in Epiſcopos, aliique eiuſmodi complures? Quid dicam de Concilio Agathenſi, cuius Canones XII. XIII. XIV. XV. in quibus de ieiunio Sabbathi in quadrageſima, de Symbolo à catechumenis ante Paſcha reddendo, de altarium conſecratione cum chriſmate & benedictione Epiſcopi, aliaque ſimilia inſunt diuturno deinceps Eccleſiæ more vſurpata, in nonnullis tamen codicibus deſiderantur? Nonne ex his, aliiſque pluribus exemplis, quæ perſequi longius eſſet, perſpicuè intelligitur nihil certi conſilij in eiuſmodi omiſſionibus habuiſſe collectores; ſed ea duntaxat ſequentes exemplaria in quæ incidiſſent, provt incuria vel obliuione librariorum truncata ea offenderant, expreſſiſſe? Equidem ſatis patet Synodos eodem pacto canonibus in libris imminui, quo iis interdum augentur; & ſicut alia additamentorum illorum cauſa fruſtra quæreretur quàm arbitrium & incogitantia ſcribarum, aut compilatorum: ita aliam detractorum iis vel imminutorum canonum quærendam non eſſe, quàm illorum oſcitantiam, aut meliorum exemplarium inopiam. Atque vt magis videas hallucinationem tuam, & agnoſcas collectores nuſquam aſpernatos eſſe alieniſſimos etiam ab ætate vſuque ſuo canones, quid minus conueniens ætati Caroli Magni, quàm Canon Synodi Romanæ ſub Silueſtro, qui primo libro Capitularium hoc modo refertur: [a] *Non damnabitur Præſul ſine* LXXII. *teſtibus, &c.* vel illud Synodi Nicæni, qui libro 5. legitur: [b] *Pœnitentes tribus annis ſint inter audientes, quinque verò, vel ſeptem annis ſubiaceant manibus ſacerdotum, duobus etiam oblationes modis omnibus non ſinantur offerre, ſed tantum populis in oratione ſocientur, &c.* An verò ætati Burchardi conſentaneum fuiſſe putas hunc Canonem Synodi Neocæſarienſis, qui ab eo libro 11. deſcriptus eſt: [c] *Diaconi ſeptem debent eſſe iuxta regulam, quamuis magna ſit ciuitas, &c.* vel hunc Eliberitani: [d] *Placuit picturas in Eccleſia fieri non debere, ne quod colitur & adoratur in parietibus depingatur.* Quis porrò dicat congruere Gratiani æuo illum canonem Concilij Carthaginenſis III. [e] *Sacramenta altaris non niſi à ieiunis hominibus celebrentur, excepto vno die anniuerſario, quo cœna Domini celebratur?* Item illum Concilij Ancyrani: [f] *Diaconi quicumque cùm ordinantur in ipſa ordinatione proteſtati ſunt, dicentes velle ſe habere vxores, nec poſſe ſe continere, ſi poſtea ad nuptias venerint, maneant in miniſterio, propterea quod Epiſcopus his licentiam dederit?* Alij plurimi paſſim occurrunt qui licet multò antè exoleti, nec poſteriorum ſæculorum moribus conſonantes, tamen ad memoriam antiquitatis, & ad exprimendam totius Eccleſiaſticæ diſciplinæ vniuerſam faciem à collectoribus compilati ſunt non minus ſtudiosè, quàm ij qui ipſorum temporibus aptiores erant. Quid quod non rarò contrarios inter ſe Cano-

a *Lib. 1. Capitul. c. 139.*
b *Lib. 5. c. 69.*
c *Burch. l. 11. c. 220.*
d *Idem lib. 111. c. 35. &c.*
e *De conſecr. diſt. 1. c. 42.*
f *Diſt. 28. c. 8.*

Digitized by Google

a 19 q 3. c. 2. & 3. nes eodem loco describunt; vt Gratianus illum, quo [a] Canonici regulares prohibentur ad monasticam vitam transire, & mox illum quo sinuntur? b 20. q. 1. c. 2. 3. 4. &c. 9. 10. Item illum quo [b] pueri à parentibus ad Monasteria oblati iubentur illic perpetuò manere, & mox illum, quo inuiti retineri vetantur? c 16. q. 1. c. 11. 12. 19. &c. 23. 24. 25. &c. Denique illum, [c] quo Monachis clericale officium generatim interdicitur; & mox illum, quo indulgetur? Vt planè videas non propositum fuisse collectoribus Canones ad sui duntaxat ævi vsum excerpere, sed ad generalem & plenam Ecclesiasticæ disciplinæ patriorumque institutorum notitiam, quæ non nisi propositis vnà ante oculos diuersissimorum temporum varietatibus haberi potest. Ex quo denique fit, vt si quid ab iis subtractum vsquam vel adiectum reperiatur, id ad aliam omnino causam, quàm ad eam, quæ à te affertur, referri debeat, nimirum ad illam quam nos diximus temeritatem scribarum, vel integrorum exemplarium penuriam. Atque hinc demùm extitit, vt non minus qui posterioribus sæculis congruentes, quàm qui dissimiles & discrepantes sunt, passim omissi sint.

His ita positis & liquidò declaratis, nihil negotij est exempla, quæ tu contrà obiectas, discutere, conuertereque in teipsum. Nam vt à Concilio I. Arelatensi ordiamur, si codices, quos commemoras, Corbeianus, & Lugdunensis *plerosque Arelatensis I. Concilij Canones prætermiserint*, sequitur ab iis omissos non eos tantùm, qui ab ævi ipsorum moribus dissiderent, vel inutiles essent, sed aliquos etiam vtiles ac tempestiuos. Pauci quippe sunt in illa Synodo, qui non consentiant cum communi disciplina pluribus pòst sæculis seruata, & Conciliis longè inferioribus sancita: ex quibus si in illis codicibus similiter expuncti sint, eos fœdissimè mutilatos esse necesse est. Hinc efficitur, vt codices isti, præsertim si *vetustissimi* sunt, vt prædicas, *plerosque* illius Concilij canones præterire non potuerint, quin vtiles etiam aliquos, & suo tempore vigentes omiserint. Nec dubito quin ita esse inuenturi sint qui eos explorabunt. Nam de Donatistis duo * sunt omnino in illo Concilio canones, iique ita non diuersi à posteriorum sæculorum consuetudine, vt alter à Gratiano in Decretum sit relatus. Quare vanè omnino hariolatus es in primo exemplo: nec felicior in altero fuisti. Nam Canonem XLIV. Concilij Carthaginensis IV. quorsum hîc objectas, cùm eius lectio ita sit dubia, de eaque ita varient mànuscripti codices, vt difficile sit dictu vtri in vitio sint, ij qui legunt, *Clericus ne comam nutriat, nec barbam*; an qui addunt, *nec barbam radat*? Quare Romani emendatores ad caput illud Decretalium quod tu citas, nihil in eo vitij notare, nec in alterutram partem quicquam statuere voluerunt. Iam enim scriptum erat à Surio, & Crabbo ad Canonem illum Carthaginensem, vocem *radat* legi in aliquot codicibus, *pleraque autem exemplaria non habere, radat, vel tondeat.* Quod si postquam à Clericis barba radi cœpit, erasam quoq; censeas vocem *radat*, omnino necesse est antiquissimam esse illius abrasionem, nec Concilio ipso Carthaginensi inferiorem, nisi fortè non audias Gregorium VII. Papam testantem *totius Occidentalis Ecclesiæ Clerũ ab ipsis fidei Christianæ primordiis barbam radendi morem tenuisse.* Itaq; ex dubia Canonis Carhaginensis lectione nihil efficere pores. Et vt corruptam esse concedam; quæ tamen sine voce, *radas*, habetur apud antiquis-

* *VIII. & XIII. De consecr. dist. 4. c. 109.*

Greg. VII. lib. 8. ep. 10. ad Iudicem Caralit.

simos collectores, verisimilius dicetur corrupta esse vsitatâ illâ librariorum imprudentiâ, qua tot alia deprauata constat, quàm studio & consilio collectorum, qui antiquissimi canonis sanctitatem, ne nouissimum æui sui morem coarguere viderentur, scientes & volentes violarint. Hoc enim facinus nisi hominibus audacissimis, & sanè impudentibus tribui non potest; nec imputari cuiquam debet ex coniectura, nisi perspicua argumenta suppetant, quæ tu nulla habes. Imò cùm pateat eos tot alios antiquos canones, qui ipsorum temporibus non minus aduersarentur, fideliter retulisse; coniectura, qua tu Carthaginensem istum eos speciatim eximuisse, & de industria immutasse vaticinaris, improbabilis & absurda efficitur.

SIRMONDVS.

QVARE de Canone Arausicano, cur apud [a] *Burchardum, &* [b] *Iuonem non integer habeatur, aut cur in postrema eius clausula negatio apud* [c] *Gratianum sit omissa, caue aliam illis causam, aliudve consilium fuisse arbitreris. Spectabant enim, vt dixi, quid ipsorum ætati conueniret, atque vbi aptare canonibus tempora non poterant, canones temporibus accommodant.*

a *Lib. 4. c. 73.*
b *Part. 1. c. 267.*
c *De consecr. dist. 4. c. 125.*

AVRELIVS.

IAM dixi grauissimum à te crimen Burchardo, Iuoni, Gratiano, aliisque imponi, si Canonem Arausicanum de industria peruertisse eos insimules. Non illi temporibus canones isto modo accommodabant, sed tu temporibus tuis, & instanti necessitati, quam eluctari non potes, veritatem, fidemque & famam eorum accommodas, nihil pensi habens quem in locum eos dejicias, dum tu ex dedecore, quo te imprudens inuoluisti, emersisse videare. Sed vide ne multò magis implicere isto pacto. Aliud est enim canones ætati suæ alienos aut inutiles prætermittere, (quod suprà dicebas factum esse interdum à collectoribus) aliud canones ipsos contaminare & corrumpere, & in contrarias sententias vertere. Vt illud interdum fecerint collectores, hoc eos feciisse cui tandem homini candido & modesto probabis? Quis vnquam tale commentum excogitauit? Quis tantum iis induxit flagitium? Quis censuit, sani & solidi iudicij vir, eam esse collectorum potestatem, vt antiquissimorum Conciliorum venerandos, &, vt Patres passim aiunt, *diuinos* Canones, ad sui animi libidinem non solum excerpere, sed mutare, vitiare, inuertere in contrariam partem impunè possint? Quis eorum, qui Gratiano plurimas aliusmodi mendas adscripsit, hanc ei inusit notam? Quis autem inurere audeat sanctissimis Episcopis Burchardo, Iuoni, ne Reginonem dicam, aliosque fidei ac virtutis integerrimæ homines? Pudet, mihi crede, hæc refellere, Sirmonde, quæ te scripsisse difficile ad credendum esset, nisi oculis legeretur. Non enim dubium est, quin eum qui tali subsidio vti coactus sit, vix vllo deinceps loco habituri sint κριτικῶν παίδες. Neque hoc aliunde tibi contigisse videtur, quàm ex illo sodalium tuorum genio, tum ad fraudes & deprauationes

Digitized by Google

promptissimo, tum Canonum patriorumque Decretorum in primis contemptore, quos nihili facere, & ad varios temporum suorum casus & libidines huc illuc trahere, & omnium ludibrio objicere consueuerunt. Quid quod ista ratio apertè ipsa secum pugnat? Si enim Burchardus, Iuo, Reginо, Gratianus hoc egerunt, ne quid ab æuo suo dissentaneum inducerent, non tantum negationem, vt tibi placet, ex clausula Canonis Arausicani eximere, sed totum ipsum canonem è medio tollere debuerunt, eo planè modo quo in codicibus Corbeiano & Lugdunensi factum esse Concilij I. Arelatensis canonibus antè dixisti. Non enim clausulam canonis tantum, sed alias pleraſque partes de vnica penitus chrismatione agere, & illius iterationem vetare censes; permittere etiam Presbyteris, imò Diaconis chrismationem Episcopalem; iubere illam fieri ab ipsis in ipso baptismo, non ab Episcopo, nisi si qua necessitate ab iis omissa fuerit. Hæc omnia, in quibus tu germanam canonis Arausicani sententiam sitam putas, amouenda ab oculis fuerunt Burchardo, Iuoni, Reginoni, Gratiano, si quid actum vellent; neque absurdius quicquam dici potest, quàm vt solam clausulam redigentes ad æuum suum, cætera omnia absona & aliena manere sint passi, & dimidiato ac inutili flagitio se commaculauerint. Nisi fortè canonem illum nec Burchardus, nec Iuo, nec Gratianus, nec alij collectores intellexerunt, sed solus Sirmondus. At etiam vltrò professus es, sublata negatione è clausula canonis, excitari manifestam verborum pugnam, & Patres Arausicanos à seipsis tam apertè dissidentes effici, vt eos ita locutos nulli cordato homini persuaderi possit. Quid ergo assequuti erunt collectores adempta canoni vltima negatione, nisi vt, dum canonem cum sui temporis vsu conciliare voluerint, illum ipsum secum commiserint, & Patres Arausicanos pugnantia locutos induxerint? Hoccine acumen idoneum tibi videtur, quod præclarâ illâ coniecturâ tot præstantibus hominibus attribuas? Expende, obsecro, in posterum quietius animi tui sensus, & quem ad exitum te deducant maturè prospice. Ego quidem nihilo scientiorem te experior coniectorem, quàm Theologum, nec diuinando, quàm argumentando meliorem. Hoc vnum, quæso, diligentius aduertas, te rem multiplicatis ineptiis eò demùm adduxisse, vt quam mihi intentasti reprehensionem detortæ ad præsentem Ecclesiæ consuetudinem editionis & sententiæ canonis Arausicani, eâdem vniuersos collectores & interpretes vnà mecum affeceris. Sic enim insimulas hoc loco Burchardum, Iuonem, Reginonem, Gratianum, adeoque omnes huius ætatis Conciliorum editores, & collectores. Sic eos antè accusasti, qui decretum Siluestri Papæ, vt Presbyter baptizatum chrismate liniat, de chrismatione frontis tecum non intellexerunt, hoc est, omnes toto orbe Theologos, quorum nemo in exponendo illo decreto quicquam adhuc commentus est, quod ad interpretationem tuam accedat. Hæc denique est summa disputationis tuæ, neminem præter te intellexisse quid Canonis Arausicani sententiæ æuoque congruat; te vnum illius idoneum peritumque editorem & interpretem, post omnium incurias, insciitias, corruptelas hoc beatissimo æuo illuxisse.

Digitized by Google

SIRMONDVS.

QVÆ cùm ita sint, Aureli, quoniam post duodena cursus nostri spatia vltimus hic flexus est metæ, nec te latet quàm parum ex animi sententia tibi, quod prædixeram, conatus omnes processerint; Cùm temerè nos, inquam, & in epistola Innocentij errasse, & P. Frontoni contradixisse pronuntiaris, atque in caput tuum alia quoque resilierint, quæ in nos leuissimis cauillationibus intorquebas; Cumq; Canonis emendationem nostram, quam oppugnabas, manuscripti omnes libri, atque Isidorus ipse, de quo te iactabas, confirmet, tibi autem ne vulgati quidem vlli, nisi corrupti, consentiant; Cùm canonis eiusdem à te confictam interpretationem omnium te præter vnum respuant aures, nostrani res & ratio ipsa persuadeat, quodnam tibi tam prolixæ Responsionis operæpretium fuit, nisi vt nos reprehendendo reprehendi te in multis meritò posse comprobares?

AVRELIVS.

OVATIONES tuas alius inuitus audiret, ego æquissimo animo audio, addo etiam læto ac lubenti, & triumphos tuos meos duco. Quid enim optatius mihi contingere potuit, quàm post tam variam, tam multiplicem, tam incredibilem dictorum cogitatorumque miseriam, te ita superbiæ spiritu efferri, vt insulsa tua vanitas sobrios moderatosque homines ab erroribus tantis magis auersura sit, quàm multigena imperitia & temeritas, qua eos conflasti? Antea malum Criticum, malum Theologum; hîc malum Religiosum te præstas; & maiorem cladem in hoc, vt ais, metæ tuæ flexu suscipis, quàm in duodenis illis cursus tui spatiis, quibus plurimùm extra stadium per ineptiarum campos euagatus es, & lasciuisti. Cùm tam ridiculus fueris in cursu, minimè mirum infelicem te esse in meta; quæ quod tibi superesse poterat bonæ frugis attriuit ac fregit, cùm eam, ardentibus istis motibus, & feruidis, vt ita dicam, rotis inuectus, euitare nescieris & flectere, ex veteri athletarum disciplina. Omnino inexcusabilem tuam istam elationem videri necesse est, eruditis & harum rerum intelligentibus, ipso responsiunculæ tuæ aspectu; omnibus, nostra illius confutatione. Nec quemquam iam esse reor vel amantissimum tui, qui non videat, vel certè doleat tibi adeo læuam fuisse mentem, vt errorem tuum de titulo Innocentij epistolæ, quem iam agnoueras & emendaras, propugnandum susceperis aduersum me; & cùm ego aliud non egissem, nisi vt emendationem tuam approbarem & confirmarem, tu tamen ita mihi obstiteris, quasi à me oppugnatus esses. Nam quæ de P. Frontone respondisti, adeò superant quæ priùs de illo scripseras, & tum iudicium, tum fidem pudoremque tuum sic extingunt, vt ipse pro te propemodum erubescam. Similia sunt penè omnia quæ attigisti, de manuscriptis, de vulgatis, de Isidoro, de tuis in meam canonis interpretationem puerilibus conatibus, & tanto viro, quantus tu es, minimè dignis, quibus valentiores & solidiores tibi suggessissent non pauci Theologicæ militiæ tyrones, si eos à fene grandæuo consuli decuisset.

Digitized by Google

Tam ridiculè oppugnatam eſſe interpretationem, *quam omnium, præter me vnum, aures reſpuant*, magnum eſt peritiæ tuæ argumentum ; faciléque intelligi poteſt quid in obſcurioribus poſſis, cùm in tam perſpicuis, quæque ipſe aures ſuo ſenſu conuincerent, tam imbellis & futilis extiteris. Nam & longè maximam illius partem intactam reliquiſti, præcipua méa firmamenta abſtuliſti è conſpectu, multo plura ignauiæ tuæ tenebris tacendo, quàm ignorantiæ carpendo inuoluiſti, veritus ne magis oppugnationes tuas, quàm aſſertiones noſtras omnium aures reſpuerent. Ita denique te geſſiſti, quaſi ſententiæ meæ parceres, non quaſi adorireris ; quaſi fugeres, non quaſi oppugnares, inertium militum inſtar, qui vi ac verberibus procedere in hoſtem coacti, languidam & perfunctoriam pugnam edunt. Iſto enim modo, ſola tuendæ gloriæ tuæ neceſſitate adactum, in hanc arenam te veniſſe oſtendiſti ; vt è dimicatione tua non minus cerni poſſet ingens, quem tibi veritatis noſtræ firmitudo incuſſerat, languor, quàm ingens, qua te in illam tui amor ſtimulauerat, æmulatio. Quare nihil mirum *prolixam* tibi viſam eſſe reſponſionem noſtram, cuius centeſimam partem non modò refellendo, ſed etiam referendo vix ſis complexus. Huiuſmodi prolixitate te ſemper anget quiſquis plura & firmiora, quàm quæ labefacere poſſis, opponet ; vt minimè dubitari debeat quin altera hæc reſponſio priore multo prolixior tibi ſit futura. Taceo tot effugia, tergiuerſationes, audacias, fraudes, quibus inferſiſti orationem tuam, & cauſam tuam infamaſti, perditam & profligatam denuntians, quæ niſi talibus præſidiis vindicari non poſſit. Nam interpretationis paradoxæ & chimericæ, quam Patribus Arauſicanis allinere, & in eruditorum hominum lucem efferre auſus es, errores & hæreſes declarationis amplioris non egent, & ſolam Cenſuram expectant, ne qui Spongiam audacia & crimine in ſanctiſſimum Spiritus ſancti ſacramentum ſuperaſti, ſolâ pœnâ ab ea ſupereris. Quæ tamen omnia tolerabiliora videri poſſent, ſi ea modeſtiùs egiſſes, quemadmodum à me admonitus verbis in contentione hac priuata, & exemplo inuitatus fuiſti. Cùm verò ſuperbieris & exultaris indigniſſimè, cùm tenuitatem tuam tumore tegere volueris, & gloriam gloriâ tueri, nec fidei, candoris, veritatis rationem habueris vllam, dignus es vt alij tuæ ſortis æternum meminerint, cuius tu tam immemor fuiſti, nec veniæ quicquam indulgeant ſcriptioni tuæ, in qua tu nihil venia dignum eſſe tantis gloriationibus & inſultationibus vltrò agnouiſti.

SIRMONDVS.

Pag. 614. *QVOD ſi ex hac reſponſione tua iudicium de Vindiciis tuis futurum eſt, quod iudicium ego quidem fieri, vt ſcribis,* * *non iuſſi, ſed tu fieri poſſe indicio tuo declaraſti, tuum eſt quale id futurum ſit pro tua prudentia æſtimare : ſimulque prouidere, vt aliis armis inſtructus venias ad publicam iſtam reprehenſionem, quam*

Pag. 693. *Tomis Conciliorum intentas : quia ſi eadem futura ſunt arma, plumbeos illi pugiones non timent.*

Digitized by Google

AVRELIVS.

LVTEA moles plumbeis pugionibus ſatis, opinor, dejicitur. Nihil intereſt qualia mea ſint tela, dum tuis figmentis euertendis ſufficiant. Nam quod de tribus tuis Conciliorum tomis priùs dixi, certiore iam tui experimento iterum dico & profiteor, indigniores eſſe Eccleſiæ Gallicanæ, imò Catholicæ majeſtate, quàm quidam putent, nec tolerari ſine publica expurgatione poſſe: quam ego, niſi quis alius ſuſcipiat, cùm primùm per has Eccleſiæ aduerſum vos propugnationes licebit, aggreſſurum me denuntio, & ſupèris adjuuantibus perfecturum. Nec proprium eſſe hunc mihi ſenſum declararunt doctiſſimorum hominum tum Lutetiæ, tum exterorum iudicia, quorum vnius ea de re epiſtolam ad clariſſimum virum Pariſios nuper allatam conſtat, à meo de Tomis iſtis iudicio non longè abludentem. Atque equidem quæ de illis in hac concertatione ſparſim dicenda occurrerunt, ſat magnam mihi hoc loco faciunt fidem, & Tomorum iſtorum idoneum ſpecimen lectori exhibent, vt liquidiùs de illorum vanitate aſſentiri mihi poſſit, quàm tibi de Vindiciis meis ex hac diſceptatione noſtra, quæ illas, ſi per ſe inaniſſimæ eſſent, ſolidiſſimas videri faceret. Nam quod negas te ex *tribus literulis*, quas aduerſus te ſcripſiſſem, de illis iudicium fieri iuſſiſſe, audaciam tuam grauiſſimis hominibus, qui id ex ore tuo acceptum ſparſerunt, damnandam auerſandamque committo, & ſedulò conſiderandum quid fidei iis habeant qui, niſi tabellis obſignatis conſtringantur, nulla arte teneri poſſunt: quod vobis ſimul omnibus non ita pridem Vir Summus exprobrauit. Quod ſi quam obliuionis artem noſti, quam quibuſdam veſtrûm, perinde vt multas alias, familiarem eſſe audio, nec te dixiſſe meminiſti quæ alij audierunt, at pudendi artem noſſe quoque deberes, & veritatem colendi Deo teſte ac iudice, vt nulla eſſet hominum ſcientia quâ coargui poſſes. Sed tibi, qui publica & perſcripta tum aliorum, tum tua teſtimonia in hac diſputatione nihil veritus es, & ea toties confidentiſſimè affirmaſti quæ illis diſertè refelluntur, aliorum conſcientias facilè contemnere licuit, ne deinceps ſit tanta vlla veritas, quæ penes te conſiſtere poſſe videatur.

SIRMONDVS.

CÆTERVM, *vt concludam, quando te de modeſtia mea ne diffluat ſollicitum eſſe video, ego te viciſſim, ne minùs amare videar, vt tuam, ſi qua fuit, reuoces & reſumas moneo, atque omnem deinceps obtrectandi, maléque dicendi libidinem exuas penitus & abiicias. Tum vt laruam iſtam, ſub qua lates, tanquam inſaniæ irritamentum deponas, tibique dictum memineris,* Non licet vitula aut ceruulo facere. *Enimverò ſi innoxiorum animantium capita induere canones vetant, quanto ſeueriùs immanium ferarum atrocitatem exprimi, & vrſorum ac tigridum leonumque ritu alienam famam inuadi, laniari, diſcerpique prohiberent? Sed cùm iſtiuſmodi monſtrorum formas omnes ſanis mentibus indecoras, videri neceſſe ſit, nullam tamen, Aureli, neque teteriorem, neque cœlo terriſque inuiſam magis laruam eſſe conſtat, quàm diabolicam, id eſt, calumniatricem.* Conc. Antiſſ. c. 1.

Digitized by Google

AVRELIVS.

PVDEAT, pudeat, nisi funditus depuduisti, tam enormi petulantiâ impotentiaque animi modestiam alteri commendare. Longè aliter admonitus à me eras, non solùm verbo, sed exemplo, quo etiam displosa iam in me tua conuitia despexeram, ne in priuata causa publicam hostilitatem, & maiores, quam pro priuatorum rebus, affectus exerceremus. Sed tu vel innata ferocia, vel notissimo tuorum ingenio instinctus, tum moderationem meam, quam æmulari debueras, tum illa ipsa, quæ in vindiciis meis exagitare videris, ista orationis atrocitate superasti. Nam in tota increpationum mole, qua sodalium tuorum blasphemias & impietates barbaras sufflaminare coactus sum, nihil inest quod superet, vel exæquet infrænem istum maledicentiæ ac furoris impetum, in quem, ab eo exorsus, desinis, istas *laruas, insanias, ferarum immanitates, atrocitates vrsorum, tigridum, leonum, monstrorum formas, tetras, cælo terræque inuisas, diabolicas*, quibus quæcunque castigationis grauitas à nobis adhiberetur, non immerita videri cuiquam posset. Sed ego insulsitatem & inopiam mentis, quam in tanta rabie vacillasse mirum non est, exprobrare satis habens, vnum moneo, vt in posterum sapias, & ista saltem ætate sedatum pectus, & iudicij maturitatem præstes, neque committas vt tam effusè bacchando, aduersarij modestiam, quam obscurare decreueras, illustrare videare, & plus in priuatam causam acrimoniæ, quàm ille in publicam, admisceas. Quod si tantum ardoris & intemperantiæ in isto adhuc senili corpore viget, en Rhodus (verbis tuis vtor) en saltus: habes vbi exhales indomitos æstus: subueni laboranti sodalium tuorum famæ: susci pe Spongiæ patrocinium; & vbi in publica quorundam Societatis tuæ aduersus Ecclesiam acie constiteris, tum me, si possis, paribus telis repercute, si modò priùs probaueris tam idoneam tibi fore causam, meas in sodales tuos Anglos pro Ecclesia indignationes exagitandi, quàm mihi illorum in Ecclesiam impios inauditosque conatus. Sed quid ego te ad alienum patrocinium voco, qui in proprio fatiscis & langues; qui defensore alio indiges, cui mens, cui Theologica eruditio, cui iudicij lux certior; qui eas denique moles tibi imprudens excitasti, quas nulla vnquam tua ope amolieris? Hoc ergo maximè accuso, quod tuo certamini non sufficiens, in alienum irruas, & quæ singula sustinere non vales, ea simul vtraque complecti videare. Quod si solidiores essent tuæ vires, tamen secernenda erant tempora; nec vt publicam causam cum priuata hîc confundas, & quæ de illa à me dicta sunt traducere in hanc incipias, concedi posset homini rectis sensibus vtenti; nec conueniret nisi degeneri ignauiæ, quæ cùm in re quæ agitur imparem se sentiat, debilitatis suæ conscientiam arreptis vndecumque ex alieniſſima causa subsidiis solari conatur. Hæc cogitare te oportuit, dareque magis operam vt diceres benè, quàm maledíceres, & iudicio quàm stomacho obsequerere; neque, vt verbulum, *Non licet vitula aut ceruulo facere*, præclaro operi, velut vmbilicum, temerè intexeres; tam turbido & incondito motu scriptionem ad vltimum corrumpere debui-

ſti. Sed leuibus ingeniis difficile eſt dicterium perdere: tu verò, quæ tua eſt elegantia, quantiſvis erroribus hoc emblema redemiſſes, ex quo per amplificandi artem, homo jejuniſſimus, epilogum confeciſti, cuius exitum ægrè aliter reperiſſes. Hinc, ſicut famelicis omnia ſapiunt, quid in eo canone producendo abſurditatis ſubires non ſenſiſti, eoque prohiberi arbitratus es, ne quis animalium capita indueret, cùm ne quidem de animalium capitibus vlla ſit in eo Canone litera, aut veſtigium vllum. Vt autem editionis tuæ vitium ſatis manifeſtum nunc omittam, ſi de animalium capitibus dicere tibi lubebat, non Autiſiodorenſis canon, ſed Aurelianenſis erat adducendus, qui paulò ante Concilium Autiſiodorenſe idololatriæ quoddam genus erga animalium capita vſitatum in Gallia notauit; idque non in induendis animalium, vt ridiculè ſomnias, capitibus, ſed in iurando ad animalium illorum capita, inuocatis Ethnicorum more inanium Deorum nominibus, eorum fortaſſis quibus animalia illa ſacra haberentur, poſitum fuiſſe docuit his verbis ex tua ipſa editione; *Si quis Chriſtianus, vt eſt gentilium conſuetudo, ad caput cuiuſcumque feræ, vel pecudis, inuocatis inſuper nominibus Paganorum fortaſſe iurauerit; ſi ſe ab hac ſuperſtitione commonitus noluerit cohibere, donec reatum emendet, à conſortio fidelium, vel Eccleſiæ communione pellatur.* Agnoſcis, opinor, temeritatem tuam. Vides Galliæ canones non vetare ne animalium capita induantur; & vbi animalium capita commemorant, non agere de innoxiis tantùm animalibus, vt dicebas, ſed de capite *cuiuſcumque feræ*, vt apertè Aurelianenſis. Præſtitiſſet carere epilogo Antirrheticum tuum, quàm hoc errore cumulari. Sed tu, quemadmodum in annulis, quibus ſcripti codices conſignabantur, inſculptæ eſſe ſolebant variæ animalium formæ; ita ſcriptionem tuam ceruulorum & vitularum capitibus obſignandam putaſti, nihil reueritus omen, cui te hoc pacto obnoxium feciſti. Nam ceruuli rectè effugia tua ſignant; vitulæ argumentationes inſulſas, quibus Antirrheticum compleſti. Atque hæc illorum animalium capitibus commodè notantur, vt tu ſcribendo in me illa quodammodo induiſſe ſignificeris. Quod ſi horum animalium formæ innoxiæ videntur, nec ſatis aptæ indicandæ acerbitati, quâ in extrema hac parte inhorruiſti, pro vitularum & ceruulorum capitibus accommodabimus tibi ſcorpionum caudas, quorum more felleam & virulentiſſimam pectoris tui amaritudinem in poſtremam ſcriptionis tuæ particulam contuliſti. Hoc vnum intereſt, quod illi cætera innocui, in ſumma & vnica corporis parte virus cohibent; tu tuum vix vſquam continuiſti, quæcumque illius promendi facultas data eſt, & illud in ipſo maximè reſponſionis tuæ exordio effudiſti, vt primis vltima reſponderent, & tota tua ſcriptio à mala mente profecta, in eandem, vt in metam, ferri ac deſinere declararetur. Nos hanc ignauiam acriùs exagitare, maximè cùm eam ab hoc à te inſtituto certamine amouendam eſſe monuiſſemus, neque ad humaniorem concertationem inuitaſſemus, per omnes homines ſuperoſque potuimus. Ne faceremus, obſtiterunt eæ quas ſæpè diximus cauſæ, & ipſa conuitiorum tuorum deformitas, quam auerſati ſumus, & fugiſſemus etiam multò magis omnem eius vel tenuiſſimam ſpeciem, niſi ſuperbiam tuam aliquo

Conc. Aurel. IV. c. 16.

Vid. Tertul. Scorpiac. c. 1. & 2.

Digitized by Google

fræno miſericordiſſimè, vt cum Auguſtino loquar, cohibendam eſſe vidiſſemus, ne indulgentiâ noſtrâ extra modum efferueſceret. *Nos tecum, quaſi columbæ, ore potius quàm dente conflixímus.* Cæterùm, ſi ita deinceps pergas; ſi tui memor non ſis; ſi iracundia, arrogantia, maledicentia chartam turpes; ſi religioſum animum, vel certè profeſſionem, exuas; ſi diſſertationum tuarum abiectiſſimam imbecillitatem animoſitatis faſtu, &, vt cum antiquis Eccleſiæ Gallicanæ Patribus loquar, *cothurno ſuperbiæ* attollere coneris, experiere ſicut Eccleſiæ Catholicæ doctrina nobis ſuppeditauit vnde fœdos errores & hæreſes tuas confoderemus, ita mores illius ſuppeditaturos vnde inſolentiam tuam fortiùs comprimamus.

Pacian. ep. 2. ad Symp.

Conc. Narb. c. 19.

FINIS.

PETRI AVRELII
THEOLOGI ORTHODOXVS.

Perpetuam Eccleſiæ, & SS. Patrum de Confirmationis Sacramento traditionem, Iac. Sirmondi Societ. Ieſu Presbyteri prioribus ac poſterioribus hæreſibus oppoſitam, explanans.

Digitized by Google

ERVDITO ET CATHOLICO LECTORI.

RVRSVS in certamen vocor à Sirmondo, Catholicè atque eruditè Lector, ſicut initio vocatus ſum, temerè & imprudenter: tunc, priuſquam de vlla cum eò mihi futura diſputatione cogitaſſem; nunc poſteaquam eius, quæ ante plures annos interceſſit, memoriam ita depoſueram, vt non veterem litem retractare, ſed ad nouam trahi, priſtinęque aduerſarij mei inconſiderantiæ imaginem videre videar. Nam diuturno ſilentio, quo hactenus vſus erat, id aſſequebatur, vt errorum eius memoria, vel quadam moderationis animi pœnitentiæque ſpecie, vel tempore ipſo ſenſim euaneſceret. Nunc repentina iſta eruptione non modò eos refricuit, ſed in peius vertit, tum ea ſuperadiiciens quæ priora longè ſuperent, tum eo ipſo quod docuit ſilentium illud non modeſtiæ fuiſſe, ſed hæſitationis; non voluntatis, ſed impotentiæ; non reſipiſcentis animi, ſed æſtuantis. Nam emiſſo tandem in lucem è trium annorum nocte altero hoc Antirrhetico, non abs re miratus es, Lector, hominem, qui ſe eruditum haberi vult, tantum ſpatij conſumpſiſſe in planiſſimis hæreſibus conquirendis; tantiſque ſudoribus ei conſtitiſſe infelices maculas, quibus quantulum famæ ex prioris Antirrhetici naufragio reliquum habebat, ad extremum obrueret. Ego verò cùm errorum magnitudinem video, ad quos progreſſus eſt, & contentionis huius initia atque originem recordor, teneri non poſſum quin ſingulari Dei nutu factum exiſtimem, vt negationis vnius, triumq; litterularum controuerſia, quam leuem arbitrabar, ad eum aliquando exitum, & ad tantas eruperit moles, vt non iam montes murem, quod vulgò dicitur, ſed mus montes peperiſſe videatur. Nam Sirmondi diſputatione res eò perducta eſt, vt Sacramentum Confirmationis obtritum, ſpreta Theologorum conſenſio, repudiata Catholicorum Eccleſiæque mens, maiorum denique noſtrorum ab antiquiſſimis ſęculis perennis doctrina & authoritas fracta & deiecta ſit: vt ſi hunc aditum, atque hanc licentiam ſemel ei dederimus, de vllis poſthac religionis decretis, deque Eccleſię incolumitate, cuius nerui ac fundamenta hoc facinore conuulſa fuerint, fruſtra laboremus. Nec verò dogmatum tantùm inſignis prauitas, ſed ſimillimus ei etiam animi feruor & imprudentia elucet, & ita cum doctrinæ vitioſitate certat,

Digitized by Google

vt vtram vtri præferas: ambigere poſſis. Nam eum qui ab ineunte ętate in leuioribus litterulis ſtudiũ pòſuit, in Theologia cęcutire, non ita fortaſſis mirum eſt. Annoſum verò ſenem, qui ſi minus ſua indole, at longa prudentiſſimæ, vt vulgo putant, ſocietatis inſtitutione vel ætate ſaltem ipſa ſapere debuit, ita præcipitem ferri, vt exiſtimationem ſuam extremo vitæ tempore proijciat, & tamquam in portu naufragio pereat, nouum & inopinatum videtur. Nam primùm diſputationem voluntariam commouit, cùm ego ab eo laceſſendo ſic abeſſem, vt parcendum etiam ſeni arbitrarer, & vix decoram cum eo concertationem mihi putarem. Quod enim in Spongiæ diſpunctione præteriens ſcripſeram me non ſatis intelligere, cur vſitatam & publicè hactenus receptam Canonis Arauſicani, in quo tractando verſabar, ſcripturam mutaſſet, nulla edita cauſa cur id feciſſet; ex eo non magis vereri debui, vt ille tribus Conciliorum ſuorum tomis lethalem plagam inflictam, omnemque ſibi ereptam fidem ſcripta ad me epiſtola continuò expoſtularet, quàm ipſi per eruditorum humaniorumque hominum conſuetudinem id facere licuit. At ſingulari conſilio præditus ſenex ad vulgarem normam ſapiendum ſibi non exiſtimauit; & qui iſta ætate etiam oblatas decertandi cauſas fugere debebat ſi quo modo poſſet non oblatas vltrò arripuit. Quippe negationis Canoni Arauſicano intextæ adeò certam exploratamque cauſam ſibi eſſe arbitratus eſt, vt de ea pugnam ineundo, non ad certamen ſibi contendere videretur, ſed ad triumphum. Nam & in Conciliorum præfatione profeſſus erat, earum tantùm mutationum, quę ambiguæ viderentur, cauſas à ſe in notis adſcriptas; & proinde hanc, de qua verbum non fecit; minimè ambiguam eſſe; & in Epiſtola ſcribere ad me auſus eſt, ita planam & liquidam ſuæ ſibi ſententię rationem conſtare, vt eam meo quoq; arbitrio permittere non recuſaret. Itaq; ſiue quòd illa Vindiciarũ mearum voce tá miti & innoxia ſibi tomiſq; ſuis iniuriam, quã ſtatim perſequi oporteret, factá exiſtimauit, quaſi qui ab eius opinionibus diſſentiant, imò de illis tantùm dubitent, ipſi iniqui ſint, & eius impetus vereri debeant, ſiue quòd quales ſe in difficultates atque ambages, ſuſcepta de Canone Arauſicano diſputatione, committeret, non vidit; facilè perſpicis, Lector, nihil aduerſario noſtro inanius atque imprudentius fieri potuiſſe. Illud verò in primis notandum, quod nequidem poſteaquam ſentire cœpit quas in ſalebras & anguſtias prouectus eſſet, animum inducere potuit vt pedem referret; eamque optimam ſeſe expediendi rationem putauit, ſi longiùs progrederetur, prioribuſq; erratis altiùs ſe immergens, nouis etiam & deterioribus ſeſe impediret. Ita natus eſt Antirrheticus alter ſuperiori multis rebus par, multis fœdior; atque illâ in primis, quod acceptam prioribus hæreſibus ignominiam, illis ipſis hæreſibus audacius confirmandis multiplicandiſque delendam ſuſcepit. Qua in re ineſt abſurdius quiddam, quàm in iis qui hæreſibus vel nouis condendis, vel veteribus renouandis ſtudent, ineſſe ſolet. Hi enim, ſicut Catholicorum mentem oppugnandam ſibi proponunt, ita reprehenſiones eorum deterioraque de ſe iudicia non recuſant; eaque ſibi ſubeunda eſſe conſtituunt. At

Digitized

Sirmondus ita Catholicorum omnium, quot sunt toto orbe, quotque pluribus sæculis fuerunt, constantem doctrinam prudens ac sciens refellit, vt dum id facit, suam sibi apud eos famam integram tueri, imò collapsam restituere atque instaurare contendat. Vnus omnes insciticæ arguere audet; vnum ab omnibus nulla nota afficiendum confidit: vt in illum valeat quod à vetere scriptore Gallicano de quodam ipsi simillimo scriptum est: *Contra famam tenax sententiæ: contra sententiam solicitus famæ.* Atque hîc illud mecum, opinor, mirabere, erudite Lector, Deo vindice contigisse, vt qui initio me vnum de vna vocula potius non assentientem, quàm dissentientem ferre non potuit, in eas plagas se induerit, vt omnes, qui Catholicorum Theologorum nomine censentur, aduersarios in grauissimis rebus sustinere cogatur; & qui fidem sibi ademptam credidit, si quis vnus à sua opinione discederet, is nunc eo deductus sit, vt vnanimem Theologorum Catholicorumque omnium dissensionem officere sibi non putet; alienamque ab eorum sensibus, & eorum libris publicè damnatam sententiam propugnando, susceptam ignominiam apud eos ipsos eluere se posse arbitretur. A mente igitur tam læua, præposteta, secum pugnante, perspicuum quidem est nihil non prauum expectandum esse. Sed tamen si viam rationemque spectes, qua propositum sibi scopum assequi molitur, magis etiam hominis cæcitatem admirabere. Sic enim agit, atque ita se parat, vt sacramenti Confirmationis excidium studio habere videatur, nec hæreticis ad eius oppugnationem quicquam propemodum reliqui faciat. Materiam tollit, formam, efficacitatem, ministrum: Materiam, negans esse chrisma, eamque in nuda manus impositione collocans: Formam, verba quæ Episcopus ad frontis crismationem adhibet, statuens nihil habere quod Spiritus sancti donationem sonet; deprecantemque esse oportere Confirmationis formam, non affirmantem & demonstrantem; qualis ista est: Efficacitatem nullam in chrismate largiendi Spiritus sancti vim agnoscens: Ministrum, frontis chrismationem, in qua ab Ecclesia Catholica sacramentum Confirmationis perpetuò defixum est, ab Episcopis traducens non ad presbyteros tantùm, sed ad Diaconos; nec Romani solùm Pontificis authoritate (quod quidam posterioribus sæculis sensere) sed etiam Episcoporum quorumuis nutu: quod ad hanc diem nemo commentus est. Denique euerso Confirmationis sacramento, è chrismate ac manus impositione coniuncto, quale omnibus ætatibus habitum obseruatumque est; aliud sola præditum manus impositione quod nunquam fuit; & nunc cùm maximè in Ecclesia nullum est, substituit; eoque pacto Ecclesiam sacramento Confirmationis spoliat. Hæc tam inaudita & peregrina vnde Sirmondus eruere potuerit, mirandum esset, Lector, nisi constaret, inania erraticaque ingenia sine duce vagari, eorumque motus diuinitatis æmulos, nulla plerumque causa, nulla ratione pendere. Nam quæcumque attulit ad paradoxorum tantorum comprobationem, ea etsi tot annis meditata, tot laboribus quæsita, tot curis ex-

Claud. Mamer.

Digitized by Google

penſa, talia eſſe ipſe fateberis, vt neminem, niſi cui errare propoſitum fuerit, mouere queant; magiſque ex ipſius errore iam concepto fluxiſſe, quàm eum peperiſſe videantur. Ita denique futilia & infirma agnoſces, vt illudendo Confirmationis ſacramento aptiora ſint, quàm conuellendo; ipſiſque erroribus quos ad eius perniciem attulit, multo indignius ſit, fundatiſſimam, Eccleſiæ doctrinam friuola velitatione, in principe Galliæ vrbe, in eruditorum hominum primariæque Academiæ oculis publicè eſſe tentatam. Quamobrem ita mihi prorſus perſuaſi, Iacobum Sirmondum, quacumque demùm ſit confidentia, nunquam auſurum, nec ſocietatem eius paſſuram, vt iſta errorum portenta talibus ineptiis adornata, in vulgus ederentur, niſi maiore aliquorum potentia freti ſperaſſent, ſe eorum, quorum eſt hiſce de rebus cognoſcere, vel Theologorum, vel Antiſtitum, iudicia cenſuraſque effugituros: vbi autem ſemel impunè vagata eſſent, tum ipſa hominum tantorumq; virorũ taciturnitate ita comprobata viſum iri, vt deinceps damnari hæreſibuſque adſcribi non poſſint. At ego adduci non queo vt exiſtimem, eſſe quemquam ita Deo ingratum, ita ſibimet infeſtum, vt poteſtatem & opes, quas ab illo ad iuſtitiæ veritatiſque atq; ad Eccleſiæ in primis patrociniũ conceſſas habeat errorum hærelumq; perſpicuarũ tutela polluere ac funeſtare velit; nec fore vnquam eam temporum iniquitatem, vt Sirmondi dogmata, quæ ipſius ſocietatis coryphæi libris editis vna voce hæreſibus accenſent, reſpuere non liceat; nec eam denique Illuſtriſſimos Galliæ Præſules, & Theologiæ Facultatem auitæ doctrinæ ſibique ipſis notam hærere paſſuros vt qui Spongiæ errata paucis antè annis ſummia Chriſtiani orbis laude & gloria fortiſſimè vindicarint, iidem domi ante oculos nata Sirmondi commenta nullis partibus deteriora taciti dimittere, ipſaque patientia confirmare exiſtimentur. Nam ſi quis authoris Spongiæ de Confirmatiohis ſacramento ſententiam exploret, reperiet ſacramenti fructum ab eo deleri. At Sirmondus ipſam ſacramenti radicem delet. Materiam, formam, miniſtrum peruertit. Spongia confirmandi vim chriſmati inditam, aliis ſacramentis, vel ceremoniis minoribus accommodat: Sirmondus ipſi chriſmati aufert. Illa chriſmationem Epiſcopalem ſuppleri vult chriſmatione verticis, qua preſbyter in Baptiſmo vtitur: hic ambas vna eademque & natura, & efficientia præditas cenſet. Illa chriſmationem Epiſcopalem neceſſariam negat: hic non id negat modò, ſed, maiore contumelia, eius etiam iterationem innoxiam dicit. Denique illa peccauit, quæ à pluribus ante ipſam peccata fuerant: hic ea excogitauit, quæ ante hoc tempus nemo Catholicus finxerat. Ac ne hæreticus quidem quiſquam hæc omnia ſimul effudit, ſed partem Antonius de Dominis quondam ſodalis eius, partem Lutherus cum catulis ſuis, partem VViclefus edidere. Vt pateat, eam Sirmondi, cætera ſterilis ac ieiuni hominis, eſſe in erroribus aduerſus diuiniſſimũ ſacramentum pariendis copiam & vbertatem, quæ in nullam ſiue Catholici, ſiue hæretici mentem adhuc confluxerit. Nec verò iſtud non præ ſe fert ipſe ac profitetur, dum vltrò agnoſcens Catholicos Theologos vno conſenſu à

Digitized by Google

ſua ſententia diſceſſiſſe, inſcitia incogitantiaque id factum affirmat. Cuius porrò ſit audaciæ, imò quàm pernicioſi exempli, vniuerſos Eccleſiæ Theologos in re maxima aſpernari, perpetua antiquitatis authoritate nixos, facilè intellectu eſt, cùm hac ratione vniuerſa Eccleſia inſcitiæ errôriſque damnetur. Quare tam impurorum dogmatum contra totius Eccleſiæ mentem, & contra Illuſtriſſimorum Galliæ Antiſtitum Pariſienſiſque Facultatis Cenſuram inuentorum conſcius ſibi Sirmondus, librum ſuum, tanto ante, vt præ ſe fert, typis expreſſum, toto eo anno, quo Ampliſſimi Cleri Gallicani cœtus Lutetiæ habitus eſt, premere coactus eſt, tenebriſque mandare. Sicut autem feræ fulgente ſole latibulis ſe continent, eo elapſo graſſantur; ita cœtu illo dimiſſo, Illuſtriſſimis Præſulibus in prouincias digreſſis, Antirrheticus caput exerere, volitareque tandem eſt auſus. Ex quo nemini de illius prauitate damnationeque ambigere licet, quem Sirmondus omnium primus, tacito iudicio conſcientiaque damnarit. Nec ferendum eſt, tot eruditiſſimos viros, Theologiæque Facultatem, atque adeo Illuſtriſſimos Antiſtites, quorum nonnullos negotia ſemper Lutetiæ morantur, ſic ab eo pro nihilo habitos, vt quæ aliis indigna intolerandaq; agnouit, his præſẽtibus & inſpectãtibus impunè proferri poſſe cõfiderit.

E quibus omnibus perſpicere te exiſtimo, Lector, cur mihi cum hoc aduerſario denuò congrediendum putem. Fateor me commotum ſumma Sacramenti maximi iniuria, totius Theologorum Scholæ dedecore, antiquitatis contemptu, vniuerſæ Eccleſiæ probro: ad cuius doctrinarum, non modò quæ hîc diſceptantur, ſed planè omnium, perturbationem & inſultationem Sirmondum hæreticis, improbiſque quibuſuis ingeniis fores velut ambabus manibus pandere, negligenter ferre non potui. Aliis aliud amoris eſt: Mihi diuina veritas à maioribus per manus tradita, Eccleſiaque eius veritatis cuſtos & ſponſa, vnicè eſt cordi. Eoque magis quod illius curâ pauciſſimos, tangit. Cui tamen cùm omnes omnia debeant; ego verò eius, pro facultatis meæ tenuitate, propugnandæ ſtadium ſemel ſim ingreſſus; inertiæ memet ipſe ignauiæque damnarem, niſi in tam neceſſario eius tempore, vocem illi meam doloris, quem è Sirmondi conatibus capio, iudiciique, quo illius hæreſes auerſor, teſtem relinquerem. Equidem niſi hæc cauſa ſubeſſet, nunquam commiſiſſem vt diutius cum eo concertarem; facileque conceſſiſſem glorioſo ſeni ſolatium quod quærebat, vt poſtquam ſe in litigando magis infatigabilem & inexhauſtum quàm ego, præſtitiſſet, æquo animo moreretur. Nam quid cum eo conflictarer, qui ſilentio triennium vti coactus, partim veritatis, quam oppugnat, conſcientia, partim ſua imbecillitate & ἀμηχανίᾳ partim publicæ ignominiæ metu, non erubuit quarto anno reſpondere, ſuperante tandem animi eius fluctuationes & anguſtias pertinacia? Qui libelli ſui diuulgandi opportunitatem tum demùm reperit, cùm irrũpente in regni fines hoſte, hominum animos publicis curis occupatos ſuſpenſoſq; fore ſperauit? quaſi vel hoſtes ad ſubſidiũ euocaſſet, vel eorũ irruptioni gratularetur, vt dum illi patriam inuadunt, ipſe Eccleſiæ

Digitized by Google

doctrinam impunitus diriperet. Vnde Antirrheticum auersari licet, quasi calamitatum publicarum additamentum. Quid dicam de abiecta illa, omnibusque iam contempta ignauia, qua disputationum mearum firmamenta, vbi non modò viribus, sed etiam conatibus suis superiora videt, tacita præterire, & quasi foueas transilire consueuit? Nota est Hieronymi vox, *Qui arguitur in pluribus, & in dilutione criminum, aliquid prætermittit, quicquid tacuerit, confitetur.* Quod priori Antirrhetico ita exprobratum erat, vt Anæreticus meus perpetuam eiusce rei reprehensionem singulis paginis ordine deductam contineat. Et tamen non modò tota reprehensio illa, rursus dissimulatur, sed etiam omnia propemodùm mea responsa ita silentur, vt errata quæ illis iugulaui, denuò referantur, ac velut reuiuiscant. Ex quo perspicuum est, eum qui sic agat, non alio consilio in publicum prodire, quàm vt, spreta veritate, viri probi fide neglecta, diuinissimis rebus illudat, & pertinacitati vincendi falsamque existimationem tuendi obsequatur; adeoque authoritate potius publica, quam argumentis refutari oportere. Quid enim publicè pernicioſius, quàm veritates, Theologicas præsertim, quas agnoscas, quarum vim experiare, quibus obsistere non possis, obstinatè scriptis vrgere, & proteruè calumniari? Nam Sirmondi silentia necessitatis esse, non voluntatis, ex eo patet, quia eius teneritudo ac mollities animi ea est, vt me ferre non potuerit ne quidem de negationis vocula à se dissentientem, dum sibi habere vilius est quod contradiceret. Quanto minus tot errorum, hæresum, criminum falsi, imposturarum, fallaciarum accusationes tacitus pateretur, nisi apertissimæ veritatis pondere oppressus esset?

Hier. ep. 61. ad Pam.

Iam illud quantum est, quod cùm Antirrheticum scribendum susceperit solius famæ asserendæ causa; tamen vbi in rem præsentem ventum est, eam tueri non audet, planissimeque deserit? Nam & hæresum errorumque à me reprehensorum complures prorsus dissimulat; & quos sanare studet, integrè ac sincerè nunquam exponit. Cùm enim duobus omnino locis hæresum sibi obiectarum mentionem fecerit; nullam commemorauit quam ego accusarim: omnes interpolauit ac finxit; vt vulnera, quæ sanari non posse ostendit, ne tegi quidem commodè posse ostenderet. Quid amplius desideretur? cùm in hoc disputationis cardine, in crimine, inquam, hæreseos, quod Sirmondum tam malè habet, vt id clamoribus conuiciisque perpetuis vlciscatur, eius defensio ita sit muta, accusationesque nostras sic confirmet, vt, eas non modò refellere, sed ne referre quidem sustineat? Nam quòd in tantis angustiis fremit, insultat, & eam confidentiam vbique spirat, quæ ne victorem quidem deceret; quid aliud assequitur, nisi vt omnes intelligant, eum nihilo meliorem animum habere, quàm causam, doctrinæque suæ simillimum esse? Equidem nemo miretur, eum, qui inuitis omnibus errare voluit, eò tandē processisse, vt inuita etiam repugnanteq; conscientia vincere velit, & magnificè loquatur. Etsi mirandū fateor, esse quēquam sic animatū, vt cùm ea quorū nomine arguitur, ne cōmemorare quidem

Digitized by Google

audeat, tamen quaſi falſo iniuriáque obiicerentur, incredibili ferocia ferreaque quadam fronte in aduerſarium incurrat. Cum ergo eius cauſa ad pertinaciam ſuperbiamque meram tandem ſit redacta, ſequitur precibus, non argumentis expugnandam.

Ac ſuperbiloquentia quidem iſta eo magis eſt ſpernenda, quod ad imperitorum animos aucupandos comparata eſt: qui, cùm rerum de quibus agitur ſenſum non capiant, è diſputantium vultu ac ſpecie iudicium facere ſolent; quemque fidentiſſimè dicentem vident, eum veriſſimè dicere exiſtimant. Horum enim aſſenſus Sirmondum captaſſe, vt eorum ſuſurris aduerſus eruditorum intelligentiumque iudicia ſe ſolaretur, inde perſpici poteſt quòd Antirrheticus Sodalium operâ ad eos temporis puncto tota vrbe eſt delatus, qui vel penè nihil litterarum, vel Theologiæ planè nihil vnquam attigiſſent, vel denique animos aliis occupationibus ſic implicitos haberent, vt quod ad diſputationis huius iudicium attinet, nihil ab imperitis differrent. Itaque cùm de Antirrhetico vix dum inaudiſſemus, perlatæ ſunt ad nos hominum, qui ne Latinè quidem ſatis ſcirent, voculæ, Sirmondum Aurelio bellè tandem reſpondiſſe. Quo factum eſt, vt cordati viri Antirrheticum, necdum etiam lectum, vehementer contemſerint, vt qui imperitis, non eruditis videretur ſcriptus & cum ratione non poſſet factione commendaretur.

In quo tamen prudentiſſimi Sodales, quod eorum pace dicere liceat, bis peccarunt. Nam & Antirrhetici demonſtrarunt inanitatem, quæ talibus ſubſidiis egeat, & ſibi ipſis grauem ad omnes offenſionem peperierunt, qui ea dogmata concurſationibus fulcire ſtuduerint, quæ ſibi non probari palam profitentur. Qua in re, quæcumque tandem eorum mens ſit ac fides illud ad Antirrhetici dedecus damnationemque in primis eſt illuſtre, quod nec Prouincialis præfecti, nec Sodalium cuiuſquam nomen illi eſt adſcriptum ex notiſſimis Societatis legibus & qui ex eodem grege, eodemque Claromontano gymnaſio, poſt contentionem noſtram Theologica ſcripta publicarunt. Sirmondi ſententia, de canone Arauſicano, deque ſacramento Confirmationis abiecta, ad noſtram acceſſere; & eorum gregales Sirmondo paſſim refragantur, dogmatiſque ipſius velut contagionem refugiunt. Id ſi ex animo faciunt, Sirmondum damnant: ſi ficto pectore, eum ab aliis omnibus damnatum fatentur, cùm publicam ignominiam metuant, ſi eum probare videantur. Quamquam hanc ignominiam numquam effugient, donec eius librum tam apertè damnarint quàm apertè ab ipſo emiſſus eſt. Niſi fecerint, conſentient & conniuebunt. *Non ſolùm autem qui talia agunt* Rom. 1. *digni ſunt morte, ſed etiam qui conſentiunt facientibus.*

Quid, quod Antirrheticus ipſe ſine alterius opera ſe elidit, & ita perpetuis perſpicuiſque ſecum pugnis luctatur, vt magis *Antirheticus*, quàm Antirrheticus ſit dicendus? Nam quod in peſtiferis quibuſdam animantibus naturæ prouidentia comparatum eſt, vt præ-

Digitized by Google

ſentia venenis ſuis antidota ipſæ circumferant, id in Antirrhetico admirari licet, cùm propemodum nullus ſit venenatus eius morſus, cui medicina in ipſo incluſa non lateat. Quid dicam de impotentia, petulantia, incredibilique illo æſtu, qui in eo ita perpetuus eſt, vt non ſedati ingenij fœtus, ſed ardentis animi quaſi flamma videatur? Quæ quidem in ſubitò reſpondente paullo tolerabilior foret: cùm videri poſſet à repentino impetu, quo ſapientiſſimi etiam occupantur, non à propria animi labe fluxiſſe. Poſt triennium autem ſcribenti quis concedat, vt ijs motibus iactetur, qui ne ſubitario quidem vllius reſponſionis ardori permitterentur? In quo ſaltem vereri debuit, ne Anæretici mei vim, quam obruere cupiebat, magis aperiret. Quis enim maiore quodam robore eum librum præditum non putet, à quo aduerſarium videat ita commotum, ita compunctum ac perfoſſum, vt triennio conquieſcere, ad ſeque redire non potuerit? Atque hæc leuiora viderentur, ſi tanta acerbitate contentus eſſet. Cùm verò ita lædat, vt non lædere, ſed lædi, ita maledicat, vt non maledicere, ſed maledicta clementer ferre videri velit, maledicentiamque vltrò ac multis verbis obiiciat, patet eum adeo grauiter percuſſum, vt quid dicat, ipſi non conſtet. Equidem ſi maledicentia mea vlla fuiſſet, ea iam nulla foret, cum illiberali perpetuaque Antirrheticorum petulantia collata. E quibus, licet mole puſillis, ea conuitiorum abundantia colligi poteſt, quæ plurimis voluminibus turpandis inficiendiſque ſufficiant. *Inſania* tertio quoque verſu ac leuiſſimis plerumque de rebus mihi impingitur, dementia, ſtupor, deſipiens, deliranſque animus. Quæ ego verba nuſquam in Sirmondum adhibui: & tamen ab eius ætate paulo minus diſcreparent. Erit etiam vbi me *triformem chimeram* dici audies, *ſtipitem, bardum, Bœotiæ vernulam, Lycamben, Therſiten, Pſeudolum, Truculentum*; aliaque his ſimilia; quæ non modò non ſentio, ſed vix percipio: & tamen inexplebilis ac cæcæ cuiuſdam amarulentiæ eſſe intelligo. Toties verò mentiri me ſcribit, vt ex procaciſſimo iſto dicendi genere, de vrbanitate quam ſibi ſumit, iudicium fieri velle videatur: Quæ tamen contumelia nunquam ei à me relata eſt, etſi loca paſſim occurrerent vbi id fieri meritò poſſet. Quod ſi illius impetus fortiùs interdum repreſſi; eius rei ipſe fons eſt & cauſa. Nam prima noſtra aduerſum ſe ſcripta ita mitia fuiſſe faſſus eſt, vt etiam laudes ſibi à me tributas dicat. Cùm ergo paruum ei ſit, hominem à quo nihil contumeliæ audierit, imò à quo ſe laudatum putet, voluntariis conuitiis petere, niſi etiam queratur illa conuitia ab eo repulſa, ſeueriori quidem quàm antea orationis genere, ſed quod ad perpetuam ſermonis ipſius atrocitatem nihil accedat; patet omnem eius de maledicentia noſtra querimoniam huic ſpectare, vt ferendum non putet nos ſtyli ſui aculeos retundere conari, ſcriptorumque ſuorum acerbitatem ſilentibus ac demiſſiſſimis animis excipi velit. Taceo me aſperiorem in eum eſſe cœpiſſe; poſteaquam Eccleſiæ maiorumque doctrina proteruè ac publicè ab illo vexari cœpta eſt, vt mirandum

sit, orationis intemperantiam mihi ab ea exprobrari, qui vehementius pro se exarsit, quàm ego pro Ecclesia. Quapropter si quam laudem ei antea dedissem, vt narrat nunc adimerem; quando ipse istis factis ac dictis, non modò à laude, sed etiam à communi humanitate de industria discedere videtur. Verùm ego ita laudem ei non dedi, vt ne ab aliis quidem datam concesserim modestiæq; opinionem, quam apud quosdam obtinuisset, tandem post tot elatioris amarioris que animi specimina, deponendam abijciendamque monuerim. Neque hoc scripsi postquam ipse me refellere aggressus est vt ridiculè queritur; sed contra idcircò grauius eum increpui, quòd cùm nihil refellere posset, pauca conaretur tamen rescriberet: velut hæc ipsa, quæ nunc arguimus, sæpius refutata exagitataque dissimulat; nec tamen ab iisdem cauillationibus toties contritis diuelli potest.

Nusquam verò ridiculam istam imbecillitatẽ magis patefecit, quàm in obiurganda nominis mei mutatione. Nec enim adduci vnquam potuit vt vel attingeret id quod toties respondi, contẽtionem inter nos de rebus esse, non de personis, nec quæri ego an ille probi simus, sed mea an illius doctrina proba sit, Theologiæque ac Patrum decretis consentiat. Quare personas exquirere, de quibus controuersia non est, cùm in manibus sint libri de quibus disceptatur, diuerticulum esse malorum litigatorum more ad causam obturbandam, frustrandumque iudicium veteratoriè adscitum. Hoc amplius addidi, me nomen non mutasse ipsius causa; sed cum eius sodalibus Ecclesiæ populatoribus certare hac ratione cœpisse, cùm illi priores eam induxissent. Si pugnæ genus non probaret, abstinere licuisse ab eo lacessendo, qui nullam cur lacesseretur, causam præbuerat; Sin certamen expeteret; talem me accipere debuisse, qualem inuenisset. Itaque cùm hæc omnia altissimo patientissimoque silentio inuoluens, tamen vrgere pergat, vt tegendi nominis mei finẽ faciam, vtar ea voce qua S. Bernardum vsum ferunt ad maluni genium à recto quodá proposito eum reuocantem, *Nec propter te cœpi, nec propter te desistam*. Denique, si qua esset humanitate, gratiam etiã haberet, quòd nomen reticendo ei præbuerim, vnde Antirrheticorum initia finesque conficeret. Hinc enim semper exorsus, huc desijt, nec aliam exordiorum & epilogorum materiam pro sua copia vsquam est nactus; vt hæc nominis mei dissimulatio, cui se adeo infensum simulat, scriptorum ei suorum videatur prora & puppis fuisse. Quamquam meminisse debuit pro sua puerilium scholarum intelligentia, imperitè exordia & epilogos ab iis rebus duci, quæ à communi approbatione abhorreant. Nam quam ipse accusat nominis nostri compressionem, eam passim ita laudant, vt ex ea de lucubrationibus nostris etiam melius existiment.

Ex his omnibus vides, Lector, vniuersi Antirrhetici summam hanc esse vt vel nostra sileat vel refellat sua, partim directè, secum pugnando partim obliquè, eadem quæ obiicit, aut grauiora peccando; vt in eum quadret, quod ab Optato in Donatistas scriptum est, *Quicquid obiecistis, vos fecistis.* *Optat. l. 3.*

Digitized by Google

Quamobrem ſi mei tantum rationem habuiſſem , nunquam cum eo , vt dixi , diutius certaſſem. Nec enim vel cum muto diſputandum , cui ad præcipua diſputationis loca vox hæret ; vel cum ſurdo , qui penè nihil audit ; vel cum profligato à ſeipſo , qui qua temeritate loquitur , eâdem ſe diſſoluit. Solius Chriſti eſt ſurdum ac mutum ſanare : hominis non eſt , iugulatum , & à ſeipſo confectum magis magiſque confodere. Nam etſi ſe erigit , & reſponſare conatur , vt incredibilis cuiuſdam confidentiæ nubilo dedecus ſuum imperitis occultet, tamen intelligens lector præclarè videt, eum funditùs victum eſſe, qui ſic reſpondet, vt victo & ſilenti par ſit. Vt igitur denuò reſponderem, fecerunt ſolæ hæreſes ab eo partim reconcinnatæ, partim nunc primum vulgatæ. Quiduis aliud condonaturus fui, quantiſcumque vel ſe inſcitiæ, vel me ac ſeſe maledicentiæ maculis adſpergeret. At Eccleſiæ, perpetuæque Patrum traditionis audaciſſimam euerſionem ferendam non putaui, Illuſtriſſimorumque Galliæ Epiſcopotum, & Pariſienſis Facultatis Cenſuræ, cui propugnandæ iampridem me addixi, contemptum. Perpetuæ igitur ac diuinæ maiorum doctrinæ authoritatem incolumem tueri conſilium eſt. Simul noſtrum in Scholę Theologos affectum, animique æquitatem declarare; vt, ſi quando ab eorum ſententiis diſcedere cogimur, videant nihil à nobis temerè aut contumaciter fieri ; cùm, vbi eos Eccleſiæ paternæque traditionis perennitati conſentaneos reperimus, illorum decreta non modò veneremur ipſi, ſed nulla cuiuſquam inſcitia, vel nouandi libidine infringi patiamur , & eorum authoritate maiorum doctrinam , ſicut viciſſim maiorum doctrina eorum authoritatem confirmemus aduerſus iſtorum temeritatem, qui neutram callentes, vtramque peruertunt. Nam hoc quidem loco ita liquida eſt omnium Eccleſiæ ætatum conſenſio, vt pauca ſint fidei dogmata, quæ tam luculenta conſtantique teſtium ſerie probare liceat. Sicut alibi verum inuenire interdum difficile eſt; ita hic aberrare. Oportuit errorem, quem nihil propemodum extrinſecus offerebat, Sirmondum à ſeipſo, atque ab interioribus animi tenebris depromere. Quod eo minus ignoſcendum eſt, quia nihil habuit quod opponeret niſi quæ apud quoſuis Sacramenti Confirmationis interpretes obuia ſunt ac protrita. Diceres lacinias è Coccio, vel aliis eiuſmodi centonum ſcriptoribus direptas. Quod ſi eximia quædam, & hactenus ignota alicunde eruiſſet, quæ nouam Theologiæ lucem afferrent; tolerabilius videretur eum ab aliis diſſentire, qui ſolus noſſet, quæ illi non vidiſſent. Nunc vix ferendum eſt, eum qui nihil afferat, nihil norit niſi quod omnibus diuulgatum decantatumq; eſt, tamen omnium ſententias reprehendere & aſpernari, quaſi vnus omnes cognitione ſcientiaq; ſuperarit. Quare quod eximium approbatorum par cenſet, eſſe in Antirrhetico pleraque *exquiſita*; ſi intelligant errores exquiſitos, & propria Sirmondi figmenta, rectè monent. Nihil enim ineſt, niſi communium quorundam & è medio ſumptorum locorum perturbatio, & interpretationes ab omnium ſenſu & cogitatione dijunctæ vt mirum ſit tantam in vulgari & publica, vt ſic loquar, via vnius hominis deerrationem eſſe potuiſſe.

potuiſſe. Sin quippiam ex Eccleſiæ antiquitatiſque monimentis depromptum dicant, quod hactenus latuerit, & ad illuſtrandam Eccleſiæ doctrinam diſciplinamque pertineat; indicabunt, ſe, vel de Antirrhetico, quem non legerint, ſuffragium tuliſſe; vel ita eſſe rerum Theologicarum peritos, vt eximia arduaque habeant, quæ ante omnium pedes iacent.

Cæterùm nihil mihi cum iis priuatim expoſtulandum puto, cùm neſcius non ſim, eos nec mei odio, nec Sirmondi amore, ſed ſui ſtudio librum eius approbaſſe, magis vt ſe illi, & quibuſdam minimè ignotis, quàm vt illum publico commendarent. Neque porrò neceſſe eſt eorum approbationem multis refellere, quam ita effictam conſtat, & ſine legitima facultatis venia vſurpatam, vt eam non minus qui dedere, ſurripuerint, quàm qui accepit. Ac patet, qua fide iudicarint de doctrina, cùm Antirrheticum ne à *morum* quidem *ſanctitate* abeſſe cenſuerint. Cuius ſanctitatis quæ ſigna tandem ac miracula Sirmondus dederit, ambigi poteſt: Niſi fortè illud pro miraculo eſſe debet, quod Antirrheticum anno M.DC XXXVI. editum, anno M.DC XXXIV. attribuit longiùs ſolem retorquens quàm propheta, qui eum pro ingenti prodigio ad horas pauculas retraxit. Nec deerit approbatoribus vnde huiuſcemodi ſanctitatis partem ſibi accipiant, cùm & ipſi approbationi ſuæ diem nullum adſcripſerint, quaſi vel nunquam à ſe ſcriptam ſignificantes, vel diuinitus, non humanitus, æternitate, non tempore conſcriptam. Cùm ergo ſtatuerint ſingularem illam Sirmondi maledicentiam & ſuperbiloquentiam, cui nulla rerum aut verborum indignitas abeſt, à ſanctitate non abhorrere; minimè mirum, eos doctrinæ errata, quæ rudiores facilè fugiunt, non agnouiſſe, cùm fœdiſſima morum vitia, quæ in quorumuis oculos incurrunt, non agnouerint. Ego verò, ſi qua dubitatio eſſe poſſet quin Sirmondi doctrina erronea, noſtra antiqua & Catholica ſit, eum Ampliſſimæ Facultati, cuius iſti approbatores nomine abutuntur, honorem haberem, vt nec librum ab iis laudatum damnare, nec ipſorum iudicium eleuare fas mihi arbitrarer. Cùm verò ea de re nec Scripturarum Patrumque perpetua & clariſſima authoritas, nec Theologorum cõſenſio dubitare ſinat; nemo, opinor, vitio vertet, ſi duobus adoleſcentioribus Theologis, à cæterorum omnium mente dijunctis, non plus tribuam, quàm Eccleſiæ Præſulibus tribuendum eſt, quos SS. Patres in aperta & minimè dubia hallucinatione audiendos non eſſe monuerunt. Nam & in Sorbonæ Scholis Magiſtri publicè profitentur Sirmondi dogmata hæretica eſſe. Quod nunquam facerent, niſi pro certo hæretica arbitrarentur. Eſſet enim temeritatis, doctrinam non manifeſtè conuictam, quæque commodè defendi poſſet, hæreſeos damnare. Ea ergo quæ planè ac perſpicuè hæretica in publico Pariſienſis Facultatis auditorio pronuntiantur, non modò à Facultatis illius Theologis non animaduerti, ſed pro veris integriſque laudari, ne quid grauius dicam, & iis qui ita cenſuerunt, & Facultate, cui illudunt, indignum eſt. Quid, quod Antirrheticus pleraque totius Facultatis, & Illuſtriſſimorum

Digitized by Google

Galliæ Præſulum Cenſuræ capita violauit? Vnde quemadmodum Sirmondi doctrina, ſodalium atque ipſius quodammodo ſocietatis ſententiis præfocata eſt; ita horum approbatio non meo, ſed tum ſingulorum Pariſienſium Theologorum, tum vniuerſæ facultatis ſolenni iudicio antè eſt damnata, quàm nata. Atque hoc fuit cauſæ cur Antirrhetici approbandi veniam à facultate non petierint, ex Academiæ lege. Nec enim placiturum ſperarunt, vt is liber approbaretur, qui tot nominibus ab ipſa damnatus, ſine ipſius contumelia probari non poſſet. Quamobrem laudanda atque in primis colenda Eminentiſſimi Sorbonæ Præſidis prouidentia, qui pro altiſſima illa mente qua maioribus incumbit, minora non ſpernit, cuncta complectitur ac ſupereminet, in Theologorum ordinem temerè aſciſcendos olim non putauit, præcipuè iuniores, quamcumque Scholarum peritiam & argutiam præ ſe ferrent, niſi vſu, maturitate, & facultate aliqua inſignes, qua honorem non tantùm ab ordine illo accipere, ſed illuſtrare, atque adeò refundere poſſent. Non enim docti quiuis tantæ facultati idonei; ſed habendus doctorum delectus: ſecernenda non tantùm imperitia, ſed etiam mediocris eruditio, quæ plerumque inſcitiâ periculoſior eſt: excludenda non tantùm vitia, ſed etiam minus firmata virtus, minus ſpectata animi indoles; vt in eam velut in prætoriam ac regiam cohortem, non niſi probatiſſimi ac ſelectiſſimi quique adſcribantur, qui nec errorum veriſimilitudine capi, nec cupiditatum ſpecie moueri queant; in diuinaque veritate ac virtute defixi, non minus moribus, quàm ſcientia Theologi ſint.

Talibus Antirrhetici nulli imponent, quacumque ſpecie errores exhibeant, ſeu enuntient apertè, ſeu perplexis ſermonibus obſcurent, ſeu liberè fateantur, ſeu profiteri non audeant; ſeu arte, ſeu fiducia vtantur. Quas ego omnes Sirmondi machinationes (quoniam omnes expertus eſt) ita repello, Lector, vt nihil propemodum adhibeam niſi Patrum & Eccleſiæ non modò ſenſum, ſed conſenſum. Vt enim penè vbique hoc facere poſſem, commiſſum eſt incredibili aduerſarij leuitate; qui dum antiquitatem in ore habet, ſic ab ea auerſus eſt, vt vix quicquam erret, quod illa vniuerſa non reſpuat, & quæ reprehendit, fraudiumque ac tergiuerſationum nomine inſectatur, ea ferè ſint Patrum ac Theologorum ipſiſſima decreta. Vnde nihil mihi propemodum addendum fuit de meo, ſed referendæ tantùm Patrum voces, & teſtificandum quid ſcripſerint. Qua facillima expeditiſſimaque ratione illud me planum feciſſe arbitror, aduerſarium vel antiquitatem per meum latus de induſtria petere, irridereque; vel ex veteribus, in quibus conſenuit, manuſcriptis, nihil niſi illius ignorationem didiciſſe.

Atque hoc loco appellandi mihi ſunt nonnulli, qui Sirmondum, neſcio quibus eius artibus inducti, humanitate & eruditione præditum putant. Non rogo vt meis verbis plus fidei habeant, quàm ſibi. Illud peto, vt vel de hac controuerſia alios iudicare patiantur, vel, ſi quas iudicandi partes ſibi ſumant, ne ex opinionum ſuarum præiudiciis, ſed ex ipſa re ſtatuant, poſtquam eam diligenter intelligenterque explorarint.

Digitized by

Quod ſi priſtinam ipſorum de Sirmondo exiſtimationem ratio & veritas mouebunt; ſi fraudium frequentia, audaciæ, iracundiæ, maledicentiæ magnitudo, parum in eo humanitatis, errorum & hallucinationum denſitas parum eruditionis ineſſe docebunt, ne repugnent; ſed æqui agnoſcant, quod pluribus exemplis compertum eſt, eſſe qui ad nomen & famam, quam non meruerint, neſcio qua ſorte perueniant. In qua tamen poſſeſſione, licet iniuſta, tamdiu ſanè relinquantur, quoad illa contenti fuerint. Vbi verò ea abuti incipient ad eatum rerum doctrinarumque perniciem, quarum opinione illam ſunt adepti; nihil æquius, quàm vt grauiorum virorum iudiciis ab ea exturbentur.

Hac verò in re explananda fidem, ni fallor, meam, Lector, agnoſces. Operam dedi ne minùs in diſputatione mea candorem reperias, quàm in doctrina veritatem. Scelus facere mihi viderer, ſi alteram ab altera dijungerem. Non enim fallacia aut mendacio vera doctrina defenditur, ſed polluitur, ac proditur. Nec eſt probabilius vllum erroris argumentum, quàm eius qui illum tuetur, inſincerus animus, ingenijque calumniæ. Quis enim credat eum veritatis patrocinium ſuſcepiſſe, qui illi fraudem facit? Itaque ſi quid eiuſmodi in reſponſione noſtra deprehendes, non recuſo quin ex eo de tota re ſententiam feras. Sin autem noſtram in Sirmondo refellendo religionem probabis; illius verò in meſtrophas paſſim ita perſpicies, vt dum fraudes noſtras inſimulat, eas ſingulas pluribus ſuis, multoque verioribus, venetur; tuum erit, Lector ex vtriuſque armis & inſignibus diſcernere cui quiſque militet, errori an veritati; fidei an fallaciæ. Quare duarum cautarum quas habui, vt ſingula eius dicta ordine proſequerer (etſi vniuerſa illius orationi meæ non inſerta, vt ante hac conſueui, ne noua iſta conuitiorum ipſius proluuie eam inficerem) vna hæc eſt; vt illius fautores intelligant, nos non generalibus inanibuſque verbis, quibus probatio nulla ſubſit, de illius vitiis prædicare; quę ipſius in nos conſuetudo eſt; ſed nominatim, & intento quodammodo in ſingula digito, continuas eius labes oſtendere. Altera eſt, vt non tantùm dictis, ſed etiam factis refutem ſolennia eius effugia, turpiſſimamque illam in primariis controuerſiæ locis taciturnitatem. Vt enim illius in maximis quibuſque reticendis culpam quàm longiſſimè fugerem, ne minima quidem eius vlla prætereunda exiſtimaui.

Quod tamen ita factũ eſt, Lector, vt tuæ in primis patiẽtiæ ratio habita ſit. Quàm breuiſſimè licuit rem confeci: ſic tamen, vt non modò tibi, ſed & rei quam ſuſcepi, ſatisfacere ſtuduerim. Nec enim exiſtimaui te Sirmondi conſuetudine delectari, qui ſilentium pro breuitate accipit, nihilque dicendo breuem ſe viſum iri putat; & eos qui aliquid dicere conentur, longos verboſoſque habet; atque ex hac norma orationem noſtram, cuius copia obruitur, prolixitatis accuſat. Quamquam eſt cur breuiloquentiam eius miremur, qui trium litterarum dictione, vnica vocula, *non*, tantum errorum & hæreſum concludere potuerit, quantum Antirrhetici duo explicuere, & quantum nemo alius diuinaſſet: vt eum qui tot myſteria tam paucis litterulis, quaſi λακωνικῇ σκυτάλῃ ſit

Digitized by Google

complexus, Theologum Laconem dicere liceat. Sed videre debuit ne ſolertiæ breuitatiſque iſtius laudem extingueret, perpetua quædam & affectata Antirrhetici loquacitas. E contrariis enim vitiis prodigioſum quendam in modum eſt conflatus, ſterilitate & redundantia; neceſſariarum rerum ſterilis & inops; alienarum & intempeſtiuarum plenus ac diſſluens? quemadmodum ſingulis locis à nobis animaduerſum eſt. Ex quo intelligitur Sirmondum ſtudio ac voluntate loquacem eſſe; neceſſitate & inopia tenuem ac reſtrictum. Nam orationis ac librorum prolixitatem, quam opportunis & commodis rebus aſſequi non poteſt, collectitiis & intempeſtiuis præſtare conatur. Vnde fit, vt qui de ſuo exilis eſſe ſolet, de alieno longus ſit ac vaſtus. Nam è Galliæ Synodis, quas vno iuſto volumine complecti potuit, tria volumina miris effecit artibus; vt non tam Conciliorum illorum Collector, quàm diductor, vt ſic loquar, & dilatator habendus ſit. Mihi igitur, qui non modò parerga aliunde non acceſſo, ſed ne ea quidem quæ de argumento meo dicenda ſuppetunt, omnia expono, quemadmodum lectorem ſua ſponte intelligere exiſtimo, & poſteriora quæque ſcripta noſtra abundè docent, loquacitatem ab eo objici, qui eam in votis habet, & omni ſtudio conſectatur, nihil aliud ſignificat niſi accuſatoris animum veritatis penuria ad quiduis fingendum paratum quo ſub alienis accuſationibus ſua vitia occultet.

Quare fateor ex vniuerſo Antirrhetico nihil mihi iucundius accidiſſe, quàm quod conſtitutum ſibi ait altercandi finem in poſterum facere. Quid enim optatius, quàm ab eius tandem diſputationibus liberari, qui nec tacere, nec loqui poteſt? qui nihil agit, niſi vt famam temerè in diſcrimem adductam, technis ac præſtigiis expediat? qui denique rerum, quas imperitiſſima confidentia contaminat, centeſimam partem non capit? Sed vereor vt ea fide hoc impleat, qua pleraque alia quę vanè pollicitus erat, inficiari non erubuit. Quis enim credat, eum ex animo ſilentium ſpondere, cùm ideo ſilendum ſibi dicat, vt Apoſtoli voci obtemperet, ſicut hæreticum hominem, ita Anæreticum poſt vnam & alteram correptionem vitari iubentis? In quo, quod me hæreticum hominem obſcurè vocat, cui nullam hæreſim, ne dicis quidem cauſa, toto Antirrhetico obiecit, eſt ſoliti pudoris eius & ingenij. Videlicet voluit vicem referre: vt quia ego doctrinam eius hæreticam notaui, ipſe, ne quid cederet, memetipſum hæreticum eſſe recriminaretur. Sed cùm ego in eius perſonam, cuius ſunt plures opiniones, non à me, ſed ab omnibus hæreſeos damnatæ, nihil tale vnquam protulerim; perſpicuum eſt, eum veras reprehenſiones meas, fictarũ contumeliarum atrocitate viciſſe. Exploſo igitur illiberali ac retuſiore, quacumque ex parte ſpectes, conuitio, cuius nullam habuit cauſam, niſi vt inanem vindictę libidinem expleret; perinſulſum eſt dicere, ſe *Anæretico* ampliùs non reſponſurum, quod Apoſtolus poſt vnam & alteram correptionem id fieri vetet. Semel enim ei reſpondit: Quare ſi Apoſtoli conſilio parendum, putat, iterum ei reſpondeat, neceſſe eſt, ne ante vnam & alteram correptionem eum deuitet. Itaque de pollicitationis tam debili funda-

mento nixę ſtabilitate iure ambigi poteſt. Quod ſi dicere voluit ſe huic libro meo non reſponſurum, malè auguratus eſt eum *Anereticum* fore. Eſt enim *Orthodoxus*. Nam quoad ſperare licuit errores, qui per imprudentiam excidiſſe videbantur, ſanari eripique ipſi poſſe, illis *Anereticum* oppoſui, hoc eſt librum hæreſum & expertem, & expunctorem. Nunc vbi eum obfirmatum, inuitiſque omnibus ſuperbè errantem video, & nihil magis metuentem, quàm reſipiſcere, ne erraſſe videatur; illo ſibi ipſi; diuiniſque iudiciis dimiſſo, *Orthodoxum* edidi, cui Eccleſiæ doctrinam tantùm tueri, Patrumque traditionem confirmare propoſitum eſt. Cæterùm quoquomodo illam Apoſtoli de ſilendo legem, ſponſionemque ſuam interpretetur, nihil eſt cur ſe vlla religione prohiberi putet, ne deinceps reſpondeat. Si enim morem ſuum tenuerit, minimè dubium eſt, quin ita reſponſurus ſit, vt non potius reſpondere, quàm ſilere; nec me vrgere, quàm fugere deuitaréque videatur. Quo autem liberiùs id, ſi lubeat, facere poſſit, moneo ac denuncio, me, quo conſilio vti nunc conſtitueram, ſi per eum licuiſſet, eo poſthac vſurum, vt Antirrheticos, ſi quos in poſterum ederet, qui plus ſilentiorum quàm reſponſionum habeant, præcipuaque omnia, quæ ferre non poſſint, diſſimulent, confutatione dignos non putem, publicaque ignominia extingui ſinam, ſi modò nouæ hæreſeos nihil pariant. Contentus ſit priuatis peccatis, inſcitiis, hallucinationibus, paralogiſmis, calumniis, contumeliis, quas quo magis immerenti impinget, eo magis ipſe merebitur. Eccleſiæ doctrinam, ſi nos tacitos & quietos cupit, ne attingat. Nec enim feram eſſe qui res diuinas conturbet, non eſſe qui vindicet; exemplumque in primis Eccleſiæ neceſſarium edam, ne perpetuo Catholicorum conſenſu rata fixaque dogmata, eorum temeritate in dubium adducantur, quorum maxima eruditionis pars eſt veteres ſchedas manuſcriptoſque conquiſiiſſe, vt Criticorum nomen inuenirent. Quod ſtudium vt non reprehendo, ſi adſit rerum peritia minimè vulgaris, graue iudicium, minimè audax, miniméque vana mens; ita eos, qui his deſtituti præſidiis antiqua ſcrinia ſcrutantur, non aliter vtilem Eccleſię operam nauare poſſe reor, quàm ſi ea quæ è latebris eruerint, ad peritiores deferant; ipſi verò notariorum, & quod Auguſtinus de Iudæis ait, *capſariorum* munere fungantur. Quem in numerum non ſum neſcius Sirmondum detrudi nolle. Sed quo maior haberi cupiet, eo errorum ſuorum, qui iam eò peruenere, vt tegi nequeant, culpam & dedecus augebit, ex illo Chriſti iudicio; *Si caci eſſetis, non haberetis peccatum. Nunc verò dicitis, quia videmus, peccatum veſtrum manet.*

S. Aug. in Pſal 40.

Ioan. 9.

Digitized by Google

ERRORVM ET HÆRESVM IAC. SIRMONDI,
duobus maximè Antirrheticis expressorum

SYNOPSIS.

I. Patres verticis vnctionem in Baptismo à ministris, & frontis in Confirmatione ab Episcopis fieri solitam, vnam eandémque habuisse, & eiusdem efficientiæ. II. Antirrhet. p. 60. 64. Quo errore confirmatur Spongiæ doctrina, quæ harum vnctionum vnam altera suppleri docuit posse.

II. Frontis chrismatione non tribui Spiritum sanctum; huncque effectum proprium esse manus impositionis. II. Antir. p. 23. 55. 56. 58.

III. Chrismationis Episcopalis, quæ in Confirmationis sacramento adhibetur, iterationem innoxiam, seu non præiudicantem Patribus visam. I. Antir. p. 63.

IV. In ea chrismatione situm non esse Sacramentum Confirmationis, sed in sola manuum impositione. I. Antir. p. 69. 70. II. Antir. p. 42. 45. 46.

V. Sine Chrismatione illa administratum pluribus olim sæculis vulgò à SS. Patribus Confirmationis sacramentum sola manuum impositione. II. Antir. p. 19. 26. 46.

VI. eam chrismationem sacramento Confirmationis ab Ecclesia adiectam ornatus solennioris que pompæ gratia. II. Antir. p. 63.

VII. Frontis vnctionem, quæ in Confirmatione fit, ad Baptismi ceremonias olim pertinuisse. II. Ant. p. 26. 76.

VIII. Confirmationis sacramentum sine chrismate consistere posse more antiquo. II. Ant. p. 72.

IX. In Confirmatione Spiritum Sanctum manus impositione etiam nunc dari, more antiquo. Id est, sola manus impositione, non chrismate; quemadmodum olim factum censet. II. Ant. p. 71. 75.

X. Posterioribus sæculis aliam, quàm antea, sacramenti Confirmationis materiam, aliam formam esse cœpisse. II. Ant. p. 63.

XI. Formam verborum, qua Ecclesia in hoc Sacramento vtitur, *Signo te, & Confirmo te*, non antiquissimam videri. II. Ant. p. 64.

XII. Eam formam, si propiùs inspiciatur, nihil habere quod Spiritus sancti donationem sonet. II. Ant. p. 65.

XIII. Eam spiritum sanctum conferre non posse, quòd enuntiationis absolutæ, non orationis speciem præferat; Cyprianus autem & Augustinus testentur, Spiritum sanctum per Episcopi orationem & manus impositionem dari. II. Ant. p. 65.

XIV. Patres Græcos, quia manus impositione carebant, sacramento Confirmationis caruisse. Quod audacissimum commentum, Guidonis Carmelitæ nomine, falsò ac fallaciter spargit. II. Ant. p. 51.

Digitized by Google

XV. Chtiſmationem Epiſcopalem, è qua ſacramentum Confirmationis conſtate docet Eccleſia, commiſſam olim vulgò preſbyteris ab Epiſcopis quibuſuis I. Ant. p. 66. 64. II. Ant. p. 27. 28. 29. &c.

XVI. Non ſolum preſbyteris, ſed etiam diaconis paſſim & ſine neceſſitate commiſſam, & ab illis, vt ordinariis miniſtris; non ab Epiſcopis, tradi conſuetam. I. Ant. p. 69. II. Ant. p. 38.

XVII. Id factum toto ferè Occidente, Romanis Pontificibus fruſtrà reclamantibus; aduerſante etiam priorum omnium ſeculorum conſenſu & conſuetudine. II. Antit. p. 19. 26. 27. I. Ant. p. 65.

XVIII. Romæ etiam permiſſum à Syluestro Papa preſbyteris frontes vngere, vt Epiſcopi ſolebant. I. Ant. p. 67. 68. Quod tamen recantauit. II. Antir. p. 27.

XIX. Perpetuũ apud Græcos morem fuiſſe, vt preſbyteri Epiſcopalem frontis chriſmationem peragerent. I. Ant. p. 66.

XX. Ridiculum ſpectaculum fore, ſi Epiſcopus hominem in baptiſmo non chriſmatũ remittat ad preſbyterũ, vt eius verticẽ chriſmate vngat. I. Ant. p. 59. Quod tamẽ in ordine Romano diſertè præcipitur.

XXI. Peruicacem tergiuerſationem cauillationémque eſſe, quod omnes Theologi docent, SS. Patres dum manus impoſitionem nominant, non excludere chriſmatis vnctionem; ſicut dum chriſma memorant, non excludere manus impoſitionem. II. Antir. 46. & 49.

XXII. Nihil fingi poſſe abſurdius, ridiculum denique ſomnium eſſe dicere vngendo manum imponi, & manus impoſitionem in vnctione ipſa ineſſe: contra SS. Patres, ac Theologos, qui permultis iam ſæculis ſic docuerunt & locuti ſunt vno conſenſu; & contra vniuerſam Eccleſiam, quæ id ipſum ſentit, & diuturno iam vſu obſeruat. II. Antir. p. 38. & 59.

XXIII. Sacramenti Confirmationis duplicem eſſe partem, manus impoſitionem & chriſmatis vnctionem. Harum rurſus duplicem materiam duplicemque formam. Chriſma materiam eſſentialem eſſe chriſmationis; Confirmationis tantùm accidentariam & integrantem Ant. II. p. 74.

XXIV. Quoduis Sacramentũ deberi totum diuinæ authoritati; eoſque ariolari, qui partem eius aliquam ab Eccleſia inſtitutam dicant. Vnde liquet, chriſma, quod ab Eccleſia inſtitutum cenſet, verè ab eo non haberi Confirmationis partem; ac proinde materiam illius accidentariam fictè ac ſimulatè dici. Ant. II. p. 74.

XXV. Theologos in ſcholis recentiores non paucos, ac penè omnes, neglectâ, aut ſecus acceptâ ignorataque manus impoſitione, Confirmationis vim in ſola chriſmatione collocaſſe; vituperandumque Aurelium, quod iis conſenſiſſe videatur. II. Ant. p. 60. & 65.

XXVI. Suâ doctrinâ ſcholam Theologicam multis magniſque difficultatibus expediri, quibus nunc conflictatur; eiuſque obſcura multa & tenebris obſita eluceſcere. II. Ant. p. 73.

XXVII. Matrimonia fidelium olim adulterio ſoluta ſignificat. II. Antir. p. 13. contra Concilium Tridentinum, ſeſſ. 24. can. 5.

Digitized by Google

XXVIII. Canonum collectores ſacros Canones ſuo arbitratu reſecuiſſe, mutilaſſe, auxiſſe, in contrarios ſenſus mutaſſe, ſi quid ineſſe videbatur, quod à ſæculi ſui moribus abluderet. I. Ant. p. 84. Hoc eos feciſſe Eccleſiæ authoritate; ſicut veteres Iuriſconſulti Imperatorum iuſſu inutilium legum luxuriem & vitia reſecuerunt. II. Ant. p. 130. 131.

XXIX. Synodum Nicænam II. Oecumenicam non eſſe ſcripſit in tomis Conciliorum Galliæ.

XXX. Synodum Arelatenſem II. intextis plurimis falſis Canonibus à ſe corruptam fatetur, ad grauiſſimam ea de re Aurelij reprehenſionem obmuteſcens. Vid. Anæret. p. 458. 459.

XXXI. Concilio Francfordienſi ſub Carolo Magno canones LVI. affinxit, nullo authore, & à Synodo illa multis nominibus alieniſſimos.

LIBRI HVIVS CAPITVM, ANTIRRHETICI CAPITIBVS OPPOSITORVM SYLLABVS.

In Cap. I.

Sirmondi de Scriptoribus laruatis fabulæ. Id nomen vel ab Aurelio remouendum, vel in nominatiſſimos Ieſuitas conuenire. Sirmondum ipſum non modò laruatum fore, ſed planè laruam. p. 503.

In Cap. II. Sirmondi ſilentia, quibus vniuerſam de Canone Arauſicano diſputationem tandem abiecit. Audacia prædicantis, ſententiam ſuam omnium aſſenſu probatam. Ipſum quadruplici ſuo iudicio damnatum. Variæ illius cauillationes & fallaciæ de manuſcriptis. p. 511.

In Cap. III. Sirmondus traditam ab Aurelio Canonis interpretationem abſurdè dicit omnium iudicio victam, dum eam ſilentio ſuo victricem reddit. Eam eſſe communem conſtantemque omnium ſententiam, etiam manuſcriptorum. Eius loquacitas & errata varia in Canonibus Concilij Arelatenſis I. p. 518.

In Cap. IV. Sirmondi de tribus ætatibus ficta & perplexa cauillatio. Orationis eius inanitas in exponenda prima ætate. Hæreſis Patrum conſenſu damnata, Spiritum ſanctum chriſmate non dari. p. 522.

In Cap. V. Sirmondi commenta de ſecunda ætate. Frontis vnctionem Epiſcopalem preſbyteris ſemper vetitam, nuſquam permiſſam. Sirmondi contumelia in Eccleſiam Romanam, cuius ea de re decretis omnes penè Occidentis Eccleſias obſtitiſſe affirmat. p. 528.

In Cap. VI. Frontis vnctionem multo minùs diaconis conceſſam, quàm preſbyteris. Ne Chorepiſcopis quidem indultam. Sacramentum Confirmationis à SS. Patribus & Eccleſia Catholica ſemper in chriſmatis vnctione conſtitutum. Contrariam Sirmondi ſententiam, Patrum, Conciliorum, primariorumque ipſius ſodalium conſenſu hæreticam eſſe. p. 539.

Digitized by

In Cap. VII. Tertiæ Sirmondi ætatis vitia & confusio. Posteriorum omnium temporum Patres, Scholæ etiam Theologos, sacramentum Confirmationis in manus impositione & chrismatis vnctione collocasse. Chrismate Spiritum sanctum dari docuisse. Ecclesia à Sirmondo Confirmationis Sacramento spoliata, insciticque damnata. Spreti etiam Illustrissimi Galliæ Antistites, & sacra Theologiæ Facultas Parisiensis. p. 557.

In Cap. VIII. Sirmondi latebræ, quibus vel hæreticam doctrinam suam, vel seipsum, tegere conatur. Inscitia, qua in Scholasticam disputationem se committit. Chrisma ne integrantem quidem Confirmationis partem ab eo verè agnosci, sed fingi temporis causa. p. 570.

IN ANTIRRHETICI PARTEM ALTERAM. pag. 578.

In Cap. I. Insulsæ Sirmondi nugæ de Plauto. Omnia, quibus Aurelium accusat, ipsum multo grauius & absurdius facere, dum accusat. Stolidæ eius facetiæ. p. 579.

In Cap. II. Frigidæ Sirmondi ineptiæ in eludendo indignorum compendiorum crimine, quibus vniuersas responsiones meas falsauit. Loquacitas de titulo Innocentij epistolæ ad Synodum Toletanam; eaque de re multiplicatæ fallaciæ. p. 581.

In Cap. III. Gratiani emendatores secundùm Aurelium pronuntiasse, negationem tollendam è Canone Arausicano. Eorum defensio à Sirmondi contumeliis. p. 585.

In Cap. IV. Isidorum negationem non agnouisse. Merlinum, eiusque editionem immeritò despici à Sirmondo, & ludibrio haberi, itémque omnes alios, qui ab ipso dissenserint. p. 589.

In Cap. V. Maledica & intemperans Sirmondi loquacitas de Crabbi marginibus. Aberrationes eiusdem, & imprudentia. p. 594.

In Cap. VI. Sirmondi fraudes, in Cassiodoro, Petro Damiani, Hieronymo. Ineptiæ eius de nomine Petri Damiani, & Hugonis de S. Victore. Hæresis negantis Synodum Nicænam II. esse Oecumenicam. p. 597.

In Cap. VII. Sirmondus Patres contemnit. Inscitia eius in exponendis Canonis sui Francfordiensis verbis, *de beneficijs*. p. 604.

In Cap. VIII. Improba Sirmondi opinio de resecatis mutatisque de industria per collectores Synodis & Canonibus. Vera sententia vindicata ab eius calumniis. Falsa illius asseueratio de Clericorum barba. p. 606.

In Cap. IX. Calendarum Ianuariarum superstitiones variorum locorum ac gentium expositæ. Antisiodorensis Canon à temeraria Sirmondi interpretatione vindicatus. Eius lectio restituta. p. 613.

In Cap. X. Sirmondi vitioſa editio Canonis Aurelianenſis demonſtrata. Reiectæ fraudes. Canones LVI. Concilio Francfordienſi abeo impoſiti. p. 617.

In Cap. XI. Frontonem Ducæum de Canonis Arauſicani lectione cum Sirmondo diſſenſiſſe. Miræ in ea re Sirmondi verſutiæ. Ridiculę devocula *ſemel* ac de *pariculo* diſſertationes. Perpetua ἀσυλλογισία. 622.

In Cap. XII. Sirmondi epilogus tautologus, antilogus, inteſtinis pugnis, & ineptiis inſignis; verum denique Antirrhetici breuiarium. Admonitio ad Sirmondum vt ſilentium diu debitum tandem perſoluat, ſi poſſit. 626.

Antirrheticorum maledicentiæ & impotentiæ

SPECIMEN.

Ex quo lector Sirmondi pudorem agnoſcet: qui cùm prior conuitiari cœperit; & ita conuitiari, vt nihil tantæ procacitati ſimile ipſi ſit relatum; tamen Aurelij in ſe maledicentiam vltrò queri & accuſare non dubitat.

In Præf. I. Antirrhet. *Aurelium dicit* laruatum Theologum. Ib. mali augurij volucrem. Pag. 4. Immodicæ ſub larua maledicentiæ reum. Ib. immodeſtum & iniquum. Pag. 26. Mentis & iudicij inopem. Pag. 48. Tumidum ac turgidum inani oſtentatione, non ſcientia Theologum. Pag. 60. Auribus animiſq; omnium abſurdum. Pag. 80. Inſanum. Pag. 88. Immanium ferarum atrocitatem, vrſorum ac tygridum leonumque ſitu exprimentem. Ib. inſanum. Pag. 81. Peſſimum coniectorem. II. Antirrhet. præfat. Inſanum. Ib. Delirum. Ib. Mente captum. Ib. Deſipientem. Mentiri ac mendacem eſſe ſæpiſſimè. Pag. 10. 79. 92. 112. ſæpius. 113. 123. 124. 138. 144. 147. &c. Furi eum comparat, ſe carnifici. Pag. 78. Antiquum pædotribam, 79. Truculentum, militē, glorioſum, Pſeudolum, 80. Triformem chimæram, 81. bardum & ſtolidum, 105 hebetem, ſtupidum, Boeotiæ vernulam, 106. ſtipitem, inſanum, pingui iudicio, 109. ſtupidum & hebetem, 110. ſtolidum interpretem, 111. malignum interpretem, 113. ſtultum & incautum, 114. ſtupidum hermam. Ib. hebetem, bardum, vafrum, 116. Non ſanum caput, 119. Peruerſo animo, 124. Fraudium artificem & architectum, inſanum, 124. 125. ſtultum, 127. delirum, 137. Impoſtorem, 145. inertem & peruicacem, 148. Imperitum & peruicacem, 150. ſicarium & parricidam, 153. Eſſe in illo inertiam & ignauiam, fraudes, effugia, cauillationes, calumnias, ἀσυλλογισίαν denique & temeritatem & inſaniam, 154. Inſanum, 156. 157.

Digitized by

ORTHODOXVS
ADVERSVS
IACOBI SIRMONDI
ANTIRRHETICVM II.

IN CAPVT I.

Sirmondi de Scriptoribus laruatis fabulæ. Id nomen vel ab Aurelio remouendum, vel in nominatiſsimos Ieſuitas conuenire. Sirmondum ipſum non modò laruatum fore, ſed planè laruam. Orationis eius leuitas, & confuſio.

QVOD inſtitutum diſputationis noſtræ ordinem commutaſti, reiectis in poſtremum locum quæ prima fuerant, iiſque ipſis ὕστερον πρότερον inuerſis, non arguo, Sirmonde. Iure tuo feciſti. Qui enim ad res ſummas perturbandas accedebas, decuit vt perturbationis huius imaginem in ipſa diſputationis facie depingeres. Illud miror, cur ſtatim in limine à tuo iſto conſilio deſciſcas, & quæ de laruatis Scriptoribus à te iniecta, à me reſponſa fuere, ea non cum aliis ad diſputationis calcem, ſed ad prioris partis ipſam frontem, quam Sacramento Confirmationis Canonique Arauſicano deſtinaſti, excutienda tranſtuleris. Deinde cur omnia ad eam rem ſpectantia non ſis complexus, cæteriſque meis reſponſis fallaci ſilentio interceptis, in vnum illud impetum feceris, quod laruatorum ſcriptorum nomen mihi à te obiectum in ſodales tuos, teipſumque reiecerim. Nimirum cùm cauillationem iſtam, in qua iactaras te & exultaueras, penitus obtritam, omniumque irriſioni addictam videres, teneri non potuiſti, homo animoſus, quin ad eam ſubleuandam protinus erumperes pudorique tuo qua quaratione medereris. *Dubia*[a] inquis, *& anceps fuit noſtra & aliorum expectatio: quo tandem fuco laruam iſtam, quæ tibi non immeritò exprobrata videbatur, diſſimulandam, aut qua ratione purgandam ſperares.* Scilicet obſcurum fuit, quo pacto retunderem improuidam Ieſuitæ

[a] P. 1. & 2.

Digitized by Google

reprehenſionem nominis mei diſſimulationem cárpentiscùm in promptu eſſet reſponſio, ſexcentos Ieſuitas id factitaſſe. Quæ ratio ita obuia erat & aperta, vt teipſum pœnitere putem in hunc locum incurriſſe vnde honeſtè nunquã emerges. Quid enim clarius, & aduerſus præſtigias omnes illuſtrius, quàm malum eſſe accuſatorẽ, qui quæ in ſe ac ſuis probet, in aliis criminetur? Quid cæcius? quàm eã inuidiæ flãmam in me conijcere, qua ſodales penè vniuerſos tequevnà conflagrare neceſſe ſit. Nobis igitur potius dubitãdum fuit quid iſtà ingenij copià comminiſcerere, quo te obtegeres in hac ſaltem parte quando alias defenſionis
[b] P. 2. meæ declinandas fugiendaſque duxiſti. *Ieſuitas*, [b] inquis *te imitatum profiteris*. Fateor dummodò aduerſario idem quod arguit viciſſim obijcere, id ſit imitari. Quod ſi nemo ita hallucinatur; ſi exceptiones iſtæ dicuntur, non imitationes; quid iuuat quod te Iuriſperitum toties ſimulas, Codiciſque Theodoſiani & Iuſtinianæi enarrandorum emendandorumque ſiduciam in hoc Antirrhetico [c] oſtentas, ſi ne notiſſima quidem artis illius elementa nouiſti? Ego verò, ſi quid boni inſit Ieſuitis, id imitari nunquam grauabor, Nec enim eos odi, ſed vſque adeo amo, vt à perturbanda Eccleſia auertere velim; &, vt peſſimè odiſſem, tamen virtutem etiam in hoſte non modò laudandam, ſed mirandam exiſtimo.

[c] P. 130. & 251.

At tibi ante omnes iniuriam fieri clamas, quod *Notarum Stigmaticarum* Coſmæ Fabricij nomine editarum authorem te dicã; quas à cauſidico [d] neſcio quo profectas narras. Quid ſi tu nihilominus earum author? Ecquid vides illos ipſos Ieſuitas in quibus refellẽdis verſabar cùm tu in me temere incurriſti, nefarios libellos notorum hominum nominibus inſcripſiſſe; Hermanni Loëmelij, Hieronymi Goffar, Nicolai Smithæi? Ecquid meminiſti Theophilum Raynaudum, ſodalem tuum librum nuper vulgaſſe nomine Auguſtiniani cuiuſdam *Riuierij*; atque item alterum nomine Franciſcani *Emonerij S. T. D. & eiuſdem ordinis apud Salaſſios Commiſſarij*? Neſcis multo antè Cardinalem Bellarminum emiſiſſe Apologiam nomine *Adolphi Schul*Kenij Canonici Colonienſis? Leonardum Leſſium nomine *Guillelmi Singletoni* Profeſſoris Duacenſis? quos
[e] In Indice II. omnes in Anęretico [e] cõmemorabam. Hoc enim inter vos & alios intereſt, quod aliorũ laruæ, inanes & emortuæ ſunt: veſtræ viuunt ac ſpirãt. Aliæ ludicrã neſcio quam veritatis imaginem habent: veſtra homines ipſos in laruas vertunt, & ad fallendũ ipſa quodammodo veritate abutuntur. Accedit, quod ille notarum ſtigmaticarũ liber typographi tui opera Francofurtum miſſus fuit, & illic typis excuſus, vt dicebam, ac deinde Pariſijs diſtractus. Scriptum autem ipſum minimè cauſidicum olet: à te verò ingenioque tuo non abhorret, tuique mentionem facit parcè ac reſtrictè; vt facilè intelligas eum qui loquitur à ſui com-
[f] P. 2. memoratione pudore quodam refugere. Quæ omnia, ſi me vt ais, [f] in ius voces, vide ne apud, æquos iudices eam vim habeant quam præclara tua facundia ferre non poſſit, quandoquidem iam illam fugere coacta
[g] P. 2. & 3. eſt. Quid enim tergiuerſaris? quidue ſimulas [g] me librum illum ſola fama & auditione tibi aſcripſiſſe; Quod tamen ſi ita eſſet non minus mihi liceret

[d] P. 2.

Digitized by

hi liceret ex rumore, vtcumque incerto, *notas ſtigmaticas* tibi impingere, quam tibi ex fictitiis minimeque exploratis, vt fateris, [h] ſermonibus, quibus de Vindiciarum noſtrarum authore hariolaris, certas mihi minimeque ambiguas contumelias toto libro inurere. An enim leues ſuſurros, inaneſque fabulas ad maledicendum captare tibi fas erit; mihi non erit ad dicendum, libellum à te prodiiſſe? Quid, quod in hoc Antirrhetico errores ac hæreſes, quas in ſanctiſſimum Confirmationis Sacramentum commentus es, dicis à te non tuo nomine, ſed aliorum neſcio quorum, qui nobis nec cogniti vnquam ſunt, nec auditi, prolatas eſſe? hoc enim multis verbis anxiè contendis; ac ſunt capita [i] quibus nihil loqueris, niſi ſcenicas ſimulataſque aliorum nomine diſputationes. Cùm ergo ignoti iſti homines, perſona tua obtecti, dira tragicaque dogmata in orbis theatro, in clariſſima frequentiſſimaque vrbium Lutetia, pronuntient; quis neget te dicendum, non iam laruatum ſcriptorem, ſed planè laruam, non ex alienis libris tibi inuito aſcriptis, ſed ex eo Antirrhetico quem penè quadriennium, vrſa tardior, finxiſti. Quare cauſa oratioque mea, quod ad te attinet, clara & expeditiſſima eſt.

[h] P. 3.

[i] C. 8. part. 2.

De ſodalibus tuis res eſt etiam facilior. Prorſus enim eos deſtituis, deque eorum cauſa te dicturum [k] negas; ſi rem ſpectemus, cautè ac perite: Quid enim meridianam lucem oppugnes? ſi tuam, eòrumve famam, miſerè ac turpiter. Nam quid turpius, quàm adduxiſſe in diſcrimen, mihique configendos obtuliſſe, quos defendere non audeas; nedum eripere poſſis? Quod enim tranſiens ais, me alienos iis libros in meo Indice [l] *vel incerta fama, vel aperta calumnia* tribuiſſe; quid tandem aliud eſt, quàm eos mihi rurſus premendos conuincendoſque objicere? Quid enim facilius, quàm defenſionem iſtam debilitare ac frangere, cùm Cardinalis Bellarmini, Scribanij, Leſſij, Petauij, Theophili Raynaudi, Bineti, Floydi, & aliorum libros commemorarim [m], quos vel ipſi profeſſione ſua, vel ſodales publica ſcriptorum ſuorum teſtificatione [n] agnouerunt? Quod cùm ita ſit, quid ſupereſt quàm vt fatearе quod dixi, vel mihi vitio dandum non fuiſſe, quod nomen mutaui; vel ſodales tuos, qui in eadem ſint cauſa, in eadem culpa hærere? Non video quid hoc loco amplius deſiderari poſſit. An igitur perorandum eſt? nequaquam. Latiore enim deinceps diſſertatione exſpatiaris: [o] cuius hæc eſt ſumma; non omnes qui nomen celant, laruatos eſſe ſcriptores: ſed hoc nominis in eos tantùm conferendum, qui ſine idonea cauſa id faciant. Quem ergo iuuat hæc eloquentia, vel cui aduerſatur? Sodales tuos certè non iuuat, cùm non probet eos iuſta de cauſa nomina celaſſe. Mihi non nocet, cùm ſine recta cauſa me id feciſſe non doceat. Ita enim à probando abes, vt ne dicas quidem planè, ſed tantùm innuas nos idoneam reticendi nominis cauſam non habuiſſe; illos habuiſſe. An ergo ſtatuemus, longiſſimum tanti oratoris laborem inutilem ac nugatorium eſſe, in nihilumque recidere? Magnum ex ea re dolorem caperes. Quem vide an minuam. Dico

[k] P. 2.

[l] P. 2.

[m] *In Indice II.*

[n] *Ribadeneira in lib. de ſcript. ſocict. &c.*

[o] P. 4. & 5.

Digitized by Google

enim laborem tuum perutilem esse, & quidem non ad nocendum, sed, quod honestius est, ad iuuandum. Mihi enim vtrimque patrocinaris, tum quod nihil pro sodalibus, tum quod nihil contra me probas. Cùm enim sodales non purges, cùm eorum innocentiam post tot annos demonstrare non possis; certè exceptionem confirmas, qua te repuli ab eo conuitio mihi inferendo, quod vnà cum iis ipse mereris. Cùm verò nihil etiam contra me probes, cùm non explanes, cùm non coarguas me deteriori vlla de causa nomen tegere instituisse; quis dubitet quin me crimine liberandum absoluendúmque declares? Quis enim nescit, reum missum fieri, & in integrum restitui oportere, vbi accusator obmutuit, criminique fidem facere non potuit? Quare noli posthac minari [p] quemquam mihi laruam detracturum, quam iam detraxit oratio tua. Laruatorum enim scriptorum numero me exemit, singulari ac benignissima ratione, nomine meo nihilominus tacito ignotoque remanente, vt fuerat. Quorsum igitur prolixa [q] declamatio de iis qui ob turpes honestasve causas nomina siluerint? An vt pateat te dilatandi argumenti amplificandique scientiorem esse, quàm probandi, & in ista scribendi tenuitate verbosum? Quid autem laruas laruatosque scriptores alibi quæris, cùm disputatio tua doceat te laruatum aduersarium esse, quandoquidem sub aduersarij vultu ac simulacro defensorem te nobis patronúmque exhibueris?

[p] P. 157.

[q] P. 4 & 5.

Nihil iam necesse est loquacissimæ orationis tuæ partes singulas premere, postquam vniuersam vno impetu deiecimus. Verendum enim est credo, ne quis moueatur hebetiore illo figmento, cùm ais, [r] *me, vt laruati Theologi crimen effugiam, laruatos haberi velle omnes, quicumque lucubrationes suas tralatitiis nominibus ediderint.* Quod ita perspicuè falsum est, sibique ipsi contrarium, vt ista potissimum ratione me iugulassem. Quid enim clarius, quàm me laruati Theologi nomen recusare non posse, si omnes qui ascriptitiis titulis sua scripta ediderint, hoc nomine afficiendos esse contenderem? Quod si ego tam cæcus essem; quanto tu cæcior, qui telum istud à me traditum, quo me certius quam tuo vllo conficere posses, rejicis ac repellis? Toto enim orationis feruore inueheris [s] ad refutandum dictum istud, quo, si meum esset, vt simulas, nullum esse poterat ad me opprimendum valentius, & iccirco nullum à te arctius teneri oportebat. Quid ergo verius, quàm inter acutum ratiocinatorem & Sirmondum plurimum interesse?

[r] P. 3. & 4.

[s] P. 4.

Quid dicam de inuidiosa enumeratione eorum [t] *Qui vt venena impune spargerent, speciosa nomina personasque induerunt, vt Caluinus Alcuini, Pelagius Rufini, & Prædestinatianorum nescio quis Augustini?* In quo si mihi odium conflare voluisti, vide ne tibi potius dedecus conflaris. Alienissima enim à re exempla protulisti, nec vidisti quid interfit inter eos qui illustrium personarum nomina ementiuntur, earumque titulis sua insigniunt; & eos qui arbitrarias sibi ap-

[t] P. 4.

Digitized by

pellationes concinnant. Illi mentiuntur, ac fallunt; hi tantùm latent: Illi videri cupiunt certi homines, aliique ac ſunt; hi prorſus nulli. Nemo enim eorum conſilium aliter accipit: quàm vt agnoſci nolint. Itaque rem confudiſti, & aberraſti à ſcopo. Ego enim nullius proprium nomen arripui, ſed factitio vſus ſum; atque ita meo. Suum enim cuiuſque inuentum maximè cuiuſque proprium eſt. Vide ne iſta exempla aptius cadant in eos ſodales, quos modò declaraui, veris certorum hominum nominibus ſua ſcripta fucaſſe; vel in te, qui hæreſes erroreſque tuos Arauſicanorum Patrum nomine prætexis. Quanquam non quæro quis Prædeſtinatianus Auguſtini, quis Pelagius Ruffini nomen vnquam induerit. Quod tibi ad exponendum difficilius fortaſſe fuerit, quàm ad dicendum.

Illud verò quàm ridiculum, quod ais [u] *Laruas inuentas eſſe ad licentius conuitiandum & maledicendum*; cùm tu aperta fronte maledicentiam omnem, quam mihi, quem laruatum dicis, exprobras, longo interuallo viceris? An ergo nos ad conuitiandum frontem tegimus; tu ad licentius conuitiandum aperis & oſtentas? equidèm ſi de laruatis ſcriptoribus quicquam ſtatuendum eſt, rectiùs eum dixeris laruatum ſcriptorem, qui apertè atque ex profeſſo contumelias profundat, quàm qui operto vultu, nominéque ſuppreſſo. Hic enim pudorem aliquem præ ſe fert: Ille omnem exuit; diductoque ore palam ante omnium oculos furens, laruas quas alius in facie habeat, in mente incluſas gerit. Longè autem leuius ac tolerabilius eſt, frontem laruatam habere, quàm mentem. Poſtremò, quid amœnius illa clauſula, [x] *I nunc, & fictos ex omni temporum memoria librorum titulos ad ſubſidium aduoca. Aut honeſtam illi cauſam habuerunt, & ad rem non pertinent: aut nullam niſi turpem, & ad defenſionem tuam non faciunt.*

[u] P. 4.

[x] P. 5.

Quid ſi ego lepidæ ratiocinationis cornua in teipſum conuertero, hoc pacto: Vel turpem cauſam habuerunt, & ad rem non pertinent; vel probam & honeſtam, & calumniam tuam elidunt; quid dices? Nam mea concluſio eo probabilior erit quàm tua, quòd ab eo qui crimen infert ratio probatioque exigitur; non ab eo qui defendit. Nec verò ego titulos vllos ex ſuperiorum temporum memoria repetitos in medium adduxi, ſed eos tantùm quos ſodales tui excogitarunt; vt efficerem, aut laruati ſcriptoris nomen temerè in me contortum eſſe; aut in eos pari ratione torquendum. Quam plagam cùm nullo ſubſidio effugere poſſes, ad eam ſaltem obſcurandam longum & inutile fictorum titulorum examen à prioribus ſæculis accerſiuiſti.

Rurſus igitur depulſæ penituſque compreſſæ ſunt imbelles velitationes tuæ de ſcriptoribus laruatis, quas tanto egiſti animo, tot annis adornaſti. Verùm vt me non tantùm tuear, ſed etiam expurgem, etſi ad rationem tuam id iam neceſſarium non eſt, de me pauca loquar. Vel maledicam in ſodales tuos orationem meam quereris, vel in te. In te non potes, qui non modò fœdiora in me euo-

Digitized by Google

y *E. Anir. p. 16.* muisti, quàm ego nec in te, nec in quemquam velim; sed etiam y quia id facere cœpisti nulla mea contumelia lacessitus, vt etiam fateris. Si quid ergo paulo iniucundius scripsi posteaquam à te indignis modis acceptus sum; iniuriam expostulare non potes, quam elicuisti. Imò iniuria non est quæ voluntariæ maledicentiæ tuæ merita est pœna, ac velut fructus. Comedendum tibi est, quod intriuisti. Nemo enim paulo æquioris ingenij ferendum putet, vt iniuriam, quàm prior intuleris, prior querare. Hæc de expostulatione tua. de meo facto, mox videro.

Sin autem sodales tuos contumeliosè appellatos indignaris; alias res agis. De te, non de illis, suscepta est disputatio. Quid tibi cum sodalium defensione, qui in tua fatiscis? Quamquam ne in eos quidem existimo me contumeliæ quicquam scriptisse. Nec me hac sententia deiectum, vel hoc errore, si error est, leuatum adhuc à te, vel à quoquam video. Nam & verè dixi, quæcumque scripsi; & dixi cum causa. Vera autem cum causa dicere, si quis maledicere vocet; is quid sit rectè ac benè dicere, ignorat. Ac primùm me vera scripsisse qua ratione liquidius efficiam, quàm si paratum me profitear tueri & confirmare quodcumque caput, & quamcumque rem tu in eos falsò coniectam ostendere voles? Cum causa verò me scripsisse in pestiferarum doctrinarum publico totius Galliæ, tacito totius orbis iudicio damnatarum vindices, non minorem in Ecclesiæ mores horrendis & inauditis contumeliis, quàm in Ecclesiæ doctrinam fœdissimis hæresibus pestem inhalantes, omnes diuinæ litteræ, omnis antiquorum authoritas, constansque Ecclesiæ vsus confirmant. Nam, ne multa hoc loco congeram, sic Apostolus eos qui procaciter Ecclesiæ doctrinæ
z *Tit 1.* obstrepunt, durius compesci iubet: z *Increpa illos durè*, inquit, *vt sani sint in fide.* Et S. Pacianus Episcopus Barcinonensis, antiquissimus & laudatissimus scriptor, nouum etiam verbum finxit, quo magis
aa *Parian. ep. 2. ad Symp.* vim ac seueritatem quæ in tales adhibenda est, exprimeret: aa *Quos oportet indentari*, inquit, hoc est mordicus inuadi, & tamquam dentibus confici. Ac ne homines ab Ecclesia nondum deiectos, isto modo accipiendos neges, dum hæreticorum mores & facta imitantur; Scito, acriorem in hos esse consueuisse Ecclesiam, & verò esse debere, quàm in hæreticos, & publicos hostes. Hi enim hostes; illi proditores: hi alienorum violatores; illi parricidæ: Quibus scelcribus nulla maiora, nulla seuerius vindicanda, nulla indulgentia omni & humanitate indigniora. Quare non minus Ecclesiæ quàm Reipublicæ Romanæ solenne semper fuit, vehementioribus pœnis eiuem pernicioſum, quàm acerbissimum hostem vlcisci. Nam si Gregobb *In pastor. p. 1. c. 2.* rium magnum audimus, bb *Nemo amplius in Ecclesia nocet, quàm* cc *Cœlest. in ep. ad Ioan. Antioch. con. Ephes. par. 2* *qui peruersè agens, nomen vel ordinem sanctitatis habet.* Si Cœlestinum cc *Minor est cura obsidentis inimici, quàm intra mœnia debacchantis.* Si quis ergo vel sodales tuos, vel te, postquam Ecclesiæ doctrinam proteruè publicéque vexare cœpistis, fortius vehementiusque

repellendos fuiſſe neget, is perpetuam maiorum conſuetudinem ac mentem damnet neceſſe eſt. Nam hoc ita ſemper habitum obſeruatumque fuit. Nec extat exemplum, cuiquam ob hanc cauſam vel negotium in Eccleſia faceſſitum eſſe, vel reprehenſionem illatam. Quod ſi noua quædam vrbanitas, & humanior vt ſic loquar, diſciplina apud quoſdam nuper increbuit, viderint qui eam inuenerunt. Nam veræ virtutis grauitatiſque Chriſtianæ amantibus, ſicut nulla doctrina, ita nulla diſciplina non cœleſtis, non diuina, non ab iiſdem diuiniſſimis fontibus hauſta, vnde fidem duximus, probari poterit. Hæc pluribus quàm vellem differere me coëgit tua intempeſtiua & ſuperuacanea de ſcriptoribus laruatis oratio. De quibus ſi me audis, in poſterum ſilebis, ſicut cætera ſiluiſti; omiſſiſque odioſis litigationibus de laruis, hoc mecum ſtatues, & in perpetuum tenebis, illum demùm habendum laruatum Theologum, qui Theologiæ rudis & inſolens, ſacrorum librorum hoſpes, leuiculorum tantùm ſcriptorum ſciens, concertationum Theologicarum aleam ſubire, Theologique perſonam, quam ſuſtinere non poſſit, ſibi induere audeat, ex eaque re in errores & hæreſes à vero Theologo alienas labatur.

Iam verò quod Ieſuitas non immeritò timendos dixi, id potiſſimum, aliis præteritis propulſandum arripuiſti. Quid enim ſacerdotibus turpius, quàm timeri. Ac primùm ita exaggeras, quaſi eos [dd] *vſpiam gentium narrem Neronibus, Deciis, Diocletianis omnibus tetriores extitiſſe*: Deinde ita minuis, vt nemini metuendos, & in eos à quibus lædantur, mites ac placabiles fingas. Quorum commentorum vtrum falſius & incredibilius ſit, difficile dictu eſt. Nam ſicut nemo credat Ieſuitas tanta eſſe immanitate, vt Neronibus & Diocletianis tetriores extiterint: ita tanta eſſe humanitate, vt in eos qui ab ipſorum rationibus diſſentiant, æquos gerant animos, nullus arbitretur. Prius ergo illud nunquam ſcripſi ſed cùm [ee] tu Nerones, Diocletianos, Decios nullos nunc metuendos dixiſſes; reſpondi eſſe interdum [ff] priuatorum hominum inſidias, quæ ægriùs vitari queant, quàm publicam atrociſſimamque principum vim: hanc enim certis locis definiri; illas vbique præſto eſſe. Non igitur Ieſuitarum vllorumve hominum ſæuitiam parem, nedum maiorem, dixi, quam Deciorum aut Neronum; ſed contrà minorem eſſe concedens, difficilius declinari poſſe affirmaui. Hæc prior fraus. Poſterior æque aperta. Quo enim ore Ieſuitas metuendos negas, cùm in hoc Antirrhetico [gg] minas terroreſque intentes non ſemel, tequè carnificem meum eſſe velle [hh] profiteare? An carnifices metuendi non ſunt? præſertim tanta impotentia elati, vt quid agant, quid loquantur, non videant? hæc ergo animi tui orationiſque diſcordia, non tantùm propter ignauiam metuendos docet tui ſimiles, qui Theologicas contentiones in capitales pugnas vertant, calamorumque imbecillitatem ſæuitia fulciant; ſed etiam propter fraudem & malitiam, quòd altera manu panem, altera lapidem oſtentent. Ex quo ſi

dd *P. 5.*

ee *I. Antir. præf.*

ff *Anarm. præf.*

gg *P. 157.*

hh *P. 71.*

Digitized by Google

argumentari vellem te Diocletianis ac Deciis illis, quos auersaris tetriorem teipsum feciſſe, cùm hos carnificum partes ſibi in quemquam ſumpſiſſe non conſtet, non video quo ſubſidio tantum dedecus effugeres.

ii *P. 5.* At [ii] approbatores mei teſtes ſunt, metuendos non eſſe Ieſuitas. Imò verò teſtes ſunt eſſe iampridem ad nocendum paratos: qui ab eis, quantum potuere, in iudicium periculumque vocati, experti ſunt facultatem iis citius defuiſſe, quàm voluntatem. Ac tu ipſe, confidentiſſime alieni metus reprehenſor, his conſiliis tua cauſa initis præfuiſti, vltrò citróque commeans, omneſque tentans aditus, vt eos qui rerum potiuntur in me incenderes, eorumque edictis, cùm ipſe non poſſes, Anæretico meo reſponderes. Quaſi ego cùm ſacro-Sanctis poteſtatibus de Canone Arauſicano & Sacramento Confirmationis certamen ſuſcepiſſem, non tecum: quem æquius erat, ſi te imbecilliorem imparemque ſentires, imprudentiam qua contentione minimè neceſſaria vltrò te implicueras, tacito dolore lugere, quàm ei remedium inſolenti ratione quærere, ſummos viros maioribus diſtrictos curis temerè interpellantem, & dedecus tuum non minuentem, ſed augentem. Nam & amicis pudorem conatus iſte tuus, & æmulis riſum, & omnibus admirationem ac ſtomachum fecit. Taceo libellos ſupplices vnà cùm fallacibus vindiciarum mearum excerptis ſummo Conſilio olim oblatos, ac meritò reiectos; præſertim [kk] cùm excerpta illa paulo poſt ſingulatim ac publicè confutata, quibus declaratum eſt non maledicum, ſed veridicum eſſe Aurelium, nemo tueri auſus ſit. Quæ omnia, ſi quis tibi pudor, ſi qui ſenſus eſt, Sirmonde, adducere te debent, vt quæ inuerecundius de rebus ita notis ac teſtatis ſcripſiſti, non atramento, ſed lacrymis deleas.

kk *P. 6.*

kk *P. 6.* Et tamen non dicebam in Anæretico, quod fingis, [kk] extimeſcendum eſſe ne à Ieſuitis in ius vocarer. Non metuendum mihi eſſe ius ſciebam, ſed iniuriam; non apertam & legitimam diſceptationem, ſed vim & inſidias. Quas cur non metuerem, cùm viri principes interdum metuant? Quos tamen hunc ſibi metum non eximere, cùm poſſint, mirum fortaſſe ſit. Me verò mihi proſpicere, quæ inuidia eſt? Cæterùm ſi in legitimo iudicio res ageretur, quid mihi promptius, quid vberius, quàm meam cauſam æquis iudicibus, & neutram in partem errore vel affectu propenſis, probare; cùm eam Illuſtriſſimorum Galliæ Præſulum ſententia, quorum eſt de Eccleſiæ doctrina, deque ratione ac modo eam tuendi iudicare, ſæpius probatam, ac nouiſſimè vniuerſi Cleri Gallicani cœtus non ſolùm ampliſſimo decreto & elogio, ſed etiam gratulationibus per Illuſtriſſimos è cœtu illo Præſules ad varia loca meo nomine publicè factis, commendatam ornatamque viderit Lutetia, & Gallia omnis? Quare libellum famoſum, vt [ll] innuebas, ſcripta mea nemo ſanus adhuc dixit. Niſi forte Illuſtriſſimos Galliæ Præſules, & totius Cleri Gallicani Concilium, famoſorum libellorum laudatores dicas, eorumque nomine gratulationes publicè decernere exiſtimes. Quæ tua in ſanctiſſimum ampliſſimumque ordi-

ll *P. 6.*

Digitized by

nem contumelia, famoſi libelli cuiuſcumque petulantiam vincet.

Habes, opinor, ad omnia, quibus in fronte libelli præluſiſti, ſolicitior qua ratione libelli frontem ornares, quàm tuam. Et tamen glorioſe concludis in hæc verba; *Quare vide, ac circumſpice, ſi quam alibi defenſionem reperias, quam oratione mea refellam.* Quis non rideat incogitantiam quærentis ſibi dari quod refellat, poſtquam toties profeſſus eſt ſibi decretum eſſe, mihi amplius non reſpondere? Non ergo aliunde petenda ineptiarum tuarum confutatio, cùm tua oratio eam ſuppeditet, ac *humiliatio tua in medio tui ſit.* mm P. 6. nn *In Præf. vtriuſque Antir. Mich. 6.*

IN CAPVT II.

Sirmondi ſilentia, quibus vniuerſam de Canone Arauſicano diſputationem tandem abiecit. Audacia prædicantis, ſententiam ſuam omnium aſſenſu probatam. Ipſum quadruplici ſuo iudicio damnatum. Varia illius cauillationes & fallacia de manuſcriptis.

OMNIVM argumentorum quæ in te diſtringi poſſint, nullum illuſtrius, quàm te eò redactum eſſe, vt cùm maximè me refellere ſtuderes, vniuerſam propemodum diſputationem meam tacitam intactamque præterieris. Quid enim inſignius ad perſpiciendam veritatis vim, quàm flagrantiſſimum aduerſarium, in omnes obtrectandi partes intentum, nihil poſt tot annorum curricula reperiſſe, quod in eam mutiret? Oculis, non rationibus opus eſt ad cernendam hanc lucem.

Nam quod ais te noſtra ferè omnia prętermiſiſſe, vt lectoris tædio a occurreres, credi patiar, ſi cuiquam perſuaderi queat. Sirmondum ex aduerſarij oratione quippiam ſtudio prætermiſiſſe, quòd commodè vellicari poſſe confideret. Cùm verò tua indoles, tuus ille ardor in ſenili corpore iuueniliter feruens, res deniq; ipſa id palam refellat; cùm impleueris paginas leuiſſimis altercationibus de *pariculo*, de vocula *ſemel*, de ſexcentis minutiis, tum à cauſa alienis tum ſæpè iactatis; cùm ſcrutatus ſis Anæretici angulos, nihil, quamuis tenue, relinquens cauillationi paullo opportunius, quod ſtudioſiſſimè non arripueris; quo conſilio prædicas te Lectoris tædio laborique peperciſſe, cùm tuo peperceris; niſi forte vt doceas, in tanta ſilentiorum neceſſitate & angultijs tibi defuiſſe non ſolùm quid diceres ſed etiam quid prætexeres? Non igitur tegis inopiam tuam, ſed magis prodis. Erras, Sirmonde, Accurata veritatis diſquiſitione nemini erudito tædium paritur, ſed eius obſcuratione: quam ſilentia tua maiorem quàm quiſquam ſermo, vel longiſſimus, efficiunt. Nam longa diſputatio aliquid ſaltem explanat, ſilentium, nihil. a P. 7.

Sed videlicet orationis noſtræ tenebras ambageſque fugiſti. Non fugiandæ fuerunt, ſed explicandæ illuſtrandæque. Hoc enim periti ad- c Pag. 9.

b P. 148. 149. 150. 151. 158.

uersarij esse quis nescit; Quas porro Anæretici nostri tenebras narras, è quo lucem sumpsisti qua prioris Antirrhetici nebulas abstergeres, quas
d Cap. 5. & 7. suis locis notabimus? Quonam modo perpetuæ illic, vt ais, tenebræ, vbi tu lumen inueniſti? Satis igitur liquet si quid tenebrarum tibi offuderit disputatio nostra, eas non alias esse, nisi ipsam lucem, quæ debilibus oculis in tenebras vertit. Longè aliam caliginem Antirrhetico admiscuisti: in quo errorum noctem inuolutissimæ disputationis nocte tegere videris. Difficile est plerisque locis videre quò intendas, quid velis. Mihi quidem accurata lectione agendum fuit, vt id assequerer. Sed tandem perspexi, te, cùm rem implicare perturbareque velles; non rem sed orationem tuam perturbasse. Apertos enim errores argumentis minimè exquisitis, vel ad explanandum arduis, sed incondito quodam disputationis genere sepsisti. Quod ego non prædicabo generatim tantùm & fallaciter more tuo sed singulatim aperiam, penitusque dissoluam nec accusatoriè querar, sed Theologicè demonstrabo.

Quid verò mirum te ad responsa nostra obmutescere, cùm etiam de Canone Arausicano inuitus tacere cogare? Primùm enim proponis
e P. 7. te de illius lectione sententiaque dicturum: *De Canone Arausicano*, in-
f P. 8. quis, *in quo hæret controuersia nostra, quemadmodum legi explanarique oporteat, priore loco agam.* Deinde de eo agere non audes, repentéque refugis: nec aliud causæ habes quod obtendas, nisi te satis de hoc argumento antea disseruisse, sententiamque tuam omnium iudicio probatam; nec tibi addere quicquam necesse esse? Itaque de Canone Arausicano toto libro verbum non facis, nisi subinde transiens, & raptim? operamque omnem consumis in Confirmationis Sacramento; orationem ne quidem accommodans ad Canonem Arausicanum; quem de industria fugere videris, quasi scopulum ad quem semel nauem fregeris. Cùm ergo eum locum, qui caput est, vt fateris, controuersiæ nostræ, ac de quo dicendum tibi esse constitueras, præteruoles, non obliuione, sed voluntate; atque ita manus des; consequens fuit, vt qui de totius disputationis fonte cedebas, de illius quasi riuulis amplius non contenderes.

Nam quod sententiã tuam omniũ iudicio probatam iactas, minus explodẽdus esses, si illa non cum omniũ iudicio doctrinaq; pugnaret. Cùm verò omnes Conciliorũ editores & instauratores tuam Canonis Arausicani interpolationem; Theologi omnes sententiam repudiẽt; nimiæ est audaciæ, id quod ab omnibus dãnatum vides ab omnibus probatum publicè asseuerare. Nam & portenti instar habitum est, quod duos approbatores reperire potueris, etsi sodalitatis potentia artibusque subnixus: & tamen, si eorum sententiæ rogentur, fassuros puto se ex animo à dogmatibus tuis dissentire, nec ea vera arbitrari. In ea enim tempora incidimus, vt nonnulli ea etiam quæ falsa censeant, probare se posse existiment. Ac ne sodales quidem palam patrocinari tibi audent: & vt commentorum tuorum inuidiam fugiant, se inuitis edita dicunt. Societatis autem principes libris editis ea vno ore hæretica declarant. Vide igitur quorumnam iudiciis comprobata credere liceat, quæ nec Sodales agnoscere volunt, imò celeberrimi quique nobiscum damnant:

Digitized by G

nec qui nomina ſua eis ſubſcripſere, ex animi iudicio ſuffragantur.

Nam illud quàm improuidè gloriaris, teſtimonia argumentaque omnia quæ protulerim, à te reuulſa, in meque conuerſa: cùm proximè negaris te omnia mea refellere velle? In epiſtola verò, & in priore Antirrhetico omnia quæ obiecerim euerſa eſſe, qua mente ſcribere potes? cùm præcipua ſententiæ meæ firmamenta poſt illum Antirrheticum atque in illum ipſum protuleriſti? Quonam ergo modo ab illo confutari potuerunt, quæ poſt illum ſunt edita? Vides ingenium. g P. 1.

Atque vt magis liqueat, qua fronte pronuncies ſententiam tuam vel à te vindicatam vel aliorum aſſenſu probatam: dico eam à te ipſo damnatam, non vno, ſed quadruplici iudicio. Nam cùm librum tuum ſoluto demùm Illuſtriſſimorum Gallię Præſulum cœtu emittere auſus ſis, certè declaraſti te publicam reprehenſionem cenſuramque fugiſſe. An enim doctrinam omnium iudiciis probatam edere verebaris? An publicos plauſus modeſtus ſenex, gloriæque minimè amans, fugiebas? Non modò igitur omnibus non acceptam ſed etiam omnibus inuiſam damnandamque ſenſiſti.

Deinde in tua canonis Arauſicani emendatione expoſitioneque, erroneæ ſacrilegæque labes, apertè falſa, inteſtinæ pugnæ, grauiaque alia vitia reprehenſa à nobis ſunt. Nam, vt alia mittam, *apud quoslibet non niſi vnam eſſe chriſmatis benedictionem* docet, *vel in Baptiſmo, vel in Confirmatione*, te interprete. Quod falſum eſſe arguebam Innocentij Pontificis Epiſtola multo antè ſcriptâ, quæ teſtis eſt duplicem in Eccleſia Romana, & alibi iam tum fuiſſe Chriſmationem, quarum vnam miniſtri in Baptiſmo, alteram Epiſcopi in Confirmatione tribuerent. Præterea canon tuus ſtatuit *non præiudicantem*, ſeu noxiam habendam eſſe repetitam frontis Chriſmationem. Quod pugnat cum eo quod antè dixerat, *Apud quoſlibet non niſi vnam eſſe Chriſmatis benedictionem*. Nam quòd à totius Eccleſiæ moribus diſcrepat, id ſine dubio noxium cauendumque eſt. Denique iterari licere Chriſmationem frontis, quam Epiſcopi in Confirmando peragere conſueuerunt (de hac enim loqui canonem cenſes) adeò abhorret ab vniuerſæ iam olim Eccleſiæ conſenſu, vt iterationem iſtam impiam & ſacrilegam dicendam eſſe profiteantur Concilia & Patres; quorum perſpicua verba deſcripſimus. Alia huius generis non pauca protuli. Quæ omnia cùm tanto pòſt tempore diſſimules ac taceas; nobis aſſentiris. Nam ad errorum ſacrilegiorumque accuſationem obmuteſcere, cùm ad alia leuiora reſpondeas, non patientia eſt, ſed conſcientia. h *I. Antir. p. 63.* i *Ib.* k *Auer. p. 301. 302. 304.*

Denique conditionem mihi tuliſti, vt ſi quem vnum codicem ex omnibus Bibliothecis eruerem negationis vocula non inſcriptum, mihi aſſentireris, palmamque concederes. Duos deprompſi tua notatos manu. Tua igitur conditione iudicioque damnatus es. Hic mirè te torques: legem iſtam à te dictam inficiaris: fidem meam accuſas: locum tuum dimidiatum à me exhiberi ais; integrum à te proferri, vt ingenium meum omnes norint, & ego ipſe, ſi quis mihi pudor, erubeſcam. Hæc ego totidem penè verbis referenda dixi, vt omnes tandem videant l *I. Antir. p. 59.* m *P. 1. & 9.*

Digitized by Google

n P. 9. tuas, non fraudes ſed in fraudibus audacias. Nam verba tua ſic deſcribis: *Alios à me præterea, eoſque optimæ notæ lectos ſignificani. Quos ſi plurimos numero dicam fuiſſe, mihi vt video non credes. At ego tibi quamuis non ſpectatiſſimæ fidei teſti, credere non recuſo, ſi ex tanta veterum exemplarium copia, quantam adhuc ſeruant Bibliothecæ, vel vnicum protuleris, quod poſtremam Canonis noſtri partem negationis vocula deſtituram exhibeat.* Ab hoc loco auulſiſti

n I. Antir. p. 39. & 40. poſtremam partem; quæ hæc erat? *Quid hoc aliud eſt profiteri, quàm omnes, qui tibi mihique hactenus noti ſunt, mecum eſſe manuſcriptos?* Vter igitur erubeſcet? Vter dimidiatum locum exhibuit? Nam me quidem quicquam illi detraxiſſe, cùm Antirrheticum omnem ſyllabatim reſponſioni Anæreticoque meo inſeruerim, ne ſimile quidem veri eſt. Tu verò poſtremam partem præcidiſti, ne orationis tuæ ſenſum proderet, quem obſcurare ſtudes. Nam cùm pro certo tecum conſtituiſſes, nullum vſquam extare codicem antiquum, qui negatione careret, eorum quos videras, & annotaras, vel memoriæ vitio, vel contentionis æſtu oblitus; glorioſum tibi fore putaſti, & ad cauſam tuam commendandam in primis illuſtre, vt me lacerares, victoriamque deferres, ſi vel vnum codicem vndecumque proferrem aliter ſcriptum ac tu edidiſſes. Nec enim hac lege ferenda quicquam periculi ſubire tibi videbare, cùm certum haberes, nullum extare codicem qui mihi faueret; & eam tibi magno honori fore confidebas. Quare cùm & res ipſa, & indoles tua hoc probet, nec ex oratione tua aliud facilè percipi queat; mirum eſt, te, qui perſpicuè loquendi laudem captas, id intelligi velle, quod ne poſt tuam quidem interpretationem quiſquam intelligere poſſit. Nam te dicere voluiſſe, ſi ego vel vnicum codicem exhiberem, cui negatio abeſſet, tum te crediturum negationem illi abeſſe ne tu quidem ſeriò putas. Quæ enim apertior ludificatio? Aut quæ tandem eſſet ſponſio iſta: ſi quid mihi videndum obtuleris, credam? An tu ſponſionibus adigendus es, vt credas quod vides? Cur autem codicem *vel vnicum* nominaſſes? Num ſi plures afferrem negationis expertes, crediturus non eras negationem ab illis abeſſe, quamuis oculis videres? Nec verò dicere potuiſti, te mihi crediturum ſi affirmarem extare vllum codicem negatione vacuum: cùm exploratum tibi eſſe diceres nullum vſquam eſſe. An enim mihi contra animi conſcientiam crederes? præſertim cùm me mendacem toties fingas, & eum cui ne iurato quidem credendum ſit? Explica nobis, amabo te, has ambages, in quas te conieciſti, poſtquam præter opinionem editos vidiſti, non vnum, ſed duos codices: non tibi notos tantùm, vt petebas, ſed etiam lectos & notatos: qui nullum negationis veſtigium habeant. Nam ſi nullus prolatus eſſet, non negares te ſponſionem mihi obtuliſſe ea mente, quam ego ſimplici ac minimè ſuſpicioſo animo è verbis tuis excepi; meque hoc ariete in primis quateres, & vehementiùs quàm antea tuum illud, quod nunc erubeſcis, inculcares, *Omnes qui tibi mihique hactenus noti ſunt, tecum eſſe manuſcriptos.*

p Pag. 82.

Nec verò nouum, aut præter opinionem mihi accidit, quod vbi te deprehenſum vides, ſpopondiſſe negas, quod temerè ſpopondiſti. Iam-

Digitized by Google

pridem monui, mirum fore ni id faceres, malorum litigatorum exemplo, qui aduerſum chirographa ſua, pręſtigijs & calumnijs certare non dubitant. Nec temerè monebam: cùm eius rei ſpecimen è priori Antirrhetico haberem. Nam in Epiſtola, vnde hæc lis fluxit, ſcribere auſus es ſimili fiducia elatus, te diſputationem tuam ad meum quoq; arbitrium deferre &, *quàm certa & vera eſſet ne meum quidem iudicium defugere.* Id iudicium poſtea multis grauiſſimis rationibus, magnaque, vt ipſe faſſus es, animi moderatione, à me editum non modò non accepiſti, ſed acerbiſſimo Antirrhetico vltus es: ne quidem memor, non licere per canones ab electorum iudicum ſententia diſcedere. Sicut ergo in priori Antirrhetico legem quam in Epiſtola fixeras, refixiſti: ita quam in priore Antirrhetico tibi impoſuiſti, in poſteriore irritam facere, nihil à moribus tuis alienum eſſe arbitratus es. Quare verſa te quas in partes velis: Nunquam effugies quin non modò ſemel, vt dicebam, ſed terque quaterque tuo iudicio victus ſis, qui omnium publico te viciſſe iactabas. Nec tamen palmam poſtulo, cuius ne vmbram quidem mihi debere vis Herbam porrige: ſatis habebo.

q *In præf. Anar. p. 28.*

r *I. Antir. p. 16.*

Aduerſus hanc lucem manuſcriptorum ſubſidia fruſtra inuocas, quorum nullæ copiæ te hinc expedient: etſi de ijs multa & loquaciter & fallaciter ſermocinere. Ante omnia laudas, quod *ſapere incipiam* (ſic enim loqueris, ne in laudando quidem maledicentiæ immemor) & manuſcriptis plus tribuam quàm ſolitus ſum. Quid tandem? Non enim explanas. Imò proximis verbis declaras me nihil præter conſuetudinem de illis ſcripſiſſe: *Ridiculum eſt profectò*, inquis, *quod in Reſponſione tua nuper ſcripſeras, & nunc rurſus in Anæretico iterare non ceſſas.* Quid igitur noui tribuo manuſcriptis, ſi idem quod antea de illis ſentio? Aut quo tandem modo ſapere nunc incipio, ſi eadem quæ ante deliraſſe me cenſes, iterare non ceſſo? An qui delirare non ceſſat, ſapere incipit? ipſe igitur vide quid alij de te iudicaturi ſint. Me enim orationis tuæ leuitas & inconſtantia & à contumelioſis laudibus & à calũnis tuis vindicat. Enimuerò calumnia eſt indigna, cùm meam de vniuerſo manuſcriptorum genere ſententiam, carpere non poſſis, dicere me ſcripſiſſe, ſpectari oportere ex maiorum & Eccleſiæ doctrina, quid librarij olim in codicibus ſcripſerint. Quæ cogitatio cùm in ſobriam mentem non cadat, mirum eſt tibi idoneam vitam eſſe, quam ingenio tuo natam mihi ſupponeres, in eaque petulanter exagitanda paginam occupares. Ego enim è maiorum decretis ſpectandum dixi, non quid ſcriptum in codicibus, ſed quid rectè, an ſecus ſcriptum: quid à librariis erratum: quid à ſemidoctis emendatoribus deprauatum. Hoc omnis oratio mea ita loquitur, vt qui aliud fingat, ne fingere quidem ſcire videatur. Quænam ergo *mendaciſſimæ turpiſſimæque illæ calumniæ, quibus libros meos impleſſe* me etiam clamas? Nonne tuæ? quibus libri mei ita referti ſunt, vt in iis refellendis toti verſentur, nec ferè aliud agant.

ſ *P. 16.*

t *P. 16.*

u *Pag. 16.*

x *Ibid.*

Atque vt omnes tandem intelligant quid inter me ac te interſit, de manuſcriptis; te verborum plurimum iis dare, rei minimum; me, quem eorum contemptorem ſimulas, rei plus, verborum minus eis largiri; te

Digitized by Google

fallacem eorum patronum; me æquum æſtimatorem eſſe, recognoſce tandem tua iſta apud Ennodium iudicia. Pag. 89. ſic ſcribis: *In omnibus libris titulus hic erat (verſus ibidem) quod falſum eſt.* Pag. 55. *Ex ala productam) ſic libri omnes; quo ſenſu, non apparet. Itaque legendum, ex hara productam.* Pag. 50. *Quo in ſegmentis poſito) hæc certa videtur emendatio, pro figmentis, quod in omnibus libris legebatur.* Pag. 37. *Veteres omnes habent, obicis, mendosè. Mihi certa viſa eſt caſtigatio, vt opici, legamus, hoc eſt vt mox declarat, rudis & indocti.* Denique ne omnia colligam, pag. 34. Sic loqueris vniuersè de manuſcriptis: *Apud Ennodium tituli omnes Epiſtolarum, nudis tantùm nominibus relictis, omiſſi ſunt. Quod item accidit reſcriptis Principum in Codice ac Nouellis.* Atque hæc ex breuiſſimo notarum tuarum codice, quem obiter inſpexi: Quibus ſimilia paſſim leguntur in Synodorum tuarum notis. Cùm ergo coniecturas tuas manuſcriptis vniuerſis, vbi libitum eſt, præferas; & mihi tamen indigneris, quod Eccleſiæ conſenſum maiorumque doctrinam præferendam iis putem: nonne ſignificas te coniecturas tuas pluris facere, quàm Eccleſiæ conſenſum? Quare agnoſce tandem quid inter meam de manuſcriptis tuamque ſententiam interſit. Tu illis coniecturas tuas anteponis: ego maiorum doctrinam: Tu vbi viſum eſt; ego vbi aperta hallucinatio deprehenditur. Vter plus illis tribuit.

y *Tom. 1. p.* 604. *col.* 2. 605. *col.* 2. 606. *col.* 1. 607. *col.* 2. 611. *col.* 2. 613. *col.* 1.

Hæc de manuſcriptis generatim. Nunc de iis qui à me ſunt allati ſolita fide dicere incipis. Nam à me quidem eo tantùm conſilio ſunt adducti, vt retunderem quod vaniſſimè profitebare, nullum vſquam locorum extare manuſcriptum negationis expertem. Id duobus illis cuicuimodi eſſent, in medium prolatis, dilucidè coargui. Cùm hic tenereris, nec elabi poſſes, tenebras ſparſiſti. Nam cùm quæreretur, eſſentne vlli manuſcripti qui negatione carerent, diſputare cœpiſti, eos quos attuli, illa vitiosè carere: facti quæſtionem iuris quæſtione commutans, ne in loco in quo audacius triumpharas, ſilere cogereris, auriculaſque demittere. Qua fraude demonſtrata quid amplius requiri hîc poteſt. Sed quia effugium iſtud non ſolùm à propoſito, ſed etiam à veritate abhorret, non grauabor ſuperfluam loquacitatem tuam paucis conſtringere. Negas duos codices audiendos aduerſus infinitos. Quaſi *infiniti* à te ſint prolati, vel proferri potuerint intra exilium Antirrheticorum anguſtias. Nos verò non duos tantùm commemorauimus vt ſimulas, ſed vniuerſos quibus omnes hactenus Conciliorum vel editores, vel emendatores ſunt vſi, è quibus Canonis ſcripturam, quam tueor, vniuerſi prompſerunt. Quinetiam admonuimus latere alios complures in Galliæ Bibliothecis: quos eruditiſſimi viri ſe vidiſſe affirmarent, è quibus vnus ad me nuper allatus eſt ex ampliſſimi viri Alexandri Petauij Senatoris Pariſienſis Bibliotheca, vetuſtiſſimam Collectionem continens, vbi negatio tua nulla reperitur. Cùm ergo tres Codices negationis tuæ vitio puros Pariſijs inuentos videas, vbi & alij extare dicuntur, intelligis nos ne hoc quidem copiarum genere deſtitutos, & tibi temerè iactandum non fuiſſe, omnes Bibliothecas, omnes qui tibi mihique noti ſunt, tecum eſſe manuſcriptos. Quod ſi duos tantum haberem; quis neſcit, non modò duos, ſed etiam vnicum, omnium Criticorum iudicio

2 *Aner. p.* 165. *&* 167.

aa *P. 11.*

bb *Aner. p.* 78.

Digitized by

iudicio quamlibet multis rectè interdum præferri? imò penitus omnes sine vllius codicis subsidio repudiari, vbi error vitiumque perspicuum est? Quod vtrumque cùm ipsè in Conciliorum tomis, & alibi, non semel feceris, cur negas idem nobis fas esse in Canone Arausicano, postquam ea tuorum Codicum vitia, te interprete, deprehendimus, quæ nec purgare potes, & sua sponte cernuntur? cc *Tom. 1. p. 598. 600. 602. 605. 613. col. 2.*

Nec est, quod arguas alterum nostrorum Codicum recentiorem esse: cùm quos è Bibliothecis Thuana & Victorina petiisti, antiquiores non sint: vt fateris. [dd] Nec rectè contendis [ee] negationem illi additam è Gratiani collectione, propterea quod post Gratiani tempora scriptus sit. Nam neque hoc probas; & vt Gratiano posteriorem esse concedam, ridiculè auguraris illius negationem è Gratiano sumptam, cùm accipi potuerit ex antiquissimis codicibus, qui plures extant negationem nullam agnoscentes. dd *P. 103.* ee *P. 12.*

Alterũ cùm de ætate accusare non possis, de fide accusas, & multis locis vitiosum dicis. Quæ ratio si valeat, & tuorũ & omnium manuscriptorũ causam, iugulasti. Quem enim vel de tuis, vel de vllis tandem, plerisque locis non mendosum dabis? Quod si noster iste alibi mendas habet communi manuscriptorum fato: At in eo tuis præstat, quod eorum apertissimum vitium ac hæreses saltem non habet. Nam eiusdem Collectionis melius, vt ais, exemplar penes te esse, quod negatione careat, tum assentiemur, cùm videndi potestas erit. Qui enim aliter de ætate, de integritate, de ipso Collectionis genere iudicium fieri potest: At ridiculè quereris Collectionis Thuanæ exemplar, quo vsus sum, tuis oculis à me subductum esse: qui postquam illud abhinc triennio semel inspexi, cuius in potestate fuerit, nequidem scio. Quid porrò necesse fuit te diutius illud contemplari, quod iampridem eras scrutatus, tuæque manus vestigijs signaras. Quod si eius memoriam non tenes, qua ratione de eius ætate, natura, vitijs, deque singulis Canonis apicibus in eo descriptis disputas: quasi vel ita pronuntiare liceat de Codice non viso, vel codicem de quo ita pronunties, non visum causari. *Ibid.*

Postremò qualescumque demùm sint codices quos obieci, à te qui illis vsus es, repudiari non possunt. Iniqui est litigatoris, quos ipse adhibuit testes, eos ab alio laudatos aspernari. Quare si alter sit impubes, vt loqueris; alter stigmatias notisque compunctus: quid aliud efficies quàm vt ad instruenda Concilia improbos testes habuisse videare? At nos stigmata ista tuis potius hærere opinamur. Quod enim fœdius stigmatum genus, quàm errores ac hæreses quas ab ijs attulisti? Eadem ratione noui & impuberes erunt, non modò si recentes sed etiam si vetustissimi sint: cùm falsitatis ac hæresum propria sit nota, nouitas: veritatis antiquitas. *P. 12.*

Digitized by Google

IN CAPVT III.

Sirmondus traditam ab Aurelio Canonis interpretationem absurdè dicit omnium iudicio victam, dum eam silentio suo victricem reddit. Eam esse communem constantemque omnium sententiam, etiam manuscriptorum. Eius loquacitas, & errata varia in Canonibus Concilij Arelatensis 1.

POST initia tam fœda, quorum maculas nulli Antirrhetici vnquam eluent, exilis ac triumphas, nouosque conatus meos fractos, negationem Canoni assertam, palmas ac laureas tibi deberi scribis.
P. 12. Quod ferendum vtcumque esset, si istorum omnium quicquam præstare saltem conatus esses. Cùm verò argumentorum, quibus tuam vel editionem, vel interpretationem conuellimus, nullum attrigeris, vt modò vidimus: eaque ne referenda quidem tibi sis professus: miror gloriæ studium ita vel iudicio, vel memoriæ tuæ officere, vt cùm de aliis triumphare contendis, tecum turpiter pugnes. Accedit, quod sicut priori capite nihil eorum quibus tuam de Canone nostro sententiam elisi, refelliti; ita meam nunc adoriri non audes. Cùm ergo nec tueri, nec aggredi; nec pugnare, nec repugnare possis; vno verbo, cùm pugnare nescias, nisi tecum; quas tibi palmas ridicula vincendi libidine confingis? Equidem iudicium tuum hîc requiro. Nam si mea tantùm sileres, reprehendendus fortasse non esses: causæ enim tribueretur. Si ea silens, victus videri nolles, pudori condonandum esset nonnihil, animique elationi, quam comprimere non possis. Cùm verò ita sileas ac fugias, vt fugiens victor videri velis; non modò palmam tibi nemo concedet, sed ne veniam quidem, quòd tam absurda, & hominum sensibus, naturæque ipsi contraria loquare.

P. 14. Nam quod ais, meam sententiam *omnium calculis victam*; aliorum calculos nemo requirebat, sed neruos tuos: tantumque abest vt prosit istud effutire, quod imperito & pertinaci cuiuis obuium est, vt planiorem facere non potueris imbecillitatem tuam, quàm si sententiam omnium calculis victam, tuis argumentis tentare non audeas. Quamquam quæ est ista audacia, vt omnium calculis victam dictas, quæ est ipsissima omnium sententia? Ego Canonem de Chrismatione à presbyteris extra frontem facienda accipio. Quis aliter intellexit? Quære interpretes, collectores, emendatores, Catholicos tamen, non externos, qui soli tibi fauent. Neminem reperies mihi hac de re non assentientem; neminem non aduersantem tibi, qui de Episcopali frontis vnctione presbyteris ac diaconis concessa interpretaris. Quod si nemo adhuc inuentus est, qui tecum sentiat; nemo qui mihi refragetur; qualem frontem esse oportet, quæ in eruditissimorum hominum luce meam sententiam omnium calculis victam esse respondeat?

Quin etiam manuscripti omnes, quos adeo venditas, hîc à nobis sunt. Omnes inquam, etiam tui. Nam vniuersi eos titulos habent Ca-

Digitized by

noni præfixos, qui interpretationi noſtræ conueniant, tuæ reclament. Quare ſicut Canonis textui negationem primus iniecisti, contra omnium priorum editorum emendatorumque conſenſum; ita, vt Canonis ſententiam ad opinionis tuæ errorem flecteres, deletis antiquiſſimis titulis cum primus inuexiſti, qui ab omnium tum editorum tum manuſcriptorum Codicum titulis, te inter ſe ac mecum congruentibus diſcrepet. Quod in Anæretico tibi obiectũ pluribuſq; verbis tibi demonſtratum prorſus diſſimulas. Ex quo eadem opera perſpici poteſt negationis tuæ vitium. Quis enim dubitet, quin maior fides habenda ſit collectoribus, interpretibus, emendatoribus eos titulos vno conſenſu inſcribentibus, qui cum negatione tua non cohæreant; quàm librariis, imperitiſſimis, vt res indicat, hominibus qui eam magna cum varietate ediderunt? Conſultius ergo feciſſes, ſi titulis conſeruatis, negationem, in codicibus aliquot inuentam, omiſiſſes; quàm vt, conſeruandæ illius gratia, titulos expungeres Codicum omnium conſenſu probatos. *Anæt. p. 368.*

Nec interpretum tantùm, collectorum, codicum. Theologorum omnium ſententia interpretationi meæ ſuffragatur, ſed etiam oppugnatio tua: tam enim dextrè eam refelliſti, vt ſtatueris, *ludicrum ſpectaculum* fore, ſi Epiſcopus ante Confirmationem neophytum remittat ad preſbyterum, qui eius verticem Chriſmate vngat. Quæ vox omnibus etiam amicis tuis ita moleſta accidit cùm antiquiſſimam Eccleſiæ diſciplinam ridiculo habere videatur, vt nemo non faſſus ſit Antirrheticum, vel hoc vno, reum eſſe, veniaque indignum; Quod eo magis nunc dicendum, quia hunc locum purgare ne quidem conaris, & in eius inuidia acquieſcis, conſcientia & veritate conſtrictus. Taceo diſputationis in eam tuæ ridiculam imbecillitatem; quæ eiuſmodi eſt, vt ſi noſtra per ſe nihil eſſent, tamen tam iniquè laceſſita vera eſſe viderentur. Sicut ergo de Canone Arauſicano tua ſponte tanto ardore certare ingreſſus es, cùm cogitationes tuas exploratiſſimas miniméque dubias putares: ita poſtquam eas tum ſuo, tum defenſoris vitio profligatas deſperataſque vidiſti, ne hæreſum quidem & ſacrilegiorum tibi obiectorum inuidia adduci potuiſti, vt de illo amplius reſponderes; eaque ſilentio potius approbanda, quàm diuturniori contentione plura accerſenda exiſtimaſti. Quis ex his non videt, te interpretationem noſtram ideo declinaſſe, non quod omnium calculis victa ſit, vt ais, ſed quod omnium calculis vicerit, etiam tuis qui eam niſi improbis ſacrilegiſque armis oppugnari non poſſe vidiſti? Dimiſſa igitur tandem aliquando omni de Canone illo diſputatione, aliam perſequeris, quæ ex ea nata eſt, & de Confirmationis Sacramento generatim differere incipis, eo conſilio vt ſoli manus impoſitioni Sacramenti huius rationem vimque vindices Patrum authoritate, chriſmati eripias. Ac primùm longam orationem texis, vt doceas Canones exponendos ex temporum, quibus conditi ſunt, moribus & inſtitutis. Vanè ac ſuperfluè. Dupliciter enim loquax es. Semel, quod rem à propoſito alienam aggrederis. Nam deinceps de Canone Arauſicano *1. Antir. p. 59. Vid. Ord. Rom. in Sabbato ſancto Alcuinum, &c.* *P. 14. 15. 16. 17.*

Digitized by Google

non disputas, sed de ipso per se Sacramento Confirmationis. Quorsum ergo operosa sermocinatio pluribus paginis producta de Canonum interpretandorum ratione, si nullius Canonis interpretationem allaturus es? Deinde istud ipsum quod probas, nequicquam probas, cùm id tibi à me iampridem concessum sit. Estne grauis hominis, in iis, de quibus conuenit, orationem consumere, cùm ea, de quibus contentio est, prætermittas? Ergo & silentio peccas, & loquacitate: eoque magis, quod non tantùm vltrò fatlus sum Canones intelligendos ex æqualium temporum sensu ac disciplina; sed etiam hoc ipso argumento interpretationem tuam è Canone Arausicano ablegandam demonstraui; quod ex omnibus, quorum monumenta extent, antiquis scriptoribus, nullum edere potueris, qui presbyteris chrismandæ neophytorum frontis potestatem vsquam factam dicat, nisi Gregorium Papam, qui CL. amplius annis post Arausicanam Synodum vixit. Ex quo liquidissimè efficiebatur, te Canonis Arausicani interpretationem ex alienis ætatibus repetere: adeoque illam non assequi. His respondere latius erat, quàm de re minimè dubia, multis antea verbis à te tractata, à me concessa, lectorem vexare, eo tantùm commodo vt nouas maculas nobis minimè desiderantibus ostentes.

Aner. p. 252.

Aner p. 317.

I. Antir. p 55.

Nam vt paululum tecum extra metas exspatier & tuos errores sequar, in tribus Synodi I. Arelatensis Canonibus, quos ad superuacaneam ostentationem delegisti, hæc sunt quæ te ex abundanti peccasse dicimus. Duodecimum, vt ab vltimo incipiam, vbi censes *Apostatis Christianæ fidei desertoribus, Concilium communionem in infirmitate poscentibus, negandam statuere*, non intellexisti. Non enim de Apostatis simpliciter loquitur canon, sed de Apostatis *qui nunquam se ad Ecclesiam repræsentant, nec quidem pœnitentiam agere quærunt, & postea infirmitate correpti, petunt communionem.* His demùm apostatis communionem negandam statuit, ex antiquissima Ecclesiæ consuetudine quam cùm alibi, tum in primis apud Cyprianum expressam habes. Nam etsi Ecclesia nec Apostatis, nec vllis omninò reis, qui pœnitentiam sani & valentes agere cœpissent, viaticum morientibus vnquam adenit; iis tamen illud negauit, qui cùm ætatem egissent pœnitentiæ, Dei, suique immemores, extremo spiritu eam petebant: *Quia rogare illos non delicti pœnitentia*, inquit Cyprianus, *sed mortis vrgentis admonitio compellit; nec dignus est in morte accipere solatium, qui se non cogitauit esse morituram.* Donec sensim Ecclesia remissius agere, & indulgentiam eam adhibere coacta est, quam refert Innocentius I. & cuius initia in hac Synodo Arelatensi apparent. Sed quis miretur, te in antiquissima pœnitentiæ disciplina offendere, qui meminerit quid scripseris in illis, quas antè commemorani, ad Ennodium notis, vbi pœnitentia functos comparare audes cum neophytis, & asseuerare antiquos Patres, *non dubitasse quin ad beatam vitam euolarent, qui pœnitentiæ sacris expiati excederent. Vnde sicut de Neophytis recens baptizatis, ita de ijs qui post pœnitentiam obibant, hoc sæpè vsurpabant, vt isse aut migrasse ad dominum dicerent.* Quem enim antiquorum patrum, dabis istius figmenti authorem? Nam Ambrosius contra

P. 16.

Conc. Arel. 1. c. 12.

Cypr. ep. 52. ad Anton.

Ibid.

Innoc. ep. 3. ad Exuper. c. 2.

Pag. 8.

Digitized by Google

queritur pauciſſimos pœnitentia probè defungi, pluresque noſſe ſe affirmat, qui innocentiam ſeruarint, quam qui pœnitentiam fructuosè obierint. Ire autem ad Deum ſtatuebant Patres non tantùm eos qui pœnitentiam impleuiſſent, ſed eos etiam qui illa inchoata deceſſiſſent, manus impoſitione ad reconciliationem nondum accepta: quorum ideo oblationes, ſicut aliorum ſuſcipiebant, vt paſſim Canones docent. *Ambroſ. l. 2. de pœnit. c. 10.*

Iam in Canone XI. quo virginibus, quæ Gentilibus nupſerint, id tantùm pœnæ decernitur, vt aliquanto tempore communione careant, nihil magnum latere exiſtimares, ſi ſcires conſtare inter Theologos, impedimentum illud dirimens, quod in cultus diſparitate ponitur, & multis ſæculis nullum fuiſſe, & poſtea inductum nulla certa lege aut Canone, conſuetudine tantùm & vſu. Vnde & Canones, & exempla plurima extant, quibus Chriſtianorum cum Ethnicis matrimonia rata habentur, non ſecùs ac nunc cum hæreticis. *Conc. Carthag. IV. c. 79. & c. Toler. XI. c. 12.*

Denique Canonem X. quo de adoleſcentibus, qui coniuges ſuas in adulterio deprehendunt, hoc ſolùm Patribus placet, *vt in quantum poſſit, conſilium eis detur ne illis viuentibus alias accipiant*, proferre videris vt doceas, illa ætate matrimonia adulterio ſoluta, ac viris fas fuiſſe, vxoribus in flagitio deprehenſis, alias ducere. Hoc enim exemplo veteris vt probes aliam olim fuiſſe Sacramentorum adminiſtrationem, ac nunc. Itaque ſecundum illud coniugium, pro vero matrimonio ac Sacramento, temporibus illis habitum opinaris. Atqui hæc opinio à Concilio Tridentino damnata eſt. Statuit enim matrimonij vinculum propter alterius coniugum adulterium non poſſe diſſolui; Eccleſiamque non modò id nunc docere, ſed etiam olim docuiſſe, idque Apoſtolica & Euangelica lege eſſe ſancitum: & anathema denuntiat, ſi quis contra loquatur. Ex quo fit, nefas eſſe dictu id vllo tempore ab Eccleſia, aut Synodo vlla factum; nedum ab Arelatenſi I. *ad quam ex omnibus mundi partibus* lectiſſimi Patres conuenere quæque ob eam rem *magna Synodus* dicta eſt. Vnum habes dogmatis huius authorem pſeudo-Ambroſianum in Pauli epiſtolas commentarium, cuius præſidio alios errores tuos fruſtrà fulcire conaris, & huius æui hæreticos, quibus neſcio quam ob rem toties ſubblandiris. Cæterùm ne cui ſcrupulus hæreat, Canon ille Arelatenſis non probat, nec rata habet matrimonia adoleſcentum maritorum, qui viuis vxoribus adulteris alias ſuperinducant, ſed fert ac permittit, maioris mali auertendi cauſa. Notum enim eſt vetus verbum, minima de malis. Atque in hunc modum exponit Origenes quorundam ſuæ ætatis Epiſcoporũ haud abſimile factum; *Forſitan enim*, inquit, *propter huiuſmodi infirmitatem incontinentium hominum, peiorum comparatione, quæ mala ſunt, permiſerunt, aduerſus ea quæ ab initio fuerant ſcripta.* Atque hanc ſententiam innuit Canon, cùm ait adoleſcentes illos *prohiberi nubere*: vt ſignificet rem vetitam ac prauam neceſſariò permitti. *Con. Elib. c. 16. Carth. III. c. 12. Vid. Aug. lib. 1. ad Pollent. c. 25* *Conc. Trid. ſeſſ. 24. can. 7.* *Conc. Arel. 2. c. 18.* *Ibid. c. 14.* *Orig. tract. 7. in Mat.*

Digitized by Google

IN CAPVT IV.

Sirmondi de tribus ætatibus ficta & perplexa cauillatio: Orationis eius inanitas in exponenda prima ætate. Hæresis Patrum consensu damnata, Spiritum sanctum Chrismate non dari.

DEINCEPS tres ætates in medium affers, quibus varia fuerit ac multiplex Sacramenti Confirmationis administratio. Alterum Nestorem loqui putes, qui vsque eò vixerit, vt tribus hominum ætatibus implicaretur. Prima ætate Chrismationem iunctam facis manuum impositioni: ita nimirum vt vtramque coniunctim quidem solus Episcopus præberet sed manus impositionem Chrismatio anteiret. Alteram numeras, qua seiuncta à manus impositione frontis Chrismatio, nec solùm tempore seiuncta, sed etiam presbyteris ac diaconis baptizantibus concessa, vt Episcopus Coufirmationis Sacramentum, sola manuũ impositione postea tribueret. Tertiam denique, qua hæc rursus coalita, & ad solius Episcopi potestatem redacta. Nihil dicam de tenebris quibus tædiosam laciniosamque orationem sic obduxisti, vt quid agas quid velis, quo spectes, non facilè intelligatur. Hoc dico, te dupliciter errare. Semel, quòd à proposito discedis. Iterùm, quod ne ea quidem quæ tractanda suscepisti, attingis. Addo tertium, quod ne veras quidem res, & à me tibi concessas tueri potes. De quibus singulis breuiter dicendum, quoniam longiorem orationem rei leuitas nec meretur, nec exposcit.

P. 18. 19.

Ac primùm, te à proposita institutaque disputatione nostra abire perspicuum est. Nam de tribus illis ætatibus prima & postrema nihil ad rem. Sola media exponenda fuit. Non enim quæritur, quando frontis Chrismatio Sacramento Confirmationis iuncta fuerit, & Episcopo soli addicta, sed quando non fuerit. Si enim demonstres eam vllo tempore excluſam à Sacramento Confirmationis & alijs quàm Episcopis permissam; confecta res est: causam obtinuisti. Sin demonstrare id non potes, frustra aliò deflectis, vt caliginem offundas: eluſæque veritatis reus es. Vides igitur rursus fas mihi esse silentio præterire lõgè plurimas Antirrhetici tui paginas, reprehensionis illius experti, quam perpetua fœdissimaque de rebus nostris silentia tua meruerunt? Vides in aridulo exilique vt soles, scripto quantam loquacitatem rerumque alieniſſimarum redundantiam incluſeris; quam alijs sæpe obijcere soles, probare nunquam?

Quòd verò ne ea quidem quæ tractanda suscepisti, edisseras, palam est, quia statuisti nobis exponere primam ætatem, qua in Sacramento Confirmationis Chrismatio manus impositioni coniuncta fuerit, & soli Episcopo permissa. Et tamen toto capitulo, nihil affers, quod ad res istas confirmandas explicandasque pertineat. Tria enim loca exhibes, vnum Tertulliani, alterum Optati, tertium Cornelij Papæ

P. 20. 21.

Digitized by Google

apud Euſebium: in quibus de coniunctione Chriſmatis & manus impoſitionis nulla littera; multo minùs de vtraque hac functione ad ſoluni Epiſcopum delata. Ait quidem Tertullianus manum impoſitam neophytis poſteaquam Chriſmate deliburi eſſent: *de hinc manus imponitur*, inquit: at quanto pòſt id fieret, non ait: Quod tamen tibi explicandum erat, qui exiſtimas manus impoſitionem à Chriſmatione frontis, longo etiam interuallo, aliquando diuelli potuiſſe. Cornelius manus impoſitionis ne quidem meminit. Tantùm ait, Nouatianum, cùm ab Epiſcopo Chriſmatus non fuiſſet, Spiritum ſanctum conſequi non potuiſſe. Optatus verò inconſideratiſſimè producitur, cùm poſt Conſtantini tempora vixerit, quibus primam ætatem terminas. Qua ratione igitur eius verbis docebis, quid prima ætate fieret? Imò verò non vides, ſi Optatus dicat quod affirmas, ſecundam tuam ætatem collabaſcere? Nam ſi Optati ætate, quæ ſecunda eſt tua, frontis Chriſmatio manuum impoſitioni in Confirmationis Sacramento coniungi, & Epiſcopo reſeruari conſueuerat, vt ais: nonne euertitur quod poſtea ſcribis, Chriſmationem ſecunda illa ætate à manus impoſitione diſiungi, & aliis quàm Epiſcopis permitti conſueuiſſe? Optati igitur locus nec primam ætatem probat, & ſecundam refellit. Quis iam non rideat vaniſſimas voces, quibus ſic inſultas; *Quia videre diſſimulas, faciam vt vel inuitus claram & apertam lucem contueare.* Quomodo vel inuitus intuear, quod ne volens quidem aſpicere poſſim, cùm id in oratione tua nuſquam ſit? Quod tamen non eo dico, vt negem prima iſta ætate Chriſmationem ac manus impoſitionem iunctas fuiſſe in Sacramento Confirmationis; quas ego non illa modò ætate, ſed ſuperioribus inferioribuſque omnibus inſolubili nexu copulatas ſemper fuiſſe defendo; ſed vt aperiam imbecillitatem leuitatemque diſputationis tuæ, quæ neque quod propoſuit, efficiat, neque quod ego ſponte indulgeam, tenere poſſit, & ſeipſam denique diſſoluat.

Lib. de Bap. c. 7.

Apud Euſ. hiſt. l. 6. c. 35.

Pag. 28.

Pag. 20.

Supereſt tertia pars, Chriſmationem fieri conſueuiſſe ante manus impoſitionem, eique velut viam ſternere ac parare. Cuius rei autorem edis Tertullianum, qui vbi de Chriſmate locutus eſt, ſubdit; *De hinc manus imponitur, per benedictionem aduocans & inuitans Spiritum ſanctum.* De quibus verbis ne litigem, quomodo hinc elicis, perpetuam iſtam fuiſſe illa ætate conſuetudinem? Vt enim concedam hunc morem in Eccleſia Africana, vnde Tertullianus erat, ſolemnem fuiſſe; qua ratione doces eundem obſeruatum per alias orbis Eccleſias? Deinde, ſi tibi argumentari fas eſt, Chriſmationem in Eccleſia Africana manus impoſitioni præiuiſſe, quia Tertullianus illam huic præponit, quid facies Cypriano, qui Tertulliani ætati ſuppar, eiuſdemque Carthaginenſis Eccleſiæ Epiſcopus, Chriſmationi præponit manus impoſitionem, his verbis: *Quod nunc quoque apud nos geritur, vt qui in Eccleſia baptizantur, præpoſitis Eccleſiæ offerantur, & per noſtram orationem & manus impoſitionem Spiritum ſanctum conſequantur, & ſignaculo Dominico conſummentur.* Audis conſignationem, cuius nomine Chriſmationem ſignificari fateris, manus impoſitioni ſubiunctam, eique velut verticem ac faſtigium, quo

P. 20. Lib. de Bap c. 7.

Ep. 73. ad Iubai.

Digitized by Google

P. 19. 22. &c. baptizatus conſummaretur, impoſitam? Ex quo ſequitur, non perpetuum fuiſſe vt Chriſmatio ante manus impoſitionem fieret, ſed alteram altera alibi priorem, alibi poſteriorem, alibi æqualem, & vno eodemque temporis puncto adminiſtratam, vt poſtea audies. Alia loca quæ congeris, ne probantium quidem ſpeciem habent. Nam Optatus ad primam ætatem non pertinet, vt dixi: & tamen ſi eius verba expendiſſes, vidiſſes eum dicere quidem Chriſma *ſedem Spiritui ſancto parare;* non tamen manus impoſitioni, vt ſimulas: De qua eo loco non loquitur. Parari autem Chriſmate ſedem Spiritui ſancto dicit, quod Spiritus ſanctus Chriſmate inuitetur & immittatur in animum eius qui vngitur; vt poſteriùs exponam. Alter eius prolixior locus fruſtra eſt. Docet enim tantùm vnctionem & manus impoſitionem adumbratas fuiſſe in Chriſti baptiſmo. Vtra verò vtram anteceſſerit, vel antecedere debeat, non loquitur. Denique Cornelij Papæ verba ab Euſebio deſcripta manus impoſitionem nullam memorant, vt dixi, ſed ſolam conſignationem ſeu vnctionem Epiſcopalem. Ita difflatæ ſunt tuæ ſtipulæ. Atque hîc quæro ex teipſo, ferendum ne iam putes, te lectoribus rebuſque ſummis ita illuſiſſe, vt cùm tribus Eccleſiæ ætatibus ad explicandum propoſitis, maximam concitaris expectationem; tamen vbi ad rem acceſſiſti, primam ætatem tribus tantum teſtimoniis expoſueris, quorum vnum manus impoſitionem ne quidem refert; Alterum ad ſecundam ætatem ſpectat; Tertium eorûm quæ primæ ætati tribuis, vix quicquam attingit? Quis hunc exitum ſperaſſet à ſplendido illo trium ætatum apparatu? Quis credidiſſet, Sirmondum; poſtquam inani verborum ſpecie ac pompa imperitorum animos occupaſſet, ita ruiturum, vt ex eorum numero ſe eſſe declararet? Deiecta igitur eſt funditùs omnique ex parte prima tua ætas, non noſtra magis oratione, quàm futilitate ſua.

P. 19. lib. 7.

P. 21. lib. 4.

Cap. 7.

Cornelij. Optati. Tertullian.

P. 23. 24. 25. Cùm hinc ad ſecundam pergendum eſſet, longum de Chriſmatis vnctione eiuſque effectu ſermonem infercis alieno loco, eumque ex plurium ſimul ætatum ſcriptoribus coaceruas, ea confuſione, vt nec quà illuc veneris, pateat, nec quò progrediare. Ego ad lucem aliquam tenebris tuis adhibendam, è duabus ſermonis illius partibus alteram nunc explanabo, alteram poſtea opportunius perſequar, vt diſputationis ordo quàm minimè perturbetur, & lectoris intelligentia ne laboret.

In cap. 6.

P. 22. & 23. Priori igitur parte grauiter Confirmationis Sacramentum dehoneſtas, eius Chriſma eò deturbans, vt donandi Spiritus ſancti vim ei neges, manuum impoſitioni propriam tradas. Qui error ita nullo firmamento nititur, ita verò illuſtribus obruitur Patrum dictis, vt nemo qui in antiquitatis monimentis paullum modò ſit verſatus, eum ſuſcipere potuerit ſine cæcitate aliqua diuinitùs immiſſa. Et verò caſu à nobis in Anæretico claris auctoritatibus præfocatus eſt, cùm minimè ſuſpicaremur fore vt tantam maculam vnquam conciperes. Ex quo intelligitur, te eam ſubire non potuiſſe, niſi deſtinato animi conſilio, & pertinacia; præſertim cùm ad Patrum loca à nobis allata nihil reſpondeas.

Anæret. p. 348.

Digitized by Google

Quid enim clarius hisce Ambrosij verbis, *Datur Spiritus sanctus per Chrismatis vnctionem?* Vel his Paciani, *Chrismate Spiritus sanctus superfunditur?* quæ in Anæretico erant allata. Clarè item Chrysostomus, τὸ προηγούμενον ἐν τῇ χρίσει, πνεῦμά ἐστι. διὸ καὶ τὸ ἔλαιον προσλαμβάνεται. *Præcipuum in vnctione est Spiritus. Ideo enim oleum assumitur.* Nihilo obscurius Theodoretus, *Spirituales vnguenti Chrismate inuncti, sub ea visibili vnguenti specie inuisibilem sanctissimi Spiritus gratiam percipiunt.* Iam Augustinus, *Vnctionis Sacramentum est*, inquit, *virtus ipsa inuisibilis.* Quæ virtus quid efficiat, continuò exponit: *Vnctio inuisibilis Spiritus sanctus: vnctio inuisibilis charitas est.* Docet igitur Sacramenti Vnctionis virtute præberi inuisibilem Spiritus sancti Vnctionem. Idem scribit in libris de Trinitate, & passim alibi. Suffragatur Ambrosius, non vno, sed plurimis locis. *Et si specie signemur in corpore*, inquit, *veritate tamen in corde signamur, vt Spiritus sanctus exprimat in nobis imaginis cœlestis effigiem.* Ac rursus: *sicut in Christo morimur, vt renascamur: ita & Spiritu signamur, vt splendorem atque imaginem eius & gratiam tenere possimus: quod est vnique spirituale signaculum.* Egregia verò in primis est oratio S. Remigij Francorum Apostoli in præclaro illo testamento, vbi de regio Francorum genere hæc ait, præter alia: *Baptizaui, à fonte sacro susceptí, donoque septiformis Spiritus consignaui.* Quis nunc ferat, Francorum Apostoli testamentum, diuinaque eius in regiam Francorum gentem merita in Gallia refelli? Nam si Spiritus sanctus Episcopali cõsignatione non datur, S. Remigius septiformem Spiritum Christianissimorum regum principi consignatione sua dare non potuit. Atque huic eius dicto præclarè consentit author sermonis de Vnctione Chrismatis apud Cyprianum. Quod enim Remigius vniuersè ait, septiformem Spiritum Episcopi consignatione donari, id author ille, septiformis Spiritus donis singulatim enumeratis confirmat: *Huius Vnctionis beneficio & sapientia nobis & intellectus diuinitus datur, consilium & fortitudo cœlitus illabitur, scientia, & pietas, & timor inspirationibus supernis infunditur.* Hoc ipsum testatur Cornelius Papa apud Eusebium; cùm lugillans Nouatianum, quod signaculum ab Episcopo post baptismum non accepisset, negat Spiritum sanctum absque illo consequi potuisse: πότερα δὲ μὴ τυχών, πῶς ἂν τὸ ἁγίου πνεύματος ἔτυχε; *Hoc vero signaculum non adeptus, quomodo Spiritum sanctum adeptus est?* Non tantùm igitur censuit Spiritum sanctum consignatione dari, tacita manus impositione: sed etiam aliter non dari: causaque necessaria sublata, effectum tolli argumentatus est. Qua etiam ratione concluſit aduersus Nouatiani posteros Pacianus Cornelium fortassis imitans, vt passim Cyprianum: *Vestræ plebi vnde spiritus, quam non consignat vnctus sacerdos?* Quin etiam sicut Tertullianus de manus impositione loquitur, *Manus imponitur, per benedictionem aduocans & inuitans Spiritum sanctum*: simillimè Optatus de Chrismatis vnctione. *Animum innouat lenem, sedem Spiritui sancto parat, vt inuitatus illic, asperitate fugata libenter inhabitare dignetur.* Non enim tantùm ait Spiritum sanctum chrismatis vnctione inuitari, vt Tertullianus manus impositione, sed acrioribus & significantioribus verbis vim eius exprimit. Si ergo illæ Tertulliani voces Spiritum sanctum manus impositione dari signifi-

Lib. de Sal. c. 3. *Serm. de Bap.* *Hom. 1. in ep ad Rom.* *In c 1. Cãt.* *In ep. Ioan. tract. 3.* *Lib. 1. c. 6.* *Apud Flod. l. 1. c. 17.* *Ep. 2. ad Symp.* *Lib. de Bap. c. 7.* *Lib. 7.* *Hist. lib. 6. cap. 43.*

Digitized by Google

Ep. 1. ad Decent. c. 3.

cent; multo magis hæ Optati chrismatis vnctione. Denique Innocentius I. libri Actorum authoritate probat presbyteris non licere baptizatorum frontes chrismare, quòd consignatione illa Spiritus sanctus detur, quem liber Actorum à solis Episcopis dari posse declarat: *Hæc autem*, inquit, *Pontificibus solis deberi, vt vel consignent, vel paracletum Spiritum tradant, non solùm consuetudo Ecclesiastica demonstrat, verùm & illa lectio Actuum Apostolorum, quæ asserit, Petrum & Ioannem esse directos, quibus baptizatis traderent Spiritum sanctum. Nam presbyteris, seu extra Episcopum, seu præsente Episcopo baptizant, chrismate baptizatos vngere licet, non tamen frontem ex eodem oleo signare, quod solis debetur Episcopis, cùm tradunt Spiritum paracletum.* Clarè statuit Spiritum sanctum Episcopali vnctione donari, tacita manus impositione. Ac nisi ita statueret, absurdè colligeret ex Actorum libro, solorum Episcoporum esse neophytorum frontes signare. Eodem argumentandi genere vsi sunt plerique tum veterum, tum recentiorum, in primis Romani Pontifices. E quibus Innocentius III. claris verbis, quæ in decretalium librum sunt relata, sic loquitur: *Per frontis chrismationem Spiritus sanctus ad augmentum datur & robur. Vnde cùm ceteras vnctiones simplex sacerdos, vel presbyter valeat exhibere, hanc non nisi summus sacerdos, id est Episcopus debet conferre: quia de solis Apostolis legitur, quod per manus impositionem Spiritum sanctum dabant. Cuius aduentus per vnctionis ministerium designatur.* Taceo Cyrillum Hierosolymitanum, vocantem Chrisma πνεύματος ἁγίου ἐνεργητικόν, *Spiritus sancti efficiens*: Gregorium Nazianzenum, docentem animam Spiritu sancto vngi, cùm corpus Chrismate vngitur; σημειοῦται καὶ ψυχὴ, καὶ σῶμα, τῷ χρίσματι, καὶ τῷ πνεύματι. Dionysium Areopagitam, τὸν τῆς ἀρχικοῦ πνεύματος ἐπιφοίτησιν ἡ τοῦ μύρου δωρεὰ τελεστικὴ χρίσις: *Diuini Spiritus aduentum largitur Chrismatis vnctio perficiens*: Primasium in illud Apostoli, signati estis in die redemptionis, *id est in die baptismi signaculum Spiritus sancti accepistis*: Fulgentium in homilia à sodali tuo nuper edita, *In Sacramento olei gratia est Spiritus sancti.* Alios denique innumeros mitto, quorum aliquos inferiùs edam, vbi hunc errorem tueri rursus conabere posterioris ætatis scriptorum testimonijs, quibus nos illum ad extremum extirpabimus. Nihil enim est omnium gentium ætatumque authoritate testatius, ne dicam Catholicæ Ecclesiæ per orbem consensu. Quare vel nulla est hæresis, vel hæc est; quæ illustri perpetuæque maiorum traditioni reluctetur. Nec Mihi in mentem venit suspicari, qua ratione vel tu, qui antiquitatis sciens videri cupis, in lucevndique splendida cæcutire potueris; vel egregij approbatores publicè testari non erubuerint in Antirrhetico tuo nihil esse quod Orthodoxæ doctrinæ contrarium sit, imò multa quæ eximiam antiquitatis intelligentiam spirent

Beda in Act. Rupert. l. 5. de off. c. 16. Eugenius IV. in decret. Vnion in Con. Florent. C. Cum venisset de Sacra. vnct. Catech. myst. 3. Orat. 40. de Bapt. De Eccles. Hierar. c. 4. in or. In cap. 4. ad Ephes. Hom. 18. de Elizæo. In cap. 7.

Nunc aperiendus est erroris tui fons. Nullum quidem veterum à te repertum esse, qui Spiritum sanctum Episcopali chrismatione dari neget, certum & exploratum est. Sed quòd legeris SS. Patres manus impositioni tribuere vim donandi Spiritus S. consequens esse putasti, vt eam vim chrismati ademerint. Rursus, quod chrismati potestatem adscribant efficiendi nos vnctionis, sacerdotij, regiæque Christi dignitatis

P. 16.

Digitized by

conſortes; conieciſti largiendi Spiritus ſancti efficacitatem ei negatam. Duplici igitur falſa conſecutione lapſus es. Nam & Patres ita manus impoſitione Spiritum ſanctum dari dixerũt, vt eundem chriſmate dari docuerint; ex quo ſequitur hanc poteſtatem neutrius eſſe propriam, ſed vtriuſque communem; Et ridiculè colligitur chriſmati non conceſſam à Patribus vim donandi Spiritus ſancti, propterea quod ei etiam alia tribuant. Imò ſi patrum doctrinam caperes, vidiſſes in eo ipſo quod aiunt, nos chriſmate conſortes fieri vnctionis regiæque ac ſacerdotalis Chriſti dignitatis, eos dicere chriſmate dari Spiritum ſanctum. Quæ eſt enim vnctio, qua Chriſtus vnctus Dei & Chriſtus effectus eſt? Nonne vnctio Spiritus ſancti, vt ait Scriptura? Si ergo huius vnctionis participes chriſmate efficimur; perſpicuum eſt nos Chriſmate participes fieri vnctionis Spiritus ſancti, Regia verò dignitas, quam à Chriſto aſſequimur, nihil aliud eſt, niſi poteſtas res omnes, ſeu intra nos ſitas, ſeu externas, nobis ſubijciendi, & infra nos collocandi, quemadmodum Chriſto ſubiectæ ſunt. Quod non modò ſine Spiritu ſancto, ſed etiam ſine abundanti & eximio quodam eius robore fieri nequit. Denique ſacerdotalis dignitas, quam Chriſtus nobis largitur, eſt poteſtas immolandi nos Deo, ſicut ipſe Patri ſe immolauit. Ipſe autem *per Spiritum ſanctum ſemetipſum obtulit immaculatum Deo.* Eundem igitur Spiritum nobis impertit, dum nos ſacerdotes efficit, vt eo nos offeramus Patri, ſicut Chriſtianos & Chriſti conſortes decet, non tantùm cultu ſacrificioque interiore quodam, ſed etiam externo, vbi tempus inciderit, vt ſanguinem profundere ſit neceſſe, Chriſtique martyrium imitari. Qui proprius eſt finis Sacramenti Confirmationis. Quemamodũ ergo princeps illa & ſingularis poteſtas ſacerdotalis, quam preſbyteri habent, cùm Spiritus ſancti dono traditur verbis illis, *Accipite Spiritum ſanctum*: Ita hæc, quæ Chriſtianorum communis eſt, & à Chriſti ſacerdotio non minus quàm illa fluit, cùm Spiritus eiuſdem largitione transfunditur, ſolemnibus Sacramenti Confirmationis verbis. Quæ omnia minus liquida erunt, niſi Patrum teſtimonijs illuſtrentur. Audi igitur Ambroſium: *Omnes in regnum Dei & in ſacerdotium vngimur gratia ſpiritali*: Hoc eſt gratia Spiritus ſancti. Omnis enim gratia ſpiritalis eſt generatim. Sed hæc propriè Spiritalis ab Ambroſio dicitur, ſicut ab eodem ac alijs patribus *Spiritale ſignaculum*, & à Theodoreto *Spiritale vnguentum*, & ab Eccleſia *Spiritalis vnctio*: quod Spiritum ſanctum contineat. Audi S. Leonem Papam; *Omnes Chriſto regeneratos crucis ſignũ efficit reges: ſancti verò Spiritus vnctio efficit ſacerdotes.* Spiritus ſancti vnctione dilucidè ait nos fieri ſacerdotes; ac proinde chriſmate, quo ſacerdotes efficimur, dari Spiritum ſanctum. Crucis autem ſigno dicit nos reges fieri, quia ſicut regia Chriſti poteſtas cruce parta eſt, iuxta illud, *regnauit à ligno Deus:* ita poteſtatis illius communicatio crucis ſigno, quo vnctio fieri ſolet, exprimitur. Audi denique de omnibus ſimul authorem illum ſermonis de chriſmatis vnctione apud Cyprianum: *Sicut Chriſtus à chriſmate dictus eſt, eo quod ſingularis excellentiæ oleo vnxerit eum Deus; ita & participes eius quotquot ſumus, conſortes ſumus tam vnctionis, quàm nominis, & dicuntur à Chriſto Chriſtiani,*

Act. 4. & 10.

Heb 9.

Ioan. 20.

Lib. de initiand.

Ibid. c. 7. &c.

In c. 1. Cãs.

In hymno de Spir. S.

Serm. 3. in anniuerſ. Aſſumpt.

Digitized by Google

vt ſint ſub Chriſto duce rectores & duces, & offerant Deo quotidianum ſacrifi-
Ep. 57. ad Ian. *cium, ordinati à Deo ſanctimoniæ ſacerdotes.* Idem profitetur Cyprianus verbis à reipſo laudatis : *Vngi neceſſe eſt eum qui baptizatus ſit, vt accepto chriſmate, id eſt vnctione, eſſe vnctus Dei, & habere in ſe gratiam Chriſti poſſit.* Gratia enim qua Chriſtus vnctus Dei, ſeu Chriſtus effectus eſt, non
Luc. 4. Ioan. 1. alia eſt, niſi Spiritus ſanctus, quo eum Euangelia plenum fuiſſe dicunt, vt nos de eius plenitudine acciperemus. Cùm ergo Cyprianus doceat nos vngi chriſmate, vt accipiamus gratiam Chriſti, vnctique Dei cum illo efficiamur: prorſus dicit, nos vngi chriſmate, vt Spiritum ſanctum de Chriſti abundantia hauriamus. Tanti refert, Sirmonde, in SS. Patrum conſuetudine & doctrina percipienda diu multumque verſatum eſſe, antequam de eorum dictis ſenſibuſque vaticinere.

IN CAPVT V.

Sirmondi commenta de ſecunda ætate. Frontis vnctionem Epiſcopalem presbyteris ſemper vetitam, nuſquam permiſſam. Sirmondi contumelia in Eccleſiam Romanam, cuius ea de re decretis omnes penè Occidentis Eccleſias obſtitiſſe affirmat.

P. 26. NVNC ad ſecundam ætatem explicandam aggrederis, qua tria æque inaudita & inopinata demonſtraturum ſpondes; Vnum, frontis vnctionem temporis interuallo à manus impoſitione dijunctam, & in baptiſmi ceremoniis relictam; Alterum, eandem vnctionem preſbyteris, atque etiam diaconis, vulgò conceſſam, Tertium, Sacramentum Confirmationis ab Epiſcopis ſola manus impoſitione poſtea collatum. Quæ omnia ita noua ſunt, & Catholicorum auribus inſolentia, vt niſi teſtimonia luce clariora, extraque omnem controuerſiam poſita exhibeas, quibus ea demonſtres, magnæ temeritatis reus ſis, qui conſpirantem Eccleſiæ mentem, & Catholicorum conſenſum ſine cauſa diuellere & perturbare audeas. Quare ſi tua obiecta non ſoluerem, ſed infringerem duntaxat, dubiaque efficerem, viciſſem. Nam in dubia argumentorum contentione ſuperaret Eccleſiæ authoritas, cui, quoquò ſe inclinat, omnia ingenia faſces ſummittere oportet, eiuſque non tantum edicta, ſed etiam nutus vereri, priuatiſque quibuſuis cogitationibus & coniecturis potiores habere, ſi debita in eam obſeruantia, chriſtianaque ſunt mente. His præmonitis, ac diligenter animaduerſis, deinceps demonſtrandum, quæcumque affers, tam apertè inania eſſe, quàm apertè vera eſſe debuerunt. Ac primùm, quid grauius
P. 27. in te dici poteſt, quàm quod vltrò fateris, Eccleſiam Romanam tibi aduerſari, ac ſemper aduerſatam: nec in ea frontis vnctionem à manus impoſitione vnquam diuulſam, nec aliis quàm Epiſcopis permiſſam? Quod argumentum in priori Antirrhetico tantum ac tam vehemens ſenſiſti, vt Eccleſiam illam tibi adiungere volueris, & frontis chriſmationem à Syluestro Papa preſbyteris mandatam affirmaris. Nunc poſtquam

Digitized by Goog

quam ſenſim progrediens frontem obduraſti, fateri non vereris te à perpetuo Eccleſiæ Romanæ ſenſu diſcedere; & tandem agnoſcis Syluestri decreto frontis vnctionem non modò non indultam preſbyteris, ſed etiam vetitam. Quo loco primùm notanda eſt opinionum tuarum leuitas: quæ cùm modò huc, modò illuc fluctuent, nec certi quicquam habeant, patet te ad ea ediſſerenda proſiluiſſe, quæ non ſatis intelligebas. Nam & in Innocentij etiam decreto fateris te erraſſe; à quo in priori Antirrhetico ſcripſiſti ſtatutũ eſſe, vt preſbyteri verticem nominatim neophytorum vngerent. Quod nunc temerè dictum eſſe declaras. Atque hunc vtrumque errorem Anæretici noſtri admonitu correxiſti; vt mirum ſit te illi infeſtum eſſe, cuius opportuniſſimo ſubſidio ſis vſus; vel hiſce de rebus amplius controuerſari, animoſque efferre audere, cùm in vtroque diſputationis capite, in Epiſcopali ac baptiſmali vnctione, te lapſum eſſe confiteare. Cùm verò in Eccleſiæ Romanæ omnium illuſtriſſimæ vtroque inſtituto, de quo contendimus, exponendo ita cæcutieris, vt id ne diſſimulare quidem poſſis, qui omnia diſſimulas; quis in obſcuriorum aliarum Eccleſiarum rebus perſpicacem te fore ſperet, vel tuis deinceps narrationibus fidẽ adhibendá confidat?

1. Antir. p. 67. & 68. P. 27.

1. Antir. p. 71. P. 54. Anar. p. 455.

Nam poſita perenni & conſtanti illa Eccleſiæ Romanæ conſuetudine, quænam de aliis Eccleſiis dubitatio eſſe poteſt, ſaltem Occidentis? Quæ ſicut ab illa fidem & Sacramenta, ità eorum adminiſtrandorum vſum acceperant. Hunc autem ab iis neglectum, præſertim in tanta re, in Epiſcopali vnctione, qua Spiritum ſanctum porrigi & Confirmationis Sacramentum conſtare credebant, vt ipſorum verbis oſtendimus, cui tandem probes? Vix enim quicquam ex vniuerſa Eccleſiæ diſciplina reperies adeo crebris & illuſtribus Romanorum Pontificum litteris decretiſque inculcatum, iam inde à Syluestro, vt ipſe ais, ac deinceps Innocentij, Leonis, Gelaſij, Ioannis, Gregorij, Nicolaj, Innocentij III. & aliorum perpetuis authoritatibus. Quis ergo non miretur, te hominem ex ea ſocietate, quæ ſibi Romanorum Pontificum gloriam cæteris ſtudioſius amplificandam ſuſcepiſſe videri cupit, eam illis notam imponere, vt dicas, eos cùm antiquiſſimam miniſtrandi confirmationis Sacramenti conſuetudinem non ſolùm ſibi retinerent, ſed etiam in *alijs Eccleſijs retinere conarentur*, vbique neglectos, ac *vix in vicinis vrbi Eccleſijs* fuiſſe auditos? Si enim eorum authoritas tam bona in cauſa, tantaque in re leuior fuit: in qua tandem videbitur pondus habuiſſe? Si ſedi Apoſtolicæ perpetuam omnium temporum, & communem Eccleſiæ traditionem ſancienti, reſque nouas prohibenti, omnes propemodum Occidentis Eccleſiæ impunè aduerſari potuerunt, quid erit in quo eas obtemperare debuiſſe perſuadeas? Et tamen adeo confidenter hoc aſſeueras, vt etiam inſultans prædices, id *omnibus exploratum* eſſe, *niſi fortaſſe mei ſimilibus*. Quæ cùm lego, magis magiſque confirmor vt dicam, Antirrheticum, niſi ſocietatis Ieſu preſbyteri nomen præferret, videri poſſe ab Eccleſiæ Romanæ aduerſario in eius contumeliam emiſſum.

Ep. 1. ad Decent. Ep. 11. ad Ep. Gal. Ep. 9. ad Ep. Lucan. Ioan. III. ep. vnica ad Ep. Gal. Lib. 3. ep. 9. etc. Ep. 70. Extra de conſuet. c. quanto. P. 27. P. 53. P. 17.

Nam quo hęc audacia maior appareat, Romani Pontifices traditio-

Digitized by Google

nem illam, non quasi à se ortam, defenderunt, sed vt ab Apostolis, &
Epist. 1. c. 3. à scripturarum oraculis profectam. Claræ sunt Innocentij voces: *Pontificibus solis deberi, vt vel consignent, vel paracletum Spiritum tradant, non solùm consuetudo Ecclesiastica demonstrat, verùm & lectio Actuum Apostolorum. Nam presbyteris Chrismate baptizatos vngere licet, non tamen frontem ex eodem oleo signare, quod solis debetur Episcopis cùm tradunt Spiritum paraclitum.* Licere negat, sine controuersia, omnium consensu, frontis vnctionem à presbyteris fieri, non Romæ tantùm, vt ais, sed generatim per Ecclesiæ consuetudinem: nec per hanc tantùm, sed per diuinam libri Actorum authoritatem, cui omnes parere oportebat. Vnde fit, vel Innocentium longè errasse, si diuinitus vetitum dixit, quod diuinitus vetitum non
P. 41. erat; vel omnes Occidentis Ecclesias diuinam legem perfregisse, cùm Innocentij Ecclesiæque Romanæ decretum, te authore repudiarunt. Ita effugere non potes quin vel sedem Apostolicam; vel Ecclesias Occidentis graui nota afficias. Qua quidem in re tua cæcitas eò insignior est, quod is ipse Innocentius, qui legem illam perscripsit, testis est om-
Ep. 1. c. 3. nes Ecclesias ei obtemperasse. *Pontificibus solis deberi, vt vel consignent, vel paraclitum Spiritum tradant, consuetudo Ecclesiastica demonstrat.* Planè testatur communem Ecclesiarum consuetudinem fuisse, vt soli Episcopi neophytorum frontes chrismarent. Quid ergo apertius desiderari potest, ad refellendam secundam istam ætatem, qua id aliter factum asseris: cùm Innocentius Pontifex testis oculatus sit ea ætate id ita obseruatum esse? Ille hanc legem passim in Ecclesijs tunc temporis viguisse ait: tu negas. Ille non tantùm ab ijs obseruatam docet, sed ipsarum obseruatione & consensu illam tuetur: Tu ab ijs non tantùm repudiatam asseueras, sed etiam ea repudiatione illam tollere & euertere moliris. Adeò inter te & Innocentium conuenit. Quare eligat lector vtri fidem adhibeat. Eadem ætate Pacianus Episcopus Barcinonensis consuetudinem illam in Hispania mansisse ostendit, vbi potissimum contrariam
Serm. de Bap. censes extitisse. *Lauacro peccata purgantur*, inquit, *chrismate sanctus Spiritus superfunditur. Vtraque verò ista manu & ore Antistitis impetramus.* Ac paulò ante: *Hæc autem compleri nequeunt, nisi lauacri, & chrismatis & Antistitis Sa-*
Ep. 3. ad Sym. *cramento.* Denique Nouatianos vrgens; *Vestræ plebi vnde Spiritus, quam non consignat vnctus sacerdos?* Planum igitur efficit, Episcopos illis adhuc temporibus neophytos in Hispania vulgò chrismasse more antiquo, & Spiritum sanctum sine eorum consignatione percipi non potuisse. Quare non tantùm chrismatis, sed etiam *Antistitis* Sacramentum appellat: quo magis demonstret vnctionem illam Episcopi propriam fuisse.

Iam ex Gallia quid illustrius afferam, quàm illam ipsam Synodum Arausicanam, qua abuti voluisti? Cuius in postremo canone hæc sunt
c. 29. verba: *Si post omnia occurrerit imbecillitas fragilitatis humanæ, vt si quis Episcopus per infirmitatem debilitatemue aliquam, aut hebetudinem sensus inciderit, aut officium oris amiserit, ea quæ non nisi per Episcopum geruntur, non sub præsentia sua presbyteros agere permittat; sed euocet Episcopum, cui hoc quod in Ecclesia gerendum fuerit, imponat.* Cùm minimas omnes Episco-

Digitized

palis ordinis functiones, non modò à presbyteris arripi, ſed etiam ab Epiſcopis permitti vetet, etiam rarò, etiam coram ſe, etiam ingruente neceſſitate: conſonum-ne videtur, vt chriſmationem Epiſcopalem, ſolis Epiſcopis antea conceſſam, ad presbyteros tranſtulerit, non vt ſemel, aut raro: ſed vulgò, ac perpetuo iure: nec ab iis tantùm, ſed etiam à diaconis perageretur? Profectò vides id non conuenire: ſed illud potius, vt quemadmodum antea Eccleſiæ Romanę, ita nunc Gallicanę conſuetudinem notam tibi non fuiſſe fateare. Si enim Arauſicanæ Synodi poſtremum hunc Canonem attendiſſes, prorſus intelexiſſes eum ſimillimum eſſe Romanorum Pontificum decretis, quibus omnia Epiſcopalia munia, & Pontificalem potiſſimùm, vt Gelaſius loquitur, conſignationem presbyteris toties interdixerunt: atque adeo Eccleſiam Gallicanam in ea re firmam cum Romana conſenſionem ſemper tenuiſſe. Sub eadem tempora Gennadius refert pueros in Gallia manus impoſitione & vnctione ſignari ſolitos: *Reſpondeant pro illis*, inquit, *qui eos offerunt, iuxta morem baptizandi. Et ſic manus impoſitione & chriſmate communiti Euchariſtiæ myſteriis admittantur.* Sicut ergo manus impoſitionem illam fateris à ſolis Epiſcopis fieri potuiſſe: ita id de chriſmatione concedas, neceſſe eſt; quæ illi coniuncta hærebat: at proinde Gennadij ætate, quæ ſecunda eſt tua, manus impoſitionem ab vnctione diuelli in Gallia non conſueuiſſe, ſed eas copulatas manſiſſe, vt olim, & Epiſcopo reſeruatas. Quid de Optato dicam, cuius locum ſuperiùs imprudens edidiſti, vt probares chriſmationem & manus impoſitionem eius ætate, in Sacramento confirmationis coniunctas, & ſoli Epiſcopo conceſſas fuiſſe? Cùm verò Optati ætas ea ſit, quam ſecundam dicis, nonne eius teſtimonio, tuaque, quod grauius eſt, confeſſione te conuiciſti.

Ep. 6. ad Ep. Lucan.

De Eccleſ. dog. c. 32.

P. 74.

Denique cùm ſuperiùs declaratum fuerit ætatum omnium conſenſu Spiritum ſanctum chriſmatis vnctione donari: nonne eadem opera declaratum eſt earumdem ætatum conſenſu chriſmationem illam à ſolo Epiſcopo confici poſſe? Nam Spiritum ſanctum donare ſolius eſſe Epiſcoporum poteſtatis, certa eſt & conſtans Patrum doctrina. Sicut ergo donandi Spiritus ſancti virtus ad presbyteros nunquam transferri potuit ex Patrum mente: ita nec frontis Chriſmatio quæ illam virtutem continet: ſed vtramque pariter Epiſcoporum propriam ſemper fuiſſe neceſſe eſt.

In cap. 4. & inf. in cap. 7.

Innoc. I. Ep. ad Decent. c. 3. Iſidor. Pelus. ep. 450. lib. 1. Chryſoſt. hom. 15. in Act. &c.

Rurſus in Hiſpania S. Iſidorus, & cum eo II. Synodus Hiſpalenſis, docet frontis Chriſmationem, non minus quàm manus impoſitionem, aliaſque Epiſcopalis muneris partes presbyteris vetitas fuiſſe perpetuis Eccleſiæ moribus, ac *Canonum authoritate*; nec ab Epiſcopis permitti potuiſſe: & ſi qui id feciſſent; *Eccleſiaſticarum diſciplinarum ignaros fuiſſe.* Ac Nicolaus Papa, Græcis Latinos reprehendentibus, *quod presbyteris linire baptizatorum fronies inhiberent*; reſpondit, quæ ipſi reprehenderent, *iam à priſco tempore ſine cuiuſquam contradictione in Eccleſia Romana, imò in tota Occidentali parte cuſtodita.* Nec aliter vnquam factum eſſe contenderunt vel Græcorum eruditiſſi-

C. 7.

Ep. 70.

Digitized by Google

nius Photius, vel cæteri Græci Latinorum æmuli. Qui adeò abfuerunt vt dicerent, Latinos in ea consuetudine retinenda à more maiorum abiisse, vt contrà falsi sint, se à maiorum suorum institutis recessisse in ea oppugnanda. *Opus erit Episcopo*, inquit Pachymeres, *ad baptizatum chrismate inungendum. Hæc enim fuit antiqua consuetudo.* Quibus verbis in Anæretico refellimus quod scribere non erubuisti, Episcopalis chrismationis presbyteris permittendæ morem *apud Græcos perpetuum fuisse*: eodemque addidimus Chrysostomi & aliorum testimonia, quibus is error confossus est, te dissimulante, & silentio fatente. Quare doctrina tua vitiosior est & in Ecclesiam Latinam inuerecundior, quàm Græcorum. Tu enim non tantùm Græcos, quod presbyteris Episcopalis chrismationis administrandæ potestatem fecerint, perpetuæ maiorum suorum authoritati consensisse putas: sed etiam Latinos, quod eam illis vetuere, ab omnium totius penè Occidentis Ecclesiarum moribus desciuisse. Quorum neutrum Græci affirmare sustinuerunt. Atque etiam Ratrammus Corbeiensis eadem illa Nicolai ætate diluens Græcorum obiecta, quæ Nicolaus refellenda in Galliam miserat: *Nunc ad illud veniamus*, inquit, *quod objicitur: quia penes Romanos baptizatorum frontes presbyteri Chrismate non linunt.* Et mox: *Vt hoc fiat, & apud Romanos, & apud omnes Occidentales, tam ex Euangelio, quàm ex Apostolorum Actis esse constat assumptum. Constat namque Spiritus sancti gratiam per vnctionem frontis ex chrismate ab Episcopis donari: quod nulli præter Episcopos esse concessum Euangelica testatur authoritas.* Et infra: *Omnes Occidentales Episcopi maiorum sequentes institutionem, sumpsere consuetudinem, vt frontes baptizatorum chrismate liniendi, non presbyteris concedant, sed priuilegium sibi reseruent.* Postremò omnes Ecclesias Romanam ea in re semper secutas testis est Innocentius III. Nam contrariam Græcorum presbyterorum consuetudinem damnans: *Et Sacramenta*, inquit, *præsumunt fidelibus exhibere, quæ ab Apostolorum tempore fuerunt solis Pontificibus reseruata.* Quibus verbis geminum errorem tuum stirpitùs euellit, quo istud & à Græcis omnibus semper, & à Latinis penè omnibus secunda tua ætate aliter vsurpatum esse contendis. Statuit enim eam chrismationem ab Apostolorum temporibus nusquam aliis quàm Episcopis concessam.

In c. 5. Eccles. Hierarch. Anaret. p. 328.

pag 66.

lib. 4. contra opposita Græc.

Extra de consuet. c. quanto.

Omnes igitur Ecclesias, præsertim Occidentis, Romanæ Ecclesiæ olim consensisse in Episcopali chrismatione presbyteris interdicenda, certum ac fixum est, tum Romanorum Pontificum, qui id præcepere, tum Episcoporum qui obediere, tum Græcorum etiam, qui posterioribus sæculis refragari cœpere, consensu. Ac diuino nutu factum opinor, vt Galliæ potissimùm, Hispaniæ, & Africæ Episcoporum testificationes errorem tuum opprimant, quorum nominibus eum tueri conatus es. Quod si hæc, quæ attulimus, grauissima testimonia deessent tamen rem ipsam intuenti pateret eas Ecclesias in tota vnctionũ chrismationumque dispensatione, Ecclesiæ Romanæ vestigia secutas. Nam de chrismando à presbyteris & ministris in baptismo agere instituerunt circiter ea tempora quibus Innocentius I. ex Ecclesiæ suæ moribus scripsit, neophytorum vnctionem extra frontem presbyteris permissam.

In Conc. Tolet. I. Arausic. I. Carthag. III. c. 36.

Superioribus temporibus nulla apud eos mentio de chrisмate à presbyteris aut miniſtris tractando. Cùm ergo hac de re tum demum agere cœperint, cùm ab Eccleſia Romana baptiſmalis miniſtrorum chriſmatio inuenta & tradita erat; quis non videt eos hunc ritum ab illa ſumpſiſſe, piaque imitatione in Eccleſias ſuas velut à fonte deriuaſſe? Quis enim credat, poſtquam Eccleſia Romana voluerat baptizatos chriſmate à miniſtris extra frontem vngi, in fonte vetuerat; tunc primùm veniſſe in mentem tot prouinciarum Epiſcopis, quaſi obtrectandi ſtudio, contrarios Canones toto Occidente promulgare: Hoc argumento perſpicuum fieri opinor chriſmatis vnctionem, quam Galliæ & Hiſpaniæ Canones miniſtris baptizantibus præcipiunt, eſſe illam ipſam quæ paulo antè Romæ increbuerat; eaſque Eccleſias ita Romanæ paruiſſe, antiquam Epiſcopalis vnctionis Confirmationiſque adminiſtrandæ conſuetudinem retinere præcipienti, vt ne illius quidem exemplum, cùm nouam miniſtrorum chriſmationem inſtituiſſet, diutius ſibi prætermittendum negligendumque arbitrarentur.

Quid, quod loca ipſa quibus pugnas, id confirmant? Profers *Hilarium Diaconum*, Latinum videlicet hominem, in Eccleſia Romana educatum, qui apud Ambroſium in Epiſtolam ad Epheſios ſcribat, *apud Ægyptum presbyteros conſignare, ſi Epiſcopus non eſt.* Facita eſſe. Certè hinc ſequitur, eo adhuc tempore iſtud nuſquam factum in Occidentis Eccleſiis: quandoquidem Latinus ſcriptor, cùm varias Eccleſiarum cõſuetudines ſcrutaretur, huiuſce exemplum in Occidente nullum repererit, ſed à remotiſſimis Ægypti Eccleſiis petierit. An enim noſſet quid in vltimis Orientis Eccleſiis fieret; quid in Eccleſiis Occidẽtis vulgo fieret, non noſſet? Hoc ergo teſte agnoſcendum eſt, Occidẽtis Eccleſias etiam tum Romanæ, ac principis morem ſecutas, nec earum presbyteros, nedum diaconos, neophytorum frontes vnxiſſe. Eadem opera refellitur quod opinaris huius nouæ presbyterorum poteſtatis initium Conſtantini principatu ortum: cùm Hilarium Diaconum, qui multo pòſt vixit, audias declarantem id ſua ætate in Occidentis Eccleſias nondum inuectum. Habeas ergo tibi Ægypti Eccleſias illo teſte, dummodò eodem authore Eccleſias Occidentis omnes nobis relinquas. *P. 11.* *P. 16.*

Quamquam de Ægypti quoque Eccleſiis meritò dubitari poteſt. Primùm, quia ſumma res, omnibus Græcis Orientiſque ſcriptoribus ſilentibus, ne repugnãtibus dicam, Latini vnius ſcriptoris fide nititur. Nemo alius, nec Græcus, nec Latinus eam confirmat; ne Græci illi quidem, qui Photij temporibus tanta contẽtione hac ipſa de re cum Romana Eccleſia certarunt. Quare minimè obſcurum eſt, narrationem eſſe leuiorem, quàm vt fidei faciendæ ſit ſatis. Accedit, ſcriptorem iſtum, quiſquis ſit, ſexcentis erroribus ac fabulis ſcatere. Nam, vt alia præteream, narrat ſub Eccleſiæ initia omnibus promiſcuè baptizandi & concionãdi ius fuiſſe, etiam laïcis. Quis miretur, chriſmandi poteſtatem ab Epiſcopis ad Presbyteros in Ægypti Eccleſiis ab eo traductam, qui per omnes Eccleſias baptizandi docendique poteſtatem à Clericis ad laïcos traduxerit? *P. 11.* *In cap. 4. Epheſ.*

Alterum citas authorẽ quæſtionum noui ac veteris Teſtamẽti, eadem *P. 11.*

Digitized by Google

ferè ſcribentem; niſi quòd pro verbis illis, *Conſignat presbyter*, quæ tu refers, liber habet, *Conſecrat presbyter*, quæ qua licentia mutes, nobis non liquet. Atqui ſi hunc ſcriptorem legiſſes, vidiſſes non tantùm priori ſimilem ac geminum eſſe, ſed prorſus eundem. Quod arguunt non modò errata & ſententiæ eædem, ſed etiam oratio multis locis iiſdem penè verbis concepta. Quare quod de priore reſponſum eſt, huic accomoda. Nec verò de nomine ſcriptoris altercari refert, quem tu Hilarium Diaconum, authore Bellarmino dicis, illum videlicet Luciferiani ſchiſmatis ducem, quem Hieronymus, quòd Catholicorum baptiſma iteraret, Deucalionem orbis appellauit. Tantùm monebo, vt videas etiam atque etiam qui tandem eſſe poſſit ille Hilarius, cùm librorum iſtorum ſcriptor, præter innumeras mendas certus ſit Pelagianus, Catholicamque doctrinam paſſim ac dedita opera ſic petat, vt ab ipſo Pelagio factus inſtitutuſque videatur. Pelagium verò ac Pelagianos perdiu poſt Luciferi ſchiſma, & poſt Hilarium illum Romanæ Eccleſiæ diaconum natos non ignoras. Nec valet Bellarmini argumentum, Auguſtinum *S. Hilarij* nomine protuliſſe verba quæ in Ambroſiano Commentario in Epiſtolam ad Rom. *inueniuntur*. Nam, vt alia præteream, Auguſtinus ſanctitatis titulo eum Diaconum non ornaret, quem Hieronymus Deucalionem orbis appellaſſet. Etſi enim ſanctitatis nomen iis temporibus latius pateret, quàm nunc; nunquam tamen vſque eò patuit, vt hæreſum ac ſchiſmatum ducibus ab Eccleſia damnatis tribueretur. Alium igitur *S. Hilarium* fuiſſe oportet, cuius verba retulerit Auguſtinus, & ex quo ea deſcripſerit Ambroſianus Commentator; illum fortaſſis, cuius prolixior alter locus in priorem ad Timotheum citatur à Patribus Synodi II. Hiſpalenſis. *Sancti Hilarij* nomine *in explicatione Epiſtolæ ad Timotheum*. Qui locus cum in Commentario Ambroſiano non legatur; facilè intelligitur extitiſſe olim alium Commentarium in Epiſtolas Pauli à S. Hilario ſcriptum; Pictauienſi, an alio, non temerè dixerim. Quamquam Pictauienſis characterem admodum refert locus à Synodo Hiſpalenſi allatus. Nec obeſt, quod Ambroſianus Commentator dicat ſe ſub Damaſo ſcripſiſſe: quia cùm Hæreticum & impoſtorem fuiſſe liqueat, non minus in eo fallere potuit ad captandam antiquitatis laudem, fugiendamque ſuſpicionem, quàm in aliis refellit. Quare habeatur non minus Hilarij nomine quod illi offers quàm Ambroſij ſub quo diu latuit alienus; & ad laruatorum ſcriptorum tenebras reiiciatur, quo magis te pudeat eum collocaſſe in primo authorum tuorum agmine, acieique tuæ laruatum ſcriptorem velut ſigniferum præfeciſſe, poſtquam id genus homines toties omnibus ignominiis notaſti.

In lib. de ſcript.

In Dial. aduerſus Lucif.

Lib. 4 Con. Duas Epiſtolas Pelag. c. 4.

C. 13.

Iam ad Concilij I. Toletani, & Martini Bracarenſis Canones, Preſbyteris neophytorum Chriſmationem impertientes, quid dicam? cùm in Anæretico reſponderim, loqui illos quidem de baptizatis à preſbytero conſignandis & chriſmandis; at non de chriſmandis conſignandiſq, eorum frontibus? Quid enim reſpondes? Canones iſtos accipi non poſſe de vnctione extra frontem; quia de ea loquantur, quæ à preſbytero præſentibus Epiſcopis fieri nõ poſſet; niſi illi annuiſſent; preſbyteris ve-

Anæ. p. 440.

P. 29.

Digitized by Google

rò licuisse neophytos extra frontem seu præsentibus, seu absentibus Episcopis vngere, Innocentius testetur. An igitur censes, Innocentium dicere hoc eis licuisse præsentibus Episcopis, eorum inuitu, seu non accepta prius eorum venia. Si id non censes, ridiculè Innocentium opponis? Si censes, nihilominus ridiculè facis; cùm nec ratio id ferat; nec Innocentij verba significent; nec ita intelligi possint, nisi ab eo qui in Canonum institutis veterique Ecclesiæ disciplina peregrinetur. Quid enim notius, quid vulgatius in Canonum ratione, quàm presbyteris nihil agere licuisse coram Episcopo nisi eo imperante; ne quidem vilissima & infima sui ordinis ministeria? Præsentem enim Episcopum reuereri iubebantur, vt omnis Ecclesiasticæ potestatis ac ministerij principem, & agnoscere nullam sibi eius partem nisi ab illo ineſſe. Hoc si attendisses, nihil pugnæ suspicatus esses inter Innocentium & Hispaniæ Episcopos, sed vtrosque eadem ratione neophytorum extra frontem vngendorum potestatem illis concessisse intellexisses, non sine Episcopi nutu, si præsens adesset. Hoc tantùm interest, quod Innocentius id non expressit, quia videlicet communi Canonum disciplina satis continebatur. Hispani autem præsules, cautà aliqua oborta, id clarius denunciandum putarunt. Denique si concedam Hispaniæ Episcopos ab Innocentio discrepasse de ritu aliquo chrismationis baptismalis, quid habebis quod reprehendas: cùm existimes eos illi multo magis aduersatos de ministro vnctionis Episcopalis? Si tibi liceat prædicare, eos susque deque habuisse Ecclesiæ Romanæ authoritatem in re multo grauissima; cur mihi non liceat in multo leuiore?

Conc. Carthag. II. c. 9. Gelas. ep. 9. ad Episcopos Lucan. Conc. Hispal. c. 7.

Ecce aliam ingenij tui solertiam. Cùm Barcinonensis Canon, vt presbyteri chrisma petant *pro neophytis confirmandis*, tibi in primis offeciat, qui neges antiquos Confirmationem in Chrismate posuisse: non modò id non fateri, sed etiam eum in rem tuam conuertere decreuisti. Excogitasti enim interpretationem mirificam, vt *confirmandis* idem valeat ac *consignandis*, seu vngendis extra Confirmationis Sacramentum. Qua licentia quæ maior esse potest, ac minus ferenda; cum Canonum Conciliorumque sententias sic perturbet, vt quid significent constare non possit? At Concilio Toletano XI. interpete, hæc vox sic intelligi debet. Quid insulsius? cùm locus, quem indicas, Concilij Barcinonensis nusquam meminerit? Nec verò quemquam erues ex vniuersa antiquitate, qui Confirmationis nomine ita sit abusus, vt *neophytorum Confirmationem* aliud appellarit, quàm verum & vnicum Confirmationis Sacramentum. Quod si ineptiam istam protulisse turpe est, quanto turpius frustra protulisse? Esto enim, vt Barcinonensis Canon neophytorum confirmandorum nomine intellexerit consignandos à presbyteris. Qua ratione docebis intellexisse consignandas ab iis frontes? Prorsus nulla. Itaque, quoquò te vertas, eadem falebras repeties. Nobis verò explicatissima est Canonis sententia; Presbyteros iuberi chrisma petere, vt paratum habeant cùm Episcopus ad neophytos confirmandos de more excurret. Videntur enim Barcinonenses Patres, cùm parœciam obirent, voluisse Chrisma sibi à presbyteris præberi, vt

C. 2.

P. 11.

P. 11.

Can. 2.

Digitized by Google

eos ſtudioſiores efficerent parandi illud, Baptiſmoque adhibendi; cùm id Epiſcopo paulò pòſt venturo ad neophytorum Confirmationem à ſe ſuppeditandum ſcirent. Quamobrem hîc locus non modò tibi nihil prodeſt, ſed ſecundam ætatem tuam euertit; cùm perſpicuum ſit Barcinonenſis Concilij ſæculo in Hiſpania Confirmationis Sacramentum è Chriſmatis vnctione conſtitiſſe, ac proinde vnctionem illam Epiſcopis reſeruatam, vt prioribus & poſterioribus omnibus ſæculis.

P. 29. 30. Certiora videlicet promes ex Africæ Synodis, *Euolue*, inquis, *Synodos Africanas, vetari preſbyteris reperies ne Chriſma conficiant, ne vtantur, non reperies.* Hæc enim verba, quæ totidem nec plura loqueris de Synodis Africanis, proferenda in conſpectum fuere, ne cui dubia ſit iudicij tui leuitas? An enim quærimus, nùm preſbyteris licuerit vti Chriſmate? Nonne tota quæſtio eſt, fueritne iis fas baptizatorum frontes Epiſcopali vnctione ſignare? Quorſum igitur Synodi, quæ Preſbyteris tantùm largiantur chriſmatis vſum: ac ne quidem largiantur, ſed tantùm non vetent? Porrò de Synodis Africæ preſbyterorum chriſmationem vel præcipientibus, vel innuentibus, ſatis antea declaratum eſt eas fruſtra à te diſtrahi à Romanæ Eccleſiæ conſenſione, in qua illas certis rationibus retinuimus.

P. 30. Anar. p. 444. Ab Africæ Synodis ad Eccleſiam Caralitanam & S. Gregorij tempora deſcendis, vel potius præcipitas. Qua de re in Anæretico ſatis dictum eſt, te nihil agere, niſi vnà demonſtres vnctionem frontis quàm S. Gregorius contra Eccleſiæ Romanæ morem inuitus indulget, eſſe illam ipſam frontis Chriſmationem, quam Epiſcopi facere conſueuerunt; ſic vt baptizatos chriſmari in poſterum ab Epiſcopis Confirmationis Sacramentum adminiſtrantibus neceſſe non eſſet, & Confirmationis Sacramentum ab iis ſola manuum impoſitione poſtea tribueretur. Hic enim eſt controuerſiæ cardo: hęc tua ſententia. Quam niſi confirmas, fruſtra S. Gregorij verba & Eccleſię Caralitanę factũ obtendis. Eſt enim procliue dictu, quod & in Anæretico diximus, S. Gregoriũ id vnum Sardis dediſſe, fugiendæ offenſionis gratia, vt quam vnctionem antea in pectore fieri iuſſerat, eandem poſtea in fronte facerent; poſterioremque à priori ſolo mẽbro diuerſam fuiſſe; & ita ab Epiſcopali Sacramenti Confirmationis vnctione remotiſſimã. Sicut enim quæuis manuum impoſitiones pares non ſunt manus impoſitioni Epiſcoporum: ita quæuis vnctiones frontium ad eandem cum Epiſcopali Sacramenti Confirmationis vnctione dignitatem euehendæ non ſunt, ſed interdum ad inferiorem gradum reiiciendæ: qualis erat illa, qua quondam Agericus Virdunenſis Epiſcopus in energumenæ puellæ exorciſmo vſus eſt, *frontem eius oleo ſancto perungens*: qualis item illa videtur, qua Innocentius Papa eos qui poſt baptiſmum à dæmone ſunt correpti, à Preſbytero aliiſue clericis Epiſcopi permiſſu conſignatione, vel manus impoſitione curandos ſcribit. Atque hæc tam dilucida faciliſque reſponſio erat, vt eam alio cuneo repellere non potueris, quàm indigno commento, putidaque calumnia. Ais enim S. Gregorium. *Veteratorem* à me *fingi:* nempe, quia *ſub frontis nomine ac ſpecie aliam neſcio quam non frontis vnctionem vafra diſſimulatio-*

Lib. 3. ep. 9.

Greg. Turon. hiſt. l. 7. cap. 44. Innoc. ep. ad Decent. c. 6.

P. 30.

Digitized by Goo

ne texeris. Vbi fides? vbi pudor? Egone dixi S. Gregorium nescio quam *non frontis* vnctionem Sardis concessisse? qui planissimè scripsi, eum Chrismationem à ministris in baptismo adhiberi solitam, quæ in fronte nunquam erat facta, *in fronte fieri concessisse.* Vter ergo nostrum *incredibilis audaciæ,* quam etiam exagitas, reus est? Donanda verò tibi huiuscemodi permulta, cui promptius est aduersarij dicta corrumpere, quàm refellere. *Anar. p. 444.*

Hinc ad triumphos proueheris præliis tuis pares: & inter triúphandum insultas, *ac pro vna,* inquis, *Occidentis Ecclesia, quam rogabas, omnes tibi, vt de cæteris taceam, totius Hispaniæ Prouincias protuli.* Quid præstiteris, satis ostensum est. Sed quo magis id liqueat, videndum quid ego rogauerim. Hæ enim erant meæ voces: *Cedo, si quam habes Occidentis Ecclesiam in qua perspicuè docere possis baptizatorum frontes chrismari consueuisse à ministris.* Hoc si te præstitisse dicas, non modò intelligere quicquam, sed ne legere quidem posse videbere. Nam ex Hispaniæ Canonibus, quos adscripsisti, nullum esse qui *frontis,* & chrismationis frontis presbyteris, vel ministris concessæ *perspicuè* meminerit, & superior disputatio, & ipsi oculi sunt testes. Permirum verò est, id quod oculi refellant, frontem tueri velle. Quare conclusioni tuæ hanc oppono: Cùm ex omnibus quę vndique incenso studio conquisijsti, Patrum, Canonum, veterumque scriptorum locis, nullum reperire potueris, qui chrismationem frontis ab Episcopis confirmantibus præberi solitam, ad ministros vulgò traductam loquatur: neque hoc præter te vnum, quisquam post Ecclesiã natam, in Ecclesia adhuc scripserit; imò omnes qui in eius rei mentionem inciderunt, reclament; prorsus sequitur istam cogitationem à te ortam, fictam, inanem antiquis Patribus & Conciliis indignam eoque qui cum Ecclesiæ antiquitate, ne dicam cum Ecclesia ipsa, & cum consentienti hac de re Theologorum choro commercium habeat. *Anar. p. 445.*

Iam verò de Synodo Arausicana rursum oggannis, sed leuiter & quasi præteriens magis vt ad locum, in quo laureolam tibi paratam arbitraris, gradum facias, quam vt illi Synodo insistas, in qua te profligatum sentis. Nam cùm in altero Concilij huius Canone quiddam statuatur de Hęreticis qui resipuerint chrismandis à presbyteris, grauiter nos vrges, quod sentiamus impositione manuum & chrismationem eorum, qui se ab hæresi reciperent, meras fuisse ceremonias ad Sacramentum Confirmationis nihil pertinentes. Antę omnia reprehendis, me istud non probare sed in alium locum reijcere his verbis, *Commodius alibi exponemus.* Quare instas & increpas; *Itane verò hîc dicendi locus non erat? & spe ista nos sustentas?* Quę mihi omnem pudoris tui opinionem excuterent nisi te iam nossem. Ego enim liquido probaui manus impositionem chrismationemq; illam ab hęresi redeuntium pertinere non potuisse ad Sacramentum Confirmationis, in hunc modum; *Quia Patres eam dari iusserunt omnibus promiscuè ab hæresi redeuntibus nihil inter eos discernentes qui Episcopalem manus impositionem & verum Sacramentum Confirmationis ab hæreticis accepissent, & eos qui non essent illo imbuti. Omnes enim sine discrimine hæreticos* C. 2 §1. §2. *P. 52. P. 52. Anar. p. 446.*

ita chrismandos dixerunt, vt patet ex Canonum verbis. Hac ergo ratione planum fecerunt, chrismationem eiusmodi non fuisse illam Sacramento Confirmationis solennem, sed ceremoniam meram. Aude nunc scribere, me nihil argumenti attulisse, quò sententiam meam probarem; quam argumento tam luculento firmaui, vt tu illud primùm silentio, deinde calumnia obscurare sis coactus, nec vnquam attingere ausurus sis. Planè igitur constat, impositionem illam manuum, chrismationemque rediuiuorum ex hæresi hominum alius generis fuisse atque eam ex qua Confirmationis Sacramentum constat. Nam etiam iis præbebatur, qui ab hæreticis Sacramentum Confirmationis acceperant: quod in Ecclesia nunquam iterari fas fuit. Quare satis demonstrata est tum sententiæ meæ perspicuitas, tum tuæ fraudis. Verba autem illa quæ refers, *Commodius alibi exponemus*, alio loco à me scripta in hunc traiecisti. Nam iis vtebar, cùm dicerem me alibi patefacturum cur isti ab hæresi reduces chrismarentur & manus impositionem acciperent, ac Spiritum sanctum consequi dicerentur.

Anar. p. 416.

P. 32.

At verò tam exploratæ rei Theodoretum opponis, tanta fiducia vt palmam tibi in manu esse existimes; tanto autem errore, vt nos videas istum ipsum locum quem firmissimum putas totum à me esse. Fateor Theodoreti verba accipienda de vnctione quæ ad Sacramentum Confirmationis pertineat. Sed cùm scribat, Patres iccirco statuisse, Nouatianos ad Ecclesiam sese referentes ea vnctione signandos, *quia Nouatiani iis qui ab ipsis baptizantur sanctissimum chrisma non tribuunt*, nonne significat Patres iussuros non fuisse Nouatianis eam vnctionem impendi, si antè à suis illam consecuti essent? atque adeò eos, qui chrismationem baptizatis ab Ecclesia in Sacramento Confirmationis tribui solitam ab hæreticis accepissent, eandem cùm ad Ecclesiam remigrarent, rursus nõ accepisse? Ita sententiam nostram confirmat. Vnctio ergo quam Nouatianis præbitam narrat, non erat communis illa hæreticorum ad Ecclesiam redeuntium, sed Nouatianorum propria eorumque qui vt illi, Sacramento Confirmationis à suis initiati non essent. Quod eis SS. Patres meritò tribui iusserunt, chrismatis vnctione.

Lib. 3. hæret. fab.

Cyprianum quoque attendere debuisti in ea fuisse opinione, vt nulla Sacramenta, quæ hæretici administrassent, vera arbitraretur. Quare omnia ab Ecclesia de integro adhibenda censebat. Itaque minimè mirum, si eos qui ab hæresi emergerent vt Ecclesiæ baptismo rursus mergendos ita Ecclesiæ Confirmatione rursus signandos putarit vt *vtroque Sacramento* in Ecclesia nascerentur qui vtriusque simulatione in hæresi periissent, Vix credendum erat virum tantùm, vt tu es in isto Cypriani loco suas spes collocaturum cuius dissolutio vel tyronibus obuia esset. Quis enim adeò rudis, cui iste Africanorum error non sit auditus? Quære igitur, si qua alia habes quibus veritatem oppugnes: & memento, te nihilo meliorem Propheram, quàm Theologum esse, qui hæc à me *alibi soluenda*, non in præsentia facillimè disijcienda prædixisti.

Ep. 72. ad Stephanũ.

P. 34.

Digitized by

IN CAPVT VI.

Frontis vnctionem multò minus diaconis conceſſam, quàm Presbyteris. Ne Chorepiſcopis quidem indultam. Sacramentum Confirmationis à SS. Patribus & Eccleſia Catholica ſemper in Chriſmatis vnctione conſtitutum. Contrariam Sirmondi ſententiam Patrum, Conciliorum primariorumque ipſius ſodalium conſenſu hæreticam eſſe.

HIeronymo fretus audaciùs ſpiras, eiuſque *oracula* minaris, ſed ita, *P. 34.* præter oraculorum morem clara & dilucida, *vt nullam dubitationem* *P. 35.* *reliquam faciant*. Audio verba: videamus rem Hieronymi plura loca refers, de manuũ impoſitione, de chriſmate, de chriſmando à preſbyteris & diaconis in Baptiſmo. Sed in his omnibus nulla frons. Nihil, inquam, eſt, quod Baptizatorum frontes à miniſtris chriſmatas, dicat; vel ab Epiſcopis confirmantibus non chriſmatas. Itaq; omnia in nihilum abeunt, magnaſque tuas ſpes deſtituunt. Quid conſilij? Inueniſti, homo vafer, at ingenioſum & elegans. Videlicet negas *opus fuiſſe enuntiari* nominatim à Hieronymo chriſmationem frontis quia tunc temporis. *Vnica hæc erat* *P. 36.* chriſmatio. Negamus. Quî probas? quia *vnicam eſſe hanc nemo ambigebat*. Hoc erat tuum illud acumen; hæc illa Hieronymi *oracula* quæ *nullam dubitationem reliquam facerent*, credibilia ſunt hæc auditu, niſi legerentur. Quis enim hominem non dico eruditum, ſed cordatum, tam elinguem futurum ſperaret, poſtquam tam magna minatus eſſet.

Ecce aliud argumentandi ſpecimen: ſi tamen contortulam orationem tuam capio. Sed, quàm commodiſſimè licebit, accipiam. Hieronymus, aliique non ſcribunt vnicam tunc fuiſſe ablutionem vnicam manus impoſitionem. Hæ tamen vnicæ erant. Igitur chriſmatio frontis ſola tum fuit chriſmatio etſi illi hanc ſolam fuiſſe non ſcribant. Quis expectat dum hæc refellam? Non ita exiſtimo de lectore meo, vt id requiri putem. Tantùm dabo clara Hieronymi verba: eaque ex iſto ipſo quem vrges, dialogo aduerſus Luciferianos, vt te nunquam eum legiſſe agnoſcas. Nam Hieronymus vbi loquitur de Angelo Eccleſiæ Pergamenæ hæc ait: *Nunquid dixit, rebaptizentur qui in Nicolaitarum fide baptizati ſunt?* *c. 2.* *vel imponatur eis manus, qui eo tempore apud Pergamenos crediderunt? Quinpotius age, inquit, pœnitentiam.* Vides vnicum à Hieronymo aſſertum baptiſma, vnicam manus impoſitionem: & vtrumq; ita vnicum, vt ne iis quidem qui ab hæreticis ea ſuſceperint, rurſus dari debeant: nedum iis qui illa in Eccleſia ſint adepti. Ex quibus ſi ratiocinationis tuæ aciẽ in te conuerti fas eſt, ſequitur Hieronymum, ſicut vnicam Baptiſmi ablutionem, & manus impoſitionem vnicam dixit, quia hæ vnicæ erant; ita vnicam & ſolam frontis chriſmationem dicturum fuiſſe, ſi hęc illa ætate ſola & vnica chriſmatio fuiſſet. Accedit grauis incogitantia, quòd non meminiſti te confeſſum, duplicem neophytorum chriſmationem in Eccleſia

eſſet. Probare enim audes, poteſtatem iſtam diaconis permiſſam, quia Synodus Toletana prohibuit. Nec miretur quiſquam incredibile ratiocinandi genus. Sic differere Sirmondi eſt. Quare ſi probare velit, fas eſſe necare hominem, quia Deus id vetuit, iure ſuo faciet; qui arcano quodam naturæ priuilegio communibus humanæ rationis legibus videatur ſolutus: Porrò mirificũ argumentũ mirificè tuetur: *Sane*, inquit, *quod in poſterum vetat* Synodus Toletana I. *antè factum confirmat*. Quorum verborum duplex eſt ambiguaque ſententia. Nam & innuunt. Synodum id quod in poſterum vetat, antea factum probare, ratumque habere; vel id duntaxat antea factum ſignificare. Prior ſenſus ne refellendus quidẽ eſt. Quis enim dicat quæ in poſterũ prohibẽtur eo ipſo prius facta approbari? Hic tamen ſenſus & tuis verbis continetur; & tibi neceſſarius eſt, ſi quid efficere velis. Niſi enim doceas Synodum Toletanã chriſmationes frontis à diaconis factas probare, operã ludis. Quærimus enim Eccleſiæ authoritatem qua chriſmationes iſtas diaconis atributas conſtet; non ab ipſis temerè arreptas. Iam poſterior ſenſus nihilo melior eſt. Nec enim quicquid prohibetur priùs factũ declaratur. Multa interdicuntur, non quia facta ſunt, ſed ne fiant; ſicut medicinæ pleræque adhibentur, non ſanandis morbis ſed præcauendis. Denique Synodus ne quidem loquitur de frontis vnctione, vt antè demonſtrauimus. *P. 31.*

Sed hoc probandi genus aptum videri poſſit, ſi conferas cũ eo quod mox adiungis. Nõ enim vereris probare illo ipſo Canone Arauſicano de quo ambigimus Epiſcopalis chriſmationis poteſtatem Diaconis factã. Ne quis verò Dialecticã tuã irrideat, quod pro conceſſo obtrudas, illud ipſum de quo cõtenditur, ſupra monuiſti Aureliũ à te debellatũ. In clara autẽ & illuſtri victoria omnia licẽt, nemine ſuperſtite qui prohibeat. *P. 31.* *P. 14.*

Huic ſuccedit tertium argumentum è Synodo Vaſenſi. Iubet enim Synodus preſbyteros & diaconos quotannis ab Epiſcopo chriſma petere. Vnde ſequitur eius vſum illis permiſſũ. Vt de ratiocinatione taceã, quis iſtud negat? Nonne fatemur Diaconos & preſbyteros chriſmate in baptiſmo vlos? non tamen quo frontes vngerent. Quod Canonũ iſtorum temerè congeſtorũ nullus contradicit. Quàm pudendum, te quicquid vſpiam de miniſtrorum vnctione vel tenuiſſimè ſcriptum offendiſti, rapere in tuam partem, & pro amentato telo vibrare, cũ omnes iſtæ quiſquiliæ eadem ſint futilitate, eodemque vitio dum frontem, frontẽ inquam, quam ſolam à te quærimus, nullã repræſentant? At in vſu tunc erat vnica frontis Chriſmatio. At hanc ineptiam nimium ſæpe iam refricas poſteaquam confeſſus es duplicem Chriſmationem multo ante in Eccleſiæ Romanæ aliarumque moribus poſitam fuiſſe. *Ibid.* *P. 32.*

Noua & paradoxa de diaconis opinione egregiè ſtabilita, laberis ad Chorepiſcopos alieniſſima ratione. Nã à preſbyteris orſus ad diaconos deflexiſti: ab his ad Chorepiſcopos tranſis: à quibus rurſus redis ad preſbyteros. Itaque inchoatæ de preſbyteris diſputationi alias interijcis quibus implicitis, omnia perturbas, lectoriſque animũ obruis. Id tu ſi obſcurandæ rei cauſa feciſti quo minus orationis errorũque tuorũ maculæ appareant; noſtrum eſt, eas quàm explicatiſſima fieri poterit, DE CHOREPISCOPIS.

Digitized by Google

respondendi ratione aperire. Longam igitur de Chorepiscopis dissertationem temerè ordiris. Ac ne videaris à proposito abire, plausibilemq; materiam aucupari simulas te à me illuc trahi: & disputationem meo
P. 39. nomine in medium affers, his verbis: *Quo pacto, ais, presbyteris vel diaconis permitti consignatio potuit, si hanc Damasus, Leo, & Joannes Pontifices Chorepiscopis qui Presbyteris sublimiores, sunt, suis epistolis interdicunt?* Ac ne fabulæ
Ibid. pigmenta desint, addis: *Triumphare tibi hoc loco visus es, Aureli.* Hæc audiant, qui de te benignius quàm par est, sentiunt. Nam ego ita vsus non sum ista, quam audacissimè fingis, disputatione; ita hoc loco nec triumphaui, nec exultaui; vt simpliciter scripserim Patres communiter vetuisse, ne vel presbyteri, vel Chorepiscopi, qui iidem essent presbyteri baptizatorum frontes chrismarent; nec præterea quicquam addiderim. Id
Anar. 440. & 441. paginarum, quas notas, inspectione continuò patebit. Non inuehar tamen, etsi mereris; nec fidem tuam multis acculabo. Vnum dicam: perspicuum hinc esse, quod sæpius ostendimus, te, quæcumque de nostris
P. 39. siles, inopia imbecillitateque defugere; cùm, si quid verbulo vsquam inieci, de quo habere tibi videare quod contra dicas, id loquacissimis contentionibus persequi soleas. Quare ne de Chorepiscopis diutius morer, de quibus temerè litigas, cùm nec de illis in Canone Arausicano sermo sit, nec ego de iis, etsi facilè possem, quicquá scripserim, nisi obiter, & in transcursu, quia in locis, quibus vtebar, nominabantur vnà cũ presbyteris, de quibus controuersia erat; vt ego diuerticula ista præteream, quæ studiosè semper ingeris, fugiendi & tergiuersandi gratia; tibique
P. 40. in præsentia concedam peruagatissimos Canones Ancyranos, & Antiochenos, nullis tyronibus non notos, in quibus tamen te iactas; quorum intelligentiam penes te non esse, nunc quidem demonstrare operæ non est; comprimendæ fiduciæ, qua in hunc locum irruisti, illud satis erit, si respondero; ex omnibus saltem Occidentis Canonibus (quoniã de his agere cœpimus) nullum esse, quo Chorepiscopis liceat vulgò baptizatorum frontes chrismate signare; quod tu presbyteris & diaconis concessum putas; extare autem non paucos, quibus vetetur. Quod si promiscua & ordinaria hæc potestas nunquam data est Chorepiscopis; si sæpe illis est interdicta; quis non videt quanto minus presbyteris & diaconis concessam dicere liceat? Itaque argumentationem, quam mihi affinxisti, firmiorem vides quàm putabas, neque si prius ea vsus non sim, tibi peperciisse.

P. 39. Nec est quod obtendas Armentarij exemplum, cui Chorepiscoporum in ordinẽ à Regiensi Synodo redacto potestatẽ datam ais neophytos in Ecclesia sua cõfirmandi. Nam in hoc exẽplo sçpius erras. Primùm Synodus non ait, se Armentariũ in Chorepiscoporum ordinem redigere, sed tantùm in impertienda illi humanitate Synodũ Nicænam sequi, quæ statuerit, talibus concedi posse, non simpliciter Chorepiscoporum
C. 3. locum, sed *vel Chorepiscopi nomen, vel peregrinam, vt aiunt, communionem.* Chorepiscopi autem nomen, aut locum nusquam ei dat. Imò partim ea indulget quæ supra Chorepiscopum erant, vt virginum consecrationem; & neophytorum confirmationem; quæ Chorepiscopis saltem

Digitized b

vulgò licuisse non dices; partim adimit quæ illis concedebantur, vt Clerici etiã vltimi ordinationé;partim ea negat,quę ne presbyteris quidem negata constat, vt potestatem offerẽdi in vllius ciuitatis Ecclesiis. Ita partim eum deiicit infra presbyterum, partim supra Chorepiscopum euehit. Vt minimè liceat ab extraordinario hoc decreto ad ordinariam Chorepiscoporum, vel aliorum potestatem argumentum ducere. Deinde longè interest inter Armentarium, & vulgares Chorepiscopos. Hos Episcopos fuisse, saltem non constat. Ille Ebredunensis Episcopus ordinatus erat,etsi contra Canones. Minimè autem mirum, cùm Episcopalem potestatem iam accepisset, eius partem illi relictam, qua in neophytis confirmandis certo in loco vteretur. Denique si fatear, eum in Chorepiscoporum ordinem redactum; nihil assequere. In eo enim ipso quod neophytos confirmandi potestas ei nominatim tribuitur, declaratur eam Chorepiscopis non attributam. Nam si fuisset, nihil oportuisset nisi Chorepiscopi locum ei concedi; cùm in eo etiam neophytos confirmandi potestas contineretur. Cùm ergo Synodus eam nominatim exprimendam putarit, significauit Chorepiscoporum cõmunem non fuisse. Nam & ad Episcopale munus, non ad Chorepiscopale eam refert, & *Episcopalis officij*, non Chorepiscopalis partem declarat. Quare vt quàm maximè tibi indulgeam, tantum abest vt Armentarij exemplo efficias, confirmandi potestatem Chorepiscoporum ordini adiunctam fuisse; vt non fuisse indidem pateat. *c. 3.*

Frustra igitur Damasi, Leonis Magni, & Ioannis III. Pontificũ epistolas, quibus Chorepiscopi neophytorũ frontes vngere prohibẽtur, aspernaris, & *adulterinas* vocas, nec causam ascribis cur eas hoc nomine dedecores; vt tu rectius in iis reiiciẽdis *hypercriticus* dici possis, hoc est criticorũ arbiter & iudex, qui criticum non argumẽtis, sed edictis agas; quàm ego in probãdis. Nam cur eas improbarem nihil videbam: præsertim si Damasi epistolã demas, quam à nonnullis in dubiũ vocari non eram nescius. Sed cùm ea de re illam proferrẽ, quæ tot Patribus ac Synodis placuit; epistolaque ipsa sæpius ab iis laudetur; non metuẽdum arbitrabar, vt ab eo reprehenderer, cui religio non est nobis opponere eiusdẽ Damasi Pontificale eruditorũ iudicio toties explosum; cõmentarium Hieronymianum in Lamentationes Hieremiæ, Ambrosianum in epistolas Pauli, & quæstiones noui & veteris Testamenti apud Augustinum, omnis generis erroribus infames, & tam re, quàm titulo spurios. Ac ne lõgè abeam, hoc ipso loco, è Conciliorum tuorum penu, talibus mercibus referto, promis insulsum caput de Chorepiscopis Nicolai Papæ nomine confictum, quo Rodulpho Bituricẽsi Archiepiscopo rescribere dicitur, hoc modo: *Ad formam enim LXX. Chorepiscopi facti sunt, quos quis dubitet Episcoporum habuisse officia?* Ac deinceps presbyterorum & diaconorũ ordinationes ab iis factas ratas habet, & repeti vetat, ab iisque ordinatos tuetur. Quo quid stolidius, & à perpetuo Ecclesiæ Romanæ & Gallicanæ sensu discrepantiùs fingi potuit? Nam vt omittam, nemini vnquam in mentem venisse, LXX. discipulos Episcoporum officia, idque sine vlla dubitatione, habuisse; vt omittam Synodos Parisiensem, Meldensem, *p. 39.* *Concil. Hisp. al. II. c. 7. Matense c. 5. &c.* *p. 41.*

Digitized by Google

Tarif. l. 1. c. 27. Melden. cap. 44. Meten. c. 5. Capitul. l. 7. c. 187.

Metenſem, aliaſque paulo antè habitas quarum decretis tuũ iſtud caput comminuitur; claræ ſunt voces Leonis III. Papæ, qui non ita multo antè à Carolo Magno, miſſis Romam legatis, conſultus, reſpondit, quicquid Epiſcopalis officij Chorepiſcopi attigiſſent, id, velut inane & irritũ, ab Epiſcopis refici oportere; atque hoc à maioribus ſuis & Epiſcoporũ Synodis ſæpius decretum, nec in controuerſiam reuocãdum: eas videlicet Leonis & Ioannis Põtificum epiſtolas innuens, quas repudias. Quę omnia relata ſunt in Capitularia Caroli Magni, & publica lege ſancita; ac deinceps pluribus Synodis & Capitularibus firmata. Ex quibus perſpicitur, incredibile eſſe dictu, vel Rodulphum Bituricenſem Archiepiſcopum de his, velut ignotis ac dubiis Nicolaum Papam conſuluiſſe; vel Nicolaum ea reſpondiſſe, quæ tam apertè maiorũ eius decretis, & Galliæ non Synodis tantùm, ſed legibus publicis refellerentur. Atque eodem illo Nicolai æuo celeberrimi Galliæ Antiſtites ea de Chorepiſcopis docuere, quæ adumbratæ iſti Nicolai doctrinæ velut è regione aduerſantur; vt videre eſt in eorum Capitularibus à te ipſo editis. Itaq; nihil loci eſt fictitio capiti: cũius etiam nemo meminit, nec ij quidem qui alia memorant à Nicolao Papa ad Rodulphũ ſcripta. At manuſcriptus Codex illud exhibet. Non fuit igitur prudentis Critici, ex ambigui ignotiq; teſtis fide de re tanta ſententiam ferre, ſpretis tot & tam illuſtribus ſummorũ virorum teſtimoniis. Decuit potius eorum moderationẽ imitari, qui hanc epiſtolam cum eodẽ capite, pluribus ante te annis (etſi diſſimules) ita ediderunt, vt nullum iudiciũ interpoſuerint, ſed lectori integrũ reliquerint. Quamobrem, vt aliquando hunc locum concludam, cùm videas frontium chriſmationes vnctioneſque Epiſcopales Chorepiſcopis interdictas perpetuis Occidentis Eccleſiarum moribus; dubium eſſe poteſt, quin vetitæ fuerint preſbyteris vulgaribus; eoque magis, ſi Chorepiſcopi Epiſcopi erant, vt aſſeris? Nam quod iis, qui Epiſcopi eſſent, non licebat; quis preſbyteris licuiſſe exiſtimet; imò diaconis?

Capitul. l. 7. c. 313. 324. etc.

Vid. Iſaac Lingon. Epiſcopi Capitul. c. 30. & 31.

In l. Hincmari opuſc. à Ioanne Cordeſio edit.

RVRSVS DE PRESBYTERIS.

Hoc idem confirmaui clariſſimis Innocentij & Gelaſij Romanorum Pontificum decretis: quæ, cùm ampliſſima ſint, atq; à me in prima quaſi acie locata; tu ea in vltimã & velut in angulũ cõpegiſti, ne illorũ ſplendor legentium animos ſtatim occuparet. Puduit enim teipſum, opinor cauillationum, quibus eorum vim declinare conaris. Innocẽtius, inquis, *Quid Romæ fieret, quid obſeruari apud alios cuperet, oſtendit: at presbyteros alibi ſignaſſe, aut vt ſignarent permitti potuiſſe non negat.* Cuius ludificationis potius, quàm reſponſionis pertinaciam ſuperiùs fregimus apertis Innocentij verbis, ſtatuentis *manifeſtum eſſe id non licere*; ac vetitum eſſe non tãtum communi Eccleſiarum conſuetudine, ſed etiam diuina libri Actorum authoritate; cui omnes parere oportebat. Gelaſij quoque decretũ perperam ludis. Nam quòd eius epiſtolæ titulum non probas, *ad Epiſcopos per Lucaniam, Brutios & Siciliam conſtitutos*; inſcribique mauis ex Rhemenſi Codice, *ad vniuerſos Epiſcopos per vnamquamque prouinciam*; etſi nihil apparet cur receptus probatuſque hactenus titulus mouendus ſit; & tuũ ſatis refutat ipſa epiſtola, quam totam ad Italos pertinere præfatio docet; tamen quia more tuo facis, vt in ſcrutandis potiſſimùm titulis

In cap. 5. Ep. 3. ad Decent.

P. 12.

Digitized by Google

ingeniuim occupes; & quia res leuior eſt; detur venia tuo iſti nouandorum titulorum ſtudio, dummodo à perturbandis rebus prohibeare. Cenſes igitur Gelaſium ſtatuere, ne preſbyteri conſignationem, aut alia munera Epiſcopalia ſua ſponte ſibi arrogent, nonne Epiſcoporum aut Synodorum permiſſu obeant. Quo quid ineptius, ſi tibi conſtes? Cùm enim cenſeas, per omnes totius penè Occidentis prouincias Epiſcopos multo antè ſtatuiſſe, vt preſbyteri, imò diaconi, chriſmationem Epiſcopalē deinceps in Baptiſmo adhiberent, idq; longa iam conſuetudine inoleuiſſe; quid neceſſe erat Gelaſium cauere, ne id ſine Epiſcoporū venia ſibi aſſumerent? Deinde quid abſurdius, quàm Gelaſium dicere Epiſcopalia munera preſbyteris ab Epiſcopis permitti poſſe, contra tot Romanorū Pontificum, tot Epiſcoporū, in primis Gallicanorum & Hiſpanorū decretis? Imò verò quòd ea ſponte & arroganter arripi vetat, ſignificat non permiſſa ab Epiſcopis, ſed potius interdicta; erroremq; tuum ipſis verbis premit, quibus elabi voluiſti. Si enim Epiſcopi toto ferè Occidente Epiſcopalē conſignationē preſbyteris conceſſiſſent, nihil fuiſſet loci arrogātię in ea vſurpāda. qui igitur arrogantiā prohibet, permiſſionē illam excludit, fictitiamq; eſſe teſtatur. Nam & conſignationē Pontificalem vocat, innuens ad Pontifices, non ad preſbyteros pertinuiſſe.

Nam ſi à presbyteris per omnes fere Eccleſias fieri conſueuiſſet, Epiſcopis Confirmationis Sacramentum ſola manus impoſitione conferentibus; non minùs ineptè, pręſertim ad vniuerſarum, vt cenſes, Prouinciarum Epiſcopos ſcribens, conſignationem Pontificalem vocaret, quàm Baptiſmum, vel Euchariſtiam Pontificalem.

Gregorij denique factum rurſus odioſè obiectas: de quo, & antea, & alibi ſæpius dictum, eum Innocentij, ſuperiorumque aliorum Pontificum decretis labem non feciſſe. Hi enim conſignationem Sacramenti Confirmationis propriā, ſiue, vt Gelaſius loquitur, conſignationē Pontificalē, presbyteris vetant. Gregorius hanc non permiſit; ſed tantum vt chriſmatis vnctio, quā alij presbyteri poſt Baptiſmū extra frontem adhibere conſueuerant, in fronte à Sardis fieret. Non ergo conſignationis Pontificalis miniſtrum mutauit, ſed chriſmationis baptiſmalis locum.

De manvvm impoſitione et Chriſmatis vnctione.

Itaque profligato omni ex parte tuo de frōtis chriſmatione cōmento, quod tu quidē nullo teſte confirmas, nos verò grauiſſimis & clariſſimis omnium ętatum euertimus, tēpus eſt vt de manus impoſitione dicamus in qua errorū tuorum velut apex continetur. Atq; hic primùm arguendus es, quod diſputationem hanc non in ſuum ſeorſum locum diuiſeris, ſed cum ſuperiore commixtam confuſamq; exhibeas, quaſi lectoris animo & tenebras & tædium afferre velis. Minimè enim cōuenit, eum qui frontis vnctionem & manus impoſitionem temporum ſpatio, dignitate, naturaque dijungat, oratione tractationeq; permiſcere, ac ſermonem ſententiæ diſſimilem diſcrepantemque inducere. Verùm quoniam non ordinem noſtrum inſtituimus, ſed tuum ſequimur, ſatis habebimus tenebras iſtas illuſtrare, tum reliqua oratione noſtra, tū hac ipſa admonitione; qua velut interuallo, ſuperiorem diſputationem à ſequente ſecernimus, vt quid agatur lector intelligat. De manus ergo impoſitione ita

opinaris, vt Confirmationis Sacramentum apertè inuadas; doceasque illud, non in chrismate à Patribus sed in manus impositione sola positum esse. Nam etsi fateare chrismationem non semper diuulsam fuisse à manus impositione illud tamen constanter asseueras, Sacramenti Confirmationis vim & naturam, non chrismati sed manus impositioni semper addictam. Atque etiam increpas, quòd *concoquere* id non possim, mihique: *vel ingratiis deuorandum* dicis. Erras: lubens deuorabo tuum hoc eratum, sicut sacerdotes comedunt populi peccata: diuinęque veritatis calore certissimam hæresim conficiam. Hic verò vehementiùs ingrauescis: &, quasi de cœlo ictus, constantiæ, rationis, tui meique immemor, *amentissimum hominem* me vocas, quod hæreseos verbum in doctrinam tuam contulerim. Videlicet hæreses temerè excogitare, quas deinde tueri nequeas, & disputationis argumentorumque inanitatem immanibus conuiciis supplere, hoc demùm Sirmondo sapere est. Nam illud perridiculum, quod ais tibi hæreses *non licitanti obtrudi*; quas eo studio, usque curis quadriennio amplius tibi comparasti, me frustra reclamante, vt pauca sint vera, quæ alius tanti emenda putaueris; & nunc adeò charas habes vt extorquere conanti conuicia extrema impingas. Atqui ego paria paribus non respondebo; nec committam, vt cùm nihil tam enorme in te adhuc dixerim maledicentię palmam tibi eripiam. Sed neque rationibus exquisitis agam tecum quas nec turbida ista mens caperet, nec pertinacia audiret. Commodissimum erit cæcitatem tuam authoritatibus pulsare, quarum velut frœno coërceatur, ne deinceps in Ecclesiæ fidem saltem incurrat, si ab Ecclesiæ filiis suos impetus cohibere non possit.

P. 42.

P. 45.

P. 4.

Atque vt ante omnia animum in te meum expurgem, quonam modò certiùs ostendam meum de doctrina tua iudicium, non à maleuolentia, vel contentionis studio, sed à religioso veritatis cultu profectum esse, quàm si demonstrem, illud idem multo antea litteris publicè mandatum ab iis qui tibi coniunctissimi sunt? Quis enim in te iniquum puter, quod socij; quis temerarium vel indoctum, quod eruditissimæ, vt aiunt, sodalitatis antesignani vna mente perscripserint? Audi igitur Gregorium de Valentia: *Extra controuersiam est, de substantia materiæ Confirmationis esse vnctionem aliquam, sic planè vt erronea iam reputetur opinio quam Aureolus apud Marsilium indicat fuisse quorundam Canonistarum, quibus videbatur Sacramentum hoc etiam sine vlla vnctione ministrari. Quod esse planè erroneum & hæreticum rectè ostendit Sotus, qui etiam dubitat an vlli omninò extent iam Canonistæ, quid id senserint.* Audisti Gregorij iudicium, atque vna Soti, Theologorum non vulgarium.

In 3 par. disp. 5. q. 1. punct. 2.

Audi nunc *Magistrum orbis*, Franciscum Soaresium, Alexandrum illum Magnum, qui Gordios Theologiæ nodos fatali gladio dissecat, cuius de laudibus Societas nunquam conticescit. *Dicendum est*, inquit, *chrisma esse materiam simpliciter necessariam ad essentiam & substantiam huius Sacramenti conficiendam. Hæc assertio nunc est absolutè de fide.*

In 3. par. q. 72. art. 4. disp. 33. sect. 1.

Audi Cardinalem Bellarminum: *Chrisma*, inquit, *siue vnctio materia est Sacramenti Confirmationis. Hæc certissima est Catholicis ex Concilio Florentino*

Lib. 1. de Sacram. Confir. c 8.

Digitized by Google

& Tridentino. Probatur ex communi consensu Pontificum, Conciliorum, & Patrum Græcorum & Latinorum. Et infra: *Dicimus institutionem chrismatis à Christo factam haberi ex traditione non scripta, & tamen certissima, & cui fides habenda est vt ipsi verbo scripto.* Vnde sequitur, hoc inficiari, non hæreseos tantùm esse, sed insaniæ; cùm Augustinus auctor sit, insaniam esse communem Patrum & Conciliorum consensum aspernari: *prop. 1. c. 4. in resp. ad 2. obiect.*

His accedit Vincentius Filluccius Collegij Romani professor, & summi Pontificis Pœnitentiarius apud S. Petrum: His enim nominibus insignitur: *Quod chrisma* inquit, *sit materia simpliciter necessaria, si sumatur pro quacumque vnctione, est de fide.* *Tract. 3. c. 1. n. 9.*

Adamus Tannerus Collegij Ingolstadiensis Professor scribit, chrisma esse materiam Sacramenti Confirmationis essentialem *esse extra controuersiam, & de fide.* *Tom. 4. disp. 4 9. 4. dub. 1.*

Denique Ægidius Conink Collegij Louanensis Professor; *Materia*, inquit, *remota essentialis huius Sacramenti est chrisma. Ita expressè Florentinum. Quare videtur de fide, nec eam iam vllus Catholicus negat.* *Q. 72. art. 3. dub. in Concl. 1.*

Habes primariorum sodalium sententias, Societatisque generale velut Concilium è præcipuis prouinciis prouinciarumque illarum Coryphæis collectum: à quorum iudicio prouocare non potes, nisi vt ab ipsa quodammodo Societate deficias. Quare non dubito quin agnoscas, quàm temerè *amentissimum hominem* me appellaris quod horum iudicium sim secutus. Nec enim credi patiere prudentissimam Societatem amentissimos homines Scholis Theologicis toto orbe præficere; nec in hoc numero haberi voles saltem Franciscum Soarestum, ne Magistrum orbis amentiæ damnasse videare.

Itaque si meam rem agerem, perorare hoc loco liceret. Quid enim in nostro de doctrina tua iudicio reprehendere habeas, quando vniuersæ familiæ tuæ assensu comprobatum est? Nonne si fremere in me pergas, rationibus omissis, ad fratres & agnatos deducere te licebit, vt ab iis compescare, si à nobis minus potueris? Sed quoniam non tam tibi respondere instituimus, quàm Ecclesiæ doctrinam integram incolumemque præstare, conabimur aliquid vberioris lucis ei adhibere è scripturarum & SS. Patrum fontibus, ne quid tuis aduersus eam inuentis loci in cuiusquam animo supersit.

Atque in primis grauiter obiurgandus es quod cùm in tot minutiis carpendis otium consumpseris, silentio prætereas luculenta Patrum loca, quibus in Anæretico docui Sacramentum Confirmationis ab iis in chrismate locatum. Proferebam Dionysium Areopagitam, Cyrillum Hierosolymitanum, Ambrosium, Pacianum, Augustinum, in hoc Sacramento solum chrisma nominantes. Docebam illud à Paciano & Augustino dici *Sacramentum chrismatis*; itemque ab Augustino chrisma appellari *Spiritus sancti Sacramentum.* Addebam idem chrisma sæpius æquari cum Baptismo & Eucharistia. Proponebam perspicua Augustini verba: *Sacramentum chrismatis in genere visibilium Sacramentorum sacro-sanctum est sicut ipse Baptismus.* Denique ipso loco quem obieceras, demonstrabam *oleum* ab eodem Augustino referri in Sacramentorum numerum *Anæret. p. 450. & 451.* *Lib. 2. cont. lit. Petil. c. 104.*

Digitized by Google

Lib. 5. de bapt. c. 20.

pariter cum Baptiſmo, Euchariſtia aliiſque certiſſimis Sacramentis. Quæ omnia cùm ita ſubticeas, vt ab hæreſi tua non dimoueare, ſed eam flagrantiſſimè tueri perſeueres; perſpicuum eſt cauſam tuam, præſidiaque quibus eam ſuſtines, ſola pertinacia conſtare. Cæterùm vt inſtitutum meum perſequar, facillimè rem conficiam ſi demonſtrare pergam quod cœpi, ſanctos Patres ita de Confirmationis Sacramento loqui, vt ſæpius ſolùm chriſma commemorent. Hoc in numero ſunt Latini plerique, Tertullianus, Cyprianus, Auguſtinus, Cornelius, Innocentius, Leo, Gregorius aliique Romani Pontifices. Sed notandi in primis Ambroſius, & Pacianus: qui cùm de Baptiſmi Confirmationis, & Euchariſtiæ ritibus enucleatius, magiſque de induſtria quàm alij ſcripſerint, tamen Confirmationem in chriſmate conſtituerunt, tacita ſemper manus impoſitione. De hac enim nec in Ambroſij libro de initiandis, nec in ſex Sacramentorum libris mentio eſt: ſed Confirmatio vnctione & conſignatione ſemper definitur eaque Spiritus ſanctus, Spiritus ſeptiformis dari docetur. *Repete*, inquit, *quia accepiſti ſignaculum ſpiritale ſpiritum ſapientiæ & intellectus, ſpiritum conſilij atque virtutis, ſpiritum cognitionis atque pietatis, ſpiritum ſancti timoris: & ſerua quod accepiſti. Signauit te Deus, confirmauit te Chriſtus Dominus & dedit pignus ſpiritus in corde tuo.* Denique vt verbo dicam, vniuerſi Patres Græci hîc conſentiunt. Itá enim in Confirmationis Sacramento ſolum exprimunt chriſma, vt manus impoſitionem vix meminerint, etiam tum cũ in hoc Sacramento explanando verſantur. Id facilè cernitur in Dionyſio Areopagita, Cyrillo, Baſilio, Nazianzeno, Chryſoſtomo, aliiſque propemodum omnibus.

Lib. de initian. c. 7.

Præterea ijdem Patres chriſma Sacramentis annumerant & in eodem cum Baptiſmo & Euchariſtia choro atque ordine collocant, Tertullianus illud confert cum Baptiſmo; *In nobis carnaliter*, inquit, *currit vnctio, ſed ſpiritaliter proficit: quomodo & ipſius Baptiſmi carnalis actus, quod in aqua mergimur ſpiritalis effectus quod delictis liberamur.* Cùm operandi modo & efficacitate illud Baptiſmo æquet, non pro ceremonia vulgari, ſed pro Sacramento habendum declarat. Nulli enim ceremoniæ tantum tribuit. Cenſet igitur referendum eſſe ad Confirmationem vna cum manus impoſitione, quam mox adiungit. Nam in aliis libris tria Chriſtianæ religionis ſolemnia Sacramenta recenſens, Baptiſmum, Confirmationem, & Euchariſtiam, Confirmationem ſolo chriſmate deſignat.

De præſcript. c. 40.

Tingit & ipſe quoſdam, vtique credentes & fideles ſuos: expiationem delictorum de lauacro repromittit; ſignat illic in frontibus milites ſuos, celebrat &

c. 14.

panis oblationem. Eodem enumerandi genere, vſus eſt libro I. Contra Marcionem. Hoc item modo tria illa Sacramenta deſcribit Paulinus ad Delphinum Burdegalenſem Epiſcopum, dum ſe ab eo Chriſtianæ religionis ſacris initiatum gratulatur: *Quæris piiſſime pater*, inquit, *quid facias adhuc quod non feceris nobis? Cùm & plantaueris nos in domo Domini & plantatis maceriam ſignaculi ſalutaris qua ab incurſu ſylueſtris apri & depaſtione ferocis onagri muniremur, adſtruxeris: & torcular foderis, quo per conuerſationem piam, quaſi quandam tibi dulcem de tua vite vindemiam funderemus.* In eadem ſerie *oleum*, ſeu chriſma poſuit Auguſtinus, loco paulo antè indica-

Ep. 15. ad Delphin.

Digitized by Google

to: itemque lib. XIX. contra Faustum, veteris legis Sacramenta cum nostris comparans: *Pro Baptismo Christi*, inquit, *pro Eucharistia Christi, pro signo Christi ad omnia perferenda paratior debet esse Christianus: cùm illæ fuerint promissiones rerum complendarum: hæc sint iudicia completarum.* Hoc ipsum obseruatum est à Synodo Toletana; *Constat eos Sacramentis diuinis associatos* (de Iudæis loquitur) *& baptismi gratiam percepisse, & chrismate vnctos esse, & corporis Domini & sanguinis extitisse participes.* Hoc etiam ipsum extat apud Isidorum: *Sunt Sacramenta Baptismus, & chrisma corpus & sanguis, sicut in baptismo peccatorum remissio datur; ita per vnctionem sanctificatio Spiritus adhibetur.* Item apud Arnobium iuniorem, sic describentem Ecclesiam: *Sanctuarium Dei est, vbi mysteriorum sunt reposita Sacramenta, vbi caro cœlestis, vbi sanguis, vbi chrismatis virtus, vbi fons perennis est, & lex diuina.* Denique chrismatis vnctionem cum Eucharistia connumerat Primasius in illud Apocalypseos, vinum & oleum ne læseris: *In vino & oleo*, inquit, *vim Sacramentorum prohibet vi lari, vt pote vnctionem, pretiosumque cruorem.* Ac paulo post; *Illæsa seruari voluit vini & olei Sacramenta.* Cum baptismo illud confert S. Leo, his verbis: *Permanete stabiles in ea fide quam confessi estis coram multis testibus, & in qua renati per aquam & Spiritum sanctum accepistis chrisma salutis & signaculum vitæ æternæ.* Et S. Gregorius Turonensis de Clodoueo Rege & S. Remigio scribens: *Rex omnipotentem Deum in Trinitate confessus, baptizatus est in nomine Patris, & Filij & Spiritus sancti delibutusque sacro chrismate cum signaculo crucis Christi.* Postremò, ne omnes colligam, Anastasius in vita Stephani IV. Papæ, ait, decretum esse in Synodo Romana, ad quam Italiæ Galliæque Episcopi conuenerant, vt omnia Sacramenta quæ Constantinus pseudo-Pontifex administrasset, iterarentur *præter sacrum baptisma, atque sanctum chrisma.*

Lib 19. cõt. Faust. c 14.

Conc. Toletã IV. c. 57.

Lib. 6. etym. c. de offic.

In Psal. 82.

Lib 2. in Apoc. c. 6.

Serm. 4. de Nat.

Lib 2. hist. c. 31. Flod. l. 1. c. 13.

Nec tantum Sacramenti dignitatem primariis Sacramentis parem, Sacramentique Confirmationis præstantiam in chrismate consignatione neque vno ore posuerunt SS. Patres; sed etiam vim effectusque omnes Confirmationis vel maximè proprios ei dederunt. Horum effectuum præcipui ac notissimi sunt, donatio Spiritus sancti; perfectio Christiani status & dignitatis; intima corroboratio & Confirmatio aduersus animæ hostes à qua & ipsum Confirmationis nomen ductum est. Hi ergo omnes Patrum consensu chrismati deferuntur.

Nam de donatione Spiritus sancti, qui Confirmationis effectuum clarissimus est ac nobilissimus, abundè supra docuimus Patrum verbis eum chrismate præstari. Nec plura hîc addere necesse est ad perspicuam rem cõprobandam, quæ tamen postea magis etiam aperietur. Quare cùm donatio Spiritus sancti, in qua propriam Confirmationis rationem positam fateris consentienti Patrum authoritate ad chrismatis efficientiam pertineat, fateri necesse est Confirmationis Sacramentum in chrismate verè ac propriè constituendum esse.

In cap. 4.

In cap. 7.

P. 55.

Perfectionem autem Christiani status & dignitatis chrismate tribui docet Ioannes VIII. Papa, non semel, sed sæpius illustribus verbis, ita scribẽs: *In chrismate salus est, & perfectio Christianitatis.* Ac multo antè Ambrosius: *Sequitur spiritale signaculum, quia post frontem supereſt vt perfectio fi-*

Ep. 233. ad Ioannem Episcopum Ticin. & 238. ad

Digitized by Google

Paulũ Episcop. Regien. l. 3. de Sacram. cap. 2. Eccles. Hierarch. c. 4. Epist. 73. ad Inbaten. Inbenedict. cerei II. item in I. Apud Baron. an. 1067.

Multoque etiam prius Dionysius Areopagita: *Perficiens hæc vnctio facit perfectum.* Simillimè Cyprianus ait, neophytos Episcopo offerendos, *vt signaculo Dominico consummentur.* Et Ennodius Episcopus Ticinensis; *Consecrationem implet fides, lympha signaculum.* Et rursus: *Peragis dedicationem corporis nostri crux, vnda, confessio.* Nam *signaculo*, seu *cruci* tribuit, vt *impleat* & *peragat*, seu perficiat Christiani hominis consecrationem. Hoc idem docuerunt in Concilio Mediolanensi sub Alexandro II. Mainardus Syluæ candidæ Episcopus, & Ioannes Presbyter Cardinalis, sedis Apostolicæ legati: *Antistes qui nunc est, vel quicumque deinceps fuerit, semel, aut bis si possibile fuerit, sibi per omnes plebes quicumque eas teneat ad consignandum & Christianitatem secundum canones perficiendam vadat.* Sic enim legendum videtur, pro eo quod vulgò scriptum est vitiosè, *Christianitatem perquirendum.* Quare cùm Illustrissimi Galliæ Antistites, & sacra Theologiæ Facultas aduersus Spongiæ authores decreuerint, Christianæ dignitatis perfectionem ita Sacramenti Confirmationis propriam esse, vt alia nulla ceremonia suppleri possit; sequitur Confirmationis Sacramentum in chrismate, quo Patres perfectionem illam fieri docent, situm esse; vel statuendum cum Spongia, eam perfectionem vnctione & ceremonia à Sacramento Confirmationis diuersa, præberi posse.

2. Cor. 1. Ambros. l. 1. de Spiritu sancto c. 6 Theodoretus hic. Primasius in 2. Cor. cap. 1. Amalar. l. 1. de offic. c. 27. Lib. de initian. c. 7. De resurr. car. c. 8.

Iam Christiani corroborationem seu Confirmationem chrismatis vnctione effici docet, in primis Apostolus his verbis; *Qui autem confirmat nos in Christo, & qui vnxit nos Deus, qui & signauit nos, & dedit pignus spiritus in cordibus nostris.* Hunc enim locum de Confirmationis Sacramento accipiendum testantur Patres; atque ipsum Confirmationis nomen hinc sumptum est. Itaque duo docet Apostolus, quæ modò statuimus, hominem vnctione seu consignatione robur ac firmitatem assequi, atque item Spiritum sanctum. Quò respiciens Ambrosius, sic consignatum alloquitur; *Signauit te Deus, confirmauit te Christus Dominus, & dedit pignus spiritus in corde tuo.* Hoc idem comprobat illud Tertulliani; *Caro vngitur, vt anima muniatur.* Ipso enim *muniendi* nomine confirmationem & corroborationem notat. Quid enim aliud *munire*, nisi confirmare? Eadem voce vsus est Paulinus ad Delphinũ, paulò ante citatus. *Maceriam signaculi salutaris, quo ab incursu syluestris apri, & depastione ferocis onagri muniremur, adstruxisti.* Et Gennadius in libro de Ecclesiasticis dogmatibus: *Manus, impositione, & chrismate communiti Eucharistiæ mysterijs admittantur.* Adde huc Clementem Alexandrinum de Episcopo qui adolescentem suam in fidem receperat, à Ioanne Apostolo traditum; *Baptismi eum Sacramento illuminauit, postea vero sigillo dominico, tanquam perfecta & tuta eius animi custodia obsignauit.* Adde Synodum Barcinonensem; *Vt chrisma presbyteris diœcesanis pro neophytis confirmandis* (ab Episcopo videlicet paræciam obeunte, ex antiquissima consuetudine.) *gratis detur.* Adde Bedam; *Christus omnes in morte sua baptizatos, altissimo spiritus sui chrismate confirmandos esse designat.* Denique Theodulphi Episcopi Aurelianensis Capitulare; *Constitutum est; vt nullus chrismetur, neque baptizetur; neque à lauacro fontis vllum suscipiat, neque coram Episcopo ad confirmandum quemlibet teneat, nisi symbolum & orationem dominicam memoriter tenuerit.* Quod enim prius dixit

Apud Euseb. l. 3. c. 17.

Ep. 15.

C. 52.

C. 2.

In c. 22. Luc.

C. 22.

Digitized by Google

chrismare, id postea dicit *confirmare*, firmitudinis seu confirmationis tribuendæ vim chrismati insitam demonstrans. Qui locus perperam editus est in emendatissimis videlicet Synodorum tuarum tomis: vbi scripsisti, *neque à lauacro fontis illius suscipiatur*, perspicuo vitio; quod ipsa verborum series, orationisque totius sententia sua sponte tollebat, si paullum modò animum aduertisses.

Itaque vt infinitæ rei finem faciam, omnium quæ modò dicta sunt, hæc summa: Cùm Patrum, scripturæque authoritate omnia chrismati conueniant, quæ ad Sacramentum Confirmationis pertinent, nomen eius, dignitas, vis effectusque omnes; cumque ab iis hæc omnia sæpius chrismati tribuantur, quàm manus impositioni; nulla dubitatio est, quin qui hoc Sacramentum in chrismate ponendum neget ex Patrum mente vniuersæ antiquitatis Ecclesiæque totius consensum oppugnet, ac proinde erroneam hæreticamque causam defendat. Taceo Concilia tum prouincialia, tum Oecumenica, Meldense, Constantiense, Florentinum, Tridentinum, ne Concilij Tridentini Catechismum dicam: à quibus Cõfirmationis Sacramentum ita exponitur, vt solius chrismatis mentio fiat, manuum impositionis nulla. Quis verò de tot Patribus & Concilijs tam iniquè sentiat vt eos in exprimendo Confirmationis Sacramento id vnum commemorasse putet, quod ad eius substantiam non pertineat veramque eius vim & naturam prætermisisse? Nec enim minus absurdè id fecerint, quàm si quis in baptismo exponendo solius exorcismi meminerit. Postremò vniuersa Ecclesia Catholica, dum solemnibus his verbis vtitur, *Confirmo te chrismate salutis*, publicè profitetur Confirmationem in chrismate sitam & à se chrismate effici. Quare veram confirmandi vim chrismati eripere nemini licet, nisi qui tum omnes singulatim Latinos & Græcos Patres, tum ipsam generatim Græcam Latinamq; Ecclesiam, quæ id palã denunciant, insciticæ erroriscque condemnet. Ita satis demonstrata est vel doctrinæ nostræ veritas, vel hæresis tua. Pauca sunt fidei decreta, quæ adeò perpetuis perspicuisque omnium ætatum suffragiis comprobentur. Nec immeritò scripsit Cardinalis Bellarminus, *id probari communi consensu Pontificum, Conciliorum & Patrum Græcorum & Latinorum.* *L. 1. de Sacram. Conf. c. 8.*

Nunc videndum quibus machinis inexpugnabilem hanc veritatis arcem adoriare. Clamas nimirum, si doctrina tua sit hæretica hæreticum fore S. Lucam. Arroganter absurdè. Quid enim ait S. Lucas: Nempe Apostolos Spiritum sanctum dedisse *sola manuum impositione*. Imponis. Illâ datum dicit; solâ non dicit. Eodem modò locuti sunt SS. Patres, Cyprianus, Augustinus. Hieronymus alijque quos frustra rursus iactas. Similiter enim facis vt nostrates Caluinistæ: qui cùm probare iubentur iustitiam sola fide parari; scripturas & Patrum loca conceruant, quæ eam fide parari dicunt. Sic cùm quærenda sint testimonia, quibus doceas Spiritum sanctũ sola manus impositione donari ea profers, quibus dari dicitur manus impositione: quasi *manus impositio & sola manus impositio*, vnum sint. Hoc vno responso iacent tui omnes conatus, qui ferè huc redeunt, & hoc vitio peccant. Quare vt errorem tuum magis de- *P. 45.* *P. 45.* *P. 43. 44.*

Digitized by Google

monſtrem, & ob omnium oculos conſtituam, peto vt ex omni præteritorum ſæculorum memoria vnicum ſcriptorem exhibeas, qui teſtetur Spiritum ſanctum ſola manus impoſitione, dari, chriſmate non dari: ſiue qui hanc vim ita manus impoſitioni propriam addicat, vt chriſmati neget. Si hoc non potes, temerè ſententiam omnibus inauditam ſolus tueris mihique iniuria ſuccenſes, qui poſteaquam eam ſæculorum omnium ſuffragiis profligatam & damnatam vidi, hæreticam appellaui.

Atque hoc iudicium noſtrum verum & æquum eſſe ipſe ſenſiſti; qui doctrinam, quam ego hæreticam dixi, magna ex parte è conſpectu aufers, atque interpolas. Nihil enim aliud hæreticum à me dictum eſſe fin-
P. 45. gis, niſi hoc vnum; *Spiritum ſanctum, qui nunc in Confirmatione datur, per ſolam impoſitionem manuum olim datum memorari*. Atqui ego non hoc tantùm hæreticum cenſui: ſed illud potiſſimùm quod chriſmatis vnctio-
Antir. I. p. 69. 70. ne remota, manus impoſitionem *peculiari iure Confirmationem nuncupari* à Patribus diceres, & *Sacramentum ſingulariter appellari*. Ita enim deijciebas vnctionem à Confirmationis & Sacramenti dignitate, Quod ego Patrum conſenſu hæreticum oſtendi. Quinetiam in eo ipſo fallis, quod ſcribis te dicere, *Spiritum ſanctum per ſolam manuum impoſitionem olim datum eſſe*. Hoc enim ita intelligi poſſet, quaſi diceres ſola manuum impoſitione interdum datum; etſi chriſmatis vnctione etiam datum non negares. Nunc verò ita cenſes ſola manuum impoſitione datum, vt chriſmatione datum inficieris, non modò aliquo ſæculo, ſed omnibus omninò ab initio Chriſtiani nominis ad hoc vſque tempus: de quo ſcri-
P. 65. bere audes, formam qua Eccleſia vtitur, *Signo te, & confirmo te, nihil habere quod Spiritus ſancti donationem ſonet*. Quod etiam hæreticum eſſe negari non poteſt: cùm perpetuæ ſæculorum omnium traditioni repugnet, vt demonſtrauimus. Cùm ergo doctrinam tuam, qualis à me notata eſt, profiteri non audeas, nedum tueri: declaras te impactas ei notas agnoſcere & erubeſcere; eoque iniquius de illa quaſi immeritò damnata expoſtulare.

Quare hîc finem facere licet; præſertim cùm omnia argumenta tua, quæ ad vnam ſummam rediguntur, iam vna reſponſione contriuerim. Sed quo amplius tibi ſatisfiat, & veritas illuſtretur, orationem per ſingula tua præſidia circumducam. In primis parum appoſitè obijcis, Theo-
P. 45. & 46. logos *nonnullos, quia Lucæ*, inquis, *fidem negare non poterant, eò deflexiſſe, vt Apoſtolos fingerent ex priuilegio quodam ſola manuum impoſitione vſos eſſe*. Etſi enim horum opinionem rectè figmentum vocas, quod non ex S. Lucæ authoritate, ſed ex veritatis inopia conceperunt: tamen longè inter eos ac te intereſt. Illi cenſent ſolos Apoſtolos id egiſſe, tu pleroſque omnes poſteriorum ætatum Epiſcopos. Illi ſolis Apoſtolis id licuiſſe putant *ex priuilegio*, tu omnibus Epiſcopis ſuo iure. Illi Sacramentum Confirmationis nihilominus fatentur omnibus ſæculis è chriſmate conſtitiſſe: tu illud pluribus poſt Apoſtolos ſæculis ſine chriſmate adminiſtratum affirmas, eiuſque propriam ac perpetuam vim in ſolam manus impoſitionem confers. Quare ex iſtorum qualicumque opinione nihil

ſubſidij

subsidij sperare potes. Sed reperisti vbi grauiter nos premas. Quod enim dixi SS. Patres, dum manus impositionem nominant, chrisma non excludere: sicut dum chrisma memorant, manus impositionem non repellunt: sed in vtroque simul Confirmationis Sacramentum collocare; id ita persequeris, vt exclames *tergiuersationem esse mea indole dignam, & pernicaciam Patrum authoritatis contemptricem.* Quæ responsio nulla nota digna non est, cùm in omnes toto orbe Theologos intorqueatur. Nam quam tergiuersationem meam dicis, ea est Theologorum omnium sententia; qui Patrum loca exponenda esse consentiunt, vt scripsi; nec in ea re quicquam attuli de meo. Cùm igitur alias tergiuersationes mihi non imponas, nisi quæ omnium assensu comprobentur; doces, nihil tibi in hac omni disputatione turpius magisue fugiendum videri, quàm communem Catholicorum consensum. *p. 46.*

Asserenda ergo nobis hoc loco nostra, eademque opera Theologorum omnium doctrina; demonstrandumque Patrum authoritatem, quam sperni à nobis vociferaris, hîc in primis à te euerti. Nec nouis argumentis opus; cùm superiùs declaratum sit innumeris eorum locis, & Sacramentum Confirmationis ab illis in chrismate semper locatum, & omnes Sacramenti huius effectus illi assignatos; idque multo frequentius & vberiùs, quàm manus impositioni. Ex quo planè constat, eos chrisma à Confirmationis Sacramento non excluisse; & illud, æquè saltem ac manus impositionem, ad hoc Sacramentum adiunxisse. Quod si loca vbi Confirmationis Sacramentum sola chrismatione describitur, quæ longè plurima esse vidisti, sic exponi noles, vt excludatur manus impositio; cur ea vbi sola manus impositio memoratur, quæ multo pauciora sunt, sic accipi iubes, vt chrismatio separetur? Cur saltem non refellis quod diximus, nullam esse aliam conciliandorum Patrum rationem, quam vt, nec à chrismate manus impositionem seiungant, nec à manus impositione chrismationem, dum vtramuis seorsum commemorant? Vel si hæc conciliatio non placet, quin aliam affers, ne tergiuersationem alienam simulare videare, vt tuam obtrudas? Mitto loca, vbi chrisma & manus impositio explicatè coniunguntur: quæ & plurima sunt, & nonnulla ipse imprudens attulisti, vt Cypriani & Optati. Nam Gennadium nominare erubuisti; quem priore Antirrhetico corruperas, reticens chrisma, quod ab eo manus impositioni disertè annectitur his verbis: *Manus impositione & chrismate communiti, Eucharistiæ mysterijs admittantur.* Quam fraudem tam apertam vidisti, vt, ne & alij viderent, totum locum, accusationemque ea de re meam, quæ grauissima erat, cùm in diuinis rebus nihil falsi crimine fœdius habeatur, amouendum tollendumque censueris. De patribus igitur, quin chrismate ad sacramentum Confirmationis, non minus quàm impositione manuum, perpetuò vsi fuerint, dubitari non potest. *p. 21.* *Ep. 73. ad Iub. lib. 4. De Eccles. dog. c. 32.*

De Apostolis idem docet primò Apostolus ipse Paulus, qui cùm in epistola ad Hebræos hoc sacramentum manus impositionem vocet; in posteriore ad Corinthios illud in vnctione consignationeque constituit, quemadmodum supra dictum est. Ioannes item Apostolus idem *Heb. 6.* *2. Cor. 1.*

Digitized by Google

1. Ioan. 2. Aug. hic Cyril. Hieroſol. Catech. myſt. 5. Ep. 1. ad Symp.

Sacramentum ſola vnctione deſignat interpretibus SS. Patribus. Vnde Pacianus chriſmatis vſum ab Apoſtolis ad Epiſcopos fluxiſſe narrat: *Lauacri & chriſmatis poteſtas, maiorum longè chariſmatum, ad Epiſcopos inde* (ab Apoſtolis) *deſcendit.* Et paulò pòſt, aduerſarium vrgens: *Ergo nec chriſma, nec baptiſmus, nec criminum remiſſio, nec innouatio corporis, ſanctæ poteſtati Epiſcopi indulta eſt; quia nihil propria vſurpatione mandatum eſt, totumque id ex Apoſtolico iure defluxit.* Author ſermonis de vnctione chriſmatis apud Cyprianũ, chriſma ad *diuinam inſtitutionem* refert. Dionyſius Areopagita,

In cap. 4.

Innocentius I. Innocentius III. Eugenius IV. aliique, quos antea laudauimus, idem ab Apoſtolis profectũ teſtantur; atque in manus impoſitione quæ in actis recenſetur, chriſmatis vnctionem ſimul intelligendam docent, dum ex iis locis probant Epiſcopalem chriſmatis vnctionem à ſolis Epiſcopis fieri oportere. Quod quàm abſurdè colligerent, ſi ea manuum impoſitio nihil vnctionis adiunctum habuiſſet? Non ergo mea eſt tergiuerſatio, quam dicebas: Romanorum eſt Pontificum; qui eam, non ad Patrum loca, vt ego, ſed ad ſcripturæ oracula exponenda adhibuerunt. Itaque *tergiuerſationem* quam Patrum authoritati contrariam iactabas, eorum authoritate firmiſſimam vides: vt minimè mirum ſit, te nihil apud eos reperiſſe, quo illam ſpecioſiùs ſaltem infringeres.

Nihil enim habes quod opponas, niſi Hieronymi, Auguſtini, aliorumque loca ſæpius obiecta, ſæpius reiecta; quibus nihil reſponſionis denuò afferendum, ne tuam iſtam loquacitatem ab inopia, non à copia fluentem, æmulari videamur. Niſi fortè reſpondendum eſt egregiæ

P. 47.

ratiocinationi, qua probas Auguſtinum chriſma ab impoſitione manuum confirmationeque ſeclusiſſe, & ad Baptiſmum retuliſſe, propterea quod illud vocet viſibile vnguentum, quo baptizatos vngit Eccleſia. Iſta enim ratione probaueris, ne manuum quidem impoſitionem ad Confirmationem, ſed ad baptiſmum referendam, quia & illam Eccleſia baptizatis impendit.

Non minùs ridiculè coniicis authorem homiliæ de Pentecoſte, quem Hilarij Arelatenſis nomine ſæpius venditas, cùm ignotus & incertus ſit, homiliaſque illas, non ab vno ſcriptas, ſed è variis collectas conſtet; hunc ergo authorem ineptè coniicis negare chriſma in Confir-

P. 47.

matione adhibendum vnà cum manus impoſitione, quia hominem in baptiſmo ſignari dicat. Quaſi ſequatur, chriſma ab eo eripi Confirmationi, quia illud baptiſmo tribuit. At ne quidem ait, hominem in baptiſmo conſignari, conſignatioque illa facilè ad Confirmationem referri poteſt. Hæ verò ratiocinationes, vappa, vt vides, dilutiores, minus ridendæ eſſent, niſi ètiam diceres nihil iis eſſe *exploratius, certius, clarius,*

P. 46. 47.

ad pertinaciam meam omni ex parte confundendam.

P. 48.

Nam Tertullianum & Optatum, quos rurſus ingeris, ſæpius docuimus ita abeſſe ab errore tuo, vt & locis, quos adduxiſti, chriſma manus impoſitioni iunxerint, & pleriſque aliis ſacramentum Confirmationis ſolo chriſmate deſignantes, vim eius & efficientiam illi aſſignarint.

Digitized by Google

Cornelium verò Papam omnium immeritiſſimò refers, qui, manus impoſitione tacita, chriſma expreſſit, eoque Spiritum ſanctum dari docuit, vt declaratum eſt. *Ibid.*

Fruſtra quoque accerſis Synodum II. Hiſpalenſem, vt probes manus impoſitionem à conſignatione diuerſam, & Spiritum ſanctum manus impoſitione donatum. Nam quis hæc negat? Quærenda fuit Synodus, quæ diceret manus impoſitionem à chriſmatione non ſolùm diuerſam, ſed etiam diuulſam & dijunctam fuiſſe; & Spiritum ſanctum, ita manus impoſitione donatum, vt etiam chriſmate non daretur. Quod ſperare non decuit à Synodo illa Hiſpalenſi, cui præfuit S. Iſidorus, cuius potiſſimùm verbis vtrumque iſtum errorem ſuſtulimus. *P. 41. & 49.*

Iam Gregorium Papam difficilè dictu eſt fiducia, an ineptia maiore opponas. Qui quod ſcribat Arianos in Occidente per manus impoſitionem; in Oriente per chriſmatis vnctionem in Eccleſiam ſuſcipi; conſequens eſſe putas, *manus impoſitionem & chriſmationem alterum in altero non includi*, ne nullum fuerit Orientis & Occidentis in Arianis recipiendis diſcrimen. Primò attendere oportuit nos agere de manus impoſitione & chriſmatione ſacramenti Confirmationis propria. Hæc verò, de qua Gregorius loquitur, ad recipiendos hæreticos pertinens, ceremonia erat alius generis, vt oſtendimus. Deinde, ſi huic ipſi manus impoſitioni iunctam in Occidente chriſmatis vnctionem dicere velim, ſuffragabitur S. Iſidorus, Gregorij æqualis, in hæc verba: *Hæretici, ſi tamen in Patris, & Filij, & Spiritus ſancti atteſtatione docentur baptiſma ſuſcepiſſe, non iterum baptizandi, ſed ſolo chriſmate & manus impoſitione purgandi ſunt.* Taceo alios Latinos Patres, præſertim Gallos in Concilio Epaunenſi, & in eo ipſo, de quo contendimus, Arauſicano; qui hæreticos ad Eccleſiã redeuntes, chriſmate vngi iubent. A qua generali lege ſi Arianos eximere velis, tuum erit exponere, quid in iis præcipui fuerit, cur aliter quàm alij exciperentur. Nec verendum erit, ne nullum inter Orientis & Occidentis ritum, diſcrimen relinquatur: quia ſatis erit diſcriminis, ſi Occidens manus impoſitione ſimul & chriſmatione hæreticos receperit; Oriens ſola vnctione. Denique ne meam quidem ſententiam capis; vel diſſimulas. Sic enim diſputas, quaſi dicerem antiquiores illos Patres, manus impoſitionis nomine chriſmationem; chriſmationis, manus impoſitionem ſignificare; *nominumque confuſionem & perturbationem* inducerem. Ego verò tantum dixi, Patres, vbi manus impoſitionem nominant, chriſma non excludere, ſed illud vnà intelligere velut partem indiuiduam eiuſdem Confirmationis ſacramenti; ſicut dum peccata aqua deleri ſcribunt, non excludunt verbum, ſed complectuntur; etſi aqua & verbum diuerſa ſint, nec eodem nomine appellentur. Quare quacumque ex parte tuam è Gregorio incurſionem ſpecto, laberis, fallis, cauillaris, dum cauillationem alienam quæris, vaniſſimamque fiduciam tuam ridendam propinas. Sic enim efferbuiſti, vt non ſententiam tantùm meam peteres, ſed mihi ipſi iſto Gregorij laqueo *fauces premere, ac penitus elidere* velles. Quæ oratio preſbyterum vix decet; nifi eum fortaſſis qui ſe non indignum duxit; qui tortor meus eſſet. *In cap. 5.* *Iſid. Hiſpal. lib. 2. de offic. c. 24.* *Conc. Epaun. c. 16.* *Conc. Arauſ. 1. c. 2.* *P. 50.* *P. 49.*

Digitized by Google

Atque hæc habuiſti, quibus non meam, ſed Eccleſię doctrinam tentares; non tam iniurius, quod ipſius mentem publicè oppugnes, quàm quod leuiſſimis nugis ab ea diſcedas. Quæ audacia vix videtur à contemptu abeſſe. Sintne firmiora quæ nos in errorem tuum attulimus, experiendo, vel potius ſilendo cognoſces. Nihil enim eſt quod dici poſſit aduerſus illuſtrem temporum ætatumque omnium conſenſum, quo, quæcumque ad Confirmationis ſacramentum pertinent, chriſmati deferri oſtendimus: niſi fortè ea ſolertia vſurus es, qua quædam Auguſtini dicta ſuperiùs loco alieno eluſiſti; de quibus hic opportuniùs paucis dicã. Fatebaris chriſmationem ſæpè ab Auguſtino dictam Sacramentum, Sacramentum chriſmatis, & Sacramentum Spiritus ſancti; quemadmodum in Anæretico ſcripſeram. Sed reſpondere tuum eſſe negabas; neque ad ſcholas reiiciebas, vbi hic mihi nodus cum aliis acutè ſolueretur. Imò ſimulabas loca iſta, non à me prius obiecta, ſed à te vltrò proferri, vt me admiratione percelleres, velut in re, quam præter opinionem audirem. Non inſectabor has ſtrophas, viro probo indecoras, quibus imbecillitas tua ſemper niti ſolet, vbi nihil ſuppetit, quo ineluctabilem veritatis vim effugias. Satis erit exprobrare, quod in re de qua potiſſimùm agitur, atque in ipſo controuerſiæ capite, fœdiſſima tergiuerſatione exitum quæras. Quas verò ad ſcholas me amandes, ſcire cupio. Non ad Catholicas; quæ omnes errorem tuum mecum damnant, & ſacramentum Confirmationis in chriſmate conſiſtere his ipſis Auguſtini locis probant, quorum explanationem ab iis petere me iubes. Alias ſcholas, quas conſulam, nullas video. Niſi fortè aduerſarias Eccleſiæ externaſque intelligis: quæ, cùm ſolæ negent, chriſma ad ſacramentum Confirmationis pertinere, Patrum loca, quibus ſacramenti nomen illi adſcribitur, ludificari ſolent homonymia quadam & generali ſacramenti appellatione, quę illa etiam complectatur, quæ propriè ſacramẽta non ſint. Quo effugio ſi quando vti voles, quoniam aliud nullum ſupereſt, vno verbo illud pręcluſero, ſi modò dicam, Auguſtinum, alioſq; Patres, non nudo ſacramenti nomine chriſma afficere, ſed veris illud ſacramentis annumerare. Baptiſmo & Euchariſtiæ, in eundemque ordinem ac velut claſſem referre; vim denique & efficacitatem ſacramenti propriam illi largiri; vt vberrimis eorum teſtimoniis declaratum eſt. Quæ reſponſio eadem operâ Latinorum Patrum propè omnium loca tuetur, quibus Sacramenti nomen chriſmati tribuunt.

P. 25. & 26.

Nam Græcos adeò alienos à te offendiſti, vt ne cauillationi quidem locum eſſe videris, qua eorum ſententiis caliginem induceres: nec aliud reliqui habuiſti, quàm vt eos damnares, confirmationiſque Sacramento ſpoliares, quòd manus impoſitionem à chriſmatione diuerſam vix agnoſcant. Sed hanc audaciam nimiam ſenſiſti, quàm vt eam tuo nomine proferres. Alienam perſonam tibi induxiſti, ac velut laruam, ſub qua lateres, tam indignè de ſanctiſſimis hominibus nobiliſſimaque Eccleſiæ parte pronuntians; & Guidonem Carmelitam effinxiſti, qui diceret, Græcos, *Quia vna manus impoſitione carebant, tametſi chriſmationem haberent, Confirmationis Sacramentum non habuiſſe.*

P. 51.

Digitized by Google

Quod à Guidone Carmelita ſic abhorret, vt ſui qui Græcos (de his enim loquitur) ſacramentum Confirmationis propterea non credidiſſe dicat, quod vnctione & chriſmate carerent: *Non conficiunt chriſma*, inquit, *nec benedicunt oleum ſanctum, nec extremæ vnctionis, nec Catechumenorum; ſic quod baptizandos non inungunt, nec ſacramentum Confirmationis credunt.* Cùm ergo, tacita manus impoſitione, ſolius chriſmatis penuria eos Confirmationis ſacramento caruiſſe ſcribat; inuerecundiam tuam reſpuit, nobis ſuffragatur, & hoc ſacramentum ſine chriſmate nullum eſſe declarat. Cùm tali fide Guidonem tractaris, notiſſimum ac publicum teſtem; facilis eſt coniectura, qualem adhibeas in citando Baſileenſi indice, quem penes te latere audio. *In ſummâ de hæreſibus Græcorum c. 13.* P. 51.

Hæc igitur omnia, vt tandem concludam, demonſtrant tanti eſſe erroris, ſacramenti Confirmationis naturam, dignitatem, efficientiamque chriſmati adimere, vt leuiùs erraturus fueris, ſi eam manus impoſitioni ademiſſes. Nam Patres quidem Græci hæc omnia chriſmati penè ſemper manus impoſitioni penè nunquam; Latini ſæpius multo chriſmati, quàm manus impoſitioni attribuunt. Sacramenti verò nomen chriſmati paſſim dant; manus impoſitioni, quod meminerim, nunquam. Quare quod eam *Sacramentum impoſitionis manuum* vocatam dicis, probatum, non dictum oportuit. P. 50.

Cùm igitur chriſmatio tot partibus ſuperior ſit, quàm manuum impoſitio; cùm ſacramenti vis & natura multo ſæpius illi, nomen illi ſoli tribuatur, idque plurimis ac perſpicuis Patrum verbis; non erat Theologi eam à Confirmationis ſacramento ſecernere, cui perpetua maiorum traditione inſerta eſt; nec docti hominis ei manus impoſitionem præferre, quæ tot ampliſſimis antiquitatis teſtimoniis illi poſtponitur.

IN CAPVT VII.

Tertiæ Sirmondi ætatis vitia & confuſio. Poſteriorum omnium temporum Patres, Scholæ etiam Theologos, ſacramentum Confirmationis in manus impoſitione & chriſmatis vnctione collocaſſe. Chriſmate Spiritum ſanctum dari docuiſſe. Eccleſia à Sirmondo Confirmationis ſacramento ſpoliata, iuſtitiaque damnata. Spreti etiam Illuſtriſſimi Gallia Antiſtites, & ſacra Theologia Facultas Pariſienſis.

EXHAVSTA ſecunda ætate, in qua diſputationis tuæ robur conſtitueras, ſummaque illius cum prioribus ſæculis conſenſione ita demonſtrata, vt non iam ſecunda, ſed vnicâ & eadem cum illis ætas, quod ad ſacramentum Confirmationis attinet, dicenda ſit; tertiam ordiris. De qua confuſè rurſus & loquaciter diſputas. Nam nec ſecundæ finem vllum, nec tertiæ initium ſtatuis. Ergo confundis vtramque,

Digitized by Google

& in vnam conflas; propoſitumque tuum euertis. Quo enim modo duę eſſe poſſint, ſi nullo diſcrimine ſeparantur? Deinde, eam dicis tertiam ætatem, qua manus impoſitio & frontis chriſmatio coniunctæ, & Epiſcopali poteſtati addictæ; vnctio verò extra frontem presbyteris mandata fuerit. Quæ omnia multo ante in Eccleſia Romana, aliiſque obſeruata confiteris, Sylueſtrique ac Innocentij Pontificum decretis firmata. Quæ igitur eſt ratio referre ad tertiam ætatem quod iam erat in ſecunda: niſi fortè vt ex duabus vnam rurſus efficias? Denique cùm tertiam hanc ætatem ad noſtra vſque tempora perducas, de quibus nulla nobis adhuc controuerſia fuit; quis non rideat hominem aridulum, continuorum in grauiſſimis rebus ſilentiorum dedecus ſuperuacuæ loquacitatis redundantia compenſantem? Nam quod mei gratia facere
P. 55. te dicis, vt de his diſſeras, quæ inſtitutæ diſputationis ratio non exigebat: ſcilicet ea eſt tua in me humanitas, vt mei cauſa deerres & extra vageris, præſidiaque erroribus tuis à poſterioribus etiam ſæculis quæras, quæ in ſuperioribus reperire non potuiſti. Hic enim eſt ſcopus tuus; hæc meta ad quam collineat prolixa perplexaque diſputatio, plus caliginis inuoluens, quàm difficultatis. Quare quoniam à Confirmationis ſacramento errorum tuorum commenta defendere propulſareque decreuimus, danda eſt opera vt dum hoſce vltimos conatus tuos frangimus, illud ab antiquiſſimis ſæculis ad hoc vſque in quo verſamur, omni ex parte integrum inuiolatumque deducamus.

Atque hîc primùm in ipſo limine præmonſtras, quid confuſionis in
P. 52. 53. 54. interiore diſputatione incluſeris. Nam poſtquam de tertia ætate dicere propoſuiſti, ad ſecundam redis: de qua pluribus paginis ea quæ ad tædium ſupra decantaſti, rurſus inculcas. Agis enim multis verbis de Pontificibus Sylueſtro ac Innocentio, qui gemina neophytorum chriſmatione ſancita, frontis vnctionem presbyteris interdixerint; deque peruicacia illa, qua omnes propemodum Occidentis Eccleſias inſtitutũ iſtud reſpuiſſe finxiſti. Ac ne obſcurum ſit qua peritia his de rebus loCap. 5. P. 58. quare, quod ſuperiùs faſſus es, te in priore Antirrhetico temerè aſſeueraſſe frontis vnctionem presbyteris à Sylueſtro permiſſam, id nunc rurſus fateris; eamque illis ab eo veritam concedis. Ac huius errati emendationi alteram addis, de qua illic etiam diximus, dum Innocentium, quem presbyteris verticis nominatim chriſmationem præcepiſſe in eo-
I. Antir. P. 71. P. 54. dem Antirrhetico affirmaras, nũc agnoſcis nullius nominatim membri vnctionem iis præſcripſiſſe, ſed tantùm neophytos extra frontem vngere iuſſiſſe; Anæretici lectione cautior effectus. Quis ergo ferat, vt poſteaquã in explicanda antiqua Eccleſiæ Romanæ conſuetudine de vtroque controuerſiæ cardine, de vnctione frontis ac verticis te erraſſe confeſſus es; tamen de eiuſdem Eccleſiæ moribus & inſtitutis rurſum alios docere, & aduerſus eum à quo errorum tantorum admonitus es, certare audeas? præſertim cum nihil afferas niſi eandem illam cantilenam, quam ſuperiùs occinuiſti, omnes propemodum Occidentis Eccleſias pro nihilo habuiſſe Eccleſiæ Romanorumque Pontificum decreta, quibus frontis vnctiones presbyteris inconceſſas, Epiſcopalis poteſtatis

Digitized by Google

propriàs statuerunt. Qua voce nulla nec contumelioſior in Eccleſiam illam, nec incredibilior à te eſt emiſſa. Nec enim ſedis Apoſtolicæ dignitati magis offici poteſt, quàm ſi dicatur grauiſſimam & antiquiſſimam legem, perpetua & nunquam intermiſſa, vt fateris, maiorum conſuetudine ad illa vſque tempora ſeruatam, apud Occidentis Eccleſias retinere non potuiſſe, ne adhibita quidem totius Eccleſiæ & ſcripturarum authoritate, qua Innocentius ad eam rem vſus eſt. Nec Occidentis Epiſcopis quicquam indignius, quàm eos à conſtanti totius Eccleſiæ priorumque omnium ſæculorum inſtitutione in re tanta ſubitò defeciſſe, non ſolùm ſine cauſa (nulla enim fingi poteſt) ſed Romanis etiam Pontificibus inuitis.

Et verò quid magis fictitium, quàm quod dicere cogeris, Occidentis *P. 51. 54.* Eccleſias, poſtquam traditionem à maioribus totaque Eccleſia acceptam repente ſine cauſa repudiaſſent, tandem eam repetiiſſe; & ad Romanæ Eccleſiæ conſenſionẽ inſtitutionemque ſe recepiſſe. Quid enim leuitate inconſtantiaque iſta turpius, & tot Eccleſijs, earumque ſanctiſſimis Epiſcopis alienius? Si à perenni illa maiorum Romanæque Eccleſiæ traditione rectè diſceſſerunt; cur ad eam poſtea redierunt? Si redeundum putarunt, cur antea diſceſſerunt? Nec verò quo tempore ad eam redierint exponere potes. Quod argumento eſt nunquam redijſſe. Quis enim credat talem tantamque omnium Occidentis Eccleſiarum cum Romana, poſtquam ei diu reſtitiſſent conſenſionem tacitis omnium gentiũ teſtibus ac litteris fieri potuiſſe? Ex quo intelligitur eas in Eccleſiæ Romanæ ſententia & doctrina perpetuò manſiſſe. Nam frontis quidem vnctionem ſacramenti Confirmationis & Epiſcopalis poteſtatis propriam ſemper fuiſſe in omnibus penitùs Eccleſijs, antè declaratum, eſt, Romanorum Pontificum ac totius orbis conſenſu. Vnctionem verò quam Eccleſia Romana miniſtris in Baptiſmo extra frontem fieri decreuerat, ab alijs Eccleſijs celeriter acceptam ab Hiſpanis in Synodo I. Toletana, à Gallis in Arauſicana I. ab Africanis in Concilio Carthaginenſi III. antea item docuimus. Nam & vetuiſti omnes interpretes eam ad Sylueſtri aut Innocentij tempora referunt quibus vicina fuere ea Concilia & deinceps ita obſeruatam conſtat, vt, quo alio tempore fuerit inducta, dici non poſſit.

In cap. 5.

Ibid.

At tu hæc vnctionum genera malè confundens ſcribere audes, Innocentium, primum eſſe qui frontis vnctionem à ſolis Epiſcopis extra frontem à miniſtris faciendam dixerit eiuſque *inſtituti eum authorem vel aſſertorem proferri* ab iis qui de Eccleſiæ ritibus ſcribunt; in quibus nominas Iſidorum, Alcuinum, Amalarium, ac Synodum præterea Meldenſem Can. XLIV. Verùm, vt taceam de miniſtrorum extra frontem vnctione, quam ab Eccleſia Romana profectam conſtat; Innocentium frontis à ſolis Epiſcopis vngendæ authorem vt videri vis, non eſſe docere te potuit ipſe in primis Innocentius, qui eam legem vniuerſæ Eccleſiæ conſuetudini Apoſtolorum ſcripturæque authoritate acceptam refert: *Hoc autem*, inquit, *Pontificibus ſolis deberi, vt vel conſignent, vel paracletum Spiritum tradant, non ſolùm conſuetudo Eccleſiaſtica demonſtrat, verùm &* le-

P. 52.

P. 53.

Innoc. 1. ep. ad Decent. c. 3.

Digitized by Google

ctio Actuum Apostolorum, &c. Quare nec quisquam rei huius authorem eum finxit. Nam de iis quos refers, Amalarius eam Apostolis disertè adscribit: *Vt ab Episcopis solis inungatur*, inquit, *per manus impositionem ab Apostolis assumptum est.* Citatque Bedam idem docentem. Hoc ipsum scribit Ratramnus Corbeiensis. Cæteri, vt Isidorus, & Alcuinus, Innocentij testimonio tantùm vtuntur, vt probent sacramentum Confirmationis à solis Episcopis conferri posse; quod in Episcopali vnctione constituunt. Nam Synodus Meldensis frontis vnctionem ne quidem nominat. Quare agnoscere tandem licet fidem tuam diligentiamque in legendis ac laudandis authoribus. Quod si meminisses, quæ antè dixisti, tum Syluestrum decreuisse ne presbyteri neophytorum frontes vngerent, tum superiorum omnium ætatum consensu vsque ad Constantini tempora seruatum esse vt illæ à solis Episcopis vngerentur; nunquam commisisses vt scriberes, Innocentium authorem videri instituti tantò antiquioris ipso, tecumque apertè pugnares. Etsi ergo Innocentius eam legem primus litterismandasse videatur tamen propterea illum eius authorem esse, nec à te nec à quoquam colligi debuit. Atque hæc de prolusione, qua vsus es antequam de tertia tua ætate disserere ingrederere.

Lib. 1. de offic. c. 27. Beda in Act. Lib. 4. contra Gre.

P. 53. & 54. In cap. 10. et in hoc.

Nam quæ iteras de Hispaniæ & Sardiniæ Ecclesijs, satis superque superius sunt expositа.

P. 55.

Nunc descendendum in ipsam aciem, tertiaque ista ætas propiùs premenda. In primis deprecaris, ne orationem argutis contentionibus implicemus, sed nudo pertexamus historicæ narrationis filo. Scholarum aculeos vereri videris; quos tu quidem fugis, quia fortasse non nosti ego verò, quia noui Itaque libero te metu. Nam illam demùm Theologiam longè optimam censeo, quæ fidei quàm simillima est, ratiocinationis quàm minimum habet, authoritate quàm plurimùm regitur. Hæc enim vna est ab errore tutissima. Aliæ humano ingenio certiores esse vix possunt, quo nituntur. Quare facilè assentior vt scholarum argutias repudiemus; dummodò ne in earum locum supponamus nostras, contentionis studio, pertinacia, imbecillitate contextas. Nullæ enim deteriores; nullæ veritati, ne virtuti dicam inimiciores

P. 57.

Ab his quàm sis auersus, statim ostendis. Doctrinæ enim ac sententiæ quam tertiæ, vt vocas, ætatis Patres tenuerint, te interprete, hæc est summa. Fateris eos Confirmationis nomen chrismati tribuisse. Res enim est ita illustris ac frequens, vt negare non possis. Sed quod negare non potes, eludis. Vis enim eos Confirmationis nomen sic chrismationi dedisse, vt propriam Confirmationis efficientiam manus impositioni reseruarint; hoc est chrismationi inane nomen, manus impositioni rem tribuisse. Nec tamen in hoc constas: sed veritatis quibusdam stimulis actus fateri cogeris eos plusculum chrismationi largitos. Sed hoc rursus ita extenuas, vt propemodum euanescat. Scribis enim eorum

P. 58. *nonnullos chrismatis vim quasi per chrisma spiritus daretur, ad Spiritus sancti dona referri & aptare conatos.* Conatos, ais? Quid ergo? id efficere non potuerunt? Minimè. Nam

Ibid. *dissimulare non potuerunt quin per impositionem manuum propriè tradi Spiritum sanctum plerique omnes agnoscerent.* O rem perplexam?

Digitized by

Confirmationem poſuere in chriſmate ; ſed nomine tenus, non re. Rurſus rem quoque ac vim Confirmationis ei dedere, ſed conatu irrito. Nam cùm Spiritum ſanctum per chriſma dari, & chriſmatis vim ad Spiritus ſancti dona referre vellent, reclamante conſcientia diſſimulare non potuerunt, ſola manus impoſitione Spiritum ſanctum propriè donari. Me quidem Sirmonde, in his ſomniis accuratè confutandis operam conſumere vix dignum eſt. Sed longè indignius, te poſt triennium ea proferre in eruditiſſimorum hominum oculis, conſtantemque ac fundatiſſimam maiorum doctrinam audaciſſimè ludificari. Quid enim audacius dicere queas, quàm tot inferiorum ætatum Patres, cùm viderent Spiritus ſancti donandi poteſtatem antiquitatis conſenſu manus impoſitioni propriè addictam, tamen chriſmati eam tribuere conatos, acceptamque antiquitùs doctrinam vitiare? Ego verò, quemadmodum ſuprà docui perpetuis vetuſtiorum Patrum teſtimonijs Spiritum ſanctum in Eccleſia chriſmate dari, ſemperque datum eſſe, nemi-némque prorſus reperiri qui hoc vnquam negarit: Ita idem demonſtrabo eorum conſenſu, qui poſterioribus ætatibus vixerunt, vt perennis veritatis, quam oppugnas traditio per omnia Eccleſiæ ſecula ad nos vſque fluens cernatur; neminique Antirrhetici hæreſis dubia eſſe poſſit. Ac primùm ſuprà attulimus hæc Iſidori verba: *Sicut in Baptiſmo peccatorũ remiſſio datur, ita per vnctionem ſanctificatio Spiritus adhibetur.* Indicauimus & hæc Bedæ: *Chriſtus omnes in morte ſua baptizatos, altiſſimo ſancti Spiritus chriſmate confirmandos eſſe deſignat; qui dicere poſſint cum Pſalmiſta ſignatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine, dediſti lætitiam in corde meo.* Idem alibi, *Poſt acceptum*, inquit, *vndæ regenerationis lauacrum per vnctionem ſacri chriſmatis gratia Spiritus ſancti ſignamur.* Quam vnctionem confert cum Spiritu ſancto columbę ſpecie ſuper Chriſtum lapſo. Audi deinde Rabanum. *Signatur baptizatus cum chriſmate per Pontificem in fronte vt Spiritus ſancti ſeptiformis gratia cum omni plenitudine ſanctitatis & ſcientiæ & virtutis venire in hominem declaretur.* Et paulo pòſt, *vt ſignaculum fidei quod in fronte ſuſcipit, faciat eum donis cœleſtibus repletum, & ſua gratia confortatum, intrepidè & audacter coram regibus & poteſtatibus huius ſæculi portare, ac nomen Chriſti libera voce prædicare.* Audi Amalarium. *Hæc conſecratio chriſmatis dicitur principalis, quia ad eius vnctionem principalis ſpiritus tribuitur.* Ac poſtea: *Epiſcopus quaſi ditior dicit: Emitte in eum ſeptiformẽ Spiritum ſanctum tuũ de cœlis, ſpiritum ſapientiæ & intellectus, ſpiritum conſilij & fortitudinis, ſpiritũ ſcientiæ & pietatis, adimple eum ſpiritu timoris domini, & conſigna eum ſigno crucis in vitã propitiatus æternam.* Audi Ratramnum Corbeienſem Rabani æqualem: *Conſtat Spiritus ſancti gratiam per vnctionem frontis ex chriſmate ab Epiſcopo donari.* Ac inferius: *Eccleſiaſtici viri ſtatuerunt vt frontes baptizatorum non à preſbyteris ſed ab Epiſcopis chriſmate ſancto linirentur, vt per eos Spiritus ſancti gratia conferretur.*

In cap. 4.

L. 6. etym. c. de offic.

L 6 in Luc c. 22.

Hom. in Oct. Epiph.

L. 1. de off. fic c. 30.

L. 1. de offic c. 12.

C. 26.

Lib. 4. cõtr. oppoſita Græc.

Iam Hugo Victorinus, Rupertus, Ieſſe Ambianenſis Epiſcopus & alij quos etiam iudices poſcis, ſic pronuntiant: Hugo, *Sancta Eccleſia prius in aqua mundatur baptiſmatis, & ſic vnctione chriſmatis inſignitur per manus Pontificis. In qua vnctione datur Spiritus ſanctus ad diligendum Deum & proximum.* Rupertus; *Chriſma Spiritus ſancti ſignum eſt cuius & virtutem continet. Et pul-*

P. 57. L. 1. de Sacram. fid. c. 10.

L. 5. de off. c. 16.

Digitized by Google

C. 18. *chrè Spiritui ſancto per hanc ſpeciem ſuam nobis complacuit dare gratiam.* Et rurſus. *Huius chriſmatis olei conſecratio dicitur principalis quia ad eius vnctionem principalis tribuitur ſpiritus, id eſt ſeptiformis paracletus.* Ieſſe denique Ambianenſis *frontem oleo ſignare ſolis Epiſcopis debetur quo tradant Spiritum paracletum baptizatis. Poſtquam enim aſcendit Dominus de aqua, vidit cœlos apertos, & Spiritus ſanctus tamquam columba deſcendit ſuper eum.* Adde huc Iuonem Carnotenſem Epiſcopum; *Sancta Eccleſia prius aqua mundatur in fonte baptiſmatis, & ſic vnctione inſignitur per manus Pontificis, vt Spiritus ſancti in ſe mereatur aduentum.* Adde Hincmarum Rhemenſem querentem de Chorepiſcopali temeritate, *quod ſpiritum conſignando tradere præſumebat.* Adde Maximum Epiſcopum Aquilejenſem in Synodo Romana ſub Martino I. vocantem Epiſcopale chriſma, *Oleum vnctionis Spiritus ſancti.* Adde Deus-dedit Papam in Epiſtola quam Cardinalis Baronius, ac multo antè Gratianus aliique deſcripſere, docentem *fieri Confirmationem Spiritus ſancti per chriſma.* Nihil eſſe poteſt omni ſcriptorum monumentorum, ætatumque authoritate confirmatius: vt nequeam ſatis excogitare qua ratione famam tuam eo errore toties commaculare volueris, cui nullum in omnibus retrò ſæculis ſuffugium eſt, vbi deliteſcat.

In rit. enar. Serm. de Sacram. dedicat. In Ep. ad Leon. IV. Flod. l. 3. c. 10. In Synodo Lateran. ſub Mart. I. ſecret. 4. Baron. an. 615. 30. q. 1. c. 1.

P. 1657. Quod ergo congeris loca, vbi Spiritus ſanctus manus impoſitione dari dicitur, ſæpius reſponſum eſt, te actum agere. Non modò neceſſe non fuit ſcrutari bibliothecas, vnde plures codices manuſcriptos profers, ſed ne vulgatis quidem vti, ad id nimirùm confirmandum de quo quæſtio non eſt, quodque à me toties vltrò eſt conceſſum. Ego enim ſemper profeſſus ſum, Spiritum ſanctum manus impoſitione & chriſmate infundi: tu ſola manus impoſitione. Quare dum eum manus impoſitione dari probas, tantùm abeſt vt mihi obſis, vt alteram ſententiæ meæ partem confirmes; alteram non attingas, de qua ſola controuerſia eſt. Proferendæ igitur fuere teſtimonia quæ docerent Spiritum ſanctum chriſmate non immitti: quæ nuſquam inuenies.

Atque adeo vt magis te conſtringam, erroriſque tui caput aperiam, dico Patrum tertiæ tuæ ætatis loca quibus Spiritum ſanctum manus impoſitione dari ſcribunt à te minimè intellecta. Nam de manus impoſitione ſic loquuntur vt non tantum chriſmationem non excludant, quod de ſuperiorum ætatum Patribus diximus, ſed etiam eodem nomine illam complectantur. Non enim manus impoſitionem & chriſmationem in Confirmationis ſacramento tantùm coniunctas, & inſolubili nexu copulatas eſſe voluerunt, vt antiquiores ſed in vnam ſingularemque actionem concluſas. Quare non dicunt præberi vnctionem & manus impoſitionem ſed vnctionem manus impoſitione, manus impoſitionem vnctione. Quæ res ne te angat, quoniam eam, vt video, non animaduertiſti, exponenda eſt ipſis eorum verbis. Sic enim loquitur Beda: *Illa vnctio quæ per manus impoſitionem ab Epiſcopis fit & vulgò confirmatio dicitur, &c.* Sic Amalarius: *Vt ab Epiſcopis ſolus inungatur per manus impoſitionem ab Apoſtolis aſſumptum eſt.* Sic Rabanus; *Epiſcopus baptizatum per manus impoſitionem cum ipſo chriſmate conſignat.* Sic Carolus Magnus & Galliæ Epiſcopi, *Ne quis à Chorepiſcopis per manus impoſitionem conſignari vel confir-*

In Pſ. 26. L. 1. de off. c. 27. L. 1. de inſtit. cler. c. 28. Capitul. l. 7. c. 18.

Digitized by Google

mari vſquam velit. Sic Ratramnus Corbejenſis; *Gratia Spiritus ſancti per impoſitionem manuum tribuitur ab Epiſcopis: quod tunc fit, quando frontes baptizatorum chriſmate ſancto linuntur ab Epiſcopis* Et paulo poſt: *Donum Spiritus ſancti tribuitur per impoſitionem manuum quando frontes baptizatorum chriſmate ſancto linuntur.* Sic Iuo Carnotenſis; *per manus impoſitionem ſacro chriſmate confirmantur.* Sic ſcriptor vitæ S. Anſelmi; quoſdam adijſſe S. Anſelmum, vt eorum liberos *per impoſitionem manus ſuæ ſacri chriſmatis vnctione ſignaret.* Sic Hugo Victorinus; *Pontifex per manus impoſitionem confirmandos vngit in fronte,* Sic denique Innocentius III. *Sacramentum Confirmationis chriſmando renatos ſoli debent Epiſcopi per manus impoſitionem conferre.* Et alibi; *Per frontis chriſmationem manus impoſitio deſignatur.* Poſtremo Michaël Palæologus Græcorum Imperator in fidei profeſſione quam ei ſedis Apoſtolicæ Nuntij præſcripſerant; *Sacramentum Confirmationis*, inquit, *per manus impoſitionem Epiſcopi conferũt chriſmando renatos.* Ex quibus prorſus liquet, horum Patrum ætate non coniunctionem tantùm chriſmationis & manus impoſitionis in Confirmationis Sacramento ſed etiam vnitatem factam. Vnde dum dicunt Spiritum ſanctum dari manus impoſitione, chriſmate dari dicunt dum rurſus eam vim tribuunt chriſmati manus impoſitioni largiuntur, nec aliam manus impoſitionem agnoſcunt, niſi eam quæ ipſa chriſmatione continetur. Atque hoc illud erat, in quo dicere oportuit tertiam hanc ætatem, nonnihil deflexiſſe à ſuperiorum conſuetudine, in modo videlicet ac ritu adminiſtrandæ Confirmationis, etſi in re manſerit ſumma conſenſio. Quæ enim duæ partes ſimul, ſed ſeorſum viciſſimq; olim præbebantur, eæ poſtea in vnam collectæ, vnumque effectæ ſunt. Nec hoc ſingulare eſt in ſacramento Confirmationis? ſed in aliis quoque vſuuenit. Ita in Baptiſmo triplex merſio ad vnam redacta; hæc ipſa rurſus ad aſperſionem. In Euchariſtia corporis & ſanguinis Chriſti binæ ſpecies in vnam contractæ. Atque hinc factum eſt, vt poſterioribus hiſce ætatibus decretum ſit, chriſmationem ab Epiſcopo pollice faciendam, vt vno tempore & chriſmate vngatur frons, & manus capiti apertiùs imponatur. Quod prioribus ætatibus minus expreſſum erat, cùm chriſma & manus impoſitio binis actionibus adhibebantur. Atque hæc iam conſuetudo omnibus deinceps ſæculis accepta, & perpetuo Eccleſię vſu ad nos perducta eſt: vt non tertiæ vllius ætatis, ſed totius Eccleſiæ ſenſus ac ritus dicendus ſit à quo ne primis quidem ſæculis alienæ fuiſſe videntur Orientis Eccleſię, de quibus ſuo loco plura.

Lib. 4. contr. Græc.

Serm. de conuenient. noui & vet. teſt. Ediner.

De Sacra. l. 2. part. 15. c. 1 part. 7. cap. 2.

Extra de conſuet. c. quanto.

Extra. de ſacra vnct. In epiſt ad Greg. X. in Conc. Lugdun.

Hinc perſpicis Sirmonde cùm alia tua peccata tum illud in primis grande, quod Thomam Vvaldenſem, Theologum haud paullò meliorem te, acerbè accuſas, quia dixerit, *manum imponi vngendo.* Cenſes enim *nihil fingi potuiſſe abſurdius*; denique *ridiculum ſomnium* eſſe & explodendum. Quarum vocum petulantia leuior eſſet, niſi vniuerſam Eccleſiam per Thomæ Vvaldenſis latus configeres. Quam enim ſimulas eius eſſe opinionem, eam vides tot antè ſęculis à celeberrimis Patribus vno ore traditam ab Eccleſia Catholica vna mente ſuſceptam. Itaque in Thoma Vvaldenſi Patribus & Eccleſiæ Catholicæ conuitium facis admodum,

P. 51.
P. 53.

Digitized by Google

ne quid grauius dicam, imperitè. Nam quod clamas manus impositio-
P. 58. nem & chrismationem *diuersas semper habitas esse*; jam intelligis falsò clamari. Primis enim & antiquissimis sæculis diuersæ fuerunt saltem apud Latinos; posteriùs indiscretæ apud omnes, quales etiam nunc manent.
P. 59. Quod verò addis, *ridiculum esse impositionem manus in frontis vnctione quærere, cùm in verticis vnctione quod multo verisimilius foret, manuum impositionem nemo vsquam somniarit*: Si diligenter quæsijsses, reperisses ita locutum Hugonem de S. Victore, *In gestis Pontificalibus*, inquit, *legitur quod Syluester Papa constituit vt baptizatum presbyter in vertice chrismate liniat propter occasionem transitus mortis ne fortè per absentiam Episcopi & difficultatem eum consequendi, sine manus impositione baptizatum ab hac vita migrare contingeret.* Dum ait verLib. 1. de Sacram. part. 7. c 8. ticis vnctionem institutã ne baptizati sine manus impositione decederent, planè dicit manus impositionem in verticis vnctione inesse; eamque manus impositionem, quæ manus impositionis Episcopalis imaginem aliquam præstet, ne baptizati ea penitùs careant, dum penitùs assequi non possunt. Quod eodem ferè modo à Ruperto scriptum est.
Rupert. l. 5. de off. c. 16. Quamquam inter frontis ac verticis vnctionem plurimum differt. Nã manus impositio frontis vnctioni admista, in eam quodammodo transijt. Vnde minimè mirum, si nomen ei suum conferat, quæ illi seipsam contulit. Quod cùm de verticis vnctione dici nequeat, malè paria fecisti, quæ longè disparia sunt.

Itaque non Thomam Valdensem sed Ecclesiam temerè lacessis, atque improuidè. Nam audacia tua eò euadit, vt Sacramentum etiam Confirmationis & Spiritum sanctum ei eripias. Si enim hoc Sacramentum manus impositionem ab vnctione diuersam postulat; si sola huiusmodi manus impositione Spiritus sanctus datur vt existimas, perspicuum est, Ecclesiam Catholicam Confirmationis sacramento & Spiritu sancto hodie carere, cum in eo sacramento manus impositionem qua-
P. 59. lem petis, nullam obseruet, illudque sola vnctione conficiat. At manus
Conc. Carthag. IV. c. 85. Conc. Masisc. II. c. 3. impositione aliqua vtitur ante chrismatis vnctionem. Fateor. Sed ea manus impositione sacramentum constare non putat. Ceremoniam censet esse sacramento præuiam, manuum impositionibus similem quæ antè Baptismum iam olim fiunt. Sacramentum autem Confirmationis vel Spiritum sanctum ea manus impositione conferri non existimat. Quare cùm sacramenta ministrorum mens efficiat ac voluntas manus impositio ista, qua Ecclesia sacramentum cõficere nec vult nec cogitat, sacramentum esse non potest. Nam nec singulis seorsim sed omnibus generatim impertitur. Ecclesia verò Sacramenta non confusè vniuersis sed propriè singulis ministrat. Vnde si quis post manus impositionem istam discederet, vel abriperetur, priusquam frontis vnctionem ab Episcopo accepisset, nemo eum vel sacramentum Confirmationis, vel Spiritum sanctum assequutum arbitraretur; nec dubium foret, quin ei ad Episcopum primo quoque tempore redeundum esset vt vtrumque perciperet. Contrà multi post peractam, eiusmodi manus impositionem vulgo accedunt chrismatis vnctionem accepturi, quibus Confirmationis sacramentum sola illa vnctione tribui nemo dubitat, nec dubitare

Digitized by Goo

bitarè poteſt, niſi damnata Epiſcoporum omnium Eccleſiæque totius conſuetudine ac ſententia.

Ex quibus apertiſſimè cernitur, Eccleſiæ mentem eſſe, ſacramentum Confirmationis, Spirituſque ſancti donum, non in manus impoſitione, quæ ante chriſmationem fit ſuper neophytos vniuerſos, ſitum eſſe, ſed in ipſa chriſmatione. Eadem eſt ſententia Ordinis Romani, quem citas. Nam verba illa quæ refers, *Pontifex veniens ad infantes, tenente Archidiacono chriſma, & impoſita manu ſuper capita eorum, dat orationem ſuper eos cum inuocatione ſeptiformis gratiæ Spiritus ſancti;* ceremoniam, quam diximus, ſacramentò præuiam ſignificant, qua neophyti præparentur ad ſuſcipiendam Spiritus ſancti gratiam. Vbi autem Epiſcopus eorum frontes vngit, tum demùm Confirmationis ſacramentum iis dari profitetur: *Oratione expleta, interrogantibus diaconibus nomina ſingulorum, Pontifex tincto pollice in chriſmate, faciat crucem in frontibus ſingulorum, ita dicendo: Confirmo te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.* Quare planè conſtat doctrinam tuam ab Eccleſia diſſidere; ac neceſſe eſſe, vel te in graui errore, vel eam in antiquæ de Confirmationis ſacramento traditionis ignoratione verſari. Nam & apertè illam, ſicut antè in Thomæ Valdenſis, ſic nunc in omnium Catholicorum Theologorum nomine inſectaris. *Non me latet*, inquis, *Theologos in ſcholis recentiores fuiſſe non paucos, qui ad ſolam frontis vnctionem intenti, manuum impoſitionem iſtam, quam dicimus, inſuper habere, vel non animaduertere viderentur. Sed nos de antiquioribus loquimur, & de iis qui hanc minimè ignorarunt.* Theologos igitur omnes inſcitiæ, vel negligentiæ accuſas. Quos enim *non paucos* verecundiùs dicis, ij ſunt omnes. Atque hoc à te ſic intelligi poſtea propiùs fateris: *In eam partem*, inquis, *Theologi penè omnes vt dixi, conceſſere, vt tacita, aut ſecùs accepta manus impoſitione, ſacramenti huius vim omnem in ſolâ chriſmatione ſtatuant.* Omnes igitur Theologi, te iudice, errant. Omnes enim manus impoſitionem vel ſilent, vel ſecùs ac vis, accipiunt. Quid amplius quærimus? Quis enim hominem audiat, qui vniuerſos Eccleſiæ Theologos damnet tot ſæculorum ac Patrum, Eccleſiæque totius conſenſione fundatos? Quid eſt aliud dicere Eccleſiam errare ac labi, ſi hoc non eſt?

P. 59.

P. 60.

P. 65.

Nec verò ſat habes Eccleſiam vniuersè aſpernari, niſi Illuſtriſſimos etiam Galliæ Præſules, Pariſienſemque noſtram Theologiæ facultatem propriè configas. Scribis enim ſanctos Patres vnctionem verticis baptiſmalem cum vnctione frontis Epiſcopali æquaſſe, & pro vna eademque habuiſſe. Id ſic Bedæ verbis confirmas; poſtea Ambroſij. Ita fit, vt Illuſtriſſimi Galliæ Antiſtites & Theologiæ facultas malè proſcripſerint Spongiæ doctrinam, vnctionis Epiſcopalis effectum baptiſmali vnctione ſuppleri poſſe. Si enim has vnctiones pares eaſdemque dicere liceat, quanto magis vnius effectum altera ſuppleri? Spongia igitur inſons eſt, immeritoque damnata. Sirmondus enim peiora docet impunè. Tantum verò figmentum, poſt hominum memoriam inauditum, præclaro Bedæ teſtimonio tueris, quod in hunc modum refers: *Illa vnctio quæ per manuum impoſitionem ab Epiſcopo quaſi alia à duabus prædictis, & confirmatio vulgò dicitur, eadem eſt cum ſecunda,*

P. 60. 61.

P 64.

P. 61. In Pſal. 26.

Digitized by Google

propter arrogantiam tamen non conceſſa eſt ſingulis ſacerdotibus, ſicut & multa alia. Nimirum conſentaneum eſſe cenſuiſti, doctrinæ corruptelas locis corruptis probare. Hîc demùm manuſcriptos ſcrutari oportebat, & Criticen tuam excutere, ne loco manifeſtè vitioſo vterere: quod ego quidem non minus indignum Critico puto, quàm Rhetore balbutire. Sed metuebas ne errori tuo eadem opera ipſe medereris: cui tamen depraua tus locus nihil ſubſidij afferre poteſt. Si enim hoc vnum reſpondero, locum eſſe deprauatum, nulliuſque ſententiæ, quid vltrà requires? Veruntamen dum aliquis mendum tollat, paucis, quantum coniectura aſſequi licet, reſpondeo, Bedam velle verticis vnctionem eandem eſſe cum vnctione frontis, non vſquequaque; perſpicua enim ſunt vtriuſque diſcrimina; ſed materia & vnguento, quo ad eandem quodammodo vnctionis ſpeciem pertinent, & communi *chriſmationis* nomine dicuntur; atque ita differre ab vnctione Baptiſmum antecedente, quæ oleo ſimplici, quod Catechumenorum dicitur, fieri ſolet. Hæc ſatis in præſens, pluribus enim alibi hunc locum tracto.

Errorem autem tuum, quia ſingularis & inauditus eſt, non in poſterum differam, ſed hic breuiter extinguam. Quid enim minus periti hominis, quàm exiſtimare Patres frontis vnctionem eadem vi & efficacitate prædităm, eandemque omninò cum verticis vnctione putaſſe, cùm creberrimis eorum teſtimoniis ſuprà docuerimus, eam naturam, eam dignitatem, omneſque effectus, qui ſacramenti Confirmationis præcipui & maximè proprij ſunt, Epiſcopali chriſmationi vnanimi eorum conſenſu aſſignatos? Quod idem de baptiſmali verticis vnctione dici non poteſt. Deinde Patres harum vnctionum altera preſbyteris permiſſa, alteram iis grauiſſimè interdixerunt. Quod ineptè fieret, ſi eadem eſſent. Ita enim idem permitteretur, & prohiberetur. Quid porrò opus eſſet, vnâ à preſbytero in baptiſmo accepta, alteram rurſus ab Epiſcopo accipere? Imò verò quî hoc liceret; cùm iſto modo eadem chriſmatio iterari videretur? Itaque rurſus alteram Spongiæ propoſitionem aduerſus Illuſtriſſimos Galliæ Antiſtites aſſeris, Epiſcopalem chriſmationem, poſteaquam verticis vnctio inſtituta eſt, minus neceſſariam quàm antea fuiſſe. *P. 63.* Nec eſt quod frontis vnctionem maiotis ornatus cauſa adiectam narres; quod infrà dicere videris: primò, quia nihil eſt cur ornatiorem putes frontis vnctionem, quàm verticis: quæ etiam inſignior videri queat, ſi ritum externum ſpectes. Nam regibus & Imperatoribus non frons vngitur, ſed vertex. Vnde verticis vnctio ſolemnior ac magis regifica, regiæque dignitati ſignificandæ aptior videri poteſt. Quare ne hac quidem ex parte habebis cur frontis vnctionem illi præfatam, vel adiectam dicas, ſi vtriuſque vna & eadem vis eſt ac præſtantia. Denique dicere Patrum & Eccleſiæ decreta ad ſolam externam ſpeciem pompamque ſpectare, neſcio quid aliud ſignificet, niſi vniuerſæ religionis irriſionem & contemptum. Atque hoc item ſodalium tuorum doctrinam ſapit, qui vniuerſam Epiſcopalis ordinis functionem, preſbyterorum ac miniſtrorum ordinatione excepta, pompæ ac ſplendoris eſſe dixerunt. Hactenus de Patribus.

Digitized by Google

Deinceps Scholasticos in medium vocas; nempe quos iam damnasti vniuersos; quorumque sententiis eadem opera te damnatum indicasti. Nec enim eos damnasses, nisi te ab iis sensisses damnatum; cùm eorum etiam errata laudes, vbi à te aliena non putas. *Si de schola Theologos percontere*, inquis, *plurimos & eximios reperies, qui aduentit iam in hoc sacramento, adiectamque ab Ecclesia chrismationem docuerint.* Atqui paulò pòst fateris, *penè omnes* solum chrisma agnoscere, manus impositione præterita, aut secùs accepta. Quæ quî tandem cohæreant, etiam atque etiam cogitabis. Et verò de *plurimis eximisque* istis tres tantùm nominas, Iacobum de Vitriaco, Alexandrum Alensem, & Bonauenturam: Atque his ipsis imponis. Sic enim de iis loqueris, quasi tecum censeant, esse etiam nunc in Confirmationis sacramento manuum impositionem, ab Apostolis profectam; & huic adiungi chrismationem, ab Ecclesia inductam. At illi contra docent, sacramentum Confirmationis totum in chrismatione esse, nec vllam in eo manuum impositionem ab illa distinctam agnoscunt. *De substantia huius sacramenti est sanctum chrisma, & forma ab Ecclesia instituta*, inquit Vitriacensus. Idem censet Alensis: Idem Bonauentura, vt ipse fateris. Quare doctrinàm tuam pari cum aliis mente ac consensione repudiant, & ad eius confirmationem temerè sunt prolati. In eo igitur, quod ad te attinet, rectè senserunt, errorem tuum damnantes. Si quid errarint, in eo errarunt, quod ad errorem tuum nihil spectat. De Sacramenti substantia Catholicè docuerunt, eam in chrismate sitam: de Sacramenti institutione hallucinati sunt, eam, non Christo assignantes, sed hominibus; primum Apostolis, qui Confirmationem sola manuum impositione à se instituta, administrarint; deinde Ecclesiæ, quæ illam post Apostolos sola chrismatione, à se quoque instituta, administrandam decreuerit. Duplicem enim quodammodo Confirmationis institutionem fingentes, vtramque hominibus dederunt, nullam Christo. Quæ, vt vides, longè differunt à controuersia nostra: &, vt ad rem essent, hæresim tuam minimè subleuaret hæresis aliena. Nam Confirmationis sacramentum ab alio quàm à Christo institutum, hæresim esse à Synodo Tridentina damnatam, inter omnes constat.

P. 61. P. 65. P. 88. *Hist. Occid. c. 37.* P. 63. *Conc. Trid. sess. 7. Can. 1.*

Quare quod adjicere audes, causam istis fuisse, cur de Confirmationis institutione sic sentirent, quòd *aliam, quàm antea, sacramenti huius materiam, aliam formam viderent*; priora errata cumulas, totumque Sacramentum vno impetu euertis. Si enim alia nunc materia quàm olim, alia est forma; aliud vtique est sacramentum. Periit sacramentum Confirmationis à Christo institutum, ab Apostolis traditum. Degeneres posteri diuinissimum depositum à maioribus per manus datum, vel improbitate abiecimus, vel errore amisimus. Nescio quibus oculis gemelli approbatores hæc flagitia aspicere potuerint. Illud scio, enuntiationes tam tetras, quoquo modo eas mollire conere, nulla venia dignas, cùm ex iis certa fidei labes effici possit.

P. 63.

Cæterùm quoniam hoc acroamate, aditum tibi facere studuisti ad oppugnandam Confirmationis formã, materiam oppugnando fessus, ne qua diuinissimi sacramenti portio per te incolumis supersit; breuiter

Digitized by Google

huic quoque parti occurram. Negas *antiquißimam eſſe*, formam iſtam
P. 64. verborum, *Signo te*, & *confirmo te*; quod alia ſit apud Ambroſium in hæc verba : *Deus Pater omnipotens, qui te regeneranit ex aqua & Spiritu*
L. 2 de ſacr. c. 7. *ſancto, conceſſitque tibi peccata tua, ipſe te vngat in vitam æternam.* Non enim attendiſti hanc ibi referri, non chriſmationis frontis formam, qua confirmans Epiſcopus vteretur, ſed chriſmationis baptiſmalis; nem-
L. 3. c. 1. pe illius quæ paulo poſt fieri dicitur *ſupra caput.* Nam de vnctione Epiſcopali Confirmationiſque ſacramento loqui demùm incipit lib. 3. ca-
L. 1. c. 2. pite 2. his verbis, *Sequitur ſpirituale ſignaculum*, &c. Vnde duos errores tuos vna opera perſpicere potes; vnum, quem iam dixi; alterum, cùm
P. 54. ſuperiùs aſſeuerares chriſmationis verticis mentionem nuſquam extare ante librum ordinis Romani, quam in Ambroſianis ſcriptis nunc vides.

P. 65. Proucheris audacia, & hodiernam formulam, ſi propiùs inſpiciatur, negas habere quicquam, quod Spiritus ſancti donationem ſonet. Quæ vox ita eſt pudenda, vt eam erubeſcas, & alieno neſcio quorum nomine proferre cogare, in hunc modum : *Quid ſi ne iſtam quidem hodiernam formulam, quam iſti recentiorem ducebant, tu verò qua ratione veruſtiſſimam probares, Aureli, ſi negarent?* (dicere voluiſti, *ſi negarem*; ne abſurdiſſima ſit oratio, ſi ambigas an veruſtiſſimam negarint, quàm eos recentiorem habuiſſe dixiſti proximis verbis.) *Quicquam, ſi propiùs inſpiciamur, habere oſtenderent, quod Spiritus ſancti donationem ſonet.* Cùm verò nemo vnquam tam proteruè cogitarit de ſacramento Confirmationis, dicti iſtius infamia tota ad te redit, eoque magis, quod flexiloqua oratio, qua veteris, declarat te erroris grauitatem ſenſiſſe, cuius inuidiam effugere conaris. Porrò negare Spiritus ſancti donationem
P. 55. ſignificari verbis, *Confirmo te*, aut *ſigno te*, magna eſt inſcitia. Nam primùm id tecum pugnat, qui ſæpius aſſirmaſti propriam vim ac munus Confirmationis eſſe in tradendo Spiritu ſancto. Igitur Epiſcopus dum ait ſe confirmare hominem, ait ſe Spiritum ſanctum ei largiri. Ac fortitudinem illam, quæ confirmandi verbo continetur, nemo aliam cogitat, niſi robur à Spiritu ſancto, eiuſque plenitudine immiſſum. Nam Confirmatione ideo nos fortes effici credimus, quia Spiritum ſanctum accipimus, ad roborandam Baptiſmi gratiam, qua ex re ipſum Confirmationis nomen ductum eſt. Quare Chriſtus ipſe, cùm proximè in cœlum aſcenſurus, Spiritum ſanctum Apoſtolis polliceretur, hoc eo-
Luc. 24. dem roboris ac virtutis nomine illum expreſſit; *Sedete in ciuitate, quoadvſque induamini virtute ex alto.* Quo ergo orationis genere Chriſtus Spiritum ſanctum promiſit; eodem Eccleſia promiſſum illud exequitur, cùm ait, *Confirmo te.* Nec verò idem non æquè declaratur *confignandi* voce; quæ ſignaculum Spiritus ſancti, ſignaculum ſpirituale, vt loquuntur Patres, quo corda noſtra imprimuntur ac muniuntur, ſignificat. Quo ſpectans Apoſtolus, *Signati*, inquit, *eſtis ſpiritu promiſ-*
Epheſ. 1. & 4. Athanaſ. ep. ad Serap. *ſionis ſancto, qui eſt pignus hæreditatis noſtræ.* Nam ſicut Pater filium in terris natum, poſtquam à Ioanne baptizatus eſt, Spiritu ſancto extrinſecus ſignauit, filiumque ſuum eſſe oſtendit; Ita poſt baptiſmum

Digitized by

in ſacramento Confirmationis Spiritu ſancto intrinſecus ſignamur, vt ſpiritu illo intus clamante, *Abba, Pater*, intelligamus nos eſſe Dei filios, idque apud alios factorum ac vitæ totius confeſſione teſtemur. Itaque ſi quid loci eſt Euangelij, Apoſtolorum, Patrum authoritati, Eccleſia verbis, *confirmo te*, & *ſigno te*, Spiritus ſancti donationem diuiniſſimè ſignificat; aptiuſque adeo fortaſſis, quàm ſi planioribus & vulgaribus verbis diceret, do tibi Spiritum ſanctum. Hæc enim oratio, vt apertior eſſet, ita humanior, & quodammodo deiectior: Illa ſanctior eſt, &, vt ſic loquar, μυστικωτέρα, arcanæque ſacramenti rationi, & Eccleſiæ fidei congruentior. Denique illa tantùm ſignificaret dari Spiritum ſanctum; hæc etiam cur detur; nempe ad robur & firmitudinem: qui eſt Confirmationis finis. Eadem opera demonſtrata eſt formæ huius antiquitas. Nec enim eius initium vſquam extat: & ad eam ſemper alludunt ſcripturæ & Patres; vt appareat, eos vel hac vſos, vel alia non abſimili. *Rom. 8.*

At *enuntiationis abſolutæ, non orationis ſpeciem præfert, cùm perſpicua Cypriani & Auguſtini ſint verba, Spiritum ſanctum per Epiſcopi orationem & manus impoſitionem nos conſequi.* Hæretici hac ratione ſacramenti Euchariſtiæ formæ inſidias faciunt: quam precibus cenſent conſtare oportere, propterea quod Patres eam plerumque precem appellent. Quare conſule Catholicorum reſponſa, & tibi accipe. Cypriani quidem & Auguſtini loca minimè intelligis, Sed ne multis morer, præbebo tibi Chryſoſtomi verba, quæ expendas & ſcrutere, dum hunc locum pluribus expono, vnà cum toto ſacramento Confirmationis, in opere mox edendo: Ἐκεῖνοι πολλάκις καὶ χωρὶς δεήσεως τοῦτο ποιοῦντες: *Apoſtoli ſæpe, etiam ſine precibus, hoc facere cernuntur*, tradere Spiritum ſanctum. *P. 65.* *Hom. 75 in Ioan.*

Itaque longè abierũt leuiſſimæ velitationes. Manet incolumis Confirmationis forma: à qua oppugnanda abſterrere te debuerat Catholicæ ſaltem Eccleſiæ authoritas, quæ illâ tot iam ſæculis vtitur in eam ſententiam, & in eum finem, quem refellis. Neſcio quæ tibi mens fuerit hæc ſcribenti. Ego quidem cùm legerem, verſari mihi videbar in media Eccleſiæ aduerſariorum acie; & cum aliquo qui ſacramentum Confirmationis, ipſamque vnà Eccleſiam proterere inſtituiſſet, manum conſerere. Nec enim aliud ſuccurrere poterat, cùm res tam illuſtres, tam fundatas, tam probatas, non ſolùm publicè conuelli, ſed etiam frigidiſſimis tricis & ineptiis petulanter illudi viderem. Si hoc impunè liceat, difficile erit modum ſtatuere hominum licentiæ, quo minus ſpectatiſſima quæque Eccleſiæ myſteria in dubium vocent, & ſcriptis laceſſant. Nam & vniuerſæ Theologorum nationi accuſatorem, vel iudicem te opponis, apertéque inſultas, in hunc modum; *In eam partem Theologi penè omnes, vt dixi, conceſſere, vt tacita, aut ſecus accepta manus impoſitione, ſacramenti huius vim omnem in ſola chriſmatione ſtatuant*; meque etiam carpis, quòd eorum conſenſui accedam. Itane verò? parum eſt, quod in omnes Theologos cenſuram tibi ſumas; & quorum authoritate ab errore reuocari debueras, eos contra erroris accuſes, niſi probri loco etiam objicias, quòd vnanimes eorum ſententias ſequamur? Nec probas eos, nec probari pateris? Dánas & damnari iubes? *P. 65.*

Digitized by Google

Ego verò demonſtrata hac audacia, nihil exiſtimo præterea opus eſſe. Catholicorum aures eam non ferunt. Cenſura potius, quàm diſputatione comprimenda eſt. De me tamen paucis reſpondeo. Si intellexiſſes nihil eſſe diſſidij inter eos qui ſacramentum Confirmationis in chriſmatis vnctione, & eos qui in manuum impoſitione conſtituunt, non mirareris me, cùm alibi ſolam vnctionem nominarim, poſtea manuum impoſitionem commemorare cœpiſſe. Hunc verò errorem tibi, opinor, iam eripuit ſuperior noſtra oratio. Ac, ſi ſatis intellexiſſes quid ipſe diceres, vno S. Thomæ loco, quem ſine cauſa profers, eum vitare potuiſti. Nam cùm S. Thomas in prolixa de Confirmationis ſacramento, quam in Summa Theologica habuit, diſputatione ita Sacramentum illud in chriſmate ſtatuerit, vt manus impoſitionis ne meminerit quidem; tamen in Commentario Epiſtolæ ad Hebræos, quem citas, eam ad Sacramentum illud pertinere profeſſus eſt. Quæ ſi probè cohærent & conſentiunt, intelligere debuiſti nihil eſſe cauſæ cur noſtra reprehenderes. Nam manus impoſitionem tum ſiluimus, cùm de ea non agebatur; tum commemorauimus, cùm de ea controuerſiam facere cœpiſti. Antirrhetico verò tuo me admonitum eſſe, vt ei locum in Confirmatione darem, poſthac, opinor, non dices; cùm videas, eum illi locum à me dari, vt tuo fortaſſis iudicio nullum dem. Nam manus impoſitionem à chriſmatione diuerſam, qualem poſtulas, nullam requiro. Quamobrem potius fatebere, ſententiam meam, nec cùm manus impoſitionem tacui, nec cùm expreſſi, à te intellectam; etſi communis ſit Theologorum Catholicorumque omnium ſententia.

P. 66 67.

P. 66.

C. 6. lect. 1.

P. 66.

IN CAPVT VIII.

Sirmondi latebræ, quibus vel hæreticam doctrinam ſuam, vel ſeipſum, tegere conatur. Inſcitia, qua in Scholaſticam diſputationem ſe committit. Chriſma ne integrantem quidem Confirmationis partem ab eo verè agnoſci, ſed fingi temporis cauſa.

POSTQVAM Theologorum omnium Eccleſiæque doctrinam peruertiſti, facinoris tanti conſcientia permotus, præſtigias quæris, quibus doctrinam tuam, teque ipſum tegas, & ab inuidia liberes. Ac doctrinam quidem tegere contendis, mecum expoſtulando, quod eam aliter ac ſit, retulerim. Simulas enim me dicere, te nullum chriſma in Confirmationis ſacramento nunc adhibendum arbitrari; ſimiliterque facere, vt ſi eum, qui dicat, Eccleſiam vtramque Euchariſtiæ ſpeciem populo olim dediſſe, arguam idem nunc quoque fieri velle. *Me in Confirmatione*, inquis, *nullum nunc chriſma noſſe, inuidioſiſſima calumnia mentiris.* Modeſtiam non requiro, quam iampridem valere iuſſiſti; nec aliud pœnæ à te peto, quàm vt animoſiſſimi ſenis frontem clariſſima verborum meorum luce percutiam, quæ talia erant loco quem indicas: *Sirmondus cenſet, manuum impoſitionem ſo-*

P. 61.

Anàr. p. 340.

Digitized by Goog

lam & ſine chriſmate eſſe ſacramentum Confirmationis eamque ſolam à ſanctis Patribus Confirmationem & Sacramentum haberi. Non ergo quæſij quid tu nunc faciendum putes; nec omnino adieci illud; *nunc*; ſed Sacramenti ſubſtantiam à te in manus impoſitione ſola conſtitui quæſtus ſum. Vides ergo penes quem mendacium hæreat quod exagitas. Nam & hoc ipſo loco clarioribus quàm à me dictum eſt, verbis idem confirmas; dilucidéque addis, ſacramentum Confirmationis etiam nunc ſine chriſmate cõfici poſſe. Statuis enim chriſma eſſe Confirmationis partem integrantem, *non ita eſſentialem vt ſine illa ſacramentum more antiquo conſiſtere non poßit.* Et paulo pòſt: *Abſurdum nemo ducat ſi quis per impoſitionem manuum, vel olim datum fuiſſe Spiritum ſanctum vel nunc etiam dari profiteatur.* Ac rurſus: *Manuum impoſitione Spiritum ſanctum more antiquo dari.* Denique, *Laborant in explicanda Confirmationis origine Theologi. Si chriſma ſecernas & hanc in manus impoſitione colloces, quin à Chriſto didicerint Apoſtoli nulla erit dubitatio.* Cum ergo indignere id tibi adſcribi, quod toties & tam perſpicuè prædicas, non modò alibi, ſed tum maximè, cùm id quereris; meque quod hoc dicam *inuidioſiſſima calumnia mentiri* clames; te hominem fidei pudoriſue vllius eſſe, credat qui poteſt.

P. 71. 72. P. 71. P. 73. 74.

Hæc igitur prior fraus: qua hæreſeos tuæ turpitudinem tegere voluiſti. Sed huic meritò diffidens, quippe quæ turpitudinem illam magis illuſtret, alteram addis qua ſaltem teipſum tegas. Nam quæ hactenus ſcripſiſti, ea negas tuo ex ſenſu deprompta nihilque aliud egiſſe videri vis; quàm vt *Patrum ſententias proferres, de tuo nihil adijciens vel affirmans. Sententiam verò tuam hac de re nec interpoſuiſſe, & iniquum me fore, ſi exigam vt interponas.* Vix mihi credo hæc legere, cùm lego: ita parum conueniunt vel cordati hominis rationi, vel aſtuti ingenio. Nimirum vitioſam doctrinam ſuo nomine publicare inuidioſam rem putas infamięque ſubiectam, ſub alieni nominis integumento eam aſſerere, tueri, propugnare, liberum eſſe ac tutum. Nec attendis contra tolerabilius eſſe, Eccleſiæ doctrinam ex profeſſo euertere, quàm euertendo illudere, fœminę illius inſtar, *quæ tergens os ſuum dicit non ſum operata malum.* Quare culpam tuam non minuis ſed auges, & contumelioſiorem reddis. Nec ſolum plus contumeliæ Eccleſiæ infers, ſed etiam perniciei. Non enim eam proteruè oppugnandi tãtùm ſed impunè oppugnandi viã oſtendis. Nam ſi Patrum nomine quiduis effutire liceat & in eorum authoritate deliteſcere; quid in Eccleſia tutum, quid ab audacium ingeniorum temeritate intactum erit? Nec tamen inficior proferre exponereque licere, veterum ſententias, ſi quas habuerunt ab Eccleſiæ ſenſu alienas. Sed hoc ita demùm licet, ſi eæ ſententiæ manifeſtè ac ſine controuerſia eorum fuerint quibus tribuuntur, & is qui de illis copioſius diſſerit, mentem ſuam ab iis dijunctam Catholicorum conſenſui coniunctam eſſe profiteatur. Alioquin vel Patribus erronea falſaque dogmata temerè imponit vel vera Eccleſiæ improbè diſſimulat & infamat. Quo in vtroq; offendiſti: Nam & Patribus eas doctrinarum tribuis prauitates, quas illorum eſſe ne quid amplius dicam, certè non conſtat: & eas ita improbare non vis, vt iniquos fore denuncies qui poſtulent vt quid de

P. 61. Prouerb 30

Digitized by Google

illis ſentias, exponas. Quis hinc animi tui ſenſum non videt? Nam cùm hæreſum iſtarum grauem meritamque inuidiam ſubieris, qua improbatis damnatiſque illis, liberare te poteras; quis, dum id facere detrectas, non intelligit eas tibi ita in amoribus eſſe, ac medullitùs hærere, vt ab iis diuelli non poſſis, & fama chariores habeas? Denique vni aut alteri veterum quippiam aſſignare, quod à fidei norma diſſideat, paulo tolerabilius eſt: Vniuerſæ verò antiquitati eam labem aſpergere, tanta eſt culpa vt ipſi Eccleſiæ exitium minetur. Atqui omnium ætatum Patres in eo conſenſiſſe aſſeueraſti, vt docuerint Confirmationis ſacramentum propriè in ſola manus impoſitione defixum, & huic vni Spiritus ſancti donandi vim ineſſe non chriſmationi, quam pro ceremonia habuerint, quæ modò baptiſmo, modò Confirmationi adijceretur, neutri neceſſaria eſſet. Quare tuam quoque hanc eſſe opinionem ſignificaſti. Niſi fortè fateare fas eſſe à perpetua & conſtanti Patrum doctrina diſcedere. Qua ratione majorem Eccleſiæ plagam inflixeris, quàm ſi Confirmationis ſacramentum ſine fuco & fallacia apertè extinguas. Hoc enim peccato vnum religionis caput proditur, illo vniuerſa. Poſtremò perſpicuè oſtendimus, quæcumque Patribus affinxiſti, ab iis potiſſimùm damnari. Ex quo fit ea propriè tua eſſe, & à te excogitata. Sicut enim qui aduerſus rempublicam quippiam aliorum nomine diuulgat, quos demonſtrare non poteſt, eius author ipſe cenſetur: Ita qui aduerſus Eccleſiæ conſenſum ea Patrum nomine ſcribit, quæ apud illos non leguntur, ipſe eorum artifex haberi debet. Valeant igitur verſutiæ, à veritate, à fide, à pudore alienæ & cum ipſa tua, quod non aduerteras, oratione pugnantes. Turpe te eò tandem deueniſſe, vt fateri non auſis quid ſentias. Turpiùs quòd ne id quidem exigi dicas poſſe; qui me tot contumelijs, quod nomen meum taceam, inſequeris. Si enim nomen profiteri neceſſe eſt, quanto magis ſuam de ipſo diſputationis capite ſententiam?

P. 61. Nam quod ais, *Scholarum eſſe, non huius inſtituti noſtri quæſtiones Theologicas*; an quæſtiones Theologicæ non ſunt, quid exiſtimandum ſit de ſacramento Confirmationis; quanam in re ſtatuenda eius natura, dignitas, efficacitas, miniſter, ex ſcripturarum maiorumque ſenſu? Quod ſi his pleni ſunt Theologorum libri; ſi eiſdem ſcholarum pulpita concrepant ſi Theologo nihil aptius; ſi denique de iſtis hæc diſputatio habetur; vide ne quæſtiones Theologicas tui inſtituti eſſe negans, dicere videare, temerè à te factum, quod rerum Theologicarum, quibus impar ſis, contentionem ſubieris; idque infectum velle.

Quid porrò minus conſentaneum, quàm cauſari, Theologicas diſputationes ſcholarum eſſe, non inſtituti tui, tum cùm maximè ad Scholaſticam diſputationem te accingis? Nam pluribus paginis, ſicut ſuperiùs ſcholæ Theologos, ita nunc ſcholam ipſam ſurſum deorſum moues, ſi quid reperias, quod hæreſibus tuis propitium ſit. Quod enim

P. 66. mones, *fictam exercitationem* eſſe, animi cauſa à te inductam; illi probent, quos delectabit tecum ludere ſacramenti Confirmationis excidio. Quòd ſi fictis perſonis diuina perturbare etiam deterius eſt, quàm

Digitized by Google

apertè inſectari; vide quid præſidij habeas in ſcenicis iſtis artificijs, quibus Antirrheticum impleuiſti. Nam quæ de patribus commentus es, ex aliena perſona dicta eſſe voluiſti: Quæ nunc de ſchola loqueris, fictæ exercitationis loco haberi iubes. Quare, ſi te audimus, totus Antirrheticus, quantus eſt, fabula eſt, & mimicúopus, ei minimè condonandũ, qui ſe perſonatorum laruatorumq; Theologorum maſtigem iactat. Quamquam religione fortaſſis nonnulla impediris, ne ſcholaſticam velitationem iſtam tibi planè aſſumas. Nam rumor eſt, inuentum eſſe monitorem, qui tibi iſta ſuggereret, carmenque componeret, quod ediſceres. Qui tamen magis tibi conſuluiſſet, ſi ſuaſiſſet vt tuo te modulo metireris, nec hortidulis vocibus *partium integrantium, materiæ accidentariæ & eſſentialis*, Plautino homini minimè idoneis, & huic loco ſanè non neceſſarijs, te irretijſſet, quo germanior ſcholaſticus viderere. Subeamus igitur pauliſper tecum ſcholarum dumeta, vt appareat num plus latibulorum in iis reperies, quàm in apertis Patrum campis. *P. 61.*

Ante omnia imponis, ne parum callere videaris argutias, meumque ais eſſe argumentum; *Sacramentorum eſſentias eſſe immobiles, Confirmationiſque materiam eſſe chriſma: proinde vi ſine chriſmate, hoc eſt ſine materia ſua Confirmatio vnquam fieret, in Eccleſiæ poteſtate non fuiſſe.* Hoc vocas, *meum illud ſolenne*, duoque loca ad marginem notas, quorum in priore nihil eiuſmodi eſt. In altero, ſi tale quippiam ineſſe concedam, tamen *meum ſolenne* appellandum non fuerit, quod ſemel vſurparim. Verùm quæ ſúper hac re tranſiens ſcripſi, pauciora omninò quàm quę retuliſti, longè aliter ſe habent, ac fingis. Sic enim diſſerebam: Conſtare Eccleſiæ Theologorũque omnium conſenſu, Confirmationis eſſentiam in chriſmate eſſe. Ex eo ſequi, id ita fuiſſe omnibus retrò ſæculis; propterea quod ſacramentorum eſſentiæ immobiles ſint, Eccleſiaque nihil in eas poteſtatis acceperit. Hæc erat ratiocinatio mea: cuius veſtigium in figmento tuo vix apparet, quamque ſalua Theologorum omnium, Eccleſiæque fama nunquam diſſolues. Quare quod ais, te *facili negotio in eluctabilem, vt putem, Achillem iſtum eluſurum*; eluſiſti planè, ſed non attigiſti: atq; hoc pacto tenuem orationis meę appendiculã, quę mihi penè exciderat, ineluctabilẽ tibi Achillem eſſe declaraſti. Sed tanti fuit argumentũ noſtrum ad eam formam fraude & fallacia detorquere, vt viam ſterneres elegantiſſimæ de partibus integrantibus & eſſentialibus diſputationi; cui aliter locus non erat. Nunc verò quæ de iis deinceps garris, commentitio fundamento euulſo, collabuntur, nec longiorem, quod ad me attinet, orationem deſiderant. Habent tamen plura quæ reprehendantur. *P. 70.* *Ibid. Anar. p. 449 450.* *P. 71.*

Doces, chriſmationem partem eſſe ſacramenti Confirmationis integrantem; quam nos eſſentialem oſtendimus, Patrũ, Theologorum, Eccleſiæ, Epiſcoporumque confirmationem adminiſtrantium mente & conſenſu. Deinde ſacramentum Confirmationis diuidis, & quodammodo bipertitum facis. Partes enim duas ad materias ei aſſignas: His rurſus duas materias eſſentiales; conſignationi chriſma; manus impoſitioni aliam quam non nominas. Fortaſſis manus ipſas Epiſcopales dicere erubuiſti. Nec enim aliam manuum impoſitionis materiam eſſentia- *P. 71.* *P. 71.*

Digitized by Google

lem fingere potes. Itaque & partium partes, & materias materiarum, & materias formasque duas essentiales Confirmationi inuehis. Quæ omnia, si aliud argumenti non esset, ipsa nouitate, & temeritate refellerentur.

P. 19. 76. Sed tibi ne quidem est integrum vt chrisma partem Confirmationis integrantem dicas. Censes enim non fuisse omninò partem pluribus sæculis, sed Baptismi ceremoniam. Quare nec postea potuit fieri pars. Quis enim fando audiit, sacramentorum ceremonias in eorum partes conuerti posse, & quæ vnius ceremonia olim fuerit, alterius partem postea constitui? Perturbatio ista est & confusio ceremoniarum cum sacramentis, & ipsorum inter se sacramentorum. Tolerabilius errauit Spongia, cùm diceret, sacramentorun effectus ceremonijs suppleri posse. Hîc enim ceremoniæ in Sacramentorum etiam partes euehi posse dicuntur.

Præterea Theologi consentiunt nihil potestatis Ecclesiæ datum esse in Sacramentorum substantias. Administrationem illi tributam esse, non institutionem; vsum, non dominatum. Quare sicut pristinas partes eis eripere non potest; ita nec nouas addere. Alioquin nouis partibus augere poterit Baptismum, Eucharistiam, aliaque omnia, non minus quàm Confirmationem. Ratio perspicua est. Nam veræ omnes Sacramentorum partes gratiam quam sanctificantem vocant, efficiunt. Huius autem gratiæ efficiendæ vim cuiuis rei pro arbitrio impertiri, non est Ecclesiæ, sed solius Christi, qui fons ac Dominus gratiæ est, ea potestate, quam excellentiæ dicunt, quando velit, & quo modo velit, spargendæ.

Quin sequeretur Sacramentum Confirmationis monstri simile futurum, partim diuinum, partim humanum; partim à Christo, partim ab
Sess. 7. Can. 1. Ecclesia institutum; contra Synodum Tridentinam, quæ Sacramenta penitùs omnia, à Christo instituta esse sine vlla exceptione decreuit. Quam rationem ipse odoratus, inter commoda quæ existent, si tua sen-
P. 74. tentia probetur, illud enumeras; *Non opus erit, sacramenti, quod totum diuinæ authoritati debetur, partem aliquam ab Ecclesia institutam augurari:* Fateris igitur Sacramentum diuinæ institutioni totum deberi. Atque ita significas, chrismationem solo partis nomine à te ornari, non ex animo censeri Confirmationis partem. Nam & *augurari* eos dicis, leuiterque conijcere, qui Sacramenti partem aliquam ab Ecclesia institutam putent; & propriam sacramenti Confirmationis vim, quæ in Spiritu sancto donando sita est, manus impositioni totam addicis, chrismationi penitus aufers. Nec enim aliud ei concedis, quàm quòd cùm baptismi ceremo-
P. 71. nia esset, iam habebat, vt videlicet *Christi militem consignet.* Itaque quod sacramenti Confirmationis pars euaserit, nihil ei accessisse existimas. Vnde liquet, te illam in eodem ceremoniæ genere, in quo antea fuerit, reuera relinquere, nec Confirmationis partem, nisi nomine tenus, efficere, ad effugiendam fortassis inuidiam. Quod vide quî conueniat cum
P. 71. Theologiæ placitis, & cum Eugenij Papæ decreto; quod à Synodo Florentina distinguis, contra Theologorum omnium sententiam, & con-

Digitized by

tra ipsum decretum, in quo diserte scriptum est, illud *datum esse Florentiæ in publica sessione Synodali solemniter in Ecclesia maiore celebrata.* Nam eo decreto statuitur, chrisma esse materiàm sacramenti Confirmationis. Materia autem, quæ pars non sit, esse nullo modo potest. Hæc de prima facie, vt verius dicis quàm putas, exercitationis tuæ parte. Plura enim addere non est necesse. Alterã, qua me vltrò oppugnas, etiam leuiùs pertexis. Sic enim argumentaris: In Eugenij decreto, materia ordinis dicitur id quod ordinandis porrigitur. Atqui præstantes Theologi censent, id materiam tantùm accidentariam esse: solam manuum impositionem essentialem. Ergo quod in eodem decreto chrisma Confirmationis materia dicitur, de materia accidentaria accipiendum; confirmationisque essentia in sola manuum impositione ponenda. Alius fortasse mirabitus, te nõ vidisse, vel monitorem illũ tuum salté non significasse, quod tyrunculi norunt, in rebus quæstionibusque facti vanas esse argumentationes quæ ex similitudine ducuntur. Ego verò dico tantum abesse, vt efficias quod vis, vt contra potius colligi debeat. Nam si id quod in Eugenij decreto ordinis materia dicitur, materiam accidentariam interpretari licet, quia id *Theologi præstantes* censent; igitur, quod in eodem decreto chrisma Confirmationis materia ponitur, de materia accidentaria interpretari non licet, quia nemo Theologus ad hanc diem id finxit, omnesque contrà sentiunt, etiam qui Confirmationis sacramentum ab Ecclesia institutum docuerunt, vt supra ostensum est. Quinctiã si manuum impositio sit materia essentialis Sacramenti ordinis, sequitur esse non posse Confirmationis, ne duorum Sacramentorum eadem sit, essentialis materia: quod item est inauditum. Quamobrem nescio quæ illæ theses de Ordinis sacramento, quas in Academia Parisiensi olim propositas narras, nihil te iuuant. Nam sacramentum Ordinis sola manuum impositione validè perfici posse dixerint, sanè non recentiores tantùm Theologi, sed etiam veteres. At de Confirmationis sacramento idem sine hæresi dici non posse, non alij modò, ac sodales tui, fatentur, sed etiam in Sorbonæ scholis publicè docent magistri; quorum iudicia postponere non debebas candidatorum Thesibus, ne, vnà cum Parisiensi Academia Euangelicam legem sperneres, *Non est discipulus super magistrum.* Denique ne quidem censes, chrisma Confirmationis materiam accidentariam esse, sed tantùm simulas fugiendæ offensionis causa vt paulo ante tuis verbis dmonstratum est. Quare habes opinor, ad omnia.

P. 71. *P. 72.* *Matth. 10.*

Nam quod commoda exponis, quæ tua sententia pariet, si audiatur; non est tuum alijs consulere, qui tibi pessimè consuluisti; nec vias tradere effugiendarum difficultatum, qui in eas te coniecisti, vnde nunquam emerges: Nam doctrinam tuam suscipi non posse, nisi vt à perpetua Ecclesiæ, antiquitatis, scripturarumque authoritate discedatur, ostendimus. Quo incommodo maius nullum, aut importunius est. Atque vt missa faciam antiquitatis testimonia, quibus reuinceris, Ecclesiæ consensum, quo opprimeris; illud vnum satis esset ad sobrium quemuis à doctrina tua deterrendum, quod ex omni superiorum sæculorum

P. 73.

Digitized by Google

perperuitate neminem adhuc eruere potuisti, nec in posterum erues, qui sacramentum Confirmationis sola manuum impositione, *sola* inquam, ne tergiuersere, vt semper soles, & sine chrismate, vel confici potuisse, vel confectū vnquam esse planis verbis edisserat: Neminē rursus, qui Spiritum sanctū chrismatis vnctione donatum neget. Hi enim sunt duo disputationis tuæ velut cardines, errorumque tuorum capita. Quę cùm nulla idonea authoritate vnquam probaturus sis, necesse est tuam doctrinam, vt hæretica non esset, hoc est, apertis omnium Ecclesiæ ætatum vocibus damnata; tamen temerariam & erroneam esse, cùm omniū Theologorum vnanimi sententiæ repugnet, nec ipsa vero ac solido fundamento testimonioque vllo nitatur. Nam de grauissimis diuinisque rebus leuiter ac sine authore decernere temerarium est: Vniuersorum verò Ecclesiæ Theologorum constantem doctrinam erroris damnare sine perspicuis, dubitationisque nihil habentibus argumentis, improbum ac pestiferum. Ita fit, doctrinam tuam temerariam, erroneam hæreticamque esse, & hoc triplici velut stigmate configi dignam. Ergo incommoda, quæ Ecclesiæ doctrinæ obiicis, præ his tantis & tam luculentis euanescunt. Nam & superiori nostra disputatione ita sunt depulsa, vt iam nulla sint; & ita per se sunt aliena ac futilia, vt te vnum alligent & adstringant. Ais enim, *scholam Theologicam*, si tuam doctrinam admittat, hoc est tibi dedocendam corrigendamque se præbeat, *multis quibus nunc conflictatur, magnisque difficultatibus expediendam*; ac fore, *vt multa in scholis eluceſcant, quæ obscura & tenebris obsita nunc videntur*. Itaq; vt beneficium offeras, contumeliam infers; Theologicāque scholam tenebris obsitam, inexplicabilibus difficultatibus impeditam pronuntias, vt tu liberator illustratorq; illius exoriare. Vniuersa igitur Theologorū schola nocti simillima erit, Sirmōdus Soli, qui eius tenebras dimoueat. Vnus Sirmondus, quod præteritis sæculis omnes ignorarunt, nouerit vnus omnes docebit, vnus caligines, perplexasque omnium dubitationes explanabit; vt alter magister orbis, qui Gordios Theologiæ nodos explicet, potiori iure habeatur, quàm Franciscus ille Suarez, qui tantum sibi fortasse nunquam sumpsit. Sed nimirum hæc est consuetudo atque indoles eorum qui hæreses inuehunt, & Ecclesiam oppugnant, vt ea solos se scire prædicent, quæ omnes nesciant, insolitamque orbi lucem afferre. Superbia enim occupati, non vident, se dum soli oculati videri volunt, solos insscios ac cæcos esse: atque hoc de ipsis iudicium multo grauius esse, cùm de singulis ab omnibus fiat, quàm ipsorum de alijs, cùm de omnibus à singulis temerè instituatur. Quapropter hoc quoque nomine atque hac nota comprobatur etiam magis & eluceſcit doctrinæ tuæ hæresis, ab eodemque quo aliæ omnes, quibus Ecclesia vexata est, fonte, superbia nimirum & insscitia, fluxisse declaratur. Nam & errorum tuorum, quorum authoritatem nullam penes quemquam post Ecclesiam conditam Catholicum scriptorem extare diximus, apud solos hæreticos vestigia comparent. Suffragatur enim magnopere Antonius de Dominis, cuius verba in Anæretico descripsimus; Caluinus, Lutherus, ac posteri; qui tecum contra Ecclesiam contendunt, Spiritum sanctum

P. 75.

Ibid.

De rep. l. 5. c. 1. n. 31. Anar. p. 456.

Digitized by Google

ctum chrismate non dari; *Vnctionemque chrismatis humanam esse ceremoniam in Baptismo adhiberi solitam:* ac multo ante Ioannes Hussius horum parens, *Oleum quo Episcopi vngunt pueros*, vt à Synodo Constantiensi proditum est, videri ritum leuem, *& infundabilem ex scriptura*, Confirmationemque istam *super Apostolos introductam.* Quæ omnia placitis tuis mirificè congruunt. Cùm ergo seu doctrinæ tuæ rem ipsam spectemus, seu originem superbiamque vnde prodiit, nihil habeat vllius priscorum sæculorum Catholici suffragio probatum, vel Catholicorum moribus consentaneum; solis autem hæreticis vtraque ex parte conueniat; nihil aliud argumenti opus est, quo ab eorum animis abigatur, qui veritati & Ecclesiæ student; nec vlla incommoda tanta esse possunt, vt eorum declinandorum causa, suscipiatur. Theologi probi est videre, non quid faciliùs, sed quid veriùs dicat; & in difficultatibus, si quæ incidant, inscitiam potius fateri, quàm, vt eas extricet, à certa & constanti Ecclesiæ maiorumque traditione desciscere, imperitiæque fugiendæ studio hæreses amplecti.

Kemnit in 2. par. exam.

Con. Constant. sess. 15.

Digitized by Google

IN ANTIRRHETICI PARTEM ALTERAM.

IACOBO SIRMONDO PRESBYTERO.

HAc tenvs de hæresibus, nunc de ineptiis tuis dicendum. Nolo enim grauiori verbo afficere incredibilem superbiam, qua vteris in leuissimis rebus quas deinceps tractas; vt appareat ingenium tuum in ea potissimùm materia exultare & lasciuire, quam sibi aptissimam nactum est. Nam quæcumque paulo grauiora erant, reliquisti: quæ minutiora, sic selegisti, vt, nisi qui cum iis peculiarem quandam congruentiam haberet, tam argutum in tanto rerum numero delectum instituere vix potuerit. Itaque de nomine Petri Damiani, de titulo Hugonis de S. Victore, de Crabbi marginibus, de vocula *semel*, de *periculo*, de Plauti fabulis accuratissimos pluribus paginis sermones habes. At religiosum vbique silentium est de Canone Arausicano, quem sicut superiùs, ita posthac fugis cane peius & angue, de variis in eo tuis peccatis, de vitiato textu, de titulo perperàm contra omnium codicum, collectorumque sententiam; de secunda Synodo Arelatensi absurdo plurimorum Canonum cum ea pugnantium centone commissa; de falsatis Gennadij, Possidij, Hieronymi locis; de aliis eiusmodi, quæ ipse fateris plurima à te prætermissa, cùm eius rei reprehensionem deprecans, *Noli*, inquis, *expostulare quod plurima prætermisi.* Ego verò etiam laudarem, si omnia ex æquo prętermisisses. Esset enim modestiæ laus, parere veritati; prudentiæ, nihil supra vires conari. At declinatis pręcipuis & maximis quibusque, tenuissima sectari, vt gloriam pascas, falsamque, quam apud quosdam immeritò nactus eras, existimationem quo iure, quaque iniuria tueare, & in veritatem malignum, & ad exemplum publicè pernicioſum est. Nec tamen dico, vt putas, *breuiorem opinione mea esse* tuam, sic enim loqueris, *censuram.* Quis enim nescit tuum esse genium, vt vel planè nihil, vel penè nihil scribas? Quis à te ad paulo neruosiores aduersarij petitiones aliud quàm silentia expectat? Illud fateor, me nunquam existimasse, te eò progressurum affectus vehementia & cæci-

P. 98.

Ibid.

tate, vt diceres, mihi non querendum de tua in me exagitando, breuita- *Ibid.*
te, quod nemo *fur vnquam de lictoris moderatione vapulans conqueſtus eſt.* Quid enim grauius ſcribere potuiſti, quàm vt te carnificem dicas? Aut quem tibi locum relinquis de aliorum conuitiis expoſtulandi, qui nihil in te obſcœnius iacere poſſint? Fœdam quidem habet in me contumeliam oratio tua: ſed eò in te fœdiorem, quòd qui, vt fur, vapulat, vir probus eſſe poteſt; præſertim ſi tortore iudice fur pronuntietur. At carnifex plerumque reis improbior; &, vt minimè malus ſit, ſemper infamis. Ego verò deinceps oſtendam, quod iam nunc patet, tortorem iſtum adeo in turpiſſima, quam ſibi ſumit, arte rudem ac præpoſterum, vt, cum alterum ferire cupit, ſeipſum, illo intacto, cruentet; ob eamque cauſam, quo breuior fuit, eo magis ſibi ſoli commodaſſe.

IN CAPVT I.

Inſulſæ Sirmondi nugæ de Plauto. Omnia, quibus Aurelium accuſat, ipſum multo grauius & abſurdius facere, dum accuſat. Stolidæ eius facetiæ.

CVM ob rem leuiculam, peneque de nihilo inſanum me diceres, ſcommate Plautino; hoc vnum repoſui, me Plautum non legere, *1. Antir. p.* authoremque tibi magnopere eſſe, vt ab eo diſcederes vel in ſenectute, *80. Anær. p.* & ad ſcripturas tandem te conferres, quarum præceptis ſuſceptam è *464.* Comico Poëta petulantiam elueres. Alius religioſior, vel certè æquior, ſalutare monitum audiſſet, illud ſaltem recogitans, turpe eſſe diſcere ad ſenectutem, quæ pueros non didiciſſe turpe eſt. Tu eo ſplendidiorem te fore ratus, quo minus vitia exuiſſes, antiquos in Plautum amores tuos certatim exſuſcitas; & quaſi de capite ac fortunis ageretur, id quod ego ſub Anæretici finem verbo perſtrinxi, ad diſputationis caput transfers, ab eoque longam de Plautinis virtutibus fabulam ordiris. In qua illud primò ridiculum, quòd orationi meæ, quia Plauto minus ſtudeam, objicis, *Lycambæum fel.* Hoc eſt, nullum. Archilochium *P. 79.* dicere voluiſti. Sed veritus es, ne, ſi me Archilochum faceres, te Lycambæ fatum maneret. Mihi quidem nullum ſed peius videtur hæretico felle. Quod quamdiu ab oratione mea aberit, non inſuauior videbitur tua; quodcumque mel Atticum tibi aſſumas, qui nihil apis, niſi aculeum, habes; fuco longè ſimilior, cùm ſemper fucum facias. Nam continuò, vt tui mellis guſtum lectori præbeas, *mentiri* me ais. Atque *Ibid.* huic melli leporem Atticum aſpergẽs, cùm me Plauto operá dare, Plautũque legere ſignificare cupias, ſcribis me *Plauto indormire*; hoc eſt, Plau- *Ibid.* tum non legere. Niſi forte tu dormiens legis. Inuigilare, dicere voluiſti. Sed hanc diſcrepãtiam non videre, leporis Attici non erat; cuius propria laus, ineptiis carere. His ſimile, quod vt doceas, me Poëticæ incumbere, Plautumq; lectitare, tres eius fabulas ex Anæretico exprimere conaris, *P. 79. 80 81* pluribus paginis de Truculento, Milite glorioſo, Pſeudolo diſſerens:

Digitized by Google

quas ego fabulas vix de nomine noram. Verùm vt concedam drama illud aptè in Anæreticum cadere, ignorare non debebas, eos nequaquam Poëtas esse, qui suis factis argumenta fabulis præbent, sed eos qui ex factis illis fabulas concinnant. Quare si in Anæretico reperisti vnde tot fabulas conficeres; ea ratione te Plauti alumnum, scenicisque ludis natum, non me, comprobasti; qui tres fabulas inde expresseris, vbi ego nullam videbam.

Ergo Plauto omisso, in quo bonas horas malè collocasti, absurdissimaque loquacitate salem eius infatuas, de re paucis respondeo. *Conuitia & calumnias* objicis: nimirum qui modò *furem* me dicebas; hic verò
P.80. P.75. *triformem chimæram.* Quibus conuitiis si paria in meis scriptis reperies,
P 81. concedam in Antirrhetico nullam hæretim esse. *Famam* verò *tuam* non ego erratorum tuorum necessaria reprehensione læsi, sed ipse errando
P.80. prodidisti. Nec enim reprehensiones infamiam faciunt, sed culpæ; præsertim tantæ, ac minimè ferendæ. *Censuras* item *diraſque* non ego hæ-
Ibid. resibus tuis *comminatus sum*, sed omnes Theologi, ac sodales tui, inflixerunt, multo antequàm hæc contentio nostra extitisset. Tu verò mihi
P.78. censuram modò intentabas, cùm diceres, *breuiorem opinione mea fuisse censuram tuam*; atrociaque & funesta quædam sæpius minaris, & carnifi-
P.80. cis truculentiam te indignam non putas. Iam *ostentationem* alterius arguere tuum non erat, qui omnium Christiani orbis Theologorum doctrinam præ tua despicis, qui Scholæ tenebras depulsurum spondes; qui omnes qui tecum non sentiant, inscitiæ negligentiæque accusas. Me autem passim profiteris docere velle quod nesciam; & hîc ibidem
P.81. velut strato & iacenti sic insultas; *Nec in te tam atrox videri debeo, vt nulla ex parte viuere sinam.* Qua voce glorioſum militem nulla germaniorem
P.80. spirat. At *ingenium*, *doctrinam*, *libroſque vendito.* Docere oportuit quonam loco, aut quibus verbis. Ego enim nusquam id factum memini. Libros quidem qua ratione vendito, cùm eorum, quos proferre licebat, minimam partem prompserim, vt perspicere est ex hoc scripto, & ex aliis magis perspicietur? Tu contrà à disputatione proposita excurris ad Gratiani titulos, ad Marculfum, Martialem, Asconium, ad Codicem Theodosianum, Iustinianæum, Nouellas, vt πολυμαθὴς ostentes, minimeque mirum sit te nusquam esse, qui vbique esse velis. Tuam
P.80. porrò *facundiam*, si *vt aridam & exsuccam despexi*, quid commerui? Suis laudibus eam ornaui: idque ista ipsa, qua id quereris, ariditas infantia-
Ibid. que confirmat. Denique *fallacias*, *insidias*, *dissimulationes* nemo credet mihi à te seriò exprobrari, qui meminerit, me eodem tempore *hebetem* di-
P. 109.110. 111. ci, *stolidum*, *stupidum stipitem*; vt alia huius generis sexcenta præconia nunc sileam. Quæ contumeliæ cùm consistere & cohærere non possint, sesequeperimant; iis extinctis ego incolumis resto; tibi calumniæ dedecus manet. Hic fabularum Plautinarum exitus.

Sequitur plumbeum acumen, & vt Græci vocant, ἀξυμοσύνην. Clarè
In resp. ad epist. p. 277. docui cum testibus, tum argumentis, quibus non respondes, nihil à
278. Anar. p. 337. me in Vindiciis scriptum, quo te lacesserem. Atque, vt magis fidem
Anar p. 336 facerem, Deum testatus sum, mihi ne in mentem quidem vnquam

veniſſe tecum certare, cùm in me inuaſiſti. Tu ſuperiora illa diſſimulans, poſtremam partem vellicas; *An imprudens*, inquis, *quid iures non conſideras?* Quid ita? Quia *ſi iuras præter opinionem tuam accidiſſe, vt tibi* P. 12.
prouocatus reſponderem, crediturieramus etiam iniurato. Magnam credulitatem tuam narras. Nam ſilentem quidem & quieſcentem confidentiſſimè aggreſſus es, quòd exploratam victoriam putares: Reſpondentem, teque viciſſim adorientem ita refugiſti, vt nulla voce aut increpatione compelli potueris ad reſpondendum objectis; quæ penè omnia tranſiluiſti. Quæ eſt igitur tua iſta fides, quæ ſponte credit, quod refellit euentus; credere non vult, quod ita probatum eſt, vt refellere non poſſis? *Si iuras*, inquis, *nunquam te laceſſiuiſſe, ne iurato quidem credimus.* Quid P. 12.
tandem mirum, te iuramentum meum parui pendere, qui Eccleſiæ conſenſum nihil pendis? Sed tamen me nunquam laceſſiuiſſe, nec cauſam dediſſe cur te laceſſitum putares, non iuramentis probaui, vt veteratoriè ſimulas, ſed iis argumentis, quæ tibi vocem fiduciamque contrà dicendi excuſſerunt. Quod verò mea tantùm declaratione ſciri poterat, quod in animo meo erat incluſum, id Deo teſte affirmaui, mihi ne voluntatem quidem, aut cogitationem fuiſſe tecum decertandi. An hæc probandi ratio idonea non erat? Quî enim rectiùs cogitationum intimorumque animi ſenſuum certiores alios faciamus, quàm Deum, cui ſoli noti ſunt, teſtem adhibendo? At *quod falſum eſt, id iurando verum* P. 12.
fieri nequit. Lepidè. Iſtius enim elegantiæ aucupandæ gratia hęc commouiſti. Tu verò, vt te inuicem interrogem, cenſeſne, id quod verum ſit, negando falſum fieri poſſe? Nec enim iuſiurandum meum aliter refutas, quàm negando. Itaque ſi quis te Dialecticæ regem faceret, profectò legem ferres, vt quicquid non credas, id continuò falſum euadat.

IN CAPVT II.

Frigidæ Sirmondi ineptiæ in eludendo indignorum compendiorum crimine, quibus vniuerſas reſponſiones meas falſauit. Loquacitas de titulo Innocentij epiſtolæ ad Synodum Toletanam; eaque de re fallaciæ multiplicatæ.

QVOD conqueſtus ſum, te reſponſiones meas in falſa compendia contraxiſſe, earumque non modò veritatem, ſed etiam gratiam & vim eliſiſſe: Reſpondes, te gratiam illis non detraxiſſe, quam non P. 13.
habebant. Benignè. An ergo hoc vno dicterio indignum facinus tuum purgari, reprehenſioneſque meas propulſari poſſe ſperaſti? Nec attendiſti, promptum mihi eſſe reſpondere, te Gratias non vidiſſe, adeoque non noſſe? Eſt enim facile creditu, & ſatis apparet, venuſtiſſimas Charites aridũ ſenem refugere. Vim autem nõ modò non minuiſſe, ſed etiam auxiſſe te iactas. Quis credat? Vim enim, quâ penitùs cares, quo- Ibid.
modo alteri addere potuiſti? At ea quæ diſperſa languebant, collegiſti, Ibid.

Digitized by Google

vnamque in aciem congeſſiſti. O præclarum, vt aiunt, cuſtodem ouium, lupum! O fidelem copiarum, quibuſcum manus conferenda erat, inſtructorem! Ecquid attendis calumniarum ineptias, & triennij caſſos labores? Mea verò quî tandem colligere potuiſti diſperſa, qui ea perpetuò fugiſti? vt tu potiùs ab iis diſperſus fuiſſe videare. In vnam autem aciem à te collecta ridiculum dictu eſt; quaſi ductor poſſis eſſe, qui ne quidem es miles, cùm pugnare neſcias, ſed terga tantùm dare. Nam argumentorum meorum non modò coniunctorum aciem, ſed ne ſingulorum quidem impetum ferre atque aſpicere potuiſti. Denique illud facetum; *ſi ſanctorum, vt fateris, patrum exemplo feci, cùm dicta tua omnia non commemorauì, ſi ſententias verbis tuis integras & intactas produxi, nullaque, quod fingis, parte infregi vel eneruauì, ſi quod ad rem faceret, nihil omiſi, cur gratiam mihi non habes?* Quod ſi horum omnium nihil egiſti, ſed omnia contrà quàm dicis; quid fiet hypothetico tuo acumine? Vix enim credibile eſt, niſi oculi teſtes eſſent, hominem qui ſe eruditum haberi cupit, ea eſſe inopia & imbecillitate, vt creberrimis ac perſpicuis aduerſarij demonſtrationibus vnica inficiatione reſpondeat. Nam toto Anæretico ſingulis orationis meæ partibus membra ac firmamenta præcipua velut auulſa oſtendi, repræſentatis ſingillatim quæ detracta erant, bonamque Anæretici partem nihil egi, niſi iſtius corruptelas inuerecundiamque coargui. His tamen omnibus ſatisfacere ſibi videtur, ſi ea verbo neget, & à me fingi dicat. Iudicent de hoc ingenio, de hoc pudore, qui iſtum antehac in aliquo numero habuerunt. Nam quod ait me fateri, ſe *Patrum exemplo feciſſe*, quod mea omnia non commemorauit, duriſſimo eius ori oppono clariſſimas voces, quibus de eius facinore ſic expoſtulo: *Quæ audacia omninò magna eſt, & à pudenti homine abhorrens, atque adeò ab omni SS. Patrum & Theologorum conſuetudine remotiſſima.* Quod verò nunc fatetur, ſe *mea dicta omnia non commemoraſſe*; in priori Antirrhetico contrà prædicauit, ſe *ſic omnia mea in ſe obiecta ſubiectis ſingillatim reſponſionibus complexum eſſe, vt nihil à ſe præteritum aut diſſimulatum conqueri iure poſſim.* Eat nunc, & fidem ſuam oſtentans, nobis fraudes & Pſeudolos objiciat.

Ibid.

P. 83.

In Præf. Anær. p. 316.

P. 83.

In Præf. 3.

Quid iam neceſſe eſt explodere impudentem illam inſultationem, *ſe nullo meo damno vel iniuria nimiam loquacitatis meæ redundantiam caſtigaſſe.* Ita enim caſtigauit, ſicut copioſæ domus abundantia ab eo caſtigatur, qui optima quæque aufert, & inanem relinquit. Erras, ſi redundantiæ, qualemcumque demùm orationi meæ tribuas, emendandæ idoneam ſterilitatem ieiunitatemque tuam putes. Non enim vitia vitiis curantur, ſed virtutibus. Quod ſi vitiorum inſtituenda comparatio eſt, ieiunitati & fami omnium iudicio præſtabit redundantia, & ad eloquentiæ ſanitatem citius adducetur. Facilius enim detrahere, quàm adjicere. Ac nos quidem breuius loqui poſſumus cum lubet: Tu te copioſe poſſe, nunquam oſtendiſti. Quamquam inopiam ac redundantiam in te coniunctas, & loquacem ariditatem toto Antirrhetico diffuſam deprehendimus innumeris locis, vel hoc ipſo, quòd redundantiam toties accuſas, nunquam probas. Sed de his nimium.

P. 81.

Digitized by Google

Quare alia videamus. Iccirco mecum in certamen de Canone Arauſicano veniendũ tibi eſſe dicebas, quòd ſi in eo erraſſe videreris, nemo tibi in tribus Conciliorum Tomis fidem habiturus eſſet. Reſpondi, nihil fidei tuæ detractum iri, ſi fatereris te in Canone Arauſicano humanitùs lapſum eſſe: præſertim cùm faſſus eſſes, te in Innocentij Papæ epiſtola iſto modo erraſſe, deletoque titulo *ad Synodum Toloſanam*, quem præfixeras, contra omnium collectorum emendatorumque conſenſum qui eum in prima Conciliorum editione prolatum, omnes deinceps repudiauerant, ſtatuiſſes pro certo inſcribendam *ad Synodum Toletanam*. Quam tuam emendationem pluribus rationibus allatis confirmaui. Huic argumento adhuc nihil reſponſi poſt tot ſcriptitationes tuas elicere potui. Eſt enim perſpicuum, & tua ipſius confeſſione inuictum temeritatemque qua te in hoc certamen demiſiſti, oculis ſubijcit. Ne autem cedere videreris, tationes quibus ego correctionem tuam rectam eſſe docui, adoriri cœpiſti; quaſi contra te eſſent, quæ pro te erant, ſententiæque tuæ obſecundabant. Atque aliis prætermiſſis, in eam impetum feciſti, qua dicebam ſimile veri non eſſe, epiſtolam, quæ tota de rebus Hiſpanienſibus ageret, nihil de Gallicanis, ſcriptam eſſe ad Synodum Toloſanam; cùm regnantibus demùm Gothis, Galliæ Narbonenſis & Hiſpaniæ Epiſcopi iſto modo ad Synodos conuenire, & in commune conſulere cœperint. Hinc primùm collegiſti, negari à me Galliæ & Hiſpaniæ Epiſcopos vnà ad Synodos conueniſſe ante Gothos reges. Fraudem eſſe reſpondi, & calumniam, cùm de Galliæ generatim Epiſcopis non egerim, ſed de *Galliæ Narbonenſis* Epiſcopis nominatim. *Aliud fateris te de verbis meis ſuſpicari non potuiſſe.* Facilè credo, qui læuis oculis mea legas, magiſque ex voto & affectu, quàm ex reipſa, metiare. *Aliud me voluiſſe non dicerem, ſi verum amarem.* Verum amo: & ideo me aliud voluiſſe, ſcripſiſſeque affirmo. His næniis adiungitur putidulum ſophiſma. Probas enim, id quod de Galliæ Narbonenſis Epiſcopis ſpeciatim negatum eſt, de Galliæ generatim Epiſcopis negatum eſſe, quia Galliæ Narbonenſis Epiſcopi, *ſi Narbonenſes erant, certè Galli erant.* Audio Dialecticum effœtum. Adeone repueraſcis, vt neſcias ſublata vna ſpecie, genus non tolli? Niſi forte, ſi te hominem negaro, conſequi putas vt negem te animal eſſe.

In Epiſt. *In Reſpon. p. 378.* *1. Antir. p. 11.* *Anar. p. 313.* *p. 83.* *Ibid.* *Ibid.* *p. 14.*

Quid præterea? *Nullum authorem habeo, in Cæſar-Auguſtano Burdigalenſique Concilio Epiſcopum è Galliæ Narbonenſi nullum fuiſſe.* Tu verò habeſne, qui fuiſſe narret? Si non habes, id mihi ſatis eſt, qui dixi non conſtare. Sed tamen fuerit ſanè aliquis. An hinc liquebit, Galliæ Narbonenſis Epiſcopos ad iſta concilia conueniſſe, ſicut ſub Gothis Regibus vnà cum Hiſpanię Epiſcopis conuenire cœperunt, vniuerſi, totius Prouinciæ nomine, vt ſolenne ac legitimum in iis Synodis ſuffragium habentes? Quæ ſequuntur non habeo, quî refellam, cùm non intelligam. Sed quod ais, Toloſanos Epiſcopos ad Hiſpaniæ Synodos nunquam conueniſſe cum alijs Galliæ Narbonenſis Epiſcopis ſub Gothis Regibus; loquacitati tuæ indulges, cùm iſtud à me nuſquam dictum ſit.

P. 16. *P. 17. 19.*

Digitized by Google

Iam Cæſarij ad Ruricium de Synodo Toloſæ cum Hiſpaniæ Epiſcopis habenda epiſtolam rurſus inſcitè opponis; qui ex ea epiſtola Synodum eiuſmodi optatam quidem ab Eudomio conſtat, non reipſa habitam. Proinde manet quod ſcripſi, non conſtare Galliæ Narbonenſis & Hiſpaniæ Epiſcopos ante Gothorum regum tempora ad Synodos conueniſſe. Hoc refellendum erat, ſi quid candoris aut roboris haberes. Sed quia imbecillitati tuæ firmiſſima quæq; præterire neceſſe eſt, hac parte intacta, eò deflectis, vt oppugnes quod adieci, epiſtolam illam regnantibus iam in Hiſpania & Gallia Narbonenſi Gothis ſcriptam videri. Nam cum Ruricius & Cæſarius floruerint medio circiter ſæculo VI. facilè intelligi poſſe dicebam, epiſtolam ab hoc ad illum ſcriptam Gothis in Hiſpania regnantibus, qui ſub eius ſæculi initium illic regnare cœpiſſent. Sed conſtare ais eam ſcriptam *quo tempore habita eſt Synodus Agathenſis, id eſt anno DVI. cùm Gothi è Gallia pulſi nondum eſſent.* Idque ne cauillari poſſim, his epiſtolæ verbis demonſtras: *Dum nimium tribularetur animus meus, quare ad Synodum veſtram præſentiam non meruimus obtinere, ſanctus & Dominus meus Verus Epiſcopus mihi dignatus eſt dicere quod per ſuum diaconum mihi Agathen veſtras litteras deſtinaſſet. Quas ego neſcio quo caſu, aut qua negligentia me non retineo, ſuſcepiſſe.* Hæc vero verba quid aliud quàm præcipitem inconſiderantiam tuam patefaciunt? Nam Concilium Agathenſe, priuſquam epiſtola ſcriberetur, teſtantur habitum, cùm de illo, vt præterito, loquantur. Quanam ergo ratione tuebere, *Cæſarium à ſe ſcriptam epiſtolam teſtari quo tempore habita eſt Synodus Agathenſis?* Sentiſne te iugulari ipſo loco quem in nos paraſti? Quod ſi epiſtolam Synodo illa poſteriorem fuiſſe manifeſtũ eſt; meritò dixi, eius verba temerè allata, vt doceres Galliæ Narbonenſis & Hiſpaniæ Epiſcopos ad Synodos conueniſſe antè Gothos Reges. Nam cùm Synodus Agathenſis habita ſit circiter finem anni DVI. Gothos autem in Hiſpania paulò poſt regnaſſe fateare in Chronico ante Concilia deſcripto; quid clarius, quàm epiſtolam Synodo Agathenſi poſteriorem, regnantibus in Hiſpania Gothis ſcribi potuiſſe? Vides rem facilem & apertam. Dum ergo quod dicebam, epiſtolam ſcriptam *cùm iam Gothi reges in Hiſpania dominarentur*, ita interpretaris, *id eſt ſub annum Chriſti DXXX.* Ipſa audaciæ dulcedine ſine vllo fructu delectari videris. Nam interpretationis iſtius fraudem Chronicum tuum, vt dixi, prodit, cùm Gothos in Hiſpania & Gallia Narbonenſi iam ab anno DVII. regnaſſe teſtetur. Me verò iſto modo rationem, vt ais, ſubduxiſſe, nunquam reperies. Sed cùm perſuadere ſtatuiſſes, *me in vna re ſæpius lapſum*, pluribus impoſturis opus erat, vt id probares. Ad extremùm errare me prædicas, ſi putem Galliæ Narbonenſis & Hiſpaniæ Epiſcopos ad Synodos in Hiſpaniam iuiſſe ante Reccaredum Regem; vel Toloſanos Epiſcopos eodem conueniſſe, cùm Gothis non parêrent. Ego verò te non errare tantùm, ſed vehementer fallere reſpondeo, ſi quæ nec ſcripſi, nec cogitaui, ſimules me dixiſſe, vt inſultandi locum, quem mea oratio non dabat, fraudibus quæras. Nimirum concludere geſtiebas, *à vero non aberraturum, qui me calumniarum & obtrectationum ſcientiorem videri diceret, quàm hiſtoriæ.* Quæ verba referen-

P. 11.

P. 11.

Anar. p. 353. P. 87.

Ibid. p. 84. 89. P. 89.

P. 89. 90.

Digitized by Google

da putaui, vt omnes intelligant, te Pseudolum quem toties commemoras, melius agere posse, quàm accusare.

IN CAPVT III.

Mira Sirmondi confidentia in transferendis in aduersarium criminibus suis. Gratiani emendatores secundum Aurelium pronuntiasse, negationem tollendam è Canone Arausicano. Eorum defensio à Sirmondi contumelijs.

SOLEMNIS Consuetudo tua est Sirmonde vbi aliquid insignioris flagitij paras, id prius aduersario acrioribus verbis exprobrare; vt & lectorum vulgus minus suspicetur te id committere, quod vltrò ac vehementer accuses; & aduersarij expostulatio minus fidei habeat, cùm non ex veritate reprehendere, sed ex contentione recriminari videatur. Id si sæpius, si grauius, si periculosius alibi, audacius certè & apertius nusquam feciſti, quàm in contentione nostra de Romanis Gratiani emendatoribus. In qua, cùm nihil haberem quod carperem, absurdum quippiam quod accusarem, quereris me tibi affinxisse; idque ingenij mei & solitæ fraudis esse affirmas; cùm eodem tempore istud ipsum fallaciæ genus in me moliare. Quam ego simulationem antequam obiurgem, certis ac perspicuis argumentis explanabo. Duo enim reprehendis, me nihil habuisse quod carperem; & absurdum aliquid tibi affinxisse. Vt ergo intelligatur quid fuerit quod carperem, breuiter proponam quid ageretur. Cùm Gratianum insimulares Canonem Arausicanum negatione detracta, corrupisse, opposui Gratiani emendatorum authoritatem, qui, re maturè expensa, nullum eo in loco Gratiani, mendum notarunt. Contrà respondisti hisce verbis; *Non intelligis illorũ meique dissimillimam esse rationem. Illi enim, quia propositum id habebant vt Gratiani codicem collatis exemplaribus quàm emendatissimum redderent, negationem, quæ in eius manuscriptis nusquam apparebat, Canoni addere non debuerunt. Ego, qui Concilij Arausicani canonem suæ originis nitori restituendum susceperam, non potui negationem, quæ in antiquis omnibus libris emicabat, sine piaculo & iniuria præterire.* Hîc ego argui, te falsò dicere Gratiani emendatores propositum habuisse, vt Gratiani codicem ad Gratiani exemplaria, non ad fontes ipsos emendarent. Id enim inter te & illos discriminis statuebas, quod tu Canonem Arausicanum originis sui nitori restituendum suscepisses; illi non item, sed tantùm ad antiqua exemplaria Gratiani. Atque ideo negabas eos debuisse negationẽ, etsi necessariam, canoni reddere, quòd eam in Gratiani exemplaribus non inuenissent. Hoc ergo quod à te perspicuè dictum est, ego perspicuè falsum esse docui ipsa emendatorum illorum testificatione, in hunc modum: *Hæc ferè, inquiunt, seruata corrigendi ratio est, vt si videretur voluisse Gratianus authorum, quos citaret, ipsa prorsus verba referre, ea ex ipso originali emendarentur.* Ac rursus, *placuit vt ipsa omninò capita suis authoribus quàm diligentissimè restituerentur?*

p. 90.

I Admir. p. 54.

Auer. p. 384. In Pref.

Nihil hîc obſcurum, nihil ambiguum cuiquam eſſe opinor. Planè patet te dixiſſe, Gratiani emendatoribus conſilium non fuiſſe, Gratiani Canones ad fontes ipſos recenſere. Non minus planè patet, ipſos profiteri
Ibid. id ſibi conſilij fuiſſe. Teſtor nunc teipſum, mihi non defuiſſe quod in verbis tuis reprehenderem; ſed tibi quod ad reprehenſionem meam reſponderes.

Supereſt altera pars. Cùm enim nihil videres quo te tam claræ teſtatæque accuſationi eriperes, in veri criminis locum, falſum crimen ſup-
P. 92. poſuiſti. Finxiſti enim te accuſari, quaſi diceres Gratiani emendatores prorſus nihil aliud egiſſe, quàm vt Gratiani exemplaria conferrent nec
P. 93. *alia etiam ad operis expletionem ornatumque contuliſſe.* Hac enim ratione interpretaris mea verba, cùm ſcribo te dixiſſe, *Gratiani emendatores nihil aliud*
Aner. *propoſiti habuiſſe niſi vt Gratiani codicem emendarent ad ipſa exemplaria Gratiani.*
p. 383. Vbi voces illas, *nihil aliud*, ſic vrges, ſignificari contendas, Gratiani emendatores rerum omnium nullam aliam toto in opere ſpectaſſe, nullam aliam cogitaſſe. Quis vitiligator non inuideat tibi hanc palmam? Quid enim obſcuri in oratione mea, ſi rem intueri, non verba aucupari voluiſſes? Agebatur de emendandi Gratiani ratione à Romanis emendatoribus inita. Eos ſola Gratiani exemplaria ſibi propoſuiſſe aiebas ad illius emendationem, non ipſos fontes, aliolve codices, quibus natiua & germana canonum lectio inſtaurari poſſet. Quid ergo verius, quàm quod hac ratione dixi, te cenſere eos nihil aliud propoſiti habuiſſe in emendando Gratiano, ſeu nulla alia ſibi propoſuiſſe exemplaria ad collectionem eius in integrum reſtituendam niſi ſola Gratiani? Quod mea ipſa verba, quibus idem paulopoſt rurſus obieci, dilucidè explanabant, ſi ad ea oculos conuertere voluiſſes, & vnius particulæ ſententiam ex tota orationis continuatione perſpicere, Sic enim ſcripſi in illius loci concluſione: *Aſſerere non dubitas, Gratiani*
Aner. *emendatores, Gratiani tantùm ſcripturam non germanam & natiuam ipſorum ca-*
p. 384. *nonum ſcriptorumque ab eo citatorum lectionem recenſere inſtituiſſe.* Quid ergo inſidiarum ſtruis in re tam aperta? quidue ſimulas tibi impoſitam abſurdiſſimam cogitationem, Gratiani emendatores nihil aliud ad operis expletionem ornatumque contuliſſe? cùm hoc ad quæſtionem noſtram nihil pertineret, vt fateris; & verba mea non de operis expletione & or-
P. 93. natu, ſed de emendatione loquerentur; nihil autem certius ſit, quàm quod dixi, te aſſeuerare Gratiani emendatores nihil aliud propoſiti in emendando habuiſſe, quàm vt Gratiani exemplaria inſpicerent? Quid hoc loco caliginis aut dubitationis ſupereſſe poteſt? Refer nunc animum ad tuam illam increpationem, quà paullo antè vtebare, ingeniũ & fraudem meam eſſe, cùm in aduerſario nihil eſt quod carpam, abſurdum aliquid affingere quod accuſem; & agnoſce tandem nihil fidei aut religionis eſſe in verbis tuis, cùm vtrumque iſtud fraudis genus tum potiſſimùm vſurparis, cùm illud confidentiſſimè obiurgaſti.
P. 90. Quod ſi hac eadem ratione *Vindicias*, *alioſque libros meos* vituperas; quid illis honorificentius, vel quid ad eorum innocentiam ac vim illuſtrius, quàm ſic accuſari? Quamquam quod Vindicias nominas,

Digitized

aliquanto magis reus es. Innuis enim in Spongia *nihil fuisse quod carperemi* *Ibid.*
atque ita non me, sed Illustrissimos Galliæ præsules, & sacram Theologiæ facultatem criminaris, quorum ego iudicia Spongiam dispungens secutus sum. Dices, istud alio sensu à te scriptum. At committere non debuisti, vt verba tua hunc quoque sensum reciperent; ne sodalibus tacitè lenocinari, & Illustrissimos præsules, sacramque Facultatem perstringere videreris. Cuius criminis ambiguitas non minus, imò magis rea & maligna est, quàm aperta professio.

Nondum fraudum finis. Nam etiam simulas, me dicere, *silentio à te* P. 94.
præteriri non debuisse quod Gratiani emendatores *Burchardum & Iuonem, tum etiam editiones Colonienses commemorarunt.* Hoc rursus falsissimum. Nusquam id scripsi. Sed vt probarem, emendatores canones à Gratiano ex collectos, non ex Gratiani tantùm exemplaribus, vt aiebas, sed aliis quibuscumque vnde aliquid ad corum expurgationem accipi posset, emendare statuisse, dixi eos *ad Canonem Arausicanum, & ad hunc ipsi in nodum de eius clausula, in quo expediendo versamur, commemorasse tum Burchardum & Iuonem, tum editiones Colonienses.* Quid clarius. Si enim de Gratiani collectione non ad primigeniam ipsorum Canonum formam sed ad eam tantùm quam à Gratiano acceperant, reuocanda laborassent, quid opus esset Burchardum & Iuonem Gratiano antiquiores consulere, vel editiones Colonienses tanto posteriores? At *de Canonis clausula & negatione Burchardus & Iuo docere nihil possunt, si clausulam prorsus non habent.* Quasi emendatores hoc ipsum commemorare non potuerint Canonem apud Iuonem & Burchardum clausula carere; vt fecerunt. Tot inter fraudes quis non horreat audaciam qua vltrò insultas, & quæris, *quo ore, qua fronte, nisi ferrea, hæc ita mentiri, atque in lucem edere potuerim;* vt qui hæc minus attendunt, impudentiam istam in Presbyterum ac senem cadere non suspicantes, talia non sine causa exprobrari arbitrentur.

Anar. p. 384.
P. 94.
P. 92.

Nec verò prætereunda alia fallacia, ad tuum dedecus non minùs insignis, ad rem verò nostram multò grauior. Iactabas omnes editores scriptoresque negationem tuam probaturos fuisse, nisi Surius, eam à Crabbo margini adjectam, errore vel incuria omisisset. Id coargui eorumdem Gratiani emendatorum exemplo, qui editionibus Crabbiana & Suriana sedulò animaduersis, tamen negationem à Surio de margine deiectam non vindicarunt. Huic parti non respondes, sed diuinationem oraculumque tuum obmutescere pateris. Addidi. Gratiani emendatores non tantùm negationem non asseruisse, sed etiam à Surio rectè omissam significasse. Huc aduolas; hîc quod arrodas esse arbitraris. *Varias lectiones* inquis, *simpliciter referunt, nec suum de illis iudicium interponunt.* An iudicium interponere tibi non videntur, cùm negationem, sicut à Surio omissa est, ita in Gratiani canone omissam relinquunt? Gratiani canonem Surianæ editioni consentaneum edunt, & Surianæ editioni non assentiuntur? Nam quo magis aberrationem tuam videas, monuerunt in præfatione sicubi vulgata lectione retenta, aliter in aliis exemplaribus, etiam authenticis, haberi annotarent, id signi fo-

I. Anim. p. 43. 19.
Anar. p. 367.
P. 91.

Digitized by Google

In Præf. re vulgatam lectionem ſibi meliorem viſam: *Sicubi vulgata lectio melior viſa eſt*, inquiunt, *tunc illa retenta notatum eſt quomodo originale ipſum habeat.* Cum ergo vulgatam Gratiani lectionem, Surianæ parem, retinuerint, & aliter in antiqua Colonienſi editione haberi ſimpliciter annotarint, vt ais, perſpicuum eſt, eos Gratiani & Surij lectionem potiorem verioremque habuiſſe. Itaque nihil loci negationi tuæ: damnata, exterminata eſt, ſi Romanæ Gratiani emendationi fidem habemus. Non minus tibi à Romanæ Eccleſiæ ſententia diſcedere neceſſe eſt, vt verborum Canonis Arauſicani deprauationem tuam defendas, quàm vt interpretationem quam ab illius Eccleſiæ perpetua traditione alienam fateri
P. 27. 52. 53. coactus es. Quid amplius quærimus? Aut cui nunc tandem de erroribus tuis dubium eſſe poteſt, ſeu Canonis noſtri litteram, ſeu ſententiam ſpectes? Et tamen ne à moribus etiam tuis deficias, inueheris & inſectaris audaciſſimè: *Pudorem*, inquis, *hîc ego tuum rurſus appellarem, niſi ruborem ab eo fruſtra expeti ſcirem, qui laruam ideo ſumpſit, vt non erubeſcat.* At tibi larua opus non eſt, qui erubeſcere non potes, nequidem dum hæc ſcribis.

P. 95.

Vt ergo breuiter ſuperiora colligam, ſicut antea antiquiſſimam Eccleſiæ Romanæ diſciplinam ac doctrinam à tuis commentis defendimus; ita non mediocrem laboris noſtri capimus fructum, quod nobiliſſimam Gratiani emendationem ab eadem Eccleſia nuper emiſſam calumniis tuis eripuimus, cùm eruditiſſimos illos emendatores ita dehoneſtaris ac depreſſeris, vt ſcripſeris & pugnaciſſimè affirmaris, eos Gratiani Canones reſtituendos ſuſcepiſſe non quales ab authoribus conditi, ſed quales à Graziano collecti eſſent; ac proinde ſi qua inerant errata, quæ plurima fuiſſe conſtat, ea non corrigere, ſed relinquere pro-
P. 93. pagareque decreuiſſe. Qua nec maior contumelia, nec egregij ſummorum illorum virorum laboris inſignior contemptio excogitari potuit.
P. 91. Quare varia verboſè ac fallaciter enumerans quæ præſtiterint, illud ſemper ſiles, eos operam dediſſe, vt canones ex fontibus reſtituerent; eorumque emendationis illud caput fuiſſe affirmas, *vt menda librariorum tollerentur*, quæ videlicet in Gratiano deſcribendo eſſent admiſſæ, quaſi cauere voluiſſent, ne quis Gratiano errores hallucinationeſque ſuas eri-
Ibid. peret. Atque ideo conquiſita ab ijs vndeuiginti Gratiani exemplaria narras; improbè diſſimulans ingentem Patrum, Conciliorum, ſcriptorumque omnis generis, tum vulgatorum, tum manuſcriptorum copiam, quam in eodem illo indice recenſent, ex quo vndeuiginti illa exemplaria accepiſti; vt demonſtrent, ſibi decretum eſſe, omnes penitus maculas quæ in Gratiani collectionem, ſeu aliunde, ſeu ab ipſo Gratiano manaſſent, eluere, puramque illam & integram, quàm maximè fieri poſſet, ad publicam vtilitatem euulgare. Nec tantùm eorum operis emendationiſque rationem dedecoras ac deijcis, ſed
P. 96. 97. etiam emendationem ipſam. Profers enim extra propoſitum, & alieniſſimo loco plures Gratiani titulos à te emendatos: vt minimè mirum ſit te plus illis vidiſſe in canone Arauſicano, cùm tot alia vitia ab ipſis in
P. 95. Gratiano relicta correxeris. Ais quidem hæc à te afferri, vt probes te non ignoraſſe,

Digitized by Google

ignoraſſe, quid operæ in Gratiano nauarint Romani emendatores. Sed hanc fictam ſimulatamque cauſam eſſe quis non videt? Quî enim hæc cohærent? Tu Gratiani titulos à Romanis emendatoribus prętermiſſos correxiſti; ergo non ignoraſti, quid in Gratiani emendatione præſtiterint? Quid ſi nihil prętitiſſent? Num correctiones tuæ falſæ euaderent? Fuci igitur ſunt illi & fallaciæ. Nam titulorum iſtorum venditatione nō præclaram eorum operam, ſed mancam & inchoatam fuiſſe demonſtras. Alioquin quid neceſſe erat emēdationes, quæ illos fugerint, oſtentare? Pręſertim cùm earum pleraſq; in Conciliorum tuorum Notis iam edidiſſes. Parcere poteras ſuperuacaneo labori, niſi aliis rebus caruiſſes, quibus tuam præ Romanis emendatoribus diligentiam induſtriamque efferres. Quod tamen lōgè aliter cecidit, quàm cogitaſti. Non enim iſta ratione tuam præ illis diligentiam, ſed inopiam declaraſti & leuitatem; cùm exiguorum titulorum emendationes, veras an falſas, non quęro, tenues quidem certè ac leuiculas, iis opponas, qui grauiſſimarum rerum copiis Gratianum ornarunt, & opponas è tomis tuis magnam partem miſerè expreſſas, vt pateat te illis non aliter æmulari, quam egeni quique & inopes locupletiorum abundantiæ obtrectare conſueuerunt.

IN CAPVT IV.

Sirmondi figmenta de Iſidori ac Merlini Codicibus. Iſidorum negationem non agnouiſſe. Merlinum, eiuſque editionem immeritò deſpici à Sirmondo, & ludibrio haberi; itemque omnes alios, qui ab ipſo diſſenſerint.

QVO in me contumelioſiùs loqueris de Iſidori ac Merlini Codicibus, eo indigniora videri neceſſe eſt; quę in vtriſq; deprauas. Quot enim periodi, totidem propemodum falſa. Fingis, me *ex Merlini editione contendere Iſidorum negationem in canone noſtro non agnouiſſe*; quaſi hac vna id probarim. At fallaciſſimè ſiles, me ſimul vſum eſſe teſtimonio trium Iſidori Codicū Romæ inuentorum, quos Gratiani emendatores commemorant, duorum è Vaticana Bibliotheca, tertij è Dominicana ſupra Mineruam; in quibus nullam negationem ineſſe declarant, cùm pro re mira narrent, eam in Colonienſibus Crabbi marginibus repertam. *P. 98.* *Anar. p. 398. In Præf.*

Rurſus fingis, *me inſultare, quaſi tres codices Merlini editioni opponere nefas ſit:* cùm ego reprehenderim, non quòd tres codices Merlini editioni opponeres, qui ſcirem non modò tres, ſed etiam pauciores pluribus rectè interdum præferri; ſed quod è tribus codicibus pro certo colligeres negationem Iſidoro à Merlino detractam; quaſi tres codices docere poſſent quid in aliis Merlini codicibus fuiſſet; vel quid in omnibus Iſidori codicibus extaret. Quam abſurdiſſimam ratiocinationem meritò exſibilandam dixi; tu ſilentio fateris. *P. 99.* *Anar. p. 87.*

Deinde fingis, me, dum tribus codicibus Merlini editionem à te op-

P. 99. pugnatam dico, *de aliis codicibus dissimulare.* Atqui isti alij nulli sunt. Agebatur enim de Isidori editione, quam Merlinus in lucem emisit. Tribus autem tantùm codicibus probare conatus es negationem ab Isidoro intextam, à Merlino suppressam. Qua igitur fide expostulas, me, vbi de
I. Antir. p. 41. Isidori ac Merlini editionibus agitur, tres dumtaxat tuos codices referre, cùm ad eam rem plures non attuleris?

P. 99. Præterea fingis, me *duo misera nullius que fidei exemplaria cum vetustis omnibus Conciliorum exemplaribus componere*: Sic enim codices tuos ornas, nostros minuis. At ego duo illa exemplaria tuis non opposui; nec alio consilio produxi, quàm vt comprimerem vanissimam gloriationem tuam, nullos vsquam extare Codices qui mihi fauerent. Quod duobus illis, qualescumque sint, prolatis apertè confutaui; quemadmodum superiùs iam dixi, cùm hac eadem fraude vtereris. Mitto, te vetusta omnia Conciliorum exemplaria tibi falsò arrogare: quod nos toties tot testimoniis refellimus.

P. 99. Denique fingis, me scripsisse Isidori codices ab Episcopis Senonensi & Parisiensi Merlino præbitos, mihique hæc verba ascribere audes, *Isidori codices ad editionem suam adornandam sibi ab Archiepiscopo Senonensi, & Episcopo Parisiensi præbitos testatur Merlinus*: quibus prima illa, *Isidori codices*, de tuo adiecisti, cùm ego libros omninò dixerim ab Episcopis Merlino traditos. Nec verò audacia simplici contentus, duplicem triplicem-
Anar. p. 397. P. 100. que feciſti, duobus Responsionis meæ locis eam confirmans, in quibus ne littera quidem est de *Isidori Codicibus* Merlino subministratis. Quid ergo increpationis cõmerueras, nisi expertus essem, tuam frontem, cùm maximè frãgi debeat, tum maximè obdurescere? Ne quidem dixi, *Merlinum complures Isidori codices habuisse*, vt falsò narras. Tantùm scripsi, Senonensem & Parisiensem Antistites olim suppeditasse Merlino Conciliorum codices, ex quibus ille nullam clausulæ Canonis Arausicani negationem ediderit. Hæc fidei tuæ vitia, clara & vberrima, vt vides; nunc
P. 99. Anar. p. 397. *P. 100.* rationis & iudicij æquè aperta videamus. Censes ea demum Concilia Merlino ab Episcopis data, quæ Isidori collectione posteriora, & ab eo in secundum tomum sunt conjecta: atque vt fidem facias, refers eius verba; *Sacrosanctorum Conciliorum, Orthodoxorumque Pontificum instituta, que partim dudum Isidorus in vnum comportauerat, partim tu, Reuerendissime Pater, plumbo obsirmata publicanda dedisti, in vnum referre volumen nõ dissimulasti.* Quibus ergo oculis hîc legis Concilia, quæ Episcopi Merlino commodarint, diuersa fuisse ab iis quæ Isidorus collegit, illisque posteriora? Quis credat, Episcopos, cùm Conciliorum codices ad Merlinum mittere decreuissent, antiquissima quæque se posuisse, vt recentiora tantùm illi exhiberent? hoc cogitare solius Sirmondi est; cæterorum omnium ridere. Docet ergo Merlinus, præter Isidori collectionem, quam habuerit, missa ad se ab Episcopis antiqua Conciliorum exemplaria: à quibus vetustiores synodos abfuisse, cùm longè præcipuæ sint, temerè & inepè affirmas. His codicibus inspectis, Canoni Arausicano negationem nullam indidit. Ex quo fit, nullam in iis fuisse. Quæ mea erat argumentatio, clara, vt vides, & expedita.

Digitized b

Iam verò ne Isidori quidem editionem negationis expertem fateri potes, posteaquam id probauimus omnium consensu, Isidorique exemplarium tum Romæ, tum in Gallia inuentorum authoritate, Merlinique in primis fide, quam nemo adhuc accusarat; & tres codices, in quibus negationem inuentam, ais, tot argumentis reiecimus. Nam Thuanum & Laudunensem respondimus non esse Isidori duas ob causas: quod nec primorum Romanorum Pontificum epistolas habeant, Isidori collectioni præfixas; & à Merlini editione discrepent, qua Isidori collectionem purissimam, contineri inter omnes constat. Harum rationum posteriore prætermissa, quæ ponderis ac lucis, tuo iudicio, nimium habebat, quàm vt captiunculis pateret, alteram eludendam suscipis, ferociter nimirum tuo more, ac petulanter, *rudem* me *& ignarum* vocitans, quod nesciam varia reperiri Isidori exemplaria, quorum alia vnam duntaxat partem contineant; alia vtramque. Sed quis istud credat, te vno teste? Nam vt concedam esse in Thuana bibliotheca duo exemplaria, quæ solas primorum Pontificum epistolas exhibeant; quæ cogas num ideo negaturus sim esse Isidori. Ego verò ista exemplaria hoc ipso quod mutila, & à Conciliis ab Isidoro collectis, seiuncta videam, primùm magnopere suspecta habebo. Quod si accedet, vt etiam ab epistolarum collectione ab Isidoro facta dissideant, sine vlla dubitatione statuam vel non esse Isidori, vel ex Isidoro ab alio auulsa & commutata, adeoque aliena effecta. Idem de Iustiniani Nouellis à Codice diuulsis dixero; idem de Liuij Decadibus. Quas tamen inscitè opponis, non intelligens aliam esse librorum ab aliquo scriptorum rationem; aliam collectionum ex alienis scriptis confectarum. Nam scripti alicuius partes, seu coniunctas, seu diuisas proferas, eædem manent. At collectiones alienorum scriptorum, cùm in ordine & dispositione quadam totæ sint positæ, hac mutata commutantur, & aliæ fiunt. Nec enim Conciliorum Galliæ collectionem haberi tuam velles, si quis detraheret infinitam vulgatissimarum epistolarum Gregorij, Hadriani, Nicolai, Ioānis VIII. aliorumque Pontificum congeriem. Cùm enim tibi, breuitatis studioso, propositum fuerit, veteres Galliæ Synodos in tres Tomos dilatare; isto modo in vnum fortassis contraherentur, & tantum de gloria tua decederet, quantum de operis mole.

Anar. p. 397.

P. 101.

P. 102.

P. 101.

Præterea adieci, Thuanum codicem recentiorem esse, atque item Victorinum. Quod etsi ex notissima Criticorum lege & consuetudine responderim, tibi tamen Criticorum regi perperam responsum videtur; tametsi aduersus codicem quem prompsi ex Abbatis Oliuarij Bibliotheca idem exceperis. Sed ais, *tui hac in causa meique diuersam esse rationem.* Quidni? cùm ego veritatem explanare studeam, tu adumbrare, & effugere? *Negationis vocula*m, inquis, *in canone defendo, quam in antiquis omnibus libris extare liquet: tu negationem tolli iubes, quam qui tolleret veterum repertus est nemo.* Vtrumque sæpius falsum ostendi, commemoratis codicibus, qui tuorum nulli de antiquitate concedunt: nec tam dissimulantis mira est audacia, quàm solà fronte repugnantis. Ecce autem ingenium: *de Oliuarij codice, qui post Gratianum natus,*

P. 101. 103.

P. 101.

Digitized by Google

Gratianierrorem ſequi potuit, ætatis iure facta eſt exceptio. De Thuano autem, & de Victorino, tameſi peruetuſti non ſint, excipere non licet, quod in negatione aſſerenda cum optimis & antiquiſsimis exemplaribus conſentiant. Primùm ridiculè tibi ſumis, antiquiora iſta exemplaria optima eſſe in negatione retinenda, Gratiani autem Codicem in ea excludenda vitioſum. Quid enim abſurdius quàm id pro reſponſo obtrudere, de quo eſt controuerſia? Deinde qua fide nunc arguis Gratiani errorem, qui paulo antè faſſus es, Romanos Gratiani emendatores *in Canone* Arauſicano, vt ab
P. 93. eo editus eſt, *errorem nullum obſeruaſſe?* Vtrùm illis, an Gratiano, an lectori illudis? an omnibus ſimul? Poſtremò quærimus an Iſidorus negationem agnouerit in Canone Arauſicano. Quorſum igitur exemplaria refers, quæ vt antiquiſſima ſint, certè Iſidori non ſunt? Nam antiquum Iſidori codicem, qui negationem habeat, nullum nominaſti, niſi Laudunenſem; quem Iſidori non eſſe docuimus. Quanam ergo ratione probas, Thuanum & Victorinum fideliter repræſentare Canonem, vt ab Iſidoro editus eſt, quia conſentiunt cum antiquis aliis exemplaribus, quæ Iſidori non eſſe conſtat? Prætereo multa, ne ſingulas ratiocinationum tuarum labes perſequi, minutioris diligentiæ videatur. Nam conuitia tua non moror, in quibus fingendis nullam tibi eſſe religionem quis miretur; cùm videat nullam eſſe in differendo?

Iam Merlinum, quem temerè criminatus es, purgare conaris, ſed ea induſtria, vt dubium ſit in vtro acerbius eum tractes, in accuſando, an in
P. 104. purgando. Negas te mollius aut benignius loqui de illo potuiſſe, quàm vt diceres, te non quærere de negationis vocula, *caſune, an aliter irrepſiſſet* in eius editionem. Adeone igitur confidis libri tui memoriam poſt
I. Antir. p. triennium periiſſe, vt nemo meminerit quoties & quàm apertè ſcripſe-
33 42. 43. ris negationem, non *irrepſiſſe* in Merlini editionem, ſed ab ipſo *ſubtractam*; in eoque *fidem* eius accuſandam? Sic enim locutus es: *Negationem*
I. Antir. P. 33. *hanc in prima omnium editione à Merlino ſuppreſſam.* Ac rurſus: *Merlinus con-*
Ibid P. 42. *tra manuſcriptos abſtulerat.* Denique *Prima mali labes à Merlino, qui, caſune*
Ibid. P. 43. *an aliter non quæro, negationem Iſidoro ſubtraxit, quam ſi fideliter in editione ſua repræſentaſſet, &c.* Hoc erat tuum iudicium de Merlini fide; de tua iudicet lector. Itaque quod aiebas, te non quærere caſu an aliter negationem detraxiſſet; ſignificabas te non laborare, imprudentia an inſcitia lapſus
P. 104. videretur. Et tamen, ſi ſuperis placet, iubes nos videre *quanti hominem facias,* & *omni eum culpa liberare* contendis. Nam veriſimillimum putas, eum in editione ſua vſum eſſe illo ipſo Oliuarij codice, negationis experte, quê tibi obieci. O elegantem patronú! qui non aduertat id pugnare cũ eo quod toties affirmauit, Merlinum negationem Iſidoro *ſubtraxiſſe?* Quo enim modo ſubtrahere potuit, ſi codex, quo vſus eſt, illo carebat? Sed condonetur tibi natiua cogitationum tuarum pugna; quo argumento doces Merlinum ſuam editionem expreſſiſſe ex Oliua-
P. 99. P. 104. rij Codice, illo nimirum, quem paullo ſuperius *miſerum, ac nullius fidei* dixiſti? Nempe, *quia hic vnus, qui negatione careat, Pariſiis inuentus eſt.* Itane verò, ſequi putas, vnicum codicem qui negatione careret Pariſiis tunc fuiſſe, ſi nunc poſt centum amplius annos,

Digitized by

vnus in ea vrbe inuentus sit? Equidem argumentatio est ætati tuæ parùm decora: Quid si ille alios aliunde habuit? Quid si plures erant Lutetiæ, qui deinde aliò asportati sint, vel temporis longinquitate perierint? Quid si iste ipse Oliuarij postea Parisios allatus est? Nam quod ais, eum tunc temporis fuisse Collegij Bernarditarum; rectè addis, *ni fallor.* *Ibid.*
Quid si igitur falleris? His simile est, quod censes, Merlinum *vnicum* *P.99.*
codicem habuisse; sed *quantum apparet.* Quod tibi cur appareat, difficile dictu est. Hæc illa erant, quibus ostendis quanti Merlinum facias: de quo tua omnis oratio hanc summam habet, vt eius editionem primùm ab ipso corruptam dixeris, negatione subtracta; deinde ex vnico codice admodum nouo, & *misero, nullius que fidei* depromptam, hoc est, tum eius editioni, tum ipsi fidem abstuleris. Itaque iam cernis quàm non immeritò dixerim Merlini fidem à te vellicatam, & *eius editionem subditiciam* habitam. Quod enim ais, te non intelligere quid subditiciam *P.103.104.*
hoc loco appellem, & vitiosam opinaris me dicere voluisse; minimè mirum hîc hebescere Grammaticum tuum acumen. Nam vitiosam scripsissem, si obiecisses vitium leuius, vel quodcumque demùm quo Canon idem maneret. Cùm verò argueres illum id corruptelæ Canoni infideliter attulisse, quo is ab Araulicanæ Synodi sensu, atque ab illorum temporum disciplina ad huius ætatis consuetudinem traduceretur, & quodammo alius fieret; non fuit satis scribere vitiosam à te dictam Merlini editionem, sed subditiciam fictitiamque dici oportuit. At etiam nouo illius amore correptus, *prudentiam eius, & iudicium* nobis prædicas. Miram in æmulo benignitatem! Sed ne quis diutius miretur, tibi laudes istas canis, non illi. Ideo enim prudentia & consilio præditum censes, quòd sententiæ tuæ assensurus fuerit, si videlicet *veterum librorum* *P. 105.*
in adstruenda Canoni negatione consensum suspicari potuisset. Quasi quicquam ab illa magis eum deducere debuerit, quàm confidentia, qua consensum istum toties simulas: aut ipse ad retinendam editionem suam magis confirmari potuerit, quàm non codicum suorum tantùm, sed omnium qui deinceps fuerunt, imò antea fuerant, collectorum & emendatorum consensu: qui omnes velut conspiratione quadam illi suffragati sunt, à tua recesserunt, Isidorus, Gratianus, Surius, Antonius Augustinus, Gratiani emendatores, decretorum Ecclesiæ Gallicanæ collector, Binius, Crabbus etiam, vt mox videbis. Quorum omnium authoritatem cùm aspernari malis, quàm tria quatuorue manuscripta, manifestè mendosa, illosque insciti a vel imprudentia lapsos dicere non vereare, Frontoni *Antiv. 1.* *P. 41. 42.* *P. 30.*
etiam sodali tuo hanc notam infigens, quòd Surianæ editioni negationem inferendam non putarit; quid hac pertinacia & superbia insignius non tantùm ad Merlinum, sed ad quemuis qui sapiat, à tuo sensu auertendum; etsi hæreses nullas è manuscriptis istis afferres?

Digitized by Google

IN CAPVT V.

Maledica & intemperans Sirmondi loquacitas de Crabbi marginibus. Aberrationes eiusdem, & imprudentia.

Auer. *p.393.*

DE Crabbi editione dicebam te quædam scripsisse partim fallaciter, partim non verè. Quæ res etsi, vt apparet, admodum leuis sit, præsertim postquam de erroribus & hæresibus instituta est disputatio, tu tamen eam sic vrges, vt in ea vna tuæ fortunæ positæ videantur. Qui conatus si per se ineptus est, quid censendum de ardore ac petulantia, qua eum exequeris? Hîc enim tibi sum *Pseudolus, hebes, stupido sensu, Bœotiæ vernula, pingui iudicio, stipes, insanus,* rursum *stupidus, hebes, stolidus.* Quæ quis audiens non existimet, te, cùm in aliis exilis, & angustus sis, solis conuiciis vberem esse? huc enim ea simul congessisti, quibus nihil simile ex omnibus aduersum te meis scriptis colligi queat. Id verò eo turpius, quod quæ reprehendis vera & perspicua sunt, nec in iis adoriendis vetera peccata eluis, sed noua admisces. Verùm fac omnia exploratissima à te dici: ideone tanta verborum atrocitate pulsandus fui, quod Crabbi verborum vim minus perspexerim, quod eius margines non intellexerim? Audiant hæc qui te commodum hominem & moderatum olim putarunt: & videant quid humanitatis in eo esse queat, quem nec senectus, nec triennij spatium sedare potuit, quominus tenuissimis de causis tam immaniter efferuescceret.

Etsi ergo tota res, vt patet, parua est & iocularis, nec quæstione magnopere digna; tamen vt immensam istius in ea contumaciam omnibus spectandam explodendamque proponam, mea dicta comprobabo, illius coarguam, vt breuissimè potero. Dixi, te fallaciter scripsisse Crabbum in vtraque sua editione negationem canoni Arausicano ex antiquis Codicibus restituisse. Duo hîc dicuntur, te id scripsisse, & fallaciter scripsisse. Prius approbant tua verba: *In vtraque sua Crabbus ex antiquis codicibus restituit.* Posterius, te fallaciter hæc scripsisse, quasi Crabbus aliis atque aliis codicibus in suis editionibus vsus esset, eadem verba indicant, quæ hunc sensum præ se ferunt. Nam qui Crabbum non viderit, facilè istis verbis inducetur, vt putet eum in vtraque editione codices lustrasse, è quibus Canonem Arausicanum restituerit. Quid tu contra? *Mihi si credis, Aureli, sincerius hoc à me dictum est, quàm putasti.* Ego tibi dicenti credam, qui superiùs mihi iurato credere noluisti? Iniqua postulas. Quis verò nescit, eorum qui ambiguo versipellique sermone ludunt, artem esse, ea dicere quæ veram falsamque in sententiam accipi possint; vt, cùm ipsi audientium animis falsam immittere studeant, tamen si arguantur, veram ostentent, eaque se tegant? id cùm conueniat in orationem tuam, quam vides duplici quodammodo mente ac facie esse; satis declaratum est, quod dicebam, eam fallaciter à te compositam.

Auer. *p.393.*

I. Antir. *p.41.*

P.166.

P.82.

Digitized by

Sed negas, te refelli posse, si dicere volueris Crabbum vsum esse in posteriori editione alijs codicibus atque in priori. Quod enim argumẽti loco attuli, *Crabbianam editionem posteriorem à priore non differre* (sic enim verba mea refers) id tu leue censes, propterea quod Critici non rarò experti sint easdem lectionum varietates diuersis codicibus comprobari, Ac primùm nulli Critici ferent mea verba à te discerpi; quæ hæc erant, *vtraque Crabbiana editio quantum ad illud Concilium attinet, vnica est & simplex, nec posterior à priori vllo penitus apice differt.* Iam quæro ex te num qui sint Critici qui experti sint, plures codices ita idem Concilium exhibere, vt nullo penitus apice differant? Si enim ex vno autographo duo exemplaria describenda cures, paucos scriptores reperies qui summa etiam cautione abhibita, tantam inter sese consensionem assequi possint. Atqui constat Crabbum lectiones varias margini adijcere solitum eo consilio vt codicum suorum copiam & varietatem ostenderet, etsi nullam aliam ad rem necessarias, nec admodum diuersas vt postea audies. Quare si quos nouos codices in posteriori editione nactus esset, eorum varietatem aliquo eiusmodi indicio patefeciisset. Denique ne hac quidem mihi defensione aduersum te opus. Satis est demonstrare, temerè simulari Crabbum alios codices in posteriori editione habuisse, cùm nihil habeas, quo id confirmes. Non enim neganti probare necesse est, sed affirmanti. Ita quoquò te verţas, prior orationis meæ pars vera & plana est.

P. 107. *Ibid.* *Anor. p. 393.*

Audi nunc de altera. Dixeras, Crabbum negationem *restituisse, apposuisseque, non in textu, sed ad marginem, vt solebat.* Respondi Crabbum negationem non restituisse, sed velut *dubiam ac vacillantem* in marginem rejecisse. Quæ enim liquidò restituenda putabat, ea non ad marginem ad notare consueuisse, sed in textum inferre. De marginibus verò Crabbianis hæc scribebam, quæ ipse profers; *Crabbus apertè profitetur in fronte vtriusque editionis, se illa demum in marginem coniecisse, quæ aut parui momenti, aut ita dubia & obscura essent, vt depranatus locus à se nondum restitui potuisset.* Duæ hic rursus partes, eţdemq; facillimæ. Nam ea Crabbũ ad marginem annotare consueuisse, quæ restituere non poterat, res perspicua est, & ipse fateris: Nec assequi possum quo consilio in hac re probanda occupes, quasi à me negaretur, quæ planissimè affirmatur. Præter hæc autem nõ alia ab ipso ad marginem adscripta, nisi quæ leuia aut dubia essent, ipse est testis. Arrige tandem auriculas. *Marginales quoque additiones*, inquit, *per hoc verbum alias, non inconsulto adiecimus, nec sine sincero studio id actum est, nempe ideo vt librorum qui ad manus nostras peruenerunt, in veris sententijs & diuersitas, & numerositas agnosceretur, licet plerisq; in locis eadem esse sententia videatur. Potuissemus tamen copiosiorẽ lectionis varietatem adiecisse, modò id cuiquã profuturum credidissemus.* Audis marginum varias lectiones ab eo adiectas præfixa vocula, *alias*, (omnibus enim præfigitur) vt vel codicum suorũ diuersitatem ostenderet, quod paulò ante scripsi; vel eorum lectiones, sua sententia, vulgatis parum aut nihil diuersas, lectoris iudicio offerret, eamque rem ei ita leuem visam esse, vt plures eiusmodi varias lectiones omiserit, quod nemini profuturas speraret. Hęc igitur planissima.

I. Antir. p. 41. *Anor. p. 393.* *Ibid.* *P. 110. 111.* *In Pref.*

Digitized by Google

Anar. p. 394. Nam quæ reſtituenda emendandaque prorſus cenſebat, ea ab ipſo in textum immiſſa probaui, perſpicuis locis ex Concilio ipſo Arauſicano prolatis, alia innumera præteriens, vt lectoris tędio parcerem. Sed quoniam pro reſponſo peruicaciam rurſus obtrudis, frangamus eam ipſis Crabbi verbis: *In Praf.* *Jucundiſſimum erit*, inquit, *huic noſtro volumini ſtudioſum ac Catholicum inſudare lectorem, quod à multis millibus tum ineptiis tum mendis, quibus antea ſcatebat, repurgatum, ex inutili prorſus ac ſcabroſo, factum eſt vtile ac præclarum. Nam ſi quis mendarum locos recenſere vellet omnes, intolerabilem ac planè infinitum ſubiret laborem.* Quo igitur ſigno internoſci iubet emendationes ſuas? Num ad margines lectorem mittit? Imò ad textum. *Qui voluerit*, inquit, *huius rei veritatem agnoſcere, conferat opus iſtud cum impreſſione Pariſienſi, atque etiam Colonienſi, & id quidem de verbo ad verbum, & experietur non minorem illorum & noſtrorum nunc recèns editorum codicum quàm noctis ac diei eſſe differentiam.* Iubet igitur emendationes ſuas in ipſo textu ſpectari, eo cum ſuperiobus editionibus ad verbum collato. Quod ſi eas in marginibus annotaſſet, has ſolas iuberet cerni; nec intolerabilis laboris eſſe diceret emendationes ſuas indicare lectori, cùm in libri ora ſingulatim notatæ eſſent. Denique cùm emendationes ab eo in margines referri non conſueuiſſe docuerimus planis eius verbis, ſequitur vt in textum eas induxerit; aut poſuerit nuſquam. Quare ſatis illuſtrata eſt mea veritas. Nunc tua falſa redarguenda.

Varias lectiones, & emendationes idem apud Crabbum eſſe cenſes, vt, cùm varias lectiones ab eo marginibus adſcriptas conſtet, emendationes quoque in ijſdem marginibus, non in textu repoſitas perſuadeas: *P. 107. P. 110.* *Crabbum*, inquis, *varias lectiones, ſeu emendationes ſuas in margine adnotare.* Et rurſus: *Quæ collatis exemplaribus emendarat, & in margine adnotarat.* Id vero falſum eſſe iam agnoſcis, Crabbo ipſo iudice.

P. 101. Addis de ijſdem emendationibus hoc modo; *Crabbus ipſe in præfatione prioris editionis ſuæ negligentia chalcographorum in textu quandoque poſitas conqueritur quæ in margine debuiſſent adſcribi.* Videlicet queri Crabbum dicis, nonnullas emendationes ſuas typographorum negligentia in textu poſitas, cùm in marginem referri debuiſſent. Damnet igitur Crabbus ipſe hanc fraudem: *In Praf.* *Etiam hoc breuiter*, inquit, *annotare placuit, negligentia chalcographorum in textu quandoque poſitum, cùm nota parentheſis, quod cum nota, aliàs, in margine debuiſſet ſcribi.* Vides fallaciam. Non enim emendationes in textu à typographis poſitas queritur, ſed ea quæ in margine debuiſſent ſcribi cum nota, *aliàs*. Qua nota ipſe modo docuit deſignari leuiores lectionum varietates. Eiuſmodi autem variarum lectionum à typographis è margine in textum traiectarum cum parentheſi & nota, *aliàs*, exemplum habes in ipſo Canone Arauſicano, de quo certabamus.

P. 101. Denique ſcribis Crabbum teſtari, ſe emendationum earundem nonnullas, ne margines impleret, atque in his vacui ſpatij aliquid relinqueret, in textum contuliſſe, *quas alioqui collocaſſet in margine.* Hoc quoque temerè garris. Non enim de emendationibus loquitur Crabbus, ſed de varijs lectionibus, ad marginem cum nota, *aliàs*, à ſe apponi ſolitis. Quæ cùm leuiores, ipſius iudicio, eſſent, nec magnopere neceſſariæ, vt

Digitized by

admonuit; minimè mirum si nonnullas à te in textum iniectas excuset, ne margines penitus occuparet, lectorique nonnihil ad notandum loci relinqueret. Quamobrem non abs re affirmauimus te falli de Crabbo & quid dicat nescire. Nam è duobus eius locis priorem corrupisti, posteriorem non intellexisti.

Quod autem multis verbis probas, Crabbum loca desperata, quæ nulla ope restituere potuerit, in margine annotasse, & volumina eius euoluis, vt id demonstres; mihi laboras. Ego enim istud ipsum dixi, eaq; erat altera pars orationis meæ: vt superius audisti. Quid leuius, ne quid durius more tuo loquar, quàm ne videre quidẽ quid abnuat aduersarius, quid dicat; quid probandum, quid refellendum sit; ac sordidissimo maledictorum genere me prosequi, quasi negem id ipsum, quod affirmo? *In Crabbi* verò *marginibus locorum desperatorũ notas à variarũ lectionũ emendationibus distinguere* me *non posse* fateor: nec tamen ideo *stolidum interpretẽ* me dicendum existimo. Nam & *emendationes* nullas in Crabbi marginibus positas declaraui, sed omnes in textu; & longè apud eum differre varias lectiones ab emendationibus, quas rursus temerè confundis. Quos tu nunc fremitus ederes, quos triumphos, si meo loco esses; qui in tam aperta præcipitis animi euagatione & incogitantia triumphas; &, *Quis te*, inquis, *qui in Merlini Crabbique verbis luce clarioribus turpiter erraris, in Canonis Arausicani intelligentia, quæ ab imperitorum sensu disiunctior est, hallucinari multo te magis labique potuisse non credet?* Quibus ego verbis & illiberali procacitati, qua totum caput turpasti, quòd rem certam miniméque dubiam nactum esse te confideres, nihil aliud opponam, nisi hæc Augustini; *Vides tandem quemadmodum ista tua non oratio, sed vesica, non solùm inani sono sed etiam in capite tuo crepuerit.*

P. 116. 111.

P. 111.

P. 112.

Aug l. 2. con. Petil. c. 101.

IN CAPVT VI.

Sirmondi plures fraudes partim silentio, partim verbis expressa in Cassiodoro, Petro Damiani, Hieronymo. Ineptia eius de nomine Petri Damiani, & Hugonis de S. Victore. Hæresis negantis Synodum Nicænam II. esse Oecumenicam.

CVM studiosissimè disputaris de Crabbiana editione, cùm margines litterulasque eius tanto labore excusseris, permirum videri debet cur Possidij locum; quem falsasti, vt Augustinum in Criticorum numerum referres, eumque dies labori, noctes lucubrationibus codicumque emendationibus tribuisse diceres, penitus silueris. Nihil enim grauius, nihil ad Criticæ commendationem illustrius esse potuit, quàm si Augustinum illi noctes impendisse demonstrares. Magnum etiam illud erat, quod ex Sulpicij loco minùs intellecto, Monasteriorum laborem ita dispertiebare, vt minori rudiorique ætati librorum scribendorum prouinciam dares, senioribus & doctioribus corrigendorum. Quod nos aliter sese habuisse grauissimorum testium authoritate do-

I. Antir. p. 46.

Ibid.

Digitized by Google

cuimus. Denique oſtenſum, te non ſatis exploratam habuiſſe Patrum in emendandis libris conſuetudinem ac mentem aliaque non pauca id genus ad mediam Criticen ſpectantia, & ad veteris ſcribendorum librorum diſciplinæ notitiam. De qua cùm ſermonem ſpontè inieceris, quaſi de re qua maximè confideres; & tamen ad primam ſtatim confutationem noſtram, haſtas abijcere ſilereq; ſis coactus; neſcio quo ore hoc loco vocem omninò mittere audeas. Sed quia à grauioribus materijs naturâ abhorres, & tricari tuum eſt, minus ægrè ferendum, te, dum indoli tuæ obſequeris, maiorum rerum ſplendori & gloriæ neceſſaria taciturnitate ſuffragari. Itaque venio quo vocas.

P. 113. Quereris te falſi accuſari, *quod dixeris curæ fuiſſe Caſſiodoro Senatori, & Petro Damiano, vt monaſteriorum ſuorum codices per ſe ipſi; vel per alios emendarent.* Cui orationi inſidias fieri clamas, dum ſimulo te dicere omnes libros ab ijs emendatos. Videamus igitur ego orationi tuæ inſidier, an tu meæ ſimul & tuæ. Nam tu quidem ſic ſcripſiſti: 1. Antir. P. 45. *Quid curæ induſtriæque non adhibuerunt Caſſiodorus Senator, & Petrus Damianus, vt Monaſterijs ſuis bibliothecam optimis, & partim ſua ipſorum manu, partim opera notariorum emendatiſſimis codicibus inſtruerent? Huius enim diligentiæ laboriſque teſtes illos ipſos habemus.* Anon. P. 404. Hîc ego arguebam primùm falsò dici, eos tam multâ *curam, induſtriâ, diligentiam, laborem* cõtuliſſe, vt libros *emendatiſſimos* bibliothecis ſuis relinquerent; cùm Petrus quidem Damiani ſcribat ſe ſacræ Scripturæ codices emendaſſe *curſim, ac per hoc non exactè.* Caſſiodorus verò, *vt ſenex potui*, inquit, *& amicis ante me legentibus*, hoc eſt alienis oculis, tollendorum videlicet apertiorum mendorum cauſa, quæ ſenſum impedirent. Quod tamen ipſum in omnibus ſacris codicibus ſe non feciſſe fatetur. Hæc ergo erat prima mea reprehenſio fallaciæ; quæ in oratione tua vt eam nunc refers, non comparet.

Anon. P. 405. Alterum arguebã, quod de aliis libris, à ſacra videlicet ſcriptura diuerſis, ſolus Petrus Damiani ſcribat ſe *nonnullos pro ſua poſsibilitate correxiſſe*; cæteros nemini corrigendos dediſſe dicat. Caſſiodorus autem eam curam notarijs reliquerit, quorum paucos peritos fuiſſe teſtatur. Ex quibus negabam verè à te colligi eos bibliothecas ſuas *optimis & emendatiſſimis libris inſtruxiſſe.* Hinc ſtrophę tuæ liqueſcunt. Non enim, vt fingis, P. 113. ſcripſi te dixiſſe, Caſſiodorum & Petrum Damiani libros omnes, quos monaſterijs ſuis traderent, correxiſſe: ſed ex eo quod non omnes à ſe correctos dicant, & eos ipſos quos per ſe, aut per alios correxerunt, leuiter recenſuerint; probabam quæ de librorum & bibliothecarum ipſorum puritate emendationeque prædicabas inania eſſe. Quàm ergo candidè queſtus es, me *orationi tuæ inſidiari* me *malignum interpretem mentiri, fallere, nullum verbum dicere niſi falſum; quo loco alios mentiri prædico, ibi mendacium non cauere; nihil à me veri ſperandum eſſe, niſi cùm mentiri me dicam?* Ibid. P. 112. Hæc enim omnia breuiſſimo ſpatio effudiſti; ac de re, vt iam agnoſcis, ita certa & liquida, vt eam ne carpere quidem potueris, niſi mea ſimul tuaque verba peruerteres. Quid ignauius? quid abiectius? quid alienius eo nomine quod viro probo conueniat?

P. 113. 134. Quinetiam noua fraude Petrum Damiani petis meque vnà ſic ſcri-

Digitized

bens: *Petrus Damianus, quod cogeris confiteri, non solùm veteris & noui Testamenti libros omnes, sed aliorum etiam sanctorum Patrum, Gregorij, Ambrosij, Augustini, Hieronymi, Prosperi &c. codices nonnullos à se correctos testatur.* At nec ego fassus sum, nec Petrus Damiani scribit, omnium istorum Patrum codices nonnullos à se correctos: quasi aliquos Augustini, & Ambrosij, & aliorum quos enumeras, correxerit; vt oratio tua veteratorie innuit: sed cùm Patrum illorum libris, atque alijs, Monasterij bibliothecá ornasset, ex vniuerso eo numero nonnullos emendasse se dicit: *Ex passionibus quoque beatorum Martyrum*, inquit, *ex homilijs sanctorum Patrum, ex commentarijs allegoricas sacræ Scripturæ sententias exponentium, Gregorij scilicet, Ambrosij, Augustini, Hieronymi, Prosperi, Bedæ, Remigij etiam & Amalarij, insuper & Haimonis atque Paschasij, diuina gratia nostris allubescente laboribus, plures libros habetis, quibus vacare potestis; vt sancta anime vestra non solùm oratione crescant, sed & lectione pinguescant. Ex quibus nimirum codicibus nonnullos pro nostra possibilitate correximus, vt in sacra disciplina studijs intelligentiæ vobis aditum panderemus.* Itaque manifesta fides: patent insidiæ quas dixi. Illud etiam cernitur, Petrum Damiani non dicere paucos illos codices cum veteribus exemplaribus à se comparatos, sed correctos quatenus potuit, deletis videlicet planioribus scribarum mendis quæ intelligentiæ officerent, vt innuit. Quod genus emendationis quàm tenue sit, ac lubricum, nemo ignorat. Deniq; post recensitos ex Petro Damiani, Gregorij, Ambrosij, Augustini, Hieronymi, Prosperi libros, reliquos inuoluis nota *&c.* vt eodẽ ordine cæteri Patres ab eo Monasterio relicti emendatique videantur; cùm non plures quinque præterea enumeret, eosque inferioris ætatis ac notæ. Ex quibus omnibus eximia laus, quam Monasterij illius bibliothecæ dedisti, admodum vacillat.

Habes de fallaciis: Nunc de stultitiis. Hoc enim verbo me afficis, dum ais me *stultè & incautè hoc agere ne boni omninò sint vlli, nec fuerint aliquando manuscripti.* P. 114. Quam impostu̇ram toties tamque apertè obtriui, vt non acutissimè sapere videatur, qui in re tam nota & illustri fraudem struat. Non enim bonos negaui extare manuscriptos; sed cautè ac scienter explorandos dixi. Cui præcepto si paruisses, non incidisses in has salebras, è quibus quò te ardentius euoluere studes, eò miserius inuoluetis. At in *p. 115.* eo certè hallucinatus sum, quòd Hieronymum putaui operam dedisse tollendis librariorum mendis à sacræ Scripturæ coditibus cùm *illi* consilium fuerit, vitiosas versiones emendare. In quo tibi quidem ita certò ac turpiter lapsus videor, vt statim ab initio pronuntiare non dubites me *stupidum Hermam, hebetem*, ac paulo pòst *bardum.* Illud non prudenter *P. 114.* quòd vnà *vafrum* & fallacem fingis; quia nempe, cùm Hieronymi locum proferrem, omiserim hæc verba: *Præsens præfatiuncula pollicetur Euangelia, codicum Græcorum emendata collatione sed veterum.* Quid si tu contrà fallis? Dissimulas enim me hoc ipsum scripsisse, non Hieronymi verbis quidem, sed hisce meis in eandem sententiam; *Hieronymum cùm noui Testamenti veteres libros tum Græcos, tum Latinos summa industria & diligentia contulisset, tamen &c.* Audis eandem rem, quam suppressam cauillaris, verbis aliquanto plenioribus expressam. Quid igitur de accusatoria

P. 115. *Anar. p. 404.*

tua loquacitate cenſendum? Nonne aridam ac ieiunam eſſe? Falſum etiã
P. 115. Anar. p. 404. quod aſſeueras, me Hieronymum iis annumeraſſe qui tollendis librariorum mendis operam dedere. Vbi enim hoc à me ſcriptum? Dixi, minimè mirum Caſſiodorum, cùm diuinæ ſcripturæ libros alienis oculis recognoſceret, vitiis quæ ſententiam impedirent ſublatis, cætera emendare non auſum, *ne libros temeraria præſumptione laceraret;* cùm Hieronymus maioribus præſidiis inſtructus, collatis ſumma induſtria diligentiaque noui Teſtamenti antiquis Græcis Latiniſque codicibus, eadem religione fuerit;& *ijs tantùm quæ ſenſum videbantur mutare, correctis, reliqua manere paſſus ſit, vt fuerant.* An hinc efficitur, me Hieronymianum emendandi genus cum eo æquaſſe, quod Caſſiodorus ſecutus eſt; qui Caſſiodori religioſam in emendando cunctationem ideo probandam dixi, quod Hieronimus ea vſus ſit in diſſimili genere, cui maior libertas concedi poterat? Vbi nunc fraudes? vbi impoſturæ? penes me an te? Imò verò vbi ſtupidus ille Hermas? qui tamen impedire non debuit quominus intelligeres, ſi affirmaſſem Hieronymũ etiam ſtuduiſſe expũgẽdis librariorũ erratis, nihil in eo reprehendendũ, nihil non verũ, nihil nõ notiſſimum futurum fuiſſe. Nec enim ad eã rem, tuamq; in ea ridiculam errationem perſpiciendam aliud à te acumen peto, quàm vt legere
Præfat. in Euang. ad Damaſ. P. 210. P. 100. ſcias. Hç enim ſunt Hieronymi voces: *Ea quæ vel à vitioſis interpretibus malè reddita, vel à præſumptoribus imperitis emendata peruerſius vel à librariis dormitantibus aut addita ſunt, aut mutata, corrigimus.* Quem locum in Anæretico deſcriptum habebas, ſi animi laruæ liberam tibi oculorum facultatem reliquiſſent, quos per alias laruas liberos eſſe dixiſti. Itaque fruſtra operam abuſus es: quam melius collocaſſes in crimine falſi eluendo, quo
Anar. p. 410. 1. Antir. p. 46. Hieronymum à te violatum monebam, cùm diceres eum Origenis volumina Pamphili Martyris manu exarata ſummo in honore habuiſſe *propter emendationem.* Quod ab illo nuſquam ſcriptum eſt. Sed huiuſmodi culpæ leuiores videntur, maioribus aſſueto.

P. 116. 117. 118. 119. Anar. p. 404. Nihil videlicet tua lucubratione dignius putaſti, quàm vt acerrimè contenderes pluribus paginis de nomine *Petri Damiani:* de quo nihil attigiſſem, ne tranſiens quidem, vt feci, niſi hoc potiſſimùm tuo ingenio congruere exiſtimaſſem, & reprehenſionibus id genus nullas eſſe quibus magis ſtimulari, & à tui amoris veterno excitari poſſes. Quæ opinio, vt vides, non fefellit. Quippe vehementer percuſſus exurgis, ac
P. 117. 118. *petis vt ediſſeram, ſi poßim, cur Petrum Damianum cum grauißimis probatiſſimiſque authoribus dici prohibeam.* Et adſcribis Lambertum Schaſnaburgenſem, Gratianum Cluniacenſes, & epiſtolam Alexandri II. nomine vulgatam. Quàm turpe, iſtud à te quæri, qui ſumma authoritate ſcriptores ac Theologos negationem Canoni Arauſicano non inferentes, atque in his eundem Gratianum, tanta fiducia reprehendiſti? Quod ſi præ his omnibus audiendos cenſes manuſcriptos tuos, quorum vitium apertum eſt; an alienos aſpernaberis omnis ſuſpicionis immunes ex Italiæ bibliothecis depromptos, in quibus Petri Damiani æquales teſtantur id illi nominis fuiſſe, quod dixi? Nam Ioannes Monachus eius diſcipulus vitam illius ſcribens iuſſu præfecti & Monachorum Monaſterij fontis

fontis Auellani, quod ab ipso tanta cura excultum fuerat, sic orditur: *Vir itaque Dei Petrus prænominatus Damiani, &c.* Desiderius Montis Cassini Abbas, Ecclesiæ Rom. presbyter Cardinalis postea Victor Papa III. quem Petrus ipse *Monachorum Archangelum* appellat, suo & Cassinensis cœnobij nomine litteras ad ipsum adhuc viuentem scripsit hoc titulo: *Domino Petro Damiani Venerabili Episcopo, Desiderius Abbas.* Leo autem Marsicanus, Monasterij Cassinensis Bibliothecarius, Ecclesiæ Romanæ Cardinalis, Petro ætate suppar, eiusque in Ostiensi Episcopatu successor; *Petrus Damiani, vir valde religiosus, &c.* ac rursus; *Porrò Dominus Petrus Damiani cuius iam supra meminimus, &c.* Quare omnes Italię eruditi in hanc sententiam concesserе, Cardinales Baronius & Bellarminus ac multo antè Franciscus Petrarcha, Onuphrius, Sigonius, Hieronymus Rubeus scriptor historiæ Rauennatis, Augustinus Fortunius Historiarum Camaldulensium conditor cuius hæc sunt verba: *Nomen Damiani à fratris nomine sic vsurpauit, vt se Petrum Damiani semper subscriberet.* Taceo alios tum Italos, tum externos, tum veteres, tum recentiores cùm instar omnium sit ipse Petrus, S. Odilonis Cluniacensis Abbatis vitam ad Ecclesiam Gallicanam scribens, his verbis; *Petrus Damiani sanctus Ecclesijs, quæ sunt in Occidentalibus Galliarum partibus constitutæ, salutem quæ est in Christo Iesu*, Censesne quemquam esse cui de Petri Damiani nomine prius credendum sit quàm ipsi Petro? Tantorum igitur testium authoritate conuincitur librariorum facilis, vt apparet, error scribendum putantium *Petrum Damianum* eodem casu, non *Damiani* diuerso. Atque huius erroris exempla sunt, quæ adduxisti. Quòd verò qui ea respuant, *non satis sani capitis* habendos ais, vide ne tibi ante omnes hoc elogium ponas. Si enim insani est capitis, errores scribarum inscitia inolitos, optimorum manuscriptorum ope, clarissimorum etiam virorum consentiente authoritate diluere; qua ratione docebis Galliæ Synodos à sani capitis homine nuper collectas? Nam plurima eiuscemodi mutare conatus es, vtinam feliciter non solùm in Canone Arausicano, & aliis, sed maximè in nominibus, scribendum censens, *Autisiodorensis, Rejensis, vel Regensis, Epaonensis, Namnetensis, &c.* contra omnium penè eruditorum consuetudinem, qui vel hoc sæculo, vel pluribus superioribus scripserunt. Malè item negas, *Petrum Damiani* dictum esse, sicut *Eusebium Pamphili*; quod testatur Hieronymus Rubeus in historia Rauennate: *A Damiano*, inquis, *fratre natu maiore sic nutritus, ac bonis literis imbutus est, vt ab eo sibi cognomentum ascripserit, vocarique voluerit & scribi Petrus Damiani: quod contigisse in Eusebio Cæsariensi legimus, qui à Pamphilo amico Eusebius Pamphili & vocari & esse perpetuò voluit.* Imperitè denique censes, istiusmodi cognomentum Græci potius moris esse, quàm Latini? cùm is mos minimè abhorreat à posteriorum temporum Latinitate, & adhuc plerisque in gentibus maneat. Nisi fortè Petrus Blesensis Græcus homo tibi videtur, qui Græcè ne quidem sciuit, cùm Odonis Parisiensis Episcopi liberalitatem eliciens, epistolæ subscriberet, *Petrus Odonis*; sicut Petrus Damiani hoc nominis sibi finxit ad perennē fraternæ pietatis memoriam.

c. 2.

Ex Bibliothec. Cassin. edita à Constantino Caiet. Lib. 2. Chronic. Cassin. c. 101.

Lib. 22. c. 3.

Lib. 3. hist. Camald.

Hist. Rauen. an. 1080.

Petr. Blesens. epist. 160. ad Odon. Episcopum Paris.

Digitized by Google

P. 116. 119. P. 118. Dist. 22. c. 1. Non igitur fruſtra monui, quod ſtomacharis, vt ex Vindiciis noſtris Petri Damiani nomen diſceres, & alia ſi velles. Nam quod quæris, *An Gratianum quiſquam notauerit, cùm diceret, Nicolaus Papa II. ſcribit Mediolanenſibus per Petrum Damianum legatum ſuum?* Non decuit te id quærere, qui meminiſſe debuiſti plures paginas Gratiani titulorum erroribus, à nemine notatis, à te paulò antè impletas. In quo ſi tam Lynceus eſſes, quàm videri cupis, non ignoraſſes te vitioſiſſimum titulum pro integro proboque iactare. Nam capitulum iſtud nec eſt Nicolai II. nec ad Mediolanenſes: ſed ſumptum eſt ex Dialogo, in quo loquentes inducuntur regius aduocatus & Romanæ Eccleſiæ defenſor, de electione Alexandri II. qui Nicolao II. ſucceſſit & ſchiſmate Cadaloi Epiſcopi Parmenſis ab Henrico Rege contra Alexandrum euecti. Qui Dialogus in Conciliorum Generalium Tomo III. perperam inſcribitur *Concilium in Oſborio*; cùm præfatio admoneat non in Concilio, ſed anteà ſcriptum eſſe; ad cauſam illam Epiſcopis, priuſquam conuenirent, exponendam *Quoniam & in proximo*, inquit, *vt ſperamus, fiet hic Oſborienſe Concilium, hic iam eiuſdem Concilij conſtituamus velut in quadam tabella picturæ præludium.* Eſt verò dialogus pleriſque locis inſulſus, nec Petro Damiani, cui tribuitur, dignus. Cuius tamen inter Opuſcula editus eſt à Conſtantino Cajetano; etſi ab illius ſenſibus non ſemel diſcedere videatur. Quare vide, quam in Criticorum claſſem redigi velis, qui tanta fiducia titulum obiecisti, in quo totidem mendæ quot verba. Quod ſi Gratiani emendatorum authoritatem minui poſſe ſperaſti, cùm tenuiſſimos titulos, à te reſtitutos, ipſis latuiſſe ſignificares, quis tibi ignoſcat „titulum inquinatiſſimum ex eodem Gratiano paulo pòſt obtrudenti? Nam illos quidem nemo meritò accuſet, quod dialogi, qui nondum editus erat, inſcriptionem non emendarint. Tibi verò quis non ſuccenſeat? qui, dum Critici ambis laudem, & Gratiani in primis titulorum, ab aliis neglectorum, inſtaurator videri geſtis, diſputationis tuæ præſidium in titulo vndique adulterino ponas, eumque inſultans oſtentes.

P. 117. At ex ea ſaltem parte indignum erat, te ad Vindicias noſtras mitti, vnde veram Petri Damiani appellationem acciperes, quòd in iis nec Hugonis Victorini nomen ſine errore extet, dum Abbas dicitur, qui ne Prior quidem fuit. An igitur meum dictum nuda aſſeueratione tua refelli exiſtimas? Ego quidem non is ſum, qui emendari nolim, dummodò errorem videam. Sed locupletiores authores quæro quàm te, qui toties fefelliſti, vt turpius iam erratum vix vllum eſſe poſſit, quàm tibi credere. Nihil certè abſurdius, quàm vt Doctoris tibi authoritatem ſumas, qui aduerſarij perſonam induiſti. Accedit, quod hoc loco reprehendere me non potes, vt non prius damnes Poſſeuinum & Cardinalem Bellarminum, ſocietatis tuæ columina, qui mihi duces ad hunc, ſi ita vis, errorem fuere: ne quid dicam de Sixto Senenſi, Trithemio Abbate, Germanis Romaniſque Hugonis operum editoribus Lateranenſibus Canonicis, qui etiam ſcribunt illum fratrum omnium ſuffragiis Abbatem electum; denique SS. Patrum Bibliotheca Lutetiæ paucis abhinc annis excuſa, vbi hoc idem honoris ei habetur.

De Script. Eccleſ.

In Præf.

Digitized by

Quibus tot & tantis authoritatibus vt tuum vnum verbum nullo teſte fretum anteponam, ne ipſe quidem patereris; qui modò inſaniæ eſſe dicebas Petri Damiani nomen aduerſus vitioſa aliquot exemplaria tueri velle, ſuffragantibus antiquiſſimorum codicum, grauiſſimorumque hominum teſtimoniis. *Tom. 10. initio.*

Porrò vt parem gratiam referam, ſi tanti piaculi putaſti, monachum vnum, qui Abbas non fuerit, ad Abbatis honorem efferre; quantò criminoſius videri neceſſe eſt, integrum Epiſcoporum cœtum gradu dejicere, & Synodo è frequentiſſimis Orientis Occidentiſque Præſulibus collectæ, Oecumenicæ nomen eripere, quod ei ſemper ab Eccleſia datum eſt? Memento te de Synodo Nicæna II. ita diſſeruiſſe, vt & à priſcis Gallis Oecumenicarum numero meritò exemptam dixeris, & Hadrianum Pontificem in eadem ſententia fuiſſe. *Et quidem*, inquis, *ſi rem ſuis momentis expendamus, ſatis omninò cauſæ videbatur, cur Synodum, cui tot adhuc prouinciarum, ac totius penè Occidentis ſuffragia deeſſent, pro Oecumenica nondum haberent. Nec Hadrianus ipſe aliter ſe ſentire oſtendebat: qui allatam è Græcia Synodum, vt Hincmarus docet, in Galliam miſit, Conciliumque eius cauſa conuocari à Carolo iußit; & libris Carolinis, quibus oppugnata eſt, ita reſpondit, vt Oecumenicæ Synodi nomen illis authoritatemque nuſquam objiciat. Quare habebant, vt dixi, hac in parte Galli, quo ſe defenderent.* *Conc. Gall. Tom. II. p. 191.*

Quæ à te videntur ſcripta, vt Synodum Oecumenicam non ſolùm imminuas, ſed etiam mendacem, ac mendaciſſimam efficias, quæ tertio quoque verbo, ac ſingularum potiſſimùm Actionum initiis, Oecumenicam ſe vocitat; & ab his ſolemnibus ferè orditur; *Conueniente ſancta & Oecumenica Synodo, &c.* Vel Oecumenicam igitur eſſe oportet; vel falſam, ac nullam. Quare Synodis Oecumenicis eam accenſent Oecumenicæ Synodi Octaua, & Conſtantienſis; Romani Pontifices Leo IX. in profeſſione fidei ad Petrum Epiſcopum Alexandrinum, & Hadrianus in epiſtola ad Taraſium, legatos eo animo mitti à ſe ſcribens, vt Synodum *Oecumenicam* habeant, quam Imperator petierat. Atque hoc idem ſolenni more profiteri conſueuiſſe Romanos Pontifices, cùm primùm ſedem Apoſtolicam inirent, refert Gratianus, eiuſque profeſſionis integrum exemplar extare in Bibliotheca Vaticana à Deuſdedit Cardinale deſcriptum teſtantur Gratiani emendatores. Ibi autem Pontifices pronuntiant ſe non tantùm probare, ſed etiam *vſque ad vnum apicem immutilata ſeruare, & pari honore & veneratione digna habere ſancta octo vniuerſalia Concilia*; quibus VII. hæc Synodus annumeratur. Quod ſi Oecumenica ideo habenda non erat, quia ei defuerant plures Occidentis Epiſcopi ac Prouinciæ; ne Octaua quidem Synodus, multoque antè Conſtantinopolitana I. Oecumenicæ fuerint, quibus non pauciores abfuere. Sin autem ob eam rem Oecumenica non videtur, quòd Hadrianus eius acta in Galliam miſerit, deque iis Concilium iuſſerit conuocari; Synodus VI. ex Oecumenicarum numero delenda erit, cùm eius item acta in Hiſpaniam miſerit Leo II. vt de iis Synodus haberetur, eaque tandem confirmata ſint in Synodo Toletana XIV. Itaque plures Synodos Oecumenicas vno impetu deieciſti, dum vni inuidiam facis; *Act. 10. Seſſ. 39. Ep. 5. Synod. 7. act. 2. Ibid. Act. 1. Dist. 16. c. 8. Sancta.*

Digitized by Google

& Hadriano Papæ impoſuiſti. Quomodo enim pro Oecumenica non habuit, quam toties Oecumenicam appellatam, præſidentibus ac ſubſcribentibus legatis ſuis, approbauit? Vel quomodo id diſſimulauit in reſponſione quam commemoras, vbi profitetur eam ſibi probatam, (*ipſam ſuſcepimus Synodum*, inquit) ſingulos eius apices tuetur, nec improbari poſſe pronuntiat, quin cæteræ ſex Synodi rejiciantur? Nam de Oecumenicæ nomine apertius diſputare neceſſe non habebat, cùm ea de re capitula ad ipſum à Carolo Rege miſſa non contenderent. Ac ne ipſi quidem Carolini libri authores litem mouerunt de Epiſcoporum aut ſuffragiorum numero, quaſi minor fuiſſet, quàm vt Oecumenicæ Synodo ſufficeret; ſed noua & inuſitata ratione Oecumenicam dicendam negarunt, quòd Eccleſiæ Catholicæ decretis non conſentiret; Oecumenicam faſſuri, ſi conſenſiſſet. Vnde ſic concludunt: *Vniuerſalem planè eandem Synodum non cunctaremur profiteri, niſi eam vniuerſalis Eccleſiæ dogmatibus ſentiremus refragari.* Hæc ego, Sirmonde, hoc loco non reprehendiſſem, niſi vidiſſem tuam iſtam calumniam in Synodum Oecumenicam, & in Hadrianum Papam, à Caluiniſtis nuper Eccleſiæ obiectam tuis verbis. Quibus neceſſe viſum eſt, palam obſiſtere, vt & Eccleſiæ innocentia eluceat, & Tomorum tuorum maculæ, quas ſæpe dixi, agnoſcantur, ne quem imprudentem fallant.

C. 25. ſect. 3. C. 60. ſect. 2.

L. 4. c. 18.

Le Faucheur liu. 3. de la Cene chap. 10.

IN CAPVT VII.

Sirmondi fraus comprobata, reiecta eius cauillatione, contemptioneque Patrum. Inſcitia in exponendis Canonis ſui Francfordienſis verbis, de Beneficiis.

IAMPRIDEM perſpectum eſt, te ex reſponſionibus meis ſeponere grauiſſima quæque, & minimè cauillationibus obnoxia; ea verò conſectari, quæ paulo leuiora videntur, captuique tuo accommodata. Sed illud præcipuè mirandum eſt, te in his ipſis corrodendis ita verſari, vt ſpreta veritate, fide abiecta, de ſolo nomine ac fama labores; quaſi fama ſtare poſſit, vbi fidem publicè abjicias, & impudentiam profiteare. Queſtus ſum, quod è duabus in Canone Arauſicano lectionibus, quas propoſueram, vt vtram velles, eligeres; vnam, *non vt præiudicans quicquam dico*; alteram, *non vt præiudicantes cuiquam dicimus*; priorem arripueris, de altera tacueris; quaſi vnica allata eſſet. Tam apertam verò fraudem tueri audes. Quo ingenio? turpiore fallacia. Duæ iſtæ lectiones, inquis; vel conſentiunt, vel diſcrepant. *Si conſentiunt, nihil intereſt vtram refutandam elegerim. Si diſcrepant, vtram aggredi potius debui, quàm in qua præſidium collocaras, id eſt in priore.* Nimirum petieras, niſi ſophiſticen in ſubſidium euocares: quæ tamen miſerè te prodit. Quid enim rancido dilemmate opus? Non quæritur de lectionum illarum ſenſu, quem vnum eſſe conſtat. De ipſis vocibus quæritur, quas diuerſas vides, num alterutræ cum cætera Canonis oratione aptè cohæreant.

Anar. p. 431.

P. 122.

Digitized by

Quid igitur absurdius, quàm cùm duas lectiones tibi offeram, vni tantùm refellendæ insistere; cùm mihi abundè sit, si altera Canoni conueniat? Vel vtraque igitur refellenda fuit; vel nihil egisti. Verùm ais, te priorem aggressum, quod ego *in ea præsidium collocarim.* Falsa enim spargere, dummodo euadas, pro nihilo habes. Contra apertissimè denunciaui, *me vtramque offerre, vt ea potissimùm, quæ placeret, seligeretur. Priorem tantum, quia paulo inusitatior videri poterat, dixi non abhorrere à consuetudine Conciliorum, in quibus locutiones eiusmodi interdum legerentur. Si cui tamen hoc minùs arrideret, non magnopere me repugnare ostendi; quia vtrauis lectio probaretur, nihil ad sensum Canonis interesset.* Non ergo priorem exemplis muniui, quòd ei magis confiderem, sed quòd minus. Quam enim paulo difficiliorem vidi, confirmaui; quam exploratiorem, reliqui, vt suo se robore tueretur. Tu contrà obscuriorem illam & impeditiorem aggressus es, quòd in posteriore nihil occurreret, cui insidiarere: ita obscurissimæ tuæ fraudes lucent ac splendent. Quod enim addis, posteriorem lectionem vitiosiorem esse, quod *à vera remotior* sit, hoc est à tua; probas, quod diximus, te Sophisticen, non Dialecticen, nosse, cùm id quod quæritur, pro concesso sumas; atque hoc ineptissimo vitio disputationem tuam passim commacules.

P. 122. *Anar. p. 431.* P. 122. P. 112.

Cæterùm vt docerem, priorem illam lectionem non penitus aduersari Conciliorum consuetudini, protuli similes locos ex canonibus Sardicensibus & Africanis. Hos respondes esse *imperiti cuiuspiam qui corruperit;* nihil adiiciens quî probes. Itane verò? tu manuscriptos crepabis; tu sine eorum ope nihil audendum contendes; interea, si quid ex antiquissimis & probatissimis canonibus proferetur, quod tibi incommodet, corruptum esse dices ab imperitis, etsi nihil argumenti habeas? An hoc ipso responso quicquam imperitius? An minus Criticum, hoc est iudicio ingenioque tinctum? An denique superbius in venerandam Patrum antiquitatem, quæ hoc exemplo pertinacium & imperitorum contemptui subiicitur?

Sed qui ad Sardicenses & Africanos Canones contemptim respondes, ad Francfordienses expediendos totus excitaris. Tuos enim fœtus, Canones Francfordienses, quos miser peperisti, quamuis deformes ac prauos, tamen alienis, etsi spectatissimis, venustiores putas, cæcutientium matercularum simillimus. Dixi, vt tuis te telis premerem, in Canone V. Francfordiensi à te edito, *postquam orationis series Concilij nomine decurrit, subitò exaudiri Caroli Imperatoris vocem, nullo eius nomine præfixo, nec interrupto sermonis tenore.* Tu verò clamas me *dormire*, existimationis meæ rationem non habere, *fraudem aut mendacium* dicere. Videamus igitur an non ita vigiles, vt vel à dormiente coargui possis. Negas Concilij nomine orationem decurrere ad V. Canonem, quòd Canone IV. extet decretum, *non Synodi, sed regis ipsius verbis conceptum.* Probas illis verbis, *Et qui nostrum habet beneficium, præuideat, &c.* Quæ negas conuenire cuiquam, nisi regi. O iudicium! ô peritiam! An non igitur Ecclesiæ beneficia non erant? homo Canonum & antiquitatis scientissime, ignoras tritam & peruagatam apud veteres

Anar. P. 111. P. 113. P. 114.

Digitized by Google

Conc. Arel. IV. c. 25. Turon. III. c 31. Mogunt. sub Carol. Mag. c. 42. &c. Capitul lib. 1. c. 104 lib. 3. c 82. l. 4. c. 59. lib. 5. c. 92. 146. 223. &c. Apud. Flod. lib. 3. c 2.

beneficiorum Ecclesiasticorum & secularium distinctionem; quorum in Conciliis, atque in Caroli Magni, aliorumque Imperatorum capitulis tam crebra est mentio, vt in legentium oculos incurrant? Nescis quoties scriptum sit de Ecclesiarum rebus ab Episcopis, vel Abbatibus in beneficium dandis tum Ecclesiasticis hominibus, tum laicis; imò interdum regibus? Nam Hincmarus Rhemensis Hincmarum Laudunensem Episcopum reprehendit, quòd res Ecclesiæ Laudunensis *Domino regi sine meo*, inquit, *ac Coëpiscoporum nostrorum consensu beneficiasti*. Quod si Episcopi quibuslibet hominibus, etiam regibus, beneficia de rebus Ecclesiarum dabant; an imperitiùs respondere potuisti, quàm Canonis tui verba, *Et qui nostrum habet beneficium*, soli regi conuenire, ac Synodi esse non posse?

P. 123 124.

Conuicta ergo inscitia, quid opus est stolidam vociferationem castigare, qua me *dormire, multa mentiri, insanire, fucum facere, peruerso animo* esse, aliaque plura insultas? Quam enim acerbiorem pœnam exigere possim, quàm vt te in turpissimis peccatis insolescere linam, & omnium sibila mereri? Nisi forte illud audiendum, quod etiam mones, dici non debuisse *Carolum Imperatorem* in Canone illo loqui; quòd rex esset, nondum Imperator. Qua ratione accusandi tibi erunt, qui libros S. Augustini contra Academicos inscribunt: *S. Augustini Episcopi Hipponensis*, cùm eos scribens nondum esset Episcopus. Atque in primis Ansegiso Abbati vitio dabis, quod in præfatione libri I. Capitulariũ, & in principio II. dicat, libro I. contineri capitularia de rebus Ecclesiasticis *bonæ memoriæ domni Karoli Magni Imperatoris Christianorum*. Quippe constat Carolum, tum cùm ea sanxit, non Imperatorem fuisse, sed regem. Itaque videt inanem hiatum, quo, non mihi, sed omnibus qui sanè scribunt, ac loquuntur, morsum impingere conaris, & vilissima argutatione communem sermonis consuetudinem, communemque sensum conuellere.

P. 124.

P. 125.

Quare noli dicere te *Plautino sale*, vel *Paulino* me aspersurum. Quî enim possis, cùm sale careas?

IN CAPVT VIII.

Improba Sirmondi opinio de resecatis mutatisque de industria per Collectores Synodis & Canonibus. Vera sententia vindicata ab eius calumniis. Imprudens ac falsa illius asseueratio de Clericorum barba.

GRAVEM contumeliam fieri monebam probatissimis Collectoribus, quod diceres, eos Patrum Canonibus, sicubi à suorum temporum vsu abludere viderentur, manus afferre consueuisse, mutilare, interpolare, peruertere. Nihil enim dici poterat contumeliosius in Canones & Patres, nec quod apertius proderet quàm parui vtrosque facias. Nam & collectionibus, & collectoribus, & Patribus quorum Synodos Canonesque collegerũt, summum dedecus imponis, fidemque abrogas:

Digitized by

Collectionibus quæ isto pacto canones continebunt nõ à Patribus, sed à Collectoribus factos & corruptos; adeoque nullius vsus ac põderis. Collectoribus; qui Synodos & Canones contra Patrum mentem inuertere ausi fuerint, & ad contrarias transferre sententias, eaque ratione nihil sibi fidei & authoritatis apud probos reliquerint. Patribus denique ipsis; quorum Concilia & decreta tam parui putes, vt cuiusuis collectoris arbitrio mutari vitiarique potuerint. Quod iniuriæ genus nemo priuatus vlli suo scripto, quamuis leui fieri æquo animo pateretur. Itaque mirum est tam inusitatum ac pernicioſum scribendi genus impune esse, ac publicè ferri; quo etiam innuitur, quicquid à præsentium temporum moribus diuersum extet in Conciliorum ac veterum scriptis, tolli abolerique posse; quandoquidem sanctissimi viri id feciſſe dicantur. Ego audacissimi erroris falsitatem redarguebam, proferens quamplurima, quæ ipsi illi Collectores, de quibus temerè garriebas, à sui æui moribus disjunctissima collegerunt. Alia rursus non pauciora in eorum collectionibus desiderari ostendebam, quæ cùm ipsorum temporibus vel maximè consentirent. Ex quibus liquidissimè probabam, eos in referendis, omittendisue canonibus, temporum suorum consuetudinem non spectasse. Quid controuersiæ tam explorata in re superesse poterat nisi cum aduersario negotium esset, quem sicut veritatis euidentia maximam responsionis nostræ partem defugere, ita animi angustia & contentionis studium quærere cogit, quod obtendat, ne siluisse ac cessisse videatur. Collectores, inquis, ea etiam colligere, quæ ab ipsorum temporibus discrepent, non negaui. *Quod illos sæpe facere dixi, hoc semper atque in omnibus facere non affirmaui.* Scilicet tergiuersationes à te expectabamus, non responsiones. Ego enim ex eo quod collectores non omnia prætereant quę ab ipsorum temporibus abhorrent, sed eiusmodi quàm plurima referant, concluſi eos nulla prætermisisse, quod à suis ætatibus dissiderent. Si enim causam istam in animo habuissent, cur ex canonibus à sua ætate alienis alios reliquissent alios selegissent; cùm omnium ratio eadem esset? Imò cur longè plurimis eorum susceptis, longè pauciores dimisissent? Huic conclusioni non respondes. Est enim perspicua. Sed, ea dissimulata illud tantùm commemoras vnde eam duxi, collectores non omnia quæ ab æui sui moribus differrent, omisisse. Qua de re controuersia non erat. Nec enim quærebamus an vlla eiusmodi omiserint; sed an propterea omiserint, quod ab ætatis suæ consuetudine differrent. Hæc igitur perspicua tergiuersatio. Ne quidem illud attingis quod addidi, plurima à Collectoribus omissa, non solùm quæ ipsorum temporibus dissentanea, sed etiam quæ maximè consentanea essent. Qua ratione perspicitur, eos nihil certo consilio omisisse, sed exemplaria secutos in quæ incidissent. Atque etiam fateris, propositum iis fuisse antiquiorum ætatum Canones colligere *ad superiorum temporum notitiam, quæ non inutilis futura videbatur.* Quod si ita est, qua tandem mente statuisti, eos antiquiora illa resecuisse, quod *inutilia iudicarent nullique vsui futura*; cùm fateare vtiliter proferri potuisse prolataque esse ad homines vtilissima Ecclesiæ notitia instruendos? Nam quod innuis, aliquos tantùm

Anar. p. 470.

p. 126.

P. 126.

1. Anir. p. 14.

P. 126.

Collectores Canones eiuſmodi cum ſuo ſęculo diſcõuenientes edidiſſe; vehementer fallis: cùm in omnibus illorum voluminibus canonum iſtorum magna frequentia cernatur. Ex quo manifeſtum eſt, nemini eorum conſilium fuiſſe illos prætermittere, quod ad ſui æui vſum non facerent; ſed iis propoſitis, Eccleſiaſticæ temporum omnium diſciplinæ ſeriem ob oculos ſtatuere, vt dixi, & ipſe timidè ac verecundè fateri nunc videris. Nec enim Eccleſiaſticæ diſciplinæ ratio probè cognoſci poteſt, niſi tota percipiatur. Quare quicumque Canones collegerunt, operam dedere, vt quoad fieri poſſet, penitus omnes, etiam quorum vſus exoleuiſſe videretur, in conſpectum ederent, vt iis ſpectatis omnia certius intelligerentur.

Iam verò pugnam in meis verbis inueniſti. Scripſi enim non aliam prætermiſſorum interdum à Collectoribus canonum cauſam quærendam eſſe, *quàm arbitrium & incogitantiam ſcribarum aut compilatorum.* Compilatorum autem nomine Collectores intelligo: *Quod* igitur *de canonum Collectoribus nego, hoc ipſum affirmo.* Mitto, quod mea verba deprauas, quę eiuſmodi non erant, qualia refers. Sed hic penes te leuis eſt error. Quo tandem modo de collectoribus negare tibi videor, quod affirmo? Nego videlicet Canones antiquiores ab iis præteritos ob eam rationem, quod à ſuæ ætatis vſu diſcreparent. An id ipſum verbis iſtis affirmo? An Canones arbitrio & incogitantia ſcribarum aut compilatorum præteriri, ſignificat eos omitti quod ab illorũ ætatis conſuetudine diſſideát? Ridiculum id quidem dictu, eſt, nec video quî hoc cogitare potueris, niſi cupiditate, qua qui affecti ſunt, ipſi ſibi ſomnia fingunt. Excute igitur *oſcitantiam incogitantiamque* tuam: noſtram ne ſimula: *Compilatorum* porrò nomine Collectorés quoſuis, vt opinaris, non intellexi; ſed eos qui nullo iudicio ſed impetu quodam, quaſi graſſatores, Canonum & Patrum dicta temerè coaceruant: quales pleroſque Tomi tui dederunt. Horum, vel ſcribarum arbitrio temerario nimirum, & cæco, *arbitrario*, inquam, *& incogitantia ſcribarum & compilatorum* pleraſque iſtiuſmodi factas opinor cuiuſque generis ac temporis Canonum laceraciones & prætermiſſiones quas inæquabilitas ipſa & inconſtantia à certa ratione nulla, ſed à caſu profectas clamat.

P. 127.

Anar. p. 471.

Num quid amplius tricarũ? etiam. Rurſus enim habes quo me cõmittas mecũ, pugnareq; ſine aduerſario doceas, huius artis callentiſſimus. Cùm enim coniectarim, negationem Canoni Arauſicano ab imperitis librariis inſertam hęreſeos cuiuſdam fugiendæ cauſa; dicere non debuiſſe cenſes eos ſine conſilio rem egiſſe. Agnoſco ingenij tui elegantiam. An ergo, ſi dicere liceat Canonem aliquem à librarijs falſa ratione vitiatum, vbi eius rei nonnulla eſt coniectura, ſequitur dici non poſſe, alios ab iis temerè ac ſine ratione corruptos, vbi nulla cauſa occurrit, qua impulſi videantur? Quis neſcit eos tum prauo judicio, emendandique fiducia; tum inconſiderantia incuriáq; ſępius lapſos. Quid ergo inſcitius quàm contendere vt qui priore modo alicubi errarint, poſteriore alibi erraſſe non potuerint? Non eſt igitur tuum domeſticas pugnas apud alios quærere; qui tuis obrueris.

P. 117. *Ibid.*

Digitized by Google

Quanto enim aptius tibi obijcere licet, quod idem nunc dicas eruditissimos Collectores negationem Canoni Arausicano scientes ac prudentes detraxisse, vt eum ad ætatis suæ vsum torquerent; idem in Epistola scripseris, sublata negatione tantam excitari in eo Canone discordiam, vt nemini cordato persuaderi possit, Patres Arausicanos tam fœdè pugnantia locutos? An igitur præclari collectores temporum suorum disciplinam fulcire voluerunt eo Canone, cui tantum absurditatis admiscuissent, vt ne secum quidem ipse consisteret? Hoc velim etiam atque etiam consideres qua ratione in posterum expedias, qui post triennium id non potuisti, cùm idem in Anæretico exprobrassem. *Anæ. p. 474.*

Præterea, quî conuenit dicere partes Canonibus ideo detractas quòd posteriorum temporum vsui non congruerent, cùm canon Arausicanus in Concilio tuo Arelatensi II. extet multo imminutior quàm apud Iuonem & Burchardum? Quæro igitur ex te, num ei tot partes sint euulsæ, quod à temporum illorum vsu ac disciplina abhorrerent? Dicere id non potes; cùm Synodus Arelatensis II. pauculis post Arausicanam annis sit habita. Quare fateare necesse est, quærendam aliam causam cur mutilati Canones reperiantur, quàm eam quam finxisti. *Can. 27.*

Nam in Canone Carthaginensi ridiculè putas postquam Clerici barbas radere cœperunt, vocem *radat* à Collectoribus deletam; eumque pro certo sic legendum, *Clericus ne comam nutriat, nec barbam radat;* quod Clerici barbas olim non raderent. Hoc enim temerè probas epistola XXIV. Sidonij lib. IV. Vbi narrat Maximo ad sacerdotium prouecto *comam breuem* fuisse, *barbam prolixam.* Ex quo si consequi putas, vt ista Clericorum omnium certa solemnisque lex fuerit, auriculam vellet Sidonius idem, ac meminisse iubebit eodem libro paullò antè scriptum. Claudianum Mamertum ita vitam instituisse vt *crinem barbamque non pasceret*; de quo tamen subiicit. *p. 118.* *Epist. 11. l. 4.*

Antistes fuit ordine in secundo.
Fratrem fasce leuans Episcopali.

Quem locum nunc saltem annotasse debueras, postquam in egregio ad Sidonium commentario ita præterijsti, vt ne quidem attigeris. Nam hinc profectò liquet, barbam radendi vsum Clericis in Gallia liberum fuisse; Sidoniumque à te non intellectum. Ac vide quàm liberaliter tecum agam: Concedo legem quam comminiscaris, veram perpetuamque in Gallia fuisse; ac si ita vis, etiam in Hispania. An hinc constabit idem iuris fuisse in Ecclesia Africana; adeoque Canoni Carthaginensi adiiciendam vocem, *radat.* Nihil minus est periti hominis, quàm sic ratiocinari. Quàm multa enim in Gallia & alibi obseruata sunt, quæ in Africa non vsurpabantur? Quàm multa rursus in Africa, quæ in Gallia locum non habuere? Quid ergo leuius, quàm ex Ecclesiarum Galliæ, & Hispaniæ moribus, Ecclesiæ Africanæ ritus sine dubitatione metiri? Nam hoc etiam loco aduersariam habes Ecclesiam Romanam; quæ non solùm posterioribus sæculis barbæ rasuram Clericorum insigne esse iussit; Vnde Petrus Damiani sui sæculi Episcopos fugillans, *Tanto mun-*

Digitized by Google

Lib. 1. ep. 15. ad Alex. II. P. 119. *danæ vertiginis*, inquit, *rotantur impulsu, vt eos à sæcularibus barbirasium quidem diuidat, sed actio non discernat*; sed & superioribus omnibus ætatibus idem seruauit. Nicolaum Papam fallaciter citas de radenda Clericorum barba cum Græcis pugnantem; cùm dissimules eum profiteri consuetudinem istam perpetuam fuisse Ecclesiæ Romanæ. Quod idem apertioribus verbis docet Gregorius VII. *Totius Occidentalis Ecclesiæ Clerum ab ipsis fidei Christianæ primordiis barbam radendi morem tenuisse.* Quæ verba in Anæretico tibi opposita, minus mirum est à te declinari, cùm ad Sidonium fassus sis te ea non intelligere. Quis ergo non rideat, te in re, in qua insciti am profiteris, alios docere velle? eaque esse confidentia, vt Canonem Carthaginensem antiquissimis Ecclesiarum moribus congruentem, *certo* ac *perspicuè* vitiosum pronunties, quòd Ecclesiarum Galliæ & Hispaniæ consuetudini, tuo iudicio, minus respondeat? Huic enim argumentationi sic confidis, vt etiam quæras, *quænam perspicua argumenta flagitem, si hæc perspicua non sunt?* Fateor leuitatis vanitatisque tuæ nulla illustriora præberi potuisse. Quanto cautiùs mihi assensus esses, qui tot rationibus motus, & antiquissimorum codicum varietate, definiendum non duxi vtri in vitio sint qui vocem, *radat*, adiiciunt Canoni Carthaginensi, an qui adimunt. Quare prudentissimi Romani emendatores nihil hoc loco mutandum putarunt, Canone in decretalibus sine voce *radat* relicto, vt in Anæretico dixi.

Nicol. ep. 70.

Lib. 1. ep. 10. ad Indicem Caralit.

Anær. p. 473.

P. 129.

Anær. p. 473.

P. 130.

Ne quid verò condimentorum tuorum disputationi desit falsa adspergis & calumnias, *Perstas in sententia*, inquis, *& quicquid vspiam in Canonum collectionibus est prætermissum aut quoquomodo immutatum, id totum librariorum errori, non Collectorum iudicio vis tribui.* Non ego in sententia persto, in qua nunquam fui, sed tu in consuetudine frontem perfricandi. Vbinam dixi, quicquid in *canonum collectionibus* prætermissum est, totum tribuẽdum librariorum errori. Quousque ea impones, quæ ne veri quidem similia sunt? Quid enim pinguius, quàm me dicere omnia quæ *canonum collectores* præterierint, librariorum incuria, non ipsorum iudicio prætermissa; cùm constet canonum propriè collectoribus propositum esse, ex vniuersa canonũ copia aliis omissis, alios seligere? Hoc enim differunt à *Synodorum collectoribus*; qui, etsi non semper omnes Synodos, omnes tamen cuiusq; Synodi canones fideliter exhibere, Synodosque ipsas, quales sunt, proferre conantur. De istis ergo Canonũ vel Synodorum prętermissionibus, quas à collectoribus ipsis de industria fieri, & in eorum arbitratu sitas esse manifestum est, non agebamus, vt simulas; sed de iis, quę contra Patrum mentem inductæ, vel Synodos canonibus, vel canones verbis truncant, eosque in aliam sententiã deflectunt. Tu enim hæc omnia à collectoribus dedita opera cõmitti censes: ego audaciam istam illis indignam ratus, librariorum potiùs oscitantiæ imputandam duxi; vbi nihil est quod doceat labes illas aliunde accidisse. Nam illud quoque veteratoriè files, me eas non librariorum tantùm imprudentiæ tribuisse sed etiam integrorum exemplarium penuriæ. Quæ enim de mutilis codicibus sunt expressa, mirum non est mutila apud collectores reperiri. Quidvis denique aliud priùs dici patiar, quàm vt impiam sactorum Ec-

Anær. p. 471.

cleſiæ monimentorum, Synodorumque & Canonum lanienam religioſiſſimorum probatiſſimorumque collectorum voluntate ſtudio ac factam aſſentiar. Hactenus fraudes & impoſturæ.

Supereſt ratiocinatio palmaris. Nam ſicut olim Iureconſulti Imperatorum permiſſu veterum legum luxuriem ineptiamque caſtigarunt, mutarunt, correxerunt; ita ſingulis collectoribus liberum fuiſſe cenſes, vt Patrum canones ac Synodos ſuo iudicio reſecarent, circumciderent, tollerent. Quod ego penè adducor, vt ab æmulo quopiam tibi ſubiectum putem, nõ à te ipſo ſcriptum; ita in hoc dicto abſurditas cum impietate certat. Impium eſt Eccleſiæ Canones ac Synodos conferre cum legibus magna ex parte iniquis & prauis; quæ ob eam rem exterminandæ fuerint. Quid enim hoc eſt aliud quàm Eccleſiæ Synodos & Patrum decreta, iniquitatis ineptiæque dãnare iuréque abolenda profiteri, ſicut leges illæ prudenter ac meritò ſunt extinctæ? Imò verò impiũ eſt dictu, Eccleſię canones ac Synodos ex hominum voluntate pendere, velut humanas leges, eorumque arbitrio flecti ac reſcindi poſſe. Quid enim hoc eſt aliud, quàm Canones & Synodos humanitùs inuentos planéque humanos dicere? Nam humanæ quidem leges ideo hominum nutui ſunt ſubiectæ, quia humanæ ſunt; & ſicut hominum arbitrio primùm extitere, ita eodem, cùm viſum fuerit, commutari poſſunt. At Synodi & canones à Deo, à Spiritu ſancto, à Chriſto ipſo ſunt conditi. Ipſe enim ait Apoſtolis eorumque ſucceſſoribus Epiſcopis, vbi duo eorum aut tres in nomine ipſius congregati eſſent, ſe medium illorum fore. Quod de omnibus Epiſcoporum Concilijs dictum eſſe omnis Patrum antiquitas conſentit. Ideo enim duos aut tres nominauit, ne quis Epiſcoporum minimus conuentus excluſus videretur. Quamobrem Græci Latinique Patres, Romanique in primis Pontifices, *diuinos Canones* vocant, quippe à Spiritu ſancto & Chriſto conſtitutos. Atque hoc modo in Eccleſia ſemper accepti & culti ſunt, non vt hominum decreta, ſed vt Dei; nec multo ſecus in honore habiti, quàm ſcripturæ oracula. Deum enim in vtriſque loquentem ſpectarunt, non homines per quos loqueretur. Hinc tritum illud, & apud veteres decantatum; *Diuini Canones, Spiritu Dei conditi, & totius mundi reuerentia conſecrati.* Quod ſi temporum viciſſitudine ac neceſſitate contigerat, vt aliqui ſeruari non poſſent, & in deſuetudinem neceſſariò venirent; tamen eos amputare, vel è medio tollere non plus licitum putabant, quàm Chriſti præceptum de nemine per viam ſalutando; de non gerendis calceamentis, &c. vel Apoſtolorum legem de ſanguine & ſuffocato; vel denique veteris Teſtamenti decreta è ſcripturis euellere poſtquam commutatis temporibus obſeruari poſſe deſierunt. Nihilominus enim venerabãtur ac tuebantur vt diuina depoſita, diuinæque diſciplinæ reliquias, non tantùm Dei honoris cauſa, à quo manarant; ſed etiam Eccleſiæ vtilitatis gratia, vt diuinorum præceptorum varietatem & copiam, velut in armamentario congeſtam haberet, vnde, pro re nata, quod ex vſu eſſet, proferret.

P. 130. 131.

Martin. I. ep. 5. ad Ep. Philad. Leo IX. ep. 1. ad Michaël. Conſtant. &c.

Ioannes VIII. ep. 228 ad Helmuinũ Epiſcopum Pẽnenſem. Item ep. 229 ad Arpaldum Epiſcopum Tuſculanũ.

Hanc verò Canonum præſtantiam, atque hunc eorum perpetuum honorem à te labefactari, dum eos cum humanis legibus, quę hominum

Digitized by Google

voluntate figuntur, ac refiguntur, æquiparas, quasi nihil diuini habeant,&, sicut illæ,humani ac voluntarij sint,perindignum est Christiano homine, ne dicam antiquitatis studioso, & Conciliorum Galliæ instauratore,quibus potissimùm illudis, cùm ex veterum Conciliorum canonibus vix vlli sint diuiniores Gallicanis.

Nec tantùm in eo impius est error tuus, quod Ecclesiæ Concilia & canones cum humanis legibus æquat, sed in eo maximè quod etiam inferius deiicit. Nam humanæ leges ea sunt eminentia, & dignitate, vt priuatorum saltem libidini non pareant, nec nisi principe authore, defringi possint. Tu verò sanctissimas Ecclesiæ Synodos & canones eò demittis; vt infimi cuiusuis collectoris nutui subsint, qui eos, vt commodum erit, mutet, refingat, aboleat. Vt iam quotquot fuere collectores, non Collectores dicendi sint, sed correctores, dominique Synodorum & canonum vitæ ac necis quadam potestate in eos pręditi. Quid absurdius? quid incredibilius? Imò quid in Ecclesiam contumeliosius quàm vt eius monimenta & decreta priuati cuiusuis arbitrio laceranda rescindendaque subdantur.

P. 151. Nam quod tantam collectoribus licentiam *non sine Ecclesiastica authoritate* permissam ais; edere oportebat rei insolentissimæ testes, vel vnum omnino hominem qui de ea memorarit. Nam à Concilio aliquo datam oportuit eam potestatem, nō ab vno quopiá Episcopo cùm eiusdem sit authoritatis quæ legē tulerit,eam tollere,vel immutare. Sicut autem canones facere singulorum Episcoporū non est,sed totarum Synodorum; ita harum est, vel eos per se reficere, vel reficiendorum mutandorumq; potestatem impertiri. Quare Synodorum decretis necesse fuerit tantum ius collectoribus mandatum esse. Nec sufficerint Synodi diœcesanæ, vel prouinciales; sed requirentur Oecumenicæ: quandoquidem sicut hę solæ toti Ecclesiæ ius dicunt, ita solæ collectoribus tribuere potuerint authoritatem omnium gentium & Synodorum canones reformandi vel antiquandi. Itaque fidem hoc loco & ingenium præstes necesse est, vt exhibeas Synodum Oecumenicam, cuius decreto permissus sit Collectoribus regius iste in Canones dominatus; Gratiano in primis; qui cùm vapulet, sicubi tale quid vel insciens fecit, extentque de huiusmodi eius erratis libri; atque ipse paulo ante negationis canoni Arausicano detractæ *errorem* ei obieceris,iure optimo eruditis omnibus tibique ante omnes iniuriarum dicam scribet,quod ei vitio tribuas id quod non sine Ecclesiæ authoritate factum confiteris: nec minus improbè mutationes prætermissionesque tanta à se authoritate inductas erroribus annumerari dicet, quàm si quis Synodorum Oecumenicarum decreta contemnat. His somniis si quid simile in meis scriptis legisses, Sirmonde, tum rectè insultares, tum iure Anticyram me remitteres.

P. 151. Quare noli gloriari me tuam opinionem tibi nunquam erepturum. Duriores pœnas à te expetere non possum, quàm vt ista portenta quàm diutissimè retineas.

In

Digitized by Google

IN CAPVT IX.

Calendarum Ianuariarum ſuperſtitiones variorum locorum ac gentium expoſita. Antiſiodorenſis Canon à temeraria Sirmondi interpretatione vindicatus. Eius lectio reſtituta.

DE canone Antiſiodorenſi magno, vt ſoles, animo nugari pergis. Nam primùm inſcitè negas me *repugnare poſſe:* quem tamen quereris interpretationem tuam *abſurditatis accuſare.* An ergo tibi non repugnat, qui te accuſat abſurditatis? Nam ſubringi & obſtrepere, quod ais, tuum eſt, qui vitularum & ceruulorum capita defendis, imbellium, & ad pugnam inutilium animalium. De his igitur capitibus induendis canonem Antiſiodorenſem, *Non licet vitula aut ceruulo facere* (ſic enim edidiſti) temerè à te expoſitum dixi; *quia de animalium capitibus nulla in eo canone littera, nullum veſtigium.* Tu contra, ridiculum me eſſe hominem exclamas, qui neſciam *eum qui vniuersè aliquid vetat, omnia rei genera comprehendere.* Quæ verba non ſatis capio. Nam ſi dicis, canonem vetare vniuersè ne vllæ animalium illorum partes induantur, bis ridiculus es; ſemel, quod pro certo ſumis, vetari Canone ne animalia induantur, de quo eſt controuerſia; iterùm, quòd, vt concedam ita eſſe, tamen non potius dici debuerat, vetari ne capita induantur, quàm ne caudæ, vel cornua. Quod ſi ridiculum dictu eſſet, canonem Antiſiodorenſem his verbis, *Non licet vitula aut ceruulo facere,* prohibere ne quis animalium caudas vel cornua induat; non minus ridiculam eſſe neceſſe eſt interpretationem, qua vetari cenſes ne capita induantur, cùm de capitibus nominatim nihil præceptum ſit.

P. 132. P. 133. P. 132.

Anar. p. 479.

P. 134.

Sin dicere voluiſti, Canonem generatim vetare ne quis vllas animalium formas ſuſcipiat; atque hoc ſenſu ſcripſiſti, *eum qui vniuersè aliquid vetat, omnia rei genera comprehendere;* hoc ita abſonum atque abſurdum eſt, vt ſoliſ oculis refelli poſſit. Quis enim dicat, eum qui de *vitulis* ac *ceruulis* loquitur, *vniuersè* loqui, & omnia animantium genera comprehendere?

De cuius rei ineptia paulo altius repetens dicam, & de Calendis Ianuariis, de quibus Antiſiodorenſis Canon, pauca perſtringam. Nam etſi conſtat Chriſtianorum nonnullos ad veterem Ethnicorum in eo die colendo ſuperſtitionem, pleriſq; locis olim acceſſiſſe, vt crebræ Patrum expoſtulationes teſtantur; tamen illud etiá conſtat, & vulgi maximè hunc morem fuiſſe, & maximam in eo extitiſſe varietatem. Chryſoſtomus compotationes tantùm & comeſſationes notare videtur. Aſterius Amaſiæ Epiſcopus etiam ſtrenas, & pecuniarum effuſiones, militumque ludos, ſimulantium Imperatores ac fœminas. Quæ & Trullani Patres aliqua ex parte innuere videntur. Ex quo intelligere eſt, ſuperſtitionem illam in Oriente eatenus ſtetiſſe, nec longiùs progreſſam. Eam enim Aſterius deſcribendam arguendamque ſuſcepit accurata oratione.

Homil. 4. Homil. de Cal.

C. 62.

Digitized by Google

Lib. de idol. c.14. Tertullianus eadem ferè, quæ à Græcis referuntur, attingit; itemq; Am-
Serm.17. brosius. Petrus Chrysologus reprehendit cõtumelioſas ſimulachrorum
Serm 155. In Cal. Deorum circumuectiones, & viros muliebri cultu ornatos. Maximus Taurinenſis aſſumptas pecudum, ferarum, portentorum varias formas; ab Ethnicis tamen, non à Chriſtianis; à quibus Calendarum ſuperſtitionem diu antè abiectam teſtatur. Iſidorus Hiſpalẽſis iiſdem formis pauca alia addit. Ex quo eadem ſumpſere iiſdem penè verbis Beda, & deinceps Alcuinus. Bonifacius Epiſcopus Moguntinus longè alia refert, quæ ſua ætate Romæ fierent; ea nimirum quæ Zacharias Papa in Romana Synodo compreſſit. Quorum omnium commemoratio eò pertinet, vt intelligas in tanta varietate nihil temerè de quoquam loco, prouincia, gente affirmandum; nec ea quæ vſpiam facta legeris, aliò traducẽda ſine idoneis teſtibus. Quo in genere ſicut grauiter paulo antè offẽdiſti in canone Carthaginenſi, ita idem de Antiſiodorẽſi facili negotio offẽditur.

Lib. t. de off. c 40. In Libello de offic. tom. 7. Lib. de off. c.4. C.9. tom.3. Con.

Nam quòd legeras conſuetudinem alibi fuiſſe vt Calendis Ianuariis variæ ferarum ſpecies aſſimularentur; idem in Gallia factum interpretaris, eóque Canonem Antiſiodorenſem trahis. At Patres Gallicani, quorum teſtimoniis vtendum erat, nihil ea de re produnt; etſi alia Calendis Ianuariis in Gallia, eodem tempore, vſitata ſigillatim reprehendant. Imò Canon ipſe Antiſiodorenſis, dum *vitulam*, & *ceruulum* tantùm nominat, docet aliorum animalium portentorumque ſpecies locum in Gallia non habuiſſe. Quare quod Homiliam de Calendis Ianuariis Auguſtini, vt ais, nomine vulgatam objicis; primùm confirmas quod dixi, te ſine idoneis teſtibus temerè de rebus incognitis decernere. Nam homiliam iſtam incerti authoris eſſe ipſe agnoſcis. Atqui rem incertam incertus author certam nunquam faciet. Deinde in Auguſtini voluminibus non extat. Video autem Homiliam de Calendis Ianuariis Auguſtini nomine à te editam, ſicut ab Auguſtino, ita ab hac, quam nunc memoras, diſtantem. Nam verba quæ profers, in ea non leguntur. Quare vide quam dicas. Cæterùm quiſquis ſit author, certè in iis quæ refers, ineptus eſt. *Quis enim ſapiens*, inquit, *poterit credere aliquos ſanæ eſſe mentis, qui ceruulum facientes in ferarum ſe velint habitum commutare.* Imò quis ſapiens inconditam orationem non videt, quæ dicat, eos qui ceruulum faciant, in ferarum habitum commutari; quaſi in ceruulo plures ferarum ſint ſpecies? Quàm facilè intelligitur, hominem non ſatis acutum, ea quæ alibi legerat de ſimulatis olim per Calendas Ianuarias ferarum formis, temerè confudiſſe cum ceruulo Canonis Antiſiodorenſis, cùm eius ſenſum minùs perſpiceret; tibique ad hunc errorem præiuiſſe? Nec tamen ille eius inuentor. Sumpſit enim totidem penè verbis à Pœnitentiali, quem citas, *vetere*, inquis; eoque peiore. Nam nullum eſt ſcriptorum genus à SS. Patribus grauiùs notatum & abiectum, quàm Pœnitentiales iſti libri, quorum, vt Concilij Cabilonenſis verbis vtar, *ignoti authores, noti errores.* Vnde à Concilio Pariſienſi per ſingulas diœceſes conquiri iuſſi ſunt, igneque aboleri. Tuus verò iſte eò deterior, quòd penes te latet, tibique fortaſſis adulatur. Quare non erat belli hominis domeſticis teſtibus aduerſarium vrgere,

Con. Turon II.c.23 & c.18. Bonifacius Martyrep. Vid. & Con. Aurel.4.c. 15. P.135.

P. 136.

Con. Cabilon II.c.38 Con. Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib.2.c.32.

Digitized by

Iisque infamibus & damnatis : quos probus Criticus non modò sibi aduersantes non audiet, sed ne suffragantes quidem.

Quod igitur quæris, *quò post hæc me conuertam;* animosam cæcitatem tuam demonstras. Scilicet ferarum ac portentorum formis, quas in Galliam inuehere conaris, me terrendum fugandumque sperabas. Quarum inania simulacra leui ictu disiecimus, velut qui gladio diuerberet vmbras. Duobus verò scriptoribus ignotis & absurdis, quorum alter alterum secutus est, vsque eò te confidere, vt nihil iis par esse posse existimes, nescio quis ignoscet, si meminerit laruatos scriptores tanta verborum acerbitate à te conscissos. Quorum deinde authoritate disputationes tuas toties fundari perridiculum est. Sed ad tuendas tetras animalium ferarumque laruas, quas Synodo Antisiodorensi addere voluisti, opus erat authoribus laruatis. *P.136.*

Quibus omnibus iam declaratum est, non fuisse exprobrandam *P.133.* ἀϊσοφρσιαν meam, quòd Canonem Antisiodorensem perperam à te expositum dixi; sed ἀκρισίαν tuam, quòd quæ vspiam legisti de ferarum capitibus ac formis, ea continuò in Galliam atque ad canonem Antisiodorensem transferenda ratiocinatus es, iudicij & constantiæ immemor, ac varietatis quæ in Calendarum Ianuariarum superstitione toto orbe versata est. In quo istos imitatus videris, qui ambitione maiore quàm iudicio libros vorantes, si quid bellum ac plausibile offenderint, primo quoque loco temerè profundunt; vt dum plus cæteris scire videri volunt, nihil sapere videantur.

Ego verò iampridem videram in Notis tuis, vehementerque improbaueram & tuam istam opinionem, & Pœnitentialem, quo eam confirmabas. Cuius tamen verba paulo aliter referebas ac nunc. De qua varietate non disputo. Tantum moneo, sermonem quem S. Eligio Nouiomensi Episcopo ibi adscribis, Augustini nomine iam olim editum, inscriptumque *de rectitudine Catholicæ conuersationis*, nec Eligij esse, nec omninò sermonem videri. Est enim perspicuus cento è pluribus scriptis Augustino affictis contextus, sententiæ, vi, stylo Eligij admodum dispar; quicquid obstrepant manuscripti tui. Ex quo tamen corrigere debueras editionem tuam Canonis Antisiodorensis. Cùm enim fateare te contra manuscriptos edidisse hoc modo, *Non licet vitula aut ceruulo facere*, nihil oberat quin paululo magis immutares, litterulaque adiecta scriberes, *Non licet vitulas aut ceruulos facere.* Nam sermo iste, quo niteris, sic loquitur; & cum eo Homilia de Calendis Ianuariis, quam modò dixisti Augustini nomine vulgatam. Ac Latini sermonis ratio sic scribendum docet. Quocirca notandum dicebam editionis tuæ vitium. Quod etiam agnoscere videris, dum canonis verba esse dicis, *ceruulum facere*; malè antea editum à te esse significans. Quænam autem & qualis fuerit olim in Gallia vulgi superstitio in ceruulis vituliſque faciendis, etsi variæ coniecturæ afferri possunt, tamen prorsus non constat. Quod rectè animaduerterunt viri te prudentiores, & vanitatis puriores, Fronto Ducæus, ac Nicolaus Faber: quibus nihil temerè hoc loco definiendum visum est.

Tom. 1. p. 613.

In append. tom. 9.

Ex tract. de vanitate scit. in append tom. 9. & ser. 68. in append. tom. 10.

In notis p. 613. tom. 1.

Anac. p. 479. P. 135.

In Notis ad Con. Antisiod.

Digitized by Google

Ergo explicata altera canonis parte, de quâ contentio erat, cuius te nec verba, nec ſententiam aſſecutum oſtendimus; de altera, quam ſuperuacuo adjicis, vt tuam rerum in vulgus ignotarum certam, vt exiſtimas, liquidamque ſcientiam oſtentes, idem dicimus, quod de ſuperiori. Hoc amplius: Epiſtolam S. Bonifacij Martyris abſurdè adduci, vt do-

P. 135. ceas *beneficij* nomine in Canone Antiſiodorenſi *focum* aut *ferramentum* intelligi; cùm Bonifacius loquatur de ſuperſtitione Romæ iis temporibus recrudeſcente, in Gallia autem & Germania ignota. Quòd etiam

Supra cit. comprobat Beda eius æqualis, ſcribens ſuperſtitionis Calendarum Ianuariarum vix vllas ſua ætate reliquias ſuperfuiſſe, niſi quandam ſimilitudinem in feris quibuſdam hominibus. Id ipſum teſtatur Alcuinus: poſt quem nulla vſquam extare videtur Calendarum Ianuariarum, vanorumque illorum rituum memoria. Quare prorſus abs re accommodas canoni Antiſiodorẽſi id quod Bonifacius Romæ duntaxat factum,

In epiſt. ad Zach. in Gallia & Germania inauditum fuiſſe innuit; niſi ſi qui Roma redeuntes id in patriam renuntiaſſent. Multo minus id in Gallia vſurpatum ait pluribus ante ſæculis, cùm Synodus Antiſiodorenſis habita eſt. Nec video quid nodum in ſcirpo quæras, vel quid myſterij ſubeſſe velis canonis verbis, quæ planè & Latinè loquuntur; *Non licet Calendis Ianuariis ſtrenas diabolicas obſeruare: ſed in ipſa die ſic omnia beneficia tribuantur, ſicut & reliquis diebus.* Vetat enim ſtrenas diabolicas; ſuperſtitioſaque dona; omniaque munera, beneficia, commoda, ſublata ſuperſtitione, eadem ratione qua aliis diebus, tribui iubet. Quid clarius? Quid ſimplicius? Quid dijunctius à ridiculis tuis focis & ferramentis; de quibus nihil in Gallia vnquam proditum eſt? Itaque ſatis patet ne hanc quidem canonis partem tibi intellectam. Nam exclamationes tuas non queror, quibus mihi nihil, tibi plurimum incommodas; cùm iis mentem obtudiſſe videare, ne hoc loco quicquam videres.

Auer. p. 479. Ex his omnibus illud etiam cernitur, me non ſine cauſa admonuiſſe, ſi de animalium capitibus dicere luberet, proferendum fuiſſe, non Antiſiodorenſem canonem, ſed Aurelianenſem, quo reprehenduntur qui

Con. Aurel. IV. c. 16. nouo quodam idololatriæ genere iurabant ad caput cuiuſcumque feræ vel pecudis. Reclamas, nihil id eſſe ad propoſitum. Fateor. Ac ne ego quidem id eò ſuggeſſi, quòd aptè conueniret; ſed quod paulo minus ineptè, quàm Antiſiodorenſis Canon; qui de animalium capitibus nihil ait. De quibus cùm Aurelianenſis ſaltem loquatur, in eo obiectando minùs ineptiiſſes.

P. 137. 138. Denique ridiculè ſuccenſes, quod aio canones, vbi animalium capita commemorãt, non agere de innoxiis tantùm animalibus, vt dicebas.

Ibid. Negas enim te id dixiſſe. Cur igitur ad ipſum negando confirmas? Perpende tua verba: *Docui*, inquis, *Synodum, quæ innoxiorum animantium formas exprimi vetaret, multò minus immanium ferarum larvas toleraturam videri.* Annon planè dicis, Synodum innoxiorum animalium formas ex-

I. Antir. p. 88. primi vetuiſſe; aliorum non prohibuiſſe, ſed prohibituram videri? nimirum ſi tu adfuiſſes. Quod idem cùm in priore Antirrhetico apertius ſcripſeris; qua mente, quo ore quereris me fingere id à te dici,

Digitized by G

quod etiam tùm dicis, cùm maximè negas? Itaque triumpha, exulta, vociferare; *Vbique imponis, vbique mentiris, vbique dissimulas, fallis, calumniaris.* P.158. Nemo mirabitur stolidæ disputationi excordem epilogum, quasi dignum patellæ operculum, superimponi.

IN CAPVT X.

Sirmondi vitiosa editio Canonis Aurelianensis demonstrata. Reiecta fraudes. Canones LVI. Concilio Francfordiensi ab eo impositi.

DE Canone X. Concilij Aurelianensis V. dicere tandem aggredeAnar. p.587. ris. Sed dissimulas fraudem quam notaui, quod è duabus Canonis huius reprehensionibus, priore & grauiore tacita, alterum tantùm retuleras, traductis in eam quæ ego de priore disserueram, vt vtrique respondisse videreris. Vtinam vel omnia silere, vel omnia eloqui posses. Nam dum partim siles, partim loqueris, duplicis ingenij hominem te præbes. Verùm quia increpationibus nostris ad rem accedere tandem aliquando coactus es, videndum vt vindices fidem editionemque tuam canonis Aurelianensis, postquam defensionem meditatus es tot annorum interuallo. Dixeram non-rectè à te pronuntiari *rudem & nullius indiIbid. cij Criticum*, qui editionem vulgatam canonis Arausicani aduersus quatuor codices tueretur, cùm tu eandem in Canone Aurelianensi aduersus quinque tuereris, leuioribus, vt opinabar, argumentis, quàm nos illam Arausicani. Sic enim edidisti, *Sed cum voluntate regis, iuxta electionem Cleri ac plebis, sicut in antiquis canonibus tenetur scriptum, à Metropolitano, vel quem in vice sua præmiserit, cum comprouincialibus Pontifex consecretur.* Ibi voces illas, *cum voluntate regis*, fateris abesse à tribus manuscriptis; Fronto præterea à duobus. Nihil ergo clarius reprehensione mea. Tu verò, quasi instructa acie decreturus de rerum summa, tres codicum profers classes. Quarum prima & vltima asseri ais voculas de quibus contendimus; solà mediâ excludi: atque ideo te vni duas merito prætulisse. Duo ostendam, & classes istas veteratorie à te effingi: &, vt veræ sinceræque essent, tibi tamen nihil prodesse. Atque vt à priore incipiam, ne in isto tuo imperatorio munere stratagemata desint, primam classem conficis è codice vno Rhemensi. Qui ne solus langueat, adjicis ei codices *quos Crabbus legerat*, inquis, *à quo in lucem primùm edita est hæc Synodus.* Sed P.139. vnde tibi constat, Crabbum in hac Synodo plures codices habuisse? Imò verò vnde constat non descripsisse illam ex isto ipso codice Rhemensi, qui solus à te repertus est cum eius editione apertè vitiosa consentiens? Si enim antea statuisti Merlinum in edendis Conciliis vsum esse vnico Abbatis Oliuarij codice, quòd hic solus, vt aiebas, Parisiis P.104. modò inuentus sit carens negatione, quam ille omisit; quanto æquius existimauero Crabbum Synodum Aurelianensem è Rhemensi codice tuo accepisse, cùm alium nullum in omni Gallia tanto studio ac tempore reperire potueris, qui Crabbianæ editionis vitia contineat?

Digitized by Google

Itaque leuis est & iocularis prima tua acies, ad vnum codicem, quasi ad vnum militem redacta. Media nostra est. In hac enim recenses quatuor codices, qui regiæ voluntatis mentionem non habeant. Quibus deinde subiungis tres tuos, vt nostros velut à fronte & à tergo circumuenias. Quid ergo opus erat stropha, & inani duarum classium vẽditatione captandis imperitorum animis adornata? Nam si codicum numerũ spectes,
P. 140. vnica nostra classis, vt à te quidem describitur, binas tuas æquat. Nobis enim quatuor codices attribuis voluntatem regis excludentes Fossatensem,
P. 141. Bellouacensem, Tilianum, Tolosanum: è quibus Fabrianum quem ego quintum adieceram, surripis, eundem esse asserens cum Fossatensi: qua fide, iudicent quibus illi codices notiores sunt quàm mihi, præsertim cùm ista ratio nunc primùm tibi in mentem venerit, ne codicum numero nobis inferior videreris. Sed tamen de re, vt dixi, mihi incõperta non pugno. Sint sanè, quoniam ita lubet, quatuor tantùm codices, qui mentionem regis è canone Aurelianensi tollant. Tu plures non pro-
P. 139. 14. fers qui retineant. Nominas enim Rhemensem, Lugdunensem, Anitiensem, & Corbejensem. Quid ergo fuit causæ, vt, cùm par vtrimque codicum numerus esset, alteros alteris anteferres? Taceo enim Pithœum, quem cùm ad Synodum illam sæpe laudaris, verisimile est non sine causa à te hîc prætermissum. Veruntamen in pari saltem, quoquò te vertas, testium numero, quid habuisti cur in alteros magis propenderes
In Epist. præsertim cùm in nostra parte essent Fossatensis & Tilianus adeò à te commendati, & *optimæ notæ* prædicati? Quid igitur fuit, quod optimæ notæ codicibus spretis alios inferiores atque in his Rhemensem manifestè corruptum, secutus es? Nihil video quod afferre possis, nisi voluntatem ac libidinem tuam. Quare quod quæris
P. 140. *quid hic à te inconsultò factum sit*; iam intelligis nihil inconsultius fieri potuisse, quàm in tantis rebus animi libidine, non ratione duci. Et quo magis id videas; addo codicum quos amplexus es, hallucinationem esse ita certam & perspicuam, vt si multò plures probatioresque essent, tamen audiri nulla ratione debuerint. Reclamant enim omnes Galliæ Synodi illis temporibus vel superioribus habitæ, atque in primis Aurelianenses, vno consensu. Nam earũ de Episcopis eligendis vna est constansq; sententia, iisdem propemodum verbis descripta, vt Episcopi eligantur à Clero & populo cum consensu Metropolitani & prouincialium Episcoporũ, sine regiæ voluntatis mentione. Ita Synodi Aurelianenses II. III. IV. Aruernensis, & Pa-
C. 7. 5. 5. *C. 2.* *Paris. III.* *c. 2.* risiensis, aliæque plures eodem ferè tempore coactæ. Cùm ergo hęc illas respiciat, & imitetur, vt patet tum aliis canonis verbis, tum hisce *sicut in antiquis canonibus tenetur scriptum*; perspicuum est eam ex superiorum Synodorum, antiquóque Patrum instituto Episcopos eligendos censuisse; adeoque regis voluntatem nullam expetiisse.

Nam superiores Synodi ita non postulant regiam voluntatem, vt eam potius excludere videantur. Qua etiam in re, vt in aliis, eas secuta
C. 11. est hæc Aurelianensis. Nam Canone proximo vetat, *potentium personarum* authoritatem in Episcoporum electionem interponi. Qui locus
Tom. 2. p. 634. eam vim penes te habuit, vt fassus sis Galliæ Episcopos in hac Synodo

Digitized by

priſtinam electionum libertatem ſartam tectã retinere voluiſſe. Quod ſi priſtinã electionum libertatem incolumem retinere voluerunt, quî conuenit vt regiæ voluntatis neceſſitatem, quàm priſtinæ Synodi nunquam ſubierant, ſibi impoſuerint? Satis igitur conſtat te mendoſam ſubditiriamque lectionem falſorum codicum teſtimonio malè retinuiſſe; qua mente, non quæro. Illud quidem errorem apertè arguebat, quod diceret, Epiſcopum conſecrandum *cum voluntate regis, iuxta electionem cleri ac plebis, ſicut in antiquis canonibus tenetur ſcriptum.* Quibus enim in canonibus vnquam ſcriptum erat Epiſcopum eligendum cum voluntate regis? Quapropter ſi nulli codices lectionem tuam reprehenderent; ſi omnes aſſentirentur; tamen ipſis canonis verbis manifeſtè repelleretur; nec ad eam tuendam vllæ codicum claſſes, licet veriores plenioreſque quàm oſtentaſti, peritum quemquam mouerent.

Hæc de priore ac præcipua controuerſiæ parte, quam non ſine cauſa vt nunc apparet, tamdiu fugiſti. Videamus quæ ſint in altera. Arguebam, quod ſicut regiam voluntatem Canoni Aurelianenſi perperam adieceras, ita *Cleri ac plebis conſenſum* trium codicum authoritate detrahere videreris, atque in his Tiliani; in quo tamen ea verba ineſſe Fronto teſtatus eſt. Reſpondes, è gemina Cleri ac plebis mentione, quæ in Suriana editione extabat, Frontonem dixiſſe, alteram haberi in Codice Tilano; te non negaſſe. Fateor verbo non negaſſe: at ſilentio negaſti. Nam cùm editio tua vnicam cleri ac plebis mentionem habeat; nonne hanc authore Codice Tiliano, & aliis expungens eam è canone funditus tollere & nuſquam relinquere viſus es? Nemo aliud ſuſpicetur. At non negaſti Codicem Tilianum & alios plebis mentionem alio loco habere. Igitur fefelliſti. Cur enim tacuiſti id quod, te ſilente, nemo diuinare poterat; niſi lectorem in errorem inducere velles, vt nullam Cleri ac plebis mentionem in tribus codicibus ineſſe opinaretur? Nouimus enim quo ſis animo in antiquiſſimas Cleri ac plebis electiones. Id ergo quod Cleri ac plebis mentioni aduerſabatur, commemorans; id quod fauebat, ſilens, planè inſidias lectori feciſti; & perpetuum librorum omnium in Cleri ac plebis electione aſſerenda, conſenſum frangere ac debilitare conatus es. Et tamen, ſi ſuperis placet, vitilitigationem noſtram hîc accuſas; quia videlicet tuam cernimus, teque Tiliani codicis verba, quæ Cleri ac plebis mentionem continent, exhibere tandem coëgimus. Quæ ſi tua ſponte profeſſus eſſes, nihil fuiſſet quod techinam accuſaremus, qua ea compreſſiſti. At nunc demùm ea proferens, meritiſſimam reprehenſionem non effugies, quòd expoſtulationibus noſtris ea tibi extorqueri ſis paſſus. Hac enim ratione confirmas quod diximus, tibi in animo fuiſſe ea ſubducere, ſi nemo obſtitiſſet.

Reſpon. p. 6, 6.

P. 141. 142.

P. 142.

At verò vicem reddere geſtis, *geminaque in Vindicijs noſtris longè grauioris ἀφελονεικίας nos admonere.* Magnum aliquid eſſe oportet, quod è Vindiciarum noſtrarum voluminibus tanti ingenij aciem potiſſimùm ferierit. Audiamus. Videlicet ais, me Ruperti Tuitienſis verba Pontificale exponentis ipſi Pontificali tribuiſſe: O ſcelus! ô nefas! vituperandas ergo Vindicias noſtras, an commendandas ſuſcepiſti; cùm profiteare nihil eis

P. 143.

Digitized by Google

nisi futile objici posse? Ergo ad nugatoriam accusationem, post quàm grauiorem metui, solutiore animo respondeo; primùm, satis alienam esse, ac longiùs petitam. Deinde, me locum retulisse quemadmodum apud Rupertum inueni; nec de friuolo scripto amplius laborandum putasse. Verba enim illa apud Rupertum coniunctim cum Pontificalis verbis, & sine vllo discrimine sunt scripta. Quî porrò tibi exploratum est, Pontificalis codices, quibus Rupertus vtus est, omnia ea verba non habuisse?

Lib. 5. de diu. off. c. 16.

P. 144. Altera culpa est, me *Emanueli Sao* falsam sententiam adscribere. Quam tandem? Nempe eam quæ Soaresij est, magistri orbis. Magnum verò crimen magistri sententiam discipulo tradi. Nihil igitur Sao indignum feci: præsertim cùm id quod dixi, illius libro ita intextum, eiusque verbis adeo permistum sit, vt nemo suspicari queat alterius esse. Hoc enim in prima tantùm libri pagella indicatur. Mihi autem cùm istiusmodi libros arripio, fateor dignos non videri quos tanto studio vndique perlustrem. Quare eorum potius culpa fuerit, qui Notas Sao insertas apertiùs non discreuerunt. Mihi satis est, opus ipsum, quale est Prouincialis societatis præfecti testimonio probatum. Ita enim nemini sodalium, cui sententiæ illę obijciantur, fit iniuria. Nec tu id questus esses, *nisi* metuisses ne tibi opponerem verba ibidem paulo superiùs scripta: *Chrisma esse omninò necessarium ad Sacramentum Confirmationis, est de fide.* Quam tamen censuram, vt vides, non effugisti.

Quoniam ergo Vindiciarum nostrarum oras, ac velut fimbrias, frustra carpsisti; videamus num ego cumulatiori munere de Synodorum tuarum visceribus sumpto, remunerari te possim. Non enim vni homini sed toti Synodo Francfordiensi, hoc est omnibus Galliæ, Italiæ & Germaniæ Episcopis, canones non suos subiecisti, &, quod verè dicere liceat, à te confictos. Nam etsi non à te primùm editi sunt vt simulas; tamen canonum nomen à te primùm acceperunt, contra codicum authoritatem, & contra ipsam rem. Nullus enim codex ea capitula canonum nomine ornauit: quippe quæ narrationi articulatim digestæ similiora sint, quàm canonibus. Plurimi enim nihil statuunt, nihil decernunt; sed tantùm narrant. Quare qui antea ediderunt, Synodi acta iis contineri existimarunt, non canones; maximè is qui duo prima capitula in Ecclesiæ contumeliam superiori sæculo in Germania primus vulgauit: Hic enim illa disertè *Acta* nominat. Cùm ergo ex eodem codice te ea descripsisse dicas; prodis te canonum nomen illic non inuenisse, sed arbitratu tuo esse commentũ. Illud etiam audax facinus, quòd cùm fateare nullũ codicem à te repertũ in quo capitula ista copulentur cum Synodo Francfordiensi, tamen ea illi assuere, & canonum loco inculcare non dubitasti. Itaq; duplici alligasti te impostura, canones faciens, quos nemo canones dixit; & Synodo Frãcfordiensi sine authore adiiciens. Nã manuscripti ne titulum quidẽ habent, qui doceat hæc capitula ad Synodum Francfordiensem vel omnino vllã pertinere. Sine titulo enim nuda capitula in ijs extare indicant, qui hactenus cõmemorarunt. Vnde ergo constat esse Synodi vllius partem, ac non excerptum commentariúmue

Tom. II. Extant post opera Alcuini Parisijs edita an. 1617.

In Præfat. lib. Carol. In Notis tom. II.

Digitized by

priuata induſtria ab aliquo confectũ, ſine vllo Synodi pariẽdæ conſilio? Hoc enim priuatus ille, quiſquis fuit, docet non obſcurè, dum Synodi Francfordienſis præſules Patres ſuos vocat: *Qui ſuprà ſanctiſſimi Patres noſtri, &c.* Quæ patet verba eſſe non Synodi de ſeipſa, ſed inferioris de Synodo. Quin etiam plerique nudi tituli ſunt, vt XXXIV. XXXV. XXXVII. & alij. Titulos autem pro canonibus venditare cui vnquam licuit? Rerum potius ſummulas eſſe patet è variis locis collectas. Accedit collectionis iſtius capita obſcura eſſe, barbara, incondita, inſulſa, omnique ratione tantæ Synodi nomine indigna. Nam & pleraque principem loquentem referunt. Atque ipſe falſus es canonis IV. & aliorum verba ita Caroli Magni eſſe, vt Synodo non conueniant. Quis ergo pro canonibus habeat, quæ principis, non Synodi ſint voces: ac Synodo ne quidem conueniant? Denique vt innumera præteream, ſecundus iſtorum canonum mendacem fingit Synodum Francfordienſem; dum narrat Græcos Synodum pro imaginibus *Conſtantinopoli feciſſe.* Quę nunquam facta eſt. Nam Conſtantinopoli Synodus habita fuit non pro imaginibus, ſed contra imagines. Pro imaginibus autem Nicææ habitam conſtat. Hoc verò mendum quis cadere putet in Synodum Francfordienſem, cui præerant Hadriani Papæ legati; à quibus ipſa Synodi Nicænæ acta eò allata, Synodoque propoſita dicuntur? Quare libri Caroli Magni nomine aduerſus imagines ſcripti, Synodum illam Nicænam perſpicuè appellant. Quis ergo tam ſplendidum mendacium Concilio Francfordienſi tribuendum opinetur? Niſi forte audienda eſt interpretatio, qua vlcus iſtud ſanas. Synodum enim Nicænam factam dicis *Conſtantinopoli*, hoc eſt *ab Imperatoribus Conſtantinopolitanis.* Itaque Conſtantinopolis, & Imperatores Conſtantinopolitani tibi idem ſunt; & quicquid ab Imperatoribus Conſtantinopolitanis vſquam gentium factum erit, Conſtantinopoli factum dices. Tacere ſatius eſt, quàm tam abſurdè augurari. Mitto Imperatorum Conſtantinopolitanorum nomen Concilij Francfordienſis temporibus, ne natum quidem videri; ſed primùm extitiſſe poſtquam alter Romanorum Imperator in Occidente à Latinis conſtitutus eſt. Tam egregiæ verò interpretationis elegantiam non peperiſti ipſe, ſed ab Eccleſiæ aduerſario, librorum Carolinorum primo in Germania editore, ſumpſiſti. Is enim ſtolidæ capituli iſtius aberrationi à Synodo Francfordienſi alieniſſimæ, hac arte mederi conatus eſt; quam credendum non erat, eum qui Conciliorum Galliæ poſt viginti annorum cunctationem inſtaurator videri vellet, ab eo diſciturum. Sed quia illi à te acceperunt, quod Eccleſiæ obijciant, vt antè oſtendimus, par erat, vt tu viciſſim ab iis ſumeres, quo dedecora tueare quæ Conciliis & Eccleſiæ imponis. Ita enim commercij veſtri ratio vtrimque conſtabit.

In Præf.

In Notis.

In Præf.

Itaque vides, Sirmonde, fruſtra te aliunde maculas quærere, quas domi habeas; Vindiciiſque noſtris vnam aut alteram ſententiam leuiſſimis authoribus affictam exprobrare, cùm celeberrimo Concilio è tot Epiſcopis, præſente Carolo Magno, præſidentibus ſedis Apoſtolicæ legatis, collecto canones LVI. ineptiſſimos mira vanitate primus mor-

talium nullo authore adscripseris. Quod idem cùm commiseris in Synodum Arelatensem II. cui canonum auctarium ab ea dijunctissimum, & cum eius temporibus pugnans adiecisse te arguimus in Anæretico; idque Antirrheticus tuus silentio fatetur; nec enim hac de re hiscere ausus es; non est dubium quid sentiendum sit de accuratissima Conciliorum tuorum collectione, in qua multo grauiora latent, quæ tandem proferentur.

IN CAPVT XI.

Frontonem Ducaum de Canonis Arausicani lectione cum Sirmondo dissensisse. Mira ea in re Sirmondi versutia. Ridicula de vocula semel, *ac de* paruulo *dissertationes. Perpetua* ἀσυλλογισία.

In Respon. Amer. 377. GEMINO Argumento docui Frontonem tecum non sentire. Vel enim codices quos vidit, negationem canoni Arausicano adjectam habuisse; & ab eo reiectos, cùm in notis nihil mutandum censuerit: vel non habuisse; & à te falsò asseueratum eam in illis extare. Priori ratione iudicium illius à tuo discrepat; posteriore fides. Quid tu ad hanc lucem? Priorem partem fugis: solam posteriorem persequeris; quasi eam solam attulissem. Quid igitur apertius, quàm quod toties dixi, te id vnum agere, vt quæras quod obturbes, non vt veritatem expedias? Quamquam nihil iam opus de priore illa parte contendere. Nam & hîc lîles; & alibi nihil aliud excogitare potuisti, ne Fronto codicum negationem vitiosam iudicasse videatur, quàm eam illius oculos
J. Antir. P. 30. fugisse. Maluisti quippe imprudentiam indiligentiamque socio ascribere, quàm fateri eum sententiam tuam non probasse. Quæ ratio cùm tota pertinaciæ sit, & fraternæ pietati non conueniat, perinde accipienda est, quasi non habueris quod diceres, & rem apertè fateri erubueris. Hoc igitur constituto superuacanea est reliqua capitis huius litigatio. Quid enim aliud de Frontone agebam, quàm eum quoquomodo tecum dissensisse? Quæ maior autem dissensio, quàm si codicum tuorum negationem præterijt, vt mendosam, vulgatæ que lectioni suffragatus
P. 145. est? Quare quæ deinceps altercaris, aliena iam sunt, nec pertinent nisi ad referendum loquacem & ἀμαθέστατον istum Thersitem, quem narras. Qui tamen quoniam insolenti quadam ferocia inuehitur, vt imperitorum animos conturbet, paucis coërcendus est.

De posteriori ergo orationis nostræ parte, rursus ea canis, quæ semel sunt depulsa. Pergis enim affirmare Fabrianum codicem, quo Fronto vsus est, mutilum fuisse, & primis octo Concilij Arausicani canonibus caruisse. Primùm quid ad rem, cùm Tilianus saltem, quo etiam vsus est, integer fuerit? Quid de altero tricaris, cùm alterum plenum ac solidum fuisse fateare? Nonne satis erat, negationem extare in Tiliano codice, vt eam Fronto restitueret, si probandam existimasset? Tergiuersatio

Digitized by Google

igitur eſt apertiſſima: in qua audacias, petulantiaſque iactare, quibus paginas imples, parui animi eſt, & praui.

Deinde, ſi Fabrianus Frontonis codex nunc lacer eſt, quî ſequitur tum cùm Fronto vſus eſt, lacerum fuiſſe? An poſtea lacerari non potuit? Hanc quoque rationem diſſimulas, qua docuimus te de Frontonis co- *Anar. p. 371.* dicibus temerè vaticinari.

Porrò autem quis ſemiplenos ac mutilos codices Frontoni à Fabro traditos credat, cùm neceſſe foret plura in iis defuiſſe? Fronto autem omnes Galliæ Synodos ab Arelatenſi ad Arauſicanam Fabriani codicis authoritate recenſeat? Hæc verò ratio aperta & ſimplex, tibi, pro tua ſinceritate, cauillatio videtur omnibus conuitiis & impoſturis expianda. Simulas enim me dicere, *Frontonem quotieſcunque Fabrianum codicem nominat, vnum atque eundem ſemper intelligere.* Quod à me nuſquam dictum reperietur. Fabrianum codicem nominaui, ſicut ipſe Fronto, nihil laborans vnicus an multiplex fuerit. Quod ſi quia *codicem* appellaui, vnicum à me dictum interpretaris; & Fronto igitur, & tu ipſe, qui eodem modo appellas, vnicum dixiſti. Veruntamen qua ratione probas Frontonem à Fabro codices plures vno habuiſſe? Prorſus nulla. Nonne igitur indignum, te ob eam rem, quam non probes, laſciuire, vociferari, maledicere? Atqui ego coniectura ducor vt exiſtimem Frontonem plures Conciliorum codices à Fabro non accepiſſe. Nam interdum contigiſſet eaſdem Synodos in diuerſis codicibus reperiri: è quibus variæ lectiones deprompte eſſent. At Fronto nuſquam plures Fabri codices nominat, ſed perpetuò Fabri codicem. Quamquam hac de re, vt voles. Nihil enim impedio: cùm ad controuerſiam noſtram nihil interſit. *P. 140.*

Falſum etiam illud, me arbitrari Synodos ſicut in vulgatis codicibus ita in manuſcriptis ordine diſpoſitas Tua ſunt hæc figmenta, imò pigmenta, quibus futiliſſimis diſputationibus & conuitijs colorem addere ſtudes. Ego horum expers, ſimpliciter dixi omnes Synodos à prima Arelatenſi, in qua Conciliorum Galliæ caput conſtituiſti, vſque ad Arauſicanam Fabriani codicis nomine à Frontone recognitas; ideoque nihil loci eſſe de mutilo & acephalo codice calumniandi. Ita enim conſtat vel Frontonem eo non vſum, vel alium integrum & cumulatum habuiſſe, in quo omnes illæ Synodi continerentur. Quîd porrò ea de re diutius obtrectas, cùm præſto ſit luculentiſſima tua confeſſio? Nã ſuperiùs affirmaſti codicem, qui à Frontone Fabrianus dicitur, ipſum eſſe quem Foſſatenſem vocas. Cùm ergo Foſſatenſem integrum eſſe fatcare, qua fronte Fabrianum Frontonis codicem integrum fuiſſe acerrimè vehementiſſiméque inficiaris? Quis animum, quis cõſilium tuum non miretur in audaciſſimis aſſeuerationibus, quæ tuopte indicio coarguuntur? Et tamen quaſi hæc fraus parua ſit, turpiorem adiungis. Cùm enim fatear Frontonem habuiſſe Fabrianum codicem, quem Foſſatenſem dicis, tamen illo vſum negas: *Non hoc vſus eſt Fronto*, inquis. O pertinaciã! O ingenium! Quorſum, quæſo, habuit, niſi vt vteretur? At ſuperius de codice illo agens: *Vtendum*, inquiebas, *à Nicolao Fabro acceperat.* An ergo *Ibid.* *P. 141.* *P. 141.* *P. 141.*

vtendum acceperat, & non vtebatur? Quid, quod ibidem vſum addidiſti, eumque commemoraſſe ad canonem X. Concilij Aurelianenſis V.

Ibid. Quid ergo religionis aut fidei in verbis tuis? Quis non horreat veteratoriam mentem, qua ſimulas te depellere alienas fraudes, vt tuis viam ſternas? Niſi forte credi iubes Frontonem, cùm duos à Fabro codices haberet, alterum integrum alterum acephalum, integro ad Synodum Aurelianenſem vtendum cenſuiſſe, ſolo mutilo ad Arauſicanam; nempe ne nihil tibi relinqueret quod diceres in abſurdiſſimæ diſputationis anguſtiis. Nonnepudendum, eſſe qui cum næuiis commentiſque adeò pinguibus in publicum prodire audeat, & eruditiſſimorum hominum patientia abuti?

P. 147. 148. Quid dicam, quòd etiam ais me ſic ratiocinari; *Sirmondus Fabri librum nuper retulit, ergo illum Fronto penes ſe habuit, quamdiu vixit.* Hæc impoſtura, ſi cum aliis conferas, leuior eſt; ſed tamen apertiſſima. Quis enim ratiocinationem iſtam ingenij tui eſſe non agnoſcit, vel ipſa inſulſitate? Ego tales fœtus non edo. Planè narraui, quod acceperam, codicem illum penes Frontonem fuiſſe quoad vixit, eoque mortuo à te ad Thuanam bibliothecam relatum. Qua de re, ſi tu certiora noſti, vel ſi minorem aliis quàm tibi fidem vis haberi, qui toties fefelliſti, vt ne quidem ſi vera prædices, audiendus videare; tamen non erat, hominis qui ſe humanum videri cupit, hoc de re leuiſſima erratum, quodcumque demum eſſet, ita inhumaniter vrgere, vt acerbiſſima nomina congereres *mendaciorum, inertiarum, peruicaciarum,* & alia quæ mirifica tua in hoc genere loquacitas profudit.

Anar. *p.* 371.

P. 147. 148.

P. 148. Sed qui abſurdiſſimam ratiocinationem mihi commentus es, nihilo meliorem tibi ipſi, Deo vindice, ſumpſiſti. Probas enim Fabri codicem, quo Fronto vſus eſt ad Synodum Arauſicanam, caruiſſe primis octo canonibus, quia in his illum non nominat, ſed ſolum Tilianum: Quæ ratio ſi valeat, efficies codicem eundem Fabrianum non modò primis octo canonibus caruiſſe, ſed etiam poſterioribus ſeptem; cùm Fronto Codicis Fabriani mentionem primùm faciat canone XVI. Quod ſi tacitos præterire potuit ſeptem poſteriores canones, etſi in Fabri codice, quo vtebatur, extabant, quidni & priores octo? Rationem, ſi quæris, à te ipſo proferre licet. Scribis enim primos canones Concilij

Ibid. Arauſicani, qui in integro Fabri libro extant, *cum Tiliano codice omninò conſentire.* Statue igitur hanc Frontoni cauſam fuiſſe, cur commemorato codice Tiliano, alterius, in quo, etſi integro, nihil peculiare ineſſet, mentionem habendam non putarit. Actum eſt de Dialectica tua Nunc audi de Grammatica. Eſt enim repueraſcendum cum ſene.

P. 148. 149. Contendis, voculam *ſemel*, in canone tuo valere *vnà & non diuiſim.* Quam ineptiam vt omnes videant, audiantur illius verba: *Nullus miniſtrorum qui baptizandi recipit officium, ſine chriſmate vſquam debet progredi; quia inter nos placuit ſemel chriſmari.* Horum verborum, te interprete, hæc eſt ſententia: Nullus miniſtrorum ſine chriſmate progrediatur, quia iubemus vnà & non diuiſim chriſmari. Nihil inſultius. Nec minùs ridiculum quod nunc addis, Synodum iubere chriſmationem iungi cùm baptiſmo,

Digitized by

ptiſmo,non in aliud tempus differri. Quis enim ita accipiat illud. *Placuit ſemel chriſmari*; hoc eſt, chriſmationem in aliud tempus non differri, ſed coniunctim fieri in baptiſmo? An extra baptiſmum alio tempore ſemel fieri non poterat? Rectè ergo dixi Oedipo coniectore opus eſſe, vt hic ſenſus è verbis illis eruatur. At *ſemel* ſignificat *ſimul*. Significet. Tamen abſona erit oratio: Nullus miniſtrorum qui baptizandi recipit officium ſine chriſmate vſquam progrediatur, quia inter nos placuit ſimul chriſmari. Quis verò author eſt *ſemel* ſignificare *ſimul*; Cicero, Virgilius, Seruius, Martialis. An ergo canonum voces, quæ ſimplices & vſitatiſſimæ eſſe ſolent; ex reconditis Latinitatis & Grammaticorum deliciis ſpectandæ erunt? Nemo id probet, niſi Grammaticus. Verum tamen quid ait Cicero? *Mihi binæ litteræ ſemel redditæ ſunt.* Vt ergo vim vocis *ſemel* hoc loco videas, pro *binæ*, ſcribe *vnæ*; hoc modo, *Mihi vnæ litteræ ſemel redditæ ſunt.* An hic cenſebis *ſemel* ſignificare *ſimul*? Ferulam mereberis, ſi dicas. Fateare igitur te voculæ huius ſignificationem aliarum coniunctione obſcuraſſe. Quinetiam ferunt plures codices *ſimul* habere non *ſemel* Quare dubia lectione abuti non debuiſti. Illud verò Virgilianum, *humum ſemel ore momordit*, quo conſilio affers? An exponendum putas, humum ore momordit *vna & non diuiſim*? Nam quod Seruius *ſemel* interpretatus eſt *citò, confeſtim*; quid te adiuuat? Num cito & confeſtim, idem eſt ac *ſimul*? Vndique igitur fluctuas. Nec verò apud Martialem, *Huic percuſſa foret tota chimæra ſemel*, quiſquam intelligendum fatebitur *ſimul tota vno ictu*, vt cenſes. Quid enim dictu ineptius, quàm vnum ictum omnia chimæræ membra ſimul ac non diuiſim attigiſſe? Quantò planior expoſitio, eam totam ſemel tantùm percutiendo interfectam, ſeu lethali vulnere ictam, quo omnes eius naturæ tandem extingerentur? Eſt enim notiſſimum, ac frequens vt *ſemel* ſignificet *ſemel tantùm*; quemadmodum Poëta neſcio quis ait de virginitate, nulla reparabilis arte, *deperit illa ſemel*. Ita nihil eſt loci tuo *ſimul*. Nec verò Grammaticum quemquam eſſe puto qui *ſemel* pro *ſimul* vnquá acceperit. Niſi forte cęterorum omniũ decreta tibi Archigrammatico reſcindere licet. Quod ergo conſulere iubes theſaurũ linguæ Latinæ, *qui me cauſam doceat cur ſemel ſignificet ſimul ac non diuiſim, quia nimirum quod ſemel fit, diuiſionem non recipit.* Nec theſaurum iſtum noui; nec cauſam capio. Vellem planiùs, expoſuiſſes. An enim dicis ea quæ ſemel fiunt, diuidi non poſſe? Non opinor. Quàm multa enim ſemel fiunt, quæ iterum ac ſæpius fieri, & locis ac temporibus diuidi poſſunt? Oratio ſemel recitata, nonne iterum ac ſæpius, pluribuſque locis ac temporibus recitari ac diuidi poteſt? Vide igitur quid dicas; & theſaurum iſtum in animo tuo abſtruſum nobis benignius exprome. Fac etiam explices quod minaris, me, ſi tibi diutius obſtitero, *imperitum & peruicacem ſimul ac ſemel dicendum.* Cuius dicterii aculeum fateor me non videre. Si enim ex tua norma interpretemur; certè ais, me imperitum ac peruicacem eſſe *ſimul ac ſimul*. Haſce ego ineptias excutiendas putaui, non quò dignæ ſint vel Theologica, quam ſuſcepimus, diſputatione, vel ætate tua: ſed vt doceam te in nugatorio iſto ipſo litterularum genere, in quo tibi aliquid videris, nihil eſſe; eoque

P. 149. ex l. 5. ep. 3. ad Att.

P. 150. ex Ant. XI.

Ibid.

P. 149.

P. 150.

Digitized by Google

longiùs à violanda Ecclesiæ doctrina te repellam.

Postremò, ne quod absurditatis specimen Antirrhetico desit, ridiculam & extra modum insulsam de Concilio Teleptensi argutationem tueri contendis. Probabas, grauem esse oportere manuscriptorum authoritatem, propterea quod Cardinalis Baronius & Binius Concilium quod in vulgatis Telense dicebatur, rectè coniecerint appellandum Teleptense. Ego exsibilandum dixi, qui ab emendatione, quam fateretur coniecturâ factam, manuscriptorum commendationem duceret. Non enim manuscripta, sed coniecturas ea ratione commendari. Nunc verò apertam, vt per se apparet, insulsitatem, alia nihilo obscuriore confirmas. Respondes enim, Baronium secutum esse, non solùm coniecturam, sed etiam manuscriptos. Quis testis? Nemo. Atque adeò Baronius ipse ait se spectasse, non manuscriptos, sed Concilij Mileuitani & aliorum subscriptiones; quæ in vulgatis visuntur. Ergo hæc quoque manifesta absurditas. Tertiam, ne quid ad numeri pertectionem desit, adiungis. Probas enim Baronium in emendatione illa manuscriptis simul & coniectura vsum esse, quia tu id feceris in Codice Theodosiano, in lege ipsa Theodosiana, in Cicerone, in Æmilio Probo; in quibus *pariculum* pro *periculo* ex manuscriptis simul & coniectura rectè repositũ esse longo sermone fabularis. O senem, huius nominis immemorem! Qui per tot labes quærere non dubitauit vbi nugas suas proferret, earumque ostentandarum studio, prudentiæ, rationis, ingenij iacturam facere? Quis enim de iudicio tuo commodè sentiat, cùm tot paterga inepta, frigida, longè petita, absurdissimis rationibus in orationem tuam, velut obtorto collo, toties intrudas? Adeóne non modò inops es, sed etiam læuus & infelix, vt ne nugas quidem, nisi coactas & intempestiuas edere possis, ac tot aliis accersitas, vt meritò dubitetur sterilior earum sis, an fœcundior? Quanto præstitit manuscriptos, coniecturasque omnes etiam tuis meliores, abiicere, potiusq; de periculo, quàm de pariculo cogitare? De quo vt fatear te feliciter coniectasse, nec audacia ambitioneque lapsum; quid aliud profeceris, quàm vt, quod sæpe dixi, ad rimandas voculas litterulasque factus, & in disputatione Theologica Grammatici nomen assecutus videare?

Antir. I. p. 19.

Aner. p. 365.

P. 152.

Aner. p. 474.

P. 151. 152.

IN CAPVT XII.

Sirmondi epilogus tautologus, antilogus, inteſtinis pugnis, & ineptijs insignis; verum denique Antirrhetici breuiarium. Admonitio ad Sirmondum vt silentium diu aebitum, tandem persoluat, si posit.

VENTVM est aliquando ad epilogum. Quem ego quidem, vtcumque à te contextus est, aspicio velut portum, & ingratissimi laboris leuamen. Quem enim non tædeat cum erroribus, audaciis, tricis offuciisque tuis luctari, laruasque omnibus quas obijcis tetriores

Digitized

debellare! Itaque hoc nomine epilogum tuum amo, mihique felicem interpretor: etsi omnia vitia & conuitia, quæ antè sparsisti, in eo colligere ac repræsentare videare. Nam quæ tria in Antirrhetico dominantur, audacia, ingenij imbecillitas, violentia; ea in hoc epilogo certatim eminent. Audacia, quod in rebus perspicuè falsis conuictisque exultas; Ingenij imbecillitas, quod me insectando, te obruis; violentia, quod vbi omnibus præsidiis te defici vides, terrorem ac vim denuncias. *Repulsa & reiecta sunt omnia*, inquis, *quæ tanto apparatu instruxeras*: At superiùs prædixisti, te omnia non persecuturum: *Nec tamen omnia*, inquiebas, *persequi est consilium*: Ac fassus es te plurima præteriisse, eiusque rei veniam petiisti: *Noli*, inquis, *expostulare, quod plurima prætermisi*. Quænam igitur est confidentia ista, vt quod te non facturum monuisti, quod etiam confessus es te non feciisse, id tamen te feciisse ad extremum gloriere? Ac ne parum sit tam audaci oratione frontem semel fœdasse, rursus ingeminas, & ad expressiorem inuerecundiæ effigiem, omnes petitiones obiectionesque nostras à te singulatim repulsas esse pronuncias: *Nulla fuit incursio tua*, inquis, *nullus impetus nulla impressio, quæ non tuam potius inertiam & ignauiam, fraudes, effugia, cauillationes & calumnias; ἀσυλλογισίαν denique temeritatemque tuam patefecerit*. Quanto satius erat istum animi feruorem restinguere, si posses; & quid diceres, videre? Quis enim sobrius prædicaret se singula reuicisse, quæ plurima prætermisisse dixisset, aut in eo gloriam quæreret, in quo veniam paulo antè petiisset? Sint hæc improuidæ audaciæ tuæ. Illud ingenij parum acuti, quod Anæreticum *sicarium* appellas. Quis enim miretur, postquã Antirrheticum tuum ipse carnificem dixisti? Quod verò eo non contentus, etiam parricidam facis, turpius erras. *Exsicario*, inquis, *factus est parricida*: tua nimirum industria, qui eius ferrum in nos conuerteris. Nempe igitur dicis in societate tua, atque in Collegio Claromõtano patricidia doceri Cæterum Anæretici nostri arma non modò in quemquam alium, sed ne in te quidem feruntur. Tuas tantùm hæreses, vt nomen ipsum innuit tuaque vitia petunt; quæ funditus sustulere, si minùs ex animo tuo, certè ex aliorum opinione ac fama. Antirrheticorum tuorum ista est, quam exprobras, acerbitas. Nam à re abeuntes, in qua nihil nisi dedecus experiuntur, personam semper appetunt, in eam anhelant, vt leuissimas absurdissimasque disputationes maledictis, probris, violentiaque compensent. Quid enim in eo genere omitteres, si nomen meum edidisses cùm, illo ignoto, acerrimis in eos quos sola suspicione adumbras, contumeliis ac minis temperare non possis? In quo doleo equidem quod spectatissimi homines petulantiæ tuæ mea causa subiiciuntur. Verùm illud solatio est, quòd omnium iudicio plus te, quàm illos fœdas; & nemo personam nostram sibi turpem adhuc putauit. Non fuimus cuiquam indecores. Atque in hoc nobis concedas necesse est. Nam Antirrheticorum tuorum labes, sicut ex omni superiore memoria nemo concepit, ita neminem toto orbe Catholico facilè reperies, qui suas dici velit. Quascumque igitur laruas nobis imponas, eæ fronte tua pulchriores sunt, ac minùs homines absterrent. Me Orthodoxũ, veritatis amato-

P. 153. *Repulsa & reiecta sunt omnia*

P. 71. *Nec tamen omnia*

Ibid. *Noli, expostulare, quod plurima prætermisi*

P. 154. *nullus impetus nulla impressio, quæ non tuam potius inertiam & ignauiam, fraudes, effugia, cauillationes & calumnias; ἀσυλλογισίαν denique temeritatemque tuam patefecerit*

P. 154.

P. 151. *Exsicario, factus est parricida*

P. 71.

P. 153.

Digitized by Google

rem ac vindicem omnes agnoſcunt, & probant. Tibi ne ſodales quidem id teſtimonij dare audent; imò coryphæorum ſuorum voce heterodoxum, hæreſumque defenſorem fatentur. Qua larua nulla turpior eſt, nec religioſo, preſbytero, ſeni, eruditi nomen appetenti, inhoneſtior. Itaque vides nihil fuiſſe cauſæ cur de laruis rurſus diceres, quibus magis infantiam tuam, & epilogi conficiendi inſcitiam tegis, quàm ego nomen meum. Niſi fortè neceſſe fuit nobis afferre conſultationem tuam, vtrùm
P. 154. eas in poſterum deponere, an retinere expediat. *Quid à me conſilij nunc expectas?* inquis. Egone? Prorſus nihil. Quid enim intelligere cum credam, qui conſilia ſua ab eo deſiderari putet, quem inimiciſſimè procaciſſiméque conſcindit? Nam etiam ſæpius inſanum vocas: cui hominum generi conſultoribus opus eſſe nemo ſanus arbitratur. Quid quod conſilia præbes cum tuis dictis factiſque pugnantia? Suades enim vt nomen celare pergam: quam rem toties exprobraſti, vt ſummum crimen. Nam quod à nobis ea commiſſa eſſe ais, vt famæ noſtræ metuendum ſit, ſi agnoſcamur, latereque ac nomen tegere expediat; An ea in religione, vt cenſeas, famæ tuendæ cauſa flagitia fieri poſſe, quæ ipſe damnaſti? O conſiliarium fenem quidem, ſed ſenatu indignum! quamobrem non eſt quod te vexes, Sirmonde. Nemo te Aurelij famæ conſulere credit; & in tuto ſunt res noſtræ. Quæ tu horres, quæ formidas, quæ nobis metuis, ea præſtantiſſimi toto orbe homines honori & gloriæ ducunt, pluſque iis laudis & commendationis ſententiis ſuis attulerunt, quàm vllę tuę tuorumue calumnię vnquam eripient. Quare ſerua aliis conſultoribus ſuaſiones tuas. Nobis non ſolùm iampridem viluerunt, ſed nunc maximè ſunt inuiſę. Intelligimus enim eo animo à te obtrudi, vt aditum habeas ad eos deformandos, quos ſub Aurelij nomine latere arbitraris. Itaque non ſolùm imprudentia orationis tuę authoritatem extinguit, ſed etiam fraus & malitia; cùm in eorum dedecus apertè incumbas, quibus conſulere profiteris. Quamquam nihil neceſſe erat per tot ineptias, more tuo, hebetiſſima conuitia epilogo inculcare. Ludi magiſtri enim tibi videmur, aut gymnaſiarchæ: quippe ho-
P. 155. mini talium experientiſſimo, cùm in puerili ludo conſenueris, ac etiam nunc regnes, è quo & quod optimum habes, & quod deterrimum accepiſti. Niſi enim illi prefuiſſes, quid tandem ſcires? Rurſus niſi prefuiſſes, vnde hauſiſſes iſtos ſpiritus, acrioremque illum typhum, qui non alij facilè adhęreſcat, niſi qui imperitis leges dicere, pueriſque dominari diu ac multum aſſueuerit? Quàm verò illepidum, quod metuis ne maledicta noſtra dedeceant primarię neſcio cuius Eccleſię ſodalitium, cui
Ibid. nos etiam aſcriptos ſuſpicaris? Tibi prius tuoque ſodalitio timere oportebat. Nam tu quidem te mihi parem fateris, dum ais, te conuitia mea
P. 154. mihi reddere, & formulas perſequi, quas in eo genere prior vſurparim. Vt verò intelligentiorem etiam exercitatioremque te prębeas, inſanias, amentias, inſipientias in nos ebullis: quę elogia non modò prior in te non contuli, ſed ne referre quidem ac retaliarè poſſum. Si ergo maledicus quiſquam è Canonicorum cœtu exturbandus videtur; quantò magis è ſocietate tua? Niſi Canonicorum cœtum illa puriorem integrio-

remque existimas. Sin autem societas tua procacitatem istam fert, si semper tulit; si eam vel in te, vel in aliis longè plurimis semper probare visa est; quo ore nobis prædicas maledicos cœtu vllo deiiciendos; cùm societas tua non credat? Sed maiore fortasse es in Canonicorum ordinem, quàm societas tua in seipsam, studio & obseruantia. Quidni? cùm duorum è primaria Galliæ Ecclesia Canonicorum suffragiis hæreses tuas probandas curaris, tàm Illustrissimorum Galliæ Præsulum ac Theologicæ Facultatis authoritate, quàm sodalium tuorum consensione damnatas? Quæ maior Canonicorum irrisio significari potest quàm vt eos nostra quidem hæresum fortiùs refutandarum ratione pollui dicas; hæresum verò approbatione pollui non putes?

Quid dicam de simili Theologorũ ordinis contemptu? Theologi videlicet nomen nobis exprobras, idque ab eo assumi qui in subselliis non consederit, Theologorum iniuriam censes. Quid si tua maior est? Quid enim aliud indicas, quàm subsellia Theologum facere? Quòd si eam iniuriam tantam esse concedam, quomodo tuebere sodales tuos, qui Theologorum titulos libris suis vulgò inscribunt, Fronto Ducæus, Dionysius Petauius, Theophilus Raynaudus, innumeri alij; eumque tibi tribuit Fronto in notis ad Asterium, tu Ioanni Gualtero ad Flodoardum; Adeóne ruis, vt non videas in te ac tuos recidere quod librorum nostrorũm inscriptionem, ob adiectum Theologi nomen, *arrogantiæ, temeritatis, insolentiæ non ferendæ, omnique ludibrio exsibilandæ* damnas? Ego quidem si aliis Theologus non sum; tibi certè sum; postquam hæreses cæteraque tuas Theologicæ rei perturbationes sustuli & in ordinem redegi. Cui officio si Theologi nomen saltem non rependas, tenebris quas discussi, digniſſimus eris, longéque adeò ingratior, quàm me in sodales tuos fingis. Nam & addere placuit, vt ingenium omni ex parte ostentes, me ab iis *ad paranda vitæ subsidia adiutum.* Num ideo carnifex meus esse voluisti; vt vitã à me, quasi iure tuo, repeteres? Enimuerò si in sodales tuos ingratus est, qui contra illos pro Ecclesia propugnat; quanto illi magis, qui tanto maioribus vitæ subsidiis ac beneficiis ab Ecclesia cumulati, eius dignitatem minuere, doctrinam vertere non verentur? Verùm statue, vt vis, nos iis plurimum debere. Maius illi à nobis beneficium habent, qui ad hæreses expurgandas sunt adiuti. Erras Sirmonde. Qui vitia, quamuis inuitis, extorquet, non lædit, sed demeretur; eoque magis quàm alius, quod eorum quibus benignè facit, gratiam non spectat, facto ipso conscientiaque contentus. Soli pueri aliter interpretantur; & qui puerilibus animis solius adulationis patientes sunt, veritatis inimici. Charitas non modò cùm blanditur, sed etiam cùm aduersatur, charitas est; non modò cùm mulcet, sed etiam cùm mordet. Nisi fortè Augustinus perperam laudauit *mordacitatem charitatis*; aut Hieronymus scribere non debuit, *prodesse latroni, qui membra eius amputat.*

P. 135.

P. 156.

Ibid. P. 78.

Aug. in ep. Ioan. cap. 1. Sipben.

Quæ omnia, vt tandem concludam, planum faciunt, Sirmonde, epilogum tuum ita cæteræ disputationi consentire, vt aberraturus non sit, qui, cùm in eo te artis tuæ adeò oblitum videat, non Antirrheticum,

Digitized by Google

p. 156. sed Antirrhetora dicendum opinetur. Quare quod silere in posterum nos iubes; id nos à te æquius postulamus, qui bis silentium publicè promisisti in vtroque Antirrhetico, & publicè fefellisti. Quinetiam responsiones nostræ maxima ex parte silere te cogunt, & exiguum quiddam relinquunt, in quo sponte conticescas. Quo facilius adduci poteris ad reliquum silentium, quod promisisti, implendum. Denique eorum silere est, qui Ecclesiæ doctrinam oppugnant, non eorum qui tuentur. Præbe igitur prior silentium quod tot nominibus Ecclesiæ debes. Alia conditione nostrum ne expecta. Nam minæ, quibus homo id ætatis

In vtraque præf.

p. 157. vti non erubescis, mihi crede illecebræ sunt in hoc diuinissimo controuersiæ genere. In priuata re, quantum voles, tibi cedam. Commenta, conuitia, calumnias, spernere possum. Si Ecclesiam, attigeris, si eius consensionem authoritatemque despexeris, vt cœpisti; tacitum non feres. Certum ac deliberatum est, non prius absistere, quàm maiorum & Ecclesiæ decreta, quæ meo nomine labefactare cœpisti, meo quoque nomine confirmentur & conquiescant. Nunquam committam vt Catholicam fidem tum demum diripiendam tibi relinquam, cùm abiectis argumentis, quę iusta sunt Theologi arma, ad vim & minas, quæ etiam belluarum sunt, confugere coactus fueris, & victricem illam confiteri.

D. IOANNIS BOSSEVILLE ANGLI,

SACRÆ FACVLTATIS PARISIENSIS

DOCTORIS THEOLOGI EPISTOLA

ad Clariſſimum virum N N.

CLARISSIME VIR,

Miraberis fortaſſe quod ego tibi prorſus ignotus, te mihi ſola fama notum litteris cõpellem. Cauſam paucis dicam. Graues hi motus quibus Catholicorum Patriæ noſtræ pacem aliquot ab annis Ieſuitarum operâ turbatam adhuc in dies non parum turbari video, animum meum non mediocri dolore affecerunt. Cumque pernicioſa eorum ſcripta egregiis Illuſtriſſimorum Epiſcoporum & Clariſſimorum Theologorum Galliæ cenſuris notata, famoſos etiam ipſorum libellos præclaris reſponſionibus apud vos confutatos, ac magnæ inſcitiæ ac audaciæ conuictos legerem, & varios ex ea occaſione mecum modos cogitarem, quibus iſtorum hominum ſpiritus ad noſtram & Eccleſiæ pacem non ſatis demiſſi domari poſſent; inter alia venit in mentem opus trium tomorum ex antiquis Galliæ Conciliis authore Iacobo Sirmondo Societatis Ieſu Preſbytero, Lutetiæ excuſum. De quo opere non ita pridem in eruditorum virorum cœtu cùm quędam minùs commoda audiſſem, motus ſum operis dignitate & eo quo ſemper flagraui antiquitatis ſtudio, vt illud ipſe perluſtrarem, & de eo ex meo etiam ſenſu iudicarem, ne forte cuiuſquam affectu in te tanti momenti abriperer. Mutuatus igitur ab amico vnum aut alterum tomum & in iis legendis aliquandiu verſatus, tertio denique decurſo, longè plura ipſe videre cœpi quàm ab aliis acceperam. Miratus iam primùm tantam rerum inutilium ad tomos augendos congeriem, qua ſola Galliæ Concilia, ſi iſto modo pergatur, plura volumina efficient, quàm Concilia totius Eccleſiæ vniuerſæ. Deinde occurrerunt Concilia non pauca fictitia; multa fœdè interpolata; quædam ita deformata, vt vix agnoſcantur: alia confuſa; alia diuulſa. Tot verò Canones malè mulctati, vt numerari non poſſint. Poſtremò, ne omnia recenſeam; tam graues authoris in doctrinalibus lapſus, vt pateat eum rerum Theologicarum parùm peritum eſſe. Quæ cùm animo mecum reputarẽ & non parui momenti rem eſſe arbitrarer ad ſocietatis tam in omnes inſoleſcentis humilia-

Digitized by Google

tionem, & ad noſtrã in poſterum ac totius Eccleſiæ quietem ac propriã etiam Eccleſiæ Gallicanæ vtilitatem, tot talis operis errata euulgari; amici conſilio Lutetię diu verſati, & de tuo in rebus eiuſmodi vſu ac ſtudio multa prædicantis adductús ſum, vt tibi ſenſum meum his litteris declararem. Magna enim admiratio me tenet, vt etiam illos de quibus modò dicebam, tot virorum eruditorum ingenia, tantum Gallicanæ antiquitati dedecus inferri tamdiu eſſe paſſa, neque vllum adhuc prodiiſſe, qui maiorum ſuorum dignitatem publicè violatam reſtituat. Hanc laudem extraneis ſcriptoribus relinquere non conuenit fortiſſimæ, vt Hieronymus vocat, & eloquentiſſimæ Gallicanæ nationi. Perpetuum meum in eam ſtudium, & pręclara opinio quæ de tua eruditione & apud eruditos authoritate, quorum conſuetudine in illa celeberrimi præſidis Thuani Bibliotheca frueris, mihi data eſt, hæc ad te ſcribere perſuaſit, vt aliquos ex egregio iſto choro excites, qui opus tam eximium, & tam multis de cauſis hoc tempore neceſſarium, aggrediantur. Non enim deceret, cùm Eccleſię noſtræ Anglicanæ pręclaram certè operam nauarint, in ſuam eos eſſe ſegniores, & ſibi ſubtrahere opem quam aliis tam piè, ac liberaliter impendunt. Tu, Clariſſime vir, audaciam noſtram boni conſule, & quod te ex tanto Doctorum hominum numero delegerim, ad quem rem ad eruditos omnes ſpectantem deferrem, à meo in te ſtudio & iudicio ſingulari profectum eſſe exiſtimabis,

Londini die 23. Nouemb.
anno 1632.

Clariſſimæ Dominationi tuæ deditiſſimus,
Io. Bosseville.

SVMMARIA OPERVM P. AVRELII ADVERSVS IACOBVM Sirmondum, ex ipsis eius verbis & sententiis contexta, quæ compendij simul & indicis loco esse possunt.

§. *Qui sim diutius. p. 277.*

DENERITVDO Sirmondi, qui trium litterarum vocula, quasi apis aculeo ictus, in hoc certamen prodiit. p. 277.

Hoc genere reprehensionis non cuiusquam fidem labefactari, sed natiuæ quemque potius imbecillitatis admoneri. ibid.

Sirmondum in seipsum iniquum esse, si nullum humanæ fragilitatis vestigium in operibus suis inesse credi iubet. p. 278.

Ipsum tamẽ erasa noua inscriptione sua Epistolæ cuiusdam Innocentij Pontificis, quam perperam ad Synodum Tolosanam inscripserat, exemplum præbuisse, sua interdum sine contumelia notari posse. ib.

Quanto iustius Aurelius aduersus Iesuitas se commouerit, quàm Sirmondus aduersus Aurelium. p. 279.

§ *Criminandi primò. 280.*

Non sine diuino nutu factum videri, vt Sirmondus qui tantula non est passus, maiorum ferendorum necessitatem sibi ipse quæsierit. p. 280.

Iurisconsultum nullam legem edentem, Theologum nullam scripturam, Philosophum nullam rationẽ, sine scriptura, sine auctoritate, sine ratione, quamcumq; ille secum habuerit, loqui dicimus. p. 281.

Criticorum suo nutu quiduis, figentium ac refigentium licentiâ libros optimos maculatos ac fœdatos fuisse. ibid.

Hanc debere esse in publicas lectiones verecundiam, vt nihil in iis, nisi quod publico iudicio probatum sit, innouetur. ib.

In humanis & sæcularibus scriptis humano genio plusculum iuris est; in Theologicis & diuinis priuato iudicio minimum loci, argumento, auctoritati, traditioni totum defertur. ibid.

Sirmondum lectionem quæ negatione careret, vniuersis præter Crabbum superioribus Collectoribus aduersantibus primum rescidisse. p. 282.

§. *Infeliciter ordiris. p. 283.*

Sirmondum Frontoni proprias laudes detrahere, vt cumulet suas. p. 284.

Non solum Iesuitarum Societatem generatim contẽdere, vt alienos quoscumq; superasse videatur, sed eâdem singulos inter se eius alũnos contẽtione stimulari. ib.

§. *Cauillari me ait. p. 285.*

Frontonem ad Surianam editionem, non ad illam antiquiorem Colonienſem notas suas apposuisse, aduersus Sirmondum probatur. p. 286.

§. *Huius cauſationis. p. 287.*

Frontonem aut negationem in suis manuscriptis non legisse, quorum tamẽ vnus erat Tilianus ille, in quo eam Sirmondus haberi ait, aut si eam in iis legerit, minimè necessarium iudicasse. Atque ita non conspirare cum Sirmondo, vt ait, sed toto cœlo ab eo dissentire.

§. *Noli, noli. p. 290.*

Manuscriptis eatenus deberi fidem quà lux maior & rerum grauiorum explorata ratio nihil obstat; deberi in dubiis, cum veritas aliunde nulla cernitur; deberi cùm eorum auctoritas nulla re insigniori præponderatur; deberi denique cum nihil est, quo eorum errorem apertè coarguamus. Alioquin si vel dilucida ratio, vel sanctior auctoritas, multo magis si rerum diuinarum decreta, maiorumque religio reclament, quamcumque illorum consensionem esse aspernandam. p. 291.

Non subesse manuscriptis idoneum *Criticum*, sed præesse decet, moderari, iudicare, regere; nec imperitorum scribarum veterno, eruditorum hominum iudicia, rerũque summarũ amplitudinẽ mancipare. ib.

Nil Criticum esse attinet; Hypercriticum esse necesse est, qui verè Criticus esse velit, tam iudicio quàm nomine, tam re quàm officio, &c. ibid.

Audacia Iesuitæ Pozæ, qui in libro à sede Apostolica damnato, quæcumque ipsi aduersa in vllis SS. Patrum scriptis reperiri possint, ea, vel à Typographis, vel ab antiquis exscriptoribus vitiata respõdet. ib.

Sirmondum in apponenda negatione constantem & nusquam dissonam librorũ consensionem iactare, cùm ipse primus

omnium lectionem quę negatione careat, improbare cœperit; cæteri autem omnes non probarint solum, sed, si vnum demas, vniuersi necessariam putarint. p. 293.

§. *Hæc est arx. p. 294.*

Probatur multis rationibus lectionem quæ negationem adhibet, vt vult Sirmondus, esse improbabilem; quæ autem negatione caret, esse planissimam. p. 294.

Hoc in Canone non vniuersim semel chrismandum, sed in baptismate dicitur, Inter nos placuit semel in baptismate chrismari: Nec vnica chrismatis benedictio generatim præcipitur, sed chrismatis seorsum Episcopi; In confirmatione sacerdotis admonebitur: Nã internos chrismatis vnctus, Deus, sacerdotis, non nisi vna benedictio est. Vnica ergo seorsũ ministri in baptismate chrismatio; Vnica rursus seorsum Episcopi in cõfirmatione statuitur, ex qua vtraque per se & in suo genere vnica, fit duplex illa vnctio, quę in clausula canonis necessaria esse concluditur. ib.

Traditione & vsu, non canonibus & scriptis nonnulla sanxit Ecclesia. p. 295.

Arausicanos Patres chrismationem baptismalem in Galliis antehac minus notã, minusque, quod constet, vsurpatam, hoc Canone primùm sancire voluisse. p. 297.

Ministrorum nomine hîc non solũ Diaconos accipi, sed maximè Presbyteros. ib.

Episcopos frequentissimè vsos in conciliis hac voce, Non vt præiudicans quicquam dico, vt ab vno quopiam Episcoporum proposita suo nomine sententia, cæterorum assensu probetur.

Procliuè fuisse hoc in canone falli scriptorum quempiam ipsa superficie literarum, vt cum semel chrismandum, & nonnisi vnam chrismationem agnoscendam esse legisset, consequens sine dubio putaret, vt non repetenda chrismatio in extremo diceretur. Quod eo facilius contingere potuit, quod sacrilegam iterandæ confirmationis consuetudinem posterioribus sæculis in Gallia & alibi viguisse constet. Vnde suppares illorum temporum scribæ hæc verba repetitæ chrismationis facile animis horrere potuerunt. p. 300.

§. *Iampridem cordatis. p. 303.*

Cum Theologis loquendo Grammaticorum iudicio squalescere melius est, quã cum Grãmaticis in re Theologica sapiendo, Theologorũ iudicio ineptire. Si enim sua cuique opificio artificiosa, factitiaque vocabula concedimus, nec, cum de re illius sermo est, propriis eius nominibus vti sordidum, sed scitum, splendidumq; censemus; cur quod infimis artibus datum, maximæ omnium & ab humana non solum oratione, sed etiam cogitatione elatissimæ Theologorum disciplinæ negabitur? Cur conditas ab iis ad rerum diuinissimarum adumbrationem dictiones degeneri mollitie fugiamus? p. 304.

De nomine Synodi particularis. ibid.

§. *In Epilogo. p. 305.*

Malè Sirmondum nouitatis arguere lectionem quæ ab octingentis ferè annis in Ecclesia circumfertur, ac omnium deinceps sæculorum vsu publicè viguit, donec eam publicè abolere cœpit. p. 305.

Multa esse quæ reprehendi possint in tribus eius Conciliorum tomis. p. 306.

Summaria Anæretici.

Præfatio.

OStenditur Aurelium prorsus inopinantem lacessitum fuisse à Sirmondo. p. 312.

Iniquos esse in Aurelium, qui paratas ab eo Sirmondo plagas, textumque in tribus illis voculis de industria laqueum, quo se imprudens implicaret, existimant. ibid.

Quàm leuibus de causis Sirmondus in hanc arenam descenderit. p. 313.

Difficile dictu esse quid dedecoris & macularum intra Antirrhetici angustias lateat. ibid.

Imago & summa totius Antirrhetici. ib.

Sirmondum cùm priuata res agi & innoxia velitatio misceri videretur, controuersiam mutasse in contentionẽ de fide & doctrina Ecclesiæ Catholicæ, quæ deinceps Aurelio aduersus eũ tuẽda sit. p. 314.

Docere exemplum Sirmondi quantum iis, quorum ætas non in explorãdis Theologiæ mysteriis, sed in literulis excolendis contrita est, fugiendæ & formidandæ sint rerum Theologicarum excussiones, in quibus propter insciti am, scientiæve tenuitatem, ab erroribus & præcipitiis, in quæ Sirmondus delatus est, abesse non possint. ibid.

Sirmondum cum in studiis tenuioris literaturæ consenuisset, eorum finibus contentum, vereri debuisse res diuinas, quarum tractatio toties literatoribus malè cessit, eorumque famæ velut scopulus fuit, & scyrtis, Deo non tam insciti am,

quàm audaciam præfidentiamque illorum auerſante. p.315.

Sirmondum in dogmatibus Eccleſiaſticis hoſpitem, in Eccleſiæ ſenſibus & œconomia peregrinum eſſe. ibid.

De ſtudiis, iudicio & ingenio eius. ib.

Non debuiſſe illum Conciliis Galliæ manus admouere. ibid.

Eſſe hunc familiarem errorem Ieſuitarum, qui vt quemq; humanitatis ſtudiis & ſcriptitandi facultatula præditum vidêt, maiorum rerum ſcientiis, & antiquis potiſſimùm ſanctorum Patrum Græcorum, Latinorumque monimentis pertractandis parem putant, & hoc pacto tantam illis, quantam eruditi indignantes vident ac gemunt, cladem intulerunt. ibid.

Qua moderatione adhibita Sirmondus non inutilem operam nauare Eccleſiæ potuit, quæ, vt ingens Reſpublica variis operariis, &, vt perfectum corpus variis membris eget, & ab infimis ſummas capit vtilitates, quamdiu intra indolis facultatumque ſuarum vſus conſiſtunt, nec ad aliena munera euagantur. ibid.

Eccleſiæ iniurias nunquam inultas ſinit Deus, nec minus eos auerſatur, qui munera ſibi non conceſſa præripiunt, quàm qui conceſſa obſoleſcere patiuntur. p.316.

Sirmondum Aurelij reſponſiones concerptas, & contractas in compendia fallaciſſima proponere. ibid.

Quàm ingenuè & ſincerè SS. Patres aduerſariorum dicta commemorent. ibid.

Quàm imprudenter Sirmondus inſectetur Aurelium, quod nomen ſuum non prodiderit, cum in hoc certamine non de perſonis, ſed de rebus agatur. p.317.

Indignum eſſe vt nominis ſuppreſſionem aduerſario obiiciat homo Ieſuita, cuius à Societate tot ſtratagematis huius exempla exierunt per omnes gentes, & quotidie exeunt, vt in ea primò natum videatur. ibid.

Probatur hoc exemplis Ieſuitarum; adeoque Sirmondum id Aurelio crimini dare quod ipſe factitauit. ibid.

Sirmondum conuitiis inceſſere Aurelium, qui temperantiſſima & humaniſſima, vt fateri cogitur, oratione ipſi reſponderat. p.318.

Eccleſiam egere interdum defenſoribus acerrimis, qui homines impudentiâ aſſequi conantes quod veritate non poſſunt, fruſtra facere oſtendant, & Eccleſiam nomminus à vitiis, quàm ab erroribus eorum inuictam demonſtrent. ibid.

Non minus illuſtre eſſe apud Deum, quod à falſis fratribus patiare, quàm quod ab Eccleſiæ & Chriſtiani hominis hoſtibus. p.319.

Quàm iuſtè & ſine iactantia dixerit Aurelius, Eccleſiæ, Epiſcoporum & Theologiæ Facultatis defenſionem à ſe eſſe ſuſceptam. ibid.

Aliqua de Sirmondi contentione cum *Salmaſio*. ibid.

Acerbitas Ieſuitarum in Salmaſium. In eundem ſanctiſſimi Vrbani VIII. benignitas, & cura paſtoralis. ibid.

Ieſuitarum genium exacerbandis auertendiſque, quàm conuertendis ſectariis eſſe aptiorem. p.320.

Sirmondo ſpondenti daturum ſe manus, ſi vel vnicum ſine negatione codicem proferret, duos exhibet Aurelius; & vtrumque ab ipſo lectum ac notatum ipſius manu. ibid.

Sirmondum non id agere hac reſponſione vt illuſtretur veritas, Deoque detur gloria; ſed hoc vnum duntaxat, vt proiecta temerè in diſcrimen fama ſua eripiatur quocunque demum pacto, & in tuto per fas & nefas locetur. ibid.

Hunc eſſe genium Societatis. p.321.

Vt Aurelius in hac reſponſione paulò vehementiori ſtylo vteretur Sirmondum extorſiſſe, quicum Aurelius humanitate certare voluiſſet, ipſe maluit acerbitate. ibid.

Illo cogente humanitatem in ſeueritatem mutauit Aurelius, ſicut Deum ſponte ſua bonum exaſperant, & quodammodo ſeuerum eſſe cogunt hominum culpæ. Nam ex Dei moribus componendi ſunt noſtri. ibid.

Quàm iuſtè Aurelius in diſpunctione ſua Ieſuitas acrius compeſcuerit, cùm Sirmondus ipſe, quem plerique moderatum cenſebant, ex ipſius lenitate & orationis clementia intolerabilem ferociam conceperit. ibid.

Sic prorſus ſunt iſti homines; corrumpuntur indulgentiâ, robore ac virtute frænantur. ibid.

ANÆRETICVS.

Sirmondus Aurelium nec opinantem laceſſiuit. p.356.

Primus Epiſtolam ſuam apud primarios homines venditauit, & per omnium

Digitized by Google

ora volitare iussit. p.337.

Laudantur interdum homines, non quod ea habeant, quorum nomine laudantur, sed vt habere studeant. Sic rudiores & infirmiores quosque erigere & confirmare solemus; non nos tantum, sed ipsæ scripturæ, in quibus nihil falsi, nihil vani nec est, nec esse potest. p.338.

Sirmondum significare se non modestiam amare, sed eius laudem. ibid.

Etiamsi Aurelius vehementius pro Ecclesia exarsisset aduersus atrocissimos eius oppugnatores, non debuisse tamen Sirmondum vehementius exardescere pro se ipso in eum à quo nihil læsus fuerat. p.339.

Quàm falsò iactet Sirmondus ipsos Aurelij fautores eius maledicentiam erubescere. p.339.

Honor habitus Aurelij operibus. ibid.

Epistolam aliquot Episcoporum quam iactabant Iesuitæ, non ipsis fauere, sed Aurelio. p.340.

In publica Ecclesiæ & fidei causa vehementioribus motibus, & acriori zelo locum esse, præcipuè vbi res est cum petulantibus aduersariis, in errore proteruientibus, Ecclesiamque magis impudentiæ & atrocitatis, quàm rationum & argumentorum fiducia oppugnantibus. In priuata verò causa modestiam afferre debemus. p.341.

Res enim quisque nostras sicut minimi facere debemus, ita minimum earum ergo moueri, & tam earũ imminutiones quàm incrementa sedatè ferre. Dei verò res, Ecclesiæ, fidei, sicut ardentissimè ac super omnia diligere oportet, ita earum causa motus quosque maximos & feruentissimos suscipere, tum lætitiæ, tum doloris, tum gratulationis, tum indignationis. Amor enim affectuum omnium origo & mensura est; & quantus in quamque rem amor esse potest, tanti in eandem affectus, & motus quicumque. ibid.

Quàm maturè, quamque serò Aurelius ad respondendum Sirmondo se contulerit. p.342.

Sirmondum absurdè causam suam scribendi aduersus Aurelium, cum Aurelij causa conferre. p.344.

Absurdè defensiones eius Philippicas vocare. ibid.

Multò rectius metuendam fuisse Aurelio styli Sirmondi incontinentiam, quàm Sirmondo Aurelij. Cùm Aurelius solos in Ecclesiam bacchantes fortius compresserit; Sirmondus verò quemcumque iam olim aduersarium nactus est, ita pari semper contumacia inuaserit, vt eum & in conuitiando exercitatissimum plures libelli probent, & naturâ, non ratione sæuientem perpetuitas insultandi. p.346.

Difficile est veritate satisfacere vanitati, imo vanitatẽ ipsam constãter tueri. p.348.

Ego verò dubitationem in re aperta errorem voco. Qui enim de re aperta dubitat, dubiam dicit quæ dubia non est, adeoque errat. p.350.

De Synodo Toletana, quam Tolosanam primò perperam, vt postea agnouit Sirmondus, inscripserat; quam hallucinationem à se ipso damnatam hic præposterè defendere conatur. ibid.

Cauendum esse Sirmondo, ne friuolæ disputationes eius insultationibus aspersæ, sint vindicis Dei pœnæ, qui primũ mẽtem plectit, & cùm eũ nimia sui opinione in hæc certamina inuectum, & in ea nimio tuendæ gloriæ, quàm temerè in discrimẽ adduxit, studio progredientem aduersus perspicuam veritatem videat, eum in planissimas ineptias & absurditates abire patiatur, ex quibus tãto maius dedecoris sui incrementũ referat, quanto iniquioribus præstigiis famam subleuare voluit. p.355.

Ecclesiasticæ veritatis, maiorumque doctrinæ propugnationi, omnes, quotquot Catholicorũ nomine censemur, subsidium & opem, quantum in nobis situm est, vitamque ipsam debemus. p.356.

Manuscriptorum codicum fide grauior multo est maiorum traditio, perpetua doctrina & auctoritas Ecclesiæ, quibus si codices manuscripti tãtulum obstrepere videantur, longè aspernandi iudicantur à sanis hominibus, quantumlibet numerum vel consensum exhibeant. p.359.

Sirmondum cum negationem inserit Canoni Arausicano, non attendisse quantam rem ageret, quàm difficilem, quantis ambagibus implicitam. p.360.

Illum conscientia sua aduersante, se in manuscriptorum regno quasi solũ regem facere, quasi omnes sibi obnoxios & morigeros habeat, cum non sit nescius reperiri in Thuana Bibliotheca antiquos codices ipsius manu locis multis notatos, qui negationem nullam habeant. p.362.

Vulgatorum codicum auctoritatem non semper manuscriptis inferiorem esse debere. p.363.

De Gratiani emendatoribus. p.383.

De auctoritate manuscriptorum. p.390.

Sirmondo postulanti ab Aurelio vel vnum manuscriptum negatione destitutum, vnum exhibet Aurelius notatum ipsius manu. p 391.

Sirmondum accusare Surium inconsiderantiæ & leuitatis. p.395.

Sirmondum multo magis miserandum esse ob insultationes inanes, quàm ob imbelles pugnas; cùm in his scientiæ eius calamitas videatur, in illis virtutis. Quid eo infelicius, qui scientiam pugnando amittit, triumphando virtutem?

De Manuscriptis fusè. p. 401.

Vulgo eorum exscriptores imperitos fuisse. ibid.

Veteres minoris ætatis & adolescentiæ nomina longius multo extendisse quàm nos solemus. p.402.

Vsitatum Monachorum & quasi legitimum laborem fuisse non minus scribendi quàm alia opera faciendi. Vnde Hieronymus, Scribuntur libri, inquit, vt & manus operetur cibum, & animus lectione saturetur. p.402.

Librorum scriptionem penè præcipuum ac præstantissimum Monachorum opus fuisse, quod illo non solum exerceretur corpus, & necessarius ei cibus pararetur, vt cæteris operibus; sed animus vnà cum corpore vegetaretur & aleretur. ibid.

Atque hoc fuit causæ cur istud operis tam studiosè coluerint Monasteria, & in primis Monasticæ vitæ laboribus posuerint; quod ideo quasi omnium præcellentissimum & inprimis Monasticum opus, in illo S. Martini Monasterio à Sulpitio commemorato vnum seruatum est. p.403.

Præclara in hanc rem Cassiodori oratio ad Monasterij sui fratres. Felix intentio, laudanda sedulitas, manu hominibus prædicare, digitis linguas aperire, salutem mortalibus tacitam dare, & contra diaboli surreptiones illicitas calamo atramentoque pugnare. Tot enim vulnera Satanas accipit, quot Antiquarius Domini verba describit. ibid.

Hanc prouinciam non solum minori ætati, id est adolescentulis, sed omnibus fuisse propositam. ibid.

Longè pauciores olim è Monachis quã nunc, doctrinarum studiis imbutos fuisse, quod in labore manuum multo maximam otij monastici partẽ consumerent. p.404.

Hallucinatio Sirmondi codices à iunioribus exscriptos, olim à senioribus & doctioribus fuisse emendatos. ibid.

Olim vt hac nostra ætate emendatores librorum sæpe noua vulnera ipsis inflixisse. p.405.

Augustinum libros suos emendantem, non tam de librariorum, vt vult Sirmondus, quàm de suis nævis laborasse. p. 407.

Tum demum sanctos Patres lucubrationum suarum exempla à librariis transcripta recensere consueuisse, cùm ipsorum dictantium, aut concionantium, aut disputantium voces à Notariis exceptę postmodum ex eorum notis in planiorem scripturam à librariis transferrentur. p.407.

Hieronymus ipsos diuinæ Scripturæ codices, tum librariorum, tum notariorum emendatorumque insciti& & audaciâ ita inquinatos fuisse dicit, vt eorum mendas ne ipse quidem sanare auderet, ne nimiam nouitatem inducere, & alias quodammodo scripturas procudere videretur. p 411.

Sirmondus vritur argumento Hæreticorum, & quemadmodum illi ad excludendam Ecclesiæ auctoritatem, Scripturæ textum ita mordicus tenent, vt solo illò quamlibet ipsius ambiguitatem & obscuritatem tolli contendant, collatis inter se locis, & vniuersum Religionis caput ad Græcos & Hebraïcos reuocent fontes, ex quibus omnia componi & decidi posse asserunt; sic ille manuscriptorum inter se collatione mutuisque auxiliis eorum labes elui, & vulnera sanari posse affirmat. p 413.

Sirmondus in emendandis codicibus Grammaticum Theologo præfert. p.414.

Scientia signorum inflat, vt rectè Augustinus; & sæcularium studiorum assiduitas plerumque sæculares facit, maximè religiosos, quos in iis ætatem conterentes, in illorum genium abire sinit Deus, & quod in iis est mali, facilius concipere, quàm quod inest boni; vt contrà reuelatâ facie gloriam Domini speculantes Christiani, in eandem imaginem transformantur à claritate in claritatem, tanquam à Domini Spiritu. p. 417.

Sirmondus hîc insimulat Aurelium Conciliorum antiquorum sensum ad hodiernum morem detorquere, cùm illius socij libro Parisiis edito conquesti sint eum opiniones iam sepultas refodere, quod videlicet Ecclesiastici ordinis germanũ statũ & naturam ad primigeniam eius formam, & ad decreta Patrum expenderit. p.420.

Itane vos iuuat ludibrio habere veritatẽ, & prout res vestræ exposcunt, modò anti-

Digitized by Google

quitatis ſtudium, modò nouitatis exprobrare? ibid.

Chriſmationem duplicem quam ſtatuit Aurelius, æqualem eſſe Concilio Arauſicano, imò multò antiquiorem cum de ea agat Innocentius Pontifex in publica & decretali Epiſtola, adeoque illum non omnia ad æui noſtri conſuetudinem rapere, vt inſimulat Sirmondus. p.421.

Vnctionem miniſtris Canone Arauſicano imponi, qualis eis in Eccleſia Romana à ſummis Pontificibus impoſita erat; quam diuerſam quidem ab vnctione frontis conſtat fuiſſe, cùm hanc iis toties interdixerint Pontifices; an autem verticis propriè fuerit, an pectoris aliuſve membri, non ita conſtat. p.424.

Eccleſiam Romanam traditionum ſuarum in primis tenacem fuiſſe conſtat. ibid.

Miniſtri olim variè vnxerunt, chriſmatione tantum frontis abſtinentes, donec tandem vnica verticalis omnium conſenſu conſtituta fuit. ibid.

Audacia Sirmondi, qui Eccleſiæ pietatem qua ceremoniæ in baptiſmo omiſſæ ſuppleri iubentur, ludicrum ſpectaculum vocat. p.425.

Canones paſſim ſecernere chriſmationem miniſtrorum baptiſmalem ab Epiſcopali chriſmatione; vt eam quæ fit in fronte ſolis Epiſcopis; quæ alibi, ſolis miniſtris imponant, &c. p.426.

Primaria cauſa, cur Epiſcopi chriſmatione baptiſmali olim vti non poterant, eſt, quod ea chriſmatio inſtituta eſſet in ſymbolum ſubiectionis miniſtrorum erga Epiſcopum, vt neminem baptizando ſine vnctione chriſmatis, quod ab Epiſcopo conſecratum accepiſſent, profiterentur primariam Epiſcopi in omnibus ſacramentis, & nominatim in baptiſmo auctoritatem, ſibique niſi eius iuſſu, & recepta ab eo poteſtate baptizandi ius non eſſe, vt toties in canonibus ſcriptum eſt. ibid.

Non minutulas diſtinctiones, non præciſiones argutulas norunt ſancti Patres, aut Scripturæ. Grauiter & moderatè loquuntur, ſuaque verba non procaciter ventilari, ſed reuerenter audiri volunt, & Eccleſiæ ſenſu ponderari. Quod hæretici dum minus ſeruant, & inanibus captiunculis eorum apices perſequuntur, ſuis ἀσεβείαις in grauiſſimam rerum cladem delati ſunt. p.429.

Coniunguntur plerumque à Patribus & Scripturis res variæ in eandem orationem, & vnica vox ad plura refertur, quæ tamen ſingulis non eodem modo, ſed accommodatè ad res & perſonas adiungi debeat. Probatur id exemplis. ibid.

Hic perpetuus Scripturarum ſanctorumque Patrum mos eſt, vt ea de quibus in præſentia quæritur, exponere contenti, ad alia non procedant, & Chriſtianam in hoc temperantiam, debitamque rebus diuinis reuerentiam conſtituunt. p.430.

Ridicula interpretatio Sirmondi, ſemel chriſmari, id eſt, vna, & non diuiſim. p.435.

Sanctos Patres dum ſacramentum Confirmationis iterari vetant, chriſmationis iterationem paſſim interdicere, impoſitionis manuum vix vnquam. p.435.

Sanctum chriſma collatum, inquit Conc. Toletanum, & altaris honor euelli non poteſt. ibid.

Prudentius, vnguentum regale vocat & chriſma perenne. ibid.

Idem confirmatur multis auctoritatibus. ibid.

Interpretationem Sirmondi, ex qua ſequitur Epiſcopalis chriſmatis iterationem licitam in Eccleſia & innocuam dici, vel hæreſim eſſe, vel hæreſim ſapere, perpetuæ Eccleſiæ traditioni aduerſam. ibid.

Nihil tam ſecurum quàm inſcitia, præcipuè cui magna animoſitas adhæret. p.438.

Si doctrinarum peregrinitates ab Eccleſiæ Theologorumque ſenſibus alienas inducere liceat ex obſcuris & ambiguis auctoritatibus priuata opinione detortis, nihil erit in Theologia fixum, nulla tam certa confirmataque ſententia, quæ inconſultorum audaciumque ingeniorum licentia conuelli non poſſit. ibid.

Non potuiſſe Preſbyteris à Patribus Arauſicanis committi chriſmationem frontis, vt contendit Sirmondus, niſi eo à ſolenni Eccleſiæ vſu de induſtria receſſiſſe; & tot Romanorum Pontificum decreta ſpreuiſſe fateatur. p.440.

Præter S. Gregorium, Hiſpalenſis II. Concilij Patres & S. Iſidorum vniuersè declarare interdictam eſſe Canonibus Patrum & Scripturis, non ſolum quibuſuis Preſbyteris, ſed etiam Chorepiſcopis illam frontis chriſmationem. p.441.

Sirmondum toties damnatos ab Eccleſia Catholica, & à ſummis Pontificibus Græcorum errores ſententiæ ſuæ fundamenta ſtatuere. ibid.

Ante Photij tempora opinionis iſtius Græcum autorem Catholicum, neminem exhiberi poſſe. p. 442.

Probatur autoritatibus poteſtatem conferendi ſacramentum Confirmationis ſolis Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus Epiſcopis eſſe conceſſam. ibid.

Sirmondum ex vnius Eccleſiæ Caralitanæ abuſu, quem S. Gregorius tolerate ſingulari indulgentia cogitur, colligere ſimiles abuſus per Eccleſias extitiſſe. p. 443.

Ceremoniam chriſmandi in baptiſmo ab Eccleſia Romana in alias Occidentis Eccleſias fuiſſe transfuſam, quam in hoc ſolum mutauit S. Gregorius Caralitanis indulgens, quod quæ in fronte nunquam erat facta, eam in fronte fieri conceſſit. P. 444.

Chriſmationem illam quæ dabatur promiſcuè omnibus ab hæreſi redeuntibus fuiſſe ceremoniam meram, quæ tamen Preſbyteris eodem modo interdiceretur, quo reconciliatio pœnitentium; quia ſicut à pœnitentia ad Eccleſiam redeuntes, non niſi ab Epiſcopo admitti poterant, ſic neque ad eandem ab hæreſi redeuntes. Sicut autem pœnitentes à Preſbytero, in diſcrimine vitæ reconciliari Eccleſiæ poterant per manus impoſitionem: vt ſæpe Concilia edicunt: ita & redeuntes ab hæreſi in eodem periculo per manus ſimiliter impoſitionem, & chriſmationem in Eccleſiam ab eodem admittebantur. p. 446.

Non minus chriſmationem Epiſcopalem quàm impoſitionem manuum Presbyteris fuiſſe interdictam auctoritatibus probatur. p. 448.

Opinionem Sirmondi qua cenſet manuum impoſitionem ſolam & ſine chriſmate eſſe ſacramentum Confirmationis; eamque ſolam à ſanctis Patribus confirmationem & ſacramentum haberi affirmat, hæreſim eſſe certiſſimam. p. 449.

Refellitur eo ipſo loco Auguſtini, quo ſe tueri voluerat. p. 450.

Sicut ſacramentum Ordinis impoſitione manuum collatum conſtat, ita & ſacramentum Pœnitentiæ; de quo etiam intellectum eſt à ſanctis Patribus illud Apoſtoli, Manus citò nemini impoſueris. Ac paſſim nomine impoſitionis manuum ab iis afficitur ſacramentum Pœnitentiæ. ib.

Probatur auctoritatibus Patres ſæpe in chriſmate vim & efficaciam ſacramenti Confirmationis conſtituere. p. 451.

Sacramentum chriſmatis, chriſma ſummè deificum. ibid.

Sicut ſancti Patres, cum de hoc ſacramento loquuntur, ſolam impoſitionem manuum ſæpe commemorant; ita ſæpius ſolum chriſma. Atque ita declarant ſacramentum Confirmationis à ſe reponi non in ſolo chriſmate, neque in ſola impoſitione manuum, ſed in vtroque. ibid.

Sirmondum apertè dicere chriſmationem in Confirmatione hodie incluſam eſſe ſolo Eccleſiæ conſilio, cum antea ab illa ſecluſa & diſtincta ceremonia fuiſſet. Vnde docet id non factum Chriſti inſtituto. p. 452.

Vult Preſbyterum ordinarium miniſtrum chriſmationis Epiſcopalis olim fuiſſe, cum Concilia ſolum Epiſcopum eſſe definiant. Miniſter autem ad eſſentiam ſacramenti pertinet, quæ nunquam mutari poteſt, & diuina inſtitutione nititur. p. 453.

Ex eius opinione ſequitur Diaconos ipſos eſſe miniſtros Confirmationis. ibid.

Si Epiſcopi olim chriſmationem illam Epiſcopalem ad Preſbyteros & Diaconos iure ordinario ſine vlla neceſſitate deriuare potuerant, etiam nunc idem poſſe, cùm poteſtas illa & eius actus ſit ordinis, non iuriſdictionis. ibid.

Sirmondum vnicum habere Antonium de Dominis opinionis ſuæ auctorem. p. 455.

A ſimili argumentari in rebus facti, quæ ſolis auctoritatibus & argumentis inartificialibus nituntur, periculoſum eſt, & grauium errorum præcipitium. p. 458.

Malè Sirmondum, attribuiſſe Canones quoſdam aduentitios Synodo Arelatenſi. p. 458.

De voce Synodi particularis, quam vt minus Latinam Sirmondus reſpuere videbatur. p. 462.

Sirmondi, qui Aurelium velut in Gallos contumelioſum inſimulabat, verè in eoſdem contumelia, ac nominatim in ciuitatem Pariſienſem. p. 466.

Non ſi errores quidam olim in Gallia fuiſſe dicantur, ideo omnes Gallos incuſari, vt infert Sirmondus. ibid.

Ipſa Eccleſia & ſancti Patres ſæpe inſtantes hæreſes ita expugnant, vt ad aliud extremum accedere videantur, nec de eo fugiendo ita laborent, modò præſentem peſtem extinguant. Vnde plerumque natæ ſunt graues hæreſes, eorum vitio qui vehementia illa Patrum in errores contra-

Digitized by Google

tios dicta eo ſenſu acceperunt, quem verborum correx præferebat. p. 468.

Nihil eſſe incommodi ſi variorum temporum Eccleſiæ diſciplina & ritus quadamtenus varient, imò in hoc ſitam eſſe veſtis Eccleſiæ pulchritudinem circumamictæ varietatibus, adeóque Euangelij & nouæ legis præſtantiam. Lex enim vetus externas iſtiuſmodi conſuetudines non ita mutauit, quod tota in temporariis rebus ſita eſſet, quæ niſi ipſa mutata mutari non poſſint. At quia nouæ legis & gratiæ quam Chriſtus attulit virtus tota intrinſecus latet in ſpiritu & veritate, neque in iis quæ videntur; ſed in iis quæ non videntur conſiſtit, Chriſtus perpaucis admodum externis inſtitutis Eccleſiæ impoſitis, ob humanæ duntaxat ſocietatis neceſſitatem, totus fuit in ſancienda interna lege & regno illo Dei quod intra nos eſt; cætera ipſi Eccleſiæ pro temporum varietate ſtatuenda permiſit, relicto ei ſpiritu ſuo, quo in illorum moderatione regeretur, &c. p. 469.

Propoſitum non fuiſſe antiquis collectoribus canonum, eos ad ſui duntaxat ævi vſum excerpere, vt vult Sirmondus, ſed ad generalem & plenam Eccleſiaſticæ diſciplinæ patriorumque inſtitutorum notitiam, quæ non niſi propoſitis ante oculos diuerſiſſimorum temporum varietatibus haberi poteſt. p. 472.

Quàm abſurdè dixerit Sirmondus Burchardum, Iuonem, & alios omnes Conciliorum, editores, & collectores, vbi aptare canonibus tempora non poterant, canones temporibus accommodaſſe. p. 473.

Tres Sirmondi Conciliorum tomos, indigniores eſſe Eccleſiæ Gallicanæ imò Catholicæ maieſtate quàm quidam putent, nec tolerari ſine publica expurgatione poſſe. p. 477.

Epilogus Sirmondi irâ & felle plenus. p. 478.

SVMMARIA ORTHODOXI.

PRÆFATIO.

DISTVRNO ſilentio quo hactenus vſus erat (*Sirmondus*,) id aſſequebatur, vt errorum eius memoria, vel quadam moderationis animi pœnitentiæque ſpecie, vel tempore ipſo ſenſim euaneſceret. Nunc repentina iſta eruptione non modò eos refricuit, ſed in peius vertit, tum ea ſuperadjiciens quæ priora longè ſuperent, tum eo ipſo quod docuit ſilentium illud non modeſtiæ fuiſſe, ſed hæſitationis; non voluntatis, ſed impotentiæ; non reſipiſcentis animi, ſed æſtuantis. pag. 483.

Occaſio diſputationis Aurelium inter & Sirmondum recenſetur. p. 484.

Secundus Antirrheticus priori multis rebus par, multis fœdior, &c. ibid.

Sacramento Confirmationis Eccleſiam ſpoliat Sirmondus. p. 485.

Conſtat inania erraticaque ingenia ſine duce vagari, eorumque motus diuinitatis æmulos nulla plerumque cauſa, nulla ratione pendere. ibid.

Sirmondi Antirrhetici duo *Spongiâ* deteriores. ibid.

Sirmondus errores ſuos accepit à Wiclefo, Luthero, & de Dominis quondam ipſius ſodali. ibid. & p. 176.

Sirmondus librum ſuum tanto ante vt præ ſe fert, typis expreſſum toto eo anno quo Ampliſſimi Cleri Gallicani cœtus Lutetiæ habitus eſt, premere coactus eſt, tenebriſque mandare. Sicut autem feræ fulgente ſole latibulis ſe continent, eo elapſo graſſantur; ita cœtu illo dimiſſo, Illuſtriſſ. Præſulibus in Prouincias digreſſis, Antirrheticus caput exerere, volitareque tandem auſus eſt. *Et mox*. Qui (*Sirmondus*) libelli ſui diuulgandi opportunitatem tum demum reperit, cùm irrumpente in regni fines hoſte, hominum animos publicis curis occupatos ſuſpenſoſque fore ſperauit; quaſi vel hoſtes ad ſubſidium euocaſſet, vel eorum irruptione gratularetur, vt dum illi Patriam inuadunt, ipſe Eccleſiæ doctrinam impunitus diriperet. Vnde Antirrheticum auerſari licet quaſi calamitatum publicarum addi-

Digitized by

tamentum. p.487.
Cur Aurelius iterum scripserit aduersus Sirmondum. ibid.
Quid publicè pernicioſius quàm veritates Theologicas præſertim, quas agnoſcas, quarum vim experiare, quibus obſiſtere non poſſis, obſtinatè ſcriptis vrgere, & protervè calumniari? p.488.
Sirmondus diſputationum Aurelij firmamenta tacita præterit, & hæreſes ipſi ab Aurelio obiectas diſſimulat, & quas ſanare ſtudet, integrè nunquam exponit. ibid.
Antirrheticus ſecundus caret permiſſione Prouincialis Ieſuitarum. p.489.
Antirrheticus cùm ratione non poſſet commendari, factione ſodalium, qui eum ad viros rerum Theologicarum imperitos detulerunt, commendatus eſt. ib.
Antirrheticus ipſe ſine alterius opera ſe elidit. Nam quod in peſtiferis quibuſdam animantibus naturæ prouidentiâ comparatum eſt, vt præſentia venenis ſuis antidota ipſæ circunferant; id in Antirrhetico admirari licet, cùm propemodum nullus ſit venenatus eius morſus, cui medicina in ipſo incluſa non lateat. ibid.
Illiberalis perpetuaque Antirrheticorum petulantia exponitur. p.490.
Cur Aurelius fortiùs Sirmondum repreſſerit. ibid.
Perſonas exquirere, de quibus controuerſia non eſt, cùm in manus ſint libri, de quibus diſceptatur, diuerticulum eſt malorum litigatorum more ad cauſam obturbandam, fruſtrandumque iudicium veteratoriè adſcitum. p.491.
Cur Aurelius nomen reticuerit. ibid.
Secundi Antirrhetici Approbatores reprehenſi. p. 492. & 493. Vide & p. 512. 526. & 567.
Eminentiſſimi Cardinalis Richelij laus & iudicium in delectu Doctorum Theologiæ habendo. p.494.
Quales debeant eſſe Doctores Theologi. ibid.
Sirmondi humanitas excutitur. p. 495.
Non fallacia aut mendacio vera doctrina defenditur, ſed polluitur, ac proditur, &c. ibid.
Antirrheticus è contrariis vitiis prodigioſum quemdam in modum eſt conflatus, ſterilitate & redundantia; neceſſariarum rerum ſterilis & inops; alienarum & intempeſtiuarũ plenus ac diffluens. p.496.
Anæreticus liber eſt hæreſum & expers & expunctor. p.497.
Cur hic liber Orthodoxus ſit inſcriptus. ibid.
Veri Critici dotes exponuntur. ibid.
Errorum & hæreſum Sirmondi duobus maximè Antirrheticis expreſſorum Synopſis. p.498.
Libri huius capitum Antirrhetici capitibus oppoſitorum ſyllabus. p.500.
Antirrheticorum maledicentiæ & impotentiæ ſpecimen. p.502.

CAPVT I.

Aurelius Ieſuitas non odit, ſed vſque adeo amat, vt à perturbanda Eccleſia auertere velit. p.504.
Scriptoris laruati nomen vel ab Aurelio remouendum, vel in nominatiſſimos Ieſuitas conuenire. p.505.
Diſcrimen eorum qui illuſtrium perſonarum nomine ementiuntur, earumque titulis ſua inſigniunt, & eorum qui arbitrarias ſibi appellationes concinnant. p.506.
Longè leuius ac tolerabilius eſt frontem laruatam habere, quàm mentem. p.507.
Aurelij nec in Sirmondum, nec in Ieſuitas oratio maledica. p.508.
Iniuria non eſt, quæ voluntariæ maledicentiæ merita pœna eſt, & velut fructus. ibid.
Cur Aurel. vehementius repreſſerit Ieſuitas. ibid.
Sicut nemo credat Ieſuitas tanta eſſe immanitate, vt Neronibus & Diocletianis tetriores extiterint; ita tanta eſſe humanitate, vt in eos, qui ab ipſorum rationibus diſſentiant, æquos gerant animos nullus arbitretur. p.509.
Metuendos eſſe Ieſuitas, Aurelij approbatores teſtes ſunt, qui in iudicium, periculumque vocati, experti ſunt facultatem eis citius defuiſſe, quàm voluntatem. & alia in eam rem. p.510.
Vniuerſi Cleri Gallicani cœtus ampliſſimo elogio (*quod habes in capite totius operis*) Aurelij doctrinam probauit. ibid.

CAPVT II.

Accurata veritatis diſquiſitione nemini erudito tædium paritur, ſed eius obſcuratione. p.511.
In ea tempora incidimus, vt nonnulli ea etiam quæ falſa cenſeant, probare ſe poſſe exiſtiment. p.512.
Sirmondi ſententia omnium iudicio adeo non probata fuit, vt potius cum om-

nium, etiam ſodalium, doctrina pugnet. p. 513.

Ad errorum ſacrilegiorumque accuſationem obmuteſcere, cum ad alia leuiora reſpondeas, non patientia, ſed conſcientia eſt. ibid.

Variæ Sirmondi cauillationes & fallaciæ de manuſcriptis recenſentur. p. 514. & 515.

Aurelius plus MS. tribuit, quàm Sirmondus. ibid.

Codex ex ampliſſimi viri Alexandri Petauij Senatoris Pariſienſis Bibliotheca vetuſtiſſimam collectionem continens negationis à Sirmondo inſertæ canoni Arauſicano nullam habet mentionem. p. 516.

Falſitatis ac hæreſum propria nota, nouitas; veritatis antiquitas. p. 517.

CAPVT III.

Sirmondus traditam ab Aurelio canonis Arauſic. interpretationem abſurdè dicit omnium iudicio victam, dum eam ſilentio ſuo victricem reddit. p. 518.

Sirmondus vt canonis Arauſicani ſententiam ad opinionis ſuæ errorem flecteret, deleto antiquiſſimo titulo, eum primus inuexit, qui ab omnium tum editorum, tum MS. codicum titulis diſcrepat. p. 519.

Excutitur id quod Sirmondus dixerat Iudicium ſpectaculum fore, ſi Epiſcopus ante confirmationem Neophytum remittat ad Preſbyterum, qui eius verticem chriſmate vngat. ibid.

Sirmondi errata in exponendis canonibus Concilij Arelat. primi caſtigantur. & vera intelligentia eorumdem canonum declaratur. p. 520. & 521.

CAPVT IV.

Sirmondi de tribus ætatibus ficta & perplexa cauillatio refellitur. p. 522.

Chriſmatio aliquibus locis fieri conſueuerat antiquitùs ante manus impoſitionem, aliquando poſt manuum impoſitionem. p. 523.

Hæreſis Patrum conſenſu damnata, chriſmate Spiritum ſanctum non dari. p. 525. & 526.

De effectu Confirmationis præclarè. p. 527.

CAPVT V.

In dubia argumentorum contentione ſuperat Eccleſiæ authoritas, cui, quoquo ſe inclinat, omnia ingenua faſces ſummittere oportet, eiuſque non tantum edicta, ſed etiam nutus vereri, priuatiſque quibuſvis cogitationibus & coniecturis potiores habere, ſi debita in eam obſeruantia Chriſtianaque ſunt mente. p. 528.

Sirmondi contumelia in Eccleſiam Romanam, cuius decretis de Neophytis in fronte non vngendis à Preſbyteris omnes penè Occidentis Eccleſias obſtitiſſe affirmat. p. 529. & 559.

Sirmondi ſecunda ætas (qua contendit manus impoſitionem à chriſmatione diiunctam fuiſſe) refellitur authoritate Innocentij primi, Paciani, Synodi Arauſ. Gennadij, & aliorum. p. 530.

Falſum eſt Epiſcopalis chriſmationis Preſbyteris permittendæ morem apud Græcos fuiſſe perpetuum. p. 532.

Ambroſiaſter non eſt Hilarius Diaconus Luciferiani ſchiſmatis dux, ſed quidam Pelagianus. p. 533.

Reſpondet Aurelius auctoritatibus à Sirmondo productis. ibid.

Preſbyteris nihil agere licuit coram Epiſcopo, niſi eo imperante, ne quidem vſitatiſſima & infima ſui ordinis miniſteria. p. 535.

Explicatur locus B. Gregorij de Eccleſiæ Caralitanæ Preſbyteris. p. 536.

Impoſitio manuum & chriſmatio eorum qui ab hæreſi ſe reciperent, meræ fuerunt ceremoniæ, & declaratur cur ſingularis fuerit Nouatianorum ratio. p. 537.

CAPVT VI.

Frontis vnctio Diaconis, Chorepiſcopis & Preſbyteris ſemper vetita, nuſquam permiſſa. p. 529. & ſeq. & 540. 541.

De Chorepiſcoporum officiis aliqua. p. 543.

Sirmondi ſententia ſacramentum Confirmationis in ſola impoſitione manuum conſtituentis, à primariis Ieſuitis velut hæretica proſcribitur. p. 546. & 547.

Sacramentum Confirmationis à ſanctis Patribus & Eccleſia Catholica ſemper in chriſmatis vnctione conſtitutum eſt. p. 547. 548. & 549.

Effectus Confirmationis (qui ſunt donatio Spiritus ſancti, perfectio Chriſtiani ſtatus & dignitatis, intima corroboratio aduerſus animæ hoſtes) chriſmati tribuuntur.

Reſtituitur locus Theodulphi Aurelianenſis corruptus in Synodis Galliæ à Sirmondo editis. p. 551.

Soluuntur obiectiones Sirmondi. p. 551. & ſeq.

Digitized by Google

Sancti Patres dum manus impoſitionem nominãt, chriſma non excludunt, ſicut dũ chriſma memorant, manus impoſitionem non repellunt, ſed in vtroque ſimul ſacramẽtum Confirmationis collocant. p. 553.

Patres chriſmate ad ſacramentum Confirmationis non minus quàm impoſitione manuum perpetuò vſos fuiſſe multis probatur. p. 553. & ſeq.

Vindicatur Guido Carmelita ab impoſtura Sirmondi. p. 556.

CAPVT VII.

Innocentius primus non fuit, qui frontis vnctionem à ſolis Epiſcopis extra frontem à miniſtris faciendam dixerit. p. 559. & ſeq.

Illa Theologia longè optima eſt, quæ fidei quàm ſimillima eſt, ratiocinationis quam minimum habet, auctoritate quam plurimum regitur. Hæc enim vna eſt ab errore tutiſſima. p. 560.

Patres mediæ ætatis manus impoſitionem & chriſmationem in Confirmationis ſacramento non tantum coniunctas & inſolubili nexu copulatas eſſe voluerunt, vt antiquiores, ſed in vnam ſingularemque actionem concluſas. Quare non dicunt præberi vnctionem & manus impoſitionem, ſed vnctionem manus impoſitione, manus impoſitionem vnctione. p. 562.

Vindicatur Thomas Waldenſis à cenſura Sirmondi. p. 563.

Sperait Sirmondus cenſuram ab Illuſtriſſimis Antiſtitibus, & ſacra Facultate Pariſienſi, latam in Spongiam. p. 565.

Error Sirmondi tribuentis eandem vim vnctioni verticis, ac vnctioni frontis. p. 566.

Explicatur forma ſacramenti Confirmationis, oſtenditur eius antiquitas, & ipſius effectus, donatio Spiritus ſancti. p. 568.

Sicut Pater filium in terris natum, poſtquam à Ioanne baptizatus eſt, Spiritu ſancto extrinſecus ſignauit, filiumque ſuum eſſe oſtendit; ita poſt baptiſmum in ſacramento Confirmationis Spiritu ſancto intrinſecus ſignamur, vt Spiritu illo intus clamante, Abba Pater, intelligamus nos eſſe Dei filios, idque apud alios factorum ac totius vitæ confeſſione teſtemur. ibid.

CAPVT VIII.

Patrum nomine quiduis effutire, & in eorum auctoritate deliteſcere, Eccleſiæ quàm maximè pernicioſum. p. 571.

Sicut qui aduerſus rempub. quidpiam aliorum nomine diuulgat, quos demonſtrare non poteſt, eius auctor ipſe cenſetur; ita qui aduerſus Eccleſiæ conſenſum, ea Patrum nomine ſcribit, quæ apud illos non leguntur, ipſe eorum artifex haberi debet. p. 572.

Fictis perſonis diuina perturbare deterius eſt, quàm apertè inſectari. ibid.

De monitore Sirmondi. p. 573. & 575.

Chriſma ne integram quidem confirmationis partem à Sirmondo verè agnoſci, ſed fingi temporis cauſa. p. 574.

De grauiſſimis diuiniſſimiſque rebus leuiter ac ſine auctore decernere, temerarium eſt. p. 576.

Sirmondi doctrina eſt temeraria, erronea & hæretica. ibid.

Aliqua in hæreticos præclara. ibid.

Theologi probi eſt videre, non quid facilius, ſed quid verius dicat, & in difficultatibus, ſi quæ incidant, inſcitiam potius fateri, quàm, vt eas extricet, à certa & conſtanti Eccleſiæ maiorumque traditione deſciſcere, imperitiæque fugiendæ ſtudio hæreſes amplecti. p. 577.

In Antirrhetici partem alteram.

Præfatio.

ESt modeſtiæ laus parere veritati, prudentiæ nihil ſupra vires conari. p. 578.

Sirmondus vult eſſe Aurelij carnifex. p. 579.

Fœdam quidem habet in me contumeliam oratio tua (*qua ſcilicet dixerat Sirmondus quod nemo fur vnquam delictoris moderatione vapulans conqueſtus eſt,*) ſed eo in te fœdiorem, quod qui vt fur, vapulat, vir probus eſſe poteſt; præſertim ſi tortore iudice fur pronuntietur. At carnifex plerumque reis improbior, &, vt minimè malus ſit, ſemper infamis. ibid.

CAPVT I.

Famam Sirmondi non Aurelius erratorum ipſius neceſſaria reprehenſione læſit, ſed ipſe Sirmondus errando prodidit; nec enim reprehenſiones infamiam faciunt, ſed culpæ. p. 580.

Sirmondi de Plautinis fabulis ineptiæ. ibid.

CAPVT II.

Frigidæ Sirmondi ineptiæ in eluden-

Digitized by Google

do indigniorum compendiorum crimine, quibus vniuersas Aurelij responsiones falsauit. p.582.

An Episcopi Galliæ Narbonensis vnà ad Synodos conuenerint cum Episcopis Hispaniæ ante Gothorum imperiũ. p.583.

CAPVT III.

Sirmondi confidentia in transcribendis in aduersarium criminibus suis. p.585.

Gratiani emendatores ipsum Gratiani codicem non ad antiqua Gratiani exemplaria, sed ad fontes ipsos emendarunt. ibid.

Criminis ambiguitas non minus, imò magis rea & maligna est, quàm aperta professio. p.587.

Gratiani emendatores secundùm Aurelium pronuntiarunt negationem tollendam è Canone Arausic. ibid.

Gratiani emendatores à contumeliis Sirmondi vindicati. p.588.

CAPVT IV.

Multa de Merlini codicibus, defensa eius editio. p.590.& seq.

CAPVT V.

In Crabbi marginibus & editione Sirmondi aberrationes. p.594.

CAPVT VI.

Petrus Damiani dicendus est, non Petrus Damianus. p.601.

Restituitur titulus Gratiani. p.602.

Hugo Victorinus fuit Abbas. ibid.

Sirmondi hæresis negantis Synodum Nycænam secundam esse œcumenicam, ideo hoc loco reprehenditur, quia ista calumnia in Synodum œcumenicam à Caluinistis nuper Ecclesiæ obiecta fuit verbis Sirmondi. p.603.& 604.

CAPVT VII.

Declaratur insciția Sirmondi in exponendis Canonis sui Francofordiensis verbis de Beneficiis. p.605.

CAPVT VIII.

Improba Sirmondi opinio de resecatis mutatisque de industria per collectores Synodis & canonibus, refellitur. p. 607.

In Ecclesia Occidentali mos fuit barbam radendi. p 609.

Discrimen canonum Ecclesiasticorum, & legum humanarum. p.611.

Laus canonum Ecclesiasticorum. ibid.

Sirmondus Ecclesiæ Concilia & Canones cum legibus humanis æquat, imò inferius dejicit. p.612.

CAPVT IX.

Calendarum Ianuariarum superstitiones variorum locorum ac gentium exponuntur. p.615.

Pœnitentiales libri (*quorum ignoti auctores, noti errores*) à Concilio Parisiensi per singulas diœceses conquiri iussi sunt, igneque aboleri. p.614.

Antisiodorensis canon à Sirmondi explicatione vindicatus. ibid.

Eius lectio restituta. p.615.

CAPVT X.

Sirmondi vitiosa editio canonis X. Concil. Aurelian. V. demonstrata. p.617.

Canones LVI. Concilio Francofordiensi à Sirmondo impositi. p.620.

CAPVT XI.

Fronto Ducæus de canonis Arausicani lectione cum Sirmondo dissentit. p.622.

Ridiculæ Sirmondi de vocula semel & pariculo dissertationes exploduntur. p.624.

Canonum voces, quæ simplices & vsitatissimæ esse solent, ex reconditis Grammaticorum deliciis non sunt spectandæ. p.625.

CAPVT XII.

Qui vitia, quamuis inuitis, extorquet, non lædit, sed demeretur; eoque magis quàm alius, quod eorum quibus benignè facit, gratiam non spectat, facto ipso, conscientiaque contentus. p.629.

Charitas non modò cùm blanditur, sed etiam cùm aduersatur, charitas est; non modò cùm mulcet, sed etiam cùm mordet. Nisi fortè Augustin. perperam laudauit *mordacitatem charitatis*; aut Hieronymus scribere non debuit, *prodesse latroni, qui membra eius amputat.* ibid.

Errata in Tomo 3.

PAg. 292. lin. 10. ant. fin. villum. l. illam. p. 305. lin. vlt. iniuriis. l. incuriis. p. 359. lin. 11. ant. fin. præponantur. l. postponantur. p. 414. lin. 13. surgeat quæ. l. surgeatque. p. 466. lin. 11. vitaeem. l. cuiuiteem. p. 470. lin. 13. ant. fin. tu eum. l. tu ad eum. p. 490. l. 5. ant. fin. hujc spectare. l. huc spectare. p. 513. l. vietima dixi. l. duxi. ibid. in marg. Anæt. p. 301. 302. l. 435. & 436. p. 515. in marg. in præf. Anæt. p. 28. l. 320. p. 526. in marg. Anæt. p. 165. & 167. l. p. 391. & 392. ibid. in marg. Anæt. p. 78. l. p. 362. p. 518. l. 12. ant. fin. dictas. l. dicas. p. 519. in marg. Anæt. p. 368. l. p. 457. p. 520. in marg. Anæt. p. 252. l. p. 419. & 420. ibid. in marg. Anæt. p. 317. l. p. 440. p. 524. in marg. Anæt. p. 340. l. p. 450. & 451. p. 532. in marg. Anæt. p. 322. l. p. 442. p. 537. impositione. l. impositionem. p. 538. l. 18. vt nos. l. vt non. p. 545. l. 4. nonne Episc. l. non, ne Episc. p. 557. l. 10. ant. fin. ausi maque. l. insciaque. p. 559. l. 15. ant. fin. vexisti. l. vexatis. p. 571. lin. 28. dixerunt. l. dixerunt. p. 586. l. 14. vrges significl. vrges vt significl. p. 587. l. 13. à Gratiano ex collectos. l. Gratiano collectos. ibid. l. 16. ipsi in nodum. l. ipsum notum. p. 591. l. 16. quæ cogas. l. quæ rogas. p. 597. l. 21. à te. l. a se. p. 608. l. 17. ant. fin. arbitrario. l. arbitrio. p. 612. l. 9. pareant. l. patrant. p. 619. in marg. Respon. p. 656. l. 290. p. 651. l. 23. ant. fin. abriperet. l. abriperet.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

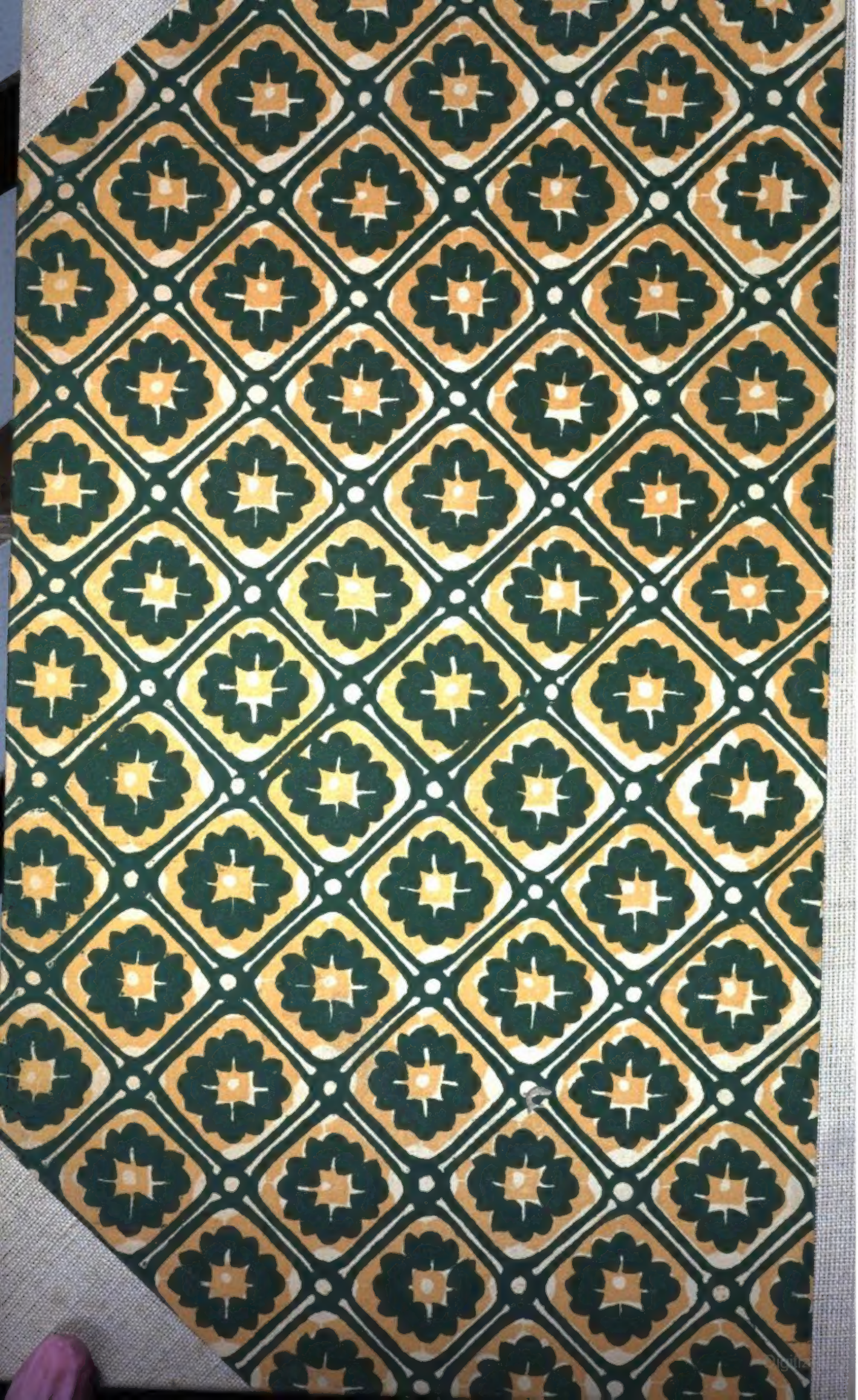

Digitized by Google